

Biblioteka
Główna
UMK Toruń

1259362

24

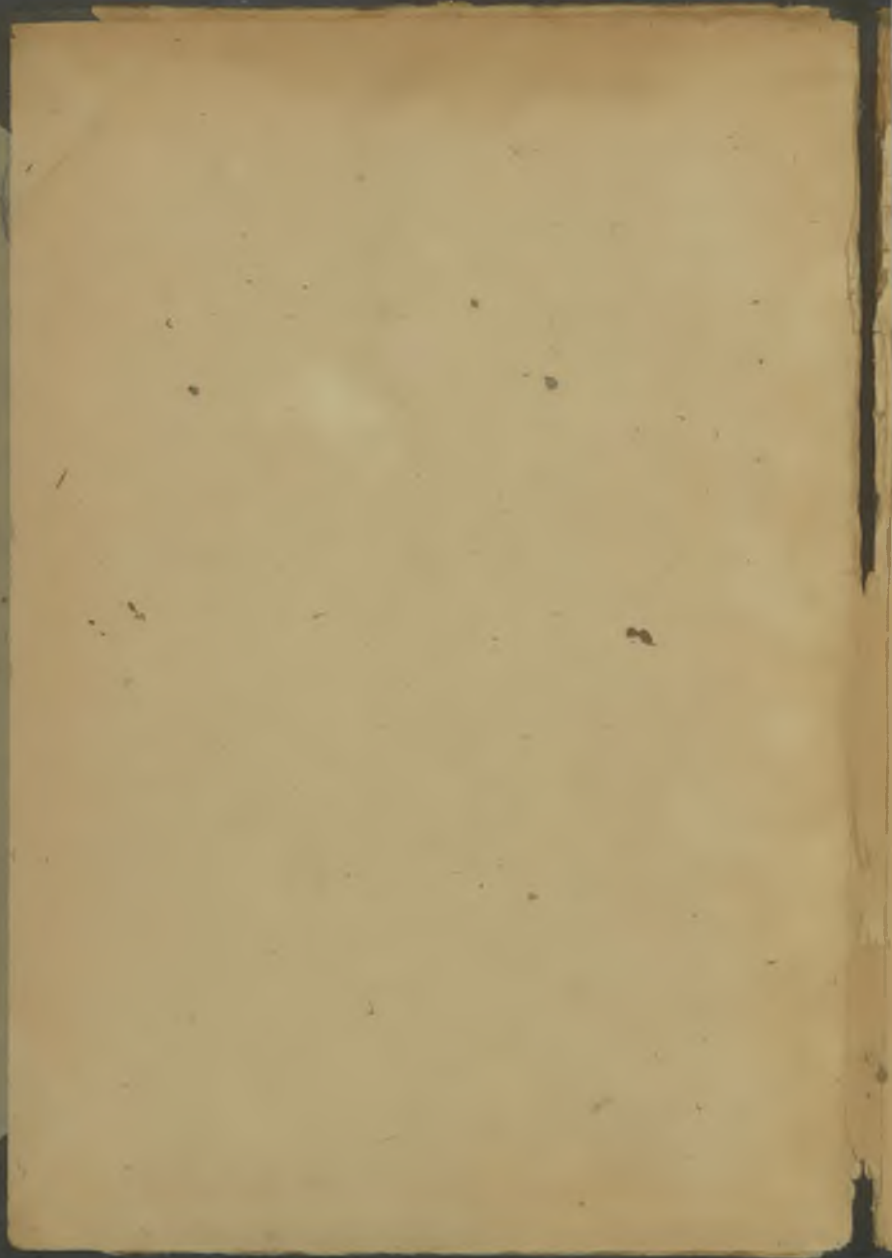
SŁOWNIK PODRĘCZNY
LACIŃSKO-POLSKI

LWÓW—WARSZAWA

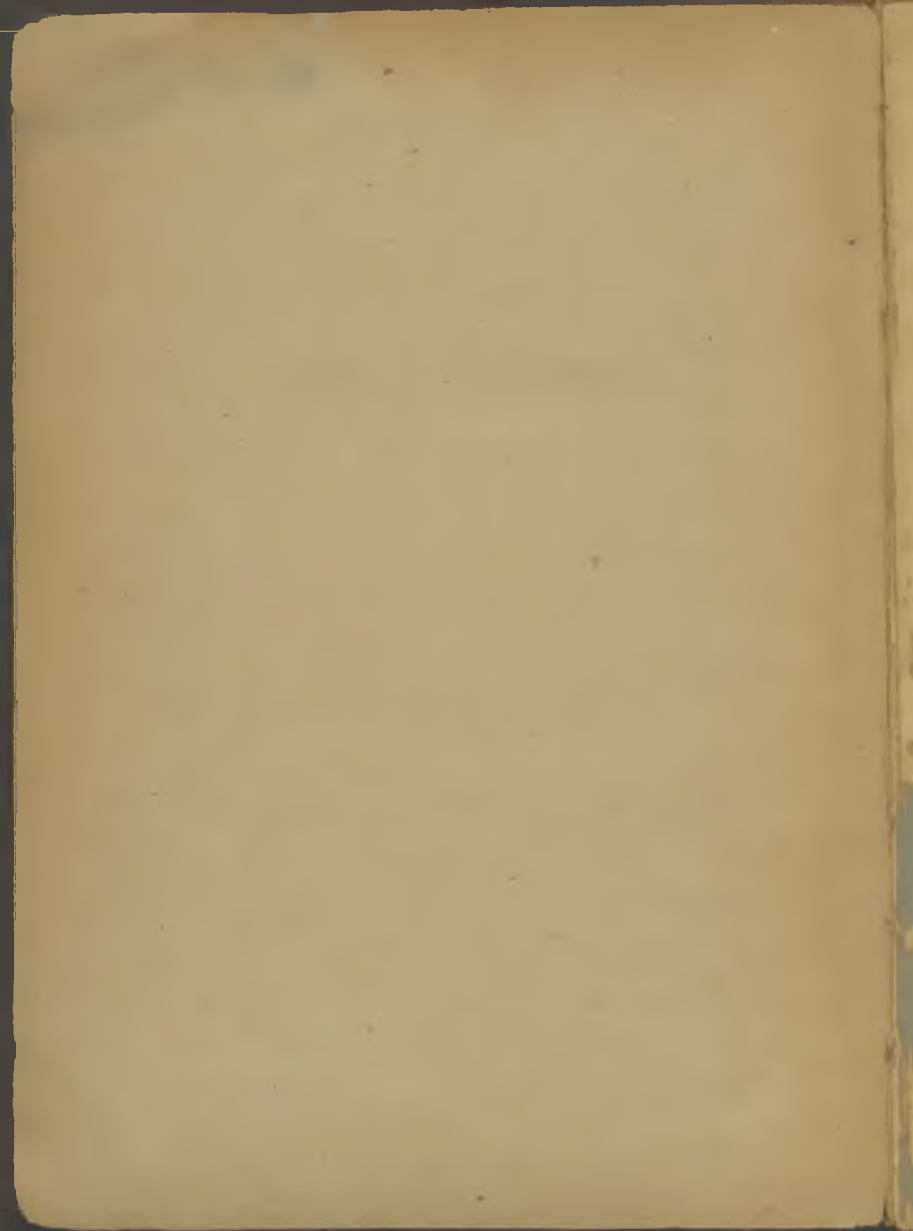
WYDAWCA: KSIĘGARNIA WSPÓLNOTY WYDAWSTWA NAUCZYCIELI

MCMXXII

J. Housney.
1812

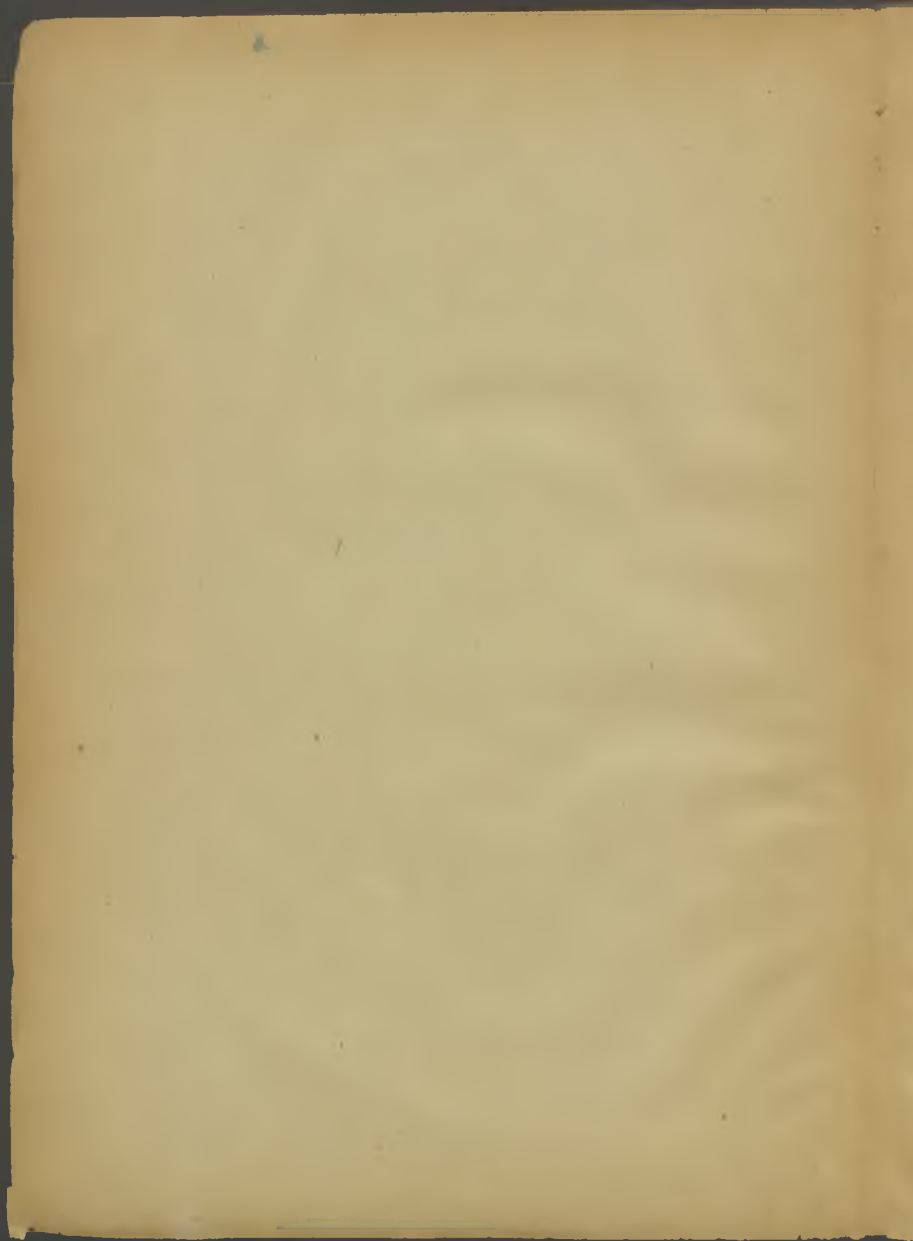

Китай

Сибирский

и Тами -

SŁOWNIK PODRĘCZNY

016481

NOWY
SŁOWNIK PODRĘCZNY
ŁACIŃSKO-POLSKI

OPRACOWANY PODŁUG
NAJLEPSZYCH ŹRÓDEŁ

PRZEZ

ŁUKASZA KONCEWICZA

B. PROF. GIMN. GUB. LUBELSKIEJ

LWÓW — WARSZAWA
KSIĄŻNICA POLSKA TOW. NAUCZ. SZKÓŁ WYŻSZYCH
MCMXXII

1922

BIBLIOTEKA
UNIwersytecka
w Toruniu

1258362

D. 260/2013

A.

A. przed imieniem znaczy Aulus; a. u. c. ab urbe condita; a. d.—ante diem. Na tabliczkach, których używali sędziowie do głosowania, a, znaczyło absolvo, uniewinniam, na tabliczkach dawanych obywatelom do głosowania na zgromadzeniach, a, znaczyło antiquo, zostawiam co po dawnemu. Triumviri a. a. a. f. f.—auro, argento, aeri. flando. feriendo, Tryumwirowie menniczni

A. przed spółgłoskami, ab przed samogł. i spółgł., abs przed q. i t. kładzie się z przyp. szóstym 1) oznacza a) pochodzenie od miejsca, od osoby; od, a rege venire, ventus a septentrione oriens; ab eodem gradu depelli; przy imionach miast oznacza oddalenie się od strony zewnętrznej; od, ab urbe proficisci; ab Roma redii; ab Epidauro advectus. b) pochodzenie, stronnictwo; z, legati ab Ardea; Turnus ab Aricia; nostri illi a Platone (zwolennicy, stronnicy); unus ab novissimis z) ze słowami biernymi i nieprzechodnemi oznacza przyczynę, powód lub sprawcę jakiego skutku: od, przez, ab aliquo amari, coli; urbs a Romulo condita; premi ab aliquo; perire a morbo, z choroby, ab ira, z gniewu, dolere albo laborare ab aliqua re (cierpieć na co); in insidias incidere ab aliquo; 2) ze słowami znaczącymi oddalenie, rozdział, wstrzymanie odstręczenie: od, remove, proficisci, deterere ab aliquo, albo ab aliqua re b) uwolnienie, oswobodzenie: od,

liberare ab aliquo; vacuus a defensoribus locus; obronę albo opiekę, defendere ab aliquo, albo ab aliqua re; magna cura custodire aliquid ab aliquo. c) odległość: od, ab aliquo loco esse, positum esse, abesse, distare, procul, longe, prope ab aliquo loco; decimo milario ab urbe. d) przy wyobrażeniach różnicy: od, differre, dissentire ab aliquo, albo ab aliqua re; non (haud) ab re esse, (do rzeczy należeć, nie być od rzeczy). e) przy wyobrażeniach porządku: po ut secundus a Sulla haberetur; 3) od czego coś kierunek bierze, z, a summo jugo collis conspiceret aliquid; a przeto dla oznaczenia strony, z której się coś uważa lub działa, Gallia attingit ab Sequanis flume Rhenum; a latere, z boku, a tergo, a fronte, a dextro cornu praedium commisit; b) przy wyobrażeniach, od których działalność lub stan rzeczy lub osoby pochodzi: po, id se a Gallicis armis didicisse (po bronii); firmus ab equitatu (pod względem). Gallia a paludibus invia (z powodu). c) stan albo związek, urząd, czynność, esse, stare, facere, agere, sentire ab aliquo, trzymać się jakiego stronnictwa, być z czyjś strony, działać na czyją korzyść: servus a pedibus, sluga; ab epistolis, a manu, sekretarz. 4) Przy wyobrażeniach czasu: od, quam quisque ad partem ab opere casu devenit; ab initio, ab anno vicesimo, a consulatu, a condisci-

pulatu, a puero, a pueris, a parvulis (od dzieciństwa), ab urbe condita
Abäcus, i, *m.* stół kuchenny, kredens, tablica rachunkowa
Abälionätio, onis, *z.* oddalenie, przedaż, ustąpienie komu czego
Abälléno, 1. oddalić, pozbyć się, nieprzyjacielem uczynić.
Abas, antis, *m.* król Argos; stąd **Abantiädes**, ae, *m.* syn i potomek Abasa; **Abantöus** i **Abantius**, a, um, należący do Abasa.
Abävus, i, *m.* prapradziad.
Abäera, ae, *z.* i **Abdera**, orum, *n.* miasto w Tracyi; stąd **Abderita**, albo **Abderites**, ae, *m.* mieszkaniec **Abdery**
Abdicätio, önis, *z.* rzeczenie się, ustąpienie z urzędu
Abdico, 1. rzec się, dictaturam, albo se dictatura, złożyć urząd dyktatora.
Abdico, dixi, dictum, 3. odmówić, zganić, zabronić; (wyrazem wieszczków) sprzeciwić się, aves abdicunt, wieszczba się sprzeciwia.
Abdite, przysł. skrycie.
Abdo, didi, ditum, 3. oddalić; copias ab eo loco (cofnąć); se in literas, albo literis, oddać się naukom; se in silvam, skryć się do lasu.
Abdömen, inis, *n.* brzuch; żarłok.
Abdüco, duxi, ductum, 3. wyprowadzać, de foro, ex urbe aliquem, odprowadzać, aliquem ad aliquem; odszćczyć, odmówić, legiones ab alio, a fide aliquem; usunąć, caput ab ictu; poniżyć, artem ad mercedem
Abella, ae, *z.* miasto w Kampanii; stąd **Abellani**, orum, *m.* **Abellańczycy**.
Abco, ii (rzadko lvi), ltum, 4. odchodzić, oddalać się, ex conspectu, comitio, domum, ad legionem, sub jugum; ab administratione reipublicae, zginać, e vita, przemijać,

upł. wać, abiit hora, tempus; przemieniać się, in villis abeunt vestes
Aberr, 1. zblądzić, zboczyć, a proposito; ad alia; aberrare a miseria, zapomnieć na chwilę o nieszczęściu; stąd aberratio a dolore, zapomnienie o cierpieniu.

Abesse, patrz absum.

Abföre=abfutura esse; abforem, = abessem, patrz absum.

Abhinc, przysł. odt d, a. annis albo annos sex, od sześciu lat.

Abhorreo, horrei, 2. brzydzić się, stronić, mieć wstręt; a scribendo; vitilis; różnić się, quorum mores abhorrent a suis.

Abies, ötis, *z.* jodła; stąd abiegnus, a, um, jodłowy, hostile.

Abigo, egi, actum, 3. odganiać, odsyłać, muscas; curas abigere, trosk się pozbyć; uprowadzić, ukrąć, pecus.

Abitus, us, *m.* odejście, oddalenie się, zniknienie, pestis; wyjście, omnemque abitum custode coronant.

Abiecto, przysł. podłe, wzgardliwie
Abiectio, önis, *z.* odrzucenie, upadek, trwożliwość, animi.

Abiectus, a, um, odrzucony, niedbale wykonany, senarii; wzgardliwy, nikczemny, rozpaczliwy, animus; upadły, pokonany, abjecto Bruto

Abjicio, jeci, jectum, 3. odrzucić, rzucić, arma; aliquem, se ad pedes alicujus; zaniedbać, agros; zaniechać, consilium gerendi belli; poniżyć, osłabić, senatus autoritatem; stracić odwagę, serce, upaść na dnie, animum.

Abjudico, 1. odsądzić, odrzucić, aliquid, ab aliquo; wyrzec się, sibi aliquid.

Abjungo, junxi, junctum, 3. wyprzęgać, oddalać, aliquem.

Abjuro, 1. odprzysięgać się, zapierać się, pecuniam.

- Ablatus**, a, um, *imiesl.* od aufero
Ablégatio, ōnis, *z.* oddalenie, usunięcie, odprawienie.
Ablégo, 1. wysłać, odprawić, oddalić, honestos homines.
Abligúrio, 4. pożerać, przemarnować, strwonić, patrimonía.
Ablóco, 1. najmować, domum.
Ablúdo, si, sum, 3. nie zgadzać się, być niepodobnym.
Abluo, lui, lútum, 3. obmywać, oczyścić, squalorem sibi, usunąć.
Abnégo, 1. niepozwalać, odmawiać, zaprzeczać, alicui aliquid.
Abnépos, ótis, *m.* praprawnuk, abneptis, is, *z.* praprawnuczka.
Abnocto, 1. nie nocować w domu
Abnormis, e, nieforemny, nienależący do żadnej sekty.
Abnuo, nui, nuitum, nutum, 3. odkiwnąć, skinieniem zaprzeczyć, odmówić, colloquium, certamen; locus abnuit, miejsce nie sprzyja. stąd abnúto, 1. często odmawiać.
Abóleo, évi, ui, itum, 2. znieść, zniszczyć, monumenta; zatrzyć, dedecus; odebrać, magistratum alicui; unieważnić, testamentum.
Abólesco, évi, 3. zniknąć, zgasnąć.
Abólitio, ōnis, *z.* zniesienie, legis.
Abolla, ae, *z.* płaszcz.
Abóminor, 1. brzydzić się, abominandus, obrzydły [kańcy
Abórigines, um, *m.* pierwotni mieszkańcy
Abórior, 4. odchodzić, zginąć.
Abrádo, rasi, rasum, 3. skrobać, golić, barbam; — przenoś. aliquid ab aliquo, wyludzić co na kim.
Abripio, ripui, reptum, 3. wydzierać, porywać, vi fluminis, tempestate abripí.
Abrógo, 1. znosić, zanieważne uznać, legem, odbierać, magistratum alicui; uwłaczać, zaprzeczać, nie dawać wiary, fidem; stąd abrogatio, ōnis, *z.* zniesienie, legis.
Abrumpo, rápi, ruptum, 3. odrywać, odłączać, ramos; equites ab exercitu; niespodzianie coś przerywać, kończyć, iter, sermonem, vitam, dissimulationem.
Abrupte, przyst. nagle, raptem.
Abruptio, ōnis, *z.* oderwanie, zerwanie, gwałtowny rozdział.
Abruptus, a, um, stromy, przepaścisty, locus; *rzczerw.* abruptum. i, *n.* przepaść.
Abs, patrz a, ab.
Abscēdo, cessi, cessum, 3. ustąpić, a curia, e foro; ustawać, quantum ira abscedet; zaniechać, abscedere incepto
Abscessio, ōnis, *z.* i abscessus, us, *m.* odjazd, oddalenie
Abscido, cidi, cisum, 3. odcinać, truncos, funes, caput; odjąć, spem
Abscindo, scidi, scissum, 3. odcinać; plantas; wyrzywać, comas; rozdzielać, exercitum in duas partes; pozbawić, zniweczyć, dulces raditus.
Abscissio, ōnis, *z.* przerywanie.
Abscissus, a, um, urwisty, saxum
Abscondite, przyst. potajemnie, skrycie, subtelnie, ciemno.
Absconditus, a, um, skryty, invidiae; ciemny.
Abscondo, condidi, conditum, 3. ukryć, schować, gladium; juvenes in domo, se cavis; abscondi, ukryć się, zachodzić (mówiąco gwiazdach); tracić z oczu, locum: zasłonić, zakryć, coelum
Absens, tis, patrz absum
Absentia, ae, *z.* nieobecność.
Absimilis, e, niepodobny.
Absinthium, ti, *n.* piołun.
Absis, albo apsis, fdis, *z.* sklepienie.
Absisto, stiti, stitum, 3. odstąpić, optatit się, a signis; odskakiwać, scintillae ab ore absistunt; zaniechać, zrzec się, obsidione, spe; assiste timere, nie bój się
Absolūte, przyst. doskonale, zupełnie.

Ab solutio, *ōnis*, *z* uwolnienie, alijcus (od czego); doskonałość, wykończenie

Ab solutorius, *a*, *um*, uniewinniający, służący do uwolnienia.

Ab solutus, *a*, *um*, uwolniony; dokonany, doskonały, *vita*, *liber*, *philosophus*; bezwarunkowy, *necessitudo*

Ab solvo, *solvi*, *solūtum*, *3*. uwolnić, *se ab aliquo*, *judicio*; *capitis*, *suspicio*; ukończyć, *opera*, *dialogos* — *paucis aliquid*, albo de aliqua re, w krótkości przedstawić.

Ab solvus, *a*, *um*, nieprzyjemnie brzmiący *vox*; niezgodny, nieodpowiedni, *ab aliqua re*, albo *alicui rei*

Absorbeo, *sorbui* (*sorpsi*), *sorptum*, *2*. pożerać, połykać, *placentas*; pochłaniać *absorbet humorem siccitas* — przeno unosić *absorbuit aestus gloriae*

Absor-, patrz **Asp-**

Absque, *przym.* rz. *6*. przyp. bez, *absque sole* oprócz, *absque paucis syllabis*

Abstēmus, *a*, *um*, trzeźwy, *4* a czcze będący [stineo]

Abstentus, *a*, *um*, *imiesl.* od **abstergec**, *tersi*, *tersum*, *2* i **abstergo**, *3*. gcierać, *lacrimas*; przeno rozproszyć, oddalić, *coic*, *dolorem*

Absterreo, *terrui*, *territum*, *2*. odstraszać, *hostes*, *neminem a congressu* [stergeo]

Abstersus, *a*, *um*, *imiesl.* od **abstinentis**, *tis*, powściągliwy, skromny. [umiarkowanie]

Abstinenter, *przysl.* powściągliwie, **Abstinentia**, *ae*, *z*. powściągliwość, wstrzemięźliwość, prawość

Abstineo, *tinui*, *tentum*, *2*. wstrzymywać, *manus ab alienis*; w znacznijak. wstrzymywać się, *cibo*, *proelio*; — *abst. publico*, nie pokazywać się publicznie.

Absto, *1* stać z daleka

Abstrāho, *traxi*, *tractum*, *3*. odciągać, odwoździć, *jumenta*, *liberos ab aliquo*; *ex oculis hominum*; *ex complexu matris aliquem*; *ciągnąć*, gwałtem prowadzić, *in servitutum ad supplicium aliquem*, — przeno a bono in pravum

Abstrūdo, *trusi*, *trusum*, *3*. głęboko ukryć, *pecuniam in loco*, albo *in locum*; *se*; *veritatem*

Abstrūsus, *a*, *um*, ukryty, *insidiae* — przeno słumiony, *dolor*; ciemny, *trudny*, *disputatio*

Absum, *fui*, *esse*, być nieobecnym dalekim, *ab urbe*, *ex urbe*, *domo et foro*; *absens*, nieobecny, *me absente*, w mojej nieobecności; *alicui abesse*, albo *ab aliquo*, nie być komu pomocnym, *aberat illi diligentia*, brakowało mu pilności; *nihil abest*, *quin sim miserimus*, nic nie brakuje, *abym był najbiedniejszym*; *tantum abest*. tak jest rzecz daleka; *po tém wyrażeniu kładzie się dwa razy ut*. *tantum abfuit*, *ut perturbarentur ut potius fecerint*; być niestosownym, *musicam abesse a principie persona*.

Absumo, *sumpsi* *sumptum*, *3*. trwońnić, *pecuniam*, *tempus*, *absumi*, niszczyć gnić, *umierać*, *morbo*, *fame*, *ferro*

Absurde, *przysl.* nieharmonijnie, *canere*; — przeno niedorzecznie *respondere*

Absurdus, *a*, *um*, rażący uszy, *vox* — przeno niedorzeczny, niezdatny *ratio*, *homo*

Abundans, *tis*, obfitujący, pełny, bogaty w co, *rerum copia*; *ingenio*, *omnium rerum*

Abundanter, *przysl.* bogato, *hojnie*, *coenam praebere*; — przeno obwodnie, dokładnie, *obficie*, *dicere*

Abundantia, *ae*, *z*. obfitość, pełność, *aquarum*; *rerum omnium*; — przeno ingeni

Abundatio, ōnis, *ż.* wezbranie wód.

Abunde, *przysł.* obficie, dostatecznie, a. est mihi, a. habeo, abunde dictum esse, a. laudari et vituperari; a. facundus, a. gratus; a. cibi a. fraudis

Abundo, 1. wylewać z brzegów, obfitować, aqua abundat, pecunia abundat, copia frumenti, copiarum omni genere; doctrina et ingenio, honoribus.

Abundus, a, um, obfity, pełen

Abusio, ōnis, *ż.* nadużycie wyrazów

Abusive, *przysł.* z nadużyciem

Abusus, us, *m.* nadużycie.

Abutor, usus, 3 nadużywać, divitiis, otio; sanguine militum, libertate, legibus.

Abydus, i, *ż.* miasto w Małej Azji przy Hellesponcie; stąd **Abydēnus**, a, un. Abydeński; **Abydēni**, orum, *m.* Abydeńczycy

Ac, *spójnik* i, jak.

Acadēmia, ae, *ż.* miejsce niedaleko Aten, gdzie Platon uczył. Tak nazwał Cynceron miejsce w swojej posiadłości wiejskiej. — Stąd **Academicus**: a, um, quaestio, philosophus.

Acālanthis i **ācanthis**, idos, *ż.* szczygieł ostatni wyraz znaczy także gatunek ziela

Acanthus, i, *m.* ostrokrzew, stąd **acanthinus**, a, um, do ostrokrzewa należący.

Acanthus, i, *ż.* miasto w Chalcydyce.

Acarnan, ānis, *m.* Akarnańczyk, mieszkaniec Akarnanii, krainy między Epiem i Etoią, stąd **Acarnanius**, a, um, akarnański

Accanto, 1. przyspiewywać.

Accēdo, accessi, accessum, 3 przystępować, przybliżać się, ad aliquem; ad urbem; in aedes, Ariminum; propius tumulum; ad amicitiam; dosięgnąć, dostąpić, fama ad nos accedit; mieć udział, ad periculum a.; przybywać, huc ac-

cedit, u albo quod; ad hanc corporis firmitatem plura animi bona accesserant; imperio R. Asia accessit; wzrastać, wzmacniać się, febres accessisse, accedit animus.

Accēlĕro, przyspieszać, iter; stąd **acceleratio**, ōnis, *ż.* przyspieszenie; pośpieszać, si accelerare volent; ad id, quod natura cogeret.

Accendo, cendi, censum, 3. zapalać lumina, acervos; focum; luna radiis solis accensa (oświecony); — pobudzać, ad pugnam, aliquem in aliquem, contra aliquem, adversus aliquem accensus ira; vis venti accensa est.

Accenseo, 2 łączyć, przydawać.

Accensus, a, um, *imięśl.* od accendo

Accensus, i, *m.* sługa urzędowy, w licz mnog. accensi, rodzaj żołnierzy lekko uzbrojonych.

Accensus, us, *m.* podniesienie głosu akcen

Acceptio, nis, *ż.* branie, przyjęcie

Accepto, 1. przyjmować. [miły] **Acceptus**, a, um, wzięty, przyjęty **Accerso**, ivi, itum, 3. przyzywać przywoływać, pozywać; częściej używa się arcesso.

Accessio, nis, *ż.* przybywanie, suis accessionibus; pomnożenie, paucorum annorum, dignitatis; accessiones facere in re, pomnażać korzyści.

Accessus, a, um, zbliżony, dostępny **Accessus**, us, *m.* zbliżenie, ad urbem; aestuum; loci; accessum dare, dać przystęp; maritimus, ze strony morza [rzenie, przypadek]

Accidens, tis, *n.* okoliczność, zda-

Accido, cidi, 3 upadać, tela gravius accidunt; ad pedes alicujus, albo genibus; dochodzić, ad aures, albo auribus; ad oculos animumque; zdarzać się, przytrafić się, accidit illa calamitas, si quid gravius ei a Caesare accidisset, gdyby

- Cezar surowiej z nim postąpił; si quid accidat alicui, jeżeliby kogo coś spotkać miało. — Nieosob. accidit, trafia się, zdarza się.
- Accido, cidi, cisum, 3.** ucinąć, arbores; niszczyć, rujnować, osłabiać, res hostium, copias; opes accisae; robor accisum.
- Accingo, cinxi, cinctum, 3.** przypasać, lateri ens-m; gladiis accincti; uzbrajać się, opatrywać się w eo accingi facibus; brać się do czego. accingere se praedae, ad consulatum.
- Accio, civi (cui), citum, 4.** przyzywać, przywoływać, aliquem; classem ex Graecia; aliquem Etruria; ad regnandum Romam Curibus aliquem; in regnum aliquem; — przenoś. accire voluptatem, zgotować rozkosz; accire mortem, śmierć sobie zadać.
- Accipio, cepi, ceptum, 3.** brać przyjmować, pecuniam, arma, conditionem pacis; przyjąć w rachunki wpisać do księgi rachunkowej, acceptum referre; ugościć, regem convivio, teue, male aliquem; przyjąć do związku, in amicitiam, in fidem; przyjąć do siebie, na swoje łono, Romanos acceperunt tumuli otrzymać, ab aliquo millia pondi argenti; auxilia ab aliquo contra aliquem; provinciam, consulatum honorem, doznac, voluptatem ex epistola dolorem ex aliqua re in iuriam ab aliquo; cladem; spectredz, poznać, sensu, auribus oculis accipere, często samo accipere; usłyszeć, fama aliquid, ut de Hercule aliquid; pojąć, zrozumieć, nauczyć się, elementa prima literarum; disciplinam ab aliquo; wytlómaczyć sobie na dobrą lub złą stronę. in bonam vel malam partem accipere
- Accipiter, tris, m** jastrząb
- Accisus i accitus, a, um, patrz accido i accio.**
- Accitus, us, m.** przyzywanie, używa się tylko w przyp. 6
- Acclamatio, ónis, ż.** krzyk radosny, przyjazny albo nieprzyjazny
- Acclamo, 1.** krzyk wydawać pochwalając lub niepochwalać.
- Acclaro, 1.** objawić.
- Acclinis, e,** nachylony, skłonny.
- Acclino, 1** nachylać, skłaniać się do czego, sprzyjać.
- Acclavis, e, i acclivus, a, um,** pochodzisty, spadzisty, pochylły.
- Acclivitas, átis, ż.** spadzistość, ukośne położenie czego ku dołowi.
- Accola, ae, m.** sąsiad.
- Accolo, colui, 3.** być przyległym, blisko mieszkać; acc. viam, Rhenum
- Accommódato, przysł** stosownie, zgodnie.
- Accommódatio, ónis, ż.** stosowność, zastosowanie, ad aliquid, względność
- Accommódatus, a, um,** stosowny, zgodny, zastosowany, ad aliquid, albo alicui rei.
- Accommódo, 1.** przystosować, coronam sibi ad caput; przypasać, enssem lateri; — przenoś. umiarkować, sumptus ad mercedem; zastosować, orationem auribus auditorum; stosować się do kogo, starać się przypodobać, se accommodare alicui; poświęcić się, se humanitati accommodare. [sowny, frandi.
- Accommódus, a, um,** właściwy, sto-
- Accrédó, didi, 3.** dowierzać.
- Accresco, crevi, cretum, 3.** przyrastać, alicui rei; wzrastać, przybywać, wzmacniać się, accrescit flumen, dolor, fides.
- Accrétio, ónis, ż.** przybywanie, przyrastanie.
- Accubitio, ónis, ż.** leżenie u stołu.
- Accũbo, cũbui, cubitum, 1.** leżeć obok, in conviviis alicui, apud aliquem.

Accumbo, eūbi, cubitum, 3 kłasc się przy stole, siadać do stołu, epulis albo in epulo.

Accūmulate, przysł. hojnie, obficie.

Accūmulo, i. gromadzić, pecuniam; aliquem donis, obdarzać, stąd accumulator oris, który gromadził opum

Accūrate, przysł. starannie, dokładnie, aedificare; scribere de aliqua re, arantiam alicujus accusare

Accūratio, onis, i. dokładność, troskliwość

Accūratus, a, um, pilny, dokładny

Acōtro, i. przypilnować, dolożyć starania

Accurro. euri (cacarri), cursum, przybiegać, Romam; ad aliquem: ad albo in locum.

Accursus, us, m. przybieganie

Accūsābilis, e, nagany godny

Accūsatio, oris, i. obwinienie, skarga

Accūsator, oris, m. oskarżyciel

Accūsatorie, przysł. oskarżając, niezyczliwie. [służący

Accūsatorius, a, um, oskarżycielom

Accūsātrix, icis, i. oskarżycielka.

Accūsio, i. winować, oskarżać, aliquem crimine; proditiōnis; capitis; de veneficiis; auaritiam alicujus; accusatus est; quod.

Acco, es, i. miasto w Galilei

Acer, oris, n. klon.

Acer, acris, acre, kończaty, ostry, ferrum; bystry, przenikliwy, sensus videndi, acies ingenii; mocno brzmiący, tibia; silny, tempestas, impetus; tęgi, hiems; gorący, sol; dotkliwy, dolor; srogi, animadversor, supplicium; nieublagany, inimicus; zajadły, srogi, dziki, leo, canis.

Acerbe, przysł. cierpko, ostro, srogo, surowo, dicere, facere, victoria uti; niecierpliwie, niechętnie, aliquid ferre.

Acerbitae, atis, z. cierpkość (owo-

cdw); srogość, surowość, poenarum, morum sine aliqua ace.; przykróść, smutne położenie, temporum, hominis, omnes ace, perferre.

Acerbo, i. gorycza zaprawić, pogorszyć.

Acerbus, a, um, cierpki, uva; zawczesny, funus; niedojrzały, res, przerażający, vox; surowy, ostry, hostis, vultus convicium, imperium; bolesny, smutny, memoria poena, mors.

Aceruus, a, um, klonowy

Acerre, ae, i. kadzielnica.

Acerre, arum, i. miasto w Kampanii; **Acerriani**, orum, m. mieszkańcy Acery

Aceruatim, przysł. gromadnio; acc. dicere, krótko mówić

Aceruo, i. kupić, gromadzić; leges ac pomnażać prawa.

Aceruus, i, m. stós, gromada, fragmenti; mnóstwo, facinorum.

Acegeo, acui, 3 kwasnieć.

Acessines, ae, m. rzeka w Indyi

Acesta, ae, i. miasto w Sycylii.

Acestābūlum, i, i. naczynie w kształcie kubka, gatunek miary.

Acētum, i, n. ocet: -- przenośnie uszczypliwy dowcip

Achaei, orum, m. naród Achai, w ogóle Grecy. **Achāia**, ae, i. kraina na północ Peloponezu; od r 146 przed Chr. w ogólności Grecya; **Achāias**, ādis, i. niewiasta Achai; **Achāicus** albo **Achāius**, a, um, Achajski albo Grecki; **Achāis**, idis albo idos, i. niewiasta Achai, albo Grecya; **Achivi**, orum, m. Grecy w czasach Homera; **Achivus**, a, um, Grecki.

Achēmēnes, is, m. naczelnik rodu królów Perskich; **Achēmēnidae**, arum, m. potomkowie Achemenesa, **Achēmēntus**, a, um, Achemeński, Perski.

Acharnae, arum, i. miasteczko w At-

- yce, stąd Acharnanus, a, um, Acharnański.
- Achélôus, i, m.** rzeka między Eto-
lią i Akarnanią; **Achelôias, ádis**
i **Achelôis, idis**, córka Achelousa;
w licz. mn. Syreny, **Achelôius**,
a, um, Achelojski
- Achéron, ontis, m.** 1) rzeka w Epi-
rze, 2) rzeka w krainie podziemnej
i sama kraina; 3) rzeka w Italii.
- Achilla, ae, z.** patrz Acholla; **Achil-
litáni, órum**, Achillitańscy
- Achilles, is, m.** bohater Grecki w cza-
sie wojny Trojańskiej; **Achilléis,**
idis, z. poemat, Achilleida; **Achil-
léus, a, um**, Achillesowy; **Achil-
lides, ae, m.** potomek Achillesa.
- Achivi i Achivus, patrz** Achaei
- Acholla, ae, z.** miasto w Byzacy-
um w Afryce. [rakuz
- Achrádina, ae, z.** część miasta Sy-
Acidalia, ae, z. nazwisko Wenery
nadane od źródła w Beocyi.
- Acidus, a, um, kwaśny;—** przenos
uszczypliw, przykry.
- Acies, éi, z.** ostrze, securis, hastae,
—przenos. żrenica, oko, acies falli-
tur, a. incolumis; bystrość, animi,
szyk bojowy, prima, secunda, ter-
tia; aciem dirigere, instruere, con-
stituere; bitwa, in aciem producere
pedites, educere exercitum, acie
albo ex acie decedere. Mówi się
także o walce w wymowie, prodire
in aciem.
- Acilius, a, um, nazwisko Rzymskiego
rodu (gens): M' Acilius Gla-
brio; stąd lex Acilia; Acilianus,**
a, um, Acyliński.
- Acināces, is, m.** krótka perska szabla
- Acinus, i, m. i acinum, i, n.** jago-
da, winne grono; stąd acinārius,
a, um, do winogron należący.
- Acipenser, éris, i acipensis, is, m**
jesiotr.
- Acis, idis, m.** rzeka w Sycylii i na-
zwisko pasterza
- Aclis, idis, z.** mały pocisk.
- Acmonia, ae, z.** miasto we Frygii,
stąd Acmonensis, e, Akmoneski,
i Acmonenses, Akmoneńscy.
- Acónitum, i, n.** tojad; trucizna
- Acor, óris, m.** kwas.
- Acquiesco, quiévi, quiétum, 3.** od-
poczywać, lassitudine; in lecto; sub
pellibus; somno, gravi sopore (spać);
anno acquievit septuagesimo (usnął,
umarł); aures acquiescunt aliqua
in re;—przenos. uspokoić się przy
czém, uspokojenie w rzém znaleźć,
ucieszyć się, być wesolym, in unico
filio, Clodii morte; przystać, zgo-
dzić się na co, alicui.
- Acquiro, quisivi, quisitum, 3.** na-
być, dostać; ad vitae fructum ali-
quid; divitias; praedam; ad fidem
(kredyt powiększyć); zjednać sobie,
dignitatem
- Acraeus, a, um, na wyniosłości
mieszkający, nający świątynię.**
- Acrāgas, antis, m.** Agrygent, mia-
sto i góra w Sycylii.
- Acratophórum, i, n.** naczynie do
wina niemieszanego.
- Acrióulus, a, um, cierpki, drażliwy**
- Acrimônia, ae, cierpkość, ostrość,**
—przenos. otwartość, żywość, sprę-
żystość.
- Acorisius, ii, m.** król w Argos, oj-
ciec Danai, dziad Perseusza; stąd
- Acorisióniades, ae, m.** potomek
Akryzysza.
- Acoriter, przyst.** dotkliwie, caedere
virgis;—przenos. bystro, videre
vitia; śmiało, mężnie, żywo, hostes
instare, pugnare, inire proelium;
acrius furit mare, bellua; bar-
dzo, occupatum esse; cupere, ex-
spectare.
- Acritudo, inis, z.** cierpkość, ostrość,
—przenos. żywość, duch mężny.
- Acroama, átis, n.** wszystko, czego
się chętnie słucha, co się każe
grać lub czytać; rodzaj niewolai-

- ka, który bawi pana i towarzystwo muzyką, czytaniem lub żartami.
- Acroasis**, is, *ż.* miejsce do słuchania; uczone towarzystwo [rze.
- Acroëraunia**, orum, *n.* góry w Epi-
- Acroërinthus**, i, *ż.* twierdza Koryncka
- Acta**, ae, *ż.* brzeg morski
- Acta**, orum, *n.* dzieje, czyny, sprawy, działania w senacie, albo na zgromadzeniach ludu; księgi publiczne.
- Acte**, es, *ż.* pobrzeże, dawne imię Attyki; stąd **Actaeus**, a, um, należący do brzegu Attyckiego; **Actaei**, orum, Atenczycy; **Actias**, ädia, *ż.* Atenka.
- Actio**, önis, *ż.* działanie, czynność, corporis; zajmowanie się czém, załatwianie, rei; działanie publiczne, obrada, projekt, wniosek, actiones magistratus przebiegi, zamieszki, rozterki, seditiosae, albo samo act.; Cicero's actiones (działalność urzędowa); causae (prowadzenie procesu); skarga, proces, civilis forma sądowa; mowa oskarżająca, Verrinae; mieć sprawę actionem habere; termin sądowy, ac. prima, altera; akcja krasomówcy albo aktora, poruszenie, gest, postawa, mina
- Actito**, i, często działać, stawać w sprawach, causas; występować w teatrze, tragoedias.
- Actium**, ii, *m.* przylądek i miasto w Akarnanii, ze świątynią Apollina; stąd **Actiäus**, a, um, Akcyjski, przy Akcyum; **Actius**, a, um, należący do Akcyum
- Activus**, a, um, czynny.
- Actor**, öris, *m.* poganiacz, pecoris, sprawca, działacz, rerum; in procuratione reipublicae; zawiadowca, rządca, mówca publiczny, obrońca sądowy, strona powodowa; aktor w teatrze, personae actor.
- Actor**, öris, *m.* ojciec Menecyusza,
- dziad Patrokla, skąd przydane im nazwisko **Actörides**.
- Actuarius**, a, um, lekki, prędki, navis.
- Actuarius**, ii, *m.* pisarz
- Actuose**, przysł. czynnie, rzesko, obrotnie.
- Actuosus**, a, um, czynny, ożywiony.
- Actus**, a, um, *imiesł.* patrz ago.
- Actus**, us, *m.* pędzenie (bydła); prawo przepędzania dokąd bydła; działanie, szczególnie publiczne, urzędowe, rerum; forensis, działanie sądowe, wymiar sprawiedliwości; akcja mówcy, albo aktora; aktsztuki teatralnej; wiek ludzki, actus aetatis
- Actütum**, przysł. wnet, natychmiast
- Acüleatus**, a, um, ostry, kolący, uszczypliwy, wykrętny.
- Aculeus**, i, *m.* żądło, ostrość, apis, spinarum, sagittae; — przenoś. bodziec, ad animos stimulandos; cierpkość, przykrość, orationis, severitatis sollicitudinis.
- Acumen**, inis, *n.* ostrze, kończatość, rostri, hastae; — przenoś. bystrość umysłu, dowcip, acumen ingenii, genus acuminis.
- Acuo**, acui, acütum, 3. ostrzyć, palos gladius, dentes; syllabam (oznaczyć głoskę znamieniem prawém); — przenoś. ćwiczyć, doskonalić, mentem, linguam; podżęgać, pobudzać, ad crudelitatem, furores, ignaviam, wzniecać iras hosti; zachęcać do nauk, studia.
- Acus**, öris, *n.* plewa.
- Acus**, us, *m.* igła; acu tetigisti, zgadłeś
- Acüte**, przysł. ostro, bystro, cernere; głośno, sonare; — przenoś. subtelnie, dowcipnie, cogitare.
- Acütulus**, a, um, subtelny, sztuczny.
- Acütus**, a, um, ostry, kończaty, sudes, ensis, telum; — przenoś. mocno na zmysły działający, unguentum, cibus; sol (pałace); gelu (tegi); sonus (wysoki); febris, morbus, gwałtowny, silny; dowcipny, prze-

myślny, obfity w pomysły, homines, ingenia; ad fraudem.

Ad, *przym.* rząd. 4. przyp. do: ad nostram aetatem; summam senectutem; satietatem; omnes ad unum; ka. vergit ad septentrionem; tendere manus ad coelum; ad vesperum; około: ad ducentos, ad duo millia; na: ad diem dictam; ad tempus venire.; pod: pugnam habuit ad portam Collinam; u: ad pedes jacuit; podług: ad arbitrium alicujus. [czego, juris jurandi

Adactio, *ōnis*, *ē*. przymuszenie do **Adactus**, a, um *imiest.* od adigo **Adæque**, *przysł.* równie jak, tyleż **Adæquo**, *ī* równać, tecta solo; cum virtute famam, aliquem alicui równać się, alicui virtute, biegać równie prędko, adae. cursum; być w równéj lasce, adae. gratia apud aliquem.

Adaggero, *1* obsypać, nagromadzić **Adāgium**, *ii*, *ŋ* przysłowie.

Adāmantēus i adamantinus, a, um, dyamentowy; mocny, nieporuszony

Adāmas, *antis*, *m.* dyament; wszystko, co jest tak mocne i twarde, że zniszczoném być nie może.

Adāmo, *1*. kochać bardzo, lubić, equos, agros

Adāpērio, aperui, apertum, *4* odkryć, caput; widzialnym zrobić, objawić; otworzyć, fores, aures ad aliquid. [się otworzyć.

Adāpertilis, e, otworzysty, dający

Adapto, *1*. przyprawić co do czego.

Adāquor, *1*. napawać.

Adaugeo, anxi, auctum, *2*. przynależać, przydać, copiam. hordeo; legiones; maleficia. [mnażyć się.

Adaugesco, *3*. przybywać, przy-
Adbībo, bibi, bibitum, *3*. podpić sobie;—przenoś. wziąć co do serca.

Ado-, patrz acc.

Addenseo, *2* i addenso, *1*. ścisnąć, zgęszczać.

Addico, dixi, dictum, *3* przyzwalać, aves non addixerunt, wieszczbnie była przychylna; przysądzić, bona alicui; bona alicujus in publicum (konfiskować); poddać, skazać, in servitute, albo servituti aliquem; naznaczać, aliquem iudicem; poświęcić się, se alicui; łatwo wiernie zaufać, alicui credulitate suam, sprzedawać, aedes, consulatium, fidem alicui; przypisać, przysądzić komu jakie pismo, fabulae, quae Plauti nomini addicuntur.

Addictio, *ōnis*, *ē* przysądzanie

Addisco, didici, *3* douczyć się.

Additamentum, *i*, *ŋ* przydatek

Additio, *ōnis*, *ē* dodawanie.

Addo, didi, ditum, *3* przydać, przyłączyć, custodem alicui; frenam equis. epistolam in eundem fasciculum, in sententiam; auxilia: provincias; ad superiores totidem na ves equites mulionibus; gradum (przyspieszyć), res novas in edictum; ut nihil supra addi posset laborem ad quotidiana opera; vin victis; rumoribus z *4* przyp. i tryb. bezok; ad id, ad cetera, z *4* przyp. i tryb. bezok.; adde huc, z *4* przyp. albo z *4* przyp. i tryb. bezok., albo quod; animum albo animos alicui, zachęcić, ośmielić. [zczać.

Addōceo, docui, doctum, *2*. douczyć
Addūbito, *1* wątpić nieco, de albo in aliqua re; aliquid albo num, utrum.

Addūco, duxi, ductum, *3*. przyprowadzić, sprowadzić, doprowadzić, aliquem ad aliquem; iumenta ad oppidum; obsides in continentem; aliquem in jus; aliquem secum; febrem, sitim; exercitus alicui; aliquem ad desperationem, in invdiam; aliquem ad iracundiam, ad albo in eam consuetudinem, in spem, in metum; adduci ad credendum; adduci misericordia z nast

ut; nakłonić, adductus precibus alicujus, hac oratione, auctoritate, spe i t. p. non adduci, ut credam (nie dać się przekonać); przyciągnąć, navem funibus; nateżyć, funes, arcum; ściągnąć, zmarszczyć, cutem, frontem.

Adductus, przysl. mocniéj

Adductus, a, um, *imiest.* przyprowadzony; zmarszczony, ciemny, ścisły

Adēdo, ēdi, ēsum, 3. objadać, ogryźć, upalić, gładzić.

Ademptio, ōnis, *ż.* odjęcie, wydarcie

Ademptus, a, um, *imiest.* od adimo.

Adeo, przysl. tak daleko, tak dalece, tak długo, tak bardzo, a nawet, zwłaszcza; odnosi się do przestrzeni i czasu; służy do oznaczenia stopniowania wyobrażeń przymiotowych: adeone (tak dalece) erat stultus; pauper; albo do stopniowania innych wyobrażeń: intra moenia atque adeo (a do tego) in senatu; tunc etiam, atque adeo (tém bardziej) vos; tuque adeo (zwłaszcza) Caesar.

Adeo, ii (ivi), itum, ire, dochodzić, przystępować, udawać się do kogo albo dokąd; ad aliquem; ad fundum; Romam atque in conventum; insulam; nationes; si adire non possit; adiri, być dostępnym; brać udział w zarządzie, adire ad rempublicam; narażać się, peficula; podejmować, labores; stawać u sądu, a. in jus.

Adeps, ipis, m. i *ż.* tłustość; — przenoś. nadętość w mowie

Adeptio, ōnis, *ż.* nabywanie.

Adeptus, a, um, *imiest.* od adipiscor.

Adēquito, l. nacierać, najeżdżać, ad nostros; in primos ordines; portis; Syracusas; obok jechać.

Adēsus, a, um, *imiest.* od adedo

Adf., adg-, patrz aff-, agg-

Adhæreo, haesi, haesum, 2. wisić

u czego, mocno się przywiązać; in aliqua re, albo alicui rei; graniczyć, być ościennym, stykać się, silva adhaerebat; bawić gdzie, siedzieć, castris, equo; trzymać się kogo, nie odstępować, alicui; mieć w czém udział, parti fortunae.

Adhæresco, haesi, haesum, 3. przylgnąć, utkwić, ad aliquid; in me conjurationis tela adhaeserunt — przenoś. wpoić się, wrazić się, utkwić w umyśle; zatrzymywać się w jakim miejscu, mianowicie w mowie, oratio adhaerescit; adhaerescit in continuatione verborum; przywiązać się do kogo, być nierozłącznym, zwolennikiem; nie odstępować od czego, justitiae.

Adhæsitatio, ōnis, *ż.* przygnienie

Adhibeo, hibi, hibitum, 2. przyłożyć, przydać, nadstawić, manus ad vulnera; calcaria; frenos alicui; animum ad aliquid; diis honores; studium; aures; studio adhibito; poświęcić, tempus et diligentiam ad aliquid; użyć, aegro medicinam; morbis remedia; celeritatem, blanditias, solatia, zachować miarę, umiarkować, modum sumptibus; przypuścić, powołać, wezwać, zaprosić, ad concilium, in auxilium; ad albo in consilium, albo consilio; testem; medicum; obchodzić się, liberaliter, severius aliquem.

Adhinnio, ivi, ii, itum, 4. rzéć, equo.

Adhortatio, ōnis, *ż.* napominanie, zachęcenie. [pomina, zachęca.

Adhortator, ōris, m. ten, który na-

Adhortor, 1 napominać, zachęcać, pobudzać, aliquem; aliquem ad proelium, ad laudem; in bellum; także z ut i ne.

Adhuc, przysl. póty, dotąd; adhuc non, zamiast nondum; nihil adhuc, dotąd nic albo jeszcze nic; jeszcze, filio adhuc puero; nadto, prócz tego,

et erat adhuc impudens; unam rem adhuc adjiciam: ze stop wyż. ad huc paulo minus.

Adiábène, es, *ż.* prowincya Assyrii, stąd Adiabenus, a, um, Adjabeński; Adiabeni, orum, Adjabeńczycy; Adiabenicus, a, um, przydomek cesarza Sewera.

Adigo, egi, actum, 3. przypędzić, pecus a vicis: aliquem ad umbras, arbitrum albo arbitrium (przed sąd polubowny zaprosić wezwać); — przybić ciawu — a aliquid; poddać flammam adacta turri; wbijać, tign. fistucis, harpen in pectus, sibi gladium sagitta per loriam adacta; — przenieć przyprowadzić przyprowadzić, skłonić, ad mortem aliquem ad jusjurandum, albo ju rejurand., albo sacramento in sua verba jusjurandum a., skłonić do przysięgi na rzecz swoja.

Adimo, émi, emptum, 3 odjąć, orac, alicui operę; dona, signa, imperium, prospectum vitam; pozbawić sperę; uwolnić, dolores wyrwać, aliquem leto, z tryb bezok ac cantare. [styl szumny]

Adipatus, a, um, tłusty; — przenosić
Adipiscor, eptus, 3. dościgać, fugientem; osiagnąć, otrzymać przyjsć do czego, sonectutem regnum; amicitiam; jus suum, victoriam, honores al aliquo; omnia e natura; adeptus czasem także biernie, eandem accusant adeptam. Cic. Sen. 2.
Aditiális, e, tyczący się przyjsćia, przystępu.

Aditus, a, um, *imięst.* od adeo.
Aditus, us, *m.* przyjsćie, tantae multitudinis aditu perterriti; przystąpienie, ad causam; możność, wolność, prawo udania się dokąd, zbliżenie się, przystęp, aditus mercatoribus est ad eos; natura situs difficilis aditu, aditus alicui parat ad aliquem; ad honorem laud.;

aditum petere, dare (prosić, dawać posłuchanie), droga, ad urbem, templi, memoriam; a. acclivis.

Adjaceo, 2. być przyległym, Etruriam, mare; agro Romane

Adjectio, ónis, *ż.* przydawanie, przyłożenie.

Adjectus, us, *m.* przydawanie, zbliżenie.
Adjicio, jéci, jectum, 3. dorzucić, funes (saxis); in litus telum; quo telum adjici posset; rzucić, zwrócić, oculos ad aliquem; oculum hereditati, animum ad aliquem albo ad aliquid (uwagę zwrócić); wrzucić, olivas in vas; sulphur aquae, lapides, dodawać, aggerem ad munitiones, captivos classi; adjecto Coelio monte; talenta ex praeda; vestes; — przenosić ad belli laudem doctrinae gloriam; animos (dodać serca); magnitudini Pori (więcej wywyższyć); dodać co mówiąc, aliquid, albo z 4 przyp i tryb bezok.; adjice aliquid, albo quod (że); przy sprzedażach publicznych: więcej ofiarować, supra
Adjúdicó, 1 przysądzić, przyznac, alicui magistratum; causam alicui (na czyją korzyść rozstrzygnąć).

Adjumentum, i, *n* pomoc, ad aliquid, alicui rei

Adjunctio, ónis, *ż.* przyłączenie, związek; naturae ad hominem; do datek, warunek

Adjunctor, óris, *m* który co przyczynia, przydaje.

Adjunctus, a, um, przyłączony, do czego należący; adjunctum, i, *n* rzeczow. to, co do czego należy, z czém się łączy; adjuncta, orum, okoliczności uboczne, przyległe.

Adjungo, junxi, junctum, 3. przywiązać, zaprzęgać, ulmis vites; tauros aratro; złączyć, navem ad alias, montes tres urbi; adjunctis de suis comitibus; przyłączyć, literas; graniczyć, insula oppido adjuncta; regio, mare; — przenosić re-

- bus praesentibus futuras; łączyć się z kim przyjaźnią, przymierzem i t.p., aliquid socium sibi, amicum; socios; aliquid sibi matrimonio; ad amicitiam; in societatem urbes; sibi auxilium przykładać się do czego, animus: ad aliquod studium
- Adjuro**, 1 przysięgać, przysięga stwierdzać aliquid albo z 4 przyp. i tryb. bezok.
- Adjuto**, 1. pomagać
- Adjutor**, ōris, m pomocnik, sprzymierzeniec
- Adjūtōrium**, ii, n. pomoc, ratunek
- Adjūvo**, 1 pomagać, wspierać, aliquid (in aliqua re) aliquid ad bellum: adjuvari opibus alieujus, prudentia popierać zasilać, podniecać, consilium; ignem; victoriam, multum eorum opinionem adjuvat, quod —; także samo *adj* być pomocem, zbawiennem, korzystnem, aliquid; non multum
- Adl-** patrz all- [gać]
- Admātūrē**, 1 przyspieszyć, pomagać
- Admētior**, mensus, 4 odmierzyć, frumentum alicui ex area.
- Admētus**, i, m 1) król Tessalii, mąż Alcesty; 2) król Molossów
- Admīnīcūlōr**, 1 podpiierać, wspierać
- Admīnīcūlum**, i, n. podpora; — przenoś. pomoc, posiłek
- Admīnīstōr**, strī, m sluga, pomocnik; uczestnik w złem [nica]
- Admīnīstrā**, ae, ŷ. służąca, pomoc
- Admīnīstrātiō**, ōnis, ŷ. sprawowanie, kierowanie, zarząd, navis; belli; reipublicae; używanie, portus.
- Admīnīstrātor**, ōris, m. zawiadowca, wódz.
- Admīnīstrō**, 1 zawiadywać, kierować, prowadzić, naves, classem, domum; bellum, exercitum, rempublicam, provinciam; sprawować, legationes; robić urzadzania, per se, quae videbantur, administrabant; troskać się, ea, quae amissa sunt; dextram partem operis (z prawej strony zajmować się pracami oblężniczymi); rem albo ea quae quis imperat (zamiary albo rozkazy czyje wypełniać); wykonać, popelnić, caedem; dostarczyć, omnia populo Rom. administrata sunt
- Admīrābilis**, e, zadziwiający, szczególny
- Admīrābilītas**, atis, ŷ. podziwienie.
- Admīrābilīter**, dziwnym, niesłychanym sposobem
- Admīrātiō**, ōnis, ŷ. podziwienie, szacunek; regis; rei; divitiarum admirationem movere, habere
- Admīrātor** ōris, m. chwalcza, wielbiciel, miłośnik, antiquitatis
- Admīror**, 1 dziwić się, zdumiewać się, aliquid; aliquid, albo z 4 przyp. i tryb. bezok albo z quod; uwielbiać, admiro: et diligo, admiranda virtus
- Admīscēo**, miscui, mixtum albo mistum, 2. przymieszać, dodać, (alicui rei) aliquid; his legionibus Antonianis milites; versus orationi; wmięszać, se ad id consilium admiscere albo admisceri, pomięszać, lacte; — przenoś. hoc cum iis rationibus admisceri nolo.
- Admīssārius**, ii, m, stadnik, ogier.
- Admīssio**, ōnis, ŷ. przypuszczanie, łączenie bydła posłuchanie, przystęp
- Admīssum**, i, n. wykroczenie, wina.
- Admīstus**, a, um, *mięś*. od admisceo.
- Admitto**, misi, missum, 3. przypuścić, aliquid ad se domum; milites in tabernaculum; ab eo admitti barbaros, przyłożyć, sibi aspidem; dać przystęp, posłuchanie, legatos; ad regem admitti; do narady, spraw i t. p. przypuścić, aliquid ad colloquium; ad consilium; horum in numerum; dostać się, in sedem Cyri admitti; łączyć zwierzęta, equum equae; — przen. przypuścić, ad aures,

- ad animum aliquid; precationem; aves admittunt, obiecują pomysłny wypadek;—dopuszcć się, popełnić, facinus, scelus, dedecus; puścić wolne cugle, equum ad albo in aliquem; equo admisso, przyśpieszyć, admisso passu
- Admixtio, ónis, ż.** przymieszanie.
- Admixtus, a, um, imiesł.** od admisceo
- Admódum, przysł.** bardzo, nader, arcy, naturā a. liberalis fuit; perniciosum a. hoc bellum fuit; non a. clare natus; ad nihil, zgola nic; nullus a. zgola żaden; prawie, a. puer, adolescens. juvenis, senex; zupełnić, exacte a. anno; a. deditus religionibus. szczególnie, me a. diligunt, non a. aliquid affectare, przy liczbach. blisko, turres a. centum viginti; equites mille a
- Admóktor, 4.** zdobywać się na siłę rypes a. oszańcować się skalami
- Admóneo, monui, monitum, 2.** przypominać, napominać, ostrzegać, aliquem priorum malorum; aliquem de aliqua re, aliquem haec; multa praesidia nova; z 4 przyp. i tryb bezok.; upominać się, aliquem aeris alieni; zwracać na co uwagę przestrzegać, aliquem temporum admonitus casu; literis; eum admoneri cupiebat; radzić, zzywać, upominać z ut, albo ne także bez spój. z tryb. łącz hunc admonet, iter caute faciat; napędzać, liberos verberibus.
- Admónitio, ónis, ż.** przypominanie, verbi unius; upominanie się o zapłacenie długi; napominanie, przedstawienie, officii; naganianie, napędzanie do czego
- Admónitor, óris. m.** ten, który co przypomina, zachęca do czego.
- Admónitum, i, n** upomnienie, przedstawienie. (imoneo)
- Admónitus, a, um, imiesł** od ad-
- Admónitus, us, m.** przypomnienie, locorum: przedstawienie, admonitum tuo albo alicujus.
- Admordeo, mordi, morsum, 2.** nakąścić, nadgryźć.
- Admótio, ónis, ż.** przybliżanie.
- Admóveo, movi, motum, 2.** przybliżyć, przyłożyć, aspitem ad corpus; hastam pectori; se lateri alicujus; filius genibus regis admovetur; (upada do nóg); victimam aris, (prowadzić do ołtarza); narzędzia obłężnicze przystawić, opus ad turrim; arietes munimentis; scallas (moenibus); wojsko, flotę prowadzić, exercitum ad urbem; propius urbem; copias in locum; copias oppido; classem litori; na strobier. admovetur acies; admoventur naves; — przenos. przypuścić, aliquem ad munera publica; wynieść in idem fastigium; ściagnąć, sprowadzić, genti bella civilia; externam opem przyłożyć się do czego, wziąć się, manum alicui rei lanae, operi, vectigalibus; pobudzac stimulos admovere; zastosować, oratqnem ad sensus animorum, albo animis iudicum; curationem ad aliquem; wzbudzić, alicui desiderium patriae, metum; przybliżyć, fasciculum ad nares; admoverti, być zbliżonym, aedificia non sunt adnota muris;—przenos. admoventur spes propius; occasio: admotus in propiorem amicitiae locum; przyspieszyć, diem leti.
- Admúgio, 4** zaryzczyć.
- Admurmúratio, ónis, ż** szmer, szemranie.
- Admurmúro, 1.** mruczcć
- Adn-,** patrz ann —.
- Adóleo, olévi (olui), ultum, 2.** wydawać zapach; zapalać, tura; viscera tauri; altaria donis (dary na ołtarzach); penates flammis (ogień na kominie); igne altaria adolen-

- tur; cruore aras, (pokropić, popryskać)
- Adölescens, tis, młody, młodzieniec, często się kładzie dla odróżnienia od innéj starszéj osoby tegoż samego nazwiska, Cn. Pompejus ad.
- Adölescentia, ae, ż. młodość.
- Adölescentülus, i, m młodzianuszek; żołnierz nowozaciagniony
- Adölesco, olévi, ultum, 3. dorastać, wzrastać, — przenoś. a. luna, aetas, republica, cupiditas.
- Adölesco, 3. palić się
- Adönis, is, albo idis, ulubieniec Wenery; stąd Adonia, örüm, * święta Adonisa
- Adöpćrio, operni, opertum, nakrywać, zasłaniać.
- Adoptio, önis, i przysposobienie prawne dziecięcia za swoje.
- Adoptivus, a, um, przybrany, przysposobiony; filius; szczepiony.
- Adopto, 1. przysposobić, przybrać; sibi patronum aliquem; sibi filium; aliquem testamento, szczepić.
- Ador, öris, n. gatunek zboża.
- Adöreus, a, um, zbożowy; adorea, ae, ż. nagroda żołnierzom dawana w zbożu; — przenoś. sława wojenna
- Adörior, ortus, 4. uderzyć na co, napadać, najeżdzać, udać się, aliquem ferocius; locum; ad. ex insidiis; wziąć się do czego, coś przedsięwziąć, aliquid, albo z tryb. bezok.
- Adorno, 1. uzbroić, opatrzeć, zarządzić potrzebne środki, przygotować, aliquem armis; naves; accusationem; — ozdobić, ubierać, arma auro; tunicas gemmis; aliquem insigni veste.
- Adöro, 1. bóstwa wzywać, modlić się, uprosić, ubłagać, deum; pacem deum; czcić, uwielbiać, ubóstwiać, adorari se jussit.
- Adorsus i adortus, patrz adordior i aderior.
- Adp, acq, adr, patrz app, acq, arr
- Adrädo, rasi, rasum, 3. oskrobać, ogolić.
- Adramyttäum, i, tudzież, -ion, ii, * miasto w Myzyi; stąd Adramytténus, i. m. Adramytenczyk.
- Adrastus, i, m. król Argos.
- Adria-, -acus, -anus, patrz Hadr-Adrumentum, patrz Hadrum--
- Adsc-, adsp-, adst-, patrz asc-.
- Adse-, adsi-, adso-, adsu-, patrz ass-Adt-, patrz att-. [Eburonów.
- Aduätüca, ae, ż. zamek w krainie Aduätüci albo -ici, orum, m. naród w Gallij Belgijskiéj.
- Adülätio, önis, ż. laszenie się, pochlebstwo.
- Adülätör, öris, m. pochlebca.
- Adülätörrius, a, um, pochlebny, pochlebstwem tracący.
- Adülo, 1. lasić się, pochlebiać.
- Adülör, 1 lasić się, pochlebiać, czcić niewolniczo, alicui albo aliquem
- Adulter, era, erum, cudzołözny, fałszywy; stąd rzeczow. adulter, eri, m. i adultera, ae, ż. cudzołöznik, cudzołöznica.
- Adulterinus, a, um, cudzołözny, fałszowany, nieprawy, nieprawdziwy.
- Adultërium, ii, n. cudzołöstwo.
- Adultëro, 1 cudzołöżyć, gwałcić, fałszować.
- Adultus, a, um, imiëst. od adolesco, dorosły, puer jam adulta aetate; mocny, kwitnący, pestis; Athenae populus. [naśladowanie
- Adumbrätio, önis, ż. pierwszy rys;
- Adumbrätus, a, um, zmyślony, fałszywy, próżay, laetitia; vir.
- Adumbro, 1 zasłaniać, pierwsze rysy rzucić, zmyślić, ementiendo a., naśladować. [zagięcie.
- Aduncitas, ätis, ż. zakrzywienie,
- Aduncus, a, um, zakrzywiony, ha-czysty
- Adüno, 1 łączyć, jednoczyć.

Adurgeo, 2. przypierać, popychać, rem, alique; ścigać, prześladować
Aduro, ussi, ustum, przypalić, opalić, proxima, capillum, manus; odziębici, frigus a; pałac miłością.
Adusque = usque ad z 4 przypada aż do; zupełnie, wszędzie.
Adustus, a um, przypalony, ogorzwały, czarniawy, color
Advecticius, a, um, sprowadzany skąd inąd, vinum [co.
Advecto, I. przywozić, przystawiać
Advectus, us, m. przywóz.
Advēho, veri, vectum, 3, przywozić, dostarczać; frumentum; sesterium sexagies; peditum mille; advecta classis; advēhi, dojechać wozem, koniem, curra, equo
Advēlo, 1, okryć, zasłonić.
Advēns, ae, m przychodzień, obcy nieświadomy, in sua patria.
Advēnto, vēni, ventum, 4 przybyć, dostać się, in provinciam; Delphos; o czasie: zbliżyć się, nadchodzić; o słabościach, niebezpieczeństwach: wybuchnąć, zjawić się, powstać; o pomysłnych wypadkach: zdarzyć się.
Adventicius, a, um, przychodzący skąd inąd, obcy, copiae, doctrina; nadzwyczajny, przypadkowy, pecunia (nie po ojcu odziedziczone, ale przypadkiem, niespodzianie, otrzymane); coena, obiad dany na przybycie kogo obcego, cudzoziemca
Advento, 1, przybliżać się, nadchodzić, pospieszać, magno cum exercitu: adventante exercitu. ex Macedonia; ad Italiam; — przenoś. adventat tempus, senectus, mors
Advēntus, us, m. przybycie, nadejście. zbliżenie się, ad urbem, alijus; in Galliam, pokazanie się wybuch, lucis; malorum.
Adversarius, a, um, nieprzyjazy, przeciwny, dux; factio; quibus rebus nox adversaria est; — rzeczowo **adversarius**, ii, m. przeciwnik; w licz

mn adversaria, orum, n. pamiętnik, dziennik

Adversio, ōnis, ż. skierowanie; animi, uwaga, albo zajęcie umysłowe
Adversor, opierać się, sprzeciwiać się, alicui, legi

Adversus, a, um, naprzeciw czego będący, z przodu, collis a. huic et contrarius; duces; navis; hostes; nostris (navibus) a. naves; adverso pectore; vulnus adversum, rana z przodu zadana; adversis telis figebantur; colle adverso (na przeciwnym wzgórku); nieprzyjazy niepomysłny, nieszcześliwy, adversis diis, przeciw woli bogów; valetudo adversa, stan zdrowia niepomysłny; res adversae; casus adversi, nieszcześnie; proelium; quid adversi accidit.

Adversus i **adversum**, przyst. naprzeciw, ire; arma ferre; *przym.* rząd. 4 przyp. przeciw, a. montem ad aliquem sentire; stare; esse: proficisci, venire, bellum gerere, dimicare, hunc a.; has a. copias; a. rempublicam facere; a. quod; invictus a. aliquem albo aliquid. ku, względem, excusatione uti a. aliquem; justitia, reverentia, aequitas, fides a. aliquem; w porównaniu, obok, a. veterem imperatorem comparabitur.

Adverto, verti, versum, 3, obracać, kierować, agmen parti; classem in portum; proras terrae; oculos, oures adv ad aliquid, albo alicui rei; animum ad. (zwyczajnie animadvertere), uważać, spostrzegać, poznać, id, hoc, quod; qua re animum adversa, z 4 przyp. i tr. bezok; czasem samo advertere aliquid; — w poezyi: animis ad. (brać do serca, wziąć na pilną uwagę); — a. in alijquem, karać.

Advespérascit, vesperavit, 3, zmierza się, ma się ku wieczorowi

Advigilo, i. czuwać nad czém, ad
aliquid.

Advocatio, ônis, ż. przywołanie o-
broncy prawnego, termin sądowy,
zwłoka, pomoc sądowa, narada praw-
nych obrońców. [poradnik.

Advocatur, i, m. obrońca sądowy,

Advoco, i przyzwać, powoływać,
aliquem, populum in concionein,
amicos in consilium; consilium: ali-
quem aegro: — przenos. animum ad
se ipsum, (przyjść do przytomności).

Advolatus, us, m. przylatanie.

Advolo, i przylatywać, spieszenie
przybywać, rzucić się na kogo, in-
credibili celeritate, citatis equis: ad
castra: ad hostem: in Formianum;
Romam e Lucania: — przenos. fama
mali advolat Aeneae.

Advolvo, volvi, volutum, 3. przy-
toczyć, tocząc dostarczyć, ornos
montibus; advolvi, albo se advol-
vere genibus, albo pedibus, także
genus alicujus, (rzucić się komu
do nóg). [świątyni: skrytość.

Adytum, i, n. wewnętrzna część

Aeacus, i, m. król Eginu, ojciec Pe-
leusza i Telamona, dziad Achillea
i Ajaksa: stąd Aeacides, ae, m. syn,
wnuk, potomek Eaka. Aeacidëus,
a, ðm, Eacydejski; regna Aeacidea,
Egina.

Aeaea, ae, albo Aesë, es, ż. miej-
sce pobytu czarownicy Cyrcy; stąd
Aeaeus, a, um, Eejski.

Aedes, is, z. świątynia; aedes, ac-
dium, dom: w ulu komórki pszczół;
aedes aurata, katafalk.

Aedioula, ae, z. pokój, w licz. mn.
domek: 2) framuga. [dowa, budynok.

Aedificatio, onis, z. budowanie; bu-

Aedificatiouola, ae, ż. domek.

Aedificator, ôris, m. budownik,
zwôrca. nemo illo minus fuit aed-
ificator. [budowniczy, budowniczy.

Aedificium, i, n. budowa, epi-
aedificia; vici aedificiaque.

Aedifico, i. budować, zakładać, cir-
cum, forum, thermas, casas, domum,
castellum, regiam, templum: multa
aedificavit: Athenienses aedifican-
tes prohibere sunt conati; — prze-
nos. urządzić, rempublicam.

Aedilicius, a, um, do edylów na-
leżący; rzeczoro. aedilicius, ii, m
były edyl.

Aedilis, is, m. Edyl, Aediles plebis,
edylowie ludu, do których należał
nadzór świątyni Cerery (aedes Ce-
reris) opiekunki ludu, tudzież pil-
nowanie religijnych ludowych uro-
czystości. W r. 388 od zbud. Rzy-
mu przyhyło dwóch edylów zwa-
nych aediles curules, którzy mieli
większe znaczenie. Wszystkich było
obowiązkiem mieć dozór nad gma-
chami publicznymi, wodociągami,
dowozem żywności, przestrzegać,
aby ulice były utrzymane w czy-
stości, i t. p. Szczególny nadzór nad
targiem zbożowym oddany był r.
710 od. z. R. edyłom zwanym a-
ediles Cereales.

Aedilitas, atis, ż. edylstwo

Aedituus, i, m. sługa kościelny, do-
zorca, ponieważ obcym osobliwo-
ści świątyni pokazywał, stąd aedi-
tius znaczy także poeëtę albo mówcę,
który ogłasza pochwały.

Aedui, orum, m. naród w Gallii
Belgijskiej.

Aetes, albo, -a, ae, m. król w Kol-
chidzie, ojciec Medeji; **Aeetes**,
a, um, należący do króla Kolchid-
kiego — **Aeetias, adis**, i **Aeetia**,
es, ż. Medea, córka Aeety.

Aegae albo **Aegeae**, apom, z. miasto
w Macedonii (inne w Cylicyi), stąd

Aegeas, atis, m. mieszkaniec Egei.

Aegaeus, a, um. Egejski; **Aegaeum**,
skle, Archipelag — freta Aegea, Cy-
pryjskie.

Aegales, idm, ż. wyspy przy Sycylii.

Aegeae, Aegeas, patrz Aegae

Aeger, agra, aegrum, cierpiący, słaby, chory, corpus; valetudo; aeger ascendit navem; ex vulnere albo vulneribus; sus, seges; — przenoś. stroskany, frasobliwy, strapiiony, cierpki, aeger curis; amore; pelen trosk, kłopotliwy, bolesny, amor, mors; biedny, zły, wzięty, aegra pars reipublicae.

Aegēus, a, um, patrz Aegaeus.

Aegeus, ei, *m.* król Ateński, ojciec Tezeusza; stąd Aegides, ac, *m.* potomek Egeusza. [taginus.

Aegimūrus, i, *ż.* wyspa przy Kar-
Aegina, ae, *ż.* wyspa w bliskości Aten; Aeginenses, ium, i Aeginetae, arum, mieszkańcy Egiuy.

Aeginium, ii, *n.* miasto w Macedonii
Aegion albo Aegium, ii, *n.* miasto w Achai; stąd Aegiensia, Egięński, w licz. mn. Egięnzycy.

Aegia, idia, *ż.* Egida, tarcza Jowisza, także Minerywy z głową Meduzy, przenoś. obrona.

Aegisthus, i, *m.* syn Tyesta, morderca Atreusza i syna jego Agamemnona.

Aegos flumen, (po grecku: Aegos potamos) rzeka na półwyspie Trackim; miasto.

Aegre, przysł. dotkliwie, przykro, cierpko, gniewliwie, aegre ferre aliquid, z 4 przypad. i tryb. bezok. niechętnie znosić, pati; nie być zadowolonym, a. accipere, niechętnie przyjąć; a. obtemperare, z trudnością słuchać; flumen transire, impe are, confiscare aliquid.

Aegresco, 3. chorować, stawać się chorym; trapić się.

Aegrimōnia, ae, *ż.* smutek, troska.

Aegritudo, inia, *ż.* smutek, niespokojność, morbis atque aegritudinibus.

Aegrōtatio, ōnis, *ż.* chorowanie; chorobliwy stan duszy.

Aegrōto, i. chorować, być słabym na ciele i umyśle.

Aegrōtus, a, um, chory, cierpiący, osłabione; także: respublica, animus.

Aegyptos, i, *ż.* miasto w Mezji.

Aegyptus, i, *ż.* kraj w Afryce; Aegyptius, a, um, Egipski; rzeczow. Egipcyanin.

Aelinus, i, *m.* śpiew żaloszny.

Aelius, nazwisko Rzymskiego rodu; lex Aelia; Aelianus, a, um, Eliński.

Aemilius, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu; Aemilianus, a, um, nazwisko Scypiona Afrykańskiego, także imię jednego z cesarzów
Aemonia, patrz Haem.

Aemulatio, ōnis, *ż.* współbieganie się, laudis; zazdrość, dignitatis.

Aemulātor, ōris, *m.* współbiegający się, naśladowca.

Aemulātus, us, *m.* zazdrość.

Aemulor, 1. iść na wycigę, współubiegać się, naśladować, aliquidem, alicujus virtutem; morem, gloria; także alicui; zazdrościć, alicui, albo cum aliquo.

Aemulus, a, um, współubiegający się, mulier aemula laudis; aemulus imperii, regni; zazdrozny, aem. Triton; rzeczow. zawistnik, remoto aemulo; aemula Romae, albo Romani imperii (Carthago); podobny, równy, alicui. [Kampanii.

Aenāria, ae, *ż.* wyspa naprzeciw
Aenēa, ae, *ż.* miasto w Chalcydzie; stąd Aenēates, um, *m.* Eneaci.

Aenēas, ae, *m.* syn Anchisesa i Wenerzy; Aenēades, ae, *m.* potomek i towarzysz Eneasza; Aenēis, idia, albo idos, Eneida, poemat Wirgiliusza; Aenēus, a, um, tyżący się Eneasza.

Aeneus, aenēus, ahenēus, miedziany, bronzowy, signa, statuac, loricae, coronae; proles (z wieku miedzianego) — przenoś. niepokonany

Aenia, patrz **Aenea**.
Aeniānes, um, *m.* lud w Tessalii
Aenigma, ātis, *n.* zagadka, rzecz trudna do zrozumienia, somniorum
Aēnipes, albo **āhēn-**, pēdis, miedziano-nogi.
Aēnus albo **āhēn** — miedziany, metaliczny; *rzeczow.* aēnum albo **āhēn** — naczynie miedziane; — przenoś. niepokonany, niezuchy.
Aenus albo **Aenos**, i, *ż.* miasto w Tracji; **Aenei**, albo **Aenii**, orum, *m.* Enianie; 2) **Aenus**, i, *m.* rzeka Inn.
Aeōles, um, *m.* mieszkańcy Eolidy; **Aeolius**, a. um, Eolski; **Aeolia**, ae, i **Aeolis**, idis, *ż.* kraina w Azji mniejszej
Aeōlus, i, *m.* bóg wiatrów; **Aeōlides**, ae, *m.* syn albo potomek Eola; **Aeolis**, idis, *ż.* kobieta pochodząca od Eola; **Aeolius**, a. um, do Eola należący.
Aequabilis, e, jednostajny, równy, *partitio*: jus, quod in omnes aeq. est: bezstronny.
Aequabilitas, ātis, *ż.* jednostajność, motus: równość, bezstronność, łagodność. [równo, umiarkowanie
Aequabiliter, *przysł.* jednostajnie,
Aequaeuus, a. um, równy co do wieku.
Aequālis, e, równy, tumuli, pars ae alteri parti; inter se i cum aliqua re; *rzeczow.* rówiennik, równy wiekiem, równoczesny; — przenoś. zgodny, aequalem se omnibus exhibere.
Aequālitās, ātis, *ż.* równość, podobna własność dwóch lub więcej rzeczy, verborum, fraternā; równość wieku, praw; tożsamość; jednostajność w zachowaniu się.
Aequāliter, *przysł.* równo, podobnym sposobem; distribuere: 2) jednokształtnie, collis ab summo ae. declivis. [równanie.
Aequātio, ōtis, *ż.* równy podział,

Aequē, *przysł.* równo, trabes ae longae: tyleż, również jak, z nast. ac, atque, et, quam, ut, cum (jak) albo bez wyrazów porównawczych: ut postea numquam dextro (oculo) aequē bene usus sit; — przenoś. słusznie.
Aequi albo **Aequiōūli**, orum, *m.* lud na granicy półn. wsch. Lacyum; stąd **Aequicus** i **Aequicūlanus**, a. um należący do Ekwów
Aequilibris, e, równoważny; **Aequilibritas**, ātis, równy podział sił, równowaga
Aequilibrium, ii, *n.* równowaga, równe ważenie się szal, zupełna równość.
Aequimēlium albo **-maelium**, ii, *n.* plac dawnego Rzymu, gdzie stał dom Sp. Meliusza, który był zniesiony, aequata solo; później miejsce przedaży, mianowicie zwierząt ofiarnych
Aequinoctialis, e, równonocny, równodzienny, tempus.
Aequinoctium, ii, *m.* porównanie dnia z nocą.
Aequipāro, i, *równać*, porównywać, aliquid alicui; wyrównywać, aliquid labore corporisque viribus; urbem dignitate
Aequitas, ātis, *ż.* równość, symetryczność; równość w obliczu prawa, słuszność, prawość, jednostajność, spokojność, powolność, łagodność, animi; zadowolenie, umiarkowanie; 2) dogodne położenie, loci.
Aequo, i, *a)* *równać*, równo rozdzielać, sortes, pecunias; *równość* majątku wprowadzać; *pedites* (równą liczbę stawiać), *b)* *zrównać*, ae. solo; suas opes cum potentissimis aequari; fortuna certamen aequat; stawic w równi, tenuiores cura principibus; aliquid alicui; *wyrównać*, qui jam illis fere aequi erant; zwykle z 4 *przyp.* aquae fs uigium; turres; wynosić, quinquaesinta alenta; w y-

rownać, cursum equorum, albo cursum equum; aliquem specie corporis; aliquem gloria, luxuria.

Aequor, ōris, *n.* równia, płaszczyna; campi; maris, ponti, powierzchnia morza; morze. [rza należący.

Aequoreus, a, um, morski, do mo-

Aequus, a, um, równy, aequa latitudine atque ille agger fuerat; aequo fere spatio abesse; aequus arcibus agger, równo rozdzielony; aequis portionibus, albo pensionibus dare, solvere; — przenoś *a)* równy, libertas, jus, conditio, certamen; aequa manu, albo aequo proelio, albo aequo Marte discedere (z równym szczęściem, tak że ani jedna ani druga strona z placu boju nie odchodzi zwycięzko); aequo Marte pugnare (z równą nadzieją zwycięstwa). Stąd ex aequo, podobnym sposobem; albo z równym prawem; in aequo, w podobnym położeniu i jednakowych stosunkach, aliquem alicui ponere, esse, stare. *b)* słuszny, prawy, postulatio, conditio; aequum est, słuszna jest, należy się, alicui, albo z 4 przyp. i tr. bezok; *rzeczowo* aequum, i, *n.* słuszność, in iure aut in aequo; gravius aequo; aequum et bonum; albo aequum bonum, co jest dobre i słuszne; leges ex bono et aequo; aequi bonique, albo aequi et boni facere aliquid; *c)* bezstronny, iudicium; iudex, testis; *d)* życzliwy, przychylny łaskawy, aequo senatu; aequi et iniqui, przyjaciele i nieprzyjaciele; 2) równy, płaski, regio, locus; a stąd aequum, i, *n.* równina, in aequum descendere, — przenoś. przyjazny, dogodny, ae alicui locus; et tempore et loco ae uo; spokojny, jednostajny, powolny, aequo animo intuei; profiteri, ferre, accipere aliquid.

Aer, aëris, *m.* 4 przyp. aëra, niż-

sze powietrze (wyższe aether) summus aer arboris, wysokość drzewa. aer obscurus, mgła.

Aerarius, a, um, miedziany, tyczący się miedzi, secturae aer. kopalnie miedzi; tyczący się pieniędzy, ratio aeraria, rachunek pieniężny; aerarius, obywatel z najniższej klasy w Rzymie; aërium, ii, *n.* skarb publiczny.

Aeratus, a, um, miedzią pokryty, okuty, naves; classis; (z okutymi miedzią przodami); lecti, z bronzowymi nogami; obfitujący w pieniądzu, bogaty; 2) z kruszcem zrobiony, securis; acies (z miedzianymi pancierzami); — przenoś. niepokonany.

Aereus, a, um, z miedzi, z kruszcem zrobiony, ensis, clipei; miedzią pobity, puppis. [wego noszący

Aerifer, kruszec albo co kruszcem
Aeripes, pëdis, miedziane nogi mający [miedz.

Aerisönus, a, um, brzmiający jak
Aërius, a, um, powietrzny, animantium genus; nubes; wysoki, mons, Alpes.

Aëropë, es, i **Aeropa**, ae, *f.* matka Agamemnona i Menelausa.

Aeruginösus, a, um, zardzewiały, brudny.

Aerugo, inis, *f.* rdza, grynszpan; dawne pieniądze; — przenoś. łakomstwo, chciwość, zawiść, zazdrość.

Aerumna, ae, *f.* utrudzenie, dolegliwość, utrapienie, nędza.

Aerumnösus, a, um, utrudzony, strapiony, biedny.

Aerusco, l. wyludzić.

Aes, aeris, *n.* miedz; pedestris ex aere statua; w ogólności kruszec, bronz, aera refigere (na miedzianych tabliczkach wyręć prawa); aes cavum, kocioł, uncum, hak; aes oznacza także pieniądze; szczególnie używano aes, zamiast as-

ses; aes grave, dawne pieniądze mające wagę całego funta; terna millia aeris, t. j. assium. Aes alienum, pożyczone pieniądze, dług; facere, contrahere; zaciągnąć; in aes alienum incidere, zabrańć, in aere alieno esse, być zadłużonym; laborare ex aere alieno, bardzo się zadłużyć, aere alieno expediri, exsolvi, uwolnić się; czasem także sam wyraz aes oznacza długi; in meo aere est, jest ze mną w skazaniu, jest moim przyjacielem, aes zaplata albo sold, aes militare, albo samo aes; często w licz. mn aera; — przenoś. wartość, homo alicujus aeris

Aesar, aris, m rzeka w Kalabrii, **Aesareus, a, um,** Ezarski

Aeschines, is, m. imię filozofa Ateńskiego i sławnego mówcy

Aeschylus, i, m tragik Grecki, **Aeschyleus, a, um,** tyżący się Eschyła.

Aesoulapius, ii, m. syn Apollina i Koronidy, bóg leczenia, którego wąż był poświęcony.

Aesculetum, n, i, n. gaj dębowy.

Aesculeus, a, um, dębowy.

Aesculus, i, ż. gatunek dębu.

Aesernia, ae, ż. miasto w Samnium, stąd **Aeserninus, a, um,** Ezerniński; **Aesernini, orum, m.** Ezernińczycy; w licz. pojed. przydomek M. Marcella, i imię szermierza.

Aesis, is, m. rzeka w Umbrii.

Aeson, onis, m. ojciec Jazona.

Aesopus, i, m. bajkopisarz z Frygii za czasów Krezusa; stąd **Aesopius, albo -eus, a, um,** tyżący się Ezopa; **Klaudius albo Clodius Aes** aktor tragiczny w Rzymie współczesny Cynceronu.

Aestas, atis, ż. lato (czas wiosny i lata), una hieme et aestate; inita aestate; prope exacta jam aestate; czas do wyprawy wojennej sto-

sowny; w ściślejszym znaczeniu lato: lipiec, sierpień, wrzesień, in eunte aestate, media aestate, aestate summa; podług niego czas liczone: septima aestate; u poetów, aestas, upał.

Aestifer, a, um, gorący, sprawujący upał. [szacunku.

Aestimabilis, e, szacowny, godny **Aestimatio, onis, ż.** szacowanie, ocenienie, szacunek, aestimationem facere, habere; in aestimationem venire, być oszacowanym; **aes. frumenti; litis** (kary prawnéj); **possessionis.**

Aestimator, oris, m. ten, który szacuje, ocenia, taksator, frumenti; rerum; immodicus aes. sui, wiele o sobie rozumiejący.

Aestimo, i. szacować, taksować, frumentum, litem (alicui albo alicujus) przedmiot sporu i kosztu processu szacować; ut aestimatur (jak oceniają); — przenoś. czićć, poważać, trzymać o kim, uważać za co, z 2. albo 6. przyp. magni albo magno, (wielce), minoris (mniej); z przym. ex i 6. przyp. albo samym 6. przyp. zasady, podług której oceniamy; ex veritate; quae pars (Aquitania) ex tertia parte Galliae est aestimanda (ma stanowić trzecią część Gallii); aliquem habitu corporis; animum vultu; civitatem viribus; aliquid vita; aliquos pro sociis; vitam unicam bonum.

Aestivus, a, um, letni, tempus, dies, avis, sol; aura; aestiva, orum, n. a) obóz letni, wyprawa wojenna; b) letnie miejsce pobytu ludzi i zwierząt; także trzody tam przebywające. **Aestuarius, ii, n.** wylów od przybywającej wody morskiej.

Aestuo, i. wrzeć, palić się, aestuat ignis; być gorącym, aestuat aestus ager, aer, sol; o ludziach: rozgrzewać się, sub pondere; pałać

- żądza, in aliquo; burzyć się, szumić, gurgus aestuat; być niepewnym, chwiać się, wahać się, dubitatione.
- Aestuōse**, *przysł. z zapalem.*
- Aestuōsus**, *a, um*, gorący, parny, spiekły, *via*, Calabria: burzący się, freta
- Aestus**, *us, m.* skwar, upał, gorączka, intolerabiis; aestu fatigari; ad aestus vitandos; burzenie się, szum gotującej się wody; burzenie się morza, bałwany; — przenoś. gwałtowność, siła, żądza, curarum, ingenii. belli civilis; wahanie się, niepewność.
- Aesūla**, *ae, ż*, albo **Aesūlum**, *i, n.* miasteczko Ekwów; **Aesulanus**, *a, um*, Ezulański.
- Aetas**, *ātis, ż. a)* wiek, życie, quum aetas ejus incidisset in ea tempora: ea aetate esse, być w tym wieku, filius id aetatis, (w tym w.); sumus id aetatis; ab initio aetatis; ab ineunte aetate; flos aetatis, albo florens aetas (młodość); robur aetatis, siła wieku; — z bliższem oznaczeniem: militaris, consularis, puerilis, juvenilis, adulta, media, extrema, septuagenaria; quum tertium annum ageret aetatis; anno aetatis undevicesimo; czasem samo aetas znaczy wiek młodzieńczy, decora, quae aetas ipsius pertulit; albo wiek podeszły, quum propter aetatem jam pedibus non valeret; *b)* czas, heroicis aetatibus: extrema imperatorum aetas; et sua aetate et posteriori tempore, ejus aetatis esse; aetatis suae, ad nostram aetatem (do naszych czasów) — *c)* przeciąg panowania. ut omni ejus aetate unus senator damnaretur; *d)* czas w ogóle: omnia fert aetas.
- Aetātūla**, *ae, ż*, latka, wiek dziecięcy
- Aeternitas**, *ātis, ż*. wieczność, ab omni aeternitate.
- Aeterno**, *i*. uwiecznić.
- Aeternus**, *a, um*. wieczny, od niepamiętnych czasów pochodzący, sordes; nieśmiertelny, memoria, gloria; na wieki, in aeternum, aeterno, wiecznie, ustawicznie, bezprzestannie
- Aether**, *ēris, m.* wyższe, subtelniejsze powietrze; niebo, mieszkanie bogów; świat nadziemski, strona przeciwna krańce podziemnej.
- Aethēreus**, *a, um*, powietrzny, niebieski, natura; arces; z powietrza spadający, aqua; do ziemskiego świata należący, aura ae. vesci (żyć, oddychać).
- Aethiops**, *is, m.* Murzyn, w licz. mn. Aethiopes, *um, m.* Etyopowie, Murzyni; Aethiōpia, *ae, ż* Etyopia, kraina w Afryce podzielona na zachodnią i wschodnią.
- Aethra**, *ae, ż*. wyższe powietrze, niebo
- Aethra**, *ae, ż*. matka Tezeusza; 2) córka Oceana, matka Hyad.
- Aetna**, *ae, ż*. góra ogień wybuchająca w Sycylii, którą Jowisz olbrzymów Tyfona i Encelada przywalił (onus Aetnae gravius); tam Wulkan i Cyklopów miały być kuźnie. Aetnaeus, *a, um*, Eteński należący do Etny i w ogóle Sycylijski; Aetnaei, *orum, m* Cyklopy; 2) miasto przy Etnie, stąd Aetnensis, *e*, Eteński, i Aetnenses, *ium, m.* Eteńczycy.
- Aetōlus**, *i, m.* Etolczyk, i *przym.* Etolski, w licz. mn. Aetoli, *orum*, Etolczycy, mieszkańcy Etolii. Aetolia, *ae, ż*. kraina w średniej Grecyi; Aetōlicus, *a, um*, Etolski, Aetōlis, *idtis, ż*. Etolka. Aetōlius, *a, um*, Etolski, heros (Dyomed). **Aevitas**, *ātis, ż*. dawna forma zamiast aetas
- Aevum**, *i, n.* wiek, wieczność, życie = aetas, aevum agere (przepędzić); omne aevi sui spatium. wiek

życia, meum; flos aevi (młodość); integer aevi (młodzieniec); aevo ingravescente, w wieku podeszłym, aevo confectus, laty strudzony; czas życia, proximi nostri aevi, nostro aevo.

Afer, patrz Afri. [stępnny.

Affabilis, e, ludzki, uprzejmy, przy-

Affabilitas, ātis, Ź przystępność, łagodność, ludzkość. [nie.

Affābre, przysł. sztucznie, dowcip-

Affātim, przysł. obficie, dostatecznie, dosyć, wesci; z przyp. 2. sibi copiarum esse.

Affātus, us, m. przemówienie

Affectatio, ōnis, Ź. chęć zbyt uczyna otrzymania czego; zapęd; przesada.

Affectator, ōris, m. ten, który się bardzo za czem ubiega, justī amoris; libertatis; imperii.

Affectio, ōnis, Ź. usposobienie, stan, firma a. corporis; cœli; astrorum; — przenoś. skłonność, stan duszy, animi.

Affecto, 1. jać się czego, starać się o co; ubiegać się, dextra navem; viam (wchodzić na drogę, torować sobie drogę); spem (żywić); munditiam, non affluentiam; fisci commoda non admodum affectans, principatum totius orbis; imperium, regnum; civitates (starać się pozyskać serca obywateli); przesadzać, wystawnie, wytwornie co poczynać, ze spoj. ut, albo tryb. bezok.

Affectus, a, um, obdarzony, skłonny, virtutibus, vitiis; usposobiony, manus recte a.; oculus probe a.; quomodo a. cœlo (pod jaką gwiazdą), cierpiący, osłabiony, Caesar graviter affectus, valetudine, morbis affectus; aetate albo senectute jam affectus; affecta jam aetate; zrujnowany, res affectae; fides aff. zmniejszony kredyt; molestia aff. przykrością dotknięty; bellum, vojna bliska końca; aestate jam prope affecta, ku końcowi lata.

Affectus, us, m. stan, usposobienie, corporis, animi; dubii; intūmi; a. mentis puerilis; wzraszenie umysłu, namiętność, inaczej motus animi albo commotio; żądza, sprzyjanie, życzliwość.

Affero, attūli, allātum, afferre, 1)

przynieść, dostarczyć, dostawić, apidem ad introitum aedis; cibaria camelis; eo munera; parem; dona; coronam donum (w darze); epistolam, albo literas ad aliquem, albo alicui; alique; se afferre, albo afferri, przenieść się, zbliżyć się; — przenoś. a) afferre consulatum in familiam (wnieść); alicui auxilium; alicui salutem (pozdrowić); manus alicui albo alicui rei, w dobrej myśli; pomagać; albo przeciwnie: rzucić się na kogo, na co; vim alicui, gwałt zadać, zmusić; vim vitae suae; vim et manus; b) przynieść wiadomość, nuntium, famam, rumores; afferre aliquid, de aliqua re; z 4 przyp. i tr. bezok., stąd: quum crebri afferrent nuntii, z 4 przyp. i tr. bezok.; c) przytoczyć, causam, argumentum, consilium, testimonium, aetatem (za uniewinnienie); 2) rodzic, wydawca (o roli i drzewach); — przenoś. sprawić, zrzadzić, być przyczyną, alicui mortem, perniciem, detrimentum, dolorem, incommodum, contemptum, voluptatem, laetitiam, salutem, facultatem fugiendi, fiduciam; wprowadzić, nora in remilitari. 3) przydać, multa de suo; quis attulerit; przyczynić się do czego, wpływać na co, utilitatem reipublicae; afferre aliquid ad aliquid albo alicui rei; nihil aff., multum aff.

Afflicto, fēci, fectum, 3. opatrzyć, medicamine vultum; splamić, aliquem macula; zaszczycić, regis honore et nomine; praemiis, muue-

ribus; verbis; sprawić, laetitia; nabawić, desiderio, aegritudine, ignominia, molestia, timore; zrządzić, injuria; zabić, morte; — na stronie biernej: affici beneficio, otrzymać dobrodziejstwo; admiratione, dziwić się; metu, lękać się, obawiać się; dolore, boléć; calamitate, być dotkniętym, tabe, morbo, clade, inopia, difficultate, malo; być ukaranym, poena, supplicio, exsilio, verberibus; zziębnać, frigore; wywierać wpływ szkodliwy, aestus, labor, fames, sitis afficiunt corpora; przerazić, wzruszyć, dotknąć, zająć, ująć, ut eorum ita afficerentur animi; literae tuae sic me affecerunt; dodać, zbliżyć; biern. być w związku, ad id, de quo quaeritur.

Affigo, fixi, fixum, 3 przybijać, przymocować, przyklepać lite: am ad caput, aliquem cruci; aliquem lecto (zmusić, żeby został w łóżku); pilum pectori (przeszyć, przebić); falces allixae longuriis; — przenoś. animo (wrazić, wpoić).

Affingo, finxi, fictum, 3. przydawać, kształtować, alicui manus: partem corporis; natura aut affingit, aut mutat; zmyślać, aliquid rumoribus; alicui falsam laudem.

Affinis, e, graniczący, gens a. Mauris; powinowaty; — przenoś. uczeń, spółwinowajca, facinori; rei capitalis; alicujus culpae.

Affinitas, atis, 2. powinowactwo z małżeństwa, sąsiedztwo; — przenoś. związek, literarum.

Affirmate, przysl. z zapewnieniem. święcie, mocno. [twierdzenie]

Affirmatio, onis, 2. zapewnienie, potwierdzenie, po
Affirmo, 1. wznacniać, utwierdzać; societas jure jurando affirmatur; alicui spem; aliquid rationibus; virtutem armis; upewniać, zaręczać, twierdzić, aliquid albo z 4 przypr. i tryb. bezok.

Affixus, a, um, przybity, przytwierdzony, przyprawiony, ad aliquid albo alicui rei.

Afflatus, us, m. dmuchanie, powiewanie, ęcie, powietrze, maris: montium (od gór); ex terra (wyew); solis (od upału słonecznego); — przenoś. vinus, natchnienie.

Afflictatio, onis, 2 trapienie, dręczenie.

Afflictio, onis, 2 smutek, troska.

Afflicto, rzucać, miotać; se afflictere. albo afflicteri, trapić się, dręczyć się; być uderzonym, miotanym, naves tempestas afflictabat; afflictanur naves in vadis; afflicteri tempestate; morbo, aestu, febrique.

Affictor, oris, m który trapi, prześladowca.

Afflictus, a, um, utrapiony, upadły, nieszczęśliwy, republica; conditio; rebus afflictis, w nieszczęsném położeniu; rzeczow. afflictis succurrere (nieszczęśliwym); przerażony, homo; animi bonorum.

Affigo, flixi, flictum, 3. uderzać o co, navem ad scopulos, vasa parietibus, crus saxo; navim undae aszkodzić, naves afflictas atque in litore ejectas; dręczyć, trapić, affl. bellis. 2) obalić, solo; affl. arborem, statuum; pobić, pokonać, Persas proeliis; victorem; — przenoś. a) poniżyć, lekceważyć, religiones; b) osłabić, senatus me non afflixit; dać upaść, causam susceptam rem vituperando; trapić, zasmucać, aliquid, animos; se affligere, trapić się

Afflo, 1. dmuchać, chuchać, wiać, woń wyziewać; — przenoś. być przyjaznym, alicui, afflante fortuna przynieść, rumoris nescio quid owionąć, nieznacznie udzielić, tætos oculis honores; 2) tchnąć na co, dmuchać na co, terga tantum afflante vento; taurorum afflari ore,

- aliquem fulminis ignibus (razić); afflari incendio (być ogarnionym); — przenoś. afflata est numine jam propiore dei, (natchniona).
- Affluens**, tis, obfity, napływający, copiae; amicitia ditior et affluentior (która często więcej daje, jak odbiera); z przyp. 6. opibus, copiis.
- Affluenter**, *przysł.* obficie.
- Affluentia**, ae, *ż.* napływanie, obfitość, omnium rerum; munditiam, non affluentiam affectabat.
- Affluo**, fluxi, fluxum, 3. przyplwac, napływać, moenibus; przybywać w wielkiej liczbie, obfitości, hostis affluit; obfitować, aliqua re, divitiis, voluptatibus.
- Affor**, nieużyw w 1. osob. przemawiać do kogo, aliquem versibus, nomine; żegnać się z kim, aliquem, blagać, przemawiać z prośbą, deos, Vestam.
- Affore**=affuturum esse, patrz assum
- Affrico**, fricui, frictum, 1. naciierać, stąd affricatus, us, *m.* nacieranie.
- Affui**, patrz assum.
- Affulgeo**, fulsi, 2. zajaśnieć, vultus ubi tuus affulsit; zabłysnąć, spes, fortuna, lux civitati.
- Affundo**, fūdi, fūsum, 3. przyiewać, aliquid alicui rei; dodawać, stawiać, aff. equites cornibus; biern. rozciągać się, leżać przy czém, pływając koło czego, affusae jacent tumulo; amnis plurimis affusus oppidis. [sum]
- Affuturus**, a, um, *imiest.* patrz as-
- Aforem**, afore, patrz absum.
- Afrānius**, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu; 2) Afranius, ii, *m.* wódz ze strony Pompejusza; Afraniānus, a, um, Afraniański. Afraniani, orum, *m.* Afraniańczycy.
- Afri**, orum, *m.* mieszkańcy Afryki, Afrykańczycy; zwykle mieszkańcy krainy Kartagińskiej; w licz. pojed. Afer, fra, frum, Afrykański, rze-
- czewo.* Afrykańczyk. Africa, ae, *ż.* część ziemi, Afryka, często oznacza krainę Kartagińską; Africanus, a, um, Afrykański, przydomek Scypiona; Africanae (bestiae), Afrykańskie dzikie zwierzęta. Africus, a, um, Afrykański, ventus, albo samo Africus, wiatr południowo-zachodni; Africae procellae, południowo-zachodnie.
- Agamēdes**, is, *m.* syn Ergina, rólą Orchomenu, brat Trofoniusza.
- Agamemnon**, ōnis, *m.* król Mycen, brat Menelausa, wódz Greków w wojnie Trojańskiej. Agamemnonius, a, um Agam-mnoński
- Aganippe**, es, *ż.* żona Akryvusza. matka Danai; 2) zdroj przy Helikonie w Beocyi; Aganippēus, s, um, Aganippejski; Ag-nippis, *locus*, *ż.* do Aganippy należąca, od nięj pochodząca.
- Agaso**, ōnis, *m.* masztalerz
- Agathōcles**, is, *m.* król Syrakuz.
- Agāthyrna**, ae, *ż.* miasto w Sycylii.
- Agāthyrsi**, ōrum, *m.* naród w Sycyti.
- Agavē**, s, *ż.* córka Kadmusa, matka Penteusza.
- Age**, tr. rozk. od ago, wyraz wzmacniający, nalegający, nuż, nuż więc, zachęcający: mittite agedum; przechodząc do innego przedmiotu: age sane, inquam, sed erat equus; (dobrze! ale.)
- Agēlastus**, i, *m.* przydomek Krassa
- Agellūlus**, i, *m.* mała rola.
- Agellus**, i, *m.* mała rola, ogród.
- Agēma**, ātis, *n.* oddział wojska u Macedończyków.
- Agenticum**, i *n.* miasto Senonów
- Agēnor**, ōris, *m.* ojciec Kadmusa, król Fenicyi, od niego Dydonę red swój wiodła. Agenorēus, a, um, należący do Agenora, Fenicki, Kartagiński; Agēnorides, ae, *m.* potomek Agenora.
- Agens**, us, 1) skuteczny, żywy

dzielny, acer orator, incensus et agens; 2) skarżyciel, powód (w znaczeniu sądowym); 3) rerum, rodzaj urzędnika policyjnego.

Ager, agri, m. 1) rola, pole; 2) posiadłość wiejska; 3) powiat, kraina, Helvetius, Falernus.

Agēsilaus, i, m. król Sparty.

Agēsis, to jest: age sis, patrz ago.

Aggēmo, 3. wzdychać.

Agger, ōris, m. 1) materiał do grobli albo wału, ziemia, gruz i t. p. aggerem petere, comportare; aggere explere fossas, paludem; 2) grobla, szaniec, okop, wał, droga ubita, aggerem apparare, instruere, extruere, jacere, facere, agere; poet. wzniesienie, kupa, gromada, nivei, armorum [sypka.

Aggērātio, ōnis, ż. kupienie, na-

Aggēro, 1. kupić, gromadzić, usypać, trames inter paludes aggeratus; cadavera; — przen. powiększać, dictis iras; 2) zasypać, ziemią zapelnąć, spatium (maris)

Aggēro, gessi, gestum, 3. znosić, arbores, faces, terram, humum; 2) dodawać, powiększać, quadrantes patrimonio; — przenoś. zarzucać co komu, probra, falsa.

Aggestus, us, m. znoszenie, dostarczenie, pabuli, lignorum; nasypka, arenae.

Agglōmero, 1. kupić, gromadzić, lateri agglomerant (se) nostro.

Agglūtino, 1 przykleić, spajać, łączyć.

Aggrāvo, 1. obciążyć; a. pondus, powiększyć ciężar; dolore, sortem alicujus, pogorszyć

Aggrēdio, ēre = aggrēdior, gressus, 3. a) przystępować, zbliżać się, udać się do kogo, aliquem; działać na kogo, arte, pecunia, largitione; nderzyć na kogo, albo na co; aliquem ferro, latere operto, Praenesten, murum; b) wziąć się

do czego, przystąpić, ad causam, ad rempublicam, ad dicendum; praelium; ancipitem causam, facinus; a. dictis, zacząć mówić; często z tr. bezok.

Aggrēgo, 1. kupić, gromadzić, eodem aliquem; 2) przyjąć, przypuścić, przyłączyć, aliquem in sum numerum; filium ad interitum patris; aliquem equitibus; se ad amicitiam alicujus; se alicui.

Aggressio, ōnis, ż. przystąpienie, najazd, napad; wstęp.

Agilis, e, szybki, żartki, lekki, classis, rota, manus; —przenoś. prędki, sprawny, obrotny, sensus, animus, industria.

Agilitas, ātis, ż. prędkość, chyżość, navium, rotarum; — przenoś. żywość, naturae.

Agis, idis, m. 4. przyp. Agim albo Agin, imię kilku Spartańskich królów.

Agitābilis, e, ruchomy.

Agitātio, ōnis, ż. poruszenie, kolykanie, corporis, lecticae, linguae, maris, — przenoś. zajmowanie się czem, studiorum. [poganiacz

Agitātor, ōris, m. który pobudza, Agitātus, a, um, poruszony, miotany.

Agite, agitedum, patrz ago.

Agito, 1. poruszać, poganiać, pędzić, triremem; ventis agitatur pinus; hastam; mare ventorum vi ag. agitata fluctibus Helle; — przenoś. podburzać, poduszczać, gentem; zajmować, ćwiczyć, uprawiać, animum, ingenium; myśleć nad czem, rozmyślać, rozważać, aliquid in animo, in mente, albo animo, mente, albo agitare aliquid, de aliqua re; często z tr. bezok. z id, hoc, i następn. quod; Alexandrum interempturi agitabant, t. j. ut interimerent; b) pędzić, gonić, polować, equum; feras; prześladować, niepokoić, dręczyć, ne kać, animum curis aliquem is

viāta stimulisque; pobudzać, in aliquid; stérować, kierować, currus ad flumina; sprawować, in-perium; *c)* bawić gdzie, przebywać, pro castris; pro muro agitari; zajmować się czém, mutas artes; mieć straż, praesidia; postępować, arbitrio paucorum agitabatur; ferocius ag.; życie przepędzać, vitam; obchodzić, dies festos: wyprawiać, sporządzać, wydawać, convivium; choros, tańczyć; *d)* objawiać, okazywać, gaudium, atque laetitiam; odium; na str. bier. panować, pax agitur; agitantur in-dutiae.

Agiāia, ae, ż. jedna z trzech Gracyj. Aglaōphon, *oatis, m.* malarz z Tazos. Aglauros, *i, ż.* córka Cekropsa.

Agmen, inis, n. ciąg, gromada, tłum, orszak, poczet w ogóle: hominum, mulierum puerorumque, patriciorum, comitum; wojsko ciągnące, pochód wojska, explicare agmen (uszykować); agmine instructo; ag. quadrato (wojsko w czworścian uszykowane); ag. obliquum (w szyku ukośnym); a. primum, przednia straż; medium, średnia; extremum, ultimum, novissimum, tylna; a. cogere, claudere, iść w końcu; a. constituere, wstrzymać kroki; — w ogóle zbiór wojska: huic tanto agmini dux defuit; pochód floty, bagażów, impedimentorum; rudis agminum, nieobznajomiony ze służbą wojskową; 2) gromada, mnóstwo, corvorum, ferarum, canum (sfora); 3) o ruchu rzeczy nieżywotnych, a remorum, aquarum; 4) o kręceniu się i zwiżaniu się wężów; extremae agmina caudae; 5) o pociągu wojska, o marszu, in agmine dimicare; agmine impediti.

Agnasoor, natus, 3. przyrość, przyrodzić się, o dzieciach urodzonych

po śmierci ojca, lub po zrobionym testamencie, i przybranych.

Agnatio, ōnis, ż. pokrewieństwo po ojcu.

Agnatus, a, um, urodzony po zrobionym testamencie; krewny po ojcu. [agnina, baranina.

Agninus, a, um, jagnięcy; *rzczołow.*

Agnitio, ōnis, z. uznanie, poznanie.

Agnōminatio, onis ż. zbliżenie do siebie dwóch wyrazów podobnych brzmieniem, a różniących się znaczeniem.

Agnosco, nōvi, nītum, 3. uznać, ogłosić, aliquem natum, filium, ducem, regem, przyznać, przypisać co komu, crimen, facti, illius gloriam; omnia; także z 4 przyp. i tr bezok.; 2) poznać, reminiscendo a., filium, matrem; herbam, vocem; aliquem cultu regio; deum ex operibus; deos; ex se (kierąc miarę z siebie); 3) usłyszeć, sonitum, gemitum.

Agnus, i, m. baranek, jagnię.

Ago, ēgi, actum, 3. I) pedzić, prowadzić, pecora per colles, bovem Romam; jumenta; captivos praes se; aliquem vincunt ante se; aliquem in ultimas solitudines; agmen; agmen agitur (postępuje); se agere (iść); *b)* poruszać, quercus (o Orfeuszu); nubes, undas agere; flumen adversum agitur; navis obliqua agitur (plynie); *c)* prowadzić, kierować, currum, jumenta; navem; quadriremes ad urbem; classem in diversam partem; — przenoś. ad vitam agendam, animus cuncta agit (kieruje); aliquem transversum agere (na błędną drogę prowadzić); aliquem ad aliquid; animum alicujus ag. (wabić pociągać); II) porywać, unosić, quo quemque metus agebat; szczególniej w znac. biera. turba fugientium actus quo

multitudo omnis agebatur; equo tenere acto; agi per auras; *b*) polować, gonić, ścigać, cervos, apros, canes; praecipites Pompejanos; pędzić, aliquem de fundo (spędzić); aliquem in hostium urbem; in exsilium, hostes ad navem; — przenosić. agunt eum praecipitem poenae civium (spychają w przepaść); diris aliquem; (przeklinać, ścigać przekleństwem); — pobudzać, zachęcać, zagrzewać, aliquem; aliquem ad aliquem; albo in aliquo, *c*) wypędzić, wyprowadzić, sprzątnąć, zabrać z sobą, agmen (hostium) pecorum modo; boves; impedimenta secum; praedam albo praedas; ferre et agere aliquid; (wywieźć, wynieść); III) wznosić, wypuszczać (o roślinach), radices, folia, frondem; se laeta ad auras pinus agit; actae ad sidera pinus; spumas in ore, pieni się, pianę toczyć; rimas, padać się, rysować się, dziurawić; agentes frigora venti (niosące zimno); quas (aves) naturalis levitas ageret ad sidera; — przenosić. vera gloria radices agit et propagatur; illum aget penna — fama superstes (wzniesie). IV) zbliżać, przysuwać, vineas, turresque ad oppidum; testudines; robić podkopy, cuniculos, cloacam sub terra; parietem; zapuszczać, molem mari; wbić, publicas oblique; *b*) cisnąć, rzucić, tela in aliquem; hasta alicui per armos acta; *c*) ścigać, spuszczać z góry, pinus ab alto in terram; *d*) miotać (= agitare); acta borea pinus; fundam circum caput; — przenosić. powodować się, ubi multitudo aut studio agitur, aut ira; zachwiać się, bonitas, quae nullis casibus agitur; konać, animam agere; V) **ba-**wić, sprawować się, circa muros et in stationibus solute et negli-

genter, se ag. odznaczać się, tanta mobilitate se; negligenter se et avare agentes VI) *a*) przedsiębrać, działać, sprawować, wykonywać, quid ageret imprimis quid legeret; haec fere egit; quaecumque a Romanis agerentur, quaecumque agerentur, fieri praecepto suo; omnia consilio alicujus; multa bene, strenue, egregias res; nihil non tranquillum et placidum agens; szczególniej w odniesieniu do czynności publicznych; senatum a. (zgrawadzać); conventus a. (odprawiać, odbywać posiedzenia) censum (robić popis, przegląd); censuram praefecturae urbi, proconsulatum honorem (sprawować, piastować) bellum (kierować); proelia (staczać, custodiam, vigiliam, excubias (odbywać); curam (mieć); nakoniec. agere aliquid, byc czynnym, nihil agere, niczego nie dokazać; quid agis? co robisz? jak się masz? quid agam? cóż pocznę? *b*) szczególniej w znaczeniu religijnem agone? (pytał ofiarnik); age, albo hoc age (odpowiadał kapłan przewodniczący ofiarom, przed zabiciem bydłęcia); mówiono także w innem znaczeniu. hoc age, albo hoc agite (uważajcie); aliud, albo alias res agere (nie uważać); id agere, ut albo ne, mieć co na myśli, starać się, zwracać na co uwagę, zakładać sobie za cel działania, do czego dążyć, aby, albo aby nie; dies festos a., obchodzić; choros, tańczyć; triumphum, odbywać. O działaniach w senacie i przed ludem: traktować o czem, mówić, agitur res, albo de aliquo; de aliqua re, in senatu, in curia, cum populo; per senatum albo per populum agi (być rozstrzygnięty); agere cum aliquo rem, albo de aliqua re z nastp ut albo ne, ama-

wiać się, układać się, rozmawiać; agere, wniosek zrobić, myśl podać; illo auctore atque agente. W znaczeniu sądowem: causam albo rem, proces prowadzić, sprawy bronić, lege, jure; aliquem reum, oskarżyć, pozwać; — agitur res, albo de re, idzie o to; existimatio in ea re agitur, aguntur vectigalia, acta res est, albo actum est, stało się, przepadło! już po nas! zginęliśmy!; actam rem agere, robić to, co już zrobiono, niepotrzebnie zadawać sobie pracę; na mównicy i w teatrze żywo, dobitnie rzecz przedstawić: quae sic ab illo acta esse constabat oculis, voce, gestu, ut; canticum; versum eo gestu; fabulam; primas partes (główną rolę); agere aliquem (grać rolę); a. gratias albo grates, laudes gratiasque albo gratesque alicui, podziękowanie pochwałą oświadczać: a. aetatem, vitam, juventam, senectutem, hiemem, przepędzić; także samo agere, żyć; a. annum quartum, mieć rok zwarty; mensis agitur hic septimus; upływa ósmy miesiąc; aliud agendi, aliud quiescendi tempus, inny czas działania, inny spoczynku; postępować, obchodzić się, lenius, bene, male; agitur bene mecum, dobrze mi się dzieje

Agon, ōnis, m. walka, utarczka na igrzyskach.

Agōnalia, ōrum, albo ium, święto na cześć Janusa, stąd Agonalis, e, należący do Agonaliów.

Agōnius, ii, m. przydomek Janusa; Agonia, orum, n. toż samo co Agonalia, tudzież ofiara na uroczystość Janusa przeznaczona.

Agrārius, a, um, rolny, rolniczy, leges, largitio, res (podział gruntów); — Agrarii, orum, m. ludzie sprzyjający podziałowi roli

Agrestis, e, na polu rosnący, dziki, paimae, pavones, silva (z dzikimi drzewami); — przenoś. dziki, nieokrzesany, nieczuły, vultus, dominus; żyjący na wsi, wieśniacy, hospitium, vestitus, amiculum, vita; homo a. albo samo agrestis, wieśniak; musae agrestiores, nauki, które na złagodzenie i uszlachetnienie uczuć nie wpływają; przeciwne im, studia humanitatis.

Agricōla, ae, m. rolnik.

Agricōla, ae, m. eśc Tacyta.

Agricūltio, ōnis, ż. uprawa roli.

Agricūltor, ōris, m. rolnik.

Agricūltūra, ae, ż. rolnictwo, uprawa roli.

Agrigentum, i, n. miasto w Sycylii; stąd Agrigentinus, a, um, Agrygentyński; Agrigentini, orum, m. mieszkańcy Agrygentu.

Agripēta, ae, m. domagający się ziemi sobie należnej; napałający na cudze role.

Agrippa, ae, m. imię Rzymskie.

Agrippina, ae, ż. imię kobiet z фамилии Agryppy; stąd Agrippinensis Colonia, miasto nad Renem, i Agrippinenses, jego mieszkańcy

Agyieus, ei, eos, m. przezwisko Apollina, jako opiekuna dróg i miejsc publicznych.

Agylla, ae, ż. miasto w Etrurji, później Caere; stąd Agyllinus, a, um, Agylliński; Agyllini, ōrum, m. Agyllińczycy.

Agyrium, ii, n. miasto w Sycylii; stąd Agyrinensis, e, Agryryński; Agyrinenses, ium, m. Agryryen-czyicy.

Ah, wykrzyknik.

Ahāla, ae, m. imię. Rzymskie.

Aharna, ae, ż. miasto w Etrurji.

Ahen-, patrz aen-.

Ai, wykrzyk uzalenia.

Ain' = aisne, patrz ajo

Ajax, acis, m. imię dwóch Grec-

- kich bohaterów, jeden syn Oilea, króla Lokrów, drugi Syn Telamona, króla Salaminy.
- Ajo**, *sl. ulom.* potwierdzać, zapewniać, mówić: ain' = aisne, czy tak mówisz? czy tak myślisz?
- Ajus** Loquens albo Ajus Locutius, który zbliżanie się Gallów przepowiadał, i później jako bóstwo był czczony.
- Ala**, *ae, ē.* skrzydło ptaków, pszczół i t. p.; *poet.* obraz prędkości wiatrów, błyskawicy, piorunów, czasu, śmierci, fulminis, fati; pacha; skrzydło, oddział wojska składający się najprzód z jazdy Rzymskiej, później jazdy sprzymierzeńców; także w ogólności wojska pomocnicze; straż przyboczna królów Macedońskich.
- Alabanda**, *ae, ē. i. ōrum, n.* miasto w Karyi; stąd Alabandēni, *orum, m.* Alabandenowie; Alabandensis, *is, n.* Alabandęńczyk, Alabandēus, *a, um, rodem* z Alabandy; Alabandis (*grec. l. m.*), Alabandęńczycy; Alabandus, *i, m.* założyciel Alabandy.
- Alacer**, *cris, cre, prędko, ochoczy, wesoly, czynny, quod alacres animo sumus; ite alacres; ad rem gerendam; ad bella suscipienda, ad pugnandum, ad custodias; equus; clamor.*
- Alacritas**, *ātis, ē* ochoczość, rzekomość, żywość, wesolość, animi; militum; *a. republicae defendendae, a. belli gerendi, pugnandi; a. ad litigandum; perfecti operis; a. canum in venando.*
- Alacriter**, *przyst.* żywo, rzekomo, ochoczo.
- Alamanni**, patrz Alemanni.
- Alapa**, *ae, ē.* policzek, alapam sibi ducere (dać); multo majoris alapae mecum veneunt, u mnie wolność daleko drożej się sprzedaje; bo przy udarowaniu wolnością otrzymał niewolnik od swego pana lekki policzek.
- Alarius**, *a, um, skrzydłowy, do skrzydła wojsk należący, al equites, cohortes, albo samo alarh także alares.*
- Alatus**, *a, um, skrzydlaty*
- Alauda**, *ae, ē.* skowronek; imię legionu Gallów z piórami na helmie; stąd alaudae, żołnierze tego legionu
- Alba**, *ae, ē.* imię wysoko położonych miast, *a)* Alba Longa najdawniejsze miasto Latynów; stąd Albanus, *a, um, Albański, także Rzymski; Albani, orum, m.* Albańczycy; Albanum, *i, n.* imię kilku wielkich posiadłości wiejskich; *b)* Alba Fucentia, albo Fucentis, albo Marsorum, miasto Marsów; Rzymska osada w Samnium, stąd Albensis, *e,* Albeński, Albenses, *ium, m.* Albeńczycy.
- Albani**, *ōrum, m.* mieszkańcy Alby, patrz Alba; 2) mieszkańcy krainy Albanii, nad morzem Kaspijskim
- Albanus**, *a, um, patrz Alba.*
- Albatus**, *a, um, pobielany, biało ubrany*
- Albensis**, *e,* patrz Alba.
- Albeo**, 2. bielić się, białym się stawać; albens, biały, equi; albente caelo, ze światem
- Albesco**, 3. stawać się białym, błyszczyć, o morzu (oświeconém od słońca), o płomieniach; albescit lux, dnieje, świta.
- Albici**, *ōrum, m.* lud blisko Marsylii
- Albico**, 1. bielić się, lnić się.
- Albidus**, *a, um, białawy.*
- Albinus**, *i, m.* imię męzkie.
- Albis**, *is, m.* Elba
- Albius**, *ii, m.* imię rodowe, stąd Albianus, *a, um, Albiański.*
- Albūlus**, *a, um, białawy; stąd Al*

bula, ea, *ż. a*) dawne imię Tybru
δ) Albula albo Albulae aquae, albo samo Albulae, źródło siarczane przy Tyburze.

Album, *i, n.* białość, 2) publicznie wystawiona tablica biała, na której Pontifex Maximus wypadki każdego roku wypisywał; pretor przy wstępie swego urzędowania

swoje zasady i rozporządzenia ogłaszał; al. senatorium, lista senatorów od czasów Augusta; al. iudicium, od pretorów sporządzona lista sędziów; al. profitentium citharedorum (którzy publicznie wystąpić chcieli).

Albūnea, ae, *ż.* gaj i grota na pochyłości Tyburu ze źródłem siarczanem

Alburnus, *i, m.* góra w Lukanii
 Alburnus, *i, m.* płocica, ryba.

Albus, a, um, biały, color, coma, dentes, vestes, equi, także biało ubrany; *przysłowie*: albus an ater sit nescio albo ignoro (to dla mnie jest obojętne); albis praecurrere equis (prześcignąć, wyprzedzić); alba avis (coś osobliwszego, rzadkiego); *δ*) blady, płowy, o świetle zachodzącego słońca, księżycy, bledności chorego, przeleknionego; *ε*) jasny, notus (niesprowadzający deszczu); — przenoś. pomyślny, szczęśliwy, stella (Kastora i Polluksa) genius; a. calculum adjicere alicui rei, pochwalić. — porówn. album.

Alcæus, *i, m.* poeta liryczny z Mityleny na wyspie Lesbos

Alcāmēnes, is, *m.* snycerz z Aten
 Alcāthōe, es, *ż.* miasto w Achai, inaczéj Megara. [łożyciel Megary.

Alcāthous, *i, m.* syn Pelopsa, za-
 Alce, es, *ż.* miasto Karpetanów

Alcōdo, inis, *ż.* zimorodek, ptak.
 Alces, is, *ż.*łoś.

Alcestis, is, *i* Alceste, es, *ż.* żona Admetz, władcy Fery

Alceus, ei, *i* eos, *m.* syn Perseusza, ojciec Amfitryona, dziad Herkulesa; stąd Alcides, ae; *m.* Alcyda, Herkules.

Alcibiades, is, *m.* wódz Atenski około r. 420 przed Chr. 2) Lacedemończyk w czasie wojny Rzymian z Grekami.

Alcides, patrz Alceus.

Alcīmēde, es, *ż.* matka Jazona.

Alcīnous, *i, m.* król Feaków, miał wyborne ogrody owocowe; stąd poma dare Alcinoos (o rzeczy zbytecznej); oddawał się z Feakami zmysłowym rokoszom, stąd juventus Alcinoi.

Alcis, idis, *ż.* przydomek Minerwy
 Alcēmæo, *i* -on, ōnis, *m.* syn Amfiarausa, zabójca swój matki Eri-fili; stąd Alcēmōnius, a, um, Alk-meoński.

Alcēmēna, albo Alcūmena, ae, albo Alcēmene, ēs, *ż.* matka Herkulesa.
 Alcyon, ōnis, *ż.* zimorodek ptak; stąd alcyōnēus, a, um, tyczący się zimorodka, medicamen alc. albo samo alcyoneum, *i, n.* piapa morska

Alcyōne, es, *ż.* a) córka Eola, b) Atlas

Alea, ae, *ż.* gra losowa, kostka, ludere alea, aliquid perdere in alea; jacta est alea, już kość rzucona, *przysłowie*; — przenoś. rzucić się na coś niepewnego, rem dare in aleam (ryzykować); alea inest alicui rei; in dubium imperii servitūque a. ire (rzucić się na los niepewny panowania albo niewoli.

Aleātor, ōris, *m.* gracz w kostki.
 Aleo albo alleo, ēcis, *n.* i ālex, ēcis, ślédź, sos, rosół z ryb; alex, hallex, alec, halec, palec wielki w nogi.
 Alecto, us, *ż.* jedna z furjy.

Alēii campi, kraina w Cylicyi.

Alēmāni, orum, *m.* Alemanowie, lud między Dunajem, Renem i Menem

- Alémon**, ónis, *m.* ojciec Myscela, który dla tego nazywa się Alémónides, ae, *m.*
- Ales**, itis, *m.* i *ż.* przym. skrzydlaty, prędki, lekki, szybki; auster ales, passus ales; *rzecz.* ptak, Jovis, albo regia, albo minister fulminis (orzeł); Phoebejus (kruk); avida a. albo samo ales (sęp); Chaonis, albo exterrita pennis (gołąb); Junonis (paw); cristatus (kogut); Palladis (sowa); Caystrius, albus, albo canorus (labędź); Maeonii carminis (śpiewak poematu homerycznego, bohaterskiego); szczególniej w wieszczbiarstwie: ales, ptak, który przez lot przepowiadał przyszłość; stąd mówiono o przepowiedni: alite bona, albo secunda, potiore, mala.
- Alesa**, -sus, patrz Hal—
- Alësia**, ae, *ż.* miasto Mandubiów w Gallii Lugduneńskiej.
- Aletrium**, ii, *n.* miasto Herników w Lacyum; stąd Aletrinas, atis, Aletrynacki, i Aletrinales, ium, *m.* Aletrynacki.
- Alévas**, ae, *m.* potomek Herkulesa.
- Alex**, patrz Alec.
- Alexander**, dri, *m.* imię męskie: a) syn Pryama, także Parysem zwany; b) władca Fery (Pheraeus) w Tessalii; c) imię dwóch królów Epiru; d) imię kilku Macedońskich królów; e) imię dwóch dowódców Aleksandra W. — Stąd 1) Alexandria albo éa, ae, *ż.* imię kilku od Aleksandra W założonych miast w Egipcie, w połud. stronie Troady; Al Troas, albo samo Troas; między Indyami i Baktrami (Al. ad Caucasum); w Sogdyanie (Al. ultima); 2) Alexandrinus, a, um, Aleksandryjski, bellum, Cezara wojna w Egipcie po bitwie Farsalskiej; Alexandrint, órum, *m.* mieszkańcy Aleksandryi.
- Alfénus**, i, *m.* P. Alfenus Varo, prawnik z Kremony.
- Alfius**, ii, *m.* imię Rzymskie.
- Alga**, ae, *ż.* mech morski, porost na morzu *przysłowie:* vilior alga, o rzeczy małej wartości.
- Algeo**, alsi, 2. ziębnać.
- Algesco**, alsi, 3. zaziębić się.
- Algidus**, a, um, zimny, zmarzły.
- Algidus**, i, *m.* góra w Lacyum: stąd a) Algidum, i, *n.* miejsce przy tej górze i miasto; b) Algidus, a, um, Algidyjski
- Algor**, óris, *m.* zimno, mróz
- Algósus**, a, um, mchem morskim porosły.
- Aliacon**, patrz Haliacmon.
- Altiás**, *przysł.* odnosi się do przestrzeni i czasu: 1) gdzie indziej, przy innej sposobności, inaczej, z resztą, non alias quam, w żadnym innym przypadku, chyba; nie inaczej, jak; 2) w innym czasie; inną razą; używa się o przeszłości i przyszłości, alias, alias, raz, drugi raz; bądź, bądź; już, już; alias aliter, raz tak, drugi raz inaczej; alias aliud sentira, iż to, już owo.
- Alibi**, *przysł.* gdzie indziej, alibi alibi, tu, tam; alibi alius, jeden tu, drugi gdzie indziej; alibi aliter, jeden tym, drugi innym sposobem, w jednym miejscu tak, w drugim inaczej.
- Aliaa**, ae *ż.* orkisz, zboże, albo z niego zrobiona kasza, papka, rapój.
- Alicubi**, *przysł.* gdzieś, gdzieśkolwiek.
- Alicunde**, *przysł.* skądkolwiek, al. audire od kogokolwiek usłyszeć; od czegoś
- Aliénatio**, ónis, *ż.* oddalenie, odstąpienie, oddzielenie się, alioquin ab aliquo; exercitus; al. mentis, albo samo al. ośmąkanie, zapomnienie.
- Aliénigénus**, a, um, gdzie indziej urodzony, różnorodny, obcy, homo

hostis, dominus; dii; testes alienigenas domesticis anteferre; *rzeczow.* aliēnīgēna, ae, m. i f. cudzoziemiec, cudzoziemka.

Aliēno, 1. oddać, w obce ręce oddać, odrzucić, wypchnąć, odeprzeć, na str. bier w obcą moc się dostać; urbs i pars insulae alienata; me falsa suspicione alienatum; occisos al. (sprzątnąć); zbyć, sprzedać, res proprias, vestigalia; — przenoś umysł od czego oderwać, obojętnym na co uczynić, a memoria periculi, ab sensu (zobojętnić, nieczulym zrobić); odstręczyć kogo, odrazić, odwieść, odmówić, omnes a se bonos; omnium suorum voluntatem; sibi aliquem; timore ab eo alienati; insulae alienatae; animus ab aliquo alienatus (niechętny, nieprzychylny); odmienić, głowę zawrócić; do szaleństwa przyprowadzić, obłąkać, al. alicujus mentem; alienatae discordia mentes hominum; alienata mente; velut alienatus sensibus (pozbawiony czucia); intestine alienantur (zmieniają się, psują się); membra alienata (obumarle).

Aliēnus, a, um, do kogo innego należący, cudzy, equus, fimes, legiones, imperium, mores, virtus, fortuna, casus; aes al. dług; nomina, przez kogo innego zrobione, zaciągnięte długi; invidia (na kogo innego ściągnięta); *rzeczow.* alienum, cudzy majątek, własność cudza, largiri ex albo de alieno. Osobliwie: niepołączony pokrewieństwem, przyjaźnią, al. ab aliquo, alienus sanguine regibus; cudzoziemski, zagraniczny, loca; — przenoś. obcy, nieoswojony, nieobznajomiony z czelem, in physicis totus est alienus; ab aliqua re, albo alicujus rei, a literis; consiliū; o miejscu i czasie: nieprzyjazny,

niestosowny, niedogodny, szkodliwy, szczególniej o miejscu walki i o innych rzeczach: niestosowny, niezgodny, nieodpowiedni, daleki, alienissimo sibi loco confligit; a vita mea; a dignitate; albo sua persona aut tempore; albo z 3 przyp. illi causae; także z 2 przyp. dignitatis; stąd non alienum est, albo (esse) videtur, jest albo zdaje się być stosownym, nie od rzeczy, z nastę. tryb. bezok. Pod względem uczuć i skłonności: niezyczliwy, nieprzychylny, alieno ab aliquo, albo in aliquem animo esse, alienum ab aliqua re animum habere; joci non alienus.

Alifæ, Alifanus, patrz All-

Aliger, era, erum, skrzydlaty.

Alimentarius, a, um, tyżący się wyżywienia.

Alimentum, i, n. zwykle w licz. mn. żywność, pokarm, środek utrzymania życia, zasilek; o przedmiotach żywotnych i nieżywotnych; — przenoś. addere alimenta rumoribus, alimenta nubibus affert; flammae, vitiorum. [nie.]

Alimōtia, ae, f. żywność, utrzymywanie. **Aliō**, *przysł.* dokąd inąd, alius alio, jeden tu, drugi tam; causam regiam alio transferamus (do kogo innego); sermonem alio transferamus (do czego innego); plebem nusquam alio natam (nie do innego celu); hoc longe a. spectabat.

Aliōquin albo alioquin, *przysł.* pod innym względem, zresztą; w przeciwnym zdarzeniu, nadto, oprócz tego.

Aliorsum i -sus, *przysł.* dokąd inąd, odnosi się do osób i rzeczy: jubet aliam aliorsum ire; aliorsum accipere aliquid, w innym znaczeniu.

Alipes, pōdis, skrzydlatonogi, prędkł.

Aliphæ, Aliphanus, patrz All-

Aliphéra, *ae, f.* miasto w Arkadyi
 Alipilus, *i, m.* niewolnik, który pa-
 nu w kąpielu włosy pod pachą wy-
 rywał.

Aliptes albo alipta, *ae, m.* niewolnik,
 który pana w kąpielu maściami na-
 cierał.

Aliqua, *przysł.* któredykolwiek, ja-
 kimkolwiek sposobem.

Aliquamdru, *przysł.* krótko, czas
 niejaki.

Aliquam multus, *a, um,* dosyć liczny.
 Aliquando, *przysł.* kiedyś, illuce-
 scet al. dies; raz przecie, tandem
 aliquando Catilinam ejecimus, nie-
 kiedy, czasem, utilitatem aliquan-
 do cum honestate pugnare

Aliquanto, patrz Aliquantus

Aliquantulus, *a, um,* niewielki,
 numerus frumenti; aliquantulum
 z przyp. 2. a. altitudinis, do po-
 wnej, niejakięj wysokości, a. sus-
 picionis, nieco podejrzenia; ali-
 avidior; al. progredi.

Aliquantus, *a, um,* niemały, spa-
 tium, numerus; al. oppida (dosyć
 wiele); aliquantum itineris; in al.
 altitudinis, do dosyć znacznej wy-
 sokości; ze *słow.* i *przymiot.* w stop.
 wyższym niemało, al. retardatisunt;
 ali. mutare aliquem; aliquanto epu-
 lari; aliquanto crudelior; carinae
 al. planiores; aliquanto post, albo
 post aliquanto, po jakim czasie.

Aliquaténus, *przysł.* poniekąd

Aliqui i aliquis, *qua, quod,* w licz.
ma. qui, quae, qua, zaim. nieozn.
przymiot, jakiś, scrupulus, occasio,
 detrimentum; perlucens jam aliqua
 lux; aliqua ex parte (po części),
 sine aliqua computatione; tres ali-
 qui aut quatuor, około trzech lub
 czterech

Aliquis, aliquid, *zaim. nieozn. rze-
 czow.,* ktoś, coś; ne aliquis dicat;
 si sibi aliquid polliceretur; civi-
 um suorum aliquis; alicui suorum,

aliquid novi consilii; falsi aliquid
 aliquid memorabile; aliquis ex vo-
 bis, aliquis de tuis; — 3) często
 tłumaczy się: dosyć znaczący, nie-
 zgorzszy, dosyć dobry; aliquid albo
 aliquem esse, aliquid assequi
 Aliquò, *przysł.* dokądkolwiek
 Aliquòt, *liczeb. nieozn.* kilka.

Aliquòtías, *przysł.* kilkakrotnie.

Aliso, *ónis, m.* zamek nad Lippa,
 niedaleko Wesel.

Aliter, *przysł.* inaczej, non al. nie-
 inaczej, właśnie tak; aliter atque,
 (ac, albo quam) inaczej jak; non
 (hand) a quam si, albo quam quum,
 albo ac si, właśnie, zupełnie jak
 gdyby; non a. si, nieinaczej, jak
 gdyby nie; non aliter, quam ut,
 pod żadnym innym warunkiem, jak
 aby; oznacza także: przeciwnym
 sposobem, facere, fieri, cadere,
 aliter amicitiae stabiles permanere
 non possunt.

Alitúra, *ae, f.* karmienie, żywienia.

Aliubi, *przysł.* gdzieindziej.

Aliunde, *przysł.* skąd inąd; alii ali-
 unde, jeden stąd, drugi z owąd,
 stare albo sentire al., należeć do
 innego stronnictwa; verbum sump-
 tum aliunde

Alius, *a, ud,* przyp. 2. *alius, 3.*
 alii, inny, nie ten, używa się z *rze-
 czow.* i bez *rzecz. dux alius; alia*
causa fuit damnationis; alii nup-
tum dare quam; quid alii lauda-
turi forent; alii Macedonum; ali-
ud commodi; alius-alius, jeden-
drugi; alius alium, jeden tego,
drugi kogo innego; alius alio lo-
co, jeden tu, drugi gdzie indziej;
alii aliud muneratur, jednemu to,
drugiemu co innego; každemu co
innego; alius, deinde (albo post)
alius, jeden i drugi, już ten, już
tamten; alius ac, albo atque, albo et,
albo quam albo nisi, albo z 6 przyp.
longe alia, ac tu scribis; non alius

essem, atque nunc sum; lux alia solis et lychnorum; nihil aliud quam prehendere; nec quidquam aliud libertate quaesisse; nihil aliud agerem, nisi defenderem. — Alio die, innego dnia, nie dzisiaj, formuła używana przez wieszczków, kiedy zgromadzenie ludu odwlec chcieli. Alius zamiast alter, alius quoque consul, unus-aliis-tertius, jeden-drugi-trzeci, — często bierze się za ceterus, reliquus, cum prope alia omnia bella cessarent (reszta wojen); Divitiaco ex aliis Gallis maximam fidem habebat; odmienny, różny, homines alii facti sunt, zmienili się; in alia omnia ire, albo discedere, albo transire, być przeciwnego zdania przy głosowaniu; aliud albo alias res agere, o głównym przedmiocie nie myśleć, zajmować się rzeczami ubocznymi.

Aliusmódi, przysł. inaczej.

Allabor, lapsus, labi, przysunąć się, przypłynąć, dostać się, dochodzić, przypadać z przyp. 3. albo 4. Curretum all. oris; fama all. aures.

Allabóro, 1. pracować mocno, usilnie czem się zajmować.

Allácrimo, 1. i allacrimor, 1. zapłakać na co, wspólnie płakać.

Allapsus, us, *m.* przysuwanie się, przyłączenie. [przenos. lżyć.

Allátro, 1. szczekać na kogo; —

Allátus, a, um, *imiesł.* od affero

Allecto, 1. wabić.

Allectus, a, um, *imiesł.* od allicio, albo allego.

Allégatio, ónis, *ż.* poselstwo, ad aliquem.

Allégo, 1. posyłać, wyprawiać, amicos; aliquem ad aliquem, albo alicui; stąd allegati, posłowie; — przenos. coś przytaczać, przywodzić, prawa swoje do czego udowodnić, wykazać, mandata; merita.

Allego, légi, lectum, 3 wybrać, przybrać, omnes de plebe; allegi suffragio Druidum; in senatum.

Allégória, ae, *ż.* przenośne przedstawienie całego ciągu rzeczy

Allévamentum, i, *n.* ulga.

Allévatio, ónis, *ż.* podwyższenie, podniesienie; — przenos. ulżenie, złagodzenie, doloris; in meis malis sine ulla allevatione permaneo.

Allévo, 1 podnosić, podźwignąć, prostratos, aliquem albo alicui manu; se (o ludziach i zwierzętach); se clipeo; pelles tabernaculi, oculos; navigia (mówiąc o powodzi); — przenos. ulżyć, złagodzić, zmniejszyć, sollicitudines alicujus, odcichać, odpocząć, allevato tuo corpore; pocieszyć, animum a dolore; allevari, rozweselić się, wzmódz się, sił nabrać; allevor, quum loquor tecum; wesprzeć, aliquid summis eloquentiae viribus. [lerować.

Allévo i **Alláevo**, 1 gładzić, po-

Alleo, allex, patrz alec.

Allia, ae, *ż.* rzeczka w Lacyum; stąd Alliensis, Allieński, przy Allii.

Allioéfácto, 3. wabić, nęcić, ad aliquid.

Allicio, lexi, lectum, 3 wabić, przy- nęcać, aliquem; aliquem praemiis ad se. ściągnąć, zjednać, pozyskać, benevolentiam aliorum; pobudzać, ad misericordiam; ciągnąć, przyciągać (o magnesie), ferrum ad se.

Allido, lisi, lisum, 3 uderzyć o co, allidi ad scopulos; — przenos. narażić na szwank, uszkodzenie, niebezpieczeństwo, virtutem; allidi in re aliqua, nie wyjść bez szkody

Allensis, e, patrz Allia.

Allifés, árum, *ż.* miasto w Samnium, stąd Allifanus, a, um, Allifański, z Allify, i Allifana, órum, *n.* allifańskie naczynie.

Alligo, 1. przywiązać, aliquem ad

statum, albo ad palum (złoczyń-
 9); przytrzymać, ancora unco den-
 te alligavit alterius proram; w ogóle:
 wiązać, krepować, aliquem; ob-
 wiązywać, vulnus, oculum;— prze-
 noś. a) krepować, virtutem alliga-
 tam videas; ne forte hic alliger;
 związać, zobowiązać, przywiązać,
 alicui aliquem, nuptiis alligati; be-
 neficio, benevolentiae significatio-
 ne alligari; lex omnes mortales
 alligat; foedere alligari; ad prae-
 cepta se, trzymać się prawideł,
 b) se alligare scelere, stać się win-
 nym; c) układ wyrazów do pew-
 nych prawideł stosować, verba
 quasi certa lege versus; orationem
 ad rythmos

Allino, lēvi, lētum, 3. nasmarować,
 natrzeć, namazać;— przenoś. skazić,
 zarazić, aliquid alicui rei, vitia
 sua alicui.

Alliphas, patrz Allipse.

Allium albo alium, ii, n. czosnek.
Allobrōges, un, m. Allobrogowie,
 naród w Gallii Narboneńskiej, w licz-
 pojed. Allobrox, Allobrog, w 4.
 l. mn. Allobrogas i -es; stąd Al-
 lobrogicus, a, um, do Allobrogów
 należący

Allōcutio, ōnis, f. przemówienie,
 pocieszenie, zachęta.

Allōquitum, ii, n. przemówienie,
 namowa, pocieszenie.

Alloquor, loquutus (locutus), 3.
 mówić do kogo, przemawiać, cie-
 szyc, aliquem

Allūso, luxi, 2. świecić, przyświe-
 cać, nobis alluxit.

Allucin-, patrz Alucia-.

Alludo, lusi, lusum, 3. igrać, żar-
 tować, ad aliquem albo alicui;
 co do czego stosować, versibus
 Homeri; (o wodzie) pluskać, ude-
 rzać o co, obléwać, oplókiwać,
 omnia fluctus salis alludebant.

Alluo, lui, 3. obléwać, terras; mœ-

nia alluuntur a mari; Asia rubro
 mari alluitur;—przenoś. barbariae
 fluctibus allui

Allūvies, ei, f. powódź, wezbra-
 nie wód.

Allūvio, ōnis, f. powolne powięk-
 szanie się ładu przez namulenie.

Alma, ae, m. góra przy Syrmium
 w Pannonii.

Almana, ae, f. miasto w Macedonii.

Almo, ōnis, m. rzeczka przy Rzymie.

Almus, a, um, karmiący, żywiący,
 pokrzepiający, orzeźwiający; zacy,
 czcigodny, miły, szacowny, Ceres,
 terra, lux; fides.

Alnus, i, f. olsza; statek olszowy
 czólno.

Alo,alui, altum (alutum), 3. żywić,
 karmić, utrzymywać, chować, za-
 silać, ludzi, zwierzęta, rośliny,
 ogień i t. p. ali aliqua re, czém się
 zasilac;—przenoś. podsycać, krze-
 wić, pomnażać, morbum, materiam
 belli, luxuriam, gloriam, spem,
 audaciam, artes, otium serendis
 rumoribus.

Aloē, ēs, f. aloes.

Alōeus, ei albo eos, m. mąż Ifi-
 medyi, matki Otusa i Efiialtesa,
 którzy dla tego zwali się Alōides,
 arum, m. [Opuutskich.

Alōpe, es, f. miasto w Lokrach
Alpes, ium, f. Alpy, maritimae,
 nadmorskie albo Liguryjskie; A.
 Cottianae albo Cottiae, Kottyckie;
 Grajae, Grajskie, Graeciae, Penin-
 sae, Penińskie; Lepontiorum, Lepon-
 tickie; Rhetae albo Rheticae, Re-
 tyckie i t. d.; Alpīcus, a, um, Al-
 pejski; Alpici, orum, m. Alpej-
 czycy, Alpīnus, a, um, Alpiński.
Alphēus, patrz Alpheus.

Alphēus albo -ēos, ēi, m. rzeka
 w Peloponezie; stąd Alphēias, ādis,
 f. Alfejada, nazwisko Aretuzy, żo-
 ny Alfeusza; Alphēus, a, um, Al-
 fejski, od Alfeusza pochodzący

Alpici i **Alpinus**, patrz **Alpes**
Alsiensis, patrz **Alsium**
Alsium, ii, *n.* miasto w Etruryi; stąd
 Alsiensis, Alsyński, z **Alsium**;
 Alsiense, is, *n.* wiejska posiadłość
 Pompejusza.
Alsus, a, um, chłodny, zimny.
Altäre, is, **Altäria**, ium, *n.* ołtarz.
Alte, *przysł.* wysoko, substringere
 caput; se tollere e terra; z wyso-
 ka, cadere; — przenoś. altius emi-
 nere; a. spectare, piąć się do wy-
 sokich rzeczy; 2) głęboko, pene-
 trare; ferrum haud alte in cor-
 pus descendit; sulcus altius im-
 pressus; — przenoś. a. petere, re-
 petere aliquid, z daleka zasięgać;
 altius perspicere, bardzo zgłębiać
 rzeczy.
Alter, era, erum, *przyp.* 2. alterius,
 3. alteri (altero, alterae), jeden
 z dwóch, inszy, *tak rzecz. jak przym.*
 consul alter; alterum cornu; alter
 consulum; qui nihil alterius causa
 facit; alter ex censoribus; alterum
 de duobus; non uterque, sed al-
 ter; alter - alter, jeden - drugi. 2)
 drugi - secundus. proximo, altero,
 tertio die; anno trecentesimo (et)
 altero; unus et (albo atque, aut,
 vel) alter, jeden albo drugi, albo
 niektórzy, kilku, cum altero aut
 tertio equite, alterum tantum, dru-
 gie tyle; altero tanto longior an-
 fractus; drugi, najbliższy, coepit
 poscere alterum consulatum, ma
 sicut alterum parentem diligit; 3)
 inny, przeciwny, pars, factio, prze-
 ciwne stronnictwo. [da, spór.
Altercatio, ónis, *ż.* sprzeczka, zwa-
Altercor, i. sprzeczac się, klócić
 się, być w sporze.
Alterné, na przemian, z kolei, ko-
 lejno, = alternis.
Alternó, i. na przemian co czynić,
 kolejno postępować, z *przyp.* 4.
 spes, timorque alternant fidem (ro-

bia to, że albo się wierzy, albo
 nie); bez 4 *przyp.* — alternanti po-
 tior sententia visa est (gdy to
 i owo myślał, był niepewny, wa-
 hał się).

Alternus, a, um, ¹ naprzemian po-
 wracający, alternis versibus lon-
 giusculis; alternos pedes; alternó
 quatiant pede; alternis - alternis,
 już - już; alt. boni, alt. mali.

Altërüter, utra, utrum, *przyp.* 2.
 alterutrus, 3. alterutri, jedev
 z dwóch, *rzeczow. i przymiot.* ne a
 alterum praecoccuparet; a. vestrum;
 a. de filiis; alterutram partem;
 i altera utra victoria.

Althaea, ae, *ż.* żona Eneusa, króla
 Kalidonu.

Altincinctus, a, um, podkasany

Altis, e, karmiony, tuczony, alti-
 lis, *rzecz.* (o tuczonym drobiu, pt-
 stwie), satur altilium.

Altinum, i, miasto Weneckie; stąd
 Altinas, átis, z Altynu; Altinates,
 um, *m.* Altynaci.

Altisónus, a, um, w górze grzmią-
 cy; — przenoś. wzniósły, poeta.
 Maro.

Altitúdo, inis, *ż.* wysokość, arbo-
 rum, montium, murorum aedium,
 turris, columnae; in altitudine
 pedum duodecim vallum, okop.
 szaniec 12 stóp wysoki, — przenoś.
 szczytność, wzniosłość, aumii, for-
 tunae, gloriae, orationis; 2) głą-
 bokość, fluminis, maris, spelun-
 carum; in altitudine pressus al-
 bo depressus (w głąb); — przenoś.
 niezgłębioność, animi, ingenii.

Altiuscúius, a, um, trochę wyższy.
Altivólans, tis, górnołotny, buja-
 jący, wysoko się wzbijający.

Altor, óris, *m.* karmiciel, żywiciel.

Aitrix, icis, *ż.* karmicielka, żywi-
 cielka, namka.

Altus, a, um, wysoki, mons, ripa,
 murus, vallum, nives, mare; *rzecz*

- altum, i, *n.* wysokość: altiora petrae; demittit ab alto; — przenoś. wzniosły, dostoyny, wspaniały, wielki, altiore fieri; Apollo, Caesar; o stopniach godności dostojęństw: dignitatis gradus; alta spectare; w odniesieniu do ducha i uczuć: wzniosły, animus, consilium, cogitatio; homo alta mente praeditus; o głosie: dobitny, mocny, alta voce clamare, głośno krzyzczyć; 2) głęboki, aqua, flumen, recessus, radix portus, pectus; *rzecz.* altum, i, *n.* głębia, ex alto. Stąd przenoś. głęboki, somnus, quies, sopor, silentium; głęboko wkorzeniony, malum, sollicitudo; premit altum corde dolorem; ukryty, tajemny, dissimulatio, venia; manet alta mente repostum; 3) daleki, dawny, genus alto a sanguine Teucris; ex alto petere albo repeterere, z daleka zasięgać.
- Alūcīnātio**, onis, *ż.* urojenie, marzenie.
- Alūcīnor**, i, bredzić, bajać, marzyć, czasem z przyp. 4. quae Epicurus alucinatus est.
- Alūmen**, inis, *n.* aluz
- Alumnus**, a, um, wychowany; alumnus, i, *m* i alumna, ae, *ż.* wychowaniec, uczeń, wychowanka, ego pacis, ut ita dicam, alumnus; bene constitutae civitatis quasi alumna quaedam eloquentia; 2) oznacza także tego, który wychowuje, żywi, herus atque alumnus tuus; Italia omnium terrarum alumna; numen alumnus (o Bacchusie).
- Aluntium**, ii, *n.* miasto w Sycylii; stąd **Aluntinus**, a, um, Aluntyński.
- Alūta**, ae, *ż.* gatunek skóry miękkiej, zamsz, alutae tenuiter confectae; trzewik, worek skórzany.
- Alveare**, is, *ż.* alvearium, ii, *n.* ul.
- Alveolus**, i, *m.* niecka, korytko (naczynie), ciasne korytko rzeki; deska do grania w kostki; gra w kostki.
- Alveus**, i, *m.* wszelki rodzaj naczyn wydrążonych, niecka, korytko, czółno, dno okrętu, korytko rzeki, ul; deska do grania w kostki; gra w kostki.
- Alvus**, i, *m.* brzuch, żołądek.
- Alyattes**, is, albo ei, *m.* król Lidy.
- Alýmon**, ónis, *m* ojciec Ifimedyl.
- Alyzia**, albo -ēa, ae, *ż.* miasto w Akarnanii [alicui.
- Amābilis**, e, miły, kochania godny.
- Amābilitas**, atis, *ż.* uprzejmość, przyjemność.
- Amābiliter**, *przysł.* wdzięcznie, mile laskawie, przyjaźnie.⁴
- Amalthēa**, ae, *ż.* córka króla Melissa na wyspie Krecie. Amaltheum, ei, *n* majątek Attyka w Epirze, gdzie była jego biblioteka.
- Amandatio**, ónis, *ż.* wydalenie.
- Amando**, i, wydalać, wygnać, aliquem in ultimas terras; aliquem Lilybaeum; aliquem in Graeciam.
- Amanicus**, Amaniensens, patrz Amanus.
- Amans**, tis, kochający, miłujący, alicujus, reipublicae; *rzecz.* miłośnik; b) życzliwy, przyjazny, verba amantissima; nomen amantius.
- Amanter**, *przysł.* uprzejmie, mile, życzliwie.
- Amantia**, ae, *ż.* miasto w Illiryi, stąd Amantiani, órum, *m.* Amantynowie. [tarz.
- Amānuensis**, is, *m.* pisarz, sekretarz.
- Amānus**, i, *m.* góry przedzielające Cylicyą od Syrii; stąd a) Amanicę pył, wąwóz między temi krajami. b) Amāniensens, ium, *m.* Amanieńczycy.
- Amāracus**, i, *m.* i ē. i Amaracum, i, *n.* majeran, roślina wonna
- Amārantus**, i, *m.* amarant, roślina, szarlatek.
- Amāre**, *przysł.* gorzko: — przenoś

dotkliwie, uszczypliwie, ostro, admonere, dicere.

Amāritūdo, *inis*, i rzadko amarities, *ei*, *z*. gorycz; — przenos. cierpkość uczucia, troska, zgryzota; surowość, uszczypliwieść, ostrość mowy, carminum.

Amāror, *ōris*, *m.* gorycz.

Amārūlentus, *a*, *um*, bardzo gorzki, przykry.

Amārus, *a*, *um*, gorzki, przykry, cierpki, salix, amygdala; sonitus; *rzecz.* amarum i amara, gorycz; — przenos. uszczypliwieść, przykry, obrażający, dicta; sales; casus; rumor; cierpki, amariorem me senectus fecit. [Dyany.

Amārynthis, *īdis*, *z*. przezwisko

Amāsēnus, *i*, *m.* rzeka w Lacyum

Amāsīus, *ii*, *m* kochanek, *przym.* zakochany

Amastris, *is* *z* miasto w Paflagonii; stąd Amastriācus, *a*, *um*, Amastryacki, Amastriani, *orum*, *m.* Amastryańczycy.

Amāthus, *untis*, *z*. miasto na Cyprze ze świątynią Wenery, którą stąd nazywano Amathusia; Amathusiācus, *a*, *um*, do Amatuntu należący

Amātor, *ōris*, *m* miłośnik, antiquitatis; wielbiciel, kochanek; stąd Amātrix, *icis*, *z* kochanka

Amātorie, *przysł.* miłośnie.

Amātorius, *a*, *um*, miłośny.

Amāzon, *ōnis*, *z*. Amazonka, Amazonki, kobiety wojownicze w Scytyi. Stąd Amāzōnis, *īdis*, Amazonka — używa się zwykle w licz. mn.; Amāzōnius, *a*, *um*, Amazoński.

Ambactus, *i*, *m.* sługa, najemnik.

Ambāge, w licz. poj. w ō tylko przyp.; w licz. mn. ambages, -gum, -gibus, krążenie, kolowanie, manowce; — przenos. *a)* zboczenie od przedmiotu, rozwlekłość w mowie,

mittere am. (przystąpić wp. ost do rzeczy); *b)* ciemne, dwuznaczne, zagadkowe słowa w wyroczniach, ambage delphico deo mos est arcana tegere; per ambages, symbolicznie, zagadkowo; *c)* wybiegi, wykrety.

Ambarri, *ōrum*, *m.* lud w Gallii nad rzeką Arar.

Ambēdo, *ēdi*, *ēsum*, 3. objadać, ogryźć; (o ogniu) flammis ambe-sa, opalone.

Ambiāni, *ōrum*, *m.* lud w Gallii nad Somma.

Ambigo, 3. powątpiewać, spór wieść, sprzeczać się; w znac. bier. podlegać wątpliwości, być wątpliwym, ii, qui ambigunt; si quid ambigitur de aliqua re, albo z nast. zdania. pyta.; ambigere cum aliquo. 2) obchodzić jakie miejsce, stronić, omijać, ambigens patriam.

Ambiguo, *przysł.* dwuznacznie, dicere; wątpliwie, z niepewnym szczęściem, pugnare.

Ambiguitas, *ātis*, *z* wątpliwieść, dwuwyladność.

Ambiguus, *a*, *um*, na dwie strony skłaniający się, favor; dwojaką albo rozmałą postać przybierający, lupus, Proteus, viri (Centaurowie), Salamis (druga podobna do pierwszej); o mowie. dwu- albo wieloznaczny, ciemny, zagadkowy, verba, oracula; stąd ambiguum, *i*, *m.* dwuznaczność; niepewny, wątpliwie, viae, fides, domus; we względzie posiadania: ager; pod względem działania: aquae; pod względem wypadku, res; o biegu rzeki: lapsus; in ambiguo esse z (utrum -an; non habere ambiguum, nie wątpić; wahający się, niezdecydowany, z przyp. 2. amb. consilii.

Ambiliāti, *ōrum*, *m* lud w Gallii Belgijskiej.

Ambio, *ivi*, *ii*, *itum*, 4. obchodzić,

z prośbą do kogo się udawać, zbliżać się prosząc szczególniej o króskę przy wyborze na urzędy; z przyp. 4. albo samo amb. 2) krążyć koło czego, terram (o księżycu); insulam, tworzyć wyspę (o rzece); undique ambientibus ramis (rozszérzać się); obwozić czém, otaczać, obciągać, clipei oras auro, domus muris, plagis silvas; vallum armis; terra ambita

Ambitio, ónis, f. obchodzenie, szczególniej ubieganie się o urząd; staranie się o życzliwość, łaskę; nadskakiwanie; chciwość dostojęstw, zaszczytów, chęć wyniesienia się, duma, próżność

Ambitiose, przyst z chęcią otrzymaniu dostojęstw, zjednania łaski przychylności, z ładu czci, sławy.

Ambitiosus, a, um, a) okrażający, amaris; hederis ambitiosior; b) ubiegający się o przychylność, przypoehlejący się; a. amicitiae, rogationes (dla interesu, zjednania sobie sławy); a. sententiae (stronniczo wyrzeczone); preces (uniżone); c) wspaniały, okazały, pyszny, domus; zadziwiający, pulchritudo; dumny, roszcący sobie prawo do czego, próżny, turba; zbytkowny, ornamenta.

Ambitus, us, m. okrażenie, a) szczególniej nieprawne ubieganie się o urzędy, damnare ambitus; b) próżność, przepych, wystawność. 2) obieg, siderum; — przenoś. a) peryod czyli okres mowy, obszerne rozwinięcie, circa rem ambitus facere; per ambitum verborum. b) obwód, obręb, parmae, folii, lacus, operis, castrorum, domus

Ambivareti, órum, m lud w Gallii.

Ambivariti, orum, m. lud nad rzeką Maas.

Ambo, ae, o, 4 przyp. ambo także ambos obaj, jeden i drugi

Ambrácia, ae, f. miasto w Epirze; stąd a) Ambraciensis, e, Ambracyeński, Ambracienses, ium, m. mieszkańcy Ambracyi. b) Ambracias, ádis, f. kobieta z Ambracyi; c) Ambraciótes i -a, ae, m. z Ambracyi rodem; d) Ambracius, a, um, Ambracki.

Ambrónes, um, m. plemię Celtyckie. **Ambrósia, ae, f.** nieśmiertelność, pokarm bogów; stąd ambrosius, a, um, nieśmiertelny, boski, corpus; przyjemny, cudny, succi

Ambrýsus, i, f. miasto w Focydzie.

Ambúbája, ae, f. syryjska tarcznica.

Ambulatio, ónis, f. chodzenie, przechadzanie się, przechadzka, a. conficere; a. subdialis; miejsce de przechadzki, chodnik, porticus et ambulationes.

Ambulatiuncula, ae, f. mała przechadzka, mały chodnik.

Ambulátorius, a, um, przenośny, ruchomy, turris (na walcach i kołach).

Ambulo, i. chodzić, przechadzać się, maszerować, postępować dalej, a. maria (po morzu żeglować); septingenta milia passuum; aves ambulans; nave ambulans; cum aliquo in hortis.

Amburo, bussi, bustum, 3. opalić z wierzełu, osmalić, uszkodzić od zimna, odmrozić; na stronie bier, zdrętwieć od zimna, zziębnąć; mówi się także o szkodzie doznanej na majątku: ambustas fortunarum nearum reliquias; i o tym, który wprawdzie wyrokiem nie został potępiony, ale jednak nie uznany za niewinnego: damnatione collegae et sua prope ambustas evas rat.

Amellus, i, m. gwiazdeczka, ziele.

Aménanus, i, m. rzeka w Syeylii *przym.* Amerana flumina.

Amens, tis, nierzumny, obłąkany, szalony, zapamiętały, pozbawiony

przytomności umysłu, z przyp. 6. dolore, conscientia sceleris, amore et metu; także a. consilium.

Amentátus, a, um, opatrzony rzemieniem, paskiem do rzucania pocisków, hastae; — przenoś bardzo silny.

Amentia, ae, *ż.* szaleństwo, odejście od rozumu.

Amento, 1 nawiązać na rzemień pocisk, silnie ciskać, miotać strzały, pociski; — przenoś przytaczać mocny dowód.

Amentum, i, *n.* rzemień przy pociskach, służyący do nadania większej siły rzutu, amenta torquere; jaculorum amenti.

Amēria, ae, *ż.* miasto w Umbryi; stąd Amerinus, a, um, Ameryński i Amerini, órum, *m.* Amerynowie.

Ameriōla, ae, *ż.* miasto u Sabinów.

Ames, itis, *m.* soszki łowcze do rozciągania sieci

Amestrátus, i, *ż.* miasto w Sycylii; stąd Amestratinus, a, um, Amestratyński; Amestratini, órum, *m.* Amestratynowie.

Amēthystus, i, *ż.* ametyst; stąd amethystinus, a, um, ametystowy, ametystem ozdobiony; fiołkowo-błękitnego koloru.

Amica, ae, *ż.* patrz amicus

Amice, prysł. po przyjacielsku, przychylnie, życzliwie, facere, vivere cum aliquo; loqui de aliquo; si quid amice de Romanis cogitabis (przyjazne uczucia mieć będziesz); vivere fideliter, vitaeque hominum amice.

Amicio, cui albo ixi, ictum, 4. okryć, przyodziać, zarzucić co na siebie; se a. albo anciri, odziać się, se togā; amictus togā, laenā. pallio; aliquid chartis, obwinać; amicta vitibus ulmus; nube candentes humeros amictus (osłoniony)

Amicitia, ae, *ż.* przyjaźń w stosunku prywatnym i politycznym; gerere, zachować; locum amicitiae tenere, zajmować miejsce przyjaciela; nunquam me in amicitia cum Romanis fore; 2) amicitiae zamiast amici; vir plurimis amicitiiis.

Amictus, us, *m.* odzież, suknia, płaszcz, amictum alicujus imitari; — przenoś zasłona, nebulae a.

Amicūla, ae, *ż.* przyjaciółka.

Amicūlum, i, *n.* płaszcz, wierzchnia suknia mężczyzny i kobiet.

Amicūlus, i, *m.* przyjaciel.

Amicus, a, um, 1) przyjacielski, życzliwy, uprzejmy; w znaczeniu politycznym: sprzymierzony, reges amici; successor amicissimus; także: ventus, przyjazny, zwykle z przyp. 3. homines sibi conciliare amiciores; amicum est mihi, odo mi się, jest podług oję myśli. 2) rzeźw. amicus, i, *m.* przyjaciel, łaskawca, faworyt, powiernik, doradca, sprzymierzeniec; tytuł honorowy dawany królom, przyjaciel państwa; amici, straż przyboczna Aleksandra W. = agema; b) amica, ae, *ż.* przyjaciółka, towarzyszka.

Amilcar, patrz Hamilcar.

Aminæus albo éus, a, um, Aminejski, z Aminei w Picenum.

Amissio, ónis, *ż.* utrata, rerum omnium, oppidorum.

Amissus, a, um, *miest.* od amitto

Amissus, us, *m.* strata, zguba.

Amisus albo -os, i, *ż.* tudzież -um, i, *n.* miasto w Poncie

Amita, ae, *ż.* stryjenka, siostra ojca.

Amiternum, i, *n.* miasto Sabinów stąd Amiterninus, a, um, i Amiteranus, a, um, Amiteraneński; Amitermini, Amiterńczycy.

Amitto, misi, missum, 3 wypuścić, captum piscem; praedam de albo e

manibus, ex oculis manibusque; — przenoś. porzucić, zaniechać, zrzec się; occasionem, tempus, spem, metum, fidem; przeniewierzyć się; stracić, zgubić, naves, classem, arma impeditentaque, exercitum, signum, equos, superiore locum, oppidum, pene omnia in Sicilia, Britanniam i t. p unum, centum viginti suorum, uxorem, filium, patrimonium, lumen oculorum (oślepnąć), animam (umrzeć), optimates (laskę, życzliwość znaczniejszych obywateli); jus imperii; civitatem (prawo obywatelstwa).

Ammi, patrz **Admi**.

Ammon, ónis, *m.* Egipski i Libijski bożek ze sławną wyrocznią na pustyni Libijskiej; w Rzymie jako Jowisz Ammoński czczony w postaci barana; ztąd **Ammoniæus**, a, um, Ammoński; sal ammoniacus, salmoniak.

Amniocla, æ, *m.* nad rzeką mieszkający, nadrzeczny, salix.

Amnioculus, i, *m.* rzeczka.

Amnis, is, *m.* rzeka, poet. woda, amnes oceani, morze, secundo a. z wodą; adverso a. pod wodę, przeciw wodzie.

Amo, i, kochać, se, być za nadto sobą zajęty, uprzędzonym względem siebie; aliquem de albo in aliqua re, być za co obowiązany; ztąd prosząc: amabo albo amabo te, będę ci wdzięczny, bądź tak dobry, bardzo proszę, także z nastę. ut albo ne; amabo te, ut transeas; am. te, ne adsignes; lubić, znajdować w czém upodobanie, literas, otia; amat janua limen (o drzwiach zamkniętych); z trybem bezok. a dicit pater atque princeps (lubisz, by cię nazywano), tecum vivere amem: chętnie co czynić, widzieć albo być do czego przyzwyczajonym, quæ ira fieri amat.

Amœne, przysł. wesoło, przyjemnie. **Amœnitas**, âtis, *ż.* wesołość, przyjemność, loci, domus, hortorum, riparum, naturæ; hanc amenitatem sequor (o rozkosznym położeniu wioski); a. vitæ.

Amœnus, a, um, wesoły, przyjemny, miły, roskoszny, locus, rus, ager, silvæ, recessus; fructus; cultus, piękne ubranie; vita, przyjemne życie; ingenium, zajmujący dowcip; amœna, orum, *n.* powabne piękne, zachwycające okolice.

Amolitor, 4 usuwać, oddalać, onera, aliquem a se, aliquem ex oculis; se, oddalić się; — przenoś. pominąć milczeniem, nomen suum; oddalić, pericula, invidiam crimenque ab aliquo; dedecus; o mówcy: zbijać, zaprzeczyć, dać odpór. Ztąd amolito, ónis, *ż.* oddalenie, alicujus ex oculis.

Amômum, i, *n.* drzewko przyjemnej woni; balsam z niego.

Amor, óris, *m.* miłość, zamiłowanie, erga aliquem; habere aliquem in amore, amore prosequi; amplecti; bożek miłości, czasem nawet w licz. mn., osoba ukochana; żądza, chęć, pragnienie, consulatus, cognitionis; eorum, quæ cogitaveris; habendi; poet. amor cognoscere.

Amorgus, i, *ż.* jedna z wysp Cyklad

Amotio, ónis, *ż.* oddalenie

Amōveo, mōvi, mōtum, 2. ruszyć co z miejsca, oddalić, usunąć, poculum, frumentum, sacra ab hostium oculis; victum quotidianum ab aliquo; aliquem ex loco, ceteros longius; se am usunąć się, oddalić się; odjąć, zabrać, sprzątnąć, boves per dolum, oddalić kogo, wygnać, aliquem in insulam; — przenoś. amoto ludo, żarty na bok; am. nomen zamilczć, pominąć milczeniem, amovere a se culpam,

oczyszczyć się, uniewinnić się; oddalić, usunąć, powściągać, libidinem, odium, metum; opinione, invidiam cupiditatesque, assentationem; sensum doloris.

Amphiaraus, i, m. wieszcz i król Argos, ojciec Alkmeona, który ztąd nazwany był *Amphiarāides*, ae, m

Amphibolia, ae, f. dwuznaczność.

Amphictyones, um, m. Amfiktyonowie, zgromadzenie, które rozstrzygało spory i niezgody między państwami Greckimi i czuwało nad całością zasad religijnych, tudzież nad użyciem i zachowaniem skarłów świątyni Delfickiej

Amphilochi, ōrum, m. lud w Akarnanii, którego kraj *Amphilochia*, ae, f. a główne miasto Argos *Amphilochium*, albo *Amphilochium*, i, n. zwane założył *Amphilochus*, i, m. syn *Amphiarausa* założyciel wielu miast w Cylicyi.

Amphion, ōnis, m. król Tebański, mąż Nioby, sławny muzyk; stąd *Amphionius*, a, um, amfioński, należący do Amfiona.

Amphipolis, is, f. miasto w Tracyi nad rzeką Strymon; stąd *Amphipolitānus*, a, um, Amfipolitański.

Amphissa, ae, f. miasto w Lokrach; stąd *Amphissia saxa*, przylądek *Zephyrium*

Amphitheatrum, i, n. amfiteatr, budowla okrągła, miejsce widowisk szermierskich. [poet. ocean.

Amphitrite, es, f. żona Neptuna; **Amphitryo**, ōnis, m. syn *Alceusa*, król Tebański, mąż *Alkmeny*, ojciec *Herkulesa*, który stąd nazywa się *Amphitryōniades*, ae, m.

Amphora, ae, f. naczynie z dwoma uszkami do wina, miodu i t. p. miara plynów, albo do oznaczenia objętości okrętów, *navis trecentarum amphorarum*.

Amphrysus, albo -os, i, m. rzeka w Tessalii, przy której *Apollo* pasł trzody *Admeta*; stąd *Amphrysus*, a, um, Amfryzyjski, do *Apollina* należący.

Amplē, przysl. bogato, znakomicie, obficie, dare agrum; okazale świetnie, wspaniale, *exornare triclinium*; *efferi* (być pogrzebanym); w mowie: obficie, okazale, ozdobnie, *loqui, dicere*. Stop. wyż. *amplius a)* w odniesieniu do czasu: dalej, dłużej, więcej, *non luctabor tecum a., non esse a fortunam tentandam, a pronunciare*; w znaczeniu sądowem: do dalszego rozpoznania odłożyć; przy wyplacie: *a. non peti* (nic więcej się nie żąda, nic nadto nie wymaga się). *b)* w odniesieniu do liczby. więcej niż, *ne amplius quam triginta navens haberent; non a quam triduum; bez quam sexaginta vel a. armatorum milia; z przyp. 6. non am quinis aut senis milibus passuum interesse: binas aut a. domos continuare; a sunt sex menses; am. horis quatuor c. w inaych względach: więcej, oprócz tego, neque huc a quam pellis est adjecta; ne quos a. Rhenum transire pateretur; aliquid a. quaerere, requirere, velle, sperare, exspectare i. t. p. non albo nihil dicam a. nic więcej nie powiem; hoc (eo) a. nadto, a do tego; et hoc a. censeo, nadto jest moje zdanie; nihil (nec, haud) a. quam, nic więcej, jak: nihil am. nic oprócz tego, tylko to.*

Amplector, plexus, 3. obejmować, ogarniać, uściskać, *aliquem, dextram alicujus; cervicem alicujus manibus; saxa manibus; ansas acantho; hostium aciem* (otoczyć); *spatium triginta podum, septuaginta stadia; quindecim milia passuum circuita amplexus* (okopana)

otoczyć). — Przenos. a) szacować wysoko, zajmować się czem z upodobaniem, cum amore albo amicissime; hoc se amplecti uno (popisywać się, szczyć się, dać znać po sobie, że się wiele zrobiło); tanto amore possessiones suas; artem. b) myślać co obejmować, rozmyślać, rozważać, aliquid consilio, cogitationem toto pectore; uważać rzecz jaką za toż samo, co i druga, quod idem (honestum) interdum virtutis nomine amplectimur. c) w opowiadaniu ustnie albo na piśmie: verbis, per scripturam; obrabiać, traktować o czem, aliquid

Amplexor, 1. obejmować, ogarniać, uściskać, aliqueum; — przenos. wielką cenę do czego przywiązywać, zajmować się z upodobaniem, otium, virtutem, voluptatem.

Amplexus, us, m. objęcie, okolenie, otoczenie, serpentis nemorum; uścisk, subtrahere se amplexu; ire in amplexus. [roczenie

Ampliatio, ōnis, f. przewłoka, od-Amplificatio, ōnis, f. rozszczenie, przyczynienie, powiększenie, pecuniae, rei familiaris; — przenos. honoris et gloriae; obszerniejsze wyśłowienie w krasomówstwie

Amplificator, ōris, m. pomnożyciel, powiększyciel, dignitatis

Amplifico, 1. rozszerzać, powiększać, urbem, civitatem, provincias, divitias; natężyć, sonum, — przenos. wywyższyć, uraczyć, zaszczycić, honore et gloria amplificati; szczególnie: w wymowie podnosić, w piękniejszym świetle przedstawić, obszerniej rozwinąć, ornare atque ampl. dicendo; orationem.

Amplio, 1. rozszerzyć, rozprzestrzenić, urbem, imperium; powiększyć, rem, majątek. — przenos. podnieść, honorem; szczególnie: przez wymowę podnosić, uświadczać, uwiel-

biać, virtutem alicujus. 2) wyrzeczenie wyroku sądowego odroczyć, co właśnie pretor formułą sądową (amplius) objawiał; potestas ampliandi; bis amplius est reus; causam; aliqueum

Amplitudo, inis, f. obszerność, wielkość, przestwor, urbis, corporis, cornuum; powiększenie, amplitudines quaedam bonorum; — przenos. a) wielkość, wzniosłość, świetność, znakomitość, animi, nominis, rerum gestarum, triumphis; a ac dignitas civitatis. b) obszerność, obfitość, wyższy połot mowy

Amplius, patrz ample

Amplus, a, um, obszerny, przestrojony, wielki, domus, curia, insula, intervallum, amplius imperium; wielki, znaczny, znakomity, obfity, pectunia, copiae, numerus; ampliores copias aspectare, corporis forma; occasio, spes; stąd amplius, więcej, non laturus sum amplius; także. si i. obsidum dare velit. — Przenos. a) wielki, wspaniały, świetny, zaszczytny, praemia, res gestae, triumphus, munera, epulae, funus; amplum est alicui, jest zaszczytnym. b) wielki, wysoki, znakomity, odznaczający się, amplissimo genere natus; amplissimus genere copiisque; homo virtute cognita etspectata fide amplissimus; amplior ordo; stąd amplissimus, tytuł konsulów, dyktatorów i innych wyższych mężów stanu

Ampsivarii, ōrum, m. lud Germański nad Ems.

Ampulla, ae, f. naczynie dwa ucha mające na oliwę, ocet i t. p. — przenos. szumność, nadętość stylu, proicit ampullas.

Ampullor, 1. mówić tonem nadętym

Ampūtatio, ōnis, f. obcinanie, sarmentorum

Ampūto, 1. obcinać, vitem ferro,

falce ramos inutiles; in corpore quidquid est pestiferum a., chore członki odcinać; manum gladio, pedes securibus, crus ferro, aures, manus, membra;—przenosić, zmniejszać, skracać, obcinać, sententiarum multitudinem; narrationem; legionum numerum; infracta et amputata loquuntur; ukrócić nędzy, ramos miseriarum

Ampycus, i, *m.* kapłan Cerery, 2) syn Peliasa, ojciec Mopsa, stąd **Ampycides**, ae, *m.* potomek Ampyka, Mopsus

Amsanctus, i, *m.* okolica i jezioro w krainie Hirpinów, przy niemi jaskinia, skąd wychodziły duszące wyziewy, miejsce to było uważane za wnijsie do krainy podziemnej.

Amussis, is, *ż.* sznur cielski, linia, ad amussim, dokładnie, regularnie.

Amyclae, arum, *ż.* miasto w Lakonii; stąd *a)* **Amyclaeus**, a, um, Amykieski, fratres, Kastor i Pollux, poet. Lacedemoński, Spartański. *b)* **Amyclides**, ae, *m.* Amyklida, potomek Amykla założyciela Amykli, Hyacynt. 2) miasto w Lacyum, stąd **Amyclanus**, a, um. Amyklański, sinus, odnoga morska Kajety.

Amygdalum, i, *n.* migdał, owoc; **amygdalus**, i, tudzież amygdala, ae, *ż.* drzewo migdałowe

Amyntas, ae, *m.* greckie imię mężkie, mianowicie kilku macedońskich królów i wodzów, w liczbie ich był ojciec Filipa, który stąd nazywał się **Amyntiades**, ae, *m.*

Amyntor, oris, *m.* król Dolopów, ojciec Feniksa, który stąd nazywa się **Amyntorides**, ae, *m.*

Amystis, idis, *ż.* wypróżnienie kielicha duszkiem.

Amytaon, onis, *m.* mieszkaniec Eolii, ojciec Melampa; stąd **Amytaonius**, Amytaonczyk

An, spoj. czy, tworzy drugą część 1) podwójnego zapytania: bezwzględnego: utrum ea vestra, an nostra culpa est? albo względnego: inter quos magna fuit contentio, utrum moenibus se defenderent, an obviam fierent hostibus; bez przodkującej partyk. utrum w pierw. części; uter eum plus deligeret, Cicero, an Hortensius; deliberatur, incendi placeat, an defendi; czasem znaczy: może, czy może, quid ad se venirent an speculandi causa? Sed quid Curio? an illam orationem non legit? Służy do zaprzeczenia pierwszego pytania: an non, albo nie, num tabulas habet, an non? 2) W zdaniach wątpliwych po wyrażeniach powątpiewanie, niepewność i tp. oznaczających, jak np. dubito, dubium est, incertum est, nescio, haesito, refert, interest i t.p. desinite dubitare, utrum — an; dubito an, haud scio an, nescio an, wątpię, nie wiem, czy nie, zaledwiebym uwierzył, przypuszczam, że, dubito, an hunc primum omnium ponam; vir sapientissimus, atque haud scio an praestantissimus; nescio, an modum excesserint; przy zaprzeczeniu tych wyrażen dubitet, an turpe non sit; quod haud scio, an non possis. — Bez poprzedniego wyobrażenia wątpliwości: albo, albo może, albo też. Cn. Octavius est, an Cn. Cornelius quidam.

Anaces, um, *m.* przezwisko Dioskurów, Kastora i Polluksa.

Anacharsis, idis, *m.* Scyta, który w czasach Solona do Aten przybył, i tam wielkie poważanie sobie zjednał

Anacreon, ontis, *m.* liryk Grecki, rodem z Teos w Jonii.

Anagnia, ae, *ż.* główne miasto Her-

- ników w Lacyum; stąd Anagninus, a, um, Anagniński, i Anagninus, i, m. Anagninczyk, i Anagninum, i, n. posiadłość wiejska Cycerona przy Anagnii.
- Anagnostes**, ae, m. ten, co komu czyta.
- Analectris**, idis, f. poduszeczka.
- Analogia**, ae, f. podobieństwo, stosunek, powinowactwo między dwiema lub więcej rzeczami.
- Anapestus**, a, um, anapestowy, pes, anapest (— —) versus, z anapestów składający się, albo samo anapestus, i, m. jako stopa albo wiersz, i anapaestum, i, n. z anapestów składający się wiersz, albo poemat.
- Anaphe**, es, f. jedna z wysp Sporad.
- Anapis**, is, i **Anapus**, i, m. rzeka w Sycylii.
- Anartes**, ium, m. lud w Dacyi
- Anas**, ae, m. rzeka w Hiszpanii.
- Anas**, atis, f. kaczka; stąd **anāti-
oŭka**, ae, kaczę. [centu
Anatōicismus, i, m. procent od pro-
Anaxagoras, ae, m. filozof z Klazomeny, nauczyciel Peryklesa.
- Anaxarchus**, i, m. filozof z Abde-ry, towarzysz Aleksandra W.
- Anaximander**, dri, m. filozof i fizyk z Miletu
- Anaximenes**, is, m. filozof z Miletu, uczeń i naśladowca Anaksymandra.
- Anceps**, oipitis, dwugłowy, Janus; dwojaki, podwójny, securis (obosieczny); bestiae quasi a. (zwierzęta ziemnowodne); fatorum via; w znaczeniu wojenném: munimenta a., na obie strony; tela a., z dwóch stron ciskane; a. ad ictum, z dwóch stron na strzały narażony; proelium, na lądzie i wodzie; acies, periculum, malum, terror, metus.—Przenos. a) dwuznaczny, sententia, oraculum, jus; b) na dwie strony chwiejący się, wątpliwy
- niepewny, nierozstrzygnięty, causa; często: proelium pugna, Mars; aestimatio, conjectura crimen; fides; in anceps trahi (w powątpiewanie być wprowadzonym); matres; niepewny, niebezpieczny, ancipitibus locis premi, z dwóch stron wpaść w niebezpieczeństwo; inter ancipitia; in ancipiti est respublica, z tryb. bezok. revocare eos anceps erat
- Anchiolos**, i, f. miasto w Tracyi.
- Anchises**, ae, m. ojciec Eneasa, który stąd Anchisiades, ae, m. nazywa się; Anchiseus, a, um, Anchizesowy.
- Ancoile**, is, n. przyp. 2. licz. mn. anciliorum, mała tarcza, która za panowania Numy sprząć miała z nieba, i z której utrzymać m. urwałość i dobry byt Rzymu był połączony
- Ancilla**, ae, f. służąca niewolnica, ancillarius, i, m. kierownik.
- Ancillaris**, e, służebny, służący
- Ancillula**, ae, f. młoda służąca.
- Ancon**, onis, i **Ancona**, ae, f. miasto w Picenie.
- Ancoŕa**, ae, f. kotwica, ancoram jacere, zarzucić; tollere, podnieść; praecidere, odciąć, navis in ancoris consistit albo stat, navem in ancoris tenere, albo consistere ad ancoram; in ancoris exspectare;—przenos. ucieczka, ratunek, ancora fessis ultima Fabius. Ancorale, is, n. lina kotwiczna, **ancorarius**, a, um, ancoralis, e, do kotwicy należący; funis.
- Ancus**, i, m. imię Rzymskie, Ancus Martius, czwarty król Rzymski.
- Andryra**, ae, f. główne miasto w Galacyi.
- Andabata**, ae, m. szermierz Rzymski, który walczył z zasłonionemi oczyma.
- Andania**, ae, f. miasto w Messenii

Andes, ium, *m.* lud w Gallii Celtyckiej.

Andoicides, is, *m.* mówca Ateński.

Andriscus, i, *m.* niewolnik, który się przyznawał, że jest Filipem synem Perseusza, dla tego Pseudophilippus nazwany.

Androgeos, albo eus, ef, *m.* syn Minosa i Pazyfai.

Andrögynus, i, *m.* i Andrögüne, es, *ż.* obupięciowy

Andromache, es, i -cha, ae, *ż.* żona Hektora

Andromède, es, i -da, ae, *ż.* żona Perseusza.

Andronicus, i, *m.* Livius Andronicus, pierwszy poeta dramatyczny Rzymski z Tarentu.

Andros, i -us, i, *ż.* jedna z wysp Cyklad.

Anemone, es, *ż.* zawilec, ziele.

Anemurium, ii, *n.* przylądek Cylicyji z miastem tegoż imienia, które się także Anemuriensis civitas nazywa.

Anethum, i, *n.* koper.

Anfractus, us, *m.* załamanie, zagięcie krajeńce, objazd; a. solis, (kołowy bieg); a. annuus, (roczny obieg); szczególnież zakrzywienie drogi, a viae, collium, montium, littorum; albo samo anfractus: anfractum longiorem habere; anfractus intercedit.—Przenoś. wybiegi, wykrety, judiciorum; rozwlekłość w mowie, gadanina.

Angiportum, i, *n.* i -portus, us, *m.* ciasna uliczka, zaułek

Ango, anxii, 3. dusić, dławić, ścieśnić, guttur; tussis anhela angit aegros sues; — przenoś. trapić, dręczyć, smucić, niepokoić, animum alicujus, albo aliqueum; angi animo, albo samo angi, dręczyć się, suis incommodis; decessu amicorum; de aliqua re, z quod, z przyp. 4 i tryb. bezok.

Angor, oris, *m.* duszenie, dławienie.

aestu et angore vexari; — przenoś smutek, utrapienie, niespokojność, angoribus confici, implicari capere angorem; angoribus sese dedere, oddać się smutkowi

Anguicömus, a, um, węzowłosy.

Anguiculus, i, *m.* mały wąż.

Anguifer, era, erum, węzorodny.

Anguigena, ae, *m.* i *ż.* z węża zrodzony

Anguilla, ae, *ż.* węgorz

Anguineus, a, um, węzowy.

Anguinus, a, um, do węża podobny

Anguipes, pedis, wężorodny, tak zwano Gigantów.

Anguis, is, *m.* i *ż.* wąż; gwiazdozbiór (konstellacya); anguitenens,

tis, węzownik

Angulatus, a, um, rogowy, narożny, węgielny.

Angulus, i, *m.* kąć, róg, hujus lateris alter a. ad septentrionem spectat, extrinseca ng. Italiae; zatoka, a. Gallicus; kąć matematyczny, pares, recti; — przenoś. literarum anguli, narabianie subtelnościami podchwytliwe słowa; wykrety.

Anguste, przysł. ciasno, wązko, w małej przestrzeni, sedere, collocare, milites, pabulari, aliqueum continere (zamknąć otoczyć), — przenoś. o wymowie: angustius se habere. być w ograniczeniu; 2) skąpo, oszczędnie, uti re frumentaria: frumentum angustius profenerat; transportare milites; c wymowie. krótko, dicere, disserere.

Angustiae, arum, *f.* rzadko w licz pojed. angustia ae, *ż.* ciasnota, aditus, itinervis, wąwóz; fretorum (ciasnina); locorum, albo samo a., stąd o szczupłym zakresie, w którym się mowa rozwija: cur orationem in tantas angustias compellimus? — przenoś. krótkość, temporis; brak, ubóstwo, pecaniae, rei frumentariae; kłopoty, przykre po-

łożenie, angustis premi, compelli, res est in angustis; angustiae spiritus (duszność); pectoris (małość ducha); petitionis, trudność otrzymania urzędu.

Angusto, 1. ścieśniać, zacieśniać, domum turba servorum;— przenoś. ograniczać, gaudia

Angustus, a, um, ciasny, wązki, często o miejscu: spatium, iter, ripa, pons; non angustior amne, rzecz. angusta viarum, przesmyk, wąwóz, trudne przejście; o innych rzeczach: wązki, krótki, clavus, wązkie obszycie purpurowe u stanu rycerskiego; habenae (krótkie); spiritus (krótki oddech).— Przen. in angustum adducere, deducere, concludere, ograniczyć; mianowicie a) o czasie: ograniczony, krótki, tempus, aevum, nox, dies; b) niedostateczny, skąpy, oszczędny, res frumentaria, aquatio; liberalitas; ograniczony, niepewny, wątpliwy, res, fides (kredyt); rzecz. angustum, i, n. niepewne położenie, kłopot, smutny stan, res est in angusto, in angustum venire. c) ograniczony, małego serca, homines angusti; animi angusti est; alii minuti et a. d) w wykładzie formy: ścieśniony, krótki, oratio, disputatio; pod względem treści: ograniczony; concertationes, interrogatiunculae.

Anhelitus, us, m. oddech, dech, krótki oddech, tchnienie, zapach, vini; wyziew, terrae.

Anhelo, 1. być zadyszany, często i ciężko oddychać, equus; buchać, szumić, huczyć, ignis; w zn. przech. a. verba, z ciężkiem tchnieniem, (z zadyszaniem wy mawiać); — przenoś a. scelus, crudelitate ex imo pectore (oddychać, tchnąc zbrodnią, okrucieństwem).

Anhelus, a, um, ciężko oddychający, dychawiczny, equi, senes,

zmordowany, osłabiony, Mars; sprawa- wujący duszność, połączony z dychawicą, cursus, tussis, febris **Anicius**, a, imię rzymskiego rodu; stąd **Anicianus**, a, um, Anicyański, nota, napis na naczyniu z winem, które pochodziło z czasów konsulstwa Anicyusza Galla.

Anicula, ae, f. staruszka. [**Anio**. **Anion**, Aniensis, Anienus, patrz **Anigros**, i, m. rzeka w Elidzie.

Anilis, e, babi, babski, ineptiae, baśnie, brednie, androny **Aniliter**, przysł. po babsku.

Anima, ae, f. a) powietrze, wiatr, Thraciae, wiatry północne, quantum ignes animaeque valent (wiatr, który dęciem swoim ogień zasila i powiększa); b) dech, oddech, animam ducere, oddychać; c) duch żywotny, siła żywotna, życie, deder, emittere, efflare, expirare, effundere, deponere, dare animam, ducha wyzionąć, umrzeć; podobnież anima relinquat albo (abit aliquem; animam agere, statat) tchnienie wydawać, tonać; purpurea anima, (ponieważ rzadzon, że krew jest siedliskiem życia); d) dusza, jako ożywiająca ciało, non interire animas, szczególnież o duszach, cieniach świata podziemnego; także o ludziach: Plotius, Varius, Virgiliusque animae quales; zapach, a. amphorae; dusza, duch, jako istota myśląca, anima rationis consiliique particeps; servientium animae.

Animadversio, ónis, f. bacność, postrzeżanie; 2) karanie, karcenie, nagana, censoria albo censoris, paterna; alicujus in aliquem; w czasach cesarstwa kara śmierci, capitalis.

Animadversor, óris, m. postrzegacz, karzący, strofujący

Animadverto, verti, versum, 3. uważać, bacznąć zwracać, animadvertere debere Arcadas, quales utraque civitas cives procreasset; ze spoj. ut. illud me non animadvertisse, ut; szczególnież o lictorach, którzy zwracali uwagę, aby przechodzącym urzędnikom należną część oddawano: consul lictorem animadvertere jussisset; postrzegać, aliquem; quendam scribentem; aliquid albo z 4 przyp. tryb. bezok. animadvertite habuisse rationem, z przyim in albo ex: in quo fortunae varietas est animadversa; karać, strofować, karcieć, in aliquem; res animadvertenda; ~ w czasach cesarstwa: karać śmiercią.

Animal, ālis, n. zwierzę

Animālis, e, powietrzny, natura; cibus (powietrze utrzymujące życie); intelligentia (ożywiająca siła duchowa, duch żywotny), exemplum, żywy przykład.

Animans, tis, *imiesl.* żyjący; ożywiony, a. est mundus; imagines; stąd rzeczow. animans, tis, żyjąca istota; animantia sunt omnia in genera partita.

Animatio, ōnis, *ś.* ożywienie; stworzenie żywotne.

Animātus, a, um, żywy, żyjący, anteponanatur animata inanimatis; usposobiony, myślący, bene, male an in albo erga, albo circa aliquem; infirme an., niestały, zmienny, chwiejący się.

Animo, 1. ożywić, omnia animat; guttas in angues (przeistaczać), pueros orientes animari (obdarzać zdolnościami umysłowemi); acris animari, wojowalnicę być usposobionym; animari ad albo in aliquid, skłonić się do czego.

Animōse, przyst., odważnie, śmiało, gorliwie, z zapalem, facere aliquid, dicere.

Animōsus, a, um, mocno wiejący, burzliwy, venti, Eurus; gwałtownie oddychający, guttura: pelen życia, statuae; pelen otuchy, rzezki, ochoczy, phalanx, senectus; gorliwy, żywy, żwawy, namietny.

Animūla, ae, *ś.* wietrzyk, quiddam quasi animulae (ochłoda); animulus, i, m. serduszko, wyraz pieszczoty.

Animus, i, m. duch żywotny, życie, animus ille spirabilis; sanguis animusque; bestiae, quarum animi rationis sunt expertes; animum efflare. stąd dusza (władza czucia, chcenia i myślenia), duch, animo magno, et corpore; animi corporisque virtutes: animi virtutes; bona; animo magis pugnare quam corpore; animi laborem perferre; stąd 1) dusza, serce, czucie, a. aequus, iniquus; animi aequitas; animi docilitas (dobroć serca); animi metus albo timor (udręczenie); animo tremere; animo albo animi pendere. Szczegół a) usposobienie umysłowe, charakter, magnus et excelsus; altus; ingens; alacer ac promptus; esse animi angustii, pusilli, parvi; animos omnium cognoscere; usposobienie, nastrojeenie umysłu względem kogo, fidenti animo atque infesto Romanis; eodem a erga Italiam esse; bono albo alieno animo esse in aliquem; inimico animo esse. b) śmiałość, odwaga, zaufanie w siebie. animus magnus, maximus, singularis, fortis, strenuus, militaris, languidus, trepidus; animus est alicui infractus; animo magno fortique sis; magnum a. ostendere; a. addere; a. alicui accedit; patrz addo i accedo; animi militum; animus concidunt hostes; duma, wyniosłość, zachwalstwo, szczegół. w licz. mn. regii, sublimis, animum facere; comprimere

animos suos. *c)* gwałtowność, namietność, zapał, gniew, vir animi immodici; animum albo animos vincere; alicujus animos retardare; temperare animo; animo suo obsequi. *d)* uciecha, zadowolenie, animi voluptatisque causa; także: niepokojność, troska, opiniones, quae mihi animum exaugeant. 2) życzenie, chęć, wola, przedsięwzięcie, zamiar, non idem animi sibi et militibus esse; habeo (in) animo, albo est mihi in animo; albo est, fert animus, z tryb. bezok. zamyslam, mam chęć, mam zamiar, przedsięwzięcie i t. p. także: animus est mihi ad moriendum; hoc animo, ut-; animo bono aliquid facere. 3) duch, władza myślenia, animum advertere, albo attendere ad aliquid (patrz advertere); animo meditari, circumspicere, praesentire: animus praesagiens; omnium mentes animosque perturbare; semper in animo habui z 4 przyp. i tryb. bezok. (zawsze myślałem). We względzie *a)* wiedzy, przytomności umysłu, animus aliquem relinquit; animum revocare. *b)* pamięci, ex animo effluere, *c)* sądu, meo animo (podług mego zdania, zdaniem mojem).

Anio, ónis, i Anion, énis, także Aniénus, i, *m.* Anio rzeka wpadająca do Tybru; stąd Aniensis, e, i Anienus, a, um, Aniński.

Anius, ii, *m.* kapłan Apollina, król na wyspie Delos.

Anna Perenna, a, *f.* bóstwo Rzymskie, na którego cześć odbywała się uroczystość na wiosnę.

Annalis, e, roczny, lex (prawo, przez które wiek do piastowania urzędów był przeznaczony); stąd annalis, is, *m.* rocznik, zwykle w licz. mn. roczniki; dawniej spisywaniem ich zajmowali się kapłani zwani

pontifices; stąd annales pontificum albo maximi, później kronikarze, in annali suo reliquit; an. laborum.

Annato, 1. przyplwać, terrae; ad naves.

Annecto, nexui, nexum, 3 przywiązać, scapha annexa; epistolas pedibus columbarum; złączyć, połączyć, annexae saxi arenae, cum insulae essent, Alexander annexit continenti; exordium annexum orationi; rebus praesentibus annectit futuras; cognatione stirpi regiae annexus.

Annibal, patrz Hannibal.

Annicerit, orum, *m.* szkoła filozofów, tak nazwana od swego nauczelnika Anniceris, który był uczniem Arystypa.

Anniculus, a, um, roczny, virgo, filia, taurus.

Annitor, nisus albo nixus, 3 podpieścić się, wspierać, ad adminiculum; ingenti columnae hastis; — przenosić, usilować, usilum się e co starać, omnibus certatum annitentibus; o co de aliqua re; ad obtinendum decus, hoc idem; z tryb. bezok albo ze spój. ut i ne, dla kogo, pro aliquo

Annus, a, um, nazwa roku Rzymskiego; stąd Annianus, a, um, Anniański, Annusa albo Annii dotyczący.

Anniversarius, a, um, roczny, każdego roku powracający.

Annixus, a, um, *imiesłów* patrz Annitor.

Anno, 1. przyplwać, dopływać, do czego, naves; navibus; terrae 2) obok czego płynąć, equis.

Anno, patrz Hanno.

Annominatio, patrz Agnom.—

Annon, patrz an.

Annona, ae, *f.* roczny zbiór, plon, dochód, vini, lactis, salaria; stąd w ogóle żywność, zboże, annonae

caritas (drożdżyna), vilitas (taniłość), a szczególnie cena żywności, *an-*
varietas: *annona gravis*, a. *vetus*;
a. *crescit*; *annonam levare*; *annonæ*
perflugia (drożdżyna); *vilis amicorum*
annona

Annosus, a, um, stary, sędziwy,
podeszły w lata.

Annótatio, ónis, *ś.* uwaga, przy-
pisek, objaśnienie. [szloroczny.

Annótinus, a, um, roczny, prze-
Annóto, 1 przypiski, uwagi robić,
zapisywać, *nomina*; dostrzegać, *cum*
annotasset insculptum.

Annul-, patrz *annul-*.

Annuméro, 1. zaliczyć, alicui pec-
cuniam; policzyć ze czego, *his*
duobus adnumeratur, cum vi-
vis; in grege.

Annuncio, 1. oznajmić, odnieść,
z 4 przyp. i tr bezok.

Annuo, nui, nútum, 3. kiwać na
kogo, *annuentibus et vocantibus*
suis, skinieniem rozkazywać z nast.
ut; skinieniem pochwałać, potwier-
dzać, czasem samo an., *nec adver-*
sata petenti annuit, czasem z 4
przyp. i tryb. bezok *annuit, se*
amicitiam accipere; także z samym
4 przyp. id., *omnia*; z 3 przyp.
coepit; przyrzekać, obiecywać,
quod semel annuisset; deditio-
nem; alicui *aliquid*; skinieniem ozna-
czać, pokazywać, *quos iste an-*
nuerat.

Annus, i, m. rok, superior, inse-
quens; *annos natus viginti septem*
(mając lat 27), *quum haberet an-*
nos sexaginta; *Eumenes annorum*
quadraginta (mając lat 40), *vixit*
annos septuaginta; decem anni sunt,
quum (dziesięć lat upłynęło od-
tąd, jak); *decem anni sunt, quum*
(lat temu dziesięć, jak); *anni, wiek*
zycia; *annus meus, tuus, suus*,
rok życia, w którym podług pra-
wa można było otrzymać urząd;

anni tempus, pora roku, także: *an-*
nus frigidus, hibernus; o zbiorze,
plonie rocznym: *annum expectare*;
anno, w ciągu roku. *ter in anno*,
trzy razy na rok; *prorogare im-*
perium in annum, na rok; *in hunc*
annum, na ten rok; *ad annum*, za
rok. na przyszły rok. *anno ante*,
na rok wprzód; *anno post*, w rok
potém.

Annus, a, um, roczny, trwający
przez rok, wystarczający na rok,
tempus, spatium, imperium, ma-
gistratus, bini reges, merces. 2)
wracający się rok w rok, coroczny,
commutatione (zmiany pór roku),
varietates frigorum et calorum; *sa-*
cra, vota; stąd *annuum*, i, n. ro-
czna plaća, *Galliae tributi nomine*
annuum imperavit sestertium qua-
dringenties.

Anquiro, quisivi, quisitum, 3. a)
śledzić, wyszukiwać, *aliquem* albo
aliquid; b) dochodzić czego, b -
dać, roztrząsać, *aliquid a aut age-*
re; a de aliqua re, c) oskarżać,
a *aliquem capite, capitis, pecu-*
nia, oskarżać kogo wskazując ra-
zem, że oskarżony albo karze śmier-
ci albo pieniężnej uledez winien.

Ansa, ae, *ś.* rękojeść, trzonek, ucho
u naczyń; — przenoś powód, spo-
sobność, *plures dare alicui tan-*
quam ansas ad reprehendum;
habere reprehensionis ansam ali-
quam, stąd *ansatus*, mający ucho
albo rękojeść.

Anser, éris, m. gęś; stąd *ansercu-*
lus, 1, m gąsię, *anserinus*, a,
um, gęsi.

Antandros, i, *ś.* miasto w Myzji,
stąd *Antandrius*, a, um, Antan-
dryjski.

Ante, przysł. w przestrzeni; naprzd,
na przodzie, *ante ingredi, mitere*,
pugnare, paucis ante gradibus. b)
w czasie. wprzód, przedtem, et a.

et postea; neque antea, neque postea; qui pro eo a. pugnaverat; a. actae res; ut a. dictum est; nunquam a.; a. saepe; także: a. mała, poprzednie nieszczęścia, cierpienia, przykrości; z przyp. 6 bliższego oznaczenia czasu: multis an. seculis; paucis annis a. albo a. annis; paucis a. diebus; paullo a.; non multo a. albo a. multo, longe a., aliquanto a.; ante-quam, albo antequam, piérwój-niż, przed-tém, nim, z tryb. oznaj. albo łącz.; u poet. quam-ante, zamiast antequam. Lucret. III. 986. Martial. 6. 36. 6.

Ante, *przym.* z przyp. 4 przedmiotu, przed którym co jest, albo dzieje się, w odniesieniu *a)* do przeszerzeni: przed, duxit a. currum obsides; aliqueum vincitum a. se agere; a. januam; a. pedes; a. oculos esse; *b)* przy oznaczeniu wyższości albo piérwszeństwa; nad, ante aliqueum esse, być wyższym nad kogo, przewyższać kogo w czém, unus a. alios carissimus, felix una a. alias virgo; quem ego ante me diligo (więcej niż siebie); ante omnia, przedewszystkiém, nade-wszystko, szczególniej. *c)* przy oznaczeniu czasu: przed, a. lucem; a. tempus (przed czasem właściwym albo prawem oznaczonym); a. annum; a. diem, przed czasem oznaczonym; au. horam tertiam; a. proelium; a. rem; a. illum praetorem, przed jego preturą; a. hanc urbem conditam; a. Epaminondam natum; znajduje się także: quam ante, diem quam ante si solverint. Cic. Atti. VI. 1. Do wyrażenia ante diem jeżeli się dodaje liczebnik porządkowy np. a. d. V. Kal. April. to jest: ante diem quintum Kalendas Apriles, tłómaczy się nie przed dniem pią-

tym, a.e dnia piątego, lub na dni pięć przed piérwszym kwietnia. Pierwiastkowo należało ante do Kalendas, i mówiono: albo ante die octavo Kalendas, albo ante diem octavum Kal.; ostatni sposób mówienia stał się panującym w użyciu, i ante spoilo się tak z wyrazem diem w jedno wyobrażenie (antediém), że nawet dodawano na początku przyimki: in ante diem differre; ex ante diem (od dnia).

Anteā, *przysł.* przedtém, piérwój, wprzód, niegdys, antea, quam-, piérwój, przedzój, jak-, z następ. tr. ozn. albo łącz. antea, quam tibi successum esset.

Antecānis, is, *m.* psia gwiazda, konstellacya, patrz Procyon

Antecāpio, cepti, captum i ceptum, 3. powziąć naprzód, przedstawić wprzód, antocepta animo rei quaedam informatio. 2) uprzędzić, nocem, nie czekać na nią; tempus legatorum, omnia luxu, przed czasem używać. 3) naprzód sobie przysposobić, naprzód obrać, opanować, zając, quae bello usui sunt; locum castris, pontem.

Antecēdo, cessi, cessum, 3. iść piérwój, przodkować, poprzedzać, cum equitatu; magnis itineribus (spiesznym pochodem); zwykle z 4 przyp. agmen, turmas; o ptakach: signa volatu (przed chorągwiami lecieć); i o innych przedmiotach: antecedebat testudo podum sexaginta; stellae antecedunt; pod względem czasu: alicui aetate paululum; exercitatio a. cibum debet, fatum, famam, celeritatem famae a.; *rzecz.* antecedens i anteceden-tia, to, co poprzedziło, miało piérwój miejsce, jako działająca przyczyna;— przenos. przewyższać, mieć większe znaczenie, piérwszeństwa,

- celować, aliquem scientia atque usu rerum nauticarum; aliquem fortitudine, honore, gloria, indole; aliquem in doctrinis, in amicitia; pectudibus: auctoritate, odznaczać się powagą; fidem magnitudine rerum, wielkością czynów przewyższyć wiare.
- Antëcello**, 3. górować; — przenoś. celować, odznaczać się, alicui in aliqua re; ceteris eloquentia, humanitate, longe ceteris a. a. militari laude; także aliquem, albo aliquem aliqua re.
- Anteceptus**, a, um, *imięśl.* patrz antecapio.
- Antëcessio**, õnis, 3. poprzedzenie, przodkowanie, orbium antecessiones; — przenoś. działająca przyczyna, rerum progressus et quasi antecessiones.
- Antëcessor**, õris, m. = antecursor.
- Antëcessus**, us, m. uprzedzenie; in a., naprzód.
- Antëcursor**, õris, m. poprzednik, w liczb. mn. antecursores, byli ci, których wysyłano naprzód przed wojskiem, aby zrobili przysposobienia żywności, obrali stanowisko i t. p.
- Antëeo**, ivi, ii, ire, uprzedzać, iść naprzód, alicui i aliquem; curum; — przenoś. a) przewyższać, celować, ceteris virtute; aliquem virtute, auctoritate, elegantia; samo a odznaczać się, operibus; b) zapobiedz, sprzeciwić się, incendium, damnationem; auctoritati alicujus.
- Antëfero**, tũli, lãtum, ferre, nieść przodem, fasses; a. gressum (iść naprzód); — przenoś. przekładać, wyżej cenić, aliquem, alicui; uter utri virtute anteferendus; pacem bello; Agésilau antelatus est; voluntatem tuam commodo meo.
- Antëfixus**, a, um, przyczepiony, przybity, przypięty; *rzecz.* antefixa, õrum, n. wszystko, co ddawano na wierzchu domów i świątyń dla ozdoby, np. małe posągi itp.
- Antëgrëdior**, gressus, 3. poprzędzać, postępować naprzód, o ludziach, zwierzętach i innych przedmiotach: stella antegreditur solem, signis antegressis; ex causis antegressis. [*piérwej.*]
- Antëhãc**, przysł. przedtëm, wprzód, Anteidea, daw. = antea. [antefero]
- Antelatus**, a, um, *imięśl.* patrz Antëlucanus, a, um, przeddniowy, przed świtem, tempus, cœna, industria.
- Antëmëridiãnus**, a, um, przedpołudniowy, ambulatio; sermo; literae.
- Antëmitto**, missi, missum, 3. wprzód posyłać, equites.
- Antemnæ**, ãrum, 3. miasto Sabińów; stąd Antemnates, ium, m. Antemnaci.
- Antenna**, ac, 3. drąg żaglowy, antennis demittere, zniżyć, spuścić
- Antëncr**, õris, m. znakomity Trojańczyk, założyciel Padwy (Pativium); stąd Antënorides, ac, m. Antënorzyda, potomek Antenora.
- Antëpes**, pëdis, m. przednia noga.
- Antëpilãnus**, i, m. w liczb. mn. antepilani, orum, żołnierze Rzymscy, hastati i principes, tak nazwani, że stawali do boju przed żołnierzami zwanymi pilani albo triarii
- Antëpono**, posui, positum, 3. kłaść wprzód, stawić wprzód, quid antepones illi jentaculo, co mu dasz wprzód na śniadanie; — przenoś. przekładać, przenosić, dawać pierwszeństwo, aliquem, albo se alicui; aliquid alicui rei; także oddziałnie ante non pono, Cic., i pon ante, Cic. Off. III. 17.
- Antequam**, patrz ante.
- Antëros**, õtis, m. bożek mściciel! wgardzonej miłości.

- Antes**, ium, *m.* szeregi albo kwatery winnic.
- Antesignānus**, i, *m.* przed chorągwiami idący, w licz. mn. antesignani, żołnierze, którym obrona chorągwi powierzona była; esse in acie Pharsalica antesignanum; stać w przednich szeregach.
- Antēsto**, albo **antisto**, stēti, 1. stać na przodzie, stać przed kim; — przenoś. przewyższać, celować, alicui aliqua re; quanto antistaret oloquentia innocentiae.
- Antestor**, 1. (ante testor), kogo na świadka wzywać przed wprowadzeniem skargi, alicuius; licetne antestari?
- Antēvēnio**, vēni, ventum, 4. wyprzedzić, iść przed kim, exercitum; zapobiedz, uprzędzić, consilia et insidias hostium, — przenoś. przewyższać, celować, alicui; rebus omnibus antevenit; plerosque.
- Antēverto**, verti, versum, 3. zwrócić się poprzednio do czego, uprzędzić, Fannius antevertit; ant. celeritate fama. 2) przekładać, czynić przedewszystkiemi, omnibus consiliis antevertendum existimavit, ut — uznał, że mu to przedewszystkiemi uczynić wypada, aby-.
- Anthēdon**, ōnis, *ż.* miasto w Beocyi.
- Anthēmūsia**, ae, albo **Anthēmūsias**, ādis, *ż.* miasto i kraina w Mezopotamii.
- Antianus**, Antias, patrz **Antium**.
- Anticipatio**, ōnis, *ż.* uprzedzenie, wyobrażenie czego, decorum (o bogach).
- Anticipo**, 1. wpięć powziąć, nabrać, anticipatum mentibus nostris (wrodzone); wprzód odbyć, viam, ludos; anticipare molestiam alicuius rei, naprzód się smucić, dręczyć, trapić.
- Anticlēa**, ae, *ż.* żona Laerta, matka Ulissesa
- Anticus**, a, um, przedni, przodkowy.
- Anticyra**, ae, miasto w Focydzie.
- Antidea**, daw. = antea.
- Antigōne**, es albo -a, ae, *ż.* córka Edypa, siostra Eteokla i Poliniki.
- Antigōnēa**, ae, *ż.* miasto w Epirze; stąd **Antigenensis**, e, Antygoneński; miasto w Chalcydyce.
- Antigōnus**, i, *m.* imię kilku królów po Aleksandrze W.
- Antilibānus**, i, *m.* góry w Fenycyi i Celesyryi.
- Antilōchus**, i, *m.* syn Nestora, przyjaciel Achillesa.
- Antimachus**, i, *m.* grecki poeta z Klaros.
- Antiochia**, ae, *ż.* nazwisko kilku miast, a) A. Epidaphnes, główne miasto Syryi przy Uroncie; stąd **Antiochenses**, ium, *m.* Antyocheńscy, i **Antiochinus**, a, um, Antyocheński, b) miasto w Karyi nad Meandrem.
- Antiochus**, i, *m.* imię trzynastu królów syryjskich, jak A. Magnus, A. Epiphanes. 2) imię kilku królów Komageny. 3) ostatni uczeń szkoły akademickiej z Askalon, nauczyciel Cycerona; stąd **Antiochēus**, albo **Antiochius**, albo **Antiochinus**, a, um, z Antyochii pochodzący.
- Antiope**, ae, albo -e, es, *ż.* matka Amfiona i Zetusa; stąd nazwisko tragedyi Pakuwiusza. 2) żona Pierosa, a matka Pieryd, czyli muz.
- Antipater**, tris, *m.* rządcą, następnie król Macedonii, ojciec Kassandra. b) jego wnuk, zięć Lizymacha. 2) A. Cyrenaicus, filozof, uczeń Arystypa. b) Stoik z Tarsus, nauczyciel Panecyusza. c) Stoik z Tyru, przyjaciel Katona młodszego. [cedonii.
- Antipatria**, ae, *ż.* miasto w Madyrii.
- Antiphātes**, ae, *m.* władca Lestrygonów.

Antipólis, is, *ż.* miasto w Gallii Narboneńskiej.

Antiquarius, ii, *m.* i antiquaria, *ae*, *ż.* przyjaciel i znawca, albo przyjaciółka i znawczyni starożytnych języków i literatury.

Antique, *przysł.* pod dawnemu; dawno.

Antiquitas, *atis*, *ż.* starożytność, czasy dawne, *ex ultima antiquitate*; 2) dawność rzeczy, *generis, civitatis*; 3) dawni ludzie, dawne dobre czasy, dawna poczciwość, *antiquitas proxime accedit ad deos*; *fabulose narravit antiquitas*; 4) dzieje dawne, *requirere aliquid de antiquitate*; w licz. *mn.* antiquitates, pamiętniki dawnych czasów, opis zwyczajów, obyczajów, obrzędów itp.

Antiquitus, *przysł.* zdawna, niegdys, od długiego czasu, *Belgae Rhenum antiquitus transductos*; antiquitus paratum.

Antiquo, *l.* zostawić rzecz w dawnym stanie; stąd *zniesć, nie przyjąć, odrzucić, legem*

Antiquus, *a, um.* odnosi się do tego, 1) co dawniej było, ale już nie istnieje: dawny, w ogóle, przeszły, *dictatura*; *antiquior dies* (dawniejsza data); *hiemes*; stąd *rzecz. antiqui*, *orum, m.* starożytni; *antiqua, orum, n.* starożytność, dawne wieki; — *przenoś. dawny, szczyry, rzetelny, poczciwy, homines* (stariej próby). 2) co od dawna istnieje. dawny, starożytny *consuetudo, genus, familia, templa, scripta*; stąd *a)* dawny, stary, szanowny, czcigodny, *antiquissima civitas, urbs, genus, nobilitas, b)* w stop. wyż. i najw. ważniejszy, najważniejszy, świętszy, najświętszy, *Claudiae genti nihil antiquius paterna majestate fuisse; nec mihi quidquam fore antiquius; no quid vita existimem antiquius; ni-*

hil (nec quidquam) antiquius habere, quam z nast. ut albo tryb. bezok.; longe antiquissimum ratus est sacra publica facere.

Antissa, *ae, ż.* miasto na wyspie Lesbos. stąd *Antissaei, órum, m.*

Antyssejczycy

Antistes, *itis, m. i ż.* przełożony, zwierzchnik, kapłan, arcykapłan, kapłanka, ksieni; mistrz, przodkujący w czem, *artis dicendi*; *Plato sapientiae antistes.*

Antisthenes, *is albo ae, m.* założyciel szkoły Cyników.

Antistita, *ae, ż.* arcykapłanka.

Antisto, patrz Antesto.

Antium, *ii, n.* miasto w Lacyum, stąd *a)* Antianus, *a, um*, Ancyński, *b)* Antias, *atis, m.* mieszkaniec Ancyum, i Antiatés, *um*, Ancyaci, *c)* Antiatinus, i Antien-sis, *e, =* Antians.

Antonianus, *a, um*, patrz Antonius.

Antoninus, *i, m.* imię kilku cesarzów Rzymskich, jak: A. Pius; A. philosophus; stąd Antoninianus, *a, um*, do Antonina należący, i Antoniniana (thermae) łaźnia w Rzymie, którą założył cesarz M. Aurelius Antonius Caracalla.

Antonius, *a, um.* nazwa Rzymskiego rodu; stąd Antonianus, *a, um*, Antoniański, do Antoniusza należący; i Antoniani, *orum, m.* Antoniańczycy.

Antonómasia, *ae, ż.* zamiana imienia, kiedy osobę jaką lub rzecz nie właściwem imieniem, ale wziętém od jej przymiotu nazywamy: np. *eversor Carthaginis*, zamiast Scipio.

Antron, *ónis, ż.* miasto w Tessalii.

Antrum, *i, n.* jaskinia, grota, jama.

Anùbis, *idis, m.* bóstwo Egipcyan z psią głową.

Anùlarius, *ii, m.* pierścienik, ce pierścienie robi.

- Anūlus**, i, m. pierścień, szczególnie do noszenia na palcach i pieczętowania: induere digitis; aptare digito; obsignare tabulas anulo
- Anus**, i, m. pośladek.
- Anus**, us, ż. kobieta wieku podeszłego, staruszka; kładzie się także *przymiot.* anūs matrona; a. cerwa, a nawet o rzeczach nieżyjących: charta a.; testa a.
- Anxie**, przysł. frasobliwie, kłopotliwie.
- Anxietas**, ātis, ż. niespokojność, tęsknota, troskliwość. 2) utrapienie, udręczenie, kłopot, obawa.
- Anxifer**, ēra, ērum, fraszunek przynoszący, kłopotliwy
- Anxītudo**, inis, ż. = Anxietas.
- Anxius**, a, um, pieczołowity, troskliwy, niespokojny, zakłopotany, senes, mentes, aegritudines; anxius animi; anxium habere aliquem, (trapić, niepokoić, dokuczać); o eo: tantis malis; inopiae; de curis instantibus; vicem suam (o swój los). Liv. VIII. 35; ze spój. ne i an; także: zrobiony z wielką troskliwością, elegantia orationis b) obudzający niespokojność, niepokojący, curae, timor.
- Anxur**, ūris, i Anxurns, i, m. bōżek Wolsków b) Anxur, n. i m. miasto Wolsków, później nazwane Terracina, leżące na górze; stąd Anxūras, ātis, z Anksuru.
- Aon**, ōnis, m. dawny bohater Beocyi; stąd Aōnes, um, m. Aonowie, pierwotni mieszkańcy Beocyi, b) Aonia, ae, ż. dawne nazwisko Beocyi; c) Aonides, um, Aonskie siostry t. j. muzy, jako mieszkanki Helikonu i Aganippy w Aonii. d) Aonius, a, um, Aoniski, Beotycki, z Beocyi pochodzący; w B. urodzony, montes, aquae, A. Aganippe (źródło); sorores (muzy).
- Aornos**, i, m. 1) jezioro Awernęskie. 2) skała w Indyach, 4 przyp. Aornon, inaczej Aornin od Aornis.
- Aōus**, i, m: rzeka w Illiryi.
- Apāge**, wykrz precz stąd! z drogi! a. te; a. te a me
- Apāmōa**, albo -ia, ae, miasto 1) w Apamenie w Syryi; 2) w W Frygii; stąd Apamensis, e, Apamēnski. 3) w Bitynii.
- Apavortēno**, es, ż. kraina Partów, której mieszkańcy nazywają się Zapaortēni, m. grec. 2 przyp. ōn.
- Apella**, ae, m. imię Rzymskich zwolenców szerególniej żydów: credit Judaeus Apella.
- Apelles**, is, znakomity malarz w starożytności z Kolofonu albo Efezu; stąd Apollēus, a, um, od Apellesa poch. czasy, do Ap. należący.
- Apenninioōla**, ae, m. i ż. mieszkaniec Apenninów
- Apenninigēna**, ae, m. i ż. urodzony na Apenninach.
- Apenninus**, i, m. łańcuch gór, które przedzielają wzdłuż Włochy.
- Aper**, pri, m. dzik; przysłowie: apros duos uno saltu capere, jednym strzałem dwie rany zadać; a. immitere liquidis fontibus, sobie samemu szkodzić.
- Aper**, pri, m. przywisko Rzymskie.
- Aperantiū**, ōrum, m. lud w północnej Etolii; stąd Aperantia, ae, ż. kraina Aperantów.
- Apērio**, perui, pertum, 4. odkrywać, zdejmować pokrycie, obnażać, caput, apertum corpus; aperto pectore; widzialném zrobić, pokazać, dać widzieć, unda dehiscens aperit terras; lux aperit hostem; ap. se, albo aperiri, dać się widzieć, pokazać się, formidatus nautis aperitur Apollo. 2) otwierać, odmykać, januam, portas, Janum geminum, urbem, sepulcrum, aerrarium, literas, oculos; viam, duo itinera (utorować), aliud os (ujście),

woda; aperire locum, zrobić przystęp do jakiego miejsca, drogę utorować, mari novum iter; armis orbem terrarum; alicui Asiam; alium sibi orbem; cœlum alicui; aperire ludum (szkołę); a. locum, asylum, miejsce do ucieczki, schronienia, a. sibi aditum ad suos (ułatwić przystęp); occasionem ad invadendum (podać sposobność); a. annum (zaczynać). 3)—przeńs. ze względem na oba wyżej podane znaczenia: odkryć, odsłonić, otworzyć, objawić, dać poznać, pokazać, wydać, casus futuros; sensus suos, albo se (swój sposób myślenia, chęci, charakter objawić); quid sentirent aperuerunt; qui sit, aperit (daje się poznać); aperuit in bello, qualis esset; quod magis aperiret eorum dementiam; id si aperuisset (gdyby wydał, wyjawił); dum se ipsa res aperiret (ażby się wyjaśniło); quod DCCC aperuisti (do liczenia przedstawiłeś); także z 4 przyp. i tr. bezok.

Aper̄te, przysł. otwarcie, na czystém polu, vincere (w otwartym boju); — przeńs. jawnie, bez pokrywki, szczerze, widocznie, w oczach wszystkich, bellum parare; fugere, dicere, laetitiam ferre. *Ń*) jasno, wyraźnie, explicare aliquid, alicujus opibus adjuvari; apertius scripsi.

Apertus, a, um, niepokryty, navis (bez pokładu); cœlum, aether (pogodne, czyste); aperto latere (za odsłonieniem); humerus (niezasłoniiony tarczą); corpora Romanorum; apertos adire; Peloponnesus nulli apertior quam navali bello, wystawiony na co, mający sposobność. 2) otwarty, niezamknięty, przystępny, locus, loca, planities, campus, regio, collis, litus, mare, oceanus, aequor; acies albo Mars (otwarta,

swobodna walka); stąd apertum, i, n. miejsce otwarte, per a ex aperto, in aperto; in aperta oceani. 3)—przeńs. oczywisty, jawny, widoczny, latrocinium, simultates, periculum; szczególniej o charakterze: otwarty, szczerzy, rzetelny, homo, animus, pectus, *Ń*) jasny, wyraźny, zrozumiały, narratio; id mihi apertum est, albo apertum est z 4 przyp. i tr bezok.: harum rerum nullum erat apertius crimen, quo argui posset; quis apertior in iudicio adductus est (widoczniej winny)? in aperto est, jest jasne, wyraźne, łatwe do wykonania; vota virtusque in aperto; także z tr. bezok.

Apex, icis, m. wierzchołek czego spiczasto zakończony, lauri, montis, apicem per aëra duxit (o płomieniu); szczególniej spiczasta biała czapka Rzymskich kapłanów Flamines zwanych, stąd apicem Dialem alicui imponere (wynieść na godność kapłana D.); wysoka ostrokregowa infula królów Azjatyckich i satrapów; a stąd korona królewska, najwyższa ozdoba i godność, apex senectutis est autoritas; wierzchołek hełmu i sam helm, apicem summum incita hasta tulit; ardet apex capiti; także w pisaniu nad zgłoską znak długości ('później-); i apices literarum, cugi pisma.

Aphasa, ae, *Ń*. przezwisko Britomartis nimfy u Eginetów.

Aphareus, ei, m. król Messeńczyków; stąd Apharëus, a, um, Afarejski, do Afarea należący.

Aphractus, i, m. = navis aperta, okręt bez pokrycia.

Aphrōdisias, ādis, *Ń*. okolica w Eolidzie; *Ń*) miasto portowe w Cylicyi.

Apic̄stus, a, um, mitrą kapłańską ozdobiony.

- Apitolus**, ii, *m.* przezwisko Rzymskie.
- Apidānus**, i, *m.* rzeka w Tessalii.
- Apis**, is, *ż.* pszczoła; stąd *apicula*, ae, *ż.* pszczołka; *apiarius*, ii, *m.* bartnik, i *apiarium*, ii, *m.* pasieka.
- Apis**, is, *m.* wół, któremu u Egipcyan częś boka oddawano
- Apiscor**, aptus, 3. dosięgnąć, dotykać, dostawać, mare, legatos; — przenoś. otrzymać, dostąpić, summum honorem; laudem apisci; hereditatem sum aptus.
- Apium**, ii, *n.* epich błotny, pietruszka.
- Aplustre**, is, *n.* tylna część okrętu ze swemi ozdobami, na której była bandera albo chorągiew wskazująca kierunek wiatrów; w licz. mn *aplustria* i *aplustra*.
- Apolēti**, orum, *m.* zgromadzenie związku Etolskiego, które się naradzało nad sprawami publicznymi.
- Apōdýtērium**, ii, *n.* miejsce w łaźni, gdzie się rozbiegano.
- Apollo**, inis, *m.* syn Jowisza i Latony, brat Dyany, naczelnik muz i wyroczeni w Delfach, później czczony jako bożek słońca; u Gallów bożek sztuki leczenia (w ich języku Belis nazwany), u Tyryjczyków bożek słońca (w ich języku Baal). Stąd *a) Apollināris*, e, *Apollinowy*, do *Apollina* należący, i *Apollinare*, is, *n.* plac *Apollina*. *b) Apollinēus*, a, um, *Apollina* tycający się. *c) Apollinis promontorium*, północny przylądek *Apollina* w Utyce.
- Apollōdōrus**, i, *m.* grammatyk i mytograf z Aten około r. 140 prz. Chr. *b) filozof* ze szkoły akademickiej w czasach Zenona. *c) retor* z Pergamu, nauczyciel Cesarza Augusta; stąd *Apollodorei*, ōrum, uczniowie albo zwolennicy *Apollodora*. *d) imię dowódcy Aleksandra W.*
- Apollōnia**, ae, *ż.* twierdza Lokrów Ozolskich przy Naupakcie. 2) miasto w Illiryi. 3) miasto w Tracyi. 4) miasto w Macedonii. Stąd *a) Apolloniātes*, ae, *m.* *Apolloniata* z Apollonii, i *Apolloniatae*, arum albo -tes, ium albo um, *Apolloniaci*. *b) Apolloniensis*, e, *Apollonienski*, civitas (na północném po-brzeżu Sycylii); i *Apollonienses*, ium, *m.* mieszkańcy Apollonii w Tracyi.
- Apollōnis**, idis, *z.* miasto w Lidyi; stąd *Apollonidenses*, ium, *m.* *Apollonideńczycy*.
- Apologus**, i, *m.* powieść allegoryczna, bajka; *apologatio*, ōnis, *ż.* bajeczna powieść.
- Apoplexis**, is, *ż.* apopleksya.
- Apoprōgmena**, orum, *n.* = *rejecta*, remota, to co jest do odrzucenia (u Stoików). [wności, wina.
- Apothēca**, ae, *ż.* skład zboża, ży-
- Appārāte**, przysł. kosztownie, świetnie, okazale, wytwornie.
- Appārātio**, ōnis, *ż.* f. wielkie przy-sposobienie, przygotowanie.
- Appārātus**, a, um, przygotowany, przyrządzony, opatrzony we wszystko; okazały, świetny; oratio *ap.* wypracowana, wytworna.
- Appārātus**, us, *m.* przyrządzenie, przygotowanie, uzbrojenie, przy-sposobienie wojenne, apparatus *incendere*; *dimissus ap. auxiliorum*; *operis, belli*; *ingenti apparatu bellum instruere*; *labores et apparatus*; odnosi się mianowicie do narzędzi, sprzętów i środków do wykonania, a *tenuculus*, *argenteus*; *regiae magnificentiae*; *non belli, sed luxuriae*; *exsequendae rei*; — stąd *okazałość*, *świećność*, *przepych*, *wystawność*, *epularum*, *convivii*, *ludorum*, *spectaculorumque*, *funerum*; *regius*; w mowie *przepych*, *okazałość*, *okrasa*, *dicere nullo apparatu*

Appareo, parui, paritum, 2. pokazać się, stawić się, dać się widzieć, plures armatos apparere; equus mecum demersus rursus apparuit; apparet lux (świta); stąd apparens, widoczny; służyć, stawić się na rozkazy, consulibus, aedilibus albo quaestioni; septem annos Philippo ap. (jako sekretarz). — Przenosić się do widocznym, res apparere non possunt (pokazać się we właściwym świetle); ut nihil in iis (voluminibus epistolarum) non appareat. *b*) apparet aliquid, albo apparet (alicui) z 4 przyp. i tryb. bezok. albo następ. zdaniem zależnym, jest rzecz widoczna, jasna, quod post apparuit (co się wyjaśniło); także z 1 przyp. i tr. bezok. membra ita nobis data sunt, ut ad quandam rationem vivendi data esse appareant; apparebat atrox cum plebe certamen (fore).

Apparitio, ōnis, *ż* zjawienie się, stawienie się do pełnienia jakiego obowiązku; dwór, służba, świta.

Apparitor, ōris, *m.* sługa rządowy, publiczny, up. konsula, pretora.

Apparo, 1. przygotowywać, przysposabiać, przyrządzać, convivium, ludos, fugam, crimen in aliquem (wymyślić); aggerem, iter, bellum; quum in apparando acerrime esset occupatus, z tr. bezok. sposobić się, gotować się, hoc facere apparabat; ap. trajicere.

Appellatio, ōnis, *ż* wołanie, odezwa, prośba o pomoc, powołanie, tribunorum. 2) nazwanie, wyniesienie tytułu, godności, urzędu, regum; inanis, debita; literarum (wymawianie głosek); wreszcie o imieniu rzeczownym a szczególniejszym pospolitym.

Appellator, ōris, *m.* który apelluje, odwołuje się do wyższego sądu.

Appello, 1. przemawiać, singulos,

milites, ille appellatus respondit literis, listownie; szczególniejszym alique nomine (albo bez nomine), nominatim, i t. p. przemówić z wymienieniem nazwiska; kogoś albo coś wymienić, nazwać, tytułować; na str. bier. być nazwanym, quos illi Cardacas appellant; quae (dignitas) dictatura appellatur; cognomine justus (bonus) est appellatus (otrzymał przydomek); kogoś albo coś obwołać, ogłosić, potwierdzić, alique regem (za władcę, króla uznać); alique Vergobretum ap. Aedui; a militibus imperator appellatus est. *b*) do kogo w pewnym celu przemawiać, alique, de pecunia (o wypłacie); alique ita, ut; szczególniejszym znaczeniu sądowym: przemawiać o pomocy, apellować, praetorem, tribunos; kogo powoływać, oskarżać, alique; alique de proditione; upominać się, alique de aliqua re. 2) wymawiać, literas.

Appello, pūli, pulsum, 3. napełniać, naganiać, przybliżać, turres ad opera; corpus appulit unda, szczególniejszym w znaczeniu żeglugi: przyplynać, przyładować, przybić, zawinać do brzegu, classem ad Ciliciam, classem in insulam; navigia littori; także alique oris; w znac. bier. classe ad Euboeam appulsa; navibus Messanam appulsis; quo fero omnes ex Gallia naves appellantur; alios ad Siciliam appulsos esse (przyplnęli); ripae appelli; samo appellere, wyładować; ad insulam appulerunt, naves appellit; — przenosić. tuas rationes ad eos scopulos appulisses; zamiary, rachuby rozbiłyby się, nie udałyby się, speszłyby na niczym; mentem ad philosophiam (skierować, zwrócić).

Appendix, icis, *ż*. dodatek, przy-

- czynek; przynależność; stąd *appendicula*, ae, *ż.* przyczepka, mały dodatek.
- Appendo**, *pendi*, *pensum*, 3. odważyć; *aurum aurifici*; — przenoś. ważyć, *verba*, zważając nie na liczbę wyrazów, lecz na ich moc i znaczenie
- Appētens**, *tis*, pragnący czego, *gloriar*, *appetentissimi honestatis*, szczególniej: *laskawy*, *chciwy*, *alieni*; stąd *a) appetenter prysl.* *chciwie* *b) appetentia*, ae, *ż.* pożądanie, pragnienie, *ciborum*, *artium liberalium*
- Appētīto**, *ōnis*, *ż.* chwytanie, sięganie; namiętne staranie się o co, pragnienie, żądanie, *alieni*, *principatus*; *żądza*, *chęć jedzenia*, *apetyt*.
- Appētītus**, *us*, *m.* namiętne pragnienie, żądanie, staranie się, *voluptatis*; w *licz. mn.* namiętności.
- Appēto**, *petivi* i *petii*, *petitum*, 3. sięgnąć do czego, zbliżyć się, *solem manibus*, *appeti senes*; *godzić na kogo*, *rzucić*, *aliquem gladio*, *lapidibus*, *stercore*, *missilibus*, *insidiis*; *fata Vejos appetebant* (zagrażały); *cisnąć się do jakiego miejsca*, *zbliżyć się*, *zająć*, *opanować*, *mare terram appetens*; *alia atque alia appendo loca* (o wznoszącym miescie). *b) —* przenoś. namiętnie czego *żądać*, *pragnąć*, *czynić zabiegi*, *maiores res*; *amicitiam alicujus*; *voluptatem*; *honorem*; *regnum*. 2) pod względem czasu: *appetit lux*, *nox*, *tempus*, *dies*.
- Appia**, **Appiades**, **Appianus**, patrz **Appius**.
- Appiānus**, *a*, *um*, **Appiański**, z **Appii** miasta we Frygii W.; stąd **Appiani**, *orum*, *n.* **Appiańczycy**.
- Appingo**, *pinxi*, *pictum*, 3. *przymalować*, *przysłowicie*: *delphinum silvis appingere*, *odmalować del fina w lesie*, *t. j.* *rzeczy z naturą sprzeczne wyrażać*. 2) *dotysać*, *aliquid novi*.
- Appius**, *ii*, *m.* i **Appia**, *ae*, *ż.* *rzymskie imiona*; stąd *a) Appius*, *a*, *um*, **Appijski**, do **Appiusza** odnoszący się, *via Appia*, albo samo **Appia**, droga **Appiusza** od **Rzymu** do **Kapui**, później do **Brunduzyum** rozciągająca się; *aqua Ap.*, wodociąg **Appiusza** w **Rzymie**, *forum Appii*, miasteczko nad drogą **Appijską** w **Lacyum**. *b) Appianus*, *a*, *um*, do **Appiusza** należący. *c) Appias*, *adis*, *ż.* i **Appiades**, *deae*, *posągi* przy *wodociągu Appiusza*; także *przydomek Minerwy*. *d) Appiētas*, *ātis*, *ż.* *wyraz utworzony przez Cyncerona*, dla *nazwania szlachetności rodu*, z której się *chelpił Appiusz*.
- Applaudo**, *plausi*, *plausum*, 3. o co *uderzać*, *corpus palmis*; *manu caput*; 2) w *znaczn.* *nieprzech.* na *znak zadowolenia* *klaskać*, *alicui*.
- Applicatio**, *ōnis*, *ż.* *przykładanie*, *usilność*, *skłonność*, *animi*; *ius applicationis*, *prawo*, które *obywafel miał do majątności osoby oddającą się pod jego opiekę*.
- Applico**, *plicavi* albo *ui*, *plicatum* albo *itum*, 1. *przykładać*, *przytykać*, *przybliżyć*, *przystawiać*, *opierać*, *aliquid alicui*, *se ad arborem*, albo *se trunco*, *corpus ad molem*, albo *arboris stipiti* (*oprzec się*); *scalas mœnibus*; *se ad flammam*; *applicato captivo* (*gdymieniec był blisko przyprowadzony*) *Just. XI. 15.*; *Leucas colli applicata* (*leżąca przy-*); *præfectos lateri equitum*; *sinistrum cornu ad oppidum*; *castra flumini*; *ensem tenus capulo*, (*wepchnąć*, *utopić*); *se alicui*; *przyłączyć się do kogo*: *se ad aliquem quasi patronum*; *se ad amicitiam*,

- societatem alicujus; o rzece: undas munimento arcis; — przenoś. przyłączyć, przydać, z czém połączyć, voluptatem ad honestatem; priora sequentibus. *δ)* obwiniać, zarzucać komu co, crimen alicui. 2) do czego kierować, zwracać; navem ad aliquem (stęrować); navem ad terram; ad litora albo terrae (wylądować); applicatis nostris ad terram navibus; czasem samo a. wylądować, wysiąść na ląd; ad terram; applicuisse naves hostium; podobnie applicari: ad oras; in terras; navis ripae applicatur; — przenoś. zwrócić, skierować uwagę, umysł, se animus applicat ad aliquid; a. se ad aliquid, przykładając się, ad eloquentiam.
- Appiōro**, 1. płakać z kim, z jego powodu, querebar applorans tibi.
- Appōno**, posui, positum, 3. przystawic, przyłożyć, scalas; machinam; notam ad versum, albo epistolis (przypisać); manum ad os; wyraz stółowy: stół zastawiać, dawać potrawy, patellam; septem milia avium apposita traduntur; cœnam lautiozem; aprum in epulis; dodać kogo do usług straży i t. p. aliquem alicui custodem; magistrum consulibus; appositi erant custodes; — przenoś. vitiis modum apponere (położyć kres). 2) dodać. alicui annos; a. lucro, policzyc za zysk; aliquid alicui gratiae (za łaskę).
- Apporrectus**, a. um, rozciągniony, obok leżący.
- Apporto**, 1. przenosić, sprowadzać, frumentum ad loca difficillima; — przenoś. przynosić, pociagać za sobą, sprawiać, aetas semper aliquid apportat novi; morbos; damnum.
- Apposco**, 3. prosić usilnie, domagać się.
- Appōsite**, przysł. stosownie, właściwie.
- Appōsitus**, a, um, przybliżony, przyległy, regio a. urbi; gentes a Thraciac; podobny, appositum ac propinquum; właściwy, dogodny, menses ad agendum appositos; skłonny, alicui rei
- Apprēcor**, 1. prosić, błagać, deos. **Apprēhendo**, i apprendo, prehendi, prehensum, 3. chwycić, alicujus manum, aliquid morsu (ukąsić); opanować, zając, Pharum, locum; — przenoś. quidquid apprehenderam, accusator e manibus extorquebat (cokolwiek na obronę przytoczyłem); caute aliquid a. (zacząć)
- Aprime**, przysł. wybornie, bardzo dobrze, szczególnie.
- Aprōbatio**, ōnis, potwierdzenie, przyzwolenie na co, mile przyjęcie czego. 2) dowód.
- Aprōbator**, ōris, m. ten, który co potwierdza, pochwała.
- Aprōbo**, 1. pochwalić, potwierdzić, rem, sententiam; (o bogach) sprzyjać, zezwolić. 2) zalecić swoją robotę dobrém wykonaniem, opus, dowodzić, okazać, udowodnić, propositionem; fidem suam; officium suum; industriam.
- Aprōmittō**, 3. przyrzekać.
- Aprōpēro**, 1. przyspieszać, opus, gradum, mortem, albo z tr. bezok intrare appropera. 2) pośpieszać, śpieszyć się, ad cogitatum facinus, albo samo ap.
- Aprōpinquatio**, ōnis, przybliżenie
- Aprōpinquo**, 1. zbliżać się, zbliżać, ad insulam; ad hostes; munitionibus; hostibus; a. turrim mœnibus; pod względem czasu: dies, hiems, ver, adventus alicujus, victoria appropinquat; — przenoś. qui primis ordinibus appropinquarent (zbliżali się godnością do \)

Appulėjus, i, m. imię wielu Rzymian, między którymi jeden z Madaury w Afryce urod. r. 130 po Chr. jako pisarz jest znany.

Appulia, ae, ż. kraina w niższej Italii, którą rzeka Aufidus rozdzielała na A. Daunia i Peucetia; stąd
 a) **Appulius**, a, um, Appulijski;
 b) **Appulus**, a, um, Appulski i **Appulus**, i, m. Appulczyk, w licz. mn. Appuli, Appulczycy.

Appulsus, a, um, *imięsl.* patrz appello.

Appulsus, us, m. przybliżenie, solis; wylądowanie, także z przyp. 2. działanie, wpływ, frigoris et caloris; deorum.

Apricatio, ōnis, ż. chodzenie i przebywanie na słońcu.

Apricitas, ātis, własność słoneczna pod względem ciepła.

Apricoor, i, gzać się na słońcu.

Apricus, a um, wystawiony na słońce, słoneczny, locus, także: apricum, i, m. stąd in apricum proferre, wystawić na jaw. 2) lubiący słońce, flores.

Aprilis, is, m. mensis, albo bez mensis, kwiecień; także *przymiot.*: Kalendae Apriles.

Aprontus, ii, m. imię Rzymskie; stąd **Apronianus**, a, um, Aproniński, do Aproniusza należący.

Apsus, i, m. rzeka w Illiryi.

Apte, *przysł.* stosownie, w sam czas, ściśle, reponere aliquid, disponere, ad pedem convenire; cohaerere apte (ściśle się łączyć); inter se cohaerere; locare equitem, imponere sagittas, excutere tela, regere, dicere.

Apto. 1. przystosować, przyłączyć, przyłożyć, przyczepić, przypiąć, dona postibus, vincula collo (włożyć); cases dextris (wziąć); arma corpori, albo se armis, mucronem sub pectus (przyłożyć); narządzić,

przyrządzić, przysposobić, arma, i arma pugnae, albo se pugnae, (być gotowym do walki); sarcinas itinere; armamenta (uzbroić); arma ad transeundum; z 6 przyp. opatrzyć w co, ensem vaginā; classsem velis (opatrzyć w żagle); pinum armamentis (okręt uzbroić); omnes urbis partes testudinibus; — przenoś. animos armis (do wojny skierować); bella medis citharac (opiewać); apt. verbum ad aliquid (zastosować); sententias vocibus; usum rei ad commoditatem.

Aptus, a, um, *imięsl.* od nieużywanego apo, apēro, przyłączony, wiążący u czego, gladius e lacunari setā equinā aptus; — przenoś. zależny, zawisły, qui est totus a. ex sese; vita apta virtute; b) połączony, spojony, apta dissolvere; apta inter se et cohaerentia; przyrządzony, sposobny, postawiony w możliwości, quinqueremes, arma, exercitus, provincia; także: coelum aptum stellis (opatrzone, ozdobione), Virg. Aen. IV. 482. 2) stosowny, dogodny, zdalny, calcei a. ad pedem; pallium esse aptum ad omne anni tempus; triremes a. ad navigandum; ingenium a. ad artes optimas; in quod (genus pugnae) minime apti sunt; cui aetati fuerit aptissimus; locus proelio aptior; iter a, insidiis tegendis; aptissimi concionibus; aptus mihi; także z qui i tr. łącz.; samo a. bez dołączenia przyp. zdzonego, stosowny, dogodny, sposobny, lar, occasio, oratio, tempus.

Apud, *przym.* z 4 przyp. przedmiotu, 1) przy którym, albo w którego bliskości co jest, albo się dzieje, a mianowicie: 1) przy osobach, u, przy, apud aliquem esse, versari, sedere, remanere, latere, coenare, apud milites; stąd apud

me, te, u mnie, u ciebie, w mo-
 jém, twojém mieszkaniu; a) przy
 nazwiskach narodów, u, między,
 fuisse a. Threcas; a. Parthos con-
 sentuit; bellum a. Samnitas gere-
 batur; a. Hispanos res egregias
 gessit; eundem a. Lacedaemonios
 sic duritiae se dedisse; b) przed,
 w obecności jakiej osoby: a. ali-
 quem contendere, profiteri, verba
 facere, dicere, queri, excusare. c)
 przy oznaczeniu autora jakiego pi-
 sma, prawa i t. p., u albo w, a.
 plerosque scriptum est; a. Solo-
 nem; apud Xenophontem Cyrus
 dicit. 2) przy oznaczeniu miejsca,
 przy, koło, a. urbem; a. arma sa-
 crificare; a. mensam; a. focum se-
 dere; zwłaszcza, a) przy imionach
 miast, miasteczek i t. p. a. Furcu-
 las Caudinas angustiis locorum
 conclusi; a. Argos occisus est; a.
 Nolam pugnavit. b) przy rzekach,
 morzach, jeziorach, wyspach i kra-
 jach: przy, koło, w bliskości, vic-
 tos Romanos a. flumen Alliam;
 C. Flaminium a. Trasimenum oc-
 cidit; haec dum a. Hellespontum
 geruntur; a. Rhodum; a. Epirum
 et reliquam Graeciam; a. Thessa-
 liam. II) w odniesieniu do przed-
 miotu, z którym coś wchodzi w bli-
 szy stosunek, a mianowicie: a) do
 osoby, pod względem jej znacze-
 nia, stanowiska: u, między, hujus
 a. omnes ingens metus et reveren-
 tia erat; tanto amore a. barbaros
 erat; in Miltiade erat magna auc-
 toritas a. omnes civitates, apud
 aliquem multum valere, posse;
 Athenienses tantam gloriam a. om-
 nes gentes erant consecuti, ut-
 aliquem cum imperio a. exercitum
 habere; a. aliquem legati locum
 tenere; b) do rzeczy we względzie
 jej znaczenia i użycia, quae a. nos
 partim infamia, partim humilia

ponuntur; quae a. illos turpia pu-
 tantur; quae omnia a. Graecis et
 grata et laude digna ducuntur; a
 quem summum imperium populi
 est. Apud se esse, znaczy czasem
 być przytomnym na umyśle. Tra-
 fia się a. po wyrazie rządzonym:
 Misenum a. et Ravennam. Tacit.
 Annal. IV. 5.

Apulejus, Apulia, patrz App.
 Aqua, ac, ż. woda, w najobszerniej-
 szém znaczeniu, a przeto używa
 się mówiąc o morzu: ad aquam;
 paullulum in aquam progredi; jam
 in aqua classis stabat; o jeziorze:
 Albanae aquae deductio; o rzece:
 in aquam caeci ruebant; secunda
 a., z wodą; adversa a., przeciw
 wodzie; podobnie: aqua prona
 ferri, z wodą; o deszczu: cornix
 augur aquae; aquarum agmen; a-
 quae magnae, powódź; w licz. mn.
 o źródłach: aquarum abundantia;
 szczególniej o wodach mineralnych,
 kąpielach: ad aquas venire; Aquae
 Calidae, Cumanae, Sextiae i t. p.
 o wodociągach: aqua Claudia. W
 szczególném znaczeniu mówiono:
 a) aquam praebere, wodę do umy-
 cia rąk, a ponieważ to się działo
 przy stole; znaczyło więc do stołu
 zapraszać, częstować b) aquam da-
 re, mówiono o wodzie używanej
 do zegarów wodnych (clepsydra),
 podług których określano czas do
 mówienia publicznie, stąd czas do
 mówienia oznaczyć; aquam perde-
 re, czas na mówieniu nadaremnie
 strawić, aqua haeret mihi, nie mo-
 gę postąpić dalej w mówieniu, je-
 stem w kłopotcie; b) aqua et ignis,
 najważniejsze przedmioty potrzebne
 do życia, stąd aqua et igni inter-
 dicere alicui, albo arcere aliquem,
 stosunki społeczne z kim zerwać,
 wyłączyć kogo ze społeczeństwa
 cywilnego, obywatelskiego, wy-

- gnać z kraju, aquam et terram postulare, albo petere, od nieprzyjaciela poddania się żądać. *d*) aqua intercus, woda łaskorna, wodna puchlina. *e*) lzy, poet. ex oculis meis multa cadebat aqua. 2) aqua ae, ż. gwiazdozbiór.
- Aquaeductus**, us, *m.* wodociąg; przywilej prowadzenia wody przez obce grunta.
- Aquarius**, a, um, wodny, należący do wody, provincia; stąd *rzczeow.* aquarius, ii, *m.* *a*) wodnik, gwiazdozbiór. *b*) noszący wodę. *c*) rurmistrz, polwładny Edyla.
- Aquaticus**, a, um, i aquatilis, e, wodny, w wodzie żyjący, rosnący, aves, bestia, lotos. 2) wodnisty, wilgotny, deszcz sprowadzający, anster aquaticus.
- Aquatilo**, ōnis, ż. nabieranie, sprowadzanie wody, aquationis causa; a. longa et angusta uti (wodę z daleka i skąpe sprowadzać), copiosa (obfitość wody); napawanie.
- Aquatōr**, ōris, *m.* czerpiący, donoszący wodę.
- Aquila**, ae, ż. *a*) orzeł; *b*) znak główny Rzymskich legionów, decimae legionis aquilam ferre; in hostes aquilam ferre; aquilam hostibus prodere; stąd sam legion: erat acies tredecim aquilis constituta; *c*) gwiazdozbiór; *d*) aquilae, z przodu i tyłu świątyni Jowisza Kapitońskiego wyrobione wizerunki orłów, które szczyt utrzymywały, sustinentes fastigium aquilae.
- Aquilaria**, ae, ż. miejsce w Zeugitanie, krainie Afrykańskiej.
- Aquilēja**, ae, ż. miast. v Gallii Cypalińskiej; stąd Aquilejensis, e, Akwilejski Aquilejensis, ium, *m* mieszkańcy Akwilei.
- Aquilifer**, eri, noszący orła, chorąży
- Aquillius**, ii, *m.* imię Rzymskiego rodu; także *przymiot.* Akwilijski.
- lex; stąd Aquilianus, a. um. Akwiliański.
- Aquilo**, ōnis, *m.* wiatr północny, vento aquilone venire (z wiatrem p.); w ogóle: północ, ad aquilonem conversus. 2) Aquilo, ojciec Kalaisa i Zetesa na górze Hemus mieszkający; stąd Aquilonius, a, um, od Akwilona pochodzący.
- Aquilōnāris**, e, północny.
- Aquilōnia**, ae, ż. miasto Hirpinów.
- Aquinum**, i, *n* miasto Wolsków w Lacyum; stąd Aquinas, ātis, pochodzący z Akwinu, należący do Akw. i Aquinates, ium, *m* Akwinaci.
- Aquitānus**, i, *m.* Akwitańczyk, w licz. mn. Aquitani, ōrum, mieszkańcy Akwitanii w Gallii południowej.
- Aquor**, i. nosić wodę, czerpać.
- Aquōsus**, a, um, wodnisty, wilgotny, dżdżysty; a. languor, wodna puchlina.
- Aquila**, ae, ż. mała woda.
- Ara**, ae, ż. wszelkie wzniesienie nad powierzchnią, skała, stos, pomnik, szczególnież ołtarz w świątyniach, na ulicach, na dziedzińcach dla Penatów; tak jak dla bożków Lares zwanych przeznaczony były ogniska (foci); stąd arae et foci, dom i dwór (siedziba); est mihi tecum pro aris et fociis certamen et pro deorum templis; — przenoś. ponieważ ołtarz był miejscem ucieczki dla winowajców; stąd: ucieczka, opieka, obrona, confugere ad aram legum: ara tribunatus. 2) Ara, ae, ż. południowa gwiazda. 3) Arae, arum, skały morskie naprzeciw Kartaginy
- Arābarches** i alabarches, ac, *m* poborca cła na wschodniej stronie Nilu; stąd tak przewany Pompejusz, który się szczycił że pomnożył dochody celne

Arābes, um, *m.* Arabowie, Eoi zwani, ponieważ mniemano, że na brzegu oceanu ku wschodowi mieszkali; stąd Eoae domus Arabum. Stąd a) *Arabs*, ābis, Arabski i *rzeczow* Arab; b) *Arabia*, ae, *ż.* kraina Arabia; c) *Arabicus*, Arabius i *Arabus*, a, um, Arabski; i *Arabi*, orum, Arabowie; *Arabicus* także *rzeczow.* jako przydomek.

Arabus, i, *m.* rzeka w Gedrozyi; stąd *Arabitae*, ārum, lud tamże
Arachne, es, *ż.* córka Idmona Kolofonczyka, sławna na zesztuki przedzenia.

Arāchōsīi, ōrum, *m.* mieszkańcy Arachozyi, krainy w Persyi wschodniej.

Arachthus, i, *m.* rzeka w Epirze.
Arācyntus, i, *m.* góry w Etolii, Plin. H. N. VI. 13.; od poetów Rzymskich mylnie na granicy Attyki i Beocyi pomieszczone. Virg. Ecl. II. 24 [pobrzeżu Fenicyi]

Arādus, i, *m.* wyspa i miasto na Arānea, ae, *ż.* pajak, także pajęczyna; stąd a) *araneola*, ae, *ż.* i *araneolus*, i, *m.* pajęczek. b) *araneosus*, a, um, pełny pajęczyny, podobny do pajęczyny. c) *araneus*, a, um, pajeczny, stąd *araneua*, i, *n.* pajęczyna

Arar albo **Araris**, is, *m.* rzeka w Gallii, 4 przyp. *Ararim* albo *-ia*, ō. *Arari* albo *-e*.

Aratēus, a, um, patrz **Aratus**

Arātio, ōnis, *ż.* oranie, w ogóle uprawa roli; *arationes*, pola publiczne ludu Rzymskiego, które rolnikom do uprawy dawano po włożeniu na nich dziesięcin, nascitur in arationibus; *arationes desertas*; *hae arationes fructuosae*.

Arator, ōris, *m.* oracz, rolnik, wieśniak; odnosi się także i do zwierząt używanych do uprawy roli, taurus, bos; b) *dzierżawca* grunów publicznych. 2) **Arator**, gwiazdozbiór.

Arātrum, i, *n.* plug.

Arātus, i, *m.* poeta grecki, autor poematu Phaenomena, który Cyceeron na język łaciński przełożył; stąd **Aratēus**, a, um, do Arata odnoszący się. 2) **Ustanowiciel** związku Achejskiego, z Sycyonu.

Araxes, is, *m.* rzeka a) w Armenii b) w Persyi

Arbēla, ōrum, *n.* miasto w Assyryi.
Arbiter, tri, *m.* (ar. zamiast ad i bitere, isć), przytomny, świadek, dostrzegacz, sine arbitro, sine arbitris (bez świadków, oddaliwszy świadków); 2) w sądownictwie: sędzia polubowny podług moralnego przekonania wyrokujący, vicini me cepere arbitrum; statuere aliquem arbitrum; — przenoś. inter antiquam academiam et Zenonem; 3) władca: imperii, rerum, *Adriae*, locus effusi late maris (nad morzem panujący); a. irae Junonis (wykonawca); a. bibendi (kierający biesiadą).

Arbitra, ae, *ż.* pośredniczka, pogodzicielka, świadek.

Arbitrātus, us, *m.* dozór, alicujus arbitratu educari. 2) zdanie, wola, życzenie, upodobanie, dowolność, władza nieograniczona, vivere suo arbitratu; arbitratu consulis; in arbitratum victori se dedere.

Arbitrium, ii, *n.* przytomność, obecność; b) zdanie, wyrok polubowny, arbitrio alicujus; albo ex arbitrio; permittere aliquid arbitrio alicujus; id a. negavit sui esse consilii; arbitria belli pacisque; arbitria de quoque agere; c) wola, upodobanie, vitam alieno a. dimittere; ejus a. omnia gesta sunt; ad suum a. imperare; d) a. salis vendendi (pozwolenie); e) arbitria funeris, kosztą pogrzebowe.

Arbitror, i. przypatrywać się, przyłuchiwać się, uważać, cuncta cu-

- riosius oculis; dicta alicujus; *δ*) oświadczać, twierdzić, utrzymywać, być tego zdania, sądzić, myśleć, neque id sine causa arbitrari videbantur; dimicare utile arbitrabatur (uważał za użyteczne); zwykle z 4 przyp. i tryb. bezok.; *ε*) jako bierne: być uznany, być osądzonym, quum ipse praedonum socius arbitraretur; quaestio in utramque partem arbitrata est.
- Arbor, örís, ż.** drzewo, **a. fici** (drzewo figowe); **a. Jovis** (dąb); **a. Phoebi** (drzewo wawrzynowe, laurowe); **Palladis** (oliwne d.) **a. mali**, albo samo arbor (drzewo masztowe, maszt); **o okręcie: Pelias ar.;** **o wiosłach: fluctus verberat arbore.**
- Arbóreus, a, um, z drzewa, do drzewa** należący, **foetus, umbra; 2)** do drzewa podobny, **galejsty, cornua.**
- Arbuscula, ae, ż.** artystka mimiczna w czasach Cycerona.
- Arbustum, i, n.** miejsce zasadzone drzewami (mianowicie wiązami, do których przywiązywano winorośle); drzewo; **arbustus, a, um, drzewami** zasadzony, **ager.**
- Arbütum, i, n.** jeżyna, **owoc; a. frondentia** (galezie z jeżyna); **arbutus, i, ż.** drzewo jeżynowe; **arbutus, a, um, jeżynowy**
- Arca, ae, ż. a)** skrzynia, skrzynka, skład do sukien i t. p. szczególniejszy do pieniędzy, **kassa i same pieniądze, arcae nostrae confidito; scis, cujus arca utar; δ)** trumna, **arcam offendisse, in qua Numa situs fuisset; ε)** więzienie.
- Arcades, Arcadia, -icus, -ius, patrz Arcas.**
- Arcänum, i, n.** dom wiejski brata Cycerona w południowej stronie względem Arpinum.
- Arcänus a, um, potajemny, ukryty, nieznamy; stąd arcänum, i,**
- n. tajemnica; zwykle w licz. m. arcana fatorum; arcano przyst. potajemnie.**
- Arcas, ädis, m.** naczelnik szczepu Arkadów; **2) Arosas, ädis** albo ädos, Arkadyjski albo Arkadyjczyk; w licz. mn. Arcades Arkadyjczycy, mieszkańcy Arkadyi krajiny w Peloponezie. **δ)** Arcadicus i Arcadius, **a, um, Arkadyjski.**
- Arceo, arcui, 2.** zamykać, ograniczać, trzymać w obrębie, **flumina; —** przenoś. **judex arcebitur; 2)** wstrzymywać, przeszkadzać, **aquas pluvias, copias hostium; transitum hostis; także z tr. bezok. lex arcet habere viros; często: aliquem albo aliquid ab aliqua re; albo aliquem, aliquid aliqua re; ostrum pecori, aliquem missilibus** (pociskami).
- Arcösülas, ae, i Arcosiläus, i, m.** filozof Grecki urodz. w Pitanie ok. r. 300 prz. Chr.
- Arcesius, ii, m.** dziad Ulissesa.
- Arcessitus, us, m.** przyzywanie, przywoływanie, **ipsius arcessitu veni.**
- Arcesso, cessivi, cessitum, 3.** przyzywać, przywoływać, **Platonem; Aesculapium ex Graecia; exercitum ab Tanai; aliquem Athenis; arcessi ad se jubere; aliquem in patriam; arcessi mercede (za żołd); auxilio (na pomoc); w znaczeniu sądowém: pozywać, powoływać, a stąd oskarżać, obwiniać, aliquem judicio capitis, albo samo capitis; pecuniae captae; majestatis; —** przenoś. **sprowadzić, zrzadzić, sprawić, quies molli strato arcessita; gloriam ex periculo (zjednać); przedmiot do pisania, myśli brać, przywodzić, fabulas longe; argumentum; orationi aliquid splendoris (dodać); arcessitus, wyszukany, wymuszony, naciągany, dictum.**
- Arohéläus, i, m.** filozof grecki

- z Miletu, uczeń Anaksagorasa. 2) król Macedonii. 3) wódz Mitrydata W. 4) syn jego, mąż Bereniki, przeciwnik Ptolomeusza Auleta. 5) król Kappadocyi, wnuk powyższego.
- Archias**, ae, *m.* Aulus Licinius, poeta grecki z Antyochii. 2) wódz Tebańczyków. 3) stolarz, stąd *Archiacus lectus*, sofa.
- Archilochus**, i, *m.* poeta grecki z Paros; *Archilochius*, a, um, odnoszący się do Archilocha, metrum *Archimédes*, is, *m.* matematyk ze Syrakuzy.
- Archipirata**, ae, *m.* naczelnik rozbójników morskich
- Architector**, i, tworzyć, budować.
- Architectura**, ae, *f.* budownictwo
- Architectus**, i, *m.* budowniczy, budownik; — przenoś. sprawca, twórca, verborum, legis.
- Archon**, ontis, *m.* Archont w Atenach.
- Archytas**, ae, *m.* filozof pytagorejski z Tarentu.
- Arcténens**, tis, *m.* łucznik, trzymający strzałę; strzelec, gwiazdozbiór.
- Arct-**, patrz *Arct.*
- Arctophylax**, áois, *m.* = Bootes, gwiazda północna.
- Arctos**, i, *z* niedźwiedź, ursa major, ursa minor, dwie konstellacye na półkuli północnej ciągle dla jej mieszkańców widzialne; stąd *arctos* znaczy także biegun północny, północ i noc.
- Arcturus**, i, *m.* gwiazda najmocniej świecąca w konstellacyi Boota (*Arctophylax*); czas jesienny. *Virg. Geor. I.* 67.
- Arctúatus**, a, um, obłączysty; luźniem opatrzony.
- Arctula**, ae, *f.* skrzyneczka służąca do chowania różnych drobiazgów kobiecych do stroju i pachnidel; *arctulamuliebris*; stąd — przenoś. ar-
- cula discipulorum *Isocratis*, zamiast ornamenta, ozdoby.
- Arcus**, us, *m.* łuk do strzelania; *arcum attendere* albo *adducere* (należyc); tęcza, a. *caelestis*, *pluvius*; arkada w budowie; łuk tryumfalny; w ogóle wszystko, co ma kształt łuku: fala tocząca się łukiem, wzdymanie się morza, *aquarum*; zwijanie się, kołowanie węża, *immensus sinuatur in arcus*; *portus curvatur in arcum*.
- Ardea**, ae, *f.* czapla.
- Ardea**, ae, *f.* miasto Rutulów w *Lacynum*; stąd *Ardeas*, átis, *m.* należący do Ardei, i *Ardeates*, um, *m.* *Ardeaci*. *b)* *Ardeatinus*, a, um, *Ardeatyński*, tycający się Ardei, przy Ardei leżący, i *Ardeatinum*, i, *n.* wiejska posiadłość przy Ardei.
- Ardeio**, ónis, *m.* skrzyty próżniak, który się tu i owdzie kręci, a nic nie robi, do wszystkiego się wtraca, drobiazgami się zajmuje. *Phaedr. II.* 5.
- Ardens**, tis, *imiesł.* patrz *ardeo*.
- Ardenter**, przysł. gorąco.
- Ardeo**, arsi, arsum, 2. gorąć, palić się, żarzyć się, płonąć, domus; — przenoś. być dręczonym, fauces *siti ardentis*; *podaj, rae doloribus a.*; o namiętnościach: *palac*, a. *amore*, *odio*, *cupiditate*, *studio pugnae*; *ardere invidia*, oznacza także: być nienawidzonym, być przedmiotem nienawiści; z tr. bezok. *ardemus scitari et quærerere causas*; samo *ardere*, o mówcy a szczególnie o miłości: *ardere aliquam* albo *in aliquam* albo *aliquem*; o spisku, sprzysiężeniu, wrzeniu umysłów, *quom arderet conjuratio*; *Galliam ardere*; *quom arderet Syria bello*; *ardent oculi*, iskrzą się, o blasku farby: *ardebat murice laena*.
- Ardesoo**, atsi, 3. zacząć się palić,

zając się płomieniem, arsit arundo; mówi się o wszystkim, co w swoim rodzaju się wzmacnia, staje się mocniejszym, ostrzejszym, żywszym: ardescunt ignibus undae (błyszcza się); in mucronem ardescere, zaostriżyć, zaostreniem blask nadać; a. caede, pałać chęcią mordu; tendo; in iras, gniewem; fremitus ardescit equorum, wzmacnia się, zwiększa się.

Ardor, óris, *m.* gorąco, upał, solis; regionis; błyszczenie, blask, stellarum, oculorum; żywość, a. vultuum atque motuum; o namiętnościach: zapal, popęd, pałająca żądza, animi, cupiditatis, pugnae, militum; także: armorum, belli, ardor ille me urget (boleść); miłość albo przedmiot miłości, tu mihi ardor eris: ardor edendi, zbyteczne łaknienie. [gjijskiej.]

Arduenna, ae, *ż.* las w Gallii bel-
Arduus, a, um, stromy, ostro spadzisty; stąd arduum, i, *n.* miejsce strone, wzniesienie przepaściste: per arduum ducuntur; per ardua niti; in ardua evadere, ardua terrarum; *b)* wysoki, wzniosły, cedrus, equus sese a. infert; a. aether; — przenoś trudny, mozolny, opus, arduum factu; arduum est z tr. bezok.; in arduo est aliquid; nieprzyjemny, przykry, res arduae.

Area, ae, *ż.* płaszczyna, równina, plac wolny; campi; dziedziniec przeznaczony do przechadzki i zabawy młodzieży, arca domus; plac gonitwy w cyrku, szranki; także w znaczeniu umysłowem: zawód, pole do działania, trosk i t. p. et patet in curas area lata meas; koło jasne okolo księżycą; klepisko
Aréfáctio, 3. suszyć, na str. bier. arefieri, schnąć, więdnąć.

Arélas, átis, *ż.* -ate, is, *n.* miasto w Gallii narboneńskiej.

Aréna, ae, *ż.* piasek, nigra (z ziemią czarną pomieszany); *przystawie*: arenae mandare semina, siać na piasku, napróżno co robić; arena sine calce, mowa nie zwięzła; arenam aliquam emere, piaszczyste pole; arenae Libycae, pustynie; arena arcere, nie dopuszczać do brzegu; miejsce utarczki w amfiteatrze (piaskiem wysypane), plac szermierski a nawet i sama utarczka, dare se in arenam; — *przenoś.* pole do działania. in arena mea, w moim zawodzie.

Arénarius, a, um, piaskowy, tycający się piasku; stąd arenaria, ae, *ż.* miejsce gdzie piasek kopią.
Arénósus, a, um, piaszczysty, litus Arenis, tis, suchy, wyschły; stąd pragnący, faux, także sitis.

Areo, arui, 2. schnąć, usychać, wysychać, tellus aret; stąd pragnąć, schnąć, mdleć od pragnienia, siti.
Aréópagos albo -us, i, *m.* pagórek Marsa w Atenach i sąd najwyższy rzeczypospolitej Ateńskiej, który się tam zgromadzał; **Areopagites**, árum, *m.* sędziowie Areopagu, Areopagici.

Aresco, arui, 3. schnąć, osychać, stawać się suchym.

Arestórides, ae, *m.* syn Arestora.

Arétho, óntis, i Arethon, óntis, *m.* rzeka w Epirze.

Aréthusa, ae, *ż.* źródło przy Syrakuzach; stąd Arethúsis, idis, Aretuzyjski.

Arganthónius, ii, *m.* król Tartesyjski.

Argéi, órum, *m.* miejsca w Rzymie przeznaczone do odprawiania obrzędów religijnych w marcu. 2) posagi robione z trzciny, które co rok w maju Westalki do Tybru rzuciły.

Argentánium, i, *n.* miasto Brucyów.

Argentaria, ae, *ż.* miasto Rauraków w Gallii belgijskiej.

Argentarius, a, um, należący do srebra; metalla, kopalnie srebra; argentaria fodina; szczególniej to, co się tyczy pieniędzy, ar. taberna, albo samo argentaria, bank, sklep bankierski; argentarium facere, zajmować się bankierstwem. *b)* argentarius, ii, m. bankier, wekslarz.

Argentatus, a, um, srebrzysty, srebrem pokryty, posrebrzony.

Argenteus, a, um, srebrny, status; aquila; jasny jak srebro; fons; srebrem ozdobiony, scena, acies. —przenos. wiek srebrny, proles; flumen Argenteum alba samo Argenteus, i, m. rzeka w Gallii.

Argentoratus, i, ż. Strasburg; stąd Argentoratensis, e, Strasburgski.

Argentum, i, n. srebro, argenti talenta ducenta; *a)* a. factum, albo samo arg. srebro przerobione na naczynia, stołowe srebro; argento ostiatim petito; purum (czyste, bez ozdób rzeźbiarskich); caelatum, wyroby srebrne rzeźbą ozdobione; *b)* a. signatum, albo samo arg. pieniądze srebrne, argentum numrare; quantum opus est tibi ar, arg. alicui reddere; *c)* argentum vivum, żywe srebro, merkuryusz.

Argens, Argi, patrz Argos.

Argiletum, i, n. dzielnica w Rzymie, pełna sklepów, w których sprzedawano wyroby rzemieślnicze, księgi; stąd Argiletanus, a, um, do Argiletu należący, tam stojący.

Argilla, ae, ż. ziemia biała, glina.

Arginūsae, arum, ż. trzy wyspy przy pobrzeżu Eolidy.

Argo, us, z. okręt, na którym Jazon z towarzyszanami do Kolchidy się udał; Argonautae, arum, m.

Argonauti; stąd Argonautica, orum, n. wyprawa Argonautów, poemat Wcleryusza Flakka.

Argos, n Argi, orum, m. kraina

w Peloponezie z główném miastem tegoż nazwiska. Stąd *a)* Argæus, a, um, argejski, grecki. *b)* Argivus, a, um, argijski, argiowski; *rzeczow.* Argiwczyk; i Argivi, orum, Argiowowie, w ogóle Grecy. *c)* Argolis, idis, ż. argolicka, argiwska; *rzeczow.* kraina Argolida; stąd Argolicus, a, um, argolicki, w ogóle grecki

Argous, a, um, należący do okrętu Argo, albo do Argusa, który zbudował ten okręt.

Argumentatio, onis, ż. dowodzenie; dowód, wniosek.

Argumentor, i. dowody przytaczając, objaśniać je i wnioski z nich wprowadzać.

Argumentum, i, n. dowód zasadniczy na istocie czynu oparty; argumentum esse, za dowód służyć; albo jego forma: wniosek; znak, domysł, domniemanie, animi laeti. 2) przedmiot, treść pisma, rozprawy poematu, mianowicie bohaterańskiego albo dramatu, ab saturis ausus est primus argumento fabulam serere, pierwszy się odważył zamiast utworu mieszaney treści, ułożyć sztukę mającą jeden główny przedmiot; tota haec fabella—quam est sine argumento, stąd o samyż sztuce: argumenti exitus; hoc argumentum (w tej sztuce); *b)* w sztukach pięknych przedmiot do roboty, ex eboris perfecta argumenta.

Arguo, argui, argutum, 3. *a)* objawiać, dowodzić, utrzymywać, pokazywać, dać poznać, z 4 przyp. i tr. bezok. venisse arguebat, na str. bier. wydać się z czém, zdradzić się, genus arguitur vultu; *b)* przekonać kogo o czém, oskarżyć, z 4 przyp. osoby, 2 albo 6 *rzeczow.* aliquem facinoris, avaritiae, crimine albo de crimine, także z 4 prz. i tr. bez. arguebant, corruptum

- noluisse capere; na str. *her. sceleris particeps esse arguebatur*; czasem samo ar. bez wymienienia przedmiotu, o który się obwinia, *servos neque accuso, neque arguo*; *g*) wytykać, wymawiać co komu, fałsz zadawać, culpam.
- Argus**, *i*, *m.* stułki stróż Junony przy Ionie (Io).
- Argūto**, *przysł.* dowcipnie, sztucznie.
- Argūtās**, *arum*, *ż.* (rzadko w licz. pojed.) dobitność, wyraziistość, wultus, operum, digitorum; — przenoś. dowcip, wykrety, przebiegłość; **argutiōla**, *ae*, *ż.* subtelność; wykręt.
- Argūtor**, *1.* paplać, świegotać.
- Argūtūlus**, *a*, *um*, dowcipny, wykretny.
- Argūtus**, *a*, *um*, dobitny, wyraziisty, żywy, znamionujący, manus, oculi; w odniesieniu do słuchu głośno brzmiały, szumiący, brzęczący i t. p., *aves, illex, nemus, hirundo, serra, forum*; również o muzykach i poetach (w harmonijne brzmienia obfitujący); o utworach piśmiennych: gadatliwy, obfity w słowa: pod względem ważności myśli: pełen znaczenia. — przenoś. dowcipny, wykretny, obrotny, chytry. [srebrną opatrzony.
- Argyraspis**, *idis*, *m.* i *ż.* tarczą
- Arīa**, *ae*, *ż.* prowincya państwa Perskiego; stąd **Arīi**, *orum*, *m.* Aryjczycy.
- Ariadna**, *ae*, *i* — *es*, *ż.* córka Minosa, która Tezeuszowi pomogła wyjść z labiryntu za użyciem kłębka nici; stąd **Ariadnaeus**, *a*, *um*, należący do Aryadny.
- Arīcia**, *ae*, *ż.* miasto w Lacyum; stąd **Arīcinus**, *a*, *um*, Arycyński, i **Arīcini**, *orum*, *m.* Arycyńczycy.
- 2) **Nimfa**, żona Hippolita.
- Aridus**, *a*, *um*, suchy, uschły, *matēria, folia, solum*; poet.: *viator* (spragniony); *anhelitus* (z suchych ust); *fragor* (trzask drzewa suche-go); *rzeczow.* **aridum**, *i*, *n.* suche miejsce, *ex albo in arido, in aridum*; *victus ar. lichy pokarm*; *vita a.*, życie biedne; — przenoś. o mowie i mówcy: *oschly, niezodobny, nietreściwy, aridum genus orationis, sermo, orator*; *puer* (nieuk); 2) niszczący, wysuszający, *febris*.
- Aries**, *ētis*, *m.* baran, *a)* taran, belka dębowa okuta w końcu żelazem na podobieństwo głowy baraniej, zawieszona na linie, służąca do rozbijania murów. *b)* belka ukośnie ustawiona do podpierania; stąd *zapewne* — przenoś. *ariem subjicere, wesprzeć. c)* gwiazdozbiór.
- Ariēto**, *1.* *a)* uderzać, *in aliquem*; szturmować, *in portas*; — przenoś. uderzyć się o co, potknąć się; *b)* obalić, *in terram*; — przenoś. niepokoić.
- Arīminum**, *i*, *n.* miasto w Umbryi, dziś Rimini; **Ariminensis**, *e*, **Arymineński**, i **Ariminenses**, *ium*, *m.* Arymineńczycy.
- Ariobarzānes**, *is*, *m.* imię perskich satrapów i królów Kappadocyi.
- Ariol-**, patrz **Hariol-**
- Arīon**, *ōnis*, *m.* grecki lutnista i poeta z Metymny na wyspie Lesbos; stąd **Arionius**, *a*, *um*, Aryoński, do Aryona należący.
- Arista**, *ae*, *ż.* miasto Troady.
- Arista**, *ae*, *ż.* ość kłosowa; sam kłos; post *aliquot aristas*, po kilku latach.
- Aristaeus**, *i*, *m.* syn Apollina, bōżek Greków.
- Aristarchus**, *i*, *m.* grammatyk aleksandryjski i krytyk surowy, którego imię poszło w przysłowie, gdy chciano mówić o świątym i surowym krytyku: *mearum orationum*.
- Aristides**, *is*, *m.* współczesny i

- współzawodnik Temistoklesa. 2) poeta z Miletu.
- Aristippus, i, m.** filozof z Cyreny, założyciel szkoły Cyrenajskiej; stąd
- Aristippéus, a, um, Arystyppejski.**
- Aristius, ii, m.** 1) Fuscus, poeta i grammatyk. 2) trybun wojskowy pod Cezarem.
- Aristo, ónis, m.** filozof z wyspy Chios, uczeń Zenona, sceptyk; stąd
- Aristonéus, a, um, Arystonejski.**
- Aristólochia, ae, ż.** kokornak, roślina.
- Aristóphanés, is, n.** komik grecki w czasach Sokratesa; stąd **Aristophanéus, a, um,** do Arystofana należący. 2) nauczyciel Arystarcha.
- Aristotéles, is, m.** założyciel szkoły Perypatetyków ze Stagiry; stąd
- Aristoteléus, a, um,** do Arystotelesa należący. 2) przyjaciel Cycerona.
- Arithmétiqueus, a, um,** arytmetyczny; stąd **Arithmetice -a, ae, i arithmetica, orum,** nauka rachunkowa.
- Ariusius, a, um,** z Aryuzyi na wyspie Chios.
- Arma, órum, n.** broń, bierze się często zamiast tela, oręż, broń zaczepna i odporna; w ścisłym znaczeniu odnosi się szczególniej do tarczy, jako do głównej obrony u starożytnych: in a. se colligere (osłonić się tarczą); super arma ferebant (na tarczy); w rozleglejszym znaczeniu w ogóle całkowite uzbrojenie i wszelkie materiały wojenne: arma virique; viri armaque; equi, arma, viri i t. p.; bierze się także w znaczeniu siły zbrojnej, consilio arma Pergamenorum superavit. Oznacza wojnę (bo Rzymianie tylko w czasie wojny broń nosili), a. inferre Italiae, a. ponere, albo componere (skończyć); a. referre (odnowić); potyczka, walka, in arma feror; potyczka piechoty; armorum et equitandi peritissimus. b) gatunek wojska: a. levia (lekkie uzbrojeni); a. auxiliaria (posiłkowe); stąd neutra a. sequi (do żadnej strony nie należąc); c) władza wojenna, armis tenere rempublicam; partem Italiae a. occupavit; armis, sine armis, w znaczeniu przeciwnym względem consilio i t. p. 2) przyrzady, narzędzia, naczynia, sprzęty do różnego użytku, equestria (siodła, rząd na konie); cerealia (do zrobienia chleba); agrestium (narzędzia rolnicze); a. navis, narzędzia, rybnictwa okrętowy.
- Armámaza, ae, ż.** zakryta lektyka trybem Persów.
- Armámenta, órum, n.** sprzęt, rybnictwa okrętowy, wela, armamentaque; funibus, ancoris, reliquisque a. amissis; w ogóle sprzęty.
- Armáméntarium, ii, n.** zbrojownia, skład broni, arsenał.
- Armárium, ii, n.** szafa.
- Armátúra, ae, ż.** uzbrojenie, levis armaturae (lekkie uzbrojony); gravis ar. (ciężkie uzbrojony).
- Armátus, a, um,** uzbrojony; rzecz armati, órum, uzbrojeni, żołnierze; jako *przym.* z przyp. 6. w znaczeniu. i przenoś. ferro, muris, audacia, fide.
- Armátus, us, m.** uzbrojenie, najczęściej w 6. przyp. 2) żołnierze, eodem armatu, jednakowej broni; levi, gravi armatu.
- Arménia, ae, ż.** kraina w Azji, A. major, minor; **Armeniácus, a, um,** i **Armenius, a, um,** Armeni, i **Armenius, ii, m.** Armenczyk.
- Armentális, e,** do bydła roboczego należący.
- Armentum, i, n.** bydło robocze, trzoda; stado jeleni, sarn, tota armenta sequuntur (o jeleniach).
- Armifer, éra, érum,** broń noszący, zbrojny, wojenny.

- Armiger**, ęra, ęrum, broń noszący, uzbrojony; *rzecz.* giermek (który czyjąś broń nosi); a. Jovis, orzeł Sergius armiger Catilinae (uczestnik w złém).
- Armilla**, ae, ę. naramiennik w kształcie kółek, ozdoba mężczyzn i kobiet.
- Armilustrum**, i, ę. miejsce w Rzymie, gdzie Rzymianie raz na rok uzbrojeni występowali i czynili ofiary.
- Arminius**, ii, ę. wódz Cherusków.
- Armipotens**, tie, waleczny, wojownik.
- Armisonus**, a, um, szcęk bronia wydajacy.
- Armo**, 1. uzbrajac, aliquem, aliquem in albo contra aliquem, także in aliquid; opatrzyc w co, elephantos, naves; ferrum, sagittas veneno (zaprawic jadem, trucizna): — przenos. a) wzmocnic, obwarowac, multitudo auctoritate publica; se eloquentia; se imprudentia alicujus (nieprzezornosci czyjejs uzyć za broń przeciw niemu); b) podbechtac, pobudzic, aliquem in, albo ad-versus aliquem; in aliquid.
- Armorius**, a, um, nad morzem leżacy, mieszkajacy, civitates (północne prowincje Gallii).
- Armus**, i, ę. łopata u zwierząt, tudziez przód; 2) ramię.
- Arnus**, i, ę. rzeka Etrury; stąd Arniensis, e, przy rzece Arno leżacy.
- Aro**, 1 orać, arans inventus est; a. terram; *przysłowie:* arare litus albo litora, robic co naprózno; w ogólnosci: zajmowac się rolnictwem, żyć z roli, zbierac, plus quam decem medimna ex jugero; quae homines arant; — przenos. venient rugae, quae tibi corpus arant; a. aequor, mare, aquas, żeglować.
- Arpi**, orum, ę. miasto w Apulii; stąd Arpinus, a, um, Arpiński, i Arpini, Arpinowie.
- Arpinum**, i, ę. miasto w Lacyum, stąd Arpinas, atis, Arpinacki; *rzecz.* Arpinates, ium, ę. Arpinas atis, ę. posiadłość Cyceronas.
- Arqu-**, patrz -arc.
- Arrectus**, a, um, postawiony prosto, nastorczony, stromy, arrectiora Alpium.
- Arrepto**, repsi, reptum, 3. przyczołgać się; — przenos. wkradac się, wciskac się, ad amicitiam; animis.
- Arreptus**, a, um, *imięst.* patrz Arripio.
- Arretium**, ii, ę. miasto w Etrury; stąd Arretinus, a, um, Arretyński, i Arretini, ęrum, ę. Arretyńczycy.
- Arrideo**, risi, risum, 2. uśmiechać się do kogo, alicui; — przenos. o rzeczach, które zadowolenie sprawiają, są przyjemne, quod mihi arriserat; b) zaśmiać się na co, albo z kim, arrisist juvenis; ridentibus arrident. 2) wyśmiewać, video, quid arriseris; nam si arriderentur.
- Arrigo**, rexi, rectum, 3. podnosić, nastorczyć, arrectae horrore comae (najeżone); — przenos. podnosić, zachęcać, pobudzac, wzbudzić, dodawać ochoty, aliquem oratione; ad spem erectus; stąd spes arrectae; szczególniej animum alicujus, dodac serca, odwagi.
- Arripio**, ripui, reptum, 3. porywać, chwytac, filiam ejus; aliquem medium, chwytac kogo w poly; cohortes (prędko do siebie pociagnac); id quod in praesentia vestimentorum fuit; manum alicujus, arma, saxum; locum (spiesznie opanowac); terram velis (szybko skierowac flotę ku-); szczególniej uderzac po nieprzyjacielsku na kogo, albo na co, attackowac, aliquem; castra; oskarzac, obwinac sądownie, aliquem. — Przenos. spiesznie chwytac, facultatem, occasio-

- nem, prędko objąć, pojąć, sermonem, albo gorliwie, z zapalem wzięć się do czego, literarum studium. *b)* utrzymywać, zjednać sobie, przybrać, animum, cognomen ex imaginibus; także nieprawnie sobie przywłaszczyć, sibi imperium.
- Arrisio**, ónia, *ż.* uśmiechanie się
- Arrido**, rosi, rosum, 3. nadgryźć, nadpsuć; — przenoś. rempublicam, uszkodzić, uszczuplić.
- Arrögans**, tis, dumny, zuchwały, zanadto sobie pozwalający.
- Arroganter**, *przysł.* zuchwale, dumnie.
- Arrögantia**, ae, *ż.* duma, zuchwalstwo; także: zawziętość, upór, krnąbrność.
- Arrögatio**, ónis, *ż.* uroczyste przypodobienie kogo dorosłego za własne dziecie
- Arrögo**, 1. sibi aliquid, sobie coś przwłaszczając; przypisywać, alicui aliquid, komu coś przyznawać, nadawać; pretium chartis. Szczegół. *a)* przyjąć pełnoletniego za dziecie; *b)* przydać, consuli dictatorem, decus imperiis.
- Ars**, tis, *ż.* sztuka, biegłość, nauka, umiejętność, wiadomość, artes ingenuae, liberales, optimae, sztuki przyzwoite człowiekowi dobrego urodzenia, sztuki piękne, wyzwolone; w przeciwieństwie do sztuk zawodowych niewolnikom, artes sordidae; artes urbanae. znajomość prawa i wymowa; ars disserendi, dyalektyka, sztuka rozumowania; artem factitare albo exercere (zajmować się). Zbiór zasad, prawideł, przepisów, szczególnież odnoszących się do grammatyki i wymowy, ex arte dicere, scribere aliquid; artes oratoriae, rhetorum artes; *b)* sztuka i zręczność w wykonaniu czego, opus est vel arte vel diligentia; arte canere, laborare, praetiosae artis vasa; medicus eximias artis; *c)* dzieło sztuki, artium, quas Parrhasius protulit. 2) we względzie moralnym: *a)* sposób postępowania, zwyczaj, usilność, dążność, hac arte; artes bonae malaeque, cnoty i występki; bonae, chwalebne usilowania; malae, złe nałogi. *b)* środek, zręczność, a. nocendi: consulares a. plany; magicae, podstępny, fortele, zdrady, malae a.; Pelasgae, ars nova.
- Arsaces**, is, *m.* głowa dynastji Arsacydów u Partów; stąd Arsacides, ae, *m.* Arsacyda, w liczb. mn. Arsacidae, arum, Arsacydowie.
- Arsia**, ae, *ż.* rzeka i miasto w Istrii 2) Arsia silva, w Etruryi.
- Arsinoë**, es, *ż.* imię żeńskie: córka Ptolomeusza Lagusa; córka Ptolomeusza Auleta i siostra Kleopatry. 2) imię miast w Cyrenaice i Cylicyi
- Artäbanus**, i, *m.* król Partów z rodu Arsacydów.
- Artätus**, a, um, ścieśniony, ciasny, krótki.
- Artaxäta**, ae, *ż.* główne miasto W Armenii.
- Artaxerxes**, is, *m.* dwaj królowie Perscy, jeden A. Macrochir, drugi Mnemon, stąd duo Artaxerxes.
- Arte**, *przysł.* ciasno, ściśle, wązko, compecti, continere, illigare, collocare, stare; spiritus a. meat (krótki, słaby oddech); dormire a. (mocno); — przenoś. a. tenere (mocno obstawać); diligere a. (bardzo).
- Artämisium**, ii, *n.* przyładek wyspy Eubei
- Artëria**, ae, *ż.* kanał oddechowyy; żyła pulsowa.
- Arthriticus**, a, um, podagryczny, od arthritis, idis, *ż.* podagra.
- Articulätim**, *przysł.* wyraźnie, bitnie, metodycznie
- Articulus**, i, *m.* staw w członku crura sine articulis; articulator

dolores (ból podagryczny, łamanie w stawach); kolanka w żdźble, gałązkach, sarmentorum. 2) w ogóle, członek; — przenos. a) część zdania articulus membrisque distincta oratio; części mowy, articuli orationis. b) punkt czasu, chwila, in ipso a. temporis (w stanowczej chwili); ar. rerum mearum.

Artifex, icis, m. i ż. sztukę jaką umiejący, biegły w czém, artifices statnarum, także z in albo ad aliquid, albo z tryb. bezok.; manus a. bieglą, wprawna; stilus a. (sztućny, mistrzowski). 2) rzecz. mistrz w jakiej sztuce, twórca, deus artifex mundi; sprawca w dobrej lub złej myśli, scelus artificis.

Artificiosae, przysl. sztucznie.

Artificiosus, a, um, sztukę znający; sztucznie, stosownie do zasad sztuki wyrobiony, rhetores artificiosissimi; opus artificiosum; ignis; res.

Artificium, ii, n. sztuka, tenue et leve; opera et artificia, rzemiosła i sztuki (o dziełach sztuki); a) spis prawideł jakiej sztuki, memoriae (sztuka pamiętania); b) zdolność, biegłość, wprawa, scientia atque artificia gubernatoris; summum a.; simulacrum singulari artificio perfectum; albo w złej myśli, podstęp, chytrłość, artificio vincere, decernere.

Arto, 1. ścieśniać; — przenos. ograniczać, tempus; in praemiis, in honoribus, omnia.

Artölägänuš, i, m. placek.

Artus, a, um. a) ciasny, wązki, obcisły, gęsty, fauces, aditus, theatrum, silvae, toga, vincula, laquei, convivia (kiedy jest za wiele gości); rzecz. artum, i, n. ciasnota; in artum albo artius coire (ścieśniać się); in artius, in artissimum cogi; in arto; b) krótki, mały, mało

znaczący, tempora somai; c) głębocki, somnus, tenebrae. 2) — przenos. ograniczony, oszczędny, szczupły, commeatus, annona, stąd a) mały, petitio (z małą nadzieją); spem in arto ponere (ograniczyć); b) kłopotliwy, niepewny, res; artiora fiunt omnia.

Artus, us, m. staw, połączenie dwóch członków, dolor artuum; członek; — przenos. moc, siła, a. sapientiae

Arula, ae, ż. ołtarzyk.

Arundifer, era, erum, trzcinię noszący.

Arundinöus, a, um, trzcinią zarosły.

Arundo, inis, ż. trzcina, sitowie, puszczalka, flet; wrzeczono w członku u tkaczów; pióro do pisania; strzała; wędka, moderator arundinis, (rybak); konik drewniany; laska na której dzieci jeżdżą, equitare in arundine longa

Aruspex, patrz Haruspex.

Arvæ, arum, ż. miasto w Hirkanii.

Arvälls, e, należący do roli uprawnej, fratres, zgromadzenie dwunastu kapłanów w Rzymie, którzy corocznie w połowie maja obchodzili uroczyste pola i czynili bogom ofiary dla uproszenia urodzajów.

Arverni, örum, m. lud w Akwitanii.

Arvina, ae, ż. tłustość, sadło. 2)

Arvira, ae, m. rzymski przydomek.

Arvus, a, um, na rolę przeznaczony, ager; stąd rzecz. arvum, i, n. pole na zasiew przeznaczone, arve studere, zajmować się uprawą roli; w ogólności: pole, kraina, okolica; pobrażę; — przenos. arva Neptunia, morze.

Arx, arcis, ż. wyniosłość warowna, twierdza, zamek, arx Capitolii twierdza; a. Parnassi, szczyt; o zamku niebieskim Jowisza: arx summa, siderea; o niebie: a. aetherae, igneae; o świątyniach

sacrae: Minervae; o miastach: beatae (Korynt); septem arces, siedm pagórków Rzymu.—Przenoś. *a)* ucieczka, obrona, schronienie, arx omnium gentium, (Rzym); *b)* główny, istotny punkt czego, rzecz cenniejsza, in arcem causae invadere; arcem Stoicorum defendis; eloquentiae, szczyt wymowy.

As, assis, m. całość, której dwunasta część nazywała się uncia, ex asse haeres, dziedzic uniwersalny. Jako moneta. *a)* as, pierwiastkowo funt miedzi, od roku zaś 479 znizony został i miał wartość tylko dwóch uncyl, ad assem redigere, przywieść do ubóstwa. *b)* jako waga znaczy funt = libra.

Arzanēna, ae, ż. kraina Armenii

Ascendo, scendi, scensum, 3 wstępować, wlażyć, wsiadać, ad murum, in navem, in jugum montis, in equum; montem, ripas, murum, navem; vallum scalis, ripam equo; stąd mons erat ascendendus;—przenoś. ad honores, ad gradum amicitiae, in fortunam; enim gradum (wznieść się do tego stopnia); super aliquem albo aliquid, przewyższyć

Ascensio, ōnis, ż. wstąpienie;—przenoś. wygórowanie, postęp, oratorum.

Ascensus, us, m. wstępowanie, podchodzenie do góry, facilis; ascensum dare, praebere, tardare; ascensu aliquem prohibere, scalis ascensus tentare; miejsce którędy się wchodzi, przystęp, ascensus collis (przystęp do); arduus ad nostras munitiones asc.; alio ascensu mittere aliquem;—przenoś. in virtute multi ascensus, stopnie.

Ascia, ae, ż. topór, siekiéra.

Ascio, scivi, 4. przyjąć, przybrać, socios.

Ascisco, scivi, scitum, 3. przyzwąć, przybrać, przyjąć, exsuli-

bus omnium civitatum ascitis; aliquem ad hoc sceleris foedus; aliquem in numerum civium; aliquem in societatem sceleris: superis ascitus (policzony między-); z dwoma przyp. 4mi, aliquem duccem, militem, socium ad bellum, civem (jako obywatela).—Przenoś. peregrinos ritus; amitti civitatem (prawo obywatelskie), Romanam alia ascita (obce przybrawszy); amicitia propter utilitates; ascitus, przybrany, obcy, nienaturalny, lepor. *b)* przyjąć, leges, aliquid incognitum, potwierdzić, przystać na co, zezwolić, przypisać; sibi aliquid, sibi sapientiam, także bez sibi, imperium.

Asolēpiādes, ae, m. lekarz z Prusy w Bitynii. 2) imię poety. 3) filozof Eretryjski z Fliuntu.

Asora, ae, ż. miasteczko w Boeocyi przy Helikonie; stąd Ascracus, a, um, Askrejski, poeta A. albo samo Ascracus, Hezyod; Ascracum carmen, poemat Hezyoda.

Ascribo, scripsi, scriptum, 3. przydać, przypisać, nomen emptioni, aliquid in legem, in legibus; alicui salutem plurimam (kogo serdecznie pozdrowić); causam metus; diem in literis.—Przenoś. przypisać, przyznać, alicui incommodum; sibi titulum regis; 2) przyjąć w poczet, wpisać do liczby, aliquem civitati albo in civitatem; colonos Venusiam, alios legatos; ordinibus deorum, policzyć do rzędu bogów; Scythas Asiae; aliquem ad albo in numerum; aliquem ad amicitiam tertium, przybrać.

Ascripticius, a, um, przypisany, zaliczony, dodany, civis

Ascriptio, ōnis, ż. przypisek.

Ascriptor, ōris, m. który co popiera, przystaje na co, i na dowód imię swoje podpisuje.

Asculum, *n.* główne miasto w Picenum; stąd **Asculanus**, *a, um*, Askulański, i **Asculani, orum, m.** Askulanccyzy 2) miasto w Apulii, **Asdrubal**, patrz **Hasdrubal**
Aseila, *ae, ż.* mała oslica.
Asellus, *i, m.* drobny osielek. Używa się także w znac. malęj wartości = vilis asinus 2) przezwisko Rzymskie.
Asia, *ae, ż.* Azya, jedna z trzech części starego świata, ex Asia in Europam exercitu trajecto, *b)* królestwo Perskie: Europaeque succubuit Asia. *c)* Azya Mniejsza, Asia, quae cis Taurum montem est. *d)* państwo Pergameńskie, także Troada. *e)* nakoniec Rzymska prowincya Azyatycka, t.j. państwo Pergameńskie z krainami Frygią, Myzyą, Karyą i Lidya. Stąd *a)* **Asiagenes**, *is, m.* przydomek L. Korneliusza Scypiona. *b)* **Asianus**, *a, um*, Azyatycki, *f)* **Asiani, orum, m.** właściwie mieszkańcy prowincyi Azyi, oprócz tego główni dzierżawcy dochodów Azyi, także mówcy odznaczający się azyatycką nadętością, szumnością (Asiaticum orationis genus); Asiaticum loqui, szumnie mówić. *c)* **Asiaticus**, *a, um*, Azyatycki i Asiaticus, *i, m.* przydomek L. Korneliusza Scypiona. *d)* **Asis**, *idis, ż.* = Asia. *e)* **Asius**, *a, um*, Azyjski, Azyatycki, palus i prata (bagnista okolica przy rzece Caystros w Jonii); *f)* **Asia nimfa**.
Asilus, *i, m.* giez.
Asina, *ae, ż.* oslica. *b)* **Asina**, *ae, ż.* rzymskie przezwisko.
Asinarius, *a, um, i* **Asininus**, *a, um*, osli, tyczący się osła.
Asis, **Asius**, patrz **Asia**.
Asopus, *i, m.* rzeka w Beocyi; 2) bożek rzeczny syn Oceana i Irtydy; stąd *a)* **Asopiades**, *ae, m.* potomek Azopa, **Eakus**, wnuk Azopa.

b) **Asopia**, *idia, ż.* Azopida (córka Azopa, jak Egina, Ewadna, 3) rzeka we Ftyotydzie.
Asotus, *i, m.* marnotrawnik, rozrzućnik
Asparagium, *ii, n.* miejsce w Iliryi.
Aspavia, *ae, ż.* miasto w Hiszpanii Betyckiej.
Aspectabilis, *e*, widomy, widzialny; godzin widzenia.
Aspecto, *i* patrzeć, oglądać, aliquid, aliquid, pod względem okolicy: collis arcem aspectat (leży naprzeciw); — przenoś. uważać, do czego się stosować, iussa.
Aspectus, *us, m.* wejrzenie, rzut oka, uno aspectu; *b)* wzrok, widzenie, amittere aspectum; cadere sub aspectum; venire sub asp. *c)* zakres widzenia, widok, aspectum definire; *a.* urbis; *d)* pokazanie się, zjawienie się, postać, a belluae, regis; aspectum sustinere.
Aspello, *i*, odganiać, odpędzać.
Aspendos, *i, ż.* miasto w Pamfilii, stąd **Aspendinus**, *a, um*, **Aspendyjski**, z **Aspendu** pochodzący, i **Aspendii, orum, m.** **Aspendyjczycy**
Asper, *era, erum*, chropowaty, szorstki, nierówny, loca, mons, jugum, silva, ripa; mare *a.* (burzliwe, gwałtowne); pocula aspera signis (ryte, rznięte); nutus *a.* (z niewytartym stępem); in aspero accipere (w ważnéj monecie); rzecz. *aspera saxorum; aspera maris; asperissimo hiemis.* 2) w odniesieniu do smaku i zapachu: *a)* ostry, cierpki, przykry, szczypliwy, sapor; *b)* do słuchu: dziki, surowy, przykry, yox; stąd o mowie: niegładka, nieokrzesana, oratio; — przenoś. ostry, uszczypliwy, nieprzyjemny, verba, vox, facietas. 3) — przenoś. *a)* o ludziach, ich charakterze i usposobieniu unysłowém. surowy,

dziki, przykry, monitoribus asper; Lucilius as. (uszczypliwy); ze względu na sposób widzenia rzeczy, zajęcie: okrutny, dziki, groźny, gens bellis aspera; asperrima studiis belli; *b*) o zwierzętach: dziki, okrutny, lupus; *c*) o okolicznościach, mianowicie o wojnie, walce: przykry, trudny, zły, bellum, pugna, oppugnatio; tempora, res; *rzec.* aspera, orum, *n* przeciwności. *d*) o sądach i prawach; surowy, ostry, sententia, censura, lex. II) Asper, eri, *m.* Rzymskie przezwisko.

Aspère, *przysł.* nieładko, chropowato; — przenoś. dumnie, zachwale, ad populum loqui; tractare aliquem; surowo, ostro, facere, agere; ostro, cierpko, przykro, scribere de aliquo, albo in aliquem.

Aspergo, spersi, spersum. 3. skrapiać, zrosić, guttam bulbo, pigmenta in tabula; aliquem albo aliquid aliqua re, aram, mensam sanguine; —przenoś. labeculam alicui (oczernić); splendorem vitae maculis (splamić); aspergi infamia (być okrytym niesławą). 2) posypać, glandem bubus; flores; alicui sextulam as. (zapisać); —przenoś sales orationi (uprzyjemnić mowę); molestiam alicui (sprawić); salem carnibus, olivam sale (posoljąć); canis aspergitur aetas (siwieje); mendaciunculis aliquid, pododawać kłamstwa.

Aspergo, intis, *ż.* skrapianie, aspergo caedis, poszlaka zabójstwa (krew).

Aspèritas, àtis, *ż.* chropowatość, nieładkość, szorstkość; przykrość, locorum, saxorum, viarum; a. frigorum, mocne zimno *b*) w odniesieniu do smaku: cierpkość, szczypiący albo słony smak, aquarum

c) co do sluchu: dzikość, przeraźliwość, soni; *d*) o mowie: cierpkość, zelżywość, uszczypliwość, nieprzyjemność, a. contentionis; iudicialis verborum; *e*) o ludziach, ich usposobieniu: surowość, hardość, dzikość, naturae; alicujus; *f*) o wojnie: dzikość, srogość, okrucieństwo; *g*) o nieprzyjaznych okolicznościach, dolegliwościach, niedoli; in ea tanta asperitate; in his asperitatibus rerum. *h*) o środkach: surowość, remedij.

Aspernatio, ònis, *ż.* wzgarda, niechęć, odraza, wstręt.

Aspernor, 1. wzgardliwie odrzucać, pogardzać, lekceważyć, aliquem, munus, conditionem, imperium novum, proditorem; odwracać, odpędzać, furorem et crudelitatem ab oris; z tryb bezok. odmawiać, nieprzyzwalać; także w znac. bier. pauper aspernatur; ab omnibus aspernari.

Aspéro, 1. chropowatém co uczynić, chropowatości nabawić, tabulam lapidibus aut ferro; a. undas (wzburzyć); pugionem, sagittas (zaostrzyć); —przenoś. pobudzić, rozjątrzyć, in saevitiam; iram; powiększyć, crimina.

Aspersio, ònis, *ż.* skrapianie, a. quae; potrząsanie.

Asphaltites lacus albo samo Asphaltites, *æ, m.* jezioro Asfaltskie albo morze Martwe w Palestynie.

Aspicio, spexi, spectrum, 3. patrzeć, oglądać, wyglądać, zaglądać, spojrzeć, aliquem albo aliquid; ubi ille saepius appellatus aspexit ac restitit; rectum a.; intro as. Stąd w pewnym zamiarze na coś spoglądać, przypatrywać się czemu, patrzeć za czem; oglądać, situm omnem regionis; currum; non aspicias, ubi —, Boeotiam aspicere jussi; patrzeć na kogo z uszano-

waniem, więcej cenić, poważać, eum magis milites aspiciebant; genus; znieść czyje wejście, aliquem in acie. — Pienosć pod względem położenia okolicy: vineas (leży naprzeciw); zwracać na co uwagę, rozważać, badać, aliquid, albo z nast. zdaniem zależnym, albo samo asp.; mieć wzgląd na co, ściśle wejrzeć, aspicere nos; si genus aspicitur. 2) spostrzedz, ujrzeć, aliquem albo aliquid.

Aspiratio, ónis, *ż.* powiewanie, aëris; wyziew, wypuszczanie pary, terrarum. 2) przydech przy wymówieniu głoski, wyraz grammatyczny.

Aspiro, 1. oddychać, wiać, puchać, pulmones aspirantes; auræ aspirant in noctem; tibia aspirat choro (towarzyszy); woń wydawać, wyziewać, amaracus aspirat; — przenoś. być przychylnym, pomagać, wspierać, aspirante fortuna; alicui albo alicui rei. *ð*) starać się aby się dostać gdzie, kusić się o co, in curiam; ad pecuniam alicujus; equis Achillis; — przenoś. bellica laude ad aliquem; ad spem consulatus in partem revocandam. 2) przywiewać, ventos alicui; — przenoś. natchnąć, wlać, divinum amorem dictis; tantum ingenii alicui; 3) wydać przydech w wymówieniu głoski, consonantibus, albo samo aspirare.

Aspis, idis, *ż.* żmija, aspidem admoveo ad corpus albo sibi admittere.

Aspis, idis, *ż.* patrz Clupea. 2) is, *m.* władca Kataonii w Azji mniejszej około r. 374.

Asportatio, ónis, *ż.* odwóz, przewożenie.

Asporto, 1. odwieźć, przewieźć, unosić, porywać; aliquid secum (zabrać z sobą); sua omnia Tre-

vena; lteras ex Sicilia; simu lacrum.

Asprötum, *i, n.* chropowacizna, miejsce nierówne, kamieniste, zarosłe.

Assaracus, *i, m.* syn Troja, dziad Anchizesa, brat Ganimedesa i Ilusa.

Assecla i **assëcula**, *æ, m.* towarzysz, należący do orszaku, prætoris; w znaczeniu wzgardliwem: nadskakujący, pasożyt, darmojad.

Assectatio, ónis, *ż.* ze czcią połączone towarzyszenie komu.

Assectator, óris, *m.* towarzyszący komu, idący za kim; stronnik, zwolennik jakiej nauki; także w znaczeniu wzgardliwem: darmojad.

Assector, *i.* towarzyszyć komu, być w czyim orszaku.

Assensio, ónis, *ż.* przyzwolenie, zgodzenie się na co

Assensor, óris, *m.* przyzwalający na co, potakujący.

Assensus, *us, m.* przyzwolenie, zgodzenie się; — przenoś. odbicie się głosu, echo, vox assensu nemorum remugit; zgodność dźwięków, odbicie się głosu, cornua conspirant assensu raucou.

Assentatio, ónis, *ż.* potakiwanie, pochlebstwo; stąd zdrob. assentatiuncula, *æ, ż.* przymilanie się, pochlebstwo. [siej, pochlebca.

Assentator, óris, *m.* przymilający **Assentatorie**, *przysł.* z przymilaniem, pochlebnie.

Assentio, sensi, sensum, *4.* przyzwalać, przytakiwać, vultu; alicui; z nast. ut; assentiendum est temporibus (należy się stosować do okoliczności); Bibulo assensum est (zgodzono się); często jako czyn bier. assentior, z 4. przyp. rzeczy: cetera assentior Crasso

Assentor, *i.* potakiwaniem pochlebzać, a. nihil (pod żadnym względem); — przenoś. Bajæ nobis assentantur (stosują się do naszego ży-

czenia przez swoją moc uzdra-
wiająca).

Assēquor, *qutus* albo *cutus*, 3. doścignąć, doścignąć, dogonić, 3. aliquidem, *agmen*, *vehiculum*:—prze-
noś. a) dostąpić, otrzymać, osią-
gnąć, *vi*, *fraude* *aliquid*, *gradum*
honoris, *magistratum*; plus; *illud*
z *ut* albo *ne*. b) wyrównać komu
w czém, *aliquem*; *merita* *alicujus*,
prudentiam, *ingenium*. c) poznać,
zrozumieć, pojąć, *animo* *aliquid*,
cogitationem *alicujus*; *conjectura*
aliquid *as*. odgadnąć.

Asser, *ēris*, *m.* pal, belka, słup.

Asséro, *sēvi*, *situm*, 3 siał, sadzić
przy czém.

Asséro, *serui*, *sertum*, 3. przymo-
cować, przyłożyć. a) *aliquem* *in* *ser-
vitem*, brać jako swoją własność,
przez przyłożenie ręki, uznać za
niewolnika; w ogóle: przywłaszczyć,
przyswoić, sibi *patrem* *Jovem*, *om-
nia* *sibi*; *libertatem* *sibi* *aequam*,
aliquem *coelo* (przynąć komu nie-
bo), w ogóle zapewnić, twierdzić.
b) *aliquem* *in* *libertatem*, albo *in*
ingenuitatem, albo samo *asserere*
aliquem, kogo przez przyłożenie
ręki wolnym ogłosić; *asserui* *me*
(wyswobodziłem się z niewoli);
stąd *se* *ab* *aliqua* *re*, uwolnić się
od czego zabezpieczyć się; *liber-
tatem* *a*. *dignitatem* *a*. (bronić).

Assertor, *ēris*, *m.* dowodzący praw-
nie wolności czyjś lub niewoli;
w ogóle: zbawca, oswobodziciel,
obronca, *dignitatis*; a. *Hispania*
contra Romanos.

Asservio, 4. usługi swoje komu
ofiarować.

Asservo, 1. strzedz, pilnować, za-
chować, *aliquem* albo *aliquid*; *sin-
guli* *singulos* *asservandos* *sibi* *de-
sumunt*: *aliquem* *liberis* *custodiis*.

Assessio, *ōnis*, *ż.* siedzenie przy
kim, pomoc w sądzie.

Assessor, *ōris*, *m.* siedzący przy
kim, pomocnik urzędowy.

Assévéranter, *przysł.* upewniając,
twierdząc.

Assévératio, *ōnis*, *ż.* poważne twier-
dzenie, utrzymywanie czego, uro-
czyście zapewnienie.

Assévéro, 1. wroczyćście twierdzić,
zapewniać, *aliquid*, albo z 4 *przyp.*
i tryb. *bezok.* także *de* *aliqua* *re*;
as. *gravitatem* (przybierać postać).

Assideo, *sēdi*, *sessum*, 2. przy kim,
albo przy czém siedzieć, *alicui*;
parcus *assidet* *insano* (jest bardzo
podobny); a. *in* *carcere* (przy
więźniach) *valetudini* (ratować cho-
rego) *judiciis*; *gubernaculis* (trzy-
mać ster rządu); *litteris* (oddawać
się naukom); *assidet* *Jovi* (*illa* *ma-
jestas*, jest przy Jow.) b) na jakimś
miejscu się zatrzymać, *urbis* *ruin-*
is; często się używa o obleganiu
miast, zamków: *assederint* *prope*
moenia *Romae*; *moenibus* *assidet* *ho-*
stis; *muros*; *arces*; *urbs* *assidetur*.

Assido, *sēdi*, *sessum*, 3. usiąść, *in*
bibliotheca; *super* *aspidem*; *dex-*
tera *Adherbalem* *assedit* (z prawej
strony); *simul* *assidamus*; *nulla*
apum *assidit* *in* *loco* *inquinato*.

Assidue, *przysł.* ustawicznie, ciągle.

Assiduitas, *ātis*, *ż.* ciągła obecność,
trzymanie się czyjś towarzystwa,
wytrwałość, *assiduitatem* *alicui*
præbere; *assiduitate* *aliquid* *con-*
sequi, *perficere*; *as*. *medici*; trwa-
łość albo częste powtarzanie rze-
czy, pilność, *bellorum*, *molestiarum*,
epistolarum, *exercitationis*.

Assiduus, *a*, *um*, o ozdobach: usta-
wiczny, ciągle obecny, *audivi* *Ro-*
mæ *esse* *hominem* *et* *fuisse* *assi-*
duum; wytrwały, pilny, *agricola*,
accusator, *hostis*; o rzeczach: cią-
gly, ustawiczny, nieprzerwany, *im-*
bres, *lacrimæ*, *seditio*, *belli*, *ob-*
testationes; *consuetudo*, *labor*, *opera*.

Assignatio, ōnis, ̄. naznaczenie, przeznaczenie komu czego, agrorum; stąd Sullanae assignationes (podział gruntów).

Assigno, 1. wyznaczać, agros, iumenta, ordinem alicui; szczególnie w pewnym celu kogoś albo coś oddać, poruczyć, aliquem custodibus; quibus deportanda Romam Juno assignata erat; — przenoś. przysądzić, przyznać, alicui gloriam; culpam fortunae; culpae alicujus, quod —; aliquem famae (publicznie objawić). 2) zapieczętować.

Assilio, silii, sultum, 4. przyskoczyć, wskakiwać, mœnibus; podmywać, aqua assiliens; — przenoś. nagle przechodzić w mowie do innego przedmiotu, non assiliendum est statim ad illud genus.

Assimilis, e, podobny, zgodny, z przyp. 2 albo 3.

Assimulatio, ōnis, ̄. zbliżenie się mówcy w objawieniu uczuć do widoku słuchaczów.

Assimulo (assimilo), 1. podobnie przedstawiać, naśladować, literae omnes assimilatae; udawać, postać czyją brać na siebie, anum; se amicum; assimilatus, zmyślony, virtus; alia vera, alia assimilata, porównywać, za podobne uważać, porównawczo oznaczyć, naturam; grandia parvis.

Assis, patrz Axis.

Assisto, stitii, 3. wystąpić, dać się widzieć, ad fores; in conspectu patris; ante aras; propter aquilam, extra regiam, inter ceteros; tribunalibus; — przenoś. pomagać, wspierać, mianowicie w sądzie, alicui. 2) stać, assiste illico; complet querelis nemus assistens; talus rectus assistit; solito assistentes ordine, lecto; divinis.

Asso, 1 piec, przypiekać.

Assoleo, 2. zwyknąć, ut assolet, jak bywa, jak jest zwyczaj; veritas assolet signa praeberere sui.

Assono, 1. przyspiewywać komu, odzywać się jak echo, plangentibus assonat Echo.

Assuéfatio, fœci, factum, 3. przyzwyczajając do czego, ad supplicia patrum plebem; aliquem genere pugnae; nullo officio aut disciplina assuefacti; aliquem operi; z tr. bezok. superari assuefacti; equos eodem vestigio remanere; parere.

Assuesco, suēvi, suētum, 3. przyzwyczajając, pluribus mentem; aliquem in hoc unum servitudis genus; pospolicie znaczy: 2) przyzwyczajając się do czego, nawyknąć, ad homines; in hoc; genere pugnae, sermoni; juxta invia ac devia; z tr. bezok.: fremitum voce vincere assuetus, przyzwyczajony; ad aliquid; in omnia jura; labore assiduo et quotidiano; humori ac frigori; także z 2 przyp. Gallici tumultus; z tr. bezok. raptò vivere, comitari aliquem, adire regem, także z 4 przyp. i tr bezok.: se nomen ipsum colere; assuetus jako *przym.* zwyczajny, portula; tepor; assueti regis cultores; longius assueto (nawykniętym); motus corporum, cibus.

Assuētudo, inis, ̄. nawyknięcie, przyzwyczajenie, mali (do-); alicujus, obcowanie.

Assuētus, a, um, patrz assuesco.

Assultus, us, m. napad, najazd, impet.

Assum, affui, adesse, być obecnym; qui aderant (obecni); coram a. (o-sobicie); a. ad portam, in senatu; funeri, pugnae, omnibus periculis; o rzeczach: być, morbi, aderant; dona adsunt; adesse (frumentum) dicere, (mówili, że—); usns adest, (potrzeba); auctoritas alicui adest (towarzyszy); wodniessianu do czasu

być blizkim, zbliżać się, nadchodzić, aderat iudicio dies; adest certamen; finis vitae; discrimen rerum;—przen adesse animo, uważać, także: być odważnym, mieć przytomność umysłu. 2) być obecnym w pewnym celu, np. przy układzie jako świadek, stąd scribendo à. ð) dopomódz, służyć, bronić, zasłaniać, ratować, alicui; alicui in consilio; rebus alicujus; in magnis rebus; alicui contra aliquem, (jako obrońca w sądzie); szczególniej o bóstwach jako życzenie: assis, adeste, i t. p. c) wystąpić w duchu nieprzyjaznym, a. infensum, infestum; a. adversus aliquem (należć do przeciwnego stronnictwa). 3) pokazać się, przybyć, a. ad imperandum; huc adesse; hi ex Africa affuturi videntur; z 3. przyp. aetheris sedibus, samo a. przybyć, nadciągnąć; a. ad iudicium, pokazać się.

Assumo, sumpsi, sumptum, 3. brać, przybierać, przyjmować, otrzymać, sibi aliquid; sacra Cereris de Graecia; alimenta a ventis; aliquem ducem; aliquam uxorem; aliquem sibi filium, albo in familiam nomenque (przysposobić). — Przenos. użyć, użytek z czego zrobić, omnis voluptas assumenda est; artes propter se assumendas; ð) sibi, coś sobie przybrać, przyswoić, przypisać, si id mihi assumo; nihil ex fastu regis; sibi licentiam; nomen regis. 2) przybrać, wziąć z sobą, na swoją stronę przeciagnąć, legiones, milites, octo juvenes;—przenos assumere aliquantum jam etiam noctis; si quis in aliqua arte excellens aliam quoque artem sibi assumpserit; w logice: de wniosku dodać zdanie mniejsze; a w grammatyce: assumpta verba, są przymiotniki, albo wyrażenia przenośne.

Assumptio, ðnis, ż., przybranie, przyjęcie; w logice: zdanie mniejsze

Assumptivus, a, um, przybierający, causa, sprawa, której ważność wspiera się na dowodach branych skąd inąd.

Assuo, sui, sūtum, 3, przyszywać, łątać.

Assurgo, surrexi, surrectum, 3, wstać, powstać, podnieść się, o morbo; zamierzyć się, zapędzić się do bicia, zamach crynic (in clipeum i dextra aq); podnieść się dla okazania czci, uszanowania, viro chorus assurrexerit; stąd poet. vinis (zrobić pierwszeństwo); o miejscowości: wznosić się, Delos assurgit; colles; o roślinach: seges, arbor, o budowlach: turres; o gwiazdach: Orion; o śniegu: septem assurgit in ulnas;—przenos: assurgunt irae (galew się szroży, zapala); a. querelis (rozwódzić się z żalami); o poet. i krasom. wzniosłości: raro assurgit Hesiodus

Assus, a, um, suchy, sol (słonce, na które się wystawiano bez poprzedniej kąpieli lub namaszczenia); stąd assa, orum, n. łaźnia parowa, sucha wanna; duszony, smażony, pieczony, vitulinum assum, bubulum; stąd, assa, orum, pieczone, smażone.

Assyria, ae, ż. kraina w Azji; stąd Assyrius, a, um, Assyryjski; Assyrii, orum, m. Assyryjczycy; u poetów Assyrius używa się za medyjski, fenicki, palestyński, frygijski, indyjski.

Ast, używano u poetów zamiast at, lecz, jednak.

Asta, ae, ż. miasto w Hiszpanii betyckiej; stąd Astensis, e, Asteński.

Astácides, ae, m. syn Astaka: Melanippus.

Astápa, ae, *ż.* miasto w Hiszpanii betyckiej.

Asterte, es, *ż.* Fenicka i Syryjska bogini.

Astéria, ae, albo -e es, *ż.* córka Coeusa i Feby. 2) imie żeńskie.

Asterno, 3. kłaść, rozciągać co przed kim, kasiać; bier. leżąc rozciągnionym.

Astipulátor, óris, *m* ten, który przy uroczystym układzie bywał powołany, aby później jako świadek mógł wystąpić; taki, który na czyje zdanie przyzwala.

Astipulor, 1, zgadzać się z kim, pomagać, alicui.

Astituo, stitui, stitutum, 3, przy stawić, ad lectum.

Asto; stiti, 1, stać przy czym albo przy kim, utroque latere astantibus; astante ipso; proxime; ad aditum; ante portam; supra caput in conspectu; mensae; 2) jeżyć się, squamae astantes.

Astraea, ae, *ż.*, bogini sprawiedliwości.

Astracus, i, *m* Tytan, ojciec wiatrów, których ztąd nazywano fratres Astraeci.

Astrépo, strepui, strepitum, 3, krzycząc pochwalać, objawiać zadowolenie. 2) w znac. przechod. przyjmować co z okrzykiem zadowolenia, a. aliquid; także: zagłuszać, aures precibus.

Astricte, *przysł.* dosadnie, dobitnie, krótko.

Astrictus, a, um, ściśniony, ciasny; limen; aqua as. gelu (zamarzła); non a. soccus (nie dobrze leżący, mówi się o niedbałym sposobie pisania); mos ast. skąpy, ograniczony (sposób życia); eloquentia, zwięzła, krótka; numeris astrictior (poeta).

Astringo, strinx, strictum, 3 mocno wiązać; ściągac, vinculum, se-

riem vinculorum; pedes astricti crepidis; alvum (zatkać, zatwardzać); corpus (zaziębić); imbrem, nives, humum gelu (zamarzić); — przenos. skrócić, argumenta. 2) mocno przywiązać, aliquem ad statum; ad columnam; spoic, opus bitumine; — przegoś. wzmocnić, fidem, servitum; związać, zobowiązać, aliquem conditionibus; lege; religione deum astringi; sacris; stać się winnym, se scelere a.

Astróloğa, ae, *ż.* nauka gwiazdarska.

Astrólogus, i, *m*. zajmujący się wyrachowaniem obrotu ciał niebieskich (astronomi), i sądzący z gwiazd o rzeczach ziemskich (astrolog).

Astrum, i, *n*. gwiazda, gwiazdozbiór; — przenos. tollere in astra, albo ad a. albo educere in a. wynosić pod niebiosa, uwielbiać, wywyższać pochwałami; sic itur ad astra (tak się dostępuje nieśmiertelnej chwały); ex astris decidere (znaczenie i sławę utracić).

Astruo, struxi, structum, 3. przybudować, dodać w budowie, gradus; — przenos. dodać, powiększyć; vix quidquam gloriae ejus; alicui laudem; ad necem utriusque parentis caedem fratris; victorias; formae animum (ożywić); dolericy; aliquem prius aetati. 2) zaopatrzyć w co, nakryć, contignationem latertulo; — przenos. obarczyć, aliquem falsis criminibus.

Astu albo asty, *n*. miasto, mianowicie Ateny; astu venire, accedere. **Astupeo**, stupui, 2. zdumiewać się, divitiis.

Astūra, e, *ż.* rzeka w Lacyum i miasto tegoż nazwiska. 2) rzeka w Hiszpanii tarrakoneńskiej.

Astur, is, *m*. Asturyjczyk, albo *przym.* Asturyjski, w liczbie mn

- Astures, um, *m.* Asturyjczycy, mieszkańcy kraju zwanego Asturia, ae. *ż.* w Hiszpanii; stąd *a)* Asturicus, *a.*, um, asturyjski i Asturicus, *i.*, *m.* jako przydomek, *b)* Asturco, *ōnis*, *m.* koń asturyjski.
- Astus, us, *m.* chytróść, przebiegłość, kłamstwo, podstęp wojenny.
- Astūta, przyst., chytro, podstępnie.
- Astūtia, ae, *ż.* chytróść, podstęp.
- Astūtus, *a.*, um, przebiegły, obrotny, chytry.
- Asty, *n.* patrz Astu
- Astyānax, actis, *m.* syn Hektora i Andromachy. 2) aktor tragiczny
- Astypālaea, ae, *ż.* jedna z wysp Sporadyjskich z miastem tegoż imienia; stąd *a)* Astypalacenses, *i.*, um, *m.* Astypalczyzy. *b)* Astypaleius, *a.*, um, Astypalczyzy.
- Asylum, *i.*, *n.* miejsce uciezki, schronienia dla winowajców, gdzie nie mogli być chwytani
- At, dawne: ast, *spój.* lecz, ale, przynajmniej, łączy odmienne albo przeciwne myśli, używa się przy przejściu do innego przedmiotu, przy zarzutach, zbijaniu, nadmianianiu, prośbach, życzeniach, groźbach, z poprzedzającym si, etsi: si te nulla imago movet, at ramum hunc agnoscas (przynajmniej uznaj); si at certe (saltem); etsi- at tamen; w wykrzyknieniu: ach! bodaj! At tibi di persolvant grates dignas. Virg. Aen. II. 535
- Atābulus, *i.*, *m.* wiatr suchy, właściwy Apulii.
- Atālanta, ae, *ż.* sławna łowczyni, matka Partenopea (Atalantiades); stąd Atalantaeus, albo -eus, *a.*, um, atalantejski.
- Atālanta, ae, *ż.* wyspa przy Eubei.
- Atavus, *i.*, *m.* prapradziad, w licz. mn. przodkowie. [betycki.]
- Ategua, ae *ż.* miasto w Hiszpanii
- Atella, ae, *ż.* miasto w Kampanii;
- stąd Atellanus, *a.*, um, atellański, fabuła A. albo samo Atellana, rodzaj dramatu treści żartobliwej, w którym szlachetniejsza nawet młodzież rzymska występowała; *rzeczow.* Atellanus, *i.*, *m.* aktor sztuki Atellana zwanój, i Atellani, orum, *m.* mieszkańcy Atelli *b)* Atellanicus, i Atellanius, *a.*, um, do Atellańskich widowisk należący, atellański.
- Ater, atra, atrum, czarny, ciemny, color, nemus: odor (wielki dym, para), mare (burzliwe), filius (murrzyn); lictores (czarno ubrani); — przenoś ciemny, smutny, straszny, nieszczęśliwy, cupressus, Styx, serpens; dies, mors, cura, timor i t p., nieżyczliwy, zjadliwy, złośliwy, versus; atro dente petere aliquem; ciemny, trudny do zrozumienia, Lycophron.
- Aternum, *i.*, *n.* miasto przy rzece Aternus w Samnium.
- Athāmānes, um, *m.* Atamanowie mieszkańcy Atamanii krainy w Epirze. Stąd Athamanis, Idis, *ż.* Atamanka.
- Athāmas, antis, *m.* syn Eola, ojciec Fryksusa, Helli, Melicerta i Learcha. Stąd *a)* Athamanteus, *a.*, um, atamantejski. *b)* Athamantides, ae, *m.* potomek Atamasa = Palemon. *c)* Athamantis, Idis, *ż.*, córka Atamasa = Helle.
- Athanagia, ae, *ż.* miejsce Ilgeretów w Hiszpanii tarrakoneńskiej.
- Athenae, arum, *ż.*, główne miasto Atyki; stąd Atheniensis, e, atenski, i *rzeczow.* Ateńczyk.
- Athēnaeum, *i.*, *n.* świątynia Minerwy w Atenach; *b)* szkoła w Rzymie, założona przez cesarza Hadryana. *c)* zamek w Atamanii.
- Athēniō, onis, *m.* dowódca niewolników w drugim sycylijskim powstaniu

Athēnōdorūse, i, m. stoicki filozof z Tarsos, uczeń Pozydoniusza.

Atheos, i, m., bezbożnik, ateusz.

Athēsis, is, m. Adiga.

Athlēta, ae, m. zapasnik, szermierz; stąd *athleticus*, a, um, szermierski.

Athos, albo **Atho**, m. góra w Macedonii.

Atil- patrz **Attil-**

Atina, ae, ż. miasto w Lacyum; stąd *Atinas*, ātis, m. atynacki, in *Atinati* (agro) w Atynackiém; *Atinates*, um, m. Atynaci.

Atinius, patrz **Atinuius**.

Atintānia, ae, ż. kraina Atintanów ludu w Illiryi.

Atius, patrz **Attius**.

Atlas, antis, król Maurytanii, od Perseusza, któremu gościnnego przyjęcia odmówił, przemieniony w górę tegoż nazwiska w Maurytanii, ojciec Plejad i Hyad. Stąd a) *Atlantēus*, a, um, do Atlasa należący, Plejades; albo zachodnioafrykański, libijski, finis. b) *Atlantiacus*, a, um, litus. c) *Atlantiādes*, ae, m. potomek Atlasa (Mercury i Hermafrodyt); d) *Atlantias*, ādis, ż. córka Atlasa; e) *Atlantius*, a, um, Atlantycki, zachodnioafrykański, libijski mare; f) *Atlantis*, idis, ż. pochodząca od Atlasa (Elektra, jedna z Plejad) w liczbn. *Atlantides*, um, ż. Plejady i Hyady; *silva Atlantis*, las cytrynowy na górze Atlas.

Atōmus, i, ż. proszek najdrobniejszy nie dający się dzielić na części, atom.

Atque, albo **ac**, *spój.* łączy 1) pojedyncze wyrazy: i, a do tego, a przytém, *sub dictaturae nomine atque honore*; *civitatem antiquissimam atque ditissimam*; *vigesimo atque octogesimo die*; *in-vitavit atque rapuit*; *tranquille at-*

que moderate; rzadko *atque-atque-*, zamiast *et-et-*; przy dołączeniu mocniejszego wyobrażenia: a nawet, co większa, *rem difficilem atque omnium difficillimam*; *si hoc dissuadere est, ac non disturbare ac pervertere*; *dnabus missis cohortibus a Caesare, atque his primis legionum duarum, magna diis habenda est gratia, atque huic Jovi*. Przy porównaniach: jak, po wyrazach *aeque*, *simul, idem, par, similis, totidem, aliter, alius, secus i t. p., ex iisdem locis atque-*; *trucidant inermes juxta atque armatos*; *cum totidem navibus atque erat profectus; aequam partem tibi sumpseris, atque populo dederis*; po stop. wyż. *arctius atque hedera procera astringitur illa*; *non pejus cruciaverit, atque hoc*; 2) *całc zdania*: i, i tak, właśnie tak, *atque hic, haec, hoc*; *ac ne-*; przy dołączeniu mocniejszego zdania: a nawet, szczególnie, *związka, atque hic, is, idem i t. p.*; przy dodaniu zdania przeciwnego: *jednak, przecież, wszelako, atque illis hoc commentum placet*; przy dalszym ciągu opowiadania dla okazania związku myśli: a więc, a tak, a przeto, *zatem*; *osobliwie a)* przy porównaniach: *atque, ut-si, ac velut-si i t. p.* tak właśnie jak, *ac veluti magno in populo, quum-*; *b)* przy okazaniu stosunków czasu: *zaraz, wnet, skoro tylko, deperit te, atque hodie primum vidi*; *simul ac primum ei occasio visa est*.

Atqui, *spój.* *jednak, ale jednak*; czasem służy do potwierdzenia tego, co poprzedziło: *i owszem*; *atqui si, jeżeli więc właśnie*.

Atrac-, patrz **Atrax**.

Atrāmentum, i, n. farba płynna czarna, sepia; czernidło jakiegokol-

- wiek sztucznie przyrządzone: atrament, a. temperare; sutorium, szewskie, koperwas; *przysłowie*: atramento sutoria absolutus, uwolniony hańbiącym wyrokiem.
- Atrātus**, a, um, czarnym kolorem pokryty, żalobę noszący.
- Atrātus**, i, m., rzeczka we Włoszech.
- Atrax**, āta, ż. miasto w Tessalii; stąd a) **Atracius**, a, um, atracki, tessalski. b) **Atracides**, ae, m. **Atracida** (Caeneus). c) **Atraic idis**, ż. kobieta z miasta Atrax pochodząca (Hippodamia).
- Atrēbātes**, um, m. lud w Gallii belgijskiej, w licz. poj. **Atrebas**, **Atrebat**.
- Atrous**, ei, m. syn Pelopsa i Hippodamii, ojciec Agamemnona i Menelausa, król Argos i Myceny. Stąd **Atrides**, ii - a, ae, m. **Atryda**, w licz. mn. **Atrydzi** (Agamemnon i Menelaus).
- Atriensis**, is, m. odzwierny, dozorca domu.
- Atriolum**, i, n. przysłonek, sionka.
- Atrium**, ii, n. plac wewnątrz domu przy wejściu, galeria przeddomowa, przedpokój, gdzie się znajdowały obrazy, popiersia i posagi przodków; miejsce zebrania rodzinnego, gdzie pod okiem gospodyni domu pracowały niewiasty. Korneliusz N. w przem. nazywa to miejsce primus locus aedium; w gmachach publicznych, miejsce do sprzedaży, atria auctionaria; poet. dom cały.
- Atrius**, ii, m. rzymskie imię wł.
- Atrōcitas**, atis, ż. okropność, surowość, zgroza, szkaradność, okrucieństwo, srogość, facti, sceleris, criminis, poenae; dzikość, szorstkość, animi, morum; także surowość, nieugiętość filozofów i prawników
- Atrōciter**, przysł. srogo, okrutnie, dicere, agere, in aliquem saevire; aliquid accipere (z wielką niechęcią, niezadowoleniem)
- Atrox**, ocis, srogi, okropny, okrutny, nieludzki, straszny, szkaradny, hora Caniculae, hiems, res, facinus, caedes, bellum, certamen, imperium, responsum, literae; nihil unquam atrox ausus est; o osobach i ich charakterze: dziki, niepokonany, nieposkromiony, gniewny, zapamiętały, ponury, zuchwały, nieugięty; o mowie: przykra, szorstka, grożąca, popędliwa.
- Atta**, ae, m. rzymskie przezwisko.
- Attāgen**, enis, m. jarząbek.
- Attālenses**, ium, m. mieszkańcy miasta Attalii w Pamfilii
- Attālus**, i, m. imię kilku królów Pergamu; stąd **Attalicus**, a, um, attalicki, urbes (pergameńskie), vestes, wspaniałe, kosztowne, zło-tem przeszywane, wynalazek Attala Filometora; stąd **conditiones at.** (bardzo świetne). b) **Attalis**, idis, ż. stowarzyszenie attalskie.
- Attāmen**, spōj. przecie, jednakże, wszelako.
- Attāmino**, i zhańbić, zbezczęścić, splamić.
- Attendo**, tendi, tentum, 3. wypreżać, natężyć, rozpościerać, arcum; signum ad aliquid; — przenoś natężyć słuch, uwagę, uważać, myśleć o czym, aurem, animum ad cavendum (mieć się na ostrożności); alicui rei, albo samo att.; attendere de necessitate; att. eloquentiae (przykładać się).
- Attente**, przysł. baczenie, uważnie, pilnie.
- Attentio**, onis, bacność, pilność, przyłożenie się do czego, animi, albo samo att.
- Attento**, i. nastawać, nacierać, na

- próbę wystawiać, urbem, - przenos. starać się osłabić, jura.
- Attentus**, a, um, natężony, bacznym, uważnym, animus, cogitatio, auditor, z 3 przyp. zapobiegliwym, mocno czém zajęty, pilnym, a. quae-sitis; pater familias, vita.
- Attenuate**, przysł po prostu, bez ozdoby.
- Attenuatio**, onis, ż. wycieńczenie, zmniejszenie, b) verborum, prosty wykład bez ozdoby.
- Attenuatus**, a, um, a) wycieńczony, skrócony, krótki; chudy, nie-ozdobny; b) słaby, vox, acclama-tio; uszczuplony, fortuna; wymu-szony, oratio.
- Attenuo**, i. wycieńczyć, uszczuplić; - przenos. osłabić, zmniejszyć, legionem proeliis, at. vires bellum, curas; poniżyć, w nieko-rzystnym świetle postawić, aliquem albo aliquid.
- Attēro**, tritū, tritum, 3, a) wycie-rac, se spinetis; caudam, ruszać ogonem, ludē się; manus opere, nagnieść; - przen. osłabić, zmniejszyć, wyczerpać, opes, copias proeliis; attri, doznać poniżenia w swo-jej godności; b) rozetrzeć, atterendo cibo; pileptac, potłuc, zgnieść, herbam; - przenos. znieść ze szcze-tem, zniszczyć, attriti ingenti in-terecione
- Attestor**, i. zaswiadczać, potwier-dzać, attestante memoria; hoc at-testatur Aesopi fabula.
- Attexo**, textui, textum, 3. przypra-wić, dorobić, przyplatać, doprząć, spleść, leucae ex cratribus atte-xuntur; dodac, partem mortalem ad id, quod immortale erit.
- Atthis**, idis, ż. Attycka, rzeczow. Attyka. b) mieszkanka Aten, przy-jaciółka Sefony.
- Attianus**, a, um, patrz Attius.
- Atticus**, a, um, Attycki, terra; rze-
- czow. Attica, ae, ż., kraina środ-kowój Grecyi; Atticus, i, m. przy-domek (M. Pomponius); Attici, orum, m. Attycy, Atenzycy. b) we względzie przedstawienia at-tyckiego w naukach i sztukach: prosty, piękny, delikatny, lepos Atti-cus; stąd Atticismus, i, m. Attici, orum, m. mówcy ateński
- Attilius**, a, um, imię rzymskiego rodu; stąd Attilianus, a, um, at-tyliański, należący do Attyliusza.
- Attineo**, tini, tentum, 2. trzymać, zatrzymać, przytrzymać, aliquem, dextram alicujus vi; aliquem spe pacis (mamić, ludzi); ripam Da-nubii (wzmocnić). 2. nieprzech. o narodach pod względem ich poło-żenia: ciągnąć się, rozszerzać się, graniczyć, Scythae ad Tanain atti-nent; - przenos. należeć, tyczyć się, quod ad me, albo me att; attinet aliquid, albo att z try. bez., być przydatnym, potrzebnym, quid att. plura dicere.
- Attingo**, tigi, tactum, 3. dotykać się, terram prioribus pedibus, a) mianowicie dla osiągnięcia pewne-go celu, pulsum venarum albo venam; aliquem digito uno (choćby jednym palcem się dotknąć w zamiarze obrażenia go czynnie), si Vertinus attingeret; de praeda teruncium, albo arma (dotknąć się, aby sobie przy-właszczyć); graminis herbam (jęść); b) osiągnąć co, dojsć do czego; Britanniam, Siciliam; septuagena-riam aetatem; graniczyć, być ościennym, Ciliciam, Madenam, Occa-num, Rhenum. c) - przenos. dolor at. me, czuję boleść; voluptas; summas res at. (w krótkości coś opisać), rzeczy ważniejszych tylko dotknąć; wziąć się do czego, rem publicam, rem militarem; Graeca,

litas leviter at., (powierzchniowie uczyć się po grecku); poetice; aliquem cognatione at. (być spokrewnionym; necessitudine (być w bliskich stosunkach, w zażyłości).

Attinius, a, um, nazwisko rodu rzymskiego; także *przym.* Attyński.

Attius, nazwisko rodu rzymskiego, poeta Attius około r. 150 przed Chr., wieszcz (augur), Attius Naevius, praetor w Afryce P. Attius Varus. Stąd Attianus, a, um, należący do Atynusa.

Attollo, 3. podnosić, manus ad coelum; oculus (thumo); brachia, caput; aliquem; se in auras; se in aegrum femur.—przenoś. vocem; supra modum sermonis attolli; famam a. (powiększać), nomen ad sidera (ubóstwiać); cuncta in majus; republicam bello et armis (rozszerzać); animos ad spem consulatus (pysnić się); aliquem laudibus, chwalić; 2) o budowlach: wznosić, molem, arcem tectis; turres. *bi* o górach: wznosić się, mons in coelum attollitur; o przedmiotach, które się coraz wyżej zmi wydają w miarę zbliżania się do nich, attollit se Lacinia.

Attondeo, tondi, tonsum. 2. strzydź, przystrzygać, obcinać, caput, oves, vitem; ogryzać, capellae virgulta; —przenoś. osłabiać, zmniejszać, laus attonsa.

Attönitus, a, um, jakby piorunem tknięty, odrzuty, osłupiony, zachwiany, przerażony, zmysłów pozbawiony, attonito similis; mulier attonitae mentis; vigilis a.; miraculo, clamoribus, vino; przerażający, metus, curae; —przenoś. natchniony, zachwycony, vates.

Attöno, tonui, tonitum, 1. uderzyć piorunem, osłupić, ogłuszyć, wprawić w zadumienie.

Attorqueo, torsi, tortum, 2. wywijając, attorquens jaculum.

Attraho, traxi, tractum 3. przyciągać, magnes at. ferrum; lora, nateżać; arcum; aliquem Romam; aliquem ad se; —przenoś. wciągnąć, wprowadzić, ad amicitiam, ad negotium.

Attreatatus, us, *m.* dotykanie, głaskanie.

Attreato, 1. dotykać się, brać w ręce, aliquem, librum; szczególnie w zamiarze przywłaszczenia sobie, regias gazas, fascas securresque; —przenoś. zająć się czem, przedsięwziąć, aliquid.

Attribuo, tribui, tributum, 3. wydzielić, wyznaczyć, nadać, equos, ordines centurionibus; provinciam, curam rei, locum; ternos (asses) alicui rei (jako daninę, jako pobór nalożyć); attribui, dłużnicy, do których kto otrzymał przekaz; dodać komu do posług, pomocy, alicui delectos; Sempronium at.; komu coś pod dozór, kierunek, przewodnictwo oddać, mianowicie żołnierzy, okręty, miasto, prowincyą i t. p. podobnie lud albo naczelnika pod czyją władzę poddać, wcielić, insula Rhodiis attributa; qui Rhemis attributi erant; civitati populum —przenoś. udzielić, wlać, timor, quem mihi natura attribuit; senae horae in orbem operi attributae sunt; przydać, przyłączyć, ad amissionem ceterorum amicorum miseriam nostram. Komu cos przyznawać, przypisywać, jako skutek albo winę, bonos exitus diis, aliis causam calamitatis, aliquid sibi soli; we względzie gram.: przyznać komu albo czemu jaki przedmiot, alicui, alicui rei, attribui, attributum esse.

Attributio, onis, *f.* przysądzenie, przyznanie; przekaz.

- Attritus**, a, um, wytarty, mentum attritus (u posagu); — przenoś frons at., wytarte czoło; opes, zmniejszone, zniszczone.
- Atys**, yos, *m.* naczelnik *a* rodu królów Lidyjskich, którzy stąd Atyadae nazywają się. *b*) rodu Atia.
- Auceps**, cupis, *m.* ptasznik; — przenoś. podchwytyjący co, ubiegający się zbytecznie za czém, syllabarum.
- Auctio**, ōnis, *ż.* pomnożenie, sprzedaż publiczna.
- Auctionarius**, a, um, do sprzedaży służący.
- Auctionor**, 1. wystawić na sprzedaż publiczną.
- Auctio**, i aucto, 1. przyczynić, pomnażać.
- Auctor**, oris, *m.* i *ż.* sprawca, twórca, dawca, vulneris; statua incerti auctoris; sermonis; cladis; pisarz, autor, maiae latinis; ojciec, generis; mihi Tantalus auctor; opowiadacz, vani sermonis; inter auctores discrepat; doradzca, me auctore; auctor tibi sum; auctor legis; przewodnik, przywódzca, senatus; consilii publici; wzór, virtutum omnium auctor; opiekun, mulier nullo auctore; poręczyciel, rumor erat, auctor erat nemo; przy sprzedaży: sprzedawca, jeżeli to, co sprzedaje, jest jego własnością, auctor primus; poręczyciel, jeżeli daje rękojmię, auctor secundus; auctor fundi, a malo auctore emere; świadek, opiekun przy zawarciu ślubów małżeńskich, nuptiarum auctor.
- Auctoramentum**, i, *n.* zadatek, pieniądze za najem, nagroda za usługę; umowa, podjęcie się służenia za pieniądze.
- Auctoritas**, atis, *ż.* wynalezienie, a. alicujus et inventio. 2) przywództwo, ad a. alicujus se conferre; wzór, majorum; powaga, rada, uchwała, senatus; znaczenie, wpływ, auctoritate valere, posse, superare, anteire, praestare; moc, władza, legum dandarum; prawo własności, fundi
- Auctōro**, 1. najmować za opłatę; se, zobowiązywać się, szczególniejszermierzach, eas auctoratus uri; — przenoś. zgotować, mortem sibi a.
- Auctumnalis**, e, jesienny.
- Auctumnus**, i, *m.* jesiień, poet. septem auctumni, siedm lat.
- Auctumnus**, a, um, jesienny, frigus, tempus.
- Auctus**, a, um, stop. wyż. auctior, powiększony, pomnożony, honoribus, obsypany godnościami, filioło, obdarzony synem.
- Auctus**, us, *m.* przybywanie, pomnożenie.
- Aucūptum**, ii, *n.* myślistwo na ptaki; — przenoś. chwytanie za słówka, au. verborum; delectationis a., chęć przypodobania się.
- Aucūpor**, 1. łowić ptaki; — przen. podchwytywać, czatować na co, uganiać się za czém, verba, gratiam.
- Audacia**, ae, *ż.* śmiałość, odwaga, męstwo, zuchwałość; w liczb. mn zuchwałe czyny.
- Audaciter**, albo częściej audacter, przyst. śmiało, odważnie, zuchwale, stop. wyż. audacius, za śmiało, śmielój, audacius transferre verba, nadużywać przenośni.
- Audax**, acis, śmiały, odważny, nieustraszony, zuchwały, a. animi; viribus; omnia perpeti.
- Audens**, tis, śmiały odważający się, zuchwały.
- Audeo**, ausus, 2. śmieć, odważać się, non audeam confiteri; audere facinus; talia; in re militari nihil omnino ausus; scelus; extrema; in proelia; czasem samo au; także biernie: multa dolo audebantur,

dopuszczano się wielu podstępów, *Liv. 29. 9.*

Audiens, tis, posłuszny, dicto audientem esse alicui; audiens dicto jussis magistratum. k) rzeczowo słuchacz.

Audentia, ae, ż. posłuchanie, uwaga, audientiam facere sibi, albo orationi, zrobić to, żeby słuchacze pilnie uważali.

Audio, audivi, albo audii, 4. sły-sząc, słuchać, przysłuchiwać się, *id ut audivit; hac re audita; neque ullo tempore tanta maritima tempestas audita est (nie słyszano e-); aliquem querentem; vere gloriantem; i tak zwykle z imiesł. cz. teraz.; z prz. 4 i tr. bez.: audierunt, muros instrui; hier. Caesar a Gergovia discessisse audiebatur; de aliquo albo aliqua re (o kim, o czym); ex aliquo, albo ab aliquo (od kogo) rzadko de aliquo; in aliquem (coś złego o kim); ex quo loco posset audiri, si quis quid loqueretur cum Argilio; same audito, po odebraniu wiadomości* Szczególne mówienia sposoby: a) o pogłosce, wieści: *hoc non auditum, sed cognitum praedicamus; auditi, ci, którzy tylko z wieści są znani* b) o wziętości: być nazwanym, *rex paterque audisti; stād bene, male a. zasłużyć na dobre lub złe mniemanie.* c) domyślać się. 2) przysłuchiwać się, słuchać, *acroama: audiente populo; studiosus audiendi; legatos, legationem; aliquem, albo de re, albo aliquid; o sędziach: słuchać, badać, audire aliquem; o uczniach: słuchać czyjśj nauki; aliquem albo aliquid; o bogach i ludziach: wysłuchać; audire, zgadzać się na co; audio, pozwalam, dobrze; słuchać, być posłusznym; aliquem; poet. nec audit currus habenas*

Auditio, onis, ż. słuchanie, fabularum; odczyt, lekcya, obire auditiones; b) słyszenie, wieść, pogłoska, a. levem pro re comperta habere.

Auditor, oris, słuchacz, uczeń.

Auditorium, ii, sala, miejsce do słuchania; słuchacze.

Auditus, us, m. słuchanie, słyszenie; słuch; przysłuchiwanie się.

Aufero, abstuli, abiatum, auferre, wziąć, unosić, uprządać, zabierać, stercus ab janua; multa domum; o rzekach i wiatrach: unosić, porywać, auferor in scopulos; in silvam; auferi in ortus. W dobrzej lub złej myśli: zabrać, rabować, łupić, kraść, pecuniam, pecuniam de aerario; vasa ab aliquo; caput alicui (uciąć); vitam alicui (wydrzeć, odebrać); oculos alicui (omamić, oszukać), — przenoś. a auferre curas, metum, auferri periculo; b) sprzątnąć, zniszczyć, zgubić, mors Achillem abstulit; Ardeam ignis abstulit — przenoś. c) zwabić, znęcić, uwieść, ne te auferant aliorum consilia; b) unieść, otrzymać, ocalić, zachować, ochronić, caput incolume ore; praemium; paucos dies ab aliquo; responsum ab aliquo; doprowadzić do tego stopnia z ut, abstulisti, ut in foro statuerent; c) usunąć, aufer insolentiam; z tryb. b.: przestać, aufer me vultu terrere; aufer te, wynos się, zabieraj się.

Aufidēna, ae, ż. miasto w Samnium.

Aufidius, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu; stād Aufidianus, a, um, Aufidyński, do Aufidyusza należący

Aufidus, i, m. rzeka w Apulii.

Aufugio, 3. uciekać.

Auge, es, albo Augea, ae, ż. matka Telefa

Augeas, patrz Augias.

Augeo, auxi, auctum, 2. powiększać, pomnażać, podwyższać, opes, divitias, possessiones, numerum i t. p. aras donis (pomnażać liczbę darów). — Przenoś. a) w ogóle: dolores, luxuriam, benevolentiam, animam alicujus (dodawać odwagi), metum, gloriam virtutibus i t. p.; b) przez mowę powiększać, w gorszym świetle przedstawiać, vim hostium; albo uwielbiać, podnosić, uświetniać, munus suum, rem laudando; c) obsypać bogato, obficie zaopatrzyć, z bogactw, aliquem agro, divitiis, copiis, scientia; augeri honore, liberalitate; także bez 6 przyp. komuś do majątku, znaczenia, godności dopomódz, wznieść, dźwignąć, te semper augendum atque ornandum putavi; auctus adjunctusque a Demosthene; 2) nieprzech wzrastać, wzmagać się, augent labores. Lucr. II, 1163.

Augesco, 3 rość, zwiększać się.

Augias, i Augeas, ae, m król Elidy.

Augur, ūris, m. wieszcz, członek zgromadzenia kapłanów, którzy z lotu ptaków, śpiewu, chciwości jedzenia przepowiadali przyszłość; 2) w ogóle każdy wieszcz i wieszczka.

Augurālis, e, do wieszca lub wieszczenia należący, libri au., lituus au., laska, stąd augurale, is, n. miejsce w obozie, w namiocie wodza, gdzie brano wieszczby, także sam namiot wodza.

Augurātus, us, m. nauka albo godność augura.

Augūrium, ii, n. wieszczbiarstwo, wrózenie z ptaków, a. capere; aliquid augurio experiri; auguria salutis (tyczące się pomyślności kraju); znajomość augurów, sztuka przepowiadania, tudzież znaki, cechy, których się w przepowie-

dniach trzymano, vir summus augurio; 2) w ogóle: przepowiednia, przeczucie, domysł, augurium quoddam futurorum in mentibus haeret; mea auguria rerum futurarum.

Augūrius, a, um, wieszcz, do wieszczów należący.

Augūro, 1. wróżyć z ptaków, res; locus auguratus (przez augurów poświęcone); augurato regnum adeptus (po zarządzeniu się wieszczby); 2) w ogóle: przepowiadać, przeczuwać, quid mens veri augurat; augurare sibi longos annos; animus augurat, quae futura sit suavis.

Augūror, 1 wróżyć z ptaków, aliquid; ex alitis involatu; ex passerum numero; 2) przepowiadać, wróżyć, mortem alicui, futuras pugnae fortunam; przeczuwać, domyslać się, vultu alicujus, mente aliquid; falsa per metum; quantum auguror conjectura, albo opinione, z nastę. 4 przyp. i tr. bez albo zdaniem względem.

Auguste, przysł. wspaniale, z uszanowaniem.

Augustus, a, um, poświęcony, czcigodny, święty, o miejscach: Eleusina sancta et augusta; fons; szanowny, coś boskiego mający, o osobach i rzeczach gravitas, mens.

Augustus, i, m. przydomek Oktawiana, od czasu jak objął władzę najwyższą, i wszystkich po nim Rzymskich cesarzów; stąd w licz. mn. filii Augustorum. b) przym. Augustus, a, um, tyczący się Augusta; mensis Augustus, sierpień.

Aula, ae, ż. dziedziniec w budowlach greckich; w ogóle: pałac, zamek, dwór znakomitych panów i książąt, służba i godność, rarissimam rem in aula consequi, se necentem; poet.—atrium; mieszkanie

pezcól, aulas et cerea regna re-
lingant.

Aulaeum, i, *m.* kobierzec, dywan,
służący do pokrycia sofy, ściany,
stołu; 2) zasłona w teatrze którą
na początku sztuki opuszczano (pre-
mitur, albo mittitur), a na końcu
podnoszono (tollitur), sposobem
przeciwnym naszemu; *h*) także: sza-
ta długa wierzchnia haftowana

Aulerói, orum, *m* lud w Gallii
Celtyckiej, na trzy gałęzie podzie-
lony: A. Branlorices, Cenomani
i Ebuorices.

Aulètes, ae, *m.* gracz na flecie,
przydomek jednego z Ptolomeu-
szów.

Aulicus, a, um, dworski książęcy;

rzc. aulici, orum, *m* dworzanie

Aulis, idis, *i.* miasto w Beocyi.

Auloedus, i, gracz na flecie.

Aulon, ónis, *m.* góra winnicami
okryta w Kalabryi.

Aulus, i, *m.* przydomek rzymski

Aura, ae, *ż.* powiew wiatru, szmer,
wiatr, maris; nocturna aura uti,
używać chłodu nocnego; także
wogóle: powietrze, aurae aëriae;
aurae vitales; captare naribus au-
ras; para, wyziew, dulcis aura
spiravit crinibus; — przenoś. dum
flavit velis a. secunda meis; in-
certae famaë auram captare; a.
rumoris, a. voluntatis (znak życz-
liwości); a. popularis (sprzyjanie
ludu); libertatis auram captare
(ubiegać się za wolnością); 2)
u poet. siedlisko czystsze, wyż-
szego powietrza, nicbo, per auras,
in auras, ad auras; świat nadziem-
ski, jako przeciwny krainie pod-
ziemnej, venire superas ad auras;
światło, światłoienne, jawność,
ferre sub auras (objawić); fugere
auras (unikać światła); stąd także:
aura auri, blask, połysk

Aurátus, a, um, złocony, złotem

pokryty, ozdobiony, wyszywany,
columna, navigium, tecta, milites
(z pozłacanemi tarczami); tempora
(złotym szyszakiem okryte); sinus
(ze złotą sprzączką); 2) = aureus:
lyra.

Aurellus, nazwisko rzymskiego ro-
du, jako *przym.* Aurelijski, via,
droga poprowadzona od Rzymu
po nad morzem przez Hetruryą
do Pizy; A. forum, miasto w He-
truryi.

Aureolus, a, um, złoty; — przenoś.
piękny, okazały.

Aureus, a, um, złoty, ze złota, nu-
mus a. albo samo aureus, pieniądź
złoty; — przenoś. złoty, szacowny,
wyborny, okazały, powabny, me-
diocritas, aetas. 2) = auratus: vasa,
retia, vestis, urna, sella; Pactolus
(piasek złoty tocząca rzeka). 3) zło-
tego koloru, sidera, caesaries, mala.

Auricómus, a, um, złotowłosy; —
przenoś. złotolistny, foetus aurico-
mos.

Auricúla, ae, *ż.* zwierzchnia część
ucha; w ogóle: ucho; demittere aur-
iculas, opuścić uszy; auriculas re-
dere, szczytać słowy.

Aurifer, éra, érum, złotodajny, zło-
torodny.

Aurifex, ficis, *m.* złotnik.

Auriga, ae, *m.* woźnica, szczegól-
niej kierujący wozem na igrzy-
skach; — przenoś. sternik; 2) gwia-
zdozbiór, woźnik.

Aurigēna, ae, *m.* ze złota zrodzo-
ny, przydomek Perseusza.

Auriger, éra, érum, złoto niosący,
taurus (ze złoconemi rogami).

Auris, is, *ż.* ucho; plures admove-
re aures (wielu słuchaczów); *h*)
słuch, aures teretes (o dobrym sma-
ku); aures offendere; servire auri-
bus, pochlebiać; *c*) przyprawa u
pluga, odkładnica do prowadze-
nia szerszej brzozy

- Aurītūlus, a, um, długie uszy** mający.
- Aurītus, a, um, uszaty, długie uszy** mający, lepus, asellus; — przenoś. słuchający, posłuszny, uważny, testis a. który słyszał.
- Aurōra, ae, ż.** jutrzienka, zorza poranna; *b)* bogini, córka Hiperyusa, żona Titona; *c)* wschód
- Aurum, i, n.** złoto; infectum, w masie, w bryle; factum, rzecz wyrobiona ze złota; złote ozdoby, sprzęty, naczynia, auro et argento abundare; equos jungit auro (zaprzęgi złote, wędzidla); crines nodantur in aurum; szczególnie o złotych pieniądzech: vide, quae, ne qua lacuna sit in auro; — przenoś. *a)* o kolorze i blasku złotym, spiccae nitido flaventes auro; *b)* o wieku złotym, a. priscum.
- Aurunci, orum, m.** Aurunkowie, lud w Italii; stąd Auruncus, a, um, do Aurunków należący.
- Auscultātor, ōris, m.** słuchacz
- Ausculto, i.** przysłuchiwać się, podsłuchiwać, aliquem; alicui; ad janam; 2) być posłusznym, mihi ausculta.
- Ausetāni, orum, m.** lud w Hiszpanii tarrakoneńskiej; stąd Ausetanus, a, um, Auzetański.
- Ausōnes, um, m.** Auzonowie, pierwotni mieszkańcy środkowej i niższej Italii. Stąd *a)* Ausona, ae, ż, miasto Auzonów. *b)* Ausonia, ae, ż, kraj auzoński, w ogóle: Italia. *c)* Ausonidae, arum, m. mieszkańcy Auzonii, w ogóle Italii; *d)* Ausonis, idis, ż. do Auzonii albo do Italii należąca. *e)* Ausonius, a, um, Auzoński, Italski, Rzymski, *szczęciw.* Ausonii, orum, m. Auzonowie.
- Auspex, spicis, m.** wieszczbiarz z uważania ptaków; aus. legis curiatae, który jako augur przed ustanowieniem tego prawa wieszczbą kierował; — przenoś. sprawca, naczelnik jakiego dzieła, auspice Teucro, musa; auspibus diis; nuptiarum a. albo samo a. kierujący obrzędami ślubnymi. 2) *przym.* pomyślny.
- Auspiciātus, a, um, szczęśliwy, pomyślność wróżący, omnia;** stąd auspiciato, po zaradzeniu się wieszczby, szczęśliwie, w szczęśliwą godzinę.
- Auspicium, ii, n.** wieszczczenie z ptaków, przypatrywanie się ptakom wieszczbiarskim, uważanie ich lotu, jedzenia, krzyku przed rozpoczęciem jakiej ważnej, mianowicie publicznej czynności; in auspicio esse; szczególnie prawo do radzenia się wieszczby, służyło przy wojsku najwyższemu dowódcy; stąd auspicia habere, znaczyło mieć najwyższą władzę; a. ponere (złożyć urząd); imperio atque auspicio, ductu auspicioque (pod najwyższą władzą); tuis, illius auspiciis; w ogóle: *a)* władza, wola, samowolność; paribus auspiciis regere populum; suis a. ducere vitam; *b)* auspicia belli albo regni incipere, albo coepisse ab aliqua re, wojnę lub rządy zacząć od — 2) rozstrzygnięcie ptaków albo augurów, przepowiednia, a. optimum, felix, infaustum; a. victoriae; contra a. pugnare, dimicare.
- Auspicio, i.** odbywać wieszczbę. 2) przez auspicia poświęcić miejsce, auspiciato in loco; auspiciata comitia; stąd: zaczynać, in bello male auspiciato.
- Auspicio, i.** odbywać wieszczbę; 2) przy szczęśliwej wróżbie coś zacząć, auspiciandi gratia, aliquid albo z try. bezok.; w ogóle: zacząć, aliquid aliqua re, albo per aliquam rem; aliquid ab aliquo; aliquid ab

adibus Januariis, podobnież: militiam; vitam; cantare a.
Auster, tri, *m.* wiatr południowy; kraj południowy.
Austēre, *przysł.* srogo, surowo
Austēritas, ātia, *ż.* cierpkość, surowość, ostrość.
Austērus, a, um, cierpki, winum; w odniesieniu do zapachu: przykry; do koloru: ciemny;—przenoś. ostry, surowy, nieprzyjemny, mos; także: ciężki, uciążliwy, labor; o mówcy: poważny, surowy.
Austrālis, e, południowy, populus; regio. [Iy czyn.
Ausum, i, *n.* odważenie się, śmiały, *spójnik* wyborczy, używa się, gdy jedna rzecz wyłącza drugą, aut labore aut sumptus, albo — albo; z przeczeniem tłómaczy się ani — ani, nullus aut miles aut eques ad Pompejum transierat; podług stosunka rzeczy: albo — albo owszem; także: inaczej, w przeciwnym razie, aut irita dona futura.
Autem, *spójnik*, służy do połączenia: 1) nowj myśli, objaśnienia, przerwane go ciągu myśli; dalej zaś; w szczególności do połączenia: a) dawniej przytoczonego słowa; b) do połączenia zdania podrzędne go w szeregu zdań logicznych: a, zaś, ale. 2) do połączenia przeciwnych myśli: ale, przeciwnie, zaś.
Authepsa, ae, *ż.* naczynie kuchenne do gotowania.
Autōlyous, i, *m.* ojciec Antyklei, dziad Uliksesa.
Autōmēdon, ontis, *m.* woźnica Achillesa. 2) w powszechności: zrzeczny woźnica.
Autōnōe, es, *ż.* córka Kadmusa, matka Akteona; stąd Autonoeius, a, um, Autonoejski.
Autumn- patrz auctumn-.
Autumo, i, utrzymywać, mniemać, wierzyć; b) mówić, wymieniać

Auxiliāris, e, pomocniczy, pomagający, szczegł. cohortes a. albo samo auxiliares, wojska posiłkowe; aes a. albo stipendia a. żołd wojsk posiłkowych; carmen a. (słowa czarowne wyrzeczone przez Medeję dla dania pomocy Jazonowi); dea a. (Lucyna).
Auxiliārius, a, um, = auxiliaris, mianowicie: milites, pedites i t. p.
Auxilium, ii, *n.* pomoc, posiłek, wsparcie, alicujus auxilio (przy pomocy czyjjej); a. rogare, postulare, petere, implorare, ab aliquo (o pomoc prosić); aliquem contra aliquem a. poscere (na pomoc); a ferre; alicui praestare; auxilio succedere aliquem; alicui alicui mittere (na pomoc); podobnież: auxilio venire, proficisci, alicui succurrere, alicui esse; podobnież: in auxilium aliquos habere, in auxilio alicui esse; środek, ratunek, zasób, extremum; aux. rei; unum communi salutis a.; lekarstwo, auxilia adversae valetudinis; wszczęgoiności: o posiłkach wojskowych najczęściej w licz mn.: auxilia equitum ac peditum; auxilia ab aliquo petere, promittere (contra aliquem), comparare, colligere, expectare, habere, accipere (contra aliquem), arcessere, alicui albo in Galliam mittere, in mediam aciem conjicere, subministrare alicui.
Auximum, i, *n.* miasto Picentyńów; stąd Auximātes, um, *m.* Auxymaci.
Avāre, *przysł.* chciwie, lakomo, skąpo.
Avāriōum, i, *n.* miasto Biturigów w Akwitanii; stąd Avāricensis, e, Awaryku tyczący się, Awaryceński.
Avāritia, ae, *ż.* chciwość, lakomstwo, omnes a. wszystkie rodzaje chciwości; — przenoś. a gloriae, żądza, wielkie pragnienie chwały

- Avārus**, a, um, łakomy, chciwy, skąpy; manus, litus (gdzie chciwi ludzie mieszkają); spes; nienasycony, mare, Acheron, venter; z przyp. 2 a. caedis; nullius praeter laudem avarus.
- Aveno**, vaxi, vectum, 3. uwozić, unosić, wyprowadzać, aliquid i aliquem; equites Aegyptum; sacra in finitimas urbes; aliquem a patria; na str. bier. odjeżdżać, odpływać, creditis avectos hostes.
- Abella**, patrz Abella.
- Avello**, velli i vulsi, vulsum, 3. odrywać, oddzierać, zrywać, odejmować, poma ex arboribus; humeris caput; membra; crus canis; tabulas; sibi spiculum, rozłączać, gwałtownie rozdzielać, aliquem de matris complexu; inhaerentem alicui, avulsus complexu Julii; avulsus a meis; zabrać, templo Palladium; odebrać, wydrzeć, lucrum; usunąć, mala; aliquem ab errore, (z błędu wyprowadzić).
- Avēna**, ae, Ź owies zwyczajny, owies dziki, owsik, *δ*) wszelkie idzblo, lodyga, a. lini; *e*) piszczalka, teani Musam meditaris avena.
- Aventinus**, i, m. król Alby, od którego góra w Rzymie nazwaną została Aventinus, i, m. tudzież um, i, n. stąd A. mons, jugum, humus; także: Diana Aventina i Aventinensis D. (czczona na górze Awentynskiej).
- Aveo**, albo haveo, 2. pragnąć mocno, chcieć czego, scire; genus legationis.
- Aveo**, albo haveo, 2. być zdrowym, szczęśliwym, ave, używa się przy powitaniu: bądź szczęśliwy, witaj; także przy pożegnaniu: bądź zdrów; dicere alicui ave, pozdrowić; Marcus avere jubet, każe pozdrowić.
- Avernus**, i, m. albo Avernus lacus, albo Averno lacus, jezioro przy Kumach w Kampanii, w bliskości którego miało być wnijsie do podziemnego świata; stąd *a*) Avernus poet. świat podziemny, także Acheron; Avernus, a, um, Awernejski, lucus, (gaj Hekaty); freta (jezioro); Averno, orum, n. okolica przy jeziorze; loca Averno, albo samo Averno, świat podziemny; Juno (Prozerpina); *b*) Avernalis, e, Aweralski.
- Averrunco**, i. odwracać co złego, oddalać, deorum iram; dii averruncent.
- Aversio**, ōnis, Ź. odwracanie, niechęć, wstręt, ex a. z tyłu, res aversione emta (ryczaltowo); — przenoś. postać krasomówska (apostrophe).
- Aversor**, i. odwracać się z niechęcią, wzdrygać się, mieć wstręt, brzydzić się, niecierpieć, filium, amicum, preces; proelium facere (ociagać się).
- Aversor**, oris, m. odwracający; zabierający co niegodziwie na swoją korzyść, pecunias.
- Aversus**, a, um, odwrócony, wstecz cofnięty, znajdujący się z tyłu, aversum transfixit (z tyłu); *rzeczow.* aversa, orum, n. tylna strona, przeciwna strona; — przenoś. nieprzyjazny, niechętny, nieprzychylny, dii, amici, animus; aversus mercaturis; a. animo esse ab aliquo; aversus a musis.
- Averso**, verti, versum, 3. odwracać, odciągać, aliquid ab oculis; a. iter ab Arari; ab Helvetiis; ab hominibus ad deos preces; ultimos ordines a fronte a. (tak ustawić, aby do stojących z przodu plecami byli obrócen); a. puppes (uciekać); flumina (skierować bieg w inną stronę); Lepidus se avertit; se ab itinere (zwrócić się w inną stronę); podobnie bier. hostis avertitur in

aliquem; equus fontes avertitur (brzydzi się); prora avertit (odwraca się). Stąd: *a)* odpędzić, odeprzeć, odepchnąć, barbaros a vallo; aliquem in fugam (do ucieczki przymusić); *b)* zabrać, pecuniam publicam; tauros a stabulis; praedam domum; *c)* odwrócić, oddalić, pestem ab Aegyptiis; incendia Teucris; causam in aliquem (zwalić); morbos; omen, — przenoś. *a)* czyje myśli, zamiary od czego odwrócić, populi opinionem a spe adipiscendi; aliquem ab incepto; *b)* zniechęcić, odstręczyć, aliquem, albo se ab amicitia alicujus; animum alicujus a se; inimi alicujus avertuntur.

Avia, ae, *ż.* babka; — przenoś dawny przesąd, veteres avias revertere.

Aviarium, ii, *n.* ptaszarnia, miejsce na drób.

Avide, przysł. chciwie, z upragnieniem.

Aviditas, atis, *ż.* chciwość, żądza, cibi, potionis, gloriae, albo samo *a.*, łakomstwo, chęć zysku.

Avidus, a, um, chciwy, łakomy, laudis; in res novas; ad rem, *a.* cognoscere; pecuniae avidior, za nadto chciwy; avidae in direptiones manus (chciwe łupu); *a.* in novas res ingenia (chciwe nowości); chciwy walki, Vulcanus; chciwy władzy, ingenium.

Avis, is, *ż.* ptak, *zbiiorow.* ptastwo; w odniesieniu do wieszczby: avibus bonis albo secundis, z pomyślną wieszczbą; avi mala, adversa, sinistra, albo sinistris avibus, pod złą wieszczbą, w nieszczęśliwej godzinie.

Avitus, a, um, dziadowski, po dziadku odziedziczony, bardzo dawny, *a.* merum.

Avius, a, um, źródłny, bezdrożny,

zbaczający z drogi, in montes se avius abdidit; itinera avia (uboczne); stąd: daleki, mało uczęszczany, montes; *rzeczow.* avium, ii, *n.* zwykle w licz. mn. bezdroże, avia sultuum, *a.* oceani, Armeniae; — przenoś. odstępujący, zbaczający, avius a vera ratione vagaris; avius errat animus.

Avōoatio, ōnis, *ż.* odwołanie, wstrzymywanie od czego w sposób łagodny, ulga, *a.* cogitanda molestia; roztargnienie, rozrywka, najczęściiej w licz. mn.

Avōo, i, odwoływać, aliquem ad bellum, in arcem; *a.* arma (przy walce użyć fortelu, gdzieindziej mierzyć, gdzieindziej uderzyć); — przenoś. odciągać, odrywać, wstrzymać, senectus avocat a rebus gerendis; *a.* peccatis.

Avōlo, i, ulecieć, odlecieć; prędko się usunąć, spieszenie się dokąd udać, ut hinc avolem; avolat ad equites.

Avunōulus, i, *m.* wuj; magnus albo major, brat babki; maximus, brat prababki; mąż siostry matczynej.

Avus, i, *m.* dziad; avi, przodkowie; także o pszczołach: avi numerantur avorum.

Axēnus, i, *m.* niegościanny, Pontus, późniiej Euxinus nazwany.

Axilla, ae, *ż.* pacha, podpasze.

Axis, is, *oś* wozu, wóz; *oś*, koło której ciała niebieskie się obracają, stąd: biegun północny lub południowy, zwłaszcza północny, strona świata, nieba, boreus, hesperius, północna, zachodnia; w ogóle: niebo, Atlas axem humero torquet.

Axis, is, *m.* deska.

Axtus, ii, *m.* rzeka w Macedonii

Axōna, ae, *m.* rzeka w Galii belgijskiej

B.

Bäbylon, önts, ż. stołeczne miasto Babilonii krainy w Azyi; stąd *Babylonicus* i *Babylonius*, a, um, Babiloński, numeri Babilonii, rachunki astrologiczne, albo przepowiednia z gwiazd, w czém Chaldejczycy i Babilończykowie celowali; *rzeczow.* *Babylonius*, Babilończyk; *Babylonia*, Babilonka; *Babylonii*, orum, Babilończykowie.

Becaudae, arum, m. imię, które sobie wieśniacy w Gallii pod *Dyalectyae* nadawali.

Bacca, ae, ż. jagoda, szczególniej oliwna; wszelki owoc drzewny, *bacca arboris*; -- przenos. perła, *aureus* in *geminis* *baccae*; stąd *baccatus*, a, um, perłami obsadzony.

Baccar, äris, n albo *baccaris*, is, ż roślina, z której korzeni pędzone olejki przyjemnej woni.

Baccha, ae, ż *Bachantka*, kapłanka *Bachusa*; *Bacchis initiare aliquem* (przypuścić kogo do tajemnie *Bachusa* przez poświęcenie).

Bacchäbundus, a, um, szalejący, wrzeszczący jak Bachantki.

Bacchänal, älis, n. miejsce odbywania obrzędów religijnych na część *Bachusa*; w licz mn. *Bacchanalia*, ium, i forum n. święto *Bachusa*, które aż do r. 186 przed Chr. co trzy lata obchodzone; stąd *Bacchanalis*, e, do *Bachusa* należący.

Bäcchätio, önis, s. halas, wrzawa *Bachantek*, uroczystość *Bachusa* obchodzących.

Baccho-Bacchi-, patrz Bacchus.

Bacchiadae, arum, m. ród *Bachiadów* ze szczepu *Heraklidów* panujący w *Koryacie*.

Bacchor, i. obchodź święto *Bachusa*; stąd *bacchantes*, *bachantki*; w odniesieniu: a) do ludzi w ogóle: halasować unosić się, rzucać się w uniesieniu, szaleć z radości, miłości i t. p., in *antro*, b) o wiatrach: szaleć, szumić, sreżyć się; o wieści szeroko rozniesionej: *bacchatur fama per urbem*. 2) w znac. przech. a) w natchnieniu składać utwory poetyczne, *carmen*. b) wydawać okrzyki, *evoc*. 3) w znac. bier o miejscach, gdzie się rozlega odgłos zgiełkowych uroczystości *Bachusa*, *bacchata Naxos*.

Bacchus, i, m. syn *Jowisza* i *Semeli*, bōzek wina; używa się o winnicy i winie, *Bacchus amat colles*; *hilarans convivä* *Bacche*; *Baccho audito*, przy okrzykach *Je Bacche*. Stąd a) *Bacchejus*, *Baccheus* i *Bacchicus* a, um, *Bachusowy*, do *Bachusa* odnoszący się. b) *Bacchis*, idis, ż. = *Baccha*. c) *Bacchius*, a, um, *Bachijski*

Bacchifer, ära, ärum, jagodorodny, wydający oliwki.

Bäcönis, is, ż. zachodnia część lądu *Turyngów*.

Bäcöllum, i, n. kijek, pręcik, zwłaszcza laska *liktorów*.

Bactra, orum, n. główne miasto *Baktryanów*, i sama kraina. Stąd a) *Bactri*, orum, m. *Baktrewie*, mieszkańcy miasta *Baktry* i krajów *Baktryany*. b) *Bactrianus*, a, um, *Baktryański*, terra B., kraina B.; *Bactrianus*, i, m. *Baktryańczyk*, *Bactriani*, *Baktryańczycy*.

Bactrus, i, rzeka przy mieście *Baktra*. **Bäcöllum, i, n.** także *baculus*, i, m. laska, kij; 2) berło

Baebius, *li, m.* nazwisko rodu rzymskiego; jako *przym.* Bebtjski, tyżący się Bebusza.

Baecula, *ae, ż.* miasto w Hiszpanii Betyckiej.

Baetia, *is, m.* rzeka w Hiszpanii; stąd *a)* Baeticus, *a, um,* Betycki, provincia, kraina Betyka w Hiszpanii; Baetici, *orum, m.* mieszkańcy Betyki. *b)* Baeticōla, *ae, m. i ż.* przy rzece Betys mieszkający *c)* Baetigēna, *ae m. i ż.* przy rzece B. urodzony. *d)* Baeturia, *ae, ż.* północno-zachodnia część Betyki.

Bagaudae, *m.* patrz Bacaudae.

Bāgōas, *ae, i* Bagous, *i, m.* rzezniec (wyraz perski).

Bagrāda, *ae, m.* rzeka między Utyką i Kartaginą.

Bājae, *arum, ż.* miasto w Kampanii, słynne ciepłymi kąpielami; stąd Bajanus, *a, um,* bająński; Bajanum, *i, n.* okolica bająńska.

Bājūlo, *l.* dźwigać ciężary, sarcinas bajulans = bajulus, *i, m.* ciężary dźwigający.

Balaena, *ae, ż.* wieloryb.

Bālānus, *i, ż.* żołądz = glans; 2) gatunek dużych kasztanów.

Bālātō, *ōnis, m.* balamut, hultaj, lizus, pieczeniarsz. 2) przewisko figlarza Serwiliusza.

Bālātus, *us, m.* beczenie.

Balbus, *a, um,* zająkliwy, bełkot. 2) B. rzymskie przewisko.

Balbūtio, *4.* jękać się, zaczynać się w mowie; — przenoś. de natura deorum (niezrozumiale mówić), z 4 przyp. perpanca; pieszczołowie nazwać, balbutit Scaurum.

Bāleāres insulae albo **Baleares**, *ium, ż.* wyspy Balearskie na morzu Śródziemnym, Majorka, Minorka; stąd *a)* Balearis, *e,* Balearski, *rzeczow.* Balearia, *is, m.* Balearczyk, najczęściej w licz. ma. *b)* Balearicus, *a, um,* Balearski,

rzeczow. Balearicus, przydomek Kw Cecyl. Metella.

Bālīneum, *i* balneum, *i, n.* w licz. mn. balinea albo balnea, także balneae, *arum,* łaźnia, kąpiel.

Ballista, *ae, ż.* zamek w Ligurii. **Ballista**, *ae, ż.* kusza, machina wojenna, używana przy oblężeniach do ciskania większych kamieni.

Balneārius, *a, um,* do kąpeli należący; stąd balnearium *ii, n.* miejsce do kąpeli.

Balneātor, *ōnis, m.* utrzymujący łaźnię.

Bālo, *l.* beczéd.

Balsāmum, *i, n.* balsam; także drzewo balsamowe.

Balteus, *i, m.* także *um, i, n.* pas, pendent do miecza. 2) obwód, okrąg = praecinctio w amfiteatrze.

Bambalio, *ōnis, m.* przewisko rzymskie; wyraz obelżywy.

Bandūtia, *ae, ż.* źródło przy Wenuzyi.

Bantia, *ae, ż.* miasto w Apulii; stąd Bantinus, *a, um,* Bantyński

Bārāthrum, *i, n.* otchłań, przepaść, kraina umarłych; — przenoś. b. macelli (o człowieku nienasyconym); barathro donare (przetworzyć).

Barba, *ae, ż.* broda, u ludzi i zwierząt, b. promittere (zapaść); b. promissa (długa); b. vellere alicui (znak wzgardy).

Barbāna, *ae, m.* rzeka w Illirii.

Barbāre, *przysł.* po cudzoziemsku; — przenoś. błędnie, niezgrabnie, nieumiejętnie, loqui, exclamare, laedere aliquid.

Barbāria, *ae, i* -es, *ei, ż.* kraj obcy; niepoprawność w mowie, dzikość obyczajów, niezgrabność w obojętściu się.

Barbaricus, *a, um,* cudzoziemski, obcy, *rzeczow.* barbaricum, *i, a.* kraj obcy; — przenoś. nieobyczajny, prostacki, dziki, nieokrzesany

Barbāris mus, i, *m.* niepoprawność w mówieniu.

Barbarus, a, um, cudzoziemski, obcy; *rzecow.* barbarus, i, *m.* cudzoziemiec, barbara, ae, *ż.* cudzoziemka, barbarus hic ego sum, quia non intelligor ulli. Grecy nazywali tym wyrazem wszystkich cudzoziemców; Rzymianie tych, co nie byli ani Rzymianami, ani Grekami, barbarus nihil doli subesse credens (o królu perskim); barbarorum maximam vim prostravit (o Persach); — przenoś. nieukształcony, nieokrzestany, dziki, barbarzyński, gentes immanitate barbarae. [juvenis.

Brabatulus, a, um, bródkę mający, **Barbatus**, a, um, brodaty, o ludziach i zwierzętach, unum aliquem ex barbatis illis (o dawnych Rzymianach, którzy brodę nosili); *b)* kozieł; hircus barbatus 2) **Barbatus**, i, *m.* przydomek Rzymski

Barbitos, i, *m.* i *ż.* lutnia; także: poezya liryczna, nec Polyhymnia refugit tendere barbitor.

Barbula, ae, bródka 2. **Barbula**, ae, *m.* przydomek rzymski.

Barbus, i, *m.* barwana, ryba

Barcae, patrz **Barce**.

Barcāni, orum, *m.* lud Partów.

Baroas, ae, *m.* naczelnik rodu Hamilkara i Hannibala, stąd przydomek pierwszego; *a)* **Barcacus**, a, um, od Barkasa pochodzący; *b)* **Barcinus**, a, um, należący do rodziny Barkasa, i **Barcini**, orum, *m.* familia Barkasa.

Barce, es, *ż.* miasto w Cyrenaice; stąd **Barcae**, orum, *m.* Barceowie, plemię koczujące.

Barcinus, patrz **Barcae**.

Bardus, a, um, głupi, tępy.

Bargusii, orum, *m.* lud w Hiszpanii tarrakonenski.

Bargyliae, arum, *ż.* i **Bargyla**, orum, *n.* miasto w Karyi; stąd *a)* **Bargyletae**, arum, *m.* Bargiletowie. *b)* **Bargylicticus**, a, um, Bargiletycki.

Barium, ii, *n.* miasto w Apulii.

Bāro, ōnia, *m.* głupiec.

Barrus, i, *m.* słoń,

Bāsilicus, a, um, królewski, pański, wspaniały; **basilica**, ae, *ż.* wspaniała z kolumnami gmach publiczny w Rzymie, gdzie się odbywały sądy i schodzili się kupcy (gielda).

Bāsis, i całować.

Bāsis, is, *ż.* podstawa, spód, postument, statuae, columellae, tropaeorum; trianguli.

Bāsium, ii, *n.* calus, całowanie, b. dare, jactare.

Bassānia, ae, *ż.* miasto w Illiryi; stąd **Bassanitae**, arum, *m.* Bassanici.

Baasāreus, ei, *m.* przydomek **Bachus**a; stąd **Bassaricus**, a, um, **Bachusowy**; **Bassaris**, idis, *ż.* = **Baccha**.

Bassus, i, *m.* przezwisko rzymskie.

Bastarnae, i **Basternae**, arum, *m.* dawny lud przy Karpatach.

Bātāvi, orum, *m.* **Batawowie**, **Hollandrzy**, lud Celtycki, od których wzięła nazwisko wyspa leżąca między rzekami Waal, Maas i morzem, insula Batavorum; stąd **Batavus**, a, um, **Batawki**, **Hollandzki**.

Bātillum, i, *n.* fajerka.

Battus, i, *m.* założyciel Cyreny w Libii; stąd **Battiaades**, ae, *m.* potomek **Battusa**, w liczn. Cyrenejczycy.

Bātulum, i, *n.* miasto w Kampanii **Batuo**, ui, 3. bić, stukać, os, *aliqui*; nieprzech, walczący, bić się.

Baucle, idis, *ż.* żona **Filemona**.

Bazaria, ae, *ż.* kraina w Sogdyanie.

Bdelli m, ii, *n.* drzewo wysokości drzewa oliwnego, czarne, wonne. **Beāte przyst.** szczęśliwie, błogo!

Beātitas, ātis, i beatitudo, inis, ż. szczęśliwość, błogosławieństwo.

Beātus, a, um, szczęśliwy, błogi, błogosławiony; *reczow.* beatum, szczęście; w *szeregól.* a) w odniesieniu do dóbr doczesnych: majątny, zamożny, dobrze się mający, homo, mulier; stąd beati, bogacze; republica, reipublicae status; rus (urodzajny); vox (pełny), ingenii ubertas, rerum verborumque copia; b) beati, zmarli, sedes beatae, beatorum insulae, (przy zachodnim brzegu okręgu ziemskiego podług dawnych wyobrażeń).

Bēbryces, um, m. lud w Bitynii, dawniej Bebrycyi, krainie Azyi Mniejszej. Stąd Bebrycius, a, um, Bebrycki, gens, albo króla Bebryksa dotyczący.

Belgae, arum, m. Belgowie, mieszkańcy Gallii Belgijskiej, Belga, ae, m. Belgijszyk. Stąd a) Belgicus, a, um, Belgijski; Gallia B albo samo Belgica północna część Gallii. b) Belgium fi, część Gallii Belgijskiej.

Bell-, patrz Belus.

Bellāria, orum, n. wety, lakocie.

Bellātor, ōris, m. wojownik; *przym.* bitny, waleczny, wojowniczy, equus, koń do boju.

Bellātrix, icis, ż. bohaterka, do wojny usposobiona; — przenoś. iracundia.

Belle, *przysł.* grzecznie, przyjemnie, wybornie; epistola belle scripta; belle se habere, b. habere albo b. esse, mieć się dobrze, być w dobrym stanie; b adhuc, dotąd idzie, dotąd dobrze.

Bellērōphon, ontis, m. i -ontes, ae, m. wnuk Syzyfa, który zabił Chimerę; stąd Bellerophonteus, a, um, do Bellerofonta odnoszący się.

Bellieōsus, a, um, waleczny, wojowniczy.

Bellious, a, um, wojenny; ściągają-

cy się do wojny, disciplina, virtus; *reczow.*, bellicum, i, n. znak trąba dany, hasło do bitwy, bellicum canere. 2) więćj poet. = bellicosus, Romulus, civitas.

Belliger, ěra, ěrum, bitny, wojenny.

Belligěro, 1. wojować, wojnę prowadzić, walczyć.

Bellipōtens, tis, bitny, waleczny.

Bello, 1. wojować, toczyć wojnę, w ogóle: walczyć, ne bellare per-severaret; cum aliquo; adversus aliquem, alicui, per aliquem, inter se; bellum bellare; animo bellare cum aliquo, byćnieprzyjacielskiego usposobienia.

Belloccasi, orum, m. lud w Gallii lugduńskiej.

Bellōna, ae, ż. bogini wojny.

Bellōvāci, orum, m. lud w Gallii belgijskiej.

Bellua- bellui-, patrz belua

Bellum, i, n. wojna, neque pax neque b.; b. Helvetiorum (z Helwetami); hoc bello; bello i belli (w wojnie); vel domi vel belli, belli domique, domi bellique, domo bellique, domi belloque, bellum commovere, wzniecać; parare, comparare, adornare, przygotować się do wojny; administrare, gerere, agere, prowadzić; ducere, przyciągać, przewlekać; inferre, wydać, wypowiedzieć; bello persequi aliquem, ściagać zbrojnie; bellum delere, componere, przytłumić, ukończyć; administrare, zarządzać; bellum bellare, prowadzić; — przenoś. klótnia, spór, zwada, bellum indocere philosophis; cum improbis aeternum bellum suscipere; 2) zamiast proelium, bitwa, potyczka, copias ad bellum educere; bellum apud Cibalam instruens.

Bellus, a, um, zgrabny, udatny, ładny, dogodny, przyjemny, homo; epistola; subsidium senectuti bel-

lissimum, dobry, fama: zdrów, fac bellus revertare.

Belua, i bellua, ae, *ż.* zwierz, p-twór, b. Lerna; o ludziach: immanis belua (Werres); non sum fera belua; inutilis, impura b także: avaritia, b. fera. Stąd a) beluinus, a, um, zwierzęcy, bydłęcy; b) beluōsus, a, um, pelen dzikich zwierząt, potworów.

Bélus, i, *m.* 1) założyciel państwa Babilońskiego; 2) król Egiptu. Stąd a) Belides, ae, *m.* Belida (syn albo wnuk Belusa). b) Belis, idis, *ż.* zwykle w licz. mn. Belidy, wnuczki Belusa, córki Danausa. 3) bóstwo indyjskie. 4) rzeka w Fenicyi.

Benacus, i, *m.* jezioro Garda.

Bene, *przysł.* st. wyż. melius, najw. optima, dobrze we względzie fizycznym, umysłowym i moralnym, a zatem: a) dobrze, przyjemnie, dogodnie, stosownie, obficie, dostatecznie; i t. p.; dobrze, rzetelnie, poczcziwie i t. p., także: ze względu na skutek, szczęśliwie, pugnare, agere, vertere i t. p.; bene dicere, dobrze, dokładnie mówić; bene dicere alicui, o kim dobrze mówić; bene facere, dobrze robić, dobry skutek wywierać (o lekarstwach); b. facta, dobre, szlachetne czyny, zasługi; bene facere alicui, komuś dobrodziejstwo albo grzeczność wyświadczyć; sibi facere b., zrobić sobie przyjemność, co dobrego; działać na swoją korzyść; bene est alicui, dobrze się powodzi, dobrze mu z tém; bene est, bene habet, dobrze jest, dobrze idzie, jestem zadowolony; bene vendere, drogo przedawać; b. emere, tanio kupować; z przym lub przysł. drugim: dosyć, bardzo, znacznie, b. magnus, robustus; b. longe, b. mahe.

Benedico, dixi, dictum 3. patrz bene

Benefacio, feci, factum 3. patrz bene.

Beneficentia, ae, *ż.* dobroczynność.

Beneficiarius, a, um, do dobrodziejstwa należący, res; stąd beneficiarii, orum, *m.* żołnierze uwolnieni od ciężkiej pracy (sypania szanćów, kopania rowów, noszenia wody), z laski wodza uprzywilejowani.

Beneficium, ii, *n.* a) dobrodziejstwo, przysługa; beneficium, za pośrednictwem, wstawieniem się, przyłożeniem się, z laski, przy pomocy czyjś albo czego, nostri consulatus beneficio; quem Caesar, meo beneficio, in Novocomenses retulit b) zaszczyt, wynagrodzenie, wywyższenie, cooptatio collegiorum ad populi beneficium transferebatur; c) beneficium liberorum, przywilej uwalniający od pewnych zobowiązań urzędowych, mianowicie od opieki takich, którzy mieli kilkoro dzieci; d) także: osoby do wynagrodzenia lub wywyższenia przeznaczone, zwykle w tém znaczeniu używa się licz. mn.; in beneficiis ad aerarium relatus est.

Beneficus, a, um, dobroczynny, usłużny, step. wyż. beneficentior, najwyższ. beneficentissimus.

Beneventum, i, *m.* miasto Hirpinów w Samnium; stąd Beneventanus, a, um, Beneventański.

Benevōle, *przysł.* życzliwie, laskawie, dobrotliwie.

Benevolentia, ae, *ż.* życzliwość, sprzyjanie, dobroć, przychyłość, miłość; także: dowód życzliwości, talem b. lacrimans accepit.

Benevōlus, a, um, życzliwy, laskawy st. wyż. benevolentior, najw. benevolentissimus, erga aliquem, alicui

Benigne, *przysł.* 1) pod względem chęci: dobrotliwie, laskawie, chętnie, przyjaźnie, życzliwie; beni-

- gne albo b. dicis, jesteś bardzo łaskaw, bardzo dziękuję, łobowiażany, wdzięczny jestem (nawet kiedy się czego nie przyjmuje, kiedy się odmawia) b. dicis, bardzo dziękuję, nie chcę, Hor. ep. I 62; 2) pod względem czystości dobroczynnie, szczerobroć, hojnie, obficie.
- Benignitas**, *ātis*, *Ń*. życzliwość, dobroć, dobroćliwość, łaskawość, uprzejmość; dobroczynność, dobrodzieństwo, przysługa.
- Benignus**, *a, um, 1*) uprzejmy, życzliwy, łaskawy, przyjazny, oratio benigna; benigno vultu aliquem excipere; 2) szczerobroć, usłużny, dobroczynny, z przyp. 2 b. vini somnique, szczerze używający; — przenoś. żyzny, bujny, płodny, ager, terra; vena ingenii.
- Beo**, *1*. uszczęśliwiać, obdarzać. aliquem aliqua re.
- Berecynthius**, *a, um*, tyjący się góry Berecynth w Frygii, poświęconej Cybeli, stąd frygijski; mater, albo samo Berecynthia, Cybele; stąd Berecynthius, *a, um*, należący do Cybeli, jej czci i uroczystości, heros (Midas); tibia.
- Berenice**, *es, Ń*. 1) córka Ptolomeusza Filadelfa, żona Ptolomeusza Ewergeta; 2) imię kilku miast np. Cyrenaiki; stąd Berenicis, *idis, Ń*. okolica Cyrenaiki.
- Bergömmum**, *i, n*. miasto w Gallii cyzalpińskiej.
- Beroea**, *ac, Ń*. miasto w Macedonii; stąd a) Beroeaeus, *i, m*. Beroeńczyk; b) Beroeenses, *ium, m* Beroeńczycy.
- Berönes**, *um, m*. lud w Hiszpanii tarrakoneńskiej.
- Berytus**, *i, Ń* miasto na pobrzeżu fenickiem.
- Bes**, *bessis, m* dwie trzecie części
- całości, więc względem assa 8 uncji; foenus ex triente Iduibus Quintilibus factum erat bessibus, procent z $\frac{1}{3}$ postąpił na $\frac{2}{3}$, to jest, podług naszej rachuby od 4 do 8 Bessi, *orum, m*. lud w Tracji; stąd Bessicus, *a, um, Bessycki*.
- Bestia**, *ac, Ń*. zwierzę, szczególnieji fera b. albo samo bestia, dziki zwierzę; stąd ad bestias mittere condemnare (skazać na walkę z dzikimi zwierzętami). 2) Bestia, *ae, Ń*. przewisko familii rzymskiej.
- Bestiarius**, *a, um*, tyjący się zwierząt, ludus, igrzysko, walka człowieka ze zwierzętami dzikimi; *rzeczow.* bestiarius, *ii, m*. człowiek walczący ze zwierzętami.
- Bestiola**, *ae, Ń* zwierzątko.
- Beta**, *ac, Ń*. ćwikła, burak.
- Betula**, *ac, Ń*. brzoza.
- Bezira**, *ac, Ń*. miasto w Azji u stóp góry Paropamizus.
- Bias**, *antis, m*. jeden z siedmiu mędrców z Pryeny w Jonii.
- Bibaculus**, *i, m*. rzymskie przewisko.
- Bibliopöla**, *ae, m*. księgarz.
- Bibliothöca**, *ae, Ń*. księgozbiór, biblioteka.
- Biblus**, *i, Ń*. roślina egipska, na której liściach zasuszonych pisano.
- Bibö, bibi, 3**. pić, b. e gemma, albo b. gemma, *b. auro* (z kielichów drogocnymi kamieniami, złotem ozdobnych); b. uvam, aut bibe aut abi, albo pij albo idź precz; bibere more Graeco, od małych kieliszków do wielkich puharów przejść; poet. b. flumen, mieszkać nad rzeką. — przenoś. nasiąkać, wysysać, ciągnąć w siebie, sat prata biberunt; hortus aquas bibit; lanae colorem bibunt; hasta b. cruorem; b. amorem; b. auribus (słuchać chętnie)
- Bibracte**, *is, n*. główne miasto Eduów

Bibrax, actis, *ż.* miasto Remów w Gallii belgijskiej.

Bibrōi, orum, *m.* lud w Brytannii.

Bibulus, a, um, pragnący napoju, chciwie pijący, Falerni liquidii;—przenos. wciągający wilgoć, nubes, lapis, lana, arena; charta (bibuła) papier przebijający; aures (chciwie słuchania). 2) Bibulus, i, *m.* rzymskie przewisko.

Biceps, cipitis, dwugłowy; dwuwierzchołkowy, Parnassus; na dwa stronnictwa podzielony, civitas.

Bicolor, ōris, dwubarwny.

Bicorniger, era, erum, dwurogi, przezwisko Bachusa.

Bicornis, e, dwurogi, caper, Fauni; luna; furca; fluvius (na dwa ramiona dzieląca się, dwa ujścia mająca).

Bicorpor, ōris, dwucielisty.

Bidens, tis, dwuzęby; *rzeczow.* rodz. *m.* narzędzie do rozbijania ziemi, motyka; rodz. *ż.* zwierzę ofiarne o dwóch zębach, szczególniej owca; w ogóle: owca.

Bidenis, patrz Bidis.

Bidental, ūlis, *n.* piorunowisko, miejsce rażone piorunem, na którym zwierzę (bidens) dla przeblagania bogów na ofiarę zabijano.

Bidis, is, *ż.* miasto w Sycylii, stąd a) Bidensis, e, bidenski. b) Bidini, erum, *m.* Bidyńcy.

Biduum, i, *n.* przeciąg dwóch dni; biduo post, po dwóch dniach, we dwa dni potem.

Biduus, a, um, dwudniowy.

Biennium, ii, *n.* przeciąg dwóch lat, biennio, przez dwa lata.

Bifariam, przyst. na dwoje, na dwie strony.

Bifidus, a, um, na dwie części rozłupany, podzielony.

Biforis, e, o drzwiach otwierających się na dwoje, b valvae;

2) o flecie: mającym dwa otwory, do wydania wyższych i niższych tonów, biforem da tibia cantum.

Biformatus, a, um, i biformis, e, dwukształtny. [Janus.

Bifrons, tis, dwa czoła mający, Bifurcus, a, um, rosochaty, rozdwojony.

Biga, ae, *ż.* zwykle w licz. mn. bigae, arum 1) uprząż parokonna; 2) wóz mający parę zwierząt zaprzężonych; stąd bigatus, a, um, (numus) pieniąż mający na stęplu wóz parokonny.

Bigerra, ae, *ż.* miasto Oretanów w Hiszpanii tarrakoneńskiej.

Bigerriones, um, *m.* lud Gallii akwitańskiej.

Bigugis, e, w parze zaprzężony, lynces; equi; podwójny, fasces (peki dwóch konsulów).

Bigugus, a, um, w parze zaprzężony, equi, albo samo bigugi; certamen bigugum, walka z wozów parokonnych.

Bilbilis, is, *ż.* miasto i rzeka w Hiszpanii tarrakoneńskiej.

Bilibra, ae, *ż.* dwa funty.

Bilibris, e, dwufuntowy, dwa funty ważący.

Bilinguis, e, dwujęzyczny, dwoma językami mówiący; nieszczerzy, obłudny

Bilis, is, *ż.* żółć;—przenos. gniew, niechęć, bilem movere, rozgniewać; 2) atra albo nigra, melancholia; bilis suffusa, albo suffusio bilis luridae, żółtaczka.

Bilix, icis, dwudrótowy, lorica.

Bilustris, e, dziesięcioletni.

Bimāris, e, przy dwóch morzach leżący, Corinthus.

Bimaritus, i, *m.* mający dwie żony

Bimāter, tris, *m.* dwie matki mający, przezwisko Bachusa.

Bimembris, e, podwójne członki mający, jak Centaurowie

Bimestris, e, dwumiesięczny

Bimus, a, um, dwuletni; 2) do dwóch lat ściągający się, sententia, wyrok przedłużający rządy przewinicy na dwa lata.

Bini, aa, a, po dwóch, po dwie, po dwa, remationes binae per quinque dies; z rzeczownikami, które tylko w licz. mn. są używane, albo w licz. mn. mają odmienne znaczenie: castra, literae, copiae; także przy liczbach: bina milia, si bis bina quot essent didicisset; o osobach i rzeczach, które się liczą razem, w parze: annui bini reges, consules (po dwóch na jeden rok); bini boves (para wołów).

Binominis, e, dwumienny

Bion i **Bio**, ónis, m. uczeń Teofrasta znany jako satyryk, około r. 300 przed Chr., stąd **Bioneus**, a, um, uszczypliwy, dowcipny

Bipalmis, e, dwupiędziowy.

Bipartio, 4. dzielić na dwie części **bipartitus**, podzielony na dwie części, z dwóch części składający się; stąd **bipartito**, przysł. w dwóch częściach, podwójnie, z dwóch stron

Bipātens, tis, z dwóch stron otwarty

Bipōdalis, e, dwustopowy.

Bipennifer, ēra, ērum, noszący obosieczną siekiere

Bipennis, e, obosieczny, rzeczow. **bipennis** (securis), is, ż. oręż obosieczny

Bipes, pēdis, dwunogi, o dwóch nogach; rzeczow. w licz. mn. bipedes, zwierzęta dwunożne.

Birēmis, e, dwuwiosłowy, o dwóch wiosłach, jako rzeczow.: parva birēmis; b) dwa rzędy wiosł mający, dwa rzędy ław dla robiących wiosłami.

Bis, przysł. dwa razy, b. consulfactus, który dwa razy był konsulem; przysłowie: bis ad eundem

(lapidem offendere), dwa razy jeden błąd popełnić.

Bisaltae, ārum, m. lud w Macedonii nad rzeką Strymon: stąd **Bisaltica**, albo **Bisaltia**, ae, ż. kraj Bizaltów.

Bisaltis, idis, ż. córka Bizaltesa (Teofana). [pontyda.

Bisante, ēs, ż. miasto nad Pro-Bistōnes, um, m. Bistonowie, lud Tracki; stąd a) **Bistonis**, idis, ż. do Bistonii należąca, rzeczow. rodem z Tracyi. b) **Bistonius**, a, um, bistoński, tracki

Bisulcus, a, um, na dwoje rozdzielony, unguła.

Bithyni, ōrum, m. Bityńczykowie, mieszkańcy krainy zwanéj Bithynia, ae, ż. w Azyl Mniejszej. b) **Bithynicus**, a, um, bityński, rzeczow. Bithynicus, jako przydomek Pompejusza; c) **Bithynis**, idis, ż. kobieta z Bitynii. d) **Bithynus**, a, um, należący do Bitynii

Bito, albo **Biton**, ōnis, m. brat Kleobisa, syn argiwskiej kapłanki Cydyppey.

Bitūmen, inis, n. klej ziemny, smolny, stąd **bitumineus**, a, um, dotyczący się kleju smolnego viros b. = bitumen

Bituriges, um, m. Biturygowie, lud w Gallii akwitańskiej, także: w licz. pojed. Bituryx, Bituryg.

Bivium, ii, n. droga rozstajna; od bivius, a, um, rozstajny, o dwóch drogach; także: **Bivius**, ii, m. imię rzymskie.

Blandae, arum, ż. miasto w Lukanii.

Blande, przysł. pochlebnie, łagodnie, przyjemnie, grzeczenie.

Blandiloquens, tis, łagodnie, pochlebnie mówiący: stąd **blandiloquentia**, ae, ż. mowa łagodna, przymilanie się w mówieniu

Blandimentum, *i, n.* przymilanie się, pochlebianie, ponęta, ujmowanie, najczęściej w licz. mn. multa blandimenta plebi data.

Blandior, *4.* pochlebiać, przymilać się, alicui, auribus; votis suis; coeptis; voluptas blanditur suaviter sensibus nostris (wabi, przyręca).

Blanditia, *ae, ż.* pochlebstwo, pieszczota, przymilanie się, najczęściej w licz. mn. adhibere blanditias; dicere blanditias alicui; ponęta, b. voluptatum; lectionis poetarum.

Blandus, *a, um,* przyjemny, pochlebny, przymilaniem się nakłaniający do czego, blandum ducere quercus; powabny, przyjemny, ładujący, ponętny, vox, oratio, verba, consuetudo, voluptas, illecebrae voluptatis.

Blatéro, *1.* paplać, bredzić, z *4* przyp. stulta, verba vitiosa; stąd blatero, onis, *m.* papla.

Blatta, *ae, rodzaj żeński mól;* stąd blattarius, *a, um,* tyczący się mólów; b. balnea, ciemne łaźnie.

Blatta, *ae, ż.* purpura, szkarlat; stąd blattinus albo blatteus, *a, um,* szkarlatny, purpurowy.

Blaudemius, *a, um,* pochodzący z Blandus we Frygii.

Boarius, *a, um,* do wołów odnoszący się, forum b., rynek wołowy.

Boochus, *1, m.* król Maurytanii; 2) roślina od jego imienia nazwana.

Boebe, *es, ż.* miasteczko i jezioro w Tessalii; stąd *a)* Boebeis, idis, *ż.* jezioro Boebe; *b)* Boebētus, *a, um,* bebejski, tessalski.

Boeotarches, *ae, m.* najwyższy urzędnik w Beocyi.

Boeōti, *orum (wskrót. um), m.* Beotowie, mieszkańcy Beocyi, krainy w Grecyi środkowej. Stąd *a)* Boeotius, *a, um,* beotycki i Boeotii,

orum, m. Beotowie; *b)* Boeotus, *a, um,* beotycki.

Boēthus, *1, m.* filozof stoicki. 2) sławny rzeźbiarz.

Boji, *orum, m.* lud mieszkający tu i wdzwie w Gallii, Italii, Germanii i Noryku; stąd *a)* Boja, *ae, ż.* kraina Bojów. *b)* Bochemum, albo Boichemum, *1, n.* kraj Bojów

Bolae, *arum, ż.* miasto Ekwów w Lacyum; stąd Bolanus, *a, um,* bolanski, i Bolani, *orum,* Bolanowie.

Bombyx, *yota, ż.* jedwabnik, owad robiący jedwab

Bomilcar, *aris, m.* wódz kartagiński; 2) przyjaciel Jugurty.

Bona Dea, bogini czczona od samych Rzymianek w domu żony kapłana zwanego Pontifex Maximus.

Bonitas, *atis, ż.* dobry przymiot, dobroć, agrorum, aquae, vocis; pod względem duchowym i moralnym: wyborność władz umysłowych, dobroć, dobroć serca, poczciwość, rzetelność, prawość, miłość rodzicielska, naturae, ingenii, causae, verborum.

Bononia, *ae, ż.* miasto w Gallii cyzalpińskiej, Bologna; stąd Bononiensis, *e,* bonoński z Bononii, albo przy Bononii; 2) miasto w Gallii belgijskiej, dziś Boulogne.

Bonum, *1, n.* dobre; *a)* w licz. mn. bona, *orum, n.* dobra, majątek, b. publicare, vendere, restituere; possidere; esse in bonis, być w posiadaniu majątku; *b)* bonum, pożytek, korzyść; in bonum aliquid vertere; b. publicum; b. omnium, dobro powszechne, dobro kraju; leges ex bono et aequo, patz aequus; quis ullam ullius boni spem in eo haberet (któżby się od niego czego dobrego spodziewał); quid mihi

sit boni (cóżby mi to pomogło); cui bono (w jakim celu, na co); e) w duchowym i moralnym względzie: dobro, dar, talent, cnota, bona naturae, animi; multa alia ab natura habuit bona; naturali quodam bono; nihil quidquam melius a diis homini datum (żadne większe dobro, nic lepszego); summum bonum; bonum mentis est virtus; bona aut mala (zalety albo błędy); acer bonorum et vitiorum suorum iudex.

Bonus, a, um, stop. wyż. melior, najwyż. optimus, 1) dobry, mianowicie: 1) w fizycznym i duchowym względzie: numi, calamus, portus; vox; carmina, scripta; artes (przymioty), indoles, memoria; a) pod względem rodu, pochodzenia: znakomity, szlachetny, b. genere natus; civem Atticam bonam, bonis prognatam; b) pod względem powierzchowności: piękny, ładny, przystojny, bona forma mulier, cervix; c) co do usposobienia i działania: dobry, zdatny, zręczny, dzielny, b. gubernator, poeta, artifices; szczególnie w działaniach wojennych: boni malique; boni atque ignavi, vir pace belloque bonus; bello meliores, optimi; d) co do liczby: dostateczny, znaczny, bona pars sermonis; b. pars hominum; sit bona librorum copia; 2) we względzie moralnym: dobry, prawy, rzetelny, poczciwy, szanowny, cnotliwy, b. animo facere, esse in aliquem; b. consilio; b. fides, amicitia, conscientia, opera, causa; e) osobach: paterfamilias, amicus, socius; femina; często: vir b. albo samo bonus, w przemówieniu przyjacielskiem do kogo: przyjacielu, mój kochany, o bone; bone; boni; czasem ironicznie: bone custos defensorque provinciae; bo-

ne accusator; także: Bonus, jako przydomek Focycona, poczciwy. a) Pod względem politycznym: dobrze myślący, patriota, prawy, wierny, civis, vir; optimarum partium esse; b) łaskawy, przychylny, życzliwy, des bonus veniam; vos Manes este boni; sis bonus e felixque tuis; eo velim uti possem bono in me; stąd Bona Dea (patrz. wyżej) i przydomek Jowisza: J. Optimus, Maximus (pisze się zwykle J. O. M. II) pod względem stanu zdrowia, położenia, okoliczności: dobry, wyborny, czerstwy, zdrowy, silny, color; sanguis, aetas (młodość), valetudo, ovis; meas; bone animo esse, albo bonum animum habere być dobrej myśli; także: dobry, wyborny, pożądany, tempestas; omnibus optimis rebus usus (stan gospodarstwa pod każdym względem pomyslny); b. res, przysmaczki, łakocie; 2) dobry, przyjemny, przyjazny, szczęśliwy, dies, exitus; fata; fortuna; fama, spes; (porów. gratia i venia); bonae res; pomyslnie położenie, szczęście; in bonam partem accipere; przyjazny, z dobrą wróżbą, aves, auspiciam, bona verba; quod bonum, faustum, felix, fortunatumque sit (sposób mówienia przy rozpoczęciu jakiej ważnej rzeczy używany); bonum factum, formuła używana w edyktach; 3) ad aliquid, i alicui rei, dobry, stosowny, przydatny, odpowiedni; bonum est, melius est, to jest dobre, przydatne, pożyteczne, lepsze i t. p., także z tryb. bezok. optimum esse ratus (aważając to za najlepsze i najstosowniejsze).

Boo, 1. krzyżać, rycząc, brzmieć
Bootes, ac albo is, stróż nie-
 dzwiedzia, poganiacz: gwiazdozbiór

Bora, ae, m. góra w Macedonii.
 Boreas, ae, m. wiatr północny;
 vento B. (przy wietrze pół-); stąd
 północ; boreas, a, um, północny
 Borni, órum, m. zamek na pół-
 wyspie Trackim.

Borysthènes, is, m. rzeka w Sar-
 macyi, Dniepr; stąd a) Borysthe-
 nidae, arum, m. mieszkańcy nad
 Dnieprem; b) Borysthenius, a, um,
 dotyczący się tej rzeki

Bos, ovis, m. i ż. bydło, wół, kro-
 wa; bovi clitellas imponere, wil-
 kiem orać, przystowie, poruczyć
 komu to, do czego niezdatny; 2)
 ryba morska, gatunek płaszczki

Bospörus, i, m. Thracius, ciśnieina
 Konstantynopolitańska; Cimmericus,
 ciśnieina Jenikale; samo Bosporus,
 kraina rozciągająca się od ciśniei-
 ny Cymmeryjskiej aż do Kolchidy;
 miasto Bosporus. Stąd a) Bospo-
 ranus, a, um, Bosporański i Bos-
 sporanus, i, m. Bosporańczyk, zwy-
 kle w licz. mn. mieszkańcy kra-
 iny Bosporu. b) Bosporius, a, um,
 i Bosporicus, a, um, bosporyjski
 Boviánium, i, n. główne miasto Pen-
 trów w Samnium.

Bovillae, arum, ż. miasto w La-
 cyum, stąd Bovillanus, a, um, bo-
 villański, także: pugna Bovilla
 (o zamordowaniu Klodyusza przez
 ludzi Milona). 2) miejsce w kra-
 inie Arpinum, stąd Bovillanus, bo-
 villański

Bovillus, a, um, wołowy, grex.

Braca, ae, (bracca), zwykle w licz.
 mn. bracae, arum, ż. spodnie dłu-
 gie i szerokie; stąd bracatus, a,
 um, w spodnie bracae zwane ubra-
 ny; a ponieważ je pierwiastkowo
 Persowie, Gallowie i inni cudzo-
 ziemcy nosili, znaczy więc braca-
 tus cudzoziemski; Gallia br. =
 Transalpina, Narbonensis; cogna-
 tie braccata, szyderczo: pokrewień-

stwo z Gallami, jako z barbarzyń-
 cami.

Brachium, ii, n. ręka dolna, od dło-
 ni aż do stawu łokciowego (dal-
 sza część nazywała się lacertus);
 w ogóle: ramię, supra dextrum
 brachium; przystowia: brachia sua
 praebere alicui rei (pomagać, stać
 się uczestnikiem czego); levi bra-
 chio agere (chodzić koło czego
 niedbale); molli brachio objurgare
 (łagodnie strofować); dirigere bra-
 chia contra torrentem (opierać się
 mocniejszemu); — przenos. o wszyst-
 kiem, co ma podobieństwo do ra-
 mion: o kleszczach raka i nie-
 dźwiadka, brachium cancris omni-
 bus majus; brachia contrahit scor-
 pius: o drzewach: in brachia ra-
 morum spargi; o rzekach: b. flu-
 minis: o obłężeniach: brachia du-
 cere: o poprzeczném drzewie na
 maszcie. intendi brachia velis; o
 odnogach rzek: fluminis; o łańcu-
 chach gór: brachia emittit. Stąd
 a) brachialis, e, ściągający się do
 ramion; b) brachiatus, a, um, ma-
 jący ramiona lub gałęzie. c) bra-
 chiolum, i, n. ramionko, rączka.

Bractea, ae, ż. cokolwiek jest cien-
 kiego, blaszkowatego, blaszka, li-
 stek, płatek, szczególnieji złota; tak-
 że zdrob. bracteola, ae, ż. auri.
 Stąd bracteatus, a, um, powleczo-
 ny blaszką; — przenos. bracteatus
 leo (złoty jak złoto); felicitas (po-
 zornie jaśniejące); dictum (złote,
 wyborne zdanie).

Branchidae, arum, m. Branchido-
 wie, potomkowie Branchusa, ka-
 plani Apollina w Dydimie.

Brannovices, patrz Aulerici.

Brassica, ae, ż. kapusta.

Bratuspontium, ii, n. miasto w Gal-
 lii belgijskiej.

Breuni, orum, m. mieszkańcy Alp
 w Recyi.

- Breviārium**, ii, *n.* skrócenie, krótki wykaz, historiae Romanae; rationum, imperii.
- Breviloquens**, tis, *krótkomówny*; ztąd **breviloquentia**, ae, *z* krótkość w mowie
- Brevis**, e, *krótki*, pod względem wysokości: mały, niski, judex, forma, hasta, virgulta; co do głębokości: płytki, mialki, brevia vada, albo samo brevia, mialczyzna, mielizna; co do odległości i szerokości: mały, krótki, wązki, via, iter, cursus; aqua, w odniesieniu do czasu: krótki, noctes, spatium; brevi tempore, albo spatio, albo samo brevi, w krótkim czasie, wkrótce; ad breve, na krótki czas; ztąd o rzeczach krótkiej trwałości: krótki, trajectus, occasio, labor, imperium, rosa (nietrwała, znikoma), dominus (krótko żyjący); także o zgłoskach i wyrażeniu: krótki, syllaba, narratio; brevi albo brevibus verbis, w krótkości, w niewielu słowach; breve faciam, dicam, skrócę, w krótkości powiem; in breve cogere, skrócić; brevis esse laboro, obscurus fio; w ogólności: mały, szczupły, mus, census; skromny, coena, mensa.
- Brevitas**, ātis, *z* krótkość, spatii; br. nostra, nasz mały wzrost; o czynie: b. diei, temporis; o krótkości zgłosek i wyrażenia: syllabarum, pedum; br. respondendi, w odpowiedzi; brevitatis causa.
- Breviter**, przysł. krótko, brevis, brevissime, describere; parvo brevius, w ciasniejszej przestrzeni; — equum brevius compellere gyro; o zgłoskach i rozwinięciu myśli: krótko, w kilku słowach, dicere, exponere, describere, declarare.
- Briareus**, ēi, *m.* olbrzym sturęki; stąd **Briarētus**, a, um, tyczący się Bryareja
- Briniātes**, um, *m.* lud w Lignyri.
- Brisēis**, idos, *z*. córka Bryzesa, Hippodamia.
- Britanni**, orum, *m.* Brytannowie, także: w licz. poj. Britannus, i, Brytańczyk, od Britannia, ae, *z*. Britannia (Anglia i Szkocya). Stąd **Britannicus**, a, um, brytański i Britannicus, i, *m.* przezwisko syna cesarza Klaudyusza.
- Brito**, ōnis, *m.* Brytańczyk.
- Britōmartis**, is, *z*. bóstwo Kreteńczyków, nimfa Dyany; 2) Dyana kreteńska.
- Brixellum**, i, *n.* miasto w Gallii cyzalpińskiej.
- Brixia**, ae, *z*. miasto w Gallii cyzalpińskiej; stąd **Brixianus**, a, um, bryksyański.
- Brochus**, i, *m.* rzymskie przezwisko
- Bromius**, ii, *m.* hałasujący, przy domek Bachusa z powodu jego uroczyściwości hałaśliwój; ztąd *przym.* **Bromius**, a, um, do Bachusa należący.
- Bructēri**, orum, lud Germanii nad rzeką Ems.
- Bruma**, ae, *z*. (skrócone z brevis sima); 1) zimowe przesilenie dnia z nocą, najkrótszy dzień w roku; stąd 2) w ogólności: zima, frigida, horrida, intractabilis; 3) cały rok, per quinquagenas brumas, ante brumas triginta
- Brumālis**, e, ściągający się do zimowego przesilenia dnia z nocą, signum, koziorożec; dies, dzień najkrótszy, w ogóle: zimowy.
- Brundisium**, ii, *n.* miasto w Kalabrii; stąd **Brundisinus**, a, um, do Branduzjum należący; i **Brundisini**, orum, *m.* mieszkańcy Brunduzjum
- Bruttii**, orum, *m.* Bruttowie, mieszkańcy południowo-zachodnich Włoch, w licz. pojed. **Bruttius**, ū

- Bruttus, w krainie Bruttów Stąd Bruttianus, a, um, i zwykle Brutus, a, um, do Bruttów odnoszący się.
- Brutus, a, um, ciężki, ociężały, bez czucia, tellus; bez rozumu, głupi, tępy, szczególniej o zwierzętach; 2) Brutus, i, m. przezwisko Rzymian z rodu Juniuszów; stąd a) Brutianus, a, um, b) Brutinus należący do Brutusa.
- Būbacene, es, ż. okolica w Sogdyanie.
- Būbassus, i, ż. miasto w Karyi; stąd Bubasis, idis, ż. z Bubassu pochodząca.
- Būbile, is, n. wołownia.
- Būbo, ónis, m. i ż. sowa.
- Bubūlcus, i, m. parobek od wołów wolopas.
- Būbūlus, a, um, bydła tyczący się, wołowy, krowi.
- Bucca, ae, ż. gęba; quidquid in buccam venit garrere, albo scribere (mówić, pisać, co ślina do gęby przyniesie, paplać, bając); inflare buccas, grać na dętym instrumencie;—przenoś. gniewać się, nadymać się, quin Jupiter ambas buccas illis inflat. 2) grający na flecie; gaduła.
- Buccin-, patrz bucin.
- Bueūla, ae, ż. gęba; część helmu zakrywająca policzki.
- Bucephāla, ae, albo -us, i m. ulubiony koń Alexandra W.; ztąd Bucephalon, i, n. albo Bucephalia, ae, albo Bucephale, es, ż. miasto nad rzeką Hydaspes w Indjach przez Aleksandra W. założone, od tegoż konia nazwane.
- Bucērus, a, um, rogaty.
- Bucina, ae, ż. a) róg pasterski; b) trąba, którą do napadu na nieprzyjaciół, tudzież do zmiany straży (vigilia) znak dawano; ztąd bucina prima, secunda, i t. d. c) koncha Trytona, na której trąbił
- Bucinaōtor, óris, m. trębacz;—przenoś. roznoszący jakie wieści, rozgadujący, existimatiois meae
- Bucolicus, a, um, pasterski; bucolica, orum, n. poemata pasterskie, sielanki.
- Bucūla, ae, (zdrob.), krówka i bucūlus, i, m. byczek.
- Budalia, ae, ż. miasto w Pannonii
- Būfo, ónis, m. ropucha.
- Bulbus, i, m. cebula, także: główka u roślin cebulkowatych; 2) Bulbus, i, m. rzymskie przezwisko.
- Buleutēron, ii, n. = curia.
- Bulla, ae, ż. bańka na wodzie, bańka. 2) dla podobieństwa: cokolwiek wydętego, okrągłego na pasach, drzwiach i t. p. 3) szczególnie tak nazywano ozdobe w kształcie serca, którą tryumfujący i dzieci aż do pełnoletności na szyi nosili, bulla aurea; bulla dignus, dziecinny
- Bullio, 4. kiplić, wrzść.
- Bullis, idis, ż. miasto w Illiryi; ztąd Bullidenses i Bullienses, ium, albo Bullones, um, albo Bullini, orum, mieszkańcy miasta Bullis.
- Bullo, 1. bańka wydawać, wrzść.
- Būmadus, i, m. rzeka w Assyrii
- Bumastus, i, ż. winogrona duże, dorodne.
- Bupālus, i, m. rzeźbiarz z Chios, nieprzyjaciół poety Hipponaksa.
- Buris, is, ż. nasad pługowy.
- Bursavolenses, albo -nenses, ium, m. mieszkańcy miasta Bursavola w Hiszpanii.
- Burziaone, es, ż. miasto w Meryi wyraz wątpliwy.
- Zusiris, idis, m. dawny król Egiptu.
- Bustuārius, a, um, należący do stosów ku paleniu zmarłych; gladiator, szermierz walczący przed stosem zmarłego.
- Bustum, i. n. zgliszcze, stos na

- którym palono umarłych; 2) grób; —przenoś. o człowieku burzącym,
b. legum omnium ac religionum;
b. reipublicae; **b.** nati (o Tereuzu, który pożarł swego syna.)
Buthrotum, *i*, *n.* albo -os, *i*, *ż.* miasto w epirockiej krainie; stąd
Buthrotius, *a*, *um*, butrotycki i
Buthrotii, *orum*, *m.* Butrotowie.
Butrótus, *i*, *m.* rzeka w krainie
Bruttów
Buxentum, *i*, *n.* miasto w Lukanii.

C.

- C**, w skróceniu 1) Cajus; 2) C, jako liczba = 100; 3) condemnno, uznają za winnego.
- Caballus**, *i*, *m.* koń, szkap; *przystawie*: opat arare caballus (nikt nie jest ze swego losu zadowolony); stąd caballinus, *a*, *um*, koński, caro.
- Cabillonum**, *i*, *n.* miasto w Gallii lugduńskiej.
- Cabira**, *orum*, *n.* miasto w Poncie.
- Cabyle**, *es*, *ż.* miasto w Tracyi.
- Cachinnatio**, *onis*, *ż.* chychotanie, śmiech głośny.
- Cachinno**, *i*. śmiać się głośno, do rozpuku; cachinno, *onis*, *m.* śmiezek, śmiejący się zbytecznie; szyderca. [głośny.]
- Cachinnus**, *i*, *m.* śmiech zbytni.
- Caco**, *i*. iść na stolec, in aliquem; c. odorem.
- Cacumen**, *inis*, *n.* wierzchołek, szczyt, koniec ostry, montis rupium, arboris, ramorum, pillorum; — przenoś venire ad summum cacumen, wygórować najwyżej; dojść do największej doskonałości.
- Cacumino**, *i*. zakończyć ostro.
- Cacus**, *i*, *m.* syn Wulkana, zbójca we Włoszech.
- Cadáver**, *eris*, *n.* trup, ścierwo; wyraz obelgi.
- Cadme-**, albo **Cadmi-** patrz **Cadmus**.
- Cadmus**, *i*, *m.* syn króla fenickiego Agenora, założyciel Kadmei w Tebach, który wynalazł gloski albo je wprowadził z Fenicyi. Stąd *a*) **Cadmeis**, *idis*, *ż.* rodem z Kadmei (córka Kadmusa); *b*) **Cadmejus**, *a*, *um*, kadmejski; *c*) **Cadméus**, kadmejski, tebański; także kartagiński; *rzeczow.* **Cadmea**, albo **Cadmia**, *ae*, *ż.* zamek w Tebach.
- Cádo**, **cecidí**, **oásum**, 3 upadać, spadać, velut si prolapsus cecidisset; ex equo; de manibus civium delapsa arma ceciderunt; pila levius casura; cadentia fulmina; lapsa cadunt folia; vela cadunt (zwijają się, spuszczaają się); o grze, wypadkach losowych: wypadac, illud quod cecidit forte; fors ut cuique ceciderit; o gwiazdach: zachodzić, opadać, tristis Orion cadit; stąd cadente die, ku schyłkowi dnia; o rannych upadłych w walce: upadać, poledz, in acie, in proelio, cadere ab aliquo; o bydłach ofiarnych: być zabitym, multa hestia; hoodus; o mia-

stach: zaginać, upaść, być zburzonym, Troja; civitas; o wiatrach: ucichnąć, uspokajać się, uśmierzać się, ustawać, venti vis cecidit; o sztukach teatralnych: upadać, niepodobać się, securus cadat, an recto ste: fabula talo; o sprawach sądowych: przegrać, c. causā, formula; in judicio; o interesach handlowych: upadać, stracić kredyt, nostrum uterque cecidit; w ogóle: zmniejszać się, pretia militiae casura; tracić odwagę, upadać na duchu, animis cadere; animi cadunt; wychodzić ze zwyczaju, z używania, vocabula, 2) upadać na co, in pectus cadit pronus; alicui ad pedes (do nóg); telum in humum; wpadać, in hostem cadunt; o źródłach, rzekach: in amnem, in Hircaniam; zapadać, sol in densam umbram; o zgłoskach, wyrazach: kończyć się, in syllabas longiores; numerose; similiter; melius cadat oratio. — Przenoś. wpadać, podpadać, in conspectum; sub oculos; sub sensum; in morbum; in unius potestatem, in suspicionem; sub unum fortunae ictum; spełznąć na niczém, niendać się, ad albo in irritum; także: res irrita cadit; przypadać na czas, in alienissimum tempus; o wypłacie: przypadać, numi c. in eam diem; odnosić się do kogo albo czego, być stosownym, in te cadit superbia; non cadit in hos mores ista suspicio; in bonum virum non cadit mentiri (nie przystoi); b) z przyp. 3. alicui cadere, przytrafić się, zdarzyć się, wypaść; także: z określeniem przysłówkowém; percommode hoc cadit; res praeter opinionem ceciderat.

Caduceator, oris, m, poseł do przyjmujących dla układania się o po-

kój, rozejm; parlamentarz, od caduceus, i, m albo -um, i, n. laska poselska.

Caducifer, era, erum, noszący laskę poselską, przywilejo Merkuręgo.

Caducus, a, um, spadający, spady, aqua, lacrimae, folia, fulmen, lignum c. in domini caput; także: bello caduci (polegli w boju); hereditas, possessio (nie mający prawnego dziedzica). 2) usposobiony do spadnięcia, dojrzały, zwiedły, vitis, frondes, flos; stąd juvenis, młody rycerz, mający zaginać; — przenoś. znikomy, nietrwały, wątpliwy, przemijający, plonny, próżny, corpus, res, spes, preces, felicitas, fama.

Caduroi, orum, m. lud w Gallii skwitańskiej; stąd Cadurceus, a, um, do Kadurków należący.

Cadus, i, m. naczynie na wino, oliwę, miód, owoce, cados siccare (wypróżnić, także: na popioły i kości umarłych, ossa lecta cadodo aeno. [Kaspijskiem.

Cadūsi, orum, m. lud nad morzem Caecilius, ii, m. imię rzymskiego rodu, którego familia najznakomitsza była Metelli; Caecilius i Caecilianus, a, um, Cecyliański, do Cecyliuszów odnoszący się.

Caecina, ae, m. imię rodu pochodzącego z Etruryi.

Caecitas, atis, f. ślepotą, własny i przenoś. libidinis, mentis.

Caeco, i. zaślepiac, oślepiac, sol caecat — przenoś. zaślepić, omamić, mentes; caecatus cupiditate; b) zaćmić, oratio caecata.

Caecūbus, a, um, cekubski, z Cekubu okolicy w Lacyum pochodzący, vinum C. albo samo Caecubum, sławne wino cekubskie.

Caeculus, i, m. syn króla Latyna, założyciel Prenesty

Caecus, a, um, ślepy, pozbawiony wzroku; corpus caecum, tył, grzbiet; — przenoś. zaślepiony, caecus, amentia, animo, cupiditate; także: mens caeca fati, amor, impetus, timor, aestimatio: 2) ukryty, niewidzialny, tajemny, fores, arma, stili, vallum; vulnus, ictus (w plecy zadany): freta (z ukrytymi skałami); murmur, clamor (głuchy, przytłumiony); niepewny, wątpliwy, res, fata, sors; ciemny, ponury, posepny, nox, domus, tenebrae, iter; acervus (zagmatwany, gdzie części trudno odróżnić); Mars (nocna walka); undae (nieznane morze); latebrae (nieodgadnione); expectatio (niepewne); eventus (niepewny, wątpliwy); crimen (nieodwiedziony, trudny do udowodnienia); ignes (bez celu, bez skutku); exsecrationes (próżne, daremne).

Caedes, is, f. ścinanie, obcinanie, frondium; mordowanie, zabójstwo, perpetrare caedem; arguere caedis; szczególnie w wojnie: wycinanie w pień, rzeź; zabijanie bydła na ofiarę, bidentium; — przenoś. zabici, trupy, ira rapit per medias caedes, krew rozlana przez zabicie, locus recens tepida caede.

Caedo, caecidi, caesum, 3. bić, ciąć, sieć, januam saxis, aliquem virgis, albo loris; pugnis; — przenoś. testibus caedi (być zgnębnym, zwalczonym); 2) ścinać, wycinać, wyrzynać, arborem, lucos, silvam, materiam, vasa dolabris; caedendo aperire saltum; proboscidem gladio; przysłowie: ut vineta egomet caedam mea (szkodzić sobie samemu). 3) zabijać, mordować, wycinać w pień, pobić, porazić, hostes caesi; caesis hostiis deos placare; victimas caedere; stąd caesus sanguis (zamiast ho-

minis caesi); 4) odcinać, obcinać, rozbijając, łamać, securibus humida vineta; murum; lapidem; toga rotunda et apte caesa.

Caelāmen, inis, n. rzeźba, płaskorzeźba.

Caelātor, ōris, m. rzeźbiarz.

Caelatūra, ae, f. sztuka albo robota płaskorzeźbiarska.

Caelebs, ibis, bezzenny, nieżonaty, samotny, vita; — przenoś. platanus (koło którego winne latorośle nie są obwiniete).

Caelestis, patrz coelestis.

Caelibātus, us, m. beżeństwo, stan niezamężny.

Caelius, patrz Coelius.

Caelo, i, ryć, wyrzynać, wyrabiać dłotem na kruszczach, kości, murmurze, drzewie, aliquid auro, argento; in auro; vasa caelata, opus caelatum; caelatum aurum et argentum; 2) haftować, wyszywać, caelata velamina; caelatum novem Musis opus (od Muz sztucznie wypracowane).

Caelum, i, n. dłuto.

Caelum, niebo, patrz coelum.

Caementum, i, n. kamień łomny do murowania.

Caena, i pochodne wyrazy, patrz coena.

Caenina, ae, f. miasteczko w Lacjum; stąd a) Caeninenses, ium, m. Cejnieńczycy. b) Caeninus, a, um, cejniński. [cy]

Caenophrūrium, ii, n. zamek w Tracapa, ae, f. cebula.

Caepio, onis, m. rzymskie przerwisko.

Caere, n. także Caeres itis, f. miasto w Etrurji, dawniej Agylla zwane; stąd a) Caeres, itis i otis, ceretycki i Caerites albo Caeretes, um, m. Cerytowie, rzymscy obywatele bez prawa glosowania, in tabulas C. referri, utracić prawo

- głosowania, być przeniesionym do najniższej klasy obywateli zwanych aerarii; *Caerite cera digni*.
- b) *Caeretanus*, a, um, ceretański i Caeretani, orum, m. Ceretanowie
- Caerimon*- patrz *corimon*-
Caerites, patrz *Caere*.
- Caeruleatus*, a, um, błękitno farbowany, błękitno ubrany
- Caeruleus*, i *caerulus*, a, um, modrawy, błękitny, niebieski, *caeruleum mare*; *Thybris*; c. *frater Jovis* (Neptun), c. *deus*, c. *Nereus*, *caeruleus habet unda deos*; *serpens*; *Germanorum c. pubes* (z niebieskimi oczyma); stąd *rzeczow.*, *caerula coeli*, błękit niebios; także: ciemno-zielony, *arbor Palladis*; ciemno-szarawy, *fascia*, *vitta*, *nubes*; szczególnie o tém, co się odnosi do świata podziemnego, c. *equi Plutonis*.
- Caesar*, *aris*, m. imię rzymskiej rodziny rodu Juliuszów, z którego C. Julius Caesar jest najslawniejszym. 2) tytuł cesarza rzymskiego lub jego następcy. Stąd a) *Caesareus*, a, um, dotyczący Cezara; później cesarski. b) *Caesarianus*, a, um, Cezaryński, i *Caesariani*, orum, m. Cezaryanie, stronnicy Cezara, później cesarscy. c) *Caesariensis*, e, przezwisko wielu miejsc, jak *Mauritania C.* d) *Caesarinus*, a, um, Cezaryński, tyżący się Cezara.
- Caesarea*, ae, f. miasto nadmorskie w Palestynie; 2) miasto w *Mantynii*; 3) główne miasto w *Kapadocyi*; 4) miasto w *Fenicji* dawniej *Arca* zwane.
- Caesareus*, -ianus, -iensis, patrz *Caesar*.
- Caesaries*, ei, f. włosy, szczególnie włosy na głowie u mężczyzn i kobiet
- Caesēna*, ae, f. miasto w *Gallii* z té strony *Padu*.
- Caesennius*, a, um, imię rzymskiej rodziny.
- Caesim*, *przysł.* rąbiąc; 2) c. *dicere*, mówić urywkowo, w krótkich zdaniach.
- Caestus*, a, um, niebieski, modry (o oczach); stąd *modrooki* (o ludziach i zwierzętach)
- Caeso*, *onis*, m. rzymskie przezwisko. [mili.]
- Caesōnius*, a, imię rzymskiej rodziny
- Caespes*, *itis*, m. murawa, darni; 2) ołtarz, grób darnia odkryty; 3) nędzna lepianka darnią pokryta.
- Caestus*, us, m. szermierskie rzemienie do obwijania ręki.
- Caet-Caeu-Caeu*, patrz *Ce-Caicus*, i, m. rzeka w *Myzyl*.
- Cajęta*, ae, albo -e, es, f. miasto w *Lacyum*, miejsce grobu matki *Eneasza* tegoż imienia; stąd *Cajetanus*, a, um, *Kajetański*, do *Kajety* należący.
- Cajus*, a, imię rzymskie; stąd *Cajanus*, a, um, *Kajanski*, do *Kajusza* odnoszący się.
- Calabri*, orum, m. *Kalabryjczycy*, mieszkańcy krainy zwanej *Calabria*, ae, w niższej *Italii*; *przym.* *Calaber*, bra, brum, *Kalabryjski*, z *Kalabrii*; *Pierides C.* twory poetyczne *Enniusza*.
- Calacta*, ae, i -e, es, f. miasto w *Sycylii*; stąd *Calactinus*, a, um, *Kalaktynski*
- Calagūris*, is, f. miasto w *Hiszpanii tarrakoneńskiej*; stąd *Calagurritani*, orum, m. *Kalagurytanie*.
- Calais*, is, m. syn *Boreasza*, brat *Zetesa*.
- Calāmis*, *idis*, m. rzeźbiarz za czasów *Fidyasza*.
- Calamister*, *stri*, m. i -strum, i, m. żelazko do kędzierzawienia włosów —przenoś. przesada w stylu; stąd *calamistratus*, a, um, kędzierzawy, żelazkiem przypiekany.

Calamitas, ātis, *ż.* niedola, szkoda, nieszczęście, klęska, w odniesieniu do pól, owoców, bydła, tempestatis *c.*; fructuum (nieurodzaj); w ogóle: calamitati esse (wyjść na nieszczęście, być zgubą); afflictus singulari calamitate; o wypadkach działaniach wojennych i stanie państwa: calamitatem inferre alicui; cum imperium R. non dubia jam c. nutaret. Calamitose, *przysł.* nieszczęśliwie.

Calamitōsus, a, um, szkodę przynoszący, zgubny, tempestas; incendium, bellum; 2) w znac. bier. wystawiony na nieszczęście, agri vectigal coelo ac loco *c.*; w ogóle: bardzo nieszczęśliwy, biedny, homines fortunā magis quam culpā *c.*; otium, res.

Calamus, i, *m.* trzcina = arundo; 2) wszystko, co się ze trzciny robi: piszczałka, strzała, pióro do pisania. 3) lodyga, latorośl, wędka, różyczka lepem namazana do łowienia ptaków

Calāthus, i, *m.* kosz na kwiaty, owoce = quasillum; naczynie do cieczy; stąd calathiscus, i, *m.* koszyk.

Calātia, ae, *ż.* miasto w Kampanii; stąd Calatinus, a, um, Kalatynski; rzeczow. Calatinus, przydomek M. Attyliusza; Calatini, orum, *m.* Kalatynowie.

Calatis, is, 4 przyp. in, *ż.* miasto w Mezji niższej.

Calatōr, ōris, *m.* sługa.

Calaurēa, i -ia, ae, *ż.* wyspa na odnodze Saronickiej.

Caloāneum, i, *n.* = calx.

Calcar, āris, *n.* ostroga, equo calcaria subdere, calcaribus subditis (pędem); — przenoś. podnieta, bodziec, c. addere, admovere alicui; c. adhibere. [wątpliwy].

Calcatāe, arum, *ż.* faszyna (wraz Calceamentum, i, *n.* obuwie).

Calceo, i, obuwać; stąd calceatus, us, *m.* obuwanie.

Calceolus, i, *m.* trzewiczek; stąd calceolarius, ii, *m.* szewc damski.

Calceus, i, *m.* obuwanie okrywające całą nogę aż do łytek; calceos poscere, wstawać od stołu (ponieważ Rzymianie przed jedzeniem obuwanie zdejmowali); calceos mutare, zostać senatorem (senatorowie bowiem szczególny rodzaj obuwania nosili).

Calchas, antis, *m.* wieszcz grecki.

Calcitro, i, wierzgać, kopać nogami; — przenoś. upierać się przy czym, być sprzecznym.

Calco, i, deptać, tłoczyć, trącać, aliquem albo aliquid; agrum ad plenum; — przenoś. gnębić, uciskać, gentem; libertas calcatur; stąd szydzić, uragać się, drwić, pogardzać, quasi fastidendo aliquid; fata sua; 2) chodzić, ed wiedzać, viam; calceatus Jovi lucus; cruorem (brodziec we krwi).

Calcūlus, i, *m.* a) kamyk; b) kamyk albo bierka (w grze podobnej do szachów (latrancolorum, albo duodecim scriptorum ludus zwanéj); — przenoś. o działaniu: środek, krok, sposób, ut calculum reducas (abyś wstrzymał, cofnął kroki), si te alicuius dati poenitet. c) obliczenie, obrachunek, calculum subducere (obliczyć); vocare aliquem ad calculos (obrachować się z kim); — przenoś. vocare amicitiam ad calculos (dokładnie obrachować, nie więcej grzeczności wyświadczać jak tylko tyle, ile się odbiera; d) kamyk, głoś, kreska w sądzie, albo na zgromadzeniach ludu, kamyk biały oznaczał przyzwolenie, uwolnienie, czarny przeciwnie; — przenoś. album calculum adicere alicui rei (zgodzić się na co); u Traków białe kamy-

- ki służyły do oznaczenia dni szczęśliwych, czarne do nieszczęśliwych, stąd dies candidissimo calculo notandus; e) kamień (choroba), calculus pellere, frangere; cal. intus se opposuit.
- Calda**, patrz calidus.
- Caldus**, patrz calidus. 2) Caldus, i, m. rzymskie przezwisko.
- Caledonia**, ae, f. Szkocya.
- Calefacio**, albo calf-, feci, factum; 3. ogrzewać, rozgrzewać, ocieplać — przenos. forum aleatorium (zapalczywie grać); pobudzać, zapalać, zachęcać, corda tumultu; dręczyć, niepokoić, dokuczać, aliquidem.
- Calefacto**, i. mocno rozgrzewać, zapalać.
- Calendae**, arum, f. pierwszy dzień miesiąca, calendis Januariis, pierwszego stycznia; tristes C. (dla dłużników z powodu, że tego dnia miesięczne procenta się opłacały); ad C. Graecas solvere (nigdy nie zapłacić, bo Grecy nie rachowali czasu podług calendae).
- Calenus**, patrz Cales.
- Calco**, calui, 2. być zagrzany, gorącym, żarzyć się; — przenos. a) o osobach: zapalać się, ożywiać się, rozgrzewać się, żwawo się brać do czego, ab recenti pugna; in re; calere mero, spe, amore, cupidine laudis; trapić się, niepokoić się, w przykrém być położeniu, te jam calere puto; b) o rzeczach: nundinae calebant (pełno było ruchu); illud crimen caluit re recenti (zajmowano się mocno, wiele o tém mówiono).
- Cales**, is, albo zwyczaj. ium, f. miasto w Kampanii, miało być od Kalaisa syna Boreasa założone; stąd Calenus, a, um, Kalenski mieszkaniec miasta Kales.
- Calesco**, calui, 3. rozgrzewać się, zapalać się, w znaczeniu właściwym i przenos.
- Calfacto**, patrz calefacio.
- Calidae Aquae**, kąpiele w Zeugtanie.
- Calide**, przysł. gorąco, z zapalem.
- Calidus**, a, um, ciepły, gorący, stąd rzeczow. calida albo calda, ae, f. ciepła woda; — przenos. ognisty, porywczy, popędliwy, namiętny, zapamiętały; 2) Calidus, i, m. rzymskie przezwisko.
- Calendrium**, i, m. ubiór głowy kobiecój u Rzymian z przyprawnych włosów.
- Caliga**, ae, f. obuwie żołnierskie; stąd stan wojskowy, służba wojskowa.
- Caliginosus**, a, um, mglisty, ciemny; caliginosa nox (o przyszłości).
- Caligo**, inis, f. mgła, pomrok gesty; stąd o zasłonie przed oczyma, videre albo cerere aliquid quasi per caliginem; oculis caliginem offundere (omamić); alicui magnitudine sua caliginem inducere; w odniesieniu do ducha: ciemnota, caligo mentis; ab animo tanquam ab oculis caliginem dispulit; w odniesieniu do okoliczności: smutne położenie, rejpublicae, temporum; bonorum.
- Caligo**, i. być ciemnym, lucus caligans, nubes — przenos. pod względem ducha: w ciemności błędzić, caligare in sole, przystawie: (przy największym świetle nic nie widzieć); w znac. przechod. zaciemniać.
- Caligula**, ae, m. przezwisko Kajusa cesarza (od caliga, ponieważ był wychowany w obozie).
- Calix**, icis, m kielich, puhar, kubek, naczynie do picia; fecundi calices quem non fecere disertum (o winie); b) naczynie głębokie do cieczy

- Callaeci**, orum, *m.* lud w Hiszpanii tarrakoneńskiej; stąd **Callaeus**, *i.*, *m.* przezwisko D. Juniusza Brutusa
- Calleo**, callui, 2. dostać stwardnienia na skórze; **callent rure manus**, — przenoś. *a)* stawać się nieczulym, zdrętwieć, **callent animus**, *b)* mieć doświadczenie w czem, rozumieć, umieć co dokładnie, **callidus**, studio augurandi; **calliditas**, *ae*, *f.* góra w Kampanii
- Callide**, *przysł.* biegle, umiejętnie, zręcznie, przezornie, **dicere, conjicere, cogitare, versari**; albo **chytze**, podstępnie, **temporibus servire**, *c.* **moratus**.
- Calliditas**, *atis*, *f.* umiejętność, biegłość, obrotność, zręczność, *c.* **et celeritas ingenii**; **animi magnitudo et c.**; albo **chytrość**, podejście, podstęp, **scientia, quae est remota a justitia, calliditas est appellanda**.
- Callidromus**, *i.*, *m.* część góry zwanej Oeta w Tessalii.
- Callidus**, *a.*, *um.* biegły, wyćwiczony, doświadczony, zdatny, **do-wcipny, c. roi militaris**; **testudo callida resonare**; albo **chyttry**; **interessowany, wyrachowany, liberalitas**
- Callifae**, arum, *f.* miasto Hirpinów.
- Calliniceum**, *i.*, *n.* miasto w Mezopotamii.
- Calliope**, *es*, *f.* (także **Calliopéa**, *ae*) Muza wiersza bohaterskiego, (stąd zamiast tego poematu); 2) w ogóle: muza.
- Callipolis**, *is*, *f.* miasto *a)* w Trakim *b)* i Tauryckim Chersonenzie.
- Callirrhoe**, *es*, *f.* córka Achelousa; 2) źródło przy Atenach.
- Callis**, *is*, *m.* czasem *f.* ścieżka; w ogóle: droga.
- Callisto**, *us*, *f.* córka Lykaona, króla Arkadyjskiego, przemieniona w gwiazdę Helice, albo Ursa major
- Callösus**, *a.*, *um.* stwardniały, twar-dą skórą okryty, *ova*.
- Callum**, *i.*, *n.* stwardniałość skóry; — przenoś. nieczułość, **callum ob-duxerat animis**.
- Calo**, 1. zwoływać, **comitia calata**, zgromadzenia ludu, zwoływane szczególnie dla przedmiotów religijnych pod przewodnictwem kapłana zwanego Pontifex.
- Calo**, *ónis*, *m.* pacholek, sługa, mianowicie wojskowy, przy ba-gażach.
- Calor**, *óris*, *m.* ciepło, gorąco słońca, ognia, wody, powietrza i t. p.; *c.* **vitalis**, ciepło żywotne; **mediis caloribus**, wśród lata; także gorączka; — przenoś. uniesienie, zapal miłosny
- Calpe**, *es*, *f.* góra przy cieśninie Gadytańskiej, naprzeciw przylądka Abyla w Afryce.
- Calpurnius**, *a.*, imię rzymskiego rodu; *przym.* **Calpurnius**, *a.*, *um.* stąd **Calpurnianus**, *a.*, *um.* **Kalpurniański**.
- Caltha**, *ae*, *f.* nogietek
- Calumnia**, *ae*, *f.* potwarz, pieniactwo, niesłuszne obwinienie u sądu, wykrety w tłómaczeniu prawa i zastosowaniu: **jurare calumniam** albo **de calumniis**, przysięgać, że sprawa nie dla pieniactwa jest wniesiona; 2) wykretne tłómaczenie ksiąg sybillińskich, *c.* **religionis**; 3) przesada w mówieniu, **oratoris**; 4) wykrety sofistyczne.
- Calumniator**, *óris*, *m.* pieniacz, niesprawiedliwie skarżący, **potwarzca**.
- Calumnior**, 1. pieniać się, potwarzać kogo, fałszywie oskarżać, **żywać wykretów**; *se c.* **niedowierzać sobie samemu, surowo siebie sądzić**
- Calva**, *i calvaria*, *ae*, *f.* czubek głowy.

Calveo, 2 być łysym i calvesco,
3. łysieć.

Calvinus, i, m. rzymskie przezwisko.

Calvisti, ii, m. rzymskie imię rodowe.

Calvitius, ei, ż. łysina

Calvitium, ii, n. łysina.

Calvor, 3. intrzygi, podstępny robić, oszukiwać, także w znac. biern.

Calvus, a, um, łysy.

Calx, cis, ż. pięta, kopyto, remittere, wierząć; adversus stimulum calces remittere albo jactare, opierać się mocniejszemu

Calx, cis, ż. kamień, szczególniej wapienny, wapno; 2) sztuka, bierka używana w grze podobnej do szachów, calcem ciere, pojechać, posunąć; 3) kres zawodniczy w cyrku rzymskim dla ubiegających się, który w początkach wapnem był omaczony, a calce ad carceres revocari, od końca do początku wracać.

Calyceadnus, i, m. przyładek i rzeka w Cylicyi (Isauria).

Calydon, ónis, ż. dawna stolica Etolii, gdzie był królem Eneusz (Oeneus) ojciec Tydensza, Meleagra i Dejaniry. Stąd a) Calydonius, a, um, Kalidoński; b) Calydonis, idis, ż. niewiasta Kalidońska.

Calymne, es, ż. wyspa na morzu Egejskiem.

Calypso, us (rzadko ónis), ż. nimfa na wyspie Ortygii, córka Atlasa.

Calyx, ýcis, m. wszelka wklęsłość obejmująca co; stąd pączek albo kielich kwiatowy, lupina owoców, skorupa jaja.

Camara, patrz camera.

Camarina, ac, miasto w Sycylii z bagniskiem tegoż imienia.

Cambúnti montes, góry stanowią-

ce granicę między Tessalią i Macedonią.

Cambýses, is, m. ojciec Cyrusa Starszego, 2) syn i następca Cyrusa.

Camella, ae, ż. naczynie do picia.

Camélus, i, m. wielbłąd.

Caména, ae, ż. śpiewaczka, muza; 2) poemat, utwór poetyczny.

Caméra, ae, sklep, sklepienie; 2) statek wodny z zagiętym w łuk pokryciem.

Caméria, ae, ż i Camerium. ii, n. miasto w Lacyum; stąd Camerinus, a, um, Kameryński; *rzeczoro.*

Camerinus, i, m. rzymskie przezwisko i Camerini, órum, m. Kamerynowie.

Camerinum, i, n. miasto w Umbryi; stąd a) Camers, tis, Kamertycki; *rzeczoro.* Camers mieszkający Kamerynu, w licz. mn. Camertes, ium, i um, Kamertynowie; b) Camertinus, a, um, Kamertyński.

Camillus, i, rzymskie przezwisko.

Caminus, i, m. ognisko, piec do topienia, komin kuźniany, piec albo kominiek do ogrzewania; stąd ogień kominkowy; *przystawie:* oleum addere camino (zle pogorszyć).

Camirus, i, ż. miasto na wyspie Rodus.

Camœna, patrz Camena.

Campania, ae, ż. kraina środkowych Włoch; stąd Campanicus i częścię Campanus, a, um, Kampani, morbus (jakiś gatunek wyrzutów albo brodawek na twarzy), *rzeczoro.* Campani, orum, m. mieszkańcy Kampanii.

Campester, stris, stro, należący do równiny, równy, niegórzysty, oppidum, barbari, iter, munitiones loca; szczególniej a) co się tyczy pola Marsowego, ludus, arma, *rzecz.* campestre, is, n. fartuch szermierczy; b) to, co się odnosi do

- zgrupowanie ludu, na polu Marsowém odbywanych; certamen, gratia, quaestus
- Campus**, *i, m.* płaszczyna, równina, pole, osobliwie do działań wojennych: pole otwarte, pole do bitwy, pobojuwisko; campum deligere; campo pellere; także: równina morza, skały; *b)* szczególnie Campus Martius, albo samo Campus, otwarty Marsowi poświęcony plac nad Tybrem, miejsce zgromadzania się ludu Rzymskiego (comitia centuriata); gdzie młodzież odbywała ćwiczenia fizyczne. — przenoś. pole czyli sposobność do mówienia, rozwinięcia zasobów wymowy, rhetorum campus; campus, in quo exsultare possit oratio; campus ad laudem.
- Camulodunum**, *i, n.* miasto w Brytanii.
- Camurus**, *a, um.* zakrzywiony.
- Canace**, *es, f.* córka Eola.
- Canae**, *arum, f.* miasto w Eolidzie.
- Canalis**, *m.* (rzadko *f.*), rynna, rura, kanał; także: droga, directo canali = recta via.
- Canastraeum promontorium**, południowo-wschodnie wzniesienie Palleny.
- Canelli**, *orum, m.* kraty, szranki, zakres, granica, w znac. własc. i przenoś.
- Cancer**, *cri, m.* 1) rak; 2) rak, wrzód; 3) gwiazdozbiór; południe, wielki upał.
- Candia**, *ae, f.* górzysta kraina w Illiryi.
- Candela**, *ae, f.* świeca lojowa albo woskowa.
- Candelabrum**, *i, n.* lichtarz.
- Candeo**, *candui, 2.* być białym, śnieżnym, jasność, błyszczyć, lśnić się, rozpalać się, żarzyć się.
- Candescio**, *3.* zaczynać bieląc, jaśnieć, zaczynać rozpalać się
- Candidatorius**, *a, um.* tyżący się kandydata.
- Candidatus**, *a, um.* białe odziany, rzecz starający się o urząd, kandydat, tak nazwany od białej szaty, w której się pokazywał; 2) — przenoś. ten, który się za cześćkolwiek ubiega, immortalitatis et gloriae.
- Candide**, *przysł.* białe; — przenoś. rzetelnie, uczciwie, szczerze, otwarcie.
- Candidus**, *a, um.* jasno-białe, avis cyncus, candidum ovi, biały; biały, pięknej twarzy, Dido, dux; pogodny, jasny, dies, nox; siwy, caput, barba; — przenoś. dobitny, czysto brzmiący, vox; o mowie i mówcy: niewymuszony, genus dicendi; pod względem moralnym: rzetelny, szczerzy, bez fałszu, pectore candidus; animae candidiores; szczęśliwy fate candidiore frui, wesoly, przyjemny, convivia; 2) = candidatus; 3) o wiatrach: rozpędzający chmury, Favonii.
- Candor**, *oris, m.* biały, jaśniejący kolor, blask, połysk; — przenoś. w wymowie: świetność, naturalność; w charakterze: szczerść, nieskazitelność, prawść, poczciwość, rzetelność, animi.
- Caneo**, *canui, 2.* być siwym; canens senectus.
- Canephōros**, *i, f.* koszyk niosąca, w licz. mn canephorae, dziewice w Atenach, które w czasie obchodów religijnych na cześć Minerwy świętości jej na głowie nosiły.
- Canesco**, *3.* siwić, bieląc; starzec się; — przenoś. oratio canescit, dojrzewa.
- Canicula**, *ae, f.* *a)* piesek; *b)* kostka w grze; *c)* gwiazdozbiór = Sirius
- Canina**, *ae, f.* rzymskie przewisko.
- Caninus**, *ii, m.* nazwisko rodu ple-

- wejszów; stąd Caninianus, a, um, Kaniniański, do Kaniniusza należący.
- Caninus, a, um, psi, tyczący się psów, lac, far, dentes, — przenós prandium c. (bez wina); litera c. (R); facundia albo eloquentia (uszczypliwa).
- Canis, is, m. i ż. pies, venaticus, łowczy; pecuarius, od bydła; triformis, Cerber; b) konstellacya: major czyli Icarius; minor czyli Eri-gonejus; c) wyraz obelgi: lizus, pochlebca; także o ludziach kłó-tliwych, uszczypliwych; d) nieszcześliwy w grze rzut kostek, in lusu talorum
- Canistrum, i, n kosz na chleb, owoce i inne rzeczy.
- Canities, ei, ż. białość biały kolor jakiej rzeczy, marmoris: 2) si-wizna, siwy włos.
- Canna, ae, ż. trzcina; 2) flet, pi-szczalka.
- Cannabis, is, ż. albo -bus, i, m konopie.
- Cannae, arum, ż. miasteczko w Apu-lij, gdzie Hannibal poraził Rzy-mian; Capuum Hannibali Cannas fuisse: stąd Cannensis, Kanneński, przy Kannach.
- Canninefates, w licz. mn. Cannine-fates, um, m. plemię z Batawami spokrewnione; przymiot. Cannine-fatem tumultum.
- Cano, cecini, cantum, 3. dawać się słyszeć: 1) o ludziach: fidibus, tibia (grać); receptui canere, trąbić na odwrót; poet. receptus c.; samo canere, śpiewać b) w znaczeniu przech. classicum albo signum, dawać znak do czego; carmen, ver-sus c., wierszem oplewać; uwiel-biać, alicujus laudes atque virtu-tes; deos regesve; stąd (ponie-waż pierwotnie robiło się to w kształ-cie wiersza) przepowiadać, proro-kować, aliquid albo z 4 przyp. i tryb. bezok; w ogóle: zwiasto-wać, ogłaszać, wykladać, prae-cepta. 2) o zwierzętach: śpiewać piąć, kraczeć, skrzeczeć, w znac. przech. ranae cecinere querelam anser Gallos adessee canebat, nec ei cornix canere potuit recte eum facere; 3) o narzędziach muzy-cznych i muzyce: brzmieć, tubae cornuaque cecinerunt; classicum albo signum canit (hasło do napa-du, do powstania daje się słyszeć), symphonia canit.
- Canopus, i, m. miasto w niższym Egipcie przy ujściu Nilu; stąd poetycznie o niższym Egipcie i Egipcie w powszechności; Ca-nopeus, a, um, Kanopejski, i Ca-nopitae, arum, m. mieszkańcy Ka-nopu; 2) niezamieszkała wyspa przed ujściem Nilu.
- Canor, oris, m. dźwięk, śpiewanie
- Canorus, a, um, głośno brzmianie harmonijny, vox, nugae (fraszki, brednie); a) o ludziach: turba (trę-bacze); orator; b) o zwierzętach aves, gallus, ales, cygnus; c) o na-rzędziach muzycznych: fides, aoe (trąba)
- Canthabri, orum, m. Kantabrowie: mieszkańcy Kantabrii w Hiszpa-nii północnej; przymiot. Cantabrus, a, um, i Cantabricus, a, um, Kan-tabryjski. [Ia czarudzjejska.
- Cantamen, ints, n. śpiew, formu-Cantērius, ii, m. walach, koń-przystowie: minime sis canterium in fossa (bez potrzeby narażanie się na niebezpieczeństwo). [pańska.
- Cantharis, idis, ż. mucha hisz-Cantharus, i, m. duże naczynie do picia; 2) gatunek ryby morskiej.
- Canthus, i, m. szyna koła wozowego; koło.
- Canticum, i, n. pieśń, śpiew; tak-że: o muzykalnym rzeczy oddaniu

- w mowie krasomówskiej; *δ*) w sztukach teatralnych: monolog, agere canticum.
- Cantilēna, ae, *ż.* pieśń; — przenoś. cantilenam eandem canis, zawsze prawisz jedno i toż samo; stąd gadanina, brednie.
- Cantio, ōnis, *ż.* śpiew; formuła czarodziejska.
- Cantito, 1 śpiewać często, albo grać.
- Cantium, ii, *n.* kraina i przylądek Brytannii, Kent.
- Cantiuncūla, ae, *ż.* piosenka.
- Canto, 1 dawać się słyszeć, 1) o ludziach, tibiis, avenis grać na, albo samo cantare, śpiewać in scena; ad chordarum sonum; także: o melodyjnym oddaniu rzeczy w mowie krasomówskiej. W znaczeniu przech. śpiewać, tworzyć poetycznie, carmen; opiewać, uwielbiać, deum, convivia; proelia; istum Caesarem o poetach i aktorach, opowiadać, przedstawiać, fabulam, Nioben, tragodias; *δ*) z wyrazem carmen albo samo cantare, odmawiać formułę czarodziejską; a stąd oczarować, czarami zaklinać, cantatae herbae; 2) o zwierzętach: śpiewać, piąć; 3) o narzędziach muzycznych: brzmieć, tibia cantat
- Cantor, ōris, *m.* śpiewak, muzyk, aktor; wzgardliwie: c. formularum. który powtarza formuły prawne; wielbiciel, potakiwacz, c. Euphronis.
- Cantus, us, *m.* 1) w odniesieniu do ludzi: śpiewanie, śpiew; pro-recto, przepowiadanie, formuła czarodziejska; 2) o zwierzętach: śpiewanie, pianie, 3) o narzędziach muzycznych: dźwięk, brzęk, tibiae aut fidium; citharae; buccinarum; vocis et tibiae rum nervorumque (wokalna i instrumentalna muzyka)
- Canulėjus, i, *m.* nazwisko rodu rzymskiego.
- Canus, a, um, 1) biały, nix, plumae, cygni; *b*) siwy; c. capilli, 1 samo nawet cani; *c*) stary, dawny, fides, veritas; saecula; 2) Canus, i, *m.* rzymskie przezwisko.
- Canusium, ii, *n.* miasto w Apulii, stąd Canusinus, a, um, Kanuzyński; rzecz Canusinus, i, *m.* Kanuzyńczyk, w licz. mn. Kanuzynowie, i Canusina, ae, *ż.* suknia z welny kanuzyńskiej; stąd Canusinatus, a, um, ubrany w suknie z welny kanuzyńskiej.
- Capacitas, ātis, *ż.* objętość, przestwor.
- Capāneus, ei, albo eos, *m.* jeden z siedmiu książąt oblegających Teby; ztąd Capaneus, i -etus, a, um, kapanejski.
- Capax, ācis, przestroany, obszerne, wiele w siebie biorący, urna, scyphus z przyp 2 circus capax populi, — przenoś. łatwo przyjmujący, sposobny do przyjęcia, aures; pojmyjący, ingenium, animus; zdalny, imperii, magnorum operum.
- Capēdo, inis, *ż.* naczynie z uchem do ofiar, i capeduncūla, ae, *ż.* zdroj. naczynko.
- Capella, ae, *ż.* kózka, koza. 2) Capella, ae, *m.* rzymskie imię.
- Capēna, ae, *ż.* miasto w Etruryi; stąd *a*) Capenas, ātis, Kapenacki; in agro C. albo samo in Capenate, w okolicy Kapeny; *rzecz.*
- Capenates, Kapenaci; w licz. poj. Capenas, rzeczka w gaju Feronii.
- δ*) Capenus, a, um, Kapeński, porta C. brama w Rzymie, przy wzgórku Coelius zwanym.
- Caper, capri, *m.* kozieł; 2) smród od potu pod pachami.
- Capesso, capessivi, (ii), capessitum, 3. brać, chwytac, arma, cibum oris hiatu et dentibus; — prze-

zed. piąć się do czego, dążyć, Melitam, Italiam; fugam capessere, uciekać; libertatem, odzyskać wolność; rempublicam, jać się rządu; wykonywać, magistratus, honores, imperium, jussu; wydawać, bellum, proelium, pugnam, przepędzić, noctem tutam in castris; wybadać, dociec, zrozumieć, naturae sensus.

Capharens, ei, m. południowy przylądek Eubei; stąd Capharens, a, um, Kafarejski.

Capillatus, a, um, włosami okryty.

Capillus, i, m. włosy na głowie 1 na brodzie; 2) sierć u zwierząt.

Capio, cepi, captum, 3. I) objąć, ogarnąć, zamykać w sobie, pomieścić, vix capit exercitum planities; capiunt vehicula milites; iter vix quateros capiebat armatos; una domo capi non possunt, także: alter ab undecimo tum me jam ceperat annus; — przenos. a) objąć, ogarnąć, capere ejus amentiam civitas, Italia, provinciae, regna non poterant; orbis te non caperet; b) znieść, wytrzymać, corpus, caput, onera; unus animus duorum non capit fortunam; capere magnitudinem fortunae, magni doloris; być zdatnym, sposobnym do wykonania, do znieśienia czego, concupiscis, quae non capis; quidquid mortalitas capere poterat; aetas capit vix solertiam; animo iram; iram non capere suam; c) uczuć wielkość albo wysokość znaczenia jakiego przedmiotu, non capiunt angustiae pectoris tui tantam personam; vix spes ipse suas animo capit; d) objąć rozumem, zrozumieć, quod mentes eorum capere possunt; veram speciem Romani senatus; sapientiam; e) pod względem woli: powziąć, consilium; aliquid const-

liti novi. II. wziąć: 1) dla zrobienia jakiego użytku, przyjąć do siebie, arma, esseda, cibum; fessos; aliquam conjugem (pojąć żonę, ożenić się); — przenos. initium (rozpocząć się), finem (kończyć się), impetum (napadać), sonatum (udłować), fugam (uciekać); conjecturam (wnosić, wnioskować); poenas, pro aliquo (zemścić się); magistratum, consulatum, imperium (objąć); obracć, aliquem flaminem, sacerdotem; sibi tabernaculum; locum castris; aequiorem locum; anfractum longiorem cepisse viae; tempus ad aliquem abeundi. 2) wziąć w posiadanie, złapać, schwytać, zabrać; pecuniam per vim; szczególnie w znaczeniu wojennym: hostes, Persarum nobiles; aliquem vivum; stąd captus, jeniec, wzięty do niewoli; miejsce jakie zabrać, odebrać, hostium castra, classem, montem, urbem, civitatem, Siciliae partem; post captam urbem (po zdobyciu miasta); także: zając, dostać się gdzie, locum extra urbem editum; montem fugae, insulam, portum; zdobyć co, elephantos, praedam, signa militaria, impedimenta, na łowach: złapać, zabić, cervum, feram bestiam; — przenos. a) nabywać, ująć, zjednać, benevolentia, beneficis capitur; sensum verae gloriae; albo siłą wydrzeć, rempublicam; b) ująć, przejąć, spowodować, aurem; animos alicujus; aliquem oratione, sua humanitate, admiratione; elegantia vitae caeteros ceperat principes civitatis; viri captus misericordia; humanitate; capi vana religione, superstitione; capi consuetudine, obsequio. Stąd złudzić, podejść, użyć podstępny, aliquem cibo, aliquem consilio, perfidia, perjurio; capi dolo alicujus,

callida assentatione; simulata amicitia; non dicto sed secunda fortuna adversariorum capti; c) nos servitutis oblivio ceperat (zapomnieliśmy); desiderium me cepit (pragnę); taedium cepit (niechęć, wstępną, tęsknota opanowała); 3) zabrać, odebrać, osłabić, oculos (osłepić); altero oculo; oculis et auribus, membris omnibus, mente. III) dostać, otrzymać, fructum, stipendium, quinquaginta talenta vectigalis, pecunias ab regibus (być przekupionym); szczególniej w spadkach majątkowych: tantundem, quantum omnes heredes; a prae: odziedziczyć; faciem, vultus priores (otrzymać, przybrać). —Przenoś. a) otrzymać, dostać, nomen ex aliqua re, honores, gloriam, virtutis opinionem, dolores ex curatione, detrimentum, infamiam de aliqua re; b) używać, doznawać, czuć, somnum, quietem; laetitiam, voluptatem; fructum oculis e casu alicujus (cieszyć się widokiem).

Capis, idis, f. naczynie ofiarne.

Capistro, l. uździenicę wkładać; 2) przywiązywać, vites.

Capistrum, i, n. uździenica, wędzidło, kaganiec.

Capital, alis, n. zbrodnia godna kary śmierci.

Capitalis, e, ściągający się do głowy, do życia, res, facinus, zbrodnia zasługująca na śmierć, poena, supplicium, kara śmierci; morbus (niebezpieczna, śmiertelna); także: inimicus, hostis, odium; —przenoś. szczególnie, osobliwy, w swoim rodzaju, celujący, ingenium; Philistus c. znakomity pisarz.

Capitium, ii, n. gorset, stanik; 2) miasto w Sycylii; stąd Capitinus, a, um, Kapityński.

Capito, onis, m. głowacz, wielkiej głowy; b) gatunek ryby, jelec. c) Capito, rzymskie przezwisko.

Capitolium, ii, n. świątynia Jowisza w Rzymie na skale Tarpejskiej; także: cała góra z zamkiem; stąd Capitolinus, a, um, kapitolini, i rzeczow. jako przydomek Manliusza; ludi c. igrzyska na cześć Jowisza odbywane; także: capitolini (dom) homines, zajmujący się wydawaniem tych igrzysk i w Kapitolium mieszczący. **Capitulatim, prysł. krótko,** głównych przedmiotów dotykając, dicere, attingere.

Capitulum, i, n. główka; —przenoś. główna część pisma, rozdział.

Capo, onis, m. kapłan.

Cappadocens, um, m. mieszkańcy Kappadocyi, w liczb. poj. Cappadox, ocis, m., Cappadocia ae, f. kraina w Azji Mniejszej.

Capra, ae, coza, koza dzika; stąd smród pod pachą od potu; 2) gwiazda, inaczej capella zwana; 3) palus caprae, albo caprea, bagno w Rzymie, gdzie Romulus zginął. **Caprarius, ii, m.** pasterz kóz. **Caprea, ae,** koza dzika, sarna, **prysłowio:** prius jungentur capreae lupis quam- (o rzeczach niepodobnych do spełnienia).

Capreae, arum, wyspa niedaleko Neapolu; stąd Capreensis, e, Kapreeński.

Capreolus, i, m. kozielek; —przenoś. wiązanie w budowlu, podpora.

Capricornus, i, m. koziorożec, gwiazdozbiór.

Caprificus, i, f. figa dzika, także: owoc z drzewa figowego.

Caprigenus, a, um, z koziego rodzaju.

Caprinus, a, um, kozi, do kóz odnoszący się; **prysłowio:** de lana caprina rixari, spór wieść o rzeczach błahą.

Capripes, pēdis, kozionogi.

Capsa, ae, *ż.* schowanie, skrzynka.

Capsa, ae, *ż.* miasto w Byzacyum w Afryce; ztąd Capsenses, ium, *m.* Kapszeńczy.

Capsula, ae, skrzyneczka, pudełko.

Capsus, i, *m.* miejsce do chowania, skrzynia.

Captatio, ōnis, *ż.* ubieganie się za czem, podchwytywanie, verborum; c. testamenti albo samo c. podstęp w dopięciu zapisów testamentowych; podstęp, fortel w fechtowaniu.

Captator, ōris, *m.* czatujący na co, ubiegający się, aurae popularis, starający się o względy ludu; dybiący na spadek (succesją).

Captiāni, orum, *m.* lud w Azji.

Captio, ōnis, *ż.* ludzenie, oszukiwanie; mylny wniosek, sofizmat.

Captiōse, *przysł.* podstępnie.

Captiosus, a, um, zdradliwy, podstępny, podchwytliwy, sofistyczny; stąd captiosa, orum, *n.* fałszywe wnioski.

Captiuncula, ae, *ż.* łapka, siódło, wybieg dążący do oszukania kogo; zdrob. od captio.

Captivitas, atis, *ż.* niewola, pojmowanie, zajęcie, zdobycie, urbis.

Captivus, a, um, pojmany, zdobyty, szczególn. w wojnie, *rzeczow.* captivus, i, *m.* jeniec; captiva, ae, *ż.* kobieta wzięta do niewoli; stąd captivus habitus (ubiór podbitych).

Capto, i, chwycić, łapać, godzić na co, polować na co, aurās; aurās naribus, frigus; aquam hiantiore; feras laqueis. — Przenoś.: auribus, albo aure admota aliquid (podśłuchiwać); auram fortunae (uganiać się za wieściami); assensionem alicujus (starać się pozyskać); occasionem (szukać); testamenta (ubiegać się o zapisy testamentowe, capere alicquem, nad-

skakiwać, pochlebiać, hostem insidiis (rębić zasadzki, zastawiać sidła).

Captura, ae, *ż.* łowienie, połów; zysk, nagroda.

Captus, us, *m.* branie. odjęcie; — przenoś. a) zdolność pojmowania, pojętność; b) zarobek.

Capua, ae, *ż.* główne miasto Kampanii.

Capulus, i, *m.* rękojeść, sceptri; capulo tenus applicat ense; trumna, mary.

Capus, i, *m.* = capo.

Caput, capitis, *n.* a) głowa ludzi, zwierząt; często: człowiek, osoba, liberum, noxium, carum; festivum, Dardanium; przy liczeniu ludzi i zwierząt: capitum Helvetiorum tria millia; bina boum capita; b) miedziane pieniądze; w Rzymie miały z jednej strony głowę Janusa, a z drugiej wizerunek okrętu, stąd: aut caput, aut navim, gra dzieci, kiedy rzuciwszy w górę sztukę monety, uważały, która strona będzie obrócona do góry; c) ad Capita bubula, plac w Rzymie, gdzie na kamieniu wyrznięte były wizerunki wołów; d) głowa, szczyt, najwyższa albo! najniższa część jakiego przedmiotu, papaveris, tignorū, pontis, molis, columnae; arcus (końce); vitis, montis; o wodach, ich początku, źródle albo ujściu; ad lene caput aquae sacrae (przy źródle); Rhēnus multis capitibus in oceanum influit (ujście). 2) — przenoś. a) głowa jako siedlisko życia, a stąd życie, quae contra c. ejus medicus spondisset; alicquem subornare in caput alicujus; insidias comparare, albo insidiari capiti alicujus; caput suum credere albo permittere alicui; capite vicam emere, poenas persolvere, luere

(głowa przyplacić); *capitis periculum, dimicatio, causa, poena*; często: *capitis accusare* (oskarżyć o winę zasługującą na śmierć); stąd *reus capitis*; *judicium capitis*; *capitis causam dicere* (mieć sprawę kryminalną); *capite* albo *capitis damnare* (skazać na śmierć); *szczegół. życie we względzie cywilnym, to jest wyobrażenie wszystkich praw wolności obywatelstwa i familijnych, których utrata nazywa się capitis deminutio maxima, gdy tymczasem cap. dem. media* utratę praw obywatelstwa, *cap. dem. minima* utratę praw familijnych oznacza; *δ*) jako siedlisko duchowej działalności: *głowa, rozum, rozsądek*; *c*) jako główna część człowieka: *głowa, główna osoba, dowódzca, naczelnik, główny sprawca, c. conjuratorum*; *omnium Graecorum concitandorum*; o rzeczach: *główny przedmiot, caput est nosse rempublicam*; *caput coenae, Hierosolyma c. gentis*; *Thebas c. fuisse totius Graeciae*; w pismach i prawach: *duo capita epistolae*; *c. legis*, w rachunkach: *summa, kapitał, naznaczona lub opisana ilość, de capite frumenti detraxit*; *deducere aes alienum de capite*.

Capys, ŷos, m. ojciec Anchizesa, *b*) towarzysz Eneasza.

Car, patrz Cares

Caracalla, s, m przezwisko cesarza M. Antoniusza Antonina, z powodu wprowadzenia u Rzymian szaty Gallijskiej *caracalla* zwaną

Caralis, is, albo Carales, ium, ż. miasto i przylądek w Sardynii; stąd **Caralitanus, a, um**, Karalitański i **Caralitani, orum, m.** Karalitańczycy.

Caralitis, idis, ż. jezioro w Pizydii.

Carbaseus, a, um, robiony ze lnu lub płótna zwanego *carbasaus*.

Carbasus, i, ż w l. m. *carbasa, orum, n.*, gatunek lnu delikatnego hiszpańskiego; 2) wszelkie wyroby z niego, jako to: płótno, żagle, suknie itp.

Carbo, ōnis, m. węgiel;— przenoś. o czémś niepomysłnym: *carbone notare* (węglem na czeluściach napisać); i o czémś mało znaczącym: *carbonem prothesauro invenire*. 3) przezwisko rzymskie.

Carbonarius, a, um, węglisty; *rzeczow. węglarz.*

Carbunculus, i, m. węgielek. 2) gatunek drogiego kamienia. 3) wrzód

Caracōo, ōnis, ż. miasto w Gallii narboneńskiej

Carcer, ēris, m. więzienie; więźniowie, *carcerem in me efulistis*; 2) zwykle w licz. mn. szranki, punkt od którego zawód zaczynał się w cyrku Rzymskim — *porów. calx.*

Carohesium, ii, n. naczynie do picia z uszami we środku węższe; 2) wyższa część masztu.

Cardaces, um, m. rodzaj żołnierzy Perskich, którzy żyli z łupów, nie pobierając żołdu

Cardia, ae, ż. miasto na półwyspie Trackim; stąd **Cardianus, z Kardyi; Kardyańczyk.**

Cardiacus, a, um, chorujący na żołądek.

Cardo, inis, m. hak zawiasowy u drzwi, *cardinem vertere*, drzwi otworzyć; *cardines coeli* albo *mundi*, bieguny; granica, *Anconam velut cardinem haberent*; strona świata, *quatuor mundi cardines*; *c. anni*, przesilenie dnia z nocą letnie; *c. extremus*, starość, główny punkt czego, *causae, litium*; *c. summo verti* (w największym niebezpieczeństwie).

- Cardo**, ónis, *ż.* miasto Celybe-ów w Hiszpanii.
- Carduus**, i, *m.* oset.
- Care**, *przysł.* drogo; carius emere, drożej kupować; care aestimare, wysoko cenić.
- Careo**, carui, 2. nie mieć, być wolnym od czego, być czego pozbawionym, z przyp. 6 dolore febri, nomine, culpa, suspicione sepultura; morte (być nieśmiertelnym); ripa caret ventis; 2) nie mieć czego z własnej woli, wstrzymywać się od jakiej rzeczy, nie używać jej, uchylać się od czego, cibo, muneribus, amicorum facultatibus; asobl. c. foro, senatu, publico (nie pokazywać się publicznie) c. declamationibus (nie bywać); 3) obchodzić się bez rzeczy pożądaných, życzenia godnych, czuć potrzebę czego czyli brak, patria, consuetudine amicorum, libertate, aspectu civium
- Cáres**, ium, *m.* Karyjczycy, w l. p. Car, Karyjczyk mieszkaniec krainy zwanój Caria, ae, *ż.* w Azji Mniejszej; stąd Caricus, a um Karyjski, i Carica ae, *ż.* gatunek fig. w ogóle figa snszona.
- Carez**, iois, *ż.* sit, sitowie.
- Cártes**, ei, *ż.* próchnienie, zgnilizna
- Carina**, ae, *ż.* spód okrętu, dno; poet. za cały okręt; *b)* Carinae, arum, *ż.* plac, albo ulica w Rzymie między górą Eskwilijską i Celiuszową, gdzie było wiele gmachów okazałych, między innemi dom Pompejusza.
- Cariosus**, a, um, spróchniały, zbutwiał; — przenoś. senectus.
- Cáris**, idis, *ż.* gatunek raka morskiego.
- Caritas**, átis, *ż.* drogość, drożyna, wysoka cena, annonae; numorum (brak pieniędzy); miłość.
- szacunek. sprzyjanie, civium, patriae.
- Carmen**, inis, *n.* śpiew, pieśń, szczeg. oda, pieśń liryczna; wieszczba, przepowiednia wierszem; formuła czarodziejska; formuły prawne, c. cruciatus, lex horrendi carminis; form. religijne, c. precationis; napis, breve carmen.
- Carmentis**, is, Carmenta, ae, *ż.* wieszczka; czczona jak bóstwo, matka Ewandra, która z nim z Arkadyi do Lacyum przybyła; stąd Carmentalis, e, tycczący się Karmenty, porta (u stóp góry Kapitoliańskiej Sceladata; *rzeczow.* Carmentalia, ium, święta na cześć Karmenty.
- Carmóna**, ae, *ż.* miasto w Hiszpanii betyckiej; stąd Carmonenses, ium, *m.* Karmonenczyzy.
- Carneádes**, is, *m.* filozof z Cyreny, założyciel nowój szkoły akademickiej; stąd Carneadós, i ius, a, um, Karneadejski.
- Carni**, orum, *m.* lud celycki.
- Carnifex**, iois, *m.* kat; 2) wyraz obelgi; — przenoś. dręczyciel, trapiiciel; *przym.* dręczący, trapiący, pedes, podagryczne
- Carnificina**, ae, *ż.* katownia; katowanie, męczenie.
- Carnifico**, i, *m.* katawać; stąd hostes jacentes (rąbać).
- Carnis**, is, *ż.* przestarz. = caro.
- Carnuntum**, i, *n.* miasto w Pannonii.
- Carnútes**, um, albo Carnúti, orum, *m.* lud w Gallii celyckiej.
- Caro**, carnis, *ż.* ciało, mięso; c. putida, ścierw, wyraz obelgi; — przenoś. o szumności i nadętości w mowie.
- Carpäthus**, i, *ż.* wyspa na morzu Egjejskiém; stąd Carpathius, a, um, Karpatyjski, mare, południowa część morza Egjejskiego; w ogóle: morze Egjejskie.

- Carpentum**, i, *n.* pojazd, mianowicie kobiecy; w ogóle: pojazd.
- Carpetani** i **Carpēsii**, orum, *m.* Karpetanie, mieszkańcy krainy zwanej Carpetania, ae, *ż.* krainy Hiszpanii.
- Carpi**, orum, *m.* lud w Dacyi.
- Carpo**, carpsi, carptum, 3. 1) część od całości odrywać, obrywać, odzierać, wydzierać, flores ex arbore; uvam de palmitē; coronas ex collo; setas inter cornua; o zwierzętach: skubać, paść się, gramina; — przenoś. wyszukiwać, wybierać, flosculos; paucos ad gnominiam; 2) całość na części: targać, rwać, vellera; pensum (przaść); jecur (rozdzierać); thyma (wysysać); rozkładać, rozdzielać, rozdrobić, in multas parvasque partes exercitum; amnem (rozdzielić na kanały); orationem membrum minutioribus; brać do siebie, używać, własc. i przenoś. auras vitales (żyć); diem (spędzić, przepędzić); — przenoś. a) pewną przestrzeń ująć, przebież, przejechać, pizeleco campos pede; prata fuga, aera alis, i t p.; a stąd iter, viam (odbywać podróż, podróżować); iter supremum (o umierającym); b) wyśmiewać, szydzić, drwić, dokuczać, obnawiać, przymawiać, przyganiać, aliquem maledico dente, sermonibus, vocibus militum carpi; famam vitamque; c) szkodę wyrządzać, osłabiać, zmniejszać, niszczyć, wycieńczać, novissimum agmen, albo novissimos; labor carpit corpus, coeco carpitur igni.
- Carptim**, *przysł.* cząstkowo, pojedynczo, z różnych stron, carptim dimissi, convenire, hostem lacerare.
- Carræ**, arum, *ż.* miasto w Mezopotamii.
- Carrūca**, ae, *ż.* gatunek wozu.
- Carrūca**, ae, *ż.* miasto w Hiszpanii betyckiej.
- Carrus**, i, *m.* i carrum i, *n.* wóz transportowy.
- Carseōli**, orum, *m.* miasto w Lacyum; stąd Carseolanus, a, um, Karseolański.
- Carsūlae**, arum, *ż.* miasto w Umbryi; stąd Carsulanum, i, *n.* posiadłość wicjska przy Karsulach.
- Cartēja**, ae, *ż.* miasto w Hiszpanii betyckiej; stąd Cartejensis, e, Kartejęński; 2) miasto w Hiszpanii tarrakoneńskiej.
- Carthaea**, ae, *ż.* miasto na wyspie Ceos; stąd Carthaeus i Carthaeus, a, um, Kartejski.
- Cartāgo**, inis, *ż.* miasto w Afryce północnej; Carthagini, w Kartaginie; stąd Carthaginiensis, *rzc.* Kartagińczyk; i Carthaginiensis, e, Kartagiński; 2) Nowa Kartagina w Hiszpanii tarrakoneńskiej.
- Cartilāgo**, inis, *ż.* chrząstka.
- Carūcula**, ae, *ż.* kawałek mięsa.
- Carus**, a, um, drogi; — przenoś. szacowny, drogi, miły, o osobach i rzeczach, 2) Carus i, *m.* imię rzymskie
- Carventāna arx**, zamek przy mieście Carventum w Lacyum.
- Carvae**, arum, *m.* miasteczko w Lakonii ze świątynią Dyany.
- Carystos**, i, *m.* miasto na wyspie Eubei; stąd Carystēus, i -ius, a, um, Karystejski, Caristii, orum, *m.* Karystyanie; 2) miasto w Liguryi.
- Casa**, ae, *ż.* chałupa, chata, domek, szalas, altana i t. p.
- Casca**, ae, *m.* rzymskie przezwisko.
- Casce**, *przysł.* po staroświecku, po staremu, od cascus, staroświecki.
- Cáseus**, i, *m.* sэр; stąd caseolus, i, *m.* serek

- Casia**, albo *cassia*, ac, *ż.* krzew pachnącej kory; cynamon dziki; 2) wilcze lęk.
- Casilinum**, i, *n.* miasto w Kampanii; stąd: a) *Casilinates*, um, *m.* i *Casilinenses*, ium, *m.* Kasylinaci, Kasylinowie; b) *Casilinus*, a, um, Kasyliński.
- Casinum**, i, *n.* miasto w Lacyum; stąd *Casinas*, atis, Kasynacki.
- Casius**, ii, *m.* góra między Arabią i Egiptem; *przym.* tyczący się góry Kasyus.
- Caspëria**, ae, *ż.* miasteczko Sabinów.
- Caspium mare**, albo *pelagus* i *Caspus oceanus*, morze Kaspjskie; stąd: a) *Caspus*, a, um, do morza Kaspjskiego należący, mons (góry między Armenią i Medją ze sławnym wawozem *C. pylae* albo *C. via*, *C. claustra*); b) *Caspiadae*, arum, i *Caspiani*, orum, *m.* mieszkańcy nad morzem Kaspjskiem.
- Cassandra**, ae, *ż.* córka Pryama.
- Cassandra**, albo *-ia*, ac, *ż.* przez *Kassandra* odbudowane miasto Potidea; stąd: a) *Cassandrenses*, ium, *m.* Kassandreńscy; b) *Cassandreus*, et, *m.* Kassandrejczyk (*Apolodorus*).
- Casse**, *przyst.* próżno, nadaremnie.
- Cassi**, orum, *m.* w Brytanii południowej.
- Cassia**, patrz *Casia*.
- Cassida**, ae, *ż.* szyszak, hełm.
- Cassiöpe**, es, *ż.* miasto i przylądek na wyspie Korcyrze.
- Cassiöpe**, es, *ż.* żona Cefeusza i matka Andromedy.
- Cassis**, idis, szyszak, hełm.
- Cassia**, is, *m.* zwykle w lic. mn *cassa*, ium, sieć łowcza, właśc. i przenoś. *casses* alicui tendere.
- Cassita**, ae, *ż.* dzierlatka.
- Cassius**, a, um, nazwisko rodu Rzymskiego; stąd *Cassianus* a um, Kassyański, do *Kassiusza* należący.
- Cassus**, a, um, czczy, próżny, ruz; zwykle z *przyp.* 6 albo 2, ogołocony, pozbawiony, lumine albo *aethere* (umarły); — przenoś. próżny, nadaremny, nieużyteczny, bezskuteczny, *copia verborum*; *labores*; in *cassum* albo *incassum*, nadaremnie, bez korzyści, i *cassa*, orum, *n.* rzeczy daremne, nieużyteczne.
- Castabulum**, i, *n.* miasto w Cylicyi
- Castalia**, ae, *ż.* źródło u stóp *Parnasu*; stąd *Castalius*, a, um, *Kastalski*.
- Castanea**, ae, *ż.* kasztan drzewo i owoc.
- Caste**, *przyst.* czysto, bez skazy, *vivere*; niewinnie, nieskażenie, święcie, sumiennie, *labor caste integreque versatus*; także: *lingua latina uti* (mówić czysto, poprawnie po łacinie).
- Castellanus**, a, um, zamkowy, do twierdzy należący; *rzeczow.* *castellani*, orum, *m.* mieszkańcy zamków.
- Castellatim**, *przyst.* po zamkach, po twierdzach; *grupadami*.
- Castellum**, i, *n.* miejsce warowne, zamek, twierdza; — przenoś. *obrona*, *ucieczka*, *przystulek*, *c. latrocinii* (steł lotostwaj).
- Castigatio**, önis, *ż.* strofowanie, karcenie.
- Castigator**, öris, *m.* karciciel, przyganiacz.
- Castigatus**, a, um, ścięsniony, *po*hamowany, *ograniczony*, *strofowany*.
- Castigo**, i, *prostowac*, *karcic*, *ganic*, *lajac*, *lingua*, *verbis*, *litteris*, *verberibus* *aliquem*, *morantes*, *segniore*; *nimiam lenitatem*; *poprawiac*, *carmen*, *vitia sua*; *ukrociac*, *hamowac*, *equum freuis asperio-*

ribus; dolorem; poet. otaczać, ograniczać, insulam aquis.

Castimonia, ae, ż. czystość ciała i duszy, niepokalaność, niewinność.

Castitas, atis, ż. czystość we względzie moralnym, niewinność obyczajów, niepokalaność.

Castor, oris, m. bóbr.

Castor, oris, m. syn Tyndara króla spartańskiego i Ledy, brat Heleny i Polluksa, z którym między gwiazdy przeniesiony, był bóstwem opiekunem żeglujących.

Castoreum, i, n. strój bobrowy

Castra, patrz castrum.

Castrensis, e, tyżący się obozu, obozowy; peculium c., to, co sobie syn w czasie służby wojskowej zebrał; exsilium c., ciągła służba wojskowa.

Castro, i. czyścić, kastrować, kapłonic; — przenoś. osłabiać, lagodzić.

Castrum, i, n. warowne miejsce, zamek, twierdza, w licz. mn. castra, orum, n. obóz, c. stativa, aestiva, hiberna, obóz stały, letni, zimowy; navalia albo nautica, miejsce, gdzie okręty stoją w pogotowiu do bitwy; castra habere contra aliquem, wojnę z kim prowadzić; c. movere, obóz zwinąć, ruszyć z obozem, dalej się posunąć; c. praetoriana, koszary gwardyi cesarskiej; c. cerea, ule pszczelne; dzienny pochód żołnierzy, tertius, undecimis castris Ancyram venit; służba wojskowa, castris est vobis utendum, non palaestra; magnum in castris usum habere; — przenoś. stronnictwo, zwolennictwo, in Epicuri nos castra coniecimus; nil cupientium castra peto. 2) Nazwisko różnych miejscowości: C. Album, miejsce w Hiszpanii tarrakoneńskiej; C. Juni, albo samo C. ...

łów w Lacyum; C. Norum, osada Rzymska na pobrzeżu Etrury; C. Norum, albo samo C. miasto w Picenie; C. Truentinum, albo Truentum, miejsce w Picenie; C. Vergium, miejsce w Hiszpanii tarrakoneńskiej; w licz. mn.: Castra Alexandri, miejsce w Egipcie niedaleko Peluzyum; C. Corneliania albo Cornelia, wzgórze między Utyką i rzeką Bagrada; C. Cyri, okolica w Kapadocyi niedaleko Tyany; C. Posthumiana, miejsce w Hiszpanii betyckiej.

Castulo, onis, ż. miasto w Hiszpanii tarrakoneńskiej; stąd Castulonensis, e, kastulonenski, saltus Castus, a, um, czysty, niezmażany, a cruore civili; także: sermo, czysta mowa, bez błędów; notliwy, nieskazitelny, poczciwy, niewinny, święty, powściągliwy.

Casus, us, m. padanie, nwis; upadanie, upadek, obalenie się; zniszczenie, graviore casu decidunt turres; urbis; loci (zapadnięcie się przez trzęsienie ziemi). — Przenoś. a) zdarzenie, przypadek, c. mirificus; quod fit coeco casu; upadek, nieszczęście, casum alicujus lacrimare, casibus fractus; a stąd śmierć, Saturnini atque Gracchorum casus; w odniesieniu do czasu: koniec, extremum sub casum hiemis; przypadek grammatyczny, rectus, obliquus, 2) okoliczność, sposobność, navigandi; sese casum victoriae inventurum.

Catabathmos, i, m. dolina między Egiptem i Libią.

Catadupa, orum, n. katarakty Nilu.

Catalauni, orum, m. lud i miasto w Gallii belgijskiej.

Catamitus, i, m. Ganimedes; 2) rozpustnik, lubieżnik.

Catana, patrz Catina

- Cataōnes**, um, *m.* Kataonowie, mieszkancy krainy zwanej Cataonia, ae, *ż.* w Azyi Mniejszej.
- Cataphraotes**, ae, *m.* pancierz; stąd **cataphractus**, a, um, opatrzone pancierzem, pancerny.
- Cataplus**, i, *m.* przyplyniecie do portu; 2) flota.
- Catapulta**, ae, *ż.* kusza wojenna wielka, z której pociski, strzały i t. p. rzucano
- Cataracta**, ae, *ż.* i -ctes, ae, *m.* wodospad,; śluz; upust, spust.
- Catascopium**, ii, *n.* i -pus, i, *m.* skręt lekki na zwiady.
- Catasta**, ae, *ż.* rusztowanie.
- Cate**, *przysł.* zręcznie, przezornie, roztropnie.
- Catōja**, ae, *ż.* gatunek pocisku.
- Catellus**, i, *m.* i catella, ae, *ż.* piesek (od catus, a).
- Catellus**, i, *m.* i catella, ae, *ż.* łańcuszek (od catena).
- Catēna**, ae, *ż.* łańcuch, więzy, kajdany, catenas injicere alicui, albo in catenas conjicere aliquem; in catenis tenere albo habere; — przenoś. catenis legum constrictus (hamulcem, wędzidłem praw wstrzymany); animum compescere catēna.
- Catenatus**, a, um, związany, skrępowany; — przenoś. połączony, spojony.
- Caterva**, ae, *ż.* tłum ludu, gromada, orszak, mnóstwo ludzi i zwierząt; c. conductitiae, wojsko najemnicze; c. verborum, mnóstwo wyrazów.
- Catervatim**, *przysł.* gromadnie, tłumnie.
- Catiānus**, patrz Catus.
- Catilina**, ae, *m.* nazwisko Rzymskie; stąd **Catilinarius**, a, um, tycający się Katyliny.
- Catillus**, i, *m.* miseczka.
- Catillus** i **Catilus**, i, *m.* syn Amfiarausa, który z braćmi swymi, Koraksem i Tyburtem założył Tybur.
- Catina**, ae, *ż.* miasto w Sycylii, stąd **Catinensis**, e, **Katynenski** i **Catinenses**, ium, *m.* Katynieżczycy.
- Catinus**, i, *n.* misa płaska, fajerka.
- Catius**, ii, *m.* filozof epikurejski z Insubryi; stąd **Catiānus**, a, um, **Kacyański**.
- Cato**, ōnis, *m.* rzymskie imię, familli: **M. Porcius Cato**, starszy i młodszy; 2) w ogóle: człowiek surowych obyczajów. Stąd *a)* **Catonianus**, a, um, **Katoniański**, tycający się Katona; *b)* **Ātoninai**, orum, *m.* zwolennicy Katona.
- Catōnium**, ii, *m.* świat podziemny
- Catti**, orum, *m.* lud Germanii.
- Catula**, ae, *ż.* suczka.
- Catullus**, i, *m.* rzymskie nazwisko.
- Catūlus**, i, *m.* piesek; w ogóle; mówi się i o innych młodych zwierzętach; 2) rzymskie nazwisko.
- Caturiges**, um, *m.* lud w Gallii narboneńskiej.
- Catus**, a, um, zręczny, chytry, roztropny, dowcipny, c. jaculari; c. legum, biegły w prawie.
- Caucasus**, i, *m.* łańcuch gór między morzem Czarnym i Kaspijskim; stąd **Caucasius**, a, um, **Kaukazki**.
- Cauda**, ae, *ż.* ogon; caudam jacitare popello, pochlebiać, nadskakiwać, łasić się; caudam trahere, sztydzić z kogo
- Caudex**, icis, *m.* pień, stąd **caudicarius**, a, um, z pniaka zrobiony
- Caudium**, ii, *n.* miasto w Samnium, stąd **Caudinus**, a, um, **Kaudynski**, i **Caudini**, orum, *m.* **Kaudynowie**.
- Caulae**, orum, *ż.* otwór, loch, zagroda.
- Caulis**, is, *m.* lodyga, głab, zwłaszcza kapusty; kapusta.
- Caulon**, ōnis, *m.* i **Caulonia**, ae, *ż.* miasto Brucyów.

Caunus, *f. ż.* miasto w Karyi; stąd **Caunus**, albo **-ius**, *a, um*, **Kaunijski**; **Caunii**, *orum*, *m.* **Kaunijczycy** i **Caunae**, albo **Caunae**, *arum*, *ż.* **figi kaunijskie**.

Caupo, *ōnis*, *m.* **szympkarz**, **karczmarz**, **przekupieñ**.

Caupona, *ae*, *ż.* **karczma**, **dom szynkowy**.

Cauponius, *a, um*, **do gospody ściągający się**, **karczmarz**, **artes c. exercere**, **zajmować się szynkiem**.

Cauponor, **gospodę utrzymywać**; **dla zysku co czynić**.

Cauponula, *ae*, *ż.* **karczemka**.

Caurus, albo **corus**, *i*, *m.* **wiatr północno-zachodni**.

Causa, albo **caussa**, *ae*, *z. a)* **sprawa**, **przedmiot**, **rzecz**, **interes**, *c. reipublicae*; **populi Romani**; **causa**, *quam Pompejus susceperat*; **optimatum causam agere**; **permisit**, *ut omnem causam in se transferrent*; **qui super tali causa eodem missi erant**; **szczególniej sprawa sądowa**, **proces**, *causae publicae*, *privatae*; **causam dicere**, **mówić w sprawie sądowej**, **mieć proces**, **bronić się w sądzie**; *c. capitum dicere*, **mieć proces kryminalny**; *c. cadere*, **przegrać sprawę**; **indicta causa**, **bez obrony**; *b)* **położenie**, **stosunek**, *alia in causa M. Cato fuit*, *alia ceteri*; *in eadem causa esse*; *est alicui causa cum aliquo* (**związek**); *c)* **przyczyna**, **zasada**, **powód**, **podbudka**, *hanc nactus appellationis causam*; *mibi causam explicandae philosophiae attulit gravis casus civitatis*; *alia causa fuit damnationis*; *cum causa accedere ad accusandum* (**z pewną zasadą**); *armis inferiores non causa fuissent*, *justis de causis*; *non sine causa*; **a stąd causā z po-**

przedzającym przyp. 2. **dla**, **restri honoris causa**; **z zaimkami dzierż. moñ, tuñ, suñ, causā** (**dla mnie i t. d.**); **pozór**, **pokrywka**, **przyczyna pozorna**, **causam interserere**, **interponere**, **inferro**; **quo facilius causam bellandi reperiret**, **wymówka**, **niewinnienie**, **causam accipere**; *d)* **causa sontica**, **wyświadczenie**, **prawa dla słabości**.

Causarius, *a, um*, **słaby**, **chorowity**; *receptum*. **żołnierz odprawiony dla słabości**.

Causidicus, *i, m.* **obrońca sądowy**.

Causor, 1. **przytaczać za powód**, **wymawiać się czym**, **aliquid**, albo **z 4 przyp.** i **tr. bez.**; **z quod**.

Causula, *ae*, *ż.* **łobna**, **mała okoliczność**; **mała sprawa**.

Caute, *przysł.* **ostrożnie**, **przezornie**.

Cautes, *is*, *ż.* **ostra skała**.

Cautio, *ōnis*, *ż.* **ostrożność**, **przezorność**, *mea c. est*, **do mnie należy być ostrożnym**; *res cautio-nem habet* (**wymaga ostrożności**); **albo przedstawia możność utrzymania się**; **szczegół. zabezpieczenie**, **rękojmia**, **kaucya**; **także: ustne zapewnienie**.

Cautior, *ōris*, *m.* **poręczyciel**.

Cautus, *a, um*, **przezorny**, **pilno-jący się**, **ostrożny**, *in aliqua re*; **cautus assumere**; **chytry**, **przebiegły**, **vulpes**; 2) **ubezpieczony**, **zapewniony**, *res (majątek) numi*; — **przenoś. bezpieczny**, **pewny**; *in eam partem peccare, quae est cautior*.

Cavaedium, *ii*, *n.* **dzielnica środkowa**.

Cavea, *ae*, *ż.* **przeźrenia ogrodzo-na**, **zamknięta zewsząd**; *a)* **klatka**, **ul.**; *b)* **miejsce dla widzów w teatrze**; **teatr**, **zgrupowanie**, **grono widzów**.

- Caveo**, cavi, cautum, 2. strzedz się, mieć się na baczności, chronić się, unikać, quum animum attendisset ad cavendum (zwrócił uwagę na to, aby się ustrzedz); ab aliquo, albo aliqua re; aliquem, albo aliquid; stąd biernie: cavenda etiam gloriae cupiditas; także z tr. bezok.: ze spoj. ne, i ut; cave credas, nie wierz; cave existimas, nie myśl; cavere ab aliquo, zrobić zastrzeżenie, zapewnienie; 2) cavere alicui, mieć o kim albo o czym staranie, jbać; b) cavere obsidibus de pecunia, przez zakładników zabezpieczyć oddanie pieniędzy; c) prawnie, na piśmie coś zastrzedz, lege, testamento, cautum est in lege de re, albo ne- albo ut; d) nieść, dać pomoc sądowa, in iure. } pieczara
- Caverna**, ac, ż. jaskinia, grot, góra
- Cavillatio**, ōnis, ż. szyderstwo, drwiny, przymówka; wykręty sofistyczne.
- Cavillator**, ōris, m. szyderca, wykrętać, sofista.
- Cavillor**, 1. drwić, szydzić, przymawiać, przyganiać, aliquem.
- Cavillum**, i, n. albo -us, i, m. drwiny.
- Cavo**, 1. wydrążyć, lintres arboribus, wyrabiać; clipeum gladio, przebić.
- Cavus**, a, um, wydrążony, czczy; próżny; poet. trabs (statek wodny); flumen (głęboki); nubes i umbra (osłaniający); rzecz. cavum, i, n. wydrążenie, dół, jama.
- Caystros**, albo -us, i, m. rzeka w Jonii; stąd Caystrius, a, um, należący do rzeki Kaistrus.
- Cea i Cia**, ac, także Ceos (4 przyp. Cco) ż. jedna z wysp Cykladyjskich; stąd Ceus, a, um, Cejski z wyspy Cei, i Cei, orum, m. mieszkańcy wyspy Cei.
- Cebenna**, albo Cevenna, ae, m. góry w Gallii.
- Cebren**, enis, m. bożek rzeczny w Troadzie, ojciec Hesperyi, która stąd nazywa się Cebrenis, idos, ż.
- Cecrops**, ōpis, m. pierwszy król Ateński; stąd a) Cecropides, ac, m. Cekropida, w licz. mn. Ateńczycy; b) Cecropis, idis, ż. pochodząca od Cekropsa, *przymiot* Cecropis, Attycka; c) Cecropius, a, um, Cekropski, Attycki; arx Cecropia albo samo Cecropia, ae, ż. zamek Aten.
- Cedo**, cessi, cessum, 3. iść, in tutum; — przenoś. iść, udać się, wypaść, prospere, male; utinque cesserit. W szczegól.: 1) odejść, oddać się, ustąpić, urbe, Italia, loco (swoje stanowisko opuścić); e concione, e patria; de oppidis; ab ordine; vita albo e vita (umrzeć); — przenoś. odstąpić czego, zrzec się, alicui hortorum possessione; przyznać co, zostawić, aliquid amicitiae; curram alicui; także: z ut, albo 4 przyp. i tr. bezok.; b) ustąpić, vestigio c. (o piasku: ustąpić się pod nogami); — przenoś. nleż, hosti, fortunae, temporis, invidiae civium, pertinaciae alicujus, malis, alicui; majorum auctoritati, precibus; ustąpić komu pierwszeństwa, nie wyrównać w czym; alicui virtute, caritate, alicui in aliqua re; c) przeminać, upłynąć, zniknąć, cedit dies, hora, gloria, fiducia i t. p.; 2) dostać się, przejść, przemienić się w co, alicui; alicui in usum; alicui praedae, albo in praedam alicujus; także cohortes fortitudinis praemia cedunt (stają się nagrodą mężstwa); cui triplicis cessit fortuna novissima regni (o Plutonie); res omnis Albana in Roma-

num cessit imperium; cessit in proverbium, poszło w przysłowie. Cedo, ulom. daj; powiedz; weź, pozwólno, cedo aquam; cedo, quid faciam.

Cedrus, i, ż. cedr drzewo; 2) olejek cedrowy, który chroni od zbrotności i robactwa, stąd carmina linenda cedro, godne nieśmier-telności.

Celaenae, arum, ż. miasto we Frygii; stąd Celaenaeus, a, um, Celenijski.

Celaeno, us, ż. córka Atlasa. 2) jedna z Harpij.

Celēber, bris, bre, uczęszczany od ludzi, locus, oraculum; także ludny, urbs, loca urbis; poet. celeberrima fontibus Ide (obfita w źródła); stąd a) przez liczne zebranie uswietniony, uroczysty, triumphus; populi gratulatio: b) sławny, uwielbiony, znakomity, głośny, słynny, res, fama, nomen; celebres nominibus, opibus, gratia, amicitias; viri diversis virtutibus celebres; Medus magicae artis c. 2) = creber, obfity, częsty, verba, usus sagittandi.

Celebratio, onis, ż. liczne zebranie, zgromadzenie, uroczysty obchód, uroczystość.

Celebratus, a, um, często używany, res celebratissimae omnium sermone; uroczysty, świetny, dies, supplicatio.

Celebritas, atis, ż. liczne zebranie, kupienie się, in celebritate viae versari; szczególnież o zgiekliwym życiu w Rzymie; stąd: a) uroczystość, obchód uroczysty, supremae dicit; ludis celebritatem addere; b) wziętość, sława, consequi celebritatem sermonis hominum

Celēbrō, i. licznie i często odwiedzać, uczęszczać, domum, viam; napelniać, celebrantur aures quo-

tidie novis nominibus; conciones convicio. Stąd: a) często co czynić, mówić, używać czego, artes; legem omnibus concionibus; b) uroczyste obchodzić, festos dies, nuptias; millesimus annus Romae celebratus est; tota celebrante Sicilia sepultus est (przy uroczystem współuczestnictwie całej Sycylii); c) chwalić, wystawiać, uwielbiać, nomen alicujus scriptis; hoc tota Graccia celebratum est; memoriam nominis; virum, herosa; lyra; stąd oznajmić, objawić, ogłaszać, rem.

Celēlātes, um, m. lud Liguryjski.

Celenna, ae, ż. miasto w Kampanii.

Celer, celeris, celere, prędki, skory, szybki, auxilium, rumor, victoria, ignis, oratio (ożywiona); remedia (skutkujące); — przenoś. animus, żywy; w ziem znaczeniu: gwałtowny, porywczy; także z tr bezok. irasci. Celeres, straż przyboczna Romulusa złożona ze 300 jeźdźców.

Celeripes, pedis, szybkonogi.

Celeritas, atis, ż. prędkość, szybkość, ręczność; celeritate uti, prędko, żywo brać się do rzeczy; celeritas fauae; remedia (prędkie skutek); — przenoś. animorum, ingenii (przytomność) consilii (prędkość w obmyśleniu środków stanowczych).

Celeriter, przyst. prędko, szybko, rychło, celerius opinione, prędzej nad mniemanie; quam celerissime, jak najprędzej.

Celeriuscule, przyst. nieco prędzej.

Celero, i. przyspieszać; 2) w znacz. nieprzech. spieszyc się, ad Asiam Celestrum, i, n. miasto w Macedonii.

Celeus, i, m. król i kapłan Cerery w Eleuzynie

Cella, ae, *ż.* komórka, izdebka dla sług i niewolników; spiżarnia, skład, olcarnia, winarnia; komórki w plastrach; 2) w świątyni miejsce, gdzie stał posąg jakiego bóstwa (framuga. kaplica) c. *Concordiae*; c. *Jovis*.

Celo, 1. taić, ukrywać, aliquem aliquid, coś przed kim; także: aliquem de aliqua re: celor de te (ukrywają coś względem ciebie przede mną); bardzo rzadko: id Alciabiadi diutius celari non potuit; celabitur auctor; id quum minus diligenter esset celatum: nakonec z nastę. zdaniem względem, celans qua voluntate esset.

Celox, ócis, *ż.* statek lekki.

Celsitudo, inis, *ż.* wysokość.

Celsus, a, um, wysoki, wyniosły; — przenoś. znakomity, szlachetny, animus celsior; celsus mente; dumny, celsi praetereunt.

Celtae, arum, *m.* mieszkańcy południowej Gallii; stąd *Celticus*, a, um, Celtycki do połudn. Gallii należący.

Celtiberi, orum, *m.* lud mieszkający w środkowej Hiszpanii, zwanej Celtiberia, ae, *ż.*; stąd *Celtibericus*, a, um, Celtyberski.

Cenaenum, i, *n.* północno-zachodni przylądek Eubei; stąd *Cenaecus*, a, um, Cenejski.

Cenchreae, arum, *ż.* port Koryncki.

Cenimagi, orum, *m.* lud w Brytanii.

Cenomani, patrz *Aulerci*.

Cenaeo, censui, censum; 2. szacować, oceniać; szczegół. o cenozrze: majątek obywateli szacować; stąd *capite censi*, najuboższa klasa obywateli, którzy oprócz samych siebie nic nie mieli do popisu; *censendi formula*, formula, zasada, podług której majątek obywateli był szacowany, *legen*

censui censendo dicere, zasadę do tego ustanowić; *esse censui censendo* (o majątku, który powinien być objęty spisem); *b)* uniemac, sądzić, z 4 przyp. i tryb. bezok. albo z nastę. spój. *quid mihi animi censes fore*; *senatus consult. ut*; *veremini. censeo, ne*; *vera c.* (uważać za zgodne z prawdą); *alicui aliquid*, uznać co komu za stosowne przy naradach; *głosować*, zdanie swoje objawiać, *ut censuit*, zwykle z 4 przyp. i tryb. bezok. albo ze spój. *ut*; także z 4 prz. *pars eruptionem censebant*; *deditionem*; o *senacie*: *uchwalić*, *postanowić*, *quae patres censuerunt*; *bellum alicui*, także z nastę. *ut*, albo 4 przy. i tr. bezok.

Censor, óris, *m.* Cenzor, urzędnik Rzymski; było ich dwóch; zajmowali się spisem obywateli i oszacowaniem ich majątku, czuwaniem nad ich publicznie i prywatnym życiem, pod względem moralności i rzadności, wydzierżawianiem dochodów publicznych. 2) przyganiacz, krytyk, *censer castigatorque minorum*.

Censorinus, i, *m.* rzymskie przezwisko.

Censorius, a, um, do cenzorów ściągający się, cenzorski; *animadversio, tabulae*; *homo c.* albo *samo censorius*, były cenzor; 2) poważny, surowy.

Censura, ae, *ż.* cenzura, urząd cenzora; — przenoś. wszelki sąd o czem, krytyka.

Census, us, *m.* spis ludności i majątków u Rzymian przez cenzorów sporządzany, *censum habere, agere, facere*, sporządzać spis; *censu prohibere* albo *excludere*, odmawiać przyjęcia do spisu; stąd: *af* wykaz, lista obywateli, *omnibus in censum relatis*; *b)* majątek, *bo*

- gactwo, posiadłość, senatorius, equester. homo sine censu. tenui censu.
- Centaurus, i, m. Centaur; tak nazywano dzikich mieszkańców Tessalii, którzy spostrzeżeni siedzący na koniu uznani byli za istoty z góry do człowieka, a od stóp do konia podobne; nobilis (o Chironie); stąd centaureus, a, um, Centaurów tytczący się. 2) gwiazdozbiór w stronie południowej; 3) nazwisko okrętu.
- Centeni, ae, a, po stu; u poetów także w liczb. poj. [zwisko]
- Centēnius, ii, m. rzymskie przenie.
- Centesimus, a, um, setny; *rzeczow* centesima, ae, ż. procent jeden od stamiesięcznie, albo dwanaście rocznie.
- Centiceps, cipitis, stugłowy
- Centies, przysł. stokróć, setnie, centies sestertium, dziesięć milionów sestercyów.
- Centimānus, a, um, sturęki.
- Centō, ōnis, m lachmany, odzież licha.
- Centrōnes, um, m. imię ludów w Gallii narboneńskiej i belgijskiej.
- Centum, sto, w ogóle, bardzo wiele
- Centumalus, i, m. rzymskie przenie.
- Centumgeminus, a, um, stokrotny; sturęki, Briareus.
- Centumvir, i, m. w l. m. centumvirii, orum, stu mężów, zgromadzenie sędziów do spraw prywatnych; stąd centumviralis, e, tytczący się centumwirów
- Centuncūlus, i, m. liche pokrycie.
- Centuria, ae, ż. setnika, oddział wojska pierwiastkowo ze stu, a później z szesćdziesięciu żołnierzy złożony; b) część ludu rzymskiego, który Serwiusz Tulliusz aa 193 setniki podzielił
- Centuriatim, centuryami, dzieląc na centurye.
- Centuriatus, us, m. setnictwo, posada setnika.
- Centurio, i, dzielić na setnie, homines, juventutem; porów. comitium.
- Centurio, ōnis, m. setnik.
- Centuripae, arum, ż. albo Centuripina, orum, n. miasto w Sycylii.
- stąd Centuripinus, a, um, Centurypiński i Centuripini, orum, m Centurypinowie
- Ceos, patrz Cea.
- Cepa, patrz cacpa.
- Cephalenes, um, m. Cefalleńczycy, mieszkańcy wyspy na morzu Jonickim, zwanej Cephallenia, ae, ż.
- Cephaloedis is, ż. i Cephaloedium, ii, n. miasto na wyspie Sycylii; stąd Cephaloeditānus, a, um, Cefaledytański i Cefaloeditani, orum, m. Cefaledytańczycy.
- Cepheis, -ius, patrz Cepheus
- Cephenes, um, lud w Etyopii.
- Cepheus, ei, i eos, m. król w Etyopii, mąż Kassyopei, ojciec Andromedy; stąd Cephēis, idis, ż. i Cephēius, a, um, od Cefeusza pochodzący, Cefejski.
- Cephisus, i, m. rzeka, 1) w Focydzie i Beocyi; jako bożek rzeczny, ojciec Narcyssa zwanego Cephisius; stąd Cephissis, idis, ż. z Cefissu; 2) w Attyce; stąd Cefissias, ādis, ż. do Cefissu odnosząca się
- Cēra, ae, ż. a) wosk, w liczb. m. b) susz pszczelny; c) tablica woskiem powleczone u starożytnych, na której pisali, stąd wszelkie pismo. d) signum cerae albo samo cera, pieczęć; e) cerae, popiersia, obraz przodków
- Ceramicus, i, m. dwa placo tego imienia, jeden w Atenach, a drugi za miastem
- Cerarium, ii, n. podatek, pieczętna

Cerastae arum, *m.* pierwotni mieszkający wyspy Cypru.

Cerasus, *i*, *ż.* wiśnia.

Ceraunus, *i*, *m.* piorun; stąd Ceraunius, *a*, *um*, tyjący się piorunu; stąd Ceraunii montes, albo Ceraunia, *orum*, *n.* pasmo gór między Epirem i Illiryą, z przyładkiem Acroceraunia, znanym z burz.

Cerbērus, *i*, *m.* Cerber, pies strzegący progów piekiel; stąd Cerbereus, *a*, *um*, do Cerbera należący.

Cerōstae, arum, *m.* lud w Sarmacji azyatyckiej.

Cerōstius, *ii*, *m.* góra w Tessalii.

Cercōina, *ac*, *ż.* wyspa i miasto przed małą Syrtą; stąd Cercinates, *um*, *m.* Cercynaci.

Cercōpes, *um*, *m.* lud na wyspie Pitekuzie

Cerourūs, *i*, *m.* gatunek ryby morskiej; 2) okręt lekki.

Cercyo, *ōnis*, *m.* rozbójnik w Attyce, którego Tezeusz zabił.

Cerealis, *patrz* Ceres.

Cerebrōsus, *a*, *um*, szalony, gniewliwy, popędliwy.

Cerebrum, *i*, *n.* mózg; rozum, gniew.

Ceres, Cereris, *ż.* córka Saturna, matka Prozerpiny, bogini zboża; 2) zboże, chleb, owoce, potrawy, terra ferax Cereris; Cererem canistris expediunt; Ceres corrupta undis. Stąd Cerealis, *e*, tyjący się Cererą, albo zboża, albo zasiewu, munera, chleb, afma, narzędzia zbożowe.

Cereus, *a*, *um*, woskowy, (*rzecz* świeca woskowa); podobny do wosku, żółty jak wosk; — przenoś. miękki, gibki, łatwo dający się przekształcić, cereus in vitium flecti.

Cerimōnia, *ae*, *ż.* obrządek religijny, cześć bogom oddawana przez oznaki zewnętrzne, 2) świętość ja-

kięj rzeczy, polluere cerimonialis legationis.

Cerintha, *ae*, albo *-e*, *es*, *ż.* roślinna, którą lubią pszczoły.

Cerno crevi, cretum, 3. odłączać, oddzielać, per foramina (przesiewać); cernere oculus, albo samo cernere, widzieć, dostrzedz; aliquid albo aliquid; z 4 przy. i tr. bez albo ze zdaniem względnem; — przenoś. *a*) animo, ingenio aliquid, poznać, spostrzedz; zwykle samo cernere aliquid, albo z 4 przyp. i try bezok; cerni aliqua re, albo in aliqua re, dać się poznać, pokazywać się; *b*) = decernere, rozstrzygnąć, inter se ferro; pro patria (walczyć) cernere hereditatem, odziedziczyć spadek albo oświadczyć, że się ma chęć przyjęcia spadku

Cernuus, *a*, *um*, twarzą ku ziemi pochylony.

Cero, 1. woskować, woskiem napszczać, powlekać.

Cerritus, bezrozumny, waryat.

Certāmen, *inis*, *n.* spór, sprzeczka, współbieganie się, honoris, divitiarum; w odniesieniu do działań wojennych: walka c. pugnae; = proelium; certamine comisso: c. navale albo classicum, bitwa morska.

Certatim, *przysł.* ubiegając się, nawsycigi.

Certatio, *ōnis*, *ż.* spór, walka, sprawa u sądu, w znac. właś. i przen.; c. poenae albo mulctae, publiczne rozprawianie się w sądzie względem naznaczonej kary.

Certe, *przysł.* pewnie, niezawodnie, *b*) przynajmniej, jednakże.

Certo *przysł.* pewnie, z pewnością, c. scio, wiem z pewnością, jestem przekonany.

Certo, 1. walczyć, spór wieść, armis, acie, proelio, cum aliquo de

- aliqua re; pro aliqua re; także:** verbis, oratione, odiis, joco; cum usuris fructibus praediorum, cały dochód folwarczny obracać na zapłacenie czynszu; w znaczeniu sądowém: certandae multae dies, dzień do rozprawiania się względem naznaczonej kary; w ogóle: isé na wyścigi, chcieć kogo prze-wyższyc, certare cum aliquo officii; poet. certant illudere capto.
- Certus, a, um, rozstrzygniony, po-**stanowiony, certum est (mihi), takie moje postanowienie, wola; z tryb. bez. certus mori; z gerund. eundi, desciscendi; stąd ozna-czony, pewny, dies, numerus, lo-cus, signum, naves i t. p.; czasem = quidam, pewny, jakiś, i dla tego często w połączeniu z tym zaimkiem: insolentia certorum ho-minum; certis quibusdam verbis; — przenos. o osobach i rzeczach, na które się spuścić można: pe-wny, niezawodny, niewątpliwy, amicus, Apollo; certissimum si-gnum amoris; spes; matricida; id parum certum est; certum ha-bere, pro certo habere, scire affir-mare, dicere i t. p. certi aliquid explorari non potest; certius co-gnoscere de aliqua re; o osobach, które się o czem z pewnością u-wiadamia, certiore facere ali-quem de aliqua re, alicujus rei, z nastę. 4 przy. i try. bezok., albo z nastę. zdaniem względnem, uwiadomić kogo o czem; w znac-zier. certiore fieri, być uwia-domionym; poet. Anchisen facio certum.
- Cerula, ae, ź. kawałek wosku, c.** uniniata, wosk czerwony, którym oznaczano miejsca uszkodzone albo niedokładne i błędne w rękopi-smach; stąd: miniatae tuae. c. o surowej krytyce
- Cerussa, ae, ź. blejwas; stąd ce-**russatus, a, um, blejwasem pocią-gniony.
- Cerva, ae, ź. lania, w ogóle: jelen.**
- Cervicula, ae, ź. szyjka.**
- Cervinus, a, um, jeleni, tyccacy** się jelenia.
- Cervix, cis, ź. szyja, kark, cervi-**cem frangere, kark skrócić; — przenos. imponere aliquid cervici-bus suis, aliquid sustinere; in cer-vicibus alicujus esse, impositum esse, stare, siedzieć na karku; in cer. alicujus collocare (włożyć ko-mu na kark, obarczyć); a cervici-bus alicujus repellere, albo de-pellere aliquem albo aliquid (u-sunąć, oddalić); dare cervicem crudelitati (podać kark); zaś: ali-cujus jugum rigida cervice subi-re, nie poddawać się pod jarzmo, bronić się upornie; qui erunt tan-tis cervicibus, którzy będą tak u-parci, odważni.
- Cervus, i, m. jelen; rosochate pa-**le, rogatki, kobylice dla wstrzy-mania nieprzyjaciela.
- Cessatio, ónis, odpoczywanie, pró-**żnowanie, nieczynność.
- Cessator, ónis, ociągający się, guz-**dracz. {wstecz
- Cessim, przyst. wspan, w tył,**
- Cessio, ónis, ź. ustąpienie prawne**
- Cesso, l. zwlekać, ociągac się,** albo in aliqua re, albo z samum 4 przyp.; także: quid cessas mo-ri? umieraj; b) ustać, skończyć się, imperium consulare cessavit, cessat usus oculorum; non cessat de nobis detrahere (nie przestaje); c) być nieczynnym, próżnować, c. ab armis, officio; o roli: leżec od-łogiem, agri cessant; d) popelniać błędy, z dobrej drogi zbaczac. quid multum cessas?
- Cestrosphendone, es, ź. machina** wojenna do ciskania kamieni

- Cestus, patrz caestus.
- Cetarius, ii, handlujący rybami; cetarium, ii, n. sadzawka.
- Cete, patrz cetus.
- Ceteroqui, albo -quin, przysł. wreszcie, w innym względzie.
- Ceterus, a, um, najczęściej w licz. mn. ceteri, inni; przysłówkowo: ceterum, zresztą; jeżeli quidem, albo przeczenie poprzedza, ale wszelako, przeciwnie; także: = alioquin, pod innym względem; cetera i de cetero, przysłówkowo: zresztą; vir cetera sanctissimus; de cetero in ceterum, także: na przyszłość, pax in ceterum pacta.
- Cethagus, i, m. rzymskie nazwisko.
- Cetra, ac, ż. mała tarcza skórzana; stąd: cetratus, a, um, żołnierz uzbrojony tarczą cetra zwaną; c. cohors, i cetrati, odpowiada żołnierzom greckim zwanym peltastae.
- Cetus, i, m. wszelka większa ryba morska, mianow. wieloryb, w licz. mn. cete.
- Ceu, przysł. podobnie, jakby, jak gdyby, ceu lupi, c. flamma; c. sine quo nemo; jakby ten, bez którego nikt, i t. d.
- Ceus, patrz Cea.
- Ceyx, yois, m. król Trachiny, mąż Alcyony.
- Chaerōnēa, ae, ż. miasto w Beocyi; stąd Chaerontensis, e, pochodzący z Cheronei.
- Chalcēdon, ōntis, ż. miasto w Bitynii; stąd Chalcedonius, a, um, Chalcedoński, z Chalcedonu.
- Chalcidensis, i, -dicus, patrz Chalcis.
- Chalcioecos, i, ż. przezwisko Minery w Rzymian.
- Chalciope, es, ż. córka Acetesa, siostra Medei.
- Chalcis, idis, ż. miasto w Eubei; stąd a) Chalcidensis, e, z Chalcydy pochodzący, i Chalceuses, ium m. Chalcydenczycy, z Chalcydy, w ogóle: Chalcydyjscy Jończycy z Eubei, założyciele Kumi; b) Chalcidicus, a, um, Chalcydyjski; także: Kumejski, arx (Kuma).
- Chaldaeus, a, um, Chaldei (połud zachod. część Babilonii) tyczący się, Chaldejski, rzecz. Chaldaei, orum, m. Chaldeczycy, sławni astrologowie i wieszczbiarze.
- Chaldaicus, a, um, Chaldejski, rationes (astrologia).
- Chalybēus, a, um, stalowy.
- Chalybes, um, m. a) lud przy Pontcie; b) w Celtyboryi przy rzecze Chalybs, ybis, m. w Hiszpanii tarraconeński.
- Chalybs, ybis, m. stal.
- Chane, es, ż. ryba morska.
- Chāōnes, um, m. lud w Epirze, stąd: a) Chaonia, ae, ż. Chaonia, b) Chaonis, idis, ż. i Chaonius, a, um, Chaōński, Epirotsky, szcze-gół. Dodoński.
- Chaos, i 6 przyp. chaos, n. materya pierwiastkowa, pomieszanie żywiołów, z których się przy stworzeniu świat rozwinął: 2) kraina umarłych, świat podziemny, próżnia głęboka i ciemna.
- Chara, ae, ż. korzeń nam nieznany.
- Charax, ācis, ż. miejsce obwarowane na dolinie Tempe.
- Charites, um, ż. Gracye (Aglaja, Eufrozyna i Talia).
- Charistia, orum, n. familjna uroczystość u Rzymian, którą obchodzono 22 lutego; wtedy krewni robili sobie nawzajem podarunki, częstowali się i ofiarowali kadzidło swym krewnym zmarłym.
- Charon, ontis, m. przewoźnik umarłych.
- Charta, ae, ż. papier zrobiony z rośliny krzewu egipskiego papyrus; 2) pismo, list, i t. p.
- Chartula, ac, ż. papierek, pisemko

- Charybdis**, is, ż. wir niebezpieczny w cieśninie Sycylijskiej naprzeciw skały Scylla, — przenoś. coś niebezpiecznego; także: utratnik, marnotrawca, bonorum.
- Chauci i Chauchi**, orum, m. lud niemiecki przy morzu Północném.
- Chelae**, arum, ż. kleszcze u raka; 2) gwiazdozbiór, waga.
- Chelidonium promontorium**, przyładek w Licyi.
- Chelydrus**, i, m. gatunek węzów jadowitych i smrodliwych.
- Chelys**, 4 przyp. yn, 6. y, ż. = testudo; — przenoś. narzędzie muzyczne, lutnia. {chiragra.
- Cheragra**, ac, ż. ból w rękach.
- Cherronesus i Cherson-**, i, ż. półwysp Tracki; stąd Chersonenses, um, m. mieszkańcy Chersonesu.
- Cherusei**, orum, m. lud Germański między Wezerą i Elbą.
- Chiliarcha**, ac, m. przełożony nad tysiącem zbrojnych i Chiliarchus, i, m. u Persów pierwszy urzędnik po królu, kanclerz państwa.
- Chimaera**, ac, ż. potwór podobny z przodu do lwa, we środku do kozy, z tyłu do smoka; zabity od Bellerofonta; stąd chimaerifer, era, erum, rządzący chimere (o Licyi, skąd ten potwór pochodził).
- Chione**, es, ż. córka Dedaliona, matka Aulikusa; 2) matka Eumolpa, który stąd nazywał się Chionides.
- Chios i Chius**, i, ż. wyspa na morzu Egjejskiem; stąd Chius, a, um, z Chios pochodzący; rzecz. Chius, Chijczyk, zwykle w licz. mn.; i Chium, i, n. wino z Chios.
- Chirográphum**, i, n. pismo własnoręczne; 2) rewers; oblig, wksel.
- Chiron**, ónis, m. Centaur, sławny ze sztuki leczenia, muzyki i przepowiadania przyszłości.
- Chirurgia**, ac, ż. leczenie ran chirurgia.
- Chius**, patrz Chios
- Chlamys**, idis, ż. szeroka wełniana zwierzchnia suknia, płaszcz.
- Chlōris**, idis, z. = Flora.
- Choaspes**, is, m. rzeka a) w Suzyanie; b) w Indyach.
- Choragium**, ii, n. to co do przyrządzenia teatralnego i ozdób należy; 2) wszelkie przysposobienie, nuptiarum, funebre; środki, gloriae
- Chorda**, ac, ż. struna do narzędzi muzycznych.
- Chorea**, ac, ż. taniec ze śpiewem połączony.
- Chorēus albo ohorius**, i, m. = trochaeus.
- Chorus**, i m. taniec, chór w sztuce teatralnej; zebranie, gromada.
- Christianus**, a, um, chrześcijański.
- Chrýsas**, ac, m. rzeka w Sycylii
- Chryses**, ac, m. kapłan Apollina z miasta Chryse w Troadzie, ojciec Astynomy, która stąd nazywa się Chryseis, idis, ż.
- Chrysippus**, i, m. filozof, stoik z Cylicyi w trzecim wieku przed Chryst. 2) imię dwóch wyzwolenców. Stąd Chrysippus, a, um, Chryzypejski.
- Chrysóphris**, yos, m. ryba jakaś nad okiem złotą cętkę mająca.
- Cibale**, arum, miasto w Pannonii.
- Cibarius**, a, um, należący do pokarmu, stąd rzecz. cibaria, orum n. pokarm, żywność, pożywienie, pasza, c. cocta decem dierum, zapas żywności na dni dziesięć; b) podły, lichy, panis, vinum.
- Cibo**, i, n. karmić, żywić; cibari nolē, nie chciało się posilać.
- Ciborium**, ii, n. ozara, kubek, kielich; 2) po kształcie owocu bobu Egipskiego naczynia dopicia.
- Cibus**, i, m. pożywienie, pokarm, potrawa, pasza; hospes non multi

- cibi, nie wiele jedzący; — przenos. cibus animalis, powietrze, cibus arborum imber; c. furoris, podniecia.
- Cibýra, ac, ż. miasto Frygii; stąd a) Cibráta, ac, m. 1 ż. z Cibiry; b) Cibrátions, a, um, Cybyratycki
- Cicáda, ae, ż. konik polny, owad.
- Cicátrix, iois, ż. blizna, — przenos. kleska, c. republicae.
- Cicer, éris, n. groch włoski.
- Cicéro, ónta, m. sławny mówca i konsul rzymski.
- Cichoréum, i, n. podróżnik zieleni.
- Cicónes, um, m. lud Tracki.
- Cioónia, ae, bocian.
- Cicur, úrta, oswojony, chowany w domu.
- Ciouta, ae, ż. świnia wesz, zieleni jadowite; także: piszczałka.
- Cidáris, is, ż. zawój, korona królów perskich.
- Cioo, civi, oitum, 2. i cio, otre, pobudzać, poruszać, w ruch wprawiać, mare, aequora, fluctus, coculum tonitru, orbem, puppem; lacrimas, — przenos. eretum c. dzielić; pobudzać, wzniecać, sprawiać, spowodować, być przyczyną czego, fletus, murmur, motus, bellum, pugnam, proelium; 2) powoływać, przyzywać, aliquem, aliquem ad se, ad arma, ad pugnám wzywać wołać po imieniu, non homines tantum, sed foedera et deos; nazywać, mianować, wymieniać, nomen aliquus; patrém (aby dowieść swego pochodzenia szlachetnego).
- Cilices, um, m. Cylicyanie, mieszkańcy krajiny zwanéj Cilicia, ae, ż. w Azji Mniejszej. Stąd a) Ciliciénsis, e, Cylicyński. b) Cilicius, a, um, należący do Cylicyi; rzeczow. cilicium, ii, m tkanka z koziej sierci, c) Citix, icis, m. Cylicyanin, Cilissa, ae, ż. Cylicyanka.
- Cilla, albo Cylla, ae, ż. miasto w Eolizjo.
- Cilnius, a, um, nazwisko rodu etruskiego w Arrecyum.
- Cimbri, órum, m. lud w Germanii północnej; w lic. poj. Cumber jako rzeczow. Cymber, i przym. Cymbryjski; stąd Cimbricus, a, um, Cymbryjski.
- Cimex, icis, pluskwa.
- Ciminus, i m. jezioro w Etruryi, do którego się rozciągała góra Ciminus mons albo saltus, Ciminia saltus, także Ciminia silva.
- Cimmerii, órum, m. lud w Tracyi; stąd Cimmerius, a, um, Cymmeryjski; 2) bajeczni mieszkańcy Italii przy Bajach, którzy się w dziecię mieli kryć po norach.
- Cimólus, i, ż. jedna z wysp Cykladzyskich.
- Cincinnatus, a, em, kędzierzawy; 2) Cincinnatus, i, m. rzymskie przezwisko.
- Cincinnus, i, m. kędziór, włos w pierścieniach; — przenos. wytworne ozdoby w mowie.
- Cincius, a, um, nazwisko familii rzymskiej.
- Cinctus, us, m. opasanie; c. Gabinus, opasanie się pewnym zarzuceniem togii.
- Cinctatus, a, um, przepasany.
- Cinga, ac, ż. rzeka w Hiszpanii tarrakonenskiej.
- Cingo, cinxi, cinctum, 3. opasać, przypasać, cuncte laus cinxit, przypasał miecz do boku; uwiecznić, wieńcem przyozdobić, comam lauro, temora floribus otaczać, ze wszech stron zamknąć, urbem muro, castra vallóij flumen oppidum ongit; być z kłm w towarzystwie towarzyszyć, laus, pantomimus.
- Cingulum, i, n., albo us, i, m, albo n, ae, ż. pas, c. Orionis, gwiazdozbiór.

Ciniflo, *ōnis*, *m.* sługa rozpalający żelazko do trefienia włosów.

Cinis, *eris*, *m.* i *ż.* popiół; dummodo absolyar cinis (po mojej śmierci); post cinerem (po spalaniu zwłok); — przenoś. in cinerem vertere (zniszczyć, w perzynę obrócić); Troja virum et virtutum omnium acerba cinis.

Cinna, *ae*, *m.* imię rzymskiej rodziny; stąd Cinnanus, *a*, um, Cynanowski, do Cynny należący.

Cinnamum, *l*, *n.* cynamon.

Cinyphs, *ypis*, *m.* rzeka w Afryce przy Syrtach; stąd Cinyphius, *a*, um, Cynifijski; w ogóle: libijski, afrykański.

Cinýra, *ae*, król Assyrii, ojciec Adonisa i Mirry; Cinyrētus, *a*, um, Cinyrejski.

Cio, *aire*, patrz cieo.

Cios i **Chius**, *ii*; *ż.* miasto w Bitynii; stąd Ciāni, *orum*, *m.* Cynowic.

Cippus, *l*, słup, filar; w licz. mn. ostremi palarni nastroszony szaniec.

Circa, *l*) przyst., naokolo, quae circa essent (w okolicy); non sunt passi hi, qui circa erant (którzy otaczali, najbliżsi przyjaciele. II); *przym.* rządzi 4 przyp. *a*) przedmiotu, w którego obrębie coś jest, albo się dzieje: kolo, okolo, fossas circa murum duxit; ligna contulerunt c. casam; quos c. se habebat; naokolo, na wszystkie strony, legatos circa vicinas gentes misit; — przenoś. względem, we względzie, ciyilis circa amicos; c. omnes communis, diligens c. acrarium, quomodo circa se animati essent; c. bonas artes socordia; *b*) w którego bliskości coś jest, albo dzieje się: w okolicy, w bliskości, blisko, c. Siciliam, c. Sabinos, c. Armeniam; także: quos circa se haberet (których miał przy sobie,

którzy go otaczali); 2) w odniesieniu do czasu: kolo, c. resperam; c. ortum lucis; c. eadem tempora; 3) przy wyrażeniu ilości w sposobie zbliżonym: kolo, blisko, prawie, ea fuere oppida c. septuaginta; czasem się kładzie nie przed, ale po wyrazach, któremi rządzi, mianowicie po qui, quae, quod, quam circa. Cic. Verr. IV. 48.

Circo, *es*, *i* *ao*, *ż.* córka Heliosa, siostra Acetesa, stąd Circaeus, *a*, um; Cyrcejski, jugum albo litus, przylądek Cyrcejski w Lacyum, dokąd Cyrce z Kolchidy uciekła; poculum C. (czarodziejski, bo Cyrce była czarownicą).

Circōji, *orum*, przylądek i miasto w Lacyum; stąd Circejenis, *e*, Cyrcejski i Circejeses, *m.* Cyrcejeniczycy.

Circensis, *e*, tycający się placu w Rzymie zwanego Circus, ludi. Circessum, *i*, *n.* miasto w Mezopotamii. (tać naokolo.

Circino, *l*, zaokrągłać; auras, la. Circinus, *i*, *n* cyrkiel.

Circiter, *l*) przyst. okolo, blisko, prawie, circiter parto tertia celata; ex omni copiā c. pars quarta erat; 2) *przym.* z przyp. 4 okolo, blisko, c. meridiem; quartam o. vigiliam, octayam c. horam; loca haec c. unhi excidit.

Circeo, patrz circumeo.

Circuitio, *onis*, *z.* obchodzenie, krążenie; — przenoś. omówienie, obszerniejsze wysłowienie, quid opus est circuitione?

Circuitus, *us*, *m.* obieg, krążenie. solis; obwód, okrag, obręb, circuitu, albo in circuitu; w mowie: okres, c. verborum; 2) obchodzenie, kolowanie, longo circuitu; circuitu exercitum ducere; w mowie: omówienie, obszerniejsze wysłowienie, zboczenie.

Circularor, 1. zbierać się gromadnie, totis castris milites circulari.

Circulus, i, m. koło, krąg; *b*) c. auri, łańcuch; *c*) obieg gwiazd, stellae circulos conficiunt; pas na niebie, droga mleczna, c. lacteus; *d*) grono ludzi, towarzystwo, eum in circulum venisset.

Circum, *przysł.* naokoło, quae circum essent; 2) jako *przyim.* kładzie się przed albo po 4 przyp.: o-koło, terra circum axem se convertit; także: po, oras et litora circum errantem; c. villulas errare; pueros circa amicos dimittere; do, legatio c. insulas missa; w okolicy, w bliskości, circum haec commorabor; c. Aquileam; c. Bactra, a stąd qui c. aliquem sunt (towarzysze, przyjaciele, stronnicy, zwolennicy).

Circumāgo, ēgi, actum, 3. obracać, wykrecać, kierować, equum frenis, se ad aliquid; circumagi in frontem; —przenoś. se c. albo circumagi, o czasie: upływać, mijać, ubiegać, annus circum agit, se aestas circumegit; circumactis decem et octo mensibus; 2) kołować, nakładać drogi, włóczyć się, circumagi, nil opus est te circumagi; —przenoś. circumagi rumoribus vulgi, być przedmiotem rozmowy powszechniej.

Circumāro, 1. oborywać, agrum.

Circumcido, cidi, cisum, 3. obcinać, obrzywać, vulnus, arbores; —przenoś. ograniczyć, zmniejszyć, sumtus, multitudinem.

Circumcirca, *przysł.* w okóło.

Circumcisus, a, um, obcięty obrznięty; spadzisty, urwisty, stromy, collis; krótki, c. orationis genus.

Circumcludo, cludi, clusum, 3. zamknąć, otoczyć, circumcludi exercitum; oprawić, cornua argento;

przenoś. otoczyć, Caesina consiliis meis circumclusus.

Circumcōlo, ēre, mieszkad naokoło. Circumdo, dēdi, dātum, 1. kłaść na około, stawiać, ligna, custodias, exercitum castris, munitiones oppido; brachia collo (mieszkad); 2) otoczyć, opasać, osłonić, okryć, oppidum vallo, aliquem veste, amiculo circumdatus; poet. chlamydem circumdatus; —przenoś. ograniczyć, munus oratoris, exiguis finibus.

Circumdūco, duxi, ductum, 3. obwodzić kogo, oprowadzać, aliquem; aliquem per castra; także z podwójnym przyp. 4 quos Pompejus omnia sua praesidia circumduxit (od straży do straży); c. aedes aliquem (oprowadzać po domu); także: praeter castra hostium circumduxit (maszerował); —przenoś. oszutać, podejściem czego dostać, aliquem auro; obszerniej określić, opowiedzieć, aliquid longius.

Circumēo i circumeo, ivi, il, itum, ire, obchodzić, objeżdżać, chodzić naokoło, odwiedzając, incolae, aciem, fores omnes; orbem Romanum; praedia: saucios; otaczać, circumiri ab hostibus, circumitis hostium castris; aciem a latere operito; ut ab hostibus circumiretur; circumiri muro turribusque; —przenoś. circumiri fluctibus belli.

Circumēquito, 1. objeżdżać konno, moenia.

Circumfēro, tuli, latum, ferre, obnosić, nosić w koło, caput alicujus pilo per urbem; merum; mulsum; poculum; codicem (dla obejrzenia, pokazania); sol circumfertur, obraca się; we względzie religijnym: przez obnoszenie jakiego przedmiotu oczyścić, ter socios unda, t. j. undam circum so-

- cios, roznosić na wszystkie strony, bella; nadstawiać, clipeum ad ictus; — przenosić, gentium spolia profundo ventre (roztrwonić); rozgłaszać, dictum et factum alicujus, quae se circumferat esse Corinnam; rzucać na wszystkie strony, obracać, oculos, acies, vultum; dextra leyaque (ad circumstantia agmina, oculos manusque c.; ad nutum alicujus circumferri.
- Circumflecto**, flexi, flexum 3. zawracać wykręcać naokoło, nakierować.
- Circumfluo**, 1. owiewać, wiać zewsząd
- Circumfluo**, fluxi, fluxum, 3. oblewać, otaczać, oceanus terras c.; latus circumfluit aequoris unda; — przenosić znajdować się obficie, res circumfluentes; obfitować, opplywać w co, omnibus copiis, rebus omnibus; także: frontem circumfluit ignis, wstyd rumieni czoło.
- Circumfluus**, a, um, oblewający, amnis, mare, humor, 2) oblany, otoczony, insula.
- Circumforaneus**, a, um, znajdujący się na rynku, domus, 2) aco pożyczone pieniądze, dług, 3) z rynku na rynek, z miasta do miasta chodzący, włóczący się.
- Circumfundo**, fudi, fusum, 3. oblewać, rozlewać, stąd circumfundi, rozlewać się koło czego, circumfunditur urbi; — przenosić czepiać się czego, tuhic się, juveni; circumfusae undique molestiae, voluptates (napływające zewsząd); otaczać, oskrzydlać, opasywać, aliquem, aliqua re, aliquem oerā (balsamowac) multo nebulae amictu, multis circumfusis libris, circumfusum esse caligine, luce, copiis, concursu hostium
- Circumgemo**, ere, wrzuczać naokoło
- Circumgesto**, are, obnosić
- Circumgredior**, 3. otoczyć, oblegać, opasać
- Circuminajicio**, ere, narzucić w koło.
- Circumitto**, -itus, patrz circum-
- Circumjaceo**, ere, leżeć na ookoło, Europae
- Circumjectus**, us, m. otoczenie, okrażenie, aether, qui terram circumjectu amplectitur
- Circumjicio**, jeci, jectum, 3. obrzucić, stawić naokoło, multitudinem hominum moenibus; sagittariis circumjectis; circumjici z 4 przyp. anguis vectem circumjectus (okrecony, obwinęty); otoczyć, aliquid aliqua re, vallum sarcinis, stąd circumjectus, naokoło znajdujący się, circumjecta nemora.
- Circumligo**, 1. aliquid aliqua re, obwiązywać, chartam lino, otaczać, trepidum circumligat umbra.
- Circumlino** 4 i Circumlino, livi, lōvi, litum, 3. obmazac, powlekać, otoczyć, musco circumlita saxa; — przenosić ozdobić, simplicem naturam vocis pleniore sono circumlinire i wac.
- Circumluo**, ere, oplókiwać, oble-
- Circumlúvio**, ónis, z. miejsce wezbraniemi wód uformowane na kształt wyspy.
- Circummitto**, misi, missum, 3. ob-syłać na wszystkie strony
- Circummunio**, 4. wzmocnić naokoło, obwarować, aliquid aliqua re
- Circummunitio**, ónis, z obwarowanie, okop; szanec.
- Circumnávigo**, 1. żeglować naokoło.
- Circumpadānus**, a, um, mieszkający nad brzegami Padu
- Circumpendeo**, ere, wisić w koło
- Circumplaudo**, ere, klaskać w koło, oklaskiwać, z oklaskami licznymi vitac

- Circumplector, plexus, 3. obejmować, otaczać, collem opere.
- Circumplico, 1. obwijać, okręcać naokoło.
- Circumpōno, posui, positum, 3. okładać, stawiać naokoło; biernie: leżeć naokoło.
- Circumpotātio, ōnis, ̄. picie kolejno.
- Circumquōque, przysl. zewsząd, wszędzie, naokoło.
- Circumretio, ̄. usidlać, ogarnąć siecią.
- Circumrodo, rosi, rosum, 3. ogryzać; przysłowie: circumrodo dudum, quod derorandum est, długo się dręcząc tem, o czémby zapomnieć należało; circumrodi dente, być przez obmowę szarpanym.
- Circumscindo, ̄re. obcinać, obdzierać.
- Circumscribo, scripsi, scriptum, 3. opisać, orbem (wykreślić koło); stantem virgula (określić); ograniczyć, oznaczyć, terminis jus: mente sententiam; także; alicui curriculum vitae, alicui locum habitando; genus hoc oratorum; aliquem c. ograniczyć, ścieśnić, ukrócić władzę jakiego urzędnika.
- b) usidlić, uwikłać, podejść, oszukać, odrwić, aliquem fallacibus interrogatiombus, stąd: wykretnio udmaczyć, sententias, tempus, legem; c) barwić, pokrywać, facietis jocis sacrilegium.
- Circumscribo, przysl. odrębnie, stanowczo, wyraźnie, rdm cōmplecti, 2. peryodycznie, dicere.
- Circumscriptio, onis, ̄. zamknięcie kołem, a stąd samo koło; — przenoś. a) okres w mowie; b) granica, zakres, temporis, terrae; c) podejście, oszukanstwo.
- Circumscripser, ōnis, m. oszukaniec, wykretacz.
- Circumscripser, a, um, okresiony, ograniczony; okresowy, oszukany, zdradzony.
- Circumsēco, secui, sectum, 1. obcinać, obrzynać, radices, tuberculum, armarium.
- Circumsedeo, sēdi, sessum, 2. obsiadać, oblegać, otaczać, aliquem, albo aliquid; — przenoś. a lacrimis omnium, albo blanditiis muliebribus circumsessus (opanywany).
- Circumsēpo, sepsi, septum, 4. ogradzać, otaczać, zabezpieczać.
- Circumsessio, ōnis, ̄. obleżenie, opasanie.
- Circumsido, ̄re, oblegać, opasywać aliquid albo aliquem.
- Circumsisto, stēti, 3. obstąpić, otoczyć z przyp. 4. naves, signa i bez przyp.
- Circumsono, sonui, sonitum, 1. brzmieć naokoło, dźwięk wydawać; aliqua re, aures circumsonant hīs vocibus (głos objaja się o uszy); także z 4 przyp. clamor hostes circumsonat; biern. circumsonor, brzmia koło moie.
- Circumsōnus, a, um, brzmiający na około.
- Circumspectio, ōnis, ̄. oglądanie swę w około, ostrożność.
- Circumspecto, ̄re, oglądać się na co, przepatrywać. huc et illuc, b) z 4 przyp. alius alium' — przenoś. rozważać, rozmyślać, być ostrożnym, dubitans, circumspectans, haesitans.
- Circumspectus, a, um, obejrzany; ostrożny, przeczorny.
- Circumspectus, us, m. oglądanie, pogląd, — przenoś. rozważa, baczność.
- Circumspectio, spexi, spectrum, 3. oglądać się, rzucić wzrok na wszystkie strony; — przenoś. być przezornym, mieć się na ostrożności, 2) oglądać co, przegłądać,

z przyp. 4 situm urbis; munimenta; — przenoś. a) rozważać, zgłębiać co, pilnie się zastanawiać; animo aliquid; b) oglądać się na co, szukać czego, auxilia, locum fugae.

Circumsto, stēti, 1. stać około, właśc. i przenoś. 2) aliquid albo aliquid, otaczać, obstępować. właśc. przenoś. omnia nos fata circumstant, difficultas me c.

Circumtextus, a, um, tkany około.

Circumtōno, tonui, 1. grzmieć w koło, łoskot wydawać.

Circumvādo, rasi, 3. otoczyć. oskrzydlić, właśc. i przenoś.

Circumvāgus, a, um, który w koło obiega.

Circumvallo, 1. obwodzić wałem, groblą, opasywać okopami, hostes; — przenoś. otaczać, tot res me circumvallant.

Circumvectio, ōnis, ż. obieg, solis; 3) rozwożenie (towarów).

Circumvector, 1. obwozić, circumvector, objeżdżać, żeglować naokoło; — przenoś. opisywać; singula.

Circumveho, vexti, vectum, obwozić, circumvehor, objeżdżać, żeglować naokoło, equo, clase, navibus, z przyp. 4 (kolo czego); także: muliones circumvehi collibus iubit; — przenoś. opisywać obszerne, rozwozić się nad czem, omnia verbis.

Circumvēlo, āre, osłonić, okryć.

Circumvēnio, vēni, ventum, 4. otaczać, oskrzydlać, operum magnitudine circumveniunt cavernae ingentes; planities locis superioribus circumventa; hostes albo moenia vallo fossaque, montem opere; circumveniri per insidias, albo insidiis; aliquid circumventum tenere; — przenoś. napastować, przyciskać, nękać, trapić; aliquid iudicio; circumveniri ab inimicis;

falsis criminationibus; ancipiti malo; podejść, oszukać, innocentem pecunia, dolo, fenore

Circumverto, verti, sum, ēre, obracać naokoło; na str. biernej, obrać się (z 4 przyp.) circumvertitur axem (kolo osi).

Circumvestio, ire, osłonić, odziać; — przenoś. se dictis (bronić się).

Circumvolito, 1. latać około, oblatywać; — przenoś. limina potentium (czepiać się progów).

Circumvōlo, 1. latać około czego; c. ordines, objeżdżać.

Circumvolvo, volvi, volutum, 3. obracać, toczyć w koło; bier. sol circumvolvitur annum (biegiem wypełnia rok).

Circus, i, m. koło; candens, droga mleczna; stąd plac okrągły w Rzymie na igrzyska, circus maximus, albo samo circus, od Tarkwiniusza Pysznego między górą palatyńską i awentyńską urządzone; c. flaminius za obrebem Rzymu w miejscu zwanem prata Flaminia.

Ciris, is, ż. ptak morski, w którego się zamieniła Scylla.

Cirrus, i, m. kędziór, pukiel, frondzla.

Cirta, ae, ż. miasto w Numidyi; stąd Cirtenses, ium, m. Cyrteńczycy

Cis, *przym.* rządzi 4 przyp., z tej strony, cis Rhenum; także; w przeciagu, cis decimum mensem

Cisalpinus, a, um, z tej strony Alp leżący. [kotach.]

Cisium, ii, lekki wózek o dwóch kółkach

Cisthōnans, a, um, z tej strony Renu mieszkający

Cisseus, i, m. król Tracji, ojciec Hekuby, która stąd Cisseis, idis, z. nazywa się.

Cista, ae, z. skrzynka

Cistophorus, i, ż. macesta zrzytycka

Citātīm, *przysł.* prędko, śpiesznie.
 Civatus, a, um, pośpieszny, prędko.
 citatus fertur Rhenus; citato gradu, przyspieszonym krokiem: citato equo, galopem.

Citer, era, erum, z tej strony leżący, stąd citerior, ius bliższy, Hispania, citimus, albo citūmus: a um, najbliższy, stella citima

Cithaeron, ōnis, m. góra między Attyką i Beocya.

Cithāra, ac, ō lutnia, cytra.

Citharista, ao, m. lutnista, grający na lutni.

Citharizo, āre, grać na lutni.

Citharoedus, i, m. ten, który śpiewa przygrywając na lutni; stąd citharodicus, a, um, do lutnisty należący.

Citimus, patrz citer.

Citium, ii, n. miasto na wyspie Cyprus; stąd a) Citiensis, e, z Cycyrum, Cycyńczyk. b) Citiāus, a, um, z Cycyrum i Citici, orum, m. Cytyjeńczyk.; 2) miasto w Macedonii.

Cito, *przysł.* stop. wyż. citius, najwcześniejsze, prędko, żwawo, non tam cito (nie tak prędko, nie tak łatwo); citius diceres (prędziej, pierwszej, raczej).

Cito, i, poruszyć, w bieg wprawic, przyzwac, pozwać do sądu jako świadka, poręczyciela, do kogo się odwoływać, wymieniać, victorem citari; c. censorem; c. io Baceho (wołać).

Citra, 1) *przysł.* z tej strony, nec e mota nec ultra; bliżej, saepe etiam c. licet; citra quam, mniej jak; 2) *przym.* z 4 przyp. z tej strony, c. flumen; c. Vcliam; przed, bliżej, c. syllabam tertiam; --przenos. bez, peccavi c. scelus, bez zbrodni (lubo było blisko); przeciw, pomimo, c. morem; c. tpeem b) w odniesieniu do czasu:

przed, c. Trojana tempora
 Citreus, a, nm. Żytrynowy (citrus drzewo afrykańskie, z którego Rzymianie kosztowne sprzęty wyrobiali) c. mensa.

Citro, patrz ultro.

Citus, a, um, prędko, żwawo

Civicus, a, um, obywatelski, dotyczący się obywateli; corona c. (wieńiec z liścia dębowego, który dawano obywatelowi rzymskiemu kiedy obywatela od śmierci wyśwobodził, i przytem więźniaciela zabił).

Civilis, e, obywatelski, bellum c. wojna domowa; victoria c. (nad współobywatelami, albo w wojnie domowej); negotia, res, artes, studia c., zajęcia w czasie pokoju; --przenos. ludzki, przystępny, uprzejmy, civilem se agere; quid civilis illo? 2) dotyczący się rządu państwa, polityczny, scientia, ratio, oratio; rerum civilium cognitio

Civilitas, ātis, ō ludzkość, uprzejmość, przystępnosc.

Civiliter, *przysł.* po obywatelsku. --przenos. ludzko uprzejmie, vivere

Civis, is, m. i ō. obywatel, obywatelka, współobywatel, współobywatelka.

Civitas, ātis, ō obywatelstwo, prawo obywatelstwa, ciało polityczne, państwo, kraj; także miasto

Clādes, is, ō strata, dextrae manus; w ogóle: szkoda, nieszczęście, klęska, szczegól. w wojnie: porażka.

Clam, *przysł.* potajemnie, skrycie, clam facere 2) jako *przym.* z przyp. 4 albo 6. c. patrem; c. filio (bez wiedzy).

Clamātor, ōris, m. krzykacz, krzykalka

Clamitō. 1. mocno, silnie krzyzcć, wywoływać, aliquem, ali-

- quid, albo z 4 przyp. i tr. bezok.; przenos. odkryć, wyjawić. caliditate.
- Clamo**, i, krzycząc, mocno wołać, żalić się, i t. p. w znac. przech. wywoływać, przyzywać, aliquem; aliquem regem (nazywać); z 4 przyp. i tr. bezok. albo z ut.; — przenos. widocznie pokazywać, veritas clamat.
- Clamor**, óris, m. krzyk, mocne wołanie, okrzyk, krzyk wojenny, wrzawa, krzyk płaczący, żalony; — przenos. c. montium, scopulorum, echo, odgłos.
- Clamosus**, a, um, krzykliwy, Clamoum, przysł. skrycie potajemnie. [kątny.
- Clandestinus**, a, um, skryty, po-
- Clangor**, óris, m. dźwięk dętych narzędzi muzycznych, tubarum; głos zwierząt; szelest bicia skrzydłami, magnis quatunt clangoribus alas.
- Clanlus**, ii, m. rzeka w Kampanii.
- Clare**, przysł. jasno, głośno, wyraźnie; w odniesieniu do wzroku i słuchu; — przenos. c. natus ze świetnego rodu; c. splendescere, świetnie się odznaczać; eo clarius periculum apparet (tém widoczniej); clare profiteri (otwarcie).
- Clareo**, ére, jaśnieć, świecić się; — przenos. odznaczać się, sływać.
- Claresco**, clarui, 3. stawać się jasnym, wyraźnym, widocznym, — przenos. in eo animi corporisque virtutes claruerunt; 2) głośno brzmieć.
- Clarigatio**, ónis, ż. przytrzymanie, arestowanie człowieka w miejscu zakazaném spotkanego.
- Clarisonus**, a, um, głośno-brzmiący.
- Claritas**, atis, ż. i claritudo, inis, ż. jasność, blask, wyrazistość; — przenos. sława, świetność, znakomitość, generis, nominis,
- Claro**, i, objaśniać, oświecać, jasnym czynić; — przenos. wsławić, okryć chwałą, labor Isthmius non clarabit pugilem.
- Claros**, i, ż. miasto w Jonii, stąd
- Clarius**, a, um, Klaryjski, z Klaros i rzeczow. Clarius, ii, m. przydomek Apollina.
- Clarus**, a, um, w odniesieniu do wzroku i słuchu: jasny, świecący, dobitny, donośny, głośny; także: aquilo (wypogadzający niebo, sprowadzający pogodę); przenos. a) jasny, wyraźny, zrozumiały; b) często: świetny, odznaczający się; sławny; c) rzadko osławiony.
- Classarius**, a, um, należący do floty; rzecz. classarii, orum, m. żołnierze morscy, także: majtkowie.
- Classicula**, ae, ż. mała flota, flotylla.
- Classicus**, a, um, tytułujący się podziału ludu Rzymskiego na klasy; stąd classici, obywatel należący do klasy pierwszjej; b) należący do wojska, stąd rzecz. classicum, znak dany żołnierzom trąbą, hasło, classicum canere, inflare; c) tytułujący się floty: classicum certamen, bellum; rzecz. classici orum, żołnierze morscy, albo majtkowie.
- Classis**, is, ż. oddział ludu Rzymskiego (Serwiusz, Tulliusz podzielił lud Rzymski, pod względem majątku, na klass sześć; szóstej jednak obejmującej najuboższych, (capite censi) najczęściej nie liczone, stąd quinta classis u Cycerona uważana jest za ostatnią; b) wojsko lądowe, Hortinae classes; c) flota, classe proficisci, odpłynąć; classem instruere, armare, classe albo classi, na okręcie, decernere i t. p. u poetów classes = naves.
- Classidium**, ii, n. Claterna ac,

- ż. miejsca w Gallii zwanéj Cispadana.
- Clathri, orum, *m*, krata.
- Claudeo, ěre, i claudo, ěre, kuléc, być kulawym.
- Claudianus, a, um, patrz Claudius
- Claudicatio, ōnis, ż. chromanie.
- Claudioń, 1. kuléc, być kulawym; — przenoś. być niedokładnym, in officio claudicare.
- Claudius, i Clodius, a, um, nazwisko rodu rzymskiego, jako *przym.* Klaudyjski, via, aqua, leges Clodiae (od Klodyusza pochodzące); stąd Claudianus i Clodianus, a, um, Klaudyński, Klodyński.
- Clauđo, clausi, clausum, 3. zamknąć co, zatkać, zatamować, portam, regiam, fontes; zamknąć kogo, aliquem; se in loco; — przenoś. oculos, aures (ad aliquid); fugam hostibus (przeciąć odwrót); clausa consilia habere (ukrywać, taić); poet. rura gelu claudit hiems; zamknąć, skończyć, epistolam; c. agmen (być w tyle wojska, trzymać straż tylną); lustrum octavum, skończyć lat 40; vitam laqueo, udusić; zamknąć, otoczyć, iter sepe; urbem obsidione, operibus; portus custodia; Persis montium jugis clauditur; locorum angustiis claudi; zasłonić sinistrum cornu oppido claudubatur, także bez 6 *przyp.*: Hellespontus claudit terras, także verba pedibus, pisać wiersze; oratio clausa, okresowa.
- Claudo, ěre, patrz claudeo.
- Claudus, a, um, chromy, kulawy, altero pede, na jedną nogę; *przysłowie*: iste claudus pilam (domi retinet) o tym, który z jakiej rzeczy nie umie zrobić użytku; navis albo navigium, uszkodzony; carmina c. alterno versu. wiersz elegiacki; pars officii; oratio, niedostateczna, niedokładna.
- Claustrum, i; *n.* zamek, zapora, zasuwka, zamknięcie, brama, grobla, szaniec, przedmurze, intra unum clastrum reservare; claustra imperii, warownia; claustra montium, wąwoz; — przenoś. claustra pudoris refringere, przelamać zapory wstydu; c. naturae = arcana.
- Clausula, ae, ż. zakończenie, zamknięcie.
- Clava, ae, ż. maczuga, drag, palka.
- Clavicula, ae, ż. witeczka do podwiązywania winnej macicy.
- Claviger, a, um, noszący maczugę (od clava) Hercules. [clavis], Janus
- Claviger, a, um, noszący klucz (od Clavis, is, ż. klucz, adulterina albo adultera, wytrych; claves uxori adimere (rozłączyć się z żoną); także: zamek, zapora, rygiel, alias claves portis imponere.
- Clavus, i, *m.* gwóźdź: do oznaczenia liczby lat u dawnych Rzymian na ścianie świątyni Jowisza wbijano corocznie gwóźdź, stąd, ex eo die clavum anni movebis (liczyć początek roku); rekojęsć u steru okrętu i sam ster; stąd przenoś. clavum imperii tenere (trzymać stór rządu); 3) obszycie purpurowe obywateli rzymskich na sukni tunika zwanéj, u senatorów szersze (latus c.) u stanu rycerskiego węższe (angustus c.).
- Clazomēnae, arum, ż. miasto w Jonii; stąd Clazomenius, a, um, z Klazomeny, Klazomeński i Clazomenii orum, *m.* Klazomeńczycy.
- Clethes, is, *m.* filozof stoicki z Assos w Azji Mniejszej.
- Clemens, tis, spokojny, łagodny, powolny, łaskawy, iudex; in disputando; genus columbarum clementius (oswojony); clementissimus amnis.

- Clementer**, przysł. laskawie, łagodnie, jus dicere, spokojnie, exercitum ducere (nie narażając mieszkańców na żadne szkody); collis clementer assurgens (zwolna podnoszący się, nie stromy).
- Clementia**, ac, ż. łagodność, spokojność, pobłażliwość, względność, laskawość; c. hiemis, ventorum, łagodność; c. aetatis, umiarkowane lato
- Cleobis**, is, m. patrz Bito.
- Cleōnae**, arum, ż. miasto w Argolidzie; stąd Cleonaeus, a, um, Kleonejski
- Clepo** i clepso, clepsi, cleptum, 3. kraść.
- Clepsydra**, ae, ż. zegar wodny, szczególniej jako wymiar czasu dozwolonego do mówienia w sądzie, stąd clepsydrum petere, dare
- Clibanarius**, ii, m. zbroją odziany
- Clitens**, tis, m. klient, który będąc w uboższym stanie obierał sobie między możliwymi obrońcę swanego patronus; 2) u Gallów i Germanów: lennik, wazal; 3) w odniesieniu do narodu: sprzymierzeniec, związkowy; 4) w Numidyi w ogóle: poddany.
- Clienta**, ae, ż. klientka.
- Clientela**, ae, obrona, opieka, stosunek zachodzący między patronem i klientem; b) klienci; 2) w Gallii: przymierze; b) sprzymierzeńcy.
- Clinātus**, a, um, nachylony.
- Clis**, us, ż. muza dziejów.
- Clipeatus**, a, um, opatrzony tarczą; rzeczow. clipeati, orum, m. noszący tarczę.
- Clipeus**, i, m. i clipeum, i, n. tarcza żołnierzy rzymskich, kształtu okrągłego; — przenoś. tarcza słonca; b) popiersie; c) obrona, opieka.
- Clitellae**, arum, ż. juki, łomoki wkładane na zwierzęta dźwigające ciężary; stąd Clitellarius, a, um, dźwigający juki.
- Cliternum**, i, n. miasto Ekwów stąd Cliterninus, a, um, Kliterniński
- Clitor**, ōris, m. i Clitorium, ii, n. miasto w Arkadyi; stąd Clitorius, u, um, Klitoryjski.
- Clitumnus**, i, m. rzeczka w Umbryi.
- Clivōsus**, a, um, górzysty, spadzisty.
- Clivus**, i, m. pagórek; — przenoś. trudność.
- Cloaca**, ae, ż. kanał podziemny, do wyprowadzenia nieczystości, spust.
- Clod-** patrz Claud.
- Cloelius**, a, um, nazwisko Albańskiego, później rzymskiego rodu.
- Clōtho**, us, ż. prządka, jedna z trzech Park.
- Clūtis**, is, ż. pośladek.
- Clupea**, ae, ż. albo Clupeae, arum, ż. przylądek i miasto w Byzacym
- Clusium**, ii, n. miasto w Etrurii; stąd Clusinus, a, um, Kluzijski, i Clusini, orum, m. Kluzynowie.
- Clusius**, ii, m. klucznik; przezwisko Janusa w czasie pokoju, gdy świątynia jego była zamknięta.
- Cluvia**, ae, ż. miasto w Samnium; stąd Cluviānus, a, um, Kluwiański
- Clymēne**, es, ż. córka Oceana, matka Faetona, który stąd nazywał się Clymenēja proles.
- Clymēnus**, i, m. przezwisko Plutona.
- Clypea**, patrz Clupea.
- Clypeatus**, clypeus, patrz Clip-
- Clytemnestra**, ae, ż. córka Ledy, siostra Heleny, Kastora i Polluksa, żona Agamemnona, matka Orestesa, Elektry i Ifigenii.
- Clytie**, es, ż. nimfa morska, córka Oceana i Tetydy.
- Cn=Cnaeus**, i, m. nazwisko rzymskie.
- Cnidus** albo **Gnidus**, i, ż. miasto w Karyi; stąd Cnidus, a, um.

- Knidyjski i Cnidii, orum, *m.* Kni-
dyjczycy.
- Cnosus, patrz Gnosus.
- Coacervatio, ónis, *ż.* nagromadze-
nie, argumentorum.
- Coacervo, 1. gromadzić właśc. i
przenoś.
- Coacesco, acui, 3. kwaśnieć.
- Coactor, óris, *m.* poborca, kassyer
- Coactus, us, *m.* przymus, używa się
tylko w przyp. 6.
- Coaduno, 1. jednoczyć, spajać.
- Coaedificio, 1. budować razem, bu-
dowlami otoczyć.
- Coaequalis, e, w równych latach,
rówieśnik, towarzysz.
- Coaequo, 1. równać, czynić równym,
postawić w równi, coaequati di-
gnitate.
- Coagmentatio, ónis, *ż.* spojenie,
połączenie.
- Coagmento, 1. spajać, łączyć, właśc.
i przenoś; pacem (zawierać).
- Coagmentum, i, *n.* spojenie, po-
łączenie.
- Coagulum, i, serzysko, pod-
puszczka.
- Coalesco, alui, alitum, 3. zrastać
się, łączyć się, rosnać, novus in
viridi coalescit cortice ramus; in-
ter saxa, przyjąć się, puszczać
korzenie; vulnus c. zrasta się za
myka się, goi się; — przenoś. in
credibile est quam facile coalue-
rint, łatwo się stali jednym naro-
dem; animi coaluerant concordia,
połączyły się; coalescit auctoritas,
wzrasta, nabiera mocy.
- Coangusto, 1. ścieśniać, okręślać,
Coarct- patrz coart-.
- Coarguo, argui, argutum, 3. do-
wodzić, wykazywać, odkrywać,
wyjawiać, perfidiam; cum coar-
guisset, defensionem ejus nullam
posse excusationem accipere; 2)
obwinać, oskarżać, aliquem avari-
tiae.
- Coartatio, ónis, *ż.* ścieśnienie
- Coarto, 1. ścieśniać, zbijać, sciskać,
c. fauces, udusić się, powiesić się
— przenoś. c. consulatum, ograni-
czyć, skrócić.
- Cocælus, i, *m.* król Sycylii, który
przyjął Dedala.
- Coccum, i, *n.* jagoda dająca farbę
szarłatną, a stąd farba szarłatna,
cocco tingere, rubere, fulgere.
- Cóche, es, *ż.* twierdza przy Ktezy-
foncie nad rzeką Tygrys.
- Cochlea, ae, *ż.* ślimak.
- Cocles, itis, *m.* jednooki; prze-
zwisko Horacyusza, który odpał
na moście rzeki Tybru wojsko
Etrusków dążące do Rzymu.
- Cocosates, ium, *m.* lud w Gallii
akwitańskiej.
- Coctilis, c. palony, wypalony, la-
terculus; murus, z cegieł.
- Cocus, patrz coquus.
- Cocytus, i, *m.* rzeka w krainie
podziemnej.
- Codex, icis, *m.* pniak, pień drze-
wa; a ponieważ starożytni, pier-
wiastkowo na tabliczkach drewnia-
nych, woskiem powleczonych, pi-
sali, stąd codex książka, miano-
wicie: c. accepti et expensi, książ-
ka dochodów i wydatków; referre
in codicem, zapisać do księgi ra-
chunkowej
- Codicillus, i, *m.* pniaczek; codicil-
li, orum, *m.* tabliczki woskiem po-
wlezione do pisania; także: list,
prośba, przypisek, własnoręczne
pismo cesarskie i t. p.
- Coëgi, patrz cogo.
- Coelè Syria, albo Coelèsyria, ae,
ż. część Syrii zawarta między Li-
banem i Antylibanem.
- Coelebs, patrz caelebs
- Coeles, itis, niebieski, w licz. mn.
niebianie, bogowie.
- Coelestis, e, niebieski; c. aquae
(deszcz); boski; coelestes, ium, *m.*

- niebianie, bogowie; — przenoś. cudny, wyborny, nadzwyczajny, animus, ingenium, carmina, Cicero coelestis in dicendo vir.
- Coelianus**, a, um, patrz Coelius.
- Coelicōla**, ae, m mieszkaniec nieba, niebianin.
- Coeliculus**, patrz Coeliolus.
- Coelifer**, ēra, ērum, niebo dźwigający, podpierający.
- Coelimum**, ii, n. dzielnica Rzymu, ed pagórka Coelius nazwana; stąd Coelimontanus, a, um, celimontański
- Coelōlus**, i Coelōulus, i, m część pagórka Celijskiego.
- Coelius**, a, um, nazwisko rzymskiego rodu; stąd Coelianus, a, um. Celiński i Celianna, orum, n. pisma L. Celiusza Antypatra. 2) Coelius mons, pagórek Celijski w Rzymie.
- Coelum**, i, n. niebo, de coelo tangi, być uderzonym, rażonym od piorunu, widnokrąg, strona świata, okolica, coelum non animum mutant, qui trans mare currunt; powietrze, klimat, serenum crassum, tenue, caliginosum, hibernum; 2) niebo jako siedlisko bogów; także: bogowie sami; stąd nieśmiertelność, Musa coelo beat; c. sperare; najwyższy stopień szczęścia, sławy, in coelum tollere albo ferre (laudibus) i t. p.; aliquem de coelo detrahere, pozbawić sławy; 3) świat żyjących w porównaniu do krainy umarłych, falsa ad coelum mittunt insomnia Manes.
- Coelus**, i, m. ojciec Saturna.
- Coēmo**, émi, emtum, 3. skupować.
- Coēmtio**, óntis, ż. zakupowanie; 2) obrzęd zawarcia małżeńskich związków, przez który narzeczony i narzeczona siebie niby kupowali wzajemnie, stąd senex coemptio-
- nalis, który do zawarcia takich związków był używany.
- Coena**, ae, ż. główne jedzenie u Rzymian pospolicie około trzeciej godziny po południu, stół, uczta, obiad, wieczerza, sic coena ei coquebatur; coenam alicui dare; invitare ad coenam; inter coenam (przy stole).
- Coenaculum**, i, n. pokój jadalny, zwykle znajdujący się na piętrze; stąd piętro, wyższa część domu, górna izba, poddasze.
- Coenito**, i często wieczerzać.
- Coeno**, 1. jeść, wieczerzać, apud aliquem; cum aliquo; foris; apud eum coenatum est; także depon.: quum jam coenatus esset; stąd coenatus, który wieczerzał. 2) przechodnie: jeść co, aprum, pulmenta.
- Coenula**, ae, krótka uczta.
- Coenum**, i, n. błoto, wyraz obelgi.
- Coco**, ii, (rzadko ivi), itum, ire, schodzić się, zgromadzać się, zbierać się, ad aliquem; ad albo in aliquem locum; ad sonitum vocis, także po nieprzyjacielsku: spotkać się, uderzyć na siebie; 2) połączyć się, ściągnąć do jednego punktu, coit agmen utrumque; inter se; c. in orbem, albo samo c. utworzyć koło; stąd w szczególności a) w pewnym zamiarze połączyć się, sprzysiądz się, spisek zrobić, duodecim adolescentes coierunt; cum aliquo, de aliqua re; cum aliquo, ut-; poet, coeant in foedera dextrae; także: nuptiis, connubio cum aliquo, połączyć się związkiem małżeńskim; cum aliqua; nakoniec w znac. przechod. societatem coire cum aliquo. wejść w przymierze; stąd societas coitur; b) ścieśniać się, in artum albo in artius; zrastać się, zamykać się, goić się, vulnus; schodzić się, stykać się, rami coeantes; zlewać

się, flumina in vallem; ścinać się, krzepnąć, sanguis formidine coit; —przenoś. łączyć się, ut placidis coeant immitia; non possunt ista coire.

**Coepi, coeptum, coepisse, zaczy-
nać, rozpoczynać, a) przech. cur-
sum; bellum coeptum esse; zwy-
kle z tryb. bezok.: coepit ille in
periculo esse; res romana cresce-
re coepit; z tr. bez. bier. consu-
les coepere creari; vasa conjici
coepa sunt; lapides jaci coepti
sunt; Africanus appellari coeptus
est; undique premi sunt coepti;
stąd coeptus, zaczęty, coepo bello;
b) nie przech. ubi dies coepit; (za-
czął się); fervidissimum tempus
coeperat; bellum coeperat.**

**Coepo, 1. częstotli. rozpoczynać,
z przyp. 4 fugam; z tryb bezok
diffidere.**

**Coeptum, i, n. dzieło zaczęte, za-
miar, przedsięwzięcie, c immane,
audax; coepa enuntiare.**

**Coeptus, us, m. zamiar, zamysł,
zwykle w licz. mn.**

**Coercēo ercui, erciturum, 2. obej-
mować wstrzymywać, aby się co
nie rozeszło, coercet vitta capillos,
fibula vestem, ograniczać, ogra-
dzać, hamować, Euphrates crepidi-
nibus coerchetur; amnis ripis coer-
citus; frenis ora equorum; vitem
(obcinać); intra muros coerchetur
aostis; — przenoś. numeris verba
(ując w miary wierszowe, wiersze
pisać); powściągać, na wodzy
trzymać, seditionem, cupiditates,
impetum, aliquid, milites; karać,
karcieć; civem multā, vinclis, ver-
beribus, supplicis.**

**Coercitor, oris, m. trzymający na
wodzy; disciplinae militaris, utrzy-
mujący karność wojskową.**

**Coetus, us, m. zebranie, zgroma-
dzenie, hominum, virorum**

**Coeus, i, m. jeden z obrzymów
ojciec Latony. [ważnie**

**Cogitatio, przysl. rozmyślenie, u-
Cogitatio, ōnis, ż. a) myślenie,
rozmyślanie, cogitatioŋe, aliquid
complecti, comprehendere, percipe-
re (myśleć o czém, wyobrazić so-
bie), z przyp. 2. cogitationem ha-
bere argenti; b) myśl, mniemanie,
plan, przedsięwzięcie, postanowie-
nie, omni cogitatione ferri (zaj-
mować się różnemi planami).**

**Cogito, i, m. myśleć, wyobrazić so-
bie, aliquid cum suo animo; stąd
cogitatum, i, n. myśl, zwykle
w licz. mn. W szczegół.: a) roz-
ważać coś, aliquid albo z 4 przyp
i tr. bez.; także z nast. zdaniem
względném; b) o czém myśleć, mieć
zamiar, chęć, postanowić, zamy-
ślać, facinus, scelus, parricidium,
nefas in aliquem; quod ad perni-
ciem fuerat cogitatum; stąd cogi-
tata, zamiary; —przenoś. quid Au-
ster cogitet; 2) nie przech. my-
śleć, a) rozważać, zastanawiać się,
prius cogitare, quam conari; b)
namyslać się, być na co uważnym,
ad aliquid; de aliqua re; z nast.
ut; c) być usposobionym, si quid
auica de Romanis cogitabis.**

**Cognatio, ōnis, ż. pokrewieństwo,
propinqua (blizkie); longa (dalekie);
2) krewni, cognationis magnae ho-
mo; — przenoś. związek, stosunek,
studiorum et artium.**

**Cognatus, a, um, krewny, z jedne-
go rodu, szczepu pochodzący, co-
gnatus Julo, corpora c. także
rzeczow. krewny, krewniak; —prze-
noś. cognata vocabula rebus, wy-
razy dobrze rzecz malujące; nihil
est mentibus nostris magis cogna-
tum quam numeri, nic się nie znaj-
dzie, coby miało większy związek
z naszym usposobieniem jak har-
monia.**

Cognitio, *ōnis*, *z.* śledzenie, oglądanie, rozważanie; badanie sądowe, de aliqua re; albo z przyp. drugim; 2) wiadomość, poznanie, wyobrażenie, inde est cognitio facta, to dało poznać.

Cognitor, *orts*, *m.* znawca, poświadczający tożsamość osoby; 2) adwokat, obrońca; 3) prokurator, agent skarbu publicznego.

Cognitus, *a*, *um*, znany, doświadczony, incognita pro cognitis habere; homo fide et industria cognita.

Cognōmen, *inis*, *n.* przydomek, nazwisko familii, w ogóle nazwisko.

Cognōmentum, *i*, *n.* = cognomen.

Cognominātus, *a*, *um*, mający toż samo znaczenie.

Cognominis, *e*, imiennik, mający toż samo imię. [wać.

Cognōmino, *1.* nazywać, przezywać.

Cognosco, *nōvi*, *nitum*, *3.* 1) poznać, dowiedzieć się, spostrzedz, widzieć, słyszeć, czuć, doświadczyć, aliquid albo z 4 przyp. i tr. bezok., albo ze zdaniem względem; także: multo aliter rempublicam se habentem cognovit; aliquid ab, albo ex aliquo (od kogo); aliquid de aliquo, albo de aliqua re (o czym); ab armis (po bronii); ex quo cognosci potest z 4 przyp. i tryb. bez., z czego zrozumieć można, że-, talem eum futurum, qualem cognitum judicarunt (jak go poznali); his (rebus) cognitiss albo samo cognito (po otrzymanej wiadomości); cognitum est, spostrzeżono, albo dało się widzieć, pokazało się, z 4 przyp. i tryb. bezok. albo ze zdaniem względem; cognitum habere aliquid; 2) czytać, przeczytać, librum; literis cognitiss; 3) zasięgnąć wiadomości, ex pergulis cognovit numerum militum reliquiasque; 4) wyrozu-

mić, poznać sprawę, causa cognita; de re c. 5) = agnoscere; c. sua, uznać za swoje.

Cogo, *coēgi*, *coactum*, *3.* spędzić, oves; pecus; sprowadzić w jedno miejsce; ad iudicium omnem suam familiam; multitudinem hominum ex agris; ściągnąć, exercitum albo copias in unum locum; milites, naves; zamknąć, aliquem intra oppidum; o senacie: zgromadzić, senatum; cogi in senatum albo in curiam, na skutek wezwania zbierać się w senacie; być zaproszonym do senatu; senatus cogitur, zgromadza się; zbierać, obrywać, uvas, vinum; wybierać, pecuniam a civitatibus; ścinać, zamknąć (patrz agmen); stąd zgęścić, ścinać, hiems cogit frigore mella; aërem in nubes; coacta, *ōrum*, *n.* gęsta tkanka z welny; —przenoś. zebrać, jus in certa genera; wnosić, wnioskować, hinc cogitur; aliquid ex aliqua re; 2) przymusić, zniewolić, znaglić, aliquem ad defectionem, aliquem ad depugnandum, aliquem ad mortem; ad lacrimas; quod natura cogeret (do czego); quid non mortalia pectora cogis; z tryb. bezok. ad officium redire coēgit (insulas); ze spój. ut.: Eumolpidas coactos, ut se devoverent; także samo cogere: ut militum cogebat voluntas; coactus hac necessitudine, odio ingratae civitatis i t. p., stąd lacrimae coactae, lzy udawane; *ō*) w odniesieniu do przestąpienia: wpezdzić, wbić, cuneis coactis, wbiwszy kliny; in altissimas ripas cogi; in tenuem alveum c. (o ścieśnieniu rzeki); saltus in altis coactus fauces (zachodzący); porów. artus; ograniczyć co do czasu, in semihorae curriculum; intra sex mensium et anni spatium

- Cohaerentia**, ae, *ż.* spojenie, związek.
- Cohaereo**, haesi, haesum, 2. być w związku, mieć styczność, alicui sanguine; vix cohaerebat oratio; cum aliqua re; cum aliquo sacris, moribus; inter se tempore; *δ*) utrzymać się, mieć trwałość, legibus cohaeret status civitatis.
- Cohaerescō**, haesi, 3. stykać się z czém, mieć związek.
- Cohères**, edis, *m.* i *ż.* współdziedzic, współdziedziczka.
- Cohibeo**, hibui, hibitum, 2. trzymać w spojeniu, zebrać, crinem nodo, obwinać, okryć, brachium togā, zamykać w sobie, terra semen cohibet; aliquid in se; 2) hamować, zatrzymywać, powściągać, aliquem intra castra; in porta cohiberi; cervos arcu (ubić); carcere ventos; tela; wstrzymywać, aquilones; milites a praelio; manus, oculos, animum ab auro; assensionem a rebus incertis; iracundiam; bellum (nie dopuszczać, przeszkadzać); także z tryb. bez timor cohibebat committere; ze spój. quo minus. [szczyć]
- Cohonesto**, 1. uczyć, uczcić, zahonoresco, horruī, 3. wzdrygać się, drżać od strachu; zimna.
- Cohors**, tis, *ż.* zbiór, kupa, gromada, tłum, c. praetoria, orszak praetora na prowincyi; 2) w znaczeniu wojskowém; oddział wojska, dziesiąta część legionu; c. praetoria, przyboczna straż wodza.
- Cohortatio**, ōnis, *ż.* zachęcenie, napomnienie, przemówienie, cohortationem militum facere (zachęcać żołnierzy).
- Cohortor**, 1. zachęcać, pobudzać, napominać aliquem, także z tryb. bezok. albo z ut, albo ne.
- Coinquino**, 1. splamić, zeszpecić, zarazić.
- Cottio**, ōnis, *ż.* schodzenie się, spisek.
- Colchi**, ōrum, *m.* Kolchijczycy, mieszkańcy krainy zwanej Colchis, *idis*, *ż.* nad morzem Czarném. Stąd: a) Colchicus, a, um, Kolchicki; *δ*) Colchis, *idis*, kobieta z Kolchidy; c) Colchus, a, um, Kolchicki.
- Coleus**, i, *m.* jądro.
- Collabefacto**, 1. zachwiać.
- Collabefio**, factus, fieri, być zachwianym, wstrząśnionym; — prze-ność. upaść, być przywiedzionym do upadku, collabefactus a Themistocle Aristides.
- Collabor**, lapsus, 3. upaść, runąć, omdlewać, umrzeć; 2) zabrać w co, in corruptelam.
- Collacrimatio**, ōnis, *ż.* płkanie na czém.
- Collacrimo**, 1. płakać z kim nad czém; aliquid, casum, oplakiwać.
- Collatatus**, a, um, rozszerzony, rozpartarty; oratio, obszernie rozwinięta.
- Collatia**, ae, *ż.* miasto Sabinów; stąd Collatinus, a, um, Kollatynski, *rzeczow.* Kollatynczyk, jako przydomek L. Tarkwinusza; Collatini, orum, *m.* Kollatynowie.
- Collatio**, ōnis, znoszenie, składanie, składka, pecuniae, stipis; porównanie; 2) utarczka, signorum, ścieranie się, spotkanie się dwóch wojsk
- Collatus**, us, *m.* zetknięcie się w boju, bitwa, napad, armorum.
- Collaudatio**, ōnis, *ż.* pochwała.
- Collaudo**, 1. pochwalać.
- Collecta**, ae, *ż.* składka,
- Collectitius**, a, um, zbrany.
- Collectio**, ōnis, *ż.* zbieranie, zebranie; powtórzenie w skróceniu.
- Collēga**, ae, *m.* spółrzędnik, pomocnik, kollega, towarzysz.
- Collegium**, ii, *n* zgromadzenie

zebranie osób jednego urzędu, stanu, cech, bractwo, giełda.

Collibet, libuit, libitum est, 2. podobą się, chce się.

Collido, lisi, lissum, 3. uderzać czém o co, trącić czém o co, navigia inter se; naves colliduntur, magno motu collidi (o rzekach); vasa collisa; — przenoś. o kłótni, niezgodzie, collidit gloria fratres; Graecia Barbariae collisa (o wojnie trojańskiej).

Colligatio, ōnis, ż. połączenie, związanie.

Colligo, 1. związać, łączyć, manus; in lecto cubantem vinculis; — przenoś. łączyć, homines sermonis vinculo; res inter se; stąd objąć, annorum septingentorum memoriam uno libro; 2) zatrzymać, Brutum in Graecia, wstrzymać, powściągnąć, impetum Antonii.

Colligo, lēgi, lectum, 3. zbierać, fructus, flores, uvae, sarmenta, venenatas serpentes, vasa, spolia, pecuniam; pulverem Olympicum (brać udział w gonitwach igrzysk olimpijskich); sparsos crines in nodum (spłesć, związać, zebrać), zgromadzić, sprowadzić, zebrać, skupić, exercitum, auxilia, gentes, vires i t. p.; manu collecta; se colligere; colligi in aestuaria (ucieć, schronić się); c. elephantos (pozganiać do kupy); b) poznosić, porzucić na gromadę, sarcinas; c. vasa, spakować bagaże, gotować się do wyjścia z obozu; c. arma (związać żagle); se in orbem (uformować koło); se in arma (osłonić się tarczą); se in spiram, w kłęb się związać (o węzłach); 2) — przenoś. zebrać, reipublicae naufragum; multa vitia in aliquem (zwałić); zjednać sobie, zarobić, zasłużyć, dostać, zyskać, uskarbić sobie, gratiam, dignitatem, ex hoc labo-

re; auctoritatem; invidiam crudelitatis ex eo; odium; robur; vires, situm; rabiem; b) w myśli albo w mowie zebrać, wystawić, res Romanas brevi narratione, strictim (krótko opowiedzieć); omnes excusationis causas; omnia bella civilia; wnioskować, wnioski wyprowadzać, sic collige (mecum); ex ea colligere potes; c) przyjść do siebie, do przytomności, ubrać odwagi, se c. ex timore; animum, animos, albo mentem c.

Collino, 1. zmierzać, kierować do celu, sagittam, hastam; 2) nieprzech. trafić, omnia facere, ut collineat.

Collino, lēvi, litum, 3. pomazać **Collinus**, a, um, pagórkowy, porta collina, przy pagórku Kwirynalskim i Wiminalskim.

Collisfactus, a, um, roztopiony, rozpuszczony, glacies, venenum.

Collis, is, m. pagórek.

Collisio, ōnis, ż. wstrząśnienie, uderzenie jednego przedmiotu o drugi.

Collocatio, ōnis, ż. umieszczenie, położenie, verborum; wyposażenie, wydanie za mąż, filiae.

Collōco, 1. umieścić, postawić, położyć, diadema in manibus alicui; praesidia in litore; aliquem in sella (posadzić); turrim in muros (naprzeciw); ante fundum insidias; impedimenta post legiones; lecticas, tabulas et signa propalam; c. currus ita, ut-. W szczegól.: a) żołnierzy, osadników, umieścić, osadzić, mieszkanie im naznaczyć, milites in hibernis, captivos in Gallia; Romanos in Moesia; multitudinem in agris; exercitum in provinciis; legiones pro vallo, i ante aciem; comites apud hospites; se Athenis (osiąść); b) za mąż wydać, wyposażyc, virginēs in

amplissimarum familiarum matrimonii; filiam in matrimonium; sororem nuptum in alias civitates; alicui virginem filiam, i samo: filiam albo virginem; c) pieniądze dać na procent, pecunias magnas in ea provincia; in fundo dotem; stąd: użyć na co, obrócić, patrimonium in reipublicae salute; — przenoś. beneficium apud aliquem bene collocare, omne studium in cognitione et scientia (oddać się); adolescentiam in voluptatibus (przepędzić); d) pochować czyje kości, ossa alicujus; 2) urządzić, rozporządzać, nuptias; rebus, quas constituerent, collocandis atque administrandis tempus dare; memoriam gratiam (uzasadnić).

Collocuplêto, 1. z bogacić; — przenoś. upiększać, przyozdabiać (mowę)

Collocutio, ônis, ż. rozmowa.

Colloquium, ii, n. rozmowa, venire in colloquium, facere, serere, habere.

Collôquor, loquutus albo locutus, 3. rozmawiać z kim, obcować, colloquendi tempus sumitur; utrum colloqui malis an per literas agere; cum aliquo, de aliqua re; inter se de aliqua re; cum aliquo per internuntios; cum aliquo per literas; quas (res) tecum colloqui volo (umówić się).

Colluceo, êre, ze wszystkich stron świecić, jaśnieć, błyszczyć, własc. i przenoś. z przyp. 6: fulgore, flammis, armis; qua mare a sole collucet; agri floribus.

Colludo, lusi, lusum, igrać z kim, paribus: poet.: summa nantes in aqua plumas colludere; 2) porozumieć się z kim, zmówić się potajemnie.

Collum, i, n. szyja ludzi i zwierząt; także: szyja fiaszy; collum

iagenae, lodyga, papavera demisere caput collo.

Colluo, lui, lûtum, 3. wypłókać, zmoczyć, oraque nulli colluerant fontes, ust źródła nie zwilżyły.

Collûsio, ônis, ż. tajemne porozumienie, zmowa; igranie.

Collûsor, ôris, m. współgrający, bawiący się z kim; 2) będący w zmwowie.

Collustro, 1. oświecić; — przenoś. oglądać, przejrzeć, omnino oculis.

Collûvies, ei, ż. collûvio, ônis ż. spływ, stek brudów; — przenoś. c. omnium scelerum; c. gentium, mieszanina rodów; napływ różnych narodów; c. hominum albo samo colluvies, stek pospólstwa.

Collÿrium, ii, n. balsam na oczy

Colo, colui, cultum, 3. doglądać, chodzić kolo czego, obrabiać, uprawiać, vitem, arbores; vineas, agrum, rura; corpora; brachia auro (zdobić); stąd culta, orum, n. pola uprawne, niwy; h) przebywać, przemieszkować, bawić gdzie, urbem, domum, prope Oceanum. c) — przenoś. trudnić się czém, zajmować się, mieć staranie, zwracać na co troskliwość, aliquem, aliquem arte; artes et studia, fortitudinem, amicitiam, iustitiam, fidem; a stąd czcić, szanować, wielbić, Apollinem eximia religione; Mercurium, regem divinis honoribus; aliquid pro deo, arbores, sacrarium, templum; aliquem parentis loco; cultus praecipuo honore; także: zaszczycić, aliquem donis; literis coli.

Colocásium, ii, n. roślina po bagnach i jeziorach rosnąca w Egipcie i Azji.

Colôna, ae, ż. wieśniaczka.

Colónae, arum, ż. miasto w Troadzie.

Colonêus, a, um, należący do Ko-

- tonos, okolicy Ateński, ojczyzny Sofoklesa.
- Colonia, ae, *ż.* osada, kolonia, colonos deducere in colonias; in coloniis mittere; constituere; 2) osadnicy, koloniści, coloniis deducere, mittere.
- Coloniatus, a, um, tyżący się osady, cohortes, w osadach zaciągnięte.
- Colonus, i, *m.* wieśniak, gospodarz wiejski, dzierżawca; 2) osadnik, mieszkaniec osady, kolonista, 3) mieszkaniec.
- Colophon, onis, *ż.* miasto w Jonii; stąd Colophoniatus, a, um, Kolofonki, z Kolofonu, i Colophonii, orum, *n.* Kolofonczycy
- Color, oris, *m.* barwa, kolor, farba, colorem ducere, nabierać koloru; cera, kolor twarzy, coloris mutatio (ze wstydu albo przestrawu); — przenos. zewnętrzna postać, pozór, powierzchowność, kształt, charakter, cecha, vitae; civitatis; omnis Aristippum decuit c. (postrafił się znaleźć w każdym położeniu); eundem c. ducere (przybrać ten sam charakter); homo nullius coloris, niezany; okrasa mowy, orationis colorem requiritis.
- Coloratus, a, um, kolorowy, farbowany.
- Colore, i, farbować, pira colorantur sole (nabierają barwy); — przenos.: se colorare albo colorari, nabierać ozdoby.
- Coluber, bri, *m.* wąż, żmija; colubra, ae, *ż.* wąż samica; w ogóle: wąż.
- Colubrifer, era, erum, wężonośny.
- Colum, i, *n.* przetak, naczynie do cedzenia.
- Columba, ae, *ż.* gołębica.
- Columbinus, a, um, tyżący się gołębi.
- Columbus, i, *m.* gołąb samiec, w ogóle: gołąb.
- Columella, ae, słupek, podpora.
- Columen, inis, *n.* wierzchołek, szczyt, 2) podpora, filar; — przenos. podpora, reipublicae, amicorum.
- Columna, ae, *ż.* słup, filar; c. Maenia, albo samo col. na forum w Rzymie, gdzie złodzieiów i niewolników sądzono i karano; c. Trajani; c. Herculis, gdzie cieżnina Gibraltarska; c. Protei, ostatnie krańce znanej ziemi, granice Egiptu; 2) — przenos. podpora, obrona, ne proruas stantem columnam (o Rzeczypospolitej).
- Columnarius, a, um; tyżący się słupów, *rzeczow.* a) columnarius, przy kolumnie Maenia osądzony winowajca lub dłużnik; b) columnarium, ii, *n.* podatek od filarów, ustanowiony w Rzymie dla zapobieżenia zbytkom w budowie.
- Colurnus, a, um, leszczynowy, z leszczyny.
- Colus, i, i us, *ż.* kądziel, także wełna na kądzieli.
- Coma, ae, *ż.* włosy na głowie, także: grzywa końska, włosy na szyszaku, wełna, liść, kwiaty.
- Comagene, patrz Commagene.
- Comana, orum, *n.* miasto: a) w Kartaonii, prowincji Kappadocyi; b) w Poncie (stąd Pontica); c) mani, orum, *m.* Komanowie.
- Comans, tis, włosami okryty, galea; — przenos. stella c., kometa: silva c., okryty liście.
- Combibo, onis, *m.* spółpijący.
- Combibo, bibi, bibitum, pić wspólne, polykać, maculas com. dostawać plam; bier. być pochłoniętym, Erasinus combibitur in agris; przenos. nabywać, artes.
- Combuo, ussi, ustum, 3. spalić do szczytu; — przenos. potępić, aliquem iudicio.

- Comēdo ēdi, esum, iestum** 3 (comesset i comesse, zamiast comederet, comedere); zjeść, pożerać; — przenoś. zmarnować, strwonić, paćmonionium, rem familiarem; se c. zmiezczyć się, gryźć się, trapić się; c. oculis, chciwie poglądać na co.
- Comes, itis, m.** i ż. towarzysz, uczestnik, ochmistrz, towarzyszyka i t. d. w licz. mn. orszak, świta, szczególniej rządców prowincyi; — przenoś. mortis comes gloria.
- Comess- patrz commiss-**
- Comētes, ae, m.** kometa.
- Comice, przyst.** komicznie
- Comicus, a, um,** ściągający się do komedyi, komiczny; *rzeczow* poeta komiczny, komik.
- Cominium, ii, n.** miasto Hirpinów.
- Cominus.** albo **comminus, przyst.** wręcz, z blizka, stare, pugnare, res gerere, c. ire in apros; c. cervos obruncare ferro; aspicere aliquem c.; przenoś arva cominus insequi.
- Cōmis, e,** uprzejmy, uczynny, ludzki, grzeczny.
- Comissābundus, a, um,** biesiadujący.
- Comissātio, ōnis, f.** biesiada, uczta nadto hojna.
- Comissātor, ōris, m.** oddający się rozpustnym biesiadom.
- Comissor, l** bankietować rozpustnie.
- Comitas, atis, ż.** uprzejmość, lagodaność, ludzkość, grzeczność.
- Comitātus, us, m.** towarzystwo, świta, orszak; 2) transport, karawana.
- Comiter, przyst.** uprzejmie, grzecznie, lagodnie.
- Comitiālis, e,** należący do sejmu zwanego comitia, mensis, dies (w którym comitia odbywać się mogły).
- Comitiātus, us, m.** zgromadzenie ludu na sejm.
- Comitium, ii n.** plac w Rzymie przy rynku, gdzie się sejm odbywał. Spartańskie także Ephoreum nazywano Comitium: ut si privatus in comitio esset Spartaee. b) comitia, orum, n. zgromadzenia ludu rzymskiego w celu stanowienia lub znoszenia praw, wyboru urzędników i t. p. Sejmny to były trojaki: centuriata, curiata, tributa, podług tego jak lud podzielony na części zwane centuriae, tribus i curiae, głosował; comitia consularia, censorum, quaestoria nazwane od tego, jak zajmowano się na nich wyborem tych albo owych urzędników; c. face-re, gerere, habere, odbywać.
- Comito, l.** = comitor, towarzyszyć komu, iść z kim, jechać, comitant vestigia nostra; stąd comitatus odprowadzony, przeprowadzony w towarzystwie, bene, parum com. pueris c.; puero ut uno esset comitator.
- Comitor, l.** towarzyszyć komu, iter; quae com. vitae; magna comitante caterva; comitante toto exercitu; comitantibus omnibus bonis; poet. supremum honorem (o pogrzebie).
- Commacūlo, l.** splamieć.
- Commagene, es, ż.** kraina w Syryi; stąd Commagenus, a, um, z Kommageny, *rzecz* Kommageńczyk.
- Commēatus, us, m.** chodzenie razem, pozwolenie oddalenia się do czasowego, mianowicie w wojsku, urlop, commeatus petere, sumere, alicui dare; in commeatu esse; ad diem commeatus venire; 2) przewóz (transport) prowadzenie żywności, duobus commeatibus transportare exercitum; secundum commeatum mittit ad Caesarem.

- 3) żywność, c. importare in coloniam; subvehere.
- Commeditor, ārī,** rozmyślać.
- Commemini,** przypominać sobie, aliquid albo aliquem.
- Commemorabilis, e,** pamiętny, pamięci godny, znakomity.
- Commemoratio, ōnis, Ź** przypomnienie, nominis; fuit in assidua commemoratione flagitiorum
- Commemoro, 1.** przypominać, przywodzić sobie na pamięć, gratiam; 2) wspominać, czynić wzmiankę, opowiadać, aliquid pluribus verbis; causas, beneficia, calamitatem; także: z 4 przyp. i tryb. bezok.; albo de aliquo, de aliqua re albo rem in aliquo, mówić o kim z pochwałą.
- Commendābilis, e,** chwalebny, godzien pochwały [jący, literae
- Commendaticius, a, um,** zaleca
- Commendatio, ōnis, Ź.** zalecenie, 2) zaleta, wdzięk, przyjemność, piękność, oris atque orationis; c. formae, ingenii; c. patris (zasługi ojca)
- Commendatrix, icis, Ź.** zalecicielka, która co zaleca; lex.
- Commendatus, a, um,** zalecony, chwalony.
- Commendo, 1.** poruczyć, zlecić komu, powierzyć, aliquem, albo aliquid, alicui albo alicui rei, aliquid prudentiae, fidei, auctoritati; 2) zalecać, zachwalać, aliquem de meliore nota, quae non minime commendantur; habere aliquem sibi commendatum.
- Commentariolum, ii, n.** krótkie podanie, małe pismo.
- Commentarius, ii, m. i -ium, ii, n.** pamiętnik, zbiór krótki, wykład, objaśnienie
- Commentatio, ōnis, Ź.** rozmyślanie, mortis; rozprawa, c. Aristotelis de natura animalium.
- Commenticius, a, um,** wynalazony, wynaleziony, fałszywy.
- Commētor, 1.** rozmyślać, rozważać, rem, albo de re; commentatus także używa się w znac. bier 2) napisać, wypracować, rozprawić, objaśnić; com. de disciplina militari; carmina commentande ceteris nota facere
- Commentor, ōris, m.** wynalazca, sprawca.
- Commentum, i, n.** zmyślenie, wynalezienie, zamiar.
- Commeo, 1.** przejeżdżać się, przechodzić z jednego miejsca na drugie, sidera ab ortu ad occasum, commeantia; quo omnes mercatores undique cum mercibus commeant; — przenoś. cujus in hortos libidines omnium commeant
- Commercium, ii, n.** handel; prawo prowadzenia handlu, salis; 2) obcowanie, stosunki, plebis (z ludem); cum Musis; rozmowa, sermonis, znoszenie się listowne, epistolarum; linguae, spólność języka, który dwa narody rozumieją; belli, układy podczas wojny względem pokoju albo wykupienia jeńców i t. p.
- Commercior, 1.** skupować.
- Commereo, merui, meritum 2.** zasługiwać.
- Commētor, mensus, 4** mierzyć, wymierzać; — przenoś. stosować, porównywać, cum aliqua re.
- Commigro, 1.** przeprowadzić się, przenieść się.
- Commilitum, ii, n.** wspólna służba wojskowa; współuczestnictwo, studiorum.
- Commilito, ōnis, m.** towarzyszyć w służbie wojennej, spółuczeń.
- Commīnatio, ōnis, Ź.** groźba.
- Commīngo, minxi, 3.** złać moczem.
- Commīniscoor, mentus, 3.** wymyślić,

zmyslić, wyaleźć, literas novas, deos; vectigal, dolum; commentus w znac. bier. wymysłony.

Comminor, 1. zagrażać, impetum, pugnam, alicui necem.

Comminūto, minui, minūtum, 3. zmniejszać, rozdrabniać, rozkruszyć, rozbić, podrzęgotać, argenti pondus; statuam, vasa, alicui caput; 2) — przenoś osłabić, wycieńczyć, zwądlić, aliquid; opes alicujus, re familiari comminutum esse (podupaść); vires ingenii; animum; zmiękzczać, rozczulać, aliquem lacrimis.

Commisceo, miscui, mixtum albo mistum 2) zmieszać, pomięsząć, aliquid cum aliqua re; multa in unum; fumus in auras commixtus (z powietrzem się zmieszał).

Commiseratio, ōnis, ż. mowa wzbudzająca litość, commiserationem brevem esse oportet.

Commiseror, 1 ubolewać, litować się nad kim, żałośnie co przedstawiać, fortunam Graeciae; aliquem.

Commisio, ōnis, ż. spuszczenie szermierzy do walki, a stąd początek walki.

Commissum, i, n. rzecz powierzona, tajemnica, commissum teges; 2) wykroczenie, вина, ploro turpe commissum.

Commissura, ac, ż. spojenie.

Comitto, misi, missum, 3. zesłać do kupy, połączyć, posyłać na spotkanie; a) do walki, aliquem cum aliquo, aliquos, manum Teucris (zetrzeć się, spotkać się), c. proelium, rozpocząć potyczkę, stoczyć walkę; w ogóle: zaczynać, bellum; ludos, spectaculum, obsidionem, sermonem; iudicium (złożyć); także samo committere, stoczyć bitwę; b) złączyć, malos (belki); dextram dextrac; moenia, maria,

silvas, urbem continenti; committi, złączyć się, Caucaso; commissa inter se munimenta; commissa moenia; nondum commissum opus; pistris delphinum caudas utero commissa luporum, potwór morski, mający ogony delfinów rozle się z bruchem wilczym, Virg. Aen. III. 428; 2) zdać co komu, na kogo powierzyć, poruczyć, se in fidei albo fidei alicujus, rem in aciem, in fidei; in casum ancipitis eventus; quum senatus ei commiserit, ut videret-; hereditas Veneri commissa, narazić, wystawić, rempublicam in discrimen; b) popełnić wykroczyć, contra legem, adversus testamentum; flagitium, furtum; dopuścić, pozwolić, non committam ut, cur, quare; c) ściągnąć, c. pocnam albo multam; d) devotio commissa, spełnienie życzenie.

Commōde, przyst. dobrze, stosownie, należyte, zrzęcznie; w odniesieniu do czasu: właśnie w sam czas, w przyzwoitym czasie.

Commoditas, ātis, ż. stosowność, dogodność, zrzęczność, sposobność, uprzejmość; 2) pożytek, korzyść.

Commodo, 1. urządzić, zastosować, robić dogodność, usłużyć, przyśłużyć się, aliquid alicui, albo alicui rei; alicui aliqua re, albo in aliqua re, albo de aliqua re; 2) pożyczyc, dać do użycia, aedes, aurum.

Commodum, i, dogodność; 2) pożytek, korzyść; w licz. mn. dochody, tribunatus, militiae; 3) pożyczka, commodis amicorum (porów. commodo).

Commodus, a, um, stosowny, przydatny, należyty, wygodny, właściwy, cyathi; valetudo (dobre); anni tempus, si commodum est (jeżeli się podoba); commodis-

- simum esse statuit, z nast. 4 prz. i tr. bezok. uważał to za najstosowniejsze; dum commodum erit, skoro będzie czas po temu; 2) o osobach: grzeczny, ludzki, u-przejmy.
- Commollor**, 4. przedsiębrać, knuć, dolum
- Commonefăcio**, fĕci, factum, 3. napominać, przypominać, zwracać na co uwagę, aliquem; aliquem beneficii; eum commonefaciunt, ut-
- Commoneo**, monui, monitum, 2. przypominać, ostrzegać, exempla me commonent; miseriarum; de periculo; także ze spój ut, ne.
- Commastro**, 1. dokładnie pokazać.
- Commorătio**, ōnis, Ź. bawienie, przebywanie gdzie, mieszkanie, alicujus; w wymowie: dłuższe zatrzymanie się mówcy nad ważnym jakim przedmiotem
- Commortor**, mortuus, 3. razem z kim umierać, cum aliquo, albo alicui.
- Commoror**, 1. zatrzymywać się, bawić gdzie, apud aliquem: Romae; w mowie: in ea sententia; pluribus verbis in eo.
- Commotio**, ōnis, Ź. wzruszenie; animi, namiętność.
- Commotiuncula**, ae, Ź. lekkie wzruszenie.
- Commotus**, a, um, poruszony, wzruszony.
- Commoveo**, mōvi, mōtum, 2. poruszać, membra, alas, sacra (obnosić); numum (puszczać w obieg); arma Cretae (postawić pod bronią); se (ruszyć się); oddalić, usunąć, columnas, saxa, castra ex loco (poruszyć), se ex loco; hostes (spędzić, do odwrotu przymusić, podobnie: przenoś. cornua disputationis: certum, columbam, spłoszyć,
- wystraszyć; — przenoś. nova quaedam. nowych dowodów w rozumowaniu użyć; memoriam alicujus rei, odnowić; perleviter commoveri, być nieco cierpiącym, niedomagac; mente, capite, cierpieć na co; pobudzać, niepokoić, przerazić, zatrzywić, aliquem, animinum eujuspiam aut oculos; Hispanias ad bellum; commotus aliqua re; także: ex aliqua re commoveri; wzbudzić jakie uczucie, alicui bilem, lacrimas, dolorem, misericordiam, invidiam, odium, studia multorum; poczynac, bellum
- Communicătio**, ōnis, Ź. udzielenie, udział; sermonis, rozmowa.
- Communico**, 1. podzielić co z kim, udzielić czego, przypuścić do uczestnictwa; aliquid cum aliquo, consilium cum aliquo, objawić swój zamiar, consilia cum aliquo, umówić się, tantas (pecunias) ex suis bonis cum dotibus, połączyć; gloriam facti cum laude alicujus; połączyć; b) pōdzielać co z kim, brać w czym udział, inimicitias cum aliquo, provinciam, praemium; 2) nieprzech. naradzać się z kim, cum aliquo de aliqua re; inter se de societate.
- Communio**, 4. zewsząd obwarować, uzbroić; — przenoś. wzmocnić, auctoritatem.
- Communio**, ōnis, Ź. uczestnictwo, wspólność, związek, sanguinis, pokrewieństwo.
- Communis**, e, wspólny, pater, liberi, affinis, inimici; classis (połączona); aerarium, utilitas, vitium, odium i t. p.; reliqua communia; illa omnia communia imperatoribus cum militibus; stąd a) powszechny, jus gentium; loca miejsca publiczne; loci, miejsca popollite w wymowie. źródła do-

- wodów; consensus, periculum; b) pospolicity, zwyczajny, wszędzie używany, mimi, salutatio, sepultura, mens, vita. Stąd *reecz. commune*, n. gromada, gmina, społeczność, Siciliae; gentis Peiasgae, in commune conferre, na użytek powszechny, dla dobra publicznego; 2) przystępny, ludzki, nimis circa omnes communis; c. omnibus, par principibus.
- Communitas**, *atis*, *ż.* społeczność, wspólność, związek, est alicui cum aliquo; vitae; 2) obywatelska sprawiedliwość, oddawanie sprawiedliwości każdemu, *communitas civilis*.
- Communiter**, *przysł.* wspólnie, cum iis diem delegerunt ad-; stąd w powszechności, bez wyjątku.
- Commurmūror**, 1 mruzczyć, szemrać.
- Commutābilis**, *e*, zmienny
- Commutāte**, *przysł.*, inaczej, w sposób odmienny.
- Commutātio**, *ōnis*, *ż.* zmiana, przemiana, właśc. i przenoś. aestuum, wzdymanie się i opadanie morza.
- Commūto**, 1. odmienić, właśc. i przenoś.; na str. bier. zmienić się, commutari animo; 2) zamienić, studium belli gerendi agricultura.
- Como**, *compsi*, *comptum*, 3. zebrać, powiązać, ułożyć porządnie, mianowicie co do włosów, capillos, uczesać.
- Comoedia**, *ae*, *ż.* komedia, vetus, media, nova; agere, facere, grać.
- Comoedus**, *i*, *m.* aktor komedyi.
- Cosmos**, *a*, *um*, włosem obrosły, kosmaty.
- Compactioor**, *pactus*, 3. umawiać się, układać się z kim; stąd *reecz. compactum*, *i*, *n.* umowa, ugoda; *compacto*, podług umowy.
- Compactio**, *ōnis*, *ż.* zbicie, spojenie (od compingo).
- Compactum**, *i*, *n.* patrz compascior.
- Compactus**, *a*, *um*, patrz compingo.
- Compāges**, *is*, *ż.* spojenie, połączenie, lapidum; zapora, compagibus arctis claudentur portae; — przenoś. więzy, corporis.
- Compāgo**, *inis*, *ż.* = compages.
- Compar**, *paris*, *rōwny*, odpowiedni; *reeczow.* towarzyszyć.
- Comparābilis**, *e*, dający się porównać, mogący iść w równi.
- Comparāte**, *przysł.* w porównaniu
1. **Comparatio**, *ōnis*, *ż.* (od comparo 1) przysposobienie, przygotowanie, a stąd nabywanie, nabieranie, zakupywanie, frumentorum
  2. **Comparatio**, *ōnis*, *ż.* (od comparo 2) porównanie, orationis suae cum scriptis alienis; 2) ugoda układ.
- Comparativus**, *a*, *um*, mogący iść w porównanie, porównawczy
- Compareo**, *parui*, [2. pokazać się, zjawić się, stawić się osobiście.
1. **Comparo**, 1. (od parare) przygotować, przysposobić, convivium, incendium, insidias alicui; iter, przygotować się do podróży; copias, exercitum, classem; tribunos (zjednać sobie); se comparare ad aliquid; comparari in Boeotiam (spisać się do podróży do B.); comparatus ad aliquid; tempore ad comparandum dato; poet. urere comparat; sic fuimus comparati ut-, bylibyśmy w tém położeniu; legibus comparatum est, postanowiono; 2) dostać, nabyć, kupować, zarobić, właśc. i przenoś. auctoritatem, laudes; reddere comparata (rzeczy kupione na licytacyi).
  2. **Comparo** (od par) 1, stawiać

w parze, obok siebie, non possum vereri, ne male comparati sitis (o cenzorach źle dobranych z odmienném usposobieniem): stawiać naprzeciw, comparavit hunc hoplomacho; aliquem cum aliquo; ad supremum certamen comparati duces. — Przenos. porównywać, aliquem albo aliquid cum aliquo, albo cum aliqua re; alquem albo aliquid alicui, albo alicui rei; res inter se; nullius consilium non modo antelatum, sed ne comparatum quidem est (nie wytrzymał nawet porównania); ze zdaniem względném: w porównaniu dowieść, okazać, deinde comparat, quanto-, compara, cui fiat; 2) comp. inter se, umawiać się, układać się, provincias; o urzędnikach umawiających się między sobą, który z nich ma dostać jaką prowincyą).

Compasco, pāvi, pastum, 3 pa-sać razem.

Compascuus, a, um, na wspólne pastwisko przeznaczony.

Compellātio, ōnis, ̄. odezwa, przemówienie. strofowanie, nagana.

Compello, 1. przemawiać do kogo, aliquem blande; wołać po imieniu, nomine albo nominatim; nacierać, voce, verbis, dictis i t. p.; powstawać, łajać, gromić, lżyć, aliquem, neque adspexit (filium), quin eum fratricidam, impiumque detestans compellaret; gladiatores Samnitium nomine; aliquem pro cunctatore segnem, także: crimine compellari (dla zarzutu zbrodni być pociągnięnym do odpowiedzialności); stąd: oskarżać, iudicem, edicto, lege.

Compello, pūli, pulsum, 3 zganiać, spędzać w jedno, pecus, homines, hostes intra muros; ad ca-

stra; naves hostium in portum; — przenos. bellum Medulliam; Pometiam; szczegól. zmusić, przymusić do czego, pobudzić, ad bellum; ad arma; in hunc sensum: zachęcić, ad virtutem; eo, ut z tryb. łącz.; także: compulit imitari; compulsus angustiis rei frumentariae, terrore i t. p.

Compendiarius, a, um, skrócony, via quasi c.

Compendium, ii, „. skrócenie, viae, krótsza, bliższa droga; verba conferre ad compendium; stąd oszczędność, facere rem compendii, oszczędzić; 2) torzyć, pożytek, capti compendio, privatum c.

Compendo, 3. zważyć

Compensatio, ōnis, ̄. obustronne rozważenie, równanie jednego z drugim, incommoda vitae compensatione commodorum lenire; zamiana, mercium.

Compenso, 1. w równej wadze odważyć; — przenos. zrównać, laetitiam cum dolore; 2) wynagrodzić, zastąpić co czém, vitia diligentia.

Comperendinatus, us, m. odwołka prawna, odłożenie sprawy na pojutrze, albo na dłuższy czas

Comperendino, 1. odroczyć sprawę na pojutrze, albo czas dalszy

Comperio, pēri, pertum, 4. dowiedzieć się, powziąć wiadomość, aliquid, albo z nast. 4 przyp. i tryb. bezok.; de aliqua re, ab aliquo i per aliquem z 4 przyp. i tryb. bezok.; aliquid ex literis; si compertum est (jeżeli to jest pewne); compertum mihi est, albo compertum habeo (mam pewną wiadomość, wiem z pewnością). auditionem habere pro comperta (uważać wiadomość za pewną, niewątpliwą); comperto, z pewnością, podług pewnych wiadomo-

- sci); compertus z przyp 2. probri, sacrilegii, przekonany, któremu czego dowiedziono; *b*) poznać, znaleźć, qualem Romam compertisset.
- Compes**, *pēdis*, *ź*. kajdany (na nogi), pęta; — przenoś. nivali compede vincitus, skuty lodem.
- Compesco**, *pescui*, 3. lamować, dolores; gasić, sitim; przytłumiać, ignes; obcinać, ramos.
- Competitor**, *ōris*, *m.* spółzawodnik
- Competitrix**, *icis*, *ź* spółzawodniczka.
- Compēto**, *petivi*, *petii*, *petitum*. 3. wspólnie się o co ubiegać, starać się; 2) schodzić się, zbiegać się gdzie, in unum competunt; — przenoś. być zdatnym, sposobnym do czego, ad arma capienda.
- Compilatio**, *ōnis*, *ś*. rabunek, kradzież literacka, zbieranie z różnych książek.
- Compilo**, 1. rabować właśc. i przenoś. oppidum, sapientiam, scrinia
- Compingo**, *pēgi*, *pactum*, 3. zbijać, aliquid; compactus, zbity, ściśle połączone; mocny, krępy, zwiezły, trabes, corpus; 2) wsadzić, wtrącić, in pistrinum; in carcerem; ukryć (dla bezpieczeństwa) parentes.
- Compitalis**, *e*, należący do dróg rozstajnych, lares; *rzeczow.* compitalia, *ium*, albo *iorum*, *n.* uroczystość na cześć bożków lares; compitalicinus *a*, *um*, tyżący się uroczystości compitalia zwanój, ludi.
- Compitum**, *i*, *m.* zbieg wielu dróg, rozstajne drogi, compita frequentia, drogi rozst. napełnione ludem; poet. lud na tych drogach.
- Compiano**, 1. równać z ziemią, znieść, domum, opera, iuga mouant.
- Complector**, *plexus*, 3. obejmować, otaczać; pochwycić, dextram (ściskać); w walce: inter se complexi (poszedłszy w zapasy); quoad stans complecti posset et contendere; w ogóle: ogarnąć, opasać, zawierać, milia passuum; spatium (około odznaczyć); aratro (oborać); nadto w znac. bier. być otoczonym, objętym; — przenoś. *a*) objąć, pojąć, zrozumieć, c. cogitatione, mente, animo, memoria aliquid; *b*) o śnie: opanować, somnus artior complexus est; *c*) opisać, wykladać, verbis, oratione, literis complecti, lub samo complecti aliquid; także: krótko zebrać, powtórzyć; *d*) kochać, być życzliwym, uprzejmym, dobroczynnym, aliquem caritate, beneficiis i t p.; *e*) otrzymać, dostać. facultatem.
- Complemētum**, *i*, *n.* uzupełnienie.
- Compleo**, *plēvi*, *plētum*, 2. napełniać, wypełniać; amphoras plumbo, statuas pecunia, fossas sarmentis; ponarzucac, naves serpentibus, zapelnic, quum 130 elephantorum numerus omnia tinera complerat; iter odoribus; obsadzić ludmi, zaludnić, montem hominibus; loca agminibus; multitudine, navigia militibus naves colonis i t p.; dopełnić co do liczby, uzupełnić, decem milia armatorum; legiones; — przenoś. *a*) napełnić, aures; locum clamore, vocibus, luctu, gemitu, terrore; cuncta pavore; aliquem spe, gaudio; *b*) zupełnie opatrzyć, uzbroić, exercitum omni copia, navigia (przeładować); *c*) skończyć, annus unus completus est, septem et triginta annos; non completo biennio: his rebus completis; sortem eorum humanarum; complement ea beatissimam vitam

complect ea summam promissi (spełnić, uzupełnić); stąd completus, doskonale.

Complexio, ōnis, *ż.* *a)* objęcie, zebranie, atomorum (połączenie); verborum (połączenie wyrazów); verborum c. albo samo compl. (okres); *b)* bonorum, spis, treść; *c)* wniosek; *d)* dilemma; *e)* postać krasomówska: powtarzanie kilkakrotne tego samego wyrazu.

Complexus, us, *m.* objęcie, obwód, mundus omnia complexu suo coercet; uściśnienie, uścisk, removere aliquem a complexu; avellere de matris complexu; post complexibus ambire, = complecti; także w walce: venire in complexum alicujus, ścierać się z kim

Complicio, i. składać, epistolam; — przenoś. notio complicata, cienne, zawile wyobrażenie.

Comploratio, ōnis, *ż.* i comploratus, us, *m.* oplakiwanie, mulierum, sui patriaeque.

Comploro, i. oplakiwać.

Complures, a, albo ia, wiele, wielu, bardzo wiele.

Compono, posui, positum, 3 (compostus=compositus), *a)* składać pospołu, zestawiać, postawić jedno obok drugiego, zbliżyć do siebie, spoić, zjednoczyć, manus manibus atque oribus ora; indocile genus hominum (pojednać); układać co warstwami, porządkiem: zalożyć, budować, lignum aridum, aggere tumulos; templa, urbem; układać co na piśmie, napisać, verba; carmen, poemata et tragodia, librum, perpetuum edictum; — przenoś. przygotować, zrobić, do skutku przyprowadzić, uskutecznić, insidias, foedus, pacem; postanowić, uchwalić, oznaczyć, wyznaczyć, dolum, leges, diem rei gerendae; ex composito, albo

samo composito, podług umowy, zmyślić, wymyślić, crimen fabulam; *b)* uporządkować, ustawić, podzielić, composito agmine (w ścisłym szyku); compositi in turmas; exercitum componere in hibernaculis; stąd: sztucznie układać, porządkować, causas albo capillum; togam; feros vultus (dzikięj twarzy nadać postać uprzejmą); se c. (zdobić się); — przenoś. urządzić, porządkować, causam, res, rempublicam; spory załatwiać, rozstrzygać, pogodzić, uspokoić, controversias, lites, contentiones, turbata, bellum; amicos aversos; componi, podejmować się, pogodzić się, post. fluctus albo mare, uspokoić; *c)* stawić naprzeciw, do walki, Aescrinum cum Placidiano; — przenoś. pugnantia secum adversis frontibus; stąd porównywać, dignitati alicujus suam; causam adversarii cum causa nostra; *d)* o spoczynku, śnie, pogrzebie: położyć, złożyć, membra defessa; se thalamis; somno vinoque compositus (śpiący i pijany); omnes composui (pochowałem, pogrzebałem); compostus placida pace quiescit (pogrzebany); aliquem tumulo c. albo samo componere; — przenoś. skończyć, diem vesper composit; soles cantando.

Comporto, i. znosić, zwozić, frumentum ex agris in loca tuta, cessites i t. p.

Compos, pōtis, władający, mający w swęj mocy, mentis (przy zdrowym umyśle); vix albo non satis mentis suae c. (prawie bez zmysłów); corpore atque animo vix compos; *b)* uczestnik który jest w posiadaniu czego, praeda ingenti compos exercitus; aliquem compotem patriae suae facere (pozwoić na powrót do ojczy-

- zny); scientiae et consilii (zdatny, uzdatniony); voti (którego życzenie jest spełnione).
- Composite**, przysl. porządnie, składnie, sztucznie.
- Compositio**, ónis, ż. składanie, łączenie różnych rzeczy, unguentorum, membrorum; ułożenie, układ na piśmie, juris pontificalis; porządną układ okresów, verborum c., albo samo c.; postanowienie, urządzenie, magistratum, zgoda, rozstrzygnięcie sporu pojednawczym sposobem; postawienie do walki szermierzów.
- Compositor**, óris, m. autor, operum. ten który co układa, dzieli porządnie, anni.
- Compositus**, a, um, złożony, wymysłony, zmyślony; 2) ułożony, sztuczny, porządną, pugna, literae, orator; 3) usposobiony, zdatny do czego, nemo compositor ad-; nomen compositum terrori (imię straszne)
- Compotatio**, ónis, ż. wspólna pijatyka.
- Compótor**, oris, m. współpijący.
- Compransor**, óris, m. współbiesiadujący.
- Compreatio**, ónis, ż. prośba, wzywanie o pomoc
- Comprécor**, 1. uroczyście wzywać, prosić, błagać, deos, fidem coelestem
- Comprehendo**, prehendi, prehensum, 3. zagarnąć, ogarnąć, a stąd: uściskać, utrumque; — przenoś. amicicia. żyć w przyjaźni; humanitate, zazwyczaj ludzkość, c. animo albo mente aliquid, albo samo comapr. pojąć, poznać; memoria, objąć pamięcią; scientia, nauczyć się, dostrzedz; aliquid verbis, dictis, opisywać, opowiadać, aliquid numero, policzyć; 2) uchwycić, porwać, aliquid manibus; lanceam laeva: fines schwytać, złapać, aliqueum, equos naves, signa; złapać na gerącym uczynku, in furto, latrocinio, noxa; o ogniu i przedmiotach palnych: ignis comprehendit robora ogarnia, casae ignem comprehenderunt, zapaliły się; o chorobach: comprehensus morbo toto corpore, złożony chorobą.
- Comprehensibilis**, e, dający się pojąć, łatwy do pojęcia.
- Comprehensio**, ónis, ż. objęcie, ogarnienie; — przenoś. połączenie, consequentium rerum cum primis; c. verborum i samo comprehensio, okres, zdanie; 2) schwytywanie, przytrzymanie, solum, — przenoś. pojmowanie, pojęcie, poznanie, rerum
- Compresse**, przysl. zwięźle, krótko.
- Compressio**, ónis, ż. krótkie przedstawienie
- Compressus**, us, m. ścieśnienie, skrócenie.
- Comprimo**, pressi, pressum, 3. ścisnąć, ścieśniać, digitos, ora; przystawie: compressis manibus sedere, siedzieć założywszy ręce, próżnować; compressi ordines, ściśnione szeregi; versus ordinaibus c. ścisnąć pisać; 2) wstrzymywać, tamować, gressum, hostes; frumentum albo annonam, zatrzymywać na czas droższy; — przenoś. a) hamować, wstrzymywać, powściągać, przytłumiać, uśmierzać, lacrimas, exultantem laetitiam, furores, seditionem, tumultum, conscientiam (zagłuszyć, przytłumić głos); b) pokryć milczeniem, zamilczeć, zataić, famam alicujus rei; delicta.
- Comprobatio**, ónis, ż. pochwalenie, potwierdzenie.
- Comprobator**, óris, m. pochwalający, potwierdzający.
- Compróbo**, 1. pochwalić, potwier-

- dzić, przystać na co, aliquid albo z 4 przyp. i tryb. bezok. 2) doprowadzić, udowodnić, aliquid, aliqua re.
- Compromitto**, misi, missum, 3 wzajemnie przyrzekać, obiecywać co komu; zdać się na wyrok sędziego polubownego; stąd compromissum, i, n. wzajemna obietnica, przyrzeczenie.
- Compsa**, ac, f. miasto Hirpinów; stąd Compsanus, a, um, Kompsanski; *rzeczow.* Kompsańczyk.
- Comptus**, a, um, upiękuszony, ozdobny.
- Compungo**, punxi, punctum, 3. klóć, cechować, kropkami oznaczać; trapić.
- Computo**, 1 obliczać, rozważać
- Comum**, i, n. miasto w Gallii czysalpinskiój; stąd Comensis, e, Komenski, *rzeczow.* Comenses, ium, m. Komeńcycy
- Conamen**, inis, n. usiłowanie.
- Conatum**, i, n. patrz conor
- Conatus**, m. usilność, przedsięwzięcie, popęd, zapał, ad aliquid.
- Concalefacto**, feci, factum, 3. zagrzewać; na str. bier. concalefio, fieri.
- Concalesco**, calui, 3. zagrzewać się, nabierać ognia.
- Concallesco**, callui, 3. twarzenie, drętwieć; 2) stawać się nieczulym; 3) stawać się przebiegłym.
- Concoanus**, i, m. lud w Kantabryi
- Concoavo**, 1. wydrążać, wyzłobiac, zaginać, zakrzywiać.
- Concoavus**, a, um, wydrążony, skrzywiony, dęty; aqua (wzburzona).
- Concedo**, cessi, cessum; 3. 1) nieprzech. skąd odejść, oddać się, tota Itallá (ustąpić); alicui agro (odstąpić); ab superioris oris, umrzeć; — przenos. a) dies coelo concesserat (przeminał, zeszedł); w ogóle: irae deum concessere. uleść siłę, przemocy, c. naturae, umrzeć; b) ustąpić w czém, byc niższym, zostawić pierwszeństwo, alicui; alicui de victoria; aetati; non albo vix conc. alicui aliqua re albo de aliqua re; c) skłonić się do czyjś woli, żądania, wymagania, alicui, postulationi alicujus; d) potakiwać komu, przystać na czyje zdanie, c. veris; przebaczać, pobłażać, alicui; temere dicto; 2) dokąd się udać, oddać się, ustąpić, ab eorum oculis aliquo; in locum, Argos habitatum; retro; — przenos. vita concessit ad manes; in sententiam alicujus, albo in aliquem, zgodzić się na czyje zdanie, in deditionem, poddać się; in gentem nomenque imperantium, przejść, in paucorum potentium jus (zastosować się); II) przechod. odstąpić, pozwolić, ustąpić, udzielić, locum; praedam militibus; — przenos. a) przyznać, pozwolić, dopuścić, alicui principatum; victoriam; pacem, impunitatem, libertatem, vitam, gloriam i t. p. także z tryb. bezok. c. loqui; ze spoj. ut. non concedam, ut-; na str. bier. n. nunquam concessa est moveri Camerina (nie pozwolono się zmienić); b) zaniechać, odstąpić, zostawić, petitionem suam alicui; przebaczyć, darować, odpuszczać, alicui injurias; multa virtuti alicujus; factum beneficiis; aliquem alicui, ulaskawić
- Concelébro**, 1. często odwiedzać, uczęszczać, convivia; 2) pilnie się czém zajmować, studia; 3) uroczycie obchodzić, diem natalem, spectaculum, funus; 4) wszędzie rozgłaszać, obwieszczać, fama et literis ejus diei victoriam; stąd: uwielbiać, wysławiać.

Concentio, ónis, *f.* wspólne śpiewanie lub granie.

Concentus, us, *m.* wspólne granie albo śpiewanie, zgodność dźwięków, tubarum ac cornuum, signorum; — przenos. związek, zgodność actionum, doctrinarum.

Conceptio, ónis, *f.* objęcie, ogarnienie; ułożenie, brzmienie (formuł sądowych) iudiciorum privatorum; 2) conceptus i conceptio, poczęcie.

Concerpo, cerpsi, cerptum, 3. rozdzierać, rozszarpać, epistolam; — przenos. szczydzić; dotykać kogo uszczypliwie, verbis.

Concertatio, ónis, *f.* spór, sprzeczka.

Concertatōrius, a, um, *tyczący się sporu.*

Concerto, i spierać się, spór wieść, verbo; cum aliquo de aliqua re; walczyć, proelio.

Concessio, ónis, *f.* przyznanie, zezwolenie, przychylenie się.

Concessus, us, *m.* zezwolenie, przychylenie się, zwykle w 6 przyp.

Concha, ae, *f.* muszla; zwłaszcza perłowa; ślimak purpurowy, żółwik morski; róg albo trąba kształtu ślimaczego.

Conchyliātus, a, um, *purpurowo zafarbowany*

Conchylium, ii, *n.* każda muszla albo ślimak; 2) muszla purpurowa; 3) kolor purpurowy; 4) suknia purpurowa.

Concido, cidi, cisum, 3. (od caedo), ścinać, zabijać, zniszczyć, zwalić, porazić, aliquem albo aliquid; — przenos. obalić, osłabić, znieść, auctoritatem senatus; testamentum; 2) przerzynać, przecinać, itinera concisa sunt aestuariis; — przenos. concidere sententias, rozdrabiać; caede, concili-

de, użyj wszelkich możliwych środków, aby swego dokazać.

Concido, cidi, 3. (od cado), upadać, runąć, concidet turris, concilave; c. in cursu, sub pondere; c. in proelio, poledz; — przenos. macie concidere, schudnąć; ventū concidunt, uciszają się; upadać, tellus Ilia, fides (kredyt), auctoritas, artes; in causa, przegrać sprawę; c. animo albo animis, albo samo concidere, tracić serce, upadać na duchu.

Concilio, civi, citum, 2. i concilio, civi, citum, 4. przyciągać, przywabić, zwolywać, homines miraculo novae rei; multitudinem ad se; aliquos ad arma; poruszać gwałtownie, concita tela, szybko miotane; c. flumina, bystre; naves, saxa; equum calcaribus (spinać); wzbudzać, podniecać, poduszczać, iram, turbas, risum, misericordiam, simultates, bellum **Conciliabulum**, i, *miejsce zebrań, targ, rynek.*

Conciliatio, ónis, *f.* zjednoczenie, połączenie, hominum; — przenos. ujęcie, zaskarbianie, zjednanie sobie życzliwości, dobrej woli, gratiae.

Conciliator, óris, *m.* pojednawca, pośrednik; ten który czego dostarcza, c. carnis suillae, żeźnik.

Conciliatricūla, ae, *pośredniczka.*

Conciliatrix, icis, *f.* pośredniczka, następczyni, sprawczyni.

Conciliatus, a, um, *życzliwy, przyjazny, alicui, ad aliquid albo alicui rei.*

Concilio, i *a)* połączyć, skojarzyć, — przenos. zaprzyjaźnić, zjednać, aliquem sibi aliqua re; sibi animum alicujus; aliquem alicui; conciliari alicui (stać się czym przyjacielem); 2) dostać, zarobić pecunias; zjednać, sprawić, scia

gnąć, otium toti insulae, otii nomine servitutum (pod pozorem pokoju wkładając kajdany); nuptias; pacem; alicui regnum; alicui amicitiam cum aliquo; sibi amorem ab omnibus; fortunam (szczęście sobie zapewnić).

Concillium, ii, *n.* skojarzenie, połączenie, związek, hoc mihi tecum c. manebit; coire in concillium, 2) zebranie się, schadzka, zgromadzenie, pastorum, deorum; szczególniej o politycznych zgromadzeniach ludu: c. plebis; populi; c. habere, ad concillium vocare; adhibere aliquem in c.; c. dimittere; c. Achaeorum.

Concinne, przyst składnie, gładko, pięknie, przyjemnie.

Concinnitas, atis, *ż.* i concinnitudo, inis, *ż.* trafne ułożenie, zgodność, szykowność.

Concinnus, i zgodnie łączyć, składać

Concinnus, a, um, trafnie złożony, piękny, składny, c. ad persuadendum, właściwy do przekonania; c. in brevitate respondendi, zrzeczny w odpowiedzi; c. amicis, grzeczny, uprzejmy.

Concino, cinui, centum, 3. wspólnie śpiewać, grać, concinunt tubae, signa, dają znak do natarcia; — przenoś. zgadzać się, cum aliquo; inter se; 2) w znaczeniu przech.: nódzić, opiewać, głosić, Laec quum concinuntur; dies laetos; Caesarem; o ptakach wieszczych: przepowiadać, tristia omina concinuistis aves.

Concio, (contio), ónis, *ż.* zgromadzenie ludu albo wojska, in concionem venire, procedere; 2) mowa miana na zgromadzeniu, habere concionem, (apud milites); legi tuam concionem; c. funebris, mowa pogrzebowa; 3) pozwolenie

mówienia do ludu, c. dare; 4) mównica, miejsce mówienia do ludu, ascendere in concionem.

Concionēbundus, a, um, do zgromadzonego ludu przemawiający.

Conciónalis, e, zgromadzeniu służący; bywający na zebraniach.

Concionarius, a, um, należący do zgromadzeń.

Concionator, óris, *m* mówca do ludu zebranego; Cyceron tłómaczy ten wyraz na złą stronę: podburzający.

Conciónor, 1. mówić do zgromadzenia, c. e superiore loco, apud milites: także z 4 przyp i tryb. bezok; 2) znajdować się na zgromadzeniu.

Concipio, cepi, ceptum, 3. nabrać, brać w siebie; semina; modicum venis; auras (wciągać w siebie, oddychać); Iris concipit aquas (wciąga w siebie); nubes humorem; ex albo de aliquo, wydać plód; spicam (dostawać kłosów); stać concipi, formować się, powstawać, własc. i przenoś., torrens imbribus conceptus; dolor a se ipse conceptus, concepta huic ordini turpitudō atque infamia. Podobnie a) wykladać co na piśmie, wyrażać podług oznaczonej formuły, verba, jusjurandum; vadium (wysłowić pewną formułę przed sądem, zaręczając, że się kto stawić będzie na dzień oznaczony); także: powtarzać za mówiącym, foedus, vota, preces, verba plenissima; albo zapowiadać, ogłaszać, obwieszczać, Latinas (ferias); auspicia; b) w myśli ułożyć, c. animo albo mente, albo samo concipere; zrozumieć, pojąć, wyobrazić sobie, pomyslić; tantos mente furores; mente nefas, żywić w sobie jaką myśl, pragnąć, sięgać myślą, majora; aethera

- mente; zamyślać co złego, malum albo scelus; flagitium cum aliquo; scelus in se. II) uchwylić, włascić przenos.; ignem, flammam, zająć się od ognia; vim venti (o żaglach); III) dostać, otrzymać, vires; nabrać, sęciagnąć, maculam ex paterno sanguine; dedecus.
- Concisio**, ónis, *ż.* pocięcie, podział na krótkie zdania (styl ucinkowy).
- Concisus**, a, um, rozdrobniony, ucinkowy, krótki.
- Concitatío**, ónis, *ż.* żywe poruszenie, remorum; — przenos. burzliwe poruszenie, concitationes multitudinis, poduszczanie, buntowanie; 2) animi albo mentis, poruszenie umysłu, namiętne uniesienie.
- Concitatōr**, oris, *m.* burzyciel, multitudinis; podżegacz, seditio-nis, belli
- Concitatús**, a, um, poruszony, prędki, żywy; — przenos. gwałtowny, uniesiony, pobudzony.
- Concito**, 1. poruszać, w ruch wprowadzić, equum calcariibus (spinać); concitato equo (w szybkim pędzie); equum in aliquem (nacierać konno); remos, classem remis; naves; feras (gonić); se in aliquem (rzucić się); se in fugam, śpiesznie uciekać; turmas in aliquem; concitato cursu, w szybkim pędzie; spiritus acrius c. (krótki oddech); tela concitare, szybko wyrzucać, miotać; mare vento concitatum (wzburzone). — Przenos. a) podburzać, buatawać; b) wzbudzać, wzniecać, misericordiam, invidiam
- Concitor**, óris, *m.* pobudziciel, belli, stąd burzyciel, vulgi.
- Conclusiōnūla**, ae, *ż.* krótka mowa do ludu.
- Conclamatio**, ónis, *ż.* krzyk, okrzyk.
- Conclāmo**, 1. krzyzczyć wspólnie, z nast. 4 przyp. i tryb. bezok. albo z tryb. łącz. i spój. ut, albo samym tryb. łącz.; także: victoriam, lactum pacana; bez 4 przyp. wydawać okrzyk wojenny; mianowicie: ad arma, do natarcia, do uderzenia; vasis conclamatis, znak, aby żołnierze byli w pogetowiu do wymarszu, podobnież samo conclamari jussit; b) wspólnie wolać o pomoc, socios, agrestes; 2) wolać na umarłych starorzymskim zwyczajem, dla przekonania się, czy nie dadzą znaku życia; stąd mówienia sposób: conclamatum est, już rzecz stracona.
- Conclāve**, is, *n.* izba, pokój.
- Conclūdo**, clusi, clusum, 3. zamknąć, otoczyć, conclusum mare; locum sulco; animum in corpore; — przenos. a) zamknąć, zakończyć, epistolam; b) argumentum albo rationem c. albo samo concludere z 4 przyp. i tryb. bezok. zamknąć rzecz dowodem; zrobić wniosek; c) versum albo orationem, kończyć harmonijnym spadkiem; 2) w skróceniu przedstawić, jus civile in locum angustum; uno volumine vitam excellentium virorum; artibus conclusa (systematycznie rzecz ułożona).
- Conclūse**, przyst. o mowie: z zaokrągleniem, ze spadkiem harmonijnym, dicere.
- Conclūsto**, ónis, *ż.* zamknięcie, opasanie, oblężenie, blokada, portuum, — przenos. a) zamknięcie, koniec, orationis, muneris ac negotii; b) wniosek; c) okresowe zaokrąglenie, verborum albo sententiarum.
- Conclusiōnūla**, ae, *ż.* wniosek (zdrob. od conclusio).
- Concoenatio**, onis, *ż.* współbiedowanie.

- Concōlor, ōris, podobnego koloru.
- Concōquo, coxi, coctum, 3. ugotować, uwarzyć, trawić, cibus facillimus ad concoquendum; — przenoś. *a*) znieść, strawić, aliquem, aliquid; *b*) rozważać, rozmyślać, zastanawiać się, consilia, z utrum i t. d.
- Concordia, ae, *f.* zgoda, zgodność, przyjazne połączenie.
- Concordia, ae, *f.* bogini zgody; 2) miasto w wyższej Italii
- Concorditer, *przysl.* zgodnie, jednomyślnie.
- Concordo, 1. zgadzać się cum aliquo, carmina nervis
- Concors, cordis, zgodny, jednomyślny
- Concrēdo, credīdi, creditum, 3. powierzać poruczać
- Concrēmo, 1. spalić
- Concrēpo, crepui, crepitum, 1. loskot wydawać, szczerkać, c. gladiis ad scuta; c. armis; concrepuere arma, concrepuit ostium, skrzypnęły; c. digitis, klaskać; 2) przechod. roznosić brzmienie, napęlić brzmieniem aëra.
- Concreresco, crēvi, crētum, 3. zraść się, zsiadać się, gęstnieć, krzepnąć, ścinać się, concretus, zgęszczony, zsiadły, gęsty, stwardniały, glacies; lac, poet. dolor (bez placzu); labes (gleboko wkorzeniona); lumen concretum lunae (słabe); *b*) sformować się, powstać, urość, valles inundationibus concreverunt.
- Concrētio, ōnis, *f.* zgęszczenie, zrastanie; 2) materya, mens segregata ab omni concretionemortali.
- Concretus, us, *m.* zrośnienie, zgęszczenie.
- Concubina, ae, *f.* nalożnica i concubinus, *i, m.* nalożnik.
- Concubitus, us, *m.* spółkowanie.
- Concubius, a, um, do snu należący, c. nocte w pierwszym głębokim śnie.
- Concubo, cubui, cubitum, 1. leżeć przy kim.
- Conculco, 1. zdeptać, roztratować; — przenoś. źle się z kim obchoździć, znieważać, pogardzać.
- Concumbo, cubui, cubitum, 3. kłaść się obok kogo.
- Concupiens, tis, pragnący czego, concupientes regni.
- Concupisco. cupivi, i cupii, cupitum, 3. pożądać czego, ubiegać się o co, aliquid albo z tr bez.
- Concurro, curri (cucurri), cursum, 3. zbiegać się zewsząd, pośpieszać dokąd, ad curiam; ad arma, ad incendium conc. obviam; uciekać się przytułku szukać, ad Leonidam concurrentibus; w znaczeniu wojenném: staczać walkę, potykać się, ścierać się, equites inter se; naves; concurritur, alicui, cum aliquo adversis frontibus, contra aliquem, in aliquem; stykać się, concurrunt montes, rami, conc. asperae literae, schodzą się, concurrit dextra levae (o okłaskach); przypadać, zdarzać się w jednym czasie, sponsalia in idem tempus.
- Concursatio, ōnis, *f.* zbieganie się, zbieg, percontantium puerorum; — przenoś. zgadzanie się, somniorum; 2) bieganie tu i owdzie, formicarum. jeżdżenie, harcowanie; ruch mowcy nadzwyczajny, praebebat copiam verborum cum multa concursatione.
- Concoursator, ōris, *m.* przebiegający tu i owdzie, harcownik, hostis, pedes
- Concurso, onis, *f.* zbieg, zejście się.
- Concurso, 1. przejeżdzać się, podróżować, przebiegać, circum mi-

ides; 2) w znac. przechod.: objeżdżać, obiegać, domos.

Concursus, us, *m.* zbieg, natłok, nacisk, pomium; w znaczeniu wojenném: uderzenie, natarcie. napad, zejście się do walki, navium; laborare ex concursu; in proelio concursu; satis spatii ad concursum; *b*) połączenie, atomorum, torrentium, verborum; — przenos. spór, sprzeczka, philosophorum; wspólne działanie, studiorum.

Concutio, cussi, cussum, 3. (od quatio), wstrząsać, caput, quercum, frena, miotać, ciskać, arma manu; equum (poganiać); terraingenti concussa motu est; munita arietibus; freta; — przenos. *a*) zachwiać, osłabić, opes Lacedaemoniorum; rempublicam; imperium; *b*) zastraszać, przerażać, aliquem; Asiam; casu concussus acerbo; także poet. casu concussus animum; malo concussa mentem; *c*) do działania pobudzać; fecundum pectus, se; *d*) se conc. zastanowić się nad sobą, porachować się.

Condemno, 1. oskarżać, obwiniać, sądownie i prywatnie, aliquem eodem crimine, aliquem alicujus rei; 2) potępić, skazać, osądzić, aliquem, aliquem alicujus rei; de aliqua re, aliquem denis milibus acri; aliquem sibi (na swoją korzyść); 3) ganić, factum alicujus.

Condensus, a, um, gęsty, ściśniony.

Condico, dixi, dictum, 3. umówić się, alicui; oznaczyć, przeznaczyć, tempus et locum, zapowiedzieć, oznać, c. coenam alicui, albo cond. alicui, zaprosić się.

Condimentum, i, *n.* przyprawa, cibi; — przenos. sermonum, amicitiae.

Condio, condivi, condii, conditum, 4. przyprawić, smaczniejszem co uczynić, cibos, vinum; — przenos. uprzyjemnić, orationem; 2) balsamować, mortuum.

Condiscipulatus, us, *m.* spółuczennictwo.

Condiscipulus, i, *m.* spółuczeń.

Condisco, didici, 3. razem się uczyć, przyuczać się, nawykać.

Conditio, õnis, *ż.* (od condio) przyprawa, mieszanie się, ciborum

Conditio, õnis, *ż.* (od condo), położenie, stan człowieka, infima conditio servorum: stan rzeczy, stosunek, własność, imperii; *b*) warunek, projekt, wniosek, ofiarowanie czego, żądanie, con. pacis, sub ea con.; sub his c.; his (iisdem) c.; aquis, durissimis conditionibus i t. p.; ugoda przedślubna, partya (maż, żona), sibi conditionem filiae quaerendam esse conditionis non habere potestatem.

Conditor, õris, *m.* założyciel, sprawa, arcis, urbis; pisarz, anter, historiae, juris, carminum.

Condo, didi, ditum, 3. składać w jedno, zakładać, zaprowadzać, utworzyć, zbudować, urządzić, collegium, aram, urbem, civitates, colonias; post Romam conditam, albo ab urbe condita (po założeniu Rzymu); post conditum Romanum imperium; c. Parthos (być założycielem państwa Partów); conditum esse ab aliquo (brać od kogo początek); — przenos. nova fata; aurea saecula, mores gentis, somniorum intelligentiam; szczególn. układać co na piśmie, carmen, leges; opisywać, laudes alicujus, bella; 2) zachowywać, przechowywać, frumentum, pecuniam in crumenam, sortes; *a*) chować na trwałość; corna in liquida faece; *b*) •

umarłych: chować, mortuos cera circumlitos; tria milia cum aliquo; aliquem in sepulcro, terrā, humi; 4) wsadzić, wtrącić, uwięzić, aliquem in carcerem, in custodiam, in vincula; 3) ukryć, schować, aliquem albo se in aliquem locum, in aliquo loco, aliquo loco; o o-błokach: c. solem, lunam, lucem; conditus in nubem sol; c. nitorem sideris sui (o księżycu); condit se sol in undas; conditur in tenebras coelum; ense, gladius, scuta, o-pes; caput umbra; caput inter nubi-
la; okryć, odziać, otulić, gut-tura; — przenoś. somnus condit lumina (zamyka oczy); condita mente signa teneto; 4) utopić, wsadzić, ense in pectus, albo in pectore; telum jugulo; ferrum sub pectore; — przenoś. stimu-
los caecos in pectore; 5) strawić, przepędzić, przeżyć, diem, soles cantando.

Condocēfacio, fēci, factum, 3. przyczać, wkładać do czego, ti-
rones, belluas, elephantos, animum.
Condoco, docui, doctum, 2. wpra-
wiać do czego, przyzwyczajać, o-
swajać, uczyć, aliquem z tryb
bezok.

Condoleseo, dolui, 3. ból cier-
pieć, czuć dolegliwość, boleć.

Condonatio, ōnis, 2. darowanie.

Condono, 1 darować, dać co w da-
rze, pecuniam alicui; — przenoś
ofiarować, poświęcić, se vitamque
suam reipublicae; darować dług,
pecunias debitoribus; — przenoś. da-
rować winę, przebaczyć, odpuścić,
alicui crimen, injuriam reipubli-
cae et dolorem suum alicujus
precibus; ulaskawić przez wzgląd
na kogo, za czymś pośrednictwem,
alicui filium; Divitiaco fratri (Du-
morigem) condonare.

Condrāsi, orum, m. lud w Gallii
belgijskiej.

Conductibilis, e, pożyteczny, przy-
datny.

Conduco, duxi, ductum, 3. spro-
wadzać, zgromadzać, ściagać, e-
xercitum in unum locum, eo eli-
entes; copias; — przenoś. łączyć,
propositionem et assumptionem in
unum; 2) nająć, wziąć w dzierż-
wę, milites; domum; vectigalia,
stąd: conductum, 1, n. najęte
mieszkanie; i conducti, orum, m.
(milites) najemne posiłkowe woj-
sko; podjąć się roboty lub przed-
sięwzięcia za pieniądze, colu-
mnam faciendam; praebenda, quae
ad exercitum opus essent II) w
znac. nieprzech. tylko w 3 oso-
bie, służyć do czego, być przy-
datnym, pożytecznym, conducti
in rem tuam, ad vitae commodi-
tatem; reipublicae.

Conductitius, a, um, najemniczy
Conductio, ōnis, 2. znoszenie, po-
łączenie; 2) najęcie, wzięcie
w dzierżwę; 3) przekupienie sądu.

Conductor, ōnis, m. dzierżawca;
2) przedsiębiorca, c. alicujus operis.
Conductio, ōnis, 2. powtórze-
nie tegoż samego wyrazu na po-
czątku następnego zdania.

Conduplico, 1. podwajając.

Confarreo, 1. (od far), zawierając
uroczyście związek małżeński przy
ofierze, do której używano płacka
z maki w obecności 10 świadków
i kapłana zwanego Flamen Dialis

Confatālis, e, jednémże przezna-
czeniem złączony, uległy temuż
wyrokowi losu

Confectio, ōnis, 2. dokonanie, wy-
pracowanie, materiae, libri; do-
kończenie, belli; wybieranie po-
datków, tributorum; 2) gryzienie,
żucie, escarum, — przenoś. osła-
bienie, zwątlenie, valetudinis

Confector, óris, *m.* sprawca, wykonawca, negotiorum; dokonywacz, belli totius, 2) niszczyciel, c. omnium ignis.

Confercio, ferri, fertum, 4 napelnić, natłoczyć, napchać.

Confero, contuli, collatum, ferre, 1) nosić w jedno miejsce, frumentum, materiam, aggerem, arma, ligna circa casam, sarcinas in unum locum; in medium gradum (zejść się); capita (stykać, zetknąć); collatae aquae (połączone); pecuniam cum aliquo; tributa; quadringenta talenta Delum; collatis numis (przez zebranie składki pieniężnej); *b*) w znaczeniu wojennem: ściągnąć, połączyć, castra castris alicujus; castra oppido; signa in unum locum; c. signa ad aliquem (połączyć się); signis collatis; *c*) ściągnąć, skrócić, verba sua in duos versus; ut in pauca conferam, 2) zbliżyć, stawiać naprzeciw, po nieprzyjacielsku, pectora pectoribus (zetknąć); pedem conf. uderzyć na kogo. także: pedem cum pede c.; pede collato; gradum c. (napasać); manum i manus c. walczyć, bić się wręcz, z blizka; podobnie: conf. cum aliquo, albo se alicui; arma albo signa cum aliquo, arma inter se; signa c. in laevum cornu, uderzyć na lewe skrzydło; collato Marte (=comminus); necum conf. fertur Ulixes (przeciw mnie staje do walki); poet. lites c., spór wieść, klócić się; *b*) zbliżyć dla porównania, porównywać, inter se; aliquem cum aliquo albo alicui; aliquid cum aliqua re, albo alicui rei; c. vires, facta, faciem moresque i. t. p. 3) wspólnie działać, rozmawiać się, naradzać się, sermones; podobnie: aliquid coram, albo inter se; consi-

lia, porozumiewać się, cur non confertis, ne- 4), na jaki punkt zanieść, dostawić; se c. udać się, przybyć, se suaque in naves, in oppidum; munera alicui; nihil domum suam, pecunias in privatam domum; frumentum in publicum; eodem conferri (przybyć, o okrętach); legiones ad medium aciem; se ad aliquem (udać się); ad fugam; in eam civitatem, Athenas; ad pontificem; skierować, iter ad Brundisium; przeniesić, bellum confertur circa Corinthum. Szczegół. se albo aliquid z przyji in i 4 przyp.: przemienić się, se ex homine in belluam, corpus in volucrum. — Przenos. *a*) zważyć na kogo, składać, przypisywać winę, crimina in aliquem; culpam in me, vitia in adversarios; *b*) zdać na kogo, do rozstrzygnięcia zostawić, rem ad me esse collatam; spem salutis ad clementiam victoris; *c*) wyświadczyć, okazać, beneficium in aliquem; plurimum benignitatis; udzielić, praemia alicui; munera, *d*) skierować, zwrócić na co, użyć do czego, animum huc; omne curas in rempublicam, species hominum ad deos (wyobrażać sobie bogów w postaci ludzkiej); causam in tempus; vocem ad quastum, legem ad perniciem civitatis; se et arma ad salutem reipublicae; aliquid in historiam (historycznie opisać); se c. zając się czém, se ad philosophiae studium; ad amicitiam alicujus (starać się o czyją przyjaźń); *e*) odłożyć, aliquid in longiorem diem.

Confertim, *przyst.* tłumnie, gęsto, natłokiem.

Confertus, a, um, (od confercio), pełen, napchany, natłoczony, ści-

śnięty, vita plena et conferta voluptatibus, c. legio, c. agmine

Confervesco, ferui, 3. zagrzewać się, zawrzeć: — przenoś. zapalić się, unosić się, c. ira.

Confessio, ōnis, ̄. przyznanie się, wyznanie.

Confestim, przysł. zaraz, wnet, niezwłocznie.

Conficiens, tis, sprawujący, działający, causae; civitas conficientissima literarum, utrzymująca dokładny rachunek.

Conficio, fecti, fectum, 3. zrobić, wypracować, sporządzić, wykonać, skończyć, przyprowadzić do skutku i t. p. anulum, soccos sua manu, vestem; tabulas literis Graecis, libros Graeco sermone, orationes; liber Graecae confectus. de; negotium, facinus, caedem, bellum, proelium, mandata, delectum, rem, rem divinam; quibus rebus confectis (gdy się to stało); legitimis quibusdam confectis (po dopełnieniu pewnych formalności); odbyć, iter, tertiam partem itineris, dimidium fere spatium, magnum spatium, immensum aequor, cursus, iter equo: b dostarczyć, zebrać, zgromadzić, exercitum, legiones, obseques, magnam multitudinem (serpentum); pecunias; centurias; hortos; c) ułożyć się z kim o co, porozumieć się, conf. de aliqua re cum aliquo; 2) w odniesieniu do czasu: przepędzić, przeżyć, skończyć, noctem; dies confectus; vigilia prima confecta; hieme confecta; c. centum annos; conf. omnem vitae suae cursum in labore; munus annuum, stipendia; 3) — przenoś. a) sprawić, zrobić, zrządzić, wyrobić, wyjednać, motus animorum; animum auditoris misericoedem; alicui reditum; causae, quae ipse conficiunt; porów.

conficiens; b) wnosić, wnioskować, aliquid ex aliqua re; stąd confici, iść za czem, z czego wynikać, ex aliqua re, ex quo conficitur, ut- II) pożyć, strawić, cibos, escam; zmarnować, patrimonium; o ogniu: zniszczyć, ignes conficiunt silvas; conficere incendio; zabić, trupem polożyć, aliquem; confici in fuga; wycieńczyć, znękać, osłabić, aliquem; Numantiam fame; conficit vetustas, senectus, moeror, desiderium, cura; podbie, ujarzmić, Samnitas proeliis, Athenienses; provinciam. [minis.

Confictio, ōnis, ̄ zmyślanie, Confidens, tis, zaufany, śmiały, odważny, zuchwały.

Confidenter, przysł. śmiało, zuchwale, confidentissime resistere.

Confidentia, ae, ̄. śmiałość, zbytnie zaufanie, zuchwalstwo, odwaga.

Confido, fisis sum, 3. (rzadko perf confidi), ufać, spuszczać się na co, polegać na czem, sibi; virtuti vestrae; natura loci; de salute urbis opibus domesticis (w dostaki dla ocalenia miasta); samo c. być pewnym swęj sprawy; także z 4 przyp. i tr. bezok. c. illum fore in officio; te valere.

Configo, fixi, fixum, 3. spinać, spajać, transtra clavis; 2) przebić, przeszyć, aliquem ictibus, sagittis i t. p. albo samo conf.; — przenoś. ejus sententia confixus, skrępowany.

Confingo, finxi, fictum kształcić; — przenoś. wymyślić, zmyślić, aliquid, albo z 4 przyp. i tryb. bez.

Confinis, e, pograniczny, sąsiedni, ager, templa, confines hierant Senonibus; rzeczow. confinia, um, granica, bliskość; — przenoś. blizki. spowinowacony, podobny z przyp. 2 albo 3

Confinium, ii, granica, pogranicze, w licz. mn. bliskość, sąsiedztwo; *conf. lucis, noctis*, świt, zmierzch, -- przenos. *conf. boni et mali*.

Confo, fieri, być zrobioném, stać się, *confieret facilius per te res tota*; *ex quo summa pactae mercedis confieret* (skądby zebrać u mówioną summę).

Confirmate, przystać mocno.

Confirmatio, ónis, ż. utwierdzenie, -- przenos. *libertatis*; *b)* uspokojenie, pociecha, samo c. albo c. animi; *c)* wzmocnienie, zapewnienie, *alicujus*; *d)* dowód.

Confirmator, óris, m. poręczyciel.

Confirmatus, a, um, wzmocniony, śmiały, odważny; *b)* potwierdzony, udowodniony, pewny.

Confirmo, 1. utwierdzić, wzmocnić, pokrzepić, *valetudinem; vires nervosque; confirmari*, ozdrowieć, przyjść do zdrowia; *confirmare se transmarinis auxiliis*, pokrzepić się; -- przenos. *a)* utwierdzić, utrwalić, potwierdzić, *regnum imperium; pacem cum aliquo; pacem et amicitiam cum aliquo, lege protectionem; confirmatis rebus*; dodać serca, odwagi, ducha, *aliquem libertati*, zachęcać, aby się stał godnym wolności; utwierdzić w czém, *bene animatas insulas; homines; b)* stwierdzać dowodami, zapewniać, *alicui aliquid, argumentis, iurejurando*, z 4 przyp i tryb. bez. także: *c de reditu*; *c)* potwierdzać, *decreta*

Confisco, 1. wnieść do kassy, poścubić, konfiskować, zabrać na skarb, *hereditates*.

Confisio, ónis, ż. zaufanie

Confiteor, fessus, 2. wyznać, przyznać się, *omnia, crimen*; z 4 przyp i tryb. bez. *deos esse; se victos*;

confessa deam (dała się poznać; stąd *confessus*, niewątpliwy, jawny, niezawodny, *res, b)* pokazywać, wydać, *vultibus iram*

Confliagro, 1. spłonąć, zgorzeć, spalić się, *urbs incendio confliagrata*; przenos. *c. invidia*, stać się ofiarą nienawiści.

Conflictio, ónis, ż. walka, spór.

Conflictio, 1. uderzyć o co, na siebie, spierać się, walczyć z kim, *cum aliquo, cum adversa fortuna*; 2) wycieńczać, dręczyć, trapić, bier. być trapiionym, cierpieć, *gravi morbo, tempestate, molestiis; inopia; fortuna duriore i t p.*

Conflictus, us, m. starcie się, uderzenie się dwóch rzeczy, *lapidum, nubium; potyczka, walka, cum adversario*.

Configo, flixi, flictum, 3. walczyć, potykać się, spór wieść, własc i przenos. *contra* albo *adversus aliquem*; *classe; venti confidunt*; 2) porównywać *factum cum scripto*.

Conflo, 1. poddymać, poddmuchać, wzniecić, *incendium, ignem*; -- przenos. *wzniecić, bellum, alicui invidiam*, 2) topić; stopić, przerobić, *falces in ensem*; -- przenos. zbierać, nagromadzić, *pecuniam, exercitum, aes alienum* (zadłużyć się); zgotować zrządzić, być przyczyną, *alicui periculum; negotium* (narobić kłopotu); biernie: powstać z czego, *conflari ex aliqua re*, wymyślić, *mendacium*; 3) połączyć, zlać, *ut una ex duabus naturis conflata videatur*; -- przenos. *consensus paene conflatus* (prawie jednomyślna zgoda).

Confluens, tis, zbieg, zbieganie się, splyw. *Mosae et Rheni*; *ad confluentes collocat castra*; stąd *Confluentes, ium, ż. Koblenec*.

Confluo, fluxi, fluxum, 3 sply-

- wać, schodzić się (o rzekach). — przenoś. tłumnie się zbierać, zbiegać się, schodzić się, ad aliquem, albo ad aliquem locum; ad haec studia; confuit ad eos laus, honos, dignitas (spływa na nich).
- Confodio**, fodi, fossum, 3. skopać, hortum; 2) przebić, przeżyć, aliquem lanceis, telo, albo samo conf. aliquem; confossus vulneribus, coniectu telorum i t. p. — przenoś. lot iudicis confossus, (potępiony, znękaný).
- Conformatio**, ónis, ż. kształt, układ, ułożenie, oris et corporis; verborum; vocis (intonacya, podwyższanie, niżanie głosu); sententiarum; conf. animi, albo samo conf, wyobrażenie, pojęcie, conf doctrinae, ukształcenie naukowe.
- Conformo**, 1. kształcić, kształt nadawać, urządzić, hominem, mundum, mores; se ad voluntatem alicujus (stosować się).
- Confragosus**, a, um chropowaty, nierówny.
- Confremo**, fremui, 3. szumić, szmer wydawać, pomrukiwać.
- Confringo**, frēgi, fractum, 3. kruszyć, łamać; — przenoś. niszczyć; superbiam alicujus (ukrócić).
- Confugio**, fugi, fugitum, 3. uciekać dokąd, szukać schronienia, ad aliquem, in locum; Phylen; — przenoś. ad opem alicujus, in fide clementiam, in misericordiam, ad clementiam i t. p.
- Confugium**, ii, n. ucieczka, miejsce schronienia.
- Confundo**, fudi, fusum, 3. mieszać z czém, pomieszzać, cum aliqua re conf., także na str. biernej: zmieszać się, wpadać do-, z prz. 3 (o rzekach); połączyć, multitudinem; — przenoś. a) decorum cum virtute; vera cum falsis; fas nefasque; in unum c. (razem przedstawić); in unum confundi (upowszechnić się); zagmatwać, do nieładu przywieść, summa imis; annus confusus, agmen, ordines; foedus (nadwerzężyć, naruszyć); ora i notas oris (zmienić, zrobić nie do poznania); vultum lunae (zachmurzyć, zasępcić); b) zmieszać, przerazić, animos audientium; aliquid; 2) rozlać, rozszerzyć, na stronie bier. rozszerzyć się, rozlewać się, rozchodzić się, cibus in venam, — przenoś. aliquid in totam orationem; biern. rozszerzać się, lata et confusa sunt.
- Confuse**, przysł. pomieszanie, bez porządku.
- Confusio**, ónis, ż. zlewanie; — przenoś. pomieszanie, połączenie, virtutum; religionum; nieporządek, nieład, zawichrzenie, temporum, suffragiorum, patrz confusus.
- Confusus**, a, um, pomieszany; — przenoś. a) nieporządný, bez ładu, concio, oratio, c. suffragia (kiedy głoszono nie trzymając się porządku podług centurýj, lecz głowa na głowę); b) zmieszany, przerażony, c. animo, albo samo conf.; ore confuso; confusus ira; pudore. [rzutów.
- Confutatio**, ónis, ż. zbijanie zać.
- Confuto**, 1. uśmierzyć kipienie; — przenoś. a) uśmierzyć, przytłumić, poskromić, dolores, audaciam; b) dać odpór, zbić zarzuty, dowody, opinionis levitatem; argumenta Stoicorum.
- Congēlo**, 1. zaziębić, zamrozić, w lód obrócić; — przenoś. in lapidem, w kamień zamienić; 2) nieprzech. zamarznąć; przen. stwardnieć, stać się bezwładnym.
- Congemino**, 1. podwajać.
- Congemo**, gemui, 3. wdychać, jęzczyć; — przenoś. trzeszczeć (o walącym się drzewie).

- Congeries**, ei, *ż.* kupa, stos, zgłisz-
cze, pogorzelnisko; 2) chaos.
- Congēro**, gessi, gestum, 3. znosić,
zbierać, składać na kupę, undi-
que, quod idoneum ad munien-
dum putarent; undique sacco;
aggerem, frondem; budować,
wznosić, aram sepulcri arbo-
ribus, oppida manu; o ptakach.
gnieździć się słać gniazda, quo
congessere palumbes; o pszczo-
lach: znosić, in alvearium; 2) obić,
plagas alicui; - przenoś. zwalić,
składać na kogo, przyznać, przy-
pisać co komu, maledicta in ali-
quem okryć przekleństwami, cau-
sas in aliquem; ornamenta omnia;
laudes gratiasque
- Congestitius**, a, um, poznoszony,
zebrany.
- Congestas**, us, *m.* znoszenie, sku-
pienie; 2) kupa, gromada, stós.
- Congiarium**, ii, *n.* naczynie za-
wierające miarę congius zwana;
2) (donum) congiarium darudzie-
lany ludowi i żołnierzom, składa-
jący się z oliwy, wina, soli, zbo-
ża późnój na pieniądze zamie-
niony.
- Conglacio**, 1. marznąć lodowa-
cić, - przenoś. stawać się nie-
czynnym. tribunatus conglaciatus.
- Conglōbo**, 1. zaokrąglać; zgroma-
dzać, skupiać, conglobata in u-
num multitudem.
- Conglutinatio**, ōnis, *ż.* sklejenie,
spojenie, własc. i przenoś.
- Conglutino**, 1. skleić; - przenoś.
łączyć, kojarzyć, amicitias.
- Congratulor**, 3. winszować, alicui,
z 4 przyp. i tr. bez.
- Congrēdiōr**, gressus, 3. schodzić
się z kim, spotykać się, ad col-
loquium, z nieprzyjacielem się
potykać, bić się, walczyć, armis
cum aliquo; proelio c., bitwę sto-
czyć; cum aliquo, contra albo ad-
- versus aliquem, często samo cong-
poet.: alicui, congressus Achilli
- Congregabilis**, e, łatwy do zebra-
nia, towarzyski.
- Congregatio**, ōnis, *ż.* zebranie, to-
warzystwo.
- Congrēgo**, 1. zbierać, spędzać do
kupy, oves, se c. albo bier. cong-
regari, zbierać się, łączyć się,
libenter cum aequalibus; apum e-
xamina congregantur
- Congressio**, ōnis, *ż.* zejście się
natarcie, bitwa, potyczka.
- Congruens**, tis, zgadzający się,
clamor; cum aliqua re, albo ali-
cui rei, stosowny.
- Congruenter**, *przyst.* stosownie, zgo-
dnie.
- Congruo**, 3 schodzić się; 2) zga-
dzać się, inter se, de aliqua re;
cum aliqua re albo alicui rei; in
eum morem; aliqua re (w czém)
congruit aliquid alicui, albo ali-
cui rei, przystoi, jest stosowne;
3) zdarzać się w jednym czasie,
cum aliqua re
- Congruus**, a, um, zgodny, sto-
sowny
- Conifer**, a, um, szyszkorodny.
- Coniectio**, ōnis, *ż.* rzucanie, telo-
rum; - przenoś. domysł, wykład,
tłómaczenie, somniorum.
- Conjecto**, 1 rzucać, miotać; wtrą-
cać; - przenoś. dorozumiewać się,
wróżyć, domyslać się czego, ali-
quid; aliquid ex aliqua re; ali-
quid eventu; z 4 przyp. i tr. bez;
ze zdan. względu
- Conjector**, ōris, *m.* wróżek, wiesz-
czek, somniorum, tłómacz snów
- Coniectura**, ae, *ż.* domysł, zgady-
wanie, conjecturam capere albo
facere ex causa, ex personis (do-
myslać się); conjecturam iudicare
scire, assequi, consequi i t. p.,
wnioskować; 2) tłómaczenia, wy-
kład (o snach)

Conjecturālis, e, na domyśle o-party.

Conjectus, us, *m.* rzucanie, ciskanie, lapidum, telorum; ventre ad teli conjectum, zbliżyć się na rzut pocisku, jak grót dosięgnąć może; — przenoś. zwrócenie, skierowanie, oculorum in aliquem, animorum

Conjicio, iōci, jectum, 3. zbierać, składać na kupę. znosić, sarcinas in acervum, in medium; — przenoś. wnioskować, wnosić, domyślać się, aliquid ex aliqua re; ex oraculo de aliqua re; de futuris callidissime; z 4 przyp. i tryb. bez. ex quo conjici potest; ze zdaniem zależ.; male conjecta (niestosowne domysły); wróżyć, przepowiadać, prorokować, bene; e morbo, z 4 przyp. i tryb. bezok.; 2) rzucać, ciskać, miotać, strzelać, bić, wtrącić, przesadzić, przenosić i t. p., serpentes in vasa fictilia; vasa in naves; torrem in ignes; tela in nostros; pila in hostes; gladium in aliquem, in os; cultros in aliquem; także; ferrum in guttura (utopić); jaculum inter illa; vinculum collo. galeas igni; anguem alicui i t. p. vestes super (zarzucić na siebie); sortem alicujns, albo alicui (na kogo, na czyją korzyść losować); tela (miotac); cultros (wepchnąć) i t. d. wtrącić, aliquem in carcerem; in vincula, in catenas, in custodiam, hostem in fugam (przymusić do ucieczki); wpędzić, exercitum in angustias; zwrócić, auxilium in mediam aciem; homines in locum, nakoniec: se ex fuga in templum Minervae (schronić się); se in signa manipulosque; se in sacrarium; se sub scalas (skryć się); se in latebram; *δ)* — przenoś. proelium in noctem (przeciagać) se in

noctem conjicere, albo conjici in noctem (zapóźnić się w noc); pecuniam in aliquid, przemarnować; maledicta, miotać, rzucać; culpam in aliquem, crimen in tempus; składać; causas simultatum; rzucić postrach, aliquem in metum, in errorem; animos in terrorem; rempublicam in perturbationes, zrobić zaburzenie; se mente in versum, oddać się; oculos in aliquem (zwrócić); orationem in clarissimos viros; petitiones ita conjectas.

Conjugatio, ōnis, *ż* przywiązywanie; powinowactwo wyrazów.

Conjugialis, e, małżeński.

Conjgium, ii, połączenie, związek, zwłaszcza małżeński; 2) małżonkowie, para, stadło małżeńskie.

Conjugo, 1. łączyć, sprzęgać; verba conjugata, wyrazy z jednego źródła pochodzące.

Conjuncto, *przysł.* łącznie, zależnie; 2. ściśle, poufale, cum aliquo vivere

Conjunctim, *przysł.* wspólnie, razem.

Conjunctio, ōnis, *ż*. połączenie, zjednoczenie, szczegól. a) małżeństwo, pokrewieństwo, przyjaźń; także: mentis cum externis mentibus, zgoda; *b)* związek wyobrażeń; *c)* spójnik.

Conjunctus, a, um, złączony, spojony; przenoś. a) związkiem małżeńskim połączony, viro; spokrewniony, zaprzyjaźniony, spoufacony, z bliższem oznaczeniem, albo bez określenia, np. propinqua cognatione; propinquitatibus affinitatibusque; genere inter se; sanguine; intima familiaritate; także: Pompejus conjunctus; conjuncti: civitas c. populo Romano: amicitia coniunctor; *b)* związek z czym

mający, zgadzający się, zbliżony do czego, *judicium cum re conjunctum*; *praecepta officii conjuncta naturae*; stąd *conjunctum*, i, *n.* związek; 2) blizki, graniczący, sąsiedni, *tecta conjuncta muro*.

Conjungo, junxi, junctum, 3. łączyć, jednoczyć, aliquid cum aliqua re; albo alicui rei, np. *montes cum muro: dextram dextrae, columellas inter se; aliquid aliqua re; calamos oerā; stąd a)* we względzie wojennym, złączyć, połączyć, *eas cohortes cum exercitu suo; oppidanos sibi; se albo copias, exercitum, castra cum aliquo, albo alicui, złączyć się albo swoje wojska z kim połączyć; conjungi, nadejść, zetknąć się, złączyć się; castra castris, jeden obóz utworzyć; b)* połączyć, nocem diei c. do późnej nocy podróżować; *pauca scribenda conjungendaque huic commentario statui (dodać, przydać); vocales, skracać, ściągać; bellum, wspólnie prowadzić; c)* połączyć związkiem małżeńskim, *aliquem cum aliquo; także: nuptias (skojarzyć); połączyć związkiem przyjaźni, pokrewieństwa, c. amicitia, affinitate, albo samo conjungere; se c. (ożenić się, pójść za mąż); eum amicum enpiebat sibi conjungi; także: amicitiam, skojarzyć; aliquem sibi, zjednać sobie kogo do celów politycznych; w ogóle: causam alicujus cum communi salute; aliquem cum deorum laude (stawić w równi); religionem suam cum testibus (dać wiarę).*

Conjuratio, ōnis, 2. przysiężenie, spiszek; 2) samą spiskowi.

Conjuro, 1. razem przysięgać, zobowiązywać się przysięgą z przyp. 4 i tryb. bez.; stąd poet. łączyć

się, *agmina conjurata; conjuratae mille rates (okręty połączonych Greków); b)* przysięgać się, knuć spiszek, *inter se, z nast. 4* przyp. i tr. bezok.; *conjur. contra rempublicam; cum aliquo in caedem alicujus; in omne flagitium; conjuratum est in cum a senatoribus (sprzysięgli się na niego senatorowie); cum aliquo c. ad aliquid faciendum; także z nast. ut; z tr. bezok., poet. arma conjurata (broń sprzysiężonych); często rzeczow. conjurati, orum, m. spiskowi, przysiężeni; c)* łączyć się, dawać wzajemną pomoc, *conjurat amice.*

Conjux i conjunx, jugis, m. i 2. małżonek, małżonka, mąż, żona, poet. narzeczona, oblubienica.

Conl- i conm- patrz coll- i comm-

Connecto, nexui, nexum, 3. związać, połączyć, własn. i przenoś.: *res; aliquid cum aliqua re, albo alicui rei; res inter se, stąd connexus, złączony, związany, spojęny, connexi his funeribus dies, najbliższe; szczegół = conclude, dołączać zdanie wnioskowe; rzeczow. connexum, i, n. połączenie, powiązanie.*

Connitor, nisus, 3, z całej siły opierać się, wspierać się, aby powstać, c. ad surgendum; *connituntur, ut se erigant; stąd silić się, piąć się, wdrapać się, wlażyć na wyższe miejsce, in summum jugum; — przenoś. usiłować, zadawać sobie pracę, z tr. bez. albo z ut i tr. łącz. także samo connitū.*

Conniveo, nivi, albo nixi, 2. zamykać, mrużyć, oculos; — przenoś. przez szpary patrzeć, poblaznąć, *in hominum sceleribus connivetis; b)* zwolnić w gorliwości, *virtus conniveret.*

Connubialis, e. małżeński.

Connubium, ii, *n.* małżeństwo; prawo zawierania związków małżeńskich.

Conopsum, i, *n.* i konopium, ii, *n.* zasłona przeciw komarom.

Conor, i, przedsiębrać, starać się, być w chęci, usiłować, aliquid; tecum agere, attingere; conati, si- (czy); ne frustra dehortando impedire conemini (nie zadawajcie sobie próżnej pracy w odradzaniu); multa stulte (wiele nierozsądnych zamiarów przedsiębrać); prius cogitare, quam conari; stąd conatum, i, *n.* przedsięwzięcie, zamiar, conata perficere, najczęściej w licz. mn.

Conquassatio, ōnis, *ż.* wstrząśnienie; — przenoś. osłabienie, zwątlenie, valetudinis.

Conquasso, i, mocno wstrząsać; — przenoś. zwątlić, skołatać, stargać, osłabić, mens conquassatur; provinciae conq.

Conquēror, questus, 3. żalić się, skarżyć się, narzekać na co, aliquid, albo z 4 przyp. i tr. bez.; de aliqua re; cum aliquo, przed kim. [us, *m.* uzalenie się.

Conquestio, ōnis, *ż.* i conquestus,

Conquiesco, quiesci, quiescitur, 3. wypoczywać, spać, ustawać, być nieczynnym, meridie conquieverat; ab armis; navigatio; — przenoś. zajmować się czem z upodobaniem, przestawać na czem, znajdować zadowolenie; in nostris studiis libentissime conquiescimus; in amici benevolentia.

Conquiro, quisivi, quisitum, 3. poszukiwać, dostarczać, dostawiać, socios, arma, obsides; — przenoś. sprawiać, dostarczać, voluptatem, suavitates; 2) śledzić, szukać, aliquid; 3) zapędzać się za czem, zamyslać co, chcieć popelnić, voluptates; piacula irae defum; aliquid sceleris.

Conquisite, przyst. starannie, wybornie.

Conquisitio, ōnis, *ż.* wyszukiwanie, pecuniarum; zaciąg żolnierzy, werbunek. [cy, werbownik.

Conquisitor, ōris, *m.* wyszukiwacz; Conquisitus, a, um, wyszukiwany, wybrany.

Cour-patrz corr-

Consalutatio, ōnis, *ż.* pozdrowienie, przywitanie.

Consaluto, i, pozdrawiać, przywitać, aliquidem regem. dictatorem.

Consanesco, sanui, 3. przychodzić do zdrowia, wyzdrowieć.

Consanguineus, a, um, związkiem krwi połączony, spokrewniony, umbrae, cienie krewnych; *rzeczow.* krewny, krewniak; w licz. mn. tytuł honorowy ludów, które jednako- we z Rzymianami prawa i przywileje miały, ut eodem jure et iisdem legibus utuntur; — przenoś. podobny, consan. leti sopor.

Consanguinitas, ātis, *ż.* pokrewieństwo, powinowactwo.

Consauccio, i, ranić

Conscelēratus, a, um, zbrodniczy, niegodziwy; vultus, mens, impetus consce. (twarz, i t. d. zbrodniarza).

Conscelero, i, splamić zbrodnią.

Conscendo, scendi, scensum, 3. wstępować, wsiadać, equum, albo in equum, currum, Capitolium, navem albo in navem, albo samo conscendere, wsiąść na okręt, postquam conscendisse suos vidit.

Conscensio, ōnis, *ż.* wsiadanie, in naves.

Conscientia, ae, *ż.* wspólna wiadomość o czem, plurimum; de aliqua re, albo alicujus rei; alicujus conscientiam metuere; 2) porzucanie się do czego, sceleris, factisumienie, recta, bona, mala; magna est vis conscientiae.

Conscindo, scidi, scissum, 3. rozszarpać, rozdzierać; — przenoś. lżyć, szarpać, trapić, maledictis; conscindunt hominem curae.

Conscio, scire, poczuwać się do czego, sibi aliquid.

Conscisco, scivi, scitum, 3. wspólnie postanowić, uchwalić, bellum; zgadzać się, in illo uno laudando conscierunt; 2) aliquid sibi, in se, albo samo aliquid, nabawić sobie czego, zadać, zrządzić, narazić (sibi) mortem, necem, exitium, facinus in se ac suos foedum.

Conscius, a, um, wspólnie z kim świadomy, wiedzący o czém; *rzeczow.* świadek, uczestnik, uczestniczka, alicui sceleris, wspólnie z kim wiedzący o-; . conjurationis (sprzysiężony); conscius facinori; de aliqua re; multis consciis, quae (res) gererentur (gdy wielu o tém wiedziało); sine ullo conscio; conscios celare; — przenoś. cons. fati sidera; c. nox. silva; 2) sibi conscius, poczuwający się do czego, alicujus injuriae, caedis, sermonis; etsi mihi sum conscius, z 4 przyp. i tr. bez.; quum sibi c. esset, ze zdaniem względ.; — przenoś. virtus c., wewnętrzne przeświadczenie o męztwie; animus c. (poczuwający się do winy).

Conscribo, scripsi, scriptum, 3. spisać, milites, legiones (zaciągać); tres centuriae equitum conscriptae sunt (utworzone zostały); patres conscripti, tytuł dawany senatorom, pater conscriptus factus sum; i poet. quod sit conscripti officium; 2) napisać, układać na piśmie, epistolam, librum, testamenta, legem; 3) zapisać co czém, całą przestrzeń piśmie zapisać, aliquid aliqua re.

Conscriptio, ónis, ż. spisanie, ułożenie na piśmie, falsae c. quae-

stionum, sfalszowanie protokołu śledczego.

Consèco, secui, sectum, 1. pokrajać, porznać, podrobić.

Consecrãtio, ónis, ż. święcenie, poświęcenie.

Consècro, 1. święcić, poświęcać, aliquid alicui, aliquid aliqua re. Carthaginiem veterem, bogom poświęcić Liberum; Romulus consecratus est; consecrata immortalitas, ubóstwienie; — przenoś. uwiecznić, unieśmiertelnić, memoria et literis, amplissimis monumentis; aliquem ad immortalitatis et religionem et memoriam consecrare

Consectãrius, a, um, idący za czém, wynikający z czego, następny; *rzeczow.* consecrarium, ii, n. wniosek.

Consectãrix, íola, ż. ubiegająca się za czém.

Consectio, ónis, ż. rozcięcie, rąbanie, arborum.

Consector, 1. iść, zmierzać, postępować za kim, towarzyszyć, ściagać, hostes, naves, praedonos; — przenoś. godzić na co, ubiegać się za czém, opes et potentiam, imitando aliquid (dokładnie naśladować); b) czepiać się czego, trzymać się, verba.

Consecutio, ónis, ż. następstwo, wniosek, związek, verborum.

Consenescio, senui, 3. zestarzyć się, consenuit in armis; ignobili servitute; in aliquo loco, albo aliquo loco, circa aliquem tecum; stąd stracić czerstwość, upadać nasilach, moerore et lacrimis; — przenoś. consenescent vires, animus patris consenuit, wyjść ze zwyczajów, upadać, tracić powagę, ejus eognomen (Magus) consenescent; leges; auctores.

Consensio, ónis, żgoda, zgadza-

nie się, gentium; naturae: spiknie-
nie się, przysiężenie się, liberta-
tis vindicandae, dla odzyskania wol-
ności; globus consensionis, klub dla
wykonania wspólnego zamiara.

Consensus, us, m. zgoda, jedno-
myślnie zezwolenie, wybór, seaa-
tus, militum, exercitus, omnium,
quorum consensu praecurat classi;
defectionis (spółnictwo, uczestnic-
two); stąd consensu, jednomyślnie,
podług życzenia powszechnego;
-- przenoś. naturae (harmonia,
zgodność); omnium doctrinarum.

Consentaneus, a, um, zgodny.
stosowny, odpowiedni, przyzwoi-
ty, cum aliqua re, albo alicui rei;
stąd consentaneum est, przystoi,
jest rzecz zgodna z rozumem, z tr.
bez., tudzież z 4 przyp. i tr. bez.

Consentia, ae, ż. miasto Brucyów;
stąd Consentinus, a, um, Konsen-
tynski, i Consentini, orum m.
Konsentynowie.

Consentio, sensi, sensum, 4. zga-
dzac się, być jednego zdania, być
w porozumieniu, de aliqua re,
cum aliquo de aliqua re; ad
republicam conservandam, czę-
ste samo cons. z 4 przyp albo
z ut i trybem łącz.; jednomyślnie
postanowić; także: consentire in
aliquem regem (zgodzić się na wy-
bór króla); trzymać z kim, pro
Romanis tota consensit Italia; w złej
myśli: sprzyjaj się, spiknąć się,
contra aliquem, ad aliquem op-
primendum; belli faciendi causa;
-- przenoś. consentit omni ex parte
secum oratio, zgodna mowa we
wszystkich swych częściach; con-
sentiant omnes inter se partes: his
principiis reliqua c

Consépío, sepsi, septum, 4. ogra-
dzac płotem, murem otaczać.

Consequens, tis, stosowny, przy-

zwoity, consequens est, idzie z
tem, stąd wypada, wynika, z 1
przyp. i tr. bez. albo z ut i tr
łącz.; rzeczow. wniosek, domysł

Consequentia, ae, ż. następstwa
skutek

Consequor, cutus albo quutus, 3
iść za kim, następować, aliquem
albo aliquid; po nieprzyjacielsku:
ścigać, gonić, reliquos, copias;
pod względem czasu: następować,
zbliżać się, aliquem aetate albo
samo aliquem, annis qui conse-
quitur; omnes anni consequentes;
has tam prosperas res consecuta
est subita commutatio; -- prze-
noś. a) naśladować wzór, zwyczaj,
iść za czém, za kim, aliquem;
eum morem; alicujus sententiam;
b) następować jako skutek, quod
dictum magna invidia consecuta
est; ex quo illud natura consequi,
ut. 2) doścignąć, dogonić, aliquem,
naves; samo cons. nadejść potem,
interim reliqui legati sunt conse-
cuti; -- przenoś. osiągnąć, otrzy-
mać, dostąpić, dopiąć, pozyskać,
hereditates, opes quae maximas,
praemium, quaestum, vi dom.na-
tionem, magistratum, benevolen-
tiam, familiaritatem alicujus; glo-
riam, famam, majora, multum in
eo i t. p. mors consequitur timi-
dissimum (dosięgnie, dotknie); pro-
speritas, felicitas consequitur ali-
quem (spotka, będzie udziałem);
3) wyrównać, aliquem majorem;
dokładnie, odpowiednio wyrazić,
przedstawić, laudes alicujus ver-
bis; oratione magnitudinem; 4) po-
jąć, objąć, poznać, dociec, simili-
tudinem veri; aliquid memoria;
conjectura (domyślić się)

Conséro, serui, sertum, 3. złączyć,
spoić, spleść, skojarzyć, właśc. 1
przenoś. lorica conserta hamis; la-
tus lateri; sermonem c. rozniawić;

- szczegól. w znac. wojen virum viro, arma armis; conserta robora virorum (ścierający się z sobą najdzielniejsi mężowie); często: cons. pugnam, proelium, certamen, manum, manus, potykać się, staczać bitwę, wręcz walczyć; navis conserta, ścierający się w walce z drugim; — przenoś haud ignotas belli artes inter se.
- Consēro, sevi, situm, 3** (w przeszł. dok rzadko: conserui), zasiewać, zasadzać, agros, aliquid frumento; insula consita palmis; 2) siać, sadzić, arbores; stili caeci consiti, pale ostre ukryte, zasadzone w ziemi.
- Conserte, przyst.** ściśle, łącznie.
- Conserva, ae, ż.** spółniewolnica.
- Conservatio, ōnis, ż.** zachowanie, utrzymanie w całości, frugum; przestrzeganie, zachowanie, decoris, aequabilitatis.
- Conservator, ōris, m.** zbawca, wybawca, obrońca, zachowawca.
- Conservatrix, tris, ż.** zbawczyni, opiekunka.
- Conservo, 1.** zachować, utrzymać bez uszkodzenia; rem familiarem: obronić, ochronić, ocalić, uratować, homines; dopełnić, zachować, leges; jusjurandum.
- Conservus, i, m.** spółniewolnik.
- Consessor, ōris, m.** współsiedzący (przy stole, w sądzie)
- Consessus, us, m.** siedzenie obok; zgromadzenie siedzących osób, posiedzenie.
- Considerate, przyst.** rozważnie, bacznie.
- Consideratio, ōnis, ż.** rozważa, uwaga, przypatrywanie się.
- Consideratus, a, um,** uważny, baczny, ostrożny, oględny, homo, verbum.
- Considēro, 1.** ze wspaniałych stron przypatrywać się, przepatrywać, przegłądać, frumentum: formam ludi gladiatorii; rozważać, brać na uwagę, zastanawiać się, aliquid de aliqua re, cum aliquo; z następn. zd. względ.: z ut alio ne, uważać na to, aby-, albo aby nie.
- Considtus, ii, m.** imię rodziny rzymskiej.
- Consido, sēdi, sessum, 3.** a) usiąść, aliquid considerare jubere; longis considerare scamnis, in aliquo loco; inter ulmos, sub ilice, ante focus; i t. p., b) osiąść, in finibus Ubiorum; his regnis; c) zasiąść do narady, do sądzania spraw, in aliquo loco, ad jus dicendum; d) o żołnierzach: rozłożyć się obozem, trzymać posterunek, in aliquo loco, sub monte ad ripas, trans flumen i t. p. e) o rzeczach nieżyjących: osiąść, opaść, zapaść się, consedit terra, urbs, navis, pulvis; także o mowie: kończyć się, varie considat (junctio verborum); — przenoś urbem consēdisse luctu (pograżone w smutku); uspokoić się, zwolnić, przestać, ustać, ira, furor, ardor animi; oddać się nieczynności, in otio; aliquid considit in mente (wkorzeniło się, utkwilo).
- Consigno, 1.** opieczętować, tabulas signis, pacta; — przenoś. potwierdzić, udowodnić, wykazać, antiquitas monumentis consignata; 2) spisać, zapisać, aliquid literis, commentariis; — przenoś. quasi consignatae in animis notiones.
- Consiliarius, ii, m.** poradnik, doradca.
- Consilior, 1.** radzić, amice; naradzać się, consiliandi cum suis causa.
- Consilium, ii, n.** narada, namysł, obradowanie, quasi consilii sit res; consilium habere: adhibere; mittere, ire in consilium; a) rada, któ-

ra się komu daje, c. dare, spernere, exsequi i t. p. *b)* zamiar, postanowienie, przedsięwzięcie, plan, pomysł, c. capere, sequi, inire i t. p., eo consilio, w tym zamiarze; consilio, umyślnie, z namysłem; victus consiliis Themistoclis; 2) jako przymiot: roztropność, mądrość, przytomność umysłu, vir maximi consilii; vis consilii expert; non magnitudine copiarum, sed consilio; 3) osoby naradzające się, cognita voluntate consilii; ex sententia consilii.

Consimilis, e, podobny z przyp. 2 i 3.

Consipio, sipui, 3. mieć rozum.

Consisto, stiti, 3. 1) stawić się, stanąć razem, cum aliquo:—prze-
noś. zgodzić się, verbis; II) zatrzymać się, stanąć, wstrzymać kroki, viatores consistere cogunt; in aliquo loco; ante vestibulum; ad mensam; circa albo juxta aliquem; post aliquem; cum aliquo (aby się rozmówić) Stąd *a)* w znac. wojenném: copiae ordinatae consistunt, equites constiterunt; naves nostris adversae constiterunt; c. in acie, in vallo, sub muro, contra equites, a fuga; *b)* zatrzymać się, bawić, negotiandi causa, in urbe; *c)* stanąć, zatrzymać się, jactus venereus consistit (o szczęśliwym rzucie kostek); Ister frigore consistit, zatrzymuje się, marznie; sanguis consistit (ustaje, przestaje płynąć); *d)* — przenoś utrzymać się przy czém, obstawać, zajmując swoje stanowisko, animo confirmato in causa consistere; ultra citraque nequit consistere rectum; neque mente neque linguā consistere (ani myśleć, ani mówić nie można); hunc miserum tandem c. posse; c. in dicendo, zatrzymać się w mowie, in eo constitit, ob-

stawał przy tém; *e)* zostawać, causa consistit apud magistratum; consilium consistit, utrzymuje się; stąd: być gdzie, znajdować się, mieścić się, in te consistit idem exitus; in aliis suspicio consistebat; zależeć, polegać, składać się z czego, bonum in honestate; spes in se; in una virtute spes salutis; in eo salus et vita optimi cujusque consistit; in studiis rei militaris; in lacte, caseo, carne; *f)* u-stawać, omnis administratio belli consistit; ira constitit.

Consitio, zasianie, zasiewanie.

Consitor, ōris, m. zasiewacz, ogrodnik, urae.

Consitūra, ae, ż. zasiewanie, sześcienie, sadzenie.

Consobrinus, i, m. i -a, ae, ż. siostrzeniec, siostrzenica, stryj, ciotka.

Consociatio, ōnis, stowarzyszenie, związek, połączenie.

Consociatus, a, um, połączony stowarzyszony.

Consociō, 1. wspólnie coś przedsiębrać, ułatwić, połączyć, aliquid cum aliquo; rem inter se; se in omnia belli consilia.

Consolabilis, e, dający się pocieszyć.

Consolatio, ōnis, ż. pociecha, mowa pocieszająca; złagodzenie, doddawanie serca c. timoris.

Consolator, ōris, m. pocieszyciel
Consolatorius, a, um, pocieszający, literae.

Consolor, 1. cieszyć, pocieszać, qui colloqui consolarique cuperent; spes hominem in miseriis consolari solet; łagodzić, dolorem alicujus, desiderium tui; dodawać serca, pokrzepiać, consolatus hortatusque est; także biernie: consolatis militibus.

Consōno, sonui, 1. zabrznieć wespół

- nie, dźwięk wydać, clamor consonans (jednoznaczny), stąd consonans, tis, *ć*. spółgłoska; 2) brzmieć, rozlegać się, consonat nemus strepitu.
- Consōnus, a, um, spółbrzmiący, fila lyrae; — przenos. zgodny, harmonijny, stosowny.**
- Consōpio, 4. uspić, somno consopiri sempiterno.**
- Consors, tis, współdziedzic, do wspólnego działu należący, współuczestnik majątku i rodu, tres fratres consorts; frater consors censoris; poet. brat, siostra, cons. Phoebi, Dyana; w ogóle: równy udział w czém mający, uczestnik, cons. mecum illorum temporum; c. mendacitatis; c. sacrorum; thalami; c. socius (spółnik w interesach handlowych); stąd poet.: wspólny, lecta**
- Consortio, ōnis, *ź*. i consortium, ii, *n* uczestnictwo; zażyłość.**
- Conspectus, a, um, widoczny, oczywisty. — przenos. okazały, znamienity, odznaczający się.**
- Conspectus, us, *m*. spojrzenie, wejrzenie, widok, patriae; cons. est in Capitolium; quo longissime oculi conspectum ferebant, stąd: obecność, bliskość, in conspectum dare aliquid, wystawić na widok; in c. se dare albo prodire, stawić się przed kim, pokazać się; in conspectu senatus, w obliczu senatu; — przenos. pogląd, rozważanie, naturae, aetatum antiquissimarum; uno in cons. videre (od razu); brevis in conspectu posita descriptio.**
- Conspergo, spersi, spersum, 3. pokrapiać, zrosić, aliquem lacrimis, — przenos. obsypać, caput Tauri stellis conspersum est; zaprawić, uprzyjemnić, hilaritate quadam; ozdobić, oratio consper-**
- sa, quasi verborum sententiarum-que floribus**
- Conspiciendus, a, um, uwagi godny, znakomity.**
- Conspicio, spexi, spectrum, 3. spoglądać, oglądać, uważać, widzieć, spostrzedz, ujrzyć, zobaczyć, lucus qui ex insula conspiciebatur (był widzialny); postquam aves completas conspexerunt serpentibus; conspici, wpaść w oczy, ściagnąć na siebie uwagę, sprawić wrażenie, arma et equi conspiciiebantur; ut in neutram partem conspici posset (supellex); z 4 prz i tr. bez.; na str. bier. z i przyp. i tr. bez.**
- Conspicor, 1. spostrzedz, zobaczyć, aliquem albo aliquid, z 4 przyp. i tryb. bez.; ze zdán. względ.**
- Conspicuous, a, um, widzialny, omnibus; undique c. tabernaculum; sidus e terris c.; verticem late c. tollere; 2) odznaczający się okazały, znamienity consilio, manu, voce c.; viri laude conspiciui.**
- Conspirare, przyst. jednomyślnie.**
- Conspiratio, ōnis, *ź*. jednomyślność, ścisły związek, zgoda, spisek**
- Conspiro, 1. (od spiro), razem dać, brzmieć, cornua conspirant; — przenos. zgadzać się, łączyć się (w dobr. znaczeniu); ad liberandum republicam; sprzyśiegać się, spiskować (w złém znacz.); in caedem, ad res novas; conspiratus. sprzyśięzony.**
- Conspiro, 1. (od spira), w kłęb zwijąć, se conspiravit anguis.**
- Conspondeo, spondi, sponsum, 2. wzajemnem zaręczeniem łączyć się.**
- Consponsor, ōris, *m* spółręzciciel**
- Conspuo, spui, sputum, 3. opluć, — przenos. Alpes nive c. Jupiter (okryć).**

Conspāto, 1 opluć.

Constans, tis, stały, stateczny, trwały, jednakowy, nieodmienny, vultus gradusque; conversio stellarum; motus lunae; — przenoś stateczny, poważny, actas; stały, niezmienny, amicus, pax, fides; c. fidei; c. in iisdem vitiis; jednoznaczny, rumor, fama, sermo; aparty, zawzięty, inimici.

Constanter, przysł. stałe, niezmiennie, conficere vicissitudines; jednoznacznie, nunciare; c. sibi dicere, zgodnie ze swoim charakterem, sposobem myślenia mówić; c. pugnare, instare, abnuere, mocno, wytrwale, uporczywie.

Constantia, ae, ż. jednostajność, vocis atque vultus, in vultu; stałość, nieodmienność, stellarum; — przenoś. stateczność, nieodmienność, słowność, pewność, promissi; zgodność, dictorum omnium factorumque; stałość charakteru, stateczność, wytrwłość, animi, alicujus; in aedeundis periculis; c. oppugnandi.

Constantinópolis, is, ż. dawniej zwane miasto Byzantium.

Consternatio, óntis, ż. spłoszenie się, up. koni; — przenoś. przerażenie, trwoga, niespokojność, rozruch.

Consterno, strāvi, strātum, 3. usłać, pokryć, paludem ponte; most zarzucić na-; także: pontes consternuntur; navis constrata, opatrzony pomostem, pokładem; vehicula constrata; maria classibus; anem navigiis c. pokryć; 2) obalać, rzucić o ziemię, signa.

Consterno, 1. straszyc, spłoszyc, rozhukać, equos; bier. przestraszyc się, pecorum in modum consternatos caedunt fugantque; consternari in fugam (pójść w rozsypkę, pierzchnąć); wprawic w za-

mieszanie, nieład, natawic strachu, zatrwozyc, hostes; consternari animo, zatrwozyc się, wpaść na ducha

Constipo, 1. stłaczać, skupiać, milites, numerum hominum in agrum. Constituo, stitui, stitutum, 3. 1) zalozyć, budować, wystawic, ustanowic, oppidum, urbem, monumentum; domicilium sibi; aedem, sacra ac templa, sacellum, castella, turres, moenia, portum, statum, i t. p. — ustanowic, zgotowac, zjednoc, zapewnic, ustalic, iudicium, accusationem, sibi auctoritatem, amicitiam cum aliquo; pacem, także: accusatorem, testem 11) ustawić, postawić, zatrzymać, legionem, legiones pro castris, in acie, in armis contra hostem; octo cohortes, phalangem in fronte, impeditamenta in colle; aciem inter silvas, naves; ad latus apertum, albo aperto latere; in alto; classem apud Salamina; także: aciem (classium); signa ante tribunal; vineas testudinesque; hiberna in Belgis; agmina albo signa (zatrzymać). W ogóle: na miejscu oznaczonym w pewnym celu; 1) żyjące istoty postawić, umieścić, osadzić, przenieść, aliquem ante pedes alicujus; taurum ante aras; plebem in agris; Helvetios aliquo loco; obrać, ustanowić, naznaczyć, reges in civitate; aliquem regem; patronum huic causae; 2) przedmioty nieżyjące, złożyć, umieścić, posadzić, infinitum aurum, arma in templo; quorum tumulto; ustanowić, urządzić, imperium, regnum, rempublicam, decemviralem potestatem; acerarium, Chersonesum, rem familiarem; corpus bene constitutum; 3) wyznaczyć, oznaczyć, pretium frumento, famam pretiumque rebus; diem concilio, colloquio

insinuare se in c. alicujus; consuetudo epistolarum, obcowanie listowne; c. dissoluta, rozpusta; 2) zwyczaj, nałóg, sposób życia, pro albo ex albo samo consuetudine, podług zwyczajn, zwyczajem; praeter cons. wbrew zwyczajowi; venire in c. wejść we zwyczaj albo przyzwyczaić się; contra c. Romanae libertatis (inaczej, jak wolni Rzymianie byli przyzwyczajeni); assimilata castrorum consuetudine (gdy naśladował zwyczajny obozowy porządek); in cons. licentiae venire (przyzwyczaić się do życia rozpustnego); cons. loquendi albo samo cons. zwyczaj mówienia.

Consul, *ũls*, *m.* Konsul, w licz. mn. Consules, Konsulowie, dwaj na rok jeden wybierani najwyżsi urzędnicy w czasach Rzeczypospolitej Rzymskiej, z początku z władzą królewską, od której później oddzielono wydział sądowy przez ustanowienie Pretorów. Stali na czele rządu, zwoływali senat i zgromadzenia ludu, przewodniczyli im i wykonywali ich postanowienia. Mieli rozległą władzę karną, która jednak przez prawo odwołania się do ludu (*provocatio*) była ograniczona. Mieli dwunastu liktorów, którzy przed nimi z pękami różg chodzili. Za obrębem Rzymu byli konsulowie naczelnymi wodzami wojska, nie służyło im jednak prawo zawierania pokoju i robienia układów. Zresztą po upływie rocznego urzędowania byli obowiązani sprawę z niego zdawać. Imiona Konsulów służyły do oznaczenia lat, jak np. L. Genucio et Q. Servilio Coss. (za konsulostwa); także: L. Aemilio Cos. Czasem consul używa się za prokonsul

Consularis, *e*, konsularny, imperium, pofostas; comitia c. (na których obierano Konsulów); vir consularis albo samo consularis, były konsul.

Consulariter, *przyst.* po konsulowsku, jak przystoi konsulowi.

Consulatus, *us*, *m.* godność konsula, konsulat.

Consũlo, consului, consultum, 3 *a*) naradzać się, consulendi occasio; de salute alicujus; in medium albo in commune (naradzać się wspólnie względem przedmiotów dobra publicznego); postapicũ względem kogo, obejść się, crudeliter, gravius, superbe; także: de aliquo gravius; *b*) radzić się kogo, prosić o radę, aliquem; c. aliquem ze zdaniem zależ.; aliquem de aliqua re; radzić się wyroczni, Apollinem z nast. zdaniem zależ.; Delphos mittere consultum ze zd. zależ.; vates, haruspicem, stąd cons. exta, sortes i t. p.; zapytować o radę znawców, stąd consultus, biegły, zdalny do porady, juris albo jure consultus, prawnik; quid agant, consultum, naradzają się, rozważają; — przenoś speculum; *c*) zaradzać, mieć o czym albo o kim staranie, civibus, victis, reipublicae; male patriae; sibi (poradzić sobie w czym); saluti alicujus; vitae suae; rebus suis; dignitati, famae gloriae; timori magis quam religioni; 2) radzić, rady udzielać, manu c. militibus, skinieniem dawać radę.

Consulte, *i* consulto, *przyst.* rozmyślnie, z zamiarem.

Consulto, *1.* obradować, radzić o czym, de aliqua re; aliquam rem; in medium, o przedmiotach dobra publicznego; ad eam rem consultandam; także z nast. zd. zależ *b*) cons. reipublicae, mieć staranie

Consultor, *oris*, *m.* radzący się kogo, klient, *consultor ubi ostia pulsat*; 2) doradca własn. i przenoś. *ira et cupido pessimi consultores*.

Consultrix, *icis*, *ż.* doradczyni, doręczyni.

Consultum, *i*, *n.* uchwała, postanowienie w skutku narady; *senatus c.*

Consultus, *a*, *um*, roztrząsany, rozbierany, rozważany; 2) biegły, patrz *consulo*. [zmośność.]

Consultus, *us*, *m.* rozważa, prze-

Consummo, *i*, *z* zbierać w jedno; -- przenoś. *in sum decus nomenque velut consummatam ejus belli gloriam* (promienie sławy tej wojny jakby w jednem ognisku na jego głowie do jego świateł zebrał); wykonać, wydeskonalic, wykończyc, *consummata ars eloquentia*

Consumo, *sumpsi*, *sumptum* 3 brać do czego, spotrzebować, zużyć, strawić, przejeść, zmarnować, rozstrwonić, *pecuniam*, *patrimonium*, *omnia bona*; biernie z 6 przyp. *consumi flammis*, *incendio*, *splonąć*; *morbo*, *moerore*, *fame*, *siti*, być wycieńczonym, *znękanym*; *zwatłęc*; *b*) -- przenoś. leżyć czas, poświęcać, przepędzać na czem, *horas sermone*; *agro Tarentino aestatem*; także: zmarnować, strawić, *magna parte diei consumpta*; *c*) wyczerpać, *miseri cordiam* (nie spodziewać się litości, nie zasługiwać na nią); 2) obrócić na co, użyć, *in aliqua re*; także nadaremnie: *orationem*, *preces*, próżno mówić, *prosić*; *mare*, *terras*, napróżno podróżować.

Consumptio, *ōnis*, *ż.* nakład, koszt, 2) niszczenie.

Consumptor, *ōris*. *ż.* niszczyiciel, marnotrawca

Consurgo, *surrexi*, *surrectum*, 3 powstać, podnieść się wspólnie, *senatus*; *honorifice alicui*; w znaczeniu wojennem: powstać, *wybuchnąć*, *in arma*; *sublatum alte consurgit in ensem*; -- przenoś. *terne consurgunt ordine remi*, *quercus geminae consurgunt*. 2) wystąpić do mówienia; -- przenoś. *consurgit bellum*.

Conurrectio, *ōnis*, *ż.* powstanie.

Consus, *i*, *m.* dawny bōżek Rzymian, na cześć którego w sierpniu święto *Consualia*, *ium*, *n.* obchodzone.

Contabesco, *tabui*, 3. *z*wolna schnąć, chudnąć, wycieńczać się.

Contabulatio, *ōnis*, *ż.* piętro, pokład, obicie deskami.

Contabulo, *i*, *z* piętrzyć, obijać deskami.

Contactus, *us*, *m.* dotknięcie, zetknięcie się z kim, stąd zaraza.

Contagio, *ōnis*, *ż.* zetknięcie się, uczestnictwo, stąd zaraza fizyczna i moralna; *b*) wpływ, działanie.

Contagium, *ii*, *ż.* zetknięcie się, związek; zaraza, zwykle w liczbie mn. szczegōł u poet. *mutua contagia lucri*, *scelerum*.

Contamino, *i*, *z*szpecić, splugawić, skazić, *aliquid* albo *se aliqua re*, fizycznie i moralnie; stąd *contaminatus*, *a*, *um*, *skalani*, *zhańbiony*, *sromotny*, *scelere*, *vitiiis*

Contego, *texi*, *tectum*, *okrywać*, *przykrywać*, *aliquid*, albo *aliquid aliqua re*; *ukrywać*, *taić*, *injuriam*, *vitia fronte*; *schronić*, *milites in tecta*.

Contemero, *i*, *z*nieważyc, *zhańbić*, *zgwalcic*.

Contemno, *tempesi*, *temptum*, 3. *gardzić*, *mało cenić*, *lekceważyc*. nie przywiązywać wagi do czego, nie bać się, *aliquem* albo *aliquid*;

ve contemnere, mało o sobie tryznać; contemnendus, a, um, wzgardy godny, podły, nikczemny.

Contemplatio, ónis, przypatrywanie się, rozważanie, naturae; wzgląd, contemplatione justitiae, przez wzgląd na.

Contemplator, óris, m. postrzegacz, rozważający co.

Contemplatus, us, m zastanawianie się, rozważanie.

Contemplor, 1. przypatrywać się, oglądać, uwagę na co zwracać, aliquem albo aliquid; contemplatus a, um, także w znac. bier.

Contemptim, przysl. wzgardliwie, ze wzgardą, z lekceważeniem.

Contemptio, ónis, ż. pogarda, lekceważenie

Contemptor, óris, m. i contemptrix, icis ż. wzgardziciel, wzgardzicielka, animus lucis contemptor.

Contemptus, a, um wzgardzony, wzgardliwy, mało znaczący.

Contemptus, us, m. wzgarda, lekceważenie, esse contemptui, być przedmiotem wzgardy; habere aliquid contemptui, pogardzać czém

Contendo, tendi, tentum; 3. 1) przech. ściągać, zwiazywać, vincula, — przenoś. porównywać, aliquid cum aliqua re, albo alicui rei; b) napinać, natężać, wyprężać, naciągać, arcum, nervos; fides nervis, tormenta, navem, remulco; jako skutek: ciskać, strzelać, telum in auras; hastam; — przenoś. usilnie się starać, usilować, zadawać sobie pracę, id, loc; tantum itineris (przedsięwierać), zwykle z ut albo ne; często z tryb. bez., cum his legionibus ire contendit (pośpieszać, dążyć), także: quo contendit (perzeć) pervenit; domagać się usilnie, dopraszać się, quippiam ab aliquo, albo ab aliquo, ut-; utrzymywać,

twierdzić, uroczyscie zapewniać, aliquid contra aliquem; często z 4 przypad. i tryb. bez. contendit, falsa esse delata; contendo nostram aetatem tulisse; II) nie przech. a) rozprawić się z kim, spierać się, walczyć, spółubięgać się, cum aliquo; cum aliquo armis, bello, proelio, copiis, verbis, dolis atque fallaciis; magis virtute quam dolo; contra aliquem armis, adversus hostium vires, quoad stans complecti posset atque contendere; inimica mente eum contendisse; cum aliquo (w podaniu ceny na sprzedaż publicznej); eum aliquo de principatu, de honore regni, de potentatu; b) spieszenie się udać, pospieszyć, dążyć, z przyim. ad, in, per i 4 przyp. domum, Ephesum, Lacedaemoniam; usilnie się o co starać, piąć się do czego, ad salutem, ad gloriam; de aliqua re.

Contente, przysl. z natężeniem, mocno, usilnie.

Contentio, ónis, ż. natężenie, wysilenie, vocis, animi; summa lub ingenti contentione pugnare, dimicare; — przenoś. usilne staranie się, ubieganie się o co, honorum; 2) porównanie, naprzeciwstawienie; 3) spór, kłótnia, bitwa, contentiones facere, venit in contentionem.

1. Contentus, a, um (od contendo), napięty, wyprężony, funis, poples; — przenoś. natężony, usilny, studium.

2. Contentus, a, um (od contineo) zadowolony, aliqua re, i tryb. bez.; z quod.

Conterminus, a, um, graniczący ościenny, sąsiedni, fonti, Aegypto

Contēro, trivi, tritum, rozetrzeć, na proch zetrzeć, pabula, coram cervi; — przenoś. injurias quasi

- voluntaria oblivione (w niepamięć puścić); 2) zszarzać, zepsuć przez używanie, zużyć, ferrum; librum legendo: — przenos. conterere, quae sunt temporum illorum (wyczerpać); czas przepędzić, tempus in studiis; diei brevitate conviciis; se conterere, albo conteri in aliqua re, ciągle się czém zajmować; *b*) uznać, poczytać za nieważne, nie mające wartości, praemium.
- Conterreo**, terrui, territum, 2. straszyc, przestraszać, aliquid aliquem aliqua re, conterritus conspectu, metu, nova sorte pugnae i t. p.; aliquid zo spój. ne.
- Contestor**, 1 świadczyć się, na świadectwo wzywać, deos, homines: szczególni litem cont rozpocząć proces przez przywołanie świadków; także: contestata lite; stąd contestata virtus, wiadoma, znana, doświadczona.
- Contexo**, texui, textum, 3. utkać, villos ovium; spleść, aliquid viminibus, vineas, warstwami, rzędami coś ułożyć, złożyć, złączyć, omne opus contextitur; equum trabibus acernis; tigna directa materie. — przenos. ułożyć, utworzyć, napisać, commentarios; historia contexta illorum temporum; *b*) związać, z czém połączyć, extrema cum primis; carmen longius (dalej ciągnąć, wysnuć, dalszy ciąg pisać); interrupta (na nowo złączyć).
- Contexte**, przysł. łącznie, w związku.
- Contextus**, us, *m*. związek, połączenie.
- Conticeo**, 2 zamilknąć.
- Conticesco**, ticiui, 3. umilknąć, milczec, własc. i przenos. aetas nulla de tuis laudibus.
- Contignatio**, ontis, *f*. spojenie belki: piętro.
- Contigno**, 1 opatrzyc w belki, spajać.
- Contiguus**, a, um, dotykający się, blizki, graniczący; 2) którego dosięgnąć można, hunc ubi contiguum missae fore credidit hastae
- Continens**, tis, stykający się, sąsiedni, graniczący, blizki, ościenny, cum re albo alicui rei; w odniesieniu do czasu: continentibus diebus (w dniach następných); timori perpetuo malum ipsum c. fuit (tuż w ślad postępowało); 2) pod względem przestrzeni: ciągly, nieprzerwany, silvae ac paludes; agmen; terra cont. albo samo continens, ład stały; pod względem czasu: ciągly, labor, impetus, bella, ex continenti, natychmiast; 3) wstrzemięzliwy, umiarkowany, powściągliwy, in aliqua re, albo samo cont., *rzeczow.* non intemperater concupiscere, quod videas, continentia duci debet; continens causae, grunt sprawy
- Continenter**, przysł. ciągle, nieustannie bez przerwy; 2) powściągliwie
- Continentia**, ae, *f* powściągliwość, wstrzemięzliwość, umiarkowanie, panowanie nad sobą, ograniczenie.
- Contineo**, tinui, tentum, wiązać, łączyć, pons fluminis oppidum continet; ut singulae trabes singulis saxis interjectis contineantur; — przenos. artes cognatione quadam inter se continentur, qui ejus hospitio contineretur (związkiem gościnności był z nim połączony); ut non beneficiis mutuis, sed communi odio contineri viderentur (zdawali się być połączeni). 2) utrzymać w całości; bier. utrzymać się, nie ulezc zniszczeniu, quum agger altiore aqua contineri non posset; membranae oculorum ut continerentur; — przenos. utrzymać, zachować w całości, rempu-

blicam, jura, disciplinam; in officio aliquem (utrzymać w posłuszeństwie, w uległości); także: aliquid in fide; se in aliqua re, utrzymać się przy czem, trzymać się czego, ciągle się czem zajmować, in exercitatione, in perennibus suis studiis; 3) wstrzymać, zatrzymać, exercitus, ceteros in armis, merces; 4) zatrzymać, wstrzymać, spiritum, animam, gradum, incendium; omnes flumina continebant; c) trzymać, copias in castris; exercitum castris; milites sub pellibus (trzymać w obozie); suo se loco; ut intra Taurum se contineret (został); szczegól. trzymać w zamknięciu, beluas septis, aliquid angustissime; sese oppido; se intra silvas; se in occulto; także: luctus non muris continetur (wychodzi za obręb murów); stąd contineri aliqua re, być nokoło otoczonym; d) powściągać, hamować, vocem, risum, cupiditates, alacritatem, animi aequitate plebem; so in aliqua libidine, stąd c. aliqua re, wstrzymywać od czego; suos a proelio; se ab aliqua re; ab exemplis; vix me contineo, quin- (zaledwie się wstrzymać mogę, żebym-); contineri non posse, quin-; vix contineri, quominus-; naród w posłuszeństwie utrzymać, poskromić, uśmierzyć, Macedones, omnem regionem; 4) zatrzymać w sobie (o żołądku): c. quod recepit;- przenoś. przy sobie zatrzymać, zamieścić; librum (nie wydać); dicta; 5) w sobie zamykać, obejmować, in se vim caloris; primus liber continet res gestas regum; reliquum spatium mons continet (zajmuje); sagittarii media continebantur acie (znajdowali się, byli); - przenoś a) zamykać, mendum; 6)

stanowić istotę rzeczy, quod rem causamque contineret, stąd biem contineri aliqua re, na czem polegać, spierać się.

Contingo, tinxi, tinctum, 3. skropić, zrosić, zlać.

Contingo, tigi, tactum, 3. dotykać, contingunt inter se trabes (styka się); ut contingant inter se milites; stąd często: graniczyć, sąsiadować, rozciągać się do jakiego miejsca, aliquid locum; - przenoś. zbliżyć się, być w styczności, w stosunkach, aliquid propinquitate; aliquid propiore gradu amicitiae; deos propius; Romanos consultatio nihil contingit 2) przez zbieg okoliczności spotkać, stać się uczestnikiem, poszczęścić się, hic honos huic uni contigit, quod nescio, an nulli, ut; contigit alicui, ut-, zdarzyło się, iż-: i t. p.; także: mihi fratrique meo destinari praetoribus contigit; 3) dotknąć się, aliquid mento, manu (uchwycić); osculo (ucalaować); manum; dextris consulum; stąd contingere ore, albo samo cont. kosztować, pożywać; aliquid ferro, trafic; - przenoś. udzielić; stąd contingi, stać się uczestnikiem, zarazić się, być wciągniętym do spółnictwa, contacti eo scelere, violatione templi, noxa, pristina i t. p.; 4) dojść do kąd, dostać się, metam, Italiam, arcem, aures; - przenoś. znaleźć, naturam sui similem.

Continuatio, 6nis, 2. ciągle trwanie, imbrium; powiązanie, następstwo, causarum; verborum (okres). Continuatio, przyszł. natychmiast, za raz, bezzwłocznie.

Continuo, 1. wiązać, łączyć, przydawać, przyczyniać, aliquid alicui rei; domos, fundos, agros; verba (łączyć w okresy); w znac.

bier. stykać się, łączyć się, trwać ciągle; *b*) robić co bez przerwy, iter die ac nocte; opus, saxa trabesque (ciągle rzucać); cont. magistratum, urząd jaki w roku następnym dalej piastować, albo inny urząd po skończonym roku otrzymać; cont. alicui magistratum; urząd na rok następny komu przedłużyć.

Continuus, a, um, ciągly, nieprzerwany, nieustanny; ustawiczny, połączony, montes, tecta, translationes; poet. Leucas continua (ze stałym lądem połączona); w odniesieniu do czasu: per duos c. menses (przez dwa miesiące bez przerwy); dies continui quinque (pięć dni wciąż) i t. p. iter, labor, calamitates, incommoda, felicitas.

Contio i pochodzące wyrazy, patrz concio.

Contorqueo, torsi, tortum, 2. kręcić co w koło, obracać, w znac. własc. i przenoś. contorquere amnem in alium cursum, zwrócić koryto rzeki w inną stronę; ad remissionem animi kierować; *b*) cisnąć, miotać, machać, brachium; pilum viribus contortum; hasta viribus contorta; telum inter nebula contorsit; spicula; — przenoś. o mowie pod względem mocy i niesienia: fulmina (verborum) Demosthenis numeris contorta.

Contorte, przysł. zawiłkany sposobem, ciemno; silnie.

Contortio, ōnis, ż. kręcenie, obracanie, miotanie, machanie, dextrae; zawiłkanie, orationis.

Contortulus, a, um, nieco zawiłkany.

Contortus, a, um, zawiłkany, ciemny, res, 2) silny, jedyny, oratio.

Contra, 1) przysł. przeciwnie, z przeciwnej strony, contra elata

mari Gnosia tellus; — przenoś *a*) przeciwnie, zaś, inaczej con atque (ac), quam-; *c* contra; *b*) c. licere, podawać w kupnie wyższą cenę, podkupywać; consistere, opór stawiać, dicere, sprzeciwiać się; także: oskarżać; c. venire obviam, natrzeć na kogo; II) *przym.* przeciwi, przeciwko, naprzeciw z prz. 4 contra pedites consistere; Britannia contra eas regiones posita; c. aliquem arma ferre; pugnare, contendere i t. p. c. barbaros proficisci; contra aliquem suadere, conjurare; majestatis c. se rei; *b*) przeciwi, w sprzeczności z czém, wbrew, c. consuetudinem; contra rationem belli; c. auspicia; c. religionem sacramenti; c. opinionem, c. expectationem, c. spem; e. naturam; c. legem; c. officium i t. p. contra ea, przeciwnie; czasem się kładzie po wyrazie rządonym; quos contra. Cic. Or. 10. Italiam contra Virg. Aen. 1. 13.

Contractio, ōnis, ż. ściąganie, skracanie, orationis; bijanie dwóch zgłosek w jedną: marszczenie frontis; — przenoś. zwątpienie o sobie, smutek, au'mi; stąd contractiuncula, mały przystęp smutku, ucisk serca, niesmiałość

Contractus, a, um, ograniczony, ciasny, mały, wazki, introitus contractior; noctes contractiores, krótsze; oratio, krótka; — przenoś. ograniczony, paupertas; odo obcienny. satorny, contractis leges.

Contradico, dixi, dictum, 3. zaprzeczac, mówić przeciw komu, alicui. contradictum est a Marcello, sprzeciwił się.

Contraho, traxi, tractum, 3. ściągac, zbierac, sprowadzać w jedno miejsce, zgromadzać, łączyć, aliquos ad colloquium; szczegół. w znaczeniu wojenném: cohortes

ex regionibus; praefectos in praetorium; undique copias; exercitum, albo impedimenta in unum locum; auxilia Babylonem; copias eo, exercitum, copias, manum, multos equites, dispersos, i t. p. naves, magnam classem. — Przenos. zrobić, ściągnąć na siebie, negotium (przykrość, kłopot); bellum cum aliquo (dać powód, spowodować, sprowadzić); certamen inter aliquos contrahitur (wszczyna się); aliquid damni, molestias, aes alienum (zaciągać); poenam sibi; invidiam cladem i t. p. inopia contraxerat pestem; virtus plus invidiae quam gloriae contraxit. Stąd: *h*) ścieśnić, skurczyć, skulić, skrócić, zmniejszyć, zmarszczyć, pulmones, membra, collum, frontem, vela zwinąć; orationem; contractus, skurczony; — przenos. hamować, ścieśniać, ograniczać, powściągać, appetitus, cupidinem; animum (tracić odwagę); 2) umawiać się, robić z kim układ, rem cum aliquo; res contractae; *h*) nihil cum populo contrahere (nie mieć nic do czynienia).

Contrarie, przyst. przeciwnie.

Contrarius, a, um, naprzeciw znajdujący się ripa collis adversus huic et contrarius; tigna iis contraria; — przenos. *a*) przeciwny, niezgodny, sprzeczny, contraria virtutum, nihil est tam contrarium rationi; contraria inter se; c. ac, atque; si rex contraria vult; in contrarium mutari; często: ex sub e contrario, przeciwnie, przeciwnym sposobem; *b*) nieprzyjazy, niechętny, szkodliwy, otium maxime c. esse; contrarius alicui; in contrarium verti (wyjść na złe); *c*) wzajemny, contrario ictu utroque transfixus.

Contrectatio, ōnis, *ż*. dotykanie

Słownik łac.-polski.

Contrecto, 1. dotykać się, brać w rękę, librum manibus; — przenos. pilnie się czem zajmować, chodzić koło czego, c. mente; studia philosophiae.

Contremisco, tremui, 3. drżać; 2) — przenos. lękać się, periculum.

Contremo, tremui, 3. drżać; 2) — przenos. chwiać się, lękać się virtus fidesque; także z 4 przyp. periculum.

Contribuo, tribul, tributum, 3. przyłączyć, dodać, wcielić, gentem satrapiae Suslanorum; se Aetolis; oppidum sibi eos contribuisse; cum Oscensibus erant contributi; in unam urbem contributi; quae ad condendam Megalopolin contributae essent; 2) znosić, składać.

Contristo, 1. zasmucać martwicę, — przenos. zaciemniać, zasepiać, coelum pluvio frigore.

Contritus, a, um, starty, zniszczony, zużyty, powszechnie znany
Contrōversia, ae, *ż*. kłótnia, spór, sprzeczka, sine cont. niezaprzeczenie.

Controversōsus, a, um, sporny.

Controversor, 1. sprzeczkać się, spierać się, de rebus.

Controversus, a, um, sporny, będący przedmiotem sporu.

Contrucido, 1. zabijać, mordować, wyciąć w pień, własc. i przenos. republicam.

Contrūdo, trusi, trusum, 3. wtrącić, wtłoczyć, aliquos in balneas.

Conturbenālis, e, obozujący pod jednym namiotem; towarzyszący naczelnemu wodzowi i z nim mieszkający, in consulatu; w ogóle: towarzysz, kolega.

Conturbenium, ii, *n*. wspólny namiot; stąd: *a*) towarzystwo wojenne, spólmieszkanie, szczególniej przy wodzu dla obzoajmienia się

- ze służbą wojskową; *b*) obcowanie, pożycie, związek małżeński mianowicie niewolników, wspólna siedziba zwierząt.
- Contueor**, tuitus, 2. ze wszystkich stron uważnie przypatrywać się, oculis duobus non uno.
- Contuitus**, us, *m.* spoglądanie, widok.
- Contumacia**, ae, *ż.* zuchwalstwo, knąbrność, upór, obstawanie przy swoim
- Contūmax**, ācis, uporny, wytrwały, knąbrny; *contumāciter*, *przysł.* zuchwale, upornie, knąbrnie.
- Contumēlia**, ae, obelga, zniewaga, zelżywość, hańba, zle obejście się przez czyny i słowa, *c. facere, dicere, pati; c. verborum*; — przenos. uszkodzenie, *c. fluctuum naves perferunt.*
- Contumēliōse**, *przysł.* zelżywie, hańbie, sromotnie.
- Contumēliōsus**, a, um, zelżywy, znieważający, pełen obelg.
- Contūmulo**, 1. układać w kształt pagórka; pogrzebać
- Contundo**, tūdi, tūsum, 3. tłuc, rozłuc, pobić, rozbić, — przenos. naruszyć, ubezwładnić, *cheragra c. articulos; osłabić, zniszczyć, uskromić, animum, audaciam, populos feroces.*
- Conturbatio**, ōnis, *ż.* zamieszanie, nieład; — przenos. przerażenie, twoga, niespokojność, *conturbatio est metus excutiens cogitationem*
- Conturbatus**, a, um, pomieszany, zatrwożony, zaniepokojony, *oculus conturbatus, naruszone.*
- Conturbo**, 1. zamieszać, zawichrzyć, w nieład wprawić, *ordines Romanorum; republicam; przenos. a) tworzyć, niepokoić, animos; b) c. rationem albo samo c.*
- być w kłopotach pieniężnych, łankrutować
- Contus**, i, *m.* drąg, dzida, pika
- Cōnus**, 1, *m.* ostrokąt, wierzchołek szyszaka, gdzie się osadza kita.
- Convalesco**, valui, 3. wracać do zdrowia, nabierać sił, *ex morbo*; — przenos. wzrastać, wzmagać się, brać górę, *ignis, flamma; nabierać mocy, brać górę, rozszerzać się, civitas, opinio, fama.*
- Convallis**, is, *ż.* dolina.
- Convecto**, 1. zwozić, sprowadzać.
- Convector**, ōris, *m.* towarzysz podróży, żegluga.
- Convēho**, vxi, vectum, 3. zwozić, sprowadzać, *frumentum; aes ad acarium.*
- Convello**, velli, vulsum, 3. wyrwać, odrywać, burzyć, psuć, *vectibus infima saxa turris; repagula munitiones; aliquid ex suis sedibus; e sacrario; signa, chorągwie wyrwać z obozowiska; a stąd: wyruszyć z obozu; — przenos. podkopywać, wstrząsać, zachwiać, zniszczyć, zburzyć, opinionem, gratiam. republicam, auxilia reipublicae; 2) roztrzaskać, rozedrzeć, convulsae naves undis Euroque; przenos. conv. verbis pectus.*
- Convēnae**, arum, *m.* zebrani z różnych stron, przybyłcy.
- Conveniēns**, tis, zgodny, jednomyślny, amici; stosowny, dobrze leżący, dobrze przystający, toga; — przenos. stosowny, przydatny, zgodny, *cum aliqua re, albo alicui rei; ad aliquid; inter se.*
- Convenienter**, *przysł.* stosownie, zgodnie, *cum aliqua re, albo alicui rei; ad aliquid.*
- Convenientia**, ae, *ż.* zgodność.
- Convenio**, vēni, ventum, 4. I) nieprzech. o ludziach: schodzić

się, zbierać się, zgromadzać się, ex provincia; ad iudicium; in concilio; in colloquium; in unum locum; in unum; ad aliquem; ad aliquem defendendum; c. gratulatum; locus, quo conveniretur; quum ad regia principia conveniretur; civitates quae convenirent in id forum (do miasta na prowincyi, gdzie się sądy odbywały); — przenoś. zgadzać się w czém, być jednego zdania, convenire inter se, zgodzić się, ułożyć się między sobą; convenit inter omnes, wszyscy się zgadzają; convenit, jest zgoda; convenire alicui cum aliquo; pogodzić się, położyć koniec sporom, c. de re; często z przyp. 4 i tr. bez., także z ut i tr. łącz. albo samym tryb. łącz.; ze zdaniem względném; także: conv. pax, zgodzono się na pokój; conveniunt condiciones, jest zgoda na warunki; 2) o rzeczach: schodzić się, classis convenit; — przenoś. zbiegać się, multae causae conveniunt unum in locum, zgadzać się, haec tua aeliberatio non convenit cum oratione Ligarii; ut Latina eruditio nequaquam cum Graeca conveniret; *h*) przypadać, dobrze leżeć, ad pedem apte; — przenoś. padać, stosować się, odnosić się, in quem ea suspicio convenit; hoc maxime in Alcibiadem convenire videbatur, quod ipsorum moribus conveniat (coby się zgadzało, było odpowiedniem); non hoc convenire Antigoni prudentiae, ut-; stąd convenit, przystoi, z tr. bez. albo z ut. i tr. łącz. II) przech. udać się do kogo, przystąpić, odwiedzać kogo, adversarios ejus convenit; Epaminondam c. *b*) matrimonium c. lub in manum alicujus, pójść za mał.

Conventicium, ii, *n*. wynagrodzenie za zjawienie się na zgromadzeniach ludu.

Conventioñum, i, *n*. schadzka, miejsce do schadzki.

Conventum, ugodą, umowa, układ.

Conventus, us, *m*. zebranie, zgromadzenie w ogóle; w szczegól. *a*) zgromadzenie obywateli w miasteczkach prowincjonalnych, osadach; *b*) zebranie sądowe po prowincjach; sądy prowincjonalne; stąd powiat, okręg sądowy; miasto okręgowe; 2) = conventum.

Converbéro, 1. bić, os; karcić, karać, vitia.

Converro, verri, versum, 3. zmiać, sabulum; — przenoś. zagarnąć, hereditates omnium.

Conversatio, ónis, *z*. obcowanie, przestawanie z kim, alicujus.

Conversio, ónis, *z*. obracanie, obrót, coeli; stąd: peryodyczny powrót, mensium annorumque; — przenoś. *a*) powtarzanie jakiego słowa na końcu zdań, *b*) peryodyczne zaokrąglenie, orationis, verborum c. albo samo conversio; 2) odmiana, c et perturbatio rerum.

Converso, 1. obracać, — przenoś. animus se ipsum conversans; zwykle conversor, 1. ławic gdzie, in regia; żyć z kim, alicui albo cum aliquo.

Converto, verti, versum, 3. obracać, se c. albo converti, obracać się, signa convertere, zwracać się do ucieczki; w témże zn.: conversae sunt cohortes; signa conversa inferre, odwrócićszy kierunek natrzeć; terga c. uciekać; vias c. powrócić; 2) w ogóle zwrócić dokąd, posuwać, kierować, zanieść; se c. albo converti, zwrócić się, udać się dokąd, wpaść i t.p. często własc. i przenoś. mianow. se in albo ad aliquem c. w na-

ładu i zaufaniu do kogo się zwrócić, nadzieję w kim położyć; oculos albo aliquem, ad albo in se, oczy albo uwagę czyją na siebie zwrócić, ściągnąć; także samo c. nie dodając ad se, in se: hominum oculos, albo omnes, albo plebem; ora vulgi; animos; aliquem ad se c. zjednać sobie czyją życzliwość; 3) przemienić, zmienić, nadać inny kierunek, itinere converso; rempublicam c. do nieładu przywieść; conversa subito fortuna est, zmienio się szczęście; conversae sunt omnium mentes; in aliam naturam convertuntur; — przenoś. przekładać, tłumaczyć, orationes e Graeco; aliqua de Graecis; librum in Latinum; II) nieprzech. zwrócić się, powrócić; przenoś. obrócić się w co, zwrócić się do czego, wyjść na co, przemienić się, hoc vitium huc uni in bonum convertebat; in superbiam dominationemque; con. ad curam se tuendi.

Convectio, 4 odziewać, corpora; — przenoś. okrywać, otaczać, sol convectit omnia luce; domus convectita lucis.

Convexus, a, um, stromy, spadzisty, vertex c. ad aequora; iter; 2) sklepiony, oblączysty, coelum; pondus (mundi); poet.: foramina terrae; orbis lunae; *rzeczow.* convexum, i, n. sklepienie, convexa coeli tueri, supera convexa; in convexo nemonum, w głębi.

Conviciator, óris, m. rzucający obelgi, potwarca.

Convicior, i. lajać, lżyć, robić wyrzuty.

Convictum, ii, n. krzyk wspólny; stać klótnia, głośno upominanie wyrzut, lajanie, lżenie, obelga, c. dicere, facere alicui, conviciis proscindere lajać, lżyć: conv. aurium,

nagana; c. tacitum cogitamentis, w myśli.

Convictio, ónis, ż. wspólne przebywanie, pożycie; convictioes domesticae, domownicy, służby.

Convictor, óris, m. spółmieszkawiec, spółstolownik.

Convictus, us, m. wspólne życie, pożycie; 2) biesiada, uczta.

Convinco, vici, victum, 3. przekonywać kogo o czém, aliquem; aliquem conjurationis; aliquem multis avaritiae criminibus; aliquem in pari peccato, złapać, zastać na uczynku; także z tr. bez. b) udowodnić, wykazać, errores Epicuri; avaritiam; poetarum et pictorum per tentam (wykazać ich nieprawdziwość); convicta praedia (zaprzeczone komu); ratio et veritas conviciat z 4 przyp. i tr. bez.

Convivo, 3. oglądać, zwiedzać.

Conviva, ae, m. spółbiesiadnik, gość.

Convivialis, albo convivialis, e, biesiadniczy, do uczty należący, vasa; oblectamenta.

Convivator, óris, m. sprawujący ucztę.

Convivium, ii, n. biesiada, uczta, bankiet; 2) goście zaproszeni na ucztę.

Convivo, vixi, victum, 3. żyć z kim, mieć z kim zażyłość; 2) biesiadować z kim.

Convivor, i. być na wspólnym obiedzie lub uczcie; 2) sprawiać, wydawać ucztę.

Convocatio, onis, ż. zwołanie.

Convoco, i. zwoływać, powoływać zzywać, aliquos, aliques ad se; ad concilium; equites undique; aliquos in colloquium; homines in societatem vitae.

Convolo, i. zlatywać się, pędko się zbierać, ad sellas consulum (pośpieszać)

Convolvo, volvi, volūtum, 3. zwiąać, skręcać, na str. biernój convolvi, zwiąać się; 2) toczyć naokolo, se convolvens sol; stąd testudo convoluta omnibus rebus (otoczony).

Convōmo, 3. opluć.

Convulnero, 1. ranić, hostem jaculis; — przenoś. obrażać, mores et vitam.

Cooperto, operui, opertum, 4. pokryć, aliquem lapidibus, ukamienować — przenoś. coopertus sceleribus, zbrodniarz, coopertus versibus famosis, obsypany paszkwiłami.

Cooptatio, ótis, ż. wybór

Coopto, 1. wybierać, przybrać, in patres; tribunus plebis; magistrum equitum.

Coorior, ortus, 4. powstać, wszczynać się, wybuchnąć, tempestas, bellum seditio, pugna, ventus; dać się widziéć, wystąpić, in rogationes, ad bellum.

Coos, albo Cous, i, tudzież Cos, Co, ż. jedna z wysp Sporadyjskich na morzu Egejskiém; stąd Cous, a, um, odnoszący się do wyspy Koos, vestis; także: Coa, orum, n rzeczowe. delikatna jedwabna odzież (tunica); gdyż mieszkańcy téj wyspy słynni byli z wyrabiania lekkich cienkich tkanin; rzeczow Coi, orum, m mieszkańcy wyspy Koos.

Copa, ae, ż. szynkarka, utrzymująca gospodę.

Copae, arum, ż. miasto Beocyi; stąd Copais, idis, Kopajski, palus, bagno w Beocyi.

Copia, ae, ż. majątek, bogactwo, dobry byt, obfitość, mnożstwo, dostatki, zasoby, c. frumenti, c. omnium rerum, c. omnibus circumfluere; o wojsku: zwykle w licz. amb. c. peditum, equitum, pedestres, equestres, armatorum i t. d. także samo copiae, wojsko; o mo-

wie: obfitość, verborum copia, albo samo copia; facultas dicendi et c. albo c. facultasque dicendi, obfitość i łatwość; — przenoś. moq. możność, sposobność, copiam alicujus rei dare, albo facere, podać sposobność; in copia pugnae fiat: copiam alicujus habere, mieć kogo w swej mocy; non est cunctandi copia, nie jest czas do namysłu; modo copia detur, byleby była sposobność; facere alicui consilii sui copiam, dać komu sposobność poradzenia się; dare c. rei, pozwolić co zrobić; 2) Copia, ae, ż. bogini obfitości.

Copiolae, arum, ż. garstka wojska.

Copiōse, przysł. obficie, dostatnio, natura c. pastum comparavit; 2) obszernie, wymownie, copiosius disputare.

Copiōsus, a, um, dostatni, obfity, bogaty, zapaśny, argento, agris, aedificiis; 2) ludny, oppidum, 3) obfity w słowa, wymowny, c. ad dicendum; copiosior legendo factus.

Copis, idis, ż. miecz perski zakrzywiony.

Cópula, ae, ż. związanie; rzemień do wiązania, sznur, lina; — przenoś. związek, węzeł miłości, przyjaźń, copula talium virorum; quos tenet irrupta copula.

Copulatio, onis, ż. powiązanie, połączenie, rerum, verborum.

Copulatus, a, um, połączony, spojony, nihil est copulatus quam morum similitudo bonorum (nie ma, coby mogło więcej posłużyć do połączenia, jak-).

Cópulo, 1. związać, złączyć, — przenoś. kojarzyć, jednoczyć, pogodzić, societatem cum aliquo, se cum inimico; Sophene copulatus Armeniae; utwierdzić; c. concordiam.

- Coquo**, coxi, coctum, 3. gotować, warzyć, cibaria cocta decem diebus; suszyć, opalać, coquit glebas aestas matutinis solibus; telum solidum robore cocto; do stanu dojrzałości doprowadzać, pomatu cocta et matura; skwasić, zgnoić, vos Austri coquite horum opsonia; calore omnia cocta et confecta (od ciepła organicznego); — przenoś. trapić, dręczyć, curae coquebant; zamyslać co, rozważać, bellum; consilia secreto.
- Coquus**, i, m. kucharz.
- Cor**, cordis, n. serce; — przenoś. a) o osobach, corda aspera, mężowie nieugięci; c. fortissima, mężowie waleczni; b) uczucie, umysł, usposobienie umysłowe, forti corde ferre mala; sedato corde; w połączeniu: corda animique; cordi est mihi, przypada mi do serca, podobna mi się; c) rozum, rozsądek, instructa sunt mihi in corde consilia; hebeti cognoscere corde; quantum corde perspicio meo; cor habere, lub non habere; d) żołądek, morbida vis in cor moestum confluerat aegris.
- Cora**, ae, ż. miasto w Lacyum.
- Corallium**, i curalium, ii, n. koral.
- Coralli**, órum, m. lud w Mezji niższej.
- Coram**, w obliczu, w obecności, przed, a) przysł. coram venire; c. data copia fandi; b) przym. z prz. szóst.: c. frequentissimo legationum conventu; coram populo; Diomedonte c. 2) osobiście, ustnie, sam, c. loqui, adesse perspicere, cernere, agere, disceptare; se ipse c. offert: cum coram sumus.
- Corbis**, is, kosz, także: kosz obłężniczy.
- Corbita**, ae, ż. okręt ładowny, przewożowy.
- Corbulo**, ónis, m. Rzymskie przezwisko.
- Corculum**, i, n. serduszko; przezwisko Scypiona Nazyki.
- Corcyra**, ae, ż. wyspa na morzu Jońskim, dziś Korfu; stąd Corcyraeus, a, um, Korcyrejski, i Corcyraei, orum, m. Korcyrejszczy; 2) C. nigra, wyspa na morzu Illiryjskim.
- Cordatus**, a, um, baczny, roztropny.
- Cordax**, ácis, m. taniec choru dawniej komedyi u Greków, odznaczający się nieprzyzwoitością; 2) miara wiersza, trochej, — —
- Corduba**, ae, ż. miasto w Hiszpanii betyckiej; stąd Cordubensis, c. Kordubeński, i Cordubenses, ium, m. Kordubeńczycy.
- Corduēni**, órum, m. mieszkańcy Korduēny, wschodniej krainy w Armenii nad rzeką Tygris.
- Corfinium**, ii, n. główne miasto Pelignów; stąd Corfiniensis, e, Korfinieński.
- Corinthus**, i, ż. sławne handlowe miasto w Peloponezie; stąd: a) Corinthius, um, Koryntski, należący do Koryntu, acs c., mieszanina kruszców, złota, srebra, miedzi; stąd vasa C. albo samo Corinthia; rzeczowo. Corinthii, orum, mieszkańcy Koryntu; b) Corinthiacus, a, um, Koryntski, sinus
- Coriōli**, orum, m. miasto Wolsków w Lacyum; stąd Coriolanus, a, um, Koryolański, także jako przezwisko Kajusza Marcjusza, i Coriolani, orum, Koryolańczycy.
- Corium**, ii, n. skóra, kora, lupina.
- Cornēlius**, ii, m. nazwisko szeroko rozgależonego Rzymskiego rodu; przym. Cornelius, a, um, do Korneliusza należący, stąd Forum Cornelium albo Corneli, od Korneliusza Sulli założone miasto Lin.

gonów w Galii Cypadańskiej; stąd Cornelianus, a, um, Korneliański, patrz castrum.

Corneſius, a, um, rogowy; podobny do rogu

1. Corneus, a, um, (od cornu), rogowy, rostrum, — przenoś. twardy, niezuchy.

2. Corneus, a, um (od cornus) dereniowy, virgulta, arcus.

Cornicen, cinis, m. trębacz; 2) Cornicen i Cornicinus, nazwisko rodu Oppiuszów

Cornioſula, ae, ż mała wrona.

Cornioſulum, i, n. rożek; ozdoba szyszaka, którą dowódzca obdarzał żołnierzy

Cornioſulum, i, n. miasto Iatynów; stąd Cornioſulanus, a, um, z Kornikulum.

Corniger, éra, érum, rogaty.

Cornipes, pēdis, rogonogi, equus; Faunus

Cornix, icis, ż wrona; przysł. cornicum oculos configere, chytrego przezornego oszukać; także cornici oculum.

Cornu, us, n. i cornus, us, m. róg u zwierząt, Cornu Copiae, pomiędzy gwiazdy przeniesiony róg kozy Amaltei, z którego miał wypływać nektar, stąd obraz żyzności i obfitości, obraz burzliwości; przymiot bożków rzecznych: godło siły, przymiot Bachusa; godło męznego oporu i w ogóle męstwa, tollere cornua in aliquem (śmiało nacierać na kogo); cornua sumere; obvertere alicui cornua addere alicui, dodać odwagi. ośmielić, natchnąć męstwem, b) kopyto, dziób u ptaków; c) rzeczy z rogu zrobione, vulcanum in cornu gerere (ogień w latarni nosić); narzędzie dęte muzyczne z rogu zrobione, perstringis aures murmurere cornuum; róg dolny fletu fry-

gijskiego, i sam flet; łuk z rogu. curvavit flexile cornu; naczynie do oliwy; lejek z rogu, przedmioty kształt rogu mające, mianow. cornua lunae, rog i księżycy; nova reparat c. Phoebe; fluminis, ramiona, odnogi rzeki; terrae, przylądki; skrzydła wojska, c. dextrum, sinistrum; aequitatum in cornibus locare; końce jakiego miejsca, assidebat in cornu tribunalis; ozdoba helmu wznosząca się nakształt rogu, cornua cristae; alterum cornu galcae; koniec drąga żaglowego, stąd cornua obvertere, wylądować; szczyt góry, cornua Parnassi; koniec walca, na którym się zwijały księgi.

Cornum, i, n. dereń, owoc dereniowy; 2) = cornus, dereń drzewo

Cornus, us, m. patrz cornu.

Cornus, i, ż dereń drzewo; b) pocisk z drzewa dereniowego

Corollarium, ii, n. wieniec ze srebra lub innego kruszcu, który dawano aktorom odznaczającym się na teatrze; później w miejsce tego podarunku dawano pieniądze odpowiedniej wartości; stąd wszelki dar albo nadatek do zasłużonej nagrody lub zapłaty.

Coróna ac, ż. wieniec korona, sub corona vendere, sprzedawać jańców, jak niewolników, których przy sprzedaży wiencono; alicui Delphica lauro cingere coronam (o sławie poetyckiej); alicui nec tere coronam, upleść komu wieniec chwały (uwielbiać, chwalić); wieniec jako nagroda, którą dawano wojownikom, zobacz wyrazy: triumphalis, civica, muralis, navalis, classica, obsidionalis; wojsko obłężnicze; obłężenie, opasanie, urbem, muros i t. p.; coronā cingere, circumdare, oppugnare, coronā vallum defendere; w o-

- góle: gromada ludzi, zgromadzenie, koło towarzyskie, vulgi stan-te corona; gwiazdozbiór, wieniec Aryadny, stąd Gnessia stella Coronae i Cressa Corona.
- Coronaeus**, patrz **Coronca**.
- Coronarius**, a, um, do wienca należący; aurum, złoto czyli pieniądże, które mieszkańcy prowincyi składali na wieniec złoty dla wodza mającego odprawiać tryumf.
- Corone**, es, *ż* miasto w Messenii
- Coronēa**, ae, *ż* miasto w Beocyi, stąd: a) Coronaeus a um, Koronejski i Coronaei, orum, *m* Koronejczycy; b) Coronensis, e, Koroneński
- Coronēus**, i, *m*. król Focydy, ojciec Korony zamienionej w wroncę.
- Coronis**, idis, *ż* córka Flegiasa Tessalczyka, matka Eskulapa, który stąd nazywa się Corouides, ac, *m*.
- Corono**, i uwieńczać, coronari Olympia, otrzymać wieniec na igrzyskach olimpijskich; ozdabiać wieniec i peluo nalewać, cratera, vina, magnum cratera corona induit implevitque mero, otaczać, obwodzić, opasać, omnem abitum custode.
- Corporeus**, a, um, do ciała należący, mający ciało, mięsisty.
- Corpus**, oris, *n*. ciało zwierzęce w przeciwności do animus; postawa, budowa ludzi, homo maximi corporis; fuit corpore exiguo, magno corpore; osoba delecta virum corpora; fidissima corpora; natorum; vile atque infame c.; c. invictum, captivum, liberum i t. p. Stąd: a) część mięsista w ciele zwierzęcém, ossa subjecta corpori; c. subducere, amittere, schudnąć; c. facere, utyc; b) o ciałach niezżyjących, zwłokach: c. mortui; c. Ptolomaei, Darii i t. p.; c) członki rodne; — przenoś. 2) połączenie wielu ludzi, społeczność, cech, gromada, gmina, oddział wojska, non modo partes, sed corpus reipublicae; c. civitatis; Sabini sui corporis regem creari volebant; unus de corpore militum; 3) rzeczy niezwygotnych zbiór, massa, corpore in uno; individua corpora (atomy); magnarum navium corpora; omnis juris Romani corpus.
- Corpusculum**, i, *n*. ciałeczko.
- Corrado**, rasi, rasum, 3. zagarnąć, zebrać, pecuniam.
- Correctio**, oris, *ż* poprawa, sprostowanie.
- Corrector**, oris, *m*. poprawiacz, a. orum dissolutorum, legum, civitatis i samo corr. 2) Correctores provinciarum, byli urzędnicy rzymacy pod cesarzami posyłani do prowincyi dla dozorowania; stąd correctura, ae, *ż*. ich urząd.
- Correpto**, repsi, reptum, 3 wzięć, wciskać się, in onerariam navem; — przenoś. in dumeta Stoicorum, wdać się w przedmioty Stoików, trudne do rozwiązania.
- Correpte**, przyst. skróconym sposobem, krótko.
- Correptio**, oris, *ż*. skrócenie.
- Corrigia**, ae, *ż*. rzemyk u obuwia.
- Corrigo**, rexi, rectum, 3. sprostować rzecz skrzywioną, aegre correctus cursus (classis); — przenoś. poprawić, naprawić, sprostować, do porządku przyprowadzić, mores civitatis, sententiam alicujus; aliquid ad frugem.
- Corripio**, ripui, reptum, 3. porwać, pochwyć, złapać, zabrać, res suas, saxa manibus, arcum manu, arma; złupić, zrabować, zagrabić, effigiem, pecunias vectigalia; corpus e somno e stratis (spiesznie się zerwać); se c. (prędko się podnieść); poet. viam i gradum (przy-

śpieszyć); spatia i campum (śpieszenie przejsć, przejechać); zmniejszyć, skrócić, impensas, verba; syllaba correpta; 2) strofować, karcieć, lajać, ganić, aliquem convicio; przyciągać, omnium partes c. atque amplecti; ogarnać, flamma corripuit tabulas; corriperere igni casas; o słabościach, oierpieniach: często na str. bier. corripit dolore, być dotkniętym boleścią, morbo, zachorować; morte subita, unrzeć nagle; o namiętnościach: opanować, zająć, unieść, correptus cupidine fratris; militia, imagine eximiae formae.

Corrobôro, 1. wzmacniać, pokrzepiać, militem opere assiduo; aetas corroborata, wiek dojrzały, męzki; virtus corroborata, mocno utwierdzona.

Corrôdo, rosi, rosum, 3. pogryźć.

Corrôgo, 1. dostać czego za pomocą prośby, wyzebrać.

Corrôgo, 1. zmarszczyć, nares, zakrzywić nos, wstręt, obrzydzenie pokazać.

Corrumpto, râpi, ruptum, 3. własc. rozrywać, stąd zepsuć, niezdatnem do użycia zrobić, uszkodzić, frumentum, hordeum, alimenta, aquam, coria; oculos lacrimis; pulchritudo formae sorte corrupta; corpus nulla tate corruptum; stąd żyjące istoty wycieńczyć, osłabić, wychadzić, na str. bier. podupaść, być wycieńczonym, schudnąć, corrupti equi macie; corruptos nuper viderat boves; także: zniszczyć co, zrujnować, res familiares. Stąd a) sfalszować, przekreślić, zmniejszyć, nadwężyć, literas publicas, alicujus nomen; famam rerum gestarum; zepsuć, zgorszyć, mores; przekupić, do złego nakłonić, c. largitione, pecunia, donis, lbo samo corruppi; b) pozbawić się

czego, zniweczyć, magnas opportunitates, gratiam; quodcumque addebatur subsidio, id corruptum timore fugientium.

Corruo, rui, 3. upadać, runać, aedes; corrui obrutus telic: — przenos. upadać, ze szczeniem zginąć, przepaść; bankrutować, Lacedaemoniorum opes c.; explicata Carneadis sententia, Antiochi ista corruiet (zdanie, systemat upadnie); 2) wpaść na kogo, uderzyć, zetrzeć się, velut rostris inter se corruerent (accipitres).

Corrupte, przysł mylnie, błędnie, judicare.

Corruptela, ae, ż zepsucie, przekupstwo, zwodzenie

Corruptio, ônis, ż zepsucie, skazenie, totius corporis, opinionum.

Corruptor, ôris, m. skaziciel, zwodziciel, zgorszyiciel, przekupujący

Corruptrix, iois, ż zwodzicielka, gorszyicielka

Corruptus, a, um, zepsuty, uszkodzony, iter factum corruptus imbri; 2) skazony, quis corruptus, quis perditus inveniri potest, qui.

Corsi, orum, m. mieszkańcy wyspy zwauój Corsica, ae, ż. na morzu Śródziemném, stąd Corsus, a, um i Corsicus, a, um, Korsykański.

Cortex, iois, m. czasem ż. a peot., kora, skóra, lupina; 2) drzewo korkowe, levior cortice, plechy, przysłowie. nare sine cortice, nie potrzebować pomocy.

Cortina, ae, ż. kocieł, 2) trójnog kapłanki Apollina.

Cortona, ae, ż. miasto w Etrurji; stąd Cortouensis, e, Kortoneński, i Cortouenses, ium, m. Kortoneńscy.

Corus, patrz Caurus.

Corusco, 1. a) przech. szybko poruszać, miotać, machać, wywijać, linguas (o weżach): hastam, tejum,

- ferrum, *δ*) nieprzech. szybko się ruszać za drganiem, trząść się, coruscant apes pennis; — przenoś. lśnić się, migotać, drżący blask rzuć, fulgere coruscant.
- Coruscus**, *a*, *um*, chwijający się, szybko ruszający się, drgający, *silvae*; lśniący, błyszczący, migoczący się, *ferro*, *auroque*.
- Corvus**, *i*, *m*. kruk, przysłowie: *in cruce pascere corvos*, być powieszonym; 2) hak żelazny do zatrzymywania okrętów w czasie bitwy, *ad implicanda navigia validis asseribus corvos illigaverant*; 3) **Corvus**, *i*, *m*. przezwisko rodu *Valeria*.
- Corÿbas**, *antis*, *m*. kapłan *Cybeli*, zwykle w licz. mn. stąd *Corybantius*, *a*, *um*, *Korybantski*.
- Corÿcius**, *a*, *um*, 1) należący do grotu *Koryckiej* przy *Parnasie*; stąd *Corycides nymphae*, córki *Flistusa*; 2) patrz *Corycos*.
- Corÿcos**, albo *-us*, *i*, *m*. miasto portowe w *Cylicyi*, w bliskości którego skałami otoczona dolina z grotą; stąd *Corycius*, *a*, *um*, *Korycki*, *specus*, *nemus*; *crocum* (szafran z owej doliny); w ogóle: pochodzący z *Cylicyi*, *senex*; 2) przyładek w *Jonii* z portem tegoż nazw. 3) miasto w *Pamfilii*.
- Corylētum**, *i*, *n*. miejsce zarosłe leszczyną.
- Corÿtus**, *i*, *ż*. leszczyna.
- Corymbifer**, *a*, *um*, bluszczem uwieńczony
- Corymbus**, *i*, *m*. grono bluszczowe lub podobnych bluszczowi krzaków.
- Corÿthus**, *i*, 1) *ż*. miasto w *Etrurji*, nazwane później *Cortona*. 2) *m*. założyciel tego miasta.
- Corÿtus**, *i*, *m*. kołczan, *sajdak*.
- Cos**, *cōtis*, *ż*. wszelki kamień twardey, *glaz*, *krzemień*; w licz. mn. skały; 2) oselka do ostrzenia; — przenoś. *c. fortitudinis iracundia*, gniew zaostrza odwagę.
- Cos**, *Co*, patrz *Coos*.
- Cos**, skrócone, zamiast *Consul*.
- Cosa**, albo *Cossa*, *ae*, *ż*. i *Cossac*, *arum*, *ż*. miasto i port w *Etrurji*, stąd *Cosanus*, *a*, *um*, *Kozański*, in *Cosano*, w *Kozańskim*, i *Cosani*, *orum*, *m* *Kozanowie* 2) = *Compsa*, miasto w *Lukanii*.
- Cosconius**, *ii*, *m*. imię rzymskiej rodziny.
- Cosmoe**, *orum*, urząd u *Kreteńczyków*, składający się z dziesięciu członków.
- Coss**, skróc. zamiast *Consules*
- Cossa**, patrz *Cosa*.
- Cossaei**, *orum*, *m*. lud w *Suzyanie*.
- Cossyra** i **Cossdra**, *ae*, *ż*. wyspa między *Sycylią* i *Afryką*.
- Costa**, *ae*, *ż*. żebro; — przenoś bok, ściana, *aheni*.
- Costum**, *i*, *n*. i **Costus**, *i*, *ż*. krzew indyjski, z którego korzeni wydobywano masę kosztowną.
- Cosura** i **Cosyra**, patrz *Cossyra*.
- Cothon**, *ais*, *m*. port przy *Adrumecie* w *Byzaccie*.
- Cothurnātus**, *a*, *um*, ubrany w koturn; *tragiczny*, *wzniosły*.
- Cothurnus**, *i*, *m*. ubiwanie używane od *wyśliwych* i *aktorów tragicznych*; stąd: *δ*) *tragodya*, styl *górny*, *hunc socci cepere pedem granlesque cothurni*; *carmina digna Sophocleo cothurno*.
- Cotid-**, patrz *quotid-*.
- Cotoneus**, *i* -*ius*, patrz *Cydonia*.
- Cotta**, *ae*, *m*. przezwisko rodu *Aurelia*.
- Cottius**, *ii*, *m*. imię dwóch królów panujących w *Alpach Kottyckich*, ojca i syna, za czasów *Augusta*; stąd *Cottianus*, *a*, *um*, *Kocyński*, *Alpes Cottiae*, *Cottianae*, patrz *Alpes*.

Coturnix, icis, *ż.* przepiórka.

Cotys, yos, i Cotus, i *m.* imię Trackich królów.

Cotyto, us, *ż.* bogini rozwiązłości i bezwstydu, na której cześć obchodzono uroczystość Cottytia, *ōrum*, *n.*

Cous, patrz Coos.

Coxa, ae, *ż.* biodro.

Crabra aqua albo Crabra, ae, rzeczka biorąca początek pod Tusculum, wpadająca do Tybru.

Crabro, onis, *m.* szerszeń; przysłowie: crabrones irritare, drażnić rozgniewanych; oleju do ognia przylewać.

Cragus, i, *m.* góra w Licyi

Crambē, *ēs*, *ż.* kapusta.

Cranii, *ōrum*, *m.* miasto na wysepie Cefalenii i jego mieszkańcy.

Cranon (Crannon), *ōnis*, *ż.* miasto w Tessalii; stąd Crānōnius, *a*, *um*, Kranoński.

Crantor, *ōris*, *m.* giermek Peleusa; 2) filozof dawniej szkoły akademickiej.

Crapula, ae, *ż.* zbytek w użyciu mocnego napoju, podchmielenie; szum w głowie od upicia się.

Cras, *przysł.* jutro, w ogół. u poet. w przyszłości.

Crasse, *przysł.* gęsto, grubo; — przenoś. niezgrabnie.

Crassesco, 3. grubić, gęstnieć, tyć.

Crassitudo, inis, *ż.* grubość, gęstość, *aeris*, *parietum*; *digiti pollicis crassitudine*.

Crassus, *a*, *um*, gruby, gęsty, tłusty, *aer*, *nebula*, *coelum*, *tenebrae*; *filum*, *toga*, *ager*, *terga*; — przenoś. *crassa Minerva agere*, mówić niudolnie.

Crassus, *i*, *m.* przezwisko familii Licinii; stąd Crassianus, *a*, *um*, Krassyński, do Krassusa należący.

Crastinus, *a*, *um*, jutrzejszy; 2) przyszły, *in crastinum*.

Crataeis, *idis*, *ż.* matka Scylli

Crater, *ōris*, *m.* i cratera, *ae*, *f* naczynie do mieszania wina z wodą; także naczynie na oliwę; — przenoś. otwór wulkaniczny. 2) **Crater**; *a*) odnoga przy Bajach (Bajae); *ōi* gwiazdozbiór.

Cratērus, *i* -os, *i*, *m.* wódz Aleksandra W. 2) sławny lekarz za czasów Cycerona.

Crātes, *is*, *ż.* wszelka rzecz spleciona, krata, kosz, płot; faszyna; — przenoś. dla podobieństwa c. *favorum*, susz pszczelny; c. *spinae*, grzbiet, *pacierz*, c. *pectoris*.

Crathis, *idis*, *ż.* rzeka między Lukanią i Brucyem.

Cratinus, *i*, *m.* grecki pisarz dawniej komedyi.

Creatio, *ōnis*, *ż.* tworzenie, wybieranie na urząd.

Creator, *ōris*, *m.* stwórca, sprawca.

Creatrix, *icis*, *ż.* matka, sprawczyni, twórczyni.

Crēber, *bra*, *brum*: 1) w przestrzeni: gęsty, liczny, *lucus crebro salicto oppletus*; *aedificia creberrima*; — przenoś. bogaty, obfity, *fama et opibus*; 2) w czasie: częsty, *litteras mittere crebriores*; u poet. *crebra* = *crebro*; — przenoś. o tym, który co często robi, *Africanus creber procellis* (często burze sprawiający); *creber pulsat* (często puka); *in eo creber fuisti* (często mówiles).

Crebresco (*crebesco*), *crebrui* (*crebui*); 3. częstym się stawać, wzmacniać się, rozszerzać się, *fama*, *sermo*, *horror*.

Crebritas, *ātis*, *ż.* gęstość; — przenoś. mnogość, *periculorum*; 2) częstość, częste powtarzanie *litterarum*.

Crebro, *przysł.* często.

Credibilis, *e*, do uwierzenia podobny, *credibile dictum*.

- Credibiliter**, przysł. wiarogodnie.
Creditor, ōris, m. wierzyciel.
Credo, credidi, creditum, 3. po-
 wiażyć, poruczyć, alicui aliquid;
 aliquem albo se alicui; se suaque
 alicui; aliquem fidei potestatique
 alicujus; pożyczać co komu, ali-
 cui pecuniam; populis; pecuniae
 albo res creditae, albo creditum,
 pożyczka; *di* położyć w kim zau-
 fańc, zaufać, polegać na czém
 albo na kim, nadzieję pokładać,
 alicui; virtuti alicujus; fortunae;
 oculis suis; wierzyć, dawać wia-
 rę temu, co kto utrzymuje, mówi,
 Thucydidi credo; alicui de aliqua
 re; crede mihi, albo mihi crede
 (aroczyste zapewnienie), wierżaj
 mi; oredor, wierzą mi; creditus,
 któremu wierzą. Cassandra non
 credita Teucis; mniemać, utrzy-
 mywać, sądzić, z 4 przyp. i tryb.
 bez., tutos fore creditis illos; bier.
 z 1 przyp. i tr. bez. creditur esse
 genitas de semine Jovis; crederes,
 myślałbys, mniemałby kto; credo
 wtrącone nawiasowo: mniemam,
 myślę, zapewne, zdaje się, attigit
 quoque posticen, credo, ne ejus
 expert esset suavitatis.
Credulitas, ātis, ż. łatwowierność.
Credulus, a, um, łatwowierny,
 auditor; 2) łatwo znajdujący wia-
 rę, fama.
Cremōra, ae, ż. rzeka w Etrurji.
Cremo, 1. palić, corpus, tecta;
 spalić na ofiarę, spolia hostiam
 Jovi victori.
Cremōna, ae, ż. miasto w wyższej
 Italji; stąd Cremonensis, o, Kre-
 monański.
Cremōnis Jugum, część Alp.
Cremor, ōris, m. sok wyciśnięty
 z jakiej rzeczy.
Creo, 1. tworzyć, wydawać, ro-
 dzić, stād creatus, urodzony; rze-
 szow. potomek, syn, dziecko; —

- przenoś. wybierać na urząd, re-
 ges, consules, dictatorem, tribunos
 plebis, praestores, imperatorem,
 principem, aliquem Augustum;
 — przenoś. zrządzić komu ce,
 narazić na co, przyczynić się do
 czego, alicui periculum, errorem,
 odium, seditionem.
Creo i **Creon**, ontis, m. król Ko-
 ryntu, ojciec Kreuzy.
Crēpida, ae, ż. obuwie, pantofle
Crepidātus, a, um, noszący pan-
 tofle.
Crepido, intis, ż. grunt, podstawa,
 podmurowanie, obalisci; — prze-
 noś zasada, podstawa, omiata tan-
 quam crepidine quadam sustinen-
 tur; 2) brzeg wyniesiony, grobla,
 urbis crepidines; c. portas; crepi-
 do saxi (z kamienia); c. magnae
 molis; altera c.
Crepito, 1. trzaskać, szczełkać, grze-
 chotać, loskot wydawać, klekotać.
Crepitus, us, m. trzask, szczełk, gru-
 chotanie, loskot.
Crepo, crepuli, crepulum, 1 trza-
 skać, szczełkać, gruchotać, romi
 crepuere; 2) przech. crepare lac-
 tos sonos manibus, radośnie skła-
 ski wydawać; — przenoś. głośno
 o czém mówić, chęłpić się, cr.
 post vina gravem militiam aut
 pauperiem; si quid veri crepat;
 crepat, ut-tolerarit. Lucr. II 1167.
Creputia, orum, n. brzękliwe na-
 rzędzia muzyczne; brzękadło do
 zabawy dla dzieci.
Crepusculum, i, n. brzask, świt,
 zmierzch.
Cres, Crētis, m. Kreteńczyk, przym.
 Kreteński; w licz. mn. Crētes,
 Kreteńczykowie sławni łucznicy.
 Stąd: a) Cressa, ae, ż. Kreteńska,
 albo rzeczow. mieszkanka Krety
 (Aryadna i Aeropaj); b) Crētisus,
 a, um, Kreteński; c) Creta, ae,
 i Crētē, es, ż. wyspa na morzu

Śródziemném; *d*) Cretaeus, a, um, Kretański, *e*) Cretensis, e, Kretański i Cretenses, ium, *m.* Kretańczycy; *f*) Creticus, a, um, Kretański; *rzeczow.* przezwisko Metella; *g*) Cretis, idis, Kretański.

Cresco, crevi, cretum, 3. rosnąć, wychodzić na wierzch, wyrastać, stać cretus, pochodzący od kogo, urodzony, creti Alconeri; Trojano a sanguine; przemienić się w co, stać się czém, crines in frendem; — przenoś. pomnażać się, wzrastać, wznagać się, Liger ex nivibus creverat; crescentes morbos; crescentibus annis; mihi crevi amici; crescit annona, inopia omnium; malum, odium; amicitia eorum; fama hostium; crescut Atheniensium opes, hostium opes animique; crescit alicui albo alicujus anianus, audacia, ardor animorum; stać poet. samo crescere, nabierać odwagi; o osobach: wznagać się w czém, nabierać znaczenia, powagi; non minus dignitate, quam gratia fortunaque, virtutum laude, quam fama tum opibus; albo przez co, jakimi środkami, przy jakiej pomocy wznieść się, przyjść do znaczenia, labore atque justitia; populi Romani opibus, in tantis opes; ex aliquo; per aliquem; także: crescenti occasio.

Creta, i pochodzące od niego patrz Cres.

Créta, ae, gatunek ziemi glinkowatej białej, kreda, używana do bielzenia i pieczętowania z jakąś przyprawą; także do naznaczania wypadków szczęśliwych, creta an carbone notandi.

Cretaeus, a, um, patrz Cres.

Cretatus, a, um, kredą pobielony; cretata ambitio, ubieganie się o urząd, patrz Candidatus.

Cretensis i Creticus, patrz Cres.

Crétis, ónis, *f.* (od cernere za decernere) formalne oświadczenie swjej woli względem przyjęcia spadku.

Cretis, patrz Cres

Crétula, ae, kredka do pieczętowania.

Cretus, a, um, *imiesł.* od cerno i od cresco.

Créusa, ae, *f.* córka Kreonta króla Koryntu, żona Jazona; 2) córka Pryama, żona Eneasza; 3) miasto w Beocyi.

Cribrum, i, *n.* sito, przetak.

Crimen, inis, *n.* a) badanie sądowe, in cr vocare, oskarżyć, obwinić; in cr vocari, być obwiniętym, oskarżonym; b) oskarżenie, zarzut, auctor criminis, crimina adversariorum; hoc crimine absens proditoris damnatus est, (skutkiem tego oskarżenia); facere sibi albo afferre albo subire cr. (ściągać na siebie zarzut); dare alicui aliquid crimini (robić komu zarzut); esse crimini (być winną, być powodem do winy); hoc crimine compellari (z powodu tego zarzutu być powołanym do odpowiedzi, do usprawiedliwienia się); invidiae crimine accusari; **Patio crimine** est accusatus (obwinięto go, że wyspy Paros nie chciał zdobyć); cr. propulsare, defendere, diluere (zbijać, oddalać, usuwać zarzuty); eris crimine posteritatis (będziesz przedmiotem zarzutu dla potomności, potomność obwiniać cię będzie); propulsare crimem conjurationis; c) wszelkie przewinienie, przekroczenie, przestępstwo, fictis criminibus; hoc crimine argui; powód do złego, se causam clamat crimenque caputque malorum; crimina belli; przedmiot przewinienia, impressa signata crimina gemma.

- Criminatio**, **ōnis**, *ż.* obwinianie, oskarżanie, zarzucanie zbrodni.
- Criminor**, 1. obwinać o przestępstwo, oskarżać kogo, obmawiać, osławiać, potwarzać, aliquem apud aliquem; aliquem albo samo crim.; także criminari w znaczeniu bier.: być obwinionym; 2) zarzucać co, robić zarzuty, aliquid albo z 4 prz. i tryb. bezok.; aliquid apud aliquem.
- Criminōse**, *przysł.* z zarzutami, osławiając, potwarzając.
- Criminōsus**, a, um, pełen zarzutów, potwarzy, złośliwy, uszczypliwy, in aliquem albo alicui.
- Crimissus**, i, *m.* rzeka w Sycylii.
- Crinālis**, e, do włosów należący, nakształt włosów.
- Crinis**, is, *m.* włos; — przenoś. ogon komety, crinem argentea sidera ducunt
- Crinitus**, a, um, włosisty, długowłosy; — przenoś. stella cr., kometa; cr. galea triplici jubā, przyłbica z trzema kitami; 2) Crinitus, i, *m.* przezwisko cesarza Trajana.
- Crispisculcans**, tis, wężykowaty, wężykiem wijący się, fulmen
- Crispo**, 1. kędzierzawic; 2) wywijając, miotać, hastile manu.
- Crispus**, a, um, kędzierzawy; 2) Crispus, i, *m.* rzymskie przezwisko.
- Crista**, ae, *ż.* grzebiń albo czub u ptaków; kita u szyszaka.
- Cristatus**, a, um, czubaty, aves; mający kite, galea; Achilles.
- Crithōte**, es, *ż.* miasto na półwyspie Trackim
- Crūtios**, i, *m.* krytyk, wyrokujący o dziełach mianowicie piśmiennych.
- Crōceus**, i crocinus, a, um, szafranowy, mający kolor szafranu.
- Crocodilus**, i, *m.* krokodyl.
- Crocōta**, ae, *ż.* suknia kobiet od uroczyściłości koloru szafranowego.
- Crocum**, i, *n.* i crocus, i, *m.* szafrań; 2) kolor szafranowy; 3) Crocus, i, *m.* młodzieniec w krzew szafrań zamieniony.
- Croesus**, i, *m.* król Lidy; w ogóle bogacz.
- Crommyuacris**, idis, *ż.* przylądek na wyspie Cyprze
- Cromyon**, ōnis, *ż.* miasteczko w Megarydzie
- Crotōlum**, i, *n.* brzękadło, talerzyki, w które uderzając piasano.
- Croto** (Croton), ōnis, także Crotona ac, *ż.* miasto w Brucyum; stąd: a) Crotōniātes, ae, *m.* mieszkaniec Krotony; b) Crotoniensis, e, Krotonski z Krotony i Crotonienses, ium, *m.* Krotonczycy.
- Crotōpiādes**, ae, *m.* potomek Krotopa króla Argiwów, którego córka Psamathe była matką Linusa, stąd Linus Crotopiades.
- Cruciābilis**, e, pełen udręczeń, trapiący, okrutny
- Cruciābiliter**, *przysł.* okrutnie
- Cruciatmentum**, i, *n.* męczarnia udręczenie.
- Cruciātus**, us, *m.* męka, trapienie, summus, ostatnia kara, najśrodsza męka.
- Crucio**, 1. męczyć, trapić, dręczyć wiaś. i przenoś.
- Crudēlis**, e, ostry, sroowy, okrutny, homo, mulier; b) z okrucieństwem wykonany, okropny, sententia, poena, facinus, scelus, bellum, dominatio; c) dla okrucieństwa znienawidzony, nomen tyranni; d) gwałtowny, amor; e) żaloszny, finus.
- Crudēlitas** ātis, *ż.* srogosć, okrucieństwo, barbarzyństwo, nieludzkosć, erga nobiles, in supplicio.
- Crudēlīter**, *przysł.* okrutnie, nielitościwie; se gerere, bardzo mocno, gwałtownie, crudelius amare.
- Crudescio**, crudui, 3. jęczyć się, pogorszać się, ira, morbus. seditio.

- Cruditas**, *ātis*, *ż.* przeladowanie żołądka, niestrawność.
- Crūdus**, *a*, *um*, krwawy, pełen krwi, surowy, mestrawiony, nie-trawiający; o owocach: niedojrzały, poma, stąd o ludziach: za młody, niedojrzały, puella; świeży, zielony, niezwydły, palmes, stąd *senectus cruda*, czerstwa; nieobrobiony, solum; okrutny, straszny, dziki, pater, ensis, bellum.
- Cruente**, *przysł.* krwawo, okrutnie
- Cruento**, *i*, skrwawić, zakrwawić, manum, gladium; — przenoś *republican*.
- Cruentus**, *a*, *um*, krwawy, skrwawiony, poet. *gaudens Bellona cruentis* (rozlewem krwi); — przenoś czerwonny, myrta; okrutny, krwi chciwy, *hostis*, *ira*, *Achilles*; krwawy, nieszczęśny, *victoria*, *annus*.
- Crumēna**, *ae*, *ż.* worek na pieniądze; 2) pieniądze, *deficiente crumena*.
- Cruor**, *ōris*, *n*, krew ciekąca z ciała, *lupus avidus cruoris*; — przenoś. rozlew krwi, rzez, mordy, *parare se cruori humano*
- Crusa**, *crūris*, *n* zółta
- Crusta**, *ae*, *ż.* skorupka, skórka (na chlebie), powłoka, 2) paskorzeźba na naczyniach.
- Crustulum**, *i*, *n*, ciasteczko, łakocie, *hlandi doctores dant crustula pueris*.
- Crustum**, *i*, kawałek chleba, ciasta i t. p.
- Crustumēra**, *ae*, *ż.* albo *crustumerium*, *ii*, *n*, albo *Crustumerii*, *orum*, *m*, dawne miasto Sabinów; stąd: *a*) *Crustuminus*, *a*, *um*, *Krustumiński*, in *Crustuminum*, do *Krustumińskiej* okolicy, i *Crustumini*, *orum*, *m*, *Krustuminiowie*; *b*) *Crustumius*, *a*, *um*, *Krustumski*
- Crux**, *crūcis*, *ż.* krzyż, *aliquem in cruce[m] tollere*, albo *cruci* (in cruce[m], in cruce) *suffigere* albo *cruci affigere*, ukrzyżować; — przenoś. męczarnia, udręczenie, zmartwienie.
- Crystallinus**, *a*, *um*, kryształowy
- Crystallum**, *i*, *n* i, *crystalus*, *i*, *ż.* kryształ.
- Ctesiphon**, *ōntis*, *ż.* miasto nad Tygrem.
- Cubicularis**, *e*, *i* *cubicularius*, *a*, *um*, do pokoju należący; *recreo cubicularius*, *ii*, *m*, służący pokojowy.
- Cubiculum**, *i*, *m*, pokój, misnowicie sypialny.
- Cubile**, *is*, *n*, legowisko, łożo; poet. *solis Hesperium cubile*, zachód słońca; *avaritiae c*, widoczne ślady łakomstwa.
- Cubital**, *ālis*, *n*, poduszka dla podparcia rąk.
- Cubitālis**, *e*, tyczący się łokcia łokciowy.
- Cubito**, *i*, *legac*.
- Cubitus**, *i*, *n*, i *cubitus*, *i*, łokieć u ręki, łokieć miara.
- Cubo**, *cubui*, rzadko *cubavi*, *cubitum*, *i*, leżeć, in *lectica*; *argenteis lectis*; leżeć u stołu, *alicui saper* albo *infra aliquem* albo *samo cubare*; spać, *sub*, in *lecto* albo *samo cubare*; *cubitus* *tra*, iść spać; leżeć, być chorym, *pueri menses jam quinque cubant*, poet. mieszkać, bawić gdzie; — przenoś. zniżać się, opadać, *viadac*, *Usticae subantis*; *unda freti cubat*.
- Cubus**, *i*, *m*, kostka; szescian liczebny, iloczyn z liczby wziętej trzy razy za zynnik.
- Cuculus**, albo *cuculus*, *i*, *m*, kukulka; także wyraz nagany, obelgi: leniwy, głupi.
- Cucūmis**, *is*, albo *ēris*, *m*, ogórek
- Cucurbita**, *ae*, *i* dynia 2) banka de stawiania na cieło

- Cuda**, *cudj*, *cusum* 3. *kuć*, *tluc*; przysłowie: *isthaec, in me cudetur faba, na maie się skrupi*; ja za to odpokutuje; *cudere nummos, argentum*, wybijać pieniądze.
- Culcitrinodi**, jakikolwiek sposobem, bądź co bądź, *c. es*; *c. sunt*.
- Cujas**, *atis*, skąd rodem.
- Cujus**, *a, um*; 1) *zaim. pył.* czyj, do kogo należący, *cujum pecus, cuja res sit*; 3) *wzgl.* czyj, którego, *ne is redimeret, cuja res esset.* [ju]
- Cujuscemodi**, jakiegobądź rodzaju.
- Cujusdamodi**, albo *cujusdamodi*, pewnego rodzaju, jakis
- Cujusmodi**, albo *cujusmodi*, jakiego rodzaju? jakich własności?
- Cujusquemodi**, albo *cujusquemodi*, każdego rodzaju, wszelaki.
- Culcita**, *ae, ź.* poduszka, materacyk
- Culeus**, albo *culleus, i, m.* miech skórzanu.
- Culex**, *icis, m.* komar.
- Culina**, *ae, ź.* kuchnia; 2) potrawa.
- Culleus**, patrz *culeus*.
- Culmen**, *inis, n.* wierzch, szczyt, wierzchołek czego, *Alpium; aedis, tecti*; także dach, *erado ad fastigia summi culminis; lodyga, źdźbło*; —przenoś. szczyt, wyniosłość, wysoki stopień, *dignitatis, fortunae*.
- Culmus**, *i, m.* źdźbło
- Culpa**, *ae, ź.* wina, wykroczenie, przewinienie; *culpā meā, z mojej winy; vacare culpa*, być wolnym od winy; *a culpa abesse*, być dalekim; *eximere aliquem ex c., liberare c.*, uwolnić od winy; *c. in aliquem conferre*, zwałić na kogo winę; *culpam in se admittere*, ściągnąć na siebie winę.
- Culpatus**, *a, um*, naganny
- Culpo**, 1. ganić, przyganiać, *condimenta, versus duos*; 2) obwinić, winę na co albo na kogo składać, *coeli intemperiem*.
- Culte**, *przysł.* ozdobnie, pięknie.
- Cultellus**, *i, m.* nożyk.
- Culter**, *tri, m.* nóż, przysłowie: *me sub cultro linquit*, opuszcza mię w złym razie
- Cultio**, *onis, ź.* uprawa, agri.
- Cultor**, *oris, m.* pilnujący, dogładowający czego, zajmujący się czem. *agri, terrae, vitis, pecoris*; *c. virentis agelli*; mieszkaniec, *collis ejus*; nauczyciel, kształciciel, *juvenum*; —przenoś. czciciel, *deorum*; przyjaciel, miłośnik, *veritatis*.
- Cultrix**, *icis, ź.* dogładowająca, pilnująca czego. mieszkanka, obywatelka; —przenoś. czcicielka, *deorum*.
- Cultura**, *ae, ź.* uprawa, pilnowanie, dogładowanie czego, *agri, vitis*; —przenoś. kształcenie, *c. animi*, albo samo *cultura*; cześć, uszanowanie, *potentis amici*.
- Cultus**, *a, um*, uprawiony, sprawny, *reeczow. culta, oram, n.* uprawne pola, niwy; przenoś. ozdobny, strojny, ukształcony, *ingenia cultiora*.
- Cultus**, *us, m.* uprawa, zajmowanie się czem, *agrorum; humanus; corporis*; stąd w odniesieniu do życia: urządzenie, sposób życia, wykształcenie, okrzesaanie, *quotidianus, modicus, domesticus, liberalis i t. p.* w połączeniu z *victus, vestitus, humanitas; eundem cultum, eundem victum esse; cultum vestitumque mutavit; a cultu et humanitate Provinciae longissime absunt; mianowicie pod względem ubioru, ozdoby, przepychu, okazałości, świetności, wytworności w urządzeniu domu, regius, amoenior, i t. p. c. triumphi*; —przenoś. *a) ukształcenie, wychowanie, c. animi, ingenii, albo samo cultus; b) cześć, oddawanie czei, aliaci cultum tribuere; cultas deorum*

Culullus, i, m. naczynie do picia, pułar.

Cum, spoj. patrz quum.

Cum, przym. z przyp. 6 osoby albo rzeczy; 1) z którą kto, albo co zostaje w związku, z, wespół z, Ardeam cum ipso rege oppugnabat; fulmine ictus cum domo sua arsit; capti sunt cum civitate simul Brundisini; eam quoque urbem cum regis fratre cepit i t. p. w szczegół.: a) w związku przyjaznym: est mihi cum aliquo aliquid, albo nihil, mam z kim stosunki albo nie mam nic wspólnego; quid mihi cum re? co mnie to obchodzi?; stąd należeć do czyjego stronnictwa, consentire, facere cum aliquo; b) w stosunkach nieprzyjaznych, z, przeciw, bellum gerere, pugnare, dimicare, controversiam habere i t. p. cum aliquo; queri cum aliquo, użalać się na łogo przed kim; dissidere cum aliquo; 2) która komu albo czemu towarzyszy, jest w orszaku, w połączeniu razem; a) o osobach: z, cum uxore et liberis suis fugit; privatus cum uxore consensit; cum consule sequi; Demosthenes cum ceteris sunt expulsi; negaretis hoc mihi cum diis (t. j. mihi et diis), i tak często u poet.; b) o osobach i rzeczach: z, razem z, licząc w to, Roma habuit milia civium Romanorum cum his, qui in agris erant; Ponticum mare in circuitu cum Bosporo; c) o rzeczach: z, w, opatrzony w co, okryty czém, homo cum sica inventus, cum telo esse; sedere cum tunica; esse cum imperio; cum honore dictatoris ad id bellum profectus est; cum ingenti gloria Romam redire, venire, regredi i t. p. W odniesieniu do czasu: a, z, przy, tuż po, cum prima luce; c. primo sole cum his

Słownik łac.-polski.

(verbis) po tych słowach, albo to mówiąc; b) o współczesnych działaniach i skutkach. z, nie bez, cum voluptate audire; c. cruciatus magno necare, magno cum periculo; magna cum offensione, cum gravi calamitate i t. p., słomaczy się przysłówkowo cum bona gratia, łaskawie; cum gloria, chlubnie, chwalebnie; c. cura, starannie, troskliwie; cum silentio, pokryjomu, skrycie; cum eo, z tym, albo pod tym warunkiem, z nast ut, albo quod; 3) która w czém udział bierze, albo wspólnie w czém działa, a mianowicie: a) przez przymierze z, wespół, societatem habere cum aliquo; cum aliquo bellum gerere, bellum reparare; b) pod dozorem, zwierzchnictwem, kierunkiem; z, pod, legiones, quas cum Titurio amiserat; Marcellus cum parva manu equitum dimicavit; c) przy pomocy z, przy, c. beneficio vestro; cum diis bene juvantibus. Kładzie się po zaim. osob. mecum, tecum, secum, nobiscum, także po wzgl. quo cum i quocum, quicum, quibuscum.

Cumae, arum, ż. miasto w Kampanii; stąd: a) Cumaes, a, um, Kumejski, Sibylla c.; carmen c., proroctwo Sybilli; i Cumaes in anno vivant (tak długo jak Sybilla); b) Cumanus, a, um, Kumański, Aqueae C., kąpiele, później Bajae nazwane; stąd Cumani, orum, m. Kumanowie; Cumanum i, n. posiadłość wiejska Cyclerona niedaleko Kumy

Cumounque, wtedy gdy, wtenczas kiedy

Cumera, ae, z. beczka, skrzynia do chowania zboża

Cuminum, i, n. kminek.

Cum primis, przysł. szczególniej o soblwie, nadewszystko.

Cumque, i **cunque**, wyraz przyrastający, tłumaczy się przez: kolwiek, quicunque, ktokolwiek.

Cumulāte, *przysł.* obficie, hojnie, sownie, spełna.

Cumulātus, a, um, nagromadzony, zwiększony; napełniony, doskonały, poet. veniam cumulatam remittere (t. j. cumulate).

Cumulō, 1. nagromadzać, piętrzyć, stępować, sabałować, arenas, nivem, aurum argentumque; arma in ingentem acervum; struem saxorum super alia; także: res saeculi in unum diem; b) pomnażać, powiększać, skupiać, aliud super aliud familiae funus; aes alienum usuris; — przenoś. alio scelere hoc scelus; eloquentia bellicam gloriam, invidiam i t. p.; c) wysoko pokryć, napełnić, obsypać, zlewać na kogo, cumulatius locus strage semiruti muri; altaria donis; cumulant altos fervida musta lacus; — przenoś. cumulari maximo gaudio, voluptatibus, omni laude, duplici dedecore, i t. p., ad cumulandum gaudium, na domiar, dla uwieńczenia radości.

Cumulūs, i, m. kupa, gromada, zbiór, saxorum, arenae, armorum, sarcinarum, hostium coacervatorum; aquarum, wezbranie; cumulo ferri, insequi; cumulis, gromadnie, hurmem; — przenoś. dodatek, nadmiar, powiększenie, dierum, mercedis, commendationis; accedit cumulus ad aliquid albo alicui rei; in cumulum accedere.

Cunābūla, ōrum, n. kolebka, a cunabulis, od kolebki, niemowlęctwa; miejsce urodzenia, początek, Jovis, urbis, gentis nostrae; 2) siedlisko pszczół, apes sese in cunabula condunt.

Cunae, arum, kolebka, stąd począ-

tek życia, primae cunae; 2) galezdzo zwierząt.

Cunctābundus, a, um, wahający się, ociągający się.

Cunctans, tis, ociągający się, powolny; glebae cunctantes, ziemia twarda, trudna do uprawy.

Cunctanter, *przysł.* ociągając się, zwlekając, leniwo.

Cunctātio, ōnis, f. odwołka, ociąganie się, namysł, wahanie się.

Cunctātor, ōris, m. ociągający się, zwłóczyciel; rozważny; stąd Cunctator jako przydomek Kw. Fabiusza Maksyma.

Cunctor, 1. zwlekać, ociągać się, namyslać się, wahać się, gressus; profiteri; ail cunctatus.

Cunctus, a, um, cały, ogółem wzięty, wszystek, w lic. poj. z imieniami zbiorowymi, populus, civitas; w lic. m. wszyscy, homines, oppida; także: prz. 2. cuncti hominum; sancta terrarum.

Cuneātim, *przysł.* w klin, klinowato.

Cuneātus, a, um, mający postać

Cuneo, 1. klinowato zakonczać.

Cuneolus, i, m. klinek.

Cuneus, i, m. klin, w lic. mn. cunei, kliny, które służyły do spojenia i podtrzymania pokładów dolnej części okrętu, jamque cunei labant; 2) szyk wojska nakształt klina ustawiony; cuneum facere, dare; 3) ławy w teatrze dla widzów, ut vero cuneis notuit res omnibus.

Cunicūlus, i, m. podkop, mina, w znac. właśc. i przenoś.

Cunnus, i, nierządnicza.

Cūpa, ae, f. kadź, beczka.

Cupēdia, ae, f. chęć do przysmaczków, lakotliwość.

Cupide, *przysł.* chciwie, lakomo, namiętnie, gorące, appetere agros; elaborare

Cupidinēus, a, um, do Kupidyna należący.

Cupiditas, ātis, Ź. chęć, żądza, zapal, ad venandum, c. cibi, apetyt; bellandi; c. pecuniae albo samo cupiditas, chęć zbiorów; c. muliebris, próżność; w licz. mn. namiętności, cupiditates coercere, explere; cupiditatibus imperare.

Cupido, inis, Ź. także m. chęć, chciwość, żądza, urbis condendae, także z tr. bez. c. proloqui; 2) bożek miłości, syn Wenery, w tém znaczeniu także w licz. mn. mater saeva Cupidinum.

Cupidus, a, um, chciwy, pragnący, literarum; przychylny, życzliwy, nostri cup.; in perspicienda cognoscendaque natura; c. attingere; stronniczy, testis, iudex; — przenoś. c. manus, życzliwa.

Cupiens, tis, pragnący, żądający, alicujus.

Cupio cupivi, albo cupit, cupitum, 3. pragnąć, żądać, chcieć, życzyć, aliquid albo aliquid; zwykle z tr. bez. także ze spój. ut, cupere alicui, życzyć komu dobrze, być przyjacielem; cupio omnia, quae vis, życzę ci jak najlepiej.

Cupressētum, i, n. lasak cyprysowy.

Cupressus, a, um, cyprysowy, z cyprysu.

Cupressifer, a, um, rodzący cyprysy.

Cupressus, i, Ź. cyprys, w licz. mn. także: cyparissi coniferae; i w licz. poj. Cyparissus, i, m. młodzieniec w cyprys przemieniony; 2) rzeczy z cyprysu zrobiona.

Cuprum, i, n. miedź.

Cur, przysł. dla czego, czemu, z jakiej przyczyny, względ. i pytaj.

Cura, ae, Ź. staranie, troskliwość, usilność, zajmowanie się czém,

res curae est alicui, ma o tém staranie, baczny jest na to, dba o to, ma to na pieczy; curae est alicui de aliqua re; curae (sibi) habere aliquid, albo aliquidem; b) zajmowanie się sprawami publicznymi, rerum publicarum; 3) leczenie, przynoszenie ulgi, aquae, Joloris; poet. o tym, który kolo czego troskliwie chodzi, stąd w rodz. m. curam praetorii unum; także o piśmie starannie wypracowanym, 2) troska, kłopot, frasunek, niespokojność, obawa, hoc affert mihi curam, cura absumi, confici, curam levare; non sine cura; stąd przenoś. osoba albo przedmiot mocno zajmujący, tua cara Lycoris, palumbes tua cura.

Curatio, ōnis, Ź. staranie, chodzenie kolo czego, sprawowanie urzędu; b) leczenie, morborum, curationem adhibere morbis.

Curator, ōris, m. dozorca; urzędnik, opiekun (małoletniego aż do 25 roku).

Curātus, a, um, pielęgnowany, dogładany.

Curculio, ōnis, m. wolek, robak. Cures, ium, Ź. miasto Sabinów; poet.: mieszkańcy miasta Cures; stąd Curenensis, e, Kurenski.

Curētes, um, m. dawni kapłani Jowisza na wyspie Krete; stąd Cureticus, a, um, Kuretycki albo Kretenski i Curetis, idis, Ź. niewiasta Kretenska.

Curia, ae, Ź. Kurya, jedna z trzydziestu części, na które Romulus lud Rzymski podzielił; stąd miejsce ich zebrania nazywało się Curia; b) c. Hostilia, Julia, gmach na obrady senatu przeznaczony, curia pauperibus clausa est; curiam alicui dare, dać posłuchanie w senacie; dies curiae, w ogóle dzień, w którym ważne się obra-

dy odbywały; c) curia Saliorum, miejsce zebrania kapłanów Marsa zwanych Salii; d) miejsce obrad w Syrakuzie, Salaminie i t. d.

Curiâlis, e, należący do Kuryi.

Curianus, a, um, patrz Curius.

Curiâtim, przysł. podług kuryi.

Curiatii, órum, m. Kuryacy sze z Albańskiego rodu.

Curiatius, a, um, tyżący się kuryi, comitia, zebrania, na których lud na kurye podzielony głosował; lex, prawo na tém zebraniu uchwalone.

Cûrio, ónis, m. przełożony nad kuryą, kapłan, który obrzędy religijne w należącej do siebie kuryi wykonywał; c. maximus, przełożony nad wszystkimi trzydziestą kuryami pod względem obrzędów religijnych.

Curio, ónis, m. praezwyisko rodu Scribonia.

Curióse, przysł. starannie, ciekawie
Curiósiteas, átis, ciekawość, staranność w dowiedzeniu się.

Curiosolítæ, arum, m. lud w Galii lugduńskieój.

Curiosûs, a, um, troskliwy, staranny, in aliqua re; ad investigandum, badawczy, ciekawy.

Curis, is, ż. pocisk.

Curius, a, um, nazwisko rodu rzymskiego, z którego M. Curius Dentatus najwięcej jest znany z powodu umiarkowania i powściągliwości; stąd Curius imię pospolite, człowiek powściągliwy, qui Curius simulant et Bacchanalia vivunt; przysłowie o udawanej skromności, umiarkowaniu; Curianus, a, um, Kuryański, do Kuryusza odnoszący się.

Juro, 1. starać się, mieć o czém staranie, troskać się o co, zajmować się czém; sprawować, aliquem albo aliquid, exercitum transpor-

tandum ravibus (starać się zarządzić, aby było przewiezione); muros reficiendos curare (kazać naprawić); nec docti legere curarent; non curo rem, nie dbam; ze spoj. ut, albo ne, albo samym trybem łącz.; także: de aliqua re, myśleć o czém; 2) rządzić, zarządzać, dowodzić, provinciis: in dextra et in sinistra parte curare jubet, na prawém i lewém skrzydle dowodzić; 3) leczyc, goić, pielęgnować, vulnera, morbos, adolescentes; 4) corpus exanimu cura-re, balsamować; 5) załatwiać kupno, sprawiac, alicui signa; zajmować się wyplatą, placić, pecuniam pro eo frumento legatis; quibus nominibus pecuniam Romae curari oporteret; me cui jussisset curaturum (zapłać, komuby polecił).

Curricûlum, i, n. bieg, bieganie, gonitwa, wyścigi; 2) miejsce gonitwy, plac wyścigów, zawód, szranki, wiaś. i przenoś. 3) powóz lekki.

Curro, cûcurri, cursum, 3. biedz, z przyim. ad, in, per, trans i 4 przyp.; exercebatur plurimum currendo et luctando; stadium, aequor, jechać, biedz, płynąć przez-; curritur ad praetorium; przysłowie: currentem incitare (pobudzać do działania tego, który już jest czynnym); o przedmiotach nieżywotnych: currente rotâ; amnes currunt in aequora, ad dextram partem, per ultima Indiae; classis currit iter tutum; rubor per ora cucurrit, rumieniec na twarzy wystąpił; tremor per ossa (dreszcz przejął); aetas currit; eosdem currus c. (takież same środki przedsiębrać).

Currus, us, m. wóz, poet: currum lavare aequore (o wozie słonecz-

- aym; wóz tryumfalny, tryumf; konie w powozie, currus infrenare.
- Cursim**, przysł. biegiem, szybko, w skok.
- Cursito**, 1. biegać tu i owdzie, także na wyścigach: ubiegać się, cum aliquo.
- Curso**, 1. biegać.
- Cursor**, óris, *m.* biegacz, goniec, posłaniec; zawodnik na igrzyskach; 2) **Cursor**, przewisko L. Papi-ryusza.
- Cursus**, us, *m.* bieg, pochód, podróż, omnium cursus est ad eos; inhibere cursum; cursu, śpieszenie, w szybkim biegu, magno cursu, z wielkim pośpiechem; cursu effuso, w największym pędzie; quam lub quanto maximo cursu poterat, jak mógł najspieszniej; stąd: podróż, mihi cursus in Graciam per provinciam tuam, in Epirum brevis cursus; o rzeczach: stellarum, navium, lunae, c. absconditus, segnior (o rzecze); — przenoś. bieg, kierunek, ciąg, rerum; temporum, vitae; vocis per omnes sonos, in cursu esse (być w biegu, w zawodzie); in eodem cursu esse (być w tém samym położeniu). Stąd 1) jazda, żegluga, cursum direxit, quo tendebat; cursum tenere (nie zbaczać); cursum transmittere (przejechać, przeprawić się); cursu excuti (być spędzonym z drogi, np. nawałnością morską); alium cursum petere; cursum expectare (czekać na wiatr pomyślny); 2) jazda na koniu, cursum aequestrem ducere (o gonitwach); c. deformis; c) lot, latanie, cursum per auras dirigere (o gołębiach).
- Curtius**, a, nazwisko rzymskiego rodu; C. lacus, jezioro.
- Curto**, 1. obcinać, skłacać.
- Curta**, a, um, obcięty, kusy, niedostateczny, obrzezany, własn. i przenoś.
- Curulis**, e, do wozu albo do jazdy należący; sella curulis, krzesło ozdobione słoniową kością, którego najprzód królowie, a później wyżsi urzędnicy: dyktator, konsul, pretor i edyl zwany curulis, używali; poet c. ebur.
- Curvamen**, inis, *n.* zakrzywienie, zgięcie.
- Curvatura**, ae, *z* zakrzywienie, zgięcie, obwód.
- Curvo**, 1. zakrzywiać, nagiąć, brachia, arcum (napiąć); se curvare (o gałązkach); se in cornua (o księżycu); w znac. bier. curvari in montis speciem, albo faciem (podnosić się); curvatus, skrzywiony, zagięty, krzywy, gladius; amnis flexibus c.; jugum sinu c.; — przenoś. nakłaniać, लागodzić
- Curvus**, a, um, krzywy, zgięty, falx, cornu, unguis, tibia, flumen, arator, litora, senecta; mare albo aequor (piętrzące się, wzburzone); — przenoś. curvo dignoscere rectum (proste od krzywego, czyli dobre od złego).
- Cuspis**, idis, *z*. ostrze, kolec, za dło; stąd: a) pociśk, oszczep; 2) trójząb Neptuna.
- Custodia**, ae, *z*. straż, c. canum (czuwanie psów); c. corporis (straż przyboczna, opieka, czuwanie nad-), stąd. a) miejsce straży, stanowisko, placówka, in hac custodia collocati sumus; 2) żołnierze straży trzymający, zwykle w licz. mn. custodias disponere; 2) pilnowanie, dozór, chowanie, libera, areszt domowy; alicui custodiam alicujus tradere; — przenoś. (eloquentiam) septam liberali custodia; stąd często: więzienie, publica; in custo-

diam dare, tradere, conjicere; eadem c. tenere; e custodia educere, emittere, eripere.

Custodio, 4. strzedz, pilnować, templum, portam, corpus domumque, maritimarum oram duabus navibus longis; provinciam; aliquid ab aliquo; se c., mieć się na baczności, wystrzegać się, pilnować się; — przenoś. aliquid memoria, zachować w pamięci; dicta literis, napisać dla zachowania; 2) schować, zatrzymać, librum; zatrzymać w więzieniu, aliquem in vinculis; aliquem; aliquem alicui custodiendum tradere.

Custos, ódis, m. i ż. stróż, dozorca, obrońca, alicujus lub alicujus rei; custos corporis, albo custodes corporis; straż przyboczna; także: c. impedimentorum, urbis, załoga; praefectus custodum, przełożony nad strażą; juvenis custode remoto, młodzieniec po odaleniu przewodnika; — przenoś. c. telorum, koczan, sajdak; c. turris acerra; sapientia c. et procuratrix totius hominis.

Cutis, is, ż. skóra człowieka i zwierząt, przysłowie: cutim curare, dbać o swoje wygodę, pieścić się.

Cyāne, es, ż. źródło przy Syrakuzach; nimfa przemieniona w źródło.

Cyāneo, es, ż. córka Meandra.

Cyāneae, arum, ż. dwie wyspy skaliste na bosporze Trackim, dawniej Symplegades zwane.

Cyāthum, i, m. kielich, ad cyathum statui, posługiwać w nalewaniu wina; 2) miara stanowiąca dwunastą część miary zwaną sextarius.

Cybaeus, a, um, wypukły, pękaty, navis c. albo samo cybaea, statek przewozowy, kupiecki.

Cybāle, albo Cybēbē, es, albo ae, ż. bogini Frygijska, u Rzymian

Ops, której kapłani nazywani są Galli; stąd Cybelēus, a, um, do Cybeli należący; 2) góra we Frygii Cýbistra, órum, n. miasto w Kataonii u stóp góry Taurus.

Cycloas, ádis, ż. Cyklada, zwykle w licz. mn. Cyclades, Cyklady. gromada wysp na morzu Egejskim.

Cyclicus, a, um, kolisty; scriptor cyclicus, poeta, który opiewał wypadki od początku świata aż do Telegona syna Ulisses.

Cyclops, ópis, m. Cyklop, w licz. mn. Cyclopes, Cyklopowie, bajeczny, jednooki, olbrzymi lud Sycylii; ponieważ mieszkali przy górze Etnie, stąd powstała wieść bajeczna, że pomagali Wulkanowi w kuciu piorunów dla Jowisza; Cyclopius, a, um, do Cyklopa należący.

Cygn-, patrz Cygn-

Cyānos, albo -us, i, m. rzeka w Cylicyi.

Cydon, ónis, i Cydonia, ae, ż. miasto na wyspie Krecie.

Cydon, onis, m. Cydończyk, mieszkaniec miasta Cydonii; stąd: a) Cydoniātae, arum, m. Cydoniaci; b) Cydonius i Cydonūs, a, um, Cydoński, w ogóle: Kretański.

Cygnūsus, a, um, do Cygnusa syna Hyryi należący.

Cygnūs, a, um, łabędź.

Cygnus, i, m. łabędź, starożytni mniemali, że miał pięknie śpiewać, quidenim hirundo contendat cygnis; stąd brano wyraz cygnus za poetę: c. Dircaeus (o Pindarze); 2) Cygnus w łabędzia przemieniony; e) król Liguryi, syn Stenela; b) syn Neptuna, ojciec Tenesa.

Cylindrus, i, m. walec, walek, w szczegól. walek do równania ziemi.

Cylléne, es, i ae, ż. góra w Peloponezie, miejsce urodzenia Merku-

- rego; stąd: a) Cyllenius i Cylle-néus, a, um, Cylleński, szczegó-l. tyczący się Merkurego; b) Cylle-nis, idis, ż. Cylleńska, pocho-dząca od Merkurego; 2) miasto w Elidzie.
- Cylónius**, a, um, wyczący się Cy-lona Atenczyka, C. scelus, na stronnikach Cylona popełnione za-bójstwo, interfectio sociorum Cy-lonis supplicum ad aram ab Athe-niensibus facta.
- Cymaeus**, a, um, patrz Cyme.
- Cymba**, ae, i. łódź, czółno.
- Cymbalum**, i, n. narzędzie mu-zyczne, złożone z dwóch metalo-wych 'alerzy, używane mianowicie podczas uroczystości Cybeli, gatunek brzękadła, zwykle w licz. mn. cymbala, orum.
- Cymbium**, ii, n. naczynie do picia w kształcie czółenka.
- Cyme**, es, ż. miasto w Elidzie; stąd Cymaeus, a, um, z Cymy, Cy-mejski, i Cymaei, orum, m. Cy-mejczycy.
- Cynētica**, orum, n. poemat o myślistwie.
- Cynicus**, i, m. cynik, filozof sek-ty cyników; *przym.* cynicus, a, um, cynicki.
- Cynocēphalus**, i, m. mający psią głowę, Anubis bógyszcze Egipcyan, przedstawiane w postaci człowieka z psią głową.
- Cynōsarges**, is, n. gimnazjum, miejsce ćwiczeń przy Atenach ze świątynią Herkulesa.
- Cynosephālae**, arum, ż. dwa wzgórze przy Skotusie w Tessalii.
- Cynosūra**, ae, niedzwiadek, gwiaz-dozbiór na północy; stąd Cyno-suris, idis, ż. do Cynozury na-leżąca.
- Cynosūrae**, arum, ż. przylądek w Attyce.
- Cynthus** i, m. góra na wyspie Delos, mie-sce urodzenia Apolli-na i Dyany; stąd Cynthius, a, um, Cyntyjski, t. j. Apollo i Dya-na, i Cynthia, nazwisko dziew-czyny.
- Cynus**, i, ż. przylądek i miasto portowe w Lokrach Opuntskich.
- Cyprus**, albo -os, i, ż. wyspa na morzu Śródziemném, główne miej-sce czci Wenery; stąd Cyprius, i Cypriacus, a, um, Cypryjski; C. aes, albo cyprium, ii, n. miedź, *szczow.* Cyprii, orum, m. Cy-pryjczycy.
- Cyrea**, patrz Cyrus.
- Cyrēnē**, es, i Cyrenae, arum, ż. główne miasto Cyrenaiki w Libii, założone przez Battusa z Thery; stąd Cyrenāicus, i Cyrenaeus, a, um, Cyrenejski, Cyrenaica phi-losophia, szkoła filozofów przez Arystypa z Cyreny założona, któ-rego zwolennicy nazywali się Cy-renaiici i Cyrenaei; także: Cyrenaei, orum, m. mieszkańcy Cyreny; b) Cyrenensis, e, Cyreneński i Cyrenenses, ium, m. Cyrenenso-wie; 2) Cyrene, es, ż. córka Hypseusza, syna Peneja, matka Arysteusza.
- Cyrrnos**, i, ż. wyspa Korsyka; stąd Cyrnēus, a, um, Cyrnejski, Kor-sykański.
- Cyrtaei**, i Cyrtii, orum, m. lud w Persyi i Medyi.
- Cyrus**, i, m. nazwisko królów Per-skich; 2) nazwisko architekta, któ-ry żył za czasów Cycerona; stąd Cyrēa, orum, n. budowle przez Cyrusa wzniesione.
- Cyssus**, untis, ż. port Erytrei w Jonii.
- Cythéra**, ōrum, n. wyspa na mo-rzu Egiejskiém, sławna czcią We-nery; stąd: a) Cytheriacus, a, um, do Cytery należący; poet Wene-rze poświęconu. myrtus; b) Cy-

Cythera, ae, f. i **Cytheris**, idis, i. Cyterejska, przydomek Wenerę; **Cytherias**, adis, f. Wenerze poświęcona, columbae; *rzeczow.* **Cythereia**, ae, f. przydomek Wenerę **Cytisus**, i, m. i z cytisu, i, n. szodzieniec, roślina. **Cytórus**, i, m. góra w Paflagonii, obfitująca w bukszpan: stąd Cy-

toriacus, e, q. um. **Cytoriacus**, należący do góry Cytorag: pecten bukszpanowy.

Cyzicus, albo -os, s, z i **Cyzic**, m, i, n. wyspa i miasto Propontydy: stąd **Cyzicenus**, a, um, z **Cyziku**, **Cyzyceński**; **Diomedon Cyzicenus**; *pugna C.*; *rzeczow.* **Cyziceni**, orum, m, **Cyzycenowia**

D.

D = **Decimus**; jako znak liczby: 900: a d. = ante diem.

Daci, orum, m. mieszkańcy krajny zwanej Dacia, ae, f. t. j. Węgrzy na wschód Cisy. **Siedmiogrod**, **Bukowina**, **Moldawia** i **Woloszczyna** **Dactylicus**, a, um. daktylowy, złożony z daktyłów.

Dactylus, i, m. miara wiersza,

Daedala, orum, n. miejsce obronne w Karyi; 2) krajna Indyi z tej strony **Gangem**.

Daedalus, i, m. sławny architekt grecki, za czasów **Tezeusza** i **Minosa**, który wybudował **Labirynt** na wyspie **Krecie**: stąd: a) **Daedalus**, Dedalejski; b) **Daedalus**, a, um, dowcipny, przemysłowy, sztuczny, signa.

Dahae, arum, n. lud **Scytyjski** nad morzem **Kaspijskim**.

Dalmatae, arum, **Dalmatowie**, mieszkańcy krajny zwanej **Dalmatia**, ae, f. przy brzegu wschodnim morza **Adryatyckiego**: stąd **Dalmaticus**, a, um, **Dalmacki**.

Dama, ae, f. daniel, koza dzika.

Damascus, albo -os, i, główne miasto **Celezryji**.

Damnatio, onis, f. skazanie, poręczenie, reorum, ambitus.

Damnatorius, a, um, potępiający

Damnatus, a, um, potępiony, skazany: odrzucony.

Damno, i, potępiać, obwiniać, skazać, ipsique damnati sunt: quibus publice damnati tradi solent; hoc iudicio damnatur, aliquem nomine sceleris: damnatus ob causam; zwykle z przyp. 2 albo 6 **przewinienia** i **kary**, **crimine**; **caelis**; **ambitus**; **peculatus**; **damni** pari decem milibus acriis ab aliquo. — **Przenoś.** 1) skazać, ukarać czem, aliquem longi laboris; lumina nocte; a stąd: a) kogo do czego zobowiązać, aliquem voti albo voto, do uszczerzenia się zofliu albo obietnicy po spełnieniu życzenia: stąd nunc demum se voti esse damnatum (teraz dopiero osiągnął to, czego pragnął); tak że z tr. bez; b) przeproczać, poświęcać na co, caput Orco; quem damnat labor; 2) odrzucać, ganieć, nie chcieć, libros, consilium, moras, sacrificia, spem salutis; fidei alicujus (nieufać).

Damnose, przysł. szkodliwie, okłócić, pić nad miarę.

Damnösus, a, um, szkodliwy, szkodę przynoszący.

Dammum, i, n. kara pieniężna w ogóle: uszczerbek, szkoda, strata, przegrana: **damna aleatoria**. f

sarcinarum; damno duarum cohortium (ze strata); d. lunae (ubywanie księżycy); d. contrahere, accipere. facere, ferre, pati (ponieść); u poet.: nieszcześnie, strata drogich osób, aliena damna non valent levare luctum; damna mei generis.

Dāmon, ōnis, m. sławny przyjaciel Fintyasa (Phintias); 2) muzyk grecki z Aten.

Danaē, ēs, ż. córka Akryzysza, matka Perseusza; stąd Danaōjus, a, um. Danaejski.

Danaus, i, m. syn Bachusa, brat Egiptu, ojciec pięćdziesięciu córek, założyciel Argos; stąd Danaus, a, um, argiwski, grecki; i Danaī, orum, m. Argiwowie, Grecy.

Danubius, ii, m. Dunaj.

Daphne, ēs, ż. córka Peneja bożka rzecznege w laurowe drzewo przemieniona; 2) miasteczko w Syryi przy Antyochii; stąd Daphnenses, ium, m. Dafneńczycy

Daphnis, idis, m. syn Merkurego, pasterz w Sycylii, uczeń Pana, wzór pasterzy.

Dape, dāpis, ż. uczta ofiarna, potrawy bogom zastawione; w ogóle: potrawa, biesiada.

Dardāni, orum, m. Dardanowie mieszkańcy krainy zwanj Dardania, ae, ż. w Mezji Wyszj.

Dardānus, i, m. syn Jowisza i Elektry, naczelnik szczepu królów Trojańskich, a stąd także pochodzących od Eneasza Rzymian. Stąd: a) Dardanīdes, ae, m. potomek Dardana, Trojańczyk, także *przym.*: pastores Dardanidae (Trojańscy); b) Dardānis, idis, ż. pochodząca od Dardana (o Kreuzie); w ogóle: Trojanka; c) Dardānius, a, um, Dardański, w ogóle: Trojański; rzecz Dardania,

ae, ż. miasto przy Hellesponcie; poet. o Troi; d) Dardanus, a, um, Dardanski, w ogóle: Trojański.

Dareus i Darius, i, m. nazwisko kilku królów Perskich.

Dāto, ōnis, ż. danie; 2) prawo dania, albo darowania.

Dator, ōris, m. dawca, laetitiae, Bacchus.

Daulis, idis, ż. miasto w Focydzie; stąd: a) Daulius, a, um, Daulijski; b) Daulias, ādis, ż. należąca do Daulidy, Dauliades puellae, Progne i Filomela.

Daunus, i, m. król Apulii Daunijskiej, ojciec Turnusa, króla Rutulów, teść Dyomedesa; stąd: a) Daunius, a, um, Daunijski; w ogóle: Rzymski b) Daunias, ādis, kraina Daunia, w ogóle: Apulia.

De, przym. z przyp. 6. przedmiotu, od którego się coś oddziela, oddacza albo oddala; I) w przestrzeni, z, od, de digito annulum detrahere; de provincia aliquem detulere; de foro; de parte agri decedere; de finibus suis exire, de templo elatus est, de civitate aliquem ejicere; de scripto dicere; de Assyria revocavit exercitus; de Perside victor rediens: nihil de insidiis agere; szczegól. przy wyobrażeniach odbierania, nabywania jak np. capere, sumere, petere, emere, mercari, quaerere; w kierunku z wyższego miejsca na niższe: z, praecipitari de saxo; se de superiore parte aedum dejicere; de vehiculo dicere; de sella ac tribunali pronunciare; także: pendere de collo (na szyi); de clunibus pinnas habere; — przenoś. a) w ogóle: de diutina contentione destiterunt (zaniechali długiego sporu); de eo sumptum est supplicium (został ukarany); b) przy

oznaczeniu przedmiotu, z którego się co robi: z, verno de flore corom; de templo carcerem fieri; captivum de rege facere; de meo, de tuo, de suo (z mojego, twojego, swojego majątku); de eodem oleo et opera exarare aliquid; c) przy oznaczeniu pochodzenia: z, po, copo de via Latina; rabula de foro; dicere aliquem de alicujus nomine (po imieniu); d) przy wymienieniu przyczyny i zasady: dla, z powodu, o, se de ea re legatos ad eos missurum; legati de redimendis captivis missi; legati de pace venerant; flebat de suo supplicio; in jus de sua re nunquam iit; de injuria queri; de uxore exprobrare; de aliquo bene sperare; diffidere lub desperare a belli eventu; de aliqua re timere, albo pertimescere; capere infamiam de detrimento; często: dla, z, gravi de causa; qua de causa, eadem de causa; certis de causis i t. p. e) względem, w przedmiocie, idem de Dacia facere conatus; quidnam facerent de rebus suis; ut de his rebus annum mihi tempus des; si quid amice de Romanis cogitabis; quae regi de opprimenda Graecia pollicitus esset; cni nos plurimum de Persicis rebus credimus; recte non credimus; recte non credis de numero militum; de numero dierum Caesarem fidem conservaturum; providere de aliqua re; de injuriis satisfacere (za krzywdy): spes de aliqua re; meritis de aliquo; bardzo często: o, mianowicie przy słowach: cogitare, mentionem facere, scribere, exponere, referre, dicere, loqui, praedicare, perferre, comperire, accipere (dowiedzieć się); audire, quaerere, cognoscere, explorare, agere, tractare,

deliberare, judicare, dimicare, consilium capere, statuere, decernere i t. p.; stąd satis de hoc; i jako napis, tytuł: de regibus, de amicitia; f) stosownie, podług, za, de sententia alicujus; de consilio; de compacto; II) przy wyobrażeniach liczbowych dla oznaczenia: a) odejmowania: od, annis duobus de viginti; b) podziału: z, z pomiędzy, viginti de exercitu perdidit; triginta de suis habuit soemum; magna pars de exercitu Haaribal: ne de majoribus natu quidem quisquam; także po: quidam, unus, nemo, pauci, quid, aliquid, nihil, nobilissimus de senatoribus; aetate proximus de his, qui; homo de plebe; homo de schola. III) Przy wyobrażeniach czasu dla oznaczenia: a) natychmiastowego, bezpośredniego następstwa: zaraz po, od, somnus de prandio; statim de auctione venire; diem de die, dzień po dniu; ode dnia do dnia; b) początku: de die potare, epulari; porów. jednak następ. c) przeciagu: podczas, w ciągu, o, de die vivere cum latronibus (przez cały dzień); de tempore (w czasie zwyczajnym); de nocte (w nocy), media de nocte; media de luce; de tertia vigilia.

Dea, ae, ż. bogini.

Dealbo, 1. pobielać, gipsem albo wapnem tynkować, columnas.

Deambulo, 1. przechadzać się.

Dearmo, 1. rozbrajać.

Debacchor, 1. być w uniesieniu, srożyć się.

Debellator, ória, m. zwycięzca, pogromca.

Debello, 1. zwyciężyć, pokonać, superbos; polożyć koniec wojnie, nondum debellatum cum Volscis esse; debellato, po skonczeniu wojny.

Debeo, debui, debitum, 2. być winnym, dłużnym, alicui pecuniam; pecunia, frumentum alicui debetur (należy się); alicui; longius debere; stąd debita pecunia, i debitum, i, *n.* dług. — Przenoś. być winnym co, t. j. a) być do czego obowiązany, mieć dla kogo obowiązek, alicui gratiam; multum alicui; cum patriae, quod debes, solveris; musieć, być powinnym, zwykle z tryb. bezok. debent habere vim; debitus, należny, winny, należący się, i debitum, i, *n.* dług, obowiązek. Stąd być na co przeznaczonym, debere urbem (być przeznaczonym do założenia miasta); fatis debitus (na śmierć przeznaczony); Pergama debita (na zniszczenie przeznaczona); naturae debitum reddere (wyplacić dług naturze, t. j. umrzeć śmiercią naturalną); debemur morti nos nostraque; debere ludibrium ventis (być wystawionym na igrzysko wiatrów); b) być za co obowiązany, być komu co winnym, alicui beneficium, salutem, vitam; alicui plurimum pro beneficiis; nil jam coelestibus ullis debentem.

Debilis, e, ułomny, słaby, osłabiony, właś. i przenoś.

Deblitas, ātis, ułomność, wada, linguae; słabość, animi.

Deblitatio, ōnis, ź. osłabienie, zwałenie; d. atque abjectio animi, upadek na duchu, zwątpienie o sobie.

Deblito, 1. osłabiać, wycieńczać, aliquem albo aliquid; -- przenoś. nisi civium suorum invidia debilitatus esset (gdyby nie doznał przeszkody w działalności swojej); ne animi debilitarentur militum (żeby nie były żaźnione, zniechę-

cone); dolor fortitudinem, magnitudinem animi debilitat.

Debitio, ōnis, ź. dług, należność, właś. i przenoś. vitae; gratiae.

Debitor, ōris, *m.* dłużnik, obowiązany komu za co; -- przenoś. animae, vitae.

Debitum, i, *n.* patrz debeo.

Decanto, 1. śpiewać, wyspiewać, decantatae fabulae (oklepane, aż do uprzykrzenia powtarzane); 2) przestać śpiewać, albo mówić, sed jam decantaverunt fortasse.

Decedo, cessi, cessum, 3. odejść, oddalić się, ustąpić de foro; de agri parte tertia; de via albo viā (zejść z drogi, zbłądzić właś. i przenoś.); ex Italia; cursu suo. Stąd w szczegól. a) w znac. woj. odejść, wyruszyć, de colle, de vallo, ex his regionibus; Siciliā; loco superiore; b) z urzędu ustąpić, przestać urzędować, de albo ex provincia; ex Africa; provinciā; c) d. de vita, albo samo decedere, rozstać się z tym światem, skonać, umrzeć; morbo d. farrerzć na jaką słabość; d) alicui d. ustępować komu z drogi dla uszanowania; 2) o czasie: schediē, n. pływac, tempora decedentia; o gwiazdach: zachodzić; sol, stellae; o wodach: opadać; o febrze: zmniejszać się; opuszczać; -- 3) w znac. umysł.: ustępować, cura decessit de aliquo, albo alicui; ira mente decedit (ustępuje, lagodnieje); de jure suo; de officio, odstąpić z drogi powinności; de sententia; także: a superioribus decretis; ustępować, być niższym eo de var-tości, peritis; Hymetto mella decedunt.

Decelēa, albo -ia, ae, ź. zamek w Attyce.

Decem, dziesięć, per annos d.; decem sunt facti, qui-: d. delegerat,

quibus; decem primi, albo decem
 primi, orum, *m.* dziesięciu naj-
 starszych radców, senatorów w mia-
 stach municypalnych i koloniach.
December, bris, m. grudzień. *przym.*
 grudnia, calendae, idus, d.,
 poet. o roku: hic tertius d. ex
 quo.
Decempēda, ae, f. miara dziesię-
 cio-stopowa.
Decempedātor, oris, m. mierniczy.
Decemplex, plictis, dziesięciokrot-
 toy, dziesięć razy większy.
Decemprimi, patz decem.
Decemscalmus, a, um, dziesięcio-
 wiosłowy.
Decemvir, viri, m. jeden ze zgro-
 madzenia dziesięciu mężów; w licz-
 ma. decemviri, orum, dziesięciu
 mężów, decemwirowie d. legibus
 scribeadis, najwyżsi urzędnicy
 w Rzymie 303-305 po założeniu
 Rzymu ustanowieni do zebrania
 i ułożenia praw; d. sacrotum al-
 bo sacris faciendis, zgromadzenie
 kapłanów do nadzoru i utwierdze-
 nia ksiąg sybillińskich; d. litibus
 iudicandis, sędziowie do rozstrzy-
 gania pewnych spraw; d. agris
 metiendis dividendisque, urzędni-
 cy do wymiaru i podziału ziemi
 w koloniach.
Decemviralis, e, tyżący się de-
 cemwirów.
Decemvirātus, us, m. godność, ur-
 rząd decemwira.
Decens, tis, przystojny, przyzwoi-
 ty, amictus; piękny, Gratiae dec-
 entes.
Decenter, przysł. przystojnie, przy-
 zwoicie, stosownie.
Decentia, ae, f. przystojność, przy-
 zwoitość.
Deceo, decui, 2 (nieosob.), być
 stosownym, przyzwoitem, id quem-
 que decet (przystoi), minus dili-
 gens quam tantum principem de-

ceo, ut non decere se arbitrabatur
 assensum esse praetoris; quid de-
 ceat in oratione
Decerno, crevi, crētum, 3. roz-
 strzygać, rozmyślać, dubiam, pugnam;
 postanowić, uchwalić, aliquid de
 aliqua re; aliquid, z nast. ut;
 przyznać, zezwolić na co, trium-
 phum, honores, statuas, poruczyć,
 aliquid bellum, provincias privatis;
 decreta est ei Gallia umyślić, u-
 łożyć sobie w myśl, z tryb. bez.
 decretam cum eo vivere; także
 z 4 przyp. i tryb. bezok. illud
 tempus expectandum decreverunt.
 2) nie-prze-
 a) rozstrzygnąć, u-
 konać, zatwierdzić, w dobry spo-
 sób expectanda est magis ratio
 decernendi quam decertandi; b)
 w sądzie: spór toczyć, uno judi-
 cio de fortunis omnibus; de capite;
 c) rozstrzygnąć orężem, wal-
 czyć, acie, proelio, ferro, armis;
 classe, cornibus; cum aliquo; con-
 tra vim hostium; apud Padum
 decernit; d) uznać, osądzić, illum
 decrerunt dignum.
Decerpo, cerpsi, cerptum, 3. ob-
 rywać, zrywać, florem, folia; po-
 num arbore; a stąd używać, fruc-
 tus ex re; — przenoś. odejmować,
 zmniejszać, ne quid locus de gra-
 vitate decerperet; nihil sibi ex ista
 laude centurio decerpit.
Decertatio, ōnis, f. spór.
Decerto, 1. walczyć, potykać się,
 spierać się, proelio, pugna, cum
 aliquo, cum toto exercitu; często
 samo dec.; Demosthenes et Aes-
 chines inter se decertare soliti
 sunt; poet. Africus Aquilonibus.
Decessio, ōnis, f. odejście, usta-
 pienie (z urzędu); umniejszenie,
 ubywanie.
Decessor, ōris, m. poprzednik
 w urzędzie.
Decessus, us, oddalenie się, usta-

- pienie (z urzędu); zmniejszenie, aestus; zejście, śmierć.
- Decet**, patrz **deceo**. [belgijskiej.]
- Decetia**, ae, ż. miasto w Gallii
- Decianus**, patrz **Decius**.
- Decido**, cidi, cium, 3. odcinać, odrywać; — przenoś. spór rozstrzygnąć, załatwić; stąd ugodzić się, wejść w ugodę, rem, negotia, de aliqua re: cum aliquo.
- Decido**, cidi, 3. spadać, opadać, ex arboribus; ex equo; ab equo, equo; ex equis in terram; decidunt comae; stąd wstąpić do grobu, umrzeć; o rzece: wpadać, ex dorso montis in mare; — przenoś. a) upaść, być pokonanym, non virtute hostium, sed amicorum perfidia; a spe (w nadziei być zawiedzionym); b) popaść, in fraudem.
- Decies**, przysł. dziesięćkroć, d. centena (centum) milia passuum; HS dec. centena, albo samo decies milion sestercyj.
- Decima**, patrz **decimus**
- Decimanus**, albo **decum-**, a, um, tyżący się dziesiątej części, ager, z którego pobierano na rzecz skarbu część dziesiątą; frumentum, dane w dziesiątej części; stąd **decimanus**, i, m. ten który wziął w dzierżawę dziesięcinę (mulier); **decumana**, żona dzierżawcy; b) do dziesiątego legionu należący, miles; zwykle w licz. mn. **decimani**; c) należący do dziesiątej kohorty, porta (główna brama obozu Rzymskiego, przy której były umieszczone dziesiąte kohorty).
- Decimus**, a, um, dziesiąty; **decimum**, dziesiąty raz: rzecz. **decima**, ae, ż. dziesiąta część, dziesięcina: jakiś dar, który składano senatorom, później cesarzom; b) bardzo wielki, ogromny, unda.
- Decimus**, i, m. rzymskie przezwisko
- Decipio**, cēpi, ceptum, 3. łapać, podejść, zdradzić, ludzić, mamić, oszukać, aliqueum; **decipi fraude**; casu magis quam virtute; **decepti ordine atque vestitu**; poet. niepostrzeżenie, nieznanie przepędzić, diem, noctem; zapominać, w niepamięć puszczając, dulci laborum (laborem) **decipitur sono** (zapomina o udęczeniach).
- Decisio**, ónis, ż. ugodą, układ.
- Decius**, a, um, nazwisko rzymskiego rodu; stąd **Decianus**, a, um, Decyński.
- Declamatio**, ónis, ż. deklamacya, ćwiczenie krasomówskie, dla zastosowania tonu do myśli i dokładniejszego jej wyrażenia; 2) krzyk w mówieniu. [w wymowie.]
- Declamator**, óris, m. ćwiczący się
- Declamatorius**, a, um, to ćwiczeń krasomówskich należący.
- Declamito**, 1. ćwiczyć się w wymowie, miewać mowy dla sprawy; causas; gotując się do mówienia przeciw komu, de aliquo.
- Declamo**, 1. ćwiczyć się w wymowie; krzyżać, poronować, contra albo in aliqueum.
- Declaratio**, ónis, ż. objawienie, objasnienie, przedstawienie.
- Decláro**, 1. oznaczyć, dąć, poznać, pokazać, ducis nave dente stá suis; — przenoś. a) urządzić opisać, skreślić, tantas res tam breviter potuisse **declarari**; quod pertineat ad eam (imaginem vitae) **declarandam**; b) wykazać, dowiodę udowodnić, objawić, **summam benevolentiam**; quod quum in alia rebus **declaravit**, tum; z 4 prz. i tr. bez.; z utrum-licne; często samo **decl.** c) zapowiadać, zwiastować, munera; publicznie ogłaszać, consulem; **declaratus rex Numa**, aliqueum victorem; d) przepowiadać, res futuras.

- Declinatio**, ónis, *ż.* zgięcie, nachylenie, corporis, capitis; klimat, kraj świata, mundi, coeli; unikanie, chronienie się, laboris; malorum.
- Declino**, 1. odwracać, zwracać, agmen; ictum; iter eo; wymijać, unikać, urbem; regionem; impetum, 2. nieprzech usuwać się, uchylać się, zbacać, de via, ab aliqua; a Capua: via; — przeność odstępować, unikać, a proposito; a malis.
- Declivis**, e, spadzisty, pochyły; *Decolor*, per declivē erat receptus (przez miejsce spadziste); i declivia, *n.* urwiska.
- Declivitas**, ātis, *ż.* spadzistość.
- Decoctor**, óris, *m.* marnotrawca, utratnik.
- Decollo**, 1. ścinać, uciąć głowę.
- Decolor**, óris, zmieniony co do koloru; Indus (opalony od słońca); — przeność szpetny, brzydki, dec. fama, niesława.
- Decoloratio**, ónis, *ż.* blakowanie, puszczenie farby [kolor].
- Decoloro**, 1. blakować, zmieniać
- Decoquo**, coxi coctum, 3. ugotować, olus; — przeność suavitas decocta (zniewieszczały); 2) stopić, quartam partem argenti; — przeność zmarnować, trwonić, praetextatum te decoxisse; hunc alea decoxit.
- Decor**, óris, *m.* przystojność, ozdoba, wdzięk, piękność.
- Decore**, *przysł.* przystojnie, ozdobnie, pięknie.
- Decoro**, 1. zdobić, stroić, aliquem albo aliquid aliqua re; — przeność uwielbiać, uświetniać.
- Decorus**, a, um, przystojny, ozdobny, piękny, d fronde, ozdobiony. — przeność przyzwoity, przystojny, nihil magis decorum est, quam aequalitas universae vitae;
- ręczow.* decorum, i, *n.* przystojność przyzwoitość.
- Decrepitus**, a, um, bardzo stary, zgrzybiały.
- Decresco**, crevi, cretum, 3. ubywać, zmniejszać się, febris, luna, dies.
- Decertum**, i, *n.* (od decerno), wyrok, postanowienie, uchwała, rozporządzenie; prawo zasadnicze, zasada nauki.
- Decumanus**, patrz decimanus.
- Decumbo**, cūbui, 3. kłaść się; o pokonanym szermierzu: upaść.
- Decumo**, decumus, patrz decimus.
- Decuria**, ae, *ż.* dziesiątek, dziesięcioro czego, osób lub rzeczy; w ogóle: oddział niekoniecznie ściśle z dziesięciu złożony.
- Decuriatio**, ónis, *ż.* i decuriatus, us, *m.* dzielenie na dziesiątki.
- Decurio**, 1. na dziesiątki dzielić.
- Decurio**, ónis, *m.* naczelnik dekury; 3) urzędnik wyższy lub senator w miastach mniejszych i osadach.
- Decurionatus**, us, *m.* dostojństwo dekuryona.
- Decurro**, cucurri, i curri, cursum, 3. zbiegać, splywać, de tribunali, de montibus, ab arce; ex montibus in vallem; tramite; in portum, in mare; ad regionem; ad aliquem; b) dla osiągnięcia pewnego celu: biedz dokąd, śpieszyć, jechać, płynąć, ad caelum; rus; quam si in spatio (w zawodzie) decurreret; szczególniej o obrotach wojskowych: manewrować dla ćwiczenia, decurrere in armis; — przeność uciekać się do czego, ad haec jura, ad proes decurritur ad illud extremum S. C. 2) przebiegać, spatium (zawód), plac goni-twy; — przeność a) skończyć, dokonać, una laborem; dec. vitam albo aetatem, przepędzić życie;

- b) opowiadać, wykładać, quae de arte decursa sunt.
- Dēcurso**, ōnis, zbieganie, gonitwa, wycieczka, ćwiczenia woj-skowe.
- Dēcursus**, us, m. zbieganie, spływanie, d. rapidus (ammum); aquae e montibus, de montibus; spadzi-stość, pochyłość, planiciei; obroty wojenne, natarcie; 2) przebie-ganie; -- przenos. mei temporis, schyłek mego zawodu; honorum; skończenie urzędowania.
- Dēcurto**, 1. skraćć, obcinać.
- Decus**, ōris, f. ozdoba, piękność; -- przenos. świetność, sława, go-dność, czyn świetny, verum decus in virtute positum; belli decora.
- Decusso**, 1. dzielić na krzyż.
- Deoütio**, cussi, cussum, 3. zbijać, strącać; -- przenos. odpędzać, wy-pędzać
- Dēdeceo**, decui 3. (nicos.), nie przypadać, być nieprzystojnym, nieprzyzwoitym. si quid dedeceat; aliquem; simulare.
- Dedēcor**, ōris, nieprzystojny, ha-niebny.
- Dedecōro**, 1. hańbić, znieważać.
- Dedecorōse**, przyst. haniebnie.
- Dedecorōsus**, hanbę przynoszący, haniebny.
- Dedēcus**, ōris, s. niesława, han-ba, wstyd; dedecori esse, być han-bą, hańbić; dedecus admittere, dopuścić się czynu haniebnego.
- Dedicatio**, ōnis, ż. poświęcenie, aedis, templi.
- Dedico**, 1. mówić, wykazywać, in censu praedia; 2) poświęcać, tem-plum alicui; delubrum alicujus; także: Concordiam (t. j. simula-crum Concordiae) aede; podobnież Junonem, Fidem, Virtutem; 3) przypisać, ofiarować, librum alicui; poświęcić, equi memoriae et nomini urbem.
- Dēdignor**, 1. jako niegodnego od-rzucić, pogardzać lekceważyć, aliquem; comitem; aliquem patrem, z tryb. bez venire.
- Dedisco**, didici, 3. odczyć się, odwyknąć, zapominać, aliquid; z tr. bez.
- Dediticius**, a, um, ten który się poddał w moc czyją; dediticii, poddani, w przeciwieństwie wzglę-dem socii.
- Deditio**, ōnis, ż. poddanie się, fa-cere deditioem hosti, poddać się; także: deditioem facta; aliquem albo urbem in d. accipere, reci-pere, przyjąć na swoją łaskę i wolę nieograniczoną; in d. veni-re i subire d., poddać się
- Deditus**, a, um, oddany czenru, vita flagitiis dedita, życie wylane na rozpustę; przychylny, przy-wiązany, Epaminondas praecatori.
- Dēdo**, dēdi, dētum, 3. poddać, oddać, wydać, aliquem alicui ad supplicium; aliquem ad necem albo neci; aliquem in cruciatum; aliquem telis hostium; dedere se, poddać się na łaskę i niełaskę; d. se in ditionem alicujus; se alicui, se et suos alicui; se suaque omnia, se atque oppidum; Cirtam; stąd deditus, ten, który się pod-dał, poddany, podległy, często w licz. mn.; -- przenos. wystawić kogo na co, aliquem libidini al-terius; aures suas poetis (słuchać, przysłuchiwać się); se d., poświę-cić się, oddać się, se patriae, rei-publicae, literis, amicitiae alicu-jus; se ad scribendum; se lacri-mis; także: se alienis moribus: dedita opera, umyślnie, z na-mysłu.
- Deduco**, duxi, ductum, 3. 1) wy-wozić, odwieźć, wyprowadzać, od-dalać; 1) o ludziach i zwierzętach: suos ex agris; ex provincia ali-

quem; pecora, a stąd w szczególności w względzie wojennym: odciągnąć, kazać wyjść, wyprowadzić, praesidia de iis oppidis; praesidia ab Argis; legionem ab opere; exercitum ex his regionibus; legionem Orico; civitatibus praesidia; milites ex hibernis ad aliquem; legionem in hiberna; vigiliis (zaciągać, rozstawiać); *h*) z posiadłości wypędzić, wyrugować, aliquem ex ea possessione; aliquem de fundo (z miejsca będącego przedmiotem sporu wyrugować); *c*) kolonią czyli osadę zaprowadzić, założyć, qui initio deduxerant (coloniam); coloniam in locum albo in loco: Narbona colonia deducta est; deducti eo cives Romani; homines agris publicis; *d*) odprowadzić, aliquem in carcerem — Przenoś. *a*) odwieść kogo z prawej drogi, od sposobu życia i t. p., odciągnąć, zniechęcić, odstąpić, wyprowadzić z czego, uwolnić, aliquem a recta via, aliquem de animi pravitate, aliquem a pristino victu, aliquem de sententia, de fide; aliquem ab humanitate, pietate, religione; aliquem a timore, tristitia; *b*) odwieść kogo od stronictwa, oderwać, aliquem; adolescentes praemio deducti; 2) o rzeczach nieżyjących: *a*) przeprowadzać, sprowadzać wodę, rivus, aquam Albanam; — przenoś. wyprowadzić, wywodzić, nomen ab Anco, genus ab aliquo; mos unde deductus (skąd powstał zwyczaj) *b*) odciągać w rachunku, ut centum numi deducerentur de capitale (od kapitału); — przenoś. oddalać, haec de corpore; curas animo; II) sprowadzać: *a*) o ludziach: milites de valle; ex locis superioribus in campum; in inte-

riorem Galliam; milites in planum, exercitum in campum; *b*) o rzeczach nieżyjących: carmina possunt coelo deducere lunam; orcus montibus; montes in aequor, in planum; amnes deducunt undas in mare; vela albo carbasa; naves Babylonem; classem; spuścić, ex navalibus navem; unam navem ex navalibus eorum; naves a Meloduno; naves litore; naves in aquam: — przenoś. sprowadzić, orationem de coelo: III) o ludziach: *a*) zaprowadzić, odprowadzić, wziąć z sobą, towarzyszyć komu, aliquem secum Romam; aliquem ad aliquem albo in locum; in forum (odprowadzić dla uszanowania); quo se deduci vellet; ex Sardinia Q. Ennium poetam; *b*) stawić przed kim dla posłuchania, ad Eumenem deductus; aliquem in conspectum Caesaris; *c*) jako gościa: wprowadzić, aliquem ad hospitem; hospites domum; *d*) na naukę zaprowadzić, aliquem ad aliquem, *e*) deducere nuptam, wprowadzić po zaślubieniu żonę do domu męża, virginem ad aliquem albo aliqui; *f*) prowadzić w uroczystym pochodzie, aliquem triumpho; — przenoś. doprowadzić kogo do jakiego stanu, usposobienia, aliquem ad aliquam disciplinam; aliquem ad iniquam pugnandi rationem; aliquem in eum casum, in periculum, ad fletum misericordiamque; aliquem in amplitudinem; dokąd zwabić, quod in ea loca erat deductus; skłonić do czego, namovēre, pobudzić, aliquem ad eas sententiam; sibi esse facile Seuthen deducere, ut eos terra depelleret; 2) rzeczy nieżywołne: zaprowadzić, wprowadzić, impedimenta in collem, naves in portum; — przenoś. rzecz do czego d: pro-

wadzić, narazić, rem ad arma; rem in periculum; rem huc, ut-; rem in eam locum, ut-; quem in locum res deducta sit, vides (do czego przyszedło). IV) wyciągać nie, prząść, levi pollice filum; stąd — przenoś. argumentum in tela (umieścić); audi, quo rem deducam (do czego doprowadzę); versus, poemata, wysnuć, wypracować; ad mea perpetuum deducite tempora carmen, przeciągnąć, rem in noctem, skrócić, literam mero.

Deductio, ōnis, Ź. sprowadzenie, wyprowadzenie; 1) o osobach: a) rozpoznanie wojska, in oppida militum crudelis ded. b) wypędzenie, wyrugowanie z posiadłości, vi; c) przeprowadzenie, przeniesienie osady, qua erit in agros istos ded.? 2) o rzeczach nieżywnych: a) sprowadzanie, spuszczenie wody, Aquae Albanae; b) potracanie w rachunkach, ex qua (pecunia) ne qua ded. fieret; II) wywód w rozumowaniu, rationis.

Deductor, ōris, m. ten, który kogo odprowadza, komu towarzyszy. **Deductus, a, um,** wyciągnięty, cienki, słaby; — przenoś. carmen ded. o poezji pasterskiej, wiersz odznaczający się prostotą.

Deerro, i. zabląkać się, zablądzić, itinere; in itinere; — przenoś. sors deerrabat ad parum idoneos.

Defatigatio, ōnis, Ź. utrudzenie, znużenie.

Defatigo, i. zmordować, zmęczyć, defatigatus, zmęczony, strudzony.

Defectio, ōnis, Ź. odstąpienie, odpadnienie, w znac. własn. i przenoś. 2) ubywanie, brak; solis, lunae (zaciemnienie); virium, upadek sił: animi, upadek na duchu.

Defectus, a, um, osłabiony, podupadły na siłach

Defectus, us, m. ubywanie; brak,

solis i lunae, zaciemnienie słońca i księżycy.

Defendo, fendi, fensum; 3. odwracać, oddalać, odpierać, wstrzymywać, hostem (a fossa); ignem a tectis; solstitium pecori; aestatem capellis; ardores solis; ignem jactum et lapides, icūs, bellum; vim, injuriam, pericula; furorem; i tym pod.; crimen alicujus rei (odpierać zarzut); b) zasłaniać, bronić, ochraniać, se suaque ab aliquo; a ceteris se; se a finitimis; ab hoste deos publicos; Veientes adversus populum Romanum; aliquem contra injuriam; Aeduos; se armis; manu; se loco superiore, opportunitatibus loci; aliquem in periculis; in judiciis defensus; nullis defendentibus (bez żadnej obrony); Italiam ab hostibus; Galliam ab injuria; vitam a teis; e jus existimationem ab inimicis; civitates contra aliquem; Capitolium, oppidum, patriam, provincias, innocentiam i t. p; c) zapewniać, utrzymywać, locum suum, officium censurae; d) bronić słowami, utrzymywać, twierdzić, walczyć o co, rem; id, ut-; verissime defenditur, nunquam aequitate ab utilitate posse sejungi; także: na obronę co przytaczać, id quod defendit, velim concedere; e) uwolnić, oswobodzić, urbem captam ferro.

Defensio, ōnis, Ź. odpieranie, oddalenie, zbijanie zarzutów, criminis, sceleris; obrona, orężem albo słowami; urbium, dignitatis; w sądzie: qua defensione illis periculo liberatis; także: niewinnie, crimini d. quaeritur; pismo, mowa na obronę, Demosthenis, Ciceronis

Defensio, i. często bronić, causas.

Defenso, 1. goriwie bronić, moenia, alicquem ab hostibus.

Defensor, oris, *m.* ten, który co odwraca, odpiera, necis, periculi; *b)* obrońca, juris et libertatis; — przenoś. słup, belka obrończa, palisada.

Defero, tuli, latum, znosić, nanosić, ramalia tecto; Tybris defert purgamina in mare; dolia, quae amnis deferret; deferri, runąć, spadać, in praecipitium, in foveas; — przenoś. znieść, zburzyć, aedes in planum; *II)* zanieść, oddać, przynieść, przeniść, literas ad Caesarem; libros ad aliquem; aurum in aerarium; munera alicui, palmas alicui. Stąd zapędzić, zanieść, w znac. bier. być zanieśionym, dostać się, aestus defert naves in terram; navis delata Oricum; longius delatus aestu, onerariae duae paulo infra delatae sunt; hac (navi) delatus in Ciliciam; Germani ad castra Romanorum delati sunt; errore deferri per quatuor stadia (błąkać się, tulać się); umieścić, złożyć, signa; — przenoś. polecać kogo, przedstawiać do wynagrodzenia, aliquem ad aerarium in beneficiis; *b)* przelożyć co komu, deferre aliquid ad aliquem, zdać co na kogo, zostawić do czyjego uznania, rozstrzygnięcia, rem, causas, controversias litasque, i t. p. *c)* ofiarować, powieżyć, przyznać co komu, udzielić, nadać, ad aliquem summam imperii, summam belli, rerum summam; alicui bellum contra aliquem, regnum civitatis, consulatum, honorem, studium; także. qui (honores) a populo ante deferbantur; propter frequenter delatos honores; consulum praetorumque praefecturae delatae; quod delatum accipere

noluissem (o pieniędzach ofiarowanych); zszereg. hujus tantum memoriae delatum est (wspomnienie czynów jego tak było drogo cenione); *d)* donieść, uwiadomić, oznajmić, dać znać; ab aliquo aliquid; aliquid ad aliquem albo alicui, aliquid per aliquem; alicui suam voluntatem per literas; de quibus quod inimici detulerunt; de defectione patris delulit; res elata defertur ad Aristomachen; id Carthaginem delatum, vera, falsa, vana i t. p. stąd nomen alicujus, alicui def. albo aliquem def. oskarżać; *e)* podawać do spisu, omnibus in censum delatis.

Defervesco, fervei albo ferui, 3. przestać się gotować, wyburzyć się, wyszumić, ochłonać, uspokoić się, własc. i przenoś. ira, studia, adolescentia.

Defetiscor, fessus, 3. utracić siły, zmordować się; często: defessus, zmordowany, zmęczony, aliqua re.

Deficio, feci, fectum; 3. 1) nieprzech. 1) odpaść, przemieżyć się, stać się wiarolomnym; ab Aeduis, a roge, a republica, ab amicitia alicujus (ab aliquo) ad aliquem, przejść na czyją stronę, qui defecerant; defecerat Samos; — przenoś. a virtute; a me ipse deficerem, odstąpiłbym od moich zasad; 2) wyjść, ustać, niedostawać, brakować, opadać, schnąć, niszczyć, deficit materia, frumentum, copia, fructus ex arboribus, tempus anni ad bellum gerendum; deficiunt arma, munimenta; quum non solum vires sed etiam tel nostris deficerent, deficit sol, luna (jest zacmienie słońca księżycy); deficit mons (kończy się); stąd *a)* osłabnąć, upadać na siłach, omdleć, upadać z trudu, deficit miles; deficiunt membra; def. tot

- bellis**; stąd *def.* zemdléc, wmlęrać; *b)* d. animo albo samo *def.*, stracić odwagę, upadać na duchu, wątpić o sobie; *deficit ingenti luctu rex ipse Latinus*; *c)* legibus *def.* naruszyć, zgwałcić; II) *przech.* kogo albo co opuszczać, odstąpić, brakować, *deficit aliquem aqua, frumentum, vox, anima, tempus*; *deficiunt aliquem vires, latera*; *aliquem sanguis viresque deficiunt* i t. p.; stąd *defici*, być pozbawionym, ratione; animo *defecti*, upadli na duchu.
- Defigo, fixi, fixum, 3.** wsadzić, wetknąć, utkwić, wbić, *asseret in terra*; *columellas in aliqua re*; *crucem in campo*; *sudes sub aqua*; *cuneos inter saxa*; *arborem terrae*; *hastam tellure*; *sicam in corpore* (utopić); *gladium jugulo*. — *Przenoś.* *a)* wlepić, na co skierować, zwrócić, *oculos in aliquem, albe in vultu alicujus*; *ora in terram*; *mentem orationemque albo curas in aliqua re* (zatopić); *b)* ściśle, stanowczo oznaczyć, określić, *quae augur injusta defixerit*; *c)* w zadumienie wprawić, osłupiałym zrobić, przerazić, *aliquem albo animum alicujus*; *oculi defixi* (osłupiałe); także poet. *defixus lumina*.
- Defingo, finxi, fictum, 3.** kształtować.
- Definitio, 4.** ograniczać; *przenoś.* *a)* ściśle oznaczyć miejsce i czas; także: przepisać, legem; *b)* objaśnić, opisać, określić; *2)* skończyć, zamknąć.
- Definite, przyst.** wyraźnie, jasno.
- Definitio, óntis, ż.** określenie, oznaczenie, objaśnienie.
- Definitivus, a, um,** objaśniający.
- Definitus, a, um,** oznaczony, określony, wyluszczony.
- Defo, fieri, brakować, niedostawać** **Deflagratio, óntis, ż.** spalanie się, splonienie; — *przenoś.* zniszczenie, upadek.
- Deflagro, 1.** *przech.* i *nieprzech.* spalić i spalić się, zgorzlec; — *przenoś.* *a)* *przech.* zniszczyć; *nieprzech.* przepaść, ze szczerem zginać; *b)* uspokoić się, uśmierzyć się, ira, seditio.
- Deflecto, flexi, flexum, 3.** odginać, odwracać, se de curriculo; *in alium cursum deflecti* (o rzekach); *novam viam* (robić drogę na bok idącą); — *przenoś.* odmieniać, inaczej urządzić, *rationem medendi*; *2)* *nieprzech.* zbaczać, właśc. i *przenoś.* de spatio; *oratio redeat illuc. unde deflexit*.
- Defleo, flevi, fletum, 2.** oplakiwać, *aliquem albo aliquid*; *2)* *nieprzech.* splanąć się, wyplanąć się.
- Defloresco, florui, 3.** okwitnąć, przekwitnąć, *vitis*; — *przenoś.* niszczyć, tracić żywość, moc, znaczenie, *formae lignitas*; *felicitas*.
- Defluo, fluxi, fluxum, 3.** spływać, ściekać, spadać, *flumen monte, sudor a capite*; *defluit apidosus rivus*; *pedes vestis defluit ad imos*; *defluunt coronae*; *ex equo in terram skoczyć*; *cohors deflavit ad terram equis relictis*; *plynąć, secundo amne*; *Ostium Tiberi, ad insulam*; *alicui* (do kogo); — *przenoś.* e *sophistarum fontibus id dicendi genus ad forum defluit* (przeszedł); *a necessariis artificibus ad elegantiora*; *2)* upływać, kończyć się, *dum defluit amnis*; o włosach: *wypadać, capilli mihi defluunt*; — *przenoś.* kończyć się, ubywać, *ubi saluti defluit*; *ubus me absente defluit* (ubyl, odstąpił mnie, przewierzył się).
- Defodio, fodii, fossum, 3.** wyko-

- pac, kopać, specus, siros, terram; 2) zakopać, wkopać, aurum; signum in terram; in comitio; sub tecto aliquid.
- Defore**, patrz desum.
- Deformatio**, *ōnis*, *ż.* zeszpecenie.
- Deformis**, *e*, niekształtny, zszpecony, brzydki, szkaradny, właśc. i przenoś. motus corporis statusve; d. lucrum (nikczemny); laurea d. iuctu (wieniec zhańbiony); deforme est de se ipso praedicare.
- Deformitas**, *ātis*, *ż.* szpetność, brzydkosc, niekształtność, corporis, aedificiorum; — przenoś. szpetność, hańba, sromota, ohyda, fugae, animi.
- Deformo**, 1. (od forma), skreślić, odrysować, oznaczyć, locum, speciem operis.
- Deformo**, 1. (od forma), zszpecić, zhańbić, zepsuć, domum; homo multis vitiis deformatus.
- Defraudo**, 1. krzywdzić, oszukiwać, ubliżyć, aliquem aliqua re, albo aliquem aliquid; defraudare snum genium, żałować sobie, ujmować
- Defrenatus**, *a, um*, rozkielznany, wyuzdany.
- Defrico**, *fricui, fricatum i frictum*, 1. ocierać, wycierać, wyskrobać, pupillas, equum; — przenoś. szczytać, szydzić, sale motu urbem.
- Defringo**, *frēgi, fractum*, 3. odlać.
- Defugio**, *fūgi, fugitum*, 3. uciekać; 2) usuwać się od czego, unikać, niechcieć, dimicationes; proelium: assentationem vulgi.
- Defundo**, *fūdi, fūsum*, 3. zlewać, odlewać, nalewać, delibamenta Mercurio, vinum pateris.
- Defungor**, *functus*, 3. ukończyć, wykonać, odbyć, honoribus defunctus, który piastował godności; defungi fatalibus malis (wybrnąć); d. laboribus (pozbyć się przykrości); parco victu (przestać na oszczędnej żywności); d. vita, temporibus suis, morte, umrzeć; także bier.: utinam sit defunctum, oby to już było wykonane, Terent. Ad. III. 5. 63.
- Degēner**, *ēris*, wyrodny, patrz oris, ten, który nie ma ojcowskiej wymowy; 2) podły, nikczemny, degeneres animos timor arguit.
- Degēnero**, 1. wyradzać się, o ludziach, zwierzętach i roślinach, właśc. i przenoś. degenerat homo; d. a parentibus; in mores Persarum; 2) przech. psuć, animos.
- Deglūbo**, *glupsi, gluptum*, 3. obłąpić, obdzierać ze skóry.
- Dego**, *degi*, 3. spędzać, aetatem, vitam, albo samo degere, żyć.
- Degradinat**, przestaje grad padać
- Degravo**, 1. obciążać; — przenoś. być ciężarem, dokuczać, być przeskodą, aetas d.; vulnus gravabat.
- Degrēdiōr**, *gressus*, 3. schodzić, wstępować, ex arce; monte; in campum; ad pedes, zsiadać z konia.
- Dēgrunio**, *ire*, krząkać.
- Dēgusto**, 1. kosztować, aliquid; z lekka się dotykać, corpus; doświadczać, probować, starać się co poznać, vis degustare vitam et fortunam meam.
- Dehinc**, *przyst.* w następstwie, o miejscu i czasie: odtąd, potem, później, dalej.
- Dehisco**, *ēre*, rozstępować się, rozpadać się.
- Dehonesto**, 1. znieważać, bezczęścić.
- Dehortor**, 1. odradzać, frustra dehortando; ab aliqua re, albo z następ. ne-.
- Deianira**, *ae, ż.* córka **Ercaea** (Oeneus), siostra Tydeusa, żona Herkulesa.
- Dein**, patrz deinde

Deinceps, przyszl., następnie, z kogoś, jeden po drugim, potem, zaraz potem, w odniesieniu do miejsca i czasu.

deinde i dein, przyszl. odtąd, później, potem, dalej (w przestrzeni i czasie).

Deionides, ac. m. syn Dejony, Miletus.

Deiphobe, es, ż. córka Glaukusa.

Doiphobus, i, m. syn Pryama i Hekuby.

Dejectio, onis, ż. wyrzucenie z posiadłości; alvi, rozwolnienie żółdka; — przenoś. animi, zwątpienie o sobie.

Dejectus, a, um, nizki, pochyły, spadzisty; loca; — przenoś. trwożliwy, powątpiewający o sobie, animo, spe.

Dejectus, us, m. zrzucenie, upadek; spadzistość.

Dejer patrz **dejur**.

Dejecto, jecti, jectum, 3. zrzucić, strącić, zepchnąć, aliquem de ponte, de saxo; se de muro (rzucić się); se per munitiones, se in mare; de superiore parte aedium; aliquem equo; aliquem in inferiorem locum; in Tiberim dejectus; wrzucić, librum in mare; zapędzić, naves ad inferiorem partem insulae dejiciuntur; spuścić, securim elatum in caput; strącić, sciat, caput uno ictu; nakoniec dejicere tylko z 4 przyp.: deji. statuas, hermas, turrim, muros, antennis, fundamenta murorum, libellos; sortes (wrzucać do urny); lacrimas (wylewać). Stąd w szczegól. a) wyprzcć, wypędzić, praesidia ex saltu; praesidia inde; nostros loco; hostes muro turribusque; — przenoś. hoc dejecto (po jego upadku); de gradu albo de statu dejicere (zrazić kogo, zmieszać); de sententia (przypro-

wadzić kogo do zmiany zdania);

b) wypędzić z posiadłości, aliquem;

c) zabić, ubić, paucis dejectis,

feras; avem ab alto coelo; 3) spu-

ścić, vultum, oculos in terram;

poet. dejectus oculos (spuściwszy

oczy); odwrócić, oculos de isto

nunquam; oculos a republica; —

— przenoś. a) oddalić, odrzucić,

odwrócić, jugum servile a cervi-

cibus; quantum mali de humana

conditione dejeceris; vitia a se

ratione; cruciatum a corpore; b)

zrzucić, strącić, pozbawić, ali-

quem de possessione imperii; de-

jecta conjuge tanto (pozbawiona);

aliquem de honore; aliquem ho-

nore, aedilitate, praetura, princi-

patu; consulatu; spe.

Dejuro, 1. przysięgać.

Delabor, lapsus, 3. spuszczać się,

spadać, splywać, zlecieć, z przyim.

de, ex, albo a i przyp. 6; także:

in aliquid, wpaść w co, dostać

się dokąd; — przenoś. a) wziąć

się skąd, powstać, genera ab his

plura delapsa sunt; b) wpaść w co,

albo na co, in morbum, in sus-

spiciones; in istum sermonem; a

majoribus ad minora.

Delamentor, 1. oplakiwać, żalić

się, z płaczem narzekać.

Delasso, 1. zmordować, utrudzić.

Delatio, onis, ż. doniesienie, oskar-

żenie.

Delator, oris, donosiciel, oskar-

życiel.

Delectamentum, i, n. uciecha,

zabawa, rozrywka.

Delectatio, onis, ż. przyjemność,

uciecha.

Delecto, 1. bawić, sprawiać przy-

jemność, rozrywkę; se libris, znaj-

dować przyjemność w książkach,

aliquem; me delectat aliquid, al-

bo z tr. bez, często: delectari al-

- qua re, albo in aliqua re, zajmować się czem z przyjemnością, mieć w czem upodobanie.
- Delectus, us, m.** wybor, verborum; zaciąg do wojska, instituere, habere, facere.
- Delegatio, ōnis, ż.** przekaz, zlecenie (do wyplaty).
- Delēgo, 1.** posyłać, odsyłać, aliquem ad senatum; aliquem ad illud volumen; aliquem in Tullianum; zlecić, poruczyć, obsidione delegata in curam collegae; przekazać, przelać na kogo (o wyplatcie długu), debitorem; — przeność. zwaćć na kogo, przypisać komu, aliquid alicui, albo ad aliquem.
- Delēnimentum, i, n.** środek łagodzący, ulga; pońeta.
- Delēnio, 4.** łagodzić; także: ująć sobie kogo, zjednać, aliquem aliqua re; animum alicujus.
- Delentor, ōris, m.** ujmujący, przymlający się komu.
- Dēleo, delēvi, delētum, 2.** wymazać co napisanego; — przeność. zmacać, zatrzeć, maculam; zburzyć, zniszczyć, urbes; spalić, urbem incendio; znieść, wytepić, exercitum omnem; skończyć, bellum totum.
- Delētrix, icis, ż.** niszczycielka, wygubicielka.
- Delēla, Deliacus, patrz Delos.**
- Deliberābundus, a, um,** który się wiele namyśla, rozważa.
- Deliberātio, ōnis, ż.** namysł, naradzanie się.
- Deliberativus, a, um,** naradzający się, do narady należący.
- Deliberātor, ōris, m.** ten, który rozmyśla, rozważa, naradza się.
- Deliberātus, a, um,** rozważany, roztrząsany, pewny.
- Delibēro, 1.** rozważać, namyslać się nad czem, naradzać się, delibērandi spatium (czas do namysłu); cum aliquo; deliberata re; de aliqua re; z utrum -an, albo z samem an-; w szczegól. a) radzić się, pytać o radę, Delphos deliberatum missi sunt, qui consulerent Apollinem; deliberantibus Pythia respondit; b) jako skutek: postanowić, mihi deliberatum est, postanowiłem.
- Delibo, 1.** skosztować, spróbować, dotknąć się lekko, cząstkę z czego zdejmować, własc. i przeność aliquid, albo aliquid de aliqua re, zmniejszać, ujmować, deli. de gloria alicujus.
- Delibro, 1, (od liber), odzierać z kory**
- Delibuo, libui, libutum, 3.** namazać, namaszczać, delibuta veneno dona, zatrute; — przeność. delibutus gaudio, przejęty radością.
- Delicēte, przysl.** przyjąć, łagodnie, uprzejmie.
- Delicōsus, a, um,** uciezny, rozkoszny, wytworny, miękki, pieszczotliwy, zmysłowości oddany.
- Deliciae, arum, ż.** u późn. pisarzy delicium, ii, n. uciecha, rozkosz, pieszczota; przepych, okazałość; osoba albo rzecz droga, ulubiona, Terentia mel meum et deliciae. Stąd zdrob. deliciolae, arum, ż. rozkosz.
- Delictum, i n.** przestępstwo, wykroczenie, błąd.
- Deligo, 1. (od ligare) wiązać, przywiązać, aliquem albo aliquid ad aliquid; sarmenta in cornibus jumentorum; także: saucios, vulnus (opatrywać, obwiązywać).**
- Deligo, legi, lectum, 3. (od legere), brać, wybierać, obierać; locum talem; diem ad inimicos opprimendos; ejus potissimum affinitatem; duces (ad bellum gerendum); deligebatur, qui proximus**

- esset affinitate; duces sibi adversus barbaros; magistratus; idoneos rei homines; locum domicilio; locum castris; ex senatu in hoc consilium; stąd delectus, wybrany; w licz. mn. *rzezono*. delecti quidam (wybór); delecti principum; delecti Aetolorum; delecti militum; equites ex omni copia; decem milia ex copiis; d. legio; d. manus; 2) oddzielać, wylaczać, wydalić, ex aedibus.
- Delino**, lini, levi, livi, litum, znać, przekreślić; namazać, nasmarować.
- Delinquo**, liqui, lictum, 3. uchybić, zbłądzić, wykroczyć, zawinąć, si quid delinquitur.
- Deliquesco**, licui, 3. roztopić się, rozpuszczać się; — przenos. niszczyć, upadać.
- Deliratio**, ónis, 4. wyboczenie z brzozy w oraniu; — przenos. obłąkanie umysłu.
- Deliro**, 1. wyboczyć z brzozy w oraniu; — przenos. mieć obłąkanie umysłu, szaleć, bredzić.
- Delirus**, a, um, obłąkany na umyśle, obrany z rozumu.
- Delitescio**, litui, 3. ukrywać się, chować się, własc. i przenos. in aliquo loco; aliquo loco; sub aliqua re; inter saltus. [się.]
- Delitigo**, are, klócić się, spierać
- Dëlos** i **Delus**, i, 4. wyspa na morzu Egjejskiem, miejscę urodzenia Apollina i Dyany; stąd: a) Delius, a, um, Delijski; *rzczz.* Delius, Apollo; Delia, Dyana; także nazwisko dziewczyny; Delium, ii *n.* miasto w okolicy Tanagry w Beocyi ze znakomitą świątynią Apollina; Deliacus, a, um, Deliacki, Delijski.
- Delphi**, orum, *m.* miasto w Focydzie przy górze Parnassus, sławne wyrocznią Apollina; stąd Delphos corrumpere est occidat (przekupić wyrocznię Apollina). Stąd: a) Delphi, orum, *m.* mieszkańcy Delfów; b) Delphicus, a, um, Delficki, mensa Del., stół na trzech nogach, na wzór trójnożnego delfickiego.
- Delphinus**, i, i **Delphin**, ínta, *m.* delfin, zwierz morski; 2) gwiazdozbiór.
- Delta**, *n.* głoska grecka w kształcie trójkąta, stąd dla podobieństwa, niższa część Egiptu obłana ramiunami Nilu i morzem. [zbiór Deltóton, i, *n.* trójkąt, gwiazdozbiór.]
- Delubrum**, i, *n.* świątynia.
- Deludo**, lusi, lusum, 3. zwodzić, oszukiwać, drwić z kogo. [dźwiewie.]
- Delumbis**, e, mający skałeczone
- Delumbo**, 1. skałeczyć łądźwie; — przenos. osłabić, sententias.
- Delus**, patrz Delos.
- Dëmando**, are, przekazać, poruczyć, powierzyć, polecieć, aliquem curae aliquid; aliquem albo aliquid aliquid.
- Dëmens**, tis, obłąkany, bezrozumny; głupi, zapamiętały, temeritas, discordia, furor.
- Dëmenter**, przysł. szalenie, zapamiętałe, nierozumnie.
- Dëmentia**, ae, 4. szaleństwo, nie rozum, zapamiętałość.
- Dëmereo**, merui, meritum, 2. demereor, meritus, 2. zasługiwać, zarabiać, zasługiwać się komu, zobowiązywać sobie kogo czém.
- Demergo**, mersi, mersum, 3. zanurzać, zatapiać, naves; demergi, pograżać się, utonąć; — przenos. plebs aere alieno demersa (popółstwo zabruńło w długi); patriam demersam extuli; quem paulo ante extulerat (fortuna); demergere est adorta (poniżyć, upokorzyć, pograżać). [rozmierzyć]
- Demëttor**, mensus, 4. odmierzyć,

Demeto, messui, messum, 3. *zyc*, scinać; poet. florem pollice, zerwać kwiatek; ense caput

Demigratio, *onis*, *z*. przeprowadzenie się, przeniesienie się.

Demigrō, 1. wynosić się, wyprowadzać się, de oppidis; ex aedificiis, ex insula; in alia loca; Athenas; — przenoś. hinc d. (rozstać się z tym światem, umrzeć); strumae ab ore demigrarunt; de suo statu.

Deminuo, minui, minutum, 3. zmniejszyć, osłabić, ująć, własc. i przenoś. viros, bona; aliquid de bonis; aliquid ex potestate; *b*) capite deminui, patrz caput.

Deminutio, *onis*, *z*. zmniejszenie, uszczuplenie, osłabienie, własc. i przenoś. de aliqua re, albo alicujus rei; *b*) zbywanie, sprzedawanie, de bonis privatorum publice; *c*) d. capitis, patrz caput.

Demiror, 1. dziwić się, aliquid, albo z 4 przyp. i tr. bez.; czasem znaczy podziwienie połączone z niewiadomością, demiror, ubi nunc ambulet.

Demisse, *przyst.* nizko; — przenoś. *a*) pokornie; *b*) podle, nikczemnie.

Demissio, *onis*, *z*. zniżenie, spuszczenie z góry; — przenoś. animi, smutek, upadek na ducha.

Demissus, *a*, *um*, spuszczoney, wiżący, aures; nizki, loca, ripae; — przenoś. *a*) przytłumiony, słaby, vox; *b*) pokorny, skromny, orator; *c*) skołatany, małego serca, fracto animo et demisso; *d*) niewykwiniony, prosty (o mowie); *e*) pochodzący, a magno demissum nomen Julo.

Demitigo, *are*, zmiękczać, łagodzić; bier. łagodnieć.

Demitto, mīsi, missum, 3. wpuszczać, equum in flumen; aliquem per tegulas; wsadzić, aliquem in

carcerem; posłać na tamten świat; skazać na śmierć, aliquem ad imos Manes, albo morti; se d. albo demitti, spuścić się, udać się, demitti de muris per manus, se in Ciliciam; nachylić się; se ad aures alicujus; se ob assem; se ad planiora d. (zejść z wyższego miejsca); spuścić, lumina, vultum, caput; zesłać, imbrem coelo; wylewać, lacrimas; zapuścić, publicas in terram, fundamenta in terram; huc stipites; zatopić, ferrum in ilia, albo jugulo, wykopać, alto in solido puteum; we względzie wojennym: sprowadzić, aciem e jugo montium; agmen, exercitum, i t. p. in inferiorem campum, in vallem; albo samo: agmen, levem armaturam; se demittere, zejść. — Przenoś. se in causam (wdać się w sprawę, przyjąć na siebie); aliquid in pectus, wziąć do serca; se animo, albo animum, memem stracić serce, odwagę, upaść na ducha; demitti ab aliquo, wywodzić swój ród od kogo.

Demiurgus, *i*, *m*. najwyższy urzędnik w niektórych rzeczach pospolitych greckich.

Dēmo, dempsi, demptum, 3. ujmować, odejmować, własc. i przenoś. alicui molestiam, sollicitudinem; d. nubem supercilio, nie być smutnym, posępnym, d. partem de die solido (przepędzić), d. de capite, odtrącić, ująć z kapitału; demto sine, bez końca.

Democritus, *i*, *m*. filozof nowszej szkoły Eleatyckiej z Abdery; stąd Democriteus, albo -ius, *a*, *um*, do Demokryta odnoszący się; *re-croic*. Democritei, orum, *m*. zwolennicy Demokryta, i, Democritea, orum, *m*. nauki Demokryta. Demolior, 4. rozwalić, zburzyć, statuum, domum, tectum; — przenoś

- tyrannidis propugnacula: jus; d. culpam, zrzucić winę.
- Demolitió, ónis, *ż.* obalenie, zburzenie.
- Demonstratio, ónis, *ż.* okazanie, wskazanie; — przenoś. a) żywe, dobitne opisanie; b) rodzaj mowy, której przedmiotem jest pochwała albo nagana; c) dowód.
- Demonstrativus, a, um, obejmujący pochwałę albo nagane.
- Demonstrator, óris, ten, który co wykazuje.
- Demonstro, 1. pokazywać, wskazywać, aliquid, albo ze zdaniem zależnym; — przenoś. pokazywać, opowiadać, przedstawiać; udowodnić, unaocznic, alicui aliquid, albo alicui z 4 przyp. i tr. bez; silva, quae supra demonstrata est; ze zdaniem zależnym; ut supra demonstravimus; demonstratum est.
- Démordeo, ére, odgryźć, odkaśić.
- Démortuo, mortuus, 3. umrzeć, odumrzeć. [czyć]
- Démóror, 1. zatrzymywać, zwłóć.
- Demoveo, movi, motum, 2. oddalać, odpędzać, odsuwać, własc. i przenoś., aliquem de loco; culpam ab aliquo; w szczegól. a) oddalić kogo z urzędu, usunąć od godności, gradu aliquid; — przenoś. animum loco et certo de statu; b) wypędzić kogo z posiadłości, aliquem de suis possessionibus; albo pozbawić prawa do posiadania.
- Démugitus, a, um, rykiem napełniony, paludes.
- Démulceo, unsi, mulsum, 2. głaśkać, muskać.
- Démum, *przysł.* własnje, wreszcie, wtedy dopiero, teraz dopiero, teraz własnje; nunc demum: jam d.; tuum d.; quint. d. anno; orto sole d.; osobliwie, szczególnje, rzeczywiscie, w istocie; id d.: eo t., ea d. amicitia firma est.
- Demurmuro, 1. mruczyć, pomruciwać.
- Demutatio, ónis, *ż.* przemiana.
- Demuto, 1. przemieniać.
- Denarius, ii, m i denarius numus, rzymska moneta, która z początku dziesięć (od deni), a potem sześćnaście assów albo cztery małe sestercyj zawierała.
- Dénarro, 1. w szczegóлах coś opowiadać, d. matri, ut- (jak-).
- Dénato, áre, z wodą płynąć, wypłynąć.
- Dénego, 1. zaprzeczyć, odmówić, aliquid, alicui aliquid.
- Déni, ae, a, po dziesięć, w przyp. 2. denorum albo denum; w ogóle: dziesięć, bis deni.
- Denteatis, e, rodzaj obrzędów religijnych, odprawianych dziesiątego dnia po czyjój śmierci.
- Dénique, *przysł.* 1) przy wyliczaniu: nakoniec, wreszcie, w końcu; 2) w przejściu do ogólnych wyobrażeń: w ogóle; przy stopniowaniu: a nawet, aut demum; 3) przy zakończeniu: w ogóle zaś, krótko mówiąc, jedném słowem; 4) podobnie jak demum, własnje, dopiero, nunc d.; tum d.; octavo d. mense; mortuo d. (dopiero po śmierci).
- Denominatio, ónis, *ż.* przezwanie.
- Denomino, á. przezwać, nazywać kogo od czego.
- Dénormo, 1. nieforemném zrobić.
- Denoto, 1. naznaczyć, cives Romanos necandos denotavit; 2) rozróżnić, poznać, spostrzedz.
- Dens, tis, m. ząb; — przenoś. uncus dens (o lemiąszu), podobnie róg kotwicy, sierp, grzebień; b) dens maledicus, złośliwość; niewiaść.
- Dense, *przysł.* gęsto, ścislo, często.
- Denseo, densui, 2. zgęszczać.
- Denso, 1. zgęszczać, skupiać; den-

- satus, gęsty, densata agmina, ścię-
 ńnionie hulce.
- Densus**, a, um, gęsty, zgęszczony,
 gęsto skupiony, silva; gęsty, rze-
 sisty, imber; pełny, obficie okry-
 ty, d. caesarie caput; częsty, lic-
 ny, pericula.
- Dentātia**, ium, n. nasad u pluga,
 albo sam plug
- Dentatus**, a, um, zębaty, ząbko-
 waty, serrula d. 2) zębem gladzo-
 by charta. II) Dentatus, rzymskie
 przewiśko.
- Dentatio**, o, nupsi, nuptum, 3. isć
 za n.az.
- Dentare**, 1. obnażać, odkrywać,
 objawiac, własc. i przepoś.; 2) ob-
 dzierać ogolacac, własc. i przenoś
- Denunciatio**, ōris, ż. oznajmienie,
 doniesienie, zapowiedzenie, zagro-
 żenie
- Denuncio**, 1. oznajmiać, donosić,
 zapowiadać, wypowiedzieć, gtozić,
 aliq'ud, albo z 4 przyp. i tr bez.;
 2 ut albo ne i tr. łącz. albo sam-
 mym tr. łącz.; rozkazać vetera-
 nis, 2) przepowiadać, denunciata
 mors ejus per crinitam stellam.
- Denovo**, przysł. znouu, na nowo,
 jeszcze raz
- Deo**, us, f Cerera; stąd Deois,
 idia f córka Cerery, Prozerpina;
 i Deouis, a, um, Cererze po-
 święcicy.
- Deolare**, 1. ulżyć ująć ciężaru.
- Decisum**, przysł. z góry na dół,
 sursum decisum, w górę i na dół.
- Dēclatascor**, pactus, 3. wejść w u-
 kłady, godzić się o co, wymówić
 sobie ct, tria praedia sibi; cum
 aliquo, ut-
- Dēpasco**, pavi, pastum, 3. o pa-
 stierzach: spasać, wypasać; o by-
 dletach: wyjeść, wygrzyść, agros;
 d. altaria (zjeść, pożreć to, co jest
 na ołtarzach); saopes salicti florem
 depasta apibus, poet. zamiast: sae-
- pes, cujus flores depascuntur ab
 apibus, plot, którego kwiaty słu-
 żą za pokarm dla pszczół;—prze-
 noś. luxuriem orationis stile, od-
 ciąć w mowie, co jest zbyt-
 nego.
- Dēpascor**, pastus, 3. wypasać; —
 przenoś. niszczyć, febris depasci-
 tur artus.
- Dēpecto**, pexi, pexum, 3. czesać,
 uczesać. [rarii
- Depeculātor**, ōris, m. zdzierca, ae
- Dēpeculor**, 1. zdzierać, okradać,
 fana; — przenoś. pozbawiać, ho-
 norē familiae.
- Dēpellē**, rēli, pulsum, 3 odpe-
 dzać, odganiać v ypedzać, aliquem
 de provincia, ex urbe; aliquem
 tota Sicilia; barbarorum praesidia
 ex his regionibus; hostem at ope-
 ribus aliqnoe terra; odłączać, od-
 stawiać, ab ubere matris; a lacte,
 — przenoś. oddać morbum; za-
 spokajać, sitim, famem; odwieść,
 oddalić, aliquem de spe, de causa
 suscepta; a Syracusis servitute;
 a superioribus consiliis depulsus;
 suspicionem a se; instans pericu-
 lum omnes molestias; alicui mul-
 tam metum, 2) spędzać, zganiać,
 spychać, rzucac, aliquem de loco;
 equus equitem dorso non depulit;
 teneros fetus; we względzie wo-
 jennym spędzić z wyższego sta-
 nowiska defensores vallo; hostes
 loco, ab eodem gradu depulsus
 est (wyparty został, korzystnego
 połączenia pozbawiony); ab aliqua
 re depulsus (doznał przeszkody
 w swoich zamiarach, w działaniu).
- Dēpendeo**, 2. wisić na czém, v
 czego, nodo ex humeris d. amic-
 tus; laqueo dep.; — przenoś. po-
 chodzić od czego, dać się wypro-
 wadzić, augurium d. origine verbi;
 zależeć od czego, fides d. a ve-
 niente die.

Dependo, pendi, pensum, 3. odważyć, płacić; — przenoś. ponieść karę, przypłacić, ponieść.

Deperdo, perdidī, perditum, 3. zniszczyć, inopia deperditus (zubożały); 2) utracić, postradać, własc. i przenoś, non solum bona sed etiam honestatem

Depereo, perii, peritum, 4. ginać, w niwecz się obracać, podupadać; in amore alicujus albo in aliquo, szalenie się w kim zakochać, ginać, przepadać za kim.

Depingo, pinxi, pictum, 3. odmalować, — przenoś. a) w słowach co przedstawić, opisać; b) wyobrażać w myśli; wystawiać sobie, cogitatione aliquid.

Déplango, planxi, planctum, 3. oplakiwać.

Deploro, 1. płakać, narzekać, lamentabili voce deplorans; de incommotis; 2) przechodź oplakiwać, calamitates; mieć co za stracone, agros, spem.

Dépono, posui, positum, 3. rzucić, zrzucić, wyrzucić, librum de manibus; arma; zdjąć, onera iumentis; wysadzić, exercitum in terram albo legiones; dać w zakład, vitulam; quidquam de grege; — przenoś. uspokoić, sitim; złożyć, porzucić, zaniechać, utracić, wypuścić, personam actoris; opinionem, consilium; amicitiam, simultates, gloriam, spem, odium; memoriam alicujus rei, aliquid ex memoria; prius animam quam odium; b) odrzucić, rzec się, provinciam; 2) dla bezpieczeństwa albo do schowania co złożyć, umieścić, pecuniam apud aliquem; HS. sexagies in publicum; amphoras in templo; praedam in silvis; matrem et liberos in urbe; obsides apud aliquem; saucios; liberos suaque omnia in silvas; — prze-

noś. powierzyć, jus populi Romani in vestra fide ac religione depono; tutis auribus; in aure; pokładać, spem salutis in merito alicujus; 3) składać, caput in gremio alicujus; arma; armis depositis (po złożeniu broni); — przenoś. depositus, opuszczony, stracony, bez ratunku; umarły, maxime aegra et prope deposita respublicae pars; złożyć, składać, insigne; imperium, magistratum; depositam resumere potestatem.

Depopulatio, ónia, f. spustoszenie, zrabowanie.

Depopulátor, ória, m. pustoszyciel, niszczyiciel, rabuś.

Dépopulo, 1. niszczyć, spustoszyć, plądrować, rabować, także w formie czynnej depopulo: agros depopulavit i depopulata Gallia; depopulatis agris.

Déporto, 1. znieść, przenieść, ossa ejus in Cappadociam ad matrem; sua in oppida; quae (navis) ad eum deportandum erat; missa, arma Brundisium; sprowadzić, exercitum e Graecia; odnieść, otrzymać, praedam ex Asia; gloriam ex illa gente; nihil aliud de provincia nisi illius benevolentiam; cognomen Athenis, triumphum; b) wypędzić, na wygnanie posłać, in insulam.

Deposco, poposci, 3. żądać bardzo, domagać się czego, sibi id muneris, sibi partes istas; aliquid a magistratu; istam provinciam asperrima ad laborem; b) żądać wydania kogo, ukarania, aliquem; aliquem in poenam, ad supplicium, aliquem ad mortem, żądać ukarania śmiercią; c) aliquem sibi, wyzywać kogo do walki.

Depostulo, 1. żądać, dopraszać się.

Depraedor, 1. łupić, rabować, plądrować.

- Depravāte**, *przysł.* opacznie, zepsucie.
- Depravātio**, *ōnis*, *ż.* przekreślenie, zepsucie, własc. i przenos. animi.
- Deprāvo**, *l.* wykręcać, spaczyć, wykrzywić, *oculos*; — przenos. zepsuć, uwieść, *puerum indulgentia*; *plebem consiliis*.
- Depracātio**, *ōnis*, *ż.* usilna prośba, dopraszanie się, błaganie, *d. acquiritatis*; prośba o przebaczenie, łaskę; przepraszanie: *d. deorum*, wzywanie bogów; *dirae deprecationes*, przekleństwa; *d. periculi*, prośba o odwrócenie niebezpieczeństwa.
- Depracātor**, *ōris*, *m.* błagający, wstawiający się, pośrednik; *d. periculi*, który przez prośbę oddala niebezpieczeństwo.
- Depracōr**, *l.* zanosić prośbę, błagać, dopraszać się, *aliquem*, albo z *nast. nō*, *quominus* i *tr. łącz.*, *vitam multorum* ab *aliquo*, prosić o darowanie życia; *d. periculum*, *mortem*, *poenam*, prosić o uwolnienie, prośba uwolnić; także biernie: *deprecatum bellum*, prośbą odwrócona wojna.
- Deprehendo**, i *deprendo*, *di*, *sum*, *3.* schwytać, złapać, *hostem*; *deprehensus a custodibus*; — przenos. zastać, zejść kogo na czem, *in manifesto scelere*; *deprehendi*, być napażniętym, zaskoczonym (*np. od burzy*); *video me deprehensum*, widzę, że się wywinąć nie mogę (o mowie); *δ*) dostrzedz, odkryć, poznać, *res magnas saepe in minimis rebus*.
- Deprehensio**, *ōnis*, *ż.* złapanie, odkrycie.
- Depressus**, *a*, *um*, *nizki*, w dole leżący, *domus*; — przenos. *vox depressissima*, przytłumiony.
- Deprimo**, *pressi*, *pressum*, *3.* zniżać, cisnąć na dół, *navem dep. zatopić*, *saxum in mirandam altitudinem*; *fossam*, głęboko wykopać; — przenos. przytłumić, ucisnąć, osłabić, zrazić, *do milczenia* przymusić, *veritatem*, *opes*, *fortunam*, *hostem*, *preces alicuius taciturna sua obstinationē*.
- Depreoitor**, *l.* walczyć, *scierac się*, *venti*
- Deprōmo**, *prompsi*, *promptum*, *3.* wydobywać, *pecuniam ex arca*; *sagittam pharetra*; *aliquid de jure civili*.
- Depropōrō**, *l.* spieszyć się, *przyspieszać*
- Depso**, *depsi*, *depstum*, *3.* rozczyniać, zagnieść.
- Depūdet**, *puđuit*, *2.* bardzo się wstydzić, *non dep. aliquem* z *tr. bez.* *2)* wstyd tracić, nie wstydzicie się, *akże* z *tr. bez.*
- Depugno**, *l.* walczyć, *potykać się*, *vojować*, *bić się*, *copiae paratae ad depugnandum*; — przenos. *ma fame*; *voluptas d. cum hoste*.
- Depulsio**, *ōnis*, *ż.* oddalenie, *degnanie*, *usunięcie*, *doloris*; *pravi*.
- Depulsor**, *ōris*, *m.* który co oddala.
- 1.* **Depūto**, *l.* obcinać.
- 2.* **Depūto**, *l.* poczytywać za co.
- Depūgis**, *e*, *słaby* na *łędźwio*
- Derbe**, *es*, *ż.* miasto w *Litaanii*; stąd **Derbētes**, *is*, z *Derby*, mieszkaniec *Derby*.
- Derbices**, *um*, *m.* *lud* w *Maggianie* w *Azyi*.
- Dercētis**, *is*, i *Derceto*, *us*, *ż.* *bożini* u *Syryjczyków*.
- Derectus**, *a*, w *prostym kierunku* idący.
- Derelictio**, *ōnis*, *ż.* opuszczenie, zaniechanie.
- Derelictus**, *a*, *um*, *opuszczony*, *pusły*.
- Derelinquo**, *liqui*, *lictum*, *3.* zostawić, zaniechać; — przenos. za-

- niedbać, causam; 2) zostawić po sobie, praesidium in arce.
- Derépo**, repsi, 3. zczolgać się, zlażyć.
- Derideo**, risi, risum, 2. wyśmiać, wyszydzać, drwić.
- Derigescio**, rigui, 3. krzepnąć, drętwieć, deriguit gelidus formidine sanguis; krew się ścięła; comae, najeżyły się włosy; oculi, osłupiały.
- Deripio**, ripui, reptum, zerwać, wyrwać, wydrżać, de manu; ensem vagina:—przenoś. ująć, zmniejszyć, quantum de mea auctoritate deripisset.
- Derisor**, óris, *m.* szyderca.
- Derivatio**, ónis, *ż.* prowadzenie, skierowanie, fluminum.
- Derivo**, 1. prowadzić, ściągać, aquam de fluvio; — przenoś. składać, zwałać, culpam in aliquem.
- Derogatio**, ónis, *ż.* częściowe ujmowanie, ograniczenie prawa.
- Derogo**, 1. dawne prawo znieść częściowo, ograniczyć, de lege, albo legi; w ogóle ująć, omni co, odjąć, odmówić, ubliżyć, umniejszyć, de fide alicujus, albo fidem alicui.
- Derosus**, a, um, ogryziony.
- Deróna**, ae, *ż.* miasto w Liguryi.
- Deruo**, rui, rúrum, 3. rozrzucić, zburzyć; przenoś. cumulum de laudibus alicujus, ująć, zmniejszyć.
- Deruptus**, a, um, spadzisty, przepaścisty; *rzeczow.* derupta, orum, *n.* miejsca przepaściste.
- Desaevio**, saevii, 4. srożyć się, burzyć się.
- Desecando**, scendi, scensum, 3. zstąpić, schodzić, de coelo, de rostris; ab alto coelo; coelo; ad lub in forum, in naves; in flumen; obviam alicui in Piraeam; zsiadać, ex equo; udae się dokąd, domum, huc, ad aliquem; wkroczyć, wiażgnąć, wylądować, in Graeciam; — przenoś. wchodzić, zatapiać się ferrum in corpus descendit; stać, verbum descendit in pectus; cura descendit in animos; spadać, infra genua (o sukni); skłaniać się, przychylić się do czego, przystać na co, in preces, ad ejusmodi consilium, ad sententiam alicujus, ad inimicitias, ad verborum contumelias; brać się do czego, ad supplicia innocentium; ad vim atque ad arma; rzucić się na eo, chwycić się, ad omnia; ad extrema; pochodzić od kogo, ród wywodzić, a patriciis; si descendere ad ipsum ordine perpetuo quaeris.
- Descensus**, us, *m.* schodzenie; droga wiodąca na dół, qua illi d. erat; descensus Averno.
- Desciso**, scivi, scii, scitum, 3. odstąpić, porzucić, a populo Romano; przejść do kogo, ad aliquem; — przenoś. odstąpić, a veritate; a vita, życia dokonać; ad saevitiam, stać się okrutnym.
- Describo**, scripsi, scriptum, 3. opisać, przepisać, ab aliquo librum; epistolam alicui dare describendam; 2) opisać, napsac, skreślić, wyrysować, geometricas formas in arena; formas in pulvere; carmina in foliis; vitam votiva tabella; facta coram nou amplius quaternis quinque versibus; przenoś. przedstawić, hominum sermones moresque, nacechowae, me latronem describebant; dotknąć, aliquem malo carmine; 3) describere aliquid z przyim. in i 4 prz. albo z przyp. 3. rozpisac, rozdzielić, przeznaczyć, civitatibus pecuniarum summas; vacuas frumenti civitatibus, jura civitatis; alicui tributum; sociis quindocum millia peditum; także bez przyp

3 albo 4 z przyim. in, z samym 4 przyp.: pecuniam, rationem belli, officia i t. p. *b*) describere aliquid z przyim. in i 4 przyp. podzielić, civitatem in provincias; annum in duodecim menses; agnias.

Descripte, przysł. porządkie.

Descriptio, *ōnis*, *ż.* określenie, wystawienie, opis, nominis, personarum; 2) podział, rozkład, porządek, aedificiorum.

Descriptus, *a, um*, oznaczony, należycie urządzony. {oderznać.

Desēco, *secui, sectum*, 1. odciąć, **Desēro**, *serui, sertum*, 3. opuścić, odstąpić kogo w potrzebie, porzucić, nie ratować, zaniedbać, aliquem albo aliquid, właśc. i przen. sacra cultumque deorum; vadimonium (nie stawić się w sądzie na czas oznaczony); nisi me lucerna desereret; deserit aliquem res, tempus, fama; deseri a re familiari, a republica; a mente (stracić głowę); leo desertus viribus.

Desertio, *ōnis*, *ż.* odstąpienie, zaniedbanie.

Desertōr, *ōris, m* który odbiega kogo, opuszcza, zaniedbuje, amicorum; communis utilitatis; *b*) zbieg wojskowy.

Desertus, *a, um*, opuszczony, samotny, pusty, d. loca; samo deserta, *ōrum, n.* pustynie.

Deservio, 4. usłużyć komu w czém, alicui; mieć o czém staranie, corpori; oddać się jakiemu przedmiotowi, studiis, rebus divinis.

Deses, *sētia*, gnuśny, leniwiec, próżniak.

Desēdeo, *sēdi, sessum*, 2. długo gdzie siedzieć; próżnować, gnuścić.

Desiderabilia, *e*, pożądany, upragniony. {czenie.

Desideratio, *ōnis*, *ż.* żądanie, ży-

Desidērium, *ii, n.* żądanie, pragnienie, tęsknota; *b*) potrzeba; *c*) strata, albo żal po stracie.

Desidēro, 1. żądać, pragnąć, wy magać, aliquem, albo aliquid; aliquid ab aliquo albo in aliquo, z 4 przyp. i tr. bez.; 2) widzieć, spostrzegać brak czego, hunc diu desideraverunt; cum primis pauci, deinde plures desiderarentur, najprzód kilku, potem wielu brakowało

Desidia, *ae, ż.* gnuśność, próżnowanie, lenistwo.

Desidiosus, *a, um*, gnuśny, próżnujący, opieszaly.

Desido, *sēdi, sessum*, 3. osiadać, opadać.

Designatio, *ōnis*, *ż.* oznaczenie, plan.

Designator, *ōris, m.* przestrzegacz porządku; zawiadowca obrzędów pogrzebowych; naznaczający miejsca w teatrze.

Designo, 1. oznaczyć, wytknąć, fines templo Jovis; urbem aratro (określić); aliquem digito (wskazać); aliquem oculis ad aliquid (rzutem oka na co przeznaczyć); w hafcie lub tkaninie co przedstawiać, naśla łować, Europen. — Przenoś. przedstawiać, oznaczać, znamionować, aliquid verbis; aliquem hac oratione; aliquem nota infamiae; nimiam luxuriam; w szczegól. *a*) mianować, na urząd obierać, aliquem; stąd designatus consul (obraný, który jeszcze urzędowania nie rozpoczął); *b*) aliquid, urządzić, rozporządzić; 2) sprawić, narobić, zrządzić, dokazać, quid non ebrietas designat?

Destilio, *silui, sultum*, 4. zeskakiwać, zsiadać, lecto; de rheda; ex navi; ad pedes; in artum.

Desino, *sivi, albo sii, situm*, 3. zaniechać, zaprzestać, aliquid; opu-

- ćcić, aliquem; d. urgere; locis communibus; querelarum; 2) kończyć się na czem, in piscem.
- Desipio, sipui, 3.** być głupim, działać niedorzecznie; desipiens, bezrozumny.
- Desisto, stiti, stitum, 3.** zaprzestać, zaniechać, odstąpić czego, de illa mente; a sententia; itinere; pugnac; agere causas; non desistam, quin eruam; także samo des.
- Desolo, 1.** opuszczać, pustkami zostawiać, zniszczyć.
- Despecto, 1.** patrzeć z góry, aliquid; aliquid ex alto; — przenos. regionem despectat oppidum (góruje), pogardzać, ne victi despectarentur.
- Despectus, us, m.** patrzanie z góry na dół, ex oppido in campum, in mare, w licz. mn. wzgórze; — przenos. pogarda. [bez nadziei.
- Desperanter, przysł.** rozpaczliwie,
- Desperatio, oñis, ż.** rozpacz, utrata nadziei, vitae, victoriae; ad desperationem venire.
- Desperatus, a, um,** bez nadziei, bez ratunku, desperatis rebus, w rozpaczliwem położeniu; morbi desperati.
- Despero, 1.** tracić nadzieję, rozpacząć, de aliqua re; sibi, albo alicui rei; przechod. aliquid albo z przyp. 4 i tr. bez; res desperatur (wątpią o-); porów. desperatus; desperatis generi rebus, gdy położenie zięcia było rozpaczliwe; provinciarum d. rebus, gdy nie mieli nadziei utrzymania prowincyj; desperato (gdy stracił nadzieję).
- Despicatio, oñis, ż.** wzgarda.
- Despicatus, a, um,** wzgardzony, godzien wzgardy.
- Despicatus, us, m.** pogarda, si quis despicatum ducitur.
- Despicio, spexi, spectrum, 3.** spoglądać z wyższego miejsca, de vertice montis in valles; a summo coelo in aequora; quā despici poterat; także przechod. z góry spozstrzedz, spoglądać, summo ab aethere terras; varias gentes et urbes; — przenos. nie dbać o co, rei familiaris fructum: stąd zamedbywać, gardzić, lekce sobie ważyć, aliquem albo aliquid; quae res huic despecto salutis fuit; także: despiciens sui; 2) gdzieindziej patrzeć, na stronę spojrzeć.
- Despicor, 1.** gwałzić.
- Despolio, 1.** ogolocić, obedrzeć, wyzuć, pozbawić, aliquem armis; hominem; templum; — przenos. despoliari triumpho, być pozbawionym tryumfu.
- Despondeo, spondi, sponsum, 2.** przyrzekać, obiecywać, alicui aliquid; sibi aliquid, wymówić sobie co, zastrzedz; zaręczyć tego z kim, filiam alicui; — przenos. spes despondetur anno postdata się nadzieja w roku; imo i. (z pewnością oczekiwać); rās desp. animum (stracić odwagę, nadzieję).
- Desponso, 1.** zaręczyć, przyrzec w małżeństwo.
- Despumo, 1.** pianę zbierać, odszumować
- Despuo, spui, spatum, 3.** spluć, wypluć.
- Destillo, 1.** ściekać, spadać kroplami.
- Destinatio, oñis, ż.** przeznaczenie, postanowienie.
- Destino, 1.** naznaczyć, oznaczyć, muros urbis polenta; stąd za cel przeznaczyć, aliquem ad ictum, locum oris; rzeczow. destinatum, i, m. cel, velut destinatum petentes; certo ictu destinata ferre; sagittas destinare (do celu strzelać); — przenos. umyślić, posta-

awieć, przeznaczyć, uznać za co, tempus locumque ad certamen, domum publicis usibus, ambitum muris, finem imperio; diem sacro; alicui imperium, regnum, provinciam, diem necis; aliquem ad mortem, aliquem operi, arae, capitali supplicio, aliquem in locum alicujus regem (jako króla); aliquem animo parem alicui (uważać za równego); aliquem animo auctorem caedis; aliquem ut furem; destinatus, przeznaczony, uchwalony, dies, vices, causae, sententiae, stąd destinata, orum, s. plan, zamysł d. exsequi, impedire: ut destinatum erat; 2) przywiązać, przymocować, rates ancoris; antennas ad malos; falces; 3) targować, kupować, quanti destinat aedes? za jaką cenę dom kupuje?

Destituo, stitui, stitutum, 3. stawić, umieścić, cohortes extra vallum; aliquem ante tribunal; aliquem: przenosić, a) opuścić, odstąpić, porzucić, zniweczyć, aliquem albo aliquid; nudum in causa; destituunt femora pugnantem; destituit aliquem ventus; navigia destituta, na mieliznę zapędzone i osiadłe; somnus me destituit, sen mię odbiegł opuścił; destituit aliquem mens, memoria; destitutus, opuszczony, ogolony, pozbawiony, d. ducibus albo ab omnibus; aliorum consiliis, promissis, praeceptis albo samo dest., opuszczony, bez pomocy; b) podejść, oszukać, zrobić zawód, deos mercede pacta; morando spem; destituit fortuna spem; stąd: destituit spe albo a spe; si destituat spes.

Destitutio, ōnis, ̄. opuszczenie, zawód, oszukanie, podejście.

Destringo, strinxi, strictum, 3. ze-

brać, sciągnąć, odciągnąć, aliquid bonis; dobyć, gladium, enssem, securim; districtis gladiis, dobywszy mieczów; 2) zlekka dotykać, drasnąć, aequora alis; pectus sagitta; — przenosić, ganić, nicować, scripta.

Destruo, struxi, structum, 3. psuć, obalać, burzyć, navem, aedificium, templum, — przenosić, zniszczyć, osłabić, magnitudinem alicujus.

Desudo, 1. pocić się; — przenosić, mozolić się nad czym, in aliqua re.

Desuesco, suavi, suetum, 3. odzwyczajać, oduczać, aliquem; desuetus odzwyczajony; res desueta, voces jam mihi desuetae; desueta sidera, których widok jest rzadki, niezwykły, 2) nieprzech. odzwyczajać się, bello, triumphis; pati clamorem. [odzwyczajenie.

Desuetudo, inis, ̄. odwyknienie, **Desultor ōris, m.** zeskakujący, przeskakujący z konia jednego na drugiego w biegu podczas igrzysk Cyrcęskich; — przenosić, niestateczny, męstały.

Desultorius, a, um, należący do jeźdźca zwanego desultor, equus; rzecz. jeździec przeskakujący.

Desum, defui, deesse, brakować, pecunia deesse coepit; deest alicui aliquid, non enim maledicti tanto viro deesse poterant; duae sibi res, quominus in foro diceret, deesse, nie znajdować się przy czym nie brać w czym udziału, convivio, bello; komu swej pomocy odmówić, nie być komu pomocą, opuścić kogo, deesse alicui operam, consilio, labore; nullo loco alicui d.; de fama dimicanti deesse; sibi d. (szkodzić sobie); często: alicui rei d.; nos consules desumus (nie robimy tego co do nas należy); non deere (będę pomocą)

Desūmo, sumpsī, sumptum, 3. orać co komu albo od kogo; — przenoś. wybierać, obierać sobie, brać na siebie; hostem sibi certum d.; consules asservandos sibi.

Desūper, przystł. z góry, nad, ponad, powyżej.

Desurgo, surrexi, surrectum, 3. wstać od czego, podnieść się, coena.

Detēgo, texi, tectum, 2. odkryć, odsłonić, obnażyć, aliquid, acdes detecta, bez pokrycia; — przenoś. odkryć, wykryć, wydać, wyjawić, insidias, consilia conjuratorum.

Detendo, tendi, tensum, 3. spuszczać co natężonego, tabernacula, zwinąć namioty.

Detergeo, tersi, torsum, 3. ocierać, ścierać, osuszyć, sudore deterseo; lacrimas. — przenoś. a) rozpedzić, nubila; b) o pientądzach: urwać, zagarnąć, octogiuta detersimus; 2) zerwać, rozbić, potrząsać, remos.

Detērior, ius, stop. najwyż. deterius, gorszy, podlejszy, słabszy, własc. i przenoś.

Determinatio, ōnis, ż. granica, koniec, kres, określenie.

Determino, 1. ograniczać, kończyć.

Detēro, trivi, tritum, 3. wycierać; — przenoś. umniejszać, ujmować, uwłaczać, laudes alicujus.

Deterreo, terrui, territum, 2. odstraszac, wstrzymywać, aliquid de albo ab aliqua re; aliquid aliqua re; aliquid de nast. ne, quin, quominus i tr. łącz.; także samo aliquid; odwracać, oddalać, vim a censoribus; nefas. [szkaradny.

Detestābilis, e, obrzydly, ohydny.

Detestatio, ōnis, ż. obrzydzenie, przeklinanie; scelerum, odpokutowanie; wzywianie świadków; d. sacrorum, zobowiązanie się do przyjęcia obrzędów religijnych przywiązanych do dziedzictwa

Detestor, 1. brać na świadków; przeklinać, aliquid in alicujus caput; z obrzydzeniem wspominać, aliquid albo aliquid; detestatus, obrzydzony, przeklęty; oddalić, odpędzić, odwrócić, wstrzymać, invidiam; detestamini hoc omen.

Detexo, texui, textum, 3. utkać, skończyć tkaninę; upleść; — przenoś. skończyć, opisać, fabellam paucis.

Detineo, tinni, tentum, 2. wstrzymać od czego, aliquid ab aliqua re; 2) przeszkadzać w dalszym postępie, zajmować czym, aliquid albo aliquid aliqua re, detineri aliqua re; — przenoś. wiązać, kępować, zajmować czym, aliquid in aliqua re; animum studiis.

Detondeo, tondi, tonsum, 2. postrygać, obcinać; — przenoś. frondes detonsae frigore (ogolone z liści).

Detōno, tonui, 1. grzmieć, — przenoś. przestać się srożyć, sustinet nubem belli, dum detonet.

Detorqueo, torsi, tortum, 2. skręcać, odwracać, zwracać, a latere in dexteram partem, animum a virtute; proram ad undas; se alio.

Detractio, ōnis, ż. odciąganie, odejmowanie, ujęcie, umniejszenie.

Detrahō, traxi, tractum, 3. ścigać, zdjąć, odjąć, wydrzeć, equitibus annulos, albo annulum digito; stramenta e mulis; nomen Pompeji ex scutis: alicui torquem; amiculum; scutum; equos; cohortes legionis; galeam capiti; tegumenta scutis; vestem; signo detracto (po oderwaniu pieczęci, po odpiecztowaniu); odjąć, odtrącić, multae novem partes; aliquid ex ea samna; nihil de vivo; — przenoś. ujmować, uwłaczać, poniżać, libenter de his detrahunt: de rebus gestis d. b) szkodzić, być

- szkodliwym, multum ei detraxit, quod alienae erat civitatis; 2) oddać, usunąć, aliquem ex aliquo loco; sprowadzić, przyciągnąć, naves ad terram.
- Detrectatio, ōnis, f.** wzbranianie się, ociąganie się, usuwanie się, militiae.
- Detrectator, ōris, m.** ten, który ubliża, uwłacza, laudum.
- Detrecto, i.** wzbraniać się, ociągając się, nie chcieć czego, militiae; pugnare; b) uwłaczać, ubliżać, laudes alicujus; livor detrectat ingenium Homeri.
- Detrimentōsus, a, um, szkodliwy, uszōzērbek przynoszący.**
- Detrimentum, i, n.** uszczerbek, szkoda, strata; detrimento esse alicui, szkodzić komu; facere; sarcire; ne quid respublica detrimenti capiat; klęska wojenna, porażka, magnis illatis detrimentis; cum magno detrimento repulsi.
- Detrūdō, trūsi, trusum, 3.** strącać, spychać, naves scopulo; in praecipit; spędzić, wypędzić, wyprzędć, hostem muris, hostem finibus; aliquem de agro: quem et ex quanto regno ad quam fortunam detrusisset; w odniesieniu do czasu: odwiec, comitia in adventum Caesaris; odwieść kogo od czego, aliquem de sua sententia: przyprowadzić do czego, aliquem ad id, quod facere possit.
- Detranco, 1.** odciąć od pnia, kadłuba, caput; obcinać, okrzysywać, vitem, arbores, corpora.
- Deturbo, 1.** zrzucić, wywrócić, obalić, zwalić, statuas, tegulas a tecto; aedificium, spędzić, wyprzędć, hostes ex praesidiis et statione; aliquem de tribunali; ab arce, de fortunis, in mare; a sedibus; moenibus; aliquem certa re et possessione; — przenoś. aliquem de sa-
- nitato ac mente (odjąć); deturbare ex magna spe, albo spe (być pozawionym nadziei).
- Deucalion, ōnis, m.** syn Prometeusza, król Ftyi (Phthia) w Teasalii, mąż Pyrry; stąd: Deucalionēus, a, um, do Deukaliona należący.
- Dēunx, uncis, m.** jednaście dwunastych.
- Deuro, ussi, ustum, 3** przypalić, spalić, vicos et agros; oppidum; — przenoś. zmrozić, hiems arbores deusserat; aquilones dourunt.
- Deus, dei, m.** (przyp. 6 deus w licz. mn. 1. przy, dei, dii, di; 3 i 6 deis, diis, dis, (Bóg, Bóstwo, u poetów zamiast dea, ducente deo (o Wenerze); dii meliora, dii melius (broń Boże, uchwaj Boże); si diis placet (jeżeli Bóg da); — przenoś. o człowieku odznaczającym się dobrocią, potęgą, biegłością, te in dicendo semper putavi deum; tu mihi deus videri soles; namque erit ille mihi semper deus.
- Deutor, usus, 3** surowo się z kim obchodzić, victo.
- Devasto, 1** zupełnie zniszczyć, spustoszyć.
- Devēho, vexi, vectum, 3.** wozic, zwozić, zawieźć, aliquem in ultimas terras; w znaczu devēhi, dostac się, być zawiezionym, Velliam devectus; navem dedit, qua Corinthum devēheretur.
- Devello, velli, vulsum, 3.** urywać, obrywać, odrywać, ramum truncō.
- Devēlo, 1.** odrywać, odsłaniać, ora.
- Devenēror, 1.** czcić, cześć wyrażać.
- Devēnio, vēni, ventum, 4.** zejść, zstępować, przychodzić do kogo albo dokąd, ad senatum; in partem aliquam; domum Charonis.

- przenoś. dostać się dokąd, wpadać w co; wziąć się do czego, in insidias; ad juris studium: nolcbam nostrum sermonem in alienas manus devenire.
- Deversor**, 1. wstąpić do kogo, zjechać, bawić, przebywać u kogo, apud aliquem, in domo; parum laute.
- Deversor**, *ōris*, *m.*, gość.
- Deversoriolum**, *i n.* mała gospoda.
- Deversorium**, *ii, n.* gospoda, dom gościnny.
- Deverticulum**, *i, n.* wyboczenie, gospoda; — przenoś. wybieg, wykręt, peccatis deverticula dare.
- Deverto**, *verti, versum*, 3. odwracać, aliquem; aciem: biernie deverti, oddalać się, odchodzić; 2) nieprzech. *a)* oddalać się, zbaczać, via, Thasum; — przenoś. zbaczać od przedmiotu w mowie, redeamus ad illud, unde devertimus; *b)* udać się dokąd, odjechać, ab Aegypto Africam; zjechać do kogo, wstąpić, stanąć gospodą, in villam; ad Terentiam.
- Deverus**, *a, um*, spadzisty, stromy, pochyły; — przenoś. skłonny, ad omnia actas.
- Devinctio**, *vincti, vinctum*, 4. obwiązać, związać, skrępować, aliquem albo aliquid aliqua re; — przenoś. *a)* połączyć, przywiązać, se affinitate cum aliquo; aliquem sibi consuetudine sua; także: verba comprehensione (ściśle spoić); *b)* krępować, robić zaległym, se cupiditate mala, uledz występnej żądzy; se scelere, wplatać się, uwikłać się; se d. necessitate facti, poddać się konieczności przeznaczenia; *c)* zobowiązać, ująć sobie kogo, aliquem liberalitate, beneficio, iurejurando; homines sibi benevolentia et caritate; beneficiis alicui devinctum esse.
- Devineo**, *vici, victum*, 3. pokonać, zwyciężyć, aliquem albo aliquid; — przenoś. matorum obtretractatio devicit unius virtutem.
- Devinctus**, *a, um*, zobowiązany, oddany komu albo czemu, alicui; studiis.
- Devitatio**, *ōnis, Ź.* unikanie, uchylanie się.
- Devito**, 1. unikać, uchodzić, chronić się.
- Devius**, *a, um*, uboczny, ustronny, itinera d. albo samo devia, manowce, bezdroża, na ustroniu mieszkający, odległy, — przenoś. zbaczający z prawej drogi, niebaczny, obłąkany, niestały, vita d., zdrożne.
- Devoco**, 1. wzywać, przyzywać, powoływać, suos ab tunulo; aliquem de provincia ad gloriam: refixa sidera coelo; zapraszać do siebie, do stołu, omnes; — przenoś. *a)* przywoływać, philosophiam e coelo; *b)* narażać, wystawiać na co, suas fortunas in dubium; in suspicionem; stultum consilium ad perniciem mortales devocat; stąd ućcić, wabić, ad voluptatem.
- Devolo**, 1. zlatywać; — przenoś. przybiegać prędko, śpieszyć, spadać, de tribunali; in forum; sibi de coelo devolaturam in sinum victoriam; ignis devolat in terram.
- Devolveo**, *volvi, volutum*, 3. zwałić, stoczyć, cupas de muro; saxa per montes, clypeos e muris, saxa; w znac. bicr. staczać się, spadać, o ludziach, zwierzętach, rzekach; pensa fuis d., prząść; — przenoś. devolvi, spadać, ad spem inanem pacis, uwodzić się próżną nadzieją; eo res devolvitur, ut de tego przychodzi, iż-

Devōro, 1. polykać, pożerać, ci-bos; — przenoś. a) przemarnować, strwonić, patrimonium; rem recen-tem; b) oculis aliquid, chciwie na co spoglądać; libros, z chciwością czytać; c) tłumić, w cichości zno-sić, lacrimas, gemitus, molestiam paucorum dierum; d) polykać, ale nie strawić, nie zupełnie zro-zumieć, orationem alicujus.

Devōtio, ōnis, *ż.* ślub jako ofiara, poświęcenie czego bogom; poświęce-nie życia, vitae albo capitis; Decio-rum; 2) przekleństwo, pilaequae illae, in quibus d. erat scripta, in mare praecipitatae; devotio-nis e-xemplum.

Devōto, 1. poświęcać bóstwu przez ślub uczyniony, poświęcać śmier-ci, aliquem.

Devōtus, a, um, alicui, zupełnie oddalony; devoti, orum; *m.* odda-ni, przywiązani, wierni; 2) prze-klęty, arbor, sanguis, manus.

Devōveo, vōvi, vōtum, 3. bóstwu jako ofiarę poświęcać, na ofiarę przeznaczać, ofiarować (alicui) ali-liquid; w szczegól. kogo aa śmierć poświęcić; se d. ofiarować się na śmierć, umrzeć, morti, pesti; ani-mam alicui, caput alicujus; se a-licui rei (poświęcić się); 2) co na morderstwo przeznaczyć, sicam; przeklinać, aliquem.

Dextella, ae, *ż.* prawa rączka.

Dexter, tēra, tērum, albo tra-trum, stop. wyż. dexterior, ius, najwyż. dextimus, prawy (w przeci-wieństwie do lewy), oculus, manus, brachium, cornu, latus, hume-rus i t. p. *szczeg.* dextera i dex-tra, ae, *ż.* prawica, prawa ręka; dextra, na prawo; stąd prawa strona, est in d. Danubio; jako godło uroczystego zapewnienia: dextram dare, fidem dextera da-

re: udzielenie pomocy, dexteram alicui porrigere albo tendere; węz-two, meś, suā dextra; urbs pe-rirat dextra; o tēm co jest na prawej stronie: Janus; dexter a-bis, dexter stetit; — przenoś. szczę-ście lub zbawienie przynoszący, pomyślny, łaskawy, dexter adi. b) stosowny, dogodny, przyda-tny, tempus: modus.

Dextere, albo dextro, *przysł.* zreżcznie, stosownie.

Dexteritas, ātis, *ż.* zreżczność, szy-kowność.

Dextrorsum, i, -us, *przysł.* w pra-wo, na prawej stronie

Di, dis, patrz Deus.

Dia, ae, *ż.* dawne nazwisko wyspy Naksos.

Diablintes, um, *m.* plemię Auler-ków w Gallii lugduńskiej.

Diadēma, ātis, *n.* przepaska, prze-wiązka biała na głowie, znamię godności królewskiej, nim zaczęto używać korony.

Diaeta, ae, *ż.* sposób życia we-względle lekarskim.

Dialecticus, a, um, tyżący się rozprawiania. *rzecz.* dialecticus, i, *m.* mistrz sztuki rozumowania; dia-lectica, ae, i -e, es, *ż.* sztuka ro-zumowania, dyalektyka; dialecti-ca, orum, badania dyalektyczne; *przysł.* dialectice, podług prawid-ł dyalektyki.

Diālis, e, do Jowisza należący flamen, apex, nakrycie głowy kapłanów.

Diālogus, i, *m.* rozmowa.

Diāna, ae, *ż.* córka Jowisza, sio-sztra Apollina, bogini księżyca i łowów; stąd Dianus, a, um, do Dyany, do łowów należący; *rzecz.* Dianium, ii, *n.* a) świątynia Dya-ny; b) przylądek w Hiszpanii.

Diārium, ii, *n.* dzienne wyżywie-nie, płaca

Dibaphus, i, *ż.* suknia purpurowa, jako oznaka wyższych urzędników.

Dica, ae, spór sądowy, proces; *d.* sortiri, sędziów, którzy mają sądzić sprawę, losem wybierać.

Dicacitas, atis, *ż.* żart uszczypliwy, dowcipkowanie.

Dicatio, ōnis, *ż.* przyjęcie do praw obywatelskich w jakimś mieście.

Dicax, acis, uszczypliwy, kujący, Demosthenes non *cax fuit* quam factus.

Dichorōus, i, *m.* miara wiersza z dwóch choreów złożona — — —.

Dicis, *przyp.* drugi z wyrazami causa, gratia, dla pozoru, dla formalności.

Dico, 1. poświęcać co bóstwu albo człowiekowi; se alicui, poświęcać się, oddać się; se civitati albo in civitate, wpisać się do obywatelstwa jakiego miasta, zostać obywatelem.

Dico, dixi, dictum, 3. 1) mówić, rzec, powiedzieć, utrzymywać, rozprawić ustnie lub na piśmie, aliquid; z 4 *przyp.* i tryb. bez.; w for. bier. dicor, eris, itur, mówią, że ja- ty- on- z *prz.* pierw. i tr. bez.; także czasem nicosob. dicitur, z 4 *prz.* i tr. bez.: dicitur, matrem vixisse, Nep. Paus. 5. W szczegól. a) opisywać, opowiadać, facta; solitos amores; reliqua stilo majore; de aliquo; aliquid ze zdaniem zależnym; b) odpowiadać, z 4 *przyp.* i tryb. bez.

a quo quum quaesisset, quo se deduci vellet, et illo Athenas (dom. se deduci vellet) dixisset; także: potwierdzać, w przeciwieństwie do negare; c) naznaczać, stanowić, locum, multam, diem nuptiarum, iudicem, legem; aliquid aliquid, komu co przyrzekać, obiecywać, data est Eumeni Cap-

padocia, sive potius dicta; z nast ut albo ne, zapowiadać, rozkazywać, qui diceret, ne discederet d) przepowiadać, u poet. 2) mówić, mieć mowę, ars dicendi, wymowa, krasomówstwo; satis exercitatus in dicendo; dicendo valere; ut nemo ei dicenti resistere posset (gdy mówił, gdy miał mowę); de vehiculo d.; de aliquo, albo de aliqua re; za kim albo za czem, w obronie mówić, albo przeciw—, contra aliquem pro aliquo apud centumviro; acerbo in aliquem; a lub pro scripto (słownego wyrażenia bronić); 3) nazywać, wymieniać, aliquem crudelium nomine; eum prademem, vir dicendus (godzien wspomnienia), facta alicujns; omnes dicuntur tyranni, qui-; Corvus est dictus: neque quidquam similis potest dici, quam dictatura antiqua huic imperii potestati (nie można wymieniać żadnej godności, któraby do terazniejszej władzy Cesarzów była podobniejszą, jak dawniejsza dyktatura); stąd a) mianować, obierać czem, dictatorem, magistrum equitum, consulem, tribunum militum; 4) mieć, mieć co na względzie, Hilarum dico (myślę o-); 5) wymawiać, literam.

Dicrōtus, a, um, dwuwiosłowy; rzecz. dicrota, ae, *ż.* lub dicrotum, i, n. statek o dwóch rzędach wiosel.

Dictaeus, a, um, patrz Dicte.

Dictamnus, i, *ż.* ziele rosnące na górze Dicte, dyptam.

Dictata, orum, n. to, co nauczyciel dyktuje, naznacza uczniom do nauczenia się.

Dictator, ōris, *m.* najwyższy, nadzwyczajny urzędnik w Rzymie, który tylko w gwałtownych oko-

- tycznościach był przez konsula wybierany, miał władzę nieograniczoną tak nad wojskiem, jako też nad całym państwem, dictatorem dicere, facere legere; Mam. Aemilio dictatore (za dyktatorstwa M. E.); najwyższy rządca w Lanuwium i Albie.
- Dictatōrius, a, um, dyktatorski, do dyktatora należący.
- Dictatūra, ae, ż. dyktatura, godność dyktatora.
- Dicto, es, ż. góra na wyspie Krecie; stąd dictaeus, a, um, dyktejski, kretejski.
- Dictio, ōnis, ż. mówienie, opowiadanie, wykład; w szczegól. a) oznaczenie, postanowienie, multae; b) odpowiedź wyroczeni; 2) wyrzeczenie mowy, dictioni operam dare; stąd mowa krasomówska, subitae dictiones; także sposób mówienia = genus dicendi.
- Dictito, i, mawiać, często mówić, aliquid albo z 4 prz. i tr. bezok; b) udawać, dawać za powód, dictitabant se egere; c) miewać sprawy, być obrońcą sądowym.
- Dicto, i, dyktować, mówić dla piszącego.
- Dictum, i, n. słowo, wyraz, wyrażenie; b) myśl dowcipna, dictum dicere; c) rozkaz, dicto audientem esse albo parere; d) przyrzeczenia, non dicto sed secunda fortuna adversariorum capti; e) wymowa, wysłownienie, u poet. dicti studiosus.
- Dictynna, ae, ż. przezwisko Artemidy, jako bogini polowania; stąd Dictynnaeum, albo -eum, i n. miejsce świątyni Artemidy przy Sparcie.
- Dido, us i ōnis, ż. córka Belusa króla Tyryjskiego, żona Sycheusza, założycielka Kartaginy.
- Dido, dididi, diditum, 3. rozdzie-
- lać, rozdawać, munia; b) roztrwożyć, dido ac dissipa; c) w formie didi, rozszerzać się, diditur subito rumor per agmina Trojana.
- Didūco, dūxi, ductum, 3. rozprawzać, rozciągać, rozwoździć, rozzerwać, diductus lecticulae palliis; rictum risu; nodum manu; suas conias propter exiguitatem non diduci; diducendi erant miltia; diductus copiis, navibus; — p. 108. vulgus in diversa consilia; animus varietate rerum diductus (rozerwany); animus diducitur in curas omnes; 2) dzielić, assem in partes centum; b) gwałtownie oddzielać; odłączać, aliquem ab aliquo.
- Didymaeon, albo -eon, i, n. świątynia i wyrocznia Apollina w mieście Didyma zwanem przez Milecie.
- Diecula, ae, ż. dzionek krótki; przeciąg czasu.
- Dies, ei, w licz. poj. m. i ż.; w mn. m. dzień, diem de die albo ex die, dzień po dniu, codzień; in dies, codziennie; in ſem, na jeden dzień; postridie ejus diei, nazajutrz; via dierum fere decem erat, była podróż prawie dziesięciodniowa; cibaria cocta dierum decem, na dni dziesięć; die jam praecipiti, ku schyłkowi dnia; ku wieczorowi; multo die, późno w dzień, gdy już znaczna część dnia upłynęła. O przedmiotach będących w związku z dniem, a mianowicie: a) o tem, co się w dniu dzieje, objawia, o stanie powietrza d. obscurus, procellosus; b) o świętym dniu, a stąd o życiu: videre diem; 2) dzień oznaczony, termin sądowy lub do wypłaty, diem dicere, naznaczyć termin; quod fundum emisset in ſem; dzień śmierci, obire diem supremum; albo upadku, diem profert

Ilio; 3) czas, w którego przeciągu co powstaje, albo się niszczy, quod est dies allatura; dies levat luctum; longior dies, długi przeciąg czasu.

Diespiter, tris, m. = Jupiter.

Diffāmo, 1. rozgłaszać, rozsiewać, rozślawiać.

Diffērentia, ae, f. różnica, honesti; in principiis; 2) gatunek, notio ad plures differentias pertinet. Sic. Top. 7.

Differo, distūli, dilatum, differre, 1) przech. a) roznosić, rozszerzać, ignem; rozsadać, ulmos in versum; — przenoś. rozgłaszać, roznosić, aliquid rumoribus; celeri rumore dilato; b) rozpędzić, rozrzucić, membra insepulta; classem; nubila; c) odwiekać, odroczyć, in crastinum differo res severas; pugnam (proelium) differendo, zwlekając; aliquem in aliud tempus, zbyć kogo obietnicą, kazać mu czekać; disputationem in adventum; in posterum diem; 2) nieprzech. różnić się czem od kogo albo od czego, inter se, ab aliquo; cum aliqua re, lub alicui rei, comoedia differet sermoni. Hor. sat. I. 4. 48; aliquid differt (jest jakaś różnica); stąd differens, różniący się, odmienny, niepodobny, ab aliquo.

Differtus, a, um, pełny, napełniony, naphany, natłoczony, corpus differtum odoribus conditur (nabalsamowane)

Difficile, przyst. trudno.

Difficilis, e, trudny, przykry, uciążliwy, niebezpieczny, electio, iter, tempus anni; id quod difficilium putatur; quod difficillimum fuit; często z supin. albo z przyim. ad i gerund.; difficile dictu; ad eloquendum; z tr. bez. d. excipero; — przenoś. o osobach: przykry nieprzystępny, nielaskawy,

nienżyty, zrzedny, dziwak, avunculus difficillima natura; in aliquem, albo alicui, albo precibus alicujus.

Difficiliter, przyst. trudno, ciężko
Difficilius, przyst. stop. wyż. trudniej.

Difficultas, ātis, f. trudność, przykre położenie, przykrość, res est in magna difficultate; brak, niedostatek, annonae; numaria; — przenoś. zło obchodzenie się, usposobienie dziwaczne, dziwactwo, multorum difficultates pertulit

Difficulter, przyst. trudno, ciężko.
Diffidens, us, niedowierzający, nieufny.

Diffidenter, przyst. niedowierzając, bojaźliwie.

Diffidentia, ae, f. nieufność, niedowierzanie.

Diffido, fisis sum, 3. niedowierzać, powatpiewać, de aliquo, de belli eventu, alicui, albo alicui rei; z 4 prz. i tryb. bez. invenire se posse diffisi sunt.

Diffindo, fidi, fissum, 3. szczępać, lupać, saxum; stąd otwierać, portas innumeribus; — przenoś. zaprzęczać, zbijać, nihil huic possum d., 2) diem d., odwlec, odłożyć sprawę na dzień inny.

Diffingo, finsi, fictum, 3. przekształcać, odmieniać.

Diffiteor, 3. zapierać się, przeczyć.

Diffuso, fluxi, fluxum, 3. rozlewać się, rozszerzać się, in plures partes; quasi extra ripas; — przenoś. o mowie: rozszerzać się zbytecznie w budowie okresów; 2) d. sudore, oblewać się potem, morno się pocić: otio et luxuria, oddawac się próżnowaniu i zbytkom, zatapiać się; natura animantium diffluit amittens corpus, ulega zniszczeniu.

Diffugio, fugi, fugitum, 3. ucie-

kać, rozpierzchnąć się, iść w rozsypkę. *ex castris; armenta*; — przenoś. *niknąc; diffugiunt stellae: topić się, nives.*

Diffundo, fūdi, fūsum, 3. rozlewać, zlewać, vina (przelewać w inne naczynia); aqua se diffundit albo diffunditur, rozlewa się, rozszerza się; sanguis per venas in omne corpus; jussit diffundi freta; — przenoś. a) rozszerzać; rozprzestrzeniać, rami diffunduntur; rozpuszczać, comas; diffusus capillis; b) rozszerzać, rozlewać, *dij vim suam longe lateque; affectus per totam orationem; sprawiać, obliwionem; zmniejszać, dolorem flendo; wypogadzać, vultum; stąd animos munere Bacchi; bier. Jupiter diffusus nectare; bonis amici quasi diffundi; wyzionąć ducha, undantique animam diffundit in arma cruore.*

Diffuse, przysl. rozwlekle, obszernie.

Diffusus, a, um, rozlany, rozszerzony, rozprzestrzeniony, rozciągnięty, *platanus diffusa ramis; silvae in immensum spatium diffusae*; — przenoś. *jus civile quod nunc diffusum est i t. d. obszerne, rozwlekle.*

Digamma, ātis, n. podwójna gamma (Γ) u Eolczyków; żartobliwie; tum d. videram (twoja księga rachunkowa; której napis był FE NVS).

Digentia, ae, ż. strumyk w kraju Sabinów.

Digero, gessi, gestum, 3. a) roznosić, rozsądzać, b) rozkładać, *capillos; jus civile in genera; c) porządkiem co opowiadać, aliquid; porządkiem wnosić, zapisywać, nomina in codicem accepti et expensis; d) objaśniać, tłumaczyć, ita digelit omnia Calchas; e) dzielić,*

rozdzielać, *Nilus in septem confluens digestus.*

Digestio, ōnis, ż. rozdzielenie, rozkład, uporządkowanie.

Digitulus, i, m. paluszek.

Digitus, i, m. palec; *digito oculum attingere*, być bardzo szczęśliwym, stanać u szczęścia; *extremis digitis attingere*, z lekka się czego dotknąć, brać rzeczy powierzchniwe, nie zglębiać, nie mieć gruntownej znajomości czego; *digitum tollere*, podnieść palec, na znak poławiania wyższej ceny przy sprzedaży publicznej; także: *digito liceri*; numerare per digitos, liczyć na palcach; stąd: *novi tuos digitos*, znam twą biegłość w rachowaniu; *digito monstrari*, być sławnym; *ne digitum quidem alicujus rei causa porrigere*, ani palca nawet do czego nie wyciągnąć; *ne digitum a re discedere*, w naj mniejszym względzie od rzeczy nie odstąpić; *in digitos arceus constitit*, stanął na palcach; 2) miara, cal; 3) *Digiti Idaei*, kapłani Cybela = Corybantes.

Digladior, i. walczyć; a) orężem, *inter se*; b) słowami: *spór wieść, sprzeczać się, cum aliquo; inter se de aliqua re.*

Dignatio, ōnis, ż. ocenianie, wzgląd, uwaga. *in principum dignationem pervenit; poważanie, cześć.*

Digne, przysl. godnie.

Dignitas, ātis, ż. godność, zasługa, zdatność, honos *dignitate impetratus; laudare aliquem pro dignitate; d. consularis, imperatoria; jako skutek: a) poważanie, znaczenie, dignitas est alicujus honesta auctoritas et cultu et honore et vorecundia digna, stąd urządzić, dostojenstwo, spierać; d. adeptus est; pod względem zewnętrznym*

świećność, okazałość; *columnae non habent plus utilitatis quam dignitatis*; honesta; splendor ac d. vitae; corporis; ut ipsam urbem dignitate equipararet; *h* godność, szlachetność, przyzwoitość, swąm pristinam dignitatem obtinere; res non habet dignitatem, anię zgodza się z przyzwoitością.

Digno, 1. uczyć, uczuć.

Dignor, 1 za godnego poczytać, aliquid honore. 2) osądzić za rzecz przyzwoitą, nemo Romanorum pacis mentionem facere dignatus est; aliquid filium, raczyó przyjąć za syna.

Dignosco, gnóvi, gnótum, 3. rozróżniać, rozpoznawać, aliquid ab aliqua re, albo aliqua re.

Dignus, a, um, godzien, o osobach i rzeczach, d. memoria; rzadko d. memoriae; d. dictu; z qui i tryb. łącz. z tryb. bezok. d. perire, legi; dignus samo. godny, zasługujący na pochwałę albo nagane; 2) stosowny, odpowiedni, przyzwoity, facere, quid homine docto et amico dignum fuerit; genus scripturae leve et non satis dignum summorum virorum personis judicent, uważają za nieodpowiadające godności znakomych mężów; także w przyp. 2 dignissimum suae virtutis, samo dignus, d. est, jest rzeczą przyzwoitą.

Digredior, gressus, 3. odchodzić, oddalać się, rozchodzić się, ab aliquo; ex lub ab aliquo loco; *viá*; digredientem se animadvertisse (przy oddaleniu się); — przenoś. odstąpić, zboczyć, de causa; ab eo, quod propositis.

gressus, ónis, ż. rozstanie się, oddalenie się. — przenoś. zboczenie, odstąpienie, a proposito.

Digressus, us, m. oddalenie się, odjazd.

Dijudicatio, ónis, ż. rozważanie, rozsądzenie.

Dijudico, 1. rozsądzić, sądem rozstrzygnąć, inter duas sententias; controversiam; 2) rozróżnić, vera a falsis; vera et falsa.

Dilabor, lapsus, 3. upadać, rozwalac się, aedes; rozplynać się, roztopić się, rozpuścić się, glacies; — przenoś. upadać, przyjsć do upadku, niszczyć, respublika, res communis, res familiaris, divitiar. vis corporis; concordia parvae res crescunt, discordia maximae dilabuntur; rozbiegać się, rozchodzić się, zemknąć, wymknąć się, wyśliznąć się, futurum ut Thasii dilaberentur; ab signis; ex praesidio, in oppida, domum, ad praedam; ad epulas; — przenoś. uchodzić, wymknąć się, wypaść, ustąpić, peccata impune; memoria (z pamięci); dilapsus curis.

Dilacero, 1. rozdzierać, rozszarpać; mersisque in corpore rostris dilacerant; — przenoś. repubblicam.

Dilanto, 2. rozszarpać, rozłagać, własc. i przenoś.

Dilargior, 4. rozdać, rozszafować, rozdarować.

Dilatio, ónis, ż. zwłoka, odkładanie, zwlekanie.

Dilato, 1. rozszerzać, rozciągać, własc. i przenoś. manum, castra, imperium, gloriam, legem in aliquem; argumentum, literas (przeciągać w wymawianiu).

Dilator, óris, m. odwlekający.

Dilaudo, 1. bardzo chwalić, wychwalać.

Dilectus, a, um, drogi, miły.

Diligens, tis, wybierający co pilnie, stąd: troskliwy pilny, baczny, staranny imperii, w obowiązkach dowódcy pilny, officii, w wykonaniu obowiązków; *rel*

- familiaris, staronny, gospodarny; veritas, miłośnik prawdy; 2) o przedmiotach starannie wypracowanych: scriptura, literae.
- Diligenter**, przysł. pilnie, starannie, doładnie, oględnie.
- Diligentia**, ae, bilność; baczność, staranność, oględność, oszczędność, gospodarność, res familiaris conservatur diligentia; non est ista diligentia, sed avaritia.
- Diligo**, lexi, lectum, 3. wybierać, robić wybór, stąd: poważać, szacować, kochać, civitates affectae beneficiis eum diligebant.
- Dilorico**, 1. rozdzierać na kim ubiór, tuniczm.
- Diluceo**, luxi, 2. jaśnieć, zajaśnieć; — przenos. być widocznym, coepit dilucere idi, quod erat.
- Dilucescit**, luxit, 3. zaczyna jaśnieć, świta.
- Dilucide**, przysł. jasno, wyraźnie.
- Dilucidus**, a, um, jasny, zrozumiały.
- Dilucidum**, i, n. świt, brzask.
- Diludium**, il, n. czas odpoczynku pozwalany szermierzom; — przenos. zwłoka, diludia posco.
- Diluo**, luit, lutum, 3. rozmaczać, rozpuszczać, roztwarzać, rozczyniać, rozrabiać, medicamentum in poculo; venenum (przysposabiać); — przenos. osłabiać, zmniejszać, molestias; oczyszczać się z zarzutu, zbijać, crimen.
- Dilutus**, a, um, roztworzony, winum, pomieszane z wodą.
- Diluvies**, ei, f. powódź, wezstranie wód.
- diluvium**, il, n. powódź, potop; — przenos. zniszczenie, nieszczęście, diluvio ex illo diversa per Ignora vecti. {walczący.
- Dimachae**, arum, m. pieszo i konno
- Dimano**, 1. wszędzie się rozlewać, rozchodzić się, rozgłaszać się
- Diminatio**, ois, f. wymiar, rozmiar
- Dimetior**, mensura, 4. rozmierzać, wymierzać.
- Dimeto**, i depoz. dimetor, 1. odgraniczać, odznaczać, wytykać, locum castris.
- Dimicatio**, ois, f. walka, bój, spór, d. universae rei i d. universae; b) narażenie się, niebezpieczeństwo, vita, capitis, faunae, fortunae; se in dimicationem obijicere.
- Dimico**, 1. walczyć, potykać się, bitwę staczać, spór wieść, proelio, acie, cum hoste; in terra; mari; circa Carras; contra lūb adversus aliquem; de imperio, pro legibus; cum loco; b) z największą usilnością o co się ubiegac, z następ. ut i tr. łącz. omni ratione erit dimicandum, ut possimus; c) narażać się na niebezpieczeństwo, de vita, de capite; de fortunis reipublicae; Timotheo de fama dimicanti deesse.
- Dimidiatus**, a, um, podzielony na dwoje.
- Dimidius**, a, um, połowiczny, na pół podzielony; pars d. albo dimidium, połowa, dimidio plus, c. połowę więcej; dimidio minoris constabit, o połowę mniej kosztować będzie.
- Diminuo**, minui, minutum, 3. rozdrabiać, uszczuplać.
- Dimissio**, ois, f. posłanie, wysłanie; 2) odprawienie, oddalenie, remigum.
- Dimitto**, misi, missum, 3. rozsyłać, circum amicos, nuntios in omnes partes; literas passim in alias urbes; — przenos. aciem (oculorum) in omnes partes, rzucić wzrok na wszystkie strony; 2) odsyłać, uwalniać, aliquem a se; aliquem incojumem, legatos: cap-

- tivos, milites in oppidum ad regem, legatos domos; rozpuścić, milites, exercitum; rozpuścić, rozwiązać zgromadzenie, senatum, concilium; oddać, aliquem a se, uxorem, zostawić, aliquem inhumatum; upuścić, wypuścić, signa ex metu, librum e manibus; opuścić, zrzec się czego, ripas, oppida, provinciata, praedam; — przemość, opuszczać, zaniechać, occasionem, tempus rei gerendae, oppugnationem, imperium; zrzec się, victoriam, jus suum; zostawić, vitam alieno arbitrio; injuriam impunitam; spuścić, zwolnić, zmniejszyć, zaniechać, iracundiam suam reipublicae; 3) spuścić z góry imbres coelo; se in valles.
- Dīmōves, mōvi, mōtum, 2.** wzruszać, rozdzielać, tepidum cinerem foco; ora talibus sonis (otworzyć): aquam corpore; terram aratro; także: obstantes propinquos; 2) oddalać, usuwać, rozpedzać, rozpraszać, umbram aera tenebrosam; odciągać, odwracać, odwozdić kogo od kogo albo od czego, equites Romanos a plebe; de mente, de suo cursu; fide socios; 3) pobudzić, skłonić, nunquam (eum) dimoveas, ut-.
- Dindymus, i, m.** i Dindyma, ornn, n. góra we Frygii, poświęcona Cybell, która stąd nazywa się Dindymēna, es, t.
- Dinumeratio, ōnis, t.** wyliczenie, wyluszczenie, obszerne opowiadanie.
- Dinumero, 1.** wyliczyć, placić, pecuniam allicui; liczyć, policzyć, porachować, tempora, stellas, noctes.
- Diochares, is, m.** wyzwolenc Czara; stąd Diocharinus, a, um, do Diocharesa należący.
- Dioecesis, is, t.** wielkorządztwo, dioeceses appellabantur admini-
- strationes provinciarum, quae in unum coactae per praefectos praetorio et eorum vicarios regebantur.
- Dioecetes, ac, t.** zawiadowca starbu publicznego.
- Diogenes, is, m.** imię kilku filozofów; Joniski z Apollonii; Cynicki z Synopy; Stoik, nauczyciel Karneadesa i Celiusza (Caelius); 2) przyjaciel M. Celiusza Rufusa; 3) syn Archelausa, wodza Mitydata.
- Diomedes, is, m.** syn Tydeusza, króla Kalidonii, zięć i następcą Adrasa w Argos, należał do wyższej prawa na wojnę Trojańską, † po Achillesie najmniejszy z Greków. Po zburzeniu Troi założył miasto Arpi w Apulii (magna Diomedis urbs, campus); stąd Diomedētus, albo -ius, a, um, Dyomedejski, Dyomedesa tycający się.
- Dionē, es, i -a, ae, t.** córka Tytana, matka Wenery; 2) sama Wenery; stąd Dionaeus, a, um, od Wenery pochodzący; jej poświęcony.
- Dionysus, ii, m.** 1) imię dwóch władców Syrakuzy; 2) D. Hieracleotes, uczeń Zenona. 3) D. Magnes, mówca azyatycki współczesny Ciceronowi; 4) wyzwolenc Cyclerona, także niewolałk jego; 4) biegły muzyk i śpiewak w Tebach, nauczyciel Epaminondas.
- Dionysus, albo -os, i, m.** Bachsus, stąd Dionysius, a, um, tycający się Bachusa, Dionysia, dom. sacra, święto Bachusa. {do wina.
- Diota, ac, t.** nazynto dwuosne
- Diphilus, i, m.** grecki pisarz komedii z Synopy; 2) budowniczy w Rzymie.
- Diplōma, ātis, n.** pismo polecające dawane od najwyższej władzy tym, którzy się udawali na prowincya

Dipylon, i, n. brama podwójna, tak się zwała jedna z bram Ateńskich.

Dirae, patrz dirus.

Dirca, es, i Dirca, ae, f. żona Likusa króla Teb; 2) źródło w Beocyi przy Tebach; stąd Dirceus, a, um, dyrcejski, w ogóle: tebański) beotycki; cygnus D., Pindar.

Directe, przyst. prosto, w prostym kierunku, — przenoś. wprost, dicere.

Directo, przyst. prosto, w prostym kierunku, wprost, bez ogródki, wbrew; hanc ad fidem directo pertinent, d. transversas trabes injecerunt.

Directus, s, um, prosty, w prostym kierunku idący, lateres, tigna, via, iter, tuba aëris directi, — przenoś. homo, prosty, bez wybiegów surowy, otwarty; oratio, mowa wprost, kiedy się kogoś mowiącego wprowadza.

Diremptus, us, m. rozzerwanie, odłączenie.

Diruptio, oñis, f. zrabowanie, spustoszenie, sociorum bonorum; urbem relictam diruptioui et incendiis.

Diruptor, oñis, m. łupieżca, puśtoszyciel, rabuś.

Dirubio, oñis, f. rozdzielanie, rozdawanie tabliczek do głosowania.

Dirigo, rexi rectum, 3. wprost wyciągać, tszykować, aciem (w linii bojowej ustawić); lituo regiones urbis, łaską wieszczbiarską określić, oznaczyć; fines, naprostować, uregulować; molem recta fronte, w prostej linii uszawić; ordines arborum, drzewa pod sznur sadzić; — przenoś. kierować, iter ad cursum siderum (podług biegu gwiazd), oznaczyć, spatium mensium ad modum lu-

nao, 2) wprost dokąd zależeć, kierunek nadać, kierować, gubernatorem jubet eo dirigere narcom; cursum direxit, quo tendebat; cursum ad litora; cursum Gades hastam, tela in corpus, hastam in os; spicula arcu (wypuścić, wystrzelić); vulnera alicui (zadawać rany); także nieprzech.: plantites hinc dirigens (rozcigająca się); — przenoś. zmierzać do czego, kierować, stosować, orationem in aliquem; cogitationes ad aliquid, aliquem ad hanc opinionem; naprowadzić, nakierować, iudicium aliquo; ad veritatem; vitam ad certam rationis normam, utilitate officium; sententiam suam ad voluntatem alterius

Dirimo, émi, emptum, 3 rozdzielac, rozłączac, rozbierać, tabellas, tabliczki do głosowania, dla przekonania się, wiele kandydat ma głosów za i przeciw; urbs flumine dirempta; acies, castra; drbcm a continent; — przenoś. pizerwać, rozrywać, rem tempus (zrobić, żeby ukończyło jakiej czynności na inny czas było odłożone); rozstrzygnąć, skończyć, controversiam, litem, colloquium; zniweczyć, auspécia; hostibus societatem mutui auxilii Diripio, ripui, reptum; 3. a) rozrywać, rozszarpać dapes, aliquem equis; b) pustoszyć, rabować, szczególniej w znaczeniu wojenném, domum, patriam, socios; impedimenta; c) odrywać cò od kogo, alicui ornamenta; insigno ex capite.

Diritas, atis, f. fatalność, godło nieszczęściem grożące, diei; obrzydliwość, srogość.

Dirumpo, rupi, ruptum, 3. rozrywać, druzgotać, roztluc, partem nubis; caput; homo diruptus; rupturę mający; — przenoś a) s

d albo dirumpi; być rozerwanym na wszystkie strony z powodu wielu zatrudnień; dirumpi ira, pękać ze złości; prope se dirupit dolore, o mało co nie umarł z żalu; b) zrywać, targać związki, societatem, amicitiam

Diruo, rui, rūtum, 3. burzyć, rozwalić, niszczyć, urwać, muros, regna, tecta, agmina, Bacchanalia (rozwalić budowę, gdzie się odprawiły ofiary na cześć Bachusa); — przenoś. dirui aere, zbankrutować

Diruo, a, um, straszny, okrutny, sregi, Hannibal; gens, hydra, facies, venena, fames, mens; *rzeczowo* dirae, arum, ż. i dira, arum, n znaki złowrogie, nieszczęściem grożące

Dis, ditis, m. i ż. dite, n. ditior, ditissimus, bogaty, ditem Asiam; delubra ditia donis; także z prz. 2. ditissimus agri.

Dis, Ditis, m. Pluton; domina Dis, Prozerpina; piekło, kraina podziemna, patet atri janua Ditis; bożek nocy u Celtów

Discedo, cessi, cessum, 3. 1) o istotach żyjących; a) rozchodzić się, rozdzielać się, inter se longe; in duas partes; quum diversi discessissent; b) oddalać się, odchodzić, de foro; e Gallia; a foribus; nunquam tristem ab imperatore; Capua; finibus; neque prius inde discessit; ex fuga in eivitates; ex castris domum; in silvas; domos suas. Stąd w szczególności: 1) o wojsku: wyruszyć, udać się, oddalić się, ab Artemisio; a Brundisio; ex hibernis; Tarracone; in cornua; adversarii ei discessissent; ad corpora curanda; z pola walki odejść zwycięzca, albo pokonanym, porażonym, inferiorem copias, superiorem omnibus proeliis d;

sine detremento d.; opuścić, a stgnis, a duce; 2) w znaczeniu sądowém: odejść, oddalić się, a superiorem discedere; a iudicio capitis maxima discessit gloria; ab eodem in iudicio defensus aliquoties liberatus discesserat; consulum iudicio probatus discessit; — przenoś. opuścić kogo lub coś, odstąpić, ab amicis; a consuotudine, ab officio, a fide iustitiaeque; a se; a albo ex vita, tanquam ex hospitio, umrzeć; a re, w mówieniu odstąpić od przedmiotu; a gloria sperata; wyjąć, wyłączyć, te extimare velim, cum a vobis discesserim, neminem esse, cuius (was wyjąwszy); ut, cum ab illo discesserint, me habeant proximum (oprócz niego, albo jego wyjąwszy); o senacie: być jakiego zdania, in aliquam sententiam; przeciwnego zupełnie być zdania in alia omnia; quo nunquam ante discessum est, do czego przed tem nigdy się nie posunięto. II), o przedmiotach nieżyjących: a) rozchodzić się, rozstępować się, otwierać się, discedit terra, coelum; b) oddalać się, ustępować, opuszczać, quartana ab eo discedit; sol discedens; — przenoś. a) uchodzić, injuria alicujus impunita discedit; b) ginąć, wygasać, ustępować, nunquam ex animo meo discedit illius diei memoria; hostibus spes potundi oppidi discedit.

Disceptatio, ōnis, ż. roztrząsanie, rozbiernie rzeczy, spór.

Disceptator, ōris, m. badacz, sędzia.

Disceptatrix, icis, ż. pośredniczka, spór rozstrzygająca.

Discepto, 1. walczyć, spór wieść, spierać się, de aliqua re; inter se armis; 2) rozstrzygać, rozstrzygać

ap̄d̄, inter aliquos; controversias; in uno proelio omnis fortuna rei publicae disceptat (polega).

Discerno, crevi, cretum, 3. dzielić, rozdzielać, discretus, rozdzielony; — przenoś. rozróżniać, alba et atra; victos a victoribus; suos; stultum a sapiente; z nast. zdani. zależ.

Discerpo cerpsi, cerptum, 3. rozszarpać, aliquem albo aliquid; o wiatrach: discernunt irrita venti; aurae omnia d. (rozpraszają); — przenoś. w mowie: dzielić, res quasi in membra discernitur.

Discessio, ōtia, f. rozdzielenie się senatorów Rzymskich przy głosowaniu, przejście na czyją stronę; senatus consultum per discessionem facere, in alicujus sententiam discessionem facere

Disceasus, us, m. rozstąpienie się, coeli: coelum visum discedere, cuius hiatus verices flammae apparuerant (błyskawica); 2) oddalenie się, odjazd, odejście, wyruszenie z miejsca, pochod; ab urbe: wygnanie, wydalenie się z kraju, de patria

Discidium, u, n. rozłączenie się, rozstanie się, corporis atque animae; te acerbissime discidium nostrum tulisse; rozwód, conjugis: — przenoś. poróżnienie, niezgoda, ne qua amicorum discidia fiant

Discinotus, a, um, rozpustny, rozwiązły, wyuzdany, niedbaly

Discindo, acidi, scissum, 3. rozciąć, rozzerwać, rozedrzeć, tunicam, vestem; — przenoś. rozzerwać, amicitias.

Discingo, cinxī, cinctum, 3. rozparać, odparać.

Disciplina, ae, f. nauka, wychowanie, dare filium alicui in disciplina, 2) sposób życia, myślenia, zasady, metoda, usa disciplina

instructus; eadem nos utimur disciplina; c) znajomość, militaris (szuki wojennej) także militatio, albo bellica; d) umiejętność, juris, quibus disciplinis et a quibus sit eruditus; d liberales; d. Druledum; e) urządzenie, karność, d. majorum, populi Romani, republicae albo civitatis; d. militaris (karność wojskowa), disciplinam severissime regere; exercitum ad d. Romanam reduxit.

Disciplinabilis, e. dający się wykladać.

Discipula, ae, f. uczennica.

Discipulus, i, m. uczeń.

Discludo, clusi, clusum, 3. rozdzielać, przedzielać, mons qui Arvernus ab Helvensi discludit. Nerea ponto, tigna d. (w równej od siebie odległości rozkładac), poet. virtus haud ullis valuit discludere morsus roboris, wyrwać włócznię głęboko utkwioną w twarde drzewie; — przenoś. perturbatio nes semotas a mente et disculsaas

Disco, didici, 3. uczyć się, dowiadywać się, aliquid lub z tryb. bez. lub z 4 prz. i tr. bez. lub ze zdaniem względnym, d ab aliquo; ex eo facillime discit arbitratur (że się nauczyć, dowiedzieć można); virtutem ex me d quid est vivere, crumine ab mo discere omnes. (poznaj), discere tidibus (sc. canere) uczyć się grac. rzadko: didici esse infelix; w znaczeniu sądowym: d. causam, obznajmiasz się ze stanem sprawy, — przenoś. discit mentiri lana colores

Discolor, ōris, odmienny co do farby, pstry; 3) niepodobny pod względem kształtu, odmienny.

Discorvanto, tre, nie zgadzać się, nie stosować się, różnić się w czem, vitae discorvenit ordine toto.

Discordia, ae, f. niezgoda, niepo-

rozumienia; d. sedare, concitare;
e. taciturnae mentis, wahanie się,
walka namiętności; 2) Discordia,
bogatnia niezgody

Discordiosus, a, um. swarliwy,
wznęcający niezgodę

Discordo, i. nie zgadzać się, być
w niezgodzie, inter se, cum ali-
quo; discordant oppidant; — prze-
noś. być niepodobnym, być w sprze-
czności parvus araro; a sermone
tenui sublime discordat

Discors, corōis, niezgodny, nie-
zgadzający się, niepodobny, różny,
homines moribus et linguis; natu-
ra maris, actus ventis discordi-
bus, fetus (pół wolu pół czło-
wieka)

Discrepantia, ae z niezgadanie
się, różność, rerum et verborum,
scripti et voluntatis

Discrepatio, ōnis, z niezgadanie
się, inter consules

Discrepo, crepavi, albo crepui, i.
nie zgadzać się, być w niezgo-
dzie, różnić się, facta cum dictis;
inter se; ab humanitate, oratio
verbis discrepans, philosophi de
rebus discrepantes; aetas d., d. sibi
(być z sobą w sprzeczności);
nieosob. discrepat, nie ma zgody
inter scriptores; de aliqua re

Discrimen, inis, n. przedział, to
co przedziela jedno od drugiego,
przerwa, medium, tenue; agmi-
num, minimum inter quos discrimen
murus; d. dentium; d. vocum.
spatium discriminis fallit
(odległość souwa przed oczyma
przedziały); — przenoś. a) różnica,
odmiana, vicu et victoris; te-
nues parvi discriminis umbrae,
haud in magno-ponere discriminine,
nie robić wielkiej różnicy; także
c) władza, zdolność rozróżniania,
rozpoznawania, in vulgo non est
d.; d) rozstrzygnięcie, d. facere

albo dare; d. bell. pugnae, stąd-
chwila stanowcza, walka rozstrzy-
gająca, niebezpieczeństwo, nie-
bezpieczne położenie, in quo dis-
crimine; illum hoc majore fore
in discrimine; per tot discrimina
rerum; adducere aliquem in d.
captus; d) ważność, consilia magni
discriminis; powód, zasada, quo
discrimine ripas linquunt.

Discrimino, i. rozdzielać, Etru-
riam; rozróżniać, oznaczać, vigi-
lliarum semaiquo nec die nec noc-
te discriminata tempora

Discrucio, i. męczyć, dręczyć,
trapić; discrucitari, trapić się, dro-
czyć się animi

Discumbo, cubui, cubitum, 3
kłaść się do stołu, mensis, antro-
iść spać, coenati discubuerunt
ibidem

Discurro, cucurri albo curri, cur-
sum, 3. rozbiegać się, rozjeżdżać
się, rozsypać się, biegać tu i ow-
dzie, in curia, circa, vias, in ta-
bernacula, ad praedam i t p —
przenoś. mens discarrit utroque
(zajmuje się dwoma przedmiotami).
sama tota urbe discurrit (rozsta-
rza się, rozchodzi się)

Discursus, us, m. bieg, bieganie,
rozbieganie się, jeżdżenie w różna
strony.

Discus, i, m. krąg piaski karze-
ny lub metalowy, z otworem po-
środku, używany do cisnienia dla
zabawy i ćwiczenia, discum addi-
re quam philosophum malant

Discutio, cussi, cussum, 3. roztrzącać,
rozbijając, rozbić, marum, delubra
fulmina; rozdzielić, rozproszyć
coetus concilium, favillam,
przenoś. rozpedzić, znaszczyć, um-
bras, somnium, dolorem, febrem.

Diserte, przysł. jasno, wyraźnie
wymownie.

Disertus, a, um. porządnie wy-

pracowany, wymownie ułożony, oratio, epistola disertissima; 2) wymowny, wykładający rzecz porządnie, orator: disertus leporum et facetiarum.

Disiectus, a, um, rozrzucony, rozproszony, elephantēs; manus.

Disiocio, jecti jectum, 3. rozrzucić, rozproszyć a stąd zburzyć, moenia munitiones, copias barbarorum, nubila. disjice corpora ponto; tunc illo consensionis globus unius dissensione disiectus est: przenosić, zawieczyc, zniszczyć, udaremnić, consilia ducis zerwać, pacem.

Disjuncto, i disjunctim, przysł. rozdzielenie, osobno.

Disjunctio, ōnis, ̄. rozłączenie, rozdzielenie; w logice: sąd rozłączny; w wymowie: postać krasnomówcza; — przenosić różność, odmierność, sententias.

Disjunctus, a, um, rozłączony, oddalony, daleki: disjunctissima loca; w logice: rozłączny; w uowie: oderwany, nie połączony, concursus verborum disjuncti; — przenosić różny, odmienny, doctores.

Disiungo, junxi, junctum, 3. rozłączać, rozdzielać, Cappadociam ab Armenia: disjungimur oris Italis; — przenosić, oddalać, różnić łogę z łim, Pompejum a mea lamentantate; ab amicis alicujus; rozdzielać, insaniam a furore; honesta a commodis.

Dispar, pars, nierówny, niepodobny, różny, gladii, colores, undae, factes, mores i t. p. proelium, piechoty z jazdą; habitu corporis d.; fratras nec aetate nec viribus dis-

parēs; d. alicui lub, alicui reā inter se; quidquam dispar sui.

Disparilis, e, nierówny, odmienny. **Dispario**, i. rozdzielać, rozdzielać, rozelać w różne strony, disparandos curare; rzeczow. disparatōm, zdanie przeciwstawne, kiedy jeden sąd zaprzecza wprost, co drugi twierdzi: sapere i non sapere.

Dispello, pōli, pulsū, 3. rozpedzać, rozproszyć, equites, uabulano, umbras: — przenosić caliginem ab animo, tenebras calumniae.

Dispendium, ii, n koszt, naład, wydatek, strata, sine dispendio; d. morae. strata czasu przez zwłokę.

Dispensatio, ōnis, ̄. odważenie, rozważenie, stąd (a) rozdzielenie, Inopiae (szcuplego zapasū zboża) b) zawiadywanie czēm, zarządzanie, aerari pecuniae, annonae; i samo d.: urząd zawiadowcy, regis (przy królu)

Dispensator, oris, m. zawiadowca, przełożony nad czēm, podskarbi

Dispensio, i. odważyć, rozważyć, stąd rozdzielać, rozdawać, oscula per natos; aquas; rozporządzać, urządzić, annum intercalariibus mensibus interponendis ita, ut: victoriam, bella, zawiadywać, zarządzać, res domesticas, pecuniam, poet. mortalia ita, tuē w swojej mocy (o Parkach).

Disperditio, ōnis, ̄. zguba, zniszczenie, zburzenie, urbis.

Disperdo, perdidī, perditum, 3. zniszczyć, zgubić, aliquem; przemarnować, strwonić, possessionem

Disperere, perii, perire, gunc niszczyć, disperii, zginać, juā po mnie; dispeream, ni- (rodzaj zapewnienia) niech zgina, jezelnie-

Dispergo, sperxi, spersum 3 roz-

- stewac, rozsypywać, rozrzucac, memora per agros: — przenoś. rozsiewac, rozglaszac, rozszerzac, rumore; vitam in auras, umrzec.**
- Disperse, przyst. cząstkowo, rozerwanie, tu i owdzie.**
- Dispersus, us, m.** rozproszenie, rozsypka, dispersu illorum.
- Dispertio, 4.** rozdzielać, secundam mensam servis; — przenoś. tempora voluptatis et laboris; także jako depon. administrationem inter se dispertiri.
- Dispicio, spexi, spectrum, 3.** oczy otwierac, przejrzec; — przenoś. dostrzedz, dotiec, wynalezec, acie mentis; verum.
- Displiceo, plicui, plicitum, 2.** nie podobać się, alicui; d. sibi, być w złym humorze, przykrzyć sobie, z siebie samego nie być zadowolonym; pax displicuit; conditiones Carthaginiensibus displicuerunt, nie były przyjęte; quum continuae calamitates Romanis displicerent, zniechęciły, zasmuciły.
- Displodo, plosi, plosum, 3.** rozdać, rozciągnąć.
- Dispolio, 1.** obedrzeć, zrabować.
- Dispono, posui, positum, 3.** rozkładać, rozstawiać, rozsadzać, w pewnych przerwach umieszczać, lapides crebris intervallis; w znaczeniu wojenném: stationes portis; praesidia ad ripas; tormenta in muris; tormenta per muros; reliquas cohortes castris praesidio; ut singuli ab peritissimo imperatore dispositi viderentur: sagittarios ab utroque latere; 2) uporządkować, porządnie ułożyć, comas; libros Homeri; d. verba ita, ut pictores varietatem colorum; — przenoś. urządzać, zastosować, ad aliquid; fata sibi (nad swoim losem panować).
- Disposita, przyst.** porządnie, w asleżyтым porządku.
- Dispositio, ónis, 4.** rozłożenie, uporządkowanie, układ.
- Dispositus, a, um,** ułożony, ustawiony porządnie, disposita ad honorem studia (przydatne, służące).
- Dispungo, punxi, punctum, 3.** rozdzielać, rozkładać, oznaczać, aliquid alicui rei.
- Disputatio, ónis, 4.** rozprawa, rozwodzenie się nad czem, wykład, badanie.
- Disputator, óris, m.** rozprawiacz, broniący jakiego twierdzenia.
- Disputo, 1.** rozprawiać o czem, rozwodzić się nad czem, mówić, twierdzić, aliquid; de aliqua re; in utramque partem.
- Disquirō, quisivi, quisitum, 3.** badać, roztrząsać.
- Disquisitionis, ónis, 4.** badanie, śledzenie, roztrząsanie.
- Dissemino, 1.** rozsiewać; — przenoś. rozglaszać, rozsiewać, roznosić, rozszerzać, sermonem, malum.
- Dissensio, ónis, 4.** różność zdań, niezgoda, nieporozumienie, civilis, orta est inter aliquos d.; sic ille consensionis globus hujus unius dissensione disjectus est; sprzecznosc, niezgodność, utilium cum honestis. [alicui rei.
- Dissentaneus, a, um,** niezgodny.
- Dissentio, sensi, sensum, 4.** nie zgadzać się, różnić się od kogo, być odmiennego zdania, ab aliquo; cum aliquo; inter se: być w nieporozumieniu, w niezgodzie, cum aliquo, albo samo diss.: być w sprzeczności, sprzeciwiać się, odstępować, a ceterarum gentium more; ipsum a se.
- Dissépito, sepsi, septum, 4.** przegradzać, przedzielać, odgraniczać disseperat certis limitibus

- Disserenāscit, serenāvit, 3.** zaczyna się wypogadzać.
- Dissēro, sevi, situm, 3.** rozsiewać, rozsadać; — przenoś. seditiosa d. (buntownicze wieści rozsiewać).
- Dissero, serui, sertum, 3.** własn. rozkładać, stąd rozprawiać, zasadnie rzecz rozwijać, roztrząsać, aliquid pluribus verbis; de hoc testo subtiliter et copiose; de iure; de philosophia; pro legibus suis; contra omnia; in contrarias partes; in hunc modum; ars, subtilitas, ratio disserendi.
- Dissertatio, ōnis, ż.** roztrząsanie, rozprawa, wykład.
- Dissideo, sēdi, sessum, 2.** oddzielnie siedzieć, być oddzielonym, oddalonym, castris; — przenoś. nie zgadzać się, myśleć inaczej, różnić się z kim, inter se; odio capitali ab aliquo, cum aliquo; alicui; być w sprzeczności, nie zgadzać się z czem, a sententia; voluntas cum scripto; toga dissidet impar (źle leży).
- Dissilio, silui, sultum, 4.** rozskakiwać, rozpadać się, rozsypać się, własn. i przenoś. risu, śmiać się do rozpuku; d. gratia fratrum, zerwała się zgoda.
- Dissimilis, e, niepodobny, inter se; alicui; alicujns; diss. quidem Chares horum et factis et moribus, z nast. ac, atque, et, quod non est dissimile atque ire.**
- Dissimiliter, przysł.** niepodobnie.
- Dissimilitudo, inis, ż.** niepodobieństwo, odmienność, morum; cum artibus; in uno homine esse tantam d. (tak wielka sprzeczność).
- Dissimulante, przysł.** nieznacznie, skrycie, nieszczerze. [ukrywanie.
- Dissimulancia, ae, ż.** nieszczerłość.
- Dissimulatio, onis, obłudna, nieszczerłość, ukrywanie, ironia.**
- Dissimulātor, oris, obłudnik, cujus libet rei d.**
- Dissimūlo, 1.** ukrywać, tauro dissimulante virum; nec se dissimulat (nie przybiera innę postaci), Achilles veste virum longa dissimulatus erat (ukrył się w ubiorze niewieścim, przebrany za kobietę); — przenoś. nie dać znać po sobie, nie pokazywać, zamilczać, taic, aegritudinem animi, odium, gaudia; dissimulare non potero mihi, quae acta sunt, displicere; quae cognoverat, dissimulanda sibi existimavit.
- Dissipābilis, e, dający się rozproszyc.**
- Dissipatio, ōnis, ż.** rozsypanie, podział, praedae; — przenoś. rozłożenie wyobrażeń na pojedyncze części.
- Dissipatus, a, um, rozproszony, rozsypany, nie dobrze połączony.**
- Dissipo, 1.** rozsypać, rozproszyc, rozszerzyc, ignis se dissipat; sol dissipat ardorem in omnes partes; — przenoś. rozsiewać, rozszerzać, roznosić, famam, rumorem; 2) siła coś zburzyc, zniszczyć, tecta; o majątku: przemarnować, roztrwonić, stracić, patrimonium convivis; o wojsku: rozpedzić, rozproszyc, exercitus ex dissipata fuga passim reliquiae (resztki rozpedzonego wojska, które się po ucieczce zebrały); collectis ex dissipato cursu militibus (gdy się rozproszeni zebrałi).
- Dissociābilis, e, nie dający się połączyć, res; 2) rozdzielający, rozłączający, abscedit terras oceanu dissociabili.**
- Dissocio, 1.** rozłączać, rozdzielać, zrywać, homines antea dissociati (nie żyjący w społeczeństwie); dissociata locis concordia pace ligavit; ni (montes) dissociantur opaca

- valle; zrywać, amicitias; poróżnić, animos.
- Dissolūbilis**, e, dający się rozwiązać, rozdzielić.
- Dissolūte**, przysł. bez powiązania, bez używania wyrazów łączących, dicere, scribere; 2) gnuśnie, nie dbale, judicare.
- Dissolūtio**, ōnis, ż. rozłączenie, rozwiązanie, naturae (śmierć); — przenoś. zniesienie, legum, iudiciorum, imperii; także: zabicie dowodów, zarzutów, criminum; 2) opuszczanie spójników w mowie; — przenoś. bezsilność, słabość, brak mocy, animi.
- Dissolūtus**, a, um, rozwiązany, nie spojony, navigium; nie powiązany, nie połączony, sermo vulgi; — przenoś. bezsilny, gnuśny, leniwy, opieszaly, niedbaly, in re familiari; 2) wyuzdany, rozpustny, swawolny, dissolutissimus hominum; filius; consilia; in omnem lasciviam d. (oddany rozpuszcili); także z 2. przyp. d. morum.
- Dissolvo**, solvi, solutum, 3. rozwiązać, rozwołnić, scopas, nodum; apta: ut pons dissolveretur (miał być rozebrany, zdjęty); — przenoś. znosić, zerwać, societatem, legem, amicitiam, iudicia publica, mors cuncta mala dissolvit, kładzie koniec, kończy; zbijać, zarzuty, criminationes; 2) oddzielać, odrywać, uwalniać, dissolvi me, uwolniłem się, załatwiłem się; dissolve me (odpraw mię, załatwij, powiedz mi); zapłacić, aes alienum, pecuniam i t. p.
- Dissōnus**, a, um, niezgodny co do dźwięku, niezgodnie brzmiący, clamor; — przenoś. odmienny, d. gentes sermone et moribus.
- Dissors**, sortis, niejednostajny, nieforemny, niepodobny, fetus; nie mający uczestnictwa, wspólnego udziału (w przeciwieństwie względem consors), ab aliquo.
- Dissuadeo**, suasi, suasum, 2. odradzać. legem.
- Dissuasio**, ōnis, ż. odradzanie.
- Dissuasor**, ōris, m. odradzający.
- Dissuāviōr**, āri, bardzo, z rozkoszą całować.
- Dissulto**, āre, rozpaść się, rozchodzić się, crepitus.
- Dissuo**, sui, sūtum, 3. rozpróc; stąd otworzyć, sinum; zwolna zrywać, amicitias.
- Distantia**, ae, ż. oddalenie; — przenoś. różnica, morum studiorumque.
- Distendo**, tendi, tentum i tensum, 3. rozciągać, rozpościerać; w znaczeniu wojennem: rozrywać, w wielu miejscach razem zatrudniać, copias hostium; — przenoś. d. velut in duo pariter bella curas hominum (rozdziałać, rozrywać); distendit ea res animos Samnitum (zatrzymała w stanie wahania się, niepewności, co zrobić mają); 2) natkać, napelniać, nectare cellas; abera cytiso, distantae lacte capellae; uber distentius.
- Distentus**, a, um, 1) porów. distendo; 2) od distineo, wielostronnie zajęty.
- Distermīno**, 1. oddzielać, odłączać, aliquid ab aliqua re
- Distincte**, przysł. jasno, wyraźnie, wybitnie, dicere, scribere.
- Distinctio**, ōnis, ż. rozróżnienie oznaczenie; różnica; rozdzielenie znakami pisarskimi; 2) ozdobicie, upiększenie.
- Distinctus**, a, um, oddzielony, ozdoby, patrz distinguo.
- Distineo**, tinui, tentum, 2. rozrywać, ciągnąć w rozmaite strony; w znaczeniu wojennem: w różnych miejscach zatrudniać, rozdziałać, nie dozwolić połączyć się. hostem; także: distineri maxime

occupationibus, byc wielostronnie zatrudnionym, ciagnionym na różne strony; — przenos. rozdzielać, duae sententiae senatum distinebant (rozdzielały, w rozdwojeniu trzymany); distineor ac divellor dolore (przepadam z boleści); wstrzymywać, kłaść tamę, przeszkadzać, pacem, victoriam.

Distinguo, stinxi, stinctum, 3. odzielić, odróżnić, w znac. własc. i przenos. z przyim. a i z przyp. 6 albo samym przyp. 6. vera a falsis, artificem ab inscio; rozmaicie zdobić, stroić, odznaczyć, poculum gemmis; coelum astris; orationem; historiam varietate locorum (przeplatać dzieje przyjemną różnaitością).

Disto, are, być odległym, oddalonym, odlączonym, a) pod względem miejsca: castra a castris; inter se; tignorum junctura; summa labra distabant; b) pod względem czasu: Codrus ab Inacho; — przenos. różnić się, vita hominum a vita bestiarum.

Distorqueo, torsti, tortum, 2. wykrzywiać, wywracać, przekręcać, oculos, pedes.

Distortio, ónis, ź. wykręcanie.

Distortus, a, um, ułomny, krzywy, brzydki; — przenos. przewrotny.

Distractio, ónis, ź. rozciąganie, rozrywanie; rozłargnienie, rozbrat, niezgoda.

Distractus, a, um, rozerwany, wielostronnie zatrudniony.

Distráho, traxi, tractum, 3. rozrywać, rozciągać, rozszarpać, in diversa distrahi; non prius distracti sunt, quam (nie można ich było pierwój rozerwać, aż-); acies distrahitur (rozrywa się na drobne oddziały); fuga distrahit eos (uściska ich rozprósza); stąd roz-

dzierać, materiam; rozrzucac, ralu- lum; rozłargać, comam; wyłrapać, lumina; podrapać, pokaleczyć, genas, rozprzedawać pojedynczo, instrumenta regii cultus facta sectione distraxit; przeciągać, przewlekać, przedłużać w wymawianiu, voces; — przenos. rozrywać, ciagnąć w różne strony, distrahi in contrarias partes; dzielić się na przeciwne stronnictwa, in contrarias sententias; oratoris industria in plura studia distrahere; rempublicam (rozdważać); in deliberando animus in plures partes distrahitur; samo distrahi, wahać się, nie być pewnym, nie być z sobą w zgodzie; zerwać, znieść, omnem societatem civitatis; concilium: rozstrzygnąć, załatwić, rozwiązać, skończyć, controversiam, rem; także: distrahi cum aliquo, poróżnić się z kim, być w nieporozumieniu; 2) odrywać, oddalać, odciągać usuwać, aliquem a complexu suorum lub ab aliquo; — przenos. aliquid a virtute, animum a sollicitudine.

Distribuo, tribui, tributum, 3. rozdzielić, wydzielić, copias in tres partes; sanguinem in corpus, cęsto z przyim. in i 4 przyp. albo z przyp. 3 rozdzielać między- albo na- albo komu przeznaczać, milites in legiones; equos peditibus; praedam militibus; frumentum civitatibus; jura in civitates (różne prawa przeznaczać); leges Atheniensium in omnes terras d., rozszerzone; w mowie: logiczny podział robić, porządkować.

Distribúte, przysł. w porządku logicznym.

Distribúto, ónis, ź. rozdzielenie, podział logiczny.

Distribútus, a, um, rozdany, r dzieleny, patrz distr.buo.

- Districtus**, a, um, zatrudniony, zajęty, bellis; ancipiti contentione; cura rerum; districtior a negotiis.
- Distringo**, strinxi, strictum, 3. ciągnąć w rozmaite strony; stąd w znaczeniu wojenném: w wielu punktach zatrudniać, copias regias, hostes; porów. districtus; — przenoś. districtus enim mihi videris esse (wahający się, chwiejący się); d. curas, powiększać troski, przyczyniać trosk. [zburzenie.
- Disturbatio**, ðnis, ż. rozwalenie.
- Disturbo**, 1. rozegnać, rozpędzić, concionem; zabużyć, tecta, opera; niszczyć, ignis cuncta disturbat; — przenoś. zamieszać, poróżnić, societatem; niszczyć, zniweczyć, legem.
- Dite**, patrz dis.
- Dithyrambus**, i, m. przewisko Bachusa; 2) pieśń na cześć jego; 3) wszelka pieśń odznaczająca się uniesieniem i niezwykłym zapalem; stąd dithyrambicus, a, um, dytyrambiczny, należący do dytyrambu.
- Ditio**, ðnis, ż. panowanie, moc, władza, posiadanie, esse in ditione, redigere in ditionem.
- Ditior**, ditissimus, patrz dis.
- Dito**, 1. z bogać, aliquid, urbem triumphis, sermonem patrum.
- Diu**, przysł. w dzień, w połączeniu; noctu diuque; 2) długo, przez długi czas, diu multumque, satis diu, w stop. wyż. diutius dłużej, z nast. quam, albo bez quam; w stop. najw. diutissime, najdłużej, bardzo długo; 3) od dawna, od dawnego czasu, quae diu cupimus.
- Diurnus**, a, um, dzienny; 2) trwający przez dzień jeden, codzienny, na dzień jeden przeznaczony, cibus; poet. vos exemplaria Gracca nocturna, versate manu, versate diurna (zajmujcie się w dzień i w nocy).
- Dius**, a, um, boski; — przenoś. znakomity, szlachetny, wielki, piękny, Camilla; sententia.
- Diutinus**, a, um, długo trwający, długi pod względem czasu, militia, servitus.
- Diutius**, diutissime, patrz diu.
- Diuturne**, przysł. długo—diu.
- Diuturnitas**, átis, ż. długość czasu, długi przeciąg czasu, belli, pacis; d. ac felicitas militiae, longa i szczęśliwa służba wojskowa.
- Diuturnus**, a, um, długotrwały, długi, labor, pax; 2) długo żyjący, hic qui diligitur, vellem diuturnior esset.
- Divagor**, 1. błąkać się, tu i owdzie błądzić. [gnać.
- Divarico**, 1. rozpościerać, rozciągać.
- Divello**, velli, albo vulsi, vulsum, 3. rozrywać, rozdierać, rozszarpać, corpus, artus; — przenoś. przerywać, somnum; distincor ac divellor dolore, straszny ból cierpię, do niezniesienia; zniszczyć, commoda civium; rozerwać, affinitatem, amicitiam; 2) odrywać, wrywać, liberos a complexu parentum, membra ab aliquo; ramum suo trunco; — przenoś. divelli a voluptate, ab otio, być oderwanym od rozkoszy, od spoczynku.
- Divendo**, vendidi, venditum, 3. rozprzedawać, praedam, bona.
- Diverbero**, 1. rozbijać, rozdzierać, przecinać, frustra ferro deverberebras; sagitta volucres; d. auras.
- Diverbium**, ii, n. rozmowa dwóch lub więcej aktorów na scenie.
- Diverse**, przysł. po różnych miejscach, tu i owdzie, trahere; rozmaicie, dicere. [żnica.
- Diversitas**, átis, ż. różność, różnica.
- Diversus**, a, um, a) mający rozmaity kierunek, w różne strony skierowany, ubi plures diversae sententiae erant; quum d. discessis-

sent: diversi abiere; age diversas puppes; in diversa abire, labi; fuga d. — przenoś. metu ac libidine ne diversus agebatur; in diversum auctores trahunt, utrum- an-, nie zgodzają się; b) oddzielny, każdy osobno, quum diversos dissipatosque fugere vidissent; diversi pugnant; diversi gerunt bellum; diversos inter se aditus habere; c) odległy, oddalony, procul a patria, diverso orbe; ex locis tam longinquis tamque diversis; 2) odwrócony, na bok idący, zbaczający, cur diversos abis; iter a proposito diversum (nieodpowiednia), in diversum iter concitati equi; arva diversa Aetnae; c) przeciwny, przeciwległy, cinguli duo maxime inter se diversi; duo d. maria, ripae, litus; e diverso, in diversum, przeciwnie; — przenoś. różny, niepodobny, przeciwny, w sprzeczności będący, innego trzymający się zdania z przym. a i przyp. 6 albo z 3 przyp.; inter se; studia et artes, duo vitia diversa, avaritia et luxuria; consilia, natura; fortuna alicujus (los niestały, zmienny); in diversum mutare.

Diverticŭlum, i, n. ustronie, wybieżenie; — przenoś. odstępianie od przedmiotu w mowie; wybież, wykret, peccatis diverticula dare.

Diverto, verti, versum, 3. zbaczać, zjechać z drogi, w inną stronę; podróż skierować, via; Massiliam.

Dives, divitis, bogaty, dives agris, d. positis in fenore nummis; pecoris, także: gaza, terra dives amomo; campi; Nilus (obfitujący w wodę); ramus (kosztowna); cultus (okazaly); — przenoś. vena (obfita); spes i epistola, wiele obiecujące, lingua, wymowny.

Diveo, i. wlec, pauc, niszczyć,

agros, rem; — przenoś. uapić dręczyć.

Divido, visi, visum, 3. dzielić, rozdzielać, rozłączać, vicum in duas partes; genus in species, rozciąć, rozłupać, rozwalić, caput securi; muros; medium divisit securi fortissima Tyndaridarum; — przenoś. animum huc illuc, wahać się, umysł niepewny, chwytający się na różne skłaniać strony; sententiam, pojedyncze punkta przedmiotów do głosowania w senacie osobno przedstawiać, o każdej rzeczy osobno mówić; zmniejszać, zniszczyć, consensum, iram; 2) wydzielać, wyznaczać, rozdawać; rozkładać, agrum, praedam, agros civibus; praedam per milites, bona viritum; sic inter eos divisa est respublica; omnia temporibus, rozkładać podług okoliczności; equitatum in omnes partes; copias hiematum, porozstawiać; bellum, rozszerzać, roznosić.

Dividuus, a, um, podzielony, rozdwojony, munus; dividuum, połowa, fac dividuum, podziel na dwie; 2) podzielny, dający się podzielić.

Divinatio, ōnis, f. wieszczenie, wróżenie, dar przepowiadania przyszłości, duch boski, boskie usposobienie, przecucie, dorozumiewanie się, prudentiam quodammodo esse divinationem; 2) badanie i postanowienie sądowe, kto z kilku osób w jakiej sprawie ma być oskarżycielem.

Divine, przyst. z boskiego natchnienia, duchem wieszczym, div praesensa et praedicta; 2) cudownie, przewybornie, duo d. Tullius servavit.

Divinitas, atis, f. bóstwo, boska natura, dar boski, menti tribuit

- divinitatem; 2) cudowność, znamienitość, oratoris, loquendi.
- Divinitus**, przysł. boskiem zarządzaniem, z boskiego natchnienia; 2) cudownie, przewybornie, loqui, scripta divinitus.
- Divino**, 1. wieszczyc, wróżyć, przepowiadać, zgadywać, domyslać się, przewidywać, de exitu.
- Divinus**, a, um, boski, bogów tyżący się, od bogów pochodzący, z nieba zesłany; res divinae, obrzędy religijne; także: res d. w przeciwieństwie do res humanae, sprawy boskie; cui viro divinum quiddam inesso existimabatur; 2) boskimi przymiotami obdarzony, boskiej natury, od bóstwa natchniony, vates, mens, provisio, i t. p. z przyp. 2. divina futuri scientia; avis d. imbrum; *rzeczow.* divinus, wieszcz; — przenoś. a) podobny do bogów, niebiański, przewyborny, niezrównany, divina vis ingenii; nihil est in homine divinius; dona divinissima; b) za czasów cesarzów Rzymskich wyrazem divinus nazywano to wszystko, co się ich tyczyło, domus.
- Diviso**, ónis, ż. dzielenie, podział.
- Divisor**, óris, m. ten, który dzieli, np. pola między osadników; rozdawca tabliczek do głosowania; a ponieważ przytém głosujący bywali przekupywani, znaczy więc: przekupujący, szafujący pieniędzmi, per quem divisorem tribus corrupta est; poena in divisores constituta.
- Divisus**, us, m. rozdzielenie, podział, facilis divisui, esse divisui, być podzielonym.
- Divitiae**, arum, ż. bogactwo, dostatki, obfitość, divitiis aliquem augere, ornare; divitiis affluere; kosztowności, demitte divitias (o zausznicach); — przenoś. plodność, obfitość, ingenii.
- Divortium**, ii, n. rozdzielenie się dróg, rzeki na odnogi, ad divortia nota; aquarum; — przenoś. rozwód, rozstanie się, rozbrat, divortium facere cum uxore.
- Divulgatus**, a, um, pospolity, rozgłoszony.
- Divulgo**, 1. rozgłośić, rozpowszechnić, rozszerzyć, librum alicujus nomine; rem sermonibus; consilium.
- Divus**, a, um, boski, boskimi przymiotami obdarzony; *rzeczow.* divus, bożek; divi, bogowie; diva potens Cypri, bogini Cypru (Wenera); tytuł ten dawano także cesarzom Rzymskim po śmierci w poczet bogów policzonym; 2) niebieski, stąd divum, otwarte niebo, sub divo, pod gołym niebem: sub divum rapere
- Do**, dedi, datum, dare, dać, podać, dextram, donum alicui; aliquid alicui munere (w darze); dotes; signum, alicui epistolam; gladium, vestimentum, praesidium; ludos (wydać); poenas (być ukaranym, ponieść karę); fidem dextra albo fide alicui (dać słowo); verba (oszukać); librum alicui legendum (do czytania); alicui regem; milites (postawić); finem albo modum dare alicui rei (położyć koniec); causam dare alicui, dać powód, spowodować; in conspectum dare, pokazać, dać widzieć; se in conspectum d., dać się widzieć, pokazać się; *rzeczow.* datum, i, n. datek; b) wypłacić, wyliczyć, aurum; argenti talenta ducenta, quantum quisque daret; c) odstąpić, darować, ofiarować, agros alicui; vineas colendas; alicui anulum suum; amiculum

alicui coronam; ut haberet, quod statim daret; omnia ex sua re familiari dedit; poet. data, orum, dary, upominki; d) podać, oddać, aliquid ad aliquem; literas ad aliquem albo alicui; librum a Pharnabazo datum; aliquem ad supplicium; in custodiam; se, udać się dokąd, in viam, in fugam albo fugae; e) powierzyć, alicui negotium, potestatem, regnum, provinciam, consulatum, Italiam, classem; vela ventis, albo in altum, żeglować; f) wydać, naves, obsides alicui, obsidem filium i t. p. sine pretio dari eos, qui in publica custodia essent; g) dodać, przydać, ad ephoros alicui testimonium, tutorem alicui; duo collegae dati; dato adjutore; huic in consilium dantur duo; h) dać, udzielić, dozwoić, zostawić, data occasione, potestate, hujus si virtuti par data esset fortuna; spatium animo (zostawić czas do gniewu); annum mihi tempus des; tempore ad comparandum dato; neque locum nocendi dedit; d. alicui veniam; veniam et pacem, aditum conveniendi; senatum (posłuchanie w senacie); datur alicui senatus; indutias; alicui statum (dozwolić, aby mu posag wystawiono); d. famae (robić co dla sławy); datur = licet; i) oddać, wystawić, poświęcić, se alicui; se doctrinae; se in sermonem albo sermonibus; se duritiae, civilibus fluctibus, se ad lenitatem; qui adversarii ejus se dabant; victum manus dare; operum dare, zadawać sobie pracę, przykładając się, poświęcać się; noctem operi dare, noc pracy poświęcić; k) poczytywać, przypisywać, aliquid alicui vitio, albo laudi (za); quae adversarii crimini dabant;

aliquid alicui crimini; także: famae; tantum ingenio. 2) wydawac z siebie, voces; dant sonitum spumosi amnes, wydają szum spienione rzeki; stąd: a) mówić, oznajmiać, datur, mówią, poet.; wymienić, przytaczać, unum da mihi ex illis oratoribus, dato aliquem; b) oznaczać, wyznaczać, alicui diem, judices, albo rozstrzygnąć, litem secundum tabulas; c) spowodować, dać powód, sprawić, alicui dolorem, reditum. Doceo, docui, doctum, 2. uczyć, nauczać, opowiadać, udzielać wiadomości, uwiadamiać kogo o czém, wykładać, quis musicam docuerit Epaminondam; aliquem literas; d. fidibus, uczyć grać na lutni; rerum exemplis lectores docebimus; qui de meo adventu doceant; bierne z przyp. i rzeczy; aliquem z nast. zdaniem względem; aliquem tacere; albo z 4 prz. i tr. bezok, studio discendi et docendi; sicut supra docuimus; 2) d. fabulam, wyuczać roli, sztukę na scenę wyprowadzać (o poetach dramatycznych); vel qui praetextas, vel qui docnere togatas; 2) d. causam, sędzię o stanie sprawy objaśniać, Sillii causam e docui; aliquem de causa, de injuriis, i t. p. c) samo docere być nauczycielem, nauki wykładać, uczyć, mercede, apud aliquem.

Dochmius, ii, m. gatunek miary wierszowej gdzie wchodzi, jambus i creticus — — —

Docilis, e, pojętny, judex, belna; d. ad imitandum humanae vocis sonum; d. modorum, pravi; ingenium.

Docilitas, atis, ż. pojętność, iagennii, łatwość w uczeniu się; także: powolność łagodność, dobroć serca, łaskawość, animi.

- Docte**, *przysł.* uczenie, uczyonym sposobem, po uczyonym, biegle, doctissime eruditus literis Graecis; 2) chytrze, przebiegle, d. meditari dolos.
- Doctor**, oris, *m.* nauczyciel, mistrz.
- Doctrina**, ae, *ż.* nauka, umiejętność, znajomość rzeczy uczyonych, biegłość, naukowe wykształcenie, omnium doctrinarum studiosus; aequae id fecit naturae, sed etiam doctrina.
- Doctus**, a, um, uczyony, biegły, wprawiony, wyćwiczony, homo albo vir, mędrzec, w liczb. mn. docti, uczeni, filozofowie i t. p.; literis doctus; d. fandi, d. dulces modos; poet.: d. psallere; d. tendere sagittas; — przenoś. manus, vox, carmina, libelli; docta prece blandus.
- Documentum**, i, *n.* dowód, przykład, przestroga, nauka, esse documento ceteris, służyć za przykład inaszym; sui dare lub ostendere documentum, dać z siebie dowód; dederas documenta, quam contemneres.
- Dodona**, ae, *ż.* miasto w Epirze, w bliskości którego był las dębowy na górze Tomaros i świątynia Jowisza, siedlisko najdawniejszej wyroczni Greków; stąd Dodona używa się zamiast lasu dębowego, vinctum Dodona negaret; Dodonaeus, a, um, Dodonejski, w ogóle: należący do Epiru; Dodonis, idis, *ż.* tycząca się Dodony.
- Dodrants**, tis, *m.* trzy czwarte części, facere heredem ex dodrante, solvere dodrantem.
- Dodrantiarius**, a, um, i dodrantalis, e, do trzech czwartych części należący.
- Dogma**, atis, *n.* prawidło, zasada.
- Dolabella**, ae, *m.* imię Rzymskiej rodziny.
- Dolabra**, ae, *ż.* narzędzie żelazne do rozbijania murów i rozkopywania ziemi.
- Dolenter**, *przysł.* boleśnie, ze smutkiem, dicere, deplorare.
- Doleo**, dolui; 2. ból, ból cierpieć, trapić się, ubolewać, easum, vicem alicujus; de Hortensio, ex commutatione rerum; z tryb. bez.; z quod, dolet mihi, quod stomacharis; z nast. si: doliturus, si placeant spe deterius nostra, jeżeli się podobają mnie, niżeli się spodziewamy; doleo tanquam in propria orbitate.
- Doliolum**, i, *n.* beczka.
- Dolium**, ii, *n.* beczka, stągiew.
- Dolo**, 1. ociosać, obrabiać siekierą, okrzesywać, robur; aliquem fuste, obić; — przenoś. historiam, cokolwiek z grubszego obrobić.
- Dolo**, albo dolon, onis, *m.* bodziec, kij w końcu ostrym żelazcem opatrzone; 2) żądło; 3) mały żagiel na okręcie.
- Dolops**, opis, *m.* zwykle w liczb. mn. Dolopes, Dolopowie, lud w Tessalii, którego szczep na wyspie Scyrus głośnym był z rezbójów morskich, stąd Dolopia, ae, *ż.* kraina Dolopów.
- Dolor**, oris, *m.* ból, boleść, także przedmiot sprawujący boleść; — przenoś. d. animi, albo samo d., smutek, żal, troska, zmartwienie, gniew, zawziętość, rozjątrzenie, d. suscipere, capere, doznać, czuć; facere alicui, być komu przyczyną, sprawić; resistere, oprzeć się, nie ulegać; hoc mihi est dolori, to mi boleśnie; dolor arma in hostes; quo dolore incensus.
- Dolose**, *przysł.* zdradliwie, chytrze, agere.
- Dolusus**, a, um, zdradliwy, podstępny, chytry, consilium, vulpes, cinis.

- Dolus**, i, m. zdrada, podstęp, podejście, oszukaństwo, dolo malo facere, działać podstępnie; dolo capere, dolos versare, zdradzać; dolo pugnare, contendere, walczyć zdradliwie.
- Domābilis**, e, dający się poskromić, podbić, Cantaber non ante domabilis.
- Domesticus**, a, um, do domu, do rodziny należący, domowy, rodzinny; d. difficultas, kłopot gospodarski, niedostatek domowy; luctus; d. otior, w domu żyje swobodnie; *rzeczow.* przyjaciel domu, członek rodziny; za cesarstwa: żołnierz ze straży przybocznej; w licz. mn. domownicy, członkowie rodziny; 2) krajowy, swojski, ojczysty, wewnętrzny, d. opes; domesticus summo genere esse, w ojczyźnie odznaczać się znacnością pochodzenia, rodu; bellum, wewnętrzna wojna; sermo, ojczysty język; d. rebus (własnymi siłami) minus robustum esse; alienigenas domesticis anteferre; — przenoś. Furiae (wewnętrzne wyrzuty sumienia).
- Domitium**, ii, n. mieszkanie, siedzisko, d. sibi collocare, constituere in urbe, osiaść; d. orbis terrarum imperii, Rzym, stolica świata.
- Domina**, ae, ż. pani, gospodyni domu; domina Ditis, Proserpina; leones subiere curam dominae (o Cybeli); przenoś. justitia d. virtutum; fortuna rerum humanarum d.
- Dominatio**, ōnis, ż. panowanie, władanie, zwierzchnia władza, jedynowładztwo; Cinnae; crudelis; d. refringere; — przenoś. przewaga, wielkie znaczenie, in judiciis.
- Dominātor**, ōris, m. władzca, panujący.
- Dominātrix**, icis, ż. władczyni, pani wielowładna.
- Dominatus**, us, m. panowanie; 2) jedynowładztwo, dominatum imperio tenere, być samowładczą; ia homine omnis d. terrenorum commodorum.
- Dominium**, ii, n. uczta domowa; miejsce uczy.
- Dominor**, i, panować, być panującym, władać czém, właś. i przenoś. libido; usus dicendi; fortuna in omni re dominatur; 2) być rządzonym.
- Dominus**, i, m. pan, władzca; posiadacz, właściciel, navis, clipei, aedificii; *przym.* pański; o cesarzu Domicyanie: dominum se primus appellari iussit; stąd po nim tytuł Cesarzów: Domino Valenti; 2) ten, który czém zawiaduje, co urządza, sprawuje, ludorum, auctionis, epuli.
- Domiporta**, ae, ż. dom noszący (o żółwiu, ślimaku).
- Domitius**, ii, m. nazwisko Rzymskiego rodu; także *przym.* Domitianus, a, um, Domicyański, do Domicyusza należący.
- Domito**, āre, poskromić, ukrócić, usmierzyć.
- Domitor**, ōris, m. pogromca. usmierzyciel, zwycięzca, equorum, Hispaniae.
- Domitrix**, icis, ż. pogromicielka, usmierzycielka.
- Domitus**, us, m. uskromienie, pogromienie, oswojenie.
- Domo**, domui, domitum, i. ugłaskać, oswajać, ulagadzać, elephantos; zwyciężyć, ujarzmić, gentes, nationes; — przenoś. ukrócić, pohamować, libidines, iracundiam, spiritum; zniechęcić, terram aratro; warzyć, aliquid fermentibus undis.
- Domutio**, ōnis, ż. powrót do domu.
- Domus**, us, ui, 6 przyp. domo,

- w licz. mn. domus, domuum, lub domorum, domibus, domos, *ż.* dom, mieszkanie, siedziba, siedlisko, miejsce pobytu bogów, ludzi, zwierząt, *d.* Ditis; avium; *d.* cornea (o żółwiu); stąd dom, familia, rodzina, *d.* te salutatur; inimicissimi domus Philippi; szkoła filozofów, remigrare in domum veterem e nova; 2) miejsce rodzinne ziemia rodzinna, ojczyzna. Na pyt. dokąd, do domu, do ojczyzny, domum meam, tuam i t. d., podobnież w licz. mn. ut domos suas discederent; domo, z domu, z miejsca rodzinnego; domi, w domu, domi meae, tuae, suae i t. d. u mnie, u ciebie i t. d., także: alienae, domi Caesaris; est mihi domi albo habeo (jestem w posiadaniu); często: domi bellicae, belli domique, domi militiaeque, albo et domi et militiae i t. p. na wojnie i w domu; na wojnie i w czasie pokoju.
- Donarium**, *ii*, *n.* dar ofiarny, ofiara; 2) miejsce do składania ofiar: ołtarz, świątynia.
- Donatio**, *ōnis*; *ż.* udarowanie, dar.
- Donec**, *spđj.* aż, donec regina sacerdos dabit prolem; 2) dopóki, tak długo jak, donec eris felix.
- Donium** = donec.
- Dono**, *l.* darować, udarować kogo czém, obdarzyć, alicui aliquid, aliquid aliqua re; *poct.* z tr. bez. frui paratis valido mihi Latoe donec (dozwól!); loricam donat habere viro; *b)* od długu albo jakiego zobowiązania zwolnić, zrzec się czego, alicui aes alienum; mercedes habitationum annuas creditoribus; alicui causam; *c)* darować, ulaskawić, przewinienie przebaczyć, culpam precibus; *d)* poświęcić, zrobić z czego ofiarę, ca-
- put Junoni iniquae; inimicitias suas reipublicae.
- Donum**, *i*, *n.* dar, upominek, dare, ferre dono (w darze); 2) dar ofiarny, ofiara, dona deum templis ferebat; Apollini se dedisse; dona ultima albo suprema, ostatnia usługa, która się wyświadcza umarlemu, albo ofiara na cześć jego.
- Donusa**, *ae*, *ż.* wyspa na morzu Egejskiem.
- Dores**, *um*, *m.* Doryjczycy, szczerp Hellenów, nazwany od Dorusa syna Helleny; stąd *a)* Dorius, *a*, *um*, Dorycki; *przysł.* dorice, po dorycku, w ogóle: po helleńsku; *b)* Dorienses, *ium*, *m.* Doryjczycy; *c)* Dorius, *a*, *um*, Dorycki.
- Doris**, *idis*, *ż.* córka Oceana i Tetydy, żona Nereusza, stąd u *poet.* zamiast morza: Doris amara suam non intermisceat undam; 2) żona Dyonizjusza Starszego króla Syrakuzy.
- Dormio**, *4.* spać, *włas.* i przenosi beneficium dormientibus deferuntur, jakby we śnie, niespodzianie, kiedy o nich nie myślimy.
- Dormito**, *l.* być sennym, drzemać-przenosi. być nieczynnym, niedbałym, marzyć, quandoque bonus dormitat Homerus; oscitans et dormitans sapientia.
- Dorsum**, *i*, *n.* grzbiet; — przenosi. szczyt, wyniosłość, wierzchołki, montis, maris.
- Dorylaeum**, *i*, *n.* miasto we Frygii; stąd Dorylenses, *ium*, *m.* Dorylensowie.
- Doryphorus**, *i*, *m.* włócznię noszący, włócznią uzbrojony; w licz. mn. straż przyboczna królów perskich.
- Dos**, *dotis*, *ż.* posag, wiano; — przenosi. dar, własność, przyniość ingeni, formae.

- Dotalis**, *c.*, posagowy, do posagu należący.
- Dotatus**, *a.*, uposażony, właśc. i przenoś. *Chione dotatissima* forma.
- Dotō**, *l.*, wyposażyć, opatrzyć czém, obdarzyć.
- Drachma**, *ae*, *ż.* pieniądz grecki, znaczący tyle, co rzymski *denarius*, na naszą monetę przeszło złoty.
- Dracō**, *ōnis*, *m.* smok, rodzaj węża; 2) gwiazdozbiór; 3) pierwszy przewodawca Ateński.
- Dracōnigēna**, *ae*, *m.* i *ż.* z węża zrodzony, urbs (Teby).
- Dracōae**, albo **Drangae**, *arum*, *m.* mieszkańcy Perskiej prowincyi Drangiana.
- Drepanum**, *i*, *n.* i **Drepana**, *orum*, *n.* młot Sycylii; stąd **Drepanitanus**, *a*, *um*, Drepanitański, do Drepana należący, i **Drepanitani**, *orum*, *m.* mieszkańcy Drepanu.
- Dromas**, *adis*, *m.* *camelus*, rodzaj wielbłąda.
- Dromos**, *i*, *m.* równina koło Sparty na gonitwy przeznaczona.
- Druentia**, *ae*, *m.* rzeka w Gallii narbenańskiej.
- Druidae**, *arum*, *i* **Druides**, *um*, *m.* Druidowie, uczeni i kapłani Celtów.
- Druus**, *i*, *m.* nazwisko rodu Rzymskiego.
- Dryantides**, *ae*, *m.* syn Dryasa, Likurg, król Tracji.
- Dryas**, *adis*, *ż.* nimfa leśna.
- Dryopes**, *um*, *m.* lud Pelazgów.
- Dubie**, *przysł.* wątpliwie, non albo haad *dubie*, bez wątpienia, bez zaprzeczenia, z pewnością.
- Dubiosus**, *atis*, *ż.* wątpliwość, powątpiewanie.
- Dubis**, *is*, *m.* rzeka w Gallii lugdunenskiej.
- Dubitabilis**, *e*, wątpliwy, niepewny, *virtus*.
- Dubitanter**, *przysł.* wątpliwie, *dicere*; 2) z namysłem, wahając się, *pericula non d. adire*.
- Dubitatio**, *ōnis*, *ż.* powątpiewanie, niepewność, *res nullam habet dubitationem*; 2) namysł, rozważanie, wanie się, chwianie się, ociąganie się, *sine ulla dubit. respondeo*.
- Dubito**, *l.* wątpić, powątpiewać, być niepewnym, *de aliqua re; quod nemo dubitat*, o czém uikt nie powątpiewa; *non dubito, quid agendum putes; dubito, an hunc primum omnium ponam*; pytając i przecząc ze spój. *quia* albo 4 *przyp.* i *tr.* *bez.*; *an est quisquam qui dubitet, tribunos offensos esse; non dubito fore plerosque; non d., quin mirere*; 2) namyślać się, wahać się, zastanawiać się, ociagać się, *non dubitavit conflagrare; diu dubitavit, imperium deponeret, an bello resisteret; dubitabit, quin vendatis?* — przenoś. *fortuna dubitat* (los niepewny).
- Dubius**, *a*, *um*, będący w powątpiewaniu, wahający się, *dubius sum, d. animi albo mentis; d. sententiae, consilii; spemque, metumque inter dubii*; dwuznaczny, *in aliquem*; 2) wątpliwy, niepewny, nierozstrzygniony, *victoria*; *non d. calamitas, d. coena* (uczta, w której dla wielości potraw nie wie kto, co ma brać); *ut nemini dubium esse debeat, quin;* *in dubium vocare, revocare*, powątpiewać; *sine lub procul dubio; d)* niebezpieczny, w przykrém położeniu zostający, *res, loca, navis, aeger, tempora; vita est in dubio; dubius vitae; in dubium devocare* (postawić w przykrém, niebezpiecznym położeniu), *libertas et anima nostra in dubio est*.
- Ducen**, *ae*, *a* po dwustu, po dwiescie

Ducentesimus, a, um, dwusetny.
Ducenti, ae, a, dwieście.
Ducenties, przysł. dwieście razy.
Duco, duxi, ductum, 3. prowadzić, kierować, odprowadzić, przeprowadzić, qui Aspim ducebant: ut si feram bestiam captam duceret; aliquem per castra; frena manu; remos (robić wiosłami); currum (o koniach); vix qua singuli carri ducerentur; aliquem secum (zabrać z sobą); podobnie: uxorem in convivium; poet. duxit sua praemia victor; ne tolleret secumque duceret (amphoras); także: iter ducit ad urbem; quo via ducit; spes aut parer ducit aliquem. W szczególności: a) do sądu i t. p. prowadzić, aliquem in jus, in carcerem, in vincula, ad mortem, ad supplicium, ad necem, także samo: ducere aliquem; b) w znac. wojenném: wojsko prowadzić, kazać iść, devils itineribus milites; exercitum ab Allobrogibus in Segusianos; cohortes ad munitiones; exercitum adversus Lacedaemonios; exercitum Olynthum, Uticam; naves in Asiam (kazać płynąć); ducere contra hostes; adversus aliquem; in Etruriam; duci, postępować; wojsko albo oddział wojska prowadzić, dowodzić wojskiem, być wodzami, exercitum, ordinem, primum pilum, antesignanos, agmen (rej wodzić); aliquem in triumphum (kogoś w tryumfie prowadzić); także: ante currum ducere i duci; e) uxorem domum, w dom wprowadzić, ożenić się; Cleopatram duxit uxorem; eodem patre natas uxores; in matrimonium filiam alicujus; d. a. aliquam; — przenoś. familiam, być najpierwszym, najznakomitszym w rodzie; funus alicui, pompam, exsequias alicujus, prowadzić zwło-

ki, zajmować się obrzędem pogrzebowym. II) ciągnąć, wyciągać. sortes, ferrum vagina, es, asta krzywić, wykrzywiać, wykręcać, sznurować; volantia sidera crinem ducunt (ciągną za sobą); capellam. Stąd: 1) przenoś. a) ciągnąć, wyciągnąć, zrobić, fossam, fossas circa murum (wybić, wykopać); muros; parietem: vallum ex castris in aquam (usypać); ocreas leves argento; alapam alicui (dąć policzek); rimam, rozpadać się, rysować się; formam lub colorem, nabierać, przybierać; lanas, prząść; carmina, versus, epos, składać, ułożyć; b) o czasie: spędzić, przepędzić, aetatem in literis; aetatem adversis Austris; flecto horas, vitam; aestatem; przeciągnąć, przedłużyć, przewlec, tempus; bellum; bellum in hiemem; rem prope in noctem, diem ex die; wstrzymywać, kazać długo czekać, aliquem; c) wciągać, wciągać w siebie, nabierać, aërem spiritu; frigus ab umbra; spać, somnos; wyciągnąć, wychylić, wypić, pocula Lesbii; nectaris succos; 2) rationem ducere, rachunek prowadzić; stąd alicujus rei r. d., mieć co na względzie, na uwadze; w ogóle: rachować, obrachować, obliczyć, otaksować, ocenić, nonaginta milia medimnum: fenus quaternis centesimis; summam aeris alicui; centesimas; policzyć w poczet, umieścić w liczbie, aliquem in hostium numero; aliquid in malis, nihil in bonis praeter virtutem; b) poorytywać, uważać za co, laudare; aliquem victorem; qui se regem esse ducebat; continentis debet duci, należy to uważać za znak; malo albo wiele co sobie ważyć, cenić, z przyp. 2 oznaczającym wartość, parvi. plu-

ris, także: pro nihilo; aliquid optimum; cur tanta poena dignus duceretur; quae laude digna ducuntur; multo gloriosius duxit, si; quae non aliena esse ducerem a dignitate tua; junctius esse duxit; satius d.; e) wyprowadzać, wywodzić, nomen ex aliqua re; principium ab aliquo; originem; genus ab aliquo; przyprowadzić, skłonić do czego, ad credendum; d) zaczynać, ab eodem verbo ducitur saepius oratio; e) duci re, mieć w czem upodobanie, z przyjemnością się zajmować, lubić co, fabellarum auditione ducuntur; studio philosophiae ductus; uwodzić się czem, errore duci; często: ductus, powodowany, non magis amore, quam more; caritate patriae; falsa suspicione.

Ducto, 1. być wodzem, hetmanić, dowodzić, equites, exercitus.

Ductor, oris, m. wódz, dowódzca, naczelnik, classis; — przenoś. ductores capita alta ferentes (o jeleniach).

Ductus, vs, m. sprowadzenie, aquae; wyprowadzenie, ciąg, muri; dowództwo, ductu alicujus.

Dudum, przysł. przedtem, oddawna; vocat me jam dudum; zaraz, czem prędzej, jam d. sumite poenas.

Duellum, i, n. = bellum.

Duilus, a, um. należący do rzymskiego rodu Duiluszów; *rzeczow.*

Duilus sławny odniesionem zwycięstwem na morzu nad Kartagińczykami.

Duim, duis, duint, forma przestarzała zamiast dom, des, dent.

Dulce, przysł. słodko, przyjemnie. **Dulcedo, inis, ż.** słodycz, przyjemność, właśc. i przenoś. cantus, vitae.

Dulcesco, ère, stawać się słodkim, nabierać słodyczy

Dulciculus, a, um. słodkawy.

Dulcis, e, słodki, matura dulcior uva; dulce, słodycz; dulcia, słodycze; — przenoś. miły, powabny, przyjemny, łagodny, sonus, orator, frater, epistola, verba; quibus libris nihil potest esse dulcius

Dulciter, przysł. słodko, przyjemnie. **Dulcissado, inis, ż.** słodycz.

Dulichium, ii n. wyspa na morzu Jońskiém, w stronie południowo-wschodniej względem Itaki, należąca do Ulissesza; stąd Dulichius, a, um, Dulichijski, poet. Dulichia manus (o Ulissesie).

Dum, przysł. łączy się z wyrazami przeczącymi: nondum, necd. nequed- jeszcze nie; nihil. jeszcze nie; nullus d., jeszcze żaden, nullas d. civitates socias habebat; także: vixdum, zaledwie jeszcze, z tryb. rozkaz. nuż, przecie, mane dum; 2) *spójz.* oznacza: a) jednoczasowość: kiedy (bez pytania), podczas gdy, najczęściej z nast. cz. teraźn. tr. oznaj. ego in Arcano opperor, dum ista cognosco; tak długo jak, dum id studuit munire, nullius vitae pepercit; b) nieprzerwane, bezpośrednio następstwo: aż, expectandum, dum se res ipsa aperiret; dum rejecti sunt; c) warunek, byle, byleby, z tr. łącz. ze wzmocnieniem: dummodo, byleby tylko, dum prosim tibi; neque quidquam pensi habebat, dum sibi regnum pararet; dumne, byleby nie, dummodo ne, byleby tylko nie, dumne tibi videre, non laboro.

Dumstum, i, n. cierniem zarosłe miejsce; — przenoś. zawikłanie, dumeta Stoicorum.

Dummodo, patrz dum.

Dumósus, a, um, ciernisty, mons **Dumtaxat, przysł.** o ile się dotyczy, do tyła, hoc recte d. sint

- ista pulchriora d. aspectu*; 2) tylko, jedynie, przynajmniej, bonus, sed d. bonus; sed peditatu d. ad speciem utitur.
- Dumus**, i, m. ciernie, krzaki, zarosłe.
- Duo**, ae, o, (przestarzałe w rodz. n. dua; przyp. 2. duum, 4. duo i duos; 3 i 6 duobos, duabus, duobus), dwaj, dwie, dwa, d. triumphi, collegae, bella i t. p. 2) obadwaj, obiedwie, obadwa, d. Scipiones; d. superiores, d. consules i t. p.
- Duodécim**, dwanaście; d. (XII) tabulae albo samo duodecim, prawa dwunastu tablic.
- Duodécimus**, a, um, dwunasty.
- Duodéni**, ae, a, po dwanaście; dwanaście.
- Duodequadrágésimus**, a, um, trzydziesty ósmy i duodequadraginta, trzydzieści ósm.
- Duodequingágésimus**, a, um, czterdziesty ósmy, i duodequinquaginta, czterdzieści ósm.
- Duodesexágésimus**, a, um, pięćdziesiąty ósmy, i duodesexaginta, pięćdziesiąt ósm.
- Duodetríoésimus**, a, um, dwudziesty ósmy i duodetriginta, dwadzieścia ósm.
- Duodetricies**, *przysł.* dwadzieścia ósm razy.
- Duodeuicéni**, ae, a, po osmnaście.
- Duodeuicésimus**, a, um, osmnaasty, i duodeviginti, osmnaście.
- Duplex**, icis, podwójny, dwoisty, dwójaki, triumphus, stipendium; gruby, amiculum; poet. zamiast ambo, duplices tendens ad sidera palmas; — przenos. chytry, nieszczery, Ulysses.
- Duplicáris**, a, um, miles, podwójną żywność biorący. (jako)
- Dupliciter**, *przysł.* podwójnie, dwój-
- Duplico**, i. podwajać, numerum, powtarzać, albo robić wyraz złożony, verba; pomnażać, powiększać, opinione de aliquo; poet. schylać, zginać (niby we dwoje), d. virum; duplicato poplite.
- Duplus**, a, um, podwojony, dwa razy tyle zawierający pod względem ilości, wielkości, długości i t. p.; *rzeczow.* duplum, i, n. drugie tyle, dwójnasób, poemam dupli subire, lub in duplum ire, być skazanym na zapłacenie dwa razy tyle.
- Dupondius**, ii, m. dwa asse zawierający; tuus d, dwa asse twego majątku.
- Durábilis**, e, trwały.
- Dúre** i **duriter**, *przysł.* step. wyż. durius, najw. durissime, twardo; — przenos. w mowie i sztuce: niezgrabnie, nieładko, pleraque dure dicere; quid fiesum durius esset; w obejściu się: nieludzko, surowo, ostro, źle, d. accipere, appellare; niegrzecznie, po grubiańsku.
- Duresco**, durui, twardnieć, krzepnąć, d. frigoribus humor.
- Duritas**, átis, ż. twardość, surowość, nieludzkość.
- Duriter**, patrz dure.
- Duritia**, ae, ż. twardość; surowy sposób życia, sic duritiae se dedit; stąd także: nieczulość, brak czucia, nieżytyłość.
- Durities**, ei, ż. twardość, saxi — przenos. odrętwiałość, nieczulość, duritie ut ferrum superes; surowość życia, virilis.
- Durius**, albo **duréus**, a, um, drewniany.
- Duro**, i. stwardzać, suszyć, uvam fumo; — przenos. a) wzmacniać, ukrzepiać, stąd także: nieczulym robić, przytępiać; b) wytrzymać, znieść, laboreo; vix durare po-

sint imperiosius aequor; 2) nie-przeoh. stwardnieć, zdrętwieć; — przenoś. a) wytrwać, durate et vosmet rebus servate secundis; b) przetrwać, być, istnieć, Troja durante; res Romana duratura erat.

Durocortōrum, i, q. główne miasto Remów w Gallii belgijskiej.

Durus, a, um, twardy; pod względem smaku: przykry, cierpki; co do słuchu: przykry, niekształcony, *vox, v. s. tuce* i poezyi: niezgrabny, nieprzyjemny, *durcs com-pulore versus*; przywykły do pracy i wudów, wytrzymały, Dardanidae; *Ligures d. in armis genus*; pod względem zewnętrznym: niekształcony; niezgrabny, *ne quid durum sit ac rusticum*; pod względem uczuć i usposobienia wewnętrznego: nieprzyjazny, przykry, nieugięty, hardy, uparty, nieczuły, *judex; quis fuit tam durus ac ferreus? durior inventus est Coelius*; w mówieniu: ostry, obrażający, *oratione d.*; o porach roku i stanie powietrza: przykry, ostry, *d. anni tempus*; twardy, ciężki do uprawy, *terra*; w odniesieniu do stanu i okoliczności życia: przykry, trudny, *tempora, conditio, servitus*; *rzeczow.* dura, orum, przykre położenie, nędza, niedostatek

Duumvir, viri, m. zwykle w licz. mn. *duumviri*, *duumwirovie*, dwaj mężowie, którzy wspólnie jaką władzę piastowali; *d. perduellionis*, sądzili tych, którzy się stawali nieprzyjaciółmi rzeczypospolitej, dopuścili się zbrodni stanu; *d. sacrorum* lub *sacris faciundis*, mieli nadzór nad księgami sybljskimi i radzili się ich w wa-
ż-

nych kraju okolicznościach; *porów. decemvir; d. aedi faciet dae (locandae) dedicandae*, którzy zezwalali na budowę i poświęcenie jakiej świątyni; *d. nauales*, do których należało uzbrojenie i zaopatrywanie okrętów wojennych; *d. (juri dicundo)* po miastach wolnych i osadach (*municipia, coloniae*) zajmowali się sądownictwem i mieli urząd równający się władzy konsulów w Rzymie.

Dux, dūcis, m. wódz przewodnik wskazujący drogę, *d. itineris, d. recte vivendi natura*; w szczegól. a) głowa, naczelnik jakiego stronnictwa, sprzysiężenia, *zgraj, dum-cem se praebere facinoris, d. impietatis*, b) naczelnik, dowódzca wojska, hetman, *duce L. Furio (pod dowództwem)*; *quo duce Mar-donius fugatus; ducibus Spartaco-Crixe et Oenomaos*; c) książę, panujący, *sic jocata est tanti majestas ducis*.

Dyardānes, is, m. rzeka w Indyach.

Dýmas, antis, m. ojciec Hekuby, którą stąd nazywano *Dymantis proles* albo samo *Dymantis, idis, Dymantyda*.

Dymas, arum, ź. miasto w Achai; stąd *Dymacus, a, um, Dymejski*, i *Dymaci, orum, m. Dymejczycy*. **Dynastes**, ae, m. władzca nieudzielny, zależny od mocniejszego, *ab regibus ac dynastis civitati, busque*.

Dyrrhachium, ii, n. miasto w Iliryi, dawniej zwane *Epidamnus*; stąd *Dyrrhachinus, a, um, Dyrrachiński*, należący do *Dyrrachium* i *Dyrrhachini*, albo *-eni, orum, m. Dyrrachinowie*.

E.

E, *przym.* patrz *ex*.

Eā, *przysł.* tauteży, transitum ea non esse; ut ea ire posset.

Eādem, *przysł.* tamteży, tąż sama droga.

Eātēnus, *przysł.* dopóty, o tyle, catenus feram, quoad-

Eberus, *i.* ż. heban.

Ebibō, *bibi*, bibitum, **3.** wypić; — przenoś. przetrwonić, przepić, przehulać, imperium heri, pijąc zapomnieć o-

Eblandior, **4.** wyludzić, pochlebstwem czegoś dostać, coś osiągnąć, aliquid, albo ze spoj. ut i tr. łącz.; także w znac. bier. eblandita suffragia.

Ebüra, *ae*, ż. zamek w Hiszpanii tarrakoneńskij. [tanii.

Eboracuro, *i.* *n.* miasto w Brytani, **ätis**, ż. pijaństwo, podochocenie, podchmielenie

Ebriositas, **ätis**, ż. nałóg pijaństwa.

Ebriōsus, *a*, *um*, który się często upija; *ręczono.* pijak, pijanica.

Ebrius, *a*, *um*, pijany; — przenoś. upojony, regina fortuna dulci ebria.

Ebullio, **4** kipiść, wykipiść, wyrzucac warząc się; — przenoś. chępić się czem, virtutem.

Ebulum, *i.* *n.* i -us, *m.* hebd, roślina.

Ebur, *ōria*, *n.* kość słoniowa; przedmiot ze słoniowej kości wyrobiony, albo tąż kością ozdobiony, ebur ense vacuum, pochwa; inflavit ebur (o flecie); ebur carule, krzesło.

Eburneōlus, *a*, *um*, słoniowy, ze słoniowej kości zrobiony.

Eburneus, *a*, *um*, zrobiony ze

słoniowej kości, słoniowy; — przenoś. biały, brachia, colla, cervix. **Eburnus**, *a*, *um*, słoniowy, ozdobiony kością słoniową, porta, ensis. **Eburōnēs**, *um*, *m.* lud w Galii belgijskiej.

Ebuovices, patrz *Aulerci*.

Ebusūs, albo -os, *i.* ż. jedna z wysp przy Hiszpanii z miastem tegoż nazwiska.

Ecbatana, *orum*, *n.* główne miasto Medyi.

Ecbolima, *orum*, *n.* miejsce na górze Aornos w Indyach.

Ecce, *przysł.* oto, ecce me, oto ja; ecce tuae literae, oto twój list.

Ecdicus, *i.* *m.* urzędnik w niektórych miastach greckich, podobny do obrońcy ludu (tribunus plebis) u Rzymian.

Echidna, *ae*, ż. wąż, zmija, jako imię vl. Echidna, potwór świata podziemnego, matka Cerbera, hydry Lernejskiej i t. p.; stąd **Echidnōus**, *a*, *um*, Echidnowski.

Echinādes, *um*, ż. gromada wysp na morzu Jonickim.

Echinus, *i.* *m.* jeż; 2) naczynie do płókania.

Echion, *ōnis*, *m.* ojciec Penteusza, mąż Agawy, stąd: *a)* **Echionides**, *ae*, *m.* Echionida (o Penteuszu); *b)* **Echionius**, *a*, *um* Echionowski, do Echiona należący, w ogóle Kadmejski, Tebański (polieważ Echion Kadmusowi przy budowaniu Teb pomagał); 2) syn Merkurego stąd **Echionius**, *a*, *um*, Echionowski, Echiona tyjący się; 3) ma'arz Grecki około r. 350 przed Chr.

Echo, *us*, ż. odbicie głosu, odgłos **Ecloga**, *ae*, ż. wybór, pismo celniejsze wybrane; 2) sielanka.

Eclipsis, is, *ż.* solis, lunae, zaćmienie słońca, księżycza.

Eclogarii, orum, wybrane celniejsze miejsca z autorów; 2) ci, którzy z pism wyciągi robią, notent eclogarii.

Equando, *przysł.* czyż kiedy? equando te rationem redditurum putasti?

Equi, i equis, quae lub qua, quod, czy jaki, czy też, quaeris, ecquae spes sit, czy też jest jaka nadzieja?

Equis, quid, czy kto, czy czasem co, czy może co, rogato, equid contulerit; 2) equid, czy też, czy przecie, czy może, equid in Italia venturi sitis, fac sciam; 3) equo, dokąd też, equo te tua virtus provexit.

Eculeus, patrz equuleus.

Edacitas, atis, *ż.* żarłoczność, obżarstwo.

Edax, acis, żarłoczny, pożerający; — przenoś. gryzący, niszczący, tempus, edax rerum; dissipat curas edaces; ignis edax volvitur

Edera, patrz hedera.

Edessa, ae. *ż.* główne miasto Osdroeny w Mezopotamii.

Edico, dixi, dictum, 3. z 4 przyp. i tr. bez., albo z ut lub ne i tr. łącz., albo z samym tr. łącz., naznaczyć, diem exercitui ad conveniendum; diem comitiis; zapowiadać, oznajmić, edixit se iudicium non esse facturum; rozkazać, nakazać, edicto, ut haberetur; zakazać, edico tibi, ne vim facias; objawić, iussus, quae sciret, ediceret.

Edictum, i, *n.* ogłoszenie, obwieszczenie, rozporządzenie, postanowienie, nakaz urzędowy, ed. constituere, proponere, zrobić, wydać; perpetuum composuit ed. (po dług poprzednich rozporządzeń

pretorów ułożył edykt powszechny, któryby służył za zasadę do wymiaru sprawiedliwości); stąd także: novas res in edictum addidit, do dawniejszych postanowień nowe dodał.

Edisco, didici, 3. nauczyć się, wbić sobie co w pamięć, magnum numerum versuum, poznać, ed usum; ed. quid pararet; w czasie przesz. dok. znać, wiedzieć.

Edissero, disserui, dissertum, 3. i edissero, 1. dokładnie opowiedzieć, objaśnić, wyłożyć, vera roganti; rem ordine alicui.

Editicius, a, um, ogłoszony, mianowany, wybrany, iudices; porów. édo.

Editio, ónis, *ż.* ogłoszenie, mianowanie, tribuum, porów. édo; 2) wydanie dzieła, libri; 3) rozporządzenie, munera.

Editus, a, um, wysoki, wzniosły, podniesiony; locus; paululum e planicie collis; in conclavi edito, w wyższej części domu; — przenoś. viribus editor, silniejszy.

Edo, édi, esum, edere, lub esse, przybiera od sum te zakończenia osób, które się od es zaczynają; np. es. estis, essem i t. d. jeść, pożerać; przysłowie: multos modios salis simul edisse, zjeść z kim kilka beczek soli (o doświadczonej, dokładnie poznanej przyjaźni), — przenoś. gryźć, niszczyć, edit animum cura; mollis flamma medullas.

Edo, didi, ditum, 3. wydać co z siebie, stąd: wyjawić, wydać na świat, rodić, o żyjących, aliquem partu, często: editus. urodzony, editus regibus; o ziemi; fructus edere; o głosie: wydać, clamorem, gemitum; o zwierzętach: hinnitus, zarzęć; latratus, zaszczekać, — przenoś. czyn jaki wykonać, zdzia-

łać co, sprawić, zbroić, facinus, opera, ruinas, caedem, strages, calamitatem; proelium, pugnam (wydać); omnia exempla crudelitatis in aliquem (wymierzyć kary najokrutniejsze, dla przykładu, przestrogi, przestraszenia); spectaculum (wyprawić); 2) wypuścić, wyzionać, animam lub extremum vitae spiritum: podobnie: vitam; także: cuniculus armatos repente edidit (z podkopów uzbrojeni nagle wypadli); na str. bier. o rzekach: rozlewać się; — przenos. objawić, wyrzec, ogłosić pisma. objaśnienia, wieści i t. p.; aliquem auctorem alicujus rei, wyjawić kogo jako sprawcę; w szczegól. a) o odpowiedziach wyroczni, kapłanów i t. p. ogłosić, wyjawić, Apollo oraculo edidit; b) w przedmiotach sądowych: objawić, wydać, postanowić, naznaczyć, iudicium; tribus (naznaczyć do wyboru sędziów w sprawie zwanej causa sodaliciozum, gdzie wybrani sędziowie nazywali się iudices edicticii; c) rozkazać, iis editis imperiis; ederet consul, quid; poet. edita, orum, rozkazy.

Edōōō, docui, doctum, 2. wyuczyć czego dokładnie, kogo z czém gruntownie obznajmić, o czém dokładną wiadomość podać, z 4 prz. osoby i rzeczy; z nast. zdaniem względ.: iuventutem mala facinora; eadem senatum edocet; hunc, quae fieri vellet, literis edocet: sed id (argentum) unde, edoce; edoctus artes belli; disciplina in qua edoctus esset; edoctus cuncta per legatos; także: ratio, fama docet, z 4 przyp. i tr. bez.

Edōōō, 1. toporem obrabiac, ociosywać, gładzić; — przenos. pismo poprawiać, doskonalić, librum.

Edōōō, domui, domitum, 1. po-

skromić, ukrócić, pokonać, włus i przenos. naturam; mos et lex maculosum edomuit nefas.

Edōōō, orum, m. lud Tracki, głośny ze czci Bachusa; stad Edonus, a, um, Edoński. i Edonia, idis, ż. kobieta z Edonu, także Bachantka; w ogóle: mieszkanka Tracyi.

Edormio, 4. wyspać się, także: z 4' przyp. crapulam, wytrzeźwić się; Ilioum (rolę Iliouy przespać). **Educatio**, ōnis, ż. wychowanie, pielęgnowanie.

Educator, ōris, m. wychowujący żywicieli.

Educatrix, iois, ż. ta która hoduje, wychowuje, karmi, pullorum, przenos. earum rerum parens est educatrixque sapientia.

Educo, 1. żywić, karmić, wychowywać, aliquem liberaliter, in sermone matris, senectam alicujus (żywić, pielęgnować kogo w starości); o roli: horbae, quas humus educat; — przenos. educata hujus nutrimentis eloquentia

Educo, duxi, ductum, 3. wyprowadzić kogo skąd, wyciągnąć kogo, co, aliquem ex custodia; copias e navibus lub ex classe (wysadzić na ląd); hominem de senatu; aliquem secum lub samo aliquem (wyprowadzić, zabrać z sobą); naves ex portu (kazać wypłynąć, wyprowadzić pod żagle) w znac. wojen. wyprowadzić, kazać wyjść, ex urbe, e castris, ab urbe, pubem castris i t. p. albo samo: milites, cohortes, equites i t. p. albo z oznaczeniem kierunku, dokąd, w jakim celu: exercitum in expeditionem, copias ad bellum, exercitum in aciem i t. p. także samo educere, tribus simul portis, ad aliquem in aciem; duplići acie ad legionem; 2) wydo-

być gladium (e vagina); sinu pugionem; wyciągnąć, sortem; stąd: tres homines ex urna; tribus; 3) zaskarżyć, zapozwać, aliquem in jus; pociągnąć, wezwać, aliquem ad consules, albo samo aliquem; 4) uprzętnąć, usunąć, zabrać, wywieźć, impedimenta ex castris; spuszczać, wyprowadzić, wypróżnić, locum; 5) wznieść, podnieść, aliquem ad superas auras; wznieść, wybudować, turris summis sub astra educta tectis; aram coelo; Cyclopum educta moenia; sepulcrum; także: podnieść, aulaea; wyhodować, odchowić, aliquem; wydać na świat, urodzić. [dzenia.

Edúlis, e, jadalny, zdalny do je-
Edúrus, a, um, przytwardy.

Eetion, ónis, m. ojciec Andromachy, król Tebów w Cylicyi; stąd
Eetionéus, a, um, Eetyonejski.

Effarcio, farsí, fartum, 4. nadziwać, napchać, natkać.

Effatum 1, n. wyrzeczenie, przepowiednia, wieszczba, 2) zdanie.

Effectio, ónis, ż. skutecznienie, działanie; 2) przyczyna działająca; siła twórcza.

Effector, óris, m. sprawca, wykonawca, i effectrix, icis, ż. sprawczyni.

Effectus, us, m. wykonanie, działanie, quae sunt in effectu; 2) skutek, następstwo, aliquid ad effectum adducere. [ly, nie mężkí.

Effeminatus, a, um, zniewieściany.

Effeminate, przysl. zniewieścianie.

Effemino, 1. w niewiastę zmienić; zniewieściałym zrobić, quae ad effeminandos animos pertinent; vocem eff. [dziki, zdziczały.

Efferatus, a, um, barbarzyński,

Efferitas, atis, ż. dzikość.

Efféro, 1. dziłkim zrobić, speciem oris, vultum; terram immanitate beluarum efferari (zdzićzeć); equi

dolore efferati; — przenoś rozjatrzyć, rozgniewać, oburzyć, efferavit ea caedes Thebanos ad odium Romanorum; odio iraque efferati; zrobić nieczulym, animos mali assuetudine; robić dziłkim, solitudo efferat ingenia.

Efféro, extúli, elatum, efferre, wynieść, zabrać, ex acie aliquem; de templo aliquem; — przenoś. wydawać, rodzic, ager, efferit fruges; cum decimo (dziesięciokrotnie); wymawiać, przedstawiać w słowach, sententias inconditis verbis; pokazać się, dać się widzieć, se efferre; 2) wynosić, usuwać, sprzątać, vexilla e castris; signa extra urbem. literas (wysłać, wyprawić); cibaria sibi domo (zabrać z sobą); także: frumentum ab Ilerda; ut sua liceret efferre; wynieść umarłego, pochować, quam extulit annorum nonaginta; ut, qui efferretur, vix reliquerit; efferri funere publico; amplo funere efferri (mieć pogrzeb okazały); — przenoś. wydawac co na jaw, wyjawiać, rozgłaszać, res elata, in vulgus disciplinam efferre; in vulgus militum; priusquam clandestina consilia efferantur; 3) gwałtownie porwać, unosić, quem impetus per castra ad hostes extulit; efferri ad novissimam aciem; si me efferret ad gloriam animi dolor; ad nullam insolentiam elatus; efferri laetitia, dolore; 3) podnieść, wznieść, scutum supra caput; pulvis elatus, se avium modo; summa placidum caput extulit unda; — przenoś. quorum animi altius se extulerunt: elatus studio; quem paulo extulerat fortuna; szczegół. a) kogo przez mowę lub pismo wynosić, uwielbiać, sławić, quorum paulo ante in coelum fuerat elatus laudibus; stąd eff. aliquem lub aliquid verbis,

versibus, laudibus; lub eff. aliquem lub aliquid bez 6 przyp. 5) se efferre lub efferri, wynosić się, pysznić się, nadymać się, chęlcie się, być dumnym, wiele o sobie rozumieć; stąd często: elatus aliqua re, secunda fortuna magnisque opibus elatus; spe, laetitia victoriae; victoria i t. p.; także: elatius se gerere coepit; 4) znosić, laborem; malum patiēdo (cierpliwie znosić).

Efferus, a, um, dziki, rozszrony, juvenus.

Effervesco, ferri i ferbui, 3. burzyć się, wrzędzić, pontus, iracundia.

Effervo, 3. wybuchnąć, burzyć się, z szumem się rozlać, in agros.

Effetus, a, um, osłabiony, wycieńczony, corpus, vires; poet. senectus ef. veri, nie dostrzegająca prawdy.

Efficacitas, ātis, ż skuteczność, działalność.

Efficaciter, przyst. skutecznie, dzielnie.

Efficax, ācis, skuteczny, dzielny.

Efficiens, entis, skutkujący, virtus est efficiens voluptatis, cnota jest źródłem rokoszy.

Efficienter, przyst. skutecznie, dzielnie.

Efficientia, ae, ż. skuteczność, skuteczne działanie.

Efficio, feci, fectum, 3. zrobić, wykonać, dokazać czego, sprawić, uskutecznić, utworzyć, omnia efficere nitens; natura quid efficere possit; nihil eum non efficere posse ducebant, neque hoc per senatum efficere potuit; wybudować, pontem, rates, turres; castellum, portum; utworzyć, insulam; wypełnić, wykonać, mandata, destinata, munus; ujsć, odbyć, spatium cursu, zrobić, tantos progressus; zebrać, unum consilium

totius Graeciae; sprawić, wzbudzić, clamores, admirationem; montem arcem (zrobić z góry warownią), aliquem dictatorem (mianować, obrać); milites alacriores, exercitum confirmatiorem i t. p., ze spój. ut, ne i tr. łącz., ut valeret (lex), effecit; summi ut sint laboris, efficiunt; także: ze spój. quin, gdy poprzedza przeczenie, ut effici non possit, quin-oderim; dostać, wydobyć, wystarać się, wymódz (o pieniądzach), quod a Curione effeceram; wystawić, zebrać, ściągnąć, zaciągnąć, tredecim cohortes, legionem, exercitum; unam legionem ex duabus; classem; wydać, przynosić korzyść (ager), qui plurimum ef., cum octavo, ośmiokrotnie, quantum ille bonis suis efficere posset; pewną liczbę przedmiotów zebrać, zgromadzić, magram multitudinem (serpentium); numerum cratium; o samęj liczbie: tworzyć, stanowiąć, wynosić, qui modus sexaginta milia armatorum efficiebat pokazywać, dowodzić, wnosić, wnioskować z 4 przyp. albo z 4 przyp i tr. bez., albo z ut i tr. łącz. hoc multo magis efficit naturae ratio; vult efficere, animos esse; efficitur, idzie zatem, stąd wynika, stąd wypada, z 4 prz. i tr. bez. albo z ut i tr. łącz. ex quo efficitur, hominem homini nocere non posse; ex quo efficitur, ut idem sit utile.

Effigies, ei. ż. wizerunek, obraz, wzór, kształt, postać, właś. i przenoś. cerea; effigies iusti imperii, reliquit effigiem humanitatis suae filium; ef. probitatis; 2) cień umarłego.

Effingo, sinxi, fictum, 3. wyrażać, wystawiać, przedstawiać, wyobrażać, naśladować, casus effin-

gere in auro, wyrzucić na złocie; gressus euntis; udawać, naśladować czyj chód; manus, ułożyć; animo, przedstawić sobie w umyśle; mores, przedstawić w mowie, opisać; e foro sanguinem spongiis, zetrzeć.

Efflagitatio, ōnis, *ż.* i efflagitatus, us, *m.* naleganie, usilne żądanie, domaganie się.

Efflagito, 1. żądać bardzo czego, domagać się, epistolam, misericordiam; signum a ducibus; effl. ut- [zabić].

Effligo, flixi, flictum, 3. zgładzić,

Efflo, 1. wyzionąć, ignem ore, naribus ignes; animam, ustrzyć.

Effloresco, flori, 3. zakwitnąć, rozwijać się, okazać się świetnym, laudibus ingenii, słynąć dowcipem, zdolnością umysłową; ex rerum cognitione, znajomością rzeczy.

Effluo, fluxi, fluxum, 3. wypływać, upływać, in Oceanum; — przenoś. o przedmiotach nie płynnych i umysłowych: wypadać, urnae manibus; annulus, capilli; o czasie: upływać, przemijać, schodzić, tempus, aetas, aetas; ex animo effluere lub samo eff. pójść w zapomnienie; quod totum effluxerat; wyjść na jaw, id quoque effluet.

Effodio, fodi, fossum, 3. wykopać, kopaniem wydobyć, argentum, aes, ferrum; effodiuntur opes, irritamenta malorum; 2) wykłóć, wylupić, wydrapać, oculos alicui; 3) wydrzążyć, latebras, locum; 4) rozkopnąć, przenerutować, przetrząść, domos; — przenoś. effodit memoria illius pectus meum, pamięć o nim przeszywa mi serce.

Effor, 1. wymówić, wyrzec; a) effari templum, mówiono o wieszczach (augures), gdy z pewną mo-

dlitwą granicę świątyni, która miała być wystawiona, oznaczali i poświęcali; albo określali przestrzeń, na której wieszczbiarskie spostrzeżenia robić mieli; stąd effatus, oznaczony; b) słowami co wyrazić, quod ita effabimur.

Effrenate, przysl. bez pohamowania, popędliwie.

Effrenatio, ōnis, *ż.* wyuzdanie, niepowściągliwość, animi impotentis.

Effrenatus, a, um, wyuzdany, nie-pohamowany, rozpasany, furor, cupiditas.

Effreno, 1. rozkiełznać, wyuzdać.

Effrenus, a, um, nieokiełznany, equus; — przenoś. niepohamowany, niepowściągniony, gens, juvena.

Effringo, frēgi, fractum, 3. wylać, wybić, fores, janua; 2) rozbić, rozłuc, zdruzgotać, cistam, crus, cerebrum.

Effugio, fūgi, fugitum, 3. uciekać, uchodzić skąd, umykać, gladiatores effugerunt; ex vinculis publicis; e manibus; de proelio; a ludis; stabulis; ad regem; często w znac. przech. uniknąć, uchronić się, własn. i przenoś. periculum, invidiam, impetum alicujus; offensionem; nihil te effugit, nic tobie nie jest tajno; cura rei effugit, nie troszczę się o to.

Effugium, ii, *n.* ucieczka, droga do ucieczki; effugium alicui praecludere; 2) środek albo sposobność do ucieczki, effugia pennarum.

Effulgeo, fulsi, 2. jaśnieć, błyszczyć, blask wydawać, ductores effulgent ostro decori; Aurora effulget tenebris fugatis.

Effultus, a, um, podparty, wsparty.

Effundo, fūdi, fūsum, 3. wylewać, wypróżniać, procella imbreum effuderat; effundi, wylewać się, imber effunditur deszcz leje; nu-

bibus, z obłoków; super ripas Tiberis effunditur, występuje z koryta; — przenoś. a) spiritum extremum, animam, vitam, wyzionać ducha, skończyć, umrzeć; także: voces tales, wymawiać, mówić; tales pectore questus, żal wynurzać; vox in turbam effunditur (rozchodzi się); iram, odium in aliquem; furorem; rodzić, wydawać, fruges; haec aetas effudit hanc copiam oratorum; b) se eff., wypadać gromadnie, ex carceribus; castris. II) rozlewać, rozsypywać, anulować; saccos numorum; rozwinąć, rozpuścić, sinum; popuszcząć, zwalniać, habenas; effundi; rozszerzać się, incendium; — przenoś. honores in mortuos; effudi; vobis omnia, quae sentiebam; rozszerzać, terrorem; b) pooiski w wielkiej massie rzucić, tela, telorum ingentem vim in aliquem; — przenoś. targać się, rzucić się na kogo gwałtownie, impetum; c) gromadnie wpędzić, spędzić dokąd, Tencros in aequum; universos in hostes; equitatum; se eff. albo effundi, zwalić się, wysypać się, uderzyć na kogo, se in agros; eff. ad ripas; in suos; effundi obviam; obalić; zrzucić, aliquem sub portis altis; aliquem solo; equus effundit equitem; puścić się na co, oddać się jakiej rzeczy namiętnie, zatopić się w czém, in vinum, in amorem alicujus; in lub ad luxuriam; lacrimis, zalewać się łzami; 2) przetrwonąć, przemarnować, patrimonium; aerarium, pecuniam, praedam, sumptus; — przenoś. gratiam alicujus (stracić, pozbawić się); wysilać się, napróżnołożyć, vires; supremum auxilium; ibi omnis effusus labor.

Effuse, przysł. szeroko, obszerne,

rozległe, na wielkiej przestrzeni, fluere, sequi, praedari; vastare, vagari; — przenoś. nieumiarkowanie, zbyt, zbytnie, gwałtownie, bez miary, exultare, flere; 2) hojnie, zbytkownie, rozrzutnie, donare.

Effusio, onis, ż. wylanie, rozlanie, aquae; b) tłumne, gromadne wysypanie się, hominum ex oppidis; c) rozrzutność, pecuniarum; d) nieumiarkowanie, animi in laetitia; wylanie się dla kogo, effusio ipsius in alios.

Effusus, a, um, wylany, nubibus imber; obszerny, rozległy; o żołnierzach: w nieporządku, nie w szeregach stojący, rozproszony, agmen, exercitus, także: effusi pugnautes; fuga effusior i t. p.; o włosach: rozpuszczone, comae, poet. nymphae caesariem effusae per candida colla; o cuglach, wędzidłach: popuszczone, zwolnione, effusissimis habenis invadere hostes, bardzo gwałtownie natrzeć; stąd o biegu: prędko, gwałtowny. effuso cursu; — przenoś. niezmierny, nieumiarkowany, zbyteczny, sumptus, laetitia, ambitus, honores, zbyt hojnie udzielane; 2) rozrzutny, quis in largitione effusior; munificentiae effusissimus.

Egēlidus, a, um, nieco chłodny. **Egens**, tis, ubogi, potrzebujący czego, pecunia; consilii

Egenus, a, um, potrzebujący, pozbawiony czego; cierpiący niedostatek, omnium; locus aquae.

Egeo, egui, 2. z prz. 2 albo 6; 1) potrzebować, medicinae; pecunia, oculis ad cernendum; 2) = careo, nie mieć czego, być pozbawionym; lucis egens aër; rebus omnibus; non egens virtutis, mężny, waleczny; 3) = desidero, pragnąć, armis; si plausoria eges

aulaca manentis; qui tantulo eget, quanto opus est.

Egēro, gēsi, gestum, 3. wywozić, wynosić, wyprowadzać, lapides ex mari; tantum nivis; limum; przenoś. oddalać, usuwać, robić ulgę, egeritur dolor (lacrimis); 2) a) wyrzucać, wydawać z siebie, dapes; aquam vomitu; b) porywać, zabierać, unosić, praedam ex tectis; pecuniam ex arario; aurum; c) o czasie: przepędzać, diem, noctem metu.

Egestas, ātis, ż. ubóstwo, nędza, degere vitam in egestate; — przenoś. mentis, rationis, animi, patrii sermonis; 2) niedostatek, cibi, fragmenti atque aliarum rerum.

Egestōsus, egestiōsus, a, um, ubogi, potrzebujący czego.

Ego, ja; często przydaje się met dla wzmocnienia, natężenia: ego met, ja sam; ad me, do mnie, do mego domu, do moich; a me, z mojego, z moich pieniędzy, a me solvere.

Egrēdiōr, gressus, 3. wychodzić skąd, wyjść, ex oppido; ex suis finibus; ex castris; portis; tabernaculo; convivio, urbe; wypłynąć (o okrętach), e portu; b) wyjść, wystąpić (z wykazaniem kierunku dokąd); ad portam, in terram; obviam alicui; in quem locum egressi (ex) navi egr. albo samo egressi, wysiąść z okrętu, wylądować, w znac. wojenném: wyciągnąć, wyruszyć (ex) castris albo samo egressi; portā; ad proelium; in pacata; c) przechodzić, przestąpić, extra vallum; extra fines; także: w znac. przech.: munitiones; fines, flumen; egressi annum aetatis sextum, skończyć sześć lat; — przenoś. fortunam hominis; a proposito (odstąpić); d) iść do góry,

wstąpić, ad summum montis; in altitudinem.

Egregie, przyst. wybornie, wyśmienicie, znamienicie.

Egregius, a, um (e i grex) właśc. z trzody wybrany; stąd wyborny, odznaczający się, znamienity, wyśmienity, poeta, indoles, fides, rzadko poet. z przyp. 2. egregius animi, formae; rzeczow. egregia, orum, n. znakomite czyny.

Egressus, us, m. wychodzenie, wyjście, odjazd. wylądowanie, qua optimum egressum cognoverat; ujście rzeki.

Eia, *wykrzyknik*, ach! ut elegans est; sic non decet, a! tak się niegodzi; 2) nuż, tedy, dalej! eial age, rumpe moras, nuż więc pośpieszaj.

Ejaculor, 1. wyrzucać, ciskać, wytryskać, aquas; sanguis ejaculatus.

Ejectio, ōnis, ż. wyrzucenie, wywołanie, wygnanie.

Ejecto, 1. wyrzucać, arenas, favillam.

Ejicio, jēci, jectum, 3. wyrzucić, wypchnąć; 1) żyjące istoty: aliquem ex oppido; sessorēs veteres urbe insulāque; aliquem in tām; beluas (o morzu); se, wypaść, wyskoczyć, ex oppido, ex silvis; porta; navi; ex navi in molem; in agros; foras; wypędzić, wygnać, wydalić, wywołać, usunąć, post ejectos reges; aliquem e civitate lub e republica, aliquem a suis penatibus; aliquem domo; aliquem in exsilium; aliquem de collegio; de lub e senatu; wygubić, wytepić, wykorzenić, stirpes omnes; — przenoś. amorem ex animo; ganić, nie pochwalać, odrzucać; 2) o przedmiotach nieżywotnych: zwłoki nieopgrzebane zostawić, wyrzucić, corpus; cadaver ejectum; o okrętach wylądować, naves in terram;

- naves ad Chium; w znac. bier. być wyrzuconym, wpędzonym na mieliznę, classis ad Baleares eji-citur; ejici in litore; także o oso-bach: litore ejectus; ejectus, roz-bitek; bilem, wyrzucac z siebie; linguam, wyciągnąć, pokazać; — przenos. voluptates se ejiciunt, po-kazują się; superstitiones.
- Ejulatīo, ōnis, Ź.** i ejulatus, us, *m.* narzekanie, utyskiwanie, jęcze-nie, krzyk żaloszny.
- Ejūlo, 1.** krzyczeć żalosznie, z płą-czem, plakać z jękiem.
- Ejūro, 1.** wypzysiegać się, przy-sięgą czego się zapierać; wyrzec się czego; stąd w ogóle: odrzu-cać, forum sibi iniquum; magi-stratum, consulatum, imperium; zaprzeczać co zupełnie, bonam copiam.
- Ejusdemmodi, 1.** podobny (co do kształtu i innych własności).
- Ejusmodi, 1.** taki, takiego rodzaju, fuisse ejusmodi, qualem ego vidis-sem; 2) zamiast ita: sunt ejusmodi constituti, ut-.
- Elabor, lapsus, 3.** wymknąć się, wysliznać się, wypaść, wysunąć się, anguis ex columna lignea elapsus; elapsae manibus cecidere tabellae; quum sol elaboretur et abiret; elapsa est sica; super galeam, trans cervicem equi (o pocisku); -- przenos. ex isto ore verbum elabi potest; b) uciec, umknąć, ujsć; ex proelio; de caede, manibus, telis, occulto aditu; per portam; inter tumultum; ut elabi non posset (exercitus); c) w zna-czeniu sądowem: wybrnąć, być uwolnionym, ex crimine, ex judicio, i samo elabi; d) wpaść, in servitutum; dostać się na górę, wznieść się, ignis frondes elapsus in altas; — przenos. uchronić się, uniknąć, omni suspicione; causa mihi elapsa est (przegrałem, sprawa upadła); assensio elabatur (ustaje).
- Elaboratio, ōnis, Ź.** wypracowa-nie.
- Elabōro, 1.** pilnie robić, usilować, pracować nad czem, in literis, tak-że z nast. ut i tr. łącz. 2) w znac. przech. wypracować, wyrobić, ver-sus, orationem; elaboratus, staran-nie wypracowany, także wytwórny; — przenos. dapus non elabo-rabunt dulcem saporem.
- Elamentābilis, e, 1.** żaloszny, gemitus Elanguesco, langui, 3. gnuśnieć, słabić.
- Elate, przysł.** wzniosłe, górnje, porównaj effero.
- Elatejus, a, um, 1.** elatejski, od Ela-ta pochodzący, proles.
- Elatio, onis, Ź.** wzniosłość, górnj. polot, animi, orationis.
- Elātro, āre, 1.** wyszczekać, wyma-wiać co komu, elatrare aliquid acriter.
- Elatus, a, um, 1.** wyniosły; porów. effero.
- Elāa, aē, Ź.** miasto w niższej Ita-lii (Velia); stąd: a) Eleates, ac, *m.* Eleata, mieszkanioc Elci, o Zeno-nie założycielu szkoły eleackiej; b) Eleaticus, a, um, eleacki.
- Electe, przysł.** z wyborem.
- Electio, ōnis, Ź.** wybór, obieranie.
- Elector, ōris, m.** wyborca.
- Electra, ae, Ź.** córka Atlasa, mat-ka Dardana; 2) córka Agamemnona żona Piladesa, siostra Oresta i Ifigenii.
- Electrum, i, n.** bursztyn; 2) mie-szanina składająca się ze złota i piątj części srebra.
- Electus, a, um, 1.** wybrany, wybo-rowy, viri electissimi civitatis.
- Electus, us, m.** wybór.
- Elēgans, tis, 1.** wyborny, udaty, piękny, nadobny, wytwórny, de-

- łklatny, grzeczny, poeta elegantissimus. epistola, genus jocandi.
- Elegantior**, przysł. wybornie, pięknie, przyjemnie, wytwornie, udatnie, scribere, dicere, latino loqui, saltare.
- Elegantia**, ae, ż. przystojność, piękność, delikatność, vitae, verborum, orationis.
- Elégi**, orum, m. wiersze elegiackie, elegia. [giacki.
- Elegia**, ae, ż. elegia, poemat ele-
- Eleleus**, i, m. przezwisko Bachusa; stąd: Eleleides, um, ż. Bachantki
- Elementum**, i, n. pierwiastek, żywioł, w licz. mn. pierwiastki pi-sma, głoski, początkowe zasady czytania i pisania, el. (prima) dis-cere i docere; pierwiastkowe za-sady nauk, el. literarum; poet. po-czątek, prima elementa (Romae).
- Eléphantus**, i, m. i ż. i éléphas, antis, m. słoń; u poet. kość słoniowa.
- Eléus**, a, um, patrz Elis.
- Eleusin** i **Eleusis**, Inis, ż. miasto w Attyce ze świątynią Cerery; stąd: Eleusinius, a, um, Eleu-zyński; Eleusinia sacra, obrzędy religijne na cześć Cerery.
- Eleutherooilices**, um, m. wolni Cylicyjscykowie.
- Elévo**, i. wznosić, podnosić, pod-wyższać, contabulationem;—prze-noś. ująć ciężaru, ulżyć, ligo-dzić, aegritudinem; zmniejszać, osłabiać, uwłaczać, auctoritatem alicujus, famam.
- Elías**, patrz Elis.
- Elicio**, licui, licitum, 3. wywa-biać, hostem ex paludibus, ali-quem insidiis (przez zdradę); ho-stem extra muros; omnes citra flumen; aliquem foras; dobywać, vocem e faucibus; sonos nervorum; ferrum e terrae cavernis; lapidum ictu ignem (wykrzesać); lacrimae gaudio elicitaе (wyciśnięte); wy-musić, wymódlz, przyniewolić literas ab aliquo; verbosiores epi-stolas; verbum ex aliquo de ali-qua re; sermonem; wykryć wy-badać, dowiedzieć się, arcana; causas alicujus rei; sententiam; obudzić, wzbudzić, poruszyć, iram alicujus; misericordiam; przez cza-rodziejskie zaklęcia: a) wywołać, manes, animas inferorum; b) przy-zywać, sprowadzać, coelo Jovem; aquas pluvias; przyprowadzić, przywieść do czego, aliquem ad proelium, ad certamen; ad judi-cium, ad disputandum; wpro-wadzić, aliquem in insidias.
- Elicitus**, ii, m. kierujący piorunami, przezwisko Jowisza
- Elido**, lisi, lissum, 3. zepchnąć, strą-cić, aurigam e curru; — przenoś. usunąć, uleczyć, tussim, morbum, 2) wpędzić, wcisnąć, wprowadzić in angustiore alveum elisum flu-men; elisus amnis fertur; 3) roz-bić, roztluc, rozgnieść, roztrza-skać, aliquem lub aliquid; — prze-noś. nervos virtutis; aegritudi-ne elidi.
- Eligo**, lēgi, lectum, 3. wyry-wać, wykorzeniać, herbas; fi-brae stirpium eligendae; wybie-rać, suorum ex numero adole-scentes quosdam; sedem conden-dae urbi; corpore ac statura si-millimum sui; e malis minima; elige de duobus, quem velis; szczegł. wybierać kogo na urząd, dostojenstwo, duces ex natione; a militibus imperator (Augustus) electus; ad imperium consensu militum electo.
- Elimino**, i. (od limen), wypędzać, wyganiać z domu; — przenoś. wygadać, wypaplać, dicta foras
- Elimo**, i. (od lima) wygładzić wy-polerować; —przenoś. wydoskonalić, poprawić, rationes ad tenuē elimatas

Elingnis, *e*, *niezmy*, *oniemlały*, *elingnem reddere*.

Elíquo, *1.* (o płynach) *wyklarować*, *przecodzić*.

Elis, *idis*, *ż.* *miasto i kraina w Pelopenczie*, *gdzie się odbywały igrzyska Olimpijskie*; *stąd: a) Eleus i Elius*, *a*, *um*, *Elejski*, *z Elidy pochodzący*; *Elei i Elii*, *oram*, *m.* *Elejczycy*, *mieszkańcy Elidy*; *b) Elias*, *adis*, *ż.* *należąca do Elidy*.

Elissa (*Elisa*), *ae*, *ż.* *imię Dydony*, *królowej Kartaginy*.

Elis, *patrz Elis*.

Elixus, *a*, *um*, *uwarzony*, *ugotowany*.

Elóo, *1.* *wynając*, *puścić w dzierzawę*, *fundum*; *gens elocata*, *czynsz oplacający*, *holdowniczy*.

Eloóutio, *ónis*, *ż.* *wysłowienie*, *wykład krasomówski*.

Eloqtum, *ii*, *n.* *napis*, *tytuł*, *sculptorum*, *monimentorum*; *2) wykaz*, *wiadomość*, *cokolwiek się wypowiada*, *zeznaje*.

Eloquens, *tis*, *wymowny*.

Eloquentia, *ae*, *ż.* *wymowa*.

Eloqutum, *ii*, *n.* *krasomówskie wysłowienie*, *wymowa*.

Eloquor, *loquutus* i *locutus*, *3.* *wymawiać*, *wyrzec*, *wysłowić*, *eloquar*, *an sileam*, *z 4 przyp.* *lub z 4 przyp.* *i tryb. bez.*; *szczegól. o krasom.*: *cogitata praeclare eloqui*.

Elórus, *i*, *m.* *rzeka w Sycylii*; *stąd: a) Elorius*, *a*, *um*, *Eloryjski*; *b) Elorini*, *orum*, *m.* *Elorynowie*.

Elpécor, *óris*, *m.* *towarzysz Ulisesa*.

Elúceo, *luxi*, *2.* *jaśnieć*, *blyszcząć*, *właśc. i przenos. virtutibus eluxit* (*zajaśniał*, *odznaczył się*), *ejus eloquentia eluxit*; *amicitia magis inter aequales el.* (*pokazuje się*).

Eluotor, *1.* *pasować się*, *z trudno-*

ścią się dobywać, *aqua eluctabatur omnis*; *takżo z 4 przyp.* *el. nives*, *wybrnąć z zamieci śnieżnych*.

Elúcubro, *i -or*, *1.* *wypracować* *co przy świecy*.

Elúdo, *lusi*, *lusum*, *3.* *mówiąc o walczących*: *uniknąć ciosu*, *uchylić się*, *zastawić się czem*; *w ogóle*: *oszukać*, *podejść*; *podstęp zrobić*, *canes*; *aliquem aliqua re*; *dla igraszki* *co robić*, *pugnare*; *— przenos. drwie z kogo*, *żartować*, *najgrawać się*, *wyszydzać*, *gloriam alterius*; *artem*; *2) nieprzech. o wodzie*: *oplókiwać*, *mare litoribus*.

Elúgeo, *luxi*, *2.* *złożyć żalobę*; *2) oplakiwać stratę*, *patriam*.

Elúo, *lui*, *lutum*, *3.* *wymyć*, *wyplókać*, *wyprać*, *— przenos. zatrząść*, *zagładzić*, *maculas furtorum*; *crimen*; *rozpedzić*, *oddalić*, *curas*.

Elusátes, *ium*, *m.* *lud Gallijski w Akwitanii*.

Elútus, *a*, *um*, *wyplókany*, *słaby*, *wodnisty*, *niepożywny*.

Eluvies, *ei*, *ż.* *wezbranie wody*, *powódź*; *— przenos. zguba*, *zniszczenie*, *civitatís*; *2) przepaść*, *otchłań*, *głębia*.

Eluvio, *ónis*, *ż.* *powódź*, *wylew*.

Elymaís, *idis*, *ż.* *kraina Perska*; *stąd Elymaeus*, *a*, *um*, *Elimejski* *i Elymaei*, *orum*, *m.* *Elimeowie*.

Elystium, *ii*, *n.* *miejsce pobytu cnotliwych w krainie podziemnej*; *stąd: Elysius*, *a*, *um*, *Elizejski*, *campi Elysii*.

Emancipo, *1.* *wypuszczać syna z władzy ojcowskiej*, *czynić go panem swęj woli*; *usamowolnić*; *b) dziecię z pod władzy swojej oddać pod władzę ojca przybranego*, *filium alicui*; *c) odstąpić komu co na własność*, *agrum*. *Stąd*

- w późn. pisarzy emancipatio, onis, ż. usamowolnienie, zrzczenie się praw swoich do czego.
- Emāno**, 1. wypływać, ex fonte:— przenoś. pochodzić, powstawać, wynikać, brać początek, mala nostra istinc emanant; ex quibus generibus emanant partes; 2) rozchodzić się, rozgłaszać się, rozszerzać się, fama; in vulgus; nieosob. emanat, jest rzecz widoczna, widać, pokazuje się.
- Emathia**, ae, ż. dawne nazwisko Macedonii, późn. krajna Macedonii; u poet. Tessalia. Stąd: a) Emathis, idis, ż. do Ematynależąca, w ogóle Tessalska; b) Emathius, a, um, Ematycki, Macedoński, Tessalski.
- Ematūresco**, maturui, 3. dojrzewać; — przenoś. lagodnieć, ira.
- Emax**, ācis, mający chęć do kpowania.
- Emblēma**, ātis, n. wykładana robota, mozajka; 2) ozdoby w rodzaju plaskorzeźby, do naczyń, które się dodawały i zdejmowały bez żadnego uszkodzenia, pocula cum emblematis; emblemata detrahebantur.
- Embolium**, ii, n. wtrącenie, do-datek między aktami jakiej sztuki scenicznej.
- Emendābilis**, e, dający się poprawić, łatwy do poprawienia.
- Emendāte**, przysł bez błędu, poprawnie, loqui.
- Emendātio**, ōnis, ż. poprawa.
- Emendātor**, ōris, m. poprawiacz.
- Emendatrix**, icis, ż. poprawicielka.
- Emendatus**, a, um, poprawiony, bezbłędny; we względzie moralnym: dobry, bez nagany
- Emendo**, 1. poprawiać, polepszać; we względzie moralnym: poprawiać, prostować, do porządku, do posłuszeństwa przyprowadzać, civitatem legibus; vitia adolescentiae virtutibus, błędy wieku młodego nagrodzić dobrmi przymiotami.
- Ementior**, 4. skłamać, zmyślić, fałszywie przedstawiać, ementiti sunt in eos; genus suum; ementior, me obstrictum esse— w znac. bier. ementita auspicia (zmyślone). Cic. Phil. II. 35.
- Emereo**, merui, **meritum**, 2. 1. emereor, meritus, 2. zasłużyć na co, zarobić, zjednać sobie prawo do czego, pecuniam; emeruit habere fidem, em. poni. b) położyć u kogo zasługi, zobowiązać sobie kogo, aliquem emeruisse; 2) wysłużyć, stipendia; także biernie: skończyć się, annuae operae emerentur, stipendia emerita, tempus suum emeritum habere, wysłużyć swoje lata; stąd emeritus, wysłużony, użyty, niezdatny do użycia, aratrum.
- Emergo**, mersi, mersum, 3. wyciągnąć, wydobyć, z głębi; se em. lub emergi, wydobyć się, wybrnąć, e flumine; ex undis; profunda palude; — przenoś. se e malis, wyratować się, wybrnąć z nieszczęść; 2) w znac. nieprzech. wydobyć się, pokazać się, wyjść na jaw, equus emerit ex flumine; em. e patrio regno; — przenoś. a) wydobyć się, uwolnić się, civitates emererunt; ex iudicio peculatus emergere; valetudine incommoda, ex mendicitate; b) pokazać się, dać się widzieć, ex quo emergit veritas.
- Emetica**, ae, ż. lekarstwo sprawujące wymioty; em. facere.
- Emētior**, mensus, 4. wymierzyć, przemierzyć. spatium oculis; przebiegać, przejechać, odbyć drogę, spatium, iter; także biercie: para

itineris emensa; 2) przypisywać, przyznawać, udzielić, cur non aliquid patriae tanto emetiris acervo? alicui voluntatem. [wykosić.

Emōto, messui, messum, 3. wyżać,

Emico, micui, āre, wyskoczyć skąd, zabłysnąć, przedko wystąpić, pokazać się, włoś. i przenoś. flamma e monte; cor emicat (drga); 2) wyskoczyć w górę, saltu in curram; ter solo emicuit; scopulus emicat (wystaje, sterczy, wznosi się).

Emigro, 1. wyjść, wynieść się, wyprowadzić się; domo lub e domo; Eleusin; — przenoś. e vita, skończyć życie.

Eminens, tis, wydatny, wysoki, wzniosły; — przenoś. odznaczający się, znamienity, celujący, dignitate vir.

Eminentia, ae, ź. wyniosłość, wydatność, habore eminentiam, odznaczać się postawą; — przenoś. a) dostojność, wyższość; b) w malarstwie: co szczególnie w oko wpada, światło, pictores multa vident in umbris, et in eminentia. quae nos non videmus.

Emineo, minui, 2. sterczyć, wystawać, ex terra; aquā; super fluctus dorso, per cervicem; in altitudinem quinquaginta pedum; albo samo em.; — przenoś. a) wystąpić, wykazać się, być widzianym, crudelitas ex toto ore; b) odznaczać się, celować, Demosthenes inter omnes; super ceteros; in negotiis, altius; c) wydobywać się, uwalniać się, animus eminebit foras.

Eminus, *przysł.* opodał, zdaleka, pugnare; jacere, ostentare.

Emiror, 1. podziwiać, dziwić się, aliquid.

Emissarium, ii, n. kanał, upust, rów odpływowy.

Emissarius, ii, m. wysłaniec, szpieg, **Emissio**, onis, ź. wypuszczenie, serpentis, anguis; 2) wyrzucanie, ciskanie machin wojennych, telii, ballistarum.

Emitto, misi, missum, 3. wysyłać, wyprawić, equitatus pabulandi causa emissus; aliquos pabulatum; paucos navigio in ripam; kazać wyruszyć, kazać wyjść, odsyłać,essedarios ex silvis; cohortes ex statione, exercitus in Asiam; equitibus emissis; także, Thracas in beluas; kogo wypędzić, wygnać, wyprzeć, aliquem ex domo; aliquem; ciskać, miotać, rzucać, pila; hastam in fines eorum; in naves saxa; fulmina; o owadach: aculeos in aliquem (wypuszczać) — przenoś. maledictum em., miotać złorzeczeństwa; facetum dictum, żartować; pismo ogłosić, wydać, puścić w świat, aliquid dignum nostro nomine; elegos; wypuszczać, wydawać, equitatum; — przenoś. animam em., wyzionać; często: a) o głosie, tonach i t. p.: wydawać z siebie, dawać się słyszeć, wyrzec, wymówić; sonitus varios linguae; vocem; vox coelo emissa; semel emissum volat irrevocabile verbum; b) o wodzie: wypuszczać, sprowadzać, aquam ex lacu Albano; osuszać, lacum; także: lacrimas em., tzy ronić, płakać; 2) dozwolić wyjść, puścić, aliquem noctu per vallum; w wyścigach, gonitwach i t. p: dozwolić wystąpić w szranki, aliquem e carceribus; wypuścić, uwolnić z więzienia, aliquem e lub de carcere, ex vinculis, e custodia; neque legibus Atheniensium emitti poterat; w znac. wojenném: aliquem ex obsidione, albo samo aliquem: aliquem sub jugum: także: libram et aere liberatum; upu-

scít, arma manu (z ręki); casuum ore (z dziobu); także: scutum manu (złożyć); — przenoś. puścić, wypuścić, aliquem de manibus; hostem de lub e manibus; certamen manibus; emissa de manibus res est.

Emo, émi, emptum, 3. kupować, aliquid de aliquo; bene lub parvo (tanio), male lub magno (drogo); minoris (taniej); — przenoś. kupić, nabyć na sprzedaży publicznej; semel empti retinere; *rzeczow.* emptum, i, n. kupno; kontrakt kupna; — przenoś. ujmować kogo, przepuścić, na swoją stronę przeciągnąć, zobowiązać, iudicem donis; custodem munere; okupić, honorem vita; aeternum nomen sanguine.

Emodóror, árt, umiarkować, zmniejszyć, dolor emodorandus erit.

Emodúlor, ari, melodyjnie opiewać.

Emolimentum, i, n. dolożenie wielkiej pracy, usiłowanie, trud.

Emollor, 4. zrobić co, wykonać z pracą.

Emollio, 4. zmiekczyć; b) zwolnić, humor arcus fundasque et amenta emollierat; — przenoś. łagodzić, mores artibus; zniewieściałym zrobić, exercitum.

Emolumentum, i, n. pożytek, korzyść, emolumento esse alicui, być pożytecznym komu, 2) dobry skutek, skuteczność.

Emóneo, ére, bardzo napominać.

Emorior, mortuus, mori, umierać; — przenoś. zaginać, zniknąć, laus emori non potest.

Emóveo, móvi, mótum, 2. wyrugować; wyrugować z miejsca, usunąć, oddalić, wypędzić, plebem de medio, e foro; aliquem senatu, arma tectis; legatos curia; — przenoś. pestilentiam ex agro Romano; his dictis curae emotae;

2) wzruszać, wstrząsać, muros fundamentaque.

Empedocles, is, m. filozof grecki z Agrygentu w Sycylii, Pitagorejczyk; stąd Empedocléus, a, um, Empedoklejski i Empedocléa, órum, n. nauki, zasady Empedoklesa.

Empirici, órum, m. lekarze, którzy się głównie na doświadczeniu opierają.

Empórium, ii, n. plac publiczny, targowy, rynek.

Emptio, ónis, ż. kupno, kupowanie zwyczajne lub na sprzedaży publicznej; także: rzeczy kupione, ex istis emptioibus nullam desidero.

Emptor, óris, m. kupujący, nabywca, licytant, zakupujący na sprzedaży publicznej.

Emungo, mungi, munctum, 3. uciierać nos; — przenoś. oszukać, odrwać, aliquem; homo emunctae naris, dowcipny, obrotny.

Emunió, 4. należyście umocnić, obwarować dobrze, locum, murum.

En, *wykrz.* oto, z przyp. 1 albo 4 en memoria; en aras; en aspice, patrzno; en unquam audisti? czy kiedy nie słyszałeś? en haec promissa fides est? takąż to jest pewność obietnicy?

Enarrábilis, e, dający się opowiedzieć, łatwy do opowiedzenia.

Enarrátio, ónis, ż. wykład, opowiadanie, objaśnienie.

Enarró, 1. opowiadać, wykladać, rem ordine; objaśniać, poemata.

Enascor, natus, 3. wyrastać z czego.

Enáto, 1. wypływać; — przenoś. wybrnąć z przykrego położenia, wykłacać się, ex aere alieno tandem enatavit.

Enávigo, 1. odplynać, wypływać; — przenoś. wydobyć się, wybrnąć, e quibus tanquam e scruposis co-

- tibus enavigavit oratio; 2) przepłynąć, przebyć, unda omnibus enaviganda.
- Encelâdus**, i, *m.* jeden z gigantów.
- Endo**, *przym.* dawn. in.
- Endymion**, ônis, *m.* syn Etliusza (Aethlius), ojciec Etola, podług powieści bajecznej od Semeli w Karyi na górze Latmus w śnie wiecznym pogrążonym został; stąd: somnus Endymionis.
- Enêco**, necui, nectum, 1. zabić, zamordować; 2) dręczyć, wycieńczać, nękać, provinciam enectam tradere; Tantalus siti enectus; avis fame en.
- Enervâtus**, a, um, osłabiony, bezsilny, wycieńczony, wątki, właś i przenoś. philosophus; oratio, sententia.
- Enervo**, 1. osłabiać, wątkić, non plane me enervavit senectus.
- Enêti**, ôrum, *m.* lud w Paflagonii, który pod dowództwem Antenora osiadł na wybrzeżu morza Adryatyckiego.
- Engonasi**, lub engonasin, nieprzyp. kłęczący, konstellacya.
- Engyon**, yi, *n.* miasto w Sycylii; stąd **Enguinus**, a, um, Enguin-ski i Enguinî, ôrum, *m.* Enguinowie.
- Enim**, spój. (zwykle nie kładzie się na początku), bo, albowiem, mianowicie że, zwłaszcza że; 2) czasem zamiast enimvero, profecto, ille enim revocatus, on w samęj rzeczy przywołany; 3) at enim, sed enim, ale właśnie, ale jużci, sed enim audierat duci progeniem; enim superabat Vertumnus.
- Enimvero**, 1) w istocie, rzeczywiście, prawdziwie; 2) atoli, jednak.
- Enipeus**, êi, albo êos, *m.* rzeka: 1) w Tessaliotydzie; 2) w Pieryi, krainie Macedonskiej.
- Enisus**, patrz enixus i entor.
- Eniteo**, nitui, 2. błyszczyć, świecić się, jaśnieć, odznaczać się, blask wydawać, właś. i przenoś. Athenae enitebant; virtus enitait; decus enituit ore.
- Enitesco**, nitui, 3. jaśnieć, błyszczyć, właś. i przenoś.
- Entor**, nisis i nixus, nateżać siły dla wydobycia się, przedzierać się, per adversos fluctus; w znac. przech. wydawać, rodzić; 2) pięć się, wlaźić na górę; ut primi non facile eniterentur; in verticem montis; qua vix recentes enitantur equi; poet. viribus furcarum; — przenoś. usilować, nateżać siły dla osiągnięcia czego, in aliqua re; ad consulatum; ad dicendum; omni opera enitere, ut quam plurimis prosis; tantum ut; także biernie: ab iisdem enisum est, ne tale decretum feret; Sallust. Jug. 25.
- Enixus**, a, um, usilny, enixioi cura.
- Enixe**, *przysł.* usilnie, gorliwie, z wielkiem nateżeniem, operam dare, enixius opem ferre.
- Enna**, ae, ê. miasto w Sycylii; stąd: a) Ennaeus, a, um, Ennejski; b) Ennensis, e, Ennejski, i Ennenses, ium, *m.* Ennejszczycy.
- Ennius**, ii, *m.* jeden z najdawniejszych rzymskich poetów, pochodzący z Rudyi, miasta Kalabryi.
- Eno**, 1. wypływać, wypływając uchodzić, e concha; in terram; 2) wyleciść, leciść dokąd; insuetum per iter gelidas enavit ad Arctos
- Enodate**, *przysł.* jasno, wyraźnie.
- Enodatio**, ônis, ê. objaśnienie
- Enodatus**, a, um, wyjaśniony, wytłómaczony.
- Enôdis**, e, bez sęków, gładki.
- Enôdo**, 1. obcinać sęk; — przenoś. objaśniać, tłómaczyć, nomina, praecepta.

Ensisifer, i ensifer, era, erua, miecz niosący.

Ensis, is, m. miecz.

Entella, ae, ż. miasto w Sycylii; stąd: Entellinus, a, um, z Entelli, Entelliński; Entellini, orum, m. Entellinowie.

Enthymēma, atis, ż. gatunek wniosku, w którym się opuszcza zdanie pośrednie czyli mniejsze.

Enūbo, nupsi, nuptum, 3. idąc za mąż przejść do niższego stanu, patriciam plebejo nuptam, quod e patribus enupsisset, sacris aruerant.

Enucleāte, przysł. prosto, bez ozdób, jasno, wyraźnie, dicere.

Enucleātus, a, um, czysty, szczerzy; 2) jasny, wyraźny, ale bez ozdób, genus dicendi.

Enucio, 1. wyluszczyć;—przenos. wyjaśnić, wyłożyć, wytłumaczyć.

Enumerātio, ōnis, ż. wyliczenie, krótkie powtórzenie jakiej rzeczy.

Enumēro, 1. wyliczać, odliczać; 2) wymieniać, objąć opowiadaniem, multitudinem beneficiorum; longum est enumerare proelia, ne plura enumerando defatigamus lectorem.

Enunciātio, ōnis, ż. oznajmienie, objaśnienie, wyrzeczenie; wykład.

Enunciatum, i, m. wyrzeczenie, zdanie.

Enuncio, 1. wymówić, wysłowić, wyrazić, objaśnić; 2) wygadać, wypaplać, wydać, mysteria; consilia hostibus.

Enuptio, ōnis, ż. wydanie córki za mąż za osobę niższego stanu, gentis.

Enutrio, 4. wyżywić, wykarmić, wychować.

EO, iui, albo ii, itum, ire, iść, ad aliquem; ad coenam; ad Campaniam; ea, tamēdy; eo loco, quo, retro; sacris (od obrzędów religijnych); spectatum ludos; cubi-

tum; domos, ire pedibus (pieszo); ire viam longam (przedsiębrać daleką podróż); iter constitutum (zamierzoną podróż odbywać); ite, consulite; poet.: ire equis lub samo ire, jechać konno, quos omnes enntes mirata fremit iuventus; pupibus ire, albo samo ire, płynąc, żeglować, ipsi, quibus aspera quondam visa maris facies, ire volant. W szczegól. a) w znaczeniu wojenném: iść, ciągnąć z wojskiem, copias non ituras; in Macedoniam, i t. p. Sardes iturum se; in aciem; per fines; ante prima signa; suis subsidio; alicui subsidio in Aegyptum; maximis itinibus ire (śpiesznym iść pochedem); ire ad saga lub ad arma (jąć się broni, brać się do oręża, uzbrajać się do wojny); ire in, lub ad lub contra aliquem, rzucić się na kogo; obviam ire alicui (wyjść na spotkanie, zastąpić drogę); b) o głoszących: ire in sententiam (pedibus), przystawać na czyje zdanie; przeciwnie: in alia omnia ire, być przeciwnego zdania; c) ire in aliquid, brać się do czego, in poenas, karać; in scelus, popełnić zbrodnię; in lacrimas; in jus de sua re, proces w swój sprawie prowadzić; in duplum, podwoić; d) ire per gladios przechodzić przez miecze; per laudes, chwalić; 2) połączone z supinum znaczy: mieć zamiar, chęć, dążyć do czego, omnes bonos perditum ire; 3) przenos. it ad aethera clamor, wznosi się; rumor it, rozchodzi się, rozszerza się; circulus auri obtorti it per collum, łańcuch otacza szyję; eunt anni, przemijają, upływają; it fluvius, płynie; si non tanta quies iret, gdyby nie trwała, nie utrzymywała się ciągle tak wielka spokoje-

- noć; incipit res melius ire; zaczyna się lepiej powodzić; res eodem cursu eunt.
- eo**, *przysł.* (przestarzały przyp. 3. od zaim. is); a) tam, na pyt. dokąd, venire, reverti; se recipere; b) eo usque, aż do tego czasu; c) do tego, accedere; d) tak daleko, tak dalece, do tego punktu, eo rem adducam; także z przyp. 2: eo rerum ventum est; 2) przyp. 6. tam, (na pyt. gdzie), eo loci; przy stop. wyż. tém, eo molius; przez to, dla tego, non eo dice.
- Eodem**, *przysł.* przestarzały przyp. 3, na pyt. dokąd; tamże, do tegoż, pertinere; 2) szósty przyp. na pyt. gdzie; także eodem loci.
- Eos**, *eois*, *ż.* zorza poranna; stąd **Eous**, a, um, wschodni; *rzeczow.*
- Eous**, i, m. a) kraj wschodni; b) jutrzenka.
- Epastus**, a, um, pożarty.
- Ephēbus**, i, m. młodzieniec, mający od 18 do 20 lat.
- Ephemēris**, idis, *ż.* dziennik.
- Ephēsus**, i, *ż.* jedno z dwunastu miast Jońskich w Azji Mniejszej; stąd **Ephesius**, a, um, Efezyjski.
- Ephippiatus**, a, um, używający siodła, eques.
- Ephippium**, ii, n. siodło; przysłowie: optat ephippia bos, piger optat arare caballum, stosuje się do tych, którzy nie są ze swego losu zadowoleni.
- Ephōrus**, i, m. efor, dozorca, Eforowie byli urzędnicy u Lacedaemonczyków w liczbie pięciu przy królach.
- Ephýra**, ae, i -e, es, *ż.* dawne nazwisko Koryntu; stąd a) **Ephyraeus**, a, um, Koryncki; b) **Ephyreus**, a, um, Koryncki; 2) nazwisko nimfy morskiej.
- Epibāta**, ae, m. żołnierz okrętowy.
- Epiedōpos**, oa, wiosłami opatrzony.
- Eporātes**, is, m. mocny, potężny
- Epicūrus**, i, m. założyciel nazwanej od niego sekty Epikurejczyków; stąd **Epicurēus**, a, um, Epikurejski i **Epicuraei**, orum, m. Epikurejczykowie, uczniowie i zwolennicy Epikura.
- Epicus**, a, um, epiczny, bohater-ski, poeta, carmen.
- Epidaurus**, i, *ż.* miasto; 1) w Dalmacji; 2) w Argolidzie ze świątynią Eskulapa; stąd **Epidaurius**, a, um, Epidauryjski.
- Epigramma**, ātis, m. napis; 2) krótki poemat myśl dowcipną zawierający.
- Epilōgus**, i, m. zakończenie mowy
- Epimētheus**, ēi, m. brat Prometeusza; stąd **Epimēthēs**, idis, *ż.* córka Epimeteusza, Pyrra.
- Epiphānēa**, ae, *ż.* miasto w Cylicyi.
- Epiphōra**, ae, *ż.* katar
- Epirus**, i, *ż.* kraina w Grecyi północnej; stąd: a) **Epirensis**, e, do Epiru należący; b) **Epirōtes** i **Epirōta**, ae, m. Epirota, mieszkaniec Epiru; c) **Epiroticus**, a, um, do Epiru albo Epirotów należący.
- Epistōla**, ae, *ż.* list, ep. exarare, list napisać, signare, obsignare, zapieczętować; solvere, rozpieczętować.
- Epitaphius**, a, um, pogrzebowy, in epitaphio (sermone).
- Epitōme**, es, *ż.* wyciąg, krótki zbiór.
- Epōdes**, um, m. gatunek ryby morskiej.
- Epops**, ōpis, m. dudek.
- Epos**, n. wiersz bohater-ski.
- Epōto**, potavi, potum, i. wypić - przenoś, wyssać, nabrać w siebie pochłonać; przepić, terreno hiatu Lyeus epotus; (argentum) comsum, epotum.
- Epūlae**, ārum, *ż.* potrawy, zwiast-

- cza wytworne; uczta, biesiada, bankiet.
- Epuláris**, e, biesiadny, bankietowy, do uczty należący, dies; sacrificium, ofiara połączona z biesiadą.
- Epulo**, óntis, m. człowiek ze zgromadzenia kapłanów (triumviri lub septemviri epulones), którzy byli przełożeni nad ucztami religijnymi, dawanemi na cześć bogów.
- Epulor**, 1. biesiadować, bankietować; saliare in modum, kosztownie; modice cum sodalibus, skromnie; także w znac. przech. aliquem epulandum tradere (ponere).
- Epulum**, i, n. uczta, biesiada, dare, praebere, Jovis epulum ludorum causa.
- Equa**, ae, ż. klacz.
- Equus**, itis, m. i ż. jadący konno, jeździec, szczególn. w znac. wojen.; w licz. mn. equites, jazda; także w znac. zbiorowóm w licz. poj. integrum equitem; magister equitum, naczelnik jazdy; 2) obywatel ze stanu rycerskiego.
- Equester**, stris, stre, do jazdy należący, spolia equestris; 2) należący do stanu rycerskiego, census, dignitas.
- Equidem**, przysł. (ego i quidem), najczęściej z osob. 1. l. p., ja zaś, ja przynajmniej, co do mnie, equidem non video; equidem doleo; kładzie się i z innemi osobami, zaiste, zapewne, equidem non est credibile.
- Equile**, is, stajnia.
- Equinus**, a, um, koński.
- Equiria**, órum, n. igrzyska konne i wozowe w Rzymie na cześć Marsa ustanowione.
- Equitábilis**, e, zdalny do jazdy.
- Equitatus**, us, m. jazda; 2) stan rycerski.
- Equito**, 1. jechać konno; — przenoś. o burzy: przebiegać, przelatywać, Eurus per Siculas equitavit undas.
- Equuleus**, éi, m. konik, źrebię; — przenoś. gatunek tortury.
- Equus**, i, m. koń, jungero equos, zaprzęgać, rheda juncta equis, wóz z zaprzęgiem konnym; merere equo, służyć w jeździe; equi viri-quo, jazda i piechota; stąd equis viris, lub viris equisque, lub equis virisque, z całą siłą, z woj-
skiem pieszm i jazdą; 2) equus bipes, koń morski; 3) gwiazdozbiór, Pegaz.
- Equus Tuticus**, i, miasteczko w niższej Italii.
- Eradico**, 1. wykorzeńić, wyrwać z korzeniem; — przenoś. wyniszczyć.
- Eráto**, rasi, rasum, 3. wyskrobać, — przenoś. wytepić, elementa cupidinis; curam habendi.
- Erána**, ae, miasteczko w Cylicyi.
- Erasinus**, i, m. rzeka w Argolidzie.
- Eráto**, us, ż. muza śpiewów miłosnych, w ogóle: muza.
- Ercisco**, 3. dzielić się czém, rozdzielać między siebie majątek, actio erciscundae familiae, rozdzielenie majątku między współdziedzicami.
- Erotum**, i, n. dziedzictwo nierozdzielone; e. ciere, dzielić.
- Erēbus**, i, m. bóstwo podziemne, 2) świat podziemny, kraina umarłych; stąd Erebeus, a, um, podziemny.
- Erechtheus**, ei, m. król Ateński; stąd: a) Erechtheus, a, um, Erechtejski; b) Erechthidae, arum, Erechtydowie, Ateńczycy; c) Erechthis, idis, ż. pochodząca od Erechtesza, Orithyia albo Procris.
- Erectus**, a, um; wyprostowany,

- wzniesiony, prosty, prosto stojący: — przenoś. *a)* śmiały, pełen zaufania, ochoczy, ad libertatem recuperandam; *b)* uważny, pilnie słuchający, studium; iudex; *c)* szlachetny, wspaniałomyślny, vir.
- Erépo**, repsi, reptum, 3. wdrapać się na co, wleźć, erepsemus = erepsisssemus.
- Ereptio**, ónis, ż. wydarcie.
- Ereptor**, óris, m. wydzierca.
- Erétria**, ae, ż. miasto 1) w Tessalii; 2) na wyspie Eubei; stąd *a)* Eretricus, a, um, Eretrycki, philosophus (Menedemus, założyciel szkoły filozoficznej); stąd Eretriaci i Eretrici, orum, m. uczniowie, albo zwolennicy Menedema; *b)* Eretriensis, e, z Eretryi i Eretrienses, ium, m. Eretryeńczycy
- Eretrum**, i, n. miasto Sabinów nad Tybrem
- Erga**, *przym.* rządzi 4 prz osoby, albo przedmiotu, do którego działania, usposobienie albo skłonności przyjazne lub nieprzyjazne są skierowane, ku, względem, na-przeciw, benevolentia erga aliquem; tua voluntas erga me; crudelitas erga nobiles.
- Ergastulum**, i, n. więzienie, w którym niewolnicy, czasem nawet dłużnicy pracowali.
- Ergo**, 1) *przym.* kładzie się po drugim przyp. dla, legis e.; ejus victoriae e.; virtutis e.; 2) *spół.* kładzie się na początku, albo na drugim lub trzecim miejscu zdania, więc, tedy, zatem, przeto.
- Erichthónius**, ii, m. król Ateński po wydaleniu Amfiktyona; 2) król Trojański, ojciec Trosa; stąd Erichthonius, a, um, Erychtoński, Trojański.
- Ericus**, ii, m. jeź; 2) belka kolczasta w bramach dla przeszkodzenia wjazdu, objectus portis ericus.
- Eridānus**, i, m. rzeka w Italii = Padus, Po; 2) gwiazdozbiór.
- Eristo**, rexi, rectum, 3. podnosić, prostować, malum (maszt); oculos, vultum; erecta coma et capite; jacentem; se er. lub erigi, podnosić się; 2) wystawić, wnieść, zbudować, scalas ad moenia; viam in arcem; turrem; aras; pontem; brachia; 3) w znaczeniu wojenném: agmen in adversum clivum (collem), kazać wejść na pagórek woj-skom do bitwy uszykowanym; in tumulum; — przenoś. *a)* natężyć, skłonić, mentes auresque; animum ad audiendum; *b)* zachęcić, ożywić, dodać serca, podnieść ducha, animum alicujus; contumelia non fregit eum, sed erexit; animos ad spem lub in spem; se.
- Erigōne**, es, ż. córka Ikara, przeniesiona między gwiazdy; stąd: **Erigonētus**, a, um, do Erigony należący.
- Erigōnus**, i, m. rzeka w Iliryi i Macedonii.
- Erinnys**, yos, ż. furja, mściwielka zbrodni; — przenoś. niszczycielka, Trojae et patriae communis Erin-nys (o Helenie); wściekłość, quo tristis Erinnys vocat.
- Eriphyla**, ae, i -e, es, ż. żona Amfiarausa, króla Argos.
- Eripio**, ripui, reptum, 3. wyrwać skąd, wydrzec, wyciągnąć, ense[m] vaginā, aliquem ex faucibus; aliquem ex equo (zsadzić); 2) wydrzec komu, odebrać, zabrać, ode-rwać, frumentum ab aratoribus; telum subalare alicujus; arma ab aliquo; pecuniam; torrem ab igni-*id* a me reptum pervenisse; *Asiam* Tauro tenu regi. Stąd *a)* siłą kogo uwolnić, oswobodzić, wyba-wić, wyratować, aliquem lub se e. lub de manibus militum; aliquem ex periculo; aliquem flamma; po-

riculo; se ab illa miseria; se flammis; ex morte, ex insidiis; także w znaczeniu sądowem: obwinionego wyratować, aliquem; eripi, nagle, zawczasie umrzeć; *b)* errorem wyprowadzić z błędu; timorem, wyhawieć z bojaźni; spem, potestatem prospectum oculis, pozbawić nadziei, możności, widoku; 3) poet. eripere fugam, przyspieszyć ucieczkę.

Erogatio, ōnis, ̄. wydatek, szafowanie, pecunia.

Erōgo, 1. wydawać, wypłacać, pecuniam ex aerario; si quid opus erit, in sumptum erogat.

Errabundus, a, um, błakający się; poet. errabunda bovis vestigia.

Erraticus, a, um, błakający się; — przenoś. rozszkaczający się, krzyczący się dziko, vitis.

Erratio, ōnis, ̄. zbłądzenie.

Erratum, i, n. błąd, omyłka, zdrożność, wykroczenie, errati veniam impetrare.

Erratus, us, m. błakanie się.

Erro, 1. błakać się, tulać się, waleśać się, cum vagus et exul erraret; animalia errant per montes; także o krętym biegu rzeki: flexibus errat Mincius; u poet. w znac. przech.; stąd hier. errata litora; — przenoś. być niepewnym chwiać się, rumoribus errant; 2) zablakać się, zablądzić, zejść z właściwej drogi, vis, — przenoś. *a)* wyrażać się, natura errans in alienos fetus; *b)* być w błędzie; mylić się, zbaczać od prawdy, vehementer, tote coelo; a vero; erratur in nomine; z nast. si; *c)* we wzgl. moral. błądzić, wykraczać.

Erro, ōnis, m. włóczęga, tulać.

Error, ōnis, m. błakanie się, tulanie się, Daedalus implet innumeras errore vias; actus erroribus pelagi; także o rzecze: fessae erro-

ribus undae; — przenoś. niepewność, wątpliwość, defugiunt, quo quemque trahit error; 2) zboczenie z właściwej drogi, viarum; — przenoś. *a)* jako usposobienie umysłu: urojenie, przywidzenie, błąd, errore duci; in errore induci, rapi; errorem tollere, alicui eripere i t. p. errore lub per errorem; omamienie, zaślepienie, malus me abstulit error; obłakanie, mentis; *b)* jako działanie: omyłka, uchybienie, cujus errore eo esset deducta illa multitudo militum; we względzie moralnym: oszukaństwo, zdrada, wykroczenie, aut aliquis latet error.

Erubescō, rubui, 3. rumienić się, wstydzić się, ponać od wstydu, in aliqua re lub aliqua re; z tryb. bezok.; także z 4 przyp. ora alicujus, wstydzić się pokazać przed kim; erubescendus, zawstydzający, te, czego się wstydzić należy. Eruba, ae; ̄. brukiew.

Eructo, 1. womicować; wyrzucać.
Erudio, 4. wywieść z dzikości; stąd: uczyć, kształcić, aliquem; aliquem omni disciplina, omnibus doctrinis, artibus; in jure civili; in his rebus; erudiendi causa (dla nauki). Erudite, przysł. uczenie, umiejętnie.

Eruditio, ōnis, ̄. nauczanie; 2) naukowe wykształcenie, wiadomość naukowa.

Eruditus, a, um, wykształcony, wyczony, biegły w czym, eruditissimus disciplina juris civilis; — przenoś. umiejętny, doświadczony, wytrawiony, wprawny, subtelny, oculi, aures.

Erumpo, rûpi, ruptum, 3. 1) w znac. przech. *a)* wydać, wydobyć, fontibus erumpit terra liquoras; se, wyrwać się, wypaść, portis se foras; *b)* wywierać, wyziew-

nać; -- przenoś. stomachum in aliquem; iram; c) erumpere nubem ardebant, rozetrwawszy obłok pokazać się chcieli. Virg. Aen. I. 580; 2) nieprzech. dobyć się, wybuchnąć, ignes e vertice Aetnae; wytryskać, undae; wypaść, ex concione, ex urbe, ex castris; loco, portis; wydobyć się, ex carcere; b) natrzeć, napaść, uderzyć na kogo albo na co, in naves; in subeuntes; przetrząść się, iść na przebój, ad Catilinam; ad penates; inter tela hostium; per hostes, per mediam aciem; wtargnąć, qui (Partli) jam moliebantur erumpere; -- przenoś. a) wystąpić z czém, wybuchnąć, in iurgia; iracundia erupit. b) pokazać się, wyjść na jaw, conjuratio ex tenebris erupit; c) wyjść na co, mieć jaki skutek, haec quo sint eruptura, timeo.

Eruo, rui, rutum, 3 wykopać, wygrzebać, wydobyć, aurum terra; mortuum; inde posterius erutus; demersa in coenum; segetem ab radicibus imis; wylupić, alicui oculos; poet. eruitur oculos; -- przenoś. wykryć, aliquem ex latebris; uwolnić, oswobodzić, wybawić, aliquem difficultate numaria; wydobyć, memoriam alicujus rei ex annalium vetustate; hoc mihi erui non potest (nie dam sobie tego odebrać). 2) wzruszać, przewracać, aqua remis eruta; stąd: wywrócić, zburzyć, zniszczyć, urbem; Trojanas ut opes et lamentabile regnum eruerint Danaï; wypłoszyć, wystraszyć, aliquem.

Eruptio, ðnis, ż. wycieczka, eruptionem facere in provinciam.

Ervum, i, n. wyka.

Erycinus, Erycus, patrz Eryx.

Erymanthos, i, m. góra w Arkadyi; stąd: a) Erymanthis, idis, ż. Erymantska. należąca do Arka-

dyi; b) Erymanthius, Erymantski, aper (którego Herkules zabił); 2) rzeka na granicy Elidy.

Erysichthon, ðnis, m. syn Tryopasa króla Teasalii.

Erythea, ae, ż. wyspa na odnodze Gadytańskiej; stąd: Erytheis, idis, ż. Erytejska, z Erytei, praeda (trzoda, którą Herkules królowi Geryonowi zabrał)

Erythinus, i, m. ryba morska, barwana.

Erythrae, arum, ż. miasto 1) w Etolii, 2) w Jonii, 3) w Beocyi; stąd Erythraeus, a, um, Erytrejski, terra lub samo Erythraea, ae, ż. okolica miasta Er., i Erythraei, orum, m. Erytrejczycy.

Erythraeum mare, morze Czerwone.

Eryx, ýcis, m. góra i miasto w Sycylii. mons Erycus, stąd Erycinus; a, um, Erycyński, Venus Erycina albo samo Erycina, ae, ż. Wenera, która sławna świątynię w tém mieście miała.

Esca, ae, ż. pokarm, żywność, strawa; -- przenoś. ponęta, podnieta, malorum.

Escendo, scendi, ascensum, 3. wstępować na co, in rostra, in malum (maszt), in conclonem; wysiąść z okrętu, wylądować, Pergamum; Delphos cum escendissent.

Escit, przestarz. = erit; escunt = erunt.

Esculentus, a, um, zdalny do jedzenia; rzeczow. esculenta, orum n. strawa, jadlo, pokarm.

Esquil, patrz Exquil.

Essedarius, ii, m. walczący z wozu

Essedum, i, n. wóz wojenny, o dwóch kołach u Gallów i Brytannów; u Rzymian do podróży używany.

Esubii, albo Esuvii, orum, m. lud w Gallii lugduńskiej.

Esúrtes, ei, *ż.* Iaknionie, zgłodniałość, głód.

Esúrto, ire, Iaknać, chcieć jeść, być głodnym; - przenoś. pragnąć czego usilnie, żądać; 2) głód cierpieć.

Et, spoj. a) łączy wyobrażenia współrzędne, bez przyznania żadnemu z nich większej ważności: Rheae Silviae filius et Martis; militem vitiosum et ignavum; ad deos transisse creditus est et consecratus; male et injuste; ferus et incivilis ingenii; interfectus est et cum eo mater; hos remisit et cum his Gongylum; przy wyliczaniu kilku wyobrażeń kładzie się et przed ostatniem: inter Picenum, Campaniam et Apuliam; albo wszystkie łączą się przez et, aurum et omnia militaria signa; mariti et patri et amicis; sceleratissimus et funestissimus et qui etiam Tiberii dedecora purgaverit; de moribus ingeniique facultatibus et si qua alia memoria digna erunt; et niger et capillo longo barbaque promissa; non- et, nec lub neque- et; et- nec, nec miror et gaudeo; neque nata est et aeterna est; *b)* et quidem, ma moc powiększenia; a do tego, a nawet, i to, a zwłaszcza, duo millia jugerum et quidem immunia; venit Octavius et quidem in villam Pompeji; cza-sem samo et; de uno hoste loquimur, et de eo hoste; quum in opere et arans esset inventus; multa bella et felicia; timeo Danaos et (nawet) dona ferentes; *c)* po alius, idem, par, aequae i innych wyrazach porównawczych, jak, nisi aequae amicos et nosmet ipsos diligamus; lux longe alia est solis et lychnorum.

Etenim, spoj. bo, albowiem.

Eteocles, is i eos, *m.* syn Edypa, brat Polinicesa

Etésiae, arum, *ż.* wiatry peryodyczne w niektórych krajach corocznie w pewnym czasie wiejące.

Ethimantus, i, *m.* rzeka w Indyach.

Ethológus, i, *m.* który ruchem i glosem kogo udaje.

Etiám, spoj. teraz także, aż dotąd, nondum i vixdum etiam, dotąd jeszcze nie, teraz zaledwie; quum iste etiam cubaret (jeszcze); neque etiam, i jeszcze nie; 2) także, nadto, jeszcze, additis etiam his, quae in principum vita egregia exstiterunt; szczegół. przy wykazaniu stopniowania: jeszcze, nawet, magis etiam quam; non solum (modo)- sed etiam, nie tylko, ale nawet; neque solum- sed etiam; neque vero tantum — sed etiam; neque vero — sed etiam, neque — sed etiam; non solum non — sed etiam i t. p. quum- tum etiam; etiam tum — quum; oppugnaturus etiam patriam; ut etiam his opprimere posset hostes; quin etiam; addam et illud etiam. Szczegół.

a) przy odpowiedziach: tak, aut etiam aut non respondere; numquid vis? etiam; *b)* przyznając, twierdząc; tak, etiam, inquit, beatam, sed non beatissimam; 3) jeszcze raz, znowu, dic etiam clarius; etiam atque etiam, częścię, usilnię, z naleganiem, te vehementer etiam atque etiam rogo.

Etiannum, albo etiamnum, *przysł.* teraz jeszcze, dotąd jeszcze, do téj pory, non etiamnum, dotąd nie; nullus et., dotąd żaden.

Etiamsi, spoj. chociaż, gdyby nawet, lubo.

Etiamtum, albo etiamtunc, *przysł.* jeszcze naówczas, wtedy jeszcze, kiedy jeszcze, quum etiamtunc.

Etrúria, ae, *ż.* kraina w Italii;

- stad: Etrascus, a, um, Etruski, de Etruryi należący, i Etrusci, órum, Etruskowie.
- Etsi**, spoj. chociaż, lubo, aczkolwiek, z odpowiedniem sobie w następniku, tamen, czasem też bez takiego następstwa; etsi quae fuit ista temeritas?
- Euboea**, ae, ż. wyspa na morzu Egiejskiem; stad Euboicus, a, um, Eubejski; a ponieważ miasto Kumy było osadą Eubei, więc Eubejski = Kumański; urbs Euboea, miasto Kumy; carmen, wyrocznia sybilli Kumańskiej.
- Euclides**, is, m. filozof z Megary, naczelnik sekty megarejskiej; 2) matematyk w Aleksandryi.
- Euergetae**, arum, m. dobroczyńcy
- Eumēnta**, ae, ż. miasto we Frygii.
- Eumēntis**, idis, ż. zwykle w licz. mn. życziwe, nazwisko furyj.
- Eumolpus**, i, m. syn Neptuna, wojownik i kapłan Cerery, zaprowadził w Atenach tajemnice Eleuzyjskie; stad Eumolpidae, arum, m. znakomita familia w Atenach, kapłani, przełożeni nad tajemnicami Eleuzyjskimi.
- Eunuchus**, i, m. eunuch, rzeźnic
- Euphorbus**, i, m. Trojańczyk, którego dusza, jak Pytagoras mniemał, przeszła w jego osobę.
- Euphrates**, is, m. główna rzeka w Azji zachodniej; poet. o mieszkańcach nad Eufratem i w ogóle o ludach Azyatyckich, Caesar fulminat Euphraten bello.
- Eurípides**, is, m. tragic grecki w Atenach; stad Euripideus, a, um, tyczący się Eurypidesa.
- Euripus**, i, m. cieśnina morska; szczegól. między Eubeą i Beocya; 2) kanał, przepok, rów.
- Európa**, ae, ż. i -a, és, ż. córka Agenora, króla Fenicyi, matka
- Minosa; stad: Europaes, a, um, od Euryi córki Ag. pochodzący; 2) część kuli ziemskiej; stad: Europaes, a, um, Europejski.
- Eurótas**, ae, m. rzeka w Lakonii.
- Euróus**, a, um, wschodni.
- Eurus**, i, m. wiatr wschodnie-południowy.
- Eurydāmas**, antis, m. szeroko władający, przydomek Hektora
- Eurydice**, es, ż. żona Orfensza; 2) babka Alexandra, matka Filipa, wdowa po królu Amyntasie drugim.
- Eurymides**, ae, m. syn Euryma = Telemus.
- Eurynóme**, es, ż. córka Oceana i Tetydy matka Leukotol.
- Eurypylus**, i, m. syn Herkulesa, król na wyspie Kos; 2) syn Eumona, jeden z dowódców w wojnie Trojańskiej
- Eurystheus**, ei, m. syn Stenela, króla Mycen.
- Eurytus**, i, m. król Echalii (Oechalia), brat Joli i Dryopy; stad Euryts, idis, ż. córka Euryta = Jole. f
- Euterpe**, és, ż. rozweselająca, muza nad muzyką przełożona.
- Euxinus**, a, um, gościenny, Pontus Euxinus albo samo Euxinus, morze Czarne.
- Evadne**, és, ż. żona Kapanensa, jednego z wodzów w wojnie Tebańskiej.
- Evádo**, vasi, vasum, 3. a) wyjść, wychodzić, wydobyć się, ex corpore; retro ex insidiis; balneis; oppido; — przenoś. wyjść na co, stać się czem, wykształcić się, evaserat perfectus orator; juvenis evasit verae indolis; b) wyjść do kąd, dostać się, in diversum; in terram lub in ripam (wylądować); in mare, wpadać (o rzece); inter virgulta; ante oculos, — przenoś.

mieć jaki skutek, wychodzić na co, quum, quorsum evaderent (haec), timeret; pestilentia in longos morbos; *c)* wstąpić na wysokość, wleźć, wdrapać się, ex sedibus in haec loca; in muros; in turres; in verticem coltis; in arcem; in jugum i t. p. ad fastigia. super capita hostium. często samo evad.; także z 4 przyp.: ardua; gradus altos; przebrnąć, przeprowić się, dostać się, evadit ripam iremeabilis undae. media castra, *d)* ujsć, uciec, wymknąć się, uchronić się, qui cum multis militibus evasit; *e)* periculo, e morbo, wzmacać się, przychodzić do zdrowia; ab (improbis) iudicibus; pugnae; in ultimam aciem; inter stationes; ad aliquem; także z 4 prz. flammam; periculum, necem

Evagino, are, dobywać z pochwy, gladium.

Evagor, 1. biegać tu i owdzie, bujać, waleśać się; — przenoś. *a)* o namietnościach występować z granic appetitus evagantur. *b)* o słabościach: szerzyć się, upowszechniać się, evagata est vis morbi; 2) zbaczać, odstępować, ordinem.

Evalesco, valui, 3. stać się silnym, siły nabierać, z tryb. bez. uódz, być w stanie, pervincere, medicari.

Evan, m. przydomek Bachusa (od radosnego krzyku Bachantek); stąd evans, tia, wołająca, evan, wydająca radosne okrzyki, evantes orgia circumducebant Phrygias, wśród okrzyków obchodziła święto Bachusa.

Evander, dri, i -drus, dri, m syn Hermesa i Nikostraty, zwanój także Karmenta, założyciel miasta na górze Palatyńskiej; stąd: Evandrius, a, um, do Evandra należący.

Evanesco, vanui, 3. niknąć, ex

oculis; cornua lunae; ulotnić się wyparować, wywietrzć, vinum; przenoś. znikać, ginać, tracić moc, rumor, spes, memoria.

Evavidus, a, um, niknący.

Evasto, 1. pustoszyć, agrum, templum.

Evêho, vexti, vectum, 3. wywozić, wyprowadzać, merces; aquas; aliquid plostris ex fanis; na str. bier. wyjechać, wypłynąć, evectus equo extra aciem; także z 4 przyp. amnis evectus os; — przenoś. a) Piraeo eloquentia evecta est; 2) wprowadzić dokąd, zanieść, dostawić; evehi, pojechać, popłynąć, przepłynąć, ubi tranquillitas maris classes in altum evexisset; ad regem evecti sunt; in hostem; in ancoras (naprzeciw, w przeciwnym kierunku); ad mare (orzece); także: insulam evecti; — przenoś. unosić, vana spe evectus; inconsultius vehi (w mowie); 3) podnosić, podwozić do góry, in collem evehi, wjechać na górę; — przenoś. wznosić, wynosić, aliquem usque in tertium consulatum; aliquem ad deos lub ad aethera lub ad coelum; urbem ad tantum fastigium; quos tantis evexit honoribus.

Evello, velli (vulsi); vulsum, 3. wrywać, wydzierać, hastam ex corpore; sagittam, ferrum; capillos; linguam alicui; — przenoś. wybić z głowy, evellere ex animo opinionem insitam; alicui ex animo scrupulum; wygladzić, zatrzeć, zniszczyć, consules non solum ex memoria, sed etiam ex fastis.

Eveninus, a, um, patrz Evenus.

Evênio, véni, ventum, 4. wychodzić, wynurzać się, pulchrior evenit (mari); dostać się komu, provincia evenit Manlio; alicui bellum Gallicum evenerat; — przenoś. nastąpić, spotkać kogo, zda-

- rzyć się, trafić się, pax evenit; si quid secundi evenisset; quidquid praeter spem eveniat; evenit, ut; wyjść na co, mieć jaki skutek, bene, feliciter; ex sententia, in caput nostrum.
- Eventum**, *i, n.* wypadek, skutek, następstwo, zdarzenie.
- Eventus**, *us, m.* wypadek, skutek, koniec, orationis, rei eventum experiri; pugnare; ad eventum festinat; dies hunc habuit eventum; zdarzenie, los, ad omnem eventum paratum esse; quemvis eventum fortiter ferre.
- Evénus**, *i, m.* rzeka w Etolii przy Kalidonie; stąd: Eveninus, *a, um*, Eweniński, z ponad Eweninu
- Everbéro**, *1.* uderzać, bić o co, rozbić, mare remis; fluctus; clipeum alis; hastis os oculosque ejus.
- Evergo**, *ère*, wylewać.
- Everriculum**, *i, n.* wlok, niewód, sieć do łowienia ryb. Cyceron używa tego wyrazu przenośnie mówiąc o Werresie; quod unquam hujusmodi everriculum in illa provincia fuit? czy kiedy miała provincia podobnego lupieżcę?
- Everro**, *verri, versum, 3.* wymiać; — przenoś. rabować, prowinciam.
- Eversio**, *õnis, ż.* wywrócenie, obalenie, columnae; — przenoś. zburzenie, zniszczenie, reipublicae, vitae, rei familiaris.
- Eversor**, *õris, m.* burzyciel, niszczyciel.
- Everto**, *verti, versum, 3.* przewracać co z gruntu, aequora ventis; aquas, u poet.; wywracać, obalać, arborem, murum, aedificia, navem, currum; w ogóle: niszczyć, burzyć, urbem, castellum, arcem; — przenoś. niszczyć, zniweczyć, obalić, legem, philosophiam, spem, civitates opes, testamenta; virtutem; gentes, Africam funditus; także: aliquem (pozbawić znac. polit.); 2) wyrzucić, wypędzić, aliquem agro; totos in aevum aequor; — przenoś. przypawić o stratę, aliquem bonis, fortunis patriis.
- Evestigatus**, *a, um*, wysledzony, docieczony.
- Evias**, *ãdis, ż.* bachantka.
- Evidens**, *tis*, oczywisty, jawny, widoczny.
- Evidenter**, *przysł.* oczywiście, widocznie, jawnie, wyraźnie.
- Evidentia**, *ae, ż.* oczywistość, jasność, wyrazistość.
- Evigilo**, *1.* obudzić się, nie spać, czuwać, in quo evigilarunt curae meae; 2) w znac. przech. czuwając noc przepędzić, noctem; w noccy wypracować, libros; rozmyślać nad czem, consilia.
- Evincio**, *vinci, vinctum, 4.* obwiązać, okryć, suras cothurno, tempora ramis.
- Evincio**, *victi, victum, 3* zwyciężyć, zupełnie pokonać; z wysileniem co przebyć, aequora; przedrzeć się, przerwać tamy i groble, oppositas gurgite moles (o rzecze); przewyższać w liczbie, platanus caelebs evincet ulmos; — przenoś. z nast. ut i tr. łącz. dopiąć czego, dokazać, do tego rzecz doprowadzić, iż-, eviceruntque rogando, ut literae sibi darentur; z 4 prz. i tr. bez. przekonać, wykazać, dowieść, udowodnić; 2) natłonić, wzruszyć, wymóżyć, zmiekczyć, ująć czym, lacrimis, precibus, dolore, donis; ad miserationem.
- Eviscero**, *1.* wyjąć wnętrzości; rozszarpać. {uniknąć.
- Evitabilis**, *e*, uchronny, dający się
- Evito**, *1.* uchronić się, uniknąć, ująć czego, suspiciones

Evito, 1. (od vita) zabić, pozbawić życia; wyraz przestarz poet.

Evitus, albo -os, ii, m. przezwisko Bachusa, potów. Evan.

Evocatio, ōnis, ŷ. wzywanie, wywabienie, wywołanie.

Evocator, ōris, m. poduszczyciel

Evoco, 1. powoływać, wywoływać, wzywać do siebie, aliquem e curia; animas Orco, mercatores undique ad se; aliquem literis. Stąd w szczegól. a) wzywać do walki, aliquem ad pugnam; b) o wodzach: ev. deos, bogów z obłożonego miasta wywoływać, przyrzekając im gdzieindziej wystawić świątynię; c) o zwierzchności: powoływać, wzywać do siebie, każyć się stawić, aliquem ad se; aliquem ex loco; in solum; także samo ev.; d) żołnierzy powoływać: stąd evocati, wysłużeni żołnierze na novo wezwani do służby, veterani; 2) — przenoś. wabić, wzbudzać, pociągać, nęcić, wywołać, reges per blanditias ad se; tacitas cogitationes in medium; misericordia nullius oratione evocata.

Evocoe, wykrzyk radosny Bachantek.

Evolo, 1. wylecieć, ex quercu; wybiedz, wypaść; ex omnibus partibus silvae; 2) odlecieć, śpiesznie się oddalić, e conspectu; — przenoś. ująć, uniknąć, wymknąć się, ex severitate alicujus; e poena; poenam vix evolabit; ex corporis vinculis, tanquam ex carcere; ita evolavit oratio; 3) ulecieć w górę; — przenoś. wznieść się na wyższy stopień; consultum non est, ut ille altius evolet.

Evolutio, ōnis, ŷ. wartowanie, czytanie, poetarum, librorum.

Evolvo, volvi, volutum, 3. wytaczać, wydobywać, wyprowadzać, ex aequore Titan rotantes evolvit eques; fumus specu evolutus; —

przenoś. odkryć, odsłonić, rzetelnie przedstawić, evolutus tegumentis dissimulationis; pezbawić, ogolocić, aliquem ex aliqua re; wytoczyć, wyłać, se extra munimenta (o rzece), wpaść, se in mare; zwalić, stoczyć, ex alto fluctus in litus; 2) usunąć, montes; odprząść, skończyć przędzę, nić życia skończyć (o Parkach), fusos; 2) rozwinąć, rozwikłać, anguis repente evoluta; vestem, volumen epistolarum; czytać, librum; fastos; rozwikłać, t. j. a) uprzydatkować, quae postquam evoluit; b) wyjaśnić, naturam rerum, notionem.

Evomo, vomui, vomitum, 3. wyrzucać; wydawać z siebie, conchas, arenam (o morzu); — przenoś. urbs pestem evomit, miasto wyrzuciło z siebie szkodliwego człowieka; in aliquem orationem ex ore impurissimo ev.; virus acerbitalis apud aliquem, wyzionąć jad gniewu swego.

Evulgo, 1. rozgłaszać, obwieszczać, rumorem.

Evulsio, ōnis, ŷ. wydzieranie, wyrwanie.

Evulsus, patrz Evello.

Ex lub **e**, *przyim.* rzadzi 6 prz. i oznacza w ogóle oddalenie lub wyłączenie: A) mianowicie: 1) na pyt. z czego? skąd? z, ex aliquo loco evocare, educere, emergere, migrare, proficisci, venire, copias educere i adducero, excedere, decedere, exire, egredi, redire, reverti, expellere, ejicere, fugere, fugare i t. p.; ze wskazaniem celu poruszenia: Romam advolavit e Lucania, ex aliquo loco in aliquem locum fugere, venire, redire, migrare i t. p. lub ad aliquem locum ravigare, pervenire i t. p. nequo se movit que-

quam ex urbe; stād: ex persona alicujus (o roli aktora). Stād przy wyrazach oznaczających przedmioty: a) z których się co wyrabia: z, statua ex aere facta; ut muri ex sacellis sepulcrisque constant; his ex manubiis arx Athenarum est ornata; pocula ex auro; vas ex una gemma; Ennius in sepulcro constitutus e marmore; b) z których się czerpie jaki nakład: z, quod ex praeda tripodem aureum Delphis posuisset; ex sua re familiari reficere muros; ex fisco solvi; largiri ex alieno; c) przy przedmiotach, z których się część jaka bierze; z, z pomiędzy, między, ex Pompeji filiis major occisus est, minor fugit; nobilissimus ex senatu; quidam ex Gallis; neque cuiusquam ex sua stirpe funus vidit; unus ex iis; duodecim adolescentuli ex his, qui; ex his Antigonus occisus est; qui superfuerunt ex partibus Bruti; herodem fecit ex dochrante; magna ex parte, w znacznej części; ex maxima parte, po największej części; ex medietate, z połowy. — Przenoś. a) przy wykazaniu rodu. z, ex qua sex liberōs habuit; ex qua duos filios generavit; Numae ex filia nepos; qui ex familia Fabia erant; ex obscuriore matrimonio; przy wyrazach: genitus, natus, oriundus i t. p.; także o pochodzeniu wyrazów: od, urbem ex suo nomine Romam vocavit; b) oznacza powód, zasadę, przyczynę: laborare ex oculis, cierpić na oczy; ex pedibus; perire ex vulneribus, z powodu ran, i t. p.; vultum nec ex gaudio, neo ex moerore mutare; ex quo (skąd, z którego powodu) cognomine bonus est appellatus; damnatus est ex Sardinia; ex temporis brevitā-

te: ex ea causa; ex eadem causa; ex ea re; qua ex re i t. p.; ex eo quod lub quia; ex quo factum est, accidit; II) oddalenie w kierunku: a) ku dółowi, z, ex equo delabi, desilire; ex montibus decurrere; stād ex equo colloqui; b) do góry, collis ex planitie editus; III) ze słowami znaczącymi odbieranie, pytanie, badanie, słyszenie, powzięcie wiadomości, wiadomość: capere, sumere, percipere, accipere, haurire, petere, auferre, tollere, colligere, deligere, eximere, comperire, certum facere, intelligere, cognoscere, discere, percontari, scitari i t. p.; z oznaczeniem celu: o servitate in libertatem vindicare. Stād przenoś. z wyrazami, które zasadę działalności oznaczają: podług, według, stosownie do, ex aliqua re iudicare, aestimare, pendere, consulere i t. p.; ex voluntate, ex arbitrio; ex sententia, ex more alicujus, ex conditione pacis, ex senatus consulto, ex foedere, ex lege, ex jure, ex bono, ex aequo i t. p.; ex animo, z serca; ex sententia, podług życzenia; ex mea, tua re, dla mego, twego dobra. B) w odniesieniu do czasu: a) z, ceteri ex veteribus bellis agro multati; b) od, ex eo tempore; ex illo die, quo-; ex adolescentia tua; ex eo (tempore); ex quo, odkąd; stād hunc iudicem ex Cal. Januariis habebimus; c) po, bezpośrednio po, zaraz po, ex itinere; ex fuga; Cotta ex consulatu profectus est in Galliam; aliud ex alio, jedno po drugim; diem ex die expectare; diem po diem; ex eratore arator factus; pierwój był mówcą, potem został rolnikiem; ex Caesare fecit Augustum; missus est Pub. Servilius ex conu-

- ie. C) Ułomaczy się także przy-
słówkowo, wspólnie z wyrazem
rządzonym: *ex facili*, *latwo*; *ex*
industria, *umyślnie*; *e vestigio*, *na-*
tychmiast; *ex tempore*, *nagle*, *na-*
tychmiast.
- Exacerbo**, 1. rozdrażnić, rozja-
trzyć, *hostes contumeliis*.
- Exactio**, *ōnis*, *ż.* wygnanie, wy-
dalanie, wywołanie z kraju; 2)
wybieranie podatków, pobór, *pe-*
cutiarum, *notinum*.
- Exactor**, *ōris*, *m.* ten, który wy-
zania; 2) poborca; 3) przestrze-
nacz, dozorca.
- Exactus**, *a*, *um*, *dokładny*, *ściśle*,
numerus, *fides*; z *przyp.* 2. *exac-*
tior artis.
- Exaquo**, *acui*, *acūtum*, 3. ostrzyć,
zaostrzać, *mucronem*; — przenoś
dentes, *palatum*; *oculorum*, *inge-*
niū aciem; *pobudzać*, *zachęcać*,
aliquem ad lub in aliquid; *ira*
exacui, *jątrzyć się na kogo*, *gnie-*
wać się bardzo.
- Exadversum**, *i -versus*, *przym.*
rz. prz. 4. *naprzeciwko* (o miej-
scu), *exad. Athenas classem con-*
stituere; *przeciw*, *mówiąc o nie-*
przyjaznem usposobieniu względem
kogo; *exadversus Thrasybulum*
fortissime pugnabat.
- Exaedificatio**, *ōnis*, *ż.* wybudo-
wanie; — przenoś. *wypracowanie*,
historiac.
- Exaedificio**, 1. wybudować, wy-
stawić *co*, *oppidum*; — przenoś.
wykończyć, *dokonać*, *opus*.
- Exaequatio**, *ōnis*, *ż.* równanie.
- Exaequo**, 1. równać, *tumulos tu-*
mulis; — przenoś. *wyrównać*, *se*
cum aliquo lub alicui; *równać*
się, *exaequari dignitate cum ali-*
quo; *stać się równym*; *facta dic-*
tis sunt exaequanda, *czyny ze*
słowami zgadzać się powinny.
- Exaestuo**, 1. wrzócć, *burzyć się*,
wybuchnąć, *wznosić się z si-*
łą, *mare*; *ima uncia vortici-*
bus; — *przenoś.* *mens exaestuat*
ira.
- Exaggeratio**, *ōnis*, *ż.* wyniosłość,
animi.
- Exaggēro**, 1. usypać, *wznieść*,
stąd — *przenoś* *wynosić*, *wychwa-*
lać, *virtutem*; *zwiększać*, *pomna-*
zać, *rem familiarem*, *opes*.
- Exagitator**, *ōris*, *m.* przyganiacz.
- Exagito**, 1. wypędzać, *ścigać*; —
przenoś. *a)* *przesładować*, *nie-*
pokoić; *dręczyć*, *najgrawać się*,
wyszyszać; *fraudes*; *conscius ani-*
mus exagitabat; *b)* *wzruszać*, *pod-*
burzać, *zrobić zamieszanie*, *roz-*
ruch, *wzbudzać napiętności*; *vim*
hominum; *furorē corde*; *ingens*
cupido exagitabat.
- Exalbescio**, *albus*, 3. *zbladnąć*.
- Examen**, *inis*, *n.* (od *exigo*); 1) *rój*,
apum; *mnóstwo*, *gromada ludzi*,
juvenum, *servorum*, *ditis domus*
examen = *servi*; 2) *skazówka u*
szali; — *przenoś.* *badanie*, *roz-*
trząsanie, *legum*.
- Examino**, 1. *ważyć*; — *przenoś.*
śledzić, *badać*, *roztrząsać*, *rozwa-*
żać, *male examinat omnis corrup-*
tus iudex.
- Examplexor**, *āri*, *uściskać*.
- Exancelo**, 1. *wytrzymać*, *wyder-*
pieć, *labores*.
- Exanimatio**, *ōnis*, *ż.* *przeszrach*,
przeleknięcie, *trwoga*.
- Exanimis**, *e*, *i exanimus*, *a*, *um*,
nieżywy, *martwy*, *bez tchu*, *ledwie*
żywy, *przeszraszony*, *vigilare metū*
exanimem; *exanimē trepidabant*
- Exanimo**, 1. *tchu pozbawiać*, *od-*
dech zatamować, *wycieńczać*, *osła-*
biać, *stąd zabijając*; *na str.* *bier-*
ducha wyzionąć; *metus me exa-*
nimat, *dretnwieje ze stracha*.
- Exantlo**, *patrz exancelo*.
- Exardesco**, *arsi*, *arsum*, 3. *rozpa-*

- łać się, zapalać się; — przenoś. palać, desiderio; Alecto exarsit in iras; wybuchnąć, bellum, seditio.
- Exaresco, arui, 3.** schnąć, wysychać, amnes, vestimenta, — przenoś. niszczyć, więdnąć, tracić czerstwość, moc, cum vetustate exaruit opinio, dawne mniemanie straciło swą wziętość.
- Exarmo, 1** rozbrajać, własc. 1 przenoś.
- Exāro, 1.** wyorać, oraniem wy dobyć; zorać; oraniem pozyskać, frumentum; — przenoś. a) rylcem co na tablicy woskiem powleczonej wyrazić; stąd pisać, hoc literarum exaravi; b) zorać, zmarszczyć, quum senectus exaret frontem rugis.
- Exaspéro, 1.** niezównem, chropo watém co zrobić, wzburzyć, mare, fretum; — przenoś. oburzyć, rozjątrzyć, rozdrażnić, animos.
- Exautóro, 1.** uwalniać od obowiązku, od służby, zwłaszcza żołnierzy; se, służbę opuścić, uwolnić się.
- Exaudio, 2.** usłyszeć, ze słyszenia o czym się dowiedzieć; 2) wysłuchać prośby, życzenia, dać posłuchanie, preces; rogantem.
- Exauguratio, ónis, ż.** sprofanowanie, zbezczeszczenie.
- Exaugūro, 1.** miejsce święte czci pozbawić, sprofanować.
- Excaeco, 1.** oślepić, zaślepić; przenoś. zatamować, flumina.
- Excalceo, 1.** zzuwać, zdejść obuwie, pedes; excalceari, rozzuć się.
- Excandescencia, ae, ż.** gniewliwość, porywczość.
- Excandesco, candui, 3.** rozpalać się, — przenoś. zapalać się, ira.
- Exeanto, 1.** zaklinać, oczarować, za pomocą czarów wywabić.
- Excarnifico, 1.** męczyć kogo o śmierć przyprowadzić.
- Excavo, 1.** wydrążyć, wyzłobiać, wydlubywać.
- Excedo, cessi, cessum, 3.** wychodzić skąd, oddalać się; z przym. ex i przyp. 6. albo samym prz. 6; — przenoś. e pueris (wyjść z wieku dzieciennego); e vita lub vita (umrzeć); reverentia animis excedit; 2) wyjść dokąd, wydać się, przenieść się, agro hostium in Boeotiam; — przenoś. ad deos; in annum (przypadać); wyjść na co, przemienić się w co, in magnum certamen. Stąd: przedrzeć się, usque Aegyptum; in Pontum; wstępować, wystawać, ut nulla pars excederet ultra; in altius terrae fastigium excedit; in altitudinem; odejść, oddalić się, odtapic; — przenoś. a) pristina consuetudine; szczegó. w mowie (stać się od przedmiotu; II) w znac. przech. miejsce jakże opnieć, opuścić, curiam, urbem; przejść co, przechodzić, przekroczyć, przestąpić, fastigium crepidinis; forma humanae magnitudinis; tempus finitum; summam octoginta milium; fastigium humanum, fidem.
- Excellentis, us, wzniosły, wysoki, znakomity, odznaczający się.**
- Excellenter, przysł** znakomicie, wybornie.
- Excellentia, ae, znakomitość, wyższość, animi; propter excellentiam, w zaszczytnym sposobie**
- Excello, cellui, 3** celować, górować, odznaczać się, inter omnes; alius; in aliqua re; dignitate, ingenio scientiaque.
- Excelsē, przysł** wysoko, wzniosle, excelsius dicere et sentire.
- Excelsitas, átis, ż.** wysokość, wzniosłość, wspaniałość.
- Excelsus, a, um, wysoki, wyniosły, mons, porticus, signum; rzec. ab excelso, z wysokiego miejsca**

in excelso collocare, w wysokim puszczyć; -- przenos. wzniosły pod względem znaczenia, godności, sposobu myślenia i stylu, animus, orator; *rzeczow.* in excelso vitam agant, na wysokim stanowisku; alta et excelsa, wysokie godności i zaszczyty

Exceptio, ōnis, ż. wyjęcie, ograniczenie, wyjątek; 2) sądowe wniesienie przeciwko czemu.

Excepto, are, wybierać, brać skąd, nullos de piscina; 2) brać w siebie, chwytac, auras; 3) brać na siebie, na plecy, singulos exceptans in murum extulit.

Excerno, erevi, orētum, 3. odłączać, oddzielać, captivorum numero.

Excerpo, cerpsi, cerptum, 3. wybierać z czego, wylaczac, semina pomis; -- przenos. a) ex malis, si quid inesset boni; robić wyjątki, wyciągi z pisma, aliquid; b) opuszczac, wykreslac, de numero; -- me illorum numero excerpam.

Excessus, us, m. wyjście; -- przenos. e vita, lub vitā, lub vitae, lub samo exc. rozstanie się z tym światem, śmierć; 2) oddalenie się, odstąpienie od czego, zboczenie, a pudore.

Excōtra, ae, ż. waz, zmija, -- przenos. niewiasta zła, jęzca, wyraz obelżywy.

Excōdium, ii, n. zburzenie, obalenie, urbis.

Excido, cidi, 3. wypadać, wypaść, ut cajuusque sors exciderat; puppi; de manibus; wypaść, zginać, literas excidisse in via; -- przenos. a) ujęć, uciec, umknąć, wymknąć się, vinculis, libertas in vitium excidit, wyrodziła się, stala się szkodliwą; verbum ex ore alicujus excidit; vox alicui excidit; libellus, oratio excidit. b) ginać, ni-

knąć, iść w zapomnienie, pacis mentio exciderat ex omnium animis; nomen tuum mihi excidit; poet. excidit optarem, wyszło mi z pamięci, zapomniałem życzyć; 2) stracić co, zgubić, być czego pozbawionym, być w czym nie-szczęśliwym, magnis excidit ausis

Excido, cidi, cisum, 3. wycinać, wyrąbywać, lapides e terra (lamać); columnas rupibus; arbores; linguam, uciac, urznac; takż. saxum, latus Euboicae rupis excisum in antrum (wydrzac); vias inter montes; burzyć, obalać, portas, urbem, domos; Fidenae captae et excisae; exercitum; -- przenos. zniszczyć, wytepić, wygładzić, zatrzeć, tempus ex animo; vitium irae.

Exciteo, civi, citum, 2. i exciteo, civi, citum, 4. wyruszyć kogo, wypłoszyć, wystraszyć, suem latebris; wywabić, spowodować albo pobudzić do wyjścia, wywołać, kazać wyjść, z przyp. 6 miejsca na pyt. skąd, albo z przyim. a lub ex, i przyp. 6 albo samo exc.; aliquem Roman; huc Magonem fratrem; Antiochum in Graeciam, excitus literis. Stąd w szczegó. a) exc. somno, albo samo exc. (obudzić); pobudzić, aliquem ad dimicandum (do walki); aliquem aliqua re (przez co); excivit ea caedes Bructeros; b) poruszać, wstrząsać, quam molem (balwany, burzę) subito excierit; pulsuque pedum tremit excita tellus; c) -- przenos. sprawić, zrzadzić, wzbudzić, tumultum; timorem; poenitentiam.

Excipio, cēpi, ceptum, 3. zbierać, chwytac, przyjmować, sanguinem paterā, spiritum alicujus ore suo; -- przenos. słucać che-

tale lub niechętnie, przyjąć co dobrze lub złe; (łómaczyć co sobie, assensu populi excepta vox consulis; podźwignąć, podtrzymywać, labentem, moribundum; chwycić, łapać, łowić, servos in pabulatione; aprum; caprum excipere instridis. II) wyjąć, wylączyć z czego z przyim. ex lub de i prz. 6; także: aliquem servitute (uwolnić); — przenieść wyjąć, wyjątek zrobić, aliquem lub aliquid; ze spój. quominus lub ne i tr. łącz.; excepto, quod-, wyjąwszy, że-; ograniczenie albo warunek położyć, zastrzedz, z nastę. spój. ut lub ne i tr. łącz. III) wspierać, podeprzeć, corpus clipeo; corpus poplitibus exceptum; se (in) pedibus (utrzymać się na nogach); adminiculo corporis sui aliquem excipere (podeprzeć). Stąd: a) przyjąć kogo życzliwie, terra patria excipit aliquem; clamore, plausu aliquem; hospitio; benigno vultu; w znaczeniu przeciwném najczęściej poet. targnąć się, rzucić się na kogo, ubić, aliquem in latu; aves; b) leżeć, być położonem w pewnej stronie, porticus excipit Arcton (na północ); pod względem następstwa czasu; dalej prowadzić, ciągnąć, proelium dubium; zachować, zatrzymać, memoriam viri excipient omnes anni sequentes; albo następować, aestas hiemem exceptit; turbulentiore inde annus exceptit; mówić następnie, hunc excipit Labienus; nastawać, czekać, bellum, casus me excipit; usłyszeć, dowiedzieć się, podsłuchiwać, verba, sermone. IV) otrzymać, dostać, odbierać, narazić się na co, znośić, vulnera, vela; impetum hostium; dolores, pericula; invidiam; has partes; laudem ex aliqua re.

Excisio, ónis, *ż.* zburzenie, zniszczenie.

Excitatus, a, um, mocny, silny, sonus, clamor

Excito, 1. ruszyć kogo z miejsca, kazać wystąpić, wypędzić, aliquem de spectaculis; wypłoszyć, feras, leporem; wywoływać, wyzywać, wskrzeszać, aliquem a mortuis lub ab inferis; testes ab inferis; śpiącego obudzić, (e) somno; zemdlącego orzeźwić; czuwającego ożywić, pobudzić, wzruszyć, do działania zachęcić, dodać serca, aliquem; afflictos; często z przyim. in lub ad i przyp. 4. ad laborem; a) o przedmiotach nieżywotnych, mianowicie o budowlach wznosić, turrem, sepulcrum, na str. biernej wznosić się; o ogniu: wzniecić, ignem, incendium; — przenieść. excitata fortuna, wzrastające szczęście; szczegól. o pamiętnościach i t. p.: podniecać, pobudzać, wzbudzać, podżegać, hominum studia, iras, motum in animis, spem, desiderium alicujus; oduowić, wznowić, odświeżyć, alicui memoriam caram.

Exclamatio, ónis, *ż.* wykrzyknienie, wykrzyk.

Exclamo, 1. wolać, głoś podnosić, wykrzykiwać; z nast. spój. ut i tr. łącz. gdy zaaczy rozkaz albo żądanie; z przyp. 4. wymienić głośno, wolać po imieniu, Cicero-nem exclamarit.

Excludo, clusi, clusum, 3. wykluwać, wylegać, pullos ex ovis; 2) wypychać, wylączyć, oddalać, usuwać, aliquem; aliquem a portu; aliquem ab hereditate; aliquem moenibus; nie dopuścić, zauknąć komu drogę, aliquem a re frumentaria; ab acie; aliquem reditu; aliquem Capuá; hostem ora maritima; temporibus excludi

(doznawać przeszkody z powodu okoliczności czasowych); oddzielać, przedzielać, locum.

Excogitatio, ónis, *ż.* wymyślenie.

Excogito, 1. wymyślić, aliquid; aliquid ad ornatum portarum; excogitatum est a quibusdam; 2) zgłębiać, wyrozumiewać, przeni-kać, quae tua ratio sit, excogitare non possum.

Excoelo, colui, cultum, 3. uprawiać, starannie obrabiać; — przenoś. a) nauczać, kształcić, animos doctrina; se philosophia; b) przyozdabiać, vitam, urbem; poświęcać, gloriam; poet. czcić, wielbić, pietas excolit deos.

Excoquo, coxi, coctum, 3. wywarzać, wygotować, topieniem czyścić, vitium metallis.

Excors, cordis, bezrozumny, głupi.

Excórementum, i, *n.* odchód, gnój.

Exoresco, crevi, 3. wyrastać; — przenoś. górę brać, wznosić się, wzmacniać się.

Exercitio, 1. męczyć, mordować; — przenoś. dręczyć, martwić, trapić.

Excubiae, arum, *ż.* straż, czuwanie, excubias agere.

Excubitor, óris, *m.* żołnierz na warcie stojący.

Excubitus, us, *m.* straż.

Excubo, cubui, cubitum, are, 1) za domem nocować; 2) straż trzymać; — przenoś. czuwać, być troskliwym o kogo lub o coś, consilio, labore excubabo pro vobis; sapiens animo excubat.

Excudo, cudi, cusum, 3. wykrzesać, scintillam silici; 2) wykuć, excudent alij mollius spirantia aera; — przenoś. o robocie pszczół: arte excudent ceras; także o piśmie: excudere opus.

Exculco 1. deptać, wybijać, wydeptać.

Excurre, cucurri lub carri, car-

sum, 3. wybiegać, mianowicie w znac. wojen: robić wycieczki, ex Africa, omnibus portis; — przenoś. o źródle: wypływać, ex summo montis cacumine; 2) wpaść, w znac. wojen. najeżdzać, in fines Romanos; — przenoś. o miejscowości: wystawać, wysuwać się, występować, sterczeć, rozciągać się, Sicania excurret in aequor tribus linguis; peninsula ab intimo sinu exc.; usque ad mare; wykazać się, odznaczać się, campus in quo excurrens virtus possit; rozwodzić się w mowie, ne longius excurret oratio; 3) wyboczyć z drogi, dojechać dokąd, dobiedziesz, in Pompejanum; — przenoś. o mowie i mówcy: odstępować od przedmiotu.

Excursio, ónis, *ż.* wybieganie, mianow. w znac. woj. a) wycieczka; b) napad, najazd, — przenoś. gwałtowne wystąpienie w mowie, orationis.

Excursor, óris, *m.* najezdny żołnierz, który napada, robi wycieczki.

Excursus, us, *m.* wybieganie, napad, wycieczka; 2) wypływanie, navigiorum; 3) wylatywanie, apum. {dny.

Excusabilis, e, przebaczenia godny.

Excusatio, przysł. z wymówka, z uniewinnieniem się.

Excusatio, ónis, *ż.* uniewinnienie się, z przyp. 2. a) osoby, która się uniewinnia, Pompeji; b) i rzeczy, z której się usprawiedliwia, peccati.

Excuso, 1. uniewinniać, usprawiedliwiać, se apud aliquem lub se alicui; se de aliqua re; aliquid, aliquid alicui (przed kim); 2) przytaczać co na usprawiedliwienie, czém się uniewinniać, inopiam et calamitatem suam.

Excūtiō, cussi, cussum, 3 wybi-
 jać, wydierać, wyrwać, postem
 serā, agnam ore lupi; — prze-
 nosić wzbudzić, sudorem; risum;
 somno excuti, wybić się ze snu;
 b) otrząsać, zrzucić z siebie, upu-
 ścić, wylać i t. p. pulverem, are-
 nam; ancoram e nave; excussi
 manibus radii; literas in terram;
 procellae excusserunt imbrem; z ko-
 nia, z wozu i t. p. zrzucić, equi-
 tem, aliquem curru; aliquem e
 puppi; c) wstrząsać, zburzyć,
 zniszczyć, moenia; — przenosić. zry-
 wać, foedus; d) wyciągać, rozcią-
 gać, rudentes, lacertum; e) wy-
 rzucić, ciskać, miotać, strzelać.
 glandem, sagittam, tela, hastas i t. p.
 wygnać, wypędzić, wyrugować,
 wydalić, aliquem patria, aliquem
 vallo; excutere cursu, zbici z dro-
 gi; — przenosić. wybić z głowy,
 opinione, cogitationem periculi;
 pozbyć się, metus de corde; stąd:
 pozbawić, ogłocić, aliquem ali-
 qua re; navis excussa magistro;
 aliquem sceptris; f) zatrzęść, po-
 ruszać na wszystkie strony; cesari-
 em, pennas, brachia; stąd: prze-
 trząsać, przeglądać, non excutio
 te; — przenosić. badać, śledzić,
 roztrząsać, verbum delata.

Exēdo, edi, esum, 3. wyjadać,
 wygryzać, wydrażać; o wodzie:
 podnywać, molem; o czasie: niszc-
 czyć, monumenta vetustas exede-
 rat; exesis posterioribus partibus
 versicolorum (na grobowcu); ar-
 bor exesa (wypóchniale); — prze-
 nosić. gryźć, dręczyć, aegritudo
 exest animum; animos cogitatio-
 nibus; curis exesus

Exēdra, ae, ż. izba albo miejsce,
 gdzie były rozstawione ławki dla
 osób zbierających się do rozmowy;
 exedrium, ii, n. zdrob. od exē-
 dra.

Exemplar, artis, n. wypis, kopia
 wizerunek, amicum, qui intuetur
 tanquam exemplar aliquod intue-
 tur sui; 2) wzór, model, ad imi-
 tandum propositum exemplar.

Exemplum, i, n. 1) wypis, kopia,
 epistolae exemplum mittere; w sztu-
 ce: wizerunek, wycisk; w ogóle:
 sposób, kształt, uno exemplo vi-
 vere; exemplo nubis aquosae fer-
 tur; 2) przykład, formuła; pod
 względem sprawowania się, po-
 stępowania, zachowania się, wzór,
 przykład dla nauki albo przestrogi,
 exemplum capere, sumere, exempl.
 alicujus sequi; także kara, która
 służy za przykład, in aliquem om-
 nia exempla cruciatuque edere;
 3) to, co służy za objaśnienie, do-
 wód, potwierdzenie: przykład,
 bajka, powieść, exempli causa lub
 gratia, in exemplum, na przykład,
 Aesopus nobis hoc exemplum pro-
 didit.

Exentēro, 1 wyjąć wnętrzości.

Exeo, ivi, (zwykle ii), itum, ire,
 wychodzić skąd, wynieść się, wy-
 prowadzić się, wyruszyć, wypły-
 nać, de triclinio; hinc ne exire
 posset; ex navi lub samo exire
 (wysiąść na ląd); ab aliquo a pa-
 tria; domo alicujus, de cassibus;
 w kierunku dokąd: in provinciam;
 ad pugnam; in pascua; in uaris
 aquas; — przenosić. exiit sors; ni-
 hil neque insolens neque glorio-
 sum ex ore ejus exiit; ex acre a-
 lieno; także: nomen exiit; wyra-
 stać, wznosić się w górę, exiit
 ad coelum arbor; ex lub de vita
 (umierać); ex lub de potestate
 (mentis), tracić przytomność, o
 wieści, pogłosce rozchodzić się,
 fama exierat; si in turban exis-
 set; przypadać, w odniesieniu do
 czasu, in hunc mensem; uchodzić
 umknąć, uciec, vivus exiit; —

- przenoś. o czasie: upłynąć, przejść, kończyć się, dies indutiarum exit; quinto anno exeunte; II) jako przech. a) przekraczać; — przenoś. modum; b) ująć, uniknąć, tela oculis vigilantibus; vim viribus.
- Exerceo**, ercui, erciturum, 2. poruszać, przewracać, undas; uprawiać, vomere colles; humum in messem; patria arva bobus suis; zatrudniać, ćwiczyć, doskonalić fizycznie i umysłowo, memoriam, ingenium; vocem et vires suas; se in laboribus; in venando; aliquem ad aliquid; także w złej myśli: dręczyć, przykrość robić, niepokoić, przesładować, sprawiać dolegliwości; te de praedio exerceri; exercentur poenis; te exercent numinis irae; wykonywać, sprawować co, zajmować się czém, zarządzać, kierować jaką czynnością, arma; palaestras; studiosius mare quam terras; artem; medicinam; cantus; diem (dzień na pracy przepędzać); imperia; inimicitias cum aliquo (być z kim w nieprzyjaźni); victoriam foede in captis, używać w sposób okrutny prawa zwyczajtwa względem jeńców; avaritiam in socios; crudelitatem in aliquo; iudicium, quaestionem; vectigalia; obrabiać co, robić, wyrabiać, Cyclopes exercebant ferrum; exercet aranea telas, poet.
- Exercitatio**, ónis, ź. ćwiczenie, wprawa, corporis; 2) wykonanie, virtutum.
- Exercitatus**, a, um, zatrudniony, zajęty, agris subigendis; bardzo niepokojony, Syrtis exercitatae noto; 2) wyćwiczony, wprawny, coplae exercitatiores.
- Exercitium**, ii, n. ćwiczenie.
- Exercito**, 1. ćwiczyć.
- Exercitus**, a, um, ćwiczony, wprawiony, biegły, exercitus militia multa lectione.
- Exercitus**, us, m. wojsko; w ogóle: tłum, mnóstwo, gromada, corporum.
- Exhalatio**, ónis, ź. wyziew.
- Exhalo**, 1. wyziewać; animam lub vitam, umierać.
- Exhauro**, hausi, haustum, 4. wyczerpać, wybierać, terram manibus; pecuniam ex aerario, praedam ex agris; wyrzucić, sentinam; wykopać, lignonibus humum; — przenoś. odebrać, odjąć, ująć, sibi vitam; partem ex laudibus, amorem, dolorem; poenarum ex haustum satis est (wyczerpane środki zemsty); 2) wypróżnić, fossas cloacasque; poculum; — przenoś. wyczerpać, wypróżnić, wycieńczyć, aerarium, facultates patriae; patriam exhaustam sumptibus; Atheniensibus exhaustis; visis exhaustus (pozbawiony), wyczerpać, znużyć, osłabić, corpora, vires, actionem; wytrzymać, znosić, dura et aspera belli; tantum laboris; pericula; wykonać, doprowadzić do końca, mandata, vim aeris alieni (wyplacić).
- Exhèreso**, 1. wydziedziczyć.
- Exhères**, herēdis, wydziedziczony, pozbawiony dziedzictwa.
- Exhibeo**, hibui, hibitum, 2. wydawać z siebie; sonos querulos; — przenoś. sprawić, wyrządzić, molestiam alicui; negotium alicui, narobić komu kłopotu; 2) dostawiać, dostarczać, nares quae frumenta exhibebant; wydać, alicui omnia integra; ducenta milia modiorum tritici populo donum exhibuit; ut centum leones exhibuisse tradatur; vias tutas (uczynić, żeby były bezpieczne); sprawiać, wydawać uczy, biesiady, coenam

convivia; pokazywać, przedsta-
wiać, wystawiać, fratres suos; se
Morandum. aequalem se omnibus
tribens, se auctorem meae liber-
tatis; se duce Graeciae; obrócić
na co, użyć, horam; ofiarować,
podać na co, pignus iudicii; oka-
tać, benevolentiam, fidem alicui;
naśladować, udawać, linguam pa-
ternam; 3) żywić, utrzymywać,
liberos, alimentis Scythas

Exhilâro, 1. rozweselać, uprzyje-
mniać, aliquem, servitute.

Exhorresco, horrui, 3. drętwić,
truchlćć, metu; 2) w znac. przech-
lććć się czego, neve exhorrescat
vultus amicos.

Exhortatio, ónis, *ż.* zachęcanie,
upominanie.

Exhortor, 1. zachęcać, pobudzać.

Exigo, ěgi, actum, 3. wydoby-
wać, wyciągać, ense; pobierać,
wybierać, domagać się, dopomi-
nać się czego, peditum numerum
a civitatibus; obsides ab aliquo;
pecunias, vectigalia, portoria; viam
(żądać, aby droga była zrobiona,
urządzona); omnia sarta tecta (do-
magać się, aby wszystkie budo-
wle w dobrym stanie były utrzy-
mane) — przenoś. żądać, doma-
gać się, nalegać na co, quum
hoc vehementer exigeret; hoc
quoque a Romanis exigere coepe-
perunt; poenas de aliquo lub ali-
cui (kogo ukarać); także: piacula
ab aliquo; exigere ex te, ut;
badać, pytać o co, facta alicujus;
2) przebić, przesyć, illum exi-
git hasta, ense per juvenem;
o czasie: upływać, minąć, mediam
dies jam exegerat horam; — prze-
noś. skończyć, dokonać, opus, mo-
numentum, u poet.; exacta aetate
mori; 3) wypędzić, wygnać, wy-
dalić, reges ex civitate; post
exactos reges; także poet nie dać

komu pokoju, dręczyć, kłopotać,
sprzedawać, fructus; — przenoś. fa-
bulam, wygwizdać sztukę teatral-
ną; 4) exigere ad aliquid, wyko-
nywać co podług rozmiarów; sto-
sować do pewnych zasad, colum-
nas ad perpendicularum; — przenoś.
a) oceniać podług czego, sądzić,
ad veritatem jus; ad leges; stąd:
roztrząsać, rozbierać, zastanawiać
się, naradzać się, tempus socum
opusque; cum eo de his rebus:
non satis exactum, quid agam
(nie jest rzecz rozstrzygnięta, nie
jest pewna); b) urządzić podług
czego, zastosować, cultu ad lu-
xuriam exacto.

Exigue, przysł. szczupło, skąpo,
krótko.

Exiguitas, átis, *ż.* małość, mała
ilość jakiej rzeczy, copiarum; w od-
niesieniu do czasu: krótkość.

Exiguus, a, um, mały, szczupły,
mniejsz znaczący, nieokazywały, niepo-
zorny, niepokazny, castra, pars, ci-
vitas, numerus, copiae, mus:
rzeczow. exiguum, i. n. małość, mała
ilość jakiej rzeczy, aquae; o cza-
sie: krótki; — przenoś. mały, bla-
hy, słaby, mało znaczący, fortuna,
spes, significatio voluntatis.

Exilis, e, cienki, chudy, suchy,
artus; ubogi, biedny, domus, res;
nieozdobny, oschły, mdły, oratio,
genus scribendi, exordium ora-
tionis.

Exilitas, átis, *ż.* cienkość, chu-
dość, suchość; — przenoś. oschłość
stylu, dicendi.

Exiliter, przysł. cienko, słabo, ver-
ba exiliter exanimata; oschle, bez
ozdoby, dicere, scribere, disputa-
re.

Eximie, przysł. wybornie, prze-
dziwnie, wysmienicie.

Eximius, a, um, wybrany, osobl-
wy, uprzywilejowany, wyborowy,

tu mihi unus es eximius; 2) niepospolity, przedziwny, wysmienity, virtus; eximius spe adolescens.

Eximo, emi, emptum, 3. wyjmować, wylączać, aliquem de numero proscriptorum; aliquem numero beatorum; diem ex mense; aliquem ex aerariis; — przenosić.

a) wylączać, usuwać, benevolentiae conjunctionem ex natura rerum; curas, dubitationem; religionem; ująć, alieni onus; przepędzić, diem dicendo; b) uwolnić, oswobodzić, aliquem ex lub de reis; aliquem ex culpa; agrum aliquem ex obsidione; agrum de vectigalibus; aliquem crimini, servitio.

Exin, patrz exinde.

Exinātio, 4. wypróżniać, nawem; wyczerpać, zniszczyć, roztrwonić, patrimonium; splondrować, agros.

Exinde, i exin, przysł. potem, od-tąd, od tego czasu; w skutek tego, zatem.

Existimatio, **ōnis**, ż. mniemanie, sąd; existimationi satisfacere; 2) dobre imię, poważanie, wziętość, detrimentum existimationis facere; praeposuit bonam existimationem; 3) w przedmiotach pieniężnych: kredyt.

Existimo, 1. a) szacować, oceniać z przyp. 2. wartości: magni (wysoko), non minoris (niemniej); hoc quale sit, facilius existimabitis, qui-; b) mieć za co, poczytywać, uważać za co, z podwój. przyp. 4 aliquem avarum (uważać kogo za skąpca), vitam mortem; quod me tui similem existimavisti; na str. bier. z podwój. 1 przyp. apud nos mercenarii scribae existimantur; także: ut semper optimarum partium existimaretur; c) sądzić, trzymać o kim lub o czém, de aliquo lub aliqua re, bene lub

male de aliquo; także z nast. zdaniem zależ. albo pytaj.: vix, existimari potest, utrum arario, an crudelior sit; d) mniemać, myśleć, z tr. bez. albo z 4 przyp. i tryb bez. rei frumentariae prospiciendum existimavit; na str. bier. complures minores insulae objectae existimantur (jest mniemanie, że-); często: existimans, w tém mniemaniu, w tój myśli.

Exitiabilis, e, ż. zgubny, szkodliwy.

Exitialis, e, ż. zgubę przynoszący, zgubny, donum Minervae

Exitiosus, a, um, szkodę przynoszący, zgubny.

Exitium, ii, n. zguba, zagłada, zniszczenie; także: środek albo przyczyna do zguby lub do upadku, adversus aliquem omnibus exitiis sacvire; omnibus meis exitio fuero.

Exitus, us, m. wychodzenie, wyjście, miejsce do wyjścia; per corpora salutem et exitum sibi pariebant; portarum angustus exitus; — przenosić. wypadek, skutek, exitus verba sequitur; res habuit exitum; fuga exitum non habebat; los, armorum; koniec, veris, vitae; civitates hos solent exitus habere.

Exlex, legis, żadnemu prawu nie uległy.

Exodium, ii, n. sztuka dodatkowa treści wesolej, którą grywano w teatrze po tragedyi.

Exolesco, exolevi, exolētum, 3. wyrastać, dorastać; stąd: exoletus, dorosły, dojrzały; także rozpustny; 2) przestać rość; — przenosić. słabić, niszczyć, gasnąć, wychodzić z pamięci lub z używania, exoletum vetustate odium; dolor nondum exolererat.

Exonēro, 1. ulżyć ciężaru, wypróżnić, naves; prząść kądziel,

caes; o rzekach, które do morza a.oo do innych rzek wpadają, se exonerare: — przenoś. ulżyć, uwolnić, *inimum sollicitudine; civitatem metu; conscientiam lub fidem suam*, zaspokoić swoje sumienie przez wypełnienie obowiązku

Exoptatus, a, um, pożądany, upragniony.

Exopto, 1. żądać czego bardzo, pragnąć mocno, życzyć, aliquid; pestem alicui; z tryb. bez., z ut i tr. łącz.

Exorabilis, e, łatwy do uproszenia.

Exordior, orsus, 4. osnować, nałożyć robotę (w tkaniu); — przenoś. zacząć, rozpocząć, aliquid, albo z tryb. bez. scribere, dicere, ab ipsa re; rzecz. exorsa, arum, m. początek, wstęp mowy, non te hic per ambages et longa exorsa tenebo.

Exordium, ii, n. początek, osnowa w tkaniu; w ogóle: początek, zaczęcie, wstęp mowy.

Exorior, ortus, 4. wschodzić, jak słońce, gwiazdy i t. p. sol exoriens; jubare exorto; powstawać, tempestas; wschodzić jak rośliny, arbusta exorta e terra; o osobach: powstać, wystąpić, wybuchnąć, repentinus nobis Sulla exoritur; stać się, zostać, rex exortus est Lydiae; wzmagać się, orzeźwiać się, nunc paululum exorior; — przenoś. powstać, exoritur discordia inter cives; exoritur fama alicujus rei lub de aliqua re; timor ex conscientia peccatorum.

Exornatio, ónis, ż. przyozdobienie, upiększenie, ozdobny wykład przedmiotu, sine ulla exornatione simpliciter exponere.

Exornatus, a, um, przystrojony, ozdobiony.

Exorno, 1. uzbroić, opatrzyć, urzą-

dzić, classem; vicinitatem armis, aciem (postawić wojsko w szyku bojowym); convivium; b) ozdobić, ubierać, stroić, aliquid lub aliquid aliqua re.

Exoro, 1. prosić usilnie, blagać aliquid aliquid lub samo aliquid, wyprosić co, doprosić się czego; 2) naklonić prośbą, zmiękczyć, ułagodzić; na str. bier. dać się naklonić, ze spoj. ut i tr. łącz.

Exorsus, us, m. początek, orationis.

Exortus, us, m. wschód, solis.

Exostra, ae, ż. machina w teatrze, za której obracaniem można było widzieć, co się w głębi teatru działo.

Exósus, a, um, nienawidzący, si nondum exosus ad unum Trojanos, jeżeli tobie Trojanie do jednego nie zbrzydli; 2) zuienawidzony, universis ob scelera.

Expallesco, pallui, 3. blednieć, lękać się, pindarici fontis non expalluit haustus, nie bał się czerpać ze źródła Pindara, naśladować jego płynność wymowy.

Expavescio, pavi, 3. przestraszyć się, ensem

Expectōro, āre, wyrzucić z serca, z myśli

Expedito, pedivi, i. pedii, peditum, 4. wyplatać, wywikłać, uwolnić, se ex laqueis; caput laqueis mortis; se ab omni occupatione; hinc tamen se expedit; clausus locorum angustiis noctu se expedit; L. Julium Calidum expedit (uwolnił od wygnania); nodum; rem (zaradzić, załatwić); iter fugae (ułatwić). Nicosob. expedit aliquid lub samo expedit, wypada, jest rzecz pożyteczna, przynależy, non idem ipsis expedire et multitudinibus expedit omnibus, ut; omnibus bonis expedit, salvam esse rem-

publicam; przygotować, przyspobić, virgas; dobyć. Cererem canistris; zaspokoić, zapłacić, nomina; ułatwić, aditum; przysposobić, rem frumentariam; otworzyć, sibi locum; ratować, ocalić życie, salutem; naprawić, przygotować, arma; naves; classem; vineas; remigem militemque; vicarium; do skutku przyprowadzić, res; exitum orationis; prope jam expedita Caesaris victoria; opisać, opowiedzieć, expeditam dictis; altius expeditam famam; expedi, quid fecerim, poet.

Expedite, przyst. łatwo, bez trudności, prędko.

Expeditio, ōnis, ż. wyprawa wojenna, przysposobienie do wojny, in expeditionem milites educere, mittere.

Expeditus, a, um, wolny, swobodny, bez przeszkód, bez trudności, locus, iter, ad suos receptus; motus, manus, res frumentaria; pecunia (pieniądze, których łatwo można dostać); nomen (dług pewny); także: fides; lekki, lekko ubrany, o żołnierzach: bez bagażów lekko uzbrojony, gotowy do boju, legiones; pedites equitesque expeditiores ad iter; o okrętach: gotowy do wyjścia pod żagle; rączy, prędki, skory, expedito nobis homine opus est; exp. ad caedem; ad dicendum; animus ad nutum; i t. d. in expedito esse, być na doreczu.

Expello, pūli, pulsum, 3. wypędzić, odpędzić, wypchnąć, naves ab litore in altum; ratis expellitur; navigia in ripam expulsa (wepędzone); sagittam arcu (strzelac); o osobach: wypędzić, wygnać, aliquem domo, civitate; ex republica; stąd: expulsī, wygnancy; — przenoś oddalić, morbum

bilemque; odjąć, somnos; usuaque dubitationem rei; wybić co z pamięci, memoriam rei; pozbawić, spem; aliquem aliqua re, vitā, potestate

Expendo, pendi, pensum, 3. ważyć, odważać, a stąd a) ponieważ starożytni złoto, srebro. i t. p. jako pieniądze pod wagą dawali. wypłacać, wydawać, numos; auri pondo centum; alicui rei (wypłacać za co); eum expensum sumptui ferre solitum (przeznaczać zwykły fundusz na wydatki domowe); numos certis nominibus (umieścić dobrze pieniądze); ferre alicui expensas pecunias (wylizyc pieniądze, pożyczyc); poenas alicui (ponieść karę, być ukaranym); b) — przenoś. rozważać, brać pod rozwagę, omnia; voluptates; argumenta; meritis expendite causam (oceniajcie podług zasług).

Expergefacto, feci, factum, 3. obudzić, ocucić; — przenoś. pobudzić, poruszyć, przerazić, Italianum tumultus expergefecit terrore subito.

Expertisor, perrectus, 3. obudzić się, ocknąć się; — przenoś. ożyć się, wyjść z odrętwienia albo nieczynności.

Experiens, tis, czynny, prz. doświadczony, vir acer et experiens; 2) doświadczony, laborum, poet.

Experientia, ae, ż. próba, doświadczenie.

Experimentum, i, n. próba, doświadczenie, dowód na doświadczeniu oparty; edere experimenta virtutis, dać dowody cnoty.

Experior, pertus, 4. doświadczać, dochodzić, próbować, na próbę wystawiać, vim veneni in servo, amicos; amoram, taciturnitatem alicujus; in hoc natura, quid efficere possit, videtur experta: mie-

rzyć się z kim, pójść z kim w zapasy, ut interire, quam Romanos non experiri, mallet; si iterum experiri velint; prawować się, sądownie przeciw komu wystąpić, cum aliquo, de tantis injuriis; gravi iudicio; robić w czém próbę; zrobić z czego użytek, omnia; omnia de pace; rei eventum; ultima; auxilium extremum; libertatem: imp-rium; primum experiri voluit, ut; jus experiri lub samo exp., prawa swego sądownie dochodzić; "omnia legibus; iudicium populi Romani (oddać pod rozstrzygnięcie ludu Rzymskiego); 2) doświadczyć, doznać, przekonać się, aliquid; aliquid fortem inimicum; z 4 przyp. i tryb. bez. lub ze zdaniem wzgl.; poznać, wnioskować, de me experiri; experiendo cognoscere aliquid.

Expers, tis, nie mający w czém żadnego udziału, nie obznajmiony z czém, nie mający czego, pozabawiony, ogołocony; humanitatis, eruditionis, literarum; rzadko z 6 przyp. fama atque fortunis.

Expertus, a, um, ten który doświadczył, laborum, servitudinis, bier doświadczony, virtus.

Expēto, petivi, petitum, 3. chcieć co osiągnąć, a mianowicie: a) żyć sobie, pragnąć, scire aliquid; mortem, divitias; b) domagać się, upominać się, żądać, auxilium ab aliquo; poenas ab aliquo (żądać ukarania); poenas alicujus rei (pociągnąć do kary za co); podobnie: supplicium; - przenoś. tempora mea expetunt medicos; mare medium terrae lacum expetens (wciśkające się)

Expīatio, ōis, ż. oczyszczenie religijne, odpokutowanie; diis violatis expiati debetur.

Expīatio, ōis, ż. zdzierstwo, zrabowanie.

Expīlātor, ōris, m. zdzierca, łupieżca.

Expīlo, 1. zrabować, złupić, własn. i przenoś.

Expīngo, pinxi, pictum, 3. wymalować; - przenoś. opisać co żywo, motus hominum.

Expīo, 1. a) oczyścić, pod względem religijnym, ōd skazy występkę, forum a sceleris vestigiis; arma nondum expiatis uncta cruoribus; b) gniew bogów łagodzić, odwrócić zesłane od nich złowrogie znaki, prodigium; vocem nocturnam; c) ze zbrodni się oczyścić, odpokutować, scelus supplicio; - przenoś. naprawić, nagrodzić, incommo- dum virtute; cladem victoriis; dolorem (uspokoić, ukoić).

Expīscor, 1. wylawiać ryby; - przenoś. dowiadywać się pilnie, dochodzić, badać.

Expīnāte, przyst. jasno, wyraźnie, wyrozumiale.

Expīnātio, ōnis, ż. wykład, wyjaśnienie, tłumaczenie.

Expīnātus, a, um, jasny, wyraźny.

Expīno, 1. równać co czynić, wyrównywać b) rozszerzać, rozprzestrzeniać, - przenoś. wykladać, wyjaśniać, tłumaczyć

Expīo, plēvi, plētum, 2. napelnić, wypełniać, fossam aggere; paludem rebus atque aggeri; cavernas; także bovem frondibus (nasyścić, nakarmić), se sanguine alicujus Stąd w szczególności: a) w znaczu. wojen: miejce jakie zupełnie obsadzić, locum; omnem munitionem vigiliis stationibusque; 2) dopełnić co do liczby, uzupełnić, numerum, legiones, numero cohortes; quod deperierat expletur; centurias, tribus (otrzy-

mać tyle głosów na zgromadzeniu ludu, ile potrzeba, aby być wybranym na urząd; *b*) wynosić, czynić, acies ducenta milia expleverat; aurum quod summam talenti expleret; także: justam muri altitudinem (doprowadzić do należytej wysokości); *c*) poet. przebieść, przelecić, quinque orbes cursu; — przenos. *a*) o mowie: sententias mollioribus numeris (napelnąć, w sposób harmonijny wyrazić); *b*) wypełnić, wykonać, uczynić zadosyć, officium; munus susceptum; omnem expectationem desiderii nostri; oraculi sortem; stąd: do skutku przyprowadzić, damnationem; supplicium; vitam beatam cumulate (zupełnie uszczęśliwić) *c*) zaspokoić, nasycić, sitim, iram, odium; avaritiam pecunia; severitatem suam aliena invidia; animum (chętkę zaspokoić); poet. z przyp. 2. animum explesse juvabit ultricis flammae (zaspokoić zemstą). Virg. Aen. II 586.

Explétio, ónis, ż. napelnienie, nasycenie. [nały

Expletus, a, um, zupełny, doskonały. **Explicáte, przysl.** jasno, wyraźnie, dicere.

Explicáto, ónis, ż. rozwijanie, rozciąganie, rozpościeranie, rudentis; — przenos. *a*) zapłacenie; *b*) wykład, tłumaczenie, objaśnienie, nomenclum, fabularum.

Explicáto, ónis, m. wykładacz, tłumacz.

Explicátrix, icis, ż. wyjaśnicielka.

Explicátus, a, um, urządzony, uporządkowany, provincia: causa: 2) wyjaśniony, jasny, wyraźny, pewny.

Explicátus, us, m. wykład, wyjaśnienie.

Explicítus, a, um, jasny, łatwy,

consilium explicitus, zamiar podobniejszy do wykonania.

Explico, avi, atum, lub ui, itum, 1. rozwijać, roztoczyć, vestem, volumen; i t. p. rozmarszczyć, wypogodzić, frontem; 2) w znac. wojen. rozszerzyć, rozprzestrzenić, dać się rozwinąć, copias, ordines, agmen; naves; equites se explicare coeperunt; ut multitudo navium explicari non potuerit. 3) — przenos. *a*) ustnie lub na piśmie co rozwijać, wyjaśniać, verbum; philosophiam; causas rerum; rationem alicujus rei; consilia; sententiam suam; opowiadać, wykladać, opisywać, vitam alterius totam; res (dzieła, czyny); Romanorum imperatores; także: tłumaczyć, summorum oratorum Graecae orationes; *b*) przez badanie, rozmyślanie, śledzenie starać się rzecz wyjaśnić w przedmiocie zawikłanym, trudnym do rozstrzygnięcia, illos Verutios; wymyślić, wynaleźć, ut explicarem, quid esset optimum factu; *c*) sprawę załatwić; nomen (dług zapłacić); w ogóle: w rzeczy jakiej przeszkody, trudności usunąć, negotia, rem frumentariam; sumptus rei militaris; do skutku przyprowadzić, wykonać, mandata, praecocepta, consilia, res; ułatwić, per artus fratris explicuit fugam; de hortis explicata (przywieź do skutku); z niebezpiecznego, przykrego położenia wyprowadzić, wyratować, republicam; ut legatos fuga explicuerit.

Explódo, plosi, plosum, 3. wypchnąć, wyrzucić, wygwizdać, wysmiać, zganić.

Explóráté, przysl. pewnie, niewątpliwie, exploratus promittere.

Explorátio, ónis, ż. badanie, śledzenie, rozważanie

Explorator, óris, m. posłany na zwiady, szpieg.

Exploratus, a, um, pewny, niewątpliwy, niezawodny, pro explorato habere, mieć za rzecz pewną; exploratum mihi est, wieść z pewnością.

Exploro, 1. wybierać, upatrywać, regionem; locum castris idoneum; zbadać, wywiedzieć się, zasięgać wiadomości, locum, hostium iter, rem, consilium hostium; regis animum; de voluntate alicujus; Pharmabazum misit exploratum, dla dowiedzenia się; explorato, po osiągnięciu wiadomości; ze zdaniem zależ. pytającą, explorato utrum; myśleć o środkach i drodze do czego, fugam domini; lupus insidias explorat ovilia circum (szuka miejsca, któreby się mógł do owczarni dostać); probować, przekonywać się, portas (czy są dobrze obwarowane); delata.

Explorsio, ónis, ż. odrzucenie, wygwizdanie.

Expolio, 4. wygładzić; — przenoś. wykształcić, wyćwiczyć, wydoskonalic, aliquem doctrinis.

Expolitio, ónis, ż. wygładzenie, ozdobienie, urbana (upiększenie domu w mieście); — przenoś. przyozdobienie; wykształcenie, oratio expolitione distincta.

Expolitus, a, um, wygładzony; — przenoś. wykształcony, wydoskonalony, doctrina graeca

Expōno, posui, positum, 3. wystawiać, pokazywać, vasa Samia; wyrzucać, pueros in proxima aluvie; wysadzać kogo, wykladać co na ląd, milites ex navibus; aliquem in litore; socios de puppibus altis; Lemnos non haberet expositum; aliquem in terra lub in terram; copias opportunis locis; ibi Themistoclem exponit, copias; os Or-

phelarenis, na ląd wyrzucić, poet.; — przenoś. wystawiać na niebezpieczeństwo, narażać na co, aliquem ad ictus; domus exposita cupiditati et voluptatibus; ad convicia; 2) ustawić, postawić, ibi in omnibus collibus expositas hostium copias armatas conspexit; Sunium expositum (wystający, sterzcący); — przenoś. przedstawiać, stawiać przed oczy, praemia alicui, vitam suam ad imitandum; factum (do naśladowania, na wzór); 3) wykladać; — przenoś. opisywać, opowiadać, kręślić, in majorum virtutibus exponendis; antiquitatem totam in eo volumine; mores Graecorum; rem pluribus verbis; conditiones pacis; de vita imperatorum; vitam alicujus; alicujus beneficia; in iisdem (libris) exposuit ita, ut; versibus exposuit ita, ut także z 4 przyp. i tr. bez.

Exporrigo, rexī, rectum, 3. rozciągać, przedłużać, equites in longitudinem; munitiones prope eorum aciem.

Exportatio, ónis, ż. wynoszenie, wywóz.

Exporto, 1. wynosić co skąd, wyprowadzać, wywozić, sua omnia; signa ex fanis; corpora luce carentum tectis; funus ejus per vespillones exportatum; res quae exportantur; aurum ex Italia Hierosolyms; b) oddać, wygnać, wywolać, in ultimis terras.

Exposco, poposci, 3. prosić barczo, usilnie, dopraszac się, victoriam a diis; misericordiam; quod deos exposcosi; pacem deum; precibus exposcentes plebem, darent; 2) domagać się wydania, ad poenam; sui exposcendi gratia; quum exposceretur publice.

Expositio, ónis, ż. wyrzucenie, podrzucenie, infantis; 2) wykład,

- przedstawienie, wykaz, sententiae suae; rerum gestarum.
- Expostulatio**, *ōnis*, *ż.* usilne domaganie się; 2) zaskarżenie, skarga.
- Expostūlo**, 1. domagać się bardzo, nalegać, aliquid ab aliquo; 2) uśkarżać się, żalić się na kogo, klócić się o kogo lub o co, cum aliquo de aliqua re; cum aliquo aliquid lub aliquem; z 4 przyp. i tryb. bez., se esse relictum.
- Expresse**, *przysl.* wyraźnie, dobitnie, trafnie.
- Expressio**, *ōnis*, *ż.* wyciskanie, wyrażenie.
- Expressus**, *a, um*, dobitny, wyraźny, widoczny.
- Exprimo**, *pressi, pressum*, 3. wytlaczać, wyciskać, succum ex sesama; wymawiać wyraźnie, literas; — przenoś. siłą wymóżyć co na kim, wymusić, pecuniam ab aliquo; alicui confessionem; z ut i tr. łącz. *expressi*, ut negarent; 2) wyrazić, wyrobić, simulacra ex auro; vultus per aenea signa, figuras; — przenoś. wyrazić słowami, a mianowicie: a) opisywać, wykladać, wystawiać, imaginem consuetudinis et vitae alicujus; dicendo sensa; oratione mores; bellum; b) tłumaczyć, przekładać, aliquid latine; verbum e verbo, ad verbum de Graecis; c) naśladować, oratorem imitando; vitam et consuetudinem alicujus; 3) podnieść, wynieść do góry, aquam machinationibus; agger exprimit turres (podnosi).
- Exprobratio**, *ōnis*, *ż.* wyrzut, wyrzucanie komu czego, alicui alicujus rei.
- Exprobro**, 1. wyrzucać co komu, wymawiać, wyrzuty robić, alicui aliquid; alicui de aliqua re; z 4 przyp. i tryb. bez.
- Exprōmo**, *prompsi, promptum*, 3
- wydobywać, moestas voces; — przenoś. pokazywać, objawiać, vim eloquentiae; odium, crudelitatem; industriam et laborem; wyrażać słowami, opowiadać, wykladać, causas ordinem belli; leges de religione; expromere, quid dici possit.
- Expugnabilis**, *e*, który może być zdobyty.
- Expugnatio**, *ōnis*, *ż.* zdobycie, oppidi, urbis, castrorum.
- Expugnax**, *ācis*, zniewalający, silnie działający.
- Expugno**, 1. pokonać, zwalczyć, per vim lub vi; obsidione; w ogóle: zdobyć, zająć, oppidum, urbes, naves; — przenoś. a) pokonać, zniewolić, nakładać, przewyciężyć, animum, pertinaciam; fames obsessos expugnaverat; coepta (do skutku przyprowadzić); przemódz, wydrzeć, zgwałcić, pudicitiam; decus muliebre; regnum; b) wymóżyć, legationem; summa vi expugnatum esse, ut tribuni crearentur; aegre expugnavit, ut-.
- Expulsio**, *ōnis*, *ż.* wypędzenie, wygnanie.
- Expulsor**, *ōris*, *m.* wyganiacz.
- Expultrix**, *iois*, *ż.* ta, która wygania.
- Expungo**, *punxi, punctum*, 3. wymazać, wykreślić, nomen.
- Expurgo**, 1. oczyszczać, se expur. niewinnić się; sermonem, poprawiać.
- Expūto**, 1. myśleć, rozważać, zgłębiać.
- Exquiliae**, *ārum*, *ż.* pagórek w Rzymie, gdzie były groby niewolników i złoczyńców; stąd: Exquilarius, *a, um*, Eskwiliarski; Exquilinus, *a, um*, Eskwiliński; Exquilius, *a, um*, Eskwilijski, tyzczący się pagórka Eskwilijskiego.
- Exquiro**, *quisivi, quisitum*, 3.

- wyszukiwać, wybierać, dobierać, honores alicui; verba ad sonum; 2) badać, śledzić, pytać, dowiadywać się; aliquid ab lub ex aliquo; aliquid per aliquem; sententias; causas; veritatem; roztrząsać, facta alicujus ad aliquid; 3) żądać, wymagać, haec non nimis exquiro a Graccis.
- Exquisita**, orum, *n.* badania.
- Exquisite**, przysł. dokładnie, gruntownie, wytwornie.
- Exquisitus**, a, um, wyborny, wyśmienity, wytworny, także: szukany, badany.
- Exsacrifico**, are, ofiarować.
- Exsaevio**, ire, przestać się srożyć.
- Exsanguis**, e, krwi pozbawiony, martwy, z sił obrażony, errant exsanguis et sine corpore umbrae; zbladły ze strachu, metu exs.; diffugimus visu exsanguis; — przenoś. oschły, nieożywiony, orationis genus; *δ*) sprawujący bladeść, cuminum.
- Exsarcio**, sarsi, sartum, 4. naprawiać, nagradzać szkodę, aliquid aliis rebus.
- Exsatio**, i, nasycać, vino ciboque; przenoś. zaspokoić, ne morte quidem alicujus exsatiari.
- Exsaturabilis**, e, nasycony.
- Exsaturo**, nasycać, właś. i przenoś. animum.
- Exscensio**, onis, *ż.* wysiadanie z okrętu, wylądowanie.
- Exscindo**, scidi, scissum, 3. wyciąć, zniszczyć, zburzyć.
- Exscribo**, scripsi, scriptum, 3. wypisywać, przepisywać.
- Exsculpo**, sculpsi, sculptum, 3. wyskrobać, versus; *δ*) wyrycić, wyrznąć, wyrobić dłotem, aliquid e quercu; signum ex lapide.
- Exsēco**, scui, sectum, 1. wycinać, wyrzynać, wyciępiac, trzebić, właś. i przenoś. linguam; partes vitiosas reipublicae.
- Exsecrabilis**, e, obrzydzenia godny, bezecny, obmierzły, odium, superbia; *δ*) carmen, formula przeklinania.
- Exsecratio**, onis, *ż.* przysięga z zaklęciem, zlorzeczenie, przekleństwo.
- Exsecratus**, a, um, przeklęty, obrzydły.
- Exsecror**, 1. przeklinać, zlorzeczyć, aliquem lub aliquid; lub samoex. miotać zlorzeczenia, in aliquem; z nast. ut. i tr. łącz.; także: zaklinać się, z zaklęciem przysięgać; exsecrandus, obydny, obrzydzenia godny, obmierzły, bellum.
- Exsectio**, onis, *ż.* wyróżnienie, wycinanie
- Exsecutio**, onis, *ż.* wykonanie, wypełnienie, negotii.
- Exsecutor**, oris, *m.* wykonawca, propositorum.
- Exsequiae**, arum *ż.* pogrzeb, obchód pogrzebowy, spoliatus exsequis; exsequias celebrare,olvere.
- Exsequialis**, e, pogrzebowy, do pogrzebu należący, carmen.
- Exsequor**, quitus lub cutus, 3. ścigać, przesładować, aliquem ferro et igni; dochodzić prawni, utrzymywać, jus; popierać, animis jus suum; mścić się, karać, karcieć, rem tam atrocem; *δ*) wykonywać, uskuteczniać, wypełniać, mandata, imperia, jussa, munia, consilia scelus; także hier. exsecuto imperio; poddać się, znieść, fatum alicujus; c) opowiadać, opisywać, verbis; aliquid pluribus, obszernie roz-odzić się; *d*) przez pytania, badania, rozmyślanie dochodzić czego, wykryć co, w po-azczeniu z gerund quaerendo, im-

- quiendo, sciscitando, cogitando; 2) ciągnąć rzecz dalej, prowadzić dalej, incepta; aliquid usque ad extremum.
- Exséro**, serui, sertum, 3. dobywać, wystawiać, pokazać, linguam; caput ponto; odkryć, obnażyć, brachia, humeros; poet. Amazon unum exserta latus; — przenoś. pokazać, wyjawić, narratio exserit.
- Exserto**, are, dobywać.
- Exsibilo**, 1. wygwizdać.
- Exsiccatus**, a, um, wysuszony, uschły; — przenoś. oschły, bez ozdób, orationis genus.
- Exsicco**, 1. suszyć, wysuszyć; — przenoś. wypić, vina culullis
- Exsigno**, 1. zapisywać, opisywać.
- Exsilio**, silui, (sili), sultum, 4. wyskoczyć skąd dokąd, in sicum; oculi exsiluere; 2) podskoczyć, porwać się, ex lub de sella, stratis, gaudio exs.
- Exsilium**, ii, n. wygnanie, wywołanie z kraju, in exsilium pellere, expellere, agere; miejsce pobytu za granicami kraju i sam pobyt, diversa exsilia et diversas quaerere terras.
- Exsisto**, stiti, 3. pokazywać się, wychodzić, e latebris; spelunca; w znac. wojen: wystąpić, e loco subito; — przenoś. powstawać, stać się, ex amicis inimici existunt: hujus ex sermone existunt doctissimi viri; existit aetnas; ex quo existit, ut- (wynika); 2) wychodzić na górę, e terra; ab inferis; inter aures unum cornu existit; magna flamma existit; fluctus existunt; fons existit; — przenoś. wznosić się, wszczynać się, wychodzić na jaw, pokazać się, existit motus, periculum, bellum, terror i t. p.; existit controversia inter eos, tak-
że: magnus hic vir existit, victor existit; quae in principum vita egregia exstiterunt.
- Exsolvo**, solvi, solutum, 3. rozwiązać, rozpetać, rozplatać, restem; rozpuścić, roztopić, glaciem; oddalić, famem; 2) uwolnić, własn. i przenoś. se corpore (umrzeć), se occupationibus; wypłacić, zaspokoić, uiścić długi, nomina; wypełnić, dopełnić, wywiązać się z przyrzeczenia, exsolvit, quod promiserat.
- Exsomnia**, e, bezsenny.
- Exsorbeo**, sorbui, 2) wyciągnąć, wysać, sanguinem; — przenoś. pokonać, wytrzymać, znieść, difficultatem; pochłonać, zagarnąć, zabrać, praedas; wycieńczyć, viros.
- Exsors**, sortis, nie podpadający losowaniu, equus exs., koń wybrany, nie ciągniony losem, wyborny, poet.; 2) który nie losował, nie przez losowanie otrzymał, exsortem ducere honores; 3) nie mający w czem udziału, culpa; exsors ipsa secandi
- Exspatior**, 1. wybaczać i drogi, equi exspatiantur (rozbiegają się); rozszerzać się, flumina exspatiata ruunt, poet
- Exspectatio**, ónis, ż. oczekiwanie, pożądanie, pragnienie, wyglądanie czego, ciekawość, z przyp. 2 tego, który oczekuje, omnium; tudzież osoby albo rzeczy, na którą się oczekuje, tanta fuit expectatio (ciekawość) risendi Alcibiadis; także: movere alicui expectationem de aliqua re; praeter lub contra expectationem, niespodzianie, wbrew oczekiwaniu.
- Exspectatus**, a, um, oczekiwany, pożądany, upragniony, quibus ab oris expectate venis.
- Exspecto**, 1. czekać, oczekiwać, aliquem lub aliquid, expectabas.

quid consilii caperent; z nastę-
dum. donec, si (czy), nt i tr.
łącz.; poet. me tranquilla senectus
exspectat (nadchodzi, zbliża się);
2) ciekawym być, spodziewać się;
obawiać się, lękać się; rem avi-
disimo; cum magna spe; mortem;
majorem motum Galliae; — prze-
noś. potrzebować, oleae falcem
exspectant.

Exspergo, *spersi, spersum, 3.*
skropić.

Exspes, bez nadziei, pozbawiony
nadziei.

Exspiratio, ónis, ń. wyziew

Exspiro, 1. wyziewać, flammam
pectore; auras lub animam, lub
samo exp. wyzionać duszę, um-
rzeć, 2) powstawać, wszczynać
się (o wiatrach), vis ventorum ex-
spirare cupiens.

Exsplendescio, splendui, 3. zaja-
śniać, zabłysnąć; — przenoś. świe-
tnie się wydawać, celować, prze-
wyższać, clarius exsplendescibat.

Exspolio, 1. złupić, ogolocić, po-
zbawić czego, aliquem aliqua re;
fana atque domos; sese, przy-
wieść siebie do ubóstwa; — prze-
noś. pozbawić, honorem et digni-
tatem alicujus; aliquem auxilio
suo.

Exsterno, 1. przestraszyć bardzo,
exsternata fugam tentabat; exster-
nati equi.

Exstimulo, 1. pobudzać, podusz-
czać, virum dictis.

Exstinctio, ónis, ń. zgaszenie,
zniszczenie, zgon.

Exstinctor, óris, m. ten, który
gasi, incendii; — przenoś. niszc-
czyciel, regiae domus, który co
przytłumia, koniec czemu kładzie,
conjuratiois, belli.

Exstinguo, stinxi, stinctum, 3. zga-
sić, wygasić, ignem, incendium,
lacem, faces, cinerem i t. p. na

str. biern. gasnąc, ignis extin-
guitur; — przenoś. ugasić, sitim;
zabić, pozbawić życia, juvenem;
na str. biern. być zabitym, umrzeć,
extinctus amabitur idem; przy-
tłumić, furorem alicujus, puścić
w zapomnienie, sermo oblitone
posteritatis exstinguitur; w ogóle
zniszczyć, przyprowadzić do upad-
ku, extincto senatu; gloriam ref
militaris; ń) wysuszyć, aquam ri-
vis, succum.

Exstirpo, 1. wykorzeń; własc.
i przenoś. vitia.

Exsto, áre, wystawać, występować,
sterczyć, z prz. 6 i przym. ex lub
de lub samym przyp. 6; stąd: a) być
widocznym, pokazywać się, wpa-
dać w oczy, exstant vestigia; ń)
być, trwać, zostawać, exstant e-
pistolae.

Exstructio, ónis, ń. budowanie.

Exstruo, struxi, structum, 3.
wznosić, stawiać, budować, re-
gum, aggerem, tumulos, turres i t. p.
quum satis altitudo muri exstru-
cta videretur (gdy zdawało się, że
mur do znacznej wysokości jest
wzniesiony); nagromadzić, nazbier-
ać, divitias; zaopatrzyć, focum
lignis, mensam epulis; — prze-
noś. dojść do czego, nahyć co,
altitudinem excellentiamque vir-
tutum.

Exsúdo, 1. wypocić się, wydawac
wilgoć, exsudat inutilis humor. —
przenoś. z 4 przyp. nad czém się
pocić, mozolić się, pracować
z ciężkim trudem, quum Pedius
causas exsudat.

Exsul, súlis, m. i ń. wygnaniec
i kobieta wygnana z kraju, z prz. 2;
— przenoś. exsul mentis, pozbaw-
iony rozumu.

Exsulo, 1. być wygnanym, wy-
wołanym z kraju, in Volacos ex-
sulatum abiit.

Exsultabundus, a, um, wyskakujący z radości, uniesiony radością.

Exsultatio, ōnis, ż. wyskakiwanie; — przenos. cieszenie się, unoszenie się radością.

Exsultim, przysł. wyskakując.

Exsulto, 1. wyskakiwać, podskakiwać, brykać, equus, boves in herba; o wodzie: poet. burzyć się, wrzecz, balwanić się, vada, latices aestu; — przenos. unosić się, laetitia, gaudium; o mowie i mówcy: unosić się, bujać myślami, popisywać się, oratio exsultat in laude virtutum; verborum audacia.

Exsuperabilis, e, dający się przewyciężyć.

Exsuperantia, ae, ż. znamienitość, wydatność.

Exsuperatio, ōnis, ż. przesada.

Exsuperō, 1. wznosić się, wzmacniać się, górować, flammac; — przenos. celować, virtute, nobilitate; 2) z 4 przyp. przebyć, jugum; wystawać nad czem, jubae sanguineae exsuperant undas; — przenos. przewyższać, aliquem superbia, laudes alicujus (okazywać się wyższym nad pochwały); przemódz, pokonać, consilium caecum.

Exsurdo, 1. ogłuszyć, — przenos. palatum, przytępić smak

Exsurgo, surrexi, surrectum, 3. wstać, powstać, podnieść się, a genibus; — przenos. wznosić się, powiększać się, wzrastać, Roma aedificiis; wzmacniać się, dolor; pokrzepiać się, nabierać mocy, respublica.

Exsuscitatio, ōnis, ż. wzbudzenie uwagi.

Exsuscito, 1. obudzić, ocucić z uśpienia; wznieść, flammam aura; magnum incendium; — przenos. ożywić, pobudzić, zachęcić, animos

Exta, orum, n. wnętrzości zwierząt, z których starożytni przepowiadali przyszłość.

Extabesco, tabui, 3. schnąć na ciele, nędzić, niszczyć; — przenos. upadać, opiniones vetustate.

Extemplo, przysł. natychmiast, wnet, zaraz.

Extendo, tendi, tensum i tentum, 3. rozciągać, rozpościerać, digitos; — przenos. obalić kogo, aliquem arena; na str. biern. rzucić się na ziemię; w znac. wojen. rozciągnąć, rozwinąć, aciem latus; powiększać, agros, podwyższać, pretium; przeciągać, przewlekać, pugnam ad noctem; — przenos. a) rozszerzać, famam factis; nomen in ultimas oras, sławę swego imienia rozciągnąć jak najdalej; b) sięgać nadzieją, spem; c) silić się, robić wysilenia, se supra vires; se magnis itineribus, lub itinera ext. (śpiesznym zdążać puchodem); avidos cursus, poet.

Extensus, a, um, lub extensus, rozciągly, obszerne, rozwlekly.

Extenuatio, ōnis, ż. zmniejszenie, przedstawienie rzeczy w mowie w sposób zmniejszający.

Extenuatus, a, um, rozzedzony, aef; — przenos. mały, słaby, vires.

Extenuo, 1. rozcięczać, zmniejszać; w znac. wojen. zwięzać, ścięśniać, angustiae extenuabant agmen; — przenos. zmniejszać, spem, errorem, molestiam; poniżać w mowie, munus.

Exter, lub exterus, a, um, zewnętrzny, obcy; stop. wyż. exterior, ius, comes exterior, idący z lewej strony; stop. najw. extremus, i rzadko extimus, a, um, ostatni, ostateczny, in extremo libro, na końcu książki; extremo bello, w końcu wojny; *reclow.* extremum, i, n. koniec, mundi,

aeclatī, vitae; czasem samo extremeum bez przyp. 2, ad extremeum, na końcu, także w licz. mn. extrema imperii, granice państwa; w znaczeniu *przysł.* extremum lub extremo, wreszcie, nakoniec; — przenoś. a) najgorszy, najniebezpieczniejszy, największy, tempora, res, casus, spes, fames i t. p., ad extrema pervenire; b) najniższy, najmniejszy, sors, ingenium.

Extērebō, 1. wywiercić, wyświdrować.

Extergeo, tērsi, tērsūm, 2. wycierać, uciierać.

Exterior, patrz *exter*; *exterior*, patrz *extra*.

Externus, a, um, zewnętrzny, obcy, zagraniczny, *rzeczow.* cudzoziemiec, arcebat suis externos finibus omnes; externa, orum, n. przedmioty podpadające pod oczy.

Extēro, trivi, tritum, 3. wycierać, ścierać, rozcierać, wykruszyć, grana, cibum; rozłuc, frontem calcibus.

Exterreo, terrui, territum, 2. przestraszyć, zastraszyć, species improvisa exterrēt; exterrita monstis; poet. timuit exterrita penis, zadrżała ze strachu.

Exterus, patrz *exter*.

Extimesco, timui, 3. lękać się bardzo, być w wielkim strachu, aliquid; de aliqua re, illud unum extimescebam, ne quid turpiter facerem.

Extimus, a, um, patrz *exter*.

Extispex, isis, m. wróżący z wnętrzości zwierząt ofiarnych (*exta*).

Extollo, 3. podnosić, wznosić, pugionem alte; aliquid in sublime; oculos ad sidera; — przenoś. pyścić się, nadymać się, animos; dodawać komu serca, odwagi, alicui animos; chwalić, wysławiać, wypisać pod niebiosa, aliquid in

coelum laudibus nb aliquid ad coelum, alicujus meritum verbis; aliquid in majus, fortunam vestram extollitis; wynosić kogo na godność, aliquid.

Extorqueo, torsi, tortum, 2. wydrżać, wytrącić, arma, sicam, hastam, ferrum ex lub do manibus; — przenoś. siłą co wydobyć, wymódz, wycisnąć, cognitionem ex animis, veritatem; ze spoj. uż i tr. łącz.; wyprowadzić kogo z błędu, alicui errorem; 2) męczyć kogo, servilem in modum extorti.

Extorris, e, wygnany, wywołany z kraju; wygnaniec, ab solo patrio in hostium urbem; agro Romano; hinc extorres profugerint.

Extrā, *przysł.* z wierzchu, zewnątrz, stop. wyż. *exterior*, nil *extra* est in nuce duri; *extra* quam si, wyjąwszy jeżeli-. 2) *przym.* zewnątrz, za, po za, za obrębem, *extra urbem*, provinciam; wyłączając, oprócz, *extra duces*; *extra istam conjugationem*; *wbrew*, pomimo, *extra ordinem*, *wbrew przyjętemu*, *zwyczajnemu porządkowi*; *extra consuetudinem*; *bez*, *extra jocum*, *extra culpam*.

Extrāho, traxi, tractum, 3. wyciągać co skąd, wyprowadzić, wywlekać, si ferrum extraxisset; aliquid domo; copias ex hibernaculis; telum de vulnere; aliquid vi in publicum; hostes in aciem; suos omnes incolumes; — przenoś. wyprowadzić, uwolnić, urbem ex periculis; religionem ex animis, wybić komu z głowy skrupuł; wydać co na jaw, scelera in lucem; wynieść kogo, wywyższyć, aliquid ad honorem; 2) odkładać co, odwlekać, aliquid; aliquid in tertium annum; aliquid usque ad noctem, in lucem, in multum diei

- rem in adventum consulis; uow-
dzić kogo czém, aliquem ext.;
przepędzić czas na czém, diem
dicendi mora; triduum disputatio-
nibus; tempus noctis simulatione
deditionis; aestatem i t. p.
- Extraneus**, a, um, zewnętrzny,
powierzchnowy, ornamenta; obcy,
cudny, cognomen.
- Extraordinarius**, a, um, nadzwyc-
zajny, niepospolity, niezgodny ze
zwyczajnym porządkiem i biegiem
rzeczy, imperium, honor.
- Extrarius**, a, um, zewnętrzny,
przychodni, obcy.
- Extremitas**, *átis*, *é*. ostateczność,
kóńiec, granica, obwód.
- Extremus**, a, um, patrz extor.
- Extrico**, 1. wywikłać, rozplątać,
cervam plagis; — przenoś. zdo-
być się na co, dostać skąd, num-
mos; extricas nihil, nic nie do-
każesz.
- Extrinsécus**, *przysł.* z wierzchu,
zewnątrz, ze strony zewnętrznej,
imagines extrinsecus irrumpunt in
animos; oprócz tego, infinitam ex-
trinsecus Persarum nobilitatem
cepit.
- Extrúdo**, trasi, trusum, 3. wyp-
chnąć, wygnąć, wyrzucić kogo
lub co skąd, aliquem domo; 2)
wypędzić, wypchnąć dokąd, ali-
quem in viam; in Macedonia;
odeprzeć, utrzymać, mare aggere;
pozbyć się, zbyć, sprzedać, merces.
- Extundo**, tūdi, tusum, 3. wybi-
jać, wyrzynać, robić plaskorzeźbę,
ancilia; wyrobić, wymyślić, quis
nobis extudit hanc artem?; —
przenoś. rozpedzić, labor extudit
fastidia.
- Exturbo**, 1. wypychać, wyganiać,
wyrzucić, plebem ex agris; co-
pias campo: aliquem civitate, pro-
vincia: wyzuć z posiadłości, ali-
quem e possessionibus; aliquem
- fortunis omnia; — przenoś. na-
bawić niepokojem, mentem alio-
jus; zniszczyć, spem pacis.
- Exuberō**, 1. obfitować, opływać
w co, pomis exuberat arbor, lu-
xuria foliorum exuberat umbra
- Exulcero**, 1. jątrzyć, rozrańić; —
przenoś. a) pogorzyc, zepsuć, res;
b) rozjątrzyć, rozgniewać, urazić,
exulceratus animus; gratiam exul-
cerare; ira exulcerati animi.
- Exululo**, 1. wycić; exululatus, a,
um, ten który wyl, lub dziki
krzyk wydawał
- Exundo**, 1. wylewać, występować
z brzegów, burzyć się.
- Exuo**, ui, utum, 3. wyciągać, wy-
dobywać, telum e vulnere, ensem
vagina; membra pellicibus exuerunt,
zrzućli z siebie skórę zwierzęcą,
Hor. Epod. 17, 15; se monstria,
złożyć dziką, nienaturalną postać;
hordea de palca, oczyścić z ple-
wy; — przenoś. se ex laqueis,
wydobyć się; mihi ex animo exui
non potest, esse deos, nie mogę
się wyrzec tej myśli; hominem
ex homine, wyzuć się z uczuć
ludzkości; se jugo lub jugum,
wydobyć się z pod jarzma, zrzucić
z siebie jarzmo; 2) -djąc,
zwlec, odjąć, vestem, amiculum;
alas; pharetram humero; alicui
clipeum; poet.: exiuit cornua,
pozbywa się rogów; — przenoś.
a) stracić, wyzuć się, humanita-
tem; antiquos mores; uwolnić się,
pozbyć się, oswobodzić się, ser-
vitem, feritatem i t. p. b) wyzuć,
pozbawić, ogolocić; w znac-
wojen. hostem armis, impedimen-
tis, castris.
- Exuro**, ussi, ustum, 3. wypalić,
aliis scelus exurit igne; 2) spalić,
w perzynę obrócić, classem,
navigium, oppidum i t. p.; także
o słońcu: loca solis arderibus

exusta; **exustus ager**, — przenoś. niszczyć, *vis veneni ferrum exurit*; *δ*) o pragnieniu: dokuczać, dręczyć, *sitis exurit fatigatos*.

Exustio, ónis, *ś*. wypalenie, spalanie.

Exuviae, arum, ś. suknie, odzież i to wszystko, co się zdejmuje z kogo; 2) lupy nieprzyjacielskie; **Hector exuvias indutus Achillis; nauticae**; 3) skóra ściągnięta ze zwierząt, *leonis, bovis*.

F.

Faba, ae, ś. bób, *przysłowie*: *isthaec in me cudetur faba*, to się na mnie skrupi.

Fabalis, ae, ś. bobowy, do bobu należący.

Fabaris, is, m. rzeka w krainie Sabinów.

Fabarius, a, um, bobowy.

Fabella, ae, ś. a) krótka powieść; b) bajeczka; c) mała sztuka teatralna.

Faber, bri, m. w ogóle: rzemieślnik, przydany wyraz pokazuje gatunek rzemiosła, *lignarius*, cieśla; *ferrarius*, kowal; *acerarius*, bronzownik, kotlarz i t. p.; w licz. mn. *fabri, orum, m*. rzemieślnicy przy wojsku, na których czele był *magister fabrum* (t. j. *fabrorum*); — przenoś. *faber suae fortunae*, sprawca swojego losu.

Faber, bra, brum, sztuczny, misterny.

Fabius, ii, m. nazwisko rodu Rzymskiego; stąd *przym.* *Fabius* i *Fabianus, a, um*, do Fabiusza należący; *fornix* lub *arcus*, łuk lub brama tryumfalna, którą *Q. Fabius Maximus* wystawił.

Fabratēria, ae, ś. miasto Wolsków; stąd: *Fabraterni, orum, m*. *Fabraternowie*.

Fabrefacio, feci, factum, 3. sztucznie co wyrabiać, składać.

Fabrīca, ae, ś. rzemiosło, sztuka, szczełól. budownictwo; 2) wyro-

bienie, obrobienie, wyrób; *aeris et ferri; membrorum; naturae diligentem fabricam imitata est hominum verecundia*; 3) rękodzielnia, warsztat rzemieślniczy, zakład.

Fabricatio, ónis, ś. kształtowanie, budowa, *hominis*; w odniesieniu do wymowy: sztuka.

Fabricator, óris, m. rzemieślnik, twórca, budownik, sprawca, *tanti operis; wynalazca, doli*.

Fabricosus, ii, m. nazwisko rodu Rzymskiego; stąd: *przym.* *Fabricius* i *Fabricianus, a, um*, tycczący się *Fabrycyusza*.

Fabricoo, 1. tworzyć, kształcić, *cratera*.

Fabricoor, 1. budować, wyrobić z twardego materyalu, wykucć, i t. p., *gladium, fulmen, signa*; tworzyć, *verba*.

Fabrills, e, rzemieślniczy, tycczący się rzemiosła lub sztuki, tractant fabrilia fabri, rzemieślnik oddaje się tej robocie, na której się zna **Fabula, ae, ś**. wieść, pogłoska, *fabulam fieri* lub *esse*, stać się, lub być przedmiotem mowy; — *przysłowie*: *lupus in fabula*, o wilku mowa, a wilk w sieci; 2) bajka, powieść zmyślona, *Aesopi*; 3) sztuka teatralna, tragedia, komedya, *fabulas dare, docere*.

Fabulor, 1. gadać, bredzić, pleść, *bajac*.

Fabulōsus, a, um, bajeczny, pełen bajek, carmina; Hydaspes f., rzeka w Indyach, o której wiele bajek pisano; antiquitas f.

Facesso, facessivi, facessitum, 3. sprawić co rozkazano, wykonać, wypełnić, jussa, praecepta; w znaczeniu przeciwném: nabawić kogo czem, alicui negotium (narobić kłopotu); 2) nieprzech. oddalić się, usunąć się, ex urbe finibusque; ab omni societate reipubl.

Facēte, przysl. dowcipnie, żartobliwie, dicere, irridere.

Facētia, ae, ż. i facetiae, arum, żart dowcipny, aliquem superare sale facetiisque.

Facētus, a, um, udatny, delikatny, pełen powabu; stać: facetum, i, n. przedmiot przyjemny, molle atque facetum Virgilio annuerunt gaudentes rure Camaenae; b) dowcipny, żartobliwy, wesołego usposobienia.

Facies, ēi, ż. postać czegokolwiek, powierzchowność, widok, montis; reipublicae, civitatis; b) oblicze, twarz, de facie aliquem nosse

Facile, przysl. łatwo, bez trudności, ediscere, resistere, quo facilius intelligi posset; bez wahania, chętnie, pati, carere, pewno, bez zaprzeczenia, bez wątpienia, f. princeps; f. deterrimus; Graeciae f. docussimus.

Facilis, e, łatwy, snadny, nietrudny, dogodny, sposobny, zręczny, łatwy do obrobienia, wykończenia, wykonania, uskutecznienia, zniesienia i t. p; facile ad credendum; facile dictu, intellectu: sibi esse facile z tr. bez.; quod ei fuit facillimum, ut; campus operi f.; in facili, e lub ex facili, z łatwością, łatwo; 2) skłonny, chętny, gotowy, commercio; ustępujący, przystępny, towarzy-

ski, grzeczny, uprzejmy, łaskawy populus, homo; auris, mores: f. ad concedendum; f. in hominibus admittendis; f. impetrandae veniae; f. amicitia; b) łatwo dający się poruszyć, kierować, zwrotny, obrotny, oculi; łatwo się tłumaczący, f. ad dicendum.

Facilitas, ātis, ż. przystępność, uprzejmość, grzeczność, powolność, dobroć i t. p.

Facinorōsus, a, um, występny, zbrodniczy.

Facinus, ōris, n. uczynek, czyn, praeclara rei militaris facinora; 2) gdy nie ma dodanego przymiotnika, oznacza występki, bezprawie, facinus admittere, suscipere; facinus est vincire civem Romanum.

Facio, feci, factum, 3. (w znac. bier. fio, factus sum, fieri); 1) robić, działać, sporządzać, tworzyć, librum, versus, orationem, epigramma; uskuteczyć, wykonać, facinus, caedem; o ogniu: rozniecić, ignem ex lignis; nabyć, zarobić, nagromadzić, magnam pecuniam ex metallis; praedas ab aliquo; divitias ex aliqua re; zebrać, wystawić, manum (oddział wojska); dać, tributum; fidem f.: zjednać wiarę; audientiam f., dać posłuchanie; negotium alicui f., wprawić w niebezpieczeństwo; narobić komu kłopotu; audaciam f., ośmielić; animum f., dodać serca; copiam f., dać sposobność; jacturam lub detrimentum f., ponieść stratę; stipendia f., służyć w wojsku; quid faciam? cóż pocznę?; quidnam facerent de rebus suis, coby mieli zrobić w swém położeniu; quid hoc homine lub huic homini facias, coby wypadło zrobić z tym człowiekiem?; facere z ut i tr. łącz. dokazać, fac, ut-

albo samym tr. łącz. (dla wzmożenia wyobrażenia działalności), *fac, cogites, pomyśl; z tryb. bez. przypuszczać, wystawiać sobie, fac animos non remanere; z prz. 2. a) w znaczeniu posiadania, aliquid potestatis lub ditionis suae facere, zagarnąć co pod swoją władzę; omnia arbitrii sui, wszystko zrobić zależnym od swęj wladzy lub woli; aliquem proprii iuris, zrobić kogo niezależnym, b) w znac. wartości: cenić, szacować, parvi, magni, pluris; quanti me faceres; luci facere, zyskać (porów. acquus); z podwójnym przyp. 4 kogo lub co zrobić czém, aliquem consulum, regem, heredem, testem, reum; Siciliam provinciam; także: verbis se locupletem, mówić o sobie, że się posiada bogactwa; z miesł. cz, ter.: kogo jako mówiącego, działającego wprowadzać, przedstawiać; II) nieprzech. a) działać, postępować, z przysł. recte aut perperam; amice, imperite, aegre alicui; b) w znac. relig. czynić ofiary, alicui; vitulā; c) należeć do czyjogo stronnictwa, trzymać z kim, sprzyjać komu, cum aliquo lub ab aliquo; zaś: f. adversus aliquem, działać przeciw komu; 2) o przedm. nieżyjących: a) służyć, być przydatnym, poet. nec coelum nec aquae faciunt; b) stosować się, uchodzić; ad talem formam non facit iste locus, poet.*

Factōn, forma grec. zamiast faciendum, w żarcie.

Factio, ōnis, ż. robienie, testamenti f. prawo robienia testamentu; 2) stowarzyszenie, związek prywatny lub polityczny, cum factioni suae Beccaudarum nomen imponerent; spisek, militaris; quae inter bonos amicitia est, inter malos factio.

Factiōsus, a, um, ubiegający się o zjednanie sobie wielu stronników; chciwy panowania.

Factito, 1. często czynić, quod veteres factitaverunt, zwykli byli robić; naznaczać, aliquem heredem.

Factum, i, n. czyn, dzieło, rzecz zrobiona, illustre, egregium, praeclarum.

Factus, a, um, sztucznie wyrobiony, argentum; sunt auri pondera facti; o mowie: wypracowana, oratio polita et facta; o ludziach: uczony, wykształcony, domi facti artifices.

Facultas, ātis, ż. łatwość działania. stąd: 1) siła, moc, uzdolnienie, usposobienie, talent, dar przyrodzenia, ingenii; 2) możność, sposobność, środek do załatwienia, uskutecznienia czego, dare facultatem rei faciendae; stąd: a) majątek, zamożność, zwykle w licz. mn. ne major sit benignitas, quam facultates; b) zapas, znaczna ilość, omnium rerum in oppido summa facultas; navium.

Facunde, przysł. wymownie

Facundia, ae, ż. łatwość mówienia, wymowa.

Facundus, a, um, wymowny, homo; vox, lingua, oratio.

Faēcūla, ae, ż. lagier.

Faesūlae, arum, ż. miasto w Etrurji; stąd: Faesulanus, a, um, Fezulański; rzeczw. Fezulańczyk.

Faex, faecis, ż. drożdże, osad, lagier, falerna faece miscet vina; — przenoś. o ludziach: motloch, gawiedz.

Fagineus, 1 faginus, a, um, bukowy.

Fagus, i, (us, poet.), ż. buk.

Falarica, ae, ż. porośk wielki; grot palny

Falcarius, ii, m. robiący kosy,

handlujący kosami; inter falcarios, odnosi się do ulicy, gdzie się tego rodzaju wyroby znajdowały.

Falcatus, a, um, kosami uzbrojony, opatrzony, currus, quadrigae; 2) mający kształt kosa, ensis.

Falcidius a, um, nazwa Rzymskiego rodu; stąd **Falcidianus**, a, um, falcydyański.

Falcifer, ěra, ěrum, noszący kosę, uzbrojony kosa; przydomek Saturna.

Falco, ěnis, m. sokół.

Falerii, ěrum, m. miasto Falisków.

Falěrinus, a, um, = Falernus.

Falernus ager, pole w Kampanii słynące niegdyś przewybornym winem; stąd: vites lub uvae **Falernae**, prela F.: i *rzeczow.* **Falernum**, i, n. wino Falernejskie, także: Falernum nazywała się posiadłość wiejska Pompejusza.

Falisci, orum, m. lud w Etrurii i główne jego miasto: cepit et Faliscos, non minus nobilem civitatem; stąd: **Faliscus**, a, um, do Falisków należący, **ex Falisco**, z krainy Falisków.

Fallacia, ae, ż. oszukaństwo, podstęp, podejście, zdrada.

Fallacilŏquus, a, um, nieszczerze, chytry mówiący.

Fallaciter, *przysł.* zdradliwie, chytry, fałszywie.

Fallax, acis, zdradliwy, zwodniczy, mylny, chytry, podstępny, astrologi, spes, imitatio virtutis.

Fallo, fefelli, falsum, 3. omylić, oszukać, podejść, fallit me aliquid, myślę się w czém; ea res illum fefellit, to go w błąd wprowadziło; si fallo, jeżeli nie dodotrzymuję słowa; stąd: nieosob. fallit me, luję się, myślę się; także z nast. quin, i tr. łącz. neque **Caesarem fefellit**, quin ab his

cohortibus initium victoriae oritur, nie mylił się Cezar, wiedział dobrze, iż; w formie fallor, myślę się. W szczegól. a) aliquem aliqua re, oszukać kogo w czém; fallere depositum, w sposób podstępny zabrać, zatrzymać przedmiot sobie powierzony; fidem promissum, dextram, złamać wiarę, niedotrzymać słowa, obietnicy; mandata, nie wykonać zlecenia.

b) fallere aliquem lub samo f., być niepostrzeżonym, ujść czyjej wiadomości; także z imiesł. fallit hostis incedens, nieprzyjaciel nadchodzi niepostrzeżony, nieznacznie; nec fefellit veniens Tusculanum ducem; wódz T. spostrzegł go nadchodzącego: c) czas tak przepędzać, że niepostrzeżenie upływa, noctem, horas sermonibus; także o przykrościach, które się nieznacznie przebywa, labores; curram vino et somno fallere, topić troski we śnie i w winie; d) ukrywać, taić, furta; e) zmyślać, udawać, faciem alicujus; f) gradus instabilis fallit aliquem, krok niepewny, słaby sprawuje, że się kto chwieje, potyka; vestigium fallero (o śliskiej drodze, na której pewnych kroków stawiać nie można); podobnie: in prono pede se fallente.

Falso, patrz falsus.

Falsus, a, um, zmyślony, nieprawdziwy, fałszywy, mylny, literae, gaudium; obłudny, homo; *rzeczow.* falsum, i, n. fałsz, kłamstwo, falsum pro vero credere; *przysł.* falso, fałszywie, mylnie, falso nunciabatur, czasem samo falso, sperans oculi posse; falso, w tém mylił się.

Falx, falcis, ż. kosa, sierp, także nóż ogrodniczy, falce vitem premere; falces murales, lub samo

falces, haki zakrzywione służące do niszczenia murów podczas oblężenia, lub do ściągania obłożonych z muru.

Fama, ae, ż. wieść, pogłoska, de aliqua re, lub z przyp. 2; fuit fama, venenum sumpsisse; f. exierat, Artaxerxem comparare classem; b) dobre imię, wziętość, sława, bonam famam expetere; fama consulere; magnam sui famam relinquere; c) niesława, famam inconstantiae pertimescere; d) u poet. Fama wieść w postaci osoby: Fama malum, quo non aliud velocius ullum.

Fames, is, ż. głód, laknienie, chęć do jedzenia; famem depellere, explere; niedostatek żywności, Saguntini fame victi sunt; fames, quae tum erat in Asia; nisi tanta fames fuisset i t. p. — przenoś. chciwość, zbyteczne pragnienie czego, auri sacra fames; b) oschłość mowy, brak rozwinięcia, ożywienia.

Familia, ae, ż. (przyp. 2 familias po wyrazach pater, mater, filius, filia), czeladź, służba, służący, usus est familia optima, vix mediocri; stąd: niewolnicy, poddani jakiego pana, Orgetorix omnem familiam cogit; także zbiór, grotnada szermierzy, f. gladiatorum lub samo f., familiam ducere, być na czele szermierzy; b) domownicy, osoby dom składające (wolni i niewolnicy); c) majątność, majątek, dziedzictwo, zapasy, zasób, familiae erciscundae causam agere; decem dierum; d) familia, krewni, którym służyło jedno imię (cognomen) i którzy stanowili część podrzędną rodu (gens), illustris familia; e) sekta filozofów, zwolennicy.

Familiaris, e, do domu należący,

domowy, lares, copiae; res f., gospodarstwo, majątek; należący do rodziny, familijny, funus, consilium; b) poufale, będący w zażyłości, familiarissimus quisque; rzeczow. familiaris, is, m. przyjaciel, powiernik, unus ex intimis meis familiaribus; c) także o przedmiotach niezwywot.: poufale, sermo, aditus; jura, prawa przyjaźni; d) pars f lub fissum f., w wieszczbiarstwie, część rozciętych wnętrzności bydłęcia ofiarnego, która rokowała względem przyszłości powodzenia osób domowych, przyjaciół i rzeczypospolitę.

Familiaritas, atis, ż. poufalość, zażyłość, ścisła przyjaźń, venire in familiaritate alicujus; contrahere f. Familiariter, przysł. poufale, po przyjacielsku, vivere cum aliquo, uti aliquo.

Famósus, a, um, sławny, słynący, zawołany; często także w złej myśli: okrzyczany, osławiony. 2) krzywdzący czyją sławę, potwarczy, libelli, carmen.

Famula, ae, ż. patrz famulus.

Famularis, e, odnoszący się do sług, niewolników.

Famulatus, us, m. służba, niewola, właś. i przenoś.

Famulor, 1. służyć, pełnić obowiązki sługi, qui processu debent, famulantur.

Famulus, służący, posługujący, o żywot. i niezwywot. przedmiotach; rzeczow. a) famulus, i, m. sługa, służebnik; b) famula, ae, ż. sługa, służebnica, niewolnica, właś. i przenoś.

Fanaticus, a, um, natchniony od bóstwa, zgorzały, homo, carmen, error i t. p.

Fannius, a, um, nazwanie Rzymskiego rodu; stąd: Fannianus, a um, Fannański.

- Fanum**, i, *n.* miejsce bóstwu poświęcone; świątynia wraz z obwodem do niej należącym.
- Fanum**, i, *n.* miasto w Umbryi.
- Far, farris**, *n.* zboże wszelkie; 2) jęczmień, orkisz.
- Farcio, farsi, fartum**, 4. napychać, nadziewać.
- Farina**, ae, *ż.* mąka.
- Farrāgo, inis**, *ż.* mieszanina zboża.
- Fartor, oris**, kielbasnik.
- Fas, n. neodmien.** prawo boskie, stąd: a) święty obowiązek, prawo święte, prawo natury; wszystko, co się godzi, co jest pozwolone, można, fas est, z tr. bez. si fas est dicere; si eos hoc appellari nomine fas est; także z sup. fas est dictu; b) los, przeznaczenie, fas erat me sociare.
- Fascia**, ae, *ż.* przepaska, przewiązka, zawiązka.
- Fasciculus**, i, *m.* pęk, wiązka, pakiet, librorum; florum, bukiet.
- Fascino**, i. urzekać, oczarować.
- Fascinum**, i, = penis.
- Fasciōla**, ae, *ż.* mała przepaska.
- Fascis**, is, *m.* pęk, wiązka; fascēs pęki różg noszone przez liktorów przed urzędnikami najwyższymi dla oznaczenia ich władzy, praeferre; stąd o wysokich godnościach: deferre fascēs indigno.
- Fasti, orum**, patrz fastus.
- Fastidio**, 4. brzydzić się czém, wstręt, odrazę mieć od czego, gardzić, mianow. w odniesieniu do pokarmów i napojów, olus; — przenoś. gardzić, odrzucać co, aliquid lub aliquid; także: niezadowolone objawiać, in recte factis fastidint; z tr. bez. accipere aliquid in numerum.
- Fastidiōse**, przysł. niechętnie, ze wstrętem, z przykrością.
- Fastidiōsus**, a, um, znurowiony, znudzony czém, przykrzący sobie
- co, terrae, literarum latinarum; trudny do zaspokojenia, wybredny; także: pogardzający, brzydzący się czém, wynoszący się; 2) okliwość sprawujący, obrzydliwy, copia, aegritudo.
- Fastidium**, ii, *n.* wstręt, brzydzenie się, okliwość, obrzydliwość, odraza, wzgarda, wiaśc. i przenoś. magna movent stomacho fastidia; cibi; audiendi.
- Fastigium**, ii, *n.* wzniesienie, wysokość, szczyt, wierzchołek, altitudinis; aquae; munitionis, muri, templorum, Capitolii; — przenoś. wysokość, a mianowicie: a) górnosc, znaczenie, dostojność, stan, ut pari fastigio steterit in utraque fortuna (był w jednakowym stanie usposobienia umysłowego); urbem ad tantum f. emehere; f. regium; f. imperii; suum; tantum; ejusdem fastigii cives; b) szczyt, in summo aut fastigio aut periculo; praeteritae fortunae; 2) spadziściscosc, paulatim angustiore ad infimum fastigio; molli, leniore fastigio; declivis locus tenui fastigio vergebat; f. terrae; 3) głębościscosc, scrobibus, quae sint fastigia. Virg. Geor. II. 298.
- Fastigo**, i. ostro zakończyć, biernostro się kończyć, sterzczać, wznosić się, in acutum acumen; testudo fastigata; 2) spuszczać na dół, bier. spuszczać się, obniżać się, fastigatus collis; f. tigna.
- Fastus**, us, *m.* duma, dumne obejście się, pogarda, okazałosc.
- Fastus**, a, um, w połączeniu z wyrazem dies, zwykle w licz. mn. oznacza dzień, w których pretor w Rzymie mógł odbywać sądy. Spis takich dni znajdował się długo w rękę kapłanów, zwanych Pontifices; dopiero w r 449 odzałoz. Rz. wykaz ich był obja-

- wionym publicznie. Do tego wy-
kazu przyłączono obszerniejsze
wyszczególnienie dni świętecz-
nych, ofiar, igrzysk i ważniejszych
wypadków rzeczypospolitój; stąd
wyraz fasti oznacza kalendarz.
Fasti consularios lub magistratum.
obejmowały poczet najwyższych
urzędników porządkiem lat spi-
sany.
- Fatális**, e, od losu przeznaczony,
wybrany, zrzadzony, consulatus ad
salutem reipublicae fatalis fuit;
virga; libri (księgi sybillijskie);
mors, naturalna; deae, parki, kie-
rujące losami; b) nieszczęśliwy;
zgubny, aurum, equus, scandit
fatalis machina muros.
- Fataliter**, przysł. podług wyroku
przeznaczenia; mori, umrzeć śmier-
cią naturalną.
- Fateor**, fassus, 2. wyznawać, przy-
znawać się, aliquid; 2) pokazać,
dać poznać, wyjawić, vultu iram;
animum clamore; z 4 przyp. i tr.
bezok; także czasem bicr. pudor
fessus Ovid.
- Faticōnus** i **faticōnus**, a, um,
wieszcz, prorocki.
- Fatidicus**, a, um; wieszcz, prze-
powiadający przyszłość, *rzeczo.*
wieszcz.
- Fatifer**, era, erum, śmiertelny,
śmierć niosący.
- Fatigatio**, ōnis, ż. utrudzenie,
z mordowanie; 2) dokuczanie, żar-
towanie z kogo, vel levi fatiga-
tione aliquem taxare.
- Fatigo**, 1. z mordować, utrudzić,
gonić na wszystkie strony aż do
znużenia, cervos jaculo cursuque
fatigat; osłabić, fame; poet.: silvas,
ciągle się uganiać po lasach; diem
noctemque remigio, dzień i noc
śległować; — przenoś. niepokoić,
ciągle zatrudniać, Romanos exer-
citus, Romanam virtutem; Meso-
- potamiam; dręczyć, fame, verberibus,
tormentis, igni i t. p. b) słowami:
ciągle zachęcać, pobudzać,
socios; ciągle, usilnie prosić, pre-
cibus.
- Fatiloquus**, a, um, przepowiadają-
jący przyszłość; *rzeczo.* wieszcz,
wieszczka.
- Fatisco**, ére, i fatiscor, fatisci,
rozpadać się, rozstępować się, na-
ves fatiscunt.
- Fatuitas**, átis, ż. nierozum, głu-
pota.
- Fatum**, i, n. wyrok, wola bogów,
fata implere; przepowiedzenie,
przepowiednia, fata Sibyllina; prze-
znaczenie, los, quo fata trahunt;
si fatum tibi est convalescere;
przeznaczenie pod względem dłu-
gości życia, maturus extingui
quam fato suo; fato cedere; fata
proferre (przedłużyć życie); satis
illis ad fata vel unum vulnus erat
(żeby uległ śmierci); — przenoś.
o tym, który jest sprawcą zguby;
duo illa reipublicae paene fata.
- Fatnor**, ári, być natchnionym od
bóstwa.
- Fatuus**, a, um, niedorzeczny, głu-
pi, śmieszny.
- Fatuus**, a, um, prorocki, wieszcz;
stąd Fatuus, i, m. imię Fauna
i Fatua, ae, ż. żona albo córka
Fauna.
- Faunus**, i, m. dawny król Lati-
nów, wnuk Saturna, ojciec Lati-
na, po swojej śmierci jako wiesz-
czy bóg pól i lasów czczony,
później brano go za toż samo bós-
twa, co Pan u Arkadyjczyków.
- Fauste**, przysł. szczęśliwie, po-
myślnie.
- Faustitas**, átis, ż. płodność, ży-
zność jako bóstwo, nutrit rura
Ceres, almaque Faustitas.
- Faustus**, a, um, szczęśliwy, błogi;
2) Faustus, i, m. rzymski przydomek

- Fautor**, óris, *m.* laskawca, pomocnik, opiekun.
- Fautrix**, fois, *ż.* laskawczyni, opiekunka.
- Faux**, faucis, *ż.* zwykle w licz. mn. gardziel, gardło, paszczyka, sitis fauces urit; — przenoś. wązkie, ciasne przejście, cieszyna, wąz, wóz, fauces portus angustissimae; in faucibus Ciliciae; rozpadlina, otchłań, terrae; lupus incitatus improba fauce (chciwością, głodem); quum faucibus premeretur (gdy był w największym niebezpieczeństwie); urbem ex belli, ore ac faucibus ereptam esse.
- Faventia**, ae, *ż.* miasto w Gallii cypadańskiej.
- Faveo**, fāvi, fautum, 2. sprzyjać, być życzliwym, laskawym, objawiać swoją życzliwość, alicui, rebus alicujus; partibus Cinnantis; dignitati ac gloriae alicujus i t. p.; o widzach w teatrze: klaskaniem lub wołaniem objawiać zadowolenie, linguis animisque favete; plaudite favente manu; przy obrzędach religijnych: milczeć, nie wymawiać nic złowieszczonego lub każącego świętość ofiary, favete linguis.
- Favilla**, ae, *ż.* perzyna, popiół.
- Favōntus**, ii, *m.* wiatr zachodni
- Favor**, óris, *m.* przychylność, względy, łaska, przychylny zdanie, non respondere favorem spectatum meritis; amplecti aliquem favore.
- Favorābilla**, e, ten któremu sprzyjają, mający u kogo względy; 2) jednający przychylność, animi docilitas.
- Favus**, i, *m.* plastr miodu.
- Fax**, ātis, *ż.* pochodnia; *δ)* zjawiska na niebie, faces coelestes, coeli lub samo faces (komety); *o* słońcu i planetach: rosea fax solis, Phoebi; — przenoś. podniecia, subjicere faces invidiae alicujus; o osobach podżegacz, Antonius omnium incendiorum fax.
- Faxim**, faxo, zamiast fecerim, fecero.
- Febricūla**, ae, *ż.* mała gorączka.
- Febrio**, ire, mieć gorączkę.
- Febris**, is, *ż.* gorączka, febra, accedit, wzmacnia się; decedit, wolnieje, zmniejsza się, ustępuje; 2) jako bóstwo w Rzymie.
- Februārius**, mensis lub samo februarius, ii, *m.* luty, miesiąc oczyszczalny, bo w nim ofiary oczyszczalne robiono; do czasu decemwirów był ostatnim miesiącem roku.
- Februus**, a, um, oczyszczalny, tyżący się religijnego oczyszczania; *rzczoł.* februa, orum, *n.* środek oczyszczenia, mianowicie w znaczeniu religijném.
- Fecunditas**, ātis, *ż.* żyzność, płodność, dostatek, obfitość; — przenoś. płodność, animi.
- Fecundo**, 1. użyźniać.
- Fecundus**, a, um, żyzny, płodny, obfity, bogaty, właś. i przenoś. terra, segetes; ingenium, saecula culpaefecunda (płodne w niecnoty). 2) użyźniający, Nilus.
- Fel**, fellis, *n.* zółć; — przenoś. o gniewie: exarserat atro felle dolor.
- Feles** i felis, *ż.* kotka.
- Felicitās**, ātis, *ż.* szczęście, pomyslné powrodzenie, rerum gestarum; żyzność, urodzajność, terrae; 2) Felicitas, jako bóstwo w Rzymie.
- Felicitē**, przysł. szczęśliwie, pomyslnie; przy wynurzeniu życzenia: felicitē, daj Boże szczęścia; także o żyzności ziemi: illic veniunt felicius uvae.
- Felis**, is, patrz feles.
- Felix**, icis, urodzajny, arbor, Cam-

- pana, Arabia; *δ*) szczęśliwy, uszczęśliwiony; obdarzony szczęściem; poet. *cerebri*; quo non felicior alter ungero tela manu; *felix prole virum*; *ε*) uszczęśliwiający, łaskawy, życzliwy, *sis felix tuis!* stąd *quod bonum, faustum, felix fortunatumque sit*.
- Femen**, *īnis*, *n.* udo.
- Femina**, *ae*, *ż.* kobieta, niewiasta; *samica*; niewieściuch.
- Feminatus**, *a, um*, zniewieściały, siły męskiej pozbawiony.
- Femineus**, *a, um*, kobiecy, niewieści, słaby, niemęzki.
- Femur**, *ōris*, *n.* udo.
- Fenēbris**, *e*, lichwiarski, lichwy tyczący się.
- Feneratio**, *ōnis*, *ż.* lichwa, lichwiarstwo.
- Fenerator**, *ōris*, *m.* kapitalista pożyczający na procent, na lichwę, lichwiarz, *acerbissimi feneratores*.
- Fenēro**, *1.* pożyczać na procent lub na lichwę, trudnić się lichwiarstwem.
- Fenēror**, *1.* dawać na lichwę, *pecunias*; *binis centesimis*; samo *f.* zajmować się lichwiarstwem; — przenoś. *provincias*, lichwą wycienzczać; *beneficium*, czynić dobro dla interesu.
- Fenestella**, *ae*, *ż.* nazwa małej bramy w Rzymie.
- Fenestra**, *ae*, *ż.* okno w mieszkaniu; 2) otwór w murze dla wypuszczania strzałów, *fenestrae ad tormenta mittenda*.
- Feneus**, *a, um*, z siana, sienny.
- Fenicularius**, *a, um*, koprowy, *campus*, kraina w Hiszpanii *tarrakoneńskiej*.
- Fenile**, *is*, *n.* szopa na siano.
- Fenisēca**, *ae*, *m.* kosiarz.
- Fenum**, *i* *n.* siano: *przysłowie*; *fenum in cornu habet, uciekaj, niebezpieczny to człowiek*.
- Fenus**, *ōris*, *n.* procent, lichwa, *numos ponere in fenore*; *pecuniam occupare grandi fenore*; *fenore obrui, mersum esse, laborare*.
- Fera**, *ae*, patrz *ferus*.
- Feraciter**, *przysł.* plodnie, urodzajnie.
- Feralis**, *e*, tyczący się umarłych, pogrzebowy, żałobny; *rzecz.* *feralia*, *ium*, *n.* obrzędy religijne poświęcone pamięci umarłych w końcu lutego (jako ostatniego miesiąca w dawnym rzymskim kalendarzu); stąd *tempus ferale* lub *dies feralis*, smutny, żgubny.
- Ferax**, *acis*, żyzny, płodny, obfity, z *przyp.* 2 lub 6 *włas.* i *przenoś.* *ferax venenorum*; *oleo*; *ingeniis*.
- Feroculum**, *i*, *n.* sprzęt, naczynie do noszenia czego, *f. pomparum* (z posagami bogów, które obnoszono na igrzyskach); *pompā ferulorum illustri* (z obrazami krajów i miast podbitych, tudzież bogów, którzy tamże byli czczeni i t. p.); 2) potrawa, *multaque de magna superessent ferula coena*.
- Ferē**, *przysł.* prawie, niemal, przy oznaczeniu liczby i czasu: *quingenti fere saucii*; *hora fere tertia*; *non f.*, niebardzo, niekoniecznie, *nihil aut non fere multum*; 2) zwykle, *zwykle*, *zwykle*, *ut fere fit*.
- Ferentarius**, *ii*, *m.* żołnierz lekko uzbrojony.
- Ferentinum**, *i*, *n.* miasto Herników; stąd: *a*) *Ferentinus*, *a, um*, *Ferentyński*, *caput aquae F.* lub *caput Ferentinum*, źródło rzeczki przy *Ferentyńcu*; *rzeczow.* *Ferentina*, *ae*, *ż.* bogini *Ferentyńców*; *b*) *Ferentinae*, *atis*, z *Ferentyńcu*, w *licz. mn.* *Ferentines*, *Ferentynaci*.

Feretrius, ii, m. przezwisko Jowisza, któremu łupy zwane spolia opima ofiarowano.

Ferêtrum, i. n. nosidło, mary.

Feriae, ârum, f. dnie świąteczne, uroczyste, wolne od pracy; ferias indicere in triduum; f. forenses; — przenoś. spokojność, pokój, praestare Hesperiae longas ferias.

Feriâtus, a, um, wolny od roboty, dies, świąteczny.

Ferinus, a, um, tyczący się dzikich zwierząt, dziki, caedes (zabijanie zwierzyny); caro f. lub samo ferina, zwierzynia.

Ferio, ire, bić, ciąć, klóć, caper cornu ferit; murum arietibus; uderzać o co, sublimi feriam sidera vertice; zabijać, aliquem securi; rozlegać się, ferit aethera clamor; foedus f., zawierać przymierze (dla tego mówi się ferire, bo przytem świnie zabijano na ofiarę); verba palato, wymawiać; medium f., trzymać się średniej drogi; acre ferit frigus (razi).

Feritas, âtis, f. dzikość, feritate exuere, deponere.

Ferme, przysł. prawie; bez mała, około, niemal, przy oznaczeniu liczby i czasu, sex ferme onerariae; hand f., non f.. prawie nie, hand ferme invenias, nie łatwo znajdziesz; 2) zwykle, zwyczajnie.

Fermento, i. kwasieć, rozczyniać na str. bier. kwaśnieć, kisać.

Fermentum, i, kwas, rozczyn; stąd: napój z jęczmienia (piwo), pocula vitea imitantur fermento.

Fero, tûli, lâtum, ferre, w ogóle: nieść, nosić, aliquem lub aliquid; w szczególności: I) w znaczeniu wojenném: arma ferre posse, być zdolnym do noszenia broni; arma ferre contra lub adversus lub in aliquem; signa ferre, wyruszyć s woiskiem. uderzyć, natrzeć;

II) z różnemi wyobrażeniami względem; a) obnosić, ogłaszać, powiadać, na str. bier. być przedmiotem mowy powszechniej, byd w reku wszystkich, cujus scripta feruntur; stąd: ferunt z 4 przyp. i tryb. bez. lub fertur, feruntur z 1 przyp. i tr. bez. mówią, głoszą; fama fert; wieść niesie z 4 przyp. i tryb. bez.; ferre z podw. 4 przyp. sławić, głosić, uznawać kogo za co; se ferre aliquem, uważać siebie za co, mienić się czem, quamvis fers te nullius egentem; majorem se ferebat; nobilis ferebatur, uchodził, był głośny; b) wnosić, ferre alicui aliquid expensum; porów. expendo; c) unosić, wynosić, zabrać, zagarnąć (w złej myśli), ferre et agere, patrz ago; otrzymać, dostać (w dobrej myśli); partem praedae, fructus i t. p.; d) wydawać z siebie, rodzić, terra fert fruges; — przenoś. aetas poetam tulit; oratorem prope perfectum; 2) — przenoś. a) udawać jaką osobę, grać rolę, personam alienam f.; aliquem in oculis ferre, wielce miłować; prae se ferre aliquid, lub z 4 przyp. i tryb. bez. dać poznać, pokazywać, wydawać, wyrzucać, wystawić na jaw; także bez prae se, paullo apertius lub apertissime aliquid f.; obscure et clam f., taić, ukrywać; b) doznać, otrzymać, calumniâ, repulsam; non tacitum feram (nie zamilczę); impune lub inultum aliquid ferre, ujść kary, zemsty; c) znosić, wycierpieć, aliquid lub aliquem; także z tryb. bez.; często: aliquid aegre, moleste, indigne, graviter, moderate, aequo animo i t. p., znosić, przyjąć; aegre ferre z 4 przyp. i tr. bez.; moleste fers de illo. III) przynosić, dawać, ofia-

rować, dona, sacra i t. p.; --prze-
 ność. a) przynosić, dawać, zrząd-
 zić, sprowadzać, auxilium, fide-
 m, perniciem i t. p.; b) do-
 nosić, objawić, uwiadomić, a
 stąd: przedstawić, nastreczyć,
 ofiarować, aliquam (za żonę); con-
 ditionem; c) sententiam lub suf-
 fragium, wyrokować, glosować;
 legem, rogationem, uchwalić, wnio-
 sek zrobić, przedstawić; podobnież:
 ferre ad populum de aliqua re:
 zalecić, nastreczyć, podać, alicui
 iudicem; d) pociągać za sobą, wy-
 magać, dopuszczać i t. p., quid
 res, quid causae, quid tempus
 feret; ut opinio et spes fert; fors,
 fortuna fert; consuetudo fert; na-
 tura fert, ut-. IV) niesć dokąd,
 prowadzić, pędzić; se ferre lub
 ferri, rąco lub szybko się poru-
 szać, szybko iść, śpieszyć, wpa-
 dać, lecieć pędem, jechać, szyb-
 ko płynąć i t. p. quocunque pe-
 des ferent; pedem ferre (iść); gra-
 dus ingentes f. (robić); coelo supi-
 nas manus (wznosić); quo ventus
 fert (pędzi, niesie); se alicui ob-
 viam (wychodzić na spotkanie
 czyje); se extra tecta; ad eum
 omni celeritate ferri; cursu in
 bostem ferri; ferri equis; ferri
 pennis per aethera; Rhenus cita-
 tus fertur ad-; tempestate ferri
 (być porwanym, uniesionym); stel-
 lae circum terram feruntur i t. p. —
 przeność. aliquem in lub ad coe-
 lum laudibus (wychwalać kogo,
 wynosić pod niebiosa); laude, fa-
 ma ferri (być chwalonym, słynąć);
 rem supra f. quam fieri potest; in-
 certa in majus (powiększać); omni
 cogitatione ferri ad aliquid (zwró-
 cić, skierować myśl do czego); a-
 nimus fert dicere (chcę mówić);
 ferri odio, crudelitate (być unie-
 sionym); ad studium audiendi:

2) prowadzić, o drogach; ad lub
 in locum: — przeność. si qua ad
 verum via feret inquirerem.

Ferocia, ae, ż. dzikość, zapęd,
 wyuzdanie, zuchwalstwo, upór; fe-
 rociam animi, quam habuerat vi-
 vus, in vultu retinens.

Ferocitas, atis, ż. nieustrasżoność,
 odwaga, śmiałość; w złej myśli:
 zuchwalstwo, hardość, zawziętość,
 ferocitatem comprimere.

Ferociter, przysł. dziko, srogo, zu-
 chwale, odważnie, śmiało, f. dic-
 tae sententiae.

Feroculus, a, um, odważny, nie-
 pohamowany; śmiały.

Feronia, ae, ż. bóstwo Sabinów,
 którego najznakomitsza świątynia
 była w Kapenie, mieście Etruryi

Ferox, ocis, dziki, srogi, nieu-
 strasżony, zuchwały, śmiały, od-
 ważny, victoria ferociore reddi.

Ferramentum, i, n. żelazne naczy-
 nie, narzędzie, sprzęt.

Ferrarius, a, um, do żelaza nale-
 żący, faber ferrarius (kowal); ofi-
 cina (kuźnia); rzeczow. ferraria,
 ae, ż. kopalnia żelaza.

Ferratus, a, um, okuty żelazem,
 orbis rotarum; wojsko pancerne,
 agmina; 2) z żelaza, żelazny, pos-
 tes belli, post.

Ferreus, a, um, z żelaza, żela-
 zny; — przeność. a) mocny, silny,
 vox; nieugięty, animus Catonis;
 b) niezuchy, nieładzki, nieużyty,
 okrutny, ferreus essem; c) ciężki,
 twardy, sors; scriptor, którego styl
 twardy; somnus f., sen twardy, że-
 lazny, śmierć.

Ferrugineus, a, um, koloru żela-
 znego, rdzawy, ciemno-brunatny.

Ferrugo, inis, ż. rdza; stąd: kol-
 or żelazny, ciemno-brunatny.

Ferrum, i, n. żelazo; stąd: wsze-
 kie narzędzie żelazne, sierp, to-
 por, szczegół. miecz; ferro et iga

- (ogniem i mieczem); ferro lacesse-re regna (zbrojną ręką, siłą nie-przyjacielską); — przenoś. twar-dość, nieczułość serca, solidum in pectore ferrum gerit poet.
- Fertilis**, o, żyzny, urodzajny, pło-dny, obfity, hominum frugumque; także: użyźniający, Ceres, Nilus.
- Fertilitas**, ātis, ż. płodność, ży-zność, urodzajność, agrorum.
- Fertus**, a, um, poet. = fertlis.
- Ferula**, ae, ż. zapaliczka, roślina.
- Ferus**, a, um, dziki, nieugłaska-ny, po pustyniach żyjący lub ro-snący; *rzczo*. fera, ae, ż. dziki zwierz, zwierzyna; także: ferus, i, m. dziki zwierz, u poet.; — prze-noś. a) dziki, nieokrzesany, nieu-kształcony, vita; b) nieczuły, okrut-ny, srogi, Jupiter, ensis, bella.
- Fervefacio**, feci, factum, 3. zago-tować, rozpalić, rozżarzyć.
- Fervens**, tis, gorący, wrzący, roz-żarzony; — przenoś. gwałtowny, ingenium ferventius rapido amni; zażarty, zajadły, latro.
- Ferverter**, *przysł.* gwałtownie, z za-pałem, loqui.
- Ferveo**, i poet. fervo, ferri i fer-bui, ēre i ēre, wrzść, żarzyć się; o morzu: burzyć się, fervet aestu pelagus; — przenoś. a) pałać, wrzść, unosić się, animus fervebat ab ira, fervet avaritia; b) roić się, występować w wielkiej liczbie do działania, fervet opus, robo-ta wykonywa się z zapalem; totam Marte fervere Leucaten; semita fer-vet opere.
- Fervidus**, a, um, wrzący, palają-cy, gorący, pars mundi fervida; axis; burzący się, aquor; — przenoś. gwałtowny, wrzszony, ożywiony, ingenium; dicendi ge-nus; orator.
- Fervo**, parz fervo.
- Fervor**, ōris, m. wrzenie, burze-
- nie się, — gorąco, zapal, właśc. i przenoś. maris; actatis.
- Fescennia**, ae, ż. i -um, ii, n. mia-sto w Etrurji; stąd Fescenninus, a, um, Fescenniński, versus, wiersz niezgrabny, odznaczający się uszczypliwością, szyderstwem, śpiewany przy obchodach wesel-nych i t. p. nazwany od miejsca, w którym wziął początek.
- Fessus**, a, um, zmordowany, znu-żony, strudzony, zmęczony, znę-kany, rerum; acetate; słaby, w złym stanie będący, niezdatny do użyt-ku, artus; naves; fessis rebus finem ferre, nieszczęściom, przy-krym okolicznościom koniec po-łożyć.
- Festinanter**, *przysł.* siwpliwie, śpiesznie.
- Festinatio**, ōnis, ż. pośpiech, skwapliwość, omni festinatione properare.
- Festino**, i śpieszyć, kwapić się, ad reliqua; festina lente; śpiesz-nie co robić, przyspieszać, z przy-pad. 4. fugam; iter festinatum; także z tryb. bez. migrare.
- Festinus**, a, um, śpieszny, pręd-ki, skwapliwy.
- Festive**, *przysł.* przyjemnie, wo-soło, grzecznie, delikatnie.
- Festivitas**, ātis, ż. grzeczność, żart dowcipny, delikatność w obejściu się i w wykładzie mówcy.
- Festivus**, a, um, przyjemny, we-soły, żartobliwy, dowcipny, acroa-ma, poema, sermo.
- Festus**, a, um, świąteczny, uro-czysty; *rzczo*. festum, i. n. świę-to, uroczystość.
- Fetialis**, is, m. w licz. mn. Fe-tiales, zgromadzenie kapłanów, którzy mieli sobie poruczoną wła-dzę wypowiedzenia wojny, zawie-rania przymierza i pokoju; roz-strzygali spory z obcemi naroda-

mi, i domagali się od nich zadosyć uczynienia (res repetere). Ten z nich, który do takiej czynności był użyty, nazywał się pater patratus.

Fetura, ac, ż. płodzenie, wydawanie płodu; 2) plód, przyplódek.
Fetus, us, m. rodzenie, płodzenie; 2) plód, owoc, arborei, nuclei; multiplices fetus procreant.

Fetus, a, um, brzemienny, zapłodniony; żywny, urodzajny, obfity, terra feta frugibus; pełny, poet. loca feta furentibus austris; machina fatalis feta armis.

Fibra, ae, żyłka, włókno, mianowicie we wnętrznościach, z których przyszłe wyroki bogów przepowiadano; poet. wnętrzności.

Fibrinus, i, m. rzeka w Lacjum.

Fibula, ae, ż. haftka, spinka, sprzączka, klamra i t. p.

Ficana, ae, ż. miasto w Lacjum.

Ficta, przysł. na pozór, nieszczerze.

Fictilis, e, gliniany; rzeczow. fictile, is, n. naczynie gliniane; fictilia deorum, posągi z gliny.

Fictio, ōnis, ż. formowanie, tworzenie, udawanie, zmyślanie.

Fictor, ōris, m. snycerz, rzeźbiarz, także przy ofiarach sługa kapłanów, który placki ofiarne, tudzież wizerunki ofiarnych zwierząt z ciasta lub wosku robił; u poet który co zmyśla lub rzeczy zmysłone przedstawia, fictor fandi Ulysses.

Fictrix, icis, ż. ta, która co kształtuje.

Ficulnea, ae, miasto Sabinów; stąd:

Ficulensis, e, Fikuleński, in Ficulensi, w okolicy Fikulei i Ficulenses, ium, m. Fikulensowie.

Ficulnus, a, um, figowy.

Ficus, i, lub us, ż. drzewo figowe; figa, owoc; ficus prima, początek jasieni.

Fidelia, ae, ż. naczynie gliniane,

garnek; szczegól. naczynie od tyńku, pobielania, duos parietes de eadem fidelia dealbare, przysłówie, za jednym bankietem dwa wesela odprawić.

Fidelis, e, wierny, rzetelny, pewny, amicus, servus; oculi, consilium; rzeczow. fideles, ium, m. ludzie wierni, godni zaufania, si quem tuorum fidelium voles; b) trwały, tegi, mocny, lorica.

Fidelitas, atis, ż. wierność, sumiennosc.

Fideliter, przysł. wiernie, rzetelnie, uczciwie, monere, vivere; pewno, z pewnością, quo fidelius literae ad te perferantur; pilnie, discere ingenuas artes.

Fidenae, arum, i -a, ae, ż. miasto Sabinów; stąd: Fidenas, atis, do Fidenów należący i Fidenates, ium, m. Fidenaci.

Fidens, tis, ufający, ufny, fidens animi, poet.

Fidenter, przysł. bezpiecznie, z ufnością, śmiało.

Fidentia, ae, ż. ufność, mocno zaufanie. [czytałpińskię].

Fidentia, ae, ż. miasto w Gallii

Fides, ei, ż. zaufanie, ufność, wiara, kredyt; stąd: a) wierność wzbudzająca zaufanie, rzetelnosc, sumiennosc, (ex) bona fide, w dobrej wierze; iudicia de mala fide, w sprawie, kiedy kto przekonany o niesłuszności dzierży rzecz cudzą; b) przyrzeczenie, zapewnienie, zaręczenie; fides publica lub samo fides, przyrzeczenie opieki osobistej, zabezpieczenie, straż, accepta, interposita fides; venire, se permittere in fidem alicujus lub in fidem ac potestatem alicujus, zdać się na czyją łaskę i nielaskę; sequi fidem alicujus, oddać się pod czyją opiekę; in fidem recipere aliquem, wziąć kogo pod opiekę.

- tradere in f. oddać pod opiekę, powierzyć opiece; c) wiarogodność, pewność, niezawodność, prawdziwość, literae auctoritatem et fidem habent; fides est, można wierzyć; a stąd: pewny dowód, manifesta fides; in lub ad fidem alicujus rei; spełnienie, skutek (u poetów, mówiąc o wyroczni), promissa exhibere fidem.
- Fides**, is, *ż.* strona instrumentu muzycznego; w licz. mn. lutnia, lira, fidibus canere; 2) gwiazdozbiór.
- Fidicen**, oīnis, *m.* lutnista, grający na lutni; 2) poeta liryczny, fidicen lyrae Romanae.
- Fidicōla**, *ż.* strona instrumentu muzycznego; w licz. mn. lira, lutnia i t. p.
- Fidius**, božek, podług niektórych ten sam co Herkules, także: Fidius Sancus; wzywano go szczególniej w formułach zapewnienia, przysięgi: per deum Fidium lub me dius Fidius, zaiste, na moje sumienie, zapewniam, Bogiem się świadczę, Bóg świadkiem.
- Fido**, fesus sum, 3. ufać, pokładać nadzieję, wierzyć, spuszczać się na kogo, na co, sibi; hac fidee, fidis manare poetica melle solum.
- Fiducia**, ae, *ż.* zaufanie, ufność, alicujus lub alicujus rei (w kim, w czym; mea (we mnie); benevolentiae; rerum suarum; tantane vos generis tenuit fiducia vestri?); 2) śmiałość, odwaga, fiduciam hosti augere; 3) w znaczeniu sądowem: zawierzenie komu posiadania jakiego przedmiotu, zdając się na dobrą wiarę, że go odda, iudicium fiduciae, sprawa sądowa o powrócenie tego, co było dane z warunkiem zwrócenia, iudicium in fiducia lub in fiducias; stąd: zakład, zastaw, rękojmia, fiducia accepta.
- Fiduciarus**, a, um, zastawny, do czasowego posiadania oddany, czasowemu zarządowi powierzony
- Fidus**, a, um, wierny, rzetelny, pewny, amicus, pax, iudex i t. p. alicui; poet. z przyp. 2., regina tui fidissima.
- Figo**, fixi, fixum, 3. przytwierdzić, przybić, utkwić, wetknąć, wrazić, wbić, wsadzić; aliquid (in aliquo loco); aliquid in cruce lub cruci; veribus tremantia figunt; cuspidem in terra; arma ad postes lub (in) postibus (zawiesić) leges, przybić w miejscu publicznem, ogłosić; oculos solo, wlepić; vestigia, zatrzymać; sarissam in medio gutture (wepchnąć); sagitta in medio crure fixa; stąd: aliquidem telis i t. p. albo samo aliquidem, przeszyć, zastrzelić, zabić; caligas auro (okuć); — przenoś. dicta animis, wrazić; mentem in aliqua re, uwagę zwrócić; modum nequitiae, położyć koniec.
- Figulus**, i, *m.* garncarz.
- Figura**, ae, *ż.* kształt, postać, hominis, corporis, signorum; non tam magne corpore, quam figura venusta; — przenoś. sposób, species et quasi fig. dicendi; quasi forma figuraque dicendi; postać w wymowie: wyrażenie odstępujące od mowy zwyczajnej.
- Figuro**, 1. kształcić, nadawać postać, wlaś. i przenoś. os tenerum balbumque poeta figurat; w umyśle sobie wystawiać, wyobrażać, animo species inanes.
- Filla**, ae, *ż.* (przyp. 3 i 6 filiabus i filiis), córka; f. virgo, niezamężna; — przenoś. silvae filla nobilis
- Filiolus**, a, um, mający postać paproci na sobie wyrzyta, paterae lances.

Filiola, ae, *ż.* córeczka; mówi się także o mężczyźnie zniewieściałym, duce f. Curionis.

Filiolus, i, *m.* synek.

Filius, ii, *m.* syn; w licz. mn. synowie lub w ogóle dzieci; filius fortunae, dziecię szczęścia; f. terrae, nieznamy, niskiego rodu człowiek.

Filix, icis, *ż.* paproć.

Filum, i, *n.* nić, przysłowie: tenui pendere filo, na włosku wisieć, być w wielkim niebezpieczeństwie; nić życia ludzkiego, którą przedły Parki, śmierć, extrema Parcae fila legunt; strona narzędzia muzycznego, lyrae; — przenoś. o mowie, sposobie przedstawienia rzeczy, tenui deducta poemata filo

Fimbria, ae, *ż.* brzeg, szlak, frenzla; końce włosów trefionych.

Fimbria, ae, *m.* przyjaciel i towarzysz Maryusza.

Fimus, i, *m.* i **finum**, i, *n.* gnój, nawóz.

Findo, fidi, fissum, 3. lupać, szarpać, rozdzielać, dzielić, se f. lub findi, rozdzielać się, rozchodzić się, rozpadać się; poet.: finditur in solidum cuneis via (robi się otwór klinami); fissum jecoris lub jecorum lub in extis, rozcięcia, rozdziały na wnętrznościach zwierzęcia zabitego na ofiarę, z których jedna część nazywała się pars familiaris, druga zaś pars hostilis; stąd także: fissum familiare lub hostile.

Fingo, finxi, fictum, 3. kształcić, kształt nadawać, tworzyć, robić, aliquid ex argilla; pocula e cera; apes fingunt favos; hirando lateum opus; a Lysippo fingi volebat; imago ficta; natura fingit hominem; maleficam nactus est naturam in corpore fingendo; —

przenoś. a) zrobić, sprawić, fortunam; przerobić, przeistoczyć, zmienić, vitam subito flecti fingique posse; z podwój. 4 przyp. miserum fortuna Sinonem finxit (zrobił nieszczęśliwym); b) wyobrażać sobie, wystawiać w myśli, animo, cogitatione f. lub samo fingere; często: finge, fingite, wystaw sobie, wystawcie sobie, z nast. 4 przyp. i tr. bezok., finge, aliquid fieri i t. d. c) wymyślić, zmyślić, causas, novas sibi religiones; crimina in aliquem; także z 4 przyp. i tr. bezok. carmen f.; fabula f.; ficta ad voluntatem (podług życzenia); poet. fictum, i, *n.* rzecz zmyślona, wymysł, falsz, ficti pravique tenax; d) myśleć o czém. zamysłać, przedsiębrać, profectioem. 2) urządzić, porządkować, układać, okrzesywać, vitem putando; capillos, comas, układać, kędzierzawić, fryzować; vultum, układać, przybierać, postać twarzy, przymilać się; fido pectore fatum, mówi obłudnie; stąd: fictus, i, *m.* poet. obłudnik, fictum astutumque vocamus; wyćwiczyć, wykształcić, aliquem lub aliquid; se ad aliquid lub ex aliqua re, do kogo, do czego się stosować, kroki stosowne robić.

Finitens, tis, widnokrag, horyzont.

Finito, 4. ograniczać, granicami oznaczając, określać, imperium populi Romani; signum animo; lingua finita dentibus; — przenoś. ograniczać, powściągać, cupiditates; libidinem; censuram; potestatem; oznaczać, tempus; spatium temporis numero noctium; nunciorum; modum; mors est omnibus finita; finitur, ne- (przeznacza się, aby nie-); kończyć, bellum, vltam i t. p.; stąd poet. finit

z późniejszych zaś pisarzy finire, życie kończyć, nmrzędć; finire prze- stać mówić, finierat Telamone sa- tus; sententias verbis, klasć słowa na końcu zdań; finitus, harmonij- nie wysłowiony.

Finis, is, m. (czasem *ż.*) *a*) grani- ca, w licz. mn. granice, kraj, kraina, in mediis Eburonum fini- bus; sine z przyp. 2. aż do; *b*) mia- ra, trwanie, temporis; qui finis istius consilii? (usque) ad eum fi- nem, tak długo, tak daleko; quem ad finem, jak długo? *c*) koniec, finem facere, skończyć, ad finem, aż do końca; ad finem venire, przysięć do końca, osiągnąć sku- tek; u później. pisarzy koniec ży- cia; *d*) — przenoś. co najwyższego, największego, bonorum, malorum (najwyższe dobro, najw. złe); ho- norum (najwyższe dostojenstwo); cel, zamiar, domus finis est usus; referre ad illum finem.

Finito, przysł. z określeniem, z o- graniczeniem.

Finitimus, a, im, graniczący, po- graniczny, sąsiedzki, bellum (z na- rodami sąsiedniemi); *rzeczow.* fini- timi, oram, *ss.* lndy sąsiednie; — przenoś. będący z czem w związ- ku, podobny, blizki, nomen finiti- mum periculo; metus finitimus est aegritudini

Finitio, ónis, ż. oznaczenie, za- kreszenie.

Finitor, óris, ss. mierniczy.

Fio, factus sum, fieri (tr. rozk. fi), stać się, stać: *a*) być robionym, zrebionym, carinae fiebant ex le- vi materia, robiono; status ei fit; insidiae ei fiunt; fit vis in eum; sumptus fiunt in classem i t. p. *b*) z podw. przyp. pierw. być mia- nowanym, obranym, factus est Valerius Publicola consul (konsu- lem); fit praetor i t. p.; *c*) z prz. 2

wartości: być szacowanym, cenio- nym; poważanym, magni, wyse- ko, pluris, plurimi; *d*) powsta- wać, wszczynać się, fit strepitus, clamor, fletus gemitusque, proe- lium, caedes i t. p.; *e*) dźiać się, wynikać z czego, iść za czem, być skutkiem czego, factum est ejus aequitate, ut; quid his lubide his fieri vellet; hoc fieri volo; ut fit lub ita ut fit lub fieri solet, jak zwyczajnie, jak za zwyczaj, jak bywa; multe fit aliter, dzieje się daleko inaczej; fieri potest, być może; ita fit, ut — stąd wyini- ka, wypływa, że; quo factum est, ut, — stąd poszło, że; quo facto, po czem, za czem, skutkiem czego; *f*) w znaczeniu religijném, o ofiarach: quum pro populo fieret.

Firmamen, inis, n. podstawa, pod- pora, utwierdzenie.

Firmamentum, i, n. podstawa, utwierdzenie, tigna, quae firma- mento esse possint; — przenoś. rei- publicae; szczegól. dowód potwier- dzający, główny punkt.

Firmanus, a, um, patrz Firmum.

Firme, przysł. mocno, stale, sta- nowczo.

Firmitas, átis, ż. moc, trwałość; — przenoś. stałość, moc ducha, animi.

Firmiter, przysł. mocno, trwale, stale

Firmitudo, inis, ż. moc, trwa- łość; — przenoś. stałość, wytrwa- łość, moc ducha.

Firmo, i. utwierdzać, wzmacniać; w znac. wojen.: obsadzić, locum munitionibus; cornua subsidit; aciem, muros; — przenoś. *a*) utwier- dzić, utrwalić, imperium, pacem, fidem, foedus dictis i t. p.; *b*) od- wagi dodać, ośmielić, aliquem, animum; 2) wzmocnić, pokrzepić, posillić, vires, corpus labore, ci- bo; quiete milites; cibo ac potie-

- ne firmari, wzmocnić się, posilić się; praesidium lub aliquem praesidiis; vocem; — przenoś. wzmocnić, potwierdzić, zapewnić sobie, aliquid iurejurando; civitates obsidibus; także z 4 przyp. i tryb. bezok.: firmat se ea facturum esse; stąd: dowodzić, udowodniać, aliquid ex aliqua re.
- Firmum**, i, n. miasto w krainie Piceńskiej; stąd: Firmagus, a, um, Firmański, *rzczołw.* Firmanum, i, n. wiejska posiadłość przy mieście Firmum i Firmani, orum, m. Firmanowie.
- Firmus**, a, um, mocno stojący, niechwiejający się; solum, janua, mari, arbor, robora, carina; trwały, vinum; — przenoś. stały, stateczny. amicus, firmior in amicitia, in sententia, in causa; 2) silny, rami, corpus, manus i t. p., mianowicie: zdalny, usposobiony do oporu, copiao, cohortes, praesidium, civitas, populus: f. exercitus ad bellum; cohortes f. ad dimicandum; poet. z tr. bez fundus pascere firmus; — przenoś. pewny, niezawodny, literae, spes; hoc, quod dico, firmum fore.
- Fiscalis**, e, tyżący się skarbu publicznego.
- Fisoina**, ae, f. koszyk, fisorum, do fig.
- Fiscus**, i, m. plecione naczynie, kosz; 2) kosz na pieniądze, fisco cum pecunia; szczególn. kassa publiczna, skarb państwa; w czasach cesarstwa: skarb cesarski, dochody cesarskie.
- Fissilis**, e, dający się łupać, lupki.
- Fissio**, ónis, f. łupanie, szczopanie.
- Fissum**, i, n. patrz fundo.
- Fistula**, ae, f. kafar do wbijania palów
- Fistula**, i wbiyc pale; ubijać ziemię, równać.
- Fistula**, ae, f. rura, kanał; stąd: puszczalka; flet ze trzciny i t. p. — przenoś. fistula, ustawiczne cieczenie.
- Fistulátor**, óris, m. grający na puszczalce.
- Fistulósus**, a, um, przedziurawiony nakształt puszczalki; 2) dziurkowaty.
- Fixus**, a, um, mocny, nieodmienny, stały, illud fixum in animis vestris tenetote.
- Flabellum**, i, n. wachlarz; — przenoś. fl. seditionis, podniecia.
- Flabilis**, e, powietrzny, oddychalny.
- Flabrum**, i, n. wianie, dęcie, Boreac.
- Flaccéo**, óre, zwiędnąć, zmięknąć — przenoś. słabiec, ustawać w czem.
- Flaccésco**, flaccui, 3. węgdnąć, schnąć; — przenoś. słabiec, ustawać, tracić żywość, oratio.
- Flaccidus**, i flaccus, a, um, zwiędły, uschły, mdły, stąd: flaccus, obwisłe uszy mający. 2) Flaccus, przewisko wielu rodów rzymskich.
- Flagello**, i, biczować, smagać, bić.
- Flagellum**, i, n. bicz; — przenoś. zgrzyzota sumienia; 2) rzemień u pocisku; 3) w licz. mn. młode gałązki, szczególn. wiazości; c) odnogi polipów poet.
- Flagitatio**, ónis, f. domaganie się, naleganie, upominanie się.
- Flagitátor**, óris, m. ten, który się upoinna, który nalega, z przyp. drug. triumph.
- Flagitiosus**, przysł. zelżywie, bezriecznie.
- Flagitiosus**, a, um, zelżywy, naciobny, sromotny, bezeczny, vita, homo; civitas ex pulcherrima pessima ac flagitiosissima facta est.

Flagitium, ii, *n.* postępek hańbiący, szkaradny, hańba, sromota, f. committere, admittere, facere; także o osobach: niecnota, niecnotliwy, szkaradne stworzenie/

flagito, i. domagać się, upominać się z naleganiem, metuo, ne te flagitent; mercedem ab aliquo, promissa; quum stipendium ab legionibus, flagitaretur: wymagać, quae tempus flagitat; quid studia a te flagitant; z podwójnym przypad. 4.: frumentum me flagitant; z nast. ut i tr. łącz. flagitavi, ut convocaremur; chcieć wiedzieć, badać, dochodzić, crimen; quae sunt ea numina divum, flagitat.

Flagrens, tis, pałący się onerariae; crinis; -- przenoś. pałający, lumina (oczy); geae; gwałtowny, ofensywny namiętnością, amore, odio.

Flagrantia, ae, ż. pałanie, upał, skwar, solis; -- przenoś. o namiętnościach: oculorum, lubieżność, pałająca miłość, która się w oczach maluje; materna, gorąca miłość macierzyńska.

Flagro, i. palić się, plonąć, płomieniem wybuchnąć; -- przenoś. pałać, cupiditate, desiderio, amore, odio, bello; flagrabant vitia apud illum; infamia lub rumore malo (być osławionym); inopia (być w wielkim niedostatku).

Flagrum, i, *n.* bicz, batóg.

1. Flamon, inis, *m.* kapłan, który sprawował obrzędy religijno przywiązano do czci szczególnego bóstwa. Z początku było ich trzech: Fl. Dialis, Jovis; Martialis, Marsa; Quirinalis, Romulusa; później liczba ich została powiększona. Dzielili się na wyższych (majores) i niższych (minores); męwszych wybierano z rodu pa-

trycyszów, drugich z plebejuszów. Najznakomitszym między nimi był Fl. Dialis.

2. Flamon, inis, *n.* a) wiancie wiatru, regunt flamina diverso tractu; stąd: wiatr, ferunt sua flamina classem, wiatr unosi fiolet; b) granie na dętym instrumencie, tibiae, poet.

Flaminium, ii, *n.* godność kapłana flamen zwanego.

Flaminus, ii, *m.* nazwisko rodu Rzymskiego; stąd: Flaminus i Flaminianus, Flamiński, Flaminian-ski.

Flamma, ae, ż. płomień, także o świetle gwiazd i błyskawicach, poli fixae flammae; deum genitor rutilas per nubila flammis spargit; -- przenoś. gwałtowność, zapal namiętności, amoris; zapal mówcy, vis et quasi flamma oratoris.

Flammeus, a, um, płomienisty, ognisty; fl. lumina, iszrzące oczy.

Flammifer, a, um, płomienisty, ognionośny.

Flammo, i. palić się, pałać, flammantia lumina; w znac. przech. zapalić, flammatus aliqua re. -- przenoś. flammato corde, w umyśle rozjątronym.

Flammula, ae, ż. płomyk.

Flatus, us, *m.* a) wianie wiatru, stąd: wiatr, fl. secundus, wiatr pomyślny; -- przenoś. prospero flatu fortunae uti, używao szczęścia; b) także o miechu do rozdymania ognia; ignem accendere; o granu na fletcie: complere spissa sedilia flatu; c) oddech, odychanie; -- przenoś. nadymanie się, pycha.

Flaveo, ero, Uyc płowym, żółtym, flavens cera; avenae; także o włosach jasnzych, flaventes abscessa comas, poet.

Flavescere, *ere*, stać się płowym, żółtym, żółknąć, płowieć, campus flavescit aesta.

Flavina, *ae*, *z*. miasto w Etrurji; nad Flavius, *a*, *um*, Flawiński.

Flavius, nazwisko rzymskiego rodu.

Flavus, *a*, *um*, żółty, żółtawy, płowy. Tiberis. arva; capilli (włosy blond).

Flebilis, *e*, oplakania godny, multus ille bonis flebilis occidit; 2) do płaczu pobudzający, ulior; 3) płaczący, żalony, vox, modi, sponsa i t. p. przysłowkowo, flebile.

Flebiliter, przysł. płacząco, żalownie.

Flecto, *flexi*, *flexum*, 3. zginać, naginać, skrzywić, ramum; napiąć, naciągać, arcus; iter lub viam (inną drogą się udać, w inną stronę drogę zwrócić); vocem, cantus (głos w śpiewaniu lub graniu do harmonii układać); — przenoś. odmienić, vitam, fata domum precando; animum lub aliquem, *o*) kierować, zwracać, cursum de foro in Capitolium; equos; navem, cursus in locum; iter Demetriadem; flecti in gyrum (kręcić się naokoło); se f. zwracać się, silva se flectit sinistrorsus; — przenoś. odwracać, odciągać, odwozić, a studio ad imperium; aliquem a proposito; animum a vero; wzruszyć, zmięknąć, naklonić, superos, aliquem oratione; *o*) wyminąć, opłynąć, promontorium; 2) nieprzech. zwrócić się, ex Gabino in Tuscanos colles; ad Ocoanum.

Fleo, *flevi*, *flētum*, 2. płakać, de aliqua re; 2) w znac. przech. oplakiwać kogo lub co, Misenum, bium, casus suos; bier. flenda fortuna, los godzien oplakania; multum flecti ad superos.

Fletus, *us*, *m*. płacz, lry, lrgos ebundore fletus.

Flexanims, *a*, *um*, rozczulający, tliwy.

Flexibilis, *e*, giętki, giętki, łatwy do zgięcia, arcus; vox, genus vocis (giętki, urobiony); — przenoś. łatwy do powodowania, do nakłonienia, niestały, aetas.

Flexilis, *e*, giętki; 2) skrzywiony

Flexilocus, *a*, *um*, dwuwykładny, dwuznaczny, ciemny, oracula.

Flexio, *onis*, *z*. naginanie, zgięcie; laterum, w mówieniu i śpiewaniu podwyższanie, zniżanie tonu, vocis, modorum; — przenoś. w licz. mn. wyboczenia z prawej drogi, wybiegi.

Flexipes, *pēdis*, krzywonogi.

Flexuosus, *a*, *um*, kręty, pełen zakrętów.

Flexus, *us*, *m*. zakrzywienie, zgięcie, fluminis; flexus w cyrku, okrążanie około kresu zawodniczego (meta), które ubiegający się o nagrodę w gonitwach robili; stąd: flexus metae; meta forvidis evitata rotis; przejście od jednego wieku do drugiego, in hoc flexu quasi aetatis; 2) zboczenie, manowiec, in quo flexus est ad iter Arpinas; flexu Armenia petunt.

Flictus, *us*, *m*. uderzenie czegoś o coś, scuta et galeae dant sonitum flictu.

fio, 1. *dmuchać*, *dać*, *wiać*, *ventus*; w znac. przech. *zdmuchnąć* co, pulvis vento flatus, tibia flatur, gra się na flecie.

Floccus, *i*, *m*. kosmyk, rzecz drobniawa, fraszka, flocci facere, pendere, aestimare, malo cente.

Flora, *ae*, *z*. bogini kwiatów; stąd: **Floralis**, dotyczący się Flory, sacrum uroczystość na cześć Flory obchodzona 27 kwietnia, zwana także **Floralia**.

Florens, *tis*, kwitnący, znakomity

zamożny dostatek res florentissimae

Floreo, florui, 2 kwitnąć, być w stanie kwitniącym, aliqua re; odznaczać się, jaśnieć, błyszczeć, florentes aere calervas: — przenoś. sływać, studiis et artibus; multis virtutibus ac beneficiis; fama iustitiae; być w stanie świetnym, obfitować w dostatek, tempora, quibus Macedones florebant; omnibus copiis.

Floresco, ére poczynać kwitnąć, — przenoś. zaczynać sływać, wslawiać się, Sulpicio ad summam gloriam florescenti vita erepta est.

Florens, a, um, kwiecisty, ubarwiony kwiatami, rurz.

Floridus, a, um, kwiecisty, pełen kwiataw; — przenoś. o wieku i mówcy: kwitnący, ożywiony, pełen życia. 2) z kwiataw, kwiatowy, sarta.

Florilégus, a, um, zbierający kwiata lub robiący co z kwiataw, apes.

Flos, floris, m kwiata, zbior kwiecic: w licz. mn. sok z kwiataw, miód, poet. — przenoś. stan kwitnacy, byt pomysłny, flos Graeciae; wiek kwitnacy, młodzieńczy, fl actatis lub iuventae lub samo flos; siła młodzieńcza, fl. virium; ozdoba, Gallia est flos Italiae; iuventutis lub in iuventute: nobilitatis et iuventutis, broda młodzieńcza, pierwszy porost brody, prima genas vestibat flore iuventa = ianugo.

Flosculus, i, m. kwiatek, kwiateczek; — przenoś. o miejscach w mowie obfitujących w ozdoby.

Fluctuatio, onis, ż. kołysanie się wzburzonego morza; — przenoś. chwianie się, wabanie się, niepewność w zdaniu, animorum.

Fluctuo, i. chwiać się, chębać

się, balwanic się jak wzburzone morze; migać się, fluctuat tellus aere renidenti; — przenoś. burzy się, unosić się, zrywać się, ira fluctuat; fluctuat irarum aestus. 2) być pędzonym, unoszonym, miotanym od balwanów, o ludziach i statkach wodnych; — przenoś. być niepewnym, wabać się, chwiać się w zdaniu, acies fluctuans; animo non huc, nunc illuc fluctuat; genus orationis.

Fluctuor, i, być miotanym od fal: — przenoś. wabać się, chwiać się w zdaniu, animo.

Fluctus, us, m. plynienie, upływ; stać: fale, balwan; — przenoś. w licz. mn. rozruchy, niepokoje, zamieszanie w życiu publicznym, ruch namiętności, fl. concionum: irarum; civiles.

Fluentum, i, n. plynąca woda, częściej w licz. mn. Xanthi fluenta.

Fluidus, a, um, plynny, plynący: ciekły; — przenoś. a) o ubiorze: splywający, przestronny, obwisły, vestis; b) opadły, mdły, lacerti, corpora; także: osłabiający, calor.

Fluito, i, plynąć, plynąć lodzią, okrętem i t. p.; — przenoś. chwiać się w zdaniu, wabać się, spe dubiae horae; 2) fluitantia lora, wolno puszczone

Flumon, inis, n. plynąca woda, vivum (woda rzeczna); flumine secundo, adverso, za wodą, pod wodą, przeciw wodzie, stać rzeka, potok; flumen Rhenum; — przenoś. obfitość, obfity wylew czego, orationis: ingentis; largo humectas flumine vultus.

Flumentana porta, brama w Rzymie nad Tybrem.

Flumineus, a, um, rzeczny, do rzeki należący.

Fluo, fluxi, fluxum, 3 plynąć, splywać, zalewać się, sblawac uc.

gudore, crnore, hoccac fluentes, barwiczowane: in idida fluens in veste (w sukni z której splywała woda), poet; — przenos o ubiorze nieobcisłym, nodo sinus collecta fluentes; o mowie: plynąć, ex epus lingua melle dulcior fluebat oratio, ex eodem fonte; ab isto capite; w szczegót. pod względem kierunku: a) dokąd plynąć z przyim. in i przyp. 4: — przenos. bez przeszkody wypadać, wyplywać, in aeternum tempus (o przyczynach i skutkach); stąd: o powodzeniu: isć, eodem cursu; ad voluntatem (podług życzenia); res fluit ad interregnum (przechodzi); b) splywać i przyim. de i 6 prz. odor de corpore; wypadać, fluent arma de manibus; spadać, fluitant poma; c) uplywać, przemijać, niknąć, o czasie i o tém. co się do czasu odnosi, fluit voluptas; quae dilapsa jam fluxerunt: tarda fluunt tempora; d) w odniesieniu do rozszerzania się pojedynczych części jakiej cieczy: rozplywać się, rozchodzić się, rozszerzać się; — przenos o członkach i siłach ciała: osłabnąć, zmięknąć, wątłeć; stąd: fluere luxu, voluptate, zatapiać się w zbytku, w rozkoszach, mollitie, stać się zniewieściałym; e) o drzewach: rozszerzać się, rami fluentes; — przenos. o naukach: powoli rozchodzić się, rozszerzać się, upowszechniać się, doctrina Pythagorae longe lateque fluere.

Fluviális, e, rzeczny, należący do rzeki w rzece albo nad rzeką będący.

Fluvius, ii, m. splywająca woda, rzeka, potok

Fluxio, ónia, f. plynienie, cieczenie.

Fluxus, a, um, plynący, plyn-

ny; — przenos. a) owisły, habena. b) zalkomy, przemijający, gloria, fides; stąd: niestały, bez charakteru, animus; c) rozplywający się; — przenos. zniszczony, res fluente is, n przewiazka, chustka na szyje.

Foculus, i, n male ognisko, stąd:

a) mala fajerka; b) mały oltarz Focus, i, m. ognisko; — przenos.

a) cały dom, posiadłość; porów ara; stąd: dom ojczysty, rodzinny, domo et focus patriis ejicere; b) oltarz, dis tribus ille focus totidem de cespite ponit; c) stos, do palenia, maerentes ruebant ossa focus Fodio, are, kłóc, bósć, przeszywać, latus; — przenos martwic, traptic, animus.

Fodina, ae, f. kopalnia, góra kruszcowa.

Fodio, fodi, fossum, 3 kopać, wykopać, zwykle w znac. przech kopaniem wydobyć, puteum, cubilia; argentum, aurum, 2) kłóc, przekłóc, przebić, przeszyć, aliquem telis; equum calcarius: repugnantes; lub wykłóc, lumina; — przenos. o boleści: utrapic, przeszyć, fodit dolor.

Foecund- patrz fecund-

Foede, przysl. brzydko, haniebnie, perire, okrutnie, straszliwie, pugnaire.

Foederátus, a, um, sprzymierzony Foedifragus, a, um, zrywający przymierze, wiarołomny.

Foeditas, átis, f. szkodliwość, obmierźłość, obrzydliwość; 2) okropność, straszliwość.

Foedo, i, zeszpecić, splugawić, splamieć; — przenos. zhańbić, zbezczęścić, gloriam majorum; zacmieć, lumina: spustoszyć, agros; zranić, skaleczyć, przebić, ferro foedere latebras; zabić, volucres.

Foedus, a, um, szpetny, szkodli-

- dny, obrzydliwy, straszny, właśc. i przenoś. odor, locus; facinus; incendium.
- Foedus**, ōris, *n.* przymierze, sojusz, związek; 2) poet.: urządzenie, ustawa, prawo, natura imposuit foedera certis locis.
- Foen-**, patiz fen-.
- Foeteo**, ēre, śmierdzić.
- Foetidus**, a, um, śmierzący.
- Foetor**, ōris, *m.* smród.
- Folium**, ii, *n.* liść.
- Follicūlus**, i, *m.* mieszek skórzanuy
- Follis**, is, *m.* worek skórzanuy; 2) miech kowalski.
- Fomentum**, i, *n.* ciepłe okładanie, ogrzewanie, naparzanie; — przenoś. zasilek, pomoc, ulga, dolorum, curarum.
- Fomes**, itis, *m.* próchno, zagiew, podnieta.
- Fons**, fontis, *m.* źródło, właśc. i przenoś. scribendi recte sapere est principium et fons; poet.: woda źródłowa, alii fontemque ignemque ferebant. [jowy.
- Fontānus**, a, um, źródłany, źródłowski
- Fontējus**, i, *m.* nazwisko rzymskiego rodu; stąd: *przym.* Fontejus i Fontejanus a, um, fontejski, fontejański.
- Fonticūlus**, i, *m.* źródelko.
- Fontinālis**, e, tyczący się źródła, porta, brama Kapeńska w Rzymie.
- For**, fatus sum, l. mówić, wypowiedzieć, przepowiedzieć, memores fandi atque nefandi (pamiętają o tém, co godzi się i czego nie godzi się mówić, o dobrych i złych czynach).
- Forabilis**, e, łatwy do przedziurawienia.
- Forāmen**, inis, *n.* otwór, dziura.
- Foras**, *przysł.* na zewnątrz, na dwór, se edere, se promere, wychodzić; dare, ogłosić.
- Forceps**, oīpis, *m.* i *ż.* kleszcze obcegi.
- Fordus**, a, um, brzemienny; *rzeczow.* forda, ae, *ż.* krowa cielna.
- Forem** (= fuerem od fuo) toż samo co: essem, fuissem; tr. bezok. fore, toż samo co: futurum, am, nm esse.
- Forensis**, e, tyczący się rynku, na rynku będący, factio lub turba (zgraja ludzi włóczących się po rynku); vestitus, suknia paradna, galowa, którą brano występując na miejsce publiczem; 2) należący do sądu, sądowy, causa, opera, genus dicendi; Mars f. (wymowa sądowa).
- Forentum**, i, *n.* miasto w Apulii; stąd: Forentani, orum, *m.* mieszkańcy Forentu, Forentanowie.
- Forfex**, icis, *ż.* nożyczki.
- Foris**, is, *ż.* drzwi, wrota; w licz. mn. podwoje; 2) przystęp, wejście.
- Foris**, *przysł.* zewnątrz, na pyt. gdzie, intra vallum et foris; za dómem, za miastem, zewnątrz Kuryi, zewnątrz kraju, foris coenare; expectatus foris; otium domi et foris habere; 2) na pyt. *skąd*, od strony zewnętrznej, foris petere; venire; telum foris flagitare.
- Forma**, ae, *ż.* kształt, postać, skład części zewnętrzny, postawa, corporis; imperatoria; navium; cornuum; falcium i t. p.; *formā* (z powierchowności); szczegódl. piękna uroda, piękność; — przenoś. wizerunek, wyobrażenie, ideal; 2) figura, obraz, znak, oznaka, cecha; poet. omawiając: formae luporum (wilcy); — przenoś. rys, opisanie, rerum publicarum; officii i t. p., w ogóle: rodzaj, sposób, własność, rei; pugnae; w logice: gatunek; 3) model, stempe, menniczny, argentum forma signatum (pieniądz srebrny); kopyto szewskie.

- Formiae**, arna, *ż.* miasto Aduw-
ków na półwyspie Lacyum; stąd:
Formianus, a, um, formiański; *rzecz*
Formiani, órum, *m.* Formi-
anie, i Formianum, i, *n.* posia-
dłość wiejska przy Formiach.
- Formica**, ae, mrówka.
- Formidabile**, e, straszny, straszli-
wy, groźny.
- Formido**, I, lękać się bardzo, trwo-
żyć się, często w znaczu przech.
lękać się czego, aliquid, omnia;
aquae formidatae, wodowstręt,
wściekliczna.
- Formido**, Ints, *ż.* strach, prze-
strach, twoga; stąd: straszdylo,
szczegół. na zwierzyne i piaki
- Formidolose**, przysł. bojaźliwie;
straszliwie.
- Formidolosa**, a, um, lękliwy,
bojaźliwy; straszny.
- Formo**, I, kształcić, postać nada-
wać, materiam; o mowie: serba
sicut mollissimam ceram (urabiać);
orationem; — przenoś. kształcić, u-
rządzać, porządkować, regnum i t. p.
szczegół. przyuczać, przyzwyczajać
do czego, puerum dictis; ali-
quem in suos mores; se in mores
alicujus; boves ad usum agrestem;
ingenia hominum; animos judi-
cum, ad eum quem volumus. ba-
ditum (usposobić tak, jakbysmy
sobie życzyli); 2) tworzyć, wysta-
wiać, przedstawiać, o malarstwie,
sztebciarstwie, budownictwie, wi-
dowiskach scenicznych, utworach
piśmiennych; — przenoś. wysta-
wiać sobie, wyobrażać w myśli,
tacita mente gaudia.
- Formositas**, atis, *ż.* piękność, na-
dobność, uroda
- Formosus**, a, um, piękny, nado-
bny, urodziwy.
- Formula**, ae, *ż.* kształt, urządze-
nie, układ, disciplinae; stąd: prze-
pis, prawidło, ustawa, szczegóły.
- formula**, sponsionis, testamenti,
formalność w sądownictwie, po-
stępowanie pretora lub w ogóle
biegłego w prawie; 2) sposób,
dicendi.
- Fornacalis**, e, tyczący się pieców:
dea, bogini Fornax; stąd: Fornac-
alia, lum, *n.* obrzędy religijne
na cześć tej bogini.
- Fornacula**, ae, *ż.* piecący.
- Fornax**, acis, *ż.* piec, komin ka-
walski; 2) bogini opiekująca się
pieczywem.
- Fornicatus**, a, um, sklepiony.
- Fornix**, icis, *m.* sklepienie obla-
czone; w licz. mn. sklepy, w szcze-
góły. a) Fornix Fabij, przez Kw
Fabiusza Maksyma wystawiony
lub tryumfalny przy drodze zwa-
nej via sacra, nazywany także
Fornix Fabius lub Fabianus; b)
podziemne mieszkanie, miejsce
schadzki do celów niemoralnych
- Fors**, *ż.* (tylko w przyp. 1 i 6)
przyjście, traf; fors fortuna,
szczęśliwy wypadek, szczęście
takie przystoiokowo: fors = for-
tasse, podobno; może, kiedy, wła-
śnie, u poet.; w przyp. 6 forte
przyjściem, przypadkowym spo-
sobem, właśnie, po si, sin, ne
nisi i t. p. może; także si forte
jeżeli szczęśliwym trafem; forte
temere, na szczęście, 2) jako bóst-
wo: dea Fors, Fors Fortuna, bo-
gini szczęśliwego trafu.
- Forsan**, forsit, forsitan i dawne
fortan, przysł. może, może kiedy,
podobno.
- Fortasse**, przysł. może; 2) przy
liczeniu: blisko, około, triginta
fortasse versus; biennio fortasse
major.
- Forte**, patrz fors.
- Forticulus**, a, um, nieco mocny,
odważny
- Fortis** e. mocny, trwały, lignum,

fortis, taurus; accessione virium fortior, mocniejszy, bardziej wzmoconiony; — przenoś. pignus (odpowiedni co do wartości); pelen siły, odwagi, dzielny, mężny, waleczny, o osobach i ich usposobieniu umysłowém, skłonnościach, mowie, czynach i t. p.: vir ad pericula fortis; fortior in dolore; fortissima cupiditas; genus dicendi forte; fortissimus contra audaciam.

Fortiter, przysł. mocno, tęgo, dzielnie, mężnie, odważnie, nieustraszenie, venari, bellum gerere; ferre dolorem; resistere.

Fortitudo, inis, ż. moc, siła ciała; — przenoś. mężstwo, odwaga, dzielność, waleczność; w licz. mn. objawy, oznaki, dowody dzielności, czyny waleczne, domesticae fortitudines non inferiores militariibus.

Fortuito, przysł. przypadkowo, przypadkowym sposobem.

Fortuitus, a, um, przypadkowy, trafunkowy, trafem zrządzony.

Fortuna, ae, ż. przypadek, zdarzenie przypadkowe, w związku z przyległymi wyrazami, prospera, secunda, florens; adversa, misera, już szczęście, już nieszczęście, niepomyślne powodzenie oznacza; także bogini szczęścia, porów. Fors; 2) los, stan zewnętrzny, okoliczności, stosunki, stąd: dostatki, majątek, dobra, najczęściej w licz. mn. fortunis maximis ornatus; nostras fortunas defendere; quo mihi fortunae, si non conceditur uti?

Fortunate, przysł. szczęśliwie, pomyślnie.

Fortunatus, a, um, uszczęśliwiony, szczęśliwy; poet. fortunatus laborum (w nieszczęściu); szczególnie w pomyślnych okoliczno-

ściach będący, obfitujący w dostatki, zamożny, bogaty.

Fortūno, l. poszczęścić, obdarzyć szczęściem, pobłogosławić komu w czym, patrimonium tibi dii fortunent; quicumque deus tibi fortunaverit horam.

Forūli, ōrum, m. miasteczko Sabińów.

Forūli, ōrum, m. półka na książki.

Forum, i. n. wolny plac, dziedziniec, podwórze, zwyczajnie zaś plac targowy, których w Rzymie było wiele: f. Romanum, także f. vetus, f. magnum, lub samo forum, w północno-zachodniej stronie z Kapitołińskim, na południe z Palatyńskim pagórkiem graniczący, obsadzony na okolo sklepami do sprzedaży i układów pieniężnych; główne miejsce do publicznych i sądowych czynności; średni punkt wszelkiego publicznego życia; forum Caesaris; f. Augusti, Trajani, od Cezara, Augusta i Trajana założone również do czynności sądowych; jako targowe rynki były: f. boarium, przeznaczony do sprzedaży bydła między Tybrem i placem Circus Maximus zwany; f. olitorium, gdzie sprzedawano jarzyny, między Tybrem i pagórkiem Kapitołińskim; f. piscarium lub piscatorium, targ rybny; f. cupedinis, targ łakoci. Ze względu więc, że forum było głównym punktem: a) życia publicznego, mówiono: de foro decedere, usunąć się od życia publicznego; verba de foro, tycające się spraw publicznych; b) różnych interesów, np. pieniężnych i t. p., in foro versari, załatwiać interesa, mianowicie pieniężne; ratio pecuniarum, quae in foro versatur, obrót interesów pieniężnych, który się odbywa na

rytua. cedere foro, zbankrutować
fidem de foro tollere, niszczyć
kredyt publiczny; stąd: forum re-
rum venalium totius regni, głów-
ny punkt handlowy; c) rządow-
ych, szczególniej zaś sądowych
czynności: forum attingere, za-
czynnao brao udział w sprawach
rządowych; także: in foro esse
coepit; 2) na prowincyi forum na-
zywano miasto, gdzie się odby-
wały sądy, i było siedlisko za-
rządu; forum agere, mówiono o
tym, któremu zarząd prowincyi
był powierzony. Stąd imiona miast:
a) Forum Appii, miasteczko przy
drodze Appijskiej; b) F. Anrelium,
przy drodze Aurelijskiej; c) F. Cor-
nelii, miasto Lingonów w Gallii
Cyspadańskiej; e) F. Julii lub Ju-
lium miasto w Gallii Narbonen-
skiej; f) F. Voconii miasto Salio-
w w Gallii Narbonenkiej.

FORAS, i, m. w lic. mn. fori i fo-
ra, przechody w okręcie; siedze-
nia, ławy w teatrze; pokład pla-
strów w ulu.

Fossa, ae, ż. dół, rów, przekop,
fossa et vallo septum.

Fossio, ōnis, ż. kopanie

Fossor, ōris, m. kopacz, grabarz.

Fovea, dół; — przenoś. podstęp,
sidło, podejście, pacne incidi in
foveam.

Foveo, fōvi, fōtum, 2. rozgrze-
wać, ciepło trzymać, pullos pen-
nis; pulli a matribus exclusi fovi
(ogrzewane, pielęgnowane); f. si-
eu lub gremio (brać na łono);
plexu (trzymać w objęciu, ści-
skac), szczegól. napażać, rozgrze-
wać rażone części ciała, narus va-
pore aquae calidae; artus; vulnus
lymphae; poet.: f. ora, leczyć; ipse
aeger, anhelans colla foveat, cięż-
ko oddychający d'la zrobienia so-
bie ulgi opiera kark o drzewo;

miejsce jakie trzymać ciepło, to
jest ciągle gdzie bawic, zamiesz-
kiwać, coluber fovit humum; for-
castra, trzymać się w obozie; stąd
pewien przeciąg czasu przepędzić
hiemem inter se luxu; — przenoś
pielęgnować, aliquem; pieścić, po-
chlebiac, sensus hominum; wspie-
rać, dogadzać, voluntatem patrum.
żywić, aliquem certa spe; sprzy-
jać, popierać, bella.

Fractus, a, um, złamany, osłabio-
ny, znękany, bezsilny.

Fragilla, e, kruchy, dający się
złamać, 2) giętki, cera; — przenoś
niestateczny, znikomy, ulomny, sta-
by, res humanae; corpus; divitiarum
et formae gloria fluxa atque
fragilis est; 3) trzeszczący, pęk-
ający, laurus.

Fragilitas, ātis, ż. kruchość;
przenoś. znikomość, nietrwałość, u-
lomność, niestateczność, humani-
geris; naturae communis.

Fragmen, inis, i fragmētum, i n
odłamek, urywek, okruszyna

Fragor, ōris, m. trzask, loskot;
coelestis, grzmot.

Fragosus, a, um, pełen odłamków,
chropowaty, nierówny; 2) szumią-
cy, buczny, pełen trzasku.

Fragum, i, n. poziomka.

Franea, a, ż. rodzaj pocisku u
Germanów.

Franci, orum, m. Frankowie, lud
między rzekami Waal i Maas.

Frango, fregi, fractum, 3. łamać,
rozłamywać, tłuc, rozbijać; se
frangere lub frangi, rozbijać się,
fluctus a saxo frangitur; zmniej-
szać się, osłabiać się, calores aut
frigora se frerunt; skracać, diem
mero (niepostrzeżenie, nieznacznie
spędzić); — przenoś. a) osłabiać,
sił pozbawiać, nękać, niweezyć,
udaremnić, fracti tot casibus; pro-
lis frangi; frangero vim, opes

- audaciam, sententiam, consilium: obrazic, nadwerezyc, dignitatem, zlamac, nie dotrzymac, fidem, foedus; *b*) powscagnac, poskromic, okrotcic, pokonac, oparowac, Corcyraeos fregit; cupiditates; impetum; is enim differendo pugnam ab impetu fregit; frangi cupiditate, metu, dolore; upokorzyc, odjac serce, pozbawic odwagi, przygnabic, aliquem; animum alicujus: quae contumelia non fregit eum, sed erexit; exiles res animi magnitudine etiam non frangebant, tamen minuebant; frangi cura; *c*) zmiekczye kogo, zlagodzic, wzruszye, naklonic; pozyskae dla siebie, zjednac, aliquem; misericordia alicujus frangi; fletus fregore virum; te ut ulla res frangat?
- Frater**, tris, *m.* brat, takze: krowny, szwagier, w licz. mn. rodzenstwo (brat i siostra); fratres germani, rodzeni, z jednego ojca; uterini, z jednej matki; 2) przyjacieli; w licz. mn. jako tytul zazeczytny sprzymierzcncow; takze o rzeczach podobnych, o ksiazkach jednego autora: bracia, poet.
- Fraterculus**, i, *m.* braciszek.
- Fraterne**, przyst. po bratersku: — przenos. serdecznie, szczerze, amore, facere.
- Fraternus**, a, um, braterski, do brata lub do krewnego nalezacy, fraterna peto, poet. — przenos. szczery, przyjacielski.
- Fratricida**, ae, *m.* bratobojca.
- Fraudatio**, ois, *f.* oszukanie, zrada.
- Fraudator**, ois, *m.* oszukanioc.
- Fraudo**, i, oszukae, odrwic, nakrzywdzic, zaradzic, pozbawic czego, aliquem in segetibus; aliquem pecunia, milites praeda; stipendium equitum.
- Fraudulentus**, a, um, zdradliwy, szalbierski.
- Fraus**, fraudis, *f.* oszukaostwo, zdrada, szalbierstwo, podstep; ze wzgledu na siebie: blad, pomylka. in fraudem incidere, dolabi, omylic sie; jako skutek: szkoda, uszczerbek, nieszczescie, alicui fraudem ferre; fraudi esse; in eandem fraudem incidere; 2) zbrodnia, wykroczenie, fraudem concipere, suscipere, committere.
- Fraxineus**, i fraxinus, a, um, jesionowy.
- Fraxinus**, i, *f.* jesion; poet. pocisk z jesionu, ferrata fraxinus collo adacta.
- Fregellae**, arum, *f.* miaste Wolskow w Lacyum; stad: Fregellanus, a, um, fregellanski, i Fregellani, orum, *m.* Fregellanie.
- Fregenae**, arum, *f.* miasto w Etruryi.
- Fremebundus**, a, um, szumiacy, mruzcacy; 2) dasajacy sie.
- Fremitus**, us, *m.* gwar, szmer, trzask, szeczek, hurkot i t. p., o ludziach: mraczenie, szemranie, szczegolniej mraczenie z oznaka niezadowolonia.
- Fremo**, fremui, fremitum, 3. wruczec, szumiec, szemrac, dasac sie, circum claustra fremunt; cuncti coelicolae fremebant assensu; 2) z przyp. 4. eadem omnes fremebant; arma fremit, poet. (woła o bron).
- Fremor**, ois, *m.* = fremitus.
- Frendo**, lub frendeo, frendui, frendum, ere i ere, zgrzytac zebami; w znac. przech. zgrzye, zerzed, rozruc; — przenos. byc niechetynym, z 4 przyp. i tr. bez albo samo fr.
- Freni**, orum, *m.* patrz frenum.
- Freno**, i, zakielznac, obuzdac, equitatus frenatus, z konmi zakiez.

znanemi; — przenoś powściągnąć, poskromić, skrócić, pohamować, furorom, voluptates temperantia.

Frentáni, orum, *m.* szczep Samnitów w Italii wschodnio-południowej; stąd: Frentanus, *a*, *um*, frentański.

Frenum, *i*, *n.* w licz. mn. freni i frena, wędzidło, uzda, hamulec, cugle; — przenoś. frena imperii (wodze rządu), alicui frenos adhibere, inhibere, powściągnąć, wstrzymać, pohamować; frenum lub frenos mordere (wziąć na kiel, uwiązać się, przeciwnikom swoim zęby pokazać); frenum accipere, poddać się; velut freni domitarum gertium

Frequens, *tis*, liczny, licznie zebrany, gromadny i t. p. legatio; legationum conventus; senatus; frequentes fumus; frequentes veniunt; o miejscowości: uczęszczany, gęsto zaludniony, pełen czego, theatrum, municipium, emporium; loca frequentia aedificiis; 2) często gdzie bywający, przestający z kim, erat Romae frequens, Demosthenes frequens fuit Platonis auditor; cum aliquo frequentem esse; o przedmiotach niezwywotnych: częsty, pospolity, często się zdarzający, często używany, frequentibus proeliis victus; propter frequentes honores delatos: familiaritatem reddidit frequentiore.

Frequentatio, *onis*, *f.* nagromadzenie, często używanie czego, argumentorum.

Frequentatus, *a*, *um*, pełen czego, obfity, zaludniony, zamieszkały; 2) często używany

Frequentior, *przysł.* często, licznie, mnogo.

*Frequentia, *ae*, *f.* liczno zebranie,

*liczno orszak, mnogość, stiparii

frequentia; reducebatur domum maxima frequentia; 2) częstość, częste powtarzanie epistolaram

Frequento, *i*, licznie zgromadzać, populum, scribas ad aedificium; lub gromadnie odwiedzać, do kogo się ndawać, aliquem; na uroczystość jaką licznie się zgromadzać, obchodzić, ludos, ferias, sacra; miejsce jakie zatudniać, licznie obsadzać ludnością, urbes, templa; copias sagittarum (wzmocniać); — przenoś. skupiać, gromadzić, est quasi luminibus distinguenda et frequentanda omnia oratio; 2) często przy kim lub ne jakim miejscu się znajdować, często odwiedzać, amicos salutandi causa; quae loca minus frequentata sunt; o przedmiotach niezwywotnych: często lub zwyczajnie używać czego, powtarzać, verbis translationem; Hymnaeo frequentant (często wołają Hym.).

Fresus, patrz frendo.

Fretensis, *e*, należący do cieśniny.

Fretum, *i*, *n.*, i fretus, *us*, *m.* cieśnina morska, kanał; szczegól o cieśninie Sycylijskiej; — przenoś. morze, Euxinum, Libycum, Hesperium; in freta dum fluvii curreat.

Fretus, *a*, *um*, ufający, zaufany, pełen ufności w kim lub w czym, juvenia fretus; ingenio; w złój myśli: ośmielony, uzuchwalony, malitia fretus fecit.

Fretus, *us*, *m.* patrz fretum

Fricco, fricui, frictum, *i*, fricatum, 1. nacierać czym, drapać.

Frigeo, *ere*, ziębnać, krapnąć od zimna, corpus frigentis (zmarłego); — przenoś. być nieczynnym, gnuśnić, leniwieć, stygnąć do czego, frigent effetae in corpore vires; być oziębło, obojętnie przyjętym, zostać bez skutku; orauc frigebat.

Frigesco, 3re, ziębnać, marznąć, kzeępnać; — przenoś. stać się nieczynnym, gnuśnym.

Frigide, przysl. zimno, chłodno; — przenoś. bez zapalu, bez ożywienia, agere.

Frigidulus, a, um, chłodny, nieco zimny.

Frigidus, a, um, zimny, chłodny, sub Jove frigido, na zimnym powietrzu; o umarłych: illa frigida nabat Stygia cymba; — przenoś. a) zimny, bez zapalu, bez ognia, mdy, słaby, lentus in dicendo et paeae frigidus; frigida bello dextera; b) płaski, niedorzeczny, acumen.

Frigo, frixi, frixum i frictum, 3 smażyć, przypiekać

Frigus, 6ris, n. zimno, mróz, chłód, zimne powietrze, mianowicie zimowe, stąd: zima, poet; zimno od strachu, dreszcz, solvuntur frigore membra; także o zimnym kraju: frigus non habitabile; — przenoś. obojętność, oziębłość, nieczynność, zimne przyjęcie, obejście się obojętnie, tantum fuit frigus in secatu.

Frivolus, a, um, blahy, marny; — przenoś. niedorzeczny, plocny.

Froedator, 6ris, m. obcinacz gałęzi.

Frondeo, frondui, 2. okryć się liśćmi, gałęziami, zielenić się; frondens, liściem okryty.

Frondesco, ere, dostawać liści

Frondeus, a, um, mający liście, gałęzie

Froddous, a, um, obficie liściem, gałęziami okryty.

Frons, frondis, 3. liście, gałąź zielona: wieniec z gałązek liściem okrytych, cingere tempora frondibus. fronde tegente comas.

Froni, frontis, 3. czoło; stąd: przednia część. front. castrorum, na-

vium; przy wymiarze pól. szerokość. mille pedes in fronte; — przenoś. frons pristina, dawna powaga; fr. proterva, bezczelność; fronte, z pozoru, na pozór.

Frontale, is, n. ozdoba czoła.

Fronto, 6nis, m. szerokiego czoła; jako imię własne, czymski przydomek.

Fructifer, a, um, wydający owoce, urodzajny.

Fructuarius, a, um, urodzajny, płodny; ager fr., pole od którego placono podatek.

Fructuosus, a, um, 3ymny, urodzajny, pożyteczny, właś. i przenoś. fundus; virtus.

Fructus, us, m. używanie, użytkowanie, fructum oculis ex eju casu capere, bawić czem'oko; ad animi mei fructum; zbiorow. plon, dochod, praediorum; pecuniae; — przenoś. owoc, korzyść, przyjemność, fructum percipere: fructus animi.

Frugalis, e, gospodarzy, rzadny, oszczędny, umiarkowany, uczciwy.

Frugalitas, 6tis, 3. gospodarność, umiarkowanie, oszczędność, uczciwość.

Frugaliter, przysl. gospodarnie, rzadnie, oszczędnie, uczciwie.

Fruges, i frugi, patrz frux.

Frugifer, a, um, owocorodny, urodzajny, pożyteczny, właś. i przenoś. ager, messes; philosophia.

Frugil6gus, a, um, zbierający zboże, owoce.

Frumentarius, a, um. do zboża należący; rzeczow. handlarz zbożowy.

Frumentatio, 6nis, 3. dostarczanie zboża, furazowanie.

Frumentator, 6ris, m. dostarczający zboża, kupiec zbożowy.

Frumentor, i, dostarczać zboża.

Frumentum, i, n. zboże

- Fructus**, fructus i fructus sum, frui, używać; z przyp. 6, bonis suis. commodis in vita, voluptate, gaudio, luce, vita, civitate, pace i t. p. także: fruenda sapientia; ad rem fruendam oculis: 2) użytkować, mieć z czego korzystać, fundis certis: agrum fruendum locare.
- Frusino**, ónis, *m.* miasto Wolsków w Lacyum; stąd: Frusinas, átis, Fruzinacki, i Frusinates, um, *m.* Fruzinaci.
- Frustra**, przysł. darmo, nadaremnie, próżno, bezskutecznie; także bezzasadnie, bez celu.
- Frustratio**, ónis, *ż.* ociąganie się, przewłoka, zawód.
- Frustror**, i deponens frustror, 1. zawód robić, ludzi, non frustrabo vos; 2) w niwecz obrócić, udaremnić, ictus.
- Frustum**, i, *n.* kęs, kawał czego
- Frutex**, icis, *m.* krzew, krzak, w licz. mn. zarośle
- Fruticetum**, i, *n.* gęstwina, zarośle.
- Frutico**, 1. i fruticor, rozrastać się, krzewić się; puszczać się gęsto.
- Fruticosus**, a, um, krzewisty, rozrastający się, vimina; o miejscowości: pelen krzaków.
- Fruus**, frugis, *ż.* wszelki plód ziemi - owoc na drzewach, frugem in agro reperire; przenos. a) owoc, korzystać. fruges industriae; b) zdatność do czego, expertia frugis; szczegóły. we względzie moralnym: ad bonam frugem se recipere (poprawić się); stąd: frugi, zdalny, porządny, uczciwy, rządny, servus frugi, vita frugi; permodestus et bonae frugi.
- Fucatus**, a, um, ubarwiony, upstrzony; - przenos. podrobiony, fałszywy, secerne fucata a cellis et veris.
- Fucinus**, i, *m.* jezioro w krainie Marsów w Itali.
- Fuco**, 1. farbować, barwić, apiekszować
- Fucosus**, a, um, ubarwiony, ozdobiony; - przenos. fałszywy, merz: udany, zmyślony, amicitia.
- 1. Fucus**, i, *m.* porost na skalach morskich koloru czerwonego, mech skalny; stąd: kolor purpurowy, róż, rumienidło, u poet.; - przenos. zbytne ozdoby (stylu), pozor, udawanie; fucum facere, zanudzić oczy; sine fuco, bez udania.
- 2. Fucus**, i, *m.* szerszeń, truten.
- Fufus**, ii, *m.* nazwisko Rzymskiego rodu; *przym.* Fufijski.
- Fuga**, ae, *ż.* uciekanie, ucieczka, fugam dare, uciekać; lub poet. dać sposobność do ucieczki, Virg. Aen. VII. 24.; podobnie: fugam facere, uciekać lub przymusić do ucieczki; także: ucieczka z ojczyzny, wygnanie z kraju; prędki bieg, uplywanie, temporum: szybka jazda. żegluga poet. - przenos. unikanie laboris, bellandi: morbi, culpae.
- Fugaciter**, przysł. uciekając, pierzchliwie.
- Fugax**, acis, pierzchliwy, prędko uciekający, mors et fugacem persequitur virus; - przenos. prędko przemijający, uplywający, anni; strzegący się czego, unikający, chroniący się, ambitionis.
- Fugiens**, entis, uciekający, unikający czego, laboris.
- Fugio**, fugi, fugitum. 3. uciekać, uchodzić, z *przym.* ex lub a i 6 przyp. lub samym 6 przyp. z *przym.* ad, in, per i 4 przyp. lub samo fug; także: szybko biedz, lecieć, mijać, o wozie słonecznym, o czasie; 2) w znac. przech. unikać, strzedz się, chronić się, bellum, iudicium, conventus hominum.

pocula; mors fugitur; zaprzestać, nie chcieć, wzbraniać się, u poet. z tryb. bez. fuge quaerere (nie pyta); uść, Acheronta; — przenoś. aciem lub visus (nie być widzianym); scelerum alicujus (uść czyjej wiedzy); procurationem reipublicae (uchylać się od-); szczególn. fugit aliquem aliquid, nie wie o tem, nie zna na to; nie myśli o tem, zapomina; hoc me non fugit, wiem o tem bardzo dobrze, wiadomo mi jest.

Fugitivus, a, um, zbiegły, serwis; a domino; *rzczołow.* zbieg.

Fugito, i. uciekać, unikać, nocem; quaestionem.

Fugo, i. zmusić do ucieczki, rozpedzić, rozproszyć, equitatum; wypędzić, wygnać, wydalić z kraju, posłać na wygnanie, aliquem; oddalić, flamma a classe.

Fulcimen, inis, n. podpora, podstawk.

Fulcra, fulsi, fultum, f. wspierać, podpieierać; stąd poet.: utwierdzać, oznaczanie, zachowywać, obice hostes, janam sera; — przenoś. wspierać, chronić od upadku, nie dać upaść, animum, rempublicam, ruinas consulum sua virtute.

Fulcrum, i, n. podpora, podstawk, noga u łóża, aurea fulcra curis; 2) sofa, łóża, poet.

Fulfulae, arum, f. miasto Samnitów.

Fulgens, tis, błyszczący, jaśniejący, oculi; fulgentes aero caterinae; — przenoś. celujący, odznaczający się, świetny, imperio.

Fulgeo, fulsi, 2. (poet także: fulgo, ere) błyskać, Jove fulgente; — przenoś. o mówcy, 2) w ogóle: świecić, rzucić promienie, luca fulgebant; oculi; nova purpura fulget; — przenoś. jaśnieć, odznaczać się, fulgebat jam tum in a-

dolescentulo insoles virtutis; virtus fulget honoribus; tribus fulgens triumphis.

Fulgina, ae, f. miasto w Umbryi; stąd: Fulginas, atis, Fulginacki. Fulgor, oris, m. błyskawica; stąd: blask, oculorum, vestis, solis, armorum; — przenoś. sława, świetność, nominis; urit fulgore suo, qui praegravat artes infra se positas.

Fulgur, ūris, n. błyskawica.

Fulgurantis, e, tyżący się błyskawicy; libri (obejmujące rzecz o błyskawicach).

Fulgurator, oris, m. młotający błyskawice; 2) wieszcz tłumaczący znaczenia błyskawic.

Fulguro, i. błyskać, Jove fulgurante.

Fulica, ae, i fulix, icte, f. łyska, nurek.

Fuligo, inis, sadza.

Fullo, ōnia, m. foluszniak.

Fulmen, inis, n. piorun, Jupiter fulmine percussit; spargit in terras, emittit, torquet; — przenoś. a) o przedmiotach rządzących nieszczęście, zniszczenie; o surowej karze, duo fulmina domum perculerunt; f. fortunae: tuo de fulmine partem demas; b) o sile nieprzepartej, nadzwyczajnej, verborum; duo fulmina imperii nostri (o dwóch Scypionach, jako bohaterach niezwykłych).

Fulmineus, a, um, piorunowy, od pioruna pochodzący, ictus; podobny do pioruna, zabijający, mordczy, ensis.

Fulmino, i. piorunować, młotać pioruny; — przenoś. Czesar fulminat bello; 2) w znac. przech. uderzać piorunem, zabić, u późniejsz. pis.

Fultura, ae, f. podpora; — przenoś. posilenie ciała pokarmem

- cious atque ingens accedat stomacho futura ruenti.
- Fulvius**, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu; stąd: Fulvaster, stri, m. naśladowca Fulwiusza.
- Fulvus**, a, um, żółtawy, czerwono-awy, rudy.
- Fumeus**, a, um, pełen dymu, dymny, dymiący.
- Fumidus**, a, um, pełen dymu, dymiący, taeda.
- Fumifer**, a, um, pełen dymu, dymiący, ignes.
- Fumiflous**, dymiący, trącający dymem, wyrzucający dym.
- Fumigo**, i, dymić.
- Fumo**, i, dymić, kopcić.
- Fumosus**, a, um, pełen dymu, zakopciały, fumosae imagines, obrazy dawnych przodków, poświadczające dawną znakomitość rodu.
- Fumus**, i, m. dym, para, in fumum et cinerem vertere, z dymem pusić, w perzytę obrócić, zniszczyć, przemarnować.
- Funælis**, o, do liny należący, na linie idący; stąd: *rzeczow.* funale, is, n. a) sznur, rzemień do rzucania pocisków; b) pochodnia, pa- jak do oświetlenia, poet.
- Funambulus**, i, m. tancerz na linie.
- Functio**, ōnis, ż. sprawowanie, muneris.
- Funda**, ac, ż. rzemień do procy; proca, 2) gałunek sieci na ryby, inaczej rete, jaculum zwanój.
- Fundamen**, inis, n. grunt, zasada, fundamina rei ponere
- Fundamentum**, i, n. grunt, zasada, fundamenta jacere lub agere, złożyć, rzucić, a fundamentis, z gruntu; — przenoś. zasada, pod- stawia, libertatis, virtutum
- Fundanua**, a, um, patrz Fundi.
- Fundator**, ōris, m. założyciel, ustanowiciel, urbis.
- Fundatus**, a, um, na doorój pod- stawie oparty; — przenoś. trwały, mocny, amicitia; mocno na czym opierający się, nihil veritate fundatum.
- Fundi**, orum, m. miasto nadmo- skie w Lacyum; stąd: Fundanus, a, um, Fundański i Fundani, ō- rum, m. Fundanowie.
- Funditor**, ōris, m. procaż.
- Funditus**, przysl. z gruntu, z ko- rzenia; — przenoś. całkiem, zgo- ła, zupełnie, do szczytu, vincere, perire; evertere amicitiam; tolle- re veritatem.
- Fundo**, i, zakładać, budować; — przenoś. zaprowadzać, disciplinam; utwierdzać, umacniać, utrwać, imperium; urbem legibus.
- Fundo**, fudi, fūsum, 3. lać, wy- lewać, rozlewać, sanguinem e pa- tera; poet. pateram: aquae magnam vim in aliquam partem fundi ma- rum, lactinas, także: glandes (wy- lewać); w znac. bier. rozlewać się, płynąć; flumen latius fundi- tur; imber fusus; — przenoś. a) wyzwoać, multo vitam cum sanguine; wydać, sonos; wyrzec, haec dicta; oracula; preces e pec- tore; miotać, convicia in aliquem. rodzic, wydawać z siebie, ova fundunt fetum; terra fruges fundit; quem Maja fudit, poet. b) w znac. wojen. spędzić, hostes de jugis, pobić, porazić, zwyciężyć, pokonać; aliqum proelio; multis proeliis; cum magnis copiis; co- pias; hostem; Mardonius fusus; turpi fuga fundi; o strzałach, po- ciskach: rzucić, ciskać, miotać, picem, tela, sagittas; poet.: luna per fenestram se fundebat (prze- ciskał się); c) wyrzucać, wysypy- wać, segetes in Tiberim; nuces fusae; rozszerzać, ne vitis fundat- tur, latissime fundi; late lub la-

- tus incendium; ignem late: virtutes et vitia fundi quodammodo et quasi dilatarit; rozpuszczac, crines fasi; poet. fusus barbam; zmarnować, opes.
- Fundus, i, m.** grunt, dno, włas. i przenos. szczegól. pole, włość.
- Funèbris, e.** pogrzebowy, tyzczący się pogrzebu; epulum, vestimentum; poet. smutny, nieszczęsny.
- Funereus, a, um.** do pogrzebu należący, pogrzebowy, faces; poet. nieszczęsny, złowrogi, bubo.
- Funèro, i.** trupem położyć, zabić.
- Funesto, i.** zabójstwem skazić, znieważać.
- Funestus, a, um.** żalobny, trupa mający w domu, familia; śmiertelny, smutny, zgubny, scclius; morsus lupi, venenum; funesta pesūs reip-.
- Fungor, functus, 3.** sprawować, wykonywać, odbywać, wypełniać, officis, munere, fungar vice cotis i t. p.; coś przykrego, nieprzyjemnego wytrzymać, wycierpieć, f. periculis: umierać, f. morte; rzadko z przyp. 4.
- Fungus, i, m.** grzyb: — przenos. ustrzyżyny knota, poet.
- Funiculus, i, m.** sznurek, powrozek
- Funis, is, m.** powróż, sznur, funem ducere, rej wodzić, rozkazywać, sequi, służyć, przysłowie: funem ex arena facere, bicz z piaska kręcić
- Funus, èris, n.** pogrzeb, obchód pogrzebowy, ducere, facere: stąd. a) zwłoki zmarłego, funus ejus per vespillones exportatum est: lacrum: b) śmierć, mord, morderstwo; sub ipsum funus, przed samą śmiercią; crudeli funere extinctus; edere funera, zabijać, mordować; funeris causa fui; — przenos. śmierć, zguba, zniszczenie: o csobach: zniszczytel. rei-publicae.
- Fuo, fui lub fovi, 3.** być (perf. wzięte do słowa sum).
- Fur, furis, m.** i z. złodziej, złodziejka.
- Furaciter, przysl.** po złodziejsku.
- Furax, ácis,** złodziejski, skłonny do złodziejstwa, manus; nihil est furacius illo.
- Furca, ae, z.** widły; b) do widel podobna podpora, furcas subiere columnae; c) sztuka drewna rosachata, którą kładziono na szyję niewolników lub przestępców, ire sub furcam, zostać niewolnikiem
- Furoifer, eri, m.** noszący widły. wyraz obelgi: lotr, niecnota.
- Furcula, ae, z.** widelki.
- Furcula, ae, z.** podpórka w kształcie widel; — przenos. niewielki wawóz, furculae Caudinae.
- Furenter, przysl.** szalenie, wściekle, zapalczywie.
- Furfur, úris, m.** otręby
- Furia, ae, z.** wściekłość, szaleństwo, concepit furias, wpadł w szaleństwo, poet.; jako bóstwo Furia, w lcz. mn. Furiae, trzy siostry: Alecto, Megaera, Tisiphone, mścicielki zbrodni: — przenos. o szalonym człowieku i o namiętnych poduszczeniach do złych czynów.
- Furiális, e,** wściekły, szalony, zapamiętały; 2) doprowadzający do szaleństwa.
- Furialiter, przysl.** wściekle, po szalonemu.
- Furiant, patrz Funus**
- Furibundus, a, um,** wściekły, szalony, zapalczywy, homo, impetus; 2) natchniony, vatum furibundae praedictiones.
- Furina, ae, bóstwo a Rzymian**
- Furio, 4.** wprowadzić w szaleństwo; 2) natchnąć

- Furióse**, *przysł.* wściekle, szalenie, po szalonemu.
- Furiósus**, a. um, wściekły, szalony, zapalczywy; 2) dający natchnienie.
- Furius**, a, um, nazwisko rzymskiego rodu; *przymiot.* do Furyusza należący; stąd: Furiani, órum, m. żołnierze Furyusza Kamilla.
- Furnus**, i, m. piec.
- Furo**, furuj, 3. wściekać się, szaleć, unosić się gniewem, chciwością, radością, miłością; także przenoś. o morza, burzy i t. p., srożyć się, tempestas f.; furit aestus arenis.
- Furor**, 1. kraść, kradzież popełniać, aliquid, aliquid ab aliquo lub alicui; w ogóle: chytrze, potajemnie co sobie przywłaszczyć, przybrać.
- Furor**, óris, m. wściekłość, szaleństwo; 2) uniesienie, zapęd; natchnienie; — przenoś. o burzy, nawałności, coeli.
- Furtim**, *przysł.* ukradkiem, potajemnie, skrycie.
- Furtive**, *przysł.* ukradkiem, potajemnie, po złodziejsku
- Furtum**, i, n. kradzież (jako czyn i rzecz skradziona); furtum facere, kraść, kradzież popełnić; — przenoś. czynność potajemna, fugam abscondere furto; stąd: furto, ukradkiem, potajemnie; szczegódl. skryte miłostki, podejście, oszustwo względem nieprzyjaciela, f. belli; pozór, pretekst, cessationis.
- Furunculus**, i, m. mały złodziej.
- Furvus**, a, am, ciemny, czarny; — przenoś. znajdujący się w świeczce podziemnym, Proserpina; furva hostia, ofiara przeznaczona dla bogów podziemnych.
- Fuscina**, ae, ż. trójząb.
- Fusco**, 1. czernić, brunatno farbować.
- Fuscus**, a, um, brunatny, czarniawy; — przenoś. o głosie i dźwięku: nieczysty, chrapliwy.
- Fuse**, *przysł.* obszernie, obficie, dicere, disputare.
- Fusilis**, e, lany, roztopiony, płynny.
- Fusio**, ónis, ż. lanie, wylewanie.
- Fustis**, is, m. kij.
- Fustuárium**, ii, n. bicie kijami (na śmierć) jako kara.
- Fusus**, a, um, płynny, genus orationis; 2) o włosach: rozpuszczony; 3) rozłożony, fusi per herbam; o miejscowości. rozciągnięty, rozciągający się, obszerny, campi.
- Fusus**, i, m. wrzeczono; o Parkach: tunc sorores debuerant fusos evolvisse meos, wtedy Parki powinny były wyprząść osnowę życia mego.
- Futills**, e, łatwo się wylewający, ciekący; glacies (kruchy); — przenoś. lekki, płochy, próżny, nikczemny, omylay, sententia, harruspex. [próżność.
- Futilitas**, átis, ż. nikczemność.
- Futuo**, ui, utum, 3. służyć Wenerze
- Futurus**, a, um, *imiesł.* od fuo przybrany do słowa sum, przysły, mający być; *rzeczw.* futurum, przyszłość, videre in futurum; haud ignara futuri; często w licz. mn. prospiciens futura.

G.

Gabali, órum, m. lud w Gallii Akwitanskiej.

Gabara, ae, ż. kraina w Sogdyanie.

Gabil, órum, m. miasto w Lacyum

- stad: Gabinus, a, um, Gabiński i Gabini, orum, *m.* Gabinowie.
- Gabinus, a, um, nazwa Rzymskiego rodu; *przym.* Gabiński, *lex*, i Gabinianus, a, um, do Gabinusza należący.
- Gabnus, a, um, patrz Gabii.
- Gades, ium, *ż.* miasto w Hiszpanii Betyckiej; stad: Geditanus, a, um, Gadytański, i Geditani, orum, *m.* Gadytanie.
- Gaesum, i, *n.* gatunek ciężkich pocisków u Gallów i innych narodów.
- Gaetul, orum, *m.* lud w północno-zachodniej Afryce; stad: Gaetulus, a, um, Getulski, w ogóle: Libijski, Afrykański.
- Gajus, a, patrz Cajus.
- Galaesus, i, *m.* rzeka w niższej Italii.
- Galatae, arum, *m.* Galatowie, lud, który w trzecim wieku przed Chr. przybył do Frygii; stad: Galatia, ae, *ż.* Galacya, kraina Galatów.
- Galba, ae, *m.* przezwisko Rzymskie; także imię władcy Swessyonów.
- Galbanus, a, um, z galbanu, galbanowy.
- Galbanum, i, *n.* galban, roślina.
- Galbanus, a, um, żółtawy, żółtozielony. [holm.]
- Galea, ae, *ż.* szyszak, przyłbica.
- Galeo, i, opatrzeć, okryć szyszakiem; galeata Minerwa.
- Galeotae, arum, *m.* imię tych, którzy tłumaczyli zjawiska nadzwyczajne (prodigia), w Sycylii.
- Galerus, i, *m.* czapka, kapelusz.
- Galla, patrz Galli.
- Gallaeci, orum, *m.* Gallecyanie, Gallicyanie, naród w Hiszpanii Tarrakoneńskiej, od których użarżmienia Brutus otrzymał przydomek Gallaecna.
- Galli, orum, *m.* Gallowle, szeroko rozgależony naród Celtycki, który pierwiastkowo między Renem i Garonną miał swoją siedzibę; w lic. poj. Gallus, i, *m.* Galla, ae, *ż.* Stad: a) Gallia, ae, *ż.* krajna Gallów, Gallia, podzielona przez Rzymian na część zwaną Gallia Cisalpina z tej strony Alp względem Rzymu lub Citerior (bliższa) lub Togata (Wyższa Italia) tudzież Gallia Transalpina lub Ulterior, (dalsza) lub Comata (Francya). Ostatnia rozdzieloną została na część zwaną: Gallia Narbonensis lub Braccata lub Provincia, także Romana provincia (Languedocya i Prowancya), Aquitania (na południe między Loarą i górami Pirenejskimi), Gallia Lugdunensis (między Loarą, Sekwaną, Marną i Saoną), Gallia Belgica (pierwiastkowo część od Marny aż do Renu, do której August południowe okolice przyłączył); w lic. mn. Galliae = Gallia ulterior; b) Gallicanus, a, um, Gallikański, do Gallii Prowincyi należący; c) Gallicus, a, um, Gallicki, ager, część Umbryi; stad: Gallica, ae, *ż.* obuwie Gallów; 2) = Gallograeci. Gallicanus, Gallicus, patrz Galli.
- Gallina, ae, *ż.* kura.
- Gallinaceus, i gallinarius, a, um, kurzy; *rzeczow.* gallinarius, dozierający drobin.
- Gallograecia, ae, *ż.* = Galatia; stad: Gallograecus, a, um, Galatycki, i Gallograeci, orum, *m.* Galatowie.
- Gallus, i, *m.* kogut.
- Gallus, i, *m.* rzeka we Frygii; stad: Gallicus, a, um, Gallicki, w ogóle: Frygijski; 2) kaplan Cybeli, i turba Gallica, kapłani Izdydy (której część religijna była podobna do obrzędów Cybeli).
- Gallus, i, *m.* Rzymski przydomek Gaméllion, ónis, *m.* siódmy miesiąc w roku Ateńczyków

Ganea, ac, *ż.* i ganeum, *l. n.* gar-
kuchnia, dom nierządny.

Ganeo, *ōnis*, *m.* lubieżnik, roz-
pustnik.

Gangāba, ac, *m.* tragarz u Persów
Gangaridae, *ārum*, *m.* lud mieszkający nad Gangesem.

Ganges, *is*, *m.* główna rzeka Indyi; stąd: Gangeticus, *a*, *um*, należący do Gangesu; *b*) Gangetis, *idis*, *ż.* do Gangesu odnosząca się, przy Gangesie będąca, terra.

Gannio, *ire*, skowyczyć, skomleć, canis, vulpes.

Gannitus, *us*, *m.* skowyczenie, skomlenie.

Ganymēdes, *is*, *m.* syn Trosa, króla Trojańskiego, pomiędzy gwiazdy przeniesiony (Wodnik).

Garamantes, *um*, *m.* lud w głębi Afryki; stąd: *a*) Garamanteus, *a*, *um*, i Garamantis, *idis*, *ż.* z Garamantu, w ogóle: z Afryki.

Garganus, *i*, *m.* odnoga gór w Apulii; *przym.* Garganus, *a*, *um*, do Garganu odnoszący się.

Gargaphiē, *ēs*, *ż.* dolina i źródło Dyany przy Platei w Boocyi

Gargara, *orum*, *n.* szczyt góry Idy w Myzji.

Gargettus, *i*, *m.* gmina (demos) w Attyce, miejsce urodzenia Epikura, który z tego powodu nazywał się Gargettius

Garites, *um*, *m.* lud w Akwitanii.

Garrlo, *4.* paplać, bredzić, pleść.

Garrulitas, *ātis*, *ż.* gadatliwość, wielomówstwo, szczebiotliwość.

Garrulus, *a*, *um*, gadatliwy, szczebiotliwy, wielomówny; przenoś. szleszczący, mruczający, rívus.

Garum, *i* garon, *i*, *n.* rodzaj słonego sosu, który się robił z ryby garus zwanój.

Garumna, ac, *ż.* Garonna rzeka w Gallii; stąd: Garumni, *orum*, *m.* mieszkańcy przy Garonnie.

Gaudeo, gavisus, *2.* cieszyć się, radować się, de aliqua re lub aliqua re; tot hominum salute (z powodu ocalenia); in tacito sinu gaudere, cieszyć się wewnętrznie, w cichości; poet. z przyp. *2.* gaudent scribentes (piszą z radością); z tryb. bez. gaudes illudere rebus humanis; często z *4* prz. i tryb. bez., także czasem ze spoj. quod; *2*) gaudere jako formuła pozdrowienia: Celso gaudere refer (pozdrow Celsa).

Gaudium, *ii*, *n.* radość, uciecha, ukontentowanie, gaudium aliquem afficere, ucieścić kogo, uradować; gaudium percipere, mieć radość, uciechę z czego; gaudium lub gaudiis lub prae gaudium (z radości) triumphare, exultare; lecz: ingenti omnium gaudium mortuus est (na wielką wszystkich pociechę); ex gaudium, skutkiem radości; w licz. mn. gaudia, objawy, oznaki radości; także: gaudium alicujus rei, radość, którą jaka rzecz przynosi, sprawuje; poet. o przedmiocie radości.

Gaurus, *i*, *m.* góra w Kampanii, zachodnie pasmo gór, których część wschodnia nazywała się Massicus, a północna Falernus.

Gausape, *is*, *n.* lub -a, ac, *ż.* lub -es, *is*, *m.* rodzaj grubego, kosmatego sukna, które służyło na odzież, lub do przykrywania stołów i łózek.

Gavisus, patrz gaudeo.

Gaza, ac, *ż.* (wyraz perski), skarb królewski, gazae regiae custos, podskarbi królewski; w ogóle. skarbi, majątek, dostatki, laetus gaza agrestis; beatis Arabum invides gazis.

Gaza, ac, *ż.* miasto w Palestynie.
Gebenna, ac, *ż.* góra w Gallii Narboneńskiej.

- Gedrōsi, orum, m.** mieszkańcy krajny zwanój Gedrosta, ae, ż. w Persyi.
- Gedusanus ager,** kraina Geduzańska w Azyi.
- Geidūni, orum, m.** lud Gallii, który zostawał pod opieką Neriwłōw.
- Gela, ac, ż.** miasto w Sycylii; stąd:
a) Gelenses, ium; m. Gelsenowie;
Gelōus, a, um, Gelojski.
- Gelas, ac, m.** rzeka w Sycylii.
- Gelide, przysl.** zimno; — przenos. oziębłe, niechętnie, bez zapalu, bez życia. res omnēs g. ministrat.
- Gelidus, a, um,** zlodowaciały, zimny; — przenos. oziębłający, zimno sprawujący, horror, tremor, metus, mors, u poet.
- Gellius, a, um,** nazwanie Rzymskiego rodu.
- Gelo, 1.** zamrozić, lodem pokryć; na str. bier. zmarznąć, zdrętwieć.
- Gelōni, orum, m.** naród scytyjski, lub sarmacki nad Dnieprem; w lic. poj. Gelonus, Gelończyk.
- Gelous, patrz Gela.**
- Gelu, us, lub gelum, i, n.** lub gelus, us, m. mróz, zimno mroźno, stąd: lód; — przenos. o wieku podeszłym, tarda gelu senectus.
- Gemelliparus, a, um,** rodzący bliźnięta. Latona.
- Gemellus, a, um,** bliźnięcy; stąd: gemelli, bliźnięta, o ludziach i zwierzętach; — przenos. podwójny, legio (z dwóch legionów składający się); równy, podobny, par fratrum amore gemellum; ad cetera paene gemelli.
- Geminatio, ōnis, ż.** podwojenie.
- Gemino, 1.** podwajać; geminatus, podwojony, podwójny; 2) dwie rzeczy połączyć, non ut serpentes avibus geminentur, tigribus agni.
- Geminus, a, um,** razem urodzony, bliźnięcy; rzeczow. bliźnię, bliźniak; — przenos. a) podwójny; dwukształtny, Chiron (pól człowieka, pół konia); Janus (dwulicowy, o dwóch twarzach); 2) dwójsty, lumen, portae; także: dwa, oba, pes, pedes, acies; c) równy, podobny, audacia; illud geminum consiliis Catilinae et Lentuli; 2) Gemius, i, m. Rzymski przydomek.
- Gemitus, us, m.** jęk, wzdychanie, stękanie; gemitum dare, edere, tollere, cedere, ducere, wydawać; 2) szum, szelest, huk, loskot. telus dat gemitum; gem. dedere cavernae, g. pelagi.
- Gemma, ac, ż.** kamień drogi; cokolwiek z drogiego kamienia; kamień ryty w pierścieniu; stąd: gemmam imprimere, pieczętować, wycisnąć pieczęć, o kielichu, bibere e gemma; — przenos. o oczkach, pączkach drzew, krzewów.
- Gemmatus, a, um,** drogiemi kamieniami wysadzany, ozdobiony.
- Gemmetus, a, um,** z kamienia drogiego zrobiony; poet. drogiemi kamieniami ozdobiony.
- Gemmo, 1.** być ozdobionym drogiemi kamieniami, lénic się, błyszczyć od drogiego kamieni, sceptrum gemmantia; — przenos. pączki puszcząć, rozwijać się.
- Gemo, gemui, gemitum, 3.** stękać, wzdychać, jęzczyć, z 4 przyp. ali-quid, na co; gemens ignominiam; o zwierzętach: huczyć, gruchać, o rzeczach nieżywotnych: skrzyplić, trzeszczyć, fenestra, rota.
- Gena, ac, ż.** częściej w lic. mn. wyższa część lica, policzek; poet. powieki, oczy.
- Genabum, i, n.** miasto Karnutów w Gallii Celtyckiej; stąd: Genabensis, e, Genabeński, i Genabenses, ium, m. Genabeńczyk.
- Genauni, orum, m.** lud Wende-lików

Genealógus, a, um, ród czyj wodzący.

Gener, Źri, m. zięć, mąż córki, poet. także: narzeczony córki; 2) mąż siostry, szwagier.

Generalia, e, tycający się rodzaju lub gatunku; 2) ogólny, powszechny.

Generaliter, przysl. ogólnie, wogóle. **Generátim**, przysl. podług rodzaju, gatunku; copias educere, osobno, oddzielnie, podług narodów; 2) ogólnie, powszechnie.

Generátor, ōris, m. rodzic, ojciec; uaczelnik szczepu.

Genēro, l. rodzic, płodzić, tworzyć; na str. bier. pochodzić, powstawać, Troja generatus Acestes; semina unde essent omnia orta, generata. [niale.

Generóse, przysl. szlachetnie, wspa-
Generósus, a, um, szlachetny, zacnego rodu, pochodzenia, o żyjących i nieżywotnych istotach; — przenoś. szlachetnego sposobu myślenia, wspaniałomyślny, wzniosły, rex, virtus.

Genētrix, icis, Ź. rodzicielka, matka, sprawczyni, właśc. i przenoś. frugum (Cerera).

Genēva, ae, Ź. miasto Allobrogów w Gallii Narboneńskiej.

Geniális, e, dotyczący się bożka zwanego Genius; stąd: a) nowożytny, godowy, małżeński; b) wesoły, uciechowy, radosny, przyjemny.

Geniáliter, przysl. wesoło, uroczyste, arere festum.

Geniculátus, a, um, kolankowaty, mający kolanka, culmus.

Geniculatum, i, m. kolanko u rośliny.

Genista, ae, Ź. janowiec, krzew.

Genitális, e, do rodzenia, płodzenia zdalny, rodzący, wydający na świat; rzeczow. **Genitalis**, is, Ź. przydomek Dyany.

Genitivus, a, nm, przyrodzony, wrodzony; nomina, imiona rodowe.

Genitor, ōris, m. rodzic, ojciec, sprawca, właśc. i przenoś. deum genitor (Jowisz); quae genitor produxerit usus.

Genitrix, icis, Ź. patrz genitrix.

Genitūra, ae, Ź. godzina urodzenia i z niej wypływający los człowieka.

Genius, ii, m. bożek opiekuńczy, towarzyszący ciągle wszystkim żyjącym i nieżywotnym istotom; 2) skłonność do biesiad, wesołości, curare genium, indulgere genio, dogadzać sobie we wszystkim.

Geno, genui, genitum, 3. dawna forma zamiast gigno.

Gens, gentis, Ź. ród, szczep, o ludziach i zwierzętach, Cornelia, Branchidarum; gentes cognationesque hominum; patricii majorum et minorum gentium (pierwsi od Romulusa, drudzy od Tarkwiniusza pochodzący); dii majorum, minorum gentium (wyżsi i niżsi bogowie); poet. o jednej osobie: gens deum (o Eneasz); 2) naród, okolica, kraj, miasto, ubinam gentium sumus (gdzie, w jakiej stronie świata jesteśmy); longe gentium, daleko; minime gentium, wcale nie, bynajmniej; 2) gentes, barbarzyńcy, cudzoziemcy.

Geniticius, a, um, rodowy, do rodu należący, sacra.

Genitilis, e, z tegoż samego rodu, rzeczow. krewny, tegoż samego imienia rodowego; 2) rodak, ziomek

Genilitas, atis, Ź. pokrewieństwo oparte na wspólności imienia rodowego.

Genu, u, m. (rzadko genus, us, m.) kolano. [w Liguryi.

Genua, ae, Ź. miasto nadmorskie

Genuale, is, *n.* przewiązka koło kolan, rodzaj ozdoby.

Genuine, *przysł.* szczerze, rzetelnie.

1. **Genuinus**, a, um, przyrodzony, wrodzony, zgodny z przyrodzeniem (od geno, gigno).

2. **Genuinus**, a, um, licowy, policzkowy (od gena).

Genus, ěris, *n.* rodzaj, o ludziach; rasa, o zwierzętach; humanum hominum; ferarum; equorum; piscium; w szczegól. ród, plemię, szczep, pochodzenie, qui ex genere Achillis originem trahebant; quod genus et proavos jactas; nobilissimo genere vir; nobili genere natus, ex genere antiquissimo; materno, paterno genere (ze strony matki, ojca, z linii macierzyńskiej, ojcowskiej) i t. p.; stąd: poet. genus deorum (potomek bogów); g. Adrasti (potomek, wnuk); naród, lud, qui Asiam incolerent, Graeci genere; Ligures, clarum genus; genus armis ferox; 2) rodzaj, płeć męzka, żeńska, virorum, muliebre; rodzaj, gatunek, sposób, cibi, armorum, loricarum, pugnae, exercitationum, copiarum, munitionis, scripturae, virtutum i t. p.

Aesopi, sposób pisania; cujus generis (colonorum) quum magnus numerus esset; cursorem ejus generis, qui-; munera cujusque generis; domus in omni genere diligens (pod każdym względem); quod genus virtus est (jakiego rodzaju); - przenos. sposób, stosunek, własność, położenie, varius in omni genere fuit (w każdym położeniu).

Genus, us, patrz Genu.

Genusius, i, *m.* rzeka w Illiryi greckiej.

Geographia, ae, *ż.* krajopisarstwo, geografia.

Gecmetria, ae, *ż.* miernictwo, geometrya.

Geometricus, a, um, dotyczący się geometryi, geometryczny; *rzecz.* geometrica, orum, *n.* przedmioty geometryczne.

Georgicus, a, um, ziemiański; uprawy roli dotyczący się; *rzeczow.* georgica, orum, *n.* poemat, ziemianstwo.

Geraesticus, portus, port w Jonii
Geraestus, i, *m.* główne miasto na wyspie Eubei z przylądkiem tegoż nazwiska.

Gergovia, ae, *ż.* miasto: a) w Gallii Akwitańskiej; b) Bojów na południe względem Loary.

Germālus, i, *m.* szczyt niższej części góry Palatyńskiej.

Germāne, *przysł.* szczerze, rzetelnie, po bratersku.

Germāni, orum, *m.* lud między Renem, Dunajem, Wisłą, północnym i wschodnim morzem. Stąd:

a) Germanus, a, um, Germani; b) Germania, ae, *ż.* kraj Germanów; c) Germanicus, a, um, Germani; d) Germanicianus, a, um, w Germanii znajdujący się, milites, żołnierze rzymscy, którzy odbywali służbę w Germanii.

Germanitas, atis, *ż.* braterstwo, rodzeństwo, powinowactwo; 2) o miastach: wspólność pochodzenia.

Germanus, a, um, rodzony, frater, soror, także: samo germanus, germana, *rzeczow.* rodzony brat, rodzona siostra; 2) braterski, dotyczący się brata, siostry lub bliższych krewnych; 3) istotny, szczerzy, prawdziwy, patria, justitia, ironia, germanissimus Stoicus.

Germanus, patrz Germani.

Germen, inis, *n.* kiel, pązek, wyrostek, latorośl; 2) potomek.

Gero, gessi, gestum, 3. nosić, terram, sacra manu; saxa in ma-

ros; Vulcanum (ogień) in cornu; **szczegół.** nosić na sobie, vestem, galeam, effigiem alicujus; hastam; virginis os habitumque; tempora umbrata civili quercu i t. p.; poet. rodzic, wydawać plód, quidquid terra gerit; stąd o przedmiotach umysłowych: mieć w sobie, żywić, utrzymywać, amicitiam, inimicitias cum aliquo; odium in aliquem; curam pro aliquo; prae se gerere, wydawać się z czém, pokazywać się, dać poznać po sobie, animum fortem; utilitatem. — Przenos. *a)* wykonywać, sprawować, działać, prowadzić i t. p., quae gessimus; dum haec (ea) geruntur; negotium, rem bene lub małe, czynność swoją dobrze lub źle odbywać, być szczęśliwym lub nieszczęśliwym w prowadzeniu interesów majątkowych; podobnie: *b)* w znaczeniu wojenném: rem lub res gerere, mieć dowództwo, dowodzić, kierować; res gestae, czyny, mianowicie wojenne; res magnas gerere, ważne czyny wykonywać; bellum gerere, prowadzić, cum aliquo lub adversus aliquem lub in aliquem; cum aliquo adversus aliquem, w połączeniu z kim przeciw komu. *c)* sprawować urząd, wykonywać czynności publiczne, rempublicam, imperium, honores, magistratum, consulatus, comitia i t. p. *d)* czas przepędzić, przeżyć, aetatem cum aliquo; tempus adolescentiae; *e)* z załmkami me, te, se, sprawować się, postępować, obchodzić się, z przyszł. moderate, recte, honeste; crudelissime; contumacius; turpiter i t. p.; se pro civo (postępować, działać jak obywatel), se pro victore; personam alicujus gerere, grać czyją rolę; regem gerere, postępować

po królewsku; *f)* morem gerere, być posłusznym, porów. mos.

Gerontium, ii, *n.* miasto w południowej Italii.

Gerulus, i, *m.* noszący, tragarz, drażnik.

Geryon, ónis, i Geryones, ae, *m.* potrójne ciało mający, o trzech ciałach; król na wyspie hiszpańskiej Erytei (Erytheia).

Gessi, patrz Gero.

Gestamen, inis, *n.* noszenie czego na sobie, ciężar, brzemię, clypeum magni gestamen Abantis.

Gestio, ónis, *f.* noszenie; sprawowanie, negotii.

Gestio, *f.* czynić miny, poruszenia rozmaite, a mianowicie: *a)* okazywać radość znakami zewnętrzny, nie posiadać się z radości, laetitia, voluptate nimia, alacritate; otio; laetitia gestiens, radość nieumiarkowana; *b)* mocno sobie czego życzyć, pragnąć, mieć ochotę, upodobanie, scire omnia; gestit animus aliquid agere; studio lavandi (mieć ochotę do-).

Gesto, *f.* nosić, aliquid in aliqua re, aliquem lectica; aquam utribus; arma; saxa, non obtusa ad gestamus pectora Poeni.

Gestus, us, *m.* noszenie się, trzymanie się, corporis, ruch, poruszenie ciała, gest; edendi, przy jedzeniu; gestu aliquid significare; **szczegół.** akcja zewnętrzna, poruszenie mówcy, aktora.

Getae, arum, *m.* Getowie, lud Tracyi; w liczb. poj. Geta lub Getes; także: Geta, Kzymski przydomek; stąd: *a)* Geticus, *a.* um, Getycki, do Getów należący, w ogóle: Tracki; *b)* Getice, przysł. po getycku.

Gibbus, i, *m.* garb.

Gigas, antis, *m.* zwykle w liczb. mn. Gigantes, synowie ziemi, ot-

- brzymi; stąd: a) Giganteus, a, um, tyczący się olbrzymów, olbrzymi, triumphus; b) Gigantomachia, ae, ż. walka olbrzymów z bogami.
- Gigno**, genui, genitum, 3. rodzic, płodzić, wydawać, o istotach żyjących i nieżywotnych; genitus, zrodzony, spłodzony, powstały; rzeczow. gignentia, ium, n stworzenia, twory, rośliny, drzewa; — przenoś. tworzyć, sprawiać, wzniecać, wzbudzać, iram, sitim, perturbationes.
- Gilvus**, a, um, żółtawy, płowy
- Glaber**, bra, brum, nieobrosły, goły, lysy, o żyjących istotach i roślinach.
- Glabresco**, ěre, lysieć.
- Glacialis**, e, lodowy, lodowaty.
- Glacies**, ei, ż. lód.
- Glacio**, 1. w lód zamieniać, zamrażać.
- Gladiator**, óris, m. szermierz, walczący na igrzyskach zapaśniczych, w których do walki występowali niewolnicy, jeńcy, czasem nawet wolni za nagrodą pieniężną, zwaną auctoramentum; stąd nazywali się: auctorati; gladiatores także znaczy igrzyska szermierskie; — 2) przenoś. wyraz obelgi.
- Gladiátorius**, a, um, szermierski, tyczący się szermierzy, ludus, szkola, igrzysko; familia, zebrań; manus, banda; spectaculum, arma, certamen; stąd: gladiatorium, ii, n. pieniądze, za które ludzie wolni brali udział na igrzyskach.
- Gladius**, ii, m. miecz, szabla, gl. destringere, stringere, o vagina educere, dobyć miecza; gl. vagina vacuus, miecz dobyty z pochwy; przysłowie: scrutari ignem gladio przydawać zle do złego; — przenoś. plumbeo gladio jugulari, słabymi dowodami być pokonanym
- Glandifer**, ěra, ěrum, rodzący żołądź.
- Glaus**, dis, ż. żołądz, bukiw; 2) kula ołowiana lub gliniana procarska.
- Glares**, ae, ż. żwir, piasek gruby.
- Glaucus**, a, um, błękitny, modrawy, szary.
- Glaucus**, i, m. rybak w Antedonie w Beocyi, w morskiego bożka wieszczego przemieniony; 2) syn Syzyfa.
- Gleba**, ae, ż. skiba, bryła ziemi, grunt, pole; — przenoś. kawalek, bryłka, sevi ac picis.
- Glis**, gliris, m. szczur.
- Glisco**, ěre, zatlić się, zająć się, ignis; o wietrze: wszczać się, powstawać; — przenoś. o namiętnościach i namiętnie wykonanych czynach: brać górę, szerzyć się, zapalać się do czego, seditio, invidia.
- Globōsus**, a, um, kullsty
- Globus**, i, m. kula, kłęb; — przenoś. o ludziach: tłum, gromada, armatorium, equitum, consensionis.
- Glomēro**, 1. zwiąć w kłębek, lanam in orbes, poet. annus glomerans (bieg roku); — przenoś. skupiać, zgromadzać, o żywotnych i nieżywotnych istotach, manum. agmina, tempestatem; se glomerare lub glomerari, skupiać się, przyłączać się, lateri; poet. superbos gressus (o gwałtownym pedzie jazdy).
- Glomus**, ěris, n. kłęb.
- Gloria**, ae, ż. chwala, sława, gloriam expetere, consequi, in summam gloriam venire; gloria excellere; poet. ozdoba, taurus armenti gl.; 2) chęć, żądza sławy, generandi mellis; 3) chęć, chwalebność, chlubić się. ventosa gl.

- Gloriatio**, *ōnis*, *ż.* chwalenie się, chęlpienie się.
- Gloriōla**, *ae*, *ż.* promyk chwały.
- Glorior**, 1. chęlpić się, chlubić się, szcycić się, de divitiis; sua victoria; z 4 przyp. i tryb. bezok. gloriabitur se assecutum; gloriari idem quod Cyrus; haec glorians; stąd: beata vita glorianda.
- Gloriōse**, *przysl.* chlubnie, chwalebnie; 2) chępliwie.
- Gloriōsus**, *a*, *um*, chlubny, chwalebny, zaszczytny, factum, mors; 2) chępliwý, chępiący się, chciwy sławy, miles.
- Glos**, *glōris*, *ż.* siostra męża lub żony.
- Glūbo**, *glūpsi*, *glūptum*, 3. obłupić, obedrzeć z kory.
- Gluten**, *inis*, lub *glutinum*, *i*, *n.* klój.
- Glutinātor**, *ōris*, *m.* sklejający.
- Glutino**, 1. kleić.
- Glutinōsus**, *a*, *um*, kleisty, lepki.
- Gnaeus** lub **Cnaeus**, *i*, *m.* Rzymskie przezwisko, w skrót. Cn.
- Gnaritas**, *atis*, *ż.* świadomość, znajomość.
- Gnarus**, *a* *um*, świadomy czego, obznajmiony z czém, reipublicae; gnarus, quibus modis pelleretur, także; z 4 prz. i tr. bez.
- Gnatis**, *ae*, *ż.* skrót. zam. Egnatia, nazwisko Kzmyskiej familii.
- Gnatus**, = natus, patrz nascor.
- Gnav-** patrz nav-
- Gnosus**, *i*, *ż.* miasto na wyspie Krecie, stolica Minosa, sławna z Labiryntu; stąd: *a)* Gnosiōsus, *a*, *um*, Gnozyacki, w ogóle: Kretejski; *b)* Gnosias, *adis*, *ż.* Gnozyjska, w ogóle: Kretejska; *rzeczow.* mieszkanka wyspy Krety; *c)* Gnosis, *idis*, *ż.* Gnozyjska, w ogóle: Kretejska; *rzeczow.* kobieta rodem z Krety; *d)* Gnosius, *a*, *um*, Gnozyjski; stąd: Gnosii, *orum*, *m.* Gnozyjczycy, w ogóle: mieszkańcy Krety.
- Gobius**, *ii*, *i* gobio, *ōnis*, *m.* kielb, ryba.
- Gomphi**, *ōrum*, *m.* miasto w Tessalij; stąd: Gomphensis, *e*, (Gomfeński; *rzeczow.* Gomphenses, *ium*, *m.* Gomfensowie.
- Gordaei**, lub **Gordyaei** montes, góry W Armenii; stąd: Gordiaci, lub Gordyaei lub Gorduōni, *orum*, *m.* lud W. Armenii.
- Gordium**, *ii*, *n.* główne miasto W. Frygii.
- Gorgo**, *ōnis*, lub *us*, *ż.* w licz. mn. Gorgones, trzy córki Forkusa (Phorcus): Stheno, Euryale i Meduza, z których Meduza matka Perseusza była najstraszniejsza; stąd: Gorgoneus, *a*, *um*, Gorgonejski, do Meduzy odnoszący się
- Gortyna**, *ae*, *i* -*e*, *es*, *ż.* miasto na wyspie Krecie; stąd: *a)* Gortynius, *a*, *um*, Gortynski; *rzeczow.* Gortynii, *orum*, *m.* Gortynowie, w ogóle: mieszkańcy Krety; *b)* Gortyniacus, *a*, *um*, Gortyniaci.
- Gothi**, *orum*, Gotowie, lud północnej Germanii.
- Grabātus**, *i*, *m.* łóżko, sofa.
- Gracchus**, *i*, *m.* imię familijne rodu Semproniuszów; stąd: Gracchanus, *a*, *um*, do Gracha należący.
- Gracilis**, *e*, szczupły; o głosie: delikatny, cienki; — przenoś. prosty, niewykwintny.
- Graoilitas**, *atis*, *ż.* wysmukłość, chudość, szczupłość; — przenoś. oschłość, orationis.
- Graculus**, *i*, *m.* kawka, sójka.
- Gradatim**, *przysl.* krok w krok, stopniowo, zwolna postępując.
- Gradatio**, *ōnis*, *ż.* stopniowaanie.
- Grador**, *gressus*, 3. iść, postępować, chodzić.
- Gradivus**, *i*, *m.* postępujący (od

- gradior) nazwanie Marsa, Mars Gr. pater, rex Gr. lub samo Gr.
- Gradus**, *ns, m.* krok, gr. corripere, addere, przyspieszyć kroku; sistere, zatrzymać się; referre, vertere, cofnąć się; de gradu pugnare, walczyć stać mocno; gradu move-re lub demovere lub depellere aliquem, ruszyć, zbić, wyprzeć, spędzić kogo z miejsca; — przenoś de gradu dejicere, demovere lub gradu depellere, pozbawić koryzstnego położenia; 2) stopień, szczebel, templorum gradus completi erant; — przenoś. honorum, imperii, aetatis, temporum, officiorum i t. p.; stąd: godność, dostojenstwo, eodem gradu esse (tę samą godność piastować); gradum in militia obtinere.
- Graeci**, *orum, m.* Grecy, w licz. poj. Graecus, Grek. Stąd: a) Graecus, a, um, grecki; *rzeczow.* Graecum, i, *n.* greczyzna, język grecki, literatura, graeca leguntur in omnibus gentibus; *przysł.* Graece, *po* grecku, greckim językiem; b) Graecia, *ae, ž.* w ściślejszém i rozleglejszém znaczeniu; Magna Graecia lub samo Graecia, Grecya Wielka, osady greckie w Niższej Italii; c) Graeculus, a, um, grecki, w znaczeniu wzgardliwém; *rzeczow.* Graeculus, i, *m.* o greckich filozofach i retorach, którzy się w domach znakomitych panów jako paszyci do niższych posług używać dawali.
- Graecor**, *l.* naśladować Greków w sposobie życia, żyć po grecku, assuetus graecari.
- Graecostasis**, *is, ž.* budowle w Rzymie przy Kuryi, miejsce gdzie przebywali greccy i inni cudzoziemscy poslowie, poselskagospoda.
- Graeculus**, **Graccus**, patrz Graeci.
- Grąji**, *orum, m.* Grecy, w licz. poj. Grajus, Grek, stąd. Grajus a, um, grecki.
- Grąjocelli**, *orum, m.* lud Gallów na Alpach grajskich czyli greckich.
- Grajus**, patrz Graji.
- Gramen**, *inis, n.* trawa, roślina, ziele.
- Gramineus**, a, um, z trawy, z ziół, caespes; 2) pełen trawy, trawą zarosły, campus, u poet.
- Grammaticus**, a, um, grammatyczny; *rzeczow.* a) grammaticus, i, *m.* grammatyk, filolog, uczoney; b) grammatica, *ae, ž.* grammatyka, nauka języka, filologia; także: grammatica, *orum, n.* przedmioty należące do grammatyki, do filologii.
- Grandaevus**, a, um, podeszły, sędziwy, stary.
- Grandesco**, *ere*, rosnać, wzrastać.
- Grandiloquus**, a, um, górnym stylem mówiący lub piszący; *rzeczow.* samochwał.
- Grandinat**, nieosob. grad pada.
- Grandis**, *e*, wielki (pod względem rozciągłości i treści), tumulus, saxum, liber, epistola, hordea, vas, cothurni; także o żyjących istotach: puer, bestia; pod względem wagi i liczby: ciężki, znaczny, pondus argenti, pecunia, aes alienum, peditatus, praesidium; w odniesieniu do czasu: stary, dawny, daleko posunięty, grandior aetas; także o osobach: stary, podeszły, grandis natu lub aevo; grandior natu; także samo grandis: quum plane grandis esset; — przenoś wielki, znaczący, ważny, res, vitium, exempla; o wyrażeniach. wzniosły, górny, szczytny, oratio: oratores grandis verbis; causidicus amplus atque grandis; pod względem uczucia i sposobu myślenia: szlachetny.

Granditas, ātis, *ż.* wielkość, wzniosłość, górnosc, verborum.

Granditer, *przysł.* wzniosle.

Grando, inis, *ż.* grad; grando saxea, grad kamienny.

Granicus, i, *m.* rzeka w małej Myzyi.

Granifer, era, erum, ziarnorodny, ziarna wydający.

Granum, i, *n.* ziarno, nasienie wszelkiego zboża.

Grāphium, ii, *n.* narzędzie do pisania, pióro, styl.

Grassator, ōris, *m.* napastujący po drogach, zwłaszcza w nocnej porze, rabownik.

Grassor, i, iść, chodzić; — przenoś. ad lub in aliquid lub in aliquo loco; ad gloriam virtutis via, stąd: postępować, jure; vi, dolo; dissimulatione et artibus; in aliquem hac via; obsequio (okazywać się posłusznym); szczególn. ostro postępować, srożyć się, in senatum; adversus hostes; 2) chodzić tu i owdzie, włóczyć się.

Grate, *przysł.* chętnie, mile, przyjemnie; 2) wdzięcznie, facere, expipere.

Grates, *ż.* licz. mn. dzięki, alicui gr. agere, dicere, oświadczać; referre lub persolvere, czynami wdzięczność okazywać; superis decernere grates.

Gratia, ae, *ż.* łaska, przychylnosc, względy, in gratiam alicujus, przez wzgląd, przez życzliwość dla kogo; gratiā, z przyp. 2. dla, z powodu, przez wzgląd na-, hominum gr.; brevitatis gr.; także: mea gratia, dla mnie, przez wzgląd na mnie; 2) wdzięczność, podziękowanie, gratiam habere alicui, poczuwać się do wdzięczności; gratias agere, dziękować, wdzięczność oświadczać; gratiarum actio, oświadczenie wdzięczności, podzię-

kowanie; laudes gratiasque alicui congerere, uwielbienie i dzięki oświadczać, gratiam persolvere lub referre, odwdzięczać się, czynami wdzięczność okazywać; gr. referre parem, lub gr. reddere lub rependere, wet za wet oddać, powetować; memoriae gr wdzięczna pamięć; gratiis, darmo, bez nagrody; 3) wziętość u kogo, powaga, kredyt, gratiam inire ab aliquo, lub apud (ad) aliquem, lub alicujus, zjednać sobie czyje względy; in gratia esse, być w łaskach, być lubionym; magna gratia esse apud aliquem, mieć wielkie względy; modicae apud aliquem gratiae esse, mieć mały wpływ; 4) przyjazne stosunki, przyjaźń, gratiam alicujus sequi; gratiam firmare; esse in gratia cum aliquo, być w przyjaźni; in gratiam redire cum aliquo, pojednać się, pogodzić się z kim; ponere in gratia lub in gratiam, zaprzyjaźnić; in gratiam recipere; wpływ, znaczenie, gratiā augeri, valere, multum posse; convellere gratiam alicujus; II) Gratiae, arum, *ż.* wdzięki, boginie wdzięków: Euphrosyne, Aglaja, Thalia.

Gratificatio, ōnis, *ż.* dar łaskawy, grzeczność, przysługa.

Gratificor, i, przysługa, grzeczność lub łaskę komu wyświadczyć, alicui; pro aliquo, z ogół. 4 przyp. hoc (w tém); de aliqua re (chętnie z czego udział zrobić); 2) poświęcić, ofiarować, potentiae paucorum decus atque libertatem sui, aliena et sua.

Gratiis, pa'rz gratia.

Gratiosus, a, um, uprzejmy, łaskawy, missio (z łaski lub łaskawie udzielone); 2) ulubiony, przyjemny, właś. i przenoś. [z łaski, Gratiis, *przysł.* = gratiis, darmo-

- Grator**, 1. okazywać radość; winzować, z radością dziękować.
- Gratis**, *przysł.* darmo, bez zapłaty.
- Gratuitus**, a, um, bezpłatny, bez nagrody, bezinteresowny, suffragia.
- Gratulābundus**, a, um, winszujący.
- Gratulātiō**, ōnis, *ż.* spółradowanie się ze zdarzeń pomysłnych, winzowanie; 2) publiczna uroczystość dziękczynna, gratiae nostrae diis gratulationes.
- Gratulātor**, ōris, *m.* winszujący.
- Gratulor**, 1. okazywać radość, radować się z czyjego powodzenia, winzować komu czego, alicui; alicui de aliqua re, in aliqua re lub samo aliqua re; alicui lub apud aliquem z 4 przyp. i tryb. bez.; alicui z nast. quod; z 4 prz. 2) z radością dziękować, wynurzać wdzięczność, alicui; alicuius iudicio.
- Gratus**, a, um, miły, przyjemny, Antium; gratior it dies; neque ulla victoria Romanis gratior fuit; grata et laude digna; conviva; gratiae in vulgus leges fuere; stąd: wdzięczny, animus; erga aliquem; quoad ille gratus erat, qui acceperat; gratissimus animo; 2) podziękowania godny, z podziękowaniem przyjęty, pożądaný, gratum lub gratum acceptumque habere lub gratum alicui facere.
- Gravāte**, i gravātīm, *przysł.* ciężko, z trudnością, niechętnie.
- Gravedinōsus**, a, um, podległy katarowi, zakatarzony
- Gravēdo**, inis, *ż.* katar.
- Graveolens**, tis, mocno woniejący; 2) wydający smród.
- Gravesco**, ěre, być obciążonym, obarczonym, uginać się pod ciężarem. [miennosc]
- Graviditas**, ātis, *ż.* ciąży, brze-
- Gravidō**, 1. brzemia nabawić.
- Gravidus**, a, um, brzemienny, właś. i przenośny. pełny, ciężko obladowany, nubes, manus, z prz. 6 lub 2 u poet. pharetra grav. sagittis, mellis apes grav.
- Gravis**, ciężki, ważny, obciążony, ciężko obladowany; poet. ciężarny, brzemienny. Stąd: 1) o ziemi i przedmiotach do żywności służących: ciężki, tłusty, trudny do strawienia, niestrawny; b) pod względem ruchu: leniwy, nieruchomy; szczególnież dla wieku i słabości: ociężały, osłabiony, mdły, ciężki, morbo, aetate; c) o miejscowości i powietrzu: niezdrowy, szkodliwy, przykry, tempus anni gravissimum; autumnus; locus; solum coelumque; o ranach: ciężki, bolesny, vulnus; także pod względem działania na zmysły: mocno woniejący, cuchnący, hircus; chelydri; niski, gruby (o głosie), sonus, vox, genus vocis; d) o liczebnej wartości: wielki, wiele znaczący, pretium; 2) — przenośny, ciężki, uciążliwy, nieprzyjemny, przykry, dotkliwy, fortuna; dies; oppugnatio; concio; procellae; proscriptiones; poenae; multa et gravia perpessus; hoć si tibi grave est; także z 4 przyp. i tr. bez.; o osobach, tudzież ich zamiarach, postanowieniach, rozkazach; stąd: si quid ei a Caesare gravius accidisset; aliquid gravius statueret in aliquem; o namiętnościach i gwałtownych działaniach osób, stąd: pugna lub proelium (główna bitwa, krwawa), bellum; crudelitas; saevitia; b) ważny pod względem treści. liber, causa, sententia; literae; senatus consultum i t. p.; wiarogodny auctor, testis, historicus. pod względem znaczenia, mocy i potęgi

ctitas; *auctoritas*; *Stoicus gravissimus*; co do charakteru: poważny, pełen godności, rozważny, homo; *aetas*; genus *epistolarum*; pod względem wykładu: wzniosły, pełen godności, tum *graves sumus*, tum *subtiles*.

Graviscæe, arum, i *Graviscæe*, ae, *z.* miasto w Etrurji.

Gravitas, *âtis*, *z.* ciężkość, ciężar, armorum, *armatura*; *navium*; stąd: ociężałość, *capitis*, *membra*; ciężkość, trudność w wymawianiu; *lingua*; niezdrówé położenie, niezdrówy stan, *coeli*; *loci*; 2) — przenos. *a)* srogość, *injuria gravitate* *tutor est*; także: gwałtowność, wielkość, *morbi*, *belli*; *b)* ważność, moc, *sententiarum*; *imperii*, *civitatís*; stąd o charakterze: moc, stateczność, stałość, powaga, godność, *viri*; *Lacedaemoniorum*; *neque gravitas ejus sine facilitate erat*; *gravitas comitate condita*; *cum gravitate vivere* lub *facere*; *gravitate mixtus lepos*; *oris gr.*; godność, wzniosłość mowy i mówcy.

Graviter, *przyst.* ciężko, mocno, silnie, tego, bardzo, *cadere*; *ferire aliquem*; *hasta gr. pressa*; stąd: chorowicie, źle, *se habere*; o głosie: nisko, grubo, *sonare*; 2) — przenos. *a)* ciężko, bardzo źle, *agrotare*, *dolere*, *vulnerare*; *terreri*; *gravius accepti sunt*; *gr. suspectus*; *gr. dissentientes*; *gravissime victi sunt* (zupełnie); *naves gravissime afflictæ*; lub: ostro, surowo, *agere*, *decernere*, *accusare*, *judicare de aliquo*; *iræ gravius ultæ*; *gravius in aliquem vindicare*; albo: z trudnością, niechętnie, z przykrością, *aliquid ferre*; *aliquid accipere*; *b)* dobitnie, mocno, *aliquid tractare*; *queri*; albo: poważnie, z godnością, *agere*.

Gravo, i. obciążać, obarczać, mem-

bra gravabat onus; *poma gravantia ramis*; *gravatus onere*; ciężko dotknięty, osłabiony, *gravatus vulneribus*; zmorzony, *somno vinoque gr.* — przenos. *a)* przyciskać, ciężko dotknąć, o nieszczęściu; obarczać, o obowiązkach uciążliwych: *officium me gravat*; *b)* dać uczyć, pogorszyć, *fortunam*.

Gravor, i. niechętnie brać się do czego, namyślać się, wahać się, z tr. bezok. albo samo *gr.*, *hand gravati*, bez namysłu; także w znac. *przech.* niechętnie znosić, odrzucać, *aliquem*.

Gregâlis, e, do trzody należący; — przenos. *a)* należący do towarzystwa: *rzech. gregales*, *iun.*, *m.* towarzysze, koledzy, przyjaciele, *gr. Catilinae*; *b)* należący do wielkiej gromady, *pospolity*, *prosty*, *anaculum*, *habitus* (odzież prostego żołnierza).

Gregârius, a, um, tyżący się trzody; — przenos. *miles*, *prosty żołnierz*.

Gregâtim, *przyst.* gromadnie.

Gremium, *ii*, *n.* łono; — przenos. *medio Graeciae gremio* (we środku Grecji).

Gressus, *us*, *m.* chód, krok, *gressum tendere ad moenia*, *iść*, *dażyć do*; *comprimere*, *zatrzymać się*; *recipere*, *cofnąć się*.

Grex, *gregis*, *m.* trzoda, stado; — przenos. *a)* orszak, towarzystwo, *zbraucie*; *grege facto*, *skupiwszy się*; *b)* *wzgardliwie*: *motloch*, *grex indocilis*.

Groma, *ae*, *z.* środkowy punkt obozu, gdzie laska miernicza do jego wytknięcia była zasadzona; stąd: *gromaticus*, a, um, tyżący się rozmierniania gruntów lub obozu.

Grudii, *orum*, *m.* lud Belgijski.

Gruia, *patrz grus*.

Grumus, *i*, *m.* kupa ziemi, pagórek

Gruntium, *ii*, *n.* zamek we Frygii.
Grunnio, 4. kwiczcć.
Grus, *gruis*, *i* *gruis*, *is*, *m.* i *ż.* zóraw.
Grynia, *ae*, *ż.* i **Grynium**, *ii*, *n.* miasto w Eolidzie; stąd: **Grynëus**, *a*, *um*, Grynejski.
Gryps, *gryphis* i *gryphus*, *i*, *m.* gryf (ptak bajeczny).
Grypus, *i*, *m.* mający nos zakrzywiony, orli; 2) przydomek.
Gubernaculum, *i*, *n.* stér; — przenoś. stér rządu, kierowanie, rząd, *reipublicae*; *civitatum*.
Gubernatio, *õnis*, *ż.* sterowanie, kierowanie; — przenoś. rządzenie, zarząd.
Gubernator, *õris*, *m.* stérnik; — przenoś. rządca, i *gubernatrix*, *icis*, *ż.* która rządzi.
Gubernò, 1. sterować, kierować okrętem; — przenoś. rządzić, kierować, *vitam*, *aliquem consiliis*.
Gula, *ae*, *ż.* kanał pokarmowy; *szyja*, *gulam laqueo frangere*, *udusić*; — przenoś. obżarstwo, *gulæ parere*; *g. ingenua*, gęba wytworna, delikatna.
Gulõsus, *a*, *um*, żarłoczny, lubiący łakocie.
Gumia, *ae*, *m.* łakotnik.
Gummi, *n.* i *gummis*, *is*, *ż.* gumma.
Gurges, *itis*, *m.* wir, topiel, przepaść wodna; — przenoś. stek, *turpidinis*, *vitiõrum*; poet. morze, jezioro, głębia.
Gurgustium, *ii*, *n.* liche pomieszkanie, chalupa.
Gustatus, *us*, *m.* smak, smakowanie, kosztowanie.
Gusto, 1. kosztować, używać czego, *aliquid*; — przenoś. zasmakować w czym, *amorem vitæ*; *studia literarum*. [kowanie; smak.
Gustus, *us*, *m.* kosztowanie, sma-

Gutta, *ae*, *ż.* kropla; — przenoś. plama, cętka na zwierzętach.
Guttur, *õris*, *n.* gardło, *szyja*, *g frangere*, *udusić*.
Guttus, *i*, *m.* naczynie z szyją wąską i długą do lania kroplami.
Gyãros, *i*, *ż.* i **Gyãri**, *orum*, *m.* jedna z wysp na morzu Egiejskiem, dokąd Rzymianie na wygnanie zwykli byli posyłać.
Gyges, *is*, *i* *ae*, *m.* jeden z Gigantów; 2) ulubieniec króla Kandauly w Lidyi, a po jego śmierci następcą; 3) imię młodzieńca z Gnidu.
Gymnasiarches, *ae*, *i* *-chus*, *i*, *m.* przełożony nad gimnazjum.
Gymnasium, *ii*, *m.* miejsce publiczne do odbywania ćwiczeń fizycznych dla dzieci i osób dorosłych; często: miejsce zbierania się filozofów i sofistów.
Gymnicus, *a*, *um*, tyjący się ćwiczeń fizycznych, gimnastycznych.
Gynaecõum, lub *-ium*, *i*, *n.* i **Gynaecõnitis**, *idis*, *ż.* mieszkanie oddzielne dla kobiet wewnątrz domu u Greków.
Gypso, 1. gipsować, *gypsatus pes*, to jest: *servilis*, gdyż gipsem naznaczano jeńców lub niewolników, których przedawano; *gypsatisemim manibus*, o aktorach odgrywających role kobiet.
Gypsum, *i*, *n.* gips.
Gyrus, *i*, *m.* koło robione przez ruch, zawód, szranki; *gyrum ducere*, robić koło (w lataniu lub jeźdźeniu); *gyrum trahere* (o węzłach); *in gyrum rationis ducere* (przyprowadzić kogo do rozumu).
Gythëum, lub *-ium*, *i*, *n.* miasto i port w odnodze Lakońskiej

H.

Habena, ae, *ż.* rzemień, którym się co wiąże, przytrzymuje, zwłaszcza cugle, wędzidło, wodze, habenas adducere lub premere, powściągać, wstrzymywać; effundere, emittere, dare, laxas dare, popuszcząć; effusis lub laxatis habenis (puściwszy cugle, w wielkim pędzie); przenoś. habenas clausi immittere (płynąć z rozpiętymi żaglami); habenis uti (o sterniku), u poet.; powodowanie, amicitiae; władza kierująca, rząd państwa, legum; tenendae reipublicae; populi, rerum, poet.

Habeo, habui, habitum, 2. I) mieć; 1) w powszechności: a) o żyjących istotach, a mianowicie: α) w odniesieniu do przedmiotów nieżywotnych: mieć, posiadać, domum, naues, hortos, praedia, vineas, heredium, possessiones, momentum, opes, in numis et praediis, w gotowiznie i w dobrach i t. p.; zamieszkiwać, Capuam, Corinthum; moenia, urbem; bawić gdzie, castra; stąd: samo habere, posiadać majątek, być w dobrym stanie majątkowym, habere in Brutiis, hab. in Veiente; habendi amor, chęć posiadania, chciwość; β) w odniesieniu do istot żyjących: aliquam in matrimonio; uxores; liberos; filium infamem; ex qua liberis sex habebat; duos semper reges; collegas duos; magnas copias; sedecim armatorum milia; exercitum i t. p.; γ) w odniesieniu do przedmiotów oderwanych, umysłowych: mieć, morandi tempus, annos circiter sexaginta; satias eloquentiae; aerarii curam; fi-

duciam regni potiundi; suspicionem; summum imperium; variam fortunam; periculum, bellum; pugnam lub proelium (stoczyć, wydać); pacem; bona exordia; spem; timorem; odium; auctoritatem, i t. p. b) o istotach nieżywotnych: mieć, cuius columnae altitudo — pedes habet; Roma habuit capitum — milia civium; urbs habet muros; altera via tanto longiorem habuit anfractum; Romanum imperium a Romulo exordium habet (bierze); hunc finem habuerunt duo bella.

2) W szczegól. a) z podwójnym 4 przyp. mieć, brać, uważać za co, sororem Persei habuit uxorem; socerum habuit Hipponicum; philosophiae praeceptorem habuit Ly-sim; aliquem in consularu collegam; aliquem parentem i t. p.: quam habebat optimam civitatem (co u rich uchodziło za najlepszej; quam prope aequalem habebat (która prawie w równym wieku była); aliquem carissimum habere (najmocniej kochać, uważać za naj-milszego); hunc auctorem habebant; ut templa deorum sancta haberent; na str. bier. z podwój. 1 przyp.: id nefas habetur; semper habiti sunt fortissimi; także: aliquem pro hoste; aliquid pro certo. W połączeniu z imiesł. bier. czasu przeszł dla oznaczenia zupełnego skutku jakiej czynności: ubi milites congregatos habebat (gdę zgromadził); percepta habere praecepta, głęboko zatrzymać w pamięci; także: persuasum habere (być przekonanym); aliquid cognitum habere (pознаć, spem habe-

re positam in aliqua re (pokładac nadzieje); spem habebant in eo maximam; *b*) z przyp. 3 mieć za przedmiot czego, za co uważać, ludibrio (za pośmiewisko); rempublicam quaestui; aliquid religioni; duritiam voluptati, aliquid probro; także: in auxilium; curae sibi habere, mieć na pieczy, przykładac starania, z tryb. bezok. *c*) alicui aliquid, mieć co dla kogo, okazywać, przyznawać komu co, alicui honorem; officium; fidem, *d*) secum, z sobą nosić, przy sobie mieć, venenum s. h.; często: aliquem s. h.; Trebatium nobiscum habemus; *e*) cum aliquo aliquid h., mieć co z kim, być z kim w stosunkach, cum aliquo societatem, contentionem, pacem; *f*) se h., mieć się, znajdować się w pewnym położeniu, w pewnym stanie, o ludziach i rzeczach: quemadmodum se haberet; melius s. h.; multo aliter rempublicam se habentem cognovit; res sic lub ita habet; sic lub ita se habet, tak się rzecz ma, taki jest stan rzeczy; także: sic habet; bene habet, dobrze idzie; 3) zawierać w sobie, zamykać, mieścić, nihil epistola habebat, quod-; habet res ista iniquitatem; difficultatem; prowadzić, pociagać za sobą, mieć jaki skutek, castrorum mutatio quid habet? beneficium habet querelam; także: wzbudzać, wzniecać, sprawić; nullam invidiam habuit corona; misericordiam i t. p. *h*) mieć co w myśli, zamyslać co, być w chęci, in animo lub samo animo h. z tr. bez.; stąd: samo habere, zamyslać, przedsiębrać, h. polliceri; często: iter aliquo, podróz dokąd obrócić; także: diis agere gratias atque habere (okazywać, oświadczać i mieć w ser-

cu); pacis mentionem habere (w myśli pokój sobie przedstawiać); z tr. bezok. mieć, módz, habeo etiam dicere; haec habui dicere; ze zdaniem względnem lub pytajacm, umieć, wiedzieć, ut haberet, quo fugeret ad salutem; quod, quid diceret, non haberet; non habeo, quid scribam; *e*) mieć, dostać, otrzymać, odnieść z czego korzyść, owoc, skutek, ex qua opsonium haberet; ut collatis a populo nummis sumptum sepulturae haberit; oraculi sententiam, ejus conventendae potestatem; non magnam clementiae gloriam; tantum amorem omnium; talem exitum vitae; multa alia ab natura habuit dona. *h*) trzymać, jaculum, quod manibus habemus. Stąd: 1) w szczegól. z wyobrażeniem wstrzymanego ruchu: zatrzymać, trzymać w skrępowaniu, w obłożeniu, opanować, hostis habet muros; me infelix habuit thalamus; me quoque pontus haberet, Tartara habent Panthoiden; timor, metus, ira aliquem habet (opanował); custodes somnus habebat, u poet.; senatum in curia; aliquem in vinculis; in custodia; aliquem in armis (spowodować, przymusić do pozostania pod bronią); aliquem in obsidione, in potestate; milites in stativis castris; pecora inter silvas; 2) z wyobrażeniem trwałości w czasie: trzymać, utrzymywać, mare infestum (ciagle w stanie niebezpiecznym utrzymywać); aliquem sollicitum (ciagle w kłopotliwym położeniu trzymać); aliquem impunitum (zostawić bez ukarania); w ogóle: przepędzić, spędzić, statem procul a republica; ubi adolescentiam habuere; 3) przenoś. *a*) odbywać, odprawiać, mieć, concilium populi, comitia; amicorum consti-

lium; census, delectum, rationem, quaestionem, iudicium, sermonem, convivia, dies festos, expeditiones, res novavit. p.; b) zachowywać, przestrzegać, ordines; c) mieścić w liczbie, poczytywać za co, aliquem numero hostium; numero sapientum; in summis ducibus habitus est; in damno h.; d) obchodzić się z kim, bene, male, liberalissime h. aliquem; także: ut in eadem familiaritate, qua antea, habuerit (że się z nim tak przyjaźnie obchodził, jak przedtém); e) satis h., poprzestawać na czém, być zadowolonym, uważać za dostateczne, neque vero id satis habuit.

Habilis, e, dający się dobrze ująć, składny, dogodny, przydatny, sposobny, arcus; calcei; publico muneri; in iisdem rebus; 2) prędki, zwinny, obrotny, rączy, currus; puella; także: venit illi habilis membris vigor (objawiła się w nim siła nadająca zdolność do działania).

Habilitas, atis, ż. zdatność, zręczność.

Habiliter, przysł. zręcznie, łatwo.

Habitabilis, mieszkalny, zdany do mieszkania.

Habitatio, onis, ż. mieszkanie.

Habitator, oris, m. mieszkaniiec.

Habito, i, zamieszkiwać, oppidum, urbes, casas, terras i t. p.; często nieprzech. mieszkać, apud aliquem; in Epiro; Athenis; dispersis tuguriis; cum aliquo; ad litora; lucis opacis; vallibus imis;— przenoś. często gdzie bywać, przebywać, czém się zajmować, in foro, in rostris, in oculis (być ustawicznie widzianym); animus cum curis habitans; in eo genere (ciągle się tem zajmować); in una ratione tractanda.

Habitudo, onis, ż. postawa, skład, corporis.

Habitus, us, m. postać, postawa, skład ciała, corporis; oris et corporis, oris, infantium, decorus, haud indecorus i t. p.; habitus, in quo mors quemque deprehenderat; 2) odzież, ubior, habitu Romano, togati scilicet; Persicus; citharoedicus vel tragicus; privatus, civilis, solemnis i t. p. — przenoś. własność, usposobienie, stan, położenie, domicilii; pecuniarum; pro habitu fortunae; habitus naturae prope divinus; novae fortunae; civitatis; animi; optimo habitu; suo habitu vitam degere. Haec, przysł. tu, tędy.

Haectenus, przysł. dotąd, pod względem miejsca; sed haec haectenus; pod względem czasu: haectenus moverat ora; — przenoś. a tyle, tak dalece, z nast. quoad, quod, ut, ne.

Hadria, ae, ż. miasto w Pizie; 2) w Etruryi przy odnodze Padu, od którego morze Hadryatyckie wzięło nazwisko, stąd: Hadria oznacza samo morze. u poet. quo non arbiter Hadriae maior. Od tego pochodzi: a) Hadriaticus, a. um, Hadryatycki; b) Hadrianus, a. um, Hadryanski, i Hadriani, oru... m. mieszkańcy Hadry.

Hadrūmētum, i, n. główne miasto Byzacyum w Airyce; stąd: Hadrumetini, orum, m. mieszkańcy Hadrumetu.

Haedilla, lum, n. kozłarnia.

Haedinus, a, um, kozłi, kozłowy

Haedui, patrz Aedui.

Haedulea, ae, ż. kózka.

Haedulus, i, m. kozielek. [zbiór.

Haedus, i, m. koziel; 2) gwiazdo.

Haemonia, ae, ż. dawne nazwisko

Tessalii; stąd: a) Haemonis, idis,

ż. mieszkanka Tessalii; b) Haemonius,

a, um, Hemoński, Tessalski;

artes, sztuki czarodziejskie [Tracyi.

Haemus, i, m. góra w północnej

- Haereo**, haesi, haesum, 2. tkwić, Ignąć, trzymać się mocno, własn. i przenoś. z przym. in i przyp 6; lub z przyp. 6. albo z 3 albo samo haer.: in equo lub equo, mocno siedzieć; classis in vado, currus voraginibus; os devoratum fauce: stąd: a, być wstrzymanym w swoim postępie, przestac, victoria haesit; amor haesit; zostawać gdzie długo, bawić się długo nad czym, hic haereo; in iure; circa muros urbis unius; h. in tergis, lub tergis. lub in terga hostium (nacierać mocno, być na karku); b) ze strachu stanąć jak wrytym, zdrętwieć, aspectu territus haesit; lingua haeret metu; także: vox faucibus haesit; -- przenoś. być w zakłopotaniu, nie wiedzieć co począć, zwykle samo haer.; in nominibus haer., nie być w stanie odgadnienia; inter pudorem cupiditatemque haer., wahać się.
- Haerescio**, haesi, 3. zostać, uwiecznić, być gdzie stale, tergo haesere sagittae.
- Haerēsis**, is, ż. sekta, stronnictwo.
- Haesitantia**, ae, ż. jąkanie się.
- Haesitatio**, ōnis, ż. jąkanie się, trudność wymowy.
- Haesito**, i. uwiecznić, ulgnąć, in aliquo loco; in radis, lub samo haes.; lingua, jąkać się, zaczynać się w mowie; 2) wahać się, chwiać się w zdaniu, być niepewnym, inter fidem timoremque; diu haesitavi, quid facere debere; non haesitans respondebo; z nast. an i tr. łącz.; in majorum institutis (nie być obznajmionym); często samo haes.
- Haesio**, ētis, m. rzeka w Lukanii przy Welii.
- Halesa**, ae, ż. miasto w Sycylii; stąd: Halesinus, a, um, Halezyński, rzecz. Halezyńczyk.
- Halēsus**, i, m. potomek Agamemnona.
- Haliacmon**, ōnis, m. rzeka w Macedonii.
- Haliacētos**, i, m. orzeł morski żyjący rybami.
- Haliartue**, i, ż. miasto w Beocyi; stąd: Haliartii, orum, m. Haliartowie.
- Halicarnassos**, i, ż. miasto w Karyi; stąd: a) Halicarnassenses, ium, m. mieszkańcy Halikarnassu; b) Halicarnasseus, ci, m. z Halikarnassu, Cleon.
- Halicysae**, arum, ż. miasto w Sycylii; stąd: Halicyensis, e, Halicyeński, z Halicyi, w licz. mn. mieszkańcy Halicyi
- Haliuticus**, a, um, tyccający się ryb; stąd: Halleutiōn (liber) pismo o rybolóstwie.
- Halitus**, us, m. tchnienie, oddech.
- Haliuc-**, patrz Aluc-.
- Halo**, i. tchnąć, wydawać woń, croceis halantes floribus horti.
- Haluo**, patrz Aluc-.
- Halys**, yos, m. rzeka w Paflagonii.
- Hamādryas**, ādis, ż. nimfa leśna.
- Hamatus**, a, um, haczysty, wędkowaty, zakrzywiony.
- Hamm-**, patrz Amm-.
- Hamus**, i, m. hak, wędka; 2) ogniwko, kółko w lancuchu lub w pancerzu, hamis conserta lorica; 3) poet. szpony.
- Hannibal**, lub Annibal, ātis, m. syn Hamilkara, znakomity wódz Kartagiński w wojnie z Rzymianami.
- Hara**, ae, ż. chléw, karmnik.
- Hariolātio**, ōnis, ż. wrózenie.
- Hariōlor**, i. wróżyć, przepowiadać.
- Hariōlus**, i, m. wrózek, wieszczek.
- Harmonia**, ae, ż. zgodność, zgodny dźwięk.
- Harmonia**, ae, lub -e, es, ż. córka Marsa i Wenery, żona Kadmusa.

Harpago, ónis, m. hak; drag długi z hakiem jak sierp zakrzywionym do niszczenia murów lub zachaczenia okrętów.

Harpē, ēs, ż. miecz zakrzywiony (corruā lunatum).

Harpŷta, ae, ż. zwykle w licz. mn.

Harpŷje, bajeczne ptaki, z twarzą niewieścia.

Hārudes, um, m. lud Germanów.

Haruspex, icis, m. wieszczek, przepowiadacz przyszłości z trzawów bydła, zabijanych na ofiarę

Haruspicius, a, um, wieszczbiarski, wieszcozy, do wieszczbiarstwa należący, liber; rzecz. haruspicina, ae, ż. sztuka przepowiadania z wnętrzości bydła ofiarnych, haruspicianam facere.

Haruspicium, ii, m. wieszczba, wrózenie, przepowiadanie.

Hasta, ae, ż. tyka, laska, hastae duratae igne; hasta graminea (trzcina bambusowa); szczególn. żelazem okuta tyka, włócznia, oszczep, dzida, pocisk; hastas torquere, conjicere, mittere; przy sprzedażach publicznych dla oznaczenia miejsca i zwierzchniej władzy zatykano włócznię, stąd: sub hasta vendere; hasta venditionis; ad hastam publicam nunquam accessit; emptio ab hasta; — przenoś. hastam abjicere, stracić odwagę.

Hastātus, a, um, uzbrojony dzidą; rzeczow. kopijnik, hastati, orum, m. jeden z czterech gatunków pieszych żołnierzy rzymskich, którzy do boju stawali w pierwszym rzędzie; byli oni podzieleni na dziesięć oddziałów; stąd: a) primus hastatus (ordo), pierwszy oddział tego gatunku wojska; b) primus, secundus i t. d. hastatus (centurio) dowódca tych żołnierzy.

Hastile, is, n. drzewo u dzidy, osada ferrum, quē ex hastili in

corpore remanserat; stąd: poet. sama dzida; 2) ostra gałąź, łodyga, densis hastilibus horrida myrtus, poet.

Haud, przysl. nie, bynajmniej, haud dubie (bez wątplenia); h. longe, h. proci, h. multo post (wkrótce potem); haud ita longe, haud ita magna manu i t. p.; haud dum, jeszcze nie; haud scio an, nie wiem, czy też nie; podobno, może, porównaj an.

Haurio, hausi, haustum, 4. czerpać, aquam ex puteo; aquam galeā; terram (wykopać); suspiria (wzdychać); — przenoś. sumptum ex aerario; haurite ex vano (z niepewnego źródła); h. de faece (w odniesieniu do złych mówców). W szczegól. 1) wyczerpać, wypróżnić, wypić, pateram, pocula; — przenoś. a) przeszyć, przebić, latus gladio; ictu ventrem; b) pavor haurit corda, tamuje wolny obieg krwi; wytrzymać, wycierpieć, calamitates, supplicia, dolorem; c) przebieść, wypelnąć, sol igneus medium caelo hauserat orbem; 2) nabierać w siebie, alveus haurit aquas; zażyć, venenum; pedes hausere lucem, ujrzały światło, przyszły na świat; pochłonać, multos flamma hausit; aqua haurit hominem; arbores in profundum haustae sunt; usłyszeć, dowiedzieć się, his auribus hausi; widzieć, h. oculis, poet. b) — przenoś. powziąć, sabrać, spem animo; praecepta vitae beatae; hoc animo hauri (przyjmij to do serca); alacritatem alicujus; szczególn. używać, doznawać, voluptates, dolorem; 3) wylać, przelać, sanguinem; crnorem.

Haustus, us, m. czerpanie, haustum; h. aquae (przywilej czerpania wody); stąd: a) picie, lykame.

- lyk**, a poet bibere exiguis haustionis; — przenos. Pindarici fontis haustus (o naśladowaniu Pindara); **δ**) wciąganie, coeli h. (oddychanie); aetherii h., duchy niebieskie.
- Have**, haveo, patrz areo.
- Hebdómas**, ádis, *ż.* przeciąg siedmiu dni, tydzień, szczegól. siódmy dzień krytyczny, dzień przesilenia choroby.
- Hóbé**, es, *ż.* młodość, poet. bogini młodości, córka Jowisza, żona Herkulesa.
- Hébeo**, ére, być tępym; — przenos. tracic moc, żywość, gnusnąć, sanguis; acies mentis.
- Hebes**, étus, tepy, nieostry, gladius; mdły, słaby, acies oculorum; niejasny, color tepy, słaby, aures hebetiores; przyteplony, nieczujący smaku, os; co do władz umysłowych: przyteplony, niepojętny, niedołężny, ograniczony, ingenium; quis a leo hebes inventretur; ut crederet? stultiony, dolor.
- Hebesco**, ére, stępieć.
- Hébéto**, l. tępici, stępić, przyteplić, hastas, tela; — przenos. osłabie, vires republicae; flammis.
- Hebrus**, i, *m.* rzeka w Tracji.
- Hecate**, es, *ż.* bogini Traków; różne były o niej wyobrażenia: brano ją już to za też samo co Diana, już to za Prozerpinę; voce vocans Hecaten coelo ereboque potentem; stąd: a) Hecatöis, ídis, *ż.* Hekatejska, czarodziejska; **δ**) Hecatejus, a, um, należący do Hekaty, czarodziejski.
- Hector**, oris, *m.* syn Pryama, mąż Andromachy; stąd: Hectoreus, a, um, należący do Hektora, w ogóle: Trojański, poet. (Pryama).
- Hecúba**, ae, lub -e, es, *ż.* żona Hedéra, ae, *ż.* bluszcz. (wonny).
- Hedychrum**, i, *n.* balsam, olejek
- Het**, wykrz. och! biada!
- Heléna**, ae, lub -e, es, *ż.* córka Ledy, siostra Poliksza, Kastora i Klitempestry, żona Menelause, matka Hermiony; 2) miejsce warowne w Gallii Narbonneńskiej.
- Helénus**, i, *m.* syn Pryama.
- Heltas**, ádis, *ż.* zwykle w licz. mn.
- Heliades**, córki słońca, siostry Faetona.
- Helice**, es, *ż.* miasto nadmorskie w Achai; 2) gwiazdozbiór, wielki niedźwiedz.
- Helicon**, ónis, *m.* góra w Beocyi Apollinowi i Muzom poświęcona; stąd: Heliconius, a, um, do Helikonu należący.
- Hellöpólis**, is, *ż.* miasto w niższym Egipcie ze świątynią Słońca.
- Helle**, es, *ż.* siostra Fryksusa, od której wziął nazwisko Hellespont
- Hellébórus**, i, *m.* lub -um, i, a ciemiężyca (veratrum).
- Hellespontus**, i, *m.* cieśnina między morzem Egipskim i Marmora, Hellespont: cieś. Dardanejska; 2) kraj nad tą cieśniną leżący, stąd: Hellespontiacus, a, um, i Hellespontius, Hellespontski, Hellespontius jako rzeczow. mieszkańce Hellespontu.
- Melotae**, i Ilotae, arum, *m.* listowie, dawni mieszkańcy Helos w Lakonii, po zdobyciu Peloponezu przez Doryczyków, niewolnicy Spartanczyków
- Heluátio**, ónis, *ż.* rozpusta, marnotrawstwo, zbytkowanie w jedzeniu i pićiu
- Heluo**, ónis, *m.* rozpustnik, marnotrawca, żarłok.
- Heluor**, l. zbytkować, być rozpustnie; także w znaczu przech. trwonieć, marnować, sanguinem republicae.
- Helvella**, ae, *ż.* wszelka drobna ogrodowina, jaszypa.
- Helvétii**, arum, *m.* Helwetowie.

- dawni mieszkańcy Szwajcaryi; stąd: Helvétius i Helveticus, a, um, Helwecki.
- Helvii, orum, m, lud w Gallii Narboneńskiej.
- Hem, wykrz. owce, oto, hej, hem tibi hominem, oto go masz.
- Hemeródrómos, m. w licz. mn. hemerodromoe, przez cały dzień biedz mogący, biegacz, goniec, posłaniec.
- Hemicillus, i, m. pół osła, wyraz obelgi.
- Hemicyclium, ii, n. półokrągłe krzesło z poręczami
- Homina, ae, ź. miara wynosząca połowę sextarii, pół kwarty.
- Hionóchi, orum, m. lud w Sarmacyi azyatyckiej; stąd: Heniochus, a, um, do Heniochów należący.
- Heptéris, is, ź. statek o siedmiu rzędach wiosel.
- Héra, ae, ź. pani, gospodyni domu.
- Hera, ae, ź. bogini Juno; stąd: Heraea, orum, n. igrzyska uroczyste na cześć Junony.
- Heraclea, ae, ź. miasto Herkulesa, nazwisko wielu miast: a) w Grecyi Wielkiej; b) w Tessalii przy Termopilach; c) w Bitynii przy morzu Czarném; d) w Sycylii przy rzece Halycos; e) H. Sintica lub ex Sintis w Peonii krainie Macedońskiej. Stąd: a) Heracleenses, ium, m. Heraklejczycy; b) Heracleotae, arum, m. Herakleoci; c) Heracleus, a, um, Heraklejski, lub do Herkulesa należący.
- Heracleum, i, n. miasto w Macedonii.
- Heracleus, a, um, patrz Heraclea.
- Heracides, ae, m. potomek Herkulesa, Heraklida.
- Heraea, orum, n. patrz Hera.
- Heraea, ae, ź. miasto w Arkadyi.
- Herba, ae, ź. trawa, zieleno, zielono zboże, h. frumenti; 2) ogrodowi na, jarzyna, vivere herbis, herbas ita condiunt.
- Herbesco, ěre, zielenić się, wschodzić.
- Herbidus, a, um, obfity w trawę Epirus.
- Herbifer, a, um, = herbidus.
- Herbigrádus, a, um, chodzący po trawie, czolgający się.
- Herbita, ae, ź. miasto w Sycylii; stąd: Herbitensis, e, Herbiteński, w licz. mn. Herbiteńscy.
- Herbósus, a, um, pełen trawy, obfitujący w trawę.
- Herbula, ae, ź. ziółko, trawka.
- Herceus, i, m. przewisko Jowisza jako mającego opiekę nad domem Hercle, patrz Hercules.
- Herculaneum, i, n. miasto w Kampanii; a) Herculaniensis, e, Herkulaniński, in Herculaniensi, w okolicy Herculanum; b) Herculanus, lub -eus, a, um, Herkulański.
- Hercules, is lub -i, m. syn Jowisza i Alkmeny, mąż Dejaniry, bohater Tebanski; Hercules i Herculei lub Herclei me Herculesi me Hercule, rodzaj przysięgi, zapewnienia, zaiste, zaprawdę. Stąd: a) Hercules, a, um, do Herkulesa odnoszący się, od Herkulesa pochodzący; b) Herculis columnae, słupy Herkulesa: góry Calpe w Europie i Abyla w Afryce.
- Hercynia silva, las Hercyński od źródła Dunaju, aż do granic Dacyi.
- Hereditarius, a, um, dziedziczny, do dziedzictwa należący; 2) prawem spadku otrzymany, odziedziczony.
- Hereditas, atis, ź. odziedziczenie, dziedzictwo, właś. i przenos. quid mihi hereditate venit: hereditatem consequi, adire; hereditaria gloria.
- Herédium, ii, n. grunt, majątek dziedziczny

- Heres**, *édis*, *m.* i *ż.* dziedzic, dziędziczka, *secundus*, podstawiony w miejsce właściwego; 2) — przenośn. dziedzic, następcza, *nominis*, *Academiae*
- Heri**, *przyst.* wczoraj
- Herilis**, *e*, pański, gospodarski, do pana, do gospodarza należący.
- Herillus**, *i*, *m.* filozof z Kartaginy; stąd: *Herilli*, *orum*, *m.* uczniowie
- Herylla**. [*cyi.*]
- Hermæum**, *i*, *n.* miasteczko w Beo-
- Hermathêna**, *ae*, *ż.* posąg Merkurego i Minerwy na jednej podstawie.
- Hérméracles**, *is*, *m.* posąg Merkurego i Herkulesa na jednej podstawie.
- Hermes**, *ae*, *m.* Merkury, posłaniec bogów; 2) posąg Merkurego lub popiersie bez rąk i nóg na słupie ustawione.
- Hermintus mons**, góra Hermińska w Luzytanii.
- Hermiône**, *es*, lub *-a*, *ae*, *ż.* córka Menelausa, żona Oresta; 2) miasto w Argolidzie; stąd: *Hermiônicus*, *a*, *um*, Hermiony tycający się.
- Hermus**, *i*, *m.* rzeka w Lidyi.
- Hernici**, *orum*, *m.* lud w Lacyum; stąd: *Hernicus*, *a*, *um*, do Herników należący.
- Hero**, *us*, *ż.* kapłanka Afrodyty w mieście Sestus w Tracyi.
- Heroicus**, *a*, *um*, bohaterski, *carmen*, *versus*.
- Herois**, *idis*, *ż.* półbogini, bohaterka.
- Heros**, *ôis*, półbożek, bohater, sprawca wielkiego czynu.
- Herôus**, *i*, *m.* bohaterski.
- Herus**, *i*, *m.* pan domu, gospodarz.
- Hesiôdus**, *i*, *m.* poeta grecki niewiele późniejszy od Homera żyjący; stąd: *Hesiôdeus*, *a*, *um*, do Herjoda należący.
- Hesiône**, *es*, lub *-a*, *ae*, *ż.* córka Laomedona króla Troi.
- Hesperia**, *patrz* *Hesperius*.
- Hesperis**, *idis*, *ż.* zachodnia, do zachodnich krajów należąca; w licz. mn. *Hesperides*, *Hesperidy*, córki Nocy na zachodnim krańcu ziemi mieszkające.
- Hespertus**, *a*, *um*, w zachodniej stronie leżący, zachodni; *rzeczow.*
- Hesperia**, *ae*, *ż.* kraj zachodni, Hiszpania, Italia.
- Hesperus**, lub *-os*, *i*, *m.* gwiazda wieczorna, *Wenus*.
- Hesternus**, *a*, *um*, wczorajszy.
- Hetrur**- *patrz* *Etrur*.
- Heu**, *wykrzyknik*, ach! *heu me infelicem!*
- Heus**, *wykrzyknik*, hej! nuż! *heus juvenes monstrate viam*.
- Hexameter**, *tri*, *m.* sześciostopowy, sześciomiarowy, *versus*.
- Hexapylon**, *i*, *n.* brama w Syrakuzie, lub część tego miasta sześcioma bramami opatrzona.
- Hexêris**, *is*, *ż.* statek o sześciu rzedach wiosel.
- Hiatus**, *us*, *m.* otwór, szpara, rozpadlina, *spelunca vasto hiatus*; zbieg samogłosek; mowa zbyt wiele obiecująca, *quid dignum tanto feret hic promissor hiatus*.
- Hiberna**, *orum*, *n.* *patrz* *hibernus*.
- Hibernâoula**, *orum*, *n.* zimowisko, leże zimowe.
- Hibernia**, *ae*, *ż.* Irlandya.
- Hiberno**, *i*, zimować, być na leżach zimowych.
- Hibernus**, *a*, *um*, zimowy, *tempus mensis: rze zov. hiberna, orum, n.* zimowe leże, *exercitum in hiberna dimittere*, burzliwy, *ventus, mare, noctes*, *u poet.*
- Hiberus**, *patrz* *Iberus*.
- Hibrida**, *ae*, *m.* i *ż.* dwójakiego rodu lub początku (jeżeli ojciec jest Rzymianinem lub wyzwolenc-

- cem, matka zaś cudzoziemką lub niewolnicą).
- Hic**, haec, hoc, *zaimek wskazujący*, ten, ta, to, używa się tak przymiotnie jak i rzeczownie; stąd: hoc commodi est, quod-, ta jest korzyść, że-; hoc copiarum; jeżeli o dwóch przedmiotach jest mowa, hic odnosi się do bliższego, ille do dalszego, hic, ten, ille, tamten, ów; hic idem, tenże *sam*, ten właśnie; hoc eodem motu perturbationes dixerimus; często rodzaj *czinka* hic położonego w znaczeniu subjektu zgadza się z predykatem i tłumaczy się przez to, hic ego sum, to ja jestem; hanc speciem libertatis esse, jest to pozor wolności; hic labor est, jest to praca; hoc ze stop. wyż. tem, de quo hoc plura referemus, quod-; atque hoc amplius; hoc libentius; hoc curiosior; także *przystawkowo*: hoc, quod-, dla tego, że-, w tym zamiarze, in hoc, ut aliis esset materiae satis; ex hoc, stąd: per haec lub his, przez to, tym sposobem; ob haec, dla tego; ad hoc, a do tego, nadto, oprócz tego; 2) w odniesieniu do czasu: ten, obecny, terażniejszy, usque ad hanc aetatem; hoc tempore; his diebus; haec imperii potestas; haec, obecne okoliczności; *przystawkowo*: post haec, potem; inter haec, tymczasem; 3) w odniesieniu do nast. zdania względnego: ten, taki, de his rebus, de quibus colloqui volo; ex his locis, in quibus; hae sedes, e quibus; z nast. ut lub ne i tr. łącz., hoc animo esse debetis, ut-; hoc consilio, ut-; his conditionibus; ze spój. quod, sed hoc superari, quod- excedebant.
- Hic**, *przyst.* tu, na tém miejscu; także: na to, wtedy, przy tém; przy *4* sposobności
- Hicce**, haecce, hocce, tenże, taż toż; pytając: hiccine, tenżeto i t. d.
- Hicmālis**, e, zimowy, tempus; burzliwy, na burzę wystawiony; navigatio.
- Hiemo**, 1. zimować, być na leżach zimowych; 2) burzyć się, być burzliwym, mare hiemat.
- Hiems**, hiemis, *ż* burza, zawałność, niepogoda, zima; stąd: zimno, włas. i przenoś. u poet., przy oznaczeniu lat: post certas hiemes.
- Hiero Come**, *ż* miasteczko w Karyi.
- Hiero**, ónis, *m.* imię dwóch królów Syrakuzy; stąd: Hieronicus, a, um, do Hierona należący
- Hierophānta**, lub -es, ae, *m.* wykładacz obrzędów religijnych i kapłan u Greków i Egipcyan.
- Hierosolūma**, orum, *n.* i -a, ae, *ż* główne miasto Judei; Jeruzalem; stąd: Hierosolymārius, zdobywca Jeruzolimy, przydomek Pompejusza.
- Hilāre**, *przyst.* wesolo; z wypogodzonym czołem.
- Hilaris**, e, wesoly, dobrej myśli.
- Hilaritas**, ātis, *ż* wesolość, wypogodzenie oblicza, risus cum hilaritate.
- Hilariter**, *przyst.* wesolo
- Hilāro**, 1. rozweselić, wprawić w humor wesoly, aliquem; sensum.
- Hilaritūs**, a, um, nieco wesoly.
- Hilla**, ae, *ż* kieszka nadziewana klobasa.
- Hilum**, i, *n.* odrobina, bardzo mało czego, neque (nec) hilum, ani odrobiny, wcale nic.
- Himella**, ae, *ż* rzeczka w krainie Sabinów
- Himera**, ae, *ż* nazwisko dwóch rzek w Sycylii; także miasto nad tą rzeką; Himera, orum, *n.* u poet.
- Hinc**, *przyst.* 1) w przestrzeń

a) stąd, z tego miejsca, a nobis hinc profecti; nos hinc Roma qui veneramus; — przenos. stąd, z tej przyczyny, hinc effingis; hinc illae lacrimae; odium; b) z tej strony, hinc illincque lub hinc atque illinc, na tej i tamtej stronie, po obu stronach; także: hinc atque hinc vasti scopuli; 2) w czasie: odtąd, od tego czasu, hinc consules coepere creari.

Hinnio, 4. rzęd.

Hinnitus, us, m. rzeniec.

Hinnuleus, i, m. jelenek, sarna samiec.

Hio, 1. rozstępować się, rozpadać się, otwierać się, pękać, szczegól. dyszec usta otworzywszy; stąd: chwycić się za czełm ubiegać, ne inducat emtorem hiantem; dziwić się, hunc plausus hiantem corripuit; — przenos. hiantia loqui, mówić bez połączenia okresowego.

Hippagogos, orum, ż. statki wodne do przewożenia koni.

Hippo, ónis, m. nazwisko kilku miast; 1) w Afryce: H. regius, w Numidyi; b) H. diarrhytus, w krainie Kartagińskiej; 2) w Hiszpanii Tarrakonenskiej.

Hippocentaurus, i, m. bajeczne zwierzę z konia i człowieka złożone.

Hippocréne, es, ż. źródło w Beocyi przy Helikonie.

Hippodámē, ēs, i -ia, ac, ż. córka Enomausa (Oenomaus) króla Pizy w Elidzie; 2) żona Pirytyusa.

Hippodromos, i, m. plac gonitwy dla koni, wozów.

Hippolitē, es, lub -a, ac, ż. królowa Amazonek, siostra Antypy i Menalippy, żona Tezeusza; 2) żona Akasta.

Hippolytus, i, m. syn Tezeusza.

Hippoméneś, ac, lub is, m. mąż Atalanty; 2) ojciec Limony, która

stąd: Htppomenēś, idis, i nazywa się.

Hippónax, actis, m. uszczypliwy, jambiczny poeta z Efezu; stąd: Hipponactēus, a, um, do Hipponaksa należący, Hipponacteos effugere vix possumus versus.

Hippotādes, ae, m. przydomek Eola, jako wnuka Hippotesa.

Hippotoxōta, ae, m. łucznik konny.

Hippūrus, lub -os, i, m. gatunek ryby.

Hir, rēka, wyraz dawny z greckiego.

Hircūlus, i, m. kozielek.

Hircus, i, m. kozieł; parkot kozli

Hirnella, ae, ż. dzbanek, naczynko do ofiar.

Hirpini, orum, m. lud w niższej Italii; stąd: Hirpinus, a, um, do Hirpinów należący, ager, pubes

Hirsutus, a, um, kosmaty, najeżony, szorstki.

Hirtius, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu; stąd: Hirtinus, a, um, Hirtyński.

Hirtus, a, um, kosmaty, kudłaty, najeżony, szorstki; oves, tunica; — przenos. nieokrzesany, ingenium.

Hirūdo, inis, ż. pijawka; — przenos. niszczyiciel, aerarii.

Hirundo, inis, ż. jaskółka.

Hisco, ére, rozstępować się, otwierać usta, przebąknąć; 2) przech. ustnie przedstawiać, mówić, reges et regum facta.

Hispalis, is, ż. miasto w Hiszpanii betyckiej.

Hispania, ae, ż. Hiszpania, półwysp Pirenejski, rzeką Iberis podzielona na część zwaną Hispania citerior, później H. Tarracoenensis, i H. ulterior, później Lusitania lub Baetica; Hispaniae, obie Hiszpanie; stąd: a) Hispaniensis, e, Hiszpański; b) Hispanus, a, um, Hiszpański; rzecz

- Hispani, orum, *m.* Hiszpanie, mieszkańcy Hiszpanii.
- Hispidus**, a, um, szorstki, chropowaty, najeżony.
- Hister**, patrz *Ister*.
- Historia**, ae, *ż.* wiedza, znajomość, poznanie, si quid in ea epistola historia dignum; stąd: opowiadanie, opisanie dziejów, historia, dzieło historyczne.
- Historicus**, a, um, tyczący się dziejów, dziejopisarski; *rzeczow.* dziejopis, historyk.
- Histris**, ónis, *m.* aktor teatralny
- Hiulce**, *przysł.* rozpadając się, rozkwierając się; h. loqui, mówić z otwartemi ustami, dla zbiegu samogłosek.
- Hiuleus**, a, um, rozpadły, roztrzawty, rozłupany, concursus verborum lub voces h. (mowa mająca obfity zbieg samogłosek).
- Hoc**, *przysł.* dawna forma zamiast huc, ku téj stronie, hoc omnipotens descendit.
- Hodie**, *przysł.* dzisiaj, dnia dzisiejszego; także: tej nocy; 2) teraz obecnie, hodie quoque, jeszcze teraz, hodieque, i dziś jeszcze, do dnia dzisiejszego.
- Hodiernus**, a, um, dzisiejszy, ad hodiernum diem, do dnia dzisiejszego.
- Hoed-** patrz *haed-*
- Homérus**, i, *m.* sławny starożytny poeta Grecki; stąd: *Homericus*, a, um, do Homera odnoszący się, od niego pochodzący.
- Homicida**, ae, *m.* zabójca, mężobójca; 2) rycerz waleczny, straszny, który na wojnie wielu nieprzyjaciół zabił; poet. o Hektorze.
- Homicidium**, ii, *n.* mężobójstwo.
- Homo**, inis, *m.* człowiek, w znac. ogół. mężczyzna lub niewiasta, osoba, w licz. mn. homines, ludzie; inter homines esse, żyć, obcować z ludźmi; *b)* także w ogóle: zamiast is lub hic, persuasit homini, zamiast ei: ibi homo coepit me obscrare; *c)* w odniesieniu do rozmaitych przymiotów, uczucia, rozumu, charakteru (i t. p., nihil hominis est, zły człowiek, nikczemnik; si homo esset, gdyby miał uczucie; Demosthenes et Homerus summi sunt, sed tamen homines, podlegający ułomnościom, błędom: *d)* człowiek należący do kogo, sługa, niewolnik, homines arcesse; a tuis hominibus abesse; *e)* w licz. mn. żołnierze piesi; tribus milibus hominum occisis; triginta milibus hominum et quatuor milibus equitum; *f)* człowiek z tém co posiada, własność człowieka, hominis maniceps fit Chrysogonus.
- Homóló**, és, *ż.* góra w Tessalii.
- Homullus**, i, *m.* człowieczek, biedaczek, biedny człowiek.
- Homuncio**, ónis, i, homunculus, i, *m.* człowieczek.
- Honestamentum**, i, *n.* ozdoba, pacis; nullo honestamento eget virtus.
- Honestas**, átis, *ż.* cześć, dobre mniemanie, honestatem omnem amittere; w licz. mn. odznaczanie się, znakomitość; 2) uczciwość, zacność, przystojność, vitae; reuota ab honestate; 3) piękność, okazałość.
- Honeste**, *przysł.* szaczątnie, przyzwoicie; 2) uczciwie, cnotliwie.
- Honesto**, i, uczcić, szaczącić, ozdobić, upiększyć, aliquem honore, laude; beneficiis; arma honestabant.
- Honestus**, a, um, szaczątny, czcigodny, znakomity, honesto genere, loco i t. p. vir, civis, adolescens, miles; honesti, ludzie znakomici, poważani; 2) uczciwy, cnotliwy, przyzwoity, honesta atque turpia; honestum, cnota; o rze-

czach nieżywotnych: a) okazały, convivium, funus; chlubny, zaszczytny, stipendia; b) piękny, przystojny, os; honestum, coś pięknego; nomen, pięknie brzmiące.

Honor, patrz honos.

Honorabilis, e, czcigodny, szanowny.

Honorarius, a, um, dla wyrządzenia komu czci zrobiony, dany, obrany, vltum, frumentum; opera, arbiter, tumulus; delectare honorarium est (robi się dla wyrządzenia czci słuchaczom).

Honorate, przysl. zaszczytnie, ze czcią.

Honoratus, a, um, czczony, szanowany, poważany, będący w poszanowaniu, apud aliquem; locus, militia i t. p.; 2) zaszczycony godnościami, homo, vir.

Honorifice, przysl. ze czcią, z uszanowaniem.

Honorificus, a, um, zaszczyt przynoszący, zaszczytny, czcigodny; stop. wyż. honorificentior; najwyż. honorificentissimus; mentio, imperium.

Honoro, i, czczyć, szanować, zaszczycać, cześć oddawać, aliquem; virtutem; aliqua re, donis, sella curuli; toga pretexta; stąd: uświetnić, diem; obchodzić ze czcią, exsequias alicujus.

Honorus, a, um, cześć przynoszący, zaszczytny, fama

Honos, i honor, ória, m. cześć, uszanowanie, zaszczyt, honorem alicui tribuere; aliquem honore afficere; esse in honore apud aliquem; dostojność, urząd, godność, honores non petit; honoribus amplissimis perfunctus; ofiara, cześć wyrządzana bogom, poet. supplex aris imponat honorem, Baccho dicemus honorem; ozdoba, piękność, wieniec, lactos allavit honores;

cinctus honore capat; o płodach ziemi: ruris honores; o liściach drzew: aquilo decussit honores silvis; Honos, bożek czci i zaszczytów.

Hora, ae, ż. czas, verni temporis zwykle: godzina, prima (od 6 do 7); quarta (od 9 do 10); octava (od 1 do 2); nona (od 2 do 3) i t. d.; suprema (o śmierci); in horas, od godziny do godziny, co godzina: una hora, lub in hora, w jednej godzinie, w licz. mn. zegar, mittere ad horas; moveri horas; 2) Hora, ae, ż. imię ubóstwionej Hersylii, bogini ułodości; 3) Horae, arum, ż. córki Jowisza i Temidy, bogini pór roku.

Horatius, ii, m. nazwisko Rzymskiego rodu.

Hordeum, i, n. jęczmień.

Horitae, arum, m. plemię Indyjskie

Hornotinus, a, um, tegoroczny.

Hornus, a, um, tegoroczny.

Horologium, ii, n. zegar.

Horrendus, a, um, straszny, okropny; przysl. horrendum, strasznie, bellua horrendum stridens; 2) zadziwiający, podziwienia godny, virgo.

Horreo, ere, jeżyć się, z przyp. 6. horret seges aristis; phalanx horrens hastis; corpora horrent setis; mare h. fluctibus; hastae horrentes, capilli, comae horrent; 2) o istotach żywotnych: od zimna dretwieć, drzęć; lękać się, drżać od strachu, horrere animo; z nast. zdan. pytającym, horreo, quemadmodum accepturi sitis; ze spój. ne i tryb. łącz.; w znac. przech. lękać się czego, wzdygać się na co, crimen, crudelitate alicujus, tela, periculum, iudicium et dolorem; także: z tr. bezoż. horreo dicere, aspicere.

Horresco, horruí, 3 jeżyć się,

- z przyp 6.** brachia horrescunt villis; h. setis; seges horrescit ensibus strictis; mare coepit horrescere; 2) o istotach żyjących: z bojaźni drżeć, wzdrygać się, horresco referens, drzę, gdy to mówię; także w znac. przech.: lekąc się czego, morsus furoris; mortem; z tryb. bez. progredi.
- Horreum**, i, n. szpichlerz, magazyn, skład zbożowy, stodoła; poet. ul pszczelny, floribus horrea texent; skład mrowek.
- Horribilis**, o, straszny, przerażający, przejmujący zgrozą; 2) dziwny, podziwienia godny, celeritas.
- Horride**, przysł. bez ozdoby, prostu.
- Horridulus**, a, um, niegładki, nieokrzesany, niezdobny.
- Horridus**, a, um, sterczący, najezony, caesaries, barbula, myrtus; nieuprawny, locus; przykry, ostry, surowy, tempestas; o osobach, sposobie życia, charakterze, ukształceniu: surowy, odpychający, dziki, gens; te negligit horridus; o sposobie wyrażenia myśli: prosty, bez ozdoby, oratio; Tubero ut vita sic oratione horridus; 2) o zimnie: przeraźliwy, ostry, sprawujący drżenie, decembris, bruma horrida gelu; straszny, okropny, grandis, bella, proelia.
- Horrifer**, a, um, postrach niosący, przerażający, prodigium, Erynis; 2) zimno niosący, boreas.
- Horrifico**, 1. przerażać.
- Horrificus**, a, um, przerażający.
- Horrisonus**, a, um, straszliwie brzmiający.
- Horror**, oris, m. dreszcz, drżenie, w skutku zimna, febry, bojaźni i t. p.; 2) strach, trwoga, szczegól. bojaźń we względzie religijnym, uszanowanie, numinis.
- Horta**, ae, ż. miasto w Etruryi; stąd: Hortinus, a, um, Hertyński.
- Hortamen**, inis, i hortamentum, i, n. środek zachęcania, zachęta podnieta.
- Hortatio**, onis, ż. zachęcanie, pobudzanie
- Hortator**, oris, m. pobudzający, zachęcający do czego, studii; podżogacz, scelerum.
- Hortatus**, us, m. pobudzanie, zachęcanie, namawianie, hortatu alicuius.
- Hortensius**, nazwisko Rzymskiego rodu; *przym.* Hortensius i Hortensianus, a, um, do Hortensynsza należący, lex H.; illa Hortensiana, pismo o filozofii pod tytułem Hortensius
- Hortinus**, patrz Horta.
- Hortor**, 1. napominać, zachęcać, zagrzewać, dodawać ochoty, pobudzać, namawiać, milites; ze spój. ut lub ne i tryb. łącz. lub samym tryb. łącz.; ad lub in aliquid; de aliqua re; z 4 przyp. rzeczy, h. pacem; z tryb. bezok.: h. accipere; sequi; multis hortantibus; także w znac. biern. hoste hortato; o przedmiotach nieżywnych: multae res hortabantur, wiele miał pobudek do tego.
- Hortulus**, i, m. ogródek, w licz. mn. część winnicy.
- Hortus**, i, m. ogród; w licz. mn. ogrody dla rozrywek; także: jarzyna, ogrodowina.
- Hospes**, itis, m 1) obcy, przybylec, nieobezna, miony z czem, in aliqua re; hujus urbis; zwykle 2) gość lub 3) przyjmujący gościa; 4) połączony związkiem gościnności.
- Hospita**, patrz hospitus.
- Hospitalis**, e gościnny, gości tycający się, Jupiter, dii, opiekujący się gościnnością; 2. gości chę-

- nie przyjmujący, in suos curiales.
- Hospitalitas**, *ātis*, *ż.* gościnność, przyjmowanie przyjacielskie, gościnne.
- Hospitaliter**, *przysł.* ludzko, gościnnie
- Hospitium**, *ii, n.* gościnność, związek gościnności, przyjaźni, uważany za święty u starożytnych, intercedit mihi cum aliquo hospitium; *facere cum aliquo hospitium*; *stąd*: a) gościnne przyjęcie, ugoszczenie, *aliquem hospitio accipere, excipere, invitare*; b) gospoda, dom gościenny, *h. parare, rennuciare, adducere* lub *deducere* in hospitium; c) mieszkanie, przebywanie zwierząt, *pecus* it in deserta sine ullis hospitibus
- Hospitus**, *a, um*, obcy, *rzeczow* hospita, *obca* kobieta, gość; 2) gościenny, przyjacielski, *terra, urbes, tecta*; *rzeczow.* hospita, *ae, ż.* gospodyni.
- Hostia**, *ae, ż.* bydlę ofiarne; ofiara błagalna.
- Hosticus**, *a, um*, nieprzyjacielski; in hostico, w kraju nieprzyjacielskim
- Hostilis**, *e*, nieprzyjacielski, *pars*, porów. *familiaris*; 2) nieprzyjaczny, *hostilia, ium, m.* kroki nieprzyjacielskie, przygotowania do wojny, i t. p.: *hostilia facere, audere*
- Hostiliter**, *przysł.* po nieprzyjacielsku, *agere*.
- Hostilius**, *a, um*, nazwanie Rzymskiego rodu; *przym.* do Hostyliusza należący.
- Hostio**, *ire*, oddać wet za wet; 2) bic.
- Hostis**, *is, m. i ż.* obcy, cudzoziemiec, zwykle: nieprzyjaciel, z *przyp.* 3. nieprzyjaczny, nieprzyjacznie usposobiony we względnie wojennym i politycznym, czasem nawet w stosunkach prywatnych. *omnium hominum; humani generis; domesticus.*
- H. S.**, znaczy Sestertius, co porów. **Huc**, *przysł.* tu, na pyt. *dokąd*: *huc ex Asia decedens; h. excire; mitere, venire* i t. p.; 2) do tego, nadto, *huc addunt; huc accedat*; 3) do tego stopnia, tak dalece, *rem huc deduxi; huc malorum ventum est* (do tego stopnia nieszczęście przyszło); *huc arrogantiae venerat* (do takiegouchwałstwa się posunął).
- Huccine**, *przysł.* czy aż tu? czy tak daleko? *huccine omnia reciderunt?*
- Hucusque**, *przysł.* aż dotąd, aż tak dalece
- Hui**, *wykrzyknik zadziwienia!* *Hujuscemōdi i hujusmōdi*, taki, takowy, tego rodzaju.
- Humane**, *przysł.* po ludzku, *z, rozumnie, rozsądnie, loqui; intervalla vides h. commoda* (dosyć znaczne, wielkie); 3) grzecznie, łaskawie, *humanissime nobiscum jocatur.*
- Humanitas**, *ātis, ż* człowieczeństwo, ludzkie uczucia, skłonności, ludzkość, uprzejmość, życzliwość, łagodność, humanitatem *exuere; humanitatis est aliorum commodis, consulere; polorowność, smak delikatny, uczucie delikatne, politior humanitas; stąd studia humanitatis, nauki piękne.*
- Humaniter**, *przysł.* po ludzku; *stąd*: grzecznie, uprzejmie, łaskawie, *litterae humanius scriptae.*
- Humanitus**, *przysł.* po ludzku, *obyczajem, sposobem ludzi, si quid mihi humanitus accidisset* (gdym umarł).
- Humanus**, *a, um*, ludzki; *humanum est, jest rzecz ludzka; res huma-*

- nae lub humana, los człowieka, przypadki, przygody i t. p.; humanus; należący do rodu ludzkiego, człowiek, possum falli, ut h.; uprzejmy, grzeczny, homo bellus et humanus; uczony, wykształcony; homines periti et humani.
- Humatio, ónia, ź.** pogrzebanie, pogrzeb.
- Humōto, 1.** zwilżać, skrapiać, lacrimis ora.
- Humectus, a, um,** odwilżony; skropiony, wilgotny.
- Humeco, ěre,** być mokrym, wilgotnym; humens, wilgotny, pugnant humentia siccis
- Humōrus, i, m.** ramię, barki; — przenoś. comitia humeris suis sustinere; 2) u zwierząt: łopata.
- Humesco, ěre,** zwilgotnieć, stawać się mokrym, wilgotnym.
- Humidulus, a, um,** nieco wilgotny.
- Humidus, a, um,** wilgotny, mokry; *receptiv.* humidum, i, *n.* miejsce wilgotne
- Humifer, a, um,** wilgotny, wilgoć przynoszący.
- Humilis, e,** niski, niewysoki. mały; pod względem wzrostu: humilis statura; — przenoś. a) niski, niskiego pochodzenia, niskiego stanu; pod względem znaczenia i władzy: mało znaczący, słaby; pod względem zasług: nisko stojący; także o rzeczach nieżywotnych: biedny, lichy, pospolity; malej wartości, vestitus, ars; b) pod względem nastrojenia umysłowego: upadły na duchu, pokorny, uniżony, uległy, ulegający, humili animo ferre; także: podły, płaszczący się, assentator; c) pod względem przedstawienia: niski, prosty, bez wyższego połotu, oratio.
- Humilitas, atis, ź.** niskość; navium, niska budowa; siderum, niskie położenie; animalium, ar-
- borum, niski wzrost; — przenoś. a) niskość rodu, pochodzenia: w odniesieniu do znaczenia i mocy: mała władza, słabość, id se facile ex humilitate sua probare posse (może usprawiedliwić t $\acute{e}$ m, że małe ma znaczenie, mała władzę) b) pod względem usposobienia umysłowego: upadek na duchu, uniżoność; habet humilitatem metus; saepe magnificentia plus proficit, quam humilitas et obsecratio.
- Humiliter, przysł.** biednie, ubogo, exsequias alienus sepelire; 2) podle, uniżenie, niewolniczo, sentire, servire.
- Humo, 1.** grzebać umarłych, sprawiać pogrzeb.
- Humor, óris,** wszelka wilgoć, ciecz, woda i t. p.; h. Bacchi, wino; h. lacteus, mleko; h. circumfluis, morze, poet.
- Humus, i, ź.** ziemia, zwierchnia część ziemi, grunt, humi i humo, na ziemi; surgere humo, powstać z ziemi; 2) poet. kraj, okolica. Pontica, Punic.
- Hyacinthinus, a, um,** hyacyntowy.
- Hyacinthus, i, m.** młodzieniec Lacedemoński, gdy nieszczęśliwym przypadkiem został zabity, z krwi jego powstał kwiat hyacinthus, i, *m.* hyacynth; stąd: Hyacinthia. orum, *n.* święto trzydniowe w Lacedonii na cześć Hyacyna.
- Hyades, um, ź.** siedm gwiazd na czole konstellacji Byka, podług bajecznej powieści miały to być córki Atlasa.
- Hyacna, ae, ź.** hyena.
- Hyalus, i, m.** szkło.
- Hyampólis, is, ź.** miasto w Rycydzie.
- Hyantes, um, m.** pierwotna nazwa Beotów od króla Hyasa; stąd a) Hyanthéus, a, um, Beotyck.

- Hyantius**, a, um, Beotycki, *rzeczow.* Hyantius, Akteon, wnuk Kadmusa, króla Beotyckiego.
- Hyarôtis**, idis, m. rzeka w Indyach. [ciec lub brat Hyad.
- Hyas**, antis, m. syn Atlasa i oj-
- Hybla**, ae, lub -e, es, ż. góra w Sycylii obfitująca w rośliny przydatne dla pszczół; stąd: **Hyblaens**, a, um, Hyblejski; 2) imię trzech miast w Sycylii; stąd: **Hyblenses**, ium, m. Hyblensowie.
- Hydaspes**, is, m. rzeka w Indyach.
- Hydra**, ae, ż. wąż wodny; 2) gwiazdozbiór (anguis); 3) h. lernaca lub samo h., dziwotwór w jeziorze Lerna zabity przez Herkulesa.
- Hydraulus**, i, m. narzędzie muzyczne wodne.
- Hydria**, ae, ż. dzbanek, naczynie gliniane do wody.
- Hydrôpious**, a, um, wodną puchlinę cierpiący.
- Hydrops**, ôpis, m. wodna puchlina.
- Hydrus**, lub -os, i, m. wąż wodny; poet. w ogóle: wąż.
- Hydrus**, ûntis, ż. i Hydruntum, i, n. miasto w Kalabrii.
- Hylas**, ae, m. syn Tyodafna, towarzyszył Herkulesa w wyprawie Argonautów.
- Hyllus**, i, m. syn Herkulesa, mąż Joli.
- Hymen**, ônis, m. bożek małżeństwa, którego przedstawiano w postaci młodzieńca przystrojonego z pochodnią w rękę; 2) śpiew weselny.
- Hymenaeus**, lub -os, i, m. pieśń weselna, poet. wesele; 2) = Hymen.
- Hymettus**, lub -os, i, m. góra w Attyce, obfitująca w ziola dla pszczół przydatne i w marmar; stąd: **Hymettius**, a, um, do Hymettu należący.
- Hypaepa**, orum, n. miasto w Lidyi.
- Hypânis**, is, m. rzeka w Sarmacyi Europejskiej.
- Hypâsis**, is, m. rzeka w Indyach.
- Hypâta**, ae, ż. miasto w Tessalii; stąd: a) **Hypataeus**, a, um, Hypatejski i **Hypataei**, orum, m. Hypateowie; b) **Hypatensis**, e, Hypateński.
- Hyperbôrei**, orum, m. lud bajeczny w krainie najdalej na północ posuniętej mieszkający; stąd: **Hyperboreus**, a, um, zaboreaszowy, północny.
- Hyperion**, ônis, m. syn Urana i Ziemi, ojciec Słońca, Księżycy i Jutrzenki; lub samo Słońce; stąd: **Hyperionis**, idis, ż. córka **Hyperiona**, Jutrzenka.
- Hypermnestra**, ae, ż. najmłodsza z Danaid, żona Linceusza.
- Hyphasis**, is, m. rzeka w Indyi.
- Hypodidascalus**, i, m. podnauczyciel, zastępca nauczyciela.
- Hypomnema**, âtis, n. objaśnienie, przypisek, zapisanie dla pamięci.
- Hypotheca**, ae, ż. zastaw, zakład, bezpieczeństwo, które się zapisuje wierzycielowi mianowicie na do brach nieruchomych.
- Hypsipyle**, es, lub -a, ae, ż. córka Toasa, królowa Lemnu. stąd: **Hypsipylus**, a, um, do Hypsipyli należący.
- Hyrcani**, orum, m. mieszkańcy krainy zwanej Hyrcania, ae, ż. leżącej między Medya, Partami i morzem Kaspijskiem. Stąd: a) **Hyrcanus**, a, um, Hyrkański, b) **Hyrcanius**, a, um, Hyrkański, mare, część merza Kaspijskiego.
- Hyrie**, es, ż. miasto i jezioro w Beocyi.
- Hyrius**, ôi, m. ojciec Oryona; stąd: **Hyrius**, a, um, do Hyryeusa należący.
- Hyrtacides**, ae, m. syn Hyrtaka, Nizus.
- Hystaspes**, is, lub i, m. ojciec Daryusza.

I.

Iacchus, *i*, *m.* przydomek Bachusa; poet. wino.

Iambéus, *a*, *um* jambicki, tyczący się jambu.

Iambus, *i*, *m.* miara wiersza dwuzgłoskowa ~-; stąd: wiersz jambicki, poemat jambicki, Archilochum proprio rabies armavit iambo.

Iapētus, *i*, *m.* ojciec Atlasa, Epimeteusza i Prometeusza; stąd: Iapetionides, *ac*, *m.* potomek Iapeta.

Iapydes, *um*, *m.* lud w Illiryi; stąd: *a*) Iapys, *ytis*, do Iapydów należący; *b*) Iapydia, *ac*, *z.* kraina Iapydów.

Iapyx, *ytis*, *m.* syn Dedala, który panował w kraju nazwanym od jego imienia. Iapygia, *ac*, *z.* część Apulii lub Kalabrii; stąd: *przym.* Iapyx, *ytis*, *i* Iapygius, *a*, *um*, do Iapyga lub do Iapygii należący; 2) wiatr zachodnio-północny, przyjazny dla żeglujących z Brundyzum do Grecyi.

Iarba, *i* -*as*, *ac*, *m.* król Afrykański; stąd: Iarbita, *ac*, *m.* Maurytańczyk.

Iardānis, *idis*, *z.* córka Iardana (Omfale).

Iasides, *ac*, *m.* potomek Jazyusa

Iasion, *ōnis*, *i* Iasius, *ii*, *m.* brat Dardana, zamilowany w rolnictwie.

Iason, *ōnis*, *m.* syn Ezona (Oeson) króla Tessalii, wódz Argonautów; stąd: Iasonius, *a*, *um*, do Jazona należący; 2) władca Fery (Phera) w Tessalii.

Iaspis, *idis*, *z.* jaspis.

Iassus, *i*, *z.* miasto w Karyi; stąd: Iassenses, *i*um, *m.* mieszkańcy Jassu

Iazýges, *um*, *m.* lud Sarmacyi Europejskiej nad Dunajem; w licz. poj. Iazyx.

Iberes, *um*, *m.* Iberowie, lud w Hiszpanii; Iber, *ōris*, *m.* Iberyzyk, Hiszpan, stąd: 1) Iberia, *ac*, *z.* Iberya; *a*) Hiszpania od słupów Herkulesa aż do gór Pyrenejskich; *b*) kraina Georgii w Azyi; 2) Ibericus, *a*, *um*, Iberyjski, Hiszpański; 3) Iberus; *a*, *um*, Iberyjski i Iberi, *orum*, *m.* Iberowie, Hiszpanie.

Iberus, *i*, *m.* rzeka w Hiszpanii Tarrakoneńskiej, Ebro.

Iberus, *a*, *um*, patrz Iberes.

Ibi, *przysł.* tam, pod względem miejsca; 2) tam, w odniesieniu do rzeczy, zamiast in ea re, ibique juventutem suam exercuit; 3) pod względem czasu: wtedy, wtenczas, ibi demum, ibi tunc, wtedy dopiero; ibi culpam in te transferet, wtedy winę na ciebie złoży.

Ibidem, *przysł.* tamże, używa się w tychże znaczeniach, co ibi.

Ibia, *is*, *i* *idis*, *z.* bocian, ptak poświęcony Izydzie

Icāria, *ac*, *z.* wyspa na morzu Egejskiem.

Icārius, *ii*, *m.* syn Oebala, brat Tyndareusa, ojciec Penelopy; stąd: *a*) Icarīōtis, *idis*, *z.* Ikarotyda (Penelopa).

1. **Icārus**, *i*, *m.* ojciec Erygony, który do Aten przybywającego Dyonizusa gościnnie przyjął; pomiędzy gwiazdy przeniesiony; stąd: Icarius, *a*, *um*, Ikarzyjski. canis, gwiazdozbiór.

2. **Icarus**, *i* *m.* syn Dedala, od

którego wzięło nazwisko morze Ikaryjskie; stąd: Icarus, a. um, Ikaryjski; I. mare lub samo Icarium, część morza Egiejskiego przy wyspie Icaros lub Icaria.

Icicirco, patrz icicirco.

Ioēlos, i, m. brat Morfeusza.

Ioēni, ōrum, m. lud w Brytannii południowej.

Iohneumon, ōnis, m. szczur Egipski

Ioo, ici, ictum, 3. uderzyć, ugodzić, cios zadać, ictus, ugodzony, zabity, lapide, telo, ferro, pugno, fulmine, e coelo; subito sanguine ictus, tknięty apopleksyą; stąd: foedus icere, zawrzeć przymierze (ponieważ przy tém zabijano bydle na ofiarę); — przenoś. ictus, przerażony, dotknięty, poruszony, zaniepokojony, nova re, metu; conscientia.

Ioēntum, ii, n. miasto w Likaonii.

Ictus, us, m. uderzenie, cios, ułkocie, hastae, pilorum; zapęd, natarcie, uno ictu contendere, nieustannie walczyć; także: wymiar, takt; — przenoś. cios, dotkliwe prześladowanie, calamitatis, fortunae; voluptas non habet ictum (nie ma silnego powabu).

Ida, ae, lub -ē, es, ŷ. góra we Frygii, miejsce czci Cybeli; 2) góra na wyspie Krecie, gdzie Jowisz był wychowany; stąd: Idaeus, a, um, do Idy odnoszący się.

Idāltum, ii, n. przylądek i miasto na wyspie Cyprze ze świątynią i gajem Wenery; stąd: a) Idalius, a, um, Idalijski, I Idalia, ae, ŷ. okolica miasta Idaltum; b) Idalie, es, ŷ. przydomek Wenery.

Idcirco, przysł. dla tego, dla tej przyczyny; 2) tak dalece, w miarę tego jak.

Idem, eadem, idem, tenże sau, używa się rzeczow. i przymiot. stąd: idem z przyp. 2., ista habent ju-

ris idem; idem saporis; alter idem, zamiast alter ego alter, tu, a ille, amicus est tanquam alter idem (drugi ja); hic idem (tenże sam zupełnie); idem ille (właśnie ten sam); z nast. qui, atque (ac), quam, ut i t. p. jak, jakby, co, eadem virtus, quae in tuo proavo; unum et idem videtur esse. atque id; hisdem fere verbis, ut actum est; eandem potestatem restituit, quam si lata esset lex stąd: z przyp. 3. podobnie jakby. invitum qui servat, idem facit occidenti (podobnie jakby zabijał), czasem znaczy: także, razem, również, satrapem—eundemque generum regis; idem multo plura bona feci; suavissimus et idem facillimus; viros fortes eosdem bonos esse; musici, qui erant quondam iidem poetae; w połączeniu z et i que, a nawet, certissimi, idemque acerrimi; Asiam refertam, eandemque delicatam.

Identidem, przysł. częstokroć, powtarzając.

Ideo, przysł. dla tego, z tej przyczyny.

Idiōta, ae, m. nieumiejętny, nieuczony, prostak.

Idmon, ōnis, m. ojciec Arachny; stąd: Idmonis, a, um, do Idmona odnoszący się.

Idomēneus, ei, lub eos, m. syn Denkaliona, król Krety, wnuk Minosa.

Idōnee, przysł. stosownie, przydatnie, składnie.

Idoneus, a, um, zdatny, sposobny, stosowny, dostateczny, tempus lectus, causa, verba i t. p. idoneus arti cuilibet; ad rem; z tryb. bef fons rivo nomen dare idoneus: idoneum visum est dicere; 2) gę dny, pewny, niewątpliwy, wiaregodny, zwykle z qui i tryb. łącz.

Idoneus est, qui impetret; res idonea, de qua quaeratur; lub z prz. 6 lub samo idoneus; saepe hominibus idoneis de re familiari impertiendum; idoneos habeo auctores; satis idonei testes et consilii.

Idume, es, i -aea, ae, ż. kraina w Palestynie; stąd: Idumaeus, a, um, Iduński, poet. Palestyński. **Idus**, uum, ż. dzień miesiąca 15, w marcu, maju, lipcu i październiku; w innych zaś miesiącach trzynasty.

Idyia, ae, ż. matka Medei.

Ignium, il, m. wyspa na morzu Tyrreńskim.

Igitur, *spół.* więc, zatem, tedy, przeto, przy wyprowadzeniu wniosku ze zdań poprzednich kładzie się na początku, często też po jednym lub kilku wyrazach: igitur primum: habes igitur; pro his igitur; jeżeli chcemy wniosek uwydatnić, kładzie się igitur na początku; jeżeli związek mowy jest przerwany, przez nawias lub przytoczenie dłuższych zdań podrzędnych wyjaśniających, wtedy, wracając do głównego przedmiotu, używa się igitur i znaczy też samo co inquam cum causam diceret—hoc igitur causam dicente.

Ignarus, a, um, nieświadomy, niebiegły, niewiedzący, nieznający, z przyp. 2, także: z 4 przyp. i wyb. bez. lub zdaniem względem; 2) nieznany, nieznajomy, regio hostibus ignara; lingua.

Ignave, i ignaviter, *przysł.* gnuśno, leniwo, opieszale, niedbale; nieodważnie

ignavia, ae, ż. gnuśność, opieszalność, lenistwo; bojaźliwość, trwożliwość.

Ignavus, a, um, opieszawy, gnuśny, leniwy; trwożliwy, bojaźliwy; przedmiotach nieżywotychn: nie-

żyzny, nieurodzajny, nemus; ignavo stupuerunt verba palato (umilkli); nieskuteczny, pozbawiony mocy, succus; 2) czyniący gnuśnym, leniwym, frigus.

Ignesco, ere, zaognić się, zapalać się; — przenoś. o namiętnościach, ignescunt irae, gniew się zapala

Igneus, a, um, ognisty, pełen ognia, gorący, sol, aestas; poet. podobny do ognia, świecący się, purpura; — przenoś. ognisty, zapalczawy, zapalony, prędki, vigor, furor. **Igniculus**, i, m. mały ogień; — przenoś. iskierka, virtutum; 2) żal, tęsknota, ign. desiderii

Ignifer, a, um, ognionośny, ognisty. **Ignigena**, ae, m. w ogniu zrodzony, przydomek Bachusa.

Ignipes, pōdis, ogniste nogi mający **Ignipotens**, tis, m wladzący ogniem, przydomek Wulkana.

Ignis, is, m. ogień; sacer ignis, święty ogień Persów; ogień nocnej straży, często w lic. mn ignibus extinctis; pożar; poet. o błyskawicy i gwiazdach: igni coruscenubila dividens, sidorei ignes blask, jasność, żywość, ignis oculorum; zarumienienie twarzy, ignis ob os suffusus; stąd: sacer ignis, rodzaj choroby; — przenoś. igni spectatus (który wytrzymał próbę w ogniu); o nienawiści: novum ignem subicere; poet. o miłości: caeco carpitur igni: o osobach ulubionych: meus ignis; o gwałtownym gniewie; o natchnieniu i zapale poetyckim.

Ignobilis, e, nieznany, niesławny szczególnie o osobach z niskiego stanu pochodzących (u Rzymian o tych, których przodkowie żadnego nie mieli udziału w piastowaniu najwyższych urzędów); nieczemny, vulgus; słaby, lichy, ma-

oznaczający, civitas, oppidum, vicus, agmen i t. p.

Ignobilitas, ātis, ż. niesłynność, małoważność, małe znaczenie, res est obscura ignobilitate virorum; 2) nizkość rodu, generis.

Ignobiliter, przysł. niepocześnie, niepozornie, niepokaznie.

Ignominia, ae, ż. pozbawienie dobrego imienia, stąd: obelga, hańba, niesława, zniewaga, zawstydzenie, ignominia aliquem afficere, ignominiam injungere, inurere, okryć hańbą; ignominiam delere, załagadzić hańbę; ignominia notare, mówiono o naganie, którą dawali Cenzorowie.

Ignominiosę, przysł. obelżywie.

Ignominiosus, a, um, obelżywy, pełen hańby, wstydu.

Ignorabilis, e, niewiadomy, niezwany.

Ignorantia, ae, ż. niewiadomość, nieznanomość, ignorantia bonarum rerum, nieznanie się na przysmaczkach,

Ignoratio, ōnis, ż. nieznanomość, brak wiadomości, rerum maximum, caesarum.

Ignoro 1. nie wiedzieć, nie znać, nie umieć; non ignoro, wiem dobrze; minime omnium ignoras, wiesz najlepiej; aliquem lub aliquid lub de aliquo; z 4 przyp. i tryb. bez non ignorabat ea vere scripta; non ignoro, quis ignorat, ze spółnikiem quin i tryb łącz. ze zdaniem względ. non ignorat, quid distent aera lupinis; id vos ignorare nolui (nie chciałem tego przed wami ukrywać); ignorari, być nieznanym; ignorans z przyp. 2; eventus belli; ignoratus, nieznanomy, niepoznany.

Ignosco, nōvi, nōtum, 3. nie wiedzieć, nie znać; 2) przebaczyć, odpuścić, darować, alicui; alicui

peccatum, delicta; alicujus lascitiae, festinationi, vitis; ignotus, przebaczony.

Ignotus, a, um, nieznan, nieznajomy; z nizkiego rodu; 2) nie znający kogo lub czego, nie obeznajmiony, simulacra ignotis nota faciebat; ignoti faciem ejus quum intuerentur.

Iguvium, ii, n. miasto w Umbryi; stąd: Iguvini, orum, m. Iguviniowie i Iguvinates, um, m. Iguviniaci.

Ile, is, n. i ilium, ii, n. zwykle w licz. mn. ilia, książki, jolita, wnętrzości; ilia ducere, robić bokami; demittit in ilia ferrum; rumpantur ut ilia Codro (niech pęknie).

Ilercaonenses, ium, lub Ilergāōnes, um, Illurgavonenses, ium, m lud w Hiszpanii Tarrakoneńskiej. stąd: cohors Illurgavonensis Ilerda, ae, ż. główne miasto Ilerdów w Hiszpanii Tarrakoneńskiej.

Ilergētes, um, m. lud w Hiszpanii Tarrakoneńskiej.

Ilex, icis, ż. gatunek dębu.

Iliā, Iliacus, Iliades, Ilias, patrz Ilion.

Illicet, = ire licet, wolno odejść, formuła używana u Rzymian dla wskazania końca jakiej czynności, np. obrzędu pogrzebowego, sądowej umowy, 2) patychinast, przedko.

Ilienses, ium, m. lud w Sardynii

Ilienses, patrz Ilion.

Iliguus, a, um, dębowy.

Ilion lub Ilium, ii, n. i Ilios, ii ż. główne miasto krainy Trojańskiej, zwane także Troja. Stąd: a) Iliacus, a, um, Trojański; b) Iliades, ae, m. Trojanczyk (Ganimedes); c) Ilias, ādis, ż. Trojancka tudzież sławny poemat Homera; Iliada, d) Ilienses, ium, m. mieszkańcy miasta Ilion, późnziej

na miejscu zburzonej dawnej Troi wybudowanego; c) Ilius, a, um, Ilijski, Trojański; stąd: Iliā, ae, ż. pochodząca z Iionu (Rea Sylwia, córka Numitora, matka założycieli Rzymu); Iliades, ae, m. potomek Ilii (Romulus lub Remus, obadwaj: Iliadae fratres).

Ilióna, ae, i -e, es, córka Pryama, żona Polimnestra; 2) Hekuba; Iliomam edormit, patrz Edormio.

Ilios, ii, patrz Ilium.

Ilithyia, ae, ż. bogini opiekująca się położnicami.

Illabefactus, a, um, niezachwiany.

Illabor, lapsus, 3. wsunąć się, wpaść, wejść, własc. i przenoś. in stomachum; ad sensum; animis; 2) obalić się, upaść, si fractus illabatur orbis

Illae, przyst. tam; 2) tamtędy, forte revertetur illac.

Illacrimabilis, e, nieopłakany; 2) nieublagany, nie dający się łzami zmiękczyć, Pluto.

Illacrimo, 1. płakać nad czem, oplakiwać, malis; 2) kroplami wilgoci wydawać, pocić się, ebur moestum illacrimat templis, poet.

Illacrimor, 1. płakać nad czem, oplakiwać co, morti; 2) płakać w ogóle, si paulum potes, illacrimare

Illaesus, a, um, nieuszkodzony, nieskażony.

Illactabilis, e, niewesoły, nieprzyjemny, ora.

Illaqueo, 1. usidlić, — przenoś. kępować, munera illaqueant duces.

Illatus, a, um, patrz Infero.

Illaudatus, a, um, nie pochwalony; 2) nie zasługujący na pochwałę.

Ille, illa, illud, ów, owa, owo, w przeciwstawieniu do hic, używa się tak przymiotnie jak i rzeczowni: hic et ille, ten i ów,

ten i ten, jeden i drugi; ille aut ille, ten albo ten; ille et ille, ten i ten; ille ipse lub idem, tenże sam, ten właśnie: w szczegól. e) dla pokazania znakomitości jakiej osoby lub rzeczy: ille, ten, ów, znany, sławny, Pittacus ille; magno illi Alexandro; w odniesieniu do zdania następnego: ten, ta, to, unum illud dico, quod Illecebra, ae, ż. przyłuda, pojęcia, podnieta, voluptatis, peccandi, victorum.

Illectus, a, um, uieczytany.

Illectus, a, um, *iniesł.* patrz Illicio.

Illepidē, przyst. niezgrabnie, nieprzyjemnie.

Illepidus, a, um, niezgrabny, nieprzyjemny

Illobatus, a, um, nienaruszony, nieknięty, divitiarum.

Illoberalis, e, nieszlachetny, skąpy nieuczynny, nieużyty.

Illoberalitas, atis, ż. nieszlachetne postępowanie; skąpstwo, sknerstwo.

Illoberaliter, przyst. nieszlachetnie, podłe, skąpo.

Illic, przyst. tam, w tamtej rzeczy.

Illicio, lexi, lectum, 3. wabić, przynęcać, pociągać do czego, ad lub in aliquid.

Illicitus, a, um, niepozwolony, zakazany.

Illico, przyst. zaraz, wnet, natychmiast.

Illico, lisi, lsum, 3. trącić o co, uderzyć o co, manus ad vulnus; naves; 2) rozbić, rozłuc, roztrącić, serpens illisa.

Illigo, 1. przywiązać, związać, aliquid in aliqua re, lub alicui rei; manus post tergum; przyprawić, przytwierdzić, przymocować, emblemata in poculis; przyłączać, lepores in oratione; — przenoś. zobowiązać, nując, aliquem pignoriibus; pacem conditionibus (zrobić

zależnym od warunków); 2) wnieść, paeonem iu orationem; uwikłać, wplatać, illigari bello, sermōibus.

Illim, przyst. = Illino.

Illimis, e, bez mętu, czysty, fons.

Illino, przyst. stamtąd, z tamtego miejsca; 2) z tamtej strony, hinc illinc, z téj i tamtej strony.

Illino, lóvi, litum, 3. namaszczyć, smarować, collyria oculis, namaszczyć oczy balsamem; pocula ceris, powlec woskiem; nives agris, pokryć pola śniegiem; — przenoś. dona inimicorum veneno illita.

Illiquefactus, a, um, roztopiony, rozpuszczony.

Illiteratus, a, um, nieuczony, nie umiejący czytać i pisać.

Illo, przyst. tam, na owo miejsce; do owej rzeczy, haec omnia Caesar eodem illo pertinere arbitrabatur, mniemał Cezar, że to wszystko to tego dażyło.

Illótus, a, um, nieumyty, brudny; — przenoś. nieprzyzwoity, nieprzy stojny, sermo.

Illuc, tam, na pyt. dokąd (w odniesieniu do miejsca, rzeczy i osoby), adversarios illuc contraxisse copias; sed illuc redeamus, do tego przedmiotu; illuc facere, do tego stronnictwa należeć.

Illucesco, lub illucisco, luxi, 3. poczynać jaśnieć, świecić, sol ill.; dies ill., dzień nastaje; samo illucescit, dnieje, świta, rozwidnia się; — przenoś. vox illuxit, głos okazał się słyszeć.

Illūdo, lusi, lusum, 3. żartować, żarciki stroić, alicui rei, il alicuem; stąd: drwić, szydzić z czego, z kogo najgrawać się, dignitati, alicui; gaudent illudere capto; często w znac. przecz.: ill. virtutum verbis superbis; illulis Cre-

tensibus omnibus; ne plane illudamur ab accusatoribus; 2) igrać, bawić się czym, ubi quid datur otii, illude chartis, w czasie wolnym bawię się pisaniem; illuso auro vestes, suknie wyszywane złotem, poet. [wió]

Illumināto, przyst. ozdobnie (mó-
Illumīno, 1. oświecać, luna illumināta a sole; — przenoś. w po-
nem światła dać poznać, virtutes.
2) ozdobić, orationem sententiis.

Illūsiō, ōniā, Ź szyderstwo, ironia

Illustris, e, świetny, jaśniejący, świecący, stella; — przenoś. widoczny, jasny, wyraźny, factum res; oratio; b) znakomity, świetny illustriore loco natus; multo illustrior atque etiam honoratior; vřc femina; c) odznaczający się, pomiętny. pamięci godny, sławy res, factum, proelium, nomen, maxime fuit illustre, quum i t. d.

Illustris, przyst. w stopniu wyższym, jaśnieję.

Illustro, 1. oświecać, sol cuncta luce sua illustrat; — przenoś. a) obja-
wiał, consilia; b) objaśniać, tó-
maczyć, philosophiam veterem; jny
obscuram; c) uświetniać, wysta-
wiał, alicquem laudibus; amplito-
dinem alicujus; ut brevi tempore
illustraretur (wślawił się, stał się
sławnym).

Illuvies, ōi, Ź brud, plugastwo.
2) wylanie wody z brzegów, po-
wódź

Illýrii, orum, m. Illiryjczycy, mieszkancy kraju Illyricum, i, n. przy morzu Adryatyckiem, podzielonej na Illyris barbara lub Romana. od rzeki Arsia aż do Drylona. i Ill. Graeca od Drylona aż do gór Ceraunjskich; przym. a) Illyrius, a, um Illyryjski, b) Illyris idis, Illyryjska; rzeczow. Illyris. Ulirya

Ilotae, arum, *m.* patrz Helotee
Ilius, i, *m.* syn Trosa, ojciec Laomedona, założyciel miasta Ilium;
 2) = Julius.

Itha, ae, *ż.* wyspa leżąca na zachód względem Etruryi.

Imachara, ae, *ż.* miasto w Sycylii; stąd: Imacharensis, *e.*, z Imachary, Imachareński, w liczb. mn. Imacharencyzy.

Imaginarius, a, um, urejony, zmysłony, pozorowy.

Imaginer, i, wyobrażać co sobie.

Imago, inis, *ż.* obraz, wizerunek, jako dzieło rzeźby lub malarstwa, ex aere; picta; marzenie we śnie, somni, noctis; odbicie głosu, echo, cujus recinet jocosa nomen imago; skreślenie słowy, opis, podobieństwo, haec a te non multum abluđit imago; — przenoś. obraz, imago consuetudinis atque vitae; uluda, decoris; cień, postać zewnętrzna, powierzchowność, reipublicae, tribuniciae potestatis, equitis Romani; 2) imagines majorum, zwane także cerae, wyciski z wosku, w płaskorzeźbie popiersia przodków, umieszczane zwykle w przysionkach domów, ale ci tylko mieli do tego prawo, których przodkowie kurulne urzędy piastowali. 3) widok, zjawienie się, pokazanie się, Turni, mortis; — przenoś. myśl o czym, wyobrażanie sobie czego, ponti, caedis, periculi, poenae; pietatis.

Imbecillitas, atis, *ż.* słabość, corporis, valetudinis, virium, generis humani, materiae (drzewa); — przenoś. słabość, niemoc, nieudolność, sociorum; niedoleżność, trwożliwość, animi.

Imbecillitas, przysł. w step. wyż. słabiej, wahając się.

Imbecillus, a, um, słaby, bezsilny; słabowity, chorowity, filius.

actas, — przenoś. słaby niedoleżny, animus, consilium, regnum, medicina.

Imbellis, e, słaby, bezbronny, multitudo; niezdatny do wojny, kasta; lekliwy; tchórzliwy, hostes; 2) bez wojen, spokojny, anax; columba.

Imber, imbris, *m.* deszcz nawalny, nawalnica; stąd: poet. niepogoda, słońca; w ogóle: woda, z przyp. 2. lub przymiotnikiem dla bliższego określenia, accipitnr inimicum imbrem; — przenoś. lactis, lapidum, ferreus ingruit imber
Imberbis, e, bez brody, niebrodaty
Imbibere, bibi, 3. nabrać w siebie przez wsiąkanie; — przenoś. powziąć, animo opinionem de aliquo; przedsięwziąć, aliquid lub z tryb. bez. petere fasces.

Imbrex, icis, *m.* i *ż.* dachówka.

Imbrifer, a, um, deszcz przynoszący.

Imbrus, i, *ż.* wyspa w bliskości Hellespontu; stąd: Imbricus, a, um, do Imbru należący.

Imbue, ui, utum, 3. napawać, przejąć wilgocią, namaczać, wlać i przenoś. aliquid aliqua re; 2) dać uczuć smak do czego, zaprawić kogo do czego, napelnąć czym, przyzwyczać do czego, se studiis, imbui cupiditatibus; pectora pietate, aures promissis; bellum odio imbutum; praecipit parentum; szczegól. o tych, którzy nieobszernych, niegruntownych o jakim przedmiocie nabyli wiadomości, dialecticis ne imbutus quidem es; doswiadczać, próbę zrobić, imbue ipse opus tuum.

Imitabilis, e, dający się naśladować.

Imitamen, inis, *n.* rzecz naśladowana; 2) naśladowanie

- Imitatio**, ōnis, *ż.* naśladowanie, ad imit. fratris (za przykładem brata).
Imitator, ōris, *m.* naśladowca; 2) piewolniczy naśladowca, o imitatores, servum pecus.
Imitatrix, icia, *ż.* ta, która naśladowuje.
Imitor, 1. naśladować, na wzór czyj robić, aliquem lub aliquid; imitatus także bier. naśladowany, imitata simulacra. Cic. Univ. 3; o przedmiotach nieżywotnych: być podobnym, cornua imitata sunam; używać czego za co, zastąpić co czém, aliquid aliqua re, pocula vitea sorbis, poet. 2) udawać, wyrażać, aliquid penicillo; molles capillos aere; spulchnić, solum putre arando
Immedesco, madui, 3. zwilgotnieć, zmoknąć.
Immane, *przysł.* strasznie, bardzo, immane quantum discrepat.
Immānis, e, niezmierny, ogromny, nadzwyczajny, magnitudo poculum, pecunia; — przenos. straszny, okrutny, dziki, hostis, bellua, facinus, audacia: immane dictu, zgroza mówić.
Immānitas, ātis, *ż.* wielkość niezmierna; 2) okrucieństwo, srogość, nieludzkość, dzikość, gentes immanitate barbarae.
Immansuetus, a, um, nieogłaskany, nielaskawiony, dziki, bos; ingenium.
Immatūritas, ātis, *ż.* niedojrzałość; skwapliwość, pośpiech.
Immatūrus, a, um, niedojrzały, rychły, interitus, mors, zgon przedwczesny.
Immedicābilis, e, nieuleczony, nie dający się uleczyć, vulnus.
Immēmōr, ōris, niepamiętny, niepomy, beneficii, mandati; nie mający względu na co, nie zastanawiający się, sepulchri.
Immemoratus, a, um, niesłyszany, niewzmiankowany, immemorata, rzeczy nowe, o których nikt nie mówił.
Immensitas, atis, *ż.* niezmierność, latitudinum, camporum.
Immensus, a, um, niezmierny, nadzwyczajnie wielki, *rzeczw.* immensum, niezmierność, immensum altitudinis, niezmierna głębokość, per immensum ventis actus, przez niezmierną przestrzeń pędzony burzą; mons in immensum editus, góra niezmiernie wysoka; samo immensum *w znac. przysłów.* niezmiernie, nadzwyczaj, immensum crescere.
Immērens, tis, niezasługujący, niewinny, *rzeczw.* i *przymiot.*
Immergo, mersi, mersum, 3. zanurzyć, zatopić, aliquem unda; se alto; immersus in flumen; wnieść się, se inter mucrones hostium; wcisnąć się, se in consuetudinem alicujus.
Immeritus, a, um, niewinny; 2) niezasłużony, laudes.
Immerito, *przysł.* niesłusznie, niewinnie, accusare.
Immersābilis, e, niedający się pograżyć, zatopić; — przenos. undis adversis rerum.
Immetātus, a, um, niezmierny
Immigro, 1. wprowadzić się, ia aedes; — przenos. wkraść się, zagnieździć się, avaritia in republicam; verba immigrarunt in suum locum (słowa były w miejscu właściwem użyte).
Immineo, ōre, sterczeć nad czém, wisieć nad czém, collis imminet urbi, stykać się, graniczyć, tumultus moenibus imminens; luna imminente, gdy księżyc nad gwiazdami przyswieca; — przenos. o wojnie i przykrych okolicznościach, niebezpieczeństwach: wisieć nad

głową, zbliżka zagrażać, zbliżać się, nastawac, periculum, mors; imminebant Seleucus, Lysimachus i t. d.; grozić wydarciem, zabraniem, toti Asiae; imperio; fortunis vestris; w ogóle: czyhać na co, dybać, in occasione lub occasione; in victoriam, ad caedem; spei tantae i t. p.

Imminuo, **minui**, **minutum**, 3. zmniejszać, uszczuplać osłabiać, naruszać, nadwierać i t. p. właś. i przenos. copias, vires; laudem alicujus; aliquid de voluptate; nihil ex consuetudine.

Imminutio, **ōnis**, ż. umniejszenie, uszczuplenie, właś. i przenos., corporis; uwłaczanie, dignitatis.

Immiscuo, **miscui**, **mixtum** lub **mixtum**, 2. w mieszać, pomieszać z czem, manus manibus, bic się; se immiscere lub immisceri, w mieszać się, gregi, bello, colloquiis.

Immiserabilis, c, nad którym się nikt nie lituje.

Immisericors, dis, nielitościwy, niemilosierny.

Immissio, **ōnis**, ż. sadzenie, szczypanie, samentorum.

Immitis, e, cierpki, niedojrzały, urwa; — przenos. ostry, surowy, srogi okrutny, Parcae; claustrum; mors (zawczesna).

Immitto, **missi**, **missum**, 3. wpuszczać, napuścić, nasłać, napędzić, z przyim. in lub ad i 4 przyp. także z 3 przyp.; multitudinem magnam (juventorum) dispartam immisit; naves in classem Pompejanam; cohortes, equitatum i t. p.; se imm., rzucić się, in hostes, in medium agmen, in mare, se equo in hostes; ciskać, miotać, tela, ignes; skierować, mare in specus; aquam; wpuścić, wprawić, tigna trabibus; zasadzić, zaszczyć, plantas; — przenos. podbudzić, ali-

quem in rempublicam; wyrządzić, injuriam in aliquem; być powodem, spowodować, alicui fugam; 2) popuścić, juga (zaprzag); — przenos. habenas classis, rozpiągł żagle; rudentes velis; palmes laxis immisus habenis (o bujnym wzroście); furit immisus Vulcanus habenis; stać; immisus, długi, zapuszczony, capilli.

Immo. patrz imo.

Immobilis, e, nie dający się poruszyć, nieruchomy; — przenos. ardet inexcita Ausonia atque immobilis ante (nie zamieszana ruchami wojennymi).

Immobilitas, **ātis**, ż. nieruchomość, nieporuszonosc, aquae; animi.

Immoderate, **przysl.** bez miary, bez prawidła; niepomiarowanie, zbytownie. vivere.

Immoderatio, **ōnis**, ż. niepomiarowanie.

Immoderatus, a, um, nieumiarkowany, zbyticzny, cupido, motus animi; niezmierny, nieskończony, nieograniczony, aether.

Immodeste, **przysl.** bez miary, niepomiarowanie, nieskromnie.

Immodestia, **ae**, ż. nieskromność; 2) niesforność, niekarność, malitum **Immodestus**, a, um, nieskromny, nieumiarkowany.

Immodice, **przysl.** nieumiarkowanie, bez miary, gloriari.

Immodicus, a, um, nie znający miary, nieumiarkowany, niepowściągliwy, namiętny, rixa, lingua; niezmierny, zbyticzny, frigus; także z przyp. 2.

Immodulatus, a, um, nieprzyjemnie brzmiący, poema.

Immolatio, **ōnis**, ż. ofiarowanie religijne.

Immolator, **ōnis**, m. ofiarnik.

Immolutus, a, um, zbudowany, postawiony.

Immōlo, mąką ofiarą bydłę na ofiarę przeznaczoną posypywać, stąd: religijnie ofiarować, Jovi hostias; borem; także: quibus hostiis immolandum cuique deo; — przenoś. zabić, Pallas immolat.

Immōrtor, mortuus, mori. umrzeć przy czym, lub w czym, sorori, aquis; immortui studii, niszczenie zbytnią troskliwością.

Immōror, 1. bawić gdzie lub przy czym, zajmować się czym.

Immorsus, a, um, ukąszony.

Immortalis, e, nieśmiertelny, dii; wiecznie trwały, niepożyty, memoria, odium, gloria; stąd: *renovo*. immortalis, w licz. nan immortalis; a) bogowie, b) wyborowy oddział żołnierzy u Persów, których liczba, skoro który z nich umarł, zaraz uzupełnianą była.

Immortalitas ātis, ż. nieśmiertelność, wiecznotrwałość, wieczność, adiutorium: immortalitatem tradere, commendare, uwiecznić; 2) boskość, abóstwienie.

Immortaliter, przyst. nieśmiertelnie, nieskończenie, niezmiernie, gaudio.

Immōtus, a, um, niewzruszony; — przenoś. niezmienny trwały, staty, meas, pax.

Immūgio, mugii, 4. ryczyć przy czym

Immūgeo, ēre, nadoić do czego, lac labris

Immundus, a, um, nieczysty, brudny

Immūnis, e, wolny od czego, mianowicie. od służby wojskowej, od usług krajowych. od podatków (civitas, ager), od naprawy dróg i t. p. z przyp. 2. militarium operum, portorium. operum; wogóle: wolny od czego, nie mający w czym udziału, aa którym co nie ciąży, z przyp. 2 lub 6 z przylim. ab.

lub samym 6 przyp., mali, caedis; metu, a dolore; bez wymuszania, dobrowolny, tellus immūnis dabat per se omnia; 2) niuślužny, nie przykładający się do wspólnej pracy, próżnujący, fucua.

Immūnitas, ātis, ż. uwolnienie od posług publicznych, od podatków, z przyp. 2. rerum omnium; w ogóle: uwolnienie od czego, magai muneris; stąd: u późniejszych pisarzy pozwolenie, przywilej.

Immūnitus, a, um, niewarowny, nieobronny castella, także: niebrukowany via.

Immurmūro, āre, mruczeć, szumieć, z przyp. 3 silvis immurmurat Auster.

Immūtabilis, e, nieodmienny.

Immūtabilitas, ātis, ż. nieodmienność, stan nieodmienny.

Immūtatio, ōnis, ż. odmiana, w mowie: przemiana, zamiana, verborum.

Immūtātus, a, um, nieodmienny, stały.

Immūto, 1. odmieniać, zmientać, ordinem verborum: aliquid de institutis priorum; vulgi immutata est voluntas: homines me aliquando immutarunt tibi (erga te); immutata oratio (allegorya).

Imo, lub immo, przyst. i owszem, a nawet.

Impacātus, a, um, niespokojny, nieprzyjacieli pokoju.

Impar, pāris, nierówny, pod względem przestrzeni, liczby i czasu, ludere par impar; grać w cegno lub liche; — przenoś. a) odmienny, benevolentia, forma; b) niewyrównywający niedostateczny, niesposobny, niezdatny z prz. 3 lub 6. impar congressus Achilli; tibi miles impar; honoribus, nobilitate, nierówny co do sił, pugnā, certamine

Imparatus, a, um, nieprzygot.

szany, nieopatrzone należyście, imparatissimus omnibus rebus (zupełnie nieopatrzone); a militibus, a pecunia (nieopatrzone w żołnierzy, w pieniądzu).

Imparitia, e, nierówny.

Impariter, przysł. nierówno.

Impastus, a, um, nieakarmiony, głodny, zgłodniały.

Impatiens, tis, niecierpliwy, niewytrzymały, niewytrwały, z przyp. 2. o przedmiotach żywot. i nieżywot.: laborum, vulneris; cetera impatiens caloris; popedliwy, imp. irae, gniewliwy, niepohamowany w gniewie.

Impatientia, ae, ż. niecierpliwść, niewytrzymałość, u późn. [lo.

Impavide, przysł. nielekliwie, śmia-
Impavidus, a, um, nielekliwy, nieustraszone, impavidum ferient ruinae.

Impedimentum, i, n przeszkoda, zawada, trudność, esse impedimento, lub impedimenti loco, być na przeszkodzie. w licz. mn. impedimenta, w znac. woj. bagaże, tabory, obłogi, różne ciężary; armis impedimentisque amissis; ad impedimenta et carros suos se contulerunt.

Impedio, 4. (in -pos) własc. nogi uwiklać, stąd w ogóle: uwiklać, wplatać, zaplatać, crura visceribus, alternis orbibus orbes impediunt (wzajemnie się wiklają); miejsce jakie nieprzebytem zrobić, esse paludem, quae locum magnopere impediret; saltum munitionibus; — przenos. a) wiklać, platać, se ipsum; pomieszać, zakłopotać, mentem dolere; tot me impediunt curae; b) przeszkadzać, tamować, hamować, wstrzymywać, aliquem; celeritatem alicujus; aliquem ab aliqua re; aliquem in jure suo; ad propulsau-

da pericula; impediri ad committendum (w stoczeniu walki); z nasquominus lub ne; także z tr. bez. ne mora impediatur educere; 2) etaczać, opasać, caput myrto, crus pellibus; cornua sertis; vitta impedit comas, poet.

Impeditio, ōnis, ż. przeszkoda.

Impeditus, a, um, doznający przeszkody, a mianowicie o żołnierzach: obladowany, obarczony, obuczony tak, że walczyć nie może, impeditos consecuti interfecerunt; o miejscowości: trudny do przejścia, silva, saltus, locus impeditissimus ad iter faciendum; — przenos. trudny, niebezpieczny, navigatio; tempora reipublicae; victori aut impeditum; omnium impeditis animis (gdy wszyscy byli zakłopotani).

Impello, pūli, pulsus, 3. trącać o co, ruszać, uderzać, cherdas; impulit aures luctus; cuspidem mentem impulit in latus; jako skutek: pędzić, poganiać, biremem vectibus; navem (remis); obliqua flumine impelli; w ruch wprawiać, wypuścić, sagittam nervo; aliquem in fugam (przymusić do ucieczki); hostes lub aciem (do cofania się przymusić); — przenos. a) wprowadzić, aliquem in peregrina mala; przyprowadzić do czego, aliquem in hunc casum; in periculum; b) naklonić, pobudzić, zachęcić, aliquem; aliquem ad aliquid lub in aliquid; aliquem ze spój. ut lub no i tryb. łącz.; z tr. bezok. educere, exquirere: często: impelli, byś powodowanym; impulsus aliqua re, zmuszony czymś, spowodowany, impulsus ira, uniesiony gniewem.

Impendeo, ōre, wisić nad czym, cervicibus; montes impendentem (wznoszące się); z pra. 3. saxum

impendere Tantaló; — przenos. wi-
sić nad głową, zagrażać, być
blizkiem, terror impendet omnibus:
omnes in me terrores; tanta te im-
pendent mala; impendentem evita-
re tempestatem.

Impensio, *przysł.* znacznie; = mul-
to, impen. magis, daleko więcej.

Impendium, *ii*, *n.* nakład, koszt,
impensio suo; 2) procent, lichwa,
impen. recusare; 3) strata, szkoda.

Impendo, *pendi*, *pensum*, 3. na-
kładać na ce,łożyć kosztu, pecu-
niam in aliquid lub pro aliqua re;
także: quod impenditur (co się
płaci tytułem procentu); — prze-
nos. poświęcać,łożyć, sanguinem
tot milium in aliquid; studia eru-
diendis juvenibus; operam, labo-
rem, curam; vitam vero.

Impetrabilis, *e*, nieprzebyty,
trudny do przebycia, nieprzeni-
kliwy.

Impensa, *ae*, *ż.* koszt, nakład; im-
pensam facere in aliquam rem;
nulla impensa, bez kosztu; — prze-
nos. użycie, poświęcenie czego na
co, operum, officiorum.

Impenso, *przysł.* kosztownie, dro-
go, z nakładem; — przenos. bar-
dzo, usilnie, mocno, z nalega-
niem, orare, colere, promittere,
gratias agere.

Impensus, *a, um*, wielki, znaczny,
impenso pretio lub samo impenso,
za wysoką cenę, drogo; — prze-
nos. usilny, mocny, wielki, volun-
tas, cura, preces.

Imperator, *oris*, *m.* wydający roz-
kazy, naczelnik; jako tytuł hono-
rowy nadawany wodzowi Rzym-
skiemu przez wojsko i senat po
odniesioném znakomitým zwycięz-
twie; później tytuł cesarzów: In-
Augustus.

Imperatorius, *a, um*, do naczel-
nika odnoszący się; cesarski.

Imperatrix, *icis*, *ż.* władczyni.

Imperatum, *i*, *n.* patrz impero.

Imperceptus, *a, um*, niepozaan-
niepojęty.

Impercussus, *a, um*, nieuderzony

Imperditus, *a, um*, niezgubiony,
niezabity, et vos, o Grajis imper-
dita corpora Teucris.

Imperfectus, *a, um*, niedoskona-
ły; niedokonany.

Imperfossus, *a, um*, nieprzebyty
nieprzeszyty.

Imperialis, *e*, cesarski

Imperiosus, *a, um*, rozkazujący,
panujący, dictatura: srogi, gro-
zny, gwałtowny, imperiosius se-
quor, burzliwe morze. (niebiegle

Imperite, *przysł.* nieumiejętnie,
Imperitia, *ae*, *ż.* nieumiejętność,
nieznajomość.

Imperito, 1. rozkazywać, mieć do-
wództwo, legionibus, oppido.

Imperitus, *a, um*, nieumiejętny,
nieświadomy, niebiegły, belli, con-
suetudinis, rerum omnium

Imperium, *ii*, *n.* zwykle: moc roz-
kazywania, władza, domesticum,
belli: custodiae, nadzor nad wię-
zieniem; pro imperio, jako ma-
jący władzę rozkazywania; szcze-
gól. *a*) rząd, panowanie, najwyż-
sza władza w mieście lub w kra-
ju; imperio Galliae potitus; re-
gere urbem imperio; *b*) najwyż-
sze dowództwo w wojnie na
lądzie i na morza, summum
imperium lub summa imperii:
imperia magistratusque (dostojen-
stwa wojenne i cywilne); duo im-
peria (wojenne godności); *c*) im-
peria, osoby zarządzające, nacti
vacuas ab imperiis Sardiniam et
Siciliam; *d*) państwo, Romanum.
Imperjuratus, *a, um*, na którego
lub na co nie można lub niezwy-
kło się krzywo przysięgać, aqua
(Styx).

Impermissus, a, um, niedozwolony.

Impéro, 1. rozkazywać, nakazywać, kazać, aliquid; ze spoj. ut lub ne i tr. łącz.; także z samym tr. łącz.: imperat alant; z tr. bez. imperat serpentes colligi; hanc in vincula duci imperabis; w szczegól. a) władać, rządzić, dowodzić, panować nad kim, tak w prywatnych jako i publicznych stosunkach, liberis suis, gentibus; illo imperante; — przenoś. panować, powściągać, hamować, cupiditatibus, irae; mieć moc nad sobą, animo suo; imp. arvis (uprawiać), poet.; b) nakazywać wykonanie, przysposobienie czego, coenam; szczegól. w życiu publiczném: nakazać, nałożyć, frumentum, comneatum, arma, naves, equites, milites, obsides i t. p. Stąd: rzeczow. imperatum, i, n. rozkaz, ad imperatum venire; imperatum lub imperata facere, wykonywać rozkazy.

Imperterritus, a, um, nieustraszony.

Impertio, 4. udzielić, dać co komu, uczestnikiem zrobić, poświęcić, alicui aliquid, lub alicui de aliqua re, aliquid temporis cogitationi; quibus (doctrinis) aetas puerilis impertiri debet (jakie nauki powinny być udzielane); imp. salutem alicui (pozdrowić kogo)

Imperturbatus, a, um, niepomiészany.

Impervius, a, um, nieprzebyty, trudny do przebycia, nie mający przejścia

Impes, pētis, m. popęd.

Impetibilis, e, nieznośny.

Impetrabilis, e, łatwo się dający uprosić, wyjednać, venia.

Impetratio, ōnis, f. uproszenie, wyjednanie. [z wieszczby.]

Impetrio, 4. mieć dobrą nadzieję

Impetro, 1. uprosić, wyjednać, otrzymać, rem, pacem, civitatem, dignitatem, civitatem; amicitiam; de induciis, uzyskać zawieszenie broni; ab aliquo de salute, być ulaskawionym; impetrabis a Caesare, ut; ab animo (sno), przewieść na sobie; impetrato, et manerent, dokazawszy tego, że pozostali.

Impetus, us, m. napad, atarcie, zamach, zapęd, impetum facere; tum rursus impetu facto emittuntur; magno impetu oppugnare oppidum; armatorum; primo imp. hostium pulsos; impetum gladiatoris comprimere; gwałtowność, impetus ventorum, imp. fert navem; libero imp. evehi; quinquere mis praelata impetu; febris imp.; ruch, obieg ciał niebieskich, coeli imp.; — przenoś. pragnienie, chęć, ochota, popęd, skłonność do czego, puerilis; animi i animorum; dicendi; impetum concipere regis occidendi; impetu rapi ad omnes affectus. impetus est currere, jest ochota do biegania; także: namiętność, gwałtowne uniesienie; impetu magis quam consilio; imp. multitudinis; gwałtowność, belli; zapal. in dicendo. imp. dicendi; natchnienie, imp. divinus, sacer.

Impexus, a, um, nieczesany; — przenoś. nieokrzesany, antiquitas.

Impie, przysł. bezbożnie, bezsumienne.

Impiētas, ātis, f. bezbożność, bezsumiennność.

Impiger, pigra, pigrum zielony, ochoczy.

Impigritas, ātis, f. rzeźwość, pędność niespracowana.

Impingo, pēgi pactam, 3. dostrzyc, bić, tracić, rzucić listem

- abici; lapidom; clitellas (narzu-
 ć); — przonoś. a) narzucić komu
 coś, narazić na coś; wplątać, uwi-
 kłać w coś, dicam alicui (w pro-
 ces); b) napędzić, wpędzić, agmi-
 us muris; hostes in vallum.
- Impius, a, um, bezbożny, niego-
 dziwy, bezsumienny, o osobach:
 miles, civis, impius erga paren-
 tes; c) rzeczach: impia manus, en-
 sis; bellum; saecula; impius, *rze-
 czow.* piecnota, zleczyńca.
- Impiobilis, e, nieniągany, fra-
 ter, odium, iracundia, in aliquem
 lub alicui.
- Implacatus, a, um, nieniągany; —
 przonoś. uienasycony, gula.
- Implacidus, a, um, niałagodny,
 dziki.
- Implianus, a, um, nierówny, gó-
 rzysty.
- Implecto, plexi, plexum, 3. wplą-
 tać, wplątać, uwikłać, implexae
 crinibus angues Eumenides, ma-
 jące włosy przeplatane wężami.
- Impleo, plēvi, plētum, 2. napeł-
 nić, zapelnąć, aliquid aliqua re.
 lub aliquid alicujus rei; mero pa-
 voram; amphoram ad summum;
 urbem lamentis; implentur vete-
 ris Bacchi pinguisque ferinae, *b*;
 w odniesieniu do liczby: uzupeł-
 nić, triginia legionum instar; sex
 milia armatorum; pod względem
 czasu: skończyć, przeżyć, quater
 audenos decembres; c) — prze-
 noś. napełnić. florem juventutis
 spei animorumque; aliquem reli-
 gionis; hostes formidinis; omnia
 potestatis suae; wypełnić, oraculi
 sortem; fata; stąd: zadowolnić, od-
 powiedzielić oczekiwaniu, Demo-
 sthenes non semper implet aures
 meas; spełnić, votum; desideria
 naturae; zastąpić czyje miejsce,
 censorem.
- Implicatio, ōnis, f. spleatanie, po-
 wiązanie, nervorum; zamieszanie,
 powikłanie, zły stan, rei familia-
 ris; 2) pomieszanie, locorum com-
 munitum.
- Implicatus, a, um, zawiślany
 zagmatwany.
- Implicite, *przysł.* ciemno, niewy-
 raznie.
- Implico, as, avi, lub ui, ātum,
 lub itum, āre, połączyć, przy-
 czepić, se dextrae parvus Julius
 implicuit; nodos in semet ipsos:
 wpuszczać, zapuszczać, wrazić,
 vim suam naturis hominum; 2)
 zwiślać, zmieszać inter se lub
 alicui rei, ordines inter se impli-
 cati, zmieszane szyki; — przonoś
 wplątać, aliquem bello, se impli-
 care lub implicari, wnieść się,
 wplątać się, wejść w jaką stycz-
 ność, tantis rebus, utraque tyran-
 nide implicitus; familiaritatibus
 se societate civium; wpaść, pericu-
 lo, morbo lub in morbum;
 wprawić w zamieszanie, zaniępo-
 koić, aciem; aliquem incertis re-
 sponsis; 3) obwinać co czemu, oto-
 czyć, okręcić, comam auro; tem-
 pora ramo; laertos circum colla-
- Implicatio, ōnis, f. wzywianie na
 pomoc.
- Imploro, 1. wzywać na pomoc,
 błagać, usilnie ze łzami prosić,
 aliquem; auxilium alicujus; auxi-
 lium ab aliquo; fidem, misericor-
 diam; ze spoj. ut lub ne i tryb.
 łącz.
- Implūms, e, bez pierza, goły.
- Impluo, plui, 3. deszczem zmoczyć.
- Implūvium, ii, n dziedziniec,
 gdzie woda deszczowa z dachów
 splywała.
- Impolite, *przysł.* nieczodownie.
- Impolitus, a, um, niewygladzony,
 nieokrzesany, niewykńczony
- Impono, posui, positum, 3. wkła-
 dać w coś, umieszczać wewnątrz.

wsadzać, wstawiać, z przyim. in i 4 lub 6 przyp.; albo z przyp. 3 albo 6. exercitum in naves; carinae; custodem in hortis; 2) wkładać na co, z temi samemi przypadkami; coronam alicui; onus alicui; clitellas bovi; pontes paludibus; dona aris; — przenosić.

a) przełożyć kogo nad czem, villicum; regem Macedoniae; nałożyć, narzucić, alicui onus, labores; negotium vectigal agris; tributum in capita; invidiam belli consuli; vadimonium alicui (zobowiązać kogo, aby się stawil w sądzie, wpłacić w proces); stipendium victis; mulctam in civitates; b) podejść, oszukać, omamić, praefectis Antigonis; si mihi imposuisset aliquid; oi egregie imposuit Milo; 3) przyłożyć, przywiesić, obłożyć, claves portis; manum calathis, collo aliquid; — przenosić. extremam manum inb manum supremam alicui rei (przyłożyć się do wykonczenia czego, wykończyć, ukończyć), impensam; modum dolori, ukończyć; frenos felicitati; stąd: a) nadać, przydać, nomen alicui; b) zadać, vulnus, plagam alicui; vim alicui; zrządzić, sprawić, labem.

Importaticius, a, um, przywozowy, sprowadzony z obcych stron, frumentum.

Importo, 1. sprowadzać co skąd, vinum ad se; comestum in urbem; 2) zaprowadzać, artes; 3) sprawić, zrządzić, przynosić, detrimentum alicui: calamitatem; multis adjumenta; ściągnąć odium sibi libellis.

Importune, przyst nie w czas, natrętnie.

Importunitas, ōtis, 2 niedogodność.

natrętność, grubiaństwo, bezczelność.

Importunus, a, um, niedogodny, niestosowny, nieprzydatny, locum machinationibus; niesprzyjający, tempus; b) nieprzyjemny, przykry, uciążliwy, pauperies, morbus; c) o osobach: grubiański, natrętny, bezczelny.

Importunus, a, um, bez portu, nieprzystępny dla okrętów.

Impos, ōtis, nie mający władzy nad czem, adolescens animi; impos, nie panujący nad sobą.

Impotens, tis, bezsilny, bezwładny, słaby; 2) nie mający władzy nad czem, z przyp. 2. irae, lactatae, amoris; z tryb. bez sperare poet.; stąd: nieumarkowany co do namietności, nie mogący ich powściągnąć, rozpustny, rozważny, gwałtowny, o osobach i czynach, homo; dominatio, z przyp. 3 militibus, względem żołnierzy.

Impotenter, przyst. słabo; 2) niepowściągliwie, niepohamowanie, wyuzdanie, popędliwość, regnare. Impotentia, ae, 2. niedoleźność, słabość; niepowściągliwość, porywczność, popędliwość, animi, militum.

Impraesentiarum, (t. j. in praesentia rerum), teraz, w obecnym rzeczy położeniu.

Impransus, a, um, naczczę, bez obiadu, bez śniadania.

Imprecor, 1. życzyć.

Impressio, ōnis, 2. wyciśnienie, wyrażenie; dobitne wymawianie vocum; przecięcia, podziały w ekresach; wrażenie, jakie zjawiska robią na duszy; 2) napad, natarcie, najazd, uderzenie gwałtowne impressionem facere in fines hostium; non ferentes impressionem Latinorum.

Imprimis, przyst. szczególnie, na.

zowicie, przedewszystkiem, osobliwie.

Imprimo, pressi, pressum, 3. wy-cisnąć, wyrazić, wytłoczyć, sulcum altius, głębiej zorać; nacisnąć, przycisnąć, impresso genu nitens; pieczęć przyłożyć, zapieczętować, annulum literis; sigillum in cera; annuli sigillo impresso; signo suo impressae tabellae; wypiętnować, signum pecori; wyrzyć, memoria tabulis publicis impressa; wyrządzić, sprawić, nabiwić czego, duplex reipublicae dedecus; crater impressus signis, naczynie, na którym były wyźłobione, wyrżnięte ozdoby; — przenoś. an imprimi quasi ceram animum putamus? (że można wycisnąć na duszy, jak na wosku) flagitiorum vestigiis municipalities impressa (napiętnowane); szczególn. o wrażeniach na umyśle, wyobrażeniach, pojęciach i t. p.: speciem in animo; notionem deorum in animis omnium.

Improbatio, ōnis, ̄. przygana, odrzucenie czego

Imprōbe, przysł. niegodziwie, nie-poczciwie, bezwstydnie.

Improbitas, ātis, ̄. niepoczciwość, niegodziwość, bezczelność.

Imprōbo, 1 ganić, uznawać za niezdatne, odrzucać.

Imprōbus, a, um, zły, niepoczciwy, występny; *reccow.* niegodziwiec; 2) niezmiernie wielki, zbyteczny, labor improbus vincit omnia: zienasycony, rabies ventris; anguis; nierozsądny, szalony, amor; o osobach: bezwstydną, zuchwałą.

Impromptus, a, um, niewprawny, nie na doreczu będący; lingua, mjąkliwy.

Improperatus, a, um, nieśpieszny, powolny.

Improper • um, niepomyślny,

Imprōvide, przysł. nieostrożnie, nieprzezornie, niebacznie.

Imprōvidus, a, um, nie przeczuwający, nie spodziewający się, futuri certaminis; improvidos incautosque hostes opprimere (nie spodziewających się); zwykle: nieostrożny, nieuważny, dux, senex, aetas, mens, pectora.

Imprōvisus, a, um, nieprzewidziany, niespodziewany, nagły, de lub ex improviso lub samo improviso. nagle, niespodzianie.

Imprūdēns, tis, nie przewidujący, nie przygotowany, ut omnes imparatos imprudentesque offenderet; aliquem imprudentem opprimere, adoriri; 2) nieświadomy, nie znający czego, imprudens ipse suns fuit accusator; Tiribazo sciente an imprudente (za wiedzą czy bez wiedzy), z przyp. 2. rerum, maris, laborum; także z 4 przyp i tryb. bez.

Impudenter, przysł. przez nie-wiadomość; 2) nieostrożnie, nieroztropnie, non impudenter fereris

Impudentia, ae, ̄. niewiadomość, nieznanomość, per impr. przez niewiadomość, niespodzianie; 2) nieostrożność, nieogłędność, nieroztropność, nieprzezorałość, impr. teli emissi (nieostrożne wypuszczenie pocisku); propter praetorum impr. incitiamque belli: per imprudentiam, przez nieroztropność; se armat impudentia Dionis.

Impūbes, ēris, i impūbis, e, nie dochodzący wieku meżkiego; impuberes, dzieci; 2) bezżenny, qui diutissime impuberes permanserunt.

Impūdēns, tis, bezwstydną, bezczelny, homo; mendacium.

Impudenter, przysł. bezwstydnie, bezczelnie.

Impudentia, ae, bezczelność, bezwstydnosc.

Impudice, *przysł.* niewstydliwie, wszetecznie.

Impudicitia, ae, ż. wszeteczność, lubieżność, nieczystosc.

Impudicus, a, um, niewstydlivy, wszeteczny, bezwstydnv

Impugnatio, ōnis, ż. dobywanie.

Impugno, 1. napadać, nacierać, Syrausse a cive impugnatae; nisi qui prior impugnare voluit; acrius; Galliam; — przenos. zbijać, sententiam alicujus; targac się na co, dignitatem alicujus.

Impulsio, ōnis, ż. popychanie, działanie zewnętrzne; — przenos. popęd namiętny zachęcanie, ad hilaritatem.

Impulsor, ōnis, m. ten, który pobudza, namawia do czego, podżegacz, Apro impulsore (za namową).

Impulsus, us, m uderzenie o co, scutorum; — przenos. pobudzenie, podniecia; zachęta, impulsu vestro; impulsu hominum, paucorum; szczegól. popęd namiętny.

Impune, *przysł.* bezkarnie, facere, ferre, dicere, vulnerare; 2) bezpiecznie, bez narażenia się na szkodę, abire, venire, in otio esse; rivisens aequor Atlanticum impune; tendere iter pennis impune.

Impunita, e, nieukarany, wolny od kary

Impunitas, atis, ż. bezkarnosc; 2) rozpusta, wyuzdana wolnosc, flagitiorum, gladiatorum; 3) w odniesieniu do mowy: zbytek, impunitas dicendi juvenilis.

Impunitus, a, um, nieukarany, bezkarny; wyuzdany.

Impure, *przysł.* bezecznie, wszetecznie, haniebnie [aprosnosc].

Impuritas, atis, ż. nieczystosc,

Impuros, a, um, nieczys. f; — przenos. bezeczny, sirosny, wszeteczny.

Imputatus, a, um, nieobcięty, nieokrzesany.

Imputo, 1. liczyć, rachować; — przenos. przypisywać co komu, obwiniać o co, culpam, caedem alicui.

Imus, a, um, patrz Infer.

In, *przym.* rzadzi: A) przypadkiem 4; 1) o miejscu na pyt. dokąd? do, w, na; in urbem exercitum adducere; se in medios hostes imittere; trajicere in Europam; redire in Asiam; revocare in patriam; atire in aliquas terras; in fines pervenerat; in Galliam contendere; Caesar in hiberna exercitum deduxit, ipse in ulteriore Galliam profectus est; in humeros efferre. in aram confugere; in Orcum demittere; ku: in meridiem versus ku południowi; pod względem rozmiaru: in longitudinem; in latitudinem, wzdłuż, wszere. 2) o czasie: aż do, dormire in lucem (aż do dnia); somnus in horam primam; differ in annum; in diem vivere: usque in adventum ejus; na: in omne tempus (na zawsze), in posterum diem; in tertium annum; in futurum annum; in reliquum tempus; szczegól. in diem, na pewny dzień, lub na czas oznaczony, fundam emere in diem solvendum; in dies lub in dies singulos, ode dnia do dnia lub codziennie; in horas, co godzina; in singulos annos, od roku do roku, na każdy rok, in tempus, w samą porę, na czas in futurum, in posterum, in perpetuum i t. p.; 3) przy oznaczeniu liczbowem: na, Gallia est omnis divisa in partes tres; in duodecim menses describere annum; descri-

here censores binos in singulas civitates; sextantes conferuntur in capita (na każdego w szczególności); frumentum assibus in modis aestimatum; 4) w innych stosunkach, a) dla wyrażenia celu, przeznaczenia: dla, in colloquium venire (dla rozmówienia się); na, pecuniam in rem militarem dare; in haec, dla tego; in hoc; b) dla znaczenia sposobu, prawidła, zasady: in eam sententiam loqui (w tym duchu mówić); jurare in verba alicujus (przysięgać na czyje słowa); in rem esse; in modum; in specie; in universum (w powszechności); in vicem, na wzajem; c) przy wyrażeniu usposobienia i działań przyjaznych lub nieprzyjacielskich: względem, przeciw, bono animo esse in aliquem; impietas in deos, bellum gerere in aliquem; statuere in aliquem; in-veni in aliquem i t. p.; d) dla okazania przemiany: mutare viros in deforme animal; in sollicitudinem versa fiducia est. — B) przypadkiem 6. 1) o miejscu, na pyt. gdzie? w: esse in Sicilia, habere in castris, dicere in senatu; na: sedere in solio; między: qui in hostibus erant; na, in eo flumine pons erat; — przenoś. a) dla oznaczenia okoliczności, stosunków, w których się co znajduje, lub wśród których co się dzieje: w, in tanta paupertate decessit, ut; magno in aere alieno esse (być bardzo zadłużonym); stąd: o osobach i rzeczach, do których stanu i stosunków coś się odnosi, o, idem in bono ser-vo dici solet; in una urbe capta universam ceperitis Italiam, za zdobyciem jednego miasta zdobędziecie całą Italię; b) dla okazania stanu lub działalności, w, in motu esse, być w ruchu; przy,

in opere inventus est. znaleziona go przy robocie, lub zajętego robotą; in maximis in tibus esse, być w stanie oplakany; in facili est, rzecz jest łatwa, jest łatwo; in difficili; in integro cum tibi tota res esset, kiedy ci jeszcze wszystko służyło; c) przy oznaczeniu przedmiotu ukształcenia, w, in bonis literis educatus; exerce-mentem in aliqua re; 2) w, esse in veste domestica; in Persico vulgari habitu; z, excubare in armis, z bronią; patriis in Trojam missus est in armis; horridus in jaculis; Neptunus in hasta; potare in rosa, z wieńcem róż; 3) o czasie. w, podczas, w ciągu, in multis annis; in extremo tempore actus; in pueritia, in adolescentia; in bello; in itinere; in delib-erando; in quaerendis suis; in qua potestate Pheras cepit; in tali tempore; in eo est, ut, do tego przyszło, iż; często in tempora, w sam czas; 4) o liczbie: między pomiędzy, Pausanias cooperat complures Persarum nobiles atque in his nonnullos regis propinquos; często. in his; in Epaminondae virtutibus commemoratur, saltasse eum commode; in magnis viris non est habendus; nomen in barbaris erat obscurius; esse in civibus clarissimis. — C) Czasem z wyrazami oznaczającymi spoczynek rządzi in przyp. 4. esse in amicitiam; Cie. esse in praedonum potestate, Cie. nullam lituram in nomen Licinii videtis, Cie.; i odwrotnie przy słowach oznaczających poruszenie, 6 przyp. zamiast 4 in conspectu meo audet venire Phaedr. V. 1, 15 Inaccessus, a, um, niedostępny. Inaccesso, acui, 3. kwaćnieć; — przenoś. być przykrym, haec tibi inaccessunt.

inachus, 1, *m.* założyciel i król miasta Argos, syn Oceana i Tezydę; stąd: a) **Inachides**, *ae. m.* **Inachida** (**Enafus**, wnuk **Inacha**); b) **Inachis**, *idis, f.* do **Inacha** należąca; *rzeczow.* **Inachida** (Io, córka **Inacha**); c) **Inachus**, *a, um.* w ogóle: **Argiowski**, **Grecki**

Inacc-, patrz **inacc-**.

Inadp-, patrz **inapp-**.

Inadso-, patrz **inasc-**.

Inadsp-, patrz **inasp-**.

Inads-, patrz **inas-**.

Inadt-, patrz **inatt-**.

Inadustus, *a, um.* nieprzyrzpalony.

Inaedifico, 1. wybudować, przybudować, celeriter erant **inaedificata**; aliquid in locum lub in loco; loriculam coronis; 2) przebudować, sacella; portas; vicus plateasque.

Inaequabilis, *e.* nierówny, *varietas.*

Inaequālis, *e.* nierówny co do położenia; niestały niejednostajny, odmienny, autumnus; 2) wzbudzający, wzrastający fale, mare Caspium vexant **inaequales** procellae, poet.

Inaequāliter, *przysł.* nierówno, niejednostajnie.

Inaequo, 1. zrównać, aliquid cratibus terraque.

Inaestimābilis, *e.* nieoszacowany, nieoceniony, *t. j.* a) który się nie da ocenić. trudny do ocenienia, nihil tam incertum, tam **inaestimabile**, quam animi multitudinis; b) bardzo wielkiej wartości, nadzwyczajny, homo, 2) nie wart szacunku

Inaestuo, *äre.* wrzeć, burzyć się, zapalać się; si meis **inaestuat** praecordiis libera bilis.

Inalpini, orum, *m.* mieszkańcy Alp

Inamābilis, *e.* nieprzyjemny, przykry, smutny, feritas, regnum (**inferum**).

Inamāresco, *äre.* gorzknąć.

Inambitiosus, *a, um.* nie ubiegający się chciwie o godności, nie-próżny.

Inambulatio, *önis, f.* przechadzanie się; przechadzka.

Inambulo, 1. przechadzać się.

Inamoenus, *a, um.* nieprzyjemny (dla oka), smutny. {tchu.

Inanimus, *a, um.* bez duszy, bez **Inānio**, 4. wypróżnić.

Inānis, *e.* próżny, czczy, o przedmiotach świata podziemnego: bez ciała, imago, cien; **inania** regna **Ditis**; *rzeczow.* **inane**, *is, n.* próżna przestrzeń; per **inane** i per **inania**, przez powietrze; u poet. ubogi, bez majątku; także o żołędki: czczy, głodny; — przenos.

a) próżny, czczy, bez treści, elo-cutio; dat **inania verba**, dat sine mente sonum; b) marny, czczy, żadnej wartości nie mający, cogitationes, minae; ostentatio, specier: decus; opera, nomen i t. p.; **inania**. *rzeczow.* czczosc, nicosc, **famae**; c) próżny, chępliwy, ingenium, animus, superbia; nil in me **inane**.

Inanitas, *ätis, f.* próżna przestrzeń — przenos. próżność, marność.

Inaniter, *przysł.* próżno, nadaremnie.

Inapparatio, *önis, f.* niegotowość, brak przygotowania.

Inaratus, *a, um.* niezorany.

Inardescoc, *arsi, 3.* zapalić się na czem; munus humeris **Herculis** **inarsit**; 2) rozplomienić się, zarumienić się, **nubes solis inardescit** radijs.

Inaresco, *arui, 3.* schnąć.

Inaro, 1. zaorać.

Inassuetus, *a, um.* nieprzyzwyczajony; niezwyczajny.

Inattenuatus, *a, um.* nieuszczipiony, nieosłabiony.

- Inaudax**, *ácsis*, nieśmiały, trwożliwy.
- Inaudio**, 4. dosłyszeć, podsłuchać, aliquid de aliquo; ex aliquo de aliqua re; re inaudita, fore ut.
- Inauditus**, a, um, niesłychany; 2) nieprzesłuchany, aliquem punire inauditum.
- Inauguro**, 1 radzić się wieszczby ptaków; inaugurato, po zapytaniu się wieszczby; 2) poświęcić miejsce radząc się w tém wieszczby ptaków, locum, templum; poświęcić osobę i wprowadzić na urząd religijny, flaminem, augurem.
- Inauro**, 1. pozłacać, inauratus, pozłacany, columna; złotem przerabiany, vestis — przenoś. z bogactw, ut te liquidus Fortunae rivus inauret.
- Inauspicatio**, *przysł.* bez wieszczby
- Inauspicatus**, a, um, postanowiony lub odbywający się bez zarządzenia się wieszczby.
- Inausus**, a, um, to, na co się nie zwykło odważać.
- Inb-** patrz **Imb-**.
- Incaeduus**, a, um, nierąbany, nieścinany, silva, lucus.
- Incalesco**, calui, 3. zagrzewać się, zapalać się, własn. i przenoś.
- Incafacto**, *ére*, zarzekać.
- Incallide**, *przysł.* niebiegłe, niezgrabnie, niechytrze.
- Incallidus**, a, um, niezdatny, niesposobny, niebiegły.
- Incandesco**, candui, 3. rozpalać się rozognić się.
- Incansco**, canui, 3. bieleć.
- Incanto**, 1. słowa czarodziejskie wymawiać, czarować.
- Incānus**, a, um, siwy.
- Incassum**, patrz **Cassus**.
- Incastigatus**, a, um, niekarcony, niekarany.
- Incaute**, *przysł.* nieostrożnie, nieoglądnie.
- Incautus**, a, um, nieostrożny, niebaczny, niezapobiegający, a fraude fraterna; futuri; ad credendum: 2) bier. a) nieopatrzony, niestrzeżony; b) nieprzewidziany, niespodziewany.
- Incēdo**, cessi, cessum, 3. iść, chodzić, pedibus, equis, postępować pieszo, konno; laevum alicui incedi, iść po lewej stronie; także z 4 przyp. Aegyptum, wchodzić, wkraczać; w znac. woj. rzucić się, puścić się, posuwać się, munito agmine; in Romanos; cohortes incedere jubet. — przenoś. ogarnąć, opanować, napadać, vis morbi in castra incessit; z 4 przyp. incessit aliquem admiratio, cupidudo; incessit animos formido; desperatio; także: incessit animo cupido; lub samo: incessit religio, timor, cupido; postquam tenebrae incedebant.
- Incendium**, ii, *n.* pożar; incendium conflare, facere; incendio delere poet. pochodnia, incendia poscit; — przenoś. a) zapal. namiętny, zbytne poruszenie umysłu, cupiditatum, animorum; b) zniszczenie klęska, niebezpieczeństwo, bell civilis; civitatis; invidiae.
- Incēdo**, cendi, censum, 3. wznieść pożar, zapalić, classem, naves oppida; oświecać, luna radiis solis incensa; — przenoś. incens: aestus, gorączka; zapalać, rozogniać, pobudzać, aliquem; aliquem tanta cupiditate bellandi incensus calcaribus equis; na str. biern. o gwałtownych namiętnościach: uniesć się, zapalić się, incendi dolore, ira, desiderio, amore i t. p.; adeo erat incensus, ut (zagniewany, uniesiony gniewem) także. incendere cupiditatem, odii (podniecić, wzbudzić); coelum clamore (napelnić); regiam luctu

- δ)** powiększać, pudor incendit vires.
Incensio, onis, Ź. zapalenie, urbis; Capitoli.
Incensus, a, um, (od census), nie objęty spisem cenzora.
Incensus, a, um, patrz Incendo.
Inceptio, onis, Ź. zaczynanie.
Incepto, i. zaczynać.
Inceptum, i, n. zaczęcie, przedsięwzięcie. [zamiar.
Inceptus, us, m. przedsięwzięcie.
Incertus, a, um, niepewny, omylny, iter, tempora, fama, spes, casus i t. p.; poet. sol, niepewne co do skutku, słabo grzejące; tres soles incerti, dni pochmurne; słabo utkwiony, securis, excussit cervicem incertam securim; rozrzucony, w nieladzie, crines; niespokojny, lekliwy, vultus; 2) niepewny (co do płci) infans; rzeczow. incertum i, n. niepewność; in incerto esse lub habere; ad incertum revocare; incerta belli, niepewne, odmienne wypadki; incerto, wśród niepewności; przysł. incertum, niepewne, niewiadomo; **δ)** o osobach: w niepewności będący, niewiedzący, nieświadomy z przyp. 2. locorum; salutis; rerum suarum (swęgo położenia).
Incesso, cessivi, i cessi, 3. nachodzić, napadać, nacierać, napastować, muros; in erumpentes; — przenoś. opanować, timor incessit patres; indignatio inc. Aequos; **δ)** przymawiać, ganić, kłóć, łajać, ausus est reges incessere dictis.
Incessus, us, m. chód, chodzenie.
Inceste, przysł. sprośnię, nieczysto.
Incesto, are, zbezcześcić, skałać, zgwałcić.
Incestus, a, um, nieczysty, niewstydlivy, sprośny, wazeteczny; rzeczow. incestum, i, n. nieczystość, sprośność.
Incestus, us, m. nieczystość każirodztwo.
Inchoo, i. dać początek, zaczynać: templum, delubrum, aram; signum; facinus a capite alicujus belli initia, mentionem alicujus rei; przygotować, rzucić do czego zasady, philosophiam; quod inchoasti de oratoribus; inchoatus nieukończony, cognitio; rem tam praeclaram inchoatam relinquere perfecta anteponuntur inchoatis.
Incido, cidi, casum, 3. wpadać, upadać, a mianowicie: 1) przypadkowo: w co lub na co, in foveam, ad terram; castris; turris super agmina incidit; tela incidentia; — przenoś. in insidias, in manus alicujus; in morbum; in pericula, in eandem invidiam, inter catervas armatorum; alicui in aliquid in aliquem (spotkać się z kim przypadkowo); także z 4. przyp. dem animos incidit (bożek natchnął umysłę w odniesieniu do czasu przypadać, trafić, in hunc diem in ea tempora; wpadać, trafić przypadkiem, in mentionem alicujus rei; in sermonem illum; incidit mihi in mentem (przyszło mi na myśl); zdarzać się, trafić się incidunt saepe tempora, quum incidit obtrectatio inter aliquos, incidit bellum civile; quoniam factu incidisset, ut-; forte inciderat, ne-; 2) z zamiarem: wpadać po nieprzyjacielsku, in hostem, in milites; — przenoś. wszcząć się, powstać, opanować, pestilentia incidit in urbem; incidit alicui malum; adversa valetudo, terror i t. p.
Incido, cidi, cisum, 3. wyróżniać, naciąć, nacięciem robić, karbować, arborem; poet. dentes (zęby w pile wycinać); ryc, wyrzynać, leges in aes; in pila lapidea exemplum; nomina in tabula; amores arbori-

bus; foedus in columna, literas cortici; verba ceris; *b)* obcinać, obrzynać, pinnas; vites falce, *c)* rabiąc, rozcinając przysposobić, novas faces, poet. 2) ucinąć, przecinać, rozcinać, funem; vincula; pulmo incisus; — przenos. *a)* przerywać, tamować, sermonem, ludum, deliberationem; *b)* odjąć, pozbawić, zniszczyć, spem.

Incingo, cinxi, cinctum, 3. opasać, otoczyć, urbes moenibus; tempora lauro.

Incipio, cœpi, ceptum, 3. zaczynać, opus, oppugnationem; z tryb. bez. gerere, facere; także samo incipere w znaczeniu: zacząć mówić lub śpiewać, incipe Damoeta, tu deinde sequere Menalca; 2) nieprzech. zaczynać się, febricula incipit.

Incise, lub incisim, przysł. w krótkich zdaniach, ucinkowo.

Incisio, ònis, ż. i incisum, i, * przecinek, oddział.

Incitamentum, i, * pobudka, pona, bodziec, laborum.

Incitatio, przysł. zwawo, prędko, śpiesznie.

Incitatio, ònis, ż. pobudzanie, zachęcanie, populi languentis; 2) żywe poruszenie, sol tanta fertur incitatione, ut; wewnętrzny popęd, animi lub mentis.

Incitatus, a, um, prędko, śpieszny, szybki, skory; incitatio cursu, w szybkim pędzie; incitatio equo lub incitatis equis, cwałem

Incito, 1. w żywy ruch wprawiać, popędzać, popychać, equos; naves remis incitare (prędko żeglować); se incitare lub incitari, szybko iść, jechać, biedz, lecić, śpieszyć, se ex castris; se in hostem; aestus ex alto se incitat; stellarum motus incitantur; — przenos. pobudzać, podniecać, podusz-

czać, napędzać, aliquem lub aliquid; omnes studio suo; studium incitati; cupiditate imitandi; aliquem in lub contra aliquem; aliquem ad bellum; ad studium et laborem; natchnąć, wzbudzić zapal, Pythiam; mente incitati. 2) zwiększyć, amnis incitatus pluvibus; — przenos. eloquendi celeritatem.

Incitus, a, um, w żywy ruch wprawiony, prędko, szybki, vis venti, hasta.

Incivilis, e, niegrzeczny, nieobyczajny, nieprzyjazny, dumny, surowy; incivilia, okrucieństwa.

Inclamo, 1. wołać kogo, na kogo, aliquem nomine, aliquem i alicui; wzywać o pomoc, deorum atque hominum fides; 2) krzyczyć na kogo, fukać, lając, aliquem i alicui.

Inclaresco, ère, wślawiac się, odznaczać się czem.

Inclémens, tis, nielagodny, surowy, nielaskawy.

Inclementer, przysł. niedelikatnie, nielagodnie, ostro, surowo, in aliquem dicere.

Inclementia, ae, ż. nieludzkość, surowość, ostrość

Inclinatio, ònis, ż. nachylenie, flagięcie; vocis, zniżanie i podwyższanie; — przenos. zwrócenie, sklonienie, skierowanie, ad meliorem spem; skłonność, voluntatis; zmiana, przemiana, inclinationes temporum.

Inclinatus, a, um, nachylony; — przenos. a) upadający, upadły, domus; res, fortuna; b) skłonny, przychylny, ad pacem; ad Poenos.

Inclino, 1. nachylać, zginać; — przenos. a) skłaniać, zwracać, haec animum inclinant, ut credam; składać na kogo, zwałac, culpam in aliquem; onera in dites a pauperibus; b) rzeczy jakiej inny kie-

runek nadać, omnia simul inclinante fortuna; lub stanowczy obrót nadać, rozwiązać, przeważać, rozstrzygnąć, fraus rem inclinavit; 2) se inclinare lub inclinari, nachylać się, chwiać się, ustępować, cofać się w znac. woj. acies inclinatur, jam inclinatae erant tyrannorum copiae; inclinari in fugam, także. acies inclinat (dom se) wojsko ustępuje, cofa się, o słońcu i czasie dziennym: pochylać się, sol se meridie inclinavit lub meridiem inclinat; inclinat in pomeridianum tempus lub in vespere die, in vespere inclinabat dies, w odniesieniu do położenia leżec, pochylać się ku jakiej stronie rupea inclinat ad orientem, — przenoś. fortuna se inclinat, szczęście się odmieńca; inclinari timore, być skłonionym bojąznią; w sposobie widzenia rzeczy przechylać na jaką stronę, ad Stoicos, ad pacem inclinare; animus inclinat, ut; inclinavit sententia multorum, ut; także: inclinavit sententia z tryb. bez.; pod względem uczuć i chęci: skłaniać się do czego, mieć skłonność, in stirpem regiam studiis inclinare; ad misericordiam; ad scelus inclinari.

Inclitus, patrz Inclutus.

Includo, clusi, clusum. 3. zamykać, aliquem in cella; aliquem carcere; se Heraclea lub Heracleam; corpora furtim includunt coecolateri; coś w czym umieścić, osadzić, w co wstawić, w co oprawić, castra minima majoribus; emblemata in scyphis; smaragdum auro; orationem in epistolam; aliquid orationi; senatus consultum in tabulis, verba versu (ująć mższę takt wiersza); orationem libro (pisać, napisać, umieścić); tempo-

ra fastis (zawisać). — przenoś. vox carcere inclusa est; nullis neque temporis neque juris inclusus angustis (nieskrępowany, nieściśniony); 2) zamknąć, przeciąć, zatamować, viam.

Inclusio, onis, ż. zamknięcie, hominis.

Inclutus, a, um, sławny, słynny, chwały godzien, głośny, armis: gloria incl. fama

Incoenatus, a, um, który nie wierzwał.

Incogito, are, myśleć nad czym, wymyślić co, non fraudem socio incogitat ullam.

Incognitus, a, um, nieznamy, incognitum aliquem habere, nie znać kogo; incognitus famae, o którym nigdy nie slysano, ani wieści nie było; *rzeczow.* incognita, orum, *n.* rzeczy nieznanne, mianowicie: nie uznane za własność, incognita sub hasta veniere; 2) niebadany, nieroztrząsany. incognita re lub causa (bez poprzedniego badania).

Incōla, ae, *m.* i ż. mieszkaniec, mieszkanka, w przeciwieństwie do wyrazu civis, mieszkaniec w ogóle, chociaż nie mający praw obywatelskich.

Incōlo, colui, cultum, 3. zamieszkiwać, aliquem locum; w znac. nieprzech. mieszkać, qui trans Rhenum incolunt; inter mare Alpesque: uno in loco.

Incōlumis, e, nienaruszony, cały, dobrze utrzymany, w dobrym stanie, transducere exercitum incolumem.

Incolumitas, atis, ż. dobry stan, całość, ocalenie, bezpieczeństwo, incolumitas est salutis tuta atque integra conservatio.

Incomitatus, a, um, bez uszaku, bez towarzysztwa.

- Incommendatus**, a, nm, niepolecony, opuszczony, zaniedbany.
- Incommode**, *przysł.* niedogodnie, niewczas, nie na rękę, niezręcznie, nieszczęśliwie, venire, accidere, navigare.
- Incommoditas**, atis, ż. niedogodność, niewczas, temporis.
- Incommodo**, 1. sprawić przykrość, być na przeszkodzie, zawadzać.
- Incommodus**, a, um, przykrość, szkodę przynoszący, niedogodny, nieprzyjemny, nieprzyjazny, inc. valetudo, słabe zdrowie; non incommodum videtur (zdaje się nie odrzeczy), z tryb. bez.; *rzeczow.*
- Incommodum**, i, n niedogodność, szkoda, klęska, przykrość, przeciwność, incommodo valetudinis tuae, z uszczerbkiem twojego zdrowia: alicui incommodum ferre, dare, importare, sprawiac.
- Incommutabilis**, e, nieodmienny.
- Incompertus**, a, um, nieznaný, niedocieczony.
- Incomposite**, *przysł.* nieporządnie.
- Incompositus**, a, um, nieporządny, nieuszykowany, agmen, oratio.
- Incomptus**, a, um, nieuczesany, nieustrojony; oratio inc. styl nieozdobny
- Inconcessus**, a, um, zakazany, nie-
dozwolony, hymenaei.
- Inconcinuus**, a, um, niezgrabny, niekształtny, nieskładny.
- Incondite**, *przysł.* nieporządnie; nieskładnie, bez rozmiaru okresowego.
- Inconditus**, a, um, nieporządny, pomieszany, acies; nie mający ogłady, nieokrzesany, incondita dicendi consuetudo.
- Inconsequens**, tis, źle wyprowadzony, nie wiążący się w formie wnioskowania.
- Inconsiderantia**, ae, ż. nieostro-
żność, niebacznosc, nieuwaga
- Inconsiderate**, *przysł.* nieostro-
żnie, niebacznie, bez rozważi
- Inconsideratus**, a, um, nieostro-
żny, niebaczný, inconsideratio in
secunda quam in adversa fortuna
także skwapliwy, temeritas, cupi-
ditas.
- Inconsolabilis**, e, niepocieszony
nieutulony, nieukoiony.
- Inconstans**, tis, niestały, zmienny.
- Inconstanter**, *przysł.* niestatecznie
płochy, loqui.
- Inconstantia**, ae, ż. niestałość,
zmiennosc, mentis; fortunam ne-
mo ab inconstantia sejungit.
- Inconsulte**, *przysł.* nierozważnie,
mierzyslnie, nieostrożnie, dice-
re, proelium committere.
- Inconsultus**, a, um, ten, od któ-
rego nie zasięgano rady, niepyta-
ny, inconsulto senatu; 2) pozba-
wiony rady, inconsulti abeunt 3)
nierozważny, niebaczný, homo, tur-
ba, ratio, largitio, pavor; stąd
inconsulto, nierozważnie.
- Inconsumptus**, a, um, niezżyty,
niezmniejszony.
- Incontaminatus**, a, um, niepoka-
lany, czysty.
- Incontentus**, a, um, nienależony,
nienastrojony.
- Incontinens**, tis, niepowściągliwy,
niewstrzeźliwy, chciwy.
- Incontinenter**, *przysł.* niewstrze-
mieźliwie, nieumiarkowanie.
- Incontinentia**, ae, ż. niepowścią-
gliwość, niewstrzeźliwość, la-
komstwo, chciwość.
- Inconveniens**, tis, niepodobny,
różny, corpus.
- Incoquo**, coxi, coctum, 3. warzyć
w czym, z czym, radices Bacche
(w winie); poet.: vellera Tyrica
incocta rubores (farbowane).
- Incorrectus**, a, um, niepoprawiony.
- Incorrupte**, *przysł.* nieskądzenia,
niefalszywie, bezbłędnie, iudicare

- Incorruptus**, a, um, niezepsuty, nieskazony, cały, czysty, właśc. i przenoś.: succus et sanguis: integritas latini sermonis; sensus animus; nieprzekupiony, nieposzlakowany, wierny, custos, testis.
- Increbrésco**, brui, i increbesco, crebui, 3. wzmacać się, wzrastać, powiększać się, rozszerzać się, brać górę, ventus, fama, sermo, consuetudo; increbuit proverbio, poszło w przysłowie.
- Incredibilis**, e, niepodobny do wiary, nadzwyczajny; z supinum: incredibile auditu, memoratu, dictu, rzecz niesłychana.
- Incredibiliter**, przysł. nie do uwierzenia.
- Incredulus**, a, um, niewierzący, niedowierzący.
- Incrementum**, i, n. wzrost, przybycie, przybywanie, właśc. i przenoś. w licz. mn. stopnie dostojenstw: illis incrementis fecit viam, temi stopniami uTOROWAŁ drogę; incremento novare exercitum, pomnożyć wojsko nowym zacięciem; poet. iacr. ducum, szkoła; także wychowanie, dziecię, Jovis; kiel, nasienie, dentes incrementa populi futuri, poet.
- Increpito**, 1. powstawać na kogo, lajać, upominać, strofować, vocibus, verbis, aliquem lub aliquid.
- Incrépo**, ni, itum, i avi, átum, áre, 1) nieprzech. trzaskać, szeleścić, szcęk wydawać, chrobotać, simul ut discus increpuit; quidquid increpuerit; 2) zakrzyzczyć na kogo, odezwać się. 2) przech. uderzać z szelestem o co, increpuit unda latus; 3) głośno wolać, ostro przemawiać, lajać, strofować, aliquem nomine, clara voce, seditiosus verbis i t. p.; poet.: morantes acri rauci clamor increpat; carmina increpant pectus (wzruszają serce); e) dawać słyszeć minas, sonitum, lyram digitis (gra na lirze); z 4 przyp. i tryb. bezwolać, increpans, timeri hostes wyrzucać, wymawiać, perfidiam.
- Inresco**, crevi, 3. rość nad czem. narastać. squammac cuti increscunt; 2) wzrastać, wzmacać się, właś. i przenoś. aequora ventis, dolor increvit.
- Incrétus**, a, um, nieoddzielony, piper cum sale incretum.
- Incruentatus**, a, um, nieskrwawiony.
- Incruentus**, a, um, niekrwawy, incruenta victoria, zwycięstwo bez krwi przelewu, incruento exercitu, bez przelewu krwi wojska.
- Incrusto**, 1. powlekać czem, sincerum vas incrustare cupimus, czyste naczynie brzydka powlecz chcemy polewą, cnotę oznaczyć imieniem występk.
- Incubo**, avi, átum, i ui, itum, áre, leżeć na czem, pellibus; inc. Jovi, spać w świątyni Jowisza, aby za pośrednictwem snu otrzymać wiadomość od wyroczeni; in fano Pasiphaae; — przenoś. a) bawić gdzie, przebywać, Erymantho, poet. 3) leżeć na czem, z chciwością strzedz, pilnować, pecunia; anro defosso; divitiis; e) o nocy: zalegać, ponto nox incubat atra
- Incudo**, cudi, cusum, 3. wykuc, lapis incusus, obrobinny.
- Inculco**, 1. deptać, przydeptać; — przenoś. a) o mowie: umieścić, wmieszać, wtrącić, verba Graeca; inania verba; 2) w odniesieniu do pamięci, wzroku, słuchu: wbić, utkwic, wrazić, wpoić, memoriae, animis; oculis imagines; se auri-bus alicujus.
- Inculpatus**, a, um, nienaganny, niewinny, nieobwiniony.

Inculte, *przysł.* niekształtnie, niezdobnie, bez wytworu, prosto.

Incultus, a, um, nieuprawny, nieosiadły, pusty, locus, regio, ager; nieutorowany, via; nieulożony, zaniedbany, comae; homines intonsi et inculti; acies; — przenos. nieokrzesany, nieukształcony, ingenium; homo ut vitā sic oratione durus, incultus, horridus; nieobrobiony, zły, versus.

Incumbo, cubui, cubitum, 3. leżeć, wspierać na czem, z przyim. in i 4 przyp. albo z 3; in gladium lub gladio, ferro, wspierać się na mieczu; także w znac. nieprzyjacielskiem: nacierać, nastawać, in aliquem; in Macedoniam; — przenos. o przedmiotach niezwywot. poet. nakłaniać się, nachylać się, wznosić się, wisieć nad czem, laurus incumbens arae; opanować, nova cohortes februm incubuit terris; venti veloce marique incumbunt; tempestas incubuit silvis; zajmować się czem, oddawać się czemu, przykładać się do czego, in aliquid studium; ad laudem; ad ulciscendas injurias; qui divitiis soli incubuere repertis; ze spój. ut i tr. łącz. incubuit, ut dicent; przyspieszyć, ne fato urgenti incumbere vellet.

Incunabula, orum, n. kolebka; — przenos. miejsce urodzenia, pierwotne miejsce pobytu, początek, Jovis incunabula (o Krecie); doctrinae; inde ab incunabulis, od dzieciństwa.

Incuratus, a, um, nieuleczony.

Incuria, ae, ż. zaniedbanie, niestaranność, niedbalstwo, alicujus rei; aedes vetustate atque incuria defecta.

Incuriosus, *przysł.* niestarannie, niedbale.

Incuriosus, a, um, niedbaly, nie dbający, niestaranny, nieuważny.

Incurro, curri (cucurri), cursum 3 wbiegać, wpadać, wpływać; 1 z zamiarem: natrzeć, uderzyć, napadać, in columnas; armentis, cornibus, in latus hostium; in confertissimos hostes; suos jam in currentes tuba revocavit; wtargnąć do jakiego kraju, in Macedoniam; — przenos. zelżyć, złażyć, in aliquem; 2) przypadkowo a) o osobach: napotkać kogo, natrafić, wpaść w co lub na co, in aliquem; in oculos alicujus; — przenos. wpaść na co, natrafić przy czytaniu, pisanu, mówieniu, in aliquid; wpaść w nienawiść, in odium; w kłopoty, in difficultatem; w słabość, in morbum; spotkać kogo, przytrafić się komu, incurrit in aliquem casus bene meritum; casus, qui in sapientem potest incurrere i t. p. b) o przedmiotach niezwywotnych a mianowicie o miejscowości: graniczyć, stykać się, in locum; agri qui in publicum incurrebant; o czasie: przypadać, in hunc diem w ogóle: zdarzać się, trafiać się incurrunnt tempora.

Incursum, onis, ż. nabieganie, atemorium; 2) napad, najazd, natarcie, wtargnienie, incursionem facere in fines; prohibere hostes at incursionibus.

Incursum, are, wpadać, wlatywać, wbiegać; 2) napadać, nacierać.

Incurso. 1. wtargnąć, napaść, natrzeć, najeżdżać, juvenus armata in agmen Romanum incuravit; in hostem; in aciem; także: aciem. agros; agmen incursatum ab hostibus; — przenos. incursabit in te dolor (dotknie cię boleść); 2) wpaść na co (przypadkowo), uderzyć, ramis, rupibus

- Incursus**, *us*, *m.* nabieganie; napad, najazd, wtargnięcie, hostium; equitum incursus sustinere.
- Incurvasco**, lub **incurvaco**, *ere*, naginać się, krzywić się, ubertate baccarum.
- Incurvo**, *i.* zakrzywiać, naginać, validis flexos incurvant viribus arcus.
- Incurvus**, *a, um*, zakrzywiony, krzywy, aratrum, jugum.
- Incus**, *cūdis*, *ē.* kowadło; male tornatos incudi reddere versus, źle zrobione wiersze przerabiać; *przystawie.* eandem incudem tundere, toż samo ciągle robić.
- Incusatio**, *ōnis*, *ē.* oskarżenie, obwinienie.
- Incusō**, *i.* obwiniać, skarżyć się, ganić, aliquem probrī.
- Incustoditus**, *a, um*, niestrzeżony
- Incutio**, *cussi, cussum*, *3.* uderzyć o co, scipionem in caput; alicui colaphum; 2) ciskać, rzucać, miotać, faces, saxa, hastas; — przenoś. wrażyć, wzbudzać, sprawić, wrządzić, nabawić, alicui timorem metum, desiderium; nadać, vim ventis
- Indagatio**, *ōnis*, *ē.* śledzenie, badanie; veri
- Indagator**, *ōria, m.* badacz, śledzący, indagatrix, *icis*, *ē.* śledząca.
- Indāgo**, *i.* tropić, węchem dochodzić. — przenoś. śledzić, badać, szperać, aliquid.
- Indāgo**, *inis*, *ē.* roztoczenie sieci, obstawienie, okrażenie, wyraz myśliwski, saltus indagine cingere
- Inde**, *przyst.* stamtąd, z owego miejsca, haud procul inde; inde a Stygia unda prospiciens; inde ad Atticam accesserunt; inde Ephesum pervenit; inde per Ligures transiit; 2) w odniesieniu do rzeczy: stąd, ex avaritia erumpit auctoria, inde omnia scelera gignuntur; inde tibi, quod imitere, capias; 3) o czasie: potem, inde tollunt se celeres; odtąd, inde usque repetens; często się mówi inde a, w takim razie inde nielōmaczy się na język polski: in de a principio, od początku; jan inde a cunabulis.
- Indēbitus**, *a, um*, nieależny, praemia.
- Indecolnatus**, *a, um*, stały, nieodmienny, qui perstas indeclinatu amico.
- Indecōre**, *przyst.* nieprzystojnie, niepięknie.
- Indecōris**, *e*, nieprzystojny, szpetny, niechwalebny.
- Indecōro**, *i.* hańbic
- Indecōrus**, *a, um*, nieprzystojny
- Indefensus**, *a, um*, nieobroniony, bez obrony.
- Indefessus**, *a, um*, niespracowany, niezmordowany, agendo.
- Indefētus**, *a, um*, nieopłakany, animae.
- Indejectus**, *a, um*, niezrzucony, nieobalony, domus.
- Indelēbilis**, *e*, niezgladzony, niezatarty, nie mogący zaginać, nomen erit indelebile nostrum.
- Indelibatus**, *a, um*, nietknięty, niearuszony, opes.
- Indemnatus**, *a, um*, niepotępiony
- Indemnis**, *e*, nieuszkodzony.
- Indeploratus**, *a, um*, nieopłakany
- Indeprehensus**, lub **indeprensus**, *a, um*, niedostrzeżony, error, vestigia.
- Indesertus**, *a, um*, nieopuszczony, regna.
- Indestructus**, *a, um*, nietknięty, nieraniony, indestructus abibo.
- Indetonsus**, *a, um*, nieostrzyżony.
- Indevitatus**, *a, um*, nieochyby, nieunikniony, telum.
- Index**, *icis, m i ē.* donosićciel,

znajmiel; o przedmiotach nie-
śwyt: znak, znamię, cecha, ska-
zówka, imago animi vultus, in-
dices oculi; digitus index, palec
wskazujący, czyli drugi palec
a ręki; tytuł, napis, kamień pro-
bierski.

Indi, orum, m. Indyanie, miesz-
kańcy kraju zwanego India, ae, f.
w Azji, podzielonego na: India
extra i intra Gangem: w licz. poj.
Indus, Indyanin; Indus = rector
elephantis, dozorca słoniów; w licz.
mn. poet. o Arabach i Etyopach;
stąd: Indus i Indicus, a, um, In-
dyjski: dens, kość słoniowa
Indicens, tis, nie mówiący, me
indicante (gdy tego nie mówiłem).
Indictum, ii, s. wyjawienie, od-
krycie wskazanie; także w przed-
miocie sądowym: wyznanie, ze-
znanie, indicium profiteri; adferre
ad aliquem indicium rei, zrobić
zeznanie zeznać; 2) nagroda za
wyznanie, partem indicii accipe-
re; 3) znak, znamię, cecha, do-
wód, skazówka, benevolentiae, in-
nocentiae, irae, sceleris; oratio in-
dicio fuit, mowa była dowodem;
indicio fuit z 4 przyp. i tryb. bez.;
indicio esse alicujus rei lub ali-
cui rei lub ze zdan. wzgl.

Indico, i, wskazać, wyjawić, wy-
dać, aliquem lub aliquid lub z 4
przyp. i tryb. bez.; aliquid alicui;
alicui de aliqua re; aliquid all-
qua re; quum se ipse indicasset
ind. conscios; de conjuratione;
vultus indicat mores; 2) szacować,
oceniać, fundum alicui.

Indico, dixi, dictum, 3. zapowia-
dać, oznamiać, ogłaszać, obwiesz-
czać, comitia, diem comitiis; con-
siliium alicui in diem certam; sup-
plicationem; ferias; wypowiedać,
bellum alicui; dać rozkaz do sta-
wienia się, exercitum aliquo lub

in aliquem locum; nakazać, nale-
żyć, naznaczyć, tributum.

Indictus, a, um, niepowiedziany,
niewzmiankowany; poet. nieopie-
wany, adhuc indictum ore alio;
nec tu carminibus nostris indictus
abibis; indicta causa, bez wysłu-
chania sprawy.

Indicous, patrz Indi.

Indidem, przysł. stamtądże, stam-
tąd właśnie (dodaje się samo miej-
sce) indidem Thebis. właśnie z Teb;
ind. ex Achaja; z téjże rzeczy,
stąd także, exhibant venena indidem.

Indidi, patrz indo

Indifferens, tis, s. rzecz obustron-
na, obojętna.

Indifferenter, przysł. obojętnie,
bez różnicy.

Indigena, ae, m. i f. krajowy,
swojski, bos, apor; rzeczow. krajo-
wiec, rodak.

Indigentia, ae, f. niedostatek, po-
trzeba; 2) żądza nienasycona

Indigeo, igui, 2. potrzebować
z przyp. 2. lub 6. consilii, prae-
sidii, alienarum opum, existima-
tione, medicina; indigens, p. prze-
bujący, z przyp. 2, rzeczow. indig-
gens, biedny, ubogi, 2) nie mieć
czego, być pozbawionym, pecu-
nia; 3) pragnąć, non auri indigere.

Indiges, otis, m. ojczysty, krajo-
wy; indigetes dii, ubóstwieni od
Rzymian przodkowie, jako bóstwa
ich opiekunów.

Indiges, is, potrzebujący, poet.

Indigestus, a, um, pomieszany,
nieuporządkowany, moles.

Indignabundus, a, um, pełnogie-
wu, niechęci.

Indignans, tis, gniewający się.

Indignatio, otis, s. niechęć; 2)
wzbudzenie niechęci (postać kra-
somowska).

Indigne, przysł. niegodnie, nie-
słusznie, haniebnie, perire; 2) nie

- chętnie, z niechęcią, z przykrością, pati, ferre.
- Indignitas, ātis, Ź.** niedogodność, alicujus lub alicujus rei; stąd: niegodne, nieprzyzwoite obejście się, zelżywość, omnes indignitates perferre: indignitatibus compulsus; 2) niechęć.
- Indignor, i.** uważać za rzecz niegodną, być niechętnym, gniewać się, aliquid; de aliqua re; z nast. quod; indignantes milites, quod conspectum suum hostes ferre possent; z 4 przyp. i tryb. bez. indignari coepit, regem evocari; z tr. bez. non indignabere vinci; indignandus, rażący, oburzający, wzbudzający niechęć; poet. pontem indignatus Araxes.
- Indignus, a, um.** niegodny, nie zasługujący, nie wart, z przyp. 2. lub 6. avorum honore; z sup. digna atque indigna relatu vociferans; z tryb. bez.: referri, poet., z ut lub qui i tryb. łącz. indigni, ut redimeremur; indigni, qui impetrarent; niezasłużony, nieprzyzwoity, oburzający, haniebny, niegodziwy, indigna morte preemptus; o quam indigna perpeteris; indignum est, z 4 przyp. i tryb. bez., rzecz niegodna, niesłuszna, haniebna; facinus indignum; samo indignum! jako wykrzyknik, o hańb!; indigna hiems, ostra, nieżnośna.
- Indigus, a, um.** potrzebujący, opis.
- Indiligens, tis,** niedbały, niestaryanny; non indiligens, troskliwy, pilny.
- Indiligenter, przysł.** niedbale, niestaryannie.
- Indiligentia, ae, Ź.** niedbalstwo, opieśzałość. hominis, literarum.
- Indipiscor, eptus, 3.** otrzymać, osiągnąć dostać, dopiąć.
- Indiscretus, a, um.** nierozdzielony, nierozłączony, nierozróżniony, bez różnicy, convivia cum hiedem ind. vicissim habens, nie odróżniając się przytem jako wyższą godnością.
- Indiserte, przysł.** niewymownie.
- Indisertus, a, um.** niewymowny, niedobrze wysłowiający się, ubogi w słowa.
- Indissolūbilis, e,** nierozrywający, nie dający się rozwiać.
- Individuus, a, um.** niepodzielony. corpora, atomy, ciała najdrobniejsze nie dające się podzielić; stąd: individuum, i, m. atom.
- Indo, didi, ditum, 3.** wpuszczac, venenum potioni; ornamenta gemmarum vestibus (ozdobić suknie drogiemi kamieniami). 2) — przenoś. nadać, przydać, nomen alicui (z przyp. 3. dodane imienia); puero ab inopia Egerio nomen inditum; Superbo ei Romae inditum cognomen.
- Indocilis, e,** tępy, niepojętny, nieumiejętny, poet. z tryb. bez. pauperiem pati; ciemny, nieświadomy, genus indocile; niezdatny do czego, terra indocilis (Cereris); 2) trudny do pojęcia, disciplina.
- Indocte, przysł.** nieumiejętnie, nieuczenie, niebiegle.
- Indoctus, a, um.** nieuczony, nieświadomy, niesposobny, niezręczny, poet. z przyp. 2. pilae discive: z tryb. bez. ferre iuga; niezgrabny, indoctum cauere.
- Indolentia, ae, Ź.** nieczułość, odrętwiałość na bóle
- Indoles, is, Ź.** własność przyrodzona, frugum; szczegó! o ludziach: charakter, zdolność, talent, skłonność, sposób myślenia, ad virtutem lub virtutis; virtutem ad victorium.
- Indolesco, dolni, 3.** boleć, smu-

cie się. quis fuit, qui non indoluerit; z 4 przyp. i tr. bez.: ze spój. quod lub quia; z przyp. 6.; także poet.: id ipsum indoluit Juno. Indomitus, a, um, nieogłaskany, dziki, equus, pastores; ingenia Gallorum; niezwyścieżony, niepokonany, nieukrócony; Mars, ira, vires, dextra.

Indormio, 4. spać na czém, przy czém, congestis saccis; — przenoś. zaspać, zaniedbywać, causae, temporis. in isto homine colendo tam diu indormivi.

Indotatus, a, um, nieuposażony, ubogi, soror; — przenoś. ars ind. bez ozdoby

Indubito, are, wątpić, niedowierzac, nie ufać, absiste viribus indubitare tuis.

Induciae, patrz Indutiae

Induoco, duxi, ductum, 3. wprowadzić, w ogóle. prowadzić dokąd, doprowadzić, exercitum in Macedonia; Aegyptum, milites in pugnam; cohortes in medios hostes, messorum arvis; in senatum, in regiam; wprowadzić na plac szermierski lub na scenę, gladiatores: personam alicujus; kogo mówiącego wprowadzić, aliquem commemorantem; Gyges inducitur; — przenoś. obyczaje, zwyczaje, mowę i t. p. wprowadzać, aliquid in nostros mores; verbum novum in linguam Latinam; dowodzić, być dowódczą, princeps turmas inducit Asylas; wnosić do księgi rachunkowej, zaliczyć, kłaść na rachunek, pecuniam in rationem; in rationibus; alieni agros pecunia ingenti (wysoko porażować); wprowadzić, wprawić, aliquem in errorem; wnieść, wznieść, discordiam in civitatem; postawić co sobie, umyślić, uroić, animum lub in animum ind. z tr.

bez. do czego przyprowadzić, skłonić, zniechęcić, pobudzić, dać powód, aliquem ad bellum, ad misericordiam, ad pudendum, u-wodzić, aliquem spe, pretio, promissis, gratia; ze spój. ut i tr. łącz., inductus cupiditate regni; zwieść, omamić, oszukać, podejść, socios: przywieść, przytoczyć, rationem alicujus; causam; powlec, pokryć, rozciągnąć nad czém, tectorium; coria super lateres; z prz. 3 plenas membras, umbras terris; pontem flumini (postawić); także o ubiorach: poet. toga inducitur artus; z przyp. 6. powlec, pokryć czém, scuta pellibus; brachia penna; powlec woskiem co napisanego, wymazać, nomina; stąd: znieść, skasować, unieważnić, senatus consultum, locationem, venditionem.

Inductio, onis, ż. wpuszczanie, sprowadzanie, aquarum, kanał, wodociąg; wprowadzenie, juvenum armatorum; personarum ficta ind. (zmyślane wprowadzenie osób do inowy), — przenoś. ind. animi, skłonność, przedsięwzięcie; ind. erroris, prowadzenie do błędu w logice inductio gatunek rozumowania (z wielu szczególnych podobnych zdań, przykładów, wprowadzanie zdania powszechnego) Inductus, us, m. nainowa, nakłonienie, inductu alicujus lub alieno

Indulgens, tis, łagodny, laskawy, pobłażający, pater; civitas indulgens in captivos.

Indulgenter, przyst. łagodnie, laskawie, pobłażliwie, loqui; habere captivos.

Indulgentia, ae, ż. względność, laskawość, łagodność, czulość, pobłażliwość.

Indulgeo, dulsi, dultum 2. po-
błażać, być powolnym, z prz. 3

naturae, sibi, dogadzać sobie, po-
 dłażać swoim namiętnościom; od-
 dać się czemu, dolori, vino, e-
 pulis, luxuriae, spei; si avidita-
 ti indulgeretur: dogadzać, pilno-
 wać, mieć staranie, być troskli-
 wym valetudini; zajmować się,
 labori, hospitio, być życzliwym,
 sprzyjać, legioni, civitati: novis
 amicitiiis, wchodzić w nowe sto-
 sunki przyjaźni; genio patrz genius.
 Induo, dui, dütum, 3. przywdziać,
 włożyć na siebie, lub na kogo,
 vestem, tunicam alicui; vestes hu-
 meris. soleas pedibus: galeas; ar-
 ma alicui; anulum articulis; indui
 veste; indutus soccis; indutus ves-
 tem, poet.; ind. scalam (wziąć
 drabinę); — przenoś. a) wziąć,
 przybrać, dii induiti specie huma-
 na, bogowie, którzy przybrali na
 siebie postać ludzką; alicui spe-
 ciem latronis, udawać kogo za
 zbójcę poet., przemienić, homi-
 nes in vultus ferarum; arbor in-
 duit se in florem (okryło się); in
 flore novo pomis se induit arbor;
 przybrać, mores Persarum; sibi
 cognomen; novum ingenium; b)
 wpaść między co, zawikłać się,
 zaplątać się, se vallis, hastis; sti-
 mulis; se in laqueos; se in cap-
 tiones; indui confessione sua (dać
 się złapać); se mucrone (pre-
 bić się).
 Induresco, durui; 3. twardnieć,
 dretwieć, corpus induruit usu.
 Induro, 1. stwardzać, nadawać
 twardość, hartować; — przenoś.
 induratus timor, wzmocniona bo-
 jaźń.
 Indus, patrz Indi.
 Indus, i, m. główna rzeka w In-
 dyi; 2) rzeka we Frygii i Karyi,
 zwana także Calbis.
 Industria, ac, ż. nieustanna czyn-
 ność, działalność, usilność, natę-

żenie sił, pilność, przemysł, ma-
 gna industria bellum apparatus
 ponere industrium in scribendo;
 non mediocris est industriae, z tr-
 bez.; de lub ex industria, umyśl-
 nie, z zamiarem
 Industrie, przysł. pilnie, staran-
 nie, przemyślnie, przezornie cas-
 tra a cohortibus industrie defen-
 debantur; quis dixit industrius?
 Industriosus, a, um, pilny, skrzę-
 tny, starowny.
 Indütiae, arum, ż. rozejm, zawie-
 szenie broni, facere, petere, con-
 servare, per indutias, przez czas
 rozejmu.
 Inëbrio, 1. upajać
 Inëdia, ae, ż. wstrzymanie się od
 pokarmu, głód, vigiliis et inedia
 necatus; inedia sustinere.
 Inëditus, a, um, nieogłoszony,
 nieobwieszczony, niewiadomy.
 Inëlëgans, tis, niepiękny, źle do-
 brany, nieudatny, copia orationis.
 Inelegantèr, przysł. niepięknie, nie-
 kształtnie, bez smaku, scribere
 Ineluctabilis, e, nieuchronny, nie-
 unikniomy, venit summa dies et
 ineluctabile tempus; fortuna om-
 nipotens et ineluctabile fatum.
 Inemörior, mori, umierać przy-
 czëm, spectaculo dapis.
 Inemptus, a, um, niekupiony, da-
 pibus inemptis onerare mensas.
 Inenarrabilis, e, niewymowny,
 trudny do opisania, labor.
 Inenarrabiliter, niewymownie, nie-
 wypowiedzianie, w sposobie trud-
 nym do opisania.
 Inenodabilis, trudny do rozwiąza-
 nia, ciemny, zawily.
 Ineo, ii (crasem ivi), itum, ire
 wchodzić, in urbem; — przenoś
 zaczynać, poczynac, iniens aetas
 (wiek młodzieńczy); vitia ineuntia
 adolescentiae; ab ineunte aetate
 adolescentia; 2) przech. wejść w c

sub na co, domum, urbem, agrum Romanum, convivia, viam; zaczynać, inita aestate, hieme, tertia vigilia (z początkiem trzeciej straży); — przenoś. a) wchodzić w urzędowanie, lub czynność jaką rozpoczynać, magistratum, consulatum, honorem, imperium; iter, convivium de die; pugnam, proelium; bellum cum aliquo; b) roztrząsać, rozważać, rozpoznawać, rationem alicujus rei; podać, pokazać, numerum alicujus rei; powziąć, przedsięwziąć, ułożyć, postanowić, consilium de aliqua re, alicujus rei, contra aliquem; z tr. bez tollere; in consilia inire, radzić o czém; in aliquam viam, udać się jaką drogą; talem rationem inire, wyrachować, roztrząsać, także: kroki zrobić; gratiam ab aliquo lub apud aliquem, zjednać, zaskarbić sobie czyje względy; societatem cum aliquo, wejść z kim w związku stowarzyszenia; suffragia, zacząć głosować; poet. somnum, zasnąć.

Inepte, przyst. niestosownie, niedorzecznie, nie w swoim czasie.

Ineptia, ae, f. niedorzeczność, nierozum, rzecz niestosowna, w licz. mn. brednie.

Ineptus, a, um, niesposobny, niedorzeczny, niestosowny, nihil insolens aut ineptum.

Inequitabilis, e, o miejscu, gdzie konno jeździć nie można, campus.

Inermis, e, i inermus, a, um, bezbrojny, nieuzbrojony; — przenoś. nieobeznajmiony, słaby, in philosophia; nieobrażający, nieuszczypliwy, carmen.

Inerrans, tis, nie błądzący, rzeczow. w licz. mn. inerrantes, gwiazdy stałe

Iners, eris, bez sztuki, niezgrabny; zwykle: nieczynny, bezwładny,

gnusny, tępy, leniwy, homo, se-nectus; — przenoś. nieruszający się, stojący, aqua; leżący odłogiem, terra, glebae; nietrawiący stomachus; na próżnowaniu spędzony, tempus, horae; poet.; także: wprawiający w nieczynność, somnus, frigus, poet.

Inertia, ae, f. niezgrabność, brak sztuki; zwykle: nieczynność, gnuśność, lenistwo, laboris, operis.

Ineruditus, a, um, nieuczony, nieumiejętny. [i] przenoś.

Inesco, I. przynęcać, wabić, wlać

Inevitabilis, e, nieuchronny, nieunikniony.

Inexcitus, a, um, nieporuszony, spokojny.

Inexcusabilis, nie mogący się u-niewinnić

Inexercitatus, a, um, niewprawny, niewycwiczony, miles, histrio, eloquentia.

Inexhaustus, a, um, niewyczerpany, metalla, nienasycony, aviditas legendi.

Inexorabilis, e, nieublagany, nieuproszony, in aliquem, adversus aliquem. [budzony]

Inexperrectus, a, um, nieprze-

Inexpertus, a, um, nie mający w czém doświadczenia, z prz. 3. lub 4. z przyim. ad: exercitus bonis lub ad bona inexpertus atque insuetus; 2) niedoświadczony, nieprobowany, ne quid inexpertum frustra moritura relinquat; b) niewyprobowany, niesprawdzony, puppis; remedium, fides.

Inexpiables, e, nieublagany, zawzięty, zacięty, odium; 2) niedający się oczyścić (religijnie). scelus.

Inexplabilis, e, nienasycony, stomachus; cupiditas.

Inexplētus, a, um, nienapełniony, nienasycony, poet.

Inexplicabilis, o, nierozwikłany, scisły, nie dający się rozwikłać, vinculum; — przenoś. via imbribus; droga trudna do przebycia dla deszczów; res, legatio, niepodobne do wykonania: facilitas, do niczego nie prowadzi; haec inexplicabilia esse dicitis, niepodobne do wyjaśnienia, niezbadane.

Inexploratus, a, um, niewyśledzony, niezłany, vada; inexplorato, bez wysłedzenia, bez zasiągnięcia poprzednio wiadomości.

Inexpugnabilis, niepodobny do zdobycia, arx; locus; — przenoś. via, nieprzystępna, niepodobna do przebycia; poet.: gramen, trawa trudna do wykorzenia.

Inexpectatus, a, um, nieoczekiwany, niespodziany

Inextinctus, a, um, nieugaszony, niepodobny do ugaszenia, ignis; — przenoś. nienasycony, niezaspokojony, fames, libido; niewygasły, nieśmiertelny, nomen.

Inexsuperabilis, e, nieprzebyty, trudny do przejścia, niedostępny, munimentum, altitudo; — przenoś. a) niepokonany, vis fati; b) nieprzewyższony, inexsuperabilia haec erant.

Inextricabilis, e, nie dający się rozwikłać, skąd się trudno wydobyć, errores (o labiryncie).

Infabre, przysł. niesztucznie, niekształtnie.

Infabricatus, a, um, nieobrobiony, robora.

Infacete, przysł. niedelikatnie, bez smaku.

Infacetus, i infacetus, a, um, niedelikatny, niezgrabny, non infacetus, dość przyjemny.

Infacundus, a, um, niewymowny, niebiegły w wymowie.

Infamia, ae, ż. niesława, hańba, rei; infamia adspergi, flagrare,

być okrytym hańbą; resarcire infamiam, poprawić sławę; poet.: o osobie, która hańbę przynosi: noŭtri infamia seculi.

Infamis, e, osławiony, niecny, homines vitis infames, Alpes frigidibus infames; 2) hańbiący, niesławę przynoszący, pax, quae omnia apud nos infamia ponuntur.

Infamo, i. osławić, obwiniać, mocno przyganiać, aliquem.

Infandus, a, um, trudny do wysłownienia, niesłuchany; smutny, straszny, dolor, caedes, mors; rzeczow. infanda, orum, a. straszne rzeczy, okropności; przysł. infandum lub infanda, straszliwie, okropnie.

Infans, fantis (od in i for), niemówiący, niemy, homo. statua; szczególn. o dzieciach nie mówiących jeszcze mówić; jeszcze młody, mały, filius, puer, rzeczow. infans, niemowlę; — przenoś. dziecinny, tyczący się dzieci, pectora infantia; infanti vagiat ore puer. omnia fuere infantia, niewymowny, nie mający daru wymowy nihil Lentulo infantius; ne infantissimus exstimarer; Fannii historia

Infantia, ae, ż. niemożność mówienia, linguae; szczególn. a) niemowlęctwo, wiek dziecinny, dzieciństwo; b) brak wymowy.

Infantilis, e, do niemowlęctwa; ściągający się, dziecinny.

Infartio, farsis, fartum, 4. napychać co czem, nadziewać.

Infatuo, are, odurzyc, omamic głupim czynić.

Infaustus, a, um, nieszczęśliwy, niepomyślny, homo infaustus bellis; amicitia; auspicium.

Infector, oris, m farbiarz.

Infectus, a, um, nieobrobiony, niewyrobowiony, argentum, a. rum (w sztukach, w massie); f. ae

zrobiony, niewykończony, re infecta i infectis rebus, nie skończony rzeczy; infecta victoria (nie odnosiwszy zwycięstwa); infecte bello (nieukończony wojny); reddere infectum (przeszkodzić skutkom w niwecz obrócić); pro infecto habere; facta atque infecta canere, co było i czego nie było głosić; 3) niemożny, niepodobny, rex nihil iam infectum Metello credens.

Infecundus, a, um, nieplodny, niezły, nieurodzajny.

Infelicitas, atis, nieszczęście.

Infelicitate przysł. nieszczęśliwie.

Infelix, icis, nieszczęśliwy, homo, puer, patria; z przyp. 2 animi (co do usposobienia umysłowego). *b*) sprawujący, zapowiadający nieszczęście, nieszczęśliwy dla kogo, exsilium; monstrum, vates; arbor inf., drzewo, którego owoce poświęcone były bogom podziemnym, na którym zwykle zloczyńców wieszano: *c*) nieurodzajny, nieplodny, oleaster; terra frugibus infelix.

Infense, przysł. po nieprzyjacielsku.

Infenso, i, być nieprzyjaznym, postępować po nieprzyjacielsku.

Infensus, a, um, nieprzyjazny, zagniewany, rozjątrzony.

Infer i **inferus**, a, um, dolny, loca, mare (Toskańskie m.); o zachodzie gwiazd: infera in loca abire, szczegól. podziemny, flumina, dij; *rzeczow.* inferi, orum, m. podziemni, umarli, świat podziemny, ab inferis excitare, revocare, wskrzęsić; 2) st. wyż. inferior, niższy co do położenia, pars, locus, spatium, Pannonia i t. p.; versus (pentameter); inferiora, niższe części; pod względem czasu: późniejszy, nowszy, młodszy, aeta-

te inferior: erant inferiores, quam illorum aetas; co do liczby: mniejszy, słabszy, inferior numero navium; inferior copiis: pod względem rodu, stanu, godności, znaczenia, mocy i t. p., niższy, słabszy, podlejszy, inferiore esse, decedere, być pokonanym; ordines, causa; inferiores animo; indignius vinci ab inferiore; dignitate non inferior; non inferiora secutus; 3) stop. najw. *a*) infimus, a, um, najniższy, ostatni, inf. radices montis; ad infimos montes (u spodu gór; collis infimā apertus (u spodu); także. ab infimo; pod względem stanu, godności i t. p., najniższy, najmniejszy, najpodlejszy, faex populi; ex infima plebe; infimo loco natus; infima conditio servorum; *rzeczow.* infimi, orum, m. najniżsi, z nizkiego bardzo rodu, ut communis infimis, par principibus videretur, adversus infimos justitiam servandam esse; także: precibus infimis (najpokorniej) petere; *b*) imus, a, um, najniższy, radices montis, gradus, sedes, con viva; vox (bas); ab imis unguibus ad verticem, od stóp do głowy; ab imo pectore, z głębi piersi; *rzeczow.* ab imo, z dołu; imus, w głębi; ima petrae; summa imis confundere (wszystko pomieszzać); pod względem stopnia, godności: superi imique deorum; pod względem czasu: ostatni, mensis; ad imum Thrax erit, wreszcie, na koniec.

Infercio, patrz Infarcio

Inferi, patrz Infer.

1. **Inferius**, a, um (od infero), przynieciony, podany na ofiarę, stąd: vinum inferium, wino ofiarne, ofiarowane bogom przed skosztowaniem; inferiae, arum, f. ofiary czynione ceniom zmarłych

2. Inferius, *przym.* w stop. wyż. *rzecz. n.* patrz Infer; 2) patrz Infra. Infernas átis, który jest z miejsc niskich.

Infernus, a, um, nizki, partes; stagna; *szczegól.* podziemny, dii; rex (Pluton); Juno (Prozerpina); palus (Styks)

Infero, intuli, illatum, inferre, wnosić co na co, w co, z 4 prz. i *przym.* in lub ad, lub z prz. 3; pedem inferre, wchodzić, wstępować, także *poet.*: gressum; mortui corpus eodem (pogrzebać). Stąd w *szczegól.* a) we względzie religijnym: składać ofiary, przynosić na ofiarę, spumantia cymbia lacte, honores Anchisae, *poet.*; b) wnosić do rachunków, rationes; porachować co komu, sumptum civibus; we względzie nieprzyjacielskim: manus alicui lub in alicquem, napadać na kogo; vim alicui, gwałt komu zadać; pedem alicui, uderzyć na kogo; także: gradum; pugnam; se inferre lub inferri, wpaść, *przym.* in i 4 prz. lub z prz. 3; se per medios; quo se inferebat; concitato impetu se inferre; signa inf in hostem lub hostibus, nieść chorągwie naprzeciw nieprzyjacielowi. napaść na niego, uderzyć; bellum inf. wydać wojnę, wypowiedzieć, alicui, Italiae, in Italiam; contra patriam; armá inferre, wkroczyć z wojskiem, wojnę zacząć; 2) — przenoś w ogóle: a) se ipse inferebat, wmieszał się; se in periculum, wystawić się na niebezpieczeństwo; b) sprawić wyrzędzić, zadać zrobić, alicui vulnus, injuriam, moram, controversiam de re, wszcząć; spem, misericordiam, wzbudzić; terrorem, przestraszyć; mortem, zabić; vulnera gloriae alicujus, ujmować komu sławy; c) wszcząć, sermone,

mentionem alicujus rei; wnieść, przytoczyć dać, causam; alicui causam belli, szukać pozoru; d) wyraz logiczny: wnioskować, wniosek zrobić.

Inferveo, ferbui, 2. rozgrzać się. Infeste, *przysł.* po nieprzyjacielsku, facere.

Infesto, 1. wpaść po nieprzyjacielsku, napastować, niepokoić, mare, munitiones, Africam; Scylla latus dextrum, laerum Charybdis infestant.

Infestus, a, um, 1) bier. wystawiony na niebezpieczeństwo, niepokoiony, via, itinera, civitas, vita; infestum habere aliquid (= infestare); 2) w znac. czyn. zagrażająca, nieprzyjazny, przykry, nienawistny, dokuczający, canes, regiones, exercitus, provincia, zwykle z *przyp.* 3. animo infesto Romanis; gens infestissima nomini Romano; quum ei esset infestissimus; o rzeczach, które nieprzyjacielskie natarcie wskazują: lancea, pila, infestis signis impetum facere.

Inficet-, patrz Infacet-.

Infictae, patrz Infittiae.

Inficio, feci, fectum, napszczać, aliquid aliqua re; *szczegól.* a) farbami napszczać, farbować, se vitro (pomalować się); rivos sanguine (zafarbować); *poet.*: ora pavor albus inficit, nigri volumina fumi infecere diem, kłęby czarnego dymu dzień zaciemniły: — przenoś. uczyć, kształcić, napoić wtajemniczać, infici debet iis artibus; b) zaprawić czém szkodliwem, pocula veneno; stąd: zepsuć, zatruć, zarazić, pabula tabo; aer infectus; — przenoś. animum delictis, desidia inficere; vitiis inf.; inficimur opinionum pravitate; *poet.* aliis eluitur infectum scelus (inn)

oczyszczają się ze zbrodni, która zostali skalani).

Infictior, patrz **Infictioer**.

Infidelis, e, niewierny, niedotrzymujący obietnic, nierzetelny.

Infidelitas, atis, ż. niewierność, nierzetelność, brak wiary, amicitiarum

Infidus, a, um, niepewny, zawodny, fałszywy, zdradliwy, niewierny, nie wart zaufania amicus; societas regni; pax; promissa; mens; civitas Rhodiorum.

Infigo, fixi, fixum, 3 wbić, wtykać utkwić wrazić, sidera certis infixis sedibus (os. d. cnc. umieszczone), signum inf (utkwić chorągiew, gladius hostis in pectus; lanceam pectori sagitta per thoracem infigitur; dentes in vulnere haerere w znac. bier. być utkwionym in signum portae; tela corpori infixis pila infixa; infixum corpori signum; vulnus — przenoś. inf. zadać ranę wpoić, wrazić, utkwić zatopić, cura erit infixa animae res memoriae infixa animae infusus est in patriae caritate infusus pectori dolor haeret

Infimus, a, um patrz **Infer**.

Infundo, fidi fissum 3. rozlupać, rozdzielić, sulcos telluri, bródzy robić, sulcos mari inf., próc morze.

Infinitas, atis, ż. nieograniczoność, nieskonczoność, ininitatem omnem peregrinabatur, po całym świecie wędrował.

Infinito, przyst. nieskonczenie, nieograniczenie, bez granic.

Infinitio, ónis, ż. nieskonczoność.

Infinitus, a, um, nieograniczony, bez granic; pod względem czasu: bez końca, nieskonczony; pod względem liczby: niezliczony, bardzo liczny, rozliczny, bardzo mnogi; inf. nobilitas, bardzo znaczna licz-

ba szlachty; si cui nimis infinitum videtur (jeżeli się komu nadto obszernie wydaje); **infectio** infinitum, i, n. nadzwyczajna mnogość, auri atque argenti; — przenoś. nieograniczony, bez granic imperium, potestas, spes, odium infinita animo complecti; 2) nieszczony, nieokreślony ogólny, res, quaestio.

Infirmatio, ónis, ż. osłabienie, odpiernianie dowodów, zbijanie zarzutów.

Infirmus, przyst. słabo, niebardzo; inf. animatus, niebardzo ożywiony.

Infirmitas, atis, ż. słabość, valetudinis, virum, puerorum; — przenoś. w odniesieniu do umysłu: słabość, nieśmiałość, animi, mentis, lub samo infirmitas; veritatis infirmitatem Gallorum (nieśmiałości).

Infirmus, 1. osłabiać, siły nadwierać; — przenoś. osłabiać, fidem testis, nieważniać, edjąć moc, legem.

Infirmus, a, um, słaby, chory, bezsilny, pod względem ciała i zdrowia, corpus aunis infirmum; — przenoś. słaby niedoleźny, lękliwy, trwożliwy, animus; terrentur infirmiores (lękliwi).

Infirmitas, atis, ż. osłabienie, z tryb. bez. postulare, praedicare; czasem samo infirmitas; et talibus infirmitas, tak mówić zaczyna; najczęś. u poet.

Infirmitas, arum, ż. zaprzeczenie, używa się tylko w 4 przyp. ze słowem eo, infirmitas ire, zaprzeczać; quod nemo it infirmitas; także z 4 przyp. i tryb. bez. alterum infirmitas eo nos — dedisse.

Infirmitas, e, przeczający, quaestio.

Infirmitas, ónis, ż. przeczenie, za przeczenie.

Infirmitas, ónis, m. zaprzeczający, szczegól. wypierający się składu

ploniętego, albo otzymanej wyplaty; zły dłużnik.

Inflitor, i. przeczyc, zapierać się czego, nie chcieć o czem wiedzieć aliquid; uox est inflitandum Hau nibalem praestitisse.

Inflammatio, ōnis, ż. zapalenie poźar: — przenos. zapal poetycki

Inflamo i. zapalać, rozpalać taedas; — przenos. pobudzać, rozgrzewać, zapalać, ad gloriam cupiditate honorum; populum in aliquem

Inflato, przysł. nadęto, dumnie pysznie z przesadą, inflatus perscribere; inflatus fama percerebra* (wieść rozgłosiła coś w postaci przesadzonej) [wzdymanie]

Inflatio, ōnis, ż. nadećcie, wzdęcie, **Inflatus**, a, um, nadęty, wzdęty, stąd: rozpuszczony, capilli.

Inflatus, us m. decio, tibicinis, — przenos. natchnienie, divinus.

Inflexio, flexi, flexum, 3. nachylać, zginać, zakrzywiać, bacillum; nastr. bier. schylać się, zakrzywiać się, sinus ad urbem inflectitur zwracać, vestras oculos zniieniac vestigia sui cursus e glosie vocem inf., na ton żalony nastroić — przenos. nakłaniać, wzruszać, rozczulać, aliquid lub sensus; precibus; nakłęcać jus gratis.

Inflotus, a, um, nieopłakany.

Inflexio, ōnis, ż. zgięcie, laterum

Infigo, flixi, flictum, 3. uderzyć czem w co, o co, caput parietibus; alicui alapam, dać policzek alicui vulnus zadać ranę; — przenos. sprawić, wyrządzić, alicui turpitudinem

Influo, i. nadywać, dać w co, tibias infl. lub samo inflare, grać na dętym instrumentie; także: inflare sonum aliquid, zanucić; 2) nadywać, odywać, ambas buccas; wzdymać amnis inflatus aquis;

inflavit vehementius, dał się le-
oiej słyszeć. — przenos. podnieść,
zwiększyć, animos, spem; na str.
bier.: nadywać się, pyszać się,
inflari secundo profluo.

Influo, fluxi, fluxum, 3. wpły-
wać, wpadać, in Pontum, in ocea-
num; in amnes; lacum; stąd: a)
zwać się, wpadać, wchodzić
w wielkiej liczbie, influentes in
Italiam Gallorum copiae; b) wkra-
dać się, wścisnąć się, in aures po-
puli; in animos.

Infodio, fodi, fossum, 3. zakopać,
zagrzebać, hominem, puerum; cor-
pora terrae; wkopać, lateas in
terram.

Informatio, ōnis, ż. wyobrażenie,
pojęcie.

Informis, e, niekształtny, brzydki
szpetny, hiems, cadaver.

Informo, i. nadać kształt materji,
clypeum; wystawić w słowach
obraz jakiego przedmiotu, opisać
jakim ma być, oratorem; nadać
kształt w myśli, wyobrazić co so-
bie, cogitationem, kształcić przez
zaukę, aetatem puerilem ad ha-
manitatem

Infortunatus, a, um, nieszczęśliwy

Infortunium, ii, n. nieszczęście.

Infra, przysł. (= infera, od inferi)
na dole, w dolnej części; u spo-
du, stop. wyż. inferius, niżej; in-
franihil est, nisi mortale; 2) przym.
rządzi prz. 4. a) pod, poniżej, in-
fra oppidum; infra eum locum;
b) w odniesieniu do wielko-
ści; magnitudine infra elephantos
(mniejszy jak słon, a) pob. gło-
dem wartości i godności res hu-
manas infra se positas arbitrari;
omnia infra se esse.

Infractio, ōnis, ż. nadłamanie; —
przenos. animi upadek na duchu
brak odwagi.

Infractus, patrz infringo

Infragilis, e, nie dający się złamać, skruszyć; — przenoś. mocny, vox.

Infrēmo, fremui, 3. szemrać, mruzczeć.

Infrenātus, a, um, nieokielznany, equites, jazda, której konie są nieokielznane.

Infrendo, ēre, i -eo, ēre, zgrzytać, dentibus infrendens.

Infrenis, e, i -us, a, um, bez wędzidla; Numidae (na koniach bez wędzidel).

Infrēno, 1. okielznać, wkładać wędzidło; infrenant currum (kielznają do zaprzęgu konie); — przenoś. hamować, ukrócić, wstrzymywac.

Infrenus, patrz Infrenis.

Infrequens, tis, 1) w przestrzeni:

a) nieliczny, niegromadny, w małej liczbie znajdujący się, niuzupełniony co do liczby, hostes; copiae senatus; b) nielicznie odwieczany, uczęszczany, obsadzony zamieszkały, pars urbis infrequens aedificiis erat; signa infrequentia armatis; infrequentissima urbis, części miasta najmniej zaludnione; causa, mało słuchaczy mająca; 2) w odniesieniu do czasu: rzadki, rzadko gdzie bywający, lub czyniący co, sum Romae infr.; cultor deorum.

Infrequentia, ae ż. nieliczne zebranie, senatus.

Infrico, fricui, frictum i fricōtam, 1. nacierać.

Infringo, fregi, fractum, 3. połamać, nadłamać, skruszyć, remum, lilia, vestes (podrzec); — przenoś. przemódz, powściągnąć, aliquem; osłabić, wycieńczyć siły, zniweczyć znieść, vim militum, conatus adversariorum, spem; animum; pacem; improbitatem hominum; gloriām; infractus osłabiony zra-

żony, animus, Latini; Juno: b) rozbić co na czém lub na kim, infregit cratera viro; zranic, skaleczyć, lumbos postibus.

Infrons, frondis, bez gałęzi, bez drzewa; ager, pole bezleśne.

Infucōtus, a, um, ubarwiony, upiększony, ozdobny, oratio.

Infūla, ae, ż. infūla, przykrycie głowy kapłanów i Westalek białe i szkarłatne z matery welfianej, przewiązywane przepaskami; używali także tej infuły proszący uroczyście o pokój, przebaczenie, opiekę lub łaskę, inermes cum infulis sese porta foras proripiunt; zdobiono nią także bydłęta przeznaczone na ofiarę: hostia stans ad aram, lanæa dum nivea circumdatur infula vitta w ogóle: cecha religijnego poświęcenia, stąd: infulae imperii Romani, nienuaruzalne, nietykalne grunta państwa Rzymskiego

Infundibūlum, i, n lejek.

Infundo fūdi, fusum, 3. wylewać co w co, lub na co nalewać, aquam; nardum, venenum alicui; nimbum desuper alicui, ceram tabellis; poet. poculum alicui; o przedmiotach suchych: nasypać, narzucac, gemmas litoribus; jumentis hordea; sagittas ratibus. Stąd: przenoś. na str. bier. a) wejść w wielkiej liczbie, wtargnąć, wpaść, agmina infusa in Graeciam; populus infusus circo; poet. sole in fuso (dom. terris), ze świtem, z początkiem dnia; b) poet. humeris infusa capillos, mając włosy spadające na ramiona; infundi gremio, cello, rzucić się na łono, na szyję, uściskać; 2) wciskać się, wchodzić, homines humiliores in alienum infunderentur genus; szerszerzać się, vitia in civitatem; detrimenta civitati.

Infusco, 1. śniadęm robić, przyćmić, poczernić; — przenoś. splamnić, zeszpecić, zepsuć, przyćmić, gloriam, militiam gloriosam.

Ingauni, orum, *m.* plemię Liguryjskie w wyższej Italii, którego główne miasto nazywało się Albingaunum, stąd: Albingauni Ligures, mieszkańcy tego miasta

Ingemino, 1. podwajać, powtarzać, voces, ictus, terrorem; nieprzech. ingeminant austru, wzmagają się, clamor, curae, ignes.

Ingemisco, gemui, 3. wzdychać nad czem, uli malo.

Ingemo, gemui, 3. wzdychać nad czem, in aliqua re, alicui rei; także. aliqua re; 2) oplakiwać, interitum

Ingenaro, 1. wszczepić, zaszczerpić; aliquid; non ingenerantur hominibus mores; 2) tworzyć, rodzic, wydać, societas, quam ingeneravit natura.

Ingeniose, przyst. dowcipnie, prze-myślnie, verba collocare.

Ingeniosus, a, um, usposobiony, zdany z przyrodzenia do czego, ager ad segetes; vox sonis imitandis; o osobach: dobrymi zdolnościami obdarzony, bystry, przenikliwy, dowcipny, poet. res est ingeniosa dare (dawanie wymaga wiele przezorności).

Ingenium, ii, *n.* własność przyrodzona, arborum, o ludziach: a) temperament, charakter, sposób myślenia, ing docile, come, mite; ingenia ferocia molliora; vir ingenii praevisim., parum civilis; ingenia immitia natura (dzikie usposobienie); uti ingenio suo; ing. suo vivere; b) zdolność przyrodzona, talent, zdolność, admodum subtilis ingenio; mores ingenii que facultates; ingenium atque virtus; tardum, acutum, magnum ing.; in-

genii acies lub acumen (bys rość umysłu); versari in re cum ingenio (dowcipnie, rozumnie); c) genius, siła twórcza, dowcip, który się objawia w wynalezieniu różnych rzeczy i w delikatnych żartach, calliditas et celeritas ingenii, superari ingenio, auctoritate ingenio abundare; ad fingendum Ingens, gentis, bardzo wielki, o gromny, nadzwyczajny, pecunia, praeda, acervus; numerus; znaczny, znakomity, ingens genus; ingens haberi coepit; ingens viribus (bardzo silny).

Ingenue, przyst. jak przystoi człowiekowi szlchetnego rodu, educatus; 2) szczerze, otwarcie, confiteri.

Ingenuitas, atis, *z.* stan wolno urodzonego, szlchetne urodzenie; stąd: szlchetny sposób myślenia, uczciwość.

Ingenuus, a, um, wolno urodzony, pochodzący od rodziców, którzy nie byli niewolnikami; stąd: a) szlchetny, uczciwy, przyzwolity, jak wypada na człowieka wolnie urodzonego, animus, studia artes, mores; b) słaby, vires, poet.

Ingero, gessi, gestum, 3. wnosić, wkładać w co, rzucać, ligna focae, szczegół. o pociskach: hastas in tergo; saxa, tela, missilia, jacula in aliquem lub alicui; stąd: verbera ing. (bić); — przenoś. ing. se omnium oculis, wszędzie się pokazywać, także: naturae causa se ingessit, probra, convicia alicui (miotac, rzucac); alicui omnia imperia narzucac; podobnie: aliquem (narzucac sędzię stronie).

Ingigno, genui, genitum, 3. nadać co z przyrodzenia; ingenita, wrodzone zdolności.

Inglorius, a, um, niesławny, nieznan.

- Inglŭvies**, *ei, ŝ*, gardło; -- przenoś. żarłoczność.
- Ingráte**, *przysł.* nieprzyjemnie; 2) niewdzięcznie.
- Ingrátia**, *ae, ŝ*, w 6. przyp. *ingratis*, wbrew woli czyjś, na złość (*alicujus*); niechętnie.
- Ingrátus**, *a, um*, nieprzyjemny, oratio, *alicui*; 2) niewdzięczny, niepamiętny, *in aliquem, contra aliquem*; z przyp. 2. *salutis*, za ocalenie; *ŝ*) niezawdzięczony, *sin ingrata esse sciam*.
- Ingravésco**, *ere*, stawać się ciężkim; -- przenoś. zwiększać się, *studium philosophiae*; *ingr. morbus*, pogorsza się, wzmacnia się, *fenus annoa*, powiększa się; *aetas, aevum* (przybywa lat) i t. p.; 2) doznawać ociążałości, *corpora defatigatione ingravescent*.
- Ingrávo**, 1. obciążać, obładować, *puppem*; -- przenoś. pogorszyć, robić nieznośnym, *Ingravat haec saevus Drances*.
- Ingrédior**, *gressus*, 3. 1) nieprzech. *a)* wstępować, wchodzić; po nieprzyjacielsku: wtargnąć, wkroczyć, z przyim. *intra, in, ad* i przyp. 4. lub z prz. 3.; -- przenoś. jać się czego, począć jaką rzecz, przystąpić do czego wdać się w co, *in eam orationem, in sermonem, in causam, in bellum, in rationem studiorum, in rempublicam* (zacząć sprawować urzędy publiczne); *b)* postępować, iść, *tardius; pedibus; vestigiis* (iść w ślad); *in arvis; pernivem; quacunq̄ue ingreditur*, -- przenoś. *vestigiis patris* (wstępować w ślady, naśladować). 2) przech. w co lub na co wchodzić, wstąpić na co, przystąpić do czego, *aquam, domum, urbem, viam; iter*, udać się w podróż; *pontem*; po nieprzyjacielsku: uderzyć na kogo, napaść, targnąć się, wkroczyć dokąd, wtargnąć, *aliquem; fines regnum*; -- przenoś. *a)* narazić się, *pericula; naśladować, vestigia patris; b)* wdać się w co, rozpocząć, *causam, orationem; z tryb bez. dicere, scribere, facere, describere; samo ingredi, zacząć mówić poet. sic contra est ingressa Venus; lacrimis ingressus obortis*.
- Ingressio**, *ónis, ŝ*, wejście, *fori* (na rynek); -- przenoś. wstęp, początek, 2) chód, chodzenie
- Ingressus**, *us, m.* wejście. wchód, *prohiberi ingressu*; -- przenoś. wstęp, początek, *ingressus capere*, wziąć początek; 2) chód, chodzenie.
- Ingruo**, *grui*, 3. spadać, zwać się, rzucić się na co, *Aeneas ingruit Italis*; -- przenoś. zbliżać się, zagrażać, nastawać, *periculum, vis; terror, fuga, defectio sociorum, belli clades ingruerunt; morbi ingruunt in remiges; armorumque ingruit horror*.
- Inguen**, *inis, n.* przednia część biodra, słabizna, łono, część, w licz. mn. niższa część brzucha.
- Ingurgito**, 1. o zbytkowaniu w pokarmach i napojach: objadać się, opijać się; -- przenoś. zatopić się, zabrać, *se in flagitia; opanować, zabrać gwałtownie, se in copias alicujus.*
- Ingestatus**, *a, um*, niekosztowany, nietknięty.
- Inhabilis**, *e, e*, niezręczny, niezgrabny, trudny do użycia, *navis, telum*; niezdatny, niedogodny, *ad aliquid*.
- Inhabitabilis**, *e*, niemieszkalny, pusty, niezamieszany.
- Inhabito**, 1. zamieszkać.
- Inhaereo**, *haesi, haesum*, 2. wznosząc, lgnąć, przylepić się, trzymać się czego, *ad saxa inhaerentes; sidera sedibus suis inhae-*

rent, — przenoś. być z kim w połączeniu, alicui; oddać się czemu, studiis; utawić, in mente; być w związku, virtutes virtutibus; poet. inh. oculis, snuć się przed oczyma; canis inhaesuro similis, jakby już miał chwycić zwierza. Inhaeresco, haesi, haesum, 3. zahaczyć się, zabrnać; — przenoś. utkwić, poetae leguntur et inhaerescunt in mentibus.

Inhālo, 1. tchnąć na co, ochuchać, owionąć, alicui aliquid.

Inhibeo, hibui,hibitum, 2. wstrzymywać, zatrzymywać, tamować, kłaść tamę, przeszkadzać, własc. i przeno. imp. un. victoris, equos, fugam; inhi. et. vix potuit quin; navem retro inhi. lub inh. samo inhibere, w tył płynąć, cofać się, nie obracając statku, aby nie dać poznać, że się cofa; 2) naznaczyć ograniczyć, modum; wykonywać sprawować, używać, impetum in deditis; supplicia alicui naznaczać, damnum (karę pieniężną)

Inhibitio, ōnis, ż. zatrzymywanie; remigum, cofanie okrętu.

Inhio, 1. otwierać usta z powodu zdumienia lub chciwości, uberibus; — przenoś. żądać czego chciwie, pragnąć czego bardzo, hereditatem, aurum; upatrywać chciwie, inhians reclusis pectoribus consulti exta.

Inhoneste, przysl. nieuczciwie, haniebnie.

Inhonestus, a, um, nieuczciwy, haniebny, poet. brzydki na spojrzanie.

Inhonōrātus, a, um, nieuczczony, bez czci, vita, bez znakomitego urzędu; 2) nieudarowany, niewynagrodzony, aliquem inhonoratum dimittere. [bez znaczenia.

Inhonorus, a, um, nieuczczony.

Inhorreo, ēre, drętwieć od strachu lub zdumienia, domus principis inhorruit.

Inhorresco, horruī, 3. sterczeć, najeżać się, spicea jam campis messis inhorruit; aper inhorruit armos, dzik grzbiet najeżył; mare inhorrescens, wzburzone, najeżone falami; inhorruit unda tenebris (wzburzyło się morze i straszonym zacięło się mrokiem); o ludziach; drętwieć, drzeć od strachu; inhorrescit vacuis; także: vim; poet.: inhorruit aer; modibus adventus veris inhorruit folius (wiatr wiosenny poruszył liście).

Inhospitālis, e, niegościnnie. [pość. Inhospitālitās, atis, ż. niegościna. Inhospitus a, um, niegościnnie, tecta; 2) niezamieszkaný, Syrtis, tesqua.

Inhumāne, przysl. nieludzko, dziko, nieczule; niegrzecznie.

Inhumanitas, atis, ż. nieludzkość, mianowicie: a) dzikość, okrucieństwo; b) niegrzeczność, grubiaństwo; c) skąpstwo, sknerstwo.

Inhumaniter, przysl. nieludzkie, niegrzecznie.

Inhumanus, a, um, nieludzki, mianow. a) dziki, okrutny; b) niegrzeczny, grubiański; c) nieuczalcony.

Inhumātus, a, um, niepogrzebiony.

Inibi, przysl. tamże, inibi esse, w tém samém miejscu, albo tuż prawie być; 2) w odniesieniu do czasu: zaraz, wnet, quod sperare debemus aut inibi esse, aut jam esse confectum.

Inimice, przysl. po nieprzyjacielsku.

Inimicitia, ae, nieprzyjazna zwykle w licz. mn. inimicitias gere-re cum aliquo, być z kim w nieprzyjazni; concipere ex aliqua re, poróżnić się o co; deponere, pogodzić się

Inimice, 1. poważnić, poróżnić, pokłócić, ira miserar inimicat urbes.

Inimicus, a, um, nieprzyjazny, nieprzychylny, alicui; inimicissimum nomini Romano; *rzeczow.* nieprzyjaciel, ne inimicissimum suum secum haberet; Philippi domus ac familiae inimicissimos; aliquem insectari tanquam inimicum et hostem, także o narodach: inimici populi Romani; o rzeczach niezbytnych: przeciwny, szkodliwy, odor nervis inimicus; inimicum est, jest szkodliwe. 2 = hostilis, nieprzyjacielski, we względzie politycznym, poet

Inimitabilis, e, trudny, niepodobny do naśladowania.

Iniquē, przyst. nierówno; — przenoś. niegodziwie, niesprawiedliwie; 2) niechętnie, ferre

Iniquitas, ātis, ē. nierówność, niegododne położenie, loci. — przenoś. przykry, niekorzystny stan, rerum, temporum; 2) nierówny podział; — przenoś. niesłuszność, niesprawiedliwość, niegodziwość, hominis.

Iniquus, a um, nierówny, pugna (co do sił), locus (co do położenia); — przenoś. niezyczliwy, niezręczny, defensio, niedogodny, tempus; b) niecierpliwy, niechętny, inique aucto aliquid ferre aucto inique audire aliquid; 2) nierówno rozdzielony a zatem za wielki, pondus, sol (upał); albo za mały, hemina; przenoś. niesprawiedliwy, niesłuszny, niegodziwy, surowy, lex; conditio; iniquum est, z tryb. bez; *rzeczow.* nieprzyjaciel.

Initio, 1. przypuszczać do tajemnic religijnych, aliquem Cereri; aliquam Bacchis.

Initium ii. n. początek, za zęćis

jakię *rzeczy* sumere, ponere, dare, facere, zrobić, wziąć, dać początek, zacząć; initio, na początku, początkowo; w lic. mn. a) pierwsze początki, pierwiastki; b) początkowe zasady jakiej umiętności, artificiorum, mathematicorum; c) punkt wyjścia, cognoscendi; d) ród, pochodzenie, natus obscurissimis initiis; e) wieszczba (auspicia), od której się wszystkie ważniejsze czynności zwykle zaczynały; 2) tajemnicza część religijna Cerery, Bacchusa, tajemnicze Eleuzyjskie, Bacchanalia, także Kabirów w Samotracyi.

Initus, us, m. przyjsie, przybycie, volucres te, diva, tumque significant initum.

Injicio, jeci, jectum, 3. wrzucić, wtrącić, rzucić, z przym. in i 4. przyp. lub z przyp. 3.; se in medios hostes; — przenoś. a) wdać się w co, zwracać się do czego, rozpocząć, manus se injicit in aliquid; b) w mówieniu dać się słyszeć, napomknąć, nadmienić, wspomnieć, alicui aliquid alicui de aliqua re; imperitus injecerat nomen meum; także samo inaji: nuper injecit; c) sprawić, zrządzić być przyczyną, przyczynić się do czego, przyprowadzić do czego, nabawić, napełnić, natchnąć, alicui timorem, pavorem, terrorem; curam, studium, spem, suspicionem, admirationem sui, certamen, tumultum, moram, cunctationem, cogitationem, religionem; 2) narzucać, rzucać na kogo lub na co, securim alicui, terram alicui; arbores cumulo saxorum, brachia collo; pellis huc injecta est; pontem flumini; narzucić, włożyć, wdziac, sibi vestem: pallium alicui; alicui frenos, catenas, vincula, laqueum; w przedmiocie

- prawniczym: injicere manum alicui, pozwać do sądu; zwyczajnie zaś: przywłaszczyć sobie, opanować, zagarnąć co jako swoją własność; — przenoś. mihi veritas manum injecit; injicere manum Parcae.
- Injucunde**, przysł. nieprzyjemnie.
- Injucunditas**, atis ż. nieprzyjemność.
- Injucundus**, a, um, nieprzyjemny, niemiły przykry, ostry.
- Injungo**, junxi, junctum, 3. spoić, wprawić wstawić. tignos in assores, 3; przylączyć, przydać, vineas et aggerem muro; vineas moenibus; — przenoś a) zrządzić, wyrządzić alicui injuriam, ignominiam, detrimentum reipublicae; b) włożyć, narzucić, obarczyć, alicui onus labore, servitute; inimicos alicui, nec sibi ullius rei moram necessitatemque injungebat, quin-, nie dał się niczém wstrzymać, aby-
- Injuratus**, a, nieprzysięgły, który nie przysięgł.
- Injuria**, ae ż. krzywda, niesprawiedliwość, zniewaga, hańba, obelga, zło obchodzenie się, injuriam alicui inferre, imponere, immittere, facere; injuria aliquem afficere, wyrządzić krzywdę; propulsare, repellere, odpierać; z prz. drug. tak w znac. czynném, kto wyrządza, jako i bier., kto doznaje, stąd: injuria amicorum, suorum civium (od nich pochodząca); inj. judicii, niesprawiedliwość wyroku; przeciwnie. inj. raptorum, legatorum, soceri, patriae (im wyrządzone); injuria tua (którą wyrządziłeś); injuriā, niesłusznie, niesprawiedliwie, z krzywdą; haad injuria, słusznie; nec injuria, i słusznie; per injuriam, z krzywdą; 2) przedmiot niesprawiedliwości, rzecz niesprawiedliwie zabrana,
- injuriā obtinere, odebrać to, co było niesłusznie wzięte; 3) zemsta, kara za krzywdę wyrządzoną, inj. caedis.
- Injuriōse**, przysł. niesprawiedliwie, z krzywdą.
- Injuriōsus**, a, um, niesprawiedliwy, krzywdzący, in proximos; — przenoś. swawolny, szkodliwy, venatus, poet.
- Injurius**, a, um, niesłuszny, niesprawiedliwy.
- Injussus**, a, um, nie mający rozkazu. injussa virescunt gramina, same z siebie, bez uprawy.
- Injussus**, us, m. bez rozkazu, używa się tylko w 6 przyp. injussu imperatoris, ne injussu pugnam iniret.
- Injuste**, przysł. niesprawiedliwie, przeciw prawu.
- Injustitia**, ae, ż. niesprawiedliwość.
- Injustus**, a, um, niesprawiedliwy, nihil injustum agens (nie niesprawiedliwego); — przykry, zbyt czyny, nad siły, onus, fascis; surowy, ostry, noverca.
- Inl-** patrz ill-
- Inm-** patrz imm-
- Innābilis**, e, niezdatny do pływania, unda.
- Innascor**, natus, 3. rodzić się gdzie, wyrosć na czém, z przyp. 3. lub 6. eodem solo; silix agris; — przenoś. powstać, brać początek, in hac elatione cupiditas innascitur
- Innāto**, 1. wpływać w co, płynąć dokąd; in concham; innatata unda dulcis freto; 2) pływać gdzie, na czém, w czém, z przyp. 3; poet. z przyp. 4. undam innatat sinus.
- Innatus**, a, um, wrodzony, przyrodzony.
- Innavigabilis**, e, niezeglowny, niesplawny, niezdatny do żeglugi.

- Innecto**, nexui, nexum, 3. wplatać, splatać, wiązać, obwijać, okrecać, comas; tempora sertis; — fauces laqueo, vincula gutturi; — przemość. causas morandi, zebrać i przytoczyć razem przyczyny zwłoki; innectere fraudem alicui, uknuć zdradę.
- Innitor**, nixus i nisus, 3. wspierać się na czem, podierać się, opierać się o co, in cubitum, balneo, templa innixa columnis; poet. latac, avis innixa alis; — przemość. wspierać się, haec in humeris omnium nostrum innituntur.
- Inno**, 1. pływać po czem, fluvio; poet. fluvios innare rapaces; przepływać, Stygios innare lacus; parat Stygiam innare paludem.
- Innocens**, tis, nieszkodliwy, innocentis pocula Lesbii; epistola; contentiones; ruina; 2) niewinny, cnotliwy, praetor, homo innocentissimus.
- Innocenter**, przysł. niewinnie, cnotliwie, opes innocenter paratae.
- Innocentia**, ae, ż. niewinność, poczciwosc, powściągliwość, prawość.
- Innocuae**, przysł. nieszkodliwie, nie-nagananie.
- Innocuus**, a, um, nieszkodliwy, herbae; bezpieczny, litus; stąd: niewinny, niezaganny, viximus innocuae; agere causas innocuas, stawać w sprawie w obronie niewinnych; 2) nieszkodzony, carinae.
- Innotesco**, notui, 3. dać się poznać, aliqua re.
- Innovo**, 1. odnowić, wznowić, se ad suam intemperantiam, do niepowściągliwości powrócić.
- Innoxius**, a, um, nieszkodliwy, tela; stąd: niewinny, poczciwy, bez winy, maluit innoxium plecti; plurimos innoxies occidit; z prz.
2. lub 6; 2) nieszkodzony, uskazyony, navigia, magistratus.
- Innubo**, nupsi, nupium, 3. wejść do rodziny przez połączenie się związkiem małżeńskim, ne thalamis Auram patiare innubere nostris; ea, quae innupsisset.
- Innubus**, a, um, nieożeniony, niezamężna, innuba permaneo (e Sybilli); laurus (w odniesieniu do Dafny w laur przemienionej, która została niezamężną).
- Innumerabilis**, e, niezliczony.
- Innumerabilitas**, atis, ż. niezliczoność, niezliczone mnóstwo.
- Innumerabiliter**, przysł. bez liku
- Innumerus**, a, um, niezliczony, bardzo liczny, gentes; hostis.
- Innuptus**, a, um, niepołączony związkiem małżeńskim, puella, Minerva.
- Innutrio**, 4. karmić gdzie, wychowywać, innutriri castris.
- Ino**, us, ż. córka Kadmusa, żona Atamasa; stąd: Inous, a, um, tyżący się Iny.
- Inoblitus**, a, um, pomny.
- Inobrutus**, a, um, nieprzywalony, niezatopiony, Deucalionae effugit inobrutus uadas.
- Inobservatus**, a, um, niepostrzeżony.
- Inocco**, 1. bronować.
- Inoffensus**, a, um, niedoznający przeszkody, zawady, peder inoffensum referre; mare inoffensum, niemające przeszkód do żeglugi, vita, szczęśliwe, ne žadae przeszkody, przykrości nienarazone
- Inofficiōsus**, a, um, nieczyniący zadość swoim powinnościom; niegrzeczny, in aliquem; 2) robiący przeciw powinności, testamentum.
- Inolesco**, olēvi, 3. wyrastać na czem, wrastać, udo libro; multa diu concreta modis inolescere miris

Inominatus, a, um, bez dobrej wiezczyby, nieszczęśliwy.

Inopia, ae, ̄, brak, niedostatek, ubóstwo, frumentaria, publica; frugum, rei frumentariae, tecti; loci, consilii, rerum omnium; amicitiam ex inopia natam; inopiam tolerare mercede manuum.

Inopinabilis, e, nie dający się wystawić w myśli, wyobrazić.

Inopinans, tis, niespodziewający się, nieprzygotowany, inopinante Curione, przeciw mniemaniu K.; inopinantes deprehendit, na nieprzygotowanych napadł.

Inopinatus, a, um, niespodziany, nagły, nieprzewidziany, res, malum, praeda, finis vitae; rzeczow. inopinatum, coś niespodziewanego; nihil inopinati, nic niespodziewanego inopinato, niespodzianie, zniemacka.

Inopinus, a, um, niespodziewany, poet. visus quies, facies.

Inops, opis, bez pomocy, bez ratunku, będący w niedostatku, ubogi, inopes relictus a duce; solare inopem, inops aerarium; z prz. 2. auxilii, consilii, pacis, laris et fundi; aeris; somni cibusque, saeculum inops oratorum; mentis et animi (bez rozumu); versus inopes rerum; inops amicorum, także: ab amicis; causa inops verbis.

Inoratus, a, um, nieopowiedziany urzędownie; legati re inorata reverterunt, nie przelożywszy urzędownie przedmiotu, dla którego byli wysłani

Inordinatus, a, um, nieuporządkowany, będący w nieporządku, milites, hostes; rzeczow. inordinatum, i, m nieporządek, nieład, idque ex inordinato in ordinem adduxit.

Inornate, przysł. nieozdobnie.

Inornatus, a, um, nieozdobny,

prosty, niewykwintny, verba; 2) niechwalony, niesławiony, non ego te meis chartis inornatum sileri patiar.

Inous, a, um, patrz Ino.

Inp- patrz Imp.

Inquam, patrz Inquo.

Inquies, etis, niespokojny, humanum genus.

Inquietus, a, um, niespokojny, animus.

Inquilinus, i, m. mieszkaniec bez prawa własności, dzierżawca, praediorum alicujus; privatarum accidium; inquilinus civis Romae, nie w Rzymie urodzony.

Inquinatae, przysł. nieczyste, brudne, bez wyboru.

Inquistus, a, um, nieczysty oszepecony, splamiony, skałasy, nieszlachetny, adolescentia vitis inquinata.

Inquino, i, splamnić, zoszepecić, zanieczyszczyć, własn. i przeność vestem, aquam venenis; aere tempus aureum (wiek złoty zamienić na miedziany); se vitis; sanam alterius.

Inquit, zwykle inquam, inquis. inquit, słowo ułomne, mówię, powiadam, kładzie się po jednym lub kilku wyrazach, po zaczęciu przytoczenia cudzych słów; est vero, inquit, signum; przy powtarzaniu dla większej dobitności. hunc unum diem, hunc, inquam, defendo; po nawiasie, zwłaszcza długim.

Inquiro, quisivi, quisitum, 3. wyszukiwać, śledzić, własn. i przeność corpus; honestas, quam natura maxime inquit; 2) badać, roztrząsać, in aliquem, patries in aunos; in se; omnia ordine; vicia alicujus; de capitalibus; ze zdaniem względuem cum inquitur, quid sequatur; szczegól. w znac.

- sąd. roztrząsać to, co jest do skargi przeciw komu potrzebném, in aliquem.
- Inquisitio, ōnis, Ź.** wyszukiwanie, śledzenie; 2) roztrząsanie, badanie, veri; szczegól. w znaczeniu prawném: roztrząsanie przedmiotów potrzebnych do skargi przeciw komu.
- Inquisitor, ōris, m.** śledziiciel, badacz, rerum; 2) śledzący sądowanie, skarżyciel
- Inquisitus, a, um** *iniesl.* od Inquiro
- Inr- patz Irr.**
- Insalubris, z,** niezdrowy.
- Insalutatus, z, um,** niepodzdrowiony, niepożegnany
- Insanabilis, z,** nieuleczony, niedający się uleczyć, morbus; — przenoś. niedający się poprawić, ingenium, homo, captus.
- Insane, przysl.** bezrozumnie szalenie.
- Insania, ae, Ź.** utrata rozumu, szaleństwo, zapamiętałość, żądza nieumiarkowana, zbyteczne uniesienie, in insaniam incidere; aliquem ad insaniam adigere, scelerata insaniam belli (szaj); libidinum; 2) natchnienie poetyczne, an me ludit amabilis insaniam?
- Insanio, z** szaleć, wściekać się, tracić rozum; poet o zapędach miłości, zbytecznej żądzy: insanit status emendo; scelere et malis (w skutku); także: insaniens Bosphorus; z przyp. 4. similem errorem (szaleć w podobny sposób); solennia (jak zwykle).
- Insanitas, atis, Ź.** zły stan zdrowia, choroba.
- Insanus, a, um,** 1) hier.: bezrozumny, szalony, wściekły; uter est insanior horum; — przenoś. szalony, burzliwy, fluctus, venti; aadzwydzaj wielki, silny, montes, moles, trepidatio, cupiditas, natchniony, vates, poet.; 2) w z. i. a. z. czyn.: sprawujący szaleństwo, aqua.
- Insatiabilis, e,** nienasycony — przenoś. cupiditas, avaritia, rudiitas, animus; 2) taki, którym się nasycić nie można, ciągle się podobający, pulchritudo, varietas, species.
- Insaturabilis, e,** nienasycony, ab-lomen.
- Insaturabiliter, przysl.** nienasyconie, nienasyconym sposobem
- Inscendo sceali, ream, 3** razić za o, wstąpić, wstąpić, in curram, la urberem, aqua.
- Insciens, is,** niewiedzący, nieświadomy; insciente so, bez jego wiedzy.
- Inscienter, przysl.** nieumiejętnie, inflare tibiam; niebacznie, nieroztropnie, facere.
- Inscientia, niewiedomość, niezna-jomość, we** względzie potrafiotowym: se propter inscientiam civitatemque vulgi nihil gravius te civitate iudicare (dla niemoty gminu); we względzie szczeni-otowym: locorum, belli, usus tini; 2) brak wiedzy, w znaczeniu filozoficznym.
- Inscite, przysl.** nieumiejętnie, niezgrabnie.
- Inscitia, ae, Ź.** nieumiejętność, nieświadomość czyja: barbarorum; niezna-jomość czego: negotii gerendi; rerum, artis, legum
- Inscitus, a, um,** niewiedzący, nieświadomy niesposobny, nierozumny; 2) nieznan.
- Inscius, a, um,** niewiedzący, nieświadomy rzeczy, nieobeznajmiony, homo; non sum inscius, wiem; omnibus ineciis (bez wiedzy, gdy nikt o tém nie wiedział, potajomnie) z przyp. 2. omnium rerum.

culpa*e* ins. (wolny [od winy]); ze zdaniem względnem: inscii, quid in Aeduis gereretur.

Inscribo, scripsi, scriptum, 3. pisać co na czym, wpisać, nomen in scutis; libris nomen suum, regum nomina tropaeis; ut in periculo suo inscriberent (aby w wyroku wydanym na niego dopisali); — przenoś. a) wrazić, aliquid in animo; nacechować, wypiętnować, aliquid in fronte alicujus; b) przypisać, przyznać, sibi nomen philosophi; c) uważać za sprawcę, współuczestnika czego, deos sceleri, osłaniać zbrodnie pozorami religijnemi, poet; 2) dać napis (tytuł, adres), epistolam patri; libros inscripsi rhetoricos; oratorem meum, sic enim inscripsi; oratio, quae inscribitur: pro Sulla; poet.: a) wkazywać, sua quemque deorum inscribit factes; b) oznaczać, wyrażać rysy, versa pulvis inscribitur hasta.

Inscriptio, ōnis, *ż.* napisanie, nominis; 2) napis, tytuł księgi.

Insculpo, sculpsi, sculptum, 3. wyryć, wyrznąć rylcem foedus insculptum columna; — przenoś. wrazić res habere insculptas in animo

Inscēo, secui, sectum, 1. nacinać, rozcinać, aliquid dentibus.

Insectatio, ōnis, *ż.* ściganie, gonienie za kim, hostis; — przenoś. prześladowanie, przymawianie, nagana, principum.

Insectator, ōris, *m.* prześladowca, nieprzyjaciół, plebis.

Insector, 1. uganiać, ścigać, aves; także hier.: insectatus, ścigany; — przenoś. karcieć słowami, audaciam improborum; dokuczać, aliquem vehementius; lżyć, aliquem maledictis; b) pilnie uprawiać, terram rastris.

Insectus, a, um, patrz insecto.

Insenesco, senui, 3. zestarzeć się przy czém, libris.

Insepello, sepelii, sepultum, 4. pogrzebać; — przenoś. ukryć.

Insepultus, a, um, niepogrzebiony; sepultura insepulta, pogrzeb bez przyzwoitych obrzędów odbyty.

Insequor, secutus, 3. następować (w odniesieniu do czasu, przestrzeni, kolei), hunc Themistocles insecutus est; annus insequens; proximus huic insequitur; uox insecta est; insequitur clamorque virum stridorque rudentum; 2) ścigać, gonić, nastawać, aliquem gladio stricto, aliquem bello; clamore et minis: mors insequitur aliquem; — przenoś. arva jacto semine, pilnie uprawiać, poet.; convellere vimen insequor, pracą nad tēm, aby; non te insequor, ut erudiam (nie mam zamiaru); ścigać, prześladować, nunc eadem fortuna viros tot casibus actos insequitur; dokuczać, irridendo; Antonii familiares insequabantur; powstawać na coś, turpitudini vitae.

Insero, sevi, situm, 3. wsiewać, wszczepiać, zaszczipać, zasadzać; — przenoś. a) wcielić, in Calatino; zaszczipić, novas opiniones, vitia; stąd: insitus, wrodzony, lub przez wychowanie nabyty, insitus menti cognitionis amor; odium; b) połączyć, corpora animis.

Insero, serui, sertum, 3. uprawić, wsadzić, wetknąć, pueris cibum in os, ramos terrae; falces longuriis; collum in laqueum; furca capiti ejus inserta; rostrum lagenae; — przenoś. oculos in pectora alicujus, zajrzeć w serce; dodać, wtrącić. pauca verba sermoni, jocos historiae; wmieścić,

deos minimis rebus; se turbae, proeliis, bellis, pomieścić, stellis; obłożyć, wysadzić, przyprawić, przyozdobić, gemmas soleis; włożyć, catenam collo.

Inserto, 1. wsadzić wetknąć, sinistrae clipeo.

Inservio, 4. służyć, być na usługi, nadkakiwać, holdować, alicui; stosować się do czego, temporibus, 2) starać się o co, oddać się czemu, ubiegać się, studiis eorum; artibus: honoribus; commodis: magis firmitati corporis quam iugentii acuminis: omnibus rebus wszelkie siły natężyć na co

Instruere, 1. świstać, gwizdać, Eurus

Insidere, sedē, sessum, 2. siedzieć na czym, in dorso; toro; equo, osiaść; vapor insedit Apuliae; — przenoś. zająć, opanować, osiaść gdzie, utkwic; in animo; in mente species; 2) przech. opanować locum; ad insidenda itinera.

Insidiae, arum, ż. a) ludzie zasadzeni, którzy na kogo czyhają, insidias equitum collocare, disponere, b) miejsca zasadzki, in insidiis collocare milites; insidias intrare; c) podejście, zdrada podstęp, zamach, insidias facere vitae; struere, instruere; parare; per insidias lub insidiis, zdradziecko.

Insiadiator, oris, m. żołnierz będący na zasadzce, czatujący; 2) czyniący zamach, godzący na co, imperii.

Insiador, 1. zasadzać się, robić zasadzki, alicui; Piraeo, quosdam insidiarii; czyhać, czatować aa co, somno maritorum; tempori lub temporibus.

Insiadlose, przysl. zdradliwie, podstępnie

Insiadlosus, a um, zdradliwy, pod-

stępny, verba; facies oculis insidiōsa meis.

Insido, sedē, sessum, 3. osiaść na czym, z przyp. 3. apes insident floribus; osiaść gdzie, zająć jakie miejsce, z przyp. 3. lub 4. silvis, jugis Etruriae; tumulos; cineres insedisse supremos; credit digitos insidere membris, zdaje mu się, że palce jego wraziły się, wtkoczyły się w członki posagu (wykutego z kamienia). — przenoś. utkwic. zakorzeniec się, feror in venis, dolor; in animo, in memoria: tibi insedisset suspicio; macula insedit in nomine populi Romani.

Insigne, is, n. patrz Insignis.

Insignio, 4. odznaczać, przyozdabiać, clipeum auro; agros tropaeis; na stronie bier odznaczyć się. stać się pamiętnym, tempora nullis calamitatibus insignirentur, nulla tristi nota insignitus est.

Insignis, e, odznaczający się, uderzający, znaczny; maculis insignis; Phoebus insignis crinibus; insignis ad deformitatem; — przenoś. odznaczający się, znakomity, nadzwyczajny, studium, improbitas, impudentia contumelia. Stąd: rzeczow. insigne, is, n. a) znak wojskowy, hasło; b) chorągiew, flaga; c) w licz. mn. insignia, oznaki godności, urzędu, sacerdotum, pontificalia, regia; w ogóle: ozdoby, świetność, virtutis, gloriae; distinguere orationem verborum et sententiarum insignibus.

Insignite, przysl. znacznie, bardzo, impudens, improbus.

Insignitor, przysl. bardzo, w sposób odznaczający się, quo insignis ornarentur milites; republicam insigniter moderaturus.

Insignitus, a, um, znaczny, łatwy do poznania, wyraźny, conforma-

tio, imago: 2) w oczy wpadający, odznaczający się, invidia, facinus.

Insilio, silui i sili, sultum. 4. wskoczyć w co lub na co, rzucić się, najechać, in equum, in phalangas; Aetnam; undas; arboris ramis; prorae puppique.

Insimulatio, ōnis, ż. oskarżenie, obwinienie.

Insimulo, i. obwiniać, zarzucać co komu, posadzać, aliquem: falso aliquem; falso crimine aliquem; aliquem prodicionis lub prodicionis crimine; criminibus falsis; cupiditatis, avaritiae; także: quod ego insimulo; z 4 przyp. i tryb. bez.: insimulant hominem discississe; quod eos insimulemus omnia incerta dicere.

Insincerus, a, um, zepsuty, czuor

Insinuatio, ōnis, ż. wkradanie się do serca, ajmowanie sobie kogo.

Insinuo, i. wprowadzać przez miejsce ciasne lub kręte, ordines, quacunque intervalla data essent; se ins. lub insinuari, wciskać się, wkradać się, zwykle z przym. in lub inter i 4 przyp. se in turmas equitum; inter corpus et arma; z prz. 3. se ins. alicui; — przenoś. se insinuare, lub insinuari, lub insinuare in alicujus familiaritatem, lub in alicujus familiarem usum; in consuetudinem alicujus lub alicui; se in sermonem hominum; wlać, wpoić, wrazić, vitam moresque feris mentibus.

Insipiens, tis, nierozsądny, bezrozumny.

Insipienter, przysł. nierozsądnie, głupio.

Insipientia, ae, ż. nierozum, głupota.

Insisto, stiti, 3. stać, stąpić na co, opierać się na czem, in jugo; institerant raui; poet. z przyp. 4. utque pedum primis infans vesti-

gia plantis institerat; gdy pi wsze kroki stawiać dziecię zaczął; firmiter, mocno stanąć; szczególnie. nastawać na kogo, seigac acris bestibus institit; — przenoś. gorliwie koło czego chodzić, zajmować się, et mente et animo in bellum; z 4 przyp. rationem belli inanus; także: spei (oddać się); poet: sic institit ore (tak zaczął); 2) stać spokojnie, zatrzymać się, stellae insistunt; — przenoś. zostać przy czem, zatrzymać się nad czem, vitis alicujus; importune: z tryb. bez. flagitare.

Insitio, ōnis, ż. szczepienie, sadzenie płonok; 2) czas rzepienia.

Insitivus, a, um, wszczepiony; — przenoś. nieprawdziwy, podsunięty, liberi.

Insociabilis, e, nietowarzystki.

Insolens, tis, nieprzyzwyczajony, z przyp. 2. belli; malarum artium; insolens emiratur; niewprawny, in dicendo; 2) niezwykajny, uderzający, nieużywany, verbum adzwyczajny, wielki, laetitia, voluptas; niepohamowany, dumny, swawolny, no insolentiores reddentur; nihil unquam neque insolens neque gloriosum ex ore ejus exiit.

Insolenter, przysł. przeciw zwyczajowi, niezwykłe, nad miarę, zbyt często, insolentius abutitur; 2) zuchwale, dumnie, hardo, gloriari.

Insolentia, ae, ż. nienawyknięcie do czego, nieoswojenie się z czem, fori, loci, disputationis; rerum secundarum; 2) nowość; verborum; nieumiarowanie, zuchwałość, duma.

Insulesco, ěre, stać się dumnym, zuchwałym, zbytującym.

Insolidus, a, um, słaby, herba.

Insolitus, a, um, nieprzywykły.

- nieprzyzwyczajony, rerum bellicarum; ad laborem; 2) niezwyyczajny, insolita mihi loquacitas.
- Insomnia**, ae, *ż.* bezsenność.
- Insomnis**, e, nieśpiący, bezseny, insomnem ducere noctem.
- Insomnium**, ii, *n.* marzenie we śnie, zwykle w licz. mn., falso ad coelum mittunt insomnia Manes.
- Insōno**, sonni, sonitum, 1. wydawać dźwięk, klaskać, trzaskać, dać się słyszeć, calamus; spiritus Boreae insonat Aegaeo; ins. flagello lub verberare, biczem trzaskać.
- Insōns**, sontis, niewinny, sanguinis; 2) nieszkodzący, Cerberus.
- Insopitus**, a, um. nieuspiony, czujny.
- Inspectio**, ōnis, *ż.* oglądanie, rozważanie.
- Inspecto**, 1. poglądać na co, przypatrywać się, inspectantibus nobis, w naszych oczach.
- Insperans**, tis, niemający nadziei, niespodziewający się, insperanti mihi accidit trafiło mi się niespodzianie.
- Insperatus**, a, um, niespodziany, gaudium, praesidium, consilium.
- Inspergo**, spersi, spersum, 3. wysypać, wlać, pokropić, molam et vinum.
- Inspectio**, spexi, spectrum, 3. wpatrywać się, wglądać, in speculum lub samo speculum; stąd: czytać, leges, verba; 2) spoglądać, oglądać, przeglądać, rem; jako ofiarnik: exta; w zamiarze kupienia: candelabrum, aedes, equos; robić przegląd, arma, classem, viros, equos, — przenoś. roztrząsać, starać się poznać, aliquem a puere
- Inspecto**, are, zaostrzać, kończatęm co robić, faces
- Inspiro**, 1. dmuchać, dać w co, conchae; 2) przech. a) wdmuchać, medicamenta per calamum: wlać, wpuścić, wpoić, venenum morsibus; — przenoś. wzbudzić, mentem, alicui fortitudinem; natchnąć, aliquem.
- Inspoliatus**, a, um, niezłupiony, niezrabowany.
- Instabilis**, e, niestały, ruchomy: — przenoś. chwiejący się, niestateczny, niejednostajny, niepewny, motus, animus, fortuna; 2) na którym stać nie można, instabilis telus, innabilis unda
- Instans**, tis, obecny, terażniejszy: *rzeczow.* instantia, ium, *n.* rzecz obecna, terażniejszość, de instantibus verissime iudicabat.
- Instantia**, ae, *ż.* obecność, terażniejszość.
- Instar**, *n.* nieodm. rys, obraz, podobieństwo, wzór, nakształt, jakby, quantum instar in ipso est; Plato est mihi instar omnium: ut navalis belli instar efficeret; a później. pis. ad instar; w odniesieniu do liczby: około, to, habet instar septuaginta.
- Instauratio**, ōnis, *ż.* odnowienie.
- Instaurativus**, a, um, ponowiony, ludi.
- Instauro**, 1. odnowić, powtórzyć, sacrificium, epulas, bellum; odplacić, oddać wet za wet, dii alia Graiis instaurate, poet.
- Instigatio**, ōnis, *ż.* pobudzenie, poduszczanie, auditorum.
- Instigo**, 1. pobudzać, poduszczac, Romanos in Hannibalem; in arma, instigante te, za twojem poduszczaniem, namową.
- Instillo**, 1. wpuszczać kroplami: — przenoś. wrazać, wpajac, praeceptum auribus; 2) spadać kroplami, saxa, na skały.
- Instimulātor**, ōris, *m.* podszuczawacz, podżegacz, seditiois.
- Instimulo**, are, pobudzać, zachęcać

Instinctus, us, *m.* pobudka, popych, natchnienia, divinus.

Instinguo, stinxi, stinctum, 3. pobudzać, aliquem; instinctus, pobudzony, natchniony, furor et audacia.

Instita, ae, *ż* obłoga, fałbana u tuniki bogatych Rzymianek; poet. dama wyższego rzędu.

Institiō, ōnis, *ż*. zastanowienie się, zatrzymanie się, stellarum

Institor, ōris, *m.* przekupień, kramarz, pomocnik kupca

Instituo, stitui stitutum, 3. ustawić, umieścić, aciem duplicem; remiges ex provincia; zakładać, zaczynać, przedsiębrać, naves; munitiones, pontem officinam; położyć, zakładać, conditionem; wystawiać, dać, exemplum, przenos. rozporządzać, urządzać, przedsiębrać, zaczynać, delectum, iter, viam, historiam sermonem; z tr. bez.: postanowić, scribere, oppugnare; tempus ejus interficiendi quaerere; b) ustanowić, naznaczyć, aliquem heredem tutorem, censum, ludos, dies festos; ei deae pulvinar; legem poenam; rationem operis; ze spój. ut i tr. łącz. postanowić rozporządzić, Arcesilas instituit, ut-; także z tr. bez. quotannis facere instituerat; hoc sibi pulcra suum ferri Proserpina munus instituit; c) urządzać, porządkować, civitates; d) uczyć, kształcić, sposobić, aliquem ad dicendum; institutus est ad philosophiam; aliquem ad omne officii munus, aliquos sibi amicos; elephantos.

Institiōno, onis, *ż*. urządzenie, rerum; zwyczaj, conservans institutionem nostram; ćwiczenie, nauka.

Institutum, i, *n.* przedsięwzięcie, zamiar; 2) ustawa, urządzenie, zwyczaj, majorum, patriae; ex in-

stituto, podług umowy; 3) naciska, zasada, w licz mn. praecepta institutaque philosophiae.

Ineto, stiti, 1. stać na czem, saxo, jugis; ścigać, vestigiis; nacierać, dokuczać, uciskać, trapić, z prz. 3. lub 4. alicui; hostes, inst. ferro, a fronte, acrius, cupidius; instat curru cristatus Achilles; si instetur; zbliżać się, nastawać, grozić, instat dies, hiems, nox, bellum, periculum, discrimen, poena; — przenos. poświęcać się gorliwie, z zapalem jakiejś rzeczy, przyspieszać wykonanie czego, operi; currum; de Milone; instant ardentis Tyrii; z tr. bez.; ze spój. ut lub ne i tr. łącz.

Instratus, a, um niezastany, niezakryty

Instratus, a, um, patrz Insterno
Instruere, przysł. niechętnie, niemęźnie, nierzesko.

Instruens, a, um, niemięzny, nieodważny, niedbały, animus

Instrepo, strepui, strepitum, 3. skrzypieć, brzęczeć, sub pondere axis inst.

Instruere, przysł. z przygotowaniem, instructus facere ludos.

Instructio, ōnis, *ż*. ustawianie, szykowanie, signorum.

Instructor, ōris, *m.* ten, co szykuje, w porządek układa, convivii.

Instructus, a, um, opatrzony, aliqua re, instructus dimicationi, 2) wyczony, doctrinis, artibus.

Instructus, us, *m.* przygotowanie, przysposobienie.

Instrumentum, i, *n.* sprzęt, przygotowanie; — przenos. a) sprężyna, oratoris, caesarum; b) środek pomocniczy, regni; artium; ad obtinendam sapientiam.

Instruo, struxi, structum, 3. budować, stawiać, muros, aggeres; turgia conchis przysposabiać.

urządzać, zastawiać; mensas; 2) porządkować, mianowicie: a) wojsko w szyku bojowym ustawiać, aciem, agmen, copias, exercitum in aciem; elephantos; także: insidias, robić zasadzki; — przenoś. zdradę przygotowywać, fraudem; b) porządnie ustawiać, należyście opatrzyć, convivium, domus instructa, horti instructi, szczególi.: c) we wzgl. woj. opatrzyć, exercitum milites, classem omnibus rebus; socios armis; instructi paratique cum ingenti exercitu; vias copias, obsadzić; d) w znac. sąd. potrzebne kroki zrobić, accusationem (do osk-) lub w potrzebne objaśnienia zaopatrzyć, testes; c) nauczyć, zaprawić do czego, ćwiczyć, artibus instrui ad usum forenssem; ad omne officii genus; 2) spoić, połączyć, contabulationem in parietes

Insuavis, o, niemily, nieprzyjemny, cibus, vita.

Insubres, ium, lub um, m lud w Gallii Cyzalpińskiej, w lic. poj. Insuber, Insubrejczyk lub *przym.* Insubrejski

Insudo, are, pocić się przy czém, libellus insudat manus

Insuefactus, a, um, do czego przyzwyczajony

Insuesco, suavi, suetum, 3 przyzwyczaić się do czego z przynia ad i przyp 4 lub z przyp. 3. także z tryb. bez. 2) kogo do czego przyzwyczaić, insuevit pater hoc me.

Insuetus, a, um, nieprzyzwyczajony, nieprzywyki do czego z przyp. 2. 3. lub ad i przyp 4; laboris; moribus; ad onera portanda; z tr. bez. vera audire, vinci. 2) niezwyčajny solitudo, iter, *przysł.* insucta, niezwyčajnie, in-sueti rudentem, poet.

Insula, ae, ż. wyspa na morzu lub rzece; — przenoś. dom odosobniony, który zwykle był najmowany i oddawany pod dozór niewolnikowi, zwanemu stąd insularius. 2) na wyspie leżąca część miasta Syrakuzy (Nasos), arcem et insulam adiunctam oppido.

Insulanus, i, m. wyspiarz.

Insulares, ium, m stróże i mieszkańcy świątyni (jako budowy odosobnionej)

Insulse, *przysł.* bez smaku, głupio.

Insulsitas, atis, ż. głupstwo, nieczemność, Graecorum; orationis.

Insulsus, a, um, niesmaczny, niesłony; — przenoś. niedorzeczny, głupi, genus ridiculi.

Insulto, 1 skakać, wskakiwać z przyp. 3. — przenoś. zuchwale się z kim obchodzić, uragać się, szydzić, alicui lub aliquem in calamitate; in republicam

Insuum, fui, esse być w czém, przy czém, z przyp 3. — przenoś. mieszkać z kim, z przym. in i przyp 6. lub z przyp. 3

Insuimo, sumpsi, sumptum, 3. wziąć co na co obrócić, aliquid in aliquem lub in rem

Insuo, sui sutum, 3. wszywać, z przyp. 6 lub 3. haftować, aurum vestibis, przyszyć, przyczepić, terga boum insuto plumbo.

Insuper, *przysł.* nadto, oprócz tego.

Insuperabilis, e, nieprzebyty, niedostępny; — przenoś. niepokonany, niezwyčajony, nieunikniony.

Insurgo, surrexi, surrectum, 3. powstać, podnieść się, ins. remis, silnie napierać wiosła; podnosić się, o balwanach burzy; — przenoś. robić zamach, zagrażać, regnis, poet.

Insusurro, 1. poświstywać, Favennius; szeptać, ad aurem, in aures, alicui.

Intabesco, tabui, 3. roztopić się, rozplywać się, cera; wysychać, niknąć.

Intactus, a, um, nietknięty, nieuszkodzony, niepokonany; — przenoś. wolny od czego, aliqua re; 2) nowy, dotąd niepisany, carmen.

Intaminatus, a, um, niepokalany, nieskażony, honores.

Integellus, a, um, czysty, bez zmyły, niezepsuty.

Integer, tegra, tegrum, w całości, nieuszkodzony, 1) o istotach żywych i o tem, co się do nich odnosi; a) co do ciała: nienaruszony, nieskałeczony, niewycieńczony; jeszcze świeży, silny, zupełnie zdrowy. przy pełnej sile, kwitający; także: nieskałany, czysty; czasem: integer ab aliqua re, poet. integer aeri, w kwitającym wieku, b) co do ducha: a) zdrowy, wolny od namiętności, nieprzedzony, bezstronny, poet.: int. mentis lub animi, β) nieuprzedzony, nieprzesadny, integer laudo; integrum se serrare; c) co do obyczajów i sławy: niezepsuty, niewinny, nienaganny, nieposzlakowany, czysty, testis; int. vitae, poet.; 2) o przedm. nieżywot.: nienaruszony, cały, niezminiejszony, nieuszkodzony, niezmiieszany, niezepsuty, świeży, czysty, pełny, całkowity, zupełny: re integra (gdy rzecz była jeszcze w dobrym stanie), integris rebus; integerrima omnia ad pacem sant, wszystko się skłania ku pokojowi, de lub ab integra, na nowo; szczególnie aliquem lub aliquid in integrum restituere, przywrócić kogo lub co do dawnego stanu; — przenoś. o czasie: niekrócony, cały, integro die, z początkiem, kiedy się jest jeszcze na czczo, — przenoś. a) nieskażony, nieskażitelny, jus;

b) nierozstrzygniony, nierozsądzony, causa, res; in integro mihi res est lub est mihi integrum w mojej jest mocy.

Intego, texi, tectum, 3. pokrywać powlekać, aliquod aliqua re.

Integre, przyst. nieskażenie, t. j. a) niezepsucie, czysto, dicere; b) bezstronnie, iudicare; c) nieposzlakowanie, bezinteresownie, in privatorum periculis versari.

Integritas, átis, ż. stan rzeczy dobry, niezepsuty, valetudinis, corporis; b) zdrowy stan ducha; c) czystość, sermonis Latini; d) niewinność, nieskażoność, poczciwość.

Integro, 1. wznawiać, lacrimas pugnam; 2) odświeżać, orzeźwiać, animum.

Integumentum, i, n. pokrycie, zasłona, wł. i przenoś. nequitia frontis involuta integumentis.

Intellectio, ónis, ż. zrozumienie.

Intellectus, us, m. postrzeżenie, — przenoś. a) rozumienie, wyobrażenie, pojęcie, smak w odniesieniu do dzieł sztuki; b) myśl, znaczenie, litera alium intellectum facit.

Intelligens, tis, rozumny, umiętjny, biegły, znawca sztuki

Intelligenter, przyst. rozumnie, voluptates legere

Intelligentia, ae, ż. rozum, poznanie, rozumienie, znajomość, obznajomienie się z nauką, umiętjnością lub sztuką, smak

Intelligo, lexi, lectam, 3 zmy słami: spostrzegać, czuć i t. p.; rozumem: spostrzegać, dostrzedz, na str. bier. pokazać się, ex quo intelligitur lub intelligi potest, lub intelligendum est; facile intellectu est; lub przyjsć do poznania czego, otrzyrnać o czem pojęcie, wyobrażenie, zrozumieć, poznać, znać, umieć, wiedzieć, w obydwóch odniesieniach z 4. prz

lub z 4 przyp. i tryb. bez. lub ze zdaniem wzgl.; int aliquid aliqua re, poznać co po czem; z podw. 4 przyp., co przez co rozumieć; quid intelligit honestum; w szczegól. a) umiejętność lub sztukę poznać, znać się na czem, być znaczącą, biegłym w sztuce; b) potrafić kogo należyście ocenić.

Intemelii, órum, m szczerp Liguńczyków na wschodniej stronie Alp

Intemeratus, a, um, niezgwałcony, nieskażony, czysty, nienaruszony, fides, munera

Intempérans, tis, niepowsściągliwy, niepomiarkowany, niepowstrzymany, gwałtowny, zapamiętały, animus.

Intemperanter, przysł. nieumiarkowanie, niepowsściągliwie.

Intemperantia, ae, ż. brak umiarkowania, niepowsściągliwość, nieposłuszeństwo, zuchwałość, libidinum

Intemperáte, przysł. nieumiarkowanie, vivere.

Intemperatus, a, um nieumiarkowany benevolentia

Intempéries, ei, ż. stan gwałtowny, nieumiarkowany; aquarum, wylew, ebrietas; — przenos. niestateczność, amici; 2) niepogoda coeli.

Intempéstive, przysł. nie w swoim czasie.

Intempéstivus, a, um, niewczesny, nieodgodny, niestosowny, niezręczny.

Intempéstus, a, um, niewczesny, int. nox, pózwa noc północ; illic intempesta nox silet. b) niezdrowy, Graviscae.

Intendo, tendi, tensum i tentum 3. natężyć, napiąć, rozciągać chordas, arcum, tormenta, tabernacula velis, rozbić namioty poet.

sagittam, wypuścić; nutes se intendunt coelo, rozszerzają się, okrywają; se intenduntibus tenebris, gdy się rozciągnęła ciemność; także: dextram ad statuas; brachia remis; corpus, fauces, spiritum, natężyć, wyprężyć; aciem in omnes partes, natężyć; iter in locum skierować; se intendere lub intendi in locum, iść, zmierzać dokąd; — przenos. skierować, zwrócić, animum ad lub in aliquid lub alicui rei; curas in aliquem; se int. in aliquid, lub samo int ad aliquid lub alicui rei, zwrócić na co uwagę, bacność, uważać; szczegól. grożąc: litem alicui (pozywać); periculum in omnes partes; z 4 przyp. lub tryb. bez., coę przedsiębrać, zacząć, fugam lub fugere; dolum; z 4 przyp. i tryb. bez. utrzymywac, zapewniac.

Intentatus, a, um, nieprobowany, niedoświadczany, nil intentatum nostri liquere poetae.

Intente, przysł. z natężeniem usiłowanie, petere aliquid.

Intentio, onis, ż. natężenie corporis, — przenos. a) uwaga, animi, cogitationum; b) zaskarżenie sądowe

Intento, 1 wyciągać, w znaczu nieprzyjacielskiem: manus in aliquem lub alicui, wyciągać ręce na kogo w celu ujęcia; alicui stipitem. sicam, (grozić); — przenos. grozić czém, arma alicui (wojnę) praesentem mortem alicui; sądow. napastować, quasi intentantis loco.

Intentus a, um, od intendo, wyprężony, natężony, arcus, oculi; — przenos. animus in lub ad lub adversus aliquid; lub z 3 przyp., na co uważny bacny, pełen oczekiwania; także. z nast. sive-sive lub quam i tryb. łącz.; alicui rei lub (in) aliqua re. gorliwie tręć

zajęty; samo int. pilny, ciekawy, usilny, zajęty, cura, custodia.

Intentus, us, m. wyciąganie, rozciąganie, palmarum.

Intēpeo, tepni, zletnieć, być ciepłym.

Intepesco, tepui, 3 stawać się ciepłym.

Inter, *przym.* rządzący przyp. 4.

o przedmiotach; 1) w przestrzeni; w stanie spoczynku lub ruchu w miejscu ograniczonym: między, Gallia, quae inter Alpes flumen Rhodanum, Rhenum et Oceanum est; qui medii sunt inter Picenum Campaniam, et Apuliam; portus jacens inter Cyrenas et Aegyptum; inter Callinicum Carrasque congressus; morari inter aras; templa; porów. manus; inter homines esse; inter omnes constat; inter pastores latrocinari i t. p.; stąd: inter falcarios, inter lignarios; inter eicarios; — przenoś. dla oznaczenia a) stronnictwa i tego, co ma z nim związek: między, inter Marcellos et Claudios iudicare; divisorem regni inter filios esse iussit; inter has sententias diiudicare; b) stosunków z osobami i t. p. między, amicitiam nisi inter bonos esse non posse; pacem inter aliquos facere, conciliare, intercedit amicitia inter aliquos; w znac. nieprzyjaciel.: inter aliquos oritur dissensio, est contentio; incidit obtretractio; varia inter eos bella; bellum inter aliquos cenflare; c) wzajemności: z, między, inter se, inter nos, vos, ipsos, wzajemnie, z sobą stron, amare, timere inter se; genere inter se conjuncti fuerunt, gerere bellum inter se; colloqui inter se; complexi inter se; także: inter se nondum satis noti; ut caedes civium inter se fiat, inter se, inter ipsos;

haud procul inter se esse (od siebie); colles propinqui inter se res inter se similes, do siebie. d) różnicy między przedmiotami, między, przy słowie interesse, differre i tym podob. wyobrażeniach: stąd także inter spem et desperationem haesitare; e) pierwszeństwa, wyższości: między, przed, unus eminent inter omnes in omni genere dicendi; erat inter eos dignitate regia, clari inter suos; inter cuncta; inter omnia, przedewszystkiem; inter cetera, mianowicie; inter paucos lub inter paucos (o ludziach), należący do małej liczby, odznaczający się osobliwością; także przy stop. najwyższ. 2) w stanie ruchu: między, pomiędzy, inter stationes hostium emissi; inter densas fagos assidue veniebat; II) pod względem czasu, a mianowicie: a) przy oznaczeniu dwóch punktów czasu albo zdarzeń, między którymi co przypadło: między, luce inter horam tertiam et quartam tenebrae obortae fuerant; b) o czasie, w przeciągu którego coś się dzieje: wpośród, w ciągu, inter noctem; inter tot annos; podobnie przy zjawiskach, zdarzeniach, czynnościach i t. p.: podczas, inter hunc tumultum; inter coenam; inter coenandum i t. p. inter haec, inter quae, wpośród tego, tymczasem. III) w liczeniu i stosunkach porządkowych, a mianowicie przy oznaczeniu liczby lub klasy; a) do jakiej kto należy i t. p., między, inter omnes unus excellit; potens vir inter sui corporis homines; inter corporis eustodes iter facere; qui inter legatos sollicitari non potuerat; inter alios venit etiam Attalus; inter alia egregia. b) pomiędzy których co się dosta-

te: pomiędzy, inter patres lectus; inter eos divisa est respublica; inter divos referri. Niekiedy się przekłada, lub odrywa od wyrazu do którego należy, si quos inter. Cic. Am. 22; haec inter, Phaed. II. 8. 20. inter errem nuda leones, Hor. Od. 3. 27, 51.

Interamenta, orum, *n.* drzewo potrzebne do wewnętrznego opatrzenia okrętów wojen.

Interamna, ae, *ż.* miasto, *a)* w Umbryi przy rzece Nar; *b)* w Lacjum; stąd: Interamnās, ātis, Interamnacki, w licz. mn. Interamnates, Interamnaci.

Interaresco, ěre, usychać, stawać się suchym. [ny, dies, mensis.

Intercālāris, e, wtrącony, wstawio-Intercalarius, a, um, wtrącony, wstawiony, przybyszowy, mensis.

Intercālo, 1. wtrącić, dodać dzień przestępny; 2) odkładać na inny czas, poenam. [przerwa.

Intercapēdo, ĩntis, *ż.* przestanek,

Intercēdo, cessi, cessum, 3. chodzić pomiędzy, stawać między; —

o czasie upływającym między zdarzeniami: nox nulla intercessit; nullus dies intercessit, quo non scriberet; 2) wchodzić w co, wkroczyć; — przenoś. nisi qua in re major ipsius cupiditas intercesserat; szczegł. *a)* protestować, mianowicie ze strony Trybunów ludu, z przyp. 3. lub ze spój. quo minus i tryb. łącz.; stąd: z przeszkodą na drodze stanąć, być na przeszkodzie, quum nulla senatus intercessisset auctoritas;

b) wdać się w co, wstawić się za czem lub za kim (aliquid) pro aliquo; *c)* zdarzać się, przytrafiać się, intercedunt magni casus, res i t. p. nulla inter eos quermonta intercessit; 3) być pomiędzy czem, leżeć, intercedit palus;

intercedunt silvae inter aliquos; — przenoś. mieć miejsce, zachodzić być, inter nos vetus usus intercedit; interc. eam aliquo causa necessitudinis, hospitium, affinitas, societas; bellum; ut nulla intercederet obtretractio.

Interceptio, ōnis, *ż.* przejęcie, wzięcie, zabranie, pocuń.

Interceptor, ōris, *m.* który co przejmuje, chwytą, praedae.

Intercessio, ōnis, *ż.* stawienie się między czem; — przenoś. *a)* opieranie się, sprzeciwianie się; *b)* wstawianie się, pośrednictwo, przemawianie za kim.

Intercessor, ōris, *m.* który między czem staje; — przenoś. zaprzeczający, przeszkadzający, niedozwalający, dictaturas; *b)* pośrednik, zaręczyciel.

Interoīdo, oīdi, cisum, 3. przecinać, rozcinać, przełamać, venas fontis cuniculis; pontem; montem; przerywać, przedzielać, colles intercisi vallibus, jugum intercisum valle a castris.

Interoīdo, oīdi, 3. spadać między czem; — przenoś. ginać, niszczyć, nikać, int. alicui lub memoria alicujus; 2) zdarzyć się, trafić się, si quae intercederunt.

Intercino, ěre, śpiewać między czem, nea quid medios intercinat actus.

Interoīpio, oīpi, coptum, 3. przejąć, przyjąć, Ganges decursurum in mare Acesinem intercipit; stąd: przejąć, wziąć to, co dla kogo innego było przeznaczone, hastam, venenum; szczegł. uchwycić, odebrać, wykraść, aliquid lub aliquem, także. porwać, życie odebrać, aliquem; — przenoś. odebrać, pozbawić, wydrzeć, usum alicujus rei; honorem, gloriam; *b)* przerwać, przeszkodzić, iter.

- Interciso**, przysł. w sposób przerywany, w nieladzie
- Interclusio**, clusi, clusum, 3. przecinać, zamykać, aliquid, w szczegól. a) aliquid ab aliqua re, odciąć od czego; — przenoś. przeszkodzić, z nast. quo minus; b) zamknąć, otoczyć, aliquid locorum angustiis.
- Interclusio**, ōnis, ̄. zamknięcie, zatajowanie.
- Intercolumnium**, ii, n przestrzeń między dwiema kolumnami.
- Intercurso**, cūcurri i curri, cursum ? biegać między; — przenoś. wmieścić się, wtrącić się, exercitationibus dolor intercurrit; 2) wystąpić między co, — przenoś. wdąć się w co, być pośrednikiem, 3) chwilowo gdzie bawić, Vejós.
- Intercurso**, āre, biegać między czēm, przebiegać
- Interkursus**, us, m wbiegać prędkie
- Intercus**, cūtis, zaskórny, aqua (wodna puchlina)
- Interdico**, dixi, dictum, 3. a) zakazywać, zabraniać, alicui aliquid; alicui aliqua re; stąd non potuit interdici socero genero. ze spój. ne lub ut ne i tryb łącz.; szczegól interd. alicui aqua et igni, zabronić komu wody i ognia, postać na wygnanie, wywołać z kraju; sacrificiis interd., wyłączyć od obrzędów religijnych; b) nakazywać, rozkazywać, ze spój. ut i tr łącz., mianowicie o Pretorze: wydać wyrok, de aliquo; de aliqua re, z nast. ut lub samym tr łącz. 2) przy czēm wspomnieć, nadmienić, zrobić uwagę, impraesentiarum hoc interdicare non aliannū fuit.
- Interdictio**, ōnis, ̄. zabronienie, aquae et ignis, skazanie na wygnanie.
- Interdictum**, i, n. zakaz użyciowy; ̄) wyrok, rozporządzenie Pretora.
- Interdiu**, przysł. w dzień.
- Interductus**, us, m przecinkowanie, kropkowanie, przedzielanie znakami pisarskimi.
- Interdum**, przysł. czasem, niekiedy. [wszelako.
- Interea**, przysł. tymczasem; jednak,
- Intereo**, ii, itum, ire, ginąć, przepaść, o żyjących i nieżyjących istotach: fame ant ferro: naves naufragio intereunt; int. segētes: novae pergunt interire lunae.
- Interequito**, āre, przejeżdżać się konno wpośród czego, z przyp. 4. ordines, agmina
- Interfatio**, ōnis, ̄. (id interfor) przerywanie kōnu mowy.
- Interfecto**, ōris, m. zabójca.
- Interficio**, fēcī, factum, 3. zabijać, zamordować, aliquid; porazić, pobić na głowę, exercitum; zniszczyć, wytepić, messes; herbas arere et interfici.
- Interfluo**, fluxi, fluxum 3. przepływać między czēm, z 4 przyp. Naupactum et Patras interfluit.
- Interfor**, 1. mówić między czēm; przerywać komu mowę.
- Interfulgeo**, ēre, błyszczyć między czēm, z przyp. 3 anrum cumule aliarum rerum interfulgens.
- Interfundo**, fūdī, fusum, 3. rozlać co między czēm; na str. bier. rozlewać się, płynąć między czēm, quos novies Styx interfusa coeret; — przenoś. maculis interfusa genas = habens genas interfusis maculis.
- Intērim**, przysł. tymczasem; 2) wszelako, jednak.
- Interimo**, emi, emptum, 3. odjąć, porwać, zabrać; stąd: sprzątnąć ze świata, zabić, zniszczyć; — przenoś. me interimunt vobes.

Interior, ias, st. wyż. wewnątrzny, wewnątrz, w głębi znajdujący się, pars aedium, fossa; Falernum interiore nota (w głębi piwnicy schowane, wyborniejsze); interiore*m* ire (siść z prawej strony); int. ictibus (wolny od postrzału); bezpieczny: int. periculo vulneris (wolny od-); *rzeczow.* interiores, wewnątrz miasta zamknięci; szczególn. w głębi kraju mieszkający, nationes; pars Britanniae; interiora regni, Aegypti; stąd: interiores Arabes, w głębi kraju mieszkający Ar-; mniejszy, krótszy, gyrus, cursus; — przenoś. a) poufały, amicitia; skryty, tajemny, consilia; głęboko zakorzeniony, tumor; głęboko w rzecz wchodzący, bardzo uczony, literae; 2) stop. najw. intimus, a, um, najbardziej w głąb zachodzący, sacrum; diversorii pars; — przenoś. a) najzauważniejszy, najpoufalszy; *rzeczow.* intimus, przyjaciel najpoufalszy; b) najzadszy, najtrudniejszy, największy, disputatio, ars; c) najdzielniejszy, najskuteczniejszy, vis.

Interitio, ōnis, ̄. zguba, strata.

Interitus, us, m. zniszczenie, zatrącenie, śmierć, rerum omnium; Graeci immaturus interitus.

Interius, patrz Interior i Intra.

Interiaceo, ̄re, leżeć między czem, campus interfacens Tiberi ac moenibus.

Interjectio, ōnis, ̄. myśl uboczna, nawiasowa.

Interjicio, jeci, jectum, 3. rzucić co między co; rubos sentesque; *saxa*; w ogóle: umieścić co między czem, postawić. sagittarios inter equites; legionarias cohortes; na str. bier. być między czem, leżeć, znajdować się, aër interjectus inter mare et coelum; nasus oculis interjectus; interjectis paucis porti-

bus; pod względem czasu: interjecto anno, po roku, interjectis paucis diebus, po kilku dniach.

Interjungo, iungi, junctum, 3. łączyć z sobą, dextris.

Interlabor, lapsus, 3. wpadać między co, wpływać, inter enim labentur aquae.

Interlargo, ̄re, zbierać co między czem, przebierać, poma.

Interlino, lēvi, litum, 3. wymazać między czem: stąd: a) w odniesieniu do tabliczek woskiem powleczoney, na których starożytni pisali: sfałszować, tabulas; testamenta b) powlec, namazać, caementa luto; muros bitumine.

Interluceo, luxi, 2. świecić między czem; — przenoś. a) pokazać się, dać się widzieć, corona militum; quibus inter gradum dignitatis et fortunae aliquid interlucet (pokazuje się różnica; b) świecić przez co.

Interlunium, ii, n. nów księżycy.

Interluo, lui, 3. płynąć przez co. arva et urbes.

Intermonstrum, i, n. nów księżycy

Interminatus, a, um (od terminus) nieokreślony, nieskończony, magnitudo

Intermino i **interminor**, i, 1. grozić: 2) grożąc zakazywać, interminatus cibus.

Intermiscuo, miscui, mistum lub mixtum, 2. przymieszać co do czego, pomieszać, aliquem diguis; intermixti hostibus

Intermissio, ōnis, ̄. zapiechanie, opuszczenie, przerwa.

Intermitto, misi, missum, 3. opuszczać, locum custodiis, nie obsadzić strażą; na str. bier. być w środku, przerywać, non certis spatiis intermissis; planities intermissa collibus; intermissis passibus quadringentis; pars oppidi a flu-

mine intermissa; intermissa vallis (we srodku leżaca); trabes paribus spatiis intermissae (niepołączone, oddzielone); w odniesieniu do czasu: opuścić, dać przeminąć, neque diem neque noctem, intermisso brevi tempore; quinque intermissis diebus; tempus ab opere (po pracy odpocząć); nullum tempus ad laborem, neque ullum diem intermittebat, quin-; — przenoś. a) opuścić, od współuczestnictwa wyłączyc, intermissis magistratibus; b) porzucić, provinciam Daciam intermisit; 2) przez czas niejaki zantechać, zawiesić, odłożyć, przerwać, proelium, iter, opus, laborem remigandi, studia, sacrum; z tryb. bez.: dare obsides; na str. biernej: być przerwanym, ustać, vento intermisso; intermissa flamma.- II) nieprzech. przetrzeń we srodku zostawić, przerwę zrobić, qua flumen intermittit; sic canere coepisse, ut non intermitterent.

Intermōrior, mortuus, 3. umrzeć; — przenoś. ginać, ustawać, niszczyć, ignis; res, memoria, conciones; 2) omdlewać, intermortuus paulo post exspiravit.

Intermundia, ōrum, n. przestwory między rozmaitemi światami.

Intermurālis, e, znajdujący się między murami

Internascor, natus, 3 rosnać między czem.

Internēcio, ōnis, ź. zupełna zagłada, wyćpienie, zniszczenie, upadek, civium; improborum; Lucerni ad internecionem caesi.

Internecivus, a, um, morderczy, zgubay, bellum.

Internecto, 3. wiązać, spinać, crimen auro

Interniteo, nitui, 2. lśnić się pomiędzy czem, sidera.

Internōdium, ii, n. część łodygi między dwoma kolankami; 2) goleń.

Internosco, nōvi, nōtum, 3. rozpoznawać, rozróżniać, blandus amicus a vero internosci potest.

Internuncio, 1. z obu stron posłańców wyprawiać, nawzajem oznajmiać.

Internuncius, a, posłaniec, posłanka, pośrednik, pośredniczka.

Internus, a, um, wewnętrzny.

Intēro, trivi, tritum, 3. wdrobić, wkruszyć.

Interpellatio, ōnis, ź. przerywanie (w mówieniu); w ogóle przeszkadzanie.

Interpellator, ōris, m. przeszkadzający, przerywający komu mowę.

Interpello, 1. przerywać mowę komu, aliquem; wprowadzać co jako zarzut, zarzucać, quod interpellavit Hortensius; często w ogóle. przeszkadzać, aliquem in iure suo; aliquem ze spój. ne i tryb. łącz.; interpellatum erat; aliquid, mianowicie epulas ludis; otium bello; comitia, victoriam i t p.; poet. z tr. bez. quantum interpellat inani ventre durare diem; 2) dokuczać komu pytaniami, prosbami i t. p. być natrętnym, naprzykiżać się.

Interpōlo, 1. przerabiać tu i owdzie, przemieniać, togam praetextam; stąd: fałszować, tabulas.

Interpōno, pōsui, positum, 3. włożyć, położyć, umieścić co między czem, z przyim. inter i 4. prz. lub 3. lub samo interp.; szczegól. wsuwać, wtrącać, menses intercalares; hoc loco libet interponere, quantae i t d.; — przenoś. a) dać czas, spatium ad recreandos animos; spatio interposito, po niejakiem czasie; zwłekać, robić zwłokę, moram; przykładać starania,

- operam, labore, studium; neque ulla belli suspicio interposita, gdy nie był podejrzenia; *b*) przedstawiać, przytaczać, iudicium summum, dubitationem, accusatorem, suspicionem, edictum, decretum, postulata; auctoritatem, causam, gladiatores (jako powód do skargi); querelas; fidei in aliquid lub in aliqua re (słowo dawać); iusjurandum (pod przysięgą zapewniać). *c*) przybierać, przyzywać, diis immortatibus interpositis iudicibus (jako sędziów) accusatorem; se interp. in aliquid lub alicui rei, wdać się w co, wmieszać się, pośredniczyć, nihil me interpono; semper se interposuit, zawsze się w to wdał, pośpieszył z pomocą; *d*) int. rationes, fałszować rachunki
- Interpositio, onis, f.** wtrącenie, pomieszczenie między czem personarum
- Interpositus, us, m.** pomieszczenie między czem, terrae (między słońcem i księżycem).
- Interpres, prētis, m** i **f.** pośrednik, pośredniczka, posłannik, pācis, 2) tłumacz, który co objaśnia, wykładacz, juris; efferit animi motus interprete lingua; int. coeli, astronom; tłumacz, który przekłada z jednego języka na drugi, nec verbum verbo curabit reddere fidus interpres.
- Interpretatio, onis, f.** wykład objaśnienie, tłumaczenie, juris.
- Interpretor, i.** objaśniać, wykladać, aliquid, lub z 4 przyp. i tr. bez.; także: przekładać; — przenoś. *a*) uważać za co, sądzić o czem; aliquid ex aliqua re, wnioskować; *b*) pojmować, voluntatem alicujus, recte sententiam alicujus, epistolam; *c*) wyrokować, sądzić,
- neque, recte a: perperam. interpretor.
- Interpunctio, onis, f.** rozdzielanie wyrazów w pisanu za pomocą znaków pisarskich.
- Interpungo, punxi, punctum, 3.** za pomocą znaków pisarskich oddzielać wyrazy; *r*ecz. interpunctum, i, n. rozdzielenie wyrazów za pomocą znaków pisarskich, zwykle w licz. mn. interpuncta verborum.
- Interqueror, questus, 3.** żalić się przy czem.
- Interquiesco, quievi, quietum, 3.** odpoczywać, przestawać w działaniu na czas niejaki.
- Interregium, i, n.** bezkrólowie; po zniesieniu monarchii czas zastępstwa najwyższych urzędników w Rzymie, w razie ich śmierci lub nieobecności.
- Interrex, regis, m.** zastępca króla po jego zgonie; w czasie zaś rzezypospolitej urzędnik nadzwyczajny, wybierany z patrycjuszów, gdy ani konsulów, ani dyktatorów, ani trybunów wojskowych z władzą konsularną nie było.
- Interritus, a, um, nieustraszony, spectat interrita pugnam; classic interrita fertur** (o pomyślnej zglądze).
- Interrogatio, onis, f.** zapytanie; badanie sądowe; wnioskowanie.
- Interrogatiuncula, ae, f.** wykręta, sztuczne zapytanie; wniosek.
- Interrogo, i.** pytać, zapytywać, aliquid de aliqua re; aliquid, ze zdaniem pytającym; aliquid (o co); aliquid aliquid; ad interrogata respondere; szczegł. badać, w znaczeniu sądowym; z dodaniem lege lub legibus, oskarżać.
- Interrumpo, rupi, ruptum, 3.** przerywać, zrywać, pontem; rozrywać, interrupti ignes, rzadkie, gdzie niegdzie; — przenoś. prz-

rwac, przeszkodzić, iter, colloquium, orationem, querelas, voces, opera, officium.

Interrupte, przysł. przerywając, w sposób przerywany, narrare.

Interscindō, scidi, scissum, 3. przecinać, rozrywać, pontem, aggerem; opera: rozdzielać, Chalcis interscinditur freto.

Intersēco, secui, sectum, 1. wyrzynac wycinać; — przenoś. in animis auditorum, wrazić w umysły słuchaczy.

Intersēpio, sepsi, septum, 4. zamknąć, obwarować, urbem vallo; oddzielić, urbem vallo ab arce; przeszkodzić, iter.

Intersēro, serui, sertum, 3. wkładać, umieścić między czém, — przenoś. causam interserens, przytaczając za powód; oscula interserens mediis verbis (dołączając ucałowania).

Interspiratio, ōnis, ż. oddychanie wśród czego, np. w ciągu mowy.

Intersterno, stravi, stratum, 3. przeciełać co czém.

Interstrēpo, ěre, między czém chrobotac, szeleścić, brzmieć.

Intersum, fui, esse; 1) w przestrzeni być, znajdować się, leżeć gdzie, z przyim. inter i 4 przyp. lub samo interesse; Tiberis inter eos interest, 2) w czasie: a) upływać, inter primum et sextum consulatum sex et quadraginta anni interfuerunt, b) przy czém znajdować się, być obecnym, z przyim. in i przyp. 6. lub z przyp. 3. lub samo interesse; proelio, rebus divinis, negotio, consiliis, in co-vivio; si ipse interfuerit; 3) — przenoś. różnicę stanowić, wyróżniać, z przyp. 2 lub 3. stulto intelligens quid interest; ab aliqua re; in his omnibus nihil omnino interest (żadnej nie ma

różnicy); tempus interesse, czas stanowi różnicę; inter hominem et beluam hoc maxime interest; z następ. ne- an (ne); neque interesse, ipsose interficiant, impedimentis- ne exuant; d) nieosob. interest, zależy na tém, z przyp. 2 osoby lub rzeczy, interest omnium recte facere; reipublicae; rei familiaris; wyjmują się od tego zaimki osobowe, w miejsce których kładą się dzierzawcze: zależy mi, tobie i t. d., interest mea, tua, sua nostra, vestra; dla okazania, jak wiele zależy multum, quantum; magni, parvi; magni int. z 4 prz. i tryb. bez. magni interest salvam esse rempublicam; dla okazania rzeczy, na której zależy, z tr. bez. lub z 4. przyp. i tr. bez. lub ze zdaniem względ.; także. vestra hoc interest, lub samo int. non tam interest, quo animo i t. d.

Intertexo, texui, textum, 3. przetkać, wyszyć, haftować, chlamys auro intertexta; przepleść, pomieszczać, pars telae habet flores hederis intertextos, poet.

Intertrimentum, i, n. wyłarcie, ubytek przez ocieranie się, argenti; — przenoś. strata, szkoda.

Interturbatio, ōnis, ż. zamieszanie, niepokój.

Intervallum, i, n. właściwie przestrzeń między dwiema palisadami (vallus); stać. przestrzeń, odległość, ex intervallo, zdaleka; pari intervallo, w równj odległości; o czasie: przeciąg (ex) tanto intervallo, po tak długim czasie; annum, regni; — przenoś. różnica, niepodobieństwo, sonorum.

Intervenio, vēni, ventum, 4. wchodzić pomiędzy co, nadejść na co, pokazać się, zjawić się, z prz. 3. querelis alicujus, lub samo interv. — przenoś. o rzeczach nie-

żywojących; wpłynąć, fluvius intervenit; w odniesieniu do czasu: z przyp. 3. quum nox proelio intervenisset, gdy noc zaskoczyła; także bez 3 przyp. nocte interveniente; — przenos. zdarzyć się, przytrafić się, spotkać, z prz. 3 nulla res mihi potest intervenire tanta; także bez 3 przyp. mirificus casus intervenit. 2) wdać się w co, wpłynę swoimi rozstrzygnięciem, wtrącać się, sprzeciwić się, senatu interveniente, że spoj ne i tryb iace

Interventor, ōris, m. który się w co wdaje, pośrednik.

Interventus, us, m. nadejście, hominis, noctis

Interverto, verti, versum, 3. prowadzić na stronę, dać inny kierunek; stąd: przeszkodzić, aeditate interversa: odebrać, zabrać, na swoją korzyść obrócić, donum regale.

Intervisio, visi, risum, 3. oglądać, 2) kiedy niekiedy odwiedzać, widzieć się z kim.

Intervolito, āre, przelatywać między czcēm.

Intervōlo, āre, latać pomiędzy czcēm.

Intestabilis, e, niezdatny na świadka; stąd: bez czci, bezecny, niepoczciwy; is intestabilis esto.

Intestatus, a, um, który nie zrobił testamentu; intestato lub ab int. bez testamentu.

Intestinus, a, um, wewnętrzny, dolo; *szczęcie*. **Intestinum**, i, n. trzewia, кишки, wnętrzości; b) domowy, bellum. caedes, facinus, discordia, malum i t. p.

Intexo, texui, textum, 3. nahaftować, naszyć, w tkaniu przydać, purpureas notas filis; album tuniczac, vestes auro intextae, złotem wyszywane; — przenos. dodać,

przymieszać, parva magnis; aliquid in causa; 2) obetkać, flanką obwieść, opleść, aliquid coriis, scuta intexta viminibus; venae toto corpore intextae (rozchodzące się po całym ciele); 3) poleć, hastas foliis, hederæ solent intexere truncos.

Intime, *przysł.* wewnętrznie, potajemnie; — przenos. bardzo poufale; uti aliquo int., żyć z kim usilnie, commendari.

Intimus, patrz Interior.

Intingo, tinxī, tinctum, 3. zmazać czcēm, faces sanguine.

Intolerabilis, e, nieznośny, nie do wytrzymania, dolor, verba.

Intolerandus, a, um, nieznośny, licentia.

Intolerans, tis, nieznoszący, niecierpiący, corpora intolerantissima laboris; vir aequalium intolerans.

Intoleranter, *przysł.* nieznośnie, niepomiarkowanie, intoler gloriari.

Intolerantia, ae, ż. nieznośność brak umiarkowania.

Intono, tonui, 1. grzmić, intonare poli, 2) przech. wrzask, dźwięk, szelest wydawać, quum haec intonuisset, minas intonuisse; intonata fluctibus hiems, burza z bałwanami nadchodząca

Intonsus, a, um, niestrzyżony, brodaty, niedbały pod względem porządnego utrzymania włosów na głowie; — przenos. odkryty liściem, quercus intonsa coelo attollunt capita.

Intorqueo, torsi, tortum, 2. kręcić, wykręcać, obracać, ramos; rudentes lub funes intorti; mentum in dicendo (wykrzywiac); talum (wywichniąć); 2) ciskać, rzucić, miotać, telum in hostem; hastam ter-

go lub equo, navem vorticibus; — przenoś. ardentem oculos lumine glauco, poet. innotuerunt inter fratres gravissimae contumeliae (miotają na siebie bracia wzajemnie obelgi).

Intra, 1) *przysł.* wewnątrz, stop. wyż. interius; — przenoś. ne insistat interius, żeby był krótki.

II) *przym.* rządzi 4. przyp. przedmiotu; 1) w przestrzeni wewnątrz, intra Italiam bellum gestum est; quum et intra vallum et foris caederentur; lub przy słowach oznaczających dążenie dokąd, wewnątrz, quum adversarios intra moenia compulsissent; intra fines, intra praesidia se recipere; także: intra verba peccare (tylko w słowach); 2) w czasie; w, w ciągu, w przeciągu, intra sex dies; intra novum diem; intra triennium; intra unam aestatem 3) przy oznaczeniu liczebnym: niżej, mniej jak, intra centum; — przenoś. intra legem epulari (mniej aniżeli prawo pozwala); intra naturale desiderium.

Intrabilis, e, przystępny, łatwy do wniknięcia.

Intractabilis, e, niedający się dotykać, ugłaskać, surowy, dziki; — przenoś. nie zamieszany, pusty, loca frigore intractabilia

Intractatus, a, um, nieuglaskany, nieujędzony, equus; nowy, nieznan, nieodświadczony, scelus, poet.

Intrémisco, i intrémo, tremui, 3. drżeć, lekąć się.

Intrépido, a, um, nieustraszony.

Intrinsécus, *przysł.* wewnątrz.

Intritus, a, um, nieosłabiony.

Intritus, *imiest.* od Inter.

Intro, *przysł.* wewnątrz, do środka, intro vocare; sequere intro me.

Intro 1 wchodzić wkraczać.

z *przym.* in lub ad lub intra i 4 przyp. lub samym 4 przyp. in hortos, ad se, intra timem; januam; quo qui intrarat, także: portum, wpływając; — przenoś. wniknąć, zagłębiać się, in rerum naturam, in familiaritatem alicujus (zabrać z kim przyjaźnię); intravit animum gloriae cupido, powstała w sercu żądza chwały.

Introdūco, duxi, ductum, 3. wprowadzać, z *przym.* in. ad, inter lub samo introd. — przenoś. wprowadzać, philosophiam in domos, exemplum in republica; consuetudinem; twierdzić, utrzymywać co (w mowie), rozprawiać, z 4 prz. i tryb bez.

Introductio, ōnis, ż. wprowadzenie.

Introeo, ivi, lub ti, itum, ire, wchodzić, wkraczać, in urbem; in castra; in tabernaculum; ad aliquem; curiam; theatrum; Syracusas; quum multitudo visendi gratia introisset; portā (przez bramę).

Introféro, tūli, latum, ferro, wnosić, z *przym.* ad i 4 przyp. lub z 3 przyp.; lectica introferri.

Introgredior, gressus, 3. wchodzić, wkraczać

Introitus, us, m. wejście, wkroczenie, wtargnienie, in arbem: Smyrnam; militum, 2) miejsce, któredy się wchodzi, wejście aedis, portus; introitum praecledere; — przenoś. początek, wstęp fabulae; defensoris.

Intromitto, misi, missum, 3. wpuszczać, kazać wejść, posłać, legiones.

Introrsum, *przysł.* wewnątrz, do środka, hostem intror. accipiunt; 2) we środku, nihil int. roboris esse.

Introrumbo, rūpi, ruptum 3. wtargnąć, wedrzeć się.

- Introspicio**, *speci. spectum*, 3. wglądać w co, z przyim. *in* i 4 prz. *właś* i, przenoś. *in partes reipublicae; fortunam.*
- Introvoco**, *āre*, wołać dokąd, przywofywać.
- Intubus**, *i, m. i ź.* lub *-um i, n. eudywia.*
- Intueor**, *tuitus*, 2. przypatrywać się, *in aliquem, aliquid*; także. samo *int.*, szczególn. z podziwieniem, spoglądać, *aliquem*; — przenoś. rozważać, swoją uwagę na co zwracać, roztrząsać, *aliquid.*
- Intumesco**, *tumui*, 3. nadymać się, puchnąć.
- Intumultus**, *a, um*, niepogrzebiony.
- Intutor** = *intueor*, spoglądać na co, *alienam opulentium fortunam.*
- Intus**, *prysł.* wewnątrz, we środka, *właś*. i przenoś. *intus in corpore esse, adductos intus agere equos* (sięgać bliżej mety); 2) wewnątrz w kierunku dokąd, *ire, duci.*
- Intutus**, *a, um*, niebezpieczny, niestrzeżony, nieobwarowany, *castra, urbs*
- Intūla**, *ae, ź.* oman
- Inultus**, *a, um*, niezemszczony, nieukarany, *injuriae, mors ejus multa non fuit; ne inultus esset; poet.: preces, niewysłuchane*; 2) niepokonany, bezpieczny, *aliquem inultum sinere lub pati; catulos ferae celent inultae.*
- Inumbro**, 1. ocienić, cieniem okryć, *palmaque vestibulum aut ingens oleaster inumbret.*
- Inundatio**, *ōnis, ź.* powódź, wezbranie wód, potop.
- Inundo**, 1. zalwać, wylewać z brzegów, *Tiberis agros inundavit; także o mnóstwie ludzi: densi inundant Troes*; 2) nieprzech. być pełnym: czego, *sanguine.*
- Inungo**, *unxi, unctum*, 3. namaszczać.
- Inurbane**, *prysł.* niedelikatnie, nieobyczajnie.
- Inurbanus**, *a, um*, niedelikatny, nieobyczajny, *homo; habitus orationis, dictum.*
- Inuro**, *ussi, ustum*, 3. przypalać, piętnować; 2) zapalić, *rozogn. sanguinem vulnere, poet.*
- Inusitate**, *prysł.* niezwyczajnie, sposobem niezwykłym, *loqui, scribere.*
- Inusitatus**, *a, um*, niezwyczajny, niesłychany, nadzwyczajny, rzadki, *magnitudo, lepos.*
- Inutilis**, *e*, nieużyteczny, nieprzydatny, szkodliwy, z przyim. *ad* i przyp. 4. lub z 2. przyp.: z przyp. 6.
- Inutilitas**, *ātis, ź.* nieużyteczność; szkodliwość.
- Inutiliter**, *prysł.* nieużytecznie, szkodliwie.
- Inuus**, *i, m* bożek Pan, opiekujący się trzodami.
- Invado**, *vasi, vasum*, 3. napadać, nachodzić, wpaść, *in eas urbes, in rupem lub portum, viam, in collum* (wpaść na kark); stąd: wziąć się do czego, coś przedsięwziąć, zacząć, *aliquid magnum, poet.; pugnam fundis sagittisque; także: Martem, poet.; szczególn. po uieprzyjacielsku, napaść, najechać, natrzeć, uderzyć z przyim. in* i 4 prz. zwykle z samym 4 prz. lub samo *inv.*; o przedmiotach niezwywot. o ogniu, słabościach i innych nieszczęściach: *opanować*; — przenoś. napaść słowami, *continuo invasit* z nast. mową wprost. b) często o namiętnościach, pogłoskach, strachu i t. p. *opanować*, z przyim. *in* i 4 przyp.: lub samym 4 przyp. lub z przyp. 3: także: *tantus terror invasit* (roz-

szerzyć się): 2) opanować, zabrać, zagarnąć siłą, wziąć w posiadanie, in aliquid; totam Asiam; — przenoś. regnum, imperium.

Invallesco, valui, 3. wzmagać się, sił nabierać, opibus.

Invalidus, a, um, słaby, niedołężny, chory.

Invasio, ōnis, ̄. wprowadzenie np. towarów; 2) gromienie, lajanie, powstawanie.

Inveho, veri, vectum, 3. wprowadzać, przywozić, vinum in Galliam; pecuniam in aerarium, mare fluminibus; — przenoś. wprowadzać, divitiae avaritiam invehere; quae (mala) tibi casus invexerat; nadać, Romano imperio regiae consuetudinis formam magis, quam Romanae libertatis; 2) invehī, wjeżdżać, wpływać, z bliższym określeniem, jak np. equo curru, nave i t. p. lub bez określenia, z nast. in i 4 przyp. lub z 3 przyp., invehens, jadąc, płynąc na; se invehere lub invehī, dokąd wejść, wtargnąć, wpaść, o ludziach i zwierzętach; — przenoś. invehunt se fluctus; invehī in aliquem, napaść na kogo, powstawać; także: in oratione sua multa in aliquem; nonnulla in aliquem; 3) sprowadzać na dół, spuszczać, torrentes aquas (o rzecze).

Invenio, veni, ventum, 4. włas. nadchodzić na co, natrafić, kogo albo co znaleźć, aliquem; in opere et aians est inventus, znaleziono go przy robocie; naves, lintres madum i t. p.; dowiedzieć się, powziąć wiadomość, apud plerosque auctores invenio; — przenoś. poznać, aliquem si invenisset idoneum; ipsis durior inventus est; 6) przyjść do czego, otrzymać, zjednać sobie, nomen, veniam ab hoste; 2) wynaleźć, odkryć, quas in

arce invenerat; locum, ubi esset facile inventuros; argenti venas; na str. bier. być znalezionym; znajdować się, być, inventa sunt civium capita i t. d.; spolia ibi inventa; — przenoś. a) skutecznie, dokonać, per me inventa salus; inventis auspiciis; b) przez badanie: wynaleźć, wydobyć, dowiedzieć się, ex captivis; conjurationem; lub przez rozmyślanie, zastanawianie się: wynaleźć, wymyślić, remedium; nihil in eis causis; 3) se invenire, znaleźć się, pokazać się, zjawić się, dolor se invenit, poet.

Inventio, ōnis, ̄. wynalezienie, wynalazek, także: przemysł.

Inventor, ōris, m. wynalazca, twórca, sprawca.

Inventrix, icis, ̄. wynalazczyni, sprawczyni

Inventum, i, n. wynalazek, pomysł.

Invenustus, a, um, nieprzyjemny, niekształtny

Inverecundus, a, um, bezwstydný.

Invergo, ̄ere, nachylać, nalewać, aliquid, 2) lać na co, vina fronti, poet.

Inversio, ōnis, ̄. zamiana, verborum (ironia).

Inverto, verti, versum, 3. wywracać, przewracać, na wszystkie strony obracać, aliquid; poet. vomere terras graves, campum (uprawiać); mare (wzruszać, burzyć); także: inversus annus (zima); — przenoś. zburzyć, zmieszać, zepsuć, ordinem; inversi mores; szczegół. nadać inne znaczenie virtutes; verba (używać w znaczeniu ironiczným).

Invesperascit, ̄ere, już się ma ku wieczorowi.

Investigatio, ōnis, ̄. śledzenie, badanie, rerum, veri.

- Investigátor**, óris, *m.* badacz, śledziciel.
- Investigó**, 1. śledzić, iść w ślad, tropić; przenos. śledzić, badać, poszukiwać
- Inveterasco, veteravi**, 3. zestarzeć się, wkorzenieć się, zagnieździć się, bello; miles; exercitus in Gallia inveterascit; consuetudo, opinio iavet.; neque inveterascere eorum aes alienum patiebatur (zadawnić się, długo nie być splaconym); inveteravit z ut i tr łącz. (dawny to jest zwyczaj, że-); 2) pójść w zapomnienie, si (res) inveteravit
- Inveteratio, ónis**, *f.* błąd zadawniony, wkorzeniecy
- Invetéro**, 1. zadawnić, utrwalić stąd. inveteratus, *a, um*, dawny, zastarzały, w nałóg zamieniony
- Invicem, przysl.** naprzemian, in armis esse, proeliari, requiescere i t. p. 2) nawzajem, wzajemnie, zobopólnie, his invicem sermonibus; scribere, se occidere, sermonem consumere, natare; 3) na odwrót, przeciwnie, populationum invicem ultor; requiescat Italia, uratur inv. Africa.
- Invictus**, *a, um*, niepokonany, niezwyciężony, imperator, Germani; inv. morior; invicte jako 5 prz. polącz. z przym. *a* i przyp. 6; z przym. *ad* lub *in* i 4 przyp.: z przyp. 6 armis, bello, terra; — przenos. adamas; animus; robur; fides (niezlomna); defensio (niezbita).
- Invidentia**, *ae, f.* zawiść, zazdrość
- Invideo, vidi, visum**, 2. zazdrościć, alicui, lub alicui rei; alicui aliquid, alicui in aliqua re; alicui alicujus rei, poet.; z tr bez; także: quod multi invident; w znac. bier. invidetur alicui lub alicui rei; poet.: ego cur invideor; invidentus; godzien zazdrości; 2) inv. alicui, nie chcieć, być niechętnym
- Invidia**, *ae, f.* zazdrość, smutek z cudzego szczęścia, nienawiść, niezadowolenie z kogo, obmowa, uwłaczanie, facere alicui invidiam. conflare; subire, narazić się na nienawiść; extinguere, invidiam a se removere.
- Invidiöse, przysl.** zazdrośnie, nienawistnym sposobem, cierpko, dicere, criminari.
- Invidiösus**, *a, um*, zazdrośny, który zazdrości, także biernie, *a)* kóremu zazdroszą, godzien zazdrości; *b)* nienawistny, znieawidzony
- Invidus**, *a, um*, zazdrośny, zawistny, potentiae; *rzeczote.* zazdrośnik, invidis meis.
- Invigilo**, 1. pilnować, czuwać nad czem, z przyp. 3. lub z przym. pro i 6 przyp., u poet. pro casibus nostris.
- Invioläte, przysl.** nienaruszenia, niezwałconym sposobem
- Inviolätus**, *a, um*, niezwałcony, nienaruszony, nietknięty, cały, homo, amicitia; aliquid integrum atque inviolatum praestare; nienaruszalny, nieetykalny, którego się tknąć nie godzi, templum tribuus plebis.
- Inviso, visi, visum**, 3. zwiedzać, obaczyć, obejrzeć, aliquid; szczególn. kogo lub jakie miejsce, Delum invisit Apello.
- 1 Invisus, *a, um* (od *in* i *video*) niewidziany, nieznan, *res*
- 2 Invisus, *a, um* (od *invideo*), nienawistny, cupressus, alicui; quam invisus sit singularis potestas.
- Invitamentum**, *i, n.* przyłuda, pónęta, naturae.
- Invitatio, ónis, f. zapraszanie, wzywianie; 2) pobudzanie, zachęcanie, invitatio, ut graeco mors biberetur; 3) uczta, benigna.**
- Invitatus, us, m.** zaproszenie
- Invite, przysl.** niechętnie.

Invito, 1. zapraszać, w ogóle: wzywać, powoływać, aliquem: aliquem in legationem, hostem ad deditonem; ad dimicandum; ad spectaculum Indorum vicinas nationes; poet.: z tryb. bez. vicina invitet decedere ripa calori; szczególn. na ucztę, w gościnę zapraszać, ad coenam, ad epulas, in hospitium, domum, hospitio, tecto ac domo, apparatus epulis i. t. p.; se, ucześcić się; — przenosić: wabić, pobudzać, przynęcać, pociągać, praemiis aliquem ad rem; praeda invitati; appetitum animi; invitat hiems; ubertas terrae; somnos (do snu pobudzać).

Invitus, a, um, niechętny, przeciw własnej woli czyniący: invito me, te i t. d. wbrew mojej, twojej i t. d. woli; poet. o tém co się niechętnie robi, invita ope.

Invius, a, um, bezdrożny, nieprzechodny; rzeczow. invia, ^{orum}, n. bezdroża.

1. **Invocatus**, a, um (od in i voco) niepowołany, niezaproszony.

2. **Invocatus**, a, um, *imiest.* od *invoco*.

Invoco, 1. wzywać, przywoływać, deos testes, bogów na świadectwo; stąd: nazywać, aliquem optimum regem; aliquam reginam.

Involatus, us, m. lot, latanie.

Involito, 1. wlatywać.

Involvo, 1. wlatywać; — przenosić: rzucić się na kogo, najeżdżać, ad aliquem; stąd: opanować, in possessionem.

Involucrum, i, n. powłoka do zawiązania czego, własn. i przenosić. clipei; ingenii.

Involutus, a, um, okryty, obwiniony, ciemny, res involutas explicare.

Involvo, velvi, volutum, 3 po-

toczyć co na co, cupae involutae; często u poet., 2) obwinąć, otoczyć, okryć, sinistras sagis: manum ad digitos usque, nemus flammis, często u poet. — przenosić: se literis, oddać się nankom, zatopić się; bellum pacis nomine involutum (ukryta pod-).

Involgo, 1. ogłosić, obwieścić.

Invulneratus, a, um, nieraniony.

Io! *wykrzyknik* wyrażający szyderstwo; także: żal, radość.

Io, us i ouis, ż. córka Inacha, króla Argos, matka Epafusa (Ephesus).

Iolaeus, i, m. syn Ifklusa.

Iolcos, lub -us, i, ż. miasto w Tesalii; stąd: Iolciacus, a, um, Iolcyjski.

Iolè, es, ż. córka Eurytusa, króla Echalii (Oechalia).

Iónes, um, Jonowie, należący do Greckich plemion, którzy większą część w Azji Mniejszej mieszkali; stąd: a) Ioniacus, a, um, Joński, mare, morze między Italią, Sycylią i Grecyą, także samo Ionium zwane; stąd: Ionia, ae, ż. kraina na wybrzeżu Azji Mniejszej między Karyą i Eoliją.

Iphias, adis, ż. córka Ifisa, Ewadna.

Iphigenia, ae, ż. córka Agamemnona.

Ipsa, ipsa, ipsum, 2 przyp. ipsius, 3 ipsi, jako przymiot. sam; przy oznaczeniu liczb i czasu: właśnie ten; także stopniując: nawet, już; często: rzeczow. ja sam, ty sam, on sam, z przyciskiem: on właśnie, ten właśnie, tenże sam; ipse per se, sam przez się, sam z siebie.

Ira, ae, ż. gniew, zemsta, chęć zemsty. iram concitare, excitare, attollere.

Iracundia, ae, ż. gniewliwość, skłonność do gniewu, popędli-

- wość, iracundiam fortitudinis esse eotem.
- Iracundus**, a, um, gniewliwy, po-pędliwy; iracunda Iovem ponere fulmina, poet.
- Irascor, iratus**, 3. gniewać się, in aliquem lub alicui; nostram vicem, na nas; irasci eos nefas duxit.
- Irâte, przyst.** gniewliwie, z gniewem.
- Irátus**, a, um, zagniewany, alicui; — przenoś. mare, burzliwe; venter, zgłodniały.
- Iris, idis**, ż. córka Taumasa i Elektry, siostra Harpij, posłanka bogów i bogini tęczy.
- Ironia, ae**, ż. ironia.
- Irrauesco, rausi**, 3. chryпки dostać.
- Irreligátus**, a, um, niezwiązany, comas, poet.
- Irreligíus**, a, um, bezbożny, niesumienny.
- Irremeabilis**, e, miejsce, z którego się wydobyć, którego drugi raz przepłynąć nie można, Styx.
- Irreparabilis**, e, czego naprawić lub odzyskać nie można, tempus.
- Irrepertus**, a, um, nieznalesiony, aurum.
- Irrepro, repsi, reptum**, 3. włożyć, wcisnąć się, wczoięcać się; — przenoś. wkradać się, wciskać się, in mentes hominum; eloquentia irrepit in sensus.
- Irreprehensus**, a, um, nienaganny.
- Irrequietus**, a, um, niespokojny, czyniący niepokój, Charybdis.
- Irresectus**, a, um, nieobcięty.
- Irresolútus**, a, um, nierozwiązany, nierozwolniony, vincula.
- Irrétio**, 4. uwikłać w sieć; — przenoś. podejść kogo, illecebris voluptatum, usidlić ponętami rekoszy.
- Irretortus**, a, um, nieodwrócony, aculo irretorto, obosietném okiem
- Irrevocábilis**, e, nieodwołalny, którego odwołać, cofnąć nie można, verbum.
- Irrevocátus**, a, um, nieodwołany, 2) niewstrzymany.
- Irrideo, risi, risum**, 2. śmiać się z czego, wyśmiewać się, szydzić; 2) przech. wyszydzać kogo albo co, aliquem; aliquid.
- Irridicóle, przyst.** nieśmiesznie, bez dowcipu.
- Irrigátio, ónis**, ż. skrapianie, polewanie, zwilżanie.
- Irrigo**, 1. zwilżać, skrapiać, polewać; — przenoś. fessos sopor irrigat artus, sen rozlewa się po znużonych członkach; 2) sprawa dzać wodę, imbres plantis.
- Irriguus**, a, um, polewany, znaczone, zroszone, hortus, herba; 2) zwilżający, fons.
- Irrisio, ónis**, ż. wyśmianie, wyszydzenie.
- Irrisor, óris**, m. szyderca.
- Irrisus**, us, m. szyderstwo.
- Irritabilis**, e, uciążliwy, pochopny do gniewu.
- Irritamen, inis**, n. i irritamentum, i, n. pobudka, drażnienie, podnieta, malorum, do złoze.
- Irritatio, ónis**, ż. drażnienie.
- Irrito**, 1. drażnić, pobudzać, ad aliquid; in aliquem; wzuiecać, sprawiać, voluptatem, iram, i. p. szczegól. do gniewu przyprawdzać, aliquem; poet.: quietos omnes, poruszyć.
- Irritus**, a, um, zniweczony, nieważny, testamentum facere irritum (unieważnić); stąd często: próżny, nadaremny, labor, inceptum, tela, dona; literas irritas habuit, listy były bezskuteczne; stąd: irritum, i, n. rzecz próżna, daremna, ad irritum cadere, chybić celu; ad irritum redigere, zniweczyc. nadaremnie: — przenoś.

o osobach: czyniący co bezskutecznie. irritus urget, z prz. 2. irrita spei, bez nadziei, próżna mając nadzieję.

Irrogatio, ōnis, *ż.* naznaczenie, nałożenie, multa.

Irrōgo, 1. stanować co, naznaczać przeciw komu, alicui legem, multam, poenam.

Irrōro, 1. zrosić, zwilżyć, zmoczyć, z przp. 6. oculus lacrimis; z przp. 3 lacrimae irrorant foliis, spadają na liście, poet; liquores vestibus et capiti, spadają kroplami, poet.

Irrumpo, rūpi, ruptum, 3. wpaść wtargnąć, wlecieć, włascić i przeność. in partem hostium, portam, thalamo; wcisnąć się, imagines in animos per corpus irrupunt; także: samo irr., ne qua minima bestiola conaretur irrupere: opanować patrimonium alicujus.

Irruo, rui, 3 rzucić się na co, wpaść, uderzyć na kogo lub na co z przym. in i 4 przyp in aliquem, in mediam aciem; — przeność. opanować, zagarnąć, in alienas possessiones; wpaść, in odium.

Irruptio, ōnis, *ż.* wtargnienie, napad, irruptionem facere.

Irruptus, a, um, nierozzerwany, quos irrupta tenet copula.

Irus, i, *m.* żebrak z wyspy Itaki; stąd przysłowie: Iro pauperior; Irus est subito, qui modo Croesus erat.

Is, ea, id, *zaim. wskaz.* ten, ta, to, is mihi literas abs te dedit; is obiit mortem, często się kładzie zamiast talis, hujusmodi, ego is in illum sum, quem tu me esse vis, takim jestem względem niego, jakim mię mieć chcesz; czasem się kładzie dla nadania większej mocy, id quod necesse erat

accidere (i to właśnie); et is, et ea, et id, atque is, atque id, isque (a do tego jeszcze), cum una legione, eaque vacillante; imprimis nobis sermo, isque multus de te fuit; te annum jam audientem Cratippum, idque Athenis, abudare; nec is, i wcale nie, certa flagitii merces, nec ea parva; jako *rzeczow.* z przp. 2. ad id locorum, do tych miejsc; ad id temporis, do tego czasu; id aetatis, w tym wieku; eo, ze stop. wyż. odpowiada następnemu lub poprzedzającemu quo, tēm, ium; w znaczeniu *przysł.* in id, do tego, dla tego, ex eo, stąd; porów. eo i ea.

Isara, ae, *ż.* rzeka w Gallii.

Isauri, orum, *m.* mieszkańcy krajiny Isauria, ae, *ż.* w Azji Mniejszej przy Taurus; stąd: Isauricus i Isaurus, a, um, Izauryjski; jako przydomek, Izauryk.

Isēum, i, *n.* świątynia Izdy Egipskiej.

Isis, idis, *ż.* bóstwo Egipcyan, żona Ozyrysa, godło natury; stąd: Isiacus, a, um, do Izdy należący Ismāros, lub -us, i, *m.* i Ismara, orum, *n.* góra w Tracji z miastem tegoż nazwiska; stąd: Ismarius, a, um, Izmaryjski, w ogóle: Tracki.

Ismēnus, lub -os, i, *m.* rzeka w Beocyi; stąd: a) Ismenis, idis, *ż.* mieszkająca przy Izmenie, Tebaska; b) Ismenius, a, um, Izmeński, Tebański.

Isocrates, is, *m.* retor w Atenach. uczeń Prodika i Gorgiasza; stąd: Isocratēus, a, um, do Izokrata należący.

Issa, ae, *ż.* wyspa na morzu Adrytyckim; stąd: a) Issensis, e. Issenski; *rzeczow.* Issenses, ium, *m.* Issenscy; b) Issaeus i Issaicus, a, um, Issajski.

Issus, lub -os, i, *ż.* miasto w Cylicyi.

Iste, a, ud, 2. przyp. *istius*, poet. *istius*, *zaim.* wskaz. ten, ta, to, ów, owa, owo, tak *rzeczoic.* jak *przym.*; szczególn. w znaczeniu względniwém, *lex quam idem iste tulerat.*

Ister, lub **Hister**, stri, *m.* nazwisko Dunaju u Greków, a niższego Dunaju u Rzymian.

Isthmus, lub -os, i, *m.* między-morze przy Koryncie; stąd: *Isthmus*, um, Istmijski, *rzeczoic.* *Isthmia*, orum, *n.* igrzyska Istmijskie.

Istic (*isthic*), *istaec*, *istoc* lub *istuc*, tenże sam, ma moc natężającą; 2. przyp. 2. *istuc aetatis esse*, być w tymże wieku.

Istic (*isthic*), *przysł.* tam;—przenoś. w tym razie, *neque istic, neque alibi tibi usquam erit in memoria.*

Istim, *przysł.* tam

Istinc (*isthinc*), z owego miejsca, stamtąd.

Istiusmodi, w takim sposobie, w takim rodzaju, taki, taka, takie.

Isto, *przysł.* tam, ku owemu miejscu; do owej rzeczy. [scu]

Istoc, *przysł.* tam, ku owemu miejscu.

Istri, orum, *m.* Istrowie, mieszkańcy krainy zwanej Istria, ae, *ż.* na pograniczu Illiryi; stąd: a) *Istriani*, orum, *m.* Istryanie. b) *Istricus*, a, um, Istryjski

Istricus, patrz **Ister** i **Istri**

Istuc, *przysł.* tam, do owego miejsca.

Ita, *przysł.* tak, w ten sposób, est *ita*, *factum est ita* (używa się chcąc jakie zeznanie, wyrzeczenie potwierdzić); stąd: *ita*, tak jest, w rzeczy samej; *itane?* *itane vero?* więc w istocie? (dla okazania niechęci lub podziwienia); *itane censes?* tak więc myślisz? *quid ita?* jak to? dla czego to? Mia-

nowicie dla uwydatnienia: a) *Ita* kiego przymiotu czyli własności; tak a tak *rzczy się ma*, *ita res sunt nostrae*, w takim stanie *Ita* rzeczy nasze; *si ita sum, quae cum ita sint*; często ze spój. *ut* i tr. łącz. *ego ita ero, culpa ut abstineam*; b) sposobu następowania. tak, w takich okolicznościach, w tém położeniu, zdarzeniu, *illud adolescentem aegrotasse aliquot dies et ita esse mortuum*; *ita legati comiter dimissi*; szczególn. w zdaniach wnioskowych a tak, przeto, zatem, *si igitur ita sunt (nie istnieją), nihil possunt esse*; *ita ne miseri quidem sunt*; c) stopnia. tak, tak bardzo; w tym stopniu, *non (haud lub nec) ita*, nie tak bardzo *non ita multum*; *haud ita magna manu*; *non (neque) ita multum* lub *multo*; *non (haud) ita multo post*; *haud ita multo ante*; *haud ita longe*; 2) przy porównaniach: tak, zwykle z odpowiadającym sobie *ut (jak)*, *quomodo, quemadmodum* i t. p. *influit incredibili lenitate, ita ut judicari non possit, in utram partem fluat*; przy uroczystych zapewnieniach, zaklinaniu się, *przysiędze*; *ita* z tryb. łącz. -*ut* z tr. ozu. lub łącz.; *ita deos mihi velim propicios, ut perhorresco*; *ita vivam* (jak mi życie mile); *ita me dii juvent*; 3) przy wykazaniu warunku lub ograniczenia: tak, tak jednak, tylko o tyle, *tibi imponam (onus) ita tamen, ut nolim tibi molestus esse*; *pax ita convenit, ut*; *hoc ita iustum est, si est volutarium* (o tyle, o ile); *ita-ne (tamen), tak-byleby nie.*

Itālia, ae, *ż.* Italia (Włochy); stąd: a) *Italicus*, a, um, Italski; *rzeczoic.* *Italici*, orum, *m.* związkowe ludy Italii w wojnie domowej:

Italica, ae, *ż.* nazwisko miasta Corfinium; *b)* Italis, *idés*, *ż.* należąca do Italii, ora; *rzeczow.* mieszkańka Italii; *c)* Italicus i Italus, a, um, Italski, do Italii należący; *rzeczow.* Itali, orum, *m.* Italowie, mieszkańcy Italii.

Italica, ae, *ż.* miasto w Hiszpanii betyckiej; stąd: Italicensis, e, Italiczeński; *rzeczow.* Italicenses, ium, *m.* mieszkańcy Italii.

Itaque, *spój.* 1) = et ita; 2) więc, przeto (zwykle się kładzie na początku zdania); itaque ergo, tak więc, a przeto; 3) po nawiasie, gdy się powraca do przerwanej myśli: owoż, otóż tedy, deinde homo acutus — itaque attulit.

Item, *przysł.* podobnież, tymże sposobem, item milites cogebat; z odpowiadającymi sobie ut, sicut i t. p. item ut in versu fecisti; item uti praedones solent; quasi quum caletur — item parassiti latent.

Iter, itinēris, czasem iteris (dawna forma itiner) *n.* chodzenie, jechanie, podróż, droga, pochód, jazda; in itinere, w drodze, w pochodzie, ex itinere redire, powrócić z podróży; iter facere, odbywać; itineri se committere, puścić się w drogę; iter contendere, przyspieszać podróż, spiesznie dążyć; *b)* prawo, przywilej chodzenia, przejeżdżania jaką drogą; *c)* miara, sposób odprawiania drogi pod względem prędkości, przeciągu czasu, iter unius diei, podróż jednodniowa, modicum, justum, brevis; magnus itineribus contendere, bardzo spiesznym iść pochodem; — przenoś. droga, zamiar, sposób, fortuna salutis monstrat iter, iter facere sceleris; patiamur illum ire nostris itineribus; iter hujus sermonis quod sit, vides;

2) droga, gościniec, przejście pod względem miejscowości, in Tauro iter fecit; itinera muniit; itinera patefacere, intercludere; facile, angustum, difficile; erant omnino itinera duo; także: iter, quo meant navigia.

Iteratio, *ónis*, *ż.* powtórzenie, podwojenie, verborum.

Iterato, *przysł.* drugi raz, powtórnie.

Itero, *l.* powtarzać, znówu co czynić, ponowić, pugnare, cursus; agrum, drugi raz zorać; acquor, drugi raz żeglować; lanam, dwa razy farbować.

Iterum, *przysł.* znówu, powtórnie, semel atque iterum lub iterumque, raz i drugi raz, kilka razy; iterum atque it. lub iterumque wielokroć; 2) przeciwnie, wzajemnie, na odwrót, ut non oportet — sic iterum nos esse iniquos.

Ithaca, ae, i -e, *és*, *ż.* wyspa na morzu Jońskiém; stąd: *a)* Ithacensis, e, Itaceński; *b)* Ithacus, a, um, do Itaki należący; *rzecz.* mieszkaniec Itaki (Ulysses).

Itidem, *przysł.* podobnie, tymże sposobem.

Itiner, patrz Iter

Itio, *chód*, chodzenie.

Itius, (Locius) portus, port w Gallii belgijskiej.

Ito, are, iść, chodzić, ad legionem; ad coenas.

Itone, *és*, *ż.* i Itonus, i, *m.* miasto w Beocyi; stąd: Itonius, a, um, Itoński.

Ituraei, lub Ityrēi, orum, *m.* Iturejczycy, mieszkańcy Ituryi w północno-wschodniej części Palestyny.

Itus, us, *m.* chodzenie.

Itys, yos, *m.* syn Tereusza i Progay.

Iuléus, a, um, Julia syna Eneasza tycczący się; 2) odnoszący się do Juliusza Cezara i jego tamili, Ju-

Ijski, calendae Juleae, pierwszy dzień lipca.

Iulus, i, *m.* syn Encasza, inaczej zwany Ascanius: 2) Iulus Antoninus, syn tryumwira Antoniusza. Ixion, ónis, *m.* król Lapitów w Tesalii, ojciec Piryousa; stąd: a)

Ixionius, a, um, Iksyński, orbita, kolo ciągle obracające się, w które Iksyon był w krainie podziemnej za karę wpleciony; b) Ixionides, ae, *m.* potomek Iksyona (Piryouts).

J.

Jaceo, jacui, jacitum, 2. leżec, o żyjących i nieżywotnych istotach, stąd: w szczegól. a) leżec przy stole, o jedzących, tudzież o spoczywających, śpiących, chorych, umarłych, humi, sub arbore, in lecto, in triclinio; te jacente, gdy byleś chory: (rana) rupto jacuit corpore, pękła; b) o miejscowości: leżec, być położonym, znajdować się, (portus) jacens inter Cyrenas et Aegyptum; także: quae gens jacet supra Ciliciam (mieszka); lub poet. rozciągać się, hanć super planities ignota jacet; tantum campi jacet; w gruzach leżec, jacet Ilion iugens; poet. o członkach: być spuszczone, oculi jacentes, śpiące, snem zmorzone; vultusque attolle jacentes; o ubiorze: wlec się, spadać, praeverrunt iactas veste jacente vias; c) — przenos. o ludziach: zapomnianych, in oblivione; pograżonych w smutku, moerore; pozbawionych znaczenia, Pompejus ut totus jacet; si jacens vobiscum ageret; pauper ubique jacet; nie mających nadziei, quum septimum annum post praeturam jaceret; o pokonanych jacet hi suis testibus; jacet tota conclusio (upadł wniosek); o rzeczach zaniedbanych, mianowicie: o naukach, sztukach, umiejętnościach.

cnotach i t. p., ars tua jacet: studia; justitia omnesque virtutes; judicia; quomodo tibi tanta pecunia jacet; jacet pretia praediorum, grunta staniały; verba jacentia sustulit de medio, znane powszechnie, pospolite, będące na zawołaniu.

Jacetant, órum, *m.* lud w Hiszpanii tarrakoneński.

Jacio, jeci, jactum, 3. rzucac, ciskać, stosownie do wyrazów, z którymi się łączy: a) zarzucac, ancoram; rzucac; sypac, wysypywac, flores, semen; odrzucac, porzucac, ciskać, miotać, arma; te la manu; lapides, ignem; rzucac, talos, aleam; stąd: alea iacta est, patrz alea; in profundum lub se culmine terris; — przenos. rzucac, miotać, contumeliam in aliquem, probra, suspicionem; terrores; minas, grozić; injuriam, krzywdę wyrządzać; dać się z czem słyszeć, napomykać, quod jactis obscure; de aliqua re, z 4 przyp. i tryb bez. jecit oportere rescindi; b) zakladać, stawiac, fundamenta urbi, muros; wysypac, wzniosć, aggerem, vallum; — przenos. zakladać fundamenta pacis; robic, gradum atque aditum ad rem; zasadać, zakladać, salutem in arte.

Jactans, tis, chępliwiy, chępliwycy się

Jactatio, ōnis, *ż.* poruszanie, wstrząsanie, vulneris; equi crebra jactatione cervicem jugum excusserunt; rzucanie się, ruszanie się, robienie gościów, corporis; miotanie, rzucanie, mówiąc o nawałności morskiej; — przenoś. a) poruszenie, niespokojność, animorum; b) publiczne występowanie, chęć okazania się, nadekakiwanie, jactationem habere; zwykle: próżność, chępliwość, alicujus; z 2 przyp. przedmiotu, cultus.

Jactatus, us, *m.* ruch mocny, trzepotanie, pennarum.

Jactito, āre, publicznie o czym mówić.

Jacto, 1. często rzucać, miotać, arduentes faces, fulmina, hastas, ossa post tergum; se in praeceps e muris, wyrzucać, materiam (o wulkanach); wydawać, odorem late; — przenoś. w mowie: głosić, opowiadać, mówić, verba, versus, preces; jocosa dicta in aliquem; talia jactanti, gdy to mówił; rzucać, miotać, minas, probra in aliquem; 2) wstrząsać, poruszać, cerviculam, brachium; jactata flumine navis; jactari in alto; martimis fluctibus, szczegł. o mówcy i tancerzu: robić ruchy, gości, manus; se; — przenoś. niepokoić, bier. doznawać niepokojn. być niepokojonym, aestu febrigue jactari: tales jactantem pectore curas, kiedy go takie troski niepokoją; opiniones se jactantes; krzyżujące się zdania; se jactare lub jactari, mocno się czym zajmować, przykładać się do czego, se in causis centumviralibus; forensi labore jactari; b) kilka razy coś wspominać, przywozić, przytaczać, wzmiankować, nadmieniać, rem in concione; aliquem beatum; (nawracając) se stirpem Jovis praedi-

catione. stąd: mieć co zawsze w ustach, chlubić się czym. chęcić się, gratiam urbanam, genus et nomen: in eoque se jactasset: quo se plus jactet Apollo; z 4 prz. i tryb. bez. jactavit, victoriam sui operis fuisse.

Jactura, ae, *ż.* wyrzucanie, młanow. wyrzucanie rzeczy z okrętu dla ulżenia ciężaru, de illis potissimum jactura fit, quia pretii minimi sunt; in mari jacturam facere; stąd: a) strata, szkoda, uszczerbek, jacturam alicujus rei facere, accipere, ferre, pati, ponieść stratę, uszczerbek. rei familiaris: vitae, juris; causae, honoris, dignitatis; b) koszt, nakład, ofiara, eos ad se magnis jacturis pollicitationibusque perduxerant; magnis jacturis sibi quisque animos eorum conciliabat.

Jactus, us, *m.* rzucanie, rzut, ciskanie, miotanie, fulminum, talorum, tesserarum; ad teli jactum venio, na odległość wystrzału przyjsię; intra teli jactum, na donośność strzału, extra teli jactum esse lub stare, stać w takiej odległości, że strzał nie dosięgnie.

Jaculābilis, e, zdalny do rzucania, telum. [ciski.]

Jaculātor, ōris, *m.* rzucający pocisk. **Jaculātrix**, icis, *ż.* rzucająca pociski; przydomek Dyany.

Jacūlor, 1. rzucać pocisk, strzelać; — przenoś. probris in aliquem, miotać obelgi; 2) przechod. ciskać co, saxa, ignes; b) ciskać na kogo lub na co, aliquem, cervos, rubente dextra sacras jaculatus arces; — przenoś. walczyć o co, ubiegać się za czym, quid multa jaculamur?

Jacūlum, i, *n.* grut, pocisk, strzała; 2) sieć, hi jaculo piscor, illi captantur ab hamis

Jam, *przysł.* właśnie, teraz, wnet, natychmiast, już, odnosi się do terażniejszości, przeszłości i przyszłości: sunt duo menses jam. już miesiący dwa upłynęło; *vidi ego jam juvenem*; *jam videbimus*; *jam omnes exstinguuntur*; non jam, jeszcze, non jam de eo sumptum esse supplicium; więcej nie, już nie, ut jam se sustinere non posset; przy wyliczaniu: jam — jam, już — już, bądź — bądź, jam secundae, jam adversae res, jam jam, już właśnie; jam jam futurus rusticus, już właśnie miał zostać wieśniakiem, jam jamque, już prawie, jam jamque tenet similibusque tenenti est; już prawie chwytają i zdaje się, że już schwycił; niekiedy ma moc połączenia i używa się przechodząc do innego przedmiotu; o toż, owoż więc, jam quantum consilio valeat, saepe cognostis.

Janiculum, *i*, *n.* lub **Janiculus** mons i collis, jeden z siedmiu pagórków Rzymu.

Janigēna, *ae*, *m.* i *ż.* dziecię Janusa.

Janitor, *ōris*, *m.* odzwierzy.

Janua, *ae*, *ż.* drzwi; — przenoś. wstęp, przystęp; *janua ingredi in causam*.

Janus, *i*, *m.* podług powieści mitologicznych dawny król Lacjum, który zbudował zamek na górze Janiculum; jako bōżek słońca czczony w świątyni, mającej dwa wchody przeciwległe, które w czasie pokoju zamykano, a otwierano podczas wojny; stąd: **Janus Clusius**, **Patulcius**; 2) miejsce pokryte służące do przejścia; 3) miejsce publiczne w Rzymie posagami Janusa ozdobione, które kupcy, przekupnie i t. p. zajmowali, podzielone na trzy części: **summus**,

medius, **imus**, 4) miesiąc styczeń poświęcony Janusowi; stąd: **Januarius**, *a*, *um*, [do Janusa należący, **mensis Jan.** lub **samo Januarius**, styczeń.

Jecur, **jecōris** lub **jecinōris** lub **jocinōris**, *n.* wątroba.

Jecuscūlum, *i*, *n.* wątróbka.

Jejūne, *przysł.* czczo, oschle, disputare, dicere.

Jejunitas, *ātis*, *ż.* czczość żołądka; — przenoś. oschłość stylu.

Jejunium, *ii*, *n.* post; 2) głód, poet.; 3) chudość, wychudzenie.

Jejunus, *a*, *um*, na czczo będący; stąd: głodny, chudy; **saries** (w małej ilości); — przenoś. *a*) bez mocy, ubogi, lichy, mało znaczący, **cognitio**, **oratio**; *si non jejunum, quod gessi*; *b*) ograniczony, mały, **jejuni et inanis animi**; **humile** aut **jejunum**.

Jentacūlum, *i*, *n.* śniadanie.

Jocatio, *ōnis*, *ż.* żartowanie.

Jocor, *i* żartować, cum aliquo de re; in morbum, z choroby; żartem co mówić, **haec jocatus sum**.

Jocōse, *przysł.* żartobliwie.

Jocōsus, *a*, *um*, żartobliwy, res; sermo, dicta; — przenoś. imago vocis, odbicie głosu echo zabawne; **Nilus joc.** z powodu, że Egipcyanie prowadzili życie wesołe.

Jocularis, *e*, żartobliwy, zabawny, uciśzny; *reecz.* **jocularia**, *ium*, *n* żarty

Joculātor, *ōris*, *ż.* żartownis, śmiech.

Jocūlor, *i*, żartować, drwić.

Jocus, *i*, *m.* żart, w licz. mn. **joci**, pojedyncze zdania żartobliwe; **joca**, żartowanie w ogóle: **joco** lub **per jocum**, żartem; **extra jocum** lub **remoto joco**, bez żartu, żart na stronę; 2) igraszka, zabawka, **neu sis jocus**.

- Jovis, is, m.** dawny przyp. pierw = Juppiter.
- Juba, ae, ż.** grzywa; grzebień, czub u ptaków; kuta u szyszaka.
- Jubar, aris, n.** blask. światło promieniste, mianowicie ciało niebieskich; stąd: poet. słońce, gwiazdy, jubaro exorto.
- Jubatus, a, um,** grzywiasty, grzywę mający, mający grzebień.
- Jubeo, jussi, jussum, 2.** rozkazywać, kazać, nakazać, na str. bier. jubetur, rozkazują m., z 4 przyp. i tryb. bez. czynnym, jeżeli wyrażona jest osoba, której się coś rozkazuje, biernym zaś, jeżeli się nie wymienia osoba, do której się rozkaz odnosi: jusserunt Hannibalem pognare. filium ejus sic educari jussit; ipse redire in Africam jubetur; a Maximo jussus occidi; Dionysium jube salvere (pozdrow odemnie D.); jussi valere illum (pożegnałem się z nim); także z nast. ut lub ne i tryb. łącz. lub samym tryb. łącz. jussit, ut peterent; jube, mihi respondeat; z samym przyp. 4. tego, co się rozkazuje; nakazać, nałożyć, nadać, stąd: na str. bier. jussa potama; z 4 przyp. osoby i rzeczy; literas, non quae te aliquid jubarent; stąd: bier. quod jussi sunt, faciunt; samo jub.: Scipione jubente (na rozkaz Scypiona); *rzeczw.* jussum, i, n rozkaz, nakaz, jussa efficere, capessere, wykonywać, jussis obediens. Szczegół. o senacie i ludzie: postanowić, uchwalić, zwykłe z ut i tryb. łącz.; także z 4. przyp. i tryb. bez. lub z 4 przyp. np. legem, foedus; lub de bello; *rzeczw.* jussum, i, n. uchwała, postanowienie, rozporządzenie; stąd o prawach: nakazywać, polecać, lex jubet aut vetat.
- Jucundo, prysł.** przyjemnie, z za-
 dovoieniem, vivere, bibere; jao esse, być zadowolonym.
- Jucunditas, atis, ż.** przyjemność, uciecha, rokosz, jucunditate perfundi; dare se jucunditati; w licz. mn. przyjemne, uprzejme usługi, jucunditatibus tuis.
- Jucundus, a, um,** przyjemny, miły, kochania godny.
- Judaea, ae, ż.** kraina żydowska, Palestyna, stąd: a) Judaeus, i m. żyd; b) Judaicus, a, um, żydowski, tyżący się żydów.
- Judex, icis, m.** sędzia, rozstrzygający sprawę i dający wyrok w przedmiotach prawnych; judicem dare, wyznaczyć; dicere, mianować; ferre, wskazać; apud judicem causam agere, sprawę wytoczyć; judex quaestionis, zastępca pretora; 2) w ogóle: sędzia, znawca, studiorum; — przenoś. vespā judice; 3) wielkorządca, namiestnik, hunc primum Aegyptus Romanum judicem habuit.
- Judicatio, ōnis, ż.** sądowe rozbiernie rzeczy, roztrząsanie przedstawionego usprawiedliwienia; w ogóle: wyrok, osądzenie.
- Judicatum, i, n.** rzecz osądzona, judicatum facere, zrobić to, co wyrok nakazuje.
- Judicatus, us, m.** urząd sędziego.
- Judicialis, e, i** Judiciarius, a, um, sądowy, sadowniczy, consuetudo, genus dicendi.
- Judicium, ii, n.** sądowe śledzenie; sądy u Rzymian dzieliły się na sądy zwane judicia privata i j. publica, tamte zajmowały się szczególnymi prawami pojedynczych osób, czyli gdzie szło o własność prywatną, te zaś sprawami bezpieczeństwa publicznego; jud. de aliqua re, lub z przyp. 2 (o co); stąd: a) proces, sprawa, judicium habere: j. vincere (wygrać), j. ca-

ptis (sprawa kryminalna); *b*) urząd sędzię; także sędzia, *j. sortiri*, implorare, hoc judicio damnatur; *c*) miejsce sądu, in *j. venire*; 2) rozpoznanie, rozstrzygnięcie, wyrok, sąd zdanie, sposób widzenia rzeczy, w oznaczeniu sądowym i niesądowym, meo judicio. podług mego zdania; meum semper fuit judicium, zawsze byłem tego zdania, zawsze tak myślałem; stąd: *a*) władza sadzenia, rozsądek, smak, habere intelligens judicium; *b*) rozważa, uwaga, non inertia, sed judicio.

Judicio, *i.* sędownie rozpoznawać, być sędzią; 2) wyrok sądowy wydać, sędownie rozstrzygnąć, osądzić, aliquid contra aliquem; gravius de aliquo, aliquem capitis; poenae; judicatus pecuniae; aliquem hostem; exsulem; hostis judicatus est; judicata causa, res (rozstrzygnięta); w przedmiotach niesądowych: umyślić, postanowić, rozstrzygnąć, sibi ipsi, de aliqua re; judicatum est (jest rzecz rozstrzygnięta, pewna); w ogóle: *a*) sądzić, de aliquo lub de aliqua re, lub z 4 przyp. i tr. bez.; ale z przyim. ex i 6 przyp. lub samym 6 przyp. oceniać, aequo; si utilitate judicandum est; *b*) uważać, poczytać, aliquod pulcherrimum; ogłosić, uznać, aliquem sapientissimum; aliquem hostem.

Jugalis, *e.* do jarzma należący, zaprzężny, sprzężajny, equi jumentaque jugalia; gemini jugales (zaprzęg z dwojga bydła); — przenoś. małżeński, vinculum, dona; stąd: poet. ignes enixa jugales (wydała na świat syna Parysa, który miał być przyczyną wojny, pożaru, zniszczenia)

Jugatio, *ōnis*. *ż.* przywiązanie winorośli

Jugerum, *ēri*, i *ēris*, *n.* morg. przestrzeń ziemi wynosząca 240 st. wzdłuż, 120 wszere.

1. **Jugis**, jarzmowy, zaprzężny, auspicium (połączona), branie wieszczby ze spotkania bydła zaprzężonych.

2. **Jugis**, *e.* ciągle trwający, puteus, aqua; jugi triennio, trzy lata wciąż.

Juglans, *dis*, *ż.* orzech włoski

Jugo, *i.* przywiązywać; — przenoś. połączyć związkiem małżeńskim, aliquem lub aliquam alicui; połączyć, virtutes inter se jugatae sunt.

Jugosus, *a*, *um*, górzysty.

Jugulatio, *ōnis*, *ż.* zamordowanie.

Jugulo, *i.* zabić, zamordować ludzi i zwierzęta; — przenoś. zniszczyć, pognać, pokonać, aliquem factis decretisque; jugulari sua confessione; his literis te jugulatum esse.

Jugulum, *i*, *n.* obojczyk; zwykle: gardło, crudelitate a jugulis vestris advertite; obsidis jugulum mucrone resolvit.

Jugum, *i*, *n.* jarzmo, choma; stąd: zaprzęg, multa juga; poet. o zaprzężonych koniach: aurigae concussere lora immissis jugis; w ogóle: para, *j.* impiorum nefarium; — przenoś. związek małżeński, *j.* ferre; stan niewolniczy, servile; *j.* accipere, exuere; ferre *j.* pariter (o stanie niepomyślnym); *j.* fortunae praesentis; imperii. Szczegół. *a*) żerdzie poprzeczne do przywiązania winnych latorośli; poprzecznice u szalek (stąd: waga jako gwiazdozbiór); waga u dyszla; sub jugum mittere lub sub jugo, rodzą upokorzenia i hańby wojskowej dla zwyciężonych: zbijano dwie żerdzie z trzecią poprzeczną u gory i kazano wojsku

zwycześonemu przechodzić przez tę jakby bramę; poet. członko albo nawój, na który tkacze przedzę nawijają, pokłady na statku wodnym, często: *b*) wierzchołek gór, szczyt, grzbiet, pasmo wysokie, in jugo consistere; summum jugum nacti.

Jugurtha, ae, *m.* król Numidy; stąd: Jugurthinus, a, um, Jugurtyński, bellum, conjuratio.

Julius, a, um, nazwisko rodu Rzymskiego, z którego szczególnej odznaczył się C. Julius Caesar i przysposobiony przez niego za syna Octavius, który się odtąd nazywał C. Julius Caesar Octavianus; *przym.* Julius, do Juliusza odnoszący się, mensis lub samo Julius, miesiąc Lipiec, dawniej Quintilis, na cześć Juliusza Cezara tak nazwany

Jumentum, i, *n* zwierzę do pociąga, zaprzężone konie, woły, osły, muły, vectus jumentis junctis; jumenta sarcinis levare

Juncus, a, um z sitowia, vincula.

Juncosus, a, um, pełen sitowia

Junctio, ōnis, *f.* złączenie, spojenie.

Junctura, ae, *f.* złączenie, spojenie, w mowie: związek, połączenie wyrazów, notum si callida verbum reddiderit junctura novum; junct. generis, spowinowacenie.

Junctus, a, um, połączony, bliski, junctior cum exitu; junctior Haemonia est ponto; o mowie oratio, dobrze połączona, harmonijna, — przenoś połączony przyjaźnią, junctissimus illi et comes.

Juncus, i *m.* sit, sitowie.

Jungo, junxi, junctum, *3.* łączyć, sprzągać, spajać, inter se; aliquid cum aliquo re; aliquid alicui rei, naves, rates, currus i t. p. Stąd: 1) w szczegól. a) zwierzęta zaprzę-

gać, equos curru (= carrui); b) quos; juncti boves; juncta biujuga, dwa zaprzęgi; vehi jumentis junctis; *b*) wół opatrzyć zaprzęgiem, zaprzędz do wozu, rheda equis juncta; junctum vehiculum; *c*) o miejscowości: połączyć, insulam continenti (za pośrednictwem mostu); urbem; zwykle: fluvium ponte, most zarzucić na rzecę; na str. bier. o miejscowości opierać się o co, łączyć się, blisko leżąc, graniczyć, Italia Dalmatis juncta; Aegyptus Africa, junctior Haemonia pontori t. p. także o czasie: bezpośrednio następować, consularem praetextam praetoriae; consilio belli bellum; *d*) o wojskach: połączyć, copias; alicui pedites; sibi exercitum; socia arma Rutulis; se alicui; se alicui contra aliquem; 2) składać wyrazy, verba jun.; 3) — przenoś. łączyć, kojarzyć, cum hominibus consuetudines, amicitias; eas rationesque; improbitas scelere juncta; szczegól. a) połączyć związkiem małżeńskim; aliquam sibi matrimonio lub secum (in) matrimonio; se alicui; jungi cum aliquo (połączyć się); jure matrimonii jungi; connubio jungam stabili; także: przywiązywać, juncta vitis ulmo; *b*) pokrewieństwem, przyjaźnią być połączonym, * ad aliquem; alicui jungi; a sanguine materno junctus; amici juncti; stąd: wchodzić w takie stosunki, zawierając, affinitatem, amicitiam cum aliquo; *c*) przez przymierze: societate lub foedere alicui jungi; stąd: foedus, pacem cum aliquo, zawierac.

Junior, patrz Juvenis.

Junius, ii, *m.* nazwisko Rzymskiego rodu; Junius mensis ino same Junius, miesiąc Czerwiec stąd.

- Juniāna, a, um,** tyczący się Juniusza, causa.
- Juno, ōnis, ē,** córka Saturna, siostra i żona Jowisza, królowa bogów, opiekunka małżeństw, Juno inferna, Averno = Proserpina; urbs Junonis = Argos; stąd: a) Junonialis, e, do Junony należący, tempus (miesiąc czerwiec); b) Junonicola, ae, m. i ż. czciciel, czcicielka Junony; c) Junonigena, ae, m. syn Junony (Wulkan); d) Junonius, Junoński, do Junony należący, custos (Argus); ales (paw)
- Juppiter, Jōvis, m.** syn Saturna, bra: Neptuna i Plutona, mąż Junony, najwyższy z bogów u Rzymian (J. Optimus Maximus), władca nieba, opiekun państwa, fapiłi, domu i t. p. porów. Ammon, Feretrius, Hospitalis; stąd: niebo, powietrze; sub Jove, na dobr golém niebem; malus, pluvius, uvidus, frigidus, metuendus; aethera, quem homines Jovem appellant.
- Jūra, ae, n.** pasmo gór między Galią narboneńską i belgijską
- Jurandum, i, n.** przysięga.
- Juratus, a, um,** przysięga zobowiązany, ille cadem nobis juratus in arma.
- Jureconsultus, patz** Jurisconsultus.
- Jurejūro, i.** przysięgąc.
- Jureperitus, patz** Jurisperitus.
- Jurium, ii, n.** sprzeczka, spór, zwąda, kłótnia.
- Jurgo, i.** klócić się, szczegól. prąwować się, rozprawić się z kim w sądzie.
- Juridicialis, e,** tyczący się prawa, prawny.
- Juridicus, i, m.** sędzia
- Jurisconsultus, i, m.** prawnik, biegły w prawie.
- Jurisdicctio, ōnis, ē.** władza sądownicza, wymierzanie sprawiedliwości w sprawach prywatnych, oparte na edyktach pretorów, arbana, peregrina.
- Jurisperitus, a, um,** biegły w prawie, znawca prawa.
- Juro, i.** przysięgąc, per Jovem, per deos, zakliuac się na bogów, wzywać na świadectwo; jur. in verba alieujus, przysięgąc podług przepisanej formuły; in litem, przedmiot sporu przysięga stwierdzać; jurantia verba, słowa przysięgi; jurare in verba magistris, ślepo się trzymać zdania; 2) przez a) stwierdzać co przysięga, aliquid lub z 4 przyp. i tryb. bez. jurat se eum non deserturum, juravit se non reversurum; b) zakliuac się na kogo lub na co, deos, Jovem lapidem; maria aspera; jurata numina, bóstwa, na które się kto zaklił; c) calumniar, przysięgac na dobrą wiarę w sprawie.
- Juror, = Juro,** przysięgac, aliquid lub z 4 przyp. i tryb. bez.: in legem; jurato mihi crede, zawierz mi, jako temu, który pod przysięga twierdze.
1. Jūs, jūris, n. polewka.
  2. Jūs, jūris, n. prawo, ustawa. juris conditor, wydawca prawa. zbieracz; stąd: jus Flavianum, Papirianum; civile; jura dare; miejsce sądu, sąd, in jus adire, vocare; illum in jure relinquere; 2) prawo, moc, upoważnienie, stąd: a) przywilej, wzgląd szczególny, optimo jure provinciam obtinere; optimo jure censor creatus est; jus civitatis; jura muliebria, b) prawo, moc, władza, jus agendi cum plebe; jus patrum; homines recipere in jus ditionemque; sui juris esse (być niezaleźnym); aliquidem sui juris facere; suo jure imperare (samowolnie); jus fortuna.
- Jusjurandum, i, n.** przysięga, j. da-

re alicui, składać przysięgę, accipere, odebrać, przyjąć; servare lub conservare, dotrzymać; jusj. inter se dare, zobowiązać się wzajemnie przysięgą.

Jussum, i, n. patrz Jubeo

Jussus, us, m. rozkaz, nakaz - jussu populi; jussu vestro coactus.

Juste, przysł. słusznie, sprawiedliwie, należyście, justo et legitime imperare.

Justinus, i, m. Rzymski dziejopis, który z pism Troja Pompejusza zrobił wyciąg.

Justitia, ae, ż. sprawiedliwość; 2) prawne obchodzenie się; łagodność, dobroć, sperare se pro ejus justitia impetraturos.

Justitium, ii, n. wstrzymanie biegu sądownictwa; w ogóle: przerwa, zawieszenie czynności publicznych, omnium rerum.

Justus, a, um, sprawiedliwy, vir, iudex, j. in socios; ut praeter ceteros justus appellatur; często: o tém co jest zgodne z prawem, prawny, prawy, słuszny, przyzwoity, rex; supplicium; imperium, bellum; exitus; causa; uxor (prawym związkiem połączona); justum colere, zachować sprawiedliwość; także: vir justitenux; stąd: a) należyty, dostateczny, numerus; exercitus; altitudo; plus justo, zanadto, więcej jak należy; justo major; rzeczow. justa, orum, n. to co się podług praw i zwyczaju robić powinno, należytość, justa praebere servis; j. hospitalia, militaria; ludorum; szczegól. funebria, oddanie ostatnich posługi, pogrzeb; b) formaty, porządną, bellum, proelium, pugna, victoria; iter (pochód, jak zwykle odbywano w dniu jednym): justo jure, najsprawiedli-

wiej. c) uzasadniony, causa formidinis; timor, ira; preces.

Juturna, ae, ż. źródło w Lacjum; 2) nimfa, siostra Turnusa.

Juvenalis, e, młodociany, młodzieńczy, corpus.

Juventus, a, um, młody, equus; rzeczow. a) juvencus, i, m. młodzieniec, młodzik, matres ne tuunt suis juvencis; młody byk, aratra jugo referunt suspensa juvenci; b) juventa, ae, ż. dziewczyna; także jałowica.

Juvenesco, juvenui, 3. dojść do lat młodzieńczych, wyrastać, vitulus; 2) odmłodnieć, homo.

Juvenilis, e, młodzieńczy, anni.

Juveniliter, przysł. zwyczajem ludzi młodych; z zapalem młodzieńczym.

Juvenis, is, m. i ż. młody, młodzieńczy, stop. wyż. junior; rzecz. młodzieniec, młody człowiek, w sile wieku (od 20 do 40 lat); także młoda kobieta.

Juvenor, ari, sprawować się zwyczajem młodych osób, robić wybryki

Juventa, ae, ż. wiek młodzieńczy, młodość, młodzi ludzie, moderator juventae.

Juventas, atis, ż. wiek młodzieńczy, młodość; także: bogini młodości, inaczej zwana Hebe.

Juventus, utis, ż. młodość, wiek młodzieńczy (od 20 do 40 lat, mniej więcej); 2) młodzież, młodzieńcy zdadni do służby wojskowej; princeps juventutis, a) pierwszy na czele spisu stanu rycerskiego w czasach Rzeczypospolitej; b) za cesarzów, syn cesarski.

Júvo, júvi, jutum, 1. pomagać, wspierać, być pożytecznym, aliquem aliqua re. ad aliquid, przychylić się do czego; juvante deo lub diis (bene) juvantibus (przy boskiej pomocy); juvor, doznaje

ponocy, proscriptum juvari vetat, o przedmiotach nieżywot.: pomagać, facundia juvit causam; disciplinam beatæ vitæ; onera alicujus (użyć); 2) bawić, cieszyć, sprawiać zadowolenie, przyjemność, multos castra juvant; nec me mea vita juvaret, z tr. bez. juvit me tibi profuisse; forsân et hæc olim meminisse juvabit; stąd: chce się, podobna się, juvat ire et Dorica videre castra.

Juxta, przysł. obok, podle, blisko, j. posita recens statua; legio, quæ j. constiterat; sellam j. ponere; fuit juxta tumulus; qui j. erant; także: accedere juxta; zarówno, podobnie, aliaque castella j. ignobilia; ceteri j. insontes, j. aestimo; z nast. ac, atque, que, quam jak: ac, si (jak gdyby), juxta

hieme atque aestate; j. inria ac devia; j. ac si meus frater esset; także z przyp. 3. lub 6. z przym. cum; re n. parvam ac juxta magnis difficilem; juxta mecum omnes intelligitis; 2) *przym.* rząd. 4 prz. osoby, obok, blisko, juxta se in sella collocare; j. hostem castra habere nautica; o miejscowości: victi sunt j. flumen Rhodanum; j. murum castra posuit, juxta theatrum occisus est; sepultus est j. viam Appiam; czasem się kładzie po wyrazie rządzonym; hunc juxta; — przenoś. a) zaraz po, najbliżej, apud quos juxta divinas religiones fides humana colitur; b) prawie tak, juxta se conjuges vexari; c) wedle, podług, j. praeceptum; j. responsum; j. nocturnum visum.

K.

K. = Kaeso (Caeso), ónis, m. nazwisko rodu Sabinów.

Kalendæ, patrz Calendæ.

Karthaginiensia, Karthago, patrz Carth.

Kometes, ae, m. patrz Cometes.

L.

L skrócenie imienia Rzymskiego Lucius: 2) w liczbach znaczy 50; 3) LL. duae librae, LLS. lub HS. sestertius lub sestertium.

Labasco, ęre, chwiać się, być blizkim upadku.

Labætes, ium, m. lud w północnej stronie względem Macedonii, na wschód Illiryi; stąd Labætis, idis, ż. do Labæatów należąca.

Labecula, ae, ż. mała skaza, plama — przenoś. l. aspergere alicui, przypiąć komu łatkę.

Labefacio, feci, factum, na str.

bier. labefio, factus, fieri, wstrząsać, zachwiać, osłabić; — przenoś. a) zniszczyć, osłabić, aliquid lub aliquem; poet.: labefactus amore animum; b) wprowadzić w stan wahania się, zachwiać w przedsięwzięciu, aliquem.

Labefacto, l. wstrząsnąć, zachwiać; — przenoś. osłabić, zniszczyć, nadweryżyć, aliquem, amicitiam; fidem; opinionem; rempublicam; na str. bier. chwiać się być zachwianym.

1. Labellum, i, n. mała warga (od 1. labrum).

2. Labellum, i, *n.* wianienka (od 2. labrum).

Labeo, ōnis, *m.* przezwisko Rzymskie.

Labērius, ii, *m.* nazwisko Rzymskiego rodu.

Labeo, is, *ż.* upadnienie, zapadnienie, rozstąpienie się, terrae: plama, skaza, victima labe carens; — przenoś. a) upadek, strata, zniszczenie, innocentiae; b) plama, skaza, conscientiae, civitatis, imperii, vita sine labe peracta.

Labici, ōrum, *m.* dawne miasto Lacynów; stąd: Labicanus, a, um, Labikański, *rzeczow.* Labicanum, i, *n.* okolica miasta Labici

Labienus, i, *m.* jeden z wodzów Cezara; stąd: Labienianus, a, um, do Labiena należący.

Labium, ii, *n.* warga.

Labo, i, chwiać się, być blizkim upadku; — przenoś. a) niszczyć, upadać, słabnąć, memoria; b) chwiać się w myślach, wahać się, być niepewnym, cum ei Antonius labare videretur; L fides sociorum.

Labor, lapsus, 3. posuwać się, toczyć się, padać, spadać z przyim. a, de, ex i 6 przyp. lub samym 6. przyp., ab arbore, ex oculis, de coelo; sunąć się, serpens labitur; płynąć, per aequora rate, medio labitur amni; wypływać, lapsi de fontibus amnes; spuszczać się, per funem demissum; toczyć się, obracać się, sidera labentia coelo; — przenoś. o czasie i życiu: upływać, schodzić, l. aetas; tot jam labentibus annis; tacito pede lapsa vetustas; wpadać w co, z przyim. in lub ad i 4 prz. ad somnos, in segnitium, in vitium, ad mollietatem; b) omyleć się, zbłądzić, błąd popełnić, consilio, opinione, casu, per errorem, propter imprudentiam; in officio; hac spe

(być zawiedzionym); 2) rozchodzić się, rozszerzać się, populus in diversa labitur; — przenoś. a) rozchodzić się, illico res foras labitur; wciskać się, rozszerzać się. dolor lapsus ad ossa; labique somnum sensit in artus, uczula (Irys), że sen ogarnia jej członki: b) upadać, niszczyć, ginać, domus. o umierających: labuntur frigida leto lumina; labitur exsanguis; c) ujść, wymknąć się, wypaść, e manibus custodientium; poet. quam nostro illius labatur pectore vultus; d) odbić się napróżno, ohybić celu, ne adjectae voces laberentur atque errarent.

Labor, ōris, *m.* praca, móżół, trud, natężenie sił, corporis; podjąć się pracy, laborem sibi sumere; L. insumere in rem; przedsiębrać, adire, suscipere, obire; se maximis laboribus frangere, trudzić się móżółnymi pracami; o trudach wojennych: labor militiae lub belli, lub samo l.; b) skutek pracy, czyn, dzieło, rei militaris; poet. o czynach Herkulesa: perripit Acheronta Hercules labor; o dzielach sztuki: operum laborem miratur i t. p.; 3) pracowitość; czynność, działalność, vivere in studiis laboribusque; stąd: przykrość, cierpienie, utrapienie, uciążliwość, dolegliwość, nieszczęście, maximos labores summaque adiiisse pericula; in labore meo; supremum audire laborem; audire Iliaos labores; poet.: labores solis, lunae (zaćmienie słońca, księżycy); labores boum (praca rolnicza); istota uosobiona w miejscach podziemnych, dolegliwość. terribiles visu formae: Lethumque Labosque.

Laborifer, a, um wytrzymały w pracy. *7* oznaczający 'trudy.

Laboriöse, przyst. pracowicie

Laboriosus, a, um, uciążliwy, przykry, trudny, opus laboriosissimum; 2) pracowity, czynny, gorliwy, homo; znękany trudami, Ulixes.

Laboro, 1. pracować, trudzić się, zadawać sobie pracę, dokładać starania, in aliqua re; de aliqua re; także: idem; pro salute alicujus; ze spój. ut lub ne i tryb. łącz.; z tr. bez.: quae nunc quoque ferre laboro; stąd: a) być o coś troskliwym, troskać się, kłopotać się, alienis malis; noli laborare; non laboro, nihil l., nie dbam, nic mię to nie obchodzi; b) cierpieć jaką dolegliwość, chorować, być trapionym, ex pedibus; aere alieno być zadłużonym; a re frumentaria anaona, doznawać braku żywności, fame, inopia, cierpieć głód, ubóstwo; także: ex invidia lub odio być znienawidzonym; ob avaritiā: często: samo lab. cierpieć być w przykrem położeniu, undique suis laborantibus succurrebant o przedmiotach nieżywych: ut triremes ex concursu laborarent; aquilonibus querceta lab.; 2) przech. pracowicie coś obrabiać, wyrabiać, aliquid; vestes auro laboratae; dona laboratae Cereris (o chlebie), poet.

Labos, oris, m. = Labor.

1. **Labrum**, i, n. warga; 2) brzeg, cornuam, fossae; — przenoś. primoribus labris gustasse aliquid, z lekka się czego dotknąć, nie zgłębić rzeczy.

2. **Labrum**, i, n. wanna.

Labrusca, ae, ż. dzika winorośl, i labruscum, i, n. owoc dzikiej winorośli.

Labyrinthus, i, m. Labirynt, gmach mający bardzo wiele pokojów tak

rozłożonych, że wyjście z niego trudne było.

Lac, lactis, n. mleko; 2) sok niektórych roślin; 3) poet. o kolorze mlecznym: una fuit labes, cetera lactis orant.

Lacaena, ae, ż. Lacedemońska, Spartańska; rzeczow. Spartańska.

Lacedaemon, ónis, ż. 6 przyp. Lacedaemone lub -i, miasto i państwo w połud. części Peloponezu, inaczej Sparta zwane; stąd: Lacedaemonius, a, um, Lacedemoński; rzeczow. Lacedemończyk, mieszkaniec miasta Sparty i krainy Lakonii. **Lacer**, a, um, podarty, poszarpany, corpus, currus; także czyn.: szarpiący, artus lacero divellere morsu.

Laceratio, ónis, ż. szarpanie, rozdzieranie.

Lacerna, ae, ż. zwierzchnia suknia u Rzymian, którą się odkrywali od niepogody lub zimna; stąd: lacernatus a, um, suknią lacerna zwaną odziany.

Lacero, 1. szarpać, rozdierać, w ogóle niszczyć, vestem, navem; — przenoś. a) reliquias vitae, puścić na sprzedaż; zniszczyć, zgubić, aliquem, patriam; szczególnie: strwonić, przemarnować, bona patria, pecuniam; b) szarpać kogo słowami, lżyć, złorzeczyć, aliquem, famam alicujus.

Lacerta, ae, ż. jaszczurka.

Lacertósus, a, um, mocny, silny, barczysty.

Lacertus, i, m. zwykle w licz. m. muskuly, szczegól. wyższa część ręki aż do łokcia; — przenoś. o pszczołach: aptant lacertos, zbierają siły do walki, poet.: o mocy wymowy: in Lysia sunt lacerti; 2) = Lacerta; 3) gatunek ryby morskiej.

Lacesco, lacesivi, lub ii, laces-

estum, 3. drażnić, wyzywać, nastawiać, napadać, alíquem ferro, telis, proelio, bello, júrgiis, injúria; ad bellum i t. p.; alíquem scripto lub ad scribendum (do pisania pobudzać); deos (dokuczać prósbami, naprzykrzać się), poet.: ferro regna; pelagus carinā (żeglować); aera fulgent sole lacesita (rażone); aliquid, do czego pobudzać, wyzywać, zaczynać co, pugnam, proelium, sermones.

Lacetáni, órum, *m.* lud w Hiszpanii tarrakoneńskiej; stąd: **Lacetania**, ae, *ż.* Lacetania.

Lachésis, is, *ż.* jedna z Park, która przedła nić życia ludzkiego.

Laciúdes, ae, *m.* mieszkaniec gminy Lacia w Attyce

Lacínia, ae, *ż.* brzeg szaty, obtinere lacínia, zatrzymać z trudnością, zaledwie.

Lacínium, ii, *n.* przylądek w krainie Bruttów ze świątynią Junony zwanej Lacínia, stąd: attolit se diva Lacínia, poet.

Laco, ónis, *m.* Lakończyk, rura regnata Laconi Phalanto; fulvus L., pies z Lacedemonu odznaczający się siłą i czujnością; w licz. mn. **Lacónes**, um, *m.* Lakonowie, Lacedemończycy. Stąd: a) **Lacónius**, a, um, Lakoński, Lacedemoński; *rzcziwo*. Laconica, ae, lub -ē, ēs, *ż.* kraina w Peloponezie; Laconicum, i, *n.* łaźnia; b) **Lacónis**, idis, *ż.* Lacedemonka.

Lacrima, ae, *ż.* łza; elfundere, profundere, wylewać; tenere, comprimere, wstrzymać; oculos suffusa lacrimis, mając łzy w oczach, poet.

Lacrimábilis, e, żalony, oplakania godny.

Lacrimabundus, a, um, płaczący.

Lacrimo, i, lacrimor, 1. łzy wylewać, płakać; z 4 przyp. oplaki-

wać, casum alienjus; — przenos. o roślinach, które z siebie sok, żywicę wydają, lacrimatas cortice myrrhas.

Lacrimósus, a, um, zaplakany, lumina; 2) do płaczu pobudzający, funus, bella, carmen.

Lacrimúla, a, *ż.* lezka.

Lacteo, ére, ssać; poet. lactens annus, wiosna; 2) mieć w sobie mleko, być mlecznym, sata lactentia.

Lactesco, ére, w mleko się obracać. **Lacteus**, a, um, mleczny, humor (mleko); pełen mleka, ubera; poet. biały jak mleko, cervix; via lub orbis (droga mleczna).

1. **Lacto**, 1. (od lac) mleko w sobie zawierać; 2) ssać.

2. **Lacto**, 1. (od lacio), wabić do siebie, nęcić.

Lactúca, ae, *ż.* salata.

Lacúna, ae, *ż.* kałuża, bagno, sadzawka; poet. głębia, przepaść; przerwa, stąd: dołek na licach; — przenos. strata, brak, lacunam rei familiaris explere.

Lacúnar, áris, *n.* półap, strop.

Lacúno, 1. sklepić, wkłesłem co robić, ozdabiać w tafle, jak sufit.

Lacunósus, a, um, dołkowaty, pełen wydrzeń, nihil eminens, nihil lacunosum.

Lacus, us, *m.* jezioro, bagno, sadzawka, staw; poet. w ogóle: woda, zbiór wody; 2) koryto z wodą, w którym kowale gaszą żelazo; kadź, stągiew, naczynie na wszelkie płyny; stąd: przenos. oratio quasi de musto ac lacta forvida, niewystała, niewytrawiona.

Ladon, ónis, *m.* rzeka w Arkadyi.

Laedo, laesi, laesum, 3. mocno uderzyć o co, zwykle: uszkodzić co, urazić, naruszyć, cursu aristas; frondes; herbas morsu; colulum (powiesić się), — przenos.

- a) nadwerczyć, naruszyć; fidem, pietatem; zaskóżyć, aliquem perjurio suo; b) obrazić, zasmucić, zmartwić, aliquem; tunc tua me infortunia laedent; szarpać kogo słowami, universos.
- Laelius**, a, um, nazwanie Rzymskiego rodu; stąd: Laelianus, a, um, do Laeliusa należący.
- Laena**, ae, f. suknia zwierzchnia podszyta nakształt płaszcza.
- Laetas**, lub -a, ae, m. ojciec Uliksesa; stąd: a) Laertiades, ae, m. syn Laerta; b) Laertius, a, um, do Laerta należący.
- Laesio**, ónis, f. powstawanie, natarcie słowami na przeciwnika.
- Laestrygones** um, m. lud w Sycylii, w liczb. poj. Laestrygon, Laestrygonczyk; urbs Lami I. (miasto Formia, które Lamus założył); stąd: Laestrygonius, a, um, Laestrygoniński.
- Laetabilis**, e, przyjemny, wesoly.
- Laetatio**, ónis, cieszenie się.
- Laete**, przysł. wesoly, radośnie.
- Laetifico**, l. rozweselać, aliquem; używać, Indus agros laetificat.
- Laetificus**, a, um, radość sprawiający
- Laetitia**, ae, radość, wesolość; laetitiam capere, percipere, laetitiam frui; laetitiam alicui afferre; — przenos. żyźność.
- Laetor**, l. cieszyć się, radować się, aliqua re, lub z 4 przyp.; in aliqua re; in hoc, quod; często z 4. przyp. i tr. bez.
- Laetorius**, a, um, nazwanie Rzymskiego rodu.
- Laetus**, a, um, wesoly, uradowany, zadowolony, wypogodzony, de aliqua re, lub z 2 prz. l. laborum; laetum facere aliquid (chętnie), także: lubiący co. mający w czem upodobanie, aliqua re; 2) rozweselający, przyjemny, speculatum, aspectus; segetes, trunci, armenta, colles; omnia erant facta lactiora; — przenos. a) pomysłny, błogi, dobrze wróżący, haud laetum id somnium regi esse; b) obfity, bujny, żyzny, pascua, pabuli lactus ager; lucus lactissimus umbrae; genus orationis: flumina mammis pressis laeta manabunt.
- Laeve**, przysł. z lewej strony; — przenos. opacznie, niezręcznie, accipere iussa.
- Laevigatio**, -igo, -is, -o, -or, patrz lev-.
- Laevus**, a, um, lewy, z lewej strony leżący, ut laevus incederet, szedł z lewej strony; rzeczow. laeva, ae, f. lewa ręka; także: lewa strona, in laeva Danubii, na lewym brzegu Dunaju; także: laeva, orum, n. lewa strona, laeva Propontidis intrat; — przenos. a) niedogodny, tempus, lub nieprzyjazny, nieszczęśliwy, picus; u Rzymskich augurów: szczęśliwy, pomysłny, przyjazny, numina; laevum intonuit (z lewej strony); b) niezręczny, niedorzeczny, głupi, nieuważny, o ego laevus!; si mens non laeva fuisset.
- Lagänum**, i, n. gatunek ciasta z mąki i oliwy.
- Lagäna**, ae, f. naczynie z wązką szyjką i uchem, flasza.
- Lagöos**, a, um, vitis lub samo lag gatunek winorośli greckiej.
- Lagöis**, idis, f. podobno cietrzew.
- Lajus**, lub Lafus, i, m. syn Labdaka, król Teb, ojciec Edyppa; stąd: Laiades, ae, n. potomek Lajusa (Edypp).
- Lalto**, äre, śpiewać, nucić przy kolebce dziecięcej.
- Lama**, ae, f. jama, dół, bagno.
- Lambitus**, us, m. lizanie.
- Lambo**, lambi, lambitum; 3. licząc,

- obliżywać; — przenos. z lekka dotykać, chwycić się, flamma properabat lambere tectum; podmywać, quae loca lambit Hydaspes.
- Lamentabilis**, e, oplakania go-dzien, regnum; 2) żalony, płaczliwy, vox, także: funus, z płaczem połączony.
- Lamentatio**, ōnis, ż. krzyk żalony, narzekanie.
- Lamentor**, 1. krzyk żalony wydawać, żale rozwozić; przech. oplakiwać co, aliquem lub aliquid.
- Lamentum**, i, n. krzyk żalony, narzekanie, najcz. w licz. mn. parere lamentis, zaprzestać narzekań.
- Lamia**, ae, ż. czarownica.
- Lamia**, ae, przydomek familii Eliuszów; stąd: Lamianus, a, um, Lamiański.
- Lamia**, ae, ż. miasto we Ftytydzie.
- Lamina** i **lamna**, ae, ż. płaski kawał kruszcu, marmuru, drzewa; blacha. poet. o srebrze i złocie: immicus lamnae; laminae arden-tes, gatunek tortur.
- Lampas**, pādis, ż. pochodnia, zapalona głównia, świeca; poet. Phoebae l. słońce.
- Lampsacum**, i, n. i -us, i, ż. miasto w Myzji przy Hellesponcie; stąd: Lampsaceni, ōrum, m. Lampsacenowie.
- Lamus**, i, m. król Lestrygonów, założyciel Formii.
- Lamyrus**, i, m. gatunek ryby morskiej.
- Lana**, ae, ż. wełna, lanam ducere, prząść; stąd: wyroby z wełny, lanam facere lub tractare, zajmować się wyrobami wełnianymi; lanae dedita; wełnistość na owocach, liściach i t. p.; bawełna; poet. vellera tenuia lanae, delikatne obłoki; porow. caprinus.
- Lanatus**, a, um, wełnisty, noszący wełnę, ovis.
- Lancea**, ae, ż. dzida, oszczep.
- Laneus**, a, um, wełniany, pallium.
- Langobardi**, orum, m. naród północnej Germanii.
- Languefacio**, feci, factum, 3. gnuśnym uczynić; osłabić.
- Languo**, langui, 2. być mdłym, wątłym, znużonym, o osobach i częściach ciała: nostri languentes; brachia mihi languent; l. morbo; — przenos. być nieczynnym, gnuśnym, słabiec, languet juven-tus (in) otio; languent vires; languet amor; favor; stąd: languens, tis, mdły, słaby, bezsilny, nieczyunny, nieskuteczny, ociężały, vox, stomachus, hyacinthus, senatus, spes.
- Languesco**, langui, 3. mdłym się stawać, słabiec, gnuśnieć, senectute; także o przedmiotach nieży-wotnych: flos; poet. Bacchus languescit in amphora (łagodnieje); — przenos. słabiec, tracić moc, sprężystość.
- Languide**, przysł. słabo, leniwo, opieszale, versari languidius in opere; zniewieściale, nie po męzku, languidius dictum.
- Languidulus** a, um, słaby, mdły, ociężały, powolny, o żyjących i nieżywotnych istotach, homo, pecus; flumen: vana languidiora, które straciły ciepłość, zlagodniały; — przenos. zniewieściale, niemęzki, philosophus, opieszale, studium; wycieńczający, osłabiający, voluptates.
- Languor**, ōris, m. znużenie, utrudzenie, słabość sił, o ludziach, zwierzętach i częściach ciała; szczegól. przez chorobę, omdlałość, osłabienie; aquosus, wodna puchlina; — przenos. nieczynność, gnuśność, languori se dare.

- Laniátus**, us, *m.* szarpanie, rozdzieranie, ferarum.
- Lanicium**, ii, *n.* wełna.
- Laniēna**, ae, *ż.* jątka.
- Lanificium**, ii, *n.* urabianie wełny, przedzenie, tkanie.
- Lanificus**, a, um, robiący z wełny, ars, sztuka przedzenia i tkania.
- Laniger**, a, um, noszący wełnę, wełną okryty; *rzeczow.* laniger, eri, *m.* baran, jagnię.
- Lanio**, i. rozszarpać, rozedrzeć, podrapać, hmineu; artus; ora digitis; poet. laniata genas.
- Lanista**, ae, *m.* nauczyciel szermierzy; — przenoś. herszt rabusiów; podżegacz do rokoszu, do wojny.
- Lanius**, ii, *m.* rzeźnik.
- Lanósus**, a, um, wełnisty.
- Lanúgo**, inis, *ż.* kosmaczna, wełnisty porost na owocach, liściach; mech na twarzy, pierwszy zarost brody.
- Lanúvium**, ii, *n.* miasto w Lacyum ze świątynią Jnnony zwanój Sospita; stąd: Lanúvius, a, um, do Lanuwium należący; *rzeczow.* Lanuvinum, i, *n.* posiadłość wiejska przy Lanuwium i Lanuvinorum, *m.* Lanuwinowie.
- Lanx**, lancis, *ż.* misa, szala, szalka.
- Laocoon**, ontis, *m.* kapłan Neptuna w Troi, który podczas ofiary razem ze swoimi dwoma synami od dwóch wężów nadgnięty i życia pozbawiony został.
- Laodámia**, ae, *ż.* córka Akasta, żona Protezylausa.
- Laodicéa**, ae, *ż.* miast: a) we Frygii W.; b) w Seleucydzie w Syrii; stąd: Laodicensis, Laodyceński; Laodicēni, órum, *m.* LaodyceNOWIA.
- Laomedón**, ontis, *m.* król Trojański, ojciec Pryama; stąd: a) Laomedontéus, a, um, Laomedontejski, w ogóle: Trojański; b) Laomedontius, a, um, do Laomedonta należący; c) Laomedontiádes, ae, *m.* potomek Laomedonta (Pryama w licz. mn. Trojanie.
- Lapáthum**, i, *n.* i -thus, i : szczaw.
- Lapicidea**, ae, *m.* kamieniarz.
- Lapicidina**, a, *ż.* lomy kamienne, kopalnie kamieni.
- Lapidátio**, ónis, *ż.* ciskanie kamieni, kamienowanie.
- Lapidátor**, óris, *m.* ciskający kamieniami.
- Lapideus**, a, um, kamienny
- Lapido**, i. kamienowac, aliquem; nieosob. lapidat, kamienie spadają (o deszczu kamiennym), także. de coelo lapidatum est.
- Lapidósus**, a, um, kamienisty, ager; 2) twardy jak kamień, corna.
- Lapillus**, i, *m.* kamyk, i. Libycki, kawalki z marmuru Numidyjskiego; 2) drogi kamień, niveos viridesque lapillos, u poet.
- Lapis**, idis, *m.* kamień, poet. Phrygius, marmur; i. albus pocala sustinet (o stole z białego marmuru); u poet.: drogi kamień; b) kamień milowy, milliaris, stawiano je z napisem przy drogach dla oznaczenia odległości co tyśiąc kroków; stąd: ad quantum lapidem (o pięć mil Rzymskich); c) kamień, czyli kamienne wzniesienie, na którym woźny stawał przy sprzedawaniu niewolników, stąd: duos de lapide emptos tribunos (uszczypliwa przymówką); d) posąg kamienny, Jovem lapidem jurare.
- Lapítha**, ae, *m.* i *ż.* i Lapithes, ae. *m.* w licz. mn. Lapithae, arum, *m.* Lapitowie górale przy Olimpi i Pelionie; stąd: a) Lapithaena, a, um, do Lapitów należący; b) Lapithétus, a, um, Lapitejski

Lappa, ae, *ż.* lopian, roślina.

Lapsio, ōnis, *ż.* upadanie.

Lapso, āre, chwiać się.

Lapsus, us, *m.* każde prędkie poruszenie, plynienie, lot, bieg i t.p. rapidos lapsus fluminum; volucrum; rotarum; dracones effugiunt lapsu; sidera volvuntur lapsu; szczegł. upadek, sustinere a lapsu; — przenoś. błąd, omyłka, przeoczenie.

Laquear, āria, *n.* sklepienie, sufit, strop, polap.

Laqueatus, a, um, ozdobiony sufitem, tecta; templa.

Laqueus, i, *m.* sidło, laqueis captare feras; sznur do obwieszania, duszenia, collum inserere in laqueum: — przenoś. sidło, zdrada, zasadzka, l. alicui ponere, disponere; in laqueos cadere.

Lār, lub **Lars**, **Lartis**, *m.* książę Etrusków; stąd: jako przydomek, **Lar Tolumnius**; ad **Lartem** Porcennam.

Lar, **Laris**, *m.* w licz. mn. **Lares**, bóstwa opiekuńcze Etrusków i Rzymian, domestici, familiares, privati, patrii, bóstwa opiekujące się domem; rurales, agri custodes, opiekunowie rolnictwa; permarini, żegluzi; — przenoś. mieszkanie, dom, lare certo gaulere, ad suum larem familiarem redire; także poet. gniazdo ptaków.

Lara, ae, *ż.* nazwisko nimfy.

Larentālia, ium, *n.* uroczystość obchodzona na cześć karmicielki Romulusa i Rema zwanęj **Acca Larentia**.

Large, przyst. szczodrze, obficie.

Largifluus, a, um, obficie płynący.

Largior, 4. hojnie udarować, obficie udzielić, Hortensio summam copiam dicendi natura largita est; ego lub de alieno, z cudzej własności; przyznać co komu, popu-

lo libertatem; civitatem alicui; byt powolnym, nie sprzeciwiać się, inertiae aliquid; sprawić, laetitia; nastęrczyć, podać, occasinem; z nast. ut i tr. łącz.; ze zd. względ.

Largitas, atis, *ż.* hojność, szczodrobliwość.

Largiter, przyst. szczodrze, hojnie, obficie; 2) wiele, largiter posse.

Largitio, onis, *ż.* szczodre udarowanie, maximas largitiones facere; przekupowanie, ujmowanie sobie kogo darami, tribum turpi largitione corrumpere; udzielanie, przyznanie civitatis.

Largitor, ōris, *m.* dawca szczodrobliwy, praedae; ten, który przekupuje, ujmuje sobie kogo darami.

Largitudo, onis, *ż.* szczodrobliwość, hojność.

Largus, a, um, obfity, mnogi, vino largiore uti; l. opum; szczodry, hojny, duo genera sunt largorum, alteri prodigi, alteri liberales; poet. z tr. bez. donare.

Largus, i, *m.* Rzymski przydomek.

Laridum, skróc. **lardum**, i, *n.* słonina.

Larinum, i, *n.* miasto Frentanów w niższej Italii; stąd: **Larinas**, ātis, należący do miasta Larinum; **Larinates**, um, *m.* Larynaci.

Larissa, ae, *ż.* miasto w Pelagiotydzie w Tessalii; stąd: **Larissaeus**, a, um, Laryssejski; *rzeczow.* **Larissaei**, ōrum, *m.* Laryseowie lub Larissenses, ium, *m.* Larysseńczycy; 2) **L. Cremaste**, miasto we Ptotydnie w Tessalii, 3) **L. Phriconis**, miasto na półwyspie Myzyi; 4) nazwisko zamku w Argos.

Larius, ii, *m.* jezioro w wyższej Italii (lago di Como).

Larix, icis, *m.* i *ż.* modrzew.

Lars, patrz Lar, tis.
 Larva, ae, ż. widmo, straszylko;
 2) maska.
 Lasānum, i, n. urynał.
 Lascivla, ae, ż. swawola, weso-
 łość bez granic; rozpusta, roz-
 wiązłość.
 Lascivio, lascivii, 4. swawolić,
 igrać, agnus; pozwalać sobie za-
 nadto, plebs.
 Lascivus, a, um, swawolny; 2)
 rozpustny, rozwiozły; poet. hede-
 ra, okręcający się, czepiający się.
 Lassitudo, inis, ż. znużenie, zmor-
 dowanie, strudzenie, opperitur u-
 num diem ad lassitudinem mili-
 tum sedandam; lassitudine confici.
 Lasso, i. zmordować, utrudzić.
 Lassus, a, um, znużony, zmordo-
 wany, zmęczony, ab aliqua re lub
 aliqua re; poet. z przyp. 2 ma-
 ris et viarum; — przenoś. wy-
 cieńczony, humus lassa fructibus
 assiduis; pochyłony, lasso papa-
 vera collo.
 Late, przysł. szeroko, wszere, roz-
 ległe, quam latissime possint ignes
 faciant (w jak największej rozle-
 głości); longe lateque incensis ae-
 dificiis (daleko, na wszystkie stro-
 ny); poet.: late rex (rozległe ma-
 jący panowanie); także: i. tyran-
 nus; sanguis latus manat (mo-
 cniój); — przenoś. ars late patet;
 latus opibus uti (z rozrzutnością);
 w odniesieniu do mowy: obszer-
 ny, szczegółowo, loqui, perscribere.
 Latēbra, ae, ż. kryjówka, schro-
 nie, ferarum; poet. terebrare la-
 tebras uteri, otworzyć wnętrze
 (o koniu trojańskim); i. teli, miej-
 sce, w którym tkwi pocisk; —
 przenoś. a) kryjówka, tajnik, ob-
 scuritatis, tajemniczy mówienia
 sposób; b) wykręt, wybieg, se in
 latebram conjicere: wymówka, la-
 tebram habere.

Latebrōsus, a, um, pełen kry-
 jówek, via; poet.: pumex, pełen
 dziur; i. flumina służące za kry-
 jówki.

Latenter, przysł. skrycie, potaje-
 mnie.

Lateo, latui, 2. kryć się, być u-
 krytym, apud Volumnium; anguis
 in herba; in paludibus; tuta la-
 tet arce viator; poet.: latet sub
 classibus aequor, morze odkryte
 flotami; być nieznanym, żyć pry-
 watnie, nie ubiegając się o urzędy,
 qui bene latuit, bene vivit; — prze-
 noś. a) o przedmiocie, który jest
 komu nieznanym, który jest tajemni-
 cą, nec latuere doli fratrem Ju-
 nonis et irae; neque id, qua ra-
 tione consecutus sit, latet; b) do-
 znawać opieki, sub umbra alicu-
 jus lub amicitiae alicujus; facili
 praesidio latet.

Later, ēris, m. cegła.

Laterculus, i, m. cegiełka, cocti-
 ls, wypalona.

Laterensis, is, m. przydomek fa-
 milii Juwencyuszów.

Latericius, a, um, ceglany, z ce-
 giel zbudowany; rzecczow. lateri-
 cium, ii, n. robota z cegły

Laterna, ae, ż. latarnia.

Laternarius, a, um, noszący la-
 tarnie.

Latesco, ēre, ukrywać się

Latex, icis, m. wszelka ciecz, poet.

a) woda, marinus; b) wino, meri.
 Lyaeus; c) oliwa, Palladii.

Latialis, — aris, patrz Latium

Latibulum, i, n. kryjówka, schro-
 nie, łożysko, legowisko, serpens
 e latibulis; — przenoś. przytułek,
 doloris mei.

Laticlavus, a, um, obszty szer-
 rokim purpurowym szlakiem, tun-
 nica.

Latifundium, ii, n. rozległa ma-
 jętnosc.

Látine, Latini, Latiniensis, Latinitas, patrz Latium.

Latinus, a, um, patrz Latium.

Latinus, i, m. król w Italii w krainie Laurentyńskiej.

Latio, ónis, ż. niesienie, dawanie, auxilii; l. legis, podanie wniosku do prawa; suffragii, głosowanie.

Latito, 1. ukrywać się.

Latitúdo, inis, ż. szerokość, rozległość, obszerność, possessionum; 2) verborum, wymawianie zbyt otwartemi ustami.

Latium, ii, n. kraina w Italii z miastem Rzym, stąd: a) Latialis, e, do Lacyum należący; b) Latiaris, e, Lacyarski, łaciński, Juppiter, jako opiekun związku Latynów; stąd: Latiar, aris, n. uroczystość obchodzona na cześć Jowisza Lacyarskiego na górze Albańskiej; c) Latinus, a, um, łaciński, feriae L. lub samo Latinae, uroczystość czterodniowa obchodzona na cześć Jowisza przez Latynów; *rzeczow.* Latinus, mieszkaniec Lacyum; stąd: a) latine, przysł. po łacinie, loqui; także: dobrze, czysto, β) Latiniensis, e, do Lacyum należący i Latinienses, ium, m. Latynowie; γ) Latinitas, atis, ż. łacina, język łaciński, albo prawo czyli przywilej Latynów, inaczej jus Latii nazywane, wydane dla urzędzenia stosunków Rzymian z Latynami.

Latmus, lub -os, i, m. góra w Karyi; stąd: Latmius, a, um, latmijski.

Lato, us i Latona ae, ż. córka tytana Ceosa i Feby, matka Apollina i Dyany; stąd: a) Latōis i Letōis, idis lub idos, ż. do Latony należąca, Dyana; b) Latōiva lub Letōius, a, um, do Latony odnoszący się; *rzeczow.* Latōius, Apollo,

Latoia, Dyana; c) Latonięna, ae, m. i ż. dziecię Latony; c) Latonius, a, um, latonski; e) Latvua, a, um, latojski.

Latobrigi, órum, m. lud w Gallii.

Latona, i pochod. patrz Lato.

Lator, óris, m. nosiciel, legis, podający wniosek do ustawy.

Látous, a, um, patrz Lato.

Latrátor, óris, m. szczekacz.

Latrátus, us, m. szczekanie.

Latro, 1. szczekać, latrans, szczekający, *rzeczow.* pies. — przenosić o ludziach, a szczegól. o złych mówcach: wrzeszczyć, klócić się o falach morskich: szumieć; poet. stomachus latrans, zgłodniały; 2) szczekać na kogo, aliquem.

Latro, ónis, m. rozbójnik, rabas, lotr, ut jugulent homines surgunt de nocte latrones; 2) bierka w warcabach; 3) myśliwy, leo impavidus frangit telum latronis.

Latro, ónis, m. Rzymski przydomek.

Latrocínium, ii, n. rozbój, rozbijanie po drogach; 2) zgroma rozbójników, si ex tanto latrocinio unus tollatur; 3) podstęp, zdrada, intryga, przewrotność; 1) gra w warcaby.

Latrocínor, i. rozbijacz, lotrostwem się zajmować, latrocinati navibus Romanorum erant.

Latrunóulus, i, m. rozbijający po drogach.

Latus, a, um, imię, patrz fero.

Latus, a, um, szeroki, z prz. 4. lub 6 fossa quindecim pedes lata; duodecim cubitis latus; w ogóle: obszerny, wielki, rozległy, locus, fines, regio, planities, moenia i t. p. — przenosić latus ut in circo spatere (dumny, wzięwszy się pod boki); o mowie: obfity, treściwy, cujus tu lata verba ista tatis; disputatio, quaestio

Latus, *ĕris*, *n.* bok ludzi i zwierząt. lateris lub laterum dolor, ból boku, klócie; lateri alicujus haerere, adhaerere, junctum esse, być przy czym boku, nie odstępować kogo; stąd: *a*) a latere, mówi się o najbliższych krewnych, przyjaciółach, osobach otaczających, artifices lateris, baletnicy, tancerze; utroque latere adstare, otaczać z obu stron; latus dare (w walce szermierskiej), odsłonić się przeciwnikowi; stąd: latus apertum: *b*) piersi, płuca, siła, es nobilitatus ex lateribus et laertis tuis; legem magna voce et bonis lateribus suasi; valentiorum haec laterum sunt; poet. w ogóle: ciało, latus fessum longa militia; penna latus vestit; reddes forte latus; *c*) bok, strona domu, okrętu, wyspy, wojska i t. p. ab latere, a lateribus i ex lateribus; latere aperto i ab latere aperto, z boku nie zaslonionego; ad latus apertum hostium constitui; naves ad latera disponit; l. castrorum insula, cujus unum latus est contra Galliam.

Laudabilis, *e*, chwalebny, pochwały godny, orator, carmen, fides.

Laudabiliter, *przysł.* chwalebnie.

Laudatio, *ōnis*, *ĕ*, chwalenie, pochwała, mowa pochwalna; laudatua, mowa przez ciebie wyrzeczona; z przyp. 2 przedmiotu pochwały, matronarum; w szczegól. *a*) przychylnie świadectwo przed sądem; *b*) mowa pogrzebowa; *c*) zaszczytne świadectwo dane urzędnikowi Rzymskiemu od prowincyi, którą zarządzał

Laudator, *ōris*, *m.* wielbiciel, pochwalacz, rerum gestarum; temporis acti se puero; w szczegól. *a*) ten, który składa przyjazne świadectwo przed sądem; *b*) ma-

jący mowę pochwalną (na pogrzebie).

Laudatrix, *icis*, *ĕ*, wielbicielka, która występuje z mową pochwalną.

Laudatus, *a*, *um*, chwalebny, pochwały godny, wyborny.

Laudo, *l.* chwalić, aliquem lub aliquid; vere laudantibus occasione magnificientissimi praestare exempli; w szczegól. *a*) życziwe świadectwo przed sądem składać; *b*) mieć mowę pochwalną; *c*) uwielbiać, unosić się nad czem z pochwałą; glosić za szczęśliwego; zazdrościć, agricolam laudat juris peritus; 2) przytaczać, wspominać, przywoździć, auctorem.

Laurea, patrz Laureus.

Laureatus, *a*, *um*, uwieńczony, wieńcem laurowym ozdobiony; litterae, list wodza do senatu donoszący o zwycięztwie.

Laurentum, *i*, *n.* miasto w Lacjum; stąd: *a*) Laurens, *tis*, do Laurentu należący, *rzeczo*. Laurentes, *ium*, *m.* Laurentowie; *b*) Laurentius, *a*, *um*, Laurentski.

Laureola, *ae*, *ĕ*, gałązka laurowa lub wieńiec, znak zaszczytny tryumfujących; stąd także: tryumf.

Laureus, *a*, *um*, laurowy, wawrzynowy, corona; stąd: *rzeczo*. laurea, *ae*, *ĕ*. *a*) laur, wawrzyn; *b*) gałązka laurowa lub wieńiec, ozdoba Apollina, poetów i tryumfujących; zdobiono nią także obrazy przodków i listy obejmujące doniesienie o zwycięztwie; stąd: oznacza także tryumf lub zwycięztwo.

Lauriger, *a*, *um*, wawrzynem uwieńczony.

Laurus, *i*, lub *us*, *ĕ*, laur, wawrzyn; *b*) wieńiec laurowy, gałązka; *c*) tryumf, zwycięztwo, nostra laurus incurrit in oculos; porów. laureus.

- Laus**, laudis, *ż.* chwała, pochwała, sława; laus alicujus rei, chwała z powodu czego; laus est z tr. bez., principibus placuisse viris non ultima laus est; laudem habere, być chwalebny; non l. habet de me, nie może się chlubić z mojego powodu; laudem ferre, otrzymać pochwałę; in laudibus est lub laudi ducitur, uważa się za pochwałę, z tr. bez. in summa laude esse, być bardzo uwielbianym; summis laudibus atque ferre lub efferre, zaszczycać kogo wielkimi pochwałami; habere laudes de aliquo, mieć mowę pochwalną; laudes gratiasque congerere alicui lub laudes et grates agere alicui, uwielbienie i dzięki składać; — przenoś. czyn chwalebny, zasługa, abundans bellicis laudibus: sunt hic etiam sua praemia laudi.
- Laus**, laudis, *ż.* miasto w Gallii cypalskiej.
- Laute**, *przyst.* wspaniale, okazale, świetnie, vivere.
- Lautia**, ōrum, *n.* gościnne podejmowanie przybyłych do Rzymu posłów
- Lautitia**, ae, *ż.* zwykle w licz. mn. okazałość, wspaniałość.
- Lautitiae**, arum, miasteczko Wolsków w Nowém Lacyum.
- Laxumia**, lub **Latomia**, ae *ż.* kopalnie kamieni, łomy kamienne; 2) więzienie w skale wykute w Rzymie i Syrakuzie.
- Lautus**, a, um (od lavo), chędogi, czysty; *δ*) okazały, wspaniały; znakomity, świetny, wielki, przyzwoity.
- Lavacrum**, i, *n.* kąpiel, łaźnia.
- Lavatio**, ōnis, *ż.* mycie; 2) wanna, łaźnia.
- Laverna**, ae, *ż.* bogini złodziejów i flutów.
- Lavernium**, ii, *n.* miejsce w Lacyum Nowém.
- Lavio-** patrz **Labic-**.
- Lavinia**, ae, *ż.* córka Latyna, żona Eneasza.
- Lavinium**, ii, *n.* miasto w Lacyum; stąd: Lavinus i Lavinus, a, um, tycczący się Lavinium.
- Lavo**, lavi, lautum, *äre* i *öre*, myć, kąpać; lavari i nieprzech. lavare, kąpać się; poet. zwilżać, skrapiać, vultum lacrimis; mare lavit arenas; — przenoś. zmyć, zgładzić, pozbyć się, mala vino.
- Laxamentum**, i, *n.* rozszerzanie, przestwór; — przenoś. złagodzenie, zwolnienie, laxamentum dare legi; przerwa, a bello.
- Laxatus**, a, um, rozprzestrzeniony, rozszerzony, custodiae (pojedynczo stojące)
- Laxe**, *przyst.* przestronnie, obszernie, habitare; laxius, wolniej, nie od razu; wolno, słabo, vincere aliquem; — przenoś. swobodnie, bez przeszkody, in hostico laxius raptò vivere.
- Laxitas**, ätis, *ż.* obszerność, przestronność.
- Laxo**, 1. rozprzestrzeniać, rozszerzać, rozciągać, forum, foramina, manipulos, ordines; poet. wyprężyć, rudentes; 2) spuścić, zwolnić, popuścić, arcum; habenas (zwolnić cugle, wiaś. i przenoś. funes, claustra; compages operis se laxant; sinus montium paulatim se laxant; vincula epistolae, rozpieczętować; — przenoś. a) zwolnić, złagodzić, uśmierzyć, ex eo, quo astricti sumus, laxari aliquid velim; aliquid laboris; vis morbi videbatur laxata, ubi dolor vocem laxaverat; także z mniejszym staraniem i zapalem co robić, pugnam, custodias; *δ*) ulgę przynieść, pokrzepić, uwolnić, oswobodnić,

membra quiete; spiritum, animum curamque; animum curis; quum laxati curis sumus; animum ab assiduis laboribus

Laxus, a, um, przestronny, obszerny, szeroki, male laxus calcicus; w odniesieniu do czasu: daleki, diem statuo satis l. naznaczam termin daleki; — przenoś. in quo laxior negligentiae locus esset, 2) niewyprężony, obwisły, arcus, funis, habena, tunica; stąd: otwarty, janua, compages; — przenoś. wolny, łatwy, annona laxior, łatwiejszy dowóz, a stąd: niższa cena żywności; laxiore imperio milites habere, niedość przestrzegać karności wojskowej.

Lea, ae, ż. lwica.

Leaena, ae, ż. lwica.

Learchus, i, m. syn Atamasa i Iny (Ino); stąd: Learchus, a, um, do Learcha należący.

Lebadia, ae, miasto w Beocyi.

Lebædus, i, z. miasto w Jonii.

Lebes, etis, m. naczynie metalowe, kocioł, miednica.

Lechacum, i, n. miasto portowe przy odnodze Korynckiej.

Lectica, ae, ż. lektyka, krzesło do noszenia; 2) mary, na których niesiono do grobu bogatszych i znakomitszych

Lecticarius, ii, m. noszący lektykę.

Lecticula, ae, ż. mała lektyka; także: mary dla bogatszych, elatus est in lecticula

Lectio, onis, ż. zbieranie, stąd wybieranie, wybór, iudicium; 2) przegląd, odczytanie listy senatorów przez cenzora.

Lectisternium, ii, n. uczta wyprawiana dla bogów, zastawiano stoły z potrawami, około których umieszczano sofy z poduszkami, a na tych sofach posagi bogów.

Lectito, i, czytać co z uwagą, często odczytywać.

Lectiuncula, ae, ż. krótkie czytanie.

Lector, oris, m. czytelnik; niewolnik czytający swemu panu.

Lectulus, i, m. łożo, łóżko do spoczynku, sofa, na której leżano przy jedzeniu.

Lectus, a, um, wybrany, pueri; verba; milia lectissima, tysiąc ludzi wyborowego wojska; dobry, wyborny, Massicum.

Lectus, us, m. łożo, łóżko, sofa, patrz lectulus.

Læda, ae, lub Lædê, es, ż. żona Tyndara króla Spartańskiego, matka Kastora i Polluksa Heleny i Klitennestry; stąd: Lædaeus, a, um, do Ledy odnoszący się; poet. w ogóle: Spartański, dii (Kastor i Polluks).

Legatio, onis, ż. urząd posła, poselstwo, legationem suscipere, obire, administrare, peragere; legationis munus, officium, jus; libera, honorowe poselstwo, tytularne, do którego żadna czynność urzędowa nie była przywiązana; zazwyczaj tym tytułem znakomitszych ludzi, udających się w interesie własnym na prowincyą, dla nadania im przez to większego poważania; b) zlecenie, cel, treść poselstwa i zdanie sprawy z niego, legationem renunciare lub referre; c) posłowie, legationem mittere; legatio venit; legationi respondere; legationem audire; leg. Carthaginiensium; legationum conventus; 2) urząd legata albo namiestnika przy wodzu lub rządcy prowincyi.

Legatarius, a, um, do legata należący.

Legatum, i, n. zapis testamentowy.

Legatus, i, m. poseł; 2) legat,

pomocnik albo namiestnik wodza lub rządcy prowincyi.

Legifer, a, um, przepisujący prawa, Minos, Ceres.

Legio, ōnis, ż. legion, oddział wojska składający się z dziesięciu kohort, od 1,200 do 6,000 żołnierzy pieszych i 300 jazdy; 2) u poet. w ogóle: wojsko, cetera dum legio campis instructa manebat.

Legionarius, a, um, do legionu należący, cohors, milites.

Legitimo, przysł. prawne, zgodnie z prawem.

Legitimus, a, um, prawem oznaczony, zgodny z prawem, uprawniony, prawny; dies: horae; impedimentum, quaestio; legitimis quibusdam confectis (przy zachowaniu prawnych formalności; 2) stosowny, przyzwoity, właściwy, prawdziwy, numerus, verba, poëma, vox; niefałszywy, sonus.

Legiuncula, ae, ż. mały legion.

Lego, l. a) wyprawiać kogo w poselstwie; aliquem; aliquem ad aliquem; in Africam; ad senatum; b) mianować kogo legatem, aliquem; aliquem sibi (przybrać sobie za legata); 2) testamentem co przekazać, zapisać, pecuniam alicui alicui aliquid ab aliquo (tak, aby zapis przez dziedzica testamentem ustanowionego był wyplacony).

Lego, légi, lectum, 3. zbierać, zdejmować, zrywać, nuce, spolia caesorum; oleam; mala ex arbore; flores; alicui capillos (wyrwać); stąd: a) wybierać, wyszukiwać, obrać, centum ex senatoribus; de classe biremes; sibi domum; aliquem in senatum; in patres; milites in supplementum; viros in bella; aliquem ad obtinendum imperium; iudices; milites; dictatorem et magistrum equitum i t. p.; b) u poet i późn. pisarzy: związać,

extrema Lauso Parcae fila legant navita ponto humida vela legit; zabierać, kraść, qui nocturnus sacra divum legerit; przebiegać, saltus; tortos orbis; vestigia alicujus (w ślady czyja wstępować); przepływać, opłynąć, oram Italiae; terram; stąd: oram litoris prima (w pisaniu: nie zapuszczać się daleko); c) przeglądać, przebiegać; co oczytym, omnes aduersos; stąd: czytać, libros; volumen; veteranorum facta; quum relatum legitur; senatum l. odczytać spis senatorów (o cenzorze); princeps cu senatu lectus est (najpierwszy przeczytany został).

Legulėjus, i, m. lichy prawnik.

Legūmen, inis, n. jarzyna.

Lelegēs, um, m. lud Pelazgów; stąd: a) Lelegēis, idis, ż. do Lelegów należąca; b) Lelegėjus, a, um, Lelegejski.

Lemannus, lub **Lemānus**, i, m. z wyrazem lacus, lub samo jezioro Genewskie.

Lembus, i, m. lekki statek wodny, łódź, czółno.

Lemniacus, Lemnias, Lemnitium, patrz Lemnos.

Lemniscatus, a, um, wstęgam ozdobiony, palma l. (jako najświetniejszą nagrodą). [u wieńca.

Lemniscus, i, m. ozdoba ze wstęg.

Lemnos, lub -us, i, ż. wyspa na morzu Egejskiem; stąd: a) Lemnias, adis, ż. niewiasta z Lemnos (przyp. 3. licz. mu. Lemnias); b) Lemniacus, a, um, do wyspy L. należący, pater L. b samo Lemnius = Wulkan; irum (Prometeusza, który Wu kanowi ogień na wyspie Lemnos wykradł); *recluzo*.

Lemni, orum, m. Lemnijczycy;

c) Lemnicola, ae, m. mieszkaniec Lemni (Wulkan); Lemnicolae stirps (Erycht niusz).

- Lemonia** tribus, oddział wjejski ludności przy drodze zwanéj via Latina
- Lemönum**, i, *n.* lub Limo, onis, *m.* miasto w Gallii akwitańskij.
- Lemovices**, um, *m.* lud w Akwitauii.
- Lemüres**, um, *m.* dusze umarłych, z których dobre były czczone jako Lares; złe zaś uważane były jako strachy nocne (larvae); dla przeblagania ostatnich obchodzono uroczystość Lemuria, orum, *n.* przez trzy noce w Maju.
- Lena**, ae, *ż.* wabicielka, nastreczycielka nierządu; — przenoś. natura est quasi sui l., wabi do siebie.
- Lenaeus**, a, um, Lenejski, do Bachusa należący; L. pater lub samo Lenaeus = Bachus.
- Léne**, przysł. łagodnie, aqua lenesonans.
- Lenimen**, inis, *ż.* i lenimentum, i, *n.* złagodzenie, ulga, senectae; laborum.
- Lentio**, 4. łagodzić, sprawiać ulgę, usmierzyć, uspokoić, dolentem aliquem solando; iras; seditionem, clamorem; odium suum bonitate.
- Lenis**, e, łagodny, powolny, umiarkowany, vinum, ventus, somnus; ingenium, sententia, homo lenis et facilis; venenum, zwolna działająca; fastigium, niegwałtownie spadzisty.
- Lenitas**, atis, *ż.* łagodność, powolność, o rzecze: influit incredibili lenitate; 2) łagodność charakteru, animi; non est jam lenitati locus, severitatem res flagitat.
- Leniter**, przysł. łagodnie, powolnie, niegwałtownie, spokojnie, lenius decurrit; iter facere; lenius agere, dicere, sentire; leniter traducere vitam: cierpliwie, ferre aliquid.
- Lenitudo**, inis, *ż.* łagodność, orationis, animi; in aliquem.
- Lenium**, ii, *n.* miejsce w Łużytanii.
- Leno**, onis, *m.* stręczyciel nierządu; pośrednik w złym zamiarze.
- Lenocinium**, ii, *n.* utrzymywanie domu nierządnego; 2) ponęta, powab, cupiditatum; 3) upiększenie zbyteczne, lenocinii negligens.
- Lenocinor**, 1. utrzymywać dom nierządny; — przenoś. pochlebiać, alicui.
- Lens**, tis, *ż.* gnida.
- Lente**, przysł. pomału, powoli, lentius subsequi; 2) długo, lentius spe, dłużej niżeli się spodziewano; — przenoś. powolnie, spokojnie, obojętnie, dicere; rozważnie, z uwagą, probare.
- Lentescio**, ere, stawać się lepkiem, klejowatém, tellus picis in morem lentescit; — przenoś. ustawać, zwolnić, curae.
- Lentiscifer**, a, um, rodzący drzewo mastyksowe.
- Lentiscus**, i, *ż.* i -um, i, *n.* mastyks, drzewo.
- Lentitudo**, inis, *ż.* ociężałość; — przenoś. opieszłość, obojętność.
- Lento**, 1. zginać, poet. robić wiosłem, lentandus remus in unda.
- Lentulus**, a, um, nieco ciągły; opieszaly, leniwy (w wyplacie).
- Lentulus**, i, *m.* imię familii z rodu Korneliuszów; stąd: Lentulitas, atis, *ż.* dawna znakomitość familii Lentula.
- Lentus**, a, um, giętki, ciągły, lepki; stąd: a) powolny, leniwy, in lento marmore luctantur tonsae (w spokojném morzu) poet.; — przenoś. spokojny, cierpliwy, albo powolny, obojętny, opieszaly; b) nieskory, ociągający się w wyplacie lub udzielaniu pożyczki; — przenoś. uparty, aporczywy, zacięty, fastus, poet.

e) w odniesieniu do czasu: długi, długotrwały, lentus abesto (nie bywaj długo) poet.; ignis; carbones, długo żarzące się; remedia, długo skutkujące; spes, która nie prędko się spełnia.

Lenunculus, i, m. mały statek wodny, bat, łódź.

Leo, ōnis, m. lew; także gwiazdozbiór.

Leo, ōnis, m. imię Rzymskiej rodziny.

Leocōrion, ii, n. po łacinie Leontaticum, i, n. świątynia w Atenach na cześć trzech córek Leosa.

Leon, ontis, m. miasteczko w Sycylii.

Leontini, orum, m. miasto w Sycylii; stąd: Leontinus, a, um, leontyński, i Leontini, orum, m. Leontynowie.

Leopardus, i, m. lampart.

Lepide, przysł. trafnie, pięknie, zabawnie, ucieszenie.

Lepidus, a, um, delikatny, miły, piękny, puer; inurbanum lepido seponere dicto.

Lepidus, i, m. przydomek rodu Emiliuszów.

Lepontii, orum, m. lud w Gallii cyzalpińskiej.

Lepor, lub lepos, ōnis, m. wdzięk, przyjemność, przejmność, dicendi; wesoly dowcip, żart dowcipny, insit lepos.

Leptis, is, ż. 1) w Afryce: magna, miasto między Syrtami w okolicach miasta Tripolis; minor, miasto w Bizancie przy Lapsus; stąd: Leptitani, orum, m. Leptytanie; 2) miasto w Hiszpanii betyckiej (wątpliwe).

Lepus, ōnis, m. zając; także gwiazdozbiór.

Lepuscūlus, i, m. zajączek.

Lerna, ae, lub Lerne, es, ż. bagno jezioro, rzeka i miasto przy Argos w Peloponezie; stąd: Ler-

naeus, um, lernejski, anąta; hydra.

Lesbos (us), i, ż. wyspa na morzu Egiejskiem; stąd: a) Lesbīacus, a, um, lesbijski, libri, na wyspie Lesbos miano rozmowy Dycearcha; b) Lesbias, ādis, ż. do Lesbos należąca, Lesbianka; c) Lesbis, idis, ż. Lesbianka; L. puella lub Lesbis (Safu); d) Lesbius, a, um, lesbijski, civis (Alceusz); stąd: plectrum Lesb. (alcejski lub liryczny); także. pes; Lesbium, wino Lesbijskie; e) Lesbous, a, um, Lesbowski, do Alceusza odnoszący się. Lesboum tendere barbiton.

Lessus, i lub us, m. narzekanie, płacz w czasie pogrzebu.

Lethālis, e, śmiertelny.

Lethaeus, patrz Lethē.

Lethargia, ae, ż. letarg, śpiączka; stąd: lethargicus, a, um, letargiczny.

Lethargus, i, m. letarg, śpiączka.

Lethē, es, ż. rzeka w krainie podziemnej, której wodę cienie piły celem zapomnienia przeszłości; stąd: Lethaeus, a, um, do Lety, do świata podziemnego należąca, letejski; vincula L. abrumpere alicui, wskrzesić, przywrócić życie, poet.; sprawujący zapomnienie, somnus, sucus. [sprawujący.

Letifer, a, um, śmiertelny, śmiere

Leto, āre, zabijac.

Letois, -ius, patrz Lato.

Lētum, i, n. śmierć, leto dare aliquem, zabić; leto perire lub affici, być zamordowanym, pari leto est affectus; letum ferre, być powodem śmierci; letum alicui adimere, wyratować od śmierci;—przenoś. zguba, zniszczenie, Teacrum res eripe leto, poet.

Leucādia, ae, ż. i Leucas, ādis, ż. wyspa na morzu Jonickim z głównem miastem Leucas; stąd: Leu-

Leucadius, a, um, do Leukadyi odnoszący się, mos (zwycząj, podobny którego Leukadyjczycy co raznie człowieka w morze rzucali, tak jednak, że nie utonął); *razow.* Leucadia, ae, *ż.* sztuka centralna Turpiliusza; i Leucadii, orum, *m.* Leukadowie. [jony. **Leucaspiis**, idis, białą tarczą uzbrojony, lub -es, ae *m.* także: **Leucos**, adis, *ż.* przykład na wyspie Leukadyi.

Leuce, es, *ż.* miasto w Lakonii. **Leuci**, orum, *m.* lud w Gallii belgijskiej.

Leucippus, i, *m.* ojciec Feby i Hilary; stąd: **Leucippis**, idis, *ż.* córka Leucypa; 2) filozof grecki, nauczyciel Demokryta.

Leucopetra, ae, *ż.* przykład w Brucjum.

Leucosia, ae, *ż.* wyspa na morzu Eurskim przy Pestum (Paestum).

Leucosyri, orum, *m.* lud w Kapadocyi

Leucothea, ae, lub -thee, *ea*, *ż.* przydomek Inony, córki Kadmusa.

Leuctra, orum, *n.* miasteczko w Beocyi; stąd: **Leuctrius**, a, um, należący do Leuktrów.

Levaci, orum, *m.* lud w Gallii belgijskiej.

Levamen, inis, i levamentum, i, *n.* ulga, miserarium; res est mihi levamento.

Levatio, onis, *ż.* podnoszenie; — przenoś. a) ułatwienie, ulga, acgritudinum; a) zmniejszenie, victorium.

Leviculus, a, um, za lekki, płochy, próżny.

Levidensis, e, rzadki, cienki; — przenoś. małej wartości, lichy, minusculum.

Levigo, i, gładzić.

Levipēs, pēdis, lekknogi, szybknogi lepus.

1. **Levis**, e, gładki, niechrpowa ty, locus; corpuscula alia levia, alia aspera; stąd: a) lśniący, pocula; b) bez brody, nie zarosły włosami, juvenas; lyses, senex swięży, młodzieńczy, piękny, pectus, humeri; c) ślizki, sanguis; 2) gładki, płynny, concursus verborum; oratio; sectantem levia nervi deficient.

2. **Levis**, e, lekki, pondus, armatura (lekkie uzbrojenie, lub lekko uzbrojeni żołnierze); także: agmen; humus, lekka, neurodzajna, chuda. Stąd: a) pod względem ruchu: chyży, prędki, rączy, cursus, saltus, cervus, Parthi; ut ad motus concursusque essent leviores; ventus, hora; b) co do skutku: nie mocno ciężący, terra; lagodny, lekki, somnus, malvae; 2) — przenoś. a) pod względem wykonania: łatwy, quod levissimum videbatur, z tr. bez. leviora tolli Pergama (Troja łatwa do zburzenia), poet.; b) co do skutku: nieuciążliwy, nieprzykry, lagodny, reprehensio; fatigatio; c) pod względem wartości: małej wagi, mało znaczący, praesidium; periculum, bellum, proelium, dolor ea quae ipsis leviora sunt; szczegól. meritum; auditio (wieść niepewna, bezzasadna); genus scripturae, musa, levi calamo ludere; causa; auctor; levia et potius contemnenda. d) pod względem sposobu myślenia i uczuc. lekkomyślny, płochy, niestały, homo, amicitia.

1. **Levitas**, atis, *ż.* gładkość.

2. **Levitas**, atis, *ż.* lekkość, armorum; sagittae; corporum; stąd: prędkość, szybkość, lotność, quae mobiliter summa levitate feruntur; 2) — przenoś. a) bezzasadność, nieważność, małoważność, opinio; b) lekkomyślność, płochość.

amatoriae levitates; c) niestałość, zmienność, hominis, vulgi, animi; zły stan, niedbalstwo, niedokładność w wykonaniu, iudiciorum.

Leviter, przysł lekko co do ciężaru, armatus; nieszkodliwie, niebardzo dotkliwie, levius casura pila; — przenoś. omnia levius casura, wszystko pójdzie pomysłniej, lepij, mało, niewiele, niebardzo, lekko, eminere, aegrotari; dolere; significare; l. saucius, aeger, miser, eruditus, fastigatus; łagodnie, dicere; cierpliwie, spokojnie, ferre.

1 Lévo, l. gładzić, nimis aspera levabit (o piśmie).

2. Lévo, l. podnosić, dźwignąć, aliquid; se l. i levari, podnieść się, se de cespite; corpus; arma super caput; se pennis lub alis, podlecieć, wzbic się do góry; superpositum capiti decus; navigia (przez wzięcie wody); oprzeć, corpus in cubitum lub cubito, membra gramine lub humo; zdjąć, elicui vincula; stipites onere; oddalić, usunąć, ictum dextra; — przenoś. a) oddalać, odpierać, usuwać, inopiam, vim solis, vim morbi; metum; curam, desiderium, sollicitudinem, suspicionem, invidiam; uwolnić kogo od czego, zrobić w czym ulgę, aliquem aliena re, hibernis, metu; se aere alieno; b) wzmocnić, orzeźwić, rozweselić, corpus rore; fessos corporis artus; aliquid; me levat tuis adventus; levari alicujus luctu; stąd: wesprzeć, vires auxilio; zmniejszyć, osłabić, fidem, auctoritatem.

Lex, legis, ż. projekt albo wniosek do prawa lub uchwały, legem ferre lub rogare, podawać projekt; perferre, dokazać, żeby wniosek był przyjęty i zamieniony w prawo;

sciscere lubjubere, przyjąć prawo; antiquare, odrzucać, stąd: w prawo zamieniony wniosek, w ogóle a) postanowienie, rozporządzenie, prawo, leges constituere; ponere, condere, statnere, scribere; legibus parere; legis poenam subire; leges libertasque, wolność, żyć według własnych praw; legibus suis uti, mieć własną formę rządu; lege lub legibus, podług prawa, prawnie; lege agere cum aliquo, prawnie z kim postępować, porywać, skarżyć, legibus experiri, zaskarżyć sądownie, dochodzić prawnie; lex est, ze spój. ut i tryb. łącz.; b) prawo, przepis postępowania w sztukach, umiejętnościach i t. p. versibus certa est lex; hanc ad legem formanda est oratio; vitae lex; stąd: porządek, qua sidera lege mearent; lege sua fruges mitescunt; lex fati; sine lege; w ogóle: właściwy przymiot, haec ex lege loci commoda Circus habet; 2) formuła, venalium vendendorum; stąd: warunek. pacem his legibus constituerunt, compositae leges foederis; homines ea lege natos; umowa, kontrakt, mancipii; ceasoria, umowa, którą cenzorowie przedsiębiorcom robót publicznych przedstawiali i z nimi zawierali.

Lexis, is, ż. słowo, wyraz.

Lexabil, lub -vii, orum, m. lud w Gallii lugdunenskiej.

Libamen, inis, n. wszystko, co się na cześć bogów przy ofierze wylwa lub wysypuje, ofiara; — przenoś. pierwsze dotknięcie, odjęcie czego, stróża, capies libaminae famae, poet.

Libamentum, i, n. wszystko, co na cześć bogów jako ofiarę wylewano lub wysypywano, ofiara.

Libanus, i, m. góra w Syrii południowej.

Libatio, ónis, ż. wylewanie lub wysypywanie czego na ofiarę bóstwu, ofiarowanie.

Libella, ae, ż. pieniążek wartości assa, stąd: przysłowie: ad libellam, do ostatniego grosza, dokładnie; — przenoś. całość czego, np. dziedzictwa, fecit te heredem ex libella.

Libellus, i, m. małe pismo, piśmi-ko, libellum malus poeta subjecit; b) dziennik, spis, memoria causa retulit in libellum; mandatorum c) skarga, doniesienie, libelli conjurationem nuntiantes dati; d) prośba na piśmie, libellum composuit; e) pismo zapraszające (ańsz), gladiatorum libelli, wykaz szermierzy mających wystąpić na igrzyskach do walki; f) obwieszczenie, dejicere libellos.

Libens lub **lubens**, tis, chętny, ochoczy, libenti animo chętnie; libentissimus omnibus, za zgodą wszystkich.

Libenter, lub **lubenter**, przysł. chętnie, z serca; ochotnie, audire; eo libentius, tém chętniej; nusquam se libentius coenasse (z większym apetytem, zadowoleniem).

Libentina, i **Lub**, ae, ż. przydomek Wenery.

Liber, era, erum, wolny, rzeczowy. z wolnych rodziców urodzony, nemo liber; liberi atque servi; wolny od daniny, podatków, od służby, od obowiązków, ab omni sumptu, munere; agri, civitates; wolny od przeszkód, liberae aedes; loca ab arbitris libera; wolny od długów, nieobdłużony, ut rei familiaris liberum quidquam sit; 2) wolny, nieskrepowany, libera a ferro crura; liber religione animus; liber cura; liber laborum, poet.,

wolny, swobodny, bez przymusu, niezawisły, adolescentia, custodia lub conclave; tempus lub otia; consuetudo peccandi; iudicium senatus, sententia, intercessio; fide libera (bez przyrzeczenia, bez zobowiązania się obietnicą); liberum habere aliquid (postępować według własnej woli; mieć co zostawionem swojej woli); liberum est mihi (jest w mojej mocy wolno mi); z tr. bez.; toga, vestis l., toga mężka; w myśleniu i mowie: otwarty, szczery, lingua; vocem liberam mittere; 3) we względzie moralnym: wolny, qui metuens vivit, liber mihi non erit unquam; rozpuszny, vita liberior.

Liber, bri, m. lyko, kora cienka na drzewie; a ponieważ starożytni na korze pisali, stąd: pismo, list (gravis), spis; w ogóle: księga (jako oddział większego dzieła lub całe dzieło), l. scribere, conscribere, componere, edere.

Liber, eri, m. u dawnych mieszkańców Italii bóstwo płodności; później przydomek Bachusa: Liber pater lub samo Liber; stąd: poet. o winie, praecordia aperit Liber.

Libera, ae, ż. Prozerpina, córka Cerery, siostra Bachusa; 2) Aryadna, żona Bachusa.

Liberalia, um, n. uroczystość obchodzona na cześć Bachusa.

Liberális, e, tycczący się wolności, causa (sprawa, w której idzie o wolność); 2) godny człowieka wolnego, szlachetny, przystojny, mens; artes lub studia lub disciplinae, sztuki i nauki piękne: poezya, wymowa historia. znajomość języków, filozofia i t. p.; stąd: a) szczodroblivy, hojny, o osobach; także z przyp. 2. pecuniae; b) laskawy, usłużny, uprzejmy, voluntas, responsum: lib. ia

aliquem; natura liberalis admodum fuit.

Liberalitas, *ătia*, *ż.* szlachetny sposób myślenia i postępowania, szlachetne usposobienie serca; stąd: a) *szczodroliwość*; w licz. mn. *hojne dary*; b) *laskawość*, *usługowość*, *uprzejmość*.

Liberaliter, *przysł.* a) szlachetnie, przystojnie, edicatus; b) *szczodroliwie*, *hojnie*, *donare*, *accipi*; *liberalius sibi indulgere*, *żyć wystawniej*; *bogato*, *obficie*, *instructus*; c) *laskawie*, *grzecznie*, *uprzejmie*, *polliceri alicui aliquid*, *promittere*, *facere*.

Libératio, *ónis*, *ż.* oswobodzenie państwa; 2) uwolnienie, uniewinnienie, *culpa*.

Liberator, *óris*, *m.* oswobodziciel, *wybawca*.

Libère, *przysł.* swobodnie, bez załaty *bez przeszkody*, *vivere*, *vagari*, *aquari*, *respirare*, *facere*, *decernere*; stąd: a) *dobrowolnie*, *bez przymusu*, *ipsaque tellus omnia liberius ferebat*; *poet. b) otwarcie*, *szczerze*, *profiteri*, *loqui*, *dicer*.

Libéri, *orum* (także: *liberum*). *dzieci* (rzadko w licz. poj. *liber*).

Libero, *1. uwalniać*, *aliquem* (z niewoli, więzienia, zamknięcia) *pullos caveā*; w ogóle: *oswobodzić*, *wybawić*, *a terrore*, *ex incommodis*; *invidia*, *culpa*, *poena*, *periculo*, *obsidione*, *suspicione*, *aere alieno*; *Athenas totamque Graeciam*; *occasio liberandae Graeciae*; *castra*; *obsidione urbis* (znieść); *fidem suam* (spełnić przyrzeczenie); *nomina* (długi spłacić); *oculos* (zejść z oczów); *templa liberata* (odsłonięte); *a dictatore capitis damnatus ingenti favore militum et populi liberatus est*; *ab eodem in iudicii defensus aliquoties liberatus discesserat*; z 1 przyp. i tryb

bez. Milo liberatur non profectus esse. Cic. Mil. 18.

Liberta, *ae*, *ż.* *patrz Libertus*.

Libertas, *ătis*, *ż.* *wolność*, w przeciwieństwie do stanu niewolniczego; *se in libertatem vindicare*; *servos ad libertatem vocare*; *aliquem libertati confirmare*; 2) *prawa i korzyści obywatela Rzymskiego*, *Romana*; *lib. aequa*; *szczegół. prawo głosowania na zgromadzeniach ludu*; stąd: *usurpare libertatem*, *mieć wolność głosowania*; *eripere lib.*, *pozbawić prawa głosowania*; *niezawisłość*, *niezależność państwa*, *libertate donare civitatem*; *libertatem reddere Syracusanis*; *leges libertatemque civitatibus reddere*; — *przenoś.* a) *wolność*, *pozwolenie*, z przyp. 2, a *szczegół. z gerund omnium rerum*; *praecidere sibi libertatem vivendi*; *fandi*; b) *rozwiązłość*, *rozpusta*; c) *śmiałość w mówieniu*, *otwartość*, *nienstraszonosc*; 3) *jako bogini wolności*, której świątynia była na placu forum zwany i na pagórku Awentynskim w Rzymie.

Libertinus, *a*, *um*, *tyczący się stanu wyzwolenców*; *rzeczow.* *libertinus*, *i*, *m.* *wyzwoleniec* w stosunku do swojego stanu, *nie zaś do swojego pana*, bo w tym ostatnim względzie nazywał się *libertus*; *libertina*, *ae*, *ż.* *wyzwolenica*.

Libertus, *a*, *um*, *na wolność wypuszczony*; *rzeczow.* *libertus*, *i*, *m.* *wyzwoleniec*, w stosunku do swojego pana; *liberta*, *ae*, *ż.* *wyzwolenica*.

Libet albo *lubet*, *libuit* i *libitum est*, 2. *podobą się*, *chce się*, *quod libet*; *hoc loco libet interponere*; *non libet mihi deplorare vitam*; *non libet plura scribere*.

Libethrum, *i*, *n.* *miasto w Tessalii ze źródłem i grota poświęcona*

- mużom; stąd: Libethris, idts. ż. do Libetrum należąca, nymphae (muzy).
- Libidinöse**, przysł. samowolnie, namiętnie, aliquid facere cogitatio.
- Libidinösus**, a, um, namiętny, samowolny, rozpustny, homo dissolutus, libidinosus.
- Libido**, inis, ż. żądza, pragnienie, chęć, upodobanie, ad libidinem lub ex libidine lub libidine, podług upodobania; l. ulciscendi: juvenus magis in armis libidine habebat; szczególn. a) niepowsściągnoua żądza, samowolność; w licz. mn. waganne żądze; b) często: rozpusta; lubieżność, wszereczność.
- Libitina**, e ż. bogini pożrzebu, w której świątyni można było kupić lub nająć to wszystko, co do obchodu pożrzebowego należało; stąd: a) narzędzia i sprzęty pożrzebowe, b) śmierć, poet. multaque pars mei vitabit Libitinam.
- Libo**, l. wzięc cząstkę z czego, ująć, urwać, libas ex omnibus: a natura deorum libatos animos habemus: ex variis ingeniis excellentissima libavimus. Stąd: mianow. u poet. a) kosztować pokarmu, napoju, cibos, jecur, panem, epulas annem: z lekka dotykać, cibos dicitis; oscula, całować; altaria pateris; pokropić; b) wylewać co na ofiarę bogom; laticum libavit honorem; w ogóle: ofiarować co bogom diis dapes; frugem Cereri tura diis; - przenoś. aliquid lacrimas.
- Libo**, ónis, m. Rzymski przydomek.
- Libra**, ae, ż. waga; libra et aere, za oplata, gotowizną; także: gwiazdozbiór rzymski funt z wyrazem pondo lub samo libra, coronam auream libram pondo; 2) waga do wynależenia poziomu; stąd: ad libram, prosto, prostopadłe.
- Libramen**, inis, n. sifa odrod-kowa.
- Libramentum**, i, n. ciężar, waga, l. plumbi; 2) równowaga, linia horyzontalna
- Libratiólus**, i, m. zajmujący się książkami, mianowicie przepisywaniem ich lub przedażą.
- Librarius**, a, um, tyczący się książek, scriptor, zajmujący się przepisywaniem; *rzeczo*: a) librarius, ii, m. przepisywacz ksiąg; b) librarium, ii, n. miejsce, gdzie chowano książki i inne pisma.
- Libratus**, a, um, rzucony z zamachem, glans, ictus, telum.
- Librillis**, e, funtowy, mający wagę funta; *rzeczo*: librilia, ium, n. funtowe kamienie lub maszyny wejenne do ciskania ciężkich kamieni.
- Libro**, l. ważyć; 2) równać, równoważyć, w równowadze utrzymać, terra librata ponderibus; 3) utrzymywać w stanie bujania, vela libratur ab aura, poet. 4) ciskać, miotać, telum, saxa fundā; geminas libavit in alas suum corpus (wzniósł się na skrzydłach); se l. wznosić się, wzlatywać, o pszczołach i ptakach; corpus in herba, rzucić się na trawę, poet.
- Libum**, i, n. placek, mianowicie ofiarny, liba recuso; lancesque et liba feremus; podobne ciasta pieczono na dzień urodzin.
- Liburnia**, ae, ż. kraina w Ilirji; stąd: a) Liburnus, a, um, do Liburnii należący; *rzeczo*: Liburni orum, m. Liburnowie, słynni żeglarze, i Liburna, ae, ż. lekki statek wodny; b) Liburnicus, a, um, liburnicki, classis.
- Libya**, ae, i -o, es, ż. Libia, starożytnym znana północna część Afryki; stąd: a) Libyca, a, um, libijski, afrykański, lapilli (z marmuru umidyjskiego); b) Libya,

- yes, *m.* Libijczyk; *e)* Libystia, idis, *ż.* kobieta z Libii.
- Libyophoenices**, *um, m.* naród w Libii, pochodzący z Fenicyi, mianowicie w Bizacyum.
- Libyssa**, *ae, ż.* miasto w Bitynii.
- Licens**, *tis*, *wojny*, nieskrepowany, licentior dithyrambus.
- Licenter**, *przysł.* swawole, odważnie, bez obawy, zuchwale, samowolnie, dicere, scribere.
- Licentia**, *ae, ż.* wolność, pozwolenie, pueris non omnem ludendi licentiam damus; l. largiri; l. concessam habere; pozwalanie sobie, swawola, licentiam sibi sumere; w mówieniu i pisaniu, poetarum, d'cendi; wolność, niekarność, militum; swawola wyuzdana, rozpusta, cupiditarum suarum.
- Liceo**, licui, licitum, 2. być wystawionym na sprzedaż, być szacowanym, z przyp. 2. wartości, quanti licuisse tu scribis.
- Liceor**, licitus, 2. podawać na co cenę, licytować, contra l., podkupować, podawać cenę wyższą; illo licente contra liceri audeo nemo, nikt nie śmie z nim współubięgać się w sprzedaży publicznej; l. d'gito; hortos.
- Licet**, licuit i licitum est, 2. wolno, godzi się, można, alicui; zwykle z tryb. bez. lub 4. prz. i tr. bez.: si suo jure imperare licisset; licet cuivis ephoro hoc facere regi; l. consulere, loqui; nos frui liceret; praescripta servanem licet magnifice vivere; także: Theistici licuit esse otioso; civi Romano licet esse Gaditanum; per leges ei consulum fieri licet; si Virginiae liberae vivere licitum fuisset; z tryb. łącz. fremant omnes licet; ais licet felix; per me licet (nie sprzeciwiam się, nic nie mam przeciw tomu); si per te licebit (jeżeli
- pozwolisz); si per suos esset licitum; quoad licitum est; 2) przy wprowadzeniu zdania przyzwaającego: licet, może być, że-; przypuściwszy, że-; chociaż, lubo, z tr. łącz. omnes fremant licet, dicam, quid sentiam; licet terreat- servet; licet tibi significarim, ut ad me venires, tamen intelligo.
- Lichas**, *ae, m.* sługa Herkulesa.
- Licinius**, *ii, m.* nazwisko Rzymskiego rodu; *przym.* do Licyniusza należący. [zwisko.
- Licinus**, *i, m.* Rzymskie przeliczanie, ónis, *ż.* podawanie ceny przy sprzedaży publicznej.
- Licitor**, l. podawać cenę, licytować.
- Licitus**, *a, um*, pozwolony, godziwy, sermo.
- Licium**, *ii, n.* watek, licia telae addere, rozpocząć robotę tkacką; w ogóle: nic.
- Lictor**, óris, *m.* lictor, w licz. mn. licitores, lictorowie, słudzy publiczni najwyższych urzędników Rzymskich, przed którymi postępowali w miejscach publicznych dla ułatwienia im przejścia przez tłum ludu (submovere) i ostrzegali lud, aby przechodzącemu urzędnikowi należną cześć okazał (animadvertere). Oni także wykonywali kary, na jakie winowajcy byli przez tych urzędników skazani.
- Lien**, ónis, *m.* sędziona. [wiązka
- Ligamen**, *inis, n.* związanie, przeliczanie.
- Ligarius**, *a, um*, nazwisko Rzymskiego rodu, stąd: Ligarianus, *a, um*, do Ligaryusza należący, oratio L. lub samo Ligariana (mowa Cyncerona w obronie Ligaryusza).
- Ligés**, *ae, ż.* nazwisko nimfy.
- Liger**, óris, *m.* rzeka w Gallii (Loire).
- Lignarius**, *ii, m.* tyczący się drzewa; stąd: inter lignarios, tak nazwana ulica w Rzymie.

- Lignatio, ónis, ż.** ścinanie, zbieranie drzewa w lesie.
- Lignator, óris, m.** sprowadzający drzewo z lasu.
- Ligneólus, a, um,** zrobiony z drewniek.
- Ligneus, a, um,** drewniany.
- Lignor, l.** sprowadzacz drzewo z lasu.
- Lignum, i, n.** drewno, w licz. mn. drwa na opał; przysłowie: ligna ferre in silvam, drwa do lasu nosić, tłusty polec smarować; 2) poet. zamiast arbor.
- Ligo, l.** wiązać, przywiązywać, obwiązywać, aliquid aliqua re; poet.: pisces in glacie ligati (zamarzle); nimbi ligati (lód); — przenoś. połączyć, zjednoczyć, dissociata locis concordia pace ligavit
- Ligo, ónis, m.** motyka.
- Lingula** lub **lingula, ae, ż.** języczek; — przenoś. międzymorze.
- Ligures, um, m.** lud w Italii wyższej, także używa się i o krainie Liguryi; w licz. poj. Ligus, rzadko Ligur, úris, m. i ż. mieszkaniec lub mieszkanka Liguryi. Stąd: a) Liguria, ae, ż. Ligurya; b) Ligustinus, a, um, Ligustynski, Liguryjski, ager.
- Ligurio, lub ligurrio, 4.** lizać, zlizywać, furta (potajemnie lasować); — przenoś. a) być chciwym, pożądać, lucra; curationem agrarum; b) przykładac się do czego, oddac się czemu, et hoc quoque ligurris.
- Liguritio, ónis, ż.** lakotliwość, chęć do przysmaczków.
- Ligustrum, i, n.** ligustr, gatunek krzewu.
- Lillum, ii, n.** lilia; — przenoś. w sztuce woj. rów, który jak lilia ku dołowi się zwał, a z jego środka słup, zaostrzony sterczał.
- Lilybaeum, i, n.** przylądek i miasto w Sycylii, stąd: Lilybaetanus, a, nm, Lilibetański; b) Lilyoéus, a, nm, Lilibejski.
- Limáte, przysl.** gładko, starannie. dokładnie, limatius scriptum.
- Limátus, a, um,** wygładzony, wypracowany, dokładny, dicendi genus.
- Límbus, i, m.** obszycie, obrábek, oblamowanie, szlak.
- Limen, ítis, n.** próg, 2) wejście, drzwi, penetrare limina regum. 3) dom, pokój, miejsce pobytu. limina deorum; — przenoś. a) początek, operum laborumque; in limine victoriae stare, u późn. b) kres zawodniczy, szranki na widowiskach, limenque relinquunt.
- Limes, ítis, m.** miedza, granica. kopiec lub kamień graniczny. 2) droga, kierunek komet i innych zjawisk nadpowietrznych; koryto rzeki, aquarum dum currant flumina limite; — przenoś. a) różnica, brevis limite; b) środek, eundem limitem agere, tegoż samego sposobu się chwytac, poet.
- Limíto, l.** ograniczacz, oznaczać granice.
- Limo, l.** gładzić; — przenoś. a) wykształcać, ogładzac, poprawiac. se ad aliquid, sposobić się do czego, b) badać, roztrząsać, zgłębiać, men lacium, veritatem; 2) opilować; — przenoś. ująć, zmniejszyć, de altero; comoda alicujus oculo obliquo.
- Limo, patrz Lemonum.**
- Limósus, a, um,** mulisty, błotnisty, lacus.
- Límpidus, a, um,** przezroczysty.
- Limus, a, um,** ukośny, krzywy.
- Limus, i, m.** purpurą obszyty, fartuch ofiarników.
- Limus, i, m.** muł, błoto, szlam.
- Limýra, órum, n.** Limyre, es, t miasto w Licyi.
- Lindus, lub os, i, t** miasto wyspy Rodus.

Linea, ae, ż. nic, sznur, szczegó-
lnie sznur czyli prawidło do prostowa-
nia roboty rzemieślniczej, ad li-
neam i rectis lineis, prostopadłe,
pionowo; linea discere uti; 2) li-
nia, kres zawodniczy, zakres, stąd:
tanquam transilire lineas (prze-
kroczyć zakres); mors ultima linea
rerum est; b) przegroda, przedział
w siedzeniach teatru.

Lineamentum, i, n. krępka, po-
ciąg pióra lub kredy i t. p., w licz.
mn. główne rysy w obrazie lub
posągu; zewnętrzna postać, corporis;
rysy twarzy, oris; — przenoś.
charakter duszy, animi.

Lineo, 1. pionowo prowadzić.

Lineus, a, um, lniany, ze lnu.

Lintones, um, m. lud w Gallii
celtyckiej.

Lingua, ae, ż. język, stąd: a) mó-
wienie, mowa, commercia linguae
(zamiana słów, rozmowa); libertas
linguae; vitemus linguas homi-
num; linguae acerbae et immodice
liberae fuit; Aetolorum linguas
retundere; dar wymowy, largus
opum, lingua melior; głos, brzmie-
nie, śpiew, linguae volucrum; b)
język, mowa, Graeca, Latina, Per-
sica, peregrina i t. p.; lingua uti,
być obeznanym z językiem;
2) przenoś. między morze, także:
przyładek.

Lingula, ae, ż. patrz Ligula.

Lingiger, era, erum, płócienne odzie-
nie noszący; o kapłanach Izydry
i o niej samej.

Lino, livi lub levi, litum, 3. na-
mazać, nasmarować, zaszmarować,
spiramenta cera; spicula felle;
oblać, vinum levi (pice); pociągnąć,
pokryć, powlec, auro tecta; wy-
kreślić, wymazać; b) zbrudzić,
splugawić, splamić, splendida fac-
ta carmine foedo.

Liquo, liqui, lictum, 3. zostawić.

opuścić, urbem, terram; solitude
linquitur; porzucić, socios ignatae
terrae (in terra ign.); — przenoś.

a) linqui animo lub same linqui,
omdleć; także: linquente animo
i animus liquit; linquentem ani-
mum revocare; o umierających
l. dulces animas; podobnie: lin-
quente spiritu ac sanguine; b) por-
zucić, zaprzestać, zaniechać, lin-
quamur igitur haec; severa; nil in-
tentatum nostri liquere poetae.

Lintatus, a, um, płócienna odzie-
nie noszący, legio; senex.

Linter, tris, ż. łódka, czółno; —
przenoś. in liquida nat tibi linter
aqua; masz dobrą porę, sposobność;
2) niecka, koryto.

Linteus, a, um, płócienny, libri (na
płótnie pisane); rzeczo. linteum,
i, n. płótno, także: żagiel.

Linticulus, i, m. czółenko.

Linum, i, n. len, b) lina, sznur,
sznur u wędki, moderabar arundi-
ne linum; c) sieć łowiecka, lina
madent cruore ferarum; d) włók-
niewód, pelago trahit humida li-
na; c) płótno, velati lino.

Linos lub Linos, i, m. syn Apol-
lina i Terpsychory, nauczyciel
Orfeusza i Herkulesa; podług da-
wniejszej powieści syn Apollina
i Uranii.

Lipara, ae, i, -ō, ēs, ż. najwięk-
sza z wysp Eolskich; w licz. mn.
Liparae, wyspy Eolskie; stąd: Li-
parensis, e, do Lipary odnoszący
się; i Lipareuses, ium, m. Lipa-
reńczycy.

Lippus, 4. mieć zaropiałe oczy,
chorować na oczy.

Lippitudo, inis, ż. zaropienie, za-
palenie oczu.

Lippus, a, um, cierpiący na oczy,
stąd: niewidzący dobrze, lippis et
tonsoribus notum (o rzeczy, którą
każdy widzi, zna).

Liquefactio, facti, factum, 3. na str. bier. liquefactus, factus, fieri, roztopić, rozpuścić, viscera liquefacta (zepsute, zgnile). -- przenoś. osłabić, pectora liquefiunt curis.

Liquentia, ae, ż. rzeka w krainie Wenecyjskiej.

Liqueo, liqui lub licui, 2. być płynnym; -- przenoś. być jasnym, jawnym, widocznym, non liquet, (formuła prawna, na tabliczkach wyrażona w skrótce NL., używana w razie, gdy sędzia nie był dostatecznie o jakim czynie przekonany, tak że ani za, ani przeciw zdania swego wyzecz nie mógł).

Liquescio, licui, 3. topnieć, stawać się płynnym, nix, cera; stąd: gnić, psuć się: liquescunt corpora; -- przenoś. a) rozplywać się, zatapiać się, voluptate; b) niknąć, fortuna.

Liquet, patrz liqueo.

Liquide, przysł. jasno; -- przenoś. pewno, niewątpliwie, liquidius negare.

Liquidus, a, um, płynny, płynący; rzeczow. liquidum, i, n. płyn, woda i t. p. stąd: jasny, czysty, wyporodzony, włas. i przenoś.; ad liquidum veritas explorata (z pewnością, dokładnie); przysł. liquido, z zupełnym przekonaniem, z pewnością, sumiennie, dicere, confirmare, jurare.

Liquo, i. topić; vinum, cedić.

Liquor, oris, m. płynność np. wody, stąd: sama rzecz płynna, amnium, salis (= maris); fluidus (= tabes); także: samo l. o morzu: poet. medius liquor Europen ab Afro secernit.

Liquor, 3. topnieć, rozplywać się; -- przenoś. słabić, niszczyć, uchodzić, niknąć, aetas.

Lira, ae, ż. brzoza.

Liriópe, es, ż. matka Narcyssa.

Liris, is, m. rzeka w Lacynum.

Liro, i. brózdzić, brózdzy robić.

Lis, litis, ż. zwada, kłótnia, spór, proces sądowy, intendere, zapoznać; discernere, rozstrzygnąć; componere, uspokoić; także: przedmiot sporu, litem aestimare (porów. aestimo).

Lissus, i, ż. lub Lissum, i, n. miasto w Illiryi greckiej.

Litatio, ónis, ż. ofiara pomyślna.

Litera, ae, ż. głoska, i. tristis (C. t. j. condemnno), salutaris (A. t. j. absolvo); literae legis (ściśle trzymanie się prawa); stąd: sine literis (bez zasad prawa); pismo, przypisanie, rewers, spis i t. p. poet.; także: własnoręczne pismo (manus); w licz. mn. pisanie, pismo, list, oznajmienie, polecenie na piśmie, per literas; dare literas; dare literas alicui lub ad aliquem; szczególi: mowa, pamiętniki piśmienne, dzieje, księgi, nauki, umiejętności, literatura, experts literarum graecarum; literarum studium, literarum scientia.

Literate, przysł. wyraźnie, rzetelnie, i. et scito perscriptae rationes; stąd: dosłownie, respondere; 3) uczenie, uczonym sposobem, loqui; dicta.

Literátor, oris, m. nauczyciel języka.

Literatura, ae, pisanie głosek; 2) wiadomości objęte zakresem nauk pięknych.

Literátus, a, um, uczony, naukowo wykształcony.

Liternum, i, n. miasto w Kampanii nad rzeką Literaus; stąd: a) Liternus, a, um, do Liternu należący; b) Liternians, a, um, Literninski i Literninum, i, n. wiejska posiadłość Scypiona Afrykańskiego.

Literula, ae, ż. mała głoska; w lica.

- mn. liścik; często: nieco nauk, wiadomości.
- Liticea**, *intra*, *m.* trębacz.
- Litigiosus**, *a, um*, kłótlivy, disputatio; poet.: forum. pelen spraw sądowych; o osobach: pieniacz, kłótlivy; 2) sporny, będący przedmiotem sporu, praediolum; ager.
- Litigo**, *l.* spierać się, spór wieść, prawować się.
- Lito**, *l.* czynić ofiarę z dobrą wroźbą, z przyp. 6. *proximā hostiā saepe litatur*; *anima litandum Argolica*; *non litato*, bez ofiary; ofiarę czynić, zadowolić, *litemus Lentulo*; także o samej ofierze: dawać dobrą wroźbę, *victima nulla litat*; szczęśliwie ofiarować, *sacris litatis*; *sacra forda bove*, *u* poet. — przenoś. pomścić się, *centurionum interitio hac adversario-rum poena litata est*.
- Litoralis**, *e, i* litoreus, *a, um*, pobrzeżny, tycający się brzegu.
- Littora**, *Littus* i pochod., patrz Lit.
- Litura**, *ae, Ź* wymazywanie, poprawianie pisma na tabliczkach woskiem powleczonych; stąd: wyraz. wymazany, miejsce wykreślone, *unius nominis litura*; *multa litura*. poet.: plamy od łez, które padły na pismo.
- Litus**, *oris, n.* brzeg morski; przysłowie: *litus arare* (napróżno pracować); *arenas in litus fundere* (o pracy nieużytecznej); poet. także: brzeg rzeki; okolice nadbrzeżne.
- Litua**, *i, m.* zakrzywiona laska augurów; 2) dęte narzędzie muzyczne wojskowe; *lituo tubae permixtus sonitus*; — przenoś. nakłaniający, namawiający do czego, *podżegacz, profectioalis*.
- Livens**, *tis, siny, zsiniały.*
- Liveo**, *ere*, być siny, *livent rubigine dentes*; — przenoś. zazdrościć
- Liviānus**, *a, um*, patrz Livius.
- Lividus**, *a, um, siny, zsiniały, sznawny*; — przenoś. zazdrośny, niezyczliwy, *nos nostraque lividus odit*; *oblivio* (kiedy kto zazdrością powodowany puszcza w niepamięć czyje zasługi).
- Livius**, *a, um*, nazwanie Rzymskiego rodu; stąd: *Liviānus. a. um*, do Liwiusza należący.
- Livor**, *oris, m.* siność, siniak; — przenoś. zazdrość, nienawiść; *si livor obtreclare curam voluerit*.
- Lixa**, *ae, m.* ciura, przy wojsku sprzedający przedmioty żywności; w licz. mn. czeladź obozowa.
- Locatio**, *onis, Ź* wynajęcie, wydzierżawienie; stąd: *umowa dzierżawcza*.
- Locator**, *oris, m.* wynajmujący, puszczający w dzierżawę; stąd: *locatōrius. a, um*, tycający się wydzierżawienia.
- Loco**, *l.* umieścić, położyć, postawić, *castra*; *milites supra vallum, homines in custodiis*; *aliquem sacra sede*; w szczegól. *a)* in matrimonio (wydać za mąż; także: *aliquam alicui nuptiis*); *b)* wydzierżawić, wynaając z przyp. 6. za *co, agrum frumento*; stąd: *locatum, i, n.* wydzierżawienie, rzecz wydzierżawiona; *c)* umówienie się względem wykonania jakiej czynności, *secunda marmora*; *statuum faciendam*; *columnas aedificandas*; *d)* wypożyczać, *łożyć na co, argentum, pecuniam*; stąd: *benefacta male locata*, poet.
- Locri**, *orum, m.* mieszkańcy krajny zwanej Locris, *idis, Ź* w Grecyi; stąd: *Locrenses, ium, m.* Lokrenowie; 2) miasto w Italii niższej, którego mieszkańcy nazywali się Locri lub Locrenses
- Loculus**, *i, m.* małe miejsce; *b)* w licz. mn. często: schowanie.

- skrzynka z przegrodami, przedziałami, numum in loculus demittere; c) w licz. poj. trumna.
- Locuples**, étis, mający wiele posiadłości gruntowych; w ogóle: bogaty, majątny; — przenoś. pewny, wiarogodny, testis, auctor; mogący dać rękojmię, reus l.
- Locupletátor**, óris, m. który zbogaca, familiarium.
- Locupletissime**, przysł. bardzo bogato, hojnie.
- Locuplétó**, l. zbogacać, wiaś. i przenoś. hominem fortunis; eloquentiam instrumento artium.
- Locus**, i, m. w licz. mn. loci lub loca, miejsce, plac; w szczegól. a) dom, mieszkanie, miasto, okolica i t. p., l. primus aedium, l. campestris, l. munita, loca nocte tacentia (królestwo umarłych); b) stanowisko szermierza lub żołnierza; locum tenere; se loco tenere; locum excedere; loco pellere; stąd: stanowisko, wpływ, korzystne położenie, loco ille motus est (o Kartylinie); także: locum virtutis deseruit; c) loci lub loca, macica; d) miejsce w książce, l. de natura verborum; loci communes, główne względy, pod którymi zwykliśmy rzeczy uważać i o nich myśleć; 2) przenoś. a) czas, cognoscendi et ignoscendi dabitur locus; ad id locorum, do tego czasu; ad locum, natychmiast; in loco lub loco, w stosownym, właściwym czasie; b) sposobność, powód, nocendi i t. p., locus est lub non est alicui rei; locum alicui rei facere; c) własność, położenie, stan, okoliczności, meliore loco erant res nostrae; in eo loco res est; res erat eo loci; d) locum dare lub relinquere misericordiae, zlitować się; locum habere, mieć miejsce; nihil loci est alicui rei, to nie ma miejsca; często: eo loci, w tym punkcie, w tym stanie rzeczy; e) miejsce, we względnie porządku, następstwa, priore, posteriore loco; secundo loco; f) miejsce, uważanie, znaczenie, stąd: loco z przyp. 2 w miejscu, zamiast, za, jak; eodem loco habere; habere eo loco, tak szacować, tak cenić; loco patris habere, uważać za ojca; nullo loco numerare, nie mieć za nic, si eo loco esset, gdyby był w tém położeniu; g) miejsce, urząd, godność lub stan, pochodzenie, ród, quorum in locum ac numerum pervenire velis; loco honesto; loco summo, illustriori natus.
- Locusta**, ae, ż. szarańcza.
- Locutio**, lub loquutio, ónis, ż. mówienie, mowa, szczegól. wymawianie.
- Locutius**, patrz Ajus.
- Logeum**, ei, n. archiwum, skład urzędowych papierów.
- Logicus**, a, um, logiczny; rzeczow. logica, orum, n. logika.
- Logos**, lub -us, i, m. słowo, wyraz; logi, bajki, baśnie, żarty.
- Loligo**, inis, ż. ryba morska, sepie, wypuszczająca sok czarny; — przenoś. złośliwość, hic nigrae succus loliginis.
- Lolium**, ii, n. kłakol.
- Lollius**, a, um, nazwanie Rzymskiego rodu
- Lomentum**, i, n. umywadło, masa z maki bobowej używana od Rzymianek dla nadania delikatności cery.
- Longaevus**, a, um, stary, sędziwy, senex, sacerdos.
- Longe**, przysł. daleko, progredi, abesse, videre, petere, audire i t. p.; l. gradi, postępować szerokim krokiem; często: l. lub laud (non) l. ab aliquo loco: longe ultra Rhenum; longe lateque,

wzdłuż i wszecz, obszernie, na wszystkie strony; l. gentium, daleko w świat, gdzieś w dalekich stronach; 2) w odniesieniu do czasu: długo, daleko, wiele, bardzo, l. ante; longius anno; longius debere, oddanie długu przeciągnąć dalej niż termin jest oznaczony; quam longissime tempus ducere; — przenoś. ne longius abeam, abym się zanadto nie rozwodził; tam longe repetita principia, z daleka wyprowadzone zasady; abesse a vero; a humanitate; l. abesse ab aliquo; l. alicui esse, wcale nie pomagać; szczegóły przy wyobrażeniach różności, jak przy dissimilis, diversus, alius i t. p.; longe alio spectare; l. inter se discedere; l. dissentire; longissime voluntas abhorrebat, i t. p.; nareszcie przy stop. wyższym i najwyższym, tudzież przy wyobrażeniach wyższości: bardzo wiele, daleko, nierównie, longe melior, l. nobilissimus; l. princeps; praestare, antepomere, antecellere, superare.

Longinquitas, ātia, Ź. dalekość, odległość miejsca; 2) pod względem czasu: długość, długo trwałość, alicuius rei; lub samo long.

Longinquus, a, um, daleki, odległy w przestrzeni i czasie, ex locis tam longinquis; victoria tempore longinqua; oppugnatio, consuetudo; morbus.

Longinus, i, m. Rzymskie przezwisko.

Longitudo, inis, Ź. długość w przestrzeni, agminis; in longitudinem, wzdłuż; 2) o czasie: consulere in longitudinem, zarządzać na przyszłość.

Longiusculus, nieco długi.

Longobardi, patrz Langobardi.

Longūla, ae, Ź. miasto Wolsków

Longulus, a, um, za długi, nieco długi.

Longūrtus, ii m. żerdź, drąg.

Longus, a, um, długi; navis, okręt liniowy, wojenny; z przyp. 4. dla oznaczenia długości, ferrum tres pedes longum; stąd: daleki, bardzo oddalony, longa a domo militia; — przenoś. cognatio; poet. także w ogóle: rozległy, rozciągający się daleko, wzdłuż i wszecz, pontus, fluctus, freta; 2) w odniesieniu do czasu: a) długi, długotrwały, in longum, na długo, na długi czas; in longiorem diem aliquid conferre, odłożyć co na czas dłuższy, dalszy; ex longe, od dawnego czasu; ne longum fiat lub ne l. faciam, krótko mówiąc; longum est enumerare, zadługo byłoby to wyliczać; dicere longa mora est; także: nolo esse longus, nie chce się zanadto rozszerzać; b) daleki, daleko sięgający, spes: longus spe, pelen dalekiej nadziei, poet.

Longus, i, m. Rzymskie przezwisko.

Loquacitas, ātia, Ź. wielomówność, gadatliwość.

Loquaciter, przysł. wielomownie.

Loquax, ācia, wielomowny, gadatliwy; poet.: rana, skrząceca; nidus (z powodu świegotania piskląt); stagna (gdzie się słyszcć daje głos labędzi); lymphae (szmer wydające).

Loquēla, ae, Ź. mowa, słowo, język, poet.

Loquor, locutus (loquutus), 3. mówić, rozmawiać pure et latine; lingua Graeca; liberius, ferocius; vere ac libere; plane et dilucide; ornate; cum aliquo; de aliquo lub de aliqua re; pro aliquo, za kim, lub w czyjém imieniu; apud populum aut in senatu; ad aliquem; — przenoś. consuetudo loquitur; res ipsa loquitur; poet.: pinus loqua-

- tes (szumiące); 2) przech. mówić co, o czem, pugnancia; falsa; ali- quid cum aliquo; pauca apud ali- quem; często: loquuntur, powia- dają, głoszą z 4 przyp. i tr. bez.; szczegół. ciągle o czem mówić; mieć w ustach, classes, proelia; Catilinam; — przenoś. jakby mó- wić, pokazywać wyraźnie, oculi loquuntur, quemadmodum affecti simus.
- Loramentum, i, n. rzemień.
- Lorica, ae, ż. pancerz, zbroja; — przenoś. szaniec, blanki, kosz szan- cowy; turres contabulantur, pinnae loricaeque ex cratibus atroxuntur.
- Lorico, i uzbroid pancerzem, lo- ricatus, okryty pancerzem, pan- cery.
- Loricula, ae, ż. mały pancerz, ma- ły szaniec.
- Lorium, ii, n. miasteczko w Etruryi.
- Lorum, i, n. rzemień; 2) cugła, dare lora; 3) bicz, loris non ureris.
- Lotophagi, orum, m. lud w Afry- ce w bliskości małej Syrty.
- Lotus, lub -us, i ż. komonica (zi- zyphus lotus) drzewo afrykańskie, którego owoc służył za pożywie- nie ludom zwanym stąd Lotopha- gi; δ) flet zrobiony z tego drzewa; 2) gatunek drzewa w Italii, wyda- jącego owoc pestkowy; 3) roślina pastewna, koniczyna.
- Lotus, patrz Lavo.
- Lua, ae, ż. bogini, której bron zdobytą ofiarowano.
- Lubet i pochodne patrz Libet.
- Lubricus, a, um, ślizki, gładki, sara, humus, anguis, conchyli- a; rzecz. lubrica, orum, m. miejsca ślizkie; szybko ulatujący, prędki, amais; także: annus, poet.; żywy, ruchawy, membra, oculi; — prze- noś. a) ślizki, niebezpieczny, nie- pewny, via vitae; viae adolescen- tiae; aetas puerilis; defensionis ra- tio; poet z tryb. bez.; r ecrot. ia lubrico versari lub stare; b) zwo- dniczy, fortuna; poet.: aequidquam patrias tentasti lubricus artes.
- Luca, ae, ż. miasto w Etruryi. stąd: Lucensis, e, należący do miasta Luki.
- Lucani, orum, m. lud w niż-zęj Italii, Lukanowie; stąd: a) Luca- nia, ae, ż. kraina Lukania; b) Lu- canus, a, um, należący do Luka- nii; rzeczow. lucanica, ae, ż. kiel- basa. {rywka.
- Lucellum, i, n. mały zysk, ob- Luceo, luxi, 2. świecić, jaśnieć, wydawać światło; lucet, dnieje, świta; — przenoś. być jawnym, ja- snym, widocznym, res lucet ar- gumentis; byc świetnym, virtus; splendor imperii.
- Luciores, um, m. jeden z trzech najdawniejszych oddziałów (tribus) ludu Rzymskiego.
- Luceria, ae, ż. miasto w Apulii; stąd: Lucerinus, a, um, do Lu- ceryi należący i Lucerini, orum, m. Lucerynowie.
- Lucerna, ae, ż. lampa.
- Lucesco, lub lucisco, ęro, zaczy- nac świtać, lucescit lub luciscit, dnieje, rozwidnia się.
- Luci = luce, w dzień, venire.
- Lucide, przysł. jasno, wyraźnie, do- bitnie, definire verbum.
- Lucidus, a, um, jasny, świetny, sidera; — przenoś. jasny, wyra- żny, ordo.
- Lucifer, era, erum, niosący świa- tło, equi; rzeczow. lucifer, eri, m. jutrzienka, Wenus; podług mętów syn Anrory i Ceyksa; poet.: dñen, tres de mense supersunt luciferi; 2) wydająca na świat, Dyana
- Lucifugus, a, um, unikający świa- tła, odludek, homo.
- Lucilius, a, um, nazwante Rzy- mskiego rodu

- Lucina, ae, *ż.* bogini ułatwiająca wydanie na świat płodu, opiekująca się położnicami.
- Lucisco, patrz Lucesco.
- Lucius, ii, *m.* imię Rzymskie.
- Lucrētilla, is, *m.* góra w kraju Sabinów; stąd: Lucretinus, a, um, lukretynski.
- Lucrētius, a, um, nazwanie Rzymskiego rodu.
- Lucrifacio, feci, factum, na str. bier lucrifacio, factus, fieri, zyskać, zarobić, pecuniam; — przenoś. popelnić bezkarnie, maleficium.
- Lucrinus, i, *m.* Lukryńczyk w Kampanii; *przym.* Lucrinus, a, um, i Lucrinensis, e, Lukryński, lacus.
- Lucror, 1. zyskiwać, zarabiać, pecuniam; nomen, otrzymać; — przenoś. lucratur indicia veteris infamiae, przebaczę mu, pomine, nie przytoczę.
- Lucrosus, a, um, zyskowny, korzystny, zysk przynoszący
- Lucrum, i, *n.* zysk, korzyść, in lucris ponere lub lucro apponere, uważać co za zysk; luci facere mieć w zysku; de lucro vivere (uważać za zysk, że się żyje, unikać niebezpieczeństwa); stąd: poet. bogactwo, periculosum semper vitavi lucrum
- Lucrāmen, inis, *n.* usiłowanie.
- Lucrātio, ōnis, *ż.* pasowanie się, chodzenie w pasy; w ogóle: walka, usiłowanie; — przenoś. spór, sprzeczka, cum Academicis.
- Lucrātor, ōris, *m.* zapaśnik.
- Lucrificus, a, um, smutek przynoszący, żalony, clades.
- Lucrosus, a, um, smutno brzmiący, żalony, mugitus.
- Lucror, 1. pasować się, mocować się, w ogóle: walczyć, cum aliquo, lub z samym przyp. 6.; in tarba; silić się, usiłować, z tryb. bez., telum eripere; — przenoś. spór wieść, sprzeczać się: inter se; non luctabor tecum *scyllus*.
Luctuosus, przyst. żalony, caere.
Luctuosus, a, um, smutny, żalony, sprawujący smutek, luctuosum est z tryb. bez. trahi alteri; 2) pełen smutku, mocno zasmacony, Hesperia.
Luctus, us, *m.* smutek, żal, mianowicie po stracie ulubionej osoby, objawiony przez oznaki powierzchnowe; także: nosobienie smutku, poet: Luctus et ultrices posnere cubilia Curae; powód do smutku, tu luctus eris levior.
Luctubrātio, ōnis, *ż.* pracowanie w nocy przy świetle; także: praca wykonana w nocy przy świetle.
Luctūbro, 1. pracować w nocy przy świetle; przech. w nocy przy świetle co wypracować, opus luctubrātum.
Luculente, przyst. jasno, wyraźnie, wyrozumiale, scribere, dicere: 2) pięknie, wybornie.
Luculenter, przyst. pięknie, wybornie, texebatur opus luculenter.
Luculentus, a, um, jasny, świątliwy, caninus; — przenoś. a) jasny, wyraźny, zrozumiały, verba, scriptor, oratio; b) znakomity, znaczny, wielki, plaga, patrimonium; factum; stąd: wiarogodny, auctor.
Lucullus, i, *m.* imię familii z rodu Licyniuszów
Lucumo, ōnis, *m.* tytuł pospolity niegdyś królów i książąt Etruryi.
Lucus, i, *m.* gaj, las bóstwu poświęcony, poet; w ogóle las.
Ludibrium, ii, *n.* szyderstwo, pośmiewisko; ludibrio alicui esse, być przedmiotem pośmiewiska; ad lud. recidere, stać się pośmiewiskiem; per lud. uragając się, in longum sui ludibrium, na hańbę, na uraganie się; stąd: a) igraszka, igrzysko, ludibria ventis; 1. fortuna

- nae. ludibria excogitat fortuna; b) złudzenie, omamienie, is i. verius quam comes; l. oculorum; vanissimi cujusque.
- Ludibundus, a, um, żartujący; 2) igrając, bez pracy, niepostrzeżenie.
- Ludicer, lub ludicrus, a, um, rozrywkowy, do zabawy służący, certamen, ars armorum; sermo; *rzeczow.* ludicra, orum, *n.* zabawki; *szczegól.* 2) należący do widowisk i aktora, ars, sztuka dramatyczna; *rzeczow.* ludicrum, i, *n.* wszelki rodzaj widowisk, igrzysk, Olympiorum i t. p.; l. edere.
- Ludificatio, ōnis, *ż.* drwiny, naśmiewanie się.
- Ludifico, i, drwić, naśmiewać się, aliquem.
- Ludifcor, i, drwić, uragać się, aliquem; — przenoś. podstępnie niweczyc, locationem; ea, quae hostes agerent.
- Ludimagister, stri, *m.* nauczyciel.
- Ludio, ōnis, *m.* = Ludius.
- Ludius, ii, *m.* aktor, baletnik.
- Ludo, lusi, lusum, 3 grać, alea, talis, trocho; ludis Circensibus: ludere qui nescit, campestribus abstinere armis; — przenoś. a) igrać żartować, żarciki stroić, ad ludendum, na żart; poet.: cymba ludit in lacu; jubae ludunt, igrają (poruszane od wiatru); b) dla rozrywki czém się zajmować, bawić się, armis, palaestra, versibus; 2) w znaczu przech. grać, proelia latronum (w warcaby); alea luditur; poet.: ludum insolentem, swawolić; — przenoś. a) drwić, żartować, szydzić, aliquem, verbum; stąd: podejść, oszukać, ludzić, aliquem; b) bawić się, zajmować się czém dla zabawy, carmina; żartem przedstawiać, bonum civem
- Ludus, i, *m.* gra, zabawa, *szczegól.* ludi, widowiska, igrzyska publiczne, Circenses; scenici, gladiatorii; ludis, w czasie igrzysk; — przenoś. igraszka, rzecz, która się łatwo i bez wszelkiej pracy robi, illa perdiscere ludus esset; per ludum, igrając, bez trudu; ludum jocumque lub l. et j. fuisse (było to igraszka); b) żart, drwiny, amoto ludo; per ludum et jocum, żartem, dla zabawy; c) miejsce ćwiczenia ciała i umysłu, gladiatorius, szkoła szermierska; effracto Capuae ludo; militaris, miejsce ćwiczeń wojennych; l. literarum lub discendi, szkoła, gdzie uczono czytać, pisać, rachować i t. p. in ludo (w szkole), aliquem cognosse; ludum habere, udzielać nauki; l. aperire, otworzyć szkołę; magister ludi; d) tytuł sztuki teatralnej Newiusza, in Naevii ludo.
- Lues, is, *ż.* zaraza; — przenoś. niepoczciwy, zły, szkodliwy człowiek.
- Lugdunum, i, *n.* miasto w Gallii lugdunenskiej.
- Lugeo, luxi, luctum, 2. smucić się, boleć, nosić żalobę; poet.: lugentes campi (smutne pola w krainie podziemnej), 2) przech. oplakiwać, żalować, nunc cassum lumine lugent; mortem alicujus; z 4. przyp. i tryb. bez. Catilina urbem ex suis faucibus ereptam esse luget.
- Lugubris, e, żalobny, w żalobie będący, domus; *rzeczow.* lugubria, ium, *n.* żalobna odzież, Punico lugubre mutavit sagum; smutny, żaloszny, pełen smutku, żalu, verba; clamor; vox; bellum; poet.: lugubre jako *przyst.* sanguinei cometae lugubre rubent; także: złowieszczy, ales.
- Lumbus, i, *m.* lędźwie.
- Lumen, inis, *n.* światło; solis;

- stąd. światło dzienne, dzień, lumine secundo si te hic offendero; także: świeca, pochodnia, latarnia i t. p. lumine apposito; luminum oleum instillare; wzrok, oczy, luminibus amissis; lumine torvo; życie, l. adimere; cassus lumine; — przenoś. światło, środek objaśniający, ułatwiający, ordo est, qui memoriae lumen affert; ozdoba, zaszczyt, hoc vestrum lumen est; consularius, civitatis; 2) okno, fenestrum angustiae.
- Luminare, āris, n.** otwór w ścianie, to co daje światło; — przenoś. zaszczyt, ozdoba, luminaribus tot extinctis.
- Luminosus, a, um,** jasny, wydatny, odznaczający się, luminosae partes orationis.
- Luna, ae, ż.** księżyc, także: bogini, córka Latony i siostra Słońca.
- Luna, a, ż.** miasto na granicy Liguryi i Etrurji; stąd: Lunensis, e, luneński.
- Lunāris, e,** do księżyca należący, księżycowy, cursus; 2) do księżyca podobny, inerant lunaria frontis cornua.
- Luno, i,** zakrzywił nakształt rogów księżyca; stąd: lunatus, obłączyły, zgięty, pelta.
- Luo, lui, luitum, lub lūtum, 3.** obmywać, płókać; — przenoś. zmyć winę, przyplacić cześć, odpokutować...noxam pecuniā; scelus supplicio; delicta majorum; przez pokutę lub ofiarę odwrócić, pericula; 6) dług zapłacić, aes alienum; stąd: ponieść karę, l. poenam, poenas, supplicia i t. p.
- Lupa, ae, ż.** wilczyca; 2) nierządnica; stąd: lupānar, āris, mieszkanie nierządnic.
- Lupātus, a, um,** ostremi kółcami nakształt wilczych zębów opatrzoney. *rzeczow.* lupati, orum, m. lub lupata, orum, n. krygi, wędzidła z kółkami na konie narowiste.
- Lupercal, ālis, n.** ludicrum lub w licz. mn. Lupercalia, ium, n. uroczystość obchodzona w lutym na cześć Luperki; 2) jaskinia poświęcona Luperkowi na górze Pałatyńskiej.
- Lupercus, i, m.** imię bożka, Pana licejskiego (Lycaeus); 2) kapłan tegoż bożka.
- Lupia, ae, ż.** rzeka w Germanii, Lippe.
- Lupinus, a, um,** wilczy; *rzeczow.* lupinus, i, m. i lupinum, i, n. słonecznik strączyasty.
- Lupus, i, m.** wilk, przysłowia: lupus in fabula, o wilku gadka, a wilk w sieci; ovem lupo committere, zrobić kozła ogrodnikiem; lupus non curat numerum (ovium), bierze wilk i liczone; lupus ultrefugiat oves (o rzeczy niemożliwej, przeciwny przyrodzenia); — przenoś. a) wędzidło ząbkowate, kryga (frenum lupatum); 6) ferrei haki wojenne; 2) Lupus, Rzymskie przezwisko.
- Lura, ae, ż.** wór skórzany; brzuch, wnętrzości.
- Luridus, a, um,** blade, żółtawy, spęzły, membra, pellis; 2) bladeść sprawujący, horror; luridamiscens aconita novercae.
- Luscina, ae, ż.** słowik.
- Luscus, a, um,** jednooki.
- Lusio, ōnis, granie, gra, pilae.**
- Lusitania, ae, ż.** Luzytania, dziś Portugalia; stąd: Lusitanus, a, um, do Luzytanii odnoszący się; *rzeczow.* Lusitani, orum, m. Luzytańczycy.
- Lustus, ii, m.** rzeka w Arkadyi.
- Lusor, ōris, m.** gracz; bawiący się cześć.
- Lusōrius, a, um,** do gry należący.

Lustralis, e, oczyszczalny, błagalny, służący do oczyszczenia w sposobie religijnym, sacrificium, aqua, exta.

Lustratio, ōnis, ̄. oczyszczenie religijne przez ofiary, sacro lustrationum peracto; obejrzenie w objeździe, municipiorum; bieg, solis.

Lustro, 1. oświecać, lustrabat lampade terras orta dies; b) oglądać, quae sit circum me copia; — przenoś. rozważać, rozmyślać, omnia ratione animoque; c) zwiedzać, objeżdżać, Aegyptum, terram; aequor navibus; 2) błagalnemi ofiarami oczyszczać, viros; a ponieważ a) przy takich ofiarach odbywał się przegląd, stąd: lustrare, przeglądać, robić popis, exercitum; b) bydłęta ofiarne w obec ludu oprowadzano; stąd: lustrare, obchodzić, czynić obieg kołowy, okrażać, aliquem choreis, poet.

Lustrum, i, n. (od luo lub lavo), kałuża, bagno, jama, jaskinia; b) tożysko zwierząt, ferarum; poet.: las, horrentia, invia lustra; c) dom nierządu; — przenoś. rozpusta, lustris confectus.

Lustrum, i, n. (od luceo) ofiara oczyszczalna co pięć lat dopełniana przez cenzorów po uczynionym przeglądzie, w ogóle: zwyczajna ofiara oczyszczenia; stąd: przeciąg czasu pięcioletni, Troja obsessa lustris duobus; w ogóle: okres lat niekoniecznie pięciu, np. czterech, stu.

Lusus, us, m. granie, bawienie się, żartowanie, apti lusibus anni.

Lutatius, a, um, nazwanie Rzymskiego rodu.

Luteolus, a, um, żółtawy

Lutetia Parisiorum, miasto w Galii lugdunenskiej.

1. Luteus, a, um, żółtawy szafranowy, złotożółty (od lutum 1).

2. Luteus, a, um, gliniany, mulisty; — przenoś. podły, nikczemny (od lutum 2).

Lutulentus, a, um, błotnisty; zabłocony; — przenoś. nieczysty, plugawy, brzydki, homo, vitia.

1. Lutum, i, n. farbownik, roślinna żółto farbująca; 2) farba żółta.

2. Lutum, i, n. błoto; także wyraz obelgi: podły, plugawy człowiek.

Lux, lucis, ̄. światło gwiazd; stąd: lucis, świecące ciała niebieskie: światło dzienne; stąd: dzień, luce lub luci, w dzień; l. centesima: crastina; natalis; w ogóle: światło, blask, lychnorum; oczy, damnunum lucis ademptae; życie, negant intueri lucem fas esse; lucem propriam accipere, urodzić się; luce privare, życia pozbawić; luce magis dilecta; — przenoś. a) światło, świetność, ozdoba, urba, lux orbis terrarum; b) światło, jasność, objaśnienie, historia testis temporum, lux veritatis; sententiae auctoris lucem desiderant; c) znakomitość, zaszczyt, familias e tenebris in lucem vocavit; d) wiadozność, jawność, widok publiczny, benefacta in luce collocari volunt; in luce Italiae (przed oczyma, w oczach); res occultas in lucem proferre.

Luxuria, ae, i-es, ei, ̄. wybujałość, zbyteczna płodność, in oratione ut in herbis est luxuries; 2) zbytkowanie w pokarmach, ubojach, ubiorach, przepych, rozrzutność, roskoszowanie, luxuries Hannibalem corruptit.

Luxurio, i Luxurior, 1. być bajnym, o ziemi i roślinach, humus, seges, virgae arborum; bujać, skakać, pecus: ut serpens luxuria

- re solet; membra luxuriant (objawiają młodzieńczą żywość, dziarskość): — przenoś. zbytkować, rokoszować, oddawać się rozpucie, psuć się, z przyp. 6. animi otio; Capuam luxuriantem felicitate
- Luxuriose**, *przysł.* zbytkownie, rozrzutnie, rozpustnie, vivere.
- Luxuriosus**, a, um, bujny, frumenta, vitis, seges; zbyteczny, dign; — przenoś. rozpustny, wyłany na zbytki, marnotrawny, homo.
- Luxus**, us, *m.* wybujałość roślin; — przenoś. zbytek, marnotrawstwo
- Lyaeus**, i, *m.* uwalniający od troski, przezwisko Bachusa: poet. wino, latex Lyaeus; curam dulci Lyaeo solve.
- Lycaeus**, i, *m.* góra w Arkadyi; *przym.* licejski, nemus.
- Lycambes**, ae, imię jakiegoś Tebanczyka; stąd: Lycambes, a, um, do Likambesa należący.
- Lycæon**, ónis, *m.* król Arkadyi, syn Pelazga, ojciec Kallisty; stąd: a) Lycæonis, idis, ż. córka Likæona; b) Lycæonius, a, um, do Likæona należący, Arctos, gwiazdozbiór, i axis, północna strona, w której jest ten gwiazdozbiór; 2) syn Kallisty.
- Lycæones**, um, *m.* Likæonowie, lud w Azji mniejszej; stąd: a) Lycæonius, a, um, do Likæonów należący; b) Lycæonia, ae, ż. kraina Likæonia.
- Lycæonis**, patrz Lycaon.
- Lycæum**, i, *n.* sławne gimnazjum w Atenach, gdzie Arystoteles wykladał naukę filozofii; 2) miejsce w Tuskulum posiadłość Cycerona.
- Lychnuchus**, i, *m.* lichtarz, podstawa pod lampę.
- Lychnus**, i, *m.* lampa, kaganiec.
- Lycia**, ae, ż. kraina w Azji mniejszej, Licya; stąd: Lycius, a, um, do Licyi należący i Lycii, orum, *m.* mieszkańcy Licyi.
- Lycomedes**, is, *m.* król na wyspie Scyros.
- Lycórias**, ádis, ż. córka Nereusza i Dorydy.
- Lycóris**, idis, ż. aktorka mimiczna, wyzwolenica senatora Wolu-mniusza.
- Lycormas**, ae, *m.* rzeka w Etolii
- Lyctus**, i, ż. miasto na wyspie Krecie; stąd: Lyctius, a, um, liktyjski, kreteński.
- Lycurgus**, i, *m.* syn Dryanta, król Edonów w Tracyi; 2) syn Aleusa i Neery (Neaera), ojciec Anceusza, król Arkadyi stąd: Lycurgides, ae, *m.* syn Likurga; 3) mówca w Atenach; stąd: Lycur-gæi, orum, *m.* stronnicy Likurga, snrowi ganiaciele; 4) prawodawca Spartan.
- Lycus**, i, *m.* rzeka; a) w Paflagonii; b) we Frygii, wpadająca do Meandra, c) w Assyrii wpadająca do Tygrysu
- Lydia**, ae, ż. kraina w Azji mniejszej, z głównym miastem Sardes, stąd: a) Lydius, a, um, lidyjski, także: etruski (ponieważ według dawnego podania Etruskowie od Lidów wzięli początek). b) Lydus, a, um; do Lidów odnoszący się; Lydus, i, *m.* lidyjczyk, Lydi, orum, Lidowie, poet. także: Etruskowie.
- Lympha**, ae, ż. woda, poet. lequaces lymphæ desiliunt.
- Lymphaticus**, a, um, obłąkany, szalony, wodowstrętny pavor, nagły, raptowny, pomieszanie sprawujący.
- Lymphátus**, a, um, = lymphaticus; i. mens: velut lymphati, nagłym strachem przejęci, prawie od przytomności odchodzący.
- Lyncestes**, ae, *m.* mieszkańcy

- krainy Lyncestiae w Macedonii lub jój głównego miasta Lynceus, i, ż. stąd: Lyncestius, a, um, do Linku miasta lub do krainy Lyncesty należący
- Lyncaeus, ei i eos, m. Messenńczyk, jeden z Argonautów, bystrym wzrokiem obdarzony; stąd: a) Lynceus, a, um, tyżący się Linceusza; — przenoś. daleko widzący, przenikliwy, quis est tam lyncaeus?; contemplari oculis lynceis; b) Lynceides, ae, m. potomek Linceusza; 2) syn Egipta, mąż Hipernestry.
- Lyncus, i, m. król Scytów; Lynceus, r, ż. porów Lyncestes.
- Lynx, cis, m. i ż. ostrowidz.
- Lyra, ae, ż. lutnia, lira; stąd u poet.: piosna, poezya liryczna; non haec jocosae conveniunt lyrae; 2) gwiazdozbiór.
- Lyrceus, i, m. źródło w Peloponezie; *przym.* lircejski.
- Lyricus, a, um, liryczny; *rzeczow.* lyrici, m. poeci liryczni.
- Lyrnessus, lub Lyrnesus, i, ż. miasto w Troadzie; stąd: a) Lyrnesis, idis, ż. do Lirnezu należąca; *rzeczow.* mieszkanka Lirnezu (Bryzeida lub Hippodamia); b) Lyrnesius, a, um, tyżący się Lirnezu.
- Lysimachia, ae, ż. miasto w Tracyi; stąd: Lysimachienses, ium, m. mieszkańcy Lizymachii.
- Lysis, is, m. rzeka w Azji mniejszej; 2) filozof z Tarentu, nauczyciel Epaminondasa.

M.

- M. skrócenie imienia Rzymskiego Marcus; M' skrócenie imienia Manius, 3) M znak liczebny = mille lub millesimus.
- Macareus, ei i eos, m. syn Eola; stąd: Macareis, idis, ż. córka Makareusa (Issa).
- Macædo, i -on, ònis, m. Macedończyk, mieszkaniec krainy zwanej Macedonia, ae, ż. diffidit urbium portas vir Macedo (Filip); legio Macedonum; jako *przym.* Macedoński, miles. Stąd: Macedonicus i Macedonius, a, um, Macedoński
- Macellum, i, n. jatkki, miejsce sprzedaży rozmaitej żywności.
- Maceo, ère, być chudym.
- Macer, ora, crum chudy, taurus; solum, przenoś. stroskany, wynędzniały od troski, si me palma negata macrum reducit.
- Macer, cri, m. imię Rzymskiej rodziny.
- Macerta, ae, ż. ogrodzenie kamienne lub z cegły.
- Macero, 1. kruszyć, miękczyć; 2) osłabiać, wycieńczać, aliquem macerare fame; 3) dreczyć, martwić, trosk nabawiać, aliquem desiderio; mentem de rebus futuris; lentis penitus maceror ignibus.
- Macesco, ère, schnąć, chudnąć.
- Machaera, ae, ż. miecz; stąd: Machaerophorus, i, m. noszący miecz, drabant.
- Machaon, ònis, m. syn Eskulapa; stąd: Machaonius, a, um, odnoszący się do Machaona.
- Machina, ae, ż. machina, narzędzie do pomnożenia skutków siły; szczególn. kusza wojenna do wyrzucania ciężkich pocisków (ballista, catapulte); także: wieża, szopa wojenna i t. p. stąd: przenoś. sztuczny

obrot, wykręt, podejście, machinas omnes adhibere, użyć wszelkich sprzężyn; 2) rusztowanie, na którym wystawiano niewolników na sprzedaż.

Machinamentum, *i, n.* machina.

Machinatio, *ōnis*, *ż.* użycie machin, wprawienie w ruch, mechaniczne, sztuczne poruszanie; *h)* machina używana przy obleżeniach i zdobywaniu miejsc warownych, także do pociągu okrętów, navalis, — przenoś. biegle użycie środków, — *index machinatione quadam in partes rei est flectendus.*

Machinator, *ōris*, *m.* wynalazca machin, mechanik; — przenoś. sprawca, poduszczyciel, scelerum.

Machinor, *1.* sztucznie co wynaleźć, ułożyć, opera, versum; szczególn. coś złego zamyślać, knuć, necem alicui, perniciem, dolum; także: machinatus w znac. bier ułożony, uknowany.

Macies, *ōi*, *ż.* chudość, wyschłość, turpis macies decentes occupat malas

Maera, *ae*, *m.* rzeka w Italii; 2) *M. Come*, *ż.* miasteczko w Lokrydzie.

Mauresco, *macrui*, *3.* chudnąć.

Macri Campi, *ōrum*, *m.* okolica w Italii wyższej.

Macrochir, *m.* = Longimanus, długoreki, przewisko Artakserksesa króla Persów.

Maerocolum, *i, n.* papier regalowy

Macte, *macti*, patrz Mactus.

Macto, *1.* pomnażać część bogów, uświetniać, lagodzić, przebłagać, extis deos manes; — przenoś. obdarzyć, zaszczytować, uraczyć, uczcić, aliquem honoribus; w ogóle: ofiarować, hostiam; mactant lectas de more bidentes Cereri; — przenoś. poświęcać na co, przeznaczając; aliquem Orco; zabić, aliquem sum-

mo supplicio; zgubić kogo, testimonio aliquem; zniszczyć, jus civitatis.

Mactus, *a, um*, pomnożony, uświetniony; stąd: macte i macti, wyrażenie, gdy życzymy komu szczęścia i wytrwania, darz Boże! szczęście Boże! macte nova virtute puer, ciesz się z twojego mężstwa i utwierdź się w niem; macte bez przyp. ślicznie! bardzo dobrze! wybornie.

Macula, *ae*, *ż.* plama, skaza, maculas auferre de vestibus; cętka, equus maculis albis; oko w sieci, reticulum minutis maculis; — przenoś. plama, skaza, hańba, niesława, delenda est vobis illa macula bello suscepta; non ego paucis offendar maculis.

Maculo, *1.* splamnić, zbrudzić, terram tabo; — przenoś. splamnić, zhańbić, nomen crimine.

Maculosus, *a, um*, mający plamy vestis; pstry, lynx; — przenoś. zhańbiony, senatores.

Madfacio, *feci, factum*, *3.* (na str. bier. madefio factus, fieri), zmoczyć, zrosić.

Madena, *ae*, *ż.* część Armenii.

Madeo, *madui*, *2.* być mokrym, wilgotnym, zlanym, zbroczonym, terrae madent pluvialibus Austris; terra sanguine; madens, wilgotny, mokry; poet. o śniegu. topić się, sole, także: zmięknąć, być uwarzonym, ugotowanym, igni exiguo; — przenoś. obfitować, opływać w co, być oswojonym z czym, przejętym czym, sermonibus madet Socraticis.

Madesco, *madui*, *3.* stawać się mokrym, wilgotnieć, pluvio madescit ab Austro.

Madidus, *a, um*, wilgotny, mokry, poet.: pelen wody, fossa.

Maander, *dri*, *i* -dros, dri.

- rzeka w Jonii i Frygii, nadzwyczaj kręto płynąca; stąd: *imie pol.* krzywość, zakręt, wyboczenie, kolowanie; także wężykowato obszycie u sukien, *victori chlainydem auratam, quam plurima circum purpura macandro duplici cucurrit*; stąd: Maecandrius, a, um, do Meandru należący.
- Maecenas, atis, m. imię Rzymskiego, pierwotnie Etruskiego rodu.
- Maecius, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu; 2) nazwisko okolicy w Lacyum, *ad Maecium is locus dicitur*.
- Maedi, orum, m. naród w Tracyi; stąd: Maedicus, a, um, do Medów należący, i Maedica, ae, ż. kraina Medów.
- Maelius, a, um, nazwanie Rzymskiego rodu; stąd: Maelianus, a, um, do Meliusza należący i Meliani, orum, m. stronnicy Meliusza.
- Maena, i mena, ae, ż. mała ryba morska.
- Maenades, patrz Menas.
- Maenalus, i. m i -la, orum, n. góra w Arkadyi z miastem tegoż nazwiska Maenalus lub Maenalum. Stąd a) Maenalis, idis, ż. rodem z Menalu, do góry Menalu odnosząca się; b) Maenalius, a, um, menalijski, poet. arkadyjski.
- Maenas, atis, ż. obłąkanego umysłu niewiasta; Bachantka.
- Maenius, a, um, nazwanie Rzymskiego rodu; *columna M. porów. columna*; stąd: Maenianus, a, um, menianski; *szczęciw. Maenianum, i, n. ganek, galerya*.
- Maenones, um, m. Meonowie, mieszkańcy krainy Maenonia, ae, ż. w Lidyi; u poet. Meonia nazywa się także Etrurya, powiewał Etruskowie od Lidów mieli pochodzić. Stąd: a) Maecnides, ae, m. Lidyjczy (Homer), poet.: mieszkaniec Etrury; b) Maeonis, idis, ż. Lidyjka, rodem z Lidyi; c) Maconius, a, um, meoński, lidyjski; *senex lub vates* (Homer) także do Homera odnoszący się, bohaterki, pes, carmen; poet. etruski.
- Maetis, idis, lub idos, ż. meotycka, do Meotów ludu scytyjskiego należąca, ora, palus; w ogóle: scytyjska, hiems.
- Maetius, a, um, meotycki, do Meotów należący, tellus.
- Maereo, ere, 2. smuć się, być pogrążonym w głębokim smutku, trapić się, suo incommodo, 2) przech. a) ubolewać nad czém, casum, mortem alicujus; *calamitate reipublicae, lub z przyp. 4 i tryb. bez. b) żalownie narzekać, z żalem opowiadać, talia maerenti*.
- Maeror, oris, m. smutek głęboki, żalność, żaloba, *maeror est angustudo flentis*; *conficere se maerore*; *maerorem atque luctum deponere*.
- Maesia silva, las w krainie Węgentów.
- Maeste, przysł. smutno, żalownie.
- Maestitia, ae, ż. smutek, żal, *maestitiam pellere ex animis*; - przenoś. smutna postać, orationis.
- Maestus, a, um, smutny, żaloszny; poet.: zapowiadający smutek, złowrogi, avis; smutek zrządzający, funus; nieszczęsny, niebezpieczny, tectum.
- Maga, ae, ż. czarownica.
- Magalia, ium, n. chaty, chałupy, *miratnr molem, magalia quondam*.
- Mage, = magis, u poet.
- Magicus, a, um. Czarodziejski, ars.
- Magis, przysi. bardziej, więcej, z nast. quam (jak, niżeli); *magis ut consuetudinem servem, quam; non magis quam, nie więcej jak*.

również; *ebok* 6 przyp. *eo*, *hoc*, *tante m.*, *tém* więcéj, *et eo* lub *eoque m.*, *a* *to* *tém* bardziéj; *multo magis*, daleko więcéj; *nihilomagis*, nie więcéj, równiéz; *magis etiam*, więcéj jészczé; *magis et magis*, coraz więcéj; *quotidie* lub *in dies m.*, codzién więcéj; *z nast. quo, quod, quoniam, si, ut, ne; z przym. i przysł.* które nie mają stopnia wyższego; *m. anxius*, troskliwszy; *m. necessaria ratione*; 2) = *potius*, raczéj, *non equidem invidéo*, *inror magis*; *magis id dicere*; *magis est, quod gratulem*; jest raczéj powód, abym winszował; *magis est, ut ipse moleste ferat*. II) w stop. najwyż. *maxime, nader, bardzo, nadzwyczaj*; przy wyrazach *unus omnium, multo, quum unus omnium maxime floreret*, między wszystkimi najbardziéj się odznaczał; *quam maxime, vel m.*, jak najwięcéj; *tam sum amicus reipublicae, quam qui maxime, ut qui m.*, jak tylko można najwięcéj; *ut quisque m. — ita m.*, tłumaczy się przez st. wyż. im więcéj — *tém* bardziéj, *ut quisque maxime opis indiget, ita maxime ei opitulari*; *ut quisque animi magnitudine maxime excellit, ita maxime vult princeps esse; z przymiotnikami, które nie mają stop. najwyż. maxime necessarius, m. naturalis*; 2) = *potissimum*, głównie, osobliwie, szczególnié, zwłaszcza, mianowicie, *quae ratio poetas et maxime Homerum impulit; quae vel maxime suspicionem movent; in hunc m. modum lub hoo m. modo; nunc quum m.*, teraz szczególniéj, teraz własniié; *ut Jugurtham m. vivum sibi traderent* (o ile można).

Magister, *stri, m.* przełożony, zwierzchnik, uczełnik, populi, *equitum,*

navis, morum (Cenzor); *societatis*, przełożony nad stowarzyszeniem dzierżawców *celi*; *artium, ludum, m.*, nauczyciel; 2) podzégacz, poradnik, *m. ad despoliandum templum*.

Magistarium, *ii, n.* zwierzchnictwo, urząd przełożonego; *przenoś. rada, nauka*.

Magistra, *ae, f.* przełożona; *nauzczytelka, vita rustica parsimoniae magistra est*.

Magistratus, *us, m.* urząd, *magistratum petere, inire, accipere, deponere*; urzędy u Rzymian były: *ordinarii*, zwyczajne, stałe, w oznaczonym czasie rozdawane, jak konsulat; *extraordinarii* nadzwyczajne, które miały miejsce tylko w okolicznościach nadzwyczajnych, jak dyktatura; *curules*, wyższe, konsulat, *pretura* i *edyllostwo kurulne*; albo *plebeji*, dla osób z *gminu*; *majores*, rozdawane na zgromadzeniach ludu zwanych *comitia centuriata*, jak konsulat, *pretura*, *cenzura*, lub *minores* rozdawane na zebraniach ludu zwanych *comitia tributa*: *edyllostwo*, *trybunat ludu* i t. d.; *porów. imperium*; *b)* urzędnik, *proprium magistratus intelligere se gerere personam civitatis*.

Magnanimitas, *âtis, f.* wielkość duszy, *wspaniałomyślność*.

Magnanimus, *vir*, wielkomyślny, *bohaterski*, *vir*.

Magnes, *âtis, m.* mieszkaniec *krainy* lub *miasta* *Magnezyi*, *przym. lapis M.* lub *samo M.*, *magnes*; w *licz. mł. Magnetes, um, m.* *Magnezyanie*, *mieszkańcy* *krainy* *zwanéj Magnesia, ae, f.* przy *morzu Egiejskiém*. Stąd: *a)* *Magnesa, ae, f.* *Magnezyanka*; *b)* *Magnetarches, ae, m.* *najwyższy urzędnik* *Magnezyi*; *c)* *Magnesia,*

Idis, ż. do Magnezyi odnosząca się, Argo, okręt w mieście Pagania w krainie Magnezyi zbudowany. **Magnesia**, ae, ż. miasto: a) w Karyi; b) w Lidyi.

Magni campi, ōrum, m. miejsce niedaleko od Utyki.

Magnifice, przysł. (stop. wyż. -centius, najw. -centissime), okazałe, wystawnie, wspaniale, świetnie, hojnie, przepysznie, znakomicie, donare aliquem; convivio aliquem pascere; convivium comparare; exornare triclinium; habitare, vivere; zaszczytnie, vincere, triumphare: w wyrazach i przedstawieniu się; szumnie, górnio, chępliwie, collaudare aliquem; jactare aliquid; loqui; z przesadą, incedere; pod względem uczuć i usiłowań: wielkomysłnie, bardzo, sentire, loqui, appetere.

Magnificentia, ae, ż. przepych, okazałość epularum; funerum ac sepulcrorum; aedificiorum; wielkość duszy, szlachetny sposób myślenia; chępliwosć; górnosć mowy, verborum.

Magnificus, a, um, (st. wyż. -centior, najwyż. -centissimus) przepych lubiący, elegans non magnificus; w czynach: szlachetny; w słowach i obejściu się: chępliw, próżny, pyszniący się, poważny; w charakterze: wielkomysłny; o przedmiotach nieżywotnych: okazały, świetny, znakomity, wystawny apparatus, funus, exemplum, ornatus; o czynach: świetny, aedilitas, factum; o słowach i myślach: wzniosły, pełen zapalu, dicendi genus.

Magniloquentia, ae, ż. wzniosłość, szczytnosć, górnosć mowy; 2) chępliwosć.

Magniloquus, a, um, górnosć mó-

wiący; 2) chępliw, talia magniloquus tumido memoraverat ora. **Magnitudo**, inis, ż. wielkość, a mianowicie w przestrzni, wielkość, ogrom, maris, fluminum, fluctuum; pod względem liczby: wielkie mnóstwo, copiarum; fructuum; pecuniae, aeris alieni; ce do działania: wielkość, moc, tęgość, frigoris; — przenos. a) wielkość, znakomitosć, rerum gestarum; beneficii; szczegól. wysokie stanowisko, godnosć, dostojnosć, imperatoria; b) wielkość, wysoki stopień, supplicii, doloris, amoris, odii, periculi; szczegól. wielkość duszy, animi.

Magnopere, lub magno opere, przysł. bardzo, mocno, usilnie, z naleganiem; velle, desiderare, petere, cohortari, suadere, curare i t. p. w stop. najwyż. maximopere petere; indigne ferre; w wysokim stopniu, bardzo, nadzwyczaj, szczególnie, perturbari, delectare, pertinere ad aliquid; res magno opere gestae (znakomite czyny wojenne); non m., nie bardzo, non m. ordines servare; nulla m. clade accepta (nie poniosłszy żadnej wielkiej klęski); ut mihi dicendum nihil magnopere videatur (zdaje się, że nic tak dalece ważnego nie ma, coby powiedzieć wypadało).

Magnus, a, um, stop. wyż. major, najwyż. maximus, wielki, większy, największy, we wszelkich względach, a mianowicie: 1) w przestrzni: wielki, wysoki, wzniosły, mons domus, maximi aestus maritimi; maximus Danubius; — przenos. wielki, ważny, znaczny; lub wysoki, trudny, res; magnum pondus habituras literas; magnum ruzecz wielka, wielkiej wagi, magna curant dii; pod względem znaczenia, mocy, potęgi zasług.

wielki, znakomity, magnus hoc bello Themistocles fuit; nec bello major; stąd: Jupiter Optimus, Maximus (potentissimus); praetor maximus = dictator; w złej myśli: obrotny, przebiegły, fur; w wyrażeniu: mocy, przesadny, verba, imperia, minae; stąd: in majus extollere, przesadzać, przedstawiać co większym, aniżeli jest w istocie; in majus accipere; in m. celebrare; in m. ferre; chelpliwy, próżny, verba m.; sermones; lingua; stąd: aliquis magnum dicere, chelplić się; puduit magna locutum cedere; 2) w czasie: a) znaczny, długi, długo trwający, anni, menses; magno (post) tempore; b) w odniesieniu do lat życia: stary, mater magno natu (w podczłym wieku); filius maximo natu (najstarszy); majores natu, starzy (o senacie); samo majores, przodkowie; major annis sexaginta, mający lat przeszło 60; 3) co do liczby, ilości i wagi: liczny, znaczny; stąd: w odniesieniu do wartości, ceny: kosztowny, wysoki, drogi, magni lub magno, wysoko, drogo; majoris, drożej; maximi, bardzo drogo, przy słowach: emere, vendere, aestimare, facere; existimare (poczytywać za rzecz ważną); magni esse (wielkie mieć znaczenie); magno illi ea cunctatio stetit (wiele go to ociąganie się kosztowało); 4) co do mocy; silny, mocny, wielki, głośny, sonus, vox, clamor, stridor i t. p.

Magus, a, um, czarodziejski, ars; rzeczow. magus, i, m. czarnoksiężnik; maga, ae, ż. czarownica.

Maja, ae, ż. córka Atlasa i Plejony, matka Merkurego.

Majalis, is, m. wieprz.

Majestas, atis, ż. wielkość, szczyt, godność, dostojność ludu

Rzymskiego w czasach rzeczywospolitej, a później cesarza; crimen majestatis, zbrodnia obrazu majestatu; lex majestatis, prawo dotyczące się obrazu majestatu; stąd: majestatem minuire, laedere, wykroczyć przeciw godności monarchy albo ludu; majestatis condemnari; majestatis rei.

Major, patrz magnus.

Majus, a, um, majowy, do maja należący; mensis M. lub sam M., miesiąc maj.

Majusculus, a, um, nieco większy, cura.

Mala, ae, ż. szczeka; 2) policzek.

Malaca, ae, ż. miasto w Hiszpanii betyckiej.

Malacia, ae, ż. cisza morska.

Male, przysl. (stop. wyż. pejus; najwyż. pessime), źle, olerę; vestitum esse; male alicui est; pejus alicui accidit, gorzej się komu powodzi. Stąd w szczegóły: a) pod względem postępowania i zachowania się: źle, przewrotnie, opacznie, loqui; m. audire, być osławionym, być w złej opinii; consulere alicui; mereri de aliquo; pessime agitur mecum, bardzo mi się źle powodzi, nieszczęśliwy jestem; m. accipere aliquem, źle się z kim obejść, dać się komu we znaki; m. habere, carpere, źle się obchodzić; m. agere; m. facere alicui, wyrządzić komu krzywdę; b) pod względem skutku, następstwa: źle, nieszczęśliwie, niekorzystnie, zgubnie, rem gerere, pugnare, vagari, cadere (wypaść); emere, redimere (drogo); vendere (tanio). poet. napróżno, bezskutecznie, ter m. sublato ense; c) źle, zdradliwie, agere; cogitare, (zamyślać co złego); szkodliwie, nieprzyjaźnie, sentire, existimare de aliquo. d) w odniesieniu do miejsca i cza-

- ca** ale na swoim miejscu, niewczas, w porze niewłaściwej, *m. si palpero*; *m. salsus*; *m. sedulus*, u poet. *e)* dla oznaczenia miary i stopnia: bardzo, tego, mocno, *malicare*, nocere, *odisse*; *cane pejus et angue vitabit chlamydem*; *m. raucus*, *dispar*; stąd: o stopniu zanadto wygórowanym i wielkiej mierze: zbyt, zanadto, *male latus*, *superbus*, *parvus*, poet.; albo o niskim stopniu i małej mierze: nie dosyć, niedostatecznie, *zaledwie*, *tegere*, *haerere*, *sustinere arma*; *m. densatus agger*; *m. percepti fructus* (w małej ilości); *m. fortes undae*; *m. viva caro*; stąd: *m. plenus*, *niezupelny*; *m. sonus*, *nie-roztropny*; *m. gratus*, *niewdzięczny*; *m. parens*, *nieposłuszny*; *digitus m. pertinax* (tylko pozornie okazujący upor); *statio m. fida carinis* (przystań niepewna, niebezpieczna dla okrętów). [Lakonii
- Malëa** i **Malëa**, *ae, ż.* przylądek **Malëdice**, *przysł.* zlorzeczwie.
- Maledicens**, *tis*, *zlorzeczący*, *potwarzający*.
- Maledico**, *axi*, *dictum* 3. *zlorzeczyć*, *lżyć*, *szkalować*.
- Maledictum**, *i, n.* *zlorzeczenie*, *obelga*, *in aliquem conferre, conjicere*; w licz. mn. także: *poduszczanie*, *podburzanie*.
- Maledicus**, *a, um*, *zlorzeczwliwy*, *stop. wyż. -centior*, *najw. centissimus*; *rzecz.* *oszczerca*, *potwarca*.
- Malefacio**, *feci*, *factum*, 3. *zle czynić*, *szkodzić*.
- Malefactum**, *i, n.* *zły uczynek*, *występek*.
- Malefictum**, *ii, n.* *zły uczynek*, *przestępstwo*, *zbrodnia*, *sine maleficio iter facere*, *bez zrobienia szkody*.
- Maleficus**, *a, um*, *zle czyniący*, *niecnotliwy*, *niezczwliwy*, *bezbo-*
- żny*, *stop. wyż. -centior*, *najw. -centissimus*; *naturam maleficam nactus est in fingendo corpore*; *rzecz.* *złoczyńca*.
- Malesuadus**, *a, um*, *zle doradzający*, *fames*, poet.
- Maleventum**, *i, n.* *miasto Hirpinów* = *Samnium* (*Benewent*).
- Malevolens**, *tis*, *niezczwliwy*, *nieprzyjazny*.
- Malevolentia**, *ae, ż.* *niezczwliwość*, *niechęć*, *nienawiść*; także: *radość z czyjś szkody*, *voluptas ex malo alterius sine emolumento suo*.
- Malevolus**, *a, um*, *stop. wyż. -volentior*, *najw. -volentissimus*, *niezczwliwy*, *zazdrosny*, *alicui lub in aliquem*; *rzeczow.* *nieprzyjaciel*, *zazdrośnik*, *zawistnik*.
- Malies**, *eon, m.* *lud w południowo-zachodniej stronie Tessalii*; stąd: *a)* *Maliacus sinus*, *odnoga morska między Tessalią i Achają*. *b)* *Maliensis*, *e*, *malięski*.
- Malifer**, *era*, *erum*, *rodzący jabłka*.
- Maligne**, *przysł.* *złośliwie*, *niezczwliwie*. *zazdrośnie*, *dicere*; *detrectare benefacta*; *skapo*, *zbyt oszczędnie*, *dividere agrum plebi*.
- Malignitas**, *ätis, ż.* *złośliwość*, *niechęć*, *zazdrość*. 2) *skapstwo*, *sknerstwo*.
- Malignus**, *a, um*, *złośliwy*, *zle żyjący*, *zazdrosny*; *vulgus*; *skap*. *przenoś.* *nieżyzny*, *nieurodzajny* *terra, collis*; *chłyby*, *mały* *lux*; *szczupły*, *aditus*.
- Malitia**, *ae, ż.* *złość*, *zle*, *niegodziwe postępowanie*, *podejście zdradliwość*, *chytrość*, *malitia est versuta et fallax nocendi ratio*.
- Malitiose**, *przysł.* *zdradliwie*, *podstępnie*, *agere aliquid*.
- Malitiösus**, *a, um*, *zdradliwy*, *podstępny*, *chytry*, *złośliwy*, *interpretatio juris*; *silva Malitiosa*, *las* w krainie *Sabinów*.

Maliv, patrz Maler-

Malleolus, i, m. młotek; — przenoś. a) młoda gałązka, zraz, łatorośl, mianowicie winna. b) pocisk ogniasty do zapalenia obłożonego miasta.

Malleus, i, m. młot, szłaga.

Malli, orum, m. lud w Indyach nad rzeką Hydraotem.

Malloea, ae, ż. miasto w Tessalii.

Mallos, i, ż. miasto w Cylicyi.

Malo, malui, malle, bardziej chcieć, woleć, przekładać jedno nad drugie, aliquem, lub aliquid; z tryb. bez. rem obtinere; z 4 przyp. i tryb. bez. maluit se diligi quam metui; carcere me aspectu civium mallem, quam conspici; z tryb. łącz. mallem, dedisses mihi; malle alicui omnia, lub m. alicui, być dla kogo życzliwszym.

Malobathron, lub -um, i, n. drzewo syryjskie, z którego otrzymywano olejek wonny do namaszczenia. 2) tenże sam olejek.

Malum, i, n. patrz malus.

Malum, i, n. jabłko; aurea (pigwy); — przenoś discordiae mittere, rzucić jabłko niezgody, dać powód do kłótni; ab oro usque ad mala, od początku do końca.

Malus, a, um (stop. wyż. pejor. najwyż. pessimus), zły, lichy, podły, mianowicie: a) powierzchownie: niepoczesny, niepokaźny, brzydki, pes, facies, crus: stąd: malum, i, n. ułomność; b) pod względem uzdatnienia w wykonaniu czynności: zły, niezdatny, lichy, sutor, poeta. c) pod względem moralnym: zły, złośliwy, niegodziwy, bezbożny: malum, i, n. wada, przywara, ułomność; poet. także: bezprawie, zły postępek, zbrodnia, effodiuntur opes, irritamenta malorum; we względzie politycznym: zły, źle myślący, cives. 2) we względzie stanu cia-

ła i umysłu: zły, słaby, waletudo; valetudo animi; quum omnia aeger fere pejor fiat; malum, i, m. cierpienie, słabość; przykry, odor; szkodliwy, szkodziący, manus, falx; szczególn. o truciznie i rzeczach jadowitych: virus, ciouta, gramina, dapes, także: lingua, oszczerczy, jadowity, złośliwy: carmen, uszczypliwy: querimoniae, निकчемне; o przepowiedniach: nieprzyjazny, złowrogi, avis, ales; o wieściach, pogłoskach, doniesieniach: przykry, szkodliwy, nunciatus; rumor; o mniemaniu względem kogo, ocenianiu kogo: malum opinionem de aliquo habere, zło, niekorzystne powzięć o kim mniemanie: m. fama, niesława; m. pudor, fałszywy, także: ambitio; haniębny, libido: zły, szkodliwy, niebezpieczny, facinora, artes, exemplum, mos; smutny, szkodliwy, nieszczęśliwy, res, pugna, exitus; in pejorem partem mutari, zmienić się na gorsze; in pejus ruere, pogorszyć się: poet. malum = male, ne gallina malum responset dura palato. Stąd: rzeczow. malum, i, n. nieszczęście, niebezpieczeństwo, przygoda, utrapienie, dolegliwość, zguba, malo assuetus; malo cum tuo; malum jako wykrzyknik w gniewie: quae, malum, est ista audacia? jakaz u licha jest ta odwaga?

Malus, z, ż. jabłko; 2) malus, i, m. maszt, celeri saucius Africo; 3) drag, za pomocą którego zawieszano zasłonę w teatrze lub cyrku przeciw słońcu lub promieniom słonecznym, carbasus magnis intentus theatris, malos inter jactata trabesque.

Malva, ż. śláz.

[famili]

Mamercus, i, m. imię Rzymskie;

Mamertini, orum m. mieszkańcy

- mafista Messany w Sycylii; stąd: Mamertinus, a, um, do Mamertyuów należący.
- Mamilius**, a, um, imię Rzymskiej rodziny.
- Mamilla**, ae, ż. pierś.
- Mamma**, ae, ż. pierś, cycek.
- Mamurius**, ii, m. nazwisko rzemieślnika, który robił tarcze zwane ancilia, patrz ancile.
- Mamurra**, ae, m. bogaty Rzymianin stanu rycerskiego z miasta Formii.
- Manceps**, cipis, m. zakupnik, nabywca, dzierżawca dochodów rządowych; przedsiębiorca publicznych budowli i t. p. [zwisko.
- Mancinus**, i, m. Rzymskie prze-
- Mancipium**, lub **mancipium**, ii, n. prawne, formalne kupno; lex mancipii, kontrakt kupna; jus mancipii, prawo kupna; mancipio dare, oddać jako własność, sprzedać, accipere, kupować; 2) prawo własności jakiej rzeczy, własność; res mancipii, przedmioty, do których kto ma prawo własności; 3) niewolnik lub niewolnica.
- Mancipio** lub **mancipio**, 1. oddać co komu n. własność, quaedam mancipat usus, przez używanie nabywa się prawo własności.
- Mancus**, a, um, ułomny, kaleka; -- przenoś. niedokładny, słaby, virtus, praetura.
- Mandatum**, i, n. polecenie, poruczenie, ustny lub na piśmie rozkaz, m. persequi, wykonywać; fallere, frangere, nie wypełniać; iudicium mandati, proces w przedmocie niewypelnienia zlecenia.
- Mandatus**, us, m. polecenie, rozkaz, mandatu praetoris, z polecenia pretora. [Sabinów.
- Mandela**, ae, ż. miejsce w krainie
- Mando**, 1. polecić, przykazać, dać rozkaz ustnie lub na piśmie, ali-
- cui aliquid, alicui de aliqua re res mandata; ze spoj. ut lub ne i tryb. łącz.: Volusenus mandat, ut revertatur; Trebonius mandaverat, ne pateretur; huic mandat, Rhemos adeat; alicui lub ad aliquem, kazać komu co powiedzieć, z 4 przyp. i tryb. bez. lub z mową wprost (oratio directa); powierzyć, poruczyć, alicui magistratum, honores; se lub vitam fugae (ratować się ucieczką); aliquid mentibus (wrazić); aliquid memoriae (nauczyć się na pamięć); aliquid literis (napisać, podać na piśmie); versibas; historiae; fruges vetustati (długo przechowywać); alicui stationem tuendae reipublicae; alicui curam rei; poet.: hordea sulcis, corpus humo.
- Mando**, mandj, mansum, 3. żuć, przeżuwać; *receptum*. mausa, orum, n. rzeczy przeżute; stąd: jeść, niszczyć, mandisque trahique molle pecus; lora.
- Mandubii**, orum, m. lud w Gallii celtyckiej.
- Manduria**, ae, ż. miasto Salentyków w niższej Italii.
- Mane**, nicodm. n. poranek, rano, cum primo mane, ze świtem; multo mane, bardzo rano; a mane diei, od rana, mane erat; vigilabat ad ipsum mane. 2) przysł. rano, bene mane, bardzo rano; hodie m., cras m., postridie m.
- Maneo**, mansi, mansum, 2. zostawać na miejscu, przebywać, bawić, mieszkać gdzie; manetur, zostaje się; domi; in loco; apud aliquem, sub Jove frigido; z wyobrażeniem trwałości: pozostać, ciągle trwać, o żyjących i nieżyjących istotach; z dodatkiem nunc adhuc, ad nostram aetatem i t. p. nihil semper suo statu manet; monumenta ad nostram memoriam

manserunt, omnes munitiones integrae manserunt; nomenque tuum laudesque manebat; stąd: wytrwać, wiernym pozostać, in amicitia, in pactione, in fide, in officio: maneat ergo, niech więc tak będzie; — przenoś. grozić, ingens periculum; czekać, praemia manent; 2) przech. czekać, oczekiwać, adventum hostium; — przenoś. czekać, te gloria manet, te triste manebit supplicium.

Manes, ium, *m.* dusze zmarłych, cienie świata podziemnego; stąd: a) poet., o świecie podziemnym: veniet sub Manes imos.

Manica, ae, *ż.* długi rękaw przy tunice; — przenoś. rękę na ręce, okowy, manicis jacentem occupat; manicas levare jubet.

Manicatus, a, um, długie rękawy mający, tunica.

Manifeste, *przysł.* jawnie, widocznie.

Manifesto, 1. objawić, odkryć, hoc manifestatur, to się jasno daje widzieć.

Manifesto, *przysł.* jawnie, widocznie.

Manifestus, a, um, jawny, oczywisty, widoczny, res, scelus, peccatum; velle manifesta magis ex illo habere, chęcić dokładniej z niego samego wyczerpnąć; z przyp. drugim, manifesta vitae, dająca znaki życia; mendacii, sceleris.

Manilius, a, um, nazwanie Rzymskiego rodu; stąd: Manilianus, a, um, do Maniliusza odnoszący się.

Manipularis, e, należący do oddziału żołnierzy pieszych, zwanego manipulus; prosty, miles; manipularis, dein centurio.

Manipulatum, *przysł.* kompaniami, rotami.

Manipulus, i, *m.* garść, wiązka; — przenoś. rota, kompania, oddział

żołnierzy pieszych, składający się z 120 ludzi; żołnierzy zaś zwanych triarii 60. Takiemu oddziałowi w czasach Romulusa służyła wiązka siana za chorągiew; 2) w ogóle: gromada.

Manius, ii, *m.* imię Rzymskie, przez skrócenie *M'*.

Manlius, a, um, nazwanie Rzymskiego rodu; *przym.* do Manliusza należący; stąd: Manlianus, a, um, tyżący się Manliusza, i Manlium i, *n.* posiadłość wiejska Cyclerona.

Mannus, i, *m.* (wyraz celtycki), koń Gallów, Celtów, ulubiony z powodu szybkiego biegu.

Mano, 1. ciec, wypływać, sączyć się, fons sub ilice manat; aqua *m.* de nive; także o powietrzu i innych rzeczach: rozchodzić się, rozszerzać się, wychodzić; aer, qui per maria manat; manant ex arbore guttae; Herculis simulacrum multo sudore manavit (spotniał); — przenoś. a) powstawać, pochodzić z przylim. ex lub a i ó przyp. fama manaret a Mutina; peccata ex vitiis; b) rozchodzić się, rozszerzać się, z przylim. per i 4 przyp. malum in per Italiam; fidei nomen *m.* latius; rozgłaszać się, stawać się znanym publiczności, orationem nunquam manaturam putari; c) uchodzić, znikać, pójść w zapomnienie, de pectore; 2) przech. dać płynąć, wylewać, lacrimas; — przenoś. te manare solum mella poetica. [wianie gdzie.

Mansio, ōnis, *ż.* pobyt, przebywanie.

Mansuefácio, fēcī, factum, 3. (na str. bicr. mansuefio, factus, fieri), oswoić, ogłaskać, oblaskawić (o dzikich zwierzętach); — przenoś. ulagodzić, usmierzyć, uspokoić plebem; ze stanu dzikości wprowadzić, uobczyać, homines.

Mansuesco, súevi, súetum, 3. łagodnieć, oswoić się, dać się oglądać.

Mansueto, przyst. łagodnie, laskawie.

Mansuetudo, inis, ż. oswojenie się (dzikich zwierząt); — przenoś. łagodność, powolność, imperii morum, animorum; 2) tytuł, którego używano w przemawianiu do cesarzów, mansuetudo tua.

Mansuetus, a, um, oswojony; — przenoś. łagodny, spokojny, cichy; cur tam subito mansuetus fuerit; quom tam fuisset ferus.

Mantéle, lnb mantile, is, n. ręcznik.

Mantica, ae, ż. sakwy.

Mantinae, ae, ż. miasto w Arkadyi, krainie Peloponezu.

Manto, as, ż. córka Tytezyasa, matka Mopsusa; 2) nimfa, wieszczka, matka Enusa (Oceanus).

Mantua, ae, ż. miasto w Italii wyższej

Manubiae, arum, ż. łupy, zdobycz wojenna; pieniądze ze sprzedaży łupów; udział wodza w zdobyczy.

Manubrium, il n. rękojeść, trzonek, ucho a naczynia.

Manumisso, ónis, ż. udarowanie wolnością niewolnika; a) justa urzędowe, formalne; per censum per vindictam, per testamentum; non justa, mój uroczysty; inter amicos, per epistolam permensam

Manumitto, misi, missum, 3. wyzwolić, wolnością niewolnika udarować.

Manupretium, ii, n. zapłata za robotę; — przenoś. w ogóle: nagroda, eversae civitatis.

Manus, us m. ręka, in manus sumere, (in) manu tenere; per manus trahere, z rąk do rąk porwać; (de) manu, własną ręką; inter manus auferri; in manibus esse; de manu in manum tradere; dla

oznaczenia bliskości w przestrzeni i obecności w czasie; in manibus esse, być w bliskości; victoriam in manibus videre; ad manum esse, habere aliquem ad manum scribae loco (pod ręką, przy sobie); stąd: inter manus esse (pod ręką); tenere manu, wiedzieć z pewnością; manibus teneri, wpadć w oczy; — przenoś. a) trąba słonia, b) manus ferrea, hak żelazny, wojenny, porów harpago; c) garsć, stado, gromada oddział żołnierzy, piechoty i jazdy manu facere armare, colligere conducere, comparare, cogere; m. exigua, parva, si nova manus cum veteribus copiis se conjunxisset; w ogóle: zebranie ludzi, orszak, zgraja, bonorum, comitum, conjuratorum, juvenum; poet. robotnicy, nos aera manus, navalia demus; 2) mężstwo, waleczność, manu fortis, manu capere urbes; usu manumque; (victas) manus dare (podać się); manu vincere; poet. committere manum Teucris; manum ferre in proelia; ad manum venire, accedere bić się wręcz, zetrzeć się; także. ad lub in manus venire; manum conserere, bić się, non manu neque vi; 3) w ogóle moc, władza. haec non sunt in manu nostra; expedita manus, swobodna bez przeszkód, porów infero injicio i t. p., 4) praca, robotą ręczną, dzieło sztuki, manu quaerere; manu sata; oppidum manu munitum; artificum manus miratur; poet. aptius a summa conspiciare manu, pokaż się wtedy, gdy będziesz jak najpiękniej wystrojony; 5) pismo, styl, alia, Alexidis manu amabam; manum ejus falso imitatus.

Mapálo, is, n. samiet, chałupa, także: wieś.

- Mare**, *is*, *n.* serweta do stołu;
 2) chustka, którą w cyrku dawano znak do rozpoczęcia gonitw.
- Maracanda**, *orum*, *n.* główne miasto w Sogdyanie.
- Marathon**, *onis* *m.* i *ż.* miejsce w Attyce, pamiętne zwycięstwem, które Milcyades odniósł nad Persami: stąd: Marathonius, *a*, *um*, do Maratonu odnoszący się.
- Marathos**, *i*, *ż.* miasto Fenicyi; stąd: Marathenus, *a*, *um*, z Maratos pochodzący, marateński.
- Marathrus**, *i*, *m.* lub *-um*, *i*, *n.* koper.
- Marcellus**, *i*, *m.* imię Rzymskiej rodziny; stąd: Marcellia, *orum*, *n.* uroczystość obchodzona na cześć rodziny Marcella.
- Marceo**, *marcui*, 2. byczwiedłym, wątlwym, bezsilnym, rozmarzonym.
- Marcresco**, *ere* wędnać, gnusnieć, upadać na siłach.
- Marcidus**, *zwiedly*, lilia *marcida* demittunt caput
- Marcus**, *a* *um*, nazwanie Rzymskiego rodu; *przym.* do Marcynusa należący, saltus (w Liguryi); stąd: Marcianus, *a*, *um*, do Marcynusa odnoszący się.
- Marcōmanni**, *orum*, *m.* szczepek Szwabów w Germanii; stąd: Marcomannicus, *a*, *um*, do Markomanów należący.
- Marcus**, *i*, *m.* Rzymskie przezwisko.
- Mardi**, *orum*, *m.* lud przy morzu Kaspjskiem, w lic. poj. *natione* *Mardus*; 2) lud w górach prowincyi Persydy.
- Mare**, *is*, *n.* morze; *mari*, na morzu; *nostrum*, Śródziemne; *superum*, Adryatyckie i Jonskie; *inferum*, Etruskie; przysłowia: *mare coelo miscere*, największe wysilenia robić dla dopięcia czego; *polliceri maria et montes*, złote góry obiecywać; *in mare fundera aquas*,
- Ustny poleć smarować; stąd: *veda* morska, *Chium maris experta*.
- Marea**, lub **Marcōta**, *ae*, *ż.* jezioro i miasto w niższym Egipcie, stąd: *a*) *Mareotis*, *Idis*, lub *Idou*, *ż.* do Mareoty odnosząca się, *vitis*; *palus*; *b*) *Mareoticus*, *a*, *um*, mareotycki; *Mareoticum* (wino *m.*).
- Margarita**, *ae*, *ż.* perła.
- Margino**, *i*, *wykladać*, wysadzać brzozi, *viam*.
- Margo**, *Inis*, *m.* i *ż.* krawędź, brzeg, *longo margine terrarum*.
- Margum**, *i*, *m.* miasto w Mezji wyższej.
- Marianus**, *a*, *um*, patrz **Marius**.
- Marica**, *ae*, *ż.* nimfa przy Mbutanie nad rzeką Liry, której gaj dębowy był poświęcony, zwany *lucus Maricae*, lub *sacra Marica*.
- Marinus**, *a*, *um*, do morza należący, w morzu urodzony, morski, *humor*, *latex*, *Venus*.
- Marita**, *ae*, *ż.* patrz **maritus**.
- Maritālis**, *e*, małżeński, *vestis*.
- Maritimus**, *a*, *um*, na morzu znajdujący się lub odbywający się, *praedones imperium*, *caesus*, *dimicatio*; nadmorski, *civitas*, *ora*, *villa*; *maritima*, *orum*, *n.* pomorze, okolice nadmorskie.
- Marito**, 1. zenić, wydawać za mąż; — przenoś. przywiązywać latorośl do podpory, do drzewa, *adulta vitium propagine altis maritat populos*.
- Maritus**, *a*, *um*, małżeński, do małżeństwa należący; *respon.* *maritus*, *i*, *m.* mąż, małżonek, i *marita*, *ae*, *ż.* żona, małżonka; *poet.* *maritus olens*; *kozioł*.
- Marius**, *a*, *um*, nazwa Rzymskiego rodu, *przym.* do Maryusza należący; stąd: *Marianus*, *a*, *um*, *mariański*.
- Marmarides**, *ae*, *m.* mieszkaniec z Marmaryki (w Afryce).

- Marmor**, ōris, *m.* marmur, ducent de marmore vultus; a poet. płaszczyna morska, morze, infidum; in tanto luctantur marmore tonsae; spumant vada marmore verso.
- Marmoreus**, a, um, z marmuru, marmurowy; poet. podobny do marmuru, biały, gładki jak marmur. cervix, palma. [lii.]
- Maro**, ōnis, *m.* imię Rzymskiej rodziny; Maronea, lub -ia, ae, *ż.* miasto a) w krainie Samnitów. b) w Triecyi; stąd: Maronites, ae, *m.* mieszkańiec Maronei, Maronita.
- Marpesius**, i, *m.* góra na wyspie Maros; stąd: Marpesius, a, um, należący do Marpezu, cautes, rupes.
- Marrubium**, ii, *n.* miasto w Lacyum; stąd: Marrubius, a, um, *ż.* Marrubium należący, gens.
- Marrucini**, orum, *m.* lud w Italii nad morzem Adryatyckim; stąd: Marrucinus, a, um, Marrucynów tycający się.
- Mars**, Martis, *m.* bożek wojny, ojciec Romulusa i Rema, stąd uważany za bóstwo opiekuńcze narodu Rzymskiego; także: stella Martis, Mars, planeta; stąd: a) rozrach wojenny, zgiełk, wrzawa, walka, bitwa, in vadunt Martem, rozpoczynają walkę; suo Marte, e własnych siłach, bez obcej pomocy, także: rodzaj walki, equitem ano Marte pugnare (gdy jeźdźcy walczą siedząc na koniu); agere Marte (gdy walczył pieszo zsułszy z konia); b) szczęście wojenne, wypadek walki, aequat lub aequo Marte: M. anceps; c) waleczność. Martem accendere cantu si patrii quid Martis habes. Stąd: a) Martialis, marsowy; także: do legionu Marsa należący, *militēs*; b) Martias, a, um, do Marsa należący, od niego pochodzący, marsowy; M. mensis, marzec, Marsowi poświęcony, Calendae M., pierwszy dzień marca; campus M., pole marsowe; legio M., legion Marsa; — przenoś. wojenny, bitny, M. proles; także: do planety Marsa należący, fulgor.
- Marsi**, orum, *m.* lud w Lacyum niedaleko jeziora Fucinus, miał czynny udział w wojnie ze sprzymierzeńcami, zwanéj bellum sociale, *przym.* Marsus, a, um, do Marsów odnoszący się, duellum (bellum); aper: Marsicus, a, um, tycający się Marsów.
- Marsupium**, ii, *n.* worek na pieniądze.
- Marsyas**, lub -ya, ae, *m.* satyr, flecista; 2) rzeka we Frygii wielkiej, wpadająca do Meandru.
- Martialis**, e, patrz Mars.
- Marticola**, ae, *m.* i *ż.* czciciel albo czcicielka Marsa.
- Martigēna**, ae, *m.* i *ż.* syn lub córka Marsa.
- Martius**, a, um, patrz Mars.
- Mas**, māris, *m.* mężki, rodzaju męskiego; *ręczon.* męczyzna, samiec; 2) mężny, odważny, śmiały, animos marces exacuit.
- Masculinus**, a, um, męzki.
- Mascūlus**, a, um, męzki, genus; — przenoś. mężny, odważny, nieustraszony, proles.
- Massa**, ae, *ż.* massa, materiał niewyrobiony, bryła, lactis coacti ser; auri; aeris; quae pressa diu massa latuere sub illa (o pierwotnym odmiecie żywiołów świat składających).
- Massaesylis**, orum, *m.* lud w Numidyi.
- Massagētae**, ārum, *m.* lud w Scytyi azyatyckiej nad morzem Kaspijskim.
- Massicus**, i, *m.* góra między Lacyum i Kampanią; vinum M.; ha-

- mor M. i samo Massicum, wino massyckie.
- Massilia**, ae, *ż.* miasto w Gallii narboneńskiej; Massiliensis, e, do Massylli należący i Massilienses, ium, *m* Massylięczycy.
- Massyli**, orum, *m*. lud w Numidyi; stąd: Massylus, a, um, massylski, w ogóle: afrykański.
- Mastruca** lub -ga, ae, *ż.* kozuch barani; stąd: mastrucatus, a, um, takim kozuchem odziany.
- Matarā**, patrz Materis.
- Matellio**, ònis, *ż.* nocne naczynie.
- Mater**, tris, *ż.* matka, (o boginiach, ludziach i zwierzętach); magna mater deorum, Cybele; żona, małżonka matres atque viri; pani, gospodyni domu, mater familias:—przenosić pień drzewa, abscindens plantas de corpore matrum; źródło, przyczyna, początek czego, sapientia bonarum artium mater; intemperantia omnium perturbationum mater; poet.: miłość macierzyńska, matrem labare sensit.
- Matercula**, ae, *ż.* mateczka, matuleńka.
- Materia**, ae, i materies, ei, *ż.* material, przedmiot do pożywienia, palenia, budowli i t. p.; ovum durum valentissimae materiae est: arborum consecutione omnique materia partim ad calefaciendum igni adhibito et ad mitigandum cibum utimur, partim ad aedificandum; —przenosić. a) powód, przyczyna, seditionis, belli, malorum, invidiae; b) materia, treść, przedmiot ad jocandum; sermonum; artis, aequitatis; summe materiam qui scribitis, vestris aequam viribus; pro m., stosownie do przedmiotu; poet.: zasob, zapas ficti; c) asposobienie, in humanis animis; ad audaciam, ad cupiditatem; ingentis decoris; alicujus; poet.: charakter, non sum materia digna perire tua.
- Matèrio**, i, z drzewa budować: sedes male materiae.
- Matèrior**, àri, robić zapas drzewa, sprowadzać drzewo.
- Matèria** lub **mataria**, is, lub **matara**, ae, *ż.* (wyraz celytycki) rodzaj pocisku.
- Maternus**, a, um, macierzyński, od matki pochodzący.
- Matertèra**, ae, *ż.* siostra matki, ciotka.
- Mathematicus**, a, um, matematyczny; *rzeczow.* matematyk.
- Matinus**, i, *m*. góra w Apulii; stąd: Matinus, a, um, do Matina odnoszący się, apis Matina; castellina.
- Matisco**, ònis, *ż.* miasto w Gallii lugdunęńskiej.
- Matius**, a, um, nazwanie Rzymskiego rodu.
- Matralia**, ium, *n*. święto bogini zwaney Mater Matuta, które obchodziły same tylko kobiety 11. czerwca.
- Matricida**, ae, *m*. katkobójca.
- Matricidium**, ii, *n*. matkobójstwo.
- Matrimonium**, ii, *n*. małżeństwo, habere aliquam in matrimonio, mieć za żonę; in matrimonium ducere, ożenie się.
- Matrimus**, a, um, mający matkę jeszcze żyjącą.
- Matrix**, icis, *ż.* maciora.
- Matrona**, ae, *ż.* niewiasta poważna stanem i wiekiem; w ogóle: żona, małżonka.
- Matrona**, ae, *m*. rzeka w Gallii lugdunęńskiej, Matra.
- Matronalis**, e, ściągający się do matrony, małżeński; matronalia, ium, święto obchodzone przez kobiety w marcu na cześć Matry.
- Matruëlis**, is, *m*. i *ż.* brat ciocięczy lub siostra.

- Matata**, ae. *ż.* mata, rogózka z si-
towia.
- Maturate**, *przysł.* wczesnie, ry-
chło.
- Maturatio**, ónis, *ż.* kwapienie się,
przyspieszenie
- Mature**, *przysł.* w czas, w porę,
occurrere, sentire; *b)* prędko, wczes-
nie, proficisci, venire i t. p.; ex-
spectatione maturius (prędzej) ani-
żeli się spodziewano); zaprędko,
mature decessit, mature senem
fieri.
- Maturesco**, maturui, 3. dojrzewać,
frumentum; — dorastać, dochodzić
lat, wieku dojrzałego, puella; —
przenoś. przychodzić do doskona-
łości, virtus maturescens.
- Maturitas**, atis, *ż.* dojrzałość, fru-
gum, frumentorum; właściwa po-
ra, czas po temu, aetatis ad pru-
dentiam; temporum; rei; — przen-
dojrzałość, doskonale rozwinięcie,
illud in me esse perfectum et ha-
bere maturitatem suam
- Maturio**, 1. dojrzałość przyspieszać,
annus maturat uvas; na str. bier.
dojrzewać, — przenoś. *a)* w czasie
właściw; *m*, w stosownej porze co
robić, multa maturare datur, poet.;
b) przyspieszać, coepa; alicui mor-
tem; necem; iter; fugam; z tryb.
bezok. venire, ab urbe proficisci;
transducere; pergere iter; signum
dare; 2) nieprzech. śpieszyć, in
African; maturandum ratus; ma-
turato opus est.
- Maturus**, a, um, dojrzały, fruges,
pocma; o wieku: dojrzały, doro-
sły, pełnoletni; także. sędziwy,
stateczny, aevi maturus Aestes;
pod względem rozwinięcia dzia-
łania: dojrzały, przysposobiony,
bliżki, seditio; quae jam matura
videtis; causa belli (należycie uza-
sadniona); maturum videbatur re-
peti patriam (zdawało się, że jest
- stosowna pora) także: maturum
ratus; quibus erat missio matura
scribendi expectandum tempus
maturius (właściwszy); aetas ma-
tura tantis rebus; w odniesieniu
do rozumu: dojrzały, animi lub
animo, u poet.; 2) wczesny, rychły,
hiems, decessio, mors, honores;
sum maturior illo (wcześniej przy-
byłem); nagły, prędko, szybki.
victoria, iudicium.
- Matuta**, ae, *ż.* Ino, córka Kadmu-
sa, jako bogini zwana u Rzymian
Mater Matuta, u Greków Leu-
cothea.
- Matutinus**, a, um, porankowy
ranny, tempora; salutatio: poet.
pater (Janus) m. w ranniej porze
wzywany; Aeneas se m. agebat.
rano przybył.
- Mauri**, orum, *m.* Maurowie; *przym.*
a) Maurus, a, um, do Maurów
należący; w ogóle: afrykański,
także: punicki; *b)* Mauritania, ae.
ż. kraina Maurów w północnej
Afryce.
- Maurusia**, ae, *ż.* = Mauritania; stąd:
Maurusius, a, um, maurytański,
w ogóle: afrykański i Maurusii.
Mauruzianie, Maurytanowie.
- Mavors**, tis, *m.* wyraz daw. i poet. =
Mars; stąd: Mavortius, a, um,
marsowy, do Marsa należący, po-
chodzący od niego, *rzeczow.* o Me-
leagrze, który był synem Marsa.
- Maxilla**, ae, *ż.* szczeka
- Maxime**, patrz magis.
- Maximopere**, patrz magnopere.
- Maximus**, patrz magnus.
- Mazaca**, ae, *ż.* główne miasto Kap-
padocyi.
- Mazagae**, arum, *ż.* miasto w Indyach.
- Meatus**, us, *m.* ruch, przechód,
bieg, solis lunaeque.
- Meddix**, icis, *m.* urzędnik u Os-
ków; stąd: Meddixtuticus, naj-
wyższy urzędnik.

Medēa, ac, ż. córka Eety króla Kolchidy, siostra Absyrta; *główna* z czarów; stąd: Medeis, Idis, ż. należąca do Medei, czarodziej-ska, herba

Medēla, ac, ż. leczenie, lekarstwo.

Medeor, ōri, leczyć, być pomo-cnym, zarządzać, własn. i przenos. z przyp. 3 rzadko z 4; morbo, capi; inopiae rei frumentariae; in-commedis omnium; ars medendi, sztuka leczenia: medens, lekarz.

Medi, orum, m. Medowie, mieszkający krainy zwanój Media, ae, ż. Medya; w ogóle: Persowie, As-syryjczycy, Partowie; w licz. poj. Medus, Medyczyk, Pers; stąd: Medicus, a, um, medyjski; wogó-le perski, assyryjski

Mediastinus, a, um, sluga, nie-wolnik do różnych posług używany.

Medicabilis, e, dający się uleczyć.

Medicamen, inis, n. lekarstwo, środek ratowania zdrowia, vita medicamine reddita; poet. czary, agnus medicamine fiet; przypra-wa; poet. piększydło, bielidło, formae

Medicamentum, i, n. lekarstwo wewnętrzne lub zewnętrzne; medicamentis delibutus; salubre, salutare; — przenos. środek pomocni-czy, laborum; trucizna; piększydło; — przenos. środki przyozdo-bienia mowy, medicamenta fucati caudoris.

Medicatus, a, um, pomocny zdro-wiu, służący do leczenia.

Medicatus, us, m. czarowanie, czary.

Medicina, ae, ż. lekarstwo, medicinam adhibere, dare alicui; nau-ka lekarska, m. exercere; — przea. środek zaradczy przynoszący ul-gę, pociecha, non ego medicina; expectare medicinam temporis.

Medico, i. leczyć, uzdrawiać; — przenos. przyprawiać, zaprawiać,

zwilżać, smarować, nacierać i t. p. u poet. i późn. pisarzy; somnus medicatus (czarami sprowadzony).

Medicor, i. leczyć, u poet.

Medicus, a, um, leczęcy; digitus medicus, lub samo med., czwar-ty palec u ręki; *rzeczow.* medi-cus, i, m. lekarz.

Medie, przyst. miernie, średnio.

Mediētas, ātis, ż. środek.

Medimnum, i, n i-us, i, m. mia-ra u Greków zawierająca okole 12 garncy; przyp. drugi l. m. medi-mnūm.

Mediocris, e. mierny, niewiele znaczący, małoważny, w znaczn. własn. i przenos.; orator, familia, eloquentia; non m., znaczny; non m. animus, wzniosły, wysoko się-gający; mediocria gerere, *rzeczy* malój wagi robić.

Mediocritas, ātis, ż. mierność, nie-wielkie znaczenie, mediocritas, quae est inter nimium et parum; magnificenciam ad mediocritatem re-vocare; aurea, ingenii; in dicendo

Mediocriter, przyst. miernie, śred-nio; non m., znacznie, bardzo, niemało; 2) łagodnie, z umiarko-waniem, non m. ferre aliquid.

Mediolānum, i, n. miasto Iusub-rów w Gallii cyzalspńskiej; stąd:

Mediolanensis, e, należący do Medyolanu, i Mediolanenses, ium, m. Medyolańczykowie

Mediomatrici, ōrum, m. lud w Gal-lii belgijskiej

Medion, ōnis, miast w Akarna-nii; stąd Medionii, orum, m. mieszkańcy Medyonu.

Meditābundus, a, um, zamysło-ny, pilnie się nad czem zastana-wiający.

Meditatio, ōnis, ż. rozmyślanie, zastanawianie się, rozważa w ce-lu skutecznienia czego, obeandi muneris; multi naturae vitium me-

ditatione sustulerunt; sposobienie się do czego. mortis; futuri mali.

Mediterraneus, a, um, śródziemny, opodal od morza leżący, regio; *rzeczow.* mediterranea, orum, n. środkowa część kraju.

Meditor, i, rozmyślać nad czem, rozważać, roztrząsać; aliquid, de aliqua re; ze zdán. względ.: meditator, quomodo cum illo loquar; meditatus, bier. rozważany, roztrząsany, nihil feci non ante meditatam, Cic. Harasp. 2.; szczeg. myśleć o czem, w celu przysposobienia, versus; ad dicendum; in proelia; także: z tryb. bezok. proficisci; służyć nad czem, pilnie się ćwiczyć, Demosthenes profecit meditando.

Medium, ii, patrz medius.

Medius, a, um, 1) w przestrzeni a) średni, we środku znajdujący się, z przyp. 2; eligere locum earum regionum medium; poet. medium coeli terraeque per aera, (między); także: medio coeli terraeque; pośród, in m. colle; a medio spatio, od połowy; ex medio itinere, wśród podróży; e mediis Caesaris partibus, z pośród; *rzecz.* medium, ii, n. środek, punkt środkowy, mianow w wojsku: huic, oddział średni; w państwie: miejsce, w którym się coś publicznie odbywa, w którym kto publicznie występuje; stąd: in medio ponere, przedstawić do wspólnego naradzenia się; in medio relinquere, rzecz nierozstrzygniętą zostawić; w ogóle: powszechność, świat, życie, de medio recedere, ustąpić z miejsca publicznego; aliquem tollere de medio, zgładzić, sprzątnąć, zabić; e medio, z życia publicznego; verba e medio, słowa powszechnie znane, i t. p.; in medium proferre aliquid, dać się

słyszeć, odczuwać się z czem. publicznie coś objawić; in medium quaerere, dare (na użytek publiczny); in medio posita (rzeczy do wspólnego wszystkich użytku służące); in medium consulere, wspólnie się naradzać względem przedmiotów dobra publicznego; b) — przenoś. we środku stojący, trzymający się drogi średniej; składający się na dwie strony; u poet. pośredniczący lub przeszkadzający, medium se gerere; pacis bellicae medius; fratris et sororis (między bratem i siostrą); paci se medium offerre (być pośrednikiem); bezstronny, dwuznaczny, obojętny, responsum; mierny, mało znaczący, zwyczajny, pospolity = mediocris, bella, vulgus, plebs; non m., niepospolity; 2) w odniesieniu do czasu: pośredni, połowiczny, środkujący między dwoma punktami czasu, m. dies, południe; in medios dormire dies (do południa); media aestate, wśród lata; stąd: medio sermone, wśród rozmowy; *rzeczow.* medium, ii, n. środek, czas pośredni; poet.: nec longum in medio tempus, nie wiele upłynęło czasu w pośród tego.

Medius Fidius, patrz Fidius.

Medix, patrz Meddix.

Medobrega, ae, ż. miasto w Luzytanii; stąd: Medobregenses, ium, m. Medobregensowie.

Medon, ontis, m. syn króla Kodrusa, pierwszy archon w Atenach; stąd: Medontidae, arum, m. potomkowie Medonta.

Medulla, ae, ż. szpik, rdzeń, jadro; — przenoś. o uczuciu wewnętrzném bóleści: est (comedit) molis flamma medullas; certius accipiet danatum propiusque modulis; o serdeczném przywiązaniu: tu mihi haeres in medullis.

Medullia, ae, *ż.* miasteczko w Lacynum; stąd: **Medullinus**, a, um, z **Medullii** rzymski przydomek.

1. **Medus**, i, *m.* patrz **Medi**.
2. **Medus**, i, *m.* rzeka w Persyi; poet.: **Medum flumen**; 2) syn **Medei**.

Medusa, ae, *ż.* córka **Fortusa**, matka **Pegaza**, jedna z **Gorgon** (patrz **Gorgo**); stąd: **Medusaeus**, a, um, do **Meduzy** odnoszący się. **Megara**, ae, *ż.* jedna z trzech **furyj**.

Megalensia i **Megalesia**, ium, *n.* **Megalezya**, uroczystość obchodzona na cześć **Cybeli** zwanéj **Magna Mater** w dniu 4 kwietnia; także: **Megalesia** ludi.

Megalopóllis, is, *ż.* miasto w **Arkadyi**; stąd: a) **Megalopolitae**, arum, *m.* **Megalopolici**. b) **Megalopolitānus**, a, um, **megalopolitański** i **Megalopolitani**, **Megalopolitanie**.

Megara, ae, *ż.* zwykle: **Megāra**, orum, *n.* miasto w **Megarydzie**, stąd: a) **Megarēus**, a, um, **megarejski**; **Megaraea**, orum, *n.* pola do **Megary** należące. b) **Megareus**, ei i eos, *m.* z **Megary**. c) **Megaricus**, a, um, do **Megary** należący i **Megarici**, orum, *m.* **zwolennicy** **Euklidesa** z **Megary**. d) **Megarus**, a, um, do **Megary** należący, 2) miasto w **Sycylii**.

Megareus, eos, *m.* patrz **Megara**, 2) syn **Neptuna**, ojciec **Hippomenesa**; stąd: **Megarēus**, a, um, do **Megareusa** należący.

Megaris, Idis, *ż.* miasto w **Sycylii**. **Megarus**, a, um, patrz **Megara**.

Mehercule, patrz **Hercules**.

Mejo, ōre, *m.* moczwypuszczacz.

Mel, mellis, *n.* miód; przenoś. słodycz, przyjemność, hoc iuvat et meli est; fidis enim, manare poetica mella te solum.

Melae, arum, *ż.* i **Melae**, ium, z miasteczko w **Samidum**.

Melampus, pōdis, *m.* syn **Amytaona**, lekarz i wieszcz.

Melanchōlicus, a, um, **melancholiczny**.

Melanippe, es, *ż.* siostra **Antyopy** królowéj **Amazonek**; 2) córka **Eola** lub **Desmontesa**, matka **Beota** i **Ankla**.

Melanippus, i, *m.* syn **Akasta**. **Tebańczyk**.

Melanthis, ii, *m.* pasterz kóz **Ulissesa**.

Melanthis, us, *ż.* córka **Deukaliona** i nimfy **morskiej**.

Melanthus, i, *m.* rzeka **Sarnacyi**; 2) król **Elidy**, ojciec **Kodrusa**.

Melanurus, i, *m.* gatunek ryby morskiej.

Melas, ānis, lub ānos, *m.* imię kilku rzek: w **Tessalii**, **Tracyi** i w innych miejscach.

Meldi, orum, *m.* lud w **Gallii** celtyckiej.

Meleager i **Meleagros**, i, *m.* syn **Eneusza** króla **Kalidonii** i **Alteii**; stąd: **Meleagrides**, um, *ż.* siostry **Meleagra**.

Meliboea, ae, *ż.* miasto w **Tessalii**; stąd: **Meliboeus**, a, um, **melibejski**, **dux** (**Filoktet**); **purpura**.

Melicerta, lub -tes, ae, *m.* syn **Ioony** i **Atamanta**.

Melicus, a, um, muzykalny, liryczny, **sonus**, **poema**.

Mellōtos, i, *ż.* i -ton, i, *n.* gatunek **konieczyny**.

Mellor, patrz **bonus**.

Melissphyllum, i, *n.* **melissa**.

Melita, ae, i -s, es, *ż.* wyspa **Malta** między **Sycylią** i **Afryką** z miastem tegoż nazwiska; stąd: **Melitensis**, e, **meliteński**, **maltański**, z **Malty**; 2) nazwisko **nimfy morskiej**.

Melius, patrz bene i bonus.

Melioscūle, przysl. lepiój nieco, od

meliosculus, a, um, trochę lepszy.

Mella, i Mela, ae, ż. rzeka w Italii wyższej. [apis.

Mellifer, era, erum, miodorodny,

Mellitus, a, um, miodowy, miodem

zaprawny; — przenoś. miły, przyjemny.

Melodūnum, i, n. miasto w Gallii celtyckiej.

Melos, n. śpiew, pieśń, poet.

Melos, i, ż. jedna z wysp Spardyjskich na morzu Egiejskiem;

stąd: Melius, a, um, do wyspy Melos odnoszący się.

Melpomēne, es, ż. muza poezji tragicznej.

Membrāna, ae, ż. błona w ciele zwierząt; poet. skóra węża; pargamin do pisania.

Membranūla, ae, ż. skóreczka, pargamin.

Membrātim, przysl. częściami, członkami, od członka do członka; deperdere sensum; — przenoś. pojedynczo, po szczególe, w zdaniach krótkich, urywkowych, dicere.

Membrum, i, n. członek ciała; 2) część całości, np. domu, okrętu; część okresu.

Memet, p. z ego

Memini, isse, przypominać sobie, pamiętać, mieć w pamięci, z prz. 2. lub 4. constantiae; beneficia, numeros; et haec meminisse iurabit; z przyim. de, de omnibus; z przyp. 4 i tr. bez. memini te mihi narrare; meministis, me ita distribuisse; ze zdaniem względ.: meministis, quanta hominum esset admiratio, ze spój. quum, memini, quum mihi desipere videbare; 2) wspominać o czem, wzmiankować, meministi de exsultibus.

omnibus, a, um, nazwanie Rzym-

skiego rodu; stąd: Memmiānus.

a, um, do Memmiasz należący.

Memnon, onis, m. syn Tytona i Aurory, król Etypii; stąd:

Memnonius, a, um, wschodni,

color (czarny); 2) Grek z wyspy

Rodus, wódz Daryusza Kodomana; 3) wódz Aleksandra Wielkiego.

Memor, ōris, pomny, pamiętny, pristinorum virtutum; wdzięczny,

beneficiorum; mściwy, ob iram

memorem saevae Junonis; b) baczny; c) mający dobrą pamięć; 2)

przypominający nam co, impressit memorem dente notam; perscribere aliquid memori versu.

Memorābilis, e, wspomnienia godny, zasługujący na wspomnienie, znakomity.

Memorandus, a, um, pamiętny, pamięci godny.

Memória, ae, ż. pamięć, władza

przypominania, bona, tenacissima; memoria tanta fuit, memoriae mandare; memoriam exercere; memo-

ria comprehendere, complecti, tenere; hoc in memoria mea penitus insedit; hoc est mihi in memo-

ria; ex memoria exponere (ułowić z pamięci); 2) pamiętanie; a)

w odniesieniu do przeszłości przypomnianie, alicujus lub alicujus rei, memoria dignus; memoriam

alicujus rei deponere; memoria alicujus rei excidit lub abiit lub

abolevit (zapomniano o czem); in memoriam alicujus rei redire

(przypomnić); memoriam rei oblivione delere (zapomnić); haec res

affert mihi memoriam Platonis (przypomina mi): b) względem rzeczy przysłych: myśi, rozmyślanie, periculi; belli inferendi; 3)

często się odnosi do czasu i rzeczy przysłych, których trwa pamięć; nostra memoria, za naszych

asow; philosophi hujus memoriae: usque ad nostram memoriam, aż do naszych czasów; in omni memoria; omni m. et ante et postea; paulo supra hanc m.; puritiae memoriam repetere; memoria multorum annorum; post hominum memoriam, jak dawno pamięć ludzka zasięgnąć może; stąd: zdarzenie, wypadek, veteris curijsdam memoriae recordatio; opowiadanie, dzieje, pamiętniki, de Magonis interitu duplex memoria prodita est; m. publica.

Memoriola, ac, *ż.* mała pamięć.

Memoritar, *przysł.* na pamięć, z pamięci, respondere, pronuciare; przypominając co sobie, cognoscere.

Memoro, 1. wspominać, opowiadać, mówić, aliquid lub z 4 prz. i tryb. bez.; de aliqua re; ze zd. *względ.*

Memphis, is, lub Idis, *ż.* miasto w środkowym Egipcie, stolica królów Egipskich; stąd: a) Memphiticus, a, um, tyczący się miasta Memfis, albo Egiptu, poet.; b) Memphitis, Idis, *ż.* należąca do Memfis lub do Egiptu.

Menae, arum, *ż.* miasto w Sycylii; stąd: Menaei, orum, *m.* Meneńczycy.

Menander, i -drus, i, *m.* poeta komiczny, Atenczyk: 2) wódz Aleksandra Wielkiego; 3) wyzwoliciel Ampiusza Balba.

Menapii, orum, *m.* lud w Gallii belgickiej; stąd: Menapia, ac, *ż.* główne miasto tego ludu.

Mendacium, if, *n.* kłamstwo, mendacio fallere; zmyślenie, poetarum; — przenoś. o przedmiotach nieżywotnych: złudzenie, oculorum reliquorumque sensuum.

Mendaculolum, i, *n.* małe kłamstwo.

Mendax, acis, kłamliwy; *ręczono* kłamca; — przenoś. o rzeczach nieżywot.: a) ludzący, zwodniczy visa, speculum forma; poet. fundus, grunt, który zdaje się wiele obiecywać, a zawodzi nadzieję; b) zmyślony, fałszywy, damnus, infamia; c) nienaturalny, przyprawny, pennae.

Mendes, etis, *ż.* miasto w Egipcie; stąd: Mendesius, a, um, mendczyjski.

Mendicitas, atis, *ż.* żebractwo, stan wielkiego niedostatku, mendicitatem perpeti. [mużnę.

Mendico, i. żebrac, prosić o jałmużnę. **Mendicus**, a, um, żebracki, bardzo ubogi; *ręcz.* żebrak; w licz. mn. o kapłanach Cybeli, którzy dla siebie jałmużnę zbierali; — przenoś. instrumentum mendicum, narzędzie bardzo niskie.

Mendose, *przysł.* błędnie, niepoprawnie, scribere.

Mendosus, a, um, błędny, niepoprawny, pełen błędów, historia mendosior; 2) robiący błędy, np. w pisaniu, servus.

Mendum, i, *n.* i menda, ac, *ż.* wada, skaza na ciełe; — przenoś. błąd, omyłka w pisaniu, rachowaniu, librorum menda tollere.

Meneclis, is, *m.* retor, z Alabandy; stąd: Meneclius, a, um, do Meneklea należący.

Menelaus, lub -os, i, *m.* syn Atreusza, brat Agamemnona, mąż Heleny.

Menenius, a, um, nazwanie Rzymskiego rodu; stąd: Menenianus, a, um, meneniński, do Meneniusza należący. [spa przy Afryce

Meninx, lub Menix, gis, *ż.* wy-Mennis, is, *ż.* miasto w Babilonii.

Menoceus, ei i eos, *m.* syn Kreonta, króla Tebańskiego.

Menoetius, ii, *m.* syn Aktora, oj-

ciec Patrokla, który stąd nazywał się Menoetides, ae, m.

Mens, mentis, ż. a) umysł, sposób myślenia, usposobienie umysłu, sana, divina, fida, prava; vestrae mentes atque sententiae; stąd: b) serce, dusza, animi, qui nostrae mentis sunt, skłonności, uczucia naszęj duszy; quorum mentes sensus-que vulneras; c) rozum, mens et ratio; mentem animumque perturbare; mente comprehendere lub complecti, pojąć rozumem; esse suae mentis; suae mentis compotem esse, mieć zdrowy rozum; mente captus lub inops mentis, obłąkany, pozbawiony rozumu; animus et mens, serce i rozum; mentis acies; mentem intendere; d) rozważa, rozmyślanie, zastanawianie się, przytomność umysłu, quae tanta mente fiant; mens destituit aliquem; mens ut rediit; mentem eripere. praepedire, colligere; e) myśl, mentem injicere, dare, mittere, rzucić, nasunąć; podać myśl; venit in mentem, przychodzi na myśl, z prz. 1. lub 2 osoby lub rzeczy, która przychodzi na myśl: si quid in mentem veniet; solet mihi in mentem venire illius temporis; in mentem venit omnibus hominis illius; sanare mentes, na lepsze myśli naprowadzić; stąd: mniemanie, zdanie, eadem mente esse; longe mihi alia mens est; zamiar, przedsięwzięcie, hac mente; muta jam istam mentem; classem ea mente comparavit, ut-; f) odwaga, addere mentem; 2) jako bóstwo myślenia, rozważi.

Mensa, ae, ż. stół jadalny, apud mensam; mensas onerare dapibus; pisces imponere mensis; — przenoś. jedzenie, potrawy, mensa secunda, drugie danie, wety; b) bank, stół bankowy, numeravit

a mensa publica; c) ołtarz albo skład naczyń poświęconych, mensae deorum.

Mensarius, ii, m. bankier publiczny; m. triumviri lub quinquaviri, bankierowie ustanowieni od senatu do uregulowania wypłaty długów.

Mensio, ōnis, ż. mierzenie rozmiar.

Mensis, is, m. miesiąc, pl. ao mensis, na początku miesiąca

Mensor, ōris, m. miernik, mensor signavit humum limite.

Menstruus, a, um, kaźdomiesięczny, usura: 2) miesięczny, trwający przez miesiąc, na jeden miesiąc obrachowany, stąd: menstruum. 1 n żywność jednomiesięczna.

Mensura, ae, ż. mierzenie, miara, narzędzie, naczynie, za pomocą którego co się mierzy, mensuram rei facere, mensurae ex aqua, patrz clepsydra; majore mensura reddere; nosse mensuras timorū; qui modus mensurae mediana appellatur; — przenoś. ficti mensura crescit (wielkość); mensuram nominis implere, dosyć uczynić, odpowiedzieć wielkości oczekiwania.

Menta, ae, ż. mięta.

Mentio, ōnis, ż. wzmianka, wspomnienie, mentionem facere alicujus rei lub de aliqua re lub de aliquo; szczegł. przedwstępne przełożenie lub wnioski w senacie lub na zgromadzeniach ludu, mentionem intulit, quid eo die faciendum esset; także: m. habere, jacere, movere, agitare; m. de aliqua re inchoare.

Mentior, 4. kłamać, nieprawdę mówić, ne joco quidem mentiri; de aliqua re; in aliqua re; — przenoś. łudzić, zawodzić, frona oculi, vultus saepe mentiuntur; men-

tiens, wniosek fałszywy, w szczegól.

a) zmyślać; b) nie dotrzymywać słowa, przyrzeczenia, honestius; aliani; 2) z przypad. 4 zmyślać co, wymyślić, fałszywie co powiedzieć, aliquid lub z 4 przyp. i tr. bez.; poet.: zawodzić, seges mentita spem; stąd: a) fałszywie co przedstawiać, używać czego za pozor, ludzić, udawać, auspacia; fugae causam, capitis dolores; także: mentitus w znac. bier. zmyślony, udany, i t. p. primi clipeos mentitaque tela agnoscunt, et se mentitis superos celasse figuris; b) fałszywie przywłaszczając, przybierać postać osoby lub rzeczy, regiae stirpis lub alicujus originem; centum figuras; także: nec varios discet mentiri lana colores.

Mentor, óris, m. sławny płasko-rzeźbiarz; jako imię pospol., naczynia ozdobiono rzeźbą jego roboty, u poet.; 2) wódz Daryusza Kodomana.

Mentum, i, n. podbródek.

Meo, i, isć, jechać, płynąć, krążyć, celeri equo per terga avaris; qua sidera lege mearent.

Mephitis, is, ź. wyziew szkodliwy, Meracus, a, um, czysty, nie mieszany, nie fałszowany, vinum meracius.

Mercabilis, e, kupny.

Mercator, óris, m. kupiec, handlujący; 2) kupujący, nabywający co przez kupno, mercatores provinciarum.

Mercatura, ae, ź. kupiectwo, handel, mercatorum lub mercaturas facere, kupczyć, zajmować się kupiectwem.

Mercatus, us, m. kupczenie, handlowanie, kupno i sprzedaż; 2) miejsce kupna i sprzedaży, targ, jarmark; 3) publiczne zgromadze-

nie, literae recitatae in mercatu Olympico.

Mercedula, ae, ź. mała nagroda lub male dochody.

Mercenarius, a, um, najęty, płatny, milites; equites, scriba; rzeczw. najemnik.

Merces, edis, ź. zapłata, nagroda, mercede conducere aliquem; milites arcessere mercede; także: m. temeritatis (kara); non sine magna m., wielkim kosztem; non alia bibam mercede, nie pod innym warunkiem; 2) dochód, zysk, praediorum, habitationum

Mercor, i, kupiectwem się trudnić; sprzedawać, ire mercatum, aliquid ab aliquo.

Mercurius, ii, m syn Jowisza i Mai, posłaniec bogów, bożek kupców, przemysłu, wymowy, ćwiczeń zapaśniczych. Posągi Merkurego, Hermae, patrz Hermes; 2) jedna z gwiazd. Stąd Mercurialis, e, tyczący się Merkurego; viri Mercuriales lub samo Merc., uczeni i poeci, mianowicie liryczni, ponieważ Merkury był wynalazcą liry; rzeczw. Mercuriales, um, m kupcy.

Merda, ae, ź. gnój, odmiot zwierzący.

Mereo, merui, meritum i mereor, meritus, 2. zasłużyć, zarobić, pozyskać, aliquid, quid mereas lub mereri velis, ut-, cóżbys wziął za to; poet.: hic meret aera liber Sosis (mieć będzie wielu kupujących); otrzywać, pozyskać co drogą zasług, nomen, triumphum; nihil non venerationis; praemia, laudem; immortalitatem; na złą stronę: zasłużyć, ściągnąć na siebie, odium, poenam; lub z tryb. bez.: meruit inter deos referri; meruisse mori; ze spój. ut i tryb. łącz.: quid hic meruit, ut juve-

nes amitteret filios? także: nec meruerant Graeci, ut diriperentur. Często także: mereri de aliquo lub de aliqua re, przysłużyć się, położyć zasługę względem kogo lub czego, de republica bene mereri; male mererer de meis civibus; 2) służyć w wojsku, być żołnierzem, merere lub mereri stipendia; merere triplex stipendium, otrzymać żołd potrójny; sub aliquo imperatore; merere imperante aliquo; equo lub equis, służyć w jeździe; pedibus, w piechocie. Stąd: merens, godny lub winny, bene merenti tribuit: scelus expendisse merentem; meritus, a, um, godzien, który zasłużył, meriti juveni, poet., które położyły zasługi; słuszny, należący się, mors; dona, iracundia.

Meretricius, a, um, nierządny, wszeteczny.

Meretriciosa, ae, ż. nierządnica.

Merētrix, icis, ż. nierządnica.

Merges, Itis, ż. snop.

Mergo, mersi, mersum, 3. zanurzać, zatapiać, pogrążyć, in aquam, in mari, sub aequore, lub samo aequore; quatuordecim naves; biernie: utonąć, utopić się, być zatopionym, terrae profundo sale mersae; ad caput aquae Ferentinae mergi; aquā languida mergi; vicino in aequore; w ogóle: zapuścić w głąb, zagłębić, wektnąć, utkwic, wsadzić, caput in terram effossam; in viscera; canes immersis in corpore rostris dilacerant dominum; o gwiazdach: mergi, zachodzić; — przenoś. a) ukryć, vultus in cortice; pogrążyć, aliquem malis; wtrącić, aliquem funere acerbo; mergi in voluptatibus, zatopić się w rozkoszach; b) mersus vino somnoque, bardzo pijany i w głębokim śnie

pogrążony; mersus rebus secunda, zatopiony w szczęściu; c) niezczyć, pochłaniać, usurae merguantsortem.

Mergus, i, m. nurek, ptak.

Meridiānus, a, um, południowy, tempus, hora; 2) w stronie południowej leżący, vallis.

Meridiatio, ōnis, ż. spoczynek w porze południowej.

Meridies, ei, ż. południe, czas południowy, permansit ad meridiem; 2) strona południowa, ad meridiem spectat.

Merido i meridor, 1. przesyłać się w południe.

Meriones, ae, m. kierujący wożem Idomeneusa w czasie wojny, Kreteńczyk.

Merito, āre, zasłużyć, zarobić, zyskać za pracę.

Merito, przysl. słusznie, podług zasług.

Meritum, i, n. zasługa, propter hoc m.; merito tuo feci; pro meritis talibus; merita et patris et fratris; ob m. victoriae; magnitudo tuorum in me meritorem; 2) wina, przewinienie, uchybienie, występki; non meo merito, nie z mojej winy; nullo meo in se m.; chociaż nic względem niego nie zwinilem; quo suo merito?; meriti sui in Harpagem oblitus; alterius meriti cur ego dauna tuli? 3) wartość, quo sit merito quaeque notanda dies.

Meritus, a, um, patrz Mereo.

Meroe, es, ż. wyspa Nilu w Etyopii.

Merope, es, ż. córka Atlasa, żona Syzyfa, jedna z Plejad.

Merops, ōpis, m. król Etyopii, mąż Klimeny, ojciec Factona.

Merops, ōpis, m. żołna, ptak.

Meros, i, m. góra w Indyach, z tej strony Gangesu.

Merso, āre, zanurzać, topić w wodzie; — przenoś. mersari civili-

- bus undis, oddawać się sprawom publicznym.
- Merula**, ae, *ż.* kos; 2) gatunek ryby morskiej.
- Merula**, ae, imię Rzymskiej rodziny.
- Merus**, a, um, czysty, niepomieszany, vinum m. lub samo merum, wino niepomieszane z wodą;—przenś. a) sam, sam jeden, tylko, nic więcej jak, monstra; m. bellum loquitur, o niczem więcej nie mówi tylko o wojnie; b) prawdziwy, prawy, principes; libertas.
- Merx**, mercis, *ż.* towar, m. expedire, permutare.
- Mesembria**, ae, *ż.* miasto w Tracji; stąd: Mesembriacus, a, um, do Mezembryi należący.
- Mesopotamia**, ae, *ż.* kraina Azji między Eufratem i Tygrem.
- Messala** lub **Messalla**, ae, *m.* imię rodziny rodu Waleryuszów; stąd: Messalina, ae, *ż.* żona cesarza Klaudyusza.
- Messana**, ae, *ż.* miasto w Sycylii; 2) = Messene, stąd: Messanius, a, um, messański.
- Messapia**, ae, *ż.* dawne nazwisko krainy w Italii niższej; stąd: Messapius, a, um, do Messapii odnoszący się, także: apulski, kalabryjski i Messapii, orum, *m.* mieszkańcy Messapii.
- Messapus**, i, *m.* król Apulii lub Kalabryi.
- Messene**, es, lub -a, ae, *ż.* główne miasto Messenii w Peloponezie; stąd: Messenius, a, um, odnoszący się do Messeny i Messenii, orum, *m.* Messenicy.
- Messis**, is, *ż.* żniwo; poet.: podzieranie miodu, duo tempora messis; 2) plody zebrane lub mające się zebrać, ruperunt horrea messes; frustra expectant promissas horrea messes; 3) czas żniwa, ante focum, si frigus erit, si messis, in umbra; przysłowie: adhuc tua messis in herba est (jeszcze pszenica twoja nie kwitnie, daleka jeszcze nadzieja);—przenś mēssis temporis Sullani (o licznych wywołaniach z kraju za czasów Sullii).
- Messor**, ōris, *ż.* żniwiarz.
- Messorius**, a, um, żniwiarski.
- Meta**, ae, *ż.* kres zawodniczy, kamień nakształt piramidy, umieszczony po obu końcach Cyрку, który obiedz lub objechać trzeba było nie zawadzwszy, metaque fervidis evitata rotis; stąd: a) miejsce, które się objężdża, metas lustrare Pachyni; b) cel, koniec, granica, często u poet. optatam cursu contingere metam; vitae metam tangere: nox median coeli metam contigerat.
- Metallum**, i, *n.* kruszec, potłore metallis libertate caret; 2) kopalnia, najczęściej w licz. mn., condemnare ad metalla.
- Metapontum**, i, *n.* miasto w Lukanii; stąd: Metapontinus, a, um, do Metapontu należący i Metapontini, orum, *m.* Metapontynowie.
- Metator**, ōris, *m.* ten, który wytyka, oznacza granice jakiego miejsca, castrorum.
- Metaurus**, i, *m.* rzeka w Umbryi; *przym.* Metaurum flumen, poet.
- Metellus**, a, um, imię rodziny rodu Cecyliuszów; stąd: Metellinus, a, um, tyżący się Metella.
- Methymna**, ae, *ż.* miasto na wyspie Lesbos; stąd: a) Methymnaeus, a, um, do Metymny odnoszący się i Methymnaei, orum, *m.* mieszkańcy Metymny; b) Methymnias, ādis, *ż.* kobieta z Metymny.

- Metilius**, a, um, imię Rzymskiej rodziny.
- Métior**, mensus, 4. mierzyć, odmierzać, agrum; altitudin. a; numos; frumentum alicui; pedes syllabis (podług); hier.: mensa spatia, Cic. Nat. Deor. 2. 27; - przenoś: a) przejść jaką przestrzeń, przebieść, przejechać, przepłynąć, sacram metiente viam; Aegaeas metiri aquas; b) o czasie: przejść, upłynąć, jam duas lucis partes Hyperiore menso, poet.; c) oceniać, sądzić o czym, brać miarę z czego, aliquid auribus, oculo; maguos homines virtute non fortuna; fidelitas, quam ego ex mea conscientia metior.
- Métius**, ii, m. sławny krytyk, Metius Tarpa: descendat in aures Metii iudicis.
- Meto**, messui, messum, 3. żąć; przysłowie: ut sementem feceris, ita et metes, jaka praca, taki owoc; jak poświęlesz, tak się i wypisiz; 2) przech. żąć, kosić, ścinać, pabula falce; proxima quaeque gladio; przenoś. sprzątać, metit Orcus grandia cum parvis; o pszczołach: purpureos metunt flores, zbierają sok z kwiatów.
- Méto**, ónis, m. astronom Atenński.
- Metor**, l. mierzyć, zmierzyć, odznaczać, regiones, agros; castra metari iussit, wytknąć miejsce na obóz.
- Metrodórus**, i, m. uczeń Epikura z Aten, zwykle zwany Lampsacenus. 2) retor i filozof ze Scepsis, stąd: Scepius nazwany, uczeń Karneadesa.
- Metropólis**, is, ż. miasto w Tessalii; stąd: a) Metropolitae, arum. m. Metropolitanie; b) Metropolitānus, a, um, Metropolitański.
- Mettius** lub **Mettus**, m. wódz Albańczyków.
- Metuens**, tis, lękający się, bojaźliwy, legum, deorum, futuri.
- Metuo**, metui, metitum, 3. obawiać się, być w obawie, lękać się, ab aliquo, kogo; de aliquo o kogo; de aliqua re lub alicui rei, o co; 2) przech. bać się kogo czego, deos, insidias ab aliquo nihil tale; z nast. ne, aby; lub ut. ne non, aby nie i tryb. łącz.; wa- hać się, strzedz się, starać się unikać, nie chcieć, aliquid; lub z tryb. bez. metuentis reddere sol- dum; illum ager penna metuente solvi fama superstes; poet. fides metuit culpam.
- Metus**, us, m. bojaźń, obawa, esse in metu, w dwojakiem znaczeniu albo być w obawie albo być przedmiotem obawy, być strasznym; mihi unum de malis in metu est metum habere, obawiać się lub bojaźń wzbudzać, być strasznym bojaźń, troskliwość o kogo, propter aliquem, lub de aliquo; oba- wianie się kogo lub czego, z przyim. a i przyp. 6. lub z przyp. 2, me- tus ab hoste et a cive; metus existimationis vivorum; ze spoj. ne i tr. łącz., ne solus rerum potire- tur; poet.: poszanowanie religijne laurus multos metu servata per- annos.
- Meus**, a, um, mój, do mnie nale- żący, z przyp. 2 bliżej osobę okre- ślającym; mea dicta consulis; mei orum, moi przyjaciele, ziomkowie powinowaci, extrema flamma meo- rum; crimina mea, zarzuty prze- ciwko mnie; meus sum, jestem przy zdrowym rozumie, pávidus (me) virque meum firmat deus także: meus sum, nie jestem ni- czym naśladowcą, trzymam się moich zasad; meum est, z tryb. bez. jest moja rzeczą, jest moim obowiązkiem, do mnie należy.

Mevania, ae, *ż.* miasto w Umbryi.
 Mezentius, ii, *m.* król Cretanów
 w Etruryi.

Mica, ae, *ż.* okruszyna, odrobina.
 Mico, micui, *äre,* ruszać się ze
 drganiem, drgać, tętnić, venae et
 arteriae micant; corda timore mi-
 cant; o węzu: linguis micat ore
 trisulcis; micare digitis, zabawa,
 w której otwierając szybko palce
 a ręki, każe się drugiemu zgady-
 wać, ile otworzono, a ile jest
 zamkniętych; 2) błyskać, lśnić się,
 migać, rzucać promienie, iskrzyć
 się, micat ignibus aether; Julium
 sidus; — przenoś. oculis micat
 ignis; vultus hostis ardore animi.

Midalon, ii, *n.* miasto we Frygii;
 stąd: Midaceuses, ium, *m.* Mi-
 deensowie.

Midas, ae, *m.* syn Gordyusa, król
 Frygii, który za to, że w walce
 muzycznej Apollina z Panem przy-
 zwał pierwszeństwo Panowi, dostał
 uszy osła.

Migratio, *önis,* *ż.* przeniesienie się,
 wyprowadzenie się z jednego miej-
 sca na drugie; 2) przenośnia.

Migro, *1.* wyprowadzić się skąd,
 przesiedlić się, ab lub ex aliquo
 loco; in aliquem locum; ad ali-
 quem; — przenoś. ex lub de vi-
 ta, umrzeć; equiti migravit ab
 aure voluptas ad oculos (przeszła),
 poet. 2) przech. *a)* wynieść, prze-
 nieść, difficilia migratu; *b)* prze-
 stąpić, przekroczyć; — przenoś.
 Jus civile.

Milanton, *önis,* *m.* mąż Atalanty.

Mille, milies i pochod. patrz mill-

Miles, Itis, *m.* żołnierz, mianow.
 prosty żołnierz w przeciwieństwie
 do oficerów; żołnierz pieszy lub
 zbior. wojsko piesze. piechota,
 milite atque equite; milites equi-
 tesque; — przenoś. szlach, warcab.

Miletus, i, 1) *m.* ojciec Kaunusa

i Bibliidy; 2) *ż.* miasto w Karyi;
 stąd: *a)* Milesius, a, um, do Mi-
 letu należący; Milesii, orum, *m.*
 Milezyanie, mieszkańcy Miletu;
b) Miletis, Idis, *ż.* córka Mileta.
 Bibliida lub do Miletu odnosząca
 się, urbs (Tomi, osada Milezyan).

Militaris, e, wojskowy, do wojska
 należący, żołnierski, vir lub ho-
 mo *m.*, wojownik, dzielny żołnierz;
 via *m.* gościniec wojenny, droga
 dla przechodni wojsk.

Militariter, *przyst.* po żołniersku,
 po wojskowemu.

Militia, ae, *ż.* *a)* służba wojskowa:
 militiae, na wojnie, domi mili-
 tiaeque, w pokoju i na wojnie,
 lub w służbie cywilnej i wojsko-
 wej; *b)* wyprawa wojenna, D. Bru-
 ti *m.*; *m.* adversus Graccos; *c)*
 wojsko, żołnierz, cogere militiam:
 cum omni *m.* — przenoś. wszelkie
 urzędowanie, służba, urbana.

Milito, *1.* być żołnierzem, pełnić
 służbę wojskową; *m.* gloriae (dla
 chwały); poet. bellum militatur,
 odbywa się wyprawa wojenna;
 w ogóle: służyć, poet. catulus
 militat in silvis.

Millum, ii, *n.* proso.

Mille, tysiąc, w licz. poj. nieodm
 w licz. mn. millia, millium, mil-
 libus; jako *rzeczow.* z przyp. 2
 hominum, militum; jako *appozy-
 cya:* equites quindecim millia nu-
 mero; mille passuum, tysiąc kro-
 ków, mila rzymska, ut mihi ultra
 quadringenta millia liceret esse; —
 przenoś. liczba nieokreślona, ale
 wielka, tentat mille modis, mille
 trahens varios colores.

Milleni, ae, a, po tysiąc.

Millesimus, a, um, tysiączny.

Milliarius, a, um, zawierający
 liczbę tysiąc, stąd: milliarium, ii,
n. kamień miłowy, oznaczający

- odległość tysiąca kroków: mila rzymska.
- Millies**, *przysł.* tysiącokroć; 2) niezliczenie, bardzo wiele razy.
- Milo**, ónis, *m.* sławny szermierz z Krotony; 2) imię rodziny z rodu Anniuszów; stąd: Miloniānus, *a.* um, do Milona odnoszący się.
- Milvīnus**, *a.* um, kani; — przenoś. drapieżny.
- Milvus**, lub poet. miluus, *i.* *m.* kania, ptak drapieżny; 2) ryba jakaś drapieżna; 3) gwiazdozbiór.
- Milyas**, ádis, *ż.* kraina we Frygii W.
- Mīma**, *ae.* *ż.* aktorka sztuki scenicznej zwanej mimos; patrz mīmus.
- Mimallōnis**, Xdis, *ż.* bachantka.
- Mīmas**, *antis*, *m.* góra i przylądek Jonii niedaleko Kolofonu; 2) imię olbrzyma.
- Mimicus**, *a.* um, mimiczny.
- Mimūla**, *ae.* *ż.* — mima.
- Mīmus**, *i.* *m.* aktor sztuki scenicznej, który przez migi i ruchy ciała wyrażał myśli, uczucia i charaktery osób; 2) dramat mimiczny.
- Mīna**, *ae.* *ż.* rodzaj wagi u Greków, która zawierała sto drachm attyckich; 2) srebrna moneta grecka, mająca wartość stu drachm attyckich, lub denarów rzymskich.
- Mīnāciter**, *przysł.* groźnie, grożąc, minacius dicere quam facere.
- Mīnae**, árom, *ż.* blanki na murach; — przenoś. groźby, minas exercere; minis aliquem insequi; o wężu: tollentem minas.
- Mīnānter**, *przysł.* groźnie, z groźbą.
- Mīnātio**, ónis, grożenie, odgrazanie się.
- Mīnax**, ácis, sterczący, wyniesiony, scopolus; — przenoś. groźny, grożący, homo, litera, vox, verba.
- Mīncius**, *ii.* *m.* rzeka koło Mantui.
- Mīneo**, ére, sterczyć.
- Minerva**, *ae.* *ż.* córka Jowisza, bogini sztuk i umiejętności. tudzież z roztropnością prowadzonej wojny (armipotens, praeses belli, dea bellica); wynalazczyni przedzenia i tkania; crassa lub pingui Minerva agere, bez sztuki, znajomości, niezgrabnie, niendolnie; invita M., bez zdatności, bez talentu; sus Minervam (docet), głupi chce uczyć mądrego; poet.: przedza, tkanina, cui impositum tolerare vitam colo tenuique Minerva. Stąd: *a)* Minervium, *ii.* *n.* miasto i zamek w Kalabrii, ze świątynią Minerwy, najdawniejsza siedziba Salentynów; poet. Minervae arx; *b)* Minervae promontorium, przylądek w Kampanii przy wyspie zwaną Capreae.
- Mingo**, minxi, minctum, *3.* moci wypuszczać. [bowany.
- Mīnianus**, *a.* um, cynobrem farbiący.
- Mīniatūlus**, *a.* um, farbowany czerwono, cerulae.
- Mīniātus**, *a.* um, cynobrem farbowany.
- Mīnime**, patrz parum.
- Mīnimus**, patrz parvus.
- Minio**, ónis, *m.* rzeczka w Etrurii.
- Minister**, *stra*, *strum*, służący; *rzeczno.* minister, *i.* *m.* i minīstra, *ae.* *ż.* sluga, pomocnik, pomocnica i t. p. właś. i przenoś. o żywotnych i nieżywotnych istotach: sluga ołtarza, kapłan, *m.* Martii, pomocnik, podwładny urzędnik na prowincyi, imperii, np. legatus, Calchante ministro, przy pomocy Kal.; minister fulminis, poet. (orzel); seditionum, virtutes voluptatum ministras; in maleficiis.
- Ministerium**, *ii.* *n.* służba, posługa, wypełnianie powinności, zatrudnienie i t. p. ministerium imperii; scribarum; nauticum, ministerio fungi.

ministra, patrz minister.

Ministrátor, óris, *m.* pomocnik, doradzca.

Ministrátrix, ícis, *ż.* służąca, pomocnica.

Ministro, 1. usługiwać, posługiwać, alicui: mianowicie przy stole: dawać na stół, podawać, coenam, nectar; także z tryb. bez.: Jovi bibere ministraret, zamiast potum, poculum;—przenoś. *a)* dawać, dostarczać, faces furiis Clodianis; poet.: furor arma ministrat; vinum, quod verba ministrat; viros animumque; *b)* załatwiać, jussa medicorum; rzadzić, zawiadywać, kierować, velis.

Minitabundus, a, um, grożący.

Minitor, 1. grozić, zagrażać, alicui mortem; alicui ignem ferrumque; urbi ferro ignique; vulnera.

Minium, ii, *n.* minia, cyrnober.

Minois, Minois, patrz Minos.

Minor, 1. sterzczeć, wznosić się, in coelum, — przenoś. grozić, alicui: alicui aliquid; lub z 4 przyp. i tryb. bez. minabitur se abiturum esse; poet.: ornus minatur (grozi upadkiem); nec semper ferret, quodcumque minabitur arcus; obiecywać, zapowiadać chępliwie, multa et praecleara.

Minor, patrz parvus.

Minos, óis, *m.* syn Jowisza i Euryropy, brat Radamanta, król i prawodawca kretański, po śmierci sędzia w krainie podziemnej; 2) syn Linkastes, wnuk pierwszego Minosa, król na wyspie Krecie, mąż Pazyfai; ojciec Deukaliona, Aryadny i Fedry; przy pomocy Dedala wystawił labirynt. Stąd:

a) Minóis, ídis, *ż.* córka Minosa (Aryadna); *b)* Minóius, a, um, do Minosa odnoszący się, w ogóle: aretański; *c)* Minotaurus, i, *m.* syn Pazyfai, potwór (pół czło-

wieka pół byka), którego Tezeusz przy pomocy Aryadny zabił.

Minturnae, arum, *ż.* miasto w Lacjum; stąd: Minturnensis, e, Minturneński, i Minturnenses, rom, *m.* mieszkańcy Minturny.

Minūcius, a, um, nazwanie Krymskiego rodu.

Minumo, i -us, patrz parum i parvus.

Minuo, minui, minūtum, 3. zrobić, poszczepać, rozłupać, ligna: zmniejszyć, uszczuplić, sumptus; se *m.* lub minui, lub samo minuere, ustawać; zmniejszać się. minuente aestu; chudnąć, mizernieć, minuuntur corporis artus; —przenoś. *a)* zmniejszać, osłabiać, gratiam, spem, auctoritatem, gloriam, curas, timorem; censuram (ograniczać); rationem audaciae (śmiałość usprawiedliwiać); na str. bier. ustawać, diligentia minuitur; być osłabionym, upaść na siłach, na duchu, consul vulnere minutus; porów. caput; *b)* podkopać, zrujnować, zniszczyć, suspicionem; opinionem; controversias (położyć koniec); *c)* znieważać, majestatem populi; religionem.

Minus, patrz parum i parvus.

Minuscūlus, a, um, zamaly, villa, epistola.

Minutatim, *przysl.* po kawalku, kawalkami; *b)* stopniowo, zawsze coś dodając; interrogare; *c)* powoli, pomalu, minutatim aliquid additur; se recipere; cedere.

Minūte, *przysl.* drobno, na drobne kawalki, concidere; przenoś. oschle, sucho, drobiazgowo, minute grandia dicere; minutius rem tractare.

Minutius, patrz Minucius.

Minutus, a, um, maly, drobny, minutae res, drobnostki; —przenoś.

- liczy, blaży, mało znaczący, imperatores; philosophi; genus sorumonis; animus m., upadek na ducha.
- Minyas**, ae, m. król Orchomenu, dziad Jazona; stąd: a) Minyae, arum, m. Minyanie, Argonauci; b) Minyēias, idis, ż. i Minyēis, idis, ż. córka Minyasa; c) Minyēius, a, um, do Minyasa należący.
- Mirābilis**, e, godny podziwiania, zadziwiający, nadzwyczajny; osobliwy, niesłychany; dziwny, cudowny; pugnandi; mirabile est, quam non multum differat; także z nast. quantum, quod; z sup. ka u: mirabile visu, auditu, dictu.
- Mirabiliter**, przysł. dziwnie, w sposób zadziwiający, loqui de aliquo, divinare; bardzo, wielce, laetari.
- Mirabundus**, a, um, bardzo dziwiający się.
- Miraculum**, i, n. cud, dziw, cudowne zdarzenie, dziwna postać, esse miraculo, wydawać się cudem; verti in miracula; transformare se in miracula rerum, przybrać dziwną postać; m. magnitudinis, nadzwyczajna wielkość.
- Mirandus**, a, um, podziwiania godny.
- Miratio**, ōnis, ż. podziwienie, favore mirationem, wzbudzić podziwienie.
- Mire**, przysł. dziwnie, bardzo, niezwykle, favere.
- Mirifico**, przysł. dziwnie, bardzo, nadzwyczajnie, dolere, laudare, delectari.
- Mirificus**, a, um, dziwny, zadziwiający, mirifico studio esse in aliquem, bardzo sprzyjać komu.
- Mirmillo**, ōnis, m. rodzaj szermierzy, który z innymi zwanymi Threces i retiarii zwykle walczyli.
- Miror**, 1. dziwić się, podziwiać, aliquem lub aliquid; z 4 przyp. i tr. bez. si miratur me descendere; z nast. quod, mirari se ajebat, quod non rideret haruspex; także z nast. si, cur, unde i t. p.: id mirandum est, dziwić się nad tém wypada; neque id mirandum, nic w tém dziwnego; nieprzech. miratus motusque tumultu; 2) cenić wysoko, szacować, Tyrios colores; signa, tabulas pictas.
- Mirus**, a, um, dziwny, zadziwiający, nadzwyczajny, hoc mirum videtur; mirum quam lub quantum, do podziwienia, jak bardzo, jak wiele; mirum ni, z tr. łącz. byloby rzeczą dziwną, gdyby nie—; mirum in modum, osobliwie, dziwnym sposobem.
- Misceo**, miscui, mistum lub mixtum, 2. mieszać, pomieszać, aliquid aliqua re, lub cum aliqua re, lub samo aliquid, wś. i przenoś.; certamina lub proelia miscere, walczyć, potykać się; poet.: vulnera, zadawać rany wzajemnie; se mis. alicui lub alicui rei, wmieścić się; wdawać się; misceri, połączyć się, miscentur deusae circa regem, poet.; napój przyrządzać alicui mulsum, poet.: pocula; b) aliquid aliqua re; napośniać, domum gemitu et luctu: omnia flamma ferroque; pulvere campum; c) wzbudzać, wzniecać, sprawiać, murmura, incendia, mala; motus animorum, mianowicie gdy się mówi o rozprężeniu porządku i spokojności, coelum terramque; magno murmure pontum; miscent se maria (o burzy); przysłowie: coelum ac terras miscere (o wielkiem zamieszaniu); często w znaczeniu politycznym: rempu-

- blicam; omnia; plura, większe zaburzenie wzniecić; plurima, robić bardzo wielki nieporządek.
- Misenum**, i, *n.* przylądek i miasto w Kampanii; poet. Misenus (o przylądku).
- Miser**, ora, crum, nędzny, biedny, nieszczęśliwy, politowania godny, z przyp. 2, miser animi (pod względem usposobienia umysłowego); miserum! oo za nieszczęście!
- Miserabilis**, e, godny pożałowania, oplakany; poet. miserabile, jako przysł. w sposób wzbudzający politowanie; 2) żaloszny, smutny, rozrzewniający, vox, elegi.
- Miserabiliter**, przysł. w sposób godny politowania, perire; b) żalosznie, w tonie żaloznym, epistola m. scripta; deflere aliquid.
- Miserandus**, a, um, godny pożałowania, homo; fortuna; m. in modum, w sposób oplakania godny.
- Miseratio**, ōnis, *ż.* litowanie się, żalowanie; 2) użalenie się, ton mowy wzbudzający litość, współczucie, miseratione mens iudicium permovenda est.
- Misere**, przysł. nędznie, biednie, nieszczęśliwie, vivere; 2) usilnie, koniecznie, misere cupis abire; bardzo, szalenie, amare.
- Misereo**, miserui, miseritum lub misertum i misereor, miseritus lub misertus, 2. litować się, misere-mini sociorum; meosob miseret lub miseretur me tui, lituję się, ubolewam nad tobą.
- Miseresco**, ěre, litować się, mieć litość, regis.
- Miseret**, patrz misereo.
- Miseria**, ae, *ż.* nędza, bieda, ubóstwo, niedola, in miseriis versari; levare aliquem miseria; 2) jako osoba: córka Erebu i nocy.
- Misericordia**, ae, *ż.* litość, politowanie, misericordia est agritudine ex miseria alterius; misericordia alicujus, litowanie się nad kim; misericordia commoveri, captum esse; 2) położenie, okoliczności wzbudzające litość.
- Misericors**, cordis, litościwy, miłosierny, in aliquem.
- Miseritus**, patrz misereor.
- Miseror**, 1. żalować, litować się, ubolewać, inopem, amicum, infandos labores Trojae; u później pisarzy także z przyp. 2; m. animi lub animo, czuć litość w sercu; poet.: juvenem animi miserata.
- Missilis**, e, pociskowy, do ciskania przydatny, telum, ferrum fundae lapidesque missiles; także samo missile, is, *n.* pocisk, strzala.
- Missio**, ōnis, *ż.* posłanie, wyprawienie, legatorum, literarum; 2) wypuszczenie, uwolnienie; a) jęćca, lub od służby wojskowej; b) uwolnienie szermierza od walczenia; stąd: dare munus gladiatorium lub gladiatores edere sine missione, bez ulaskawienia, nie uwalniają od walki aż do śmierci.
- Missito**, 1. często posyłać.
- Missor**, ōris, *m.* strzelec, sagittae.
- Missus**, us, *m.* posyłanie wyprawianie poselstwa, missu Caesaris; 2) ciskanie, telorum, pili.
- Mite**, przysł. łagodnie, mitissime legatos appellare.
- Mitella**, ae, *ż.* czapeczka, zawoj.
- Mitesco**, ěre, dojrzewać, wstawać, mięknąć, mitescere flamma, przez gotowanie, warzenie; łagodnieć, nemo adeo ferus est, ut non mitescere possit; hiema; frigora. oswajając się, ferac quoadam nunquam mitescunt; e namiętności, rozruchach: ustawać, usmięczać się, ira, discordia.

Mithres, ac, *m.* bóstwo Persów, Sodem Mithren invocare.

Mithridates, is, *m.* król Pontu (Ponticus); także imię jakiegoś świadka w sprawie przeciw Flakowski; stąd: Mithridaticus, do Mitrydatesa odnoszący się.

Mitifico, i, miękczyć, łagodzić.

Mitigatio, ōnis, *ż.* łagodzenie, kojenie.

Mitigo, i, zmiękczyć, uwarzyć, upiec, cibum; do stanu dojrzałości przyprowadzić, fruges; spulchnić, użyźnić, agrum; o zwierzętach: oswoić, aures elephantorum ad aliquid, (przywyczaić); o namiętnościach, uczuciach i t. p.: uspokoić, ułagodzić, usmierzyć, ukoić, animum alicujus, tristitiam et severitatem; invidiam; dolorem; iram.

Mitis, e, miękki, dojrzały, poma, uvae; łagodny, Bacchus (wino); pulchry, żyzny, solum; łagodny, powolny, spokojny, fluvius; oswojony, ukrocony, taurus; o ludziach, ich charakterze, zasadach, namiętnościach, mowie i t. p.: łagodny, powolny, spokojny, dobry, homo, animus, oratio, verba; poet.: mitior animum, łagodniejszy pod względem usposobienia umysłowego.

Mitra, ac, *ż.* zawój, rodzaj czapki; a ludów Azyatyckich, (u Greków i Rzymian nosiły ją szczególnie kobiety i zniewieściali mężczyźni).

Mitto, mīsi, missum, 3, wysłać, posłać, wyprawić, ze wskazaniem celu z przyim. de i przyp. 6, z przyim. ad lub in i przyp. 4, z przy. 3; z ut lub qui i tr. łącz. z suspinam: de deditōne; aliquem ad mortem lub morti; in arma; missus, qui solveret; miserunt Delphos consulum; nuncios lub li-

teras, posłańców lub list wyprawić; kazać powiedzieć, oświadczyć, napisać, donieść, uwiadomić, z nast. 4 przyp. i tryb. bez.; z ut i tryb. łącz., misit, se venturum; ad Caesarem mitti, paratum, se esse; misit in Siciliam uti duae legiones ad se mitterentur; Attico mitteret, quid ageret; stąd: a) wydać, objawić, dać się słyszeć, pokazać, vox de quaestura nulla missa est; oratio ex ipsius ore Pompeji mitti videbatur, zdawało się, ze wychodzi z ust samego Pompejusza; signum timoris (objawić), o księżycu: luna mittit lucem in terras; o deszczu: coeli mitti; o pociskach i strzałach: ciskać, wyrzucać, miotać, pila, tormenta, telum, hastam; także o ludziach: rzucać się, se ab alto saxo; wtrącić, aliquem in foream; poet.: corpus saltu ad terram; animas in pericula; fert missos patella cibos; zaprowadzić kogo, odprowadzić, animas sub Tartara; Italos mittere (dostaniesz się do-), u poet.; m. sanguinem, krwi upuścić; b) —przeńś. wprowadzić, aliquem in possessionem; se in foedera, zawrzeć, zrobić przymierze; lares sub titulum, dom wystawić na sprzedaż; orbem sub leges, holdowniczym zrobić, narzucić prawa; alicui mentem, podać myśl; funera Teucris, przygotować zgubę T.; 2) puścić, wypuścić, aliquem; mitti eum jubere; rzucić, porzucić, dać upuścić, arma; o zgromadzeniu: rozpuścić, pozwolić się rozejść, senatum; praetorium; wypuścić na wolność, uwolnić, quin missum eum fieri juberet; —przeńś. mittere lub missum facere aliquid, porzucić, przestać, zaniechać, moestum timorem mittite; odium; iram mis-

saam facere; mitte precari; w mo-
wie: opuścić, pominąć, ut haec
missa faciam; de aliqua re; tak-
że: mitto, quod; zrzec się czego,
honores.

Mixt-, patrz misceo.

Mnemon, ónis, *m.* mający dobrą
pamięć, przydomek Artakserkse-
sa II.

Mnemonides, um, *ż.* muzy córki
Mnemozyny.

Mnemosyne, as, *ż.* pamięć, matka
muz.

Mobilis, e, ruchomy, łatwo poru-
szać się dający, oculi, aequor,
acr; — przenoś. *a)* giętki, łatwy do
powodowania, drażliwy, actas,
ardor; ad aliquid; *b)* zmienny,
niestały, niestateczny, płochy,
populus, animus, voluntas; in
aliqua re.

Mobilitas, atis, *ż.* ruchomość, pręd-
kość, szybkość, equitum, na-
vium; — przenoś. zmienność, nie-
stałość, animi, fortunae, hominis.

Mobiliter, przysł. ruchawo, pręd-
ko, zwinnie, obrotnie.

Moderabilis, e, umiarkowany, da-
jący się umiarkować.

Moderamen, inis, *n.* środek kie-
rowania, stér, navis; 2) kierowanie,
powodowanie, ingenium eget
moderamine nostro.

Moderate, przysł. umiarkowanie,
spokojnie, z powolnością, uti re-
bus secundis; omnia humana ferre.

Moderatio, ónis, *ż.* powściągnięcie,
populi, cupiditatum; ograniczenie,
rei familiaris; — przenoś. kiero-
wanie, mundi, oculorum; 2) za-
chowanie pewnej stosownej miary
we względzie fizycznym, modera-
tionem in cibo adhibere, umiar-
kowany stan powietrza; w odnie-
szeniu do mowy: harmonijny układ
wyrażeń, vocis, numerorum ac
pedum; we względzie umysłowym

i moralnym: *a)* powściągliwość
w mówieniu; *b)* często: umiarko-
wanie, łagodność, przyzwoitość;
c) ostrożność, ingenti labore et
moderatione.

Moderator, ónis, *m.* kierujący,
rządca, przełożony, sternik, w zna-
czeniu właś. i przenoś.

Moderatrix, icis, *ż.* przewodnicz-
ka, władczyni, temperantia est
moderatrix omnium commotionum.

Moderatus, a, um, umiarkowany,
mierny, convivium, oratio, ven-
tus; szczegól o osobach: spokoj-
ny, łagodny, przyzwoity, homo,
senex.

Modèror, l. powściągać, w ogra-
niczeniu trzymać, panować nad
czém, właś. i przenoś: irae; ani-
mo et orationi; animos in secun-
dis; rządzić, kierować, navem;
res rusticas; equum; consilia offi-
cio; ita rem moderando, taki da-
jąc obrot albo kierunek rzeczy.

Modeste, przysł. z umiarkowaniem,
rozsądnie, modeste munificum esse,
być umiarkowanym w szafowaniu
darów; 2) powolnie, spokojnie,
m. aliquid ferre; 3) skromnie, oby-
czajnie, uczciwie, qui modeste
paret.

Modestia, ae, *ż.* umiarkowanie,
powściągliwość; łagodność; 2)
skromność, przyzwoitość w zacho-
waniu się pod względem czasu
i miejsca; obyczajność, uczciwość.

Modestus, a, um, *a)* umiarkowa-
ny, *b)* powolny, spokojny, łago-
dny; *c)* skromny; *d)* obyczajny,
uczciwy.

Modice, przysł. z umiarkowaniem,
spokojnie, łagodnie, facere, dicere,
ferre; 2) miernie, nie bardzo, minae
Clodii modice me tangunt, *m.* lo-
cuples.

Modicus, a, um, mierny, umiar-
kowany, *m.* severitas; modicis coa-

trivis delectari; niebardzo wielki, mało znaczący, pecunia, acervus; z przyp. 2. m. virium, niebardzo silny; 2) skromny, wstrzemięźliwy, domi modicus.

modifico, 1. rozmierzyć należycie, verba, membra.

Modius, ii, m. miara na zboże, pleno modio, pełną miarą, obficie

Modo, przysl. tylko, a) przy życzeniach i wymaganiach. vide modo, uważaj tylko; tende modo plagas; vos modo parcite. b) przy zdaniach warunkowych: modo ut lub samo modo, aby tylko; qui modo, kto tylko; si modo, jeżeli tylko, byleby tylko, modo ne, byleby nie; modo ut tacere possis; quis ignorat, qui modo scire curaverit; modo ne summa turpitudine sequatur; c) non modo — sed etiam lub verum, nie tylko — ale; już nie — ale; non modo in causa, verum in aliquo honesto praesidio spem collocasset; non modo in auribus, sed in oculis, non modo ductores, sed universi etiam exercitus; non modo ad expeditio-nes, sed vix ad quietas stationes sufficerent; non modo non, — sed ne — quidem, nie tylko że nie, — ale nawet nie; non modo frumenta matura non essent, sed ne pabuli quidem satis magna copia suppeteret; 2) w odniesieniu do czasu: teraz właśnie, teraz dopiero, świeżo, dopiero co, advenis modo; modo gratia florimus; modo egens, repente dives; stąd: już — już —, przy wyliczaniu różnych wyobrażeń współrzędnych: modo — modo; modo - nunc i t. p., m. Mucianum, modo principem; modo recta capessens, interdum malis obnoxia; m. accedens, tum autem recedens.

Modulate, przysl. harmonijnie, w takt, canere.

Modulatio, ōnis, ż. harmonijny układ, wymiar w muzyce i wierszach.

Modulātor, ōris, m. muzyk, śpiewak.

Modulātus, a, um, rozmierzony, podług taktu ułożony, verba.

Modūlor, i, rozmierzyć, mianow wyrazy podług taktu i harmonii ułożyć; stąd: śpiewać, grać harmonijnie; carmina; carbitos modulatus alicui (zam. ab aliquo).

Modūlus, i, m. miara, przysłowie. metiri se suo modulo ac pede, mierzyć się własną piędzią.

Modus, i, m. miara, objętość, wielkość, długość; w szczegól. a) w muzyce: takt, melodya, flebilibus modis concinere; fidibus Latinis Thebanos aptare modos; b) miara, cel, granica, kres, koniec, modum alicui rei dare, imponere, statuere, facere i t. p.; modum adhibere, ograniczyć się; extra modum lub praeter modum, nad miarę; z przyp. 2. gerund., modum legendi facere; u poet. z tr bez. saevire; c) miara, правило przepis, kierunek, aliis modum pacis ac belli facere; ad pristinum modum redigere; in modum venti, odług kierunku wiatra. d) w ogóle: sposób, concludendi i t. p.; modo lub in modum lub ad modum z bliższem określeniem przez dodanie przymiotnika lub przez przyp. 2., jak, podobnie jak in vaticinantis modum apis more modoque; servilem in modum podobnie jak niewolnik w sposób niewolniczy; hostilem in modum, po nieprzyjacielsku.

Moecha, ae, ż. cudzołożnica.

Moechor, i, cudzołożyc.

Moechus, i, m. cudzołódnik

Moene, is, *n.* mur, zwykle w licz. mnogiej.

Moenia, ium, *n.* mury otaczające miasto, urbem moenibus cingere; — przenoś: *a)* w ogóle to co otacza jaką przestrzeń, navis, theatri, sciani; *b)* domy miasta, miasto, fusi per moenia Teuctri; poet. o mieszkaniu Plutona, moenia triplici circumdata muro.

Moereo, i pochod. patrz maereo.

Moesi, orum, *m.* lud w dzisiejszej Serbii i Bułgarii mieszkańcy krajiny, która się zwała Moesia, ae, *ż.* była podzielona na dwie części: superior i inferior; stąd: w licz. mn. Moesiae.

Moeste, i pochod. patrz maeste.

Mogontiacum, i Magontiacum, i, miasto w Germanii.

Mola, ae, *ż.* młyn; 2) mola salsa lub samo m., mąka, którą posypywano bydletą ofiarne; w tém znac. mówiono także: salsae fruges, salsa farra.

Molaris, is, *m.* kamień młyński; w ogóle: wielki kamień.

Moles, is, *ż.* massa ogromnej wielkości, rudis indigestaque moles; stąd: grobla, tama, moles oppositae fluctibus; zaspia piaszczysta, naturalis; wielkie gmachy, budowla, exstructae moles opere magnifico; *m.* propinqua nubibus; machiny wojenne, refectis vineis aliaque mole belli; balwany morskie. quam *m.* subito excierit, poet.; 2) wielkość, siła, właś. i przenoś: exercitus, clipei, invidiae; ad muros mole feruntur; stąd: *a)* wysilenie, nateżenie sił, trudność, majoro mole pugnare: tantae molis erat Romanam condere gentem; *b)* bieda, nieszczęście, major domi *m.* exorta est.

Molestae, *przysł.* z przykrością, niechętnie, *m.* fero, jest mi przykro,

nieprzyjemnie; 2) uciążliwie, do naprzykrzenia, amici *m.* seduli.

Molestia, ae, *ż.* przykrość, nieprzyjemność, zmartwienie; molestiam ex re capere, doznać przykrości; molestiam alicui exhibere, aspergere, zrobić komu przykrość; 2) rażące, wymuszone wyrażenie, przesada w mówieniu, elegantia diligens sine molestia.

Molestus, a, um, przykry, ciężki, nieprzyjemny, dokuczliwy, inimicus; labor, mures; 2) rażący, przesadny, wymuszony, verba.

Molimen, mis, i molimentum, i, *n.* usiłowanie, nateżenie sił, ważno przedsięwzięcie.

Molitor, *ż.* *a)* Z nateżeniem sił do ruchu pobudzić, ruszyć z miejsca co ogromnego, num montes sua sede moliri paramus; wylać, portam, ciskać, miotać, ignem, fulmina; — przenoś. zachwiać, podkopać, osłabić, fidem; *b)* orać, kopać, terram, arva ferro; przebrnąć, sabulum; *c)* zakładać, tworzyć, budować, muros, classum, arcem; — przenoś. przedsiębrać, brać się do czego, zamierzać, myśleć o wykonaniu czego, starać się o co, aliquid lub z tryb. bez multa res, expeditionem, bellum, defectionem, insidias; alicui calamitatem, postera patriae; res novas (chcieć zrobić wstrząśnienie polityczne, i przywłaszczyć sobie panowanie); qui jam mollebantur erumpere; efficere molitur; *d)* wzbudzić, wzniecić, morbos, amorem, edium i t. p.; zrobić, moram; 2) sieprzech. poruszyć się, usiłować, wyruszyć, odpływać, molientem hinc Hannibalem; naves molientes a terra.

Molitis, ōnis, *ż.* wprawianie w ruch czego ciężkiego, uprzatanie, roz

walenie, burzenie, valli; 2) przy-
sposabianie czego z trudem.
Molitor, ōris, *m.* twórca, budo-
wnik, mundi, ratis.
Mollesco, ěre, mięknąć; — przenoś.
łagodnieć, stawać się zniewiescia-
łym.
Mollio, 4. nadać giętkość, mięk-
kość, zmiękczyć, artus oleo, aquis;
ceram pollice; dum ferrum mol-
liat ignis; herbas flamma; Cere-
rem (chlěb) in vino; in mukum foliis;
glebas, agros (spulchnić); lanam
trahendo (prząść); odjąć ostrość,
złagodzić, fructus ferus colendo;
poprawić, vicia locorum remediis;
także o wzgórzach: clivum, collem,
ulawić wejście na wzgórze przez
kolowanie; — przenoś. a) złago-
dzić, znośniejszym zrobić, impe-
rium, dissensiones; poenam, opus;
verba usu; o osobach i ich na-
miętnościach, ukrócić, poskromić,
złagodzić, aliquem; animum ali-
cujus; impetum, iras; b) zniewie-
ściiałym zrobić, animos, legionem.
Mollipes, pĕdis, miękkonogi.
Mollis, e, miękki, ruchawy, gibki,
łagodny; o miejscowości: niestromy,
nieprzepaścisty, niespadzisty,
clivus, fastigium; o dziełach rzeź-
by: wytwornie, delikatnie wyro-
biony, signa; molles imitabitur
aere capillos; w odniesieniu do
wymowy i utworów poetycznych:
miły, łagodny, płynny, oratio: ver-
sus; — przenoś. a) miły, przyje-
mny, umbra; mollia ridere, przy-
jęmanie usmiechać się; łagodny,
aestas; Zephyri; czuły, cor, pec-
tus; b) łatwy, wygodny, aditu:
viri molles, dający się łatwo skłó-
nić, in obsequium; animus ad ac-
cipiendam et deponendam offensio-
nem; zmienny, nihil est tam molle,
quam voluntas erga nos civium;
zniewiesciały, rozpustny, philoso-

phus; Sabaei; nie czyniący oporu,
słaby, powolny, consul; trzeźwi-
wy, lękliwy, pĕcus.

Molliter, przysł. giętko, miękko,
łagodnie; w odniesieniu do miej-
scowości: niestromo, zwolna, nie-
przykro, collis molliter assurgens;
o wyrobach rzeźby: dokładnie,
pięknie, delikatnie, excudent alii
mollius spirantia aera (natchną
życiem dokładnie wyrobione posą-
gi); — przenoś. a) łagodnie, po-
wolnie, ferre; b) słabo, lekko, lae-
dere aliquem; rozpustnie, zniewie-
ściale, vivere; curasti te molliter,
uraczyłeś się.

Mollitia, ae, i -es, ei, ż. giętkość,
ruchawość, cervicum; — przenoś.
drażliwość, czułość, tkliwość, ani-
mi, pectoris; słabość, brak ener-
gii, zniewiesciałość, rozpusta, mo-
res ad mollitiam lapsi.

Mollitudo, inis, ż. miękkość, in
pulmonibus est mollitudo; giętkość,
vocis; czułość, humanitatis.

Molo, molui, molitum, 3. mlěć,
molita cibaria, zmielone zboże.

Molo, ōnis, *m.* przydomek retora
greckiego Apollodora na wyspie
Rodus.

Molorohus, i, *m.* winiarz przy Ne-
mei; poet.: Molorchi luci, lasy
przy Nemei.

Molossi, orum, *m.* Molossowie,
mieszkańcy krainy zwaněj Molos-
sis, Idis, ż. w części wschodniej
Epiru; stąd: Molossus, a, um, na-
leżący do Molossów; canis M. lub
same M., pies z krainy Molossów.
Moly, yos, *n.* roślina z białym
kwiatem i czarnym korzeniem, le-
karstwo przeciwko czarom.

Momentum, i, *n.* cokolwiek poru-
sza, przeważa ciężar; 2) w prze-
strzeni: odległość, parvo momento
anteodere; 3) w czasie: upływie-
nie, ciąg, przeciag, momento

stantus) horae; tam brevi horarum momento (w kilku godzinach); stąd: krótka część czasu, chwila, *cortis momentis*; momento (temporis), w okamgnieniu; siła poruszająca i skutek, nacisk, uderzenie, *levi momento impulsae (arbores)*; — przenoś. a) użyciesiły, środków, *praebere momenta salutis*; b) skutek, wpływ, powód, m. *ad mutandos animos habere*; *parvae res magnum in utramque partem m. habent*; wpływ stanowczy, ważność, waga, znaczenie, wartość; także o osobach: *nullius momenti esse apud exercitum*, żadnego nie mieć znaczenia; *levi m. aestimare aliquid*, mało cenić, lekceważyć; *magnum habere m.*, wiele znaczyć.

Móna, ae, ż. wyspa leżąca między Irlandią (Irlandya) i Brytannią.

Monaeses, is, m. imię dowódcy Partów.

Monödula, ae, ż. kawka.

Moneo, monui, monitum, 2. przypominać co komu, *aliquem de aliqua re*; *aliquem*; z przyp 4 i tr. bez.; zwykle: a) przedstawiać, objaśniać kogo w czém, nauczać, ostrzegać, *aliquem*; *aliquem de aliqua re*; *quod me mones*; ea, quae monemur; *quum Phocion moneretur Nicanorem insidiari*; b) doradzać, napominać, powoływać, pobudzać, ze spój. ut i tryb. łącz. lub samym tryb. łącz.: *moneo*, ut *viuet*; *eos hoc moneo*, *desinant furere*; z tr. bez., *soror monet succurrere Lauso Turnum*; odradzać, odwracać kogo od czego, ostrzegać, ze spój. ne i tryb. łącz. *annus monet*, *ne speres*; także o natchnieniu wieszczów i przepowiedniach: *tu vatem diva mone (natchnij)*; *ni monisset cornix (gdyby nie przepowiedziała wrona)*.

Monérís, is, ż. okręt o jednym rzędzie wiosel.

Monéta, ae, ż. matka muz; 2) przydomek Junony, ze świątynią w Rzymie, w której była mennica; stąd: *moneta*, ae, ż. mennica; u poet. i później. pisarzy, pieniądź.

Monetális, e, należąca do mennicy, triumwiri, przełożeni nad mennicą; stąd: *monctalis*, chciwy na pieniądź.

Monetarius, ii, m. pracujący w mennicy.

Monile, is, n. naszyjnik, ozdoba, którą kobiety i dzieci nosiły na szyi, *gesserat collo monile bacatum*

Mönfm-, patrz *monum-*

Monitio, ónis, ż. przypomnianie, rada, przestroga.

Monitor, óris, m. przypominacz, pomocnik w sądzie, także = nomenclator; 2) napominacz, przestregacz, *monitoribus asper*.

Monitum, i, n. przypomnianie, przestroga; 2) przepowiednia, wyrocznia *Carmentis nymphae*.

Monitus, us, m. przypomnianie, przestroga; 2) przepowiednia, wyrocznia, *monitu divum*.

Monocœus, i, m. osobno mieszkający, przydomek Herkulesa, *Monocœi arx* lub *portus*, przylądek i port w Liguryi.

Monogramos, en, z pierwszych zarysów składający się, dii monogrammi, bogowie bez ciała.

Monopódium, ii, n. stół jednonog.

Mons, montis, m. góra, przysłowie; *maria montesque polliceri* (o zbytecznych obietnicach), *złote góry obiecywać*; — przenoś. *præruptus mons aquae*, balwan wody wysoko wzniesiony; poet. skala.

Monstrátor, óris, m. pokazujący, nauczyciel, aratri (e Tryptolemie).

Monstro, 1. pokazywać, wskazy-

wac, aliquid digito; iter; 2) mówić, nauczać, oznajmiać, quo scribi possent numero, monstravit Homerus; monstrate, si vidistis (powiedzcie); 3) nakazywać, polecać, monstratas excitat aras; piacula; 4) doradzać, pobudzać, ira monstrat.

Monstrum, i, n. oznaka woli bogów, monstra deum; nec dubiis ea signa dedit Tritonia monstria; coś przeciwnego naturze, dziw, potwór, m. horrendum; foedissimum; fatale; oculis obicitur monstrum; stąd: monstra narrare, dicere, loqui, prawić dziwolagi.

Monstruose, przysł. nienaturalnie, dziwnie, cogitare.

Monstruosus, a, um, dziwotworny, straszny.

Montanus, i, m. Rzymskie przezwisko.

Montanus, a, um, górny, na górach znajdujący się, cacumina, oppida; castella; fraga; Ligures; flumen (z gór spadająca); rzeczow. montani, orum, m. gorale, mieszkańcy gór, i montana, orum, n. okolice górne; 2) górzysty, Dalmatia, poet.

Monticola, ae, m. i ż. goral, mieszkaniec gór.

Montivagus, a, um, włóczący się po górach.

Montuosus, i montosus, a, um, górzysty, pełen gór.

Monumentum, i, n. pomnik, pamiątka, z bliższm określeniem lub bez określenia, oznacza świątynię, dom, posąg, grobowiec i t. p.; także dzieło piśmienne: monumenta rerum (gestarum), księgi dziejów; annalium, roczniki; orationum; m. expeditionis, ważniejsze szczegóły wyprawy wojennej; — przenoś pamiątka, furtorum; laudis amoris; clementiae; crudelitatis.

Mopsöpius, a, um, do Mopsopi (dawne nazwisko Attyki) należący. Attycki, Ateński, Mopsopia urbs, Ateny.

Mopsuestia, i Mopsuestia, ae, ż. miasto w Cylicyi.

Mopsus, i, m. z Tessalii wieszcz Argonautów; 2) syn Kreteńczyka Rakiusa i wieszczki Manto, dał początek wyroczni Apollina w Azyi Mniejszej; 3) imię pasterza.

1. Mora, ae, ż. zwłoka, przeszkoda, nihil in mora habuit, quominus perveniret, nie dał się wstrzymać; esse in mora, zwlekać, moram trahere moliri, sprawiać zwłokę; rumpere moras, nie zwlekaj, pośpieszaj; nulla mora est, nie ma żadnej przeszkody; sine mora lub nulla mora interposita lub poet. haud m. niezwłocznie; 2) pobyt na jakimś miejscu, przebywanie, seguis; placidae morae; 3) wypoczynek w pochodzie; 4) przestank w mowie; 5) przeciąg czasu, w ogóle: czas, dolor finitus est morä; molliri morä.

2. Mora, ae, ż. oddział wojska Spartańczyków.

Moralis, e, moralny, tyżący się obyczajów.

Morator, öris, m. przeszkadzający, publici commodi, nieprzyjaciel dobra publicznego; w sądzie: rodzaj złych obrońców, którzy przez swoje przemawianie i zarzuty bieg sprawy przewlekali; 2) włóczęga wojskowy, maroder.

Moratus, a, um, patrz moror.

Moratus, a, um, (od mos) uobyczajony, dobrmi obyczajami odznaczający się, bene, melius, optime, probe, egregie i t. p.; 2) do obyczajów i charakteru ludzi zastosowany, poema, fabula

Morbösus, a, um, chory

Morbus, i, m. choroba, słabość, morbo laborare. affici, afflictari, być dotkniętym chorobą; morbo decedere, perire, skończyć życie śmiercią naturalną, — przenoś. choroba duszy: namiętność.

Mordaciter, przysł. uszczypliwie, ostro, mordacius scripsit.

Mordax, Ącis, kęsający, canis; parzący, urtica; ostry, securis; gryzący, pumex; uszczyplący, sal; — przenoś. uszczypliwý, cierpki, carmen: Cynicus; dokuczający, sollicitudo.

Mordeo, momordi, morsum, 2. kęsać, canis; poet. gryźć, żuć, pa-buła: o zimnie i upale: dokuczać, dopiekać, frigora matutina mordent; aestus; spinąć, mordet fibula vestem; podmywać, amnis m. rura; — przenoś. a) szczypać, szydzić, drwić, aliquem dictis; b) gryźć, dręczyć; morderi conscientia, czuć zgryzotę sumienia; occulto dolore; scribis, morderi te, że cię to boli, że ci jest przykro.

Mordicus, przysł. kęsając zębami; — przenoś. upornie, mocno, rem tenere m.

Morētum, i, n. potrawa wiejska z czosnku, rufy, octu, oliwy.

Moribundus, a, um, umierający, konający.

Morigeror, 1. dogadzać komu, stosować się do czego, voluptati aurium debet morigerari oratio.

Morini, Ąrum, m. lud w Gallii belgijskiej.

Morior, mortuus, 3. (imiesł. czasu przyszł. moriturus) umierać, ferro, morbo, curis, frigore; mori in aliqua re, zajmować się czém ał do śmierci; moriar, si lub nidałbym gardło, niech zgine, jeżeli, rodzaj przysięgi; — przenoś. o roślinach: niszczyć, usychać, setes; o pamięci i wdzięcznym

wspomnieniu; wygasnąć, memoria beneficiorum nunquam moriatur. Stąd: mortuus, a, um, umarły; rzeczow. trup, a mortuis excitare, wskrziesić; — przenoś. mare m., morze martwe; plausus, leges, pozbawione mocy.

Moriturio, Ąre, chcieć umrzeć.

Mormyr, Ąris, Ą. gatunek ryby morskiej.

Moro, Ąre = moror.

Moror, 1. bawić gdzie, przebywać, przemieszkawać, Brundisii; in villa; apud oppidum, circa flumen; ibi diutius; in gente inimica; także poet. i przenoś. o przedmiotach nieżywotnych: znajdować się, rosa quo locorum moretur; zajmować się czém, in externis; morandi in imperiis cupiditas, pragnienie pozostania przy władzy; b) zatrzymywać się, zwlekać, ociągac się, auxilia morantur; morantes castigare; poet. haud multa i nec plura moratus, długo, dłużej nie ociągając się; z tryb. bez. inferre bellum; nihil moror, quominus abeant, nie przeszkadzam bynajmniej, nie jestem wcale przeciwny, żeby odeszli; 2) zatrzymywać kogo lub co, kazać czekać, przeszkadzać komu, aliquem, agmen; amnem, agilitatem rotarum, iter, impetum, reditum, victoriam, celeritatem belli. i t. p. aliquem ab itinere, a fuga; non moror z nast. quominus; nihil vos moramur patres conscripti (mówił konsul przy rozpuszczaniu senatu); ne te morer lub ne multis morer, żeby cię długim mówieniem nie nudził; nec dona moror, nie chcę darów; nihil moror eos salvos esse, nie jestem temu przeciwny, nie mam nic przeciwko temu, aby: b) poet. kępować, zajmować czém, populum, oculos auresque alicu-

- jus; novitate morandus spectatōr.
 Morōse, przysł. dziwacznie.
 Morositas, ātis, Ź. dziwactwo, zrę-
 dność, in morositate incidere.
 Morōsus, a, um, zrzedny, dzi-
 waczny, senex; uporczywy, morbus
 Morpheus, eos, m. bożek snu.
 Mors, mortis, Ź. śmierć, zgon;
 mortem lub mortioccumbere, ule-
 dz śmierci; m. afferre lub dare, za-
 bić, życia pozbawić; in morte,
 w czasie śmierci; lub po śmierci;
 in extrema m., w ostatniej chwili
 śmierci; także: suprema morte;
 w licz. mn. śmierć wielu osób,
 mortes imperatoriae; meorum; wy-
 padki śmierci, rodzaje śmierci,
 omnes per mortes animam dedis-
 sem; totidem m.; clarae m.; zwłó-
 ki, ciało zmarłego, mortem ejus
 lacerari.
 Morsus, us, m. ukąszenie, ugry-
 zienie, dziobanie, serpentis, avium;
 poet. złacpieanie, chwytanie, unco
 non alligat ancora morsu; m. ro-
 boris, szpara w której uwiązł po-
 cisk; — przenoś. a) dokuczanie
 słowami, uszczypliwość, comoda
 mea morsu venenat; b) zmartwie-
 nie, udrczenie, zgryzota, liberta-
 tis intermissae; ex discessu.
 Mortālis, e, śmiertelny, znikomy,
 przemijający, właśc. i przenoś.
 rzeczow. mortalis, is, m. człowiek,
 szczegól. w licz. mn. nil mortali-
 bus arduum est; multos mortales
 defendo; istot śmiertelnych tyczą-
 cy się, ludzki, od ludzi pocho-
 dzący, ziemski, conditio vitae; ac-
 ta mortalia; opera; mortalia facta
 peribant, mortale, is, n. rzeczow.
 rzecz ludzka; nec mortale sonans,
 mówiąca głosem nalludzkiem; czę-
 sto w licz. mn. mentem mortalia
 tangunt, poet.
 Mortālitās, ātis, Ź. śmiertelność,
 znikomość; u później. pla. śmier-
 telni, ludzie, człowieczeństwo.
 Mortificāsus, a, um, zdechły.
 Mortifer, era, erum, śmierć przyno-
 szący, śmiertelny, vulnus, morbus.
 Mortuus, a, um, patrz morior.
 Morum, i, n. morwa.
 Morus, i, Ź. drzewo morwowe.
 Mos, moris, m. wola, postanowie-
 nie, morem gerere alicui, czynić
 zadosyć czyjś woli, słuchać, być
 dla kogo powolnym; także: volun-
 tati alicujus morem gerere; 2) oby-
 czaj, zwyczaj, sposób życia, vitae
 mores; est hoc in more positum;
 more et exemplo populi Romani;
 często w licz. mn. obyczaje, cha-
 rakter, est ita temperatis moribus;
 m. suavissimi; boni et modestio-
 res; vir morum veterum, dawnej
 poczciwości; cum moribus notis,
 znanego charakteru; — przenoś. a)
 sposób, własność, coeli, siderum,
 apis more; torrentis; in morem
 fluminis; b) u poet. przepis, pra-
 widło, prawo, mores viris ponet;
 pacis imponere morem; in morem,
 porządnie; sine more furit tem-
 pestas, nadzwyczajnie, okropnie
 sroży się burza.
 Mosa, ae, m. rzeka w Gallii bel-
 gijskiej.
 Mosella, ae, m. rzeka Mozela.
 Mōtio, ōnis, Ź. ruch, poruszenie,
 corporum; animi, wzruszenie.
 Motus, us, m. ruch, poruszenie
 tak naturalne jak sztuczne; motus
 terrae, trzęsienie ziemi; m. Jonici,
 taniec Joński; m. palaestrici, ruch
 szermierzy; corporis motus plenus
 artis, giestykulacja mówcy; także
 o obrotach wojennych: ut ad mo-
 tus concursusque essent leviores; —
 przenoś. a) wzruszenie, żywe uczu-
 cie, namiętność, colibere motus
 animi; działalność umysłu, calo-
 res ingenii motus; pociąg, popęd.

natchnienie, *divino concita motu*, *Bellonae motu est agitata*; *b*) we względzie politycznym: poruszenie, *magnificentissimus m. Italiae*; także w złej myśli: niespokojność, powstanie, bunt; *motum asferre reipublicae*, zaburzyć; *magno motu concutere imperium*, zachwiać, osłabić.

Mov eo, *mōvi*, *mōtum*, 3. poruszyć, w ruch wprawić, *se movere* lub *moveri*, poruszyć się; także: *movere*, poruszyć się, trząść się, *terra movit*; o ruchu strón muzycznych: *fila sonatia*; *citharam*; o ruchu ust przy śpiewie: *ora sonantia*; o ruchu tanecznym: *Cyclopa moveri*, w pantomimach przedstawiać; *arma movere*, wziąć się do broni, wojnę prowadzić, poet.; *agrum m.*, uprawiać, orać; *mare*, poruszać, próć morze wiosłami, płynąć. Stąd: 1) ze względu na punkt wyjścia: z dołu co w ruch wprawiać, wydobywać, *limum e gurgite*; *motum ex profundo mare*; *testa moveri digna bono die*; *numum centesimis ab aliquo* wydobyć, odebrać; o pączkach: rozwijać się, *de palmite gomma movetur*; — przenoś. wzbudzić, wznieść, pobudzić do czego, *risum*, *fletum*, *dolorem*, *jocum*, *discordias*, *suspicionem* i t. p.; wnosić, wprowadzać, przytaczać przedmiot do działania, roztrząsania, *consultationem*, *actionem*; *historias*; czynność rozpocząć, zacząć, *cantus*; *bellum*, *seditionem*; także: *ne quid a tergo moveretur*; *jam undique pugna se moverat* (rozpoczęła się); w znaczeniu oddalenia: usunąć, uprzętnąć, wyprowadzić, wyparować, wypchnąć, wywalić; *se movere* lub *moveri*, oddalić się, ustąpić, odejść, *res quae moveri possunt*, ruchomości; także o przemianach: *quo-*

rum forma semel mota est, w znaczeniu wojennym: *m. signa*, *castra* i t. p., *se m. lub samo movere*, wyruszyć, odejść; *primis tenebris movit*; *se m. lub moveri*, ruszyć się; także w znaczeniu religijnym: *bidental movere*, naruszyć; *Dianae non movenda numina*; wywalić, wypędzić, wyprzeć z siedziby, posiadłości, placu boju, z urzędu, z przyim. *ex* lub *de* i przyp. *ō*. lub samym przyp. *ō*. *senatu*; *aliquem loco senatorio*, *tribu*; także: od mniemania odwieść, *de sententia*; z drogi prawdy, *a vero*; 2) w ruch działalności wprowadzać; *se movere* lub *moveri*, przysposabiać się, zabierać się do czego, gotować się, *impigre*; *ad bellum*, *a*) w odniesieniu do zmysłów; robić wrażenie, *m. sensus*; *pulchritudo corporis movet oculos*; na str. bier. doznawać wrażenia, *consuetudine loci moveri*; w złej myśli: szkodliwie działać, szkodliwy wpływ wywierać, o słabości, *upale* i t. p., *vis aestus omnium corpora movit*; *b*) w odniesieniu do ducha, wyobrażeń i t. p.; rozważać, roztrząsać, *multa animo*; *animus eadem illa movebat*, knal te same zamysły, zajmował się temiż myślami; *acute moveri* (przenikliwie myśleć); *se m. ad* lub *in aliquid*, zwracać myśl swoją na co; *aliquem thyrso* (natchnąć); *c*) w odniesieniu do uczucia, do serca: *wzruszyć* kogo, pobudzić, zmiekczyć, czulość, życzliwość, współczucie wzbudzić, *quem quum minus moveret*; *misericordia moveri*; *precibus*; w złej myśli: *zaniepokoić*, *przerazić*, *niepokoju nabawić*; na str. bier. *niepokoić się*, *przerazić się*, *absiste moveri*; *d*) w odniesieniu do woli, postanowienia: *skłonić*, *tanta auctoritate*,

- consilio; e) we względzie politycznym: pobudzić, wzniecić rozruch, wzburzyć, Hispaniam adversus Romanos; na str. bier. oburzyć się, zbuntować się, powstać; f) w ogóle: zachwiać, osłabić, sententiam alienjus; fidem; fatum (zmienić).
- Mox**, przysł. wkrótce, zaraz, wnet, natychmiast, se mox venturum; mox revertar; mox ubi, skoro, potem gdy, mox ubi publicas res ordinariis; 2) w ogóle: potem, następnie, fusi, mox intra vallum recepti.
- Mucidus**, a, um, spleśniały.
- Mucius**, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu; stąd: Mucjanus, a, um, do Mucjusza odnoszący się.
- Mucor**, ōris, m. pleśń.
- Mucro**, ōnis, m. kończatość, ostrze, mianowicie miecza; stąd: miecz, mucronem stringere, dobyć miecza, mucronem extulit, pugnare mucrone; — przenoś. moc, dzielność, defensionis.
- Mucus**, i, m. smark.
- Muglo**, 4. ryczcć, greges mugientium, bydłęta; — przenoś. trzeszczyć, małus Africis procellis; dźwięk wydawać, huczyć, clangor tubae.
- Mugitus**, us, m. ryk, boum; m. dare, edere, ciere, tollere; — przenoś. huk, loskot, terrac.
- Mula**, ae, ż. mulica.
- Mulceo**, mulsi, mulsum, 2. głaścić, z lekka się dotykać, barbani manu; Zephyri mulcebant flores, poet.; — przenoś. a) przymilać się, zachwycać, bawić, aliquem carmine; mulcebant carmina aures; b) łagodzić, uspokajać, aliquem lub animos dictis, verbis i t. p.; poet. tigris carmine; fluctus; aethera cantu lub aëra concentibus (o ptakach); także: vulnera m. (przyno-
- sić ulge); corpora duris fessa laboribus (usypiać).
- Mulciber**, bēris i bēri, m. przydomek Wulkana; poet. ogień, cebras urebat.
- Mulco**, 1. bić, chłostać, źle się obchodzić, dać się we znaki, hominem; popsuć, uszkodzić, navem; male mulcatus graculus, źle przyjęta, oskubana.
- Mulcta**, i pochod. patrz mult-.
- Mulctra**, ae, ż. i mulctarium, ii, n. i mulctrum, i, n. skopek, donica.
- Mulgeo**, mulsi, mulctum, 2. doić.
- Muliebris**, e, kobiecy, niewieści. do niewiast należący, vestis, venustas; rzeczow. muliebria, ium, n. rzeczy kobietom właściwe; 2) niewieścianość, animus.
- Muliebriter**, przysł. po kobiecemu, zniewieściano, dedere se lamentis, facere.
- Muller**, ōris, ż. kobieta, niewiasta: 2) żona, mężatka, virgo aut mulier.
- Mulierarius**, a, um, kobiecy.
- Mulierecula**, ae, ż. kobietka, kobiecina.
- Mulierositas**, atis, ż. namiętna miłość, jurność.
- Mulierosus**, a, um, jurny, kobieciarz.
- Mullo**, ōnis, m. poganiacz mulów.
- Mullonius**, a, um, należący do poganiacza mulów.
- Mallus**, i, m. barwenna, ryba morska.
- Mulsus**, a, um, z miodem pomieszany; rzeczow. mulsum, i, n. wino zaprawne miodem.
- Multa**, ae, ż. kara pieniężna.
- Multatitius**, a, um, należący do kary pieniężnej.
- Multatio**, ōnis, ż. skazanie na karę pieniężną, kara na majątku, honorum.

Multicavus, a, um, dziurkowany, wiele wydrzeń mający.

Multicius, a, um, z gestój i cienkiej tkaniny zrobiony, vestimenta.

Multifariam, *przysł.* z wielu stron, na wielu miejscach.

Multifidus, a, um, na wiele części rozłupany, podzielony, fax.

Multiformis, e, wielokształtny.

Multiforus, a, um, dziurkowany, wiele dziur, otworów mający.

Multijugus, a, um, i-jugis, e, wielosprężny, equi; — przenoś. rozmaity, liczny, literae.

Multimodis, *przysł.* rozmaicie, różnym sposobem, pod różnemi względami, multimodis reprehendi potest.

Multiplex, płcis, wielofałdowy, alvus; obszerny, pełen manowców, domus; vitis serpens multiplici lapsu, rozmaicie poplątana, kręto rosnąca; poet.: lorica, pancerz z pierścieni w ogniwa połączonych składający się; b) liczny, mnogi, praesidium, fetus; wielokrotny, consultus; multiplex clades utrimque facta; wiele razy większy, liczniejszy, jak-, multiplex quam pro numero damnus est; *rzeczow.* si multiplex alterius arbitrio accipiat, jeżeliby daleko większą liczbę otrzymał; c) rozmaity, wielostronny, obfity, bellum; ratio disputandi; sermones; cura, exspectatio; rozmaite powody dający, ad suspicionem et simultates; wieloznaczny, verborum potestates; niezbadany, neodgadniony, naturae hominum; ingenium; często: niestały, animus i t. p.

Multiplicabilis, e, dający się pomnożyć; 2) rozmaity.

Multiplicatio, ōnis, ż. mnożenie.

Multiplico, 1. mnożyć, pomnażać, powiększać, aes alienum; usuras; regnum, auxilia.

Multitudo, ōnis, ż. mnóstwo, mnogość, wielka liczba, hominum. navium, jumentorum, beneficiorum; multitudinē domum ejus circumdederunt (wielkim tłumem ludzi). 2) gmin, pospólstwo, imperitia; iudicio multitudinis moveri; magnus multitudinē timor est injectus.

Multo, 1. karać, skazać na karę, poenā, morte, exsilio, multā i t. p.; za karę skazać na utratę czego, pecunia, agris, finibus, Antiochum Asia; parte regni; aliquid parte membrorum, za karę pozbawić; z przyp. 3. za karę na czyją korzyść oddać swoje mienie, Veneri esse multatum, zrzec się dziedzictwa na rzecz Wenery. [multus.

Multo, i multum, *przysł.* patrz
Multus, a, um, liczny, gromadny, mnogi, stop. wyż. plus, pluris, więcej; zwykle w licz. mn. plures, plura; stop. najw. plurimus, a, um, bardzo liczny; *rzeczow.* multi, wielu, szczególn. wielka gromada, mnogość, mnóstwo, una e multis; multa w licz. m. wielka ilość, wiele rzeczy, ne multa lub ne multis (słowem, krótko mówiąc), podobnie; quid plura, pluribus. obszerniej; plurimi, największa liczba, najw. część; poet. plurimus dicet, bardzo liczni, bardzo wielu; przy określaniu materii: mnogi, obfity, caro, sanguis, supellex, victima, aurum, sudor i t. p., plurima rosa; pl. Aetna, największa część Etny; wielki, pars Europae; plurimus colli; w odniesieniu do mowy: obszerne, rozwlekły, oratio, ne multus sim; o czasie: postquam dies iam multa erat, gdy już znaczna część dnia upłynęła; podobnie: multe die; multa nocte, w późnej porze nocnej; ad multam noctem; multe mane, bardzo rano; pod względem

mocy skutku: mocny, silny, wielki, silnie działający, sermo, labor, cura, libertas; plurimus sol, największy upał; silva, największy las; pl. coma, canities, fons, labor i t. p. multum est (to wiele znaczy): poet.; — przenoś. pod względem działalności: częsty, nieustanny, ustawiczny, gorliwy, pilny, multa viri virtus; ad vigiliis multus adesse; multus instare; legor plurimus in orbe; multum est (bywa to często, daje się często słyszeć); naprzykrzony, nudny, nieprzyjemny, natrętny, aut inaccinatus aut multus. Stąd 2) multum a) *rzeczow.* wielka część, wielkie mnóstwo, plus, większa część, większa ilość; plurimum, bardzo wiele, tylko w przyp. 1. lub 4. z przyp. 2. multum diei; plus virium, plurimum studii; quam plurimum, jak można najwięcej; w przyp. 2. dla oznaczenia wartości, ceny: multi, wysoko, bardzo, drogo; pluris, drożej, wyżej; plurimi, bardzo wysoko, bardzo drogo, ze słowami aestimare, putare, facere, habere, vendere, emere; mea conscientia pluris mihi est, quam sermo hominum i t. p.; w przyp. 6. dla oznaczenia stopniowania i różnicy: multo, o wiele, znacznie, daleko, multo pauciores; iter multo facilius; multo plura; ze stop. najwyż. multo jucundissimus, najprzyjemniejszy; non multo post, wkrótce potem; multo ante lub ante multo, o wiele wprzód; b) *przysł.* multum, wiele = multo przy stop. wyż. rzadko; o czasie: często, wiele razy, multum mecum est; bardzo, multum loquax; m. dispares; plus, więcej, plus posse; z quam, non plus quam stipitem; z przyp. 6. non plus duobus mensibus.

Mulus, i, m. mul.

Mulvius, a, um, mulwijski; ponajmiej na rzece Tybrze koło Rzymu.

Mummius, a, um, nazwanie Rzymskiego rodu.

Munatius, a, um, nazwanie Rzymskiego rodu.

Munda, ae, Ź. miasto w Hiszpanii betyckiej; stąd: Mundensis, e, mundeński, i Mundenses, ium, m. mieszkańcy Mundy

Mundanus, i, m. obywatel świata.

Munditia, ae, i -es, ei, Ź. czystość, ochędliwość; w stylu: ozdobność, czystość.

Mundus, a, um, czysty, chędogi, supellex; strojny, ozdobny, wykwintny; cultus justo mundior; piękny, zgrabny, wytworny, verba.

Mundus, i, m. świat powszechny; niebo ozdobione gwiazdami, m. lucens, ardens; okrąg ziemski; 2) stroje kobiece, m. muliebris.

Munero, 1. obdarzyć kogo czelem, aliquem aliqua re.

Munero, 1. darować, alicui commodum; obdarzyć, udarować, aliquem aliqua re; opipare.

Munia, ium, m. obowiązki, czynności stosowne do powołania, candidatorum; munia regis obire; m. vitae servare.

Municeps, cĭpis, m. i Ź. obywatel lub obywatelka miasta zwanego municipium; 2) ziomek, rodak, współobywatel, współobywatelka.

Municipalis, e, municypalny, do miasta municipium zwanego odnoszący się.

Municipium, ii, n. miasto wolne mające prawo obywatelstwa Rzymskiego.

Munifice, *przysł.* hojnie, szczerobliwie.

Munificentia, ae, Ź. hojność, szczerodrość.

Munificus, a, um, hojny, szczerodry

dobroczyanny, stop. wyż. -ficientior; najwyż. -ficientissimus.

Munimen, inis, *n.* środek zasłonięcia, obrona.

Munimentum, i, *n.* obrona, środek obwarowania, okopy, wał i t. p.

Munio, i, obwarować, postawić w stanie obronnym; w ogóle: zasłonić, zabezpieczyć, locum muro; aditus insulae mirificis operibus; portus aggere; Alpius Italiam munierat natura; — przenoś. se multorum benevolentia; 2) drogę torować, własn. i przenoś.

Munitio, ōnis, *ż.* obwarowanie, zabezpieczenie za pomocą wałów, warowni; oszańcowanie, urben munitioibus sepire; 2) ufortyfikowanie drogi, własn. i przenoś.

Munito, i, ufortyfikować, wiam.

Munitor, ōris, *m.* robiący szanice, okopy, castrorum; 2) zajmujący się ufortyfikowaniem dróg.

Munitus, a, um, obronny, obwarowany, bezpieczny, silny, oppidum munitissimum; insula; se munitiorem ad vitam tuendam fore.

Munus, ōris, *n.* służba, powinność, obowiązek, szczegól. służba rządowa, urząd, munus administrare, explere susceptum munus reipublicae; muneribus perfunctus senex; 2) usługa, przysługa przyjacielska, uczynność, *m.* afferre; totum hoc tui muneris est; munere alicujus, przy pomocy; ostatnia usługa dla umarłych, pogrzeb, amplo munere efferre; fungi iis munere; decorare supremis muneribus; 3) dar, podarunek, upominek, mittere alicui aliquid muneris; munere donare; divino munere datus reip.; *m.* Liberi, Cereris; 4) widowisko, walka szermierzy sprawiona dla przyjemności ludu, *m.* dare, praebere; magnificentissima munera Pompeji, budowle

publiczne na igrzyska; stąd budowle w ogóle; także budowa świata; moderator tanti operis et muneris.

Munuscŭlum, i, *n.* mały podarunek, upominek.

Munychia, ae, *ż.* port koło Aten; stąd: Munychius, a, um, do Munichium odnoszący się, w ogóle Ateński.

Muraena, ae, *ż.* ryba morsia bardzo lubiona od starożytnych.

Muraena, patrz Murena.

Muralis, do muru odnoszący się, mury, corona m., wieniec dawany w nagrodę temu, który się pierwszy dostał na mury nieprzyjacielskie.

Murcia, ae, *ż.* przezwisko Wenery (= Myrtea, od mirtu, który był jej poświęcony); ad Murciae (aram) lub ad Murciam, dolina w Rzymie między pagórkami Palatyńskim i Awentynskim.

Murēna, ae, *m.* imię Rzymskiej rodziny.

Murex, Ycis, *m.* gatunek ślimaka morskiego; b) poet. o jego skorupie, która służyła za trąbę Trytonowi, tudzież do zdobienia groty; c) sok z tego ślimaka farbujący purpurowo; d) *m.* acutus, skała spiczasta; *m.* ferrei, kolce, ćwieki ostre.

Murgantia, ae, *ż.* miasto: a) Samnitów; b) w Sycylii; stąd: Murgentius, a, um, do Murgantii należący, i Murgantii, orum, *m.* Murgentynowie.

Muria, ae, *ż.* rosół słony.

Murica, patrz myrice.

Murinus, a, um, do myszy odnoszący się; pelles m., skórki z kua lub gronostajów.

Murmur, ūris *n.* szmer, szemranie, mruczenie i t. p., jucunde la-

- beatus** murmure rivi; o pszczołach: strepit omnis murmure campus; 2) łoskot, grzmot, huk, incipit coelum misceri murmure; 3) dźwięk narzędzi muzycznych, perstringis aures minaci murmure cornuum.
- Murmuro**, 1. mruzczyć, szumić, szeleścić
- Murra** lub **murra**, patrz **myrrha**.
- Murra**, ac, ż. kamień lub massa, z której robiono bardzo kosztowne naczynia do picia; stąd: **murrinus**, a, um, z murry zrobiony, pocina.
- Mursa**, lub **Mursia**, ac, ż. miasto w Pannonji.
- Murtetum**, patrz **myrtetum**.
- Murteus**, patrz **myrteus**.
- Murus**, i, m. mur około miasta, muris wrbem sepire, cingere oppida muris; skąd: **muri** za miasto, **repetens patrios muros**; 2) wał, grobla, okop; — przenoś. obrona, warcza, warownia, **Achilles murus Grajorum**.
- Mus**, muris, m. mysz (do tego rodzaju zwierząt liczono także szczury, gronostaje, kuny, sobole i t. p.); 2) **Mus**, przydomek rodu **Decyuszów**.
- Musa**, ac, ż. muza, bogini nauk i sztuk; liczono ich dziewięć: **Caliope**, **Clio**, **Melpomene**, **Thalia**, **Euterpe**, **Erato**, **Urania**, **Polyhymnia**, **Terpsichore**; 2) pieśń, poemat, **Damonis musam dicemus**; m. **procax**; 3) zatrudnienie naukowe, cum **Musis**, id est, cum humanitate et doctrina.
- Musaeus**, i, m. poeta grecki.
- Musca**, ac, ż. mucha.
- Muscosus**, a, um, mchem obrosły.
- Musculus**, i m. myszka; — przenoś. a) w ciełe: muskuł; b) machina wojenna, szopa, pod której osłona oblegający zbliżali się do murów.
- Muscus**, i, m. mech.
- Musæum**, i, n. miejsce posiedzeń uczonych, czytelnia, biblioteka, akademia i t. p.
- Musica**, ac, i -e, es, ż. muzyka która podług wyobrażenia starożytnych obejmowała sztuki i umiejętności muzom poświęcone, zwłaszcza poezją, wymowę, muzykę.
- Musicani**, orum, n. lud w Indyach z tej strony **Gangesu**.
- Musicus**, a, um, tyccący się muzyki, muzyczny, muzyczny; stąd: **musicus**, i, m. znawca muzyki, muzyk, i **musica**, orum, n. muzyka, **edere se musicis**, oddać się muzyce.
- Mussito**, are, mruzczyć, szmer wydawać.
- Musso**, are, mruzczyć, szmer wydawać; o pszczołach: brzęczyć; lekkać się mówić lub czynić, ociągając się, namyślać się, **dicere mussant**; **mussat rex ipse Latinus**, quos generos vocet, poet.
- Mustaceum**, i, n. lub -eus, i, m. placek, w którym mąka z moszczem, liściem laurowym i innymi przyprawami była pomieszana; przysłowie: **laureolam in mustaceo quaerere**, szukać sławy w małych rzeczach.
- Mustela**, lub **mustella**, ac, ż. lasica.
- Mustum**, i, n. moszcz; poet. jesień, w licz. mn. **tercentum musta videre**.
- Muta**, ac, ż. niema, jedna z nimf.
- Mutabilis**, e, zmienny, niestały, pectus.
- Mutabilitas**, atis, ż. niestałość, zmienność, mentis.
- Mutatio**, onis, ż. zmiana, odmiana, consilii; 2) zamiana, przemiana, **mutatio officiorum**, dando accipiendo, wzajemność przysług.
- Mutilo**, 1. obciąć, kaleczyć, aures; zepsuć, uszkodzić, naves; — przenoś. zmniejszyć, exercitum.

Mutilus, a, um, obcięty, alces mutilae cornibus; — przenos. mutila loqui, mówić bez należytego rozwinienia i zaokrąglenia okresów.

Mutina, ae, *ż.* miasto w Italii, dziś Modena; stąd: Mutinensis, e, do Mutyny odnoszący się, Mutynowski. [wiedzieć z cicha.

Mutio, 4 bąknąć, mruknać, po-
Mutius, patrz Mucius.

Mūto, 1. ruszyć, poruszyć, przenieść gdzieindziej, ne quis invitus civitate mutetur, żeby nie był wydalony; se mutare lub mutari wydalic się, aliquo loco; o drzewach: przesa-

dzać, aut scrobibus mandet mutata subactis, poet.; stąd: zwyczaj: a) zmieniać, odmieniać, nihil mutavit de cultu; mutari i czasem

mutare, zmieniać się, quantum mutatus ab illo Hectore; przemieniać kolor, farbować, vellera luto; naprawiać, factum; zepsuć,

sfalszować, vinum mutatum; b) pomieniać się na co, aliquid cum aliqua re; o wygnaniach: mut. solum lub locum, pójść na wygnanie; lecz: terras lub lares et urbem, do innego kraju się przenieść; quid terras alio calentes sole mutamus? mutare vestem, wdziać żalobę.

Mutuo, patrz Mutio.

Mutuatio, ōnis, *ż.* pożyczanie, pożyczka. [wzajem.

Mūtne, przysł. wzajemnie, nawzajem; m. sentire, podobnie myśleć, mieć podobny sposób myślenia; m. miseri, podobnie nieszczęśliwi.

Mutuor, 1. pożyczać, pecunias ab aliquo; także samo m., cogor mutuari; — przenos. brać skąd, otrzymać, virtus nomen a viris mutata est.

Mutus, a, um, niemy, niemówią-

cy, milczący, cichy, pecudem: artes, sztuki piękne w porównaniu do wymowy; także: o sztukach mało rozgłosu i zysku przynoszących, maluit mutas agitare inglorius artes.

Mutuus, a, um, pożyczony, pecunias mutuas sumere ab aliquo; mutuo, pożyczonym sposobem; 2) wzajemny, obustronny, benivolentia; officia voluntas erga aliquem; stąd: per mutua lub samo mutua, nawzajem, wzajemnie, pedibus per mutua neris.

Mutyōe, es, *ż.* miasto w Sycylii; stąd: Mutycensis, e, Mutyceński.

Mycāle, es, *ż.* przylądek w Joni naprzeciw wyspy Samos.

Mycēnae, ārum, i -a ae, *ż.* miasto w Argolidzie; stąd: a) Mycenaean, a, um, Miceński; b) Mycenenses, ium, m. Miceńczykowie; c) Mycēnis, Idis, *ż.* pochodząca z Miceń (Ifigenia).

Mycōnos, lub -us, i, *ż.* jedna z wysp Cykladyjskich.

Mygdōnes, um, m. lud Tracji; stąd: a) Mygdonis, Idis, *ż.* Migdonka, urodzona w Migdonii; b) Mygdonius, a, um, Migdoński, Frygijski (ponieważ Migdonowie przeszli do Frygii).

Mygdonides, es, m. Migdonida, syn Migdona, króla Frygijskiego.

Mylāe, ārum, *ż.* zamek w Sycylii.

Mylāsa, ōrum, n. miasto w Karyi; stąd: a) Mylasenses, ium, m. Milazenczykowie; b) Mylasius, a, um, do Milazy należący; c) Mylasēni, orum, m. Mylazenowie.

Myndua, lub -os, i, *ż.* miasto w Karyi; stąd: Myndii, orum, m. Mndowie.

Myopāro, ōnis, m. lekki okręt korsarski.

Myricōe, es, i myrica, ae, *ż.* tamarzerek, krzew.

Myrina, ae, *ż.* miasto w Eolii.
Myrmecides, ae, *m.* imię rzeźbiarza.
Myrmidónes, um, *m.* lud w Tessalii.
Myro, ónis, *m.* sławny rzeźbiarz z Eleutery.
Myrrha, ae, *ż.* drzewko mirrowe; 2) żywica z niego sącząca się; stąd: Myrrha, córka Cynirasa, która w drzewo mirrowe była przemieniona.
Myrreus, a, um, nakrapiany balsamem mirrowym, crinis.
Myrrhinus, a, um, namaszczony balsamem mirrowym; 2) zrobiony z masy murrha zwanój, patrz murrha, murrhinus.
Myrtótum, lub murtetum, i, *n.* miejsce mirtem zarosłe; w licz. mn. myrteta, miejsce przy Bajach.
Myrteus, a, um, mirtowy, mirtem zaprawny, ozdoby.
Myrtilus, i, *m.* syn Merkurego, woznica Enomausa (Oenomaus).
Myrtos, i, *ż.* wyspa przy Eubei; stąd: Myrtós, a, um, Mirtejski, mare Myrtoum, część morza Egiejskiego koło wyspy Mirtos, między Kretą, Eubeą i Peloponezem.
Myrtum, i, *n.* owoc mirtowy.
Myrtus, i, *ż.* mirtowe drzewo, mirt b) las mirtowy; c) włócznia z drzewa mirtowego, poet

Myscélus, i, *m.* syn Alkmona, rodem z Achai, założyciel Krotony
Mysi, orum, *m.* Mizowie, mieszkańcy krajny zwanój Mysia, ae, *ż.* w Azji mniejszój, sławni lucznicy, pogardzani z powodu tępości władz umysłowych: tritum est, si quis despiciatui ducitur, ut Mysorum ultimus esse dicatur; w licz. poj. Mysus, Mizyjczyk; stąd: Mysius i Mysus, a, um, należący do Mizyi.

Mysta, lub -es, ae, *m.* kapłan tajemniczych obrzędów religijnych.
Mystagógus, i, *m.* wprowadzający do miejsc tajemnic religijnych.

Mystéria, orum, *n.* tajemnicze obrzędy religijne, mianow. Cerery w Eleusis; 2) w ogóle: wszelkie tajemnice, skrytość, rzeczy tajne, mysteria rhetorum aperire; epistolae nostrae habent tantum mysteriorum.

Mysticus, a, um, tajemny, tyczący się tajemnic religijnych.

Mytilénae, arum, i -e, és, *ż.* główne miasto na wyspie Lesbos; stąd: Mytilenaeus, a, um, do Mityleny odnoszący się; *rzeczw.* Mityleńczyk, w l. mn. Mytileni, orum, Mityleńczycy.

Mytilus, i, *m.* gatunek małży.

Myus, untis, *ż.* miasto w Karyi.

N.

N. jako skrótowiec = Numerius.

Nabathaël (Nabataei), *m.* Nabateowie, lud w Arabii skalistój; stąd: Nabathaens, a, um, Nabatejski, w ogóle: Arabaki, wschodni, u poet., regna.

Nablium, lub naulium, ti, *n.* narzędzie muzyczne strónowe.

Naetus, a, um, *imię* patrz nandiscor.

Nae, *przysł.* zaiste, zaprawdę, zapewne.

Naenia, patrz nenia.

Naevius, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu; stąd: Naevianus, a, um, Nowiański, do Nowiusza odnoszący się.

Naevus, i, *m.* znamię, brodawka, znak z przyrodzenia.

Najas ádis, często. Neis, ádis lub

- Naos**, *f.* Najada, nimfa wodna; poet. puellae lub sorores Naidēs; w ogóle: nimfa.
- Nam**, *spój.* bo, ponieważ, albowiem, stoi na początku zdania i służy do uzasadnienia poprzedzającej myśli.
- Namque**, *spój.* bo, albowiem, ponieważ, kładzie się na początku zdania i służy do udowodnienia poprzedzającej myśli.
- Nanctuscor**, *nactus* i *nactus*, *3.* dostać, otrzymać, dostąpić, osiągnąć, *nomen* poetae; provinciam; captivos; spem; turmas; naviculam; znaleźć, doczekać się, dignum exitum; tempestatem idoneam, ventum secundum; n. morbum, wpaść w chorobę: nactus silentia ruris, dostawczy się na ciche pola; quidquid est nocta vitis, czegokolwiek dosięgła.
- Nannētes**, lub **Namnetes**, *um*, *m.* lud w Gallii celtyckiej.
- Nantuātes**, *um*, *m.* lud w Gallii narboneńskiej.
- Napaens**, *a*, *um*, tyżący się dolin lesistych, nymphae N. lub samo Napaene, nimfy opiekujące się dolinami leśnymi.
- Nar**, *naris*, *m.* rzeka wpadająca do Tybru.
- Narbo**, *ōnis*, *ż.* miasto od którego Gallia narboneńska wzięła nazwisko; stąd: Narbonensis, *e*, do Narbony odnozący się.
- Narcissus**, *i*, *m.* narcyz, kwiat, jako imię własne: syn Cefiza i Liryopy, młodzieniec cudnej piękności.
- Nardus**, *i*, *ż.* i *nardum*, *i*, *s.* nard, roślina pachnąca, zwłaszcza nard indyjski, z którego kwiatu robiono balsam, olejek wonny, nardo uncti; madefactus tempora nardo, poet.
- Naris**, *is*, *ż.* nozdrze, w liczb. mn. nares, nozdrza, nos, ad nares ad-movere, wąchać; homo obesae naris, nie mający wchu delikatnego; nieprzenikliwy, ograniczony emunctae naris, człowiek bystrego dowcipu, przenikliwy; acutae nares, delikatny wch; naribus uti, drwić, sztydzić.
- Narnia**, *ae*, *ż.* miasto w Umbry; stąd: Narniensis, *e*, do Narnii odnozący się.
- Narrabilis**, *e*, dający się opowiedzieć.
- Narratio**, *ōnis*, *ż.* opowiadanie, powieść.
- Narrator**, *ōris*, *m.* opowiadacz.
- Narratus**, *us*, *m.* opowiadanie.
- Narro**, *i*, opowiadać, objawiać, dać wiadomość, wykladać co w mowie, w ogóle: mówić, alicui; alicui aliquid; de aliqua re; narravit mihi te sollicitum esse; ut res gesta est, narrabo ordine; si res publica tibi narrare posset, quomodo se haberet; także z *i* przyp. i tryb. bez. Graecia narratar collisa duello (mówią, że-).
- Narthēctum**, *ii*, *s.* puszczyka, słońk na masę, na lekarstwo.
- Narycius**, *a*, *um*, z Naryksu (miasta Lokrów ozolskich), narycyjski w ogóle: lokryjski; Narycia (Lokri miasto w Italii); stąd: pix N. (z Lokrów w Italii).
- Nasamon**, *ōnis*, *m.* Nazamoneczyk, w liczb. mn. Nasamones, *um*, Nazamoneczycy, lud w Afryce w południowo zachodniej stronie od Cyrenaiki aż do wielkiej Syrti; stąd: Nasamonicus, *a*, *um*, do Nazamoneczycy.
- Nascor**, *natus*, *3.* rodzić się, z przym. ex lub de lub a i przyp. 6. lub samym przyp. 6.; post homines natos, od początku rodzaju ludzkiego; w ogóle: pochodzić, brać początek, antiquo genere, amplissime

- familia, honesto loco i t. p.; o przedmiotach nieżywotnych: rość, rodzic się, wschodzić, humi nascentia fraga; wszczynać się, powstawać, brać początek, bellum; unde nigerrimus Auster nascitur; wznosić się, zaczynać się, ab eo flumine nascitur collis; nascente luna, na nowiu. Stąd: natus, a, um, urodzony, n. Macedo, rodem z Macedonii; clare, obscurissime natus, z 4 przyp. czasu: oznacza wiek, octodecim annos natus, mający lat osiemnaście; często: zdalny, z przyrodzenia usposobiony do czego, ad aliquid lub alicui rei; z przysłówkowym określeniem: ita natus locus est, taką ma własność; versus male nati, wiersze źle ułożone; pro re nata, z powodu następującej się zrzeczności. Rzeczow. natus, nata, syn, córka, nati, orum, dzieci. [Scypionów.
- Nasica**, ac, m. przezwisko familii
- Nasidius**, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu; stąd: Nasidianus, a, um, do Nazydyusza należący
- Naso**, ōnis, m. przezwisko Rzymskie.
- Nasus**, i, m. nos, poet. siedlisko wężu, węż, nasus illis nullus erat; aliquem lub aliquid suspendere naso (adunco), szydzić, drwić z kogo lub z czego.
- Nasuto**, przysł. szydęczo, scripta dextringere
- Nasutus**, a, um, nosal, z dużym nosem; 2) przebiegły, szydęczy.
- Nata**, patrz nascor.
- Natalicus**, a, um, ścigający się do urodzin, praedicta, przepowiednie z położenia gwiazd w czasie urodzenia czyjego; natalicia, orum, a. uczt z powodu urodzin, dat n. in hertis.
- Natalia**, e, ścigający się do urodzin, diem natalem suum agere, obchodzić dzień swoich urodzin; przenos. dies natalis reditus mox, dzień powrotu z wygnania; rzeczow. bożek, duch opiekuńczy, który towarzyszył każdemu od urodzenia; miejsce urodzenia, czas urodzenia; w licz. mn. urodzenie, stan, familia.
- Natatio**, ōnis, ż. pływanie, mięsce de pływania.
- Natator**, ōris, m. pływacz.
- Nates**, patrz natis.
- Natio**, ōnis, ż. ród, pokolenie, plemień, szczerp; stąd: pewien gatunek ludzi, gromada, candidatorum, optimatum; często ze wzgardą: deteriores cavete, quorum magna est natio.
- Natis**, is, ż. jedna z części pośladowych, w licz. mn. pośladek.
- Nativus**, a, um, rodzony, powstały przez rodzenie się, dii, verba n., wyrazy pierwotne. 2) niesztuczny, naturalny, coma, sensus, sermo, lepos.
- Nato**, 1. pływać, in Oceano; nantant aequore pisces; z 4 przyp. freta, aquas; stąd: bier. unda natatur piscibus, ryby pływają po falach; natantes, ium, m. ryby, poet.; 2) wahać się, kołysać się, chwiać się jak zboże za powiewem wiatru, segetes altae campique natantes; — przenos. chwiać się, być niepewnym, Democritus natate videtur in natura deorum; pars multa natat; 3) wylewać, wzbierać, rozlewać się, występować z koryta, Tiberinus campo liberiore natat, 4) o oczach mdłych, omdlałych, sennych, condit natantia lumina somnus.
- Natrix**, icis, ż. lub m. wąż wodny.
- Natu**, patrz natus, us.
- Natura**, ac, ż. urodzenie, naturą filius, frater; naturā calamitosi; 2) przyrodzona własność czego a) mia-

now. rzeczy nieżywotnych: położenie, kształt, postać, montis; ruch, bieg, fluminis i t. p.; o człowieku: własności fizyczne, naturae et virium infirmitas; naturam vincere studio; Demosthenes impedimenta naturae diligentia industriae superavit; pod względem usposobienia umysłowego: charakter, skłonności, temperament, naturā ferus, liberalis, mitis i t. p. difficillima natura; naturam expellas furca, tamen usque recurret, natura ciągnie wilka do lasu (o trudnym pokonaniu skłonności); nąłóg przemieniony w naturę, in naturam vertere; b) bieg rzeczy przyrodzonych, porządek, n. civitatum; powszechność istot stworzonych, świat cały, natura rerum lub samo natura; siła twórcza Bóstwa, natura ipsa est fabricata; działalność, rei, deorum.

Naturalis, e, przyrodzony, rodzony, pater; b) z natury powstały, moles, tumulus; wrodzony, motus, notio, bonitas; c) zgodny z przyrodą, conditio factorum; a) tyżący się przyrody, quaestiones.

Naturaliter, przysł. zgodnie z przyrodą, naturalnie, istotnie, divinare; alacritas n. innata omnibus

Natus, patrz nascor.

Natus, us, m. zwykle w przyp 6 rodzenie się, wiek, lata, rośnienie, magne n. esse, być w podszym wieku, major, maximus n., starszy, najstarszy wiekiem; maxime natu filius, najstarszy; minimus natu, najmłodszy.

Naucum, i, n. i naucus, i, m. drobnotka, rzecz mało znacząca.

Naufragium, ii, n. rozbicie okrętu, naufragium facere, rozbić się z okrętem; — przenoś. klęska, przysługa, szkoda, strata, patrimo-

ni; rei familiaris; 2) szczytki z rozbitego okrętu; — przenoś a ludziach i rzeczach: addite illa naufragia Caesaris amicorum; naufragia reipublicae colligere.

Naufragus, a, um, ten który uległ rozbiciu się okrętu; — przenoś. zniszczony, zrujnowany, patrimonio naufragus; 2) poet. sprawujący rozbicie okrętu, mare.

Naupactus, i, ż. miasto w Etolii; stąd: Naupactus, a, um, do Naupaktu odnoszący się.

Nauplius, ii, m. król wyspy Eubei, ojciec Palamedesa, który stąd nazywa się Naupliades, ae, m.

Nausea, ae, ż. choroba morska, kliwość, skłonność do wymiotów; w ogóle: nudność, wymioty.

Nauseo, 1. ulegać chorobie morskiej, mieć skłonności do wymiotów; — przenoś. a) czuć wstręt, obrzydliwość; b) bredzić, wpaść, bając, si qui stulti nauseant.

Nauseola, ae, ż. mała kliwość.

Nauta, ae, m. patrz navita.

Nauticus, a, um, okrętowy, żeglarski, morski; n. homines lub samo nautici, marynarze, majtkowie.

Navalis, e, żeglarski, morski; bellum, certamen, corona; rzeczow. navale, is. n. stanowisko okrętów, port; w licz. mn. navalia, iuz, n. miejsce, warsztat do budowania okrętów, także materiały do budowy okrętów.

Navarchus, i, m. kapitan okrętu. Navicula, ae, ż. bacik, łódź, czółno.

Navicularius, a, um, tyżący się małych kupieckich statków; stąd: a) navicularia, ae, ż. żeglowanie małymi statkami, n. facere, zajmować się przewożeniem towarów lub osób za opłatą; b) navicularius, ii, m. właściciel statku przewożowego, przewoźnik

Naufragus, a, um, = naufragus.

Navigabilis, e, żeglowny, splawowy, mare, amnis.

Navigatio, ōnis, ż. żeglowanie, żegluga, fluminis (po rzece).

Navigatōrum, i, n mały statek do żeglugi, bacik.

Navigium, ii, n. statek do żeglugi, łódź, czółno.

Navigo, 1. o ludziach: pędzić statek, płynąć, navibus; o okrętach: płynąć, classis navigavit; o wyprawie wojennej: belli impetus navigavit; 2) przech. a) przepłynąć na okręcie, gens navigat aequor, opłynąć, okrążyć, terram; b) zarabiać za pomocą żeglugi, quae homines navigant.

Navis, is, ż. okręt, longa, wojenny, liniowy; oneraria, przewozowy; navem ornare, uzbroić, opatrzyć; przysłowie: navibus et quadrigis, wszystkimi siłami; — przenoś. o rzeczypospolitej; una n. est bonorum omnium; o wspólności losu: ubicumque es, in eadem es navi.

Navita, skróc. nauta, ae, m. żeglarz, marynarz, majtek lub właściciel okrętu, kupiec.

Navitas, ātis, ż. rzeźkość, pilność, staranność, gorliwość.

Naviter, przyst. rzeźko, pilnie, starannie, dzielnie.

Navo, 1. usilnie nad czém pracować, zajmować się czém pilnie; operam, dzielnie się trzymać w walce; operam alicui, gorliwie nieść pomoc, pomagać; także: aham operam, w inny sposób być pomocnym.

Navus, a, um, czynny, rzeźki, starowny, pilny.

Naxos, i, ż. wyspa na morzu Egjejskim, aajwiększa z Cyklad.

Ne, 1) przyst. nie, ne-quidem, antenawet, wyraz, na który pada przycisk, kiadzie się w środku, ne in oppidis quidem; ut ne, aby nie, ut ne cui quis noceat; w szczegól. w zdaniach niezależnych, które prosbę, wezwanie, rozkaz zamykają: nie, tylko nie, z tr. roz. i łącz. czasu teraz. lub przeszł. dok., mortuum in urbe ne sepelito; ne conferas culpam in me; w zdaniach zawierających życzenie: niechaj nie, ne id Jupiter sineret; przy zaklęciach: ne vivam, niech nie żyję; ne salvus sim, w przypuszczeniach: ne sit sane summum malum dolor, przypuścimy, że-; byleby nie, sicut miser cordes, ne illis sanguinem nostrum largiantur; dum ne; modo ne, dum modo ne, tantum ne, tylko nie, byleby nie; ze stop. wyż., tylko nie, ne plus, ne minus i t. p.; 2) spój. z tr. łącz. a) dla oznaczenia celu, zamiaru, skutku zamierzonego, aby nie, ne multa dicam lub ne multa, lub ne multis, krótko mówiąc; semper id egi, ne interessem; b) po słowach: wystrzegania się, odmawiania, zakazywania, zabrania, przeszkadzania: Decii corpus ne inveniretur, nox quaerentes oppressit (impedit); contentiam ne diceret, recusavit; cave, ne studeas; c) po wyrazach: obawy, troskliwości, ne, aby nie, kiedy życzymy, aby się to nie spełniło, czego się obawiamy: time, ne deseras; ut lub ne non, kiedy życzymy sobie, aby się co spełniło, lecz obawiamy się, że się może nie spełni, videris vereri, ut epistolas illas acciperem; timeo, ne —n impetrem; przy słowach rozważania, badania, zastanawiania się, ne non, czy może nie, czy czasem nie; vide, ne noa

ut facile; 2) ně, part. pyt. a) w pytaniu pojed. wprost, czy, czy nie, izaliż, izali nie, jamne-vides? jamne sentis, itane? quine putatis difficile, czy może sądzić, że-; w zależ., czy może, czy może nie, liceretne mittere; b) w pyt. złoż. wprost, isne, an non; honestumne factu, an turpe; w złoż. zależ. ne-ne; utrum-ne, utrum pluris patrem matremne faceret; sintne, nec ne; maturarent, traherentne bellum.

Neapólis, is, ż. część miasta Syrakuzy w Sycylii; 2) miasto w Kampanii; stąd: Neapolitanus, a, um, Neapolitański, i Neapolitani, orum, m. Neapolitańscy; 3) miasto w Zeugitanie w Afryce.

Nebula, ac, ż. mgła, para, poet. oblok, et multo nebulae circum dea fuditamicu;—przenoś. wszystko, co jest cienkie, np. węża, u poet.

Nebulo, ōnis, m. wyraz obelgi hultaj, pustak, balamut, nicpoń, pędziwiatr.

Nebulosus, a, um, mglisty, chmurny, ciemny, coelum.

Neo, i neque, spoj. i nie, ani; także: ani nawet, de quo ego consulto neque apud vos feci ante mentionem; przy zapyt. zależném podwójném służy do połączenia przeczących myśli, necne, czy też nie, albo nie, utrum ex usu esset, necne; przy wyrazach: enim, vero, tamen, etiam, znaczy toż samo co non; neque vero, w istocie nie, rzeczywiście nie; neque tamen, przecież nie, jednak nie; neque enim, ponieważ nie, mianowicie nie; neque non etiam (et) i pewno też; neque non tamen, i pewno jednak; nec — quidem, ani — nawet, nec jucunde quidem; 2, w podwójném przeczeniu czyli

w połączeniu dwóch lub więcej przeczeń: nec — nec lub neque — neque lub nec — neque lub neque — nec, ani — ani; neque — et, częścią nie — częścią; nie tylko nie — ale owszem, nec miror et gaudeo; neque — que, nie — i przeciwnie; bynajmniej — owszem; et — neque, częścią — częścią nie; wprawdzie — ale nie.

Neodum, lub nequedum, i jeszcze nie, necdum perfecta canebat, necdum audierant.

Necessarie, przysl. koniecznie, nieodbycie, nieodzownie.

Necessario, przysl. koniecznie, z potrzeby, mimo woli, cum quibus vivo necessario.

Neecessarius, a, um, potrzebny, konieczny, nieuchronny, nieochybny, mors, usus, egressus, lex i t. p.; necessario est senatori nosse rempublicam; non necs., niekoniecznie potrzebny; eos cires non esse necessarios; necessarium, konieczność, konieczna potrzeba, która kogo do czego zagna; stąd: a) n. rogationes, z potrzeby wynikające; b) nagła okoliczność, tempus, causa, res i t. p. 2) mający z kim związki, przyjaciel, krewny, połączony węzłem pokrewienstwa, klient, patron, ab homine tam necessario; cum utriusque sis maxime necessarius; familiaris ac necessarius.

Necessae, przysl. koniecznie, niezbędnie, id quod necesse erat; n. est, jest potrzeba, konieczność z tryb. bez. homini necesse est mori, musi koniecznie umrzeć; z tryb. łącz. Leuctrica pugna immortalis sit necesse est; est mihi n. lub n. habeo, uważam za rzecz konieczną, eo minus a. habeo scribere.

Necessitas, ōtis, ż. potrzeba, ko

sieczność, rzecz niezbędna, przeznaczenie, los, mors est necessitas naturae; b) nagła okoliczność, temporis; praesens; necessitate roactus, permotus, astrictus, adductus, i t. p. propter necessitatem; n. foederis, z konieczności zawarte przymierze; c) potrzeba, brak, niedostatek, aedificia ad nec. constituta; suarum necessitatum causa; publicae necessitates; 2) — przenos. a) pokrewieństwo, przyjaźń, necessitatem violare; b) obowiązek miłości, szacunku, magnam necessitatem possidet paternus maternusque sanguis.

Necessitudo, inis, ż. nieuchronność, konieczność, coactus rerum necessitudine; — przenos. a) związek rzeczy, stosunek, rerum ordo et necessitudo; b) związek krwi, liberorum; przyjaźni, sunt mihi cum eo omnes amicitiae necessitudines; koleżeństwa, towarzyszenia w urzędowaniu, quaesturae; gościnności, propter necessitudinem regni; opieki, cum municipio Caleno mihi magna necessitudo est; w licz. mn. przyjaciela, krewni, a późn. pis.

Necessum est = **necesse est**, z tryb. bezo. paucis respondero.

Necne, patrz nec. [dzić.

Neco, i. zabić, zamordować, zgła. **Necopinans**, tis, nie spodziewający się, necopinantem liberavi.

Necopinatus, a, um, niespodziewany, ex necopinato i necopinato, niespodzianie, nagle.

Necopinus, a, um, niespodziewany, mors; 2) niespodziewający się, accipiter necopinum rapit.

Nectar. żris, n. napój bogów, balsam bogów; — przenos. słodycz, przyjemność, dulci distendunt nectare cellas (o miodzie); flumina nectaris ibant, poet.

Nectareus, a, um. nektarowy, z nektaru.

Necto, nexui i nexi, nexum, 3. splatać, spajać, flores, coronam myrto, vasa ex viminibus; wiązać, krępować, więzić, nexi (ob aes alienum) dłużnicy; — przenos. zobowiązywać, sacramento nexi; łączyć, wiązać, omnes virtutes inter se nexae; knuć, dolum alicui; wszczynać, jurgia; causas inanes, przytaczać prózne wymówki.

Necubi, spoj. aby gdzie nie.

Necunde, spoj. aby skąd nie.

Nedum, przysł. iż nie powiem, tém bardziej, daleko mniej z następ. tryb. łącz. lub z ut i tr. łącz. lub samo nedum, nedum sermonum stet honos; nedum ut ulla pars fieret; na początku zdania z następ. sed etiam, tłumaczy się nietylko-ale-nawet, nedum morbum remoristi, sed etiam gravedinem.

Nefandus, a, um, bezbożny, niegodziwy, przekłety, scelus, odium.

Nefarie, przysł. bezbożnie, niegodziwie.

Nefarius, a, um, bezbożny, niegodziwy, zbrodniczy, homo, societates, bellum, facinus; stąd: **rzeczow.** nefarium, ii, n. niegodziwość, bezbożność, zbrodnia, multa commemorare nefaria in socios.

Nefas, n. nieodm. bezbożność, zbrodnia, grzech, niegodziwość, postępek szkaradny, nefas dictu, niegodzi się mówić; patriae irasci nefas esse ducebat; corpora viva nefas Stygia vectare carina; per fas et nefas, środkami godziwymi i niegodziwymi; jako **wykrzyknik**: okropność! zgroza! heu nefas! także o osobach: zbrodzień, extinxisse nefas, poet; 2) niemoc

ność, niepodobieństwo, quidquid corrigere est nefas.

Nefastus, a, um, przeciwny prawom boskim, niepozwolony, zakazany, dies, dzień, w którym niewolno było odbywać sądów; stąd: a) nieszczęśliwy, źle wróżący, nefasto te posuit die; b) bezbożny, quae augur injusta, nefasta defixerit; — przenoś. quid intactum nefasti liquimus.

Negantia, ae, *ż* zaprzeczenie.

Negatio, ōnis, *ż*. przeczenie, zapieranie się, facti.

Negito, āre, uporczywie zapierać się przeczyć.

Neglectio, onis, *ż*. zaniedbanie.

Neglectus, a, um, zaniedbany; wzgardzony, mało ceniony.

Negligens, tis, niedbaly, leniwy, gnuśny, opieszaly, obojętny, negligentior legis, officii, amicorum; 2) marnotrawny, rozrzutny.

Negligenter, przysł. niedbale opieszale, nieuważnie.

Negligentia, ae, *ż*. niedbalstwo, opieszalność, nieстарanność, nieuwaga; 2) male uważanie, zaniedbanie, pogarda, obojętność.

Negligo, lexi, lectum, 3. zaniedbywać, nie dłać o co, rem familiarem, trwonić majątek: z tr. bezok. obire diem edicti; 2) mało cenić, pogardzać, imperium alicujus; leges; periculum, sacramentum; z tr. bezok. lub z 4 przyp. i tr. bez. 3) przepuścić, pobrażać, darować, injurias; pecuniam captam; vitam ereptam.

Nego, 1. przeczyć, zapierać się, mówić, że nie—, alicui; potes his impune negare; 2) przech. a) zaprzeczać, aliquid; z 4 przy. i try. bezo. negavit se sententiam rogaturum; negor z przy. 1 i tryb. bez. mówią, że ja nie—, negor casta (esse); uca nego, z następn. quin

i tryb. bez., negare non posse, quin rectum sit; b) odmawiać czego, nie przyzwalać, alicui aliquid; quod quum esset negatum

Negotiālis, e, ściągający się do rzeczy.

Negotiatio, ōnis, zajmowanie się handlem, kupczenie.

Negotiator, ōris, m. zajmujący się interesami, kupiec ryczałtowy, bankier. [sprawka.

Negotiolum, i, n. mały interes, **Negotior**, 1. zajmować się interesami, kupczyć, trudnić się handlem; omnes per agros vicinasque urbes. negotians = negotiator.

Negotiosus, a, um, zatrudniony interesami.

Negotium, ii, n. a) wszelkie zatrudnienie, interes, quid mihi negotii est, co mam robić? często z połączonym wyobrażeniem trudności: nihil habituri negotii essent, nie mieliby żadnych trudności; satis habuit negotii in sanandis vulneribus; neque esse quidquam negotii, nie jest to bynajmniej trudna robota, zadanie; quid negotii est, cóż to trudnego, n. alicui exhibere lub facere lub facessere, narobić komu kłopotu; est alicui n. cum aliquo, ma z kim do czynienia, jest z kim w sporze; nullo n. lub sine negotio, bez kłopotu, z łatwością; b) zlecenie, poruczenie, n. alicui dare, mandare; suscipere, gerere i t. p.: podjęcie się czego, zawód, urzędowe zatrudnienie, urzędowanie, publica, bellica vel civilia; interessa pieniężne, handlowe zwykle w licz. mn. negotia gerentes; interesa domowe prywatne, n. male, praeclare gerere; — przenoś. osoba, n. inhumanum, lentum, położenie, atrox.

Nelous, i, m. ojciec Nestora, król

- w Pylos; stąd: a) Nelėjus, a, um, do Neleusa odnoszący się; *rzeczow.*
 Neleius, i, m. Nestor; b) Nelėus, a, um, Nelejski; c) Nelides, ae, m. Nelida = Nestor.
- Nemea**, ae, ż. miejsce w Argolidzie; stąd: a) Nemeaeus, a, um, Nemejski; b) Nemea, orum, m. igrzyśka Nemejskie.
- Nemėsis**, ios, ż. bogini sprawiedliwości; imię kobiet.
- Nemėtes**, um, m. lud w Gallii belgijskiej.
- Nemetocenna**, ae, ż. miasto w Gallii belgijskiej.
- Nemo**, inis, m. i ż. nikt, n. unus, nikt pojedynczo, ani jeden; n. alius, nikt inny; non n., ktoś, ten lub ów; nemo non, każdy; *przymiotnie*, żaden, n. homo. civis, hostis i t. p.
- Nemorālis**, e, gajowy, leśny, umbra, antrum, templum Dianae.
- Nemoricultrix**, icis, ż. przebywająca w gaju, sus.
- Nemorōsus**, a, um, pelen lasów, mōns; gęsto drzewami zarosły, silva.
- Nempe**, tak jest, bez wątplenia, zaiste, ma się rozumieć, to jest.
- Nemua**, ūris, n. gaj; w szczegól. gaj poświęcony Dyanie przy Arycy, gdzie były Rzymskie villae; u poet. w ogóle: las.
- Nenia**, ae, ż. pieśń żalobna, pogrzebowa; u poet. śpiew smutny, Ōea n. wiersz czarodziejski, mixta cum magicis Marsa venena sonis; w ogóle: pieśń, śpiew lichy.
- Neo**, nēvi, nētum, 2. pizaść; tkać.
- Neocles**, is, m. ojciec Temistoklesa, który stąd nazywa się Neocles, ae, m.
- Neoptolėmus**, i, m. syn Achilleusa, inaczej Pirrusem zwany.
- Neoterioi**, orum m. nowi, niedawni.
- Nepa**, ae, ż. niedźwiadek. 1) tak morski; 2) gwiazdozbior.
- Nepe** i **nepėte**, is, n. miasto w Etruryi; stąd: Nepesinus, tyżący się miasta Nepetu; w licz. mn. Nepesini, orum, m. Nepezinowie.
- Nephėle**, es, ż. matka Fryksusa i Helli; stąd: Nephelėis, idos, ż. córka Nefeli.
- Nepos**, nepōtis, m. wnuk; poet. w ogóle: potomek, magna de stirpe nepotum; często: utratnik, marnotrawca.
- Nepos**, ōtis, m. imię Rzymskiej familii.
- Neptis**, is, ż. wnuczka.
- Neptūnus**, i, m. Neptun, syn Saturna, mąż Amfitryty, bożek morza; stąd u poet.: morze, immergere Neptuno; Neptūnius, a, um, do Neptuna odnoszący się; arra lub prata, morze; heros, Tecezsz, potomek Neptuna; dux. Sekst. Pompejus, jako mniemany syn Nep.; aquae, źródło przy Terracynie.
- Nequam**, nieodm. stop. wyż. nequior, najw. nequissimus, zły, niepoczciwy, niegodny, rozpustny, ladaco.
- Nequāquam**, *przysł.* bynajmniej, wcale nie.
- Neque**, nequedum, patrz nec, necdum.
- Nequeo**, quivi i quii, quitum, ire, nie mōdz, nie zdołać.
- Nequicquam** lub **nequidquam**. *przysł.* nadaremnie, napróżno, niepożytecznie, bezskutecznie.
- Nequior**, nequissimus, patrz nequam.
- Nequiter**, *przysł.* stop. wyż. nequius, źle, nikczemnie, niepoczciwie, niegodziwie.
- Nequitia**, ae, i ies, ei, ż. złość, niepoczciwość, rozpusta, nikczemość.

- Nereus**, eos, i ei, *m.* syn Oceana, mąż Dorydy, ojciec Nereid, bożek morski; stąd: a) Nereis, Idis, *ż.* Nereida, nimfa morska; b) Nerēus, a, um, do Nereusza odnoszący się; c) Nerine, ēs, *ż.* Neryna, nimfa morska.
- Neritos**, lub -us, i, *m.* wyspa na morzu Jońskim; stąd: Neritius, nerycki, do Itaki, do Ulissesa odnoszący się.
- Nero**, ōnis, *m.* imię familii rodu Klaudyuszów; stąd: Neronianus, a, um, tyżący się Nerona.
- Nersae**, arum, *ż.* miasto w Italii.
- Nerulum**, i, *n.* miejsce w Lukanii.
- Nerva**, ae, *m.* Rzymskie przezwisko.
- Nervii**, ōrum, *m.* lud w Gallii belgijskiej; stąd: Nervicus, a, um, do Nerwiów należący.
- Nervose**, *przysł.* silnie, mocno, dobitnie, dicere, disserere.
- Nervosus**, a, um, pełen mocnych nerwów; -- przenoś. silny, jędrny, dobitny w mowie, quis Aristotele nervosior?
- Nervus**, i, *m.* nerw, nervi in omne corpus ducuntur; 2) rodzaj więzów, in nervis teneri, eximere de nervo; nervis vinctus; 3) strona muzyczna, resonare nervis; 4) ciężka, nervis aptare sagittas; — przenoś. a) moc, dobitność, jędrność w mowie, sectantem levia nervi deficiunt animique; b) siła, organ, wszystko, przez co możemy skutecznie działać, vectigalia nervos esse reipublicae; nervos belli pecuniam esse; c) główna osoba, nervi conjurationis.
- Nescio**, 4. nie wiedzieć, aliquid; z 4 przyp. i tr. bez., ze zdaniem wzgl. pyt.: nescio qui, quis, nie wiem, który, kto, przywiązując do tego wyobrażenie o osobie lub rzeczy nieznaną. małego znaczenia, caudicum, nescio quem; nescie quid literularum; albo przedmiotów odznaczających się ważnością, których określić nie możemy, tum illud nescio quid praeclearum solere exsistere, coś nadzwyczajnego, coś niepojętego; 2) nie znać, aliquidem; niemem; 3) nie móż, nie być w możności, nie umieć, nie rozumieć, quiescere; equo haerere; graece, latine; imitari, irasci; nescit vox missa reverti.
- Nescius**, a, um, niewiedzący, nieświadomy czego, z przyp. 2 lub z przyp. de i przyp. 6; z przyp. 4 i tryb. bez.; non sum nescius, wiadomo mi; ne sis nescius, abyś o tem wiedział; 2) ten, który nie może, nie rozumie, ale chce, nie zwykł, z tryb. bez. nescia fallere vita, Pelidus cedere nescius; 3) niewiadomy, niezmany, locus, causa, poet.
- Nesis**, Idis, *ż.* wyspa przy Kampanii na odnodze Puteolańskiej.
- Nessus**, i, *m.* rzeka w Tracyi; 2) centaur w Etolii; stąd: Nessens, a, um, do Nessusa odnoszący się.
- Nestor**, ōris, *m.* syn Neleusa, król w Pylos w Elidzie.
- Netum**, i, *n.* miasto w Sycylii, stąd: Netni, orum, i Netinenses, ium, *m.* Netynowie.
- Neu**, patrz neve.
- Nenter**, neutra, neutrum przyp. drugi neutrius, trzeci neutri, żaden ze dwóch, quid bonum, quid malum, quid neutrum; in neutrum partem moveri, być obojętnym.
- Neutiquam**, *przysł.* bynajmniej, wcale nie.
- Neutralis**, e, nijaki.
- Neutro**, *przysł.* na żadną z dwóch stron, n. inclinata pugna.
- Neve** i neu, *spój.* i żeby nie, ma przed sobą ut lub ne. ut retine-

rent, neu perturbarentur; ne contrahas, neve sinas; neve (neu) — aeve (neu), ani — ani.

Nex, necis, ż. śmierć gwałtowna, mord, zabójstwo; u później. pis. w ogóle: śmierć.

Nexum, i, n. uroczyste zobowiązanie w przedmiocie długu, i wynikający stąd stosunek między dłużnikiem i wierzycielem.

Nexus, a, um, imiesł. patrz necto.

Nexus, us, m. wiązanie, związek, węzeł: — przenoś. zobowiązanie, szczególn. z powodu długu.

Ni, zamiast nisi, jeżeli nie, gdyby nie, ocius hinc te ni rapis; ni copia pugnae feret; 2) quid ni, czemu nie?

Nicaea, ae, ż. miasto w Bitynii; stąd: Nicaeenses, ium, m. Nicańczykowie; 2) miasto i zamek w Lokrydzie; 3) miasto w Indyach przy wschodniej stronie Hydaspu.

Nicomèdes, is, m. imię kilku królów Bitynii; stąd: Nicomèdia, ao, ż. główne miasto w Bitynii, i Nicomedienses, ium, m. mieszkańcy Nikomedyi.

Nicoopòlis, is, ż. miasto: a) w Akar-nanii, b) w małej Armenii.

Nicto, i. mrugać, migać.

Nictus, us, m. mruganie, miganie.

Nidor, òris, para, zapach, swąd od rzeczy tłustych przypalonych.

Nidùlor, ãri, gnieździć się.

Nidùlus, i, m. gniazdeczko.

Nidus, i, m. gniazdo, nidum facere, fingere, construere; 2) piskłeta w gnieździe, nidi loquaces; 3) siedziba, siedlisko, dom, tu nidum servas.

Niger, nigra, nigrum, czarny, ciemny; *rzeczow.* nigrum, czarność, czarna plama; przysłowie: facere candida de nigris, zmyśloną, udaną cnotą pokryć występki: — przenoś. a) dies, a., hora n., dzień,

godzina zgonu ignis a., stos, na którym ciała zmarłych palono; stąd: poet. nieszczęśny, nieszczęście przynoszący, sol; złowrogi, avis; b) o ludziach: zły, złośliwy, niepoczciwy, hic niger est, hunc tu Romane caveto; 2) zaciemniająca, zaczerniająca, ventus, auster, imber, u poet.

Niger, gri, m. Rzymskie przezwisko.

Nigridius, ii, m. imię Rzymskiej rodziny.

Nigresco, nigri, 3. stawać się czarnym, ciemnym, coelum nigrescit ab austris.

Nigro, i. być czarnym; nigrans, czarny, poet. nigrantes terga juvenecos.

Nihil, skróc. nil, u poet., nieodm. nic, agere, loqui, timere; z przy. 2 nihil vini, n. rerum humanarum, n. occasionum; n. reliqui, n. mali; lub n. iustum, n. cruentum, atrox i t. p.; n. esse, nic nie znaczyć, nie mieć żadnej wartości; aliquid u. putare, za nic nie mieć; n. dicere, nic nie mówić gruntownego: nihil agis, próżne są twoje usiłowania, nie dokażesz tego; n. est, cur lub quod lub ut, nie ma potrzeby, nie ma przyczyny, żeby-, nihil erat, quod scriberem; n. est, cur gestas; n. mihi est cum illo, nic nie mam z nim do czynienia; n. ad me, n. ad rem, nic to do mnie, nic te do rzeczy nie należy; także: n. est ad Coelum, niczém jest w porównaniu do C., n. non, wszystko, ut nihil ei non tribuerit fortuna; non nihil, coś, nieco, non n. temporis tribuit literis; n. aliud nisi, quam, n. praeter quam, nic, nic innego oprócz; n. quidquam, n. unum, nic wcale, nic zgola; b) przysłówkowo: w niczém, pod żadnym względem.

a. cedimus Graeciae; n. graviora ausus; non nihil, po części, w pewnym względzie; n. aliud quam; a. nisi, tylko, jedynie, amare nihil aliud est, nisi-.

Nihilidum, przyst. jeszcze nie.

Nihilum, i, n. skrót. nilum n poet. nic, ex nihilo oriri; de nihilo fieri; ad n. redigere, venire; in nihil intorire, occidere (do szczytu zginać, być zniszczonym); pro nihilo putare, ducere, habere; pro nihilo est (jest tak jak nic); ex quo idem (homo) nihili dicitur (ładaco, nic nie wart), non nihilo aestimare, nieco szacować; de nihilo, o nic, bez przyczyny; nihilo ze stop. wyż. i wyrazami oznaczającymi różnicę, równy, nihilo majus discrimen; nihilo minus, n. secius jednakowo; a. segnius, niegwałtownie, lub równie skrętnie; n. sapientior, wcale nie mędrzy, równie mądry; n. benevolentior, równie życzliwy; n. aliter, nie inaczej.

Nil, nilum, patrz nihil, nihilum.

Nilus, i, m. Nil, rzeka w Egipcie; stąd: Niliacus, a, um, do Nilu należący, w ogóle: Egipski; 2) rów, kanał.

Nimbifer, ěra, ěrum, nawalnicę, burzę przynoszący, burzliwy.

Nimbosus, a, um, burzliwy, burzę przynoszący, ventus; assurgens fluctu nimb. Orion.

Nimbus, i, m. deszcz ulewny, nawalny; poet. ferreus (o żelaznych pociskach); 2) burza, nawalnica, chmura grożąca burzą; toto sonuerant aethere nimbi; stąd: oblok, Venus obscuro faciem circumdata nimbo; wielka ilość, tuman kurzu, arenae; pocisków, telorum, saxorum; mnogość wpadających żołnierzy; insequitur n. peditum, poet.; — przenoś. burza, nagle nieszcześnie, nubium hunc cito transisse laetor.

Nimiētas, ātis, ż. zbytek, nadmiar zbyteczna mnogość.

Nimto, patrz nimius.

Nimirum, przyst. tak jest, bez wątpienia, pewnie, zaiste.

Nimis, przyst. zbyt, zbytecznie, za wiele; non nimis lub haud nimia, nie zbyt, niebardzo.

Nimius, a, um, zbyteczny, bardzo wielki, przechodzący miarę, celeritas, imber; o osobach: niemiarkowany, gwałtowny, z prz. 6. lub 2. nimius fiducia, nimius animi; także: in decernendis honoribus; nimium quantum, bardzo, nadzwyczajnie, sales nimium quantum valent; rzeczw. nimium, to, co jest nadto, rzecz zbyteczna, quod est inter nimium et parum; przyst. nimium, bardzo, o fortunatos nimium agricolas, sua si bona norint; nimio, ze stop. wyż. zanadto, dolere nimio plus.

Ningit, ninxit, 3. śnieg pada.

Niobē, ěs, i -a, ae, ż. córka Tantalą, żona Amfiona, stąd: Niobēus, a, um, do Nioby odnoszący się.

Niphātes, ae, m. odnoga góry Taurus między Armenią i Meopotamią.

Niptra, orum, n. kąpiele; sztuka sceniczna Pakuwiusza.

Nireus, ei, lub eos, m. syn Charopa, najpiękniejszy z bohaterów Greekich walczących pod Troją.

Nisaeus, Niseis, Nisejus, patrz Nisus

Nisi, spój. jeżeli nie, z tr. ozn. nisi ego insanio; gdyby nie, z tr. łącz. nisi nos vicina villa recepisset; quod nisi domi debilitatus esset, a gdyby nie-; 2) oprócz, chyba, tylko, wyjąwszy: nisi si quis scripsit, wyjąwszy, jeżeli kto napisał; nisi quod, wyjąwszy to, chyba że, nisi quum, wyjąwszy

gdy; a. vero, n. forte, chyba może; non n., tylko; także w znac. ironicznóm, nisi tu mihi tutor es, przecież nie jesteś moim opiekuncem.

Nisias, patrz Nisus. [tamii.

Nisibis, is, ż. miasto w Mezopotamii.
Nisus, a um, *imięsl.* patrz nitor
Nisus, i, m. krogulec; 2) *imię wł.* król Megary; stąd: Nisaeus, a, um, do Nizusa należący; Niseis, Idis, ż. córka Nizusa, Scylla

Nisus, i nixus, us, m. wspieranie się silenia się, 2) zapęd, lot, pennarum nisus inanis; 3) obrot, ruch gwiazd astra nisu suo conglobata.

Nitedula, ae ż. myszka polna.

Nitens, tis lśniący, jaśniejący, błyszczący, arma, nitentior ostro flos; fronde: aurę renidente nitentes; — przenoś. świetny. homi nitens gloria recenti, 2) otyły, wypasły, dobrze wykarmiony. taurus, — przenoś. okazały piękny, oratio, oculi
Nitens tis *imięsl.* od nitor.

Niteo, nitui, 2. błyszczyć, jaśnieć, lśnić się, własi i przenoś. coelum lumine oratores nituerunt; 2) być tłustym, otyłym, unde sio nites? być w dobrym stanie, vectigal in pace niteat.

Nitescio, ěre, zaczynać lśnić się, stawać się świetnym, stellarum candore

Nitidus, a, um, lśniący się, jaśniejący, ebur, caput; jasny, pogodny, dies; 2) spasty, tłusty, dobrej tuszy, iumenta; nitidus bene curata cute; 3) piękny, okazały, verba; genus verborum; ukształcony okzesany, strojaj, ex nitido fit rusticus.

Nitobriges, um, m. lud Celtów w Akwitani.

Nitor, nisus i nixus, 3. wspierać się, podierać się, z prz. 6. baculo, scopulo; hasta lub in hastam; usilować,

starać się usilnie, silić się, parrumpere; utrzymać się w locie, latac, motis in aera pennis; piąć się, starać się wleźć, wejść na wyższe miejsce, gradibus; per ardua, ad sidera; także in adversum, w przeciwną stronę; — przenoś. a) polegać na czém, spuszczać się na cę, in vita alicujus; tu eris unus, in que nitatur salus civitatis; consilio alicujus, animo (spuszczać się na odwagę), auctoritate; regno; insidiis; b) usilować, wszystkie siły zebrać, usilnie się starać, trudzić się, pro aliquo lub pro aliqua re: często z tr. bez. irrumpere, recuperare; z przyim. ad lub in i 4 przyp., ad gloriam, in vetitum; contra aliquem lub aliquid, działać przeciw komu lub czemu; z ut i tr. łącz. nalegać, obstawać przy czém, Miltiades maxime nitentur, ut castra fierent; ze spoj. ne i tr. łącz. starać się przeszkodzić, nitentur, ne consuleretur; z przyp. 4 i tr. bez. starać się dowieść, zę, nitatur igitur nihil posse percipi.

Nitor, ōris, m. blask, połysk, auro-rae, argenti; 2) piękność, Hebri, pennarum; — przenoś. świetność, generis; ozdoba, okrasa, piękność, orationis.

Nitrum, i, n. saletra.

Nivalis, e, śnieżny, dies; — przenoś. biały jak śnieg, equi candore nivali; 2) śniegiem pokryty.

Niveus, a, um, śnieżny, ze śniegu, agger; — przenoś. biały jak śnieg, color, lacertus, vestis.

Nivusus, a, um, pełen śniegu, hiems; Scythia.

Nix, nivis, ż. śnieg; — przenoś. nives capitis, siwizna, poet.

Nixor, āri, podierać się, silić się.

Nixus, a, um, *imięsl.* patrz nitor.

Nixus, us, m. patrz nisus.

No, 1. pływać; przysłowie: nare

- sine cortice, nie potrzebować pomocy; poet.: latać (o pszczołach), nare per aestatem liquidam.
- Nobilior, ōris, m** Rzymski przydomek rodziny Fulwiuszów
- Nobilis, e**, znany, znajomy, neque, iis unquam nobilis fui; stąd: a) znakomity, sławny, rhetor, oppidum, multi in philosophia nobiles; głośny, crimen; b) szlachetny, znakomitego rodu; u Rzymian ten, z którego rodziny jeden lub kilku piastowało urzędy najwyższe zwane magistratus curules; w licz. mn. *rzeczow.* nobiles, szlachta; — przenoś. wyborny, dobrego gatunku, equae, canis, fundi i t. p.
- Nobilitas, ātis, Ź** sława, wziętość, nobilitatem virtutis habere summam; sływać z meztwa; 2) znakomitość urodzenia, szlachetność rodu, znakomity stopień, stąd zbiorowo. szlachta, omnis nobilitas interit; wyborność, wysmienitość, eloquio tantum nobilitatis inest.
- Nobiliter, przysł.** znakomicie, szlachetnie.
- Nobilito, 1.** ogłaszać, wiadomém czynić, rem, famam; stąd: a) wslawić, disciplina militari nobilitas est, wslawił się znajomością sztuki wojennej; osławić, flagitiis; b) uczynić, znakomitym uczynić.
- Nocens, tis**, szkodliwy, szkodę przynoszący; występny; *rzeczow.* winowajca, złoczynca, nocentem defendere.
- Noceo, nocui, nocitum, 2.** szkodzić, alicui lub alicui rei; alicui aliqua re; bier. nieos. ae cui nocetur, aby nie szkodzić nikomu; n. noxam, dopuścić się przestępstwa; nocendi locum dare, podać sposobność do szkodzenia.
- Noctiluca, ae, Ź** świecący w nocy; crescentem face noctilucam (o księżycu).
- Noctivagus, a, um**, blakający się w nocy.
- Noctu, przysł.** (dawny przyp. 6. od noctus = nox) w nocy, dum noctu stertit; n. aliquid describere.
- Noctua, ae, Ź** sowa.
- Noctuabundus, a, um**, czyniący co w nocy, podróżujący w nocy.
- Nocturnus, a, um**, nocny, tyczący się nocy
- Nocua, a, um**, szkodliwy.
- Nodo, 1.** zawiązać węzeł, związać, zapiąć. crines in aurum.
- Nodusus, a, um**, pełen węzłów, sękowaty; plagae; stipes; — przenoś. Cicuta n., lichwiarz za czasów Horacego, który dłużników swoich trudnemi warunkami krępował.
- Nodus, i, m.** węzeł, vincens nodis; sęk, baculum sine nodis tenens; staw w budowie ciała zwierzęcego, crura sine nodis; poet. o tém, co jest związane, np. kuciel włosów, exiguum nodum fronte relinquere; nodo sinus collecta fluentes, poet.; — przenoś. a) węzeł, związek, amicitiae; b) trudność, przeszkoda, nodum explicare, expedire; poet. o osobie: zawiada, n. pugnae; przysłowie: nodum in scirpo quaerere, zadawać sobie niepotrzebną pracę.
- Nola, ae, Ź** miasto w Kampanii; stąd: Nolānus, a, um, de miasta
- Noli** należący, i Nolāni. orum, m. mieszkańcy Noli.
- Nolo, nolui, nolle, nie** chcieć, aliquid lub z tryb. bez n. mittere; lub z 4 przyp. i tryb. bez id vos ignorare nolui; noli z tryb. bez zamiast ne z tryb. łącz. noli patere, nie myśl, nie sądź, nolite existimare; non n., chcieć, quod nolim, czegobym sobie nie życzył; nollem, nieradbym; n. alicui, nie sprzyjać komu.
- Nomas, ādis, m.** pasący, nomas

am. narody koczujące, pasterskie.

2) Numida.

Nomen, Inis, *n* imię, nazwanie, nazwa, vocare aliquem nomine, wolać po imieniu, est mihi nomen z przyp. 1, 2 lub 3, ei morbo est nomen avaritia, nomen Mercurii est mihi cui Egerio inditum nomen militiae *n* dare, profiteri, zapisać się zaciągać się do wojska *n* accipere, przyjąć, zapisać; w znac. sądowém. nomen alicujus deferre, oskarżyć kogo *n* recipere, przyjąć oskarżenie. Stąd: w szczegól. ród, familia, nostrum in nome ituras, przejdą do naszego rodu; *b*) tytuł, sub dictaturae nomine; imperatoris: *c*) dług: nomen lub nomina facere, pożyczyc komu; exigere, domagać się oddania: solvere, dissolvere. expedire, exsolvere, płacić dług, zaspokajać; 2) osoba, nomina tanta, tak znakomici mężowie; vestrum *n*. (= vos); *n* Latinum, wszystkie pod imieniem: Latynów połączone ludy; *n*. Romanum, naród Rzymski; 3) imię, tytuł, powód, nomine meo tuo i t. d., w mojem, twojem imieniu, z mojej, twojej strony. co do mnie, co do ciebie: nomine alicujus, z czyjej strony; nomine z przyp. 2. pod imieniem, pod tytułem: jako, nomine tributi, praediae, dotis, lucri, obsidum i t. p.; eo nomine, dla tego, z tego powodu; także: pozór, honesto *n*., *b*) często: imię, sława, wziętość żyjących i nieżyw. istot clarum *n*. Scipionis; urbis Romae; populi Romani; rex tanti nominis; bellum magni nominis; et nos aliquid nomenque decusque gossimus; sine nomine, niesławny; poet. nec pomis sua nomina servat.

Nomenclatio, ōnis, *z*. nazwanie po imienia.

Nomenclator, oris, *m*. nazywający po imieniu; niewolnik, który towarzyszył swemu panu, proszącemu ludu zgromadzonego w miejscu publiczném o kreski i wymieniał, jak się który obywatel nazywał.

Nomentum, *i*, *n*. miasto w krainie Sabinów, stąd: Nomentanus, *a*. um, do miasta Nomentum należący; *rzeczow.* Nomentani, orum, *m*. Nomentanowie, *i* Nomentanum, *i*, *n*. majątek ziemski Attyka koło Rzymu

Nominatim, *przysł.* po imieniu, wyraznie; dicere, decernere.

Nominatio, ōnis, *z*. nazwanie, mianowanie, wybranie na urząd.

Nominatus, *a* um, mianowany; sławny

Nomino, *i*. mianować, nazywać, quae nominantur, tak nazwane; także: przezywać, idem etiam Pius nominatus; amor, ex quo amicitia est nominata; 2) wymieniać po imieniu, przytaczać, philosophi ab Aristippo nominati; ze zcją wspominać, Sulla, quem ego honoris causa nomino; donieść zwierzchności, zaskarżyć, aliquem, mianować na urząd; interregem; aliquem augurem; a senatu Augustus nominatus.

Non, *przysł.* nie; *n*. homo; = nemo; *n*. nihil, cokolwiek, coś, nihil *n*., wszystko; non nemo, ktokolwiek, ktoś; nemo non, każdy; nonnulli, niektórzy; nullus *n*., każdy; ze stop. najw. homo *n*. probatissimus, nie bardzo poczciwy; *n*. beatissimus, nie w najlepszym bycie, wcale niemający; *n*. ita, *n*. tam, nie tak bardzo, niekoniecznie, nieszczególnie; *n*. quod lub quo, nie dla tego żeby; non quod sola ornati; *n*. quo sit mihi quidquam carius; *n*. modo (solum) sed etiam (quoque, et), nietylko.

- lecz także, lecz nawet; n. modo (solum) non- sed etiam (sed nequidem), nietylko nie-, lecz ani nawet; non zamiast non ne, non amentia est?
- Non** skrót. zamiast nonae.
- Nonācris**, is, ż. miasto i kraina w Arkadyi; stąd: a) Nonacrius, a, um, Nonakryjski, w ogóle: Arkadyjski; Nonacria = Atalanta; b) Nonacrinus, a, um, Nonakryjski, w ogóle Arkadyjski.
- Nōnāe**, arum, ż. siódmy dzień marca, maja, lipca i października, innych zaś miesięcy dzień piąty; III. Non. Sept. dnia 3-go września; pridie Non. Jan., dnia 4-go stycznia.
- Nonagēni**, ae, a, po dziewięćdziesiąt
- Nonagesimus**, a, um, dziewięćdziesiąty.
- Nonāgies**, przysl. dziewięćdziesiąt razy.
- Nonaginta**, dziewięćdziesiąt.
- Nondum**, przysl. jeszcze nie.
- Nongentēsimus**, i noningentesimus, a, um, dziewięćsetny.
- Nongenti**, i noningenti, ae, a, dziewięćset.
- Nongenties**, i noningenties, przysl. dziewięćset razy.
- Nonius**, a, um, nazwa Rzymskiego rodu.
- Nonne**, czy nie? czyby nie, nonne animadvertis? quaero, nonne id numeris effecerit.
- Nonnemo**, nonnihil, patrz nemo nihil.
- Nonnullus**, a, um, niejaki; w licz. mn. nonnulli, niektórzy przym. i rzeczw.
- Nonnunquam**, przysl. niekiedy, czasem.
- Nonus**, a, um, dziewiąty; rzeczw. nona, ae, ż. godzina dziewiąta (trzecia po południu, o której zwykle obiadowali), post nonavenies.
- Nora**, orum, n. miasto w Sardynii; stąd: Norenses, ium, m. Norensowie; 2) twierdza graniczna w Kappadocyi.
- Norba**, ae, ż. miasto w Lacyum, stąd: Norbanus, a, um, do Norby należący i Norbani, orum, m. Norbanowie.
- Noricum**, i, n. kraina między Dunajem i Alpami; Noricus, a, um, Norycki, rex, ager.
- Norma**, ae, ż. węgielnica;—przenoś. prawidło, przepis, n. loquendi; ad rationis normam vitam dirigere.
- Nortia**, ae, ż. bogini Etrusków.
- Nos**, my, w licz. mn. od ego.
- Noscito**, 1. spostrzegać; 2) poznać, aliquem facie.
- Nosco**, nōvi, nōtum. 3. poznawać, rozcznawać, nec noscitur ulli; dociekać, praecepta philosophiae; 2) w czasie przesz. dok. znać, wiedzieć, nosti cetera, wiesz resztę; si bene me novi, jeżeli siebie dobrze znam; 3) w znac. sąd. a późn. pis. roztrząsać; 4) czasem także: = agnoscere, uznać, przyjąć na co, przyjąć, causam (wymówkę).
- Noster**, stra, strum, nasz, amor n. = erga nos; Parmus n., nasz F.; nasz przyjaciel F.; nostri, orum, m. nasi, nasze wojska; nostra, orum, n. nasza własność; stąd: przychylny, n. Mars; dogodny, a. loca; w żarcie: noster = ego.
- Nostras**, ātis, krajowiec, współziomek.
- Nota**, ae, ż. znak, znamię, oznaka, właś. i przenoś. w szczegól.: znak, który się w piśmie kładzie dla okazania pochwały lub nagany jakiego miejsca, notam apponas ad malum versum; notae literarum, gło-

ski; poet. pismo, list; notae librarium, w piśmie znaki przestankowe; tajemniczy sposób pisania, mianowicie w formułach, które prawnicy swoim klientom podawali; 2) znak, plama, cętka, vitulus, qua notam duxit; oris notae (rysy twarzy); b) piętno, compungere notis; — przenoś. nota turpitudinis inusta est vitae tuae; homo omnibus notis turpitudinis insignis; c) znak na naczyniach wina, dla okazania jego wartości lub gatunku, scu te bearis interiore nota Falerni; optimae notae vini; — przenoś. de meliore nota, z lepszego gatunku; d) cenzora przygana ustnie lub na piśmie objawiona, motis senatu ascribere notas; e) stępel na monecie, n. numaria.

Notabilis, e. znakomity, odznaczający się, candore notabilis ipso; także: osławiony, znany ze złej strony, gravi saevitia notabilis.

Notatio, ōnis, ę. oznaczenie, naznaczenie, tabularum, tabliczek używanych do głosowania rozmaitym woskiem powleczonych; 2) wywód słów, źródłosłów; 3) opisanie; 4) postrzeżenie, uważanie, naturae; temporum; quae notatione et laude digna sunt; stąd: n. censoria, postrzeżenie, uwaga cenzora; n. iudicum, roztrząsanie przy wyborze.

Notatus, ō, um, naznaczony, znaczny.

Notesco, notui, 3. dać się poznać.

Nothus, a, um, z nieprawego leża: o zwierzętach: mieszaniec.

Notio, ōnis, ę. zabranie znajomości, zaznajomienie się; stąd: poszukiwanie, badanie, pontificum; populi; censoria; 2) pojęcie, wyobrażenie, rei lub de aliqua re; animi (które jest w umyśle); znaczenie, moc, neque ulla alia huic verbo subjecta notio est.

Notitia, znajomość, objaśnienie się, alicujus lub alicujus rei; stąd: wyobrażenie, poznanie, wiedza rei; corporis sui; dei notitiam habere; notitiam aperire (wyobrażenie wyjaśnić); 2) znajomość z kim, propter notitiam intromissi (ponieważ byli znajomi, znani); in notitiam venire (być poznanym, zaznajomić się); hoc plus notitiae dedit (to posłużyło do bliższego zaznajomienia się).

Noto, 1. oznaczać, naznaczać, tabellam cera; poet.: genas ungue (podrapać); w szczegól. a) oznaczać, określać, loca, tempora cursu lunae; res nominibus; aliquid verbis latinis; aliquid dedecore (napiętnować); b) naznaczyć, przeznaczyć, oculis ad caedem unumquemque; mianowicie o cenzorze: imię obywatela naznaczyć z dodaniem nagannę wagę; stąd: ukarać, aliquid armis (siłą oręź); aliquid ignominia; ganić, verbis aliquid; rem; c) zapisywać, wspominać, wzmiankować, przytaczać, legem, res singulas; poet.: dicta mente lub memoria pectore, zatrzymać w pamięci; 2) znakami co wyrażać, stąd poet.: pisać, verba, literam, nomina; lecz: chartam n. zapisać, pismem zapelnąć; 3) uważać, czynić postrzeżenia, cantus avium; eidera; fortem fumum; ex vultu aliquid.

Notus, patz notus.

1. **Notus**, a, um, znany, a mianowicie: e) w znac. Bier. komuś znany, aliquid notum habere, wreszcie; z przyp. 2. n. in fratres animi paterni, znany z życliwego usposobienia; noti, znajomi, przyjaciele; poet.: zwyczajny, sedes, munera, velamina; znakamity, sławny, fama super aethera notus; także osławiony. — przenoś.

- doświadczony, uznany, virtus; 2) w znaczn. czyn. znający, świadomy, noti, którzy kogo znają; notis sed etiam ignotis.
2. Notus lub notos, i, m. wiatr południowy, w liczn. mn. poet. w ogóle: wiatr, tendunt vela Notii, powietrze.
- Novacula, ae, f. brzytwa.
- Novalis, e, odmłodnienia tyczący się, rzeczow. novalis, is, f. i novale, is, n. ugor; 2) nowina (o gruntach), 3) pole uprawne, novalia culta
- Novatrix, icis, f. odnowicielka
- Novo, przysł. nowo, newym, niesłychanym sposobem, 2) novissime, w odniesieniu do czasu, niedawno, świeżo, nakoniec.
- Novellus, a, um, młodzutki, niedorosły, arbor, vitis, prata; w ogóle: nowy, nieużywany, frena; niedawno osiadły, n. Aquilejenses
- Novem, dziewięć.
- November, bris, mensis november lub samo nov., listopad, dziewiąty miesiąc roku Rzymskiego, zaczynając od marca.
- Novendialis, dziewięćdniowy, sacrum lub feriae, święta lub ofiary odbywano przez dni dziewięć, z powodu jakiejś oznaki zapowiadającej nieszczęście; 2) odbywający się dnia dziewiętego; pulveres n., popioły zmarłego przed dziewięćmi dniami.
- Novensides lub Novensiles dii, dopiero później w poczet bogów zaliczeni
- Novenus, a, um, imię liczebne posiadawcy, po dziewięć, ter novenae virgines.
- Novercia, ae, f. macocha; przysłowicie: apud novercam queri, napróżno się żalić.
- Novi, patrz nosco.
- Novitius, a, um, nowy, świeży, nowe przybyły, mianow. o niewolnikach, novicii, orum, m.
- Novies, przysł. dziewięć razy.
- Noviodunum, i, n. miasto: a) Eduów w Gallii lugdunneńskiej; b) Biturygów w Gallii akwitańskiej, c) Swessyonów, w Gallii belgijskiej, później Augusta Suessionum.
- Novitas, atis, f. nowość, rei; anni, początek roku; n. generis, nowe szlachectwo; w liczn. mn. novitates, o świeżo skojarzonych przyjaźniach; 2) nadzwyczajność, osobliwość, rerum, pugnae, remedia
- Novius, ii, m. inieć mężkie.
- Novo, l. odnawiać, transtra; orzeźwiać, wzmacniać, membra; odmieniać, aliquid in legibus; niepokój w kraju wszczynać, nov. res lub samo novare; ne quid novaretur. zmieniać, corpus, formam; nomenque simul faciomque novavit, poet; 2) wymyślić, tworzyć co nowego, verba.
- Novus, a, um, nowy, świeży; res nova, nowość, nowe zjawisko; res novae, nowiny, odmiany, i t. p. mianow.: zmiany w kraju pod względem politycznym, rozruchy, zaburzenia, noyis rebus studere; novas res moliri; quaerere res novas; rzeczow. novum, i, n. coś nowego, nowość; n. homo, lub homo noyus, człowiek nie mający szlachetnych przodków, świeżo zaszczycony godnością szlachectwa, porów. nobilis. novae tabulae, świeże książki rachunkowe; Novae tabernae lub samo Novae, sklepy wehslarskie w północnej stronie rzymskiego forum, które po pożarze na nowo były odbudowane; — przenos. a) częste: nowy, dotąd nieznan, niesłychany, niespodziewany, osobliwy, nadzwyczajny, hostis, species, sidus,

genus belli, supplicium; consilium, flagitium, i t. p.; b) nieprzyzwyczajony, equus; 2) mowy, drugi, n. Camillus; n. Liber pater; 3) novissimus, a, um, ostatni, najpóźniejszy, histrio; acies, agmen, tylna straż, wojsko odwodowe; n. cauda, koniec ogona; bellum u., ostatnia wojna; nov. tempore, niedawno, w ostatnim czasie; novissimi, marodery.

Nox, noctis, ż. noc, właśc. i przenoś. nocte, w nocy; per noctem, podczas nocy; de nocte media, o północy; prima nocte, ze zmierzchem; ciemność. imber noctem ferens; także: ciemność w mowie; ślepotą, nox perpetua; to co się dzieje w nocy: sen, oculis noctem accipit; śmierć, jam te premet nox; omnes una manet nox; in aeternam clauduntur lumina noctem; zaburzenie w kraju, smutne okoliczności, reipublicae offusa sempiterna nox esset; niepojętność, ograniczenie umysłu, animi.

Noxa, ae, ż. szkoda, noxae esse, szkodzić; 2) przestępstwo, вина, noxam fateri; quam ob noxam; 2) kara, noxae dare.

Noxia, ae, ż. вина, wykroczenie.

Noxius, a, um, szkodliwy, szkodę przynoszący, tela; przestępny; kary godny, n. conjurationis, obwiniony o spisek.

Nubecula, ae, ż. obłoczek; — przenoś. posepność, ponurość, surowość frontis.

Nubes, is, ż. obłok; — przenoś. a) tuman kurzu, pulveris, kłęby dymu; mnóstwo, locustarum; equitum peditumque; volucrum; cień, zasłona, ciemność, nubem objicere fraudibus; czczość, nicieść, nubes et inania captare; ponurość, posepność, deme supercilio nubem; smutny stan państwa, caecis

reipublicae nubibus; ogrom walki, n. belli.

Nubifer, ūra, ěrum, obloczysty, chmurami okryty, Apenninus; chmury przynoszący, notus.

Nubigēna, ae, ż. zrodzony z obłoków (o Centaurach).

Nubilis, is, dorosła, zdalna do zameścia, filia, virgo.

Nubilus, a, um, pochmurny; nubila, orum, n. chmury, obłoki, nubila conducere, sprowadzać; disjicere, rozpędzać; — przenoś. ciemny, ponury, Styx; smutny, nie-szczęśliwy, tempore, poet.; 2) chmury sprowadzający, auster.

Nubo, nupsi, nuptum, 3. okrywać, osłaniać; stąd: pójść za mąż (gdyż w czasie wesela oblubienica była okryta zasłoną i tak oddana oblubińcowi); filiam alicui nuptum dare; nuptam esse cum aliquo; aliquam nuptam collocare; nubere in familiam clarissimam; nupta filia, mulier, zaślubiona; nupta, ae, ż. mężatka, żona, małżonka.

Nuceria, ae, ż. miasto w Kampanii; stąd: Nucernus, a, um, należący do Nuceryi, i Nucerni, orum, m. Nucerynowia.

Nucleus, i, m. jądro, pestka.

Nudius, = nunc dius (t. j. dzisiaj), jest teraz dzień, w połączeniu z liczebnikami porządkowymi tertius, quartus, quintus i t. d., onegdaj dni trzy, cztery, pięć temu.

Nudo, 1. obnażać, hominem nudari jussit; partem corporis; corpus; — przenoś. vis ingenii scientia iuris nudata; 2) telum, gladium vagina, wydobyć z pochwy; pozbawić, murum defensoribus; collem hominibus; navem epibatis; agros, zebrać zboże; messem, wymłócić zboże; w znac. wojac. ogolocić, nie ośadzić, spatiam,

itora, ripam; terga fugā, wystawić na pociski (na sztych), uciekać; — przenoś. wyjawić, dać spostrzedz, animos (sposób myślenia); consilia; 3) pozbawić własności, środków, aliquem; omnia; aliquem praesidio; tribuniciam potestatem omnibus rebus; praeceps alea nudat.

Nudus, a, um, nagi, goły, bez odzieży; poet.: nudus membra; nudus ara, w lekkiej odzieży tylko w tunice; — przenoś. sam tylko, z niczem nie połączony, czysty, veritas; ira; nuda si ista ponas; 2) niepokryty, niezasłoniiony, vertex, terga; goły, ensis; dextra (bez miecza); pectus; latus; subsellia (próżne); solum, silex, callus, goły, niezarusły, bez trawy; stipites (bez liści); humo nuda sedere; nudus in paludibus latuit (sam bez towarzyszy); nudus iacebis in arena (bez pogrzebu); — przenoś. bez ozdoby, prosty, naturalny, capilli, commentarii Caesaris; 3) poztawiony, niemający czego z przyp. 6 i przyjm. a lub samym przyp. 6. respublica nuda a magistratibus; n agris, remigio; z przyp. 2. arboris; z przy 4. poet. omnia nudus

Nugae, arum, *ś.* fraszki, baśnie, brednie, białactwa, nugas agere, bredzić; także o osobach płochych, próżnych, białmutnych, amicos habet meras nugas.

Nugator, ōris, *m.* bajarz, pleciuch.

Nugatorius, a, um, białmutny, bredzący

Nugor, *l.* pleść, bredzić, niedorzecznie mówić, gawędzić, fraszkami się zajmować, Graecia nugari coepit.

Nullus, a, um, żaden, przyp. 2, nullius, trzeci nulli (rzadko w ro-

dzaju *m.* nullo, *np.* nullo usui; *rzeczow.* nullus zam. nemo, nikt, in muro consistendi potestas erat nulli; w rodz. *n.* nullum, nic, Grajis nullius avaris; nullus zamiast non, Philoxenus nullus venit; nullo periculo, bez niebezpieczeństwa; *n.* ordine bez porządku, *n.* mora, bez zwłoki, niezwłocznie; nullus sum, już po mnie, jestem zgubiony; także: nie wart, błahy, nikczemny, nullum argumentum; nullos iudices habemus; ob nullam rem misit.

Num, *przysł.* czy, także, numne, w zapyt. wprost, numne vis audire? num igitur censes, czy więc sądzisz? i t. d. num genu posuit, czy ugiął kolano? num quid, czy może, num quid duas habetis patrias? w zapyt. nie wprost: czyby, czyby może, scire velim, num quid necesse sit esse Romae; num quid vis? przy pożegnaniu: maszże co powiedzieć, czy masz co do rozkazania, jestem na twoje usługi; nec, cum discederet, num quid vellem, rogaret.

Numantia, ae, *f.* miasto w Hiszpanii tarrakoneńskiej; stąd: Numantinus, a, um, Numantynski i Numantini, orum, *m.* Numantynowie.

Numerius, numatus, patrz numm —.

Numen, inis, *n.* skinienie głową na znak twierdzenia, potakiwanie; stąd: wola, rozkaz, mianow. bóstwa, terram sine meo numine miscere; moc boska, potęga, dopuszczenie, zrządzenie, sit fas numine vestro pandere res; 2) bóstwo, numina montis adorant.

Numerabilis, e, łatwy do zliczenia, stąd: nieliczny, populus.

Numerius, ii, *m.* imię Rzymskie, którem się odróżniały osoby do

jednego rodu i familii należące, Num. Fabius, Vibulans.

Numéro, 1. liczyć, rachować, aliquid per digitos; wyliczyć, wypłacić, alicui pecuniam stipendium militibus; stąd: numeratum, numerata pecunia, gotówka, argentum n; non erat numeratum, nie było gotówki; — przenoś. a) kłaść w liczbie, mieć za co, z przyim. in i przyp. 6, lub z inter i z przyp. 4, Bias numeratur in septem sapientibus; numerare aliquem inter amicos; także z podwójnym 4 przyp. Sulpicium accusatorem suum numerat; b) opowiadać, przytaczać, auctores suos; dies deficit, si velim numerare, quibus bonis male evenit.

Numerose, przysł w odniesieniu do muzyki: w takt fidiculae num sonantes w mowie: z harmonijną pełnością okresów, diere.

Numerosus a um, liczny, obfity, mroci: amici, provinciae, gentes anni si cum amicis numerosioribus esset epulandum, a późn pis. — przenoś. w muzyce i tańcu taktowny; w mowie: harmonijny pełny, Horatius: oratio.

Numerus, i m. liczba, ilość, numero. in numero, w liczbie; in numerum, do liczby, ad numerum, w zupełnej ilości; poet.: nos numerus sumus, motloch, tylko dla powiększenia liczby; — przenoś. a) członek, część całości. animalia trunca suis numeris; elegans omni numero poena; officium omnes numeros habet; zupełny, expletus omnibus suis numeris et partibus; quod omnes in se habet numeros veritatis; b) takt w tańcu, in numerum exsultant; takt w muzyce i sama muzyka, melodia, obloquitur numeris septem discrimina vocum: numeros

memini, si verba tenerem; miara wiersza, res gestae — quo scribi possent numero, monstravit Homerus; numerus gravis, wiersz bohaterski; w wymowie: harmonijna pełność okresów, n. in soluta oratione; c) znaczenie, stanowisko, miejsce, stopień godność, in aliquo numero et honore esse, obtinere aliquem numerum; numero aliquo putare, szacować, cenić, stąd: numero lub in numero z przyp drug. jak, za, habere in numero hostium, uważać, mieć za nieprzyjaciela; deorum numero ducere, policzyć między bogów; d) poet. in numerum lub numero, porządnie; digerere in numerum; compositi numero in turmas; ad numeros quidque suos exigere, podług właściwego porządku, prawidła; e) także. powinność, obowiązek, Veneri numeros suos eripere.

Numictus, ii, i Numicus, i, m. rzeka w Lacyum

Numida, ae, m. mieszkanie krajiny zwanéj Numidia, ae, ż. w Afryce; przymiot. Numidyjski, leo, jaculatores; stąd: Numidicus, a, um, Numidyjski, należący do Numidyj i Numidicus, przydomek Kwinta Cecyliusza.

Numisma, lub nom-, átis, n. pieniąż

Numitor, ōris, m. król Alby, ojciec Ilii, dziad założyciela Rzymu.

Nummarius, a, um, do pieniędzy należący, pieniądze; 2) sprzedajny, przekupny, judex.

Nummatus, a, um, pieniądze bogaty.

Nummulus, i, m. mały pieniąż, pieniążek.

Nummus, i, m. pieniąż, moneta, habere in nummis, mieć w gotówce; in suis nummis esse lub

versari, mieć pieniądze; szczególn. sestertius lub samo nummus, pieniądz rzymski małej wartości, ad nummum convenit, zgadza się co do grosza; nummo sestertio addicere aliquid alicui, za bezcen, za frazdkę, za byle co.

Numquam, przysl. nigdy; n. non, zawsze; non n. niekiedy czasem; n. z nastę. quin lub ut non, nigdy, żeby nie; numquam desitum interim turbari.

Numus, i, m. patrz nummus.

Nuno, przysl. teraz, w tym czasie; n. ipsum, teraz właśnie, tylko co, dopiero; n. jam lub jam n., teraz już; n. demum, teraz dopiero; etiam n. dotąd jeszcze; ut n. est, jak teraz jest, w obecnych okolicznościach; nunc-nunc, już-już, n. huc n. illuc curo, tu i owdzie biegam; 2) niekiedy kładzie się zamiast sed, verum, nt, lecz, juz zaś, i służy do połączenia zdani przeciwnych lub odmiennęj natury.

Nuncia, ae, ż. patrz nuncius.

Nunciatio, ōnis, ż. oznajmienie, obwieszczenie, ogłoszenie.

Nuncio, i. oznajmiać, uwiadamiać, donosić, alicui aliquid; salutem alicui nunciare, pozdrowić; lub z 4 przyp. i tr. bez. misit, ut ei nunciaret adversarios in fuga esse; na str. bier. z pierw. przyp. i tr. bezo. equites adesse nunciabantur; z ut lub ne i tr. łącz. i neos. nunciatum Roman i Romae est (doniesiono, oznajmiono); nunciato, po odebraniu wiadomości.

Nuncius, a, um, oznajmujący, donoszący, zwiastujący, rumor, litera; rzeczow. a) nuncius, ii, m. posłaniec, goniec, mittere nuncios ad aliquem; wiadomość, doniesienie, nuncium afferre; list rozwodowy, zapowiedzenie rozwodu,

nuncium uxori remittere, — przemość. n. remittere virtuti, wyrzec się cnoty, zrobić rozbrat z cnotą; b) nuncia, ae, ż. oznajmicielka, posłannica, historia nuncia vestustatis; nuncia Jovis; c) nuncium, ii, m. ogłosiciel, wskaziciel, przyimionach rodz. n. verba nuncia animi mei.

Nuncupatio, ōnis, ż. uroczyste wyrzeczenie, votorum.

Nuncupo, i. mianować; nazywać; szczególn. a) uroczyście co wymawiać, vota, czynić śluby; b) uznać kogo czém, aliquem heredem.

Nundinae, patrz nundinus.

Nundinatio, ōnis, ż. kupczenie, handel.

Nundinor, i. kupczyć, handlem się zajmować; przech. kupować, sprzedawać; — przemość. frymarczyć, już; 2) liczenie się zgromadzać.

Nundinus, a, um, tyczący się dni dziewięciu; a) nundinae, arum, ż. targ, jarmark w Rzymie; handel, predaż; b) nundinum, i, m. przeciąg czasu od jednego targu do drugiego; trinum nundinum, czas w którym targi miały miejsce, albo dni 17; in trinum n., na trzeci dzień targowy.

Nunquam, patrz numquam.

Nunti, — patrz nunci.

Nuo, ōre, kiwać (nieużywane, od niego pochodzi: nuto, nutus).

Nuper, przysl. stop. najw. nuperrime, niedawno, świeżo, mało co przedtém; nuperrime maxime; dopieruteńko; także: kiedyś, niegdys przed wieloma laty, nuper, id est paucis ante seculis.

Nupta, ae, ż. patrz nubo.

Nuptiae, arum, ż. wesele, gody małżeńskie, zaślubienie.

Nuptialis, e, godowy, weselny, ściągający się do ślubów małżeńskich, donum, faces, pactio, carmen.

- Nursia**, ae, *ż.* miasto Sabinów: stąd: Nursinus, a, um, do miasta Nursyi należący, i Nursini orum, *m.* Nursynowie.
- Nurus**, us, *ż.* synowa, żona syna; u poet. w ogóle: młoda kobieta.
- Nusquam**, *przysł.* nigdzie, na żadnym miejscu; n. gent.um, nigdzie (w świecie); przy słowach znaczących poruszenie, nigdzie, w żadną stronę, n. abeo; n. moturos; nigdzie, w niczem, sump-tum nusquam melius posse po-ni; do niczego, n. alio
- Nuto**, 1. kiwać. n. capite, chwiać się wahać się, schylać się, nu-tantem vulnerat ense, ornus nu-tat;—przenoś. a, chwiać się, być w niebezpiecznym położeniu; być blizkim upadku, quum Romanum imperium non dubia jam calamitate nutaret; b) chwiać się w zda-niu wahać się, in natura deo-rum.
- Nutricius**, a, um, żywiący, kar-miący; *rzeczow.* nutricius, ii, *m.* wychowujący dzieci, puerorum.
- Nutricor**, 1. karmić, żywić, wy-chowywać.
- Nutriciula**, ae, *ż.* mamka, karmi-cielka;—przenoś. praediorum, se-ditiosorum.
- Nutrimen**, inis, i nutrimentum, i, n. pokarm, pożywienie;—przenoś. zasilek eloquentiae; podnieta, n. ignis. arida circum nutrimenta dedit.
- Nutrio**, 4. karmić, żywić, zasilać, hodować, utrzymywać, pueros; aper nutritus glande:—przenoś. amorem; pectora vatun.
- Nutrior**, Iri,=nutrio, poet.
- Nutrix**, Icis, *ż.* mamka, żywiciel-ka, właśc. i przenoś.
- Nutus**, us, *m.* skinienie, digitis saepe est nutuque locutus;—prze-noś. skinienie, rozkaz, ad nutum praesto esse; ad nutum alicujus se fingere.
- Nux**, nūcis, *ż.* orzech; n. cassa, fraszka; 2) wszelki owoc twarda łupiną pokryty, castaneae nucēs; 3) drzewo orzechowe
- Nyctelius**, a, um, nocny, N. pa-ter lub samo Nyctelius, przewi-sko Bachusa, z powodu jego ba-chanaliów obchodzonych w nocy.
- Nycteus**, ei i eos, *m.* syn Hyrgeusa, ojciec Antyopy, która stąd nazwa-na Nyctēis, idis, lub Idos, *ż.*
- Nympha**, ae, Nymphō, es, *ż.* nim-fa, w licz. mn. Nymphae, arum, bóstwa opiekujące się wodami, górami, lasami, łąkami stąd róż-ne ich nazwiska: Oreades, nimfy gór: Dryades lub Hamadryades leśne; Nereides, morskie: Naja-des, wodne Często także od poetów muzy nimfami bywają nazy-wane, Nymphae Libethrides
- Nymphaeum**, i, n. przylądek, mia-sto i port w Illiryi
- Nysa**, ae, *ż.* miasto i góra w In-dyach; stąd: a) Nysēis, idis, *ż.* Nizejska; nymphae, które Bachusa wychowały; b) Nyseus, ei lub eos, *m.* przydomek Bachusa; c) Nysias ādis, *ż.*=Nyseis; d) Ny-sius, a, um, Nizejski; *rzeczow.* przydomek Bachusa; 2) miasto w Karyi; stąd: Nysaei, orum, *m.* Nizejczycy; 3) imię syna Dyo-nizyjusza starszego

O.

- O**, w skróceniu: Jupiter O. M. znaczy Optimus Maximus.
- O!** *wykrz.* o! ach! radości, smutku, podziwienia, z przyp. 5. lub 4. o vir fortis! o paterni generis oblite! o me miserum! o! si. życząc, o gdyby, o mihi praeteritos referat si Jupiter annos. [cie.]
- Oaxes**, is, m. rzeka na wyspie Kreta.
- Ob**, *przym.* rządzi przyp. 4. przed, ob oculos versari; ignis qui est ob os offusus; stosownie, odpowiednio, frustra an ob rem; dla, z powodu, ob eam rem, quam ob rem, ob ea, ob haec, ob quae, ob id, ob hoc, ob aliquod emolumentum.
- Obaeratus**, a, um, zadłużony, długami obciążony; obaerati, orum, m. dłużnicy
- Obambulo**, 1. przechadzać się, krążyć, chodzić naokoło, ante vallum; gregibus obambulat lupus; Aetnam . in herbis.
- Obarmo**, 1. uzbrajać, dextras.
- Obaro**, 1. oborać, zorać.
- Obbrutesco**, brutui, 3. rozum stracić
- Obe**, patrz occ-
- Obdo**, dĩti, ditum, 3. zastawić co czem, zapierać, pessulum ostio; wystawić na co, nadstawić, latus apertum nulli malo.
- Obdormio**, 4. i obdormisco, ěre, zasypiać.
- Obduco**, duxi, ductum, 3. oprowadzać, obwodzić w koło, aliquem (przedstawić jako kandydata na urząd); alicui aliquid, stawiać na-przeciw, zastawiać czem, vallum viis; aulaea tectis, fossam; obciążać czem, powlekać, okrywać; na str. bier. okrywać się, obducitur vulneri cicatrix lub samo obducitur cicatrix, zabliźnia się, goi się; — przenoś. luctus obductos annis rescindere, odnawiać smutek ukojony upływem czasu, poet.: callum dolori, stać się odrętwiałym na boleść; dolor obductus; 2) także: nubes lub nox coelo obducitur, chmury i noc zaciemniają niebo; stać: obducta nocte, wśród ciemnej nocy; — przenoś. tenebras rebus; frons obductus, zasepione, zachmurzone, zmarszczone; 3) aliquid aliqua re, powlekać, pokrywać, trunci obducuntur libro aut cortice; 4) wciągać w siebie, wypić, venenum; 5) obd. diem posterum, przydać, czyli jeszcze dzień jeden przepędzić, strawić.
- Obductio**, onis, ě. zakrycie, osłonięcie, capitis.
- Obduresco**, durui, twarzenie; — przenoś. stawać się nieczulym, animus ad dolorem novum.
- Obduro**, 1. wytrzymywać cierpliwie, przetrwać.
- Obediens**, tis, posłuszny, uległy, ob. dicto; imperiis obedientissimus; *rzeczow.* poddany.
- Obedienter**, *przyst.* posłusznie, ulegle, imperata facere.
- Obedientia**, ae, ě. posłuszeństwo, uległość.
- Obedio**, 4. być posłusznym, uległym, słuchać, ulegać, iść za czyją radą, alicui; praeepto; voluntati; legi; — przenoś. dogadzać, ob. ventri; stosować się, tempori.
- Obeo**, ivi lub ii, Itum, Ire, 1) nieprzech.: a) opierać się, podolać, ad omnes hostium conatus; ad

omnia bella: *b*) schodzić, zstępować, in infera loca; stąd: umrzeć: także o gwiazdach: zachodzić; 2) w znac. przech.: obchodzić, objeżdżać, zwiedzać, colonias, regiones, provinciam, urbes; być gdzie, uczęszczać, coenas, nundinas, comitia; — przenoś. okiem przebiegać, oglądać, visu aliquid; przebiegać w mowie, wyliczać, oratione aliquid; o ogniu: egarnąć, obit aliquid flamma; jać się czego, wziąć co na siebie, sprawować, legationem, negotium, munera consularia i t. p.; vadimonium lub diem, stawić się na dzień oznaczony; diem supremum lub diem lub samo obire, umrzeć; także: obire mortem; obire morte repentina, umrzeć nagle; *b*) okrążyć, otaczać, chlamydem limbus obibat aureas; okrywać; qnem fulva pellis leonis obit totum, poet.

Obequito, 1. przejeżdżać się konno tu i owdzie, objeżdżać, castris, stationibus.

Oberro, 1. błąkać się, z przyp. 3. oculis, snuć się przed oczyma; o rzece: przebiegać, przepływać; błądzić, mylić się, fałszować, chorda qui semper oberrat eadem.

Obésus, a, um, obzarty, stąd: opasły, otyły; gruby, nabrzmiały; — przenoś. tępy, głupi, ograniczony, porów. naris.

Obex, obfcis, i objicis, *m.* i *ż.* zapora, rygiel, tama, zawada, przeszkoda, portas objice firma clauserat, maria tumescunt objicibus ruptis; objices viarum.

Obf-, patz off.

Obirasoor, sci, gniewać się, alicui; obiratus, +, um, zagniewany; stąd: obiratio, onis, *ż.* gniew, rozgniewanie się.

Obiter. *przysł.* przytém, obok tego,

nawiasem, przy zdarzonej okoliczności.

Obitus, us, *m.* zejście, zgon śmierci, ante obitum supremaeque funerae: zachód gwiazd, signorum; zniszczenie, klęska, omnium rerum, ustąpienie na wygnanie, post obitum occasumque nostrum.

Objaceo, jacui, 2. leżeć przy czém lub przed czém, saxa objacentia pedibus.

Objectatio, õnis, *ż.* zarzut.

Objecto, 1. wystawiać na co, rzucać, pogrążyć, caput fretis; — przenoś. *a*) wyrzucać, wymawiać, robić zarzuty, alicui probrum; *b*) narażać, aliquid periculis; *c*) sprawiać, zrzędzać, moras.

Objectus, a, um, naprzeciwko leżący, insula objecta Alexandriae. vallo munitiones; — przenoś. narażony, wystawiony, fortunae; ad omnes casus.

Objectus, us, *m.* stawianie naprzeciw, leżenie przed czém, insula portum efficit objectu laterum; 2) przedmiot, widok, zjawienie się, quo repentino objectu viso.

Objeto, jeci, jectum, 3. wyrzucać. co przed czém, aliquid bestiis: corpus feris i t. p.; w ogóle: nadstawiać, stawiać przed czém, przykładając, aliquid alicui rei; vinum naribus, claustrum. fores i t. p., szczegól. w znac. wojen. tarcze, wozy, okręty i t. p. na obronę stawiać, carros pro vallo, clipeos, navem faucibus portus; na str. bier. pokazać się, objawić się, dać się widzieć, objicitur monstrum oculis; signo objecto; — przenoś. wyrzucać, wymawiać co komu, robić zarzuty, alicui aliquid lub de aliqua re lub de aliquid; rozpój. quod, non tibi objicio, quod spoliasisti; z 4 przyp. i tryb. bez. objicit mihi, me ad Rajas fuisse.

stać: objecta, zarzuty; 2) stawiać naprzeciw, wystawiać, se copis, se telis hostium, peditem hosti; — przenos. a) narażać, wystawiać, caput furori civium; consulatum concionibus seditiosorum; in tantas dimicationes; b) wlać, natchnąć, nabawić, na str. bier nawinać się, nasnwać się, objicitur monstrum oculis; error objicitur iudici, objectis difficultatibus; objecta religione; c) zrządzić, sprawić, terrorem, metum et dolorem; spem, furorem; podać, mentem.

Objurgatio, ōnis, ż. łajanie, strofowanie, nagana. [ganiący

Objurgator, oris, m strofujący, Objurgatorius, a, um, tyżący się strofowania, epistola, list z wyrzutami.

Objurgo, 1. łajać, karcić, ganić, robić wyrzuty, aliquem in lub de aliqua re; aliquem lub aliquid: z nast. quod, quum objurgarer, quod desperem; z ut i tr. łącz objurgas me, ut sim firmior.

Oblanguesco, langui, 3 osłabnąć, ustawać

Oblectamen, ūnis, i oblectamentum, i, ż rozrywka, przyjemność, uciecha. puerorum, senectutis.

Oblectatio ōnis, ż. uciecha, rozkosz, vitae beatæ; animi

Oblecto, 1 bawić, rozweselać; se obl i oblectari aliqua re, bawić się czém, zajmować się czém z przyjemnością; tempus studio, przyjemnie czas przepędzić na nauce.

Oblido, lisi, lisum, 3. przycisnąć, udusić, zadławić.

Obligatio, ōnis, ż. obwiązanie; zobowiązanie; linguae, trudność w wymawianiu, zająkliwość.

Obligatus, a, um, obwiązany; zobowiązany.

Obligo, 1. związać, przywiązać,

oprawić, corio obl.; — przenos. a) wiązać, krępować, ograniczać, iudicio; b) aliquem scelere, wplętać, pociągnąć kogo do zbrodni; na str. bier. stać się winnym; fraude impia obligari, dopuścić się zdrady; 2) zawiązać, obwiązać, vulnus; także: aliquem: oculos; często przenos. zobowiązać, aliquem sua liberalitate, beneficio; dać w zastaw, praedia obligata; poet.: urczyście przyrzec, obligatam dapem redde Jovi.

Oblimo, 1. zamulać, agros, fossas; — przenos. przemarnować, strwonić, rem patris.

Oblino, lēvi, litum, 3 oblepic, obmazać, unguentis: w ogóle: okryć, actor oblitus divitiis (odziany); w złej myśli: splamić, splugawić, se externis moribus: oczernić, aliquem versibus atris.

Oblinquo, przysł. na ukos, poprzek, krzywo.

Oblinquo, 1. dać kierunek ukośny, oculos, zézem spoglądać.

Oblinquis, a, um, ukośny, krzywy, ab obliquo i per obliquum, z boku, oculo obliquo aspicere (zézem).

Oblitero, 1 zagładzić, zamazać; — przenos zatrzcć w pamięci, puścić w niepamięć, offensionem; famam rei male gestae; res obliterata vetustate.

Oblitescio, litui, kryć się, nie ukazywać się na świat, ab aspectu.

Oblivio, ōnis, ż. zapomnienie, niepamięć, dare oblivioni, puścić w zapomnienie, capit me oblivio rei, nie pamiętam; ab oblivione vindicare, nie dozwolić, aby co poszło w zapomnienie; lex oblivionis, amnestya.

Obliviosus, a, um, zapominający; 2) edejmujący - pamięć, vinum, poet. }

- Obliviscor**, litus, 3. zapominać, contumeliae; res praeclarissimas; obliviscor, esse viros primarios; 2) nie mieć względu na co, paterni generis; quid deceat, quid non, oblit; obl. sui, nie postępować podług swego zwyczaju, poet.
- Oblivium**, ii, n. zapomnienie, poet. oblivia ducere zapominać.
- Oblōco**, 1. najmować kogo do zrobienia czego.
- Oblongus**, a, um, podługowaty.
- Obloquor**, loquutus lub locutus, 3. przerywać mowę, sprzeciwiać się w mowie, przeszkadzać, alicui; 2) przyspiewywać, przygrywać, obloquitur numeris septem discrimina vocum.
- Obluctor**, 1. opierać się biedzić się walczyć, genibus adversae obluctor alienae.
- Obmolior**, 4 zatamować, zatykać, zawalać, saxa.
- Obmurmūro**, 1. odmrukiwać, szemrać na co
- Obmutesco**, mutui, 3. oniemieć, stać się niemym zamilknąć, włas. i przenoś. de me nulla obmutescet vetostas. obmutuit animi dolor
- Obnascor** natus, 3. wyrastać kolo czego obnata ripis salicta.
- Obnitor**, nisus lub nixus, 3. opierać się na czem, z przyp. 3. także z tr. bez.; 2) opierać się czemu z wysileniem, nec nos obniti contra sufficimus.
- Obnixus**, a, um, stały, zacięty.
- Obnoxie**, przysł. niewolniczo, bojaźliwie, sententias dicere.
- Obnoxius**, a, um, zasługujący na karę, winny w czem, z przyp. 3 delicto, libidini; z przyp. 2 pecuniae debitae bona debitoris non corpus obnoxium; także bez przyp.: obn. capita vestra; 2) ulegający komu, posłuszny, subjecti atque obnoxii vobis essemus; 3) obowiązany komu, plerique Crasso ex negotiis publicis obnoxii; 4) podły, nieczemny, animus; aut superbus, aut obnoxius videar; 5) wystawiony, narażony na co, z przyp. 3. bello, periculo, odio.
- Obnubilus**, a, um, zaćmiony, mgłą zakryty, loca.
- Obnūbo**, nupsi, nuptum, 3. zasłaniać, zakrywać, caput, comas amictu.
- Obnunciatio**, ōnis, ż. obwieszczenie wroźby niepomysłnej, comitiorum dies tolluntur obnuntiationibus.
- Obnuncio**, 1. obwieszczać co złego.
- Oborior**, ortus, 4. zjawić się, powstać, obortis tenebris; risus est obortus.
- Obp-**, patrz opp-.
- Obrepc**, repsi, reptum, 3. przyczołgać się, przywlec się, przygramolić się; — przenoś. nieznacznie nadchodzić, zaskoczyć, senectus adolescentiae; wcisnąć się, ad honores; imagines in animos obrepunt
- Obrepto**, āre, wcisnąć się w sposób niepostrzeżony, nieznacznie nadejść, mihi decessionis dies obreptat.
- Obrigesco**, rigui, 3. krzepnąć.
- Obrimas**, ae, m. rzeka we Frygii wpadająca do Meandru.
- Obrōgo**, 1. ustawę w części lub całkowicie znosić, stanowiąc nową, lex nova antiquae obrogat; stąd: obrogatio, ōnis, ż. podawanie wniosku do ustawy, przez którą dawne prawo było zniesione lub w części zmienione.
- Obruo**, rui, rūtum, 3. przywalić, zasypać, zagrzebać, zakopać, thesaurum, se arena; pogrzyźć, zatopić, submersas obrue puppes; zabić, zniszczyć, obrue dextra; —

przenoś. zakryć, zatrzeć, zagładzić, zagrzebać w niepamięci; perpetua obliuione; nomen alicujus; se vino, pić nad miarę.

Obrussa, ae, ż. próba złota.

Obsaepio, patrz obsedio.

Obscoene, przysł. sprośnie, bezwstydnie, wszetecznie.

Obscoenitas, ātis, ż. sprośność, wszeteczność.

Obscoenus, a, um, szkaradny, plugawy, brzydki, wszeteczny, w rod. n. w licz. pojed. lub mn. obscoenum lub obscoena, dom. membra, członki wstydlive; versus obscoenisimi, wszeteczne; także: jocandi genus; źle wróżący, omet.; poet.: obrzydliwy, canes, volucres, fames.

Obscuratio ōnis, ż. zaćmienie, ciemność, nieznaczność.

Obscure, przysł. ciemno; —przenoś.

a) niewyraźnie, niezrozumiale, memorare; b) nieznacznie, w cichości, tajemnie, malum obscure serpens; obs. ferre aliquid; c) o pochodzeniu: obscurissime natus obscurius imperavit, pochodząc z bardzo niskiego rodu, mniej się odznaczył w panowaniu.

Obscuritas, ātis, ż. ciemność, brak światła; —przenoś. a) niezrozumiałość, verborum; b) pod względem pochodzenia: nizkość, generis.

Obscuro, 1. zaćmić, sprawić ciemność, coelum; —przenoś. a) ciemno, niezrozumiale wykladać, aliquid dicendo; b) zaćmić, świetności pozbawić, fortuna res celebrat obscuratque; 2) ukryć, zakryć, caput lacerna; —przenoś. zatracić, znieść, consuetudinem.

Obscūrus, a, um, ciemny, niejasny, bez światła, coelum; poet.: fiant obscuri (w ciemności); rzeczow. obscurum, i, n. ciemność, sub obscurum noctis; mętny, aquae, poet.: posępny, zasepiony, vultus; —

przenoś. a) niewyraźny, niezrozumiały; non obscurus est, rzecz oczywista; b) nieznany, niesławny, niskiego rodu, obs. loco, genere obscuris ortus majoribus; nomen obscurius; 2) ukryty, niewidzialny, locus; obscurus delitui; —przenoś. skryty, nieznany, co do sposobu myślenia.

Obsecratio, ōnis, ż. usilna prośba, błaganie; 2) modły publiczne, dzień pokuty; 3) zaklinanie i zapewnienie przy wzywaniu bogów.

Obsecro, 1. prosić usilnie, zaklinać na wszystko, co jest święte, błagać, z podwójnym 4 przyp., te hoc obsecro; z ut lub ne i tr. łącz. obsecro, ut mihi ignoscas; obs. ne facias; często się wtrąca, obsecro te, nawiasowo: Attica mea, obsecro te, quid agit; sed ubi est: obs. te, proszę cię, słuchajno! dla Boga!

Obsecundo, 1. stosować się do czyjś woli, być na skinienie posłusznym, alicui.

Obsēpio, sepsi, septum, 4. zagrozić, zatamować, nieprzystępnym zrobić, iter, viam, własn. i przenoś.

Obsequēla, ae, ż. uległość, powolność, dogadzanie komu, orationis

Obsequens, tis, powolny, dogadzający w czem komu.

Obsequenter, przysł. ulegle, z powolnością, parere alicui.

Obsequentia, ae, ż. powolność dogadzanie komu, uległość.

Obsequium, ii, n. uległość, powolność, uprzejme zachowanie się, ventris, żarłoczność, obzarstwo; dzielność, spełnienie życzenia; in ter obsequia fortunae, gdy szczęście sprzyjało; posłuszeństwo, wierność, jurare in obsequium alicujus, przysięgać na wierność.

Obsequor, sequutus i secutus,

ulegać, być powoінym, posłusz-
nym, alicui in omnibus; stosować
się do czego, voluntati alicujus;
animo sno, żyć podług swego u-
pođobania, dogadzać swemu wi-
dzimisię; studiis, oddać się nau-
kom, poświęcić się.

Obsĕro, 1. zamknąć (na zamek), ae-
dificium; — przenoś. obseratis au-
ribus fundis preces.

Obsĕro, sĕvi, sĭtum, 3. zasiewać,
obsiewać, nasadzić, aliquid aliqua
re; obsĭtus, zasiany, zarosły, po-
kryty, pełny, aliqua re.

Observans, tis, szanujący, obser-
vantissimus mei.

Observantia, ae, Ź. uważanie, tem-
porum; uszanowanie, poważanie,
część, in regem, mea tibi obser-
vantia nunquam defuit.

Observatio, ōnis, Ź. uważanie, po-
strzeżenie, siderum; 2) ostrożność,
troskliwość, ścisłość, dokładność,
summa erat observatio in bello
movendo.

Observo, 1. uważać, spostrzegać,
motus stellarum; strzedz, pilno-
wać czego, januam, greges; wy-
konywać, wypełniać, mieć co na
względzie, stosować się do czego,
przestrzegać czego, praeceptum, le-
ges, foedus; szanować, czcić, me
ut parentem observat; populi re-
gem observant.

Obses, sĭdis, m. i Ź. zakładnik,
obs. accipere, dare, retinere; 2)
poręczyciel, rękojmia, ejus rei ob-
sides fore, że za to zaręczy; ob-
sides non dedit z 4 przyp. i tryb.
bezok.

Obsessio, ōnis, Ź. oblężenie, oto-
czenie jakiego miejsca, militaris.

Obsessor, ōris, m. bawiący gdzie,
aquarum, poet.; 2) oblężyciel, cu-
riae, urbis.

Obsideo, sedi, sessum, 2. siedzieć
na okolo, mieszkać, bawić gdzie

ciągle; 2) otaczać, oblegać, wziąć
w oblężenie, obsaczyć, hominem,
aditus, fores, urbem; clausi ab
hostibus obsidebantur; — przenoś.
opanovać, ścieśniać, ograniczać,
qui tempus mihi obsideret, któ-
ryby mi czas zajął; 3) czatować
na co.

Obsidio, ōnis, Ź. oblężenie, osa-
czenie, obsidione cingere, preme-
re; in obs. tenere, obsidione libe-
rare; więzienie; — przenoś. gro-
żące niebezpieczeństwo, qui ex
obsidione fenestros exemerit.

Obsidionālis, e, oblężniczy, do oble-
żenia odnoszący się, corona, wie-
niec zwycięzki, który dawano we-
dzowi za uwolnienie miasta od
oblężenia.

Obsido, sedi, sessum, 3. obsadzić,
opanovać, milite campos; vias.

Obsignator, ōris, m. pieczętacz, któ-
ry co pieczętuje.

Obsigno, 1. pieczętować, pieczę-
cią stwierdzić, epistolam, testa-
mentum; w znacz. sąd. cum aliquo
contra aliquem literas, ze skargą
przeciw komu wystąpić; tabellis
obsignatis agis mecum, odwołujesz
się do moich własnych wyrazów.

Obsisto, stiti, stĭtum, 3. stawić
się przeciw; drogę zamknąć, abe-
unt; sprzeciwiać się, opierać się,
opór stawiać, injuriae, opinionio-
bus; hamować, dolori; obstitit, ne
res conficeretur; famae alicujus,
zaćmić czyją sławę; 2) obstita, pio-
runowisko, miejsce rażone pio-
runem.

Obsolesco, olĕvi, 3. wychodzić za
zwyczaju, tracić moc, wartość, e-
ratio; quae propter vetustatem jam
obsoleverint; stąd: obsolĕtus, a,
um, przestarzały, verba, studia
militaria; zużyty, vestis; — prze-
noś. spowszedniały, honores, gau-
dia, crimina; splugawiony, pater-

- ms sordibus; obsolete, *przysł.* po staroświecku, obsoleteus vestitus.
- Obsónium**, ii, n. wszystko co się dodaje w jedzeniu do chleba, jaryzna, mięso, ryba i t. p. w licz. mn. obsonia, orum, potrawy rybne.
- Obsóno**, i obsónor, 1. skupować żywność na kuchnię; — przenoś. zaostrzać apetyt, obson. famem ambulando.
- Obsorbeo**, sorbui, 2. połknąć, chlić.
- Obstétrix**, fcis, ż. kobieta przy położu odbierająca dzieci.
- Obstínáto**, *przysł.* upornie, uporczywie, obstinatissime recusare.
- Obstinatio**, ónis, ż. upor, uporczywość, sententiae; taciturna obs., *uporczywe milczenie.*
- Obstinátus**, a, um, uporczywy, uparty, stały, voluntas, animus.
- Obstino**, 1. upierać się, uporczywie obstawać przy czém, mocno sobie postanowić, obstinaverant animis aut vincere, aut mori.
- Obstipus**, a, um, pochylony, skurczony, stes capite obstipo, mentuenti similis.
- Obsto**, stíti, 1. stawać naprzeciw, sprzeciwiać się, być na przeszkodzie, alicui; alicujus commodis; consiliis, sceleris; z następ. quin, quo minus, ne i tr. łącz. quid obstat, que minus sit beatus? obstitit, ne res conficeretur.
- Obstrépo**, strepui, strepitum, 3. szmer, szum na przeciw wydawać, pluvia; mare Rajis obstrepens; mianowicie: krzykiem, hałasem swoje niezadowolenie objawiać, szmerem, mruzeniem mówę przorywać, decemviro obstrepitur; — przenoś. przeszkadzać, naprzykrzać się, ut tibi literis obstrepere non auderem.
- Obstringo**, strinxi, strictum, 3. związać, mocno ścisnąć, skrepu-
- wać, ventos (w zamknięcia trzymać; zwykle przenoś. a) zobowiązać, ująć, aliquid beneficii jurejurando, foedere, religione i t. p.; b) wplatać, uniklać, aliquid lub se scelere.
- Obstructio**, ónis, ż. przeszkoda.
- Obstruo**, struxi, structum, 3. budować przed czém, zabudować, frontem munitionum auxiliis; odbudować, novum murum pro diruto; zabudować, zasłonić komu widok, światło, luminibus alicujus; zamknąć, zatamować, zawalić, iter, aditus, portas; — przenoś. być na przeszkodzie, cognitio est difficultatibus obstructa; perfugia improborum obstruere.
- Obstufefácio**, feci, factum, 3. na str. bier. obstufefio, factus, fieri, zdumiewać, w zadumienie wprawiać; obstufefactus, osłupiały zdumiały.
- Obstüpesco**, stupui, 3. odchodzić od przytomności, zdumiewać się.
- Obsum**, fui, esse, zawadzać, być na przeszkodzie, szkodzić.
- Obsuo**, sui, sütum, 3. obszyć, zaszyć; 2) zatkać, aures, poet.
- Obsurdesco**, surdui, 3. ogłuchnąć, stać się głuchym, aures sonitu obsurdescunt; — przenoś. stać się głuchym, nieczułym, nie chcieć słuchać, obsurdescimus nescio quomodo.
- Obtego**, texi, tectum, 3. przykryć, okryć, zasłonić, se corpore alicujus; — przenoś. pokryć, utajić, nihil dissimulem, nihil obtegam, bronić, armis.
- Obtemperatio**, ónis, ż. posłuszeństwo.
- Obtempéro**, 1. słuchać, być opłuszonym, ulegać, stosować się do czyjś woli, alicui; imperio alicujus, voluntati, auctoritati i t. p.
- Obtendo**, tendi, tentum, 3. co

- przed czém rozciągnąć, rozpiąć, opiąć, zasłonić, coria munitionibus; nebulam pro viro; poet.: obtenta nocte, gdy się noc rozpostarła; quasi velis obtenditur uniuscujusque natura.
- Obtento, are, utrzymywać, wspierać, me spes obtentabat.
- Obtentus, us, m. zasłanianie, frondis obtentu inumbrant;—przenoś. pozor, pokrywka.
- Obtéro, trivi, tritum, 3. ścierać, zgnieść, zgruchotać, duro pede:—przenoś. zniszczyć, zniweczyć, majestatem populi; jura populi.
- Obtestatio, ónis, ż. zaklinanie, formula, której używano przy wzywaniu bóstwa; 2) usilna prośba, błaganie.
- Obtestor, 1. wzywać na świadectwo, deum hominumque fidem; 2) zaklinać, błagać, usilnie prosić, aliquem; obtestor vos, ut misericordiam tribuatis; id sibi ne eripiat is obtestatur.
- Obtexo, texui, textum, 3. zakryć, zasłonić coelum umbra obtexitur.
- Obticeo, ticui, 2. umilknąć.
- Obtineo, tinui, tentum, 2. dokażać, dowieść, dopiąć; si minus id obtinebis; his obtinuit, ut praeferreretur; obtinebo, eam (sententiam) leviozem fuisse; także: duas contrarias sententias (utrzymać się w dowodzeniu przy-); 2) mieć w posiadaniu, dzierżyć, piastować, otrzymać, trzymać w swęj mocy, zarządzać, własn. i przenoś. regnum, imperium, magistratum, provinciam; zajmować, opanować, caligo noctem; rem. obt., otrzymać zwycięstwo locum proverbii obtinuit, poszła w przysłowie; 3) mocno się czego trzymać, nie odstępować od czego, mocno czego przestrzegać; dignitatem suam; necessitudinem cum publicanis;
- także: samo obtinere, ciągle się przy czém utrzymywać, trwać. uchodzić za co, pro vero: fama obtinuit; ia eo gloria bonitatis obtinuit.
- Obtingo, tigi, 3. wydarzyć się, przytrafić się, spotkać, dostać się, quod cuique obtingit, co się komu dostało: provincia tibi obti.; si quid mihi obtingerit, gdyby mię co spotkało (przez eufemizm czyli delikatne omówienie: gdybym umarł).
- Obtorpesco, torpui, 3. dretwieć, cierpnąć, martwieć, własn. i przenoś. manus prae metu; subactus miseriis obtorpui.
- Obtorqueo, torsi, tortum, 2. skręcać, zakręcać, obtorta gula in vincula abripi (gwałtem).
- Obtrectatio, ónis, ż. uwłaczanie, obmowa; zazdrość, zawiść, gloriae alicujus.
- Obtrectator, óris, m. uwłaczający, obmówca, zazdrośnik
- Obtrecto, 1. uwłaczać, alicui; gloriae alicujus; także: landes.
- Obtrunco, 1. obcinać, okrzesywać, 2) ścinać głowę, zabić, hostes, cervos.
- Obtundo, tūdi, tūsum i tūsum, 3. obić, pobić, wybić, wytłuc, pugnis; 2) stępić, przytępić, aures alicujus (słuch); także; naprzykrzać się komu, aliquem longis epistolis; w odniesieniu do ducha, władzy myślenia: przytępić, aciem ingenii; o czuciu, namiętności: osłabić, przytłumić, dolorem, aegritudinem.
- Obturbo, 1. zmącić, pomieszać:—przenoś. mieszać, przeszkadzać, se litudinem; literae me non obturbant.
- Obturo, 1. zatykać, aures.
- Obtusus, a, um, tępy, przytępiany, telum; o słuchu: ogłuszony strudzozy, aures o świetle: przy-

émiony, acies stellis obt.; o duchu, władzy myślenia: tepy, ograniczony, acies animi obtusior; non obtusa adeo gestamus pectora: pod względem działalności: słaby, vires.

Obtātus, us, m. rzut oka, spojrzenie.

Obucula, ae, f. lub **Obuculum, i, n.** miasto w Hiszpanii betyckiej.

Obumbro, 1. ocieńać, cieniem okrywać, zaciemniać, humum; aethera telis; — przenoś. a) okryć, ukryć, ubarwić, crimen; b) bronić, zasłaniać, nomen reginae, poet.

Obuncus, a, um, zakrzywiony, rostrum, hamus.

Obustus, a, um, w koło opalony; — gleba gelu obstata, ziemia zmarzła, ścięta od mrozu.

Obvallo, 1. otoczyć wałem; — przenoś. ubezpieczyć, omni ratione.

Obvento, vēni, ventum, 4. nadejść na co, pugnare; 2) spotykać się, qui mihi primus obvenisset; stąd: a) dostać się, Scipioni obv. Syria: hereditas alicui; 3) wydarzyć się, nadarzyć się, occasio.

Obversor, 1. znajdować się gdzie, być obecnym, uwijać się gdzie; — przenoś. pokazywać się, przedstawiać się, suć się, ante oculos mihi obversatur reipublicae dignitas; memoria cladis non animis modo sed prope oculis obv.

Obverto, verti, versum, 3. obrócić co ku jakiej stronie, zwrócić, skierować, arcus in aliquem; ora ob (ad) os alicujus; proras pelago: terga alicui, uciekać przed kim; obverti, zwrócić się; obversus, zwrócony, ad matrem.

Obviam, pryst. naprzeciw, obv. ire alicui, procedere, prodire, fieri, wyjść naprzeciw, spotykać się; 2) wystąpić w zamiarze przeciwiństwa, hostibus; sprzeciwić

się, opierać się, ire obv. cupiditati, irae, sceleri, superbiae nobilitatis; narażać się, periculis.

Obvius, a, um, spotykający, znajdujący się na drodze, obvii caedebantur; ab omnibus obvii; multo obvio hoste; obv. esse lub fieri, spotykać; obv. ire, iść naprzeciw; 2) o przedmiotach nieżywot.: leżący, znajdujący się na drodze, montes, qui obvii erant itineri; 3) wystawiony, furiis ventorum, poet.

Obvolvo, volvi, volūtum, 3. obwiązać, okrywać, caput; — przenoś. osłaniać, ubarwiać, vitium verbis decoris.

Occaeco, 1. osłepić, zaślepić; — przenoś. zaślepić, occ. animos fortuna, poet.: artus, pozbawić czucia; 2) zaćmić, caligo occaecaverat diem; pokryć, niewidzialnym zrobić, semen; — przenoś. zaciemnić, niezrozumiałym zrobić, orationem.

Occallesco, callui, 3. skamienieć, dostać stwardnienia, an tumor occalluerit; — przenoś. stać się nieczułym, jam prorsus occallui.

Occāsio, ōnis, f. zręczność, pora, sposobność, z przyp. 2. opprimendi, pugnandi; occasione data, inventa, reperta, oblata, przy nadarzonej sposobności; occasionis res est, zależy to od szczęścia, trafu; occ. temporis, chwila przyjazna; nihil occasionum praetermittens, nie zaniedbując żadnej sposobności; per occasionem, przy sposobności.

Occāsus, us, m. zachód słońca, gwiazd, solis, Majae; stąd: zachód, strona nieba, ad occasum, na zachód, w stronie zachodniej; — przenoś. zguba, zniszczenie, upadek, reipublicae; śmierć, Eumelis.

Occāsto, ōnis, f. bronowanie

Occento, 1. śpiewać przed kim, przyśpiewywać komu; hymenaeum, nōcie, śpiewać pieśń weselną, śmieszna.

Occidens, tis, zachód, strona, brana zachodnia; sol occidens, zachód słońca.

Occidit, ōnis, ż. porażka, klęska, zagłada, occisione occidere, na głowę porazić.

Occido, cīdi, cāsus, 3. upadać, alii super alios occiderent; o gwiazdach: zachodzić, sol; ginać, umierać, być zabitym, poledz, in bello; vulnerē; — przenoś. upaść, zniszczyć, przepaść, fut. litus occidimus; occidit spes omnis et fortuna nostri nominis; causa occidit.

Occido, cīdi, cīsum, 3. obalić, zabić, zamordować; 2) dręczyć, trapić narażeniem, saepe rogando.

Occiduus, a, um, zachodzący, zachodni co do strony nieba; blizki śmierci, senecta, poet.

Occino, cinui, centum, 3. śpiewać, krakać, dać się słyszeć, corvus clara voce occinuit.

Occipio, cēpi, ceptum, 3. zaczynać, rozpoczynać, magistratum; z tryb. bezok. agere, loqui.

Occisio, ōnis, ż. zabicie, zupełna zagłada, occisione occidere copias, na głowę porazić.

Occludo, clusi, clusum, 3. zamknąć.

Occo, 1. bronować.

Occubo, cubui, cubitum, 1. leżeć, spoczywać (o umarłych), tumulo occ. Hector.

Oculco, 1. zdeptać.

Oculo, cului, cultum, 3. ukryć, ukryć, zasłonić, schować, vulnera; classem sub rupe cavata.

Occultatio, ōnis, ż. ukrywanie zatania.

Occultator, ōris, m. przechowywacz.

Occulte, przysł. skrycie, potajemnie.

Occulto, 1. kryć, ukrywać, taie vitia, insidias; se occultare lub occultari, ukrywać się.

Occultus, a, um, -kryty, tajemny, rzeczow. in occulto lub ex occ., w ukryciu, skrycie, pokryjomu; occulta, orum, n. tajne miejsca, templi; — przenoś. tajemnice, occulta servis credere.

Occumbo, cūbui, cubitum, 3. upadać, zapadać, stać: a) o gwiazdach, zachodzić; b) occ. mortem lub morti lub morte lub samo occumbere, poledz, umrzeć; także poet. occ. neci.

Occupatio, ōnis, ż. zajęcie czego, opanowanie, fori; ante occupatio, uprzedzenie, postać krasomowska; kiedy mówca sam sobie czyni zarzuty, i takowe zbija; zatrudnienie, maximis occupationibus impediri, distineri, implicari.

Occupo, 1. zająć, opanować, wziąć pod swoją moc, regnum, portum; napełnić, Armeniam cohortibus; napaść, uderzyć na kogo, aliquem gladio, saxo; wchodzić, Aeneas aditum occ. poet.; wstąpić, wleść, wsiadać na co, currum; — przenoś. a) opanować, ogarnąć, timor occ. exercitum, pavor animos; animus occupatur ab iracundia; b) zająć, zatrudniać czem, occupatum esse in aliqua re; c) pecunias apud aliquem occ., wypożyczyć; pecuniam grandi fenore, pożyczyc na wysoki procent lub włożyć w co w nadziei otrzymania wielkich korzyści; uprzędzić, rates; ortum solis; aestum maris; aliquem celeritate; diem fati; munus suum facere; bellum facere, in agrum Sabinum transire; także: samo occ. num quid vis? occupo, uprzedzam zapytując, czy

- przedstawiający przypadki w podróży Ulissesa.
- Odyssae portus, port w południowej stronie Sycylii.
- Oeāgrus, i, m. król Tracyi, ojciec Orfeusza, stąd: Oeagrius, a, um, do Eagra odnoszący się, w ogóle: Tracki.
- Oebālia, ac, ż. miasto Tarent (od Ebalidów to jest od Spartan zamieszkanę).
- Oebalus, i, m. król Spartański, ojciec Tyndara, dziad Heleny; stąd: a) Oeбаліdes, ae, m. Ebalida, w ogóle: Spartańczyk; b) Oebalis, idis, ż. Ebalska, w ogóle: Spartańska; także: Sabinśka (ponieważ Sabinowie od Spartan mieli pochodzić); c) Oebalius, a, um, Ebalijski, w ogóle: Spartański, także: Sabinśki.
- Oeēhalia, ae, ż. miasto na wyspie Eubei.
- Oeclides, ae, m. syn Ekleusa (Oecleus, Amfaraus).
- Oeconomus, i, m. tytuł pisma Ksenofonta o gospodarstwie.
- Oedipus, i, lub podis, m. król Tebański, syn Lajusa i Jokasty; ojciec Eteokla, Polinicesa, Izmeny i Antygony; stąd: Oedipodionius, a, um, do Edypa należący.
- Oeneus, ei i eos, m. król w Etolii lub Kalidonii, mąż Altei, ojciec Meleagra; stąd: a) Oenēius, a, um, do Eneusa należący; b) Oenēides, ae, m. syn lub potomek Eneusza (jak Meleager, Dyomedes, syn Tydeusza).
- Oenomāus, i, m. król w Elidzie, ojciec Hippodamii, teść Pelopsa, dziad Atreusza.
- Oenonē, ēs, ż. nimfa Frygijska.
- Oenophōrum, i, n. naczynie na wino.
- Oenōpia, ac, ż. wyspa nazwana później Egina; stąd: Oenopius, a, um, do Enopii należący.
- Oenōpion, ōnis, m. król na wyspie Chios.
- Oenōtria, ac, ż. kraina w niższej Italii od Enotra króla nazwana; stąd: Oenotrius i Oenotrus, a, um, Enotryjski, w ogóle: Italski, Rzymski.
- Oenus, a, um, daw. zamiast unus.
- Oestrus, i, m. giez, gzik.
- Oesus, i, m. daw. zamiast usus.
- Oesypum, i, n. nieczystość u wełny owczej.
- Oeta, ac, lub aetē, ēs, ż. pasmo gór w południowej Tessalii; stąd: Oetaeus, a, um, należący do góry Ety.
- Offa, ae, ż. sztuka, kęs, kawałek ciasta lub czego podob., galka, melle soporatum et medicatis frugibus offam objicit.
- Offendo, fendī, fensum. 3. uderzyć się o co, zawadzić, z przyp. 3. lub z przyim. in i przyp. 6., solido; puppis in scopulis; - przenoś. a) uchybić, wykroczyć, zbłądzić, in eo, quod-; si quid offenderit; b) mieć co do zarzucenia, do naganienia, si Caesarem probatis, in me offenditis; c) uderzać, razić, nie podobać się, quom consulare nomen offenderet; stąd offensus, rażący, obmierzły, zniechęcony, niemiły, argumentum; d) wpaść w niebezpieczeństwo, w nieszczęście, doznać szkody, naves in redeundo offenderunt; si in re navali offenderis; 2) przech.: zawadzić, uderzyć, caput, pedem, głową, nogą; scutum, linen, o tarczę, o próg; pes offensus; ranić, uszkodzić, zadać boleść, laetus vehementer; także: existimationem, nadwerężyć dobre imię, wziętość; natrafić na kogo, spotkać, znaleźć, omnes imparatos impru-

dentescque; — przenoś. obrazić, alicquem lub animum alicujus; autem in aliquo (czuć się obrażonym od kogo); także: razić, eos splendor offendit; na str. bier. obrażać się, gniewać się, oburzać się, animus offēdebatur multis rebus; poet.: z tryb. bez. ut non offēdar surripi; stąd: offēnsus, obrażony, oburzony, zagniewany, animus; alicui off. aliqua re.

Offēnsa, ae, ż. uderzenie się czym o co, zawadzenie; — przenoś. a) obraza, krzywda, offēnsas vindicare; b) nienawiść, nieprzyjaźń, in magna offēnsa sum apud Pompejum.

Offēnsio, ōnis, ż. usterka, uderzenie się o co, pedis; także: przedmiot, o który zawadzamy, zawada, mundum ita ornavit, ut nihil haberet offēnsionis; zły stan zdrowia, dolegliwość, corporum; gravis; — przenoś. a) błąd, pomyłka, uchybienie, iudiciorum; obraza, gniew, sine ejus offēnsione animi; nienawiść, odraza, wstręt, niechęć, offēnsionē esse, lub offēnsionem habere; b) przygoda, nieszczęście, niepomyślność, offēnsione pernotus; off. belli, iudiciorum.

Offēnsiuncula, ae, ż. drob. od offēnsio; — przenoś. a) obraza, gniew, animi; b) niepomyślność, off. accipere (doznać).

Offēnsio, āre, uderzyć się o co.

Offero, obtuli, oblātum, offerre, nieś od naprzeciw, zanieść dokąd, aliquid alicui; quam in partem fors obtulit; se off. i na str. bier. offerri, nastęczyć się, nasunąć się, stawić się, zjawić się, opportune te offers; wystawić się, narażać się, se periculis; morti i t. p.; — przenoś. a) nastęzczać, pokazywać, speciem; na str. bier. pokazywać się, nastęzczać się, oblata

religio est; offertur mihi occasio, in rebus difficillimis auxilium ejus oblātum est; b) wyświadczyć, beneficium alicui; w złej myśli: wyrządzić co komu, nabawić kogo czym, zadać, sprawić, mortem lub necem alicui, incendium; c) oświadczyć, przyrzec, ofiarować, operam suam alicui; off. alicui z nast. ut: offerentibus Romanis, ut, d) zarzucać co komu, crimina; opierać się, sprzeciwiać się, se off. sceleri alicujus.

Officina, ae, ż. rękodzielnia, armorum; — przenoś. falsorum commentariorum; dicendi.

Officio, feci, factum, 3. właś. czynić co naprzeciw; stąd: zawadzać, przeszkadzać, szkodzić, commodis alicujus; libertati; luminibus mentis; laetis frugibus herbae; rzadko z 4 przyp. adversariorum iter, przeciąć drogę.

Officiōse, przyst. usłużnie, uczynnie, grzecznie.

Officiōsus, a, um, obowiązkowy, zgodny z powinnością, labor, sedulitas; uczynny, usłużny, uprzejmy, voluntas, amicitia.

Officiperda, ae, m. ten, który zrobionych sobie przysług na złe używa.

Officiūm, ii, n. obowiązek, powinność; posłuszeństwo, uległość, in officio esse, permanere; continere; ad officium redire; 2) urząd, służba, officia atque honores; off. legationis; maritimum; off. itineris, w pochodzie (w marszu); 3) usłużność, grzeczność, przysługa przyjacielska, okazywanie czci i uszanowania, mianow. ze strony klientów swoim patronom, summe officio praeditus, bardzo uczynny, uprzejmy.

Offigo, fixi, fixum, 3. wbić, umocować.

Offirmatus, a, um, uporczywy, stały.

Offirmo, 1. umocnić, utwierdzić.

Offula, ae, ż. kasek, kawaleczek.

Offulgeo, fulsi, 2. zajaśnieć, nova lux oculis offulsit.

Offundo, fūdi, fūsum, 3. wylać co przed kim, przed czym, wysypać; stąd: rozciągnąć, rozszerzyć; na str. bier. rozszerzyć się, z przym. ob i przyp. 4. ignis ob os; zwykle z 3. przyp. caliginem oculis off; 2) zaćmić, lumen lucernae luce solis offunditur: — przenoś. napelnić, pavorem alicui; Marcellorum memoria meum lectus offudit.

Ogulnatus, ii, m. Rzymskie przezwisko.

Ogyges, is, m. założyciel i król Teb; stąd: Ogygius, a, um, do Ogygesa odnoszący się, w ogóle: Tebański.

Oileus, ei lub eos, m. król Lokrów, ojciec Ajaksa (Ajax Oileos lub Oilei lub A. Oileus).

Olbia, ae, ż. miasto! w Sardynii stąd: Olbiensis, e, do Olbii odnoszący się.

Olea, ae, ż. oliwa; 2) drzewo oliwne.

Oleaginus, a, um, oliwny, radix, virgulae.

Olearius, a, um, ściągający się do oliwy.

Oleāros, i Oliaros lub -us, i, ż. jedna z wysp Sporadyjskich na morzu Egiejskim

Oleaster, stri, m. dzikie drzewo oliwne.

Olenos, Olenius, patrz Olenus

Olenis, tis, pachnący; 2) cuchnący.

Olenus, lub -os, i, ż. nazwisko dwóch miast w Achai i Etolii; stąd: Olenius, a, um, do Oleny należący, w ogóle: Achajski, Etolski.

1. Oleo, elui, ěre, pachnąc, za-

pach wydawać; cuchnąć, śmierdzić, bene; male; z przyp. 6. Arabo rore capillus olet; lub z 4. crocum olet, ma zapach szafranu; — przenoś. pokazywać znaki czego, malitiam; nihil peregrinum; zwąchać, aurum hūc olet (zwałchał u mnie złoto, miarkuje, że je mam); non olet, unde sit? czyliż nie widać, skąd jest?

2. Oleo, ěro, rosnąć, używa się tylko w złożonych słowach: aboleo i t. p.

Oleum, i, n. oliwa, przysłowie: oleum et operam perdere, nadaremnie pracować.

Olfācio, fāci, factum, 3. wąchać; — przenoś. zwietrzyć, zwąchać, numum.

Olfactus, us, m. węch, powonienie.

Olidus, a, um, pachnący; 2) śmierdzący, cuchnący.

Olim, przysl. kiedyś, niegdyś (o przeszłości), sic olim loquebantur; 2) kiedyś (w przyszłości), non si male nunc, et olim sic erit; 3) niekiedy, czasem, pueris olim dant crustula blandi doctores.

Olitōr, ōris, m. ogrodnik warzywny.

Olitōrius, a, um, warzywny, forum olitorum.

Olivētum, i, n. ogród oliwny.

Olivifer, era, erum, oliworodny, arvum.

Olivum, i, n. oliwa

Olla, ae, ż. garnek.

Ollus, a, um, (dawny wyraz) = ille.

Olor, ōris, m. łabędź.

Olorinus, a, um, łabędzi, od łabędzia, pennae, alae.

Olus, ěris, n. jarzyna, warzywo.

Olusōillum, i, n. jarzynka, olusculis pascere.

Olympeni, patrz Olympus.

Olympia, ae, ż. okolica w Elidzie poświęcona Jowiszowi, gdzie się od-

bywały igrzyska Olimpijskie; stąd:

a) Olympiacus, a, um, Olimpijski; b) Olympias, ādis, ž. Olimpiada, przeciąg lat czterech, po którego upływie igrzyska Olimpijskie ponawiano; u poetów znajduje się wyraz ten w znaczeniu przeciągu pięcioletniego, quinquennis Olympias acta est; c) Olympīcus, a, um, Olimpijski; d) Olympīcum, i, n. świątynia Jowisza Olimpijskiego; e) Olympionices, ae, m. zwycięzca na igrzyskach Olimpijskich; f) Olympium, ii, n. miasteczko w Sycylii ze świątynią Jowisza; g) Olympius, a, um, Olimpijski; stąd: Olympia, orum, n. igrzyska Olimpijskie, coronari Olympia (na igrzyskach Ol.), poet.

Olympias, ādis, ž. patr. Olympia.

Olympias, ādis, ž. matka Aleksandra W.

Olympos i -us, i, 1) m. a) góra na granicy Macedonii i Tessalii, siedlisko bogów Greckich; poet.: niebo; b) flecista ucezu Marsyasa; 2) ž. miasto przy Olimpie; stąd: Olympēni, ōrum, m. Olimpenowie.

Olynthus lub -os, i, ž. miasto w Chalcydyce krainie Macedonii; stąd: Olynthii, orum, m. mieszkańcy Olintu.

Omasum, i, n. kiszka, flaki.

Omen, inis, n. przepowiednia, wieszczba, wróżba; optima omina, najlepsze życzenia; poet.: o tém, co było zwykle z wróżbą połączone, a zatem: prima omina = primae nuptiae; także: uroczysty obrzęd, który się od wieszczby zaczynał, hic sceptra accipere et primos attollere fasces regibus omen erat.

Omentum, i, n. błona pokrywająca kiszki; 2) wnętrzości.

Ominor, i. przepowiadać, wiesz-

czyć maie ominatis parcite verbis, wstrzymajcie się od wyrazów żłowrogich.

Omitto, mīsi, missum, 3. porzucić, puścić, opuścić, arma, habenas; — przenos. a) zaniechać, spem, metum, timorem, consilium, pugnam, obsessionem, pietatem i t. p.; z tryb. bezok. przestać, urgere; b) spuścić z oka, z uwagi, zostawić w spokojności, nie zważać, hostem; Scythas, Galliam; c) zaniedbać, opuścić, tempus, navigationem; pila (nie używać); d) pominać, zamilczéć, ut omittam Philippum; aliquid in praesens tempus; de reditu Gabinii.

Omnifer, era, erum, wszystko-nośny.

Omnigēnus, a, um, wszelkiego rodzaju, omnigenum deum monstra. [sobami]

Omnimōdis, przysl. wszelkiemi spo-

Omnino, przysl. w ogóle, de hominum genere aut omnino animalium; zupełnie, całkiem, wcale, zgoła, koniecznie, aut omnino, aut magna ex parte; nihil omnino; pon tamen omnino Teucros delere paratis.

Omnipotens, tis, wszechmocny, wszechwładny.

Omnis, e, wszystek, wszystka, wszystko; rzeczow. omnes, wszyscy; omne, omnia, wszystko, omnia tribuere, deferre ad aliquem; ante omnia, przedewszystkiém, szczególniej, omnia hostium, wszystko, co do nieprzyjaciół należy; omnia esse, być wszystkiém, mieć u kogo znaczenie, Demetrius iis unus omnia est; 2) każdy, omnia aetas; omni tempore; omnibus mensibus; omnibus rebus, pod każdym względem; 3) wszelki, omne olus; e. diligentiae provisio; omnia lascivia; omnibus supplicis; omni-

bus tormentis; omnibus sceleribus, probris; omnes secundi proventus rerum; 4) cały, Gallia omnis; o. patrimonium; omne corpus intendere; omnis in eo sum; poet.: non omnis moriar.

Omniuāgus, a, um, wszędzie blakający się.

Onchae, arum, *ż.* miejsce w Syryi.

Onchesmites, ae, *m.* wiatr wiejący od Onchezmu portu w Epirze.

Onerarius, a, um, ładowny; o. navis lub samo oneraria, okręt przewozowy, kupiecki.

Onero, 1. obciążyć, obładować, naveis com meatu, saxis et arena plaustra; poet.; vina cadis, napełnić naczynia winem; dona Cereis canistris; przeciążyć, przeladować, aliquem lub aliquid aliqua re; se epulis et vino, przebrać miarę w jedzeniu i piciu; uzbroid, manum jaculis; przykryć, membra sepulcro; ossa aggere terrae; zastawić, mensas dapibus; poet.—przenos. a) o. aliquem mendaciis, potwarzać, zadawać komu rzeczy niezgodne z prawdą; poet.: przykryć się, aethera votis; verba lassas onerantia aures; b) ob-sypywać, aliquem laudibus, contumellis, promissis; c) pogorszać, inopiam alicujus, invidiam, dolorum.

Onerosus, a, um, ciężki, praeda, aer onerosior igne; przykry, uciążliwy, quantum non onerosus eris; sors.

Onus, onēris, *n.* ciężar, ładunek, naveis cum suis oneribus; onera afferuntur lintribus; gravior dorso subit onus; -- przenos. oneri alicui esse, być komu ciężarem; magnum munus atquo onus suscipere, przyjąć ciężki urząd; oneribus premi, być obarczonym podatkami, onera graviora injungere.

Onustus, a, um, obciążony, obładowany, obarczony, praedā; navos frumento; pełny, napełniony aliqua re.

Onyx, ŷchis, *m.* gatunek marmuru; 2) rzeczy z niego wyrabiane. jako to: naczynka, słoiki na balsamy, perfumy i t. p.

Opāco, 1. ocenić, cieniem osłonić

Opācus, a, um, cienisty, ocieniony, nox; 2) oceniający, arbor; zaciemniający nubes.

Opella, ae, *ż.* mała praca, usługa.

Opēra, ae, *ż.* praca, staranie, robota, usilność, operam dare alicui rei, przykładać staranie, chodźć pilnie koło czego, zajmować się czēm; op. dare z następ. ut lub ne i tr. łącz. starać się o to, pilnować tego, aby lub aby nie operam dante aliquo, przy czym staraniu; operae pretium facere, robić to co jest warto pracy; operae pretium habere, mieć korzyść za swoją pracę; operae pretium est, jest rzecz warta trudu, pracy, jest pożyteczna; data lub dedita opera, umyślnie; 2) usługa, przysługa, zajęcie się dla drugiego; także wina, operam polliceri, offerre alicui, praestare in aliqua re, navare i t. p.; opera alicujus uti, użyć kogo do czego; in operis alicujus esse, być komu na usługi; operam dare sermoni alicujus, przysłuchiwać się; auctioni, funeri i t. p. znajdować się, być obecnym; w znacz. sąd.: operam dare, zajmować się roztrząsaniem i rozstrzyganiem jakiejś sprawy, cepere me aroitrum, dixi me operam daturum; stąd; opera forensis; w przyp. 6 mea, tua, alicujus opera, za mojem i t. d. staraniem, przyłożeniem się, pomocą; consulis opera amissum (przez winę); 3) czas, który na

- co poświęcić możemy, est mihi operae, mam czas, także: mam ochotę, chce mi się; deest mihi opera, non operae est mihi, nie mam czasu, ochoty; 4) osoba pracująca, robotnik, najemnik, zwykle z liczn. *mn. numos dividere operis.*
- Operarius**, *ii, m.* robotnik, najemnik, homo op. lub samo op.; *operarius lingua*, lichy mówca.
- Operculum**, *i, n.* nakrywka, wieko.
- Operimentum**, *i, n.* nakrycie.
- Operio**, *operui, operum, 4.* okryć, zakryć, zasłonić, aliquid (aliquare); — przenos. *a)* okryć, iudicia aperta dedecore; *b)* ukryć, utaić, res operatae; 2) zamknąć, ostium, lecticam.
- Operor**, *1.* pracować, zajmować się czem, oddawać się jakiej czynności, in cute curanda; capillis ornandis; studiis Dianae, oper. sacris lub samo operari, czynić ofiary, zajmować się obrzędami religijnymi. [zoltne.
- Operose**, *przysł.* pracowicie, mo-
- Operosus**, *a, um,* zadający sobie wiele pracy, senectus, colonus; 2) połączony z wielką pracą, trudny, artes, opus; 3) skutecznie działający, herba.
- Opertum**, *i, n.* miejsce ukryte, tajemnica.
- Opes**, patrz *Ops*
- Ophion**, *ōnis, m.* jeden z towarzyszy Kadmusa; stąd: Ophioides, *ae, m.* syn Ofiona (Amycus).
- Ophiuchus**, *i, m.* = Anguitenens, węzownik
- Ophiusa**, *ae, ż.* dawne nazwisko Cypra, stąd: Ophiusius, *a, um,* do Ofiuzy odnoszący się, Cypryjski.
- Opifer**, *era, erum,* dający pomoc, pomocny.
- Opifex**, *ficis, m.* i *ż.* twórca, sprawca, sprawczyni, rzemieślnik.
- Opilius**, *ii, m.* imię familii Rzymskiej; Op. Macrius, imię cesarza.
- Opimus**, *a, um,* nazwisko Rzymskiego rodu; stąd: Opimianus, *a, um,* do Opimiusza odnoszący się.
- Opimo**, *1* tuczyć.
- Opimus**, *a, um,* żyzny, urodzajny, ager, regio; tłusty, utuczony, bos; obfity, bogaty, praeda; spolia opima, broń odjęta przez naczelnika naczelnikowi nieprzyjaciół; później: broń odjęta nieprzyjacielowi przez zwycięzcę; w odniesieniu do mowy: nadęty, genus dictionis.
- Opinabilis**, *e,* na domniemanie oparty.
- Opinatio**, *ōnis, ż.* domysł.
- Opinator**, *ōris, m.* domyślający się.
- Opinatus**, *a, um,* mniemany, bonum.
- Opinio**, *ōnis, ż.* mniemanie, przypuszczenie, domysł, spodziewanie, oczekiwanie, ut mea fert opinio, podług mojego zdania; praeter opinionem, nad spodziewanie; pro opinione, jak się spodziewano; opinione celerius, prędzej, niż myślano, niż się spodziewano; opinia, zdanie, mniemanie o przymiotach, zdolnościach, habere opinionem virtutis, integritatis, ingenii; summam habent iustitiae et bellicae laudis opinione; ejus diei, sława walki tego dnia stoczony; a późn. pis.: wieść, pogłoska.
- Opiniōsus**, *a, um,* pełen domysłów
- Opinor**, *1* mniemac, myśleć, multa falso; de aliquo bene, male; z przyp. 4 i tryb. bezok., opinatus sum, me exiturum; ut opinor jak mniemam, podług mego zdania; imiesł. opinatus w znac. bieżmniemany, Cic.

- Opipäre**, przysł. okazale, kosztownie, parare convivium.
- Opiparus**, a, um, okarały, kosztowny.
- Opis**, is, ż. nimfa z orszaku Dyany.
- Opitulor**, 1. pomagać, dawać pomoc, alicui; inopiae alicujus.
- Opobalsamétum**, i, n. miejsce zarosłe drzewami balsamicznymi, od opobalsamum, i, n. balsam
- Oportet**, oportuit, 2. *st. nieosoh.* należy, potrzeba, wypada, z tryb. łącz. ex rerum cognitione efflorescat oportet oratio; z † przyp. 1 tryb. bezok. irritari Antonium non oportuit. [wiatry]
- Oppédo**, ére, wypuszczać z siebie
- Oppérior**, peritus lub pertus, 4. czekać, oczekiwać, unum diem, jeden dzień; classcm adversariorum.
- Oppéto**, petivi lub peti, petitum, 3. iść naprzeciw, mortem opp. lub samo oppetere, iść na śmierć, umrzeć.
- Oppidānus**, a, um, miejski, z małego miasta; *rzeczow.* oppidani, orum, m. mieszczanie, mieszkańcy małego miasta.
- Oppido**, przysł. bardzo, nader, niepospolicie, nadzwyczajnie, ridiculus; opp. opportune.
- Oppidūlum**, i, n. miasteczko.
- Oppidum**, i, n. miasto, miejsce warowne; aliquid oppida et castella cepit; oriundus ex Africa, oppido Lepti; in oppido Uzidae.
- Oppignéro**, 1. zastawić co u kogo, dać w zakład, libellos; filiam.
- Oppilo**, 1. zatykać, zamykać, ostium, scalas.
- Oppius**, a, um, nazwisko Rzymskiej familii.
- Oppleo**, plévi, plérum, 2. napelnić, zapelnić, nives omnia oppl.; — przenos. Graeciam haec opinio oplevit.
- Opplôro**, ére, plakać przed kim, auribus alicujus, nabijać uszy plakiem.
- Oppôno**, pôsni, positum, 3. stawiać naprzeciw, nadstawiać dla obrony lub odporu; manum ante oculos; fronti, zasłaniać oczy, czoło; manum ad os, przykladać do ust na znak potrzeby milczenia; — przenos. a) przedstawiać słowami, formidines alicui; terrorem; często: przytaczać dla udowodnienia lub obrony, nomen alicui; valitudinem, auctoritatem; w ogóle: stawiać przeciw czemu, na str. bier. być przeciwnym, vitium virtuti opponitur; stąd: stawiać naprzeciw dla porównania, porównywać, multis secundis proeliis unum adversum opponere; b) wystawiać, narażać, se periculis; ad omne periculum opponi.
- Opportūne**, przysł. dogodnie, w stosownej porze, venire.
- Opportūnitas**, ātis, ż. dogodność, korzystne położenie, loci, fossae; sposobność, zdolność, usposobienie, corporis; in animis ad res maximas; korzyść, inter viros tales amicitia habet tantas opportunitates; opp. aliqua data, przy danej sposobności; 2) stosowna pora, temporis
- Opportūnus**, a, um, dogodny, przydatny, locus; opp. consilio urbs; narażony, wystawiony na co, Romanus opp. huic. eruptioni fuit; często: opp. injuriae; *rzeczow.* opportuna, orum, n. miejsca narażone na napad nieprzyjacielski; pożyteczny, korzystny, res opp. sunt singulae singulis, opp. homines; 2) w odniesieniu do czasu: stosowny, dogodny, sprzyjający, tempus, aetas; nox opp. eruptioni.

- Oppositio**, ōnis, *ż.* stawianie naprzeciw.
- Oppositus**, a, um, leżący naprzeciw, mons; z prz. 3. lub z przyim. contra i 4 przyp.
- Oppositus**, us, *m.* stawianie naprzeciw, corporum.
- Oppressio**, ōnis, *ż.* gwałtowne zajęcie, opanowanie jakiego miejsca, curias; — przenoś. zniesienie, zniszczenie, legum [gnębić].
- Oppressor**, ōris, *m.* uciemięźciel.
- Opprimo**, pressi, pressum, 3. przycisnąć, sinistra manu mulieris pectus; zamykać, os loquentis; sąd: udusić, zadławić, zabić, zasypać; przytłumić, vis flammae opprimitur, ruina conclavis opprimi; oppressus est fractione militari; przeciwnika, nieprzyjaciela w wojnie zwyciężyć, pokonać, zwalczyć, bello opp; — przenoś. a) ucisnąć, przycisnąć, znękać, szczegł. na str. bier. być znękanym, dręczonym, przyciśniętym, obarczonym, opprimi acre alieno, corporis doloribus, timore, metu, lassitudine, onere officii; somno oppressus, ujetý snem; przytłumić, uśmierzyć, orientem ignem, motum, tumultum; przeszkodzić, orationem; zniweczyć, quaestionem, fraudem; b) pokryć milczeniem, nie chcieć mówić o czym, mentionem alicujus rei; ukryć, utaić, iram, dolorem; c) czepiać się kogo, mocno obstawać przy czym, institit, oppressit, non remisit; 2) napasać na kogo, natrzeć, aliquem inopinantem; incautos; Massiliae oppressus; in tabernaculo opprimi; zaskoczyć nagle, oppressit aliquem mors, nox, ignis, clades i t. p.; luce opprimi; — przenoś. opp. consilio aliquem; subito ab aliquo opprimi (być podchwyconym, nagła zapytany).
- Opprobrium**, ii, *n.* hańba, zakala, sromota, civitati esse opprobrio; 2) słowa zelżywe, obelgi, opprobria dicere, fundere; morderi opprobriis.
- Oppugnatio**, ōnis, *ż.* uderzenie, napasać, własn. i przenoś.
- Oppugnator**, ōris, *m.* oblegający, napadający; — przenoś. atakujący na co, patriae, salutis etc.
- Oppugno**, 1. dobywać, oblegać, oppidum, castra; — przenoś. aliquem pecunia, chcieć ująć, przekupić; clandestino consilio, podejść
- Ops**, opis, *ż.* (w licz. poj. tylko w przyp. 2, 4 i 6-tym w licz. mn. opes, opum, epibus), moc, siła, omni ops, wszelkimi siłami; pomoc, zasiłek, opem ferre alicui; alienarum opum indigere; szczegł. w licz. mn. bogactwa, majątek, skarby, raris; avitae; inter opes inops; potega, siła zbrojna, Trojans ut opes eruerint Dana; Lacedaemoniorum opes concussit; tantas opes prostravit.
- Ops**, opis, *ż.* Ziemia jako bóstwo, matka ziemiopłodów, bogini urodzajności, obfitości, siostra i żona Saturna.
- Opson**- patrz **Obson**
- Optabilis**, e, pożądaný
- Optatio**, ōnis, *ż.* życzenie.
- Optatus**, a, um, pożądaný, upragniony; *rzeczow.* optatum, i, *n.* życzenie; optatis meis fortuna respondit; stąd: optato, podług życzenia, optato ventis coortis.
- Optimas**, atis, jeden z najlepszych i najszlachetniejszych; *rzeczow.* ten który ma na celu dobro ogólne, dobro kraju, umiarkowany patriota, trzymający zwykle z senatem i możnymi, w przeciwieństwie do popularis.
- Optime**, patrz bene.
- Optimus**, patrz bonus.

Optio, ōnis, ż. wolny wybór, woła, optio vobis datur.

Optivus, a, um, wybrany, pożądaný.

Opto, 1. wybierać, upatrywać, wyszukiwać, locum tecto; ut optaret, quem vellet; opta, utrum vis; 2) życzyć, alicui aliquid; optant, ut vivant; hunc videre saepius optabamus.

Optume, optimum = optime, optimus.

Opulens, tis, i zwykle opulentus, a, um, zamożny, dostatni, obfity, bogaty, exercitus op. praedia lub praeda; możny, potężny, factis; gens opulentissima armis virisque; żyżny, arva Etruriae.

Opulenter i opulente, przysł. bogato, wspaniale, kosztownie.

Opulentia, ae, ż. dostatek, bogactwo, habemus publice egestatem, privatim opulentiam; potęga, invidia ex opulentia orta.

Opulento, are, zbogacać.

Opulentus, a, um, patrzą opulens

Opuntius, a, um, patrzą Opus.

1. Opus, ōris, n. praca w obszer-ném znaczeniu, opus quaerere; hic opus non deficit; 2) jako skutek pracy; rzecz przez pracę wykonana, dzieło, w odniesieniu do sztuk i nauk, opus perfectum; pocula sagina, opus Alcimedontis; opus habeo in manibus (książkę, pismo); opus oratorium; w sztuce wojennej; nondum opere castrorum perfectum; urbem vincis aliisque operibus (machinami oblężniczmi) oppugnare; operibus aditus praemunire; poet. duo tela diversorum operum (różno co do skutku); 3) sprawa, czyn, dzieło, opera immortalia edere; ep. egregium, memorabile; sui operis fuit (było jego dzieło); virtutis opus edere; 4) uciążność, quanto, tanto opere

(jak bardzo, tak bardzo), także nimio opere (zanadto).

2. Opus, n. nieodm. w połączeniu. opus est, potrzeba; dux nobis opus est; si quid ipsi a Caesare opus esset; z 6 przyp. opus est celeri auxilio; quid facto opus sit, cobv trzeba było zrobić; rzadko z przyp. quanti argenti opus fuit; z tryb. bez. lub z 4 przyp. i tryb. bez. quid opus est affirmare? nihil opus est, te expectare; sic opus est.

Opus, untis, ż. miasto Lokrów; stąd: Opuntius, a, um, do Opuntu należący i Opuntii, orum, m. mieszkańcy Opuntu, Lokrowie Opuntscy Opusculum, i, n. dziełko.

1. Ora, ae, ż. brzeg, granica, ora maritima lub samo ora, brzeg nadmorski, pobrzeże; 2) kraina, strona świata, quibus Hector ab oris expectate venis? orae belli, widowia (teatr) wojny; 3) strefa, ora gelida.

2 Ora, ae, ż. linia okrętowa, oras praecidere.

Ora, ae, ż. nazwisko Hersylii jako bogini.

Oraaculum, i, n. wyrocznia, jako miejsce, gdzie otrzymywano odpowiedź bogów; — przenoś. domus iureconsultorum, oraculum civitatis; 2) odpowiedź wyroczni, or. poscere, dare, edere; — przenoś. ważne zdanie, or. physicor

Oratio, ōnis, ż. mowa, a miai wicie: a) zdolność mówienia, słowa, wyrazy, apud quem saepe haec oratio (te słowa) usurpata est; 2) język, utriusque orationis facultas; 3) wymowne wysłowienie, satis in eo fuit orationis; orationem latinam efficies pleniorum, mowa krasomowska, orationem facere, conficere, habere, exprimere, recitare, dicere.

Oratiuncula, ae, ż. mówka.

Orator, ōris, *m.* mówca; 2) posel do obcych narodów wyprawiany z ustn^{ym} zleceniem, Fabricius ad Pyrrhum de captivis missus orator; induciarum oratores faciales.

Oratorie, *przysł.* wymownie, po krasomówsku, dicere.

Oratorius, a, um, krasomówski, ornamenta; vis dicendi.

Oratrix, ōcis, *ż.* prosząca.

Orátus, us, *m.* prosba.

Orba, ae, *ż.* patrz orbis.

Orbátor, ōris, *m.* który kogo z czego ogolaca.

Orbióulus, i, *m.* krążek, kółko.

Orbis, is, *m.* okrag, koło; in orbem torquere, obracać w koło; a) w znac. woj. in orbem consistere, w szyku utworzyć koło; orbem facere, colligere; ex orbe excedere; b) or signifer, zwierzyniec niebieski, zodyak; lacteus, droga mleczna na niebie; orbes finientes, widnokrag, horyzont; orbis terrarum lub samo orbis, okrag ziemi, ziemia, gdyż dawni uważali ziemię za płasko-okragłą, nie za kulę; także: część ziemi, kraj, okolica, or. Eous, kraje na wschodzie; Sevthicus; Crete, quae meus est orbis; c) ruch kołowy: o kłębach, które wąż robi przy posuwaniu się, angues immensis orbibus incumbent pelago; o biegu rocznym: or. anni; triginta magnos orbes explebit; 2) zaokraglenie: or. genuum, jabłko w kolanie; or. mensae, stół okragły; or. lunae, solis, tarcza księżyca, słońca, stąd: luna implet orbem (o pełni księżyca); miejsce oczu, inanem lumen orbem (o Polifemie pozbawionym wzroku); także same oczy, poet. — przenos. orbis orationis lub verborum, zaokraglenie peryodyczne; orbis in republica

est conversus, zaszła zmiana w rzezypospolitéj.

Orbita, ae, *ż.* kolej, ślad, który kola wyciskają na ziemi.

Orbitas, ātis, *ż.* pozbawienie miłych osób, osierocenie, owdowienie, stracenie dzieci; — przenos. orb. reipublicae virorum talium.

Orbo, 1. pozbawić rodziców lub dzieci, filio orbatus — przenos. pozbawić przedmiotów lub osób wielkiej wagi, aliquem sensibus; Italiam juventute; patria multis claris viris orbata.

Orbóna, ae, *ż.* bogini opiekująca się rodzicami, którzy utracili dzieci.

Orbus, a, um, osierocony: pozbawiony dzieci, filius; senex: *rzeczow.* orbis, i, *m.* i orba, ae, *ż.* sierota; — przenos. pozbawiony osób lub rzeczy wielkiej wagi, z prz. 6. fratribus; z przyp. 2. poet. auxilii.

Orca, ae, *ż.* beczka.

Orcades, um, *ż.* gromada wysp przy Szkocyi.

Orcas, ādis, *ż.* gatunek oliwek.

Orchoménus, i, *m.* i -on, i, *m.* miasto w Beocyi; stąd: Orchomenius, a, um, do Orchomeni należący, i Orchomenii, orum, *m.* Orchomeńczycy; 2) miasto w Arkadyi.

Orcus, i, *m.* świat podziemny, krajna umarłych; stąd: a) bożek świata podziemnego, Pluton; b) śmierć.

Ordinarius, a, um, zwyczajny, spopolity, consules, najpierw w ciągu roku wybrani; consulatus, roczny konsulat; consilium.

Ordinátim, *przysł.* porządnie, szeregiem, sequi.

Ordinátio, ōnis, *ż.* uporządkowanie, urządzenie.

Ordinátus, a, um, uporządkowany, porządný.

Ordino, 1. porządkować do po-

rzędu przyprowadzać, copias, agmina; partes orationis; urządzić, disciplinam, litem, pacem inter aliquos (skojarzyć); gentem; censum; przeznaczyć, rozporządzić, consilibus ordinatis in futurum annum; ordinavit provide multa et disposnit; fata; porządnie opisać, res publicas.

Ordior, orsus, 4. osnować, nalożyć tkaninę na krośna, telam; zacząć, rozpocząć, causam; z tryb. bez. disputare, loqui; paulo altius de re; przejść w opisanie do czego., bellum, reliquos lub reliquas res: zacząć mówić, sic orsus Apollo, poet.; 2) zaczynać się, brać początek, unde est orsa oratio.

Ordo, Inis, m. porządek, rozkład, ułożenie każdej rzeczy na swoim miejscu, cespitum, cratium, olivarum, remorum, rerum, temporum i t. p., ordine, in ordine, porządkiem, porządnie; ex ordine, porządkiem, z kolei, pasmem, bez przerwy; in ordinem cogere, do porządku przyprowadzić, uspokoić, ukrócić; extra ordinem, nie zachowując porządku, provinciam alicui decernere, albo: nadzwyczajnie, niepospolicie, spem quam de te extra ordinem habemus. Stąd: 1) w szczegól. a) w znac. wojenném rota, husiec, oddział, setnictwo, ordinem ducere, dowodzić setnictwem, być setnikiem; nullo lub sine ordine, nie trzymając się wojskowego porządku, sine signis, sine ordinibus, equites pedes permixti; między setnictwami były stopnie, stąd: inferiores et superiores ordines legionum; omnium ordinum centuriones, wszystkich stopni: primi ordines oznacza także dowódców pierwszego stopnia, fortissimi centuriones. qui iam primis ordina-

bus appropinquabant; tribunis militum primisque ordinibus coactis. b) stan w Rzymie: senatorski, senatorius lub amplissimus; rycerski, equester; gminny, pedester lub plebejus; w ogóle: klasa. oddział, publicanorum, libertianorum, scribarum, haruspicum, aratorum, mercatorum; c) rzędy wiosel z obu stron okrętu, terno consurgunt ordine remi; siedzenia w teatrze podług godności każdego, in quatuordecim ordinibus sedere, siedzieć na miejscu przeznaczeniém dla stanu rycerskiego; 2) – przenoś. porządek, oznaczona droga, porządný układ, res in ordinem adducere lub redigere; ordinem sequi, tenere, conservare, immutare; suum quisque ordinem percurrit; sceleris (plan); strenuae militiae ordine (przez porządek i dzielność); hoc ordine na tój drodze, tym sposobem.

Oreas, ädis, ž. nimfa gór.

Orestae, arum, m. mieszkańcy krajiny zwanej Orestis, między Epiroem i Illiryą

Orestes, ae, lub is, m. syn Agamemnona i Klitemnestry, brat Ifigenii, Elektry, przyjaciel Piladesa: stąd. Orestëus, a, um, do Orestesa należący

Orgia, örüm, n. nocne obrzędy religijne na cześć Bachusa.

Orichaleum, i, n. mosiądz.

Oricos, lub -us, i, ž. i. -um, i, n. miasto w Illiryi: stąd: a) Oricius, a, um, Orycki; b) Oricini, örüm, m. Orycynowie.

Oriens, tis, wschodzący, oriens (sol) wschód słońca; kraje wschodnie, subjectos orientis oris Seras et Indos: nunc oriens ultime noster eris.

Orientalis, e, wschodni; orientales, ium, m. ludy ua wschodzie mieszkające

- Origo**, Inis, *ż.* początek, źródło; boni, virtutum; 2) urodzenie, pochodzenie: ród, familia, paterna, materna; ab origine ultima stirpis Romanae; 3) twórca, nadający początek, mundi melioris origines, nazywano miasta, z których wysyłano mieszkańców na osady czyli kolonie; 4) pismo Katona Starszego: Origines, pierwotne dzieje.
- Orion**, ōnis i ōnis, *m.* gwiazdozbiór.
- Orior**, ortus (oriturus), orīri, (w cz. ter. orior, orīris, oritur, orimur, orīmini) wstawać, podnosić się, consul oriens de nocte silentio; o słońcu i gwiazdach: wschodzić, sol ortus, poranek, porówn. oriens; stąd: luce orta lub oriente, ze switem, za nadejściem dnia; oriens sol, wschodzące słońce, wschód; 2) o rzekach: wypływać, Rhenus ex Lepontis oritur; o krajach: zaczynać się, Belgae ab extremis Galliae finibus oriuntur; 3) w ogóle: powstawać, brać początek, pochodzić, wynikać, tempestas, ventus, fletus, clamor, invidia, seditio, timor; 4) o ludziach: pochodzić z jakiego rodu, plerosque Belgas ortos a Germanis; equestri loco ortus; 5) o roślinach: wyrastać, uva, flos e sanguine ortus; także: juvenes orientes (dorastający).
- Orithya**, ae, *ż.* córka Erechteusa, króla Aten, matka Zetesa i Kalaisa; 2) królowa Amazonek.
- Oriundus**, a, um, pochodzący, ród swój wiodący, liberis parentibus; ab Syracusis; ex Etruscis.
- Ormēnis**, Idis, *ż.* Ormenida, wnuczka Ormena, Astydamia.
- Ornamentum**, i, *n.* uzbrojenie, opatrzenie, zapasy wojenne; 2) ozdoba, strój, gemmarum; capitis;
- triumphi; fani; signa aenea et pictae tabulae et alia urbis ornamenta; — przenos. a) ozdoba, senectatis; sententiarum i dicendi; b) godność, zaszczyt, quaecunque a me ornamenta in te proficiscuntur; nullum ab eo habebat ornamentum.
- Ornate**, przysł. ozdobnie, świetnie, pięknie, dicere, causas agere, defendere.
- Ornatix**, icis, *ż.* służąca do trenienia włosów pani.
- Ornātus**, a, um, opatrzony w rzeczy potrzebne, uzbrojony; 2) przyozdobiony, ustrojony; — przenos. a) zaszczycony, honoribus amplissimis; jako tytuł, vir ornatissimus, bardzo szanowny; b) zaszczytny, locus ad dicendum ornatissimus.
- Ornātus**, us, *m.* uzbrojenie, opatrzenie, militaris, gladiatorum; 2) przyozdobienie, przystrojenie, portarum; ozdobny ubiór, strój, regius; — przenos. ozdoba, ornatum afferre orationi.
- Orno**, 1. uzbrajać, opatrywać w rzeczy potrzebne, urządzać, classem, naves; provinciam; convivium; aliquem armis; ozdabiać, stroić, cornua sertis; ornabant monilia colulum; — przenos. uwielbiać, zaszczycać, aliquem laudibus, sententis; beneficiis; alicujus egressum frequentia, ucticie czy odjazd liczyam orszakiem.
- Ornus**, i, *ż.* jesion.
- Oro**, 1. mówić, pro se; modlic się, talibus dictis, poet.; prosić, de sua salute precibus; ze spój. ut lub ne i tr. łącz.; 2) przech. a) ustnie co przedstawiać, mieć mowę, stawać w sprawie, litem; orabant causas melius; b) prosić, aliquem pro salute alicujus; auxilium; illud te oro; aliquem z nast. ut lub ne i tryb. łącz.;

- poet.: z tr. bezok; oro te, oro vos, używa się jako formuła dla wzbudzenia uwagi.
- Orphas**, ādis, *ż.* gatunek ryby morskiej.
- Orpheus**, ei, i eos, *m.* syn Kallio-py i Apolina lub Eagra (Oea-grus), mąż Eurydyki, sławny śpiewak i muzyk w starożytności; stąd: a) Orphēus, a, um, i Orphycus, a, um, tyczący się Orfeusza.
- Orsa**, orum, *n.* zaczęcie, usiłowanie; poet. słowa, orsa ore refert.
- Orsus**, us, *m.* rozpoczęcie.
- Ortōna**, ae, *ż.* miasto Frentanów.
- Ortus**, us, *m.* wschód, solis et lunae reliquorumque siderum; także: strona wschodnia; — przenoś. a) początek, źródło, juris; tribuniciae potestatis; b) urodzenie, puerorum; primo ortu, zaraz po urodzeniu; ortu Tusculanus, rodem z Tuskulum.
- Ortygia**, ae, i -ā, ēs, *ż.* część miasta Syrakuzy, 2) nazwisko wyspy Delos; stąd: Ortygius, a, um, do Ortygii należący
- Os**, ōris, *n.* twarz, oblicze; poet. maska, ora horrenda sumunt; usta, in ore est omnium, in ore habere i t. p., uno ore, jednogłośnie; otwór, wejście, portus; o rzekach: źródło albo ujście; przód okrętu, ora navis rostrata; — przenoś. obecność, przytomność, oblicze, in ore omnium versari; in ore provinciae: śmiałość, bezczelność, która się na twarzy maluje, os durum, os hominis insignemque impudentiam cognoscite; quo ore redibo? (z jakim czołem).
- Osa**, ossis, *n.* kość, ossa legere, zbierać kości umarłych po spaleniu dla pochowania; in ossibus lub ossibus, wskrós, do żywego; gelidus cucurrit per ossa tremor; — przenoś. ossa nudare mówić, pi-sać oschle.
- Oscia**, ae, *ż.* miasto w Hiszpanii tarrakoneńskiej; stąd: Oscensis, e, Oscenski, i Oscenses, ium, *m.* Oscencykowie.
- Oscen**, inis, *m.* ptak, z którego śpiewu lub głosu przepowiadane przyszłość
- Osci**, orum, *m.* Oskowie, lud w Kampanii; stąd: Oscus, a, um, należący do Osków.
- Oscillum**, i, *n.* laleczka, mały wizerunek Bachusa.
- Oscitanter**, przysł. ospale, ociężałe, niedbale, aliquid agere.
- Oscito**, āre, i oscitor, āri, o: wierać usta, ziewać; — przenoś. oscitans. ospały, leniwy, niedbały.
- Osculatio**, ōnis, *ż.* całowanie.
- Oscūlor**, 1. całować.
- Oscūlum**, i, *n.* usteczka; 2) pocałowanie, dare, ferre, jungere.
- Oscus**, a, um, patrz Osci.
- Osdroenē**, ēs *ż.* zachodnia część Mezopotamii; stąd: Osdroeni, orum, *m.* Ozdroenowie.
- Osiris**, Idis, *m.* mąż Izidy, bóstwo opiekuńcze Egipcyan.
- Osimil**, orum, *m.* lud Gallii celtyckiej.
- Ossa**, ae, *m.* góra w Tessalii wachodniej; stąd: Ossaesus, a, um, należący do góry Ossy.
- Osseus**, a, um, kościany, z kości zrobiony
- Ostendo**, tendi, tentum, lub tentum, 3. nadstawić, stąd: pokazać, dac widzieć; aliquid lub aliquid (alicui), se, aciem, legiones, aby nieprzyjaciela zastraszyć albo złudzić, omamić; poet. vocem, dac się słyszeć, odezwać się; — przenoś. a) pokazać, objawić, se alicui inimicum; virtutem, documentum sui; wykazać, wynurzyć, oświadczyć, uwiadomić.

nie o' czem, aliquid; z 4 przyp. i tryb. bezok. lub ze zdaniem względném; 6) przyrzekać, obiecywać, munus; zapowiadać, victoriam; sprawić, zrobić, wzbudzić, spem, metum; 2) wystawić na co, supinatas Aquiloni glabas, poet.

Ostentatio, ōnis; ż. pokazywanie, w znac. woj. ostentationis causa latius vagari, dla pokazania się, zwrócenia na siebie uwagi i omamienia lub zastraszenia nieprzyjaciela; 2) objawianie, ab ostentatione sacvitiac; 3) chęplenie się, chęplliwość, vitanda ostentationis suspicio; 4) pozór, udawanie, zmyślanie, consul veritate non ostentatione popularis.

Ostentator, ōris, m. człowiek chępliwy, samochwał, factorum.

Ostento, i. nadstawiać, ofiarować, jugula sua pro capite alicujus; stąd: pokazać, dać widzieć, passam capillum; dolentis speciem; equitatum omnibus locis; equum arinaque capta; — przenoś. a) pokazywać, objawiać, pericula, se alicui inimicum, se in aliqua re; przedstawić, dowodzić, oświadczać, ostentavi tibi, me istis esse familiarem; 6) przyrzekać, obiecywać, aliquid verbis; spem pro re; praemia; agrum; grozić, cecidem; c) chęplić się, prudentiam suam; se; se inani simulatione (czyżym pozorem); odwolywać się do kogo lub do czego, aliquem; aetatis honorem.

Ostentum, i, n. znak cudowny, dziw, zjawisko, przepowiednia.

Ostentus, us, m. pokazywanie, stawianie za dowód, ostentui esse scelerum Jugurthae, służyć za dowód zbrodni Jugurty; 2) pozór, omamienie, illa deditiois signa ostentui credere.

Ostia, ae, ż. miasto przy ujściu Tybru; stąd: Ostiensis, o, należący do tego miasta.

Ostiarium, ii, n. wejście od drzwi. **Ostiātim, przysl.** od drzwi do drzwi, od domu do domu.

Ostiensis, patrz Ostia.

Ostium, ii, n. wejście, drzwi; 2) ujście rzeki, Rhodani, Nili.

Ostrea, ae, ż. ostryga.

Ostrifer, era, erum, obfitający w ostrygi.

Ostrum, i, n. krew ślimaka morskiego farbująca purpurowo; stąd: vestes ostro perfusae, suknie szarłatne; stratoque super discumbitur ostre (na posłaniu purpurowém).

Osurus, a, um, imiesł. od słowa odi

Otaclius, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu.

Otho, ōnis, m. Rzymskie nazwisko.

Othryades, ae, m. syn Otrysa, Pantus; 2) nazwisko dowódcy Spartańskiego.

Othrys, yos, m. góra w Tessalii.

Otiolum, i, n. krótki wypoczynek.

Otiol, i. nie mieć zatrudnienia.

Otiōse, przysl. bez zatrudnienia; 2) powoli, nie spiesząc się.

Otiōsus, a, um, próżnujący, wolny od zatrudnień, mianowicie publicznych, urzędowych, dies, senectus; 2) wolny od niepokojów, niezagrożony, ab hoste; 3) bez trosk, kłopotów, si otiosum Fabium reddideris; 4) wolny od namiętności, otiosus stilum prehendat; 5) bezstronny, bezinteresowny, spectatores pugnae; 6) nieużyteczny, nieprzydatny, peregrinatio.

Otium, ii, n. czas wolny od zatrudnień mianowicie urzędowych, quantum mihi republica otii tribuet, ad scribendum conferam; per otium, lub otio, mając czas; spokojnie; 2) poet. otia nostra,

- moje utwory poetyczne w czasie wolnym napisane; 3) spokojność, pokój, ab hoste otium fuit; 4) bezstrenność, obojętność.
- Ovatio**, ónis, ż. mniejszy tryumf, gdy wódz zwycięzca nie na wozie tryumfalnym, lecz konno wjeżdżał do miasta lub wchodził pieszo uwieńczony myrtem.
- Ovicula**, ae, ż. owieczka.
- Ovidius**, ii, m. znakomity poeta Rzymski z czasów Augusta.
- Ovillus**, e, owczy, tyżący się owiec, *rzeczow.* ovile, is, n.; a) owczarnia, także: koziarnia; b) miejsce ogrodzone na polu Marsowém, gdzie się odbywały sejmy.
- Ovillus**, a, um, owczy, grex.
- Ovis**, is, ż. owca.
- Ovo**, are, odprawiać mały tryumf, decretum est, ut ovans urbem ingrederetur, patrz Ovatio; 2) radować się, wykrzykiwać z radości.
- Ovum**, i, n. jaje; przysłowie: ab ovo usque ad mala (od początku aż do końca), ponieważ jaja dawano u Rzymian na początku jedzenia, a na końcu owoce. W licz. mn. ova, oznaczało siedm jaj drewnianych wytkniętych w Cyrku, służących do obliczania obiegów w gonitwach, ova curricularis numerandis.
- Oxos**, lub Oxus, i, m. rzeka w Azji przy Baktryanie. [dyach.
- Oxydracae**, Źrum, m. lud w In-

P.

- P.** w skróc. = Publius, P. C. = patres conscripti; P. R. = populus Romanus.
- Pabulatio**, ónis, ż. szukanie paszy.
- Pabulátor**, oris, m. zajmujący się dostarczaniem paszy (picownik).
- Pabulor**, i. dostarczać paszy (picować), pabulatum mittere.
- Pabulum**, i, n. pasza, żywność, właś. i przenoś. animorum.
- Pacalis**, e, do pokoju ściągający się, będący godłem pokoju, olea, laurus.
- Pacatus**, a, um, uspokojony, usmierzony, spokojny; *rzeczow.* pacata, orum, n. kraje spokojne, ex pacatis praedas agere.
- Pachynum**, i, n. lub -os, i, ż. przylądek południowo-wschodni w Sycylii.
- Pacifer**, era, erum, przynoszący, zwiastujący pokój, oliva; *rzeczow.* przydomek Merkurego
- Pacificatio**, ónis, ż. zawarcie pokoju.
- Pacificator**, óris, m. dawca pokoju
- Pacificatōrius**, a, um, należący do zawarcia pokoju.
- Pacifico**, i -cor, l. zawierać pokój, venerunt pacificatum; ad pacificandum.
- Pacificus**, a, um, pokój zawierający; spokojny.
- Pacificor**, pactus, umawiać się z kim, wchodzić w układy, cum aliquo; pacti sunt inter se; z nast. ut lub ne i tr. łącz.; zawarować sobie co, vitam ab aliquo, pacem; nuptias filiae cum aliquo, zaręczyć komu córkę; także: ex aliqua domo feminam; dać w zamian, vitam pro laude, poet.; pactus, a, um, w znac. bier. wymówiony, zastrzeżony, zawarowany; stąd: pacto, podług umowy, po zawartym układzie.
- Paco**, l. uspokoić, usmierzyć, nadać pokój; poet. silvas vemere, uprawiać.

- Pacta**, ae, *ż.* zaręczona, oblubienica.
- Pactio**, ōnis, *ż.* umowa, ugoda, układ, warunkowe przyrzeczenie, rozjem, zawieszenie broni, pactio-nem inire, talibus p. pacem face-re; bellicas p. perturbare perjurio; także w złą myśl: przekupstwo, tajemny układ, spisek.
- Pactolus**, i, *m.* rzeka w Lidyi, która miała złoty piasek, Pactolus irrigat auro; stąd: Pactolis, Idis, *ż.* należąca do Paktolu, nymphae.
- Pactor**, ōris, *m.* pośrednik, za którego pomocą robi się umowa.
- Pactum**, i, *n.* umowa, ugoda, traktat, pacta servanda sunt; manere in pacto; pacto stare; często: eo, isto, quo pacto, tym, jakim sposobem; nullo p., w żaden sposób; alio pacto, innym sposobem.
- Pactyē**, ēs, *ż.* miasto w Tracyi.
- Pacuvius**, ii, *m.* Rzymski poeta dramatyczny; stąd: Pacuviānus, a, um, do Pakuwiusza należący.
- Padus**, i, *m.* rzeka w Italii wyższej (Po).
- Padūsa**, ae, *ż.* kanał ciągnący się od rzeki Po aż do Rawenny.
- Paeon**, ānis, *m.* przezwisko Apollina jako bożka sztuki lekarskiej; 2) hymnu uroczysty na cześć Apollina; w ogóle: śpiew radosny na pochwałę zwycięzców.
- Paedagōsus**, i, *m.* przewodnik, dozorca dzieci. [chlujstwo.
- Paedor**, ōris, *m.* nieczystość, nie-
- Paemani**, orum, *m.* lud w Gallii belgijskiej.
- Paenē**, lub pone, *przysł.* prawie, jakby, bez mała nie.
- Paeninsula**, ae, *ż.* półwysp.
- Paenūla**, ae, *ż.* płaszcz gruby używany w podróży i od wojskowych; przysłowie: paenulam alicui scindere, usilnie kogo prosić, aby uozostał.
- Paenulatus**, a, um, płaszczem odziany.
- Paeon**, ōnis, *m.* miara wiersza składająca się z trzech zgłosek krótkich i jednej długiej.
- Paeōnes**, a, um, *m.* lud Macedonii, w lic. poj. Paeon, Peończyk; stąd: a) Paconia, ae, *ż.* kraj Peonia; b) Paeonis, Idis, *ż.* rodem z Peonii.
- Paeonius**, a, um, do bożka lekarzy należący, lekarski, zdrowy, zbawienny.
- Paestum**, i, *n.* miasto w Lukanii; stąd: Paestānus, a, um, należący do Pestu, i Pestani, orum, *m.* Pestanie.
- Paetūlus**, a, um, zdrobn. od paetus.
- Pactus**, a, um, zézem spoglądający, blaskooki, przymrużający oczy.
- Paganus**, a, um, wiejski, należący do wsi; *rzeczow.* wieśniak.
- Pagāsa**, ae, i Pagasae, arum, *ż.* miasto w Tessalii, gdzie okręt Argo był zbudowany; stąd: Pagasaeus, a, um, tyżący się miasta Pagazy i okrętu Argo, w rodzaju *m.* przydomek Jazona.
- Pagātim**, *przysł.* po wsiach.
- Pagella**, ae, *ż.* zdrobn. od pagina.
- Pagina**, ae, *ż.* stronnica papieru, książki.
- Paginūla**, ae, *ż.* zdrobn. od pagina.
- Pago**, ěre, daw. słowo = pango.
- Pagur**, *m.* gatunek ryby.
- Pagus**, i, *m.* wieś, poet. mieszkańcy wsi, pagus agat festos; w ob-szerniejszym znaczeniu: powiat, gmina, omnis civitas Helvetia in quatuor pagos divisa.
- Pala**, ae, *ż.* rydel, łopata; 2) tar-cza pierścienia, osada.
- Palaemon**, ōnis, *m.* bożek morski = Melicerta; 2) imię pasterza.
- Palaecopharsalus**, i, *ż.* część dawna miasta Pharsalus w Tessalii.
- Palaestē**, ēs, *ż.* miasto w Epirze;

- stad:** Palaestinus, a, um, zależący do Palesty, deae (furye).
- Palaestina, ae, ż.** kraina w Azji, Palestyna; **stad** Palaestinus, a, um, należący do Palestyny, i Palestini, orum, m. mieszkańcy Palestyny.
- Palaestra, ae, ż.** miejsce, gdzie się zapaśnicy i szermierze ćwiczyli; in gramineis exercent membra palaestris; 2) ćwiczenia zapaśnicze, wprawa, zręczność, zwinność nabyta przez ćwiczenia ciała, palaestrae operam dare, ćwiczyć się w sztuce zapaśniczej: discere palaestram; castris utendum non palaestra; 3) w odniesieniu do wymowy: ćwiczenie, wprawa, non tam armis institutus quam palaestra.
- Palaestricae, przysl.** sposobem zapaśniczym.
- Palaestricus, a, um,** odnoszący się do palestry.
- Palaestrita, ae, m.** zapaśnik; mistrz zapaśników.
- Palaetyros, i, ż.** Tyr dawny w Fenicji.
- Palam, 1) przysl.** otwarcie, bez ogródki, w obliczu, w przytomności, proferre, agere; **palam, in ore atque in oculis provinciae aliquid gerere;** jawnie, wiadomo, **palam est,** wiadoma jest rzecz, **palam facere.** objawić; p. fieri, stać się jawnym, 2) **przym.** z przyp. 6 w obecności, w oczach, przed = coram, p. populo; me p; p. luce, w dzień.
- Palamodes, is, m.** syn Naupliusa, towarzysz Agamemnona przy oblężeniu Troi.
- Palatium, ii, n.** pagórek i część miasta Rzymu, gdzie było mieszkanie cesarza Augusta i jego następców; **stad** = pałac, zamek cesarski; **poet.:** mieszkanie bogów;
- Palatnus, a, um,** Palatyński; tribus Palatina lub samo Pal., dzielnica Palatyńska; także: cesarski.
- Palatum, i, n.** (daw. palatus, i, m.). podniebienie; **poet.:** p. coeli, sklepienie nieba.
- Palea, ae, ż.** plewa.
- Palear, aris, n.** podgardle u bydłęcia.
- Pales, is, ż.** bogini opiekująca się pasterzami, trzodami; **stad:** Pallis, e, należący do bogini Pales; festa P. lub samo Palilia, inum, n. święto oczyszczalne na cześć bogini Pales, obchodzone 21 kwietnia, w czasie którego, po dopełnionych ofiarach, ogień słomą lub sianem rozniecano i przezeń skakano (flamma Palilis); **poet.:** sacra lub lux Palis.
- Palici, orum, m.** bliźnięta, synowie Jowisza z ninfy Talii, bóstwa opiekuńcze Sycylijskie, których świątynia była przy mieście Palica
- Palilla, Palilis, patrz** Pales
- Palimpsestus, i, m.** pergamin, który, po wytarciu na nim pierwszego pisma, powtórnie służył do pisania, in palimpsesto scribere.
- Palinurus, i, m.** sternik Eneasza który koło przyładku Lukanii wpadł w morze; **stad** ten przyładek od jego imienia został nazwany, locus Palinuri nomen habebit.
- Palla, ae, ż.** zwierchnia szeroka suknia, szczegól. Rzymskich kobiet.
- Pallas, adis lub ados, ż.** nazwisko Minerwy; **invita Pallade = invita Minerva,** patrz Minerva; **extincti Palladis ignes** (ogień Westy, gdyż w świątyni Westy Palladium było umieszczone); **poet.:** o świątyni i posagu Pallady; **extincta Pallade;** **capta Pallade** o drzewie oliwném i oliwie: P. baccifera. **Palladem infundere.** **Stad:** Palla-

- dus, a, um, należący do Pallady; *rzeczow.* Palladium, ii, n. posąg Pallady w Troi, przez Ulissessa i Dyomedesa zabrany; później, jak utrzymywano, dostał się w posiadanie Rzymian, i zachowany był w świątyni Westy.
- Pallas**, antis, m. syn Pandjóna; 2) przodek Ewandra; stąd: a) Pallantus, a, um, Pallantejski; *rzeczow.* Pallanteum, i, n. nazwisko miast w Arkadyi i Italii; b) Pallantius, ádis, ż. i Pallantis, Ydis lub Idos, ż. jutrzienka, Aurora, jako pochodząca od Giganta Pallanta; c) Pallantius, a, um, pochodzący od Pallanta, heros, Ewander.
- Pallens**, tis, blady, o przedmiotach świata podziemnego: umbrae, animae; żółto-zielony, herbae; 2) sprawujący bladłość, morbi.
- Palleo**, pallui, 2. być bladym, z przyp. 6 niety, ze strachu; morbo, z powodu choroby; tracić kolor naturalny, ne vitio coeli pallescit aegra seges; — przenos. zblednąć, zblednieć, lękać się, troskać się, niepokoić się, z przyp. 4 lub 3. poutum, lękać się morza; pueris, obawiać się o dzieci.
- Pallesco**, pallui, 3. zblednieć, zółknąć; — przenos. lękać się, niepokoić się, nulla culpa.
- Palliatu**, a, um, odziany płaszczem zwanym pallium; tém się różnili Grecy od Rzymian używających togi; Graeculus p., Grecki filozof.
- Pallidus**, a, um, blady; p. in femina, zakochany; 2) sprawujący bladłość, mors. [kaptur.
- Palliolum**, i, n. płaszczyk; 2) Pallium, ii, n. okrycie, zasłona; płaszcz używany od Greków, a szczególnie filozofów.
- Pallor**, óris, m. bladłość, ora pallor albus inficit; spędził kolor, pallorem ducunt rami; strach, trwoga; także: jako osoba, bożek strachu.
- Palma**, ae, ż. dłoń, także: ręka, arcebant vincula palmas; 2) drzewo palmowe; 3) gałązka tego drzewa, jako znak zwycięstwa, palmae victoribus datae; w ogóle: nagroda, zaszczyt, chluba; na złą stronę: mordy, zabójstwo, plurimarum p. gladiator; 4) latorośl lub gałąź jakiego drzewa, stipitis; palmae ramique; 5) owoc drzewa palmowego, daktyl.
- Palmaris**, e, zasługujący na pierwszeństwo, odznaczający się, sententia; statua.
- Palmatus**, a, um, haftowane palmy na sobie mający, toga, tunica.
- Palmes**, Itis, m. winna latorośl.
- Palmétum**, i, n. miejsce zarosłe palmami.
- Palmifer**, era, erum, palmy rodzący.
- Palmósus**, a, um, obfity w palmy.
- Palmula**, ae, ż. dolna szersza część wiosła; wiosło.
- Palor**, 1. błąkać się, rozpraszać się; często: palantes i palati; — przenos. animi palantes.
- Palpebra**, ae, ż. powieka.
- Palpito**, 1. drgać, cor p., bije mocno serce; lingua, bełkoc.
- Palpo**, i palpor, 1 z lekka dotykać, głaskać; — przenos. pochlebiać, przymilać się.
- Paludamentum**, i, n. płaszcz żołnierski, szczegól. płaszcz purpurowy wodza naczelnego Rzymskiego.
- Paludatus**, a, um, odziany płaszczem żołnierskim, zwanym paludamentum.
- Paludósus**, a, um, bagnisty.
- Palumbes**, is, m. i ż. dziki gołąb, grzywacz.
- Pálus**, i, m. pal.

- Palus**, ādis, *f.* bagno, woda stojąca.
- Paluster**, stris, stre, błotnisty, bagnisty.
- Pamphylia**, ae, *f.* kraina w Azji mniejszej; stąd: Pamphylus lub -lus, *a*, *um*, do Pamfilii należący; mare, na pobrzeżu Pamfilii; i Pamphylis, *orum*, *m*, mieszkańcy Pamfilii.
- Pampineus**, *a*, *um*, winny, zrobiony z gałązek, z liści winnych.
- Pampinus**, *i*, *m*. i *f.* winna gałązka; liść winny.
- Pan**, Panos, *m*. przyp. 4. Pana, *m*. Arkadyjski bożek lasów, trzód, pasterzy, *ovium custos*, w licz. mn. Panes, bóstwa pól, pinu praecincti cornua Panes.
- Panaetolicus**, *i* Panaetolius, *a*, *um*, do całej Etolii odnoszący się, concilium.
- Panathenaeus**, *a*, *um*, należący do świąt Ateńskich Panathenaea zwanych; *rzeczow.* *m*. mowa Izokratesa miana w czasie uroczystości obchodzonej na cześć bogini Ateny.
- Panchaia**, ae, *f.* bajeczna wyspa na morzu Erytrejskim przy wschodnim brzegu Arabii; stąd: Panchaeus, Panchaeus i Panchaius, *a*, *um*, Panchajski.
- Panchrestus**, *a*, *um*, bardzo wszędzie pożyteczny, medicamentum, pieniądze.
- Pancration**, *ii*, *n*. gatunek ćwiczenia szermierskiego, zawierający pasowanie się i walkę na kulaki.
- Pandion**, ōnis, *m*. król Aten, ojciec Progny i Philomeli; stąd: Pandionius, *a*, *um*, należący do Pandyna, w ogóle: Ateński.
- Pando**, pandi, pansum i passum, 3. rozwinąć, rozpiąć, rozszerzyć, vela; crines passi, capillus passus, rozpuszczone włosy; suszyć, rac-
- mi passi; uva; poet.: lac passum, zwarzone mleko; otwierać, ostia; na str. bier. otwierać się, rozszerzać się, planicies, mare; — przenoś. *a*) rozciągać się, mieć wpływ, wpływać na co, divina bona longe lateque se pandunt; *b*) otwierać, dać widzieć, spectacula; torować, viam salutis; viam ad dominationem; poet.: objawiać, nomen; res caligine mersas.
- Pandrosos**, *i*, *f.* córka Cekropsa.
- Pandus**, *a*, *um*, krzywy, zgięty.
- Panegyrius**, *i*, *m*. mowa Izokratesa, w której zasługi Ateńczyków w korzystnym świetle przedstawia, zachęca ich do jedności i pobudza do wojny przeciw Persom.
- Pangaea**, *orum*, *n*. góra w Tracji na pograniczu Macedonii.
- Pango**, panxi, pactum *i* od dawnego pago, pēgi lub pepigi, pactum, 3. wbijać, wrykać, wsadzać, clavum, ancoram litoribus; o poetach: tworzyć, poemata; aliquid Sophocleum; opiewać, facta patrum; — przenoś. *a*) oznaczać, określać, terminos, fines; *b*) w czasach dokon. zawrzeć, pacem, foedera, inducias, amicitiam cum aliquo; z nast. ut lub ne *i* tr. łącz.
- Panicum**, *i*, *n*. zboże jakieś (tarta).
- Panificium**, *ii*, *n*. piekarstwo; 2) pieczywo, chleb.
- Panis**, *is*, *m*. chléb.
- Paniscus**, *i*, *m*. mały Pan (bożek).
- Pannonii**, *orum*, *m*. mieszkańcy krainy zwanéj Pannonia, ae, *f.* (dziś Węgry), która była podzieloną na dwie części: P. inferior i P. superior; stąd: Pannonius, *a*, *um*, należący do Pannonii.
- Pannōsus**, *a*, obszarpany, w lachmanach.
- Pannus**, *i*, *m*. sukno lub suknia, duplex *p*. gruba wełniana; 2) pła-

- tek, przewiązka, galganek, lachman; stąd: panni, odzież zszarżana, obszarżana, latawa, pannis obsitus.
- Panomphaeos, i, m. przezwisko Jowisza, jako pierwszego sprawcy wszelkich wyroczeni i przepowiedni.
- Panopé, ūs, ż. miasto w Focydzie.
- Panopéa, ae, ż. nimfa morska.
- Panormus, lub -os, i, ż. i -um, i, n. miasto na północném pobrzeżu Sycylii (dziś Palermo); stąd: Panormitanus, a, um, z Panormu, należący do Panormu i Panormitani, orum, m. Panormitanie.
- Pansa, ae, m. przezwisko Rzymskie.
- Pantágies, ae, m. rzeka w Sycylii.
- Panther, éris, m. i Panthēra, ae, ż. ryś.
- Panthus, i, m. (przyp. 5 Pantu) syn Otrysa, ojciec Euforba; stąd: Panthoides, ae, m. Pantojda: a) Euforbus; b) Pitagoras, ponieważ utrzymywał, że był Euforbem.
- Panticápeon, i, n. miasto przy cieśninie Cymmerskiej.
- Papáver, eris, n. inak.
- Papavéreus, a, um, makowy
- Paphius, a, um, patrz Paphos.
- Paphlagon, lub -o, ónis, m. Paphlagończyk, mieszkaniec krainy zwanej Paphlagonia, ae, ż. w Azji mniejszej.
- Paphos, lub -us, i, 1) m. syn Pigmaliona; 2) ż. miasto na wyspie Cyprze zeświątynią Wenery; stąd: Paphius, Pafijski, Cypryjski, Wenerze poświęcony.
- Papilio, ónis, m. motyl.
- Papilla, ae, ż. brodawka na pierś, pierś.
- Papirius, a, um, nazwanie Rzymskiego rodu; stąd: Papirianus, a, um, do Papiryusza odnoszący się.
- Papius, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu, Papia lex, prawo Papiusza (de peregrinis exterminandis).
- Pappo, i, jeść (wyraz dziecienny).
- Papula, ae, krostka, wysypka.
- Papyrifer, era, erum, wydający krzew zwany papyrus.
- Papýrus, i, m. i ż. lub -um, i, n. krzew Egipski, z którego лыka wyrabiano papier do pisania.
- Par, páris (przyp. 6. pari, *rzeczow.* także pare), równy, alicui lub alicui rei; cum aliquo; inter se; in aliqua re lub aliqua re, lub ad aliquid, równy pod jakim względem, in amore; vel ingenio vel industria; ad virtutem; z nast. ac, atque, et lub quam, magistrum equitum pari ac dictatorem imperio, z równą władzą dyktatorskiej: pari spatio atque est ex Gallia in Britanniam, w takiej odległości, jak-; *rzeczow.* rodz. m. lub ż. towarzyszy, towarzysza, rówiennik, pares cum paribus facillime congregantur; poet.: małż, żona; rodz. n. rzecz równa, par pari respondere; paria paribus referre, odwzajemnić się, oddać wet za wet; par impar ludere, grać w celno, lichy; także: para, dwie osoby, dwie rzeczy, p. gladiatorum; tria aut quatuor paria amicorum; paria scyphorum; 2) sposobny, zdolny, mający siły po temu, universi pares esse possunt, połączeni mogą podolać, opór stawiać; *rzeczow.* przeciwnik, parem habere, aspernari; 3) równie usposobiony w rozmaitych względach, ut par sis in utriusque orationis facultate; animo ac viribus par; 4) przyzwoity, stosowny, godziwy, zgodny ze słusnością, par est, słusna jest rzecz; z 4 przyp. i tr. bez. par est, ipsum esse bonum virum: quid me facere par sit.

Parābilis, e, łatwy do nabycia.
Parada, ae, ż. miasto w Zeugitanie.
Parādoxa, orum, n. zdania przeciwnie powszechnemu mniemaniu.
Paraetācae, arum, i Paractacēni, orum, m. mieszkańcy krajiny zwanej Paractacēnō, ēs, ż. między Medyą i Persyą.
Paraetōnium, ii, n. miasto i port w Marmaryco, na granicy Egiptu.
Parapam-, patrz Paropam-
Parasita, ae, ż. pasożytnik, żywiąca się cudzemu, pochlebniça.
Parasitus, i, m. wspólnie jedzący; w znaczeniu wzgardliwem: pasożyt; darmożjad.
Parāte, przyst. z przygotowaniem, paratius dicero.
Parātio, ōnis, ż. przygotowanie, dążenie do czego, regni.
Parātus, a, um, gotowy, na pogotowiu będący, tak dobrze jak pewny, urbs, victoria, praeda i t. p., parati in armis, stojący pod bronią; przygotowany na co, chętny do czego, w przyp. 3 lub z 4 przyp. i przyim. ad, venias; ad omnem eventum; ad navigandum; z tr. bez. perpeti; trajicere; sic animo paratus, ut-, tak usposobiony, iż-; dobrze opatrzony, uzbrojony, ad aliquid; usposobiony w jakim przedmiocie, in rebus maritimis.
Parātus, us, m. przysposobienie, przygotowanie, triumphus; ubiór, strój, Tyrios induta paratus, poet.
Parca, ae, ż. Parka, w licz. mn. Iarcae, trzy boginie, od których los i osnowa życia ludzkiego zawisła (Clotho, Lachesis, Atropos).
Parce, przyst. oszczędnie, skąpo, vivere; mało, scribere, gaudere; rzadko kiedy, parcius quatiunt fenestras.
Parcimonia, patrz parsimonia.

Paroo, peperci (rzadko parsi), parcitum lub parsum, 3. ochraniać, szanować, starać się zachować, valetudini, aedificiis; darować, nullas vitae pepercit; oszczędzać, skąpić, sumptui, labori; ne cui rei parcat; parcendo, przez oszczędność; wstrzymywać się od czego, auxilio, a caedibus; zaniechać, nie chcieć, fidem jactare; parce metu, nie bój się; wystrzegać się, periculo; poet.: luminibus, odwrócić oczy.

Parous, a, um, oszczędny, skąpy, parcissimus donandi; nisobity, mały, w małej ilości, sal; questa sum vento lintea parca dari, żaliłam się, że okręt powoli plynie; umiarkowany, łagodny, verba; ira parciore = minor.

Pardālis, is, ż. i pardus, i, m. ryś.
Parens, tis, rzeczow. poddany, parontes abunde habemus.
Parens, tis, m. i ż. ojciec, matka, parentes, rodzice; — przenoś. początkodawca, założyciel, twórca, Socrates philosophiae parens; w licz. mu. przodkowie, krewni, more parantum; także: w licz. poj. krewny, parens et ipse Tarquinius.

Parentālis, e, rodzicielski; 2) ściągający się do umarłych rodziców lub krewnych, dies; rzeczow. parentalia, ium, n. obrzędy, ofiary czynione na cześć zmarłych rodziców lub krewnych.

Parento, 1. odprawiać obrzędy przy grobie rodziców lub krewnych; 2) pomścić się czyjś śmierci zgubą zabójcy, Cethego; w ogóle: pomścić się, irae aliqua re; przebłagać cienie, umbris.

Pareo, parui, paritum, 2. pokazać się, dać się widzieć, zjawić się, parer, rzecz widoczna, jawna, do-wiedziwa; 2) stawić się na roz-

kaz, stąd: a) być posłusznym, powolnym, powołać się, ulegać, stosować się do czego i t. p. irae plus quam utilitati; necessitati, legibus, consiliis alicujus; także o przedmiotach nieżywotnych: parent arva colono, poet.; b) być poddannym, być pod rozkazami, pod panowaniem, Romanis; duobus; imperio.

Paricid- patrz Parricid-

Paries, ōis, ż. ściana.

Parietinae, arum, ż. rozwaliny starego muru.

Parilia, patrz Palilia. {tas, vox.

Parilis, e, podobny, równy, ac-

Pario, pepēri, paritum, 3. (imiesl. czasu przyszł. pariturus), rodzić, wydać plód na świat, liberos; optima matrum terra parit; wynaleźć, tworzyć, verba; — przenoś.

a) zjednać, sibi salutem; amicitiam cum aliquo, laudem, libertatem; otrzymać, victoriam ex lub de aliquo; parat, orum, n. rzecz nabyta, majątek; b) ultionem malorum alicui, wyrzucić zemstę; wzbudzić, wzniecić, sprawić, dolorem, suspicionem; zadać, lethum sibi manu, poet.

Paris, ydis, m. syn Pryama, i Hełuby, który był przyczyną wojny Trojańskiej.

Parisi, orum, m. lud w Gallii Celtyckiej.

Pariter, przysł. równie, zarówno, niemniej, podobnie, z nast. ac, atque, et, que, ut, równie jak; także: z przyp. 3.; 2) razem, Numidae pariter cum equitibus; Jugurtham et Borchum p. superavit; p. et a lateribus et a fronte; studia cum actate p. crescunt; 3) także, postquam p. Nymphas incedere vidit, poet.

Paritor, ōris, m. sługa, żołnierz ua zawołaniu, na straży.

Parium, ii, n. miasto w Mizyi stąd: Parianus, a, um, należący do tego miasta.

Parius, a, um, patrz Paros.

Parma, ae, ż. mała tarcza okrągła; u poet. w ogóle: tarcza.

Parma, ac, ż. miasto w Gallii Cypadańskiej; stąd: Parmensis, e, do Parmy odnoszący się; rzeczow. Parmensis, Parmeńczyk.

Parmatus, a, um, opatrzony w tarczę parma zwaną.

Parmensis, patrz Parma.

Parmula, ac, ż. zdrobn. od parma.

Parnāsus i **Parnassus**, i, m. góra w Focydzie, przy której były Delfy i źródło Kastalskie; stąd: a) Parnāsius, a, um, do Parnasu należący, poet. w ogóle: Delficki; b) Parnāsīs, ydis, ż. rodem z Parnasu.

1. **Paro**, 1. gotować, przysposabiać, convivium, se ad rem; uzbierać się, se proelio; bellum: przedsiębrać, iter; zabierać się do czego, fugam; zamyślać o czym, zamierzać, alicui necem; z tryb. bezok. proficisci, zabierać się do odjazdu; perficere, do wykonania. 2) zbierać, copias, exercitum, com meatus; uzyskać, locum ac sedes; latos fines; starać się o co, divitias, pacem, amicitias, necessitudines; nabywać, kupować, jumenta inmenso pretio; hortos, praedia; acre, argento paratus, o niewolniku.

2. **Paro**, 1. (od par) porównywać, se paraturum cum collega.

Parōchus, i, m. przedsiębierca, który urzędnikom Rzymskim podróżującym dostarczał rzeczy potrzebnych do wygody; poet. w ogóle: urządzający biessady.

Paropamisus, i, m. góra na północ Indyj; stąd: Paropamisadae.

arum, *m.* mieszkańcy na południowej pochyłości góry Parop.
Paros lub -us, *i*, *ż.* wyspa, na morzu Egejskim; stąd: *Parus* *a*, *um*, tyczący się wyspy Paros, *i* *Parii*, *orum*, *m.* mieszkańcy wyspy P.
Parra, *ae*, *ż.* ptak zlowrogi, puszczyk?
Parrhāsia, *ae*, *ż.* kraina i miasto w Arkadyi; stąd: *a*) *Parrhasis*, *Idis*, *ż.* rodem z Parrazyi, w ogóle: z Arkadyi; *Arctos* lub *ursa*, konstellacya, patrz *Arctos*; *rzeczow.* = *Callisto*; *b*) *Parrhasius*, *a*, *um*, do Parrazyi należący, w ogóle: Arkadyjski.
Parrhasius, *ii*, *m.* sławny malarz z Efezu.
Parricida, *ae*, *m.* ojcobójca, matkobójca, zabójca powinowatych; także: targający się na ojczyznę, zdrójca stanu.
Parricidālis, *e*, ojcobójczy, zbrodniczy, bezbożny.
Parricidium, *ii*, *n.* zamordowanie rodziców, krewnych, w ogóle: mężobójstwo, także: spisek przeciwko ojczyźnie, zbrodnia stanu.
Pars, *partis*, *ż.* część, *pars-pars*, zam. *alii-alii*, jedni-drudzy; *parte-parte*, po części-po części; *ex aliqua parte*, po części; *magna ex parte*, w znacznej części, *major* lub *maxima ex parte*, po większej lub największej części; *magnam partem*, w znacznej części; *maximam partem lacte vivunt*, po największej części, najwięcej żyją mlekiem; *partim* (*i* przyp.) w części; *in parte*, po części; *2*) *strona*, *okolica*, *Alpes ea parte inviae*; *partes Orientis*; *p. Coae*; *ex omnibus partibus advolaverunt*; *ex una parte ex altera*; (*in*) *omnibus partibus*; *reliquis partibus*; *quam in partem, dokąd*; — *przenoś.* *strona*, *wzgląd*, *ex ulla parte*;

nulla parte, wcale nie, *bynajmniej*, *pod żadnym względem*; *omni ex (a) parte*, *lub omni parte*, *pod każdym względem*; *multis partibus* (*bardzo*); *omnibus partibus* (*pod każdym względem, we wszystkich*); *in eam partem peccant*, *pod tym względem wykarczają*; *scripsi in eam partem*, *napisałem w tym zamiarze, aby nie*; *in utramque partem*, *na obie strony, za i przeciw*; *nullam in partem*, *pod żadnym względem*; *3*) *stronnictwo*, *pars Mariana* i *partes Marianae*; *Antonius partium Caesaris*; *p. Sullanae*; *conspiratis factionum partibus*; *p. optimae*, *patryoci*; *4*) *udział*, *uczestnictwo*, *pars mea nulla erit in hoc*; *partes omnium corripere*; *partem habere in aliqua re*; *partes dare, habere* (*w przedsięwzięciach pieniężnych i t. p.*); *5*) *w licz. mn.* *rola aktora*, *p. primae, secundae, tertiae*; — *przenoś.* *obowiązek*, *urząd*, *meae, tuae p.*; *priores*; *omnium ordinum*; *excepti has partes*; *6*) *sposób*, *gatunek* = *species*.

Parsimonia, *ae*, *ż.* oszczędność.
Parthāon, *ōnis*, *m.* syn Agenera i Epikasty, król Kalidonu, ojciec Eneusa (*Oeneus*); stąd: *Parthāonius*, *a*, *um*, do *Parthaona* odnoszący się.
Partheniae, *arum*, *m.* = *spuri*.
Parthenius, *ii*, *m.* góra między Argolidą i Arkadyą; *poet.* *Parthenium nemus*; *Partheniae valles* i t. p.
Parthenōpaeus, *i*, *m.* jeden z siedmiu wodzów oblegających Teby.
Parthenōpe, *ēs*, *ż.* dawne nazwisko Neapolu; stąd: *Parthenopeius*, *a*, *um*, *Partenopejski*, *Neapolitański*.
Parthenopōlis, *is*, *ż.* miasto w niższej Mezji.
Parthi, *orum*, *n.* Partowie lud

Scytyjski; stąd: a) Parthia, ae, *ż.* kraj Partów; b) Parthicus, a, um, należący do Partów; c) Parthiēnē, ēs, *ż.* = Parthia; stąd: Parthieni, orum, *m.* = Parthi; d) Parthus, a, um, należący do Partów.

Parthini, orum, *m.* lud w południowej Illiryi.

Parthyaei, orum, *m.* = Parthi.

Particeps, cipis, mający w czém udział, voluptatis, belli; *rzeczow.* uczestnik, spółnik, towarzysz; regni, conjurationis; rzadko z przyp. 3.

Participo, 1. robić uczestnikiem, dzielić, suas laudes cum aliquo; także bior.: nos esse factos ad participandum alium ab alio.

Partiōula, ae, *ż.* cząstka, odrobina.

Particulātim, *przysł.* częściami, cząstkowo.

Partim, częścią, w części, patrz pars. [dzielony.

Partio, 4. dzielić, partitus, participator, 4. dzielić, praedam in socios; curas cum aliquo; copias inter se; poet.: campum limite, oddzielać, rozdzielać.

Partite, *przysł.* z należytym podziałem, dicere.

Partitio, ōnis, *ż.* podział, rozkład.

Partūrio, ivi, ii, 4. silić się na wydanie płodu; — przenoś. a) trafić się, si tanquam parturiat unus pro pluribus; b) respublica p. periculum, jest w stanie niebezpiecznym; ira p. minas, gwiew zagrożą; 2) = pario; poet.: Notus p. imbres, wydaje, sprowadza, jest przyczyną; arbor parturit, rozwija się; ager parturit zaczyna się zielenić.

Partus, us, *m.* rodzenie; 2) płód wydany, potomstwo, partum odere, eniti, także: owoc.

Parum, *przysł.* mało, niedosyć, sapientiae, splendoris; parumne

est, quod-, czyż to jeszcze niedosyć; parum habere, nie być zadowolonym, nie przestawać na czém; z tryb. bezok. violare parum habet; 2) stop. wyż. minus, mniej, nie tak bardzo, także: zamaleo, dicere; z przyp. 2. minus quatuor millium; non lub laud m., nie mniej, tyleż, tyle właśnie; nihil m., wcale nie; plus minus, mniej więcej, około, blisko; minus minusque (lub ac, atque minus), coraz mniej; z nast. ac, atque, quam, (jak) peccas minus atque ego; z przyp. 6. przedmiotu wchodzącego do porównania albo liczby, ilości i t. p. nemo fuit illo minus emax; minus triginta diebus; multo m., daleko mniej; paullo m., nieco mniej; me minus uno, mnie jednego wyjąwszy, poet.; quo m. lub quominus, aby nie; si minus, jeżeli nie; sin minus, jeżeli zaś nie, w razie przeciwnym; 3) stop. najw. minime, najmniej, bynajmniej, irasci m. decet; m. omnium ad te pertinebat, wcale do ciebie nie należało; m. saepe, bardzo rzadko; w odpowiedziach: placet — Catilinae? minime, bynajmniej.

Parumper, *przysł.* nieco, trochę, na krótki czas, pulsus corde dolor; abduco p. animum a molestiis.

Parunculus, i, *m.* mały okręt, patrz nyoparo.

Parus, i, *ż.* patrz Paros.

Parvitas, ātis, *ż.* małość, drobnosc.

Parvulus, a, um, bardzo mały, malutki, mało znaczący, navicula, oppidum, pecunia, proelium, detrimētum, causa i t. p.; hoc parvulum, ta drobnostka; 2) bardzo mały, b. młody, *rzeczow.* małe dziecko, a parvulo lub a parvulis, od dzieciństwa.

Parvus, a, um, stop. wyż. minor, najw. minimus; 1) pod względem przestrzeni, liczby, ilości i wagi: mały, mało znaczący; *rzeczow.* parvum, i, n. drobnotka, troszczyka, odrobina; minus. rzecz mniejsza, ilość mniejsza; minimum, rzecz bardzo mała, lub *przysł.* bardzo mało, praemia apud me m. valent; non m., nie mało; ne m. quidem, bynajmniej, wcale nie. — Przenoś. a) pod względem wartości: mały, mało znaczący, dona, munera; parvo pretio; *rzeczow.* parvum, i, n. coś małego, parvi lub minoris ducere, aestimare, pendere, mało albo mniej cenić; parvi esse, mało znaczyć, parvo emere, tanio kupować; minoris vendere, taniej sprzedawać; b) pod względem mocy i znaczenia: mały, mało znaczący, małej wagi, res, labor, detrimentum, momentum, fides i t. p.; si parva licet componere magnis; poet.: carmen, modi (łatwe) w lekkim rodzaju; vox (słaby, cichy); o osobach, małego znaczenia, niższego rzędu: dii, senator; parvum parva decent; parvi et ampli, niżsi i znakomici, poet.; pod względem sposobu myślenia: małoduszny, parvi animi haberi; w odniesieniu do mowy: pokorny, animis verba minor; verbis minoribus uti; pod względem ducha: non tibi parvum est ingenium, wielkie masz zdolności; stąd: operosa parvus carmina fingo, mało mając zdolności, z wielką pracą składam wiersze; 2) pod względem czasu i wieku: mały, krótki, pars noctis; dies sermone minor fuit; minima pars temporis; parvus, mały, młody; minor, mniejszy, młodszy; minimus, najmniejszy, najmłodszy; *rzeczow.* parvus, a, m. mały chłopiec; parva, ae,

ż. mała dziewczyna; parvi, małe dzieci; a parvo lub a parvis, od dzieciństwa; minores, młodzież; poet.: potomkowie, utcunque ferent ea facta minores.

Parargadae i **Persagadae**, arum, ż. zamek w Perayi.

Pasco, pavi, pastum, 3. paść, pasać, greges armentaque; sues; samo pascere, hodować bydło; w ogóle: paść, karmić, żywić, o zwierzętach i ludziach, nos olusculis soles pascere, legationes convivio, podejmować, ugościć; — przenoś. a) kogo lub co utrzymywać, zasilać, karmić, żywić, dać rosnać, pomagać do wzrostu, aliquem rapinis et incendiis; barbam, crines (zapuszczać); animum, spem (podsycać) poet.; b) paść, lubować się czem, oculus in aliqua re, oculos animumque aliqua re; pasci aliqua re; 2) wypasać, asperima collium; — przenoś. pożerać, niszczyć, pustoszyć, polentam, campus; pastus cibus.

Pascor, pastus, 3. pożerać, paść się, o zwierzętach; 2) wypasać, silvas, arbura; mala gramina pastus.

Pascuus, a, um, pastewny, aa pastwisko przydatny, ager; *rzeczow.* pascua, orum, n. pastwisko.

Pasiphâs, ës, lub-aa, ae, ż. córka Słońca i Persydy, siostra Cyrcy, żona Minosa króla Krety, matka Minotaura, Androgeusa. Fedry i Aryadny; stąd: Pasiphaëus, a, um, od Pazyfai pochodzący.

Pasitigris, is, m. nazwisko połączonych rzek Eufratu i Tygru (dziś Szat-el Arab).

Passer, ës, m. wróbel; 2) ryba, płaszcz morski.

Passeroulus, i, m. wróbelek.

Passim, *przysł.* (od pando) tu i owdzie, po rozmaitych miejscach,

considere; 2) w rozmaite miejsca, confugere; 3) bez różnicy; bez wyboru, u późn. pisarzy.

Passum, i, (od pando), wino z jagód suszonych.

Passus, a, um, *imięśl.* od Patior i Pando.

Passus, us, *m.* krok: passu admissio, śpiesznie; jako miara: mille passus, mila rzymska; ślad, saepe tui specto si sint in litore passus, poet.

Pastillus, i, *m.* galeczka z ciasta, pigułka.

Pastor, ōris, *m.* pasterz.

Pastoralis, e, pasterski. {lilia.

Pastoriū, a, um; sacra — Pa-

Pastus, us, *n.* pasienie, pasza; — przenoś. p. animorum, pokarm umysłowy.

Patalius, a, um, należący do Patali, okolicy przy ujściu Indu.

Patara, ōrum, *n.* miasto w Licyi ze świątynią Apollina; stąd. a)

Patareus, ei lub eos, *m.* Patarejczyk (Apollo); b) Pataraeus, a, um, Patarejski; c) Patarāni, orum, *m.* mieszkańcy Patary.

Patāvium, ii, *n.* Padwa, miasto we Włoszech; stąd: Patavinus, a, um, należący do Padwy, i Patavini, orum, *m.* mieszkańcy Padwy.

Patefactio, feci, factum, 3. na str. bier. patefio, factus, fieri, otworzyć, portas, aures assentatoribus; 2) utorować drogę, ułatwić przejście, vias, iter, loca, Alpes ea parte invias; Pontum; 3) uczynić widzialnym, widok otworzyć, orbem; Sejanum; poet.: sulcum (bródzy zrobić, uprawić, zorać); — przenoś. objawić, wydać na jaw, odkryć, dać do zrozumienia, rem, conjurationem, consilia, verum, edium; se alicui (objawić swój sposób myślenia, chęci, zamiary).

Patefactio, ōnis, *ż.* otwarcie, odkrycie, objawienie, rerum.

Patella, ae, *ż.* naczynie płaskie do potraw; 2) jabłko w kolanie.

Patens, tis, otwarty, niezasloniony, widzialny ze wszech stron, via, campus, loca, coelum; — przenoś. domus patens et exposita voluptatibus; jawny, causa.

Patenter, przyst. otwarcie, jawnie.

Pateo, patui, 2. stać otworem, być otwartym, patent valvae, nares;

patet alicui domus, regia; także: p. alicui aditus, via, iter, semitae, portus; 2) rozciągać się, in

latitudinem, in longitudinem; late; circuitu ad-; latitudo silvae, stąd: — przenoś. a) hoc praeceptum latius patet, ma obszerniejszy zakres; b) być otwartym,

nie mieć przeszkody, patet via rei agenda, via ad fugam, fuga alicui; Europa victoribus; patent

alicui honores, magistratus, omnia i t. p.; c) leżeć przed oczyma, być

widocznym, jawnym, nomen in adversariis patet; causa patet; res

patet; samo patet, jest rzecz widoczna, z 4 przyp. i tr. bezok.,

patet illos deceptos; d) być wystawionym, narażonym na co, insidiis alicujus, morbis, vulneri,

casibus.

Pater, tris, *m.* ojciec, w liczb. mn. ojcowie, rodzice, przodkowie; patrum nostrorum memoria, za pamięci ojców naszych; p. familias lub familiae, gospodarz, pan domu; p. soenae, sprawiaczy ucztę;

jako tytuł zaszczytny z powodu wieku, wyświadczonych dobrodziejstw, szczególnych zasług,

(o bogach i ludziach) Gradivus p. Mars; rexque paterque audisti; p. patriae: p. conscriptus, senator;

patres, senatorowie, w ogóle: patrycyusze; p. patratu, patrz Fe-

talis i patro; u poet.: sprawca, początkodawca; także: starzec.

Patēra, ae, *ż.* czara, naczynie ofiarne.

Paterōulus, i, *m.* Rzymskie przezwisko.

Paterfamilias, patrz pater.

Paternus, a, um, ojcowski, od ojca pochodzący, odziedziczony, genus, origo, hospitium; provincia, mores, fortuna, regnum, bona, odium; nihil paternum (żaden z przymiotów ojcowskich; 2) ojczysty, terra; ripa paterni fluminis, poet.

Patesco, patui, 3. stać otworem, otwierać się, atria, fores, portus; rozciągać się, campus; — przenoś. stawać się jawném, res, insidiae.

Pathalius, patrz Patalius.

Patibilis, e, znośny, dolor; 2) uczuciem obdarzony, natura.

Patibulum, i, *n.* szubienica.

Patiens, tis, cierpliwy, wytrwały, wytrzymały, z przym. 2 laboris, operum; corpus p. inediae, vigiliae, algoris; amnis' navium p., splawna; powolny, dający się powodować, uległy, taurus aratri; poet.: twardy, nieuginający się, aratrum.

Patienter, przysł. cierpliwie, ferre, accipere.

Patientia, ae, *ż.* cierpienie, znoszenie, paupertatis, famis, frigoris; stąd: wytrzymałość, cierpliwość, patientia est honestatis aut utilitatis causa rerum arduarum ac difficilium voluntaria ac diuturna perpassio; patientiam alicujus tentare; patientia abuti; przedstawianie na mierności; uległość.

Patina, ae, *ż.* misa płaska; patelnia.

Patio, ěre, dawn. sł. = patior.

Patior, passus, pati, cierpieć, wytrzymywać, znosić, famem, do-

lorem, o fortes pejorajęce passat; także: samo pati, przetrwać, przeżyć wśród przykrości i niedostatku, per novem secula; in silvis; 2) ponieść, doznać, naufragium, repulsam, calamitatem; pozwolić, dozwolić, dopuścić, przystać naco, aliquid; z tryb. bezok; z 4. przyp. i tryb. bezok. lub ze spoj. ut i tr. łącz., patitur tangi; nullo se implicari negotio passus est; non patiendum est, ut arbitrarantur; quamdiu diei tempus est passum; często: z przysłów. facile, libenter, indigne, moleste; i t. p.; z przymiotnikiem w znaczeniu predykatu: zostawić, nihil intactum neque quietum; nec quidquam satis tutum munientibus pati.

Patrae, arum, *ż.* miasto w Achaę stąd: Patrensis, e, Patreński; i Patrenses, ium, *m.* mieszkańcy tego miasta.

Patratio, ōnis; *ż.* wykonanie, spełnienie.

Patria, ae, *ż.* patrz patrius.

Patricius, a, um, do patrycyuszów należący; rzeczow. patricius, patrycyusz. Patrycyusze stanowili w Rzymie najdawniejszą szlachtę; wyprowadzali swój ród od senatorów, których Romulus i Tarquinus Priscus postanowił; magistratus patricii, urzędnicy wybierani z rodu patrycyuszów.

Patrimōnium, ii, *n.* dziedzictwo, spuścizna po ojcu.

Patrimus, a, um, osoba, która ma ojca przy życiu.

Patrius, a, um, ojcowski, od ojca lub od rodziców pochodzący, u rodzicach odziedziczony, fundus, regnum; stąd: patria, ae, *ż.* ojczyzna, miejsce urodzenia; stąd: patrius, a, um, ojczysty, krajowy, dii, sermo, mores, nemus i t. p.

Patro, i, sprawić, wykonać, zdzia-

- łać, promissa, spełnić obietnicę; pacem, zawrzeć pokój; bellum, skonczyć wojnę; facinus, zbroić co, popełnić; jusjurandum (przy zawarciu przymierza wykonać przysięgę z dopełnieniem przepisanych obrzędów = zawrzeć przymierze); pater patratus, ten z pomiędzy kapłanów zwanych Fetiales, który przy zawarciu przymierza przysięgę w imieniu ludu Rzymskiego składał.
- Patrocinium**, ii, *n.* opieka, pomoc, mianowicie obrona oskarżonego; 2) klient, si tu in patrocinis tuendis consuetudinem tuam servas.
- Patrocinor**, i, bronić, opiekować się, siliui.
- Patrocles**, is, lub -us, i, *m.* syn Menecyusa, przyjaciel Achillesa, z pod Troi.
- Patrona**, ae, *ż.* obrończelka, opiekunka.
- Patronus**, i, *m.* obrońca, opiekun, patron, który miał pieczę nad pojedynczemi osobami (klientami), tudzież miastami i prowincjami, stawał w ich obronie; 2) po wyzwoleniu niewolnika pan jego dawniejszy był jego patronus; 3) w ogóle: obrońca sądowy, causae p. lub samo patr.
- Patruelis**, e, pochodzący od brata ojcowskiego, frater lub samo patruelis, brat stryjeczny, tudzież syn siostry ojca; 2) dotyczący się synów brata ojcowskiego, im wspólny, do nich należący, dona.
- Patruus**, i, *m.* stryj, wuj, — przeznós. ganićiel przyganiacz, zwłaszcza młodzieży, ne sis patruus mihi; *przym.* patruus, a, um, stryjowski.
- Patuleius**, ii, *m.* (od pateo), przydomek Janusa, z powodu, że w czasie wojny świątynia jego stała otworem; 2) imię Rzymskie; stąd:
- nomen Patulcianum, dług Patulcynusa.
- Patulus**, a, um, otwarty; fenestra rozłożysty, szeroki, rami, quercus Paucitas, ātis, *ż.* mała liczba, niewielkość, oratorum, hostium.
- Pauculus**, a, um, maluczki (co de liczby), zwykle w licz. mn. bardzo mało, niewiele.
- Paucus**, a, zwykle w licz. mn. mało, niewiele, paucis diebus w kilku dniach; *rzeczow.* pauci, niewielu (domyśl. homines), paucis temeritas est bono; pauca, mała ilość, in pauca conferam, w kilku słowach zamknę, krótko powiem; in paucis alicui carum esse (być bardzo miłym, lubionym).
- Paulatim**, *przysł.* pomału, zwolna.
- Paulisper**, *przysł.* trochę, na chwilę, na krótko, intermittere proelium.
- Paulo**, patrz paulus.
- Paululus**, maluchny, bardzo mały; *rzeczow.* paululum, małość, mała rzecz, drobnostka, paululum est, quod requiram; *przysł.* trochę, nieco, operiri, respirare.
- Paulus**, a, um, mały, *rzeczow.* paulum, drobnostka, nihil aut paulum abstulerat: post paulum, w krótkim czasie; paulo przy stop. wyż. nieco, trochę, melius; *przysł.* paulum i paulo, nieco, mało, commorari; recreare; paulo ante, nieco pierwej; paulo post, wkrótce potem.
- Paulus**, i, *m.* Rzymskie nazwisko.
- Pauper**, ēris, ubogi, cierpiący niedostatek; *rzeczow.* biedak, żebrak.
- Pauperies**, ēi, *ż.* ubóstwo, niedostatek.
- Paupero**, i, zubożyć, przyprowadzić do ubóstwa, aliquem aliqua re.
- Paupertas**, ātis, *ż.* ubóstwo, niedostatek, nędza.

- Pausa**, ae, *ż.* przerwa, przestaniek.
- Pausea**, ae, *ż.* gatunek oliwek.
- Pausias**, ae, sławny malarz z Sycyonu; stąd: Pausiācus, a, um, tyczący się Pauzyasza.
- Pauxillulus**, i pauxillus, a, um, bardzo mały.
- Pavēfactus**, a, um, przestraszony, przelękniony.
- Paveo**, pavi, 2. bać się, lękać się, drżać ze strachu, pavet agna lupos; novitate; ad omnia; także: z tryb. bez. laederu; pavens, lękliwy, bojaźliwy, stroskany.
- Pavescō**, ēre, lękać się, trwożyć się.
- Pavide**, *przyst.* lękliwie, z trwoga, fugere.
- Pavidus**, a, um, lękliwy, pełen obawy, przestraszony, lepus, abas; *przystółkowo*: pavidum, bojaźliwość, z bojaźnią, pavidum blandita, poet.; 2) bojaźń wzbudzający, religio.
- Pavimento**, 1. układać posadzkę.
- Pavimentum**, i, *n.* gatunek posadzki.
- Pavio**, 4. ubijać, terram.
- Pavito**, āre, lękać się, drżać
- Pavo**, ōnis, paw.
- Pavor**, ōris, *m.* drżenie, bicie serca z powodu jakiego gwałtownego uczucia; corda exsultantia pavore haurit, poet.; 2) strach, wielka bojaźń, pavor omnes occupavit; ze spój. ne, pavor cepit milites, ne vulnus esset mortiferum; 3) Strach, jako bóstwo, któremu Tullus Hostilius świątynię wystawił.
- Pax**, pācis, *ż.* pokój; także: bogini pokoju; in pace lub pace, w czasie pokoju; cum bona pace dimittere, rozstać się w dobrej przyjaźni, spokojnie; 2) pozwolenie, pace tua, za pozwoleniem; pace aliquid loqui; dicere; 3) laska, pax, divum; manium ac deae; pacem deorum exposcere; 4) spokojność, animi.
- Paxillus**, i, *m.* kolek.
- Peccatum**, i, *n.* wykroczenie, wina, grzech, błąd.
- Peccatus**, us, *m.* błąd, uchybienie, in manifesto p. tenebatur, naocznie mu dowodzono.
- Pecco**, 1. błdzić, wykroczyć, przewinąć, grzeszyć, in se lub in aliquem (względem-), in aliqua re, w jakim przedmiocie; verbo lub intra verba, mową; multa, wielo błędów popełnić; oderunt peccare boni.
- Pecten**, Inis, *n.* grzebień; 2) płoch, narzędzie tkackie, grępla do czesania wełny, grabiec; 3) załamywanie rąk w utrapieniu, digitis inter se pectine junctis; 4) precik, narzędzie, którym oderzano strony lutni, pectine pulsat eburno; stąd: pieśń, poemat, alterno pectine (o wierszu elegiackim, do którego naprzemian wchodzi hexameter i pentameter).
- Pecto**, pexi, pexum, 3. czesać, pexus, uczesany; vestes pexa, suknie obfita w wełnę, nowa, nie wytarta.
- Pectus**, ōris, *n.* pierś, kość piersiowa; poet. żołądek; — przenoś. a) serce jako siedlisko uczuć, skłonności, odwagi, toto pectore, z całego serca; homo sine pectore; forti p., odważnie; pectus capax bonae spei; poet. o osobach: cara sororum pectora, miłe siostry; b) dusza, myśl, rozum, toto pectore cogitare; poet.: non tu corpus eras sine pectore; excidere pectore aliquid, być zapomnianym od kogo; oculis pectoris hausit.
- Pecua**, u, *n.* w lic. mn. pecua, trzody, bydła.
- Pecuarius**, a, um, ściągający się do bydła; res, hodowanie bydła.

- rzeczow.* a) pecuarius, ii, m. utrzymujący bydło; w licz. mn. dzierżawcy skarbowych łąk i pastwisk na prowincyi; b) pecuaria, ae, f. hodowanie bydła, u późn. pis.; pecuaria, orum, n. trzody bydła, poet.
- Peculātor, ōris, m. dopuszczający się kradzieży skarbu publicznego.
- Peculātus, us, m. kradzież skarbu publicznego.
- Peculiāris, e, własny, właściwy, testis, hoc mihi peculiare fuerit; szczególny, osobliwy, nadwyzajny, munus, edictum, provincia.
- Pecūlio, 1. obdarzyć kogo własnością, udarować; peculiatu, a, um, obdarzony własnością, zbogacony.
- Pecūllum, ii, n. właściciel majątek składający się z bydła; stąd w ogóle: majątek, cupiditas peculii, cura p.; własność udzielna, to co sobie syn zostający pod opieką ojca, mianowicie jako żołnierz lub na innej drodze przez własny obrót uzbierał; peculia servorum, to co sobie niewolnik przez własne zabiegi zebrał.
- Pecunia, ae, f. majątek (pierwiastkowo składający się z bydła), publica, dochody publiczne; pieniądze, p. numerata, gotowe pieniądze, gotowizna; pec. conficere, zebrać; curare, kazać wypłacić; dare mutuum, pożyczyć komu; collocare foenori graviori, pożyczyć na wysoki procent; dies pecuniae, termin wypłaty; pecunias magnas in provincia collocatas habent, wielkie summy pieniądze; p. grandis, immanis; vitiatu pecuniis, fałszywymi pieniędzmi.
- Pecuniārius, a, um, pieniężny, tyżący się pieniędzmi; inopia rei pecuniariae, brak pieniędzy; praemia rei pec. nagrody w pieniądzach.
- Pecuniōsus, a, um, bogaty obfitujący w pieniądze; *rzeczow.* kapitalista.
- Pecus, ōris, n. bydło (jako gatunek); p. lanigerum, equinum, setigerum; tylko poetycznie o sztukach pojedynczych; — przenoś. o ludziach: imitatorum servum pecus.
- Pecus, ūdis, f. bydlę (jako sztuka pojedyncza), zwierzę, konie, ryby, pszczoły i t. p., szczegł. owce i kozy; tylko poet. jako gatunek: czasem oznacza zwierzęta lądowe, pecudes pictaeque volucres.
- Pedālis, e, stopowy, na stopę długi, szeroki, trabs pedalis in latitudine.
- Pedārius, a, um (od pes); senatores p. lub samo pedarii, niższego rzędu senatorowie, którzy jeszcze żadnego kurulnego urzędu nie piastowali.
- Pedes, peditis, m. pieszo idący, mianow. pieszy żołnierz, i zbiorow. piechota; także: wojska lądowe; — przenoś. = plebejus.
- Pedester, stris, stris, pieszy, copiae, i exercitus lub u późn. pis. samo pedestres, wojsko piesze, piechota, także wojsko lądowe; scutum, pugna, proelium ped., tarcza, bitwa piechoty, lub wojska lądowego, iter p. podróż lądem; — przenoś. a) plebejuszowski, ordo; b) prozaiczny, mową niewiązaną wyrażony, historiae; lub prosty bez poetycznego polotu, sermo, Musa.
- Pedetentim, przysl. noga za nogą, powoli, zwolna.
- Pedica, ae, f. sidło, więzy
- Peditūlus, i, m. nóżka; 2) wesz.
- Pedisēquus, a, um, idący za kim; *rzeczow.* sługa; — przenoś. scientia p. eloquentiae.
- Peditātus, us, m. wojsko piesza.
- Pedius, a, um, nazwisko Rzym.

- skiego rodu; także: do Pedyusza należący.
- Pedo**, pepēdi, pedītum, 3. puszczać wiatry z siebie.
- Peducaeus**, a, um, imię Rzymskiej rodziny; także: do Peduceusza należący.
- Pedum**, i, n. laska pasterska.
- Pedum**, i, n. miasto w Lacyum; stąd: **Pedānus**, a, um, Pedański; *rzeczow.* **Pedani**, orum, m. mieszkańcy miasta Pedum.
- Pegāsis**, Idis, ż. nimfa źródeł; porów. **Pegasus**.
- Pegāsus**, lub -os, i, m. Pegaz, koń skrzydlaty, powstał ze krwi Meduzy; gdy w ziemię uderzył kopytem, wytrysnęło źródło Hipocrene; *imię posp.* posłaniec, gońiec; stąd: **Pegasi**, Idis, ż. tycząca się Pegaza unda, źródła muz; *rzeczow.* **Pegasides**, muzy.
- Pegma**, ātis, n. rzecz, złożona z desek; półka na książki, szafa.
- Pejero**, i. fałszywie przysięgać; *ius pejeratum*, krzywe przysięstwo.
- Pejor**, pejus, patrz *malus*, male.
- Pelagius**, a, um. = *maritimus*.
- Pelagōnes**, um, m. Pelagonowie, mieszkańcy krainy zwanéj Pelagonia. ae. ż. i w Macedonii północnej, także: imię miasta tamże.
- Pelāgus**, i, n. morze; poet. woda rzeki, *pelago premit arva*.
- Pelagis**, orum, m. Pelazgowie, pierwotkowi mieszkańcy Grecyi; poet. w ogóle. Grecy; stąd: a) **Pelagias**, ādis, i **Pelagis**, Idis, ż. Pelazgijska, Grecka; b) **Pelagus**, a, um, Pelazgijski, Grecki.
- Pelethronii**, orum, m. przezwisko Lapidów, mieszkańców Tessalii, **Pelethronius** a, um, Peletroniński, tyjący się Lapidów.
- Peleus**, ei, lub -eos, m. król Tessalii, syn Eaka, brat Telamona, mąż Tetydy, ojciec Achillesa, stąd: a) **Peliācus**, a, um, de Peleusa lub Achillesa należący; b) **Pelides**, ae, m. Pelida (Achilles). **Pelias**, ādis, ż. patrz **Pelion**. **Pelias**, ae, m. król Tessalii, brat Neleusa, Ezona (Aeson), teść Admeta; stąd: **Peliādes**, um, ż. córki Peliasa (Alcestis i inne). **Pelides**, patrz **Peleus**. **Peligni**, orum, m. lud w Samnium, głośny z czarodziejstw; stąd: **Pelignus**, a, um, należący do Pelignów, frigora; anus P., czarownica. **Pelion**, ii, n. góra w Tessalii; stąd a) **Pelias**, ādis, ż. tycząca się góry Pelion, arbor; b) **Pelius**, a, um, odnoszący się do góry Pelion. **Pella**, ae, lub **Pelle**, es, ż. miasto w Macedonii; stąd: **Pellaeus**, a, um, Pellejski, w ogóle: Macedoński; a ponieważ Aleksander zdobył Egipt, stąd u poet.: Egipski. **Pellax**, ācis, zwodniczy, podstępny, **Ulysses**. **Pellectio**, ōnis, ż. odczytywanie. **Pellex**, Ycis, ż. naloźnica. **Pellicātus**, us, m. naloźnictwo. **Pellicio**, lexi, lectum, 3. wabić, nęcić, ciągnąć do siebie, *aliquem ad se, populum in servitutum, animum adolescentis*. **Pellicūla**, ae, ż. skórka, *pelliculam curare*, dogadzać sobie zbytecznie. **Pellis**, is, ż. skóra, futro, *caprina, leonis*; do okrywania namiotów zimowych: *tabernaculi pelles*; sub *pellibus* contineri; do powlekania tarcz: *pellibus scuta inducere*; do obuwia i okrycia ciała: *pes in pelle natet*; *pellibus tecta tempora*; — przenoś. *detrabere alicui pellem*, wykryć czyją wadę; także o pozorze, *powierzchnowości, speciosus pelle decora*. **Pellitus**, a, um, okryty skórą, fa-

trem; oves p., pokryte lub obszyte owce dla zachowania piękności wełny.

Pello, pepŭli, pulsum, 3. traćać, uderzać, tłuc, terram pede ru-pac; fores, kołatać, stukać, puer pulsus, obity; poet.; vulnere pul-sus, raniony; — przenoś. a) poru-szyć, wzruszyć, zrobić wrażenie, animum auresque; visa mentem acriter pepulerunt; b) uderzać, ugo-dzić, dotknąć, nulla me pepulit insignis injuria; 2) uderzając lub trącając do działania, do ruchu pobudzić, nervos in fidibus, ly-ram, sagittam; poet.: Haecum, wstrząsnąć; — przenoś. pobudzać, dać powód, longi sermonis ini-tium; 3) wypędzić, wywalić, od-dalić, usunąć, z przyim. ex lub a i przyp. 6 lub samym przyp. 6 na pyt. skąd; lub z przyim. in i przyp. 4 na pyt. dokąd; także z 6 na pyt. czem, własc. i prze-noś; mianowicie: a) przymusić do ustąpienia, odeprzeć, odpędzić, hostium aciem; hostes; pulso Nar-seo; pellor ab agris; flumen pel-litur; stąd: do ucieczki przymu-sić, pobić, pogromić, porazić, hos-tes, exercitum, adversariorum copias; b) z miasta, z kraju, z po-siadłości wygnać, wypędzić, ali-quem civitate, in exsilium; praesidium ex arce; possessionibus; ut Tarquinii pellerentur; pulsus re-gibus.

Pelluceo, i perluceo, luxi, 2. prze-bijać się, świecić przez co, wy-chodzić na jaw, lux perlucens: — przenoś. przebijać się, być wido-cznem, maxime perlucet ex iis vir-tutibus; 2) być przezroczystym, perlucens aether, amictus; — prze-noś. perlucens oratio, mowa jasna, zrozumiała.

Pellucidus, i perlucidus, a. um.

przezroczysty, fons; bardzo jasny stella.

Pelops, Pelōpis, m. syn Tantala, mąż Hippodamii, zięć Enomausa, ojciec Atreusza i Tyestesza, przy-był z Azji Mniejszej do południowej części Grecyi i nadał jęj nazwisko Peloponezu. Stąd: a) Pe-lopēias, ādis, ż. tycząca się Pelopo-nezu, Peloponezka, poet.; b) Pelopēius, a, um, należący do Pelopsa; rzeczow. Pelopeia, osoba z famili Pelopsa, poet. Peloponezka; c) Pelopōus, a, um, należący do Pelopsa; poet. Peloponezki; rzeczow. Pelopea, wnuczka Pelopsa, córka Tyestesza; d) Pelopidae, arum, m. Pelopidowie, potomkowie Pelopsa; e) Peloponnēsus, i, ż. Peloponez stąd: a) Peloponnenses, ium, m. mieszkańcy Peloponezu; β) Peloponnēsīcus i Peloponnēsius, a, um, Peloponezki i Peloponnēsii-orum, m. mieszkańcy Peloponezu.

Pelōris, Idis, ż. gatunek muszli. **Pelōros**, i, m. przyładek w półno-cno-wschodniej części Sycylii; stąd: Pelorias, ādis, i Peloris, Idis, ż. należąca do przyładku Pelora.

Pelta, ae, ż. mała, lekka tarcza; stąd: peltastae, arum, m. żołnierze taką tarczą uzbrojeni.

Pelūsium, ii, n. miasto w Egip-cie; stąd: Pelusius i Pelusīacus, a, um, Peluzyjski, należący do miasta Peluzyum.

Pelvis, is, ż. miednica.

Penārius, a, um, spiżarniany, cella. **Penātes**, ium, m. z wyrazem dii, lub samo P., bóstwa domowe, opie-kuńcze rodziny, (minores, fam-iliares, privati); bóstwa opiekun-cze kraju, państwa (majores, pub-licii); stąd: mieszkanie, dom, sie-dziba, nostris succede penatibus hospes; poet.: o ulu pszczół.

Penätiger, era, erum, noszący bóstwa domowe, Aeneas.

Pendeo, pependi, 2. wisieć, inlub **ex arbore**; in cervice; de collo; **sagittae pendent** ab humero; dulces **pendent** circum oscula (ora) **anti**, poet.; być obwisłym, spadać, obwisnąć, **fluidos pendere** laceratos; **palearia p. a mento**; zawiesić się, **cur aliquis de trabe pependit?**; unosić się, bujać, niby wisieć, **nubes p. in aëre**; **pendere pennis** (latać); **illic prora pependit**; **scopulus p. wznosi** się; trzymać się czego, przebywać gdzie, in **limine alicujus**, poet.; — przenos. a) w ogóle: **ex** lub **ab ore alicujus p.**, uważnie przysłuchiwać się; **omnia sunt hominum tenui pendencia filo** (o niepewności rzeczy ludzkich); b) pochodzić, **ex una origine**; **quum ejus origo paterna a Numa P. penderet**; być od kogo lub od czego zawisłym, zależeć, polegać; **ex quo verbo tota causa pendeat**; **ex parvis rebus saepe magnarum momenta pendent**; c) zawiesić czynność, zaniechać, **pendent opera interrupta**, poet.; być niepewnym, chwiać się, wahać się, **animo, animis lub animi**; **pendentes animi** (wahające się) także: **pendet belli fortuna**, los wojny niepewny; być blizkim upadku, **pendentem amicum corrumpere patitur**

Pendo, pependi, pensum, 3. ważyć, odważyć herbae pensae; — przenos. rozważać, rozeznawać, sądzić, **res non verba, res ex levi conjectura**, sądzić o rzeczach z bezzasadnego domniemania; **cenāc**, szacować, **aliquem non ex fortuna, sed ex virtute**; **magni, plurimi**; **parvi, minoris**, wysoko, nizko; mało, mniej. Stąd: a) płacić, wypłacać (ponieważ sta-

rożytni wartość pieniędzy oznaczali wagą) **pecuniam, vectigal, tributum, stipendium**, bina millia aeris, partem usurae; — przenos. ponosić, cierpieć, **co się zasłużyło, przyplacić czém** (ponieważ dawniej kary opłacano pieniędzmi) **poenam, supplicium, ignominiam, temeritatis magnas poenas**; b) ważyć, być ciężkim, **minus pondo octoginta**.

Pendulus, a, um, wiszący, obwisły, pochyły; — przenos. niepewny, wątpliwy, spe.

Pene, przysł. patrz paene.

Peneis, i **Penetus** patrz Penens.

Penelöpe, ae, i -ë, ës, ż. żona Uli-sesa, matka Telemaka; stąd: **Penelöpös**, a, um, należący do Penelopy.

Penes, przyim. rządzi przyp. 4 przy, **co do miejsca, penes quem miles sit**; w rękę, w posiadaniu, w mocy, **penes reges summa potestas est**, w rękę królów jest najwyższa władza; **penes te culpa est, twoja wina**; **penes te es?** czy jesteś przy zdrowym umyśle?

Penetrabilis, e, przenikliwy, **corpus p. telo**; przenikający, **frigus**, poet.

Peneträlis, e, wewnętrzny, środkowy; **rzeczw.** penetrare i peneträl, alis, n. w licz. mn. peneträlia, wewnętrzna część domu lub świątyni.

Penëtro, 1. przenikać, wkradać się, wchodzić, wciskać się, przedzierać się, własn. i przenos. **ad urbes, ad aures, in palaestram**; **ad sensum judicis; hominum ratio in coelum**; także **przech.**: **sinus Illyricos; penetratis gentibus**.

Penëus, lub **ëos**, i, m. główna rzeka w Tessalii; jako bógzek rzeczny, ojciec Cyreny; stąd: a **Peneis**, Ydis, ż. należąca do téj rzeki, un-

da; b) Penēus i Penēus, a, um, należący do téj rzeki, od niéj przerżnięty, arva, Tempe.

Penicillum, i, n. lub -us, m. pędzel; stąd: przenoś. o malarstwie i stylistycznym przedstawieniu.

Peninsula, patrz paeninsula.

Peninus, patrz penninus.

Penis, is, m. ogon, członek mężki.

Penitus, przysł. wewnątrz, głęboko, p. in Thraciam se abdidit, saxum p. excisum; daleko, p. repostae gentes; terrae penitus penitusque jacentes, poet.; —przenoś. głęboko, ea animis p. mandate; b) usilnie, serdecznie, rogare; c) dokładnie, gruntownie, videre, nosse, perspicere, intelligere, pervidere; d) zupełnie, całkowicie, Dalmatia p. tum subacta; se p. perdiderunt; p. expers alicujus rei; p. diffidere; non p. reprehendere.

Penius, ii, m. rzeka w Kolchidzie.

Penna, ae, ż. pióro, w licz. poj. i mn. skrzydła; latanie, lot; poet. pennas explicare, celeritate pennae effugere necem; pióra u strzaly i strzala, poet.; —przenoś. pennas mihi inciderant, podcięto mi skrzydelka; także: humilis decis pennis, pozbawiony majątku.

Pannatus, a, um, skrzydlaty, w pióra i skrzydła opatrzoney.

Penniger, era, erum, skrzydlaty, mający pióra i skrzydła, genus animantium.

Penninus, a, um, Peniński, mons lub samo Penninus, góra ś. Bernarda; Alpes lub juga, pasmo gór od góry ś. Bernarda, aż do ś. Gotarda.

Pennula, ae, ż. piórko, skrzydelko.

Pennis, e, wiszący, zawieszony, urae; na arkadach urządzony, wiszący, hortii.

Pensio, ōnis, ż. placa, termin wyplaty; u późn. pis. nakład, podatek.

Pensito, i. ważyć, ściśle odważyć, lanam; przenoś. dokładnie rozważyć, roztrząsać, aliquid; 2) wypłacić, zapłacić, vectigalia, stipendium; praedia, quae pensitant, posiadłości, od których należy się podatek, danina.

Penso, i. ważyć, odważyć, aurum; —przenoś. a) rozważać, rozpoznać, zastanawiać się nad czém, mieć wzgląd na co, hostis vires; consilium, honesta; stąd: z przyim. ex i 6 przyp. lub samym 6 przyp. oceniać, szacować, amicum ex factis; scriptores cadum trutina; vires magis oculis quam ratione; z przyp. 6 porównywać, adversa secundis; nova maleficia veteribus malefactis; b) nagradzać, powetować, beneficia impensa exigua; 2) zapłacić, opłacić, aliquid aliqua re; —przenoś. odpokutować za co, przypłacić czém, vulnus vulnere; necē.

Pensum, i, a rzecz odważona, mianowicie wełna rozdawana niewolnicom pod wagą na robotę dzienną, stąd: pensum trahere; carpentes pensa puellae; przenoś. zadanie, powinność, urząd.

Pensus, a, um, ważny, stąd: nihil pensi habere, mieć za nic, nie dbać, być na wszystko obojętnym; nec quicquam pensi habere lub ducere, żadnej wagi, żadnej wartości do czego nie przywiązywać, nie uważać na co.

Pentelicus mons, góra w Attyce sławna białym marmurem; przymiotnik Pentelicus, a, um, należący do téj góry, Hermac, popiersia zrobione z marmuru téj góry.

Pentēris, is, ż. okręt o pięciu rzędach wiosel.

Penthesilæa, *ae*, *ż.* królowa Amazonek, sprzymierzona z Pryamem.
Pentheus, *ei*, *lub eos*, *m.* król Tebański, wnuk Kadmusa; stąd: *a*) *Pentheus*, *a*, *um*, do *Pentusa* odnoszący się; *b*) *Penthes*, *ides*, *ae*, *m.* potomek *Pentusa* (Likurg).
Penuria, *ae*, *ż.* niedostatek, brak czego, *edendi*, *cibi*, *civium*.
Penus, *us* *lub i*, *m.* i *ż.* *lub penum*, *i*, *n.* *lub penus*, *oris*, *n.* zapas żywności, jój skład.
Peparæthus, *lub -os*, *i*, *ż.* wyspa na morzu Egiejskiem z miastem tegoż nazwiska.
Peplum, *i*, *n.* *lub -us*, *i*, *m.* suknia zwierzchnia wspaniała, którą na uroczystości obchodzonej co lat pięć w Atenach na cześć Minerwy strojono jój posag; 2) w ogóle: zwierzchnia szeroka suknia kobieca.
Per, *przym.* rządzi przyp. 4; 1) w przestrzeni, *a*) oznacza: przejście przez nią, przez, po, z: *sanguis per venas in omne corpus diffunditur*, *per manus*, z ręki do ręki; *p. domos*, z domu do domu; *b*) oznacza ruch w jakimś miejscu *lub* znajdowanie się, rozłożenie się na nióm przedmiotu, po, wśród, *transire p. corpora*, przejść po trupach; *equites per oram maritimam erant dispositi*; *spuma fluit p. armos*; *p. forum*; *p. munitiones*; *p. gradus*, *p. mare*; *p. temonem*; *p. silvas*, *p. castra*, *p. compita*, *p. herbas*; *p. festas*; *ire p. umbras*, w cieniu, w krainie podziemnej, *p. Apuliam*, *p. Italiam*; — przenoś. oznacza *a*) przejście przez różne okoliczności, przez różne koleje, *per tot imperia ad summum fastigium evectas*; *p. multa ad varia officia atque honores ad administratio-nem venit*; *per varios casus*, *per*

tot discrimina rerum tendimus in Latium; *per omnia*, wszędzie, we wszystkich; *fortuna per omnia humana potens*; *b*) środek czyli narzędzie: *per*, za pomocą, *per Anci filios occisus est*, i tak zwykle o osobach: *per me*, *per te*, *per se*, sam z siebie, sam *per se*, *bez pomocy*, *per me tibi obstiti*; *per se virtus esset expetenda*; *ea facere ipsa per se lactitiam*; także: *per literas*, listownie; *per epistolas et munera rogatus*; *per insidias caesi sunt*; *p. manus*, rękami; *per vim*, *p. contumeliam*: *p. virtutem*; *p. simulationem*; *p. causam*, *p. ludum et jocum*; częściej jednak używa się w tém znaczeniu przyp. 6; *p. fidem fallere aliquem*, pod pozorem, pod zasłoną dobrej wiary oszukać kogo, *c*) zasadę, czyli powód: *dla z*, *przez*, *z* przyczyny, *per astatem*, *p. avaritiam*, *p. metum*, *p. gloriam*, *p. iram*; *per haec*, *dla tego*; szczegół. o osobach *lub* rzeczach, które za pomagające *lub* przeszkadzające przyczyny są uważane: *dla z*, *z* przyczyny, *urbis recipi*, *per Antiochum*, *non poterat*; *si p. valetudinem posses*, gdyby ci stan zdrowia pozwolił; *si per fata licuisset*; *per me licet*, z mojej strony, *co do* mnie, *nie przeszkadzam*; *si per te frui libertate non licet*, z twojej przyczyny; *si per vos licitum erit*, jeżeli z waszój strony nie będzie przeszkody; stąd: *przy prośbach*, *zaklinaniach*, *przysięgach*, *dla*, *na*, *oro te per deos*, *per dextram*; *i t. p. per deos jurare*; *per deos immortales*; 2) *co do* czasu: *a*) *przy* wyrażeniu trwania czynności, *na* pyt. *jak długo?* *per*, *per quinos dies*; *decem p. dies* ludzi *sunt facti*; *per duas noctes*; *p. duas*

menses; p. hosce annos; p. septem reges; p. biduum; *δ*) na pytanie: kiedy? podczas, w, per eos dies; p. noctem, p. idem tempus; p. hoc tempus; per somnum; p. concilium; per ludos; p. otia; p. inducias; p. multa bella.

Pera, ae, *ż.* wór, torba.

Perabsurdus, a, um, bardzo niedorzeczny.

Peraccommodatus, a, um, bardzo stosowny, przyzwoity.

Peracer, cris, cre, bardzo ostry.

Peracerbus, a, um, bardzo cierpki, przykry, peracerbum mihi est, bardzo mi jest przykro.

Peractio, ōnis, *ż.* wykonanie, skutecznienie; 2) dokończenie, aetatis.

Peracüte, *przysł.* bardzo ostro; — przenoś. dowcipnie, przenikliwie

Peracütus, a, um, bardzo ostry; o głosie: bardzo donośny; — przenoś. bardzo dowcipny.

Peradolescens, tis, młodziuchny.

Peradolescentulus, i, m. młodzieniaszek.

Peraea Rhodiorum, pbrzeże w p>łudniowej części Karyi.

Peraea, ae, *ż.* miasto w Argolidzie. [żnicy.

Peraeque, *przysł.* równie, bez róż-

Peragito, i. gonić, poruszać, niepokoić, hostes.

Perágo, ěgi actum, 3. przerabiać, przewracać, uprawiać, humum; odbywać navigationem, cursum, concilia, conventus, comitia; — poet. quum sol duodena peregit signa; stąd: przeżyć, przepędzić, vitam, aetatem, noctem; wykonać, skutecznieć, incepta, mandata, postulata; jusjurandum; dokończyć, coeptas ante laudes; cetera, ut orsus est, peregit; consulatu peracto, po ukończeniu konsulatu; doprowadzić do końca, odegrać, fabulam; skargę, proces aż do wy-

rzeczenia wyroku doprowadzić, causam rei, albo ścigać oskarżonego, aż do jego potępienia, póki nie będzie za winnego uznany, reum; poet. ense latus, przesyć, przebić; dona p. porozdawać dary; fortunam p. wytrzymać, znieść; opisywać, bello res gestas; rozmyślać, rozważać, animo aliquid. Peragrätio, ōnis, *ż.* wędrówka, przejażdżka.

Peragro, i przejsć, przejechać, przewędrować, zwiedzać kraje, provincias, agros; poet: litora classe; bier. terras esse peragratas; — przenoś. latebras suspicionum, przeniknąć, odkryć powody do podejrzeń; *δ*) bez przyp. 4, dojść, dostać się gdzie; — przenoś. eā fama peragravit; per animos hominum, przeniknąć skrytość umysłów ludzkich

Peramans, tis, bardzo przywiązany, nostri.

Peramanter, *przysł.* bardzo miłe, uprzejmie, serdecznie, observare alicquem.

Perambulo, i. przechodzić, zwiedzać, rura; — przenoś. frigus perambulat artus, zimno przenika członki; crocum floresque perambulat fabula (o ulubionej sztuce teatralnej) poet.

Peramplus, a, um, bardzo wielki, b. obszerny.

Peranguste, *przysł.* bardzo ciasno, b. wązko.

Perangustus, u, um, bardzo ciasny, bardzo wązki, fretum, via.

Perantiquus, a, um, b. dawny.

Perappositus, a, um, bardzo stosowny, b. przyzwoity, alicui.

Perarduus, a, um, bardzo trudny do wykonania, perarduum est demonstrare.

Perargütus, a, um, bardzo dowcipny.

Perarmatus, a, um, dobrze uzbrojony.

Perâro, 1. przeorać; — przenoś. a) pomarszczyć, rugis ora; b) pisać, blandis verbis.

Perattente, przysł. bardzo uważnie, audire.

Perattentus, a, um, bardzo uważny, animus.

Perbacchor, 1. spędzić na biesiadach. multos dies.

Perbentus, a, um, bardzo szczęśliwy.

Perbelle, przysł. bardzo dobrze, zgrabniutko.

Perbene, przysł. bardzo dobrze.

Perbenvolus, a, um, bardzo żywczliwy, alicui.

Perbenigne, przysł. bardzo łaskawie.

Perbibo, bibi, 3. wypić, wyssać; — przenoś. brać w siebie, wciągać, terra lacrimas [inujący.

Perblandus, a, um, bardzo uję

Perbonus, a, um, bardzo dobry

Perbrevis, e, bardzo' krótki, p. tempore lub samo perbrevis, w krótkim bardzo czasie.

Perbreviter, przysł. bardzo krótko, exponere, attingere.

Percalesco, callui, 3. odrętwieć; — przenoś. stracić czucie, civitatis patientia percalluerat; 2) obcznawać się z czem, usum rerum.

Percarus, a, um, bardzo drogi.

Percautus, a, um, bardzo ostrożny.

Percebro, 1. bardzo rozślawiać, versus; na str. bier. sływać.

Percoeler, celeris, o, bardzo prędki, rączy.

Perceleriter, przysł. bardzo prędko.

Percello, cūli, culsum, 3. uderzyć gwałtownie, alicui femur; aliquem genu; obalić, wywrócić, rzucić o ziemię, stąd: pobić zupełnie, hostes; — przenoś. a) zniszczyć, zgubić, obalić, imperium; b) prze-

razić, zatrwożyć, przestraszyć timore percussa civitas; deorum ira perculli; percussus plaga.

Percenseo, censui, 2. przejrzeć, oglądać, przebieść w rachunku, obliczyć, perc. promerita nume-rando; oceniać, orationes, przejść, przejechać, Thessaliam; totum orbem.

Perceptio, ōnis, ż. zebranie, frugum; — przenoś. poznanie, pojęcie, nauczanie się.

Percio, civi, cŕtum, 4. 1. percio 2. wzruszyć, pobudzić, stąd: percitus; a) poruszony, pobudzony, uniesiony, irâ; b) porywczy, łatwy do poruszeń, burzliwy, gwałtowny, ingenium.

Percipio, cępi, ceptum, 3. chwycić, zbierać, otrzymać, fructus (właś. i przenoś); praemia; poet. auras, chwycić powietrze; otrzymać wrażenie za pomocą zmysłów, wiedzieć, słyszeć i t. p. sensibus, oculis (visu), auribus aliquid; lub samo perc. sonum, luctus, querelas; fugam; percepta fuga Trevi-rorum; percipite diligenter, quae dicam (słuchajcie); perc. voluptatem, salubritatem; pojać, zrozumieć, nauczyć się, usum rei militaris; praecepta percepta habuerat; nomen perceptum usu a nostris (znane, wiadome); ratione aliquid; ut cito dicta percipiant; facilius aliquid; percepta artis, zasadniczo wiadomości.

Percōlo, 1. precedzać.

Percoemis, e, bardzo uprzejmy, grzeczny.

Percommōde, przysł. bardzo dogodnie, b. dobrze, accidit; factum est.

Percommodus, a, um, bardzo dogodny, wygodny.

Percontatio, ōnis, ż. dowiadywanie się, zapytanie.

- Percontator**, *ōnis*, *m.* zapytujący, wywiadujący się.
- Percontor** i **percontor**, *atus*, 1. badać, wywiadywać się, zapytywać, aliquid; aliquem aliquid, solebat ex me percontari disciplinam augurii; p. a peritis; ille me de nostra republica percontatus est; ze zdaniem pyt. i wzglęđ. percunctabere doctos, qua ratione.
- Percoquo**, *coxi*, *coctum*, 3. przegotować; — przenoś. doprowadzić do dojrzałości, mora percoquit uvas.
- Percrebro**, *crebri*, 3. rozgłaszać się, rozszerzać się, rozchodzić się, fama, opinio.
- Percrepo**, *crepi*, *crepĭtum*, 1. bardzo brzmieć, rozlegać się, lucus percrepat vocibus.
- Perculus**, *a*, *um*, patrz percello.
- Percultor**, *ōnis*, *m.* czciciel, wielbiciel, doctorum.
- Percunct-**, patrz percent.
- Percupĭdus**, *a*, *um*, bardzo chciwy; bardzo przywiązany do kogo, tui.
- Percupio**, *ōre*, mocno pragnąć.
- Percurĭōsus**, *a*, *um*, bardzo ciekawy. [czyć, vulnus.
- Percurō**, 1. uleczyć, doskonale le-
- Percurro**, *curri* lub *curri*, *cursum*, 3. nieprzech. a) przebieść, przeskoczyć, per temonem; b) pośpieszyć dokąd, dojechać, dobieść, z przyim. ad lub in i 4. przyp.; Philam; citato equo Cales; 2) przech. przebieść, przejechać, agrum Picenum; conventus omnes; pectine telas; pollice chordas; iter (o rzekach); — przenoś. a) przebiegać, salubritas omnes partes anni percurrit; multa legendo; paginas; b) przebiegać w mowie, opowiadać, multas res oratione; quae breviter a te percursa sunt; c) przebiegać w myśli, multa animo.
- Percursatio**, *ōnis*, przebieganie, przejazd, Italiae.
- Percursio**, *ōnis*, *Ź.* przebieganie; — przenoś. przebieganie przedkiew mowie lub w myśli rozmaitych rzeczy, propter animi multarum rerum brevi tempore percursionem.
- Percurso**, 1. przebiegać, finibus nostris
- Percussio**, *ōnis*, *Ź.* uderzenie, capitis; digitorum (pstrykanie palcami); wybijanie taktu w muzyce, numerorum, intervallorum.
- Percussor**, *ōnis*, *m.* zabójca, zwłaszcza nasłany, namówiony.
- Percussus**, *us*, *m.* gwałtowne uderzenie, pchnięcie.
- Percutio**, *cussi*, *cussum*, 3. przebić, przeciąć, przeszyć, rostro navem; aliquem lanceā, pectus: 2) gwałtownie, mocno bić, uderzać, forem virgā; janua manu; poet. palmis percussa lacertos; aliquem fulmine, turres de coelo; poet. pennas p., latać; lyram, grać; stąd: a) ranić, caput, brachium gladio; — przenoś. zadać ranę, zranić, boleścią dotknąć, percussus vulnere fortunae, calamitate; przerazić, zatrowżyć, percussus atrocissimis literis, suspicione; pectora pavore; aliquem inani cogitatione (przez samo urojenie, przywidzenie nabawić strachu); opanować, amorem; b) zabić, zamordować, aliquem fusti, securi; manu Diocletiani percussus est; feras; stąd: foedus, zawierać przymierze (ponieważ prytęm zabijano bydłę na ofiarę); c) odrwać, oszukać, aliquem.
- Perdifficilis**, *e*, bardzo trudny, aditus, quaestio.
- Perdifficiliter**, *przysł.* bardzo trudno.
- Perdignus**, *a*, *um*, bardzo godny, aliqua re.

Perdiligens, *nis*, bardzo pilny, sta równy, truskliwy.
Perdiligenter, *przyst.* bardzo troskliwie.
Perdisco, *didici*, 3. doskonale się nauczyć.
Perdiserte *przyst.* bardzo wymownie
Perdite, *przyst.* nader zło, se gerere
Perditor, *ōris*, *m.* mścyciel. *Per-publicae*, dignitatis.
Perditus, *a*, *um*, zgubiony, stracony, bez nadziei, bez ratunku, aeger, valetudo. res, judicia; szczegól. luctu, moerore (w smutku po-grażony); w znac. moral.: zły, zepsuty, nie do poprawienia, adolescens, mores.
Perdiu, *przyst.* bardzo długo, przez długi czas.
Perdiuturnus, *a*, *um*, bardzo dłu gotrwały
Perdives, *divitis*, bardzo bogaty.
Perdix, *icis*, *m.* i *ż.* kuropatwa.
Perdo, *didici*, *ditum*, 3. (daw. cz. ter. tryb. łącz. *perduim*), marnować, trwonić; oleum et operam, tempus; stąd: stracić, oculos, li-beros, regem, naves, agrum, ci-vitatem, imperium; przegrać sprawę, litem, causam; przegrać w grze, sic ne perdidit, non cessat perdere lusor; poet.: zabić, secipitem; armia p., rzucić broń, uciekać; zgubić, nieszczęśliwym zrobić, amicos; se ipsos penitus perdidit.
Perdōceo, *docui*, *doctum*, 2. doskonale uczyć, aliquem; aliquem aliquid; z 4 przyp. i tryb. bez.
Perdoctus, *a*, *um*, bardzo uczony, usposobiony.
Perdoleo, *dolui*, *dolitum*, 2. bar-dzo ubolewać, smucić się, z 4. przyp. i tryb. bez., suam virtutem inisui fore perdoluerunt.

Perdōmo, *domui*, *domitum*, 1. po-bie. uszkodzić, ujarzmić, tauros perdomitque sunt omnes; Latium. *Apulia*

Perduco, *duxī*, *ductum*, 3. dopro-wadzić. przyprowadzić. aliquem *Roviat*. legionem in *Allobrogas*; *comprencens* ad *Caesarem*; *omnes* *naves incolumes*. do pewnego miej-sca i pewnej wysokości doprowa-dzić, przeciągnąć bućwoło, mu-ry, rowy, wodę i t. p., mur *fossamque ad montem*; *munitiones* in *castella* i t. p., *turris altitudi-nem* ad *contabulationem*; przecią-gnąć, doprowadzić do pewnego czasu, ad *mediam noctem*; in *serum*; ad *centesimum annum*; — przeność, doprowadzić, rem ad *extremum casum*, do ostateczności; wynieść, aliquem ad *summam di-gnitatem*; ad *honores amplissimos*; także: naklonić, aliquem ad lub in *suam sententiam*; ad *suam volun-tatem*; aliquem ad se; 2) namaścić, *corpus odore ambrosiae*.

Perductor, *ōris*, *m.* stręczyciel.

Perduellio, *ōnis*, *ż.* postępowanie nieprzyjacielskie; zbrodnia stanu, targnięcie się na rząd, na władzę.
Perduellis, *is*, *m.* nieprzyjaciel zbrojny.

Perduim, patrz *perdo*.

Perduro, 1. wytrzymać, trwać, *ia longum aerum*.

Perdō, *ēdi*, *ēsum*, 3. przegrzyć, niszczyć, *quos durus amor crudeli tabe peredit*.

Peregre, *prusti*. na pyt. gdzie? nie w domu, w obcej stronie, *habitare*; na pyt. skąd? z obcej kra-jny, *prodigia p. nuntiata*; na pyt. dokąd? w obce strony, *exire*; — przeność. *peregre est animus sine corpore velox*, umysł daleko bu-ja, zapuszcza się w głębokie my-śli, poet.

- Peregrinabundus**, będący w chęci podróŜowania.
- Peregrinatio**, ōnis, *ŝ.* wędrowka, zwiedzanie obcych krajów.
- Peregrinator**, ōnis, *m.* wędrownik.
- Peregrinitas**, atis, *ŝ.* cudzoziemczyzna, mowa i obyczaje cudzoziemskie, infusa est in urbem.
- Peregrinor**, 1. być obcym, cudzoziemcem, in urbe; 2) podróŜować; — przenoŝ. animus longe lateque peregrinatur.
- Peregrinus**, a, um, obcy, cudzoziemski, divitiae; *rzeczow.* cudzoziemiec, nie mający prawa obywatelstwa tam gdzie przebywa, nieobywatel; stąd: provincia peregrina lub sors inter peregrinos, urząd sędziego rozstrzygającego sprawy między cudzoziemcami przebywającymi w Rzymie; — przenoŝ. nieŝwiadomy, aures; orator in nulla re debet esse peregrinus.
- Perelēgans**, tis, bardzo piękny, kształtny, udatny, oratio.
- Perelēganter**, *przysł.* bardzo pięknie, wybornie, dicere.
- Pereloquens**, tis, bardzo wymowny.
- Peremnis**, e, tycający się przepławienia się przez rzekę, auspicia.
- Perendie**, *przysł.* po jutrze.
- Perendinus**, a, um, pojutrzejszy, dies.
- Perenna**, patrz Anna.
- Perennis**, e, cały rok trwający, zostający, militia; — przenoŝ. trwałe, nieustanny, contine te in tuis perennibus studiis; fons, aquae, annis (nieustannie płynące); niepoŜyty, monumentum aere perennius.
- Perennitas**, atis, *ŝ.* ciągle trwanie, trwałość, fontium.
- Perenno**, 1. trwać przez wiele lat
- Pereo**, perii (perivi), peritum, perire, pizejść, odejść, stąd: a) zginąć, przepaść, życie stracić, umrzeć, proelio, w bitwie; morbo lub a morbo, skutkiem choroby; ex vulneribus; pereundum sibi esse; peream, si lub nisi lub ni, niech zginę, jeżeli lub jeżeli nie, (rodzaj przysięgi); amore, przepadać z miłości, szalenie się zakochać; o przedmiotach nieŜywotnych: niknąć, ginąć, urbes funditus perierunt; regna peritura; nix perit, topnieje, poć; b) pod względem znaczenia: upaść, podupaść, meo vitio pereo; o rzeczach nieŜywotnych: być straconym, ne opera et oleum perierit; si auxilii perierunt tempora; upadać (o procesie) quia multis actiones et res peribant.
- Perequito**, 1. przejeździć się konno, per agmen; inter duas acies; ea viā longē; objeździć, aciem.
- Pererro**, 1. błąkać się, kraŜyć, zwiedzać, forum; freta; pererrato ponto; — przenoŝ. aliquem totum luminibus, obejrzeć całego, przypatrzyć się
- Pereruditus**, a, um, bardzo uczoney.
- Pereundum**, patrz pereo.
- Perexcelsus**, a, um, bardzo wysoki, wzniósły.
- Perexigue**, *przysł.* bardzo szczupło, skapo, praebere.
- Perexiguus**, a, um, bardzo szczupły, w małej ilości, semen; spatium; b. krótki, dies.
- Perfacēte**, *przysł.* bardzo dowcipnie, dicta.
- Perfacētus**, a, um, bardzo dowcipny.
- Perfacile**, nader łatwo.
- Perfacilis**, e, nader łatwy; perfacile factu, rzecz bardzo łatwa do wykonania; z tryb. bez. sententias

- petra** perf. est; 2) grzeciwy. **uprzedmy** chętny, in audiendo.
- Perfacundus**, a, um, bardzo wygawny.
- Perfamiljaris**, e, bardzo poufaly, alicui; *recepto*. przyjaciel poufaly.
- Perfecte**, *przysl.* doskonale, eruditus.
- Perfectio**, ōnis, *ż.* wykończenie, dokonanie, doskonałość, maximum operum.
- Perfector**, ōris, m, wykończający, udoskonalający.
- Perfectus**, a, um, wykończony, doskonały
- Perferens**, tis, cierpliwy, wytrzymujący, injuriarum.
- Perfero**, tūli, latum, ferre; donieść do miejsca, do celu, lapis non pertulit ictum, nie doleciał, nie trafił; alveus fluminis non pertulit gravissimas naves; quos pavor pertulerat in silvas, zaniósł, zapędził; zatrzymać, zachować, intrepidus ad fatanovissima vultus; — przenosić *al* ponieść, wytrzymać, poenam decem annorum; w ogóle: znieść mężnie, wycierpieć, onus, cruciatus, omnes indignitates contumeliasque, servitutum, seditio-nem, luxuriam, vigiliis; także: omnes, *h)* popierać, legem, rogationem, *z* żeby wniosek do prawa został przyjęty; perfertur lex; 2) przynieść, zanieść, donieść, literas mandata ad aliquem; nuncium alicui; praedam Romam; perfertur dojsć, fama Romam perlata est, stać się, przejść, agrum perferri ad paucos; samo perferre, przynieść wiadomość, uwiadomić, equites pertulere, consulem obsideri: na str. bier otrzymać doniesienie, być uwiadomionym, perfertur ad me.
- Perficio**, fēci, fectum, 3. wykonać, skutecznie, dokonać, opuz, nullum, munitionem, pontem, cavata, cogitata, mandata; skończyć, tellum; przeżyć, skończyć, centum annos; odbyć, comitia, lustrum, censum; doprowadzić do skutku, senatus consulta; zrobić, dokazać, ze spoj. ut, eloquentia perfecit, ut-privarentur.
- Perfidēlis**, e, bardzo wierny.
- Perfidens**, tis, pelen zaufania, spuszczający się na kogo.
- Perfidia**, ae, *ż.* zdrada, wiarołomność, przewierzenie się.
- Perfidiose**, *przysl.* zdradliwie, wiarołomnie.
- Perfidiosus**, a, um, zdradliwy, perfidiosum est fidem frangere.
- Perfidus**, a, um, zdradliwy, wiarołomny, perfidum ridens, poet.
- Perflabilis**, e, przewiewny, na przewiew wystawiony.
- Perflagitiōsus**, a, um, bardzo występny.
- Perflo**, 1 przewiewać, terras turbine; dać, wiać na co, z przyp 4 i przyim ad.
- Perfluo**, przepływać, przeciekać; — przenosić wydać się z czem, nie zachować tajemnicy, hac atque il-lac perfluo.
- Perfodio**, fōdi, fossum 3 prze-kopać, przebić, parietem: wykopać, fretum manu
- Performidolōsus**, a, um, bardzo lękliwy, bojaźliwy.
- Perforo**, 1. dziurawić, przebić, przewiercić, aliquid rostro, ense, spiculum, uno ictu; odkryć widok, Stabianum; duo lumina perforata; przewidziawić, zatopić, trirēmem
- Perfrēmo**, frē, szum, dźwięk wydawać.
- Perfrequens**, tis, bardzo ludny, emporium.
- Perfrico**, fricui, fricatum i frictum 1. nacierać, namaszczać, caput unguento; caput, skrobać się w gło-

wę; wahać się, nie wiedzieć co począć; frontem, os, stracić wstyd, czoło, stać się bezwstydnym.

Perfrigidus, a, um, bardzo zimny.

Perfringo, frēgi, fractum, 3. przełamać, połamać, rozbić, zniszczyć, aliquid dolabra; claustra, munitiones, tabulationem i t. p.; także: naves perfragerant proras; — przenosić, zniszczyć, zniweczyć, obalić, leges, decreta senatus, jus civile potentia; omnia cupiditate ac furore; 2) przełamać, siłą sobie drogę utorować, aciem, phalangem hostium; — przenosić, pokonać trudności, omnes angustias, omnes altitudines; animos, siłą wymowy poruszyć.

Perfruo, fructus, 3. używać czego z przyjemnością, auctoritate, gloria, laude; salva republica; także: ad perfruentes voluptates; 2) spełnić, mandatis.

Perfuga, ae, m. zbieg; — przenosić odstępca, przeniwierca.

Perfugio, fugi, fugitum, 3 uciekać, szukać schronienia, Corinthum; ad aliquem; uciekać do nieprzyjaciół, przejść na stronę nieprzyjaciół, ad aliquem; in castra Caesaris; ad imperatores nostros.

Perfugium, ii, n. miejsce schronienia, przytułek, nullum perfugium ac praesidium salutis.

Perfunctio, ōnis, ̄. odbywanie, wykonywanie, laborum; piastowanie, sprawowanie, honorum.

Perfundo, fūdi, fūsum, 3. oblewać, polewać, zmoczyć, lacrimis; perfudit toto corpore sudor; kapać, pecus fluviis; na str. bier. być oblanym lub oblać się, kapać się, aliqua re; poet.: ostro perfusae vestes, suknie purpurowo farbowane; — przenosić, napelnić, przepelnić, przejąć czem, religione

animum; horror me perfudit; perfundilactida, gaudio, timore, meta.

Perfungor, functus, 3. odbywać, sprawować, wykonywać, rebus amplissimis; piastować, honoribus; munere et gravi opere; często: wytrzymać, przebyć, znieść, laboribus, molestia i t. p.; perfunctus, ten który co przebył, wytrzymał, periculis; zaś: perfunctum periculum w znac. bier. niebezpieczeństwo, które kto przebył, Cic. Sext. 4.; rzadko: używać z przyjemnością, bonis omnibus; epulis.

Pērfūro, ̄re, bardzo szaleć.

Pergamum, i, n. lub Pergamus lub -os, i, ̄. u poet.: Pergama, orum, n. twierdza Troi; stąd: Pergameus, a, um, Pergamejski, Trojański; 2) miasto w Mizyi W., stolica królów państwa Pergamejskiego, stąd: Pergamēnus, a, um, Pergameński, i Pergameni, orum, m mieszkańcy Pergamu. {szyc.

Pergaudeo, ̄re, bardzo się cieszyć.

Pergo, perrexi, perrectum, 3. (od per i rego), dążyć, postępować dalej, iter; p. ire, z przyim. ad, in, adversum i 4 przyp., p. navigare Peloponnesum; stąd: samopergere, posuwać się, iść dalej, domum; Romam, ad castra, ad forum; in Macedoniam ad Planciumque; in solitudines; adversum hostes; — przenosić, postępować dalej, rzecz dalej prowadzić, dalej mówić, pergamus ad reliqua; perge de Caesare; perge reliqua; często: z tr. bez. agere, insequi, sciscitari, docere, explicare i t. p.

Pergrandis, e; bardzo wielki; p. natu, w podeszłym wieku, bardzo stary.

Pergratus, a, um, bardzo przyjemny, pergratum mihi feceris, zrobiłbys mi wielką przyjemność.

- Pergravis**, e, bardzo ciężki; 2) wiele znaczący, ważny, poważny, testis.
- Pergraver**, przysł. bardzo ciężko, dotkliwie, offensus; b. ostro, reprehendere.
- Pergula**, ae, ż. kram, sklep, ganek, budka.
- Pergus**, i, m. jezioro w Sycylii.
- Perhibeo**, hibui, hibitum, 2. stawiąć, przedstawiać; aliquem suo nomine, od siebie jako pełnomocnika); — przenoś. nazywać, vatem hunc perhibebo optimum; w ogóle: mówić, głosić, ut perhibent; nuntii fuisse perhibentur.
- Perhonorifice**, przysł. bardzo szacownie, z wielką czcią.
- Perhonorificus**, a, um, bardzo szacowny, consalutatio; 2) okazujący szanowanie, szanujący, in aliquem.
- Perhorresco**, horrui, 3 drżać, wstrząsać się, aequor perhorruit; clamor perhorruit Aetne; 2) drżać od strachu, lękać się, toto corpore; z przyp. 4. hanc religionem; fugam.
- Perhorridus**, a, um, bardzo najeżony; stąd: straszny, stagna perhorrida situ.
- Perhumaniter**, przysł. bardzo uprzejmie, grzecznie, scribere.
- Perhumānus**, a, um, bardzo ludzki, uprzejmy, grzeczny, sermo, epistola.
- Periclitatio**, ōnis, ż doświadczenie, próba.
- Periclitor**, 1. doświadczać, robić próbę, remigio, wiosłem; periclitetur in iis exemplis; często ze zdaniem względnym: periclitabatur, quid nostri valerent; stąd: być wystawionym na niebezpieczeństwo, ut potius Gallorum vita, quam legionarium periclitaretur; in acie; ingenii famā; 2) przech. doświadczać, próbować fortunam; periclitandae vires ingenii; szczególni: narażać na niebezpieczeństwo, non est salus periclitanda reipublicae.
- Periclymēnus**, i, m syn Neleusa i Chlorydy.
- Periculōse**, przysł. niebezpiecznie, aegrotare, navigare.
- Periculōsus**, a, um, niebezpieczny bellum; narażający się na niebezpieczeństwo, fuisse in nosmet ipsos periculosi.
- Pericūlum**, i, n. doświadczenie, próba, p. facere alicujus lub alicujus rei, doświadczać, próbować, periculum sui facere, dać z siebie dowód, zrobić na sobie próbę, in isto periculo, w tém dziele, w tém piśmie ułożonym na próbę; 2) niebezpieczeństwo, meo p., z moją niebezpieczeństwem, na mój karb; periculo alicujus, na czyją szkodę z czyjśm niebezpieczeństwem; p. facere alicujus rei, odważyć się na co; pericula obire, ingredi, subire, suscipere, narażić się na niebezpieczeństwo; p. alicui creare, conflare, intendere, injicere, inferre, facessere, facere, comparare, moliri, narażić, wystawić kogo na niebezpiecz.; in periculo esse lub versari, znajdować się w niebezpiecz.; abesse a periculo, być dalekim od n.; a tergo p. non habere, nie być zagrożonym żadnym niebezpieczeństwem; p. est alicui ab aliquo, zagraża komu z czyjśj strony n.; periculo certaminis, z obawy lub obawiając się walki; p. est, ne-, jest obawa, aby nie-; 3) proces, sprawa sądowa, amicum; wyrok, protokół, ut in periculo suo inscriberent; pericula magistratum.
- Peridoneus**, a, um, bardzo podatny dogodny, alicui rei; ad rem.

- Perillustris, e, bardzo jasny, jawny; 2) bardzo znakomity, zacny.
- Perimbectillus, a, um, bardzo słaby.
- Perimō, ūmi, emptum, 3. calciein odjąć, sensum; zniszczyć, obalić, simulacra deorum; zgładzić, zabić, indigna morte peremptus; przeskodzić, reditum, ludos, consilium alicujus.
- Perimpeditus, a, um, pełny zaważ, nieprzybyty, trudny do przejścia, locus. [dogodnie.
- Perincommōde, przysl. bardzo nie-
- Perincommōdus, a, um, bardzo niedogodny, alicui.
- Perinde, przysl. równie, podobnie, właśnie w ten sposób, z wyrazami: ac, atque, ut, jak; tanquam, quasi, ac si, jakby, jak gdyby; p. tamen, z następn. ut i tryb. łącz., tak jednak że-.
- Perindulgens, tis, bardzo pobłażający; b. tkliwy, in patrem.
- Perinfirmus, a, um, b. słaby.
- Peringeniōsus, a, am, bardzo do-wcipny.
- Periniquus, a, um, bardzo niesprawiedliwy; 2) bardzo niechętny, periniquo patiebar animo.
- Perinsignis, e, bardzo odznaczający się.
- Perinthus lub -os, i, ż. miasto w Tracyi (późn. Heraklea).
- Perinvisus, a, um, bardzo znienawidzony.
- Perinvitus, a, um, bardzo niechętny.
- Periōdus, i, ż. okres (= ambitus verborum).
- Peripatēticus, a, um, przechadzający się, a ponieważ Arystoteles przechadzając się uczył, stąd: Peripateticus, tyżący się szkoły Arystotelesa, Peripatetici, orum, uczalowie, zwolennicy Arystotelesa.
- Peripētasma, ātis, n. zasłona, ko-bierzec, obicie.
- Perirātus, a, um, mocno rozgaiewany, alicui.
- Periscēlis, ūdis, ż. podwiązka.
- Peristrōma, ātis, m. kobierzec, obicie.
- Perite, przysl. biegle, umiejętnie, dicere, versari in re.
- Perithous, patrz Pirithous.
- Peritia, ae, ż. biegłość, znajomość czego, locorum.
- Peritus, a, um, biegły, umiejętny, obeznany z czēm, z przyp. 2 lub 6, rerum multarum, earum regionum; belli navalis; jure, scientia bellandi; z przyim. ad i 4 prz. ad usum et disciplinam (pod względem); z tryb. bezok. cantare; często samo peritus przym. i rzeczow.
- Perjucundo, przysl. nader przyjmując, z wielką przyjemnością.
- Perjucundus, a, um, bardzo przyjemny, miły, literae, disputatio.
- Perjurium, ii, n. krzywoprzysięstwo.
- Perjūro, 1. krzywoprzysięgać. dii perjurati, bogowie krzywoprzysięstwem obrażeni, poet.
- Perjūrus, a, um, krzywoprzysięski, krzywoprzysięzca, poet. kłamca.
- Perlābor, lapsus, 3. przebiegać, przesuwać się, rotis undas; dojsz dokąd, wcisnąć się, dostać się, aura famae.
- Perlaetus, a, um, nader wesoly.
- Perlāte, przysl. bardzo szeroko, rozlegle, p. patere, daleko się rozciągać.
- Perlāteo, latui, 2. ciągle się ukrywać.
- Perlectio, patrz pellectio.
- Perlēgo, lēgi, lectum, 3. przeczytać, librum, epistolam; przypa-trzyć się w szczegółach, dispositas ceras per atria; o senacie: robić przegład
- Perlēvis, e, bardzo lekki, małej wagi.

Perleviter, *przysł.* bardzo lekko, bardzo mało, commotus.

Perlibens, -libenter, patrz perlub-

Perliberalis, e, dobrze wychowany, szlachetny.

Perliberaliter, *przysł.* bardzo szczerze, uprzejmię.

Perlicio, patrz pellicio.

Perlito, 1. szczęśliwie czynić bogom ofiarę, z dobrą wróżbą; nicosob. perlitatum est.

Perlitus, a, um, zbroczony, crudelitate sanguinis.

Perlongus, a, um, bardzo długi.

Perlubens, tis, bardzo chętnie co widzący, mający w czém upodobanie.

Perlubenter, *przysł.* bardzo chętnie.

Perluo-, patrz Pelluc-.

Perluctuosus, a, um, bardzo smutny, żaloszny, funus.

Perluo, lui, lutum, 3. umyć, wymyć, manus undā; na str. bier. kąpać się, in fluminibus; gelida cum perluor undā, poet.

Perlustro, 1. przejrzeć, oculis; zastanawiać się nad czém, uważać, animo aliquid; 2) zwiędzić, agros.

Permagnus, a, um, bardzo wielki; interest permagni, bardzo wiele na tém zależy; vendere permagno, sprzedawać bardzo drogo.

Permāle, *przysł.* bardzo źle, nikczemnie.

Permāneo, mansi, mansum, 2. zostać, wytrwać, in acie; in disciplina, in officio, in libertate, in sententia, in amicitia, in proposito susceptoque consilio, in voluntate; i t. p.; trwać ciągle, utrzymywać się, qui (Iudi) ad nostram memoriam permanent; aqua plures dies permanent; corpora permanent diuturna; Athenis ille mos ermansit.

Permāno, 1. przechodzić, przenikać przez co jak plyn, venenum in omnes partes; succus ad jecur,—przenosić, rozchodzić się, decho-dzić, fama ad aliquem; ad aures alicujus; permanat doctrina in civitate, macula ad animum.

Permansio, ōnis, ż. trwanie, in sententia.

Permarinus, a, um, morski, służący do żeglugi; Lares permarini, od żeglarzy wzywane bóstwa, których posągi brano na okręgi dla szczęśliwej podróży.

Permaturesco, maturui, 3. dojrzewać zupełnie, pomum

Permediōris, e, bardzo mierny.

Permeo, 1. przechodzić, przewędrować, maria ac terras; nicosob. iter, quo in Galliam permeatur (którędy się dostaje do G.).

Permessus, i, m. rzeka w Beocyl.

Permētor, mensus, 4. zmierzyć, zmierzyć, aliquid decempe-dā;—przenosić, przebyć, przejechać, przepłynąć, aequor; poet.

Permingo, minxi, 3. zlać uryną.

Permirus, a, um, bardzo dziwny.

Permiscuo, miscui, mixtum lub mixtum, 2. mieszać, pomieszać, cum suis permixti;—przenosić, ira et aegritudo permixta sunt; fructus magna acerbitate permixto-tuli; wprawić w zamieszanie, domum, Graeciam; zagmatwać, jura divina humanaque.

Permissio, ōnis, ż. zostawienie czego do woli komu; poddanie się komu bezwarunkowo; pozwolenie, mansionis.

Permissus, us, m. pozwolenie, permissu magistratus, dictatoris, legis, (za pozwoleniem).

Permitto, misi, missum, 3. przepuścić, pozwolić przejść, qua equi permitti possent; equos concitato-

calcaribus permittere, pędzić konno; se permittere in hostem, puścić się pędem na nieprzyjaciela; o pociskach: miotać, ciskać, wypuszczać, saxum in hostem; tela longius; — przenoś. a) tribunatum p., używać władzy trybuńskiej bez ograniczenia, nadużywać, puszczać cugle władzy tr.; porzucić, zaniechać. inimicitias patribus conscriptis et temporibus reipublicae (przez wzgląd na senat i okoliczności rzeczypośpolitój); przebaczać, iracundiae tuae permitto; b) powierzyć, poruczyć, zostawić, oddać, alicui potestatem, arbitrium alicujus rei; summam belli, rempublicam; fortunam suas fidei alicujus; se in fidem atque potestatem alicujus; pozwolić, zostawić czyjś woli, dopuścić, nie sprzeciwiać się, z nast. tr. bezok. lub z ut i tr. łącz. lub samym tr. łącz.: ei permisit eligere; permisit ut partes faceret; permissum ipsi erat, faceret; permittente senatu, za zezwoleniem sen.; permittor, wolno mi u późn.; permittor, ut regnaret; permissum, *rzeczow.* pozwolenie, utor permissio, korzystam z pozw. [w nieladzie.

Permixte, przysł. w pomieszaniu, **Permixtio**, ōnis, ż. pomieszanie, mieszanina, — przenoś. zamieszanie, zamieszki, reipublicae.

Permodestus, a, um, nader skromny, umiarkowany.

Permolesce, przysł. bardzo przykro z wielką przykrością, ferre aliquid.

Permoolestus, a, um, bardzo przykry, dotkliwy.

Permolo, ěre, żmleć.

Permōtio, ōnis, ż. poruszenie, wzruszenie; natchnienie, animi lub mentis; szczegól. namiętność.

Permōtio, mōvi, mōtum, 2 w ruch

wprawić, wzruszać poruszać; — przenoś. a) nakłaniać, aliquem pollicitationibus; często: permotus, powodowany, przywiedziony, auctoritate, injuriis, ignominia et dolore i t. p.; b) rozjątrzyć, rozdrażnić, obarzyć, aliquem; rozczulić, mentem judicium; permoveri animo, stracić odwagę; mente, wpaść w uniesienie, przyjść do szaleństwa; permoveri laboribus itineris, zrazić się, zniechęcić się trudami podróży; permotus metu, iracundia, odio, z obawy, gniewu, nienawiści.

Permulceo, mulsi, mulsum, lub mulctum, 2. głaskać, gładzić, comas; aliquem manu; z lekka dotykać; aram flatu permulcet spiritus auctri (o łagodnym powiewie); languida lumina virgā; — przenoś. a) pochlebiać, przymilać się, pieścić, aliquem; lechtac, aures; sensum voluptate; b) łagodzić, uspokajać, animum alicujus; animos dictis; pectora dictis; iram alicujus; efferatos; senectutem consolatione, pocieszać.

Permultus, a, um, bardzo liczny, permulti viri; permultum i permulta, bardzo wiele, permulta fecit; permulto pro step wyż. o wiele, znacznie, daleko, p. clariora; permultum interest, bardzo wiele na tém zależy; p. ante certior factus eram, daleko wprzód.

Permūtio, 4. ukończyć twierdząc, zupełnie obwarować; 2) w ogóle: zasłonić, zabezpieczyć.

Permutatio, ōnis, ż. odmiana, rerum; wymiana, przemiana, captivorum, pecuniae.

Permūto, 1. zupełnie odmienić, statum reipublicae; 2) przemienić, zamienić co na .co, aliquid aliqua re; stationum vices; szczegól

- 4) wypłacić przez przekaz (weksel), illud, quod permutavi tecum; ut cum quaestu populi pecunia permutaretur; ut permutetur Athenas, aby weksel był posłany do Aten; 6) wykupić, odkupić; captivos; puellas triginta milibus.
- Perna**, ac, ż. pośladek.
- Pernecessarius**, a, um, bardzo potrzebny, naglący, tempus; 2) zostający w bliskich stosunkach z powodu pokrewieństwa, przyjaźni; i t. p. *rzeczow.* poufaly przyjaciel, pernecessarios meos.
- Pernecessus**, przysl. koniecznie, esse.
- Pernegō**, 1. stale zaprzeczać, z 4 przyp. i tryb. bezok.
- Perniciabilis**, e, zgubny, śmiertelny, morbus.
- Pernicies**, ĩi, ż. (dawn. przyp. 2 i 3, pernicii), zguba, upadek, nieszczęście, res illis pernicii fuit; perniciem alicui moliri; także: osoba zniszczenia przynosząca, perniciis provinciae Siciliae (o Werresie); p. macelli, żarłok; klęska, porażka, victus est ultima pernicii.
- Perniciosus**, a, um, zgubny, szkodliwy, consilia; perniciosissimum fore videbat, widział, że to najzgubniejsze pociągnię za sobą skutki.
- Pernicitas**, ātis, ż. prędkośc, chyżośc, pedum.
- Perniciter**, przysl. predko, chyżo
- Pernix**, icis, prędki, chyży, rączy, pernicibus alis; z tr bezok. amata relinquere pernix, poet
- Pernobilis**, e, bardzo sławny.
- Pernocto**, 1. przenocować, całą noc przepędzić, venatores in nive; in publico; loco; apud aliquem lub cum aliquo.
- Pernosco**, nōvi, 3. poznać z gruntu, doskonale, aliquid ex aliqua re; stąd pernotus, a, um, bardzo znajomy.
- Pernox**, noctis, trwający przez noc całą, luna p. erat, księżyc całą noc świecił, luna pernocte, poet.
- Pernumero**, 1. obliczyć, przeliczyć.
- Pero**, ōnis, m. gatunek obuwia.
- Perobscurus**, a, um, bardzo ciemny, quaestio.
- Per odiōsus**, a, um, bardzo zienawidzony, niemily.
- Perofficiōse**, przysl. bardzo uprzejmie, grzecznie, aliquem observare.
- Peropportune**, przysl. bardzo dogodnie, w sam czas, venire.
- Peroportūnus**, a, um, bardzo dogodny, diversorium.
- Peroptātus**, a, um, bardzo pożądaný, peroptato, podług życzenia.
- Peroratio**, ōnis, ż. domówienie, ostatnia część mowy.
- Perornātus**, a, um, bardzo ozdobny, in dicendo.
- Peroro**, 1. dokładnie o czym rozprawić, rzecz roztrząsać, rozbiierać, aliquid lub z 4 przyp i tryb. bezok; de aliqua re; 1) zakończyć mowę, przestać mówić, quoniam satis multa dixi, est mihi perorandum; res illa die non peroratur; narratione perorata.
- Perosus**, a, um, bardzo nienawidzący, lucem, solitudinem; perosum esse, bardzo nienawidzić, plebs nomen consulum perosa erat.
- Perpāco**, 1. zupełnie uspokoić, uśmierzyć.
- Perparvulus**, a, um, mały.
- Perparvus**, a, um, bardzo mały.
- Perpastus**, a, um, dobrze utuczony, tłusty, canis.
- Perpauculus**, a, um, bardzo śliczny, gressus.
- Perpaucus**, a, um, bardzo mały,

- nieliczny; perpauci homines, niewiele, bardzo mała liczba; perpauca dicere, krótko mówić.
- Perpaululus**, a, um, bardzo mały co do ilości; perpaululum, bardzo mała ilość czego.
- Perpaulum**, *przysł.* bardzo mało.
- Perpauper**, ēris, bardzo ubogi.
- Perpello**, pūli, pulsum, 3. cała siła, użyciem wszelkich środków zniechęcić, zmusić, nakłonić, doprowadzić do czego, urbem ad deditionem; często: aliquem z nast. ut lub ne i tryb. łącz. perpellit, ut mittat; collegam perpulerat, ne sentiret.
- Perpenditulum**, i, n. kula zawieszona na nici dla znalezienia prostopadłości; ad perp. columnas exigere, pod linią prostą, prostopadło, pionowo.
- Perpendo**, pendī, pensum, 3. pilnie rozważać, roztrząsać, ad disciplinae praecepta aliquid; consilium; aliquid aliqua re; ze zdaniem względnym, perp. quantum quisque possit.
- Perpēram**, *przysł.* źle, opacznie, judicare, dicere; niebacznie, przez pomyłkę, ad castra venire.
- Perperna**, ae m. nazwisko Rzymskiej rodziny.
- Perpesio**, ōnis, ż. cierpienie, znoszenie, laborum, dolorum.
- Perpētior**, passus, znosić, cierpieć, dolorem; indigna; poct. z tr. bez perp. memorare.
- Perpētro**, i, wykonać, skutecznie, caede perpetrata, dopuściwszy się zabójstwa; bello perpetrato, po skończeniu wojny.
- Perpetuitas**, ātis, ż. ciąg nieprzerwany, ciągła trwałość, vitae, cały ciąg życia; sermonis, ciąg mowy bez przerwy ad perp. na zawsze.
- Perpetuo**, 1. nie przerywać, nie przestać, trwać w czem, aliquid. Perpetuo, *przysł.* patrz perpetua.
- Perpetuus**, a, um, nieprzerwany, ciągły; carmen, poemat, w którym zbiór powieści stanowi całość, poct.; w odniesieniu do czasu: ciągle trwający, amicitia, ignis Vestae; perpetua vita, przez cały ciąg życia; p. quaestiones, badania sądowe kryminalne, które stałe przez pretorów były załatwiane; in perpetuum, na zawsze, na wieki; perpetuo, ciągle, bez przerwy, 2) co do przestrzeni, ciągly, nieprzerwany, munitiones, stationes, agmen; Apenninus tendens perpetuis jugis; trabes perpetuae in longitudinem; 3) co do rozległego znaczenia rzeczy: powszechny, edictum. jus, quaestio; 4) jako tytuł cesarzów Rzymskich: Perpetuus Augustus.
- Perplaceo**, ēre, podobać się bardzo.
- Perplexe**, *przysł.* zawikłanie, ciemno, loqui, indicare.
- Perplexus**, a, um, zawikłany, zagmatwany, iter silvae, błędna droga; — przenoś. ciemny, zawikłany, niezrozumiały, dwuznaczny, sermones, responsum.
- Perpluo**, ēre, przeciekać.
- Perpōllo**, 4. wygładzić; — przenoś. wydoskonalić, wypracować (dzieło piśmienne), opus.
- Perpollite**, *przysł.* ozdobnie.
- Perpollitio**, ōnis, wygładzenie.
- Perpopūlor**, 1. zupełnie spustoszyć, zrabować; perpopulatus, w znaczeniu spustoszony, ager.
- Perporto**, 1. nosić dokąd, przewozić, praedas.
- Perpotātio**, ōnis, ż. pijatyka.
- Perpōto**, 1. długi czas na pijatyce przepędzać, totos dies.
- Perprimo**, ēre, bardzo tłoczyć, ucisnąć.

- rpropinquus, a, um, bardzo blisko.
- erpugnax**, ācis, ochoczo walczący, kłótlivy, zwadliwy.
- erpusillus**, a, um, bardzo mały, erpusillum rogabo (dwuznacznie: lbo prosić będę kogo małe znaczenie mającego, albo bardzo małego).
- Perquam**, przysl. bardzo, perquam flebiliter.
- Perquiro**, quisivi, quisitum, 3. ściśle, dokładnie badać, dowiadywać się, zasiągać wiadomości, res, vias; perquirunt, quid causae sit.
- Perquisite**, przysl. starannie, pilnie, perquisitius conscribere, spisać po pilnym zbadaniu.
- Perraro**, przysl. bardzo rzadko.
- Perrarus**, bardzo rzadki.
- Perreconditus**, a, um, bardzo skryty, ratio consuetudinis meae.
- Perrhaebia**, ae, ż. kraina w Tessalii; stąd: Perrhaebus, a, um, należący do Perrepii, Tessalski i Perrhaebi, orum, mieszkańcy tej okolicy.
- Porridicūle**, przysl. bardzo śmieźnie.
- Porridiōulus**, a, um, bardzo śmiechu godny.
- Porrōgo**, āre, zapytywać z kolei, sententias.
- Perrumpo**, rūpj, ruptum, 3. przelamać; gwałtem sobie drogę torować, przedrzeć się, per medios hostes, per aciem, in urbem; 2) przez. przelamać, przeciąć, rates, limina bipenni, poet; siłą sobie drogę otworzyć, wtargnąć, munitionem, paludem, cuneos hostium; perrupit Acheronta Herculeus labor; — przenoś. pokonać, zniweczyć, zniszczyć, periculum, fastidia, leges, quaestiones.
- Persa**, ae, ż. ninfa, matka Aeetosa i Cyrcy; stąd: Perscis, Ydis, ż. Perscida, córka Persy, albo = Persa; Perseides herbae, zioła czarodziejskie; także: nazwisko poematu; 2) nazwisko psa.
- Persae**, arum, m. (w licz. pojed. Perses, ae), Persowie, mieszkańcy krainy Persydy w Azji, in Persas proficisci, do Persy udać się; stąd: a) Persis, Ydis, ż. Perska; rzeczow. Persis i Persia, ae, ż. Persyda kraina, państwo Perskie; b) Persicus, a, um, należący do Persy, mare, zatoka Perska; Persica, orum, n. dzieje Perskie; Persice porticus, krużganek w Sparcie zbudowany kosztem łupów zdobytych na Persach, także portyk w posiadłości wiejskiej Brutusa.
- Persaepe**, przysl. bardzo często.
- Persagadae**, patrz Pasargadae.
- Persalse**, przysl. bardzo dowcipnie, gratias egit.
- Persalsus**, a, um, bardzo dowcipny.
- Persalutatio**, ōnis, ż. pozdrowienie.
- Persaluto**, 1. pozdrowiać wielu, jednego po drugim.
- Persapiens**, tis, bardzo mądry.
- Persapienter**, przysl. bardzo mądrze.
- Perscienter**, przysl. bardzo biegle.
- Perscindo**, scidi, scissum, 3. przeciąć, rozedrzeć.
- Perscitus**, a, um, bardzo udatny, zręczny, delikatny; rozdziela się per mihi scitum videtur.
- Perscribo**, scripsi, scriptum, 3. opisać dokładnie, spisać, zapisać, mianowicie: a) wnieść do ksiąg publicznych, senatus consultum. w ogóle; b) donieść dokładnie, zdać sprawę, uwiadomić listownie. rem gestam; haec uberiora Romam ad suos perscribebant; z 4 przyp. i tryb. bezok. lub z przyim.

de i przyp. *θ*. perscribit in literis hostes discessisse; de rebus meis ad Lollium perscripsi; także: orationem alicui, przesłać; *Ϸ*) wpisać do księgi rachunkowej, nomen, usuras; *δ*) pieniądze przekazać, przez przekaz wypłacić, pecuniam se perscripsisse dicunt; si quid emptum foret, a quaestore perscribatur; pecuniam in aedem sacram reficiendam; *ε*) odrysować, skreślić, castelli planiciem.

Perscriptio, *ōnis*, *ż.* wnoszenie do ksiąg rachunkowych, suarum perscriptionum et liturarum adversaria; *β*) kontrakt, weksel, przekaz do wypłaty.

Perscriptor, *ōris*, *m.* używany do pisania umowy, weksłu, wpisujący do księgi rachunkowej.

Perscrutor, *i*. szperać, badać, śledzić, własc. i przenoś. omnia; naturam criminum.

Persēco, *secui*, *sectum*, *i*. przeciąć, wytępić, wykorzeńić, persēca et confice.

Persecutio, *ōis* ściganie sądowe, skarga.

Persēdeo, *sēdi*, *sessum*, *2*. przesiadywać, bez przerwy siedzieć, in equo dies noctesque perse-dendo.

Persegnis, bardzo gnuśny, opie-szaly.

Persēis, patrz. Persa.

Persentio, *sensi*, *sensum*, *4*. czuć głęboko; *3*) wyraźnie spostrzegać.

Persephōne, *ēs*, *ż.* = Proserpina.

Persēpōlis, *is*, *ż.* główne miasto Persyi.

Persequens, *tis*, ścigający, flagitii.

Persēquor, *secutus* lub *sequutus*, *3*. ustawicznie chodzić za kim, alicquem ipsius vestigiis (w ślad); vestigia alicujus; vestigia muri, ciągle chodzić koło-; zwiedzać,

omnes solitudines, stąd: *1*) w szczegól. *a*) trzymać się jakiej sekty stronnictwa, sectam et instituta alicujus; *b*) ścigać po nieprzyjacielu, a mianowicie: *a*) w znaczeniu wojonnem. alicquem equitatu; Romanos armis; fugientes, civitatem bello; także. feras lub beluas (polować, gonić), *β*) w znaczeniu sądowem: dochodzić, poszukiwać, jus suum; bona sua lite atque iudicio; pecuniam ab aliquo; *γ*) mścić się, karać, alicquem jure belli; injurias, inimicitias; jus legationis; mortem alicujus; maleficia; *2*) opowiadać, opisywać, wykladać, aliquid versibus; scriptura aliquid; de vita et moribus plura; philosophiam literis latinis: przebiegać z uwagą, dies; *3*) — przenoś. *a*) wyszukiwać, upominać się, omnes vias (chwycić się wszelkich środków); starać się osiągnąć, voluptates; *δ*) naśladować, ironiam; alicquem; *c*) gorliwie się czém zajmować, artes, bella; *d*) dalej rzecz prowadzić. trwać w czém, trzymać się czego, societatem, vitam inopem; kończyć, spełnić, incepta, mandata. *II*) doścignąć, dogonić, alicquem; ubiegać się o co, starać się, hereditates, pisać za mówiącym, celeritate scribendi, quae dicuntur

Perses, *ae*, *m.* Pers, patrz. Persae; *2*) ostatni król Macedoński, inaczej Persens zwany.

Perseus, *ei*, lub *eos*, *m.* syn Jowisza i Danai; *2*) nazwisko ostatniego króla Macedonii; stąd: *a*) Persēus, *a*, *um*, Perski; *β*) Persicus, *a*, *um*, Perski.

Perseverans, *tis*, wytrzymaly.

Perseverantē, *przysl.* stale, uporczywie, tueri.

Perseverantia, *ae*, *ż.* wytrzymałość, wytrwałość, p. est stabilis

et perpetua permansio; długotrwałość, belli.

Persévéro, 1 trwać w czym statecznie, in vitis, in errore; obstawać przy czym, in sententia; bellis continuis, ciągle wojny prowadzić; u późn. pis. przebywać gdzie, apud Carnuntum; także: trwać z oznaczeniem jak długo, dignitas tribunorum non diu perseveravit; triennio perseveraverunt (tribuni militares); z 4 przyp. quo id constantius perseveraret; z tr. bez. bellare, urgere; z 4 przyp. i tryb. bez. perseveraret se esse Orestem; z ut i tr. łącz.

Perscoe, Persicus, patrz Persae.

Persido, sēdi, sessum, 3. wchodzić w co, przeniknąć, frigidus imber altius ad vivum persedit.

Persigno, ěre, oznaczyć.

Persimilis, e, bardzo podobny, z przyp. 2 lub 3. statuum istius persimilem; isti tabulae.

Persis, patrz Persae.

Persisto, ěre, trwać, stać przy swoim, in eadem impudentia.

Persolvo, solvi, solutum, 3. rozwiązać; — przenoś. objaśnić; 2) zapłacić, wyliczyć, zaliczyć, ulścić; alicui, aliquid; pecuniam ab aliquo, zapłacić przez przekaz, albo pożyczonemi od kogo pieniędzmi; pretium militiae, należny żołd wypłacić; — przenoś. wywdziżyć się, grates; gratiam diis; officium; honorem diis, dziękować bogom przez ofiarę; poenas, ponosić karę; vota, promissa, wypełniać słuby, przyrzeczenia; epistolae, odpowiedzieć na list.

Persōna, ae, Ź. maska, której używali aktorowie teatralni; stąd: osoba przedstawiana w teatrze lub rola, jaką człowiek w świecie odgrywa, personam gerere lub tenere, odgrywać; sibi accommoda-

re lub suscipere, przyjąć, wziąć na siebie, p. petitoris capere; accusatoris deponere; — przenoś. charakter, stan, personis summorum virorum non dignum; abest a persona principis; altera p. sed tamen secunda, druga z dwóch znakomości, lecz niższa; p. mea, tua, aua, ja, ty, on.

Personātus, a, um, zamaskowany, w masce; 2) fałszywy, obłudny
Persōno, sonui, sonitum, 1. brzmieć, rozlegać się głośno, dźwięk wydawać, cantu, vocibus, gemitu; id personabat totis castris, dało się słyszeć, o tém mówiono; poet.: grać, cithara; 2) przech. głosem, dźwiękiem, krzykiem napełniać, regna Cerberus; aurem; stąd: krzyczeć, z 4 przyp. i tryb. bez.

Perspectus, a, um, dobrze poznany, pewny, virtus; perspectrum habere, znać dobrze.

Perspeoŭtor, 1. pilnie uważać, oglądać, de vallo.

Perspergo, ěre, pokrapiać, posypywać, orationem tanquam sale.

Perspicioacitas, ātis, Ź. przezorność, przenikliwość.

Perspīcax, ācis, przezorny, przenikliwy.

Perspicientia, ae, Ź. dokładne poznanie, veri.

Perspicio, spexi, spectrum, 3. zajrzeć, quo non modo non intrari, sed ne perspicere quidem posset; 2) przech. a) dostrzedz, rozpoznać, prae densitate arborum, in castra venire operis perspicendi causa; epistolas p., przejrzeć; — przenoś. a) dostrzedz, dostrzedz, poznać, dociec, rozpoznać, fidem alicujus; virtutem, conditionum aequitatem;

ut perspicere posses, quanti to facerem; z 4 przyp. i tryb. bezok.; perspectum habere aliquid, być o czém przekonanym.

Perspicue, przysł. widocznie, oczywiście, wyraźnie.

Perspicuitas, ātis, ż. oczywistość, jasność, wyraźność.

Perspicuus, a, um, przezroczysty, aqua;—przenoś. widoczny, wyraźny, oczywisty.

Persterno, strāvi, strātum, 3 całkiem usłać, viam, wyłożyć kamieniami.

Persto, stīti, stātum, 1. stać mocno, pozostać, tota nocte; ad vallum; trwać statecznie, perstet hiems; si perstiterit ira dei; obstawać przy czém, upierać się, in sententia, eadem mens perstat mihi; poet. z tr. bezok. persto condere semen

Perstringo, strinxi, strictum, 3. zadrasnąć, solum aratro (orać, uprawiać; stad. lekko zranic uderzyć, eumnam cutem; femur; aures. (ogłuszyć);—przenoś. a) nieprzyjemne zrobić wrażenie, przerazić, przejąć, horror ingens spectantes perstringit; animos horrore, consulatus meus eum perstrinxerat; b) w mowie: w krótkości dotknąć, napomknąć, reliquum vitae cursum; perquam leviter p. atque attingere, przymawiać, dotykać uszczypliwemi słowy, aliquem asperioribus facietis.

Perstudiōse, przysł. bārdzo chętnie. Perstudiosus, a, um, bārdzo przywiązany, całkiem oddany czemu, pilnie zajmujący się, literarum.

Persuādeo, suasi, suasum, 2. przekonować, militibus; hoc volent persuadere; dicere ad persuadendum accommodate; z 4 przyp. i tr. bezok. velim tibi persuadeas, me tua consiliis non defuturam; de

aliqua re; na str. bier. mihi persuadetur, jestem przekonany, z 4 przyp. i tr. bezok.; mihi persuasum habeo, mam zupełne przekonanie, z następ. 4 przyp. i tryb. bezok.; rzadko. persuasus est: 2) namawiać, nakłaniać, usposabiać do czego, z przyp. 3 osoby lub bez przyp. 3; ze spój. ut i tryb. łącz. lub samym tr. łącz. lub ze zdaniem względném lub z tr. bezok. huic persuadet, ut ad hostes transeat, huic persuadet, regnum petat; persuadet ei finem facere; na str. bier. mihi persuadetur, daję się skłonić, ze spój. ut i tryb. łącz. lub samym tr. łącz.; rzadko: persuasi mori, umyślili, postanowili umrzeć.

Persuasio, ōnis, ż. przekonywanie, namawianie.

Persubtilis, e, bārdzo delikatny, udatny, piękny, oratio.

Persulto, 1. biegać, latać, bujać, in agro, loco stabili.

Pertaedet, taesum est, 2. przykrzyć sobie w czém, obmierzić sobie co, nunquam suscepti negotii eum pertaesum est.

Pertendo, tendi, tensum (tentum) 3. Jążyć, isć dokąd, Romam; ad castra.

Pertento, 1. badać, dochodzić, vada; — przenoś. rozważać, rozmyślać, zastanawiać się nad czém. causam; 2) przenikać, przejmować, tremor pertentat corpora; pertentant gaudia pectus, poet.

Pertēnuis, e, bārdzo szczupły, bārdzo mały, spes.

Petterebro, 1. przewiercić, colu-
mnam.

Pettergeo, tersi, tersum, 2. ścierać, obcierać, mensam.

Petterreo, terrui, territum, 2. przestraszyć, przerazić, aliquem; z spój. ne i tryb. łącz.; petterritus

- fama, conscientia; także często: metu, timore.
- Pertexo**, texui, textum, 3. dotkać, dokończyć tkanie; w odniesieniu do mowy: wykończyć, pertexe modo, quod exorsus es.
- Pertioa**, ac, ż. drąg, żerdź, tyka.
- Pertimefactus**, a, um, bardzo przestraszony.
- Pertimesco**, timui, 3. bardzo się lękać, obawiać się, stracić przytomność, potentiam; de capite ac fortunis suis; pertimuerunt, ne decideret.
- Pertinacia**, ac, ż. upor, zaciętość.
- Pertinaciter**, przysl. uporczywie, stałe, nieporuszenie.
- Pertinax**, acis, mocno trzymający, digitus male p;—przenoś. uporny, krnąbrny, niewzruszony.
- Pertineo**, tinui, 2. rozciągać się, dochodzić do czego, z przym. in lub ad i przyp. 4; nervi toto corpore, po całym ciele rozchodzą się, we względ. geogr. graniczyć, dochodzić aż do-, Aquitania a Garumna pertinet ad Pyrenaeos montes; Belgae pert. ad inferiorem partem fluminis Rheni; gentes ad Caucasum et Tanaim pertinentes;—przenoś. a) rozciągać się, z przym. per lub ad i przyp 4; b) ściągać się, mieć wpływ na co, należeć do czego, ad aliquem, ad aliquid, eodem, i t. p.; hoc nihil ad me pertinet; ad rem pertinere visum est, z następ. 4 przyp. i tr. bezok.
- Pertisum**, = pertaesum, patrz pertaedet.
- Perttractatio**, ōnis, ż. zajmowanie się, trudnienie się czóm, reipublicae.
- Perttracto**, 1. dotykać się czego, aliquid manibus;—przenoś. zajmować się czóm, badać, roztrząsać, zgłębiać, omni cogitatione: philosophiam.
- Pertraho**, traxi, tractum, 3. przyciągać, wlec gwałtem, aliquem in castra, naves ad ripam; także: wprowadzić, zwabić, in locum iniquum.
- Pertrecto**, patrz pertracto.
- Pertrestis**, e, bardzo smutny, carmen; ponury, posepny, tetryczny, patruus.
- Pertumultuose**, przysl. bardzo burzliwie.
- Pertundo**, tūdi, tūsum, 3. przebić, przewiercić, przedziurawić; pertusus, przedziurawiony; przysłowie: in pertusum dolium congerere, nadaremnie pracować, czas tracić.
- Perturbate**, przysl. nieporządnie, bez ładu, dicere.
- Perturbatio**, ōnis, ż. zamieszanie, zamęt, coeli (burza);—przenoś. nieporządek, nieład, exercitus, vitae; niepokój, zaburzenie, zwichrzenie, quantas perturbationes habet ratio comitorum; gwałtowne uniesienie, wzruszenie umysłu, namiętność, perturbatio est aversa a recta ratione contra naturam animi commotio.
- Perturbatrix**, icis, ż. wichrzycielka.
- Perturbatus**, a, um, pomieszany, zatrwożony.
- Perturbo**, 1. bardzo pomieszać, wprawić w nieład, ordines, aciem;—przenoś. naruszyć, nadwężyć, zniszczyć, aetatum ordinem; conditiones pactionesque bellicas; fortunas omnium; zaburzyć, zwichrzyć, provinciis; civitas seditionibus perturbata; zmieszać, przestraszyć, zatrwożyć, aliquem; perturbari animo; animo aliqua re de aliqua re.
- Perturpis**, e, bardzo brzydki, nieprzystojny, haniebnny.
- Perungo**, unxi, unctum, 3. sma-

- rować, namaszczać, corpora oleo; peruncti faecibus ora, poet.
- Perurbānus**, a, um, b. delikatny, wykształcony, dowcipny, grzeczny.
- Perūro**, nasi, ustum, 3. wypalić, spalić, agrum; colla perusta, zaognione, zranione; Ibericis peruste funibus latus, osmagany; terra perusta gelu, zmarzła, poet.; — przenoś. perurimur aestu (amoris) palamy; perustus inani gloria, palający żądzą próżnej chwały.
- Perusia**, ae, 4. miasto w Etrurji; stąd: Perusinus, a, um, należący do Peruzji i Perusini, orum, m, Peruzynowie.
- Perutilis**, e, bardzo użyteczny.
- Pervādo**, vasi, vasum, 3. przechodzić, per loca; — przenoś. rozchodzić się, rozszerzać się, murmur totam concionem, incendium per agros; 2) dostać się, dojść, właści. i przenoś. cohors usque ad vallum: quo non illius diei fama pervaserit.
- Pervagātus**, a, um, rozszorzonny, rozgłoszony, fama; powszechnie znany, pervagatissimus versus; wielu przedmiotom wspólny, pars pervagator.
- Pervāgor**, l. błąkać się tu i owdzie, bujać, przebiegać, omnibus in locis; in omnes partes; — przenoś. rozszerzać się, rozchodzić się, in exteris nationibus usque ad ultimas terras; ne honor nimium pervagetur; 2) przech. przebiegać, orbem terrarum; ogarnąć, cupiditates omnium mentes pervagantur.
- Pervāgus**, a, um, błakający się wszędzie, puer. [cie, p. narratur.
- Pervārie**, przysl. bardzo rozmaite.
- Pervasto**, l. do szczętu spustoszyć.
- Pervēhō**, vaxi, vectum, 3. przewozić, commeatus; na str. bier. przejechać, przepłynąć, freto Siciliae pervehitur; 2) zawieźć dokąd vir-
- gines et sacra Caere; — przenoś. wynosić, aliquem in coelum; na str. bier. dostać się dokąd, in portum; — przenoś. ad exitu optato, dojść do zamierzonego celu.
- Perveſto**, velli, 3. skubać, szczypać, targać, obrywać, aurem aliqui; — przenoś. drażnić, stomachum; dręczyć, si te dolor pervellerit; ganić, szydzić, nicować, jus civile.
- Pervēſto**, vēni, ventum, 4. przyjść, dojść, dostać się dokąd, z przyim. ad lub in i przyp. 4. właś. i przenoś. in tutum, in fines, in summum montis; ad portam; in amicitiam, pozyskać przyjaźń; in odium, in invidiam, popaść w nienawiść, być znieawidzonym; ad octogesimum annum, dożyć do; o przedmiotach nieżyw.: dostać się, dojść, secures in praedonum potestate; pecunia ad Verrem; clamor ad aures; perventum est, przyszło się.
- Perverse**, przysl. przewrotnie, opacznie, dicere, interpretari.
- Perversio**, ōnis, 4. przewrócenie, przekręcenie.
- Perversitas**, ātis, 4. przewrotność, hominum, opinionum.
- Perversus**, a, um, przewrócony, perversissimi oculi, bardzo zezowate oczy; — przenoś. przewrotny, zły, zepsuty, mos, homo.
- Perverto**, verti, versum, 3. przewracać, zburzyć, tecta; — przenoś. a) zupełnie zniść, zniszczyć, zgwałcić, justitiam, sacra, amicitiam, jura, mores, civitatem, aliquem; b) przestraszyć, nunquam ille me ullo artificio pervertet.
- Pervespēri**, przysl. bardzo późno w wieczór. [danie, śledzenie.
- Pervestigātio**, ōnis, 4. pilne badanie.
- Pervestigo**, āre, śledzić, badać.
- Pervētus**, 6ris, bardzo dawny.
- Pervetustus**, a, um, bardzo dawny

Pervicacia, ae, *ż.* wytrwałość, upór, krnąbrność.

Pervicaciter, *przysł.* uporczywie, zacięcie, mocno.

Pervicax, ácis, uporczywy, uporny, zacięty.

Pervideo, vidi, visum, 2. oglądać, przeglądać, przypatrywać się, rozpoznawać, wiaś. i przenoś. sol, qui pervidet omnia; mens oculis pervidet suis; 2) poznać dokładnie, qui hoc non pervidet.

Pervigil, vigilis, bardzo czujny, nox, noc bezsenne przepędzona.

Pervigilatio, ónis, *ż.* czuwanie przez noc całą.

Pervigilia, ae, *ż.* czuwanie przez noc całą.

Pervigilium, ii, *n.* czuwanie przez całą noc; obrzęd religijny w Rzymie obchodzony w nocy.

Pervigilo, 1. czuwać, noctem, noc na czuwaniu przepędzić, in armis.

Pervilis, e, bardzo tani.

Pervinco, vici, victum, 3. otrzymać zwycięstwo; — przenoś. pervicit Cato, utrzymał swoje zdanie; 2) przeeh. zupełnie zwyciężyć, pokonać; — przenoś. przewyższyć, voces pervincunt senum; skłonić, przekonać, dokazać czego, dopiąć, wymóżyć, z nast. ut i tryb. łącz. rationibus Rhodios pervicerat, ut retinerent.

Pervius, a, um, przechodni, mający przejście; dostępny.

Pervolito, áre, przelatywać, loca.

Pervolo, 1. przelecieć, latać przez co, aedes pervolat hirundo; przebiec, przejechać pędkiem, sex milia passuum cisus; 2) pędkiem się szerzyć, rozchodzić się, rumor pervolat, poet.; 3) lecieć dokąd, in hanc sedem.

Pervolo, volui, velle, bardzo chcieć, mocno pragnąć, scire ex te per-

velim; czasem per oddziała się od słowa, per videre velim. Cic.

Pervoluto, áre, przewracać; libros, czytać.

Pervolvo, volvi, volutum, 3. przewracać, włóczyć, tarzać; — przenoś. bier. zajmować się czem palnie, ut in his locis pervolvatur animus.

Pervulgatus, a, um, bardzo zwyczajny, pospolity, spowszedniały, consolatio; 2) znany powszechnie, sławny, res pervulgata et nota.

Pervulgo, 1. ogłaszać, obwieszczać, tabulas.

Pés, pēdis, *m.* noga ludzi i zwierząt, pedibus iter facere, piesze lub na lądzie; pedibus vincere, w gonitwach pieszych; servus a pedibus, sluga do posylek. Stąd: 1) w szczegól. a) w znaczeniu woj.: ad pedes descendere lub digredi, z koni zsiadać; ad pedes desilire, skoczyć z konia; deducere equitem ad pedes, kazać zsiąść z konia; pedibus merere, służyć w piechocie; pugna it ad pedes, walka przemienia się na pieszą; porów. conferre, referre; b) w senacie: pedibus iro in sententiam alicujus, w głosowaniu zgodzić się na czyje zdanie; ne (quis) pedibus iret; 2) poet. a) o płynącej wodzie: revocat pedem Tiberinus; crepante lympa desiluit pede; o czasie: cito pede labitur aetas; b) noga łózka, stołu i t. p.: lectulus ilignis pedibus; p. mensae; c) pes veli, lina okrętowa, którą się żagiel kieruje stosownie do wiatru; stąd: pede aequo lub pedibus aequis, gdy okręt przy pomyślnym wietrze płynie; pedem facere, napiąć żagiel stosownie do wiatru; d) stopa, misura, cujus altitudo centum quadraginta quatuor pedes habet; u-

- num pedem discessisse;—przenoś. pede suo se metiri, mierzyć się swoją piędzą, stosować się do swjej możności, poet.; c) miara wiersza, stopa, p. citius, jamb.: seu celer, extremum seu trahat ille pedem, stąd: gatunek wiersza, Lasbius; hunc socci cepere pedem; 3)—przenoś. o szczęśliwem przybyciu: secundus, felix, dexter, poet.; dla oznaczenia obecności: ante pedes esse; przemocy albo odporu: sub pedibus; pedem opponere; wzgardy lub poniżenia: sub pedibus esse lub jacere, być w poniewierce; sub pede ponere.
- Pessime**, i -us, patrz male i malus.
- Pessinus**, nuntis, ż. miasto w Galacyi; stąd: Pessinuntius, a, um, tyczący się Pessynuntu.
- Pessum**, przysl. na dół na dno. w połączeniu: p. ire, spadać na dół, przepaść, zginąć ze szczeniem; pessum do lub pessumdo, zniszczyć, zgubić, zrobić nieszczęśliwym; na str. bier. pessumdari ad inertiam, oddać się gnusności.
- Pestifer**, i pestiferus, a, um, zgubny, śmiertelny
- Pestifere**, przysl. zgubnie, szkodliwie.
- Pestilens**, tis, szkodliwy zdrowiu, niezdrowy, zaraźliwy, locus, aedes, aspiratio; w ogóle: szkodliwy, zgubny, unus!
- Pestilentia**, ac, ż. zaraza, morowe powietrze, gravi pestilentia conflictari; szkodliwe powietrze, niezdrowe miejsce, auctumni; agrorum genus propter pestilentiam desertum.
- Pestis**, is, ż. zaraza, morowe powietrze, szkodliwe powietrze; —przenoś. zguba, zniszczenie, servata a peste carinae; także: o osobach i przedmiotach szkodliwych: pestis patriae (Clodius).
- Petasatus**, a, um, mający na sobie kapelusz podróżny; gotowy do podróży.
- Petāsus**, i, m. kapelusz do podróży.
- Petōlia**, ae, ż. miasto Brucyów; stąd: Petelinus, a, um, należący do Petelii.
- Petesso**, i petisso, 3re, ubiegać się o co, laudem.
- Petitio**, ōnis, ż. natarcie, zamach, cios, petitiones tuas effugi; powstawanie na kogo (w mowach sądowych); dopraszanie się, prośba, ubieganie się, staranie się o co. z przyp. 2. consulatus, sacerdotii; sądow.: skarga, roszczenie prawa do czego; także: prawo żądania. mea est petitio.
- Petitor**, ōris, m. starający się o urząd, generosior descendat in campum petitor; 2) poszukujący sądownie, skarżyciel, powód.
- Petitūro**, ōro, chcieć prosić o co, czynić zabieg.
- Peto**, petivi, petii, petitum, 3. chcieć co osiągnąć, starać się, sięgać, a mianowicie: a) aliquem dextrā, podać komu rękę, poet.; b) godzić na kogo, uderzać, ciskać, aliquem aliqua re, saxo: arcu alta petens; szczegól. w walce: cios zadawać, aliquem lub alicujus caput, latus i t. p.; także: onjus latus mucro ille petebat; stąd: napadać, napastować, zagrażać, aliquem; aliquem insidiis. armis, bello, exercitu, signis inferendis; także poet.: Trojanos haec monstra petunt; c) pójść dokąd, jechać; udać się w pochód, wyruszyć, loca calidiora; non castra sed naves; drogę przedsięwziąć, iter; alium cursum; aliam in partem fugam; lecieć, petere iter pennis, poet.; o rzekach: płynąć, campum petit amnis, poet.:

o górach: wznosić się, sterczeć, mons petit astra; d) nalegać, prosić, domagać się, dopraszać się, żądać, aliquid lub aliquid ab aliquo lub z ut i tryb. łącz. albo samym tr łącz.; także: quantum res petit, ile rzecz wymaga; w szczegól. a) pragnąć co osiągnąć, wyjednać, czynić o co zabieg, consulum, virginem; β) sądow.: poszukiwać, domagać się, hereditatis possessionem; stąd: skargę zanieść, p. ab aliquo: is, a quo petitur, oskarżony; is, qui petit, skarżący, powód; 2) pragnąć osiągnąć, a) szukać, upatrywać, sedes apibus statioque petenda; — przenoś. szukać, starać się o co, salutem fuga, mortem, gloriam, sapientiam, laudem; β) iść po co, szukać, dostać, aggerem, commeatum, pabulum, aquam; pożyczycie, wystarać się, argento ostiatum petito; wydobywać, wydawać, gemitus alto de corde; latere imo spiritum; — przenoś. aliquid a Graecis; initium rei demonstrandae altius; praesidium ex benevolentia alijus.

Petoritum, lub petorritum, i, n. gatunek' powozu.

Petra, ae, ż. skała.

Petra, ae, ż. brzeg nadmorski w Illiryi; 2) miasto w Sycylii, którego mieszkańcy Petriini, orum, m. Petrynowie.

Petrus, a, um, nazwa Rzymskiego rodu; stąd: Petrejanus, a, um, Petrejański.

Petrinum, i, n. miasteczko i posiadłość wiejska w Kampanii.

Petrocorii, drum, m. lud w Akwitanii.

Petronius, i Petrosidius, a, um nazwiska Rzymskich rodów.

Petulanis, tis, swawolny, rozpustny.

Petulanter, przysł. swawolnie, rozpustnie, vivere.

Petulantia, ae, ż. rozpusta, swawola, złościwa radość.

Petulous, a, um, bodzący, bedliwy, haedi.

Peucetia, ae, ż. kraina w Apulii; stąd: Peucetius, a, um, do Peucecyi należący.

Phaëces, um, m. mieszkańcy wyspy Korcyry, w licz. poj. Phaeax, acis; stąd: a) Phaeacis, ydis, ż. rodem z Feacyi; rzeczow. nazwisko poematu o pobytku Ulisesa w krainie Feaków; β) Phaeacius, a, um, do Feaków należący.

Phaedra, ae, ż. córka Minosa, króla Kretańskiego, siostra Aryadny, żona Tezeusza.

Phaestum, i, n. miasto na wyspie Krecie; stąd: a) Phaestias, adis, ż. rodem z Festu; b) Phaestius, a, um, należący do Festu; 2) miasto w Tessalii.

Phaëton, ontis, m. przyświecający, przydomek Heliosa czyli Słońca; 2) syn Heliosa i Klimeny, stąd: a) Phaëthontus, a, um, do Faetona odnoszący się; b) Phaëthontias, adis, ż. należąca do Faetona; rzeczow. Phaëthontides, um, ż. siostry Faetona.

Phaëtusa, ae, ż. siostra Faetona

Phalanga, ae, ż. walek, drag, lewar do podnoszenia i posuwania machin

Phalangitae, arum, m. żołnierze należący do sztyku zwanego phalanx

Phalantus, i, m. Spartańczyk, założyciel Tarentu.

Phalanx, phalangis, ż. gromada, oddział wojenny, poet. Tuscorum, Trojanorum; w szczegól. a) sztyk ścieśniony w kształcie czworokąta u Ateńczyków i Spartan; b) oddział wojska Macedońskiego, od

- 4 do 10 tysięcy; c) *szuk wojenny* (Gallów i Germanów).
- Phalära, orum, n.** miasto w Tessalii.
- Phalära, orum, n.** patrz Phalerum.
- Phalerae, arum, ż.** ozdoby drogic, które noszono na piersiach; także: kosztowno rzędy, któremi zdobiono konie.
- Phaleratus, a, um,** ozdobiony rzędem, equus.
- Phalërum, i, n.** i Phalära, orum, *n.* port Ateński z miasteczkiem tegoż imienia; stąd: a) Phalëreus, ei, lub eos, *m.* Falerejczyk; Phalereus, a, um, Falerejski; b) Phalericus, a, um, Falerycki.
- Phänae, arum, ż.** przylądek na wyspie Chios; stąd: Phanaeus, a, um, Fanejski, rex Ph. (o winie Fanejskiém).
- Phantäos, i, m.** syn bożka snu
- Pharëtra, ae, ż.** sajdak, kolczan.
- Pharetratus, a, um,** kolczanem opatrzony.
- Pharitae, Pharius, patrz** Pharos.
- Pharmaceutria, ae, ż.** czarownica.
- Pharmacopöla, ae, m.** sprzedawcy lekarstwa, lekarz jarmarczny.
- Pharos, lub -us, i, ż.** wyspa przed portem Aleksandryi w Egipcie, na której była wzniesiona sławna wieża z latarnią; stąd: a) Pharitae, arum, *m.* mieszkańcy tej wyspy; b) Pharius, a, um, Faryjski, poet. Egipski.
- Pharsälos, lub -us, i, ż.** miasto w Tessalii; stąd: Pharsalicus i Pharsalius, a, um, tyczący się miasta Farsalu i okolic.
- Pharus, patrz** Pharos.
- Phasëlis, Idis, ż.** miasto w Licyi; stąd: Phaselitae, arum, *m.* Fazelici.
- Phasëlus, i, m.** gatunek małego okrętu; 2) fasola.
- Phasis, Idis, m.** rzeka w Kolchidzie (przy 5 Phasi); w r. ż. miasto i port przy ujściu rzeki Fazyz; stąd: a) Phasis, Idis i Phastias, Idis, ż. Fazyzka, mieszkanka Kolchidy, poet.; b) Phasiäcus, a, um, Fazyacki, poet. Kolchicki.
- Phögeus, ei lub eos, m.** ojciec Alfezybei; stąd: a) Phegëjus, a, um, do Fegeusa odnoszący się; b) Phegis, Idis, ż. córka Fegeusa. c) imię króla Indyjskiego.
- Phëneos, lub -us, i, ż.** miasto w Arkadyi; stąd: Pheneätae, ärüm, *m.* Feneaci.
- Phërae, arum, ż.** miasto: a) w Messenii; b) w Tessalii; stąd: Pheraeus, a, um, Ferejski, z Fery. Alexander Ph. lub samo Pheraeus, Ferejczyk i Pheraei, orum, *m.* Ferejczycy; poet w ogóle: Tessalski.
- Pheröclus, i, m.** budowniczy, który wystawił okręty Parysowi do porwania Hełony; stąd: Pheroclëus, a, um, tyczący się Ferekłusa, puppis.
- Pherecýdes, is, m.** filozof z wyspy Scyros, nauczyciel Pitagorasa; stąd: Pherecydëus, a, um, tyczący się Ferecydesa; 2) pisarz dziejów z Aten przed Herodotem.
- Pheres ätis, m.** władzca Tessalii, ojciec Admeta, i który stąd nazywa się Pheretiädes, ae, *m.*
- Phidias, ac, m.** znakomity snycerz Ateński; stąd Phidiäcus, a, um, odnoszący się do Fidyasa.
- Phiditia (lub phillitia), orum, n.** wspólne, skromne jedzenie u Lacedemończyków.
- Philadelphus, i, m.** kochający brata, przydomek króla Egipskiego Ptolomeusza.
- Philaeni, orum, m.** dwaj bracia z Kartaginy; stąd: arae Philaenorum lub Philaënon, port na granicy Cyrenaiki.

- Phylammon**, ōnis, *m.* syn Apollina.
- Philémon**, ōnis, *m.* mąż Baucydy.
- Philippæus**, patrz Philippus.
- Philippi**, ōrum, *m.* miasto w Macedonii, wslawione walką Oktawiana i Antoniusza, przeciwko Brutusowi i Cassyuszowi, którzy tam byli pokonani.
- Philippus**, *i, m.* imię kilku królów Macedońskich, z których najznakomitszym był ojciec Aleksandra W.; poet.: pieniądze złote wybijane za panowania Filipa, retulit acceptos regale nomisma Philippo. Stąd: *a)* Philippæus, *a, um,* do Filipa odnoszący się, *numus*; *b)* Philippicus, *a, um,* tycający się Filipa; *2)* nazwisko Rzymskie.
- Philitia**, orum, *n.* patrz Phiditia.
- Philoctëta**, lub -es, *ae, m.* syn Peanta, towarzysz Herkulesa; stąd: Philoctetæus, *a, um,* do Filokteta odnoszący się.
- Philolögia**, *ae, ż.* (chęć do badan uczonych); zajmowanie się nauką języków i literatury, jako to: grammatyki, retoryki, poezji i t. p.
- Philolögus**, *i, m.* miłośnik literatury, literat, uczoney.
- Philomëla**, *ae, ż.* córka Pandyona króla Ateńskiego, siostra Prokny, z których tanta w słowika, a ta w jaskółkę przemienioną była; stąd poet.: słowik.
- Philomëlium**, *ii, n.* miasto we Frygii; stąd Philomelienses, *ium, m.* mieszkańcy tego miasta.
- Philorhomaëus**, *i, m.* przyjaciel Rzymian, jako tytuł honorowy.
- Philosophia**, *ae, ż.* miłość mądrości, filozofia; przedmiot filozoficzny; de ph. sermonem habere; w licz. mn. sekty, systemata, szkoły filozoficzne.
- Philosôphor**, *1.* filozofować, oddawać się badaniom filozoficznym.
- Philosôphus**, *a,* filozof, filozofka.
- Philtrum**, *i, n.* napój miłosny.
- Philyra**, *ae, ż.* lipa; stąd: lyke lipowe.
- Philyra**, *ae, ż.* nimfa, córka Oceana, matka Chirona; stąd: *a)* Philyrëjus, *a, um,* do Filiry odnoszący się; *b)* Philyrides. *ae, m.* Filiryda (Chiron).
- Phimus**, *i, m.* puszczyzna do grania w kostki.
- Phineus**, *i, m.* król Tracki, od bogów ślepotą ukarany, wieszcz; stąd: Phinëjus i Phinëus, *a, um,* do Fineusza odnoszący się; *2)* brat Cefeusza króla Etyopów.
- Phintia**, *ae, ż.* miasto w Sycylii.
- Phlegëton**, *ontis, m.* rzeka w krainie podziemnej (ogniem płynąca); stąd: Phlegethontis, *Ydis, ż.* należąca do téj rzeki, unda, *lympha.*
- Phlegra**, *ae, ż.* miejsce w Macedonii, zwane później Pallene; stąd: Phlegraëus, *a, um,* Flegrejski, tycający się Flogry
- Phlëgyas**, *ae, m.* król Lapitów, ojciec Iksyona i Koronidy; *2)* w licz. mn. lud w Tessalii.
- Phlius**, *ontis, ż.* miasto i okolica w Peloponezie; stąd: Phliâsius, *a, um,* Fliazyski, Phliâsi, *orum, m.* Fliazowie
- Phobëtor**, ōris, *m.* syn bożka anu.
- Phôca**, *ae, i -e, es, ż.* cieiel morskie; pies morski.
- Phocaea**, *ae, ż.* miasto w Jonii; stąd: *a)* Phocæensis, *e,* Focceński i Phocæenses, *focceńsowie*; *b)* Phocæei, *orum, m.* mieszkańcy Focci; *c)* Phocæicus, *a, um* Foccejski; *d)* Phocenses, *ium, m.* mieszkańcy Focci.
- Phôcis**, *Ydis, ż.* kraina w średniej Grecji; stąd: *a)* Phocæicus, *a, um,* Foccejski; *b)* Phocenses, *ium, m.* mieszkańcy Focydy; *c)* Phocæus, *a, um,* Foccejski; *rzeczow. Focæ-*

- czyk (Pilades); *d*) Phocii, orum, *m.* mieszkańcy Focjdy.
- Phocus, *i*, *m.* syn Eaka, brat Peleusa i Telamona.
- Phoebas, *patrz* Phoebus.
- Phoebe, *es*, *ż.* siostra Feba—Diana: 2) córka Leucyppa; 3) córka Ledy, siostra Heleny.
- Phoebus, *i*, *m.* właś. jaśniejący, świecący, przymiot Apollina, Ph. Apollo, *poet.* samo Ph. = Apollo, albo o słońcu: Phoebi pallidus orbis, *i* sub utroque Phoebos, *na* wschodzie i zachodzie; *stad:* *a*) Phoebas, *adis*, *ż.* kapłanka Feba; *b*) Phoebeus i Phoebus, *a*, *um*, *tyczący się* Feba; *c*) Phoebigena, *ae*, *m.* syn Feba (Eskulap).
- Phoenices, *um*, *m.* Fenicyanie, *w* licz. poj. Phoenix, Fenicyanin, mieszkaniec krainy zwanój Phoenicia, *es*, lub Phoenicia, *ae*, *ż.* przy wschodniej stronie morza Śródziemnego; *stad:* *a*) Phoeniceus, purpurowy; *b*) Phoenicius, *a*, *um*, Fenicki; *c*) Phoenissa, *ae*, *ż.* Fenicyanka, *z* Fenicyi; Phoenissae, Fenicyanki, *poemat* dramatyczny.
- Phoenix, *icis*, *m.* syn Amyntora, towarzysz Achillesa *w* czasie wojny Trojańskiej; 2) ptak bajeczny, który żył lat przeszło 500 i spalił się *w* swoim gnieździe. *Z* jego popiołów powstał nowy feniks.
- Pholoë, *es*, *ż.* góra *w* Arkadyi.
- Phorcus, *i*, lub Phorceus, *fos*, lub Phorcyn, *ynos*, *m.* syn Neptuna, ojciec Meduzy, *po* śmierci uważany *za* bożka morskiego; *stad:* Phorceus, *idis* lub Idos, *ż.* i Phorcys, *idis*, *ż.* córka Forkusa, Meduza.
- Phoroneus, *ei* *i* eos, *m.* król *w* Argos, syn Inacha brat Jony (Jo); *stad:* Phoronis, *idis*, *ż.* Foronida (Jo).
- Phraestes, *is*, *m.* nazwisko króla Partów.
- Phreneticus, *a*, *um*, szalony, obłąkany; *rzeczow.* phrenetici, *orum*, *m.* szaleńcy.
- Phrixus, *i*, *m.* syn Atamasa i Nefeli, brat Helli; *stad:* Phrixus, *a*, *um*, *do* Fryksusa należący.
- Phryges, *um*, *m.* Frygijczycy; *w* licz. poj. Phryx, Frygijczyk, Ph. pius, Eneasz. *Stad:* *a*) Phrygia, *ae*, *ż.* Frygia, kraina *w* Azji mniejszej, podzielona *na* wielką *i* małą Frygią; *b*) Phrygius, *a*, *um*, Frygijski, *poet.* Trojański. mater (Cybelc), modi, muzyka żywa, pełna namietności, używana *podczas* obrzędów odbywanych *na* cześć Cybeli; vestes (haftowane szaty *ponieważ* Frygijczycy słynęli *ze* sztuki haftowania); lapis, marmur; *rzeczow.* Phrygiae, Frygijskie niewiasty.
- Phryx, Phrygis *i* Phrygiis amnis, rzeka *w* Lidyi.
- Phthia, *ae*, *ż.* miasto *w* Tessalii; *stad:* *a*) Phthias, *adis*, *ż.* mieszkanka Ftyi; *b*) Phthiota, lub *es*, *ae*, *m.* Ftyota, Ftyjczyk; *c*) Phthiotis, *idis*, *ż.* kraina *w* Tessalii; *d*) Phthioticus, *a*, *um*, Ftyotycki, *w* ogóle: Tessalski; *e*) Phthius, *a*, *um*, Ftyjski, Tessalski, *z* Ftyi (Peleus, Achilles).
- Phylacë, *es*, *ż.* miasto: *a*) *w* Molossydzie *w* Epirze; *b*) *w* Tessalii; *stad:* *a*) Phylacëis, *idis*, *ż.* Filacejka, Tessalka; *b*) Phylacëus, *a*, *um*, Filacejski.
- Phylæus, *i*, *m.* ojciec Ificyusza, dziad Protezylausza, męża Laodamii, *stad:* Phylacides, *ae*, *m.* Filacyda, Protezylausz.
- Phylarchus, *i*, *m.* naczelnik pokolenia
- Phylë, *es*, *ż.* mały zamek *w* Attyce *na* granicy Reocyl.

- Phyllis**, Idis, lub Idos, ż. nazwisko dziewczyny.
- Phyllos**, i, ż. miasto w Tessalii; stąd: Phyllōjus, a, um, tyczący się tego miasta; poet. Tessalski.
- Physica**, ae, ż. fizyka, nauka przyrodzona.
- Physice**, *przysł.* fizycznie.
- Physicus**, a, um, fizyczny, tyczący się przyrody; *rzeczow.* fizyk, badacz przyrody; physicum quiddam, coś z nauki przyrody; physica, orum, *n.* rzeczy przyrodzone, fizyka.
- Physiognōmon**, ōnis, *m.* poznający charakter i skłonności człowieka, zwłaszcza z rysów twarzy.
- Physiologia**, ae, ż. znajomość czyli badanie przyrody.
- Piabilis**, e, w znaczu relig., dający się odwrócić przez ofiary.
- Piacularis**, e, błagalny, mający moc oczyszczenia, p. sacrificia, lub samo piacularia.
- Piaculum**, i, *n.* ofiara oczyszczalna, błagalna; w ogóle; wszelki środek naprawienia czego; a) środek zaradczy, lekarstwo, sunt certa piacula, quae te ter pure lecto poterunt recreare libello; b) kara, gravia p. exigere; 2) to, co wymaga ofiary oczyszczalnej, wykroczenie, występki, p. committere, sibi contrahere, mereri.
- Piāmen**, inis, *n.* środek religijny prześlągania.
- Pica**, ae, ż. sroka.
- Picāria**, ae, ż. smolarnia, miejsce gdzie wytapiają smołę.
- Picea**, ae, ż. świerk.
- Picēnum**, i, *n.* kraina w Italii; stąd: a) Picens, tis, Picentyński, i Picentes, um, *m.* Picentynowie; b) Picēnus, a, um, Piceński.
- Piceus**, a, um, czarny jak smoła.
- Piceo**, l. smołą zalewać, napuszczać.
- Pictōnes**, um, *m.* lud w Akwitanii.
- Pictor**, ōris, *m.* malarz
- Pictor**, oris, *m.* Rzymski przydomek.
- Pictūra**, ae, ż. malowidło; malowanie; 2) wyszywanie, haftowanie, p. textilis; 3) w mowie: malownicze rzeczy przedstawienie
- Picturātus**, a, um, wyszywany haftowany, vestes.
- Pictus**, a, um, malowany; haftowany, acu chlamys; ozdobiony, orationis genus.
- Pie**, *przysł.* religijnie; z przywiązaniem względem rodziców, dzieci i t. p.
- Piēria**, ae, ż. krajna Macedonii.
- Piēros**, lub -us, i, *m.* król Ematy; 2) Maccedonczyk, ojciec dzieciciu Muz; 3) góra w Tessalii; stąd: a) Pierides, um, ż. córki Pierusa, Muzy; b) Pierius, a, um, Pieryjski, Tessalski; *rzeczow.* w licz. mn. Pieriae, Muzy; stąd: poet. modi, via.
- Piētas**, ātis, ż. bogobojność; 2) miłość ku rodzicom, rodzeństwu krewnym, ojczyźnie; 3) uszanowanie, wdzięczność; 4) łagodność, tliwość, miłosierdzie; 5) sprawiedliwość.
- Pigeo**, pigui; 2) czuć wstręt, odrazę, przykrość, zwykle nieosob. piget, piguit lub pigitum est, z przyp. 4 osoby i 2 rzeczy, me piget stultitiae meae; pigere eum facti coepit, zaczął żalować, że to zrobił; 2) wstydzic się, pigebat fateri.
- Piger**, pigra, pigrum, niechętny, leniwy, opieszaly, gnuśny, in militia; ad militaria opera; poet. z przyp. 2, militiae; lub z tryb. bez., ferre laborem; poet. o przedmiotach nieżywot.: a) nieżywny, campus, radix; b) powolny, po-

- woli upływający, bellum, annus; c) niezwały, pectora.
- Pigmentarius**, ii, *m.* farbami lub maściami trudniący się.
- Pigmentum**, i, *n.* farba, piększydło: — przenosić, ozdoba krasomównowska, orationis.
- Pignerator**, oris, *m.* biorący w zastaw
- Pignero**, i, zastawiać, dawać co w zastaw.
- Pignero**, i, brać w zastaw; — przenosić. a) zobowiązać, quemque; b) uważać za rzecz niezawodną, quod mihi das omen, pigneror, poet
- Pignus**, pignoris, *n.* zastaw, zakład; p. ponere, pignore certare, zakładać się; o osobach: zakładnik; adde natos natusque et nepotes, pignora cara, dzieci i wnuki, jako zakład miłości małżeńskiej; — przenosić, zakład, dowód znak pewny, voluntatis, injuriae.
- Pigre**, przysł. opieszale niechętnie, nieochętnie.
- Pigritia**, ae, *ż.* gnuśność, lenistwo
- Pigror**, ari, lenić się, być opieszalym, scribere.
1. **Pila**, ae, *ż.* moździerz; — przenosić. a) słup, filar, pontis; lapidea; b) tarna kamienna, saxea pila cadit.
2. **Pila**, ae, *ż.* piłka do grania, pilae studio teneri; przysłowie: claudus pilam, o tym, który z jakiejś rzeczy nie umie zrobić użytku.
- Pilarius**, i, *m.* = triarius.
- Pilatus**, a, um, pociskiem uzbrojony.
- Pileatus**, a, um, czapkę na głowie mający.
- Pilentum**, i, *n.* powóz na pasach dla kobiet.
- Pileolus**, i, *m.* i -um, i, *n.* czapeczka.
- Pileus**, i, *m.* i -um, i, *n.* czapka, którą nosili wyzwolenci; ad pileum vocare, zachęcać niewolników do oroni, przyrzekając im wolność. Pilo, are, włosy obrywać, rabować.
- Pilosus**, a, um, kosmaty, włosami obrosły.
- Pilum**, i, *n.* pocisk piechoty Rzymskiej; p. murale, pocisk, który obłożeni na obłożenców z murów rzucali.
- Pilumnus**, i, *m.* syn Daunusa, dziad Turna.
1. **Pilus**, i, *m.* oddział żołnierzy zwanych triarii lub pilani; stąd: primus p., pierwszy oddział tego wojska; centurio primi pilii lub qui primum pilum ducit: 2) primus pilus lub primipilus, sam setnik pierwszego oddziału tryaryów.
2. **Pilus**, i, *m.* włos, palpebrae munitae vallo pilorum; — przenosić, mało czego, fraszka, rzecz mała, pilo minus; ne pilum quidem, ani na włos; ne ullum pilum viri boni habere dicatur, ani trochę.
- Pimplea**, ae, *ż.* miasteczko w Pierii, tudzież góra i źródło muzom poświęcone stąd: Pimplaeus, a, am, tyjący się tego miejsca, należący do muz, i Pimplea, ae, *ż.* muza.
- Pinarius**, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu.
- Pinarus**, i, *m.* rzeka w Cylicyi.
- Pindarus**, i, *m.* sławny poeta liryczny Grecki, Tebańczyk; stąd: Pindaricus, a, um, do Pindara odnoszący się.
- Pindenissus**, i, *ż.* miasto w Cylicyi; stąd: Pindenissae arum, *m.* mieszkańcy Pindenissu.
- Pinus**, lub -os, i, *m.* góra w Tesalii
- Pinetum**, i, *n.* las sosnowy.

Pineus, a, um, sosnowy.

Pingo, pinxi, pictum, 3. malować, tabula picta, obraz, malowidło; 2) acu p. lub samo pingere, haftować, wyszywać, stragulum textile magnificis operibus pictum; 3) namazać ciałem, sanguineis frontem moris et tennore pingit; 4) ozdobić, bibliothecam; 5) w mowie: odmalować, malowniczo, żywo przedstawić.

Pinguesco, ēre, tłuszczyć, stać się tłustym.

Pinguis, e, tłusty, stłuszczony, spasyły, otyły, o żyjących i niezżytych, mianow. o roli: ager, solum, campus, żyzny, obfity; także: oliva lecta de pinguisimis ramis arborum; pinguis stabula apum, poet.; *rzeczow.* pingue, is, n. tłustość; — przenoś. niezgrabny, nieokrzesany, nieudatny, bez ożywienia, Minerva: nadęty, verba; spokojny, somnus, quies, amor, poet.

Pinguitudo, inis, z. tłustość.

Pinifer, lub piniger, era, erum, sosnorodny.

1. Pinna, ae, ż. pióro, w licz. mn. pióra, skrzydła; 2) pletwy u ryb; 3) blańki murów.

2. Pinna, ae, ż. gatunek ślimaków.

Pinnatus, a, um, skrzydlaty, pierzasty.

Pinniger, era, erum, mający skrzydła lub pletwy, amor (kupidyna), piscis.

Pinnoteres, ae, m. pilnujący ślimaków, gatunek raka.

Pinso, ēre, tłuć, na proch zetrzeć.

Pinus, us lub i, ż. sosna; — poet. pochodnia, manum pinu flagranti implet; okręt, pinus in undis navigat.

Pio, 1. błagać przez ofiary, Tellurem porco, Silvanum lacte; oczy-

ścić religijnie, si quid tibi pandum fuisset: w ogóle: naprawić, damna; odwrócić, imagine noctis (straszne sny); także: zemścić się, ukarać, culpam morte, poet.

Piper, ēris, n. pieprz.

Piraeus, ei, 4. przyp. -eum lub -ea, m. sławny port Ateński: triplex Piraei portus, złożony z 3-ch stacyj, Zea, Aphrodisium i Cautharus; poet.: Piraea tuta; s'ąd: Piraeus, a, um, do portu Ateńskiego należący, litora.

Pirata, ae, m. rozbójnik morski, korsarz.

Piraticus, a, um, korsarski, bellum, wojna z korsarzami; *rzeczow.* piratica, ae, ż. rozbójnictwo morskie, korsarstwo, piraticam facere, rozbijać na morzu.

Piréné ēs, ż. źródło w Koryncie; stąd: Pirenis, Idis, ż. należąca do źródła Pireny, unda; Pirenis Elphyre, Korynt.

Pirithous, i, m. syn Iksyona, król Lapitów, przyjaciel Tezeusza.

Piram, i, n. gruszka, owoc

Pirus, i, ż. grusza, drzewo gruszkowe.

Pirustae, arum, m. lud w Illiryi.

Pisa, ae, ż. i Pisae, arum, ż. miasto w Elidzie przy rzece Alfeus; stąd: Pisaeus, a, um, Pizejski i Pisaea, ae, ż. pochodząca z Pizy (Hippodamia); 2) w licz. mn. miasto w Etruryi; stąd: Pisaenus, a, um, Pizański, i Pisani, orum, m. mieszkańcy Pizy.

Pisaurum, i, n. miasto w Umbryi; stąd: Pisauensis, e, należący do Pizauru

Piscator, ēris, m. rybak.

Piscatorius, a, um, rybacki, navis.

Piscatus, us, m. rybelstwo, ryby.

Pisciculus, i, m. rybka.

Piscina, ae, ż. sadzawka rybna.

Piscinarius, a, um, mający upodobanie w utrzymywaniu stawów, sadzawek rybnych.

Piscis, is, m. ryba; 2) pisces, gwiazdozbiór; p. major (aquosus), gwiazda w stronie południowej.

Piscor, l. ryby łowić.

Piscosus, a, um, rybny, obfity w ryby.

Pisida, ae, m. rodem z Pizydy; w licz. mn. Pisidae, arum; m. Pizydowie, mieszkańcy krainy zwanej Pisidia, ae, ż. w Azji mniejszej.

Pistratus, i, m. samowładca Ateński; stąd: Pistratides, ae, m. Pizystratya, potomek Pizystrata.

Piso, onis, m. nazwisko Rzymskiej rodziny.

Pistor, oris, m. roztlukujący, rozcierający np. zboże w móżdzierzu lub w żarnach; 2) piekarz.

Pistorium, ii, n. miasto w Etrurji; stąd: Pistoriensis, e, Pistorijski, z miasta Pistorium.

Pistrinum, i, n. miejsce, gdzie przed wynalezieniem młynów zboże w móżdzierzu lub w stępie tłuczono na mąkę; później do obracania kamienia młyńskiego używano koni lub niewolników za karę; stąd: dare aliquem in pistrinum; — przenoś. o przykrém położeniu rzeczy: tibi mecum in eodem pistrino est vivendum.

Pistris, lub **pristis**, is, i pistris, lub pristis, icis, ż. gatunek wieloryba; 2) gwiazdozbiór, wieloryb; 3) gatunek okrętu.

Pitané, es, ż. miasto w Argolidzie w Azji Mniejszej.

Pitheosae, arum, ż. wyspa na morzu Tyrreńskim.

Pitheus, ei, lub **ees**, m. król Trezeny (Troezen), ojciec Etry (Aethra); stąd: a) Pitheüs, Ydis, ż.

Pitteida (Etra); b) Pithejus lub -eus, Pittejski.

Pituita, ae, ż. ślina, flegma.

Pituitosus, a, um, załegmiony.

Pius, a, um, szanujący, przywiązany; a) względem bogów: bogobojny, pobożny, religijny; b) względem tych osób, z którymi związkiem krwi lub dobrodziejstw jesteśmy połączeni: przywiązany, życzliwy, (kliwy, uprzejmy; c) sprawiedliwy, cnotliwy, poczciwy, słuszny; pii, błogosławieni, szczęśliwi (o cieniach zmarłych na polach Elizejskich), piorum sedem consecuti; pius est, tego wymaga bogobojność, z tryb. bez., poet.. 2) Rzymski przydomek.

Pix, picis, ż. smoła, żywica.

Placabilis, o, dający się łatwo przebłagać, eo inimicis placabilem praebere; 2) służący do przebłagania, te ipsum purgare ipsi coram placabilis est, łatwiej przebłagasz niewinniając się, poet.

Placabilitas, atis, ż. pojednalność, łatwość do przebaczenia.

Placamen, inis, n. środek pojednawczy.

Placate, przysł. spokojnie, cierpliwie, łagodnie, omnia humans ferre.

Placatio, onis, ż. ulagodzenie, ublaganie, deorum.

Placatus, a, um, ublagany, ulagodzony, exercitus; stąd: łagodny, spokojny, status animi.

Placenta, ae, ż. placek.

Placentia, ae, ż. miasto w Gallii Cyspadańskiej; stąd: Placentinus, a, um, tyczący się Placencji, i Placentini, orum, m. mieszkańcy Placencji.

Placeo, placui, placitum; 2 podobać się, alicui; pl. sibi, być z siebie zadowolonym, być peł-

aym miłości własnej, zaufać sobie, być zarozumiałym; placet mihi, lub samo pl., uważam to za dobre, pochwalam, zgadzam się na to; ze spój. ut i tryb. łącz., placuit, -ut conscriberemus; z 4. przyp. i tryb. bez. duo placet esse Carnaei genera visorum; placere sibi ternas tabellas dari; uchwalić, postanowić, polecić, z 4 przyp. i tryb. bez. senatui placere, Cassium provinciam obtinere; suggestum adorari placuit; także: z ut i tryb. łącz.; placitum est, postanowiono.

Placide, przysł. łagodnie, spokojnie, ferre dolorem; loqui; 2) zwolna, colles pl. acclives, mało spadiste.

Placidus, a, um, łagodny, spokojny, nihil non tranquillum et placidum agens; niebystry, niegwałtowny, amnis.

Placitus, a, um, podobający się, miły; *rzeczow.* placitum, i, n. upodobanie, życzenie, ultra placitum więcej niż sobie życzone.

Placo, 1. błagać, uspokajać, łagodzić, przejednać, własn. i przenoś. divinum numen precibus; aequor; aliquem in aliquem lub alicui, pojednać kogo z kim; esca ventrem iratum, głód uśmierzyć; homo ipse sibi placatus, sam z sobą w zgodzie; uspokojony.

1. **Plaga**, ae, ż. raz, cios, uderzenie, stąd jako skutek: rana, accipere, infligere, imponere; — przenoś. nieszczęście, przeszkoda, hac ille percussus plaga, wrażenie, oratio gravem plagam facit.

2. **Plaga**, ae, ż. sieć myśliwska, tendere plagas; — przenoś. zawikłanie, sidła, in majores plagas incidendum est; 2) strona, okolica, kraj, pl. Materina, powiat, okrag M.

Słownik łac.-polski.

Plagiarius, ii; m. łudokradzca, który niewolników wykradał, lub wolnych ludzi w niewoli trzymał.

Plagiosus, a, um, lubiący białokory do bicia.

Plagula, ae, ż. zasłona, franka.

Planus, i, m. nazwisko Rzymskiej rodziny; stąd: Planciarius, a, um, tyczący się Planka.

Planctus, us, m. bicie się w piersi na znak wielkiego żalu lub żaloby; głośne narzekanie.

Plane, przysł. równo, po równinie; — przenoś. a) wyraźnie, zrozumiale, jasno, loqui, explicare, scribere; b) zupełnie, całkiem, pleruditus; cognoscere; carere sensu communi.

Plango, planxi, planctum, 3. bić, uderzać; poet. na str. bier. bić się w piersi przy gwałtownym żalu, smutku, pectora palmis; femur; lacertos; także: samo plangere lub plangi, płacząc i narzekając, tłuc sobie piersi, załamywać ręce i t. p., agmina plangentia; planguntur matres.

Plangor, ōris, m. uderzenie z loskotem; mianow. tłuczenie piersi, załamywanie rąk, głośne narzekanie, plangoribus aedes femineae ululant, poet.

Planguncula, ae, ż. lalka.

Planitia, ae, lub -es, oī, ż. równina, płaszczyna.

Planta, ae, ż. płonka, latorośl, szczep; roślina, plantam defigere in hortis; 2) stopa nogi, pl. pedis lub samo planta.

Plantaris, e, tyczący się latorośli; *rzeczow.* plantaris, tum, n. szkółka drzew.

Planus, a, um, równy, płaski, *rzeczow.* planum, i, n. płaszczyna; — przenoś. a) łatwy, bez trudności, via; b) plano promittere:

- 6) jasny, zrozumiały, narratio; planum facere, wyjaśnić.
- Planus**, i, m. włóczęga, szalbiarz, oszust, ludzigrasz.
- Plastes**, ae, m. wyrabiający co z gliny, gipsu i t. p.
- Plataeae**, arum, ż. miasto w Beocyi; stąd: Platacenses, ium, m. mieszkańcy Platei.
- Platena**, ae, ż. geś dzika.
- Platanus**, i, ż. jawor.
- Platēa**, ae, ż. (także: platēa) ulica.
- Plato**, ōnis, m. filozof Ateński, uczeń Sokratesa; stąd: Platonicus, a, um, Platoniński, dotyczący się Platona; 2) Epikurejczyk rodem z Sardes.
- Plaudō** (plodo) plausi, plausum, 3. klaskać, manibus, na znak zadowolenia; alicui rei; sibi, być z siebie zadowolonym, populus me sibilat, mihi plaudo; klaskać, szelest wydawać skrzydłami, plausit pennis; figit columbam plaudentem alis; 2) przech. u poet. uderzać o co, pectora manu; plausa colla equorum; tanczyć, pedibus choreas; plausis verberat alis, uderzywszy skrzydłami.
- Plausibilis**, e, na oklask, na pochwałę zasługujący.
- Plausor**, ōris, m. dający oklaski.
- Plaustrum**, i, n. wóz ładowny; 2) wóz gwiazdozbiór, ursa major.
- Plausus**, us, m. klaskanie, oklask na znak zadowolenia; 2) bicie skrzydłami, dant plausum pennis.
- Plautius**, lub Plotius, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu; stąd: Plautianus, dotyczący się rodu Plautusów.
- Plautus**, i, m. Rzymski poeta, komik; stąd: Plautinus, a, um, dotyczący się Plauta.
- Plebeoŭla**, ae, ż. gmin w znaczeniu wzgardliwem.
- Plebejus**, a, um. zmianny do stanu plebejusów należący; — przenoś. pospolity, lichy, sermo; philosophi.
- Plebes**, ēi, ż. = plebs.
- Plebicola**, ae, m. przyjaciel gminu, popularny.
- Plebiscitum**, i, n. (dawn. 6 przyp. plebiscitu), ustawa, uchwała ludu.
- Plebs**, plebis, ż. gmin, pospółstwo, plebejusze, w przeciwieństwie do patricii, patres, i senatus; — przenoś. plebs superum, bogowie niższego rzędu
1. Plecto, plexi i plexui, plexum, 3. spleść, upleść; — przenoś. se plecti, skreślić się, obrócić się, quo se pacto plecteret.
  2. Plecto, ērc, karać, zwykle w formie biernój, być ukaranym, tergo; plectar pendens; multis in rebus negligentia plectimur; być naganionym, cavit, ne qua in re juve plecteretur.
- Plectrum**, smyczek, pręcik do bicia w stróny lutni; stąd: lutnia, także: poczyna liryczna, quosere modos leviore plectro, poet.
- Pleias**, i Plejas, lub Plias, ādis, ż. Plejada, często w licz. mn. Plejades, siedm córek Altanta i Plejony, które w liczbie gwiazd umieszczono zostały, zwane także Vergiliae.
- Pleionē**, ēs, ż. córka Oceana i Tettydy, żona Atlasa, matka Plejad.
- Plēmmyrium**, ii, n. przylądek w Sycylii.
- Plēne**, przysł. pełno; — przenoś. obficie, dostatecznie, dokładnie, praestare; aliquid perficere; plenus aequo laudare, chwalić nad słusność.
- Plenitudo**, inis, ż. pełność, zupełność.
- Plenus**, a, um, napelniony, wlaś. i przenoś; poet. nasycony, plenus eras minimo; przesycony, su-

- dzony czem, quod cupide petiit, mature plena reliquit. Stąd: 1) w szczegól. *a*: z przyp. 2 lub 6 obfitujący, obficie w co opatrzoney, Gallia plena civium Romanorum; argenti; vita plena voluptatibus, omni apparatu; *b*) samo plenus, pełny, gruby, tłusty, otyły, homo, corpus; brzemienna, ciężarna; często: obfitujący we wszystko, bogaty, urbs, domus, mensa, homo i t. p. 2, pod względem mnogości, liczby; liczny, agmen; lub cały, zupełny, annus, numerus legio, cohortes; nieskrócony, verbum, pleno gradu, raczym, sporym krokiem, w cwał albo porządnie: — przenoś doskonały, zupełny, gaudium, concordia; ad plenum philosophiae scientiam adipisci, nabyć dokładnej znajomości filozofii; *b*) pod względem mocy: silny, mocny, vox.
- Plerique, plerumque, patrz plerusque.**
- Plerusque, plerāque, zwykle w licz. mn. plerique, pleraeque, pleraque, większa część, po większej części, wiele, bardzo wielu, plerique omnes, prawie wszyscy, rzeczow. plerumque, większa część, z przyp. 2, pl noctis processit; i przysł. po większej części, ogólnie, popolicie, bardzo często.**
- Pleumoxii, orum, m. lud w Galii Belgijskiej.**
- Pleuron, ōnis, ż. miasto w Etolii; stąd: Pleuronius, a, um, należący do tego miasta.**
- Plias, patrz Pleias.**
- Plilo, i. składać, związać, fałdować.**
- Plinius, a, um, nazwa Rzymskiego rodu.**
- Plisthēnes, is, m. syn Pelopsa, brat Atreusza i Tyestes, ojciec Agamemnona i Menelause; stąd: Plisthenycus, a, um, do Plistenesa należący.**
- Plodo, patrz plaudo.**
- Ploratus, us, m. głośne płkanie, omnia mulierum ploratus sonant.**
- Ploro, i. rzewnie, głośno płakać, kwilić się, conducti plorant in funere; 2) przech. oplakiwać kogo, co, juvenem raptum; turpe commissum; także: z tryb. bezok. lub z 4 przyp. i tryb. bezok., ploravere, suis non respondere favorem speratum meritis.**
- Plostellum, i, n. wózek.**
- Plotius, a, um, = Plantius.**
- Pluit, patrz pluo.**
- Pluma, ae, ż. puch, pierze; — przenoś. pierwszy zarost brody, mech, quum venerit pluma superbiae: płochość umysłu, qui pluma facilius moventur.**
- Plumbeus, a, um, ołowiany; — przenoś. tępy, pugio, gladius; ciężki, przykry, auster; głupi, nieświadomy, tępy, in physicis.**
- Plumbo, i. ołowiem spajać.**
- Plumbum, i, n. ołów; — przenoś. cokolwiek z ołowiu, np. kula, rura ołowiana.**
- Plumeus, a, um, puchowy, puchem wypchany, culcita.**
- Plumo, i. okrywać pierzem; — lorica plumata, zbroja łuskowata, zrobiona z blach zachodzących na siebie nakształt łuski.**
- Pluo, plui i plūvi, 3. padać (mówiąc o deszczu); zwykle nieosob. pluit, deszcz pada; sanguinem lub sanguine pluit, krew pada nakształt deszczu; tantum pluit glandis, tyle pada żołędzi, post.**
- Plures, od plus, patrz multus.**
- Pluries, przysł. częstokroć, wiele razy.**
- Plurimum, plurimus, patrz multus.**
- Plus, patrz multus.**
- Plusculus, a, um, trochę więcej,**

- za wiele, plusculum z przyp. 2 plusc. negotii, za wiele pracy, kłopotu, lub z nast. quam, pl quam concedet veritas, więcej niż.
- Pluteus**, i, *m.* i pluteum, i, *n.* szopa obleźnicza, pod którą żołnierze oblegający zabezpieczeni od pocisków nieprzyjaciół prace obleźnicze wykonywali; 2) zasłona z desek.
- Pluto** i **Pluton**, ōnis, *m.* bóg, władca świata podziemnego, brat Jowisza i Neptuna, mąż Prozerpiny; stąd: **Plutonium**, a, um, tyczący się Plutona i Plutonia, orum, *n.* kraina w Azji mniejszej ze świątynią Plutona.
- Plūtus**, i, *m.* bóg bogactw.
- Plūvia**, ae, *ż.* deszcz.
- Pluviālis**, e, dżdżysty, slotny, auster, deszcz przynoszący; aqua, deszczowa, z deszczu powstająca; fungi, rosnące w dżdżystej porze.
- Pluvius**, a, um, dżdżysty, deszcz sprowadzający, ventus; nakszałt deszczu spadający, aurum.
- Pocillum**, i, *n.* kubeczek.
- Poculum**, i, *n.* kubek, puhar; 2) napój, p. mortis exhaurire; pocula infundere, ad pocula venire; pocula sunt fontes liquidi; pocula desiderii, amoris.
- Podagra**, ae, *ż.* podagra, choroba.
- Podalirius**, ii *m.* syn Eskulapa, lekarz; 2) nazwisko Trojańczyka.
- Podex**, icis, *m.* pośladek.
- Poenas**, antis, *m.* ojciec Filokteta, który stąd nazwany Poenantiades, ae, lub Poenantius heros lub Poenantiā proles.
- Pocōilē**, ēs, *ż.* galerya, portyk w Atenach ozdobiony sławnymi obrazami.
- Poēma**, ātus, poematis, utwór poetyczny (przyp. 3 licz. mn. poematis).
- Poenā**, ae, *ż.* kara, pokuta, pomsta, poenas dare, solvere, luere, karę ponieść, być ukaranym, poenas verborum capere, mścić się za słowa; poena aliquem afficere, poenas de aliquo capere, sumere, ukarać kogo; 2) u późn. pis. udręczenie, męka, trud, dolegliwość, ultimis poenis afficiuntur; post longam poenarum patientiam.
- Poenus**, i, *m.* Kartagińczyk, w liczn. mn. Poeni, orum; stąd: a) **Poenus**, a, um, Kartagiński, Fenicki, gdyż Kartagińczycy od Fenicyan pochodzą, leo; b) **Punicus**, a, um, Punicki, Fenicki, Kartagiński, bellum; perfidia, fides; poet. szarłatny, czerwony, sagum.
- Poenio**, Ire, i poenior, jako dep. = punio
- Poenitentia**, ae, *ż.* żal z przyczyny jakiego uchybienia, z przyp. 2
- Poeniteo**, poenitui, 2. żalować, si poenitere possint; poenitens, żalujący, locus poenitendi; corrigere errorem poenitendo; zwykle nieosob.: z przyp. 4. osoby i 2 rzeczy, me poenitet consilii; quum populum iudicii sui poeniteret; solet Dionysium poenitere; z zaim. rodz. nij., quod poenitere possit; z 4 przyp. osoby i tryb. bez. me poenitet didicisse; non te poenitet calamo trivisse tabellam; 2) przyganiać, nie być zadowolonym, haud poenitet sententiae eorum, nie razi mię ich zdanie, nie wydaje mi się przeciwnie.
- Poēsis**, is, *ż.* poezya.
- Poēta**, ae, *m.* poeta.
- Poētica**, ae, i ō, ēs, *ż.* poetyka, sztuka poetycka.
- Poēticae**, przysł. poetycznie.
- Poēticus**, a, um, poetycki, należący do poezyi, verbum, numerus.
- Poētria**, ae, *ż.* poetka.
- Pol**, *wykrz.* rodzaj przysięgi, zakłęcie się na Polluksa.

- Polémo**, ówis, *m.* król Pontu, stąd: Polemoniācus, *a, um*, do Polemona należący, Pontus; 2) filozof grecki w Atenach, nauczyciel Zenona; stąd: Polemōnius, *a, um*, Polemoński, tyczący się Polemona.
- Potentis**, *ae, Ź.* krupy jęczmieenne.
- Polio**, *4.* gładzić, polerować, columnas, albo pobielać; — przenoś. wygładzać, poprawiać, carmina, orationem.
- Polite**, *przyst.* ozdobnie, gładko, pięknie, dicere, scribere.
- Polites**, *ae, m.* syn Pryama.
- Politia**, *ae, Ź.* rządzenie państwem; tytuł pisma Platona.
- Politicus**, *a, um*, tyczący się rządu państwa, polityczny.
- Politus**, *a, um*, ozdobiony, pięknie urządzony, domus; — przenoś. okrzestany, wykształcony, oratio; iudicium; omni liberali doctrina politissimus.
- Pollen**, *inis, n.* i pollis, *inis, m.* i Ź. bardzo delikatna mąka, pyłek.
- Pollens**, *tis*, potężny, wiele mogący, silny, mocny, z przyp. 2 lub 6.
- Pollentia**, *ae, Ź.* moc, potęga; uosolionu jako bogini.
- Polluo**, *ere*, módrz, przemagać, mieć znaczenie, ważyć, plurimum in republica; terra marique; plurimum pollet oratio.
- Pollex**, *icis, m.* wielki palec u ręki, atroque pollice laudare, chwalić bardzo.
- Polliceor**, pollicitus, 2. przyrzekać, obiecywać, aliquid; alicui aliquid z tryb. bez. lub z 4 przyp. i tryb. bez.; benigne lub liberalissime alicui, laskawie przyobiecować; pollicitus, w znac. bier. obiecany, przyrzeczony, pollicitam dictis adde fide[m] Ovid. Fast. III. 366.; pollicitum, *i, n.* obietnica, przyrzeczenie, pollicitis corrumpere aliquidem.
- Pollicitatio**, ówis, *Ź.* obietnica, przyrzeczenie.
- Pollioitor**, *1.* obiecywać.
- Pollio**, ówis, *m.* imię Rzymskiej familii.
- Pollus**, *a, um*, Pollijski, tribus.
- Polluo**, pollui, pollutum, 3. skałać, zwałać, oszpecić, splugawić, ora cruore; — przenoś. zbezczeszczyć, znieważyć, zgwałcić, divina atque humana jura scelere; pollutus, znieważony, zgwałcony, sacra.
- Pollux**, *ucis, m.* syn Jowisza (lub Tyndara) i Ledy, brat Kastora, Heleny i Klitemnestry.
- Polus**, *i, m.* biegun północny, gelidus, glacialis; południowy, australis; 1) niebo, nox polum tenebat; kula niebieska, na której umieszczone są gwiazdy, poet.
- Polydamas**, *antis, m.* Trojańczyk, przyjaciel Hektora.
- Polydectes**, *ae, m.* król na wyspie Seriphos, wychował Perseusza syna Danai.
- Polydorus**, *i, m.* syn Pryama; stąd: Polydorēus, *a, um*, do Polidora odnoszący się.
- Polyhymnia**, *ae, Ź.* (wielospiewna) jedna z 9 Muz.
- Polymnestor**, *i -mestor, óris, m.* król Tracyi, zięć Pryama, mąż Hiony.
- Polyphēmus**, *i, m.* syn Neptuna, Cyklop jednooki.
- Polypus**, *i, m.* (wielonogi), polip morski; narosł w nozdrzach.
- Polyxēna**, *ae, Ź.* córka Pryama.
- Pomarius**, *a, um*, owocowy, tyczący się owoców: rzeczow. a) pomarius, *ii, m.* handlujący owocami; 2) pomarium, *ii, n.* ogród owocowy. [południowy.
- Pomeridiānus**, *i postm-, a, um*, po-

Pomerium, patrz Pomoerium.

Pomōtia, ae, *ż.* i Pometii, orum, *m.* miasto Wolsków w Lacyum; stąd:

Pometinus, a, um, należący do miasta Pomecyi. [autumnus

Pomifer, era, erum, owocorodny, t Pmoerium, ii, *n.* próżna przeszczeń zestawiona po obu stronach nuru otaczającego miasto.

Pomōna, ae, *ż.* bogini owoców.

Pompa, ae, *ż.* uroczysty pochód, orszak postępujący, p. lictorum, o. funeris; mianowicie w czasie igrzysk Cyrceńskich, gdy obnoszono posagi bogów; — przenoś. przepych, wystawność, okazłość, in dicendo adhibere pompam; petitio pompae plena.

Pompēji, orum, *m.* miasto w Kampanii; stąd: Pompejanus, a, um, Pompejański; rzeczow Pompejanum, i, *n.* posiadłość wiejska Cyrcerona przy Pompejach i Pompejani, orum, *m.* Pompejanie.

Pompējus, i, *m.* nazwisko Rzymskiego rodu; Pompejus, a, um, należący do Pompejusza, domus: stąd: Pompejanus, a, um, tyżący się Pompejusza i Pompejani, ōrum, *m.* stronicy Pompejusza, Pompejanie.

Pompilius, ii, *m.* Numa, drugi król Rzymski; *przym.* Pompilius, do Pompiliusza odnoszący się, sangius.

Pompilus, i, = nautilus.

Pomponius, a, um, nazwa Rzymskiego rodu; stąd: Pomponianus, a, um, tyżący się Pomponiusza.

Pompt-, lub Pomt- patrz Pont-

Pomum, i, *n.* owoc drzewa; — przenoś. drzewo owocowe.

Pomus, i, *ż.* drzewo owocowe.

Pondēro, i, *n.* ważyć; — przenoś. rozważać, roztrząsać, sądzić o czem aliquid; z *przym.* ex i przyp. 6 lub samym przyp. 6

Ponderōsus, a, um, ciężki, wiele wagi mający; — przenoś. ważny pud względem treści, epistola.

Pondo, (6 przyp. od daw. wyrazu pondus, 1) co do wagi, corone libram pondo; zwyczaj pondo funt (bez libra), triginta milia pondo argenti; quingentis milibus pondo argenti; auri pondo septuaginta i t p.; uncia pondo, dwa lōty.

Pondus, ōris, *n.* waga, używana do ważenia czego, pondera a Gallis allata; taleae ferreae ad certum pondus examinatae; p. facti argenti; 2) ciężkość, ciężar, magni ponderis saxa lub vasa; gemuit sub pondere cymba; równowaga, motus oritur extra pondus (wychodzi z linii prostej, przechyla się); trans pondera porrigere dextram (gdy się kto zanadto zgina); tellus ponderibus librata suis, utrzymująca się w równowadze; 3) ciało ciężkie, in terram feruntur omnia pondera; lub mnogość, mnogość, wielka ilość, infinitum auri argentique p.; aeris p. — Przenoś. a) znaczenie, ważność, lacrimae habent vocis pondera; persona testimonii pondus habet; pondera verborum: tuae literae maximi apud me sunt ponderis; b) ciężar, uciążliwość, troska, amara pondera senectas, in tantarum pondere rerum

Pono, *przyst.* z tyłu, ante et pone moveri; pars pontum pone legit 2) *przym.* rządzi 4 przyp. za kim, za czem, p. castra populatuz ibant.

Pono, pōsul, positum, 3. położyć, postawić, posadzić, ustawić, umieścić, złożyć, a mianow.: a) dona in Capitolio, złożyć, ofiarować; b) artus in ripa, in litore, położyć się; corpus lub aliquem in terra, złożyć do grobu, pogrzebać; a) u-

mieszcć, osadzić, aliquem in aliquo loco; 2) — przenoś. a) legem, prawo ustanowić; finem lub terminum alicui rei, położyć koniec; b) przytoczyć, powiedzieć, ut paulo ante posui; c) przypuszczać, positum sit igitur, przypuścmy więc, d) pomieścić, policzyć, aliquem inter veteres; aliquid in malis, in vitis; poczytać, pro certo, aliquid in beneficiis; quae ego in beneficii loco non pono; quae omnia infamia ponuntur; e) pokładać, opierać, zasadzać, spem in aliquo; in fuga, in celeritate, in virtute; positum esse in aliqua re, na czem polegać, być od czego zawisłym; f) uważać za co, in dubio p.; haud in magno ponere discrimine; szczegóły. mianować kogo czem, obracć, ustanowić, custodem alicui; z podwójnym 4 przyp. aliquem custodem frumento publico; aliquem principem in bello; na str. biern. princeps positus est; g)łożyć, poświęcić czas na co, przepędzić na czem, tempus, mensem, diem totum in consideranda re; unum tecum diem libentius posuerim; oddać się czemu, zajmować się czem, se totum in aliqua re: totum animum, omnem curam, operam diligentiamque suam in re; 3) siać, zasadzać, uprawiać, pone ordine vites, piro, arbores, semina; budować, postawić, statuum, tropaeum, templa i t. p.; w znac. wojenném: postawić, umieścić, praesidium; legio tuenda oraë maritimae posita; założyć, rozłożyć, castra contra aliquem; złożyć, arma; o pieniądzech: pecuniam in praedio, włożyć w gospodarstwo; apud aliquem in fenore, dać komu na lichwę; — przenoś. beneficium, munus apud aliquem, wyświadczyć komu de-

brodziejstwo, przysługę; o dziełach sztuk: poet. wyrznąć, wyrazić, Orphea in medio poculo poet.; hominem coloribus (wymalować); o wiatrach: uspokoić, quum venti posuere (dom. se); także: ponere vult freta; flammae atque incendia vires indomitas posuere; positus, spadły, nix; leżący, znajdujący się, Roma in montibus posita; Delos in Aegaeo. Pons, pontis, m. most, pontem in flumine facere; amnem jungere ponto; pontem rescindere; pokład okrętowy do wsiadania na okręt i wysiadania, socios de puppibus altis pontibus exponit; 3) pomost u wież obłężniczych; 4) mostek albo kładka, przez którą lud Rzymski przy głosowaniu na zgromadzeniach pojedynczo wchodził do zagrody septum zwanéj dla złożenia tabliczek.

Pons, Pontis, m. 1) Argenteus, miejsce i most na rzece Argenteus w Gallii Narboneńskiej; 2) Campanus, most na rzece Savo na drodze Appijskiej.

Ponticulus, i, m. mostek, kładka. Ponticus, 1) przym. patrz Pontus; 2) i, m. imię Rzymskiego poety.

Pontifex, fides, m. kapłan w Rzymie, który czuwał nad obrzędami religijnymi, był z początku jeden; później ustanowiono ich czterech, następnie liczba ich powiększona została. Najstarszy nazywał się Pontifex Maximus. Stąd: a) Pontificialis, e, tyżący się kapłana pontifex zwanego, insignia, auctoritas; b) pontificatus, us, m. urząd lub godność tego kapłana; c) pontificius, a, um, odnoszący się do tych kapłanów, libri, jus.

Pontinus, lub Pomtinus, a, um, Pontyński, palus i paludes, bagnista: kolica w Lacjum, przez

- którą przechodziła droga Appijska; ager P. lub Pomtinum, i, n. kraina Pontyńska; Pontina summa, ae, z. wyższa część bagien Pontyńskich.
- Ponto, ōnis, m. gatunek okrętów Gailijskich przewozowych.
- Pontus, i, m. głębia, głębokość, maris; stąd poet.: morze.
- Pontus, i, m. morze Czarne, Euxinus; 2) kraina nad tém morzem w Azji mniejszej między Bitynią i Armenią, Pont, królestwo Mityrydata; później Rzymska prowincya; stąd: Ponticus, Pontycki, mare.
- Popa, ae, m. ofiarnik, zabijający bydłeta na ofiarę.
- Popellus, i, m. gmin, pospólstwo, motloch.
- Popillus, a, um, nazwa Rzymskiego rodu.
- Popina, ae, ż. garkuchnia; także: potrawy, które w niej sprzedają.
- Pōpino, ōnis, m. żarłok, włączający się po garkuchniach.
- Poples, ūtis, m. podkolanek, także: kolanó.
- Poplicōla, ae, m. patrz Publicola.
- Populabilis, e, podległy zniszczeniu.
- Populabundus, a, um, pustoszący.
- Popularis, e, krajowy, swojski, flumina, oliva, leaena, poet.; *rzeczow.* popularis, is, m. ziomek, rodak, krajowiec; także: uczestnik, współnik, sceleris, conjurationis; 2) ludu, gminu tyżący się, od niego pochodzący, dla ludu przeznaczony, ludowy; stąd: popularny, t. j. a) miły gminowi, ingenium, sacerdos; clementia; nihil est tam populare; nomen censorium populare factum est; quo nihil popularius est; b) starający się o miłość ludu nadskakujący; *rzeczow.* populares, ium, m. stronnictwo w Rzymie trzymające z gminem, demokraci, w przeciwieństwie do obywateli zwanych optimates, ex quo eveniunt alii populares, alii studiosi optimi cunctusque.
- Populariter, *przysl.* gminnie, sposobem zwykłym gminowi, loqui, scribere; 2) popularnie, nadskakując ludowi, agere.
- Populatio, ōnis, ż. spustoszenie, rabowanie; 2) lupy, grabież, pleni populationum.
- Populātor, ōris, m. pustoszyciel, łupieżca, rabuś.
- Popūleus, a, um, topolowy.
- Populifer, era, erum, topolorodny.
- Populiscitum, i, n. ustawa, uchwała ludu.
- Popūlo i populor, 1. pustoszyć, rabować, niszczyć, agros; poet. w ogóle: pozbawiać czego, aliqua re.
- Populōnia, ae, ż. i ii, orum, m. miasto w Etruryi; stąd: Populonienses, ium, m. mieszkańcy Populonii.
- Popūlor, patrz populo.
- Popūlus, i, m. lud, naród; poet. i u późn. pis. mnóstwo, fratrum; 2) lud, gmin, w przeciwieństwie do senatu i stanu rycerskiego, jussu populi; diutius quam populus jusserat; w przeciwieństwie do znaczniejszych obywateli, populi potentiae non amicus et optimatum fautor, (nie sprzyjający demokratom); także civitas popularis, in qua in populo sunt omnia; lud, wszystkie stany z senatem na czele, stąd: senatus et populus; w ogóle lud, ludność; w przeciwieństwie do wojska: et populum urbanum in sua tenuit potestate, et apud exercitum plurimum valuit.

Populus, i, *ż.* topola.

Porca, ae, *ż.* świnią.

Porcellus, i, *m.* prosię.

Porcius, a, um, nazwisko Rzym-
skiego rodu, lex Porcia, prawo
Porcyusza.

Porculus, i, *m.* prosię, prosiak.

Porcus, i, *m.* wieprz; p. femina,
macióra; 2) wyraz obelgi: roz-
kosznik, rozpustnik, p. de grege
Epicuri.

Porgo, porxi, 3. = porrigo, poet.
Porrectio, ōnis, *ż.* rozciągnięcie,
digitorum.

Porrectus, a, um, patrz porricio
i porrigo.

Porricio, porrectum, 3 daw. for-
ma = projicio, wyraz ofiarny: bo-
gom co ofiarować, p. exta in ma-
re lub in fluctus, rzucać jako
ofiarę.

Porrigo, Iuis, *ż.* strupy na gło-
wie; lupież na głowie.

Porrigo, porrexi, porrectum, 3.
rozciągać, wyciągać, membra, ma-
nam, crus, brachia alicui (do ko-
go); coelo; neque erat, quo ma-
nus porrigeret, nie miał po co się-
gać; manus avaras ad aliquid;
aciem, rozciągnąć linią szyku do
boju; na str. bier. rozciągać się,
corpus porrigitur per novem ju-
gura, poet.; 2) o miejscowości:
sięgać, dochodzić, scopulus fron-
tem porrigit in aequor. poet.; na
str. bier. rozciągać się, Rhodope
porrecta sub axem, poet.; stąd: por-
rectus, rozciągly, dlugi pod wzgłę-
dem przestrzeni, locus, litora; dłu-
w odniesieniu do czasu, mor-
us in id tempus; 3) powalić, oba-
lić, ubić, hostem; in herbis, poet.;
4) — przenoś. se p. rozciągać się,
posuwać się, quo se tua porrigat
ra, poet.; II) dać, podać, alicui
quid, dextram, gladium, po-

cula; — przenoś. praesidium cilea
tibus opemque amicis.

Porro, przyst. daleko, w odda-
leniu, quae sint ea flumina porro,
dalej, ire, agere armentum; por-
ro loqui, dicere, mówić dalej,
postępować w mowie; sequitur por-
ro, et sic porro, i tak dalej; 2)
w odniesieniu do czasu: w dal-
szym czasie, na przyszłość, quid
agam, porro intelligas.

Porrus, i, *m.* i porrus, i, *m.* lu-
czek, roślina.

Porta, ae, *ż.* brama; w ogóle: wchód
wyjście, decumana i t. p.; coeli; por-
tae Ciliciae, wawozy; p. Taenaria,
loch, przepaść, któredy Herkules
miał się dostać do piekieł; portae
jecoris.

Portatio, ōnis, *ż.* noszenie, prze-
wożenia czego.

Portendo, tendi, tentum, 3. wska-
zywać, przepowiadać, zapowiadać,
rokować, o bożkach, ptakach wiesz-
czych, ofiarach, dii mihi sacrifi-
canti laeta omnia portendere; na
str. bier. pokazywać się, zanosić
się na co, quidquid monstro por-
tenditur isto.

Portentifer lub portentificus, a, um,
sprawujący dziwy, cuda; straszny.

Portentōsus, a, nm, dziwotworny.
potworny, nienaturalny, portento-
sa e pecude aut ex homine nata.

Portentum, i, *m.* znak przyszłego
wypadku, przepowiednia, nadzwy-
zajne zjawisko; w szczegól. a)
dziwotwór, straszydło, poczwara;
także o zepsutym i szkodliwym
człowieku, p. reipublicae (o Pizo-
nie); b) dziwne myślenia, poeta-
rum et pictorum.

Porticula, ae, *ż.* przysiołeczek,
mały krużganek.

Porticus, us, *ż.* krużganek, przy-
siołek; 2) dach ochronny = vinea,
przy oblężeniach, pod którym żoł-

mierze oblegający byli zabezpieczeni od pocisków nieprzyjaciół, 3) szczegó. przysionek, w którym się zgromadzali zwolennicy szkoły Stoików; stąd porticenis oznacza także zasady tejże szkoły, qui fulcire putatur porticum Steicorum. Chrysippi p. et grex.

Portio, ōnis, *ż.* część stosunkowa, dział, wymiar; stąd: pro portione i u późn. samo portione, stosunkowo.

i. Portitor, ōris, *m* (od portus) poborca, pobierający opłatę od wprowadzenia i wywozu towarów.

2. Portitor, ōris, *m* (od porto) przewoźnik, który przewozi okrętem, łodzią, orci, (Charon).

Porto, *1* nieść, przynosić, przеносić, przewozić, paem humeris: frumentum secum, navis, quae milites portare; jechać, portari vehiculo; equus me portet; *2)* portare et agere, rabować;—przenosić, zwiastować, laetum nuntium ad aliquem; portantia verba salutem

Portorium, ii, *n.* cło od towarów, vini, solvere, dare, exigere; opłata za przewóz, circumvectionis.

Portula, ae, *ż.* fórtka.

Portūnus lub Portunus, i, *m.* bożek portów u Rzymian.

Portuōsus, a, um, wiele portów mający.

Portus, us, *m.* port, przystan; przysłowie: in portu esse lub navigare, być w miejscu bezpiecznem, *2)* ujście rzeki, per septem portus in maris exit aquas, poet;—przenosić, ucieczka, schronienie, in portum philosophiae se conferre.

Posco, poposci, *3.* żądać, domagać się, wymagać, o żywot. i niezzyw. przedmiotach, aliquid, munus ab aliquo; aliquem aliquid; quod res poscere videbatur; usus

poscit; poscor aliquid, wymagają czego ode mnie; poscor Palilia, żądają, abym opiewał uroczystosc obchodzoną na cześć bogini Pales, *x tr* bezok. poet.; w szczegó.:

a) oskarżać sadownie, żądać ukarania, quos populus poscit; dictatorem, reum; *b)* wyzywać do walki, aliquem in proelia lub aciem poet.; bez *4* przyp. poscunt majoribus poculis (dom. bibere); *c)* pytać, badać, z *4* przyp. venientis causas; lub ze zdaniem wzgl. quae sit sententia, posco, poet.; *d)* wolać, wyzywać, poscor Olympo, Olimp mię wzywa, poet.; numina poscere, poet.

Positio, ōnis, *ż.* położenie, postawienie, u późn. pis.

Positor, ōris, *m.* założyciel, budownik, templorum.

Positus, us, *m.* położenie, urbis.

Possessio, ōnis, *ż.* posiadanie, esse in possessione bonorum, possessionem bonorum dare alicui; posiadłość, aes alienum ex possessionibus solvere; feci iter per eius possessionem.

Possessiōnōla, ae, *ż.* mała posiadłość, mająteczek. [ściciel

Possessor, ōris, *m.* posiadacz, właściciel

Possideo, sēdi, sessum *2.* posiadać, mieć w posiadaniu, bona, partem agri;—przenosić nomen ingenium, plus fidei quam artis; *2)* obsadzić, forum armatis.

Possido, sēdi, sessum, *3.* opanować, bona, agros armis; loca, quae hostes possiderent.

Possum, pūti, posse (od potis, e, i sum) módz, być w możności, *x* tryb. bezok. lub samo posse. fieri potest, być może, z nast. ut i tryb. łącz.; non potest fieri, ut non lub quin, musi to być; także: facere non possum, ut non lub quin i tr łącz. muszę; potest. mo-

zna lub być może, nos dignitatem, ut potest, retinebimus; potuit, ut commiserit; quantum potui, ile mogłem, ile możności; także: ut gravissime potui; 2) mózdz, mieć znaczenie, znaczyć, multum in re militari potest fortuna; qui apud me plurimum possunt; plurimum posse ad morsus serpentum, bardzo skutecznie działać przeciw ukąszeniu węzów; 3) być w dobrém zdrowiu, possunt oculi, caput, pulmones, possunt omnia.

Post, I) *przysł.* w odniesieniu do przestrzeni: z tyłu, qui post erant; ante aut p. pugnare;—przenoś. invidia atque superbia p. fuerre (za nic były miane) 2) w czasie: potém, paullo post lub p. paullo, wkrótce potém; multo p. lub p. multo, daleko później; non (haud) multo p. lub p. non multo, niedługo potém; aliquanto p. lub p. aliquanto (aliquantum), po niejakiem czasie; multis p. annis, po wielu latach; anno post, w rok potém; biennio p., po dwóch latach; aliquot annis p., po kilku latach; anno quarto post, quam—, we cztery lata od czasu, jak—; porów. postquam; primo-post; primum-post, najprzód-potém lub następnie; II) *przym.* rząd. przyp 4 przedmiotu; 1) w przestrzeni: za, esse post aliquem; collocare impedimenta p. legiones; p. tergum, z tyłu; przenoś. pod względem godności. po, secundus p. Tarquinium fuit; honor ei secundus p. Romulum delatus est; 2) w czasie: po, od, post Trojae excidium, anno i t. d. p. hanc urbem constitutam; p. Hannibalem devictum; p. hominum memoriam, ile pamięć ludzka zasięgnąć może; post annum, po upływie roku, w rok potém; tertio anno p. reges exac-

tos; p. Romam conditam; p. ea lub p. haec, lub p. quae, potém po czém; z nast. quam, post annum quartum, quam expulsus fuerat; post diem tertium gesta res est, quam dixerat.

Postea, *przysł.* potém, później, następnie, postea quam lub posteaquam, potém, gdy.

Posteaquam, *spój.* patrz postea. Posteritas, atis, *ż.* przyszłość, potomność, posteritati servire; amicitiam notam posteritati fore; in posteritatem, na przyszłość.

Posterus, a, um, następny, postero die, w dniu następnym; z nast. quam, postero igitur die, quam illa erant acta, nazajutrz potém, gdy to się stało; postera nocte; postero anno; p. tempore, następnie; in posterum (dom. diem), na dzień następny, na potém, na przyszłość; p. acies, dnia następnego; p. laus, chwala przyznana przez potomność; *rzeczow.* posteriorum, *m.* potomkowie; 2) st. wyż. posterior, ius, późniejszy, dalszy, gdy mowa o dwóch przedmiotach. et sua aetate et posteriore tempore fere primus; p. tempora; cogitationes; *przysł.* posterius, później, potém; — przenoś. gorszy, pośledniejszy, posterius et nequius istonihil; 3) stop. najw. a) postremus, ostatni, najdalszy w rzędzie; in p. libro, na końcu książki; *przysł.* postremo lub ad postremum, na końcu; postremum, po raz ostatni; — przenoś. najgorszy, najędźniejszy, najpośledniejszy, homo; servitus omnium malorum postremo est; hoc non in postremis; nec tibi cura canum postrema (niepoślednie, esobliwe); b) postimus, a, um, ostatni, szczególn. o dzieciach po śmierci ojca urodzonych, *rzeczow.* pogrobowca

Postfêro, ferre, kłaść niżej, mniej cenić, uposledzać, alicui aliquid; opes suas libertati.

Postgêniti, orum, *m.* potomkowie.
Posthabeo, habui, -habbitum, 2. mniej cenić; mniej zważać na co, omnibus rebus posthabitis; posthabita Samo.

Posthac, *przysl.* potem, nadal, później.

Posticus, a, um, tylny; partes aedium, tylne części domu; *rzeczów* posticum, i, *n.* tylne drzwi, atria servantem postico falle clientem, wymknij się tylnymi drzwiami przed klientem pilnującym wejścia do domu.

Postis, is, *m.* podwoje, poet. drzwi.

Postliminium, ii, *n.* powrót na własne progi, do domu, czyli prawo powrotu do własnego kraju, tudzież do przywilejów dawnych; postliminio, prawem takiego powrotu.

Postmeridianus, patrz pomeridianus.

Postmôdo, i postmôdum, *przysl.* potem.

Postpôno, posui, positum, 3. mniej cenić, mniej dbać o co, omnia; aliquid alicui.

Postprincipia, orum, *n.* dalszy ciąg po wstępie.

Postquam, *spój.* skoro, gdy, kiedy już, najczęściej z tr. ozn. p. excessit ex ophēbis; eo p. pervenit.

Postremo, -us, patrz posterus.

Postridie, *przysl.* nazajutrz, dnia następnego, prima luce postridie; z 4 przyp. p. ludos; postridie e-jus diei, rodzaj pleonazmu, nazajutrz.

Postsum, fui, esse, następować po czem; — przenoś. mniej znaczyć, invidis atque superbia postfuere.

Postulatio, ōnis, *ż.* żądanie, wymaganie, domaganie się, prośba, alicujus postulationi concedere, resistere; 2) w znac. sąd. skarga.
Postulatio, i, *n.* żądanie, deferre ad aliquid postulata alicujus; postulata facere.

Postulatus, us, *m.* domaganie się sądowe.

Postulo, i, żądać, domagać się, nalegać, prosić kogo o co, aliquid ab aliquo; aliquid aliquid; stąd: non postulatus, nieządany; często: ze spój. ut lub ne i tryb. łącz., lub samym tr. łącz., postulare, ut quaedam sibi concedantur; postulavit, ne quem adducerent; z tryb. bez., non parere sed imperare postulabant; p. de colloquio, chcieć się z kim rozmówić; także o rzeczach nieżywot.: wymagać, quod tempus necessitatesque postulat; pro ut postulare locus; amicitia nostra postulat; 2) w znac. sąd. a) żądać, domagać się, judicem, judicium, quaestionem; b) skarżyć, pozywać, aliquid; aliquid conditionis; aliquid de ambitu.

Postumius, i Postumus, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu; stąd: Postumianus, a, um, do Postumiusza należący.

Postumus, patrz Posterus.

Potens, tis (od possum), mogący, stąd: a) zdolny do czego, armorum tenendorum; neque pugnae, neque fugae; b) możny, potężny, civis, civitas; z przyp. 2 władnacy czem, diva p. Cypri (Wenera); frugum (Ceres); nimborum tempestatumque (Eol); dum mei potens sum, dopóki panuje nad sobą, p. sui, uniarkowany, ograniczony w swoich żądaniach; p. mentis, będący przy zdrowym rozumie; p. irae, powściągający gniew; p. consilii, będący w możności wykona-

nia swego postanowienia; c) silny dzielny, skuteczny, vir in bello potens (dzielny żołnierz); nihil est potentius auro; arma, verba, herba; 2) ten, który czego dopiął. p. voti; który co spełnił, jussi; poet.: bogaty, parvo potens.

Potentatus, us, m. najwyższa władza.

Potenter, przysł. mocno, silnie, potężnie, potentius ictu fulmineo; 2) stosownie do sił, cui lecta potenter erit res, poet.

Potentia, ae, ż. możność, stąd: a) moc, działalność, skuteczność, solis, morbi, formae, herbarum, poet.; b) możność, zdolność, siła, supra humanam potentiam; c) pod względem politycznym: znaczenie, wpływ osoby lub państwa, potentiam alicujus invidiose criminari; p. nobilitatis; erant in magna potentia, qui consulebantur; szczegól. przeważa, najwyższa władza, victoris; populi (gminowładztwo); singularis (władza monarchiczna); p. rerum (naczelna władza).

Potestas, atis, ż. możność, stąd: a) moc, siła, działalność, skuteczność, wartość, znaczenie, herbarum, verborum; b) moc, władza, habere potestatem vitae necisque in aliquem; mihi est p. lub est in potestate mea, jest w mojej mocy; esse in potestate senatus, ulegać, być posłusznym senatowi; esse in sua p., być panem własnej woli; in potestate mentis esse, być przy zdrowym rozumie; exire ex lub de potestate (mentis), stracić rozum, głowę, unieść się zbyteczną namiętnością; szczegól. a) moc, władza, redigere aliquem in (sub) potestatem suam lub alicujus; in p. venire; esse in ditio-ne ac potestate alicujus; infinitum auri pondus in potestatem Roma-

normum redactum; Thessaliam in potestatem redigere; β) zwierzchnia władza, godność, urząd zwierzchni-czy, imperii (władza cesarska); se-vere praefuit ei potestati; ut po-testates ibi majores non essent; stąd: magistratus aut aliqua po-estas; poet o Jowiszu: hominum divumque p. (władzca, król); γ) zlecenie, potestate data; c) moc możność, zręczność. sposobność, szczegól. pozwolenie, z przyp. 2; facere alicui potestatem sui, o-siarować komu swoje usługi; czę-sto: wdać się w walkę, quum ca-stris se tenuisset, neque sui po-testatem fecisset; facere alicui lub praebere potestatem sui, lub con-veniendi sui, dać komu do siebie przystęp lub dać posłuchanie; fit mihi p. dicendi, veniendi i t. p., pozwalają mi mówić, przyjść.

Potio, ż. picie, napój; 2) lekarstwo, trucizna w napoju, napój miłosny.

Potior, 4. (także: potitur, poet), opanować, dostać, osiągnąć, dopiąć, z przyp. 6 lub 2 impedimentis castrorum, praeda; urbis, regni; rerum, otrzymać władzę najwyższą; także z 4 przyp. urbem, victoriam; stąd: potinndorum castrorum spes; 2) posiadać, mieć w posiadaniu, trzymać, władać; mari, oppido; mare, quo nunc hostes potiuntur; rerum p. mieć zwierzchnictwo; summam imperii, mieć najwyższą władzę.

Potis, e, mogący, zwykle p. est lub samo potis, może, u poet., at non Evandrum potis est vis ulla tenere; pote, być może, hoc quidquam pote impurius? 2) stop. wyż. potior, potius, óris, znako-mitszy, lepszy, godniejszy, heres; sententia; eligere potio-rem; potio-rem aliquam rem habere (wyżej mieć); często: z nast. quam, cives

potiores quam peregrini; lub z przyp. 6 potior patre; z nast. ut lub qui i tryb. łącz., potiores habui, quibus cred-rem; przyst. potius, raczej, bardziej, lepiej, magus vel p. summus; z nast. quam, jak, niżeli, Galliam p esse Ariovisti quam Caesaris; niekiedy się opuszcza, tamen statuit congregi quam refugere; czasem stoi zbytecznie przy słowach malle, praestat, patriae potius opes quam regis augeri maluit, 3) st. najw potissimus, a, um, najznakomitszy, najglówniejszy, najcelniejszy, quid potissimum sit; potissimum credere, za najlepsze uważać; przyst. potissimum, najbardziej, nadewszystko, zwłaszcza, mianowicie, quo potissimum accedam; existat aliquis et potissimum Caecus ille.

Potitius, a, um, nazwa Rzymskiego rodu.

Potniae, ārum, ż. miasteczko w Beocyi; stąd: Potniae, ādis, ż. tytuca się tego miasteczka, equae lub quadrigae (które w szalonym pędzie Glaukusa życia pozbawiły).

Poto, i. (sup. potum), pić, aquas; huc ipsi potum veniunt juvenci, u post.; potus, wypity, sanguine potu, po wypiciu krwi; poti cadi; stąd: upijać się, oddawać się pijatyc, tatos dies potabatur; frui voluptate potandi; potus, u pojony, pijany, anus; bene potus; — przenos. wciągać w siebie, potantia vellera fucum.

Potor, ōris, m. pijący, aquae; Rhodani, mieszkający przy Rodanie; 2) pijak, acres potores, u poet.

Potrix, feis, ż. pijaczka.

Potentus, a, służący do picia; rzezoio. potentula, orum, n. napoje.

Potus, a, um, patrz potu.

Potus, us, m. picie, uapój.

Prae, [1] przyst. z nast. quam lub ut, w porównaniu z-tém, praequam quod mole-tum est, w daw. łacinie; 2) przym rząd. przyp. 6 przedmiotu w przestrzeni, przed, prae se mittere, agere, ferro; — przenos. a) prae se ferre lub gerere, objawiać, pokazywać, dać poznać, scelus et facinus prae se ferens; animum altum prae se gerebat; b) względem, w porównaniu do-, w stosunku do-, przed, nad, Atticos prae se barbaros putat (w porównaniu do siebie); omnes prae illo parvos futuros; prae nobis beatus; Gallis prae magnitudine corporum suorum brevitās nostra contemptui est; c) przy oznaczeniu przeszkody, najczęściej w zdaniu przeczącém: dla, z powodu, non prae lacrimis possum reliqua scribere; solem prae jaculerum multitudine non videbitis; nec loqui prae moerore potui; prae ira, gaudio, metu i t. p.

Praeacutus, a, um, z przodu spiczasty, ostry.

Praealtus, a, um, bardzo wysoki, bardzo głęboki, rupes, flumen.

Praeboo, praebui, praebitum, 2. dawać, parvulo ubera; manum verberibus; nadstawiać, os ad contumeliam; terga (uciekać); dostarczać, podawać, urbem ei donarat, quae ei panem praerberet; omnia large ad epulas; — przenos. a) sprawiać, zrządać, być przyczyną, być powodem, sonitum, terrorem, tumultum, suspicionem, alicui admirationem; b) przedstawiać, speciem horribilem; speciem pugnantium; opinionem timoris; c) z tryb. bez pozwolić, praebuit ipsa rapi (se), dała się porwać; także: se continendam; 2) pokazać, dać widzieć; — przenos. wyświadczyć, okazać, udowodnić,

operam alicui; fidem alicui, se pr., okazać się, so virum, se timidum; se aequum (bezstronnym); se misericordem; se dignum majoribus suis; 3) wystawiać, se telis hostium; aliquem hosti ad caedem.

Praebito, bībi, 3. pić naprzód, pić do kogo.

Praebito, ōnis, ż. dawanie, dostarczanie.

Praebitor, ōris, m. dostawca, dostarczyciel.

Praeocūsus a, um, przed czasem osiwiwały.

Praeocaveo, cāvi, cautum, 2. być ostróžnym, mieć się na ostrožności, strzedz się, 3b lusiidiis; ab ira multitudinis ze spój., ne i tr. łącz., Caesar praecavendum existimabat, ne id accideret; zabezpieczać, sibi, decemviris; 2) przech zapobiegać, starać się odwrócić, peccata, quae difficillime praecaventur; nihil.

Praeocēdo, cessi, cessum, 3. poprzedzać, uprzedzać, iść naprzód, ad capiendum locum, przenoś. fama praecessit ad aures; 2) przech. poprzedzać, curram alicujus; agmen; custodes; — przenoś. przewzyszać, aliquem aliqua re.

Praeocellens, tis wyborny, znamienity, vir animo et virtute p.

Praeocello, ěre, górować, celować, odznaczać się, przewzyszać. ii późn. pisarzy.

Praeocelsus, a, um, bardzo wysocki, wyniosły, locus, rupes.

Praeocentio, ōnis, śpiewanie, przygrywanie przed ofiarami.

Praeocēpi, patrz Praecipio,

Praeocēps, cipitis, gwałtownie spadający (mając głowę naprzód podaną), dare se praecipitem; se praecipitem tecto dedit; ab equo praeceps decidit in arva; przedki,

szybki; praecipites se fugae mandant; p. columbae; amnis, ventus. o czasie: ędący na schyłku, die jam praecipit; praecipit in occasum sol; — przenoś. a) agunt eum praecipitem Poenae civium Romanorum (ścigają go na złamanie szyi Jędze, zemsta obywateli Rzymskich); quoniam ab inimicis praecipit agoi (ponieważ nastają na mnie, pragną méj zguby); p. amentia ferebare, unosiłeś się zapędem szalonym; dający się z łatwością sklonić do czego, p ingenio in iram orat; ad flagitia; 6) gwałtowny, zapalczywy, homo in omnibus consiliis pr.; vir pr. animi; ingenium, consilium, furor. c) dający do upadku, libertas; niebezpieczny, krytyczny, tempus; naglący, naciskający, tam praecipiti necessitate; 2) spadzisty, przepaścisty, urwisty, locus, saxa, rupes, fossa; iter, saltus; rzeczw. praecipit. m. miejsce przepaściste, przepaść, głębia; in pr. deserti, se jactare; ex praecipiti devolvi; — przenoś. via, iter ad finitimum malum; rzeczw. przepaść, zguba, niebezpieczeństwo, rompublicam in pr. dare

Praeocēptio, ōnis, ż. przepis, prawidło, nauka, recti, Stoicorum; 2) pierwsze wyobrażenie, zarvs w myśli.

Praeocēptor, oris, m. nauczyciel.

Praeocēptrix, icis, ż. nauczycielka.

Praeocēptum, i, n. przepis, prawidło, nauka, rada, praeccepta dare; praecceptis philosophiae abundare; pr. artis; 2) rozkaz, p. faocessere, post.

Praeocērpo, cerpsi, cerptum, 3 przed czasem zrywać; — przenoś. laetitia praecērpta, niezupolna, fructum officii, zmniejszać.

Praecertatio, ōnis, *ż.* współubieganie się.

Praecido, ctdl, cisum, 3. uciąć, urznać, manus alicui, caput; ancoras (przeciąć liny kotwic); naves (uszkodzić); — przenoś. skracać, brevi praecidam; praecide, powiedz w krótkości; odjąć, pozbawić, sibi roditum, spem; także: obciąć, zaochręglić, quod quia plane praeciderat, 2) przeciąć, cutem novacula; — przenoś raptownie zerwać, amictulam

Praecingo, cingi, cinctum, 3. przepasać, opasać, na str. bier. opasać się, praecingi euse, mieć miecz przypasany do boku; praecinctus przepasany, mówiono o porządnym człowieku, którego tunika gładko i obcisło leżała, recte praecincti pueri.

Praecino, cini, 3. przyspiewywać, przygrywać, deorum pulvis aribus et epulis; 2) przepowiadać, wieszczyci magnum aliquid populo Romano.

Praecipio, cepi, ceptum, 3. brać pierwój, wcześniój, pecuniam mutuan; Praeceum, zająć wprzód; zawiąć; iter festinando lub samo iter, wyprzedzić, prześcignąć; longius spatium fugā; lub aliquantum intervalli; aliquem; tempore praeccepto (gdy to się wcześniój stało); — przenoś. a) objąć, ogarnąć, samo praecipere lub z wyrazami animo, cogitatione, consilio prudentiaque; opinione, fama i t. p.; p. consilia hostium, na-przód sobie wystawiać w myśli; res humanas praecceptas habere, na-przód poznać; b) przypominać, ostrzegać, radzić, w ogóle: uczyć, wykładać, lectoribus; hoc tibi praecipio; alicui rationem temperatum; praecipere de eloquentia, wykładać zasady wymowy; c) roz-

kazywać, zalecać z nast. ut i tr. łącz. praecipit, ut Miltiadem sibi imperatorem sumerent; lub z samym tr. łącz., praecipit, omnia mortales pecunia aggrediantur; z tr bezok, sunt, qui praecipiant herbas sumere, poet.

Praecipito, i strącać, spychać gwałtownie (na łeb), na str. bier spadać, na pyt. skąd, z przyim. e lub de i 6 przyp. lub samymi 6 przyp. o Leucade; de turri; pontibus; na pyt. dokąd, z przyim. in i 4 przyp., se in fossas; — przenoś; a) strącać, spychać, aliquem ex altissimo dignitatis gradu; stąd: zniszczyć, rompublicam; pozbawić, spem; praecipitatus, zbliżony do końca, będący na schyłku, nox, aetas; b) przyspieszać, moras, obitum, consilia praecipitata; 2) nieprzech. spadać, ex montibus altis, nimbi praecipitant in vada; — przenoś a) o słońcu i czasie: mieć się ku schyłkowi, sol praecipitans; hiems; b) zbliżyć się do upadku, respublica; c) wpaść, in insidias; d) spieszyć się, sustinenda est assensio, ne praecipitet. **Praecipue**, przysł. szczególnie, osobliwie.

Praecipuus, a, um, właściwy, wyłączny, szczególny, osobisty, jus; fortuna, sors periculi; b) wyborny, znamienity, odznaczający się, vir; honor; praemium i t. p., praecipui fuerunt inter conjuratos duo Brutī (najznakomitsi); praecipuaorum, *n.* rzeczy osobliwe.

Praecise, przysł. krótko, w krótkości; 2) bezwarunkowo, negare. **Praecisto**, onis, *ż.* przemilczenie, postać krasomowska.

Praecisus, a, um, przepaścisty, saxum; iter utrinque pr.

Praecellere, przysł. jasno, wyraźnie, explicare, intelligere; 2) wy-

- bornie, bardzo dobrze, gerere negotium; praeclarissime facta.
- Praeclarus**, a, um, bardzo jasny, lux, sol; 2) wyborny, bardzo znakomity, homo in philosophia praeclarus; indoles; genus dicendi, victoria; b) odznaczający się, znany ze zléj strony, sceleribus suis.
- Praeclúdo**, clusi, clusum 3. zamknąć co przed kim, właś. i przenoś. portas alicui; maritimos cursus; sibi curiam.
- Praeco**, ōnis, m. woźny, ogłosiciel, zapowiadacz; 2) mówca pochwalny, wielbiciel, virtutis.
- Praecogito**, 1. wprzód rozważać, namyslać się, facinus.
- Praecolo**, colui, cultum, 3. wprzód uprawić; — przenoś. wypracować.
- Praecompositus**, a, um, wprzód ułożony.
- Praeconinus**, i, m. Rzymskie pręzwisko.
- Praeconius**, a, um, tyccący się woźnego; *rzeczow.* praconium, ii, m. urząd, powinność woźnego, p. facere, być woźnym; — przenoś. a) ogłoszenie, obwieszczenie publiczne, w lic. mn. u poet., nostra per immensas ibunt praeconia gentes; b) pochwała, wielbienie, wysławianie, laborum; pro quo Alexander ab Homero Achilli tributum esse dixit.
- Praeconsumo**, sumpsi, sumptum 3. przed czasem strawić, zniszczyć, vires.
- Praecontracto**, are, wprzód dotykać się.
- Praecordia**, orum, n. błona otaczająca serce i płuca, otoczyzna; 2) serce, piersi i t. d. wyższe wnętrzości; 3) uczucia, myśli, verax aperit praecordia Liber.
- Praecorrumpto**, rupi, ruptum, 3 wprzód ująć, przekupić, donis.
- Praecox**, ōcis, wczesny, zawczesny, właś. i przenoś.
- Praecurro**, cucurri i curri, cursum 3. wybiegać naprzód, wyprzedzać, ante omnes; ad aliquem; — przenoś. eo jam fama praecurrerat; *rzeczow.* praecurrentia, ium, n. rzeczy poprzedzające; 2) aliquem aliqua re, uprzedzać, uterque Isocratem aetate praecurrit; także: ut certis rebus certa signa praecurrerent praecurrit amicitia iudicium; przewyższać, celować, aliquem celebritate, nobilitate, studio.
- Praecurro**, ōnis, ż. uprzedzanie, wyściganie.
- Praecursor**, ōris, m. biegnący przed kim, wysłany na zwiady, goniec; w lic. mn. przednia straż.
- Praecutio**, cussi, cussum, 3. miotać przed sobą, na przedzie, trząść, taedas, faces.
- Praeda**, ae, ż. zdobycz nieprzyjacielska, łup, magnas facere praedas ab hostibus; praedam militibus donat; dare praedae urbem (wystawić na łup); zdobycz z myślistwa i t. p. cervi praeda luporum; — przenoś. zysk, mianow. niesprawiedliwy, magnas (maximas) praedas facere (ab aliquo).
- Praedabundus**, a, um, plondrujący, biorący łupy.
- Praedamno**, 1. zawczasu potępiać aliquem; — przenoś. przed czasem wyrzec się, spem.
- Praedator**, ōris, m. łupieżca, rabus; 2) łowczy, myśliwy.
- Praedatorius**, a, um, rozbójniczy, łupieżki, naves.
- Praedelasso**, are, przed czasem znękać, zmordować.
- Praedestino**, 1. przed czasem co sobie przeznaczać, zamierzać, triumphos.
- Praediator**, ōris, m. zakupujący majątki ziemskie, tudzież oswojo-

- ny z formalnościami ściągającemi się do takiego kupna.
- Praediatōrius, a, um,** ściągający się do kupna dóbr ziemskich, jus.
- Praedicabilis, e,** chwały godny, sławny.
- Praedicatio, ōnis, ż.** publiczne opowiadanie, głoszenie; 2) pochwała, wielbienie, beneficiorum.
- Praedicātor, ōnis, m.** głoszący pochwały, wielbiciel, beneficii.
- Praedico, i.** publicznie ogłosić, obwieścić, zapowiedzieć, w ogóle: mówić, hoc non auditum sed cognitum praedicamus; paucitatem militum nostrorum suis praedica-verunt: consul praedicans participem fore; 2) sławić, wychwalać, wielbić, mówić z pochwałą aliquid miris laudibus; de se praedicari volunt; vere potest praedicare, se plus valuisse.
- Praedico, dixi, dictum, 3.** mówić, wspominać o czym wprzód, praedictus, wprzód wspomniany, wzmiankowany; w szczegól. a) przepowiadać, wieszczyc, defectionem solis multo ante praedicere; z 4 przyp. i tryb. bezok.; b) oznajmić wyznaczyć, diem; polecić, radzić, ostrzegać, z nast. ut lub ne i tr. łącz., praedixit, no prius legatos dimitterent; praedixit, ut exciperent.
- Praedictio, ōnis, ż.** przepowiednia, prorocstwo, rerum futurarum; mali; vatium.
- Praedictum, i, n.** umowa, velut ex praedicto; 2) przepowiednia, prorocstwo. Chaldaeorum; vatium; 3) rozkaz, dictatoris.
- Praedictolum, i, n.** mała posiadłość wiejska.
- Praedisco, didici, 3.** wprzód o czém się dowiedzieć, aliquid.
- Praedispositus, a, um,** wcześniej na różnych miejscach pozostawiany.
- Praeditus, a, um** (od prae i de; obdarzony, zaopatrzony, mający co, sensibus, opibus, spe.
- Praedium, ii, n.** majątność ziem-ska, posiadłość.
- Praedives, divitis,** bardzo bogaty.
- Praedo, ōnis, m.** łupieżca, rabuś maritimus, korsarz.
- Praedōceo, docui, doctum, 2.** wprzód nauczyć, uwiadomić.
- Praedor, i.** rabować, exire praedatum, wychodzić na zdobycze; poet.: pisces calamo, lovic; — przenoś. przez podstęp zabierać, zyski ciągnąć, in bonis alicuius: de aratorum bonis; ex alterius imprudentia; 2) przech. zrabować, porwać ovem unam (o wilku); — przenoś. złowić kogo, usidlić, aliquem; singula de nobis anni praedantur euntes (lata zabierają, ujmują, wydzierają).
- Praedūco, duxi, ductum, 3.** prowadzić przed czém, obwodzić, murum. fossam castris, fossas viis.
- Praedulcis, e,** bardzo słodki; — przenoś. bardzo przyjemny, decus.
- Praedurus, a, um,** bardzo twarde; — przenoś. bardzo silny, krzepki, hartowny, homo praedurus viribus.
- Praeeo, ivi lub ii, Itum, Ire, isē** wprzód, uprzedać, Romam; — przenoś. carina praeeunte, poet.; wskazywać drogę, natura praeeunte, za skazówką przyrodzenia; stąd. a) mówić wprzód, ut vobis voce praerent, quae judicaretis; mianow. poddawać, komu słowa, podpowiadać, verba, carmen, preces; czytać rotę przysięgi, jurare te praeeunte; pr. alicui; b) rozkazywać, omnia, ut decemviri praerunt, facta.
- Praefatio, ōnis, ż.** przemowa, w szczegól.: a) przy rozpoczęciu religijnych lub publicznych czyn-

ności słowa przedwstępne, sacrorum; donationis; b) na początku pisma: wstęp do dzieła, przemowa, przypisanie.

Praefectura, ae, ż. przełożęństwo, dozór, mianow. w życiu publicznym; a) pr. morum, nadzór nad obyczajami (cenzura); pr. urbi, patrz praefectus; zwierzchnictwo nad jazdą, equitum, lub nad wojskiem na prowincyi, multorum consulum praetorumque praefecturas delatas sic accepit, ut — (od wielu konsulów i pretorów ofiarowane); stąd: miasto w Italii zawsze bezpośrednio od Rzymu, jako nie mające praw oddzielnych. **Praefectus**, i, m. przełożony, urzędnik, naczelnik; a) pr. morum, czuwający nad obyczajami; pr. custodum, naczelnik straży; pr. annonae, mający nadzór nad targami; pr. urbis lub urbi, zastępca nieobecnych konsulów w Rzymie w czasach rzeczypospolitej, pod cesarzami zaś stały urzędnik; pr. fabrum, przełożony nad rzemieślnikami przy wojsku; pr. praetorio, naczelnik straży przybocznej cesarskiej (gwardyi); pr. classis, admirał; pr. navis, kapitan okrętowy; b) pr. equitum, czasem samo praefectus, naczelnik jazdy; także: copiarum, najwyższy wódz wojska królów Azyatyckich, pr. regis lub regius; c) namiestnik zarządzający krajem, Lydiae, Ioniae, totiusque Phrygiae; Bactrianae regionis; Damasci.

Praeféro, tūli, lātum, ferre, nosić co przed kim, przed czem, urbis praefclarissima ornamenta ante aliquem; Herculis simulacrum agmini: faces praetoribus; ardentem facem; insignia laurae; praefata est ingens pecunia; in triumpho signa militaria: ferrum ali-

qua; lanceas dextra, it. p.; — przeność; a) uprzędać, diem triumphanti; b) oświecać, clarissimum lumen menti; objawiać, pokazywać, wydawać się z czem, dolorem animi vultu; motum animi oculis; avartiam, iudicium, amorem, census, in vultu habituque insignem memoriam ignominiae acceptae; opinio praefertur (rozglasza się, objawia się); c) przekładać, przyznawać pierwszeństwo, cenić wyżej, aliquem sibi; ut omnibus principibus merito praefertatur; otium labori; voluntatem commodis; se alicui; praesatus honori; z tr. bezok. praetulerim scriptor delirus inersque videri, (wolałbym), poet.; praeferrī alicui aliqua re, kogo w czem przewyższac; 2) przенosić mimo, stąd: na str. bier. przebiegać, przejeżdżać, praeter castra praelati; także: praelati castra; praelati hostes; 3) udawać, zasłaniać się czem, titulum speciosum facinoris; titulum officii solemnīs sceleri (używać za pokrywkę zbrodni); speciem pietatis odio suo, (ukrywać nienawiść pod płaszczykiem miłości).

Praeférox, ócis, bardzo porywczy, gwałtowny.

Praefervidus, a, um, bardzo gorący, palający, zapalczywy, ira.

Praefestino, i, bardzo się spieszyć, kwapić się.

Praefica, ae, ż. narzekalnica, która najęta na pogrzebie płakała.

Praeficio, fēci, fectum, 3, przełożyć kogo nad czem, postawić na czele, zrobić zwierzchnikiem, aliquem provinciae, powierzyć zarząd prowincyi; aliquem in exercitu; imperatorem bello, poruczyć dowództwo, praefici pari imperio, otrzymać dowództwo z równą władzą

- Praefidens**, tis, za nadto zaufany, sibi, zuchwały.
- Praefigo**, fixi, fixum, 3. zatknąć, wbić na przedzie, arma puppibus; capita in hastis; praefixae sudes; 2) opatrzyć czém, obić, okuć, ora capistris (zamiast capistra oribus), podobnież: cornua ferro; hastilia praefixa ferro.
- Praefinio**, 4. wprzód oznaczyć, określić, postanowić, diem; sump-tum*funerum; alicui aliquid.
- Praefloro**, 1. wcześniej pozbawiać kwiatu; — przenos. zmniejszyć, gloria victoriae.
- Praefluo**, ãre, mimo płynąć, Au-fidus regna Dauni praefluit, infima valle pr. Tiberis
- Praefoco**, 1. udusić, zadławić.
- Praefodio** fodi, fossum, 3. wykopać dół przed czém, portas; 2) wprzód zakopać, aurum.
- Praefor**, 1. mówić wprzód, ustnie lub na piśmie coś wyrzec, objawić, aliquid lub z 4 przyp. i tr. bezok.; pr. honorem, uczcić czyje uszy, żeby się mową nie obraził; poet.: praefatus divos solie rex infit ab alto, zaniosłszy modły do bogów, król z tronu mówić zaczyna; 2) przepowiadać, wieszczyc, talia praefantes Parcae.
- Praefracto**, przysl. uporczywie, zacięcie, defendere.
- Praefractus**, a, um, chropowaty, niepłynny (o stylu); 2) uporczywy, nieugięty.
- Praefrigidus**, a, um, bardzo zimny.
- Praefringo**, frēgi, fractum, 3. odłamać z wierzchu, z przodu, hastas, cornu galeae.
- Praefulcio**, fulsi, fultum, 4. postawić co za podporę; — przenos. wesprzeć.
- Praetulgeo**, fulsi, 2. bardzo błyszczeć, lsnąć się, jaśnieć, rzucić blask
- Praefelidus**, a, um, bardzo zimny
- Praeestio**, ire, bardzo sobie czego żyć, pragnąć mocno, praestegit animus videre.
- Praegnans**, tis, brzemienna, ciężarna.
- Praegravis**, e, bardzo ciężki, onus; — przenos. bardzo przykry, trudny, uciążliwy.
- Praegravo**, 1. obciążać, na dół ciągnąć, scuta praegravata inhaerentibus telis; — przenos. byc przykrym, uciążliwym, dantem et accipientem; przytłumiać, corpus onustum hesternis vitis animum quoque praegravat; przewyższać, mieć przewagę, artes infra se positas.
- Praegrador**, gressus, gredi, isć przed kim, wprzód postępować; uprzedzać, aliquem, famam sui adventus; 2) przejść mimo, castra.
- Praegressio**, ónis, ż. poprzedzanie, cauae.
- Praegustator**, óris, m. ten, który wprzód kosztuje, probuje, np. potrawy, nim się poda do stołu; — przenos. posługiwacz w czém, libidinum tuarum.
- Praegusto**, 1. wprzód kosztować.
- Praejudicium**, ii, n. sąd lub wyrok przedstanowczy przed wyrokiem ostatecznym, powód do ostatecznego wyroku; 2) wypadek, przykład służący za zasadę do działania lub sądenia, vestri facti praejudicio Pompejus Italia excessit; Africi belli praejudicia sequimini.
- Praejudico**, 1. uprzednio osądzić, de aliqua re; re semel atque iterum praejudicata: stąd: praejudicatum = praejudicium; imiesł. praejudicatus, poprzednio osadzony, eventus belli; opinio praejudicata, przesąd, uprzedzenie, powzięte mniemanie o rzeczy przed-

- małczytém jój roztrząśnieniem; stąd: pro praejudicato ferre.
- Praelabor**, lapsus, 3. przesunąć się koło czego, przemknąć się, przepłynąć, przejechać, flumina rotis.
- Praelambo**, lambi, 3. lizać wprzód.
- Praeligo**, 1. przewiązywać, przywiązywać, sarmenta cornibus bo-um; 2) zawiązać, os.
- Praelitum**, i t. d. patrz proel-
- Praelongus**, a, um, bardzo długi.
- Praeluceo**, luxi, 2) przyświecać, włas. i przenosi; poet.: przewyższać, nullus sinus praeclucet Bajas.
- Praelustris**, e, bardzo świetny, znakomity; praelustria vita, unikaj wielkiego światła, poet.
- Praemando**, 1. polecieć, terra marique ut conquereretur praemandavi: praemandatis requisitus.
- Praematurus**, a, um, zawczesny.
- Praemedicatus**, a, um za pomocą lekarstw lub czarów ocalony
- Praemeditatio**, ōnis, ż. przemyślanie, przewidywanie, malorum
- Praemeditor**, 1. przemyślać, namyslać się, wprzód się zastanawiać, przewidywać, praemeditari, ferendum esse; pr. quo animo accedam; także biernie: praemeditata mala, przewidziane.
- Praemetuens**, tis, wczesnie lękający się, z przyp. 2 ovis pr. doli.
- Praemetuo**, ěre, wprzód się lękać, z bojaźnią przewidywać, troszczyć się, - przyp. 3 alicui, o kogo; 2) przech. lękać się czego, aliquid.
- Praemitto**, misi, missum, 3. wprzód wysyłać, wyprawiać naprzód, legatum cum cohortibus; literas alicui; legiones in Hispaniam; aliquem ad explorandum lub exploratum; z nast. qui i tryb. łącz., a quo jam sciam esse praemisissos, qui praestolarentur.
- Praemium**, ii, m. pierwszeństwo.
- zaszczyt, zwykle: nagroda, praemio aliquem afficere, donare udarować, zaszczyścić nagrodą; praemium dare, tribuere, dać, udzielić; pr. consequi, otrzymać; poet. łup, zdobycz, praemia pugnae spectat sua praemia raptor (o zdobywcy z łowów).
- Praemolestia**, ae, ż. zawczesna troska, obawa o przyszłość.
- Praemolitor**, 4. przygotować, res.
- Praemoneo**, monui, monitum, 2 wczesnie ostrzegać, przypominać, aliquem de aliqua re; z nast. ut lub ne i tr. łącz. me praemonebat, ut caverem; praemoneo filio, ne crederet; 2) wróżyć, przepowiadać, aliquid lub z 4 przyp. i tryb. bez.
- Praemonitus**, us, m. przestroga, prorocwo, deorum.
- Praemonstro**, 1. przepowiadać.
- Praemortior**, mortuus, 3. umierać przed czasem; — przenosi. praemortui pudoris homo, człowiek bez wstydu.
- Praemunio**, 4. obwarować, umocnić, utwierdzić, loca; aditum operibus; Isthmum; — przenosi. genus dicendi praemunitum; 2) mówić wprzód dla mocniejszego poparcia, quae praemuniunt sermoni; illud praemuni, to niech będzie pierwszym staraniem.
- Praemunitio**, ōnis, ż. obwarowanie; — przenosi. przygotowanie w krasomówstwie, kiedy mówca stara się zjednać umysły słuchaczy dla zapewnienia sobie dobrego skutku.
- Praenato**, are, wprzód płynąć; 2, przepływać, płynąć mimo, amnem, qui domos praenatat, poet.
- Praeneste**, is, n miasto w Lacjum; stąd: Praenestinus, a, um, Prenestyński, tycczący się Prenesty

- i Praenestini, orum, *m.* Prenestynewie.
- Praeniteo**, nitui, 2. bardzo jaśnieć, odznaczać się blaskiem; — przenoś. celować, przewyższać, cur tibi praemiteat junior.
- Praenomen**, Inis. *n.* przedimie, które się kładzie zwykle w skróceniu przed imieniem rodu, M. Tullius Cicero
- Praenosco**, nōvi, nōtum, 3. wprzód dowiedzieć się, wprzód wiedzieć.
- Praenōtio**, ōnis, *ż.* wrodzone pojęcie, wyobrażenie, deorum.
- Praenubilus**, a, um, bardzo mglisty, ciemny, lucus.
- Praenuncio**, 1. przepowiadać, zapowiadać, futura; de eorum adventu.
- Praenuncus**, a, um, przepowiadający; *rzeczow.* zwiastun, zwiastunka; lucis, kogut; veris, jaskółka.
- Praeoccupatio**, ōnis, *ż.* zajęcie wprzód, locorum.
- Praeoccupo**, 1. wprzód zająć, opanować, vias, iter, colles, saltum, loca, Macedoniam; — przenoś. animos; se praeeoccupatum legatione a Pompejo (otrzymał wprzód miejsce legata od Pompejusza); quas (partes) praeeoccupavit oratio tua; praeeoccupatis beneficiis animis; 2) uprzędzić, ne alteruter alterum praeeoccuparet; z tryb. bez. ipsi praeeoccupaverunt ferre legem, uprzędzili (trybunów) z podaniem wniosku do prawa.
- Praeopto**, 1. bardziej sobie czego życzyć, przekładać, exsilio modicam fortunam domi; często z tr. bez.: emittere scutum et nudo corpore pugnare. [rozwinąć.
- Praepando**, ěre, wprzód otwierac.
- Praeparatio**, ōnis, *ż.* przygotowanie, przysposobienie, praeparationem diligenter adhibere.
- Praeparatus**, us, *m.* przygotowanie
- Praeparo**, 1. przygotować, przysposabiać, aliquid; bene praeparatum pectus; quae animo praeparasset, co przedsięwziął; z prz. 3. lub z przym. ad lub in i prz. 4, arva frumentis; animos ad sapientiam, se ad proelia; frumentum in decem annos; z tryb. bez. navigare ad filium; ex praeparato, z przygotowaniem.
- Praepedio**, 4. uwięzić, usidlić nogi, zaplątać, uwikłać, se sine modo praeda, obciążyć się zanadto zdobyczą; 2) zatrzymać, zatamować, przeszkodzić, sonos; praepeditus morbo; naves ad omnia praepeditae, — przenoś. timor praep. bonas artes animi et corporis avaritia praepediebat.
- Praependeo**, pendi, 2. wisić przed czem.
- Praepes**, pĕtis, latający prędko, chyży, pr. avis lub samo praepes, rodzaj ptaków wieszczbiarskich, z których lotu wrócono; stąd: pr. penna; 2) mający pióra, skrzydlaty, deus (kupidyn), poet.; *rzeczow.* ptak, pr. Jovis; pr. subvolat.
- Praepilatus**, a, um, tępo zakończony, galka na koncu opatrzony, pr. missilia.
- Praepinguis**, e, bardzo tłusty.
- Praepollens**, tis, przemożny, znakomity, divitiis, virtute.
- Praepollo**, ěre, przemagać, mieć przewagę.
- Praepondĕro**, 1. przeważać, więcej ważyć; przech. przewyższać, więcej znaczyć, neque voluit enolumenta praeponderari honestate, nie chcą, aby uczciwość więcej; znaczyła niż korzyści.
- Praepono**, pōsui, pōsitum, 3. przekładać, kłaść przed czem, pauca; ultima primis; versus in prima

- fronte; także pod względem czasu: causae praepositae (poprzedzające); 2) przekładać, postawić na czele, dąć zwierzchnictwo, aliquem provinciae; bello; navibus; hibernis; negotio; praepositum esse, mieć zwierzchnią władzę; 3) przekładać co do wartości, wyżej cenić, aliquem alicui: fratri praeposendus; amicitiam patriae; salutem reipublicae vitae suae; *rzeczow.* praeposita, orum, *n.* rzeczy osobliwe (u Stoików dobra względne albo wypadkowe, np. zdrowie, bogactwo i t. p.).
- Praepositio**, *ōnis*, *z* przełożenie, pierwszeństwo; 2) przyimek.
- Praepostere**, *przysł.* opacznie, agere cum aliquo.
- Praeposternus**, *a*, *um*, opaczny, ordo, niewczesny, consilium, gratulatio; przewrotny, homo.
- Praepotens**, *tis*, przemożny, przeważny, bardzo wiele mogący, viri; terra marique pr. armis Romanus; Juppiter omnium rerum pr.; *rzeczow.* praepotentes, inum, *m.* wielcy, przemożni; — przenoś. pr. philosophia.
- Praepropere**, *przysł.* bardzo skwapliwie, prędko, śpiesznie, agere.
- Praepropereus**, *a*, *um*, bardzo śpieszny, prędko, skwapliwy, festinatio, bardzo wielka skwapliwość.
- Praequam**, patrz praec.
- Praequeror**, questus, *3.* wprzód się zalic, multa.
- Praeradio**, *are*, rzucić z przodu promienie, celować blaskiem
- Praerapidus**, *a*, *um*, bardzo porywczy, prędko.
- Praeripio**, ripui, reptum, *3.* przed kim porwać, wziąć, zabrać, wydrzeć, alicui aliquid; 2) wprzód zabrać. omnia incendio (zniszczyć); — przenoś. aprzedzić, wczesnie się dowiedzieć, consilia hostium.
- Praerodo**, rosi, rosus, *3.* z przodu ogryźć, ugryźć.
- Praerogativus**, *a*, *um*, ten, którego się najprzód o zdanie pytają, stąd: najprzód głoszący, centuriis pr. lub samo praerogativa, setnia, która na zgromadzeniu ludu pierwsza do głosowania była wezwana; 2) praerogativa, ae, *z.* lub praerogativa, orum, *n.* poprzedni wybór, t. j. głosy, kreski dane przez najpierwszą centurję lub oddział tribus zwany; 3) omen pr. wróżba lub przepowiednia, która brano z głosowania pierwszego oddziału, triumphu.
- Praerumpo**, rupi, ruptum, *3.* z przodu odłamać, oderwać, w ogóle: odłamać, oderwać, przerwać, funes; retinacula.
- Praeruptus**, *a*, *um*, oderwany, urwisty, przepaściasty, stromy, saxum; aquae mons; *rzeczow.* praerupta, orum, *n.* urwiska; — przenoś. wzniecający obawę, periculum gwałtowny, p. animo.
- Praes praedis**, *m.* ręczyciel, praedem esse pro aliquo; praedem alicujus rei fieri, 2; majątek ręczycieli, in praediis praedibusque vendendis.
- Praesagio**, *4.* przeczuwać, domyślać się, qui ante agit quam oblata res est, dicitur praesagire.
- Praesagitio**, *ōnis*, *z* przeczuwanie, przepowiadanie, divina.
- Praesagium**, *ii*, *n.* przeczucie, przepowiednia.
- Praesagus**, *a*, *um*, mający przeczuwać, mens praesaga manu; *wiesz-czy tulmen* [dowiedziąc.
- Praescisco**, scivi *3.* wprzód się
- Praescius**, *a*, *um*, wprzód wiedzący, przewidyjący, scies praescie futuri.

Praescribo, scripsi, scriptum, 3. wprzód pisać, na czele co pisać, pagina, quae sibi praescripsit nomen Vari, wiersz, na którego czele wypisane jest imię Warusa, poet.; auctoritates praescriptae, imiona obecnych senatorów wypisane na czele uchwały; 2) przepisać, polecić, rozkazać, stanowić, oznaczyć, jura civibus; senatui, quae sunt agenda; ostrzegac. tibi praescribo, ne.

Praescriptio, ōnis. ż. napis, tytuł, legis; senatus consulti; — przenos. pozór, pokrywka. płaszczyk, honesta praescriptione rem turpissimam tegere; 2) przepis, prawo, natura, rationis; ograniczenie, semihorae

Praescriptum, i n. przepis, polecenie, prawidło, praescripta servare, agere ad praescriptum; ex communi praescripto; intra praescriptum.

Praesećo, secui, secatum i sectum 1. wprzód co uciąć; odciąć, przeciąć, praesećtum ad unguem castigare, bardzo dokładnie wygładzić.

Praesens, tis, obecny, przytomny, me presente, w mojej obecności; in rem praesentem venire, przybyć na miejsce, gdzie się co stało, lub in re praesenti, na miejscu, o które spór idzie; in praesenti, w obecnem położeniu, teraz, in praesens lub in praesentia, na teraz. ex praesentibus, podług obecnych okoliczności; w szczegól.: a) niezwłoczny poena, mois; decretum; diligentia consulis; pr. pecunia, gotowizna; b) skuteczny, dzielny, pewny, niewatpliwy, auxilium; quo non praesentius ullum; malum; z tryb. bezok. mogący, tollere mortale corpus, poet.; życzliwy, pomocny, opiekun, łaskawy,

deus, dea; c) widoczny, jawny, oczywisty, naoczny. insidiae; jam praesentior res erat; d) przytomny, animus; animo praesens, poet.

Praesensio, ōnis, ż. przeczcucie, zgadywanie, rerum futurarum.

Praesentia, ae, ż. obecność, in praesentia, wtedy właśnie; quod in pr. erat, co właśnie było pod ręką, na doreczu; 2) dzielność, działanie, veri, poet., 3) pr. animi, przytomność umysłu, odwaga.

Praesentio, sensi, sensum, 4. przeczuwać, przewidywać, futura; animus praesentit in posterum.

Praesento, are, przedstawić, pokazać.

Praesepo, is, n. złób; — przenos. stół, ul, poet.

Praesepio, sepsi, septum, 4. zagrozić, zaważyć, aditum trabibus.

Praesertim, przysl. zwłaszcza, osobliwie, z nast. quum lub si.

Praeses, sidis, m. i ż. przelożony przelożona, zwierzchnik, naczelnik, pr. provinciae; Aquitaniam praesidis honore administrans; per praesidem dimicavit (za pośrednictwem namiestnika); 2) opiekun, obrońca, reipublicae; templorum. libertatis.

Praesideo, sēdi, sessum, 2. pierwsze miejsce zasiadać; 2) rządzić, mieć zwierzchność, przewodniczyć, rebus urbanis, regioni, arci; in Piceno praesidebat; 3) opiekować się, bronić, ochraniać, urbi et reipublicae: dii patrii, qui huic urbi atque huic imperio praesidetis.

Praesidiarius, a, um, ściągający się do obrony; milites, zaloga.

Praesidium, ii, n. siedzenie z przodu albo na wyższem miejscu; 2) ochrona, pomoc, alicui praesidio esse lub proficisci ferre pr. ali-

cui; pr. sperare ab aliquo; spem praesidii offerre; in fuga sibi pr. ponere; przemiót broniący, classis pr. provinciae; Pollio insigne praesidium reis; ad iudicium cum praesidio venit; praesidia generis; quod satis esset praesidii; quaerere sibi praesidia; mianowicie w znaczeniu wojenném: zaloga, obrona, praesidio esse; ut sexaginta naves ad pr. Italiae salvae essent; osoby stanowiące obronę: modico pr. relicto; regis p. interficere; r. ex arce expellere; cum praesidiis morari in loco; pr. dare, constituere, disponere; locum praesidiis firmare; stanowisko, obóz, quum legio praesidium occupavisset et munire coepisset; in praesidiis alicujus esse, być w czym obozie; praesidio decedere; pr. relinquere; intra pr. Romana.

Praesignifico, are, przepowiedzieć hominibus futura.

Praesignis, e, odznaczający się, znakomity.

Praesono, sonui, wprzód dźwięk wydawać.

Praestabilis, e, wyborny, celujący, zacny, virtute excepta, nihil amicitia praestabilius.

Praestans, tis, znakomity, wyborny, niepospolity, celujący, omnibus ingenio; virtute; poet. z prz. 2. praestans animi juvenis; także: z tryb. bezok. non praestantior alter aere cetero viros.

Praestantia, ae, ż. wyższość, wyborność, znakomitość, virtutis, dignitatis.

Praestea, stitis, m. i ż. przelożony nad czym lub przelożona; opiekun, opiekunka, Lares praestites.

Praestigia, ae; ż. (zwykle w licz. mn.) kuglarstwo, mamidło, oszukanstwo, non per praestigias, sed palam-compilare

Praesti, orum, m. lud nad rzeką Indus.

Praestituo, stitui, stitutum, 3. wprzód wyznaczyć, przepisać, postanowić, diem operi, tempus alicui.

Praesto, przysl. obecaie, pod ręką, na doręczu, praesto esse, być gotowym, obecnym, pokazać się, także: być na usługi, służyć, być pomocnym, falsi amici sereno tempore vitae praesto sunt (są na usługi); praesto multis esse, ratować wielu; commeatum exercitui praesto fore, żywność będzie dostarczona.

Praesto, stiti, stitum (także: praestaturus), 1. stać na przedzie, na czele; — przenoś. celować, odznaczać się; longe praestare inter aequales; przewyższać, omnibus humanitate; omnes eloquentia; nieosob. praestat, lepiej jest, jest rzeczą korzystniejszą, z nast. tryb. bezok. tacere quam loqui; 2) ręczyć za kogo lub za co, hos praestabis; alicui damnum, periculum; a vi; de re numaria; de me; także: z 4 przyp. i tryb. bezok. praedones nullos fore, quis praestare poterat? 3) wyświadczyć, uczynić, dać, auxilium, operam; fidem (dotrzymać słowa); zachować, aliquem incolumem; socios salvos; także: utrzymać, pacem, republicam; jus hospitii; zrobić, aliquem opulentiorem; wypełnić, suum munus; okazać, dowieść fidem, voluntatem, virtutem, benevolentiam, memoriam benevolentiae; alicui pietatem; honorem debitum patri; honores; nihil; se eum praestare, takim się pokazać; se invictum; wyrzucić, senatum sententiam; wypłacić, stipendium exercitui; quattuor milia argenti; dimidium eorum tributorum.

Praestólor, 1. czekać, adventum alicujus; alicui lub alicui rei; a-pud aliquem.

Praestringo, strinxī, strictum, 3. bardzo ścisnąć, skrępować, faucem laqueo; 2) munać, dotknąć; 3) osłabić, przyćmić, przytępić, oculos lub aciem oculorum; — przenoś. przytępić, osłabić, aciem animi lub mentis

Praestruo, struxi, structum, 3. wprzód co budować; — przenoś. sibi fidem in parvis, zjednać sobie wiarę w małych rzeczach, aby potem w większych podejść, oszukać; 2) zamknąć, nieprzystępnym zrobić, poet. aditum.

Praesul, sūlis, m. i ż. i praesul-tator, ōris, m. pierwszy tancerz, tańczący na przedzie, stąd: najstarszy z kapłanów Marsa zwanych Salii.

Praesulto, āre, wyskakiwać przed kim, rej wieść w tańcu.

Praesum, fui, esse, być z przodu, przodkować; stąd: kierować, rządzić, być przełożonym, panować nad czém, z przyp. 3, statuis faciendis; alicui negotio, exercitui, classi; ibi, Lissi, in provincia, in Brutis; 2) mieć w czém wielki udział, temeritati, crudelitati alicujus; dignitati, laudi; 3) bronić czego, opiekować się, moenibus, poet.

Praesumo, sumpsi, sumptum, 3. wprzód brać, uprzedzać w braniu, neve domi praesumas dapes; — przenoś. wprzód sobie wystawiać, wyobrażać, arma parate animis, et spe praesumite bellum, u poet.

Praesumptio, ōnis, ż. wzięcie, przyjęcie wprzód; 2) domysł, domniemanie, przypuszczenie uprzedzenie, nadzieja, u późniejszych pisarzy.

Praesuo, sui, sūtum, 3. zaszyć,

okryć, osłonić, praesuta foelle hasta.

Praetendo, tendi, tensum i tentum, 3. rozciąć z przodu, roztoczyć, postawić przed czém, rozciągnąć, sepem segeti; vestem ocellis; poet: praetendit manu ramum olivae (trzymał przed sobą); sermonem praetendere decreto, powiedzieć przed wyrokiem: na str. bier. rozciągając się, leżąc przed czém, litus; Sicanie praetenta sinu jacet insula; — przenoś.

a) objawiać, okazywać, nec conjugis unquam praetendi taedas (nigdy nie oświadczałem, że jestem małżonkiem), poet.; b) często: zasłaniać się czém, dawać pozorną przyczynę, pokrywać czém, przywozić co na pozór, aliquid seditioni; nomen hominis doctissimi moribus tuis barbaris; legatorum decretum calumniae.

Praetento, 1. wprzód doświadczać, próbować, iter baculo; pollice chordas; vires, poet.

Praetepesco, tepui, 3. wprzód się rozgrzać.

Praeter, 1) *przyim.* rządzi 4 przyp. a) koło, przed, blisko, copias praeter castra transducere; pr. Arbela; praeter omnium oculos; b) więcej jak, unus praeter ceteros audivisti, ty jeden więcej jak inni słyszałeś; c) oprócz, wyjąwszy, nihil praeter rem locuti sumus, nic oprócz tego, co do rzeczy należało; pr. calamitates, quae in proelio acciderunt; omnes praeter eum; neque vestitus, praeter pelles, habeant quidquam; praeter haec lub ea, oprócz tego; ut praeter se denos adducerent (z sobą); często: z nast. etiam lub quoque; d) przeciw, w nieprzychylnym rozumieniu; pr. vclutatem; p. consuetudinem; p. naturam;

pr. opinione; p. spem; e) nad. p. modum; II) *przyst.* wyjawszy, oprócz, omne frumentum, praeter, quod secum portaturi erant; cavendae sunt familiaritates, praeter hominum perpaucorum; nulla civitas praeter Plataensium.

Praeterāgo, āgi, actum, 3. pędzić mimo, diversoria nota praeteragendus equus.

Praeterēa, *przyst.* oprócz tego, nadto; 2) nadal, potem, et quisquam numen Junonis adoret praetera? poet.

Praetereo, ivi, lub ii, itum, ire, uijać, przechodzić mimo, o żywotnych i nieżywotnych istotach: unda, flumina; także o czasie: upływać, hora, aetas, anni, suavitas verni temporis; 2) przech. a) koło czego przechodzić, aliquem locum, hortos; o czasie: praeteritus, upłynięny, przeszły, praeterita, orum, rzeczy przeszłe; — — przenos. a) z wyrazem silentio lub samo praeterire, zamilzcć, opuścić, nie wspomnieć, pominąć, pokryć milczeniem; także: nullam partem orationis silentio (bez okazania zadowolenia, bez dania oklasków); o cenzorach: imię jakiego senatora przy odczytaniu listy opuścić, a przez to usunąć go z senatu; przy wyborze na urzędy: pominąć, populus solet dignos praeterire; saepius suffragiis praeteritur; Philippus et Marcellus praetereuntur; podobnież przy zapisach testamentowych: filium fratris praeterit; 8) non praeterit me, wiem, jest mi wiadomo; b) przebrać w czem miarę, modum pr.; kogo wyprzedzić, aliquem cursu pr.; — przenos. przewyższyć, aliquem.

Praeterequito, āre, mimo przejechać konno

Praeterfēo, tūli, lātum, ferre, nieść mimo; na str. bier. przejsc mimo, przebiedz, przejechać, accies praeterlata est latebras.

Praeterfluo, ēre, płynąć koło czego, amnis praeterfluit; moenā (koło murów); — przenos. mijać upływać, voluptas praeterfluit.

Praetergrēditor, gressus, 3. przechodzić mimo, castra.

Praeterlābor, lapsus, 3. przesunąć się mimo, przejść, przejechać, tumulum; — przenos. definitio ante praeterlabitur, quam percepta est (ulatuje z pamięci).

Praetermissio, ōnis ż. opuszczenie formae; 2) zaniechanie, niestarańie się o co, aedilitatis

Praetermitto, mīsi, missum, 3. opuścić, pominąć, neminem; — przenos. a) opuścić, dać upłynąć, nullum diem; occasionem; nihīl occasionum; b) pominąć, opuścić w mówieniu, w pisaniu, quod memoria dignum visum est, praetereundum non existimavimus; c) zaniechać, nie dbać o co, officium, gratulationem, defensionem; nullum genus quaestus (nie użytkować); z tryb. bezok. facere.

Praeterquam, *przyst.* oprócz. wyjawszy, pr. si, chyba gdyby; pr. quod, chyba, że; 2) nadto, do tego.

Praetervectio, ōnis, ż. przejeżdżanie, żeglowanie mimo.

Praetervēhor, vectus, 3. blisko koło czego, mimo przejeżdżać konno, wozem, żeglować, z 4 przyp ostia; — przenos. pomijać w mowie, scopulos praetervecta est oratio; oratio quae non praetervecta sit aures vestras (nie doszła); także: z wyrazem silentio lub samo praetervehi, pokryć milczeniem zamilzcć.

Praetervōlo, āre, mimo leciść

„zelatywać, quem praetervolat ales; — przenosić mając prędko, uchodzić, sententiae sensus hominum praetervolant.

Praetexo, texui, textum, 3. wytknąć z przodu, obszyć szlakiem, obramować, toga lub tunica purpurā pr. lub toga pr. lub samo praetexta, ae, ż. purpurą obszyta suknia, którą nosili wyżsi urzędnicy i dzieci z wolnych rodziców urodzone, do lat 17; 2) z przodu obsadzić, osłonić. puppes praetextunt litora; Mincius ripas arundine, poet.; carmen primis literis sententiae praetexitur (pierwsze głoski każdego wiersza porządkiem wzięte składają wyraz lub myśl); Augusto praetextum nomine templum (z napisem Aug.); — przenosić. natura omnia lenioribus principiis praetexit, w naturze wszystko zaczyna się od rzeczy mało znaczących; culpam nomine conjugii, pokryć winę tytułem małżeństwa.

Praetextatus, a, um, odziany togą zwaną praetexta.

Praetextus, us, m. pozór.

Praetingo, tinxī, tinctum, 3. wprzód zmoczyć, zwilżyć, semina praetincta veneno.

Praetor, oris, m. (od praeeo), naczelnik, dowódzca, przelożony, zwierzchnik. W Rzymie najwyższy urzędnik po zniesieniu władzy królewskiej, regio imperio duo sunt iique praeeundo, consulendo, iudicando praetores, consules, iudices appellantur; praetor maximus = dictator. Od r. 387 po założ. Rz. pretor był najwyższym urzędnikiem sądowym; następnie było dwóch pretorów, z których jeden urbanus rozstrzygał sprawy sądowe między obywatelami; drugi zaś peregrinus między cudzo-

ziemcami lub między obywatelami i cudzoziemcami. Od r. 526 wybierano pretorów do zarządu prowincyi. Później liczba pretorów została powiększoną, którzy wszyscy po jednorocznem urzędowaniu w Rzymie obejmowali zarząd prowincyi pod tytułem propretorów, stąd często: propraetor zamiast praetor; 2) Rzymscy pisarze nazywają pretorami najwyższych dowódców wojskowych u obcych narodów, stąd: praetor Atheniensium i t. p.

Praetorianus, a, um, tycczący się pretora, p. milites lub samo praetoriani, straż przyboczna cesarska (gwardya); praefectura pr. = munus praefecti praetorio.

Praetorius, a, um, tycczący się pretora lub pretorów, pretorski, comitia (zgromadzenie ludu, na którym byli wybierani), potestas, jus; lub propretorski, domus (na prowincyi); cohors; rzeczow. praetorius, ii, m. były pretor i praetorium ii, m. mieszkanie propretora; 2) navis praetoria, okręt admirałki; imperium, naczelne dowództwo przy flocie; porta, brama obozowa z tej strony, gdzie był namiot wodza; cohors, straż przyboczna wodza; rzeczow. praetorium, ii, n. a) namiot wodza; także: rada wojenna, która się w nim odbywała; stąd: pr. mittere lub dimittere, rozwiązać radę wojenną; poet.: komórka matki pszczoły; b) straż przyboczna cesarska, praefectus praetorio, naczelnik straży przybocznej cesarskiej. [pretura.

Praetura, ae, ż. urząd praetora, **Praetutii**, orum, m. lud w krainie Picenum zwanęj; stąd: Praetutianus, a, um, tycczący się tego ludu.

Praeustus, a, um, i przodu, z końców opalony, hasta: sudes.

Praeut, patrz prae.

Praevaleo, valui, 2. przemagać, mieć przewagę, większe znaczenie, praevalens equus (bardzo mocny); praev. populus; ingenium praevalet virtute (więcej znaczy niż-).

Praevallo, aere, obwodzić wałem. oszańcować.

Praevanicatio, ois, ż. przestępstwo, postępek przeciw obowiązku, mianowicie obrońców sądowych, przeniewierzenie się, zmo-wa ze stroną przeciwną.

Praevanicator, oris, m. przeniewierca, oszukujący tych których obrony się podjął. causae publicae.

Praevanicor, 1. właśc. chodzić nieprostą linią; — przenosić postępować przeciw obowiązkowi, mianowicie: działać zmoownie za stroną przeciwną, z przyp. 3. accusationi.

Praevēho, vevi, vectum, 3. wy-nosić, wywozić naprzód, na str. bier. wyjechać naprzód, equites praevecti; 2) mimo przenosić, przewozić, na str. bier. mimo jechać biedz, lecieć, z przym. praeter i 4 przyp., praeter undecim fasces praevectus.

Praevēnio, vēni, ventum, 4. wy-przedzić, uprzędzić, breviorē viā; także: z przyp. 4 osoby lub rze-czy, hostem; famam adventus sui; exitium fortuita morte; stąd: mor-te praeventus (którego śmierć u-przedziła); ut praeveniretur, ab iisdem interfectus est.

Praeverro, aere, wprzód zamiatać, vias veste.

Praeverto, verti, versum, 3 i de-pon. praevertor, versus: 3. kłaść wyżej, przenosić, quod huic ser-moni praeventendum putes; jako depon., zwracać na co szczegól-

niejszą uwagę, czem się zająć, il-luc praevertamur; eam rem omni-bus; aliud praeventendum sibi es-se; ad aliquem opprimendum; 2) wyprzedzić, przescignąć, cursu pedum praevertere equos; ventos equo, poet.; — przenosić. brać nad czem górę, pokonać, praevertunt me fata; przeszkodzić, zniweczyć, quorum usum opportunitas praevertet; wprzód ująć, zająć, animos amore.

Praevideo, vidi, visum, 2. prze-widzieć, futura; 2) ostrzedz się zaradzić, nisi quid praevidisset.

Praevitio, 1. wprzód skazić, ze-psuć.

Praevius, a, um, wprzód idący, poprzedzający.

Praevolo, 1. wprzód lecieć

Pragmaticus, i, m. znawca swia-ta, biegły polityk; 2) biegły prawnik.

Prandeo, prandi, pransum; 2) śniadać, jeść śniadanie. lascinias, olus.

Prandium, ii, n. śniadanie, posi-lek ranny.

Pransus, a, um, który już śniadał; curatus et pr., gotowy do wyru-szenia z miejsca (do marszu); pran-sus, potus, ten który przeladował żołądek pokarmem, napojem.

Prasii, orum, m. lud w Indyach.

Pratensis, e, tyccący się łąki.

Pratulum, i, n. łączka.

Pratum, i, n. łąka; poet.: Neptu-nia pr., morze; trawa na łące, tenerima prata subsecuisse.

Prave, przysł. opacznie, źle, nie-dorzecznie, versus prave facti.

Pravitas, atis, ż. krzywość, nie-kształtność, oris, corporis, mem-brorum; — przenosić. niedorzecz-ność, złość, nieprawość, hominis; consulum; animi, mentis.

Prævus, a, um, krzywy, niezgrabny, niekształtny, membra; talus; — przenoś. zły, nieprawy, niegodziwy, consilium, ingenium, affectio.

Præxites, is, m. sławny rzeźbiarz z Aten; stąd: Praxiteles, a, um, tyczący się Praksytelesa.

Præcarius, a, um, wyjednany przez prośby, otrzymany z łaski, auxilium, libertas; stąd: precario, przez prośbę, drogą prośby, aliquid possidere; dare; 2) pożyczony, forma, poet.

Præcatio, ōnis, ż. prośba, modły.

Præces, um, ż. patrz. prex.

Præciæ lub **pretiæ**, arum, ż. gatunek winorośli. [akwitańskiej].

Præciāni, orum, m. lud w Gallii
Præcor, 1. prosić, aliquem; aliquid ab aliquo (kogo o co); z nast. ut lub ne i tryb. łącz.; czasem samo præcor, wtrąca się we środek innego zdania, parco, præcor, fasso; 2) modlić się, ad deos; 3) życzyć, alicui aliquid; male; także: przeklinać, alicui.

Præhendo i **prændo**, **præhendi** (**prædi**), **præhensum**, (**præsum**) 3. chwycić, porywać, aliquem manu; dextram (alicujus); schwycić, zatrzymać kogo, ująć za rękę dla pomówienia, modo me præhendit, ait, se; poet.. dostać się, oras Italiae; zająć, opanować, quam prædimus arcem? — przenoś. pojąć, zrozumieć, naturam.

Præhensio, onis, ż. winda, machina do dzwigania ciężarów.

Præhenso i **prænso**, 1. porywać, chwycić, manus, brachia; 2) ścisnąć w celu prośzenia, błagania, mianowicie głoszących przy staraniu się o urząd.

Prællus lacus, jezioro w Etruryi.

Premo, **pressi**, **pressum**, 3. cisnąć, przyciskać; a) ręką: natos ad pec-

tora; habenas, (natężyć, krótko trzymać); nogami: anguem, dep-tac; zębami: frena dente, gryżć; aliquid ore. żuć; vitem falce, obcinać; calēm ciałem: niby naciskać, torum, sedilia, ebur, terga equi, humum i t. p. (siedzieć, leżeć, upaść na co); wszystko to u poet.; saltus montium præsidils, obsadzić; trzymać się jakiego miejsca, nie oddalać skąd, litus, poet.; lub często gdzie się znajdować, forum; membra rotis, przejechać; juvenci pressi jugo, zaprzężone; insulam premit amnis, otacza; fronde crinem, canitiem galeæ, pokryć; carinae pressae, obladowane; premere aliquid terrā, zakopać; ossa, pochować, pogrzebać; stąd: pokryć, ukryć, własn. i przenoś.; b) uciskać, prześladować, dokuczać, trapić, aliquem; necessitas, aerumnae, aliquem premunt, hostes; partem castrorum, nacierać; oppidum obsidione, oblegać; na str. bier. premi, być wystawionym na przykrości, dokuczliwości, niedostatek, niebezpieczeństwo i t. p. premi aere ulieno; tanquam a senatu premeretur; ancipitibus locis, ancipiti periculo, telis, pabulatione, re frumentaria, valetudine, multitudine tributorum; premere cervos ad lub in retia, napędzać do sieci, przez napominania, wymagania dokuczać, nalegać, aliquem (aliqua re); na str. bier. być nagłonym, doznawać przykrości, premi ab aliquo, premi ad exeundum; — przenoś. argumentum premere, przedmiot jaki dalej prowadzić, popierać; 2) w szczególnych odniesieniach: a) kierować na dół, currum, na dół zjeżdżać; na str. bier. spuszczać się, staczać się, mundus premitur devexus in austros, pochy-

ła się; aulacum premitur, spuszcza się, spada, poet.; — przenoś. ditione aliquem lub imperio aliquid, panować, poet.; ponizając słowami, aliquem; arna Latini; humana omnia (pogardzać): facta premunt annos, są wyższe nad lata, poet. b) wrazić, wcisnąć, dentes in vite; presso vomere, zapuścić wprze w głąb lemiesz; cubitum praeprae; rem notā, naznaczyć, nacechować, poet.; stąd: zasadzić, virgulta per agros, lub wycisnąć, wytlóczyć, vina; ignem, wykrzesać, wydobyc, poet.; c) ścisnąć, fauces alicui, guttur, collum laqueo; os, oculos, zamknąć; — przenoś. skrócić, quae dilatantur a nobis, Zeno sic premebat; tamować, wstrzymywać cursum; vestigia; poet.: vocem (milczec); vocem alicujus, (przymusić do milczenia); 3) wyciskać, wyrabiać, cascose, lac, poet.; wykopać, fossam, sulcum; caveao in altitudinem pressae; presso alveo.

Prendo, patrz prehendo.

Prensatio, onis, ż. ubieganie się o urząd.

Preaso, patrz preheno.

Presse, przyst. krótko, nierozwlekle, bez ozdób, po prostu, dicere; 2) ściśle, dobitnie, dokładnie, disputare; pressius agere.

Presso, are, ścisnąć, ubera palmis, doić.

Pressus, a, um, tłoczony, ciśniony, presso pede lub gradu incedere, iść powoli; — przenoś.; a) e głosie przytłumiony, umiarkowany, vox; soni, modi; e mowie i mówcy: krótki, prosty, bez ozdób, orator; oratio pressior; 2) dokładny, ściśle, Thucydides verbis pressus.

Pressus, us, m. ciśnienie, ponderum; ściskanie, palmorum. oris

Pretiae, patrz pretiae.

Pretiose, przyst. drogo, kosztownie, vasa pretiose caelata.

Pretiosus, a, um, kosztowny, equus possessiones; 2) wiele wydatkujący, emptor, poet.

Pretium, ii, n. cena, wartość, pretium constituens; parvi pretii; minimi; 2) pieniądze, pretio, za pieniądze; magno, parvo pr., drogo, tanto; poet.: converso in pretium deo, gdy bożek przemienił się w złoto; sine pretio captivos reddere, bez wykupu; pieniądze należące się za kupno, pretio dominis reddito; wartość pieniężna, est pretium in pretio; 2) nagroda, zapłata, właś. i przenoś. z przyp. 2. manus, za robotę; carminis; magnum pretium certaminis esses; porów. opera.

Præx, præcis, ż. prośba, zwykle w licz. mn. preces, um, prośby, precibus infimis petere, najpokorniej prosić; ad miseram preces decurrere; 2) modły, in prece totus eram; ni Cloanthus fudisset preces; 3) życzenie, damus alternas accipimusque preces; 4) przekleństwo, misit Thyestean preces.

Præmus, i, m. syn Laomedona, król Trojański, mąż Hekuby, ojciec Hektora; stąd: a) Priamæis, Ydis, ż. córka Pryama, Cassandra; b) Priamæus, a, um, tyżący się Pryama; c) Priamides, ae, m. Pryamida, syn Pryama.

Priapus, lub -os, i, m. bożek opiekun ogrodów i winnic

Pridem, przyst. dawno, za dawnych czasów; 2) mało co przedtem; 3) kiedyś, niegdya.

Pridie, przyst. dniem wprzód; pridie eum diem; usque ad pr. Cal Sept.; pr. Cal. Januarias; pr. ejus diei, pleonazm; także: z nast. quatuor-

Priénés, és, *ż.* miasto w Jonii.
 Primaevus, a, um, w pierwszych latach życia, młodociany.
 Primártus, a, um, znakomity, cenniejszy, jeden z pierwszych.
 Primigénia, ae, *ż.* przydomek Fortuny, bogini szczęścia.
 Primipílus, i, *m.* patrz pilus.
 Primitiae, árum, *ż.* pierwiastki owoców; primitias dare Cereri; — przenoś. pierwsze owoce zwycięstwa; pr. miserae, pierwsze próby walki, poet. [pierwszy.
 Primitus, przyst. najprzód, po raz Primo, przyst. najprzód.
 Primordium, ii, *n.* początek, źródło, mundi, urbis
 Primóris, e, pierwszy, przodkowy, na przedzie będący, primoribus labris gustare, ledwie się dotykać ustami, powierzchownie się czem zajmować; 2) najznakomitszy, najcenniejszy, primore juventute conscripta; rzeczow. primores, um, *m.* najpierwsze, najznakomitsze osoby, civitatis popolorum; patrum.
 Primum, przyst. najprzód, na początku; quam primum, jak najprędzej, ut, ubi, quum, simulac pr., skoro tylko, ut primum potestas data est; simulac pr. niti possunt; 2) po najpierwszy raz.
 Primus, a, um, patrz prior.
 Princeps, cispis, *m.* i *ż.* pierwszy, co do znaczenia. najznakomitszy, principibus placuisse viris non ultima laus est; gravitate pr. Plato; prin. juventutis, najznakomitszy z młodzieży, szczególn. pierwszy ze stanu rycerskiego; także: pr. senatus; 2) mający do czego szczególniejsze usposobienie z przypad. 2 lub z przyim. ad i przyp. 4, pr. eloquentiae; hunc mihi principem ad suscipiendum fuisse: 3) «prawa, przywódzca, doradzca,

głowa; 4) panujący, monarcha, w czasach cesarstwa; 5) w znaczeniu wojenném: princeps, żołnierze ciężko uzbrojeni, trzymający środek w czasie bitwy między oddziałami zwanemi hastati i triarii; stąd: princeps, dom. ordo, kompania tego oddziału; signum primi principis, pierwszego oddziału żołnierzy zwanych principes, prior princeps, dowódzca pierwszego takiego oddziału; także: stopień, ranga centuryona żołnierzy zwanych principes, mihi princeps prioris centuriae est assignatus.

Principális, e, początkowy, pierwotny, causae. 2) portae principales, dextra, sinistra, bramy w obozie, które prowadziły do miejsca zwanego principia.

Principátus, us, *m.* pierwsze miejsce, przodkowanie, pierwszeństwo, tenere principatum sententiae, w głosowaniu; także: belli propulsandi; szczególn. najwyższa władza, naczelne dowództwo, u późn. pis. godność, panowanie cesarza, ab initio principatus ejus i t. p.; — przenoś. a) początek, źródło; b) kierownicza zasada, animae.

Principium, ii, *n.* początek, źródło, criminis; ducere principium ab aliquo; urbis, pierwszy zakład a principio, od początku; 2) ten, który co rozpoczyna, Fauscia curia fuit pr. (najprzód głoszwała), poet.: Graecia pr. moris fuit, była początkiem, dała początek; 3) w znac. woj.: czoło, pierwsza linia wojska, post principia; także: miejsce w obozie, gdzie się odbywały sądy wojenne, gdzie były znaki wojskowe i t. p. jura redere in principiis; główna kwatery: 4) zasady, pierwiastki, rerum asturae, juris

Prior, prius, stop. wyż. pierwszy, (gdą jest mowa o dwóch), przedni, na przedzie będący, pedes; w odniesieniu do czasu: wcześniejszy, dawniejszy, poprzedni, ut prior angustias occupaverit; priore aestate; prioribus comitiis; pod względem wieku: starszy, Dionysius prior; stąd: priores, przodkowie, poprzednicy; pod względem porządku, stopnia, godności, znakomitości: znakomitszy, przedniejszy, celniejszy, nulla ales prior foret, *przysł.* prius, patrz niżej prius; 2) stop. najw. prius, a, um, z przodu będący, przodkowy, pars aedium; primis labris, powierzchownie, patrz labrum; *rzeczow.* primum, przód, czoło (front), provolant in primum; pod względem czasu i porządku: najpierwszy, primo quoque tempore, przy najpierwszej sposobności; in prima pugna, na początku bitwy; także często: prima nocte, z początkiem nocy; primus triumphans urbem ingressus est, najprzód, najpierwszy; *rzeczow.* primum, i, n. początek, a primo, od początku, początkowe; in primo, najprzód; w licz. mn. prima, początki, pierwiastki, żywioły, prima naturae; o primis facta minutis; pod względem stanu, stopnia, godności: najpierwszy, najznakomitszy, najzaszczytniejszy, homines pr.; juvenum primos miserit Orco; partes primae lub samo primae, główna rela, primas agere, cedere, concedere, deferre; prima gloriae, najgłówniejsze czyny chwały; ad prima, zwłaszcza, osobliwie; in primis, szczególnie, osobliwie; in primisque i cum primis = in primis quoque; primo i primum jako *przysł.* patrz wyżej.

Priore, *przysł.* po dawnemu, po

staroświecku, po prostu, bez ogródki, agere.

Priscus, a, um, dawny, staroświecki, szczególnież pochwałą w odniesieniu do złotego wieku, gens mortalium; mores, severitas; 2) przeszły, poprzedni, priscum nomen cum corpore mutat, poet Priscus, i, m. Rzymski przydomek Pristinus, a, um, dawny, przeszły, dignitas, mos, amicitia, consuetudo; 2) wczorajszy, niedawno przeszły, diei pristini perfidia Pristis i pristix, patrz pistris.

Prius, *przysł.* wprzód, pierwój, przedtém, z nast. quam; a) wprzód niż, nim, aż, neque prius fuga destiterunt, quam pervenerint; 2) raczej niż, hos prius iudicio populi debere restitui, quam suo beneficio videri receptos.

Priusquam, patrz prius.

Privatim, *przysł.* prywatnie, nieurzędownie, niepublicznie, w widokach osobistych, privatim se tenere, nie pokazywać się publicznie, żyć w zaciszu domowém; 2) ze swego własnego majątku, publice privatimque ditans omnes. Privatito, ónis, ż. pozbawienie, odjęcie, doloris.

Privatus, a, um, prywatny, osobisty, vita, agri; privatus census erat brevis; homo pr. lub samo privatus, nie piastujący urzędu, nie biorący udziału w sprawach publicznych; w rodz. n. in privato, w domu; ex privato, z domu, in privatum, na prywatny, osobisty użytek; ex private, ze swego majątku.

Privernum, i, n. miasto w Lacyum; stąd: Privernas, itis, m. dotyczący się miasta Prywernu; *rzeczow.* in Privernate, w domu wiejskim koło Pr. i Privernates, um, m. Prywernaci.

Privigna, ae, *ż.* pasierbica.

Privignus, i, *m.* pasierb.

Privilégium, ii, *n.* (od privus i lex), prawo lub rozporządzenie ty-
czące się jednej lub kilku osób,
pr. de aliqua re ferre; szczegól
przez prawo otrzymany przywilej
albo pierwszeństwo.

Privus, 1. ogolacac, pozbawiac,
wyzuwac, odjac, aliquem, somno,
vita, luce; comneatu, przeszkod-
zic w dowozie zywnosci; *rzecow.*
privantia, ium, *n.* wyrazy lub
zdania przeczace; 2) uwolnic, do-
lore; injuria, exsilio.

Privus, a, um, pojedynczy, homi-
nes; ut privos lapides ferrent, aby
kazdy nosl jeden kamien; 2) pry-
watny, osobisty, wlasny, triremis;
milites binis privis tunicis do-
nat.

1. Pro lub proh, *scykrz.* podziwie-
nia, swiadczenia sie i zalu, o!
ach! z przyp. 1, 4 lub 5, pro dii
immortales, przebog! pro deum
immortalium fidem.

2. Pro, *przym.* rzadz. przyp. 6
przedmiotu w przestrzeni: przed
na widoku, w obliczu, po slo-
wach oznaczajacych spoczynek,
sedens pro aede Castoris; albo
dzialalnosc, pro castris constituit;
copias pro oppido collocaverat,
rem pro suggestu pronuntiare,
z wyzszeo miejsca; pro tribunali;
po slowach ruchu: copias produ-
cere pro castris; 2) dla oznaczenia
stosunku: stosownie do-, w sto-
sunku do-, w miare, podlug, za,
pro multitudine hominum et pro
gloria belli ac fortitudinis; pro
scelere; pro rata parte; pro tem-
pore atque pro re; non pro opi-
nione; pro patriae caritate; agere
pro viribus; pro dignitate lauda-
re; pro facultatibus; pro suis opi-
bus, i t. czesto; pro se quisque,

kazdy stosownie do sil swoich;
pro eo, podlug tego, z nast. ac,
atque, quam (jak), quantum (ile),
ut (jak), pro eo ac debui, podlug
tego, jak powinieniem byl, stoso-
wnie do mojeo powinnooci; pro eo
quod, dla tego ze, pro eo quod
nomen ejus magnum erat; 3) przy
oznaczeniu zastepstwa, zmiany-
zamiast, w miejscu, za, pro vallo
canes objecerant, pro noxiis; pro
funibus; pro numo; pro consule;
pro magistro; pro patre alicui es-
se (ojca-miejsce zastepowac); stąd:
dla okazania rowneo wartosci, zna-
czenia: tak dobrze jak, nonnulli
ab insciis pro noxiis conciduntur;
quum jam pro damnato esset; tran-
sire pro transfuga; se pro cive
gerere (jak obywatel, t. j. obo-
wiazki i prawa obywatelskie wy-
konywac); pro certo scire, wie-
dziec z pewnoocia; pro infesto
habere, uwazac rzecz, jakby sie
nie stala; id pro non dicto ha-
bendum; pro eo ac si, podobnie
jak gdyby, pro eo ac si conces-
sum sit; takze przy oznaczeniu
wynagrodzenia: za, solvere pro
vectura, accipere pecuniam pro
aliquo; pro meritis gratiam refer-
re; amare aliquem pro ejus su-
vitate; 4) w znaczeniu obrony, o-
pieki, korzysci; dla, za, na ko-
rzyec; planities pro equitibus e-
rat; petere pro aliquo; dimicare
pro legibus, pro libertate; hec
non modo pro me, sed contra me
est potius; przcz, za pooredaic-
twem, fieri pro tribuno aedilem;
ut pro suffragio renunciaretur.

Proagorus, i, *m.* najwyzszy urz-
ednik w niektorych miastach Sy-
cylia.

Proavis, ae, *ż.* prababka.

Proavitus, a, um, pradziadowski,
po przodkach odziedziczony, regna.

- Proavus**, i, *m.* pradziad; w ogóle: przodek, vestri proavi.
- Probabilis**, e, do wiary, do prawdy podobny, causa, conjectura; 2) pochwały godny, dobry, orator.
- Probabilitas**, ātis, *ż.* wiarogodność, podobieństwo do prawdy.
- Probabiliter**, *przysł.* prawdopodobnie, dicere, rem exponere.
- Probatio**, ōnis, *ż.* doświadczenie, badanie; 2) chwalenie, przyzwolenie
- Probator**, ōris, *m.* pochwalający, przyzwalający, facti.
- Probatus**, a, am, doświadczony, wyprobowany, roztrząsany, badany; 2) dobry, wyborny, zacny, poczciwy; 3) przyjemny, alicui.
- Probe**, *przysł.* dobrze, należyście, curaro, scire, iudicare, definire.
- Probitas**, ātis, *ż.* poczciwość, prawość.
- Probo**, 1. doświadczać, badać, rozpoznawać, aliquid ex aliqua re, lub same aliqua re, stąd: a) uznawać za dobre, pochwalać, być z kogo lub z czego zadowolonym, przystać na co, potwierdzić, aliquid lub z tryb. bezok., rationem officii; Caesar probabat mare transire; aliquid; aliquem imperatorem; b) komu co jako dobre, pochwały godne przedstawić, alicui aliquid lub de aliqua re; aliquem pro aliquo, udawać kogo zrećnie; se alicui, podobać się komu; alicui minus probatum esse, niepodobać się; stąd: przedstawiać co, jako podobne do prawdy, dowodzić, przekonywać, causam paucis verbis; z 4 przyp. t tryb. bezok.: perfacile factu esse illis probat.
- Proboscis**, Idis, *ż.* ryj, trąba słonia.
- Probrōsus**, a, um, haniebnny, sromotny, ohydny, crimen.
- Probrum**, i, *n.* czyn szkaradny, haniebnny. mianowicie cudzołóztwo; 2) hańba, probum inferre alicui, zhańbić; szkalowanie, mowa zelżywa, obelga, bonos probris omnibus maledictisque vexare: literas plenas probrorum.
- Probus**, a, um, dobry, należyty, zdalny, res, navigium, argentum; artifex; ingenium; pod względem moralnym: dobry, uczciwy, cnotliwy; 2) Probus i, *m.* Rzymski przydomek.
- Proca**, i Procas, ac, *m.* król Albanów.
- Proccāitas**, ātis, *ż.* wymaganie posunięte aż do bezwstydu; natręctwo, procacitatem manibus coercere.
- Proccaciter**, *przysł.* zuchwale, bezczelnie, swawolnie, procacius stipendium flagitare.
- Procax**, ācis, natrętny, zuchwały, swawolny, nieumiarkowany, libertas; vernae.
- Procedo**, cessi, cessum 3. z przym. a, de lub e i przyp. 6; z ad, usque ad, in; ante, extra i 4 przyp. a) wystąpić, posunąć się, wyruszyć, ante agmen, ante portam, e portu, extra munitiones, castris, in aciem; wystąpić, pokazać się, in publicum, in solem, longius, obviam alicui;—przenoś. posteaquam philosophia processit; o gwiazdach: wschodzić, processit Caesaris astrum! b) o czasie i wieku: upływać, jam dies alterque dies processit; ubi plerumque noctis processit, pr. vesper; procedente jam die; aetate procedere, stawać się starszym; trwać ciągle, stationes procedunt; c) postąpić w rachubie, powiększać się, przybywać, stipendia; także: aera procedunt militibus; posuwać się dalej, eo processit socordiae, ut; in dando et credendo longius; mentio eo processit; irae proce-

- dant longius, gniew za daleko się posuwa; in multum vini processerat, za wiele pił wina; a) postąpić dalej, uczynić postęp, in philosophia tantum; eo magnitudinis; honoribus longius; laude dicendi multum; e) powodzić się źle albo dobrze, omnia prospere; minus prospere; magis ex sententia respublica vestra vobis procedat; alii bene; quasi ei pulcherrime priora processerint; quum parum procederet consuli res; benefacta mea reipublicae procedunt (na dobre wychodzą).
- Procella**, ae, *ż.* burza, nawałność, striden^o aquilone; navis quassata procella; — przenoś. natarcie, mianowicie jazdy, pr. equestri hostem circumfundere; zaburzenie, zamieszanie, *procellae civiles*; temporis, seditionum
- Procellōsus**, a, um, pełen nawałności, ver; sprawujący burzę, ventus
- Procer**, *ēris*, jeden z najmoźniejszych, w licz. m. proceres, najznakomitsi mężowie.
- Procere**, *przysł.* długo, wzdłuż.
- Proceritas**, *ātis*, *ż.* długość, wysokość, wysmukłość arborum; w mowie: pr. pedum, gdzie się wiele długich zgłosek znajduje.
- Procerus**, a, um, wysokiego wzrostu wysmukły, długi, wysoki; alnus populus (topola); aves procerō rostro; — przenoś. numerus, miara wiersza przydłuższa.
- Processio**, *ōnis*, *ż.* pochód
- Processus**, us, *m* postęp, posuwanie się, — przenoś. postęp w czém, powodzenie pomyslnosc, szczęście tantos processus efficebat.
- Prochyta**, ae i -tō, *ēs*, *ż.* wyspa na morzu Tyrreńskiem.
- Procido**, *cidi*, 3. upadać, spadać, muri pars; ad pedes Achillei.
- Procinctus**, us, *m*. przepasanie, stąd: uzbrojenie, gotowość do boju; in procinctu, w uzbrojeniu, testamentum in pr. facere, zrobić testament przed samą bitwą.
- Proclamātor**, *ōris*, *m.* krzykacz (o złym patronie).
- Proclāmo**, 1. mocno wołać, krzyzczyć, aliquid lub z 4 przyp. i tr. bezok., patre proclamante, se iudicasse; pro aliquo (w znaczeniu wzgardliwem, o złym patronie).
- Proclino**, 1. pochyłać; — przenoś. res proclinata, rzecz na schyłku, blizka upadku.
- Proclivis**, e, i proclivus, a, um, pochyły, spadzisty, via; per lub in proclive lub samo procliva, z góry; per pr. pelli; pr. labuntur; — przenoś. a) skłonny, ad morbum, ad comitatem, ad perturbationes; b) łatwy, proclivia omnia sunt iis; proclive dictu; z tryb bezok, quibus erat proclive transare flumen.
- Proclivitas**, *ātis*, *ż.* pochyłość, spadzistość; — przenoś. skłonność.
- Procliviter**, *przysł.* łatwo, proclivius currit oratio.
- Proclivus**, a, um, patrz proclivis.
- Procnē**, *ēs*, *ż.* córka Pandyna, siostra Filomeli, zona Tereusza, przemieniona w jaskółkę, stąd. poet. jaskółka.
- Proco**, *āre*, i procor, *āri*, nalegać, domagać się czego.
- Proconsul**, is, *m*. prokonsul, rządca prowincyi, albo dowódzca wojsk pod prokonsulem zarządzającym prowincyą.
- Proconsulātus**, us, *m*. prokonsulostwo, godność prokonsula.
- Procor**, *āri*, patrz proco.
- Procrastinatio**, *ōnis*, *ż.* odwłokę, odłożenie do jutra.
- Procrastino**, 1. odkładać do jutra,

- w ogóle: odwlekać, rem differre ac procrastinare.
- Procreatio, ñis, ż.** rodzenie.
- Procreator, ñris, m.** ojciec, twórca; w licz. mn. rodzice.
- Procreatrix, Icís, ż.** matka.
- Procreo, 1.** splodzić, wydać, z przyinkiem ex lub de i przyp. 6 włas. i przenos.
- Pocris, Idís, ż.** córka Eręchteusza, żona Cefala. [tyce.
- Procrustes, ae, m.** rozbójnik w At-Procubo, cubui, leżeć.
- Procuo, cudi, cusum, 3.** wykuć, ukuć, enses; wybić, numum; — przenos. wykształcić, linguam.
- Procul, przyst.** daleko, opodal, zdaleka, procul tela conjicere; procul este profani (oddalacie się); często z przyim a i przyp. 6 lub samym 6 przyp., a castris; urbe, — przenos. bez, pr. dubio, bez wątpienia; bardzo, pr. errare. pr. tanto facinore abhorrere; daleko, haud pr. seditone res erat.
- Proculoo, 1.** deptać, segetes, przebrnąć, nives.
- Proculus, i, m.** imię senatora Rzymskiego.
- Procumbo, cūbui, cubitum, 3.** nachylać się, naginać się, certamine summe procumbunt (o majtkach, którzy nachylają się robiąc wiosłami); in latera pr. (o okrętach); frumenta imbribus; planities sub radicibus montium procumbit (rozciąga się); stąd: upadać, spadać, ad pedes alicui, ad genua alicujus lub genibus; procumbit humi bos; qui vulneribus confecti procubuissent; domus procubuit in domini caput; emoti procumbunt cardine postes; — przenos. pogorszać się, ginać, przepadać, ulegać zniszczeniu, res.
- Procuratio, ñis, ż.** zajmowanie się czem, zawiadywanie, reipublicae, annonae; 2) w znaczeniu religijném; odwracanie zlej wróżby przez ofiary lub modły, prodigii.
- Procurator, ñris, m.** zawiadowca, rzadzca, sprawujący interesa z poruczenia, regni; szczegól. zarządzający majątkiem ziemskim.
- Procuratrix, Icís, ż.** dozorczyń, zawiadowczyń.
- Procuo, 1.** zawiadować, mieć staranie, sacrificia, corpus; zajmować się interesami, negotia alicujus, zarządzać, hereditatem; imperium alienum (być namiestnikiem); b) odwracać złą wróżbę przez ofiary, modły, prodigia, monstra, ostenta, quae a diis hominibus portenduntur; procuratum est.
- Procurro, cūcurri lub curri, cursum, 3.** wybiegać, in vias, in publicum, in proximum tumultum; repente; wystąpić, wyruszyć, ex castris; extra aciem; ad hostem repellendum; — przenos. sterceć, wystawać, saxa procurrentia; zachodzić gdzie, sięgąć, terra in aequor.
- Procuratio, ñis, ż.** wycieczka.
- Procurator, ñris, m.** żołnierz z przedniej straży lekko uzbrojony.
- Procurso, ñre, robić wycieczki.**
- Procursum, us, m.** wybieganie naprzód w celu walczenia, cursu rapido invadunt.
- Procurvus, a, um, krzywy, zgięty, litora; falx.**
- Procus, i, m.** zalotnik, starający się o rękę.
- Procyon, ñis, m.** gwiazdozbiór Antecanis zwany, także: gwiazda najjaśniejsza w tym gwiazdozbiórze.
- Prödeo, ii, Itum, Ire, wychodzić, występować, wypływać, wyruszyć, ex portu; in proelium; ad colloquium; in aciem; longius pr;**

obviam alicui; szczegól. pokazać się, zjawić się na zgromadzeniach ludu, w sądzie, w teatrze i t. p.;— przenoś. a) wystawać, sterceć, immodico prodibant tubere tali; b) pokazać się, powstać, nastać, consuetudo prodire coepit; eloquentia quam sero prodierit in lucem; nocens ferrum ferroque nocentius aurum prodierat; pr. bellum; c) postąpić, posunąć się dalej, est quadam prodire tenus, jest kres, do którego się można posunąć; sumptu extra modum, przekroczyć miarę w wydatkach; ad extremum, do ostateczności.

Prodicto, dixi, dictum, 3. przepowiadać, ea quae futura sunt; 2) zapowiedzieć, naznaczyć, ne nisi producta die quis accusetur; 2) przewlekać, odaczać, diem.

Prodictator, oris, m. zastępca dyktatora.

Prodicus, i, m. Grecki sofista z wyspy Ceos; stąd: Prodicus, a, um, do Prodyka odnoszący się.

Prodigo, przyst. marnotrawnie, rozrzutnie, vivere.

Prodigialis, e, cudowny, nadzwyczajny, dziwny.

Prodigialiter, cudownie, cudownym sposobem, nadzwyczajnie, variare rem pr.

Prodigiosus, a, um, cudowny, dziwotworny, mendacia vatum.

Prodigium, ii, n. znak cudowny, nadzwyczajne zjawisko, potwór;— przenoś. potwór, reipublicae, (o Klandyuszu i Katylinie).

Prodigo, egi, actum, 3. trwonić, marnotrawić.

Prodigus, a, um, marnotrawny, rozrzutny;— przenoś. prodigus animae, narażający, poświęcający życie; 2) bogaty, bujny, żyzny, tellus; locus pr. herbae, poet.

Proditio, oris, f. zdrada.

Proditor, oris, m. zdrajca.

Prōdo, didi, ditum, 3. wydawać, wydobywać, alto suspiria pectore; rodzić, wydać, foetum olivae; 2) ogłaszać, podawać do powszechnej wiadomości, decretum, exemplum; z podwójnym 4 przyp. mianować kogo czém, aliquem interregem, flaminem; 3) podawać do potomości, wspominać, wzmiankować, memoriae lub memoria prodere aliquid, lub samo prod. de aliquo; wyjawić, odkryć, conscios; u poet. i późn. pis.: wydać, pokazać, dać poznać, crimen vultu; foetore cadaveris prodita est mors; cultu prodi; stąd: 4) zdradzić, wystawić na zgubę, na niebezpieczeństwo, urbem; prodere rem Danaum finxit; rem et causam et utilitatem communem; wydać, classem praedonibus; opuścić, officium; proditus a socio; 5) przekazać, zostawić, sacra posteris; regnum a Tantalō proditum; 6) poet. rozkrzewiać; rozpleniać, genus a sanguine Tencri.

Produceo, ere, wprzód powiadać, uprzednio uczyć.

Prodrōmus, i, m. posłaniec, goniec wyprawiony naprzód; 2) wiatr północny, który wieje przez ośm dni przed wschodem Syrusza.

Produco, duxi, ductum, 3. wyprowadzić, wywabić, wyciągnąć, stawić przed czém, z przyim. pro, ex i przyp. 6; z przyim. in i 4 przyp. lub samo prod.; poet.: aliquem funere, odprowadzić, towarzyszyć orszakowi pogrzebowemu; w szczegól.: wyprowadzić na widok publiczny, na zgromadzenie ludu, na widowisko i t. p. z przyim. ad lub in i 4 przyp. miejsca, lub samo prod. aliquem; aliquem in conspectum populi Romani; ad

- populum; testem in iudicium, 2) dalej naprzód wprowadzić, posunąć, unam navem longius; paullulum cornu; w wymówieniu: przedłużyć, primam literam, syllabam; przedłużyć, przewlec, aliquid ad lub in multam noctem, do późnej nocy; sermone longius; coenam, convivium; poet.: aliquem, przy życiu zostawić; odwlec, odłożyć, rem in hiemem; res producitur, idzie w odwołkę; diem pr., termin przedłużyć; stąd: wstrzymać, aliquem conditionibus; przedłużyć, vitam aliqua re; — przenoś. a) doprowadzić, spowodować; na str. biern. być spowodowanym, produci aliqua re; ze spój. ut i tr. łącz. producti sumus, ut loquerentur; b) wynieść kogo, uświetnić, aliquem ad dignitatem; aliquem omni genere honoris; aliquem.
- Producte**, przyst. z przedłużeniem (wymawiać).
- Productio**, ōnis, ż. przedłużenie, temporis, verbi.
- Productus**, a, um, 1) znamienity, producta, orum, n. podług zasad Stoików rzeczy które, ściśle mówiąc, nie są dobrami, ale przekładają się nad inne; 2) przedłużony, długi, o wyrazach, zgłoskach; b) długo ciągnący się, exitus orationis.
- Proëgmena**, orum, n. = producta (patrz productus, 1).
- Proelior**, ōnis, n. wojownik
- Proelior**, 1. staczać bitwę, walczyć
- Proellum**, ii, n. walka; bitwa; — przenoś. spór, kłótnia.
- Proetus**, i, m. król w Tyryncie (Tyryns), brat Akryzjusza; stąd: Proctides, um, ż. córki Pretusa.
- Profano**, 1. znieważać, zbezczęścić, dies festos; pozbawić, wydrzeć, pudorem.
- Profanus**, a, um, niepoświęcony, pospolity, locus; rzeczow. profanatorum, n. rzeczy niepoświęcone, w przeciwieństwie do sacra, discernere sacra profanis; — przenoś. bezbożny, bezeczny, mens, verba, u poet.; 2) wyłączony od tajemnic bóstwa, procul este profani; pr. vulgus, poet.; 3) złowrog, bubo.
- Profectio**, ōnis, ż. odjazd, odejście, oddalenie się; — przenoś. przychód, pecuniae.
- Profecto**, przyst. zaisto, rzeczywście.
- Profectus**, us, m. (od proficio), postęp, wzrost, korzyść.
- Profectus**, a, um, *imiest.* patrz proficiscor.
- Profero**, tūli, lātum, ferre, wynosić, wydobywać, pecuniam ex arca; arma ex oppido; caput e stagno; aliquid in conspectum lucemque; 2) wydać, dostawić, arma; 3) pokazać, ia conspectum literas, tabulas testamenti; 4) odkryć, ogłosić, artem; 5) przytoczyć, przywozić, wspomnieć, testimonia; stawić, testes. II) dalej zanieść, dalej posunąć, rozciągnąć, rozszerzyć, castra, exercitum, fines reipublicae, pomoerium, vineas, munitiones, aggerem; arma in Europam; imperium ad mare imperium super Indos; pr. signa, udać się w pochód; w odniesieniu do czasu: przedłużyć, beatam vitam usque ad rogum, być szczęśliwym aż do śmierci; odwlekać, przeciagać, diem; diem de die, ode dnia do dnia; res proferre, gdy się sądy i sprawy publiczne zawierają; stąd: res prolatae, zawieszenie publicznych spraw i sądów, ferie; — przenoś. a) dalej posunąć, si paullo longius pietas

et fraternus amor L. Caecilium protulisset; *b*) rozciągnąć, continuum in fortunam regni.

Professio, ōnis, *ż.* jawne wyznanie, pokazywanie po sobie, voluntatis; 2) podanie swego nazwiska, majątku, długów; stąd: spis imion, majątku, quae solae ex illa professione obtinent tabularum publicarum auctoritatem; 3) rzemiosło, sztuka, nauka, powołanie, którym się kto oddaje, honestarum artium; artis magicae, bene dicendi.

Professor ōris, *m.* nauczyciel publiczny.

Profestus, a, um, nieświęteczny, nieuroczysty, dies lub lux, dzień roboczy

Profcio, fēci, fectum, 3. posuwać naprzód; stąd: *a*) o osobach: wykonać, dokazać, zrobić postęp, do skutku przyprowadzić, aliquid in philosophia, aliquid celeritate; tantum ad spem salutis; satis ad laudem; nihil in oppugnatione; nihil his rebus; parum ad reliqui temporis pacem; haud sane auctoritate apud aliquem; adco loci opportunitate profecit; multitudine telorum; *b*) o rzeczach: być skutecznym, pomagać, posłużyć do czego, raro; plurimum, aliquid; nihil; parva certamina in summam totius profecerant spei.

Proficiscor, fectus, 3 (od pro i facio), udać się, puścić się w drogę, wyruszyć z miejsca, wypływać, ex Asia Romam versus; e castris portu; ad bellum; in pugnam; contra quosdam barbaros, Aegyptum oppugnatum erat profectus; a Concordia civitate Altinum; — przenos. *a*) wyjść, zrobić początek, ab hoc initio profectus legem promulgavit; zaczynać się, brać początek, powstać, quae a falsis iustis profecta, ve-

ra esse non possunt; quae a me in te profecta sunt, co tobie wyświadczyłem; *b*) przechodzić, nunc proficiscemur ad reliqua; qui in mediocre genus orationis profecti sunt.

Profiteor, fessus, 2. jawnie, otwarcie wyznać, magna, wielkie robić nadzieje; z 4 przyp. i tryb. bez. profitetur, se recusare; także w znac. bier. professa culpa, wyznana, wiadoma: dux pr., znany, mors pr., pewna; 2) ogłaszać się za co, nazywać się, se grammaticum; amicum; se digniorem; także: z 4 przyp. i tryb. bezok. me defensorem esse profiteor; przyznawać się do czego, oświadczać się ze znajomością jakiej nauki, rzemiosła; philosophiam, jus; 3) dobrowolnie przyrzec, ofiarować, operam, studium porów. indicium; 4) publicznie, urzędownie podać, wykazać, jugera, frumentum, także: nomen pr. lub samo profiteri, podać się (do służby wojskowej lub do urzędu).

Profligatus, a, um, zgubiony, upadły, nieszczęśliwy, homo; iudicia senatoria; 2) niepoczciwy, zepsuty, homo; tu profligatissime.

Profligo, 1. porazić, zniekać, zwyciężyć, copias hostium; classem, hostes; — przenos. *a*) zniszczyć, zgubić, rempublicam, opes tantas; *b*) zalać, skończyć, bellum, rem; quantum in juventute profligatum sit, jak wiele dokonano, dokazano

Profluo, 1. wydymać, wzywać, flammam; — przenos. proflabat omnium toto pectore, spał, chrapał. **Profluens**, tis, płynny, expedita, et profluentis oratio.

Profluent, *przysł.* płynnie; — przenos. omnia pr. poddostatkiem. **Profluentia**, ae, *ż.* obfity wypływ; —

- przenoś. loquendi, potok wyrażów.
- Profuuo, fluxi, fluxum**, 3. płynąć, wypłynąć, Mosa ex monte Vesoso, in mare; sudor profluens; aqua profluens, płynąca; — przenoś. płynąć, cuius ore sermo meli dulcior profluebat; przechodzić, ab his fontibus profluxi ad hominum famam.
- Profuuium**, ii, n. plynienia, sanguinis; pr. ventris, biegunka.
- Profusor**, i. wymówić, powiedzieć, tam breviter-profatur.
- Profugio**, fugi, fugitum, 3. uciekać, ex oppido; domo; in exsilium; pójść na wygnanie; ad aliquem in aliquem locum; także: samo prof.; 2) przech. uciekać przed kim, unikać, aliquem lub aliquid.
- Profugus**, a, um, uciekający, zbiegły, z przyim. ex i przyp. 6 lub samym przyp. 6; lub samo prof. *rzeczow.* profugus, zbieg, wygnaniec; — przenoś. koczujący, blakający się, Scythes.
- Profundo**, fudi, fustum, wylewać rozlewać, se prof. lub profundi, wylewać się, być wylanym, sanguinem suum; lacrimae se profundunt; 2) se prof. lub profundi, o żyjących istotach: wysypać się, wypaść, multitudo sagittariorum se profudit; o głosie: wydać, vocem, clamorem; sonitum; e technicis: wyzionąć, animam, spiritum, e roślinach: dobywać się, rodić się, quae frugibus atque baccis terrae fetu profunduntur, 3) dawać obficie, rozdawać, szafować, poświęcać, non modo pecuniam, sed vitam etiam profundere; lożyć, poświęcać, omnes vires animi; w złej myśli: trwonić, przemarnować, patrimonium; pecunias in aliquid; divitias; se in aliquem, wylać się dla kogo, być hojnym; 4) wychodzić na wierzch, pekażyć się, subito se nonnunquam profundunt voluptates; 5) wywierać, odium in aliquem; se in questus flebiles profuderunt, rozplywali się we łzach i narzekali.
- Profundus**, a, um, głęboki, profundum, głębia, głębokość, aquae; Manes pr. (świat podziemny); także: nox Erebi; profundum, morze, profundo vela dabit; — przenoś. bezdenny, niewyczerpany, niezmierny, bardzo wielki, altitudo, libidines; avaxitia, Pindari os; 2) wysoki, coelum, poet.
- Profuse**, *przysł.* niemiarkowanie, zbyt kownie, zbyt wolnie, profusus sumptui deditus erat.
- Profusio**, ōnis, Ź. wylanie; — przenoś. trwonienie, marnotrawstwo.
- Profusus**, a, um, niemiarkowany, hilaritas, genus jocandi; 2) rozrzutny, marnotrawny, sui: z wielkim kosztem urządzony, epulae.
- Progenēro**, 1. rodić, wydawać na świat.
- Progenēs**, ēi, Ź. ród, plemię, familia; 2) potomstwo, dziecię, syn, córka, Sarpedon mea progenies; potomkowie, principes ex Herculis progenie; poet. o zwierzętach: potomstwo, progeniem nidoque fovent; także o utworach poetycznych: progenies mea, moje dzieło.
- Progenitor**, ōris, m. naczelnik rodu.
- Proigno**, gēni, genitum, 3. rodić, wydawać plód na świat.
- Prognātus**, a, um, urodzony, deo; pochodzący, ex Cimbris; a Dite; Penelope pr.
- Progne**, parz. Proeno.
- Prognosticum**, lub-on, i, n. znak wieszczy, przepowiednia.
- Progredior**, gressus, 3. wyjść naprzód, ex domo; porta; wystąpić.

ekstazie się publicano, in publicana; in cancionem, ad certamen singulari; ad colloquium; cultus (pr. isē date), posuwać się, szczególnie w znac. wojen tridui viam; paulum; longius a castris, z przyim. in, ac praeter i 4 przyp. in locum iniquum ad urbem ad amnem; praeter paludes; naves audactas progressae; — przenos. posuwać się, postąpić. a) w wieku: aetate progressus; b) w myśl: divinitio conjectura videntur, ultra quam progredi non potest; c) w mowie: ad reliqua progredior; d) w enocie, uczuciach, namietnościach i t. p. in virtute; quantenus amor in amicitia progredi debeat, quoad progredi potuerit hominis amentia.

Progressio, ónis, ż. postęp, wzrost; w krasomówstwie następstwo oraz mocniejszych wyrazów.

Progressus, us, m. postępowanie, posuwanie się naprzód, stellarum; ascerere aliquem progressu; — przenos. a) wstęp, początek, primo progressu, na wstępie; b) postęp, dalsze rozwinięcie zdarzeń. causas rerum videt, earumque progressus — non ignorat; c) postęp, wzrost, aetatis; in studiis progressus facere; in virtute.

Proh. wykrz. patrz pro.

Prohibeo, hibui, hibitum, 2. nie dopuszczać, wstrzymywać, przeszkadzać, zabraniać, vim hostium ab oppidis; hostem a pugna; hostem rapinis populationibusque; aliquem cibo tectoque; exercitum itinere; ut eos id prohiberet; aliquem z następ. tr. bozok. lub 4 przyp. i tr. bezok., prohibiti estis pedem ponere; quid prohibet inesse nomen; ze spój. ut, ne, quo salius i tr. łącz. dli prohibeant, ut; potuisti prohibere, ne fieret;

hiemem prohibuisset, quo melius de te certum haberecimus; 2) bronić, zabezpieczać, ochraniać od czego, tonitruora injuria; rempublicam a periculo.

Proinde, więc, zatem, przy zachęceniach i napominaniach, pr. facq. 2) podobnie, równie, z wyrazami porównywanymi, ac, atque, et, jak; quasi, ac si, jak gdyby, pr. aestimans, ac si usus esset.

Projectio, ónis, ż. rzucanie, wyciąganie naprzód, brachii.

Projectus, a um, wystający, wydatny; — przenos. niepoważliwy, nieumiarkowany, audactus; cupiditas; homo ad audendum próśmiałek; 2) porzucony, leżący, ad pedes, ad terram; ante simulacra; in antro; — przenos. wzgardzony, opuszczony, consularo imperium.

Projectio, jecti, jectum, 3. naprzód rzucić, wyrzucić, wyciągnąć, cibum, brachium, pedem laevum; hastam (spuścić po ataku), clipeum, sentum; wytrącić, wypchnąć, wypędzić, foras; se ex navi, rzucić się z okrętu; projectus ad saxa, wyrzucony (z morza) na skały; poet.: wygnać, Sarmaticas in oras; o budowlach: wznosić, robić wydatnem, na str. bier. wznosić się, sterzec, quod tectum projiceretur; 2) rzucić, porzucić, wznosić, z przyim. ante, in lub intra i 4 przyp.; lacrimas pr. wylewać; se pr., rzucić się, ad pedes alicujus; lub cisnąć się, tłoczyć się, in forum; ta iudicium; — przenos. milites ad inconsultam pugnam, na sztych wystawić; se projicere, narazić się na niebezpieczeństwo; odrzucić, złożyć, arma, velamenta, insignia; se pr. poniżyć się, in muliebres fletus; gardzić, lekceważyć, mało cenić, porzucić, virtutem; libertatem; pudorem;

ampullas et sesquipedalia verba; animam pr., życie sobie odebrać. Prolābor, lapsus, 3. ześliznąć się, posunąć się na dół; stąd:—przenoś. *a*) zabrać w co, przyjść do czego, huc libido est prolapsa; z przym. in lub ad i 4 przyp. skłonić się, in misericordiam; libenter ad istam orationem tecum prolabere, longius pr., być obszernym w opowiadaniu, rozszerzać się w mowie; *b*) uchybić, omylić się, zbłądzić, wykroczyć, cupiditate, timore; stąd: przyjść do upadku, zginać ze szczeniem, prolapsa Pergama, prolapsa iuventus, disciplina; wypaść, wymknąć się, verbum ab aliqua cupiditate prolapsum

Prolapsio, ōnis, *ż.* potknięcie się, asterk.

Prolatio, onis, *ż.* opowiadanie, wykład, przytoczenie, exemplorum; 2) odłożenie na inny czas, odroczenie, iudicii, diei; rerum (zawieszenie czynności publicznych).

Prolatio, i odkładać, odwlekać, odraczać, comitia; prolatando extrahere tempus; diem belli.

Prolatus, patrz profero

Prolecto, i wabić, nęcić, aliquidem spe largitionis.

Proles, is, *ż.* dziecię, potomek, potomstwo, 2) młodzi ludzie, sternitur Arcadiae proles; 3) także plemię zwierząt, equorum; owoce drzew. prolem tarde crescentis olivae.

Proletarius, a, um, odnoszący się do potomstwa; *rzeczo.* proletarius, ii, *m.* obywatel najuboższej klasy ludu Rzymskiego, który nie miał płacić do skarbu i tylko potomstwem swoim przynosił korzyść krajowi.

Prolofo, ere, zwabić, przynęcić

Prolix, *prysł.* szczerze, hojnie promittere, facere.

Prolixus, a, um, rozciągly, dlugi, szeroki (od laxus); stąd:—przenoś. *a*) życzliwy, przychylny, chętny, natura, animus, prolixior in aliquem; *b*) pomyślny, szczęśliwy, cetera spero prolixo esse his competitoribus.

Prolōgus, i, *m.* wstęp, przemowa.

Prolōquor, locutus lub loquutus.

3. wymówić, wyrzec, z przyp. 4 lub z 4 przyp. i tryb. bezok.

Prolūdo, lusi, lusum, 3. grać na próbie;—przenoś. quibus (sententiis) prolutitur, które służą na próbie; ad pugnam pr., gotować się do walki.

Proluo, lui, lūtum, 3. wyrzucać, genus natantum; 2) splókać, zmyć, tempestas ex omnibus montibus proluit nives; silvas Eridanus; stąd poet.: umyć, obmyć, zmoczyć, in vivo prolue rore manus; pleno se proluit auro, wypił pełen kielich wina; multa prolutus vappa, opiwszy się zepsutym winem.

Prolūso, ōnis, *ż.* próba przed rozpoczęciem czego.

Prolūvies, ei, *ż.* wylew, powódź; 2) poet. wynioły, wyrutki, plugastwo, ventris, alvi.

Promēreo, merui, meritum, i promereor, meritus, 2. zasłużyć, zjednać sobie prawo do czego, suo beneficio pr., se ut ames; albo zawinić, ściagnąć na siebie winę, poenam; leriis punitus, quam sit promeritus; *rzeczo.* promeritum, zasługa, wina; 2) promereor, zasłużyć się komu, de multis; ego te nunquam negabo promeritam.

Promētheus, ei, lub eos, *m.* syn Japeta, brat Epimeteusa, ojciec Deukaliona, który stąd nazywa się Promethides, ae, *m.*; Promeo-

- abēus, a, um, odnoszący się do Prometensza
- Promineo**, minui, 2. być wydatnym, sterczeć, w różnym kierunku, in altum; collis longo acumine in pontum; coma in vultus, spadają na twarz; rozciągać się, a Tauro monte in Aegeum usque mare; sine pectoris prominentes, podając się naprzód pierściami; — przenoś. rozciągać się, gloria in posteritatem prominet.
- Promiscue**, *przysł.* bez różnicy, wspólnie, promiscue stultis ac sapientibus a natura datum
- Promiscuus**, a, um, pomieszany, wspólny, comitia plebi et patribus; in promiscuo esse, być wspólnym; 2) jednakowy, bez różnicy, divina atque humana promiscua habere za jedno uważać, nie robić różnicy.
- Promissio**, ōnis, ż. obietnica, przyrzeczenie, zapewnienie, provinciae, auxilii.
- Promissor**, ōris, m. ten, który obiecuje, quid dignum tanto ferret hic promissor hiatu
- Promissus**, i, n. przyrzeczenie, obietnica, pr. facere, implere, promissa servare, promissis stare.
- Promitto**, missi, missum, 3. puszczać naprzód, stąd: a) zapuszczać, capillum et barbam; promissus capillus, długie włosy; promissa barba; b) przyrzekać, obiecywać, zapewniać, z 4 przyp., si quid promittere de me possum; z 4 przyp. i u. bezok. promitte, Caesarem fore; ad fratrem promiserat, przyrzekl, że będzie u brata; ad coenam mihi promitte, przyrzecz, że przyjdiesz na wieczerzę; bene promittere, dobrą czynić wróżbę; c) ślubować, domum Jovi; d) przepowiadac, id futurum, quod evenit.
- Promo**, prompsi, promptum, 3. do-
bywać co skąd, dostawać, brać, pecuniam ex aerario alicui, vina delio; — przenoś. dawać, consilia dobywać, vires; odkrywać, objaśniać, obscura, jura clienti; opowiadać, promendo, quae acta essent.
- Promontorium**, ii, n. część góry stercząca, przylądek.
- Promota**, orum, n. = producta, patrz productus.
- Promoveo**, movei, motum, 2. posuwać dalej, pomykać, popychać, saxa vectibus; z nast. ad lub in i przyp. 4. mianow. w znac. woj. castra ad Carthaginem; legiones, copias; aggerem ad urbem; — przenoś. odkrywać, wyjawiać, arcana loco, poet.; 2) rozszerzać, przedłużać, rozciągać, powiększać, imperium; vires immensum in orbem, poet., se in latitudinem; — przenoś. a) wynosić, wywyższać, ad eum gradum promotus, u późn. pis.; b) podnosić, powiększać, doctrina vim promovet insitam, poet.; 3) odsuwać, oddalać, aciem longius ab adversario copis; 4) przesunąć, in balneariis assa in alterum angulum.
- Prompte**, *przysł.* prędko, szybko, niezwłocznie; 2) łatwo biegle.
- Promptus**, a, um, dobytý, stąd. widoczny, jawny, aliud clausum in pectore, aliud promptum in lingua habere; vultu promptum habuit et lingua; o osobach i rzeczach: łatwy, gotowy, homo, fides, defensio; promptus in rebus gerendis; promptum est z tr. bezok., nec mihi dicere promptum nec facere est isti; szczegół. o osobach: skłonny, ochoczy, chętny, Gallorum animus ad bella gerenda promptus; ad defendendam republicam, z przyp. 2 lub 6, belli promptissimos deligebant; ingenio, lingua, manu pr., waleczny.

Propágo, 1. rozkrzewiać, rozmnażać, stirpem, animantium genus; 2) rozciągać dalej, rozszerzać, terminos populi Romani; 3) pod względem czasu: przedłużać, bellum; imperium alicui in annum; posteritati aliquid, przekazywać potomności; laudem alicujus ad sempiternam gloriam, unieśmiertelniczyć chwałę.

Propágo, inia, ż. latorośl, płonka, vitium; — przenoś. plemię, potomstwo, dzieci, ród, Romana; da pignora, genitor, per quae tua vera propago credar; także i o zwierzętach: catulorum pr.

Propálam, przyst. jawnie, w obecności drugich, publicznie, dicere.

Propatulus, a. um, otwarty, gdzie każdemu wolne wejście, locus; *reccur* propatulum, i, n. wolne, otwarte miejsce, in propatulo, publicznie, jawnie; in pr. aedium, na dziedzińcu; in prop. habere aliquid, wystawić na sprzedaż.

Prope, 1) *przyst.* 1) w przestrzeni; a) blisko, stop. wyż. propius, bliżej, stop. najw. proxime, najbliżej; bardzo blisko, volebam prope alicubi esse; — przenoś. pod względem zbliżenia i podobieństwa; blisko, dokładnie propius res adspice nostras; lub podobnie, równie, insanis et tu stultique prope omnes; proxime atque ille; prawie, quum pr. alia omnia bella cessarent; jam pr. erat, ut, nie wiele brakowało, aby; propius nihil est factum quam ut-; b) przy oznaczeniu miejsca kładzie się także prope z przyimkiem a, prope a Sicilia, blisko S.; prope a meis aedibus sedebas; tam prope ab domo detineri; 2) w odniesieniu do czasu: blisko, prope adest, zbliża się czas, jam prope erat, ut pelle-

rentur, mało brakowało, żeby —; proxime, mało co przed tém, świeżo, niedawno, quem proxime nominavi; literae, quas proxime accēpi; civitates, quae pr. bellum fecerant; 1) *przym.* w przyp. 4, czasem z 3; 1) w przestrzeni: blisko, pr. castra; propius urbem, bliżej; proxime hostem, bardzo blisko; także: propius Tiberi; proxime hostium castris; — przenoś. pod względem zbliżenia i podobieństwa: vitium propius virtutem erat, występki zdawał się być zbliżonym do cnoty; proxime morem Romanum, bardzo podobnie do zwyczaju Rz.; 2) pod względem czasu: blisko, około, pr. Calendas Sextiles.

Propēdtem, *przyst.* wkrótce, lada dzień, te videbo.

Propello, pūli, pulsum, 3. pędzić przed sobą, wyganiać, popychać, navem in altum, navem remis, pecus extra portam; zrzucać, spychać, corpora in profundum; szczególn. w znac. woj.: odpędzać, hostem a castris; przymuszać do ucieczki, hostes, multitudinem equitum; — przenoś. a) posuwać dalej, orationem dialecticorum remis; pobudzać, powodować, ad ultima propulsus, do ostateczności doprowadzony; b) oddalać, odpierać, vitae periculum ab aliquo; famem aliqua re; vim firmiore praesidio.

Propemōdo, *przyst.* prawie.

Propemōdum, *przyst.* prawie, podobnie, prawie tak.

Propendeo, pēdi, pensum, 2. przechylać się, przeważać, lanx propendet; — przenoś. bona propendent, mają przewagę, więcej są warte; skłaniać się do czego, ad propendent, quo impellimus.

Propensio, ōnis, *ż.* skłonność, in virtutem aut vitia.

Propensus, a, um, przechylony, nachylony; — przenoś. a) skłonny, ad misericordiam; ad voluptates; ad lenitatem; in eum fere est voluntas nostra propensior; propensior benignitas esse debet in calamitosos; b) zbliżający się, ad veritatem; c) przeważający, id fit propensius.

Properanter, przysł. śpiesznie, prędko.

Properantia, ae, *ż.* skwapliwość.

Properatio, ōnis, *ż.* prędkość, skwapliwość.

Propere, przysł. śpiesznie, prędko, skwapliwie, egredi; se recipere

Propero, 1. śpieszyć, kwapić się, in Italiam; ad praedam; Romam; 2) przech. przyspieszać, opus; mortem; fulmina Cyclopes prope-rant; z tryb. bezok., pr. invenire; z sup., licentiam in vos auctum et adjuvum properatis.

Properus, a, um, śpieszny, prędki, skwapliwy.

Propexus, a, um, na dół uczesany, barba.

Propino, 1. pić do kogo, aliquid alicui

Propinquitas, ōtis, *ż.* bliskość, loci, hostium; ex propinquitate pugnare, z bliska walczyć; — przenoś. powinowactwo, pokrewieństwo, propinquitate proximus, bardzo bliski krewny.

Propinquo, 1 zbliżać się, z przyp. 3 lub 4 flavio; propinquantes annem Tartarium; — przenoś. dies propinquat; 2) przyspieszać, przybliżyć, augurium, mortem.

Propinquus, a, um, bliski pod względem miejsca i czasu, tumultus, in propinquo esse, być blisko; ex propinquo, z bliska; ex propinquis locis itineris; prop.

reditus, bliski et do czas, — przenoś. a) zbliżony podobieństwem, z przyp. 3, motus propinqui his animi perturbationibus; b) bliski z powodu pokrewieństwa, powinowactwa, krewny, genere propinqui; comitem et consanguinitate propinquum.

Propior, ius, bliższy, w odniesieniu do przestrzeni i czasu: portus, tumultus, epistola, z przyp. 3 lub 4; propiora tenere, zajmować bliższe miejsca; veniunt ad propiora; — przenoś. a) bliższy pod względem podobieństwa, podobniejszy, tauro; philosopho; sceleri; b) pod względem stosunków przyjaźni, pokrewieństwa, bliższy, bliżej obchodzący, amicus, societas; locus amicitiae; periculum, alicui; c) stosowniejszy, lepszy, dogodniejszy, exemplum; portus pr. huic aetati; Latium supplemento propius esse; 2) stop. najw. proximus, a, um, bardzo bliski, najbliższy w przestrzeni: via, collis, iter i t. p.; z przyp. 3 lub 4; in proximo, w bliskości, w sąsiedztwie; ex proximo, z najbliższego miejsca; pod względem czasu: następny, nadchodzący, nox, aestas, annus; lub świeżo upłyniony, ostatni; nox, dies, triennium; literae (świeżo otrzymane); bellum; qui proximus ante me fuerat, mój poprzednik; pr. actate; — przenoś. a) pod względem podobieństwa, bardzo zbliżony, podobny, deo; ficta proxima veris; b) pod względem związków przyjaźni, pokrewieństwa: najbliższy, cognatione, propinquitate, proximi, krewni, injuriosi sunt in proximos; c) we względzie sposobu myślenia i uczuć: bardzo oddany jakiemu przedmiotowi, wylany, religioni suae.

Probitio, 1. błagać, jednać prośba

przychylność, życzliwość, Jovem carmine i t. p. u późn. pisarzy.

Propitius, a, um, przychylny, życzliwy, laskawy, dzi; homo; custodes; — przenoś. praebere aures propitias, słuchać laskawie; voluntas pr., życzliwość, laskawość.

Propius, patrz prope.

Propōla, ae, m. przekupień.

Propōno, pōsui, positum, 3. wystawiać, przedstawiać, wykladać, aliquid venale, vexillum, signum pugnae; wydawać, ogłaszać, do powszechnej wiadomości podawać, edictum; leges in publicum; epistolam in publico, fastos populo; voluntatem senatus; w ogóle: wspominać, mówić o czym, opowiadać, aliquid lub z przyp. 4 i tryb. bez. lub ze zdaniem względnem, viros notissimos; pr. esse nonnullos; ut proponat, quid dicturus sit; de Galliae moribus; 2) zapowiadać, zagrażać, mortem, poenam improbis; lub przyrzekać, obiecywać, praemia alicui; 3) objawiać, oświadczać, podawać, quaestionem (przedmiot do rozprawiania); remedia morbo; sie est propositum, de quo disputaremus; 4) stawiać, przedstawiać, aliquem sibi ad imitandum, conditionem; sibi salutem, spem (pocieszać się czem, robić sobie nadzieję); pr. sibi metum (przejmować się obawą); animo aliquid sibi (wystawiać sobie w myśli); 5) przedsięwziąć, postanowić, ułożyć sobie, zamierzyć, animo aliquid; sibi aliquid; propositum habere aliquid; także: iter (zamierzyć sobie); 6) utworzyć zdanie zasadnicze do wniosku.

Propontis, Idis lub Idos, f. Propontyda, morze Marmora; stąd:

Propontiacus, a, um, Propontaki, tyczący się Propontydy.

Proportio, ōnis, f. stosunek.

Propositio, ōnis, f. wystawienie, vitae; postanowienie, animi; 2) założenie, rzecz główna, przedmiot, o którym się ma mówić; 3) główne zasadnicze zdanie w syllogizmie.

Propositum, i, n. założenie, przedmiot wzięty do rozwinięcia w mowie, ad prop. reverti; a pr. declinare, aberrare; 2) zamiar, przedsięwzięcie; pr. tenere, habere, peragere; assequi; a pr. deterrere; id pr. est huic epistolae, ut laudem; propositi tenax; 3) sposób życia, powołanie, urgere pr.; vir proposito sanctissimus; mutandum tibi est propositum et genus vitae; 4) główne założenie w syllogizmie.

Propositus, a, um, przeznaczony, arti; 2) wystawiony, telis fortunae, ad praedam; 3) zagrażający, p. vitae periculum: invidia.

Propraetor, ōris, m. rządcza prowincyi; pretor, który po jednorocznem piastowaniu pretury w Rzymie, wysłany był na prowincję jako namiestnik, bez władzy wojсковej.

Proprie, przysł. osobliście, wyłącznie, we względzie osobistej własności, korzyści, w przeciwieństwie do commune, proprie id tuum est; 3) szczególnie, mianowicie, cetera universo mandavi, ilud proprie; 3) właściwie, dokładnie, w znaczeniu właściwem, pr. vereque dicere.

Proprietas, ōtis, f. właściwość, rerum; frugum.

Proprius, a, um, wyłączny, osobisty w przeciwieństwie do communis, z przyp. 2 lub 3, hominis est propria veri investigatio; tempus agendi mihi proprium; częste

w połączeniu z zaimek. dzierż.: sua propria facultate; *rzeczow.* proprium, ii, *n.* własność; proprium est alicujus, jest to rzecz właściwa, jest to właściwa cecha, to znamionuje kogo, z tryb. bez. lub z ut i tryb. łącz.; 2) szczególny, osobliwy, iudices et defensores; pr. regis veneratio; pr. praesidium; 3) właściwy, verbum, nomen; 4) stały, trwały, ciągły, victoria; munera non propria; propriam dicabo; stąd często łączy się z wyrazami perpetuus i perennis.

Propter, 1) *przyst.* blisko, pr. est spelunca; filii pr. cubantes; pr. volans; 2) *przym.* rządź. 4 przyp.

a) blisko, quos senatores nominavit pr. senectutem; amicitia pr. se expetenda; pr. necessitatem (z potrzeby); pr. metum, timorem (z bojaźni); pr. eum (z jego powodu, dla niego); c) dla okazania przyczyny działającej: przez, propter te salvus sum; pr. quos vixit.

Propterea, *przyst.* dla tego, z tej przyczyny, często z nast. quod.

Propudium, ii, *n.* bezwstydnosc; także o czlowieku, wyraz obelgi; bezecnik.

Propugnaculum, i, *n.* przedmuro, twierdza, warowne miejsce, oppositum barbaris; — przenos. tranquillitatis.

Propugnatio, ōnis, *ż.* walka dla obrony, dignitatis; pro ornamentis tuis.

Propugnator, ōris, *m.* walczący dla obrony, obrońca; — przenos. juris, senatus, fortunarum.

Propugno, 1. wypadając skąd walczyć, ex silvis; e muris, stojąc na murach: walczyć za kogo

lub za co, bronić kogo, czego, pro partu suo; — przenos. bronić, walczyć, pro salute; pro acquitate, pro fama alicujus, gloria; nungis, poet.

Propulsatio, ōnis, *ż.* odpieranie, oddalenie, periculi.

Propulso, 1. odganiać, odpędzać, hostem; odpierać, tela clipeo; oddalać, bellum a moenibus; frigus: famem; periculum a capite; suspicionem a se; injurias.

Propylaeon, lub -um, i, *n.* plac, miejsce przed bramą, przedsionek; w licz. mu. propylaea, orna, *n.* miejsce przed świątynią Minerwy w zamku Aten.

Proquaestore, prokwestor, kwesor na prowincyi, który czuwał nad dochodami państwa, przyjmował je do kassy, opłacał wojsko.

Prora, ae, *ż.* przód okrętu; 2) poet. cały okręt; przalowie: prora et puppis mihi fuit, cały mój plan od początku do końca.

Prorépo, repsi, reptum, 3. wypelzać, wylazić, z *przym.* ex i przyp. 6 lub samym przyp. 6.

Prorens, ei, lub eos i proréta, ae, *m.* podsternik.

Proripio, ripui, reptum, 3. porywać, repente hominem proripi jubet; pr. pedes, wybiedz, wyskoczyć; se pr. wypaść, ex curia; portis foras; domo; in publicum; — przenos. wybuchnąć. quae libido se non proripiet; 2) se pr. wyrwać się, wymknąć się, uciec, se custodibus; także: quo proripis? dokąd biegniesz, uciekasz; — przenos. ne virilis cultus proriperet in caedem, żeby ubiór mężski nie powołał do wojny.

Prorogatio, ōnis, *ż.* przewłoka, odwłoka, diei (terminu); przedłużenie, imperii; obszerniejsze tóma-

czenie, zastosowanie do obecnego wypadku, legis.

Prorogo, 1. właśc. zapytać ludu sejmującego, czy dozwoli dać komu w jakiej rzeczy przewłokę; stąd przedłużać; imperium alicui, provinciam; Latium in alteram lustrum; lub odwlec, odłożyć, odroczyć, dies ad solvendum

Prorsus, przysł. naprzód, przed sobą; stąd: przenosić. a) prosto, bez namysłu, pewno, hoc mihi prorsus valde placet; b) właśnie, ita pr. existimo; zupełnie, verbum prorsus nullum intelligo; c) w ogóle, krótko mówiąc, non solum nobis, sed prorsus omnibus.

Prorumpo, rūpi, ruptum, 3. wyrywać, wypuszczać, nubem atra ad sidera; na str. bier wypadać, wybuchać, wrywać się, mare proruptum poet.; także: w prozie zwykle prorumpere (domysł. se) wypadać wpadać, wybuchać, o żywotn. i nieżywot. przedmiotach, z przyim. in, per i 4 przyp. lub samo pror., Tiberius in mare; in densos hostes; pror. pestis, vis morbi

Proruo, rui, rūtum, 3. uderzyć na kogo, wypaść, in hostem: 2) przech. powalić na ziemię, obalić, zniszczyć, columnam, vallum, munitiones.

Proruptio, ōnis, ż. wypadanie, wycieczka, hostium.

Proruptus, a, um, niepohamowany, niepowściągnięty, audacia.

Prorsus, a, um (od prorsus), prozaiczny; p. oratio lub samo prosa, proza, mowa niewiązana, u późn. pisarzy.

Prosapia, ae, ż. pokolenie, plemię, linia rodu.

Proscenium, ii, n. miejsce przed sceną; w ogóle: teatr.

Proscindo, scīdi, scissum, 3. rozzerzać, rozłupać, stąd poet.: orać, campum ferro, terram; — przenosić. lżyć, szkalować, docinać. aliquem.

Proscribo, scripsi, scriptum, 3. obwieścić, ogłosić co przez pisma publiczne, Calendas, auctione, legem i t. p.; lub z 4 przyp. i tryb. bez.; 2) przez pisma przedstawić co do sprzedania, wydzierżawienia, bona, fundum, insulam; 3) ogłosić konfiskatę majątku, zabrać co na skarb, aliquem, possessiones; 4) skazać na wygnanie, wygnąć z kraju, aliquem; proscriptus, wygnaniec.

Proscriptio, ōnis, ż. publiczne obwieściecie przez pisma: a) zabranianie dóbr na skarb, bonorum, praediorum; b) wywołania z kraju, wygnania.

Proscriptūrio, Ire, chcieć kogo wywołać z kraju.

Proscō, secui, sectum, 1 odciąć zwłaszcza część ofiar na spalenie; stąd: ofiarować, exta; rzeczo. prosecta, orum, n. części odcięte na ofiarę.

Prosemino, 1. zasiewać, rozmnażać; — przenosić. familiae proseminatae sunt.

Prosequor, secūtus, lub sequutus, 3. iść za kim, towarzyszyć, eum milites electi prosecuti sunt; exsequias pr. należeć do orszaku pogrzebowego; diem, uroczysto obchodzić; — przenosić. a) uczcić, okazać cześć, verbis, vocibus, oratione; virtutem alicujus grata memoria; praeterita veneratione, przeszłe rzeczy szanować; udarować kogo, zaszczycić, aliquem beneficiis, liberalitate, laudibus; honore, donis; omnibus officiis, czynić wszelkie usługi; lacrimis pr. oplakiwać; b) mówić, rozpra-

wiać o czem, quod non longius prosequar; poet.: mówić dalej; prosequitur pavitans; 2) ścigać, gonić, fugientes longius pr. — przenos. przesłać, aliquidem.

Prosëro, serui, sertum, 3. pokazywać, wystawiać, linguam.

Proserpina, ae, ż. córka Jowisza i Cerery, żona Plutona. królowa miejsc podziemnych.

Prosillo, silui (także: cilivi i silii), 4. wyskoczyć skąd, ex tabernaculo, de navi, a sede sua: sanguis prosilit (wytryska); — przenos. prosiliet frenis natura remotis, poet.; wyskoczyć dokąd, pośpieszyć, in concionem.

Prosöcer, eri, m. dziad żony.

Prospecto, 1. wyglądać, ex fenestris; spoglądać, przypatrywać się, proelium equestre, pontum e puppi; Capitolia ex aede; — przenos. a) rozciągać się, być obróconym, villa Siculum mare; b) oglądać się na co, oczekiwać czego, myśleć o czém, z 4 przyp. lub ze zdaniem zależnym, exsilium; diem de die prospectans, equod auxilium appareret; c) zaność się na co, czekać, te quoque fata prospectant paria.

Prospectus, us, m. widok, wyglądanie, wyjrzenie, prospectum praebere ad urbem; impedire, adimere, prohibere; eripere oculis; poet. o oczach: aequora motior prospectu meo; 2) widck, widzialność, esse in prospectu, być widzianym; in prospectum populi producere; portus pulcherimo prospectu, z którego się bardzo piękny przedstawia widok.

Prospectölor, äri, spoglądać, de vallo; wywiadywać się, zasięgać wiadomości, Siccium prospectulata mittunt; także przech.: uj-

rzed, zoczyć, spostrzedz, adventum imperatoris e muris.

Prosper, i prospërus, a, um, pożądana, pomyślny, błogi, status, fortuna, eventus, proelium, indoles it. p.; *rzeczow.* prospera, orum, n. pomyślność, pomyślnie okoliczności; 2) sprawujący pomyślność, uszczęśliwiający, Bellona; z przyp. 2. u poet.

Prospëre, przysł. szczęśliwie, pomyślnie, podług życzenia, cedere, minus pr. procedere; rem gerere **Prosperitas**, atis, ż. pomyślność, dobre powodzenie, valetudinis (dobry stan zdrowia); vitae; improborum prosperitates.

Prospëro, 1. poszczęścić, pobłogosławić, pożądaný skutek sprawić, uti populo Romano vim victoriamque prosperetis.

Prosperus, a, um, patrz prosper **Prospicientia**, ae, ż. przezorność, ostrożność, baczność.

Prospicio, spexi, spectrum, 3. spoglądać, ex castris in urbem, longe, procul, multum, daleko sięgać wzrokiem; oglądać się, uważać, a janua, totu die; — przenos. mieć o czém staranie, być o co troskliwym, z przyp. 3, sociis, patriae, liberis suis, salutis, rei frumentariae; także z nast. spój. ut lub ne i tryb. łącz.; 2) przech. a) daleko widzieć, aliquidem lub aliquid, szczegöl. upatrywać kogo, oglądać się za kim, ex speculis adventantem hostium classem; — przenos. a) pod względem położenia: być obróconym, leżeć ku jakiej stronie, domus agros prospicit; b) przewidywać, tempestatem futuram; casus futuros; multum in posterum; ante animo; stąd: mieć o czém staranie, zapewniać, zabezpieczać, sedem senectuti; prospecti comneatus.

- Prosterno**, strāvi, stratum, 3. po-
desłać, obalić na ziemię, powalić.
wywrócić, se ad pedes alicujus.
rzucić się komu do nóg; corpus
humi, hostem, oppida; — prze-
noś. a) zniszczyć, zgubić, aliquem;
omnia furore; mores civitatis; Gal-
liam; b) poniżyć, spodlić, se.
- Prostituo**, stitui, stitutum, 3. wy-
stawiać publicznie na sprzedaż. a-
liquem lub aliquid; — przenoś.
vocem foro ingrato.
- Prosto**, stitui, statum, 1. być wy-
stawionym, stąd: a) wystawać,
sterzczyć; b) nadstawiać się pu-
blicznie; c) o towarach: być na
sprzedaż, ut prostes Sosiorum pu-
mice mundus. [terram.
- Prosubigo**, ōre, wyrycić, skopać,
- Prosum**, fui, prodesse, być po-
żytecznym, służyć do czego, nec
sibi nec alii; nil tibi meae lite-
rae profuerunt; ad virtutem; pro-
fore = profuturum esse, quae pro-
fore credam; także z tryb. bez.:
nec quidquam tibi prodest tentasse.
- Protectus**, a, um, osłoniiony, okry-
ty, zabezpieczony, protector sa-
pientia.
- Protēgo**, texi, tectum, 3. zakryć
z przodu, osłonić, aliquem lub
aliquid aliqua re; — przenoś. a)
ukryć, pokryć, insidias; nequi-
tiam supercilio truci; b) zasłonić,
zabezpieczyć, portus naves a ven-
tis proteggit; 2) dać obdaszek, qui
aedes protexisset.
- Protelo**, 1. odegnąć, odpędzić.
- Protēlum**, i, n. ciąg, pociąg,
sprzężaj; — przenoś. nieprzerwa-
ny ciąg, postęp, protelo stimula-
tur fulgure fulgur.
- Protendo**, tendi, tensum lub ten-
tum, 3. wyciągać przed sobą, dex-
tram; hastas; brachia in mare;
stąd: protentus, a, um, wycią-
gniiony, długi, in ecto pedes.
- Protēnus**, lub protinus, przysł.
przed sobą, naprzód, ire, agere,
pergere; stąd: a) o przestrzeni:
ciągle, bez przerwy, quum pr. u-
traque tellus una foret; obie zie-
mie (Italia i Sycylia), stanowiły
jedną całość, były z sobą połą-
czone; b) w odniesieniu do czasu:
nieprzerwanie, nienastannie, ciągle;
albo: natychmiast, bez zwłoki,
zaraz z początku, in Africam
transducere exercitum; ad aliquem
mittere; pr. Carthaginem ituros;
monere; pr. de via.
- Protēro**, trivi, tritum, 3. rozetrzeć,
zgnieść, zdeptać, stłuc, agmina
curru; — przenoś. a) zniszczyć, rui-
nā sua proteri; b) zupełnie wzgar-
dzić, mieć za nic, aliquem; 2) za-
cierać; — przenoś. wypychać, ver
proterit aestas.
- Proterreo**, terrui, territum, 2. wy-
straszyć, wypłoszyć, hostes.
- Proterve**, przysł. bezwstydnie, bez-
czelnie, facere.
- Protervitas**, ātis, Ź. bezczelność,
zuchwałstwo.
- Protervus**, a, um, niszczący, stel-
la canis (która zbytecznym upa-
łem wszystko niszczy); — przenoś.
bezwstydną, bezczelną; także. zu-
chwały, manus pr. intentare.
- Protesilāus**, i, m. mąż Laodamii,
który najpierwszy z pomiędzy Gre-
ków pod Troją został zabity.
- Proteus**, ei, lub eos, m. wieszczy
bożek morski, pasterz trzód Nep-
tuna; miał tę własność, że mógł
się przemieniać w rozmaite posta-
cie; poet. Protei columnae, gra-
nice Egiptu; jako imię posp. czło-
wiek niestały, zmienny, chytry.
- Protinus**, patrz proteus.
- Protraho**, traxi, tractum, 3. wy-
wlec, pedibus cadaver; — przenoś.
wyjawić, odkryć, facinus per in-
dicium; auctorem facinoris; 2) za-

prorowadzić, aliquem in convivium; ad operas mercenarias; — przenoś. skłonić do czego, spowodować, ad indicium; 3) przeciągnąć, przewlec, na str. bier. przedłużyć się, przeciągnąć się, bellum Cimbricum protrahabatur.

Protrudo, trusi, trusum, 3. popchnąć, cylindrum, wypchnąć, aliquem foras; 2) odłożyć, odrzucić, comitia in Januarium

Proturbo, 1. wypchnąć, wygnąć, wyrzucić, aliquem aliquo loco; 2) obalić, wywrócić, silvas, poet.

Prout, przyst. jak, podług tego jak, w miarę jak, pr. res postulat.

Provectus, us, m. podniesienie, wywyższenie.

Provēho, vxi, vectum, 3. wywieźć, na str. bier. provehi equo, ante stationes, wyjechać; provehi nari, cum classe freto, portu in altum, pelago, a terra, odpłynąć; wypłynąć; — przenoś. a) posuwać dalej, provectus aetate, w późniejszym wieku, sędziwy; longius aetate pr.; vestra benignitas provexit orationem meam, przedłużyła mowę moją, pozwoliła obszerniej mówić; haec spes provexit, ut, nadzieja do tego posunęła, doprowadziła, iż; aliquem ad largius vivendum; gaudio provehente (me); na str. bier. provehi, posunąć się dalej, unosić się, zapędzić się, pr. amore, vino, divine instinctu, in amicitia longius; in maledicta; b) powiększać, podwyższać, vim temperatam in majus; wynosić, posuwać do wyższych godności, aliquem in consulatus, na str. bier. posuwać się, postępować wyżej.

Provēnio, vñi, ventum, 4. wyjść, wystąpić; — przenoś. wyrastać, frumentum angustius provenerat; a późn. pis. o ludziach: rodzić

się, quibus provenere liberi; — przenoś. provenere ibi scriptorum magna ingenia; 2) udawać się, powodzić się, carmina proveniunt u poet. i późn. pis.

Proventus, us, m. wyjście, wschodzenie, wyrastanie; stąd: plon, rodzaj, onerat sulcos proventu, poet.; 2) wypadek, koniec, zwłaszcza pomyślny, temporis superioris.

Proverbium, ii, n. przysłowie; in pr. venit, poszło w przysłowie; in proverbio est, jest to przysłowie; proverbio veteri, podług dawnego przysłowia. [źnie]

Provide, przyst. przezornie, ostro.

Providens, tis, ostrożny, przeczny.

Providenter, przyst. ostrożnie, przezornie, baczenie.

Providentia, ae, i. przezorność, przewidywanie, pr. est, per quam futurum aliquid videtur; 2) opatrność, decorum providentia mundum administrari.

Provideo, vidi, visum 2. a) nieprzech. daleko widzieć, procul; stąd: przewidywać, być przezornym, ostrożnym; często: mieć staranie, pieczołowitość, troskliwość, multum in posterum; providetur de aliqua re; alicui rei; b) przech. daleko widzieć, zoczyć, aliquem; stąd: przewidywać, prov. animo lub samo providere aliquid lub z 4 przyp. i tryb. bezok; non provisius, nieprzewidziany, niespodziany; często: mieć o czym staranie, dbać o co, zajmować się troskliwie, ze spój. ut lub ne i tryb. łącz. albo ze zdaniem wzgl. cura et provide, ne quid ei desit; providebo, ut rectissime agantur omnia; stąd: dostarczać, rem frumentariam; ea, quae ad usum navium pertinerent, providere instituunt; zarządzać, starać się uiknąć, aliquid.

Providus, a, um, przewidujący, rerum futurarum; opinio pr. futuri; 2) przeczorny, ostrożny, animal hoc providum, sagax (homo); 3) troskliwy, staranny, natura provida utilitatum opportunitatumque omnium.

Provincia, ae, ż. powierzony komu zakres działalności urzędowej w ogóle; w szczegól. zaś zakres czynności konsulów, pretorów, wodzów tak w pokoju jak i w czasie wojny; stąd o preturze: provincia urbana, peregrina; także: decrevere patres, ut alteri consulum Italia bellumque cum Hannibale provincia esset; 2) zarządzanie jakim krajem zewnątrz Italii, który był podbity przez Rzymian, provinciam prorogare, deponere; 3) sam kraj podbity nazywał się provincia, jak Gallia i t. p.; szczegł. zaś wschodnia część Gallii narboneńskiej i królestwo Pergamu, jako prowincya Azyatycka, porów. Gallia i Asia.

Provincialis, e, do prowincyi odnoszący się, prowincjonalny, z prowincyi; rzeczow. provinciales, ium, m. mieszkańcy prowincyi.

Provisio, ōnis, ż. przeznaczenie, bacność, animi; 2) przewidywanie, animi; stąd: troskliwość, pieczołowitość; opatrność, divina, oględność, temporis posteri; omni diligentiae provisione, z całą troskliwością; także: unikanie, wystrzeżenie się, vitiorum.

Proviso, ere, oglądać się na co, uważać, patrzeć.

Provisor, ōnis, m. obmyślający nadal, czyniący zapas, utilium tardus provisor.

Provocatio, ōnis, ż. wyzywanie (przeciwnika do walki), ex provocacione hostem interemit; 2) odwołanie się do wyższego sądu, est

provocatio, wo no odwołać się wyżej.

Provocator, ōnis, m. rodzaj szermierza, który wyzywał do walki.

Provocare, 1. powoływać, wzywać, mandat, ut ad se provocent Simonidem; poet.: Aurora roseo ore diem pr.; pobudzać, provocati aliqua re, beneficiis, sermonibus; drażnić, maledictis, injuriis; wzywać do walki, pr. ad pugnam lub samo provocare; 2) odwoływać się do kogo, ad aliquem.

Provolo, 1. wylecieć; — przenos. szybko wybiec, wyjechać, subito omnibus copiis pr.; provolant duo Fabii.

Provolvo, volvi, volutum, 3. zwalić, stoczyć, rzucić, cupas ardentis in opera; saxa in subeuntes; se cum armis; se pr. lub provolvi, spaść, zwalić się, ad genua, ad pedes, upaść do nóg.

Proxime, patrz prope.

Proximitas, atis, ż. bliskość, sąsiedztwo; — przenos. a) podobieństwo; b) blizkie powinowactwo, pokrewieństwo.

Proximo, are, zbliżyć się, być blisko, z przyp. 3 capiti Equi proximat Aquarii dextra.

Proximo, przysł. niedawno.

Proximus, a, um, patrz propior.

Prudens, tis (złoż. z pro-videns), naprzd wiedzący, przewidujący, quos prudens praetero, wiedzący z namysłem, umyślnie pomijam; 2) dobrze co znający, dobrze z czem obeznajmiony, biegły, z przyp. 2 rei militaris, także: z 4 przyp. i tryb bezok.; 3) przeczorny, bacny, roztropny, malebant eum nimis timidum quam prudentem existimari; vir ad consilia prudens; in existimando.

Prudenter, przysł. przezornie, ogłę-

- dale. bacznie, roztropnie, persequi, facere.
- Prudentia**, ae, *ż.* dokładna znajomość, umiejętność, biegłość, juris publici, civilis; futurorum; physicorum est ista pr.; 2) przeczorność, oględność, roztropność, pr. est rerum expetendarum fugiendarumque scientia; także: chytróść, suspecta alicujus pr., u późn.
- Prūna**, ae, *ż.* szron; poet.: a) śnieg, corpora circumfusa pruina; b) zima, ad medias sementem extendē pruina.
- Prūnōsus**, a, um, szronisty, pełen szronu, nox, herba.
- Prūna**, ae, *ż.* węgle rozżarzone, zarzewie. [rzewia, torris.
- Prunitius**, a, um, tyczący się zaprūnum, i, *n.* śliwka (owoc).
- Prūnus**, i, *ż.* drzewo śliwkowe.
- Prūro**, Ire, *świerzbieć*; — przenoś. nieć chętkę do czego.
- Prusa**, ae, *ż.* miasto w Bitynii.
- Prutanōm**, i, *n.* gmach publiczny, w niektórych miastach Greckich, gdzie najwyżsi urzędnicy zbierali się i jadali; tamże zastużeni mężowie mieli kosztem publicznym zapewnione dla siebie dożywotnie utrzymanie.
- Prytānis**, is, *m.* jeden z najwyższych urzędników w niektórych miastach Grecyi.
- Psallo**, psalli, 3. grać na instrumencie strónowym; śpiewać przygrywając
- Psaltērium**, ii, *n.* instrument muzyczny podobny do cytry.
- Psaltria**, ae, *ż.* grająca na instrumencie strónowym.
- Psocas**, ādis *ż.* nazwisko niewolnicy, która włosy swęj pani wonnym olejkiem nakrapiała, trefila; 2) nazwisko nimfy.
- Psēphisma**, ātis, *n.* uchwała ludu, wyrok u Greków.
- Pseudocōto**, ōnis, *m.* fałszywy Katon, malpujący Katona.
- Pseudodamasippus**, i, *m.* malpujący Damazyppa.
- Pseudōlus**, i, *m.* kłamca, Igarz, tytuł komedyi Plauta.
- Pseudomēnos**, i, *m.* fałszywy syllogizm = mentiens.
- Pseudōperseus**, i, *m.* fałszywy Perseusz.
- Pseudophilippus**, i, *m.* patrz Andriscus.
- Pseudothýrum**, i, *n.* tylne skryte drzwi; — przenoś. quemadmodum ad istum postea per pseudothýrum lub pseudothýro (numi) revertantur (tajemnym sposobem).
- Psittācus**, i, *m.* papuga.
- Psophia**, Idis, *ż.* miasto w Arkadyi.
- Psychomantium**, ii, lub -ōm, oi, *n.* miejsce, w którém wywoływano dusze zmarłych w celu ich zapytywania.
- Psythius**, a, um, psytyjski, vitis ps. lub samo psythia, gatunek greckich winorośli.
- Pteleon**, lub Pteleum, i, *n.* miasto i port w Tessalii.
- Ptisanārtium**, ii, *n.* odwar z jęczmienia lub ryżu.
- Ptolemaeus**, i, *m.* imię królów Egipskich po śmierci Aleksandra Wielkiego, z których pierwszy nazywał się Pt. Lagi (syn Mace-dończyka Lagusa i Arsinoi); stąd: a) Ptolemaeus, a, um, do Ptolemeusza odnoszący się; b) Ptolemāis, Idis, *ż.* imię kilku miast w Egipcie, Fenicyi, Cyrenaice.
- Pubeo**, ēre, być w wieku dojrzłym, młodziańskim; stąd: pubens, młodzieniec dorosły.
- Pubertas**, ātis, *ż.* męskość, wiek młodzianstwa; stąd: znaki męźnienia, zarastanie, mech na brodzie.

- Pubes**, pubēris, będący w wieku młodzieńczym, zarastający, dorosły; stąd: *rzeczw.* puberes, osoby dorosłe, dojrzałe; — przenoś. o mchu na liściach: puberibus caulis foliis, poet.
- Pubes**, is, ż. meżskość, stąd: do-rosli, dojrzały ludzie, omnem Italiae pubem; poet. miejsce zarastania, lono.
- Pubesco**, pubui, 3. przychodzić do lat młodzieńczych; w ogóle: o płodach ziemi, dorastać, dojrzewać, pubescunt, quae orinuntur et terra; stąd: zarastać, okrywać się porostem, aequali tecum pubesceret aere, — przenoś. i poet. powlekać się, okrywać się, prata pubescunt flore.
- Publicanus**, a, um, tyjący się dochodów publicznych; *rzeczw.* publicanus, i, m. dzierżawca główny dochodów państwa Rzymskiego z cel, pastwisk i dziesięcin zbożowych. Dzierżawcy ci zwykle byli ze stanu rycerskiego.
- Publicatio**, ōnis, ż. zabranie na skarb
- Publico**, *przyst.* z polecenia lub w imieniu narodu, rządu, frumentum, quod essent publice polliciti; w interesie państwa z korzyścią lub szkodą. publice maximam putant esse laudem; nakładem, kosztem publicznym, elatus; vesci; alere; 2) publicznie, w obliczu rządu, publiczności, p. est interfectus; tractus per urbem Romam p.
- Publicus**, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu; clivus P., pagórek w Rzymie od jednego z Publicyzów nazwany; stąd: Publicianus, a, um, publicyański.
- Publico**, 1. zabierać na skarb, regnum Jubae, bona, agros, pecunias, Ptolemaeum, jego majątek;
- 2) dozwolić na użytek powszechny, Aventinum (zając pod uprawę).
- Publico**, ae, m. przyjaciel gminu, zasługujący się ludowi, przydomek Waleryusza i jego potomków.
- Publicus**, a, um, tyjący się rządu państwa, miasta, gminy, wspólny; w imieniu lub nakładem państwa urządzony; *rzeczw.* a) publicus, i, m. osoba pełniąca obowiązki rządowe, urzędnik; b) publicum, i, s. własność narodowa, kraina do skarbu należąca, Campanum, quod ejus (agri) publicum populi Romani esset; często: majątek narodowy, skarb publiczny, dochody państwa, addicere in publicum; in p. redigere, depouere, deferre; in p. emere; convivari de publico; ex p. tradere; frui publico; dzierżawa publiczna, in eo p. esse, publica male redimere; societas omnium publicorum; miejsce publiczne, plac, rynek, droga, skład publiczny, in p. conferre, prodire, in publico epulari; proripere se in publicum; in publico esse, nie być w domu; publico carere, zostawać w domu; nudus per p. ductus, przez ulicę; 2) powszechny, wszystkim do użytku dozwolony, lux mundi (słońce); libertas; luctus; verba; p. moribus degere (zwyczajnym sposobem); structura carminis p. budowa wiersza pospolita, nieosobliwa. [skiego rodu.
- Pubilius**, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu.
- Publius**, ii, m. Rzymskie przedimie
- Pudendus**, a, um, haniebny, zawstydzający, sromotny, causa, vita.
- Pudens**, tis, wstydlivy, skromny, obyczajny
- Pudenter**, *przyst.* wstydliwie, skromnie, rogare, vivere.

pudeo, pudui, puditum, 2. wstydzic się, pudendo, przez wstyd; zwykle nicosob.; osoba wstydzająca się kładzie się w przyp. 4. a to, o co się kto wstydzi, w przyp. 2. pudet me alicujus rei lub alicujus, wstydzę się czego, koge; także: me autem quid pudeat, qui; ja zaś czegoż się mam wstydzić, który; z tr bez.: quem Romanorum pudet uxorem ducere in convivium? plebem pudet reverti.

Pudifundus, a, um, wstydzący się, wstydlivy, matrona.

Pudicitia, ae, *ż.* wstydlivość, skromność, czystość; także jako bóstwo: Pudicitia patricia i plebeja

Pudicus, a, um, wstydlivy, skromny, obyczajny, uxor, morec.

Pudor, oris, *m.* wstyd brząż służnój nagany, fama, ex que fit, ut pudorem rubor, terror: pallor consequatur; 2) obyczajność, czystość, wstydlivość, obli-ta pudoris; 3) także o tém, czego się mamy wstydzić: nec pudor est; pudori esse, sprawiać hańbę, quantus pudor esset obsideri; cum pudore alicujus, na wstyd, ze wstydem pro pudori! co za wstyd, hańba!

Puella, ae, *ż.* dziewczyna poet.: Danae puellae córki; w ogóle: młoda kćlieta młoda żona.

Puellaris, e, dziewczęcy, tyżący się dziewczyny.

Puer, eri, *m.* chłopiec, zwykle do lat 17; a puero i a pueris, od dzieciństwa, od wieku dziecinnego; ex pueris excedere, wyjść z wieku dziecinnego; admodum p., jeszcze bardzo młody; cum filio adhuc puero, gdy był jeszcze w wieku dziecinnym; poet. i u późn. pis.: syn, Latonae, Iadae; w licz. mn. dzieci, młodzi ludzie:

2) sluga, niewolnik, pueri literatissimi; regius; 3) nieżonaty, poet.; 4) czasem znaczy lekką nagane: zniewieścialsy, u późn pis

Puerilis, e, dziecinny młodociany, actas, anni; — przenoś. dziecinny, nierozważny, płochy, nie-baczny, consilium, sententia.

Pueriliter, przysł. dziecinnie, po dziecinnemu; nierozważnie, nie-bacznie, ludere; facere.

Pueritia, ae, *ż.* dzieciństwo, wiek dziecinny do lat 17 e ludc atque pueritiae disciplina; pueritiae adolescentia obrepit.

Puerpera, ae, *ż.* położnica

Puerperium, ii, *n.* połóg.

Pueritia, ae, *ż.* = pueritia

Puerulus, i, *m.* chłopczyca, puero me, gdy byłem jeszcze małym chłopcem.

Pugil, Iliis, *m.* szermierz walczący na kulaki, opatrzony w rękawice rzemieńne, caestus.

Pugilatio, onis, *z.* walka na kulaki

Pugio, onis, *m.* sztylet, puginał: — przenoś. plumbeus p., słaby dowód.

Pugionculus, i, *m.* mały sztylet.

Pugna, ae, *ż.* bitwa, walka, potyczka, equestris, pedestris; pugna navalem facere, committere, pugna decertare; p. singularis, pojedynek; — przenoś. a) spór, kłótnia uczonych, doctissimorum hominum; b) linia bojowa, szyk, p. media, średni hufiec; ordinata pugna.

Pugnaciter, przysł. z zapalem do walki, natarczywie, zacięcie.

Pugnator, oris, *m.* walczący.

Pugnax, acis, choiwy walki, wojowniczy, bitny; 2) gwałtowny, silny, exordium; 3) zwadliwy, zacięty.

Pugno, i, walczyć, bitwę staczać, bene, male, szczęśliwie, nieszczęśliwie, pugnare, proelium pugna-

- re, poet.. bella pugnata; — przenoś. a) spierać się, klócić się, cum aliquo; de aliqua re; poet. o rzeczach nieżywnych: frigida pugnabant calidis; stąd: być w sprzeczności, secum; alicui rei; pugnancia loqui; b) ze spój. ut lub ne i tr. łącz. usilnie się starać, usilować, id ne impetremus, pugnabis; poet. z tryb. bezok. pugnat molles evincere somnos.
- Pugnus**, i, m. pięść, kula, poet. walka pięściowa, pugno victus; superare pugnis.
- Pulchellus**, a, um, ładniuchny, szczegó. w znaczeniu wzgardliwém, ironicznie. Pulchellus jako przezwisko Klodyusza.
- Pulcher**, chra, chrum i pulcer, cra, crum, piękny, hoży, urodziwy, puer; — przenoś. a) piękny, wymienity wyborny, sławny, exemplum, poema, consilium; pulchrum est, piękna jest rzecz, z tr. bezok. cui pulchrum fuit in mediis dormire dies; pulchrumque mori succurrit in armis; b) błogi, szczęśliwy, dies, victoria; se pulchrum ac beatum putare.
- Pulcher**, chri, m. Rzymskie przezwisko; 2) Pulchri promontorium, przylądek w Afryce.
- Pulchre**, lub pulcre, przysł. pięknie, wybornie, dobrze, p. est mihi, błogo mi; jako wykrzyknik: brawo! wybornie! clamabit enim pulchre, bene, recte.
- Pulchritudo**, Mis, ż. piękność, corporis, colorum, verborum; — przenoś. świetność, zacność, wspaniałość, virtus tantam habet pulchritudinem, at; pulchritudinis duo genera sunt, quorum in altero venustas, in altero dignitas.
- Pulegium**, i, lub pulegium, ii, n. polej, roślina pachnąca; — przenoś. przyjemność, ad cujus rutam
- pulejo mihi tui sermonis utendum est, przyjemność twojej rozmowy.
- Pulex**, Icisi, m. pchła.
- Pullarius**, ii, m. zajmujący się utrzymywaniem kurcząt, których używano do wróżby, przypatrując się jak jady rzucane sobie zboże.
- Pullatus**, a, um, żalobną suknią odziany.
- Pullulo**, i. puszczać odrostki, rozwijać się; — przenoś. tot pullulat atra colubris, najeżona mnóstwem węzów; szerzyć się, pullulare incipiebat luxuria.
1. **Pullus**, a, um, młody; rzeczow. pullus, i, m. w ogóle: młode zwierzątko, szczegó. kurczę; — przenoś. pullus milvius, jastrzębie plemię, o zdziercy, chcącym zdobyć człowieka.
2. **Pullus**, a, um, ciemny, czarniawy, czarny, pulla vestis, toga, tunica i t. p. ciemna odzież, żalobna; także: rzeczow. pullum, i, pulla, orum, n. poet.
- Pulmentarium**, ii, n. przysmak, jedzenie służące do zaostrenia apetytu; — przenoś. pulmentarium quaere sudando.
- Pulmentum**, i, n. przykasek do chleba; 2) jedzenie, potrawa, coenes pulmenta laboribus empta.
- Pulmo**, ónis, m. płuca, także w licz. mn. pulmones.
- Pulpa**, ae, ż. mięsista część w zwierząt. (sa.)
- Pulpamen**, Yinis, n. potrawa z mięsa.
- Pulpamentum**, i, n. potrawa z mięsa, przykasek, środek, jedzenie do zaostrenia apetytu pul. fames.
- Pulpitum**, i, n. miejsce wzniesione dla mówców, aktorów, Aeshylus modicis instravit pulpita tignis.
- Puls**, pultis, ż. zacierka z maki i jęczmyn, używana od Rzymian pierwej nim chleb wypiekać zaczęli;

rzucane ją zwykle kawałkami na kamn kurom wieszczym, stąd: of-fa pul-tis.

Pulsatio, ōnis, *ż.* bicie, trącanie. **Pulso**, 1. trącać, uderzać, stukać, bić, aliquem lub aliquid; poet. o koniach: pedibus spatium Olympi, przebiegać; także: campus assiduis pulsatus equis; stąd o jadących: curru Phoebe medium pulsabat Olympum; o rzeczach nieżywotnych: pulsarunt arva ligo-nes (potłukły, pokruszyły, uprawiły); erupere nervo pulsatae sagittae (wypadły strzały przez wy-prężenie cięciwy); — przenoś. a) uderzać o co, surdas aures (groch na ścianę rzucać); na str. bier. być uderzonym, otrzymać wrażenie, adventitia visione pulsari; b) po-budzać, skłaniać do czego, quae te recordia pulsat, qui lacessas Pirithoum? c) niepokoić, corda pavor pulsans, poet.

Pulsus, us, *m.* uderzenie, bicie, trącanie, tupanie, pedum, lyrae (granie na l.); — przenoś. wra-żenie, pulsus animas dormientium commovet.

Pulvōreus, a, um, prochowy, z prochu, z kurzu powstały, nubes, tuman kurzawy; 2) zakurzo-ny, pełen kurzu solum, także: wznoszący kurz, palla.

Pulverulentus, a, um, pełen kur-zawy albo prochu: poet. praemia, połączone z wielkim trudem.

Pulvillus, i, *m.* poduszeczka; 2)

Pulvillus, Rzymskie przezwisko.

Pulvinar, āris, *n.* poduszka, wez-głowie; w świątyniach łożo czyli sofa, na której umieszczano po-sągi bogów przed zastawionemi dla nich potrawami, porów. lectister-nium; 2) małżeńskie łożo cesar-zowej.

Pulvinarium, ii, *n.* łożo czyli so-

fa w świątyniach, na której u-mieszczano posągi bogów.

Pulvinus, i, *m.* poduszka, wez-głowie, materac.

Pulvis, āris, *m.* rzadko *ż.* proch, kurzawa, pył; przysłowie: sulcoe in pulvere ducere, napróżno pra-cować; p. eruditus, piasek, pyłek, na którym dawni matematycy kre-ślili figury; stąd: hominem a pul-vere excitabo; poet: hibernus, su-cha zima; 2) pole, miejsce utarczki, ówcień, exercitur equis, domi-tantque in pulvere currus; — prze-noś. a) pole, miejsce działalności, in suo pulvere, w swoim zawodzie; in solem atque pulverem procedere, wystąpić publicznie; b) o dzia-łalności: palma sine pulvere, bez walki, bez trudu, poet.

Pumex, Ycis, *m.* pumeks, kamień; u poet. skała dziurkowata.

Pumiceus, a, um, tyczący się pumeksu, z pumeksu zrobiony.

Pumilio, ōnis, *m.* i *ż.* karzeł, karlica.

Punctim, przysł. koląc, punctim magis quam caesim petere hostem.

Punctum, i, *n.* (od pungo) krop-ka, punkt; w szczegól. a) znak otrzymanego głosu czyli zdania przychylnego na zgromadzeniu lu-du przy wyborze urzędników; po-nieważ przed wprowadzeniem ta-bliczek rogator liczbę głosów, na tablicy woskiem powleczonej, kłó-ciem odznaczał, quot in ea tribu puncta tuleris; w ogóle: pochwa-ła, zdanie przychylnie, omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci; b) znak do oddzielania zdań i sa-me oddziały w mowie, interroga-tiunculis, quasi punctis; puncta argumentorum; c) punkt matema-tyczny, stąd: każda najniższa część w przestrzeni, quasi p. ter-rae; w czasie: chwila, tempore

- puncto, w okamgnieniu; p. temporis eodem; omnibus minimis temporum punctis.
- Pungo**, pupūgi, punctum, 3. klóć; — przenoś. martwić, trapić, robić nieprzyjemność, epistola tua me p; qui se dies noctesque stimulat ac pungit.
- Puniceus**, a, um, Fenicki, Kartagiński; 2) czerwony, do purpury zbliżony, chlamys.
- Punicus**, a, um, patrz Poenus.
- Punio**, i depon. punior, 4. karać, sotes, maleficia; prohibenda in puniendo ira est; 2) mścić się, dolorem, necem.
- Punitor**, ōris, m. karzący, mściciel.
- Pupa**, ae, ż. dziewczę; lalka.
- Pupilla**, ae, ż. dziewczeczka; sierota.
- Pupillaris**, e, sierocy, tyzczący się sieroty.
- Pupillus**, i, m. chłopczyk, sierota.
- Pupinta**, ae, ż. kraina w Lacyum, niedaleko od Tuskulum, nazywana także Pupiniensis ager.
- Puptus**, a, um, nazwanie Rzymskiego rodu, stąd: lex P.
- Puppis**, is, ż. tylna część okrętu; poet. okręt, puppibus illa prius, patulis nunc hospita plaustris; advertere puppim, wylądować; avertere puppes, odplywać, uciekać; — przenoś. o trzymaniu steru rządu, sedebamus in puppi et clavum tenebamus.
- Pupula**, ae, ż. dziewczę (wyraz pieszczoty), laleczka; 2) zrenica.
- Pupulus**, i, m. chłopczyzna.
- Pupus**, i, m. chłopiec.
- Puro**, i poet. puriter, przysl. czysto, puro lauta corpora; jasno, świetnie, splendens Paro marmore purius; naturalnie, bez osłony. w naturalnej postaci, apparatus, poet.; — przenoś. a) w odnie-
- sieniu do mowy: poprawnie, czysto, loqui; b) niewinnie, nieskażenie, bez skazy, acta aetas, c) doskonałe, zupełnie, quid p. tranquillet, poet.
- Purgamen**, inis, n. śmiecie, nieczystość, gnój; 2) środek oczyszczenia pod względem religijnym, mali, caedis, poet.
- Purgamentum**, i, n. brud, plugaństwo, — przenoś. w licz. mn. hałstra, motloch, gawiedź, urbium servorum, u późn pis.
- Purgatio**, ōnis, ż. czyszczenie, alvi; — przenoś. uniewinnienie, usprawiedliwienie.
- Purgo**, i czyścić, przeczyszczać, wypróżniać, quid radix ad purgandum possit, purgor bilem poet.; także: purgatum te illius morbi esse, że się wyleczyłeś z tej słabości, poet.; — przenoś. oczyścić, urbem; uniewinniać, usprawiedliwiać, aliquem de aliqua re se alicui, usprawiedliwiać się przed kim; civitatem facti dictique; p. crimina, zbijać zarzuty: oczyszczać sposobem religijnym, populos, nefas, poet.; qui etiam Tiberii dedecora purgaverit.
- Puriter**, przysl. patrz pure.
- Purpura**, ae, ż. ślimak wydający farbę szarłatną; stąd: a) farba szarłatna, purpura; b) suknia purpurowa, bramowana purpura, którą nosili królowie, wyżsi urzędnicy i cesarze, purpuram accipere, sumere, zostać cesarzem: nosilo ją także pospólstwo, ale w lichym gatunku, p. plebeja.
- Purpuratus**, a, um szarłatną suknią odziany; rzeczow. purpuratus, i, m. wyższy urzędnik przy panujących na wschodzie, minister, general, dextre cornu purpuratorum unus praeerat.
- Purpureus**, a, um, purpurowy,

szarłatny, czerwony, czerwony, fiołkowy, i t. p. vestis, amictus, pallium; conscia purpureus venit in ora rubor; poet. piękny, świetny, lumen juventae purpureum; olores ver; -- przenoś. purpurą odziany, rex; purpurą okryty, torus, poet.

Purus, a, um, czysty, aqua, terra, humus, adre purior ignis; sol; coelum, czysty, pogodny, stąd: a) czysty, gładki, bez ozdób, parma; argentum, naczynie srebrne bez rzeźby; hasta, włócznia bez żelaza; vestis, toga, bez obszycia purpurowego; b) wolny, nie zabudowany, nie zarosły; campus; c) o zysku: czysty, po odtrąceniu kosztów, quid possit ad dominum puri ac reliqui pervenire; d) w odniesieniu do mowy: czysty, bez błędów, bez ozdób krasomówskich, naturalny; we względzie sądowym: prosty, bezwarunkowy, bez wyjątków, bez zastrzeżeń, iudicium; e) we względzie moralnym: czysty, bez skazy, nieskalany, prawy, uczciwy, skromny; stąd: locus, niezbezczerzczony, nieuczczeszczony; f) wolny od żaloby, wesoly, familia, dies.

Pus, pūris, n. ropa; -- przenoś. mowa jadowita, złośliwa, Rupilius atque venenum.

Pusillus, a, um, bardzo mały, szczupły, drobny, epistola; habuimus in Cumano quasi pusillam Komani: przenoś. mały, mało znaczący, drobiazgowy, causa; niedołężny, bojaźliwy, homo, animus.

Pusio, ōnis, m. chłopczyk.

Pustula, ae, f. krostka, pecherzyk na ciele

Putā, (tr. rozk. od 2 puto), na przykład, to jest.

Putāmen, ōnis, n. lupina, skorupa

Putatio, ōnis, f. (od 1 puto) obcinanie, arborum ac vitium.

Puteal, ālis, n. opasane i przykrycie studienne: -- przenoś, o miejscu nie przykrytym, lecz tylko opasanym, które szanowano jak święte i na które wchodzić nie godziło się; takie np. było na placu zwanym comitium p. Libonis lub Scribonianum. Przy niem zgromadzali się zwykłe bankierowie i lichwiarze dla robienia układów pieniężnych. p. Libonis maudabo siccis

Putealis, e, studzienny.

Puteo, putui, 2. cuchnąć, tracić zgnilizną.

Puteoli, orum, m. miasto na półwyspie Kampanii (dziś Pozzuoli); stąd: Puteolanus, a, um, tytułujący się Puteolów; rzeczow. Puteolanum, i, n. posiadłość wiejska przy Puteolach i Puteolani, orum, m. Puteolanie.

Puter, putris, putre i putris, e, spróchniały, zbrótwiały, zgniły, poma, fanum; -- przenoś. a) pulchny, kruchy, solum, gleba, sulci; b) obwisły, mamma; lubieżny, oculi.

Puteus, i, m. studnia; 2) dół, jama, p. demittere, wykopać.

Putide, przysł. smrodliwie; -- przenoś. nieprzyjemnie, z przesadą, zbyt wytwornie, dicero, literas exprimare.

Putiduscūlus, a, um, nieco przesadny pedantyczny.

Putidus, a, um, zgniły, zbrótwiały, stęchły; -- przenoś. cerebrum putidus, głowa przewrócona, człowiek nierozsądny; 2) drobiazgowy, pedantyczny, ne aut obscuro sit, aut putidius; 3) przesadny w mowie.

1. **Puto**, 1. obcinać. okazywać witem

2. **Puto**, 1. obliczać, obrachować, rationem cum publicanis; *szczegól.* pod względem wartości wewnętrznej: *a)* oceniać, szacować, uważać za co, z podwój. przyp. 4., na str. bier. z podwój. przyp. 1, quod idoneum ad muniendum putarent; jam latrones putabantur; z przyp. 2 wartości: magni, pluris, tanti, i t. p. wysoko, wyżej, tak bardzo, tyle; z przyim. pro i 6 przyp.: aliquem pro nihilo; aliquid pro certo; także: aliquem in parentis numero putare; aliquid denariis quingentis; *b)* myśleć, mniemać, sądzić, facta puta, quaecunque jubes, uważaj to tak, jakby już było wykonane; zwykle z 4 przyp. i tryb. bezok., często z opuszczonem esse, tempus transmittendum putavi; na str. bier.: ut putarentur etiam cum numinibus habere sermone; często samo puto lub ut puto, nawiasowo, jak myślę, jak sądzę, at. puto, est contenta; 2) rozważać, rozmyślać, roztrząsać, multa putans sortemque animo miseratus iniquam.
- Putrefacio**, fēci, factum, 3 (na str. bier. putrefeo, factus, fieri), zgnoić, zrobić zbtówialem, na str. bier. zgnić, zbtówieć, putrefacta per imbres; 2) skruszyć, saxa infuso aceto.
- Putresco**, putui, 3. spróchnieć, zbtówieć, vestis p. in arca.
- Putridus**, a, um, zgnily, spróchniały, zbtówiały.
- Putris**, patrz puter.
- Putus**, a, um, czysty, jasny, zrozumiały, naturalny, putissimae orationes.
- Pydna**, ac, 3. miasto w Macedonii, stąd: Pydnaei, orum, m. Pydnejczycy.
- Pyra**, ae, 3. pośladek.
- Pygmaei**, orum, m. bajeczny lud karłowaty w Indyach, Tracyi i Etyopii, stąd: Pygmaeus, a, um, de Pigmejczyków odnoszący się.
- Pygmalion**, ōnis, m. wnuk Agonora; 2) król Tyru i brat Bydony.
- Pylades**, ae lub is, m. syn króla Strofusa, przyjaciel Oresta; stąd: Pyladeus, a, um, tyczący się Piladesa, amicitia, bardzo tkliwa, czuła.
- Pyrae**, arum, 3. wawozy, przechody między górami, P. Tauri. Amanicae, Susides; także w Tessalii zwane Thermopylae; stąd: Pylaicus, a, um, w wawozach mający miejsce, conventus, concilium, zebranie w Termopilach.
- Pylos** i **Pylos**, i, 3. imię miast w Messenii i Elidzie, gdzie panował Nestor; stąd: Pylius, a, um, do miasta Pylos należący; *rzeczoro.* Pylius, Pylejczyk (Nestor), Pylius, a, um, do Nestora odnoszący się, dies.
- Pyra**, ae, 3. stós drzewa (do palenia trupa); 2) miejsce na górze Oeta, gdzie Herkules spał się.
- Pyramata**, Idis, 3. piramida.
- Pyramus**, i, m. kochanek Tysby.
- Pyramus**, i, m. rzeka w Cylicyi.
- Pyrenē**, es, 3. *a)* jedna z pięćdziesięciu córek Danausa; *b)* córka Bebryka, pochowana w górach Pirenejskich, które od niej wzięły nazwisko; stąd: Pyreanaeus, a, um, od Pireny nazwany, Pirenejski, Pyreanaeus saltus, Pyreanaei montes lub samo Pyreanaeus, góry między Hiszpanią i Gallią.
- Pyrethron**, lub -um, i, n. zębownik, roślina.
- Pyrgi**, orum, m. miasto w Etrurii; stąd: Pyrgensis, pochodzący z tego miasta.
- Pyrgo**, us, 3. mamka dzieci Pryama.

Pyropus, i, m. mieszanina z trzech części miedzi i jednej złota.

Pyrrha, ae, i Pyrrha, ŷs, ŷ. córka Epimeteusa, żona Deukaliona; 2) miasto na wyspie Lesbos; stąd: Pyrrhias, ŷdis, ŷ. pochodząca z tego miasta.

Pyrrho, ŷnis, m. Grecki filozof z Elidy, założyciel szkoły Sceptyków; stąd: Pyrrhŷnŷci, orum, m. zwolennicy Pirrona.

Pirrus, i, m. syn Achillesa i Deidamii, z przydomkiem Neoptolemus; stąd: Pyrrides, ae, m. potomek Pirrusa, w licz. mnog. mieszkańcy Epiru, gdzie Pirrus założył królestwo; 2) król Epiru.

Pythagoras, ae, m. Grecki filozof z wyspy Samos, założyciel filozofii Italskiej w Krotonie i Metaponcie w niższej Italii; stąd: a) Pythagorŷs, a, um, do Pytagora-

sa odnoszący się; rzeczow. Pytagorejczyk, uczeń i zwolennik Pytagorasa; b) Pythagorŷcus, a, um. Pytagorejski; rzeczow. Pythagorŷcorum, m. Pytagorejczycy.

Pytho, us, ŷ. dawne imię okolicy w Focydzie przy Parnasio, gdzie były Delfy; stąd: a) Pythicus, a, um, pityjski, delficki, Apollo, oraculum, vox; b) Pythius, a, um, pityjski, delficki; rzeczow. Pythia, ae, ŷ. kapłanka Apollina w Delfach i Pythia, orum, n. igryzyska Pityjskie na cześć Apollina przy Delfach.

Python, ŷnis, m. wąż wielki przy Delfach, którego Apollo zabił.

Pyxis, Idis, ŷ. puszczyca do chowania wonnych olejków, robiona pierwiastkowo z bukszpanu, a potem z żelaza, ołowiu i t. p.

Q.

Q, jako przedimiek = Quintus; w wyrażeniu: S. P. Q. R. znaczy que, Senatus Populusque Romanus.

Qua, przysl. którejdy, pontem fecit in Histro flumine, qua copias traduceret; qua sex mensibus iter fecerat, eadem i t. d.; duae erant viae, qua ad hibernacula posset perveniri; 2) jakim sposobem, jak, illuc, qua veniam? qua facere id possis, nostram nunc accipe mentem; 3) qua-qua, częścią-częścią, tak-jak, qua dominus, qua advocati; 4) ne qua, aby czasem nie, aby przypadkiem nie; si qua, jeżeli tylko, jeżeli jakim sposobem, si qua fata sinant; 5) o ile, effuge, qua potes.

Quaecumque, lub quacumque, przysłówek, którejdykolwiek, quacun-

que iter fecit, quacumque ingredimur; qua se cunque tulit, poet. Quadamtŷnus, przysl. do pewnego kresu, punktu, poniekąd.

Quadi, orum, m. lud w południowo-wschodniej Germanii.

Quadragesimi, ae, a, po czterdziestu. [dziesty.

Quadragesimus, a, um, czterdzięty, przysl. czterdzięci razy.

Quadragesima, czterdzięci.

Quadrans, tis, m. czwarta część całości: w odniesieniu do wagi, czwarta część funta, trzy uncye; jako pieniądz: czwarta część asa.

Quadrantarius, a, um, to, czego bardzo tanio, za czwarta część asa dostać można.

Quadratus, a, um, czworograniasty; quadrato agmine incedere, w szyku czworobocznym postępować; *rzeczow.* quadratum, i, n. czworobok, kwadrat.

Quadriennis, e, czteroletni.

Quadriennium, ii, n. przeciąg czterech lat.

Quadrifarium, *przysł.* na czworo, dividere, dispertire.

Quadrifidus, a, um, podzielony na czworo, sudes.

Quadriga, ae, *ż.* zwykle w licz. mnog. quadrigae, zaprząg czterokonnny albo wóz czterozaprzężny, aurera quadrigis jam medium trajecterat axem, poet.; o gonitwach konnych: quum carceribus se effudere quadrigae; — przenoś. aut equis aut quadrigis poeticis; navibus atque quadrigis petimus bene vivere (usilnie).

Quadrigarius, ii, m. woźnica kierujący zaprzęgiem czterokonnym, mianow. w Cyrku

Quadrigatus, a, um, napiętnowany wyrażeniem wozu czterokonnego (o stęplu na pieniądzech).

Quadrigula, ae, *ż.* mały wóz czterozaprzężny.

Quadrjūgis, e, i quadrjūgus, a, um, czterozaprzężny, equi; *rzeczow.* quadrjūgi, orum, m. cztery konie sprzężone, quod simul ac sensere quadrjūgi

Quadrimus, a, um, czteroletni, merum

Quadringenarius, a, um, zawierający w sobie liczbę czterysta, cohortes.

Quadringēni, ae, a, pe czterysta. Quadringentesimus, a, nm, czterystny.

Quadringenti, ae, a, czterysta.

Quadringentes, *przysł.* czterysta razy, sestertium qu., czterdzieści milienów sesterców mniejszych.

Quadrupartitus, a, um. na cztery części podzielony.

Quadrirēmis, is, *ż.* okręt mający cztery rzędy wiosel.

Quadro, 1. obrobić, ociosać w czworogran; — przenoś. należyście zrobić, uzupełnić, wydoskonalić, quadrandae orationis industria; 2) nieprzech. być czworograniastem; — przenoś. przypadać, stosować się, ad lub in aliquid; quoniam ita tibi quadrat, ponieważ to się wy daje tobie stosownem, zgadzasz się na to; o liczbach: zgadzać się, quomodo sexcenta eodem modo quadrarint.

Quadrum, i, n. patrz quadrus

Quadrupēdans, tis, czworonożny; galopujący, cwałujący, sonitus, tentent cwałującego konia, poet.; 2) koń, quadrupedantum pectora. poet.

Quadrupes, pedis, czworonożny; *rzeczow.* zwierzę czworonożne, qu. cursus (koni), poet.

Quadruplātor, ōris, m. we czwór-nasób co pomnażający; donosiciel, oskarżyciel, skarżący w nadziei otrzymania za to nagrody.

Quadrūplex, plīcis, poczwórny, czworaki.

Quadrūplus, a, um, czworonasobny, cztery razy tyle mający; in quadruplum, we czwórnasób.

Quadrus, a, um, czworograniasty, *rzeczow.* a) quadra, ae, *ż.* czworogran; w licz. mn. skórki z chleba, których Trojanie zamiast talerzy używali, patulis nec parcere quadris; w ogóle czworograniasty kawałek chleba lub placza. poet. dividuo findetur munere quadra; b) quadrum, i, m. czworokąt; — przenoś. redigere in qu numerumque sententias, uporządkować, w sposób harmonijny wyrazić.

Quaerito, 1. pilnie poszukiwać, badać, wypytywać, śledzić, aliquid.

Quaero, quaestvi, lub quaesii, quaesitum, szukać, wyszukiwać, badać; w szczegól.: a) starać się zarobić, zyskać, rem mercaturis faciendis; numos aratro ac manu; opus est quaesito, trzeba zarobić; b) szukać napróżno, spostrzedz brak czego, quaerit Boeotia Dircei.; amissam occasionem; numerum iugerum et dominorum; 2) — przenoś. a) starać się zjednać, pozyskać, viros ad administrandam rem publicam; amorem sibi aliqua re; gloriam belli domique; z tryb. bezok. exaggerare quaerit omni vigilia; stąd: osiągnąć, wyjednać, honores alicui; nobilitatem periculis; ścigać, invidiam in aliquem; b) wypytywać, zapytywać, dowiadywać się, aliquem lub aliquid, o kogo, o co; a, de, ex aliquo, pytać kogo, ex ipsi quaesit; eadem secreto ab aliis quaerit; zwyczaj z nast. zdan. pyt., quaerant, numquid-; quaere, cur?; quid quaeris? o cóż się pytasz? nie pytaj, dosyć tego, co powiem; si quaeris, jeżeli się chcesz dowiedzieć; szczegól. w badaniach naukowych, zadawać pytanie, natura fieret laudabile carmen an arte, quaesitum est; badać sędownie, conjuratorem; de tanta re; de morte alicujus; de servo in dominum; satis quaesitum videri; w ogóle: badać, naradzać się, zasięgać rady, tempus perfectionis; rationem perficiendi; c) wymagać, domagać się, czuć potrzebę, eloquentiam; dictatoriam majestatem.

Quaesitor, ōris, m. badacz.

Quaesitum, i, n. pytanie, accipe quaesiti causam.

Quaeso, quaestvi, 3. prosić. z nast.

ut i tryb. łącz. quaeso a vobis, ut mihi detis hanc veniam; z samym tryb. łącz.: quaeso, quaesumus używa się często bez rzędu, nawiasowo: tu, quaeso, crebro ad me scribe; proszę cię, słuchajno, dla Bogal

Quaestio, ōnis, i, m. mały zysk.

Quaestio, ōnis, ż. zapytywanie, badanie, captivorum; magna quaestio est, ważne jest zapytanie; quaestionis res est; res in quaestione versatur, zachodzi pytanie; in quaestionem vocare, badać; szczegól. badanie sądowe, quaestionem decernere; qu. habere (alicujus rei, de lub ex aliquo, de aliqua re); quaestiones perpetuae, badania sądowe dotyczące przestępstw kryminalnych, odbywane pod przewodnictwem pretorów od r. 149 przed Chr., iudex quaestionis, naczelny sędzia w badaniach spraw kryminalnych; 2) przedmiot badania, rzecz do mówienia wzięta, zadanie, główny punkt, o który idzie, qu. de natura deorum; Academica.

Quaestio, ōnis, ae, ż. małe pytanie, badanie.

Quaestor, ōris, m. kwestor, z początku sędzia do rozstrzygania spraw kryminalnych; 2) urzędnik zawiadujący skarbem publicznym; quaestor urbanus, aerarii lub samo quaestor; 3) późniejszy konsulom, pretorom udającym się na prowincję dla objęcia jej zarządu dodawano kwestora, do którego szczególnież skarbowość należała, quaestor provincialis, proquaestor.

Quaestorius, a, um, tyżący się kwestora, od niego pochodzący, kwestorski; porta, brama w tej stronie obozu, gdzie był namiot kwestora. rzeczow. quaestorium, ii, n. namiot kwestora w obozie;

- 2) będący w charakterze kwestora, mający stopień kw., legatus; *ręczow.* quaestorius, były kwestor.
- Quaestuósus**, a, um, korzystny, zyskowny, mercatura ager, annus, res; est multo quaestuosius; 2) zbożacyony, gens navigatorum spoliis quaestuosus; 3) pilnujący zysku, chciwy, homo.
- Quaestúra**, ae, ż. urząd kwestora, kwestura; także: kassa kwestora; translator quaesturae.
- Quaestus**, us, m. nabytek, pecuniae; stąd: a) przemysł, rzemiosło pracujących za nagrodą, środek utrzymania się, improbantur ii quaestus, qui in odia hominum incurrunt; b) zysk, korzyść, quaestui habere aliquem lub aliquid, zysk z kogo lub z czego ciągnąć; pecuniam in quaestu relinquere, dać na procent; autumnus gravis Libitinae quaestus acerbae, poet. o wielu umierających w porze jesienności.
- Qualis**, e, jaki, w zapytaniu: co za jeden, qualis est istorum oratio? co to za mowa tych ludzi? w znaczeniu wzgl.: jaki, z nast. talis lub bez niego, qualem nosti talis est, jest takim, jakieś go poznał; nieozn. quale, jakiegokolwiek, mające jakąś własność.
- Qualiscumque**, qualescumque, jakiegokolwiek, jakiegobądź własności mający, nieozn. homines, locus; w znac. względ. z nast. talis, qualescumque — viri fuerint, talis civitatem fuisse.
- Qualitas**, átis, ż. jakość, własność, przymiot.
- Qualiter**, *prysł.* jak, jakim sposobem, równie jak.
- Qualitercumque**, *prysł.* jakkolwiek.
- Qualum**, i, n. i qualus, i, m. koszyk.
- Quam**, *prysł.* jak, zwykle z odpowiedniem sobie tam, nemo tam multa scripsit, quam sunt nostra; szczegól. a) ze stop. najw. i ze słowem posse lub bez posse, tak jak można, ile być może, de quo, quam verisse potero, dicam; re frumentaria, quam celerrime potuit, comparata; qu. maxima possum voce dico, tak mocnym głosem, jak tylko można, także: quam maximus numerus, jak największa być może liczba; qu. plurimi; qu. angustissime, longissime, diutissime, latissime, qu. primum, jak można najprędzej; poet.: nocte quam longa est, przez całą noc; b) quam, po stop. wyż. jak, major quam qui-, większy, jak ten, który-; major quam ut-, większy jak aby-; non quidquam libentius facio, quam ad te scribo; nihil optabilius, quam dignitas; longior quam latior, więcej mający długości, jak szerokości; non alior quam pertinacior, równie natarczywy, jak uporny; także po słowach: malle, praestare, velle, statuerre, a szczegól. po wyrazach porównawczych, mianow.: aequae, supra, ultra, contra, secus, aliter, alius i t. p.; także: ne quis Asiae rex sit, quam ille; quam pro, jak w stosunku do, castra metatus latinus, quam pro copiis dimidium tributi, quam quod pendere soliti erant; nakoniec po stop. najwyż., cum tyranno, quam qui unquam saevissimo; c) quam przy wyrażeniu czasu: jak, niż gdy, potem gdy, seculis mutis ante, quam-; sexto fere anno, quam-; post annum quartum quam-; postea vero quam-; vicesima die quam croatus erat, dictatura se abdicavit; haec epistola est pridie data, quam illa; 2) dia oznaczenia stopnia.

- jak, jak bardzo, jak mało, *szczegół.* przy wykrzyknieniach: quam familiariter; quam illius diei cogitatio delectat.
- Quamdiu**, *przysł.* jak długo, tak długo jak, dopóty dopóki.
- Quamlibet**, *przysł.* ile się podoba, podług woli, qu. lambe otio; chociażby nawet, q. infirmas adjuvet ira manus.
- Quamobrem**, *przysł.* pyt. i wzgl.: dla czego, czemu, dla jakiej przyczyny; dla tego, przeto.
- Quamplurimus, quamprimum**, patrz quam.
- Quamquam**, *spój.* chociaż, lubo, z nast. tamen lub bez tamen, z trybem oznaj.; 2) jednak, wszakże, poprawiając rzecz w mowie, quamquam quid loquor?
- Quamvis**, *przysł.* jak chcesz, ile chcesz, quamvis multos proferre; dla oznaczenia stopnia: bardzo, quamvis copiose dicere; 2) *spój.* chociaż, lubo, zwykle z tryb. łącz. qu. in rebus turbidus sint.
- Quanam**, *przysł.* kąd, quom circumspiciat, quanam transirent.
- Quandiu**, patrz quamdiu.
- Quando**, 1) *przysł.* pyt. lub wzgl. oł rus, quando ego te aspiciam; quando te visuri essemus, non potui suspicari; nieozn.: kiedykolwiek, po num, ne, si, num quando amici novi veteribus sint anteponendi; 2) *spój.* przyczynowy, ponieważ, quando unam societatem esse volumus; czasowy, gdy, kiedy, tum, quando misimus.
- Quandocumque**, *przysł.* kiedykolwiek, qu. trahunt invisa negotia Romam; kiedyś, qu. mihi poenas dabis; czasem się rozdziela, quando consumet cumque.
- Quandoque**, *przysł.* kiedykolwiek, qu. trahet; kiedyś, ne qu. parvus
- hic ignis incendium ingens exusscitet; ponieważ: zamiast et quando.
- Quandoquidem**, *spój.* gdyż, ponieważ, kiedy właśnie.
- Quantum**, patrz quamquam.
- Quantitas**, ātis, ż. wielkość, mnogość, ilość, u późn. pis.
- Quanto**, patrz quantus.
- Quantopere**, lub quanto opere, z jak wielką pracą, starannością. *quid*: w jak wysokim stopniu, jak bardzo, ile; często: z odpowiedniem: tanto opere, tak bardzo.
- Quantulus**, a, um, jak mały, jak drobny, jak szczupły.
- Quantuluscumque, quantulacum., quantulumc.**, jakkolwiek mały, de hac mea, quantulacumque est, scientia; *rzeczow.* w rodz. n. jakkolwiek mało; czasem się rozdziela: quantum id cumque est.
- Quantum**, patrz quantus.
- Quantumvis**, ile chcesz, wiele, bardzo, quantumvis licet excellas; chociaż, lubo, ille catus, rusticus.
- Quantus**, a, um, 1) względ. w odniesieniu do przestrzeni, liczby, czasu, mocy i znaczenia: jak wielki, jak znaczny, jak długi, jak mocny i t. p., quot, quantas, quam incredibiles hausit crudelitates; quantos acerros scelerum reperietis; z poprzedzającym tantus, tak wielki, quantus, jaki lub jak, tantam dimicationem, quanta numquam fuit; ze stop. najw. i słowem posse, oznacza natężenie, czyli nadaje większą moc przymiotowi, tanta est inter eos, quanta esse potest maxima, morum distantia, jaka może być największa; quanta maxima poterat vi; quantis maximis poterat itineribus; 2) *rzeczow.* quantum (jako przyp. 1 i 4), jak wiele, samo lub z przyp. 2, qu importunitatis

quantum in ipsis fuit, ile mogli; in quantum, jak dalece; quanti, do oznaczenia wartości, ceny, jak drogo, jak wysoko, emit tanti, quanti Pythius voluit; vide, quanti apud nos sis; quanti quanti, tak drogo, tak wysoko, jak tylko być może; nakoniec 6. przyp. quanto, przy stop. wyż., tudzież przy słowie praestare i innych mających znaczenie wyższości: ile, o ile, im, tém, quanto diutius considero, tanto mihi res videtur obscurior; quanto praestat; • ile jest wyższym; quanto antecedebat; 3) *przysł.* quantum, jak wiele, quantum potest, quant. sentio; quantum przy stop. wyż. z nast. eo, im, tém, quantum magis insinuabant, eo magis; przy stop. najw., quantum maxima potuit voce, jak mógł najgłośniej; także quantum potes, ile możesz; 4) w pytaniach i wykrzyknieniach: quantum mutatus ab illo Hectore! 5) quantus, ironicznie, jak mały, nequaquam cum quantis copiis ante tenerat ad Pachynum classem; homunculi quanti estis!

Quantuscumque, quantac., quantumc., jakkolwiek wielki, bona quantumcumque erant; *przysł.* quantumcumque, ile tylko, debeo, qu. possim; 2) jakkolwiek mało znaczący

Quantuslibet, quantal., quantuml., jakibykolwiek wielki.

Quantusvis, quantav., quantumv., jakibykolwiek wielki.

Quapropter, *przysł.* dla czego, czemu, quid sit. quapropter te evocare jussi; 2) przeto, dla tego, quapro vos moneo

Quare, *przysł.* przez co, multas res in edictum addidit, quare luxuria reprimeretur; 2) dla czego, nescio quare; quid causae fuerit,

quare consilium mutaris; 3) stąd, przeto, zatem.

Quartanus, a, um, do czwartego należący; szczegół. co czwarty dzień przypadający, febris quartana lub samo quartana.

Quartarius, ii, m. ćwierć, albo czwarta część miary.

Quartus, a, um, czwarty; qu. decimus, czternasty; *przysł.* quantum lub quarto, czwarty raz.

Quasi, *przysł.* jak, jako, quasi parens; qu. pueri; jakby, jak gdyby, quasi consilii sit res; często w połączeniu z ita, sic perinde proinde, tam, idem i t. p., sic avide arripui, quasi vellem; c) około, prawie, quasi decem fiscos; est enim quasi in extrema pagina

Quasillus, i, m. i quasillum, i, n. koszyk na wełnę do przędziwa.

Quassatio, ōnis, ż. poruszenie, wstrząśnienie, capitis.

Quasso, 1. wstrząsać, poruszać, alas, caput, hastam; ramum super tempora (uderzać) poet.; często jako skutek: stłuc, zbić, rozbić, podziurawić, navēs quassatae (podziurawione); classis ventis quassata; quassata muri, rozwaliny muru; — przenoś. skolatać, zachwiać, nadwerezyc, osłabić, quassata respublica; 2) nieprzech. wstrząsać się, jako skutek, następstwo: chrobotać, siliqua quassante.

Quassus, a, um, *imięst.* patrz quatio.

Quassus, us, m. wstrząśnienie.

Quatefacio, fēci, 3. wstrząsnąć, zachwiać, aliquem.

Quatōaus, *przysł.* póki, do jakiego kresu, qu. tuto possent, Italiam spectatum irent; — przenoś.

a) jak daleko; qu. amor in amicitia progredi debeat; b) ponieważ, q. virtutem odimus; 2) w od-

niesieniu do czasu: jak długo, qu. haberem.

Quater, przysł. czterykroć; qu. decies, czternaście razy; ter et (aut) quater i terque quaterque, wielokroć, bardzo, wielce, terque quaterque beati.

Quaterni, ae, a, po czterech.

Quatio, quassi, quassum, 3. wstrząsać gwałtownie, poruszać, alas, caput, aquas, silvas; poet.: risu populum, śmiech mocny wzbudzać; uderzać, trącać, quatit ungula campum; aliquem praese, pędzić przed sobą; jako następstwo: rozbić, rozłuc, muros arietibus; quassae naves: quassi muri;— przenoś. multe tempora quassa mero (o człowieku pijanym, rozmarzonym, odurzonym); trapić, aegritudine; dokuczać, nękać, oppida bello mordować, męczyć, equum cursu; także: artus, vox quassa, głos zwatłony.

Quatriduum, i, n. przeciąg czterech dni.

Quatuor, i quattuor, cztery.

Quatuordecim, czternaście, sedere in quatuordecim (ordibus), siedzieć na widoku na 14 ławach dla stanu rycerskiego przeznaczonych, należec do stanu rycerskiego

Quatuorvir, orum, m. zgromadzenie składające się ze czterech urzędników na wyższych w miastach wojnych i osadach czyli w municipiach i koloniach; stąd. quatuorviratus, us, m. urząd czterech mężów.

Quē, spoj. 1, kładzie się zwykle po wyrazie i z nim się zrasta; niekiedy stoi nie przy właściwym wyrazie: pacis erat mediusque belli = belli pacisque; terra dum sequiturque mari = terra marique; czasem kilka razy się powtarza:

sideraque ventique; tectumque larremque armaque; que-et, tela in hostem, hastaque et gladius; et-que, et laudes gratesque; 2) czasem wyjaśnia: to jest, largitiones temeritatisque invitamenta; 3) albo: praecipitare, subjectisque urere flammis; 4) lecz: nihil remittere debemus, dareque operam.

Quis, daw. = quibus.

Quemadmodum, przysł. jak, w jaki sposób, praescriberet, qu. uteretur; qu. spero; z nast. sic, ita. eodem modo, item i t. p. quemadmodum soles, sic de amicitia disputabis.

Queo, quivi, lub quii, quum, quire, módz.

Quercetum, i, n. las dębowy.

Querceus, a, um, dębowy.

Quercus, us. 2. dąb, poświęcony Jowiszowi; 2) poet. wieniec z liści dębowych, który dawano jako nagrodę za ocalenie obywatela w czasie wojny, umbrata gerunt civili tempera quercu.

Querela, ae, 2. użalenie się, narzekanie, de injuriis; epistola plena querelarum; poet. odnosi się do zwierząt i przedmiotów żalony ton wydających, mugire boves, atque omne querelis impleri nemus; querelas, quas tibia fundit.

Queribundus, a, um, użalający się, vox.

Querimonia, ae, 2. użalenie się, narzekanie, versibus impariter junctis querimoniae inclusae; skarżenie, criminis, t. j. de crimine; Romae querimoniae de injuriis habebantur.

Queror, questus, 3. żalić się, narzekać, uskarżać się, suum fatum, omnia; injuriam; verba, żalose wyrazy wymawiać; multa querens, mocno się żalac; de aliquo

lub de aliqua re, de Milone expulso, na wygnanie Milona; de injuria; z 4 przyp. i tr. bezok., querebatur abesse tam diu; apud aliquem; cum aliquo lub alicui aliquid lub de aliqua re, przed kim e co; z nast. quod, legatos miserunt Athenas questum, quod; poet. o zwierzętach lub przedmiotach smutny głos wydających: queruntur in silvis aves; flebile nescio quid queritur lyra.

Querulus, a, um, żalostliwy, skłonny do żalenia się, senex difficilis, querulus, laudator temporis acti se puero; dolor; vox, sonus; o zwierzętach i narzędziach muzycznych wydających głos żalostny, poet. e cicadae; querulus volucrum nidus; flebiles percurrit pollice chordas.

Questus, us, m. żalenie się, narzekanie, effundit pectore questus; poet. o słowiku: maestis late loca questibus implet.

l. **Qui**, quae, quod (w 6 przyp. qui zamiast quo i qua; quae lub quis zamiast quibus; 1) względ. który, która, które, z poprzedzającym lub następującym wyrazem wskazującym (mianow. is) stosuje się w rodz. i licz. do wyrazu, do którego się odnosi, i albo określa go ściślej, albo przedstawia w związku z tryb. łącz. zamiar lub skutek; po wyrazach is, talis i t. p. po dignus, idoneus, i t. p., dignus sum, qui lauder; nemo est tam afflictus, qui non possit; po esse, reperire, invenire i t. p. z tryb. ozn. lub łącz., sunt, quis jurat; est, qui nec veteris pocula Massici spernit; erant, qui me finxisse loquantur; czasem qui nie zgadza się w rodzaju z poprzedzającym, lecz z następnym wyrazem: locus in carcere, quod

Tullianum appellatur; domestia, quas urbes dicimus; animal plenum rationis et consilii, quem vocamus hominem; niekiedy w przyp. stosuje się do wyrazu poprzedniego, eorum, quorum consuesti; b) quod używa się w zdaniach nawiasowych, servi, quod nunquam antea, manumissi et milites facti sunt, co nigdy przedtém nie było, nie miało miejsca; obsides, quod nulli antea, Persae ei dederunt; częściej w tym razie kładzie się id quod, compluribus navibus fractis, magna, id quod necesse erat accidere, totius exercitus perturbatio facta est; 2) w zapytaniu i wykrzyknieniu: Xenophon qui viri co to za maż? qui me est confidentior?

2 **Qui**, dawny przyp. 6 od powyższego qui: a) względ. in tanta paupertate decessit, ut, qui elferretur, vix reliquerit, za co byłby pochowany; habeo, qui utar; b) w pytaniu: jak, jakim sposobem, qui potest esse in ejus modi truncis sapientia? qui fit Maecenas?

Quis, spój. ponieważ, bo; poet.: quiane, czy dla tego, quiane auxilio juvat ante levatos? quianam, dla czego? quianam sententia vobis versa retro?

Quicumque, patrz quisquam.

Quicquid, patrz quisquis.

Quicum, patrz quis.

Quicumque, quaec., quodc. ktokolwiek, cokolwiek, jakkolwiek, wszelki *przym. i rzeczow.* quacumque ratione potui, placavi; fortunam, quaecumque accidat, experiamur; quicumque is est, ktokolwiek ten jest; ut, quodcumque vellet liceret facere; hoc, quodc. est lub vides, to wszystko; quodcumque est lucri, cały zysk.

Quid, patrz quis.

Quidam, quaedam, quoddam, *zaimiek nieozn. przym.* jakiś; *quidam* quaedam, quiddam, *rzeczow.* ktoś, coś (kiedy jakiej osoby lub rzeczy wymienił lub przynajmniej bliżej oznaczyć nie możemy lub nie chcemy) z przym. ex lub de i przyp. 6; quiddam divinum, coś boskiego; inanimum quiddam, coś nieżywego; quiddam mali, cośłego; w licz. mn. niektórzy pewni, niektóre, pewne, quaedam: pewne rzeczy, in quibusdam, w pewnych względach.

Quidem, *spój.* właśnie, wprawdzie, consules bonos quidem, sed duntaxat bonos; dobrych wprawdzie, lecz tylko dobrych; oritur et quidem aliquot diebus, i właśnie w kilku dniach; przynajmniej, mihi quidem eae verae videntur; zaiste, fratris me quidem pudet, quidem—sed lub verum, wprawdzie—ale; ne—quidem, ani—nawet; si quidem, jeżeli właśnie.

Quidnam, patrz quisnam.

Quidpiam, patrz quispiam.

Quidquid, patrz quisquis.

Quies, *ētis*, ż. wypoczynek, wytchnienie, wczas, laborum; seconnectis; quietem capere, wypocząć; mianow. spoczynek nocny, sen, alta; in quiete, we śnie; tradere se quieti, udać się na spoczynek; ire ad quietem; 2) śmierć, dura; 3) spokojne życie, pokój, diuturna; 4) umiarkowane powietrze w czasie wiosennym, si non tanta quies iret frigusque caloremque inter.

Quiesco, *quiēvi*, *quiētum*, 3. spoczywać, w szczegól. a) spać; poet.: o umarłych, sedibus ossa quiescunt; b) ustać, zaprzestać, wstrzymać się od czego, indoctus pilae, trochive, discive quiescit; 2) uczyć się, milczeć, quum qui-

escunt, probant; usunąć się od spraw publicznych, być nieczynnym, quiescendum in praesenti decreverunt; w odniesieniu do wojny: zachować się spokojnie, nie należąc do żadnego stronnictwa, quod quierim; poet. o rzecz. nieżyw.: uspokoić się, flamma quievit; alta aequora; — przenos. a) pozwolić, quiescas: tamen quiescat rem adduci ad interregnum; b) ustać, nie mieć znaczenia, nimia ista potentia in hoc solo genere quiescit; c) zostać nienaruszonym, quietura foedera; d) mieć pokój, nec unquam Syracusas quieturas, donec i t. d.

Quiēte, *przysł.* a) spokojnie, vivere; b) powolnie, bez zapału, se recipere; ferre aliquid.

Quiētus, a, um, spokojny, amicus; aer; aequor, poet.; 2) zachowujący się spokojnie, nie należący do stronnictw, domi quietus fuit; w odniesieniu do mięjscości: spokojny, wolny od zaburzeń, zamieszek, tribunal; respublica, Gallia; a bello ut quieta esset provincia; spokojny, łagodny, powolny; homo, animus, sermo.

Quilibet, *quael.*, quodl. każdy bez różnicy, wszelki, którykolwiek; w liczbie mn. wszyscy; *rzeczow.* quodlibet, cokolwiek; w znac. wzgardl. quilibet, pierwszy lepszy.

Quin, *spój.* (z qui i ne) 1) po przeczących zdaniach głównych, aby nie, ktoby nie, coby nie, czego by nie, z tryb. łącz. nihil praetermissi, quin scriberem; Messanam nemo venit, quin videret, quum nemo esset, quin hoc se audisse diceret; nihil est tam difficile, quin quaerendo investigari possit; non quin, nie dla tego żeby nie, non quin ipse dissentiam; non quin breviter reddi respon-

sum poterit, sed ut-; b) po słowach znaczących powatpiewanie, niewiadomość, położonych z przeczeniem lub pytaniem, non dubito, non ignoro, non est dubium, quis ignorat? i t. p. że, non dubito, quin mirere, nie wątpię, że się dziwisz; quis ignora? quin tria genera sint; także: negare non posse, quin rectum sit; neque abest suspicio, quin ipse sibi mortem consciverit, że sam sobie śmierć zadał; po słowach znaczących przeszkodę, zwleknięcie, wzbranianie, quin, tłómaczy się, aby nie, albo razem ze słowem przez rzeczownik słowny, vix resisti posse, quin obruatur res, załedwie można przeszkodzić zniszczeniu; non poterit, quin acciperet, recusare; 2) w zdaniach głównych quin z tryb. oznaj. przy zachęceniu lub wyzywaniu, w mowie ożywionej, gwałtownej: czemu nie? quin conscendimus equos? quin continetis vocem? z tryb. oznaj. rozk. lub łącz., dalej tedy, nuże, quin tu uno verbo dic: przy wzmacnianiu wyobrażeń i stopniowaniu: nawet, i owszem, quin etiam, imo.

Quinam, quoen., quodn., którzy, którzy, którzy?

Quinet, patrz quint-.

Quincunx, uncis, *m.* pięć dwunastych części jakiej całości; postać piątki Rzymskiej (∩). Kształt ten był używany do sadzenia drzew, directi in quincuncem ordines; obliquis ordinibus in quincuncem dispositis.

Quincuplex, plicis, pięciokrotny

Quindecies, piętnaście razy

Quindecim, piętnaście, qu-primi, piętnastu pierwszych senatorów wolnego miasta (municipium).

Quindecimviri, orum, *m.* zgromadzenie złożone z piętnastu mężów,

mianow.: qu. sacris faciendis lub samo qu., zgromadzenie kapłanów, którym straż ksiąg Sybillijskich była powierzona.

Quingenarius, a, um, z pięciuset składający się.

Quingenti, ae, a, po pięćset.

Quingentesimus, a, um, pięćsetny.

Quingenti, ac, a, pięćset.

Quingentes, pięćset razy.

Quini, ac, a, po pięć; quini deni, po piętnaście; quini viceni, po dwadzieścia pięć.

Quinimo, patrz quin.

Quinquagēni, ac, a, po pięćdziesiąt.

Quinquagēsimus, a, um, pięćdziesiąty; *rzeczow.* quinquagesima, ae, *ż.* pięćdziesiąta część, gatunek podatku.

Quinquages, pięćdziesiąt razy.

Quinquaginta, pięćdziesiąt.

Quinquātrus, uum, *ż.* uroczystość na cześć Minerwy obchodzona przez dni pięć, maiores, minores

Quinque, pięć; quinque primi, pięciu pierwszych senatorów wolnego miasta (municipium).

Quinquegentiāni, orum, *m.* lud w Cyrenaice; także: Quinquegentianae nationes.

Quinquennalis, e, pięcioletni, to jest, co pięć lat odbywający się albo pięć lat trwający.

Quinquennis, e, pięcioletni, mający lat pięć, vinum; lub poet obchodzony co lat pięć.

Quinquennium, ii, *n.* przeciąg lat pięciu.

Quinquēpartitus, a, um, na pięć części podzielony.

Quinquēremis, e, mający pięć rzędów wiosel; *rzeczow.* *ż.* okręt o pięciu rzędach czyli ławach dla robiących wiosłami.

Quinquevir, viri, zwykle w licz.

mn. zgromadzenie z pięciu mężów złożone, urzędnicy, którzy się zajmowali rozdzielaniem gruntów, naprawą murów i uregulowaniem wypłaty długów i t. p.; *quinqueviratus, us, m.* urząd pięciu mężów.

Quinques, pięć razy.

Quintanus, a, um, do piątego należący; *rzeczow.* *quintana, ae, ż.* jedna z ulic obozu, która także służyła za targowisko.

Quintianus, patrz *Quintius*.

Quintilis, is, m. mensis, lub samo *quin.*, piąty miesiąc zaczynając od marca, później *Julius* nazywany.

Quintius, ii, nazwisko Rzymskiego rodu, *przym.* od Kwincyzsza nazwany; stąd: *Quintiānus, a, um*, do Kwincyzsza odnoszący się.

Quintus, a, um, piąty; *przysł.* *quintum*, w odniesieniu do czasu: po raz piąty; *quinto*, na piątym najcięższym; u późn. pis. w odniesieniu do czasu, po raz piąty. [skie.]

Quintus, a, um, przedimie Rzym *Quintusdecimus, a, um*, piętnasty.

Quippe, spój. służy do zapewnienia i udowodnienia; zapewne, zais to, jużci, *quippe vides*; *quippe vector fatis*, zapewne losy są mi na przeszkodzie, (ironicznie); *movet me quippe lumen curiae*; 2) jako, *Democrito, quippe homini erudito*; *diis carus ipsis, quippe ter et quater anno revisens aequor Atlanticum impune*; *quippe qui, ubi ten który; qu. quum; qu. ubi*, mianowicie gdy.

Quippiam, patrz *quispiam*.

Quirina, ae, ż. jeden z oddziałów ludu Rzymskiego, *tribus*.

Quirinus, i, m. wojowniczy, tak zwano *Romulusa* po jego ubóstwieniu, tudzież *Augusta*; stąd:

a. Quirinus, a, um, Kwiryński, Kwiryński, *collis*; *b) Quirinalis, e, Kwiryński*, do *Romulusa* odnoszący się; *rzeczow.* *Quirinalia, ium, n.* uroczystość obchodzona na cześć *Romulusa* d. 17 lutego.

Quiris, patrz *Quirites*.

Quiritatio, onis, ż. żaloszny krzyk, wołanie o pomoc.

Quirites, ium lub *um*, Kwiryeci, mieszkańcy Sabińskiego miasta *Cures*; po złączeniu się Sabińczyków z Rzymianami, Rzymian także nazwano *Quirites*; *populus Romanus Quiritium* lub *pop. Rom. Quiritesque* lub *Quirites Romani* lub *populi Romani Quirites*; w lic. poj. *Quiris, itis*, Kwiryta, Rzymski obywatel.

Quiritio, are, i dep. *quiritor, ari*, właśc. wzywać pomocy Kwirytów; stąd: *uskarżać się, żalosznie krzyczyć, o pomoc wołać, vox quiritantium*

1. **Quis, quid, zaim. pyt.** 1) *rzeczow.*: kto? co? *quid* z przyp. 2 co, jak wiele, *quid pictarum tabularum*; *quid inimicitiarum*; *przysł.*, *quid? co? jak? jako* wyraz podziwienia i niechęci: *quid? tu me hoc tibi mandasse existimas? jakto? ty sądzisz, że tobie to polecilem? quid? eundem destituiti? często także: po co? dla czego? fare, quid venias? sed quid argumentor? quid ita? 2) przym.* co za jeden, jedna, jedno, *rogitat, quis vir esset; quid hominis sit, co to za człowiek? quid hoc rei est? co to znaczy? quid causae est?*

2. **Quis, quid zaim. nieozn.** ktoś, coś, *rzeczow.* z przyp. 2 *si quid secundi evenisset; si quid adversi accidisset.*

3. **Quis, = quibus**, patrz *qui*.

Quisnam, quidnam, któż, kto też, cóż, quisnam *tuebitur memoriam?*

czasem znaczy kto, co, nam quisnam praeterea? num quidnam amplius?

Quispiam, quaeq., quodq., lub *rzeczow.* quidpiam i quippiam, ktoś tam, ktokolwiek, coś tam, jakiś tam, si pecuniam cuiquam ademit; quidpiam, *przysłówkowo*, nieco, niewiele, si grando quidpiam nocuit; 2) niejedyn.

Quisquam, quaequ., quidquam lub quicquam, kto, ktokolwiek, co, et quisquam numen Junonis adoret praeterea? cujusquam imperio; nec quisquam, i nikt; ne quisquam, aby nikt, nec quidquam, i nic; nihil quidquam, nic wcale; qu. unus, ktoś, ktokolwiek, pierwszy lepszy; nec qu. unus, ani jeden.

Quisque, quaeque, quodque i quidque, każdy, każda, każde, z zaimkami sui, sibi, se, suos, kładzie się albo przed albo po nich; quum suo cuique iudicio sit utendum; quisque suos patimur manes; dicere nomine quemque suo; przy stop. wyższym, quo quisque melior est, im kto jest lepszy; przy stop. najw., nobilissimus quisque, każdy najszlachetniejszy, to jest, wszyscy najszlachetniejsi; doctissimus quisque; antiquissimum quodque tempus, najdawniejsze czasy; także po liczebnikach porządkowych: primo quoque tempore lub die, jak tylko można najrychlej; quinto quoque anno, co piąty rok; primum quodque videamus, co najpierwsze zobaczymy; 2) = quicunque, cujusque populi cives vicissent.

Quisquillae, arum, *ś.* śmiecie, wywrotki; — przenoś. o ludziach: motłoch, hafastra, stek, seditionis.

Quisquis, quaeque, quodquod i *rzeczow.* quidquid lub quicquid,

ktokolwiek, cokolwiek, którykolwiek, jakikolwiek, quisquis es: quoque tempore fuerit; quisquis erit vitae color; dicam, quoque animo me auditurus est; z przp. 2 deorum quisquis amior Afris; deorum quidquid regit terras; qu. lucis internitebat (wszystko światło, które-); quidquid malorum (wszystkie przykrości); quidquid, *przysłówkowo*, dokądkolwiek, im dalej, qu. progredior; quidquid proferent arma; 2) każdy, wszelki, quocumque in loco quisquis est.

Quitus, patrz *quo*

Quivis, quaevis, quodvis, i *rzeczow.* quidvis, każdy, ktokolwiek, cokolwiek, wszystko bez różnicy, quivis unus, pierwszy lepszy.

Quo, *przysł.* *względ.* a) przy słowach bytności i spoczynku: gdzie, quo loci; stąd przenoś.: a) przed stop. wyż. albo: im, z nast. eo, tém, quo difficultus, eo praeclarus; albo z nast. tryb. łącz.: aby, aby tém, zamiast, ut eo; quo minus, posłowach oznaczających przeszkodę, si te infirmitas valetudinis tenuit, quo minus venires; β) przez co, skąd, dla czego, quo factum est, ut, skąd poszło, iż; δ) przy słowach oznaczających poruszenie: dokąd, quo scelesti ruitis? stąd przenoś.: dla oznaczenia a) stopnia: jak daleko, do jakiego stopnia, quo amentiae; β) celu: do czego, quo tandem pecuniam? quo mihi fortunam? dixit, quo vellet aurum.

Quoad, *przysł.* 1) w przestrzeni: jak daleko, dopóki, quoad progredi potuerit; — przenoś. jak daleko, do jakiego stopnia, quoad possunt cognosci; qu. ejus facere possum, tyle, ile zrobić mogę; 2) w odniesieniu do czasu: a) dopóki, tak długo jak, quoad vixit, virtutem

laude crevit; ut, quoad ille viveret, ipsi secum esse non possent; b) aż, ferrum usque meo tenuit, quoad renuntiatum est, vicisse Boeotios; także z tryb. łącz.; quoad usque, tak długo aż.

Quocirca, spoj. przeto, czasem się rozdziela, que, bone, circa vive beatus, poet.

Quocumque, przysl. dokądkolwiek, rozdziela się, quo nos cumque ferret melior fortuna.

Quod (rodz. n. od 1. qui). 1) *przysl. wzgl.* ile, jak daleko, quod continens memoria sit; quod sine jactura fieri posset; est quod z tryb. łącz., jest zasadą, jest powód, est quod gratuler; in viam quod te des, nihil est, nie masz powodu, potrzeby; stąd: na początku zdania, quod, dla tego, quod te obsecro, vitas me redde priori; quod te oro; quod si, a jeżeli, jeżeli więc, quod si tibi unquam sum visus fortis; quod nisi, i jeżeli nie, jeżeli więc nie, quod nisi assiduis terram insectabere rastris; quod ubi, quod quum, gdy przeto; 2) na początku zdania: quod, co się tyczy tego, że; że, quod scribis te venturum; quod te petisse dicis; przy oznaczeniu czasu: inde quod, odtąd jak; dla oznaczenia przyczyny, że, mirari, quod non rideret; fecisti mihi pergratum, quod librum ad me misisti; accusatus quod corrumperet iuventutem; consolabar me, quod non dubitabam.

Quodammōdo, przysl. poniekąd, w pewnym względzie, niejako.

Quolibet, przysl. dokądkolwiek, dokąd się podoba.

Quom = quum.

Quominus, patrz quo.

Quomōdo, przysl. jak, jakim sposobem.

Quomōdocumque, przysl. jakkolwiek, jakimkolwiek sposobem.

Quomōdonam, przysl. jakże przecie.

Quōnam, przysl. dokąd; — przenoś. do czego, quonam haec omnia pertinere?

Quondam, przysl. niegdyś, przedtém, populus Romanus qu. lenissimus existimabatur; 2) niekiedy, czasem, qu. suscitavit Musam; kiedyś w przyszłości, nec Romula qu. se tellus iactabit.

Quoniam, spoj. (od quum i jam), bo, ponieważ, gdy.

Quoquam, przysl. dokądkolwiek, w którąkolwiek stronę.

1. **Quoque, przysl.** także, (nie kładzie się na początku).

2. **Quoque, 1)** 6 przyp. od quisque; 2) = et quo.

Quoquo, przysl. dokądkolwiek, terrarum (w świecie).

Quoquōversus, lub-versum, przysl. na wszystkie strony.

Quorsus, i quorsum, przysl. dokąd, w jaką stronę; — przenoś. do czego? w jakim celu? qu. haec spectat tam longa oratio?

Quot, jak wiele, ile; quot — tot, ile — tyle; tot — quot; quot annis, corocznie.

Quotannis, patrz quot.

Quotcumque, ile tylko.

Quotēni, ae, a, jak wielu, jak wiele.

Quotidiānus, a, um, codzienny, usus, labor, sumptus; 2) zwyczajny, pospolity, verba.

Quotidie, przysl. codziennie.

Quoties, i quotiens, przysl. ilekroć, ile razy; toties — quoties, tyle razy — jak.

Quotiescumque, przysl. ile razy tylko.

Quotquot, ile tylko.

Quotus, a, um, jak liczny, który

(z porządku), quota hora est, która godzina? quotā, o której godzinie? quoto quoque loco libebit, gdzie się tylko spodoba; quota pars terrae, jak mała część ziemi; quota pars laudis, bardzo mała część chwały; quotus enim quisque philosophorum invenitur, jak mała bowiem jest liczba filozofów; quocuique lorica est?

Quotuscumque, quotac., quotumc., jakikolwiek co do liczby, ilości, qu. pars, jakikolwiek część, choćby najmniejsza.

Quotusquisque, patrz quotus.

Quousque, przysl. jak długo, dopóki, do jakiego czasu.

Quum, lub cum, daw. quom, spój. (od 1. qui); 1) przy oznaczeniu czasu: a) gdy, w połączeniu z wyrazami czas wskazującymi, tum, tunc, nunc, jam, także: eo tempore; fuit quoddam tempus, lub samo fuit, dies decem intercesserant t. p.; quum recte navigari poterit, tum naviges; quum primum, skoro tylko; często także: quum repente, qu. subito, qu. interim i t. p.; b) ile razy, quum ad aliquod op-

pidum venerat, in cubiculum deferebatur; veniebat in theatrum, quum ibi concilium populi haberetur; c) odtąd jak, multi anni sunt, quum Fabius in aere meo est; d) gdy, z tryb. łącz. czasem przeszłym niedok. lub zaprzeczonym dla wyrażenia czynności jednocześniej lub dawniejszej względem zdania głównego: quum pluribus verbis flens peteret, Caesar manum ejus prendit; Caesari quum nuntiatum esset, maturat ab urbe proficisci; 2) że, quum imperium abrogabat, poterat videri facere id juste; praeclare facis, quum puerum dillegis; 3) chociaż, pauci potentes quum tabulas emunt, tamen divitias vincere nequeunt; 4) przy oznaczeniu przyczyny: ponieważ, gdy, quae quum ita sint; 5) quum—tum, jak—tak: nietylko—ale też, quum gloria—tum licentia; quum multas commoditates amicitia contineat, tum illa nimium praestat; quum doctrina, tum imprimis pietate excellens; b) quum maxime, szczególniej, właśnie.

R.

R. jako skrótowiec—Romanus w wyrażeniu S. P. Q. R.

Rabide, przysl. wściekle.

Rabidus, a, um, wściekły;—przenoś. namiętny, gwałtowny, ira, fames, ventus;—poet. natchniony duchem wieszczym, os Sibyllae, rabida ora quierunt.

Rabies, ei, 2. wściekłość, szaleństwo;—przenoś. gwałtowność, namiętne uniesienie, animi; wzburzenie, ventorum, noti, coeli marisque; także o natchnieniu Sybilli, rabie fera corda tument.

Rabio, ęre, wściekać się.

Rabiose, przysl. wściekle.

Rabiosulus, a, um, nieco wściekły; nieco zajadły, literae.

Rabiosus, a, um, wściekły, szalony; zapalczywy, fortitudo; poet. fugio rabiosi tempora signi (o karnikule).

Rabirius, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu; stąd: Rabirianus, a, um, do Rabiryusza odnoszący się **Rabula**, ae, m. zły adwokat, krzykacz.

Racemifer, a, um, gronośny; 2)

- awieńczony gronami winnemi, Bacchus.
- Racemus**, i, m. grono, szczególowinne grono, lecti de vite racemi.
- Racilius**, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu.
- Radiatus**, a, um, promienisty.
- Radioitus**, przysł. z korzeniem; — przenos. zupełnie, do szczętu, cupiditas est tollenda jatque extrahenda rad.
- Radicula**, ae, ż. korzonek.
- Radio**, i dep. rador, l. rzucać promienie, świecić, aliqua re; radians, promienisty, luna, astra, radiantia lumina solis.
- Radius**, ii, m. przęt, laska; 2) szpicca u koła, radiis rotarum districti pendent, wiszą wpleceni w koła; 3) iglica tkacka, czółenko; 4) gatunek podługowatych oliwek; 5) promień koła; b) promienie światła, błyskawicy, słońca; radii aurati, korona promienista, promieniste otoczenie głowy.
- Radix**, icis, ż. korzeń roślin, drzew, warzywo, radices agere, puszczać korzenie; segetem a radicibus imis evellere, wrywać z korzeniem; 2) osada języka, radix micat ultima linguae; 3) podnóże, najniższa część góry, skały, domu, ab infimis radicibus montis; saxo, quod vira radice tonetur; 4) początek rodu, iisdem, quod nos radicibus natum; — przenos. vera gloria radices agit; szczególow początek, źródło, patientiae; zasada, na której co polega, iis radicibus Cassium delegit.
- Rado**, rasi, rasum, 4. skrobać, drapać, gładzić, czyścić; szczególow golić, strzydz, caput et supereilia, corpus; — przenos. u poet. a) iść, jechać, płynąć mimo, litora (o żeglujących); raditur ultima meta (o jadących), zbliża się do kresu; posse putes illos sicco freta radere passu, że mogliby suchą nogą przebiezdz przez morze; zamiatać, aquilo radit terram; d) zrywać, unosić, splawiać, eurus radit arva imbribus.
- Raet**, patrz Khaet.
- Ramale**, is, n. sucha gałąz.
- Ramentum**, i, n. oskrobiny, opilki, trociny.
- Rameus**, a, um, gałęziowy, z gałęzi, fragmenta.
- Ramnes** i Ramnenses, ium, m. jeden z trzech najdawniejszych oddziałów ludu Rzymskiego (porów. Luceres i Tities), z których trzy tegoż nazwiska centurye jazdy powstały; poet. Ramnes = equites. celsi praetereunt austera poemata Ramnes.
- Ramosus**, a, um, gałęzisty, rozłożysty, cornua cerri.
- Ramulus**, i, m. gałązka.
- Ramus**, i, m. gałąz, właśo. i przenos.; poet. drzewo i jego owoce; w liczbie mn. rosochy, końce u rogów, rami late diffunduntur.
- Rana**, ae, ż. żaba; r. marina, gatunek ryby morskiej.
- Rancidus**, a, um, zgniliły, stęchły, zgorzkle.
- Ranunculus**, i, m. żabka; żartobliwie: o mieszkańcach Ulubry w bliskości bagien Pontyńskich.
- Rapacitas**, atis, ż. drapieżność, skłonność do zdzierstwa, rabusiosstwo.
- Rapax**, acis, gwałtownie porywający, ogarniający, ventus, ignis; — przenos. chciwy, z przyp. 2.; 2) rabus, łupieżca, drapieżny, furem aut rapacem accusare; lupi; bestiae; poet.: Orcus.
- Rapide**, przysł. bystro; porywcz, prędko.
- Rapiditas**, atis, ż. bystrość, prędkość, fluminis.

Rapidus, a, um, bystry, gwałtownie porywający, o żyw. i nieżyw. istotach; poet.: gwałtowny, flamma, ignis, Sirius, sol, aestus; — przenos. oratio; rapidus in consiliis (porywczy, zbyt skwapliwy); 2) drapieżny, chciwy zdobywca, ferae, poet.

Rapina, ae, ż. grabież, zdzierstwo; poet. lup, zdobycz.

Rapio, rapui, raptum, 3. chwytac, lapać, arma manu; rapta hasta; flammam in fomite (zachwycić, złapać); rapiunt ruuntque, poet., mianow. prędko zdobyć, castra urbesque primo impetu; Syriam; poet. szybko przebiegać, silvas; o wężu: immensos orbis per humum (robiąc wielkie kłęby posuwać się szybko); — przenos. a) o rzeczach nieżyw. prędko przybierać, comae nigrum rapuere colorem; b) porywać dla siebie, przyciągnąć co, commoda ad se; victoriae gloriam ad se; c) chwytac z pośpiechem, skwapliwie używać, occasione de die; Venerem, poet.; d) spiesznie odbywać, viam, nuptias; 2) prędko zabierać, wydzieierać, odrywać, scalas; pilam; corpus consulis, aures; ossa ab ore canis; ab aede funale; lanceam ex manibus; repagula de poste; ab ubere infantes; także aliquem hinc; rapi a domo longius; ex subsidiariis manipulos aliquot in primam aciem secum; Turno mille populos; poet. o żegludze, jeździe: per aequora navem; rapit ungula currus; rapimur rhedis; se r., pośpieszać; stąd w szczegól. a) gwałtownie co porywać, unosić, wlec, raptus Hector equis; lembum rapere, unosić z sobą (o rzece) u poet.; do sądu, do więzienia i t. p. ciągnąć, in jus ad regem; ad consulem; e carcere ad

palum et necem; ad supplicium³ jako zdobywca zabierać, porywać coenam; virgines; armenta stabulis; stąd: rzezoro. rapta, ae, ż. branka, porwana kobieta, propter rapturam injuriam; i raptum, i, n. zdobywca, rapto lub ex rapto vivere; rapto gaudere; stąd: rabować, plondrować, villas; rapiunt incensa feruntque Pergama, poet.; o śmierci: porywać, wydzieierać, amicus raptus; labor rapit, u poet.; b) — przenos. limis (oculis) rapere, śpiesznie czytać; simul tecum solatia rapta, razem z tobą porwane pociechy, t. j. zniknęły, poet.; przynosić, dostarczać, ipsae res verba rapiunt; porywać, prowadzić, in adversum; animum in partes varias, poet.; aliquem rapere in invidiam, in odium, wzbudzić nienawiść przeciw komu; rapi in errorem, być wprowadzonym w błąd; porywać, ciągnąć kogo do czego namiętnie, homines huc illuc; rapi cupiditate, unosić się chciwością; ad omnes affectus impetu rapi; ad divinarum rerum cognitionem rapi, brać się namiętnie do-; cupiditas ad oppugnandam Capuam rapit; animus cupidine caecus ad inceptum scelus rapiebat.

Rapim, przysł. porywco, śpieszenie, rem agere; r. mutatione facta; haec r. scripsi.

Rapto, 1. gwałtem ciągnąć, porywać, uxorem, conjugem; śpieszenie posyłać, prowadzić, legiones huc illuc; włóczyć, poet.: Hectora circum Iliacos muros; viscera viri per silvas.

Raptor, ōris, m. drapieżca, wydzieieracz, porywacz.

Raptus, us, m. porwanie, gwałtowne zabranie z sobą.

Rapulum, i, n. rzepka

Rārē, *przysł.* rzadko.

Raresco, *ře*, stawać się rzadkiem, rozrzedzać się, nubila.

Raritas, *ätis*, *ż.* rzadkość, dziurkowatość, in pulmonibus inest r.; — przenoś. rzadkość, osobliwość.

Rārō, rzadko, nieczęsto, prodest oratio.

Rarus, *a, um*, rzadki, dziurkowaty, cribrum; cienki, przezroczysty, tunica; 2) rozsypany, pojedynczy, nieskupiony loca, aedificia, coma, racemi; w znaczn. wojennym. poroździelany, rozsypany, rari magnisque intervallis procliantur; rari equis insidentes juvenes; rari ordines; rarior acies; 2) gdzie niegdzie znajdujący się, w małej liczbie, fontes; portus; genus (amicorum); literae, beneficium; apparent rari nantes; optimum quidque rarissimum; omnia praeclara rara; z przyp. 2: aditus, (rzadko przystępny, o osobie); także: nec Iliacos coetus nisi rarus adibat (rzadko); stąd: rzadki w swym rodzaju, osobliwy, odznaczający się, rara quidem specie, sed rarior arte canendi, u poet. i późn. pis.

Rasilis, *e*, skrobany, wygładzony; 2) dający się wygładzić, buxum.

Raster, *stri, m.* lub rastrum, *i, n.* motyka.

Ratio, *ōnis, ż.* rachunek, obrachowanie, obliczenie, par est r. acceptorum et datorum; rationem ducere, habere, referre, inire; rationes subducere, conficere, deferre i t. p.; przegląd statystyczny, carceris; interes, sprawa, ratio Gallicana, numaria, domestica, fori iudicijque; civitatis; comitorum; i t. p. rationes publicae privataeque; rationes meae tuae i t. d., mój, twój interes, ko-

rzyść; rationes meas vestrae salutis anteposuissem; — przenoś. a) obrachowanie, wyjaśnienie, zdawanie sprawy, rationem habere; reddere alicujus rei, lub alicui; repositum ab aliquo; inita subductaque ratione. Stąd: a) stosunek, wzgląd, rationem habere lub aliquid rationis habere cum aliquo (być z kim w stosunkach); także: ratio est lub intercedit alicui cum aliquo, zachodzi stosunek; rationem habere, ducere, mieć wzgląd, uważać na co, quorum (civium Romanorum) vobis habenda ratio est diligenter; β) sposób, prawidłó, scribendi; in dicendo; r. alicujus; ratio belli; rationes belli gerendi; contra rationem belli; haec ratio vatum est rationem inire, reperire, quaerere; vitae rationes susceptae; omnibus rationibus satis facere; porządek, metoda, ratione et viā; r. et numero; modo et r.; lub urządzenie, układ, własność, gatunek, sposób, pontis; rei militaris, vitae naturaeque nostrae; pecuniarum; rationes civitatum; juris r.; qua ratione; alia ratione; b) obrachowanie umysłowe, myślenie, rozważanie; stąd: władza myślenia, rozum, rozsądek, roztropność i t. p. corpus ita afficiendum, ut obedire consilio rationique possit; homo rationis particeps; quod nobis nulla ratione factum a Pompejo videtur; ratione providere; ratione ac consilio vincere; in ratione esse; ratio non est z tryb. bezok. to nie jest zgodne z rozumem. Stąd: α) pobudka, powód, zasada, nostra confirmare argumentis et rationibus; rationem alicujus rei quaerere, afferre, subjicere; ad hanc sententiam cum reliquis causis haec quoque ratio

eos deducit, quod-; ea ratione, qua ratione; sposób dowodzenia, rozumowania, rationem concludere, cogere; β) zdania zasadnicze, system, umiejętność, ars aut ratio; r. aut scientia; r. disciplinaque Stoicorum; Epicuri r.; r. vivendi; r. civilis; r. belli; γ) zdanie, sposób widzenia, mniemanie, in eam rationem loqui, scribere; popularis (demokratyczny).

Ratiocinatio, ōnis, ż. rozważanie, rozumowanie, wnioskowanie, wnioszek.

Ratiocinativus, a, um, oparty na rozumowaniu, z rozumowania wynikający.

Ratiocinator, ōris, m. rachmistrz, biegły w rachunkach; — przenoś. ut boni ratiocinatores officiorum esse possimus, abyśmy dobrze obrachować, rozważyć mogli nasze obowiązki.

Ratiocinor, i obrachować, obliczyć; — przenoś. a) rozważyć, ze zdaniem względ.; b) wnioskować, wyprowadzać wnioszek, ex eo, utile quid sit: inter se z nast. 4 przyp. i tryb. bezok.

Rationālis, e, tycający się rachunków, rzeczow. prowadzący rachunki, podskarbi, u późn. pis.; 2) odnoszący się do rozumu; rozumny.

Ratis, is, ż. tratwa; poet. lódź, okręt, rates quassas reficere.

Ratiuncula, ae, ż. rachunczek; — przenoś. a) słaby dowód; b) słaby wniosek, concludunt ratiunculas.

Ratus, a, um (od reor), obliczony, pro rata parte lub pro rata, w stosunku, stosunkowo; — przenoś. a) nieodmienny, stały, motus siderum; cursus lunae; astrorum ordines; b) ważny, pewny, nihil fore ratum; id jussum ratum ac firmum futurum; censu-

riae subscriptiones in perpetuum ratae; ebrietas spes jubet esse ratas; ratum habere, ducere, za pewną rzecz uznawać; facere, potwierdzać; mihi ratum est aliquid, pochwalam, potwierdzam; neque pax rata fuit; poet. rata sint visa sua, niechaj się spełnia.

Raucio, rausi, rausum, 4. mieć chrypkę.

Raucitas, ātis, ż. chryпка.

Raucus, a, um, chrapliwy, o ludziach i zwierzętach; vox rana-rum; cornix, cicada; poet.: vicinia rauca reclamat, w bliskości daje się słyszeć głos chrapliwy; raucum sonare; poet.: wydający głos przytłumiony, chrapliwy, fluctus Hadriae, fluenta; murmur undae, tympana, aes r. (o trąbie i tarczy); nisi rumor jam raucus erit factus.

Raudius, a, um, Raudyjski, cam-pi, równina w wyższej Italii.

Raudus, lub rudus, ēris, m. miedz, pieniądz miedziany; stąd: raudusculum, i, n. mała summa pieniędzy.

Rauraci, orum, m. lud w Gallii nad Renem.

Ravenna, ae, ż. miasto w Gallii cypadańskiej; stąd: Ravennas, ātis, mieszkaniec Rawenny.

Ravis, is, ż. chryпка.

Ravus, a, um, ciemno żółty.

Res, ae, patrz reus.

Reapse, przysk. (z re eapse, to jest ipsa) w istocie, rzeczywiście w rzeczy samej.

Reāte, n. miasto Sabinów; stąd: Reatinus, a, um, do Reaty odnoszący się i Reatini, orum, m. Reatynowie.

Reātus, us, m. stan oskarżonego, revocare aliquem ad reatum, aby się bronił w przedmiocie oskarżenia

Rebellatrix, icis, *ż.* ponawiająca wojnę, buntująca się na nowo, provincia.

Rebellio, ōnis, *ż.* odnawianie wojny, buntowanie się, rebellionem facere.

Rebellis, e, odnawiający wojnę; buntownik, powstańc.

Rebellum, ii, *n.* = rebellio.

Rebello, i, *m.* wznowiać wojnę, burzyć się; poet. wznowiać walkę, tauro mutatus membra rebello.

Rebilus, i, *m.* nazwisko Rzymskiej rodziny.

Reboo, āre, powtarzać głos, dawać odgłos, reboant silvae et Olympus.

Recalcitro, āre, wierzgać, uderzać tylnymi nogami; — przenosić nie dając przystępu, poet.

Recalefacio, i recalfacio, feci, factum, 3. odgrzewać, telum sanguine.

Recāleo, āre, znowu być ciepłym, fluenta sanguine.

Recalesco, calui, 3. znowu się rozgrzewać, właśc. i przenosić.

Recandesco, candui, 3. znowu się żabielić, zapienić się, unda; — przenosić znowu się rozpaścić, terra aestu; r. irā.

Recanto, āre, odczarować, przez czary oddalić, curas; — przenosić. odwołać, opprobrā, poet.

Recedo, cessi, cessum, 3. cofnąć się, oddalić się, undae accedunt et recedunt; a Mutina; in castra; poet. o miejscowości: być oddalonym, leżeć daleko, Anchisae domus recessit; recedentia longius a mari; quae procul recessere; lub o miejscach, które na widnokręgu giną z oczu dla jadących, provehimur porta, terraeque urbesque recedunt; ubi terra recedit; także o czasie: anni recedentes; 2) odejść, usunąć się, wprowadzić się, wynieść się; o ży-

jących istotach, recede de medio, ab armis; a conspectu suorum; thalamo; poet.: caput (e) cervicē recedet, oddzieli się; — przenosić o majątku: zginać, przepaść, być straconym, quum res ab eo recessisset et ad heredem transisset; poet.: zniknąć, in ventos vita recessit; ustępować, pariter Phœbes, pariter maris ira recessit; odstąpić, zaniechać czego, ab armis; ut a maritimis proeliis recederetur; ab oppugnatioe; a caritate patriae (wygasić w sobie); ab officio, ab acquitate; a verbo, nie dotrzymać słowa; nomen hostis a peregrino recessit, straciło znaczenie „obcy”; res ab usitata consuetudine recedit.

Recello, ěre, podawać się w tył.

Recens, tis, świeży, nowy, tectorium calcis, aqua, lac, flos, caespes, prata, vestigia, vulnus, incendium, dolor, injuria, victoria i t. p.; *rzeczow.* recentiores, nowsi (o pisarzach); recenti re lub negotio, za świeżo, natychmiast, na gorącym uczynku; recens ab aliqua re, bezpośrednio, zaraz po czym następujący; recenti memoria, za świeżo pamięci; recens a lub ex aliquo loco, lub z samym przyp. 6 miejsca, świeżo skąd przybyli; poet.: tepida caeda locus recens, miejsce, gdzie świeżo popełnione było zabójstwo; — przenosić. pod względem siły: mocny, silny, niespracowany, o ludziach i zwierzętach, a szczególn. o żołnierzach, którzy świeżo przybyli do liczby walczących, nie byli jeszcze znużeni, recentes defatigatis succederent; non facile recentes sustinebant; także: animus, vires; 2) *przystawkowe*: świeżo, niedawno, dopiero, sole r. orto, poet. Roma r. cœdita; r. accepta clades.

Recenseo, censui, censitum i censum, 2. przeliczyć, przebiegać w celu badania, przeglądać, numerum suorum; exercitum; equites (o cenzorze) poet. (o słońcu) przebiegać, signa recensuerat bis sol sua; także: przebiegać w myśli, rozważać, albo opowiadać, fortia facta.

[zorze].

Recensio, ōnis, *ż*. przegląd, (o cen-
Recensus, us, *m*. przegląd, popis, agere, (o cenzorze).

Recenter, *przysł.* świeżo.

Recentricus, ager, pole w Sycylii należące do skarbu publicznego.

Receptaculum, i, *n*. skład, miejsce do przechowania, cibi; także z przyp. 3. mercibus; 2) ucieczka, miejsce schronienia się, przytułek, hostium, militum; ad detrectandam militiam.

Receptio, ōnis, *ż*. przyjęcie.

Recepto, 1. przyjmować, dać schronienie, mercatores; 2) se r. udać się, cofać się, poet.: quo stela se receptet; 3) wyrwać, wyciągnąć, hastam r. ossibus haerentem.

Receptor, ōris, *m*. odbierający, quasi r. Orientis Occidentisque, u późn. pis.; 2) przechowywacz; — przenos. ipse ille latronum occultator et r. locus.

Receptrix, icis, *ż*. przechowywaczka, praedarum ac furtorum.

Receptus, a, um, patrz recipio.

Receptus, us, *m*. cofnięcie, nimis pertinacis sententiae; 2) cofanie się wojska, pochód odwrotny, wsteczny obrot, Caesar receptui suorum timens; signum receptui dare; receptui canere; — przenos. a maiis consiliis r.: receptum ad poenitendum non habere; canere receptui a molestiis; szczegól. ucieczka, przytułek, receptum habere ad aliquem, ad gratiam atque amicitiam alicujus; tutus receptus.

Recessus, us, *m*. ustępowanie, cofanie się, odwrót, recessum primis ultimi non dabant; accessus et r. maris, przypyływ i odpływ, wzbieranie i opadanie; lunae accessus et r., zbliżanie się do słońca i oddalanie się; — przenos. natura dedit bestiis accessum (pociąg) ad res salutare et ad pestiferas recessum (wstret); tum accessus ad causam, tum recessus, już zajmowanie się sprawą, już odstąpienie od niej; recessus quidam animi et fuga, brak odwagi; 2) wydrażenie, spelunca vasto submota recessu; ustronie, osobność, kryjówka, kąć; — przenos. skrytość, in animis hominum sunt tanti recessus.

Recidivus, a, um, odnawiający się, powracający, febris; poet.: Pergama, Troja znouu byt swój odzyskująca.

Recido, cidi, cāsum, 3. wpadać, in aliquem; — przenos. a) in graviorem morbum, ulecz cięższą chorobie; spaść, recidit ad aliquem potentatus omnis; także: in aliquem, in caput alicujus; b) przyjsć do czego, popaść w co, ze stanu lepszego w gorszy, ex laetitia et voluptate ad luctum et lacrimas; ad nihilum; in eam fortunam; regia majestatis imperium eo recidere; ex quantis opibus quo recidissent Carthaginensium res; c) wpaść, in periculum; ad ludibrium, stać się przedmiotem pośmiewiska; wpaść znouu, wrócić do dawnego stanu, in invidiam; in eandem fortunam; in antiquam servitutem; recidunt haec eodem; d) quorsum recidat responsum tuum, non magnopere laboro, jaki weźmie kierunek, jaki skutek mieć będzie; e) przypadać w jakim czasie, in nostrum

annum; in aliorum consulum vigiliam; *f*) spadać na kogo, ścigać się, maleficium in aliquem; *g*) o głosie: zniżać się, contentio nimia vocis reciderat.

Recido, cidi, cisum, 3 obciąć, oberznąć, barbam, unguis; odciąć, caput, vulnus ense; przeciąć, przerwać, pontem; — przenosić, usunąć, ambitiosa ornamenta; quod obstat imperio; wytępić, culpam supplicio; nationes.

Recingo, cingi, cinctum, 3. I) odpassen, rozpassen, tunicas, zonam; vestis recincta; recingi, rozpassen się, rozbierać się; stąd: sumptum recingitur anguem, odejmuje węź, który się nakształt pasa skrecił, poet.

Recino, Źre, śpiewać; 2) brzmieć, in vocibus nostrorum recinit quidam urbanus; 3) przech. epiewać, głosić, cuius recinit jocosa nomen imago, lyrā Latonam; haec recinunt juvenes dictata senesque.

Reciper-, patrz recuper-.

Recipio, cepi, ceptum, 3. I) odebrać, arma; pecuniam mutuam; res amissas; se rec., powrócić, udać się na dawne miejsce, cofnąć się, schronić się, ex Sicilia; ad castra; in portum; in silvam ad suos; intra sua praesidia; si legiones se recepissent inde; eo se recipere cooperunt; stąd: ratować kogo, uwolnić, wyrwać; ex servitute; medio ex hoste recipi; zatrzymać sobie, ruta caesa; — przenosić, powrócić, se recipere ad bonam frugem; se ad reliquam cogitationem belli; vocem ab acutissimo sono usque ad gravissimum sonum (zniżyć); 2) znowu otrzymać, znowu dostać, odzyskać, znowu przyjąć, in regnum recipi; — przenosić, spiritus et voem; rec. animum, przyjść de

przytomności, odzyskać odwagę, a lub ex pavore se rec., ochłoniąć z przestachu, przyjść do siebie; ex aliqua re: II) przyjąć, otrzymać, ferrum (cios śmiertelny); także: telum toto corpore; ab latere aperto tela; frenum r., poddać się; stąd w szczegól.: *a*) przyjąć kogo, aliquem; aliquem ad epulas; aliquem in castra, in oppidum, in civitatem, aliquem intra fines; aliquem tecto, oppidis, urbe et portibus; aliquem domum suam, domum ad se hospitio; recipi in equis; przyjąć kogo do stanu, godności, przyjaźni i t. p., aliquem in ordinem senatorium; in numerum deorum; aliquem in fidem, in deditionem, in amicitiam; in parem conditionem juris libertatisque; in fastigium (na tron); *b*) zająć, wziąć w posiadanie, zdobyć, oppidum, castra, civitatem, provincias; Sicilia recepta; recepto Asculo; republicam armis; *c*) dochód z czego otrzymać, pecuniam ex novis vectigalibus; *d*) o pretorze: nomen rec. lub nomina, przyjąć skargę lub skargi; 2) — przenosić. *a*) przyjąć na siebie, in se religionem, mandatum, officium, przyjąć zobowiązanie, zobowiązać się do czego, podjąć się czego, obiecać co uczynić, dać rękojmię, in se lub sibi lub samo recipere aliquid lub z 4 przyp. i tryb. bezok., mihi receperat se defensurum; pro aliquo aliquid lub de aliqua re; *b*) dozwolić, dopuścić, cunctationem res jam non ultra recipit, rzecz nie cierpi zwłoki.

Reciproco, 1. wracać tą samą drogą, animam, oddychać; o wznoszeniu się i opadaniu morza: in motu reciprocando; reciprocare i reciprocari, wracać się; quinqueremem in ad-

versum aestum reciprocari non posse; — przenoś. wzajemnie po sobie następować, si quidem ista sic reciprocantur.

Recūsus, a, um, krótki.

Recitatio, ōnis, ż. odczytywanie, literarum; legis.

Recitator, ōris, m. czytający głośno (w obecności drugih).

Recito, 1. czytać głośno, publicznie, literas in senatu; testimonium; senatum (spis senatorów); non recito cuiquam nisi amicis, idque coactus.

Reclamatio, ōnis, ż. okrzyk nagan, niezadowolenia.

Reclamito, āre, opierać się, sprzeciwiać się, głośno zaprzeczać.

Reclamo, 1. wydawac okrzyk niezadowolenia, sprzeciwiać się, głośno zaprzeczać, alicui; orationi; una voce omnes, ne juraret, reclamasse; często samo recl.; także: z 4 przyp. i tryb. bezok., reclamant omnes vindicandam injuriam; 2) sprawiac odgłos, aequora, poet. [oparty.

Reclinis, e, na tył pochyłony,

Reclino, 1. w tył nachylać, zginać, se; scuta; paululum reclinatae quietem capiunt; reclinatus in gramine, leżący; 2) uchylać, odwodzić, nullum a labore me reclinat otium.

Recludo, clusi, clusum, 3. otwierać, portas hosti; reclusa domo vigilare; — przenoś. odkryć, otworzyć, viam, fontes; ensem, dobyć; tellurem unco dente, wzruszyć, spulchnić; pectus mucrone, przeżyć; operta recl., wyjawić tajemnice; iram omnem, wybuchnąć z gniewem, poet.; 2) zamykać, aliquem; — przenoś. zmienić, non lenis precibus fata recludere, poet.

Recognitio, ōnis, ż. rozważanie, scelerum.

Recognosco, nōvi, nŷtum, 3. na nowo rozpoznawać, badać, rzecz wprzód znaną, rozbierać, sua; 2) przeglądać, agros, numerum militum; 3) rozbierać, roztrząsać, decretum, codicum, leges; 4) uznawać, wnosić, ex eo recognoscere poterit.

Recolligo, lēgi, lectum, 3. znowu zbierać, captivos; poet.: primos annos, odmłodnić; animum alicujus r., przebłagać; se recol. nabrać odwagi; 2) znowu wziąć, gladium; znowu przyjąć, parvulum.

Recolo, colui, cultum, 3. na nowo uprawiac, obrabiać, terram; metalla intermissa; poet.: znowu odwiedzać, nemo libenter recolit locum, qui laesit; — przenoś. a) znowu się zajmować czém, ćwiczyć się czém, studia; b) przywracać, na nowo wprowadzać, dignitatem; c) rozważać, rozmyślać, quae si tecum ipso recolis; studio recolens; d) poet. przypominać sobie, nam recolo.

Recompōno, posui, positum, 3. znowu uporządkować, comas.

Reconciliatio, ōnis, ż. przywrócenie, concordiae; gratiae lub samo rec., pojednanie.

Reconciliator, ōris, m. pojednawca, pacis.

Reconcilio, 1. pojednać, pogodzić, inimicos in gratiam, aliquem cum aliquo lub alicui; animum alicujus alicui rec.; 2) odzyskać; przywrócić, Parum insulam; — przenoś. existimationem judiciorum, pacem, gratiam cum aliquo; concordiam, amicitiam; diuturni laboris detrimentum.

Reconcinno, āre, znowu co złożyć; 2) poprawić, tribus locis aedific, reliqua reconcinno.

Reconditus, a, um, schowany, ukryty, locus; *venae auri argenticae*; *reconditio*: occulta et recondita templi, wewnętrzne, tajemne miejsca świątyni; — przenoś. a) tajemny, sekretny, res, literae; w odniesieniu do charakteru, skryty, natura tristi ac recondita fuit; b) głęboko obmyślony, gruntownie rozważony, sententiae, ratio.

Recondo, condidi, conditum, 3. znowu schować, ukryć, wsadzić, gladium in vaginam; senatus consultum tanquam in vagina reconditum; poet.: oculos (znowu zamknąć); 2) odłożyć, a mianow. a) zachować, przechować, victum tectis; b) ukryć, opes; Ascanium curva valle; poet.: ensem in pulmone i gladium lateri (zatopić); avida recondidit alvo (potknął); — przenoś. ukryć, zamilczć, quos fama obscura recondidit, poet.

Recoquo, coxi, coctum, 3. znowu warzyć, przewarzyć, przegotować, Peliam (dla odmłodnienia); przetopić, przekuć, aurum, ences; — przenoś. recoctus scriba, który świeżo na ten urząd postąpił.

Recordatio, ōnis, 2. przypominanie, wspomnienie, temporis, patris.

Recordor, 1. przypominać sobie co, hujus meriti in me; flagitiorum; desperationes eorum; memoriam pueritiae ultimam; de lacrimis; de suis liberis; ze zdaniem zależ. recordor, quantum nobis detraxerint; z 4 przyp. i tryb. bez., hoc mihi jam ante placuisse, potes ex superioribus meis literis recordari; 2) rozważać, myśleć o czym, haec tacitus recordor; virtutem; także z 4 przyp. i tryb. bezok.

Recreo, 1. odnowić, poprawić, oświecić ożwić, pokrzepić, ali-

quem lub animum alicujus; mentem; hunc Tigranes recreavit; ex aliqua re se recreare lub na str. bier. recreari, poprawić się, przyjsć do siebie, ex gravi morbo; także o państwie: wzmocnić, do dobrego stanu przyprowadzić, Siciliam; na str. bier. wzmocnić się, civitas, republica recreatur.

Recrepo, are, odgłos wydawać.

Recreresco, crevi, cretum, 3. odrastać, znowu wyrastać, luna quarter pleno orbe creverit.

Recrudescio, crudui, 3. odnawiać się, vulnus; — przenoś. na nowe się wszczynać, seditio, pugna; quae consanuisse videbantur, recrudescunt.

Recta, *przysł.* prostą drogą, tendimus hinc recta Beneventum.

Recte, *przysł.* prosto, w prostym kierunku, aliae suo nutu r. ferentur (o atomach); — przenoś. a) dobrze, należycie, podług przepisu, facere, dicere, vivere, concludere; b) dobrze, pomyślnie, szczęśliwie, procedere, powodzić się; pożytecznie, otia recte ponere; drogo, korzystnie, vendere.

Rectio, ōnis, 2. rządzenie, kierowanie, reipublicae.

Rector, ōris, m. kierujący, cursus elephantis; r. navis, sternik; r. et gubernator civitatis, rządzca; r. reipublicae, dyktator; poet. r. Olympi, superum, Jovisz; r. pelagi, maris, Neptun; r. Thebarum, Dolopum, król.

Rectus, a, um, prosty, nieskrzywiony, linea; recto itinere contendunt; in rectum lub rectum, wprost; — przenoś. a) prosty, niewykwinuty, naturalny, commentarii Caesaris sunt recti; quae sunt recta et simplicia, laudantur; rectum in oratione; b) składny, kształtny, puella, pięknej postawy; c) grun-

towny, zdrowy, recta consilia dare; d) przyzwoity, prawy, cnotliwy, Caesar firmus est et rectus; natura r.; stąd: *rzezow.* rectum, prawość, cnota, recti pravique partes; mens conscia recti; ante oculos rectum pietasque pudorque constiterant.

Recūbo, āre, leżać, spoczywać, in hortulis, sub arbore, sub tegmine fagi; solo.

Recumbo, cubūf, 3. znowu się położyć, dein, quum se collegisset, recubuisse; 2) położyć się, in herba, in conclavi; si potes Archiacus conviva recumbere lectis; 3) upadać, opadać, in humeros cervix collapsa recumbit; nebulae campo recumbunt.

Recuperatio, ōnis, ż. odzyskanie, libertatis.

Recuperator, ōris, m. odzyskujący; w licz mn. recuperatores, zgromadzenie sędziów z trzech lub pięciu członków złożone, które się zajmowało rozstrzygnięciem sporów w przedmiocie przyznania komu własności, później w ogóle sprawami wymagającymi prędkiego załatwienia; stąd: recuperatorius, a, um, tyzczący się tych sędziów.

Recūpero, 1. odzyskać, znowu nabyć, villam suam ab aliquo; rem suam iudicio; suos obides; — przenoś. zjednać, adolescentulos laudatione, recuperare voluntatem ejus non potui.

Recurro, curri cursum, 3. w tył biedz, cofać się, wracać, o istotach żyw. i nieżywot., właśc. i przenoś., ad naves, inque suos fontes versa recurret aqua; naturam expellas furca, tamen usque recurret; poet. o biegu słonecznym i uplywie lat: sol recurret equis conversis; recurrentes per annos.

Recurso, āre, biedz nazad, wra-

cać; — przenoś. multa viri virtus animo recusat; sub noctem curra r.

Recursus, us, m. bieg odwrotny, powrót, ut recursus pateret.

Recurvo, 1. zgiąć w tył, zakrzywić, colla equi; poet. undae recurvatae, bieg wody wężykowaty; aquas in caput, cofać.

Recurvus, a, um, w tył zgięty, zakrzywiony, cornu recurvo intendit vocem; poet.: hederæ serpenti nexu recurvo, okręcają się wężykowato; tectum r., labirynt.

Recusatio, ōnis, ż. odmówienie, sine recusatione negotium susceperunt; 2) zarzut.

Recūso, 1. wymawiać się, wzbraniać się, sprzeciwiać się, odmawiać, nie przyjmować, aliquem disceptatorem; amicitiam populi Romani; z tryb. bezok. mori, facere; z ne i tryb. łącz. sententiam ne diceret, recusavit; lub gdy poprzedza przeczenie, ze spoj. quin lub quominus, neque recusare, quin armis contendant; non recuso, quominus legant; de stipendio; nullo recusante, gdy nikt się nie sprzeciwiał; także o przedmiotach nieżyw., ignis non unquam alimenta recusat (przyjmuje); w znaczeniu sąd. robić zarzut, zastrzeżenie, quoniam satis recusavi.

Recūto, cussi, cussum, 3. odbijać, 2) wstrząsać, utero recusso.

Redactus, a, um, patrz redigo.

Redamo, āre, wzajemnie kochać.

Redardesco, ěre, znowu się zapalić.

Redarguo, argui, argūtum, 3. zbijać dowody, illa redargui possunt; redargue me, si mentior, przekonaj dowodem; 2) ganić, obwinać, inconstantiam tuam.

Reddo, reddidi, redditum, 3. od-

dać, wydać, zwrócić, kogo lub co, aliquem lub aliquid; se red. lub reddi z przyp. 3 miejsca, wrócić dokąd, convivio; reddi tenebris, wrócić do świata podziemnego, w szczegół. a) wydać z siebie. janua stridorem reddit; arteria aspera animam respirat et reddit; lucem (= vitam) umrzeć; także: debitum naturae, wypłacić dług naturze, verba male, bene, wymawiać; verba novissima, powtarzać za kim; dictata magistro, carmen i t. p. powiedzieć, odmówić, wyśpiewać; causam, dać, przytoczyć, powiedzieć; alicui jus, wyrokować; poet.: aliquem nomine, nosić czyje imię, qui te nomine reddet Silvius Aeneas; b) oddać, doręczyć, przywrócić, własc. i przenos. literas alicui; Macedoniam alicui; poenas impietatis; przypłacić, ponieść karę za-; sum cuique honorem; rationem, zdać rachunek albo sprawę; iudicium, dać wyrok; otium; stąd: przyznać, ustąpić, dać, zostawić, urbem, agros, leges suas; sacra: conubia; alicui salutem, zostawić, przy życiu; reddo ac remitto, zrzekam się; c) z podwójnym przyp. 4. zrobić kogo albo co czem, wpłynąć na jego odmianę, aliquem ferocem, iratum; placidum; aliquem suum hostem; itinera infesta; loca tuta; domum inanem; republicam fortunatam; na str. bier. stać się, ne insolentiores redderentur; 2) oddać co za co, wzajemnić się, vitam hominis pro vita hominis: beneficium; terrorem illatum: responsum red., odpowiedzieć; 3) przełożyć, przetłumaczyć, latine, verbum pro verbo; nec verbum verbo curabis reddere fidus interpres.

Redemptio, ōnis, ż. wykupienie,

okup, captivorum; sacrament, od służby wojskowej; 2) przekupienie, iudicii; 3) wzięcie w dzierżawę.

Redemptor, ōris, m. zakupujący, frumenti; 2) przedsiębiorca, podejmujący się jakiej roboty za pieniądze.

Redemptura, ae, ż. podejmowanie się czego, np. budowy, objęcie dzierżawy.

Redeo, redii, reditum, redire, isó nazad, powracać, o żyw i nieżyw. przedmiotach; a Caesare; a coena, e provincia, aede suburbana rediens; rure; unde redierat; ad castra; ad exercitum; ad navim; in tectum, in urbem, illuc, Romam, lub samo redire; nieosob.: postquam domum reditum est; manent, dum rediri posset; redire viam, powracać drogą, itaque reditque viam toties; redunt gramina campis; arboribus frondes. Stąd: a) e dochodzić: wpływać, pecunia ex metallis; ex qua regione quinquaginta ei talenta redibant; b) Caesar ad duas legiones redierat, Cezarowi pozostały tylko dwa legiony; collis ad planitiem redibat (gwał, kończył się w płaszczyźnie); — przenos. a) in gratiam cum aliquo, pojednać się z kim; in amicitiam, znowu się zaprzyjaźnić; in viam; poprawić się, upamiętać się; ad se, przyjść do siebie, wydobrzeć, często także: ad se r., powrócić do swoich obyczajów, nałogów; in memoriam, przypominać sobie, rozmyślać o rzeczach przeszłych; b) ad lub in aliquid redire, jać się czego, przyjść do czego, być do czego doprowadzonym, ad gladios; ad manus: bona in tabulas publicas redierunt (były wystawione na sprzedaż publiczną); ad interregnum; ad pa-

tres; quorum ad arbitrium summa rerum redeat, na którychby woli polegała, od którychby wyroku zależała.

Redhibeo, hibui, hibitum, 2. wracać kupno z powodu dostrzeżonej wady; mancipium.

Redigo, redēgi, redactum, 3. odpędzić, odegnąć, hostes ad mare, aliquem ad Capuam; zanieść, złożyć, pecuniam ad quaestorem; pecuniam in publicum; stąd: a) zebrać, wybrać, pecuniam (ex aliqua re); na str. bicr. wpłynąć, multum auri redactum; tantum aeris redactum est, ut; b) pod względem liczby: doprowadzić, familia ad paucos redacta; ad paucitatem redigi; ex hominum milibus sexaginta ad quinque redactum esse; 2) przenieść. a) przywieść, in memoriam; rem ad pristinam rationem belli; b) ad lub in lub sub aliquid, ad czego doprowadzić, ad internectionem; ad pacem in unum; ad certum; ad vanum et irritum (zniweczyć); opanować, wziąć, zebrać, przymusić, aliquem lub aliquid in i sub potestate suam (alicujus); sub populi R. imperium; in servitute; in ditionem alicujus; aliquem ad ditionem; zamienić, in formam provinciae; także: z podwójnym 4 przyp. aliquos infirmiores (osłabić; quae facilia ex difficillimis animi magnitudo redegerat (zrobiła); 3) wypędzić, wydalic, in exsilium, u późn. pis.

Redimicūlum, i, n. przepaska, strój głowy lub szyi u kobiet, r. mulieri praebeat in collum et **cribos**.

Redimito, redimī, redimītum, 4. przewiązać, otoczyć, uwieńczyć, tempora vittā; redimitus coronis; poet.: redimitus tempora quercu.

Redīto, redēmi, redemptum, 3. znown kupić, odkupić, domum, fundum; 2) okupić, otrzymać co za co, pacem parte fructuum; pacem obsidibus; largitione voluntates militum; belli moram pecunia; 3) podjąć się czego za zapłatę; w nadzieje korzyści, być przedsiębiorcą, opus; 4) wziąć w dzierżawę, vectigalia, portoria, picarias; 5) wykupić, uwolnić z przym. a lub ex i przyp. 6 od kogo, z czego, a Gallis, e servitute, i 6 przyp. sposobu (poena, pecunia, auro, pretio, suo sanguine, morte) lub samo red. captivos i t. p.; poet.: corpus, ratować; w znac. sąd.: litem r., skończyć proces przez układ.

Redintegratio, ōnis, ż. odnowienie; 2) powtórzenie, verbi.

Redintegrō, 1. odnawiać, proelium, iram, spem, memoriam potestatis; powtarzać, verbum; uzupełniać, deminutas copias.

Reditio, ōnis, ż. powrót, celeritas reditionis; reditio domum.

Reditus, us, m. powrót, domum, Romam, in Asiam, ad aliquem; reditum habere in civitatem; także: est alicui reditus in curiam; reditu intercludi; 2) przychód, dochód, w licz. poj. i mn.; 3) o kolowym biegu ciał niebieskich, r. solis; — przenoś. powrót, r. ad rem, ad propositum; r. in amicitiam patet; r. in gratiam lub gratiae, pojednanie, pogodzenie się, przebłaganie.

Redivivus, a, um, odświeżony, rzeczow. redivivum, i, n. i w licz. mn. stare materiały powtórnie do budowy użyte.

Redoleo, olui, 2. pachnąć, wydawać zapach, z przyp. 6 redolent thymo fragrantia mella; także: z 4 przyp., vinum; — przenoś.

okazywać ślady, doctrinam; ex illius orationibus Athenae redolere videntur.

Redomitus, a, um, uśmierzony, poskromiony.

Redones, patrz Rhedones.

Redono, 1. wrócić komu, oddać, aliquem diis patriis; 2) odstąpić komu, zrzec się, iras et invisum nepotem Marti, poet.

Reduco, duxi, ductum, 3. odprowadzić, naprowadzić, przywrócić, z przym. ex lub a i przyp. 6; z ad lub in i przyp. 4, często samo red. aliquem lub aliquid włas. i przenosi. ad officium; ad disciplinam Romanam; przyjąć znowu, uxorem; przywrócić, regem; 2) cofać, wstrzymywać, calculum, falces, plantas, hastam, aliquem a morte; reductus, oddalony, na ustroniu będący, vallis, sinus; reducta w rozumieniu Stoików oznacza rzeczy późniejsze, niższą wartość mające, w przeciwstawieniu do producta, porów. productus. [gis.

Reductio, ōnis, przywrócenie, re-
Reducto, 1. odprowadzać, exercitum.

Reductor, ōris, m. odprowadzający, plebis in urbem.

Reduncus, a, um, w tył zgięty, zadarty.

Redundantia, ae, ż. wezbranie wody; — przenosi. zbytek wyrazów.

Redundo, 1. wylewać, wzbierać; poet.: aquae redundatae, wezbranie, wylane z koryta; — przenosi. a) być przepelunionym, z przyp. 6, mianow. o mowie red. ornamentis; b) wyjawiać się, wyswiecać się, pokazywać się jawnie, ex ea causa redundat reus Postumius, pokazuje się widocznie, że Postumiusz jest winowajcą; sermones red., dają się słyszeć; ex meo te-

nui vestigali aliquid etiam redundabit, coś splynie, coś pozostanie; c) rozciągać się, rozszerzać się, nationes in provincias redundare poterant; nullum in me periculum redundavit ex-; redundat in aliquem detrimentum, calamitas; infamia ad amicos.

Reduvia, ae, ż. zanoklica; przysłowie: capiti mederi debeo et reduviam curo, zajmuję się fraszkami, a zaniedbuję rzeczy ważniejsze.

Redux, ūcis, odprowadzający, towarzyszący przy powrocie, Jupiter, te reduce; 2) powracający, socii, exercitus, navis; reducem me esse voluistis, chcieliście, żebym wrócił z wygnania, ite reduces domos; aliquem reducem sistere domum.

Refello, felli, 3. zbijać, zaprzeczać, aliquem lub aliquid; poet.: crimen ferro, zgładzić, zniszczyć.

Refero, fersi, fertum, 4. zapchać, zapelnic, cloacas corporibus; — przenosi. aures istis sermonibus; libros puerilibus fabulis; libris omnia referserunt; w mowie: skupiać, zwięzłe wystawiać, ut ea, quae referat perangusta in oratione, dilatet atque explicet.

Referio, ire, odbijać, speculi referitur imagine Phoebus, odbija się słońca.

Refero, tūli, lātum, ferro, nazad przynieść, odwieźć, aliquem in castra; frumentum ad aliquem; signa militaria; praedam i t. p.; se referre lub na str. bier. referri, powrócić, Romam; ad philosophiam; także ut eo se referat oratio; podobnie: pedem lub gradum ref., cofać się; stąd: poet. vestigia, ustępować; o okrętach: referri, być odpartym, powrócić, naves eodem, unde essent profectae,

relatas; me referunt pedes in Tusculanum, powracam do Tusk.; o sile wiatrów: referuntur vento ad oras; auster adversus retulit me Rhegium; o morzu aestus te in portum referat; — przenoś. a) stosować, odnosić, originem sui ad regem; consilia et facta ad dignitatem; omnia ad suum arbitrium; alienos mores ad suos (porównywać); divinationem ad naturam deorum; omnia ad voluptatem corporis; poet. in melius aliquid (poprawić), na str. bier. referri, odnosić się, dotyczyć się, stosować się, hoc refertur ad te; ad virtutem: leges in historia ad veritatem referuntur, in poemate ad delectationem; b) donieść, oznajmić, cognoscere et ad se referent; legati ad regem retulerant; 2) oddać, pannum, pateram; aliquid in publicum (do skarbu publicznego); — przenoś. a) o dźwiękach i t. p. na str. bier. referri, odbić się, senus relatus, ut usque Romam voces referantur; b) być podobnym, naśladować, aliquem ore; nomine avum; animo manibusque parentem; c) oddać wzajemnie, salutem alicui, nawzajem pozdrowić; gratiam alicui, odwdzięczyć się; par pari, wet za wet oddać; poet. vicem; d) odpowiadać, zarzucać co przeciw czemu, zbijać, quid a nobis refertur? defensionem alicujus; e) powtórzyć, probra: idem illud responsum; poet.: przypominać, rozważać, referens convivia; f) odnowić, wprowadzić coś nowego, consuetudinem, laudem Valeriae gentis; mysteria, sacra, arma (= bellum); 3) zwrócić, obrócić, skierować, oculos in aliquem; gemmam non ad os, sed ad genas, poet.; stąd: a) podać, przynieść, wnieść, rationes ad acriarium; pe-

cutiam ad fiscum; magnum pondus auri Romae; caput ad aliquem; binorum hostium spolia; wpisać, zaciągnąć, wnieść, nomen in tabulas; in tabulas publicas; pecuniam multae nomine; operi publico (na budowy publicznej); senatus consultum; porów. accipio; stąd: policzyć między-, umieścić w liczbie, przenieść do liczby, in reos; in proscriptos lub in proscriptorum numerum; in deorum numero lub numerum; in deos; inter divos, u późn. pis.; numerum ref., liczyć, poet.; b) — przenoś. zwrócić, animum ad veritatem; przynieść, zanieść, donieść. mandata, responsum, sermonem ad aliquem; zdać sprawę, legationem, z poselstwa; praerogativam, z głosowaną pierwszą centurii zwaną praerogativa; wnosić, robić wniosek, podać pod rozstrzygnięcie, radzić się, ad senatum ref. lub samo referre; ad populum; ad consilium; ad aliquem; ad se ipsum, ad animum, namyślać się; omnia ad oraculum, radzić się; opowiadać, mówić, przytaczać, aliquid lub z 4 przyp. i tryb. beatia voce refert; res horrenda relatu; quum relatum legend.

Refert, retulit, referre, zależeć; jak wiele: magni, parvi, multum, plurimum, nihil i t. p.; komu: meā, tuā, sua, nostra, vestra lub z przyp. 2. ref. omnium lub ad aliquem lub z samym przyp. 4.; na czym; z tryb. bez. lub ze zdaniem zależ., quod referret scire; per magni referre arbitror, ut sentiat.

Refertus, a, um, napełniony, napechany, obfitujący z przyp. 2 lub 6. Gallia referta negotiatorum; insula referta divitiis; domicilia omnibus rebus referta; także z 6. przyp. i przyim. de, lub samym

- przyp. 6. libri referti de nugis; Asia referta.
- Referveo**, ěre, burzyć się, wrzćć.
Refervesco, ěre, wrzćć, burzyć się, kipić; 2) stygnąć, oratio referverat.
- Reficō**, fěci, fectum, 3. znowu robić, arma, tela; znowu wybrać, tribunos; 2) poprawiać, do dawnego stanu przywracać, uzupełniać, ordines, muros, pontem; naves, rates, classem, arma, aedes, fana diruta i t. p. copias, exercitum; orzeźwić, pokrzepić, exercitum ex labore atque inopia; milites quiete; equos, jumenta; herbas; wyleczyć, saucios; se ref. lub na str. bier. refici, sił nabrać, przysięść do siebie; se ex labore; cibo somnoque refici, pokrzepić się; także: animum; animos militum a terrore, wzbudzić odwagę; pod względem potęgi: Lacedaemoniū post Leuctricam pugnam se nunquam refecerunt, już się nie dźwignęli; si paulum modo res essent refectae; 3) mieć skąd dochód, zyskać, tantum ex possessionibus; plus mercedis ex fundo; nagradzać co sobie, mieć zwrócone wydatki, impensas belli alio bello.
- Refigo**, fixi, fixum, 3. zdejmować, oddzierać co przybitego, tabulas; signa templis; leges r., zniszczyć, nieważnić; 2) wbić, zapakować, nostra.
- Refingo**, ěre, znowu ulepić, kształcić, cerea regna, poet.
- Refiātus**, us, m. wiatr przeciwny, **Reflepto**, flexi, flexum, 3. odginać, odkręcać, odwracać, na str. bier. odwracać się, cervicem; poet. longos reflectitur ungues, przekształca się; — przenos. animum, mentes, skłonić do litości, złagodzić; poet.: orsa in melius; animum reflexi, zwróciłem uwagę.
- Reflo**, 1. wiać przeciwnie, wlaść i przenos. reflantibus ventis, powiewem przeciwnych wiatrów; quum fortuna reflavit, affligimur.
- Refliuo**, fluxi, fluxum, 3. nazad płynąć, ambiguo cursu refluitque fluitque; 2) rozlewać się, campis, poet.
- Refliuus**, a, um nazad płynący, cofający się. [obawa.]
- Reformidātio**, ōnis, ŗ. lękanie się **Reformido**, 1. lękać się, obawiać się, bellum, reprehensionem hominum; z tryb. bezok. lub z nast. quod, dicere; reformidare, quod Pompejus dixisset: — przenos. vires ferrum, szkodzi im obcinanie.
- Reformo**, 1. przekształcać, inną postać nadawać, przemieniać, reformatus ip annos primos; dum, quod fuit ante, reformet; 2) przywracać, pacem, u pŃn. pis.
- RefŃveo**, fŃvi, fŃtum, 2. znowu rozgrzać, orzeźwić, corpus; artas admoto igne, rozniecać, ignes tepidos, poet.; — przenos. orzeźwiać, ożywiać, cuncta (o pokoju).
- RefractāriŃolus**, i refractārius, a, um, uporny, kłŃtliwy.
- Refrāen**, patrz refren.
- Refrāgor**, 1. sprzeciwiać się, opierać się, być przeciwnym, iść na przekor, alicui lub alicui rei; ze spŃj. ne i tr. łącz., pars optimatium refragabatur, ne promissa civitatibus persolverentur; — przenos. gloriae suae.
- Refrěno**, 1. wstrzymywać wędzidłem, hamować, equos; — przenos. wstrzymywać, powściągać, juventutem; alicquem a gloria; licentiam; libidines; animum, impetum; post fluvios, aquas.
- Refrico**, fricui, fricātum, 1. znowu drapać, skrobać, rozdrapać, vulnus, cicatricem; — przenos. odświeżyć, wzbudzić na nowo, desiderium ac dolorem; me-

- moriam alicujus rei; 2) nieprzech. znówu się objawiać, nec haec, quae refricant. hic me magis angunt.
- Refrigère**, 1. chłodzić, na str. bier. ochłodzić się, membra; refrigerari umbris; — przenoś. na str. bier. stać się oziębłym, być zniechęconym, refrigeratus ab aliquo.
- Refrigesco**, frixi, 3. stygnąć, ziębnąć, post tela educta refrixit: — przenoś. osłabnąć, ustawać, iść o pomorem, vereor, ne hasta Caesaris refrixerit; sortes refrixerunt, ustaliły, straciły wziętość; Scaurus refrixerat, stracił nadzieję otrzymania urzędu.
- Refringo**, frēgi, fractum, 3. wyłamać, wybić, gwałtem otworzyć, portas, carcerem; claustra, postes; poet.: vestes, rozdzierać; — przenoś. powściągnąć, osłabić, vim fluminis, vim fortunae, dominationem Atheniensium; poet.: pokonać, Achivos.
- Refugio**, fūgi, fugitum, 3. uciekać, uchodzić, umykać, uciekać się do kogo, szukać przytulku, z przym. ex lub a i przyp. 6, acie; z przym. ad lub in i przyp. 4 lub samym 4 przyp., Syracusas i t. p.: refugit a litore templum, oddala się, odsuwa się; visa refugit humus; 2) *przech.* uciekać przed kim lub przed czém, unikać, judicem; mandatum opus; pudore a dicendo; a toto hoc genere sermonis; poet. z tr. bezok. Polyhymnia refugit tendere barbyton.
- Refugium**, ii, n. ucieczka; 2) miejsce schronienia, przytułek.
- Refūgus**, a, um, uciekający; — przenoś. cofający się, ustępujący, **unda**.
- Refulgeo**, fulsi, 2. odbijać blask, zabłysnąć, zajaśnieć, refulgentia arma; stella refulsit aura auri ref.; sol refulget a liquida aqua.
- Refundo**, fūdi, fūsum, 3. wylewać się, wzbierać, stagnā refusa vadis; equor refundit in aequor, fletu super ora refuso.
- Refutatio**, ōnis, ż. zbijanie zarzutów.
- Refūto**, 1. odpierać, ukrócić, znękać, nationes bello; — przenoś. a) powściągać, hamować, clamorem; cupiditatem; conatum; b) zbijać, maledicta. contraria, testes.
- Regalis**, e, królewski, należący do króla, sceptrum, potestas; poet.: carmen lub scriptum, wiersz, pismo głoszące czyny królów; odpowiadający godności króla, ornatus, magnificentia, animus.
- Regaliter**, *przyst.* po królewsku, okazale, conficere sacrificium; w sposób nakazujący, grożący, regaliter minas addere precibus, poet.
- Regēro**, gessi, gestum, 3. odnosić, odrzucać, humum, tellurem; — przenoś. odpierać, zbijać, Stoicos; convicia.
- Regia**, ae, ż. patrz regius.
- Regie**, *przyst.* po królewsku.
- Regienses**, ium, m. patrz Regium.
- Regifice**, *przyst.* wspaniale, okazale, po królewsku.
- Regificus**, a, um, wspaniały, okazały, królewski.
- Regillus**, i, m. miasto Sabinów; stąd. Regillensis, Regilleńczyk; 2) jezioro w Lacym; także: lacus R. i Regilli lacus; stąd: Regillensis, is, m. przydomek Postumiuszów (z powodu zwycięstwa odniesionego nad Latynami 496 prz Chr. pod dowództwem dyktatora Postumiusza; 3) przydomek rodu Emiliuszów.
- Regimen**, inis, n. kierowanie, rządzenie; 2) rzadzca, panujący, rerum; 3) poet. narzędzie do kierowania, ster, regimen flectere.

Regina, *ae, Ź.* królowa; 2) dama znakomitego rodu; 3) żona kapłana zwanego rex sacrorum; — przenoś. *r.* pecunia; *r.* oratio; *justitia omnium est domina et regina virtutum.*

Reginus, *i, m.* Rzymski przydomek.

Regio, *ōnis, Ź.* (od *rego*) kierunek, linia, *recta regione*, w prostym kierunku; *regio platearum*, w kierunku ulic; *regio occidentis*, ku zachodowi; *r. castrorum*, linia; *de regione deflectere*, zboczyć; *e regione*, w prostym kierunku, prosto, *moveri*; lub wprost naprzeciw z przyp. 2 lub 3 lub bez przyp. *e regione oppidi*; *e regni us pontium*; *esse e reg. nobis*; *acie e regione instructa*; stąd: *a)* linia graniczna, granica, zwykle w licz. mn. właśc. i przenoś. *Romulus regiones direxit*; *res, quas gessimus, orbis terrae regionibus continentur*; stąd: *e* linii zakreślonej przez augurów, *per litum regionum facta descriptio*; *b)* strona nieba, świata, *aquilonaris, australis, meridiana*; poet.: *vespertina*; stąd: okolica, kraina, pole, właśc. i przenoś. *regiones inhabitabiles*; *dicendi regio*; przedmiot lub zakres wymowy; *officii*; dzielnica miasta czyli okręg.

Regionatim, *przysł.* stronami.

Regium, *ii, n.* miasteczko Bojów w Gallii Cypadańskiej (*Reggio*); stąd: *Regiones*, *ium, m.* *Regiosowie*, *Reginowie*.

Regius, *a, um, a)* królewski, króla tyżący się, od króla pochodzący, *potestas*; *b)* wspaniały, okazały, *moles*, gmach, budowa, *iam paucā aratro jugera regiae moles relinquent*; *c)* *morbis regius*, żółtaczką; 2) *rzeczow.* *a)* *regia, ae, Ź.* mieszkanie królewskie,

pałac, zamek, *Croesi regia Sardes*; zamek króla *Numy*, stąd: *atrium regium*; *b)* *familia królewska*; namiot królewski; gmach w Rzymie, dokąd się schodzili kapłani zwani *pontifices*; *c)* *regii, orum, m.* słudzy królewscy; w odniesieniu do Persów: *wojska królewskie*, *wielkorządcy*, *dworzanie*. **Regnator**, *ōris, m.* władzca, panujący.

Regno, *1.* królować, panować, rządzić, *Numa regnante*, za panowania *Numy*; poet. z przyp. 2 *agrestium populorum*, *nicoaab. Romae regnatum est per septem reges* (siedmiu królów panowało); *regnari omnes volebant*, chcieli, żeby król panował, żeby byli rządzeni przez króla; — przenoś. panować, rozkazywać, rządzić po królestwu, stąd o osobach: być samowładnym, mieć przewagę, grać rolę panującego, w dobrej i złej myśli, *in quibus (centuriis) ta regnas*; *vive et regno*; *tribunos tantum licentiae novem annis, quibus regnant, sumpsisse*; *regnante audacia videtis*; *e* przedmiotach nieżywothnych: *ignis regnat*; 2) *przech.* zarządzać, tylko na str. *bier.* poet., *regnata rura Phalanto*

Regnum, *i, n.* *dostożność* królewska, *rzady* królewskie, *regnum appetere*, *sub regno esse*; stąd: *królestwo*, kraj rządzony przez króla, *in Prusiae regno esse*; *qui erant regno ejus finitimi*; poet.: *o świecie podziemnym*, *krajinie cieniów*, *Cerberus haec regna personat*; *panowanie*, *władza*, *przeważne znaczenie*, *forense, judiciorum, judiciale*; także w złej myśli: *samowolność*; poet. *regnae vini*, *w czasie biesiady*, *urządź obranej losom osoby, która prze-*

- pisywała, ile toastów i jakie mia-
no spełnić.
- Rego, rexi, rectum, 3.** kierować,
przewodniczyć, habenas, ratem,
clavum, currus, motum mundi,
dictis animos; 2) rządzić, pano-
wać; rozkazywać, władać, impe-
rio populos, rempublicam; 3) ozna-
czać, wytykać, terminos, fines;
4) prowadzić, poprawić, errantem;
si peccas, te regere possum.
- Regredior, gressus, 3.** wracać,
ustępować, iść na powrót, regre-
di quam progredi malo; inde:
Romam; także: z przyim. ad lub
in i przyp. 4; w znac. woj. co-
fać się, regrediens, w odwrotnym
pochodzie; — przenoś. in illum an-
num.
- Regressus, us, m.** ustępowanie,
cofanie się, powrót, dare alicui
regressum, pozwolić komu powró-
cić; — przenoś. ab ira, ochłodzenie.
- Regula, ae, ż.** linia, w ogóle: pręt
prosty, listwa, lata, belka; laska
miernicza, sznur do pomiaru; —
przenoś. prawo, zdanie zasa-
dnicze, consuetudinis; habere re-
gulam, qua vera et falsa judi-
centur; consilia sua ad regulam
virtutis dirigere et referre.
- Regulus, i, m.** królik, książę; 2)
królewicz; należący do rodziny
królewskiej.
- Regulus, i, m.** Rzymskie prze-
zwisko.
- Regusto, 1.** znów kosztować; —
przenoś. odczytać, crebro regusto
tuas literas.
- Reicio, patrz rejicio.**
- Reintegrō, patrz redintegrō.**
- Reiectāneus, a, um, do odrzuce-
nia; rzeczow. rejectanea, orum, n.**
odrzućki, wybićki, brak.
- Reiectio, ōnis, ż.** odrzucenie, wy-
zucenie; — przenoś. odrzucenie,
nieprzyjęcie, wyłączenie, alicujus
lub alicujus rei; r. iudicium lub
samo rejectio; zalenie na kogo,
in alium.
- Rejectus, a, um, wart odrzuce-
nia; rzeczow. rejecta, orum, n.** ==
rejectanea.
- Rejiciendus, a, um, wart odrzu-
cenia, res rejiciendae i rejicien-
da** == rejectanea.
- Rejicio, jēci, jectum, 3.** rzucać
z siebie, trzymać z tyłu, par-
mas, poet.; o żołnierzach: in post-
remam aciem, w tyle postawić,
stąd: a) odrzucać, odpędzać, od-
pierać, o ludziach i zwierzętach,
hostem ab Antiochia; eos in op-
pidum; capellas, boves; o okrę-
tach: rejici tempestate; — przenoś.
a) oddalać, odsuwać, wstrzymy-
wać, odrywać, odciągać, odwo-
dzić, aliquid; aliquid ab aliquo,
aliquem a libris; odesłać dokąd,
rem senatus a se ad populum re-
jecit; rem ad novos consules; rem
ad Pompejum; ad ipsam te epi-
stolam rejicio; odłożyć, reliqua
in Januarium; β) odrzucić, wzgar-
dzić, aliquid lub aliquem; δ) od-
jąć, zdjąć, rzucić, vestem ab
ore; vestem de corpore; amictum
ex humeris; sagula; pila, librum
e gremio; 2) rzucić, cisnąć, tel-
lum in hostem; 3) wdać się w co;
si huc te rejicis.
- Relabor, lapsus, 3.** odpaść, pom-
knąć się w tył; płynąć nazad,
powrócić, in sinus relabere no-
stros, powracasz; — przenoś. nunc
in Aristippi furtim praecepta re-
labor, poet.
- Relanguesco, langui, 3.** osłabnąć,
ustać, stracić siły, odwagę, och-
otę, zapal, ardor relanguit; animi;
ut impetus relanguescat regis.
- Relatio, ōnis, ż.** odnoszenie; —
przenoś. zalenie na kogo inne-
go, criminis; 2) powręcenie, po-

wórzenie; 3) wyniesienie, wydobycie;—przenoś. *a)* sprawozdanie, wnoszenie jakiego przedmiotu do roztrząsania do senatu; *b)* opowiadanie, oznajmianie, u późn. pis.

Relátor, óris, *m.* sprawozdawca.

Relaxatio, ónis, *ż.* rozszerzenie, rozwołnienie;—przenoś. ulga, doloris; odetchnienie, odpoczynek, rozrywka, animi.

Relaxo, 1. rozzwalniać, rozszerzać, na str. bier. rozszerzać się; 2) otwierać, rozwiązywać, claustra, ora fontibus, vias, tunicarum vincula, u poet.; 3) rozpręcać, zmniejszać nateżenie;—przenoś. zwalniać, łagodzić, risus severitatem ac tristitiam relaxat; pater, quidquid astrinxi, relaxat, dolor r., łagodnieje, zmniejsza się; często: se rel. lub samo relaxare lub relaxari. orzeźwić się, odpocząć: relaxare animum; dać wypoczynek umysłowi, rozpogodzić umysł; ne nocturna quidem quiete diurnum laborem relaxante, gdy nawet nocnym spoczynkiem nie przyniósł sobie ulgi po całodziennej pracy.

Relegatio, ónis, *ż.* odesłanie, wygnanie.

Relégo, 1. wywołać, wygnać, wydalic za karę, aliquem ab aliquo, in aliquem locum; Cyprum; 2) oddalic, daleko usunąć. relegati a ceteris; terris gens relegata ultimis; 3) odsyłać, wskazać, studiosos Catonis ad illud volumen relegamus.

Relégo, légi, lectum, 3. na powrót zbierać, filo relecto (przez zwinięcie nici Aryadny);—przenoś. na powrót odbyć drogę, znowu zwiedzić, litora; navis Hellespontiacas relegit aquas; 2) znowu czytać, odczytywać, scriptorem i scripta. [stygnąć.

Relentescó, éro, znowu słabiec,

Relévo, 1. podnosić w górę, corpus e terra; membra in cubitum, oprzeć; 2) ulżyć;—przenoś. *a)* złagodzić, zmniejszyć, usunąć, famem, sitim, morbum, communem casum, luctum; *b)* przynieść ulgę, pocieszyć, pokrzepić; na str. bier. doznać ulgi, wydobrzeć, wzmódz się, przyjsć do zdrowia, relevetur ut aeger; relevata republica; relevari cura et metu.

Relictio, ónis, *ż.* opuszczenie, reipublicae; consulis.

Relicuus, patrz reliquus.

Religatio, ónis, *ż.* przywiązywanie.

Religio, ónis, *ż.* bojaźń, cześć, uszanowanie względem Boga, religio deorum pio cultu continetur; puram religionem suscipere; religionem minuere; świętość miejsca lub przedmiotu, fani; Diana loco mutata, religionem non amisit; 2) sumiennosc, iudicis; homo sine ulla religione, exemplar antiquae religionis; nienagannosc, nieskazitelnoś, vitae; 3) skrupuł, religionem alicui injicere, incutere, offerre, afferre; religione impediri; res venit in religionem; 4) zobowiązanie, sacramenti, iurijurandi, officii, societatis; religione obstringere, constringere aliquem; 5) wina, przewinienie, grzech, religio haeret in republica; religione solvere; *b)* zabobnoś, vana; religiones suscipere. U późniejszych pisarzy zbiór wszystkich religijnych zwyczajów i urzędzeń, stąd: religio Christiana.

Religióse, przyst. sumienne, wierne, dokladnie, testimonium dicere; promittere; święcie, religijnie, templum religiosissime celebrant.

Religiósum, a, um, sumieany, praebuit se in testimonio religiosum; religiosum est, jest racoz

sumienia; ścisły, dokładny, auctor, aures; święty, religijny, quidquid religiosissimum in templis erat; r. dies (o dniu bitwy nad rzeką Alią), dzień żałoby.

Religo, 1. związać, manus post tergum; comam; 2) uwiązać, przywiązać, aliquid aliqua re, ad aliquem locum; poet.: classem ab aggere i classem litore.

Relino, lēvi, lītum, 3. podbierać, mella servata thesauris, poet.

Relinquo, liqui, lictum, 3. zostawić gdzie, aliquem lub aliquid; aliquem ad lub apud exercitum; relicto in Hispania Hannibale; legatum castris praesidio; quod satis visum est praesidio castris; legionem in praesidio; paululum frumenti; opuścić, patriam; Britanniam relictam conspiceret; 2) zostawić po sobie, domum hereditate; fundos; aliquem (testamento) heredem; aliquem successorem; rem publicam alicui, filios, liberos; historiam; reliquit scriptum; aeris alicui aliquantum; memoriam nullam; famam sui; 3) zostawić, dać, pozwolić, equitatus partem; nullum granum, naves inanes; sibi spatium deliberandi; sibi tempus ad aliquid; tempus munitioni; facultatem sui colligendi; na str. bier. pozostać, relinquitur tempus, via, fuga, spes i t. p.; także: ze spój. ut i tr. łącz. relinquitur, ut quiescamus; opuścić, wystawić, urbem direptioni; relictis iis, quae occupaverat; 2) opuścić, porzucić, aliquem; domos; loca superiora; rem; relinquit aliquem animus, mdleje; lub anima, umiera; zaniechać, zaniechać, porzucić, puścić mimo, jus suum, injurias; caedes (nie wspomnieć); relictis omnibus rebus (zaniechawazy)

Reliquiae, arum, 2. resztki, resztki, szczątki, copfarum, vini, cibique conjurationis; rel. terra condere (o popiołach umarłego).

Reliquus, a, um, pozostały, resztujący; rzeczow. reliquum, i, n. i w licz. mn. pozostałość, reszta; reliquum est, z nast. ut i tryb. łącz. lub samym tryb. łącz. reliquum est, ut egomet mihi consulam, pozostaje, abym sam sobie radził; rel. est — prosequar, nihil est reliqui, nie nie pozostaje; reliquum facere aliquid, pozostawić, także: opuścić aliquem, przy życiu zostawić; quod fortuna reliqui fecit; nihil reliqui facere, nie nie zostawić albo nie zaniechać, wszystko zrobić, co tylko można; 2) o dźwiękach: pozostały, niedopłacony, quum tanta reliqua sint; 3) w odniesieniu do czasu: pozostały, przyszły, in reliquum tempus, na przyszłość; 3) inny, drugi, ut ei magistratus reliqui omnes parent; exercitus; reges; privata aedificia; quod reliquum est, z resztą, co do reszty; także: de reliquo; reliqui, inni; reliqua, inne rzeczy; lub przysł. wreszcie.

Religio, patrz religio.

Reluceo, luxi, 2. odbijać światło, świecić się, freta igni relucunt.

Relucesco, luxi, 3. znowu zająśnieć, solis imago.

Reluctor, 1. pasować się, opierać się, hostis reluctans; — przenoś. sprzeciwiać się, z przyp. 3 lub samo rel.

Remando, 1. nawzajem kazać powiedzieć, oświadczyć, remandatum Pyrrho a senatu est, z 4 przyp. i tryb. bezok u późn. pis. **Remaneo**, mansi, mansum, 2. pozostać, domi; Romae; in aliquo loco; ad urbem; lub samo rem

pars integra remanebat:—przenoś.
si ulla apud vos memoria remanet
avi mei; gloria remansit.

Remansio, ōnis, *ż.* pozostanie.

Remēdiū, ii, *n.* lekarstwo;

przenoś. pomoc, środek zaradczy,
timoris lub timori; ad dolorem
tolerandum; r. exercitus deficientis.

Remeo, 1. powracać, aēr remi:
victor ad Argos; urbes patrias. poet.

Remētiōr, mensus, 4. znowu mie-
rzyć:—przenoś. iść nazad tąż sa-
mą drogą, stadium; bier.: remen-
so spatio, poet.: znowu uważać,
rite astra.

Remex, remigis, *n.* robiący wio-
słem, majtek; poet. w znaczeniu
zbiorowém, remex zamiast remiges.

Rēmi, orum, *m.* lud w Belgii.

Remigatio, ōnis; *ż.* robienie wio-
słem.

Remigium, ii, *n.* cały przyrząd po-
trzebny do robienia wiosłami; wio-
sła, nudum remigio latus; poet.:
o skrzydłach Merkurego i Dedala:
volat per aēra remigio alarum;
sacravit remigium alarum (suarum);
2) robienie wiosłami; 3) majtko-
wie, remigium classicūque mili-
tes evecti. [nać.

Remigo, 1. robić wiosłami, ply-
Remigro, 1. powrócić na swoje
miejsce, na powrót się przeprowa-
dzić, własc. 1 przenoś. Romam
lub z przyim. in, ad i 4 przyp.
in locum; ad justitiam.

Reminiscor, sei, przypominać co
sobie, przywodzić co sobie na pa-
mięć, veteris famae; amicos; 2)
wymyślić, plura bona; 3) rozwa-
żać, ea potius reminiscere.

Remisceo, miacui, mistum lub mix-
tum, 2. mieszać, vera falsis.

Remisso, przysł. zwolna, łagodnie,
utrum severe agere malit, an re-
misso.

Remissio, ōnis, *ż.* odesłanie, pu-

szczenie od siebie; 2) spuszczenie,
superciliorum; r. vocis, zníženie
głosu:—przenoś. a) r. animi, roz-
zerwanie umysłu; rozrywka, ode-
tchnienie; b) zwolnienie, zmniej-
szenie, złagodzenie, poena, mor-
bi; r. usus, zaniechanie stosun-
ków, obcowania; animi in injuria;
względność, przepuszczenie komu;
stąd: łagodność.

Remissus: a, um, nienatężony; -
przenoś. a) słaby, mdły, leniwy,
opieszaly, niedbały, in labore;
in petendo; animus remissus i re-
missus animo; b) wesoly, zaba-
wny, ucieszny, jocus; cum re-
missis hominibus jucunde vivere;
c) zwolniony, łagodny, ventus, fri-
gus; —przenoś. mały, aestimatio;
d) powolny, niegwaltowny; spo-
kojny, homo in sermone, dicen-
di genera, cantus remissior, głos
mniej natężony.

Remitto, misi, missum, 3. odes-
łać, puścić od siebie; odprawić,
aliquem; aliquid; aliquid alicui;
aliquem Romam; domum; in hiberna;
obsides; rozpuścić, concionem; nun-
cium uxori, posłać list rozwodowy,
zapowiedzenie rozwodu:—przenoś.
a) calces (wierzgać); vincula (roz-
wiązać); poet.: spuścić, brachia,
digiti sopore remissi; tunica re-
missa; arna; także: wypuszczać
z siebie, sanguinem e pulmone;
wydać, sonum, zrządzać, atra-
menta; labem; b) popuścić, zwol-
nić, ramulum adductum; habenas;
frena equo; arcum; appetitus,
puścić cugle swoim żądzom; mel-
la liquefacta remittere, roztopić;
vere remissus ager (rola wolna
od lodu, śniegu); se rem. odpo-
cząć; animum rem., dać wypo-
czynek umysłowi; o wiatrach, do-
szczy, bolu i t. p.: remitti, lub
se remittere lub samo remittere

zwolnić, uspokoić się, ubi primum remiserunt imbres; quum remiserant dolores pedum; zaniechać, zaprzestać, zwolnić w czém, odstąpić od czego, de celeritate; industriam; contentionem; inimicitias; curam, aliquantum; aliquid de pristina virtute; opinionem animo; poet.: z tr. bezok., remitte quaerere, nie pytaj, nie badaj; zrzec się, ustąpić, darować, przebaczyć, navem; multam, poenam, pecunias, stipendium; injurias; pozwolić, przyznać, aliquid; alicui aliquid; remittentibus tribunis; 2) odesłać nazad, oddać napowrót, odrzucić, alicui aliquid lub ad aliquem, pila, telum: odbijać, vocem nemora remittunt, poet.: stąd: przenoś. oddać nawzajem, wywzajemnić się, wywdzięczyc się, alicui beneficium; poet.: veniam r.

Remmius, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu; lex Remmia, prawo Remmiusza.

Remolitor, 4. odwalić, pondera terrae.

Remollesco, 3ra, mięknać, stawać się miękkim, cera remollescit sole; — przenoś. a) łagodnieć, precibus, poet.: b) robić się zniewieściałym.

Remollio, 4. zmiękczyć; — przenoś. zniewieścić, pozbawić mocy, artus, poet.

Remorāmen, 3nis, n. zwlekanie, opóźnienie.

Remordeo, 3re, wzajemnie kąsać, edgryzać się; — przenoś. a) niepokoić, dręczyć, animum; quando haec te cura remordet; b) odcinać się, nawzajem komu docinać, aliquem, poet.

Remōris, e, powolny, spieszały.

Remōror, 1. zatrzymywać się, in Italia: 2) przech. wstrzymywać,

powściągać, przeszkadzać, aliquem; iter alicujus; aliquem a negotiis. Remōte, przyst. odległe, daleko. Remōtio, 3nis, f. usuwanie, cofanie, brachii; — przenoś. zblijanie. criminis.

Remōtus, a, um, oddalony, daleki, z przyim. a i przyp. 6 lub samym przyp. 6 lub samo rem.; — przenoś. a) wolny od czego, a culpa; ab omni suspicione; ab honestate, nieprzystojny, nieprzyzwolity; b) mający wstręt do czego, ab inani laude; c) wart odrzucenia; rzeczow. remota = rejecta.

Remōveo, mōvi, mōtum, 2. oddalać, usuwać, praesidia ex leicis; suspicionem a se; se a negotiis publicis; so artibus; plura de medio removebat; wyrzucać, aliquid ex oratione; remotis arbitris, bez świadków, po usunięciu świadków; remoto joco, bez żartu, żart na stronę.

Remūgio, 3re, ryczyć, Sibylla remugit antro; — przenoś. odgłos wydawać, brzmieć, grzmieć, vox inremicata; coelum; 2) rykać na co, rykiem odpowiedzieć, ad mea verba remugis, poet.

Remulceo, mulsi, mulsum, 2. głaśkać; 2) tulić pod siebie, caudam.

Remuloum, i, n. lina, którą się ciągnie statek wodny.

Remūlus, i, m. król Alby; 2) imię jakiegoś bohatera.

Remuneratio, 3nis, f. zawdzięczenie, benevolentiae.

Remūneror, 1. wzajemnie udarować, zawdzięczyć, aliquem aliqua re; także czynno: remunerare.

Remōria, ae, f. miejsce w Rzymie na pagórku Awentyńskim, gdzie Romulus radził się wieszceby względem założenia miasta.

Remurmuro, āre, odbywać się mru-
czeniem, mruzcąc, uuda.

Remus, i, m. wiosło, wiaś. i prze-
noś, ducere remos, robić wiosła-
mi; remis incumbere, silnie robić
wiosłami; poet.: o rękach i nogach
pływającego; także o skrzydłach
ptaków: alarum remis; przysłowie:
remis velisque lub ventis remis
lub velis remisque, bardzo usil-
nie, wszystkimi siłami, remis ve-
lisque petivit; v. r. festinare.

Remus, i, m. brat Romulusa.

Ren, rēnis, m. nérka, zwykle w licz-
mn. laborare ex renibus.

Renarro, āre, znowu opowiadać;
powtórzyć, priora.

Renascor, nātus, 3. odradzać się,
odrasnąć, wzmacniać się, znowu
się zjawić, wiaś. i przenoś. multa
renascentur vocabula; Trojae re-
nascens fortuna.

Renāvigo, āre, nazad żeglować.

Reneo, āre, odsnuć co sprzedzo-
nego.

Renideo, āre, jaśnieć, blask wyda-
wać, luna; aureum lacunar; —
przenoś. uśmiechać się, ore reni-
denti.

Renitor, nisus lub nixus, 3. opie-
rać się, sprzeciwiać się.

Beno, i, nazad płynąć.

Beno, ōnis, m. (może), renifer; re-
nonum tegumentum, lub samo r.,
kożuch, futro, którego używali
Germanowie

Renōdo, i, związać, comam longam;
2) rozpuścić.

Renovāmen, ōnis, n. zmiana kształtu.

Renovātio, ōnis, 2. odnowienie,
mundi; timoris.

Renōvo, i, odnawiać, odświeżać,
właśc. i przenoś. templum; proe-
lium, bellum; vulnera; memoriam,
amicitiam; powtarzać, renovabo id,
quod dixi; pod względem sły: po-

krzeplać, orzeźwiać, animum; 2
r., znowu do sił przychodzić.

Renumero, i, odliczyć, wyliczyć.
Renunciatio, ōnis, 2. oznajmienie,
obwieszczenie, ogłoszenie, consu-
lum; suffragiorum.

Renuncio, i, ogłaszać, oznajmiać,
aliquid lub [z 4 przyp. i tr. bez
lub ze zdán. względ. renunciatum
est, patrem esse mortuum; ut re-
nunciaret, num eodem modo undi-
que obsiderentur; 2) w znaczeniu
urzędowém: oznajmić, wnosić, ad
senatum; in consilium aliquid; le-
gationem (o skutkach poselstwa);
ogłosić kogo publicznie, ter praetor
primus renunciatus sum; wy-
kazać, numerum hostium; 3) odmó-
wić, wypowiedzieć, hospitium,
amicitiam alicui; stąd: wyrzec się,
opuścić, Stoicis.

Renuo, nui, nūtum, 3. odmawiać,
zaprzeczać, nieprzystawać na co,
z przyp. 3. lub 4 crimini; con-
vivium.

Reor, rātus, rēri, rachować, patrz
ratus; szczegól. w skutek ducho-
wego obrachowania: mniemać, są-
dzić, aliquid lub z 4 przyp. i tr.
bezok., delenda carmina esse reor;
in quibus eas virtutes esse remur;
aliquid optimum, uważać co za
najlepsze; reor, ut reor, nawiaso-
wo, sądzę, jak sądzę, nam, reor,
nullis — posset esse jucundior.

Repāgula, ōrum, n. zapory, szran-
ki, pedibus rep. pulsant; — prze-
noś. repagula juris et officii per-
fringere.

Repandus, a, um, zadarty, zakrzy-
wiony.

Reparābilis, e, dający się naprawić,
nagrodzić, damnum.

Repāro, i, znowu nabyć, odzyskać
res amissas, urbes, tribunicia
potestatem; 2) odbudować, na no-
wo uzbudzić, urządzać, naves; cla-

- sem; Carthago reparata est; 3) uzupełnić, exercitum, copias; odżyŝkać, vires; poet' reparabat cornu a Phoebe; 4) odnowić, zacząć na nowo, powtórzyć, bellum, proclium; 5) u poet.: otrzymać w zamian, vina Syrā reparata merce: nec latentes classe cita reparavit oras, nie uciekła, nie schroniła się.
- Repastinatio**, ōnis, *ż.* przeorywanie, powtórne skopywanie gruntu.
- Repastino**, 1. przeorywać, powtórnie skopywać.
- Repecto**, pexi, pexum, 3. znovu zaczesać.
- Repello**, pūli, pulsum, 3. (w czas. przesz. dok. poet. reppuli); 1) odepchnąć, aliquem a genibus suis; odeprzeć, odbić, repagula; poet.: telum aere repulsim, strzał, pocisk, odskoczył od tarczy; naves a terra, odbić od lądu; poet.: tellurem repulit hasta, oparłszy się na włóczni, wznosił się nad ziemię; także: amnes Oceani pede; — przenoś. a) wzgardzić, odrzucić, aliquem lub aliquid; repulsus, odrzucony, mianowicie ten, który doznał zawodu w ubieganiu się o urząd; b) zbijać, illatas criminationes; zwalczyć, pokonać, repulsus veritatis viribus; 2) odepędzić, wypędzić, wyrugować, Hannibalem a Nola; aliquem ex urbe; na pyt. czem, telis, fundis, hastis i t. p.; — przenoś. oddalić, odepędzić, dolorem a se; odeprzeć, vim vi; ictus; bellum; wstrzymywać się, iracundiam, contumeliam, od gniewu, obelgi; injuriam ab aliquo, brontę, zasłaniać kogo od krzywdy; oddalać, aliquem a gubernaculis civitatum; repelli a spe, być pozbawionym nadziei.
- Rependo**, pendi, pensum, 3. ważyć, odważyć, pensa, poet.; 2) opłacać co, płacić za co, aurum pro capite; caput auro; stąd: wykupić, miles auro repensus: — przenoś. wywzajemnić się, wynagrodzić, odwetować, gratiam; magna; vitam dote; damna formae ingenio (nagrodzić, zastąpić); culpam culpā; stawiać co przeciw, fatis contraria fata.
- Repens**, tis, nagły, niespodziewany, adventus, casus, discordia; przysłówkowo. Janus repens obtulit.
- Repente**, przyst. nagle, niespodzianie.
- Repentinus**, a, um, nagły, niespodziany, nieprzewidziany, vis, periculum, adventus; repentino, nagle, także: eum repentinus oppressit, nagle.
- Repercuto**, cussi, cussum, 3. odbijać co od siebie, na str. bier. odbijać się, o głosie i świetle: valles repercussae (clamoribus), doliny, w których się krzyk rozlega; clara repercussio reddebant lumina Phoebo, za odbiciem się słońca.
- Reperto**, peri, pertum, 4 (u poet. reperio), znaleźć, natrafić, aliquem lub aliquid; — przenoś. a) znaleźć, dostrzedz, dowiedzieć się, aliquid, lub z 4 przyp. i tr. bez., lub ze zdan. względ., neque reperire poterat, quibus institutis uterentur; uznawać kogo albo co za co, z podwójnym 4 przyp. lub na str. bier. z podwój. przyp. 1, Stoici inopes reperiuntur; b) wynaleźć, wymyślić, serrae reperit usum; nihil novi; zjednać sobie, uzyskać, nabyć, dorobić się czego, gloriam, salutem sibi.
- Repertor**, ōris, *m.* wynalazca, tworca, medicinae.
- Repetito**, ōnis, *ż.* powtórzenie, e-jusdem verbi crebra.
- Repetitor**, ōris, *m.* dopominający się.
- Repeto**, petivi i petil, petitum, 3. powracać, urbem, portum, patriam,

castra, Macedoniam; retro in Asiam, viam (tą samą drogą porwać); odliczyć, repetitis atque enumeratis diebus; 2) znowu lub napowrót domagać się, upominać się, żądać zwrotu, aliquid lub aliquidem; mianow. a) res repetere, kiedy Petiales w imieniu rządu domagali się od narodu sąsiedniego zwrotu grabieży lub w ogóle zadosyćuczynienia; pecuniae repetundae, lub samo repetundae, pieniądze albo inne rzeczy wydarte komu przez urzędnika; w ogóle: upominać się o swoje prawo, ius suum; rationem ab aliquo, żądać zdania sprawy; poenas ab aliquo, domagać się czyjej kary; także: ukarać; b) sięgać, zasięgać, wywodzić, wyprowadzać, auxilium procul; aliquid longius; fabulas ab ultima antiquitate; originem domus; aliquid alte et a capite; repetant ab Erechtheo; initia amicitiae ex parentibus; stąd także: znowu podnieść co, na nowo się zająć, praetermissa; 3) znowu napisać, nderzyć na kogo, aliquem cuspside; na nowo rozpocząć, odnowić, pugnam, consuetudinem w myśli i mowie: powtórzyć, decies repetita placebit.

Repetundae, patrz repeto.

Repleo, plęvi, plētum, 2. znowu napelnić, domos exhaustas, scrobes terra; stąd: uzupełnić, znowu opatrzeć, exercitum; exercitum frumento et pecore: consumpta; 2) napelnić, nasycić; włas. i przenoś. aliquid aliqua re; repletus, napelniony, pełny z przypad. 6; 3) zarazić, eadem vi morbi repleti.

Replotoatio, ónis, ż. zwracanie się nazad, mundi, bieg kołowy.

Reptico, 1. roztaczać, rozwijać, memoriam annalium lub temporum, rozmyślać nad dziejami, prze-

biegać w myśli; temporis primam quidque, rozwijać, rozbiierać wszystko porządkiem.

Repo, repsi, reptum, 3. pelzać, czolgać się, lazić, qua unus homo vix poterat repere (przeleźć); iść powoli, milia tum pransi tria repimus; — przenoś. sermones repententes per humum, o stylu niskim, poet.

Repōno, posni, positum, 3 (imięść repostus = repositus, u poet.), a) składać, chować, arma; pecuniam in thesauris; poet.: sensibus imis aliquid, wrazić głęboko; b) odłożyć, złożyć, zdjąć, zrzucić, poet. telas; faciem deae vestemque; stąd: zrobić niepotrzebnym, falcem arbusta reponunt, drzewka obcięte nie potrzebują kosy, noża: — przenoś. zaniechać, caestus artemque, poet.; c) pochować zwłoki, po-grzebać, tellure repostus; 2) składać na czém, grucs in terga volantium colla et capita reponunt; literas in gremio; ligna super focu; stąd: — przenoś. umieścić, in numero deorum lub in deos; uważać za co, rem in artis loco; zasadzać, pokładać, opierać na czém, in virtute; nihil spei in caritate civium; in iudicium humanitate; in fide Siculorum; in aliquo, in armis dextrisque salutem et dignitatem repositam esse; II) znowu włożyć, polozyć, postawić nazad, umieścić, lapidem suo loco; columnas; sina mensis; donata; diadema alicui lub insigne regium; poet.: se in cubitum, znowu się oprzeć (przy stole, przy jedzeniu); aliquem in sceptra, przywrócić do panowania; fabulam i Achillem, znowu na scenie przedstawić; plena pocula, znowu postawić; także: mollia crura (stawiać nogi, iść); III) umieścić, praecia-

rum diem illis diebus festis; in ejus locum reponi; — przenoś. *a)* odpowiedzieć, no tibi ego idea reponam; *b)* wywzajemnić się, aliquid pro aliqua re, poet.

Reporto, 1. nazad odnosić, odwozić, przeprowadzać, amphoras argento plenas; milites navibus in Siciliam; exercitum, legiones; se ad aliquem (powrócić); — przenoś. *a)* donosić, tristia dicta; regis ad aures; z 4 przyp. i tr. bezok. fama reportat advenisse viros, poet.; *b)* odnieść, otrzymać, due signa, a rege insignia victoriae; laudem ex hostibus; spem bonam; 2) powtórzyć, audita verba, poet.

Reposco, *ere*, domagać się napowrót, upominać się znnowu, aliquem ab aliquo; z podw. przyp. 4, aliquem simulacrum; Parthos signa; dopraszać się aliquid ab aliquo; 2) żądać, domagać się, rationem ab aliquo; poenas; aliquem ad poenam, foedus flammis.

Repostor, *ōris*, *m.* przywróciciel.

Repostus, *a*, *um*, oddalony, daleki, terras tentare repostas.

Repōtia, *orum*, *a*. uczta powtórna po godach.

Repraesentatio, *ōnis*, *z*. placenie gotowizna.

Repraesento, 1. uobecnić, stawić co przed oczy, aliquid; 2) wyrażać, naśladować, virtutem mores, quae Catonis; 3) niezwłocznie wykonać, wypełnić, zrobić, quod in longiorem diem collaturus esset, se repraesentaturum; wypłacić natychmiast, a Faberio repraesentabimus.

Reprehendo i **reprendo**, **prehendi** (**prendi**), **prehensum** (**prensum**), 3. schwyćć, wstrzymać, zatrzymać, aliquem manu; reprehensi ex fuga Persae; semel elapsum non ipse possit Jupiter reprehendere;

genus pecuniae; — przenoś. *a)* przestawać, ganić, Pausanias in eo est reprehensus; temeritatem cupiditatemque; *b)* zaprzeczać, zbijać zarzuty, quem quomodo reprehenderent; *c)* przypominać, przytaczać, id. quod erat imprudentia praetermissum.

Reprehensio, *ōnis*, *z*. wstrzymywanie, zatamowanie; stąd: ograniczenie, przeszkoda, sine r. dicere; 2) narzana, obwinienie, in varias reprehensiones incurrere; a reprehensione temeritatis absum; 3) zbijanie, zaprzeczenie.

Reprehenso, *are* wstrzymywać, reprehensans singulos.

Reprehensor, *ōris*, *m.* przyganiacz; stąd: poprawiacz, comitiorum.

Repressor, *ōris*, *m.* powściągacz, caedis quotidianae.

Reprimo, **pressi**, **pressum**, 3. powściągać, hamować, wstrzymywać, właśc. i przenoś. impetus hostium; conatus alicujus; edium; impudentiam alicujus; gemitum odpierać, represso Catulo; epōzniac, itinera, cursum; se r. powściągać się, wstrzymywać się.

Repromissio, *ōnis*, *z*. wzajemno przyrzeczenie.

Repromitto, *missi*, *missum*, 3. wzajemnie zobowiązać się, przyrzec.

Repto, 1. czołgać się, suwać się, lazić, silvas inter reptare salubres (przechadzać się).

Repudiatio, *ōnis*, *z*. odrzucenie, nieprzyjęcie czego, pogardzanie.

Repudio, 1. odrzucić, wzgardzić, vota, conditionem acquissimam, usunąć consilium senatus a republica; rozwieść się, rozłączyć się, uxerem.

Repudium, *ii*, rozwód.

Repueraseo, *ere*, odmłodnieć; 2) zdziecinieć, postępować po dziecinemu.

Repugnānter, *przysł.* opornie, ze wstrętem, accipere.

Repugnāntia, ae, *ż.* sprzeczność.

Repugno, 1. opierać się, być przeciwnym, nie dopuszczać, sprzeciwiać się, crudelitati; contra veritatem; z tryb. bezok. lub ze spoj. ne i tryb. łącz. u poet.; 2) nie zgadzać się, być w sprzeczności, alicui rei haec inter se repugnant; pugnat enim recte accipere et invitum reddere; *rzeczow.* repugnāntia, ium, *n.* rzeczy sprzeczne.

Repulsa, ae, *ż.* odrzucenie, nieprzyjęcie, odmowa, nieudanie się zabiegów o urząd, repulsam ferre, patī, accipere, doznać odmowy, vota secura repulsae, życzenia pewne skutku, poet.; repulsa acdilicia; sine repulsa factum esse consulem.

Repulsus, us, *m.* odbijanie, odbicie; odgłos, scopulorum.

Repungo, ěre, znowu ukłóć; — przenos. znowu trapić, dręczyć, animos.

Repurgo, 1. oczyszczać, iter; wypogadzać, repurgato coelo; poet. oddalać, usuwać, quidquid in Aenea fuerat mortale repurgat.

Repūto, 1. rozważać, rozmyślać, zastanawiać się nad czém, multa secum reputans; ze zdaniem zależ., reputate animis vestris, num—.

Requies, ětis, *ż.* (4 przyp. requietem i requiem, 6 przyp. requiete i requie) odpocznienie, spoczynek, rozrywka, zabawa, requies curarum; ad requiem animi et corporis; dum sibi requiem, dum risus undique quaerit; poet.: miesce rozrywki, spoczynku.

Requiesco, quievi, quietum 3 spocząć, wypocząć, sub umbra; ossa tua requiescite in urna; z 4 przyp. poet.: mulata suos requierunt flumina cursus; — przenos. uspokoić

się, requiescunt similitates consilio amicorum; stąd: requietus, a, um, ten który odpoczął.

Requiro, quisivi, quisitum, 3. znowu szukać; szukać, poszukiwać, aliquid; stąd: a) znowu zapytywać; badać, roztrząsać, dowiadywać się, aliquem lub aliquid, o kogo lub o co: aliquid a lub ex aliquo, kogo o co; ze zdaniem wzglę. quae sit tellus habitanda requirit; b) wymagać, żądać, domagać się, vestrum auxilium; neque amplius requisivit; także: widzieć brak, majorum prudentiam in aliqua re; multos inde requiro, poet

Requisitum, i, *n.* potrzeba. ad requisita naturae descendere.

Rēs, ěi, *ż.* w ogóle: rzecz, przedmiot, ubi rebus nox abstulit atra colorem; quid hoc rei est? w szczegól. wyraz ten przybiera rozliczne znaczenia, które się pokazują z przydanych przymiotników, słów lub przymków; a) majątek, mienie, res eorum deficere coepit; rem augere; conficere (strwonić); b) stan, położenie, okoliczności, si res ita postulabit; vestrae res meliores facilioresque erunt; belli res adversae; c) sprawa, czynność, interes, si qua in re ei opus fuerit; me de illius re laborare; d) stosunek z kim, tecum mihi res est, mam z tobą do czynienia; e) w znac. sąd.: sprawa, proces, susceptis rebus vel receptis; de rebus ab ipso cognitis; f) dzieło, czyn, clamorem est res secuta; w licz. mn. dzieje, res Persicae; populi Romani; g) zdarzenie, wypadek, zjawisko, quis rem tam veterem pro certo affirmet; h) rzeczywistość, prawda, re ipsa, re vera, w rzeczy samej, w istocie: re multo magis quam verbis re-

futata; *i*) środek, sposób, fortuna, quibuscumque rebus possim, tueri; *k*) skutek, res indicabit; *l*) korzyść, in snam rem convertere; sua re moveri; *m*) dowód, vincam te rebus necessariis; *n*) res publica lub respublica, państwo, Rzeczpospolita: r. Romana: r. Albana; rerum potiri, mieć najwyższą władzę; potēga, moc, majores nostri majorem hanc rem fecerunt.

Resācro, āre, uwolnić od klątwy. **Resaevio**, ire, znowu się srożyć, wpadać w zapalczywość.

Resalūto, 1. wzajemnie pozdrowić.

Resanesco, sanui, 3. ozdrowieć; — przenos. error resanuit.

Resarcio, sarsi, sartum, 4. znowu naprawić, damna.

Rescindo, scidj, scissum, 3. znowu przeciąć, vulnus; — przenos. odnowić, luctus obductos, poet.; 2) zerwać, pontem; pizerwać, vallum; stąd: otworzyć, os ulceris; locum firmatum; 3) rozciąć, rozdzielić, latebram teli, poet.; — przenos. zniszczyć, unieważnić, voluntates mortuorum; pactiones; res judicatas; acta Caesaris i t. p.

Rescisco, scivi lub scii, scitum, 3. dowiedzieć się, powziąć o czym wiadomość, quum id rescierit; de adventu; z 4 przyp. i tr. bezok.

Rescribo, scripsi, scriptum, 3. odpisać, epistolam; listownie komu odpowiedzieć, alicui lub ad aliquem; ad literas (epistolam) lub literis (na list); także samo rescr. z 4 przyp. i tr. bezok. Pompejus rescriperat, sese deducturum; 2) na nowo zaciągnąć pod chorągiew, ex eodem milite novas legiones; cantus rescripti sunt vocum sonis, wyrazę odpowiednio do śpiewu ułożone; 3) ad equum rescribere (milites), piechotę zamienić na ja-

zde; quod tu nunquam rescribere possis, co wziąć wypłacić, oddać; reliqua, zapisać jako pozostałość.

Resēco, secui, sectum, 1. odróżnić, obciąć, wyciąć, trunco; resecta lingua; partem de tergo; ad vivum, do żywego obciąć; — przenos. a) skrócić, ograniczyć, spatio brevi spem longam, nie sięgać daleko nadzieją, poet.; ad vivum resecare, brać rzeźby bardzo ściśle; b) hamować, powściągać, libidinem.

Resemino, āre, na nowo siać, rościć, ales se reseminat, odradza się (o feniksie), poet.

Resequor, sequūtus i secūtus, 3. aliquem, odpowiadając, talibus resecuta est Pallada dictis; his est resecuta rogantem, poet.

Resēro, 1. otwierać, odmykać, portas hosti; januam; limina, poet.; — przenos. objawiać, oracula; zczynąć, annum, poet.

Reservo, 1. zachować, oszczędzać, zostawić, comineatum ad obsidionem urbis; legiones ad pericula; odkładać, aliquid praesenti sermoni, do ustnego rozmówienia się; zatrzymać, nihil ad similitudinem hominis.

Reses, sidis, nieczynny, niezatrudniony, opieszaly, eum residem tempus terere; resides movebit Tullus in arma viros, odwykłych od boju.

Resideo, sēdi, sessum, 2. siedzieć, zostawać, wiaść i przenos. z przyim. in i 6 przyp., lub samym przyp. 6, arbore, in solio; in corpore nulum residere sensum (nie zostaje); in nutu residuebat auctoritas (była widoczna); 2) być nieczynnym, spoczywać, qua resident mortui.

Resido, sēdi, sessum, 3. osiadać w celu mieszkania, Siculis ar-

vis, dla wypocznienia: ne ille in villa resideret: o miejscowości: zniżać się, osiadać, si montes rescidissent: poet.: maria tumescunt rursusque in se ipsa residunt, burzą się i opadają; także: jam jam residunt cruribus asprae pelles, osiadają; — przenos. uspokajać się, usmierzać się, tumor animi, ira, impetus animorum ardorque; być znużonymi, longiore certamine residere Samnitium animos.

Residuus, a, um, pozostały, resztujący; *rezero*. residuum, i, n. pozostałość, reszta, ostatek.

Resigno, 1. odpięczętować, otwierać, literas, testamenta; — przenos. a) objawiać, venientia fata, poet.; b) niszczyć, niweczyć, znosić, fidem tabularum; c) poet.: lumina morte resignat (Mercurius), zamyka; 2) z jednej księgi rachunkowej przenieść do drugiej; stąd: oddać, zwrócić, wypłacić, caucta; quae dedit.

Resilio, silii i silii, sultum, 4. odskakiwać, odbijać się, resilit grando a culmine tecti; — przenos. a) ab hoc crimen resilit, nie ma u niego miejsca; b) zmniejszać się, in spatium breve, poet.

Resimus, a, um, w górę zadarty, nares.

Resina, ae, f. żywica.

Resipio, ěre, tracić czem.

Resipisco, sipui, i sipivi, 3. przychodzić do siebie po jakiejś słabości, wydobrzeć; 2) przyjąć do rozumu, opamiętać się.

Resisto, stiti, stitum, 3. opierać się, czynić opór, właśc. i przenos. hostibus; libidini; contra veritatem; eos esse solos, qui adversus resistere audent; ze spoj. ne i tr. łącz., resistit, ne statua poneretur, nieosob. a Cotta resistitur; 2) stanąć, zatrzymać się, wstrzymać kro-

ki, właśc. i przenos. cervus ad fontem; in occulto; media in voce resistit, zacina się; także: pozostać, qui Romae restiterunt; si restitero; 3) znowu stanąć, ubi lapsi resistamus.

Resolutus, a, um, rozwiązany, rozpuszczony, rozwolniony, słaby.

Resolvo, solvi, solutum, 3. rozwiązać, rozpuścić, puella resoluta capillos; z rozpuszczeniem włosami; vestes; equos, wyprzęgać; gleba se resolvit lub resolvitur, spulchnia się, robi się krucha; nivem r. topić; nebulas, tenebras, rozpędzać, rozpraszać; — przenos. jura pudoris, obrazić, zgwałcić; litem lite, zakończyć; curas, rozpędzić; dolos, zniweczyć; te placula nulla solvent, nie uwolnią, poet.; 2) otworzyć, literas; utrem: ora; fauces in verba, do mówienia, poet.; zapłacić, ea summo studio

Resonabilis, e, wydający głos.

Resono, sonavi, 1. wydawać odgłos; aedes resonant plangoribus. przech. doces resonare Amaryllida, aby brzmiało imię Amaryllidy; lucos cantu, napelniać, u poet.; -- przenos. gloria virtuti resonat tanquam imago, chwala jest odgłosem cnoty.

Resonus, a, um, brzmiający, rozlegający się, voces.

Resorbeo, ěre, znowu w siebie wciągać, polykać, fluctus.

Respecto, 1. oglądać się na co, ad tribunal; stąd: wyglądać, oczekiwać, par munus ab aliquo; — przenos. mieć wzgląd, troskliwość, si qua pios respectant numina, poet.

Respectus, us, m. oglądanie się, z przyp. 2. incendiorum, na pożary; sine respectu fugere, bez oglądania się; ucieczka przytułek, ad

senatum, si nullus alio sit quam ad Romanos respectus; 3) względ, respectu sui, przez względ na siebie; resp. rerum privatarum: resp. huius fabulae; sine maiestatis resp.

Respergo, spersi, spersum, 3. pokropić, popryskać, pobryzgać, aliquid aquis; manus respersae sanguine.

Respersio, ōnis, 2. skropienie, pigmentorium; sumptuosa.

Respicio, spexi, spectrum, 3. oglądać się, ad aliquem lub samo aliquem; — przenoś. a) ściągać się, należeć, ad hunc summa imperii; b) cofać się myślą, przypominać sobie, quoad longissime potest mens mea respicere spatium praeteriti temporis; c) mieć względ na co, mieć o czem staranie, republicam; cominoda populi; neglectum genus et nepotes; d) wyglądać, oczekiwać, subsidia; spem a Romanis; 2) za sobą widzieć, post terga; quod ubi respexit rex; 3) w ogóle: widzieć, aliquem in solio; poet. z 4 przyp. i tryb. bez. respiciunt volitare favillam.

Respiramen, inis, n. kanał oddechowy.

Respiratio, ōnis, 2. oddychanie, oddech; sine r. pugnare, bez oddechnienia; 2) przestanek w mowie wymierzany oddechem; 3) wycieki, parowanie, aquarum.

Respiratus, us, m. oddychanie, oddech.

Respro, 1. oddychać, animam lub samo respirare; 2) wytchnąć, oddechnąć; — przenoś. przyjść do siebie ze strachu, z nieszczęścia i t. p.; a metu, a continuis cladibus; si armis positus civitas respiraverit; ustawać, zwolnić, cupiditas atque avaritia respiravit; oppugnatione respiravit.

Respondeo, spondi, sponsum, 2.

odpowiadać, tak w ogóle jako też w szczegół. o wyroczniach, wieszczach i przenoś. o odgłosie, interroganti tribuno; epistolae; saxa respondent voci; ad aliquid, contra contumeliam; adversus haec; multa, nihil; często z 4 przyp. i tryb. bez.; także: ze spoj. ut i tr. łącz., Pythia respondit, ut moenibus ligneis se defenderent; responsum est, odpowiedziano; respondendi brevis; 2) odpowiadać na zawołanie, uwiadamić o swej obecności, a więc: stawić się, jawić się; milites ad nomina non respondebant, nie byli obecni przy czytaniu listy; Verrem non responsurum, nie stanie przed sądem; respondere vadatus debebat; — przenoś. (pedes) respondere non vocatos, stawic się; resp. ad tempus, zapłacić w czasie właściwym; 3) odpowiadać pod względem położenia, leżąc naprzeciw contra respondet Gnosia tellus poet.; stąd: zgadzać się być podobnym, odpowiednim, stosownym, z przyp. 3. lub z przyim. ad 2 przyp. 4. verba verbis; optatis fortuna; haudquaquam ad spem eventus respondit; wywzajemniać się, amori amore; liberalitati; podać czemu, dać odpór, orationi illorum.

Responsio, ōnis, 2. odpowiadanie; sibi ipsi resp., odpowiadanie samemu sobie, postea krasomówska.

Responsito, are, odpowiadać, dawać objaśnienia (o prawnikach).

Responso, are, odpowiadać (o odgłosie), ripae responsant; poet. 2) opierać się, cupidinibus; gardzić, coenis opimis; 3) być stosownym, ne gallina malum responset dura palato, poet.

Responsum, i, n. odpowiedź (w odniesieniu do wyroczni i prawal-

- ków), Apollinis; dei Delphici; Sibyllae; jurisconsultorum.
- Respublica, ae, f.** patrz *res*.
- Respuo, spuī, spītum, 3.** odrzucać, gardzić, nie przyjmować, własc. i przenos. *poetas; conditionem; defensionem; munera.*
- Restagno, are, vylewać z brzegów, rozlewać się, unda restagnantis maris fecit paludem; także: is locus late restagnat, zalane wodą.**
- Restauo, 1.** odbudować, wystawić na nowo, *odnowić.*
- Restibilis, e,** corocznie odnawiany.
- Restillo, 1.** znów kropkami spadać.
- Restinctio, ōnis, f.** gaszenie.
- Restinguo, stinxī, stinctum, 3.** gasić, *ignem, incendium; ad restingendum concurrere; — przenos. a) zgasić, przytłumić, uśmierzyć, sītum; odium; ardorem cupiditatum; mentes auditorum inflammatas; zniszczyć, studia ceterorum; morte restingū; sermunculum rest. koniec polożyć.*
- Restipulatio, ōnis, f.** wzajemne przyrzeczenie, zobowiązanie się.
- Restipulor, ari, 1.** żądać wzajemnego zobowiązania się, wzajemnie się zobowiązać.
- Restis, is, f.** powróż, sznur.
- Restito, are, ociążać się, zwlekać, opór czynić, prope restitantes consules in concionem pertraxerunt.**
- Restituo, stitui, stitutum, 3.** znów postawić, statuać, stąd: *a) oddać, zwrócić co komu, emptoribus pretia, i tak często: alicui aliquid, amissa, fraudata; Arpi restituti ad Romanos; poet.: apibus fructum suum (jako własność); se alicui, stać się znów przyjacielem; b) nazad przywołać, przywrócić, in patriam; causa restituendi mei: sospites Romam ad propinquo; 2) przywrócić do dawnego stanu, muros, aedes, oppida, a-*
- ciem; res perditas, libertatem; iudicia (zniweczyć dawne wyroki, sędzić na nowo); provinciam in antiquum statum; aliquid in pristinum dignitatem; aliquem in regnum; in antiquum locum gratiae; in suam dignitatem, in honorem tribuniciū; aliquem in amicitiam suam i t. p.; aliquem in integrum; Aetolos Romanis finibus suis imperium Romanum; odnowić, zacząć na nowo, proelium, pugnam, samo aliquem rest., przywrócić kogo do używania praw, przywilejów, także: ulaskawić; 3) zdobyć na nowo, Gallias r.; Galliae restitutae.**
- Restitutio, ōnis, f.** przywrócenie do dawnego stanu; 2) odwołanie z wygnania, ulaskawienie, alicujus.
- Restitutor, ōris, m.** przywróciiciel, salutis, templorum.
- Resto, stiti, 1.** zostawać, hic restat actus; qui pauci restant; majora restant; restat z nast. ut i tr. łącz.: r. ut hic respondeam; poet.; z tryb. bez. ire r.; restabat verba referre; poet.: dona pelago et flammis restantia, szcztaki uratowane, ocalone; także: hoc Latio restare canunt, to czeka. to jest zostawione, przeznaczone; quod restat, na przyszłość; 2) opór czynić, opierać się, summa vi; neosob.: qua minima vi restatur, gdzie najmniejszy jest opór.
- Restrictus, a, um, e** ograniczony, skąpy, oszczędny, homo.
- Restringo, strinxī, strictum, 3.** wiązać, kępować, restrictis lacertis; — przenos. ograniczać, oszczędzać.
- Resūdo, 1.** potnieć, pocić się —

- przenoś. solum resudat i humore resud.
- Resulto** are, odskakiwać, odbijać się, tela resultant galea; — przenoś. imago vocis resultat, odbija się echo; colles clamore resultant, krzyk rozlega się po wzgórkach, poet.
- Resumo**, sumpsi, sumptum, 3. znowu brać, tabellas; — przenoś. a) znowu otrzymać, dostać, dignitatem; depositam potestatem, u późn. pis.; b) odzyskać, vires; ad spem arrectus resumendi fastigii, poet. u późn. pis.
- Resupino**, i. w tył (w znak obalić, assurgentem umbone.
- Resupinus**, a, um, w znak leżący, resupinam fundere, obalić; — przenoś. dumny, zadzierający głowę, tulerat gressus resupina per urbem, poet.
- Resurgo**, surrexi, surrectum, 3. znowu powstać, znowu się podnieść; poet.: luna resurgit, znowu wschodzi; — przenoś. powstawać na nowo, wzbudzać się, resurgit bellum; wznagać się na nowo, nabierać świetności, urbs resurrexit; res Romana velut resurgeret.
- Resuscito**, are, znowu obudzić; — przenoś. znowu wzniecić, odnowić, positam iram, poet. [ka.
- Retardatio**, ónis, ż. opóźnienie, zwolnienie.
- Retardo**, 1. opóźniać, zatrzymywać, aliquem in persequendi studio; motus stellarum retardantur, odbywają się powoli; — przenoś. wstrzymywać, impetus hostium; aliquem a scribendo; opóźniać, przeszkadzać, auxilium.
- Réto**, is, n. sieć.
- Retégo**, texi, tectum, 3. odkrywać, otwierać, thecam numariam; poet.: homo relectus, nie osłoniiony tarza; orbem radiis, oświecić promieniami; także: jam rebus luce relectis; — przenoś. wykryć, wyjaśnić, consilium, scelus.
- Retendo**, tendi, tensum i tentum 3. zwolnić rzecz nateżoną, napiętą, arcum.
- Retentio**, ónis; ż. zatrzymywanie, aurigae; pecuniae; — przenoś. r. assensionis.
- Retento**, 1. (od retineo) wstrzymywać, equos, frenas; — przenoś. utrzymywać, sensus vitamque.
- Retento**, 1. (ro i tento) na nowo próbować, doświadczać, fila lyrae; studium; także: z tryb. bezok., retentans infringere vestes, poet.
- Retentus**, a, um, *imiesl.* od retendo lub retineo.
- Retexo**, texi, textum, 3. odpruć, rozebrać tkaninę, rozpleść co było utkaném, quasi Penelope tēlam retexens; o księżycu: plenum tenuata retexit orbem (zmniejszył) poet.; — przenoś. a) przerebić, scriptorum quaeque, poet.; b) zniweczyć, znieść, odwołać, cofnąć, orationem; 2) tkąć na nowo, ponowić, fila properata; facta; orbes, poet.
- Retiarius**, ii, m. szermierz, który używał sieci na uwikłanie swego przeciwnika.
- Reticientia**, ae, ż. milczenie; zamilczenie (przerwanie rozpoczętej mowy, postać krasomowska).
- Reticeo**, ticui, 2. milczeć, z przylim. de i przyp. 6, o czym, de injuriis; z przyp. 3 milczeć, nie nie odpowiadać, alicui; z przyp. 4 zamilczeć, rem.
- Reticulum**, i, n. i reticulus i, m. siatka.
- Retinaculum**, i, n. to, co służy do zatrzymania czego: hak, klamra, lina, powróż, cugle i t. p. u poet.
- Retinens**, tis, trzymający się czo-

go, obstatą przy czém, juris sui dignitatibusque.

Retineo, *tinui*, *tentum*, 2. wstrzymać, aliquem; aegre sunt retenti, quin oppidum irrumperent (trudno ich było wstrzymać), także: retineri non posse, quin-; lub zatrzymać, semel empti i t. p. aliquem obsidem, jako zakładnika;—przenoś. wstrzymać, cursum; poet.: lacrimas, gaudia, rabiem; utrzymać w pewnym zakresie, w klubach, aliquem in officio; in fide; aliquem sub sua potestate; lub zatrzymać, nomen; hunc morem usque adhuc; memoriam alicujus rei, lub aliquid memoria, zatrzymać w pamięci, pamiętać; utrzymać się przy czém, jus suum; statum suum; suum ordinem; potestatem; pristinam virtutem; uważać, przestrzegać, mieć co na względzie, officium; utilitatem et fidem in amicitia; 2) trzymać, aliquem; aliquid manu; —przenoś. kępować, aliquem.

Retorqueo, *torsi*, *tortum*, 2. skręcać, zwracać, oculos ad urbem; caput in aliquid; agmen ad dextram retorquetur (zwraca się na prawo); poet.: brachia tergo retorta, ręce w tył skrępowane; retortae litore undae, odparte od brzegu; pantherae terga lub amictum, w tył zarzucić, odwinąć; —przenoś. mentem la. tata retorsit, zmieniła.

Retorridus, *a*, *um*, wyschły, spiekły od słońca; zmarszczony, skurczony.

Retractatio, *ōnis*, *Ń*. przejrzanie, poprawka; 2) ociąganie się, sine retractatione.

Retractatus, *a*, *um*, poprawiony, przejrzany.

Retracto, 1. znowu się czego chwycić, brać się do czego, ferrum.

arma; vulnera; znowu wydcbywać, verba desueta;—przenoś. *a*) znowu rozważać, aliquid diligenter; dum prima retractant fata domus; *b*) odświeżać, odnawiać, causas doloris; dolorem retractando augere; vetera odia: secum memorata, poet.; 2) cofać, odciągając; —przenoś. *a*) odwołać, nihil est, quod dicta retractent Aeneadae; *b*) ociągać się, opierać się, sprzeciwiać się, nullo retractante.

Retractus, *a*, *um*, oddalony, usunięty, ukryty, retractor a mari murus: emporium in intimo sinu.

Retraho, *traxi*, *tractum*, 3. odciągnąć, cofnąć, Hannibalem in Africam; manum: ex itinere; wstrzymać, fugientem; retractus ex fuga; se retr. usuwać się, a convictu; —przenoś. wstrzymywać, consules a foedere; ocalić, uno proelio Thebas ab interitu retraxit; 2) in odium, ohydzić, podać w nienawiść.

Retribuo, *tribui*, *tributum*, 3. zwrócić, oddać na powrót, populo pecuniam acceptam; 2) ustąpić co komu, przyznać, fructum, quem meruerunt.

Retro, *przysl.* na pytanie dokąd? wstecz, w tył, se recipere, regredi, referre pedem, respicere; na pyt. gdzie? w tyle, z tyłu, quid retro atque a tergo feret; —przenoś. r. ponere, poniżać, upośledzać; poet.: sententia vobis versa retro, zmieniliście zdanie; 2) w odniesieniu do czasu: w przeszłości, et deinceps r. usque ad Romulum; quodcumque retro est, to, co przeszło.

Retrocēdo, *cessi*, *cessum*, 3. iść na powrót, cofać się, ustępować.

Retrorsum i *retrosus*, *przestów*-wstecz,, nazad, vela dare; —przenoś. odwrotnie.

- Retroversus**, a, um, tyłem obrócony, odwrócony.
- Retrītus**, a, um, oddalony; 2) ukryty, voluntas.
- Retundo**, tūdi, tūsum, 3. odbijać; —przenoś. powściągać, linguas Actolorum; sermones, superbiam; impetum; poskromić, hostem; 2) stępić, przytępić, tela; —przenoś. a) mucronem stili censorii, nieskutecznym zrobić, odebrać moc, pozbawić mocy; gladius lub ferrum alicujus, zniweczyć morderczy zamiar.
- Retūsus**, a, um, tępy, stępiony, tela retusa cadunt; —przenoś. ingenium.
- Reus**, i, m. i rea, ac, ż. winowajca, obwiniony, obwiniona; reum facere lub agere aliquem, oskarżać, reum fieri lub agi, być obwinionym, oskarżonym, z przyp. 2, rzadko z 6 przedmiotu oskarżenia; —przenoś. zobowiązany, voti, do spełnienia ślubu; suae partitū tutandae.
- Reualesco**, valui, 3. wzmacniać się, przychodzić do zdrowia.
- Revēho**, vext, vectum, 3. odwozić, tela, exsequias Romam; praeda revecta; na str. bię powracać (wozem, konno, lub na okręcie) ad proelium; per circum; Ithacam; revectus equis; —przenoś. ad superiorem aetatem revecti sumus (powróciliśmy, cofnęliśmy się w mowie).
- Revello**, velli, vulsum, 3. wydzierać, wrywać, odrywać, tela de corpore; telum ab alta radice; stipites; scuta; claustra portarum; puerum; morte ab aliquo revelli; quos Sidonia urbe revelli; usque proximos revellis agri terminos; —przenoś. niszczyć, wyciępać, consulatum ex omni memoria; injurias; 2) rozdzierać, rozrywać, humum dente curvo (uprawiać), poet., sepulcra; także poet.: cinerem manesque.
- Revēlo**, 1. odkrywać, odsłaniać.
- Revēnio**, vēni, ventum, 4. powracać.
- Revērā**, lub rō verā, w rzeczy samej, rzeczywistocie, istotnie.
- Reverbēro**, āre, odbijać.
- Revērendus**, a, um, czcigodny, szanowny.
- Revērens**, tis, szanujący, pełen uszanowania.
- Revērentia**, ae, ż. uszanowanie, adhibenda est quaedam reverentia adversus homines; famae.
- Revēreor**, veritus, 2. lękać się, assentandi suspitionem; 2) czcić szanować.
- Reversio**, ōnis, ż. zwrócenie się z drogi przed dojechaniem do miejsca, reditu vel potius reversione; 2) powrót, sol binas in singulis annis reversiones facit.
- Reverto**, verti, versum, i revertor, versus, 3. powracać, właściwie przenoś. ex itinere, ad aliquem; in gratiam cum aliquo; ad propositum; id malum in civitatem reverterat; nescit vox missa reverti.
- Revincto**, vinxī, vinctum, 4. związać, juvenem manus post terga revinctum, poet.; 2) przywiązać, przymocować, ancoras catenis; trabes; stipites ab infimo; poet.: zona summo de poste revincta; insulam revinxit Gyaro.
- Revincō**, vici, victum, 3. pokonać, zwalczyć, catervae revictae; —przenoś. przekonać, iudicio amicorum revinctor; crimina revicta rebus.
- Reviresco**, virui, 3. znowu się zielenieć, silvae; —przenoś. powracać do dawnych sił, odkłodnieć, ad renovandum bel um re-

virescent; revirescere posse parentem.

Revisio, visi, visum; 3. odwiedzić, zwiedzić, obejrzeć, revise nos aliquando; te revisettuus vates; domos revisebant; poet.: aut quae fortuna satis digna revisit te (szczęście spotkało ciebie).

Revivisco, vixi, 3. odrodzić się, ożyć, wiaść. I przenoś. reviviscunt adventu nostro justitia, abstinencia; civitates revixerunt.

Revocabilis, e, dający się odwołać, cofnąć, non r., nieodwołalny.

Revocamen, Inis, m. odwołanie; 2) wstrzymanie, powściąganie.

Revocatio, ōnis, f. odwołanie, a bello; — przenoś. a) verbi, przywrócenie; b) powab, pona, ad contemplandum; ad voluptates.

Revoco, 1. odwołać, aliquem; aliquem z przym. de, ex, a i prz. 6; z in i przyp. 4., w znac. woj. copias; aliquem aliqua re, aliquem certo signo, suos tubā; — przenoś. zwabić, zwrócić nazad, spes Campanae defectionis Samnites in Apuliam versos rursus ad Caudium revocavit; oculos, lumina; cofnąć, revocat pedem Tiberinus ab alto; gradum; ograniczyć, ukrócić, comitia in unum diem; vitem (obciąć); u późn. pis. także: odzyskać, zdobyć na nowo, omnia militaria signa; a) kogo, aliquem ad vitam lub a morte, wyratować, ocalić; aliquem in memoriam alicujus rei, przypominać komu; se ad ea revocat, przywoździć to sobie na pamięć; stąd: se ad se. lub samo se r. wchodzić w siebie samego, zastanawiać się nad sobą; także: se ad industrias; wstrzymać, odciągnąć, odwrócić, aliquem a turpissimo consilio; a cupiditate; a scelere; animum ab ira; b) co nazad przywieść, przywrócić, wznowić, vi-

res; animos; Romanam ditionem ad pristinas vires; priscos mores; memoriam alicujus rei, lub aliquid; studia intermissa; odwołać, facta; 2) znówu powołać, wezwać, in suffragium; w znac. sąd. na nowo pozwać; hominem; w teatrze: przywoływać, quum saepius revocatus vocem obtudisset; milles revocatum est, volano, żeby powtórzyć; primos tres versus, żądać powtórzenia pierwszych 3-ch wierszy; o poecie: revocatum eandem rem dicere; 3) powoływać, wabić, abi, quo blandae juvenum te revocant preces; — przenoś. doprowadzić do czego, rem ad manus, do bitwy, do rozstrzygnięcia przez bitwę; spem consulatus in partem; rozdwoić; aliquid in dubium, podać w wątpliwość, stosować do czego, odnosić, aliquid ad suas res; ad se aliquid; omnia ad glorias; consilia ad naturam; także: prowadzić, aliquem ad virtutem; odwoływać się do czego, powoływać się na co, ad aostinationem alicujus; 4) nawzajem zaprosić, aliquem, vulpem.

Revolo, 1. nazad lecieć; — przenoś. szybko wracać, telum.

Revolubilis, e, mogący się w tył toczyć, pondus, poet.

Revolvo, volvi, volutum, 3. w tył toczyć, zwiąć, aliquid; poet.: iter fallacis silvae lub aequora, przechodzić, podróżować; se revolvere lub na sur. bier. revolvi, powracać, nazad się toczyć, revolver in Tusculanum; lub spadać, toro; revolutus equo; rev. librum, czytać (ponieważ przy czytaniu książek trzeba było je rozwijać); o czasie: revoluta dies, wracający dzień; revoluta secula, uplynione wieki, u poet.; na str. bier. wpaść na co, natrafić, ad patriam

sententiam; ad dispensationem inopiae; in sollicitudinem suspicionemque; quid ad ista revolvere?

2) znowu rozwijać; znowu czytać, loca jam recitata; lub znowu opowiadać, powtarzać, haec ingrata; lub znowu rozmyślać, zastanawiać się, Numa visa revolverit; na str. bier. znowu wpaść w co, in luxuriam; rursus ad superstitionem, u późn. pis.

Revómo, vomui, 3. znowu z siebie wyrzucać, fluctus, poet.

Reverto, patrz reverto.

Rex, régis, *m.* kierujący, najwyższy rządcza kraju, król; w licz. mn. król i jego małżonka; także: familia królewska, reges Syriae (o synach króla Antyocho); poet.: populus late rex, rozlegle mający panowanie; o bóstwach niektórych: o Jowiszu, Neptunie, Plutonie, r. decurum, r. aquarum, r. Stygius; charakter, urząd królewski, rex patrem vicit; *b)* w znac. relig. rex sacrorum lub sacrificus lub sacrificulus, kapłan w Rzymie sprawujący ofiary, które przedtém królowie sprawowali; *c)* o rzekach: fluviorum rex Eridanus; o zwierzętach: r. ferarum; reges apum; *d)* r. pueritiae, przewodnik młodzieży; *e)* obrońca, patron, coram rege suo de paupertate tacentes; *f)* w ogóle: bogaty, możny, szczęśliwy, rex eris, si recte facies.

Rex, gis, *m.* przczwisko Rzymskie.

Rhadamanthus, lub -os, *i, m.* syn Jowisza, brat Minosa, sędzia w krainie podziemnej.

Rhaeti, orum, *m.* mieszkańcy krainy zwanój Rhaetia, ae, *ż.* między Dunajem a Renem; stąd: Rhaeticus i Rhaetus, *a, um,* Retycki.

Rhamnus, untis, *ż.* miasteczko w Attyce; stąd: *a)* Rhamnūsis, Idis, Ramnuzyjska (Nemesis); *b)*

Rhamnūsius, *a, um,* Ramnuzyjski i Rhamnusia, jako przydomek Nemezydy.

Rhāpsodia, ae, *ż.* część poematu śpiewana lub deklamowana przez Rapsodów; secunda, druga księga Iliady Homera.

1. Rhēa, ae, *ż.* Silvia, córka Numitora, króla Albańskiego, matka Romulusa i Rema.

2. Rhēa, ae, *ż.* imię Cybeli. [kołach Rhēda, ae, *ż.* powóz o czterech Rhedarius, *ii, m.* woźnica, Rhedones, *um, m.* lud w Gallis celtyckiej.

Rhegium, lub -on, *ii, n.* miasto Bruttów; stąd: Rheginus, *a, um,* odnoszący się do Regium i Rhegi, orum, *m.* Reginowie.

Rheno, patrz reno.

Rhēnus, *i, m.* Ren.

Rhesus, *i, m.* król Tracji.

Rhētor, ōris, *m.* nauczyciel wymowy; także: mówca.

Rhetōrice, przyst. po krasomówsku.

Rhetoricus, *a, um,* tyczący się wymowy; ars rh. lub samo rhetorica; ae, lub -e, -es, *ż.* sztuka krasomówska; 2) rhetorici doctores, retorowie, nauczyciele wymowy; libri rh. lub samo rhetorici, orum, *i* rhetorica, orum, *n.* pisma obejmujące prawidła wymowy.

Rhidāgus, lub Ridagnus, *i, m.* rzeka w kraju Partów.

Rhinocēros, ōtis, *n.* nosorożec.

Rhinocōlūra, ae, *ż.* miasto w Palestynie nad morzem Śródziemnem w bliskości Egiptu.

Rhinton, ōnis, *m.* poeta z Tarentu.

Rhion, *i* Rhium, *ii, n.* przylądek w Achai.

Rhipaeus, *a, um,* mons lub poet. arces, góry w północnej stronie Sarmacyi lub Scytyi.

Rhizon, ōnis, miasto w Illiryi;

stąd: Rhizōntae, arum, mieszkańcy miasta i okolice Ryzonu
Rho, *n.* głoska grecka, *r.*
 Rhōda, ae, *ż.* miasto w Hiszpanii tarrakoneński.
 Rhōdanus, *i, m.* Rodan.
 Rhodius, *patrz* Rhodos.
 Rhodōpē, ēs, *i*-pa, ae, *ż.* góra w Tracji i jej okolice; *poet.*: o Tracji w ogóle; stąd: Rhodopējus, *a, um, rodopejski, w ogóle: tracki, u poet.*
 Rhōdos, lub Rhodus, *i, ż.* wyspa na morzu Śródziemnym z miastem tegoż nazwiska; stąd: Rhodius, *a, um, należący do Rodu i Rhodii orum, m.* Rodyjczycy.
 Rhoecus, *patrz* Rhoetus.
 Rhoetēum, *i, n.* przylądek i miasto w Troadzie; stąd: Rhoetēus, *a, um, retejski, w ogóle: trojański, u poet., i Rh. profundum lub samo Rhetēum, morze w bliskości Reteum.*
 Rhoetus, *i, m.* imię olbrzyma; 2) król Marrabiów albo Marsów.
 Rhombus, *i, m.* bak, fryga; motowidło używane do czarów; 2) gatunek ryby morskiej, płaszczka.
 Rhosos, lub -us, *i, ż.* miasto nadmorskie Cylicyi; stąd: Rhosiācus, *a, um, do tego miasta odnoszący się.*
 Rhythmicī, orum, *m.* nauczyciele rytmu, od rhythmus, *i, m.* = numerus, takt w muzyce.
 Rhōintum, *ii, n.* suknia, której Rzymianki używały w czasie żaloby.
 Rictus, *us, m.* także rictum, *i, n.* rozdziałwanie gęby albo paszczki, risu diducere rictum; *r.* Cerberei.
 Rideo, *risi, risum, 2.* śmiać się, alicui lub ad aliquem, usmiechać się do kogo; — *przenoś.* o przedmiotach nieżyw.: przyjemny przedstawiać widok, florum coloribus almus ridet ager; ille terrarum

angulus mihi praeter omnes ridet (podobą się); domus ridet argenteo (jaśniej); 2) śmiać się z kogo lub czego, wysmiewać, naśmiewać się, nominem; impudentiam; ridetur ab omni conventu
 Ridicūle, *przysł.* śmiesznie, to jest: *a)* żartobliwie, zabawnie; *b)* śmiechu godnie.
 Ridicūlus, *a, um, śmieszny, to jest: a)* zabawny, ucieszony; *poet.*: z tr. bezok. ridiculus totas simul absorbere placentas (śmiano się z niego, *żc-*); *rzeczw.* ridiculum, *i, n.* żart, rzecz śmieszna; *b)* wysmiaćnia godny, z tryb. bez. est ridiculum nihil dicere.
 Rigen, *tis, skrzepły, zdrętwiały, stwardniały, omnia rigentia gelu; poet.*: vestes auro rigentes (wysztywane, haftowane).
 Rigeo, *ēre, być skrzepłym, zdrętwiałym, partes terrae frigere rigent; — przenoś.* sterczyć, jeżyć się, sine frondibus arbor nuda riget: gelido comae terrore rigent, *poet.*
 Rigesco, *rigui, 3.* drętwieć, krzepnąć, aquae in grandines; — *przenoś.* w czasie przeszłym dok. na jeżyć się, metu riguisse capillos, *poet.*
 Rigido, *przysł.* twardo; — *przenoś.* surowo.
 Rigidus, *a, um, stęzły, skrzepły, twardy, aqua; tellus; najeżony, capilli; — przenoś.* *a)* niezachwiany, nieporuszony, vultus, mens, innocentia; stąd: surowy, nieugięty, censor, satelles virtutis; *b)* nieokrzesany, gruby, niezgrabny, mores; signa rigidiora; *c)* dziki, okrutny, ferae; Getae; Sabini; ferrum.
 Rigo, *1.* prowadzić którądy wodę lub inny płyn, aquam per agros; stąd: oblewać, zwilżać, skrapiać, lucum fons perenni rigabat aqua

- et: ora lacrimis lub fletibus; karmić, uberibus gravidis natos vitali rore rigabat; — przenoś. zasilać, ingenia omnium.
- Rigor**, ōris, *m.* twardość, steźałość, niezgiętość, ferri, auri; zdretniałość od zimna i samo zimno, gelidus rigor. Alpinus r.; — przenoś. brak poloru, nieokrziesanie, poet.
- Riguus**, a, um, zlewający, polewający, zwilżający, aunes; 2) polany, zwilżony, hortii.
- Rima**, ae, *f.* rozpadlina, szpara, rysa, rimas agere lub ducere, padać się, dostawać szpar; per angustam rimam reperat; poet: ignea rima micans (o błyskawicy.)
- Rimor**, i. robić szpary, brzozy, łupac, terram rastris, krajać, uprawiać; stąd: szukając rozkopywać, szperać, badać, poszukiwać, o ludziach i zwierzętach, właśc. i przenoś. vultur viscerum rimatur epulis; canes elatis rimantur naribus auras.
- Rimōsus**, a, um, pełen szpar, rozpadła, dziurawy; poet.: r. auris, tego, który nie nie zamilczy.
- Ringor**, rictus, 3. wyszczerzać zęby: — przenoś. być niechętnym, dąsać się.
- Ripa**, ae, *f.* brzeg rzeki; poet. i u późn. pis. także brzeg morza (= litus).
- Ripula**, ae, *f.* mały brzeg rzeki.
- Risor**, ōris, *m.* śmieszek, wyamiwacz, szyderca.
- Risus**, us, *m.* śmiech, uśmiech, risum edere, tollere, rozśmiać się; movere, rozśmieszyć; tenere, wstrzymać się od śmiechu; in risum vertere, w żart obrócić; 2) szyderstwo, ille est risus omnibus, jest przedmiotem szyderstwa, pośmiewiska.
- Rite**, *przysł.* stosownie do przepisów religijnych, z zachowaniem należnych obrzędów, exsequiis solutis; deos colere; sacrum facere; 2) zwyczajnym sposobem, podług zwyczaju, vagas rite trahunt domos; religatos ritu carpere grammen equos, poet; stąd: w znac. sądow.: prawnie, jak przepis prawa mieć chce, testes rite affuerunt; należycie, przyzwoicie, quae potest appellari rite sapientia; rebus r. paratis; 3) szczęśliwie, r. propinquare augurium.
- Ritus**, us, *m.* obrząd religijny; 2) wszelki obyczaj, zwyczaj, sposób, ritum, podług zwyczaju, jak, z prz. 2. pecudum ritum, jak bydłęta.
- Rivālis**, is, *m.* współzaleznik.
- Rivālitās**, ātis, *f.* współzaleznność, zazdrość.
- Rivulus**, i, *m.* strumyk, właśc. i przenoś. tardi ingenii est rivulus consecrari, fontes rerum non videre.
- Rivus**, i, *m.* strumień, *przysłowicie*: e rive flumen facere, z małej rzeczki zrobić wielką; — przenoś. fortunae.
- Rixa**, ae, *f.* kłótnia, spór, zwada.
- Rixor**, i. kłócić się, spór wieść, cum aliqno de aliqua re.
- Robigo**, Yinis, *f.* rdza; poet. o zepsuciu zębów: — przenoś. gnusność, ingenium longa robigine torpet; 2) rdza na zbożu, zaraza; stąd: 3) bogini, broniąca od tej szkody.
- Roboreus**, a, um, dębowy.
- Robōro**, i. wzmocnić, umozować, utwierdzić, właśc. i przenoś. gravitate (animi) a natura acceptam.
- Robur**, ōris, *n.* dąb; wszelkie drzewo twarde; 2) rzecz zrobiona z dębu, ława, zagroda, rękoność, pocisk, r. praefixum ferro; o koniu drewnianym pod Troją, sacrum; miejsce w więzieniu publicznym, r. Tullianum; — przenoś. trwałość, twardość, ferri, navium; siła, dzielność, w znac. fizycznym, duchowym i moralnym: si satis ae-

tatis atque roboris haberet; vir incredibili robore animi; dummodo plus in virtute roboris teneremus; w znaczu zbiorowém: wybór, czło., kwiat, robora pubis, centurionum, peditum, virorum, populi Romani; quantum roboris in acie erat.

Robustus, a, um, z dębu lub innego twardego drzewa zrobiony; stąd: mocny, twardy; — przenoś. silny, mocny, corpus; animus, improbitas; robustior acetate, starszy. **Rodo**, rosi, resum, 3. gryźć, egryzać, vitem; zjadać, cibaria; 2) niszczyć, psuć, ferrum robigine roditur; — przenoś. obmawiać, czernić, absente.

Rogālis, e, należący do stosu drzewa, do zgłiszcza, flammae, poet. **Rogatio**, ōnis, 1) pytanie; szczegól. 2) podanie wniosku do prawa zgromadzonemu na obrady ludowi, rogationem (ad populum) ferre; rogationem perferre; accipere, promulgare; 3) prośba, r. gratiosisima.

Rogatiōcula, ae, 1. krótkie pytanie; 2) projekt do prawa.

Rogātor, ōris, m. pytający ludu obradującego; podający projekt do prawa; przewodniczący zgromadzeniom ludu i zbierający głosy, patrz punctum.

Rogātus, us, m. prośba, używa się zwykle tylko w przyp. 6., ejus rogatu, na jego prośbę.

Rogito, i. pytać.

Rogo, i. pytać, aliquem; aliquid (o co); aliquem causam alicujus rei; de aliqua re; z następ. zdaniem zależ., rogavi, pervenissentne Agrigentum; w szczegól. a) rogare sententiam lub rogare aliquem, pytać o zdanie, consules populum jure rogaverunt; legem r. lub saepe rog. przedstawiać do zatwier-

drema projekt do prawa; rog. magistratum, ludowi kogo do wyboru na urząd przedstawiać; comitia consulibus rogandis; także. z podwójnym 4 przyp., qui plebem Romanam tribunus plebis rogaret; interrege rogante; b) milites sacramento rog., do przysięgi powoływać, zobowiązywać przysięgą; 2) prosić, dopraszać się, aliquid; hoc te vehementer rogo; ab aliquo; quidquid rogabatur. o cokolwiek go przoszą; z nast. ut lub ne i tryb. łącz. lub samym tryb. łącz., rogať, tentes.

Rogus, i, m. stos drzew, na którym palono umarłych.

Roma, ae, 1. Rzym główne miasto Lacyum i całego państwa Rzymskiego; stąd: Romānus, a, um, Rzymski; rzeczow. Rzymianin, Rzymianka.

Romilius, a, um, Romilijski, tribus. **Romulus**, i, m. brat Rema, założyciel i pierwszy król Rzymu; stąd: a) Romuleus, a, um, do Romulusa odnoszący się; poet.: Rzymski, b) Romulus, a, um, Rzymski, tellus, gens, poet.; c) Romulides, ae, m. potomek Romula, w licz. mn. poet. Rzymianie.

Rorārius, ii, m. zwykle w licz. mn. gatunek żołnierzy lekko uzbrojonych, którzy w boju w tyle za żołnierzami zwanymi triarii stali.

Roro, i. spuszczać rosę; rorāť, spada rosa; — przenoś. kapać, cieć, sączyć się kroplami, rorabant sanguine vepres; 2) przeć. spuszczać kroplami, roratae aquae; minuta atque rorantia pocula, małą ilość wina mające.

Ros, rōris, m. rosa; każda ciecz sącząca się, kroplami spadająca, poet., np. woda, deszcz, lzy i t. p. spargens rore levi (wodą); stillabit ex oculis rorem; rores pluvii; 2) ros

- marinus, rozmaryn; u poet.: ros maris.
- Rosa, ae, *ż.* róża; w znac. zbior. róże, wieniec z róż, reticulum plenum rosae; redimitus rosa; poet.: krzak róży, rosa Paesti bis florens.
- Rosarius, a, um, różany, z róż, *rzeczow.* rosarium, ii, *n.* miejsce zasadzone różami.
- Roscidus, a, um, rosisty, pelen rosy; mella, spadające kropkami; poet.: Iris roscida pennis, zroszona.
- Rosotus, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu; stąd: a) Rosciānus, a, um, tyzczący się Roscyusza, imitatio; b) Roscius, a, um, od Roscyusza pochodzący, lex, prawo, trybuna ludu Roscyusza Otona, przez które stan rycerski otrzymał osobne miejsce w teatrze (in quatuordecim).
- Rosea, ae, *ż.* okolica w Sabińskiej krainie przy mieście Reate; stąd: Roseus, a, um, do Rosei odnoszący się, Rosea rura.
- Rosētum, i, *n.* ogród różany.
- Roseus, a, um, różany, z róż; poet. różowy, rubor; o Jutrzence i Apollinie; cervix i os (Wenery).
- Roseus, a, um, patrz Rosea.
- Rosmarinus, patrz Ros.
- Rostratus, a, um, opatrzony w dziób, kończaty, navis; columna r., columna w Rzymie ozdobiona przedami okrętów, która na cześć Duiusza z powodu jego zwycięstwa nad Kartagińczykami była wystawiona; corona r., wieniec dawany w nagrodę temu, który najpierwszy wskoczył na okręt nieprzyjacielski; albo w ogóle za odznaczenie się w bitwie morskiej; stąd: cui tempora navali fulgent rostrata coronā.
- Rostrum, i, *n.* dziób, pysk, ryj; 2) przenoś. a) kończaty przód okrętu do odpięcia i dziurawienia okrętów nieprzyjacielskich; b) w licz. mn. rostra, mównica w Rzymie ozdobiona przedami okrętów zdobytych na Ancyatach r. 416, in rostra ascendere; descendere de rostris; consul concionari conantem de rostris deduxit.
- Rota, ae, *ż.* zóło wozowe; poet. wóz, pedibusve rotave; 2) koło garncarskie, currente rota cur urceus exit; 3) rodzaj kary u Greków, in rotam ascendere; stąd: poet. o kole Iksyona; 4) koło fortuny, t. j. jej niestateczność, rota fortunae; 5) poet. rotae impares i dispaes, o nierówności wierszy elegiackich.
- Roto, i, obracać w koło; rotare enses, wywijać mieczem; kłebić, kłębami toczyć, flammae rotantes fumum; na str. bier. obracać się w koło, rotatis obviam ire poli; także: poet. rotantia saxa, obracające się.
- Rotūla, ae, z. kółko.
- Rotunde, *przysł.* okrągło; — przenoś. o stylu: z zaokrągleniem; gładko.
- Rotundo, i, zaokrąglić, rotundatus, zaokrąglony; — przenoś. zebrać w jedno, mille talenta rotundentur.
- Rotundus, a, um, okrągły, poet.: mutat quadrata rotundis; także o człowieku, teres atque rotundus; — przenoś. potoczysty, płynny, gładki, verborum constructio rotunda; rotundo ore loqui.
- Rubefacio, feci, factum, 3. *sz.* czerwienić, cruore.
- Rubens, tis, czerwony.
- Rubeo, rubui, 2. być czerwonym, Tyrio murice lana; rumienić się, np. ze wstydu.
- Ruber, rubra, rubrum, czerwony; canicula, gorąca; Rubrum mare, morze Czerwone; Saxa Rubra, miejsce w Etruryi.

Rubescio, rubui, 3. czerwienić się, stawać się czerwonym, arva caedē; ruminētie się, rubnere genae.
Rubētum, i, n. krzak jeżyny.

Rubens, a, um, jeżynowy.

Rubi, orum, m. miasto w Apulii.
Rubico, ōnis, m. rzeka w Italii przy Rawennie.

Rubicundus, a, um, czerwony.
Ceres r., zboże czerwone, żółtawe, dojrzałe.

Rubig- patrz **Rubig-.**

Rubor, oris, m. czerwoność; 2) rumienieć, zaplonienie od wstydu, rubore suffundi; stąd: albo wstydlivość albo wstydu, hańba.

Rubra saxa, patrz **Ruber.**

rubrica, ae, f. glinka czerwona, okra; proelia rubrica picta; 3) tytuł prawa i samo prawo, ponieważ je oznaczano czerwono.

Rubrius, ii, m. nazwisko Rzymskiego rodu.

Rubus, i, m. krzew jeżyny, tudzież jagoda jeżyny.

ructo, i depon. ructor, i. wómitować, cibum; — przenoś. w znac. wgardliwém, ructatur versus sublimes, głośi wymawia wiersze nadejęte, przesadne.

ductus, us, m. wómitujący.

Rudens, tis, m. lina mocna, mianow. okrętowa; przysłowie: rudentibus apta fortuna, szczęście bardzo niepewne.

Rudera, patrz **rudus.**

Rudiae, arum, f. miasto w Kalabrii; stąd: **Rudinus, a, um, z Rudyi, homo (Ennius) i Rudini, orum, m.** Rudyjczycy.

Rudimentum, i, n. początek jakiej sztuki lub umiejętności, pierwsza próba, szczególi. w odniesieniu do sztuki wojennej, militare; dura rudimenta belli.

Rudinus, patrz Rudiae.

Rudis, e. nieobrobiony, surowy,

lana, moles; nieuprawny, campus, — przenoś. nieukształcony, niensposobiony, nieświadomy, nieobeznajmiony z czém, nie mający w czém doświadczenia, rerum omnium; exemplorum; belli; in republica; in iure civili; arte; ad pedestria bella, ad mala.

Rudis, is, f. pręt, palcat dla wprawy ćwiczeń szermierskich; jako znak zaszczytny wysługi szermierskiej; tam bonus gladiator rudem tam cito accepisti? u poet. o uwolnieniu zaszczytném od obowiązów; me donari jam rude

Rude, rudivi, rudium, 3. rycząc, o zwierzętach i ludziach, insueta rudentem telis premit; także: o przedmiotach niezwyot. pro ra rudens, skrzypiący.

1. **Rūdus, ōris, n.** gruz; novum r. lub samo rudus, wapno z piaskiem pomieszane, tynk.

2. **Rudus, ōris, m.** patrz **randus.**
Rufinus, i, m. Rzymski przydomek.
Rufrae, arum, f. miasto w Kampanii.

Rufrium, ii, n. miasto Hirpinów
Rufūlus, a, um, czerwonawy; **ruffi, orum, m.** imię trybunów wojskowych, których wódz sam obierał, przez lud zaś obierani nazywali się comitiati.

Rūfus, a, um, czerwonawy, lisowaty; 2) **Rufus, i, m.** Rzymski przydomek.

Ruga, ae, f. marszczka z powodu wieku podeszłego, jam meos vultus ruga senilis arat; labuntur anni, nec pietas moram rugis et instanti senectae auferet; z powodu smutku, surowości, gniewu dolor et curae rugaque tristis abit; rugas coegit, przybrał surową minę.

Rugio, ire, ryzć, stąd: **rugitus, us, m.** ryk.

Rugōsus, a, nm, zmarszczony, genae, pellis; frigore pagus, mieszkańcy osady skurczeni od zimna, poet.

Ruina, ae, ż. obalenie się, conclavis, ruinam dare, facere, trahere, opaść, obalić się; w licz. mn. zwaliska, ruinas ascendit: Troja ruinas ostendit; ruinas transcendere; poet.: r. coeli. burza; — przenoś. upadek, zguba, zniszczenie, fortunarum; śmierć, ille dies utramque ducet ruinas; o osobach: niszczyciel, reipublicae; 2) napad, uderzenie na kogo, primi ruinas dant ingenti sonitu, pierwszy nacierają, poet.

Ruinōsus, ae, nm, grożący upadkiem, chylący się do upadku; poet.: rozwalony, domus r.

Bullus, i, m. Rzymski przydomek Ruma, ae, rumis, is, ż. i rumen, inis, n. pierś, cycek.

Rumina, ae, ż. bogini seących u Rzymian; stąd: Ruminālis ficus, drzewo figowe, pod którym wliczyca karmila Romulusa i Rema, później Rominalis nazwana, także: Rumina lub Romula ficus, u poet.

Ruminātiō, ōnis, ż. przeżuwanie; — przenoś. częste rozważanie jakiej rzeczy.

Rumino, i ruminor, i. przeżuwać, pallentes herbas.

Rumor, ōris, m. przytłumiony, głuchy szmer, mruczenie, szum (wiatru, wody), labitur uncta vadis abies rumore secundo, przy sprzyjającym pociągu wiosłami, poet.: 2) wrzawa, tłumne i zgłębne wołanie, quae vos ad coelum effertis rumore secundo, zgodnie z powszechnym głosem gminu, poet.: 3) zwykle: głucha wieść, wiadomość niepewna z przyp. 2. rumor periculi lub de aliqua re; rumor est, affertur, perfertur i t. p.

z nast. 4 przyp. i tr. bez., celere rumore dilato, Dionis vim illarum; 4) głos, opinia w znaczeniu pochwały, zadowolenia lub nagany, rumori seruire, ubiegać się o dobrą opinię, uważanie; rumore adverso esse, rumore malo flagrara, być źle widzianym, za złego uważanym, być w złej opinii.

Rumpo, rupi, ruptum, 3. zerwać, zerwać, rozedrzeć, rozszarpać, catenas; vestes a pectore; arcum; vincula carceris; ventus rumpit carinam; vis venti rumpit nubem; na str. bier. rumpi, pękać (od śmiechu, gniewu, zazdrości) rumpantur ut ilia Codre; 2) przeciąć, przerwać, aditum; 3) gwałtownie, siłą otworzyć, ferro, cuncto viam, aditus; 4) przebić, przeszyć, przetrząść, przeciąć, ferro, cultro, securi, gladio; 5) wydobyć, dura Medusae praepetis ungula rupit fontem; has voces; także: questus; se rumpere lub rumpi, wydobywać się, wypadać, wybuchać, wylewać się, amnes rumpunt fontibus; inter nubila se rumpunt radii; tantus se nubibus imber ruperat; 6) — przenoś. a) zerwać, zniweczyć, złamać, zniszczyć, pacem, foedera, fidem, jus, edicta, testamentum, societatem, nuptias, imperium i t. p.; b) przerwać, przeszkodzić, moras, somnum, sacra, visum, silentia i t. p.

Rumuscūlus, wieść mało znacząca, gadanina.

Rūna, ae, ż. gatunek pocisku.

Runoīna, ae, ż. hebel; stąd: runoīno, āre, heblować, polerować.

Runco, āre, pleć, oczyszczać z chwastów.

Ruo, rui, rūtum (także: ruiturus), 3. 1) nieprzech. a) leciść, spieścić, biedz, rzucać się na co. ad urbem, in Cappadociam; ad pro

lia; huc omnis turba ruebat: — przenoś. ad lub in aliquid, leciść, biedz, ad interitum, in perniciosem i t. p.; upaść, stracić znaczenie, doznać niepowodzenia, in dicendo, in agendo; aliquem rure pati; rure rem publicam; *δ*) wypaść skąd, wylatywać, portis; o głosie: wychodzić, wydobywać się, antrum, unde ruunt totidem voces responsa Sibyllae, poet.; *ε*) upadać, spadać, tecta ruunt; alto a culmine Troja; poet. o burzy: ruit aether; — przenoś. vis consilii expers mole ruit sua; mijać, schodzić, upływać, ruit imbriferum ver; nox ruit, noc ma się ku sbyłkowi; przeciwnie: ruit Oceano nox, nadchodzi; 2) przech., zbierać, zabierać, cinerem et confusa ossa focis; unde divitias acrisque ruam acervos; unosić, nubem ad coelum; obalać, immannem molem volvuntque ruuntque; rozbijać, skruszyć, roztluc, cumulos ruit male pinguis arenae; wzruszać, przewracać, totum mare a scdibus imis; spumas salis aere, próc wody żeglujac; ruta (et) caesa, surowy materyał.

Rupea, is, skała, aëria, praecelsa; ardua; rupem munire, pandere, torować przechód, drogę przez skałę; cavae rupes, jaskinie.

Rupillus, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu.

Ruptor, ōnis, m. zrywający, gwałciciel, foederis, induciarum.

Ruricola, ae, m. i ż. wiejski, ziemiański, rolniczy, Ceres, deus; boves, aratrum.

Rurigena, ae, m. i ż. urodzony na wsi; w licz. mn. rurigenae, wieśniacy.

Rursum i **rursus**, przyst. wstecz, wtył, trahere, se recipere, revertere; 2) znouu, ut rursus plebs

sevocanda videatur; 3) naodwrót, r. in suum locum cogere.

Rus, rŭris, n. grunt, rola, pole, gospodarstwo wiejskie, laudato ingentia rura, exiguum colito; 2) wieś w przeciwieństwie do miasta, posiadłość wiejska; w 4 przyp. na pyt. dokąd? rus ibo; in sua rura venire; w przyp. 6 na pyt. skąd? rure huc advenit; także w przyp. 6 na pyt. gdzie? ruri esse, vivere; rure erit; z przymiot.: rure paterno, rure suo; — przenoś. prostactwo, brak poloru, manent vestigia ruris, poet.

Ruscino, ōnis, m. miasto w Gallii narboneńskij.

Ruscum, i, n. lub ruscus, i, ż. mirt dziki.

Ruspina, ae, ż. miasto w Byzancie w Afryce północnej.

Rustianus, i, m. Rzymski przydomek.

Rusticoanus, a, um, wiejski, vita, vir; rustici, orum, m. wieśniacy u późn. pis.

Rusticoatio, ōnis, ż. przebywanie na wsi, życie wiejskie.

Rustice, przyst. po wiejsku, loqui; — przenoś. po prostacku, gburowato, facere, urgere.

Rusticoitas, ātis, ż. gospodarstwo wiejskie, stan wiejski; — przenoś. *a*) nieśmiałość, wstydy niepotrzebny; *b*) prostactwo, niezgrabność.

Rusticor, i. bawić, przebywać na wsi, haec studia rusticantur nobiscum.

Rusticulus, i, m. wieśniaczek.

Rusticus, a, um, wiejski, wieśniaczy; *rzczo*w. wieśniak. — przenoś. *a*) prosty, bez przesady; *b*) niezgrabny, nieokrzesany, carmina; *rzczo*w. prostak, prostaczka, rusticus es; rustica sim sane, dum non oblita pudoris.

Rutā, ae, ż. rut, roślinna; — prze-

Łoś. nieprzyjemność, gorycz, patrz pulejum.

Ruta caesa, patrz ruo.

Rutabulum, i, n. narzędzie do mieszania, ożóg; kopystka, warzocha.

Rutēni, orum, m. lud w Gallii Akwitańskiej.

Rutilius, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu, stąd: Rutilianus, a, um, do Rutyliusza odnoszący się

Rutilo, i. błyszcząc jak złoto, arma rutilare vident; 2) przech. na-

dawać kolor rydzawy, comae rutilatae.

Rutilus, a, um, żółto czerwony, ignis, flammae; rydzawy, rudy, capilli; 2) Rutilus, i, m. Rzymski przydomek.

Rutrum, i, n. narzędzie do przewracania: grabie, motyka.

Rutūla, ae, ż. ruta.

Rutūli, orum, m. lud w Lacjum, którego główne miasto było Ardea; w licz. poj. Rutulus, Rutulczyk; także przym. do Rutulów należący, fex.

S.

S. jako skrócenie=Sextus; S. C.=senatus consultum; S. P. Q. R.=senatus populusque Romanus; Sp.=Spurius.

Saba, ae, ż. miasto w Arabii szczęśliwój; stąd: Sabaens, a, um, Sabejski, tyżący się Sabel; poet.: Arabski, thus, i Sabaei, orum, m. mieszkańcy Sabel,

Sabae, lub Sabad-, patrz Sabaz-. Sabarcae, arum, m. lud w Indjach.

Sabāte, es, ż. miasto w Etrurji; stąd: Sabatinus, a, um, do tego miasta odnoszący się.

Sabāzla, orum, n. święto na cześć Bachusa, który stąd nazywał się Sabazius.

Sabbāta, orum, n. siódmy dzień w tygodniu, dzień odpoczynku u żydów, szabas, w ogóle: dzień świąteczny.

Sabelli, orum, m. szczerp Sabinów, Sabelłowie, w licz. poj. Sabelczyk, Sabinczyk (o Horacyuszu, który miał posiadłość wiejską w krainie Sabińskiej; stąd: a) Sabellus;

b) Sabellus, a, um, tyżący się Sabinów.

Sabinus, i, m. Sabinczyk; Sabini; orum, m. Sabinowie; Sabinae, arum, ż. Sabinki, dawny lud w Italii; stąd: Sabinus, a, um, Sabinowski; rzeczow. Sabinum, i, n. wino Sabińskie; 2) Sabinus, i, m. imię Rzymskiej familii.

Sabis, is, m. rzeka w Gallii Belgijskiej.

Sabulum, i, n. piasek.

Saburra, ae, ż. gruby piasek okretowy, onerarias multa saburra gravatas.

Sacae, patrz Sacae.

Sacous, i, m. wór, miech.

Sacellum, i, n. kaplica.

Sacer, sacra, sacrum, święty, nie-tykalny (w przeciwnieństwie do profanus); poświęcony bóstwu jakiego; z przyp. 2 lub 3, insula sacra deorum; mensis sacer Manibus; Cereri sacrum Polypoeten; stąd: Sacer mons, w krainie Sabińskiej; via Sacra, w Rzymie prowadząca przez forum do kapi-

tolium; *rzczoł.* sacrum, i, *n.* a) przedmiot święty, świątynia, sprzęty, posągi, i t. p., sacra procuranda tradunt, miejsca i przedmioty święte oddają pod opiekę; sacra ex aedibus proripuisse (posągi); ofiara, sacrum accendere, cremare; poet.: s. coelestia, poezya; b) obrzędy religijne, Graeco sacro; sacrorum religio: arcanum sacrum Cereris vulgare, wyjawić tajemnice religijne Cerery; i t. p.; sacra publica, gentilia, communia i t. p. sacrum lub sacra facere alicui; 2) poświęcony bogom podziemnym, śmierci, przeklęty, bezbożny, fatalny, obmierzły, ohydny, caput Jovi (Stygio) sacrum esset; is sacer esto; auri sacra fames.

Sacerdos, ótis, *m.* i ż. kapłan, kapłanka; w appozycyi: regina s.: sacerdotes viri.

Sacerdotium, ii, *n.* kapłaństwo, godność kapłana, sacerdotia mandare, sacerdotium inire.

Saces, ae, *m.* w licz. mn. Sacae, lud koczujący w Azji północnej od Greków Scytami zwany.

Sacramentum, i, *n.* przysięga, perfidum s. dicere, krzywo przysięgać; contra religionem sacramenti; szczegól. przysięga zaciągającego się do służby żołnierza: aliquem militiae sacramento obligare lub milites sacramento rogare lub adigere; sacramentum negligere złać przysięgę; dicere sacramentum lub sacramento; 2) w znaczeniu sąd: złożenie pewnej summy przy rozpoczęciu processu, pod warunkiem, że w razie przegrania sprawy ta summa przepada, multae sacramentum; stąd: sprawa cyyli proces cywilny, w którym dawano zakład pieniężny, w sto sacramento contendere cum

aliquo; sac. alicuius iustum iudicare; stąd: sacramento contendere, zakładać się.

Sacrañi, orum, *m.* lud w Lacyam; stąd: Sacraua, a, um, należący do Sakranów.

Sacrarium, ii, *n.* miejsce, gdzie składano świętości, przedmioty religijnie czczone; kaplica, świątynia. Sacratu, a, um, święty; poświęcony templum; rite s. pecudes.

Sacrifer, era, erum, świętości nożący.

Sacrificatio, ótis, ż. ofiarowanie.

Sacrificium, ii, *n.* ofiara.

Sacrifico, i. ofiarować, składać ofiarę, apud aram; suem

Sacrificulus, i, *m.* ofiarnik; rex s. kapłan sprawujący ofiary, które dawniej sprawowali królowie.

Sacrificus, a, um, ofiarujący, czyniący ofiary, rex; 2) do ofiar należący, ofiarny, ritus, dies, poet.

Sacrilegium, ii, *n.* świętokradztwo; w ogóle: znieważenie świętości, obrzędów religijnych, sacrilegii damnare.

Sacrilegus, a, um, świętokradzki; *rzczoł.* świętokradzca; w ogóle: znieważający świętości, obrzędy religijne, bezbożny, zbrodniczy.

Sacripotus, us, *m.* miasto; a) Wolsków; b) nadmorskie na wybrzeżu Tarontyńskim.

Sacro, i. poświęcić, ofiarować co bóstwu, deum sede, bozkowi świątynię zbudować; alicui aras; aquilam, currus; w ogóle u poet.: okazywać, oddać, przyznać, honorem alicui; przeznaczyć, telis Evandri sacrarunt; miratur nihil nisi quod Libitina sacrauit (uwielbia tylko poetów już niezujących); stąd: uświęcić, nietykalnym zrobić, foedus; lex sacrata, prawo, które przestępcy groziło najsurowszą karą; 2) podnieść do godności bóstwa. —

- przenoś. unieśmiertelnic, wiecznić, aliquem i aliquid.
- Sacrosanctus**, a, um, święty, nie-naruszalny, nietykalny.
- Sacrum**, patrz sacer.
- Saec-**, patrz sec-.
- Saepe**, *przysł.* często, stop wyż. saepius, częściej, najwyż. saepissime, bardzo często, najczęściej.
- Saepe numero**, *przysł.* częstokroć.
- Saespes**, saepio, saet-, patrz sep-, set-.
- Saeve**, *przysł.* srogo, okrutnie.
- Saevio**, saevii, saevitum, 4. srożyć się, wściekać się, okrutnie postępować, medio in certamine Mavors; animis ignobile vulgus; fortuna; anguis, lupus, panthera: mare ventis.
- Saevitia**, ae, ż. srogość, okrucieństwo, zapalczywość, saevitiam adhibere, exercere in aliquem; ostrość, hiemis.
- Saevus**, a, um, srogi, okrutny, wściekły, zajadły, ostry, o przedmiotach żyw. i nieżyw.; 2) straszny, Aeneas s. in armis; Hector; tridens; funera, u poet
- Saga**, ae, ż. patrz sagus.
- Sagacitas**, ātis, ż. moc, bystrość, narium (węchu); 2) przenikliwość, erat ea sagacitate, ut decipi non posset.
- Sagaciter**, *przysł.* mocno, bystro (o zmysłach a zwłaszcza o węchu), odorari sagacissime; — przenoś. w odniesieniu do umysłu: bystro, dowcipnie, przenikliwie, perverstigare.
- Sagaris**, is i Sangarius, li, m. rzeka we Frygii i Bitynii; stąd: Sagaritis, Idis, ż. do tej rzeki należąca, nympha.
- Sagatus**, a, um, płaszczem żołnierskim lub podróżnym odziany.
- Sagax**, ācis, mający węch mocny, canis; także o słuchu: canibus sagacior anser: — przenoś. przenikliwy, dowcipny, przezorny, ad pericula perspicienda; mens; u poet i późn. pis. z przyp. 2, także: z tr. bezok. s. rerum; videre.
- Sagina**, ae, ż. karmienie, tuczenie; jako skutek: tłustość, corporis, ventris, u późn. pis.
- Sagino**, 1. karmić, tuczyć, aliquem; saginati corporis belua; — przenoś. caede saginatus; sanguine republicae, napojony, nakarmiony; exercitus inter haec flagitia saginatur.
- Sagio**, ire, tropić, węchem dochodzić; przeczuć, przenikać.
- Sagitta**, ae, ż. strzała, impellere nervo, wypuścić z cięgiwy; conjicere; 2) gwiazdozbiór.
- Sagittarius**, ii, m. łucznik, strzelający z łuku; 2) gwiazdozbiór, strzelec.
- Sagittifer**, era, erum, noszący strzały, pharetra; strzałami uzbrojony, Geloni.
- Sagittipōtens**, tis, władający strzałami; *rzeczow.* strzelec, jako gwiazdozbiór.
- Sagitto**, 1. strzelać z łuku
- Sagmen**, Inis, n. to co zabezpiecza nietykalność, np. trawa z ziemią wyrwana w rękę kapłana zwanego Fetialis, zawierającego przymierze z nieprzyjacielem.
- Sagulum**, i, n. gruba zwierzchnia suknia, płaszcz podróżny i żołnierski.
- Sagum**, i, n. płaszcz podróżny i żołnierski; stąd: sagum (saga) sumere, być w gotowości do boju; także: ad saga venire; est in sagie civitas.
- Saguntum**, i, n. i Saguntus, i, ż. miasto w Hiszpanii tarrakoneńskiej; stąd: Saguntinus, a, um, należący do Saguntu i Saguntini, ōrum, m. Saguntynowie.

Sāgus, a, um, przepowiadający, wróżący; *rzeczow.* saga, ae, ξ wróżka, czarownica.

Sais, is, ξ miasto w niższym Egipcie; stąd: Saitae, arum, *m* Saici.

Sal, salis, *m.* i *n.* w licz. mn. sales, *m.* sól; poet.: woda morska, morze, stant sale Tyrrheno classes; spumas salis aere ruebant;— przenoś. a) dowcip, żart, sal et facetiae; sales urbani; sal niger, uszczypliwość; b) delikatność, dobry smak, tectum plus salis quam sumptus habebat.

Salācia, ae, ξ . bogini morza.

Salāco, ōnis, *m.* samochwał, junak.

Salāmis, inis (4 przyp. ina); i Salamina, ae, ξ . wyspa i miasto nad odnogą Saronicką, przy Atyce, gdzie panował Telamon ojciec Ajaksa i Teukra; 2) miasto na wyspie Cyprze założone przez Teukra. Stąd: Salaminius, a, um, Salaminiński i Salamini, orum, *m.* mieszkańcy Salaminy.

Salāpia, ae, ξ . miasto w Apulii nad rzeką Aufidus; stąd: Salapini i Salapitani, orum, *m.* mieszkańcy Salapii.

Salārius, a, um, solny, tyżący się soli, annona, dochód z soli; Salaria via, droga z Rzymu do Sabina wiodąca, której sól sprowadzano; *rzeczow.* salarium, ii, *n.* podarunek; placa, strawne, u późn. pisarzy.

Salassi, orum, *m.* lud Alpejski, mieszkający w okolicach dzisiejszej Sabaudyi.

Salax, ācis, jurny, lubieżny; 2) pobudzający do jurności.

Salebra, ae, ξ . miejsce nierówne, trudne do przebycia, qui queritur salebras;— przenoś. styl niegładki, chropowaty, Herodotus sine ullis salebris, quasi sedatus amnis fluit; trudność mowy, ora-

tio haeret in salebra. nunquam in salebras incidisset

Salebrōsus, a, um, nierówny, chropowaty, sterczący, trudny do przebycia.

Salentīni, orum, *m.* lud Kalabryi. in Salentinis, w krainie Salentyńskiej; stąd: Salentinus, a, um, należący do Salentyńców.

Salernum, i, *n.* miasto w krainie Piceńskiej.

Saliaris, e, patrz Salii

Saliātus, us, *m.* godność kapłanów Marsa zwanych Salii.

Salictum, i, *n.* miejsce zarosłe wierzby, wierzbina.

Salientes, ium, *m.* patrz salio.

Salignus, a, um, wierzbowy.

Salii, arum, *m.* zgromadzenie 12 kapłanów, ustanowionych przez Numę, którzy corocznie w marcu skacząc i śpiewając pieśń na cześć Marsa obnosili po mieście tarcze ancilia zwane; w tym dniu odbywały się także świętne uczy. W Tyburze byli pod tém nazwiskiem kapłani Herkulesa. Stąd: Saliaris, e, Saliarski, carmen;— przenoś. okazały, świetny, wytworny, quum epulati essemus saliaem in modum.

Salinae, arum, ξ . kopalnie soli, żupy solne; salinae Romanae, przy ujściu Tybru; 2) miejsce w Rzymie przy bramie zwanej porta togemina, gdzie się znajdowały składy soli;— przenoś. żarty, dowcipne zwroty, parum diligenter possessio salinarum mearum a te defenditur. (mek.)

Salinātor, ōris, *m.* Rzymski przydo-

Salinum, i, *n.* solniczka, pater-num splendet in mensa tenui salinum.

Salio, salui (ii) saltum, 4. skakać, o żyjących i nieżywych istotach: de muro; in aquas: — a) b) mie-

- (salis) soliens, sól ofiarna, która pryska, kiedy jest rzucona w ogień; o gradzie: salit horrida grandis; także o wodzie: wytryskać, być w szybkim ruchu, dulcis aquae saliens rivus; stąd: rzeczow. salientes, ium, *m.* wody wytryskające, fontanny; 2) przech. pażyć się, łączyć się, salitur ovis.
- Saliunca**, ac, *ż.* dziki lub celtycki naród.
- Saliva**, ac, *ż.* ślina.
- Salix**, icis, *ż.* wierzba.
- Sallent**, patrz salent. [ski.]
- Sallustius**, ii, *m.* dziejopis Rzym.
- Sallyes**, um, lub Salyi, örüm, *m.* lud w Gallii narboneńskiej.
- Salmacis**, Idis, *ż.* źródło w Karyi i nimfa tegoż nazwiska; — przenosi zwycięścialsy.
- Salmoneus**, ei lub eos, *m.* syn Eola, brat Szyfa, ojciec Tyrony, król Elidy; stąd: Salmónis, Ydis, *ż.* Salmonida (Tyrena, matka Neleusa i Peliasa).
- Salóna**, ae, i Salonae, arum, *ż.* miasto portowe w Dalmacyi.
- Salpa**, ae, *ż.* gatunek ryby morskiej.
- Salsamentarius**, ii, *m.* handlujący marynatą.
- Salsamentum**, i, *n.* rosół z solonej ryby, 2) ryba marynowana.
- Salse**, przysł. dowcipnie, dicere.
- Salsus**, a, um, solony, słony, wada, fluctus; fruges, fatra; Salsum flumen, rzeka w Hiszpanii betyckiej; gryzący, ostry, sudor, robigo, poet.; — przenosi dowcipny, homo facetus atque salsus; multa salsa Graecorum.
- Saltatio**, ónis, *ż.* tańczenie, taniec.
- Saltator**, óris, *m.* tanecznik.
- Saltatorius**, a, um, taneczny, orbem saltatorium versare, w kółko tańczyć.
- Saltatrix**, icis, *ż.* tanecznica.
- Saltatus**, us, *m.* tańc.
- Saltem**, przysł. przynajmniej, eripe mihi hunc dolorem aut minus saltem; non s., ani nawet.
- Salto**, i. tańczyć, eleganter; przech. w tańcu, w pantominach przedstawiać, wyrażać, carmina, Cyclopa.
- Saltuosus**, a, um, lesisty, lasem zarosły, regio, loca.
1. Saltus, us, *m.* skok, skakanie, saltum dare, skoczyć; taniec, saltu imitatus agresti.
2. Saltus, us, *m.* górzyste miejsce lasem zarosłe, Pyrenaeus i Pyrenaei, Grajus (Alpy); silvae aut saltus; montes saltusque; 2) pastwiska w lesie, saltibus in vacuis pascent; 3) miejsca trudne do przejścia, wąwozy, saltus Thermopylarum; 4) folwark z pastwiskiem, de saltu agroque dejicitur.
- Saluber**, bris, bre, i zwyczaj. salubris, o, zdrowy, pomagający do zdrowia, ager, somnus; zbawieniny, przydatny, iustitia; consilia, dixi sententiam saluberrimam reipublicae; 2) zdrowy, nie chory, corpora.
- Salubritas**, átis, *ż.* zdrowość, loci; — przenosi czystość, poprawność, Atticae dictionis.
- Salubriter**, przysł. zdrowo, z dobrym skutkiem dla zdrowia, refrigerari salubrius; zbawiennie, pożytecznie, leges latae salubriter; bellum trahi s., rozsądnie, przezornie, bacznie, u późn.
- Salum**, i, *n.* głębia morza, procul ab insula in salo navem tenuit; poet. w ogóle: morze, fit sonitus spumante salo; ruch morza, a stąd chybotanie się okrętu, salo naucaeque confecti; miejsce zdadne do zarzucenia kotwicy niedaleko brzegu, in salo ad ostium pertus in ancoris tetit.

salus, *Ńis*, *Ń.* zdrowie, dobry stan zdrowia, medicina ad salutem reducere, uzdrowić, wyleczyć; stąd: a) dobre powodzenie, pomyślność, szczęście, domestica, aliena, communis; periculum salutis, niebezpieczeństwo utraty życia; id quantum saluti fuerit, jak dalece to było zbawiennem; restitutio salutis meae, przywrócenie mojego szczęścia, (przywołanie z wygnania); stąd: Salus, bogini zdrowia i powodzenia; b) często: ratunek, ocalenie, sine spe salutis; suae salutis causa; salutem ferre alicui, afferre alicui lub alicui rei; kogo lub co wyratować, ocalić; salutis auxilium ponere in aliqua re, szukać w czem sposobu ocalenia; salus posita est in aliqua re; salutem sibi reperire; desperare salutem lub de salute; fuga salutem petere i t. p.; 2) pozdrowienie, salutem nunciare, ascribere; salute data (lub accepta) redditaque, pozdrowiwszy się nawzajem; Anacharsis Hannoni salutem (dom. dicit); salutem dicere foro et curiae, pożegnać się, wyrzec się.

Salust-, patrz Sallust-.

Salutaris, e, zbawienny, zbawczy, pożyteczny, salut. litera, głoska *A*, znacząca absolvo, uznaję za niewinnego; z przyp. 3. lub z ad i przyp. 4. hominum generi cultura agrorum est sal.; illud ad firmandam vocem est salutare; *rzeczow* jako przydomek Jowisza, zbawca.

Salutariter, *przysł.* zbawiennie, ko rzystnie, armis uti.

Salutatio, *Ńis*, *Ń.* pozdrowienie, ukłon; 2) składanie uszanowania, odwiedziny, dare se salutationi amicorum; ubi salutatio defluxit, literis me involvo.

Salutator, *Ńis*, *m.* składający u-

znanowanie, zwłaszcza zrana, osobom znakomitym.

Salutifer, era, erum, zbawienny, zbawczy, zdrowie przynoszący, puer (o Eskulapie), poet.

Saluto, 1. pozdrowiać, Tironem saluta nostris verbis, pozdrów od nas; deos, cześć słowami okazywać; składać uszanowanie, sunt honorabilia, salutari, deduci; odwiedzać, venit salutandi causa; z podwój 4. przyp. tytułować, nazywać; na str. bier. z podwój. 1. przyp. cur ego poeta salutor.

Salve, *przysł.* zdrowo, w dobrym stanie, satin' salve? czy dobrze?

Salve, tryb. rozk. od salveo.

Salveo, ere, być zdrowym, być w dobrym stanie, mieć się dobrze; zwykle jako formuła przy powitaniu: salve, salve, witaj, witajcie; jubeo te salvere, pozdrawiam cię; oznacza uszanowanie religijne. salve vera Jovis proles, witaj synu Jowisza; używa się także, gdy się ze czcią i uwielbieniem wspomina o jakiejś osobie lub rzeczy: salve magna parens frugum Saturnia tellus; przy pożegnaniu: salve, bądź zdrow, zegniam cię.

Salvus, a, un, zdrowy, nieuszkodzony, nienaruszony, zachowany w całości, ocalony, salvo jure amicitiae, bez nadwężenia prawa przyjaźni; s. honore, bez ułżwienia czci; s. officio; salvo me, dopóki jestem zdrow albo dopóki żyję; salvus rebus, gdy rzeczy są w dobrym stanie; salva res est, jeszcze rzecz nie stracona; przy zakleciach i mocnych zapewnieniach: ne salvus sim, si-, niech zginę, jeżeli-.

Samaría, ae, *Ń.* kraina i miasto w Palestynie; stąd: Samaritae, arum, *m.* Samarytanie.

Samarobriva, ae, *ż.* miasto w Galii belgickiej.

Sambucus, i, *m.* bez, drzewko.

Samē, es, i Samos, i, *ż.* dawne nazwisko wyspy Cefalonii i jej głównego miasta; stąd: Samaei, orum, *m.* Samejczycy.

Samia, orum, *n.* patrz Samos.

Samius, a, um, patrz Samos.

Samnium, ii, *n.* kraina w Italii; stąd: Samnis, Itis, należący do kraju Samnitów; *rzeczow.* Samnita; w licz. mn. Samnites, Samnici, także: szermierze opatrzeni w broń Samnitów.

1. Samos, lub -us, i, *ż.* wyspa na morzu Ikaryjskim; Threicia S. = Semothrace; stąd: Samius, a, um, tyczący się wyspy Samos; S. senex, vir lub samo Samius (Samijczyk, Pitagoras); Samii, orum, *m.* Samijczycy i Samia, orum, *n.* delikatne naczynia gliniane Samijczyków.

2. Samos, i, *ż.* patrz Same.

Samothracea, ae, i Samothracia, ae, *ż.* wyspa na morzu Egiejskim; stąd: Samothraeces, um, *m.* mieszkańcy Samotracyi.

Samus, i, *ż.* patrz Samos.

Sanabilis, e. dający się uleczyć, vulnus. [porum.

Sanatio, ōnis, *ż.* uleczenie, curatio, sanxi (rzadko sancii), sancitum i sanctum, 4. postanowić, uchwalić, legem; nadać ważność, uświęcić, foedus; umocnić, utwierdzić, utwalić, acta Caesaris; dignitatem alicujns; legibus, iurejurando aliquid; także: zakazać pod karą, zabronić, poena, supplicio, ignominia aliquid: Solon capite sanxit, si quis-, zagroził karą śmierci; silentium periculo vitae, nakazać milczenie, grożąc niebezpieczeństwem utraty życia.

Sancte, *przysł.* święcie, colere, se

gerere; dokładnie, ściśle, summius, tabulas servare; observare a liquid; s. habere aliquem, skromnie, uczciwie z kim się obchodzić.

Sanctimonia, ae, *ż.* świętość, świętobliwość, deorum religio est s.; sumiennosc, pocziwosc.

Sanctio, ōnis, *ż.* w prawach: obstrzenie; w przymierzach: zawarowanie, zastrzezenie.

Sanctitas, ātis, *ż.* świętość, nietykalność, tribunatus; 2) pobożność, deorum cultus religionumque sanctitates; 3) uczciwość, nienaganność, quanta sanctitate gesserit bellum.

Sanctus, a, nm, święty, nietykalny, nienaruszalny; tribunus plebis; iura patriae sanctiora quam hospiti duxit; officium; 2) święty, szanowny, poetae nomen; 3) święty, pobożny, sumienny, pocziwy, czysty, nieskażony, sanctus et innocens, viri sancti et religiosi.

Sancus, i, *m.* także: Semo (Sancus) lub Fidius Sancus, bożek Umbrów i Sabinów.

Sandix, Ycis, *ż.* i Sandyx, ūcis, *m.* i *ż.* gatunek czerwonej farby.

Sane, *przysł.* rozumnie, rozsądnie; zwykle jako partykuła służy do potwierdzenia, zaiste, w rzeczy samej, rzeczywiście, sane vellem; beneficium magnum sane; stąd w odpowiedziach: tak, w istocie i owszem; przystając na co, przyzwalając: fruatur sane, pozwalam, nie sprzeciwiam się, niech używa; sit hoc sane leve; sint falsa s.; z tryb. rozk., tylko, no, nuż, age sane; także: bardzo, nader, niepospolicie, nadzwyczajnie, przy słowach i przymiotnikach: sane quam sum gavisus; s. perturbatur; res s. difficilis; nihil s., wcale nie, zgola nie.

Sangarius, ii, m. patrz Sagaris.

Sangualis, patrz Sanqualis.

Sanguinarius, a, um, okrutny, krwi pragnący, juvenus.

Sanguineus, a, um, krwawy, ze krwi, imber, guttae; krwią zbroczoney, caput, manus, humus; czerwony jak krew, sagulum; poet.: połączony z rozlewem krwi krwawy, rixae, caedes; — przenoś. krwi chciwy, Mavors.

Sanguinolentus, a, um, zakrwawiony, pelen krwi, pectora, czerwony jak krew, color; — przenoś. okrutny, dręczący, litera.

Sanguis, inis, m. krew; często: pokrewieństwo, ród, paternus maternusque sanguis; sanguine conjunctus; e vilissimo sanguine; stąd: poet. potomstwo, procię tela manu, sanguis mens; regius s.; przelew krwi, morderstwo, zabójstwo, exercitum sine sanguine in dedicationem accepit, odio civilis sanguinis; fraterni sanguinis insons; sanguinem facere, krew przelewać, zabijać; — przenoś. rzeźwość, siła, moc, amissimus succum et sanguinem; sanguine abuti; impendere sanguinem; integer aevi sanguis, także o mównicy i mowie: verum sanguinem deperdebat; majątek, pieniądze, de sanguine accarari detrahere; sanguinem provinciae mittere.

Santes, ei, ż. posoka, ropa, krew zepsuta; poet.: jad, sanies manat ore trilingui; colubrae sanie vomunt.

Sanitas, atis, ż. zdrowie, zdrowy stan ciała i umysłu; rozsądek, rozsądne postępowanie, przytomność umysłu, sanitas animorum; ad sanitatem reverti, redire, se convertere; także: o mowie rozsądnej, należyście urzędowej.

Sanna, ae, ż. dziwaczne wykrzy-

wianie ust, szyderstwo przez to okazane; stąd: sannio, ōnis, m. wykrzywiający usta dla szydzenia lub rozśmieszenia, trefniś, śmieczek, arlekin.

Sano, i. uzdrawiać, leczyć (o ciele i umyśle); stąd: do rozumu przyprowadzić, quae ad sanandas eorum mentes pertinere arbitrabatur; uspokoić, pocieszyć, animos consolatione; epistolae me sanarunt; przywrócić do dobrego stanu, poprawić, partes aegras reipublicae.

Sanquālia, e, do Sankusa należącego, avia (lomignat, ptak poświęcony Sankusowi).

Santones, um, i Santoni, orum, m. lud w Gallii akwitańskiej.

Sanus, a, um, zdrowy na ciele i umyśle; stąd: rozsądny, homo s.; sanae mentis; satise sani essent, czy byli przy zdrowym umyśle; sani oratores, rozsądni, rozważni; nie zepsuty, wolny od wad, ego sanus ab illis vitiis, poet.; stosowny, przyzwoity, genus dicendi; w dobrym stanie będący, respublica; male sanus, nie przy zdrowym rozumie, nierozsądny, nieprzytomny na umyśle. [do polowy.

Sapa, ae, ż. moszcz wywarzony Sapaei, orum, m. lud w Tracji.

Saperda, ae, m. gatunek małej ryby morskiej.

Sapiens, tis, mądry, rozumny, roztropny, rozsądny, vir, populus; aetas, vita, consilium, contentio; rzeczow. mędrzec, filozof.

Sapienter, przysł. mądrze, roztropnie, rozumnie, facere, temporibus uti, interpretari.

Sapientia, ae, ż. mądrość, roztropność, przezorność, homines usu et sapientia praestantes; mater omnium bonarum artium sapientia est; znajomość, rerum.

- Sapientipotens, tis, celujący mądrością, rozumem.
- Sapinius, a, um, Sapiński, tribus Sapinia, okolica w Umbryi (może od Sapis).
- Sapio, sapui, 3. mieć smak w sobie, smakować, także mieć zapach, pachnąć, z przyp. 4. unguenta crocum sapiunt, mają zapach szafranu; 2) czuć smak, palatum sapit:—przenoś. być mądrym, mieć rozum, pojmować, quum primum sapere coepisset; także. rosta sapere
- Sapis, is, m. rzeka w Umbryi
- Sapor, oris, m. smak, poma sapere tristi; także: przysmaczki, lakocie, gallae admisce saporem, poet.; w licz. mn. rzeczy pachnące, wonności, jussos asperge sapores, poet.; — przenoś. smak, rozsadek, homo sine sapore; także: dowcip, vernaculus.
- Sappho, us, ż. poetka liryczna z miasta Mityleny, wyspy Lesbos.
- Sarcina, ae, ż. brzemień, ciężar, łomok, legionem cum sarcinis adoriri, napaść w pochodzie; sarcinas colligere, zabierać się do pochodu; — przenoś. ciężar, brzemień, kłopot, publica rerum, rzędu, poet.
- Sarcinarius, a, um do ciężarów należący, jumenta.
- Sarcio, sarcis, sartum, 4. naprawiać, latać; — przenoś. nagrodzić, daunum; usuram temporis; powetować, detrimentum acceptum; 2) szczegóły o budowlach: sartus (et) tectus, w stanie do mieszkania zdolnym; sarta tecta exigere, uważać, aby budowle były w dobrym stanie utrzymywane; sarta tecta aedium tneri; — przenoś. Curium sartum et tectum integrumque conserves
- sarculum, i, n. i sarculus, i, m. motyka, graca, findere agros sarculo.
- Sardes, i Sardis, ium, ż. miasto w Lidyi; stąd: Sardiānus, a, um, należący do miasta Sardów, i Sardiani, orum, m. mieszkańcy tego miasta.
- Sardi, orna, m. Sardowie, mieszkańcy wyspy Sardynii; stąd: a) Sardas, a, um, do Sardów należący, Sardōnius, a, um, Sardyiński i Sardous, a, um, Sardyiński, u poet.; b) Sardinienis, e, Sardyiński, tyczący się Sardynii i Sardinienenses, ium, m. Sardyncyzy.
- Sardiani, patrz Sardes.
- Sardica, ae, ż. miasto w Mezji niższej
- Sardous, Sardus, patrz Sardi.
- Sarissa, ae, ż. włócznia bardzo długą Macedończyków; stąd: sarissophoros, i, m. żołnierz taką włócznią uzbrojony.
- Sarmata, ae, m. Sarmata, w licz. mn Sarmaci, mieszkańcy krainy zwanej Sarmatia, ae, ż. która części w Azji. częścią w Europie leżała; stąd: a) Sarmaticus, a, um, tyczący się Sarmatów, mare, mo rze Czarne; przyst. Sarmatice, po sarmacku, zwyczajem Sarmatów, loqui; b) Sarmatis, Idis, ż. Sarmatka. rodem z Sarmacyi.
- Sarmentum, i, n. gałąź, latorośl; w licz. mn. chróst, fascis sarmentorum; arida sarmenta.
- Sarnus, i, m. rzeka w Kampanii.
- Sarpēdon, onis, n. syn Jowisza, król Licyi.
- Sarra i Sara, ae, ż. nazwisko pierwotne Tyru miasta w Fenicyi; stąd: Sarrānus, a, um, Sarrański, w ogóle: Tyryjski.
- Sarrastes, um, m. lud w Kampanii
- Sarrāo, 4. plęć. [nie w Afryce.
- Sarsura, ac, ż. miasto w Byzace
- Saserna, ae, m. imię Rzymskie.

Sat, przysł. = satis, dosyć, dostatecznie, tantum, quantum sat est; sat prata biberunt; s. bonus; non sat idoneus pugnae; s. diu; sat est i s. habuit z tryb. bez., non sat officium te tuum fecisse.

Satago, ęre, zadosyć czynić; 2) mieć wiele do czynienia, być w trudnym położeniu.

Satelles, Ytis, m. i ę. odbywający przy kim straż przyboczną, halabartnik; sługa, s. Orci, Charon; s. Jovis, orzeł; w licz. mn. orszak; w ogóle: towarzysz, uczestnik w złem, audaciae, sceleris.

Sattas, atis, ę. nasycenie, sytość, jam vini s. est; stąd: obrzydzenie, cliwość, alicujus rei.

Saticula, ae, ę. miasto Samnitów; stąd. a) Saticulanus, a, um, do Satyktli odnoszący się i Saticulani. orum, m. Satykulanie; b) Saticulus, i, m. mieszkaniec Satyktli.

Satietas, atis, ę. nasycenie, sytość; 2) przesylenie, cliwość, przykrzenie sobie w czem, cibi, vos dominationis eorum satiety tenet.

Satin, — satine, patrz satis.

Satio, i. nasycić, zaspokoić, usmieńczyć, famem, sitim; — przenoś. nasycić, zaspokoić, desideria naturae; sitim cupiditatis, aviditatem legendi; se auro i satiare aliqua re; stąd. przesyć; na str. bier. sprzykrzyć sobie co, być przesyconym, numerus agnoscitur, deinde satiat; satiatus z przyp. 6 lub 2 poet.

Satio, onis, ę. zasiewanie, sadzenie.

Satira, ae; ę. utwor poetyczny mieszanej treści; szczegól. poemat uszczepliwy, sunt quibus in satira videar nimis acer.

Satis, przysł. dosyć, łączy się z przymiotnikami, przysłówkami i słowami, s. consequi; satia est id ad- (= satine), s. gnarus; sa-

tis honeste; de hoc s. 1ę sed de hoc; satis agere = satagere. czasem jako przymiotnik wicadm. kładzie się w znaczeniu, dostateczny, wystarczający, mianowicie przy rzeczownikach, abstinentiae hoc erit satis testimonium; satis consilium haberem; fortunam dies habuit satis; także: satis est mihi aliquid; s. est aliquid ad rem; poet.: in poenas non s. unus eris; często. s. est, si-, satis habere; s. habere si-, poprzestać na tém, jeżeli-; z przyp. 2. s. argenti, praesidii, eloquentiae, causae; s. est, z nast. tryb. bez., quibus non fuit satis consules spondere, którzy nie byli zadowoleni tém, że-; s. habere, z tryb. bezok. s. habere se defendere, ograniczyć się, poprzestać na obronie, tylko się bronić; w znac. sąd. s. accipere, otrzymać dostateczną rekojmie; 2) stop. wyż. satius, lepiej, korzystniej z nast. tryb. bez., satius esse in Asia, quam in Europa dimicare; z 4 przyp. i tryb. bez.: s. putaverunt in urbe eam comprehendi.

Satisdātio, onis, ę. danie rekojmi.

Satisdo, dēdi, dātum, i. dać dostateczną rekojmie, kaucya, z prz. 2. damni infecti; stąd: satisdato, przez daną rekojmie.

Satisfacio, feci, factum, 3. zadosyć uczynić, zaspokoić, efficio suo; alicui aliquid petenti; cumulate voluntati; mandatis; historiones satisfaciebant; w szczegól. a) wierzyciela zaspokoić, zapłacić mu, uiścić się z długu, alicui; de visceribus suis; ipse satisfacit; b) satisf. de injuriis, nagrodzić szkodę, krzywdę; albo należycie się uniewinić, albo przeprosić, presić o przebaczenie, alicui.

Satisfactio, onis, ę. zadosyćuczynienie, zaspokojenie, usprawiedli-

- wienie, niewinnienie, przeproszenie.
- Satius**, patrz *satis*.
- Sator**, *ōris*, *m.* zasiewający, zaszczepiający; — przenoś. twórca, ojciec, *hominum sator aique deorum*, Jowisz; sprawca, *litis*.
- Satrāpes**, *ae*, *lul is*, lub *satrapa*, *ae*, *m.* rządca prowincyi u Persów, *satrapa*.
- Satrapia**, *ae*, *ż.* prowincya u Persów rządzona przez *satrapę*.
- Satricum**, *i n.* miasto Latynów; stąd: *Satriciani*, *ōrum*, *m.* mieszkańcy tego miasta.
- Satur**, *a*, *um*, *nasycony*, *syty*, *pulus*; *conviva*; z przyp. 2. *altitium*; *omnium rerum*; obfity, żyzny, pełny, *Tarentum*; *praesepe*, poet.; o kolorze: *molny*, *vellera hyali saturo fucata colore*; — przenoś. o utworze piśmiennym zawierającym rozmaitości.
- Satura**, *ae*, *ż.* naczynie, półmisek pełen rozmaitych owoców, *lanx satura* lub *samo satura*; mieszanka, stąd: *quasi per saturam*, w mieszaniu, bez ładu.
- Saturae palus**, jezioro w Lacyum.
- Saturēja**, *ae*, *ż.* i *-jum*, *i*, *n* cząbr, zielsk.
- Saturėjānus**, *a*, *um*, oznaczenie jakiegoś miejsca w Apulii, stąd: *caballus Saturejanus*, koń stamtąd pochodzący.
- Saturitas**, *ātis*, *ż.* nasylenie, sytość, — przenoś. obfitość, dostatek, *saturitate copiaque omnium rerum*.
- Saturninus**, *i*, *m.* Rzymski przydomek.
- Saturnus**, *i*, *m.* pierwiastkowo u Rzymian. bóg uprawy roli, zasiewów, mąż Ziemi, *Ops*, bogini płodności i urodzajów; później uważany jako *Kronos*, bóstwo Greków, ojciec *Jowisza*, *Plutona*, *Nep-*
- tuna* i t. d. Za jego panowania był wiek złoty; *Saturni stella* lub *samo Saturnus*, planeta. Stąd: a) *Saturnalis*, *e*, tycający się *Saturna*; *rzeczow.* *Saturnalia*, *ium*, *n.* uroczystość na cześć *Saturna* obchodzona w grudniu przez dni kilka, na pamiątkę sześciulewego panowania jego w Lacyum; b) *Saturnius*, nalezący do *Saturna*; *rzeczow.* *Saturnius*, *ii*, *m.* przydomek *Jowisza* i *Plutona*; *Saturnia*, *ae*, *ż.* przydomek *Junony*; także: miaste dawne, zbudowane przez *Saturna* na górze *Kapitoliniskiej*, gdzie potem *Rzym* był założony; 2) u *Fenicjan* bóg *Słońca*: *Moloch*.
- Saturo**, *1.* nasyć; — przenoś. zaspokoić, zadowolić, *perfidiam*; *re delitatem suam odiumque*; *honoribus saturati*.
- Satus**, *us*, *m.* zasiew, sadzenie drzew, zaszczepienie; — przenoś. ród, plemię, *Hercules Jovis satu editus*
- Satyra**, patrz *Satira*.
- Satyriscus**, *i*, *m.* mały *Satyr*.
- Satyrus**, *i*, *m.* *Satyr*, towarzysz *Bachusa*; w liczb. mn. *Satyr* późniejsi znaczyli też samo co *Panes* i *Fauni*; 2) szczególny rodzaj poezyi teatralnej u *Greków*, w tych dramatach *Satyr*owie tworzyli chóry.
- Sauciatio**, *ōnis*, *ż.* zranienie.
- Saucio**, *1.* ranić, kaleczyć, także: śmiertelnie ranić, zabić; — przenoś. *humum vomere*, krajać, orać.
- Saucius**, *a*, *um*, skaleczony, zraniony, *fugit saucius aram taurus*; — przenoś. *malus saucius celer* *Africo*, maszt uszkodzony, *zepsuty*, *strzaskany*; *tellus saucia vomeribus*, *ziemia zerana*; *trabs saucia securi*, poet.; dotknięty *trością*, *gravi cura s.*: *zasmucony*, *obrażony*, *animus s.*, u poet. i w ogóle u późn. pis. pijany, *mero saucius*.

- Sauromates**, i, -ta, ae, m. Sarmata.
- Sav**, patrz suav-
- Saxatilis**, e, przebywający na skalach, między skalami.
- Saxetum**, i, n. miejsce skaliste, kamieniste.
- Saxeus**, a, um, kamienny, umbra saxea, cień od skały.
- Saxiflous**, a, um, zamieniający w kamienie.
- Saxifragus**, a, um, łamiący skały
- Saxones**, um, m. Saksonowie mieszkający nad Elbą w teraźniejszym Holszynie.
- Saxosus**, a, um, opoczysty, skalisty, valles, montes; poet.: Hispanis saxosum sonans (między skalami).
- Saxulum**, i, n. nie wielka skała.
- Saxum**, i, n. opoka, skała; w ogóle: wielki kamień, glaz, saxa latentia, skała pod wodą, s. silex, krzewień; a. quadratum, ciosowy kamień; w szczegól. Saxum, skała Tarpejska w Rzymie, z której spychano złoczyńców, ut praecipitaretur de Saxe; Saxum rubrum, skała poświęcona na górze Awentynskiej.
- Scabellum**, i, n. ławeczka, podnózek; 2) narzędzie muzyczne, wydające ton jednostajny za przyciśnięciem nogą; przy niem tańcowane w teatrze.
- Scaber**, bra, brum, niegładki, chropowaty, robige.
- Scabies**, si, f. szorstkość, chropowatość; 2) wyrzuty chorobliwe na ciele; — przenoś. chętko do czego, lucri.
- Scabe**, scabi, 3. drapać, caput.
- Scaea porta** i **Scaeo portae**, bra-ma Trei ze strony zachodniej
- Scaeva**, ae, m. Rzymski przydomek.
- Scaevola**, ae, m. (mankut) przydomek rodu Mucyuszów.
- Scaevus**, a, um, lewy.
- Scalae**, arum, f. schody, drabina, milites positus scalis urbem ascendunt. [gijskiej.]
- Scaldis**, is, m. rzeka w Gallii bel-
- Scalmus**, i, m. osada wiosła, gwózdź wiosłowy.
- Scalpellum**, i, n. i -us, m. narzędzie chirurgiczne do puszczenia krwi lub odjęcia zepsutej części ciała.
- Scalpo**, scalpsi, scalptum, 3. skrobać, drapać; 2) wyrzynać, ryc na czem za pomocą dłota, sepulcro scalpe querelam, poet.
- Scalprum**, i, n. narzędzie do krąpania, nóż szewcki, ogrodniczy, lancet; dłoto snycerskie, sc. fabrile.
- Scalptor**, oris, m. snycerz, rzeźbiarz.
- Scamander**, dri, rzeka w Troadzie.
- Scamnum**, i, n. podnózek, stółek, lawka; poet. scamna regni, troa.
- Scando**, scandi, scansum, 3. wstępować, wlażyć, wchodzić, in aggerem, in domos superas; przech. males; scandit fatalis machina muros.
- Scandula**, lub scindula, ae, f. gont.
- Scantinius**, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu.
- Scantius**, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu; Scantia silva, las w Kampanii.
- Scapha**, ae, f. czółno, łódź.
- Scaphium**, ii, n. naczynie do picia.
- Scaptia**, ae, f. miasto w Lacjum; stąd: Scaptius, a, um, tyccący się miasta Skapcyi.
- Scapula**, ae, m. przydomek rodu Korneliuszów; stąd: Scapulanus, a, um, do Skapuli należący.
- Scapulae**, arum, f. barki, plecy.
- Scapus**, i, m. łodyga, pień, odziomek.
- Saufejus**, i, m. imię Rzymskie.

Jcarus, i, m. ryba morska wybor- nego smaku.

Scatēbra, ae, ż. źródło, wytryska- jąca woda; poet. w ogóle: woda.

Scateo, ēre, i scato, ēre. wytry- skać, largifluis fons scatit, poet.: obfitować, pontam scatentem bel- Luis.

Scaturigo, Inis, ż. w wielkiej ilo- ści wytryskająca woda.

Scaurus, i, m. mający wydatne, sterczące kostki u nogi; 2) Rzym- skie przezwiska

Scelerate, przysł. zbrodniczo fa- cere, bellum suscipere.

Scelerātus, a, um. zbrodniczy, zbrodnią splamiony, zbezczeszczę- ny, przeklęty, haniebnny, terra.

Sceleratus vicus: Sc. campus, miej- sce w Rzymie; scelerata sedes lub sceleratum limen miejsce pobytu niecnotliwych w krainie podzie- mnej; bezbożny, złośliwy, prze- klęty, homo, insania belli, amer habendi scelerata arma capere; chytry, zdradliwy, Proteus; *rzeczow.* sceleratus, zbrodniarz w stop. najw. sceleratissimus, największy zbrodniarz; poet.: szkodliwy, frigus.

Scelēro, l. skaląć co zbrodnią, manus.

Scelēste, przysł. zbrodniczo, bez- bożnie, facere.

Scelēstus, a, um. zbrodniczy, bez- bożny, szkaradny; *rzeczow.* zbro- dniarz; scelēstissimus, największy zloczyńca.

Scelus, ōris, n. przestępstwo, zbro- dnia, scelus in se concipere, su- scipere, admittere, committere, ede- re, scelere se obstringere, popelnić zbrodnię; scelus expendere, ponieść karę za zbrodnię; 2) lotr, niecnota, zbrodniarz, abin' a me scelus.

Scena, ae, ż. ciennik, miejsce dla

wchronienia się od upalów słone- cznych drzewami osłonięne; w ciennikach w czasach najda- wniejszych przedstawiano wiąż- wiska teatralne, stąd: scena, miej- sce w teatrze grających aktorów, in scenam prodire; — przenoś. wi- dowania działalności publicznej, mianow. forum, scenae servire, występować w działaniach publicz- nych; maxima oratori scena videatur concionis, największa sposo- bność odznaczenia się na zgroma- dzeniach ludu.

Scenicus, a, um. sceniczny, tea- tralny, ludi; *rzeczow.* aktor.

Scenitās, ārum, m. mieszkający pod namiotami, Sc. Aethiopes, lu- dy koczujące w okolicy oazy Am- mońskiej.

Scepsis, is ż. miasto w Myzji, stąd. Scepsius, a, um, do miasta Scepsis należący, z tego miasta po- chodzący, Metrodorus Sc., także samo Scepsius Scepsyńczyk.

Sceptifer, era, erum, berło ao- szący

Sceptrum, i, n. berło królów i tryumfujących = scipio; — przenoś. władza królewska, panowa- nie, sic nos in sceptra reponis? sceptra Asiae tenet.

Schēda, i scīda, ae, ż. kawalek, okrawek; karta księgi.

Schedūla, i scidūla, ae, ż. kartka.

Schoeneus, ei, i eos, m. król Bco- cyi, ojciec Atalanty; stąd: a)

Schoenēis, Idis, ż. od Scheneusa pochodząca, Atalanta; b) Schoe- nēius, a, um., Schenejski, S. vir- ge lub same Schoeneia = Atalanta.

Schola, ae, ż. wypoczynek, prze- rwa pracy, zwłaszcza wolne od za- trudnień urzędowych chwile; w cza- sie wypoczynku przedsięwzięte uc- zone badanie, rozmowa, odczyt, wykład naukowy, scholas Graeco-

rum more habere; scholam explicare, wykładać przedmiot naukowy, vertes te ad alteram scholam, do innego przedmiotu naukowego; 2) zwolennicy lub stronnicy jakiego filozofa, lub nauki, clamabant omnes philosophorum scholae; 3) szkoła, miejsce rozpraw naukowych, homo de schola.

Scholasticus, a, um, tyczący się szkoły, szkolny, szczególn. należący do retoriki; *rzeczow.* scholasticus, uczeń, nauczyciel, retor.

Scida, scidula, patrz sched-.

Sciens, tis, wiedzący, świadomy, sciente Tiribazo, za wiedzą Ti; 2) biegły, umiętny, obeznajmiony z czem, samo sc. lub z przyp. 2 scientem belli, scientissimus reipublicae gerendae; quis Pompejo scientior fuit; poet.: z tr. bezok.

Sciēter, przyst. umiętnie, biegle, dicere; cantare; nemo in eo genere scientius est versatus.

Scientia, ae, Ź. znajomość czego, biegłość, regionum; linguae; artium; divina ejus in legibus interpretandis scientia; de omnibus.

Scilicet, przyst. zapewne, w istocie, bez wątpienia, naturalnie, rozumie się, non facies ^{ad} licet; także: z 4 przyp. i tryb. bezok. scilicet me facturum, rozumie się, że zrobię; z nast. tamen, sed tamen, sed; me quidem species quaedam commovit, inanis sc., sed commovit tamen; 2) mianowicie, alio tempore, tunc sc. quom tibi—; respondit id, quod necesse erat, sc.; 3) w sposobie mówienia ironicznym: tak, właśnie też, ego istius pecudis consilio scilicet aut praesidio niti volebam.

Scilla, i squilla, ae, Ź. gatunek raka.

Scin' = scisno, patrz scio.

Scindo, scida, scissum, 3. rozciąć, rozerwać, rozłupać, queream cuneis; navis scindit aquas, porze; — przenos. sc. dolorem, odświeżać, odnawiać; se scinde. e lub scindit, rozdzielać się, scinditu. incertum studia in contraria vulgus

Scindula, patrz scandula

Scintilla, ae, Ź. iskra, silicid scintillam excudere; — przenos. ae qua scintilla deterrimi belli reliquatur.

Scintillo, 1. iskrzyć się.

Scintillula, ae, z. iskierka; — przenos. virtutum quasi scintillulas.

Scio, scivi, i scii. scitum, 4. (scisse = scivisse), wiedzieć, mieć wiadomość, aliquid; quod sciam, (ile wiem); z 4 przyp. i tryb. bezok. lub z samym tr. bezok; ze zdan. względ.; de aliqua re; ut scitis, nihil facilius scitu est; umieć, rozumieć, aliquid lub z tryb. bezok.; scire Graece, Latine; dowiedzieć się, ex aliquo lub de aliquo; quam videro te, scies.

Scipiades, ae, m. z rodu Scypionów; jeden z Scypionów.

Scipio, ōnis, m. laska, buława; sc. eburneus, laska, którą nosili viri triumphales; także dar zaszczytny, który Rzymianie królom obcych narodów posyłałi

Scipio, imię familijne rodu Scypionów.

Sciron, ōnis, m. rozbójnik morski koło Attyki, którego Tezeusz zabił.

Scirpeus, a, um, z sitowia zrobiony; *rzeczow.* scirpea, ae, Ź. z sitowia upleciony kosz wozowy.

Sciscitor, 1. badać, dochodzić o coś, dowiadywać się, de viatoribus; sententiam ex Vellejo; z nast. de Domitio sciscitare, ubi

Scisco, scivi, scitum, dowiadywać się, wypytywać się, uchwalać, legem; quom sciscaret plebes;

- przyjąć projekt do prawa, rogationem; w ogóle: postanowić, nakazać, ze spój. ut lub ne i trybem łącz.
- Scissus**, a, um, rozdarty, rozcięty, rozstrzępiony, scissa comam, poet., mając rozpuszczone włosy; — przenoś. vox scissa lub genus vocis scissum, przerywany.
- Scite**, przysł. biegle, umiejętnie, loqui; rationes ita perscriptae sunt scite; wytwornie, coli, ubierać się, exornare convivium, urządzać biesiadę.
- Scitor**, i. dowiadywać się, wypytywać się, zapytywać, badać, aliquid; aliqueum de aliqua re; aliquid ex aliquo; ab aliquo; scitatum oracula Phoebi mittimus.
- Scitum**, i. n. postanowienie, uchwała, populi, plebis.
- Scitus**, a, um, biegły, świadomy, obznajomiony; poet.: z przyp. 2 vadorum; lyrae; scitum est, jest te myśl dowiecna.
- Scitus**, us, m. postanowienie, uchwała, plebis scitu, przez postanowienie ludu.
- Scobis**, is, ż. trociny, opilki.
- Scodra**, ae, ż. miasto w Illiryi; stąd: Scodenses, ium. m. mieszkańcy tego miasta.
- Scodrus**, i, m. mons, wschodnie pasmo gór rozciągających się w Illiryi i Dalmacyi.
- Scomber**, bri, m. wrzeciennica, ryba morska.
- Scopa**, ae, ż. różeczka, latorośl; w licz. m. a. scopae, arum, gałązki, miotła; przysłowie: scopas dissolvere, wprawić w nieład; scopae solutae, nieporządny, roztrzępany człowiek.
- Scopaś**, ae, m. snycerz z wyspy Paros; 2) Tessalczyk, równoczesny z Symonidesem.
- Scopulosus**, a, um, skalisty, pełen skał, mare; — przenoś. niebezpieczny, scopulos loco versari.
- Scopulus**, i, m. skała wyniosła; poet.: sc. Mavortis, Areopag w Atenach; infames sc. Acrocerania, skalista góra, przykład w Epirze; — przenoś. twardość, nieużytość, nieczułość, scopulos gestare in corde; niebezpieczeństwo, rationes ad scopulos appellere.
- Scordisci**, orum, m. lud w Tracyi.
- Scorpio**, ōnis, i scorpium, lub -os, ii, m. niedźwiadek, jadowity owad; 2) gwiazdozbiór, niedźwiadek; 3) machina wojenna do ciskania kamieni, strzał i t. p.; 4) ryba morska kolczasta.
- Scortator**, ōris, m. nierządnik, wszetecznik.
- Scorteus**, a, um, skórzany; rzeczow. scorteae, orum, n. rzeczy zrobione ze skóry. [rzadnica.
- Scortum**, i, n. nierządnik, nie-Screo, are, chruchać, chrząkać.
- Scriba**, ae, m. pisarz przepisujący, używany do pióra, sekretarz, habuit eum (rex) ad manum scribae loco.
- Scribo**, scripsi, scriptum, 3. wyryć, wyrznąć, naznaczyć, lineam; litteram, scribetur tibi forma et situs agri; stąd: a) skreślić, odrysować, opisać, aliqueum; scriberis Vario; b) pisać, na piśmie wykladać, spisywać, libros, historiam, poemata; leges, senatus consultum; alicui lub ad aliquem, lub z 4 przyp. i tryb. bezok; pisać, na piśmie postanowić, ogłosić, z podwójnym przyp. 4, aliqueum heredem; aliqueum tutorem liberis suis; aliqueum consulem; c) wpisać w poczet: zaciagać żołnierzy pod chorągiew, milites; quatuor millia peditum et sexcentos equites; wysyłać na osadę, colonos scri fa

aliquam urbem; stād: scribe tui gregis hunc, policz go do swoich przyjaciół; poet.; *d/* na piśmie żądać, aliquid lub ze spój. ut lub ne i tryb. łącz. albo samym tryb. łącz. si quid ad me scripseris; scr. ut ia Italiā venirem; scribīt Labieno, veniat; *e/* w znaczą. dicam scribere, zapoznać na piśmie; *f/* alicui numos, przekazać do wypłaty; scribe decem a Nerio, pożycz 10,000 sesterców od Neryusza.

Scribōnius, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu.

Scrinium, ii, n. drewniane schowanie na papiery, księgi i t. p. *ae me Crispini scrinia Lippi compilasse putes; calamum et chartas et scrinia posco;* 2) w czasach cesarstwa: archiwum, scriptioni magister.

Scriptio, ōnis, ż. pisanie, rem tenuem nec scriptione dignam; 2) pismo dla wprawy, nulla res tantum ad dicendum proficit, quantum scriptio; 3) pismo, dzieło piśmienne, impulsus sumus ad philosophicas scriptiones.

Scriptito, 1. często pisać, pisywać, scribas vel potius scriptites.

Scriptor, ōris, m. pisarz, zapisujący, przepisujący, sekretarz, poet.: scr. librarius; 2) pisarz, autor, artium bonarum; Trojani belli; Satyrorum; rerum; Livii scriptoris ab aevo; legum, prawodawca.

Scriptūlum, i, n. linijka.

Scriptum, i, n. linia na tablicy do grania (na warcabnicy), ludere duodecim scriptis; 2) pismo, utwór piśmienny, rozprawa, dzieło, multa contra scriptum dicere; scriptum relinquere, scriptis actiones mandare; de scripto dicere orationem; quum videtur scriptoris voluntas cum scripto ipso dis-

sentire, nie zgadza się z tém, co napisał; 3) pisanie, in scripto esse crebrior; 4) polecenie na piśmie, scripto istius verabatur.

Scriptūra, ae, ż. pisanie, scriptura aliquid persequi, pisać o czym; często: *a/* rzecz napisana, pismo, genus scripturae, rodzaj pisma, sposób traktowania przedmiotu; mendum scripturae, błąd, omyłka w piśmie; *b/* podatek, opłata z pastwisk, z utrzymywania trzód, vestigal ex scr.; qui pro magistro est in scriptura.

Scriptus, us, m. obowiązek, urząd pisarza. scriptum facere, być pisarzem.

Scriptūlum, i, n. 288 część funta, argenti.

Serōbis, i serōbs, is, m. i ż. dół, jama.

Serofa, ae, ż. maciora, świnia.

Serupeus, a, um, ostrokamienisty, chropowaty, przepaścisty.

Serupulōsus, a, um, pełen ostrych kamieni, chropowaty, e scrupulosis cotibus; — przenoś. *a/* rzecz ściśle biorący, skrupulatny; *b/* trudny, zawily.

Serupūlus, i scrūpus, i, m. ostry kamyk; — przenoś. niespokojność, niepokojąca wątpliwość, skrupul, scrupulum, qui dies noctesque stimulat ac pungit, ex animo evellere.

Serūta, ōrum, n. stare drobiazgi, starzyzna, rupieci.

Serutātor, ōris, m. badacz, szpicer.

Scrūtōr, 1. szperać, przeglądać, przetrząsać, zwiędzać, omnium domos; naves; loca abdita; u pōzn. pis. scrutatus, w znac. bier. zbadany; — przenoś. *a/* wyszukiwać, argumenta; *b/* śledzić, mentes deum, arcanum, poet.

Sculpo, sculpsi, sculptum, 3 wy-

kalać, wyrzynać, ryć, dłotem wyrabiac, *ex saxo sculptus*; *sculptis ebur*, wyróbil posąg z kości słoniowej; *in cuius gemma ancora sculpta esset*, była wyryta.

Sculptilis, e, wyszywany, ryty, opus dentis Numidae, wyrób z kości słoniowej. [cerz.

Sculptor, óris, m. rzeźbiarz, snycerstwo, rzeźba. [blazen.

Scurra, ae, m. śmiechek, trefniś, *Scurrilis*, e, śmiechawy, blazeński.

Scurriliter, przyst. blazeńsko, placho.

Scurror, ári, blaznować, figlować, śmieścić, 2) pochlebiać, przymilać się, *metues scurrantis specie* praebere, professus amicum.

Scutale, is, n. rzemień procowy, czyli denko, na które się kamień lub kula kładzie u procy.

Scutatus, a, um, tarczą opatrzony; *rzeczoic*. *scutati*, orum, m. żołnierze używający tarczy.

Scutella, ae, ż czarka.

Scutica, ae, ż. bicz z rzemienia

Scutra, i, *scutula*, ae, ż. misa.

Scutula, ae, ż. walec, cylinder.

Scutulum, i, n. mała tarcza.

Scutum, i, n. tarcza podłużna, używana od piechoty Rzymskiej.

Scylacéum, i, n. miasto w niższej Italii, stąd: *Scylacéus*, a, um, do tego miasta należący.

Scylla, ae, ż. skała stercząca na morzu Sycylijskiem, niebezpieczna dla żeglujących, naprzeciw wiru zwanego Charybdis, stąd przysłowie *incidit in Scyllam, qui vult vitare Charybdin*, z deszczu pod rynnę. Podług bajecznych powieści Scylla była córką Forkusa, przemieniona w skałę. Druga Scyllis była córką Nizusa króla Megary; stąd: *Scyllaeus*, a, um, do Scylli odnoszący się

Scyphus, i, m. kubek, kielich, *laster scyphos*, w czasie pijatyki.

Scyros, i -us, i, ż. wyspa na morzu Egiejskiem, siedziba Likomedesa; stąd: a) *Scyrias*, ádis, ż. do wyspy Scyros należąca, puella (*Deidamia*, córka *Likomedesa*); b) *Scyrius*, a, um, Scyryjski, *membra* (*Pirrusa* syna *Deidamii* i *Achillesa*).

Scytála, ae, i -ë, -ëa, ż. walec, u *Lacedemonicz*ków tajemniczy sposób pisania: na walcu obwijano pasek ze skóry długi, wąski i następnie pisano na nim list w podłuż walcu; po rozwinięciu ukazywały się głoski porozrzucaane i ten tylko mógł je złożyć, kto podobnej grubości walec posiadał.

Scythes, ae, m *Scyta*, w licz. mn. *Scythae*, ludy koczujące północno-wschodnie, stąd. a) *Scythia*, ae, ż. *Scytya* kraj; b) *Scythicus*, a, um, Scytyjski; c) *Scythis*, Idia, ż. kobieta ze Scytyi; d) *Scythissa*, ae, ż. *Scytka*, kobieta ze Scytyi.

1. *Se*, *przym.* bez, *se fraude esto*, w najdawniejszych zabytkach łaciny; stąd: w złożonych wyrazach, bez, *securus*, bez troski; oddzielenie. *seponere*, odkładać na stronę, oddzielać.

2. *Se* = *semi*, w wyrazach złożonych.

3. *Se* = *sex*, w wyrazach złożonych

Sebēthos, i, m. rzeczka w Kampanii; stąd: *Sebethis*, Idis, ż. do *Sebetu* należąca, *nympha*.

Sebum, i, n. łój.

Secedo, cessi, cessum, 3. ustępować, oddalać się, pójść na stronę, z *przym.* a lub *de* i *przyp.* 6; z *in* i *przyp.* 4. lub samo *sec.*: *de coetu*; *plebs a patribus secessit*; *in sacrum montem*; *in abditam partem aedium*; *secedant imprcibi*.

Secerno, crēvi, crētum, 3. odłączyć, oddzielić, odosobnić, z przym. a lub ex i 6 przyp., Europam ab Afris; e grege; poet. z samym przyp. 6. populo; — przenoś. wyłączać, oddzielać, wyjmować, hos homines animo a corpore; sua a publicis consilia; i poet.: publica privatis; brakować, odrzucać, frugalissimum quemque; odróżniać, blandum amicum a vero, poet.: iniquum justo; honestum turpi.

Secessio, ōnis, ż. ustąpienie, oddzielenie się, buntownicze oderwanie się, oddalenie się, ab suis; in Aventinum montem

Secessus, us, m. oddzielenie się, odejście; osobność, zacisze, ustronie, est in secessu longo locus; carmina secessum quaerunt.

Seciur, patrz secus.

Secūda, clus, clusum, 3. zamknąć w miejscu, osobać; w ogóle: odzierać, odłączyć, flumen a monte; terram solis lumine; nemus secltatum, antro secltata relinquunt.

Seco secui, sectum (także: secaturus) 1 ciąć, rozciąć, odciąć, tergora in frusta kosić, aristas, pabulum, poet.: wycinać, wyrzywać, obrabiać (jak sculperem); marmora, dona secti elephantis; odjąć część ciała. Mætu quum secaretur; rozdziałać terram: poet.: orbis sectus; rari, secderunt corpora vepres; ścinać, niszczyć, glacies plantas; — przenoś. rozdzielać, causas in plura genera; poet.: lites res magnas rozstrzygnąć; poet.: przejeżdżać, przebiegać, przelatywać, przapływać, avis secat aethera; auras aequor prupe; curro medium secat agmen: via secta; — stąd przenoś. spem sec. mieć, żywili nadzieję.

Secrētio, ōnis, ż. odosobnienie, oddzielenie.

Secrētus, a, um, odłączony, oddzielony, odosobniony, domus, arva; — przenoś. tajemniczy, artes; consilium; cogitationes; *rzczenie*. secretum, i, n. miejsce odosobnione, ustronie, samotność, in secreto cum aliquo esse, być z kim na osobności, sam na sam; u poet. w licz. pojed. i mn., secretum petit; secreta Sibyllae; stąd: secreto na osobności; — przenoś. tajemnica, secretorum omnium arbiter; stąd. secreto, potajemnie, skrycie. Secta, ae, ż. sposób życia, prawo, zasada, natura habet quasi viam et sectam, quam sequatur; hanc sectam rationemque vitae; 2) we względzie politycznym stronnictwo, zwolennictwo, qui M. Antonii sectam secuti sunt: pod wzgl. nauk.: szkoła, sequi sectam philosophorum.

Sectātor, ōris, m. towarzysz, należący do orszaku; stronnik zwolennik.

Sectilis, o, rozcięty, rozłupany, podzielony, ebur, poet.

Sectis, ōnis, ż. siekanie, krajanie, rozcinanie; 2) rozdzielanie (upa praedae 3) sprzedaż publiczna majątku osób na wygnanie skazanych lub potępionych sądownie i t. p

Sector, 1, ciągle chodzić za kim, towarzyszyć, należeć do orszaku, praetorem citum omnia fora; być posługaczem, Chrysogonum sectatur; — przenoś. uganiać się za czym, robić c co zabieg, praedam; sectantem levia nervi deficiunt mitte sectari, nie badaj; 2) w znaczeniu nieprzyjemnym: śledzić, przesładować, gonić, ut pueri eum sectentur; poet.: apros, leporem.

Sector, ōris, m. odrzynacz, rzeźmieszek; collorum, zbójca, 2) na-

bywca na sprzedaży publicznej rzeczy skonfiskowanych, sector Pompeji, nabywca majątku P.

Sectōra, ae, ż. miejsce, gdzie co wycinają, wykopują, aerariae, kopalnie miedzi.

Secūbo, cubui, āre, leżeć osobno.
Seculāris, e, co lat sto przypadający, ludi; carmen *sec.* wiersz w czasie obchodu stułetnich igrzysk śpiewany.

Secūlum, i, n. wiek ludzki, pokolenie, *secula hominum*; w odniesieniu do długiego życia człowieka, *seculis effeta senectus*; stolecie, przeciąg stułetni, tak w znaczeniu właściw. (*duobus prope seculis ante*), jak w ogóle, o długim przeciągu czasu (*secula plurima*); ludzie żyjący w jakim wieku, ich zwyczaj, obyczaje, duch czasu, *hujus seculi error*; *reliquorum seculorum iudicium*; *secunda culpa secula*; *timuerunt secula noctem*.

Secum = cum se (od sui).

Secundānt, ōrum, m. żołnierze drugiego legionu.

Secundārius, a, um, drugi z porządku; eo do wartości: podlejszy.

Secundo, āre, szczęścić, sprzyjać, pomagać, *diu incepta secudent*; *eventus*.

Secundo, *przyst.* powtórę; po drugi raz.

Secundum, 1) *przyst.* następnie, stąd: po drugi raz. II) *przym.* z 4 przyp. przedmiotu w przestrzeni: blisko, podług, przy, *secundum flumen iter facere*; *vulnus s. aurem*; s. mare i t. p. — przenoś. z kolei, zaraz po, *secundum vocem vultus plurimum potest*; *heres. s. filiam*, dziedziczący po córce; pod względem miary: stosownie, podług, s. *naturam fluminis*; s. *naturam vivere*; w znac.

sąd.: na czyją korzyść, *decernere s. aliquem*; 2) w czasie: po upływie, s. *comitia*; s. *hunc diem*; s. *haec* lub *ea*, potem.

Secundus, a, um, następny, najbliższy, drugi, w odniesieniu do czasu, liczby, i kolei; *Pannonia s. niższa*; *mensa secunda*, drugie danie, wety; *heres secundus*, dziedzic, podstawiony w drugim miejscu, który obejmuje dziedzictwo, gdy pierwszy umrze; *partes secundae*, druga rola; — przenoś. w odniesieniu do stopnia, albo: najbliższy, drugi, honor, persona; albo: niższy, gorszy, pośledniejszy, panis; *secundus ab aliquo*; najbliższy; poet.: *haud ulli virtute secundus*, nikomu w mężtwie nie ustępujący; 2) pomyślny, o biegu wody i pędzie wiatru przyjaznym żegludze, *defluit secundo amni*; *secundo Tiberi defertur*; *secundis ventis*; *vento secundissimo*; *Aquilone secundo*; stąd: poet. s. *vela*, przyjaznym wiatrem wzdęte; o wozie: *curra volans dat lora secundo*; — przenoś. a) życzliwy, *voluntas in aliquem*; zadowolający, przyjemny, z przyp. 3. *leges secundissimae plebi*; b) szczęśliwy, pomyślny, odpowiadający życzeniom, *auspicia*, *proelium*, *victoria*, *res*, *fortuna*, *casus*, *consilium* i t. p.; *re-coro. si quid secundi accidisset*, coś pomyślnego.

Secūre, *przyst.* bez troski, bez kłopotu, bezpiecznie.

Securifer, era, erum, noszący topor, halabardnik.

Securiger, era, erum, uzbrojony toporem, halabardnik.

Secūris, is, ż. sickiera, topór; jako godło najwyższej władzy nosili liktorowie przed najznakomitszymi urzędnikami topory i pęki różg, stąd: wyraz *securae* oznacza naj-

wyższą władzę państwa Rzymskiego, sumere, ponere secures, poet.: Gallia securibus subjecta; poet.: Romana securis;—przenoś. szkoda, strata, cios, securim infligere reipublicae, zadać cios; także: securim injicere petitioni; securi Tenedia, ze zbyteczną surowością (podobnie jak na wyspie Tenedos).

Securitas, itis, *ż.* wolność od trosk, spokojność umysłu, securitatem appello vacuitatem aegritudinis; 2) bezpieczeństwo, opieka, ut provincias omni securitate munit; multum securitatis conferre.

Secūrus, a, um, wolny od trosk, spokojny, ab aliquo, ze strony czyjś; de aliqua re, e co, także: z przyp. 2. poet. Teucri securi pelagi atque mei; o przedmiotach niezbywotnych swobodny, spokojny, quies; vota secūra repulsae, poet., 2) bezpieczny, locus, tempus, possessio; securus intrat.

Secus, n. nieodm. = sexus, płęć.

Secus, przysł. inaczej, secus est; non (hand) secus, nieinaczej, tak samo, z nast. ac, atque, quam (jak); longe s., daleko, zupełnie inaczej, non multo s., mało co inaczej, prawie tak; recte an s., bene aut s., aut beate aut s., stąd: źle, ne quid s. scriberet; si s. acciderit; s. existimare de aliquo; 2) stop. wyż. secius (sequius) inaczej, non s. quam lub ut; zamiast minus, z poprzedzającym przeczeniem: nihilo s., niemniej lub neque eo secius, pomimo to jednakże: quo s. = quo minus.

Secutor lub sequutor, ōris, m. idący za kim, pewien rodzaj szermierzy.

Sed, spoj. lecz, ale, jednak; po zdaniu przeczącym: lecz, owszem, non modo (solum, tantum) sed

etiam (et, quoque), porów. etiam i modo.

Sedāte, przysł. spokojnie, z umiarkowaniem, dolorem ferre; loqui. Sedatio, ōnis, *ż.* uspokojenie, aegritudinis, animi, macrandi.

Sedātus, a, um, uspokojony, spokojny, powolny, sedatiore animo scribere; amnes; oderunt sedatum celeres; sedato gradu in castra abeunt (powolnym krokiem).

Sedēcies, szesnastka razy.

Sedēcim i **sexdecim**, szesnaście **Sedecūla**, ae *ż.* krzeselko.

Sedeo, sēdi, sessum, *ż.* siedzieć, in solio; sellis eburneis; ad latas praetoris; teatro; in equo; w szczegól *a)* siedzieć, zasiadać, mieć posiedzenie, mianowicie o sędziach, mortis ultores sedit;—hinc iudex inter illos sedit;—przenoś. o przedmiotach niezbywotnych; *a)* siedzieć, tkwić mocno, głęboko, in scuto telum; *b)* o sukniach; leżąc, przystawać, przylegać; *c)* opasć, osiąść, fronte sedit nebulae; 2) z wyobrażeniem trwałości: siedzieć gdzie długo, przebywać, in villa totos dies: in interiore parte aedium; Corcyrae; ad aquas; uno in loco diu; na wojnie. być nieczynnym, Arretii ante moenia; ad Trebiam; sedendo et cunctando bellum gerere; circa castella;—przenoś. u poet. *a)* osiąść, ogarniać, okryć, pallor in ore sedit; o uczuciach, namiętnościach: utrzymywać się, być niewygasłym, vetus in pectore sedit amor; *b)* tkwić mocno w umyśle, mihi anime fixum immotumque sedit; idque p̄o sedit Aeneae.

Sēdes, is, *ż.* miejsce, na którym się siedzi, krzesło, ława, tron i t. p. coelestes sedibus altis sedit; in sede regia; 2) po-ada, grunt, turrim convellimus altis se-

- dibus; totamque a sedibus urbem erunt; incubuere mari, totumque a sedibus imis una Eurusque Notusque ruunt; 3) z wyobrażeniem trwałości: siedlisko, siedziba, mieszkanie, miejsce pobytu, reverti in suas sedes; sedem stabilem non habebat; także o świątyni: sedes fundatur Veneri.
- Sedile**, is, m. miejsce, na którym się siedzi, krzesło, ława, vivo sedilia saxo; gramineoque viros locat ipse sedili.
- Seditio**, ōnis, ż. rozłączenie, rozdzielenie, poróżnienie, niezgoda; 2) bunt, powstanie, rokosz, seditionem concitare, conflare; seditio animi, popędliwość, gniewliwość.
- Seditiōse**, przysł. buntowniczo.
- Seditiōsus**, a, um, buntowniczy, civis; wystawiony na niespokojność, vita.
- Sedo**, l. sprawić, żeby co osiadło, opadło, pulverem; — przenoś. usmiężyć, uspokoić, jejunia, sitim; discordiam, seditionem; ventos, tempestatem; ugasić, incendia; położyć koniec, bella; wy-począć, lassitudinem.
- Sedūo**, duxi, ductum, 3. odwo-dzić na stronę, aliquem; 2) od-dzielać, odłączać, seducit terras brevis unda duas; quum frigida mors anima seduxerit artus, poet.
- Seductio**, ōnis, ż. odprowadzenie na stronę.
- Seductus**, a, um, oddalony, seductas despectat terras.
- Sedulitas**, ātis, ż. pilność, staranność.
- Sedūlus**, a, um, pilny, starowny, troskliwy, apis, nutrix, mater, spectator; stąd: sedūlo, a) pilnie, troskliwie, starannie; b) umyślnie.
- Sedūni**, ōrum, m. lud w Helwecyi.
- Sedusi**, ōrum, m. lud w Germanii.
- Seges**, ōtis, ż. zasiew, pole zasiane, seges respondet votis agricolae; — przenoś. a) poet. wielkie mnóstwo, telorum; b) powód, przyczyna, źródło, suae gloriae.
- Segesta**, ae, ż. miasto w Sycylii, zwane inaczej Acesta; stąd: a) Segestani, ōrum, m. Segestanie; b) Segestenses, ium, m. Segestensowie, mieszkańcy Segesty.
- Segmentum**, i, n. odcinek; w licz. mn. złote obramowanie, obzycie u sukien kobiecych.
- Segnis**, e, gnuśny, leniwy, opie-szały, ad persequendum; in bella; ociężały, segnior equus annis; z tryb. bez. dextra segnis dare vulnera.
- Segniter**, i segne, przysł. opieszale, gnuśnie, leniwie, emnia age re; segnius irritant animos, slabiej działają na umysł, słabsze czynią wrażenie.
- Segnitia**, ae, i -es, ēi, ż. gnuśność, leniwość, opieszalność, quae tam sera moratur segnities?
- Segontiaci**, ōrum, m. lud w po-ludniowej Brytanii.
- Segovia**, ae, ż. miasto w Hiszpanii Betyckiej (wątpliwe).
- Segrāgo**, l. odłączać od trzody, w ogóle: oddzielać, wylaczać, od-dalać, aliquem a numero civium; a republica; liberos a se; ut se-gregaret pugnā, przerwał walkę, rozłączył walczących.
- Segusiani**, ōrum, m. lud w Gallii Lugduneńskiej.
- Sejugātus**, a, um, rozłączony.
- Sejugis**, e, sześciouprzędny; rzeczowo sejuges, iam, m. zaprzęg sześciokonny.
- Sejunctio**, ōnis, ż. oddzielenie, od-lączenie.
- Sejungo**, junxi, junctum, 3. od-dzielać, odłączać, se ab aliquo; Alpes quae Italiam a Gallia se-

jungunt; -- przenoś. bonum, quod non possit ab honestate sejungi; sejunctum est a re proposita (nie należy do rzeczy); 2) odróżniać, morbum ab aegrotatione.

Sejus, *m.* imię Rzymskie.

Selectio, *ōnis*, *ż.* wybór.

Seleucia, i Seleucēa, *ae*, *ż.* nazwisko kilku miast: w Babilonii, S Babylonia w Syryi, Sel. Pieria: w Cylicyi i Trachea.

Selibra, *ae* *ż.* pół funta.

Seligo, *lēgi*, *lectum*, 3. wybierać, *exempla*; selecti *iudices*, wybrani od pretora sędziowie do rozstrzygnięcia spraw kryminalnych.

Selinus, *antis*, *ż.* miasto nadmorskie w Sycylii; 2) miasto w Cylicyi, później Trajanopolis nazwane.

Sella, *ae* *ż.* krzesło, mianowicie: krzesło rzemieślnicze, nauczycielskie (katedra); sella *curulis* lub same sella, krzesło ozdobione słoniową kością, którego najprzód królowie, a później urzędnicy wyżsi używali.

Sellisternium, *ii*, *n.* uczta wyprawiana dla bogów, patrz *lectisternium*.

Sellula, *ae*, *ż.* krzeselko: stąd: *sellularius*: *ii*, *m.* rzemieślnik.

Sema-, patrz *semia-*.

Semel, *przyst.* raz, quod *his* s. tantura contigerat; causam capitis s. dixit, neque vero hoc s. fecit, sed et saepius; 2) raz, już, semel *empta* retinere; quod semel *annisset*; et s. *emissum* volat irrevocabile verbum; ut lub ubi s., skoro tylko kiedy już, ut s. isto accessi: fervor capiti; ut s. *gloriam consequutus* sum, non desisti; ut s. *Gallorum copias vicerit*; 3) kiedyś, in *apertum* s. *discrimen* res evasura esset; si s. *animum tuum perspexerit*; 4) raz, najprzód, z nast. iterum, deinde, item i t. p.; 5)

zarazem, natychmiast, vitam finirent; s. absorbere *placentas*: raz na zawsze, ut fundus s. *indicaretur*.

Semēlē, *ēs*, i -a, *ae*, *ż.* córka Kadmusa, matka Bachusa; stąd: Semelcius i Semelcus, a, um, do Semeli odnoszący się.

Semen, *Inis*, *n.* nasienie; manu spargere, condere humo, committere sulcis; poet.: pierwiastek, żywioł, non bene junctarum discordia semina rerum; ród, plemię, pokolenie, regio semine orta; przyczyna, powód, źródło, belli, malorum omnium, flammae, discordiarum; latość, zraz, plonka szczep,

Sementifer, *era*, *erum*, plenny Sementis, *is*, *ż.* sianie, zasiew właśc. i przenoś. sementem facere, zasiewać, przysłówie: ut sementem feceris, ita metes, jak sobie poświęcesz, tak się wyśpisz: poet.; 2) zboże dorastające

Sementivus, a um tyczący się zasiewów

Semerm-, patrz *semierm-*.

Semestris, c, sześciomiesięczny,

Semesus, a, um, na pół zjedzony.

Semf, pół (używa się w wyrazach złożonych).

Semiadaptus, a um, na pół otwarty.

Semiagrestis, e, na pół wiejski, na pół dziki.

Semianimis, e, i -mus, a, um, na pół żywy, na pół umarły.

Semiapertus, a, um, na pół otwarty, porta.

Semibarbarus, a, um, na pół barbarzyński, rzeczoz. na pół barbarzyńiec.

Semibos, *bovis*, *m.* pół wołu.

Semicaper, *capri* *m.* pół kozła, Pan, Faunus.

Semicrematus, a, um, na pół spa-

[lony.

- Semiceremus**, a, um, na pół spalony.
- Semicubitális**, e, półlokciowy.
- Semideus**, a, um, półboski, *rzecz.* półbożek, półbogini.
- Semidoctus**, a; um, na pół uczoney, niedouczony.
- Semiernis**, e, i -mus, a, um, na pół uzbrojony.
- Semifactus**, a, um, na pół zrobiony, niedokończony.
- Semifer**, era, erum, na pół zwierzęcy. w polowie zwierz, jak Centaur.
- Semigermānus**, a, um, na pół Niemiec.
- Semigravis**, e, na pół obciążony, na pół pijany.
- Semigro**, 1. wyprowadzać się, wynosić się skąd.
- Semihomo**, Inis, m. pół człowieka, pół zwieręcia, jak Centaur; 2) dziki człowiek.
- Semihora**, ae, ż. pół godziny.
- Semilacer**, era, erum, na pół poszarpany, rozdarty.
- Semiliber**, era, erum, na pół wolny.
- Semilix**, ae, m. nakształt ciury (ze wzgardą).
- Semimas**, māris, m. na pół samiec; 2) trzebiony.
- Seminarium**, ii, n. szkółka drzewek; — przenoś. equites seminarium senatus.
- Seminator**, ōris, m. który zasiewa; — przenoś. twórca, omnium rerum; sprawca, malorum.
- Seminox**, nēcis, na pół żywy.
- Semino**, 1. zasiewać; — przenoś. rodzić, wydawać, quod non sua seminat arbor.
- Seminudus**, a, um, na pół nagi.
- Semiplacētinus**, po części Placentczyk.
- Semiplenus**, a, um, do połowy napełniony, niezupełny co do liczby, stationes.
- Semiputatus**, a, um, do połowy, nie należycie obcięty, vitis.
- Semiramis**, is lub Idis, ż. żona i następczyni Ninusa króla Assyryjskiego; jako imię pospolite, oznacza osobę oddaną rozkoszy.
- Semirēductus**, a, um do połowy nachylony.
- Semirēfectus**, a, um, w polowie naprawiony, classis.
- Semirūtus**, a, um, na pół zburzony, urbs, murus; castella; semiruta, orum, m. gmachy, mury na pół zburzone.
- Semis**, semissis, m. i sēmis, nieodm. połowa jakiej rzeczy: jako pieniądz, połowa assa; jako miara, połowa lana, pola, agri; w licz. mn. szósty procent
- Semisopultus**, a, um, na pół pogrzebiony.
- Semisomnus**, a, um, na pół śpiący.
- Semisupinus**, a, um, w części, na pół w znak leżący.
- Semita**, ae, ż. ścieżka; — przenoś. zawód, sposób życia, fallentis semita vitae; sposób pisania, Aesopi semitam feci viam, rozszerzyłem, rozwinąłem przedmiot przez Ezopa obrobiony.
- Semitālis**, e, do ścieżki należący, znajdujący się na ścieżce.
- Semiuncta**, patrz semuucta.
- Semifustulātus**, a, um, na pół spalony.
- Semiustus**, a, um, na pół spalony
- Semivir**, viri. m. pół człowieka, pół zwieręcia; 2) zniewieściał.
- Semivivus**, na pół żywy, semivivum recreare; — przenoś. słaby, omdlały, obumarły, voces.
- Semōnes**, um, m. lud w Germanii wschodniej.
- Semōtus**, a, um, oddalony, odległy, daleki, locus a militibus; tarda necessitas leſi semoti, poet.
- Semoveo**, mōvi, mōtum, 2. usu-

nać, oddalić, własc. i przenos. a-
liquem a liberis; voluptatem.

Semper, przysł. zawsze.

Sempiternus, a, um, ustawiczny
nieustanny, wieczny.

Sempronius, a, um, nazwisko
Rzymskiego rodu; lex Sempronia
prawo pochodzące od Semproniusza
Sempronianus, a, um, Sem-
proniusza dotyczący się, senatus con-
sultum clades.

Semuncia, ae, ż. pół uncyi, 24-ta
część a-sa, pieniążek; jako waga;
24 część funta, s. auri; 24 część
jakiejś całości, np. dziedzictwa: fa-
cit heredem ex denuce et s;—prze-
noś drobnotka, fraszka, bona e-
jus semuncia venierunt (za niską
cenę, za bezcen).

Semunciarius, a, um, pół uncyi
wyznający fenus semunciarium,
pół procenta rocznego.

Semurium, ii, n. pole w blizkości
Rzymu, gdzie była świątynia Apol-
lina

Sena, ae, ż. miasto w Umbryi;
stąd: Senensis, e, Seneski.

Senectio, i, n. miejsce gdzie się
senat Rzymski zgromadzał.

Senariolus, i, m. mało znaczący
wiersz sześciomiarowy.

Senarius, a, um z sześciu rzeczy
złożony; versus s lub samo sena-
rius, wiersz sześciostopowy.

Senator, oris, m. senator, członek
pierwotnie ze stu osób składają-
cego się senatu Rzymskiego, (pa-
tres majorum gentium). Znaki ze-
wnętrzne senatorów były: szerokie
obszycie purpurowe przy tunice,
(latus clavus), na obuwiu wyszyta
głozka C. oznaczająca centum,
która przypominała pierwotną liczbę
senatorów.

Senatori, a, um, senatorski; *rze-
czow.* senatorius, ii, m. należący
do składu senatu, senator, homi-

nes nobiles cum paucis senatoria.

Senatus, us, m. senat, w Rzymie,
którego przedmiotem było nara-
dzanie się i czuwanie nad dobrem
państwa, odbywał swoje narady
najprzód pod przewodnictwem kró-
lów, a potem konsulów; princeps s.,
którego cenzor najprzód wymie-
nił przy przeczytaniu listy sena-
torów; 2) zebranie samo albo na-
rada senatu, senatum habere, zgro-
madzić senat, mittere lub dimi-
tere, rozpuścić, rozwiązać posie-
dzenie; dau. aliquid senatus, otrzy-
muje kto posłuchanie w senacie.

Senatus consultum, i, n. uchwa-
ła senatu jednoznaczna, za zgo-
dą wszystkich; senatus auctoritas,
uchwała, względem której zaszła
jaka protestacya

Seneca, ae, m. imię familijne re-
du Anneuszów

Senectus, a, um, stary, zestarza-
ły; *rzeczow.* senectia, ae, ż. sta-
rość, non turpem senectam de-
gere.

Senectus, ūtis, ż. starość, zgrzy-
białość, sędziwość, homines se-
nectute confecti, vixit ad sum-
mam senectutem cruda viridisque
s.; starożytność, oratio plena li-
teratae senectutis człowiek sędzi-
wy senectus operosa semper a-
gens aliquid, poet siue wlosy;—
przenos. powaga, surowość, te-
tryczność, obducta solvatur fron-
te senectus.

Senensis, e, patrz Sena.

Senesce, senui, ż. starzeć się; 2)
slabnąć, ustawać, przez wiek lub
z upływem czasu tracić dzielność,
żywość. opes Athenensium senes-
cere, siły słabną; civitatem otie
senescere; hiems senescens; 3) zaj-
mować się czem długie, starzeć
się przy czem, accusandis homi-
nibus

Senex, sēnis, stary, sędziwy, stop. wyż. senior. starszy; *rzeczw.* senex i senior starzec; — przenoś. wytrawny, senior oratio, quam actas illa ferebat.

Seni, ae, a (2 przyp. licz. mnog. senum = senerum), po sześć.

Senidēni, ae, a, po szesnastcie.

Senilis, e, właściwy starcowi, tycający się starca, prudentia, ruga, vultus, anni.

Senior, patr7 senex.

Senius, a, um, stary; *rzeczw.* stary; senium, ii, n. starość i to co jest z nią połączone, słabość, osłabienie, upadek sił; — przenoś. cierpkość, posepność, inhumanae senium depono Camenae, poet.; cierpienie, troska, tota civitas connecta senio est.

Senones, um, m. lud w Gallii Lugduńskiej; w licz. poj. Seno, Senonczyk; 2) lud w Italii wyższej pochodzący od pierwszego.

Sensim, przysł. powoli, zwolna, nieznacznie, s. senescit dolor; dis-suere amicitias

Sensus, us, m. uczucie, amoris, doloris; zmysł, videndi; 2) myśl, sposób myślenia, vultus sensus animi plerumque indicant; sensus communis; eodem sensu esse; sensus suos alicui aperire; — przenoś. a) rozum, poznanie, przytomność

o myślu, sensum communem auferre, sensum excutere alicui; animal quod sensu caret; mero sensibus victis; b) myśl, znaczenie wyrazów, pojęcie, is verbi sensus.

Sententia, ae, f. myśl, zdanie, mniemanie, życzenie, sententiam mutare; in sententia manere, perstare; ex sent. podług życzenia; de sent. alicujus, podług czyjego zdania; meā sententia, podług mnie; 3) glos, zdanie, kreska przy glosowaniu senatorów i ludu na zgro-

madzeniu, wyrok sędziów, wyroczenia bogów, sent. dicere, dare, ferre; populus Romanus sent. non tulit; ex senatus sententia; ex collegii sent.; ex animi sententia, z przekonania, z należytym wyobrażeniem rzeczy, szczerze, wier- nie; 3) pojęcie, znaczenie, treść, in eandem sententiam loqui; zdanie, okres, de singulis sententiis disputo; myśl uderzająca, pamiętna, ważna, acutae crebraeque sententiae.

Sententiola, ae, f. krótkie zdania. **Sententiōse**, przysł. treściwie, z obfitością myśli; 2) dowcipnemi zwrotami, saepe sententiōse ridicula dicuntur.

Sententiōsus, a, um, pelen myśli, zwłaszcza dowcipnych.

Sentina, ae, f. stek na spodzie okrętu; — przenoś. stek, motloch, zbiór najgorszych ludzi, republicae, urbis.

Sentinum, i, n. miasto w Umbryi; stać. Sentinas, ātis, m. i f. rodem. Sentinu

Sentio, sensi, sensum; 4. czuć, suavitatem tibi; famem; ponieść klęskę, szkodę, acutē bolesnie, exposuit, quid ipse ad Araricum sensisset; Philippos; invictam także: ora senserat vastationem; 2) we wzglę- dzie umysłowym: a) czuć, poznać, doświadczyć, wiedzieć, zrozumieć aliquid lub z 4 przyp. i tryb. bez. sentit animus non moveri; lub ze zdani. wzgl., ex sententia alicuius; b) myśleć, sentire, sędzić, idem; alia sententia anteā; recte, humiliter; mirabiliter; cum aliquo, trzymać się czyjej strony, być czyim stronnikiem; adversus aliquem, być przeciwnikiem; z podwójnym 4 przyp., aliquem b. num civem, poczytywać, uważ kogo za dobrego

scio. sensa, orum, n. myśli, wyobrażenia, *sensa mentis verbis explicat*; 3) zdanie swoje objawić, głosiwać. *s. pessime.*

Sentis, is, m. ciera.

Sentius, a, um, imię Rzymskiego rodu.

Sentus, a, um, ciernisty, chropowaty, nierówny, *loca senta situ.*

Seorsus i seorsum, przysł. osobno, oddzielnie, *s. ab rege; s. hoc ab illo.*

Separābills, e, dający się oddzielić. *Separāte, przysł.* osobno, oddzielnie.

Separātim, przysł. osobno, oddzielnie, *compluribus locis s. gladios obruit*; z przyim. *a* i przyp. 6. *nihil accidit ei s. a reliquis civibus.*

Separātio, ōnis, Ź. oddzielenie, rozłączenie.

Separātus, a, um, rozłączony, osobny, oddzielny, *privati ac separati agri apud eos nihil est*; różny, *separatis temporibus.*

Separō, i, oddzielać, rozłączać, *aliquem lub aliquid z przyim a* i przyp. 6.; *poet.: aliquid aliqua re*; — *przenoś. suum consilium a reliquis*; *virtus per se, separata etiam utilitate, laudabilis*; *ut idem separatur Cato (aby był wyłączony).*

Sepēlio, sepeliri i sepelii, sepul-tum, 4. pogrzebać, pochować; — *przenoś. a)* zniszczyć, zgubić, do upadku przyprowadzić, *patriam, famam*; ukończyć, położyć koniec, *bellum*; ukońc. *dolorem*; *b)* *pōt.: sepultus, pograżony, zatopiony, zanurzony, invadunt urbem somno vinoque sepultam*; stąd: *custode sepulto, gdy stróż był uspijony.*

Sepes, is, Ź. płot, ogrodzenie, *segeti praetendere sepem*; w ogóle: *sapora, zamknięcie.*

Sepia, ae, Ź. płaz morski wydający z siebie czarną farbę.

Sepimentum, i n. ogrodzenie.

Sepio, sepsi, septum, 4. ogrodzić, opasać, otoczyć, *aliquid (aliqua re) właśc. i przenoś. urbem muris; domum custodibus; urbem praesidio*; stąd: okryć, osłonić, *natura oculos membranis vestivit et sepsit.* *Septastia, ae, Ź.* nazwisko ulicy w Kapui, gdzie sprzedawano perfumy.

Sepōno, pōsui, pōsitum, 3. odkładać na stronę; — *przenoś. zachować na co, odkładać, przeznaczać, z przyp. 3. lub z przyim. ad, in* i przyp. 4. dla wykazania celu, *aliquid senectuti; tempus ad aliquid agendum*; 2) oddzielać, wyłączać, *de mille sagittis unam, poet.*; — *przenoś. oddzielać, a ceteris dictionibus eam partem, quae; poet.: inurbanum lepido dicto (odróżniać)*; 3) oddalać; — *przenoś. rozpedzać, curas, poet.*

Sepse, = se ipse.

Septem, siedm; septem illi (domsapientes), także: qui septem appellantur (o siedmiu mędracach Grecy); *S. Aquae, w krainie Sabińskiej koło Reaty, gdzie się kilka strumieni łączy.*

September, bris, m. lub *mensis S. wrzesień.*

Septemdecim, patrz septendecim.

Septemfluus, a, um, siedm ujęś mający, *flumina Nili.*

Septemgeminus, a, um, siedmioraki, *Nilus; siedmiokątny.*

Septemplex, plicis, siedmioraki, clipeus, siedmiokórna, siedmioma skórmi powleczone tarcza.

Septemtrio, patrz septentrio.

Septemvir, i, m. w lic. mn. *septemviri, zgromadzenie siemiu mężów do wymiaru i rozdziału gruntów w osadach czyli koloniach;*

- porów. epulo; septemviralis, e, tyccący się siedmiu mężów; *rzczo*. w lic. mn. septemwiorwie i septemviratus, us, m. godność zgromadzenia siedmiu mężów, septemvirat.
- Septenarius, a, am, z siedmiu złożony; versus, siedmiomiarowy
- Septendecim, m, siedmnaście.
- Septeni, ac, a, po siedmiu, siedm.
- Septennium, ii, n, czas siedmioladni.
- Septentrio, ōnis, m, w lic. mn. septentriones lub septem triones, siedm gwiazd pod biegunem północnym składających gwiazdozbiór wielkiego niedźwiadka (ursa major); stąd: północ, ad septentriones vergere, in s. spectare, esse contra s.; septentrionalis axis, biegun północny; także: wiatr północny; czasem się rozdziela: septem subjecta trioni, poet.
- Septies, przyst., siedmkróć.
- Septimius, ii, m, nazwisko Rzymskiego rodu.
- Septimus, a, um, siódmy; przyst. septimum, po raz siódmy, s. consul.
- Septingeni, ae, a, po siedmset.
- Septingentissimus, a, um, siedmsetny.
- Septingenti, ac, a, siedmset.
- Septingentes, przyst. siedmsetrazy.
- Septiformis, is, ż. okręt o siedmiu rzędach wiosel.
- Septuagenarius, a, um, z siedm dziesięciu złożony, aetas, wiek, przeciąg życia, obejmujący lat siedmdziesiąt.
- Septuagēni, ac, a, po siedmdziesiąt.
- Septuagesimus, a, um, siedmdziesiąty.
- Septuages, przyst. siedmdziesiątrazy.
- Septuaginta, siedmdziesiąt.
- Septum, i, n, zagroda; w lic. ms. septa, orum, n. miejsce ogrodzone na polu Marsowém, gdzie lud Rzymski odbywał sejm.
- Septunx, unctis, m, siedm dwunastych części jakiej całości.
- Sepulcralis, e, grobowy, tyccący się grobu, ara.
- Sepulcrum, i, n, grób, confidere sepulcro; 2) grobowiec, onerare membra sepulcro; ara sepulcri; pomnik, nagrobek, s. exstruere; sepulcra legere; summam incidere sepulcro; poet.: cienie zmarłych, placatis sepulcris.
- Sepultura, ac, ż. pogrzeb, sepultura aliquem afficere, pogrzebać, sprawić pogrzeb, corpus ad sepulturam dare.
- Sequana, ac, ż. rzeka w Gallii; stąd: Sequani, orum, m. lud w Gallii osiadły w miejscu, gdzie dziś Burgundya.
- Sequax, acis, szybko następujący, chętnie pōpieszający, equus, caprae; poet.: undae, szybko płynące, wylewające się; fumus, wszędzie wciskający się, przenikający; flamma, szercący się.
- Sequester, stra, strum i sequester, stris, stre, pośredniczący, pace s. za pośrednictwem pokoju, poet.: *rzczo*. w. sequester, stri i stris, m. pośrednik.
- Sequor, ius, pōsledniejszy, gorszy, mniejszy, quod sequi sit, coby było gorszego; nihilo s. niemniej, równie.
- Sequor, sequutus lub secutus, sequi, iść za kim, za czém, następować, towarzyszyć, aliquem; castra alicujus; aliquem ad bella, pod czyjém dowództwem pełnić służbę wojskową, towarzyszyć w boju, w wyprawie wojennej; 2) udać się dokąd, Formias, Epirum, Italiam, udać się w pogoń,

ścigać w duchu nieprzyjacielskim, aeque prius sequendi finem fecerunt; exercitus, qui cum consule sequebatur; także: dum feras sequitur. Stąd: 1) przenoś. *a)* o czasie i szeregu zdarzeń: następować, sequitur hunc annum nobilis caede Caudina pax; mors ejus confestim secuta est; secutum est Macedonicum bellum; sequenti tempore; et quae sequuntur, i tak dalej; varii eventus sequebantur, pojawiły się, miały miejsce; w mowie: sequitur, ut doceam, idzie zatem, abym okazał; sequitur illa divisio, wynika ten podział; z 4 przyp. i tr. bezok., illico sequitur esse causas; być skutkiem, następstwem, poena sequitur damnatum; poena s. scelus; *b)* dostać się komu jako własność, jako dziedzictwo, urbes captas Aetolos sequerentur; heredes monumentum ne sequeretur; *c)* stosować się, być powolnym, posłusznym, ipse (ramus) volens facillique sequetur, poet.; telum non sequitur; tkwi mocno, nie daje się wyciągnąć; także u poet.: verba provisam rem non invita sequentur, znajdują się łatwo wyrazy, będą na pogotowiu; nec vox nec verba sequuntur, glos i mowa ustaje; z łatwością wypływać, non quaesitum esse numerum sed secutum; 2) przenoś. *a)* następować, iść za czém, gloria virtutem tanquam umbra sequitur; także: meminit post gloriam invidiam sequi; poet.: dicta sic voce (odpowiadać); *b)* naśladować, iść za czyim przykładem, trzymać się czyjego zdania, exemplum, factum, sententiam, leges, consilium, mores Grajorum i t. p.; *c)* starać się o co, ubiegać się, mieć co na względzie, amicitiam alicujus: o-

dum, fortunam magis quam amicitiam; amoenitatem et salubritatem; mores gentis.

Sequit., patrz secut-.

Ser., Seris, *m.* w licz. mn. Seres, Serowie, lud w Azji wschodniej słynny z wyrobów jedwabnych; stąd: Sericus, *a, um*, tycczący się Serów.

Sera, *ae, ż.* zamek, zapora.

Serapëum, patrz Serapis.

Seräpto, *onis, m.* Greckie imię własne kilku osób

Seräpis, *is, i Idis, m.* bożek Egipcyan; stąd: Serapëum, *i, n.* świątynia Serapisa.

Sere, *przysł.* późno; serius ocius, czy prędzej czy później.

Serenitas, *ätis, ż.* pogoda, coeli;—przenoś. ser. fortunae, dobre powodzenie.

Serëno, *1.* wypogadzać, coelum tempestatesque;—przenoś. spem fronte, wypogodzonym czołem zwistować nadzieje.

Serënus, *a, um*, pogodny, wypogodzony, coelum, regio coeli, ver. aestas; *rzeczow.* serenum, *i, m.* pogoda; w licz. mn. aperta serena, poet.;—przenoś. wypogodzony, frons; vultu ridet fortuna sereno, poet.

Seres, patrz Ser.

Sergius, *a, um*, nazwisko Rzymskiego rodu.

Seria, *ae, ż.* naczynie na oliwę, wino i t. p.

Sericus, *a, um*, patrz Ser.

Series, *ei, ż.* ciąg, szereg, następstwo czego nieprzerwane, własne i przenoś. annorum, temporis; potomstwo, digne vir hac serie, poet.

Serio, patrz serius.

Seriphos, lub-us, *i, ż.* jedna z wysp cykладыjskich; stąd: Seriphius, *a,*

um, należący do Seryfu; *rzeczo*.
mieszkaniec tój wyspy.

1. Serius, patrz sere.

2. Serius, a, um, poważny, szczer-
ry, bez żartu, bez zmyślenia; se-
rio na prawdę, bez żartu, *rze-
czow.* serium, ii, n. rzecz praw-
dziwa, nie żart; in serium ver-
tere; w 'icz. mn. seria, rzeczy
poważne, prawdziwe, sed tamen
amotō quæramus seria ludō, żart
na bok usunawszy mówmy na
prawdę: per seria et ludos.

Sermo, ōnis, m. rozmowa, multa
inter se vario sermone serebant;
mówienie o czém, wieść, pogło-
ska, vulgi, hominum; s. illius
temporis; rozmowa listowna, s.
literarum; 2) dzieło piśmienne; 3)
satyra, Bioncis sermonibus et sa-
le nigro; 4) mowa, wyrażenie,
wysłowienie, s. delicatus, festi-
vus, elegans; sermonis elegantia;
falt in Catulo s. Latinus; 5) dy-
alekt, język, sermo, qui natus est
nobis, język ojczysty; także: pa-
trius, domesticus; s. Persarum;
s. Græcus, Latinus.

Sermocinatio, ōnis, ż. postać kra-
somowska, gdy się wprowadza
osobę mówiącą.

Sermocinor, i, m. rozmawiać, mówić,
gadać, cum aliquo.

Sermoculus, i, m. mówienie, ga-
danie, gadanina.

Sero, serui, sertum, 3. wiązać,
łączyć, stąd: sertus, a, um,
spłeciony; loricae sertae, pance-
rze z łańcusków; — przenoś. col-
loquia cum aliquo, rozmawiać,
multa inter se vario sermone; cer-
tamina s. toczyć spór, klócić się;
orationes populares s. prawić.

Sero, sēvi, sātum, 3. siać, sadzić,
frumenta; hordea campis; satae
messes, arbores; *rzeczo*. sata, o-
rum, n. zasiewy; — przenoś. a)

wydawać, rodzić, genus huma-
num; satus, urodzony, splodzony,
pochodzący od kogo, s. przyp. 6,
sanguine divum; stirpe divina;
Nercide; matre terra; b) rozsie-
wać, roznosić, rozszerzać, zrzą-
dzać, być przyczyną, rumores,
opinionem, crimina, discordias;
bella ex bellis; wprowadzać, mo-
res; 2) obsiewać, obsadzać, agrum
loca; jugera sunt sata.

Sero, patrz serus.

Serpēns, tis, m. i ż. wąż; 2) gwia-
zdobiór zwany inaczej anguis lub
draco.

Serpentigēna, ae, m. i ż. z węży
urodzony.

Serpentes, pēdis, mający nogi
podobne do węzów.

Serperastra, orum, n. narzędzie
do wyprostowania krzywych ko-
lan u dzieci; przenoś. (w żarcie)
o ludziach, którzy innych trzy-
mają w korbach.

Serpo, serpsi, serptum, 3. czołgać
się, pełzać, anguis per humum;
2) nieznacznie się rozszerzać, po-
woli się psuwać, wciskać się,
vitem serpente ferro amputans
coercet ars; flamma serpens omnia
incendio hausit; — przenoś. rozcho-
dzić się, serpit per omnium vi-
tas amicitia; consuetudo, rumor,
malum; poet.: pisać stylem niz-
kim, serpit humi tutus ninium
timidusque procellae.

Serpyllum, i, n. macierzanka.

Serra, ae, ż. pila.

Serranus, i, m. przydomek rodu
Attyliuszów.

Serrula, ae, ż. pileczka (do pilo-
wania), dentata.

Serta, patrz sertum.

Sertorius, ii, m. imię Rzymskiój
familii, stąd: Sertorianus, a, um,
Sertoryński, duces, milites, bel-
lum

Sertum, i, n. zwykle w licz. mn. sarta, orum, n. i sarta, ae, ż. wieniec, sertis redimire; spicēa sarta.

Serum, i, n. serwatka.

Serus, a, um, późny; *rzeczow.* serum, i, n. późna pora, diei, noctis, rem ię serum trahere; stąd: *przysł.* sero, późno, w późnej porze; także poet.: serum i sera, późno, narcissum sera comantem; 2) opóźniający się, nie rychło co wykonywający, serus abi; poet.: o seri studiorum, późno biorący się do nauki; 3) o rzeczach, które się nieprędko spełniają, portenta, spes; 4) niemłody, platanus, ulmus, u poet.; 5) długo trwający, bellum; 6) za późny, spóźniony, Calendae, penitentiā; aestimatio; poet.: veais serus; *przysł.* sero, za późno; przysłowie: sero sapiunt (Phryges).

Sorva, ae, ż. patrz servus.

Servabilis, e, dający się uratować, ocalić, caput nulli servabile, poet.

Servator, ōris, m. zbawca, wybawiciel, zachowawca, reipublicae; capitis.

Servatrix, icis, ż. wybawicielka.

Servilla, e, niewolniczy, tyżący się niewolników, pochodzący od niewolników, jugum, vestis, tumultus, munus; literae; terror; indoles.

Serviliter, *przysł.* niewolniczo, facere aliquid.

Servilius, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu; lex Servilia, prawo od Serwiliusza pochodzące.

Servio, servivi i servii, servitum, 4. służyć, być niewolnikiem, apud aliquem lub alicui; s. servitum, być niewolnikiem: o domach, polach i t. p.: mieć służebność, aae (aedes) serviebant; omnia (praedia),

quae serviebant; — przenoś. a) służyć, być prądymym, dogadzać, amicis; auribus alicujus; iracundiae; vultus, qui maxime servit; b) zwiadać na co uwagę, mieć o czem staranie, dbać o to, valetudini, privato compendio; bello, paci, gloriae, famae, dignitati, magnitudini virium, rei familiaris, pecuniae i t. p.; stosować się do czego, tempori; incertis rumoribus; personae, pozostać wiernym charakterowi.

Servitium, ii, n. niewola, stan niewolniczy, ducere in servitium; s. alicui impendere; — przenoś. amoris; 2) niewolnik, servitium in scenam immissum; także w licz. mn. servitia concitare; servitiis collectis.

Servitudo, Inis, ż. niewola, poddaństwo tak pojedynczych osób, jako też państw, in servitum venire; s. exuere; civitatibus injungere; 2) uleganie, posłuszeństwo, muliebris, żony względem męża; officii, zobowiązanie się do posłuszeństwa; 3) na domach, polach i t. p. ciężące pewne obowiązki, fundo servitutum impo-
nere.

Servius, ii, m. Rzymskie przedimie.

Servo, i. ochronić, ocalić, uratować, navem ex hieme; ut octoginta (naves) servari vix potuerint; reliquiae exercitus servatae sunt; quo ex iudicio te ulla Salus servare posset; aliquem ex periculo; populum s.; Romanum imperium s.; servatae a peste carinae; 2 zachować, utrzymać, intervallum; ordines; institutum; legem; amicitiam; pacem cum aliquo; dotrzymać, dochować, promissa; iusjurandum; iura induciarum; fidem (słowa); fidem iusjurandi cum ho-

ste; trzymać, odbywać, vigiliās, custodias, praesidia; pilnie uważać, mieć w pamięci, diem; 3) zachowywać na przyszłość, oszczędzać, fructus; se ad tempora, ad majora; durate et vosmet rebus servate secundis; 4) zwracać uwagę, pilnować, czuwać, pomaria; pilnie się przypatrywać, sidera; s. de coelo, uważać na pioruny i błyskawice (o augurach); mieć się na baczności, zapobiegać czemu, serva, uważaj! serrarent, ne qui nocturni coetus fierent; strzedz, pilnować, aliquem libera custodia: s. limen, przebywać, zostawać w domu; także: vestibulum; silvas et flumina.

Servūla, ae, *ż.* młoda niewolnica.

Servūlus, i, *m.* młody niewolnik

Servus, i, *m.* niewolnik, serva, ae, *ż.* niewolnica; —przenoś. s. cupiditatum; *przymiot.* servus, a, um, niewolniczy, służebny, s. capita, niewolnicy, imitatores servum pecus; ulegający służebności, praedia serva.

Sesama, ae, *ż.* sezam, roślina.

Sescomplex, i sesquplex, *licis*, zawierający półtora razy tyle, półtorony, półtoraczny.

Sesēlis, is, *ż.* zebrzyca, roślina.

Sesqui, *przysł.* półtora, s. major.

Sesquialter, a, um, półtora razy tyle zawierający, półtorony.

Sesquimōdius, ii, *m.* zawierający półtory miary modius zwanej.

Sesquioctāvus, a, um, zawierający czego ośm i pół.

Sesquipedālis, e, półtory stopy zawierający; —przenoś. długi, verba.

Sesquplex, patrz sescuplex.

Sosquitertius, a, um, trzy i pół zawierający, intervalla.

Sessilis, e, do siedzenia zdalny, tergum (equi).

Sessio. *ōnis*, *ż.* siedzenie, status,

incessus, sessio, accubitio; 2) posiedzenie, pomeridiana; 3) miejsce do siedzenia, tot locis sessiones; 4) siedzenie, długie gdzie bawienie, Capitolina.

Sessito, āre, często siadać, przesiadywać.

Sessituncūla, ae, *ż.* małe posiedzenie, towarzystwo.

Sessor, ōris, *m.* siedzący, in theatris; 2) mieszkaniec, sessores veteres urbe eiecit.

Sestertius, a, um (od semis tertius pół trzecia, numus lub samo sestertius), wyraża się w skrótce przez HS. t. j. IIS. pieniądz srebrny zawierający w sobie $2\frac{1}{2}$, assa czyli $\frac{1}{4}$ denara, około 10 groszy; przyp. 2 licz. mn. sestertium lub sestertiorum; sestertium, ii, *m.* znaczny sumę, wynosząca tysiąc sestercyów, sexcenta sestertia, sześćset tysięcy sestercyów; gdy stoi przysł. liczebny na ies zakończony, wtenczas liczbę daną trzeba przez sto pomnożyć, więc decies sestertium znaczny milion, sexagies a. sześć milionów, centies a. dziesięć milionów, centies octogies, ośmnaście m., s. quadringenties, czterdzieści m., millies sto m., neque in sestertio centie affluentius vixit, mając dziesięć milionów sest.; —przenoś. num sestertio lub sest. numo, za małą sumę.

Sestianus, Sestius, patrz Sextius

Sestos i **Sestus**, i, *ż.* miasto w Trycji; *przym.* Sestus, a, um, z Sestu pochodzący.

Sēta, ae, *ż.* szczecina, sierć, także: ludzkie włosy najeżone, hirtae setae; 2) włos u wędki.

Sētia, ae, *ż.* miasto w Lacyum; stąd: Setinus, a, um, tyjący się miasta Secyi.

Setiger, *era*, *erum*, okryty szczyt-
ciną; *rzeczow.* setiger, dzik, u poet.
Setōsus, *a*, *um*, mający na sobie
szczecinę, *aper.*
Seu, *patrz sive.*
Sevère, *przysł.* ostro, surowo, sta-
nowczo, *vindicare*; *aestimare* li-
tes; *contemnere* voluptatem
Severitas, *Atis*. *ż.* surowość, sro-
gość, *judiciorum*, *imperii*, *ani-*
madversionis.
Sevērus, *a*, *um*, surowy, srogi,
in *improbos*; *acerbe* *severus* in
filium; *lex*, *judicia*; poważny, *ge-*
nus dicendi; pilny, *custos*; ostry
Falernum.
Severus, *i*, *m.* imię Rzymskiej fa-
mili; *S. mons*, góra w krainie
Sabinów.
Sevōco, *l.* odwieść, odwołać, *ali-*
quem; — przenoś. zagarnąć dla sie-
bie, *de communi*, *quidquid pote-*
rat, *ad se* in *privatam domum* *se-*
vocabat; odłączyć, oddzielić, *oder-*
vac, *animam a voluptate*, *a re-*
publica, *a negotio omni*.
Sex, sześć, *sex septem*, sześć lub
siedm.
Sex, skrótowiec przedimienia *Sextus*.
Sexagenārius, *a*, *um*, zawierają-
cy sześćdziesiąt; *rzeczow.* sześć-
dziesięcioletni.
Sexagēti, *ae*, *a*, po sześćdziesiąt
Sexagēsīmus, *a*, *um*, sześćdzie-
siąty.
Sexages, *przysł.* sześćdziesiąt razy
Sexaginta, *przysł.* sześćdziesiąt.
Sexangūlus, *a*, *um*, sześciokątny
Sexcenārius, *a*, *um*, składający
się z sześciuset.
Sexcenti, *ae*, *a*, po sześćset.
Sexcentēsīmus, *a*, *um*, sześćsetny
Sexcenti, *ae*, *a*, sześćset; 2) w o-
góle: liczba nieograniczona, bar-
dzo wielka, *sexcenta praeterea*,
bardzo wiele prócz tego.
Sexdecim, *patrz sedecim*.

Sexennis, *e*, sześćoletni.
Sexennium, *ii*, *n.* przeciąg lat
sześciu.
Sexies, *przysł.* sześć razy.
Sexprimi, *orum*, *m.* sześciu naj-
znakomitszych.
Sextans, *tis*, *m.* szósta część ca-
łości, jako pieniądź: szósta część
assa: jako waga: dwie uncye; dzie-
dzictwa, in *sextante sunt*.
Sextārius, *ii*, *m.* szósta część mia-
ry zwanój *congius*; miara prawie
kwartę wynosząca.
Sextianus, *patrz Sextius*.
Sextilis, *mensis* lub *samo sextilis*,
is, *m.* szósty miesiąc w roku, za-
czynając od marca, sierpień.
Sextius, *i* **Sestius**, *a*, *um*, nazwi-
sko Rzymskiego rodu; *przym.* od-
noszący się do Sekscyusza, *Aquae*
Sextiae, Rzymska osada w blisko-
ści *Massylii*; stąd: **Sextiānus**, *a*,
um, od Sekscyusza pochodzący,
dicta.
Sextūla, *ae*, *ż.* szósta część uncyi,
siedmdziesiąta druga część calo-
ści (*assa*); $\frac{1}{12}$ dziedzictwa.
Sextus, *a*, *um*, szósty; *przysł.* *sex-*
tum, szósty raz, *Marius sextum*
consul.
Sextus, *i*, *m.* Rzymskie przedimie.
Sextusdecimus, *a*, *um*, szesnasty.
Sexus, *us*, *m.* pleć.
Sf. *spój. warunkowy.* jeżeli, gdy-
by, si *obsides dentur*, *se pacem*
esse facturum; si *qua pios res-*
pectant numina; 2) przy poró-
wnaniach: *ac si*, *perinde ac si*,
proinde ac si, jak gdyby, również
jak gdyby, in *eo honore apud*
vos esse, *ac si incolerent*; 3)
w zdaniach przypuszczalnych: gdy-
by nawet, *przypuścemy*, że: czę-
sto z *nast. tamen*, si *ipse his fa-*
cile careret, *liberis tamen suis*
prospereret; 4) ma moc życzenia;
oby, si *nunc se ostendat*; o mihi

praeteritos Jupiter si referat annos: 5) w zapytaniach zależnych i zdaniach wątpliwych, czy, czyby, quaesivit, si liceret; conati si possent: Hannibal cum quinque navibus Africam accessit, si forte Carthaginienses ad bellum proficiscerentur. Hannibal z pięcioma okrętami do Afryki się zbliżył, dla sprobowania czyby-; także: equitatum ostentare coeperunt, si aut re frumentaria Romanos excludere possent; b) quodsi, jeżeli więc, kładzie się na początku okresu dla połączenia myśli następnych z poprzedzającymi, quod si tibi unquam visus sum fortis.

Sibilo, *äre*, świstać, gwizdać, syczeć: przech. wygwizdać, wyszydząć populus me sibilat.

Sibilus, *a, um*, syczący, gwizdzący, sibila ora.

Sibilus, *i, m.* syczenie, gwizdanie, sibilis aliquem consecrari, conscindere.

Sibusates, lub Sibuzates, *um, m.* lud w Gallii Akwitańskiej.

Sibylla, *ae, ż.* wieszczka i kapłanka Apellina, w Italii, szczegól. sibylla kumejska za czasów Tarkwiniusza. Tęj ostatniej przypisują tak nazwane Sybillijskie księgi, chowane w Kapitolium, których się radzono w gwałtownych potrzebach państwa na rozkaz senatu, w przytomności urzędników do tego przeznaczonych; stąd: Sibyllinus, *a, um*, Sybilliński.

Sic, *przysł.* tak, takim sposobem, sic incipit; sive sic est, sive illo modo; przy porównaniach: z nast. ut, quemadmodum, tamquam, quasi, sic te commendavi, ut diligentissime potui; przy zapewnieniach i życzeniach: sic z nast. ut lub samo, sic te diva potens Cypri regat; sic deus adjuvet, ut nemo

constitit in litore; przy okazaniu przymiotu, znaczy taki, sic est vulgus, sic est vita hominum; przy wykazaniu skutku, następstwa: tym sposobem, w takich okolicznościach, w tém położeniu, tak więc, stąd: sic Eumenes—talem habuit exitum; sic Numitori deditur; dla wskazania warunków i ograniczenia; sic-ut z tryb. łącz., tak-iż; sic-ne, tak-aby nie; sic-si, pod warunkiem-jeżeli, wtedy, gdy; dla okazania stopnia: tak, tak dalece, zwykle, z nast. ut i tryb. łącz.

Sica, *ae, ż.* sztylet; 2) mord zdradziecki. hinc sicae, venenascuntur; sicae quaestiones.

Sicani, *orum, m.* szczerp Iberyjczyków na zachodniem pobrzeżu Italii, który się stamtąd do Sycylii przeniósł; stąd: u poet. a) Sicania, *ae, ż.* w ogóle Sycylia; b) Sicanius, *a, um*, Sycylijski; c) Sicanus, *a, um*, Sycylijski.

Sicarius, *ii, m.* rozbójnik, zbójca, morderca bandyta; accusare aliquem inter sicarios, oskarżać o morderstwo.

Sicce, *przysł.* sucho: — przenos. oschle, bez ozdoby, dicere.

Siccresco, *äre*, schnąć, usychać.

Siccitas, *ätis, ż.* suchość; susza, posucha, siccitate et inopia frugum insignis annus fuit; 2) o ciebie niezakatarzonem, niezaflegmionem, corporis; — przenos. w mowie: brak ozdoby, oschłość, orationis.

Sicco, *i.* suszyć, vellera, herbas, u poet.: a) wypijać, wypróżniać, calices; b) doić, oves; c) wysać, ubera.

Siccus, *a, um*, suchy; poet.: signa, gwiazdozbiór nie zachodzący w morze; in sicco, na miejscu suchem: s. dies, dzień pogodny; oculi, bez łez; siccus, inanis, spr-

gniony, poet. trzeźwy, consilia siccorum; forum mandabo siccis; nie nabrzmiąły, (o ciebie); — przenoś. o mówcy: jedrny, zwiezły, oratorum Attici sani et sicci.

Sicilia, ae, ż. wyspa na morzu Śródziemném; stąd: a) Sicilis, Idis, ż. Sycylijka, rodem z Sycylii; b) Siciensis, e, należąca do Sycylii, Sycylijski.

Siciliensis, i, m. czterdziesta ósma część całości (np. assa).

Sicúris, is, m. rzeka w Hiszpanii Tarrakoneńskiej, wpadająca do rz. Ebro; dziś Segre.

Sicúbi, = si alicubi, jeżeli gdzie. Sicúli, orum, m. Sykulowie, część Sykanów, która do Sycylii przeszła; stąd: Sycylińczycy, w lic. poj. Siculus, i, m. Sycylińczyk; przym. Siculus, a, um, Sycylijski.

Sicunde, = si alicunde, jeżeli skąd, s. spes se ostendisset.

Sicúti, i sicúti, przyst. tak jak, podobnie jak, jak, z nast. ita, item, sic i t. p. lub samo a) w porównaniu, me sicut alterum parentem observat; sicut foret lacessitus; sicut pleraque, sic et hoc; b) w przytoczeniu przykładu: jak, jak naprzykład, sicut quum nunciatum esset; c) tak jak, co do położenia, stanu, okoliczności, sicut eram, fugio sine vestibus; d) lubo, chociaż.

Sicyon, ónis, ż. miasto w Achai, na granicy Argolidy; stąd: Sicyónius, a, um, tyżący się Sycyonu, Sycyonski, calcei, gatunek miękkiego obuwia.

Sida, ae, ż. miasto w Pamfilii; stąd: Sidætae, arum, m. mieszkańcy tego miasta.

Sidéreus, a, um, pelen gwiazd, gwiazdami okryty, coelum; poet. iderei ignes, gwiazdy; także o

śłońcu, positus sub ignibus Indus siderels; — przenoś. jasny, lśnący, clipeus.

Sidicéini, orum, m. lud w Kampanii; stąd: Sidicinus, a, um, należąca do Sydcynów.

Sido, sidi, lub sēdi, 3. osiadać, spuszczać się na dół, siadać, columbae super arbore; — przenoś. opadać, nebula campo: pograżać się, tonąć, navis, rostro percussa, coepit sidere.

Sidon, ónis, ż. miasto w Fenicji; stąd: a) Sidoniceus, a, um, Sydoński, Fenicki; b) Sidones, um, m. Sydonowie; c) Sidonis, Idis, ż. (δ lub ð) z Sydonu, do Sydonu należąca, concha; rzeczow. Sydonka, Dido; d) Sidonius, a, um, (δ lub ð) Sydoński, Fenicki; rzeczow. Sidonia, ae, ż. okolica Sydonu i Sidonii, orum, m. mieszkańcy Sydonu.

Sidus, éris, n. wszelkie ciało niebieskie świecące, gwiazda, słońce, księżyc; pora roku, hiberne sidere, w zimie; grave s.; quo sidere terram vertere conveniat; klimat. tot sidera emensae ferimur, u poet.; sidus = sideratio, położenie gwiazd jakoby mające wpływ na los człowieka, notent sidera natalicia; haud secus quam pestifero sidere icti pavebant; w lic. m. niebo, ad sidera ferre, wynosić pod niebiosa: niti wznosić się bardzo wysoko; sub sideralapsae, ulociawszy w górę; vertice sidera tangere lub ferire, być szczęśliwym, wznosić się nad los śmiertelnych, mieć wielkie znaczenie, u poet. — przenoś. o pięknych oczach, spectat geminum sua lumina sidus i w ogóle: o pięknej postaci, u poet.; stąd: ozdoba, zazszyt, sidus Fabiae, Matime, gentis; s. ac columnen Macedonum: terrestria sidera flores.

Sigēum, i, *n.* przylądek i port w Troadzie; stąd: Sigēus, i Sigēius, a, um, Sygejski, należący do Sygeum, freta, litora, campi, tellus.

Sigillaria, orum, *n.* posążki, figurki z wosku, gipsu, gliny; stąd: miejsce w Rzymie, gdzie je sprzedawano; także: uroczystość w Rzymie, w czasie której przyjaciele nawzajem sobie takie figurki w darze posyłali.

Sigillatus, a, um, obrawkami, płaskorzeźbą ozdobiony, scyphi.

Sigillum, i, *n.* posążek, figurka, circus ornatus sigillis, rzeźba na pieczęci i sama pieczęć; s. annuli.

Signator, ōris, *m.* przykładający pieczęcie, pieczętujący, falsus, falszujący testamenta.

Signia, ae, *ḡ.* miasto w Lacyum; stąd: Signini, orum, *m.* mieszkańcy tego miasta.

Signifer, era, erum, niosący znaki, mający na sobie znaki. a) orbis signifer, zwierzyńiec niebieski, zodyak; b) niosący chorągiew wojсковą; *rzczerw.* chorąży; — przenoś. dowódzca, naczelnik, juven-tutis.

Significanter, *przysł.* jasno, wyraźnie, dobitnie.

Significatio, ōnis, *ḡ.* cecha, znamię, virtutis, artificii; okazanie, oznajmienie, objawienie, quo clamore significatio victoriae fieret; significatio fumo facta; rerum futurarum, okazanie czci, uszanowanie, populi Romani multitudinis; znaczenie, scripti; wyrażenie krasomówskie, dobitność.

Significo, l. dać znak, oznajmiać, objawiać, pokazywać, dać do zrozumienia, aliquid lub de aliqua re; aliquid voce, nutu; voce et manibus; gratulationem plausu; per literas; fumo et ignibus; ut eorum

ornatus neminem in his regem significaret; z 4 przyp. i tryb. bez., haec significat fabula dominum videre plurimum; 2) przepowiadac, futura; 3) znaczyć, oznaczać, uno verbo significari res duas.

Signini, patrz Signia.

Signo, l. naznaczyć, odznaczyć, nacechować, sonos vocis; in animo suam speciem; poet.: humum longo limite; humum pede certo; coeli regionem in cortice; nomina saxo, wyróżnić; ceram figuris, wycisnąć na wosku, wyrobić figurę z wosku; rem carmine; zapieczętować, przyłożyć pieczęć, epistolam, librum i t. p.; bić pieniądze, pecuniam signo; aes, argentum, aurum signatum; pecunia signata; — przenoś. a) animo lub memori pectore aliquid; wrzucić, wryć, utkwieć w umyśle, wbić w pamięć; b) = significo. odznaczyć, poet. fama loco signata; sacra cano signataque tempora fastis; et pater ipse suo superum jam signat honore; c) poet.: spostrzedz, poznać, s. ora sono discordia; videt se signari oculis, widzi, że na niego są zwrócone oczy.

Signum, i, *n.* znak, cecha, ślad, signum dare cantandi, s. pecori imprimere; nulla ad speluncam s. ferebant; signum est lub signo est, jest to dowód z 4 przyp. i tr. bez.; 2) w znac. woj.: a) signa militaria lub samo signa, chorągwie, signa ferre, movere, tollerē, convellere, wyruszyć w marsz; signa sequi i subsequi, postępować, utrzymywać się w szyku bojowym, signa inferre lub conferre z prz. 3. lub z przyim in, adversus, contra i przyp. 4 lub samo inferre, ude-rzać na nieprzyjaciela; signa conferre ad aliquem, połączyć z kim

swoje wojsko; signa conferre cum aliquo, zetrzeć się, porykać się; także collatis signis certare, dimicare, bitwę staczać; sub signis, pod bronią, w gotowości do boju; signa convertere, zwrócić się w inną stronę z wojskiem; stąd: oddział wojska, kohorta, octo cohortes reliqua signa, signa hostium turbare; b) dany znak od wodza, sygnał, signum pugnae itinerisque proponere, s. tubā dare; dare s. proelii committendi, recipiendi; s. pugnac, proelii, receptui dare; signo dato; s. canere, signa cencinunt; signorum concentus; c) hasło, znak umówiony, it bello tessera signum; 3) posąg, obraz i t. p. aereum, marmorcum, eburneum; pieczęć, annuli, sub signo habere; signo detracto; signa integra; znak na niebie, gwiazdozbiór, signorum ortus et obitus; s. leonis, capellae; quum sol peregit duodena signa; 4) znak, który co zapowiada, wróżba, medici signa habent ex venis.

Sila, ae, ż. las w krainie Brucyów. [milii.]

Silānus, i, m. imię Rzymskiej rodziny.

Silārus, i, m. rzeka w Lukanii.

Silentium, ii, n. spokojność, cisza, cura; noctis; poet.: tacitae per amica silentia lunae, w spokojnej nocy przy świetle księżycy; milczenie, s. tenere, zachować milczenie, milcząć; sil. facere, albo: sprawić milczenie, ipsa expectatio fecit silentium; albo: milcząć zachować milczenie; — przenoś bezczynność, przerwa, zawieszenie czynności, iudicium ac fori: vitam transire silentio; silentium otiumque inter armatos.

Silēnus, i, m. nauceciciel i nierozdzielny towarzysz Bachusa; 2) imię dziejopisa Greckiego.

Sileo, silui, 2. milcząć, de aliquo re, lub samo sil.; być w spokojności (o istotach nieżywych), silent loca late; omne stratum silet aequor; silet arduus aether; zamilcząć, fortia facta silendo; si chartae sileant, quod bene feceris; stąd: res siletur, silenda, rzeczy, które zamilcząć należy; silere verbum facere, ani słowa nie mówić; — przenoś. być nieczynnym, silent diutius Musae Varronis, Warron nic oddawna nie pisze; silet leges inter arma, prawa ustają w swój wiek wśród boju; si quando ambitus sileat.

Siler, ōris, n. gatunek wierzby, molle s.

Silesco, ōre, umilknąć, 2) ucichnąć, uspokoić się, venti.

Silex, Icīs, m. i ż. krzemień, siliaci scintillam excudit Achates; także lapis s. i saxum s.; poet.: skała; — przenoś. nieużytość, zakamieniałość, nieczułość, dicam silices pectus habere tuum, poet.

Silianus, patrz Silius.

Silioernium, ii, n. uczta pogrzebowa.

Siligo, Yinis, ż. pszenica.

Siliqua, ae, ż. strąk, w licz. mn. siliquae, owoce strąkowe.

Silius, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu, stąd: Silianus, a, um, do Sylusza należący, odnoszący się, negotium, villa.

Silo, ōnis, m. Rzymski przydomek.

Silus, a, um = silus, mający nos zadarty lub płaski.

Silus, i, n. Rzymski przydomek.

Silva, ae, ż. las, densa, vetus; silvarum dea (Diana); s. numina (Fauni, Satyri); ogród drzewami zasadzony, sad, signa in silva posita; domus, cujus amoenitas non aedificio, sed silvā constabat; w ogóle: krzaki, zarośle, poet.: kwia-

ty, ziola, intereunt segetes, subit aspera silva, lappaeque tribulique; — przenoś. mnogość, obfitość, bogaty zasób, silva rerum sententiarumque comparanda est; omnis ubertas et quasi silva dicendi; virtutum et vitiōrum.

Silvanus, i, m. bożek lasów i pól; w licz. mn. w ogóle: bóstwa opiekujące się lasami i polami, monticolae Silvani.

Silvesco, erē, 3. rozrastać się zbytecznie, wybujać, zdziżyć, quam (vitem) ferro amputans coercet ars agricolarum, ne silvescat sarmentis.

Silvester, stris, stre i silvestris, stre, lasem zarosły, locus, collis, mons, insula i t. p.; leśny, z lasu wzięty, materia, cursus; dziki, belua, homines; wiejski, Musa, poczyna pasterska.

Silvia, patrz Rhea

Silvicola, ae, m. i ż. mieszkaniec, mieszkanka lasów.

Silvula, ae, ż. lasek.

Silvōsus, a, um, lesisty, leśny.

Simia, ae, ż. i simias, ii, m. małpa; — przenoś. niedorzeczny naśladowca, małpujący.

Similis, e, podobny, stop. wyż. similior, najw. simillimus, z prz. 2. lub 3. elegit corpore et statura simillimum sui, veri similis lubo vero s.: inter se; także z nast. ac (atque) ut si, tanquam si i t. p.

Similiter, przysł. podobnie, podobnym sposobem, z nast. ac (atque), ut si i t. p., similiter facere eos, ut si nautae certarent.

Similitudo, inis, ż. podobieństwo, inter aliquos, cum aliquo lub z przyp. 2. genus radicis ad similitudinem panis efficiebant, robili z korzenia pieczywo w podobieństwie do chleba; w licz. mn. rzeczy podobne, comparare: 2) porównanie: 3) naśladowanie, simili-

tudini relinquere; 4) jednostajność, jednokształtność, omnibus in rebus similitudo est satiatieta mater.

Similo, patrz simulo.

Simiōtus, i, m. małpeczka.

Simius, patrz simia.

Simois, entis, m. rzeka przy Troi.

Simonides, is, m. poeta liryczny z wyspy Ceo.

Simplex, plicis, prosty, pojedynczy, natura, animi; z niczēm niepomieszany, haec simplicia, illa mixta; aqua, czysta; esca, bez zapraw; niepołączony, niezłożony, verba; jednorazowy, jeden, plus vice simplici, więcej niż raz; poet.: non s. vulnus, nie jedna rana; — przenoś. prosty, pełen prostoty, naturalny, rzetelny, homo, animus.

Simplicitas, ātis, ż. pojedynczość, jednolitość, jednostajność; — przenoś. prostota, naturalność, otwartość, aperit mentes s.

Simplicitē, przysł. po prostu, bez sztuki, sententiam referre, ludere; pojedynczo, samo w sobie, bezwzględnie, aut s. quaeritur, aut comparate; bez ograniczenia, aliquid defendere; szczerze, otwarcie, facere, aestimare, scribere, loqui, exponere.

Simplus, a, um, pojedynczy; rzeczowe. simplum, i, n. pojedynczość.

Simpulum, i, n. naczynko ofiarne do wina, przysłowie: fluctus excitare in simpulo, robić hałas z powodu rzeczy małej wagi.

Simul, przysł. razem, pospolu, a esse venire; z przyim. cum i przyp. 6. mecum s.: s. cum nuncie; u poet. z samym 6 przyp., simul nobis habitat; s. et, que, atque i t. p. s. aspectum et probatum est; nec minore consilio simulque fortitudine; simul—simul, już—już, częścią—częścią, tak—jako też, increpando s. temeritatem, s. ignaviam;

s. sui purgandi causa, s ut im-
petrarent; simul ac lub atque, lub
simul ut lub samo simul, skoro
tylko, simul ac venerint; simul ut
ortum est; simul aliquid audiero,
scribam.

Simulacrum, i, *n.* wizerunek, obraz,
posąg, podobieństwo, hominis, deo-
rum; opis, wystawienie, non in-
feram s. viri copiosi; udawanie,
naśladowanie, pugnae, belli, pu-
gnae navalis, virtutis; widziadło,
mara, widmo, s. pallentia visa sub
obscurum noctis; s. somni; s. va-
na timebam; cień, auspiciorum
simulacra.

Simulāmen, inis, *n.* udawanie, na-
śladowanie, plangoris.

Simulans, tis, udający, naśladu-
jący, z przyp. 2. vocum s. ales.

Simulāte, *przysł.* pozornie, zmy-
ślonym sposobem.

Simulatio, ōnis, *ż.* naśladowanie,
podobieństwo, equitum specie et s.;
2) zmyślenie, pozor, obłuda, simu-
latione nominis, ¹ zmyślając imię,
pod zmyślonym imieniem; per s.
amicitiae me prodiderunt; cum si-
mulatione timoris; per simulatio-
nem vulnerum se recepit; ex omni
vita simulatio dissimulatioque tol-
lenda.

Simulātor, ōris, *m.* naśladowca, fi-
gurae; 2) ten, który co zmyśla,
udaje fałszywie, cujuslibet rei

Simūlo, 1. robić podobnym, Mi-
nervam simulatam Mentori, która
przybrała na siebie postać Mentora;
2) malować, przedstawiać, wyrażać,
u poet. cupressum scis simulare;
aera Alexandri vultum simulantia;
z 4 przyp. i tryb bez; 3) naśla-
dować, Catonem, nimbos, fulmen;
4) udawać, zmyślać, spem vultu,
gaudia; z 4 przyp. i tryb. bezok.,
simulavit se furere; simulabat ae-

grum; sanum simula; simulatus,
a, um, zmyślony, udany, pozor-
ny, amicitia, sedulitas.

Simultas, ātis, *ż.* niezgoda, zaj-
ście, niechęć, in simultate cum
aliquo esse, być z kim w nieporo-
zumieniu; simultates cum aliquo
exercere; sim. deponere.

Simus, a, um, płaskonosy.

Sin, *spój.* jeżeli zaś, gdyby zaś
(zwykle z poprzedzającym zdaniem
warunkowym, w którym stoi si);
także dla większej dobitności: sin
autem; sin minus (lub aliter lub
secus), jeżeli zaś nie, przeciwnie,
w razie przeciwnym.

Sināpi, *n.* nieodm. lub sinapis, is,
ż. gorczyca.

Sincēre, *przysł.* szczerze, otwarcie,
loqui, pronuciare, agere.

Sinceritas, ātis, *ż.* szczerłość, rze-
telność, prawość.

Sincērus, a, um, prawdziwy, na-
turalny; — przenoś. szczerzy, rze-
telny, bezstronny, fides; rerum
gestarum pronuciator; 2) czysty,
a mianow. a) bez skazy, bez ze-
psucia, zdrowy, właśc. i przenoś.
ne pars sincera trahatur; iudicium;
nihil erat in ejus oratione nisi sin-
cerum; b) niepomieszany, proelium
equestre; — przenoś. voluptas.

Sine, *przym.* rzadz. przyp. 6. bez,
s. ulla dubitatione, bez żadnej
wątpliwości; non s. cura, pilnie,
starannie, non s. magna spē,
z wielką nadzieją; czasem się prze-
kłada, vitis nemo sine nascitur,
poet.

Singāra, ae, *ż.* miasto w Mezopo-
tamii.

Singillātim, i singulātim, *przysł.*
pejedynczo, osobno, oddzielnie, de
unoquoque s. dicemas.

Singulāris, e, pojedynczy, sam
jeden, homo, ubi aliquos singula-
res ex avi egredi conspexerat

singulare certamen, pojedynk; imperium, potentia, dominatio, jedy-nowladztwo, samowladztwo; benefi-cium s., odrębne, oddzielne; — przenoś. szczególny w swoim ro-dzaju, osobliwy, odznaczający się, nadzwyczajny, niepospolity, inge-nio atque animo singulares; sin-gulari animo; species, virtus, opi-nio, fides i t. p.; w złyj myśli: nequitia, impudentia, crudelitas.

Singulāriter, przysł. pojedynczo; 2) nadzwyczajnie, bardzo, diligere.

Singuli, ac, a, patrz singulus.

Singulto, i. Ikać, szlochać; o ko-nającym rzeźbć, chrapać; stąd: przech. animam, ducha wyzionąć; sonis singultatis, wydawszy jęki, poet.

Singultus, us, m. Ikanie, singul-tu pias interrumpente querelas; rzeźenie, chrąpanie granie w pier-siach konającego, longis singulti-bus ilia pulsat.

Singulus, a, um, pojedynczy, zwykle w licz. mn. po jednemu, legiones singulas posuit Brundi-sii, Tarenti, po jednym legionie; każdy, pecuniam in singulos pol-licitus; describebat censores binos in singulas civitates; singuli sin-gulos delegerant, każdy wybrał jednego.

Sinis, is, m. nazwisko rozbójnika w Koryncie.

Sinister, stra, strum, stop. wyż. sinisterior, lewy, na lewój stronie będący; rzeczow. sinistra, ac, ź. lewa ręka; — przenoś. a) niezgra-bny, przewrotny, opaczny, zły, mo-res, natura mortalium; poet. rze-czow. sinistrum, i, n. rzecz zła; b) niepomyślny, przeciwny, szkodli-wy, signa, notus pecori sinister; c) w języku religijnym, o znakach wieszczby: strona wschodnia była uważana za pomyślną, zachodnia

przeciwnie; a ponieważ wieszczko-wie Rzymcy przy braniu wieszcz-by obróćeni byli twarzą na polu-dnie, Grecy zaś na północ, mieli więc pierwsi na lewój stronie wschód, a drudzy zachód; stąd podług wieszczbiarstwa Rzymskie-go sinister znaczyło błogi, pomyśl-ny, cornix, tonitrus; podług Gre-ków, nieszczęśliwy, omen; avibus sinisteris; fulmen.

Sinistre, przysł. na lewo; — prze-noś. źle, złośliwie, przewrotnie, ex-ceptum sinistre.

Sinistrorsus i sinistrorsum, przysł. z lewój strony, na lewo, sin. abit.

Sino, sivi, situm, 3. (osoba 3. tr. łącz. sinat i sinit; przesz. dok. tr. ozn. sii, — stąd: sirim, sisset, sissent), dopuścić, dozwoić, dać wolność czynienia, z 4 przyp. i tryb. bez. lub z opuszczeniem esse, neque inhonoros sinens, quorum-; pon-tem intactum s.; non propius tec-tis taxum sine; poet.: z 4 przyp. siuite arma viris; non sinat hoc Ajax; lub samo s., Constantio si-nente potius quam jubente; sine z tryb. łącz. pozwól, aby, niech, sine, adveniat; si dii siverint z nast. ut i tryb. łącz. niech bogowie pozwola, aby-; także: ne Jupiter O. M. sirit; 2) imiesł. situs, a) położony, złożony, pochowany, pogrzebiony, ossa ejus sub colu-mna sita sunt, cujus; także: super Numicium flumen; apud Anienem; b) leżący, znajdujący się gdzie, lingua in ore sita est; locus s. in media insula; cis Rhenum sitae gentes; — przenoś. voluptates in medio sitas esse dicunt; często: situm est, zależy, situm est in no-bis, zależy od nas; in nostra pa-testate, jest w naszej mocy.

Sinope, es, ź. miasto w Paflago-nii; stąd: a) Sinopenses, ium, m.

mieszkający Synopy; *b*) Sinopeus, ei, i eos, Synopejczyk, z Synopy; 2) miasto w Lacyum, później nazwane Sinuessa, ae, ż. stąd: Sinuessanus, a, um, tyżący się Synuesy.

Sinum, i, n. i sinus, us, lub i, m. naczynie do wina, mleka.

Sinuo, i. faldować, naginać, garbić, arcum; terga; serpens sinuatur in arcus, zwiija się w kłęby, poet.

Sinuōsus, a, um, pełen zakrzywień, faldzisty, vestes, flexus (anguis).

1. Sinus, us, lub i, m. patrz sinum.

2. Sinus, us, m. zagięcie, zakrzywienie, obłączystość, wklęsłość i. p. stąd: pukiel włosów, sustineat similes fluctibus illa sinus; o żaglach wzdętych: sinus implere secundos; faldy sukni, nodo sinus collecta fluentes; zebranie w garść sukni czyli poly, sinu ex toga factō; poet. sama suknia, indue regales sinus; łono, zanadrze, cedo literas ex ipsius sinu; accipere in sinum; przysłowie: gaudere in sinu, cieszyć się w cichości; 3) zatoka, wybrzeże; — przenoś. część wewnętrzna, in sinu urbis sunt hostes; o wielkiej miłości: in sinu est meo, bardzo go kocham; in sinu gestare.

Siparium, ii, n. mała zasłona w teatrze, mniejsza od kortyny; post siparium, potajmnie.

Siphnus, i, ż. jedna z wysp Cykladyjskich.

Sipontum, i, n. miasto w Apulii; stąd: Sipontinus, a, um, tyżący się Sypontu.

Sipylius, i, m. góra w Lidyi.

Siquando, spoj. jeżeli kiedy.

Siquidem, spoj. gdyby tylko; jeżeli właśnie, 2) ponieważ właśnie.

Siremps (e) podobay, (wyraz staroświecki).

Siren, Źnis, ż. syrena, w licz. mn. sirenes, bajeczne dzwotwory z twarzą kobiecą na południowym po-brzeżu Italii, które żeglujących śpiewem do siebie wabiły i zatrzymywały: stąd: — przenoś, zwo-dzicielka, vitanda est improba si-ren, desidia; poet.; 2) Sirenium scopuli, trzy małe wyspy przy Kampanii niedaleko wyspy Kaprei. Sirit, patrz Sino.

Sirius, ii, m. Syryusz, = canicula, gwiazdozbiór, poet.: a. ardor.

Sirmium, ii, n. miasto w niższej Pannonii.

Sirp- patrz scirp-.

Sirus, i, m. dół na przechowanie zboża.

Sis = si vis, jeżeli chcesz.

Sisäpo, Źnis, ż. miasto w Hiszpanii Betyckiej.

Sisenna, ae, m. imię Rzymskiej rodziny.

Sisto, stiti, i stēti, statum, 3. po-stawić, umieścić, aciem in litore; huc siste sororem; alicui jaculum in ore, utkwić, trafić, poet.; 2) se sistere, stawić się w sądzie, alicu- quem s. dostawić, przyprowadzić kogo do sądu, vas factus est al- ter ejus sistendi; vadimonium si- stere, stawić się w sądzie na czas oznaczony; se alicui s., stawić się u kogo, przybyć; te vegetum no- bis siste; 3) kogo albo co zatrzy- mać, powściągnąć, legiones, equos, impetum, fugam, vim hostium: pe- dem, gradum (wstrzymać kroki, stanąć), poet.: lacrimas, querelas, certamina, sitim; 4) coś chwija- jącego się wzmoocnić, utwierdzić; — przenoś. rem Romanam, poet.; stąd: status, a, um, oznaczony, umó- wiony, dies caerimoniae, sacrificium. (I) nieprzech. a) stawić aię,

mlanow. w sądzie, Quintium non stitisse; b) stanąć, zatrzymać się, ad Myonnesum; ubi sistere detur; sistunt amnes, poet.; — przenoś. utrzymać się, trwać, republicam sistere negat posse; vix concordia sisti posse; nec sisti posse, ni-

Sistrum, i, *n.* brzękadło z miedzi, którego używali kapłani Izidy podczas ofiar; używano go także na wojnie do dawania hasła, regina (Cleopatra) patrio vocat agmina sistro.

Sisymbrium, ii, *n.* rzeżucha.

Sisyphus, lub -os, i, *m.* syn Eola, brat Salmoneusa, król Koryntu; stąd: a) Sisyphides, *ae, m.* Syzyfida, Ulisses, syn Syzyfa i Antyklei; b) Sisyphius, *a, um*, odnoszący się do Syzyfa, sanguine cretus Sisyphio (o Ulisessie), albo Koryncki, opes. [wania.

Sitella, *ae, ż.* naczynie do losowania; **Sithon**, *ōnis, m.* syn Neptuna i Ossy, król na półwyspie Trackim; stąd: a) Sithon, *ōnis*, Sytoński, w ogóle Tracki; b) Sithonia, *īdis, ż.* pochodząca z Tracyi; c) Sithonius, *a, um*, Sytoński, w ogóle Tracki i Sithonii, *orum, m.* Trackowie. [suchy, zeschnięty.

Sitienlōsus, *a, um*, spragniony, **Sitienter**, *przysł.* z upragnieniem, chciwie, expetere.

Sitio, *sitivi i siti*, *sititum, 4.* pragnąć, czuć pragnienie, być suchym, o żyjących istotach i nieżyw.: o roślinach, polach, i t. p. herba, agri, tellus, hortus, stąd: poet. być gorącym, w gorącym klimacie mieszkać, canicula sitiens; Afri sitientes; — przenoś. być chciwym, pragnąć czego, sitiens virtutis; 2) przech. pragnąć, pożądać czego, aquae sitiuntur, poet., — przenoś. sanguinem, honores.

Sitio, *is, ż.* pragnienie, sitim col-

ligere, dostać pragnienia lub sprawić pragnienie; sitim explere lub extinguere, sedare, zaspokoić, ugasić pragn.; — przenoś. a) suchość, susza, wielki upał, siti findit Canis arva; deserta siti regio; b) zbyteczna żądza, chciwość, argenti.

Situs, *a, um*, patrz sino.

Situs, *us, m.* położenie, rerum, membrorum, locorum, urbis, castrorum, oppidorum i t. p.; poet.: pyramidum *s.* (budowa); 2) długie nieuprawianie, długa nieczynność roli, situ durescere campum; cessat terra situ; loca senta situ; 3) brud, pleśń, rdza, situ nidoris barba paedore horrida; canescunt tecta situ; — przenoś. nieczynność, niedbalstwo, ne pereant pectora nostra situ; senectus victa situ; także: sepulta ac situ obsita iustitia, zapomniana, zaniedbana.

Sive i seu, *spój.* albo, jeżeli, postulo, sive aequum est, oro; sive—sive lub seu—seu, sive—seu lub seu—sive, bądź—bądź, jeżeli albo — albo jeżeli; sive casu, sive consilio deorum; sive ad tuendam—venirent, sive detrectarent i t. d.; także samo sive lub seu, albo = vel, matri seu novercae.

Smaragdus, *i, m.* szmaragd, poet. kolor szmaragdu, nitor smaragdi collo praefulget tuo.

Smaris, *īdis, ż.* ryba jakaś morska. **Smintheus**, *ei, lub eos, m.* przyzwisko Apollina (albo od miasta Smintha w krainie Trojańskiej, albo sminthos, mysz = myszobójca). **Smyrna**, *ae, ż.* miasto w Jonii; stąd: Smyrnaei; *orum, m.* Smirnejczycy.

Sobil, *orum, m.* lud w Indyach przy rzece Acesines.

Sobrie, *przysł.* trzeźwe, umiarkowanie.

Sobrietas, *ätis*, *ż.* trzeźwość.

Sobrinus, *i*, *m.* i *sobrina*, *ae*, *ż.*
brat cioteczny, siostra cioteczna;
wuj, ciotka.

Sobrius, *a*, *um* (od *se* i *ebrius*),
trzeźwy, umiarkowany; *caret invidenda sobrius aulä*; — przenoś.
baczny, *memento sobria ferre pedes*;
roztropny, orator.

Soccus, *i*, *m.* gatunek lekkiego o-
buwka, którego używali aktorowie
komiczni; stąd poet.: komedia, in-
dignatur *socco dignis carminibus*
narrari coena Thyestae.

oer, soceri, *m.* teść; w licz. mn.
rodzice żony lub męża.

Socia, *patrz socius*. [*consortio*.

Sociabilis, *e*, towarzyski, zgodny,
Socialia, *e*, towarzyski; 2) małżeń-
ski, *amor, sacra*; 3) tyjący się
sprzymierzeńców, *bellum (zesprzymierzeńcami)*; *lex, foedus*.

Socialiter, *przysł.* towarzysko.

Societas, *ätis*, *ż.* społeczeństwo, to-
warzystwo, *nati sumus ad societatem*,
inire, conciliare societatem;
uczestnictwo, *venire in societatem*
laudum alicujus; przymierze, zwią-
zek w dobrę lub w złą myśl, *fecit societatem cum rege Persarum*;
applicare ad s. Atheniensium;
coire s. nullam sceleris; stowarzyszenie handlowe, *s. facere, gerere*;
s. publicanorum, stowarzyszenie dzierżawiących do-
chody publiczne, *magister societatis*;
także: *s. Bithynica*

Socio, *i*, połączyć, stowarzyszyć, *vim rerum cum dicendi exercitatione*;
poet.: *carmina nervis*, śpiewać przy
brzmieniu strón muzycznych; *aliquem domo, przyjac*; także: do-
puścić się czego lub zrobić wspólnie,
sociari parricidium poterit.

Socius, *a*, *um* (przyp. 2 licz. mn.
socium = *sociorum*), stowarzyszony,
zjednoczony, wspólny, będący

w związku, mający w czem udział
rezeow. socius, ii, m. i socia, ae, ż.
uczestnik, współnik, uczestniczka,
wspólniczka i t. p.; poet.: *s. generis, sanguinis, tori, krewny*;
2) sprzymierzony, *classis, agmina; rezeow. socius, sprzymierzeniec*;
w licz. mn. ludy Italskie sprzymierzone z Rzymem, które były
ebowiązane dawać Rzymianom
posilki wojenne; 3) współnik w interesach handlowych, *s. rei pecuniariae*;
pro *socio damnari*, z powodu
przeniewierzenia się względem
wspólników; stąd: *judicium pro socio*;
4) w licz. mn. stowarzyszeni dzierżawcy
dochodów publicznych, *Bithyniae; scripturae; s. navales*;
majtkwowie i żołnierze
morscy.

Socordus, *ae, ż.* gnusność, nie-
dbalstwo, opieszalność, ospałość.

Socorditer, *przysł.* opieszale, nie-
dbale, *socordius*.

Socors, cordis (od *se* i *cor*), nie-
rozumny, ograniczony na umysł;
2) opieszaly, niedbały.

Socrates, is, *m.* filozof Ateński;
stąd: *Socraticus, a, um*, tyjący się
Sokratesa i *Socratici, orum, m.*
uczniowie i zwolennicy Sokratesa.

Socrus, us, ż. żwiewka, matka męża
albo żony

Sodalicius, a, um, do towarzystwa
przyjacielskiego należący; stąd;
rezeow. sodalicium, ii, n. a) to-
warzystwo ścisłych przyjaciół; *b)*
schadzka na przyjacielską ucztę
składkową; *c)* związek tajemny,
lex de sodaliciis.

Sodalis, e, należący do stowarzyszenia,
turba; *rezeow. towarzysz, kolega, poufalec*;
poet.: *s. hiemis Hebrus*;
współbiesiadnik, *epularum cum sodalibus*;
wspólnik w złąj sprawie,
spiskowy; *podobay, s. in hoc morbo et cupiditate*.

- Sodalitas**, atis, *ż.* towarzystwo ścisłych przyjaciół, homo summa sodalitate, mający wielką liczbę takich przyjaciół; 2) schadzka na ucztę przyjacielską; 3) w złej myśli: związek tajemny.
- Sodes** (= si audes. t. j. si audies), formuła używana w poufałej mowie: słuchajno, proszę, vescere, sodes.
- Sogdiána regio**, kraina w Azji między rzekami Jaxartes i Oxus; stąd: Sogdiani, orum, *m.* Sogdianie.
- Sol**, solis, *m.* 1) słońce; sol oriens, wschód, 2) światło słoneczne, ciepło, upał, s. nimius; ambulare in sole; sole tepescere nullo; stąd: sol, praca na słońcu, w przeciwieństwie do umbra, cedat umbra soli, prawnictwo służbie wojskowej; także o mowach miewanych publicznie, procedere in solem; 3) u poet.: dies, tres soles errant; — 4) przenoś. o osobach znakomitych: Africanus sol alter. II) jako bóstwo, filia Solis Pasiphaë; Sol Mithres, bóstwo Persów. olámon, inis, *n.* pociecha, ulga, mali.
- Solanum** i, *n.* psianka, roślina.
- Solaris**, e, słoneczny, lumen.
- Solaris**, a, um, słoneczny, od słońca pochodzący, *rzeczow.* solarium, ii, *n.* zegar słoneczny, kompas; także: zegar wodny (clepsydra), jaki był w Rzymie na rynku, stąd: non ad solarium versatus est.
- Solatium**, ii, *n.* pociecha, ulga w dolegliwościach, studia rebus adversis solatium praebent: hoc est mihi solatio; ratunek, pomoc, ucieczka, annonae; poet.: aves solatia ruris; dicta duri solatia casus.
- Soldurii**, orum, *m.* lennicy u Galów
- Solea**, ae, *ż.* sandał, pantofel; obuwie to Rzymianie przy stole składali, a brali po uczcie, stąd: soleas poscere, wstawać od stołu; 2) więzy na nogi, lignae soleae in pedes inductae; 3) gatunek ryby, płaszczka, ryba jęczycasta.
- Soleatus**, a, um, mający na negach obuwie zwane solea.
- Solemn-** i solenn- patrz sollemn-.
- Soleo**, solitus sum, 2. mieć zwyczaj, z tryb. bez., pejerare; salet eum poenitere; ut solet, jak zwykle bywa; solitus, przyzwyczajony, luscinius soliti impenso prandere coemptas; porów. solitus.
- Soler-** patrz sollar-
- Solit** i Soloe, orum, *m.* miasto w Cylicyi.
- Sollicit-** patrz sollicit-.
- Soliditas**, atis, *ż.* zsiadłość, gęstość.
- Solido**, 1. zgęszczać, ubijać, aream creta tenaci.
- Solidus**, a, um, mocny, tęgi, gesty, stały, paries, terra, ripa; telum; tori Herculis; *rzeczow.* solidum, i, *n.* grunt twardy, mocna posada, solida w liczn. mn. gęste ciała, ściśle, twarde, zsiadłe bryły; 2) cały, niewydepty, lity, columna auro solida; fores ex solide elephanto; cały, zupełny, usura; ut decies solidum exsorberet (cały milion sesterców); stipendia, consulatus; solidae stant robore vires; viscera; — przenoś. a) czysty, szczery, prawdziwy, doskonały, istny, suavitas, libertas, laus, utilitas, iustitiae effigies i t. p.; nihil solidius habere; b) stały, niewzruszony, niezachwiany, męski; in solido w bezpieczeństwie, esse; in s. locare; także: ex solido esse, być bezpiecznym.
- Solistimum** tripudium, nazywano w wieszczbiarstwie, gdy wieszcz ptaństwo tak chciwie chwytalo po-

karm, że ten aż wypadal z dziobów, co było wróżbą szczęśliwą.

Solitarius, a, um, samotny.

Solitudo, ōnis, ż. samotność, pustki, pustynia, audistis, quae solitudo esset in agris; discedere in aliquas solitudines; collocare aliquem in solitudine; 2) esamotnienie, osierocenie, opuszczenie, brak pomocy, sol. alicujus; s. liberorum, viduarum

Solitus, a, um, zwyczajny, *rzeczoiv.* solitum, zwyczaj, praeter solitum, nad zwyczaj; solito magis, więcej jak zwykle, solito blandior.

Solium, ii, s. podniesione siedzenie, tron dla bogów, królów, attingit s. Jovis; regale; stąd: dostojęństwo królewskie, królestwo, solio sceptisque potitur; 2) wanna.

Solvāgus, a, um, pojedynczo blakający się, bestiae; — przenoś. cognitio, dla siebie tylko, bez względu na korzyść drugich.

Sollemnis, e (od sollus = totus i annus), coroczny, co rok odbywający się, obchodzony, sacra; iter; stąd: a) uroczysty, religiones, ludj, epulae, verba; carmen; vota i t. p.; *rzeczoiv.* sollemne, is, s. uroczystość, w liczb. mn. ofiary, tumulo sollemnia mittere; b) zwykły, zwyczajny, opus, officium; *rzeczoiv.* zwyczaj, nostrum illud sollemne serremus; inter cetera sollemnia; poet.: sollemnia insanire (zwykłym sposobem).

Sollemnitas, ātis, ż. uroczystość, chód uroczysty

sollemniter, *przysł.* uroczyście, omnia peragere.

Sollers, ertis (od sollus = totus i ars), biegły, sposobny, agricola; Musa lyrae sollers; dowcipny, roztropny, descriptio partium; genus acuminis; chytry, obrotny, Ulysses.

Sollerter, *przysł.* biegle, przemyślnie, coluit sollertius hortos.

Sollertia, ae, ż. dowcip, przemyśl, przezorność, roztropność, judicandi, chytrość, fugienda est talis sollertia.

Sollicitatio, ōnis, ż. poduszczanie, podburzanie, namawianie.

Sollicito, i. (od sollus = totus i cieo, cito), mocno poruszać; tellurem, orać; freta remis, robić wiosłami, płynąć; stamina pollice, brzękać, grać; spicula, poruszać, zachwiać dla wyciągnięcia; arcu feras, polować; mala copia aegrum stomachum, obciążać, osłabiać; — przenoś. a) wstrząsać, zachwiać, zakłócić, mieszać, statum quietae civitatis, pacem; b) niepokoić, nabawiać troski, animum alicujus lub aliquem; multa sunt, quae me sollicitant; Jupiter sollicitatus (rozjątrzony); c) podburzać, poduszczać, na swoją stronę przeciągać, uwodzić, civitatem lub aliquem; animos plebis; aliquem pecunia, donis (przekupić); z przyim. ad i 4 przyp. z ut lub ne i tryb. łącz., poet.: z tryb. bez. dla wykazania celu

Sollicitudo, ōnis, ż. troska, umartwienie, kłopot, sollicitudinem alicui asferre, struere sibi s.; levare pectora diris sollicitudinibus, poet.

Sollicitus, a, um (od sollus = totus i cieo), mocno poruszony, wzburzony, mare; niespokojny, canes, lepus, nox (pełna niespokojn); — przenoś. niespokojny, 'stroskany, bardzo czém zajęty, civitas; animo sollicito esse; vicem alicujus (o kogo, o czyj los); de (ex) aliqua re lub aliqua re; pro aliquo lub pro salute alicujus; z nast. ne i tryb. łącz.; stąd: e tém, co nabawia niespokojn. troski, opes, a-

mor, fuga, metus: in *tyrannorum omnia sollicita.*

Solliferreum, *i, n.* (od *sollus* = totus), pocisk mały z żelaza.

Sollistimum, patrz *solistimum*.

Soloë, patrz *Soli*.

Soloeicismus, *i, m.* błąd w polączeniu wyrazów pod względem grammatycznym.

Solon i **Solo**, *ōnis, m.* jeden z siedmiu mędrców Grecyli, prawodawca Ateński.

Solonium, *a, um.* nazwa okolicy w Lacyum; *ire in Solonium.*

Solor, *l.* pocieszać, inopem; *spes me solatur*; sprawiać ulgę, łagodzić, *amorem testudine, lacrimas alicujus*; *metum.*

Solox, *ōcis*, szorstki.

Solstitiālis, *e*, do przesilenia dnia z nocą należący, *tempus, dies, nox*; *ortus solis*; *orbis, zwrotnik*; stąd: *a)* należący do słońca, słoneczny; *b)* letni, tyczący się upałów, *solstitiali tempore.*

Solstitium, *li, n.* przesilenie dnia z nocą; mianow. letnie, czas najdłuższych dni; stąd: *late, upal, solstitium pecori defendite.*

Solum, *przysł.* patrz *solus*.

Solum, *i, n.* grunt, posada, dno, podłoga, stopa u nogi, podeszwa u obuwia; *poet.* sklepienie nieba, *astra tenent coeleste solum*; zwyczaj: *ziemia, ponere membra solo*; *solo aequare*, zrównać z ziemią; *a solo evertere*; *ad solum dirucere: columbae viridi sedere solo*; *solum agri: s. patriae; s. natale*; przysłowie: *quodcumque lub quod in solum venit; ce na myśl padnie*; często: *solum vertere, mutare* (o wyгна́нчach).

Soluntinus, *a, um*, patrz *Solus*.

Solus, *a, um, 2. przyp. solus, 3.*

solis, sam jeden; *quaerit ex eo solo*, wypytuje jego samego (na

osobności, sam na sam); o niezscowości: *loca sola*, samotne, bezludne, puste; 2) *przysł.* *solum*, tylko, jedynie; *non solum*, — *sed* (etiā), nietylko, — *ale* (nawet); *non s.*, — *sed ne quidem*, nietylko, — *lecz ani nawet*; *non s.*, — *sed vix*, nietylko, — *lecz zaledwie.*

Solus, *untis, ž.* miasto w Sycylii; stąd: **Soluntinus**, *i, m.* mieszkaniec tego miasta.

Solūte, *przysł.* swobodnie, podług upodobania, *moveri*; bez trudności, *latwo, dicere*; *niedbale, milites s. agentes.*

Solūtio, *ōnis, ž.* rozwiązanie; 2) wyplacenie, *rerum creditarum: solutione impedita*; 3) *latwo, swobodne wymawianie, s. linguae.*

Solūtus, *a, um*, rozwiązany; stąd: *a)* wolny od długów, nieobdłużony, *praedia*; *b)* *oratio*, mowa niewiązana, *proza*; *verba*, nieskrepowane pewnymi formami; *numeri*, wiersze różnym wymiarem według upodobania poety *pisane*; o mówcy: *solutissimus in dicendo*; *ad dicendum*, sposobny, zdolny, odznaczający się łatwością *wysłowienia*; *c)* *wolny, swobodny, animus*; *s. lege*; niezmuszony, *nienujęty datkiem, veniebant soluti ad causas*; w złej myśli: *wyuzdany, rozwiozły, risus*; *praetura, voluntas, libido*; *d)* *leniwy, opieszaly, gnuśny, s. et mollis in gestu*; *eo solutiore cura*, z *tóm większą obojętnością*; *zbyt ulegający, lenitas.* **Solvo**, *solvi, solūtum*, rozwiązać, odwiązać, *nodum*; *zwolnić, popuścić, frenā*; 2) *solvere ancoram lub navem lub samo s.*, *podnieść kotwicę, odplynąć*; także: *s. a terra, e portu*; *versum s.*, *zamieścić wiersz na prozę, poet*; 3) *zapłacić, wypłacić, pecuniam debitam, creditam*; *litam assumatam*:

acs alienum; lub samo s., qui pro
 rectora solverent; solvendo non
 esse, nie być w możności zapła-
 cenia; 4) fidem s. dotrzymać sło-
 wa; beneficium, wywdziżyć się;
 vota Jovi, wypełnić ślub uczy-
 niony Jowiszowi; justa paterno
 funeri, ostatnią oddać posługę,
 sprawić pogrzeb; capite poenas,
 przypłacić życiem; — przenoś. a)
 uwolnić, aliquem cura et negotio;
 civitatem religione; aliquem legi-
 bus; poet.: nec Rutulos solvo (nie
 wyłączam); b) w złyj myśli: osła-
 bić, aliquem lub membra alicuj-
 us; solvi morte lub samo solvi,
 umrzeć; c) rozwiązać, objaśnić,
 odgadnąć, captiosa; carmina; d)
 zgwałcić, zerwać, pacem, foedus;
 znieść, zniszczyć, morem; stać się
 bezwstydnym, pudorem.

Somniculōsus, a, um, ospały,
 snem zmorzony.

Somnifer, era, erum, sprawujący
 sen; śmiertelny, venenum.

Somnio, 1. mieć sen, marzyć, de
 aliquo: aliquid; 2) bredzić, mó-
 wić lub myśleć bezzasadnie.

Somnium, ii, n. sen, widzenie
 we śnie, somnii interpretatio; —
 przenoś. brednie.

Somnus, i, m. sen, spanie; poet.:
 somnos ducere, spać, albo uśpić;
 somno lub per somnum, we śnie;
 in somnis videre, marzyć; śmierć,
 somnus longus: ospałość, nieczyn-
 ność, dedit somno, in somnum
 e vigiliis conversa civitas; poet.:
 noc, dies somnusque, primo so-
 mno, w pierwszym śnie, na po-
 czątku nocy.

Sonabilis, e, brzmiały, dźwięk
 wydający.

Sonax, ācis, mocny dźwięk wyda-
 jący, concha.

Sonipes, pēdis, m. wydający ten-
 teut nogami, u poet. o koniu.

Sonitus, us, m. dźwięk, tubae
 trzask, Olympi, piorunu: flam-
 mae; nosti sonitus nostros (in di-
 cendo) piorunowanie.

Sonivius, a, am, wydający dźwięk,
 szelest, s. tripodium.

Sono, sonui, sonitum (także: sona-
 turus) 1. wydawać dźwięk, loskot,
 brzmieć, tympana sonuerunt; clas-
 sica; szumić, mare, silvae; ina-
 ni voce, czcze słowa wymawiać;
 plectro s., grać; nec vox hominem
 sonat, glos nie jest podobny do
 ludzkiego; femineum sonare, śmiać
 się po kobiecemu; raucum, chra-
 pliwy głos wydawać; 2) opiewać,
 wspominać, te carmina nostra se-
 nabunt; atavos s. (chęłpić się),
 poet.; bella; na str. bier. sive
 mendaci lyra voles sonari; znaczyć,
 quid sonet haec vox.

Sonor, ōris, m. dźwięk, szczeł,
 szelest, szum, sonore dant sil-
 vae; saeva sonoribus arma.

Sonorus, a, um, brzmiały, szu-
 miały, huczący, flumina, tempe-
 states.

Sons, sontis, winny, kary godzien,
 rzeczw. winowajca, złochnia.

Sonticus, a, um, ważny, znaczący.

Sonus, i, m. dźwięk, brzmienie;
 dulcis s. complet aures; sonus
 nervorum, chorda s. reddit; poet.:
 słowo, reddebat lub edidit ore
 sonos; o mowie: tunc mens et so-
 nus relapsus; o głosie: s. cygni; —
 przenoś. sposób przedstawienia,
 sonis blandis adire.

Sophēnē, ēs, ż. południowo-zacho-
 dnia część Armenii.

Sophistes, ae, i sophista, ae, m.
 sofista, który ze zdań pozornie
 prawdziwych wyprowadza fałszy-
 we wnioski, w ogóle: krętacz,
 matacz.

Sophocles, is m. tragic Grecki,

- siad: Sophocleus, a, um, de Sofoklesa odnoszący się.
- Sophus, a, um, mądry, *szcettow.* medycze, n poet.
- Sopio 4. uspić, aliquem; somno sopitus, lub samo sopitus, uspio-ny; — przenoś. ignis sopitus, ukryty w popiele; virtus sopita sit; stąd: odjąć czucie, odurzyć, aliquem; quies sopita, mocny sen; mero sopitus, pijany.
- Sopor, oris, m. mocny, głęboki sen, poet. w ogóle: sen; perpetuus, śmierć; także: ospałość, gnuśność, animi corporisque; 2) środek sprawujący śpiączkę, napój śmiertelny, patri soporem dare medicos coegit. [hostis.]
- Soporatus, mocnym snem ujęty, Soporifer, era, erum, usypiający, sprawujący sen, papaver.
- Soporo, l. nadać własność usypiania, ramus vi soporatus Stygia; 2) uspić, odjąć czucie, uspokoić
- Soporus, a, um, sens sprawujący, nox.
- Sora, ae, ż. miasto Welsków; stąd: Soranus, a, um, Sorański, *szcettow.* Sorańczyk.
- Soraotē, is, n. góra w Etrurji.
- Sorbeo, sorbui, sorptum, 2. polykać, brać w siebie plyn, pochłonywać, fluminasorbentura terra; — przenoś. aliquid animo; odia, strawić, znosić cierpliwie.
- Sorbum, i, n. jarzębina, jagoda.
- Sordeo, sordui, 2. być brudnym; — przenoś. być w pogardzie, sordenti tibi munera nostra; cuncta prae campe sordenti.
- Sordes, is, ż. częste w licz. mn. sordes, ium, ż. brud, plugastwo; 2) odzież brudna, znak smutku, żaloby, nieszczęśliwego położenia, jacere in lacrimis et sordibus; sordes rerum; — przenoś. a) o ludziach, wyraz wzgardy: motloch, gawiedź, apud sordem urbis et facem; podłość, stan wzgardliwy, hominis; fortunae et vitae; b) haniebne prowadzenie się, podłość, skąpstwo, chciwość, iudicium: domesticae; mens oppleta sordibus.
- Sordesco, ere. stawać się brudnym, contrectatus (liber) ubi manibus sordescere vulgi coeperis; — przenoś. iść w pogardę.
- Sordidatus, a, um, w brudnym, żalobnym odzieniu, maestum ac sordidatum senem.
- Sordide, przyst. brudno; — przenoś. skąpo; podle, nikczemnie.
- Sordidus, a, um, brudny, plugawy, poet.: wędzony, okopcony, terga suis; w brudnej odzieży, squalore sordidus; — przenoś. lichy, nikczemny, homo; perjurium.
- Sorex, Ycis, m. gatunek myszy estropysk.
- Sorites, ae, m. = acervus, gatunek wnioskowania, gdy do poprzednich założeń coraz nowe się dodają i z nich dopiero wyprowadza się wnioski.
- Soror, oris, ż. siostra, poet.: wyraz pieszczoty, przyjaciółka; w licz. mnog. Parki, tres sorores; Muzy, doctae s.; Furye, vipereae ciet Stygia de valle sorores, poet.
- Sororicidea, ae, m. siostrobojca.
- Sororius, a, um, od siostry; de siostry należący.
- Sors, sortis, ż. los, losowanie, conjicere aliqui in sortem, losować o co; sorte ducere, losem wybierać; sors mea exit; także: ut sors excidērat, jak los wypadł; sortibus de aliquo consulere, declararare; ei sorte provincia evenit; sorte agros assignare; extra sortem, bez losowania; sortes dejectae sunt in galeam; s. miscere, ducere; odpowiedź wyroczni, sors eraculi; respolla sortium; sortes Lyciae (Apollina Licyjskiego); die-

tae per carmina sortes; sortem implere; — przenoś. *a)* udział, uczestnictwo w czym, in nullam sortem bonorum natus; *b)* los, przeznaczenie, dola, nescia mens sortis futurae; iniqua s. hominis; ultra vires sortemque senectae; *a.* mali incidit alicui, spotkało nieszczęście; *s.* communis periculi; *s.* ferrea vitae, (poet.; *c)* stan, ekoliczności, stosunki, humana; mortalis; non tuae sortis homo; homo ultimae sortis; nemo, quam sibi sortem ratio dederit, illa contentus vivat; *d)* stopień, prior, secunda, prima sors inter sodales; *e)* urząd, sortis necessitudo; nunquam affuit, nisi sorte (z urzędu, s powodu urzędu); cecidit custodia sorti, poet.; *f)* kapitał dany za procent, sortem exsolvere.

Sortilégus, *a, um*, prorocki, wieszcz, Soty, Delphi; *rzeczow.* wieszczek.

Sortio, *4.* losować; sortitus, *a, um*, wylosowany; stąd: sortito, *a)* przez losowanie; *b)* trafem, losem, z przeznaczenia.

Sortior, *4.* ciągnąć losy, losować, inter se; 2) przech. *a)* losować o co, losem wybierać, przeznaczać, provinciam, tribus; dicas (sędziów); — przenoś. *a)* wyszukiwać, wybierać, fortunam oculis; matrimonium poet.; *β)* rozdzielać, dzielić się czym, regnum in plebem; laborem; periculum, vices, poet. *b)* losem otrzymać, peregrinam provinciam; regna vini, poet.; w ogóle: strzymać, dostać, amicum casu; mediterranea Asiae; o zwierzętach: praecipitia ingenia.

Sortitio, *ōnis, Ź.* losowanie, wybieranie losem, provinciarum: praerogativae.

Sortito, patrz sortio.

Sortitus, *us, m.* losowanie.

Sostus, *a, um*, nazwisko Rzymskiego rodu.

Sospes, *pītis*, nienaruszony, nieuszkodzony, sospites redierunt a bello; sospites ad suos restituit; pomyślny, szczęśliwy, cursus.

Sospita, *ae, Ź.* wybawicielka, przydomek Junony.

Sospito, *āre*, zachować kogo zdrowo, wybawić od zguby, progeniem.

Soter, *ōris, m.* zbawca.

Sotiātes, lub Sontiātes, *um, m.* lud w Gallii akwitański.

Sp. skrót. = Spurius.

Spādix, *Icis, m.* gałązka palmowa odlamana z czerwonym owocem; stąd: *przym.* cisawy, kasztanowaty, poet.

Spādo, *ōnis, m.* rzeźnic.

Spargo, *sparsi, sparsum, 3.* sypać, rozsypywać, posypywać, numos populo; nuces; semina humo (siąc); cisnąć, miotać, rzucać, tela; rozciągać, manus, rozrzucac, arma per agros; corpora; se tote campo sparserunt, rozszerzyli się, rozsypali się po całym polu; se in fugam, rozpierzchnąć się w ucieczce; rozpędzać, aper spargit canes; sparsi barbari; rozdzielać, fratres; sparserat fama nomen per urbes Argelicas, sława roznieśli, rozgłosiła; spargere voces in vulgus ambiguas, rozsiewać wieści; rozlewać, odorem jucundum late: omnia, quae gerebam, spargere me in orbis terrae memoriam: trwonić, marnotrawić, sparges tua prodigus, o budowlach: pluribus locis sparguntur, stoją w wielu miejscach, tu i owdzie; wszystko po większej części u poet.; z przyp. **6** posypać, humum foliis; — przenoś. aurora novo spargebat lumine terras; nox coelum sparsit astris, literae humanitatis sale sparsae:

2) skrapiać, polewać, zwilżyć, zmoczyć, corpus fluviali lymphā; lacrima favillam amici; haustu sparsus aquarum ora fove; poet.; nakrapiać, pstrzyć, alas cole-ribus.

Sparsus, a, um, rozrzuty tu i owdzie rozproszony, sparsis tuguriis habitare; gens sparsa per orbem; crines lub capilli, rozpuszczone; 2) nakrapiany, pstry, anguis maculis sparsus.

Sparta, ae, i Spartē, ēs, *ż. główne* miasto Lakonii; stąd: a) Spartānus, a, um, Spartański, i Spartani, orum, *m.* Spartańczykowie; b) Spartiātes, ae, *m.* Spartańczyk.

Sparūlus, i, *m.* gatunek ryby morskiej, złotoleszcz, płaszczka.

Sparus, i, *m.* ryba morska, złotoleszcz, płaszczka.

Sparus, i, *m.* i sparum, i, *n.* gatunek pocisku, sparo eminus percussus.

Spatior, 1. przechadzać się, sub umbra; lentis passibus; 2) rozszerzać się, alae spatiantes, poet.

Spatiōse, *przysł.* obszernie, daleko.

Spatiōsus, a, um, obszerny, przestronny, rozległy, ogromny; w odniesieniu do czasu: długi, nox, tempus, aevum.

Spatium, ii, *n.* przestrzeń miejsca, rozległość, odległość, szerokość, długość, sp. non est agitandi; sp. locorum; liberum sp. dare; spatio aequae abesse, paribus spatiis; tanto spatio; s. itineris; sp. conficere; dum milium spatio; sp. hostis; sp. aquarum; sp. viae; sp. maris; tantum relictum erat spatii; in spatium, wzdłuż. Stąd: 1) w odniesieniu do przestrzeni: a) droga, pędź, dimidium spatii confecerat; medio in spatio; miejsce przechadzki, ad illa spatia nostra; spatia silvestria; przechadzka, duo-

bus spatiis tribusve factis; b) zawód, plac do gonitwy w cyrku; decurso spatio; equus ad campi sudabit spatia; quadrigae addunt in spatia, przysporzają kroku. poet.; przestrzeń, droga, którą przebiegają gwiazdy; — przenoś. zawód, sposób życia, przedmiot, którym się kto zajmuje, defensio; gloriae; w odniesieniu do czasu. przeciąg, spatia omnis temporis; sp. diei; totidem dierum spatii; sp. annorum; sp. deliberandi; sp. non est ad aliquid; sp. dare alicui rei; nihil spatii conjiciendi alicui dare; sp. ad dicendum habere; brevi spatio; quom erit sp., utrumque praestabo; wymiar czasu w wierszu, trochaeus, qui est eodem spatio, quo choreus; 3) rzadko: sposobność.

Speciatim, *przysł.* w szczególności.

Species, ēi, *ż.* wejrzenie, rzut oka, prima specie; zwykle: 2) biernie, widok, postać, kształt, sp. humana vera, horribilis, nova; sp. camporum, corporis, exercitus, auspiciorum, navium i t. p.: piękny kształt, piękność, corporis, armorum, vaccae; triumpho maximam speciem captiva arma praebuere; sp. candorque coeli, także: obraz, posąg, sp. Jovis; obraz we śnie, consuli visa est sp. viri; sp. Apollinis per somnum oblata est; nocturna; wyobrażenie, własność, sp. boni viri; libertatis; optima sp. dicendi, ideał wymowy; gatunek względem rodzaju (genus), navium longarum sp.; często: pozór, majoris multitudinis sp. accidit hostibus, speciem defensorum praebere, specie alicujus rei, pod pozorem; sp. honesti habere; sp. scurrantis; sp. sapientis gerere; poz sp., sub sp.: specie lub in speciem, z pozoru; ad sp., na pozór.

- Specillum**, *i*, *m.* narzędzie chirurgiczne do szukania głębokości rany.
- Specimen**, *Ńnis*, *n.* próba, dowód, ingenii; *sp. dare*; wzór, przykład, ideal, innocentiae, prudentiae, humanitatis, salis, leporis, suavitatis.
- Specio**, *spexi*, *spectum*, *3.* widzieć.
- Speciōse**, *przyst.* okazale, nadobnie.
- Speciōsus**, *a*, *um*, piękny, nadobny, mulier; znaczny, znakomity, familia; okazały na pozór, vocabula, titulus; vera potius quam dictu speciosa.
- Spectabilis**, *e*, widzialny, widomy, corpus coeli; campus; 2) godny widzenia, okazały, aure *sp. Nio-be*, poet.
- Spectaculum**, *i*, *n.* widok, widowisko, rerum coelestium; laetum; tristo, luctuosum; locum spectaculo capere; ad *sp. ludorum invitare i ad sp. venire*; spectaculo alicui esse; *sp. alicui praebere*; *sp. gladiatorium*; *sp. scenae*; spectaculorum apparatus; *sp. apparatusissimum i t. p.*; 2) w liczn. mn. miejsce, z którego się patrzy, siedzenie w teatrze, resonant spectacula plausu.
- Spectatio**, *ōnis*, *Ń.* oglądanie, patrzenie; 2) doświadczenie, próba.
- Spectator**, *ōris*, *m.* przypatrujący się, rerum coelestium; widz w teatrze, spectatores plaudite; illecebris erat et grata novitate morandus spectator; znawca, oceniacz.
- Spectatrix**, *Icis*, *Ń.* przypatrująca się.
- Spectatus**, *a*, *um*, znany, doświadczony, homo; duces virtute bellica spectati; dux spectatae virtutis; 2) znakomity, zacny, vir spectatissimus.
- Spectio**, *ōnis*, *Ń.* przypatrywanie się; 2) wglądanie, rozstrząsanie, consules habent spectationem, maja prawo oceniać, czy można przypuścić wieszczbę.
- Specto**, *1.* poglądać, patrzeć, przypatrywać się, aliquid; ludos, fabulam; ad ludos spectandos; spectatum veniunt; quum spectatum ludos iret; 2) doświadczać, próbować, spectatur in ignibus aurum; — stąd: przenoś. hunc igni spectatum arbitrantur; nobilitatem; 3) o położeniu miejsca, kraju, domu; leżać w jakiej stronie, orientem, occidentem; castra; sepulcrum; ad orientem solem; ad (in) meridiem; ad fretum, in Etruriam, inter occasum solis et septentrionem; Belgae spectant in septentriones; poet.: te adversum, — przenoś. a) starać się o co, mieć co na względzie, zmierzać, dążyć do czego, locum probandae virtutis suae; arma, fugam, tempus, rem, mores; ad suam magis gloriam quam ad salutem reipublicae; ad concordiam; plebs ad defectionem; także: rem spectare ad arma, ad seditionem; często: spectat aliquid eo lub huc, ut; quo igitur haec spectat oratio; hoc longe alio spectabat, atque, to zmierzało do czego innego zupełnie, niż; b) uważać, oceniać, aliquid ex aliqua re; aliquid in aliquo.
- Spectrum**, *i*, *n.* zjawisko, strach, widmo.
1. Spēcula, *ae*, *Ń.* (od spes) mała nadzieja.
2. Spēcula, *ae*, *Ń.* (od specio) strażnica, praedonum adventum significabat ignis e specula; poet. w ogóle: wyniosłość, montis; — przenoś. in speculis esse, czuwać, mieć baczość.
- Speculátor**, *ōris*, *m.* będący na czu-

- tach; szpieg; — przenoś. badacz, naturae
- Speculātōrtus**, a, um, należący do czat, navis lub navigium.
- Speculātrix**, Ictis, ż. przypatrująca się, wywiadująca się, Furiae specularitricis et vindicis scelerum.
- Specūlor**, I. spojrzeć, przypatrywać się, in omnes partes, poet.; wykle: przech. z przyp. 4 wybadywać, wypatrywać, czatować, omnia; aliquid consilia; także ze zdán. wzglęđ., ut specularetur, quae fortuna esset
- Specūlum**, i, n. zwierciadło; quoties in speculo te videris alterum, zobaczysz siebie zmienionego; in speculo lympharum vidit simulacrum suum, poet., w przezroczyśtej wodzie, — przenoś. obraz, podobieństwo, wizerunek, infantes et bestias putat specula esse naturae.
- Specus**, us, m. i n. jaskinia, grota; kanał podziemny, wodotok; — przenoś. przestwór, alvi, vulneris, u poet. [poet.]
- Spelaeum**, i, n. jaskinia, grota
- Spelunca**, ae, ż. jaskinia, grota, alta, vasto immanis hiatus; vasto submotā recessa; speluncis abditū atris.
- Spercheos**, i -ios lub -us, i, m. rzeka w Tessalii; stąd: a) Spercheis, Ydis, ż. tycząca się rzeki Sp. Sperchionides, ae, m. mieszkający przy rzece Sp.
- Sperno**, sprēvi, sprētum, 3. odłączać, oddzielać; stąd: odrzucać, gardzić, lekce ważyć, aliquem lub aliquid; z tryb. bez. deferri, poet.; spretus, wzgardzony; non spernendus, zasługujący na uwagę, nie do odrzucenia, auctor.
- Spero**, I. spodziewać się, mieć nadzieję, omnia ex victoria; praesidium, victoriam ab aliquo; magna aliqua re; meliora tuae literae recte sperare jubent (mieć dobrą nadzieję); ut spero, jak się spodziewam; de aliqua re; bene de aliquo; z 4 przyp. i tr. bez., sperare, se impetraturos, 2) bać się, lękać się, id quod non spero; haec spero vobis molesta videri; dolerem; at sperate deos memores fandi atque nefandi.
- Spes**, spēi, ż. nadzieja, ufność, vera, inanis, falsa; z przyp. 2 libertatis; spes est in vobis, na was polega nadzieja; esse in magna spe, mieć wielką nadzieję; in spe esse, spe niti, duci, teneri, spodziewać się; quod nulla habeo in spe, czego się wcale nie spodziewam; adolescens summae spei, bardzo wielkich nadziei, wiele obiecujący, poet.: przedmiot, na którym polega nadzieja, spes gregis; sp. fidissima Teucrum; 2) nadzieja uosobiona, jako bogini u Rzymian; 3) obawa, spe omnino serius, anxiosiorum.
- Sphaera**, ae, ż. kula; o kołowym biegu ciał niebieskich.
- Sphinx**, Sphingis, ż. dzwiotwór w kształcie kobiety.
- Spica**, ae, ż. i spicum, i, n. 1) Spicus, i, m. kłos; 2) gwiazda w konstellacyi Panny.
- Spiceus**, a, um, kłosiany, sorta, messis, u poet.
- Spicologium**, ii, n. zbieranie kłosów.
- Spico**, I. zaostrić (w kształcie kłosów); na str. bier. wypuszczać kłosy.
- Spicūlum**, i n. ostrze, kończatość pocisku, strzały; sam pocisk, strzała, spicula contorquent; infeste spiculo petit; curvo direxit spicula cernu; żądło, spicula exacuant rostris, poet.
- Spicum**, spicus, patrz spica
- Spina**, ae, ż. ciern, kolec, także krzew ciernisty, kolczaty; 2) kolec u jeża, szczecina; 3) oś rybia.

humus spinis cooperta piscium; 4) kość pacierzowa, duplex agitur per lumbos spina; — przenoś. a) o żądach i troskach: spinas animo evellere; b) w rozprawianiu zbyteczna subtelnosc, coś rażącego, nieprzyjemnego, disserendi, partiendi, definiendi.

Spinētum i, n. ciernisko.

Spineus, a, um, cierniowy

Spinifer, era, erum, ciernisty, który wydaje ciernie.

Spinōsus, a, um, ciernisty, pełen cierni, kolczaty; — przenoś. zbyt subtelny, chropowaty, nieprzyjemny, zawily, oratio; genus disse-rendi. [skie.

Spinther, ēris, m. przezwisko Rzym-Spinus, i, ż. tarnina.

Spira, ae, ż. zakrzywienie, kłęb zwijającego się węża, in spiram se colligit anguis.

Spirābilis, e, oddychalny, powietrzny, corpūs, natura; poet.: do życia służący, lumen coeli.

Spiracūlum, i, kanał oddechowy.

Spiramentum, i, n. otwór, przechód powietrza, spiramenta relaxat; pluca, spiramenta animae letali vulnere rumpit, poet.

Spiritus, us, m. ciąg powietrza, wianie, powiew, Boreae; 2) oddech, powietrze, aer spiritu ductus; spiritum reddere; spiritus angustior, krótki oddech; uno spiritu volvi posse, jednym tchem; 3) duch żywotny, życie, spiritum reddere, effundere, auferre, adimere; ad extremum spiritum, do końca życia; 4) dusza, morte carens spiritus; dum spiritus hos regit artus, u poet.; 5) także o osobach: carissimū sibi spiritus; 6) duch, divinus, natchnienie bóstwa, duch prorocki, entuzyazm, poetas quasi divino spiritu inflari; także: usposobienie umysłu, tenuis s., hosti-

lis; feroces; odwaga, spiritus facere, dodać odwagi; mianow. duch wzniosły, wzniosłość myśli, regius sp. i regii sp.; spiritum alicui afferre; w złej myśli: duma, wyniosłość, zuchwalstwo, magno sibi spiritus sumere; sp. alicui incessit; spiritus patricii, tribunicii; vir ingentis spiritus.

Spiro, i. wiać, powiewać, dać, zephyri spirant; notus ab axe; a Pontico mari; 2) oddychać, dum spirare potero; poet.: ignibus sp.; spirat e pectore flamma; spirantia exta, parujące, ze świeżo zabitego bydłością; freta spirantia, sru-miające; stąd: a) życ, ab eo spirante defendi; excudent alii mollius spirantia aera, posagi, które zdaje się, że są żywe; także: spirantia signa; poet.: — przenoś. videtur Laelii mens spirare in scriptis; b) być natchnionym, odznaczać się duchem poetyckim, quod spiro et placeo, tuum est; tragicum spirare, odznaczać się wzniosłością tragiczną; 3) woń wydawać, wy-ziewać, thymbra graviter spirans; ambrosiae comae divinum spirare odorem; 4) — przenoś. być zajęтым mocno jakim przedmiotem, żywić w sobie myśl jaką, oddychać czem, immane; majora; quae spirabat amora.

Spisse, przyst. gęsto, 2) powoli, zwolna.

Spisso, i. zgęszczać, często co jedno po drugim robić.

Spissus, a, um, gęsty, nubes; coma; comae arborum; 2) powolny, nierychły, exitus.

Splēn, enis, m. śledziona.

Splendeo, ēre, błyszczyć, jaśnieć, in mensa tenui salinum; — przenoś. odznaczać się, być w świetnym stanie, virtus splendet per se semper.

- Splendesco**, splendi, 3 zaczynać jaśnieć, błyszczyć, nabierać blasku, vomer; coelum flammā; — przenoś. sp. oratione.
- Splendide**, przysł. jasno, z blaskiem; 2) wyraźnie, zrozumiale, loqui; 3) okazale, świetnie, ornare convivium; aetatem exigere.
- Splendidus**, a, um, jasny, błyszczący, candor; 2) wyraźny, vox, dobrze brzmiący, verba, nomen. — przenoś. świetny, okazały, znakomity, homo, civitas; oratio. eques, vir.
- Splendor**, ōris, m. blask, jasność auri, flammae; 2) czysty, przyjemny dźwięk, verborum; — przenoś. świetność, okazałość, znakomitość, spl. ac dignitas vitae; equester; animi; także: ozdoba, orđinis.
- Spolētium**, ii, n. miasto w Umbryi; stąd: Spoletinus, a, um, Spoletyński i Spoletni, ōrum, m. Spoletynowie.
- Spoliatio**, ōnis, ż. rabowanie, złupienie, sacrorum.
- Spoliator**, ōris, m. łupieżca, rabus, templorum.
- Spoliatrix**, Icis, ż. ta, która zajmuje się rabunkiem.
- Spoliatus**, a, um, ogołocony, złupiony, wyzuty, biedny.
- Spolio**, l. obnażyć, aliquem; corpus; w ogóle: ogołocić, złupić, zrabować, aliquem aliqua re; fama, demos.
- Spolium**, ii, n. skóra ze zwierzęcia zwleczona, zdarta, leonis, pecudis; w licz. mn. szczegól. broń zdobyta na nieprzyjacielu, binorum occisorum hostium; sp. caesorum legere; po t.: o zwycięztwie: spolia ampla referre; także: wszystko. co się nieprzyjacielowi zabiera, lup, zdobyć, sp. classium, agrorum i t. p.; w ogóle: wszelka grabież, wydarcie komu czego, natura non patitur, ut aliorum spoliis nostras facultates augeamus.
- Sponda**, ae, ż. podstawa, wiązanie łózka, sofy i t. p.; poet: łózko, sofa, se composuit spondā.
- Spondālitum**, ii, n. wiersze, które śpiewano podczas ofiar.
- Spondeo**, spondi, sponsum, 2. ślubować, przyobiecować uroczystość, zobowiązywać się do czego, aliquid (alicui); aliquid contra caput alicujus; pro aliquo (ręczyć); aliquid pro aliquo; de aliquo; sp. sibi, obiecywać sobie; animis (z pewnością się spodziewać); stąd: sponsus, a, um, przyrzeczony, zaręczony; rzeczow. poślubiony, oblubieniec, poślubiona, oblubienica; sponsum, zaręczenie; 2) rokować, zapowiadać co z pewnością, ingenium magnum spondebat virum.
- Spondēus**, i, m. miara w wierszu mająca dwie zgłoski długie.
- Spongia**, ae, ż. gąbka; 2) gatunek pancerza.
- Spons**, spontis, ż. chęć, wola (używa się tylko w przyp. 6) sponte, mea, tua i t. d. lub samo sponte; a) z własnych pobudek, dobrowolnie, sam z siebie, sua sponte conveniunt; także: magis popularium quam sua sponte; sam przez się; b) bez pomocy, bez przyczynienia się czyjego; ignis sua sponte exstinguitur; non sua sponte sed eorum auxilio; c) sam w sobie, quae res sua sp. scclerata est.
- Sponsa**, ae, ż. patrz spondeo.
- Sponsalis**, e, tyccący się zaręczyn; rzeczow. sponsalia, ium, n. zaręczyny, sponsalibus rite factis; 2) ucztą z tego powodu, sp. praebeul.
- Sponsio**, ōnis, ż. uroczyste przyrzeczenie, obietnica, w przedmiocie sądowym: zobowiązanie się ze

- ven, kto sprawę przegra, pewną summę przeciwnikowi swojemu wypłaci, sponsonem facere cum aliquo; vincere sponsonem lub sponsonem, wygrać zakład; facere pacem per sponsonem; ślubowanie, sp. voti.
- Sponsor, ōris, m. poręczyciel, pro Pompejo; de mea voluntate.
- Sponsum, i, n. = sponso.
- Sponsus, i, m. patrz spondeo.
- Sponsus, us, m. uroczyście zapewnienie, zaręczenie.
- Sponte, patrz spons.
- Sporta, ae, ż. kosz.
- Sportella, ae, ż. koszyk z jedzeniem; 2) zimne jedzenie, ciasta i t. p.
- Sportula, ae, ż. koszyk z jedzeniem.
- Sprētio, ōnis, ż. pogarda.
- Sprētor, ōris, m. wzdarciciel, deorum.
- Spuma, ae, ż. piana, spumas in ore agere, pienić się; poet.: spumas salis aere ruebant.
- Spumescō, ōre, zaczynać się pienić, si spumescuit aequora remo.
- Spumeus, a, um, pienisty, zapieniony, torrens, amnis.
- Spumifer, era, erum, niosący, wydający pianę.
- Spumo, i. pienić się, pianę toczyć, aper; pocula spumantia lacto; 2) przech. pianą okrywać, spumata saxa, poet.; — przenoś. spumans ex ore scelus, tchnący zbrodnią.
- Spumōsus, a, um, pienisty, pełen piany, undae.
- Spuo, spui, spūtum, 3. pluć; 2) przech. wypluć.
- Spurce, przysł. nieczysto; — przenoś. brzydko, haniebnie, dicere.
- Spurcitia, ae, i-es, ōi, ż. niechędóstwo, plugawstwo.
- Spuroo, i. brudzić, plugawić.
- Spurcus, a, um, brudny, plugawy, 2) brzydki, niedobry, tempestas; — przenoś. sprusny, wszeteczny, haniebnny, heluo spurcissimus.
- Spurius, a. um, z nieprawego łóża; 2) Spurius, ii, m. imię Rzymskie.
- Sputilicus, a, um, wzdardy go-dzien.
- Sputum, i, n. ślina, płwociny.
- Squaleo, squalui, 2. być wyschlym; o roli: leżeć bez uprawy, squalent abductis arra colonis; być brudnym, fastigia turpi squalabant musco; być okrytym żalobą, squalabat civitas; 2) polyskiwać, lorica squalens auro.
- Squalide, przysł. chropowato, bez ozdoby, squalidius definire.
- Squalidus, a, um, niechędźny, brudno ubrany, obleczoney żalobą, reus; o mowie: bez ozdób, sed quia squalidiora sunt, adhibendus erit quidam orationis nitor.
- Squalor, ōris, m. chropowatość; 2) brudy, nieczystość, homo squaloris plenus; brudna odzież, żaloba, vestis squalore obsita.
- Squālus, i, m. żarłok, ryba morska.
- Squāma, ae, ż. łuska; poet.: zbroja mająca blaszki zachodzące na siebie naksztalt łuski.
- Squāmeus, a, um, luskowaty, anguis.
- Squamiger, era, erum, luskowaty, mający na sobie łuskę.
- Squamōsus, a, um, luskowaty, pokryty łuską, draco; squamoso corpore pisces.
- Stabiāe, arum, ż. miasto w Kampanii; stąd: Stabiānus, a, um, należący do Stabii; Stabianum, i, n. posiadłość wiejska przy tém mieście.
- Stabilimen, ōnis, i stabilimentum, i, n. środek umocnienia utwierdzenia, regni

- Stabilio**, 4. utwierdzić, umocnić, własc. i przenoś. stipites; rempublicam; leges.
- Stabilis**, e, mocny, mocno stojący, niechwiejący się, pes; pugna, kiedy się walcząco mocno trzyma w miejscu, nie ustępując na krok; — przenoś. stały, trwałe, niezmienny, amicus, animus.
- Stabilitas**, ātis, ż. mocne trzymanie się, wytrwałość, peditum in proeliis; — przenoś. stałość, trwałość, niezmiennność, amicitiae, fortitudo.
- Stabulo**, āre, stać w oberze, albo mieć gdzie swoje stanowisko, Centauro in foribus (Urci) stabulant.
- Stabulum**, i, stać na stajni, w oberze, mieć gdzie swoje stanowisko, siedlisko, pecudes multae stabulantur in antris.
- Stabulum**, i, n. stanowisko, miejsce zatrzymania się, a) zwierząt: stajnia, obora, łożysko, knieja; b) ludzi: gospoda, dom gościnny.
- Stadium**, ii, n. stajnie, miara długości wynosząca 125 kroków; stąd: zawód, przestrzeń do wyścigów.
- Stagira**, ōrum, n. miasto w Macedonii; stąd: Stagīrites, ac, m. Stagiryta (Arystoteles ze St.).
1. **Stagno**, i. (od stagnum), wylewać z brzegów, występować z koryta, effuso stagnatem flumine Nilum; 2) być zalanym, pokrytym wodą, orbis stagnat paludibus, moenia oppidi stagnabant; 3) przez. loca stagnata paludibus.
2. **Stagno**, i. zatrzymać, pozbawić rochu, bitumine aqua stagnatur; — przenoś. wzmocnić, zabezpieczyć, se adversus insidias, u późn. pis.
- Stagnum**, i, n. woda stojąca, bagno jezioro, kałuża; u poet. w ogóle: woda, stagna refusa vadis; per maxima Nerei stagna; także: bańki, sztuczne zabranie wody
- Stamen**, inis, n. osowa, nie dłuższa niż krosnach w tkaniu; pasmo; w ogóle: nic, przedziwo, stamina ducere versato fuso; torquere digitis, prząść; stąd: nic życia, przeznaczenie, st. fatalia; także: strona muzyczna, stamina docte pollice sollicitat.
- Stannum**, i, n. cyna; 2) mieszanina ze srebra i ołowiu.
- Stata mater** = Vesta.
- Statarius**, a, um, stojąc odbywający się lub działający, miles, który w walce mocno się trzyma na miejscu bez cofania się; comoedia, której treść jest łagodna, spokojna; stąd: statarius, ii, m. aktor występujący w takiej sztuce; także: orator st., spokojny, niewnoszący się namiętnie.
- Statēra**, ac, ż. waga.
- Statielli**, ōrum, m. lud w Liguryi; stąd: a) Statiellas, ātis, do Stacjellów należący, ager; b) Statiellates, um, i Statiellenses, ium, m. mieszkańcy miasta zwanego Aquae Statiellorum lub Aquae Statiellae.
- Statim**, przyst. wnet, zaraz, natychmiast, primo statim adventu arcem recipit; z wyrazami: ac, atque, ut, quum, quam, simul ac, statim ut simultatem deposuimus; statim iturum, simulac tradidisset.
- Statio**, ōnis, ż. stanowisko, we wzgl. wojsk.: placówka, straż, stationes portis disposuit; equites ex statione; stationem agere, habere, in statione esse, być na straży i t. p.; w ogóle: miejsce pobytu, siedlisko ludzi i zwierząt, st. mea Athenis nunc placet; apibus st. petenda; miejsce zdadne do zarzucenia kłtwicy, port, zatoka, statio tutissima nautis; male fida carinis; — przenoś. stanowisko obowiązek, de statione vitae discedere; in statione manere; ut stationem tuam

- dae reipublicae junioribus mandarent.
- Stativus**, a, um, do stania przeznaczony, praesidium (zaloga); castra st. lub samo stativa, orum, n. obóz na czas dłuższy, habere stativa; także: stanowisko dla okrętów.
- Stator**, ōris, m. (od sisto), wstrzymujący, zbawca, przydomek Jowisza, hujus urbis et imperii.
- Stator**, ōris, m. sługa urzędnika na prowincyi.
- Statua**, ae, ż. posąg.
- Statūmen**, inis, n. to, co służy za podporę; w licz. mn. szpongi u okrętu = costae navium.
- Statuo**, statui, statūtum, 3. stawić, postawić, aliquem in vado; ante oculos; captivos in medio; crateras; robora legionum circa portus; wystawić, wybudować, statuam, tropaea, tabernaculum, tumulum, opera, urbem; — przenos. utworzyć, ustanowić, regnum; oznaczyć, przetrzymać, sibi finem consilii; finem gloriae, tempus colloquio; dies est statutus comitiis; statuto tempore; także: aliquem regem (obrać królem, osadzić na tronie, u późn. pis.); stąd: postanowić co względem kogo, zawyrokować, rozstrzygnąć, de aliquo; gravius in aliquem; contra aliquem; z nast. zd. pyt., neque possum statuere, utrum; polecieć, ze spoj. ut lub ne i tr. łącz. statuerunt, ut nares conscenderent; statuitur, ne sit Creta provincia; powziąć zamiar, przedsięwziąć, postanowić z tr. bez. belli finem facere; decertare; lub z ut i tr. łącz.; wystawiać sobie, mniemać, z 4 prz. i tr. bez., laudem statuo esse maximam; sibi expectandum statuit.
- Statūra**, ae, ż. wielkość, wysokość, wzrost
- Status**, a, um, *imiest.* od sisto
- Status**, us, m. stanie, erectus, proste trzymanie się; illo statu statum fieri voluit, w tój postawie, w tym układzie ciała; st. minax, groźna postawa; statu movere hostem, zmusić do odwrotu; — często przenos. stan, położenie, okoliczności, flebilis; vitae statum usque ad senectutem obtinere; quum in hoc statu res esset; nihil semper suo statu manet; de statu nostrae dignitatis est discedendum; staa pod względem urodzenia, agnationibus familiarum distinguuntur status; st. nullum habere, nie mieć już nic do stracenia.
- Stella**, ae, ż. gwiazda; u poet. gwiazdozbiór, także: słońce st. serena.
- Stellans**, tis, gwiazdzisty, nox, coelum; — przenos. błyszczący, gemmae.
- Stellatis** campus lub ager, okolica w Kampanii: stąd: Stellatinus, a, um, tycczący się tój okolicy.
- Stellatus**, a, um, gwiazdzisty, obsypany gwiazdami; — przenos. Argus, stooki; ensis błyszczący, u poet.
- Stellifer**, era, erum, gwiazdzisty.
- Stellio**, ōnis, m. gatunek jaszczurki.
- Stereōro**, l. gnoić, nawozem użyźniać, agrum.
- Stereūlinum**, i, n. gnojówka.
- Stercus**, ōris, n. gnój, nawóz.
- Sterilis**, e, nieplodny, nieżyzny, ager, arena; sterilis diu palus aptaque remis; — przenos. próżny, bezkorzystny, labor; także: urbes studiorum steriles; 2) pozbawiający żywności, robigo, poet.
- Sterilitas**, ātis, ż. nieplodność, agrorum.
- Sternax**, ācis, zrzuający, equus.
- Sterno**, strāvi, strātum, 3. a) rozścielać, vestes; rozszypywać, are-

gam; strata poma; *b*) położyć, powalić, corpora; quidam somno strati; se st. rozciągnąć się, rozłożyć się, in litore; także: na str. bier., sterna ferarum ritu; często: stratus humi; ad pedes i t. p.; poet.: membra sub arbuto stratus; *c*) wyciąć, pobić, silvas dolabris; omnia ferro; pecus ferro; caede viros; strati caedo hostes; poet.: uspokoić, ventos; obalić, arieta muros, moenia; poet.: a cūmine Trojam; — przenoś. zniszczyć, zniekać, afflicto; se et stratos esse; corda pavor stravit i tak często u poetów; *d*) równać, gładzić, locum; aequor aquis (zam. aquarum); pontum, uspokoio wzburzone morze; wysłać równo, wybrukować, viam Appiam; clivum silice; emporium lapide; semitam saxo quadrato; *reccow.* strata, ae, ż. droga brukowana, u późn. pis.; usłać, posłać, lectum; triclinium; osiodłać, equum; *c*) u poet. i późn. pis. w ogół: pokryć, okryć, foliis nemus; vicos floribus; solum telis; terram caesi stravere juveni; erant itinera strata sarcinis; omnia caede Persarum.

Sternuo, sternui, kichnąć; — przenoś. trzeszcząć, pryskać, lumen.

Sternutamentum, i, n. kichanie.

Stertinius, ii, m. filozof szkoły Stoików; stąd: Stertinius, a, um, do Stertyniusza odnoszący się.

Sterto, stertui, 3. chrapać.

Sthenelus, i, m. syn Kapaneusza i Ewadny, jeden z Epigonów; 2) król Ligurów, ojciec Cyknusa. Stąd: *a*) Sthenelėjus, a, um, do Stenela odnoszący się; *b*) Stheneleis, idis, ż. od Stenela pochodząca.

Stigmatias, ae, m. pletném naznaczony niewolnik.

Stilla, ae, ż. kropla.

Stillicidium, ii, m. woda kropkami spadająca z dachu, okap; 2) rynna dachowa.

Stillo, 1. kapać, spadać kropkami, de ilice stillabant mella; 2) przech. wypuszczać krople, rorem ex oculis, płakać, poet.

Stilus, i, m. paj, słup; 2) narzędzie u dawnych ostro zakończone, u wieżchu zaś spłaszczone; ostrym końcem pisano na tabliczkach woskiem powleczonech, a płaskim zamazywano, czyli gładziono, gdy tego była potrzeba; stąd: saepe stilum vertas, często poprawiaj; 3) pisanie dla wprawy, stilus optinus dicendi effector; stilo formanda oratio est; st. exercitatus; 4) sposób pisania: orationes paene Attico stilo scriptae; reliqua stilo majore dicenda sunt; 5) stili caeci, cwicki ostre ukryte w ziemi, dla wstrzymania natarcia, zapędó jazdy nieprzyjacielskiej.

Stimula, ae, ż. przezwisko Semeli.

Stimulo, 1 klóć bodziec; przenoś. *a*) pobudzać, zachęcać, ad arma; stimulatus ira; avita gloria animam stimulabat; *b*) dręczyć, niepokoić, aliquem dies noctesque; stimulatus dolore.

Stimulus, i, m. kolec, bodziec, da poganian: a zwierzt; parce stimulis, nie poganiaj; przenoś. *a*) zachęta, pobudka, bodziec, stimulos alicui admoerere, subiectare; animum stimulis gloriae concitare; ingenio stimulos subdere fama solet; *b*) udrczenie, niepokój, doloris, amoris stimuli; 2) w licz. mn. = stili, patrz stilus, 5.

Stipatio, onis, ż. skupienie, zgęszczenie; stąd: natłok, muóstwo, liczny orszak

Stipátor, oris, m. należący do orszaku, do straży przybocznej, Alexander praemittebat de stipatoribus

bus suis, qui; także w znaczeniu wzgardliwem: Catilina omnium flagitiosorum circum se tanquam stipatorum catervas habebat: stipatores corporis; armiger Catilinae stipator corporis, signifer seditionis.

Stipendiarius, a, um, holdowniczcy, opłacający daninę, civitates; *rzeczow.* stipendiarii, holdownicy; 2) żold pobierający, cohortes; stipendiarii facti sunt.

Stipendium, ii, n. podatek, dani-na, st. imponere, pendere lub ferre, remittere, exigere; stipendio liberari; kara, quod me manet st. poet.; 2) żold, płaca dla żołnierzy, stipendia militum; stipendia merere lub mereri, służyć wojskowo; honestis stipendiis militare, znakomity stopień w wojsku zajmować; stąd: lata służby wojskowej, wyprawa wojenna, stipendia facere; primum stipendium meruit; stipendio octavo fungi; milites stipendiis confectis lub emeritis, którzy lata przepisane wysłużyli.

Stipes, Itis, m. kół, pal, pień; u poet.: drzewo.

Stipo, 1. napychać, natłoczyć, mella; stąd: stipatus zgęszczony, ściśniony, skupiony, phalanx; Graeci; poet.: pełny, curia patribus; 2) otoczyć, opasać, senatum armatis; stipatus licioribus; equitibus; o licznym orszaku: stipatus choro juvenutis; satellitum turba stipante; magna stipante caterva.

Stips, stipsis, ż. składka pieniężna na część jakiego bóstwa, ofiara, dar, stipem Apollini conferre; jalmużna, st. cogere, zebrać; dochód, zysk, hortum exigua colere stipe.

Stipula, ae, ż. dzidzle. lodyga; słoma.

Stipulatio, ōnis, ż. uroczyste zobowiązanie się, przyrzeczenie, sine ulla stipulatione.

Stipulatiuncula, ae, ż. zdrobn. od stipulatio.

Stipulator, 1. domagać się przyrzeczenia formalnego; 2) przyrzec formalnie, aliquid; także bier. stipulata pecunia.

Stiria, ae, ż. sopel lodu.

Stirpitus, przysł. z korzeniem; z gruntu, do szczętu, całkowicie, extrahere.

Stirps, stirpis, ż. (u poet. także m.) pień z korzeniem lub bez korzenia, młode drzewo, plonka, krzew. Stąd: — przenos. 1) o ludziach: a) ród, familia, generosa; se ortum ab antiqua stirpe leucorum; dzieci, potomstwo, potomkowie, plemię, magna destirpe nepotum; stirpem augere; neque stirps potest mihi deesse; stirpem interimere; ex sua stirpe funus; st. hominum sceleratorum: b) plemien-nik, naczelnik rodu, familiae stirpe ad hanc aetatem ordine numeravit; 2) źródło, początek, przyczyna, malorum omnium, virtutis; wrodzona własność, przymiot, Gallicos adhuc, nondum exoleta stirpe gentis.

Stiva, ae, ż. kozica u pluga.

Sto, stēti, stātum, 1. stać, o żyjących i nieżywot. istotach, często: in aliquo loco lub ad aliquem locum; muros stare; signa stant ad impluvium; classis stat in portu; obstupui steteruntque comae stād: u poet. z przyp. 6 stant lumina flammā, oczy zaplomienione; vides, ut alta stet nive candidum Soracte, bieleje od śniegu; kosztować, z przyp. 6 centum talentis; multo sanguine victoria stetit; haud illi stabunt parvo hospitia:—

Przenoś. pericula stat circa aliquem, zagrażają; stare a lub pro lub cum aliquo, należeć do czyjego stronnictwa; pomagać komu; także: in partibus alicujus; przeciwnie: adversus lub in aliquem, być czym przeciwnikiem; cum aliquo adversus aliquem; 2) z wyrażeniami określającymi; a) stać spokojnie, niewzruszenie, o ludziach, zwierzętach, okrętach, wodach i t. p. placidum stat mare; dia pugna neutro inclinata stetit; regnum fraterna stare concordia; dum stabat regno incolumis, dopóki miał powagę, znaczenie; b) dotrzymać placu, nie ustępować z miejsca, in aliquo loco; in gradu stetimus, nie cofnęliśmy się; tkwić, stetit hasta medio tergo; inter ossa et costas; — przenoś. zostać, utrzymać się, utinam respublica stetitset, quo cooperat statu; respublica stat virtute sua; si stare non possunt, corruant; stamus animis, jesteśmy stałymi, niezachwianymi; o aktorach i sztukach scenicznych: utrzymać się, podobać się, securus, cadat an recto stet fabula talo; być przeznaczonem, postanowionem niezmiennie, stat sua cuique dies; tempus agenda rei nondum stare; stat alicui sententia; z tr. bez., Hannibali sententia stetit pergere, Hannibal postanowił iść dalej; także: stat lub stat alicui z tr. bez., mihi stat alere morbum desinere; stare in aliquo lub aliquo, in Ascenio stat cura parentis, troskliwość ojca zwrócona jest na Askaniusza; utrzymać się, zostać przy czem, obsta-wać, dotrzymać, in fide; suis iudiciis; decreto alicujus; promissis, pacto i t. p.; nakoniec: stare per aliquem, być na zawadzie, z nast. quominus, quin lub ne i tr. łącz

per milites non stetit, ne vincerent, żołnierze nie byli winni, nie byli powodem.

Stoechades insulae, gromada wysp przy Gallii Narboneńskiej.

Stoicus, a, um, Stoicki, do filozofów zwanych Stoikami należący; rzeczow. Stoicus, i m. Stoik; przysł. Stoice, po stoicku.

Stola, ae, ż. długa suknia, która nosiły znakomite Rzymianki.

Stolide, przysł. niedorzecznie, niezgrabnie.

Stoliditas, atis, niedorzeczność, niezgrabność, głupstwo.

Stolidus, a, um, niedorzeczny, niezgrabny; 2) beczynny.

Stomachor, i. dasać się, gniewać się, być cierpkim, złościć się.

Stomachose, przysł. gniewliwie, cierpko.

Stomachosus, a, um, gniewliwy eques; gniew lub niechęć objawiający, genus acuminis; literae stomachosiores.

Stomachus, i, m. kanał pokarmowy, często żołądek, jejunus, aeger, lassus, latrans; — przenoś. a) smak, ludi apparatusissimi, sed non tui stomachi, nie podobają się tobie; b) gniew, niechęć, drażliwość, stomachum facere lub movere alicui, pobudzać do gniewu; in aliquem stomachum erum-re, wybuchnąć z gniewem.

Storea, ae, ż. mata ze słomy, sitowia i t. p.

Strabo, onis, m. zezowaty; 2) imię Rzymskiej familii

Strages, is, ż. (od sterno) wywręcenie, obalenie, wycięcie, tectorum, arborum; porażka, zniszczenie, strages edere, ciere; 2) gruzy, rozwaliny, kupy, st. armorum.

Stragulus, a, um (od sterno) do pokrycia służący, vestis; pokrycie; kobierce, materace: rzeczow. stra-

- gulam, i, *n.* pokrycie na stół, sofę i t. p.
- Stramen**, *inis*, *n.* (od *sterno*) słoma; podścielka ze słomy.
- Stramenticius**, *a*, *um*, słomiany, ze słomy, *casa*.
- Stramentum**, *i*, *n.* słoma, mierzwa, podścielka, słoma na dach; 2) pokrycie, materac.
- Stramineus**, *a*, *um*, słomiany, ze słomy, *casa*; *str. Quirites*, postacie ludzkie, balwanki ze słomy, które corocznie topiono w Tybrze zamiast ludzi.
- Strangule**, *1.* dusić, *aliquem*; — przenoś. trapić, dręczyć, *dolor*, *poet.* [uryny.
- Stranguria**, *ae*, *z.* zatrzymanie
- Strata**, *ae*, *z.* patrz *sterno*
- Strategema**, *atis*, *n.* podstęp wojenny; 2) w ogóle: podejście, zdrada.
- Stratonicea**, *ae*, *z.* miasto w Karyi; stąd: *Stratonicensis*, *e*, *sale* żący do tego miasta.
- Stratum**, *i*, *n.* (od *sterno*), pokrycie, posłanie, kobierzec, materac, łożo, *membra stratis reponunt*.
- Stratus** i *stravi*, patrz *sterno*.
- Strenue**, *przysł.* rzesko, *echocze*, szybko, skrętnie, *ebrotnie*, dzielnie, *navigare*, *arma capere*, *domus aedificatur strenue*.
- Strenuitas**, *atis*, *z.* rzeskość, *ebrot*ność, szybkość, dzielność.
- Strenuus**, *a*, *um*, *obrotny*, *przedsięwzięczy*, *dzielny*, *szybko działający*; *str. inertia nos exercet*, *wielka gnusność*, *poet.*
- Strepito**, *are*, *szelest*, *szmer*, *dźwięk*, *loskot* i t. p. *wydawać*.
- Strepitus**, *us*, *m.* *szmer*, *dźwięk*, *hałas*, *chrobot*, *loskot*, *citharae*, *rotarum*, *majore strepitu castra moveri jubet*.
- Strepe**, *strepi*, *strepitum*, *3.* *szelest*, *szmer*, *dźwięk*, *loskot* i t. p. *wy-*
- dawać*, *rauco strepuerunt cornua cantu*: także: *aures strepunt clamoribus*, *krzyk objaja się e uszy*, *strepit murmure campus*, *szelest rozlega się po polu*; *przech.*: *haec quum streperet*.
- Stria**, *ae*, *z.* *złobkowanie*, *wydrążenie*.
- Strictim**, *przysł.* *ciasno*; *obcisłe*; stąd: *krótko*, *ułatwie*, *pobieżnie*, *dicere*; *perscribere res gestas*.
- Striotura**, *ae*, *z.* *massa żelaza* pod młotem.
- Striotus**, *a*, *um*, *ciasny*, *janua*, *poet.*
- Strideo**, *i* *strido*, *stridi*, *äre* i *äre*. *syczćć*, *bellua Larnae horrendum stridens*; *stridentia tingunt aera lacu*, *poet.*; *szumićć*, *str. silvae mare*; *Aquilone procella*; *skrzypićć*, *chrobotać*, *stridentia plaustra*.
- Stridor**, *oris*, *m.* *brzęk*, *szczęk*, *ferri tractaeque catenae*; *świst*, *szum*, *Aquilonis*; *skrzyzyp*, *serrae*, *rudentum*; *sykanie*.
- Stridulus**, *a*, *um*, *skrzypiący*, *plaustra*; *świszczący*, *telum*.
- Strigilis**, *is*, *z.* *drapaczka*, *narzędzie używane od Rzymian* do wycierania ciała w kąpieli.
- Strigosus**, *a*, *um*, *chudy*, *equus*; — *przenoś.* *o mówcy*: *oschły*, *mówiący bez ozdób*.
- Stringo**, *strinxi*, *strictum*, *3.* *ściśkać*, *ścigać*, *strictus nodus*; *stricta matutino frigore vulnera*; *stringebant vincula pedes*, *kępowały*; 2) *obcinać*, *obrywać*, *ścinać*, *folia ex arboribus*, *frondes*, *rubos*; *hordea*, *comas* i t. p.; 3) *gladium*, *ferrum str.*, *dobyć oręża*; *poet.*: *stringitur jambus in hostes*, *poet.*; — *przenoś.* *rem ingluvie*, *strwonić*; 4) *u poet.* i *w ogóle u późn. pis.*: *lekkę dotknąć*, *drasnąć*, *trącić*, *przebiedz*, *przelecićć*, *juga montium*; *ultima Asiae*, *summas un-*

das; metas interiore rotã; 5) lekko ranić, tela stringentia corpus; — przenoś. przejąć, wzruszyć, animum; skazić, pectora delicto; nomen.

Strito, ãre, zwolna postępować, chodzić.

1. **Strix**, strigis, ż. ptak nocny, sowa (kozodój).

2. **Strix**, strigis. ż. żłobkowanie snycerskie.

Strôphades, um, ż. dwie wyspy na morzu Jońskim, gdzie przebywały Harpije.

Strophium, ii, n. chustka niewiast Rzymskich do pokrycia piersi.

Strophius, ii, m. król Focydy, ojciec Piladesa. [larz.

Structor, ôris, m. budowniczy, mu-
Structura, ae, ż. układ, uporządkowanie, budowanie, parietum; str. antiqua; 2) szyk wyrazów, str. verborum, carminis.

Strues, is, ż. kupa, stos, lignorum, laterum; 2) gatunek placków ofiarnych; 3) oddział falangi.

Struix, icis, ż. stós, kupa, saxeo

Struma, ae, ż. wole u gardła.

Struo, struxi, structum, 3. składać jedno na drugie, lateres; poet. arbores in pyram; alta congestos ad sidera montes; penum ordine longo; także: altaria donis dary na ołtarzach; 2) budować, murować, stawiać, acervum, pyram; tuguria lateres; domum, templa, ageres; structum esse saxo; — przenoś. zamyślać, układać co skrycie, stawiać sidła, clam consilia recuperandi regni; insidias alicui; edium in alios, ściagać nienawiść; quid struit? co knuje, co zamyśla? 3) szykować, urządzić, porządkować, aciem, copias, armatos in campo; verba.

Struthio, ônis, i struthie camelus, i, m. struś.

strÿmo, i strymon, ônis, m. rzeka w Tracji; stąd: Strymonius, a, um, odnoszący się do Strymonu, w ogóle: Tracki.

Studeo, studui, 2. gorliwie się o co starać, lożyć staranie, zajmować się czém, z przyp. 3. pecuniae, labori, virtuti; divitiis alicujus (starać się kogo z bogactw); poet.: z przyp. 2. non studet tui, nie dba o ciębie; z przyp. 4. id, unum; hoc unum i t. p.; często z przyp. 4 i tryb. bez. gratum se videri studet; qui sese student praestare ceteris; także: ze spoj. ut lub ne i tr. łącz., studebat, ut excluderet; ne solus esset, studui; albo z tryb. bez. studeo scire, pragnę wiedzieć, audire; 2) we względzie naukowym: przykładac się, oddawać się, literis, alicui scientiae; 3) sprzyjać komu, rebus Atheniensium.

Studiôse, przyst. gorliwie, usilnie, discere, audire.

Studiôsus, a, um, ubiegający się za czém, starający się o co, mający w czém upodobanie; z prz. 2. venandi aut. pilae; nemorum caedisque ferinae; florum; 2) chciwie uczący się, oddany naukom, dicendi, literarum, doctrinarum, także w ogóle: uczący się, cohors, poet.; 3) przychylny, sprzyjający, mei; existimationis meae; victoriae.

Studium, ii, n. chęć wielka do czego, usilność, ardere studio veri reperendi; summo studio discere; skłonność do czego, wylanie się na co, sue quisque studie maxime ducitur, każdy się szczególniej powoduje swoją skłonnością; studiis alicujus inservire, oddać się czyim ulubionym zajęciom; st. partium, stronnictwo; nauka, zajęcie się naukami, in studiis vitam egi; st. juris, doctrinae; stu-

- dia liberalia, civilia; studiis illis se dare.
- Stulte**, *przysł.* głupio, nierozsądnie.
- Stultitia**, ae, *ż.* głupstwo, nierozum, nierozsądek.
- Stultus**, a, um, głupi, nierozsądny, niebaczny; *rzeczow.* głupiec, stultorum plena sunt omnia.
- Stupa**, patrz stuppa.
- Stupēfacto**, fēci, factum, 3 (na str. bier. stupefio, factus, feri), odrzyc, w zadziwienie wprawic; stupefactus, zdumiony, osłupiały.
- Stupeo**, stupui, 2. osłupieć, tracić zmysły, czucie, quum semisomnis stuperet; zdumiewać się, przypatrywać się z podziwieniem, in Turno, in tabulis; poet.: z 4 przyp. domum stupet; stupendus podziwienia godny; capti (tribuni plebis) et stupentes animi, zdumieni; 2) stawać się beczynnym, ustawać, zatrzymać się, stupentia membra, zdrętwiałe; stupuerunt verba palato; stupente seditione.
- Stupesco**, ēre, osłupieć, zdumiewać się.
- Stupeus**, patrz stuppeus.
- Stupiditas**, ātis, *ż.* głupstwo, nierozum.
- Stupidus**, a, um, odurzony, zdumiały, tępy, głupi.
- Stupor**, ōris, *m.* odurzenie, tępość umysłu, zdumienie; 2) nieczułość, odrętwialość, linguae; sensus; in corpore.
- Stuppa**, ae, *ż.* zgrzebie, pakuły.
- Stuppeus**, a, um, zgrzebny.
- Stupro**, 1. zgwałcić, zhańbić.
- Stuprum**, i, *n.* zgwałcenie niewiasty, st. afferre, inferre lub offerre alicui, dopuścić się gwałtu; st. sustinere, ponieść gwałt; stupri consuetudinem habere cum aliquo.
- Sturnus**, i, *m.* szpak.
- Stygius**, patrz Styx.
- Stylus**, patrz stilus.
- Stymphālos**, i -us, i, *m.* jeziora, rzeka i miasto w Arkadyi; stąd. Stymphalis, Idis, *ż.* należąca do Stymfalu, undae.
- Styx**, Stygis, i Stygos, *ż.* źródło w Arkadyi; 2) jezioro lub bagno w krainie podziemnej, na które zaklinali się bogowie, Stygius juravimus undas; vides Stygium paludem, dii cuius jurare timent et fallere numen; 2) poet. kraina podziemna, piekło, aliquem ad Styga dare lub mittere; stąd: Stygius, a, um, odnoszący się do Styksu, piekielny, lucos Stygios aspicias; rex Stygius = Pluto; — przenoś. straszny, smutny, u poet.
- Suāda**, ae. patrz suadus.
- Suadētia**, ae, *ż.* bogini wymowy; także: nakłanianie, namawianie.
- Suadeo**, suasi, suasum, 2. radzić, alicui; suadere sibi, przekonać się, nisi mihi ab adolescentia suasissem, gdybym nie nabrał przekonania; zwykle w znac. przech. namawiać, doradzać, legem, pacem; suadent cadentia sidera somnos (skłaniają do spoczynku); z tr. bez. suadebo incendere odores; ze spój. ut lub ne i tr. łącz. lub samym tryb. łącz., suades, ut petam: se suadere, Pharnabazo negotium daret.
- Suādus**, a, um, doradzający; *rzeczow.* Suada, ae, *ż.* bogini wymowy, namawiania, przekonywania.
- Suasio**, ōnis, *ż.* radzenie, mowa której przedmiotem jest doradzanie, zachęcanie, s. legis.
- Suasor**, ōris, *m.* doradzca, dedicationis, legis; repulsis malis suasoribus.
- Suasus**, us, *m.* rada.
- Suavilōquens**, tis, przyjemnie mówiący.
- Suavilōquentia**, ae, *ż.* przyjemne mówienie.

Suavior, 1. całować, aliquem.

Suavis, e, przyjemny, miły, odor, sermo; *przysł.* suave, przyjemnie, suave resonat locus, poet.

Suavitas, ātis, *ż.* przyjemność, wdzięk, cibi, odorum; oris et vocis, sermonum, humanitatis.

Suaviter, *przysł.* przyjemnie, miło, loqui; quā s. voluptas sensibus blandiatur.

Suavitudo, inis, *ż.* = suavitas.

Suavium, ii, n. usta; 2) calus, suavium alicui dare.

Sub, *przym.* I) rządzi przyp. 6, na pyt. gdzie? pod, ossa ejus sub columna sita sunt; s. terra habitare; s. pellibus hiemare; vitam s. divo agere; poet.: silvis inventa sub altis (w lasach); vidimus obscuris primam sub vallibus urbem; także: ze słow. oznaczającymi poruszenie, sub jugo mittere; sub terra vivi demissi sunt; poet.: monte sub aërio; dla oznaczenia bliskości: pod, tuż przy, sub monte esse, considere; s. moenibus esse; s. septentrionibus positum esse (ku północy); poet.: Euryalumque Helymus sequitur, quo deinde s. ipso ecce volat — Diores (tuż za nim); — przenoś. a) s. armis esse, manere, habere legiones, pod bronią; sub onere esse; legionem s. sacrinis adoriri, napaść na legion obarczony łomokami; s. corona, s. hasta vendere; s. nomine pacis bellum latet; s. manu esse, być na doręczu; s. jactu teli esse, na donośność wystrzelać; s. oculis, przed oczyma; s. sinistra Britanniam relictam conspexit, na lewej stronie; b) dla okazania podwładności: pod, sub aliquo agere, militare (pod czyjś dowództwem, pod czyjś rozkazami); s. eo, s. hoc (pod jego pa-

nowaniem); s. rege (za panowania króla); s. imperio, regno, ditione atque imperio alicujus; s. tutela; c) u poet. i póź. proz. pod, na, przy, Bacchi s. nomine risit, uśmiecnał się na wspomnienie imienia Barchusa; s. hac conditione; s. specie venationis; s. belli denunciatione; 2) w czasie: przy oznaczeniu zdarzenia, które miało miejsce, a) albo jednocześnie z drugim, podczas, za, w przeciagu; qui s. divo Hadriano perpetuum composuit edictum; ne sub ipsa protectione milites oppidum irrumperent; b) albo w czasie zbliżonym, graniczącym, około, tuż przed, sub luce urbem ingressus; excesserunt urbe sub adventu Romanorum. II) z przypadkiem 4. przedmiotu: 1) w przestrzeni: na pyt. dokąd? pod, s. jugum mittere; — przenoś. a) sub sensum cadere; s. sensus subjectus esse; s. iudicium sapientis cadere; b) dla okazania podległości: pod, sub potestate redigere; s. legis vincula conjicere aliquid; c) przy oznaczeniu bliskości: pod, tuż przy, sub ipsum murum fons prorumpibat; sub montem s. aciem succedere; arat finem s. utrumque colonus; sub ictum venire: s. manum submittere; 2) w czasie: mało co przedtém, pod, zaraz po, ku, około, sub ortum ferme lucis, prawie na świtanie; sub noctem, pod noc, s. vesperum, ku wieczorowi; s. finem certaminis, pod koniec walki; s. haec dicta, zaraz po tych słowach; s. eas (litteras) statim recitatae sunt tunc.

Subabsurde, *przysł.* nieco niedorzecznie.

Subabsurdus, a, um, nieco niedorzeczny, drożny, opaczny, nie stosowuy.

Subaccūso, 1. nieco obwiniąć, ganić, discessum; aliquem.

Subactio, ōnis, ż. ukształcenie, in-genii.

Subagrestis, e, nieco wieśniaczy, mniej polerowny.

Subalāris, e, będący pod pachą, telum.

Subamārus, a, um, nieco gorzki, gorzkawy.

Subarrogāter, przysł. nieco dumnie, hardo, zuchwale.

Subausculto, āre, podsłuchiwać, videatur subauscultare, quae loquor.

Subcent- patrz succent-.

Subcin- patrz succin-.

Subcisiv- patrz succisiv-.

Subcontumeliōse, przysł. nieco o-belżywie, aliquem tractare.

Suboresco, patrz succresco.

Suborispus, a, um, nieco kędzierzawy.

Subcubo i **subcumbo**, patrz succubionis; żałosny.

Subdefiōto, ěre, powoli ustawać na siłach.

Subdifficilis, e, nieco trudny, quaestio.

Subdiffido, ěre, mniej ufać; niedowierzać.

Subditicius, a, um, podsunęty, nieprawdy, fałszywy.

Subdo, didi, ditum, 3. poddać, podłożyć, ignes, saxa; z prz. 3. faces urbi, podpalić miasto; se aquis, zanurzyć się; calcaria equo, zwiercać ostrogami; subditis calcaribus; radiis juga subdita matutinis, leżące w stronie wschodniej; stimulos ingenio, dodać bodźca; ignem seditiōni, podżęgać do buntu; alicui spiritus, dodać odwagi; alicui acriores ad studia dicendi faces, zachęcić; podbić, ujarzmić, a późn. pis.; 2) podstawić kogo w czyje miejsce, iudicem in lo-

cum alicujus; podstawić dla ostrakania, aliquem in alicujus locum; subditus filius.

Subdōceo, ěre, poduczać.

Subdōle, przysł. nieco chytry, zdradliwie

Subdōlus, a, um, nieco chytry, zdradliwy, podstępny, oratio.

Subdubito, āre, wątpić nieco, te subdubitare, qua essem — voluntate.

Subdūceo, duxi, ductum, 3. wyciągnąć z pod kogo, zabrać, fidum ense capiti; usunąć, zabrać, oculis subduci; lapides ex turri; aliquid furto, ukraść; mensam, populum, zatrzeć, vestigium; zwinąć, spuścić, vela; clam se; se de curriculo, usunąć się, wymknąć się; poet: se subducere colles incipiunt, zaczynają się zniżać, gina dla oka; wprowadzić, wyprowadzić, odciągnąć, cohortes a dextro cornu; equites ex acie; copias in montem, in proximum collem; in urbem; milites in primam aciem; aliquem in concionem; subduci ex acie (potajemnie się oddalić) — przenoś. s. rationem, policzyć, zliczyć w jedno, obrachować, rozważyć; także: calculos, summam; subducta ratione, obrachowawszy, rozważywszy; 2) podciągnąć, podjąć, podnieść w górę, cataractam in tantum altitudinis; tunicas; 3) sprowadzić, słać, słać na ląd, naves in aridum lub samo naves, classem.

Subductio, ōnis, ż. wyciąganie okrętu na ląd; 2) obrachowanie.

Subdūrus, a, um, nieco twardy.

Subēdo, edi, 3. podjadać.

Subeo, ivi, lub ii, itum, ěre, podejść, wejść pod co, tectum, aquas, virgulta, cavum; opera telluris; luna sub orbem solis subit; terram; schylić się dla dźwi-

gania czego, wziąć co na siebie, dźwigać, onus, lecticam; parentem humeris i feretro, u poet.; — przenoś. a) podpadać, dostawać się, podlegać, verba sub acumen stili subeant; b) być wystawionym na co, cierpieć, ponosić, doznawać, tempestatem, labores, periculum, dolorem, casum, poenas, iudicium, invidiam, cruciatum voluntarium i t. p.; poet.: curram, dać się zaprządz; 2) nadejść, zbliżyć się, ad urbem; muros; napasać, uderzyć po nieprzyjacielsku, Herbesum, moenia; o wodzie: podpływać, rozlewać się pod czém, ubi maxime montes Trasimenus subit; radices petrae; leni tractu: — przenoś. napadać, subeunt morbi: przypominać co sobie, subeunt verba, subit cari genitoris imago; subit illius tristissima noctis imago; subit cogitatio animum; subit Creusa et domus; spes animum meum subibat (spodziewałem się); z 4 przyp. i tryb. bez.; 3) wchodzić, wstępować, wlażyć, dostać się, collem, muros; eodem amne s.; adversum flumen; poet.: orbem medium Nox subibat (była północ); herbae subeunt, wyrastają; 4) zająć czyje miejsce, primae legionis tertia subit; poet.: furcas subiere columnae; subit argentea proles.

Suber, *ëris*, *n.* drzewo korkowe.
 Subf- patrz suff-.
 Subg- patrz sugg-.

Subhorridus, *a, um*, nieco szorstki, mniej wykształcony.

Subigo, *ëgi, actum*, 3. podbić, pokonać, ujarzmić, nationes, tertiam partem orbis terrarum; cuncta terrarum subacta; 2) zapędzić, naves ad castellum; poet.: ratem conto, popychać; przymusić, nakłonić, przywieść do czego, hostes ad de-

ditionem; fame ad deitionem; metu subactus; insidiis; z tr. bez. ambitio multos falsos fieri subegit; ze spój. ut i tr. łącz., potest subigere, ut se amet; 3) pędzić w górę, lembum adverso flumine, poet; 4) uprawiać, obrabiać, arva aratris; glebas; ostrzyć, secures in cote, poet.; — przenoś. kształcić umysłowo, homines subacti, ingenium subactum.

Subimpudens, *tis* mniej wstydlivy.

Subinanis, *e*, nieco próżny, pusty.

Subinde, *przysł.* wkrótce potem; 2) raz po raz.

Subindo, *ëre*, przydać, dodać.

Subinsulsus, *a, um*, trochę niedorzeczny,

Subinvideo, *ëre*, trochę zazdrościć, alicui; 2) trochę nienawidzić.

Subinvisus, *a, um*, nieco znienawidzony, apud aliquem.

Subinvito, *1.* poniekąd zapraszać.

Subirascor, *irasci*, trochę się gniewać, brevitati literarum.

Subiratus, *a, um*, trochę rozgniewany, alicui.

Subitarius, *a, um*, naprędce zebrany, exercitus.

Subito, *przysł.* nagle, naprędco, szybko, ex oculis s. fugit; s. copias contrahere non potuit.

Subitus, *a, um*, nagły, niespodziany, bez przygotowania zrobiony, oratio; consilia; *rzeczo.* subita, orum, *s.* rzeczy nagłe, niespodziane; ad subita belli reentae copiae, na nieprzewidziane wypadki wojny zatrzymane wojsko.

Subiaceo, *jacui*, 2. leżeć pod czém.

Subjecte, *przysł.* uniżenie, pokornie, subjectissime exponere.

Subjectio, *önis, ï.* stawianie pod czém, sub aspectum, na widok; 2) podrobienie, testamenti; 3) dowanie, przytoczenie, rationis.

Subjecto, *äre*, podkładać, manus; stimulos alicui, klóć, dodawać bodźca, poet.; 2) podrzucać, rzucać w górę, *nigram alte subjectat arenam*.

Subjector, *öris*, *m.* podrzucający, podrabiający, testamenti, fałszerz.

Subjectus, *a*, *um*, leżący niżej, *saxis*; *Candaviae*; wystawiony, *aquiloni*; — przenoś. poddany, podległy, ulegający, *servitio*; *parcere subjectis*; 2) graniczący z czém, *rivus castris subjectus*; *campus viae s.*; *insula ostio amnis s.*

Subjecto, *jecti*, *jectum*, 3. podkładać, podrzucać, *ignem*, *sublicas*, *scutulas*, *rotas* i t. p. *ignem* lub *ignes alicui rei*; *epistolam sub pulvinum* lub *pulvino*; *sub aspectum* lub *oculis aliquid*; — przenoś. a) w ogóle: *ea*, *quae sub sensus subjecta sunt*, rzeczy, które podpadają pod zmysły; także: *res quae subjectae sunt sensibus*; *bona sub praecone* lub *voci praecone*

subjicere, wystawiać na sprzedaż publiczną; dodać, połączyć, *sententiam sub voce* lub *rem voci*; *cogitationi suae aliquid*; zrobić poddziały, dzielić np. rodzaje na gatunki i t. p.; *partes generibus*; *sub metum subjecta sunt pigritia*, *pudor* i t. d.; *perturbationibus duae partes subjiciuntur*.

b) poddać, podbić, hołdowniczym zrobić, *aliquem* lub *se imperio alicujus*; *Babyloniam alicui*; *Gallia securibus subjecta*; stąd: wystawić, narazić na co, *navigationem hiemi*, na burzę; *mare est subjectum ventis*; *terram ferro*, *erać*; *scelus odio*; 2) podsunać, poniżej przy czém postawić, tuż, obok położyć, założyć i t. p. *subjecto ad mentum gladio*; *mucronem*; często w znac. woj.: *aciem collibus*, *castris alicujus*; *castra*

urbi; *castris legiones*; także. *aedes colli*; *podac*, *wręczyć*, *libellum alicui*; — przenoś. *podac*, *nastreczyć komu myśl*, *natchnąć*, *wlać* i t. p. *consilia certiora*; *spem*; *quae dolor querentibus subjicit*; *subjiciens, quid dicerem*; *quidquid subjicit metus aut spes*; 3) w górę podnosić, wyrzucać, *tragulas inter currus*; *regem in equum*; *petet*; *corpora saltu in equos*, wskakiwać na konie; *se s. lub subjicit*, wznosić się, *alnus se subjicit laurus*; 4) przytoczyć co w mowie, *dodać*, *rationem*; *vix pauca subjicio*; *quod subjicit*; *tum risum obortum Scipioni et subjecisse*; 5) postawić innego na czyjém miejscu, *integros vulneratis*; *podrabiać*, *fałszować*, *odmieniać*, *librum*, *testamenta*; *potajemnie poduszczac*, *podżegać*, *aliquem*.

Subfugo, 1. podbijając pod moc, *ujarzmiać*, *u późn. pis.*

Subjungo, *junxi*, *junctum*, 3. zaprzęgać, *tigres curru*; — przenoś. *podbić*, *ujarzmiać*, *urbes sub imperium*; *provincias imperio alicujus*; *sibi res*; poet.: *nulli fas Itale tantam subjungere gentem*; 2) umieścić, dołączyć, *puppis rostro Phrygios subjuncta leones*; poet.; — przenoś. *połączyć*, *omnes artes oratori*.

Sublabor, *lapsus*, 3: *upadać*, *spee Danaum*; 2) *wcisnąć się* *nieznacznie*, *lues udo sublapsa veneno*.

Sublate, *przyst.* *górnje*, *wzniosłe*, *dicere*; *dumnie*, *chełpliwie*, *de se dicere*.

Sublatio, *önis*, *ž.* *podniesienie*, *wzniosłość*, *animi*.

Sublatus, *a*, *um* (od *tollo*) *podniesiony*, *clamor ad aethera*, *wznoszący się pod niebiosa*; — przenoś. *pyszny*, *nadęty*, z przyp. *6 victoriae*, z powodu zwycięstwa.

Sublêgo, lëgi, lectum, 3. zbierać co pod czêm, sublegit quodcumque jaceret inutile, poet.; 2) podkraść, wykraść; — przenos. podsluchiwać, quae sublegi tacitus tibi carmina nuper; 3) podstawić, obrać kogo na czyje miejsce, in locum demortui aliquem; senatum.

Sublevatio, ònis, ż. ulatwienie, ulga.

Sublêvo, 1. podnosić, podźwignąć, aliquem stratum ad pedes; se; sublevare ab aliquo; ab iis sublevatus murum ascendit; Aeneas terra sublevat ipsum; — przenos. a) umniejszyć, ulżyć, złagodzić, laborem militum; pericula inopiam, res adversas, offensionem, calamitates, fortunam; i t. p.; b) wesprzeć, dopomódz, causam inimici; fugam alicujus pecunia; alios; tantis implicatum rebus; vicinos, patriam (pecunia).

Sublica, ae, ż. pał, podpora.

Sublicius, a, um, na palach zbudowany, pons.

Subligaculum, i, n. fartuch.

Subligo, 1. podwiązać; 2) przypasać, lateri ense.

Sublimis, e, rzadko sublimus, a, um, wysoki, wzniosły, columna, cacumen montis; fastigium; wysoko będący, sublimis curru; sublimes in equis redeunt; sublimes abiit, wznosił się w powietrze; rzeczowo. in sublime extollere, wgórę podnieść; przysł. sublime, wysoko, s. putrescere; często: sublime ferri, wysoko się wznosić; — przenos. wzniosły, wspaniały, znakomity, świetny, vir, mens, nomen; sublimia cures; górnay, szczytney, carmen, versus. [niosłość.

Sublimitas, atis, ż. wysokość, wy-

Sublimiter, przysł. wysoko.

Sublimus, a, um, patrz sublimis.

Sublino, lëvi, litum, podmazać, namaścić, lekko farbą pociągnąć.

Sublúceo, luxi, 2. trochę jaśnieć, przebijać się jak światło, crepuscula.

Subluo, lui, litum, 3. podmywać o rzekach: podrywać, podbierać, collis radices flumina subleebant; montem flumen subleebat.

Sublustris, e, trochę świecący.

Submergo, mersi, mersum, 3. zatopić, zanurzyć, navem, homines ponto; equus submersus; submersas obrne puppes.

Subministro, 1. dostarczać, poddawać, dawać, właś. i przenos., tela clam; frumentum; adjumenta atque ornamenta arti; auxilia hostibus.

Submisso, przysł. pokornie, uniżenie, skromnie, bez dumy, supplicare; submissus nos geramus; 2) łagodnie, powolnie, dicere.

Submissio, ònis, ż. zníženie, spuszczenie, w przeciwieństwie do elatio; 2) łagodność, powolność, vocis, orationis.

Submissus, a, um, nachylony, znížony, niski, vertex; submissiores, mający postawę więcej nachyloną; — przenos. a) skromny, pokorny, oratio; civitates submissiores calamitate; tendere submissas manus; w złej myśli: podły, nikczemny, submissum vivere; ne quid humile, submissum faciamus; b) o mowie i mówcy: cichy, spokojny, powolny, łagodny, skromny, vox; orator; submissa dicere, o małych rzeczach.

Submitto, młsi, missum, 3. postawić, umieścić pod czêm, podsadzić, — przenos. poddać, animos amori; se culpae, dopuścić się wykroczenia, przewinienia; 2) cichaczem potajemnie, posłać, aliquem; ad puppillae matrem submittebat; także w ogóle: posłać, nadesłać, subsidia alicui; aliquem

alicui subsidio; juventem ad bellum; laborantibus auxilium; milites auxilio; 3) podnieść do góry; — przenoś. a) wydawać, rodzić, non monstrum submisere Colchi majus; b) hodować, vitulos, tauros, pullos equorum, monstrum; 4) zniżyć, se ad pedes, upaść do nóg; spuścić, fasces, clipeum; — przenoś. o mowie: multum s., słabo, niedoładnie mówić; złożyć, zwolnić, zaniechać, zaprzestać, furrorem, poet.; zniżyć, se; se alicui; animum lub animos s., stracić odwagę; imperium alicui, zostawić, ustąpić, przyznać.

Submolestē, przysł nieco przykro, nieprzyjemnie.

Submolestus, a, um, trochę przykry, nieprzyjemny.

Submorsus, a, um, nieco dziwaczny, zrzedny.

Submōtor, ōris, m. usuwający, robiący miejsce (o liktorach).

Submoveo, mōvi, mōtum, oddać, odpędzać, odpychać, usuwać, aliquem; ex muro; ex agro; ab Alpibus in Italiam; a porta; a republica, a bello; patria, nostros longius; sub Albim fluvium; ultra Rhenum; copias procul amne submoto Lysandro; szczegól. o liktorach, którzy spędzali lud z drogi dla zrobienia miejsca przechodzącym konsulom i t. p.; submove turbam; populum; submoveri jubet; submoto, gdy zrobiono miejsce; 2) litora, zabudować; — przenoś. wstrzymywać, improbos maleficio.

Submuto, ĩre, zamieniać, verba pro verbis

Subnascor, nātus, 3. wyrastać.

Subnecto, nexui, nexum, 3. przywiązać, przyczepić, velum antennis; podpiąć, cingula mammae; fibula vestem; — przenoś. u późn.

pis. przytoczyć co w mowie, dōdāć, fabulam; deinde callide subnectit.

Subnĕgo, ĩre, po części zaprzeczać, odmawiać.

Subnixus, a, um, oparty na czĕm, solio alte subnixa; poet.: mitramentum subnixus, mający podwiązaną; — przenoś. a) polecający na czĕm, ufny, auxiliis; pyszny, hardy, victoriā.

Subnūba, ae, Ź. współzałotnica.

Subnubilus, a, um, nieco pochmurny, nox.

Subo, ĩre, czuć popęd płciowy.

Subobscoenus, a, um, nieco brzydki, sprosny, na wszeteczność zakrawający.

Subobscūrus, a, um, trochę ciemny, breves et ob eam ipsam causam subobscuri.

Subodiōsus, a, um; trochę przykry, znieawidzony.

Suboffendo, ĩre, nieco zawadzić, uchybić, zawinąć, apud aliquem.

Subōleo, ĩre, trochę pachnąć, (hoc) subolet mihi, lub samo subolet, domyślam się, przeczuwam.

Subōles, is, Ź. odrostek, latorośl; o ludziach: potomek, plemiennik, dziecię; w ogóle: potomstwo, s. stirpis; subolem producere, propagare; poet.: hircus s. gregis.

Subōlesco, ĩre, dorastać, podraść, juventutem subolescentem.

Suborno, 1. opatrzyć, obdarzyć, aliquem pecunia; a natura subornatus; 2) namówić w zamiarze szkōdzenia komu, falsum testem; accusatorem; quum adversus Charetem eum subornaret; aliquem in caput alicujus; aliquem in bellum; hominem subornatis, qui dicat; militem subornant, ut Syracusas perferat nuncium.

Subp-, patz supp-

- Subranoïdus**, a, um, nagnily, przyśmiardly, caro.
- Subraucus**, a, um, trochę chrapliwy, vox.
- Subrefectus**, a, um, trochę napawiony, pokrzepiony.
- Subrémigo**, ãre, robić wiosłami, płynąć za kim.
- Subrêpo**, repsi, reptum, 3. podlażyć, wmykać się, wciskać się, sub tabulas; moenia; — przenoś. somnus in oculos subrepiť, wkrada się.
- Subrideo**, rsi, rsum, 2. uśmichać się, subridens mixta Mezentius ira. [sznie.
- Subridicũle**, przysł. trochę śmieć.
- Subrigo**, lub surrigo, zwykle surgo, surrexi, surrectum, 3. wyprostować, podnieść w górę, subrigere aures, subrecto mucrone; 2) nieprzech. surgere, powstać, podnieść, e lectulo, lub samo s. ante lucem, cum die, humo, toro; poet.: ab Arpis Tydides (przybył, pokazał się); ad aetherias auras (przyjść na świat), o mówcy: powstać, podnieść się, wystąpić, ad dicendum; poet.: surgit ad hos Ajax; — przenoś. a) pokazać się, zaczynać się, surgit dies, sol, nox, ventus (powstaje), messis, pugna, discordia, ira i t. p.; b) powstawać, wznosić się, moenia, arx novae Carthaginis; lapidosos surgere montes; wzrastać, per spes surgentis Juli.
- Subringor**, ringi, nieco się gniewać, dasać.
- Subripio**, patrz surripio.
- Subrógo**, i. wybrać na czyje miejsce, nec collegam subrogasset in locum Bruti; collegam sibi; ad consules subrogandos.
- Subrostráni**, orum, m. włóczący się cały dzień na placu publicznym koło mównicy rostra zwanéj, awiniarze, próżniacy.
- Subrũbeo**, ãre, trochę się czerwienić.
- Subruo**, rui, rũtum, 3. podkopać, obalić, wywrócić, zburzyć, zniszczyć, murum (ab imo); arbores a radicibus; muros cuniculis; murum admotis testudinibus; subruta turris; — przenoś. libertatem; reges muneribus.
- Subrustiõus**, a, um, zakrawający na wieśniaka.
- Subscribo**, scripsi, scriptum, 3. pisać co pod czẽm, podpisać aliquid, haec libello; statuis; z nast. 4 przyp. i tr. bez.; o cenzorze: istam causam s., napisać przyczynę, pod nazwiskiem tego, któremu daje nagane; o oskarżycielu: pod skargą napisać swoje imię, causam parricidii; podać skargę, in aliquem; subscripsit, quod is pecuniam accepisset i t. d.; o współoskarżycielu: skargę przez głównego oskarżyciela podana podpisem swoim stwierdzać, neminem neque suo nomine neque subscribens accusavit; — przenoś. popierać, przystawać na co, potakiwać, potwierdzać, irae Caesaris; odiis; 2) wykazać, spisać, zapisać, numerum.
- Subscriptio**, õnis, ż. podpis; a) o cenzorze: uzasadnienie objawionej nagany, censoria, b) skarga sądowa na piśmie opatrzona podpisem oskarżyciela, porów. subscribo; podpisanie jakiego aktu z wymienieniem zawartéj w nim treści.
- Subscriptor**, õris, m. oskarżyciel dodatkowy, który się na skardze przez kogo podanéj podpisuje, accusatore Lentulo subscriptoribusque ejus.
- Subsecivus**, patrz subsicivus.
- Subsẽco**, secũl, sectum, i. podcinać.
- Subsellium**, ii, n. ława, siedzenie niższe, szczególn. dla sędziów, e-

skarżycieli i obrońców; — sąd przenoś. sąd, accusat ad subsellia; homo a subselliis; versatus in utrisque subselliis, w sądach prywatnych i publicznych; judicatio longi subselliis, długie naradzanie się.

Subsequor, sequūtus i secūtus, 3. tuż, bezpośrednio, natychmiast następować, postępować, nostri neque signa subsequi poterant; aliquem furthm; — przenoś. towarzyszyć, hos motus subsequi debet gestus; iść za czyjśm zdaniem, stosować się do czego, aliquem, libertus tuus suo sermone subsequutus est humanitatem literarum tuarum.

Subsiciuus, a, um, odcięty, tempora subsiciva, czas pozostały od głównego zatrudnienia; opera subs. robota podrzędna, dorywcza, wykonana w czasie wolnym od głównych zajęć.

Subsidiarius, a, um, odwodowy; pomocniczy, posiłkowy, cohortes, acies, milites, naves; *rzeczow.* subsidiarii, orum, *n.* wojska odwodowe.

Subsidior, eri, być na odwodzie, posiłkować

Subsidium, ii, *n.* wojsko odwodowe, posiłkowe, szczególn. żołnierze zwani triarii, najczęściej w licz. mn., subsidia et secundam aciem adortus; acies fulta subsidiis; 2) miejsce wojska odwodowego, legio in subsidio posita; reliqua signa in subsidio arctius collocat; 3) pomoc wojenna, posiłki, zwykle w licz. poj. subsidium submittere, ferre; subsidio ducere, ire, venire; 4) w ogóle: wszelka pomoc, ratunek, nec tibi subsidio sit numerus; subsidium senectati parare.

Subsido, sēdi, sessum, 3. przysiądać, usiąść, o ludziach i zwie-

rzędach: 2) czatować ja co, in insidiis, in eo loco; także: z prz. 4. devictam Asiam, poet.; — przenoś. zniżyć się, jussit subsidere valles; uspokajając się, undae subsidunt; aqua subsidit; 2) osiadać, zatrzymać się, in via, in Sicilia.

Subsigno, 1 podpisać; wnieść do zapisu, praedia apud aerarium.

Subsilio, silui, 4. podskakiwać.

Subsisto, stīti, 3. zatrzymać, aliquem; 2) nieprzech. a) zatrzymać się, in itinere; tacita substitit unda; o okrętach: ad insulam Tauridem; substitit lingua timore; — przenoś. ustać, uspokoić się, substitit clamor, poet.; b) zostać gdzie, bawić, in eodem loco; biduum apud aliquem; paucos dies; diutius; c) opierać się, opór stawić, alicui, clipeo; quod neque ancorae funesque subsisterent, neque; — przenoś. wytrzymać, poddać, wystarczyć, sumptui.

Subsortior, 4. na nowo losem obierać, judices.

Subsortitio, ōnis, *ż.* powtórne wybieranie losem, iudicium.

Substantia, ae, *ż.* istota, byt, patetorum bonorum, u późn. pis.

Substerno, stravi, stratum, 3. podścielać, podkładać, cinnama; na str. bier. leżeć pod czem, substratus alicui; — przenoś. poddawać, omne corporeum animo; 2) wyścielać, nidos, mollissime; viam glareā.

Substituto, stitui, stitūtum, 3. podkładać, podstawiać; — przenoś. przedstawiać, wyobrażać, substituerat animo speciem corporis amplam; 2) stawić kogo w czyje miejsce, lub rzecz jaką w miejsce inné, ut alium in locum ejus substituerent; aliquem alicui; aliquem pro alio; aliquid pro aliqua re; aliquem reum criminis, zwalić

- na kogo winę; 3) stawić co przy czém, podle, w pobliżu, armaturas leves post elephantos.
- Substo**, áre, zostać, wytrwać.
- Substrictus**, a, um, szczupły, chudy, ciasny, ściągnięty.
- Substringo**, strinxí, strictum, 3. podwiązać, podciągnąć w górę, caput equi loro altius; poet.: aurem substrine loquaci, nadstaw ucha gadule.
- Substructio**, ónis, ż. fundament budowy; 2) budowa, substructionum moles; theatrum substructionibus maximis.
- Substruo**, struxi, structum, 3. fundament do budowy założyć, zgruntu budować, Capitolium; 2) brukować, rżnąć glareą.
- Subsum**, fui, esse, być pod czém, leżeć niżej, nigra subest lingua palato, poet.; — przenos. być w czém, ukrywać się, subest causa, ratio, suspicio; nihil doli, mali i t. p.; 2) być w bliskości, subest mons, classis, hiems, nox, dies, templa mari subsunt, nec vicina subest taberna.
- Subsuo**, sui, sũtum, 3. podszyć, przyszyć poniżej, subsuta instita vestes, poet.
- Subtēmen**, inis, a watek, osnowa w tkaniu; poet.: e nici Park, unde tibi reditum certo subtēmine Parcae rupere.
- Subter**, 1) przysl. pod, niżej, u dołu, esse; 2) przylim. pod, z 4 przyp. na pyt. dokąd; z 6 na pyt. gdzie? subter fastigia duxit; subter imas ablata cavernas; s testudine.
- Subtercutāneus**, a, um, zaskórny, morbus, wodna puchlina.
- Subterfugio**, fũgi, fugĩtum, 3. wymknąć się, unikać, uchronić się, uchodzić, periculum, poenam aut calamitatem.
- Subterlābor**, lapsus, 3. podsuwaa się, podpłynąć, z 4 przyp. fluctus subterlabere Sicanos; 2) umknąć, navis subterlabens.
- Subterraneus**, a, um, podziemny, specus.
- Subtersēco**, áre, przecinać u spodu.
- Subtexo**, texui, textum, 3. podetkać (o tkaczu); — przenos. a) zawlec, zaciągnąć u spodu, nubes soli, poet.; b) okryć, coelum fumo, zaćmić niebo dymem; 2) dotkać; — przenos. dodać, dołączyć w mowie, origininem familiarum; z 4 przyp. i tryb. bez., subtexit fabulae huic legatos interrogatos esse.
- Subtilis**, e, cienki, szczupły; — przenos. a) delikatny, wytworny palatum; b) delikatny, przenikliwy, iudicium; sagax et admodum subtilis ingenio; c) ścisły, dokładny, gruntowny, descriptio, definitio, epistolae; odznaczający się dobrym smakiem, venustus; d) prosty, niewykwinny, dobitny, dicendi genus; oratio; także o pisarzach: subtilis oratione; disputator subtilis.
- Subtilitas**, átis, ż. cienkość; — przenos. a) bystrość, przenikliwość, dokładność, gruntowność, dobitność, disserendi, disputandi, sententiarum; b) naturalność, niewykwinność, orationis.
- Subtiliter**, przysl. cienko, delikatnie; — przenos. a) dokładnie, gruntownie, przenikliwie, iudicare, disputare, scribere, numerum exsequi; b) poprostu, bezozdobnie, dicere.
- Subtimeo**, ére, lękać się nieco.
- Subtráho**, traxi, tractum, 3. wyciągnąć z pod czego, w r góle: odjąć, usunąć, zabrać, wydrzcć, cibum alicui; pecuniam; hastatos ex acie; milites ab dextro cornu; dediti-

- cios; aliquem tormentis; aggerem caniculis (zniszczyć za pomocą podkopów); impedimenta fuga clandestina; se subtrahere aspectui; także na str. bier, subtrahitur solum, morze usuwa się pod wiozlami, poet.; — przenoś. materiam furori; materiam consternationis; cui iudicio eum mors subtraxit; vires subtrahit ipse timor; se a curia et ab omni parte reipublicae: s. nomen lub aliquem, opuścić. nie wymienić, u późn. pis.
- Subturpiculus**, a, um, i subturpis, e, nieco szpetny.
- Subtus**, przyst. pod spodem, u dołu.
- Subtucula**, ae, ż. koszula.
- Subula**, ae, ż. sztydło.
- Subura**, ae, ż. jedna z największych ożywionych ulic w Rzymie; stąd: Suburanus, Suburański, tribus.
- Suburbānitas**, ātis, ż. okolica blizka miasta.
- Suburbānus**, a, um, blisko miasta leżący, ager, fundus, rus; rzeczow. suburbanum, i, n. posiadłość wiejska blisko miasta, in suburbana amicorum deportare; suburbani, orum, m. mieszkający blisko Rzymu.
- Suburbium**, ii, n. przedmieście.
- Suburgeo**, ěre, przypierać, nagać, napędzać, proram ad saxa.
- Suburra**, patris Subura.
- Subvectio**, ōnis, ż. przywożenie, dowóz, frument.
- Subveoto**, ěre, dowozić, podwozić, nieść, saxa humeris; corpora cymba.
- Subveho**, vevi, vectum, 3. przywozić, dowozić, dostawiać, Philippum adverso flumine lembis subvectum; poet.: curru subvecta per aera; ad arces subvehi; frumentum fluvio Arari; commeatu ex Samnio; subvecta ponto agmina
- Subvĕnio**, vĕni, ventum, 4. przychodzić, nadchodzić; 2) przynieść pomoc, ratować, pomagać, innocentiae; provinciae; subveniendum Adherbali censebant.
- Subvĕreor**, ěri, trochę się obawiać.
- Subverto**, verti, versum, 3. wywracać, obalać, moles — przenoś. niweczyć, znosić, leges ac libertatem; decretum consulis: avaritia fidei probitatem ceterasque bonas artes subvertit.
- Subverus**, a, um, w kierunku ukonyśnym wznoszący się.
- Subvŏlo**, ěre, podlatywać, in coelestem locum.
- Subvolvo**, ěre, toczyć w górę, manibus saxa.
- Succedāneus**, a, um, zastępujący miejsce; rzeczow. zastępcza, u późn. pisarzy.
- Suocĕdo**, cessi, cessum, 3. podchodzić, wchodzić pod co, sub umbras, tumulo terrae, tectis nostris, poet.; tectum; wciskać się, zachodzić, quo mare longius succedit; — przenoś. a) brać co na siebie, oneri; b) poddać się, dominationi; 2) przystępować, zbliżać się, sub montem; sub primam aciem; ad montes; muris lub muros; tumulum, portis; ad castra hostium i t. p.; — przenoś. melius tempus succedit; 3) wchodzić na co, posuwać się wyżej, wzbijając się, wznosić się, in arduum; alto coelo, poet.; 4) bezpośrednio następować po kim w urzędzie, voluit ei succedere; in locum aliqujus; quum in eum locum alij praetores successissent; pod względem miejsca: ad alteram partem succedunt Ubii; o czasie. aetas aetati succedit; pod względem znaczenia: magnitudini patriae; — przenoś. szczęścić się, powodzić

się, res nulla successerat: si ex sententia successerit; neque satis inceptis succederet; haec prospere succedebant

Succendo, cendi, censum, 3. podpałać, zapalać, turrem, aggerem, pontem, vimina, rogam, urbem; — przenoś. zapalić, amore alicujus succensus.

Succenseo, censui, censum; 2. gniewać się, zapalać się gniewem, alicui; ze spój. quod, non succensendum ipsis, quod fidem conservare voluerint; z 4 przyp. i tryb. bezok.

Succenturio, 1. zaciagać żołnierzy na miejsce wysłużonych lub zabitych.

Succenturio, ōnis, *m.* niższy stopniem od centuryona.

Successio, ōnis, *ż.* następstwo, następowanie w urzędzie, w spadku i t. p. wstąpienie na czyje miejsce, in locum alicujus; — przenoś. voluptatis.

Successor, ōris, *m.* następca w urzędowaniu, w dziedzictwie i t. p.; poet.: succ. studii, naśladowca; Junius s. Maji; novus est successor habendus (o tarczy, która miała zająć miejsce dawniejszej).

Successus, us, *m.* zbliżanie się, przysuwanie się, nadejście, hostium, equorum; 2) następstwo, ciąg, continuo totius temporis successu, przez cały przeciąg czasu, u późn. pis.; — przenoś. powodzenie, pomyślność, szczęście; successum artes non habuere meae; prosperos successus dare orsis tantū operis; pleni successibus anni; successu exsultans; s. improborum plures allicit.

Succidaneus, patrz succedaneus.

Succidia, ae, *ż.* poleć.

Succido, cidi, cīsum, 3. podcinać

odcinać, ścinać, frumenta, arbres, herbas curvamine falcis; flo succisus aratro; femina poplitesque, crura equis.

Succido, cidi, 3. upadać, in mediis conatibus aegri succidimus, poet.

Succiduus, a, um, upadający, zniżający się, genu, poples, poet.

Succinctus, a, um, uzbrojony, przygotowany do czego; gladio, cultro, ferro; avidae succincta rapinae.

Succingo, cinxi, cinctum, 3. podpasać, podkasać, succinctus, podpasany, podkaszany, krótką suknią odziany, Diana; poet.: succincta comas pinus, ogolona z gałęzi; 2) przypasać, uzbroić, pugione, pharetra i t. p.; — przenoś. otoczyć czem, succinctus armis legionibusque; Carthago succincta portibus; poet.: Scylla feris atrum canibus succingitur alvum.

Succino, ōre, przyśpiewywać, wtórować; — przenoś. odzywać się na co, succinit alter, poet.

Succisivus, patrz subsicivas.

Succlāmatio, ōnis, *ż.* okrzyk.

Succlamo, 1. wołać, krzyżeć, alicui, z 4 przyp. i tryb. bezok. quum succlamasset, nihil se mutare sententiae.

Succo, patrz succo.

Succresco, crēvi, cretum, 3. u dołu lub obok wyrastać; — przenoś. vident succrescere vina, widzą, że wina przybywa; orator succrescat aetati, niech zasłynie w tym czasie; gloriae seniorum succrescere, brać udział w chwale przodków.

Succumbo, cubui, cubitum, 3. upadać pod czem, uledz, dać się pokonać, non enim cum quoquam arma contuli, quin mihi succubuerit; s. oneri, doloribus, senectuti, somno, culpa; stosować się do czego, tempori.

Succurro, curri, cursum, 3. podbiegać, przybiegać, przybywać, szczegól. z przyp. 3. dawać pomoc, afflictiis semper succurrit; non ignara mali, miseris succurrere disco; 2) przychodzić na myśl, illud etiam mihi succurrebat; ut quidque succurrit i. t. p.

Succus, patrz succus.

Succussus, us, m. wstrząśnienie

Succutitio, cussi, cussum, 3. wstrząsać, wzruszać, succutitur alte currus, podskakuje wysoko.

Suco, ðnis, m. wysysacz, zdzierca, lichwiarz.

Sucula, ae, ż. świnka; w licz. mn.

Suculae, hyady, gwiazdozbiór.

Sucus, i, m. sok, stirpes e terra sucum trahunt; maść, olejek, s. pinguis olivi, oliwa; lekarstwo, napój, pocula suci amari; truczna, s. veneni; 2) smak dający się czuć w jedzeniu, piscis suco ingratus; ova suci melioris; — przenoś. moc. jedrność, amissimus sucum et sanguinem; szczegól. o mówcach i mowie: retinebant sucum Periclis, s. orationis.

Sudarium, ii, n. chustka do ocierania potu, chustka od nosa.

Sudatio, ðnis, pocenie się.

Sudes, is, ż. pał.

Sudo, i. pocić się, potnieć; z przyp. 6. być zmoczonym, zlanym, s. sanguine litus; także: sączyć się, kapać, balsama sudantia ligno, poet.; — przenoś. pocić się, pracować usilnie, sudandum est his pro communibus commodis; 2) przech. wydawać z siebie kroplami, quercus sudabunt mella; arbores balsama sudant.

Sudor, ðris, m. pot, quum sudor ad imos manaret talos; sudor iit per artus; sudorem excutere; — przenoś. trud, wielka usilność,

stilus multi sudoris est; multe phaleras sudore receptas.

Sudus, a, um (od se i udus). suchy, pogodny, s. ver.: *revertor.* sudum, i, n. pogoda, si erit sudum.

Sueo, ðre. być przyzwyczajonym.

Suesco, suēvi, suētum, 3. przyzwyczajając się; w cz. przesz. dok. suēvi, jestem przyzwyczajony, zwykłem, quod suesti. jak zwykłeś, jak masz zwykają.

Suessa, ae, ż. miasto 1) Aurunków w Kampanii; Suessa Aurunca, stąd: Suessanus, a, um, tytający tego miasta; 2) Wolsków w Lacjum: Suessa Pometia.

Suessiones, um, m. lud w Gallii belgijskiej.

Suetus, a, um (od sueo) nawykły, wezwyczajony, z przyp. 3 lub z tryb. bez. his ego suetus; equi curra succedere sueti.

Suēvi, orum, m. lud Germanii, Swewowie, w licz. poj. Suevus, i Sueva, mieszkaniec, mieszkanka Swewii (Szwabii).

Sufes, ðtis, m. Sufet, najwyższy urzędnik w Kartaginie.

Suffarraneus, a, um, dowożący zboże.

Suffero, ferre, nosić, utrzymywać; — przenoś. podolać, wystarczyć, acc claustra, nec ipsi custodes sufferre valent; ponosić poenam alicujus rei.

Suffes, patrz sufes.

Sufficiens, tis, dostateczny, wystarczający, vires.

Sufficienter, *przysł.* dostatecznie.

Sufficio, fēci, factum, 3. podkładać, opus, fundament do budowy założyć; sufficiunt lanam medicamentis, zanurzają w farbie, maczają, farbują; poet: oculos suffecti (anguis) sanguine et igni, węże mające krwią nabiegle oczy i zaognione; 2) dostarczać, da-

- wać, własoć i przeność. Danals vires; ipsa satis tellus sufficit humorem; 3) wybierać na czyje miejsce, censorem in locum demortui; collegam suffici censori; Hadrubale imperatore suffecto; suffectus consul (w przeciwieństwie do konsula wpraw obranego); — przeność o pszczolach: reges et parvos Quirites sufficiunt, poet. II) często nieprzech.: wystarczać, być dostatecznym, poddać, alicui lub adversus aliquem; alicui rei lub ad aliquid, lub in aliquid; często samo sufficere: non sufficiebant mari; quoad sufficere remiges potuerunt; z tryb. bez. być w stanie, być w możności, nec obniti contra, nec tendere, poet.
- Suffigo**, fixi, fixum, 3. przybić, przypiąć, alicuique cruci, in cruce lub in cruce.
- Suffimen**, inis, *n.* i suffimentum, 1, *n.* kadzidło.
- Suffio**, fivi i fivum, 4. kadzić, thymo; często: przech. okadzać, okurzać; suffitus, okadzony, u poet.
- Suffitio**, ōnis, *ġ.* kadzenie.
- Sufflāmen**, inis, *n.* hamulec.
- Sufflātus**, a, um, wzdęty; — przeność. dumny, nadęty, scientia.
- Sufflo**, 1. dać; przech. nadymać.
- Suffloso**, 1. (od faux), dusić; — przeność. urbeć, ogłodzić, głodem wyniszczyć.
- Suffodio**, fōdi, fossum, 3. wykopać poniżej, specum, zrobić loch podziemny; podkopać, murum, sacella, moenia cuniculis; Alexandria est suffossa; z pod spodu przekłóć, equos (telis); ilia.
- Suffragatio**, ōnis, *ġ.* sprzyżanie, pomaganie ubiegającym się o urząd na wyborach
- Suffragator**, ōris, *m.* sprzyżający, pomagający na wyborach. glosujący za kim.
- Suffragatorius**, a, um, tyżący się glosujących za kim, amicitia.
- Suffragium**, ii, *n.* odlamany kawałek, skorupka, której starożytni używali do dawania głosu na zgromadzeniach, stąd: a) glos, kreśka, a. inire, ferre, glosować; in s. mittere, poddać glosowaniu; testarum suffragia, sąd skorupkowy, ostracyzm, testularum suffragiis civitate ejectus; — przeność. glos przychylny, zdanie, pochwalenie, suffragio tuo rhetorem; supplex populi suffragia capto; b) prawo glosowania; suffragia dare; a. alicui impartiri.
- Suffrago**, Inis, *ġ.* przegub w podobnej nodze zwierząt czworonoznych.
- Suffragor**, 1. glosować za kim, glosowaniem pomagać ubiegającemu się o urząd, suffragandi libido; w ogóle: pomagać, zalecać, popierać, alicui lub alicui rei; suffragante aliquo, za czyjśm poparciem, wstawieniem się; suffragante fortuna, za sprzyjaniem losu.
- Suffringo**, ōre, podłamać, złamać, crura alicui.
- Suffugio**, fugi, fugitum, 3. uciekać pod coś, in tecta; także: z 4 przyp. uchodzić przed czym, sensum, tactum.
- Suffugium**, ii, *n.* przytułek, miejsce schronienia się.
- Suffulcio**, fulsi, fultum, 4. podpierać, porticum columnis.
- Suffundo**, fūdi, fūsum, 3. podlewać, lać pod coś; 2) oblewać, zalewać, wylewać, mero suffuso, sanguis cordi suffusus; poet.: e puchlinie wodnej: intumuit suffusa venter ab unda; — przeność. s. ore ruborem i rubere suffundi, zarumienić się, poet.; rubor mihi

- suffunditur, rumienię się; pallor suffunditur, blednieję; z przyp. 6. zwilżyć, napelnić, okryć czëm, tepilo suffundit lumina rore: lacrimis oculos suffusa nitentes: lingua suffusa veneno; rubra suffusus lumina flamma; także: sales suffusi felle; animus nulla malevolentia suffusus.
- Sugamber**, patrz Sygamber.
- Suggëro**, gessi, gest m, 3. poddawać, podkładać, flammam costis aheni, poet.; — przenoś. invidiae flammam ac materiem criminibus; 2) dostarczyć, dać, apparatus; tellus alimenta suggerit; — przenoś. dędać, przydać, ratiunculas huic sententiae, questus; sprawić, ludum Druso (zamydlić oczy); 3) zaraz przytoczyć, zaraz co po czëm położyć, bezpośrednio kogo po kim wymienić, Horatium Bruto.
- Suggestum**, i, *n.* miejsce wznie-sione, z którego mówiono do ludu, illud suggestum ascendens.
- Suggestus**, us, *m.* miejsce wznie-sione, z którego przemawiano do ludu, de suggestu inquit; miejsce, na którym zasiadał pretor, excelso in suggestu jura reddentem.
- Suggill-** patrz Sugill-.
- Suggrandis**, e, nieco wielki,
- Suggrunda**, ae, *ż.* obdaszek, koniec dachu wydatny od ściany dla spływania deszczowej wody.
- Sugillatio**, ōnis, *ż.* siniak; —przenoś. znieważenie, obelga, constulum.
- Sugillo**, 1. pobić kogo, porobić siniaki; — przenoś. znieważzyć, wy-rządzić obelgę, viros spectatos.
- Sugo**, suxi, suctum, 3. ssać, u-bera; — przenoś. wyssać, nabrać w siebie, errorem cum lacte nutriticis.
- Sui**, *zaimek zwrot.* siebie, przyp. 3. sibi, 4 i 6 se lub dla wzmocnie-nia sese; przyim. cum przekłada się; secum; dodaje się przyröstek met, znaczący sam dla większej dobitności: semet, sibimet; ad se, do siebie; do domu; apud se, u siebie, w domu, devertit Clodius ad se.
- Sulle**, is, *n.* chlëw.
- Sullus**, ō, um, świał, wieprze-wy. grex.
- Sulcitani**, orum, *m.* mieszkańcy miasta Sulci w Sardynii.
- Sulco**, 1. orać, brózdzić, robić brózdy, humum vomere; — przenieś. serpens sulcat arenam: marszczyć, cutem rugis; płynąć, rate sulcavimus undas: fragili ligno aequor; vada carinā.
- Sulcus**, i, *m.* brózda, s. imprimere; 2) dołek, jamka, rowek do sadzenia drzew, winorośli i t. p. tenui vitem committere sulco; plantas deponere sulcis; 3) rozdziela-nie się wody pod płynącym okre-tem, infundunt sulcos, poet.
- Sulfur**, ūris, *n.* siarka.
- Sulfuratus**, a, um, siarkowany.
- Sulfureus**, a, um, siarczany, aqua Sullā, ae, *m.* familijne imię rodu Korneliuszów; stąd: a) Sullānus, a, um, Sullāński, do Sulli odno-szący się; *rzeczow.* Sullani, orum, *m.* stronnicy Sulli; b) Sullaturio, ire, naśladować Sullę.
- Sulmo**, ōnis, *m.* miasto Pelignów w środkowej Italii; stąd: Sulme-nensis, e, do Sulmony odnoszący się i Sulmoneses, ium, *m.* Sul-moneńscy.
- Sulph-**, patrz sulf.
- Sulpicius**, a, um, nazwisko Rzym-skiego rodu; *przym.* do Salpicya-sza należący, horrea.
- Sultis** = si vultis.
- Sum**, fui, esse, być, zostawać, znajdować się, żyć, omnium qui sunt, qui fuerant, qui futuri sunt;

nullus sum, już po mnie, jestem zgubiony; suns cuique mos est, każdy ma swój zwyczaj; w odniesieniu do miejsca: Romae, Athenis, in aliquo loco; apud aliquem lub ad aliquem, Curio fuit ad me diu; ab aliquo loco esse, w oddaleniu być, mieszkać, leżeć; w odniesieniu do stanu i usposobienia, położenia, in aere alieno, in laudibus, in spe i t. p.; esse cum aliquo, obcować, przestawać z kim; secum esse, być w samotności; est mihi aliquid cum aliquo, mam z kim do czynienia, mam stosunki; esse ab aliquo, należeć do kogo, być czym stronnikiem, zwolennikiem, est ab Aristotele; esse pro aliquo, być komu przydatnym; in eo esse, ut-, mieć co w myśli, być w gotowości, aby-; esse in aliquem locum, dostać się, in Syriam, in potestatem: sunt qui-, znajdują się tacy, którzy-, z nast. tryb. ozn. lub łącz., podług tego, jak się co pewnego, lub przypuszczalnego tylko przedstawia: sunt quibus unum opus est; sunt, quos iuvat; sunt, qui dicant; id est, hoc est, przy wyjaśnieniu myśli poprzedniej; być, mieć miejsce, solis defectio fuit; nec provocatio erat; stąd: sic, ita esse, tak się mieć; sicut erat, w takim stanie, jak był; sit ita lub esto, niech tak będzie, dobrze, mniejsza o to; est, jest taki wypadek, trafia się, zdarza się, z nast. ut i tryb. łącz., est, ut vir viro latius ordinat arbuta sulcis; z tryb. bez. fuerit mihi eguisse aliquando amicitiae tuae; także: est, ubi id maxime valet; est quod lub ut lub cur, jest przyczyna, powód do-, magis est quod gratuler tibi, quam quod te rogem; nihil erat, quod singulis de rebus

scriberem; nihil est, quod extimescas; 2) być czem, kim, gdy następuje predykat przymiot. lub rzeczow. lub wyrażenie przymiotne, magnus hoc bello Themistocles fuit; nos numerus manus, Iphicrates fuit talis dux; ejus aetatis lub ea aetate esse, być współczesnym, żyć w tym samym czasie; magno natu; tantis opibus esse summi ut sint laboris, że są uzdatnione do bardzo ciężkiej pracy; magno animo esse, mieć wielką odwagę; esse ea fama et gloria, magna sagacitate, singulari prudentia, praecipua fide, eodem animo, eadem mente; qui nunquam aegro corpore fuerunt; magni esse, mieć wielką wartość; wiele kosztować, frumentum fuit tanti; ager pluris erat; magni erunt mihi tuae literae; parvi, nullius momenti esse; z przyp. 2. przy oznaczeniu uległości, właściwości: należeć, Gallia est Ariovisti; ejusdem, alienae civitatis esse; Pompeji totum esse; suarum rerum erant; byc powinnością, obowiązkiem, udziałem, rzeczą i t. p. id arbitrium non mei consilii est; non mediocri industriae est; est hoc Gallicae consuetudinis, ut; es adolescentis majores natu vereri temeritas est florentis aetatis, prudentia senectutis; fuit meum lugere, moją rzeczą było, do mnie należało; tunc est videre; z podwójnym przyp. 3. sprawić, przynosić, ścigać się, służyć do czego, esse alicui auxillie, praesidio, usui, salutis, laetitiae, calamitati, malo, perniciet, detrimento, turpitudini, invidiae, opprobrio, gloriae, impedimento, fraudi et damnationi; częste: non esse oneri ferendo, nie być zdolnym do dźwigania ciężaru; non esse selvende,

nie być w możności zapłacenia; z przym. ad i 4 przyp. służyć do czego, być przydatnym, res quae sunt ad incendium; z przym. in i 4 przyp. 6 stanowić, prius imperii insigne in chlamyde purpurea erat, suknia purpurowa stanowiła oznakę władzy najwyższej; polegać, omnem spem in impetu esse equitum; quantum in se erat; res est in opinione; rzadko z przysł.: bene, male esse, dobrze, źle się mieć; sic vita hominum est; quum in convivio bene et jucunde fuisset, dobrze i przyjemnie czas spędził.

Sumen, Ynis, *s.* (od sugo) wymię, podbrzusze świni.

Summa, ae, *ż.* (od superus) najwyższa, najważniejsza, najznaczniejsza, główna rzecz, główny punkt; *s.* rei lub virium, główna siła; *ale:* summae rei praerat, miał najwyższą władzę; *s.* imperii, najwyższa władza, dowództwo, zwierzchnictwo; *s.* rerum, główna bitwa; *s.* hominis, philosophiae, główny przedmiot, rzecz najważniejsza w człowieku, w filozofii; *si tantummodo summas attigero*, głównych punktów życia czyjego; *poet.:* summa ducum, główna osoba; 2) całość jakiej rzeczy, *s.* exercitus lub rerum, całe wojsko; *s.* rerum, cała wojna, *s.* rerum lub reipublicae, całe państwo; *patres metus de s. rerum cepit; summae reipublicae praesse; s.* victoriae, zupełne zwycięstwo; *poet.:* *s.* rerum świat, rerum consule summae; *s.* certaminis, cały spór, *dedimus s. certaminis uni; ad summam i in summa*, w całości, w ogóle; 3) w rachunkowości: liczba zbiorowa, *summa pecuniae; s.* litium, należąca się pieniądze i koszta procesu; *s.* facere, conficere, zracho-

wać, zebrać w jedno, *quae reliqua s. fiat; —* przenos. mnogość, znaczna ilość, *praedae, copiarum; treść, querelarum; juris; summam rei dicere; s.* sermonis, epistolae; *s.* mali; *poet.:* haec summa est, ta jest treść mego rozkazu.

Summārium, ii, *n.* treść, krótkie zebranie.

Summātim, *przysł.* w ogóle, w treści, scribere.

Summe, *przysł.* najwyżżej, wielce, bardzo, mocno, officiosus, studiosus, locus *s.* munitus, *s.* dissidere. Summērgo, summittō, patrz subm. Summōpere, *przysł.* wielce, bardzo usilnie, vitare.

Summoveo, patrz submoveo.

Summus, patrz superus.

Summuto, patrz submuto.

Sumo, sumpsī, sumptum, 3. brać, brać na siebie, dostać, otrzymać, legem in manus, arma, literas, ejusmodi genera obsonii, cibum, venenum, soporem; regium ornamentum et nomen, imperium; purpuram; togam praetextam; unde vinum sumeret; także: frumentum ex agris; pożyczać od kogo, pecuniam mutuam; kupować, genus signorum; quae parvo sumi nequeunt; 2) w mowie: przytaczać, wspominać, homines notos; aliquid argumenti loco; twierdzić, utrzymywać, brać za co, aliquid pro certo, pro non dubio; lub z 4 przyp. i tryb bezok. beatos esse deos sumpsisti; 3) obrać, naznaczyć, tempus cibi, hiberna, sibi studium philosophiae; aliquem sibi imperatorem, collegam, aliquem judicem; sumptis duobus Caesaribus, diem ad deliberandum; colloquendi tempus sumitur; sumite materiam vestris aequam viribus; *poet.:* z tryb. bez., quem virum sumis celebrare; 4) ukarać,

supplicium de aliquo; 5) podjąć się czego, przedsięwziąć, urbem ad obsidendum, bellum, laborem; 6) przyjąć, przybrać, przywłaszczyć, mores antiquos; vultus acerbos, arrogantiam sibi; auctoritatem; sibi partes imperatorias; sibi iudicium.

Sumptio, ōnis, *ż.* jedno ze zdań poprzednich w syllogizmie.

Sumptuarius, a, um, tyżący się wydatków, lex.

Sumptuose, *przysł.* kosztownie, z wielkim nakładem.

Sumptuosus, a, um, kosztowny, drogi, coena, villa, ludi; 2) rozrzutny, marnotrawny, wiele wydatkujący, venio jam ad sumptuosos (homines).

Sumptus, ns, *m.* nakład, wydatek, s. epularum; sumptum in rem impendere, facere, robić wydatki; sumptui no parcas; nie szczędź kosztów; 2) rozrzutność, marnotrawstwo, inusitatae luxuriae sumptuumque.

Sunio i **Sunium**, il, *n.* przylądek w Attyce.

Suo, sui, sūtum, 3. żyć, zszywać, w ogóle: spajać, aerea sutura, pancierz, poet.

Suopte, = suo ipsius.

Suovetaurilia, lub **suovetaurilia**, ium, *n.* (od sus, ovis i taurus), uroczysta ofiara oczyszczalna, nazwana stąd, że zabijano świnię, owcę i wołu.

Supellex, **supellectilis**, *ż.* sprzęt domowy; — przenoś. amicos parare, optimam et pulcherrimam vitae supellectilem.

Super, I) *przysł.* 1) w przestrzeni wyżej, w górze, na wierzchu, decorant s. armis; a. e vallo prospectant; s. reponunt (vestes); — przenoś. a) nadto, s. poscunt; s. quam, więcej niżeli; satis superque dixi,

aż nadto powiedziałem; satis superque ditare aliquem; satis superque humilis, nadzwyczajnie; b) s. quam, oprócz tego, s. quam quod, oprócz tego że; 2) w odniesieniu do czasu: po czém, s. tales effudit voces; II) *przym.* z przyp. 6. a) w przestrzeni: na, nad, s. navit turrim effectam; qui s. musculo struatur; ensis s. cervice pendet; s. arce sunt; za, s. Bosporo incole re; — przenoś. względem, w przedmiocie, s. tali causa missi; s. aliqua re scribere, agere; poet.: s. urbe curas; s. sua laude molitur, b) w odniesieniu do czasu: podczas, nocte s. media, poet.; 2) z przyp. 4. a) w przestrzeni: nad, na, s. asseres coria inducuntur; s. aspidem assidere; s. corpus alicujus occumbere; s. caput regis volare; s. utres nare; aqua s. montium juga concreta erat; alii s. aliorum capita ruerent; powyżej, situs s. Numicium flumen; erat s. ipsum, cubabat s. regem; około, s. Sunium navigas; za, dalej, s. Indos proferet imperium; s. Numidiam Gaetulos accepimus; — przenoś. przed, s. omnia, przedewszystkiém; oprócz, s. ceteros honores locus in circo datus; s. ceteros sumptus; super haec; także: vulnus s. vulnus, rana poranie; b) w czasie: podczas, s. mensam, s. vinum et epulas, u późn. pisarzy.

Superabilis, e, łatwy do przejścia, murus; — przenoś. łatwy do pokonania.

Superaddo, ěre, przydać, dodać, tumulo superaddite carmen.

Superator, ōris, *m.* zwycięzca, populi.

Superbe, *przysł.* dumnie, hardo, responderere, imperare.

Superbia, ae, *ż.* duma, pycha na-

- ścisłość**, in rebus prosperis superbiam fugiamus; z dobrej strony; duma szlachetna, poczuwanie się do własnej wyższości, sume superbiam quaesitam meritis.
- Superbilōquentia**, ae, *ż.* mowa kacechowana duma.
- Superbio**, ire, pysznic się, być dumnym, formā, honore.
- Superbus**, a, um, 1) ze złej strony: dumny, pyszny, nadęty, superbum se praeibit in fortuna; ntrum superbiorum te pecunia facit; stąd: Superbus jako przydomek Tarkwiniusza; 2) z dobrej strony: znamienity, wzniosły, odznaczający się, Atridae; populus bello superbus; 3) o przedmiotach nieżywotnych; pyszny, wzniosły: arces; ostry, surowy, iudicium aurium, jura; vultus; dumny, gressus, literae; okazały, odznaczający się, wspaniały, świetny, limina civium potentiorum; conjugium; triumphus; postes auro superbi; wprawiający w dumę, victoria.
- Supercilium**, ii, *n.* brew; 2) jako skazówka gniewu, dumy, surowości; 3) skinienie, imperium Jovis cuncta supercilio moventis; 4) wierzchołek, tumuli, tramitis cli-vosi; infimo supercilio, pod górą.
- Supermineo**, ěre, sterczcć, przewyższać, undas; victorque viros supereminet omnes.
- Superficies**, ěi, *ż.* wyższa część jakiej rzeczy; powierzchnia; 2) to co stoi na powierzchni ziemi: budowle, drzewa i t. p. aream praedclaram habemus, superficiem consulēs aestimabunt.
- Superfigo**, fixi, fixum, 3. zatknąć na wierzchu, wsadzić, capita superfixa.
- Superfluo**, ěre, wylewać, zalewać, zbierać; — przenoś. obfitować, nos superfluentes (w odniesieniu do wymowy).
- Superfluus**, a, um, obfity, zbyteczny, niepotrzebny, u późn. pis.
- Superfundo**, fudi, fūsum, 3. wylewać na co, na str. bier. wylewać się, zbierać, Tiberi superfuso, fastigio operis; — przenoś. hostes superfusi, rzuciwszy się gromadnie, w wielkiej liczbie; superfudit se (regnum Macedoniae) in Asiam, rozszerzyło się; laetitia se superfundens, radość zbyteczna, niepomawiana; także o szczęściu: superfudit se anime alienus, zaślepią, omamia.
- Supergrēditor**, gressus, 3. chodzić po czem, ruinas, u późn. pis.
- Superi**, orum, *m.* patrz superus.
- Superimmineo**, ěre, sterczcć, wznoś się.
- Superimpōno**, pōsi, positum, 3. kłaść na co.
- Superincido**, ěro, spadać na co.
- Superineūbo**, ěre, leżeć na czem.
- Superincumbo**, ěre, kłaść się na czem.
- Superinjicō**, jēci, jectum, 3. narzucić, nakłaść na co, raras superinjice frondes.
- Superinm-**, superinp-, patrz superim-, superimp-.
- Superinsterno**, strāvi, 3. pokładać czem, zaścielać, tabulas.
- Superior**, patrz superas.
- Superius**, patrz superus i supra.
- Superjacio**, jēci, jectum i jactum, 3. rzucać na co, membra superjecta, poet.: aequor superjectum: rozlane; 2) przerzucać przez co, scopulos superjecit undā pontus, — przenoś. przesadzać, przekraczać granice, superjecere quidam augendo fidem.
- Superlatio**, onis, *ż.* przesada, przesadzanie w mowie, veritatis (hyperbola).

Superlātus, a, um, przesadzony, 7erba.

Supermitto, msi, missum, 3. wrzucić, dędać, wlać, przymieścić, aquam potioni, a późn. pis.

Superne, przysl. z wierzchu, na wierzchu, mulier formosa superne.

Supernus, a, um, górny, zwierzchni: poet. niebieski, numen.

Supĕro, 1. 1) nieprzech. a) wysta-
wać, górować, capite, poet.; — przo-
nos. mieć przewagę, wyższość,
brać górę, equitatu, coplis, virtute;
superat sententia; tantum su-
perantibus malis; b) pozostawiać,
quid superat? superet mode Man-
tua nobis; vitā superare, przeżyć;
także: poet. samo superare (alicui);
c) być obfitym nad potrzebę, do
zbytku, divitiae superant; superante
multitudine; quum otium su-
perat; 2) przech. a) przebyć, przejść,
przepłynąć, przejechać, montes,
Alpes, aequor, przewyższać, tur-
ris superat fontis fastigium; sum-
mas ripas fluminis; także: wieżę
na co, wstąpić, summi fastigia tec-
ti ascensu supero; uprzędzić, epi-
stolam fama esset superatura: —
przenoś. a) przewyższać, celować,
omnes in re; omnes splendore ac
dignitate vitae; consilio, justitia,
elegantia; doctrina aliquem; mo-
rum civilitate aliquem; omnes sce-
lere: urbem utilitate; b) pokonać,
zwyciężyć, hostem acie, pugna,
proelio, navali certamine; Vejentes
bello; Asiam bello; często samo
aliquem; quarum fletu et depreca-
tione superatus; γ) wytrwać,
wyttrzymać, przetrwać, vim tem-
pestatis labore et perseverantia;
omnia; casus; b) przejeżdżać mi-
mo, kolo czego, objechać, opłynąć,
Euboeam, insidias locatas.

Superpendens, tis, wiszący nad
czem, superpendentia saxa.

Superpono, pōsu, positum, 3. wło-
żyć na co, położyć na wierzchu,
capiti decus; manum.

Superquam, patrz super.

Superscando, ěre, wstąpić na co,
corpora.

Supersēdeo, sēdi, sessum, 2. sie-
dzieć na czem; — przenoś. zaprze-
stać, zaniechać, unikać, z przyp.
6 lub 3. labore itineris; pugnae;
verborum multitudine superseden-
dum est; z tryb. bez. loqui, casti-
gare, certare, agere.

Supersterno, strāvi, stratum, 3.
rozścielać z wierzchu, nakrywać.

Superstes, stltis (od sto), blisko
stojący, naoczny świadek; dawna
formuła prawna: utrisque super-
stitibus praesentibus; 2) ten, któ-
ry przeżył kogo lub co, z prz. 3
lub 2 superstitem esse alicui; alte-
rius vestrum superstes; non solum
vitae sed etiam dignitatis meae.

Superstitie, ōnis, ż. świętość, po-
szanowanie bogów, religia, templi;
superstitione facile est liberari,
quum sustuleris vim deorum; poet.:
przysięga czyli jej nietykalność;
2) zabobobon, anilis; superstitione
captus.

Superstitiose, przysl. zabobonnie,
dicere.

Superstitioſus, a, um, wieszczcy,
prorocki, vex, poet.; 2) zabobon-
ny, philosophi.

Superstite, ěre, stać na czem, z przyp.
3 rainis; z przyp. 4 ossa super-
stabunt volucres inhumata.

Superstruo, ěre, budować na czem.

Supersum, fui, esse, 1) być nad
czem, sterczyć; — przenoś. poka-
nać, wytrzymać, podolać, laberi,
poet.: 2) pozostać, non multum
aestatis supererat; bellum super-
erat; nihil virium superest; satis
hostium superest; quod gerendis
rebus superesset; non multum su-

peresse munitionis (nie wiele brakuje do ukończenia warowni); superest, ut-, pozostaje, aby-; quod superest, wreszcie, albo: co pozostaje; szczególn. przy życiu pozostaje, unus superfuit ex tanta familia; ex proelio, ex pugna lub samo superesse; z przyp. 3. przeżyć, temporibus, pugnae, patri: 3) być obfitym, zbytecznym, nad potrzebę, do zbytku, verba mihi superesse: fama Jovi superest; tantum animi superesse sententiae; stąd: być niepotrzebnym, neque absit quidquam neque superat.

Superus, a, um, górny, wierzchni, na wyższym miejscu będący, arae, vicinus, mare i t. p.; *rzeczow.* superi, erum, m. bogowie wyżsi, świat ziemski, ludzie na ziemi żyjący, w przeciwieństwie do świata podziemnego (inferi); 2) st. wyż. superior, ius, a) w przestrzeni: wyższy, wyżej leżący, znajdujący się, s. pars aedium; także: domus, wyższa część domu; s. pars collis, locus, miejsce wyższe, mówiąca, superiore e loco concionari, dicere; locas. wzgórze; acies s. it. p.; Moesia s., Mezya wyższa; *rzeczow.* superiora, w przeciwieństwie do inferiora; — przenoś. a) wyższy, mocniejszy, potężniejszy, superiorem esse, być zwyciężcą, zwyciężyć; superiores bello case coeperunt, zaczęli brać przewagę w wojnie; superiorem discedere, odejść zwyciężcą; populus superior factus, wziął przewagę; superiorem esse contra improbos; β) wyższy, znakomitszy, celniejszy, honoris gradu superior; loco, fortuna, fama superiores; superior factus ordine; quanto superiores sumus, tanto nos geramus submissius; b) w odniesieniu do czasu: przeszły, poprzedzający, dawniejszy, upły-

niony, dies, nox, annus, tempus, aetas, castra, vita, facinus, pugna, bellum, proelia, adversae res, crudelitas i t. p. addunt ad superiores totidem naves triremes; duo superiores obscurissimo genere; *przyst.* superius, wprzód, przedtém, wyżej: superior pod względem wieku: starszy, Dionysius s; superiorum aetas; omnes aetatis superioris; 3) stop. najw. a) supremus, a, um, bardzo wysoki, najwyższy, montes, najwyższe szczyty gór; — przenoś. a) największy, najokropniejszy, najsurowszy, supplicium, mactes; ventum est ad supremum, przyszło do ostateczności, poet.; β) pod względem czasu: ostatni, nox; sole supremo, przy zachodzie słońca, poet.; szczególn. w odniesieniu do końca życia: dies, hora, vix; petio, honor; ignes i t. p.; poet.: supremo ore, konającą ustami; *rzeczow.* suprema, orum, s. koniec, śmierć, obchód pogrzebowy, ostatnia posługa; *przyst.* supremum, nakoniec, po raz ostatni, magna, supremum voce ciemus; b) summus, a, um, α) w przestrzeni: najwyższy, bardzo wysoki, jugum lub cacumen montis; aedificiorum fastigium; summus ego (in triclinio); s. urbs, najwyższa część miasta; s. mons, wierzchołek góry; s. temo, koniec dyszla; summus amphoras aperit auro, z wierzchu; summa aqua, terra, powierzchnia; *rzeczow.* summum, i, s. wysokość, szczyt, a summo, z góry; in summo, na szczytce; summa petrae, wierzchołki; *przyst.* summum, najwyżsiej; — przenoś. najwyższy, największy, najmocniejszy, najznakomitszy, najważniejszy, najglówniejszy, hiems; via, periculum, cruciatus; eura i t. p.

genus, magistratus, potestas, honor, studium, prudentia, aequitas, humanitas, spes, bonum, malum i t. p.; s. republica, całe państwo; s. salus reipublicae, powszechno dobro kraju; summae res, najwyższa władza; poet.: znakomite czyny; a. bellum; główna wojna; summo reipublicae, w największym niebezpieczeństwie rzeczypospolitej; omnia summa facere, robić co tylko można; o osobach: najwyższy, najznakomitszy, vir, dux, imperator i t. p.; β) w odniesieniu do czasu: ostatni, najpóźniejszy, dies, terminus, senectus.

Supervacaneus, a, um, zbyteczny, pozostający od zwyczajnego użycia; opus, praca dopadkowa, dorywcza, wykonana w chwilach wolnych od zwyczajnych zatrudnień; ze złej strony: niekonieczny, potrzebny, nieużyteczny, daremny, sanguis, literae; oratio, defensio; pro supervacaneo atque inutili habere aliquem, de timore supervacaneum est disserere.

Supervacuum, a, um, zbytni, niepotrzebny, nieużyteczny, bezskuteczny. Bajas supervacuum facere; motus; honores; supervacuum est, s. tryb. bez.: illis supervacuum est pugnare; ex supervacuo, niepotrzebnie, daremnie.

Supervado, ěre, przechodzić, ruinas mari; munimenta.

Superveher, vectus, 3. przejeżdżać, feglować, powyżej lub około, praetor oram Italiae supervectus promontorium.

Supervento, vĕni, ventum, 4. nacheodzić, wchodzić na wierzch; poet.: heres heredem velut unda supervenit undam, dziedzic nacheodzi na miejsce poprzedniego, jak: ora loquentis terra supervenit

pokryła; 2) nagle napaść, alicui, a Camille Gallis superventam est, niespodzianie K. napadł na Galów; curra desiluit atque semianimi lapsoque supervenit; nieapędzanie przyjść na pomoc, lub w ogóle: nadejść nagle, supervenerunt legati, signa; munientibus supervenit Marcellus; huic laetitiae supervenit Quintius; neque ita multo post et pedites supervenerunt; — przenos. nox supervenit alicui, zaskoczyła; supervenit casus ignaris.

Supervivo, vixi, 3. przeżyć, alicui, u późn. pis.

Supervolito, ěre, często nad czym przelatywać, tecta, poet.

Supervolo, ěre, przelatywać nad czym, totum supervolat orbem; tremebunda supervolat hasta.

Supino, 1. w znak naginać, obracać, poet.: glebas, uprawiać; nasum nidore supinor, obracam nos na zapachy.

Supinus, a, um, w znak, w tył podany, nachylony, leżący, motus corporis; ora; tendo supinas ad coelum manus, wyciągam zwrócone ku niebu dłonie; stertit supinus; jactus s., rzut w górę; Tibur, na spadziści góry leżący, poet.; stoczysty, pochyły, vallis, collis; 2) wsteczny, w spak idący, cofający się, flumina in fontes cursu reditura supino; nec redit in fontes unda supina suos, poet.

Suppar, pĕris, prawie równy, współczesny, huic aetati suppare.

Supparum, i, n. i -us, 1, m. gatunek żagla.

Suppeditate, ōnis, ŝ dostatek, obfitość, bonorum.

Suppedito, 1. znajdować się pod dostatkim, być, in hoc campo facile suppeditat omnis apparatus dicendi; obfitować quibus nec

suppeditamus, ille eget; wystarczać, manubiae vix in fundamenta suppeditaverunt; parare ea, quae suppeditant ad cultum; nec consilium nec ratio suppeditat: 2) przech.: dostarczać, pecuniam alicui; omnium rerum abundantiam; quod ipsis suppeditabatur, samo supp. alicui, pomagać, wspierać, quod Ciceroni suppeditas, gratum est.

Suppēdo, ēre = paululum pedo.

Suppētiae, ārum, ż. pomoc, posiłki, milites suppetias alicui mittere; suppetias ire alicui, iść na pomoc, także: occurere alicui, venire, proficisci.

Suppetior, l. posiłkować, ratować, alicui.

Suppēto, petivi i petii, petitum, 3. być na pogotowiu, ne pabuli quidem satis magna copia suppetebat; pecunia deesse coepit, neque, quo manus porrigeret, suppetebat, nisi in amicorum possessiones; quum frumentum copiaeque aliae suppetarent; e wymowie: cui res non suppetit, verba desunt; — przenoś. si vita suppetet (mihi), jeżeli jeszcze żyć będę; si vita longius suppetisset; suppetunt vires; nec consilium sibi suppetere; suppetit fiducia; stąd: wystarczać, być dostatecznym, castris locus suppetit; ut ambitioni, sumptibus copiae suppetant; — przenoś. rudis lingua non suppetebat libertati; poet.: podolać, novis ut usque suppetas doloribus.

Suppilo, l. kraść, okradać.

Suppingo, pēgi, pactum, 3. wbić pod spodem; podbić czém, podszyc, z przyp. 6.

Supplanto, l. podstawić co komu pod nogi, aby się wywrócił, aliquem.

Supplémentum, i, n. uzupełnienie, szczególn. we względzie wo-

jennym, scribere legionibus supplementum; legiones veteres supplemento explere; terna millia militum in supplementum imperata.

Suppleo, plēvi, plētum, 2. uzupełniać, dopełniać, szczegól. we względzie wojennym, legiones; poet.: sanguine venas, znouu napelnąć; — przenoś. nagrodzić, zastąpić, vigorem firmitate animi.

Supplex, plēcis, zginający kolana, stąd: proszący z pokorą, supplicem se contulisse ad alios; supplex te ad pedes abjiebas; także: orat multis et supplicibus verbis; voce supplicii postulare; tendit ad vos manus supplices; *rzeczow.* vester est supplex; supplicibus tuis parcas; dei supplex.

Supplicatio, ōnis, ż. publiczne upadanie aa kolana, połączone z modłami dla uczczenia bogów, nakazane uchwałą senatu, bądź na podziękowanie za pomyślność w wojnie, bądź na odwrócenie klęsk i nieszczęść krajowych.

Suppliciter, przysł. pokornie, lequi; respondere; aram venerari.

Supplicium, ii, n. zginanie kolan: mianow. a) upokorzenie się przed Bogiem, modły uroczyste i ofiary, precibus supplicisq. deos placare; in suppliciis deorum magnifici, domi parci; także: pokorna prośba, błaganie zwrócone do ludzi, Vagenses fatigati regis supplicis; b) uklęknięcie dla odebrania kary, poddanie głowy pod miecz, stąd: kara śmierci; w ogól.: kara ciężka, męczarnia, ad supp. dare aliquem, skazać na śmierć; sumere s. de aliquo, ukarać; s. dare alicui, być ukaranym i t. p.

Supplicio, l. pokornie prosić, błagać, zaklinać, neque Caesari se-

lum pro te supplicabo; szczegó-
de Boga modły zanosić, cześć od-
dawać, ofiary czynić dla uprosze-
nia łaski lub podziękowania, Ma-
rio per hostias diis supplicanti; a
diis.

Supplodo, plosi, plosum, 3. tu-
pać, pedem nemo supplot.

Supplōsio, ōnis, ż. tupanie, pedis.

Suppoenitet, nieosob. żal trochę
czego, aliquem alicujus rei

Suppono, pōsui, positum, 3. (poet.
suppostus = suppositus) podkładać,
podstawiać, ova gallinis; ignem
tectis: colla oneri; caput pedi-
bus i t. p.: poet.: aliquem tu-
mulo lub terrae, pochować, po-
grzebać, suppositus, leżący pod
czem, przykryty, ignes cineri
doloso; — przenoś. poddać, se
criminibus; poet.: aethera in-
genio suo; 2) poniżej do czego
przyłożyć, poet.: falcem aristas
(kosić); cultrum (zarzynać); — prze-
noś. przydać, załączyć, generi
partes; exempla; 3) postawić ko-
go lub co na miejscu kogo lub
czego, aliquem in alicujus locum;
operae nostrae fidem amicorum;
fałszować, testamentum; impetum
in eum faciebant, qui suppositus
erat.

Supporto, 1. dowozić, dostawiać,
frumentum ex Sequanis, in ur-
bem, exercitui, navibus; ex Epi-
ro iis omnia Samothraciam sup-
portari iussit; comneatum, ligna,
aquam i t. p.

Suppostus, patrz suppono.

Suppressio, ōnis, ż. zatajenie, za-
trzymanie kryjomo.

Suppressus, a, um; cichy, vox;
orator suppressior ut voce, sic
oratione.

Supprimo, pressi, pressum, 3.
cisnąć na dół; stąd: navem, po-
grzążyć w morzu, zatopić; 2) za-

trzymać, classem; hostem inso-
lenter insequentem; poet.: vocem,
milczec; fons suppressus, zatamo-
wane; sanguinem; — przenoś. a)
wstrzymać, iter, powściągnąć, przy-
tłumić, iram, aegritudinem; que-
relas; b) ukryć, zamilczec, pecu-
niam, numos; famam decreti; in-
dicium.

Suppudet, nieosob. nieco się wsty-
dzić, quod eorum me suppedebat,
że się ich nieco wstydzilem.

Suppuro, 1. ropieć, jątrzyć się.

Supputo, 1. obrachować, obliczyć.

Supra, 1) *przyst.* a) w przestrze-
ni: w górze, na wierzchu, powyżej, s.
et subter; także: w przeciwien-
stwie do infra; toto vertice s. est,
całą głową wyższy jest od in-
nych; — przenoś. wyżej, ager
fortasse trecentis aut etiam s. nu-
morum milibus emptus; s. adji-
cere, podawać wyższą cenę, licy-
tować, ut nihil s. posset (addi);
że nic więcej dodać nie można;
s. deos lacesere, jeszcze więcej
naprzykrzać się bogom; s. quam
więcej niżeli; rem s. ferre quam
feri potest, przesadzać, rzecz więk-
szą przedstawiać, aniżeli być mo-
że; corpus patiens — supra quam
cuique credibile est; b) w czasie:
pierwój, przedtém, wprzód, uti
s. demonstravimus; de quo com-
memoravi s.; quae s. scripsi; stąd:
stop. wyż. superius, wyżej, dixi s.;
2) *przym.* z przyp. 4. a) w prze-
stze-
nieni: na, nad, corvus ei s.
dextrum brachium sedit; accum-
bere s. aliquem, być u stoła
wyżej od kogo; lignumque su-
pra turba petulans insilit; sal-
tu s. venabula fertur, poet.; po-
wyżej, z tamtej strony, supra ma-
re sexto decimo miliario; s. Pon-
tum positae civitates; quae gens
jacet s. Ciliciam; s. Suessulam; —

- przenoś, nad, s. caput esse, być nad karkiem, zagrażać; s. modum, s. morem, s. vires; s. leges se esse velle, chcieć być wyższym nad prawa; po, s. aliquid navigare, poet.: — przenoś. supra aliquem ire pietate, przewyższać; b) w odniesieniu do czasu: przed, przy, paulo s. hanc memoriam; s. septingentesimum annum; s. coenam; c) przy oznaczeniu liczby: nad, więcój niż, s. milia viginti.
- Suprascando**, scandi, scansum, 3. przestąpić, fines.
- Supremum**, supremus, patrz superus.
- Sūra**, ae, *ż.* lýtka, w licz. mn. poet. golenie, suras vincire cothurno.
- Suroŭlus**, i, *m.* gałazka, latorośl, płonka; — przenoś. surculum defringere ex jure civili.
- Surdaster**, stra, strum, nieco głuchy, tępy słuch mający.
- Surditas**, ātis, *ż.* głuchota.
- Surdus**, a, um, głuchy, pozbawiony słuchu, canere surdis; surdis auribus canere vana (praecepta); surdas aures pulsare, invocare, u późn. pis.; — przenoś. głuchy, nieczuły, leges rem surdam esse; s. posteritas; poet.: surdus ad munera; surdi in vota dii i surda vota; surdior freto; surdas clamabat ad undas; niepojmujący, niezrozumiejący, in horum sermone surdi; narrare asello fabellam surdo; 2) nie dający się słyszeć, non erit officii gratia surda tui, poet.
- Surēna**, ae, *m.* wódz naczelny u Partów.
- Surgo**, patrz subrigo
- Surpito**, surpuerat = surripito, surripuerat.
- Surreotus**, patrz subrigo.
- Surrentum**, i, *n.* miasto w Kampanii; stąd: Surrentinus, a, um, do Surrentu odnoszący się i Surrentini, orum, *m.* Surrentynawie.
- Surrepo**, patrz subrepro.
- Surrigo**, patrz subrigo.
- Surripio**, ripui, reptum, 3. porywać, zabierać co ukradkiem, wykraść, aliquid (ab aliquo); filium ex custodia; de mille modis unum; — przenoś. wydzierać, virtus surripi nunquam potest; surripere aliquem morti; ukryć, crimina oculis patris.
- Surrogo**, patrz subrogo.
- Sursum**, *przysł.* w górę, na górę, sursum deorsum, w górę i na dół; 2) u góry, w górze, naves s. sunt.
- Sus**, *przysł.* = sursum, używa się w połączeniu: susque deque ferro lub habere aliquid, nic sobie z czego nie robić, nie dbać, uważać za rzecz obojętną.
- Sūs**, suis, *m.* 1 *ż.* (przyp. 3. licz. mn. suibus i subus), świnia; przysłowie: sus Minervam docet, uczy głupi mądrego.
- Susa**, orum, *n.* główne miasto Suzyjany krainy Perskiej (Susiana regio); stąd: a) Susiani lub Susii, orum, *m.* Suzyjanie; b) Susia, Idis, *ż.* tycząca się Suzy, Pylae, wąwozy, które Persyde od Suzyjany oddzielają.
- Susceptio**, ōnis, *ż.* podejmowanie się czego, causae; znoszenie, laborum dolorumque.
- Suscipio**, cāpi, ceptum; 3. podnieść, podźwignąć, dominam ruentem; suscipiunt famulae, poet.; zebrać, tepidum cruorem pateris; przyjąć kogo, aliquem in regnum, in civitatem, ab aliquo honorifice suscipi; ingenti honore susceptus est; szczegóły s. filium, przyjąć, uznać za syna; stąd w ogóle: suscipere liberos, mieć dzieci, potomstwo; in lucem editi et suscepti

ramus, urodziliśmy się; 2) poet.: edpowiadać, suscipit Anchises; 3) — przenoś. a) wziąć na siebie, podjąć się czego, rem, causam, negotium, officium, legationem, praefecturam, speculatoris munus, imperium, aliquem corrupendum pecunia, aliquid scribendum; aes alienum amici; onus officii, laborem; ściągnąć na siebie, narazić się na co, ignominiam, maculam, turpitudinem, culpam, poenam, molestiam, pericula; powziąć, consilium odium erga lub in aliquem invidiam; inimicitias cum aliquo; przedsięwziąć, zacząć, bellum contra lub adversus aliquem; scelus in se, dopuścić się; votum, uczynić; b) przyjąć, sacra, religiones; consolationem; c) przystawać na co, zgadzać się, quae si suscipimus; quod in causa difficillimum est, suscipiant.

Suscito, *l.* wzruszać, w górę podnosić, aliquem; poet.: terga telluris, poruszać pługiem, uprawiać; caedem, mordować; — przenoś. pobudzać, zachęcać, poet.: aliquem in proelia, in arma; 2) budzić, e somno aliquem; — przenoś. rozniecać, ignes sopitos, extinctos; injuria suscitatur ignes; ira vim suscitatur; spes suscitatur iras; se irā, wzbudzać w sobie gniew; tacentem Apelle suscitatur Musam, poet.

Susiani, **Susii**, **Susis**, patrz **Susa**.

Suspectus, *a, um*, podejrzany, podejrzenie wzbudzający, niepewny, quo quis callidior, eo suspectior; regi; suspectum aliquem super scelere habere; de aliqua re lub z przyp. 2.

Suspectus, *us, m.* spoglądanie w górę, ad Olympum; stąd: turris vasto suspectu, wieża nadzwyczajnie wysoka, poet.; — prze-

nos. podziwianie, szanowanie, benorum, poet.

Suspendium, *ii, s.* powieszenie. **Suspendo**, *pendi, pensum, 3.* zawiesić, powiesić, arbori; in arbore; oscilla ex pinu; ab alto malo; de ficu; arcum humeris; se *s.* powiesić się, suspensus, zawieszony; poet.: suspensus tabulam lacerato = cui tabula est suspensa; vultum mentemque tabellā, z wielkimi zajęciami przypatrywać się; 2) podnosić w górę, wysoko postawić, prehensionibus tectum turris; tignis contignationem; murum furculis (podeprzeć); poet.: tellurem sulco (wzruszyć, spulchnić); postawić co tak, aby się lekko posady dotykało, suspensus pede evagari, lub ferre suspensus gradus, z lekka się unosząc iść na palcach, poet.; stąd: wznosić budowlę na sklepieniu, na arkadach, balneolas; — przenoś. zostawić co w niepewności, w zawieszaniu, bez rozstrzygnięcia, rem medio responso; animos expectatione; expectationem alicujus; wstrzymać, przerwać, fletum, poet.; suspendere naso, patrz **nasus**.

Suspensus, *a, um*, zawieszony, wiszący, unoszący się, currus *s.* (in aqua), *s.* circuli; per mare suspensa ferret iter, poet.; — przenoś. a) od czego zawisły, zależący, ex bono casu; rationes suspensas habere extrinsecus, opierać swoje rachuby na okolicznościach zewnętrznych, szukać szczęścia i zaspokojenia w przedmiotach zewnętrznych, np. w bogactwach, dostojnościach i t. p.; b) niepewny, wątpliwy, lęklivy, trwożliwy, animus, mens, expectatione, timor, res; suspensus animi; expectatione suspensus; plebs: nox, poet.

Suspīcax, ācis, podejrzliwy

Suspīcio, apexi, spectum, 3. spojadać w górę, in coelum; coelum, astra; — przenoś. a) podejrzliwy, mieć w podejrzeniu, aliquem; Bomilcar suspectus regi et ipse suspiciens, patrz suspectus; b) wysoko cenić, szanować, podziwiać, viros, nihil altum nihil magnificentum suspicere possunt; suspiciens, podziwienia godny.

Suspīcio, ōnis, ź. podejrzenie, suspicionem habere, mieć podejrzenie albo być w podejrzeniu; aliquem in suspicione alicui adducere, podać kogo w podejrzenie; eique venisset in suspicione, aliquid esse scriptum; neque abest suspicio, quin ipse sibi mortem conciverit; 2) w ogóle: domysł, suspicio est interposita; suspicionem habere; et apud eas (gentes) nulla suspicio deorum sit.

Suspīciōse, przysł. podejrzliwie, loqui.

Suspīciōsus, a, um, podejrzliwy, mający podejrzenie, civitas, aliquem suspiciosum facere; 2) podejrzany, wzburzający podejrzenie, quod est suspiciosum, perspicuum facere.

Suspīcor, 1. podejrzliwy, mieć podejrzenie, aliquid de aliquo; nihil alicui; ex aliqua re lub aliqua re; często: z 4 przyp. i tr. bez. ea, quae fore suspicatus erat, facta cognovit; w ogóle: 2) domyślać się, spodziewać się, valde suspīcor fore, ut infringatur improbitas.

Suspīrātio, ōnis, ź. i suspirātus, us, m. oddychanie; 2) wdychanie.

Suspīritus, us, m. głębokie oddychanie.

Suspīritum, ii, n. wdychanie; poet.: suspiria trahere, wdychać.

Suspīro, 1. ciężko wdychać, ab

imis pectoribus, ze spoj. ne i tr. łącz.; z przyp. 4 wdychać za kim lub za czym, poet

Susque, deque, patrz sus

Sustentātio, ōnis, ź. odwołka, przewłoka.

Sustento, 1. podpierać, podtrzymywać, u poet. i późn. pis. w ogół., fratrem ruentem dextra; se armaque; animus corpus sustentat; utrzymywać, żywić, familiam; — przenoś. a) wspierać, wspomagać, ratować, utrzymywać, amicos; aliorum auxiliis bella; se s. i sustentari, trzymać się, sustentate te, ut potes; b) wytrzymywać, znosić, cierpieć, aliquid; aegre eo die sustentatum est; także: aegre is dies sustentatur, z wielką trudnością broniono się tego dnia; nec ultra sustentaturi fuerint, nisi in tempore subventum foret; 2) wstrzymać, zatrzymać, powściągnąć, aciem; paulisper a rege sustentati; impetum a; — przenoś. wstrzymać, odwlec, rem; malum; aedificationem ad tuum adventum.

Sustīneo, tinui, tentum, 2. utrzymywać co, aby nie upadło, podpierać, trzymać, dźwigać, nosić, arma; spolia; se; amicum labentem; aer sustinet volatus avium; avis se sustinet alis; aliquid manū; bovem; baculo infirmos artus; pons sustinetur fornice; saxis; columnae et templa et porticus sustinent; furcis spectacula sustinentibus; lapis albus pocula sustinet; także o drzewach: przynosić, wydawać, sustineant aliae poma; utrzymywać, żywić, aliquem; re frumentaria alimur et sustinemur sustineri pisce et herbis; poet.: arbor umbram sustinet — przenoś. a) utrzymać, civitatis dignitatem ac decus; varietas negotiorum te-

za jurisdictione sustinetur: *b)* po-
 łaćać czemu, godnie odpowiedzieć,
 nomen consulis; tantum tribuen-
 dum, quantum sustinere possit;
 quaestionem; przyjąć na siebie,
 podjąć się czego, causam; tres
 personas (role); imperium; ex-
 spectationem, wytrzymać, znieść,
 potentiam alicujus, imperia, pes-
 nam, incommoda, omnia i t. p.;
 szczegól. w wojnie: wytrzymać,
 oprzeć się, impetum hostium; vim
 hostium, incursiones, oppugnatio-
 nem, numerum hostium, hos-
 tem i t. p.; często: samo sust. u-
 trzymać się; sustineo z tr. bezok.,
 Paris sustinet deseruisse Oenonen;
 non s. nie jestem w stanie, nie
 przeniosę tego na siebie, perdere
 blanditias; także z 4 przyp. i tr.
 bez. sustinebunt tales viri, se li-
 teris credidisse; 2) wstrzymać, za-
 trzymać, powściągnąć, equos in-
 citatos, perterritum exercitum, ag-
 men, signa; impetum; — przenoś.
a) wstrzymać, odwlec, odłożyć na
 później, solutionem; rem in noc-
 tem: bellum consilio; se s. prze-
 bywać, bawić gdzie, me sustinui
 in Arcano fratris; *b)* wstrzymać,
 assensionem lub assensum; se ab
 assensu; me sustinebam, ne scri-
 berem.

Sustuli, patrz telle.

Susurátor, óris, *m.* szepejący, po-
 marukujący.

Susurro, *i.* szeptać, mruzczyć, sze-
 leścić, szmer lekki robić, wyda-
 wać, pars quid velit, aure susur-
 rat; lymphae susurrantis; o pszczo-
 łach: brzęzczyć, tractim susurrant.

Susurrus, *a, um,* wydający szmer
 lekki.

Susurrus, *i, m.* szeptanie, mru-
 czenie, szelest.

Sutilla, *e,* szczyty, spojony, sple-
 dony, coronae, post.

Sutor, óris, *m.* szewc.

Sutórius, *a, um,* szewski; *rzeczow.*
 były szewc.

Sutrinus, *a, um,* szewski; *rzeczow.*
 sutrina, *ae,* warsztat, sklep szewski.

Sutrium, *ii, n.* miasto w Etrurji;
 stąd: Sutrinus, *a, um,* de tego
 miasta odnoszący się, i Sutria-
 orum, *m.* Sutrynowie.

Suus, *a, um,* *zaim.* swój, swoja,
 swoje; jęgo, jój, sua manu scrip-
 psit; calamitatem suam propriam
 queri; incidit in eandem invidiam,
 quam pater suus (jęgo); indulsit
 illi quidem suus pater semper;
 dla większej mocy dodaje się met
 lub pte, suapte manu, własną rę-
 ką, suamet scelera, swoje własne
 zbrodnie; ipse suus fuit accusa-
 tor, sam siebie oskarżył; injuria
 sua, którą kto sam sobie wyrzą-
 dza; *rzeczow.* sui, swoi, przyja-
 ciele, krewni, współobywatele,
 recurrere ad suos; plures opera
 forensi suos reddiderat; suum, sui,
s. i sua, *orum, n.* rzecz do ko-
 go należąca, własność, ut ad su-
 um quisque perveniat; quod suum
 non esset; 2) poterit esse in di-
 putando suus, sam, o własnych
 siłach; sua erat, przy zdrowym
 rozumie, poet.; 3) przychylny,
 życzliwy, sprzyjający, pożądany,
 utebatur populo suo; sui dii; sua
 loca; reddere aliquem suum; suo
 loco pugnam facere; suus ventus;
 suam occasionem rati; 4) przeznac-
 zony, należny, właściwy, suum
 numerum habere; anno suo; tem-
 pore suo; sua cuique stat dies,
 poet.; suos cuique deorum sacer-
 dotes praeficere; suo Marte pu-
 gnare, o jeździe walczącej z ko-
 nia; suo jure.

Sybarta, *is, i* Ydis, *ž.* rzeka i mia-
 sto w Lukanii; stąd: *a)* Sybartae,
arum, m. Sybaryci znani

- z rozpusty; *b*) Sybaritis, Idis, *ż.* Sybarytka, nazwisko poematu.
- Sychaeus**, i, *m.* mąż Dydony; stąd: Sychaeus, a, um, do Sycheusza odnoszący się
- Sycöphanta**, ae, *m.* oszczerca, szalbierz, matacz, pieniacz.
- Syénë**, es, *ż.* miasto w niższym Egipcie; stąd: Syenites, ae, *m.* rodem z Syeny.
- Sygambri**, orum, *m.* lud Germański; stąd: Sygamber, bra, brum, do Sygambrow należący i Sygambra, ae, *ż.* Sygambryjka.
- Sylla**, ae, *m.* patrz Sulla.
- Sylläba**, ae, *ż.* zgłoska.
- Sylläbätim**, *przysł.* po zgłosce, dictare, dicere aliquid.
- Symaethum**, i, *n.* i Symaethus, i, *m.* rzeka w Sycylii, stąd: *a*) Symaethëus, a, um, tyczący się tej rzeki; *b*) Symaethis, Idis, *ż.* należąca do Symetu; *c*) Symaethius, a, um, odnoszący się do Symetu, flumina, do Sym. wpadające.
- Symböla**, ae, *ż.* składka pieniężna na ucztę. [godło.
- Symbölum**, i, *m.* znak umówiony
- Symphönia**, ae, *ż.* zgodność dźwięków = concentus, koncert; stąd: symphoniäcus, a, um, do koncertu należący, pueri lub servi.
- Symplegas**, ädis, *ż.* w licz. mn.
- Symplegades**, Symplegady, dwie wyspy skaliste na Bosporze Trackim, które podług bajecznych powieści niekiedy do siebie się zbliżały; ale po przejściu okrętu Argo, stały się nieruchomymi, nunc immotae manent.
- Sympösium**, ii, *n.* ucztą, biesiada; tytuł pisma Platona.
- Synedrus**, i, *m.* współzasiadający, członek rady, radny.
- Synephëbi**, orum, *m.* młodzieńcy równi wiekiem, rówieennicy; tytuł komedyi Cecyliusza.
- Syngräpha**, ae, *ż.* rewers, zapła, weksel, alicui pecuniam per syngrapham credere.
- Synnäda**, orum, *n.* miasto we Frygii wielkiej; stąd: Synnaden-sis, e, do tego miasta odnoszący się.
- Synödus**, ontis, *m.* gatunek ryby morskiej.
- Synthësis**, is, *ż.* połączenie, zbiór, dobór, sprzęty stolowe.
- Syracöusae**, ärum, *ż.* główne miasto Sycylii; stąd: *a*) Syracusanus, a, um, Syrakuzanski i Syracusani, orum, *m.* Syrakazanie; *b*) Syracusius, a, um, Syrakuzanski; *c*) Syracösius, um, Syrakuski, u poet.
- Sÿri**, orum, *n.* Syryjczycy, mieszkańcy krainy zwanej Syria, ae, *ż.* w Azji, nad morzem Śródziemnym; w licz. poj. Syrus, Syryjczyk. Stąd: *a*) Syriäcus, a, um, Syryjski; *b*) Syricus, a, um, Syryjski, u poet.; *c*) Syrius, a, um, Syryjski, u poet. i późn. pis. w ogóle; *d*) Syrus, a, um, pochodzący z Syrii
- Syrinx**, syringis, *ż.* trzcina, stąd: Syrinx, nazwisko nimfy przemienionej w trzcinę.
- Sÿrius**, a, um, patrz Syri.
- Sÿrius**, a, um, patrz Syros.
- Syros**, i, *ż.* wyspa na morzu Egjejskim; stąd: Syrius, a, um, pochodzący z wyspy Syros.
- Syrtis**, is, *ż.* syrta, mielizna na morzu, miejsce niebezpieczne dla żeglarzy, szczególn. przy pobrzeżu Afryki: Syrtis major, przy Cyrenaice; Syrtis minor, przy Byzacenie; stąd: u poet. o piaszczystych krainach leżących naprzeciw Syrti i Syrtica gens, lud tam mieszkający.

T.

T. skrócenie przedimienia Titus; Ti = Tiberius.

Tabae, arum, ż. miasto w Pareta-

Tabella, ae, ż. tabliczka; 2) warcabnica, parva tabella cepit terenos utrinque lapillos; 3) malowidło, priscis sparsa tabellis porticus; 4) tabliczka do pisanja, stąd: bilet, list, protokół, tabellis obsignatis agis mecum; 5) tabliczka, którą zawieszano na ołtarzach przez wdzięczność dla bóstwa, t. votiva; 6) tabliczka do głosowania przy wyborach urzędników; albo gdy szło o przyjęcie lub odrzucenie projektu do prawa, jedna z napisem U R = uti rogas, znaczyła przyjęcie; druga z głoską A = antiquo, odrzucenie projektu. Na sądach były trzy: jedna z głoską A = absolvo; drugą z C = condemno; trzecia NL = non liquet, rzecz niejasna, nie mogą wyrokować.

Tabellarius, a, um, należący do listów; *rzeczow.* tabellarius, ii, m. posłaniec z listem; 2) tyczący się tabliczek do głosowania, lex.

Tabeo, ĩre, topnieć, cerae; gnić, butwieć, psuć się, corpora; poet.: z przyp. 6. tabentes sale artus, członki zmoczone, z których woda spływała; także bez 6 przyp. genae tabent, łzami są zalane.

Taberna, ae, ż. chata, lice mieszkanie, pauperum tabernae; 2) warsztat rzemieślniczy, sklep, kram, tonsoris; libraria; argentaria; 3) gospoda, karczma, in tabernam devertere; 4) miejsce dla widzów w cyrku, in circo totas tabernas compararunt; 5) miejsce przy drodze Appijskiej, Tres Tabernae.

Tabernaculum, i, n. namiot, tab.

militare; t. statuere; 2) miejsce, które angur przed rozpoczęciem komicyków zewnątrz miasta dla brania wieszczby zajmował, t. capere.

Tabernarius, a, um, tyczący się chaty lub sklepu; *rzeczow.* kramarz.

Tabes, is, ż. roztopianie się, rozpuszczanie się, psucie się; stąd: opadanie z ciała, chudnienie, suchoty; — przenos. zaraza, fenoris crescentis; 2) ciecz nieczysta, ropa, posoka, ściek psującej się, topniejącej rzeczy, sanguinis; veneni; nivis.

Tabesco, tabui, 3. topnieć, cerae; niszczyć, nędznąć, dolere, curis.

Tabidus, a, um, topniejący, nix; — przenos. ustający, upadający, mens; niszczący zwolna, lues; vetustas, u poet.

Tabificus, a, um, powoli roztopiający, niszczący.

Tabula, ae, ż. deska, tarcica; 2) stół, stąd: wekslarnia, bank, tab. Sextiae; 3) tablica do gry, warcabnica, t. lusoria; 4) malowidło, tab. picta lub samo tabula; rozbici na morzu obnosili dla wzbudzenia litości tablicę, na której był przedstawiony obraz burzy; to malowidło zawieszali także w świątyniach; 5) tablica rachunkowa, novae t., nowy układ z wierzytelami; 6) protokół, spis, archiwum, t. publicae lub same tabulae; senatus consultum inclusum in tabulis; testament; także: tablica do spisania praw, tabulas figere; tablica obejmująca spis rzeczy wystawionych na sprzedaż publiczną, ad tabulam venire, adesse; spis

- obejmujący imiona osób wywołanych z kraju; 7) karta geograficzna, Dicæarhi.
- Tabularius, a, um,** do archiwum należący; *rzeczow.* tabularius, archiwista, tabularium, ii, *n.* archiwum. (2) piętro.
- Tabulatio, õnis, ż.** pokład, pomost;
- Tabulatum, i, n** pokład, pomost;
- 2) piętro, turris quatior tabulatorum;** 3) cokolwiek wznoszącego się naksztalt piętra.
- Tabum, i, n.** ropa, posoka, krew zgniła, atro membra fluentia tabo; 2) zaraza, trucizna, jad; corpora affecta tabo; infecit pabula tabo.
- Taburnus, i, m.** pasmo gór w Kampanii.
- Taceo, tacui, tacitum, 2.** milczéć, nie dawać się słyszéć, tacere in his rebus, de rebus, — przenos. tacet omnis ager; plectra dolore taceant; blanditiæ t.; loca tacentia late (o krainie podziemnej); 2) zamilczéć, pokryć co milczeniem, aliquid; quod semper tacui; nec tacuissem vimen acanthi; tacenda loqui.
- Tacita, ae, ż.** bogini milczenia.
- Tacite, przysl.** milcząc, aliquid tacite habere, zamilczéć; 2) skrycie, perire, occidi.
- Tacito, patrz tacitus.**
- Taciturnitas, atis, ż.** milczenie, testium; — przenos. curiae; 2) zachowanie powierzonych tajemnicy, opus est fide et taciturnitate.
- Taciturnus, a, um,** milczący, mąłomówny, obstinatio, uporczywe milczenie; — przenos. cichy, spokojny, ripa, silentia, ingenium statua taciturnius; 2) ten, o którym nic nie mówią, tineas pasces taciturnus.
- Tacitus, a, um, 1)** ten, o którym lub to o czém milczą, zamilczający, skrycie dokonany, assensio, consensus, indutiæ i t. p.; tacitum aliquid tenere, relinquere, pati; non feres tacitum, nie dokazesz, żebym milczał; *rzeczow.* tacitum, i, *n.* tajemnica, taciti vulgator, poet.; — przenos. cichy, skryty, tajemniczy, sensus, iudicium, ira, vulnus, offensio; 2) ten, który milczy, milczący, me tacite, gdy ja milczę; t. concilium; os tacitum alicui praeberere, nie mówić, nie odpowiadać; mirari secum tacitus; tacita tecum loquitur patria; contumeliam tacitus tulit; — przenos. cichy, vox, fistula; nox, nemus; aqua, expectatio; per tacitum lub tacite, w cichości, cichaczem; 3) Tacitus, i, *m.* imię Rzymskiej familii.
- Tactio, õnis, ż.** zmysł dotykania.
- Tactus, us, m.** dotykanie, chordae ad quemque tactum respondent; wpływ, działanie, solis, lunae, coeli; 2) zmysł dotykania, tactus est corporis sensus.
- Taeda, ae, ż.** luczywo, pochodnia używana w czasie obchodu weselnego; stąd u poet.: gody weselne, małżeństwo, dignari aliquam taedã.
- Taedet, taedit i taesum est, 2.** czuć wstręt, odrazę, być znudzonym, sprzykrzyć sobie co, taedet aliquem alicujus rei; aliquem z nast. tryb. bez.
- Taedifer, era, erum,** niesący pochodnię.
- Taedium, ii, n.** tęsknota, znudzenie, odraza, wstręt, taedio aliquem afficere; ipsos belli taedium cepit.
- Taenarus, lub -os, i, m.** i ż. i Taenarum, lub -on, i, *n.* przylądek i miasto w Lakonii, w których bliskości podług powieści bajecznych było wejście do świata podziemnego; stąd poet.: Taenarus,

piekło, Styx et invisi horrida Taenari sedes. Stąd: a) Taenarides, ae, m. pochodzący z Tenaru, Lacedemończyk, Hyacynth; b) Taenaris, Idis, ż. należąca do Tenaru, w ogóle: Lacedemonka, soror T. lub samo Taenaris, Helena, poet.; c) Taenarius, a, um, Tenaryjski, w ogóle: Lacedemoński, u poet.; T. porta, wniǳcie do ǳwiata podziemnego; stąd: Taenarius, podziemny, valles, kraina umarłych. Taenia, ae, ż. przewiązka, tasiemka. Taesum est, patrz taedet.

Taet- patrz tet-.

Tagax, ācis (od daw tago = tago) złodziejski.

Tages, ōtis, m. syn Jowialisa, wnuk Jowisza, nauczył Etrusków sztuki wieszczbiarstwa.

Tagus, i, m. rzeka w Luzytanii.

Talaionia, patrz Talaua.

Talaris, e, tytczący się kostek u nóg, tunica, długa, do kostek spadająca; rzeczow. talaria, ium, n. a) do kostek spadająca suknia, aura refert citis talaria plantis; b) obuwiu ze skrzydełkami. Mercurysza, Minerwy, Perseusza; przysłowie: talaria videamus, uciekajmy.

Talaris, a, um, tytczący się kostek do grania, ludus, gra w kostki, albo miejsce tej gry.

Talassio, ōnis, także Talassius, ii, lub Talassus, i, m. wyraz używany na godach weselnych od czasów Romulusa; 2) gody i bōżek zaślubin.

Talaus, i, m. ojciec Adrasta, Eryfili, Partenopea, jeden z Argonautów; stąd: Talaionia, ae, ż. córka Talaua, Eryfila.

Talea, ae, ż. kawałek czego odcięty, t. ferreae, kawałki żelaza używane u mieszkańców Brytanii zamiast pieniędzy; 2) taleae ferreis

hamis infixis in terram infodiebantur, kolki drewniane w końcu ostrém żelazem opatrzone zakopywane w ziemi dla szkodenia jezdzie nieprzyjacielskiej, porów. stimulus.

Talentum, i, n. 1) jako waga u Greków talent wynosił 100 funtów Rzymskich, auriq̄ue eborisque talenta, poet.; 2) talent, jakosumma pieniężna u Greków był różnej wartości w różnych państwach: Attycki znaczyl 60 min. przeszło 7,500 złotych.

Talio, ōnis, odwet.

Talis, e, taki, używa się z odpowiednim sobie wyrazem qualis (jaki, jak), lub bez, quum esset talis, qualem te esse video; także z ac lub atque (jak), honos talis paucis est delatus, ac mihi; z ut lub qui i tryb. łącz., tales esse, ut jure laudemur; aliquid tale lub tale quid, coś takiego; nihil tale, nic takiego; talia factur, tak przemawia; 2) tak wielki, tak znakomity, tales viri; lacrimans talem benevolentiam civium suorum accipiebat: tali dignitate praediti; ze złyj strony: tak niegodny, tak poniżający, tak podły, is quum talem conditionem aspernaretur; pro tali facinore.

Talpa, ae, ż. u poet. także m. kret.

Talthybius, ii, m. herold Agamemnona.

Talus, i, m. kostka u nogi, purpura usque ad talos demissa; poet.: recto talo stare, podobać się; 2) kostka do grania (szescian), z dwiema stronami nieoznaczonemi, a na innych stronach były liczby: 1. 3. 4. 6. Rzucano ich cztery razem; rzut najpomyślniejszy (jactus Veneris) był wtedy, gdy kostki padły stronami inną liczbą oznaczonemi, przeciwie nie najniebezpie-

ślıwszy (jactus canis), gdy padły wszystkie stronami mającemi jednokową liczbę.

Tam, przysł. tak, tak bardzo, do tego stopnia, z przymiotnikami i przysłówkami, t. multa, t. humilis, t. necessario tempore; t. vehementer, t. valde timere; także: z quam, nemo tam multa scripsit, quam multa sunt nostra, z nast. ut lub qui i tr. łącz., non essem tam inurbanus, uti eo grararer; quam — tam przed stop wyż. i najwyż., im — tém, tam magis illa fremens, quam magis crudescunt pugnae; quam quisque pessime fecit, tam maxime tutus est (w tym razie stop. najw. tłumaczy się na język polski przez stop wyż.); non tam — quam, nie tak bardzo — jak; nie tak — jak raczej.

Tamaseus, lub -os, i, ż miasto na wyspie Cyprus; stąd: Tamasæus, a, um, należący do tego miasta.

Tamdiu, lub tam diu, tak długo, często następują tu wyrazy: quam diu, quoad, quam, donec, cum, dopóki, aż, beneficia tamdiu meminerat, quoad ille gratus erat: tamdiu, dum sentiat.

Tamen, jednak, wszelako, przecież, używa się: już to, gdy w okresowym poprzedniku znajduje się quamquam, quamvis, etsi, etiamsi, tametsi, licet, quum, si; już tak, że tych wyrazów domyślić się można; accusatus capitibus, absoluitur; multatur tamen pecunia: si tamen, zwłaszcza jeżeli, jeżeli właśnie, wszakże, si tamen in illo (ponto) quondam concreta spuma fui, poet.

Tamenetsi, spój. chociaż, lubo.

Tamēsis, is, m. rzeka w Brytanii, Tamiza.

Tametsi, spój. chociaż, lubo; 2) jednakże

Tamphilus; i, m. Rzymskie pręzwisko; stąd: Tamphilanus, a, um, do Tamfila należący, domus.

Tamquam, przysł. tak jak, niby, jakby, gloria virtutem tamquam umbra sequitur; tamquam si tua res agitur.

Tānager, gri, m. rzeka w Lukanii.

Tanāgra, ae, ż. miasto w Beocyi; stąd; Tanagraeus, a, um, do Tanagry odnoszący się.

Tanais, is, m. rzeka w Sarmacyi europejskiej, Don, 2) — Jaxartes, rzeka w północnej stronie Persyi.

Tandem, przysł. wreszcie, nakoniec, tandem desine; przestańże już; tandem jam; t. allquando, przecież już, przecież nakoniec; w zapytaniu, dla wyrażenia mocniejszego uczucia: dla Boga! przebóg, quousque tandem patiemini fortissimi viri?

Tango, tetigi, tactum, 3. dotykać, dotykać się, terram genu, cubito stantem; chordas; 3) ruszyć, wziąć, teruncium de praeda; nullum agrum ab aliquo; 3) bić, uderzać, aliquem flagello; zabić, quemquam oportuit tangi; razić, ugodzić, fulmine tactus; de caelo tactus; 4) poet.: zmaczać, skropić, nasmarować, corpus aqua; comas medicamine; tacta fumanti sulfure balat ovis (okadzona); 5) przybyć, dostać się dokąd, provinciam; castra; domos; poet.: terminum (mundi) armis; 6) kosztować, żuć, saporem mellis; cibos dente, poet.; 7) graniczyć, być przyległym, villa tangit viam; civitas Rhenum tangit; fundi, qui Tiberim tangunt; 8) w mowie: dotknąć, przytoczyć, wspomnieć, napomknąć, leviter unumquodque tangam; Aristoteles ista tetigit; 9) poet.: podjąć się czego, przedsięwziąć, carmina; 10) wzruszyć, zrobić wrażenie na

umysle, aliquem; tetigit animum memoria nepotum; vota tetigere deos; tactus, przejęty, przeniknięty, cupidine, religione i t. p.

Tanquam, patrz tamquam.

Tantalus, i, m. król Frygijski, syn Jowisza, ojciec Pelopsa i Nioby; stąd: a) Tantalides, ae, m. syn, wnuk, potomek Tantara; T fratres, Atreusz, Tyestes; b) Tantalus, Idis i Idos, ż. pochodząca od Tantara, Nioba, Hermiona, Helena.

Tantidem, patrz tantusdem.

Tantillus, a, um = tantulus.

Tantisper, przysł. tak długo, do czasu, z nast. dum (dopóki), ut ibi esset tantisper, dum culeus compararetur, samo tant, tymczasem, videro, quid efficiat, tantisper hoc magni aestimo.

Tanto, patrz tantus.

Tantopere, lub tanto opere, z taką usilnością, tak bardzo, quod tant. didicisti; tant desiderabam.

Tantulus, a, um, tak mały, tak mało znaczący; rzeczow. tantulum, i, n. tak mało, taka drobnostka, qui tantuli eget; t. morae; tantulum in suam rem convertere, tylko tyle.

Tantummodo, przysł. tylko; t. ne, byle tylko nie, t. Cnaeus noster ne Italiam relinquat.

Tantus, a, um, tak wielki, tak znakomity, vitia; urbes; homo t.; laetitia; w porównaniu kładzie się z odpowiedniem sobie quantus, jak wielki lub u poet. quam, jak, nunquam vidi tantam (concionem), quanta nunc vestra est; non ullum pro me tantum cepisse timorem, quam ne-, często z nast. ut lub qui i tr. łącz., tanta modestia dicto audiens fuit, ut si privatus esset; nulla est tanta vis, quae non possit frangi; odwrotnie: tak mały, tak mało znaczący, cetera-

rum provinciarum vectigalia tanta sunt, ut iis vix contenti esse possimus; 2) rzeczow. tantum, i, n. a) tak wiele, alterum tantum, drugie tyle; t. effata; z przyp. 2. t. belli; t. praesidii; tantum auctoritatis, quantum vos esse voluistis; hujus tantum memoriae delatum est, ut- (tak wielka wartość); t. abest, porów. absun; w prz. 2. tanti emere, vendere i t. p., tak drogo; tanti esse, tak wiele znaczyć: quum tanti se non esse dixisset; tanti fieri, tak wiele znaczyć; w przyp. 6. tanto, o tyle, tém, tanto minoris venierint; tanto nos submissius geramus; ter tanto pejor, trzy razy gorszy; tanto ante, post, daleko wprzód, daleko później; b) tak mała rzecz, tak mała ilość, taka drobnostka, t. navium; w przyp. 2 est mihi tanti, nie wiele u mnie znaczy; 3) przysł. tantum, a) tak bardzo, tak dalece, samo lub z odpowiedniem sobie quantum lub z ut i tryb. łącz. t. auctoritate motus est, ut — jusserit; non tantum, nie tyle z nast. quantum lub quam, jak; b) tylko, non t.; sed etiam, nie tylko, — ale nawet, tant. non, tylko co nie, prawie, tant. non ad portas bellum esse; tant. quod, tylko co, qui tant. quod pervenerat; jubet; tant. quod non, tylko co nie, tylko że nie, tego tylko brakuje, żeby; tant. quod hominem non nominat.

Tantusdem, tantadem, tantumdem lub tantundem, równie wielki, równie liczny; rzeczow. tantumdem, tyleż, itineris, viae; voluntatem tantidem, quanti fidem suam facit; przysł. tantumdem in latitudinem patere (tak daleko).

Tapes, etis, m. i tapete, is, n. lab tapetum, i, n. kobierzec.

Tapróbăně, ęs, ż. wyspa Indyjska.

Tapsus, patrz Thapsus.

Tapŭri, orum, *m.* lud koczujący w Medyi.

Tarbelli, orum, *m.* lud w Gallii Akwitańskiej.

Tarde, *przyst.* powoli, opieszale; oliva t. crescens; 2) późno, trzennio tardius triumphavit.

Tardigrādus, a, um, powoli chodzący.

Tarditas, ātis, ż. powolność, rach powolny, brak pśpiechu, t. in gressu; pedum, navium; powolne działanie, veneni; opieszalść, ociąganie się, in rebus gerendis: — przenos. tepeść, niepojętnść, głupota, hominum, ingenii.

Tardo, 1. opóźniać, zwlekać, tardandum est nobis; 2) przeszkadzać, tamować, wstrzymywać, profectionem; impetum hostium; palus, quae Romanos ad insequendum tardabat, tardari frigore; z tryb. bez. propius adire tardarentur.

Tardus, a, um, powolny, ociągający się, homo; pecus; incessit passu de vulnere tardo; tardis flexibus errat Mincius; poet. także sprawujący ociężalść, pedagra, senectus; 2) długi, menses, nox; długo czuć się dający, sapor, poet.; 3) późno przychodzący, zjawiający się, poena, portenta deum; — przenos. tępy, nie obejmujący rzeczy, sensus, ingenium; nimis indociles quidam tardique sunt; tardus in cogitando; powolny, przeczorny, ostrożny, wyrachowany.

Tarentum, i, *n.* miasto handlowe w niższej Italii; stąd: Terentinus, a, um, wyzający się Tarentu, z Tarentu i Tarentini, orum, *m.* Tarentynowie.

Tarpejus, a, um, nazwisko Rzymskiej familii; *przym.* Tarpejski,

mons lub saxum, Tarpejska lub Kapitolińska góra, z której spychano złoczyńców.

Tarquinius, orum, *m.* miasto w Etrurii; stąd: a) Tarquinius, z Tarkw. pochodzący, T. Priscus, T. Superbus; do familii Tarkwiniuszów należący, nomen, factio; b) Tarquiniensis, tytczący się miasta Tarkwiniów, ager; i Tarquinienses, ium, *m.* mieszkańcy miasta Tarkwiniów

Tarracina, ae, i Tarracinae, arum, ż. miasto Wolsków w Lacyum; stąd: Tarracinenses, ium, *m.* Tarracynowie.

Tarrāco, ōnis, ż. miasto w Hiszpanii; stąd: Tarraconensis, Tarraconeński i Tarraconenses, ium, *m.* mieszkańcy Tarrakony.

Tarsus, i, główne miasto Cylicyi; stąd: Tarsensis, do miasta Tarsu należący, i Tarsenses, ium, *m.* mieszkańcy Tarsu.

Tartārus, lub -os, i, *m.* w licz. mn. Tartara, orum, *n.* świat podziemny, kraina umarłych; stąd: Tartareus, a, um, podziemny, poet. straszny, specus, nox, vox (Furyj). **Tartessus**, lub -os, i, ż. miasto w Hiszpanii betyckiej; stąd: Tartessus, a, um, należący do Tartessu, litora (oceanu zachodniego); Tartessii, orum, *m.* mieszkańcy Tartessu. [akwitańskiej].

Tarusātes, ium, *m.* lud w Gallii **Tatius**, ii, *m.* król Sabinów; stąd: Tatienses, Tacyensowie, jedna z trzech setni jazdy Rzymskiej, utworzonych przez Romulusa.

Taulanti, erum, *m.* lud w Iliryi. **Taureus**, a, um, wółowy, byczy, terga.

Tauri, orum, *m.* lud Scytyjski; stąd: Tauricus, a, um, Taurycy, Chersonesus (Krym); także: terrara (Dyany).

- Tauriformis**, e, mający kształt byka.
- Taurii** ludi, igrzyska obchodzone na cześć bogów podziemnych.
- Taurini**, orum, m. lud w Gallii Cyzalpiński; stąd: **Taurinus**, a, um, do Taurynów należący.
- Taurinus**, a, um, byczy, wołowy.
- Tauris**, Idis, ż. wyspa przy Illiryi.
- Tauropolis**, entis, m. zamek w Gallii Narboneńskiej.
- Tauromenium**, ii, n. miasto w Sy-cylii, także: **Tauromenon**, poet.; stąd: **Tauromenitanus**, a, um, należący do Tauromenium; *rzczo-w.* **Tauromenitani**, orum, m. Tauromenitanie.
- Taurus**, i, m. byk, wół; 2) gwia-zdozbiór; 3) narzędzie męczarni, zrobione przez Perylla.
- Taurus**, i, m. pasmo gór w Azji; **Tauri Pylae**, wąwozy między Kap-padocją i Cylicją.
- Taxo**, 1. (od tango) mocno się do-tykać; 2) u późn. pis. taksować, oceniać; 3) dotykać kogo słowami, przycinać, obmawiać.
- Taxus**, i, ż. cis, drzewo.
- Taygète**, ës, ż. córka Atlasa i Ple-jony, jedna z Plejad.
- Taygētus**, i, m. i poet. **Taygeta**, ae, ż. góry, między Lakonią i Messenią z przylądkiem Taena-rum.
- Te**, przyp. 4 i 6 od tu.
- Teanum**, i, n. 1) Sidicinum, mia-sto w Kampanii; 2) Apulum lub Apulorum, miasto w Apulii; stąd: **Teanenses**, ium, m. Teanensowie.
- Teates**, um, m. lud w Apulii.
- Tecmessa**, ae, ż. córka Teutrasa.
- Tecte**, *przysł.* skrycie, potajemnie; 2) ostrożnie, non satis tecte declinat impetum.
- Tector**, oris, m. pokrywacz, tynkarz. [lepa, polewa.
- Tectoriolum**, i, n. mały tynk, po-
- Tectorium**, ii, n. lub opus tecto-rium, tynk, polepa, t. vetus de-litum.
- Tectosages**, um, i **Tectosagi**, orum, m. lud w Gallii narboneńskiej.
- Tectum**, i, n. dach, firma tecta in domiciliis habere; 2) — przenoś. dom, namiot, mieszkanie, świątynia, miejsce pobytu ludzi i zwierząt, ager incultus sine tecto; in vestra tecta discedite; tecta Se-byllae; Triviae aurea tecta; tecta ferarum.
- Tectus**, a, um (od tego), pokryty, naves, scaphae; cuniculi, ukryte, podziemne; — przenoś. sermo ver-bis tectus, pod postaciami, alle-goryczna: verba; skryty, tajny, tajemny, cupiditas; amor; nieod-gadniony, niezbadany, nieotwarty, ukrywający swoje zamiary, tecti ad alienos esse possumus; ostrożny, quis tector? te videri tectis-simum.
- Tegea**, ae, ż. miasto w Arkadyi; stąd: a) **Tegeaeus**, a, um, tyczący się Tegei; poet.: Arkadyjski; *rzczo-w.* **Tegeaea**, Atalanta; b) **Tegeates**, ae, m. **Tegeata**, z Tegei i **Tegeatae**, arum, m. **Tegeaci**, mieszkańcy Tegei.
- Teges**, ës, ż. nakrycie, mata, ro-goża.
- Tegimen**, tegūmen i tegmen, ĩnis, n. lub tegimentum, tegumentum i tegumentum, i, n. pokrycie, za-słona.
- Tego**, texti, tectum, 3. okryć, za-słonić, odziać, corpus pallio; poet.: ossa tegit humus, tumulus; ukryć, skryć, se latibulis; fugientem sil-vo texerunt; aliquem a conspectu alicujus; — przenoś. a) pokryć, ukryć, osłonić, zataić, flagitia parietibus; aliquid triumphis no-mine; turpia facta oratione; ali-quis mendacio; commissa; rem

turpissimam honesta praescriptione; *b*) zasłonić, bronić, otoczyć opieką, is meam salutem texit; aliquem in re; legatos ab ira impetuque hominum; tectus innocentia; jure legationis; aliquid excusatione amicitiae; poet.: towarzyszyć, omnis eum stipata tegebat turba ducum; latus alicujus tegere.

Tegŭla, ae, *ż.* dachówka, w licz. mn. dach. [gim-

Tegumen, tugumentum, patrz te-
Tejus, patrz Teos.

Tela, ae, *ż.* tkanina, telam texere, retexere, exercere, tkąć; u poet.: osnowa tkaniny, radio percurro telas; licia telae addere, tkąć; także: nawój tkacki, wał krosienny, barbarica; wełna, putris, poet.; — przenoś. robota, dzieło, ea tela texitur. |

Telāmo, lub -on, ōnis, *m.* syn Eaka, brat Peleusa, ojciec Ajaksa i Teukra, należał do Argonautów; stąd: *a*) Telamoniādes, ae, *m.* syn Telamona, Ajaks; *b*) Telamonius, a, um, tyczący się Telamona, *rzeczow.* Telamonczyk (Ajaks), quo si Telamonius isset.

Telchines, um, *m.* dawni mieszkańcy Krety, którzy stamtąd przeszli na wyspę Rhodus, a następnie na Cypr, słynni ze sztuki obrabiania kruszców i czarodziejstwa.

Telēboae, arum, *m.* lud w Akarnanii, którego część przesiedliła się na wyspę Kapree.

Telegōnos, i, *m.* syn Ulissesa i Cyrcy, założył miasto Tusculum.

Telemāchus, i, *m.* syn Ulissesa i Penelopy.

Telēphus, i, *m.* syn Herkulesa, król Mizyi; 2) współzawodnik Horacyusza.

Telēthūsa, ae, *ż.* matka Ifisa.

Tellēnae, arum, *ż.* miasto w Lacjum

Tellus, ūris, *ż.* ziemia, grunt, powierzchni ziemi, sterilis; inarata Cererem reddi quotannis; 2) kraj, Gnossia, poet.; 3) uosobiona jako bóstwo, Tellurem porco piabant.

Telmessus lub Telmissus, i, *ż.* miasto w Licyi; stąd: *a*) Telmesses, ium, *m.* Telmessowie; *b*) Telmessicus, do Telmessu odnoszący się.

Telum, i, *n.* pocisk, strzała, włócznia; także: pugińal, miecz, topór; tela in aliquem emittere, immittere, intendere, conicere; u poet.: róg wołu, pars caret altera telo frontis; o piorunie: arbitrium est in suo telo Jovi; — przenoś. pocisk, broń, isto telo tutabimur plebem; telis fortunae propositum esse; pobudka, bodzic, necessitas, quo ultimum ac maximum telum est; non mediocre telum ad res gerendas.

Temēnos, miejsce przy Syrakuzie, gdzie był gaj poświęcony Apollinowi; stąd: Temenites, ae, *m.* o posagu Apollina.

Temerārius, a, um, nierozważny, niebaczny, płochy, lekkomyślny, zbyt śmiały, homo, ratio, consilium, vox.

Temĕre, przysł. płochy, bezzasadnie, nierozważnie i t. p.; non (haud) temere est, to nie jest bez przyczyny, bez celu, to ma swoje znaczenie; non t., nie łatwo, non temere quivis a me ferret idem; nullus t. dies interessit.

Temeritas, ātis, *ż.* płochość, lekkomyślność, nierozwaga, zbytczna śmiałość, temeritas est florentis aetatis, prudentia senectutis; 2) nieład, nulla temeritas, sed ordo

Temĕro, 1. skazić, zgwałcić, znievažić, splamic, fidem; temerata

tempła Minervae; zarazić, flavies veneno.

Temēsa, ae, i -ō. ōs, ż. także: Tempsa, ae, ż. miasto Brucyów; stąd: a) Temesaens lub Temesēus, a, um, tyżący się miasta Temesy; b) Temesānus i Tempśānus, a, um, tyżący się tego miasta.

Temētum, i, n. wine (wyraz staroświecki).

Temnites, patrz Temnos.

Temno, ōre, pogardzać, non temnere divos.

Temnos lub -us, i, ż. miasto w Eolidzie; stąd: Temnītes, ae, m.

Temnita, z Temnos, i Temnitae, ārum, m. Temnici

Temō, ōnis, m. dyszel; 2) wōz (gwiazdozbiór).

Tempe, licz. mn. n. bardzo przyjemna okolica w Tessalii; poet.: wszelkie miejsce odznaczające się przyjemnym położeniem

Temperamentum, i, n. umiarkowanie, coeli, klimat umiarkowany; 2) srednia droga, srednia miara, srodek, inventum est t.

Tempērans, tis, umiarkowany, powściągliwy, hominem temperantem eum dices, qui se in aliqua libidine continerit.

Tempēranter, przysł. powściągliwie, z umiarkowaniem, agere.

Tempērāntia, ae, ż. umiarkowanie, powściągliwość, in victu; dicacitatis; in praetermittendis voluptatibus.

Temperāte, przysł. wstrzemięźliwie, powściągliwie, z umiarkowaniem, agere, scribere.

Temperātio, ōnis, ż. umiarkowana własność jakiej rzeczy, srednia miara, coeli, caloris; przymieszanie czego w należytych stosunku, aeris (Corinthii); odpowiednie celowi urządzenie, rząd, reipubli-

cae, civitatis; także: sol mens mundi et t. (organ).

Temperātor, ōris, m. ten, który czego z umiarkowaniem używał lub co należycie urządza.

Tempērātūra, ae, ż. umiarkowana własność, u późn. pis.

Temperātus, a, um, umiarkowany, łagodny, esca, loca; — przenoś. umiarkowany, powściągliwy, poważny, spokojny, vim temperatam dii provehunt in majus; mens temperata ab insolenti laetitia; oratio temperator.

Temperī, patrz tempus.

Tempērīes, ei, ż. zachowanie miary w pomieszaniu rzeczy, temperiem dedit mixta cum frigore flamma; umiarkowana własność czego, coeli; aquarum.

Tempēro, 1. (od tempus), zachować przyzwoitą miarę, być w czem umiarkowanym, in aliqua re; z przyp. 3. panować, w wściągac, wstrzymywać, sibi: mō sibus, linguae, oculis, irae lub animo, laetitiae i t. p., lub szanować, oszczędzać, sociis, templis; z przyp. 6. miarkować się w czem, lacrimis; risu, ab aliqua re, wstrzymać się od czego, a lacrimis, a caedibus, ab oppugnatione, ab injuria et maleficio; lub szanować, oszczędzać, ab sociis, ab his sacris; non temperare sibi z nast. quin i tryb łącz., neque sibi temperatos existimabat, quin ip Provinciam exirent, że się nie wstrzymają od wkroczenia do Prowincyi; 2) zachować przyzwoitą miarę w pomieszaniu, acuta cum gravibus, wyższe tony z niższemi, poculum; — przenoś. a) porządkować, urządzać, rompublicam legibus; disciplina regum salubriter temperata; u poet.: rządzić, kierować, res hominum ac deorum; ora fronts;

ratem; *b*) umiarkować, złagodzić, coelum; calores solis; mare (uspokajać), poet.; victoriam.

Tempestas, *ātis*, *ż.* czas, pewien okres czasu, ea tempestate; multis ante tempestatibus, daleko wprzód, przed wielą laty; 2) zwykle: stan powietrza, pogoda, niepogoda i t. p. bona, certa, perfrigida, clara; szczegól. burza, z bliższm określeniem, acerrimae, durissimae, immoderatae i t. p.; orta subito tempestate; *t. maritima*, burza morska; — przenoś. zaburzenie, nieszczęście, klęska, gwałtowny nacisk, periculi, invidiae; *t. popularis* i populi; impendentem evitare tempestatem; temp. excitare; także o osobach: tempestas pacis, burzyiciel, niszczyciel (o Klaudyuszu); temp. macelli, żarłok.

Tempestive, *przysł.* wczesnie, w przyzwoitym czasie; 2) zrzęcznie, stosownie.

Tempestitas, *ātis*, *ż.* czas stosowny, pora przydatna.

Tempestitus, *a, um*, w czasie właściwym zdarzający się, uczyiniony; stosowny, dogodny, nondum tempestivo ad navigandum mari; tempestitum pueris concedere ludum; tempestivo, w porze właściwej, poet.; multa mihi ad mortem tempestita fuere (wiele chwil stosownych); — przenoś. dojrzały, virgo, poet.; fructum tempestitum capere, w czasie właściwym korzystać.

Templum, *i, n.* przestrzeń określona laską augura przeznaczona do wieszczby: ad inaugurandum templa capiunt; de templo descendere; stąd: poet. wysokość, wzniosłość, templa Parnasia, szczegól. o miejscu poświęconém jakiemu bóstwu; stąd: świątynia; 2) w o-

góle: miejsce poświęcone przez augura, mianow. asyllum, schronienie, ucieczka; kurya czyli miejsce zebrania senatu, curia templum consilii publici; mównica, excedere templo, templo a collega occupato; 3) templa coeli, przestrzeń nieba, niebo; Acherusia templa Orci, świat podziemny; nonne adspicis, quae in templa veneris, do jakich świętych miejsc; — przenoś. templa mentis, kryjówki, tajniki myśli.

Temporarius, *a, um*, stosujący się do czasu, do okoliczności, liberalitas, ingenia.

Tempori, patrz tempus. [*mesa.* **Tempsa**, **Tempsanus**, patrz **Tempst-** patrz **tent-**.

Tempus, *tempōris, n.* czas, pora, diei, anni; vernum, matutinum i t. p., t. meum, tuum, legitimum i t. p.; ex ordine temporum; eo, eodem, primo, uno, omni tempore, iisdem temporibus, per haec tempora i t. p., ex tempore, wnet, natychmiast; tempore, z czasem, w swoim czasie; in tempus, na czas; in omne tempus, na zawsze; ad tempus lectus, na czas niejaki, tymczasowo; 2) czas, sposobność, t. habere, amittere, non dimittere; tempora eligere; quum tempus est visum rei gerendae; tempus est z tr. bez. facere finem, dicere, poscere; ad tempus occurrere, w czasie właściwym; ante tempus, przed czasem; suo t. lub samo tempore, w czasie właściwym; także: tempori lub temperi, w stop. wyż. temperius; 3) okoliczności, stosunki, stan, tempori servire, stosować się do okoliczności; temporis causa facere; orationes sunt temporum; temporum homo; ex, pro tempore, ad tempus, podług okoliczności; szczegól.

stan niepomysłny, in hoc tempore nulla civitas Atheniensibus auxilio fuit, w tém położeniu; hoc tam turbido tempore; dubiis formidolosisque temporibus; omne meum tempus amicorum temporibus transmittendum putavi; 4) miara zgłoski; 5) skroń, zwykle w licz. mn. tempora fertur vixisse corona: poet. twarz lub głowa.

Tempyra, orum, *n.* miasto w Tracji.

Tems-, patiz Temes-.

Temulentus, a, um, pijany, upojony.

Tenacitas, ātis, *ż.* mocne trzymanie, unguium; — przenoś. skąpstwo, in purpura causam tenacitatis video.

Tenaciter, *przysł.* mocno, silnie, krzepko, premere; — przenoś. uporczywie, zacięcie, urgere.

Tenax, ācis, mocno się trzymający czego, forceps, dens (ancorae); mocny, lipki, kleisty, tęgi, gęsty, gramen, cerae, passus; — przenoś. a) mocny, trwały, fides, memoria; b) skąpy, pater; z przyp. 2. t. quacsiti; c) stały, wytrzymały, t. propositi; d) w złej myśli: uparty, zacięty, equus; 2) wstrzymujący, sabulum; — przenoś. ochraniający siebie, oszczędzający, restrictos et tenaces fuisse.

Tenctēri, orum, *m.* lud Germański nad Renem.

Tendicūla, ae, *ż.* sieć, sidło, łapka, literarum, sofistyczny, wykręty wykład prawa.

Tendo, tētendi, tensus lub tenum, 3. natężać, naciągać, napiąć, wyprężyć, arcum; stąd: barbiton, nastroić; retia, plagas, zastawiać sidła; — przenoś. alicui insidias; vela, rozpinąć żagle; praetorium, rozbić, rozwinąć namiot; wyciągać, dextram, manus

supinas; manus lub brachia ad coelum i poet. coelo; podawać, dextram alicui lub ad aliquem; także w ogóle: podawać komu, właśc. i przenoś; na str. bier. rozciągać się, praecordia tendebantur; zwracać, kierować, najwięcej u poet., oculos pariter telumque; sagittas arcu; iter ad aliquem lub ad aliquid: quo tenderent cursum; przepędzić, sermone benigno noctem; 2) nieprzech. być pod namiotem, stać obozem, hic saevus tendebat Achilles; sub vallo; stać w szyku, w gotowości do boju, ante signa; zmierzając dokąd, dążyć, cursum direxit, quo tendebat; ad lub in castra; Romam; quo tendere pergant; poet.: prowadzić, via tendit sub moenia; — przenoś. a) do czego zmierzając, dążyć, mieć co na celu, eo tendit; ad reliqua alacri animo tendebamus; ad majora: z tryb. bez. usiłować, starac się, componere leges, praevinire; poet.: aqua tendit rumpere plumbum; b) w duchu nieprzyjaz.: staczać walkę, vasto certamine tendunt; summa vi; albo słowami wieść spór, spierać się, ze spój. ut i tryb. łącz. lub samo tendere.

Tenebrae, arum, *ż.* ciemność, stąd: noc, tenebris, w ciemności, w nocy; tenebris obortis, gdy się zmierzchno, gdy noc nadeszła; poet.: o krainie podziemnej, infernae, Stygiae lub samo ten.; miejsce ciemne, ukryte, więzienie, clausi in tenebris; 2) ślepotą, zaciemnienie wzroku w młodościach, tenebrae oculis obortae; — przenoś. a) nieznanomość, ukrycie, zapomnienie, jacerent omnia in tenebris, nisi literarum lumen accederet; familiam o tenebris in lucem evocavit; vitam in tenebris

trahebam (nieznany, w poniżeniu);
 b) zamieszki krajowe, smutny stan
 państwa, in illis reipublicae te-
 nebris.

Tenebricosus, a, um, ciemny, po-
 katny, lichy, nikczemny, popina;
 libidines; niepojmujący, sensus.

Tenebricus, a, um, ciemny.

Tenebrösua, a, um, ciemny, Tar-
 tara.

Tenedos lub -ns, i, ż. wyspa na mo-
 rzu Egiejskiem; stąd: Tenedius,
 a, um, należący do wyspy Te-
 nedos i Tenedii, orum, m. miesz-
 kańcy tej wyspy.

Tenellus, i, tenellulus, a, um,
 bardzo delikatny, młodziuchny.

Teneo, tenui, tentum, 2. trzymać,
 aliquid in manu; aliquid manu,
 dextrā, laevā, ore; res oculis et
 manibus tenetur, rzecz jest jawna,
 dotykalna; habenas; gubernacula
 reipublicae; kierować, zwracać,
 oculos in se; sub astra; dostać
 się w jakie miejsce, wylądować,
 osiągnąć, terram, regionem, por-
 tum; Diam tene; ad Mendin; —
 przenoś. ingenio, virtute regnum;
 teneri res aliter non potest; ani-
 mo aliquid lub samo teneo a-
 liquid, objąć co w myśli, wie-
 dzić; 2) zajmować, ea provincia
 in circuitu tenuit i t. d.; arenae
 tenent magnam partem; — prze-
 noś. haec populos, haec magnos
 formula reges tenet, poet.; stąd:
 teneri aliqua re, zamykać się
 w czém, należeć do czego; 3) przy-
 trzymywać, zatrzymywać, tigna;
 ancoras; navem in ancoris; szczegól.
 w znac. woj. miejsce jakie zajmo-
 wać, bronić, suum locum; tumu-
 lum; praesidium; — przenoś. za-
 trzymywać, zachowywać, memo-
 riam alicujus; memoriā tenere,
 mieć w pamięci, przypominać so-
 bie, z nast. 4 przyp. i tryb. bez.,

memoria tenetis — complures tur-
 res de coelo esse percussas; poet.:
 si verba tenerem; illud arte te-
 nent, mocno przy tém obstają,
 z nast. 4 przyp. i tr. bez.; utrzy-
 mać się przy czém, auctoritatem;
 imperium in suos; causam apud
 centumvros (wygrać); t. leges su-
 as, utrzymać się przy swoich pra-
 wach; jura communia; z nast. ut
 lub ne i tr. łącz., dopiść, deka-
 zać czego, plebs tenuit, ne con-
 sules — crearentur; 4) schwytają,
 pojmać, aliquem vincunt; ali-
 quem; teneri in manifesto peccato;
 także: teneri alicujus rei; — prze-
 noś. zobowiązywać kogo czém,
 leges eum tenent; lege, foe-
 dere, promisso, jurejurando, sa-
 cramento, vadimonio teneri; uj-
 mować czém, zajmować, przeje-
 mować, mentes carmine; pueri
 ludis tenentur; oculi pictura te-
 nentur; desiderio, studio auri, ad-
 miratione teneri; 5) utrzymywać,
 nutu suo; — przenoś. aliquem in
 officio, in servitute; tribus rebus
 vita animantium tenetur; trwać
 w czém, nie odstępować czego:
 a) przech. cursum, podróz dalej
 odbywać, nie ustawać; poet.: in-
 ter utrumque tene, trzymaj się
 średniej drogi; — przenoś. zacho-
 wać, ordinem, silentium, modum
 verborum, fidem; propositum, nie
 odstępować zamiaru; b) nieprzech.
 trwać, utrzymać się, nie ustawać,
 imber per totam noctem tenuit; fa-
 ma tenet; 6) zatrzymywać, wstrzy-
 mywać, zachowywać, se Romae;
 exercitum in Campania; se quie-
 tum; se domi, pozostać, bawić
 w domu; se uno loco; se in ca-
 stris; se castris et paludibus; in
 vinculis teneri; hostem in angu-
 stis, tabellarios; vento teneri;
 powóciagać, manus ab aliquo,

poet.: — przenoś. wstrzymywać, hamować, powściągać, se ab accusando; se non tenere lub se tenere non posse, quin-; teneri non potui, quin tibi—declararem, nie mogłem się wstrzymać, abym ci nie objawił; lacrimas, risum, dolorem, iram, iracundiam; także: zostawić przy sobie, zamilzczyć, aliquid; non teno te pluribus, nie będę cię zajmował długo; 7) posiadać, mieć w swojej mocy: aliquid; captivi qui tenebantur a Carthaginiensibus; także: zamieszkiwać, primum locum aedium; urbem, regionem late i t. p.; poet.: tuta tenere, być na miejscu bezpiecznym; teneo te, już cię mam; w znac. woj. mieć w posiadaniu, obsadzić, locum praesidiis, oppidum, montem, portum, litora, insulam, aciem primam i t. p.; quae ab Hannibale tenebantur; wdać, panować; królować, imperium; urbem oppressam servitute; summam imperii, dominatum, rempublicam, Orientem; tenente Caesare terras i t. p.; stąd: qui tenent, panujący; także o dowódcy: exercitum pedestrem; alterum cornu: — przenoś. locum amicitiae apud aliquem.

Tener, tenera, tenerum, miękki, delikatny, radix, caules, ramus, arbor i t. p., także: aër; szczegół. u poet.: młody, młodociany, puer, annus (wiosna); res tenerae, młode rośliny, zasiewy; a teneris, ut Graeci dicunt, unguiculis, od dzieciństwa; także: poet. in teneris; — przenoś. a) giętki, łatwy do powodowania, nihil est tam tenerum, quam oratio; tenerum in animis; animus: b) zniewieszciały, pieśczośliwy, rozpustny, poeta, carmen, u poet.

Teneritas, tēis, ż. delikatność.

Tenesmos, i, m. silenie się stolcowa.

Tēnor, ōris, m. ciąg, bieg nieprzerwany, uno tenore; hasta servat tenorem; — przenoś. ciąg, postęp jednostajny, uno tenore in dicendo fluit, nieprzerwanie, ciagle.

Tēnos, i -us, i, ż. jedna z wysp Cykladyjskich.

Tensa, ae, ż. wóz, na którym podczas igrzysk Cyrceńskich posagi bogów wożono.

Tentābundus, a, um, doświadczający.

Tentāmen, ōnis, i tentamentum, i, n. doświadczenie, próba, cernunt mortalia tentamina nihil posse artes medentum; — przenoś. kuszenie, t. tui pepigi.

Tentātio, ōnis, ż. doświadczenie, próba; 2) napad (paroksyzm), morbi.

Tentātor, ōris, m. kusiciel

Tentigo, ōnis, ż. jurność.

Tento, 1. dotykać, macać, probować, aliquid manu, pollice, rostro, pede; 2) napadać, moenia scalis, loca, urbem, opera, munitiones, Achajam; dotknąć, auctumnus exercitum valetudine tentaverat; scabies tentat oves; morbo tentari; — przenoś. a) próbować, doświadczać, na próbę wystawiać, se lub aliquid; lub z tr. bez. persuadere; ze spój. ut i tr. łącz. ut sibi Aegyptus daretur; z zapyt. zależ.: tentas, an possit capi; samo t.: ne tentando cautiorum faceret; starać się o co, auxilium laborum; t. coelestia, wznosić się pod niebiosa, starać się zjednać sobie wielką sławę; b) chcieć przociągnąć na swoją stronę, kusić, nęcić, animos; iudicium pecunia; aliquid per Drusum; a multis tentatus; podburzać, nationes, Italian.

Tentoriolum, i, n. mały namiot.

Tentorium, *ii, n.* namiot.

Tentus, *a, um*, patrz *tendo* lub *tenes*.

Tenuiculus, bardzo szczupły, lichy, apparatus.

Tenuis, *e*, cienki, delikatny, subtelny, *vestis, amictus, tunica, acus, comae, capilli, vellus, cololum, aurum* (nici złote); wązki, szczupły, *terra* (międzymorze); *alveus, fastigium, sulcus; agmen militum* i t. p.; czysty, przezroczysty, *coelum, aqua*; słaby, skąpy, niedostateczny, mało znaczący, lichy, *lumen, victus, cibus, mensa; reliquiae, opes, praeda, oppidum*; — przenoś. *a)* czuły, przenikliwy, *cura*; *b)* prosty, niewykwintny, *argumentandi genus; orator*; *c)* słaby, *ladajaki, valetudo, animus, sermo, causa, initium, discrimen, spes, suspicio*; *d)* w odniesieniu do urodzenia i stanu: *nizki, tenui loco ortus; ordo, honores; homines; teniores*, ludzie niskiego stanu.

Tenuitas, *ētis, Ź*, cienkość, delikatność, wysmukłość, *crurum; ten ipsa delectat*; — przenoś. *a)* prostota, oschłość, brak ozdoby, *rerum et verborum; Lysiae*; *b)* ubóstwo, niedostatek, *hominis, aratri*.

Tenuiter, *przysł.* cienko, delikatnie; — przenoś. *a)* po prostu, bez ozdoby, *disserere; tenuius tractantur*; *b)* z lekka, *colligere argumenta, tenuissime aestimare*.

Tenuo, *1.* wycieńczać, uszczuplać, ścieśniać, *dentem aratri; armenta macie; corpus tenuatum recreare; via vocis est tenuata; se in undas, przemieniać się w wodę, poet.*; — przenoś. *a)* osłabiać, zmniejszać, *vires; famam; iram*; *b)* poniżać, *desine magna modis tenuare parvis, poet.*

Tenus, *przym.* z *przyp. 2* lub *6*. zwykle się kładzie po wyrazie rządonym, *aż do, aż po, Tauro t. regnare; crurum t.* — przenoś. *verbo tenus, trzymając się tylko wyrazu, na pozór.*

Teos i Teus, *i, Ź*, miasto w Jonii; stąd: *Tēius* lub *Tējus, a, um*, należący do miasta Teos, *Anacreon; Musa, fides, utwory poet. Anakreonta; rzeczow. Teji, orum, m.* mieszkańcy miasta T.

Tepefacto, *fēci, factum, 3.* (na str. bier. *tepeño, factus, fieri*) ogrzewać, rozgrzewać.

Tepeo, *ēre.* być ciepłym, *tepens, ciepły, letni*; — przenoś. *t. aliquo, zakochać się w kim; 2)* stygnąć w nacuciach, *seu tepet, sive amat.*

Tepesco, *ēre, zagrzewać się.*

Tepidus, *a, um*, ciepły, letni; poet.: *notus, tepidum qui spirat; 2)* stygnący, *rogus, focus, poet.*; — przenoś. *zmniejszający się, ustajający, ignes, mens.*

Tēpor, *ōris, m.* ciepło umiarkowane, *solis.*

Ter, *przysł.* trzykroć; poet. w ogóle: wielokrotnie (patrz *quater*), *bardzo, t. amplius, felix.*

Terēbinthus, *i, Ź*, drzewo *terpeatynowe.*

Terēbra, *ae, Ź*, świder.

Terēbro, *1.* świdrować, *dziurawić, latebras cavas uteri* (o *keniu Trojańskim*).

Terēdo, *inis, Ź*, robak gryzący drzewo.

Tereides, *ae, patrz Tereus.*

Terentianus, patrz *Terentius.*

Terentinus, patrz *Terentus.*

Terentius, *a, um*, nazwisko Rzymskiego rodu; stąd: *Terentianus, a, um*, należący do *Terencyusza, exercitus* (wojsko pod dowództwem *Ter. Warrona*); *Chremes i ver-*

- bum, znajdujące się w komedjach Terencyusza.
- Terentus**, lub -os, i, m. miejsce na polu Marsowém, gdzie się odbywały igrzyska stoletnie (secularis); stąd: Terentinus, a, um, do tego miejsca odnoszący się, tribus.
- Teres**, ětis, okrągławo-podłużny, hostile, stipes, truncus; o częściami ciała: wysmukły, cervix; — przenoś. czuły, delikatny, zdolny do wydania sądu o gładkości wymowy, aures.
- Tereus**, ei, lub eos, m. mąż Prokny, ojciec Itysa, król Tracyi; stąd: Terelides, ae, m. pochodzący od Terusza, Itys.
- Tergeminus** i trigeminus, a, um, troisty, potrójny; honores, edylostwo, pretura i konsul; tergemini fratres (o trojgu bliźniąt); Tergemina porta, jedna z bram Rzymu.
- Tergo** i tergo, tersi, tersum, ěre, i ěre, ocierać, osuszać, oczyszczać, lumina lacrimantia.
- Tergeste**, is, n. miasto w Istrii; stąd: Tergestini, orum, m. mieszkańcy tego miasta.
- Tergiversanter**, przysł. ociągając się niechętnie. [się, odkładanie.
- Tergiversatio**, ōnis, ě. ociąganie
- Tergiversor**, l. tyłem się obracać; wymawiać się, ociągać się, szukać wykrętów.
- Tergo**, patrz tergeo.
- Tergum**, i, n. grzbiet ludzi i zwierząt, a tergo, z tyłu; post tergum, w tyle; często: terga verte-re lub dare, uciekać; terga dare hosti, uciekać przed nieprzyjacielem; terga caedere lub fodere, biec uciekających; terga alicujus videre, widzieć uciekającego; 2) tylna część czego, ad terga collis; castris ab tergo vallum objectum; 3) powierzchnia pola, rzeki i mo-rza, glebas cunctantes crassaque terga; 4) pokrycie, powłoka tar-czy, t. clipei i sama tarcza; 5) skóra zwierząt, taurinum i taure-rum; nigrantes terga juvencos; squamea terga (o wężu) poet.; 6) poet.: centum terga suum, sto świń, terga suis sordida, wieprze-wina wędzona.
- Tergus**, ōris, n. grzbiet; 2) skóra, tergora deripiunt costis; septem taurorum tergora, siedm skór, któ-remi powleczone była tarcza; 3) divisum t. juvenci, zamiast juven-cus; resecat de tergore (suis) par-tem exiguam (z wieprzowiny), poet.
- Terina**, ae, ě. miasto Bruicyów; stąd: Terinaeus, a, um, odnoszą-cy się do tego miasta.
- Termes**, Itis, ě. gałązka.
- Termessus**, i, ě. miasto Pizydów; stąd: Termessenses, ium, m. miesz-kańcy Termessu.
- Terminatĳo**, ōnis, ě. właśc. ozna-czenie granicy; 2) zamknięcie o-kresu; 3) określenie, wymiar w wierszu, aurium.
- Termino**, l. rozgraniczać, ozna-czać granice, fana; agrum publi-cum a privato; ograniczać, zamy-kać w czém, sonos vocis paucis literarum notis; orationem (nume-rose); — przenoś. a) ograniczać, kres oznaczyć, skończyć, oblivione terminari; gloriam suam; bellum; b) oznaczyć, określić, modum ma-gnitudinis; bona voluptate, mala dolore.
- Terminus**, i, m. granica, de ter-minis contentio; — przenoś. a) kres, ograniczenie, terminis aliquid cir-cumscribere, describere; certos fines terminosque constituam; t. gloriae, adversus cupiditates; b) koniec, vitae, contentionum; 2) be-żek granic.

Terni, ae, a, po trzech, po trzy; także: trzej, trzy; w liczb. poj. ternus, a, um, potrójny, terno consurgunt ordine remi, poet.

Tero, trivi, tritum, 3. trzecz; u poet.: bis frugibus area trita est (o podwójnym zbiorze); milia frumentum, młócić; crura pumice, gładzić, nacierać; radios rotis, toczyć, calamo labellum, grać na piszczałce; calcem t., iść w ślad za kim, ścigać; viam lub iter it. p.; często gdzie chodzić, jeździć; także: używać czego często, czytać, catillum Evandri manibus tritum; aliquid legere terereque; — przenoś. wprowadzić w użycie, oswoić, nomina novarum rerum consuetudo diurna terit; hoc verbum hesternum sermone satis trivimus; 2) rozcierać, rozdeptać, rozjechać, u poet., baccam, papaver tritum; via trita rotis; wycierać, zużyć, spotrzebować, silices; arma; trita solla bovis; purpura, quae teritur, trita vestis; — przenoś. a) zniszczyć, strudzić, zużyć, se in opere longinquo; plebem in armis; b) spędzić, strawić, tempus, diem, acetatem in aliqua re; poet.: aevum ferro.

Terpsichōre, es, ż. muza tańców.

Terra, ae, ż. ziemia, orbis terrae, ląd stały, iter Brundisium terra petere; terra marique; kraj, kraina, qui in hac terra fuerunt; abire in alias terras; świat nasz, ludzie, poet.: pace data terris; solvent formidine terras; ubi, ubicumque terrarum, gdziekolwiek w świecie, nec usquam terrarum, nigdzie.

Terrac, patrz Tarrac.

Terranus, a, um, ziemny, z ziemi, vase; rzeźb. terrenum, i, n. grunt, herbidium; 2) do ziemi na-

leżący, znajdujący się na ziemi, bestiae.

Terreo, terrui, territum, 2. straszyc, przestraszać, odstraszać, animos, aliquem aliqua re; territus hoste novo; aliquem ab aliqua re; aliquem z nast. ne lub quo minus i tryb. łącz. terruit gentes, ne — rediret; ut terreret, quo minus libere hostes insequerentur, uganiać się, ścigać, aliquem per totum orbem, poet.

Terrester, stris, stre i terrestris, e, ziemski, lądowy, na ziemi znajdujący się, animantium genus; exercitus, proelium.

Terreus, a, um, ziemny, z ziemi.

Terribilis, e, straszny, terribiles visu formae; terribiliora facere.

Terriōula, ae, ż. i -um, i, n. straszdyło

Terrifico, āre, przestraszyć, przerazić, animos.

Terrificus, a, um, straszny, przerażający, sprawujący przestach, vates, caesaries.

Terrigōna, ae, m. i ż. z ziemi zrodzony, t. feri, fratres, poet.

Terripavium, -pudium, patrz tripudium.

Territo, āre, straszyc, przestraszać, urbes. [ległość.

Territōrium, ii, n. okolica, przy-

Territus, a, um, przelekły, przestraszony, territus animi.

Terror, ōris, m. przestach, terrorem alicui injicere, inferre, afferre; aliquem in t. conjicere, przestraszyć; esse alicui terrori, być postrachem; totius anni fructus uno belli terrore amittitur.

Tersus, a, um, otarty stąd: czysty, chędogi.

Tertianus, a, um, do trzeciego należący, milites, żołnierze trzeciego legionu; febris, co trzeci dzień przypadająca.

Tertio, i tertium, patrz tertius.
Tertius, a, um, trzeci; poet.: w odniesieniu do świata podziemnego, tertium regna, numina; przysł.: tertium i tertio, po trzeci raz, po trzecie.
Teruncius, ii, m. trzy uncje, trzy dwunaste części całości; jako pieniądź: $\frac{1}{4}$ assa; przysłowio: ne t. quidem, ani szeląga, nic zgola; jako dziedzictwo: czwarta część, fecit heredem ex teruncio.
Tesca, orum, n. puszcza, pustynia, step, miejsce dzikie, niezamieszkałe, inhospita.
Tessella, a, ż. kamyk czworograniasty, np. do posadzki.
Tessera, ae, ż. sześciąt, kostka do grania, jacere, mittere; tabliczka z napisem, a szczegól. z hasłem lub rozkazem wodza, stąd: hasło wojenne, it bello tessera signum; tessera per castra ab consule data erat.
Tesserula, ae, ż. sześciąt, kosteczka, tabliczka.
Testa, ae, ż. naczynie gliniane: dzbanek, garnek, urna i t. p. także: skorupa, stąd: testarum suffragia, sąd skorupkowy, ostracyzm u Ateńczyków; 2) skorupa ślimaka, żółwia, ostrygi; stąd poet.: sam ślimak, ostryga i t. p. non omne mare est generosae fertile testae; 3) poet. pokrycie lodowe, lubrica testa.
Testamentarius. a, um, do testamentu należący; rzeczow. testamentarius, ii, m. fałszerz testamentu.
Testamentum, i, n. testament, zapis, ostatnia wola, testamentum facere, mutare, irritum facere, rumpere, obsignare, resignare; testamento aliquem adoptare, alicui aliquid relinquere; testamentum saponere fałszować, podzierać; testamenti fractionem ha-

bere, mieć prawo robienia testamentu.

Testatio, ōnis, ż. wzywanie na świadectwo, foederum ruptorum.

Testatus, a, um, poświadczony, dowiedziony, jawny, oczywisty, voce praecōnis libertas Argivorum; quo testator esset memoria.

Testificatio, ōnis, ż. dowód przez świadków lub świadectwo; w ogóle: okazanie, dowód, officiorum.

Testificor, i, wzywać na świadectwo, deos hominesque; 2) świadczyć, być świadkiem, ut statim testificati discederent; i nast. 4. przyp. i tryb. bez., testificantur illi Quintium non stitisse; w ogóle: dowodzić, wykazywać, amorem, sententiam suam; także: abs te testificata tua voluntas.

Testimonium, ii, n. świadectwo ustne lub na piśmie, dicere testimonium in aliquem, świadczyć przeciw komu; ut ad ephoros sibi testimonium daret; w ogóle: dowód, dedisti iudicii tui testimonium; verba sunt testimonium.

Testis, is, m. i ż. świadek; — przenoś. testes rationes civitatum; poet.: vulnera sunt testes.

Testis, is, m. jądro.

Testor, i, świadczyć, być świadkiem, w ogóle: dowodzić, zapewniać, aliquid lub z 4 przyp. i tryb. bez.; testatus, także w znac. bier., patrz testatus; 2) świadczyć się kim lub czém, na świadectwo wzywać, deos hominesque; Jovem et foederis aras; 3) ostatnią wolę objawiać, testament robić, de qua is testatus non est.

Testu, nicodm. i testum, i, n. naczynie gliniane.

Testudo, ōnis, ż. żółw; także: skorupa żółwia, testudine culti thalami, ozdobione, wyłożone sztykretom; 2) narzędzie muzyczne

latnia, lira, saxa movere sono testudinis; 3) sklepienie wypukłe i w ogóle sklepienie; 4) w znac. woj. dach obronny, poddasze, pod którym oblegający szturmowali do miasta, bili taranem w mury; dach czyli pomost z tarcz, które żołnierze nad głowami trzymając w ścieśnionych szeregach pod miasto obleżone zbliżali się.

Testula, ae, ż. skorupka; stąd: o sędzie skorupkowym: a **Themistocle labefactus testula illa**.

Testum, i, n. patrz **testu**.

Tete, patrz **tu**.

Teter, tetra, tetrum, brzydki, szkaradny, obrzydliwy, haniebny, włas. i przenoś. loca, odor; facinus, bellum, libido, discordia.

Tethys, yos, ż. żona Oceanu, matka bóstw rzecznych i nimf; u poet. morze.

Tetradrachmum, i, n. srebrna moneta grecka wartości czterech drachm.

Tetrarches, i -a, ae, m. zarządzający czwartą częścią jakiego kraju; w ogóle: panujący, któremu nie służył tytuł króla.

Tetrarchia, ae, ż. kraina zarządzana przez tetrarchę.

Tetre, przysł. szpetnie, sprośnie, haniebnie, facere.

Tetricus, a, um, surowy, ponury; *rzeczow.* **Tetrica**, ae, ż. góra przepaściasta w kraju Sabinów.

Teucer, cri, m. i **Teucus**, i, m. syn Telamona, króla Salaminny brat Ajaksa; 2) syn Skamandra z Krety, który osiadł we Frygii i był królem Trojańskim. Stąd: a) **Teucris**, Ydis, ż. imię własne; b) **Teucrus**, a, um, tyzczący się Teukra albo Trojan; *rzeczow.* **Teucra**, ae, ż. Troja lub królestwo Trojańskie; c) **Teucus**, a, um, do Teukra odnoszą-

cy się, w ogóle: Trojański i **Teucrici**, orum, m. Trojanie.

Teus, patrz **Teos**.

Teuthras, antis, m. król Myzyi, ojciec **Teopiusa**; stąd: a) **Teuthrantæus**, a, um, do Teuranta lub do Myzyi odnoszący się; b) **Teuthrantius**, a, um, tyzczący się **Teuranta**, pochodzący od niego, turba **Teuthrantia** = **Thespiades**.

Teutoni, orum i **Teutones**, um, m. **Teutonowie**, lud Germanów na północy, który z Cymbrami napadł na państwo Rzymskie i był pokonany od **Maryusza**.

Texo, texui, textum, 3. tkąć, własc. i przenoś. ea tela textitur, idzie o to, to jest w robocie; 2) spleść, powiązać, połączyć, zbudować, ułożyć, sepem, navem, basilicam, epistolas quotidianis verbis.

Textilis, e, tkany, pleciony, stragulum, dona; *rzeczow.* textile, is, n. tkanina, płótno i t. p.

Textor, ôris, m. tkacz.

Textrinus, a, um, do tkania należący, tkacki; *rzeczow.* **textrinum**, i, n. warsztat tkacki, tkactwo.

Textum, i, n. tkanina; 2) rzecz upleciona, u poet.

Textus, a, um, tkany, pleciony.

Textus, us, m. tkanina; — przenoś. połączenie wyrazów, u późn. pisarzy.

Thabena, ae, ż. miasto w Nubii; stąd: **Thabenenses**, ium, m. mieszkańcy **Tabeny**.

Thaiphali, orum, m. lud nad Dunajem.

Thala, ae, ż. miasto w Numidyi.

Thalamus, i, m. pokój, izba, mieszkanie, **Eumenidum**; pokój sypialny; 2) łożo, łóżko, łożo małżeńskie; stąd: małżeństwo u poet.; *vita*: *expers thalami*, stan bezżenny; poet.: komórki pszczoł, ubi jam thalamis se compeuerunt.

Thalassio, patrz Talassio.

Thales, *ētis*, *m.* jeden z siedmiu mędrców, rodem z Miletu, założyciel szkoły Jońskich.

Thalia, *ae*, *ż.* muza przełożona nad poezją komiczną; 2) nimfa morska.

Thallus, *i*, *m.* zielona gałązka, Amyciaous (może gałązka mirtu).

Thamyras, *ae*, i *Thamyris*, *Idis*, *m.* Tracki poeta.

Thapsos *i* *ż.* półwysep i miasto w Sycylii; 2) miasto w Byzacenie w Afryce; stąd: Tapsitāni, *orum*, *m.* Tapsytanie.

Thasus, lub *-os*, *i*, *ż.* wyspa na morzu Egejskiem niedaleko Tracyi; stąd: Thastius, *a*, *um*, do Tazu odnoszący się, i Thasii, *orum*; *m.* mieszkańcy tej wyspy.

Thaumas, *antis*, *m.* ojciec Irydy; stąd: *a*) Thaumantius, *a*, *um*, do Taumanta odnoszący się, *virgo* (*Iris*); *b*) Thaumantias, *ādis*, *ż.* od Taumanta pochodząca, *Iris* Th. lub samo Th.; 3) Thaumantis, *Idis*, *ż.* = Thaumantias.

Thean-**Theat**-patrz Tean-Teat.

Theatralis, *e*, teatralny, tyżący się teatru.

Theatrum, *i*, *n.* teatr, miejsce dla widowisk publicznych; 2) zebranie widzów, słuchaczy, *theatra* *reclamant*; *spissis* *indigne* *theatris* *scripta* *recitare*; 3) miejsce, zręczność, sposobność do popisu, *th. ingenii*; *th. magnum* *habet* *ista* *provincia*; 4) u Greków było to także miejsce dla zgromadzeń i obrad ludowych, *veniebat* *in* *theatrum*, *quum* *ibi* *concilium* *populi* *haberetur*.

Thēbae, *arum*, *ż.* miasto w Beocyi, nad rzeką Ismenus, miejsce urodzenia Pindara; stąd: *a*) Thebais, *Idis*, lub *Idos*, *ż.* do Teb odnosząca się; *rzeczow.* Thebais

tytuł poematu Stacyusza i Thebades, *um*, *ż.* Tebanki; *b*) Thebanus, *a*, *um*, Tebański; *rzeczow.* Thebanus, Tebańczyk i Thebani, *orum*, *m.* Tebanczyzy; 2) Thebae Phthioticae lub Phthiae, miasto we Ftyotydzie w Tessalii, później Philipopolis nazwane; 3) miasto w Cylicyi (albo podług niektórych w Myzji) stolica Etyona, Campus Thebes lub Thebe; stąd: *a*) Thebais, *Idis*, *ż.* Tebanka, z Teb; *b*) Thebanus, *a*, *um*, Tebański; *rzeczow.* Thebana, Tebanka (*Andromacha*); 4) dawne główne miasto w wyższym Egipcie.

Thebā, *ēs*, *ż.* 1) patrz Thebae, 3 2) imię *a*) nimfy; *b*) żony Aleksandra władcy Tessalii.

Thēca, *ae*, *ż.* pokrywa, futerał, schowanie.

Themis, *Idis*, *ż.* bogini sprawiedliwości, także: bogini wieszczby, stąd: *fatidica* Th.

Themiscyra, *ae*, *ż.* miasto i okolica przy Termodoncie.

Themistocles, *is*, *m.* wódz Ateński; stąd: Themistocleus, *a*, *um*, do Temistoklesa odnoszący się.

Thensa, *ae*, *ż.* patrz Tensa.

Theogōnia, *ae*, *ż.* opisanie rodu bogów, tytuł poematu Hezyoda.

Theológus, *i*, *m.* rozprawiający o początku i naturze bogów, w odniesieniu do dawnych mytów; zajmujący się przedmiotami tyżącemi się bóstwa.

Theon, *ōnis*, *m.* jakiś z uszczypliwości znany poeta; stąd: *dente* *Theonino* *circumroditur*.

Theopompus, *i*, *m.* dziejopis Greci z wyspy Chios; stąd: Theopompus i Theopompinus tyżący się Teopompa.

Therapne, *ēs*, *ż.* miasto w Lakonii; stąd: Therapnaeus, *a*, *um*, tyżący się Terapny, Spartański,

- marita lub nata rure Therapnaeo (Helena).
- Thericles**, is, *m.* sławny z wyrobu naczyń glinianych w Koryncie, stąd: pocula Thericlea.
- Thermae**, arum, *ż.* ciepłe kąpiele; stąd: Thermae, arum, *ż.* miasto w Sycylii, z powodu ciepłych kąpielei nazwane; Thermitanus, a, um, z Termi i Thermitani, orum, *m.* Termitanie.
- Thermōdon**, ontis, *m.* rzeka w Ponce, przy której Amazonki mieszkaly; stąd: Thermodontiacus, a, um, tyczący się rzeki Termodontu albo Amazonek.
- Thermopylae**, arum, *ż.* wąwóz na granicy Tessalii przy odnodze Maliackiej, gdzie były ciepłe kąpiele.
- Theromēdon**, ontis, *m.* imię jednego z królów Scytyjskich
- Thersites**, ac, *m.* syn Agriusa, jeden z najszeptniejszych Greków pod Troją, zabity od Achillesa.
- Thervirgi**, orum, *m.* lud Gotów zachodnich.
- Thésaurus**, i, *m.* skarb, skarbiec, skład pieniężny; reposita pecunia in thesauris; zapas, magazyn, właśc. i przenoś. thesaurus rerum omnium memoria; quod lateat in thesauris tuis, w składzie pism.
- Thésēus**, ei lub eos, *m.* król Ateński, przyjaciel Pirytaus, mąż Aryadny, ojciec Hippolita, stąd: a) Thésēius i Thesēus, a, um, do Tezeusza odnoszący się; b) Thesides, ae, *m.* syn Tezeusza, w licz. mn. Thesidae, arum, Atenzycy, poet.
- Thespieae**, arum, *ż.* miasto w Beocyi; stąd: a) Thespias, ādis, *ż.* rodem z Tespii; deae Th. lub samo Thespiades, Muzy; b) Thespienses, ium, *m.* mieszkańcy Tespii.
- Thespis**, Idis, *m.* pierwszy tragiczki Grecki, ignotum tragicę genus invenisse Camoenae dicitur Thespis
- Thesprōtia**, ae, *ż.* kraina w Epirze, stąd: Thesprotius, a, um, tyczący się Tesprocyi, i Thespretii, orum, *m.* mieszkańcy tej krainy.
- Thessalia**, ae, *ż.* północno-wschodnia kraina Hellady; stąd: a) Thessalicus i Tessalus, a, um, Tessalski i Tessali, orum, *m.* Tessalczycy; b) Tessalius, a, um, Tessalski, poet.; c) Thessālis, Idis, *ż.* pochodząca z Tessalii, rzeczow. Tessalka.
- Tessalōnica**, ae, i -e, ēs, *ż.* miasto w Macedonii; stąd: Tessalonienses, ium, *m.* Tessalończykowie.
- Thessalus**, patrz Tessalia.
- Thestius**, ii, *m.* król w Etolii; stąd: a) Thesiades, ae, *m.* syn lub potomek Testiusa (jak Meleager, syn Altei, córki Testiusa); Thestiadae, synowie T. (Pleksypus i Tokseus); b) Thestias, ādis, *ż.* córka T., (Altea).
- Thestor**, ōris, *m.* ojciec Kalchasa; stąd: Thestorides, ae, *m.* syn Testora.
- Thētis**, Idis lub Idos, *ż.* córka Nereusza i Dorydy, żona Peleusa, matka Achillesa; nimfa morska; poet. morze, tentare Thetim ratibus.
- Theudōria**, ae, *ż.* miasto w Atamanii.
- Theuma**, ātis, *m.* miasteczko w Macedonii.
- Thiasus**, i, *m.* taniec na cześć Bacchusa.
- Thirmida**, ae, *ż.* miasto w Numidyi.
- Thisbē**, ēs, *ż.* nieszczęśliwa dziewczyna w Babilonie; 2) miasto w Beocyi, stąd: Thisbēus, a, um, do Tysby odnoszący się, columbae.
- Thoas**, antis, *m.* król w Chero-

- nesie Tauryckim, od Oresta, przy pomocy siostry Ifigenii kapłanki Dyany Tauryckiej zabity; stąd: Thoanthēus, a, um, do Toanta odnoszący się; poet. Taurycy; 2) król na wyspie Lemnos; stąd: Thoantias, ādis, ż. córka Toanta (Hipsypila).
- Thōlus, i, m. dach okrągły, kopuła, sklepienie [jak
- Thōrax, ācis, m. pancerz, napiersz-Thorius, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu
- Thracēs, um, m. Trakowie, mieszkańcy krainy zwanéj Thracia, ae, ż. n poet. Thraca, ae, lub Thracē lub Thrēce, ēs, ż.; *przym.*
- Thrax, Tracki, Thrax Lycurgus; Thraces equi, poet.; Thrax lub Threx, lub Thraex, szermierz uzbrojony Trackim orężem. Stąd: a) Thracius, poet. Threcius, a, um, Tracki; b) Threcidīcus, a, um, do Traków należący; *rzeczow.* Threcidica, orum, n. broń Traków; c) Thrēcius, a, um, Tracki, sacerdos lub vates (Orfusz); d) Thrēissa i Thressa, ae, ż. niewiasta Tracka.
- Thrax i Threx patrz Thraces.
- Thucydīdea, is, m. wódz i dziejopis Grecki; stąd: Thucydidius, a, um, do T. odnoszący się, quum mutila quadam et hiantia locuti sunt, germanos Thucydidios se esse profitentur, że są podobni do T.
- Thule, ēs, ż. wyspa daleka na północy, o której starożytni nie mieli dokładnego wyobrażenia, tibi serviat ultima Thule.
- Thunnus, patrz thynnus.
- Thur-, patrz tur-.
- Thūrii, orum, m. miasto nad odnogą Tarentyńską, gdzie niegdyś było miasto Sybaris; stąd: Thurinus, a, um, tyżący się tego miasta, misit in Thurinum, w okolicę miasta Turyów; Thurinorum, m. Turynowie.
- Thus, patrz tus.
- Thyāmis, Ydis, m. rzeka i przylądek w Epirze.
- Thyas, patrz Thyias.
- Thyatira, ae, ż. i orum, n. miasto w Lidyi.
- Thybris, patrz Tiberis.
- Thyōnē, es, ż. nimfa, która wykarmiła Jowisza.
- Thyestes, ae, m. syn Pelopasa, brat Atreusza, ojciec Egista (Aegisthus), stąd: a) Thyesthēus a, um, do Tyesta odnoszący się; b) Thyestiādes, ae, m. syn Tyesta
- Thyias, ādis, ż. Bachantka, kapłanka Bachusa.
- Thyle, patrz Thule.
- Thymbra, ae, ż. cząbr, ziele.
- Thymbra, ae, i -ē, -ēs, ż. miasto Troady, przy rzece Thymbrios, ze świątynią Apollina, stąd: Thymbraeus, a, um, należący do Tymbrii, Tymbrejski, przydomek Apollina. [tymian.
- Thymum, i, n. i thymus, i, m.
- Thyni, orum, m. lud Tracki nad morzem Czarném; stąd: a) Thyniācus, a, um, należący do tego ludu, graniczący z nim, sinus; b) Thynus, a, um, do Tynów odnoszący się.
- Thynnus, i, m. tuńczyk, ryba morska.
- Thynus, a, um, patrz Thyni.
- Thyōnē, ēs, ż. matka Bachusa czwartego; stąd: Thyoneus, ei, lub eos, syn Tyony, Bachus.
- Thyrē, ēs, i Thyrea, ae, ż. miasto i okolica w Argolidzie; stąd: Tyreātis, Ydis, ż. pochodząca z Tyrei.
- Thyreum, lub -ium, ii, n. miasto w Akarnanji; stąd: Thyriensea, ium, m. Tyryensowie

Thyrus, i, m. laska obwinięta bluszczem lub liściem winnym, godło Bachusa, nosiły ją Bachantki w czasie uroczystości na cześć tego bożka obchodzonych.

Tiara, ae, ż. i tiaras, ae, m. zawój, turban.

Tibarani, orum, m. lud w Cylicyi.

Tiberis, is, m. i poet. Thybris, Idis, m. główna rzeka średniej Italii, uważana także za bóstwo; *przym.* Thybridas undas. Stąd: a) Tiberinis, Idis, ż. do Tybru należąca, Nymphae; b) Tiberinus, a, um, tyczący się Tybru; *rzeczow.* król Alby, także rzeka Tybr.

Tibertus, ii, m. Rzymskie przedmieście.

Tibia, ae, ż. goleń; — przenoś. flet, piszczałka, cantare tibiis.

Tibicen, cenis, m. grający na flecie; — przenoś. podpora, poet.

Tibicinium, ii, n. granie na flecie.

Tibris = Tiberis.

Tibrinus = Tiberinus.

Tibullus, i, m. imię Rzymskie.

Tibur, ūris, n. miasto w Lacjum (Tivoli); stąd: a) Tiburs tis, tyczący się Tyburu; *rzeczow.* in Tiburti, w okolicy Tyburu; Tiburtes, um, m. mieszkańcy Tyburu; b) Tiburtinus, a, um, tyczący się Tyburu; *rzeczow.* Tiburtinum, i, n. posiadłość wiejska przy Tyburze; c) Tiburnus, a, um, należący do Tyburu; *rzeczow.* mieszkaniec Tyburu, także założyciel.

Tiburtus, i, m. założyciel Tybura.

Ticinus, i, m. rzeka w Italii (Tessin) wpadająca do Padu; stąd: Ticinensis, e, tyczący się rzeki T

Tifata, orum, n. góra w Kampanii

Tifernum, i, n. miasto w Umbryi nad Tybrem, stąd: Tif. Tiberianum; 2) miasto w kraju Samnitów, przy górze Tifernus.

Tifernus, i, m. góra w kraju Samnitów. [muzyków

Tigellius, ii, m. nazwisko dwóch Tigillum, i, n. mała belka.

Tignarium, a, um, tyczący się drzewa do budowy, faber t. cieśla.

Tignum, i, n. drzewo zdadne do budowy, belka (w licz. mn. także: tigni, m.).

Tigranocerta, orum, n. miasto w Arzacie w Armenii.

Tigris, Idis lub is, m. i ż. (w prozie m.), tygrys; — przenoś. okręt, na którym był odmalowany wizerunek tygrysa, secat aequora Tigri, poet.; 2) Tigris, m. rzeka w Azji.

Tigurini, orum, m. lud Helwetów w dzisiejszym Kantonie Zurychskim, który się nazywał pagus Tigurinus.

Tilla, ae, ż. lipa.

Timaeus, i, m. 1) dziejopis Grecki w Sycylii; 2) filozof, należący do szkoły Pitagorasa, od którego Platon nazwał jedną ze swoich rozmów.

Timagēnes, is, m. retor za czasów Augusta.

Timanthes, is, m. malarz Grecki.

Timāvus, i, m. rzeka w krainie Wenecyańskiej.

Timefactus, a, um, przestraszony

Timeo, timui, 2. bać się, lękać się, quem tamdiu timuissent; fraudem, perfidiam; casum proelii; z tryb. bez. coenare olus; z 4 prz. i tryb. bez.; z nast. ne, ne non lub ut i tryb. łącz., porów ne; 2) nieprzech. obawiać się, być troskliwym, być niespokojnym o kogo lub o co, quum inter se time-rent, gdy się jeden drugiego obawiał; timere alicui, bać się o kogo, aby mu się co złego nie stało; de republica; de suo periculo nihil timebat.

Timeseo, timui, 3. przestraszyć się. **Timide**, przysł. bojaźliwie, lękl-
wie, dicere de aliquo; ostrożnie,
senex res omnes timide gelideque
ministrat.

Timiditas, atis, ż. bojaźliwość,
nieśmiałość, ingenua.

Timidus, a, um, bojaźliwy, lękli-
wy, ad mortem; in labore milita-
ri; poet.: z tr. bez. lub z przyp. 2.
perire; procellae; 2) ostrożny,
mater timidi flere non solet.

Timoleon, ontis, m. wódz korynt-
ski; stąd: **Timoleonteum**, i, n
publiczna na cześć jego wzniesio-
na budowa, Gymnasium.

Timon, ōnis, m. imię Greckie;
szczegół. znany jest Tymon z Aten
odznaczający się dziwactwem i nie-
nawiścią ludzi.

Timor, ōris, m. bojaźń, obawianie
się czego, z przyp. 2. przedmiotu
obawy; timorem alicui injice-
re, facere, incutere, nabawić stra-
chem, nastraszyć, magno in timo-
re esse, bardzo się obawiać; timorem
eripere, uwolnić od bojaźni; mitte
timorem, nie lękaj się; z nast. ut
lub ne i tr. łącz. porów. spój. ne;
2) poet. przedmiot, który wzbu-
dza postrach, Cacus timor silvae

Timotheus, ei, m. syn Konona,
wódz Ateński; 2) muzyk z Mi-
letu.

Tinctilis, e, wsiąkły w co, virus.
Tinea, ae, ż. mól, tineas pasces
taciturnus inertes, (książka) sta-
nie się pastwą mólów.

Tingo, tinxī, tinctum, 3. zmoczyć,
zrosić, skropić, szczegół. farbo-
wać, tunica sanguine tincta; w o-
góle: zanurzać w czém; aera stri-
dentia lacu; summa pedum vesti-
gia in undis; rzeczow. tincta, orum,
n. rzeczy farbowane: — przenoś.
ozdobić, okraścić. nadać kolor, ora-

tor sit mihi tinctus literis, Laelia
patris elegantia tincta.

Tinnio, 4 dźwięk wydawać; 2)
brzęzczyć pieniędzmi, płacić goto-
wizną, expecto, eequid Dolabel-
la tinniat.

Tinnitus, us, m. dźwięk, brzęcze-
nie, tinnitus cie.

Tinnulus, a, um, brzęczący, dźwięk
wydający, sistra, aera.

Tintinnabulum, i, n. brzękadło.

Tinus, i, ż. gatunek wawrzynu.

Tiphys, yos, m. sternik okrętu
Argo.

Tirēsius, ae, m. ślepy wieszcz
Tebański.

Tiridates, ac, m. imię króla Ar-
medii.

Tiro, ōnis, m. świeżo do służby
przyjęty żołnierz, rekrut; 2) nie-
doświadczony w czém, nulla in
re tironem ac rudem esse debere;
3) Tiro, imię Rzymskie, wyzwol-
leniec Cyclerona.

Tirocinium, ii, n. początek służ-
by wojskowej; 2) w ogóle: pier-
wsze doświadczenie czego, próba;
3) w znac. zbior. świeżo do służ-
by przyjęci żołnierze.

Tiryns, this i thos, ż. miasto w Ar-
golidzie, miejsce wychowania Her-
kulesa; stąd: **Tirynthius**, a, um,
tyczący się miasta Tyryntu; rze-
czow. Tyryntczyk, Tyryntka (Her-
kules i Alkmena jego matka).

Tisdra, ac, ż. miasto w Byzacenie
w Afryce, stąd: **Tisdrītāni**, orum,
m. Tysdrytanie.

Tisiphōnē, ēs, ż. jedna z trzech
furyj, mścicielka mordu; stąd: **Ti-
siphonēus**, a, um, do Tyzyfony
odnoszący się.

Tisse, es, ż. miasto w Sycylii;
stąd: **Tissenses**, ium, m. miesz-
kańcy tego miasta.

Titan, ānis, m. i Titanus, i, m.
Tytan, w licz. mn. Titanes i Ti-

cani, Tytanowie, najdawniejsze ple-
mie bogów, synowie Urana i Zie-
mi. Stąd: *a)* Titaniaçus, *a*, *um*,
do Tytanów odnoszący się, dra-
cones, ze krwi Tytanów powsta-
łe; *b)* Titanis, *idis* lub *idos*, *ż*.
Cyrce, córka Heliosa i Tytana;
także: Tetyś, siostra Tytana; *c)*
Titanus, *a*, *um*, tycczący się Ty-
tana; *rzeczow.* Titania, Dyana,
Latona, Cyrce, Pirra.

Tithónus, lub -os, *i*, *m.* syn Lao-
medonta, brat Pryama, mąż Au-
rorę, ojciec Memnona; stąd: Ti-
thonius, *a*, *um*, należący do Ty-
tona, conjux T. lub samo Tito-
nia, Aurora.

Tities, *ium*, *m.* i Titienses, *ium*,
m. jeden z trzech najdawniejszych
oddziałów (tribus) ludu Rzym-
skiego ustanowionych od Romu-
lusa i setnia jazdy.

Titillatio, *ōnis*, *ż*. lechtanie.

Titillo, *i*. lechtać, sensus; — prze-
noś. ne vos titillet gloria.

Titio, *ōnis*, *m.* głownia.

Titius, *a*, *um*, nazwisko Rzym-
skiego rodu; *przym.* odnoszący się
do Tyccyusza, od niego pochodzą-
cy, *lex*.

Titubanter, *przysł.* chwając się,
wahając się, loqui de re.

Titubatio, *ōnis*, *ż*. chwianie się,
wahanie się, niepewność.

Titubo *i*. chwiać się, wahać się,
mero somnoque gratis titubare vi-
detur; jakać się, blaeso titubet
lingua sono; — przenoś. *a)* wa-
hać się, być niepewnym, co mó-
wić, co począć, omnibus titu-
bantibus; *b)* uchybić, cave ne ti-
tubes; si quid titubatam est; in
quacumque parte titubatam sit.

Titulus, *i*, *m.* tytuł, napis, libel-
li; 2) zaszczytny tytuł, nazwa
godności, consulatus; qui stupet
in titulis et imaginibus; 3) święt-

ność, par titulo tantae gloriae fuit;
captae urbis titulo cedere: titulo
victoriae inflatus; 4) pozór przy-
czyna pozorną, pokrywka, sub ti-
tulo aliquid ferre; titulum prae-
tendere; titulum alicujus rei prae-
ferre.

Titurius, *ii*, *m.* imię Rzymskie.

Titus, *i*, *m.* przedimie Rzymskie.

Tityos, *yi*, *m.* syn Jowisza i Klary.

Tityrus, *i*, *m.* imię pasterza.

Tlepólēmus, *i*, *m.* syn Herkulesa,
mąż Poliksy.

Tmarus, lub -os, *i*, *m.* góra w Epi-
rze, przy której była Dodona.

Tmólus, *i*, *m.* góra w Lidyi ze
źródłem Paktol; zwana także Ty-
molus; stąd: *a)* Tmolius, *a*, *um*,
należący do Tmolu; *b)* Tmolites,
is, *m* mieszkaniec tameczny.

Tocullio, *ōnis*, *m.* lichwiarz.

Tofus, *i*, *m.* kamień dziarski; wowy,
kruchy.

Toga, *ae*, *ż* suknia zwierzchnia
Rzymian, welniana, zwykle biała
bez rękawów, noszona ją na sukni
spodniej tunica zwanéj tak, że
prawe ramię było wolne; używa-
no jęj w czasie pokoju, stąd; ce-
dae: arma togae, poet.; vir omni-
bus belli ac togae dotibus emi-
nentissimus. Były rozmaite: pura,
candida, praetexta, palmata, pul-
la, ob. te wyrazy.

Togatus, *a*, *um*, togą odziany;
Gallia togata = Cisalpina, ponie-
waż tam także togę noszono; *rze-
czow.* *a)* togata, *ae*, *ż*. poemat
dramatyczny u Rzymian treści naro-
dowéj, qui docuere togatas; *b)*
togatus, człowiek cywilny, nie-
wojskowy, immisti turbae militum
togati; *c)* niskiego stanu, klient,
wyzwoleniec (w czasach później-
szych).

Togùla, *ae*, *ż*. mała toga

- Tolénus**, i, *m* rzeka w krainie Sabinów.
- Tolerabilis**, e, znośny, do zniesienia, *conditio servitutis*.
- Tolerabiliter**, *przysł.* cierpliwie, *tolerabilius ferre aliquid*.
- Tolerans**, tis, znoszący, cierpliwy, *laborum*.
- Toleranter**, *przysł.* cierpliwie, *aliquid ferre*.
- Tolerantia**, ae, i *toleratio*, ōnis, *ż.* znośnienie, *wytrzymywanie, rerum humanarum*.
- Toléro**, l. *wytrzymywać*, znosić, *labores, pericula, dubias atque asperas res; militiam; paulo jam longius tolerare posse parcendo; utrzymywać, vitam colo; equitatum pabulo et hordeo; equos*.
- Tolétum**, i, *n.* miasto w Hiszpanii tarrakoneńskiej; stąd: *Toletānus*, a, um, *tyczący się Toletu i Toletāni, orum, m.* *Toletanie*.
- Tolléno**, ōnis, *m.* zóraw studzienny, *machina* *ex uiverna* używana przy obłożeniach.
- Tollo**, sustūli, *sublatum*, 3. *podnosić, wznosić w górę, saxa de terra, se a terra altius* (o roślinach), *aliquem humeris suis in coelum; aliquem in tribunal; aliquem in crucem; oculos; in murum funibus tolli; poet.: tolli in Sabinos arduos, udać się do górzystej krainy S.; tollere anulum; ancoras, odpłynąć; ignem, wzniecić, wzniesić w górę jako sygnał; tectum altius; freta, fluctus; szczegół. puerum t., dziecię nowonarodzone podnieść, a tém samém uznać za swoje; przyjąć kogo, wziąć z sobą, in currum, in lembum, aliquem rhedā; tolle te mecum per undas; — 2) przenosić. a) wznosić, clamorem in coelum; vocem comoedia tollit; aliquem laudibus; laudes alicujus in astra, uwielbiać, ubóstwiać; cachinaum, risum t., śmiać się głośno, animo t., wynosić się, pysznić się, porów *sublatus; animum t. alicui, ożywić mężtwo, dodać odwagi; aliquem honoribus, wynosić na dostojęństwo; amicum t., pokrzepić, pocieszyć; b) przyjąć co na siebie, onus; ponieść, poenas; II) wynosić skąd, zabierać, uprzętać, statusas aeneas; pecunias e fano; frumentum de area; solem e mundo; praedam, torquem aureum; signa, agrum; cibos; patinam tolli jubet; rzadko: odprowadzać, wyprowadzać, aliquem ab atriis Latinis in Galliam, exercitum a Galliarum praesidio; poet.: aliquem denso aëre, usunąć, wydobyc; w znac. wojen. signa t., wyruszyć w marsz; zniszczyć, zburzyć, sprzątnąć, aliquem e lub de medio, lub samo aliquem; Titanas fulmine; Carthaginem; nomen ex libris, zatrzeć, wykreślić; mendum scripturæ, poprawić; 2) przenosić. odjąć, usunąć, odebrać, dignitatem, potestatem alicui; amicitiam e mundo; luctum, dubitationem; suspicionem, errorem, spem, timorem, metum; szczególn. tempus, diem t., czas umyślnie zająć w celu przeszkodzenia; zniszczyć, wytepić, wykorzenić, dictaturam funditus e republica; decemvirem potestatem; legem; belli socialis reliquias; memoriam alicujus rei; deos t., zaprzeczyć istnienia bogów.**
- Tolōsa**, ae, *ż.* miasto w Gallii Narboneńskiej; stąd: a) *Tolosānus*, a, um, do Tolozy należący; b) *Tolosas*, ātis, z Tolozy, *Tolosates, ium, m.* *Tolozaci; c) Tolosensis, e, Tolozanski.*
- Tolūtīm**, *przysł.* klusem.
- Tomarus**, *patrz Tmarus*

- Tomentium**, i, *n.* to, co służy do wypychania materaców, poduszek.
- Tómi**, orum, *m.* i Tomis, Idis, *ż* miasto w Mezyl niższej nad morzem Czarném: stąd: Tomítae, árum, *m.* Tomici: *δ*) Tomitánuš, a, um, należący do tego miasta.
- Tomýris**, is, *ż* królowa Scytów
- Tondeo**, tótondi, tonsum, 2. strzydz, golić, barbam, capillum; także: tondere, zamiast tonderi; — przenoś. u poet. prata, stipulas, kosić, ścinać; comam hyacinthi, obrywać, corona i oliva tonsa, naokoło obcięta; ilex tonsa duris bipennibus, obcięty, okzesany; equos tondentes campum, konie, które się pasły na pola.
- Tonitru**, patrz tonitrus.
- Tonitruális**, e, tyczący się grzmotu, libri.
- Tonitrus**, us, *m.* i tonitruum, ui, *n.* grzmot (w licz. mn. tonitrua, tonitruum, tonitribus).
- Tono**, tonui, 1. brzmieć, huczyć, szczególn. grzmieć, coelum tonat fragore; porta coeli tonat; nieosob. tonat, grzmi; — przenoś. o silnej piorunującej wymowie, Pericles tonare dictus est; tonat eloquio; 2) z przyp. 4. wolać, głośno wymawiać, ter centum tonat ore deos.
- Tonsa**, ae, *ż*. wiosło.
- Tonsillis**, e, dający się postrzygać, obcinać; 2) obcięty, estrzyżony.
- Tonsillae**, arum, *ż*. gruczoły.
- Tonsor**, óris, *m.* postrzygacz, golarz; stąd: tonsórius, a, um, do strzyżenia, golenia odnoszący się.
- Tonstrina**, ae, *ż*. golarnia.
- Tonsúra**, ae, *ż*. strzyżenie, postrzyżanie, nec male deformet rigidos tonsura capillos.
- Tónus**, i, *m.* nateżenie; ton, accent, przycisk, u późn. pis
- Topb-**, patrz tof-
- Topiárius**, a, um, tyczący się ogrodnictwa; *rzeczow.* topiarius, posiadający sztukę upiększania ogrodów; topiaria, sztuka ogrodnicza.
- Topíca**, orum, *n.* główne źródła, względy, punkta, których zwykliśmy się trzymać w rozwinięciu myśli, patrz loci communes; tytuł pisma Cycerona.
- Toral**, ális, *n.* pokrycie łózka, sofy.
- Torcúlar**, áris, *n.* tłocznia, prasa; stąd: torcularius i torculus, a, um, tyczący się tłoczni.
- Toreuma**, átis, *n.* płaskorzeźba.
- Toreuta**, ae, *m.* płaskorzeźbiarz, rytownik, toreutíce, és, *ż*. sztuka wyrabiania dłót, rzeźbiarstwo.
- Tormentum**, i, *n.* sznur, powróż, falces tormentis introrsus reducebant; praeseectis omnium mulierum crinibus tormenta effecerunt; 2) tortura, męczarnia, vi tormentorum adducti; tormentis excruciari; 3) troska, kłopot, suspicionum, fortunae; bodziec drażliwy, tormentum admovere ingenio; poet. 4) machina wojenna do rzucania wielkich pocisków, kamieni i t. p. tormenta in muris disponit, collocavit.
- Tormína**, um, *n.* bó: w ciele, klócie, rznięcie. [cie, rznięcie.
- Torminósus**, a, um, cierpiący klócie, rznięcie.
- Torno**, 1. toczyć jak tokarz, wyrabiać na tokarni; — przenoś. versus male tornati, źle obrobione, niegładkie.
- Tornus**, i, *m.* dłóto tokarskie, pocola fagina, quibus torno facili superaddita vitis, poet.
- Toróne**, és, *ż*. miasto i port w Macedonii; Toronae promontorium, przyładek Derris przy Toronie; stąd: Toronaicus, a, um, do Torony odnoszący się.
- Torösus**, a, um, muskularny, mięsisty, colla boum.

- Torpédo**, *Inis*, *ż.* gnusność, ospałość, odrętwienie, tanta torpedo animos oppressit; 2) drzewik, ryba.
- Torpeo**, *ere*, zdrętwieć, stracić czucie, w odniesieniu do ciała i umysłu, vires, nervi; consilia
- Torresco**, *torpui*, 2. drzewiec, gnuśnięć, lingua, genae; ingenium secordia torpescere sinunt.
- Torpidus**, *a, um*, zdrętwiały, nieczuły, gnuśny, torpidi somno.
- Torpor**, *ōris*, *m.* odrętwiałość, stracenie czucia, torpor gravis illigat artus; similis morti pectora torpor habet.
- Torquātus**, *a, um*, ozdobiony łańcuchem; stąd: Torquatus, przydomek Manliusza; poet.: Alecto torquata colubris.
- Torqueo**, *torsi, tortum*, 3. kręcić, skręcać, obracać, wlaś. i przenos. terra circum axem se torquet; poet.: capillos ferro, kędzierzawic; stamina pollice, prząść; saxa, tigna, obracać, porywać, unosić; aquas remis, spumas, żeglować; anguis tortus, w kłęb zwinięty; 2) ciskać, miotać, hastas, jaculum in hostem; telum ad tempora; fulmina; poet.: Jupiter horridus austris torquet aquosam hiemem; 3) obrotem co zrobić, orbem; torquet medios nox humida cursus, doszła do połowy swojego biegu; 4) przekręcać, wykrzywiać, ora, vultus, oculus; — przenos. verbo ac literā jus omne torqueri; 5) dręczyć, trapić, nękać, convivam fame; tortus interit; libidines torquent; dies noctesque torqueor; torqueri malorum memoria; labor et cura torquet; aliquem mero, upoić kogo, aby się od niego prawdy dowiedzieć; torqueatur vita Sullae, badajmy, roztrząśnijmy życie Sulli.
- Torquis** i torques, *is, m.* i *ż.* łań-
- cuch na szyję dla ozdoby, aureus, torque sublato, detracto; torque donare aliquem; 2) wianek, wieńiec, nexis ornatae torquibus arae; 3) jarzmo.
- Torrefácio**, 3. suszyć.
- Torrens**, *tis*, gorący, rozpalony, palący, flammae; — przenos. porywający, bystry, aqua; torrentem undam levis innatat alnus; stąd: rzeczow. torrens, *tis, m.* potok, rapidus montano flumine torrens; fragosus, tumidus.
- Torreo**, *torruī, tostum*, 2. suszyć, piec, prażyć, przypalać, opalać, fruges, farra, oxta in verubus, solis ardore torrerī.
- Torresco**, *ere*, goreć, palić się, piec się.
- Torridus**, *a, um*, wyschły, osuszony, suawy, fons, campi siccitate torridi, chudy, homo vegrandi macie torridus; — przenos. zdrętwiały, pecora torrida frigore; membra t. gelu; 2) gorący, palący, zona, aestas; locus ab incendiis torridus.
- Torris**, *is, m.* głownia.
- Tortilis**, *e*, pokrecony, zgięty, bucina; poet.: aurum, złoty łańcuch.
- Tortor**, *ōris, m.* dręczyciel, kat.
- Tortuosus**, *a, um*, kręty, wężykowaty; — przenos. trudny do zbadania, zawikłany, ingenium; disputandi genus.
- Tortus**, *a, um*, skrecony, spleciony, torta redimitus tempora quercu, poet.
- Tortus**, *us, m.* zwijanie, kręcenie serpens dat tortus, zwija się w kręgi, poet.
- Tórus**, *i, m.* poduszka, wezglowie, materac, sofa, łożo, często u poet., lucent altis aurea fulcra toris; siedzenie, ława z darni, dat to-

- rum caespes; podniesienie ziemi, tori riparum, poet.; 2) obwód, pękatosc wieńca; 3) muskuł, laceratorum tori; poet.: comantes excutians toros, wstrząsając grzywą.
- Torvus**, a, um, ponury, surowy, facies; lumen (wejrzenie, wzrok); straszny, draco, angues; poet. przysłówkowo: torvum clamare; torva tueri.
- Tot**, *nieodm.* tyle, tak wiele, tot tam valida oppida; w połączeniu z quot, quot homines tot causae.
- Totidem**, *nieodm.* tyleż, tyle właśnie, z nast. quot i atque, jak, t. navibus atque erat profectus; poet.; totidem audiet, też samo usłyszy.
- Totiens**, patrz toties.
- Toties**, *przysł.* tylekroć z nast. quoties, ilekroć, jak; poet. także: równie tak często.
- Totus**, a, um (2 przyp. totius, 3. teti), cały, pro Romanis tota Italia consensit; totius orbis dominus; naves totae factae ex robore; toti belle praefecerant; per totam urbem; często w przyp. 6. bez przyim. in, toto orbe, na całym świecie; tota Gallia, w całej G; toto praelio; totis castris; tota nocte i t. p.; — przenoś. totus mente et animo in bellum insistit, najmocniej; sum vester totus, jestem wam zupełnie oddany, do was przywiązany; totos Antiochi Aetolos fuisse; totum in eo est, ut, na tém rzecz cała zależy, aby; ex toto, zupełnie; in toto, ogólnie; 2) = omnis, copia, equitatus, vires; arma; totis campis, vicis.
- Totus**, a, um, tyloraki, tak wielki, z odpowiedniém sobie quotus.
- Toxicum**, i, s. trucizna, którą zaprawiano strzały; w ogóle: trucizna.
- Trabalis**, e, balkowy, do balek od-
- noszący się, clavus; — przenoś. trabali clavo figere beneficium, utwalić; 2) wielki jak balka, telum.
- Trabea**, ae, ż. okazała suknia królów Rzymskich, konsulów, augurów i stanu rycerskiego.
- Trabea**, ae, m. dawny Rzymski pisarz komedyi.
- Trabeatus**, a, um, odziany suknią trabea zwaną. •
- Trabes**, i trabs, trabis, ż. balka, poet. w licz. mn. drzewo, lucus trabibus obscurus acernis; tr. fraxineae; 2) to co się robi z balek, okręt, trabe Cypria secet mare; dom, sub iisdem sit trabibus.
- Trachas**, antis, ż. = Tarracina.
- Trachin**, inis i Trachyn, ynus, ż. miasto w Tessalii stolica Ceyksa; miejsce śmierci Herkulesa; stąd: Trachinius, a, um, należący do Tr., heros Tr. lub samo Trachinius, Ceyks; Trachiniae, tytuł tragedyi Sofoklesa.
- Tractabilis**, e, dotykalny, dający się dotykać, poet.: mare nondum tr. nanti; tractabile coelum; — przenoś. łagodny, powolny, przystępny, wyrozumiały, virtus, animus.
- Tractatio**, ōnis, ż. dotykanie, zajmowanie się, trudnienie się czém, właśc. i przenoś. qui in armorum tractatione versantur; philosophiae, literarum.
- Tractatus**, us, m. dotykanie, obrabianie, uprawa, zajmowanie się czém, właśc. i przenoś. artium; u późn. pis. wypracowanie piśmienne, rozprawa.
- Tracticius**, a, um, siągniony, wleczony.
- Tractim**, *przysł.* ciągle; przewlekając, przeciągając, susurrant.
- Tracto**, i. ciągnąć, włóczyć, tractata comis antistita, poet.; zwykło-

dotykać, poruszać, obrabiać, czém się zajmować, mieć pod ręką, vulnera; lanam, gubernacula, arma, nosić; tela, walczyć; bibliothecam, pecuniam publicam; poet.: fila lyrae, brząkać, grać; ceram pollice; tractant fabrilia fabri. — Przenos. a) chodzić koło czego, zajmować się czém, zawiadywać, kierować, causas, consilia, orationem, animos; republicam; bellum; conditiones lub de conditionibus, układać się; personam, przedstawiać na scenie; a) rozmyślać, rozważać, definitionem; locos tractatos; b) rozprawić o czém, wykładać co, partem philosophiae; res tragicas comice; b) obchodzić się z kim, aliquem; nimis asperre, summo honore, honorificentius; me sceleratissime tractavit; plebem placidius; se, sprawować się, zachować się, ita me in republica tractabo; quo in munere ita se tractavit.

Tractus, a, um, ciągniony, wleczony, bez zawady posuwający się, eratio tracta et fluens; 2) pochodzący, wypływający, venae a corde tractae; sermo ab isto initio tractus; a natura tractum.

Tractus, us, m. ciągnienie, ciąg, szereg, arborum tractu equitatus hostium impediretur; rozciągłość, Syrtes a tractu nominatae; tr. muri, castrorum; stąd: kraina, okolica, hoc tractu oppidi erat regia; tr. Laurens; per tractum Belgicae et Armoricae; — przenos. przeciąganie, quanta haesitatio tractusque verborum; 2) dążenie, bieg, w ogóle: ruch, in spiram tractu se colligit anguis; longoque per aera tractu fertur; tractu gementem ferre rotam; tr. flammaram, wszystko to u poet.; tr. lunae; o rzekach: tr. aquarum; leni tractu

labi, subire; magno tractu recurrere; w odniesieniu do czasu: bieg, wpływ, przeciąg, hoc tractu temporis; — przenos. o mowie: postępowanie, ciąg, tractu orationis leni; continuo orationis tractu.

Traditio, ōnis, f. podanie.

Trado, dīdi, ditum, 3. dać, oddać, podać, wręczyć, alicui aliquid, inter se per manus; alicui peculum, annulum, epistolam, literas, filiam, uxorem, aliquam in matrimonium i t. p., aliquem asservandum; aliquem in custodiis, in vincula; poet.: z tr. bez. tradam portare protervis ventis; w znac. woj. a) wydać, arma, urbem, Athenas, perfugas, captivos, alicui arma, vivum; ne Romanis traderetur; quum tradendus Romanis esset; aliquem in servitutem; ad supplicium; nihil finium (odstąpić); se, oddać się, alicui, se vivum; także przez zdradę, aliquem, imperium hosti; regnum servo; b) oddać pod opiekę, powierzyć, aliquem de manu in manum alicujus; alicui legiones; aliquem traditis exercitibus praeficere; — przenos. a) ustąpić co, przelać na kogo, possessionem Galliae, summam imperii, totam rempublicam, paternam provinciam; vice aliis tradita; alicui custodiam navium i corporis sui; alicui obsides custodiendos, oppida tuenda, sacra procuranda, agmen ducendum, provincias administrandas; wydać, wystawić, oddać, zostawić, urbem diripiendam militibus; civem Romanos barbaris; se, oddać się, se quieti, voluptatibus, in studium, in disciplinam; alicui; se totum; b) uczyć, wykładać, aliquid juventuti; praeccepta, initia operum; elementa loquendi; optimarum ar-

tum vias; c) podać potomności, przekazać, opes a majoribus traditas habere; opus posteritati famaēque; patrio more traditum est; hoc posteris memoriae traditum; traditum inde fertur, ut-; tradunt, piszą, powiadają, głoszą, z 4 prz. i tryb. bez., regem tradunt se abdidisse; traditur z przyp. 1 i tr. bez. iustissimus fuisse traditur, powiadają, że był najsprawiedliwszym.

Tradūco, duxi, ductum, 3. przeprowadzić z jednego miejsca na drugie, hominum multitudinem trans Rhenum; equitatum in Galliam; biremes in interiore parthem; populum Albanum Romam; exercitum ex Gallia in Ligures; Antiochum in Europam; aliquem ad se; przeprowadzić przez co, Helvetios per fines Sequanorum; copias per angustias; także z 4 przyp. bez. przyimka flumen, przez rzekę, pontem; — przenoś. a) przeniesić, Clodium ad plebem; centuriones ex inferioribus ordinibus in superiores; b) przyprowadzić, doprowadzić, ex egestate in rerum abundantiam; animos a severitate ad hilaritatem risumque; c) nakłonić, naprowadzić, ad lub in suam sententiam aliquem; d) obrócić, zwrócić, hanc orationem ad id genus; orationem traduxi et converti in increpandam fugam; curam in vitulos, poet.; 2) przeprowadzić celem pokazania, przeglądu, copias praeter castra; victimas in triumpho; traduc equum, mówił censor w czasie przeglądu do obywatela ze stanu rycerskiego, jeżeli nie miał przeciw niemu żadnego zarzutu; — przenoś. a) wystawić kogo na pośmiewisko, urągać się, sztydzić, aliquem per ora

hominum, b) czas przepędzić, strawić, przeżyć, vitam, tempus; etiosam aetatem; adolescentiam elegantem; munus extraordinarium.

Traductio, ōnis, ż. przewiezienie, przeniesienie z jednego miejsca na drugie; — przenoś. a) hominis ad plebem, przeniesienie do stanu plebejszów; b) zamiana wyrazów z jednego znaczenia na drugie z powodu związku wyobrażeń; 2) przeprowadzenie w celu pokazania; — przenoś. następstwo wydarzeń, czasu, temporis.

Traductor, ōris, m. przeprowadzający; — przenoś. tr. ad plebem, przenoszący do stanu plebejszów. Tradux, dūcis, m. latorośl winna. Tragice, przysł. tragicznie, res comicas tragice tractare.

Tragicus, a, um, tragiczny, tyżący się tragedyi; — przenoś. a) wzniosły, orator; poet: spirat tragicum satis; b) smutny, straszny, okropny, scelus, ignes.

Tragoedia, ae, ż. tragedia; — przenoś. a) styl górny, mowa wznieśła, tragoedias agere in nugis; b) wielka wrzawa, quantas tragoedias excitat.

Tragoedus, i, m. aktor tragiczny. Tragūla ae, ż. gatunek pocisku u Gallów i Hiszpanów, który epatrzonny był rzemieniem (amentum) dla nadania większej siły rzutu.

Trāha i trahea, ae, ż. wózek bez kół, jak sanie, którego starożytni używali do mlócenia zboża.

Trāho, traxi, tractum, 3. (poet. traxe zamiast traxisse) 1) ciągnąć, wlec, o ludziach, bydłach roboczych i przedmiotach nieżywotnych: curram; onera, impedimenta; equos loris; aliquem pedibus; tractus per urbem; tractus circum Pergama; ad supplicium trahi lub samo trahi; trahi exsulem, ino-

pem i t. p.; aliquem lub aliquid secum; liberos; vulneratos; vestem i t. p.; wlec ze znużenia, corpus fessum, genua; prowadzić z sobą, mieć w swoim orszaku, turbam prosequentium; exercitum gravem spollis; o rzekach: unosić, saxa secum; limum arenamque et saxa ingentia fluctus trahunt; poet.: traherent quum sera crepuscula noctem; quae mox ventura trahuntur (zbliżają się); — przenoś. często z przyim. ad lub in i przyp. 4 ściągać na kogo, na co, przypisywać, stosować, decus ad consulem; crimen in se (przypisywać); pars melior senatus ad meliora responsa trahebat; aliquid ad religionem; in diversa, rozmaicie wykładać, objaśniać; także: skłaniać do czego, alius in aliam partem mente atque animo trahitur; aliquem in suam sententiam, in arma, trahi et duci ad cognitionis et scientiae cupiditatem; trahit sua quemque voluptas; trahimur omnes laudis studio; pociągać za sobą; tantum trahit ille timoris; 2) najwięcej u poet.: wciągać w siebie, auras ore; animum, spiritum; odorem naribus; amnem (pić); ignem (zapalić się); przybierać na siebie, squamas, figuram, faciem virilem; naturam allicujus rei; ruborem, colorem, cognomen; — przenoś. zabrać, zając, przywłaszczyć, regnum, decimas; poet.: aliquem in exemplum (naśladować); 3) z przyim. a, ex, de i przyp. 6. lub poet. z samym prz. 6; a) zabierać, wynosić, wywozić, wyprowadzać, aliquem a templo, de medio; praedam ex agris hostium; stąd: trahere et rapere lub rapere et trahere, rabować, plondrować; — przenoś. a) odciągnąć, odwieść, ab incepto

aliquem; gentem ad Macedonas, b) wziąć, otrzymać, doznać, mieć, cognomen ex aliqua re; majorem ex pernicie et peste reipublicae molestiam; b) wyciągać, wydobywać, aquam e puteis; poet.: ferrum e corpore; tractum a vulnere ferrum; manu cuspidem; tela haerentia viscere; — przenoś. vocem imo a pectore; gemitus e corde; suspirium penitus i suspiria, wyprowadzać, wywodzić, ex eo genere originem; nomen a vespere sermonem ab initio; p) wziąć, consilium ex aliqua re; c) sprowadzić na dół, ściągnąć, lunam (de coelo) poet.; 4) szarpać, targać, rwać, corpus; — przenoś. trwonić, marnotrawić, pecuniam; poet.: rozdzielać, sorte laborem; rozważać, zastanawiać się nad czem, belli atque pacis rationes; cum animo suo; 5) naciągać, napinać, arcum; rozciągać, trahuntur zonae extremae, poet.: stąd: praesā, vellerā digitis, lanam, purpuras, data pensa, poet.; — przenoś. przedłużać, vitam iumentorum carne, senectam, przewlekać, opóźniać, bellum, pugnam, comitia; rem in sermō; res lentius spe trahebatur, przepędzać, trawić, noctem sermone, vitam in tenebris luctuque; vitam luxu; vitam asperam in silvis; frustra laborem ingratum; b) ściągać, vincula galeae; vela; marszczyć, vultus. Traiectio, ōnis, ż. przeprawa, przejście, przebycie morza, rzeki i t. p.; tr. stellarum, przelatywanie gwiazd; verborum, przelożenie; — przenoś. a) tr. in alium, zwałanie na kogo innego; b) veritatis, przesada.

Trajectus, us, m. przeprawa, in Britanniam; 2) miejsce przeprawy brevissimum.

Trajciolo, jēci, jectum, 3. przetrzącać dokąd, przenieść, przewieźć, przepędzić, vexillum trans vallum; antennis de nave in navem; telum; pecora in saltus; szczególn. przez rzekę, górę i t. p. przeprowadzić, ex Sicilia exercitum Ariminum; legiones in Siciliam; copias trans fluvium; exercitum Euphratem; Caesar equitum partem fluvium trajicit; se Alpes; także: samo trajicere bez se, przeprowadzić się, ex continenti in Africam, in Italiam; ex Hispania in Mauritaniam; classe Aegimurum; ne classis ex Africa trajiceret; także: Aegaeo mari trajecit; 2) przeciągnąć, rudentem; 3) zarzucić, pontibus transjectis; — przenosić, przenieść, aliquid ex illius invidia in te; dolore capitis trajecto in cor; i nieprzechod. przejść, przenieść się, przeskoczyć, trajecturum id incendium velut ex continentibus tectis in alteram tam propinquam provinciam esset; trajecturum id malum in coloniam; 4) przejść przez co, przebyć, Trebiam navibus; stąd: amnis trajectus, rzeka przez którą przepłyniono; poet.: Aurora jam medium trajecerat axem, już odbyła połowę swej drogi; 5) przebieć, przesyć, femur alicujus lub alicui lancea; aliquem gladio, venabulo, sagitta; aliquid tormento, ferro; femur tragula trajicitur; transjici scorpione, pilis; se tr., przebieć się; tr. lora per talos spirantes, przeciągnąć; stąd poet.: trajectus lora per pedes; trajecto in fune columbam malo suspendit ab alto; przelamać, przedrzeć się, pars magna equitum mediam trajecit aciem.

Trajlativus, patrz translaticivus.

Trajlatus, a, um, patrz transfero.

Tralles, ium, ż. miasto w Karyjach; stąd: Trallianus, a, um, tytuł miast. Tralles i Trallianorum, m. mieszkańcy tego miasta.

Traluceo, patrz transluceo.

Trama, ae, ż. wątek tkaczy

Trameo, patrz transmeo.

Trames, ytis, m. droga poboczna, ścieżka; poet.: droga, in tramite silvae; certo de tramite pellit; lot, bieg, cito decurrit tramite.

Tramigro, -mitto, patrz transmigro, -mitto.

Trānāto, 1. przepływać.

Trāno, 1. przepływać, ad suos, in insulam; letheas per undas; także: tran. flumen, amnem, paludem; tranantur aquae; — przenosić, przelecieć, turbida tr. nubila; przeniknąć, wcisnąć się, genus igneum, quod tranat omnia.

Tranquille, przysł. spokojnie, vitam traducere; dicere.

Tranquillitas, ātis, ż. spokojność (powietrza, morza), cisza, proficisci bono gubernatore ac tranquillitate; — przenosić, spokojność, animi, vitae; u późn. pis. tytuł cesarzów, tr. tua, vestra.

Tranquillo, 1. uciszyć, uspokoić; — przenosić, animos; quid pure tranquillet, co prawdziwą zapewnia spokojność; rebus tranquillatis, po przywróceniu spokojności.

Tranquillus, a, um, spokojny, cichy, mare, serenitas; rzeczow. tranquillum, 1, n. spokojny stan powietrza, morza; stąd: tranquillo lub in tranquillo, w czasie cichy; — przenosić, spokojny, uspokojony, cichy, łagodny, vita, civitas, plebs, animus, literae (donoszący o spokojności); a principio vitae tranquillissimus; nihil non tranquillum et placidum agens; seditionem facere tranquillam; rzeczow. tranquillum, 1, n. spokoj-

ność, republicam in tranquillam redigere; *przysł.* tranquillo, spokojnie, cetera tribuni tranquillo peregere.

Trans, *przym.* z przyp. 4, 1) z tamtej strony, trans Anienem fluvium conserant; 2) za, rediens tr. Euphratem; tr. mare curant; po za, tr. caput jacere, poet. **Transabeo**, abli, bŷtum, abire, przejść po czem, przejechać; 2) przebić, przesyć, ensis transablit costas, poet.

Transactor, ōris, *m.* kończący rzecz przez układ, umowę, rerum.

Transadigo, adęgi, adactum, 3. przebić, przekłóć, ensis transadigit costas; poet. hasta horum unum transadiget costas.

Transalpinus, a, um, Zaalpejski, za Alpami będący, Gallia, Galli, nationes, bella.

Transcendo, scendi, scensum, 3. przestąpić, przejść, in Italiam; in hostium naves; 2) przech. przejść przez co, maceriam, muros, fossas, valles, Caucasum vel Gangem; — przenoś. a) przekroczyć, naruszyć, ordinem aetatis, naturae, moris; b) przewyższyc, aliquid, u poet.

Transcribo, scripsi, scriptum, 3. przepisać, nomina in socios, przelać, przekazać, przeniesić dług; — przenoś u poet.: tormenta in aliquem; sceptra colonis, przeniesić; także: matres urbi; spatium vitae alicui, ustąpić komu; 2) wpisać, spisać, testamentum in alias tabulas; tabulas publicas.

Transcurro, cucurri i curri, cursum; 3. przebiegać, przejeżdżać dokąd, in castra; — przenoś. przejść, hic tamen ad melius poterit transcurrere quondam; 2) biegać po czem, iuga montium; poet.: coelum transcurrit nimbus; — prze-

noś. cursum suum, swój zawód; 3) przejeżdżać mimo, przebiegać, płynąć koło czego, praeter oculos, poet., lub samo transcurrere.

Transcursus, us, *m.* przebieganie; — przenoś. w mowie: transcursu lub in transcursu, przebiegając w krótkości.

Transdanubiānus, a, um, Zadunajski, za Dunajem będący, regio.

Transdo, -duco, patrz trado, -duco.

Transena, ae, *ż.* kratki, quasi per tr. aspicere.

Transeo, ivi, lub Yi, Itum, Ire,

1) nieprzech. 1) przechodzić dokąd, per corpora; Cimbros e Gallia in Italiam transisse, ad Italiam; e suis finibus in Helvetiorum fines; in Graeciam, in Africam; ad adversarios, ad aliquem, przejść w sposobie zbiega; także: ut ad se transiret; a patribus ad plebem; ad deos transisse creditus est; — przenoś przemienić się, in humum saxumque, poet.: wpływać, wpaść, Mosa in Rhenum transit; przechodzić, odnosić się, ad honestatem dictorum et factorum; imperium transit ad aliquem; in sententiam alicujus, być jednego z kim zdania; in alis omnia, zupełnie się różnić; 2) przechodzić przez co, per media castra; — przenoś. przenikać, quaedam animalis intelligentia per omnia permanat et transit; 3) o czasie: upływać, mijać, tempus transit; dies legis transiit; II) przech. 1) przechodzić przez co, przepawić się, paludem, flumen, Euphratem, mare, Alpes, Pyrenaeum; Rhodanus vado transitur; flumen erat transeundum; Alpes transitae; poet.: transit equum cursu; poet.: rota transit serpentem; vim flammae, Formias; tr. iter, odbyć podróż; także: quod die-

was quinque hostis transire possent; także bez 4 przyp. transire conantes: ut transeuntes cum praedia exciperet; — przenoś. przestąpić, przekroczyć, terminować; modum; fines verecundiae; fines acquitatis et legis; oprzeć się, pokonać, facile; mówić w krótkości nie zgłębiając rzeczy, leviter transire et tantummodo perstringere unamquamque rem; w odniesieniu do czasu: przepędzać, trawić, vitam, annos; 2) przechodzić mimo czego; w czytaniu: pomijać, opuszczać, multa; tr. silentio, przemilczeć, pokryć milczeniem.

Transféro, transtūli, translātum i translātum, transferre, przenieść z miejsca na miejsce, castra trans Peneum; castra ultra eum locum; castra Baetim (za rzekę B.) signa (ex statione); pecunia Athenas translata est; hastam, gladium in dextram, wziąć; captivos ex Germania; ingentes eo copias hominum; aliquem in parricidarum coetum; concilium Lutetiam Parisiorum; se tr., udać się, se inde Cyzicum, se ad aliquem, se in aedem; poet.: aliqui in novam speciem, inną postać nadać; in tabulas, wnieść, umieścić, zapisać; także: przetłumaczyć, przełożyć z jednego języka na drugi; istum locum totidem verbis a Diacaercho transtuli; aliquid ex Graeco in Latinum; — przenoś. a) przenieść, zwrócić, skierować, skłonić, bellum in Africam, in Celtiberiam; ut summa imperii maritimi ab Lacedaemonijs transferretur ad Athenienses; bellum a portis nostris ad illorum urbem; disciplinam in Galliam; terrorem ad aliquem; omnem causam in se lub crimen in aliquem (zwalic); sermonem alio; animum ad accu-

sandum; amores alio, poet.; se ad artes; se in annum proximum, rok następny zostawić sobie do ubiegania się, starania się o urząd; b) zastosować, definitionem in aliam rem; in magistratus, curationes, sacerdotia; używać wyrazów w znaczeniu przenośnym, verba, quae transferuntur; verba translata; 2) obnosić, coronas in triumpho.

Transfigo, fixi, fixum, 3. przebieć, przeszyc, aliquem lub aliquid gladio, ferro, hasta, veruto, pilis; scutum, pectus, corpus; poet.: hasta transfixa, włócznia na wskróś przeszła.

Transfiguro, 1. przekształcać, przeobrażać.

Transfodio, fodi, fossum, 3. przebić, przeszyc, alicui latas; poet.: pectora duro transfossi ligno.

Transformis, e, zmieniający swoją postać, transformia corpora habere.

Transformo, 1. przekształcać, przeobrażać, se in vultus aniles.

Transfræto, 1. przepłynąć przez morze.

Transfuga, ae, m. i ż. zbieg, który przechodzi do wojska nieprzyjacielskiego.

Transfugio, fugi, fugitum, 3. zbiedz, uciec (o wojskowych); — przenoś. ab amicitia, opuścić.

Transfugium, ii, n. ucieczka, zbiegstwo.

Transfundo, fudi, fusum, 3. przelewać; — przenoś. przelać na kogo, przenieść, omnem amorem in aliquem; wprowadzić Persarum mores in Macedoniam; studia liberaliora et transfusa latinus.

Transgrödior, gressus, gredi, przechodzić dokąd, per montes: inde ad Judaeos, ad Africam; in Europam; per saltus in Italiam; ad deces; 2) przech. przechodzić przez

co, przeprować się, jacentem; flumen, paludem, munitionem, convallem; loca erant transgredienda; także: transgresso Apennino; — przenos. zamilzczyć, mentionem viri.

Transgressio, ōnis, *ż.* przejście, Gallorum; 2) zmiana porządku, przełożenie, verborum.

Transgressus, us, *m.* przejście.

Transigo, ěgi, actum, 3. przebić, przeszyć, tylko u poet. pectus gladio, także: per pectora enssem; — przenos. a) przepędzić czas, vitam; anno transacto, po nplynionym roku; b) ukończyć, wykonać, negotium, pugnam, bellum i t. p.; rebus transactis; si transactum est; transactum est de me, już po mnie; spór załatwić, ugodzić się, wejść w układ, cum reo; cum privatis; cum aliquo HS ducentis milibus; rem cum aliquo

Transilio, silivi, lub sili, lub silui 4. przeskakować dokąd, de muro in navem; in vehiculum; ad nos transiliit; — przenos. przechodzić, ab illo consilio ad aliud; 2) przech. przeskakować przez co, wskoczyć na co, muros; przebiegać, płynąć po czém, rates transiliunt vada non tangenda; — przenos. a) przestąpić, przekroczyć, lineas; munera Liberi, nie zachować miary, poet.; b) pominąć, zamilzczyć, rem pulcherrimam.

Transitio, ōnis, *ż.* przejście, ad plebem; przejście na stronę nieprzyjaciół, sociorum; ad hostem; exercitus transitionibus imminutus; 2) udzielanie się choroby, zaraza, multa corporibus transitione nocent; przejście w mowie od jednej rzeczy do drugiej.

Transito, ěre, przechodzić.

Transitōrius, a, um, przechodni do przechodu służący, forum.

Transitus, us, *m.* przechodzenie, przejście, difficilis, impeditus; transitu aliquem arcere lub prohibere; transitum parare, claudere; tr. fossae, przez rów; poet.: przemiana, tr. in undas; w malarstwie: cieniowanie, przejście od cienia do światła, tr. ipse spectantia lumina fallit; przejście w mowie od jednego przedmiotu do drugiego; 2) przechód, miejsce którędy się przechodzi, per agros urbesque; przenos. przystęp, datus est verbis ad amicas tr. aures, poet.

Transj-, patrz traj-.

Translaticius, a, um, skąd inąd przeniesiony; 2) zwyczajny, zwykły, bez odmián znaczných edictum (zarządzającym prowincya); translaticium est, rzecz zwyczajna, nie nowa.

Translatio, ōnis, *ż.* przeniesienie, pecuniarum a justis dominis ad alienos, w odniesieniu do wyrazów: przenośnia, verecunda; — przenos. składanie, zwalanie na kogo, criminis; także: = exceptio.

Translativus, a, um, uchylający constitutio.

Translātor, ōris, *m.* przenoszący, quaesturae (pecuniae), o Werresie, który będąc kwestorem, zabrane pieniądze skarbowe do Sulli przeniósł.

Translūceo, ěre, przepuszczać światło, być przezroczystym.

Transmārinus, a, um, zamorski, za morzem będący, z za morza pochodzący, res, legationes, hostis auxilia.

Transmigro, 1. wyprowadzić się dokąd, przenieść się, Vejos.

Transmissio, ōnis, *z.* przejazd, przeniesienie się, in Graeciam

Transmitto, msi, missum, 3. 1) przesyłać dokąd, przeprowiać, *classam in Euboeam*; exercitum, legiones; — przenoś. wprowadzić, *Asia opibus suis vitia Romam*; przeniesić, *bellum in Italiam*; powierzyć, zostawić, *bellum alicui*; poświęcić, *suum tempus temporibus amicorum*; 2) przepuszczać, przeprowiać przez co, *equum per amnem, exercitum per fines*; — przenoś. transmissum per viam *tigillum* (poprzek drogi położona); 3) puścić mimo, pominąć, zaniechać, *aliquid*, u późn. pis.; II) przechodzić, przejeżdżać, przepływać, przelatywać przez co, *navibus Sardiniam, Iberiam, maria*; poet.: *campos cursu i tr. cursum*; *sinus transmitti oporteret*; także: *sin ante transmississet*; *transmittere Uticam a Lilybaeo*; *ex Corsica in Sardiniam*; — przenoś. *quantum Balearica funda potest medii transmittere coeli*, poet.; opuścić, zaniechać i t. p. u późn. pis.

Transmontani, orum, m. ludy za górami mieszkające.

Transmutatio, are, zamieniać, przemieniać, *transmutat (Fortuna) incertos honores*.

Transnatio, -no, patrz *tranatio*, trano.

Transnumero, are, wyliczyć, przeliczyć.

Transpadanus, a, um, za rzeką Padem znajdujący się, *rzeczow.*

Transpadani, orum, m. ludy mieszkające za Padem.

Transpono, pōsui, pōsītum, 3. przeprowiać, *exercitum in Italiam*; 2) przesadzać, u późn. pis.

Transporto, 1. przewozić, przeprowiać, *exercitum navigiis in ulteriora*; *Harudes in Galliam*; *exercitum in Graeciam*; *copias secum*; *equitem ratibus, iumenta, legio-*

nes; także: *milites navibus flumen* (przez rzekę); *exercitum Rhenum*.

Transrhenanus, a, um, zarencki, za Renem znajdujący się, *Germani*; *rzeczow.* *Transrhenani, orum*, m. ludy za Renem mieszkające.

Transsc-, patrz *transc-*.

Transsilio, patrz *transilio*.

Transsulto, are, przeskakiwać, *ex equo in equum*.

Transsuo, sui, sūtum, 3. przebiegać, przesywać, *exta transsuta verubus*, poet.

Transtiberinus, a, um, za Tybrem znajdujący się; *rzeczow.* *Transtiberini, orum*, m. ludy za Tybrem mieszkające.

Transtrum, i, n. belka poprzeczna; 2) ława dla robiących wiosłami na statku, zwykle w licz. mn. *virī considite transtris*.

Transulto, patrz *transsulto*.

Transuo, patrz *transsuo*.

Transvectio, ōnis, ż. przejazd, przeprawa, *Acherontis* (przez A.).

Transvehō, vехi, vectum, 3. przewozić, przeprowiać, *naves plaustris, milites, exercitum*; na str. bier. *przeprowadzić się, in Africam*; *Corcyram*; poet.: *caerula cursu* (przez morze); 2) obwozić, obnosić, *arma spoliaque carpentis*; na str. bier. *przejeżdżać*, szczegł. o obywatelach stanu rycerskiego, *przejeżdżających przed cenzorem w czasie popisu, ut Idibus Quinctilibus equites transvehentur*.

Transverbō, i przebić, przekłóć, *bestiam venabulo*; *pectus*.

Transversarius, a, um, poprzeczny, w poprzek położony, *tigna*.

Transversus, a, um, poprzeczny, ukośny, *ab hac regula non licet transversum digitum (unguem) discedere, nie wolno wcale*; — przenoś. *cujus in adolescentiam incurrit transversa fortuna, los nie-*

- przyjazny; ecce autem de transverso Caesar rogat, niespodzianie; transversa, przejeżdżkowo, tr. tueri, zézem spoglądać; venti tr. fremunt, z boku.
- Transvōio**, 1. przelatywać po czém, przebiegać, przejeżdżać przedko, in alteram partem; Alpes, Oceanum; 2) przelatywać, przebiegać mimo, aridas quercus; — przenosić. pomiąć, opuścić, nie zważać na co, transvolat in medio posita, poet.
- Trapētum**, i, n. i -us, i, m. i trapes, étis, m. Uokarnia do wyiskania oliwek.
- Trapézus**, unctis, ž. miasto w Pontie.
- Trāsīmēnus**, i, m. lacus lub samo Tr. jezioro w Etruryi, przy którym Hannibal odniósł zwycięstwo nad Rzymianami; stąd: Trasi-menus, a, um, Trazymeński, litora.
- Trav-**, patrz trans-
- Trebellius**, a, um, nazwanie Rzymskiej familii.
- Trēbia**, ae, ž. rzeka w Italii wyższej.
- Trebōnius**, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu.
- Trebūla**, ae, ž. miasto: 1) w krainie Sabinów z przydanem nazwiskiem Mutusca; 2) w Kampanii; stąd: Trebulanus, a, um, do Trebuli odnoszący się; rzeczowo. Trebulanum, i, n. posiadłość wiejska przy Trebuli.
- Trecēni**, ae, a, po trzysta.
- Trecentēsīmus**, a, um, trzechsetny.
- Trecenti**, ae, a, trzysta.
- Trecenties**, przysł. trzysta razy.
- Tredēcim**, trzynastcie.
- Tremebundus**, a, um, drżący, manus, membra.
- Tremēfacto**, feci, factum, 3. sprawić drżenie, wstrząsać; na str.
- biern. drżać, nuta tremefecti Olympum.
- Tremendus**, a, um, straszny, wzbudzający postrach; tumultus; scepra Jovis; oculi.
- Tremisco**, ēre, zacznąć drżać, lekać się czego, sonitum pedum vocemque; z 4 przyp. i tryb. bez. telum instare tremiscit, poet.
- Tremo**, tremui, 3. drżać, lekać się czego, secures dictatoris; postsonipes tremit artum, koń drży, drża członki jego.
- Tremor**, ōris, m. drżenie, gelidus tremor cucurrit per ima ossa, zimny dreszcz wskróś przejął; terrorem pallor et tremor consequitur.
- Tremūlus**, a, um, drżący, manus; migocący, flamma; 2) poet. sprawujący drżenie, frigus.
- Trepidanter**, przysł. ze drżeniem, trwożliwie.
- Trepidatio**, ōnis, ž. niespokojność dająca się na kim spostrzegać, skwapliwe krzątanie się koło czego, necopinata res plus trepidationis fecit; inter primam trepidationem.
- Trepide**, przysł. bojaźliwie, skwapliwie, bez namysłu, castris trepide relictis.
- Trepido**, 1. być niespokojnym, skwapliwym w działaniu, rzucić się, być w bojaźni, totis trepidatur castris; pastorum trepidantium circa advenam, którzy się zbiegali, skupiali się na około przychodnia; tr. formidina, metu; equo trepidante, gdy koń był spłoszony; poet.: z tryb. bez.: trepidate defendere viros, pospieszajcie z obroną; — przenosić a poet.: pectus trepidat, drży serce; aqua trepidat cum murmure per rivum, plynie szybko z szelestem; trepidant flammae, drżący blask rze-

caja; trepidante pennâ, rozbuja-
nemi skrzydłami.

Trepidus, a, um, zaniepokojony, trwożliwy, Romanos terror per castra trepidos agit; z przyp. 2 **trepidi rerum suarum**, będący w obawie o swoje interesa; — przenoś. in re trepida lub in rebus trepidis, w okolicznościach wzbudzających obawę, w niebezpiecznym położeniu; literae i nunciatus, list, wiadomość wzniecająca obawę; poet.: pes, krok niepewny, chwilejący się; os, vultus, drżąca; unda, w ruchu będąca; ahenum, wrzący; venae, pectus, mocno bijące.

Três, tria, trzej, trzy, tribus primis verbis (dixi), zaraz na wstępie. **Tressis, is, m.** trzy assy.

Tresviri, orum, m. zgromadzenie składające się z trzech mężów do różnych czynności: tr. epulones, patrz epulo; do rozdzielenia ziemi w osadach czyli koloniach; tr. republicae constituendae (Antonius, Lepidus, Octavianus), patrz triumvir.

Treviri, i Treviri, m. lud w Galii belgijskiej, którego główne miasto było Augusta Treverorum; *przym. equites Treveri.*

Triangulus, a, um, trójkątny.

rzeczow. triangulum, i, n. trójkąt.
Triarii, orum, m. gatunek piechoty Rzymskiej, który stanowił trzecią linię tylną w szyku podczas bitwy; byli to żołnierze celujący wiekiem i doświadczeniem; przysłowie: res ad triarios rediit, przyszło do ostateczności, do największego niebezpieczeństwa.

Triarius, ii, m. Rzymski przydomek.

Triballi, orum, m. lud Tracki w Mezji niższej.

Tribocci (Triboci, Tribuci), orum, m. lud w Gallii belgijskiej.

Tribunarius, a, um, tyczący się oddziału zwanego tribus, crimen.
Tribullis, is, m. należący do téjże gminy czyli oddziału zwanego tribus, tr. tuis; tribulibus gratiosum esse.

Tribulus, i, m. kotwiczka ostra żelazna. Rozrzucano je dla tamedowania postępu wojska nieprzyjacielskiego, a szczególnie jzdy; 2) krzew ciernisty.

Tribunal, alis, n. miejsce wzniesione w kształcie półkola, na którym urzędnicy wyżsi, zasiadając na krześle zwaném sella curulia, czynności urzędowe sprawowali; poet.: omne forum quem spectat et omne tribunal (niżsi i wyżsi).

Tribunatus, us, m. trybunat, godność trybuna ludu lub wojskowego, z dodaniem: plebis lub militum; czasem same tr.

Tribunicus, a, um, tyczący się trybunów, od nich pochodzący, collegium, potestas, vis, intercessio, comitia, candidatus, seditio, honor, rzeczow. tribunicius, ii, m. trybun.

Tribunus, i, m. trybun, naczelnik gminy zwanój tribus; 2) tr. Celerum, naczelnik jazdy, która stanowiła straż przyboczną króla i składała się pierwiastkowo z trzech setni; 3) tribuni aerarii, dodani do pomocy kwestorowi, którzy wzięte od niego pieniądze, komu należało, wypłacali; 4) tribuni militum militares, naczelnicy wojskowi, których było sześciu w każdym legionie i z kolei po dwa miesiące legionem dowodzili; 5) tribuni militum consulari potestate, trybunowie wojskowi z władzą konsularną, w miejsce konsulów wybierani w latach

od 310 do 387 po założ. Rzymu;
b) tribuni plebis lub samo tribuni, trybunowie ludu, obrońcy plebejuszów przeciw patrycyuszom.

Tribuo, tribui, tribūtum, 3. dać, nadać, okazać, udzielić, udarować, wyświadczyć, własc. i przenoś. suum cuique; alicui denarios, pecuniam, pacem, honorem et gloriam, tantum dignitatis, gratiam, beneficia, bona; salutem i t. p. multas immunitates civitatibus, silentium orationi, zachować się cicho w czasie mowy, dać komu głos do mówienia; voluntatem beneficium, okazać życzliwość za dobrodziejstwa; misericordiam alicui; 2) pozwolić, przyznać, alicui priores partes; quod nulli Romanorum tributum erat; alicui plurimum, omnia, liczyć na kogo bardzo wiele, zupełnie; in vulgus, każdemu przysługiwać się; ordini republicanorum liberalissime, dogadzać, sprzyjać; 3) przypisywać, quum eam (observantiam) officio, non timori neque spei tribui viderent; aliquid culpaе suae lub alicujus; aliquid precibus alicujus; id virtuti hostium; casus adversos hominibus, secundos fortunae suae; neque hoc quisquam illi tribuebat superbiae, nikt mu tego nie poezytywał za dowód dumy; także: quod illi tribuebatur ignaviae; 4) poświęcać, tantum temporis; undecim dies rebus; non nihil temporis literis; omnia reliqua tempora aut literis aut Atheniensium reipublicae; aliquid reipublicae, poświęcać coś dla dobra publicznego; także: amicitiae, valetudini i t. p.; 5) podzielić, tr. rem in partes; in tempora.

Tribus, us, ż. jeden z trzech oddziałów ludu Rzymskiego za czasów Romulusa (Ramnes, Tities,

Luceres); od czasów Serwiusza Talliusza jeden z trzydziestu oddziałów, na które lud Rzymski był podzielony

Tributarius, a, um, podatkowy, tyżący się podatku, necessitas; tabulae, pismo z przyrzeczeniem pieniędzy albo ich przysłaniem
2) podlegający obowiązkowi płacenia podatku.

Tributum, przysł. podług podziału na tribus.

Tributio, ōnis, ż. podział, aequalis.

Tributum, i, n. podatek, danina, facere, pendere, dawać, płacić, indicere, nakazać; poet.: arbor fert tributa domino.

1. **Tributus**, a, um; podług tribus urządzony, comitia, zgromadzenia, w których lud podzielony na tribus głosował.

2. **Tributus**, a, um, imieśl. patrz tribuo.

Tricae, arum, ż. brednie, fraszki, wykrety; 2) zawady, przykrości.

Tricca, ae, ż. miasto w Tessalii.

Triceni, ae, a, trzydzieści, pr trzydzieści.

Triceps, cipitis, trójgłowy.

Tricesimus, a, um, trzydziesty.

Trichila, ae, ż. chłodnik, altana.

Tricies, przysł. trzydzieści razy

Tricipitinus, a, um, przydomek rodu Lukrecyuszów

Triclinium, ii, n. sofa na trzy osoby u Rzymian, na której na pół leżąc jadali; 2) izba jadalna

Tricolor, 1. używać wykretów; niezrozumiale, ciemno mówić.

Tricorpor, corporis, trzy ciała mający, forma tricorporis umbrae. (o Geryonie)

Tricuspis, cuspidis, trójkończaty.

Tridens, dentis, trójzęby, trójkończaty; rzek. zob. trójząb.

- Tridentifer**, i tridentiger, a, um, trójzab noszący.
- Triduum**, i, n. przeciąg trzech dni, tridui spatium; via, podróż trzydniowa; triduo, przez trzy dni
- Triennia**, ium, n. uroczystość na cześć Bachusa, co trzy lata obchodzona.
- Triennium**, ii, n. trzy lata, przeciąg trzech lat, trionuo, przez trzy lata; proximo tr. w następnych trzech latach.
- Triens**, entis, trzecia część całości, trzecia część dziedzictwa; jako pieniądź: trzecia część asca.
- Trientius**, a, um, za trzecią część daany, ager.
- Trierarohus**, i, m. przelożony nad okrętem o trzech rzędach wiosel.
- Triëris**, e, mający trzy rzędy wiosel, navis tr. lub samo tr., okręt o trzech rzędach wiosel.
- Triëtërius**, a, um, co trzy lata powtarzany, sacra lub orgia lub samo trieterica, orum, n. uroczystość na cześć Bachusa obchodzona co trzy lata.
- Triëtëria**, Idis, ž. ce trzy lata obchodzona uroczystość.
- Trifarium**, przysl. na trzy strony, trif. adortus castra; na troje, dividere dispertire.
- Trifaux**, faucis, trzy paszczęki mający, Cerberus latratu trifauci haec regna personat, poet.
- Trifidus**, a, um, rozszczepany, rozdzielony na troje, flamma.
- Triformis**, e, trójkształtny, dea: potrójny, mundi regna triformis.
- Trigeminus**, patrz tergeminus.
- Trigesimus**, patrz tricesimus.
- Triginta**, trzydzieści.
- Trigon**, ōnis, m. piłka do grania.
- Trilibris**, e, trzyfuntowy, trzy funty ważący.
- Trilinguis**, trzy języki mający, os (Cerberi).
- Trilix**, Iicis, trójnitny, trójdręciany, lorica.
- Trimëstris**, e, trzymiesięczny.
- Trimëtros**, i, m. z wyrazem versus lub samo tr. wiersz trzymiarowy.
- Trimus**, a, um, trzyletni.
- Trinãoria**, ae, ž najdawniejsze nazwisko Sycylii (mająca trzy przylądki); stąd: a) Trinacrius, a, um, Sycylijski, Aetna; unda; b) Trinacris, Idis, ž. Sycylijska, terra: samo Trinacris, Sycylia.
- Trini**, patrz trinus.
- Trinobantes**, um, m. lud w Brytannii.
- Trinõdis**, e, trzy sęki mający, clava.
- Trinus**, a, um, trzy; troisty, potrójny (zwykle w licz. ma.), castra, literae.
- Trio**, ōnis, m. wół od jarzma; w licz. mn. oble niedźwiedzice na niebie, gwiazdozbiór, patrz septentrio.
- Triocãla**, orum, n. miasto w Sycylii; stąd: Triocalinus, a, um, do tego miasta odnoszący się, in Triocalo, w okolicy Tr.
- Triõpas**, ae, m. król w Teasalii, ojciec Eryzychtona, który stąd nazywa się Triõpëos, i, m.; a córka jego Mëstra Triõpëis, Idis, ž.
- Tripartitus**, a, um, na trzy części podzielony, causa; przysl. tripartito lub tripartito, trojako, ze trzech stron, urbem aggredi; na trzy części, dividere.
- Tripedãlis**, e, trzystopowy, trzy stopy długi.
- Tripartitus**, patrz tripartitus.
- Tripes**, pëdis, trójnożny, trzy nogi mający, mensa.
- Triplex**, plicis, potrójny, poet.: tr. deae, trzy Parki; rzecziow. triplex, trzy razy tyle, ilość trzy razy większa, equiti datum; w licz. ma.

triplices, um, *m.* pugillares ze trzech tabliczek złożony.

Tripliciter, *przysł.* trojakim sposobem.

Tripulus, a, um, trzykrotny.

Tripólis, is, *ż.* (trzy miasta), 1) kraina w Tessalii z trzema miastami; 2) miasto w Tessalii z dodatkowém imieniem Scea; stąd: Tripolitanus áger, okolice tego miasta; 3) kraina Arkadyi z trzema miastami (Kallia, Dipona, Nonacris); 4) kraina w Afryce, przy małej Syroie z trzema miastami (Oca, Sabrata, Leptis), zwana także Tripolitana provincia; 5) port Fenicyi i miasto, zamieszkane przez osadników trzech miast (Sidon, Tyrus i Aradus).

Triptólémus, i, *m.* z miasta Eleusis syn Celesa i Metaneiry, wynalazca rolnictwa; przysłowie: Triptolemo fruges dare, tłusty poleć smarować.

Tripüdio, Ære, tańczyć, skakać; — przenoś. cieszyć się zbytecznie, in funeribus reipublicae exultantem ac tripudiantem.

Tripüdium, ii, *n.* uroczysty taniec z bronią kapłanów Marsa zwanych Salii i w ogóle dzikich narodów; 2) w języku augurów: wieszczba powzięta z ptastwa, mianowicie, gdy ptastwo wieszczce tak chciwie chwyciło ziarna, że te wypadły z dziobów; było to dobrą wróżbą.

Tripus, pōdis, trójnożny, o trzech nogach; *rzeczow.* trójnóg, na którym siedząc kapłanka Apollina w Delfach ogłaszała wyrocznie; stąd poet.: o wyroczni Delfickiej, mittitur ad tripodas; także: dar zaszczytny, donarem tripodas praemia fortium Grajorum.

Triquetrus, a, um, trójkątny, insula (Brytannia; także: Triquetra=

Trinacria, Sycylia; stąd: triquetrus, Sycylijski, praedia.

Trirémis, e, trzy rzędy wiosel mający, navis; *rzeczow.* triremes Romanae.

Triste, *przysł.* smutno, resonare; dotkliwie, surowo, respondere.

Tristioñlus, a, um, nieco smutny.

Tristificus, a, um, zasmucający, voces.

Tristimōnia, ae, *ż.* smutek.

Tristis, e, smutny, zasmucony, homo; ederunt hilarem tristes, tristemque jocos; 2) surowy, ostry, iudex, vultus; ponury, posepny, navita (Charon); 3) smutny, ciemny, Tartara; tristi palus inamabilis unda; 4) przykry, cierpki, w odniesieniu do smaku i zapachu, sapor, succus, lupinum; anhelitus; 5) zasmucający, bolesny, nieszczęśliwy, literae nunciique, tempora, dies, funus, sors, eventus i t. p.; poet.: szkodliwy, zgubny, triste lupus stabulis.

Tristitia, ae; *ż.* smutek; stąd: surowość, cierpkość charakteru, tristitiam corapes: ere, finire; 2) niepomyślne, smutne okoliczności, temporum.

Tristius, *przysł.* stop. wyż. od triste.

Trisulcus, a, um, trzema bródmami rozchodzący się; trójkończaty.

Triticus, a, um, pszenny

Triticum, i, *n.* pszenica.

Triton, ðnis i ðnos, *m.* syn Neptunea i Sabacyi, bożek morski; w licz. mn. w ogóle: o niższych bożkach morskich; w żarcie: isti piscinarum Tritones (lubownicy sadzawek rybnych); 2) jezioro i rzeka w bliskości małej Syry w Afryce, gdzie Minerva miała się urodzić; stąd u poet.: a) Tritoniacus, a, um, tyczący się Minervy, arundo, piszczałka wyna-

- leżona od Minerwy; b) Tritōnis, Idīs lub Idos, ż. Trytońska, Pallas Tr. lub samo Tritonis; stąd: Tritonia, do Minerwy odnosząca się; c) Tritonius, a, um, Trytoński, Pallas; także: virgo lub samo Tritonia; 2) jezioro w Tracji, także Tritoniāca palus zwane.
- Tritōra**, ae, ż. mlócenie za pomocą maszyny tribulum zwanęj.
- Tritus**, a, um, starty, stąd: a) utarty, udeptany, via; zużyty, zszarżany, vestes, subcuła; b) uczęszczany, zwyczajny, via, iter; — przenoś. często używany, powszechnie znany, tr. sermone proverbium; faciamus hoc proverbium tritius; wprawny, wyształcony, aurca.
- Tritus**, us, m. tarcie, lapidum tritu.
- Triumphalis**, e, należący do tryumfu, tryumfalny, ornamenta tr. lub samo triumphalia, oznaki tryumfującego; provincia, po której w wojowaniu wódz tryumf otrzymał; porta, przez którą tryumfujący wjeżdżał do Rzymu; imagines, popiersia, wizerunki tych, którzy tryumfowali; senex, który był zaszczycony tryumfem.
- Triumpho**, i. tryumfować, odbywać wjazd tryumfalny, de Numantinis, z powodu pokonania N.; Cato ex Hispania triumphavit, po odniesionem stanowczem zwyciężtwie nad H.; triumphari de eo non poterat; — przenoś. tryumfować, brać górę, amor de vate triumphat; cieszyć się, radować się bardzo, de aliqua re lub samo tr.; 2) przech. nad kim tryumfować, kogo zupełnie pokonać, bie triumphatae utroque ab litore gentes, poet.; zdobyć co, aurum, u poet. i późn. pis. w ogóle.
- Triumphus**, i, m. tryumf, uroczysty wjazd do Rzymu, dozwolony od senatu wodzowi po odniesionem stanowczem zwyciężtwie triumphum agere, tryumf odbywać, de Liguribus, z powodu pokonanych L.; także: z przyp. 2, Bojorum, zamiast de Bojis; ex Etruria; — przenoś. tryumf, zwycięstwo, ex aliqua re; de se. ipso.
- Triumvir**, viri, m. tryumwir, jeden z trzech mężów, którzy wspólnie jaki urząd sprawowali; 1) triumviri coloniae deducendae lub agro dando (assignando) lub agrarii, do zaprowadzenia kolonii i rozdzielenia tamże gruntów; 2) tr. capitales lub carceris lautumiarum, przełożeni nad więzieniami; 3) tr. auro, argento, aeri, flando, feriundo, tr. menniczn; 4) tr. reipublicae constituendae (Antonius, Lepidus, Octavianus), którzy powstrząśnieniu porządku i rozprężeniu władz objęli władzę najwyższą w celu przywrócenia ładu; 5) tr. epulones; patrz epulo; 6) tr. mensarii, patrz mensarius; 7) w miastach wolnych i osadach (w municypiach i koloniach) trzej mężowie sprawujący władzę najwyższą.
- Triumviralis**, e, odnoszący się do tryumwirów, flagella (triumvirorum capitalium).
- Triumviratus**, us, m. urząd trzech mężów, tryumwirat.
- Trivium**, patrz trivius.
- Trivialis**, e, zbyt pospolity, gminny, u późn. pis.
- Trivicium**, i, m. miasteczko Hirpinów.
- Trivium**, ti, m. miejsce, gdzie się trzy drogi schodzą, rozstanie dróg; w ogóle: ulica, miejsce publiczne uczęszczane od gminu.
- Trivius**, a, um, znajdujący się na rozstaniu dróg, czczony tamże; rzeczw. Trivia, ae, Dyana lub

- Hekate**; stąd: Triviae lacus, jezioro w Lacyum.
- Troas**, patrz Tros.
- Trochaeus**, i, *m.* miara w wierszu dwuzgłoskowa, — *v.*; także oznaczano czasem tym wyrazem miarę trójzgłoskową tribrachys zwaną, *v. v.*
- Trochlea**, *ae*, *ż.* machina do podnoszenia ciężarów, winda.
- Trochus**, i, *m.* obręcz żelazna, na której były nanizane pierścienie, narzędzie do gry, brząkadło.
- Troes**, *um*, *m.* patrz Tros.
- Troezen**, *ēnis*, *ż.* miasto w Argolidzie z portem, stolica Pittousa; stąd: Troezenius, *a*, *um*, do Trezeny odnoszący się.
- Troglodytae**, *arum*, *m.* mieszkający w jamach, jaskiniach; lud Etypii.
- Troicus**, patrz Tros.
- Troilus**, lub *-us*, i, *m.* syn Pryama.
- Troius**, patrz Tros.
- Troja**, Trojanus, Trojigena, patrz Tros.
- Tromentina tribus**, jedna z gmin wiejskich tak nazwana od pola Tromentum.
- Tropaeum**, i, *n.* znak odniesionego zwycięstwa (pierwiastkowo było to drzewo poobcinane, na którym zawieszano broń zdobytą; później słup z kamienia); w ogóle: zwycięstwo, victoria, quae cum Marathonio possit comparari tropaeo; — przenoś. pamiątka, pomnik, znak, necessitudinis atque hospitii; ingenii.
- Trophonius**, ii, *m.* 1) brat Agamedesa, budownik świątyni w Delfach; 2) bóg wieszcz, którego wyrocznia była w jaskini przy mieście Lebadyi w Beocyi; stąd: Trophonianus, *a*, *um*, do Trofoniusza odnoszący się, narratio.
- Tropicus**, *a*, *um*, zwrotny, do obrotu należący; 2) niewłaściwy, przekośny, u późn. pis.
- Tropus**, i, *m.* niewłaściwe, przenośne użycie wyrazu.
- Tros**, Trōis, *m.* syn Erychtoniusza, wnuk Dardana, król Frygii; często w ogóle: Trojańczyk, Tros, Rutulus; optata potiuntur Troes arena. Stąd: *a*) Trōja lub Trōia, *ae*, *ż.* miasto we Frygii; tak nazwali także zbiegli po skończonej wojnie Trojanie parę miejsc, gdzie wylądowali i osiedli; mianowicie w okolicy Laurentyńskiej w Italii i w Epirze; — przenoś. rodzaj gonitwy konnej u Rzymian; *b*) Trōius, Trōus i Trōicus, *a*, *um*, Trojański; Troas, *adis* lub *ados*, *ż.* do Troi należąca; *rzczo*w. Trojanka lub kraina Troada; *c*) Trojānus, *a*, *um*, Trojański i Trojani, *orum*, *m.* Trojanie; *d*) Trojūgena, *ae*, *m.* w Troi urodzony, *rzczo*w. Trojańczyk.
- Trosmis**, *i*. przyp. Trosmin, *ż.* miasto w Mezji.
- Trossuli**, *orum*, *m.* późniejsze nazwisko jeźdźców Rzymskich, od miasta Trossulum w Etruryi, które zdobyli bez pomocy piechoty; — przenoś. trossulus, wytworniś, modniś.
- Trous**, patrz Tros.
- Trucidatio**, *ōnis* *ż.* zabój, rzeź, morderstwo, pecorum, civium.
- Trucido**, i. zabijać, mordować, w pień wycinać, aliquem ferro, pecora; — przenoś. zajądnąć, seu pisces, seu porrum et caepe trucidat, poeta; a Servilio, trucidatus, złajany, z błotem zmieszany; fenore aliquem, zgubić, zfujiować, przywieść do upadku.
- Truculente**, lub *-ter*, *przysł.* nieludzko, srogo, surowo.

- Truculentus**, a, um, dziki, nie-
ładzki, surowy, truculentior ursā.
Trudis, is, *ż.* dragi skuty na koń-
ca żelazem do popychania okrę-
tów na mieliznie.
Trudo, trusi, trusum, 3. silnie po-
pychać, wypychać, napędzać;
właśc. i przenoś. apros in plagas;
trafi ad mortem, ad supplicium;
truditur dies die, czas upływa;
poet.: o roślinach: wypuszczać
pączki, rozwijać się, pampinus
trudit gemmas, poet.
Truentum, i, n. miasto Picenty-
nów, zwane także Castrum Truen-
tinum.
Trulla, ae, *ż.* (zdrob. od trua, wa-
rzącha), mała warzącha; 2) naczyn-
ie z rączką do czepiania wina i
rozlewania do kubków, vas vinar-
ium ex una gemma praegrandi;
3) fajerka, trullis ferreis ignem
prae se portabant.
Trulleum, lub trullium, ii, n.
miednica.
Trullis, ae, tynkować.
Trunco, 1. obcinać, olus foliis;
w ogóle: ogołacać, aliqua re
Truncus, a, um, obcięty, ułomny,
pozbawiony jednej lub wielu czę-
ści, corpus, pinus; animalia trun-
ca pedum, poet.
Truncus, i, m. pień drzewa, trun-
ci enodes; poet.: drzewo; tułów,
kadłub człowieka; poet.: odcięty
kawał czego, np. mięsa, szyn-
ki; — przenoś. a) bałwan, kłoc,
wyraz wzgardy, o człowieku bez
czucia, in ejusmodi trunco; b)
główna przyczyna, aegritudinis.
Trutina, ae, *ż.* waga, szala; —
przenoś. ocenianie pod względem
naukowym, pensantur eadem scrip-
tores trutina.
Trutinor, ari, ważyć, brać co na
wagę.
Trux, trūcis, dziki, straszny, ocu-
- li, vultus; o dźwiękach: przera-
żający, przykry do słuchania,
cantus, classicum; o wiatrach:
ostry, przerażający; — przenoś. o
obyczajach i umysłowym usposo-
bieniu: zuchwały, uparty, animus;
o mówcy: gwałtowny.
Tu, zaimek, ty; dla większej do-
bitności przybiera te lub met, ut
tute scis, jak ty sam wiesz; ti-
bimet.
Tuba, ae, *ż.* trąba, clangor tuba-
rum; — przenoś. pierwszy spraw-
ca, podżegacz, belli civilis.
Tuber, eris, n. guz, nabrzmiałość; —
przenoś. gruby błąd, ne tuberibus
propriis offendat amicum;
poet.
Tubero, ōnis, m, imię Rzymskie.
Tubioen, ūnis, m. trębacz.
Tubilustrium, i, n. uroczyste po-
święcenie trąb używanych do o-
fiar.
Tubulus, i, m. rurka.
Tubus, i, m. rura
Tueo, ere = tueor.
Tueor, tūtus lub tātus, 2. poglą-
dać, przypatrywać się, wpatry-
wać się, aliquid, właśc. i prze-
noś.; 2) zwykle: mieć staranie o
kim lub o czém, czuwać, vitam
corpusque; se ac suos; ut nos li-
berosque tueare; in se tuendo,
w staranności o swoje dobro; va-
letudinem; w szczegól. a) utrzy-
mywać budowę w dobrym stanie,
templa; aedes sacras; b) trzymać,
utrzymywać, obsadzać, portum,
praesidia, urbes, regiones victas,
colonias, oram maritimam; mare;
si amicis oppida tuenda tradidis-
set; Hispaniam legionibus; oppi-
dum praesidio; — przenoś. digni-
tatem suam, gloriam paternam,
personam principis civis; ut sum-
ma rerum tradita esset tuenda ei-
dem (pod zarząd); c) bronić, strzedz,

aliquem, se (aliqua re); fines ab excursionibus hostium; impedi-
menta, castra, Gallias; mare ab
hostibus; domum a furibus; rein-
publicam; — przenoś. causam ali-
cujus; salutem alicujus periculo
vitae; salutem suam ab aliquo.

Tug ū r t u m, ii, *n.* chata, chałupa.

Tuitio, ōnis, *ż.* ochranianie, bro-
niente, pieczołowitość, sui.

Tull, patrz fero.

Tullius, a, um, nazwisko Rzym-
skiej familii; stąd: *a)* Tullianus,
a, um, tyuczacy się Tulliusza;
reccow. Tullianum, i, *n.* więzie-
nie w Rzymie, wybudowane za
panowania Serwiusza Tulliusza; *b)*
Tulliola, ae, *ż.* imię zdrobn. od
Tullia.

Tum, 1) *przyst.* *a)* wtedy, nisi
forte ei tum arma dedimus; u
późn. pis. tum temporis; *b)* nad-
to, potem, dalej, expone igitur
primum, — tum; 2) *spój.* z po-
przedzającym: quum, ubi, post-
quam, si, si sciens fallo, tum me
Jupiter —; tum — tum, już — już,
tak — jak, i — i, nietylko — ale,
tum Graeco, tum Latine.

Tumefacio, fēci, factum, 3. (na
str. bier. tumefio, factus, fieri)
wzdymać.

Tumeo, ēre, być wzdętym, na-
brzmiałym, spuchłym, corpus tu-
met veneno; pedes tumentes; —
przenoś. t. animus irā, unosi się,
zapala się; rabie fera corda tu-
ment; animus sapientis nunquam
tument, nie nadyma się; tumens
inani superbia; laudis amore, być
bardzo chciwym chwwały; tument
negotia, bella, zagrażają, wszczy-
niają się.

Tumesco, tumui, 3. zaczynać wzdymać się, stawać się nadętym, puchnąć, colla, mare, — przenoś. zapalać się gniewem, ora cum

mente tumescunt; wszczynać się
powstawać, operta t. bella.

Tumidus, a, um, wzdęty, na-
brzmiały, Nilus, mare; membrum: —
przenoś. nadęty, szumny, serme;
zagniewany, corda; tumido deli-
tigat ore, poet; burzliwy, niespo-
kójny, ingenium; 2) wzdymający,
Euri, u poet.

Tumor, ōris, *m.* puchlina, na-
brzmiałość, cum manus in tumo-
re est; oculorum; wyniosłość zie-
mi, pagórek, tumor loco perman-
sit; — przenoś. wzburzenie umy-
słu, gniew, duma, animi; grożące
zaburzenie, t rerum.

Tumulo, 2. pogrzebać, pochować,
pokryć mogiłą, nec sim tumulan-
dus ab illa.

Tumulösus, a, um, wzgórzysty, pe-
łen pagórków, locus.

Tumultuarius, a, um, naprędce
zebrany, milites, exercitus, ma-
nus, cohortes; naprędce obrany,
dux; dorywczwo, nagle stoczony,
pugna; naprędce założony, castra.
Tumultuatio, ōnis, *ż.* miotanie się,
niespokojność, rozruch.

Tumultuo, 1. wszczynać rozruch,
zamieszanie, tumultuans, burzli-
wy, buntowniczy, niespokójny, le-
giones.

Tumultuor, 1. być niespokójnym.
Tumultuose, *przyst.* zgiełkliwie,
z hałasem; tumultuosius perva-
gari.

Tumultuosus, a, um, zgiełkliwy,
niepokójny, nunciūs.

Tumultus, us (także: i), *m.* zgiełk,
hałas, wrzawa, sine strepitu ac
tumultu aliquid facere; vatem ma-
gno tumultu protrahit; zamieszanie,
rozruch, zaburzenie, powsta-
nie, sedato Istrico tumultu; —
przenoś. niespokojność, mentis.

Tumulus, i, *m.* pagórek, terreus,
mogiła, grobowiec ad Achille

amurum; tumulum inanem componere; grób, tumulo componere, ponere.

Tunc, *przysł.* 1) wtedy, wtenczas; *terro* semporis, in późn. pis.; 2) *przysł.* dopiero, więc, *sin is viri-um sexum non reliquisset, tunc defigebatur, qui proximus esset propinquitate.*

Tunda, *tütüdi*, *tusum* lub *tüsum*, 3 *nie*, kuć, *tuc*, *tympana*; *terram pedo*; *tunsae fruges*, mlócone; — przenoś. dokuczać, nagać, *assiduus hinc atque hinc vocibus heros tunditur*, poet.; *przysł.* eandem incudem tundere, jednym przedmiotem ciągle się trudnić. ((Tunis).

Tunes, *ëtis*, *m.* miasto w Afryce
Tunica, *ae*, *ż.* suknia spodnia Rzymian i Rzymianek, pierwiastkowo pojedyncza, z krótkimi rękawami, którą wkładano na gołe ciało; później noszono dwie, z których wierzchnia u senatorów miała szerokie obszycie purpurowe; *latus clavus*; u stanu ryńskiego węższe, *angustus clavus*, *patrz clavus.*

Tunicatus, *a, um*, odziany spodnią tylko suknią tunica zwana, *bez togi*; stąd: o ubogiej klasie ludu, *tunicatus popellus*, także: *rzecz.* *tunicati.*

Tuor = *teor*, u poet.

Turba, *ae*, *ż.* nieporządek, zamieszanie, rozruch, *quanta in turba viverent*; *maximas in castris effocisse turbas dicitur*; 2) mnóstwo, *tum*, *szrak*, *aliquem videre in turba*; *teorum*, *ducum*; *motloch*, *gawiedz*, *forenses turbas in quatuor turbae conjecit*; 4) poet. i w ogóle z późn. pis. mnóstwo, *t. rerum*, *jaculorum*, *arborum*, *que-sularum.*

Turbatus, *ae, m.* 1, *a.* środek, *powód* zakłócenia.

Turbato, *przysł.* nieporządnie, *bes* *ładu*, *omnia agere.*

Turbatio, *önis*, *ż.* zamieszanie, nieporządek, *rerum.*

Turbator, *öris*, *sprawujący* zamieszanie, *niepokojący*, *vulgi*; *powód*, *podnieta*, *belli.*

Turbatus, *a, um*, *zmieszany*, *peruszony*, *przerażony*, *zatrwożony*, *aliqua re.*

Turbide, *przysł.* niespokojnie, *burzliwie.*

Turbidus, *a, um*, *mętny*, *aqua*; *burzliwy*, *niepokojny*, *mare*, *fracta ventis turbida*; *tempestat*, *Auster*; *tempus*; *powikłany*, *rozszachwany*, *w nieładzie*, *coma*, *poet.*; *rzecz.* *turbidum*, *i, n.* stan rzeczy *niepokojny*, *in turbido*, *w czasie* *niepokojnym*, *wśród zamieszek*; *o osobach*: *niepokojny*, *pomieszany*, *przerażony*, *zagniewany*, *porywczy*; *poet.* *turbidum*, *przysł.* *turbidum lactari*, *doznawać radości* *zakłóconej* *niepokojem.*

Turbo, *1.* *mieszać*, *wprawiać w nieład*, *poet.*: *turbatus capillos*; *ordines*, *aciem*, *equos*; *equites modice primo impetu turbavere*; *burzyć*, *mącić*, *mare ventorum vi*; 2) *zaniepokoić*, *zawichrzyć*, *zakłócić*, *cuncta tumultu*, *conciones*, *auspicia*; *pacem*, *omnem ordinem consilii*, *officia militis*, *animum sollicitudine*, *mentem* *i t. p.*; *jam turbatis rebus*, *w zakłóceniu*, *w zamieszaniu*; *ne quid ille turbet*, *żeby nie robił niepokoju*, *zawichrzania*; *quum res turbatae essent*, *gdy był niepokój*; także: *si in Hispania turbatum esset*, *gdyby wybuchło powstanie*, *zaburzenie*; *Aristoteles omnia turbat*, *miesza* *razem*; *spem t.*, *niszczyć nadzieję*; *poet.*: *nieprzech. turbant ostia Nil*, *mieszają się*, *są niespokojne*; *tur-*

vante tumultu, gdy było zaburzenie; 3) o istotach żyjących: przerazić, przestraszyć, aliquem lub animum, mentem alicujus, equos; porów. turbatus.

Turbo, Inis, *m.* wichur, wiatr gwałtowny kręcący się w trąbę, adversi rupto turbine venti confligunt; venti terras turbine perfiant; u poet.: kłęby dymu, skręt wody, prorumpit ad aethera nubem turbine piceo: fert aequore Turnum turbo: przy ciskaniu: wywijanie, zakręt wirowy pocisku, praecipitem immani turbine adigit; turbine hastam torquere; turbino saxi; turbine fertur, w biegu wirowym; — przenoś. odmet, zamieszanie, miserarum rerum: in turbinibus reipublicae; mentis turbine agar; także: burzyciel, in turbo ac tempestas pacis; 2) cyga, kraglica, bąk, zabawka dla dzieci; poet.: o kretym kształcie, turbine crescit (buccina) ab imo; wartaczka, którą wkładają na wrzeciono, aby się lepiej obracało, poet.

Turbulente, *i*-ter, *przysł.* niespokojnie, burzliwie, omnia gerere.

Turbulentus, *a*, *um*, pomieszany, nieporządný, nieuporządkowany, concursio atomorum; 2) o powietrzu i wodzie: wzburzony, metny, zmacony, tempestas, aqua; 3) pełen zawikłań, zawichrzony, respublica, annus, tempus; 4) także w znac. czyn.: sprawujący zamęt, errores; wzbudzający niepokoje, cives, conciones.

Turdetani, *orum*, lud w Hiszpanii betyckiej; a kraj jego Turdetania, *ae*, *z*.

Turduli, *orum*, *m.* lud w Hiszpanii betyckiej; stąd: Turdulus, *a*, *um*, do Turdulów odnoszący się. **Turdus**, *i*, *m.* drożd.

Turens, *a*, *um*, kadzidłow; donagrana.

Turgeo, *tursi*, 2. wzdymać się, być napęczniałym, nabrzmiałym, frumenta in viridi stipula turgentur gentia ora: — przenoś. o mowie i mówcy: być nadętym, napuszonym; szumnym, professus grandia turget.

Turgesco; *ere*, zaczynać się wzdymać, pęcznić: — przenoś. pysznić się, nadymać się, sapientis animus nunquam turgescit.

Turgidus, *a*, *um*, nabrzmiały, spuchły, nadęty, membrum; vela vento. — przenoś. o poecie: nadęty, szumny, t. Alpinus.

Turianus, *a*, *um*, patrz Turius. **Turias**, *ae*, *m.* rzeka w Hiszpanii tarrakoneńskiej; stąd: Turicensis, *e*, do tej rzeki odnoszący się.

Turibulum, *i*, *n.* kadzielnica.

Turicemus, *a*, *um*, kurzący się kadzidłem, arae.

Turifer, *era*, *erum*, wydający kadzidło.

Turilégus, *a*, *um*, zbierający kadzidło, Arabes.

Turius, *a*, *um*, nazwisko Rzymskiego rodu, stąd: Turiānus, *a*, *um*, do T. odnoszący się.

Turma, *ae*, *z*. oddział jazdy składający się z trzydziestu żołnierzy; w ogóle: gromada, mnóstwo, feminea; in turma statuarum equestrium.

Turmālie, *e*, do oddziału turma zwanego odnoszący się: *rzczo*w. turmales; *i*um, *m.* żołnierze z tegoż samego oddziału; statuae turmales, gromadnie poustawiane.

Turmatim, *przysł.* oddziałami, szwadronami, Pompejani se turmatim explicare coeperunt.

Turnus, *i*, *m.* król Rutulów.

Turones, *um*, *i* Turōni, *orum*, *m.* lud w Gallii lugdunenskiej.

Turpe, *przysł.* = turpiter.

Turpiculus, a, um, nieco szpetny, brzydki.

Turpificatus, a, um, który się stał szpetnym, haniebnym, animus.

Turpilius, a, um, nazwisko Rzymskiego roku

Turpis, e, brzydki, szpetny, asellus; niekształtny, pes; także: nieprzyjemnie brzmiący; — przenoś. brzydki, haniebný, sromotny, ohydny, bardzo nieprzyzwoity, vita, repulsa, formido, fuga, luxuria; *rzeczow.* turpe, is, n. hańba, rzecz brzydka.

Turpiter, *przysł.* brzydko, ut turpiter desinat in piscem mulier formosa superne; — przenoś. nieprzyzwoicie, nieprzyzwoicie haniebnie, recte an turpiter factum; se in castra recipere.

Turpitudine, inis, ż. brzydkość kształtu; — przenoś. hańba, sromota, ohyda, turpitudine fugae delere; nemini erat turpitudini.

Turpo, i, zeszczać, cicatrix frontem: splamnić, zbroczyć, capillos sanguine; — przenoś. zhańbić.

Turranius, a, um, imię Rzymskiej rodziny.

Turriger, era, erum, dźwigający wieże; przydomek bogini Cybeli, która przedstawiana była z koroną na głowie mającą kształt wieżyczek.

Turris, is, ż. wieża, zamek; szczególnie w użyciu wojennym: a) wieża warowna, strażnica na murze otaczającym miasto lub twierdzę; b) przy oblężeniach: wieża drewniana, ruchoma na kółkach, zwykle o tyłu piętach, ile trzeba było, aby przewyższyła mury obleganego miasta nieprzyjacielskiego.

Turritus, a, um, wieżą lub wieżami opatrzony, obwarowany, moenia: także: Cybele turrita, patrz

turriger; — przenoś. wysoki, seopuli, poet.

Turtur, ūris, m. synogarlica.

Tus, tūris, n. kadzidło, accendere, ferre tura altaribus; mascula tura, gatunek kadzideł używanych do ofiar; poet.: tria tura trzy ziarna kadzidła.

Tusci, orum, m. Tuskanie, mieszkańcy Etrury; in Tuscos, de krainy Tusków; stąd: a) Tusciae, ż. kraj Tusków, Etrurya; b) Tuscus, a, um, do Tusków należący, Etruski.

Tusculum, i, n. miasto w Lacyum stąd: a) Tusculanus, a, um, de Tusculum odnoszący się; *rzeczow.* Tusculanum, i, n. posiadłość wiejska Cyclerona przy Tusculum; stąd: quaestiones lub disputationes Tusculanae, badania naukowe Cyclerona, które napisał w swjej posiadłości T. i Tusculani, orum, m. Tuskanie; b) Tusculanensis, e, tyżący się Tusculanum, dies, czas przepędzony w Tusculanum.

Tussio, ire, kaszlać.

Tussis, is, ż. kaszel.

Tutamen, inis, n. i tutamentum, i, n. obrona, środek zabezpieczający.

Tute, patrz tu.

Tute, *przysł.* bezpiecznie.

Tutela, ae, ż. utrzymywanie jakiego miejsca lub budowy w dobrym stanie; chowanie, hodowanie zwierząt, u późn. pis.; szczególnie: a) piecza, opieka, aliquem tutelae populi commendare; opiekun, obrońca, Priapus t. hortorum; t. navis, posąg opiekującego się bóstwa, umieszczony na okręcie, poet.; zostający pod opieką, Deliae tutela deae, którzy jesteście pod opieką Dyany, poet.; b) opieka względem małoletnich, pupillum fraudare, qui in tutelam, (ipsius)

pervenit: majątek małoletnich, legitima.

Tuto, *przysł.* bezpiecznie.

Tuto, 1. = tutor, bronić.

Tutor, 1. bronić, zachowywać, zabezpieczać, osłaniać, aliquid; Volaci se tutabantur vallo; se ab aliquid; usunac, pericula, inopiam. Tutor, *ōris*, *m.* obrońca, *finium*; populi Romani; 2) opiekun, tutorem instituere filiorum orbitati; tutor sum liberis.

Tutus, *a*, *um*, zabezpieczony, wolny od niebezpieczeństwa, bezpieczny, ab aliqua re, aliqua re, ad aliquid, adversus aliquid, częste samo tutus; *rzeczow.* tutum, *i*, *n.* bezpieczeństwo, in tuto esse, in tutum pervenire; in tuto collocare; tuta tenebam, zajmowałem miejsca bezpieczne; 2) ostróżny, przeczorny, serpit humi tutus; tutiora consilia.

Tutus, *a*, *um*, twój, *zaim.* *dzierż.*, stoi także bez rzeczownika, in tanto numero tuorum, w tak wielkiej liczbie twoich przyjaciół; si prodesse tuis voles; desiderio tuo, z tęsknoty do ciebie; stosowny, przydatny, dogodny, tempore tuo pugnasti.

Tyana, *orum*, *n.* miasto w Kapadocyi; stąd: Tyanchus, *a*, *um*, tycający się tego miasta. [Syryi.

Tybe, *ae*, *z.* miasto na granicy Tybris, = Tiberis.

Tycha, *ae*, *z.* część miasta Syrakary, gdzie była świątynia bogini szczęścia (τυχη).

Tydeus, *ei* i *ēs*, *m.* syn Eneusza (Oeneus), ojciec Dyomedesa; stąd: Tydides, *ae*, *m.* syn Tydeusza, Dyomedes.

Tympānum, *i*, *n.* bębenek z brązkadłami używany szczególnie przy obrzędach religijnych na cześć Cybeli; — przenoś. koło z desek zbite, po którym ludzie lub bydła chodząc, w ruch je wprawiają i za jego pośrednictwem obracają ciężary; koło bez szpic, jak u taczek.

Tyndāreus, *ei*, *m.* syn Ebals (Oebalus), król Sparty, mąż Ledy, ojciec Kastora, Polluksa, Heleny i Klitemnestry; stąd: *a*) Tyndarides, potomek Tyndara; w liczn. Tyndaridae, Kastor i Pollux; fortissima Tyndaridarum, Klitemnestra; *b*) Tyndaris, Ydis lub Idos, *z.* córka Tyndara, Helena lub Klitemnestra; *c*) Tyndarius, *a*, *um*, tycający się Tyndara.

Tyndāris, Ydis, *z.* miasto w Sy-cylii; stąd: Tyndaritanus, *a*, *um*, należący do tego miasta i Tyndaritani, *orum*, *m.* Tyndarytanie.

Tyndarius, *a*, *um*, patrz Tyndareus.

Typhōeus, *ei*, lub *ēs*, *m.* jeden z gigantów; stąd: *a*) Typhoius, *a*, *um*, tycający się Tyfensza; *b*) Typhois, Ydis, lub Ydos, *z.* należąca do Tyfensza, Aetna.

Typhon, *ōnis*, *m.* gwałtowny wiatr wirowy.

Týpus, *i*, *m.* wizerunek, figura, obraz.

Tyrannice, *przysł.* po tyrańsku, okrutnie.

Tyrannicus, *a*, *um*, tyrański, okrutny, paene tyrannica facere.

Tyrannis, Ydis, *z.* rząd samowładny, tyrannidem occupare; także: kraj zostający pod takową władzą.

Tyrannoctōnus, *i*, *m.* zabójca tyrana.

Tyrannus, *i*, *m.* samowładca, prawy monarcha; tyrannus fuerat appellatus, sed justus; 2) samo-

władzca nieprawy, przywłaszczy-
ciel władzy.

Týras, ae, *m.* rzeka w Sarmacji.

Tyrinus, Tyrinthius, patrz Tiryn-

Tyrinus, Tyros, patrz Tyros.

Tyrrhēni, orum, *m.* Tyrrenowie.

Etruskowie; stąd: a) Tyrrhenia,

ae, *ż.* Etrurya; b) Tyrrhenus,

Tyrrénski, Etruski; *rzeczow.* Tyr-

rhenus, *i, m.* mieszkaniec Etruryi.

Tyrrhidae, arum, *m.* synowie Tyr-

rusa, pasterza króla Latyna.

Tyrus i Tyros, *i, ż.* handlowe,
nadmorskie miasto w Fenacji;
stąd: Tyrius, a) Tyryjski, nale-
żący do Tyru i Tyrii, orum, *m.*
Tyryjczycy; b) a ponieważ Tyr
sławnym był z purpury, stąd:
Tyrius, purpurewy, amictus, ve-
stes, colores; c) ponieważ Kartagi-
na (Tyria urbs) była założona
przez Tyryjczyków, stąd: Tyrius,
a, um, = Kartagiński, z Kartagi-
ny i Tyrii, orum, *m.* Kartagińczyk.

U.

U jako skrótowiec: U. c. = Urbis
conditae; a. U. c. = ab Urbe con-
dita; u. r. = uti rogas.

Uber, ubēris, żyzny, obfity, bujny,
seges spicis uberibus; fruges; ager,
solum, arbor; rivus; z przyp. 6.
lub 2; — przenoś. obfity, bogaty,
praemia, fructus; obfity, płodny,
zasobny, uberrimae artes; uber et
fecundus orator; quis uberior in
dicendo Platone? haec pleniora
etiam atque uberiora Romam ad
suos perscribant.

Uber, ubēris, *n.* wymię, pierś, u-
bera ducere, ssać; poet.: żyźność,
urodzajność, uber agri; także: ro-
la, rarum vitibus aptius uber erit.

Uberius, *przyst.* (stop. najw. uber-
rime) żyźniejszy, bujniejszy, uberius
provenit ista seges; — przenoś.
obficieli, obszerniej, uberius dis-
putare.

Ubertas, atis, *ż.* żyźność, plenność,
bujność, agrorum, terrae; mno-
gość, dostatek, frugum; — prze-
noś. obfitość, utilitatis, obfita ko-
rzyść; ubertates virtutis, obfite do
szczęścia środki, które cuota po-
daje; pełność, obfity zasób, in
dicendo.

Ubi. 1) *przyst.* gdzie; dla dobitno-

ści kładzie się z przyp. 2. loci,
terrarum, gentium, ubi terrarum,
w jakim kraju, w jakiej stronie
świata; ubinam gentium sumus?
ubi ubi, gdzie tylko, gdziekol-
wiek; kładzie się także w odnie-
sieniu do osób i rzeczy zamiast
in quo, in qua, apud quem i t. p.
capiunt navem, ubi vectus fui;
est, ubi id valeat; 2) *spój.* skoro,
kiedy, ubi primum, skoro tylko,
ubi galli cantum audivit.

Ubicumque, *przyst.* gdziekolwiek,
najakiemkolwiek miejscu; wszędzie.

Ubi, orum, *m.* lud Germanów
najprzód na prawym brzegu Renu,
a później na lewym mieszkający
Ubinam, *przyst.* gdzież.

Ubique, *przyst.* wszędzie, na każ-
dym miejscu.

Ubiubi, patrz ubi.

Ubivis, *przyst.* wszędzie, na każ-
dym miejscu.

Ucalēgon, onis, *m.* nazwisko ja-
kiegoś Trojańczyka.

Ucūbis, is, miasto w Hiszpanii
betyckiej; stąd: Ucubenses, ium,
m. Ukubensowie.

Udus, a, um, mokry, wilgotny,
oculi, genae; uda pomaria rivis.

Ufens, tis, *m.* rzeczka w Lacyum;

stać: Ufentinus, a, um, odnoszący się do tej rzeki; 2) nazwisko dowódcy Ekwów.

Uleśro, i, jatrzyc, owrzodzić, obrypać wrzodami, ranić, ulceratus morsu serpentis.

Uicerōsus, a, um, wrzodowaty; — przenoś. rozpalony miłością, jecur. **Ulcisco**, ěre, mścić się, karać, na str. bier. quidquid ulcisci nequitur; ultus, pomszczony, irae graviter ultae.

Ulciscor, ultus, 3. mścić się za kogo, patrem, avos Trojae; 2) mścić się nad kim za co, karać, aliquem; aliquem pro scelere, pro injuriis; scelus, injuriam alicujus, privatas injurias; crudelitatem victoriae; mortem alicujus; ultum ire temeritatem.

Ulcis, ěris, n. wrzód; — przenoś. quidquid horum attigeris, ulcus est. czegokolwiek się dotkniesz, wszystko niedorzeczne. [betyckiěj.

Ulia, ae, Ź. miasto w Hiszpanii **Uligo**, Inis, Ź. (od uveo) wilgotność ziemi, humus uligine lacta.

Ulixes, is (także Ulixei) m. Ulisses.

Ullus, a, um, *zaim.* 2. przyp. ullus (poet. także: ullius), 3. przyp. ulli, jaki, jakiś, neque ullus i żaden; *rzczoŹow.* ullus, ktoś, ullum, coś, nemo ullius nisi fugae memor, nikt o niczěm inněm nie myślał, jak-; necessarius magis in quibusdam, quam in ullo amabilis imperator, jak w jakim wzglědzie.

Ullmus, i, Ź. wiąz.

Ulna, ae, Ź. łokieć; część ramienia, także ramię, ulnis attollere aliquem, poet; 2) łokieć jako miara.

Ulpius, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu.

Ulter, ultra, ultrum, używa się tylko ultrā, ultro, zobacz te wyrazy; 2) stop. wyż. ulterior, ultimus, dalszy, bardziej oddalony,

z tamtěj strony leżący, ripa, partus, pars urbis; Gallia; *rzczoŹow.* ultiores, dalsi mieszkańcy; ulteriora, rzeczy dalsze; — przenoś. ulteriora petit, dalej sięga, więcej żąda; 3) stop. najw. ultimus, a, um, najbardziej oddalony, ostatni; a) w odniesieniu do przestrzeni: fines terrae, nationes; *rzczoŹow.* ultimi stabant; ultima Orientis, Indiae i t. p.; in ultima Italia, w ostatniej, najdalszěj części It.; b) w odniesieniu do czasu i kolejnego nastěpstwa: tempus, dies, epulae, antiquitas, spes, discrimen, senatus consultum, origo gentis i t. p.; *rzczoŹow.* ultimum orationis, koniec; ultimum vitae, omnium; ultima exspectato; *przysł.* wreszcie, nakoniec, aż do końca: ultimum, — po raz ostatni; c) najwyższy, największy, najgorszy, crudelitates, periculum, poenae, supplicium, discrimen, auxilium, desperatio, pernicies, scelus i t. p.; *rzczoŹow.* ultimum, i, n. ostateczność, najwyższy stopień, ultimum periculi, inopiae, ultimum bonorum (najwyższe dobro); ultima audire, experiri, pati; ad ultima propelli; ad ultimum demens; najlichszy, najniższy, najpośledniejszy, laus; ultimae sortis; ex ultima plebe; *rzczoŹow.* in ultimis militum; in ultimis laudum esse.

Uterior, patrz ulter.

Uteriorius, patrz ulter i ultra.

Ultimum i ultimus, patrz ulter.

Ultio, ōnis, Ź. zemsta, malorum; ad ultionem fraternae necis, aby się zemścić za-; ultionem exigere ab aliquo, mścić się nad kim.

Ultor, ōris, m. mściciel, injuriarum; conjurationis.

Ultra, 1) *przysł.* a) w przestrzeni: z tamtěj strony, dalej, moveri, proficere; w stop. wyż. ulterius ab-

re; — przenos. dalej, z nast. quam, jak, quod ultra quam satis est petitur; *b*) w czasie: dłużej, differre, interpellare; w stop. wyż. non tulit ulterius; ulterius ne tende odiis; 2) *przym.* z przyp. 4. *a*) w przestrzeni: z tamtej strony, za, Albis fluvius longe u. Rhenum est; insulae u. Britanniam in Oceano sitae; ultra quem castra ponere; u. temonem; *b*) w czasie: dłużej nad; u późn. pis.; 3) w odniesieniu do liczby i miary: więcej niż, nad, consument bella u. CL. milia hominum; u. vires; u. exsiliij poenam, więcej niż wygnanie. **Ultrix**, icis, *ż.* mściwa; *rzeczow.* mścicielka.

Ultrō, *przym.* na tamtej stronie, zwykle: ultrō citroque, lub ultrō et citro, z obu stron, tu i tam, quum ultrō citroque legati mitterentur; cursare ultrō et citro; ultrō-citroque commearo; 2) dobrowolnie, chętnie, bez musu, z własnych pobudek, ultrō suam offerens operam; u. polliceri, se offerre; 3) nadto, nawet, miserescimus u.; ultrō tributa, dobrowolna składka.

Ulūbrae, arum, *ż.* miasteczko w Lacyum; stąd: Ulubrānus, a, um, należący do Ul.

Ulūla, ae, *ż.* sowa

Ululātus, us, *m.* wycie, krzyk żalony, ululātibus implevere nemus; femineo ululatu tecta fremunt.

Ulūlo, l. wyc, krzyczeć żałośnie, visaeque canes ululare per umbram; nymphae; wyjąc, żałośnie krzycząc przyzywać, aliquem: aedes ululant plangoribus femineis, głośno narzekanie rozlega się.

Ulvā, ae, *ż.* porost, trawa lub trzcina na bagnie.

Ulysses, patrz Ulixes.

Umbilicus, i, *m.* pępek; — prze-

noś. *a*) koniec walca, na który starożytni nawijali swe księgi, ad umbilicum adducere, dokończyć; *b*) środek czego, punkt środkowy, Siciliae, Graeciae; *c*) gatunek ślimaka.

Umbo, ōnis, *m.* wypukłość, wydatność, np. na tarczy, stąd: poet. tarcza, nec sufficit umbo ictibus.

Umbra, ae, *ż.* cień, przysłowie: umbras timere, lękać się bez potrzeby; także: timere umbram suam, bac się swego cienia; 2) drzewa cień dające, ruris opaci umbras falce premere; indusite fontibus umbras; 3) miejsce ocienione, u. Pompeja, portyk; tonsoris, golarnia; 4) cień, nieodstępny towarzysz, luxuriae; 5) gość nieproszony, locus est pluribus umbris; 6) często: w liczb. poj. i mn. cień zmarłego, duch, stąd: miejsce pobytu, kraina umarłych, poet. ire per umbras; 7) opieka, obrona, ucieczka, umbra auxilii vestri tegi possumus; sub umbra amicitiae latere; 8) życie spokojne, zacisze domowe, cedat umbra soli; 9) cień, pozór, gloriae, libertatis; sub umbra foederis aequi servitutum pati. II) jakaś ryba.

Umbrācūlum, i, *n.* miejsce ocienione, altana; — przenos. miejsce spokojne, ustronie w przeciwieństwie do życia publicznego, doctrinam ex umbraculis eruditorum in solem produxerat; 2) parasol.

Umbrāticus, a, um, w cieniu znajdujący się; — przenos. żyjący w zaciszu domowym, nie biorący udziału w sprawach publicznych, u późn. pis.

Umbrātilis, e, przebywający w cieniu; — przenos. vita u. życie miękkie, gnuśne w zaciszu domowym, w wygodkach prowadzone; oratio, szkolna, niepraktyczna.

Umbri, orum, *m.* lud średniej Ita-

Mi; stąd. e) Umber, bra, brum, Umbryjski. δ) Umbria, ae, ż. kraina Umbrya.

Umbrifer, era, erum, cienisty, dający cień, nemus.

Umbro, 1. ocieniać, cieniem osłaniać; — przenoś. zakryć, uwieńczyć, tempora quercu, poet.

Umbrōsus, a, um, cienisty, zacięziony, jugum, ripa, silva, vallis, cavernae (ciemne); 2) cień dający, cacumina, salix

Umquam, patrz unquam

Unā, przysł. razem, pospołu qui una fuere; una cum notione deorum; poet.. z przyp 3 Pallas huic filius una

Unanimitas, ātis, ż. jednomyślność, zgodność zdań, fraterna.

Unanimus, a, um, jednomyślny, zgodny.

Uncia, ae ż. dwunasta część całości, np. assa, dziedzictwa i t. p.

Unciarius, a, um, dwunastą część w sobie zawierający, fenus, jeden od sta miesięcznie, t. j. dwunasty procent rocznie.

Uncinātus, a, um haczysty

Unctio, ōnis, ż. namaszczenie

Unctor, ōris, m. namaszczący

Unctūra, ae, ż. namaszczenie.

Unctus, ā, um, namaszczoney, stłuszczony; sol, zostawanie na ciepłe słonecznym po namaszczeniu się; rzeczow. unctum, i, n. jedzenie przyprawne; — przenoś. bogaty, piękny, okazały, świetny, wytworny, accedes siccus ad unctum, ubogi do bogatego, poet.; ita palaestritas defendebat, ut ab illis etiam unctior abiret; unctior consuetudo loquendi.

Unctus, a, um, zakrzywiony, zagięty, aratrum, dens, lemiesz u pluga, motyka; hamus lub aera, wędka; unco alligat ancora morsu, poet.

Unctus, i, m. hak, kruczek, bosak

Unda, ae, ż. wał na wodzie, falla, balwan, unda supervenit undam; amnis spumosis volvitur undis; w ogóle: woda, Sicula; circumtulit socios pura unda; undis contrarius ignis; — przenoś. natłok, napływ, mnogość, unda salutantum, poet.; zamęt, burliwość, undae comitorum; poet.: undae civilis; adversis rerum undis.

Unde, przysł. skąd, a) względny, w odniesieniu do wyrazów inde, ibi, eo, eodem, albo do rzeczowników oznaczających miejscowość, unde necesse est, inde initium sumetur; Lampsacum (ei donarat) unde vinum sumeret; w odniesieniu do osób zamiast a quo, a quibus, fore, unde discerem, neminem; b) pytający: unde dejectus est Cinna? poet.. unde domo, z jakiego domu, rodu, unde unde, skądkolwiek; — przenoś. dla oznaczenia źródła, przyczyny, powodu: skąd, z czego, z tej przyczyny, unde patet, unde intelligitur; verbum excidit, unde quisquam posset offendi.

Undēcies, przysł. jedenaście razy.

Undēcim, jedenaście; undecim viri, zgromadzenie jedenastu mężów w Atenach, któremu dozór nad więzieniem i wymierzanie kar za ciężkie przestępstwa były poruczone.

Undēcimus, a, um, jedenasty.

Undēcumque, przysł. skądkolwiek.

Undēlibet, przysł. skądkolwiek, wsząd.

Undēni, ae, a, po jedenaście. [więc.

Undenonāginta, osmdziesiąt dzie-

Undeoctōginta, siedmdziesiąt dzie-

Undequadrāginta, trzydzieści dzie-

Undequinquagesimus, czterdziesty dziewięć

Undesexaginta, pięćdziesiąt dziewięć.

Undetrigésimus, a, um, dwudziesty dziewiąty.

Undetriginta, dwadzieścia dziewięć.

Undevicésimus, a, um, dziewięćnasty.

Undeviginti, dziewiętnaście.

Undique, przysł. zewsząd, ze wszelkich stron, Sicilia undique cincta periculis; wszędzie, amens undique dicatur.

Undo, 1. rzucić fale, burzyć się, fretum;—przenoś. wznosić się nakształt balwanów, flammis volutus undabat ad coelum vortex; undantia ahena, wrzące kotły; lora, zwolnione, popuszczone; z prz 6. być pełnym, być czem okrytym, undantem buxo spectare Cytorum.

Undósus, a, um, falisty, pełen fał, acquer.

Unelli, orum, m. lud w Gallii lugdunenskiej.

Unetricésimáni, orum, m. żołnierze dwudziestego pierwszego legjonu.

Ungo, lub unguo, unxi, unctum, 3. namaszczać, zaprawiać, maścić, caules oleo; oluscula laró; 2) posmarować, skropić, zlać, tela; unctae carinae (pice) zalane smołą; unctis manibus.

Unguen, inis, n. maść, olejek, balsam.

Unguentarius, a, um, tycczący się maści; rzeczow. unguentarius, ii, m. sprzedający wonności, olejki i t. p.

Unguentum, i, n. maść, olejek do namaszczenia się, balsam, unguento delibutus, affluens, oblitus.

Unguióulus, i, m. paznokieć, a teneris unguiculis, od dzieciństwa.

Unguis, is, m. paznokieć, pazur, szpony; przysłowie: ab imis un-

guibus ad verticem, od stóp do głowy; ad unguem, dokładnie, decies castigavit ad unguem, porów. tener i transversus.

Ungula, ae, ż. kopyto u zwierząt; poet. o koniu: ungula rapit currus; omnibus unguilis, wszystkimi silami.

Unguo, patrz ungo.

Unice, przysł. jedynie, szczególnie, nadzwyczajnie, bardzo, diligere; poet.: un. securus.

Unioólor, óris, jednobarwy, jednój maści.

Unicus, a, um, jedyny, szczególnie w swoim rodzaju, osobliwy, niepospolity (na dobrą i złą stronę). Uniformis, e, jednokształtny, jednostajny.

Unigēna, ae, m. i ż. z jednego rodu, poet.: jedynak.

Unimānus, a, um, jednoręki.

Unio, ónis, ż. jedność; 2) r. m. perla duża, u późn. pis.

Unitas, átis, ż. jedność, mundi, u późn. pis.

Uniusmódi, jednaki, materia.

Universe, przysł. ogólnie, powszechnie, loqui.

Universitas, átis, ż. powszechność, całość, generis humani; rerum un. lub samo universitas, świat cały.

Universus, a, um, cały, wszystkich quum bellum universae Europae inferret; w licz. mn. universi, ae a, wszyscy razem, w połączeniu universos pares esse posse, disper sos perituros; universum, i, n. całość, świat cały: 2) powszechny do ogółu odnoszący się, pugna victoria, odium, requies, in universum, powszechnie, w ogóle.

Unquam, przysł. kiedyś, omnium eorum, qui unquam fuerunt, savissimus; non unquam, nigdy.

Unus, a, um, 2. przyp. unŭs (u poet. także unŭs), 3. prz. uni, jeden jedna, jedno, *rzeczow.* ktoś, jeden, z przylim. de lub ex i 6 przyp. lub z przyp. 2. unus o lub de multis, lub unus multorum, jeden z tłumu, z gminu; 2) jedyny, jeden tylko, sam tylko, unus omnino superfuit ex tanta familia; ut unus post hominum memoriam cognomine Justus sit appellatus; Ubii, qui uni (jedni tylko) miserant; in una virtute; ut unus maxime floreret, on jeden najwięcej sływał; rem unam esse omnium difficillimam, rzecz najtrudniejsza ze wszystkich; ad unum omnes, wszyscy co do jednego; Pompejus plus potest unus, quam ceteri omnes, więcej sam jeden Pompejusz może, niż wszyscy inni; 3) jeden i tenże sam, jeduakowyy, uno partu cum aliquo edi, urodzić się razem z kim, w jednym czasie (o bliźniętach); uno tempore; uno (unā) die; una aestate; uno animo, jednomyślnie; una vox; unus omnium sensus; exitus unus et idem; in unis aedibus; unis moribus; in unum, na jedno miejsce, convenire, confluere, cogere; 4) nieozn. jeden, jakiś, unum ex Romanis provocavit; unum ex his, ex proximis, ex filiis, ex civitate; ab novissimis unus miles; una vallis; sicut unus paterfamilias; tanquam unus manipularis i t. p.; w połączeniu z wyrazami: quisque, quilibet, quivis, quidam, quisquam, aliquis, quis; nemo unus, nikt zgoła; nullus unus, żaden; unus et (atque, aut, vel) alter, unus alterque, jeden i drugi, jeden albo drugi, ten albo ów.

Uplio, ōnis, *m.* owczarz.

Urppe, ae, *ż.* dudek.

Urātia, ae, lub ō, ae, niebieska muza Astronomii.

Urbāne, *przysł.* po miejsku; grzecznie, delikatnie, agere cum aliquo. **Urbanitaa**, ātis, *ż.* życie miejskie, desiderium urbanitatis; 2) w obejściu się: delikatność, grzeczność; 3) w mowie: przyjemność, żart delikatny, dowcipny, urbanitatis color.

Urbanus, a, um, miejski, z miasta należący do miasta; *rzeczow.* urbani, orum, *m.* mieszkańcy miasta; 2) w postępowaniu: delikatny, wykształcony; ze złej strony: bezczelny, frons, bezwstydu, śmiałość; 3) w mowie: delikatny, dowcipny; *rzeczow.* trefniś, Moenius urbanus haberi coepit.

Urbigēnus, a, um, nazwisko powiatu Helwetów; U. pagus.

Urbium, i, *n.* miasto w Umbryt stał: Urbinas, ātis, z Urbium.

Urbius clivus, Urbijski pagórek w Rzymie.

Urbs, urbis, *ż.* miasto, urbs Roma lub Romana, Rzym; często samo urbs znaczy Rzym, gdy zaś mowa o Grecyi, znaczy Ateny; ad urbem esse, znajdować koło Rzymu, mówiono tak o wodzu, który odniósłszy znakomite zwycięstwo, oczekiwał pod murami miasta, dopóki mu senat nie dozwolił wjechać tryumfalnie; anno urbis lub anno urbis Romae lub anno urbis conditae, w roku od założenia Rzymu.

Urceus, i, *m.* dzbanek, nalewka. **Urēdo**, ūnis, *ż.* zwarzenie roślin od zbytecznego upalu lub zimna. **Urgeo**, lub urgueo, ursi, 2. popychać, pędzić, naves in Syrtis; retro flumen; ścigać, nastawać, trepidumque pedem pede fervidus urget, poet.; szcegół. w znaczej. nacierać nastawać, aliquo

alas, frontem; aliquem a tergo; hostes urgebant; — przenoś. *a)* o miejscowości: graniczyć, stykać się, być bardzo blisko, vallum urget utrimque latus nemoris, poet.; urbem urbe alia premere atque urgere, w bliskości jakiego miasta drugie budować; *b)* dokuzać, nękać, dać się komu we znaki, przykrzyć się, morbus urget; urgens malum, senectus; populus militia atque inopia urgebatur; urgeri fatis acerbis, poet.; w rozprawianiu, spieraniu się, zapytywaniu, nacierać, interrogando; rustice; *c)* przebywać, bawić gdzie ciągle, nieodstępować czego, gorliwie się czem zajmować, przyspieszać co, forum; altum; propositum; occasionem; poet.: arva; iter; lub z tryb. bez.: urges summovere maris litora.

Urina, ae, *ż.* mocz, uryna.

Urinator, ōris, *m.* nurek, od urinor, ōri, zanurzać się.

Urna, ae, *ż.* naczynie do czerpania wody, do chowania pieniędzy, argenti; na popioły; do składania tabliczek przy losowaniu, omnium versatur urna, serius ocus sors exitura —; Minos movet urnam.

Uro, ussi, ustum, 3. palić, ogniem niszczyć, urere picem et cerasit. p.; urere hominem mortuum; ignis urit domos; urere agros, urbes; urere atque populari regionem; *o* lekarstwie: id (o) pod reliquo corpori noceat) uri scarive patimur; o malarstwie za pomocą ognia: tabulam coloribus urere; picta ustis coloribus puppis; osuszać, przypalać, dopiekać, palić, najwięcej u poet.: terras, solum; sitis urit herbas; sitis guttur lub fauces urit; cisnąć, gnieść, calceus, si minor, uret; na str. bier

uri, marznąć, ustus ab assidue frigore Pontus; Scythae continuis frigoribus uruntur; — przenoś. *a)* o namietnościach: zapalać, rozpalać, rozogniać, aliquem; na str. bier. zapalać się, pałać; *b)* niepokoić, dręczyć, trapić, nękać, eos bellum urebat; pestilentia urens urbem; febribus uror

Ursa, ae, *ż.* niedźwiedzica, u poet w ogóle: niedźwiedź; 2) gwiazdozbiór dwojaki: ursa major, lub Erymanthis, lub Maenalis, lub Parrhasis; ursa minor lub Cynosuris.

Ursao, ōnis, miasto w Hiszpanii betyckiej; stąd: Ursaonenses, ium *m.* mieszkańcy tego miasta.

Ursus, i, *m.* niedźwiedź; poet.: poscunt ursum, walki niedźwiedziów w Cyrku.

Urtica, ae, *ż.* pokrzywa.

Urus, i, *m.* tur.

Uscāna, ae, *ż.* miasto w Illiryi, stąd: Uscanenses, ium. *m.* mieszkańcy Uskany.

Uscēta, ae, *ż.* miasto w Byzacenie w Afryce.

Uscudāma, ae, *ż.* miasto w Tracyi.

Usipētes, um, *m.* i Usippii, orum, *m.* lud w Germanii przy rzekach Lippie i Renie.

Usitate, *przysl.* zwyczajnie, podług zwyczaju, loqui.

Usitatus, a, um, używany, zwykły, majorum exemplo multis in rebus usitatum.

Usipiam, *przysl.* gdzieś.

Usquam, *przysl.* gdzieś, usquam terrarum lub gentium, gdzieś w świecie; gdzieś w jakiej rzeczy, w jakiej okoliczności, neque esset usquam consilio locus; 2) dokądkolwiek, quam usquam se moveret.

Usque, *przysl.* aż, w odniesieniu do miejsca, czasu i działań, w po-

łączeniu z przyim. a, ex, aż od, aż z tudzież ad, in, aż do, trans, az za, usque a Dianio ad Sinopem; usque ex ultima Syria; u. in Pamphiliam legatos misissent; u. in adventum ejus tenuit urbem; trans Alpes usque; także z samym 4 przyp. usque Romam, Ravennam usque; Tarsum usque; usque Danubium; u późn. pis.: usque pedes; terminos usque; w połączeniu z przysł. usque quaque, wszędzie, na każdym miejscu, zawsze, w każdej rzeczy; inde usque repetens, przypominając sobie od owego czasu; usque eo, tak długo, u. eo timui, ne quis dubitaret, donec; usque eo, ut, tak dalece, do tego stopnia, że; usque eo non, ut-, tak mało, iż; nakoniec: samo usque, ciągle, bez przerwy, ire, morari, poenas dare, u poet.

Ustica, ae, ż. pagórek w krainie Sabinów.

Ustor, ōris, m. pałac

Ustūlo, 1. opalać, przypalać.

Usucāpio, cēpi, captum 3. nabyć prawo własności mocą używalności jakiej rzeczy przez czas prawem określony; i usucapio, ōnis, ż nabyć tym sposobem prawa własności, fundi usucapio.

Usūra, ae, ż. używanie, vitae, lucis, longi temporis; 3) procent, lichwa, aes alienum multiplicandis usuris crescere.

Usurpātio, ōnis, ż. używanie rzeczy jakiej, doctrinae; abstinere, usurpatione vocis alicujus; 2) przedsięwzięcie, itineris; 3) wspomnienie, przytoczenie, civitatis.

Usurpo, 1. używać, solam lauream; proemia; jus, libertatem, officium; genus poenae; nomen; quod valgo usurpant, co jest w powszechnym użyciu; stąd: usurpatus mos,

przyjęty; 2) wziąć w posiadanie, nabyć, uzyskać, possessionem; imperium, titulum regis, honores; 3) używać czego w mowie, wspominać, soleo id crebris usurpare sermonibus; także qui sapiens usurpatur, którego nazywają mędrcem.

Usus, us, m. użycie, używanie, usus privatus, publicus; rerum necessariorum, fontium, vini, libertatis; usum aurium intercipere; usum oculorum auferre; usus et fructus lub usus fructus, pożytkowanie; usus (et) auctoritas; formare boves in usum agrestem; 2) doświadczenie, wprawa, ćwiczenie się, usus ac disciplina; usus quotidianus, frequens, assiduus; usus virtutis, artis; usus rerum nauticarum; belli; nave non eundem usum celeritatis habebant; vir usu (belli) praestans; usu aliquid didicisse; res posita in usu militari; habere magnum usum in re militari, in castris; imperator nullius usus; usu manique; usus Britanniae, w Br.; 3) zwyczaj, usus superiorum temporum; 4) traf, wydarzenie, si usus veniat; usu venit; zdarza się; quod usu venerat; quod nunquam antea usu venerat; quod ei usu venit; quid homini potest turpius usu venire? ne usu veniret; quod usu memoria patrum venit; 5) obcowanie, zażyłość, domesticus, familiaris; usus mutui; inter nosmet vetus usus intercedit; conjunctus magno usu familiaritatis; 6) pożytek, przydatność, exiguus, magnus; ex usu esse; ex usu Galliae accidisse; sagittarum nullus usus erat; auxilii ejus vix ullus usus erat; magno usni esse (alicui); 7) potrzeba, usus provinciae, belli, vitae,

ad usum belli; stąd: usus est, potrzeba; rzecz potrzebna kładzie w przyp. 6 nunc viribus usus; naves, quibus usus non est; 8) sposobność, usus est lub adest, nastęrcza się sposobność.

Ususfructus, us, m. patrz usus. Ut lub uti. I) przysł. jako, jak, samo lub z odpowiedniem sobie sic lub ita, tak, tak też; w przytoczeniu przykładów: quae tactu intimo sentiant, ut dolorem, uaprzykład ból; przy wykrzyknieniach: ut me malus abstulit errori jakież mię zaślepienie opanowało! ut quisque ze stop. najw. — sic (ita) ze stop. najw. im więcej-, tém bardziej-, colendum esse ita quemque maxime, ut quisque maxime his virtutibus erit ornatus; ut si, z tryb. łącz. jak gdyby, ut si bono animo fecissent; przy zaklęciach i przysiędze: ita — ut, tak— jak, ita velim mihi deos propitios, ut commoveor, tak jak, podług tego jak, w miarę tego jak, satis exercitaturus in dicendo, ut Thebanum scilicet, jak na Tebańczyka, ile od Tebańczyka wymagać można było; ne militibus quidem, ut defessis, studium ad pugnandum deerat; ut tunc erant tempora, jak na tamte czasy; w połączeniu ze słowem esse, ajunt hominem, ut erat furiosus, respondisse; Darius ut erat sanctus ac mitis; ut est captus Germanorum. II) spój. 1) z tr. ozn. najczęściej z cz. przesz. dok. jak, gdy, skoro, ut haec audivit: dla wzmocnienia dodaje się primum, skoro tylko, ut primum potestas data est; 2) z tryb. łącz. dla oznaczenia: a) zamiaru, aby, ażeby, czasem z poprzedzającym ideo, idcirco i t. p.; ut in regnum posset restitui, dimicavit; b) skutku, następstwa, że, tak iż, iżby,

często z poprzedzającym sic, ita, tam, adeo, talis, tantus i t. p., adeo pauper, ut collatis a populo numis sumptum habuerit sepulturae; ceterarum provinciarum vectigalia tanta sunt, ut iis vix contenti esse possimus; c) w znac. subjektu po wyrazach: mos est, aequum est, certum est, verum est, manifestum est, verisimile est, iż, si verum est, ut populus Romanus vicerit; także po wyrażeniach nieosob. accidit, fit i t. p., iż, accidit ut una nocte omnes Hermae deicerentur; d) po słowach: velle, optare, imperare, jubere i t. p. aby, optavit, ut in currum tolleretur; e) po słowach oznaczających obawę metuere, timere, aby nie, że może nie, videris vereri, ut epistolas illas acciperem; f) przypaścmy, że, dajmy, że, pozwólmy, że, choćby nawet, ut omnia contra opinionem acciderent, tamen i t. d; g) oznacza życzenie: oby, ut dolor pariat, quod jam diu parturit; h) często także: nam ut omittam Philippum, omnium his temporibus potentissimus rex Antiochus fuit, pominawszy, że pomine.

Utumque, przysł. jakkolwiek, jakikolwiek sposobem, utc. se videri volet; iter utc. tolerabile, dosyć znośna; utc. ferent ea facta minores; 2) gdziekolwiek, jeżeli tylko, utc. vos mecum eritis, poet.

Utens, tis, używający; utentior, używający obficie, lepiej się mający.

Utensilis, e, zdalny do użytku, szczegól. w gospodarstwie; rzeczow. utensilia, ium, n. sprzęty, zapasy gospodarskie, żywność.

Uter, utris, m. miech skórzany; przenoś. o człowieku próżwym, —

dętym, crescentem tumidis infla sermonibus utrem.

Uter, *utra, utrum*, 2. przyp. *utrius* (poet. także: *utrius*), 3. przyp. *utri*, *zaimek a) psłający*, który z dwóch, *uter nostrum*, *uter utri antelerendus videretur*; *b) nieoznaczony*, jeden z dwóch, którykolwiek z dwóch, *ut eligas*, *utrum velis*; *si uter volet*.

Utercumque, *utrumcumque, utrumcumque*, którykolwiek z dwóch, *zaim. nieoz. utrumcumque pars vicisset*.

Uterlibet; *utralibet, utrumlibet*, którykolwiek z dwóch, *utrumlibet elige*.

Uterque, *utrąque, utrumque*, 2. przyp. *utriusque* (poet także *utriusque*), 3. prz. *utrique*, *obaj, obie, oba, przym. i rzeczow.* *uterque utrique insidiatur*, jeden na drugiego robi zasadzki; *in utramque partem*, na obie strony; *w obu zdarzeniach; in utramque partem disputare*, mówić za i przeciw; także z prz. 2. *uterque nostrum, uterque consulum*; *w licz. poj. jako wyraz zbiorowy z predykatem w licz. mn. utraque (femina) festinant*; *w licz. mn. dla wykazania dwóch stronictw, quoniam utrique Socratici et Platonici esse volumus*; także: *utorumque Dionysiorum, zamiast utriusque Dionysii*; *duae fuerunt Ariovisti uxores: utraque in ea fuga perierunt*.

Uterus, *i, m. brzuch, żywot*; poet.: *przeswórn, wnętrze, utero recusso insonuere cavac cavernae, o brzuchu trojańskiego konia*.

Utervis, *utrąvis, utrumvis*, którykolwiek z dwóch.

Uti, *przysł. patrz ut*; 2) tryb. bez. od *utor*.

Utica, *ae, ż. miasto w Zeugitanie w Afryce*; stąd: *Uticensis, e, ty-*

czący się *Utyki*; *rzeczow. mieszkanie Utyki*.

Utilis, *e*, *pożyteczny, korzystny, przydatny*, z przym. *ad i prz. 4. ad nullam rem*; z przyp. 3. *fraxinus utilis hastis*; poet.: *z tr. bez. tibia choris adesse utilis*; *utile est z tr bez. nunquam utile est peccare*; *rzeczow. qui miscuit utile dulci*.

Utilitas, *ātis, ż. przydatność, pożytek, korzyść, utilitatem, afferre, parare alicui*; *utilitatem capere ex aliqua re*; *servire alicujus commodis et utilitatibus*.

Utiliter, *przysł. pożytecznie, korzystnie*.

Utinam, *o gdyby, oby, bodaj*, z tryb. łącz. *utinam a primo ita tibi esset visum*; *utinam ne lub non, oby nie, bodajby nie, illud utinam ne vere scriberem*.

Utique, *przysł. a) koniecznie, pewno, zaiste, utique scribito*; *b) osobliwie, zwłaszcza, szczególniej, illud utique scire cupio*; 2) = *et uti (ut), i aby, i jak*.

Utor, *usus sum, uti, używać, rządzi* przyp. 6. *utantur suis bonis oportet; uti castris, prowadzić wojnę; pace, palaestra, używać pokoju*; także: *si quid Brutus de suis facultatibus uti voluisset*; 2) *żyć czem, żywić się, posilać się, ut sit, qui (zam. quo) utar; lacte et herbis; libentius cibo; largire vino*; 3) *mieć z kim zażyłość, Trebonio multis annis utor; majaribus; aliquo familiariter, intime*; 4) *używać, mieć, posiadać, portu; adversis ventis; rebus omnibus optimis; pari fortuna, familia optima; alicujus hospitio; libertate, felicitate, prudentia, fortitudine, virtute i t. p. valetudine bona, improspora; prosperitate*

valetudinis; patre diligente, aliquo doctore, aliquo adjutore; gubernatoribus peritis; quibus amicis esset usurus; melioribus fatis; 5) potrzebować, ambitione nihil uteretur; ea nihil hoc loco utimur.

Utpôte, *przysł.* mianowicie, zwłaszcza, jako, puerulo me, utpote non amplius novem annos nato; utpote qui ne belli quidem in me iura servaveris; inde Rubos fessi pervenimus, utpote longum carpentes iter; ut. quum, zwłaszcza, gdy.

Utrarius, a, um, noszący wodę w skórzaném naczyniu.

Utrinque, lub utrinque, *przysł.* z obu stron, multis utr. infectis.

Utro, *przysł.* w którą z dwóch stron, nescit, utro potius ruat.

Utrorque, *przysł.* na obie strony, na jedném i na drugiem miejscu.

Utrubique, lub utrobique, *przysł.* na jedném i na drugiem miejscu, Eumenes utrobique plus valebat, na morzu i na lądzie.

Utrum, *przysł.* czy, z nast. an, ne, czy, annon, anne, necne, czy nie, quum ea vestra, an nostra culpa est; utrum pluris patrem matrem-

ne faceret; utrum proelium committet usu esset nec ne; utrumne czy też; także: samo utrum bez nast. an, ne, quaeram utrum emeris et quo modo.

Uva, ae, *ż.* grono, gronko jagod, szeregól, winogrono; poet. winorośl; wino; — przenoś. rój pszczół osiadających na drzewach i tworzących jakby grono.

Uveo, ère, być mokrym, wilgotnym, uvens, wilgotny.

Uvesco, scère, wilgotnieć, stawać się wilgotnym; — przenoś. pić, podochoćcie sobie, seu medicis (poculis) uvescit laetius.

Uvidus, a, um, wilgotny, mokry; — przenoś. pijany.

Uxellodunum, i, *n.* miasto Kadurków w Akwitanii.

Uxii, orum, *m.* lud między Persydą i Suzyaną.

Uxor, òris, *ż.* żona, małżonka; poet.: olentis uxores mariti, kozy.

Uxorius, a, um, należący do żony, res, dos, vestis; 2) zbyt przywiązany do żony, nadskakujący, o Eneaszu względem Dydony; u amnis, o Tybrze (uważanym za bóstwo) względem Ilii; poet.

Uzita, lub Uzitta, ae, *ż.* = Usceta.

V.

V. jako znak liczebny = quinque, quintus.

Vacillus, i, lub Vahalis, is, *m.* zachodnia odnoga Renu.

Vacatio, ònis, *ż.* uwolnienie od czego (od służby wojskowej, od podatków i t. p.) ab administratione belli lub z przyp. 2. militiae, muneris; vacationem habere; usus est aetatis vacatione, był uwolnionym od służby wojskowej

z powodu wieku; także: vacatio adolescentiae.

Vacca, ae, *ż.* krowa.

Vacca, lub Vaga, ae, *ż.* miasto a) w Byzacyum w Afryce; b) w Numidyi; stąd: Vaccenses, ium, *m.* mieszkańcy tego miasta.

Vacciae, òrum, *m.* lud w Hiszpanii tarrakoneńskiej.

Vacciniüm, ii, *n.* roślina, mądrzeniec; 2) borówka

Vaccinus, a, um, krowi.

Vacerra, ae, ż. słup.

Vacillo, 1. chwiać się, chybotać się, wahać się, własc. i przenos. ex vino (o pijanym), legio vacillans; literulae, głoski drżąca ręką pisane; res vacillat, interes niepewny.

Vacivus, a, um, czyzy, próżny.

Vaco, 1. być próżnym, niezajętym, niezamieszkanym, być wolnym od czego, z przyim. a i przyp. 6 lub samym 6 przyp. pars oppidi, quae circum fluminis vacabat, która nie była oblana; być wolnym, nieobsadzonym, opróżnionym, regnum vacans; nullius philosophiae locus vacaret; -- przenos.

a) być wolnym od ciężarów podatków i t. p. muneribus, munere militiae; milites ab opere vacabant; b) być niezajętym, mieć czas wolny, si forte vacas; z prz. 3. mieć czas wolny na co, przykładac się do czego, philosophiae; sermoni alicujus, mieć czas do słuchania, przysłuchiwać się; także poet: in nullum mea mens grande vacavit opus, nieosob. vacat lub vacat alicui, jest czas wolny; dum vacat; hactenus indulsisse vacat; ut tandem curare corpus exanimam amicis vacavit; c) w ogóle: być wolnym, być dalekim od czego, obchodzić się bez czego, armis utrisque, nie należeć do żadnej z dwóch stron wojujących; cura et negotio; studiis; populo; także: ab opere, a metu et periculis; nullum tempus ei unquam aut a forensi dictione aut a commentatione domestica vacabat.

Vacuéfacio, feci, factum, 3. (na str. bier. vacuefio, factus, fieri), wypróżniać, wyludniać, subsellia vacuefacta sunt; novis (civibus)

possessiones bello vacuefactas divisit, posiadłości wyludnione, pozabawione właścicieli skutkiem wojny; domum novis nuptiis, wypróżniać dom z powodu nowych zaślubin.

Vacuítas, átis, ż. próżność, czczość; 2) wakowanie urzędu; 3) uwolnienie się od czego, doloris; ab angoribus.

Vacūna, ae, ż. bogini wycoczynku, której rolnicy czynili ofiary po żniwach; stąd: Vacunális, e, odnoszący się do tej bogini.

Vacuuus, a, um, próżny, niezajęty, niezamieszkały, pusty, z przyim. a i przyp. 6 lub samym przyp. 6. pars Galliae vacua ab exercitu; vacua defensoribus moenia; także: z przyp. 2. pozabawiony, оголоzony z czego, ager frugum vacuus; *rzeczow.* vacuum, i, n. czczość, próżnia, in vacuum se poterunt extendere rami; nieobsadzony, opróżniony, niezajęty (urząd, miejsce i t. p.) possessio regni, regnum; venire in vacuum, zostać dziedzicem dóbr nie mających właściciela, poet.; także: vacua (mulier) volna, niezamężna; 3) wolny od ciężarów, podatków i t. p. ab omni sumptu munerum; 4) wolny od zatrudnień, mający czas wolny, quoniam vacui sumus; si es animo vacuo, jeżeli masz czas; stąd: o miejscach wycoczynku, Tibur, Athenae, poet.; vacuum est; jest pora, jest czas po temu, można, z tryb. bez; 5) próżny, nieużyteczny, do niczego nie przydatny, tollens vacuum verticem; 6) w ogóle: wolny od czego, daleki, curis, molestiis; cupiditate et gloria; a culpa; animus v. a talibus factis; heri nulla v. a furto, a scelere; poet. z przyp. 2., operum; crim-

- nis; animus v., bez trosk; także: v. ac solutus; v. animo; poet.: niezajęty miłością, cantamus vacui; v. pectus; 7) poet. o miejscowości: obszerny, porticus; otwarty, przystępny, aedes Romanis vatibus.
- Vada**, orum, n. miasto w Liguryi; 2) Vada Volaterrana, port w Etruryi.
- Vadimonis lacus**, jezioro w Etruryi.
- Vadimonium**, ii, n. zobowiązanie stawienia się w sądzie na czas oznaczony; v. alicui imponere, poznać kogo do sądu, zobowiązać, aby się stawił w sądzie; v. promittere, przyrzekać, że się stawić będzie w sądzie; v. sistere, stawić się w sądzie; 2) czas, termin stawienia się przed sądem; v. constituere; v. obire; ad v. venire; v. deserere, nie stawić się na czas oznaczony.
- Vado**, vasi, 3. iść, udać się, ad aliquem; vadite et haec mandata referte; in scyphum, do wypicia.
- Vador**, i, zobowiązać kogo, aby przyrzekł, że przybędzie do sądu na czas oznaczony, accusator vadatus est reum; respondere vadato debebat.
- Vadōsus**, a, um, pelen brodów, miałki, niegłęboki, mare; ostium portus; amnis.
- Vadum**, i, n. bród, mielizna, woda płytka, exercitum vado transducere, wbród; Rhodanus nonnullis locis vado transitur; u poet. w ogóle: wody, rzeki lub morza, vada salsa; rates transiunt vada.
- Vae**, *wykrzyknik* smutku, żalu, niestety! biada, vae victis, biada zwyciężonym.
- Vaen-**, patrz ven-.
- Vafer**, vafrā, vafrum, chytry, przebiegły, wykrętny, somniorum interpretres; in disputatione; z prz. 2. v. juris.
- Vafre**, *przyst.* chytrze, wykrętnie, przebiegłe.
- Vaga**, patrz Vacca.
- Vage**, *przyst.* tu i owazie błakając się, jak włóczęga, vage effusus.
- Vagina**, ae, ż pochwa, gladius in vagina reconditus; vagina eripere ense;—przenoś. powłoka w zbożu, która kłos stacza przed jego wydobyciem się, vaginis pubescens includitur.
- Vagio**, 4. kwilić się.
- Vagitus**, us, m. kwilenie się, płacz niemowląt.
- Vagor**, i, błakać się, tulać się, nie trzymać się jednego miejsca, Germani latius vagabantur; aves; stellae;—przenoś. błakać się, nie wiedzieć co począć, quorum animus vegetur errore; rozszerzać się, rochodzić się, ea fama vagatur.
- Vāgus**, a, um, błakający się, nie trzymający się jednego miejsca, koczujący; o żywych i nieżywych istotach, Gaetuli; aves, stellae, luna, venti;—przenoś. rozwlekły, zbyt obszerny, genus orationum; niepewny, zmienny, niestały, fortuna, sententia; nieznaczony, nieokreślony, pars quaestio-num
- Vahalis**, is, m. patrz Vacalus.
- Valde**, *przyst.* mocno, bardzo, expectatio v. magna; v. vehementer dicere; valdius oblectat populum.
- Valedico**, ěre, pozdrawiać, żegnać się z kim.
- Valens**, tis, mocny, silny, krzepki, zdrowy, rześwy, membrs valens; sensus;—przenoś. a) potężny, silny, tam valenti resistere; quo valentior postea congregaretur; b) skuteczny, pomocny, dzielny, dialecticus; causa; fraus va-

mentior quam consilium meum; ad
 ietum causae valentes.

Valenter, przyst. mocno, silnie,
 spirare.

Valentini, orum, m. mieszkańcy
 miasta Vjbo (Valentia) w krainie
 Bruttów.

Valéo, valui, valitum, 2. być
 mocnym, silnym, być w stanie,
 mózdz, viribus ad luctandum va-
 lere; dextrae valent ad caeden-
 dum; quia plus valeo; quid va-
 leant humeri; nec valere manus
 educere telum; 2) być zdrowym,
 rzezwym, mieć się dobrze, bene,
 melius, optime; v. corpore, pedi-
 bus; na początku listu: si vales,
 bene est, ego lub equidem valco;
 także w skróceniu: S. V. B. E. E.
 V. lub E. Q. V.; przy pożegnaniu:
 vale lub valeas, bądź zdrów, że-
 gnam cię; także w gniewie: vale,
 idź precz; valere iubere. lub di-
 cere, pożegnać, pozdrowić: —
 przenoś. a) mieć wpływ, znacze-
 nie, znaczyć, odznaczać się, zdo-
 lać, mózdz, tantum, multum, plus,
 plurimum, satis, minus valere ali-
 qua re, np. pecunia, multitudine,
 equitatu, peditatu, pedestribus co-
 piis, navibus; opibus, armis, po-
 tentia; ingenio, dicendo, eloquentia,
 virtute i t. p. także: multis
 magnisque meritis apud aliquem:
 auctoritate plurimum apud exer-
 citum; apud quem ut multum gra-
 tia valeret; ut plus, quam colle-
 gae, valeret; se hic plus valuisse,
 quam ducis prudentiam; mul-
 tum valet in re militari fortuna;
 ut lex valeret, aby miało powa-
 gę, znaczenie; ad aliquem lub u
 poet. i w ogóle późn. pis. z tryb.
 bez mieć moc do czego, być
 w stanie wykonania; in aliquid v.,
 mieć wpływ na co, in se, in om-
 nes, opinio valet in vulgus; id

responsum quo valeret, ta edpo-
 wiedź, do czego zmierzala, co
 znaczyła; hoc eo valebat; ut; b)
 o wartości pieniężnej: mieć war-
 tość, dum pro argenteis decem au-
 reus unus valeret; c) o słowach:
 znaczyć, mieć znaczenie, verbum
 quod idem valet.

Valerius, a, um, nazwisko Rzym-
 skiego rodu; tabula Valeria, miej-
 sce przy forum, wekslarnia, bank
 nazwany od konsula M. Walery-
 sza Messali; stąd: Valerianus, a,
 um, do Waleryusza odnoszący się
 i Valeriani, orum, m. Walerya-
 nie, żołnierze L. Waleryusza Pu-
 blikoli.

Valesco, 3. sił nabierać.

Valetudo, Yinis, 2. stan zdrowia
 z bliższem określeniem: bona, opti-
 ma, minus commoda, incommo-
 da, adversa, mala, tenuissima;
 prosperitas, infirmitas valetudinis;
 samo valetudo, już to: choroba,
 słabość, niemoc, valetudine af-
 fectus; valetudine exercitum ten-
 tate; valetudinem simulare, vale-
 tudinis simulatio, propter valetu-
 dinem vectus iumentis; per cau-
 sam valetudinis remanserat; jużto:
 pomyślny stan zdrowia, valetudi-
 ni parcere, servire; valetudinem
 amittere.

Valgius, a, um, nazwa Rzymskie-
 go rodu.

Valgus, a, um, krzywonogi.

Valide, przyst. mocno, silnie, bar-
 dzo.

Validus, a, um, mocny, silny,
 taurus; zdrowy, nec dum ex mor-
 bo satis validus; frui paratis va-
 lido mihi Latos dones, poet.; sil-
 ny, potężny, przemagający, manus
 numero valida; rem Romanam va-
 lidiorem ducibus, quam-; u późn.
 pis. z przyp. 2. aevi validior.
Vallaris, e, wałowy, do wału na-

szący, corona, wieniec dawany temu, który pierwszy wdarł się na okopy nieprzyjacielskie.

Valles i vallis, is, ż. dolina.

Fallo, 1. wałem otoczyć, oszańcować, okopać, castra; — przenoś. obwarować, uzbroić, wzmocnić, aliquid i aliquem.

Vallum, i, n. wał, szaniec, okop, vallum circumjicere; castra vallo fossaque munire; — przenoś. oś u kłosów, v. aristarum.

Vallus, i, m. pal, kół, szczegół. do oszańcowania obozu: palisada, duplex, caecus; v. contra hostes

Valvae, arum, ż. podwoje, valvas aedis obstruxerunt.

Vandali, orum, m. Wandalowie, lud Germanii.

Vanesco, vanui, 3. znikać, wlaść. i przenoś. incipiunt vanescere nubes; amor.

Vangiones, um, m. lud Germanii nad Renem.

Vaniloquentia, ae, ż. czczy gadanina, chępliwość.

Vaniloquus, a, um, próżnomówny, kłamliwy, chępliwy.

Vanitas, atis, ż. próżność, czczość, brak rzeczywistości, veritas vanitati cedit; v. opinionum, przesąd; 2) czczy gadanina, kłamstwo, chępliwość; 3) bezkorzystność, bezskuteczność, itineris.

Vannus, i, ż. opalka.

Vanus, a, um, czczy, próżny, arista; imago (cień); bezludny, magnitudo urbis; vanior acies hostium, rzadszy; przerzedzony, acies vana et exhausta: — przenoś.

a) czczy, bezzasadny, res, sermo, oratio, responsa, metus, gaudia, spes, fides, religio i t. p.; próżny, daremny, fałszywy, bezskuteczny, ictus, tela, preces; *rzeczow.* vanum, i, n. rzecz próżna, daremna, bezskuteczna,

nihil haustum ex vano velim z fałszywego źródła, bezzasadnie, ad vanum et irritum redigere, zniweczyć; vana deferre, rzeczy ploune, bezzasadne, nieprawdziwe; poet.: vana tumens, pełen próżnej dumy; z przyp. 2. vana veri, złudzona, omamiona, u poet. i w ogóle u późn. pis.; b) próżny, kłamliwy, chępliwy, haruspex, gens, ingenium.

Vapor, oris, m. wyziew, para, aquarum; poet.: dym, turis; 2) ciepło, upał, semen tepefactum vapore; poet.: ogień, lentus carinas est vapor.

Vaporarium, ii, n. łaźnia, kąpiel parowa.

Vaporo, 1. napełnić parą, dymem, templum ture.

Vappa, ae, ż. wywietrzale, zepsute wino; — przenoś. nikczemny człowiek.

Vapulo, 1. być bitym, smaganym; 2) być pokonanym od nieprzyjaciół; 3) być karconym, omnium sermonibus.

Varsa, ae, ż. sztuka drzewa poprzeczna dla ukrzepienia czego; 2) soszka, widły. [cyl.]

Vardaei, orum, m. lud w Dalmacji, Varis, ae, ż. miasteczko w krainie Ekwów.

Variatio, onis, ż. odmiana, rozmaitość.

Varico, 1. rozkraczać.

Varicosus, a, um, z nabrzmiałymi żyłami.

Varicus, a, um, rozkraczający nogi

Varie, przysł. rozmacie, rozmaitym sposobem, id varie nunciatur; v. bellatum est, z odmianem na przemian szczęściem.

Varietas, atis, ż. rozmaitość, odmienność ludów, kolorów, tenów owoców, stanu powietrza i t. p. —

przenos. *a)* v. rerum, v. voluntatis, sententiarum; v. in disputando, rozmaitość mniemań, poglądów, sposobów zapatrywania się; także: tanta sunt in varietate; *b)* zmienność, niestałość. bellum in multa varietate gestum est, z bardzo rozmaitem, odmiennym na przemian szczęściem; in quo fortunae varietas est animadversa; varietas exercitus.

Vario, *i.* urozmaicać, zmieniać, odmieniać, pszczyć, nakrapiać, mienić, mówiąc o kolorach, (sol) variat ortum maculis; corpora caeruleis guttis; rem prodigiiliter; capillos positu, poet.; także: vocem; calores frigoraque; vices, zmieniać się kolejno, poet.; — przenos. orationem, sententias; responsum, consilia, rozmaite odpowiedzi, rady dawać: quae de Marcelli morte variant auctores, piszą rozmaicie; także: certe variata memoria actae rei; variante fortuna eventum, gdy los zrzędził wypadek odmienny; variatis hominum sententiis, gdy zdania były podzielone, rozmaite; *b)* pod względem usposobienia i nastrojenia umysłowego: wpłynąć na czyją zmianę, variabant secundae adversaeque res non fortunam magis quam animos. 2) nieprzech. być odmiennym, rozmaitym, odmieniać się; — przenos. *a)* variant timores; variante hominum partim dolore partim gaudio; variante victoria, fortuna; si lex nec causis nec personis variet, tłumaczy się odpowiednio do sprawy i osób; haec quamquam et opinionibus et monumentis literarum variarent, chociaż o tym przedmiocie podania i pisma nie zgadzają się; ita fama variat, tak jest wieść odmienna; *b)* pod względem uspo-

sobienia umysłowego: chwiać się, wahać się, być zmiennym, fremitus variantis multitudinis; ibi quum sententiis variaretur; variant sententiae.

Varius, *a*, *um*, rozmaity, różnorodny, odmienny, co do koloru pszczy, różnobarbny, nakrapiany, autumnus purpureo varius colore; lynceus; w licz. mn. u późn. pis. rozmaite, rozliczne, civitates, proelia, bella; — przenos. *a)* różny, niepodobny, rozmaity, oratio, sermones, cogitationes, studia, motus animorum i t. p.; fortunae varii eventus; varium bellum, z rozmaitem, odmiennym na przemian szczęściem prowadzona; v. victoria, przechylające się już to na jedną już na drugą stronę; quales sint dii, varium est, różne są o tém mniemania; także o osobach, odznaczający się rozmaitością, wielostronnie wykształcony, Plato varius et multiplex et copiosus fuit; *b)* niestały, zmienny, varius in omni genere vitae fuit.

Varius, *a*, *um*, nazwisko Rzymskiego rodu.

Varro, *onis*, *m.* Rzymskie przerwisko, stąd: Varronianus, *a*, *um*, do Warrona odnoszący się.

Varus, *a*, *um*, skrzywiony, rozłożysty, cornua: krzywonogi koślawy, hunc varum distortis cruribus; — przenos. różny, odmienny, niepodobny. [zwisko.

1. **Vārus**, *i*, *m.* Rzymskie przerwisko.
2. **Varus**, *i*, *m.* rzeka w Gallii.

Vas, *vadis*, *m.* rękojmia, poręczyciel, mianowicie w znac. sądow. w sprawach tak kryminalnych jako i cywilnych, ten, który za kogo zaręcza, że na czas oznaczony stanie przed sądem, vas factus est alter ejus sistendi, ut, si ille non revertisset; moriendum esset

- psr, ille datis vadibus qui rure extractus in urbem est.
- Vas**, vasis, *n.* w licz. mn. *vasa*, łożno, *n.* naczynie, *v. argentes*, *v. samia*; 2) bagaż wojskowy, *v. colligere*, wyruszać z obozu; *conclanare*, dać znak do pakowania, do wyjścia z obozu.
- Vasarium**, *li*, *n.* na zakupienie sprzętów pieniądze, które otrzymywał urzędnik udający się na żąd prowincyi.
- Vascularius**, *a*, *um*, wyrabiający drobne naczynia ze złota, srebra.
- Vasculum**, *i*, *n.* naczynko, małe naczynie.
- Vastatio**, *onis*, *f.* pustoszenie, *agrorum*, *domorum*.
- Vastator**, *oris*, *m.* pustoszyiciel, *Arcadiae vastator sper* 2) *v. ferarum*, myśliwy.
- Vaste**, *przysł.* obszernie, rozlegle, mocno, *vastius insurgens impetus undae*; *barzo* otwierając usta, *loqui*; *ne vastius diducantur verba*.
- Vastificus**, *a*, *um*, pustoszący, *bellua*, *poet*.
- Vastitas**, *atis*, *f.* opustoszałość, pustynia, *quae solitudo esset in agris*, *quae vastitas*; pustoszenie, *vastitatem a templis depellere*.
- Vasto**, *1.* pustoszyć, niszczyć, burzyć, *omnia igni ferroque lub ferro ignique*; *agros*, *urbes*, *fana*, *provinciam*, *Sardiniam*; także: *Macedones*, *Graecos* (*t. j.* ich kraje); *ogolacae* = *vacuefacere*, *fines civibus*, *pecore*; *agros cultoribus*; *forum*; *u* późn. *pis.*: *quum triginta milia lectissima regis a quinque milibus Romanorum vastata essent* (były zniszone, zniszczone); - *przenoś.* *mentem excitam conscientia*, *oblacac*.
- Vastus**, *a*, *um*, pusty, bezludny, *ager*, *urbs*, *regio* *i* *t. p.*; *mons v. natura et humano cultu*; *urbs a defensoribus vasta*; 2) spustoszołny, zniszczony, *solum*; *poet.*: *haec ego vasta dabo (vastabo)*; 3) nadzwyczaj wielki, obszerny, ogromny, *mare*, *Oceanus*, *planities*, *solitudo*, *silvae*, *iter*, *crater*, *belua*, *corpora*, *clamor*, *fluctus*, *antrum*, *campus*, *hiatus* *i* *t. p.*; *w* odniesieniu do wymawiania: *twardy*, *chropowaty*, *litera*; *nieprzyjemny*, *niekształtny*, *oratio* (*z* powodu wielu samogiosek); - *przenoś.* *nienasycony*, *animus*; *niezmierny*, *potentia*; *b*) *nieukształcony*, *nieokrzyszany*, *dziki*, *homo*; *sunt quidam vultu motuque corporis vasti atque agrestes*; *omnia vasta esse*.
- Vates**, *is*, *m.* *i* *f.* wieszcz, przepowiadacz; *wieszczka*; 2) *poeta* (jako natchniony od bóstwa).
- Vaticanus**, *i* *poet.* *Vaticanus*, *a*, *um*, *Watykański*, *mons*, *collis*; *montes V.*, *góra W.* *z* przyległościami; *V. ager*, *pole w* bliskości *góry W.*
- Vaticinatio**, *onis*, *f.* przepowiadanie rzeczy przyszłych.
- Vaticinator**, *oris*, *m.* przepowiadacz, wieszcz.
- Vaticinor**, *1.* przepowiadac, prorokować, *aliquid*, także *z* 4 *prz.* *i* *tryb.* *bez* *lub* *samo* *vat.*; 2) *poetycznie* *opiewac*, *carminibus*; 3) *marzyć*, *oddawac* *się* *marzeniom*, *niedorzeczności* *prawić*, *eos vaticinari atque insanire*.
- Vaticinus**, *a*, *um*, wieszcz, *tyczący* *się* *wieszczby*, *libri*.
- Vatinius**, *a*, *um*, *nazwa* *Rzymskiej* *familii*; *stad:* *Vatiniānus*, *a*, *um*, *odnoszący* *się* *do* *Watyniusza* *i* *Vatiniāni*, *orum*, *m.* *żołnierze* *Watyniusza* (*który* *był* *legatem* *Cezara*).
- Vē** (jako przyrostek dodaje się na końcu wyrazu), *albo*, *ve* - *ve* = *vel* - *vel*; *plusve* *minusve*, *mniej* *albo* *więcej*: *duabus* *tribusve* *horis*.

Vě, dodaje się na początku wyrazu i znaczy albo zaprzeczenie, zmniejszenie, *vesanus, vecors*; albo powiększenie, *vegrandis*.

Vecilius, mons, góra w Lacjum.

Vecordia, ae, ż. utrata rozumu, obłąkanie szaleństwo.

Vecors, dis, bżz rozumu, obłąkany, wściekły. [tannii.]

Vecta, ae, ż. wyspa koło Bry-

Vectigal, alis, *n.* cło, oplata, dochód publiczny i prywatny; przysłowie: *parcimonia est magnum vectigal*, oszczędność jest wielkim dochodem.

Vectigalis, e, do dochodów należący, *pecunia v.* lub *tributum*, podatek; *equus*, przynoszący dochód; 2) opłacający podatek, *oplatie cła* lub poboru ulegający, *holdowniczy, civitas, agri*; *Suevos sibi vectigales facere; vectigalem aliquem habere*.

Vectio, ōnis, ż. jechanie, wożenie, *quadrupedum; vectiones efficere*, ułatwić.

Vectis, is, *m.* dźwignia, drąg do podnoszenia; sztaba żelazna do wyłamywania; rygiel do zasuwania bramy lub drzwi, *centum aerei claudunt vectes*, poet.

Vecto, i, wozić, przewozić: *aliquid plaustris; corpora viva nefas Stygia vectare carina*; na str. bier. być niesionym, jechać, *vectari equis*, jechać konno, *carpentis*, na wozach; *ante signa vectabatur*, przejeżdżał.

Vector, ōris, który wozí, nosi, *aselus*; 2) ten co jest wieziony, żeglujący lub jadący na koniu, na wozie, *gubernatores a vectoribus admoneri solent; vector regit equum*.

Vectōrius, a, um, służący do wożenia, *navigium*, statek przewozowy.

Vectūra, ae, ż. wiezienie, dostawa, przywóz, *describere vecturas frumenti; qui pro vectura solveret*.

Věgeo, ore, być rzeźwym, czerstwym

Vegētus, a, um, rzeźwy, czerstwy, rzeski, *te vegetum siste; vegetus ad munia surgit*, poet.; *v. mens, ingenium*.

Vegrandis, e, niewielki, *farra*; 2) bardzo wielki, *macies*.

Vehemens, tis, gwałtowny, porywczy, *canis, lupus; se vehementem praebere in aliquem; nimium es vehemens feroxque natura; exordium, genus dicendi*; silny, bardzo wielki, *clanor*.

Vehementer, przyst. gwałtownie, *agere, incursare aliquem*; bardzo, *vehementer etiam atque etiam te rogo; erit mihi vehementissime gratum; quae res nos vehementissime fefellit*. [moc.]

Vehementis, ae, ż. gwałtowność, **Vehiculūm, i, n.** wózek, statek przewozowy, *iuncto vehiculo vehi*; *v. Argonautarum*.

Věho, vexi, vectum, 3. wieźć, nieść, unosić, *equus dominum vehet; triumphantem albi vexerant equi; humere vehere; aquas vehit; navis v.; navem in qua fuerat vectus; ventosa per aequora vectos; flumina vehunt aurum. limum*; poet.: *dum coelum stellam, dum vehet amnis aquas; quod fugiens hora vexit*; na str. bier. *vehi*, być niesionym, jechać, płynąć, *in lecticula, vehiculo, curru, jumentis, in navi, navi, in equo, equo i t. p.*; także: *Nilo vehi*; rzadko: *vehens, jadący, quadrigis; vehi*, poruszać się, dalej postępować, *sex motibus vehitur*; — przenoś. *temere in pericula vehi*, wpaść.

Veji, erum, m. miasto w Etruryi, stąd: *a)* Vejens, *tis*, należący do Wejów, *rzeczow.* mieszkaniec tego miasta, w licz. mn. Veientes, Wejentowie; *b)* Vejentanus, *a, um*, należący do Wejów, Vejentanum, *i, n.* wino Wejentańskie.

Vejóvis, is, m. bóg Rzymski, później za bóstwo świata podziemnego uważany; z powodu *ve* = Jowisz jako dziecię, Ovid. Fast. 447.

Vel, spoj. rozłącz., albo, lub, vel — vel. albo — albo, vel socius, vel minister consiliorum; ut vel defendam vel taceam 2) często ma moc łączenia i znaczy i, jako też, pariter pietate vel armis egregius; vel — vel, częścią — częścią; już to — już, scribenda putavi, vel quod — vel quod; 3) nawet, choćby tylko, quos vel mediocri familiaritate cognovisset; vel illo ipso iudice; vel regnum malo, quam liberum populum; per me vel stertas licet: et anum vel adversus omnes satis esse; 4) często przy st. najw. vel maxima laus, bez zaprzeczenia największa chwala; fructum vel maximum copi; vel maximo, jak najbardziej; vel tuum iudicium serva, przynajmniej; 5) zwłaszcza, szczególnie, osobliwie, est tibi ex his ipsis, qui adsunt, bella copia, vel ut a te ipso ordiare.

Velabrum, i, n. miejsce w Rzymie, między górą Awentynską i Palatyńską, gdzie sprzedawano oliwę, ser, caseus Velabrensis.

Velamen, fnis, n. okrycie, suknia, velamina Proce deripit ex humeris.

Velamentum, i, n. okrycie, odzież; w licz. mn. velamenta supplicum, gałazki oliwne z przepaską welnianą, które zwykli byli nosić błagający o miłosierdzie, o pokój.

Velarium, ii, n. zasłona, opona

w amfitearze dla ochrony od upału słonecznego.

Velati, patrz vel.

Veles, Itis, m. zwykle w licz. ma velites, żołnierze lekko uzbrojeni, którzy zwykle nacierając na nieprzyjaciół drażnili ich i niepokoiłi, a następnie szybko cofali się; — przenoś. scurra veles, ten, który kogo uszczypliwiemi słowami drażni.

Velia, ae, ż. nazwisko części góry Palatyńskiej; 2) miasto w Lukanii (zwane inaczej Elea); stąd: *a)* Veliensis, *e*, należący do Velii i Velienses, *ium, m.* mieszkańcy tego miasta; *b)* Velinus, *a, um*, tyczący się miasta Velii.

Velifer, era, erum, żaglonosny, carina, poet.

Velificatio, ōnis, ż. żeglowanie, kierowanie żaglami, mutata velificatione, zmieniwszy kierunek żagłów.

Velifico, i. nieprzech. żeglować; 2) przech. przepłynąć statkiem, u poet.

Velificor, i. żeglować; — przenoś. z przyp. 3. gorliwie się zajmować, wspierać, dopomagać w czym, alicui, honori

Velinus, a, um patrz Velia.

Velinus, i, m. rzeka i jezioro w kraju Sabinów; stąd: Velina tribus lub samo Velina, oddział ludu Rzymskiego w okolicy zwanój Velinus.

Velitāris, e, należący do żołnierzy zwanych velites, hasta, arma.

Velitor, i. harcować, uciierać się, walczyć podjądowo.

Velitrae, arum, ż. miasto Wolsków w Lacyum; stąd: Veliternus, *a, um*, do Velitrów należący.

Velivólans, tis, i velivólans, ż. głołotny, rates, poet; — przenoś. o morzu: po którym okręty szyb-

ko pływają, despiciens mare vellivolūm, poet
 Vellaunodūnum, i, n. miasto w Gallii Lugduneńskiej.
 Vellavii, ōrum, m. lud w Gallii Akwitaneńskiej.
 Vellājus, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu.
 Velle, vellem, patrz volo.
 Vellico, i. skubać, szczypać; — przenoś. szczypać słowami, przymawiać, przyganiać, quod vellacet absentem Demetrius.
 Velliocasses, lub Velocasses, ium, m. lud w Gallii Belgijskiej, później w Lugduneńskiej.
 Vello, velli i vulsi, vulsum, 3. skubać, rwać, targać, alicui barbam; aurem; także: oves; 2) wyrzywać, wyskubywać włosy, vellere i t. p.; także: postes a cardine, wyrzywać drzwi z zawiasów; hastam, de cespite; telum; rozrzacać, vellere vallum, munimenta; castris vellere signa, z chorągiewkami wyrzucić przeciw nieprzyjacielowi.
 Vellus, ōris, n. runo, wełna z owieca, vellera lanae; vellera potantis sucum; vellera motis trahere digitis, prząść; 2) skóra owcza, i w ogóle skóra z innych zwierząt; vellera ferina, cervina, poet.; 3) — przenoś. i poet. o jedwabiu; vellera foliis depectant tenuia Seres; o obłokach delikatnych: tenuia lanae vellera per coelum ferri.
 Velo, i. zakrywać, okrywać, osłaniać, caput; capita amictu; tempora myrto; alique pennis; panopla duplici velat; otaczać, zdobić, delubra deum festa velamus fronde; Palatia sertis; 2) velati, ōrum, m. żołnierze, którzy razem ze zwanymi accensi zastępowali miejsce poległych w boju.

Velocasses, patrz Velliocasses
 Velocitas, ātis, ż. prędkość, chyżość, szybkość, equi, corporis
 Velociter, przysł. szybko, prędko, velocissime moveri.

Velox, ōcis, prędko, szybki, chyży, żywy, juvenes levitate corporis veloces; navis, jaculum, cervi nihil est animo velocius.

Velum, i, n. zagiel, zwykle w licz. mn. właśc. i przenoś. vela pandere, rozwinąć, rozpiąć, contrahere lub subducere, zwinąć; vela dare ventis lub in altum, płynąć, odpłynąć, vela dirigere ad, płynąć dokąd; velis profugere, rozpiawszy żagle uciekać; vela facere, płynąć rozpiawszy żagle; pandere vela orationis, obszerniej rozprawiać; voti contrahere vela tua, powściągnij twoje chęci; 2) zasłona, pokrycie, opona, tabernacula carbaseis intenta velis.

Velut, lub veluti, przysł. jak, jakoko, samo lub z odpowiedniem się, ita, vitam ne transeant veluti pecora: velut hereditate relictum odium; 2) przytaczając dla objaśnienia jaki szczegół: jak uaprzkład, velut crocodilus; velut iste chorus; 3) velut si lub velut, właśnie jakby, velut si coram adesset, velut cognosceret; velut explorata victoria.

Vēna, ae, ż. żyła, medici signa habent ex venis; venas incidere; — przenoś. a) ciąg, kanał wody, venae fontis intercisae; b) żyła kruszcu w kopalniach, aeris, argenti, auri; c) środek, wnętrze, periculum in visceribus ac venis reipublicae inclusum; poet.: vulnus alte venis; benigna ingenii vena, zdolność poetycka.

Venabulum, i, n. oszczep łowczy, lato venabula ferro.

Venafrum, i, n. miasto Samnitów

w Kampanii; stąd: Venafrānus, a, um, tyżący się tego miasta.

Venālicius, a, um, na sprzedaż wystawiony, do zbycia; szczegóło niewolnikach; stąd: *rzeczow.* venālicius, ii, m. handlujący niewolnikami.

Venālis, e, na sprzedaż wystawiony, do zbycia, hortos venales habere; *rzeczow.* venales, ium, m. wystawieni na sprzedaż niewolnicy; przenoś. sprzedający, dający się przekupić, habere fidem venalem.

Venaticus, a, um, do polowania należący, łowczy, catulus.

Venātio, ōnis, ż. polowanie, łowy; 2) zwierzyna, tam multa et varia venatio.

Venātor, ōris, m. myśliwy; poet.: v. canis, pies gończy; - przenoś. v. naturae, postrzegacz, badacz przyrodzenia.

Venātōrius, a, um, do polowania należący, galea.

Venātrix, icis, ż. łowczyni; poet.: v. Diana; v. ursa.

Venātus, us, m. polowanie, myśliwstwo, saltus venatui aptus.

Vendibilis, e, łatwy do przedania, pokupny, fundus; - przenoś. przyjemny, lubiony, orator, oratio.

Vendico, patrz vindico.

Venditatio, ōnis, ż. wystawianie na sprzedaż; - przenoś. chępliwość.

Venditio, ōnis, ż. sprzedaż, bonorum.

Vendito, 1. wystawiać na sprzedaż; Tusculanum; 2) przekupywać, decrēta, - przenoś. zachwalać, zalecać zbytnie, ingenium; se alicui, przytoczbieać się, nadskakiwać.

Venditor, ōris, m. sprzedawca, przekupień; - przenoś. dignitatis vestrae, zdrajca.

Vendo, didi, ditum, 3. sprzedawać,

aliquid grandi pecunia; vendomeum non pluris, fortasse etiam minoris, nie dróżej, może nawet taniój; judicia quae ex empto et vendito fiunt, z powodu kupna i sprzedaży; 2) wydzierżawić, sprzedać więcej dającemu (przez licytacya), decumas; bona civium auctione; 3) przez przekupstwo zaprzedać, aliquid; se v., zaprzedać się, se trecentis talentis regi; - przenoś. zachwalać, zalecać zbytnie, Ligarianam praeclare vendidisti.

Venefica, patrz veneficus.

Veneficium, ii, n. zaprawianie trucizną; trucizna; quaestio veneficii; 2) czarowanie, czary.

Veneficus, a, um, jadowity, tyżący się trucizny lub trucia; *rzeczow.* veneficus, i, m. trucicielka; 2) czarodziejski, *rzeczow.* czarownik, czarownica.

Venenātus, a, um, zaprawiony trucizną, jadowity, caro, sagitta; vipera, anguis; szkodliwy, mune-ra; jadowity, uszczypliwy, jocus poet.; 2) czarodziejski, virga.

Venēnifer, era, erum, jadowity, mający truciznę.

Venēno, 1. zaprawiać jadem, trucizną; - przenoś. jadowicie szarpać kogo językiem, obmawiać.

Venēnum, i, n. sok, ciecz, a mianow. a) venenum malum, venena mala, trucizna, zwykle samo ven.; venenum alicui praebere, infundere, parare; sumere; - przenoś. a) pus atque venenum, mowa złośliwa, jadowita; b) zepsucie, zguba, discordia ordinum est venenum urbis; c) czary, venena non valent convertere humanam vicem 2) farba, mianowicie szkarłatna Assyrio fucatur lana veneno; pięk-szydło, compositis ora linīt venenja.

Veneo, venīi lub zwykle venii, venitum, Ire, być wystawionym na sprzedaż, być przedanym, wypuszczonym w dzierżawę; szczególowo być wdzierżawionym przez licytacyę.

Venerābils, e, czcigodny, szanowny.

Venerabundus, a, um, szanujący, przejęty uszanowaniem.

Veneratio, onis, ż. cześć, uszanowanie, poważanie.

Venerator, oris, m. czciciel, domus vestrae.

Venerous, a, um, patrz Venus.

Veneror, 1. czcić, cześć wyrządzać, deos, simulacra, templa: 2) prosić, błagać, deos multa (bardzo błagać); poet.: si nihil horum veneror; stąd: venerandus, a, um, czci godny, bier. veneratus, czczony, blagany, Ceres, u poet.

Venēti, orum, m. plemię Trackie w Paflagonii, które się z Antenorow przeniósł do dzisiejszej krainy Wenecyańskiej; stąd: Venetia, ae, ż. kraina Wenetów; 2) lud Gallii Lugdunańskiej; stąd: a) Venetia, ae, ż. kraina Wenetów; b) Veneticus, a, um, do Wenetów odnoszący się.

Venētus, a, um, modrawy.

Venia, ae, ż. łaska, wzgląd, skłonicie się do czyjej woli, veniam petere ab aliquo, orare, dare; bona venia lub bona cum venia, za łaskawem pozwoleniem; 2) przebaczenie, pacem veniamque impetrare ab aliquo, veniam ac pacem alicui dare; dare veniam et impunitatem; errati veniam impetrare: veniam erroris petere.

Venilia, ae, ż. nimfa, matka Turnusa; 2) żona Janusa.

Vēnio, veni, ventum, Ire, 1) o żyjących istotach: a) przychodzić, przyjeżdżać, przybywać, istinc;

ex urbe; a rege, Carthagine Romam; Delum Athenis; ad aliquem; ad Sullam in Graeciam; ad urbem, ad curiam, ad flumen; in castra, in theatrum, in Syriam; in conspectum; iuter alios venit Attalus; qui successor Crasso veniebat; poet. bez przyim. tumulum (do); często nieosob.: venit, przychodzi się; ventum est; przy wskazaniu celu: ad lub in colloquium; ad hoc spectaculum Romam; ad se oppugnandum; subsidio lub auxilio, na pomoc; pabulum, adjutum alios, auxilium postulatum, questum, oratum; z tr. bez.: speculari;—przenos. w mowie: przejść, przystąpić do czego, vides, quo progrediente oratione venturum me puto; a fabulis ad facta; ad recentiores literas; ad propositum; venio nunc ad Datamem; venio nunc ad istius morbum et insaniam; przyjść do jakiego stanu, położenia, dostać się, wpaść, popaść, in (fidem ac) potestatem alicujus; in deditioem; in calamitatem; in periculum, in invidiam, in odium, in contemptioem; in sermonem, in amicitiam, in spem obtinendi regni; usque ad administrationem reipublicae; in partem alicujus rei, otrzymać udział w jakiej rzeczy; in cruciatum, być wystawionym na męczarnie; b) w duchu nieprzyjacielskim: najeżdżać, wracać wpadać; przedrzeć się, ad aliquem; ad urbem, ad Italiam, Ravennam usque; usque ad urbis portas cum bello; in Italiam; adversum patriam cum exercitu; obviam v., cum magnis copiis lub cum exercitu v.; veniri ad se existimantes; — przenos. wystąpić, contra alienum pro familiari et necessario; contra injuriam; contra ami-

ei existimationem; c) poet.: pochodzić, Bebrycia de gente; 2) o istotach nieżywotnych: a) wschodzić, sol veniens; b) być dostarczonym, przywiezionym, sprowadzonym, pszyslanym, nadejść, frumentum Tiberi venit; dum tibi literae meae veniant; c) pokazać się, dobywać się, lacrimae venientes; veniens in corpore virtus; stąd: wyrastać, rodzić się, ipsae (arbores) sponte sua veniunt; veniunt felicitus urvae, u poet.: — przenoś. powstawać, wynikać, wypływać, majus commodum ex otio meo quam ex aliorum negotiis reipublicae venturum; d) o czasie: przychodzić, nadchodzić, zbliżać się, dies venit; cura venientis anni; venisse tempus victoriae; e) z przym. in i prz. 4. quod in buccam venerit, co ślina do ust przyniesie; venit mihi in mentem, przychodzi mi na myśl; venire in proverbium, pójść w przysłowie; f) zdarzyć się, przytrafić się, spotkać, si quid adversi venisset; si quando similis fortuna venisset; quid homini potest turpius usu venire?

Venor, 1. polować, venatum ire, exire, proficisci, udać się na polowanie; 2) przech. polować na co, leporem, feras; — przenoś. starać się usidlić kogo, zwabić, viros; viduas avaras; ubiegać się za czem, laudem; ventosae plebis suffragia.

Venter, tris, m. brzuch, żołądek, non minus animo quam ventre delectari; 2) żywot macierzyński; — przenoś. wydatność, pękatość czego nakształt brzucha, crescit in ventrem cucumis, u poet.

Ventidius, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu.

Ventilo, 1. powiewać czem, wywijać w powietrzu, aura comas;

frigus v., chłodzić wachlarzem; — przenoś. podniecać, pobudzać, illius lingua, quasi flabello seditionis, illa tum est egentium concio ventilata.

Ventito, 1. przychodzić często, uczęszczać.

Ventosus, a, um, wietrzny, pełen wiatrów, aequora, mare, folles; poet. także: lekki, chyży, equi, alae; — przenoś. chelpliwy, ubiegający się za próżnością, płochy, lingua, poet.; niestały, zmienny, plebs, ingenium, imperium.

Ventriculus, i, m. żołądeczek, v. cordis, komórki serca.

Ventus, i, m. wiatr; przysłowie u poet.: verba in ventos dare; profundere verba ventis, na próżno mówić; ventis tradere aliquid, puścić w zapomnienie; non videt ferre sua gaudia ventos, nie widzi, że jego radość jest płonna; — przenoś. venti secundi, pomyślność; alios vidi ventos, niepomyślność, nieszczęście; v. popularis, sprzyjanie ludu; quicumque venti erunt, okoliczności; omnes rumorum et concionum ventos colligere, środki pobudzające; ventorum moderator, ten który na zgromadzeniach ludu daje komu pomoc w otrzymaniu urzędu.

Venucula ura, ae, ż. gatunek winogron, które długo chowane w garnkach, stąd: venucula coventi ollis.

Venum, patrz. 2. vennis.

Venundo, dedi, datum, 1. = num do.

1. **Venus**, veneris, ż. wdzięk, piękność, powab, szczegól. w dziedz. sztuki, u poet. i w ogóle u klas pis.; 2) **Venus**, bogini wdzięku miłości, żona Wulkana, matka Kupidyna, Eneasza; 3) **Bogów** osoba ulubiona, poet.;

Stąd: *Venerus* lub *-ius*, a, um, do Wenery należący, *V. servī*, którzy czynili posługi w świątyni Wenery eryczyńskiej w Sycylii; *rzeczow.* *venerus*, i, m. szczęśliwy rzut Wenery w grze kostkowej, patrz *talus*; = *jactus Veneris*; — przenoś. wszeteczny, rozpustny, *venerae res*, amor, voluptates i t. p.
 2. *Venus*, us lub i, m. predaż, używa się zwykle tylko w 4. prz. *venn dare*, sprzedawać, *venum ire*, iść na predaż, być przedanym.

Venüsia, ae, ż. miasto Samnitów w Apulii; stąd: *Venusinus*, a, um, należący do Wenuzyi i *Venusini*, orum, m. Wenuzynowie.

Venustas, ätis, ż. piękność, wdzięk budowy ciała, powab, muliebris; — przenoś. wdzięk krasomówskie, dowcip, żart delikatny, *dicendi vis summa venustate conjuncta*; przyjemność, delikatność w objęściu się, *affluens omni lepore et venustate*.

Venuste, *przysl.* pięknie, delikatnie, *venustissime respondere*.

Venustus, a, um, powabny, piękny co do budowy ciała; — przenoś. w mowie i objęściu się; przyjemny, delikatny, *sermo urbanus et venustus*; *venustae sententiae*; *facilis et valde venustus*.

Vepallidus, a, um, bardzo blady.

Veprecūla, ae, ż. mały krzak cierniowy.

Vepres, is, m. i ż. cierń, zwykle w licz. mn. *hirsuti secuerunt corpora vepres*.

Ver, *väris*, n. wiosna; primo vere, na początku wiosny; — przenoś. v. aetatis, młodość; *ver sacrum*, ofiara z pierwiastków plodów wiosennych; *ver sacrum facere*.

Veragri, örum, m. lud w Gallii narboneńskiej.

Verax, äcis, rzetelny, prawdę mówiący, *oraculum*.

Verbena, ae, ż. zwykle w licz. mn. gałązki poświęcone lauru, mirtu, drzewa oliwnego, którymi kapłani zwani *fetiales* przy zawieraniu pokoju i przymierza, tudzież przy rozstrzyganiu sporów z obcemi narodami głowiy swoje wieńczyli; używano ich także do wieńczenia oltarzów i przy ofiarach.

Verber, äris, n. uderzenie, bicie, *castigare aliquem verberibus*; v. *remorum*, robienie wiosłami; *ventorum*, impet wiatrów; *lapidum*, rzucanie, trącanie, odbijanie się kamieni; — przenoś. lajanie, v. *linguae*; 2) narzędzie do bicia: różga, bicz i t. p., *ictu verberis increpuit*; *instant verbere torto*; poet.: rzemień u procy.

Verberatio, önis, ż. bicie, smaganie; — przenoś. karcenie, lajanie.

Verbéro, 1. uderzać, ćwiczyć, *virgis*; ense, ciąć; *aquila aethera verberat alis*, wzbija się w powietrze; *vineae grandine verberatae*, zniszczone; *Mutinam tormentis*, rozbijać mury Mut. użyciem machin oblężniczych; — przenoś. karcieć, lajać, gromić, *orator istos verberabit*.

Verbéro, önis, m. zasługujący na chłostę.

Verböse, *przysl.* wielą słowami, obszernie.

Verbösus, a, um, obfity w słowa, zbyt obszernie tłumaczący się.

Verbum, i, n. słowo, wyraz, w licz. mn. *verba facere*, mówić, przemawiać, rozprawiać, mieć mowę; *verba dare alicui*, oszukać; *verba sunt*, czcze wyrazy, bez rzeczywistości; *verbo*, pozornie, w przeciwieństwie do *re ipsa*; także

ustnie, nie na piśmie; uno verbo, jedném słowem, krótko mówiąc; ad verbum, e lub de lub pro verbo, słowo w słowo, dokładnie, dosłownie, ad verbum exprimere; verbum pro verbo reddere, także: verbum verbo reddere; verbi causa lub gratia, na przykład; meis, tuis, suis, alicujus verbis, w mojem, twojem, jego, czyjém imieniu; w grammatyce: verbum, słowo, część mowy, odmieniająca się przez czasy, ut sententiae verbi finiuntur

Vēre, przysł. prawdziwie, rzeczywiście, rzetelnie, słusznie, quod proprie vereque dicitur; verissime judicabat, sprawiedliwy, trafny sąd wydawał; vere contendere, słusznie utrzymywać.

Verecunde, przysł. przestrzegając wstydu, wstydliwie, skromnie, verecundius hac de re loquor.

Verecundia, ae, ż. bojaźń pochodząca ze czci i uszanowania, verecundiam deorum habere, v. parentis, actatis; skromność, wstydlivość, obyczajność, custos omnium virtutum verecundia est.

Verecundior, ari, wstydzic się, verecundantem incitabat.

Verecundus, a, um, wstydlivy, skromny, obyczajny, decet verecundum esse adolescentem; umiarkowany, verecundior in postulando; orator erit in transferendis verbis verecundus; poet.: v. rubor lub color, rumieniec od wstydu.

Verendus, a, um, czci godny, szanowny.

Vereor, veritus, 2. lękać się, obawiać się, bella, reprehensionem; vim; także: z tryb. bez. committere; 2) szanować, utrum eum amici magis vereerentur, an amarent; metuebant eum servi, verebantur

liberi; cuius sic asperitatem veritus est, ut-; także z przyp. 2. no tui quidem testimonii veritus; 3) być troskliwym, niespokojnym o co lub o kogo, z nast. ne lub ut lub ne non i tryb. łącz. (porów ne pod e); vereri se, ne circumveniretur; vereor, ut prodesse possit; eo minus veritus navibus (e okręty); de qua (Carthagine) non ante vereri desinam, quam-; poet. z 4 przyp. i tr. bez. iudexque verebar, non omnes causam vincere posse suam.

Vergiliae, arum, ż. gwiazdozbiór siedm gwiazd, dżdżownice.

Vergo, versi, 3. nachylać, skłaniać zwracać ku jakiej stronie, z przyim in i przyp. 1; 2) o położeniu: leżeć ku-, rozciągać się, z przyim. ad lub in i 4 przyp. vergit ad septentriones; 3) o czasie: quo propius nox vergit ad lucem, im bardziej się zbliża koniec nocy, u późn.; — przenoć. przechylać się, być skierowanym, nisi Bruti auxilium ad Italiam vergere, quam ad Asiam maluisse, mus. II) przech. nalać, wypać amoma in sinus, poet.

Vergobretus, i, m. najwyższy urzędnik u Eduów.

Veridicus, a, um, prawdomówny

Verisimilis, e, prawdopodobny.

Verisimilitudo, inis, ż. prawdopodobieństwo.

Veritas, atis, rzeczywistość, prawda, magna est vis veritatis; loqui ad voluntatem omnia, nihil ad veritatem; vulgus ex veritate pauca, ex opinione multa aestimat; rzetelność, szczerosc, otwartosc, rustica; sprawiedliwość, prawość, iudiciorum; ad tuam fidem et veritatem confugit.

Vermiculatus, a, um, sposobem mozaiki robiony.

- Vermiculus**, *i*, *m.* robaczek.
- Vermino**, *i* *verminor*, 1. mieć robaki.
- Vermis**, *is*, *m.* robak.
- Verna**, *ae*, *m.* i *ż.* niewolnik urodzony w domu swojego pana; 2) krajowiec.
- Vernaculus**, *a*, *um*, domowy, swojski, krajowy, *festivitas*, *sapor*.
- Vernilis**, *e*, niewolniczy, podły.
- Verniliter**, *przysł.* niewolniczo, podle.
- Verno**, *äre*, wiosenną przybierać postać, odmłodnieć, *humus vernat*, u poet. i w ogóle u późn. pisarzy.
- Vernula**, *ae*, *m.* i *ż.* zdrobn. od *verna*; jako *przym.* domowy, swojski, u poet. i w ogóle u późn. pisarzy.
- Vernus**, *a*, *um*, wiosenny, *tempus flores*.
- Vero**, *önis*, *m.* = *veru*.
- Vero**, *przysł.* w istocie, rzeczywistość, prawdziwie, *est vero fortunatus*; w odpowiedziach: tak, i owszem, *vero ac libenter quidem*; prowadzi do czegoś ważniejszego: nawet, *zgoła*, *neque proprium crimen nec vero aliud ejusmodi*; *enim vero*, zaprawdę, zaiste; 2) *spójnik* (nie kładzie się na początku zdania), zaś, *quartam vero partem*; *inimici vero ejus*.
- Veromandui**, *orum*, *m.* lud w Galii belgijskiej.
- Veröna**, *ae*, *ż.* miasto w Galii zapadańskiej.
- Verres**, *is*, *m.* wieprz.
- Verres**, *is*, *m.* przydomek Kajusza Korneliusza; stąd: *a*) *Verrius*, *a*, *um*, do *Verresa* należący i *rzeczow.* *Verria*, *orum*, *n.* święta ustanowione w Sycylii przez *Verresa*; *b*) *Verrmus*, *a*, *um*, należący do *Verresa*, *jus* (*Cyceron mówi* *druznacznie*: *jus tam nequam esse Verrinum*, w odniesieniu do *verrinum jus*, patrz niżej *verrinus*); *rzeczow.* *Verrinae*, *arum*, *ż.* mowy *Cycerona* przeciw *Verresowi*.
- Verrinus**, *a*, *um*, wieprzowy; *v*, *jus*, polewka wieprzowa.
- Vorro**, *verri*, *versum*, 3. ciągnąć, włożyć, *caesariem longa per aequora*; zmiatać, sprzątać, *favillam*; *quidquid de Lybicis verritur areis*.
- Verrüca**, *ae*, *ż.* brodawka; — *przenoś.* wada, mały błąd, uchybienie, *postulat*, *ignoscat verrucis illius*.
- Verrucösus**, *a*, *um* mający wiele brodawek; 2) przydomek *Kw. Fabiusza Maksyma Konkatora*.
- Verrunco**, *äre*, wziąć obrót, *haec bene verruncent populo*, niech wezmą szczęśliwy obrót.
- Versabilis**, *e*, ruchomy; — *przenoś.* zmienny.
- Versatilis**, *e*, który się łatwo obraca, kręci, *acies*; — *przenoś.* obrotny, umiejący się zastosować do okoliczności, *ingenium*.
- Versicolor**, *öris*, mieniający kolor, *plumae versicolores columbae*; *pstry*, różnofarbny, *vestis*.
- Versiculus**, *i*, *m.* wierszyk, *epistolae*; *wiersz poetycki*, *versiculi euntes mollius*.
- Versificator**, *öris*, *m.* składający wiersze, poeta u późniejszych pisarzy.
- Versifoo**, 1. pisać wiersze.
- Verso**, 1. (od *verto*) często co obracać, kręcić, toczyć, *versant me in litore venti*; *se versare lub na str. bier.* *versari*, kręcić się, rzucać się, *versabat se in utramque partem*; *mundus versatur circa coeli axem*; — *przenoś.* *a*) o losie: zmieniać, *fortuna omnia ver-*

est; fortuna in contentione et certamine utrumque versavit; wstrząsać, omnium versatur urna; b) rozważać, roztrząsać, rozbierać w myśli, myśleć o czém, in animis aliquid secum; in pectore lub pectore aliquid; secum versare lub samo v. ze zdan. zależ. versate diu, quid valeant humeri, quid ferre recusent; eadem multis modis; verba (tłómaczyć); także: zmieniać, suam naturam; zwracać, animum in omnes partes, per omnia; mentem ad omnem malitiam et fraudem; se illuc; se huc atque illuc; knuć, dolos, dirum nefas; c) starać się zjednać kogo dla siebie, sposobić, varie militum animos castigando adhortandoque; muliebrem animum in omnes partes; 2) gonić tu i owdzie, oves (paść); currum in gramine (jeździć); na str. bier. być, znajdować się gdzie, bawić, przebywać, żyć, własc. i przenoś. in Sabinis; apud praefectos regios, in clarissima luce; cum aliquo; apud aliquem; inter aliquos; inter aciem; intra vallum; in aliquo loco; ad solarium; versari alicui ante oculos, in oculis omnium; alicui ob oculos; versatur magnus error (zachodzi, jest); versari in periculo; in errore; zajmować się jaką czynnością, sztuką, umiejętnością, oddać się czemu, mieć w czém udział, zawiadować czém, in caede, in rapinis, in bello, in imperiis, in magistratibus, in artibus ingenuis; in veri investigatione; inter arma et studia i t. p. 3) niepokoić, nie dać spoczynku, dokuczać, trapić, aliquem; impetrate multitudinis nunc indignatio nunc pudor animos v.; animos spe, metu; odhis domos, wzbudzać nieawiasć; 4) przewracać, aliquid,

glebas ligonibus, terram, u peetów.

Versum, patrz 2 versus.

Versura, ae, *ż.* obracanie, kręcenie, przewracanie na drugą stronę; 2) pożyczanie pieniędzy, versuram facere, zaciągać pożyczkę; versuram solvere lub dissolvere, zapłacić dług pożyczonemi skąd inąd pieniędzmi.

1. Versus, a, um, *imiśl.* od verso lub verto.

2. Versus, lub versum, *przysl.* i *przyim.* ku, kładzie się po imionach, którym się dodaje ad lub in, ad Oceanum versus proficisci jubet; ad Cercinam versus; in Italiam versus navigaturus erat; in lapide ad meridiem v. conserdit; in forum versus; przy imionach miast zwykle samo versus: Narbonam v., Massiliam v., Romam v.; także meridiem v., versus eadem.

3. Versus, us, *m.* ciąg, szereg, remorum; in versus distulit ulmos; w piśmie: wiersz, primus v. legis; multis milibus versuum; wiersz poetycki, versus Virgilius; v ille Homeri; versus facere; non amplius quaternis quinisque versibus.

Versute, *przysl.* chytro, dicere.

Versutia, ae, *ż.* chytrość, przebiegłość.

Versutiloquus, a, um, chytrómówny, wykrętny, poet.

Versutus, a, um, obrotny, przebiegły; chytry, przewrotny.

Vertex, Icis, *m.* wir, zakręt, dat sonitum turto vertice torrens; 2) wierzch głowy; poet. głowa, toto vertice supra est; sublimi feriam sidera vertice; 3) biegun kuli światła; 4) w ogóle często: szczyt, wierzchołek. Aetnae; — przenoś.

vertices dolorum, najdotkliwsze bóle.

Verticōsus, kręcący się, wirowaty.

Vertigo, Inis, ż. kręcenie w koło, obracanie, coeli, poet.

Verto, verti, versum, 3. zwracać, obracać, se vertere lub verti lub samo vertere, jako nieprzech. obracać się, zwracać się, wracać, z przymi. ad lub in i przyp. 4; verti me a Minturno Arpinum versus, vertere omnes in retro, cofać się, nazad wracać; gradu verto, pede verso, cofnąwszy się; cardinem vertere, drzwi otworzyć; 2) w znac. woj.: alique in fugam vertere, zmusić do ucieczki; także v. aciem, agmina, poet.; v. terga, tył podać, uciekać; podobnie: se v. i versus omnes in fugam; 3) pod względem położenia: rozciągać się, znajdować się, leżeć gdzie, ad oriente ad septentrionem; stąd: versus, leżący, znajdujący się gdzie, skierowany dokąd, mari ad occidentem verso; amnis nunc ad fontes nunc in mare versus exercet undas; 4) odmieniać, zmieniać, Auster in Africum se vertit; — przenoś. iussa, mentem lub alique(m) (czyj sposób myślenia) u poet.: verti lub vertere jako nieprzech. zmienić się, fortuna iam verterat; versa et mutata in pejorem partem sunt omnia; 5) zmieniać miejsce pobytu, wynieść się, wyprowadzić się skąd, v. solum, szczegól. o wygnaniach; przemienić co na co, aliquid in aliquid; se vertere lub verti, przemienić się. in aquam se v.; se in omnes facies. przybierać na siebie wszelkie kształty; verti in parva animalia; poet.: formam (pod względem kształtu) vertitur oris antiquum in Butem; przekładać piśma. tłumaczyć, Platonem, anna-

les ex Graeco in Latinum sermonem; verti etiam multa de Graecis; 6) — przenoś. a) zwrócić na coś, skierować, versa Roma res; summa curae in Bostarem versa erat; in quem tum omnis civitas versa erat; także: periculum in creditores a debitoribus verterat; verterat periculum in Romanos; poet.: cognomen in risum (w śmiech obrócić); obrócić, użyć na co, ex illa pecunia magnam partem ad se; litem in suam rem, przypisać, omnium secundorum et adversorum causas in deos; uważać za co, uznać, poczytać, in prodigium, in religionem, in contumeliam, in crimen, vitio i t. p.; pod względem skutku: wyjść na coś, obrócić się w co, aliquid in invidiam, in perniciem, in seditionem; quod bene vertat; factum est versus in laudem; b) posunąć kogo, doprowadzić, unieść, verti ad caedem; in admirationem versus rex; 7) skręcać, toczyć, lumina; na str. bier. kręcić się, vertitur coelum; stąd o czasie: ubiegate, uplywać, septima iam vertitur aestas; intra finem anni vertentis; anno vertente iter confecerat, w ciągu roku; na str. bier. u poet. kręcić się gdzie, uwijać się, być, verti in mediis catervis; verti inter primos; — przenoś. zajmować się czem, circa hanc consultationem verti; vertebatur in eo, utrum — an-, szło o to, czy — czy-; in eo res vertitur, na tém rzecz polega; puncto saepe temporis maximarum rerum momenta verti; id totum vertitur in voluntate Philippi; 8) przewracać, terram aratro lub ferro lub ligone; Massica rāstris; freta versa lacertis, poet.; cadus non ante versus, naczynie, z którego nie nalewano (pełne), poet.;

crateras v., wypróżniać, 9) wywracać, obalać, burzyć, aliquem vi, fraxinos, arces, moenia ab imo; fluxas res Phrygias vertere fundo; omniasecum i t. p., u poet.; — przenoś. vertit ad extremum omnia.

Vertumnus, i, m. bóg przemian pór rocznych; opiekun handlu. Przy jego posagu w Rzymie na rynku sprzedawano książki, Vertumnum Janumque liber spectare videris; poet.: Vertumnis natus iniquis, człowiek niestały.

Veru, u, n. rozeń; 2) pocisk, pugnant mucrone veruque Sabello.

Verum, spój. przeciwstawia i zapewnia razem, rzeczywiście zaś, ale jednak; po zdaniach przeczących, non modo (tantum, solum), -verum lub verum etiam, nietylko, -ale nawet, non modo in causa, verum in aliquo honesto praesidio spem collocasset; używa się także, gdy przerywamy ciąg mowy, przechodząc do innego przedmiotu, ale, verum praeterita omitamus.

Verumtamen, spój. ale jednak.

Verus, a, um, prawdziwy, rzeczywisty, niezmyślony, gloria, virtus, timor, dolor, amicus; *rzeczow.* verum, i, n. prawda, a vero longissime abesse, być bardzo dalekim od prawdy; si verum fateri volumus; 2) zgodny z rozumem, słuszny, sprawiedliwy, verum est, jest rzecz zgodna z rozumem, słuszna, z nast. przyp. 4 i tryb. bez. lub ze spój. ut i tr łącz. metiri se quemque suo pede verum est.

Verūtum, i, n. gatunek pocisku.

Verūtus, a, um, uzbrojony pociskiem.

Verve, ōnis, m. skop.

Vesania, ae, ō. szaleństwo, nierozum, extimui, ne vos ageret vesania discors.

Vesanus, a, um. wściekły, szalony; — przenoś. gwałtowny, okropny, fames.

Vescia, ae, ō. miasto w Lacyum; stąd. Vescinus, a, um, do tego miasta odnoszący się; *rzeczow.* Vescini, orum, m. Wescynowie.

Vescor, vesci, brać pokarm, jeść z prz. 6. Numidae lacte et ferina carne vescuntur; rzadko z przyp. 4.: pecus ad vescendum apta; vescendi causa; — przenoś. używać, voluptatibus; poet.: aura aetherea, oddychać, żyć.

Vescus, a, um, drobny, szczupły, cienki, farra, frondes.

Vesēris, is, m. rzeka w Kampanii.

Vesevus, patrz Vesuvius.

Vesica, ae, ō. pęcherz.

Vesicula, ae, ō. pęcherz mały.

Vesontio, ōnis, m. miasto w Gallii.

Vespa, ae, ō. osa.

Vesper, ōris i vesper, eri, m. gwiazda wieczorna; 2) wieczór, primo vespere i primā vesperi (dom. hora) w pierwszej godzinie wieczornej; ad lub sub vesperum, ku wieczorowi; w 6 przyp. przysłówkowo: vespere lub vesperi, wieczorem, późno; przysłowie: quid vesper ferat, incertum est; poet.: quid vesper serus vehat, sol tibi signa dabit; 3) zachód, strona zachodnia.

Vespera, ae, ō. wieczór, ad vesperam, ku wieczorowi.

Vesperasco, vesperavi, 3. zmierzchać się, vesperascente coelo, nad zmierzchem.

Vespertinus, a, um, wieczorny, tempus; si vespertinus te oppreserit hospes; 2) zachodni, regio. Vesperugo, inis, ō. = vesper.

Vespilio, ōnis, m. grabarz wieczorny, nocny, dla ubogich, których zwłoki wieczorem były grzebane; 2) Rzymski przydomek

Vesta, ae, *ż.* córka Saturna i bogini Ops, wyobrażająca ogień, bogini szczęścia domowego, czczona od Trojan a później od Rzymian; — przenos. jej świątynia, V. arsit; ogień, ter liquido ardentem perfudit nectare Vestam. Stąd: Vestalis, e, tyżący się bogini Westy; sacra, w dniu 9 czerwca obchodzona uroczystość na cześć Westy; virgo V. lub samo Vestalis, dziewica Westalska, Westalka, kapłanka Westy; było ich z początku cztery, później sześć; strzegły ognia nieustającego w świątyni Westy; poet.: Vestales oculi, niewinne.

Vester, vestra, vestrum, wasz, wasza, wasze; *rzecow.* de vestro impendite, z waszego majątku; odio vestro, i nienawisci ku wam.

Vestibulum, i, *n.* przedsionek; w ogóle: wstęp, wejście, urbis, castrorum, sepulcri; vestibulum exsomnis servat, wstęp do krainy podziemnej; in vestibulo Siciliae, na wstępie do Sycylii; — przenos. początek, wstęp mowy, vestibula honesta ad causam.

Vestigium, ii, *n.* ślad nogi, stąpienie, vestigia facere, ponere, iść, wstępować, wchodzić; figere premere, zatrzymać się; vestigiis aliquid sequi lub consequi, iść w ślad za kim; podobnie: vestigiis instare; także: ślad zwierząt, aium, unguiae; trop; 2) stopa, podeszwa, a vestigio ad verticem, od stóp do głowy; także: vestigia verberum, ślady, znaki; — przenos. o naśladowaniu: vestigia alicujus persequi; vestigiis ingredi patriis; cecha, znak, znamię, po których można co odkryć, urbis, mineris, fugae, proclii, humani cultus, servitutis, sceleris, avaritiae; 2) miejsce, gdzie się zostaje,

stanowi-ko, eodem vestigio manere; in suo vestigio mori malle quam fugere; także: in vestigiis hujus urbis; — przenos. a) stanowisko, siedlisko, in animi notione tanquam in vestigio reponere aliquid; b) moment, vestigium temporis; stąd: e lub ex lub in vestigio, natychmiast, eodem vestigio, w tymże momencie.

Vestigo, are, śledzić, szukać, alite vestiga oculis; causas rerum; 2) wysledzić, znaleźć, perfugas. **Vestimentum**, i, *n.* suknia, odzież, calceos et vestimenta mutavit; vestimenta dabat pretiosa; 2) pokrycie, lectus vestimentis stratus. **Vestini, orum**, *m.* lud w Italii; stąd: Vestinus, tyżący się Westynów.

Vestio, 4. odziewać, minus bene vestitus; te muricae tinctae lanae vestiant; vestitum esse pellibus; — przenos. okryć, terra vestita floribus; montes vestiti silvis; zasadzić, Taburnum olea; osłonić, natura oculos membranis vestivit; przyozdobić, inventa oratione v.

Vestis, is, *ż.* suknia, odzież, veste aliquid contegere, spoliare; vestem mutare, odmienić odzież albo przywdziać żalobę, 2) pokrycie, kobierzec, vestis stragula lub samo v. tincta super lectos canderet vestis eburnos.

Vestitus, us, *m.* odzienie, suknia, vestitum mutare, przywdziać żalobę; ad vestitum suum redire, złożyć żalobę; 2) — przenos. pokrycie, vestitus viridissimus riparum; vestitus densissimus montium; ozdoba, concinnitas sententiarum vestitu orationis ornata.

Vesulus, i, *m.* góra na granicy Liguryi.

Vesuvius, ii, lub Vesevus, i, *m.*

gęra wulkaniczna w Kampanii; *przym* Veservo jugo.

Veterānus, a, um, stary, dawny, hostis; milites vet. lub samo veterani. starzy, wysłużeni, doświadczeni żołnierze; stąd: legio v., składający się z żołnierzy wysłużonych.

Veterasco, veterāvi, 3. starzeć się.

Veterātor, ōris, m. doświadczony, biegły w czem, in causis privatis; 2) stary frant, szalbierz.

Veteratōrie, *przym.* chytro, po szalbiersku, dicere.

Veteratōrius, a, um, chytry, przebiegły, ratio dicendi.

Veterinus, a, um, do pociągów należący; stąd: veterinarius, a, um, odnoszący się do bydlat pociagowych, roboczych, medicina, sztuka leczenia bydlat, weterynarya.

Veteris, *przym.* 2. od vetus.

Veternōsus, a, um, letargiczny; ospały

Veternus, i, m. starość, 2) spiączka; 3) gnusność, lenistwo, nec torpere passus sua regna veterno.

Vetitum, i, n. zakaz, rzecz zakazana; nitimur in vetitum; contra

Veto, vetui, vestitum, 1. zakazywać, zabraniać, nie pozwalać, z tryb. bez. (czyja lub bier. jak przy s. i. iubeo); lub z 4 *przym.* i tryb. bez., castra vallo muniri vetuit; vetuit ad eum quemquam accedere; ze spoj. ne i tryb. łącz. lub samym tryb. łącz. cur vetas, ne quis velit; vetabo, sub iisdem sit trabibus, u poet. i późn. pisarzy w ogóle; także: z 4 *przym.* osoby lub rzeczy: vetuit me tali voce; vetare bella, majora i t. p.; na str. bier. ut a praefecto morum Hasdrubal eum eo vetaretur esse, że Hasdrubalowi było wzbronione; acta

agimus, quod vetamur vetere proverbio (dom. agere); vetor fatis; poet.: terrae vetitae; samo veto używane od trybunów ludu jako oznaka ich sprzeciwienia się; lex jubet aut vetat; si vetat auspiciam. [tani.]

Vettōnes, um, m. lud w Luzy.

Vetūlus, a, um, pódstarzaly, gladiator, equus, cornix; *rzeczow.* vetulus, staruszek, vetula, staruszka.

Vetus, vetēris, stop. wyż. veterior, najwyż. veterrimus, stary, parentes, senatores, naves; dawny, consuetudo; fama veterum malorum; vindicare veterem injuriam; *rzeczow.* a) veteres, um, m. przodkowie; u późn. aut.: dawni starożytni pisarze; b) Veteres, um, ż. dawne sklepy wekslarskie na rynku w Rzymie.

Vetustas, ātis, ż. starożytność, historia nuncia vetustatis; contra omnia vetustatis exempla; 2) długotrwałość, dawność, possessionis, quae vetustati condita mandentur; quae mihi videntur habitura etiam vetustatem; dawna zażyłość, przyjaźń. conjuncti vetustate, officia, benevolentia; magna est vis vetustatis, consuetudinis; długie doświadczenie, ingenio, vetustate artificio tu facile vicisti; 3) potomność, de me nulla unquam obmutescet vetustas; si fidem tanto operi est latura vetustas.

Vetustus, a, um, dawny, od dawna trwający, mos; hospitium; 2) starożytny, scriptores; 3) przestarzaly, multo tamen vetustior et horridior ille

Vexatio, ōnis, gwałtowne wzruszenie, wstrząśnienie; 2) przykrość, vulneris; trapienie, corporis; 3) dreczenie, zło obchodzenie się z kimsociorum

Vexátor, óris, *m.* dręczyciel, naruszający spokojność, reipublicae, urbis.

Vexi, patrz veho.

Vexillarius, ii, *m.* chorągwy; w licz. mn. vexillarii, w czasach cesarstwa, żołnierze wysłużeni, którzy od zwykłych robót żołnierskich byli wolni, mieli swoją chorągiew i stanowili część legionu.

Vexillum, i, *n.* chorągiew wojskowa; 2) żołnierze należący do jednej chorągwi, vexillum centum octoginta sex milites erant; 3) chorągiew czerwona, którą nad namiotem wodza rozwijano jako znak do boju, vexillum proponere, tollere.

Vexo, 1. mocno poruszać, wstrząsać, venti vexant nubila; rates; — przenos. trapić, dręczyć, sollicitudo vexat impios; niepokoić, hostes: rabować, pustoszyć, fana, agros: niszczyć, psuć, civitatis mores.

Via, ae, *ż.* droga, gościniec, militaris, Appia; także: ulica, przejście, sacra; per omnes vias in forum curritur; — przenos. *a)* droga, viam aperire potentiae, luxuriae; de via decedere; *b)* sposób, środek, zęczność, habet certam viam; via agenda rei; viam fraudis iaire; unam viam salutis esse ratus; *c)* metoda, prawidło, sposób, vitae; per omnes vias leti; discendi; viā, porządkiem, metodycznie, dicere, disputare, progredi; 2) droga, podróż, viam facere, podróżować; v. multorum dierum; fessus de via; de via languere; inter viam, podczas podróży; via bidui, tridui, podróż dwudniowa, trzydniowa.

viarius, a, um, tyżący się drogi, lex (w przedmiocie poprawienia dróg).

viaticus, a, um, podróży, do-

drogi należący; *rzeczow.* viaticum, i, *n.* *a)* pieniądze na podróż; *b)* pieniądze żołnierskie, oszczędzone w czasie służby, lub ze zdobyczy.

Viátor, óris, *m.* podróżny; 2) rodzaj sług publicznych przy urzędnikach wyższych.

Vibex, Icis, *m.* siniak, pęga, blizna, szram, znak od uderzenia.

Vibius, ii, *m.* imię Rzymskie

Vibo, ónis, *ż.* miasto Brucyów, dawniej Hippo zwane, Vibo Valentia; stąd: Vibonensis, do Wibony odnoszący się; porów. Valentini.

Vibro, 1. nadawać ruch drżący, chwiać, wstrząsać, membra, vestes, crines, u poet.; 2) ciskać, miotać, wywijając rzucać, hastas, sicas, tela jaculum, fulmina; vibratus ab aethere fulgor, poet.; 3) drżeć, drgać, tres vibrant linguae; 4) o przedmiotach blask wydających: migotać, iskrzyć się, lśnić się, vibrans gladius; mare, quia a sole collicuet, albescit et vibrat; — przenos. o świetnej, silnej, piorunującej wymowie: Demosthenis non tam vibrarent fulmina, nisi numeris contorta ferrentur, oratio vibrans

Vibullius, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu.

Viburnum, i, *n.* kalina.

Vicanus, a, um, mieszkający na wsi; *rzeczow.* mieszkaniec wsi.

Vica Póta, także Vica et Pota, ae, *ż.* bogini zwycięstwa.

Vicarius, a, um, namiestniczy, zastępujący miejsce, fides amicorum; *rzeczow.* *a)* zastępca, namiestnik; *b)* podwładny niewolnika, vicarius est, qui servo paret.

Vicátim, przysł. ulicami, porządkiem ulic, ambire; po wsiach, habitare.

Vice, vicem, patrz vicis

Vicenarius, a, um, zawierający dwadzieścia.

Vicēni, ae, a, po dwadzieścia vicenos annos permanent.

Vicesimarius, a, um, tyżący się dwudziestą częścią.

Vicesimus, a, um, dwudziesty; *rzeczow.* vicesima, ae, ż dwudziesta część jako podatek, opłata

Vicētia, ae, ż. miasto w wyższej Italii.

Vicies, przysł. dwadzieścia razy

Vicinālis, e, sąsiedzki, ad vicinalem usum.

Vicinia, ae, ż. sąsiedztwo, bliskość miejsca; poet. sąsiedzi, videt hunc vicinia tota; u późn. pis. podobieństwo.

Vicinitas, ātis, ż. sąsiedztwo, bliskość miejsca, in Umbria atque in ea vicinitate, sąsiedzi, princeps vicinitatis.

Vicinus, a, um, sąsiedzki, blisko mieszkający, znajdujący się, terra vicina mihi; *rzeczow.* sąsiad, sąsiadka, omnes vicini oderunt; — przenoś. blizki, nadchodzący, zbliżający się, mors; podobny, zbliżony, dialecticorum scientia vicina eloquentiae

Vicis, jako przyp. 2. vicem przyp.

4. vice, 6; w licz. mn. przyp. 1. i 4 vices, 3. i 6. vicibus, *r.* ż. zmiana, kolej, in vicem, lub in vicem lub samo vicem, na przemian, jeden po drugim, wzajemnie; per vices, kolejno, z kolei; 2) u poet.: los, zmiana losu, regis, fortunae; tuam vicem saepe doleo; także w odniesieniu do walki vitare vices Danaum, unikac bitwy; 3) wzajemność, wzajemnienie się, wzajemna przysługa, zawdzięczenie, vicem officii praesentis; reddere vicem meritis i vicem referre, poet.; vicem caevitiae reddere, wywzajemnić

się za okrucieństwo; 4) miejsce, urząd, obowiązek, powołanie, czynność, ne sacra regiae vices deserentur; missis in vicem earum quinque milibus, na ich miejsce; fungar vice cotis; 5) strona, suam vicem officio functus, ze swojej strony; 6) raz, plus vice simpliciter.

Vicissim, przysł. znowu, na odwrót, versique vicissim Rutuliant terga; calescere vel apricatione vel igni, aut vicissim umbris aquisve refrigerari; wzajemnie, hanc veniam petimusque damusque vicissim; age fare vicissim.

Vicissitudo, Inis, ż. zmiana, kolej. fortunae; wzajemność, officiorum.

Victima, ae, ż. bydle na ofiarę przeznaczone, ofiara; — przenoś. se victimam praebere, stać się ofiarą.

Victimarius, ii, m. ofiarnik, posługacz przy ofiarach.

Victoāli, orum, m. szczerp Wyzgotów nad Dunajem.

Victor, ōris, m. zwycięzca, Romani ex ea pugna victores excesserunt, jako zwyciężcy: częste w appozycji. victor exercitus: — przenoś. ten, który cel swój osiągnął, victor propositi; v. Sinon; 2) Victor, Rzymski przwdomek.

Victōria, ae, ż. zwycięstwo tak w wojnie, jako też i w innych względach, victoriam referre ex hoste; victoriam gloriosam consecui; 2) Victoria, bogini zwycięstwa i jej posąg.

Victoriātus, us, m. pieniądz srebrny z wyobrażeniem bogini zwycięstwa, wartości pół denara

Victoriōla, ae, ż. mały posąg bogini zwycięstwa.

Victrix, icis, ż. zwycięzycielka, victrices Athenas fore; *przymio-*

taū, victriata arma, broń zwycięzka, *victrices literae*, z daniem o zwycięstwie.

Victus, a, um, *imiesł.* od *vincō*.

Victus, us, m. (od *viyo*) sposób życia, qui eum a pristino victu deducerent; 2) żywność, pożywienie, pokarm, arma quaeque ad victum pertinebant; quotidianum victum removeri iussit; victu uti; victum quaerere, rogare.

Viculus, i, wioszeczka, miasteczko.

Vicus, i, m. ulica czyli plac zabudowany domami, *Cyprus*, *Tuscus*; 2) wieś, miasteczko, V. Augusti, V. Julius.

Videlicet, *przyst.* zapewne, oczywiście, naturalnie; 2) w znaczeniu ironicznem: rozumie się, naturalnie, homo v. timidus et permodestus vocem consulis ferre non potuit.

Viden = *vidasne*, poet.

Video, *vidi*, *visum*; 2. widzieć, bene oculis, longe, longius, acriter; poet.: obudzić się, jamque *videns* tempora pingit, przebudzonemu; ujrzyć; zobaczyć, spostrzedz, aliquem lub aliquid lub z 4 przyp. i tr. bez.; aliquem z imiesł. cz. terażn.; widzieć, dożyć, doczekać się, ex multis diebus, quos in vita celeberrimos lactissimosque viderit; neque in tam multis annis cuiusquam ex sua stirpe fundi vidit; suo toto consultiu somnum non vidisse; clarissimas victorias actas nostra vidit; — *przenoś.* a) o innych zmysłach: mugire videbis terram, uslyszysz, poet.; w odniesieniu do umysłu: widzieć, spostrzedz, pojąc, aliquid animo v. lub samo videre; aliquem lub aliquid in somno, per somnum, per quietem; somnia v., mieć widzenia w ośnie; in futurum; plus; z nast.

4. przyp. i tr. bez.: vidit se magno fore periculo, nisi; etsi non equum locum videbat suis; ze zdaniem względem: quum, quid potissimum *viderent*, non viderunt; b) na str. bier. zdawać się, mieć poczór, uchodzić za co, nisi ad veritatem propensior videretur quod utile videretur; quae quibusdam admirabilia videntur; hoc longe alio spectabat, atque *videri* volebant; z tr. bez. lub z przyp. 1. i tr. bez. lub z 4 przyp. i tr. bez., amens mihi fuisse *videor*, non mihi videtur, ad beate vivendum satis posse virtutem; si tibi *videtur*, jezeli jesteś tego zdania, jezeli to uważasz za dobre; tibi *et* videbitur, ubi visum est i. e. quum tempus est visum rei gerendae; quae visa sunt; często przy ogłaszaniu rozporządzeń senatu lub urzędników używano słowa *videor*, ażeby pokazać skromność w zdaniach i uniknąć niepowiści rozkazującego tonu: majores nostri voluerunt, quae jurati iudices cognovissent, ea non *esse* facta, sed ut *videri* pronuntiarent; consil adiecte *senatus* consultiu, *Ambraciam* non *videri* vi captam esse; pronuntiaat *Sthenium* literas publicas corrupisse *videri*; 2) przypatrywać się, oglądać co; — przenoś. rozważać, roztrząsać, brać pod rozwagę; ipse *viderit*; aliquid lub ze zdaniem względem albo pytajacem: nunc *ea* *videamus*, quae contra disputari solent; *vide*, quo me inducas; *de* aliqua re; 3) zobaczyc się z kim, *videbis* hominem; postarac się o co, *przysposobić* co, *aliquid* *videamus* cibi; ut *prandium nobis* *videret*; — *przenoś.* mieć co na celu, zmierzać do czego, *majus quiddam*; *Camillus* in *utraque*

vestra fortuna suam gloriam videt; troszczyć się o co, mieć o czém staranie, dbać o co, negotia mea videbis; videndum sibi esse aliud consilium; ze spój ut i tr. łącz. ut navem idoneam habeas, diligenter videbis; także: videris, quemadmodum his satisfeceris; ze spój. ne i tr. łącz.: uważać, strzedz się, obawiać się, mieć się na baczności, videndum est, ne obsit benignitas; hoc vide, ne contumeliosum sit.

Vidua, ae, ż. patrz viduus.

Viduitas, ātis, ż. owdowiałość.

Viduo, 1. pozbawiać, ogolaczać, ur-
bem civibus; foliis viduantur or-
ni, poet.

Viduus, a, um, pozbawiony czego, wyzuty, z przyp. 6 lub 2 lub z przym. a i przyp. 6 u poet. lacus viduus a lumine Phoebi; pectus amoris; 2) owdowiały, owdowiała; *rzczo*v. wdowiec, wdowa; nieżonaty, niezamężna; 3) o drzewach, do których winorośle nie są przywiązane, arbor, poet. patrz caelebs.

Vienna, ae, ż. miasto w Gallii narboneńskiej.

Viētus, a, um (poet. także: viētus), zwiędły, skurczony, zmarszczony, membra.

Vigeni, patrz vigeni.

Vigeo, vigui, 2. być czerstwym, silnym, rzeźwym, zdrowym na duszy i na ciele, vident in corpore virus; vigeo aetas; vigeo memoria; — przenoś. być w stanie kwitnącym, świetnym, być sławnym, mieć powagę, dum stabat regno incolumis regumque vige-
bat conciliis; magnae viguere My-
cenae; vigebant studia rei mili-
taris.

Vigestimus, patrz vicesimus.

Vigil, vigilis czuwający, nieśpia-

cy, czujny, canes, custodia; *rzczo*v. stróż, vigilis ejus loci; — przenoś. oculi, lucernae, ignis curae, u poet.

Vigilans, tis, czuwający, czujny, oculi; 2) pilny, troskliwy, prze-
zorny, consuli.

Vigilanter, przyst. czujnie, bacz-
nie. starannie, troskliwie, admi-
nistrare provinciam.

Vigilantia, ae, ż. czuwanie, nie-
zmordowana pilność, troskliwość.

Vigilax, ācis, czuwający; — prze-
noś. curae, ciągle niepokojące.

Vigilia, ae, ż. czuwanie, niespa-
nie. Demosthenis vigiliae; 2) straż
nocna, vigilias agere; v. noctur-
nae; 3) czas odbywanj straży
nocnej, u Rzymian czwarta część
nocy, stąd: prima, secunda i t. d.;
4) żołnierze na straży będący, v.
crebras ponere, disponere, cir-
cuire; urbs vigilis munita; —
przenoś. troskliwość, pilność, czu-
wanie nad czém, ut vacuum popu-
lum Romanum metu nostra vigi-
lia redderemus.

Vigilo, 1. czuwać, nie spać, us-
que ad lucem; ad multam noctem;
de multa nocte; ad ipsum mane; —
przenoś. a) lumina vigilantia (świa-
tło na wieży z latarnią); curae vigi-
lantes, troski ciągle niepokoją-
ce, poet.: b) czuwać nad czém,
mieć staranie, być troskliwym, pro
aliquo; ze spój. ne i tryb. łącz.
vigila, ne tuam causam deserat;
2) poet. przech. nieśpiąc czas prze-
pędzić, noctes vigilantur; czuwa-
jąc wykonać, vigilati labores; quae
vigilanda viris.

Viginti, dwadzieścia.

Vigintiviri, orum, m. zgromadze-
nie dwudziestu mężów ustanowie-
ne od Juliusza Cezara do rozdzie-
lenia gruntów w Kampanii między
ubogich obywateli; stąd: viginti-

- viratus us, m. urząd dwudziestu mężów
- Vigor, oris. siła żywotna, żywość, dzielność, igneus est illis vigor; animi, ingenii; iuventus et patrius vigor.
- Vilia, e, tani, frumentum; — przenos małej wartości, lichy, mało znaczący, obojętny, o żyjących i nieżyjących przedmiotach, si tibi vile est mori: inter vilia habere: poet.: łatwy do nabycia, phaselus, poma.
- Vilitas, atis, ż. taniość, niska cena, annonae: in vilitate, przy niskich cenach; annus est in vilitate, w tym roku jest wszystko tanie; vilitas in vendendis, taniość w przedawaniu; — przenos. a) mała wartość, nikczemność, corporum; b) lekceważenie, sui.
- Viliter, przysł. tanio; — przenos. vilissime natus, z niskiego bardzo rodu.
- Villa, ae, ż. dom wiejski, posiadłość wiejska, folwark; 2) Villa publica, dom rządowy na polu Marsowém.
- Villico, are, zajmować się gospodarstwem wiejskiem.
- Villicus, a, um, do posiadłości wiejskiej należący; rzeczow. villicus; i, m. dozorca gospodarstwa wiejskiego, wóldarz: villica, ae, ż. dozorczyńni, szafarka.
- Villosus, a, um, kosmaty, kudłaty.
- Villula, ae, ż. mała posiadłość wiejska
- Villus i, m. długa sierć zwierzęcia, kudły
- Vimen, inis, n. pręt, różga, gałązka giętka, lentum; poet.: rzęca vpleciona, kosz, quorum.
- Vimentum, i, a. = vimen.
- Viminalis, e, wydający giętkie wicińy, gałązki przydatne do wyplatania stad: Viminalis collis, jeden z siedmiu pagórków Rzymu, od rosnących tam dawniej krzewów wierzbowych tak nazwany
- Vimineus, a, um, z giętkich gałązek, pręcików zrobiony, viminea tegumenta galeis imposita; crates.
- Vin = visne, od volo.
- Vinaceus, a, um, winny, od wina; rzeczow. vinaceum, i, n. jąderko winnej jagody; także vinacea i vinaceum, wytłoczyny z winnego grona.
- Vinalis, e, winny, tyżący się wina; Vinalia, ium, n. uroczyste świątki podczas której wino Jowiszowi ofiarowano, 22 kwietnia i 19 sierpnia.
- Vinarius, a, um, winny, należący do wina; rzeczow. vinarium, if, n. naczyńie do wina.
- Vincibilis, e, łatwy do pokonania, dający się zwyciężyć
- Vincio, vincti, vincium, 4. wiązać, przewiązać, otoczyć. foenum, pedes soleis; sura cothurno alte: tempora novis floribus; poet.: boves vincti cornua vittis; 2) krępować, manus post terga. aliquem vincium reduci iussit ad dominum; qua vinctum ante se Thyum agebat; tribus catenis vinctus; — przenos. ująć, zmorzyć, vinctos somno trucidandos tradidere; krępować, vitis (vinum) olim vinctura linguam, poet.; oczarować, linguas et ora, poet.; zobowiązać, skrępować, vinctus obsequio; ejus religioni vinctus; wzmoocnić, zabezpieczyć, oppida praesidio; o mowie. spajać, ściśle połączyć, nadać tok przyzwoity co do stylu wyrazów, sententia: verba, membra orationis numeris. poema vinctum; ograniczyć, ukrócić, powściągnąć, utrzymać w porządku severis legibus aliquid.

Vincō, vici, victum, 3. zwyciężyć, otrzymać zwycięstwo, pokonać, omnes gravi proelio; urbem pugnando; aliquem in certamine; victus, pokonany; — przenoś. *a*) opanować, stać się panem czego, u poet.: viribus ramum; aequora; o pochodniach noctem flammis, rozpedzić ciemność nocy; o drzewie: multa secula durando, przetrwać; o urodzaju: proventu horrea, przepelnąć stodoły; vivendo vici mea fata, żyłem zbyt długo, nad zakres dni mnie przeznaczonych; victus somno, sopore, zmorzony snem; ubi astra vincere summum arboris haud ullae jactu potuere sagittae, żaden rzut strzał nie mógł przewyższyć szczytu drzewa; *b*) pokonać, przewyciężyć, animum, rationem, naturam studio, difficultates, invidiam, iram, superbiam i t. p.; vincit dolor consilium; spes metum i t. p.; o osobach: zmiekczyć, zmienić czyje myśli, do ustępstwa skłonić, zniewolić, aliquem; victus consilio, victa literis; victus patris precibus; także: aliquem z nast. ut i tryb. łącz.; często: victus, powodowany, uniesiony, amore, ira, poenitentia, officio, necessitate i t. p.; poet.: victus animi, uniesiony żądzą; *c*) przewyższyć, celować, terrae magnitudinem; opinionem, expectationem omnium; omnes cura, vigilantia, patientia, calliditate et celeritate ingenii, superiores gloria; ceteros eloquentia; aliquem pulchritudine, studio, odio; *d*) dowieść, przekonać, z 4. przyp. i tryb. bez. id me cupere, dicendo vincere non possum; ea, z nast. zdaniem względnym; hoc, z nast. ut i tr. łącz.; 2) nieprzełmić wyższość, przewagę, zwyciężyć w wojnie. v. acie, bello

proelio lub samo vincere; poet. bella, Olympia (na igrzyskach Olimpijskich); przez co, jakim sposobem: elephantorum auxilio, operibus, virtute i t. p.; u późn. pis.: vincendo per bella gravissimum usque ad Oceanum Britannicum processit, gdy w ciągu walk uporczywych otrzymał przewagę; w sporze sądowym; wygrać (o powodzie: iudicio, sponsione v.; o pozwanym, iudicium, sponsionem) stąd także: vicit in consilio sententia, zdanie wzięło przewagę; vicit in senatu pars illa; vicimus, wygraliśmy, dopełniłszy zamierzonego celu, spełniło się nasze życzenie, cui si in urbe tuto esse licebit, vicimus; vicisti, przynaję ci słuszość, dobrze mówisz.

Vinculum i vinculum, i, n. to co służy do wiązania, przewiązka, powróż, lina, nodos et vincula linea rupit; tunicarum vincula relaxat; kajdany, vincula levare; więzienie, in vincula conficere, ducere; e vinculis publicis effugere; — przenoś. *a*) to co hamuje, powściąga, więzy, hamulec, ex corporis vinculis evolare: v. cupiditatis. *b*) związek, spójnia, mollit penarum vincula, ceras; vinculis propinquitatis conjunctus; v. fidei; beneficium et gratia sunt vincula concordiae.

Vindēlici, orum, m. lud Germanii nad Dunajem na północ względem Retów.

Vindēmia, ae, f. winobranie; post.: winogrona, coquitur vindemia saxi.

Vindemiator, ōris, m. utrzymujący winnicę, trudniący się winobranie, winiarz.

Vindemiōla, ae, f. małe winobranie; — przenoś. grosz ciężko zapracowany, omnes meas vindemiō-

las eo reservo, ut illud subsidium senectutis parem.

Vindemitor, = vindemiator.

Vindex, *m.* i ż. obrońca, wybawca, wybawicielka, oswobodziciel, oswobodzicielka, aeris alieni, injuriæ, periculi, libertatis, majestatis; nisi dignus vindice novus inciderit, jeżeli nie zajdzie ważna przeszkoda, niebezpieczeństwo wymagające odpowiedniego wybawcy; 2) mściciel, mścicielka, Furiae vindices facinorum; v. conjugationis.

Vindicatio, *ōnis*, ż. sądowe dochodzenie, poszukiwanie prawa do jakiej rzeczy; obrona w tym przedmiocie.

Vindiciae, *arum*, ż. sądowe poszukiwanie prawa do jakiej rzeczy, lis vindiciarum; 2) wyrok sędziego w tym przedmiocie.

Vindico, 1. sądownie dochodzić jakiej własności, domagać się czego prawnie, np. wolności niewolnika; stąd: wyzwolić ze stanu niewolniczego, in libertatem; aliquem ad suos; aliquem ab aliquo; w ogóle: a) domagać się, upominać się o co, przywłaszczać sobie co, nonnulla ab imperatore miles, plurima vero fortuna vindicat; Chii suum (Homerum) vindicant; videor id meo jure vindicare; omnia pro suis; decus belli ad se; sibi regnum; Syriam sibi; albo: uwolnić, oswobodzić, patriam a servitute in libertatem; b) wziąć w opiekę, bronić, zachować, aliquem a verberibus, ab unco, a crucis terrore, a molestia, a labore, a periculo i t. p. se de aliquo; domum suam a solitudine; terram a populationibus; ab hac necessitate vos fortuna vindicat; 2) karać, dolum malum legibus; malencia acerrime, seditionem;

consensionem improborum; conjurationes; stąd: vind. in alquem, także: samo vind., nisi vos vindicatis; mścić się, conatus perditos alicujus; patris mortem; injurias suas manu; ad injuriam soceri vindicandam: interitum alicujus; in quos eo gravior Caesar vindicandum statuit: in illo injuriam soluti foederis; offensas suas ense. Vindicta, *ae*, ż. zemsta, facilis vindicta est mihi; 2) oswobodzenie, uratowanie, vitæ hujus; libertatis; 3) obrona, legis; 4) pręt, łaska, którą pretor dotykał się niewolnika przy udarowaniu go wolnością.

Vinea, *ae*, ż. winnica; — przenoś. dach ochronny, którym żołnierze przy dozywaniu miasta osłaniali się od pocisków nieprzyjaciół.

Vinetum, *i*, *n.* winnica; przysłowie: vineta sua cadere, sobie samemu szkodzić.

Vinitor, *ōris*, *n.* winiarz, zajmujący się winobranieniem, maturae vinitor uvæ.

Vinolentia, *ae*, ż. nieumiarkowane używanie wina; pijaństwo.

Violentus, *a, um*, pijany, winem upojony, także: oddany pijaństwu, furor v., jako skutek; medicamentum v., zaprawione winem.

Vinōsus, *a, um*, pijany, upojony winem; także: oddany pijaństwu; convivia v., gdzie się pije wiele wina.

Vinum, *i, n.* wino; 2) picie wina, pijatyka, in vino tempus consumere; per vinum, ad vinum.

Viōla, *ae*, ż. fiołek; poet.: kolor fioletowy, tinctus viola pallor.

Violâbilis, *e*, mogący być zgwałconym, znieważonym, non violabile numen.

Violâceus, *a, um*, fiołkowy.

Violârium, *ii, n.* miejsce, gdzie

- rosną fioletki, poet.: fioletki; *irriguum bibant violaria fontem.*
- Violátio**, ónis, *ż.* zgwałcenie, znieważenie, templi.
- Violátor**, óris, *m.* gwałciciel, znieważyciel, *juris gentium*; templi.
- Viólens**, tis, gwałtowny, niepowściągniony.
- Violenter**, *przysł.* gwałtownie, porywcz, *quaestionem exercere*; *re-tortis violenter undis.*
- Violentia**, ae, *ż.* gwałtowność, porywczność, *hominis*; dzikość, *eadem violentia vultu.*
- Violentus**, a, um, gwałtowny, popędliwy, burzliwy, *Euras, amnis, ira, impetus.*
- Viólo**, 1. pustoszyć, niszczyć, *nemus securi*; urbem; zgwałcić, zhańbić, zbezczęścić, znieważyc; *jus, loca religiosa, amicitiam*; *quum a Dionysio violatus esset*; osławić, *existimationem absentis*; razić, *aliquem, oculos*; kaleczyć, ranić, *violavit Penthea thyrso*; farbować, ebar ostro.
- Vipéra**, ae, *ż.* żmija, u poet.: wąż, jaszczurka; — przenoś. człowiek niebezpieczny, *in sinu atque in deliciis venenatam illam viperam habere.*
- Vipéreas**, a, um, żmijowy, węzowy, *carnes, fauces*; poet.: żmije na sobie mający, *vipereum crinem vittis innexa cruentis.*
- Vipsanius**, a, um, imię Rzymskiej rodziny.
- Vir**, víri, *m.* 1) mężczyzna; 2) mąż, małżonek; 3) w wojsku: zwykle w licz. mn. *virí*, piechota, *omnem ripam equites virique obtinentes*; stąd: *viris equisque*, całą siłą; 4) mąż z towarzyszącymi przymiotami mężstwa, dzielności, stałości, mocy charakteru, *plane vir*; *si vir esse volet*; *si quid in Flacco viri est, vir virum legit*, wybiera sobie podobnego; 5) poet. w licz. mn. ludzie.
- Virágo**, Inis, *ż.* dziewica mająca coś męskiego w charakterze, *bel-lo metuenda virago* (o Palladzie).
- Virbius**, ii, *m.* przydomek. *Hippolita* i jego syna.
- Virens**, tis, zieleniejący się, *mons ilicibus virens*; — przenoś. kwitnący, młodzieńczy, świeży, *rzeźwy*.
- Vireo**, ére, zielenić się, być zielonym, *fronde virere nova*; — przenoś. być rześwym, czerstwym, *dum virent genua.*
- Vires**, ium, *ż.* patrz *via*.
- Viresco**, virui, 2. zielenieć, stawać się zielonym, *gramina.*
- Virétum**, i, *n.* miejsce zarosłe trawą, okryte zielonością, *vireta nemorum.*
- Virga**, ae, *ż.* gałązka, latorośl, zraz do szczepienia; 2) różga do bicia; w licz. mn. *virgae*, pęki różg przy toporach, które nosili liktorowie, porów. *fascis*; *virgis caedi*; 3) różyczka czarodziejska, *aurea*; *tetigit summos capillos virga*; — przenoś. pręga, pasek kolorowy na materji, na sukni, *purpureis tingat sua corpora virgis*, poet.
- Virgátus**, a, um, przegowaty, w paski, *virgatis lucent sagulis.*
- Virgétum**, i, *n.* krzak.
- Virgeus**, a, um, z chróstu, z pręcików zrobiony.
- Virgiliæ**, patrz *vergiliae*.
- Virgilius**, ii, *m.* imię Rzymskiej rodziny; stąd: *Virgilianus*, a, um, należący do *Virgiliusza*, *versus Virginalis*, e, dziewiczy, panieński, *habitus et vestitus*; *verecundia Virgineus*, a, dziewiczy, panieński, *vultus, rubor, sagitta virginea* (*Dyany*).
- Virginítas**, átis, *ż.* panieństwo.

Virginus, a, nazwisko Rzymskiej rodziny.

Virgo, ŷnis, ŷ. dziewica, panna, filia virgo, córka niezamężna; u poet. także: młoda mężatka, virgo felix, o Pazyfai; — przenoś.

a) Virgo, panna, gwiazdozbiór; b) Aqua Virgo lub samo Virgo, woda czysta i bardzo zimna przez M. Agryppę rurami sprowadzona do Rzymu, której źródło przez dziewczynę było odkryte.

Virgula, ae, ŷ. różeczka, laseczka, divina, czarodziejska.

Virgultum, i, n. krzak; chrościna, stąd: virgultus, a, um, krzakami zarosły, consedit in valle virgulta nemorosaque.

Virguncula, ae, ŷ. dziewczeczka, panieneczka.

Viridarium, ii, n. ogród dla rozrywki, dla przechadzki.

Viridia, e, zielony, zielonawy, trawisty, ŷółtozielony, viridissima gramine ripa; viridi se gramine vestit; mons v.; o morzu, rzekach i o tém co się w nich znajduje. modro zielonawy, virides aquae; v. Mincius; v. Nereidum comae; rzeczow. viride, is, n. zieloność; w licz. mn. viridia, zielone drzewa, rośliny, ogrodowina; — przenoś. świeży, czerstwy, rzeźwy, juventa; cruda deo viridisque senectus, u poet; rzeczow. viridiores junioresque, u późn. pis.

Viriditas, atis, ŷ. zieloność, pratorum; herbescens viriditas; — przenoś. czerstwość, rzeźwość, żywość, senectus aufert viriditatem.

Virido, are, zielenić się, być zielonym; viridans, zielony; także: viridari, stawać się zielonym, poet.

Virilis, e, męzki, stirps, sexus; 2) pars v., uczestnictwo, obowiązek, udział, część, która na każde-

go w szczególności przypada; stąd: est aliqua mea pars viril., mam w tém udział, mam obowiązek; pro virili parte, ile pojedyncza osoba wykonać może, pro v. parte defendere; — przenoś. silny, mężny, dzielny, wytrzymały, ingenium; animi matrona virilis; parum virile, nie po meżku.

Virilitas, atis, ŷ. moc, siła meżka. Viriliter, przyst., po meżku, odważnie, stale, facere.

Viritim, przyst. na każdego z osobna, ile każdemu przypada, agrum viritim distribuere; 2) szczególnie, osobliwie, quod legeret tereretque viritim publicus usus, coby czytali podając sobie z rąk do rąk.

Virösus, a, um, pełen szlamu, nieczystej wilgoci; mający mocny zapach albo śmierdzący.

Virtus, utis, ŷ. siła, dzielność meżka, animi virtus corporis virtuti antepozatur; 2) w wojnie, w niebezpieczeństwie i w ogóle: w trudnym, przykrém położeniu: meżstwo, waleczność, odwaga, śmiałość, stałość, v. rei militaris; v. bellandi; virtute princeps; nisi virtute et animo restitissim; 3) w spokojnych okolicznościach: cnota, cnotliwość, cnotliwie postępowanie, szlachetny sposób myślenia, oderunt peccare boni virtutis amore; omnes rectae affectiones virtutes appellantur; 4) — przenoś. o zwierzętach i przedmiotach nieżywotnych: dobroć, zdatność, moc, arboris, equi virtus; navium; 5) Virtus, jako bóstwo u Rzymian.

Virus, i, n. wilgoć kleista; 2) jad, właś. i przenoś. malum virus serpentibus addidit atris; virus acerbatis.

Vis, ŷ. (w przyp. 2. vis, 3. vi, w 4. vim, w 6. vi, w licz. mn. vires i t. d.), siła, moc żyjących

nieżywych istot, equorum, morbi, fluminis; 2) gwałt, gwałtowność, hostium, tempestatis; flammae; vi lub per vim, gwałtem, siłą; — przenoś. mnóstwo, mnogość, wiele czego, jumentorum, canum, ranuncolorum, telorum, lacrimarum; auri argenteo, pulveris; 3) w l. mn. vires, siły wojenne, wojsko, satis virium ad certamen; — przenoś. a) moc, siła, wpływ, działanie, skuteczność, orationis, oratoris, ingenii, conscientiae; vim maximam habere ad aliquid; b) znaczenie, istota, natura, amicitiae, virtutis; znaczenie wyrazów, myśl, nominis, verborum; quae vis vocibus subjecta sit.

Viscatus, a, um, lepem namazany.

Viscera, patrz viscus.

Visceratio, ōnis, ż. podarek dla wspólstwa w mieście.

Viscum, i, n. jemiola, krzew; 2) lep z jemioli na łowienie ptaków.

Viscus, ōris, n. zwykle w licz. mn. viscera, um, n. wszystko, co jest pokryte skórą w zwierzęciu, mięso, tergora deripiunt costis et viscera nudant; v. boum; solida taurorum viscera traxit; — przenoś. a) dzieci, potomstwo, diripiunt avidae viscera nostra ferae; b) wewnętrzna część jakiej rzeczy, montis; reipublicae; itum est in viscera terrae, poet.; inhaeret in visceribus malum; haerens visceribus nobilissimae civitatis; c) pieniądze, majątek, v. aorarii; de visceribus tuis.

Visendus, a, um, wart widzenia.

Visio, ōnis, ż. widzenie, patrzenie, oglądanie; 2) widzenie, obraz fantastyczny, adventitia; 3) wyobrażenie, veri et falsi; doloris.

Visito, l. nawiedzać, odwiedzać kogo, visitasset eum Carneades.

Viso, visi, visum, 3. widzieć, o-

glądać, tanta fuit omnium expectatio visendi Alcibiadis; undique visendi studio Trojana juvenis circumfusa ruit; 2) nawiedzać kogo, zwiedzać, quendam velo visere, Octavii domus quum vulgo viseretur

Visum, i, n. rzecz widziana; 2) obraz fantastyczny.

Visus, us, m. wzrok, zmysł widzenia, obire omnia visu; 2) rzecz widziana, widok, zjawisko, inopino territa visu.

Vita, ae, ż. życie, vitam degere, agere, vivere; vita frui, żyć; e vita discedere, e vita lub vita cedere, vitam ponere, amittere, umrzeć; 2) wyraz pieszczoty: mea vita! moje życie! 3) dusza, cień, tenues sine corpore vitae, poet.; 4) sposób życia, v. rustica; serpit per omnium vitas; 5) żywot, opisanie życia, zyciorys, vitae virorum, imperatorum.

Vitabilis, e, wart unikania.

Vitabundus, a, um, unikający castra hostium; ipse quasi vitabundus per saluosa loca incedebat.

Vitalis, e, żywotny, potrzebny do życia, utrzymujący życie, auras vitales carpere, oddychać, żyć; quod vitale sit, co życie utrzymuje; — przenoś. vita vitalis, poet.

Vitatio, ōnis, ż. unikanie, chronienie się, doloris, periculi.

Vitellia, ae, ż. miasto Ekwów w Lacyum.

Vitellius, a, um, nazwisko Rzymskiej familii; stąd: Vitellianus, a, um, tyżący się Witelliusza.

Vitellus, i, m. cielatko; 2) żółtko w jaj.

Viteus, a, um, z winorośli, z winnych jagód; poet.: vitea pocula, wino.

Viticula, ae ż. mała winorośl.

- Vitigineus**, a, um, z winorośli.
- Vitiligo**, inis, ż. plamy na skórze, wysypka.
- Vitilia**, e, upleciony z pręcików.
- Vitilitigo**, ãre, przymawiać, przysięgać, czernić, klócić się, pieniać; stąd: vitilitigátor, óris, m. pieniacz, oszczerca, potwarca.
- Vitio**, i. zepsuć, uszkodzić, lues vitiaerat auras; curis vitiatum corpus amaris, poet.; 2) sfalszować. senatus consulta; vitiatam memoriam funebribus laudibus esse reor; 3) zniweczyć, auspicia; v diem, przez obwieszczenie złowrogich przepowiedni (obnunciatio), uznać dzień jaki za niewłaściwy do odbywania czynności publicznych; 4) zgwałcić, zhańbić.
- Vitióse**, przysł. błędnie, opacznie, concludere; 2) bez należytój wieszczby, przedw wskazaniu wieszczby, leges ferre.
- Vitiósitaa**, ãtis, ż. skażenie, wada, zepsucie.
- Vitiósus**, a, um, zepsuty, skażony; 2) v. consul, nieprawnie, bez należytój wieszczby obrany; 3) występny, zepsuty moralnie, zły, vitiator; mox daturos progeniem vitiósiorem.
- Vitis**, is, ż. winorośl; także: gałązka z winorośli; u poet. i w ogóle u późn. pis. laska albo pręt z winnej macicy, którego używali setnicy w wojsku; przestęp, roślina, alba, nigra.
- Vitisor**, óris, m. zasadzający winorośle.
- Vitium**, ii, n. wada, zepsucie, uszkodzenie, in corpore; in tecto, in parietibus, aquae capiunt vitium; v. castrorum, niekorzystne położenie; 2) uchybienie przeciwko wieszczbie, tabernaculum vitio captum; navigare vitio, żeglować, nie poradzwszy się wieszczby; 3) prze-
- szkoda, comitorum solum v. est fulmen, id igitur obvenit vitium; — przenos. występnek, wada, przestępstwo, wykroczenie, alicui vitio dare; virtus est fugere vitium.
- Vito**, i. unikać, chronić się, strzedz się, własc. i przenos. tela; suspiciones; sapiens, vitatu quidque petito zit melius, causas reddet tibi: ut vitemus oculos hominum, si linguas minus facile possumus; se ipsum v., nie być zadowolonym z siebie samego; z nast. ne i tr. łącz., także: z tr. bez. poet.
- Vitreus**, a, um, szklany, ze szkła; — przenos. poet. a) jasny, błyszczący, przezroczysty, unda, ros; piękny, Circe; b) kruchy, a stąd: niestały, fama.
- Vitrius**, i, m. ojczym.
- Vitrum**, i, n. szkło; 2) farbownik, roślina, se Britanni vitro inficiunt.
- Vitta**, ae, ż. przepaska na głowę kapłanów, kapłanek, poetów, dam Rzymskich, zdobiono nią także bydłęta ofiarne i altarze; osoby błagające o opiekę, o miłosierdzie przewiażywały nią różczki trzymane w ręku, vitta compta praetendere ramos; praeferrimus manu vittas; stąd: vittátus, a, um, ozdobiony przepaską.
- Vitula**, ae, ż. krowka nie mająca jeszcze roku, jałówka.
- Vitulária via**, ae, ż. droga koło Arpinum miasta w Lacjum.
- Vitulínus**, a, um, cielęcy; rzeczowo vitulina, ae, ż. lub orum, n. cielęcina.
- Vitulus**, i, m. cielę, ciołek; mówi się także o młodych koniach, wielbładach, wielorybach.
- Vitupérabilis**, e, naganny, nagany godny.
- Vitupératio**, ónis, ż. nagana, in

vituperationem venire, cadere, vituperationem subire; vituperationes effugere: eam rem tibi vituperationi fore.

Vituperátor, óris, *m.* ganićiel.

Vituperium, ii, *n.* nagana.

Vitupéro, 1. ganić, przyganiać, consilium; przysłowie: v. coelum, ganić to, co wszyscy chwalić powinni.

Vivarium, ii, *n.* zwierzyńiec, sadzawka; — przenoś. excipiunt senes, quos in vivaria mittant, vabia, przynęcają starców, aby ich na wędkę złapać (z nich korzystać).

Vivax, áctis, mocno, długo utrzymujący się przy życiu, Phoenix, páter, anus, heres vivaciór; 2) długo trwałą, apium, silva vivacis olivae; gloria; carmine sit vivax virtus; 3) ożywiony, sulfura, paląco się silnie; 4) ożywiający, semina rerum vivaci nutrita solo

Vivesco víxi, 3. nabywać życia, stać się żywym.

Vividus, a, um, pełen życia, ożywiony, silny, gemma (pączek); bello vivida dextra.

Vivradix, ícis, 3. plonka do zasadzenia z korzeniem

Vivo, víxi, víctum, 3. (poet. vixet = vixisset), żyć, w szczegól.: a) z bliższym określeniem, a mianowicie: cum aliquo, obcować, mieć przyjaźń, zażyłość, cum eo conjuncte vixit; familiariter cum aliquo; quibuscum conjunctissime vixerat; secum v. żyć tylko dla siebie, sob, się tylko zajmować; z oznaczeniem miejsca: żyć gdzie, znajdować się, przebywać, mieszkać, Syracensis, in Thracia, in Pompeano; z przyp. 6 przedmiotu, który służy do życia, utrzymywania się: żyć czem, żywić się, percibus atque oris; carne, lacte, coctis, raptu lub ex raptu; vivi-

tur parvo; v. de lucro, żyć z czystej laski; z oznaczeniem sposobu, jak się żyje: bene, naturae convenienter, luxuriose, sapienter, omnium odio; sic vivimus; vivite fortes; sic vivitur; in tenui pecunia; in sevitute; in litosis; sub rege; nakoniec rodzaj przysięgi: ita vivam, ut maximos sump-tus facio, niech tak żyję, jak to prawda, że, ne vivam si-, niech nie żyję, jeżeli-; b) żyć, używać życia, mieć czas swobodny, quando vivemus; stąd: vivo, vivito, przy pożegnaniu, bądź zdrów, bądźcie zdrowi; żyj szczęśliwy; c) trwać, nie ginąć, ejus mihi vivit auctoritas; vivunt scripta; vivit sub pectore vulnus, poet.; także: o drzewach, roślinach: vivit vitis, utrzymuje się; o ogniu: palit se, bene vivitis ignes, poet.

Vivus, a, um, żywy, żyjący, ut Cato vix vivus effugerit; qui quum tantum ausus sit pro mortuo, quid pro vivo non esset ausus? dla niego za jego życia, gdy żył; także: quum vivus filio regnum tradidisset; vivo dederam, post fata resposco; vivo Attico, za życia At.; utroque vivo, za życia obudwóch; Hannibale vivo nunquam se sine insidiis futuros existimabant, póki Hannibal żyć będzie; me vivo, póki ja żyję; poet.: vivus per ora feretur, żyć będzie w ustach wszystkich, wszyscy o nim mówić będą; — przenoś. a) o obrazach i posągach: do żywego podobny, vivos dicent de marmore vultus; b) viva vox, mowa ustna, viva voce, ustnie; poet.: żywy, plantaria, arundo, virga, cespes, radix; płynący, flumen; świeży słoń; ożywiający, ros; lucerna, paląca się; sulfus, saxum, sanguis, calor, naturalny; amor, trwała; c) rzeczow

vivum, i, n. ad vivum persedit
 imber, wskróś, do żywego, poet.;
 ad vivum resocare, do żywego;
 atq̄: neque id ad vivum reseco,
 nie biorę bardzo ściśle; kapitał
 de vivo est aliquid reseccandum; ni-
 hil detraxit de vivo.

Vix, przysł. ledwie, z trudnością,
 vix teneor, quin accurram; 2)
 z nast. quum, zaledwie, tylko co,
 vix ea fatus erat, geminae quum
 forte columbae venere volantes.
 z nast. et, vix agnovit, et com-
 pellat; vix dum lub vixdum, tylko
 co, vixdum epistolam legebam,
 quum-; 3) prawie nie, vix aut
 ne vix quidem.

Vocabulum, i, n. wyraz, nazwisko.

Vocalis, e, głośny, dający się sły-
 sząc, Orpheus, nymp̄ha, t. j. echo;
 ne quem vocalem praeterisso vi-
 deamur, krzykacz; vocalis (dom-
 litora), samogłoska

Vocates, um, m. lud w Gallii
 akwitanijskiej.

Vocatus, us, m. wołanie, zwoly-
 wanie, zapraszanie.

Vociferor, i. głośno wołać, krzy-
 cząc, wrzeszcząc, ze zdaniem pyt.:
 vociferari Decius, quo fugerent;
 aliquid lub z przyp. 4 i tr. bez.
 Pontifex vociferari vicisse Roma-
 nos; stąd: vociferatio, ōnis, f.
 krzyk, wrzask.

Vocito, i. często nazywać, Demet-
 rius, qui Phalerens vocitatus est,
 has Graeci stellas Hyadas vocitare
 suerunt.

Voco, i wołać, nomine quemque
 vocans; szczegól. a) poet. wzywać,
 prosić, zaklinać, deos; deos votis;
 dios in vota; deos auxilio; upro-
 sić, imbrem votis; także: ventis
 vocatis, wyjednawszy sobie wia-
 try pomyślnie; b) często: nazywać,
 na str. bier. nazywał się, quam
 (urbem) ex nomine suo Romam

yocavit; qui Tarquinius vocaretur,
 quae si tu alio nomine vis voca-
 re; infantem nomine matris voca-
 vit; c) zapowiadac, przepowiadac,
 pluviam vocat cornix, poet.; 2) od-
 wolywać, milites ab operibus; po-
 wolywać do czego, wzywać, przy-
 zywać, ad rota et preces, ad arma,
 ad libertatem; ad se, aliquem
 in concionem; senatum lub in sen-
 natum, zwolywać senat; ad consi-
 lium zwolywać na radę wojenna,
 pozywać, pociągać, powoly-
 wać do sądu, in jus, in iudicium;
 zapraszać, ad convivium, ad coe-
 nam v. lub samo vocare, eos vo-
 cabat, quorum voces a suis non
 abhorrent; v. domum; — prae-
 nos. wzywać, pobudzać, ad bel-
 lum gerendum; ad studium; in
 spem me vocas, robisz mi nadzieję;
 wzywać divos ad certamina;
 także: hostes ultro lub postea;
 przyprowadzić kogo lub co do pe-
 wnego stanu, położenia, aliquem
 in partem, wciągnąć, przypuścić
 do uczestnictwa; in commune,
 obrócić na wspólny użytek; nara-
 zić, in discrimen ac periculum,
 in suspicionem, in odium aut in-
 vidiam; in crimen, obwinąć; ad
 exitium, zgubić; aliquem ad cal-
 culos, obliczyć się z kim, albo
 powołać do obrachunku, amica-
 tiam ad calculos, w stosunkach
 przyjaźni rachować się zbyt ści-
 śle pod względem tego, co się
 otrzymało i wyświadczyło wzaje-
 mnie; aliquid in dubium, powat-
 picwać, powziąć o czem wątpli-
 wość; in disceptationem, poddać
 pod rozstrząsanie.

Vocentius, a, um, nazwa Rzym-
 skiej familii; jako przym. de Wo-
 koniusza odnoszący się, lex
 Vocentii, orum, m. lud w Gallii
 Narbonenskiej.

Vocula, ae, *ż.* słaby głos; 2) ton; 3) wyraz, mowa, w znac. wzgardl.: obmowa, szyderstwo; *incurrere in voculas malevolorum.*

Vogesus, patrz *Vosegus*.

Vola, ae, *ż.* dłoń.

Volaterrae, arum, *ż.* miasto w Etrurji; stąd: *Volaterranus*, a, um, tycający się miasta *Volaterry*; *Vada V.* port *Volaterry*; *rzeczow.* *Volaterrani*, orum, *m.* *Volaterranie.*

Volaticus, a, um, ulatujący; — przenoś. niestały, zmienny, *furentis ac volatici (hominis) impetus.*

Volatilis, e, skrzydlaty, latający, *bestiae* (ptastwo); *puer* (*Kupidyn*); — przenoś. a) ulotny, prędko, *ferrum*, telum, u poet.; b) przemijający, *aetas*, poet.

Volatus, us, *m* lot, latanie, *aer sustinet volatus alitum.*

Volcae, arum, *m.* lud w Gallji *Narbonieńskiej*, podzielony na *V. Arecomici* i *V. Tectosages.*

Volcātius, a, um, nazwisko Rzymskiego rodu.

Volēmus, a, um, dłoń napelniający, *pira.*

Volens, tis, chętny, stąd: przychylny, życzliwy; *volentia alicui*, rzeczy mile, przyjemne komu.

Volg-, patrz *vulg-*.

Volito, 1. latać tu i owdzie; — przenoś. a) unosić się, przesuwać się, przebiegać, *respicunt atram in nimbo volitare favillam*; *infinita vis innumerabilium volitat atomorum*; *hinc aliae (stellae) volitant*; b) o ludziach: a) bujać, wałęsać się, *in foro, ante oculos*; przejeżdżać tu i owdzie, *mediis in millibus ductores auro volitant estroque decori*; poet.: *per ora virum*, przelatywać z ust do ust, być przedmiotem mowy powszechnej, być chwalonym; b) występować z chlubą, wynosić się, in-

solentius, volitat ut rex; wysoko siegać, być próżnym, wielkie rzeczy przedsiębrać, *homo volitans gloriae cupiditate*; c) o stanie duszy: *po trudach odpocząć, myśli przerwać, być bez trosk.*

Voln-, patrz *vuln-*.

Völo, 1. latać, poet.: *volantes, ptaki*; — przenoś. a) najczęściój u poet. leciść, unosić się, *volat vapor ad auras*; *ventus*; *fulmina per imbres*; *hasta per aera*; *tela utrimque*; *navis*; *fama*; *verbum volat irrevocabile*; *curae laqueata circum tecta volantes*; b) o ludziach: leciść, śpieszyć, *volat passu alite virgo.*

Volo, volui, velle (*sis* = *si vis*), chcieć, życzyć sobie, mieć chęć, żądać, z nast. tr. bez *idem* *Stoicus esse voluit*; z 4. przyp. i tr. bez; *jucundum se esse volebat*; z imiesł.: *velle se purgatum*; *si sibi purgati esse vellent*, gdyby się chcieli przed nim uniewinnić; ze spoj. ut i tr. łącz. *volo*, ut mihi respondeas; lub z samym tr. łącz.: *vellem mihi rescripisses*; z 4 przyp.: *id quod voluit*; *nihil minus, quam*; *si quid vellent*, *alicujus causa* (omnia), życzyć komu wszystkiego dobrego; *velle aliquem*, chcieć z kim pomówić; *velit nolit*, *scire difficile est*, czy chce, czy nie chce, trudno się dowiedzieć; *refer animum sis* (*nam si vis*) *ad veritatem*; 2) rozkazać, postanowić, *aliquid* lub z 4 prz. i tryb. bez; stąd formuła zwykle używana przy podawaniu wniosków na zebraniu ludu: *velitis, jubeatis*, ut *Cicero*, jako zapytanie: czy lud to przyjmuje, uważa za dobre, *zgadza się na to*; 3) mniemać, twierdzić, utrzymywać, *aliquid* lub z 4 przyp. i tr. bez: *quod minime illi voluit*; *ego velle in virtute vim esse quam ma-*

- ziram, si vultis, 4) quid sibi vult (res?) co to znaczy?; dic, quid vult concursus ad amnem; quid sibi lex, aut quid verba ista velent; quid haec sibi dona voluerunt?
- Volo**, ōnis, *m.* ochotnik w wojsku.
- Volsci**, orum, *m.* Wolskowie, lud w Lacyum; in Volcos missi, do krainy Wolsków; stąd: Volscus, a, um, tyczący się Wolsków.
- Volsinii**, orum, *m.* miasto w Etrury; stąd: Volsiniensis, e, należący do tego miasta i Volsinienses, ium, *m.* mieszkańcy tego miasta.
- Volsus**, a, um, *m.* mieszł. od vello.
- Voltinius**, a, um, Woltyński, tribus Voltinia; stąd: Voltinienses, ium, *m.* obywatele należący do tribus Voltinia.
- Voltumna**, ae, *ż.* bogini Etruryi.
- Volturnus**, patrz Vulturus.
- Voltus**, patrz vultus.
- Volūbilis**, e, obrotny, potoczysty, toczący się, kręcący się, buxum; amnis v. labitur in omne aevum, poet.; — przenos. a) oratio, potoczysta; orator, płynnie, wprawnie mówiący; b) niestały, zmienny, fortuna.
- Volubilitas**, ātis, *ż.* obrotność, łatwość do ruchu kołowego; poet.. zaokrąglenie, capitis; — przenos. a) potoczystość, płynność, v. verborum; wprawa i łatwość do płynnego mówienia, v. linguae, b) niestałość, zmienność, fortunae.
- Volubiliter**, *przysł.* potoczysto, płynnie, funditur volubiliter oratio.
- Volūcer**, volūcris, volūcre, lotny, skrzydlaty; *rzeczow.* volucris, is, ptak; — przenos. a) unoszący się w powietrzu, fumi, nebulae; chyży, szybki, lotny, sagitta, arundo, currus, equus, nuncius; somnus, dictum. nihil est tam veluce quam maledictum; b) niestały, zmienny, dies, fama, fortuna.
- Volūcera**, ae, *ż.* gąsienica.
- Volucris**, is, *ż.* patrz volucer
- Volūmen**, inis, *n.* wszystko, co się zwija, skręca, zwój; stąd: książka, dzieło pismienne (bo u dawnych książki były zwijane na walec), annosa volumina; magnitudo voluminis; sexdecim volumina epistolarum (Ciceronis); 2) kłęb, krag, nigri volumina fumi; o wężu: septem volumina traxit; sinuat immensa volumine terga; per magna volumina labens; także juncto volumine serpunt; zagięcie, zakrzywienie nóg w biegu konia, sinuat alterna volumina crurum, poet.: obrót, obracanie się, krążenie, staderum.
- Volumnius**, a, um, imię Rzymskiej rodziny.
- Voluntarius**, a, um, dobrowolny, chętny; miles v. lub samo voluntarius, ochotnik; v. mors, samobójstwo.
- Voluntas**, ātis, *ż.* wola, chęć, voluntate, z własnej woli, chętnie, dobrowolnie; ex lub de mea voluntate, podług mego życzenia; 2) sposób myślenia, usposobienie serca, vulgi mutata est voluntas; confusus municipiorum voluntatibus; celans qua voluntate esset in regem; szczególn.: zyczliwość, przychyłość, sprzyjanie, mutua, tua erga me vol; v. provinciarum erga Caesarem; quae vestram voluntatem indicent; voluntate Campaniae ornatur; 3) zezwolenie, przyjęcie czego, potwierdzenie, mea, tua, sua, ejus, omnium voluntate; huius voluntate cognita; ut eorum voluntate perpetuo imperium obtineret; non vi, sed suorum voluntate; 4) zamysł, zamiar, przedsięwzięcie, nisi in eo occultasset ve-

intatem; a qua voluntate deter-
ritus; hanc mentem voluntatemque
suscepi; profectio voluntatem ha-
buit non turpem; 5) ostatnia wo-
la, testamenta, testamenta et volun-
tas mortuorum; 6) u późn. pis.
a) wola, rozkaz, postanowienie,
rozporządzenie, sine aliqua v Tra-
jani; quum honores ex sua volun-
tate praestaret; b) znaczenie,
myśl, nominis, legis.

Volūpe i volup, *n.* rzecz przyje-
mna, uciezna (znajduje się tylko
w dawniej lacinie).

Voluptarius, a, um, 1) tyczący
się rozkoszy, disputatio; 2) spr-
awujący rozkosz, possessiones; 3)
oddany rozkoszom, homo (Epikur);
4) sposobny, zdolny czuć rozkosz,
sensus; 5) disciplina v., zasady
Epikura; *rzeczow.* voluptarii, orum,
m. Epikurejczycy, zwolennicy za-
sad Epikura.

Voluptas, ātis, *ż.* rozkosz zmysło-
wa i umysłowa, voluptatis verbo
omnes, qui latine sciunt, duas
res subjiunt, laetitiam in animo,
commotionem suavem jucunditatis
in corpore; voluptate perfundi,
frui, in voluptate esse, używać
rozkoszy; z 4 przyp. i tr. bez. ce-
pi voluptatem, tantum virum fuis-
se in republica; wyraz pieszczoty,
care puer, mea sola voluptas;
w licz. mn. rozrywki, wesole za-
bawy, widowiska; 2) Voluptas, ja-
ko bogini w Rzymie.

Volusēnus, i, *m.* imię Rzymskiej
familii.

Volūtābrum, i, *n.* miejsce tarza-
nia się świn, kałuża.

Volūtābundus, a, um, tarzający
się; — przenos. in voluptatibus,
zatapiający się w rozkoszach.

Volūtātio, ōnis, *ż.* obracanie się,
tarzanie się.

Volūto, i, obracać, tacać na stro-

nie bier. obracać się, tacać się
volutare genibus, czolgać się; vo-
lutari ad pedes, rzucać się do
nóg; — przenos. a) o głosie: roz-
szerzać, szerzyć, posuwać dalej,
per atria; vocem volutant litora,
głos rozlega się na brzegach; ver-
ba confusa volutant (se); flumina
volutant caeca murmura, głos przy-
tłumiony wydają, szumią; b) vo-
lutari, zatapiać się, in omni de-
decore; in omni genere flagitio-
rum; c) volutare, rozważać, roz-
myślać, roztrząsać, aliquid in ani-
mo, secum animo, cum aliquo;
poet.: aliquid inter se; secum cor-
de; tristi cum corde; d) zajmo-
wać, zatrudniać, animum iis taci-
tis cogitationibus; stąd volutatus,
oczytany, oswojony, biegły, in ve-
teribus scriptis; in quibus (scrip-
toribus) te video volutatam.

Volva, ae, *ż.* macica.

Volvo, volvi, volūtum, 3. tacać,
obracać, kręcić, związać, flumen
lapides in mare volvens; flumen
volvit vortices; saxum; oculos per
singula; se volvere lub volvi lub
samo volvere, toczyć się, obracać
się, sol circa terram volvitur; vol-
vitur leto, pada trupem; volvimur
undis; lacrimae volvuntur inanes;
ignis edax vento volvitur, ogień
niszczący siłą wiatru posuwa się;
2) czytać, libros Catonis; 3) or-
bem, robić koło; — przenos. a)
wprawiać w ruch, nadawać bieg,
pronos volvere menses (o bogini
księżycy); tot casus volvere, przetr-
wać, wytrzymać; volvi lub nie-
przech. volvere, upływać, volven-
tibus annis, volvendis mensibus,
w ciągu lat, miesięcy; volvitur
annus, upływa rok, poet.; ut idem
in singulos annos orbis volveretur;
ten sam był bieg wypadków; b)
mówiąc o losie (u poet. i późn

pis. w ogóle): przeznaczyć, dopuścić, erządzić, sic volvere Parcās; * Jowisza: volvit vices, kieruje zmianami wypadków; temere humana negotia volvi agique; c) o mówcy: nadać mowie potoczność, zaokrąglać okres, celeriter verba sententias facile verbo; quo melius cadat aut volvatur oratio; d) rozważać, roztrząsać, rozmyślać, żywo się czem zajmować, aliquid animo suo lub in animo lub secum; sortem alicujus sub pectore; secretas cogitationes intra se, plurima per noctem, poet., veterum monumenta virorum; fatorum arcana; e) żywić w sobie namiętność, fluctus irarum sub pectore: poet.; scire ingentes jam din iras eum in pectore volvere.

Vomer i vomis, *żris*, *m.* lemiesz.

Vomica, *ao*, *ż.* wrzód zropiały; — przenoś. człowiek szkodliwy.

Vomis, patrz vomer.

Vomitio, *ōnis*, *ż.* i vomitus, *us*, *m.* wymioty.

Vomo, vomni, vomitum, 3 womitować; 2) przech. u poet. i późn. pis. w ogóle: wyrzucać z siebie, stappa vomens fumum; salutantum vomit aedibus undam; flammās. zionąć ogniem animam, wyzionąć ducha.

Vopiscus, *i*, *m.* przezwisko Rzymskie.

Voracitas, *ātis*, *ż.* żarłoczność, obżarstwo.

Voraginōsus, *a*, *um*, przepaścisty. pełen toni, topieli.

Vorāgo, *Inis*, *ż.* przepaść, wir, topiel, otchłań, submersus voraginibus; — przenoś. przepaść, otchłań, immensa vorago et gurgēs vitiorum; o osobach: marnotrawca, patrimonii.

Vorax, *ācis*, żarłoczny; 2) pochłaniający, Charybdis; ignis voracior

Voro, 1. pożerać, polykać; — przenoś. pochłonywać, rapidus vorat aequore vortex; chćwie i prędko co czynić, v. literas, chćwie czytać, uczyć się.

Vors-, vort-, patrz vers-, vert.

Vos, *cam*. wy.

Vosēgus, *i*, *m.* pasmo gór w Gallii, Wogezy.

Voster, patrz vester.

Votivus, *a*, *um*, ślubowany, ślubem przyrzeczony, poświęcony, tabula; tura; sanguis (victimae).

Votum, *i*, *n.* ślub bogom uczyniony, facere, nuncupare, suscipere, concipere, ślub uczynić; solvere, reddere, exsequi, wywiązać się z uczynionego ślubu czyli uroczystego przyrzeczenia bogom; — przenoś. życzenie, pragnienie, hoc erat in votis, tego sobie życzyłem; an venit in votum Attalicis ex urbibus una, czy jest przedmiotem życzenia., poet. **Vōveo**, *vōvi*, *vōtum*, 3. ślubować, poświęcać, alicui aliquid; se lub capita sua pro republica; z nast. 4 przyp. i tr. bez.; ze spój ut i tr. łącz.; — przenoś. życzyć, pragnąć, eligo, quid voveas; quid voveat dulci nutricula majus alumnō; z ut. i tr. łącz.

Vox, *vōcis*, *ż.* głos (żyjących istot), vocem mittere, emittere, głos wydać; premere, supprimere, zamilknąć; tollere, głośno mówić; — przenoś. vocem comoedia tollit, (o stylu wzniosłym); krzyk, krzyczenie, venantum vocibus conterritus; voce opus est; 2) dźwięk, ton, brzmienie narzędza muzycznych, septem discrimina vocum; 3) wymawianie, rustica et agrestis; akcent, przygłos, acuta, vocem in verbo vonere; 4) język, mowa, Graja sive Latina voce, poet.; quum civem ex voce cognovisset; 5) słowo,

przemówienie, tulisse ad coelum manus dicitur cum hac voce; vox populi Romani majestate indigna; voces contumeliosae; carpi nostrorum militum vocibus; me exanimant voces; vox violenta nulla audita i t. p., 6) wyrok, formula, qua voce et senatus consulto; u poet. często formula czarodziejska, sidera excantata voce Thessala; voces sacrae; Marsae, deripere lunam vocibus; 7) zdanie, donec verba, quibus voces notarent invenere; negabat ullam vocem inimiciorum potuisse reperiri, quam i t. d.; 8) u poet.: poselstwo, rozkaz.

Vulcānus, i, m. syn Jowisza i Junony, mąż Wenery, bóg ognia i obrabiania kruszców, stąd poet.: ogień, Vulcanum spargere tectis; Vulcanum naribus efflant tauri; Vulc. furit. Stąd: Vulcānius, a, um, do Wulkana odnoszący się, Wulkanowi poświęcony: acies V., ogień.

Vulgāris, e. pospolity, zwyczajny, codzienny, powszechnie znany, opinio, consuetudo, usus; lichy, ladażaki, nihil tam vile neque tam vulgare est; jejunitus stomachus raro vulgaria temnit.

Vulgātor, ōris, m. rozgłaszający, taciti.

Vulgātus, a, um, rozgłoszony, upowszechniony, fama vulgata per urbem; pospolity, nawis.

Vulgo, i. udzielać wszystkim bez wyłączenia, rozciągać do wszystkich, aliquid; munus ab civibus in socios; vulgati contactu in homines morbi; commercium vitiorum in exteras gentes; facinus per omnes; summum imperium cum infimis; quum orta licentia a paucis in omnes se repente vulgasset; Virginius rem non vulgat; nie chce, aby każdy bez wyjątku

brał w tem udział; 2) pospolitować, poniżyć, nec multitudine compositum ejus doni vulgari laudem; vulgari cum privatis, pospolitować się, rozpowszechniać, rozsiawać, roznosić, rozgłaszać, aliquid; sermonibus vulgari; ita fama vulgare; vulgavit fama z przyp. 4. i tr bez.

Vulgo, przysl. pospolicie, zwyczajnie, powszechnie, wszędzie. vulgo loquebantur; v. totis castris testamenta obsignabantur; v. hominum opinio socium me adscribit laudibus tuis; literas, quas v ad te mitto.

Vulgus, i, n. rzadko m. lud, ludzie bez różnicy, publiczność, magis historicis, quam vulgo notus; in vulgus edit, Mithrobarzaneum suo jussu profectum, rozpuszcza wieść, że-; także: spargere voces in vulgum ambiguas; 2) gmina, pospólstwo, motloch, sapientis iudicium a iudicio vulgi discrepat; vulgus, uti plerumque solet, ingenio mobili; proci żołnierze, v. militum; Alcibiades ad exercitum venit Atheniensium ibique praesente vulgo agere coepit; 3) innóstwo, gromada, tłum, v. densum (umbrarum); v incautum (ovium). **Vulneratio, ōnis, ō.** zranienie; — przenos. narażenie, naruszenie, uszkodzenie, vitae, famae, salutis. **Vulnero, i.** ranić; — przenos. obrażać, trapić, aliquem voce, verbis; ne aures vulneret nuncios animos.

Vulnerificus, a, um, raniący, zadający ranę, chalybs.

Vulnus, ōris, n. rana, v. dare, infligere, inferre, zadać ranę, accipere, być ranionym; — przenos. u poet. w odniesieniu do przedmiotów nieżyjących nadpsucie

nadwreżenie, uszkodzenie, skaza, dat vulnera ramis (picus), ornus vulneribus evicta; ab acutae vulnere falcis frondes defendite; aratri; 2) cios, pchnięcie, ukąszenie zadające ranę, vulnera inter se jacitare. miscere; cadunt (pereunt) per mutua vulnera; nec ferunt vulnera membris; diversa vulnera pati; corpus invictum ad vulnera; elusa vulnera sentit; crepitan sub vulnere malae; strzał, pocisk, illum infesto vulnere insequitur; haesit sub gutture vulnus. także. vulnera dirigere; — przenoś. uszkodzenie, uszczerbek, cios, fortunae; vulnera reipublicae imponere lub inurere; vulnera gloriae alicujus inferre, zaszkodzić sławie, przynieść uszczerbek; zły stan majątkowy, długi, vulneribus suis mederi; przywary, błędy, vulnera nova facere; in moribus; boleść, smutek, zgryzota, accepit gravissimum parens vulnus morte filii, także: celans, quantum v. accepisset, inconsolabile vulnus mente gerit tacita; aeternum servans sub pectore vulnus, i tak często u poet.; niespokój, troska, vulnus alit venis; animo grave vulnus habebat. Vulpecūla, ac, ż. liszka.

Vulpes, is, ż. lis, przysłowie: vulpes jungere (o rzeczy niemożliwej), wilkiem orać; — przenoś. animi sub vulpe latentes, chytre. zdradliwe, poet.

Vulsin-, patrz Volsin-.

Vulso, ōnis, m. Rzymski przydomek familii Manliuszów.

Vulticūlus, i, m. nieco groźna twarz, mina, Brutū vulticulus tā deterret.

Vultuōsus, a, um, twarzy, miny surowej, pelen przesady w poruszeniach twarzy. [pieźny.

Vultur. ūris, m. sęp, ptak dr.

Vultur, ūris, m. góra w Apulii.

Vulturū, ii, m. = vultur; — przenoś. wydzierca, chciwy.

Vulturnum, i, n. miasto w Kampanii, przy rzece Vulturnus, i, m.

Vultus, us, m. układ, rysy twarzy, mina, moestus, fictus, simulatus; super omnia vultus accessere boni; instantis tyranni; vultu terrere; v. multa minantis; v. sumit acerbos; vultus indicat mores; imago animi vultus est; 2) w ogóle: oblicze, twarz, tollens ad sidera vultus; stercore in vultum et pectus ab omnibus appetitus; cadere in vultus; — przenoś. u poet.; widok, zjawienie się, pokazanie się, vultibus Eumenidum matrisque agitabitur umbris; b) postać zewnętrzną jakiej osoby lub rzeczy, unus erat toto naturae vultus in orbe; vultus capit illa priores; Inachidos vultus mutaverat in juvencam; quos induerat Circe in vultus et terga ferarum; o morzu: v. salis placidi.

Vulva, patrz Volva.

X.

• jako znak liczebny = decem, decimus; na monecie: X znaczyło denar zawierający dziesięć assów: XCCCC = denariis quadringentis. Xanthippe, es, ż. żona Sokratesa.

Xanthippus, i, m. 1) ojciec Perikleasa, 2) wódz Lacedemończyków w czasie wojny Punickiej. Xanthus, lub -os, i, m. 1) = Scamander; 2) rzeka w Licyi; 3) rzeka w Epirze.

- Xenippa**, orum *n.* kraina w Sedyanie.
- Xenium**, ii, *n.* podarunek dany gościowi.
- Xeno**, ōnis, *m.* filozof Epikurejczyk z Aten, przyjaciel Cyccrona.
- Xenocrātes**, is, *m.* filozof z Chalcedonu, uczeń Platona, po Speuzyppie przewodniczył Akademii.
- Xenōphānes**, is, *m.* filozof z Kolofonu, należał do szkoły Eleackiej.
- Xenophon**, ontis, *m.* uczeń Sokratesa, Ateńczyk, wódz i dziejopis; stąd: Xenophonēus lub -ius, a, um, do Ksenofonta odnoszący się.
- Xerxes**, is, także: i, *m.* nazwisko dwóch królów Perskicn, znakomitym jest szczególnie pierwszy, syn Daryusza Histaspas i Atosasy.
- Xiphias**, ae, *m.* ostropysk, ryba morska.
- Xyniaae**, arum, *ż.* miasto w Tessalii przy jeziorze Xynias.
- Xystus**, i, *m.* i xystum, i, *n.* u Rzymian: otwarte miejsce w ogrodach przy domach wiejskich do przechadzki i do rozmów, quum ambularem in xysto; quum pauca in xysto locuti essemus; u Greków: pokryta kolumnada, gdzie się zapaśnicy w zimowej porze ćwiczyli

Y.

Y. gloska, używana w takich wyrazach, które są wzięte z języka Greckiego.

Z.

- Zacynthos**, lub -us, i, *ż.* wyspa na morzu Jońskim; stąd Zacynthius, a, um, do Zacyntu należący, stamtąd pochodzący, adolescentes.
- Zaleucus**, i, *m.* uczeń Pitagorasa, prawodawca Lokrensów w Italii.
- Zama**, ae, *ż.* miasto w Numidyi, gdzie Scypion pobił Hannibala; stąd: Zamensis, e, tyczący się miasta Zamy i Zamenses, ium, *m.* mieszkańcy tego miasta.
- Zancle**, ōs, *ż.* dawne nazwisko miasta Messany w Sycylii; stąd: Zancleus lub Zancleius, a, um, należący do Zankli.
- Zela**, ae, *ż.* miasto w Ponceie.
- Zeno** lub Zenon, ōnis, *m.* grecki filozof pochodzący z miasta Citium na wyspie Cyprus założyciel szkoły Stoików; 2) grecki filozof ze szkoły Eleackiej; 3) grecki filozof ze szkoły Epikura, nauczyciel Cyccrona.
- Zephyrium**, ii, *n.* zamek na pobrzeżu Cylicyi.
- Zephyrus**, i, *m.* wiatr zachodni = Favonius; u poet. w ogóle: wiatr, voca Zephyros; Zephyros audis spirare secundos.
- Zerynthus**, i, *ż.* miasto w Tracyi z jaskinią Hekaty; stąd: Zerynthius, a, um, należący do tego miasta.
- Zeta** lub Zetta, ae, *ż.* miasto w Byzacenie w Afryce.

Zétes, ae, m. brat Kalaisa, sya Boreasza.

Zethus, i, m. syn Jowisza, brat Amfiona.

Zeuxis, is lub Ydis lub Idos, m. malarz z Heraklei.

Zingiber, eris i zingibëri, n. imbir Ziobëris, luł Ziobëfis, m. rzeka w krainie Partów.

Zoilus, i, m. grammatyk, drobiazgowy, złośliwy krytyk dzieł Homera; stąd w ogóle: ostry przyniciacz.

Zóna, ae, ž. pas, przepaska, której używały dziewice; 2) pas,

trzos, w którym noszone pieniądze, qui zonam perdidit, który stracił pieniądze; — przenoś. pas Oryona (gwiazdozbiór); pasy czyli strefy, które ziemię na pięć części dzielą od bieguna do bieguna.

Zonarius, ii, m. robiący pasy, trzosi.

Zopÿrus, i, m. fizyognomista za czasów Sokratesa; 2) imię Persa, który przez okaleczenie się dobro wolnie Darvusowi do zdobycia Babilonu dopomógł.

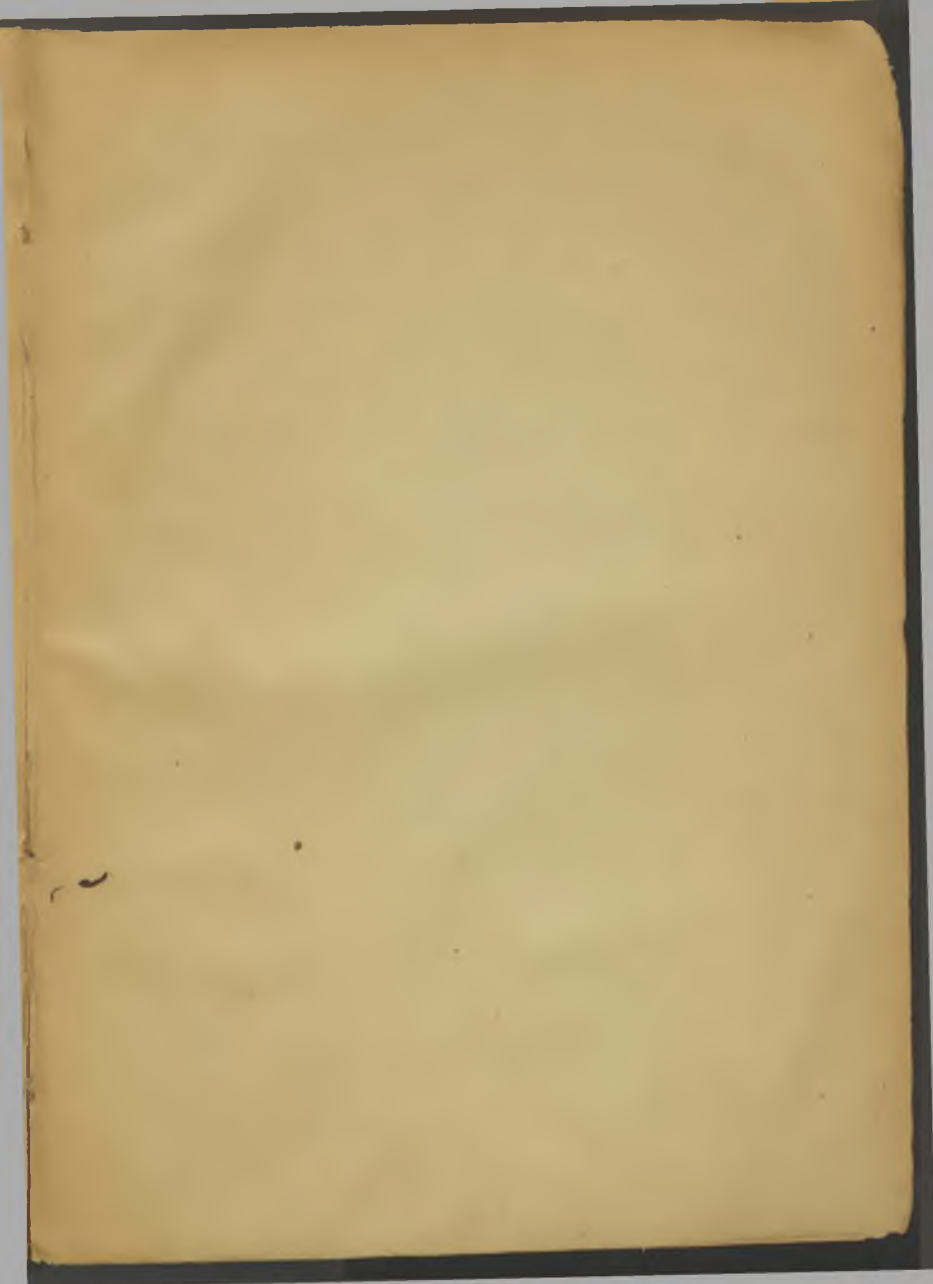
Zoster, ëris, m. przylądek, miasto i port w Attyce.

SKRÓCEKIA

UŻYWANE W TYM SŁOWNIKU.

bes. bezo. = bezokoliczny.
 bier. = biernie, bierny.
 cz. = czas.
 czyn. = czynne.
 dom. = domyślnie. wyraz domyślny
 im. = imię.
 imiesł. = imiesłów.
 licz. mn. = liczba mnoga.
 licz. poj. = liczba pojedyncza.
 łącz. = łączący.
 m. = rodzaj męski.
 ž. = rodzaj nijaki.
 n. = rodzaj żeński.
 nieosob. = nieosobiste.
 nieozn. = nieoznaczony.
 nieprzech. = słowo nieprzechodnie.
 poet. = poetycznie. u poet., u poetów.
 porów. = porównaj.
 późn. pis. = późniejsi pisarze.
 przech. = słowo przechodnie.
 przenoś. = przenośnia.
 przestarz. = przestarzały.
 przesz. = przeszły.
 przyim. = przyimek

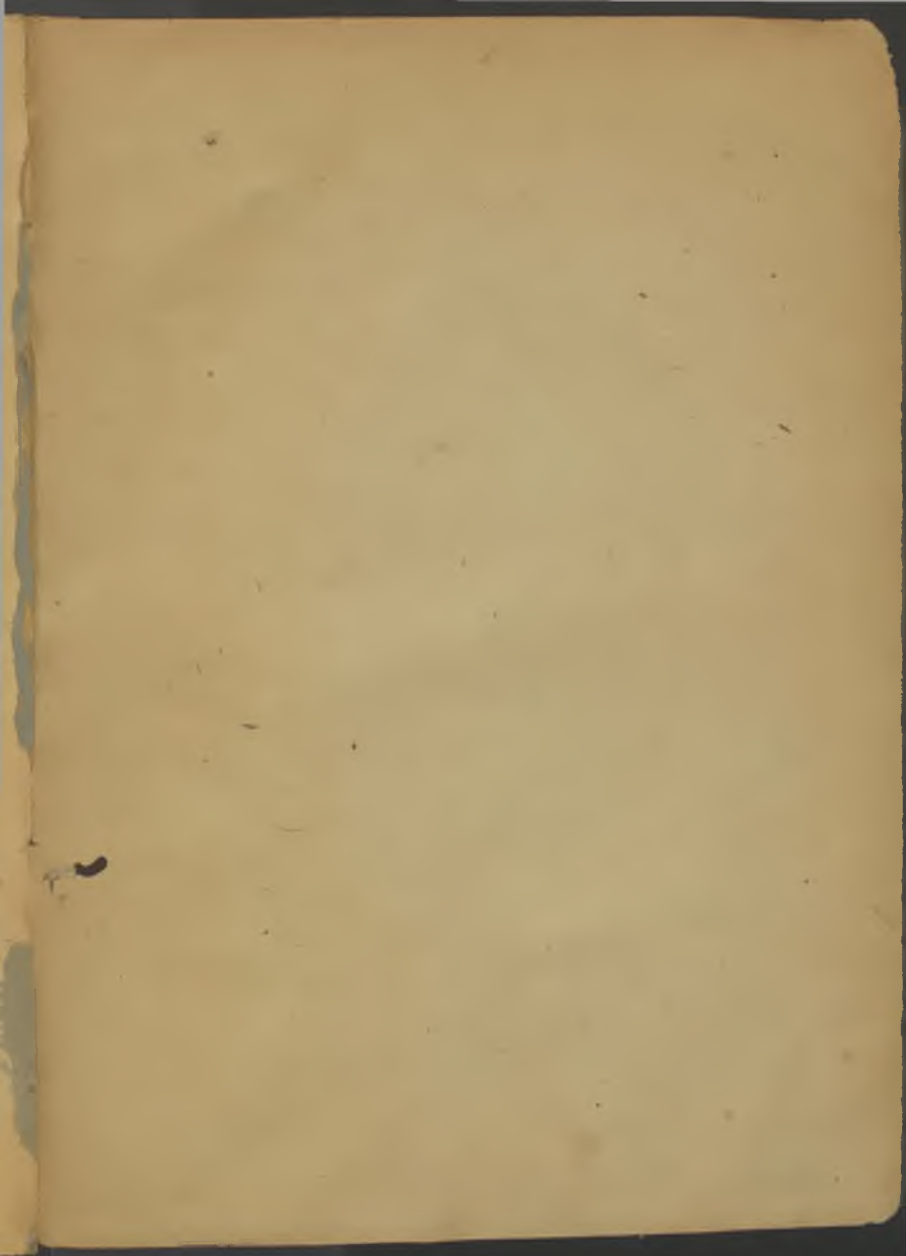
przym. = przymiotnik.
 przyp. = przypadek.
 przyst. = przysłówek.
 rzeczoz. = rzeczownik.
 skróc. = skrócenie.
 sł. = słowo.
 spój. = spójnik.
 stop. wyż. = stopień wyższy.
 stop. najw. = stopień najwyższy.
 szczegół. = szczególnie.
 tr. = tryb.
 ułom. = ułomne.
 właśc. = właściwie.
 wzgl. = względny.
 wykrz. = wykrzyknik.
 zaim. = zaimek.
 zdrob. = zdrobniały.
 znac. polit. = znaczenie polityczne.
 znac. sąd. = znaczenie sądowe.
 znac. woj. = znaczenie wojenne.
 zd. zależ. = zdanie zależne.
 liczby: 1. 2. 3. 4. położone przy słowach oznaczają formę, do której słowo należy.

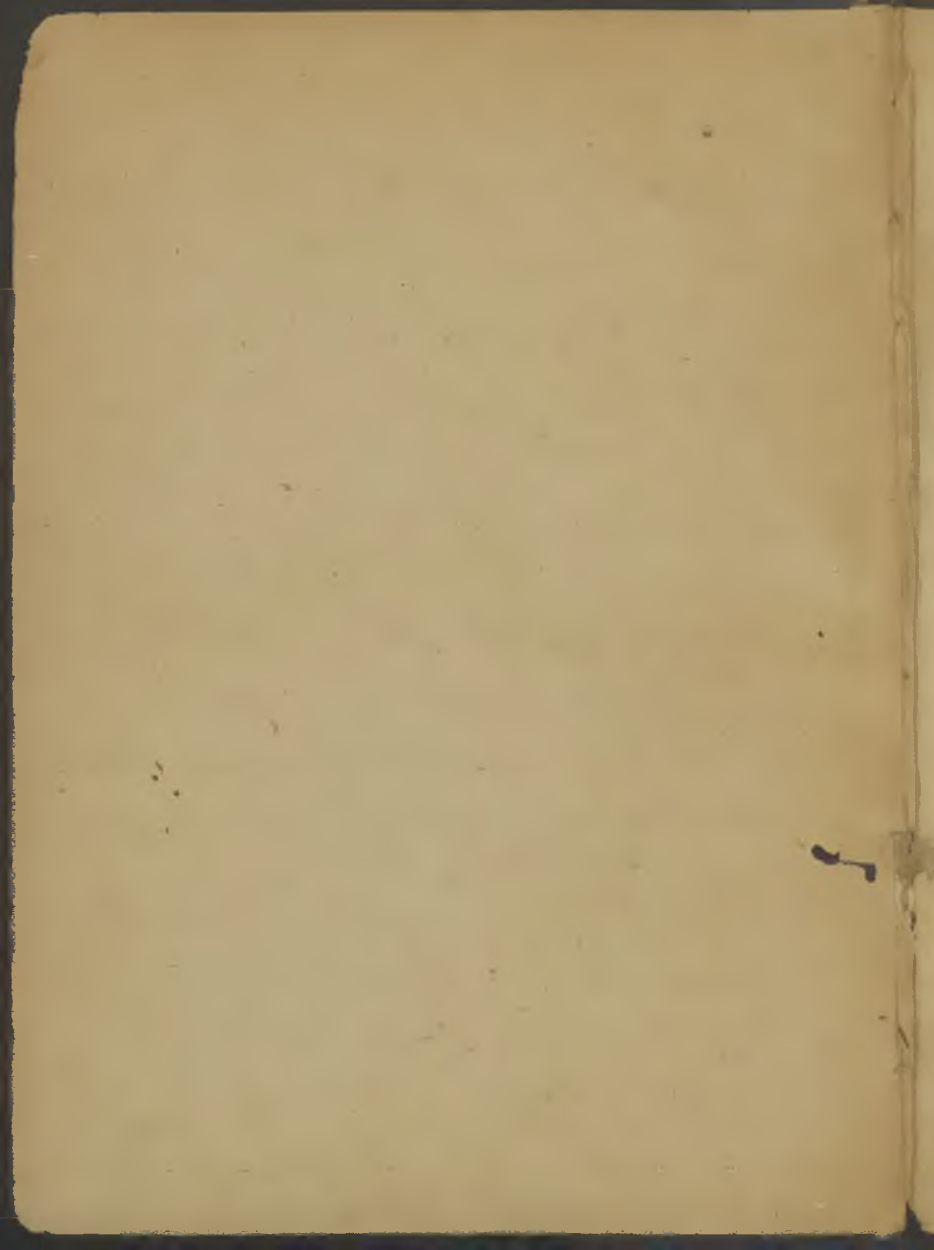
304
Biblioteka Główna UMK

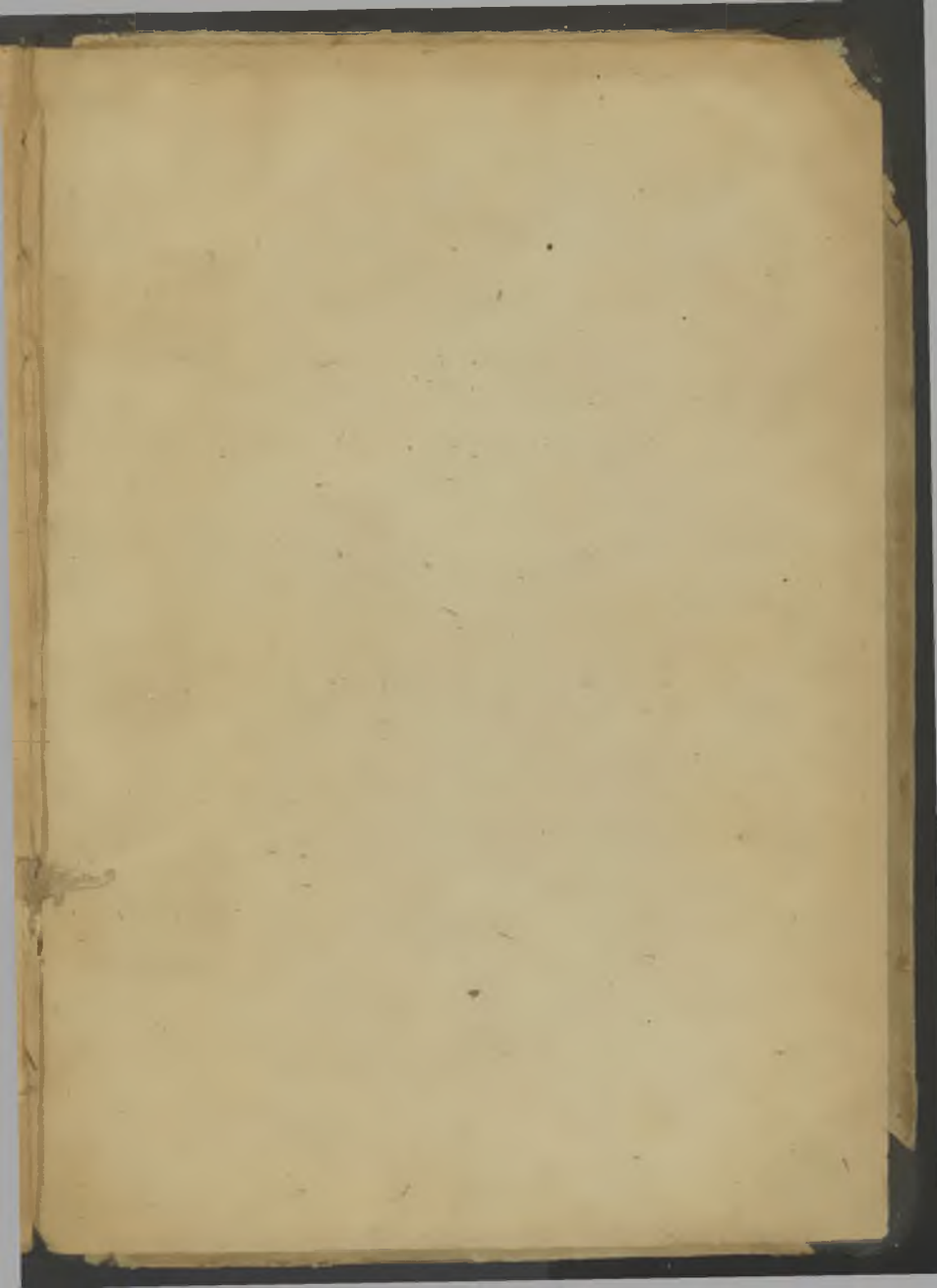

300049386099

1253304

Biblioteka Główna UMK

300049386099

OLSKA

OW. NAUCZYCIELI SP. ... YCH

OW. ul. ...

OW. ...

OW. ...

OW. ...

OW. ...

OW. ...

OW.

OW. ...

OW. ...

OW. ...

OW. ...

OW. ...

125830
Biblioteka Główna UMK

300049386099

OLSKA

OW. NAUCZYCIELI S. ... WIELKICH

